

శ్రీరస్తు

శ్రీ శ్రీ హయవదనపర బ్రహ్మదేవమోనమః శ్రీః

శ్రీ దేవతేనస్తనాయనమః శ్రీః

శ్రీ మదన స్తనిగమా స్తనిధాన్తవత్తాస్యర కాశననిదానమ్
శ్రవణఽరసనమన స్తరమేవకఖిలభాగఃపతిశిరోషణీనాంపరబ్రహ్మస్తవమవదంతందదానమ్
సకలకలికలంకవిధూననదతావధానమ్

శ్రీ మత్కృష్ణదైవీపాయనపహర్షిమిచిః షమ్

సకలభురాణాభ్యుద్ధిభౌందావదశస్సద్ధాపరిమిమ్

శ్రీ మద్విశిష్టాద్వైతసిద్ధాంతసిద్ధాంతిధురంధరసర్వతత్త్వగ్రస్తతిగ్ర్యశ్రీమదవ్యత్యమీరాఘవాచార్యవర్య
ప్రణీతయా శ్రీ మద్భాగవతతత్త్వార్థసంజేహగాఢాంతమనఃకర్మాననధర్మియా శ్రీ మదామాను
జసిద్ధాంతబ్రహ్మసంకరణవిపస్నదపశ్చిమమనశ్చకోంపరమానందసందానప్రవీణయాశ్రుచారిభూ
యస్త్యైతదుద్ధేణ - తేభిక్త్రమాదాదిభిశ్చబహుషుప్రకృతేషాన్తీతినానావిదంవ్యత్య
యంనానాదేశకృతసమానీతశ్చీకాశ శ్రీ భాష్యాదిపరీకలనేనసమిక్యత్యనంతోధ్య

శ్రీ మత్సరమహంసపరిత్రాజకాచార్యసరస్వత్యస్వత్రవ్యోభియవేదాంతాచార్యత్యాదివిరుదాప్తితైః

శ్రీ శ్రీ కృష్ణ బ్రహ్మతత్త్వగరకాలనయమిష్టగ్రహహాదేశితైః

అనుగృహీతయా - శ్రీ భాగవతవస్త్యవస్త్యకాఖ్యయా వ్యాఖ్యయా సహితం

శ్రీమద్భాగవతమ్

తేహేమాశ్రమాస్తరానుజేన - తత్కటాక్షనమాసాదిత బ్రహ్మవిద్యావైశద్యేన శ్రీ మచ్ఛ్రీతైల
ఘనగిరికులతిలకతాతార్యవర్యకృష్ణామ్నానస్తదేన సత్యగ్రదుర్గాభిజనేన
వేదానాచార్యవిదమా

శ్రీ మత్కృష్ణాగోదాపరిపథ్యహుమ్మలమ్మనాయమానపనవర్తిరాజధానీవహారాజ్య
బహిరిబలవస్త్రబహదరువిరుదాప్తితస్య శ్రీ మన్తహారాజరాజశ్రీవిరాజమానస్య

శ్రీమత్సవైశంకరాంబాయాఃపాత్రస్య

శ్రీమత్సవైరాజారామేశ్వరరాయప్రభువరస్య

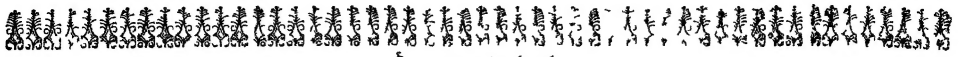
ఆజ్ఞయాముద్రాశాపసరవ్యక్తీయప్రమాదాదిదోషనిరాసాయయావద్బుద్ధిబలాదయంశోధ్య
తత్త్వతత్త్వార్థప్రయోగపారావైరదివ్యజ్ఞకనకత్రపుష్పకణ్డవాద్యాకారేశభాభిఃపరిపూర్వ
సకలవిద్యద్భాగవతశిఖాపణిమఖిల్లాసాయ శ్రీ వసుదేవనందన శ్రీణవాయవతదాస్థానస్థాపితాయాం

బ్రహ్మవిద్యావిలాసముద్రాక్షరశాలాయామ్

శాలిహాసశతకవగ్దేహం ౧౮౦౭ నభిఃత్తరాష్ట్రతత్త్వాధితేకనహస్రసంఖ్యాఽదిమితేషుగతేషు
పార్థివవత్సరేనిజజ్ఞేకశక్తకపూర్ణిమాయాఅరభ్యతద్రుభవత్సరఽజజ్ఞేకశక్తకపూర్ణిమసి
ముద్రాక్షరైర్మద్రాపిశంవిజయతాంతమామ్

(Registered Copyright)

శ్రీమాయల వాయుసం

శ్రీమద్భాగవతపురాణ తాత్పర్యతీర్థాచార్యసూచకా

అటంకం

ప అక్షరాలు

ప్రథమసర్గం కథానామమూచికా

సూతంప్రతిశాసకాది మహర్షి కృతమ్ ప్రకాశం ౧౦
 సూతకృతభగవత-ధావ్రశంసా * ౨౦
 భగవతో నారాయణస్య ఏకవం శిష్య వతార కథాభివ్యక్తిః ౩౦
 ఘట్టః * ౩౦
 అంబువరీయవృత్తాపాత్మ త్రిప్రతివ్యాకృతచిన్మమ్ ౩౦
 వ్యసనమ్ని ధిప్రతివారదాయమమ్ * ౪౨
 వాణ్ణదమహాపూర్ణస్య వృత్తాంతకథనమ్ * ౪౦
 అశ్వేష్టామ్నః కృత్యకృతరాధవకథా * ౪౫
 గర్భావస్థానీ చరిత్రాణాం కథా * ౪౫
 శత్రుత్వకృత్యకృత్యవ్యాధ్యసన్నిధిప్రతిధర్మరాజగమనమ్ ౬౬
 శ్రీహృదయకృతశ్రీకృష్ణస్తుతి * ౬౮
 శ్రీవృష్ణదాస్యరాకానగీంప్రతిప్రకాశకథా * ౭౨
 పరీక్షిష్టకథా * ౭౫
 గాంధారిదృతరాష్ట్రయోదేహపూత్యాగకథా * ౮౫
 ఉత్పాతీత్పత్తికంఠిత్యధర్మరాజస్యచరిచింతకథా * ౮౫
 ద్వారకా నగరాదాగతే నాన్దన నాగిహితి శ్రీకృష్ణ నిర్వాణ కథా * ౯౦
 ధర్మరాజుతదరీక్షిత్వగ్రాభిషేకఘట్టః * ౯౦
 ధర్మరాజాదీనాంమహాప్రస్థానగమనమ్ * ౯౦
 శ్రీమోకమహర్షి నందనవిష్ణుప్రతిక్షిప్తాచార్యకథా * ౧౦౦
 పరీక్షిత్వాప్రయోగవేశఘట్ట * ౧౦౩
 పరీక్షిత్వాన్నిధిప్రతిశుకమహామైరాగమకథా * ౧౦౫

ద్వితీయసర్గం కథానామమూచికా

భాగవతకథాప్రారంభః * ౧౦౭
 మోక్షప్రాప్తిపాదకథనమ్ * ౧౦౮
 మహాపురుషస్వరూపస్య బ్రహ్మస్వరూప వైవాభివర్ణనమ్ ౧౨౦
 ముముక్షో ర్భగవత్ప్రసూప ధారణా యోగ ప్రకార కథనమ్ * ౧౨౦
 భగవత్ప్రసూపపరిణామవిధిప్రతిపాదనమ్ * ౧౨౨
 ఉపాసనాభేదోపాసకానాం విధిన్న ఫలప్రాప్తి ప్రతి పాదనమ్ * ౧౨౩
 ముక్తిః * ౧౨౩

భగవద్వివాహవిష్ణుసంహితా-అత్తలస్య వివాహం ౧౨౩
 పంచోద్భవాద్భివర్ణనమ్ * ౧౨౩
 భగవతో నారాయణస్య దానానాం లీలాభివర్ణనా ౧౨౪
 శిష్యులీలానాం గ్రహణాభివర్ణనా * ౧౨౫
 తృతీయసర్గం కథానామమూచికా
 పృథ్వీమూర్త్యానాం దత్తాత్రేయ ముగ్ధవం శ్రీకృష్ణదర్శనకృతకృష్ణాద్వీ ౧౨౬
 నాంకుశలవృత్తాంతచరిత్రాక్షరకథా * ౧౨౭
 శ్రీకృష్ణ తిత్తికపృష్టా లీలాం శిష్యానాం గ్రహణాభివర్ణనమ్ ౧౨౮
 విమర్శమైత్రేయంవాదవార్తాంభం * ౧౨౮
 శ్రీజానకపృష్ట ముద్భూత్య నవాయం భవ మనో వ్యవత్తాం ౧౨౯
 త్రి * ౧౨౯
 శ్రీయశ్చరణావతారాం కథా * ౧౩౦
 యశ్చరణావతారాం కథానాం దేవకృతీస్తుతి ౧౩౧
 జయవిజయయోధానిరణ్ణామహిమం శృంగేశ్వరూపశ్చైవోత్తరా ౧౩౨
 ద్యభివర్ణనకథా * ౧౩౩
 శ్రీయశ్చరణావతారాం కథానాం దేవకృతీస్తుతి * ౧౩౪
 బ్రహ్మాండస్య ప్రిప్రవచనపూర్వక యశ్చరణావతారాం కథా ౧౩౫
 ప్రిప్రకథా * ౧౩౫
 నవాయంభవమమంశానువర్ణన పూర్వక దేవహూత్యుత్సాహ ౧౩౬
 మాఘటనాద్యభివర్ణనకథా * ౧౩౭
 కపిలావతారకథా * ౧౩౮
 కపిలరూపేణవిరూపితంభగవంతంప్రతిబ్రహ్మకృతస్తుతి ౧౩౯
 కపిలదేవహూతీనంవాదం * ౧౪౦
 గర్భావస్థానకృతభగవత్తుతి * ౧౪౧
 చతుర్థసర్గం కథానామమూచికా
 విమరంప్రతిమైత్రేయోహోపనిషత్సంప్రదాయం భవమం శ్రీవంశా ౧౪౨
 నువర్ణనకథా * ౧౪౩
 కర్మమప్రజాపతీసంతత్యభివర్ణనకథా * ౧౪౪
 అత్రితపఃప్రభావాభివర్ణనపూర్వక సోమోత్పత్తికథా ౧౪౫
 దక్షమహేశ్వరయోగియోధోత్పత్తికథా ౧౪౬
 దక్షిణా నుష్టియ మానాద్యం దర్శనార్థం దాక్షాయశో గమనమ్ ౧౪౭
 వీరభద్రకృతదక్షాధ్వరధ్వంసనకథా ౧౪౮

[illegible]

శుభము

శ్రీ హయగ్రీవాయనమః

శ్రీ దేవకీ నందనాయనమః

అస్త్యుర్గురుభ్యోనమః

శ్రీ పరరాఘవీయఘామికా

శ్రీమతేశ్రీకృష్ణలక్ష్మతస్త్ర పరకాలమహాదేశికాయనమః

అరుణాబ్జరుచిరచరణంహరిణాః-కలస్యదివ్యమాభరణమ్ | శరణగపిపదపహరణంతరుణంకంచనవృణీమహేశర
ణమ్||౧||సజయతుపారాశర్యస్సచజయతుతరాత్త జత్సూ కాచార్యః | వత్సప్రవత్సభావాచ్చీర్ణాగవతంయయోర్జగన్తా
స్యమ్||౨||జీయాద్వాత్సోపిదుషాంజీవాతుద్వీరరాఘవాచార్యః|నిర్మలితంయెనజగన్మఖిలంభాగవతచన్ద్రావస్థిక్రయా||౩||
వ్యాసాచార్యప్రణతామివనిగమశిరోదశికోభావ్యటికాంవాత్స్యశ్రీరాఘవానైర్విరతివిభులతయాసన్మ దెన౮పణితామ్|స
ర్వాంపర్యక్షరోచ్చీర్ణశుకముఖజనమోయిపురాణస్యటికాంశ్రీకృష్ణబ్రహ్మతస్త్రాగ్రీమపదపరకాలార్యపర్యస్సజీయాత్||౪||
యచ్చీర్ణాగవతామృతాంతురుదఘాద్వాసాత్తత్సూసాగరాద్యచ్ఛాముమ్యవకాస్తి రాఘవసుధీ వ్యాఖ్యానయూచన్ద్రి
కా | మైషాభాగ్యపరంపరాపరిణతిస్సర్వాస్థ్యనిర్వాపణీభక్తిజ్ఞానవిరక్తితత్త్వపదవిస్వీకారమాకాఙ్క్షతామ్ ||౫||గ
ద్యం||అసీదసిమజ్జాననిధిరధికతనకలానవద్యవిద్యాస్థానరహస్యస్సర్వతస్త్రాన్వితస్త్రాగ్రీమతాన్వయశిరోఘాషణాయ
మానశ్చీర్ణపీరరాఘవాచార్యోనామవివక్షిదవక్షిమమ్||౬|| అయంచపఞ్చవింశతివత్సరాస్త్రరేవవాత్స్యశ్రీతైలగురౌరఖిలత
త్త్వబోధజనకాన్మజజనకాదేవఘనకారుణ్యోదధితనర్వతస్త్రాన్వితస్త్రాగ్రీమ-లక్ష్మకృపాభ్యం|ఇతిప్రథాసీరస్థి
యోరస్థ్రిదేశీయయోర్విపథసస్య ప్రశస్య సీమయోర్గామయోరవాత్సీద్వయసి పూర్వస్త్రిస్యభా పిధిర్వర్తిత పాఞ్చ
కాలికభాగవత్సపర్యఃపర్యాయశుకాచార్య ఆశ్చర్యచర్యః || ౭ || జాతుచిదయము త్రరాంధికంప్రతిసత్వోత్తరగ్లగ్లాది
దివ్యతీర్ణసార్యయాతార్థం సత్యాన్వపిత్యా ప్రసతోనివైవ్య దివ్యాన్భాగవత చరణ నలినపరిచరణపరిపూరితదేశాన్భాగ
వదభివ్యక్తిప్రదేశాంసానుతానునదీఘనాంతోనిష్ఠాతః కంచన సమయ మధ్యవాన సమృద్ధి నివాసవసున్దరాయుదఖ్యేత
యదుధురంధరానందాం మధురాబ్యునావనప్రాప్త సీమాంనిస్సీమతైదుషీ విశేషవిఘాషిత శ్రీరామానుజ సద్ధాస్త్ర పద్ధతః
కృతినాంవ ర్ణయః || ౮ || తతవతుతతివైట-స్త్రిచ్ఛాత్రసమూహేకా త్రరామైస్సాన్వభావికవినయైశ్చీర్ణాగవతార్థంవిశి
ష్టాదైవతస్థిద్ధాస్త్రపద్ధత్యాశుశూగ్రమభిశూగ్రమభిరత్యర్థమభ్యుద్ధితః పీతురనుజ్ఞయాప్రజ్ఞయానమధికత భాగవత మృ
దయస్సదయశ్చాన్వీనయామాసభావయన్ప్రందాయనుఖిలమపితాశ్రీభాగవతంయోగీతమవహీతమనాః || ౯ ||తత్త్వి
తాచశ్రీతైలగురుద్దగ్ధంధర్మం స్వతంతయన్యాధికతంతయన్యాత్మద్వంతవిశిష్టాదైవత స్థిద్ధాస్త్ర ప్రక్రియయా శ్రీభాగవతా
ర్థపద్ధన కాశలమతిశేషంవిప్రయమానమానస ఈదృశార్థపద్ధనవైభుజీవ భగవతో వైయానకెర్కమాదైర సైరేకా
ఋగ్రహం దుష్టభం శతగుణితేనాపి పురుషాయు మేణెతి సంచిన్యస్యాన్వైతమామ స్త్రీవిరరాఘవాచార్యమేవమవా
దీత్ || ౧౦ || అయితత్త్వయిమన్యైభాగవాన్ప్రసన్నోనన్దనః | యచ్చరితమిదంశ్రీభాగవతంనామాభాటప్రత్యంపు
రాణరత్నమ్ | సజప్రసన్నోఽభగవాన్మపివర్యఃపారాశర్యః-యఃఖలు || శ్లో || «కృష్ణదైవీపాయనంవ్యాసంవిదిధిరా
యణంప్రథమః | కోహ్యన్యోభువిమైత్రేయమహాభారతకృద్భవే, - దితివివేద్యతేపురాణరత్నమ్ || సోఽపిప్రసన్నోఽభ
గవాన్దైవీయాసశీర్షీకుః-యద్యదనారవిన్దస్య స్థమానంశ్రీభాగవతమకరన్దమాపదీక్షితమద్యాపిసర్వాణిమహాభాగవత
మృశిస్తద్వంద్యాస్వాద్యవిన్దస్త్రమన్దమానన్దమ్ || యదేవంవిధాత్వయ్య నితరసాధారణే శ్రీభాగవతమృదయ ప్రకాశన

భార్యచేసకలజనచి త్రువ త్రువాన్తి యద్యద్భావిహరస్పదేభూతామస్పదేభవతి || ౧౧ || ఈవృత్తంబజ్ఞానమై భవంశ్రీబ్రహ్మ
తీవ్ర ప్రకాలగురువరకరుణాపరిణామా ప్రగరణాధికతంమనాగవివిచారబద్ధ ప్రణయనాన్న దెవకాల వ్యవహితా
నామపిజనతానాంకథమివభజతాంభాగ్య తాంతుదానీం శ్రీభాగవతతత్వావధాన్య నిర్వాపణభూర్యహం సర్వవిద్య
దభ్యసీయిక్తాంబనలలోత్రరాంటికామారవగ్యువరవయభగవతోయదుకులాభరణస్య పీఠసమితి || ౧౨ || తదెతత్స
రిగ్యువ్యవితత్కృతనసంశ్రితసాసాజ్ఞలిబద్ధం శ్రీమద్భుత ప్రకాశికా ప్రదేత్యవ్యాసాచార్యవర్య పేరచితమితమనుకపక్ష
యాఖ్యవ్యాఖ్యమీర రేఖామేకమవ్యసల్ల ఘ్నోవసాతమనాః ప్రణేనాయ శ్రీమద్భాగవతవస్త్రస్త్రికాఖ్యాంశ్రీభాగ
వతవ్యాఖ్యాం ద్వాదశశ్శిర్వ త్సరైః || ౧౩ || అత్రాస్త్రరెస్య నివాసఘనం ప్రతినివర్తమానోవర్తన్యాం కృష్ణాగోవావ
రీమధ్య సమేధమానభాగ్య భాగ్య నగరదేశ్శాలల వైకాయమానాం శ్రీరక్తపురనామాంరాజధానీంప్రాప్య తన్నాథే
నాష్టభాషాప్రఖ్యాతతైశ్చక్యే నానవద్యసుగుణసాద్వైరి రామవస్త్రోదయాఖ్య సవ్యాఖ్య యమకకావ్యదాదాది ప్రబుద్ధ
ప్రణయన ప్రధితయతసోమీమారాధికతైజసోమహోపాలరామసమాఖ్యా విఖ్యాతస్య టోడీపతి శ్రేణిగిరీమణేః
పౌత్రేకాఖలకృతికులప్రశంసాపాత్రైవి శబ్దలపూర్తిప్రజ్ఞానవెంకటరెడ్డి సంజ్ఞానప్రాజ్ఞాన రాజ్ఞానభృత్తీత ప్రదానా
నీమనీషిమూర్ధన్యసంస్థవాత్సీ త్పృచ్ఛపజ్ఞాన దుత్తరాష్టకతాధిక చతుస్సహస్రతమా దారభ్య కలివత్సరాత్యంతినవ
త్సరాం ద్వత్సరాశ్చ || ౧౪ || యోఖలుచెంకటగ్రామజీవగ్రణీగరణేవతినాంనిజప్రసితామహేనమహతావితాయమానా
ప్రతిమానయతేప్రతాపజనబహిరీగోపాలరామసహరాజేననిర్వాపితామితశర్వావహం శ్రీరక్తపురాధిధానాంరాజధా
నీమధివసం స్తదభ్యా శదేశి ప్రకాశమానే తన్వి ర్వాపితస్యా వధీరితసుధారుచినుధామఖనదనలలపరిపూరితస్య భూదే
తరపాత్రసీమన్తీర్తిరక్తగము ద్రవామ్మై స్త్రుటావస్థానుటాత్త భామ్మి గరుడగిరినామ్మి శిఖిణిప్రావియన్న
తస్యప్రతిష్ఠాపితస్య తైజవరాజ్ఞా శ్రీపద్మరాత్రవర్తనా శ్రీరక్తనాభస్య భగవతస్య పర్యవర్యాయామాద్యతమవదయ
స్తదభ్యా తాఖలరాజ్యభారోబహువచరమభాగవతశిఖామణిః || ౧౫ || ఈవృత్తమహాభాగవతరాజాధిరాజసాంసిద్ధ్యలమ్మి
తప్రకర్త భవ్యదివ్యతైజ్రనివాంలభేనలభేజితరామవస్త్రమానందం సవీరరాఘవసుధీయణిః || ౧౬ || ఎవమేవత్సగరప్రా
గ్భాగ సమేధమానేకస్త్రిం శ్చిదమరవాయనామనిగ్రామేతదీశేనాభ్యర్థితశ్చశివసహపయామానహేయనాన్ || ౧౭ || అ
త్రాస్త్రరెసురపురాధిధాననగరమహారాజపామిభూపబహిరీ వెంకట స్వపాలాదిరాజకులబార్యశ్రీశైల మకుట పత్ర
నకులజలధి శిశిరకిరణస్య కలశ్చతీకుల తిలకమకుటకలభాచిత రుచిరమణిగణ ఘృణేధారాసీరాజ్య మానసుభవర్యశ్రీశ్రీ
వాసార్యనామాధామనిధిధామామహర్ష భూమాఘమానీతేమామయమాణీర్వాభ్య భోగోమహాభాగ శ్రీభాగవతం
నామపురాణరత్నం చిరత్న మఖిలవిశేయ నివయకలబః కూలబః వక్ష్యే త్వత్స వివరణశోణోద్భాసనపరిమల రుమి
యేషమనీషిమూర్ధన్యః || ౧౮ || శ్లో || పరశ్చతావాపీపరస్పహస్రాప్రయేనార్యసర్వైశ్చతాఃప్రబుద్ధాః|| తేవ్యేక మేకంపరిశీల
యోభావ స్తినస్తః కృతినోమహే స్తః|| ౧౯ || గద్యం||తథాపి||యోఖలునకలధ్యాస్తనంతతిమారోత్సారణోద్ధృతత్వ
మాద్రు - విమతతిమరచయద్యమణి నయద్యమణి - హరిగుణ మణిదర్పణ-భేదదర్పణ - దెవతాప్రసాదదర్పణ - ప్రతిత
స్త్రీదర్పణ-ద్రవదర్పణ-త్యదర్పణ-జిజ్ఞాసాదర్పణ-మత్సీదర్పణ-సారదర్పణ - విరోధనిరీధ - గుణమీమాంసాసిద్ధాస్త్ర
చిహ్నమణిత్వంబ్రహ్మవాదనిరాకరణానంతరతత్వమఖిలమో-పసంహారవిజయపరాజయ-సృజితత్వప్రకాశికాజ్ఞానరత్నం
ప్రకాశికాదీకానసంఖ్యకాశ్రీరామామజసిద్ధాస్త్రదివ్య సాధశిఖరశేఖరాయమాతాసత్యుదారగభిరమధురయ్య క్షిగర్భ
సందర్భానన్యతతమాన్శ్రీభాగ్యశుతప్రకాశికాప్రాచార్యసిద్ధాస్త్రతత్వసిద్ధాంతకృతసంధాబద్ధాస్త్ర బద్ధానన్యార
శ్చవివరణమఖాన్యాయకరణసిద్ధాంతరూపనికల్యాణరాఘవ ప్రభృతీనిభవ్యానినాటకానికావ్యానిద త్తరత్న చందీకాగ్ర
భాణు క్రీడికాదీకధస్తాస్త్రనిబద్ధాంశ్చసిద్ధాయానెతుశీతాచలధరావలయరవిమరణై విశిరామామజసిద్ధాస్త్రబద్ధా
స్త్రకరణైరలైశ్చ నకలలోకమాన్వైర్వనీషిమూర్ధనైర్గదనైర్గరభిసత్సరవధికనర్యతస్త్రీవ్యతస్త్రీకైభ
క్షేత్రమేతద్విస్తామోన్మిగమాస్తదశికవపహయోఽప్యవతిర్లోధరణ్యామిసోపపత్తికముఘ్రేత్వ్యతే || ౨౦ || యస్య

సావనద్య సస్య విద్యా సముద్రపరతారీమా నెదురువై డిక్షిమామానంసీన్ మానవభిధాతుం నైతానానమితాతాప
 ఘరాభ్యంతాంకిమతమరంపవవనసంస్థాపకాః॥౨౦॥ అథై వంప్రభావవర్సంశ్రీశ్రీనివాసార్యవర్సంశ్రీభాగవతంవ్యా
 చిఖ్యా సుంశోిత్రా ధ్య సినంవిధాయనైతా ధ్య సినాంవిధాతుంతస్యస్య ప్రణిత శ్రీభాగవతవర్సంకాంశ్రీవీరరాఘవ
 సూరిస్సరపునగరంప్రపేక్షప్రమోదేనసచ్చా త్రసముదయస్య ముదయవతివెలకుతూహలః॥ ౨౧॥ తత్రచకుతచిన్తి
 వెశ్యేకుతవశస్యమానచితరమానాభసంరద్యవర్యాదిత్యకృత్యస్సాయం శ్రీ శ్రీనివాసార్యవర్సంనదనమానసాః॥ ౨౩॥
 తత్రచపరస్య కంఠామాకృతప్రణామావీరచితకుశలానయోగిమహాభాగాః, చచ్చి త్రానద్య తపాగ్నిబాధ్యయస్త్య
 పరస్పరమ్॥ కధయస్త్యమాంసిత్య,, మిత్త్య కృప్ర క్రియయాప్రపశ్యేతబ్రహ్మమీమాంసాతత్త్వార్థమిదప్రసదస్త్యా
 పీడతాంముహూర్తమ్॥ ౨౪॥ అధవీరరాఘవసుధీశ్వీ నివాసార్యవర్సంప్రతిదంవిజ్ఞాపయమానప్రజ్ఞాపయోనిధిః॥ ౨౫॥
 తత్రభవస్తస్య ర్వ తస్త్రి స్య తస్త్వాశ్శ్రీ రామానుజసీద్ధాస్తవిర్ధానబద్ధవీక్షేః ప్రత్యేకతాంశిరోభాగవతంసాస్త్రి
 భాగవతంవ్యాచిఖ్యా సవభికికాంవసనితమ్య కింవదస్తీమాసావితవనయంభగవతాంసంసనిధిమ్॥ ౨౬॥ ఇహతావస్త
 హతాపిత్రమేకప్రమేకాయంభాగవతదాసస్త్రి భాగవతవిదయేయధామతి విభవంకామసీశ్రీభాగవతవర్సంకాభి
 ఖ్యా కాంటికామలిఖతామతాంకృతయ త్రచయభిఘాతేదానసనైకస్త్రి సావధానంపాగ్ని పయ్య కటాక్షగోవర
 తాంయ్యై పాపరితోపాయ ప్రభవేదార్య మిక్రాగ్నిశాంపి శ్రమ్య తాంతావద త్రభవతాంశ్రీభాగవతవ్యాచిఖ్యానయ
 త్యాచిఖ్యాసాదాసానుదాసస్యైతి॥ ౨౭॥ నితవ్య తద్య చనంసరనరవనంప్రసన్నహృదయస్సదయమాదాయతదీయం
 తత్త్వార్ధరత్నకోశం శ్రీశ్రీశంకరాస్థాస్య తంతదవతారనివాసం ప్రతివీరరాఘవసుధీయంస్య యమాసుర్యో దయమ
 పసితని ప్రక్షికిక్య తవ్యా పారాస్త్రముద్రావశ్యంవ్యాచిఖ్యాసీతేమదురవగాహాథేష్యా ప్రధమసంధానమ్మ దా
 ద్యా దశమసంధానం తెమతేమ ప్రదేశేషుదర్శం దర్శంతేషు ఖితవ్యా ఖ్యా నకాశలమతిశేషతంఖ్లా ఘంఖ్లాఘమమోఘ
 తమముత్థాయోర్య ర్తికాభిగమనక్య త్యఃకృత్య విదామ గ్రణీస్సాన్యం తెవానిసురపురపామినామఘామిపాలమాగమ
 య్యై పుష్కలవతురక్ష బలమాం సలితోపాంతఃకృపాకాస్తసచ్చా త్రచ్చ ప్రణామరాదిరాజలక్షణలక్షితశ్శ్రీ వీరరాఘ
 వార్య నివాస ప్రదేశేమాసాద్య శ్రీనివాసార్య వర్స ప్రమోద్య సాకం శ్రీభాగవతవర్సంకా శ్రీశ్రీశేనముదామదావ
 లోపరితనకనకమణ్డ పమత్య వేనమహ తానిజనితమానాయ్య మానాధికనవిభవేననిసాద్య హృద్యా సవద్య పీఠేన
 త్కం త్య శ్రీశ్రీశం - తంచసుధీకల్యాణోత్తరోదారహారక యారాజ్ఞాచీయక కౌశేయవసన రాజ్-వాదిధిరుదారమతి
 నాధరావతినాఽవసితార్యశ్శిల్పయ్య సభాసత్కు సమక్షంమహీక్షితవసమావభక్షే॥ ౨౮॥ అహేనుఖులత్రభవతా
 మమీహంవై దుష్య నుదామ్యంవావస్యతినాఽవసితాన్యైతేమానుషమాత్రాః కింతుసాక్షేస్తవ ద్విఃపరాశరస్యసారా
 శర్య స్య వైయాసకార్య భగవదాగ్ని మానుజార్య స్య వ్యాసార్యస్యనాఽవతారఘాతాః - నఖిల్వత్రసంధేగ్ధ వ్యంనా
 మకించినై - అన్య ధానస్య తస్త్రికృత తస్త్రికృత్య నానల్పప్రజ్ఞ పాగ్నిజనశరస్సుదమానీయంవిశిష్టాక్షైతసద్దాస్త
 సారసస్య స్య నిర్వర్ణ సమమరాయమాణమ తిగభీరమతిమధురమతిలితవతివతివలనంసద్గ మిద్య శం శ్రీభాగవతవ్యా
 ఖ్యానంకోనామప్రదేయాదపినాక్షాద్భూహస్పతిః॥ ౨౯॥ ఈదృశవ్యా ఖ్యా సరవసనిష్ఠాతరామమీహంవిచిన్త్యవి
 చిన్త్యస్యత్యతితరామాస్తాకంస్త్రక్షంసంతతమ్॥ ౩౦॥ నిమత్తాస్తోస్వయం శ్రీభాగవతవ్యాచిఖ్యాసాయా-యదన
 యేవనిధ్యున్తినచ్చైవ ధ్వా - నా ప్రకించినకధితంనామకధనీయతయవశిష్య తె - యదహఃస్తీతదస్య త్రయస్తేషాః స్తీనత
 త్కంవచితే-నైతంపరమకృతద్యాచిఖ్యా సాకస్య చిమదేతుచలంసచేద్విమన్వకళః॥ ౩౧॥ ఇత్యభిదధానైమిత్రై
 నివాసగురూశిరస్యా ధాయజ్ఞా లింశుధావియూధా గ్రణీరమగ్నా హీతోఽస్త్రి తత్రభవద్విష్ - మదనుక్షణసర్వదర్శనర్య
 హణధురంధర ప్రబంధసహ స్రదచన ప్రసాదితకలవిబుధయూధానామార్య మిక్రాగ్నిమక్య వంశదీయవ్యా ఖ్యా స
 మాసీదతివ్య దయగమతామిదానిమేవదంవ్యా ఖ్యా నశబ్ద స్యమస్యేవిన్త త్యభిధేయతావహాభాగ్యమనిరవరోగ్యం - నై
 తంపరమకించిన స్తీమశాశాస్యంనామ - యన్త్యయప్రసన్నంసాక్షేన్తి గమా ప్రదేశికానాంత త్రభవతామ్యస్త్ర
 క్ష మితి ప్రాస్యప్రకస్య తమంతంతదభ్యర్థనైవతత్తై గివర్స ర్తితభగవదవిజ్ఞాపాగ్నిజతమప్రమోదేనతదనగ్న హీతో
 నిరవ ర్తతనిజావాసనగరిం ప్రతివీరరాఘవసుధీమణిః॥ ౩౨॥ అయంచవ్యత్రాస్తాపాగ్నియఃపద్మ వహ్నిశ్చిదు త్రరాక్ష

తాధికచతుస్సహస్రసంఖ్యే భుక్తేవర్తేషుకతేషు త్రిచతురవత్సరాస్తరాశైఃప్రవృత్తైఃశ్చిత్తవరంపరాప్రవృత్త
యావాత్తయాశ్రుతిపదగోచరీకృతోఽస్తాద్భిః || 33 || ఇదంచవ్యాఖ్యానంరచనామహిమైశ్చనగ్రబహువత్సరమయా
త్వాదలబ్ధావసరమేవపునరపి తేనసూరికానవ్యగ్నిశోభ్యపరిష్కర్యమితచప్రపమాతిజనశుభిః || 34 || ఉచ్యతేచతథేవతత్ర
తతో లబ్ధిపుచారెవచ్చభితేషుచతో శేషుపాగ్రియేణప్రకీర్ణనర్ణంవిపర్యస్తవజ్జీర్ణం - విగళితకథనీయా
ర్థముపేక్షితేకల్పశాస్త్రాని సుధావనక్లేశంపునరుక్తార్థంచ || 35 || ఇదంచనర్ణంమన్యామహాఘాయస్తరగ్రన్ధి
రచనరథానధారాదతే - అన్యధానకలవిద్యాపి రక్షతశాగ్నినిశాతవిశాలమతివైభవభేదవ్యాతస్సప్రసజ్జాతుచి
దపీద్యతదస్సంభావనావకాశః || 36 || దృశ్యతేహిపాగ్రియేణగ్రన్ధిస్థిపాగ్రిధమికరచనారథానగ్రాభితేషుశోశేష్వీ
ద్యశోభ్యత్యయః | సతావతాతేహిమప్రమాదమితేతేకగ్నింసర్వేత్తంస్వయంప్రబుధరచనాధురంధరైర్బుధిషట్విః || 37 ||
పాగ్రియస్తదైతద్వ్యాఖ్యానంతేభకదోమైరపికించినన్యధాపామితిప్రతిభాతి || 38 || కించ! తేనసుధిమణినావేదాస్త
సారదీపావ్యాఖ్యాతే! అన్యైకప్రబుధాబహువశఃప్రణీతాభిజాగ్రికించదస్త్రీ || 39 || అవిశోధైర్వనన్వరిచితాంశ్రీభాగ
వతవ్యాఖ్యానుతితేవత్సీవ్మత్రింశదుత్తరవతతాధికచతుస్సహస్రతమాత్కవత్సరాదారభ్యతశానతాంసూగూ
రురాజధానీసుమతిమష్టభామిగాపాలరాయభూపాలప్రభౌత్రస్య శ్రీవిరరాఘవాచార్యంనిజాస్తానవిద్యుచ్ఛిరోమణిప
దేస్తాపితవతోభాగవతోత్తమస్య వెంకటరెడ్డిమహారాజస్య సప్తాగోపానజ్జనానాం గోపాలరాయపాత్రస్సన్ధిపప్ర
దేశవర్తన్యాంసనసర్వీరాజధాన్యాం రామకృష్ణరాయపిఠోరాత్తజోరామేశ్వరనామాఘామీశ్వరః || 40 || యన్య
చరాజ్యశివభావస్సంగ్రహేణవర్తితారాజంశరత్పాకరాశ్చేత్రమదాచార్యవైశిఖార్యావశేషప్రణీతప్రబుధైః || 41 ||
యథాహి శ్లో! కర్తాత్వద్భుతకర్తృణాంఛితత్తేర్నర్తాత్వతిథూర్తాత్వసస్సర్తాశాస్త్రుతతేత్యతావళినముద్ధర్తాత్వ
హర్తాత్వంచామ్ | సీమాతీతవదాశ్చతాదిసుగుణస్థిమానుదభ్యద్యశాఘామీశేతురతోఽజనిష్టకుభాధీరామేశ్వరత్వాప్ర
తిః || 42 || విద్యత్యత్రువగ్ధాస్తూరాద్యోఽసౌసురజ్జయోపాయాత్ | వ్యతనోదవాగ్యశార్యశ్రవణమథాచాంమహద్భయం
భీషః || 43 || గర్భంబిదౌప్రమించరిత్రమన్యపదర్శితం | విస్తరేణుతత్పృణీతేరామేశ్వరవజయాశ్చేనుపావితమన్యా
ప్రబుధైఃప్రవృత్తమ్ || 44 || అధికతేషు ప్రవృత్త్యైర్తరవతతాధికచతుస్సహస్రసంఖ్యేవర్తేషు | ప్రవర్తమానైశ్చోననవ
త్యుత్తరప్రతతాధికైకసహస్రతమేకానివాహనవతకవత్సరైః | స్వరతేవతస్సీకృతమానాభేనమారభ్యభవవత్సరాద
భిరక్షితస్థధర్మార్థవర్తనక్యచిదన్యస్థలస్త్రినకలమహిపాలజాలకాటీరకాటీరవణీయవణీకృతాభిరణీరాజ్యమాన
రాజ్యసూననవైభవా! నిఖిలదిశావీశోభితయశోభిరపరాక్యతతశాఙ్గవిన్యాశంకరామ్నానామతత్కటుమ్మిసిన్హ
వశిష్టాజీమహారాజీమణిస్తాంధరణీమ్ || 45 || ఇయంచనిజవల్లభస్యరామేశ్వరఘామీశ్వరస్య సురక్లానిగ్ధమాదికమతిచిత్రం
చరిత్రమనుంధరాయాంప్రబుధమణేనప్రదయియచనామనాగితరసాపితిసాహితీకృతతీర్థస్థితీతికనపురాణసారః
దంతయ్యోన్వేగ్ధాస్తాన్వస్తవేదనపధికతత్రచ్యాస్తాగ్రిరచనగ్నింప్రతస్యతమాతుల్యకల్యాణగూఢామశ్రీచచ్చిరీ
వాసదేశిశేన్ద్రబ్రహ్మతస్త్రిచరకాలగురువరకరణాపరిణామైకభాజనంసరసకవనానన్దితనకలసభాజనంశ్రీమన్వసీ
శూరరాజధానీమహారాజపరిపాల్యమానకర్ణాటదేశాంతర్విరాజమానప్రత్యగ్ధుర్గాధానపుటభేదనాభిజనంసుజన
సార్యభామతాతార్యవర్యకృష్ణామ్నతనయంవినయభునంభునగిరి శ్రీశైలకులకలకపయోరాశికాకాశశాఙ్గంశంకశా
తశంకలశంకదీయాంసంవెఙ్కటాచార్యవర్యయదీయాంసం - బహువిధవిభిషామాదివిజ్ఞాత్రానానాదేశీయనానావి
ధవిద్యజ్జనసంగ్రహీతాగ్రితేభ్యోఘాయితృత్తిప్రదాత్రాగ్యభర్తానిజాశ్చానవిద్యదగ్రణీత్యేనప్రతిష్ఠాపితమాత్తనా
ఽపిన్మన్యస్యమానంకృష్ణార్ధరామానంకవిసార్యభామంసాభ్యర్థనంరామేశ్వరవజయాభిదమతిగీరవనోహరోహరత
ద్భిరస్తాప్తమానుభందంచమ్నాప్రబుధంకారయిత్యా | చారయిత్యాచితంసమహుమానోత్సవపురస్కరంద్విర
దోపరిపరిణిభక్తధర్మకనకమణ్డపాస్త్రసేపాద్యపుశోభిముఖేషుపుతోవయామానరత్నవల్లభాన్త్యభౌన్ద్రాం
కకనకకణ్డికాన్త్యభియకాదివిభూషణవృత్తిసామిసమర్పణాదినానరాటారాం || 46 || యయాచావిదూరేవసర్వీరా
జధాన్యాః | పెద్దగాదాభిధానెశుభగుణాగ్నిమేన్వగ్నిమేదనస్త్యుత్తరవతతాధికచతుస్సహస్రతమేకలిష్ట

[illegible]

క రామ్మనమదాభిఖ్యావిఖ్యాతధూమానిలతలతరగ్గచ్ఛటాకన్రటాకః । గమ్మిరమ్మననన్నుశ్చిత్తజనపితతేర్జిననం
సంప్రయచ్చంప్రాంరాజ్ఞోశంకరామ్మంభుశిమనువిదధద్ధాధరూఢాత్త సెవః ॥ ౫౯ ॥ కుల్యుచతుష్టయమజోఽభివిరాజ
మానశ్చీర్త్యుకార్యవీభవప్రధితప్రకృష్టామృతావనప్రభువనానిదధత్సవనారాణంతులయతిప్రటంతటాకః ॥ ౬౦ ॥
గక్ష్ణాయమునాకపిటాకాశైర్యస్సారణేత్త్యవలవన్యృప్సవమహాశంకరామ్మనముద్రమాత్మేఖ్యయైవసేవనై ॥ ౬౧ ॥ చా
తుర్యేవినయనయేరిపుజయన్ధ్యైవకార్యతథాదార్యేభక్తిమిరక్తిశాస్తిభగవత్తైలంకర్యవార్యసూపితాద్యపిహ
స్విహాస్వియగద్యప్తాశుతావాఽస్తుతేఽలంకర్యవ్యభురుషేషవానిశమితకస్మిజ్జనాశ్చంసత ॥ ౬౨ ॥ యత్నింహప్రతి
మానదర్శనవిభావచక్రికమాంబెత్త్యపాసందత్రాంఽత్మధామ్ననామకరణేసార్థాంశ్యధాత్స్విభిధామ్ ॥ అగ్రాన్దంకురు
తేకమేవపిపులంయత్స్వశితానాంతతోభర్తాస్థానజనైరసౌవ్యవచ్చతాశ్చీశంకరామ్మఖ్యయా ॥ ౬౩ ॥ ఆచారీరామ
సోరభుతవిహరణాదాబదర్యాశమానాత్సత్త్వాత్సత్తిరైవచారాయణమనఘగుణంధివ్యదేవేమనత్వాన్రవ్యంకాలం
రహస్యత్రయవివరణసత్సంప్రదాయామ్యతానామాస్యాదేవతీపనీజయతిహరివదామ్నాజయన్రప్రపన్నా ॥ ౬౪ ॥
భాగాధిపనగాధిపేత్తమశిరద్దలమేర్జిల్లనప్రహాన్యవకుటినిభంఖలుతయైవనిర్వాపితమ్ ॥ ధ్వనద్భువనధూవదామ్నజయ
గోప్యలక్ష్మ్యపురంజకాస్తిభువరక్షధూరణంధ్వనోగోపురమ్ ॥ ౬౫ ॥ అన్యస్సేదర్శయత్రాఖిలగుణనివహేనైవ
తస్యాస్సవర్జితజానక్యమ్నభిధానాప్రధిపిమనగతాజానమామ్నెతిహాక ॥ పౌర్ణిక్షాజ్ఞేవకాస్తిపీఠపరిలలనామాశిసం
ఖ్యాభ్యుగోభాజ్జ్ఞానాతివద్యాయయవియనిధిస్సవిద్యానిదద్యా ॥ ౬౬ ॥ అసీచ్చీశంకరామ్మతనుజభిహారావద్ధా
లిమణ్ణనశ్చీర్త్యధావ్యాధూతదేవాధిగదుధివణోబాల్మిఎవాతిమాత్రమ్ ॥ హూడెన్ద్రాస్థావసీమామిశితనిఖిరూపా
లకోటిరకోటిహాటివ్యాలాలనశ్శీఃక్షితిపతితిలకోరామకృష్ణాభిధానః ॥ ౬౭ ॥ ఎకాశీర్తుత్తరనవతేతాధిక
తుస్సహస్రసంఖ్యాకాపాత్తైరమాధిరామనికలివద్వైస్వర్గతోస్సపాలాఽయమ్ ॥ ౬౮ ॥ వర్ణయతుసస్యసుకాన్యాహో
వస్తిభవస్త్రియనిమిష్యఅభిమన్యోమనైశ్శవపయార్థానతామకాతలవృష్టమ్ ॥ ౬౯ ॥ జ్యాయస్థరసుగుణకాజాయా
స్త్రివీరామకృష్ణరాయస్యశ్రీరామచంద్రభిక్షాస్సాన్ద్రాశ్రీరామచంద్రామ్న ॥ ౭౦ ॥ శ్రీరామేశ్వరరాయస్సాన్ద్ర
భిరామకృష్ణరాయశుతఃప్రైతామహనామ్నైవభ్యాతాత్తారాజబాలకోలనతి ॥ ౭౧ ॥ నిజజనకవిత్రాగ్నిశంకరా
మ్నఖ్యయాఽయంవితతనకలభిగైర్లాఙ్గిణోబాలవ ॥ తదుచగమితనత్రస్తత్సంపాపవర్తరాగ్నిజతఽతిరా
జ్ఞాంమూర్ధిపరామేశ్వరైస్స ॥ ౭౨ ॥ సప్తాధివశ్యుత్తరనవతేతభిభుతచతుస్సహస్రః ॥ కలివద్వైభుగతేషుపాస్థం
శ్శీశఃకరామ్నయాఽభ్యమ్ ॥ ౭౩ ॥ ఇదమేవరామకృష్ణక్షితిపాలాత్తంసరాభ్యభారదినమ్ ॥ బాల్యరచుష్యపైసాన్వ
యమేవభారగకలరాభ్యధురామ్ ॥ ౭౪ ॥ ఇతిఎకాశీర్తుత్తరనవతేతాధికచతుస్సహస్రకలివద్వై ॥ యతేషుపీకమా
దైరామేశ్వరరాయవహూపతిహాః ॥ ౭౫ ॥ భాగ్యవగరాధిరాయకనిజామురాజాధిరాజశాననతః ॥ నిజవశ్యరాజస
ముచిరమఖిలంరాజ్యాత్సమావబంహమానమ్ ॥ ౭౬ ॥ ఎవచతుర్వతతిలిగోనవతేతశ్చైవరతుస్సహస్రతమాత్ ॥ నన్దనన
వత్కలియగవర్షాదారభ్యరాస్త్రిజరాభ్యమ్ ॥ ౭౭ ॥ గద్యం ॥ అయంభీమానోకృష్ణార్జునామాకపిసార్వభౌమబా
లయైశ్శవర్షవనశ్రీమచ్ఛ్రీనివాసబ్రహ్మతస్త్రీపరకాలగురువరనిరవగ్రహమగ్రహంజితశ్రీహయగ్రీవమద్రాగ్రీగదగ్ధ
పుభావప్రభావితానితసాధారణకవనధోరణీపరికర్తితోనిర్మితశ్రీపరకాలగురుపేజయాఖ్యవచ్చుప్రబంధోపరితో
వ్యంభంస్యాచార్యంసామగ్రీహేలతేస్త్రియమనెనమ్నానితోమహాశూరపురాధీశేనశ్రీకృష్ణరాజసాన్వితామనసంపా
న్యవనసర్వరాజధానంతత్రీతదధిపతినానిరవధియతినాశ్రీమచ్ఛ్రీనివాసబ్రహ్మతస్త్రీపరకాలసంఘమీన్ద్రసాన్ద్రగో
రుణాసమాపాదితనకుటుమ్నత్సనిఖిలశ్రేయసాశ్రేయసానకళతాత్తనుదర్శనాఽలంకారామగ్రహవనశ్రీవత్సరకా
లగురువరాస్థానవిభానమానశ్రీహూరువదనవర్యార్థసమర్పితగామోగ్నానియగుణగామోగంకరామ్మజా
నినానానిసారామ్నోరధూమీశ్వరైనిశేమితశ్రీపరకాలగురువిజయపుబన్దనసత్తగదైవతితిలవనచారుణినిశవనవి
ద్యైవచ్చదయేనఘనదయేనవనసర్వరావినయాచరాజమానశ్రీరక్తపురపరిసరభాసురగరుడశిరధామ్నశ్రీగదగ్ధ
భామ్నస్త్రాగ్రీవిర్భావాదిదివ్యవిరతమవితంపుధయపుబన్దముఖేనతిప్రాగ్ధితత్తరగ్గితకుతుకతిత్తరగ్గైత్త్రీ

మాహాత్మ్యా భిదానంకించదధికపఞ్చ శతశ్లోకంకంచనప్ర పఞ్చ పఞ్చ షఘటికాభిలెపప్రబద్ధంతథావిధానుకవనభో
రణీనై త్రుణేనర్యస్సనర్య ర్ణనచిత్రి యమాణచెతసాపా చెతసావతారోఽయంనూనమితితేనకృతప్రకంసస్సంసవివిదు
పాంతతద్వశో త్తరరక్ష మాహాత్మ్య ప్రణయహోపకారప్ర త్యా యుచాయతస్మై వభవతస్సంసనిధాసార్యకాశీం
శ్రీపఞ్చ కరణోపమాలాత్థ ప్ర సావదానాదికామూచార్య భరుషైకోచితామఖిలైఃపితాంబభూమతింబిష్టతస్స తస్మా
తస్య కనకరాజుహోదారకే దారమెదిసిష్ట త్రిదానా దిభి స్తదభ్యర్థ నశ్చైవీవతంపద స్తదాస్థా నస్థాన్ము నివాసేకృ తా
స్స దమానస్వస్య దమానమానసోఽచూతః || ౧౮ || తామేతాంబహారిమహారాజరామేశ్వరరాయప్రజ ద్రితామత్తమాం
సర్వా మపిమర్యా దామిష్ట శీంశ్రీ కోవజ్జరామసంసనిధాశ్రీ కంకరామ్న యాసియమితాం చతదనుజ త త్రసుజాదీనాంత
ర్యం శతానామనూనాదికామధునాఽపితత్వే త్ర స్త్రీ రామేశ్వరధరిత్రి సుత్రా మాదాక్షిణ్య గాంభీర్యా చిత్య సీమాని
రవధికాదార్యపూమాధీమాను త్తరోత్తరో త్తిరక్లి తామెవదధాన స్తదాశిమాంభవతిభాజనమ్ || ౧౯ || ఎవమేవతేరా
భ్యుక్తి తోధరిత్రి సుత్రా ఙ్గాన్వి త్యా భిరేషుటికాభిశ్చ పెటికాపాతిస్తుతిరం గ నా ర సు ప్రభావత్యు భా శాన
స పృథ్వీతర నేకాః కృ తీః కృ తుల లాగ్ని జేరయం ప్ర జీయతస్యా సుపద మా తతా నవిన్యయభర తిరళీ భూ తం
న హూ త్ర మా క్ష మస్తరక్షమ్ || ౨౦ || తాని చమప్రబాతాదీన్య నవ రత మనుసం ధీయ మా నా నిగ రుదగిరి శృ
శ్శ శృ క్షాంకతృ గ్గారా యమాగ ర క్షాధీశం సంసనిధా త న్నాన స్థో లానముద్వేలయన్తి || ౨౧ || యశ్చై క్షిక గ్గా
ట పృథ్వీ పరి లృ ఛాయ క త కృ ఙ్గ దేవరాయకులిదేనవిమలమతినాతిరుమలదేవరాయనరపతినాటి న్నగాంధర్వ ప
రాభిధానహృద్యనవద్య విద్యనగరాధిపతినానిజలదైవత శ్రీరక్షరాజవిశ్వోత్స వవ ద్దనం చమూ న్నబద్ధేనారవ
యేత్యభ్యర్థిత్తో ర క్షరాజ విలాసాభిధానంస గద్యపద్యానబద్ధం బ్రబద్ధం రీతిశయ్యపాకాలంకారనభావబన్ధురంధూ
రస్తరస్పహత్య సామూజ్యస్య పూజ్యం సరనకపేతులతిలకపూజ్యం విధా మనుదావశోపనిబద్ధశుద్ధామీకర మ్మమే
నిపాద్య సర్వ ఎవ తేననరపతినా వ్యాధూయమానోభయచామరమశేషహృద్య వాద్య రవమఖరితదిగ స్తర మఖిలాసురా
జవిధిన్వద్రక్షిణీకాగ్య సుబహుమానమభినతలృప్త స్తదాస్థార్యా మన్యాభ్యుక్తై వైభవాయాం మాన్యమేన్యాది వృత్తివి
తరణైహోదభితోపితస్సమూత్యైఽ ధునాపితాం వృత్తి షనుపాలయతానియతాత్మ నాతిత్వై తేన కృ ఙ్గదేవరాయభృ
త్యైశ్రీర క్ష దేవరాయనరపతినాదేవరాజగురుమతినా ప్రకాశితబహుమతినా || ౨౨ || యంచాత్మ కూరునగరాధిపతా
నీ తారామపూపాలిలక స్వేకులదైవతం శ్రీమయమూర్తినిరినివాసం శ్రీనివాసమధికృత్య శ్రీనివాసపటలాసాభిధానాం
గకలకావ్యగుణసంపత్సం పూర్ణాం చమూం స్యాభ్యర్థనయాకృతవ స్తం దనైవలమారో ష్యవిధాయమహాత్మక మ
క్షీకృత్యం ప్రబద్ధం కనకరాజుహవస్త్రీహర కేదార వృత్త్యాదిభిరభితోషయత్సప్త విష్ణుయమాన మాననస్తదీ యశ్చైక్య
వాక్యోక్తవాత్ || ౨౩ || యేనహుచత్సరప్రవర్త్య మానహుర్వ్యాన్య కోటియసీనమర్చనపూర్ణాహుతిమహాత్మవస
మయసావర్ణమలభారానిత శ్రీమచ్ఛన్న కైవలకటాక్షసుధాధారాభివర్ధిత సామూజ్య భూమా శ్రీరామపూపాలరా
గురూమాఘామపాలమణికా ర్షితోత్సవ దీపికాభిధానంకంచనకారయిత్యా బ్రబద్ధం మమ్మన్త్ర గ్రంభృతశాతశుష్కమ
ణ్ణపాగోఽణోత్సవ పూర్వక ముదారహరభూష్ట త్రి వివరణాదిభిరారణవ్యసతాగ్రచనవరతంభాజితేతదాశిమాంభా
జనతామ్ || ౨౪ || యశ్చై గవిష్ట గయీయకవచాయోజనకల్పచిట్టిపటపాలకొట్టాభరనగరాధి వాదస్యగభిలలకైవాన్య
ధిశానాభిష్ఠివైఘటజగన్మాతరాయ నామాఘామీ నాధస్వేష్టదైవతస్య జుటబలు పుర నిలయస్య వదనగోపాల
శ్శ భగవతో వైభవ ప్రతిపాదకం మదనగోపాలయశోత్త్తి యం నాచకంచనబ్రబద్ధం శ్రీశక్తలగిరినిల మం సృసేంహమధి
కృత్య సృసేంహపిలసాఖ్యం చమూ బ్రబద్ధమతి గభిరార్థభావపదబన్ధురం నిర్వర్త్య స్తప్తైరమారోఽణమహాత్మన
భరన్యగం కనకయలు చస్త్రీహర రాజుహాదకం శాలికేదారకృ ఙ్గ పూమాదికం వశీమాతీతనన్యభూమానవ ర్పయా
మాన || ౨౫ || యస్తాన్వ తార సర్వామపిమర్యా దామూర్యా క్షిన్దగ్ధవ్యస్థి వైఘటాంక్ష గ రాయామాఘామీవతివ
త్య స్త ప్రతయో వినయోద వ్యాప్తచూచనాన్వ తోఽ ధురాపితపా యంగోపాన్యస్తతేఽ నన్యసామాన్యోమాన్యాభిల
శ్రీప్రసంపదన్యా పరమాశిషమ్ || ౨౬ || యస్య చంద్ర వైప్రబద్ధాత్వ నిరసకలద్రవహృద్వస్త్రస్తవహృద్వస్త్రంభ్యాకాస్మం

ఖ్యాతతాపధివతః || ౮౭ || తపతేనామతస్సంగ్యహ్యైతధాసా||శ్లో|| ఆర్యావత్సాన్త్రులతాశ్రీవత్సరకాలగరునిజయ
నామా | అర్యామలలితపదధాను త్రరవరకాలగరునిజయచమ్ము || ౮౮ || నరసింహర క్షరాజశ్రీవాగవిలాసచమ్మన స్తి
స్యః | రామేశ్వరపిజయాఖ్యా చమ్ము రఘునాథ విజయచమ్ముశ్చ || ౮౯ || చమ్ముర్వకార్తికోత్సవ దీపాఖ్యాకెకవోత్స
వాఖ్యాఽన్యా | ఆనందమరన్దామృతమతయన్త్రేగ్రీవపన్నతూర్వపదాః || ౯౦ || శ్రీరామశ్రీమాసాపధిృత్యధ్వవేదపాద
మతీ | శ్రీదేశికేన్ద్రగిరువరవిజయాఽన్యావేదపాదఘటితమః || ౯౧ || ఆచార్యవేదపాదస్తవస్తూర్వస్తవీయతీకాచ |
నవరత్నహారనంజ్ఞామృతరన్యాఽన్యాతదీయవివృత్తి || ౯౨ || శ్రీరక్తేతచటాపాత్తిస్తూరీరామస్తుపభావం | హయవదన
రజ్జనాయకగోపాలానాంచసుప్రభాతాని || ౯౩ || పార్వోధికస్తులద్యేనిగమాన్తూచార్యవేదపాదపీఠేన్ద్రయః | శ్రీలక్ష్మీహ
యమఖయోగ్లలితతమేవచ్చరన్దనామమతీ || ౯౪ || ఆచార్యవర్గగద్యం లిఠోఽలంకారమణిహారః | కావేరిలహరీస్తు
తిరలమధురా మేఘమాలాచ || ౯౫ || సూర్యోపరాగ దర్శనసమయామృత నావనీవలఘుకావ్యై | శ్రీరాజవంశరత్నాకర
నామాఽన్యచలముకావ్యమ్ || ౯౬ || శ్రీరామాయణవైభవ ముత్తరరక్తాధిపాద మాహాత్మ్యమ్ | నవనోపపదాలితశ్రీ
మధోపాలమాహాత్మ్యమ్ || ౯౭ || శ్వాఘ్నవ సూర్యదండకనామ సుతిథితమణ్డరీచ గుహ | విక్రాన్తరాఘవాఖ్యోవ్యాయోగ
శ్చద్భుత్సవగుగ్గః || ౯౮ || ఉన్నతపాద్ధవాఖ్యంపేక్షిణికంకరుణరసవనోహరీ | బూరు సుభద్రాపరిణయరాటక
వస్యత్సవగుగ్గమ్ || ౯౯ || రత్నప్రకాశికాఖ్యా శ్రీమల్లక్ష్మీసహస్రలీకాచ | వ్యాఖ్యానహంససందేశస్వరసాస్పాదితీ
విఖ్యాతా || ౧౦౦ || శ్రీమతలస్త్వజయస్త్రీ పార్యావర్త్యస్య నిర్ణయశ్చపి | శూద్రాగిరిన్ద్రీతస్వరస్వతీ మాలధనమితి నిభ
న్దః || ౧౦౧ || అన్యత్సశిష్టసిద్ధాన్తపద్ధతిర్నామకృత్సవగ్రన్దః | కర్తృక్రమనిర్ణీతకావ్యాతలగ్నస్వరతా || ౧౦౨ || సోద
ర్యకన్యకాద్యయవివాహనిర్ణీతనామకోగ్రన్దః | లమతరభగవత్సూజా సంగ్రహనామాపకృత్సవగ్రన్దః || ౧౦౩ || వ్యయం
వ్యక్తప్రతిపాద్యా అధి మాసోత్సవస్యచ | అతితేశాధికర్తవ్య కాలస్యాపినిర్ణయః || ౧౦౪ || పహాకాలనిర్ణీతిర్త్యా
ద్యాఃకృతయోఽనఘః | శ్రీశ్రీకృష్ణలక్ష్మీస్తవస్త్రీ వరకాలయతితితుః || ౧౦౫ || సహాధికపద్మాన్తగ్రన్దాహ్యైవైవేదావశ
నకృతాః | ఆవష్టితమాద్వర్తాదగ్గితవాపుడెవ్యై || ౧౦౬ || ఇతి || గద్యం || యస్త్రింశ్చశ్రిమచ్ఛ్రీనివాసదేశికేన్ద్రగ్రన్ద
నాధునిస్తవస్త్రీ వరకాలదేశికానాం త్రయాణాం కృపానుభావరక్ష్యాః పుయాగభవసోపాధ్యోస్సం గమ్య సమ్య
గు త్రరకర్తగ్రన్దస్తి || ౧౦౭ || అయంపీశ్రీమాన్సంస్థార్యనామాధీనాన్ శ్రీమతీంతాంవనపర్తి మహారాజ్ఞం పార్వీశ్చ
రోమణిమఖిలతేమంకరగుణకదమ్బం శ్రీతకజరరామ్బం మహా భాగవతం శ్రీభాగవతం శ్రీవాత్స్య వీరరాఘవా
చార్యప్రణీతశ్రీ భాగవతతస్త్రివస్త్రికాఖ్యాయాఖ్యాఖ్య యా సహసంశౌచైర్గవమనుతశాన్ || ౧౦౮ || భవతిదేవదం
మనీయమాశాసనంనితవయితవ్యం సావధానైవ హృదయేన తత్త్రీభవత్యాలోకోత్తరై తాదృశసన్వాఖ్య శ్రీ భాగవత
నితమనమహాభాగ్యస్యాయూరూపమేతద్వాన్వి ఖ్యానప్రఖ్యాపనమేవమహా త్రరం కై జరగ్రమ్ || ౧౦౯ || నదేభశీవ్యాఖ్యా
ఽతితేనవాఽనాగతేనవాచ ర్తమానైవవాచావస్థితకల్పేనానల్పప్రతిభాపితక్యానిర్దాతంకేనచిదపినుధీమణి || ౧౧౦ ||
అయంచతత్రీభవాన్య వదీయమలశిరొమణిగోపాలరాయహూపాలమణిఃప్రతాపేన్ద్రవ్య వంకటగ్రావణీనామ్నః శీతిపా
లశిరోదావత్సరస్తాస్త్రి భాస్తారశీఖావణిస్స మస్త్రాకస్తానవద్య గుణవేదధిస్స ధీమణి శ్రీ మాన్వీరరాఘవాన్తర్వా
ణిః || ౧౧౧ || అతోనిజమలహర్యజ్ఞాస్థానవిద్యవగ్రణిప్రణీతవ్యాఖ్యానప్రఖ్యాపనచన్యాన్యమేవధర్మైర్గవస్త్రీనిసంహర
న్త్యాస్త్రత్రీ భవత్యాః || ౧౧౨ || ఆశాస్త్రవేదవయమేతాం ముద్రా పీఠముత్రీ తాంవిరచయ్య వ్యాఖ్యాన్ప్రఖ్యాపయ
తుమ్ || ౧౧౩ || అతిమృలలచనావరిశ్రీ మగ్రీస్తవస్తవ సమయతయాహూయస్సం శోధ్య పరిపూర్తమలత్యావసరవేత
త్రీభవాకానబ్రహ్మనిష్ఠవరిష్ఠంప్రీతిప్రతాకృతకనగణిమితిత్రీ తవతామస్తాకమపిభవదీయస్థానవైదువ్యసమాసాదితత
దనుబన్దతేయాతదీయవ్యాఖ్యాన్సవ్య కృపిమన్త్ర్య వరమహ్యో నవిహరమాణస్యా పితవ్య మహాభాగవతకులమహాభరణ
న్యన్యాన్యమాన్దనమ్ | తధాపాపూయిత్తసమయంపరికర్తవ్యైకాధికరణ్యా భిమానశ్చస్తవస్త్ర్యజిక్రవవిదామ్ || ౧౧౪ ||
సఖ్యావోఽన్యస్తాభిర్విధావ్యం నావేద్యవ్యాఖ్యానప్రణయనవిహితనకలలోకోపకారధూమాన్త లాకోత్తరకల్యా
ణగణిన్మోఽస్త్రాస్థానపూర్వవిరచితధామ్నామహాభాగవతశిరొదామ్నస్తస్యాన్తరవశివ్యతేన్ద్రంకర్తమ్ || ౧౧౫ ||

చాక్యత్రభవత్యా సకలైతిహాసపురాణాశ్రివణక్యతమణయాసోశీల్య దిభిస్స కలలలపాకలపిలతమణయనిరీతిరాజ్యర
తుణపితమణయా భగవద్వా గవతాచార్య కైంకర్య దక్షిణయాగురుదక్షిణానామైత్యుచి వణిపిరి యతయా ప్రద
యాఽస్త్య భ్యమవశిష్య శై || ౧౧౬ || యనివత్యత్రభవత్యా కలితానివాపిహాసతటాకారామభగవదాలయ బ్రహ్మప్రతిష్ఠా
గోఘాకన్యాదానరూపాణిభగవత్తై ౧౦కర్యాణిసర్వాణ్య పితానిముద్రా తురము ద్రణైతే తద్వ్యాఖ్యానప్రఖ్యాపన
లక్షణమహా త్రమకైంకర్య గ్యనాన్త్య సైకిటితమిమపికలామ్ || ౧౧౭ || ఇతితదుదీరితావప్యతాసారసారణిం విరరాఘవి
యగుణిస్తారణింవాణిధోరణినికవ్య నవ్య గానన్త తన్నిలాన్తకరణాదెవీశబరామ్నా ప్యనగ్య హీతాన్త్య సెనశ్రీ
భాగవతకైంకర్యా నుశాసనైత్యా నాయ్య ముద్రణోచితా నతిస్సా రాన్త్య డభారాన్త్య స్త్య పట్టణాద్వ్యాఖ్యా మి
మాంసమూలాంధద్రా ౧మ్ముద్రా పయితమిన్దు ద్రా తివెలకతూహలాగతెషు సప్తే త్రాన్త్య కతాధికైకసహ స్రసం
ఖ్యా కెఘశాలివాహనశకాదై మపార్థివనామ్ని హయసైనిజశ్చై వ్యశుక్త పచ్చ మ్యామాజిజ్ఞా పత్నాన్త్య పరివన్తాననీయ
కాశలభూమానమమ్నా శేషగిరియనామానమధిక్య తంక ద్రవ్య కార్యా వ్య వధిక్య తంనిజాస్థానస్థాపితాయాంబ్రహ్మ
విద్యావిలాసాభిధానాయాంస్వకియముద్రా తురశ లాయాంపిశాలాయామ్ || ౧౧౮ || తెనవతభాజ్ఞావశంబదెనప్రయం
బదెనశేషగిరియెణతవహారెవారెభేమనాదిదంపిరరాఘవీయవ్యాఖ్యా సూరధం శ్రీభాగవతంసంముద్రయతుంభ ద్ర
మున్దుద్రయతుంచలాకానామ్ || ౧౧౯ || ఎవంసంముద్రయతుముపకాన్త్రాన్త్యఖ్యాంవిఖ్యాతసకలార్థ పౌఢుల్యా
మతివై పుల్యంకలిరలువవిశేషపరి మోషణకల్యాంకల్యాంకతమామిమాంసావధాన మానసస్యోధయతిస్త్య హాభవతా
మగ్రణిః ప్రత్యగ్రదన్త కృష్ణార్థ వర్గో యదాప్రతిశ్రుతంవిశ్రుతపిస్త్య తయశాదిశాంముఖేష్యమానద్యితయమాప్ర
ధనసగ్రన్తం తత్తదైకభూయఃప్రయత్నినమన్జితపచ్చవవ్యాఖ్యా నకోశపరిశీలనపురస్స రమణికాతుకాత్ || ౧౨౦ || అ
తా త్రాన్త్రై శ్రీమద్ హీశూరవహారాజధానిరాజాధిరాజకర్ణాటనింహసనాధీశ్వర శ్రీమచ్చామరాజేన్త్ర మహారాజకు
లదేశికైన్త్ర శ్రీమద్ శ్రీ నాధబ్రహ్మతేన్త్ర పరకాలయతిన్త్ర మహాదేశికైన్త్రపరిపూర్ణ మహావిఘాతిపర బ్రహ్మనుభూష
యాపరమంఖ్యో మ ప్రతిష్ఠాసమానెనాదావెనరతిశయకరుణాపరిణాహగురుణాకటాక్షనుధార్మ రెణస్యా దసా వితి
కృతాభిషేకోఽన్య సా శ్రీకృష్ణార్థ వర్త్య శ్రీ బ్రహ్మతేన్త్ర పరకాలయతిన్త్ర మహాదేశికదివ్యాస్థానసంహసన్తేఽన్యభిషి
షెచయమయావహీశూరరాజధానిం పృత్యా గస్తమసుగ్య హీతస్సైన్త్ర శ్రీమతాచారమరాజేన్త్రైనిజాన్త్రవామహంక
దేశికాస్థానాచార్య కథారంధర్త చర్యావలమ్న నాయా భ్యర్థ్యతేన్త్ర పార్థివవత్సరతా వణికమాన్య వపార్థివసాన్త్ర
మూర్ధన్య మణినాఘు ణినాగుణినాంశిఖామణినాధరణిసర్వినభోషణినా || ౧౨౧ || నిశేష్య దేవముద్రన్తంబహాన్త్రమఖిల
పురాణైతిహాసధర్మశాస్త్ర సున్త్రార్ధరహస్య ఘూయశ్చాన్త్ర వణధావితాచార్య కన్య శ్రీకృష్ణార్థవర్త్యపిన్త్రేషతోనిజా
స్థానీమపనీతనుక్తా చలామివశక్తిచుటింపిద స్తీనీద స్తీనముపకాన్త్ర మముద్రణవిరరాఘవీయ పరిసమాప్తిమహాన్త్రాయ
సంభావనయాగమ్ని రాంభాణిన్త్రైన్త్రాంభారతింసారాజ్ఞీ శిఖామణిః || ౧౨౨ || నన్యార్థ పాదాకథమిదమార్థం శ్రీభా
గవతవ్యాఖ్యానముద్రణమెనముద్రితంభవిష్యతి - యెనాధునాతత్రభవద్వికపాన్త్ర్యతేన్త్ర హయగ్రీవలక్ష్యనారాయణ
చరణారవిన్త్ర పరిచరణమహాసామాన్య భాజనతా - జనతాదేయంత త్రభవద్వ్య దనస్సరదదు దారహారికధానుధాసా
రదూరతాజనితాంఘనతాపపారవప్రీయమమచికార్డునిప్రవిశ్యమన్యగన్యతరతాపాన్త్ర్యతివిసంస్థలతామ్ || ౧౨౩ ||
కేళునరితంపరమెతాంచన్త్రై కాంకన్త్రయత్న రిహన్త్ర్య ప్రవత్రయతుండెశాన్త్రముద్రయమిత్త త్రభవతిద్విజరాశ
నన్యైతావత్తేవమన్యై సమయెనభగవతలధానుధాన్త్రావధభాగధయమన్యన్త్రాకంవి శ్రమివ్యతితి || ౧౨౪ || ఎవమహి
తాముదారతనుభక్తివినయమెదురాంసాదరాం తన్త్రై రాంపరంపరామాకర్ణ్య ప్రతిపాచయదాదుదారవణి కృష్ణా
ర్థ్య కృతిపతిః || ౧౨౫ || దేవిమాఘాత్త త్రభవత్యా వి క్లబమ న్త్రక్లం శ్రీవీరరాఘవీయచన్త్రై కాముద్రా నాన్త్ర
రాయాతినంభాసనయా - నిరువ్యా తేవయధా ప్రతిశ్రుత తమతన్త్రద్రాన్తైంకర్యమాచార్యకసామాన్య్యాభిషక్తైరప్య
స్థానిన్త్ర వ్యగ్నిసోధ్యా మూలిఖరమిమాం శ్రీభాగవతచన్త్రై కానియోజ్య ముద్రా తురపివర్యా సాదిశోధనవపరిశ్ర
ర్తుస్స దనుజన్త్రానం సన్తాననీయనయవిసయాదినుగుణాదన్త్రం వెదాన్త్రాన్త్ర నామానం జ్ఞానభక్తివైరాగ్య సేవాసంభ

వడియాస్థానకృతధామానమితి॥ ౧౨౬॥ ఎవమాశ్వాస్త్యుతామకలఘా-ం శశి-రామ్నానునితరసాధారణభాగం పాపీ
కామవ్యభిజామా శ్రితమపిపికులపాలికాంకులపాలికానిరోచణం శ్రీభాగవతవన్దిక్రికా సంశోధనసంఘప్రణిహితాన
విశియతిమిరవిధానసపిఘాయమాన ప్రసన్నైర్వృధాశీరుచిరైర్వాహంవిసర్జితైః తదాత్మకృతామహాప్రణామసంతో
భ్యతప్తౌ నిమగ్నశిరస్త్వనావసరసమర్పితాం తస్మాచహారాష్ట్రశిఖామణిస్సపర్యావర్యా మార్యాభినన్ద్యావభినన్ద్య
కృతప్రస్థానోమహీశారరాజధానీమపేత్ప్రత్యుద్రితోవహారాజచామరాశైశ్చైర్విగబహుమానమానీయనిజాస్థానీం
పార్విభిరస్నాన్విచార్య కథారంధర్య కృతసంతోభతశ్చ తతా-తాంయైర్నుచూరైశ్శ్రీహేమాదలక్షీనారాయణదివ్యా
స్థానమాస్థాయపార్థివవత్సర భాద్రపదాసీతదశనవమ్యాం శ్రీవద్రజనాధ బ్రహ్మతస్త్రీపరకాలయతిస్త్రీ సుహృదైకచ
రణారవిప్లవ్యస్త్యసన్నిధి సమగిత మోక్షాశ్రమ క్రమో ౭ పరద్యస్తమమం శ్రీమచ్ఛునరాశైస్త్రీ తీర్థానసాన్వృతా
వస్యసహత్యాంరమిత్యాం సనాతనశ్రీవద్యతివరకురుకేశనిగమాస్తదైకబ్రహ్మతస్త్రీపరకాలయతిస్త్రీ పరంపరాని
రస్తరాధ్యక్షితేవతుస్సప్తత శ్రీవైష్ణవవీరాచార్య పురుషకోటిరకోటినిరాభ్యుమానోపాంతే శ్రీమతిమహాతి నిరాకృతశార
దనిరదధానసారాజితసింహాసనైశ్రీరఘనందన ఇమకుల క్రమాగతేదివ్య రత్న సింహాసనైలవరంపరాగతమణికిరీటమివ
గురుపరంపరాన్వితం శ్రీమాయవదనం సలక్షీనారాయణం నిషాద్యోత్తమాశైవసీపాదిభిరహ్మదీ భిరివపరమహ్మదీ భి
ర్యత్సిగ్ధైర్విషాదితసామూజ్యాభిషేకోఽఘృపగత శ్రీ కృష్ణబ్రహ్మ తస్త్రీ పరకాలయతిస్త్రీ నామానీమాతీతభా
గ్యమామా శ్రీ మానాచార్యకసామూజ్యం పార్విజ్య మనుభవనన్నదిసన్మహిమ్యాహ నిర్వర్తిత శ్రీ మాయవదన లక్షీ
నారాయణపాశ్చ కాళికసపర్యా చర్యతయా సర్వ మప్యవస్థ్య మేవగమయన్మమయ ముపాదానస్యాధ్యాయ సమయ
వరికల్పితావకాశస్తదాజ్ఞీసతాచర్యతజ్జ త యాయథా ప్రతిజ్ఞం సముత్సాన్వితత్రతత్రవిద్యమానానీశభిగోమో
న్యంయోజ్య సానుకల్పాన్ సంఘటయ్య ఘటిరాధాని వాక్యాని యధార్హంసమీకృత్యవృత్తమానవృత్తరీమాస్త్రతత్ర
పక్షీః పరిమృత్యైవంజాతీయకతయా ౭౭ మూలభాగంసావధానంవ్యతానీమహం శ్రీ భాగవతవన్దిక్రికాం త్రయ్య
స్తసిద్ధాస్తసిద్ధారణ సౌగంధ్య బంధురాణాం మహాభాగవతధురంధరాణామతిభోగ్యాం శ్రీమన్నిగమశిఖరదేశికవణిరివ
మహాతః ప్రయానాద్వాస్తానైర్విప్రతీతావల్లభ శోధనావసరతయా ౭౮సానసమయే పరిమరణీయసేయంభవద్భి
రితితప్త్యిత్థం శ్రీభావ్యటికామివశ్రుతప్రకాశికామ్॥౧౨౭॥ తథాగ్రన్తానైచాచార్యప్రతీతాపితక్షోకాః ॥ సంఘటితా
ద్యుత్యై ॥ మధాహ ॥ శ్లో ॥ టికాశ్రీ ఘనార్యాభిధృత్తిరచితాతైరసంశోధితత్వాత్ప్రాయశ్చిత్తార్థవాక్యాదివివివశగ్
తిర్లభకానాంబహిషాత్ ॥ నానాదేశీయశ్చైస్స మతివిభవతిత్వా పిసంశోధితానీచ్ఛీకృష్ణ బ్రహ్మ తస్త్రాదిమపదక
లిజిత్యంయమిదైర్విమైహే ॥ ౧౨౮॥ శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యాశోధనకైః జుర్యవై భవేనహరిః ॥ పిణామహానుగ్రహ లక్షీ
నారాయణస్సకృష్ణశ్చ ॥ ౧౨౯॥ భాగవతవన్దిక్రికైవోవాల్మీకివీరరాఘవాద్యకృతా ॥ శ్రీభాగవతినురాంశంశంప్రస-
దయ స్తీవీరాఘవయథుఘే॥౧౩౦॥ఇతి॥ఎవంశ్రీకృష్ణబ్రహ్మతస్త్రీపరకాలమహాదేశికపరిశోధితామతాం శ్రీభాగవతవ
న్దిక్రికాముపాదాయవేదాంతాచార్యస్త్రామౌచర్యస్మిదుద్వపరి నగరసామూజ్యధురంధరశశి-రామ్నాని
దశనతశ్చక్ర శ్రీరామేశ్వర ఘామీశ్వరాను మత్యాచా వహతమనాముద్రణావసరస్థుతాన్యథా ఘటితవర్ణపక్ష్యాదిస
మీకరణాదిభిర్య శోధ యత్ప్రవోధవతాంవరణ్యస్సంఖ్యావతామ్ ॥ ౧౩౧॥ ప్రధిమతికృతవరణ్యతశిగ్రాన్తవపుణ్య
కుభదాక్షిణ్యశిరణ్య తాదిగుణతాలివానగ్రణ్యా శ్రీమతాసవైరాజాబహిరీబలవ న్నలహదరు గిరుదస్ఫుర దురుణశసా
రామేశ్వర భూమిశ్వరేణియమ క్తస్సముద్రిక్తపరితోవఃపరికలితనయపినయముఖగుణంపరీషదన్యస్సనీయమతివిషేషశ్చేవ
గిరిరామశ్చ యధావసరంనియోజయన్వర్ణ ఘటరాదిమ తాంస్తాన్వియోజ్యాన్నిరవస్త్రయప్రప్రత్యో వహారాజనునిర
నివేగితాయాంబ్రహ్మవిద్యావిలాసమదాగ్నికీరకాలాయావస్యర్థనామధేయశీలాయామఖిలామపిమద్రంక్రియామ్ ॥౧౩౨॥
ఎవంపార్థివవత్సర నిజశ్చైత్యతక్షపభ్యుమ్యాం ప్రభుత్వా దర్శుభవత్సరనిజశ్చైత్యతక్షపభ్యుమ్యై తప్త వీరరాఘవీయవన్ది
కం శ్రీ భాగవతమానీన్ద్రుతితమ్ ॥ ౧౩౩ ॥ ఇర్ధంకారమతివివిఖ్యై తే ౭ పినమమగ్రన్దసంశోధకాదయస్సర్వైపియంకంచిత
స్యప్రాప్త్యేవోపగ్ధలవంసరివ ర్తయైతత్ప్రకృతాధిధానంమహా తరంశ్రీభాగవతకైః జుర్యమ్ ॥ ౧౩౪ ॥ గ్రన్త “ శ్రీ

యాంసిబహువిఘ్నానీ,, త్యాగాణశ్చనఖల్యైతస్త్వద్రగలక్షణైరిమ్మాదితనకలలోకశర్తృణేనత్యగ్జడేకదాఽపిస్త్వధా
త్వదం భగవతో యదకులసార్వభౌమస్య శ్రీ హయవదనలక్ష్మీనారాయణో స్థీ మహాశయమునయతి వరకురుకే
శినిగమాస్తదేశికబ్రహ్మతస్త్రీపరకాలాదిగురుపరంపరాయాశ్చ ఘనపరితాపాయాకరుణయా || ౧౩౫ || తామెతాంశ్రీ
భాగవతచంద్ర చంద్రికా మభిషేకస్థమదూరవిధానిత భవదవతాపాటోపాస్సుఖ మానతాం సతాంసముదయాస్స
ముదయద్దయాసముదయాః || ౧౩౬ || ద్దుర్భతః శ్రీ వీరరాఘవీయ వ్యాఖ్యాన లాఘలక్షణ సుహృదౌత్సాహ్య తార్థవనిగమ
స్వాంతానగ్రదాస్తాస్వభావనాస్తాస్మిన్తో మహాభాగవత వతంసా అస్మిన్మద్రితేవహతి ప్రబంధేముద్రణావసరరభస
జకసంభావితవర్ణ విపర్యయాది దోషదర్శనకార్యస్య సంజ్వరమలీమ సమానసామాజాతు చిదపిభూవస్థం గ్రహణైకజీ
వాతవస్సకలజగత్తుజీవన హేతవస్సంసారసాగర తారణసేత వస్త్రయ్యస్త్రసిద్ధాస్త్రమహాసాధపరిక్ష గరణకేతవస్స
స్త్రఇతిద్యుతరంప్రతిమః || ౧౩౭ || శ్లో || యత్త్యక్త్యపజ్జయిమాభాగవతస్య టికాసేయంవిశోధ్యనమముద్యోతచంద్రికా
శ్లా || రామేశ్వరస్యనృతతైర్నృవిశేజకరామ్నాపాత్రస్యతస్యసుచిరానిమిభాతుకీర్తి || ౧౩౮ || అయంహి || యత్రశ్రీపర
కాలదేశికవణైర్తాలాగ్రతీర్థాదికా సమ్యగ్సృతినదాతసిబహుమతీ రామేశ్వరైర్నాగ్జ్ఞయా || స్వయేకృష్ణపురేనారెర్న
పమణిగ్గోపాలకృష్ణసృతజ్ఞేన్దంమద్విరముద్గధారముఖతఃకృత్యాశీలామద్భవమ్ || ౧౩౯ || యఇమాభాగవాన్మహ్నాచ్యుం
పితామహమాతరంపిపదపనయాదిప్తిర్థానాంతధాప్రతిపాదనాత్ || వ్యతసృతసమృద్ధార్థం తస్మాత్త్యక్తినశుభాపృథ్వీ
యజననదనంగోపాలస్యవ్యధామపల్లెర్నవమ్ || ౧౪౦ || సమ్యగ్గోష్ఠులగట్టునామనిరాయోపాదీర్తురాతతాద్య
భ్యవసర్తిరాష్ట్ర కళలాధానాయమానాయకః | రమ్యాం భుక్తురిదేవిధామిత్తతాంతస్మీత యతద్విరామాసే కా
ర్తికేమహాత్మనవపిపావీర్యయద్యాద్వికమ్ || ౧౪౧ || అసాదిక్పాలాశీవకుటమణిపాశీనఖయశామిశానైతామ్యైతా
న్యకఇమానఘాతోనభవితా | ఇతిద్వాశ్లా ౨ నర్హ పృగూగుణ వన్తాన్యచరితో వశీనానాభాషా లిపవదవ లెఖాతి వతు
రః || ౧౪౨ || ప్రసన్నాత్మానిత్యంవిలంబనదృక్పార్యవహీనామౌకాలికావీర్యవరీభుజనాలోకలకః | దయాదాక్షిణ్యశ్రీన
యవినయపిజ్ఞానజనిభూషప్రహృణాంమూర్ధనగ్రస్సుమతరతిభనస్సరవక్ || ౧౪౩ || ప్రహ్వైతారుణ్యేఘనకనకరత్నాది
విభావెనుహౌద్ధామేనత్యగ్రనధిగతగర్వాజులకకథః | గభిరో దారాత్మాకులసముచితాత్మద్యుత గుఃకోల్లన ద్దుహమా
రామేశ్వరగరణిపాలావిజయతామ్ || ౧౪౪ || శ్రీ మద్భాగవతం యదాననసుధాసశ్రీకుకోభాసతాంత ద్వ్యాఖ్యానుమదీరి
తాసజయతాచ్ఛ్రీ రాఘవార్య స్ఫుటీః | యస్తాంసాఘవిశోధ్య సర్వ విదుషాంఘోగ్యామతానీత్రిరాంసశ్రీకృష్ణ కలిద్వి
ష్వజయతాం శ్రీ బ్రహ్మతస్త్రిగరుః || ౧౪౬ || పూర్వాశ్ర మతనయేన శ్రీకృష్ణ బ్రహ్మతస్త్రపరకా
లగః || శ్రీశ్రీనివాసరాఘవకృతినాభాతుఘామికై మాలిఖితా || ౧౪౭ || శ్రీ వీరరాఘ
వీయవ్యాఖ్యాన్యతేపూరసేకవికలజుమ్ | భాగవతవస్త్రవిమ్బం భాగ్యజ్ఞగతాం
విజృచ్ఛతాంభవక్ || ౧౪౮ || శ్రీ హయవదనాయనవశ్శ్రీరామానుజ
యతేశ్వరాయనవః | నిగమావ్యార్యాయనవశ్శ్రీమత్పరకాలదేశి
కాయనవః || ౧౪౯ || ఇతి శ్రీ వీరరాఘవీయఘామికా.

శ్రీ శ్రీ హయవన శ్రీనివాస ప్రసీద శ్రీ శ్రీ
శ్రీ శ్రీ కృష్ణ బ్రహ్మం త్ర పరకాలమహాదశి కైరవగృహీతోను గ్రహాః

ఓం స్వామి నమః స్వప్రీతంత్రాధాన్య త్యాగ్యం లాగ్యం త్విభవంతో మహంతో నుగృహ్యంతు ॥ అనయోద్గంఢత్యో
 ద్యోకో క్రందీగ్లు మాయుష్యం ఘాయాదితీత్రభవంతో భవంతో మహంతో నుగృహ్యంతు ॥ అద్యామ్యో తేవైవాహికే
 భక్తరత్నైః త్రలోపేతం త్రలోపే ద్రవ్య లోపే శ్రద్ధాలోపే సంభవ్యో పిన్దవ్యం యథావదనుష్ఠితం ఘాయాదితీత్ర
 భవంతో భవంతో నుగృహ్యంతు ॥ ఇహాదంఽతీవందాగుళ్యం దారకబృం దాగ్రగ్యకోటిరకోటితటఖటితవటలవణి
 పటవిగృచరసురుచిరమచివీచిపరిచుంబితచరణాంబుజస్య - కలశాంబుధిరాజస్య కన్యాస్తన స్థుభకవా స్తవ్యం స్థులక
 స్థూరికామోద ప్రత స్తీసావ స్తికస్తా స్థుభాభరణస్య - రమాలోచనగళోరహరిణిరణస్య శ్రీమాచిత్రసోఽప షట్పర
 గ్య సీమాలిన విహారణస్య - శరణాగతభరతానృత్తరూపస్య నిఖిలపువనసుభగంకరణస్య - భణాధరధరీభరణిన్
 రాభరణస్య-జ్ఞానశక్తిబ్రహ్మశక్తిరూపస్య తత్కల్యాణగుణవిలాసనివాసస్య శ్రీనివాసస్య పరమైవతస్య గ్రహణశచిపు
 రందరావివాతిమాత్రసౌభాగ్యధురంధరా - సరస్వతీజతురానామివ సకలకలాపతురానవా - జానకీరఘనందనామివ
 జగదానందనా-రోహిణీచంద్రమసామివ పరస్పరప్రేమసాంద్రమససౌ-అరుంధతిసస్థిమివ సదాచారసిద్ధా - రతికుసుమ
 చాపామివాన్యోన్యాయరూపమాపా - రుక్మిణీవాసుదేవామివ ప్రపద్ధమానప్రతప్తాత్మాదినంతాప్రభావాపఘాయాస్తా
 ముతిత్రభవంతో భవంతో మహంతో నుగృహ్యంతు ॥ అనయోద్గంఢత్యో శ్రీమత్సరసిజాననరస్య తీయతిరాజకుంభకేశన్
 గమాంత శశికబ్రహ్మతంత్రపరకాలమివ రాదిగురువరంపరాచిరకాలనిరంతరాధిపతరణావపిందస్య శ్రీహయగ్రీవ
 స్యనిరవగ్రహణాగ్రహణాతీనముద్రం గాంధీర్యమతిదేవాచార్యం మతిచారుర్యం అతిశామ్యవిపావనత్వమతిసూ
 ర్యం తెజస్వీత్వమతివందనహాదిత్యం చ ఘాయామితిత్రభవంతో భవంతో మహంతో నుగృహ్యంతు ॥ అస్మి నైవ్వాహి
 కశుభోత్పవతదియారాధన - హరితరకదళికాపత్రవరకతకభద్రా సనాధిరూఢనాణోల్లిభవీరమణిరభిర్యైరయః
 ఘృతధారయాసహధర్మ చర్యసరిరభైః-విజగుణానూపెణసూపెనసవివెన - కందభితానందకందరసద్దండకాత్మా
 డదుర్వారరసోర్వారకమూర్తాంగవార్తాకరసజటాలపటాలకాకైరం గై-కరైవ షట్కైర్బుడైః - సహకారామలకజంబీర
 మయోనోపదంశేనశక్తిత్రయేణ - మాకం దాదిఫలవితానైః ప్రధానైః-అతిరసైరతిరసైర్ననోహరైర్ననోహరైర్బుధి
 జనమోదకైర్నాదకైస్సంపదితహేలికాభిర్నృళికాభిర్బుజ్జంభితరసాటోన్మేశ్వగుల్యాద్యలూపైః పరిజనకలూపైః- మ
 ర్రికాదధిమృతకాభ్యాం చామరగాగ్రహికాభ్యాం మృతాశసూత్రసచ్చాత్రగోళామపిష్టివీరచిత్రనవాభిధానభాత్యుపిశేషై
 శ్చైవరైశ్చ పరిగతైః - అఖండమండధిఖండవిమలవాససాపరివితేనతారాపతిషి ప్రితోరాహవధీరెణశీరెణాభిష్టా
 న-పవృళాభిధానధవళాతతప్రపరిమృతైః - నిగృహీతతృప్తానహవరీపరిబృతృద్భారప్రతిపక్షరాశేనల్యాదనవ
 హారాశేనశుద్ధాత్మనానైవనయజమానైవనతోషితో- శేషభాగవతాంతర్యామిశేషిరివాసశ్రీశ్రీనివాసస్మప్రసన్నో
 వరదోఘాత్యా-అనయోద్గంఢత్యోర్విరంతరం మేమధైర్యవీర్య విజయాయురారోగ్యభాగ్యభివృద్ధి ప్రదోఘాయాదితీత
 త్రభవంతో భవంతో మహంతో నుగృహ్యంతు ॥ అస్మి కశుభోత్పవేషుససారఘనసారవ్యగమదఘ్నస్యంబుజస్యజితవిధివనం
 దనగంధైః - అనికలవకుళముశవయవకుళరవకవల్లీయతల్లివంపకచాంపయమందారకుందారవిందకటకజకదంబముఖ
 మకదంబగుంభితైః లోకోత్తరసారభక్తరంభితైర్వాల్యకదంబైః - ఎలాలవంగజాతిపలకాన్తీరజకర్పూగపరివశ్యపరిమళిత
 క్రముకఫలసుధారసముగ్ధగ్ధిగుధాచూర్ణపేతతైస్తాం బూలైశ్చ చరితోషితానాం ధాగవతానామశేషాణామమిసాం
 తత్రభవతాంభవతామమోఘాభిరాశీర్భిరస్మిన్-ల్యాణగృహే శ్రీశ్రీనివాసవివ్య మహీషమణైశ్చీమహాలక్ష్మ్యోస్సేమా
 ఘామానముద్దామానముదలంబతామితిత్రభవంతో భవంతో మహంతో నుగృహ్యంతు ॥ సద్యస్సవృష్ట్యానద్యేనదనదీత
 టాకాస్సంపూర్ణామాయాసురితీత్రభవంతో భవంతో మహంతో నుగృహ్యంతు ॥ డేశోయం నిరుపద్రీవో నస్తు ॥ ❀ ❀ ❀

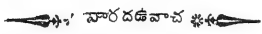
రాజాధార్మికో విజయాదభవతు ॥ సర్వజనాస్సు బింశాభవంతు ॥ సమస్తసన్మం
 రుణానిభవంతు సత్యాపతా ఆశిషస్సంతు
 శ్రీహయవనపరబ్రహ్మజేనమః

శ్రీమద్భక్తవల్లభోపదేశాల్పవిక్రయశ్చక్రమ్ । శశోభగవద్విప్రోత్తమృషిభిస్తత్వదర్శిభిః॥ ౧ ॥

ర్మబుద్ధ్యవసీమహం । యామునంతటమానన్యోయత్రలిలాహరైరహాత్ ॥ ౩౬ ॥ తత్తాత్పర్యంమయాదృష్టంశూర్యితాంత
స్త్వనీకృతాః । ఏకాతుతరుణితత్రసీషణ్ణాభిన్నమానసా ॥ ౩౭ ॥ ద్వౌవృద్ధౌపతితాపాశ్వేకానిశ్యసంతాపచేతనాశుశూర్యపం
త్రిప్రహరైరుదస్త్రీవతయోఃపురః ॥ ౩౮ ॥ దశతీషణ్ణవీక్షంతీరత్మితారంజంజంపుః । విజృ మనాశతశ్రీభిర్నిధ్యమానా
మహుర్ముహుః ॥ ౩౯ ॥ పృష్ఠాద్ధూరాదంతస్సోఽహంకృతుకేనతదంతిం । మాంధృప్త్యావ్యోమితాచాలాంవ్యాటాచాబ్రవీద్వ
దః ॥ ౪౦ ॥ చాలోవాచ ॥ శ్లోభానాభాన్మోక్షాభిజ్ఞాంతిమద్భిం తావపినశయోదర్య సంతపలోకగ్య సర్వ ధాఘహరంప
రమ్ ॥ ౪౧ ॥ బహుధాశంవాశ్చైవదుఃఖాన్నిర్భవిష్యతి । యదాభాగ్యంభవేద్భూదిభవతోదర్యసంతదా ॥ ౪౨ ॥ శ్చనారడఉ
వాచ ॥ కానిశ్యంకావిజ్ఞాచేమానార్యకాన్దృష్టలోచనాః । వదదేవిపస్తారంస్వగ్యదఃఖగ్యకారణమ్ ॥ ౪౩ ॥ శ్చచాలోవాచ ॥
అహంభక్తరిభిశ్చతాభివామేతనయామతా ॥ జ్ఞానవై రాగ్యనామానౌకాలయోగైవజర్జర ॥ ౪౪ ॥ గంగాద్యాన్సరితశ్చే
మామత్సేవార్థంసమాగతాః । తథాపినవమశ్చైయస్సేవితాయాస్సునైరపి ॥ ౪౫ ॥ ఇదానింశుఖమద్వాత్తాంసచింత స్త్వం
తపోధనః । వారామేవితాత్పత్తితాంశ్రుత్యానుభవావహా ॥ ౪౬ ॥ ఉత్పన్నాద్రవిదేహాహంవృద్ధింకన్దూటకేకతాక్ష్విచిత్రాన్
చిన్తమానాః । ధ్యేయగుర్జరజీర్ణతాంకతా ॥ ౪౭ ॥ తత్రశూరకలేర్యోగాత్పాపంధైఃఖండితాంకతా । దుర్బలాహంచిరంయాతా
భుతాభ్యాంసహమనత్రతామ్ ॥ ౪౮ ॥ బృందావనంపునః । పాప్యసవీచేమనురూపిణీ । జాతాహంయువతీషమ్యక్యైర్మరూపాతు
సాంబ్రవతమ్ ॥ ౪౯ ॥ ఇహాతుతయతావత్రసుతామశ్చిత్త్యతః । ఇదంస్థానంపరిత్యజ్యవిగేశంకమ్యతేమగూ ॥ ౫౦ ॥ జరర
త్వంసమాయాతాతేనదుఃఖేనదుఃఖితా । సాహనుతరుణీకస్తాత్సుతౌపద్ధావిమాకుతః ॥ ౫౧ ॥ త్రయాశాంసహచారిత్వా
దైవసరిత్యంకుతఃస్థితమ్ । ఘటతేజరూమాతాతత్రకౌతనయావిల ॥ ౫౨ ॥ అతశ్శౌచామిచాత్మానంవిప్రయావిప్రమానసా ।
వదయోగ్యనిధేమన్మారణంచాత్రకింభవేత్ ॥ ౫౩ ॥ శ్చనారడఉవాచ ॥ జ్ఞానాన్తస్త్వనివృత్తిమనస్త్రవేత్తవాసశ్చ । నవిషా
దస్త్రయాకార్యోహరిశ్యం తేకరిష్యతి ॥ ౫౪ ॥ శ్చ సూతడఉవాచ ॥ క్షణమాత్రేణతజ్ఞాత్యావక్యోహమాచేమనిశ్చరః ॥
శ్చనారడఉవాచ ॥ శ్రుణ్వద్వ్యంవహీతాదా లేయగోయంహరుణఃకలిః ॥ ౫౫ ॥ తేనలుప్తస్పదాచారోయోగసార్థస్తపాం
సివ । జనాతద్గానరాయంతేకాన్యరుమర్తకారిణః ॥ ౫౬ ॥ ఇహసంతోషిషీదంతిప్రహృన్యంతిహృసాధహాధైతైర్దైర్ద్య
తుయోధిమాన్దధీరఃపండితోధవా ॥ ౫౭ ॥ అస్త్వశ్చానవలోశ్చైయంశేషధరకరిధరా । వస్త్రవస్త్రైకమాజ్ఞాతామంగళంనా
పిద్యత్యేత్ ॥ ౫౮ ॥ నత్యామపిమిత్రై సాన్యకంతోషిపత్యశ్శిసాంప్రతమ్ । ఉపేక్షితాసురాగాంధైర్జరైర్జతేనసంస్థితా ॥ ౫౯ ॥ బృ
దాకనగ్యసంయోగాత్సునస్త్యంతరుణీనవా । ధన్యంబుందావనంతేవధ క్షిరప్యశ్యతియతివ ॥ ౬౦ ॥ అత్రేమాగ్రాహకాభా
వాన్బుజరామపిఘంబతః । కించిదాత్మసుఖేనేషాద్రమ ప్తిర్నన్యతేనయోః ॥ ౬౧ ॥ శ్చ శ్రీభక్తిరవాచ ॥ శ్చధంపేక్షితారా
జ్ఞానాపిత్వోహృతచింతిం । ప్రవృత్తైషుకరాన్సర్వసారఃకుత్రకతోమహాత్ ॥ ౬౨ ॥ దయావలేఖహరిణాప్యధర్మఃకథమీదృశ్యతే ।
ఇమంమనశయంభింధిర్వద్వాగ్మానుభితాన్త్యగ్మామ్ ॥ ౬౩ ॥ శ్చ నారడఉవాచ ॥ యదిప్రవృత్తయోగాలేపేమత్య్యవణంకు
రు । నరవంపత్య్యమితేభద్రైకశ్చలంతేగమీదృశ్యతి ॥ ౬౪ ॥ యదామకుందోధగవాత్త్యైలంత్యక్వాన్యవదంకతః । తద్ధివాత్సలి
రాయతస్సర్వసాధనబాధకః ॥ ౬౫ ॥ దృష్టేదీగ్విజయేరాజ్ఞాదీనవచ్చరణంగతః । నవయామాన్శీయోఽయంసారంగఇవ
సారభుక్ ॥ ౬౬ ॥ యశ్శలంనా స్థితపసానయోగైవసమాధినా । తల్పలంభతేనవ్యకలౌకేకశీర్తనాత్ ॥ ౬౭ ॥ ఏకాకారం
కలింబృష్ట్యాసారవత్సారసీరసం । విభూరాతస్సానితవామృలిజానాంసుఖాయవ ॥ ౬౮ ॥ కుకర్తావరతాత్పరఃగర్వతోనిగ
తోఽదునా । వదాగ్నాన్సంస్థితాఘాషాపిషీనాస్తపాయధా ॥ ౬౯ ॥ విప్రైర్భాగ్యవహీనాగ్రాహేహాజనేజనే । కారితా
కణ్ణోనేనకధాసారస్తతోగతః ॥ ౭౦ ॥ అత్యుగ్రహారికర్తాణాన్దికారోరవాజనాః । తేపివృంతితిగ్ధేమత్తీర్ణసారస్తతో
గతః ॥ ౭౧ ॥ కామక్రోధమహాలోభాధృష్ట్యావ్యాకులచేతనః । తేపివృత్తీర్ణసతీతపస్సారస్తతోగతః ॥ ౭౨ ॥ మనసశ్చాబియాలో
భాధృతాత్పాపవృత్తసంప్రయాతే । శాస్త్రాగ్రధ్యననాచైవధ్యానయోగవలంకతమ్ ॥ ౭౩ ॥ పఞ్చతాన్తకళితేణరమంతేమహి
షాభవ । పుత్రస్యోత్పాదనెతత్తాదయేముక్తిసాధనే ॥ ౭౪ ॥ నహిచైష్టవతాకుత్రసంప్రదాయపురస్సరాప్రపంప్రళయతాం
పాగ్రోవస్తసారస్థత్యుతే ॥ ౭౫ ॥ అయంతయుగధర్మోహైవరతేకస్సదూషణం । అతస్థుపుండరీకాక్షస్సహతేనకపిస్తేః ॥
శ్చ సూతడఉవాచ ॥ ఇతితద్యవనం శ్రుత్యావిప్రయంపరమంగతా । భక్తిరూచేమహాఘాయః శ్రూయతాంతపుత్రానక ॥ ౭౬ ॥
శ్చశ్రీభక్తిరవాచ ॥ సురక్షేప్త్యంబధన్యోసిమద్భ్యాగ్గృహనమాగతః । సాహనాందర్యవలలోకేనసర్వసిద్ధికరంపరమ్ ॥ ౭౭ ॥ భయ
తిజయతిహృదయాన్యస్యకాయాధనస్తవనరసనశేకంశేవలంచాకలయ్య । ధ్రువపదమపియాతోయత్సూపాతోధ్రువోయం
నకలకుళలపాతం । బ్రహ్మపుత్రతంపరాస్త్వి ॥ ౭౮ ॥ ఇతిశ్రీపద్మపురాణేఉత్తరఖండే శ్రీభాగవతమహాత్మ్యేభక్తిసారదశమ
గ్మయోగమప్రథమోఽధ్యాయః ॥ ౧౦౦ ॥

హాయసంయుక్తాః పూర్వేషామపి పూర్వజాః ॥ ౪౬ ॥ సదావై కుంభిలయా హరిశ్చ త్రనతత్పరాః ॥ లీలామృతరసోన్మతాః క
ధామాత్మైశ్శీవినః ॥ ౪౭ ॥ హరిశ్చరణమేవంహినిత్యం యేషాం మఖైవచః ॥ అతఃకాలసమాదిష్టాజరాయుష్మాన్మదాధతే ॥
యేషాం హృదం గమాత్తేజద్యౌరపాతాహరేపురా ॥ ధూమానివతేనంద్యో యత్యుపాతఃపరం గతో ॥ ౪౮ ॥ అహూ
భాగ్యగ్యయోగేనదర్శనంభవతామహ ॥ అనుగ్రహమృత రవ్యోమయిదేవయాపవై ॥ ౪౯ ॥ అశరీరగిరో క్తంయ త్తత్త్రిం
సాధనమచ్యుతాం ॥ అనుయేయంకథంతావత్ప్రబువతునవి స్తుమ్ ॥ ౫౦ ॥ భక్తిజ్ఞానవిరాగాణాంసంఖమత్పత్త్యైతేకధం ॥ స్థా
పనందర్శనద్వైమప్రిమపూర్వంప్రయత్నైవచ ॥ ౫౧ ॥ * కుమారాణామః * మాచింతాంకరుదేవదేహద్వంద్విత్తెనమావహః ॥
ఉచాయన్సుఖసాధ్యోతవత్తత్యూర్వవీవహీ ॥ ౫౨ ॥ అహూనారదధన్యోవిరక్తానాంశిరోమణిః ॥ సదాశ్రీకృష్ణ దాసానా
మగ్రణీర్వ్యాఖానహరః ॥ ౫౩ ॥ త్వయిచిత్రంసమంతవ్యంభక్త్యర్థమనువ ద్వి ॥ ఘటతేకృష్ణ దాసస్యభక్తేస్తావసతానదా ॥
ఋషిభిర్హవాలోకేనంధానఃప్రకటితతాః ॥ శ్రమసాధ్యాశ్చ తేనశ్లేషాయస్యర్థఃపలప్రదాః ॥ ౫౪ ॥ వై కుంభసాధకః
పంధాఃసమగోప్యోహివ త్రై ॥ తస్యోపదేష్టాపురుషః ॥ సాయోధాగ్నీసలభ్యతే ॥ ౫౫ ॥ సత్సత్త్వతవస్థిత్వంవ్యామనాచా
తుయత్యురా ॥ తదచ్యుతేశఃఖమ్నాద్యస్థిచిత్తైశ్చప్రసన్నః ॥ ౫౬ ॥ ద్రవ్యయజ్ఞా ప్రహేయజ్ఞాయోగయజ్ఞా ప్రధాపరే ॥ స్వా
ధ్యాయజ్ఞానయజ్ఞాశ్చ తేతుకర్త విమూఢకాః ॥ ౫౭ ॥ సత్సత్త్వసూచకీనానంజ్ఞానయజ్ఞఃస్త్యుతోబుధైః ॥ శ్రీమద్భాగవతా
లాపఃసతుశితత్వకాదిభిః ॥ ౫౮ ॥ భక్తిజ్ఞానవిరాగాణాంతద్వోషేణబలంవహత్ ॥ వజ్రవృత్తిద్యయోఃకష్టంసుఖంభక్తైర్నవివ్య
త్తి ॥ ౫౯ ॥ ప్రళయంహిగమవ్యంతిశ్రీమద్భాగవతధర్మసే ॥ కలిదామాత్రమేనర్హేనమాతద్దాప్యకాశచ ॥ ౬౦ ॥ జ్ఞానమైరాగ్య
సంయుక్తాభక్తిఃప్రేమరసావహః ॥ ప్రతికేహంప్రతిజనంతతఃప్రీడాంకరివ్యతి ॥ ౬౧ ॥ * నారదఉవాచ * వేదవేదాంతశ్శాస్త్రై
శ్చగీతాపాదైః ప్రబోధితం ॥ భక్తిజ్ఞానవిరాగాణాంనోదతివత్త్రికంయదా ॥ ౬౨ ॥ శ్రీమద్భాగవతాలాపా త్తత్సద్భావోభా
వైష్యత్యితత్సద్భావమపేదద్యోక్తాశ్చోక్తంవేదవేదే ॥ ౬౩ ॥ ఘండంతుసంతయంహ్యోనంభవంతోమామధర్మనామ ॥ బిలంబో
నాతక రువ్యంకరణాగవతత్పలాః ॥ ౬౪ ॥ * కుమారాణామః * వేదోపనిషదాంసారజ్ఞాతాభాగవతీకధా ॥ అత్యుత్తమా
తతోభాతిపృథగ్నూతావలోన్నతిః ॥ ౬౫ ॥ అమూల్యాగ్రంసన్దిగ్నానైసన్సాదతేయదా ॥ సలహాయసప్రగ్నూతఃఫలే
విశ్వమనోహరః ॥ ౬౬ ॥ యథావద్భగవతేనసర్వీర్ష్యాస్యాగాయోపకల్పతే ॥ వృక్షస్సూతంహితద్విధ్యం దేవానారసవర్ధనమ్ ॥ ౬౭ ॥
ఇత్యాణామపిమధ్యాంతతర్కరాజ్య పృతిత్తిపృథగ్నూతావసామిష్టాతధాభాగవతీకధా ॥ ౬౮ ॥ ఇదంభాగవతంనామ
పురాణంబ్రహ్మసమైతం ॥ భక్తిజ్ఞానవిరాగాణాంస్థాపనాయప్రకాశితమ్ ॥ ౬౯ ॥ వేదాంతవేదసంస్థాతేగీతాయాఅతికర్త
రి ॥ పరితాపవత్పాదేముహ్యత్యజ్ఞానసాగరే ॥ ౭౦ ॥ తదాత్మయపురాత్రో క్తంవతుశ్శోకసమస్యతం ॥ తదియశ్రవణాత్పద్యో
నిర్వాణోబాదరాయణః ॥ ౭౧ ॥ తత్ర తేమిద్యయో కేనయతఃప్రశ్నకగోభవాత్ ॥ శ్రీమద్భాగవతశ్రావేణోకదుఃఖినాశనమ్ ॥ ౭౨ ॥
* నారదఉవాచ ॥ యదర్శనంబనిహంత్యత్యభావనద్యప్యేయ ప్రవోతిభవమభిరవారితానాం ॥ నిశ్చేష శేవమఖిలితకర్తృక
పానాఃప్రిమప్రకాశిత్యత్యయేకరణం గతోస్తి ॥ ౭౩ ॥ భాగ్యోదయేనబహుజన్మసమార్ధితేన సత్త్వింగమంచలభ తేషుయమేయ
దావై ॥ అజ్ఞాన హేతుకృతమోహమదాంధకార నాశంవిధాయమితిదోదయ తేవిషేః ॥ ౭౪ ॥ ఇతిశ్రీపర్వపురాణేఉత్తర
ఖండేశ్రీభాగవతమహాత్మ్యే కుమారనారదసంవాదోనామద్వితీయోఽధ్యాయః ॥ * శ్లోకసంఖ్యః ౧౦౮ ॥

జ్ఞానయజ్ఞంకరిమితిమృతశశాస్త్రంకథోబ్యుత్పత్తిమ్ ॥ భక్తిజ్ఞానవిరాగాణాంస్థాపనారంప్రయత్న తః ॥ ౭౫ ॥ యశ్రకార్యోమ
యాయజ్ఞంబలంతదాచ్యుతామహ ॥ మహిమాశుకశాస్త్రస్యైవ క్రవ్యోవేదపారగైః ॥ ౭౬ ॥ కియద్విధివనైశ్శాస్త్రాగ్రాశ్రమద్భా
గవతీకధా ॥ కోవిధి ప్రత్యేక రువ్యోమమేదవసతాధునా ॥ ౭౭ ॥ * కుమారాణామః * శ్రుణునారదవత్కృమోవిసమ్రాయవి
వేషినే ॥ కక్షాద్యారామపేతతుతలమానంద నామకమ్ ॥ ౭౮ ॥ నాబాముగిగైర్మంజుదేవసిద్ధసప్రేమితం ॥ నానాతరులతాకి
ర్గంసవోమలపాఠకమ్ ॥ ౭౯ ॥ రమ్యయీకాంతదేశస్థంహేమపద్మసుశోభితం ॥ యౌమిపస్థితానాంనైరంజితేనసిద్ధిమ్ ॥ ౮౦ ॥
జ్ఞానయజ్ఞస్వయాతత్రోక్త రువ్యోహ్యుప్రయత్నతః ॥ అప్రార్థనరూపావకధాత్రత్రవీవ్యతి ॥ ౮౧ ॥ పురస్థానంబలంబైవజ
రాజీణఃకేశేభిరం ॥ తద్దయింవపుంసృత్యధక్తిప్రత్యగమివ్యతి ॥ ౮౨ ॥ యత్రభాగవతివాప్రాత్రత్రధక్త్యాదికంప్రశతోక్తధా
శబ్దంసమాకర్ణ్యతే త్రింకరణాదయతే ॥ ౮౩ ॥ * సూతఉవాచ * ఏవమక్రమమారాధేనారదేనసమంతతః ॥ కక్షాతలంస
మాజన్మకధాపానాయసత్వరాః ॥ ౮౪ ॥ యదాయాతాస్త్రుటంతేతుతదాశీలాహలంకృత్యహుత్ ॥ ధూమ్నోకేదవలోకే
బ్రహ్మలోకేతత్రవచ ॥ ౮౫ ॥ శ్రీభాగవతమీయ్యాగపానాయసలంఘ్యాధావంతోప్యానుయస్యద్వేగధంయంయవైష్ణ
వాః ॥ ౮౬ ॥ భృగుర్వసిష్టశ్చ్యవసత్సగోతమోమే (ధూ)మాతధిద్వేవదేవరాతా ॥ రామప్రధాగాధినుతత్వకాకలోమృకంకషుత్రో

౭ త్రిజపస్వలాదాం ॥ ౧౩ ॥ యోగేశ్వరావ్యాసపరాశరాచార్యాశుకౌజాబలిజహ్నుమఖ్యాః ॥ సర్వవ్యసమసిగఢాస్ససాపు
త్ర్యేమాత్యస్వస్త్రిభిరాయయురతిప్రణయేనయక్తాః ॥ ౧౪ ॥ వేదానానిచవేదాశ్చమన్వాప్రన్వాప్సమూర్తయః ॥ దత్తేనప్రపు
రాణానిపట్నాప్రాణితధాయయః ॥ ౧౫ ॥ గణాద్యాస్సనితస్తత్రపుష్కరాదిసరాంసిచ ॥ త్రేత్రాణివదిశస్సర్వానంకశాది
వనానిచ ॥ ౧౬ ॥ సగౌడయాయుస్తత్రదేవగంధర్వకీన్మరాః ॥ గురుత్వాస్త్రతనాయాతాఃభగవంసంబోధ్యచానయత్ ॥ ౧౭ ॥
దీప్తితానారదేనాధదత్తమానసమత్రమం ॥ కుమారావందితాస్సన్దేర్విషేదుఃకృష్ణతత్పరాః ॥ ౧౮ ॥ వైష్ణవాశ్చనిరక్తాశ్చ
న్యాసిసోబ్రహ్మచారిణః ॥ ముఖ్యాభాగేన్దితాస్తేవతదగ్రనారదస్త్రితః ॥ ౧౯ ॥ ఏకభాగేఋషిగణానదన్యత్రదివాకసః ॥ వెదో
పనివదోన్యత్రతిథ్యాన్యత్రస్త్రియోన్యత్రః ॥ ౨౦ ॥ జయశబ్దోనమశ్శబ్దశ్శంభుశ్చస్త్రైవచ ॥ చుర్బలాజప్రసూనానానితైప
స్సుమహానభూత్ ॥ ౨౧ ॥ విమానానిసమారుహ్యోయంతోదేవనాయకాః ॥ కల్పవృక్షప్రసూనైస్తాంత్పిర్వాంస్త్రతసమాకర ॥
* సూతఉవాచ * ఏవం తేష్యేకచిత్రైమత్రీమత్పాగవతశ్శ్రుత ॥ మాహాత్మ్యమూచీరేన్ద్రజ్ఞంనారదాయమహత్త్వేన ॥ ౨౨ ॥ *
కుమారాఉచుః * అథ తేనప్రవత్సయేమమాహాత్మ్యంశుకశాస్త్రజం ॥ యస్యత్రవణమాత్రేణముక్తకరతేస్థితా ॥ ౨౩ ॥ స
దాసేవ్యాసదాసేవ్యాశ్రీమద్భాగవతీకధా ॥ యస్యాశ్శ్రవణమాత్రేణహరిన్దిత్రంసమాశ్రయేత్ ॥ ౨౪ ॥ గంధోష్ఠాదశసాహ
స్రోద్వాదశస్కంధసమ్మితః ॥ పరిక్షచ్ఛకసంవాదఃశుణుభాగవతంవతత్ ॥ ౨౫ ॥ తావత్సంసారచక్రేష్టిభృమృత్యుజ్ఞానతః
పుమాన్ ॥ యావత్సర్వగతానానిశుకశాస్త్రకధాక్షణమ్ ॥ ౨౬ ॥ కింశ్చుత్రైర్భూభిశ్చన్ద్రైఃపురాణైశ్చభృమావహైః ॥
ఏకంభాగవతంశాస్త్రంముక్తిదాసేనగర్జితమ్ ॥ ౨౭ ॥ కథాభాగవతస్యాపినిత్యంభవతియద్వేదేన ॥ తద్భూవంతీర్భూవంహీ
వసంతాంపాపసానిమ్ ॥ ౨౮ ॥ అత్యేవేధసమాప్రాణివాజపేయశతానిచ ॥ శుకశాస్త్రకధాయాశ్చకలాంనార్హంతిషేష
శీమ్ ॥ ౨౯ ॥ తావత్పాపానిదేహేన్దికానివసంతిభేదనాః ॥ యావన్మశ్రూయతేనమృత్యుమద్భాగవతంసరైః ॥ ౩౦ ॥ సగం
గానగయాకాశేపుష్కరంసప్రయాగం ॥ శుకశాస్త్రకధాయాశ్చవేనసమతాంసయేత్ ॥ ౩౧ ॥ శ్లోకార్థంశ్లోకేపాదంబా
నిత్యంభాగవతోద్భవం ॥ పరస్వస్థమశ్చైవేదమదీచ్ఛసపరాంగతిమ్ ॥ ౩౨ ॥ వేదాదిదేవమతావచ్ఛారపంసూక్తమేవచ ॥
త్రయీభాగవతంచైవద్వాదశాక్షరవీచ ॥ ౩౩ ॥ ద్వాదశాత్పాప్రయాగశ్చకలాలస్సంవత్సరాత్తక్ ॥ బ్రాహ్మణాశ్చగ్ని
హూత్రంచసురభిర్వాదశతధా ॥ ౩౪ ॥ తులీవనసంతశ్చపురుషోద్భవవీచ ॥ ఏతేహంతత్యతఃప్రాక్షైర్వపురగ్భావభివ్య
తే ॥ ౩౫ ॥ యశ్చభాగవతంశాస్త్రంవాచయేదగ్రతోనితం ॥ జన్మకోటికృతంపాపంసశ్యతేనాశ్రనంతయః ॥ ౩౬ ॥ శ్లోకార్థం
శ్లోకేపాదంపారేద్భాగవతంచయః ॥ నిత్యంపుణ్యమహిష్టితిరాజసూయాశ్చమేధయాః ॥ ౩౭ ॥ ఉక్తంభాగవతనిత్యం
కృతంచహరిచింతనం ॥ తులీవీపీఠంచైవభేదనాంసేవనంసమమ్ ॥ ౩౮ ॥ అంతికాలేతుయేనైవశ్రూయతేనకశాస్త్ర
వాక్ ॥ ప్రీత్యాతస్యైవవైకరంగోవింశోపిప్రయచ్ఛతి ॥ ౩౯ ॥ హేమనింసాయతంచైతన్ద్రైష్ణవాదచదాతచ ॥ కృష్ణేన
సహసాయజ్యంసపుమాన్లభతేఘ్నవమ్ ॥ ౪౦ ॥ అజన్మమాత్రమపియనశరేనకించిత్త్రంవిధాయశుకశాస్త్రకధాసమీతా ॥
చాండాలవచ్చభరవద్భతేననితంబుధ్యాన్యజన్మజన్మసీజనిదుఃఖభాజా ॥ ౪౧ ॥ జీవచ్ఛవానిగదితస్సతుపాపకర్మాయనశ్రుతం
శుకకధావనంసకించిత్ ॥ ధిక్తంసరంపశుసమంధువిభారూపమేనంవదంతిదిదేవసరోజముఖ్యాః ॥ ౪౨ ॥ ధర్మశైవకథా
లోక్తేశ్రీమద్భాగవతోద్భవా ॥ కోటిజన్మనముతేనపుణ్యేనైవతుల్యతే ॥ ౪౩ ॥ తేనయోగినోధిమన్ శ్రోతవ్యాసాయతత్త్వ
తః ॥ దినానానియమోనాస్తేనర్వదాశ్రవణంమతం ॥ ౪౪ ॥ సత్యేనబ్రహ్మచర్యేణసర్వదాశ్రవణంమతం ॥ అశక్యత్వాత్క
లౌబాధోన్యవిశేషోత్రశుకాజ్ఞయా ॥ ౪౫ ॥ మనోవృత్తిజయత్యైవనియమాచరణంతథా ॥ దీప్తింకర్తృమతశ్చత్వాత్సప్తాహ
శ్రవణంమతమ్ ॥ ౪౬ ॥ శ్రద్ధాతత్త్వ్యావశేనిత్యంమాన్సేతావద్దియత్ఫలం ॥ తత్ఫలంశుకదేవసప్తాహశ్రవణేకతమ్ ॥ ౪౭ ॥ మ
నసశ్చజయత్రోగాత్తుంసాంనైవాయుషఃక్షయతే ॥ కలేరోషబహుత్వాచ్చసప్తాహశ్రవణంమతమ్ ॥ ౪౮ ॥ యశ్చఫలంనా
స్తితిపసానయోగేనసమాధినా ॥ అనాయాసేనతత్సర్వంసప్తాహశ్రవణేభవేత్ ॥ ౪౯ ॥ యజ్ఞాగర్హస్థిసప్తాహసప్తాహాగ
ర్హస్థితాత్ ॥ తవసోగర్హస్థిన్ద్రైష్టిరన్దిత్యంహిగర్హస్థి ॥ ౫౦ ॥ యజ్ఞాగర్హస్థిసప్తాహసప్తాహాగర్హస్థితాత్ ॥ కింబూ
మోగర్హస్థనంతస్యరేగేగర్హస్థిగర్హస్థి ॥ ౫౧ ॥ * సూతఉవాచ * సాశ్చర్యమేతత్సంధిశంకధానకంజ్ఞానాదిధర్మావిగణయ్యసాం
చరితం ॥ నిశ్చేయసేభాగవతంపురాణంజాతంతకతోయోగవిదాదీమోచకమ్ ॥ ౫౨ ॥ * సూతఉవాచ * యదాకర్ణోద్ధరాం
త్యక్త్వాన్యపదంగంతుమద్యతః ॥ ఏకాదశంపలిశుత్వాప్యర్థతోవాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౫౩ ॥ * ఉద్భవఉవాచ * త్వంతుయాస్యసి
గోవిందభక్తికార్యంవిధాయచ ॥ మచ్చిత్రేమహతిచింతాతాంశుశ్చత్వాస్సఖనూపహ ॥ ౫౪ ॥ అతతోయంకల్పిరోభవిష్యం
తిపునఃఖరాః ॥ తత్సంగేనైవసంతోపిగమిష్యంత్యుగ్రతాంతుదా ॥ ౫౫ ॥ తదాభారవశసామిగ్ధోయాపేయంకమాశ్రయేత్ ॥
అన్యోనద్యత్యతేత్రాతాత్వత్రోకమలలోచన ॥ ౫౬ ॥ అతస్సత్పురయాంకృత్యాద్యక్రవత్ఫలమబ్రజ ॥ భక్తార్థంసగుణోజా
తోనిరాకారోపిచిన్దయః ॥ ౫౭ ॥ తద్విద్వయోగసేతీభక్తాః కథంస్థాన్యం తిథూతే ॥ నిర్గుణోపాననకష్టమతఃకించిద్విచార

యః ॥ ౫౯ ॥ ఇత్యర్థవచనశ్చ త్వాప్రభాసైచింతయద్ధరిః భక్తావలంబనార్యుః కింఘ్రియంమయేతపః ॥ ౬౦ ॥ స్వక్రియంయ
 ద్భవేతైజ సప్తభాగవతేదధాత్రితిర్ధాన్యప్రవిష్టాయంశ్రీమద్భాగవతార్థవమ్ ॥ ౬౧ ॥ తేనయంవాఙ్మయామూర్తి
 పృథ్వీతావ్రతేహాః సేవనాన్యైవతాత్పారాధ్యనాత్పాపనాసిః ॥ ౬౨ ॥ సప్తపాత్రవలంఘనసర్వేన్ద్ర్యోన్యధికంక
 తం సాధనానిరస్మత్కథాధర్మయమితః ॥ ౬౩ ॥ మఃఖదారిద్ర్యదౌర్భాగ్యపాపప్రతిశయపాపకామగ్రోభజయా
 ర్థంపాకథార్యోయమితః ॥ ౬౪ ॥ అన్యధావైష్ణవమయాదైవైరసిమధుస్యజః కథంత్యాజ్ఞాభవేత్సంభిన్నప్రాహు
 తఃప్రక్షిప్తః ॥ ౬౫ ॥ ఋచతేజవాచ ఋచవంసగావత్రవిణోయధైవైప్రకాశ్యమానేఋషిభిన్నభాయాం ॥ ఆశ్చర్యమేకంస
 మధూప్రదానితేదవ్యతేనంశ్రుణుశాసకత్వం ॥ ౬౬ ॥ భక్తిస్సుతేతేతరుణౌగృహీత్వాప్రేమైకరూపాసమాపిర సీత
 శ్రికృష్ణగోవిందహరేమురారేనాథేతిమామూమహుర్వందః ॥ ౬౭ ॥ తాంచాగతాంభాగవతార్థమాంసుచారుషేషం
 దద్యమస్మదస్యః కథంప్రవిష్టాకథమాతేయంమధ్యంమనీనామితత్కయంతః ॥ ౬౮ ॥ ఊచుఃకమారావచనంతదానింక
 ధార్మతోనిష్ఠుతితాధునేయం ఏవంగితస్యాగమతానిశ్చయ్యసతుమారనిజగాదసమా ॥ ౬౯ ॥ ఋభేదృశాచ ఋభవద్వి
 రద్యైవకృతాస్తిప్రతిష్ఠావలంఘనాపికధారసేన క్వాహంతుతిష్ఠామ్యధునాబ్రువంతం బ్రాహ్మ్యైర్భదంతాంగిరమూచిరేతే
 భక్తేషుగోవిందసురూపధర్మిష్ఠైకకర్మి భవరోగహంత్రీ సాత్వంసత్యస్సమధైర్యసంతేయనిరంతరంవైష్ణవమాన
 సేషు ॥ ౭౦ ॥ తతోపిదోషాఃకలిజాఙ్మత్యాంధ్రస్తుంసశక్తాఃప్రభవోఽపిలోకే ఏవంతదాజ్ఞావనరేషిభిర్నిద్రానిష్ఠావారి
 దాసచిత్తే ॥ ౭౧ ॥ సకలభవవమధ్యేనిద్రానిష్ఠైభిర్వానివసతిహృదియేమాంశ్చేహార్యైరైకైకా హరిఃపినిలోకంసర్వధా
 తోవిహాయప్రవేశితమృతేమాంభక్తిమూత్రోవసద్భు ॥ ౭౨ ॥ బ్రూమేద్యతేవధికింమహీమానమవం బ్రహ్మస్తకస్యపవి
 భాగవతాభిదన్య యత్సంశ్రయన్నిధి తెలభతేమవక్త్రాశ్చోతాపిక్వత్సమతామలమన్యధైః ॥ ౭౩ ॥ ఇతిశ్రీపద్మపురాణే
 ఉత్తరఖండేశ్రీభాగవతమాహాత్మ్యే ఋచతుర్థోఽధ్యాయః

సూతేజవాచ

అరవైష్ణవచితైషుద్వష్టాద్భవమైకేం నిజలోకంపరిత్యజ్య భగవాన్ భక్తవత్సలః ॥ ౧ ॥ వసమాప్తేషున్యమోపేత
 వాసామనోహరఃకాంఘీలావరుచిర్లన్నవక్షుకుంజలః ॥ ౨ ॥ త్రిధంకలతిత్యగృహేనైవవిరాజితః కోటిమన్దగ్రలా
 వణ్యోహరిచందనవర్ణః ॥ ౩ ॥ పరమానందనిన్నుతిత్వధురోమరభిధరఃఅవివేకస్వభూతానంహృదయాన్యమలానివ ॥ ౪ ॥
 వైకంఠవాసిరోయతన్వక్షమాఉన్నవదయః తత్ప్రభావతాదృగ్తేగౌళరూపేణసంస్థితాః ॥ ౫ ॥ తదాజయజయారావో
 రసపుత్రిరొకేఃపూర్వప్రమానవృష్టిశ్చమహుశ్చంఖరహోఽవ్యపూత ॥ ౬ ॥ తత్ప్రభాగంస్థితానంజయేగౌళవత్సవిన్ద్యుతిః
 దృష్ట్యావతన్యయావస్థానారదోహృద్యమబ్రవీత్ ॥ ౭ ॥ అతేకోఽయంమహీమామనశ్చిర్రాసప్తపాహజన్యద్రవిలోకేతో
 మయామూఢాశ్చర్యాదేవశుచఃశీఘ్రేత్రస్యేషిన్యాపతమాభవన్తి ॥ ౮ ॥ అతోన్యలోకేనసునాస్తికించిచ్ఛితస్యతోధాయ
 కలౌపవిత్రం ॥ అహంవిధ్యం సకరంశక్తైవకథానమానంభువినాస్తిదాన్యతీ ॥ ౯ ॥ కేకేతుర్ధ్వం తపద్రుమహ్యంసప్తా
 హయజ్ఞైవకథామయేన కృపాశుభిర్లోకహితవిచార్యప్రకాశితఃకోటివపివమూర్తః ॥ ౧౦ ॥ ఋచుమరాఙ్మయః ఋచేమాన
 వాఃపావకృత స్తుసర్వదానదాదురాచారరతావిమూర్తగాః కోధాగ్నిదగ్ధాఃకుటిలాశ్చకామినస్సప్తాహయజ్ఞైవకలౌపునం
 తితే ॥ ౧౧ ॥ సత్యేనహివాఃశిశ్వుమాత్మదూషకాస్తృప్తాకులాశ్చక్రమధర్మవర్జితాః యదాంభికావత్సరిశోపిహింసకాః
 సప్తాహయజ్ఞైవకలౌపునన్తితే ॥ ౧౨ ॥ వభ్యోగ్రహపాచ్యులభన్తకారిణఃకూరైఃకాశికాధావసర్వయాశ్చయే ॥ బ్రహ్మస్య
 పుష్టావృణిచారకారిణస్తప్తాహయజ్ఞైవకలౌపునన్తితే ॥ ౧౩ ॥ కాయేనవాచామనసాపితాకంసత్త్వంప్రకర్తృనిశ్చరాహరేన
 యే ॥ పరస్పృహస్తామలివాదురాశయఃసప్తాహయజ్ఞైవకలౌపునన్తితే ॥ ౧౪ ॥ అత్రతేకేరయన్యో మథతిహంసంభ్రురాశనం
 యస్యశ్రవణమాత్రేణపాపహింసప్రజాయతే ॥ ౧౫ ॥ తుంఖద్రాతలెపూర్వమహత్పత్తనముత్తమం ॥ యత్రవగ్నాన్యధ
 త్యైవతస్యసర్వకృతత్వరాః ॥ ౧౬ ॥ ఆత్మదేవఃపురేతస్మిన్తానర్వపెదవిశారదః ॥ త్రాతస్మాదైషునిష్టాతోన్వీతియథవభాసూ
 రః ॥ ౧౭ ॥ భిత్తుకౌఠి త్రవాకలోకేతత్పిరియాధుంధులిన్ద్రుతా ॥ స్వపాకృతాపికానిశ్చంసుసరిమకలౌభవా ॥ ౧౮ ॥ లోక
 వార్తారతాకూరారాహ్యుశోభివహజిత్కామూరావగృహకృత్యేమకృపతాకలహాద్రీయా ॥ ౧౯ ॥ ఏవంనివసతోఽపెన్ద్రా
 దంపతోర్మమమాణయోః ॥ అధాఃకామాన్దయోరాసన్నసుఖాయగృహేదికమ్ ॥ ౨౦ ॥ సశ్చంద్రార్కాన్సమారణ్ణాస్తాభ్యాం
 సంతానహేతవేగోధూమారణ్ణవాసాంసిదేవోన్యయచ్చతస్సదా ॥ ౨౧ ॥ ధనార్థంధర్మమాత్రేణతాభ్యాంసంతతపావిత
 సపుత్రోనావేవాప్రతీతత్త్వంతాతురోభృశమ్ ॥ ౨౨ ॥ ఏకదాసద్వితోయభాద్రపంచమ్యక్త్యావసంకతః ॥ మధ్యాహ్నాత్పృ
 తోజతేర్ద్రుక్షాంసంముపేయవాక్ ॥ ౨౩ ॥ పీత్యా జలవిమగ్నస్తు ప్రజానుభవసత్కర్మి ॥ మహారాజపితత్ ౧వసన్యాసిక
 త్ప్రభాగవతః ॥ ౨౪ ॥ దృష్ట్యాన్వీతజలంతస్తువిప్రీయాత్ సదంతికం ॥ సత్వావవదయాస్ససర్వభ్యుత్థానంసైత్యేపురమ్ ॥ ౨౫ ॥

యతిరువాచ * కథంరోదిషివివ్రవ్యంకాతేచింతాబలియసీ | వదవ్యంసవ్యరంమవ్యంసవ్యదుఃఖస్యకారణమ్ || ౨౬ ||
 బాగ్మణిణాచ * కంబ్రవిమిముషీదుఃఖంపూర్వపాపేనసంచితం | మదియాఃపూర్వజాస్త్రోయోవోష్యమవభంజతే || ౨౭ ||
 మధ్యతంనైవగృహంఠిషీత్యాజేవాద్విజాతయః | బ్రహ్మదుఃఖేనతూన్యోహంపాప్రేతాంస్త్యక్తమిహగతః || ౨౮ || ధీగ్నివంత్ర
 జాహీనందగ్నిహంబప్రజాంబివాధిగ్రహంబానవత్యస్యగ్నిక్కులంసంతతింబివా || ౨౯ || పాల్యతేయమయాధేనుసాపంధ్యా
 సర్వదాభవేత్ | యోమయాగోపితోవృక్షసోపివస్యత్యమాత్రయేత్ || ౩౦ || యత్ఫలంమద్యహయాతంగీఘంతత్ప్రవి
 శువ్యతి | నిర్భాగ్యస్యానవత్యస్యగ్నిమతోజీవితేనమే || ౩౧ || ఇత్యుక్తానరరోదోజైస్తత్పాశ్వేద్యుజాభిషిటః | తదాతస్య
 యతేస్త్రితైరుణాధగ్ధగ్నియసీ || ౩౨ || తత్పాల్యతేయమాలాంబవాచయామూసయోగవాక్ | సర్వంజ్ఞాత్యావయతివత్సాద్వి
 ప్రమూచేనవివ్రవ్యమ్ || ౩౩ || * యతిరువాచ * మథ్నాజ్ఞానంబజారూపంబలిపాకర్తృభోగః | వివేకమనమానాద్యత్య
 జనంసారవాసమామ్ || ౩౪ || శుణ్వివ్రవయాతేష్టసాగ్రర్థస్థువిలాశితం | ప్రవక్ష్యావధివత్యత్యోనైవవదైవమ్ || ౩౫ || సం
 తతేస్సగరోదుఃఖమనాపాంగపురాతదా | రెమథ్నాద్యకటుంబాశాంసన్యాసేనసర్వధానుభమ్ || ౩౬ || * బాగ్మణిణాచ *
 చ * ఏవకేనధవైత్తిలంమెత్తత్రంబెదిబలదా | గోచేత్యజావ్యహంపాప్రేతాంస్త్యదగ్రశోకమూశ్చితః || ౩౭ || పుత్రా
 దిసుగహీనోయంసన్యాసశ్యమ౯ఎవసోగృహంసర్వసోల౯కేపుత్రప్రాత్రవమస్యితః || ౩౮ || ఇతివిపాగ౯గ్రహంబృహ్మసాగ౯
 ద్రవిత్యసహోధనః | చిత్రకేతురక్షకక్షంబిధిలేఖావిమూర్తనాత్ || ౩౯ || నయాస్యసీమఖంపుత్రాద్యధాన్యవచతోద్భవః | అతో
 హరేనయ్యశీసిహ్యద్వింకింబదాశ్చిహమ్ || ౪౦ || తేస్యాగ్రహంసమాలోక్యఫలమేకంపదద్వివాక్ | ఇదంభక్షయత్యా
 త్యంతతఃపుత్రోభవ్యతి || ౪౧ || సవ్యంశౌచంబయదానమేకభక్తంతుభాజనం | వక్ష్యావధిస్త్రియాకార్యంతేనపుత్రోప్రసి
 ర్మయః || ౪౨ || ఏవముక్త్యా యయామోగీవప్రస్తుగృహమాగతః | వత్సాప్యఃపాదోఫలంబత్వాస్యయంయతస్తుత్ర
 చిత్ || ౪౩ || తరుణీకుటిలాతస్యసఖ్యగ్రేవరూరోదమా | అచూచింతామమోత్యన్తాఫలంబాచాంబభక్షయే || ౪౪ || ఫలభక్ష
 ణగర్హస్యాన్యధేభోదరవృద్ధితా | స్థుల్బభక్షస్తతో౯కక్షర్తృహకార్యంకథంభవేత్ || ౪౫ || దైవాద్యాటింబజేద్ధాగ్ని
 వలాద్ధేర్ధగ్నిజేకథం | శుకవన్తవేద్ధగ్నిప్రంకుటేకథమప్నృజేత్ || ౪౬ || తిర్యక్చదాగతోగర్హస్వదామేమరణంభవేత్ |
 ప్రసూతౌదారుణంబుఃఖంశుకుమారీకథంసహే || ౪౭ || మందాయంమయిసర్వస్థంసంబాసాహరేతదా | సత్యశౌచాది
 నియమోదురారాధసృద్ధ్యతే || ౪౮ || లాలసేపాలసేదుఃఖంప్రసూతాయశ్చవర్తతే | వంధ్యాచావిధనాగ్నిసఖినేదే
 తిమేమతిః || ౪౯ || ఎవకుంతర్నియోగేనతత్ఫలంనైవభక్షతం | పత్యావృష్టంబలంభుక్తంభుక్తంచేతితయేరితమ్ || ౫౦ || ఏక
 దాభగీతస్యాప్రస్వహంస్వేచ్ఛయాగతా | తదగ్రేకథితంసర్వంచితేయంమహాహీమామ్ || ౫౧ || దుర్బలాతేనదుఃఖేనవ్య
 నుజేకరవామిం | సాబ్రవిష్టవగరోస్తతదాస్యామిప్రసూతితః || ౫౨ || తావత్కాలంసగర్హేవగృహాత్పిష్టహేనుఖం | వి
 త్రంత్వంమత్సతేర్యచ్చసతేవాగ్రహాలకమ్ || ౫౩ || పాక్షాసీకోమ్యోబాలిఇతిలోపివద్యతి | తంబాలంబోషయిష్యా
 మిత్తమగత్యతేగృహే || ౫౪ || పలమర్చయధేన్ద్రేవ్యంపరిత్యేర్థంతునాంబువతం | తత్తదాచరితంసర్వంతత్తేవస్త్రిస్యభా
 వతః || ౫౫ || అథకాలేనాసారిప్రసూతాబాలకంతదా | అసీయజనకోబాలరచాన్యేధుంభులింబదమ్ || ౫౬ || తయాచకథి
 తంభరైప్రసూతస్సఖమర్కః | లోకస్యస్సఖమత్సన్నయాత్తదేవప్రజోదయాత్ || ౫౭ || దూదానంద్యజాతిభోజాతకర్
 విధాయ | గీతవాదిత్రేణామో౯భూతద్ధావేమంభలంబహు || ౫౮ || భర్తరగ్రే౯బ్రవిష్టాన్యంప్రస్థంనాన్యజేమ
 మ | అన్యప్రస్థేననిర్వృత్తకథంపుష్టానిబాలకమ్ || ౫౯ || మత్స్వసాయఃప్రసూతాయామ్యోబాలస్థువర్తతే | తామాకా
 ర్యగృహేరక్షసాతేర్పంబోషయవ్యతి || ౬౦ || వతినాతత్ప్రతీతంసర్వంపుత్రేర్థంహేతవే | పుత్రస్యధంభకారితినామ
 మాతాగ్రహితితమ్ || ౬౧ || త్రిమాసేనిరతేచాధసాధేమస్థుమవేర్పకం | సర్వాంగసుందరంబివ్యంనిర్మలంకేనకప్రభమ్ ||
 దృష్ట్వాప్రసవో౯విప్రస్తుసంపాగ౯రాక్షస్యయమాదధే | మత్వాశ్వర్యంబనాస్సశ్వేదివ్యత్యేర్థంసమాగతాః || ౬౩ ||
 భాగ్యవయోధునాజాతఅత్తదేవస్యవక్తృత | ధేన్యాబాలఃప్రసూతస్తుదేవరూపీతికాతుకమ్ || ౬౪ || నజ్ఞాతంతద్రహస్యంతు
 కేనాపివిధియోగతః | గోకర్ణంబమతంబృహ్మగోకర్ణంనామచాకరోత్ || ౬౫ || కేయతాసేనతేజాతేతరుణీతనయాపుభా |
 గోకర్ణంబుద్ధితేజ్ఞానీధంభకారిమహాఖిలః || ౬౬ || సానశౌచక్రియామీనోదుర్బుక్షీకోధనంయతః | దుష్కరిగ్రహకర్తావశ
 వహస్సేనభోజనః || ౬౭ || షోడసర్వజవద్యపీపరనేత్రప్రదీపకః | లాలనాయార్కకాధ్యత్యాసవ్యంకుపేన్యపాతయేత్ || ౬౮ ||
 హింసకశ్చప్ర్రుధారీవదీనాంధానాంప్రదీపకః | చాక్షాలాభిరతోనిత్యంపాశహస్తస్యసంగతః || ౬౯ || తేనవెత్తృకుసంగేన
 పైత్యగ్నివిస్తంతునాగీతంఏకదావేతకతాద్యతాత్యాజీవ్యయమావరత్ || ౭౦ || తత్పితౄకృత్యహఃపౌత్రేచ్ఛగహీనోరు
 రోదమా || వంధ్యత్వంతునమీనీనపుత్రోదుఃఖదాయకః || ౭౧ || క్షిప్తామిక్యగచ్ఛామికోమదుఃఖంబృహ్మహేయేత్ | పాగ్
 నాంస్త్యజామిదుఃఖేనహాక్షేమమసంస్థితమ్ || ౭౨ || తదాసీంతుసమాగత్యగ్నికర్ణాజ్ఞానంయతః | బోధయామూసజన

కంఠై రాగ్యంపరివర్తయత్ ॥ ౭౩ ॥ అసారఃఖలుసంసారోదుఃఖరాపిషిమోహకః । సుతఃకన్యధనసంకన్యస్త్రేహావాకజ్వల
 తేనైశశమ్ ॥ ౭౪ ॥ నచేంద్రన్యశుఖంకించిన్తసుఖంచక్రవర్తిః । సుఖమస్తివిరక్తన్యమనేరేకాంతేవివేకి ॥ ౭౫ ॥ మంచాజ్ఞా
 సంప్రజాయాపంమోహతోనరకైగతిః । నివత్తివత్తిదేహాయంసర్వసత్త్వక్వావసంప్రజా ॥ ౭౬ ॥ తద్వాక్యంతుసమాకన్య
 గంతుకామపితాబ్రవీత్ ॥ కింకర్తవ్యంవనతాతత్త్వంవదనవిస్తరమ్ ॥ ౭౭ ॥ అంధకరాపేస్తేహవాస్తేర్భద్రపంగురవాం
 శరఃకర్తృణాపతితోనానంమామధ్వరదయానిధే ॥ ౭౮ ॥ * గోకర్ణఉవాచ * శేషోద్ధిమాంసరుధిరేభిమతింత్వజత్వంజాయా
 సుతాదిభునదామతాంవిముచం । పత్యానిపక్షజగదంతూభంగనిష్ఠంవై రాగ్యరాగరసిరోభవత్ క్షిప్యః ॥ ౭౯ ॥ ధర్మం
 భజన్యవతతత్త్వజలోకధర్మాక సేవస్వసాధాపురుషానమీకామత్యహం । అన్యన్యదోమగుచింతనమాశుమక్వా సేవాక
 ధారసమహూనితరాంపబత్సమ్ ॥ ౮౦ ॥ ఏవంసుతోక్షేవతోపిగృహంవిహాయయాతోవనంసీరమత్తిరతవప్తివరః । యుక్తో
 హరేరసుదినంపరివర్తయాసౌశ్రీకృష్ణమాపనియంతఃకమన్యసారాత్ ॥ ౮౧ ॥ ఇతిశ్రీమద్భక్తురాజేఉత్తరఖండే శ్రీధాగవత
 మాహాత్మ్యేవిప్రమోహనామచతుర్థాధ్యాయః ॥ ౮౧ ॥

సూతఉవాచ శ్లోకములు

శివరూపరతేనైవజన్మతాడితాభ్యశం । క్వవి త్పరివృత్తేబ్రూహహంమ్యేల తయానచేత్ ॥ ౧ ॥ ఇతితద్వాక్యసంతా
 సాజ్ఞసన్యాపుత్రదుఃఖతః । కూపేపాతక్యతోరాతాతేనసానిధనంగతా ॥ ౨ ॥ గోకర్ణస్తీరయాత్రాధంనిరతోయోగసంస్థి
 తః । నదుఃఖంసంఖంభవన్యనచైరీనాపిహంధవః ॥ ౩ ॥ ధుంధుకారీగృహేత్తివత్వంచపన్యవధూవృతః । అత్యగ్రకర్తృకర్తృ
 తతోవలవిహంభాధిః ॥ ౪ ॥ ఏకదాకులటాస్తాస్త్రహువజ్ఞానిభిలిప్యతః । తదర్థంనిగతోగోహతాగ్రమాంధోమృత్యుమన్త
 రక ॥ ౫ ॥ యత సతత్యసంహృత్వవిత్తంవేత్తపునరతః । తాభ్యోయచ్చత్వవస్తాఽజిహువజ్ఞానియంతి ॥ ౬ ॥ బహువి తవ
 యదృష్ట్యావారోనార్యోవిచారయత్ । చార్యంకరోత్యసానిత్యమతేరాజాగ్రహీమ్యుని ॥ ౭ ॥ విత్తంవృత్త్యాల్పశ్చైవనం
 మారయన్యనిస్సితం । అధోగృహప్రయోగాధమస్తాభికింపహన్యతే ॥ ౮ ॥ నివాత్యైవంగృహీత్వాన్తరయాస్యామోయత్రకు
 త్రచిత్ ॥ ఇతితానిశ్చయ్యంకృత్యాన్యవ్రంసంబల్లరగ్నిభిః ॥ ౯ ॥ పాశంకంరెనిధాయాన్యతస్త్వత్సముపశక్రముః । త్వరితం
 సమమారాసాచింతాయక్తాప్రదాభవత్ ॥ ౧౦ ॥ తప్తాంగారసమూహంశ్చ తస్యవేహిచిచ్ఛిపుః । అగ్నిజ్వాలాదుఃఖేన
 బ్యాసలీనిధనంగతః ॥ ౧౧ ॥ తందేహంముముకుగతైషాం యస్యాహనికాస్త్రియైః । నజాతంతద్రహస్యంతుకేనాపి
 దంతథైవవ ॥ ౧౨ ॥ లోకైశ్చస్తావదంతిస్తదూరయాతః ప్రియోహిణః । అగమివగతివర్తేన్యస్త్వలభోభవకర్షితః ॥ ౧౩ ॥
 స్త్రీణాంనైవమవిత్వానీమృతానాంకారయేద్దుగః । విత్వాసేయస్త్రినోమాధశ్చదుఃఖైఃపరిధాయతే ॥ ౧౪ ॥ శుభామ
 యంపర్యాయాసాంకామనాంరవవర్ధనం । వ్యవయంత్యురధారాభం ప్రియఃకోనామయోషితామ్ ॥ ౧౫ ॥ సంహృత్వవిత్తం
 తాయాతాశులటాబహుభర్తృకాః । ధుంధుకారిబహువాధమహస్తేతరకర్తవ్యః ॥ ౧౬ ॥ వాత్యానూపధరోనిస్త్రింధా
 వన్తశివోత్తరమ్ ॥ శీతావపరిశ్టానిరాహరంపిపానితః ॥ ౧౭ ॥ సలేభేశరణంశ్రవణంవేతిమహుర్వరకః । క్షియతాతే
 సగోకర్ణోమృతంబోకాదబుధ్యత ॥ ౧౮ ॥ అనాధంతంబిదైవ్యవగ్ధయాత్రాధమచీకరత్ ॥ యస్త్రింస్తీరైతుసంయాతిత్రక్రా
 ద్ధంప్రవర్తయత్ ॥ ౧౯ ॥ ఏవంభ్యామన్యగోకర్ణస్యపురంసమపేయవాత్ ॥ రాత్రోగృహంగణేన్యప్రమాగతోలక్ష్మితేపరైః ॥
 తత్రేనువ్రంసవిజ్ఞాయధుంధుకారీస్వదాంధవం । సశీభేదన్యమాన మహారాత్రతరంవపుః ॥ ౨౦ ॥ సకృచ్చైవస్సకృద్దస్తీస
 కృచ్చమహిభోవతత్ ॥ సకృదింద్రస్సకృచ్చాగ్నిః పునశ్చపురుషోబవత్ ॥ ౨౧ ॥ వైవేభిశ్చవిదంధ్యష్టాగోకర్ణోధైర్యసంయు
 తః । అయంద్యుతికాకోమిన్యత్యాగధతమబ్రవీత్ ॥ ౨౨ ॥ గోకర్ణఉవాచ * కస్త్యమగ్రతరోగ్యాతృణతోయాతేదశామమం
 కింవాప్రేతేషిహానోవారాషసోసినిశంసనః ॥ ౨౩ ॥ * సూతఉవాచ * ఏవంపృష్టప్రదాతేనగోదోచైస్త్రిపునపునః । అశ
 క్తోవనోచ్చారేసంజ్ఞామాత్రంచకారిహ ॥ ౨౪ ॥ తతోంజలౌజలంకృత్యాన్యగోకర్ణద్రుదిరయత్ ॥ తత్యేకాగ్రతపాపోసాప్ర
 వక్రమమపక్రమే ॥ ౨౫ ॥ * పేతఉవాచ * అహంబ్రాతాత్వదీయోస్తీ ధుంధుకారితినామతః । న్యయేన్యైవదోషేణబహ్మ
 త్వంనాశితమయా ॥ ౨౬ ॥ కర్మణానస్తిసంఖ్యామేమహాజ్ఞానేవివర్తినిః । లోకానాంపింసకస్థానంస్త్రీధుర్భువునమారి
 తః ॥ ౨౭ ॥ అతఃప్రేతత్వమావనోద్దుర్భావంచవశమృతం । వాతాహరణిహమామిదైవాధీనవలభదయాత్ ॥ ౨౮ ॥ అహూ
 బంధోక్యపాసింధోభ్యాశిచ్ఛామాశుమోచయ । గోకర్ణోవనంశ్రవణాత్తేన్యైవాక్యమధాబ్రవీత్ ॥ ౨౯ ॥ * గోకర్ణఉవాచ *
 త్వదర్థంతుగయాంశుమయాదతోవిధానతః । తత్యధంనైవమగ్నింసమశ్చర్యమిదమహత్ ॥ ౩౦ ॥ గయాత్రాగ్ధాన్య
 ముక్తిస్తేమపాయోనాపరస్త్రిహ । కింవిధేయమయాప్రేతతత్త్వంవదనవిస్తరమ్ ॥ ౩౧ ॥ * ప్రేతఉవాచ * గయాత్రా
 ద్భక్తేనాపిమ్యుక్తేనభవిష్యతి । ఉపాయమపరంకించిత్ప్రిదిచారయసాంప్రతం ॥ ౩౨ ॥ ఇతితద్వాక్యమాకర్ణగోకర్ణవి
 ప్రయంగతః । శతశ్రీధైర్మ్యమక్తిస్తేరసాధ్యంమోచనంతవ ॥ ౩౩ ॥ ఇదానీంతునిశంసానమాత్తిప్రేతనిర్భయః । తస్యక్షి

సాధకంకించదాచరిష్యేవిచారిష్యం ॥ ౩౫ ॥ ధుందుకారినిజంసానంతేనాదిష్టస్తతోగతః । గోకర్ణస్థం తయామాసతాంరా
త్రింసతవన్యగాత్ ॥ ౩౬ ॥ స్రాతే న్రమాగతంవృష్ట్యాలోకాఃప్రీత్యాసమాగతాః । తత్సర్వంకధితంతేనయజ్ఞాతంవయధానిశి॥
విద్వాంసోయోగనిష్ఠాశ్చజ్ఞానినోబ్రహ్మవాదిన్ ॥ తన్మత్తింద్రైవవశ్యంతేవశ్యంతశ్చాప్రసంపయాన్ ॥ ౩౭ ॥ తతస్సన్దైవ
మ్సూర్యమాకర్ణంతన్నకౌస్తాపితంపరం॥గోకర్ణః స్రంభంపవక్రేమూర్యవేగస్యతేతదా ॥ ౩౮ ॥ తుభ్యంసమాజగత్సాతీమ్నా
హిమమక్తిహేతుకం ॥ ౪౦ ॥ తన్మృగత్వాదురతమ్సూర్యఃస్ఫుటమిత్యభ్యభావత ॥ శ్రీమద్భాగవతామృతస్సప్తాహేవావ
సరకురు ॥ ౪౧ ॥ ఇతిమూర్త్యవదస్సన్దైవర్తరూపంతుమిత్రతంసర్వేబ్రువన్సృయతేనక ర్తవ్యంసుకరంత్యదం ॥ ౪౨ ॥ గోక
ర్ణోనిశ్యయంత్యత్వావాచనార్థంప్రవర్తితః । తత్రిసంశ్రవణార్థాయదేశ గ్రామాజ్ఞనాయయః ॥ ౪౩ ॥ పంగ్వంధవృద్ధమం
దాశ్చ తేపిపాపత్రయాయనై । సమాజనుమహానాతోదెవవిన్నయకారకః ॥ ౪౪ ॥ యదైవాసనమాస్థాయగోకర్ణకరయత్క
ధాం । సప్రేతాపితిదాయాతిసానంపశ్యంతిస్తతః ॥ ౪౫ ॥ సప్రగంధియతంతత్రాపశ్యత్ప్రీతచక్ముచ్చి ॥ తంతమ్నాల్పచ్చి
ద్యమవిశ్యతృవణార్థంధితోహ్యసౌ ॥ ౪౬ ॥ వాతరూపస్థితంకర్తవ్యమగోవంశమావితత్ ॥ వైష్ణవంబ్రాహ్మణంముఖ్యంశ్రీ
తారంపరికల్పనః ॥ ౪౭ ॥ ప్రథమస్రంధతఃస్పష్టమూఖ్యానంధేమజోకరోత్ ॥ దివాంతెరషీతాగాధాతదాచిత్రంబహూవ
హ ॥ ౪౮ ॥ వంశైకగ్రంధిభేదోమాత్యుశబ్దంపశ్యతాంసతాం ॥ ద్వితీయేహిమృతధానాయంద్వితియగ్రంధిభేదసం ॥ ౪౯ ॥ తృ
తీయేహిమృతధానాయంతృతీయగ్రంధిభేదం ॥ ఏవంసప్రదినైర్వంశసప్రగంధిభేదసం ॥ ౫౦ ॥ కృత్యావేద్యాతశ్శంధ
శ్రవణాత్ప్రేతతాంబహూ । దివ్యరూపధరోజాతోతులసిదామమండితః ॥ ౫౧ ॥ శీతవాసాఘనశ్యామేమకుటికుండలాన్వతః ।
ననామభ్యావరంసద్యోగోకర్ణమితీభావిత ॥ ౫౨ ॥ త్వయాహంమోచితోబంధోకృపయాశ్రితఃకృత్యలాత్ ॥ ధన్యాభాగవ
తీమార్తాప్రతపీదావినాశి ॥ ౫౩ ॥ సప్తాహూపితధాధన్యఃకృష్ణలోకఘటప్రదః । కంపంతేనస్థపాపాసప్తాశ్రవణేతి॥
అస్తాకంప్రశయంసద్యఃకథాదెయంకరిష్యతి । ఆర్ద్రంశుక్లంలఘుస్థూలంవాక్ష్యనఃకర్తృభిఃకృతం ॥ ౫౪ ॥ శ్రీవణంవిహత్యా
పంపావకఃసమిథోయధా ॥ అస్మిన్దైవభారతేవశ్చే సూరిభిర్దృఢసంసది ॥ ౫౬ ॥ అకధాశ్రావిహంపుంసాంనిష్కలంజన్మకీర్తి
తం ॥ కింమోహతోరక్షీతేనసుభ్రష్టేనబలియసా ॥ ౫౭ ॥ అద్యువేణశరీరేణశుకశాస్త్రుకధాంవివా ॥ అస్మిన్సంభంస్థాయుబ
ద్ధమాంసశోణితేతితం ॥ ౫౮ ॥ వర్షావసద్ధంధర్మంధంపాత్రంమూత్రభిక్షయోః । జరాశోకవిపాకార్తంరోగమందిమా
తురం ॥ ౫౯ ॥ దుష్కృపరందర్ధరంధుష్టంసదోపక్షణభంగురం ॥ కృమివిష్ణుస్సంజ్ఞాంతోతేరీరిమితవర్ణి తం ॥ ౬౦ ॥ అస్థిరేణస్థి
రంకర్తృకుతోయంసాధయన్మహీ ॥ యత్ప్రాంతంసంస్కృతంశాస్త్రంసాయంతిచ్చన్సశ్యతి ॥ ౬౧ ॥ తేదీయరసంప్రవృత్తాయ
కానామనిత్యతా ॥ సప్తాహాశ్రవణాలోకేప్రాప్యతేకేపూరిః ॥ ౬౨ ॥ అతోదోవనిష్పత్తర్ధిమేతదేవహిసాధనం ॥ బుద్ధ్య
దాఇవతోయమమతకాఇవంతుమ ॥ జాయంతిమరణోదైవకధాశ్రవణవర్జితాః ॥ ౬౩ ॥ జఙ్గమశుక్లమంశస్యయత్రగ్రం
ధివిభదనం ॥ చిత్రంకిముతదాచిత్రగ్రంధిభేదకధాశ్రవాత్ ॥ ౬౪ ॥ భిద్యతేవాప్రవయగ్రంధిభిర్ద్యం తసర్వసంశయాః ॥ క్షీయం
తేచాన్యకర్మాణిసప్తాహాశ్రవణేకృతే ॥ ౬౫ ॥ సంసారకర్తమాలెప్రయతోశివవలీయసి ॥ కిధార్తీర్థస్థితేచిత్రేముక్తిరవబుధైః
స్సృతా ॥ ౬౬ ॥ ఎవంఽయతేతత్తస్మిన్విమానమగమత్తదా ॥ వైకుంఠవాసిభిర్ద్యక్తంప్రస్ఫురద్ధీప్తిమండలం ॥ ౬౭ ॥ సర్వేషాం
పశ్యతాంభేదేవిమానంధుంధువీనుతః ॥ విమానైవైష్ణవాస్త్వీత్యగోకర్ణాచాకృమ్యబ్రవిత ॥ ౬౮ ॥ ఖగోకర్ణఉవాచ ॥ అత్రై
వబహవస్సంత్రితోరారోమమరీచలాః । అనితానివిమానానినతేషాంయగవతుల్యతః ॥ ౬౯ ॥ శ్రీవణంసమభాగసంర్వేషా
మివావృశ్యతే ॥ వభదఃకుతోజాతఃప్రబ్రువంతుమరీచియాః ॥ ౭౦ ॥ ఖగూరిదానాఢీమః ॥ శ్రవణస్యవిభేదేషభభేదోవిసం
స్థితః । శ్రవణంతుకృతంసర్వైర్వృతధామనంకృతం ॥ ౭౧ ॥ ఫలభేదస్తతోజాతోభజనాదవిమానద । సప్తరాత్రమటోమై
వప్రేతేనశ్రవణంవృతం ॥ ౭౨ ॥ మననాదితధాతేనస్థిరచిత్రైకృతంభృశం ॥ అద్యభంవహతంజ్ఞానంప్రమాదేనహతంశ్రుతం ॥
సందిగ్ధాహితాతోమంత్రోవ్యగచిత్రోహతోవపః । అన్వేషణోహతోదేశోహతంశ్రాధమపాత్రకం ॥ ౭౩ ॥ హతేమత్రోత్రియే
దానమనాచారహతంకులమ్ ॥ విశ్వాగూరుహాకైష్టమస్యస్మిన్కదీనత్వధావహ ॥ ౭౪ ॥ మనోదోషజయశ్చైవకధాయాం
శ్చలమతిః । ఏవమూక్యతంశైత్యాన్యత్తదానైశ్రవణేషలం ॥ ౭౬ ॥ పునశ్చ్యవాంతేసర్వేషాంవైకుంఠేవసత్త్రిద్యంసంగోకర్ణ
తవగోవిందోగోలోకందాస్యతిస్వయం ॥ ౭౭ ॥ ఏవమక్త్యాయయస్సర్వేవైకుంఠంపూరిత్రనాః । శ్రావణేహాసిగోకర్ణైక
ధామూచితధాపునః ॥ ౭౮ ॥ సప్తరాత్రవతీంసూయఃశ్రవణంవైకృతంపునః । కధాసమాప్తాయదజ్ఞాతంశ్రూయతాంతవృ
నారదః ॥ ౭౯ ॥ విమానైస్సహధైశ్చేవారిరావిర్భూహవహ ॥ జయశబ్దానమశ్చబ్దాన్త్రతాసన్నహవత్తదా ॥ ౮౦ ॥ పాంచజన్య
ధ్వనింవక్రేచార్ద్రాత్తత్రస్వయంహరిః । గోకర్ణంతునమూలింగాకరోత్స్వసవృశంహరిః ॥ ౮౧ ॥ శ్రోత్రీతాసన్యాకేఘనశ్యా
మాన్తేవితోశేయవాససః । కిరీటినఃకుండలిన్స్తదావక్రహరిఃఊహత్ ॥ ౮౨ ॥ తద్గృహేయేతితాపివాఅశ్వచాండాలశాత
యః । విమానైస్సాపితాస్సైవిగోకర్ణకృతయతాదా ॥ ౮౩ ॥ సైవితాహరిలోకేయత్రగద్ధంబియోగిన్ ॥ గోకర్ణైససగోపా

తత్సద్భవమిన్సలభేత్సలము త్రమం || ౩౭ || అసూర్యోదయమూరభ్యసార్థత్రప్రహరాంతికం | వాచసియాకథాసమ్యక్ధీరకం
రంసుధిమతా || ౩౮ || కథావిరాఙ్ముక రవ్యోమధ్యోమౌషధురటికాద్యయం | తత్కథామనుకార్యం వై ర్నం వైశ్నవైశ్న
దా || ౩౯ || మలమూత్రజయార్దంహిలఘ్నఘోరస్పృశావహః | హవిష్యాన్నైనక రవ్యోమ్యేవవారంకథానిహా || ౪౦ || ఉ
పామ్యసప్తరాత్రంవై శక్తిశ్చైచ్చ్యుణ్ణయాత్తదా | ఘృతపానంవయఃపానంకృత్యావైశ్చ్యుణ్ణయాత్మజమ్ || ౪౧ || పరాహం
రేణవాశ్రావ్య మేకభక్తేనవాపునః | సుఖసాధ్యం భవద్యత్తుక రవ్యం శ్రవణాయతత్ || ౪౨ || భోజనంతువరంమస్యేక
ధాత్రవణకారకమ్ | నోపమానోపరిః ప్రోక్తఃకథావిఘ్నకరోయితి || ౪౩ || సహాహ ప్రతినాంపుంసానియమాకశ్యణ
నారద | విష్ణుదీప్తావిహీనానాం నాధికారింకథా శ్రేణుః || ౪౪ || బ్రహ్మచర్య మధ్యస్య ప్రిః పతా ౧ మూలం చభోజనమ్
కథాసమాప్తాఘక్తిం చకుర్యాన్చిత్త్యం కథావ్రతీ || ౪౫ || ద్విదళం మధుతైలం వరగిష్ఠాన్నం తథైవచ | భావ
దుష్టంపర్యుషితంజఘ్నస్త్రిత్యం కథావ్రతీ || ౪౬ || కామకో ౧ భంమదంమానంమత్సరంభావమేవచ | దంభంమోహం
తథాద్యే వందూరయ్యై కథావ్రతీ || ౪౭ || వేదవైష్ణవవిహా ౧ ణాంగురుగో ప్రతినాంతథా | శ్రీరాజమహతానిం
దాంవర్తయేద్యఃకథావ్రతీ || ౪౮ || రజస్వలాంత్యజస్థుభ్య దతతవాగ్రతక్తస్త్రదా | ద్విజద్విజ్ఞేదబాహ్యైశ్చసంబేద్యఃకథా
వ్రతీ || ౪౯ || సత్సంశృంబందయాంమానమూర్జనంవినియంతథా | ఉదారమానసంత్య దేవతసూర్యా త్కథావ్రతీ || ౫౦ ||
దరిద్రశ్చ్యుమూరోగిభిర్నాగ్యఃపావకర్త రాజా | అనత్యో మోక్షకామఃశ్చ్యుణ్ణయాచ్చకథామమామ్ || ౫౧ || అభిప్రాయకా
చంధ్యాశంపంధ్యాశయావమృతాద్భాగ | సప్రదగ్భావయానారీతయాశ్చావ్యుజప్రయత్నతః || ౫౨ || ఎతేషవిధిసాశ్చావేదవ
య్యతరంభాత్ | అత్యుత్తమాకథాదివ్యాగ్గోటియజ్ఞజలప్రదా || ౫౩ || ఏవంకృత్యా ప్రవేదిముద్యాపనమధావరేత్ | జ
న్మాఙ్ముత్రతమివక రవ్యంఫలకాంతీభిః || ౫౪ || ఆకింబనేషభక్తేషుపాగ్మయోనాద్యావనాగ్రహః | క్రేతణేనైవభూతాస్తే
నిష్కామావైష్ణవాయతః || ౫౫ || ఏవంసకామాదుజ్ఞస్త్రిన్స మాప్తైశ్శ్రోత్సద్దేవతా | పుస్తకస్య చవత్సప్తపూజాకార్యా
తిధక్తితః || ౫౬ || ప్రసాదతులసీమాలాశ్రోత్సప్తస్సాధనీయతాం | మృదంగతాలలితంక రవ్యంకీ ర్నసంతతః || ౫౭ || జయ
శబ్దంనమశ్చబ్దంశంఖశబ్దంబజకరయేత్ | విశ్వేద్యాయావకేభ్యశ్చ విత్తమన్నంబదీయతామ్ || ౫౮ || విరక్తశ్చైద్యవేష్య
తాగితావాచ్యాపరేహని | గృహస్థశ్చైత్తదామోహుఃక రవ్యఃకర్తృశాంతయే || ౫౯ || ప్రతిశోకంబహుయోద్విధినాద
శమస్యచ | పాదులమధుస్సృక్చిలాన్మాదికసంయతమ్ || ౬౦ || అధవాహవనంకుర్యాద్దాయత్రా గ్మససమాహతః | తన్వ
యత్వాత్పురాణస్యపరమస్య చవత్త్వతః || ౬౧ || హోమాశక్తైబుధోహామ్యంబద్యా త్తప్తలసిద్ధయే | నానాచ్ఛి ద్విరో
ధార్థింసూయసతాధికతాబ్యయోః || ౬౨ || దోషయోప్రశమార్థంచపరేన్నామసమాప్రకం | తేనస్సాత్సఫలంసర్వంసాన్త్య
న్నాదధికంయతః || ౬౩ || ద్వాదశకబ్రాహ్మణ్యాన్స శ్చాన్య జయేన్దుభుపాయస్యైః | దద్యాత్సవర్ణధేనుంబవత్రపూర్ణ్యహే
తవే || ౬౪ || శక్తౌపలత్రయమితంస్య ర్నిలంహంవిధాయచ | తత్తాగ్నిస్సభ్రుర్వరంప్రాప్యంలిఖితంలితాత్మరమ్ || ౬౫ || సంపూ
జ్యావాహనాద్యైశ్చప్రపచూరైఃసదశీగం | వస్త్రపూషణగంధాన్వైఃపూజితాయయతాత్మన || ౬౬ || ఆచార్యాయను
ధీర్దత్వాము క్తస్సాన్యధ్వవలంధన్యైః | ఏవంకృతేవిధానైచసర్వపాపనివారణే || ౬౭ || వలదంస్సాత్పురాణంతుశ్చిమద్భాగవ
తంసంభం | ధర్మకామారమోక్షాణాం సాధనం సాన్యస్త్వసంశయః || ౬౮ || * కుమారాక్షుః * ఇతితేకధిశంసర్వంకింహూ
యః | శ్రోతుమిచ్చసి | శ్రీమద్భాగవతేనైవధ్వక్తిమక్తికరేణై || ౬౯ || * సూతరజ్జవాచ * ఇతియక్త్వాతేమహత్త్వానః | ప్రోచుర్భా
గవతీంకథారంసర్వపాపహారంపుణ్యోంమ క్తిమక్తిప్రదాయసిమ్ || ౭౦ || శృణ్వతాంసర్వపూజానాంసప్రాహంనియతా
త్తనాం | యథావిధితతోదేవంతుష్టుభిఃపురుషోత్తమమ్ || ౭౧ || రదంతేజ్ఞానవై రాగభృగ్వక్తిసాంపుష్టతాపరా | తారుణ్యం
పరమంచూమాత్సర్వపూతమనోహరమ్ || ౭౨ || నారదశ్చకృతాగ్గోహావేన్ద్రాస్థియేషునోరథే | పులికృతసర్వాంగిపర
మానందసంభృతః || ౭౩ || ఏవంకథాంసమాకర్తృ నారదాభగవత్ప్రియః | ప్రేమగర్భయావాచాతానువాచస్య తాంజ
లిః || ౭౪ || * నారదజ్ఞవాచ * ఇతిగోష్ఠ్యన్యమగ్నహోతాన్యైభవద్వికరుణాపరైః | అద్యమిభగవాకలబ్ధంసర్వ పాపహరో
హరిః || ౭౫ || శ్రవణంసర్వభక్త్యైభ్యోవరంమన్వేతభోధానాః | వైకుంఠస్థాయతఃకృష్ణశ్రవణాద్యస్యలభ్యతే || ౭౬ || * సూ
తరజ్జవాచ * ఏవం | బ్రువతివైత శ్రవారదైవవ్యూహమ్ | పరి భ్రమక్తసమాయాతఃశుకోయోగేశ్వరస్త్రదా || ౭౭ || తత్తా
యయాబోజనవాక్స్త్రదావ్యాసాత్తజ్జోజ్ఞానమహాభిషంధ్రమాః | కథావసానెనిజలాభభూర్ణః | ప్రేమపరకథాగవతంశక్త
శ్చన్యైః || ౭౮ || దృష్ట్వానదస్యాఃపరమారు తేజసంనద్యస్సముద్ధాయదదుర్త హననం | శ్రీత్యాగ్మరీచీస్తవపూజయత్సుఖంస్థి
తోవదత్సంశ్చ్యుణ్ణయాలంగిరం || ౭౯ || * శ్రీశుకజ్ఞవాచ * ఇతిగమకల్పతర్కార్థితంఫలంకుమహాదమృతప్రదవసంయతం | పి
బత్కథాగవతతరస్వమాలయంముపమత సామనీకౌముదీభావుకాః || ౮౦ || ధర్మఃప్రేక్ష్య తక్త శవోన్యైవరమోనిరత్సర్వభావో

శుభమస్తు

శ్రీ హయ శ్రీ వాయనమ్

శ్రీ దేవకీ సందనాయనమ్

అస్తద్గురుభ్యోనమః

శ్రీ పీఠరాఘవీయఘామికా

శ్రీమతే శ్రీకృష్ణలక్ష్మత ప్రసరకాలమహాదేశికాయనమ్

అరుణాబ్జరుచిరచరణంహరిణాః-శలస్యదివ్యమాభరణమ్ | శరణగమీపదపహరణంతరుణంకంచనవృణీమహేశర
ణమ్॥౧॥సజయమపారాశర్యస్సచజయతుతదాత్మజస్మ కాచార్యః | వక్తృప్రవక్తృభావాచ్చీర్ణభాగవతంయద్యోగగ్నా
స్యమ్॥౨॥జీయాద్యాత్మోస్మిపిదమాంజీవాతుద్వీరరాఘవాచార్యః!నిర్వలితంయేనజగ్ముఖలంభాగవతచక్రస్త్రిచన్ద్రికయా॥౩॥
వ్యాసాచార్యప్రణతామివనిగమశిరోదశికోభావ్యుటీకాంవాత్మ్యశ్రీరాఘవారైర్వతివిపులతయాసన్న్యదెసంప్రణీతామ్|స
ర్వాంపర్యక్షరోచ్చీర్ణశకముఖజనుమోయేపురాణస్యటికాంశ్రీకృష్ణబ్రహ్మతన్త్రాగ్రిమపదపరకాలార్గవర్యస్సజీయాత్॥౪॥
యచ్చీర్ణభాగవతాప్యతాంశురుదఘాద్యాసాత్మభూసాగరాద్య్రామువ్యవకాస్తి రాఘవసుధీవ్యాఖ్యామయావన్ద్రి
కా | సై సాభాగ్యపరంపరాపరిణతిస్సర్వాస్థనిర్వాపణీభక్తిజ్ఞానమిరక్తితత్త్వపదవీస్వీకారమాకాఙ్క్షతామ్ ॥౫॥గ
ద్యం॥ఆసీదసీమజ్జాననిధిరధగతసకలానవద్యువిద్యాస్థానరహస్యస్సర్వతత్త్వస్థితత్త్వస్థితత్త్వస్థితత్త్వస్థితత్త్వస్థిత
మానశ్శ్రీపీఠరాఘవాచార్యోనామవిశ్వదేవశ్రీవిశ్వేలగరూరఖిలత
త్త్వబోధజనకాన్నిజజనకాదేవఘనకారుణ్యోదధితస్సర్వతత్త్వస్థితత్త్వస్థితత్త్వస్థితత్త్వస్థితత్త్వస్థితత్త్వస్థిత
యోరన్ధ్రచైశ్చియోయోర్విభింసస్య ప్రశస్య సీమయోర్ధ్వామయోరవాత్సద్యయసీ పూర్వస్త్రిన్యధా విధినిర్వర్తిత పాఞ్శ్చ
కాలికభాగవత్సర్వపర్యాయశుకాచార్య ఆశ్చర్యచర్యః ॥ ౨ ॥ జాతుచిదయము త్రరాందిశంప్రతిసత్వోత్తరగ్గగ్గోది
దివ్యతీర్థసార్థయాత్కార్యం సతాగ్రస్వపితౌ ప్రసృతోనపెవ్య దివ్యాభ్యాగవత చరణ సలిసపరిచరణపరిపూతనదేశాన్సగ
వదభివ్యక్తిచైశ్చాన్తాసుతాసునదీషుసాత్మోనిష్ఠాతః కంచన సమయ మధ్యవాన సమృద్ధి నివాసవసున్దరాయుదభ్యోత
యదుధురంధరానన్దాం మధురాబృన్దావనపాగ్నీన్దసీమాంసస్మిమవై దుషీ విశేషవిభూషిత శ్రీరామానుజ సద్ధాన్ద పద్ధలః
కృతినాంవరణ్యః ॥ ౩ ॥ తత్రచకుతచిత్రైర్నిగ్గుత్రసమూహైరా త్రరాహైస్సాస్విభావికవినయైశ్చీర్ణభాగవతాక్షంవిశి
ష్టాదైవతసిద్ధాన్దపద్ధత్యాశుశూన్యాభిశుశూన్యాభిరత్యర్థమభ్యుద్ధితః పితరుసజ్జయప్రజ్ఞయాసమధిగత భాగవత హృ
దయస్సదయశ్శాస్త్రివయామానభావయస్సప్రదాయమఖిలమపేతాన్శ్రీభాగవతంయోగిహతముపహతమనాః ॥ ౪ ॥తత్త్వి
తాచశ్రీశైలగరుర్దర్శంధర్మం స్వతసయస్యాధిగతసయస్యాత్మభృతంవిశిష్టాదైవత సిద్ధాన్ద ప్రక్రియయా శ్రీభాగవతా
ర్థవర్ణన కౌశలమతిపేతలంపిస్తయమానమానస ఈభృతార్థవర్ణనశ్రేయోభవ భాగవతో వైయానకైర్హమైరన్ద్రస్తరన్ద్రా
నుగ్రహం దుర్లభం శతగణితేనాశ్చిత్రుషాయ షెణెతి సంచిన్ద్ర్యాన్దైతమామన్ద్ర్యగివిరరాఘవాచార్యమేవమవా
దీత్ ॥ ౧౦ ॥ అయితత్త్వయిమన్యోభాగవాన్ప్రసన్నోనన్దనన్దనః | యచ్చరితమిదంశ్రీభాగవతంనామాభాతప్రత్నంపు
రాణరత్నమ్ | సచప్రసన్నోఽభాగవాన్మహివర్యఃపారాశర్యః-యఃఖలు ॥ శ్లో ॥ శ్రీకృష్ణదైవపాయనంవ్యాసంపిద్ధినారా
యణంప్రభుమ్ | కోహ్యన్యోమపిష్టేత్రెయమహాభాగతకృద్భవే, - దితివిద్యతేపురాణరత్నైః ॥ సోఽపిప్రసన్నోభా
గవాన్దైవ్యానకీశ్శ్రీగుంకః-యద్వదనారవిన్దస్యన్దమానంశ్రీభాగవతమకరన్దమాపరిక్షితమద్యాపిన్ర్యాణిమహాభాగవత
మినిస్తబ్ధాన్తాన్యాస్వద్యవిన్దన్ద్య మన్దమానన్దమ్ ॥ యదేవంవిభాత్యయ్య నితరసాధారణీ శ్రీభాగవతహృదయ ప్రకాశన

భోరణీనకలజనచిత్తమత్తమాస్మి ద్యుచ్ఛాపవిహారస్వణీహతామస్వణీభవతి || ౧౧ || ఈదృశంబజ్ఞానమైభవంశ్రీబ్రహ్మ
తస్య పరకాలగురువరకరుణాఛరిణాహ సరసాధిగతంమనాగపివినాప్రబంధ ప్రణయనాన్న దేశికాల వ్యవహారా
నామవిజనతానాంకర్మమభవతాంభోగ్య తాంతవిదాసీం శ్రీభాగవతతత్త్వార్థస్య నిర్వాపణధూర్వహం సర్వవిద్య
దఘ్నియీంకాంచనబోకోత్తరాంటికామారచయ్యవీరవయభగవతోయదుకులాభరణస్య టీణనమితి || ౧౨ || తదతత్ప
రిగృహ్యపితృశ్వాసనంశిరసాసాజ్జలిబంధం శ్రీమచ్ఛ్రీత ప్రకాశికా ప్రణేతృవ్యాసాచార్యవర్య విరచితమతవతుకపక్షి
యాఖ్యవ్యాఖ్యాతర ర్భామికామప్యసల్ల ఘ్నివహితమనాః ప్రణేయాన్ శ్రీమద్భాగవతవస్త్రస్య స్త్రీనికాఖ్యాంశ్రీభాగ
వతవ్యాఖ్యాం ద్వాదశభిర్వత్సరైః || ౧౩ || అత్రాస్త్రరెస్వ నివాసఘనం ప్రతినివర్తమానోవర్తన్యాం కృష్ణాగోదావ
రీచద్య సమేధమానభాగ్య భాగ్య నగరదేశఘాలల సైకాయమానాం శ్రీరక్షపురనామాంరాజధానీంప్రాప్య తన్నాథే
నాష్టభాషాప్రఖ్యాతవైశిద్యే నానవద్యసుగుణసాంద్రేణ రామచంద్రోదయాఖ్య సవ్యాఖ్య యమకావ్యబాణాది ప్రబంధ
పుణ్యం ప్రధితయశసోమారాధికతేజసోబహిర్యోపాలరానుసమాఖ్యా విఖ్యాతస్య టీణీషతి శ్రేణీశిరోమణేప్ర
పాత్రేణాఖ్యతికులప్రశంసాపాత్రేణవి తటటప్రాగ్గ ప్రజ్ఞానవెంకటరెడ్డి సంజ్ఞానప్రాజ్ఞాన రాజ్ఞానభృత తదాస్థ
నీమనీషిమూర్ధస్యసంస్యవాల్మీకిభృషభాశ్చ దుత్తరాష్టకతాధిక చతుస్సహస్రతమా దారభ్య కలివత్సరాటంతుచనవ
త్సరాం స్తత్సకాశే || ౧౪ || యఃఖలువెంకటగృహీతగ్రణీగర్భణీపతిరాంబప్రపితామహానమహాతాపితాయమానా
ప్రతిమానయతఃప్రతాపనబహిర్యోపాలరానుసహారాజననిర్వాసితామతితర్వావహం శ్రీరక్షపురాధిధానాంరాజధా
నీమధనం ప్రదభ్యాకడశ ప్రకాశమానై తస్మిన్రాజితన్యా వధీరితసుధారుచిసుధామఖనదసలలపరిపూరితస్య భూరి
తరపాత్రసీమన్మృగీరక్షగము ద్రనామ్నస్తటాశస్య తటావశాస్సుఘాతృరామ్ని గరుడగిరినామ్ని శిఖరిణీప్రాదుర్భా
తస్యప్రతిపాపింశ్య తేనైవరాజ్ఞా శ్రీమచ్ఛ్రీరాత్రవర్ణనా శ్రీరక్షనాథస్య భగవతస్య పర్యావర్యాయామాద్యతపవదయ
ప్రదప్తితాఖలరాజ్యవారోబహువ పరమభాగవతశిఖామణిః || ౧౫ || ఈదృశవహభాగవతరాజాధిరాజసాంసిద్ధ్యలమ్బి
తప్రకర్షభవ్యద్యతేత్రనివానలాభేనతేభేనరామవందమానం సవీరరాఘవసుధీపణిః || ౧౬ || ఎవమేవతన్నగరప్రా
గ్భాగ సమేధమానైకస్త్రీం శ్చిరమరవాయినామనిగృహేతదీశేనాభ్యర్థితకతివనహాపయామానహాయనాన్ || ౧౭ || అ
త్రాస్త్రరెసురపురాధిధాననగరమహారాజపామిహూఽబహిర్యోపాలరానివేంకట సుపాలాదిరాజకులాచార్యస్త్రిశైల మకుట పత్ర
నకులజలధి శిఖరకిరణస్య కలకృతికుల తిలకమకుటరేఖఖచిర రుచిరమణిగణ ఘృణిధారాసీరాజ్య మానశుభవర్యశ్రీశ్రీని
వాసాన్యరామాధామనిధిధామామహర్ష భూమాఘామానీనీయోమాయమాణీర్త్యా ఫోగోమహాభాగ శ్రీభాగవతం
నామపురాణరత్నంచిరత్న మఖిలవిశేయ నివయకటట కూలజట వశ్శిష్ట తమ వివరణశాణోద్దేఖననపరిషు ర్ము
యేషమనీషిమూర్ధస్యః || ౧౮ || శ్లో || పరశ్వతావాపిపరస్పహసాప్రాయేనార్యవర్త్యోకృతాఃప్రబంధాః||తేష్యైకమేకంపరిశీల
యతోభవ స్త్రీస్త్రీ కృతిసోమహః || ౧౯ || గద్యం||తదాహి||యఃఖలునకలధాన్య స్తనంతతిదూరోత్సారణోద్దృష్టత్య
మాదృష్ట - విమతితిమరవయ్యమణి నయద్యమణి - హరిగుణ మణిదర్పణ-భవదర్పణ - దేవ తాండ్రసాదదర్పణ - ప్రతిత
స్త్రీదర్పణ-ప్రణవదర్పణ-తత్పదర్పణ-జిజ్ఞాసాదర్పణ-వశీదర్పణ-సారదర్పణ - విరోధినిరోధ - గుణమిమాంసానిధాన్య
చిర్రామణిభృచ్చ బ్రహ్మవాదనిరాకరణానందతాతత్వఖండ్యో-పసంహారవిజయపరాజయ-సశ్చిరత్నప్రకాశికాజ్ఞానరత్న
ప్రకాశికాదీకానసంఖ్యాకాశ్రీరామానుజనీధాన్య ప్రదివ్య సాధశిఖరశేఖరాయమానామయ్యదాగధిరమధురయ్య శ్రీగర్భ
సందర్శనమతవమాన్శ్రీభావ్యతవప్రకాశికాదీప్రాచార్యసిద్ధాన్యత్యత్త్వనిర్ధారకృతసంధాబధాన్య బ్రహ్మసన్యాం
శ్చినివరముఖాన్వ్యాకరణనిబద్ధానత్యుగ్గానికల్యాణరాఘవ ప్రభృతినీధాన్యానినాటకానికావ్యానిద త్రరత్న-ప్రదీపికాగ్ర
హణ్య ప్రదీపికాదీగద్యతాప్రసంగధాన్యనిర్దయా సెయశీతాచలగరావలయఛరిషురతే శ్రీరామానుజసిద్ధాన్యబ్రహ్మ
స్తకరణైరదైశ్చ సకలలోకమాన్ద్రైశ్చనీషిమూర్ధన్ద్రైర్ధన్ద్రైరభినీతపరవధికసర్వతస్య స్త్రీసత్ స్త్రీగదేభా
వఃప్రేమైకావద్విసాన్మన్మిగమాన్ద్రైజగవపహయోఽవ్యవతిగోధరణ్యామిసోపపత్తికమత్ప్రేక్ష్య తె|| ౨౦|| యస్య

చానవద్య సగ్య విద్యా సముద్రపరతాపమానైదుషేషైరుషీమామానసనిస్సీ మానమభిధాతుంసైతానానమితితాఽపి
 వశాభ్యుతాంకిమతమతంపవవచసోఽస్త్యద్యతాః॥౨౦॥ అథైవంప్రభావచర్యంశ్రీశ్రీనివాసార్యచర్యంశ్రీభాగవతంవ్యా
 చిఖ్యా సుంశోిత్రాి ద్య సినంవిధాయసేత్రాి ద్య సినాంవిధాయంతస్యస్య ప్రణిత శ్రీభాగవతచర్మిక్రాంశ్రీవీరరాఘవ
 సూరిస్సర్వరచనగరంప్రకృతప్రమోదేనసన్నా త్రసముదయస్య ముదయదతివెలకుతూహళః॥ ౨౧॥ తత్రచక్రతచిన్ని
 వైశేక్యతనివేశస్యమారచితరమానాధనపర్యావర్యాదినిత్యకృత్యస్నాయం శ్రీ శ్రీనివాసార్యచర్యచదవమానసాఽః॥ ౨౩॥
 తత్రచపరస్య గంఘానాకృతప్రకృతావీరచిత్రవశలానుయోగోమహాభాగోఽనుచ్చి త్రాస్తద్ద తపా్రికానాభయస్తః
 పరస్పరమ్॥ కథయస్త్యమాంసిత్య,, మిత్తుక్తప్ర క్రియయాప్రపణ్ణితబ్రహ్మమీమాంసాతత్త్వాక్టామిధఃప్రసీదస్త్యా
 షీదతాంముహూర్తమ్॥ ౨౪॥ అభవీరరాఘవసుధీశ్చినివాసార్యచర్యంప్రవిజ్ఞావయామానప్రజ్ఞావయోనిధిః॥ ౨౫॥
 తత్రభవస్తస్య తస్త్రస్య తస్త్రాశ్చిర రామానుజసిద్ధాస్త్రనిర్ధారబద్ధవీర్యోఽప్రేర్యతాంశిరోభాగవతంసాశ్చిర
 భాగవతంవ్యాచిఖ్యా సవతితికాంచనసితమ్య కింవదస్త్రీమాసాదితవానయం భాగవతాంసంగిధిమ్॥ ౨౬॥ ఇహతావస్త
 హతాపి శ్రమేణ క్రమేణాయంభా గవతదాసస్త్రి భాగవతవిషయే యధామతి విభవంకామషీశ్రీభాగవతచర్మిక్రాభి
 ఖ్యా కాంటికామతితామేతాంకృ పయా త్రవయాభి ఘాతేదానజనై సన్మికానాధానంపా్రి పయ్య కటాక్షగోచర
 తాంయద్య పాపవితోపాయ ప్రభవేదార్య మిత్రికాంపి శ్రమ్య తాంతావద త్రభవతాంశ్రీభాగవతవ్యాచిఖ్యాసయ
 త్యాచిఖ్యాసాదాసానుదాసస్యైతి॥ ౨౭॥ నిత్య తద్య చనంసరసరచనంప్రసన్నాదయస్సదయమాదాయతదీయం
 తత్త్వాధరత్త కోశం శ్రీకోశంప్రస్తాప్య తంతవతారనివాసం ప్రతివీరరాఘవసుధీయంస్య యమానుర్యా దయమ
 పసితని దక్షకిక్య తవ్యా పారా న్దరముద్రలవత్వంవ్యా చిఖ్యాని తెషుదురవగావధేష్యా ప్రభవసుధాగమ్య దా
 గ్వా దశమసుధాస్త్రం తెషు తెషు ప్రకృతేషుదర్శం దర్శంతస్త్రి ఖతవ్యా ఖ్యా నకాశలమతి పిశలంశ్లా ఘంశ్లాఘుమహాఘ
 తమముత్తానిర్వ ర్తితాభిగమనకృ త్యోక్త్య త్య విదామ గ్రణీస్సాస్యం తెవానిసురపురపామిరామఘామిపాలనాగమ
 య్య పుష్కలవతుర్దక్ష బలమాం సలితోపాంతక్షపాకా న్దసచ్చా త్రచ్చ త్రబామరాదిరాజలక్షణల క్షితశ్చి వీరరాఘ
 వార్య నివాస ప్రకృతమాసాద్య శ్రీనివాసార్య వర్యస్తమాంప్య సాం శ్రీభాగవతచర్మిక్రా శ్రీకోశేనముదామదావ
 లోపరీతనకనకస్థ పమత్స జనమహ తానిజనికతమానాయ్య మారాధితనవిభావేననిషాద్య హృ ద్యా నవద్య పీ రేన
 త్త్రం త్య శ్రీకోశం - తంచసుధీశంలాకో త్ర్యోదారహారక యారాజ్యశ్రియక కాశేయపనరాజ్ఞవాదిభిరుదారమతి
 నాధరా పతితాఽపినతార్కశ్శ్రియ్యత్స నభానత్స సమక్షంమహీక్షితవనమావదతే॥ ౨౮॥ అహోనఖలత్రభవతా
 మమీమాంవై యద్య మదాద్యం వాచస్పనినాఽపినఖలైతేమానుషమతా్రి కింతుసాక్షాన్తవక్షోఽరరాశరస్యపారా
 శర్య స్య వైయాసకార్య భాగవద్రాి మానుజార్య స్య వ్యాసార్యస్యవాఽవతారఘాతాః - నఖలైత్రనం దెగ్ధ వ్యంనా
 మకించిదస్త్రీ - అన్య ధానర్య తస్త్రస్య తస్త్రశ్చి నానల్పప్రజ్ఞ పా్రిజ్ఞ జనశిరస్సురమానోయంపిశిష్టాదై వ్యతదాస్త్ర
 సారసర్య స్య నిర్వ ర్ణ సముతురాయమాణమతిగభిరమతిమధురమతిలలితతమిషిలలచనందిగ మిద్య శం శ్రీభాగవతవ్యా
 ఖ్యానంకోసురామప్రతేయాదపిసాక్షాద్భృహస్పతిః॥ ౨౯॥ ఈద్య శవ్యా ఖ్యా నరచననిష్టాత్రతామమీమాంచిచిస్త్రవి
 చిస్త్రస్యత్యతితరామాస్తాశమస్తరక్రంసంకతమ్॥ ౩౦॥ నివృత్తాస్త్రస్యయం శ్రీభాగవతవ్యా చిఖ్యాసాయోయదన
 యైవనిధ్యస్తిసర్వై యై - నా ప్రకించితకధితంరామకధనీయతయావశిష్య తె - యదిహోస్త్రీతదస్య త్రయస్మైహో స్త్రీసత
 త్త్రాచిత్ - నేతిఃపరమత్యుతద్యాచి ఖ్యా సాకస్య చిదుదేతువలంసచైదినుగ్గవశలః॥ ౩౧॥ ఇత్యభిదధానశ్రీమతిశ్రీ
 నివాగనురాశిరన్యా ధాయజ్ఞం బంశుధావియూధా గ్రణీరనుగ్మ హీతోఽస్మి త్త్రభవద్విః - యదన క్షణసగ్యదర్శననిర్వ
 హాభురంధర ప్రబద్ధసహ స్రరచన ప్రసాదితనకలవిబుధయూధానామార్య మిత్రికామవ్యై వంచీయవ్యా ఖ్యా స
 మాసీదతిహృ దయంగమతామిదాసీమవేదవ్యా ఖ్యా సశబ్ద స్యస్యెగ్గిత్యగ్గిశేయరామహాభాగ్యసుధిరబోగ్యం - న
 తఃపరమవకించిత స్త్రీమహాశాస్త్వంనామ - యస్యైప్రసన్నంసాక్షాన్మి గమా న్దదేశికానాంత గ్రహవతావ్యై స్తర
 క్ష మితి ప్రాప్యప్రశస్య తమంరంతదభ్యర్థనసతతై । వనిర్వ ర్తితభాగవతిఃపా్రిజ్ఞంమెనప్రమో దేనతనసుగ్మ హీతో
 నిరవ ర్ణతనిజావాసనిగరిం ప్రతివీరరాఘవసుధీయతిః॥ ౩౨॥ అయంచ్యత్రాస్త్రాి యశోఽభ్య పణ్ణిశచ త్రరాష్ట శ

తాధికచతుస్సహస్రసంఖ్యే ఘికలిపర్షభుగతేషు త్రివతురవత్సరాస్తరాశైవప్రవృత్తభివృద్ధశ్శోతపరంపరాప్రవృత్త
యూవార్తయా శ్రుతివధగోచరికృతోఽస్తాభిః || ౩౩ || ఇదంచవ్యాఖ్యానంరచనామహిమైషునగ్రప్రబహువత్సరసమయ
త్యావలంబావసరమేవపునరపి తేనసూరిణానవ్యవ్యిశోధ్యపరిష్కర్తుమితిప్రపంచపాతిజనశ్రుతిః || ౩౪ || ఉపనిషత్తెవతథైవతత్ర
తత్రోల్లప్తచారెషుతథిభిరేషువతో శేషపాప్రయోగిప్రతిర్జ్ఞవర్ణంవివర్ణ్యస్తపశ్చోమం - పిగభీతకథనీయా
ర్థముమితీతశబ్దశాస్త్రానుధావనక్లేశంపునరుక్తార్థంచ || ౩౫ || ఇదంచసర్వంమన్యామహిమాయస్తరగ్రస్త
రచనరఘునాథరాజతే - అన్యధానకలవిద్యావిశరదేకుశాగ్రనిశాతపిశాలమత్యభివభావేద్యాతస్మిన్మహిమాయుచి
దపీద్యశదుస్సంభావనావకాశః || ౩౬ || దృశ్యతేమాప్రయోగస్థకృద్వికాపాధిమికరచనారఘునాథరాజ్లిఖితమకోశేష్వి
ద్యశోవ్యవ్యయః | సతావతాతేమామేషప్రమాదపవేతకేన్యంనిర్ణయస్వయంప్రబుధననాథురంధర్మైర్బుద్ధివద్విః || ౩౭ ||
పాప్రయస్తదేతద్వ్యాఖ్యానంతేభాకదోమైరసికించినన్యధాఘాతిమితిప్రతిభాత || ౩౮ || కింభవి తనసు ధముణంపేదాస్త
సారదీపవాఖ్యాతా | అన్యైవప్రబుధావహవఃప్రదేతాభిజాగ్ర్రికించదత్తి || ౩౯ || అవిశోధ్యైవస్వవిరితాంశ్రీభాగ
వతవ్యాఖ్యానుతితేవతస్మిన్వత్త్రింశదుత్తరవవశతాధికవతుస్సహస్రతమాత్కలివత్సరాదారభ్యతశానతాంసూగూ
రురాజధానివసుమతిమష్టభామగోపాలరాయఘాపాలప్రపౌత్రస్య శ్రీవీరరాఘవాచార్యంనిజాస్థానపిద్యచ్ఛిరోమణిప
దేహాపితవతోభాగవతోత్తమస్య వేంకటరెడ్డిమహారాజస్య నప్రాగోప్రాసజ్జనానాం గోపాలరాయపౌత్రస్తస్మిన్కటప్ర
దేశవర్తన్యంవనసర్వరాజధాన్యాం రామకృష్ణరాయపభోరాతృజోరామేశ్వరనామాఘామిశ్విరః || ౪౦ || యన్య
చరాజ్ఞప్రధానస్సంగ్రహణవర్తితారాజవంశీరత్నాకరాఖ్యేశ్రీమదాచార్యవర్త్యైఃభూరార్యత్రమేప్రదేతేప్రబుధైః || ౪౧ ||
యధాహి || శ్లో || కర్తాత్వద్భుతకర్తృణాంఛితత్తేర్తర్తాత్విధూర్తాత్సనన్యరాశాస్త్రుతతేన్యతావశిష్యుధర్తాత్స
హర్తాత్సహదామ్ | సేమాతీతవదాన్యతాదిసుగుణశ్రీమానుదజ్యద్భూధామనైతురతాజనిష్ఠశుభధీరామేశ్వరత్త్వాప
తిః || ౪౨ || నిర్ణత్యత్రువదాన్యదాన్యతాసౌసురజ్ఞయాయాత్ | వ్యతినోదవాన్యకార్యప్రతిపక్షాణాంమహాభ్యయం
భీషః || ౪౩ || గద్యంవిజ్ఞప్తమిదంచరిత్రమన్యప్రదభివృత్తం | విస్తరణయత్పృణీతేరామేశ్వరవిజయాఖ్యేనుపాతివమన్యా
ప్రబుధైర్రక్షవ్యమ్ || ౪౪ || అధగతేషుప్రవృత్త్యైర్తరవవశతాధికచతుస్సహస్రస్థికలివర్తేషు | ప్రవర్తమానైశ్చైకోనసవ
య్యైర్తరవప్రవృత్తతాధికకనమాప్రతమేశాలివాహనశకవత్సరైః | స్వరతేవతస్మిన్కమనానాథేనమారభ్యప్రభవవత్సరాద
భీరతేతస్మిన్ధర్మార్థ్యవర్త్యనస్య చిదవ్యస్తలస్థినకలమహిపాలజాలకోటిరకోటిరమణీయమణీప్యణిధౌరణిధీరాజ్యమాన
రాజ్యానుశాసనవైభవా | సిఖిలిశామిశోభితయశోభరపరాకృతశశాఙ్గవిమన్యశంకరామన్యనామతత్కుటుమ్బినిమ
హిప్రాజీమసారాజ్ఞీమణిస్తాంధరణిమ్ || ౪౫ || ఇయంవశజవల్లభస్యరామేశ్వరఘామిశ్వరస్యసురక్ష్తానిగ్రమాదికమతివిచిత్రం
చరిత్రంవసుంధరాయాంప్రబుధముఖేనప్రధయియమనామనాగితరసాహితిసాహితీకలశుఃస్త్వతీతిహాసపురాణసారవి
దంత్రయ్యైస్తాన్తస్మాన్తవదినమధికతతత్తచ్చాస్త్రార్థరహస్యంప్రవశస్యతేమాత్యులకల్యాణగుణధామశ్రీవత్స్యని
వానదేశిక్వర్త్రవిష్ణుతస్త్రోవశకాలగురువరకరుణాపరిణామైకధానినంసరసకవనానన్దితనకలనభాజనంశ్రీమన్మహీ
శూరరాజధానిమహారాజపరిపాలయమానకర్ణాబదేశాంతర్విరాజమానప్రత్యగ్గురుగ్రాభిధానపుటభేదనాభిజనంసుజన
సారస్వభామతాతార్యవర్తకృష్ణామ్నాతనయంవినయభుగంసుగిరి శ్రీశ్రీలకులకలశపయోరాశీరాకాశశశాఙ్గంశేఖా
తేజఃకలఙ్కరణయంసంవెజుటూచార్యవర్తయపీయాంసం - బహువిధపిఠిభాషాదివిజ్ఞాత్రానానాదేశీయనానావి
ధవిదజ్జనసంగ్రహీతాత్మైకోభూయిష్టమత్తిప్రదాత్రాన్యభర్తానిజాస్థానపిద్యదగ్రణీత్యేనప్రతిష్ఠాపితమాత్రనా
ఽపిసమన్యన్యమానంగృష్టార్థినామానంకపిసార్యభామంసాభ్యర్థనంరామేశ్వరవిజయాభిధనుతిగభీరషనోహరోదారశ
జ్ఞాధిపౌషావసుబంధుతమ్నాప్రభింకారయత్వా | చారయిత్వాచతంసభహుమానోత్సవపునర్నరంద్వీర
దోపరిపరిణధ్ధవధ్ధకనకమణ్డపాస్తరైనివ్యాధప్రత్యోశిముఖేషుప్రత్యోషయామానరత్నమణ్డలగణ్డభిరుజ్ఞాం
కకనకకణ్డికాబ్జళీయకాదివిధూషణవృత్తిఘామిసమన్యణాదినానతారా-రైః || ౪౬ || యయాచాపిదూరవసర్వరా
జధాన్యాః | పెద్దరాజాభిధానశుభగుణగ్రామేస్వగ్రామేకనప్రత్యైర్తరవవశతాధికచతుస్సహస్రతమేకలివ

నైశ్చక్య నామిష్య పులిస్తాపి తోఁగగా న్నా ర్జుణకు లవెదల్లః కోదణ్డరామో దాశరథిస్సా మోదాతితేయవసుగ్మ స్త్యతి
శ్రీ పశ్య రాత్రశాస్త్రీ పదవ్యా సపర్యా మనుదినవసువక్షమనుమానమనువత్స రంచమహోత్స వాంశ్చ వివిధాన్ ద్వి
సవత్సృ త్తరస ప్రతే తాధిక్షే కసహ స్రతమా త్రస్తాదేవారభ్య శుక్ల నామృ శ్శా క్షివాహనవేకవత్సరాత్ ॥ ౪౭ ॥ యదైవ
తస్య భగవతోనిత్య క్షేంకర్య సంతానాయత దాలయనవిధివనిర్వాయా గ్రహణంసప్య త్రిదానం ప్రతిష్ఠాపితాబహవో
ఽప్రకుటుమిన్నశ్శ్రిత్రయధర్వాపలమిన్నః ॥ ౪౮ ॥ కించన్య కే రాష్ట్రే దేవమాతృక తాదోషమపాకుర్వాణ్యుప్రతిజం
చృతిఖేటం ప్రతిగ్రా మంసన్దాపితామధురతరాపాఃకూపాః - నితాస్త్రాస్త్ర సాధావాప్యవాప్యః - ప్రవ రితవహాస
దీతుల్య కుల్యం చృటాకా ద్దటాకాశ్చై తావ సైతిగిగయయంసహస్రక రణాపివ త్తం సహస్రముఖనాపినకక్య నైకి
ముతస్పదగ్మ క్షే ॥ ౪౯ ॥ అపిచయయాకినలయభలకుసుమచ్చ యాఘనానిసహకారాదివనానిజనానుకూలానివేలాతితా
నిగ్రాహిగ్రాహిప్రతిష్ఠాపితాన్య సూర్యంపశ్యానాతస్య తేతద్దేశ్యాన్తనవాత్ ॥ ౫౦ ॥ సై సామహాపృథావానిజవిదయవి
భాసమానశ్రీ రక్ష భుగపరిసరపరిస్థు రక్ష రుదశిఖరిశిఖరశే ఖరాయమాణస్య కులైర్వ వతస్య సకలైర్వ వతసేవితస్య నిజ
కులీనవా చినధరణీధరిణిశ్చే బీమచిత్తార్జుణస్య భగవతిశ్శ్రీ రక్ష నాయకస్య నిరతిశేయశ్చే యోవిధాయకస్యా వ్యా
జదయస్య దివ్యా లయంస ప్రసప్తత్య త్తరస ప్రతే తాధికచతుస్స హస్రీ కవితత్స రేభ్యఃపాగ్నాన్మయేవింశతీవత్స రా
న్తరా శేజగద్వి ఖ్యా తవై దక్షిమీశేషే కాష్ఠ భూషాగోపాల రాయఘాపా లెననిజాన్య యమహిపాల వక్షిహారమహా
నాయకర ఘ్న సచిర త్మై న ప్రయశ్చైనసంకలితంసంకుచితచరం విశేష-టతయాపరివృ త్య నిర్వాయతస్య మహాత్తర
మాఘట్టితసురపురవ ధూచరణనూ పురంగోపుర మనన్య తమాంతచ్చి ఖరసీమాయామవధిరితమయూ ఖమాలివయూఖ
రేఖాంకనకలత రేఖాం ప్రతిష్ఠాప్య త త్ర ప్రత్య గ్రదుర్గ కృష్ణార్కవర్మప్రణేతశ్లోక రేఖాంశిలాశాసనలఖాంచతత్పృతి
హరభిత్వాంప్రత్యస్తాంపిచాయాభగవత స్తస్మిన్ త్రర్క యతి ప్రతివాసరంప్రతివత్స రంబోత్సవపారంపరీమ్ ॥ ౫౧ ॥
నిర్వాపితత్వ సయాంతిమహాసమ్భా ధిగమ్భి రశ్మి శిరమధురవిమలసలితశేమితత్వ పితజనతామసరా పమహౌదన్యో మ
హవదాన్య స్సహ్య కన్యాకుల్య నర్మకుల్య చతుష్ట యప్రమృష్ట తద్దేశ దేవమాతృక తాకలజు-శ్శుజు-రామ్న సము
ద్యో నామభ ద్రతరోన్మద్రపద్మాకరఃపద్మాకరః ప్రతిష్ఠాపితశ్చ భగవచ్చాస్త్రవ ర్తనాసాకంతత్పరిసరవిభాసరవేగ-
టగిరినామశిఖరిశిఖరనవాన శ్రీవాసదివ్యా లయగోపురశిఖరైక క ల త వి లసిశేషేచ్ఛే తత్సృ త్తరసవతే తాధికచతు
స్సహస్రతమస్య భానునామి కవితత్స రే ॥ ౫౨ ॥ దృశ్యతేహేత త్తటాక సేతుస్థాపితేశిలాశాసనైవయం శ్లోకశ్శ్రీమదాచా
ర్యప్రణేతః ॥ ౫౩ ॥ శ్లో ॥ శ్రీమత్సృభానువ ర్షేచానోద్దక పిమితశాలివాహాశేక ॥ అస్థాపితంకరామ్న సముద్రనామా
వటాకపదధుమి ॥ ఇతి ॥ ౫౪ ॥ అపిచయంతస్తాదేవవిద్య తు-పసార్వ ఛామాత్పృతిత్య గ్రదుర్గాజనాతేహ స్థేరార్క
రువర్యా శ్చీర్నియస్య హాభారతహరివంశరామాయణాసీతిహాసాన్ , శ్రీభాగవతవైష్ణవ విష్ణు ధర్మో త్తరనారదీయాదీనిపు
రాణాని - మమయాజ్ఞ వలగ్రహరాశరాది ప్రణేతానిధర్మ తాస్త్రాణి - శ్రీరంగాదివిష్ణు త్రమాహాత్మ్యాని - సంతార్ధ
రహస్యాన్యాచార్యా ముగ్ర హీతానన్యాంశ్చసంప్ర దాయప్రబ్ధానశాస్త్రీ న్దంశాస్త్రీవంశాస్త్రీవంత త్తత్పృబిష్ట పరిసమా పనా
వనరేమయథా హేదిత శాస్త్ర్యా దిపురస్య రంతమతివేలరమణీయతరవక్షియయాజ్ఞీయకవన్ద్ర హరపీతామ్నరరాజు-వ
సువర్ణసూప్య త్రిప్రముఖయథాభిలషితప్రీతిదానప్రతిపాదనై స్సవినయగృహవమభ్యర్చ్య విదితసకలశాస్త్రాధిపస్త్యమన్
మానందమ్ ॥ ౫౫ ॥ అస్మాత్పృచరిత్రంపిచిత్రంస్తాన్యతరామశ్వరవిజయేనమాప్రబద్ధై సమగ్యవ్యతవిరాజవంశరతాక
రైత్రత్రదిక్ష్వాత్రమిదమదాసీరియతే ॥ ౫౬ ॥ తథాహి ॥ శ్లో ॥ జాయాతస్యా నవద్యాయంసతమహిమారాజసిన్ద్ర గల్పపా
త్నివత్తై గ్రికిసీమాశ్రుతవివిధపురాణేతిహాసార్థతత్త్వాబ్రహ్మజ్ఞానత్య వాదస్య తివిమలయశానిధి తానెకసతార్ధార్థోగ్రేశ
జు-రామ్నాజగతివిజయతేరాజమూర్ధస్యరత్నమ్ ॥ ౫౭ ॥ పా త్రేనిషీన్యపి త్తంధరణీసురవరాన్యస్త్రిక్షీ సీదయత్వా
శ్వత్వో ద్యానానినానారఘుతనయముఖాదేవతాస్థానయత్వా । సతా-వ్యంకారయత్వా శుభతనయవీరామకృష్ణశ్చ
(త్రితాకృ త్వా నూత్నంతటాకంనిరుపధిమయతేన ప్రసంతానలక్ష్మీమ్ ॥ ౫౮ ॥ యత్తేహైవత్య ద్భుత గ్రేగ్గగతివిజయతే ॥

[illegible]

మాహాత్మ్యే ధానంకించినధికపఞ్చతత్సంకంకంజనప్రపఞ్చ్య పఞ్చ వఘటికాభిరవప్రబంధంతధావిధానుకవనధో
 రణీనై ప్రసీద్ధినిర్వహ్య ర్థనచిత్తీ యమాణచితసాప్రా యతసావతారోఽయంనూనమితితెనకృతప్రళంసంసంసంసదివిదు
 పాంతత్రాద్యో త్తరగ్గ మాహాత్మ్యే ప్రణయసోపకారప్ర త్యా యనాయతస్యై వధగవతస్సం నిధాసాస్య కాలికిం
 శ్రీపఞ్చ్య శరణోపమాలాత్మీ ప్ర సాదదానాదికామాచార్య శ్రువైశ్చోచితామఖిలజ్ఞాఘటాంబహుమిలింబిత్తస్స త్స
 తస్య కనకరాజహారోదారి క దారమెదివృత్తిదానా దిభి స్తదభ్యర్థ నశ్చైవినకంపద స్తదాస్థానస్థామై నివాసకృ తా
 స్స రమానస్స దమానమానసోఽహూత్ ॥ ౭౮ ॥ తా మితాంబహారీమహారాజరామేశ్వరరాయప్రస ర్తితామత్తమాం
 సర్వా మపిమర్యా దామిదృ శీంశ్రీ కోవజ్జరారుమసంనిధాశ్రీ శంకరామ్మ యాసియుతాం చతదనుజ త త్తమజాదీనాంత
 ద్వంశజానామనూనాదికామధునాఽపితత్వే త్ర స్మీ రామేశ్వరధరిత్రీ సుత్రా మాదామ్యై గాంధీర్యా చిత్య సీమాని
 రవధికారదార్యధామాధీమాను త్రో త్రో త్తరగ్గ తా మివవిదధాన స్తదాశిషాంభవతిభాజనమ్ ॥ ౭౯ ॥ ఎవ మెవ తెనా
 భ్యర్థి తోధరిత్రీ సుత్రా మ్మద్యి తా భిరెవఘటికాభిచ్ఛ పెటికాహతిస్త్రుతిరం గ నాధ మప్ర ధాతమక్ష్మ శా శాస
 నప్ర భృతిర నేకా కృ తీః కృ తికు లాగ్రిణీరయం ప్ర ణీయ తస్యా మపద మా తతా నవిన్య యభర తరణీ భూ తం
 స మోత్త మా క్ష మస్తరక్ష్మ మ్ ॥ ౮౦ ॥ తాని చమప్రభాతాదీన్య వవ రత మనుసం ధీయ మా నా నిగ రుజగిరి శృ
 క్ష శృ క్షాటకశృ గ్గారా యమాణర క్షాధిశం నిధా తి న్నాన స్థో లానముడ్యై లయన్తి ॥ ౮౧ ॥ యశ్చ ట్రిక గ్లా
 ట పృ థ్యీ పరి బృ ధామ్య తకృ త్త దేవరాయకురిజనవియలమతినాతిరువలదేవరాయనరచతి నా ఆ నేగాంధ్య ప
 రాభిధానహృద్యనద్య విద్యనగరాధిపతినానిజకులదైవత శ్రీర క్షరాజదీప్యో త్స వవ ద్దనం చమన్మ ప్రబద్ధనారవ
 యెత్యభ్యర్థితి ర క్షరాజ విలాసాభిధానంస గద్యపద్యనబద్ధం ద్రబద్ధం రీతిశయ్యపాకాలంకారసభావబద్ధరంధ్ర
 రధరసాహిత్య సామాజ్యగ్య పాజ్యం సరసకపికులతిలకపూజ్యం విధానువదావళోపని బద్ధశుద్ధవామికర మ్మైపె
 సిషాద్య సద్య ఎవ తెనసరపతినా చ్యాధూయమానోభయచామరమ శేవహృద్య వాద్య రవముఖిరతిగ స్తర మఖిలామరా
 జపిధిమప్రదక్షిణీకార్య సబహుమానమభినతహృత స్తదాస్థాన్య మన్యాభ్యశిజై భవాయాం మాన్యమేనిగ్ధాదీ వృత్తివి
 తరణేచాసీదభిశోపితస్సద్మాన్యతై ఽ ధునాపితాం వృత్తి మనుపాలయతాసేయతాత్వ నాతశ్చైత్రై కృ త్తదేవరాయపు
 త్రైశ్రీర క్షదేవరాయనరపతినా దేవరాజగురుమతినా ప్రకాశితబహుమతినా ॥ ౮౨ ॥ యంచాత్మ కారునగరాధిపతా
 సీతారామఘాపాలలిలక స్వస్థకులదైవతం శ్రీమయూర్తిగిరినివాసం శ్రీనివాసమధికృత్య శ్రీనివాసమలాసాభిధానాం
 సకలకార్యమణనంపత్నం పూర్ణాం చమన్మం సావ్యభ్యర్థనయాకృతవ స్తం దస్తవలమారోఽప్యవిధాయమహాత్మన మ
 క్షీకృత్యతం ప్రబద్ధం కనకరాజహారవ స్త్రీహర కేదార వృత్తాదిభిరభిశోషయతిస్త విస్తయమాన మానప్రస్తదీ యశ్చైన్య
 వాకౌన్యవాత్ ॥ ౮౩ ॥ యెననానువత్సరప్రవ ర్త్య మానబాహుర్వ్యక్త కోటితులసీసమర్చనపూర్ణాహుతిమహాత్మనస
 మయసావర్ణ్యులాభారాననిత శ్రీమచ్చన్మ కేవలకటాక్షమధారారాభివర్తిత సామ్యభ్యర్థ మామా శ్రీరామఘాపాలరా
 యరామాఘాపాలమణికా ర్థిశోత్సవ దీపికాభిధానంకంజనకారయిత్యా ప్రబద్ధం కుమ్మిన్త్రీ సంభృతకాతకుమ్మన
 ద్విపాణిపణిశోత్సవ పూర్వక ముదారచరభూవృ త్తి వివరణాదిధిరారచర్యగృతతానవరతంభజ తేతదాశిషాంభా
 జనతామ్ ॥ ౮౪ ॥ యస్తేనవిన్య యనియకవనాయాధిజనకల్పవిటపిజటపటేలుకొల్లాపురనగరాధిపాధ్యక్షభికులకలశామ్మ
 ధినికారాధశ్రీవెజ్జటజగన్నాథరాయ నామాఘామ నాధస్వైష్ట్య దైవతస్య జటపటే పుర నిలియస్య మదనశోపాల
 గ్య భగవతో వైభవ ప్రతిపాదరం మదనగోపాలయశోత్త్యం నామకంజనప్రబద్ధం శ్రీశక్తరటగిరినిలయం నృసింహమధి
 కృత్య నృసింహపాలసాఖ్యం చమన్మ ప్రబద్ధమతి గభీరార్థభావపదబద్ధమధరం నిర్దాక్య స్తమైరమారోపణమహాత్మన
 పురస్సగం కనకమయ చన్ద్రహార రాజ్మనాదికం కాలికేదారకృ త్త సూమాదికంజనీమాతీతస్యసూమానవ ర్చయ
 మాన ॥ ౮౫ ॥ యస్తాచ్చ తాం సర్వామపిమర్యా దామార్యా కిన్ద్యోచ్యోత్తీ వెజ్జటరట్కరాయనామాఘామపతివ
 ద్యస్త త్తనరేణ వినయోదయ్యస్సహుచన్యా నోఽ ధునాపిరపాయంగోపాయస్వస్థతై ఽ నన్య సామాన్యారమాన్యాఖిల
 శ్రీపుత్రంపదవ్యా సరమాశిషమ్ ॥ ౮౬ ॥ యస్య చంద్రదైవ్రబద్ధాటా నితనకలద్రవహృస్సస్తవహృత్తత్సంభాగ్యకాన్సం

ఖ్యాతామధి నైః || ౮౭ || తపతేనామతస్సంగృహ్యతైఃతథాహి||శ్లో||ఆ న్యగమూర్ధ్వతాశ్రీమచ్ఛకాలగరువేజునామా | అన్యసులలితపదభాగుత్తరచరకాలగురువేజునామా || ౮౮ || సరసింహర శ్రరాజశ్రీవాసమిలాచవప్సవస్త్రైః | రామేశ్వరవిజయాఖ్యాచమూర్ధ్వమనాధ విజయచమూర్ధ్వ || ౮౯ || వమూర్ధ్వకాద్రికోత్సవ దీపాఖ్యాకేశవోత్సవాఖ్యానన్య | ఆనందవర్ధనృతమతయైః||శ్లో||పపన్నుతూర్వవదా || ౯౦ || శ్రీరామశ్రీవాసావధిక్రమ్యైవవేదపాద సతీ | శ్రీదేశికైస్త్రగరువరవేదయాన్యవేదపాదఘటితమః || ౯౧ || ఆచార్యవేదపాదస్తవ ప్రధాన్య ప్రసిద్ధికోకాచ | నవరత్నవేదరంగజ్ఞానుతిరన్యన్యవేదీయమతిశ్చ || ౯౨ || శ్రీరదేశికైవదేహాపతిమతీరామసుప్రభాతం | హయవదన రజ్జనాయకగోపాలనాంవసుప్రభాతాని || ౯౩ || పార్వీధికస్త్రులద్యుసిగమనాచార్యవేద-పేక్ష్యరయః | శ్రీలక్ష్మీ హయముఖయోగలితమేషధృతత్వనావ సతీ || ౯౪ || ఆచార్యవర్గగద్యం లలితోలలకాలరమణిహరః | కావేరిలహరిస్తుతిరతమధురా మేఘమాల || ౯౫ || సూర్యోపరాగ దర్శనసయముర నావనీవలఘుకావ్యై | శ్రీరాజవంశరత్నాకర నామాన్యవలఘుకావ్యమ్ || ౯౬ || శ్రీరామాయణవైభవ ముత్తరరత్నాధిపాద మావంత్రీకృమ్ | మదనోపపదాకలిప్రతిమద్గోపాలమాహంత్రీకృమ్ || ౯౭ || క్షౌఘ్యుద సూర్యవర్ణకామ సుతిర్గీతమగ్గీతవ శుభా | విక్రాన్తరాఘవాభ్యోవ్యాయోగ శ్చిద్భుతస్సమగ్రీధిః || ౯౮ || ఉన్నత్రుపాద్ధవాఖ్యంపేక్షిణికంకరుగరసవనోహరి | బూరు సుభద్రాపరిణయచాటక వస్యత్సమగ్రీధిమ్ || ౯౯ || రత్నప్రకాశికాఖ్యా శ్రీమల్లక్ష్మీ సహస్రబీకాచ | వ్యాఖ్యానహంససందేశస్యరసాస్వాదినిః షిఖ్యాతా||౧౦౦|| శ్రీమల్లక్ష్మజయస్త్రీపార్యవర్ణస్యైర్జయశ్చపి | శూద్రాగ్నిర్మిత్తస్సరగ్వతి మూలధనమితి నిలధః || ౧౦౧ || అన్యశ్చక్రిష్ట సిద్ధాన్తపద్ధతిర్నామశ్చనగ్రీధిః | కర్తృక్రమసిద్ధిఃకావ్యాతగుప్తస్యరయోచ || ౧౦౨ || సోదర్భకస్యకావ్యయవివాహసిద్ధిరామకోగ్రధః | లమతరభగవత్పుజా సంగ్రహవామావకశ్చనగ్రీధిః || ౧౦౩ || స్వయంవ్యక్తప్రతిష్ఠాయా అధి మానోత్సవస్యచ | అతిత్రోధిక రవ్య కాలస్యాపినిర్ణయః || ౧౦౪ || వివాహకాలసిద్ధితిత్తాన్తద్వ్యాకృతయోచనః || శ్రీశ్రీకృష్ణలక్ష్మవత్తస్త్రీచరకాలయతిశిః || ౧౦౫ || సప్తాధికపద్మాన్తస్సద్విధాన్త్యైతేవాదనేనకృతాః | ఆమప్తితమాద్వర్ణాదగ్రీతవివాహపుణ్యేవై || ౧౦౬ || ఇతి || కద్యం || యస్త్వింశ్చశ్రీమచ్ఛ్రీనివాసదేశికైస్త్రగరజ్జనాధబ్రహ్మతస్త్రీచరకాలదేశికానాం త్రీయాణాం కృపానుభాతరక్ష్యాః ప్రయాగఇవతిలోచ్యైస్సం గమ్య సమ్యగగుత్తరక్షారక్షసి || ౧౦౭ || అయంహిశ్రీమాన్సూక్ష్మార్థనామాధీశహన్ శ్రీమతితాంవనపత్రి మహారాజ్ఞం పార్శ్వే శిగోమణిమఖలతేనుంకరగుంకదమ్బం శ్రీ శకజురామ్బం మహా భాగవతిం శ్రీ భాగవతం శ్రీవాత్సవ కిర రాఘవాచార్యపరీతశ్రీ భాగవతవస్త్రీచరకాలకావ్యం శ్రీకౌశ్యయావ్యాఖ్య యా సహసంశ్రావై గ్రవమనుశ్రావం || ౧౦౮ || భవతిజివితధిమనీయమానోనంనిశవయితవ్యం సావధానైవ హృదయేన తత్ప్రభవత్యాలోకోత్తరై తాదృశసన్యాఖ్య శ్రీ భాగవతినిశమనమహాభాగ్యస్యానురూపమేతద్వాన్త్యఖ్యాన ప్రఖ్యాపనమేవమహా త్తరం కై జుర్యమ్ || ౧౦౯ || సదైవశివ్యాఖ్యాన్తతితేనవాచనాగతేనవామ ర్తమానైవవాచనాన్తమితీకల్పనానల్ప ప్రతిభావాషితక్యానిర్మాతంకేనచిదపిమధీమణి||౧౧౦|| అయంచత్రోభవాన్య వదీయమలశిరోమణిగోపాలరాయఘాపాలమణిఃప్రహితశ్రీవ్యవెంకటగ్రామణీనామ్ముః శ్రీతిపాలశిరోదామంజీత్రరస్తాత్స భాస్తారశిఖావణిస్స మస్త్రక్ర శస్తానవద్య గుణశేషధిస్స దీపణి స్థిరీ మాస్త్రి రరాఘవాన్తర్వాణిః || ౧౧౧ || అశోనిజమలపూర్వజాన్తానవిద్యుగ్రణిప్రణీతవ్యాఖ్యానప్రఖ్యా,పనంచన్యాన్యమేవధర్మైశ్చవస్త్రీచరకాలవస్త్రీచరకాలవస్త్రీభవత్యాః || ౧౧౨ || ఆశాస్త్ర హేవమయమేతాం ముద్దా త్తీరమితి తాంవిరచయ్య వ్యాఖ్యాన్ప్రఖ్యా పయతుమ్ || ౧౧౩ || అతివిభులచనాచరికృషగ్రీస్త్రపమ స్త్రసమయరయాయాన్యం శోధ్య పరిమల్ల ద్రుమలదానరవవత త్రిభావాన్సంబుధిప్రతిష్ఠవర్ణిఃప్రా క్తిప్రతాకృతకనగరిమితశ్చ తవతామస్తాకమపిభవదీయాన్తానవైదువ్యసమాసాదితవేదనుబంధితయోతేదీయవ్యాఖ్యాన్పవ్య కృరిగూర్త్య చరమవ్యో మవిహరమాణస్యా పితృస్య మహాభాగవతకులమహాభరణ ద్యన్యాన్యమోస్తవమిత్రపాహిహాయజ్ఞనమయవిప్రకర్తైస్త్రికాధికరణ్యా భివానశ్చేద్య స్త్యజఃకృతవిదామ్ || ౧౧౪ || వఖ్యోతోల్యన్తాన్తీర్ధిధాతేవ్యంసామేద్యతవ్యాఖ్యానప్రణయనవిహితసకలలోకోపకారఘామోలూకోత్తరకల్యాణగుణసిమ్హైస్త్రదాస్తానపూర్వవిరచితధామ్నానుహాభాగవతశిరోదామస్త్రస్యాన్యదవశ్యతైస్కైంకర్యమ్ || ౧౧౫ ||

నాస్యత్రభవత్యా సకలతేజఃసప్తరాణా శ్చవజ్య తక్షణయాసోశిల్య దిధిస్ కలలరాకులవిలక్షణయాసోతిరాజ్యరక్షణవిచక్షణయా భగవద్భాగవతాచార్యైః కంకర్య దక్షిణయాగురుదక్షిణానామైతన్య ప్రణయినిః ॥ యతయా ప్రదయాఽన్యభ్య మవశిష్య తె ॥ ౧౧౬ ॥ యానివత్రభవత్యా కలితానివాపీకూపతటాకారామభగవదాలయ బ్రహ్మప్రతిష్ఠాగోఘాకన్య దానరూపాణ్యభగవతైః బంకర్యాణిరన్య య పితానిముద్రా త్తరము ద్రణైతేతద్వ్యాఖ్యానప్రఖ్యాపన లక్షణముహ త్తనకైంకర్య స్యనాన్యైకోటితమిమపికలామ్ ॥ ౧౧౭ ॥ ఇతతదుదితామమృతాసారసారణీంవిరరాఘవి యుగుణవిస్తారణీంవాణీధోరణీంనిశవ్య నవ్య గానన్య త్తనిలాస్తవకరణాదేవీజలరామ్నా వ్య సుగృహీతాన్యై నేనశ్రీ భాగవతకైంకర్యా సూతాననైత్యా నాయ్య మ ద్రణీచితానతిస్సా రాన్య ంధారాంశ్చిన్దు ట్టణాద్వ్యాఖ్యాపి మాంసంమూలాంభద్రాం ముద్రా వయతుమున్దు ద్రా తివెలతతూహలాగతేమ సప్తేత్తర్వాష్టకతాధికై కంసా గ్రంథం ఖ్యా కేమతూలివాహనశకాద్దై మపార్ధిననామిదు హయనైవశ్యై వ్యవక్త పచ్చ మ్యామాణిష్ఠ పత్యైజ్ఞ పరిశన్తాననీయ కౌశలభూమానమపాన్య కేవగిరిరామనామానమధికై తంక ద్రవ్య కార్యా వ్య పధిక్య తంసజ్జాస్థానస్థాపితాయాంబ్రహ్మ విద్యావిలాసాభిధానాయాంస్వకీయముద్రా త్తరగలాయాంపిశిలాయామ్ ॥ ౧౧౮ ॥ తేనవతదాజ్ఞావశంపదేనప్రియం పదేనశేషగిరామైతతదహరేవా రెభేమహదిదంపిరరాఘవీయవ్యాఖ్యా సనాధం శ్రీభాగవతంసంయ ద్రయతుంభ ద్ర ముద్రద్రయతుంచలొకానామ్ ॥ ౧౧౯ ॥ ఎవంసంయ ద్రయతుంపకాగ్రాంవ్యాఖ్యాంవిఖ్యాతకలకారే హామల్య మతితైఃపుల్యంకతికలిమవిశేషపరి మోషణకల్యాంకల్యాణతమామిమాంసావధాన మానసశ్శోభయత్సన్బాధవతా మద్రణీః ప్రత్యగ్రదగ్ధకృష్ణార్ధవర్ణోయధాప్రతిత్రుతంపిత్రుతపిస్త్రుతయతాదితాంముఖేవ్యామానద్యితయమాప్ర ధవనగర్భంతత్తద్దేశభూయఃప్రయత్ననమాజితపచ్చవవ్యాఖ్యానకోశపరిశీలనపురస్స రమతికాతుకాత్ ॥ ౧౨౦ ॥ అ త్యాస్తై శ్రీమద్వహీశూరవహారాజధానిరాజాధిరాజకర్ణాటసంహసనాధీశ్వర శ్రీమచ్ఛామరాజేన్య ప్రహారాజకు విదేశికేనశ్రీమద్ద్రాక్ష నాధబ్రహ్మతస్త్రీ పరకాలయతీన్య ప్రహారేశికేనపరిపూర్ణ మహావిభూతిపరబ్రహ్మసంబుధూవ యాపరమంబ్యోమ ప్రతిష్ఠాసమానైనాదావేవనిరతిశయకరణాపరిణాహగురుణాకటాక్షమధాన్య రణస్యా దసా వితి కృతాభిషేకోఽవ్యసా శ్రీకృష్ణార్ధవర్ణస్మీ బ్రహ్మతస్త్రీ పరకాలయతీన్య ప్రహారేశికదివ్యాస్థానసంహసనైఽవ్యధిషి షేచయవయామహీశూరరాజధానింపుత్యాగస్త్రుమగు హీతత్రైవజ శ్రీమతాచామరాజేన్యజనిజాన్వయాయుహా దేశికాస్థానాచార్య కథారంభర్య చర్యావలమ్బ నాయాభ్యర్థ్యతేస్త్ర పార్ధివవత్సరత్యావణికమాస్యేవపార్ధివసాధ్య మూర్ధన్య మణినాఘ్న ణినాగుణినాశిఖామణినాధరణీనశీనభోమణినా ॥ ౧౨౧ ॥ నిశమ్య దేవముద్రస్తంషహంస్లవఖిల పురాణైహిహసధర్మతాస్త్రీ ముద్రార్ధరహస్య భూయత్వా వణభావితాచార్యకన్య శ్రీకృష్ణార్ధవర్ణస్యవిదైవతోనిజా స్థానీమపశితముక్తా ఫలామివశక్తిప్రటింపిదస్త్రీనీదస్త్రీనముపకాగ్రాస్త్రము ద్రణవిరరాఘవీయ పరిసమాప్తివహస్తరాగ్ర సంభావనయాగమ్యై రాంభాణితస్త్రవంభారతింసారాణ్ణి శిఖామణిః ॥ ౧౨౨ ॥ సన్వార్య పాదాకధమిదమారబ్ధంశ్రీభా గవతవ్యాఖ్యానము ద్రణమేవము దితంభవివ్యతి - యేనాధునాతత్రభవద్విఃపాగ్రీప్యతేశీ హయగ్రీవలక్ష్మీనారాయణ చరణారవిన్య పరిచరణమహాసామగ్రీ జ్య భాజనతా - జనతాదేయంత త్రభవద్వ వనిస్సరమదారహరికధాన్యధాసా రదురతాజనితాంఘనతావపారవ్యగ్నిమరుమగ్నిచికాయగ్నింప్రవిశ్యమస్యేధస్యతరాపాగ్రీప్యతివిసంస్థలతామ్ ॥ ౧౨౩ ॥ కశ్చునరితశపరమతాంవన్యై కాంశక్తుయత్యై రిక్ష్వాత్య ప్రవద్రయతుండెతాస్త్రముపేయషిత త్రభవతిద్విజరాజే నస్యేతావత్రైవమస్యే సమయేనభగవతగదానుధాసాన్యదవభాగధేయమ్యన్తాకంపిత్రిమవ్యతితి ॥ ౧౨౪ ॥ ఎవముగ్రీ తాముదారతమభక్తివిసయమెదురాంసాదరాం తత్త్రి రాంఽరంపరామాకర్ణ్య ప్రతివాచమదాదుదారవః ॥ కృష్ణార్ధ కృత్పతివతిః ॥ ౧౨౫ ॥ దేవిమాహాత్మ త్రభవత్యా విక్లబమస్త్రక్లంశ్రీవిరరాఘవీయవన్యై కాముద్రాణాద్రాయాతిసంభావనయా - నిరుహ్య తేవమధుద్రాప్రతిత్రుతమత్సన్దుద్రాకైంకర్యమాచార్యకసామగ్రీజ్యాభిషిక్తైరవ్యస్తాభిసన్యగ్య శోధ్యా మూలశిఖరముమాంశ్రీభాగవతవన్యై కాంపియోజ్యముద్రా త్తరపరార్యా సాదిశోఽనేనపరిష్క ర్తుమన్యదమజన్తానం సన్తాననీయనయవిసయాదిమగుణోదస్త్రం వేదానార్య నామాసంజ్ఞానభక్తికైరార్యా సీమాసంభ

వడియాస్తానకృతధామానమితి॥ ౧౦౨॥ ఎవమాన్వస్యతామకలజా-౧౦౩ జల-రామ్నాచునితరసాధారణశుభగుపాశీ
కాచుష్ట శ్రీకామా శ్రీతమసిషికులపాలికాంకులపాలికానిరోమణిం శ్రీభాగవతవన్ద్రికా సంశోధనసంముద్రణనిష్పాదన
విశయమిరవిధాననవిధాయమాన ప్రసరైర్వధాశీరుచిరైర్వాచాంవిసరైః శతదాత్వశూరుమారాశ్రీయామునస్తో
త్యైరతః ప్రాప్త్య శరీర్యైర్నావసరసమృతాం తస్యాచుహారాష్ట్రీఖామతేనపర్యావర్యా మార్యాభినన్ద్యావభినన్ద్య
కృతప్రస్థానోమహాసారరాజధానిమశ్చైర్మద్యుద్ధతోవహారాజహమరాశైర్జై నిగబహుమానమానీయనిజాస్తానీం
పాప్రితస్సాన్యచార్య కథారంధర్య కృతెనత్రుభుత్వ తతా-లౌఽయైరుచూరై శ్రీసీరాగ్రీవలక్ష్మీనారాయాదివ్యా
స్థానమాస్థాయపార్థివవత్సర భాద్రపదానీతదళనవమ్యాం శ్రీవద్రజనాథ బ్రహ్మతస్త్రీపరకాలయతిస్త్రీ మహాదేశికచ
రణారవిద్యస్త్రస్త్రననిచ్చి సమధికత మోక్షాశ్రమ క్రమాం ౭పరద్యస్సమక్షం శ్రీమచ్చుచరాశైస్త్రీక్షీతిగానసార్యభౌ
నుస్యమహత్యాంసమిత్యాం సనాతనశ్రీమద్యుత్తరకురుకేశనిగమాస్తదేశికబ్రహ్మతస్త్రీపరకాలయతిస్త్రీ పరంపరాని
రస్తరాధ్యక్షితెవరుస్త్రప్రతి శ్రీవైష్ణవపీరాచాగ్ర పురుషకోటికీర్తినిరాజ్యమానోపాంతే శ్రీమతిమహాతి నిరాకృతకార
దనిరదధానసారాజితంబంసనై శ్రీరమునస్త్రన ఇవకుం క్రమాగతేదివ్య రత్న సింహాసనకలవరంపరాగతమణికీటమివ
గురువరంపరార్చితం శ్రీహాయవదనం సలక్ష్మీనారాయణం నిషాద్యోత్తమాశై వసిష్ఠాదిభిర్వహ్యై నిరవపరమహమ్ని భి
ర్యుత్పిగ్నతైర్విషాచితసామ్యాజ్యభిషేకోఽఘ్యపగత శ్రీకృష్ణబ్రహ్మ తస్త్రీ పరకాలయతిస్త్రీ నామాసీమతీతభా
గ్యసూమా శ్రీమానాచార్యకసామ్యాజ్యం పాజ్య మనుభవనమనదినపృత్యూహా నిర్వర్తిత శ్రీ హాయవదన లక్ష్మీ
నారాయణపాజ్య కాళికసపర్యా చర్యతయా సర్వ మప్య వస్త్రి మేవగమయన్మయముపాదానస్యాధ్యాయ సమయ
చరికృతావకాశస్త్రదాక్షిన్తతాచర్యకృతజ్ఞ తయాయధా ప్రతిజ్ఞం సమత్సాన్య తత్ర తత్ర విద్యమానాన్శబ్దనిషా
న్యంయోజ్య సామశ్చైర్దాన్ సంఘుయ్య ఘటితార్ధాని వాక్యాని యధావ్తంసమిర్వత్త్యవ్యమానచ్యుతరీమాస్త్రతత్ర
పక్షీః పరిమృతైస్సవంతాటియకతయా ౭౭ మూలతాఖంసావధానవ్యతానీహిమాం శ్రీభాగవతవన్ద్రికాం త్రయ్య
స్త్రసిద్ధాస్త్రసిద్ధారణ సౌగంధ్య బద్ధరాణాం మహాభాగవతధురంధరాణామతిభోగ్యాం శ్రీమనిష్కమశిఖరదశికమణిరవ
మహాతీః ప్రయానాద్వాన్యసాన్యైః ప్రణీతావలబ్ధ శోధనావసరతయా ౭వసానసమయే పరిమృతణీయాసేయంభవద్వి
రితితత్త్విత్థం శ్రీభావ్యటికామివశ్రుతప్రకాశికామ్॥౧౦౩॥ తథాగ్రన్తానైచార్యప్రణీతావతేజ్ఞాకాః ॥ సంముద్రితా
భ్యశ్చైర్నాంయధావా॥ శ్లో॥ టీకాశ్రీ ఘనార్యాభిధకృతిరచితావైరంసోధితత్వాత్పృయశ్చబ్దార్థవాక్యాదివివిదమగ
తిర్లభకానామచటోమాత్ । నానాదేశీయశ్చైస్స మతిపిభవతిత్వా పిసంశోధితానీచ్ఛ్రికృష్ణ బ్రహ్మ తస్త్రాదిమపదక
లిజిత్సంయమైర్నిహితా ॥ ౧౦౪॥ శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యాశోధనకై జల్యుపై భవనవారిః । ప్రిణామహాయగ్రీవో లక్ష్మీ
నారాయణస్సకృష్ణశ్చ ॥ ౧౦౫॥ భాగవతవన్ద్రికైవోవాత్సల్యశ్రీవీరరాఘవాద్యకృతా । శ్రీభాగవతసంధాంశంప్రసా
ధయ స్త్రిచిరాయజయభువి॥౧౦౬॥ఇవంశ్రీకృష్ణబ్రహ్మతస్త్రీపరకాలమహాదేశికపంశోధితామతాం శ్రీభాగవతవ
న్ద్రికామపాదాయవేదాంతాచార్య ప్రహ్లాదాశ్రీమనోదర్యునిమధ్వసప్త రిగరసామ్యాజ్యధురంధరశి జల-రామ్నాచు
దేశితశ్చైర్మద్ర శ్రీరామేశ్వర ఘామీర్నారామ మత్యాచా వమాతమనాముద్రణావసరస్థలితాన్యధా ఘటితవర్ణవక్ష్యాదిస
మికరణాదిభిర్య శోధ మత్ప్రీవోధవ తాంవరేణ్యస్సంఖ్యావతామ్ ॥ ౧౦౭॥ ప్రధిమతికృతపరేణ్యతేతిగ్రంథతపుణ్య
శుభదాక్షిణ్య శిరణ్య తాదినగణాలిలావగ్రాణ్య శ్రీమతానవైరాజాబహిరీబలవ స్త్రబహదరు నిరుదస్సుర దురుణశసా
రామేశ్వర భూమిష్వరేణ నియ క్తస్సమృత్తిక్తపరితోహాపరికలితనయవినయముఖగుణంబహుషాస్థానీయమతిపిషేషశ్చేష
గిరాయశ్చ యధావసరంనియోజయన్తస్త్త ఘటరాదిభ తాంస్తానియోజ్యానినిరవర్తయప్రమత్తో వహారాజమనిర
నివేశితాయాంబ్రహ్మవిద్యావిలాసముదాగ్రీకరతాలాయామన్యర్థనామధేయశీలాయామఖిలామపిమృద్రాశ్రీయామ్ ॥౧౦౮॥
ఎవంపార్థివవత్సర నిజశ్చైత్తత్కలపచ్చమ్యాః ప్రభుత్వా దుర్ముఖవత్సరనిజశ్చైత్తత్కలపచ్చమ్యై తత్స వీరరాఘవీయవన్ద్రి
కం శ్రీ భాగవతమాన్స్తుదితమ్ ॥ ౧౦౯॥ ఇత్థంకారమతివిమృతై ౭ పిసమయగ్రన్ధసంశోధకాదయస్సర్వైపియంకంచిద
మృప్రాప్త్యోవపగ్ధలవంనిరవర్తయ చైతస్త్తద్రీణాధిధానంమహ తరంశ్రీభాగవతకై జల-ర్యమ్ ॥ ౧౧౦॥ గాన “ శ్రీ

యాంః బహువిధాన్ ॥ త్య హిణకశ్చనఖలైవస్తుద్రణలక్షణైరిష్టాదితనకలలోకతర్కణేనతలర్కణి కదాఽపిన్యధా
 త్పదం భాగవతో యదకులసార్వభౌమస్య శ్రీ హయవదన లక్ష్మీనారాయణౌ స్థీ మన్నాధయామునయతి వరకురుతే
 శనిగమాస్తదేశికబ్రహ్మతస్త్రీపరకాలాదిగురుపరంపరాయాశ్చ ఘనపరికాహయాకరుణయా ॥ ౧౦౩౫ ॥ తామెతాంశ్రీ
 భాగవతచస్త్రీ చస్త్రీకా మభినిషేవ్యసుదూరవిధునిత భవదవతాపాటోపాస్సుఖ మానతాం సతాంసముదయాస్స
 ముదయద్దయాసముదయాః ॥ ౧౦౩౬ ॥ దుర్దభతప్రశ్రీ వీరరాఘవియ వ్యాఖ్యాన లాభలక్షణ సుహృగ్గౌవృత్తాద్వపనిగమ
 స్వాస్త్రానిస్తదాస్త్రాస్వభావశాస్త్రానిస్వస్త్రో మహాభాగవత వతంసా అస్తిన్మద్రితేమహతి ప్రబద్ధేమద్రణావసరరథాన
 వశసంభావితవస్త్ర విపర్యయాది దోషదర్శనకార్యస్య సంజ్వరమలీమ సమానసామాజాతు చిదవిభూషణ్యం గ్రహణైకజీ
 వాతవస్సకలజగదుజ్జీవన హేతవస్సంసారసాగర తారణసేత వస్త్రయ్యస్త్రసిద్ధాస్త్రమహాపాదపరిషత్కరణకేతవస్స
 స్త్రైతిదృఢతరంప్రతిమః ॥ ౧౦౩౭ ॥ శ్లో ॥ యచ్చ త్త్యంజ్జమిహ భాగవతస్య టికాసేయంవిశోధ్యసమముద్యోతవస్త్రీకా
 ఖ్యా ॥ రామేశ్వరస్యవృతతెర్ము విశజ్జగరామ్నాపాత్రస్యతస్యసుచిరానిశితాతుకీర్తిః ॥ ౧౦౩౮ ॥ అయంహియత్రశ్రీపర
 కాలదేశికమణైర్వాలాగ్రతిర్దాదికా సమ్యగ్గౌతినదాతేబహుమతి రామేశ్వరేన్ద్రాజ్ఞయా ॥ స్వీయైకృష్ణపురహరైర్ము
 వనుజ్యోపాలక్యష్టస్యజ్జీర్ణంమన్దిరముద్దధారముఖతఃకృత్యాశీలామద్దవమ్ ॥ ౧౦౩౯ ॥ యథాభాగవాన్నాచూర్ణమన్మం
 పితామహమాతరంవిపదపనయాద్విష్టార్దానాంతధాప్రతిపాదనాత్ ॥ వ్యతసతసమృద్ధార్థం తస్మాత్తస్మిన్సమభేషయా
 యజనదనంగోపాలస్యవ్యధాదుపలైర్వవమ్ ॥ ౧౦౪౦ ॥ సమ్యగ్గౌత్మలగట్టునామనిగిరాయః పాదరాశీర్మురతతాద్య
 గ్వసపర్తిరాష్ట్ర కశలాధానాయమానాయకః ॥ రమ్యాం ఫుటరీణీంవిధాయితతాంతత్ప్రీతి యేతద్గిరమాసే కా
 ర్తికేమహాత్మవమపిపావ ర్తయద్వార్తికమ్ ॥ ౧౦౪౧ ॥ అసాదిక్పాలాశీమకుటమణిపాశీసఖయశాపితాంసతాహ్యతా
 ద్యశత్రుహనభూతోనభవితా ॥ ఇతిశ్లోకా ౭ నన్య పుగుగుణ వన్దానృచరితో వశీనానాభామా లిపివచన లెఖాతి చతు
 రః ॥ ౧౦౪౨ ॥ ప్రసన్నాత్తానిత్యంవిలసదవద్యకృత్యమహానూతమశాఖికాల్పితరీపుజనాలికగలంకదయాదాక్షిణ్యశ్రీన
 యవినయపిజ్ఞానజనిధూః ॥ పహాణాంమూర్ధన్యస్సుమతిరితిధన్యస్సరసవాక్ ॥ ౧౦౪౩ ॥ ప్రభువైతారుణ్యేఘనకనకరాష్ట్ర
 విభవేమహాద్దామేనత్యన్యసధిగతగర్వాఘ్నరకధః ॥ గభీరో దారాత్కలసముచితాత్యద్భుత గుణోల్లస ద్భూమా
 రామేశ్వరధరణిపాలావిజయతామ్ ॥ ౧౦౪౪ ॥ శ్రీ మద్భాగవతంయదానససధాసశ్రీఘోభానతాంత ద్వ్యాఖ్యానముదీరి
 తానజనుతాత్ప్రీ రాఘవార్య స్ఫుటిః ॥ యస్తాంసాధువిశోధ్య సర్వ విదుషాంఘోగ్యమతానీత్రరాంస శ్రీకృష్ణ కలిద్వి
 వన్విజయతాం శ్రీ బ్రహ్మతస్త్రోగరుః ॥ ౧౦౪౫ ॥ పూర్వార్య మతనయేన శ్రీకృష్ణలక్ష్మతస్త్రపరకా
 లగః ॥ శ్రీశ్రీనివాసరాఘవకృతినాభాభాతుఘామికై మాలిఖతా ॥ ౧౦౪౬ ॥ శ్రీ వీరరాఘ
 వీయవ్యాఖ్యానృతపూరసేకవికలజ్జమ్ ॥ భాగవతవస్త్ర బిమ్బం భాగ్యజ్జగతాం
 విజృంభతాంభవమ్ ॥ ౧౦౪౭ ॥ శ్రీ హనువదనాయనవశ్చీర్రామానుజ
 యత్యైశ్వరాయనవః ॥ నిగమాన్తార్యాయనవశ్చీర్రమత్సరకాలకై
 కాయనవః ॥ ౧౦౪౮ ॥ ఇతి శ్రీ వీరరాఘవీయఘామికా.

శ్రీమద్భగవద్గీతా ప్రథమోధ్యాయః శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదః

శ్రీరస్తు

శ్రీకృష్ణాయపరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీమద్భాగవతమహాత్మ్యప్రారంభః

గృంప్రజతమనుచీతమచీతకృత్యం దైవపాయనోవిరహకాతర ఆజహహః । ప్రతేతేతస్తయతయతహాభినమి
 స్తంసర్వధూతహృదయం మనిమానతోస్తి ॥ ౧ ॥ నై మిశేసూతమాసీనమభినాద్య మహమతిమ్ । కధామృతరసాస్యాద
 కుకలశ్చన్మోబ్రవితే ॥ ౨ ॥ శౌనకఉవాచ ॥ అజ్ఞానధ్వాంతవిద్యంసకోటిసూర్యసమ ప్రథ సూతాఖ్యాహికధాసారం
 మమకర్ణరసాయనమ్ ॥ ౩ ॥ భక్తిజ్ఞానవిరాగాద్రవివేకోవర్ధతేకథమ్ । మాయామోహనిరాసశ్చవైష్ణవైక్రియతేకథమ్ ॥ ౪ ॥
 భూషణారేకతాప్రాప్తేజీవశ్చ సురతాంగతః । క్షేత్రక్షాంతశ్చతస్త్వైవకోభానేకింపరాయణమ్ ॥ ౫ ॥ శ్రేయసాంయద్యపే
 ష్యే యిపావనానాంబపావనమ్ । కృష్ణపాప్రీతికరంశశ్వత్సాధనంబద్ధదాధునా ॥ ౬ ॥ చింతామణిగ్లోకసుఖంసురేం ద్ర
 స్వర్గసంపదమ్ । ప్రయద్యతిగురుఃప్రీతౌవై కుంఠంయోగిదుర్ధధమ్ ॥ ౭ ॥ ॥ సూతఉవాచ ॥ ప్రీతిశ్చైవనకలితైతేయతోవచ్చి
 విచార్యతోనర్వసిద్ధిధాంతనిష్యన్నంసంసారభయనాశనమ్ ॥ ౮ ॥ భక్తిస్థుమధ్యసంయద్యకృష్ణసంతోషహేతుకం । తదహం తేభి
 ధాస్యామిపావధానతయాశ్శృణు ॥ ౯ ॥ కాలవ్యాతమఖ్యాగ్రసత్యాసర్వాకృత్యేవే । శ్రీమద్భాగవతంకాశ్రంతంకలౌకికే
 ణభాషితమ్ ॥ ౧౦ ॥ ఏతస్తద్దపరంకించినశ్చద్ధనవిద్యతే । జన్మాంతరేభవేత్పూర్ణంతదాభాగవతంబభేతే ॥ ౧౧ ॥ పరిషీ
 తేకధాంబ క్తంసభాయాంసంస్థితేశుకే । సుధాకుంభంగృహీత్వైవదేవాస్తత్రసమగమకా ॥ ౧౨ ॥ శుకంసత్వావదకానర్వే
 స్వకార్యకులూస్సురాఃకధామధాంప్రయద్యన్యగృహీత్వైవ ససుధామిమామ్ ॥ ౧౩ ॥ ఏవంవినిమయజాతేసుధారాజ్ఞాప్ర
 పీయతాం । ప్రపాస్యామోవయంసర్వేశీమద్భాగవతామృతమ్ ॥ ౧౪ ॥ కృష్ణధాకృష్ణకధాలోకేకృష్ణకావ్యమణిర్వహకా
 బ్రహ్మరాతోవిచార్యే అతదాదేవాకజహహ ॥ ౧౫ ॥ అభక్తాంస్తాంశ్చవిజ్ఞాయనదౌషకధామృతం । శ్రీమద్భాగవతీవా
 ర్తాసురాణామపిదుర్ధభా ॥ ౧౬ ॥ రాజోమాతృతథాపీత్యుపురాధాతాపిస్థితః । సత్యలోకేతులాంబధాన్తలోయత్సా
 ధనాన్యజః ॥ ౧౭ ॥ లభూన్యన్యానిజాతానిగౌరవేణత్విదంమహాత్మ । తదాబుషిగణాన్సర్వేవిస్త్రియంపరమంయయః ॥ ౧౮ ॥
 మేనరేభగవతమృతంకాశ్రంతంభాగవతంశీతౌ । పరనాద్యుపకాత్యహ్యేవై కుంఠభలదాయకమ్ ॥ ౧౯ ॥ సప్తాహశ్రవణేన వ
 సర్వధామృతదాయకం । సనకాదై శ్రుతిరాటోక్తం సారదాయదయాపరైః ॥ ౨౦ ॥ యదృపీబ్రహ్మవంబునాచ్యుతేషుత
 త్సురీక్షాన్సప్తాహశ్రవణవిధిభిఃకమానై స్సగృహీతః ॥ ౨౧ ॥ శౌనకఉవాచ ॥ లోకవిగ్రహయన్ కర్మ సారదస్యాసిర
 స్వదవిధిశ్చేవేకుతఃప్రీతిఃసంయోగఃకుత్రైస్సుహ ॥ ౨౨ ॥ సూతఉవాచ ॥ అత్రతేకేరయమ్యామిభక్తిప్రవృత్తధానకం
 శుకేనమయత్స్త్రిక్తంరహస్యీవ్యంవిచార్యచ ॥ ౨౩ ॥ షకదాతుమిశాలాయాంబత్వారోముఖయోమలాః । సత్సంగార్థంస
 మాయాతాద్య తు ప్రత్రనారదమ్ ॥ ౨౪ ॥ శుకమరాడిమః ॥ శుకధం బ్రహ్మకదీనముఖఃకుతస్త్రింతావరోభవాత్కత్సరి
 తంగమ్యైకుత్రకుతశ్చాగమంతవ ॥ ౨౫ ॥ ఇదాసంశూన్యచిత్తోసిగతవిత్తోదాబజః । తతేవంమక్త్రసంగన్యనోచితంవద
 కారణమ్ ॥ ౨౬ ॥ సూతఉవాచ ॥ అమాంతంవృద్ధివీంయాతోజ్ఞాత్యాసర్వైత్రమామితి । భుక్తరంభప్రయాగంబకా
 శింగోదావరీంతధా ॥ ౨౭ ॥ హరిశ్చైత్రంకురుక్షేత్రంశిరగంగోసేతుబద్ధంసంవివమాదిఫుత్తైషుభ్రమమాణభుత్రతః ॥ ౨౮ ॥
 నావశ్యంకుత్రచిత్తృప్తమస్సంతోషకారకం । కలిసాదధర్మమిత్రణధరేయంబాధితాధునా ॥ ౨౯ ॥ సత్యంనా చ్చిత్రపశ్యా
 చం బయోదానసంవిద్యతే । ఉదరంభరిణంజీవావరాణాంబుభాషిణః ॥ ౩౦ ॥ మందాస్సు మందమతయోమందభాగ్యా
 వ్యూపక్రూతాః । పాశుణ్డనిరతాస్సంతోషితక్రస్స పరిగ్రహః ॥ ౩౧ ॥ తరుణీప్రభుతాగేహాస్యాంబుజద్ధదాయకః । కన్యా
 యావిక్రమోలోభాద్దంపతినాంబకల్పనమ్ ॥ ౩౨ ॥ అత్రమాంబవన్తేరుద్ధాస్తేధాకానిసరితస్తధా । యతాయతనాన్యత్రయ
 ష్టైర్నైవైసంభారితః ॥ ౩౩ ॥ సయోగీవైవసద్ధివానజ్ఞానిసత్త్రియోనరః । కలిదావానలేనాద్యసాధనంభక్తతాంగతం ॥ శు
 అట్టమూలాబజనపదాస్సవశూలాద్విజాతయః । కామన్యఃకేతశూలన్యస్సంభవంతికలావిహ ॥ ౩౪ ॥ ఏవంవశ్యకతేర్థోమాన్

॥ అట్టమన్మంకిమోవేదశూలవిక్రయఉద్యతే । కేతకోభగమితిక్రమ్యపీధిస్తత్సద్భిభిః ॥ ౩౫ ॥

ర్థంబున వసిమహం । యామనంతలమావన్నయత్రలీలాహరెరహాత్ ॥ ౩౬ ॥ తత్తాత్పర్యం మయా దృష్టంశూరీయతాంత
మ్యసిశ్యరాః । ఏకాతమరణేతత్రనమన్తాభిన్నమానసాః ॥ ౩౭ ॥ ద్వావృద్ధావతితాపా శ్చైకసిశ్యసం తావచేతసాశుభూషం
తీప్రహోధ స్మిదవత్యోఃపురః ॥ ౩౮ ॥ దశతక్షుసీతం తీర్తీతారంజంవపుః । విజృ మనాశతస్త్రీబిర్యధ్యమానా
మహుర్మహాః ॥ ౩౯ ॥ దృష్ట్యాదృశా రాక్షససేవీహంతౌతు కేతదంతికం । మాంధృష్ట్యాన్యతాబాలావహులబద్ధ
వః ॥ ౪౦ ॥ బాలావాచః ॥ శ్చ ఫోభోసాధోఃకుంభిషుమిన్య తామపినాశేయదర్శ నంతవలోకస్య సర్వ ధాఘహరంప
రమ్ ॥ ౪౧ ॥ బహుధాతవమాన్యేనదుఃఖా నిర్వ వివృతి । యదాభాగ్యంభవేద్దుర్నిభవతోద్దన్వంతదా ॥ ౪౨ ॥ నారదఉ
వాచః ॥ శ్చ సీత్యంకావిహాచేమానార్యోకాఃపద్మలోచనాః । వదదేవిసానారంస్యస్య దాభిన్యకారణమ్ ॥ ౪౩ ॥ బాలావాచః ॥
అహంభ క్రితిభిఖ్యాతాభిమామితనయామతే । జ్ఞానతై రాగ్యనామానాకాలయోగేనజన్తరా ॥ ౪౪ ॥ గాద్యాన్సరిత స్తే
మామశ్చేవాగ్రంసమాగతాః । తేహాసేనవమ్మత్యేయస్సేవితాయాస్సురైరపి ॥ ౪౫ ॥ ఇదాసంశ్రుణుమద్వాదాంసచింత స్వం
తపోధన । వారామేవితావ్య సీతాంశ్రుత్యానుభూమవహా ॥ ౪౬ ॥ ఉత్పన్నా దవిదేహాసంవృద్ధింక గ్లాటకేగతాక్రచిత్రస్య
చిన్మహారాష్ట్రేగద్యైరజిర్ణ తాంగతా ॥ ౪౭ ॥ తత్రశూరకలేర్యోగాత్పాపంక్షైఃఖండితాంగకా । దుర్బలాహంఛిరంయతా
పుత్రాభ్యాంసహమద్రతామ్ ॥ ౪౮ ॥ బృం దావనంపునః । ప్రాప్యనవినేవమరూఃజీ । జాతాహంయువతినమ్మృత్యుగర్భూపాతు
సాంప్రతమ్ ॥ ౪౯ ॥ ఇహాతుత్యయతావత్రమతేషుజ్ఞే శ్యతః । ఇదంస్థానంపరిత్యజ్యవిగేశంకమ్య తేమయా ॥ ౫౦ ॥ జరత
త్వంసమాయాతా తేనదుఃశైనదుఃఖతా । సాహ నుతరణీకస్తా త్సుతౌవృద్ధావిమోక్షతః ॥ ౫౧ ॥ త్రయాణాంసహచారిత్వా
దైవపరీత్యంకుతఃస్థితమ్ । ఘటతేజరరామాతాతరణితనయవితి ॥ ౫౨ ॥ అతశ్శృచామిచాన్య నవిప్ర యావిష్టమానసా ।
వదయోగసిధేమన్మారణంబాత్రసింభవేత్ ॥ ౫౩ ॥ నారదఉవాచ ॥ జ్ఞానేనాన్య నివశ్యమిసర్వమేతే త్రవానః ॥ నవిహ
దస్తస్త్వయాకార్యో హరిశ్యం తేకరివ్యతి ॥ ౫౪ ॥ నూతడవాచ ॥ త్తలమా త్రేణతజ్ఞాత్యా వాక్య మూచేమసిశ్యరః ॥
నారదఉవాచ ॥ శ్రుణ్వేయోవహితాబాలేయోగేయందారణఃకలి ॥ ౫౫ ॥ తేననుప్రదాదాచారోయోగగూర్ణ ప్రపాం
సివ । జనాఅద్భుస రాయంతేకార్యమగర్తకారిణి ॥ ౫౬ ॥ ఇహసంతోషేషీదంతిప్రహ్వంశిహసాధవః । ధృతైర్ధైర్యం
తుయోధిమాన్కధీరఃపండితోధవా ॥ ౫౭ ॥ అన్యత్కానవలోక్యేయంశేషభారకధీరా । వద్మనేత్రేమాజ్ఞాతామంగళినా
పివశ్యతి ॥ ౫౮ ॥ నస్త్వాపిమిన్తై సాన్యకంతోషివశ్యతీసాంప్రతమ్ । ఉపేక్షితానురాగాం దైర్ఘ్యరత్యేనసంస్థితా ॥ ౫౯ ॥ బృం
దావనస్యసంయోగాత్తున స్వంతురణీవహా । ధన్యంబృం దావనంతేనభ క్తిర్వృత్తతియత్రవ ॥ ౬౦ ॥ అత్రేమాగ్రాహకాభా
వాన్యజరావపిమంబతః । సింహిదాత్ర సుఖేనేహప్రమ ప్లిన్యన్త తేనయోః ॥ ౬౧ ॥ శ్రీభ క్తిరువాచ ॥ కధంపరిక్షితారా
జ్ఞాస్తాపిశిశ్యోశుచిఃకలిః । ప్రవృ త్తకుతాసర్వసారకేకుత్రగతోమహాః ॥ ౬౨ ॥ దయావరేణహరిదాప్యధర్మకధమిత్వతే
ఇమంమనంశయంభిధిక్యద్వాగానుభుతాన్యహమ్ ॥ ౬౩ ॥ నారదఉవాచ ॥ యదివృష్ట స్వయాబాతే పేమతశ్యజణంకు
రుసర్వంవద్యోమి తేభద్రైకత్వ లం తేగమివ్యతి ॥ ౬౪ ॥ యదామకుంహోభగవాన్ త్వాంత్వక్వాన్వసదంగతః । తద్దినాశ్శులి
రాయతస్సర్వసాధనబాధకః ॥ ౬౫ ॥ దృష్టేదీగ్విజయే రాజ్ఞాదీనవపురణంగతః । నమయామారణేయోఽయంసారంగఇవ
సారఘక ॥ ౬౬ ॥ యశ్శులంనా సీతవసానయోగేనసమాధినా । తత్శులంబధ తేనవ్యక్తితౌకేవశేక్ర నాత్ ॥ ౬౭ ॥ ఏకాకారం
కలిదృష్ట్యాసారవత్సరసీరసం । విష్ణు రాతస్సావితహన్తులిజానాంసుభూయః ॥ ౬౮ ॥ కుకర్తా చరణాత్సూరకర్యతోసిన్
తోఽదునా । వదాగ్రాన్యంస్థితాధూమావీషహీనానుషాయధా ॥ ౬౯ ॥ విప్రైర్భాగవతహిగాగ్రాగే హాగేహాసేనజన్తే । కారితా
కణలభేనకధాసార స్తత్రోగతః ॥ ౭౦ ॥ అత్యుగ్రహారికర్తా తేహి నా స్థికారారాజనాః । తేపిత్వంతితిగ్ధేమతీరసార స్తత్రో
గతః ॥ ౭౧ ॥ కామత్రోధమహాభోధప్రాప్త్యాకులచేతనః । తేపిత్వం స్థితపథితపసార్థ స్తత్రోగతః ॥ ౭౨ ॥ మనసత్కాజయలో
భాద్దంభాత్పాదస్థానంశ్రయత్ । శాస్త్రాగ్రహ్యసనాన్యై వధ్యాపయోగవలంగతమ్ ॥ ౭౩ ॥ పద్ధతానుకల్తేణేగ్రమంతేమహి
మాఇవ । పుత్రసోత్పత్తాదనతేఅదతేమయ క్తిసాధనే ॥ ౭౪ ॥ నహివై ఘవతాకుత్రంఘదాయపురస్కరా ఏవంప్రళయతాం
పాగ్భ్రోవస్ససారసంపుత్రే ॥ ౭౫ ॥ అయంతుయగధర్మో హివ ద్ర తేకన్యరూపణం । అతస్త్వపుండరికాత్పన్నహ తేకంఛేసీతః ॥
శ్చ సూతడవాచ ॥ ఇతితద్వచనం శ్రుత్వాస్మిన్యంపరమంగతా । శు క్తిరూచేనహోధూయః శ్రూయతాంతవృత్తసంక ॥ ౭౬ ॥
శ్రీభ క్తిరువాచ ॥ సురక్షేత్వంపథన్యోసిమద్భాగ్యససమాగతః । సాధూనాందర్యంబోకేనర్వస్థిధీకరంపరమ్ ॥ ౭౭ ॥ జయ
తిజయతిమాయాయన్యకాయాధవ సైవమరచనమేకం కేవలంభాకలయ్యు । ధ్రువపథమయితోయత్యైపాతోధ్రువోయం
సకలకుశలపాత్రంబ్రహ్మ పుత్రసంతాప్తి ॥ ౭౮ ॥ ఇతిశ్రీపద్మ పురాణేడ జరకంఢే శ్రీభాగవతమహాత్మ్యేభ క్తిసారదసమా
గ్రమోనామ ద్రవమోఽధ్యాయః ॥ శ్చ శ్లోకీయోఽధ్యాయః ॥

[illegible]

అత్రిషష్ఠపూటాః ॥ ౧౩ ॥ యోగేశ్వరావ్యాసపరాశరాచఘాయాశుశోభాజిహ్వముఖాః ॥ సర్వేష్ఠమిమ నిగతాస్సూతు
త్ర్యోమ్యస్సప్తస్త్రిభిరామయరతిప్రణయేనయక్తాః ॥ ౧౪ ॥ వేదాన్తానివవేదాశ్చమన్వాస్త్రస్యాస్సమూర్తయః ॥ దశసప్తపు
రాణానిమహాప్రాణితధాయయః ॥ ౧౫ ॥ గణాద్యాస్సరితస్తత్రపుష్కరాదిసరాంసినః ॥ త్రేత్రాణివదశస్సర్వానందకాది
వనానివ ॥ ౧౬ ॥ సగాదయాయుస్త్రత్రజివగంధర్వకిన్నరాః ॥ గురుత్వాత్తత్రనాయాతాః పృగుస్సంబోధ్యచానయత్ ॥ ౧౭ ॥
దీప్తితానారదేనాధవత్తమానసముత్తమం ॥ కుమారావందితాస్సన్దేష్విషేద్యుఃకృత్యత్యరాః ॥ ౧౮ ॥ వైశ్ణవాశ్చవిరక్తాశ్చ
న్యాసిసోబ్రహ్మచారిణః ॥ ముఖ్యాభాగేస్థితానైవతదగ్రనారదస్థిపః ॥ ౧౯ ॥ ఏకభాగేముషిగణాస్తదన్యత్రదివోకసః ॥ పెదో
పనివదోన్యత్రతిగ్రాన్యత్రప్రియాన్యతః ॥ ౨౦ ॥ జయశబ్దోనమశ్చబ్రహ్మం శుభబ్రహ్మైవచ ॥ చుర్గలాజప్రసూనానానిత్యేవ
స్సుమహానభూత్ ॥ ౨౧ ॥ విమానానిసహుహృదియంతోజెవనాయకాః ॥ కల్పవృక్షప్రసూనైస్తాంత్పిర్వాంస్తత్రసమాకరన్ ॥
* సూతఉవాచ * ॥ ఏవంతేష్యేకచిత్తైవశ్రీమత్భాగవతగ్రంథ ॥ మాహాత్మ్యమూచిరేన్యజ్ఞంనారదాయమాహత్మ్యేన ॥ ౨౩ ॥ *
కుమారా ఉవాచ * ॥ అధతేనంప్రవత్సృమోమాహాత్మ్యంశుకశాస్త్రజం ॥ యస్యక్రమణమాత్రేణముక్తికతతేస్థితా ॥ ౨౪ ॥ స
దాసేవ్యాసదాసేవ్యాశ్రీమద్భాగవతీకధా ॥ యస్యాశ్చక్రవర్తమాత్రేణహరిశ్చిత్తంసమాశ్రయేత్ ॥ ౨౫ ॥ గ్రంథోష్ఠాదశసాహ
సోగ్రద్వాదశశంధసమృతః ॥ పరీక్షయ్యకసంవాదశ్శుణుభాగవతంచతత్ ॥ ౨౬ ॥ తావత్సంసారచక్రైక్తిభ్యమత్యజ్ఞానతః
పుమాన్ ॥ యావత్సర్వగతానానిశుకశాస్త్రకధాక్షణమ్ ॥ ౨౭ ॥ కింశృంగైర్వచుభిశ్చస్థైరేపురాణైశ్చభిమావహైః ॥
ఏకంభాగవతంశాస్త్రంముక్తిదాసేనగర్భితం ॥ ౨౮ ॥ కథాభాగవతస్యాపిసత్సంభవతియద్యపిహే ॥ తద్భూతంత్రిరూపంహి
వసతాంపాపనాశనమ్ ॥ ౨౯ ॥ అశ్వమేధసహస్రాణివాజుపేయశతానిచ ॥ శుకశాస్త్రకధాయశ్చకలంనార్హంతిమేద
శీమ్ ॥ ౩౦ ॥ తావత్పానిదేహేష్టికానివసంతిపరోధనాః ॥ యావత్సమ్రాటృతేనమృత్యుమద్భాగవతంచలైః ॥ ౩౧ ॥ సగం
గానగయాకాశేపుష్కరంసప్రయాగం ॥ శుకశాస్త్రకధాయశ్చఫలేనసమతాంసయేత్ ॥ ౩౨ ॥ శ్లోకార్థంశ్లోకేపాదంవా
నిత్యంభాగవతోద్భవం ॥ పరస్పన్వమఖిన్ద్రావయదీచ్ఛసీపరాగతిమ్ ॥ ౩౩ ॥ వెదాదిద్వేదమాతావపౌరుషంసూక్తమేవచ ॥
త్రయీభాగవతంచైవద్వాదశశాక్షరీవచ ॥ ౩౪ ॥ ద్వాదశాత్పాప్రయాగశ్చకాలస్సంవత్సరాత్సకః ॥ బ్రాహ్మణాశ్చస్త్రి
హోత్రంచసురభిద్వాదశతథా ॥ ౩౫ ॥ తులసిదవసంతశ్చపురుషోత్తమీవచ ॥ ఏతేహంతత్యతఃప్రాజ్ఞైర్వపురగ్భావత్యవ్య
తే ॥ ౩౬ ॥ యశ్చభాగవతంశాస్త్రంవాచయేదధోనశం ॥ జన్తకోటికృతంపాపంచశ్చతేనాశ్రనంచయే ॥ ౩౭ ॥ శ్లోకార్థం
శ్లోకేపాదంపరీధ్యాగవతంచయః ॥ నిత్యంపుణ్యమవాప్నోతిరాజసూయాశ్చమేధయాః ॥ ౩౮ ॥ ఉక్తంభాగవతంనిత్యం
కృతంచపాదించితం ॥ తులసిమేఘంపైవధేనానాంసేవనంసమమ్ ॥ ౩౯ ॥ అంతికాలేతుయేనైవసమ్రాటృతేనకశాస్త్ర
వాక్ ॥ ప్రిత్యాతస్యైవకైంరంగోవింశతిపిండయచ్చతి ॥ ౪౦ ॥ హేమసేనాయతంచైతదైన్యవాయదదాతిచ ॥ కృష్ణేన
సహసాయజ్యంసపుమాన్లభతేప్యవమ్ ॥ ౪౧ ॥ అజన్తమాత్రమపియోనశశేరికించిచ్చిత్తంచధాయశుకశాస్త్రకధాసీతా ॥
చాండాలవచ్చభరవచ్చతేనసీతంమిధ్యాన్వజన్సీజనిమఃఖిభాణా ॥ ౪౨ ॥ జీవచ్చహినిదతస్సకుపాపకర్మాయోనశ్రుతం
శుకకధావచనంకించిత్ ॥ ధిక్తంసరంశుసమంధువిభారూపమేవంచందంబిదిదేవసరోజముఖ్యాః ॥ ౪౩ ॥ దుర్బుధైవకథా
లోకేశ్రీమద్భాగవతోద్భవా ॥ కోటిజన్తనముత్తేనపుణ్యేనైవతుల్యతే ॥ ౪౪ ॥ తేనయోగినిభేదీమన్శ్రోతవ్యాసాప్రయత్న
తః ॥ దినానాంనియమోనాస్తదన్వదాశ్రవణంమతం ॥ ౪౫ ॥ సత్యేనబ్రహ్మచర్యేణసర్వదాశ్రవణంమతం ॥ అశక్యత్వాత్క
తాబోధ్యోవిశేషోత్రశుకాజ్ఞయా ॥ ౪౬ ॥ మనోవృత్తిజయైన్వపనియమాచరణంతథా ॥ దీప్తోంకర్తవ్యశక్యాత్సప్తపాహ
శ్యవణంమతమ్ ॥ ౪౭ ॥ శ్రద్ధాతత్త్వావశేషిత్వంమాఘేతావద్దియట్ఫలం ॥ తత్ఫలంశుకజేవేనప్రాహాశ్రవణేకృతమ్ ॥ ౪౮ ॥ మ
నసశ్చజయోద్రోగాత్సంసారంవైవాయుఃకాయాత్ ॥ కలేర్దోషవిమలత్వాచ్చసప్తపాహాశ్రవణంమతమ్ ॥ ౪౯ ॥ యశ్చలంనా
స్తీతపసానయోగేనసమాధినా ॥ అనాయాసేనతత్సర్వంసప్తపాహాశ్రవణేలభేత్ ॥ ౫౦ ॥ యజ్ఞాద్గర్భతీనప్రాహంసప్తపాహాగ
ర్భతీవతాత్ ॥ తవసోగర్భతీచైన్ద్రేస్తేర్నిత్యంహిగర్భతి ॥ ౫౧ ॥ యోగాద్గర్భతీనప్రాహాధ్యానాజ్ఞానాచ్చగర్భతి ॥ కింబూ
మోగర్భనంతస్యరోగేగర్భతిగర్భతి ॥ ౫౨ ॥ * సూతఉవాచ * ॥ సాశ్చర్యమేతత్సంధితకథానకంజ్ఞానాదిధర్మైకవిగణయ్యసాం
చరితం ॥ నిశ్చేయసేదాగవతంపురాణంజాతంతకతోయోగవిదాఃసూచకమ్ ॥ ౫౩ ॥ * సూతఉవాచ * ॥ యదాశ్చస్థేధదాం
త్యక్త్యాన్వపదగంతుమద్యతః ॥ ఏకాదశంపరిశుభ్రత్వాపురుధ్దతోవాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౫౪ ॥ * ఉత్తమఉవాచ * ॥ త్వంతుయాన్యసి
గోవింధప్రక్షికార్యంచధాయచ ॥ మచ్చిత్తేవహతిచింతాతాంశుభ్రత్వాస్సుఖమావహా ॥ ౫౫ ॥ అగతోయంకల్మషోభవిష్యం
తిపునఃఖిలాః ॥ తత్సంగేనైవసంతోషిగమిష్యంత్యుగ్రలాంయదా ॥ ౫౬ ॥ తవదాభరవపీహామిగ్ధోరూపేయంకమాశ్రయేత్ ॥
అన్యోనదృశ్యతేత్రాతాత్వజ్ఞఃకమలలోచన ॥ ౫౭ ॥ అతస్కృద్దయాంకృత్యాధక్రవత్ఫలమూజ్రజ ॥ భక్తార్థంగుణోజా
తోనిరాకారోపిచిన్తయః ॥ ౫౮ ॥ త్వద్వియోగేనతేధక్తుఃకథంస్థాన్యంతిభూతతే ॥ నిర్గుణోప్రాసనైకప్రమతేకిచిద్విచార

యః ॥ ౫౯ ॥ ఇత్యర్థవచనశ్చ త్రాప్తప్రభాసైఽచింతయద్ధరిః | భక్తావలంబనార్థాయశ్చింతయేద్యుఃకుమారేణ ॥ ౬౦ ॥ స్వశ్రియాయ
 ద్భవే తేజఃస్వభాగవతేఽదధాత్ తిరిధాయప్రవిష్టాయం శ్రీమద్భాగవతతాత్పరమ్ ॥ ౬౧ ॥ తెనేయంనాత్మయామూర్తిః
 పృథ్వీతావరతేహాకే | సవనాభ్యువణాత్పారాధ్యనాత్పరాసాసీ ॥ ౬౨ ॥ సప్తావతవణం తేన రేవేభ్యోఽపృథికంకృ
 తం | సాధనాతిరస్కృత్యకథాధర్మయమీరితః ॥ ౬౩ ॥ దుఃఖదారిద్యదార్యాగపాపప్రత్యక్షనాయకః కామక్రోధజయో
 ర్ధంహితభావోద్భయమీరితః ॥ ౬౪ ॥ అన్యధావై శ్లవమీయాదెనైరపిషమస్త్యజా | కథంత్యాజ్యాభవేత్పుంభిన్నప్తాహో
 తఃప్రశ్నితః ॥ ౬౫ ॥ * సూతఉవాచ * ఏవంసగావత్రహణీయధత్సైప్రకాశ్యమానేముఖిభిన్నభాయాం | ఆత్మ్యైవమేకంస
 మహాత్మదాసింతుదవ్యతసంక్రమణానకతత్త్వం ॥ ౬౬ ॥ భక్తిస్సుతౌతాతరుణోగృహీత్యాప్రమేకరూపాసహసావిరాసీత్ |
 శ్రీకృష్ణగోవిందహరేమురారేనాథైతిమామామహుర్వదంతీ ॥ ౬౭ ॥ తాంఘాతాంభాగవతార్ధహూషాంసుచారువేషాం
 దద్యతుస్సదస్యాః | కథంప్రవిష్టాకథమాగతేయమధ్యంమనీనామితత్కయంతః ॥ ౬౮ ॥ ఊచుఃసమూరావనసంతదాసింక
 ధార్ధ్యోనిష్యుతితానునేయం | ఏవంగిరస్సానసతానిత్యవ్యసనతుగ్రమారంబిజాదనమా ॥ ౬౯ ॥ * భక్తిమహాచ * భవద్భి
 రజైవకృతాస్తిప్రభుత్వలిప్రణష్టాపికధారసేన | క్యాహంతుతిప్తామృదునాబ్రువంత బ్రాహ్మ్యేభిదంతాంగిరమూచిరేతే
 భక్తేహగోవిందసురూపధర్మైశ్చైవైకకర్తృభవతోగహంత్రీ | సాత్వంబత్తిస్సమధైర్యసంక్రయానిరంతరంవైశ్లవమాన
 సేను ॥ ౭౦ ॥ తిహిపిదోషాకలిజామత్యాంధ్రప్రంతకక్వాప్రభవోపిబోకే | ఏవతద్దాజ్ఞావసరోపిభక్తిన్దానిష్యుతాచి
 దానుచితే ॥ ౭౧ ॥ సకలభవనమధ్యేనిర్దనా సైవిదన్యానివసతిహృదియేషాంశీకపరైర్వైరేకా | హరిరపినిబలోకంసర్వధా
 తోవిహయప్రవేశిహృదితేహంభక్తిమాతోవనధః ॥ ౭౨ ॥ బ్రూమాద్యతేషమధికంమహీమానమేవం బ్రహ్మత్వకస్యభువి
 భాగవతాభిదన్య | యత్సంక్రయాన్విదితేలభతేనువక్త్రోతాపిక్యవ్యసమతామలమన్యధత్సై ॥ ౭౩ ॥ ఇతిశ్రీపద్మపురాణే
 త్తత్రఖండేశ్రీభాగవతమాహాత్మ్యేభక్తిక్షునివర్ణనామతృతీయాఽధ్యాయః * * * * *

—* సూతఉవాచ *

అరవై శ్లవచితైవద్భువ్యైభక్తిమతాకింబిజలోకంపరిత్యజ్య భగవాన్ భక్తవత్సలః ॥ ౧ ॥ వనమాల్మీమనశ్చామిషీత
 వాసామనోహరః | కాంచీలవచుచిరోల్లసన్తకుకుండలః ॥ ౨ ॥ ఆప్రంగలలితశ్చరుకౌస్తుభేనవిరాజితః | కొటిమన్దరలా
 వణ్యోహరిబంధనవర్జితః ॥ ౩ ॥ పరమానందనిస్సృతికర్తృధురోమరభీధరిః | అవివేకస్వభక్తానాంహృదయాన్యమలానివ ॥ ౪ ॥
 వైకంఠవాసినియేవక్షమాఉద్రవాదయః | తత్పరాశ్రవణార్థంతేగూఢరామేణసంస్థితాః ॥ ౫ ॥ తదాజయజయారావో
 రసప్రతిరంజితః | చూర్ణపహనమష్టిశ్చమహాశృంఖరవోఽవ్యధాత్ ॥ ౬ ॥ తత్పథానస్థితానాంబదవగోహాత్పవిస్తృతిః |
 దృష్ట్యావతస్యయావస్థాంనారదోవాక్యమబ్రువీత్ ॥ ౭ ॥ ఆతాకికోఽయంమహీమామనీశ్వరాః సప్తాహజన్యోద్భవిలోకితో
 మయామూఢాశ్చతాయేపశువతిణోత్రసర్వేసిహృదపతమాభవన్తి ॥ ౮ ॥ అతోన్మలోకేననూన్ద్రీకించిత్రస్యకోధాయ
 కతాపవిత్రం | అపహానువిధ్యం సకలంభక్తేకధాసమాంభువినాస్తిరాన్యతే ॥ ౯ ॥ కేకవిత్సన్యం తివదన్రుమహ్యంసప్తా
 హయజ్ఞనకధామయేన | కృపాశుభిల్లోకహితవిచార్గప్రకాశితఃకోపిసవినమాద్యః ॥ ౧౦ ॥ * కుమారాఊచుః * యేమాన
 వాఃపావకృతస్తుసత్యదానదాదురాచారకతావిహరగాః | కోగధాగ్నిదగఃకుటిలాశ్చకామిసస్సప్తాహయజ్ఞనకతౌపునం
 తితే ॥ ౧౧ ॥ సత్సేనహీనాఃపితృమాతృదూతాస్త్వస్థాకులాశ్చక్రమధర్మవర్తితాః | యెదంభికామత్సరిహిషింసకాః
 సప్తాహయజ్ఞనకతౌపునవైతే ॥ ౧౨ ॥ పశ్యన్ గ్రహపాపులధన్వకారిణఃకూర్యాః సితాహాఇవనిర్దయాశ్చయే | బ్రహ్మస్వ
 ప్రభుత్వభిబారకారిణస్సప్తాహయజ్ఞనకతౌపునవైతే ॥ ౧౩ ॥ కాయేనవాహనసాసిపాతకంభిత్వంప్రకర్తున్దితాహరేన
 యే | పరస్వప్రప్తామలిశాదురాతయఃసప్తాహయజ్ఞనకతౌపునవైతే ॥ ౧౪ ॥ అతతేకీర్తయన్యోమథిహిసంపురాతనం
 యస్యశ్రవణమాత్రేణపాపహనిప్రణయతే ॥ ౧౫ ॥ తుంగభద్రావతేపురార్వమహాత్మత్వనముత్తమం | యత్రవగ్గాస్త్వధ
 ద్ద్రాణసత్సంతుల్యతత్త్వరాః ॥ ౧౬ ॥ అత్తజేవపురేతేభిక్షసర్వవేదవికారదః | త్రాతస్తాదైమనిష్ఠాతోద్భిటీయభివభాసు
 రః ॥ ౧౭ ॥ భిక్షుగోవిత్రవాకలోకేతభిప్రయంధులిన్ద్రుతా | స్వనాకృష్టాపిసాత్యంసుందరీమకలోద్భవా ॥ ౧౮ ॥ లోక
 వార్తారతాకూరరాహ్యయోఽపహుజుభిక్వామూరావగృహకృత్యేభుక్యపడోకలవాప్రియా ॥ ౧౯ ॥ ఏకనివసతోఃప్రెష్టా
 దంపత్యేరమమాణయోః | అర్ధాకామాద్దయోరాసన్నముఖాయగృహేదికమ్ ॥ ౨౦ ॥ సత్సద్గర్వాస్సమారభాప్తాభ్యాం
 సంతానహేతవేగోధూహిరణ్యసాసాంసిదీనీభ్యోయచ్చతస్సుదా ॥ ౨౧ ॥ ధనార్థంధర్మమాత్రేణతాభ్యాంసీతంతథాపిత
 సపుత్రోగనావాపుత్రితత్త్వంతామరోభ్యతమ్ ॥ ౨౨ ॥ ఏకదాపద్మితోఽహభాన్యహంత్యక్వావినగతః | మధ్యాహ్నాత్పసి
 తోకాతద్రూపకంసమహుయేయాత్ ॥ ౨౩ ॥ సీత్యాజలవివగ్లన్తుప్రహదూభనకర్షితః | మహూరారాదపితైగ్రహనన్యాభీక
 శ్చిదాగతః ॥ ౨౪ ॥ దృష్ట్యావేషితజలంతువిభ్రోయాత్ సదంతికం | సత్త్వాదపదయాస్ససన్యత్యైస్సన్ద్రోసంస్థితఃపురః ॥ ౨౫ ॥

యతిరువాచ * కథంరోదిషివిప్రత్వంకాతేచింతాబలియసీ | వచత్వంసత్వరంమహ్యంస్వస్వదుఃఖస్వకారణమ్ || ౨౬ || *
 బాగ్మణివాచ * కంబ్రవిమియిషేదుఃఖంపూర్వపాపేనసంచితం | మదియాఃపూర్వజాన్వీయంకవాక్ష్మ్యుపధుంజతే || ౨౭ ||
 మధుత్తంనై వ్యగ్రాంతిప్రీత్యాతేవాద్విజాతయః | ప్రజాదుఃఖేనసహస్యోహంపాప్రేణం ప్ర్యక్షమహఃకః || ౨౮ || ధీవితంప్ర
 జాహీనంధిప్రహంవప్రజావివాధిగ్రహంచానవత్సృగ్భక్తులంసంతతిమినా || ౨౯ || పార్థ్య తెయూయూధేనుఃసాపంధ్యా
 సర్వదాభవేత్ | యోమయారోపితోవృక్షసృష్టిపింపస్యప్రమాప్రయేత్ || ౩౦ || యత్ఫలంమద్వహయాతంశీఘ్రంకవ్యచి
 శుక్యతి | నిర్భాగ్యసాన్యసత్వస్యశిమోజీవితేనమే || ౩౧ || ఇత్యుక్తాస్సరూరోదేచైస్తత్వాన్వేద్యుఃఖిషీదీతః | తదాతస్య
 యతేష్టితేకరుణాధుర్ధరియసీ || ౩౨ || తత్సాలామరమాలాంచనాచయామాసయోగవాక్ | సర్వంజ్ఞాత్వాయతిఃపశ్యద్వి
 ప్రమూచేనవిస్తరమ్ || ౩౩ || * యతిరువాచ * మక్ష్యోజ్ఞానంప్రజారూపంబలిషాకర్తృశోగతిః | వివేకస్వమసాపద్యత్వ
 జనంసారవాసనామ్ || ౩౪ || శుభిణిప్రమయాతేదృశార్ధస్థునిలోకేతిసప్రజ్ఞావధితవపుత్రోనైవవనైవజా ౩౫ || స
 తతేస్సగరోదఃఖిమవాపాంగపురాతదా | రెముక్ష్యాద్యకటంబాశాంసన్యాసేనసర్వధానుభవమ్ || ౩౬ || * బాగ్మణివా
 చ || * ఏవకేనభవేత్ప్రీంమేపుత్రంబెహిబలాదపినాచేత్త్యజావ్యహంపాప్రేణం ప్ర్యధగైశోకమూర్చితః || ౩౭ || పుత్రా
 దిసుభిషానోయసన్యాసశ్శుభ్ర-ఎవసాగ్యహస్తసగసోలోకపుత్రపౌత్రనమన్వితః || ౩౮ || ఇతివిపాగ్గ్రహంబద్ధస్త్వాపా
 బ్రవిత్సత్వబోధనః | చిత్రకేతురత్వకష్టంవిధి త్థమావిమార్జనాత్ || ౩౯ || నయోగ్యనిశుభంపుత్రాద్యధానైవవతోద్యమః | అతో
 హరేనయ్యశీనివ్యధినింకించదావ్యహమ్ || ౪౦ || తేస్యగ్రహంసమాలోక్యఫలమేకంపదత్తివాక్ | ఇదంభక్తయతాత్మ
 త్వంతతఃపుత్రోభవీవ్యతి || ౪౧ || సత్సంశౌచవచయాదానమేకభక్తంతుభోజనం | వక్ష్యామిస్త్రియాకార్యం తేనపుత్రోత్థిని
 ర్మలః || ౪౨ || ఏవముక్త్యా యయాదోగివిప్రశుభ్రహమాగతః | వత్సాక్షిపాణేఫలందత్వాస్వయంయాత స్తుకత్ర
 చిత్ || ౪౩ || తరుణీకటిలాతస్యసఖ్యగ్రేవరూరోదహ | అహూచింతామమోత్సవాన్ఫలంబాహంబధుతయే || ౪౪ || ఫలభక్ష
 ణగర్హస్థాన్సద్భిజోదరవృద్ధితా | స్వల్పభక్షస్తోత్రకీర్తనహకార్యంకథంభవేత్ || ౪౫ || దైవాద్యాటింజణేద్ద్రామే
 వలాయెద్ధర్మణీకథం | శుకవన్ద్యావన్ద్యర్థమంక్షేకభముత్సవేత్ || ౪౬ || తిర్థకైవాగతోగర్హస్థదవామిమరణంభవేత్ |
 ప్రసూతోదారుణదుఃఖంశుకుమారీకథంపమే || ౪౭ || మందాయాంమయసర్వస్వంసంబాహవారేత్తదా | గత్యశోచాది
 నియమోదురాధానద్యద్యతే || ౪౮ || లాలసేపాలనేదుఃఖంప్రసూతాయశ్వరతే | వంధ్యావావిధవానారిసుఖినీచే
 తిమేమతిః || ౪౯ || ఎవంకుతరే-యోగేనతత్ఫలంనైవభక్షతం | పత్న్యావృష్టంఫలంధుక్తంకుక్తంచెతికయేరితమ్ || ౫౦ || ఏక
 దాభగీతస్యాస్తవ్యహంస్వేచ్ఛయాగతా | తదగ్రేకథితంసర్వంచింతేయంమహాపీషామ్ || ౫౧ || దుర్బలాతేనదుఃఖేనవ్య
 నశేకరవామింసాబ్రవీన్ సగరోదైతందాస్యామిప్రసూతితః || ౫౨ || తావత్కాలంసగర్భేవగుప్తాత్విగ్రహేనుభవం | వి
 స్తంత్యం మత్తతేర్ధవ్య సతేవాగ్యతిబాలకమ్ || ౫౩ || సాక్షాన్గోమృతోబాలఇతిలోకోవదివ్యతి | తంబాలంపీషయస్యా
 మిత్తమాగన్యతేగృహే || ౫౪ || ఫలమర్చయధేన్వీస్వంపరీక్షార్థంతుసాంప్రపం | తత్తదాచరితంసర్వం తథైవస్త్రీస్యభా
 వతః || ౫౫ || అభకాలేనసానారిప్రసూతాబాలకంతదా | ఆనీయజనకోబాలంరహస్యే ధుంధులీందదా || ౫౬ || తయాచకథి
 తంభరైప్రసూతస్సుఖమర్కః | లోకస్యస్సుఖమత్సవ్నమాత్త దేవప్రజోదయాత్ || ౫౭ || దదానానంద్యజాతిభ్యోజాతకర్క
 విధాయచ | గీతవాదిత్రణాహోఽధూతద్వా రేమంగళంబహు || ౫౮ || భర్తరగ్రైబ్రవిద్యాక్యం ప్రస్యానాస్తికుచేమ
 మ | అన్యస్తస్యేనద్విధాకథంపుష్టామిబాలకమ్ || ౫౯ || మత్స్యసాయః ప్రసూతాయామృతోబాలస్థువరతే | తామకా
 ర్యగృహేరక్షసాతేర్చంబోషయవ్యతి || ౬౦ || వనితావత్ప్రసవంసర్వంపుత్రతక్షణమేతవే | పుత్రస్య ధుంధుకారితినామ
 చూతాప్రతిష్ఠితమ్ || ౬౧ || త్రిమాసేనరేతాధనాధేనుస్సుపదేఽర్చకం | సర్వాంగసుందరందివ్యంనిత్యంలంకనకప్రభమ్ ||
 దృష్ట్వా ప్రసవో విప్రస్తుసంసాగరాశ్చస్వయమాదధే | మత్వా శ్చర్యం జనాన్సర్వేదిదృక్షార్థంసమాగతాః || ౬౩ ||
 భాగ్యదయోధునాజాతఅత్తదేవస్యవక్తృత | ధేన్వాబాలఃప్రసూతస్తుదేవరూపీతికౌతుకమ్ || ౬౪ || నజ్ఞాతంతప్రహస్యంతు
 కేనాపివిధియోగతః | గోగర్జంజనుతందృష్ట్వాగోకర్జరూపామచారేత్ || ౬౫ || కేయతా-లేనతేజాతేతరుణాశనయాపుభా |
 గోకర్జంబుజ్జిత్వానిధుంధుకారీమహాఖిలః || ౬౬ || సాన్వశాచక్రియాహీనోదుర్మక్షికోధనంయతః | దుష్కరిగ్రహకర్తావత
 వహదైవభోజనః || ౬౭ || హోరస్సర్వవజ్రద్రేషిపంచేత్ప్రదీపకః | లాలనాయార్చకాక్రత్వాన్వద్యఃకూపేన్యపాతయేత్ || ౬౮ ||
 హింసకశ్చస్త్రపారిబదినాంధానాంప్రదీపకః | చాక్షూలాభిరతోనిత్యంపాశహస్త్యంసంకః || ౬౯ || తేనవెత్సృకుసంగేన
 పైత్య్రివిస్తంతునాశితం | ఏకదావితకతాద్యతాత్యాజివ్యయమావరత్ || ౭౦ || తత్ప్రత్యక్షంబోజిస్తైవైవ్రహ్మహీనోయ
 రోదహ || వంధ్యత్వంతుమమిచింతపుత్రోదుఃఖభాయకః || ౭౧ || కృత్సామక్యగచ్ఛామిశోమదుఃఖంబ్యహేహయేత్ | పా
 ణాంస్త్రిజామిదుఃఖేనహేజ్జ్ఞుమమసంస్థితమ్ || ౭౨ || తదానింతమహాత్మ్యగ్గోకర్ణోజ్ఞానసంయతః | బిభేదయామాసజవ

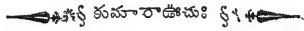
క్వంతై రాగ్యం పరిర్యయత్ ॥ ౭౩ ॥ అసారఃఖలుసంసారోదుఃఖరూపిమోహకః । సుతఃకన్యనసంకన్యస్తేనావాజ్జ్వల
తేనైశశమ్ ॥ ౭౪ ॥ నచేంద్రస్యసుఖంకించినైసుఖంవక్రవ ర్దినః । సుఖమస్తీవిర క్తస్యమనోచేతసివినః ॥ ౭౫ ॥ మంచాజ్ఞా
నంబ్రహ్మరూపంమోహతోనర కైకతిః । నివతిశ్యంతిదేహాయంసర్వసంత్సక్త్యావసంప్రజ ॥ ౭౬ ॥ తద్వాక్యంతనమాకన్య
గంతుకామఃపితౄబ్రువీత్ । కింకర్తవ్యంనతాతత త్వంవదనవిస్త్రమ్ ॥ ౭౭ ॥ అంధమాపేన్నేహపావైర్చర్యజపంగురవం
శరఃకర్తవ్యంపతితోనానంమామద్ధరదయానధే ॥ ౭౮ ॥ * గోకర్ణ ఉవాచ * దేహేస్థిమాంసరుధిరేధిమతింత్యజశ్శంజాయా
నుతాదిషునదామమతాంతిమంచ । పశ్యానిశంజగదదంతుభంగనిష్ఠంవై రాగ్యరాగరసిరోభవభ క్షిప్తః ॥ ౭౯ ॥ ధర్మం
భజస్వసతతంత్యజలోకధర్మైక సేవస్వసాధుపురుషావసహికామత్యష్టాం । అన్యస్యదోషగుణచింతనమాశుముక్త్యా సేవాక
ధారసమహౌనితరాంషిమిత్వమ్ ॥ ౮౦ ॥ ఏవంసతోక్షేవశతోపిగృహంఏవంయయాతోవసంస్థిరమతిర్వపక్షివర్జః । యుక్తో
హరేరనుదినంపరిచర్యయాసౌశ్రీకృష్ణమాపనియతందశమన్యసాచాత్ ॥ ౮౧ ॥ ఇతిశ్రీమద్భగవద్గీతా ఉత్రఖండే శ్రీభాగవత
మాహాత్మ్యేవిప్రమోహేనామచతుర్థాధ్యాయః

—*— సూత ఉవాచ ౬౩—

పితర్భ్యుపరతేతేనజనసతాడితాభ్యుపసం । క్వవి తంత్య తేబ్రూహిహనిష్కేల తయనచేత్ ॥ ౧ ॥ ఇతితద్వాక్యసంతా
సాజ్ఞనవాప్యత్రదుఃఖతః । కూపేపాతశక్యతోరాత్రాతేనసానిధనంగతా ॥ ౨ ॥ గొకర్ణ స్తీరయాత్రాధంనిర తోయోగసంస్థి
తః । నదుఃఖంససుఖంతస్యనచై రీనాపిచాంధవః ॥ ౩ ॥ ధుంధుకారిగృహేతిశ్యత్పంచపణ్యవధూవృతః । అత్యగ్రకర్తృకర్తృవ
తతోవలవిమూఢధీః ॥ ౪ ॥ ఏకదాకలటాసాస్త్రిహూవభ్యాభిలిప్తవః । తదర్థంనిగతతోగోహతాగ్రమాంధోమృత్యుమన్త
రకః ॥ ౫ ॥ యత సతత్యనన్యస్థవి శంవేత్తతనరతః । తాభ్యోయచ్చ త్నవస్తాం జిహవాదానికియంతివ ॥ ౬ ॥ బహువి తవ
యదృష్ట్యాస్త్రాతానార్యోవిచారయత్ । చార్ధంతకరోత్యసానిత్య మతోరాజాగ్రహివృత్తిః ॥ ౭ ॥ తంవృత్త్యాప్తనైస్త్వనం
మారయివృత్తినిశ్చితం । అధోర్ధ్వ ప్రయోగాధమస్తాభికింపహస్యతే ॥ ౮ ॥ నిహత్యైస్సంగ్యసీతాన్తంతయాస్యామోయతక
త్రచిత్ ॥ ఇతితానిశ్చయంకృత్యాస్వ ప్రసంబద్ధగర్భిణిః ॥ ౯ ॥ పాశంకంరెసిధాయన్యతస్త్వత్ప్రయమపక్రమః । త్వరితం
నమమారసానింత్రాయక్తా ప్రదాభవత్ ॥ ౧౦ ॥ తప్తాంగారసమూహంశ్చ తస్యభేషివిచిక్షిపుః । అగ్నిత్యా లాతిదుఃఖేన
వ్యాకులఃసంధనగతః ॥ ౧౧ ॥ తందేహంముమకుగద్రేపా యస్యా హసికాస్త్రీయః । నజ్ఞాతంతేద్రహస్యం తుకేనాపీ
దంతదైవవ ॥ ౧౨ ॥ లోకైఃపృష్టావదంతిస్తదూరయంతః ప్రియోహిణః । అగమిష్యతివర్తేన్ద్రస్త్వలోభశిక్షితః ॥ ౧౩ ॥
స్త్రీదాంనైవతమిశ్యాన్సోమ్యతానాంకారయేద్దుభః । విశ్వాసేయస్సీసోమాధన్యదుఃఖైఃపరిధాయతే ॥ ౧౪ ॥ సుధామ
యంవదోయాసాంకామివాంరసవర్ధనం । వ్యుదయంత్యురధారాభం ప్రియఃకోనామయోషితామ్ ॥ ౧౫ ॥ శంకృత్యవి త్తం
తాయతాఃకులటాబహుభర్తృకాః । ధుంధుకారిభూవాధమహస్నేభిశకర్తృతః ॥ ౧౬ ॥ వాత్సారూపధరోనిశ్చంధా
వస్తవశిశోంతరమ్ । శీతాతపపరిశ్లంఘిరాజురపిపాసితః ॥ ౧౭ ॥ నలేభేతరణంకుతహస్తా వేతిమహుర్వదత్ ॥ కియతాగ్రే
సగోకర్ణామృతంలోకాదమధ్యత ॥ ౧౮ ॥ అనాధంతంవిదివైస్వగయాత్రాధవచిక్రత్ ॥ యస్త్రిం స్తీరైతుసంయంతితత్రక్రా
ద్దంప్రవర్తయత్ ॥ ౧౯ ॥ ఎవంభ్యాగమ్యనగోకర్ణస్త్వపురంసమపేయివాత్ ॥ రాత్రోగృహంగజ్యేష్ఠమగతోలక్షితేపరైః ॥
తేత్రసు ప్రసంసజ్ఞాయధుంధుకారిస్త్వవాంధవం । సేభేదర్యమానస మహారోద్రతరంవపుః ॥ ౨౦ ॥ సకృత్తేవసకృద్ధస్తీస
క్యవమహిషోభవత్ ॥ సక్యదింద్రస్యకృచ్చాస్త్రి తనశ్చపురుషోభవత్ ॥ ౨౧ ॥ వైవేక్యమిందృష్ట్యాగోకర్ణాధైర్యసంయు
తః । అయందృష్టిక కోపినిశ్చ త్యారతమబ్రువీత్ ॥ ౨౨ ॥ గోకర్ణ ఉవాచ । కస్తస్యమగ్రతరోగౄతావతోయాతోవశామిమాం ।
కింవాప్రేతఃపితౄహోవారామనోసితిశంసనః ॥ ౨౩ ॥ * సూత ఉవాచ * ఏవంపృష్ట ప్రదాతేనసంసారోన్యై శ్చునఃపునః । అత
శ్లోవవరోచ్చా రేసంజ్ఞామాత్రంచకారిహ ॥ ౨౪ ॥ తతోంజలౌజలంకృత్యాగోకర్ణ స్తయదిరయత్ ॥ తత్యేకాగ్రతపాషేసాప్ర
వక్త్రముపవక్రమే ॥ ౨౫ ॥ * ప్రేత ఉవాచ * అహంబ్రాతాత్వదీయైస్త్వ ధుమకారితిమావతః । స్వకేయైవ వదోషేణబహ్మ
త్వంనాశితంమయా ॥ ౨౬ ॥ కర్మణోనా స్తసంఖ్యామేవహజ్ఞానేవివ ర్దినః । లోకానాంహింసకస్థానంప్రీతిద్ధృత్తనమారి
తః ॥ ౨౭ ॥ అతఃప్రేతత్వమాపన్నో దుర్దేశాంచవహమగ్రహం । వాతాహంరేణజిహ్వామిదై వాధీనవలదయత్ ॥ ౨౮ ॥ అహౌ
బందోక్తపాసింధౌభ్యాతర్మ మాశుమోచయ । గోకర్ణోవవసంశుత్యాత్తనైవాకృమధాబ్రువీత్ ॥ ౩౦ ॥ * గోకర్ణ ఉవాచ *
త్వదర్థంతంయంపిహిమయదత్తోవిధానతః । తత్సాధంనైవమగ్రోస్థిమమాశ్చర్యమిదంమహత్ ॥ ౩౧ ॥ గయాత్రాధాన్త
ముక్తిశ్చేమపాయోనాపర స్తీరహ ॥ కింవిధేయంమయా ప్రేతతత్త్వంవదనవిస్త్రమ్ ॥ ౩౨ ॥ * ప్రేత ఉవాచ * గయాత్రా
భక్తేనాపిమక్తిర్వనభవిష్యతి । ఉపాయమహంకించి తద్విచారయసాంప్రతం ॥ ౩౩ ॥ ఇతితద్వాక్యమాశ్శర్మగోకర్ణావి
ష్టయంతశః । శత్రోగృధైర్ముక్తిశ్చేవసాధ్యంమోచనంతవ ॥ ౩౪ ॥ ఇదానంమునజంసానమాతిష్ఠప్రేతనిర్భయః । త్వన్మక్షి

సాధకంకించిదావరిష్యేచిచార్హః ॥ ౩౫ ॥ ధుందుకారినిజలస్థానం తేనాదిష్టస్తోత్రగతః । గోకర్ణస్థిం తయోమాసతారా
తిగ్రంసతదధ్యగాత్ ॥ ౩౬ ॥ ప్రాతః ప్రమాగతందృష్ట్యాలోకాః శ్రీత్యాసమాగతాః । తత్సర్వంకధితం తేనయజ్ఞాతంచయధానిశి॥
విద్వాంసోయాగసాక్షాత్సజ్జానిభిః ప్రవాదినిః । తస్మక్తిం నైవపశ్యంతిపశ్యంతశ్చాస్త్రునందయాన్ ॥ ౩౭ ॥ తత్సన్మైవ
మూర్ధ్నివాక్యంతస్మక్తానాపీతందరం గోకర్ణః స్తంభనంపక్రమాగ్యవేగస్యచైతదా ॥ ౩౮ ॥ తుభ్యంసమోజగత్సాక్షిమూర్ధ్ని
హిమమక్రీహేతుకం ॥ ౪౦ ॥ తచ్చృత్యామారతస్మాగ్యంస్ఫుటమిత్యభ్యుభావత ॥ శ్రీమద్భాగవతాస్త్రుక్తిస్సప్తాహేవాచ
నంతురుః ॥ ౪౦ ॥ ఇతిసూర్యవచస్సన్దేవధర్మరూపంతుమిత్రతం సర్వేబ్రహ్మస్య త్మేనక ర్తవ్యం సుకరంతిదం ॥ ౪౧ ॥ గోక
ర్ణోనిశ్చయంకృత్యావాచనార్ధంప్రవ ర్తితిః । తత్రిసంశ్రవణార్థాయదేశ గ్రామాజ్జనాయయః ॥ ౪౩ ॥ పంగ్యంధవద్ధమం
దాశ్చ తేషివాపక్షయాయవై సమాజస్థమహానాథో దేవవిన్ద్యయకారకః ॥ ౪౪ ॥ యద్వై వాసనమాస్థాయగోకర్ణకదయత్ర
ధాం । సప్రసేవితదాయాతఃస్థానంపశ్యంతి తస్తః ॥ ౪౫ ॥ సప్రగంధియంతతత్రాపశ్యంతీ-చకముచ్చి శ్చతః తస్మాదచ్చి
ద్యమామిత్యశ్రవణార్ధంస్థితోహృసా ॥ ౪౬ ॥ వాతరూపస్థితం క్రమశఃకోమంతమావితత్ ॥ వైష్ణవంబ్రాహ్మణముఖ్యంశ్రో
తారంపరికల్పనః ॥ ౪౭ ॥ ప్రథమస్కందధతఃస్వప్రమాఖ్యానంధేమజోకరోత్ ॥ దినాంతెరక్షితాగాధాతిచాచిత్రంబహువ
హ ॥ ౪౮ ॥ వంశైకగ్రంధిభేదోమాత్మశబ్దంపశ్యతాంసతాం । ద్వితీయేష్మీతధానాయంద్వితీయగ్రంధిభేదనం ॥ ౪౯ ॥ తృ
తీయేష్మీతధానాయంతృతీయగ్రంధిభేదనం । ఏవంసప్రదినైర్వంశసప్రగంధిభేదనం ॥ ౫౦ ॥ కృత్యావద్భావశ్చసంధ
శ్రవణాత్ప్రేతతాంజహా । దివ్యరూపధరోజాతోతులసి దామమండితః ॥ ౫౧ ॥ వీతవాసాఘనశ్చామోమకుటికంబలాన్వితః ।
ననామభ్యావరంసద్యోగోకర్ణమితచాబ్రవీత్ ॥ ౫౨ ॥ త్వయాహంమోచితోబంధో కృపయాప్రేతకత్తలాత్ ॥ ధన్యాభాగవ
తీమార్తప్రేతపీడావిదానిశి ॥ ౫౩ ॥ సప్తాహోవతధాధన్యఃకృష్ణలోకపలప్రదః । కంఠంతేనస్త్వపాపానిసప్తాహాశ్రవణేనతే॥
అస్మాకంప్రళయంసద్యఃకథాచేయంకరవ్యతి । అర్ధగంతుమ్కంఠఘోషాంబాజ్ఞనఃకర్తృభిఃకృతం ॥ ౫౪ ॥ శ్రవణంవిదహేత్వా
పంచావకఃసమీధోయథా । అస్మిన్వైభార తేవద్దే సూరిభిర్వేదనంసది ॥ ౫౬ ॥ అకథాశ్రావిణాంపుంసాంసంఖ్యలంజస్త్రీర్ని
తం ॥ కింమోహతోరక్షితేనసుపుష్టేనబలియాసా ॥ ౫౭ ॥ అద్యువేణశరీరేణశశికాస్త్రుకథాంవివా । అస్మిన్దంభంస్నాయుబ
ద్దంమాంసశోణితలేపితం ॥ ౫౮ ॥ వర్షావనవర్షంధర్మంధంపాత్రంమూత్రపురీషయోః జరాతోకవిపాకార్తంరోగమందిరమా
తురం ॥ ౫౯ ॥ దుష్కృతుర్ధర్మంధర్మంసదోషంతటభంగురం । కృషిమిద్భ్యస్తంసంజ్ఞాంతంశరీరమిత్యర్థితం ॥ ౬౦ ॥ అస్థిరేణస్థి
రంకర్తృకుతోయంసాధయన్వహి ॥ యత్ప్రాతఃసంస్కృతంచాన్తంసాయంత్యపిసశ్యతి ॥ ౬౧ ॥ తదియరసంప్రప్తకాయ
కానామనిత్యతా ॥ సప్తాహాశ్రవణాలోకప్రాప్త్యైకేకేటపారిః ॥ ౬౨ ॥ అతోదోషనివృత్తర్థమేవదేవహిసాధనం । బుద్ధ్య
దాఇవతోయమమశకాఇవంతుభు ॥ జాయంతేమరణాయైవకథాశ్రవణవజ్జితాః ॥ ౬౩ ॥ జడస్యశుక్ల-వంశస్యయత్రగ్రం
ధిభేదనం । చిత్రంకిముతదచిత్రగ్రంధిభేదకథాశ్రవాత్ ॥ ౬౪ ॥ భిద్యతేవృషయగ్రంధిభిర్వృషం తసర్వసంశయః ॥ షీయం
తేచాన్యకర్తృణిసప్తాహాశ్రవణేకృతే ॥ ౬౫ ॥ సంసారకర్తమాలేపప్రక్షాళనపటియసీ ॥ కథాతీర్థేనతేచిత్రేముక్తింవబుధైః
స్వృతా ॥ ౬౬ ॥ ఎవంబ్రువతినై తస్మిన్విమానమగమత్తదా ॥ వైకుంఠరాసిభిర్యక్తంప్రస్ఫురద్దీప్తిమండలం ॥ ౬౭ ॥ సర్వేషాం
పశ్యతాంభజేవిమానంధుంధులీనుతః । విమానైవైష్ణవాస్త్రిత్యగోకర్ణవాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౬౮ ॥ * గోకర్ణ ఉవాచ * అత్రై
వబహవస్సంత్రితోతారోమమనిర్వలాః । అస్థితాసివిమానానిసతేషాంయగవత్పుతః ॥ ౬౯ ॥ శ్రవణంసమభాగససర్వేషా
మివాద్యశ్యతే । ఫలభేదఃకుతోజాతఃప్రబ్రువంతుహరిషీయాః ॥ ౭౦ ॥ * హరిదానాఢీమః * శ్రవణస్యవిభేదఫలభేదోవిసం
స్థితః । శ్రవణంతుకృతంసర్వైర్వృతధామనంకృతం ॥ ౭౧ ॥ ఫలభేదస్తతోజాతోభజనాదవిమానద । సప్తరాత్రమబోమైవ
వప్రేతేనశ్రవణంకృతం ॥ ౭౨ ॥ మననాదితథా తేనస్థిరచిత్రైకృతంభృశం । అద్యభంహతంజ్ఞానంప్రమాదేనహతంశుతం ॥
సందిగ్ధాహిహతోమంత్రోవ్యగ్రచిత్రోహతోవజః । అవైష్ణవోహతోదేశోహతంత్రాధమచాత్రకం ॥ ౭౩ ॥ హతమత్రోత్రియ
దానమనాచారహతంకుటు ॥ విశ్వసోగురువాక్యేషు సస్మిన్విమానైర్వేదభావనా ॥ ౭౪ ॥ మనోదోషజయశ్చైవకథాయాంసి
శ్చలామతిః । ఏవమాదికృతంశైవాస్థితదావై శ్రవణేవబలం ॥ ౭౬ ॥ పునశ్చృవాం తేనర్వేషాం వైకుంఠేవసత్తిగ్రంసం గోకర్ణ
తవగోవిందోగోలోకదాస్యతిస్వయం ॥ ౭౭ ॥ ఏవమక్వాన్యయస్సర్వేవైకుంఠంపారిశ్రవణాః । శ్రావణేమాసిగోకర్ణఃక
థామూఢతధాపునః ॥ ౭౮ ॥ సప్తరాత్రవతీంసూయఃశ్రవణంవైఃకీకృతంపునః । కథాసమాప్తాయైజ్ఞాతంశ్రూయతాంతవృ
నారద ॥ ౭౯ ॥ విమానైస్సహభ్యైశ్చహరిరావిర్భూహవహా । జయశబ్దానమశ్చద్వాస్త్రతానన్దహవస్తదా ॥ ౮౦ ॥ పాంచజన్య
ధ్వనింవక్రకూర్మాత్తత్రస్త్వయంహరిః । గోకర్ణంతుసమానింగా కరోత్స్వస్వవృశంహరిః ॥ ౮౧ ॥ శ్రోత్రియాసన్యాకేఘనశ్చా
మాన్వీతకాశేయవాసనః । కిరీటినఃకుండలినస్తదావక్రహరిఃక్షిణాత్ ॥ ౮౨ ॥ తద్యగమయేన్రితాజీవాఅశ్వచాలదాలజాత
యః । విమానైస్సాపిత్వాస్మిగోకర్ణశ్చపక్షాతదా ॥ ౮౩ ॥ ప్రేక్షితాహరిలోకతేయత్రగచ్ఛంతియోగినః । గోకర్ణేనససోపా

లోగోలోకంగోపవల్లభం ॥ ౮౮ ॥ కధాశ్రవణతఃప్రీతోసిర్వయాభ క్తవత్సలః । అయోధ్యావాసినఃపూర్వంయధారామెగ
 శంగతాః ॥ ౮౯ ॥ తథాకృష్ణేనతేనీతాగోలోకయోగిదుర్లభం । యత్రసుర్యస్థసోమస్థసిద్ధానానగతికదా ॥ తలూకం
 పీఠతాపైత్యశ్రీమద్భాగవతశ్రవాత్ ॥ ౯౦ ॥ బ్రూహద్య తేకింఘట్యం దముజ్జ్వలం పదహాయజ్ఞానకధాసుసంచితం । కర్ణే
 సగోకర్ణ కధాక్షరోద్వైఃపితృత్వ తిగర్భగతానఘాయః ॥ ౯౧ ॥ వాతాంబుపర్ణాశనదేహశోషణైః ప్రభోధిత్ ॥ ౯౨ ॥ స్థిరకాలసం
 చిత్తేః । యోగైశ్చసంయతినతాంగంవై సప్రాహగాధాశ్రవణేనయాంతియాం ॥ ౯౩ ॥ ఇతిహాసమిషంభుగ్ధంశాండిలోగ్ధ
 మిమనీశ్వరః । సదతేచిత్రకూటస్థాబ్రహ్మనందపరిపుత్రః ॥ ౯౪ ॥ ఆభ్యాసమేతత్పరమంపవిత్రం శ్రవణంసంకృతైః విదిదహేదఘో
 ఘం । క్రోధైర్దైర్యముక్తంపితృత్వప్రీతమావహాన్తిత్వంసుపారాదపునర్భవః ॥ ౯౫ ॥ ఇతిశ్రీపద్మపురాణేషుభక్తగోడేశ్రీభాగ
 వతమహాత్మ్యేగోకర్ణవల్లభసంనామపంచమోఽధ్యాయః * * * * *

అధతేనంప్రవత్సోమసప్రాహాశ్రవణేదింసహయైర్వసుభిశ్చైవప్రాచయసాదోవిధిస్సృతః ॥ ౧ ॥ దైవజ్ఞంతుస
 మాహూయమాహూర్తంపుష్పగృతయత్తత్ ॥ వివాహేయాద్యశంవిత్తం తాదృశంపరికల్పయేత్ ॥ ౨ ॥ సభస్యజ్యోతిసోర్జావ
 మాగః శ్రీర్జనుశిర్విభం । ఏతేమాసాఃకధారమ్యేశోభ్యుదాంమోక్షసూచకాః ॥ ౩ ॥ మాసానాంవిగ్రహేయానితానిత్యా
 జ్ఞానిసర్వధా । సహాయాశ్చైతరేచాత్రకర్తవ్యాఃసోద్యమాశ్చయై ॥ ౪ ॥ దేశేదేశేతధాసోయంవారాప్రేష్యాప్రయత్నతః ।
 భవిష్యతికధాచాత్రఅగంతవ్యంకటమ్బుధిః ॥ ౫ ॥ సూరేచారికధాఃకేచిద్సూరేచాద్యుత్తీర్ణనాః । శ్రీయశ్శాస్త్రాదాయోయై
 చతేమాంబోధాయతోభవత్ ॥ ౬ ॥ దేశేదేశీరకాయైవైష్ణవాఃకీర్తనోత్సుకాః । తేష్వేవపత్రంప్రేష్యంచితలైఖనమితిరీ
 తం ॥ ౭ ॥ సతాంసమాజోభవితానస్తరాత్రంమదుర్లభః । అభూర్వరసరూప్రైవతధాచాత్రభవిష్యతి ॥ ౮ ॥ శ్రీభాగవతపీఠయా
 వహనాయరసలంకః । భవంతశ్చతధాశీఘ్రిమాయాతప్రేమతత్పరాః ॥ ౯ ॥ నావకాశఃకదాచిచ్ఛెద్యెనమాత్రంతధాపితః ।
 సర్వధాగమనంకార్యంక్షణోత్త్రేగవసుదుర్లభః ॥ ౧౦ ॥ ఏవమాకారణంతేమాంకర్తవ్యంవినయెనచ । అగంతుకానాంసర్వ
 మాంవాసస్తానానికల్పయేత్ ॥ ౧౧ ॥ తీరేవాపివసేవాపిగృహేవాశ్రవణంక్షుతం । విశాలావస్థాదక్షతకర్తవ్యంతత్రధాన్త
 లమ్ ॥ ౧౨ ॥ శోధనంసూర్జసంఘామర్జనంసంధాతుమండనమ్ । గృహాపసర్గరమద్భక్త్యహంకారేణేవేతయేత్ ॥ ౧౩ ॥ అ
 ర్యాకృంఛాచాతోయత్తాదాస్త్రీభూప్రేషయేత్ ॥ కతకవ్యోమండపంబోధ్యైః కదలిఖండమండితః ॥ ౧౪ ॥ ఫలభవద
 త్రైర్విష్యగ్నితావేనవిరాజితః । చతుర్దిక్షుద్వజారోపబహుసంపద్యిరాజితః ॥ ౧౫ ॥ ఊర్వంసంపైవలోకాశ్చక్తల్పనియాన్వి
 స్తరం । తేమప్రాపిరక్తాశ్చస్తాపనియాఃప్రబోధ్యతః ॥ ౧౬ ॥ పూర్వం తేమామాసనానికర్తవ్యానియతోత్తరమ్ । వక్తృశ్చపి
 తేదాదివ్యమానంపరికల్పయేత్ ॥ ౧౭ ॥ ఉదబ్జభోభవేత్పక్వాశ్రోతావైప్రాబ్జభస్తదా । పౌబ్జభశ్చేద్యేద్యక్వాశ్రోతా
 చోదబ్జభస్తదా ॥ ౧౮ ॥ అధవాపూర్వదిక్ష్యోయాపూజ్యభజకమద్యతః । శోభిత్యాదామాగమోక్త్యాదేశకలాదికావిదైః ॥
 విఙ్క్తోవైష్ణవోవిభోగేదశాశ్రుతిపితృకృత్ । ద్వాష్టాంతశుశలోధీరోవక్తాకారోగ్నినిస్సృహః ॥ ౧౯ ॥ అనెకధర్మవిభాగౌతాః
 స్త్రైగణాపాచందవాదినః । శుకశాస్త్రుకధోచ్చారేత్యాశ్చ సైయదీపండితాః ॥ ౨౦ ॥ వక్త్రపాద్వేసహాయార్థమన్య
 స్తావ్యస్తధావిభః । పండితఃసంశయచ్చైత్రాలోకబాధవత్పరః ॥ ౨౧ ॥ వక్త్రాగ్నేరంప్రకర్తవ్యందినాదర్యాకృతతాప్రయః ।
 అరుణోదయసానర్వర్యశాంసంస్థానంసమాచరేత్ ॥ ౨౨ ॥ నిత్యంసంక్షేపతత్కృత్యానంధ్యోగ్యంసంప్రయత్నతః । కధా
 విఘ్నవిఘ్నతాయగణనాధంప్రభూజయేత్ ॥ ౨౩ ॥ పితౄణాంసంతర్వ్యశుద్ధర్తంప్రాప్యత్తంసమాచరేత్ । మండలంప్ర
 కర్తవ్యంతత్రప్రావీర్యచరిస్తదా ॥ ౨౪ ॥ కృష్ణమద్భక్త్యమంత్రేణాచరేత్సూజావిధింక్రమాత్ । ప్రభక్షిణసమస్కారాన్నాజాం
 తేస్తుతిమాచరేత్ ॥ ౨౫ ॥ సంసారసాగరెమగ్నంధీసంమాంకరుజ్ఞానిధాకర్తవ్యమోహగృహేతాంగంమామధర్మభవాన్తదాత్ ॥
 శ్రీమద్భాగవతసాక్ష్యపితృతాపూజాప్రయత్నతః । కర్తవ్యావిధినాప్రీత్యాధూపదీపసమస్తతా ॥ ౨౬ ॥ తతస్తుశ్రీఘంధ్యత్యానమ
 స్కారంసమాచరేత్ । స్తుతిసంప్రస్తుతేనకర్తవ్యాకేవలంతదా ॥ ౨౭ ॥ శ్రీమద్భాగవతాభ్యోయంప్రత్యక్షకృష్ణసవహా
 స్తీకృతోసిమయానాధముక్తగర్భవసాగరి ॥ ౩౦ ॥ మనోరధోమదీయోయంనఫలస్సర్వధాత్వయా । నిర్విఘ్నైవైవకర్తవ్య
 దాసోహంతవకేతవ ॥ ౩౧ ॥ ఏవందీపవఃపత్రిక్వావక్తారంచాధర్మాజయేత్ । సంఘావ్యవస్థాసాధానిపూజాంతేతం
 చనంస్తవేత్ ॥ ౩౨ ॥ శుకరూప్రపబోధజ్ఞసర్వశాస్త్రవిశారద । ఏతత్ప్రధానకాశేనమదజ్ఞానంవినాశయ ॥ ౩౩ ॥ తదగని
 యమఃపశ్యేత్కర్తవ్యశ్శ్రేయసేమదా । సప్తరాత్రంయధాశక్త్యాధారణీయస్సవహా ॥ ౩౪ ॥ ఋణంపంచపాపాగ్ణాం
 కధాభంగమస్తయేత్కర్తవ్యంతైర్విరితాభ్యోద్ధావతాశ్రవద్యయా ॥ ౩౫ ॥ బాగ్యక్షానైస్త్వనాంశ్చన్యాకృతభాశీర్త
 నకారిణః । నతాన్విస్తంభాజ్జడతాజ్జస్త్వయమానసమాచరేత్ ॥ ౩౬ ॥ లోకవిద్భిదనాగరభుక్రచింతాంఘ్యదస్యచ । కధాచి

తస్యైవమతిస్థులభేత్సలము త్రమం || ౩౭ || అసూర్యోపయమారభ్యసార్థత్రిప్రహారాంతికం | వాచసేయూకధానమ్యక్ధీరకం
 రంసుధిమతా || ౩౮ || కధావిరామఃక రస్యోమధ్యోహృషుంటికాద్వయం | తత్కథామనుకార్యంనై త్రనంనైష్లతైస్త
 దా || ౩౯ || మలమూత్రజయార్ద్రంహిలఘ్నాహరస్సుభావహః | హవిష్యాన్వైనిక ర్వ్యోహ్యోకవారంకధారితా || ౪౦ || ఉ
 పామ్యసప్రరాతంవై శక్తిశ్చైచ్చ్యుణయూ శదా | ఘృతపానంవయోపానంశ్చ త్వానైశ్చ్యుణయూత్సుఖమ్ || ౪౧ || పరాహ
 రేణవాశ్రామ్య మేకభ కైవవాపునః | సుఖసాధ్యం భవ్యై త్తైర్వప్యం శ్రవణాయతే || ౪౨ || హోజనంతువరంమన్యైక
 ధాశ్రవణకారకమ్ | నోపవాసోవరః ప్రోక్షకభావిష్కృకరోయి || ౪౩ || సహాహా క్రలినాంప్రంసాంనియమోకశ్చ ణ
 నారద | విష్ణుదీక్షావిహీనానాం నాధికారికధా శ్రవే || ౪౪ || బ్రహ్మచర్య మధస్సు ప్తిః పతా శల్యం చదోజనమ్ |
 కధాసమాప్తౌఘ క్తిం చకుర్యాన్పి త్యైర్వం కధా వ్రతి || ౪౫ || ద్విదళం మధుతైలం చగిరిష్ఠాన్మం తిథై వచ | భావ
 దుష్టంపర్శ్య పితంజవ్యస్త్విత్యం కధావ్రతి || ౪౬ || కామంకో ధంమదంమానంమత్సరంలభేనైవచ | దంభం మోహం
 తధాద్వైషంధూరయైశ్చ కధా వ్రతి || ౪౭ || వేదవైష్ణవవిహి శాంగురుగో వ్రతినాంతధా | శ్రీరాజమహతాంసిం
 డాంవర్తయెద్యైకధావ్రతి || ౪౮ || రజస్వలాంత్యజమిచ్చ శతవ్యాగతైస్తధా | ద్విజద్విడ్యదబాహైశ్చనైవదేవ్యైకధా
 వ్రతి || ౪౯ || సత్సంశౌచందయాంమానమహ్నరనవియంతధా | ఉదారమానసంతద్వై దేవంకర్యా త్కథావ్రతి || ౫౦ ||
 దరిద్రశ్చతుయారోగీనిర్వాగ్యైపావకర్తృకా | అనపత్యో మోక్షకామశ్శుణయూచ్చకధామిమామ్ || ౫౧ || అభిష్యాకాక
 వంధ్యాశ్రవంధ్యాయావమృతార్థకా | నవదర్శనాయానారితయాశ్చావ్యవప్రయత్నతః || ౫౨ || ఎతేషువిధివాశ్చావైతదక్ష
 య్యైతరంభవై | అత్యుత్తమాకధావిష్యాగేతియజ్జవలప్రదా || ౫౩ || ఏవంకృత్వా వ్రతవిధిముద్యాపనమధావరేత్ | జ
 న్నాష్టమీవ్రతవివక ర్వప్యంఫలకాంక్షిభి || ౫౪ || అసింహనేషుభక్తైషుపాద్యోనోద్ధ్యాననాగ్రహః | శ్రవణేనైవప్రతాస్తై
 నిస్కామాన్వైష్ణవాయతః || ౫౫ || ఏవంనగాహయజ్జైస్త్విన్మ నూ పైశ్రోత్పభిస్తధా | పున్రకస్య వచ క్తశ్చపూజాకార్యా
 తిభి క్తితః || ౫౬ || ప్రసాదతులసీమాలాశ్రోత్పభ్యశ్చాన్యధదీయతాం | మృదంగతాలలితంక ర్వప్యంకీర్తనంతతః || ౫౭ || జయ
 శబ్దంపమశ్శబ్దంశంఖశబ్దంశకారయేత్ | షోషేహ్యాయావకభ్యశ్చ విత్తమన్మంచదీయతామ్ || ౫౮ || విరక్తశ్చైవచేన్ద్రీ
 తాగితావాచ్యావరైహని | గృహస్థశ్చైతదాహూయక ర్వప్యైకర్తృశాంతయే || ౫౯ || ప్రతిశోకంచబాహుయాద్విధినాద
 శమస్యచ | పాయసంమధునస్పృశ్య తిలన్నాదికసంయుతమ్ || ౬౦ || అథమాహవనంకుర్యాద్ధాత్రాన్యసనమాహితోశన్త
 యత్యాత్మరాణస్యపరమస్య చతత్త్వతః || ౬౧ || హూమాశక్త్యైభోహామ్యందద్యా త్సంస్మరిస్తయే | వానాచ్ఛి ద్రసిరో
 ధార్థంస్యానతాధికతాఖ్యయోః || ౬౨ || దోషయోఃప్రశమార్థంచవరెన్నామనమాస్రకిం | తేనస్యాత్సంఫలంసర్వంనా స్త్య
 స్తాదధికంయతః || ౬౩ || ద్వాదశకల్పాస్త్రాన్వ శ్చాన్యో జయేన్మధుపాయస్యైః | దద్యాత్సున్లగ్నభేనువచ్రతపూర్వత్వహే
 తవే || ౬౪ || శక్త్యైవలత్రయమితంస్య ర్పిసింహంవిధాయచ | తత్రాస్యపున్రకస్తాప్యంలిఖతంలితాక్షరమ్ || ౬౫ || సంపూ
 జ్యావాహనాద్యై స్థుదపచారైఃసదక్షిణం | వస్త్రపురాహణంధాన్యైఃపూజితాయయతాత్మన || ౬౬ || అచార్యాయసు
 ధీర్వత్సాము క్రస్యాన్విధ్యవబంధస్యైః | ఏవంకృతేవిధానైవసర్వపాపనివారణే || ౬౭ || ఫలదంస్యాత్మరాణంతుశ్రీమద్భాగవ
 తంశుభం | ధర్మకామార్థమోక్షాణాంసాధనం స్యాన్మనంశయః || ౬౮ || * కుమారాక్షిణిః * ఇతితేకధితంసర్వంకింహూ
 యశ్రోతుమిచ్చసి | శ్రీమద్భాగవతేనైవభక్తిమైక్తికీర్తితే || ౬౯ || * సూతఉవాచ * ఇత్యుక్త్యాతేమహాత్మనః | ప్రోచుర్భా
 గవతీకధాం | సర్వపాపహరంభక్త్యాంబుక్తిమైక్తిప్రదాయసిమ్ || ౭౦ || శృణ్వతాంసర్వధూతానాంసహాచాంనియతా
 త్తనాం | యధావిధితోదేవంతుప్తుప్తుపురహితేమమ్ || ౭౧ || పదంతేజ్ఞానైవ రాగ్యభక్తీనాంపుష్కతాపరా | తారణ్యం
 పరమంచాహుత్సర్వహూతమనోహరమ్ || ౭౨ || నారదశ్చకృతాగ్రోహతేస్థిభ్యైయమనోరథైః | పులకికృతసర్వాంగఃపర
 మానందసంభృతః || ౭౩ || ఏవంకధాంసమాకర్ణ్య నారదోభాగవత్ప్రియః | ప్రేమగదగదయావాచాతాననావశ్య తాంజ
 లిః || ౭౪ || * నారదఉవాచ * ఘనోన్మస్త్వినుశ్చహేతోన్మిభవద్వికరకుణావరైః | అద్యమిభగవాన్కలభిఃసర్వ పాపహరో
 హరిః || ౭౫ || శ్రవణంసర్వధర్మైర్భ్యావరంమన్యేతపోధనాః | నైకుంభస్తోయతఃకృష్ణఃశ్రవణాదగ్గన్యలిభ్యతే || ౭౬ || * సూ
 తఉవాచ * ఏవంబ్రువతివైత త్రనారదైవక్షమాత్తమ్ | పరిద్రమక్షసమాయాతఃసుకోయోగేశ్వరస్తదా || ౭౭ || తత్రా
 యయాహోషతపాక్షిస్తదావ్యాసాత్ప్రజ్ఞోజ్ఞానమహాబ్ధిపరబ్రహ్మః | కధావసానెనిజలాభపూర్వః ప్రేమావరణభాగవతంకినై
 శ్చనైః || ౭౮ || దృష్ట్వాపదస్యాగిపరమౌరుతేజసంసద్యస్యమద్రాదయదదుర్హ హసనం | శ్రీత్యామరర్చిస్తవపూజయిత్సుఖంస్త్రి
 తోవదత్సంశ్యణతామలాగిరం || ౭౯ || * శ్రీనారదఉవాచ * ఘ్రిగమకల్పతరోగ్గృతఃపలంశుతమఖాదమృతద్రవసంయుతం | పి
 బభేభాగవతంరసమాలయంముపమౌత | సులరస్మికాభువిభావృతాః || ౮౦ || ధర్మఃప్రోజ్ఞితత్త్వోన్మైత్రపరమోనిర్వత్సరాక్షిం

సతాంవేష్యంవా ప్రవమత్రవస్తువిశదంతాపత్రయూన్మలం । శ్రీమద్భాగవతమహామహిమకృతేకింవాపనైరిశ్వరిస్సర్వో హృ
 ద్యవరుహ్య తే ॥ త్రకృతిభిశ్చ త్రూషభిస్తత్త జాత్ ॥ ౮౧ ॥ శ్రీమద్భాగవతంపురాణలిలకంయదైష్టవానాంధనయస్తి
 న్నా రమహంస్య మేవమలం జ్ఞానంపరంగీయతే । యత్రజ్ఞానవిరాగభక్తిసమీతం నైష్కర్మ్య మావిష్కృతం తచ్చు
 బ్ధాప్రపరస్య చారణపరోభక్త్యా విముచ్యేన్నరః ॥ ౮౨ ॥ స్వర్గసత్వే వత్తలాసైవైకుంఠేనాస్త్రియంరజః । అతఃపిబం
 తుసద్భాగ్యమామామంబతకర్మ చిత్ ॥ ౮౩ ॥ సూతఉవాచ ॥ ఏవంబుధాజేనతివాదరాయణేమగ్నేసభాయాంహరి
 రావిరాసీత్ । చక్రేష్టావల్య భవశల్లనాదిభిర్వృతఃసురర్షిస్తమపూజయచ్చతా ॥ ౮౪ ॥ పృష్ట్యాద్రసన్నం మహదాసశ
 హరిం తెనక్రిరేత్తేర్నసమగతస్తదా । భవోభవాన్యాకమలాసనస్తుతత్రాగమన్విర్రసదర్శనాయ ॥ ౮౫ ॥ ప్రహ్లాదస్తాలధారి
 తరలగతితయాహోదవః కాంస్యధారి వీణాధారిసురర్షిః స్వరకుశలతయారాగకర్తృబువోధూత్ । ఇంద్రోవాదీన్నృపం
 గంజయజయసుకరాః కీర్తనతేకుమారాయత్రాగ్రభావవక్తారసవిరచనయావ్యాసపుత్రోబహూవ ॥ ౮౬ ॥ సనర్మమధ్యై
 తికమేవతేతదక్త్యా దికానాంపటవత్పుతేజసాం । అతేకింకీర్తనమేతవీర్యహరిః ప్రసన్నోపివహోబ్రవీత్తత్ ॥ ౮౭ ॥ మ
 త్ప్రవరంభాగవతావ్యుద్యం పీఠకేధాకీర్తనతోస్తి సాంప్రతం । త్రుప్తేతిచిద్వాక్యమతిప్రసన్నాః ప్రైమాద్యైచితా హరి
 మూచిరతే ॥ ౮౮ ॥ సగాహగాధానుచరర్షభకైర్భిస్త్రియాభావ్యమతిప్రయత్నాత్ । మనోరథోయంపరిపూరణీయస్త
 థేతిచాక్వాంతరధీయతాచ్యుతః ॥ ౮౯ ॥ తతోనమత్తత్సరణేమచారదస్తధాతుకాదీనతాపసాంశ్చ । అధ్రప్రహృష్టాపరి
 నష్టమోహఃసర్వేయయఃపీతకధామృతాస్తే ॥ ౯౦ ॥ భక్తిఃసుతాభ్యాంసహరక్షితాసాశాస్త్రస్యకీయేపితదాకుశలః । అతో
 హరిర్భాగవతస్ససేవనాచ్చిత్రంసమాయాపిస్తవ్వవానాం ॥ ౯౧ ॥ వారిద్యైదుఃఖిద్వారహితానాంమాయాపికాచిపరిమ
 ర్జితానాం । సంసారసింధౌపరిపాతితానాంక్షేమాయస్తే భాగవతంప్రగల్భతి ॥ ౯౨ ॥ శౌనకఉవాచ ॥ కుశోక్తంధా
 రాజ్ఞానోక్తేనకదాపునః । సురర్షయకదాబ్రాహ్మ్యైర్నిర్ధిమనంశయంక్షీయం ॥ ౯౩ ॥ సూతఉవాచ ॥ ఆర్యన్సర్వమా
 త్త్రింశద్వర్షాధికగతేకతా । నవమీతాంసభస్యైవకధారంభంశుకొకౌత్ ॥ ౯౪ ॥ పరిక్షిచ్చగ్రహణంతేవకలౌవర్షశ్చద్యయే ।
 శుద్ధశుచోనవమగ్నంబధేనుజోధయత్రధాం ॥ ౯౫ ॥ తస్మాదపికలౌప్రాప్తైత్రింశద్వర్షశతేనతి । ఊహయూర్దైవేతేవతేనవ
 మ్భ్యంబ్రహ్మణస్యతాః ॥ ౯౬ ॥ ఇత్యేతత్తేనమాఖ్యాతం యత్యుష్టహంత్యేయానమ । కలౌభాగవతీవారాధవరోగవిनाశి
 నీ ॥ ౯౭ ॥ కృష్ణప్రియంసకలకత్వలనాశనంచముక్త్యైకపాతుమిభావ్యేవిలాసకారి । సంతఃకధానకమిదంపిబతాదరేణలో
 కేహితార్థపరిశీలనసేవయాకిం ॥ ౯౮ ॥ స్వపురుషమపివీర్యపాశహస్తంవదతియమఃకిలతస్యకర్ణమూలే । పరిహరభాగవత్య
 ధానుమతాక్ప్రభురహమస్యృణాంసవైష్ణవానాం ॥ ౯౯ ॥ అసారసంసారేవిదయవిదసంగశులధియఃక్షణార్థంక్షేమా
 ర్థంపిబతశుకాధాతులనుధాం । కిమర్థంవ్యర్థంధౌప్రజతకుపథేకుత్సితకథేపరీక్షిత్యాక్షియచ్చగ్రహణతముక్త్యైకేధనః
 రహఃప్రవాహాసంస్థితశ్చిత్రేనరకధా । కంఠేనంబద్ధ్యతేయసస్తవేకుంఠప్రభుర్వవేత్ ॥ ౧౦౦ ॥ ఇతివరసుగుహ్యంస
 ర్వసిద్ధాంతసిద్ధంసపదినిగదితం తేశాస్త్రపుంజవిలాక్య । జగతిశుకకధాతోనిర్మలంనాస్తికించిత్ పిబపరిసుఖహేతోర్వాద
 శసంధసారః ॥ ౧౦౧ ॥ ఏతాంయోనియతతయాశ్చణోతిభక్త్యాయశ్చైవాంకధయతిశుద్ధవైష్ణవాగ్ని । తామ్యుగ్నిధికిర
 జాత్ఫలంలభేతేయాధార్థ్యాన్నపీమవనైమిష్యసాధ్యం ॥ ౧౦౨ ॥

ఇతిశ్రీవద్వపురాణేఉత్తరఖండేశ్రీభాగవతమాహాత్మ్యే

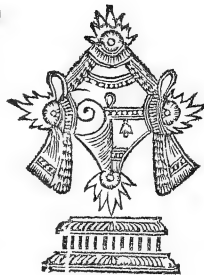
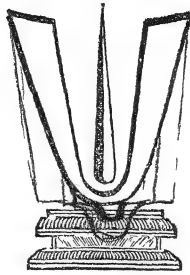
త్రవగవిధికధనంనామ పర్వో ౭ ధ్యాయః

హరిఃపిమ్మత్రకృష్ణార్పణమస్తు

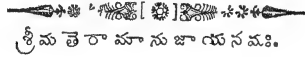

శ్రీరస్తు

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

శ్రీమతేరామానుజాయనమః.

శ్రీవీరరాఘవీయవ్యాఖ్యానహిత శ్రీమద్భాగవతమ్

ప్రథమస్తోత్రం ప్రథమోఽధ్యాయః

శుక్లాష్ట్ర రథరంపిష్ఠం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్ | ప్రసన్నవదనంధ్యాయే తస్యవిశ్వావశా న్దయే ||
యస్యద్విరదవక్త్రాద్యాః పారిషద్యాః పరశ్శతమ్ | విఘ్నం నిఘ్నంతి సరతం విఘ్నస్సంతమాత్రయే ||
మూలం || హా. ౧౦ ||

జన్మాద్యస్యయతోన్వయాదితరతస్యైవైవభిజ్ఞస్వరాప్తేనైవప్రహృద్యాదాయతికవయేమువ్యన్తయం
సూరయః | తెతోవారిమృదాయతోవినిమయోయత్రత్రిసగ్గోమృషాధామాన్వేససదానిరస్తకుశకం
సత్యం పరంధీచహ ||

వ్యాఖ్యా|| వదైవాత్స్వినుహుబలార్కతనయంవాత్మల్యవారాంసిధింశ్రీనైతేశగురుం శ్రీయఃపతిపిపాప్రార్కపారంప
రీమ్|| తుర్యంప్రహమశేషహేతుమజతస్యాజంతమత్సృజం దేవర్షిప్రవరంపరాశరసుతంవ్యాసంవన్తయోగకిమ్ || ౧ ||
శ్రీశైలిపూర్ణాదఖిలతిహాసపురాణజాలంసమవాచ్యయేన | పాప్రసద్విసంధర్మయతెవశిష్య భావంమునింలిత్యణఘాత్రయే
హమ్ || ౨ || శ్రీరామానుజయోగిపూర్ణకరణాపాత్రంసహాన్దంతతస్సంపాప్రప్రాఖిలవేదవిద్యమిఖిలాన్యోదాప్రమిడాన్వ్యా
కరోత్ || వేదాన్తాకరుకేశ్వరంగుణసిధింశ్రీసంప్లుచిత్తం గురుంవాగ్న్యం తంవరదంపవాగ్విజయజంవ్యాసార్యమిడిమ
హి || ౩ || శ్రీమద్భాగవతంపురాణమఖిలంవ్యాఖ్యాతృభిర్వ్యాకృతంవ్యాసార్యైర్వర్ణితరాజభావ్యపచసామర్థ్యంబుధానాం
ముచే | సుద్దానామపమాదృశామవగమాయాహంతదాదిచ్చితం పద్మానంసముపాశ్రితోవిష్ణుయంమత్సానంక్షమ్య
తామ్ || ౪ || తత్ప్రభవాన్పారాశర్యస్త్వసత్త్వాంభగవదం శేనావతిష్ఠోవాదరాయణోదేఖిలహేయప్రత్యసికకల్యాణగుణ
గణేనపరేణబ్రహ్మకావిరచితైస్త్రిన్దుగ్రహైస్తప్తపర్యంతైః దేవమనుష్య పశుపాదపశ్రీఘ్రంసభాతుర్వర్ణ్యగౌతురా
శ్రమ్యాదిభేదభిన్నైజగతితదుకత్వితతదారాధనాపయ క్తరణకశేబరాకచతుర్భుఖాదివరంపరాప్రసద్వితేనైవత్వసి
తరుంపప్రార్థకామమోక్షప్రయోగపాదపత్తయతత్సాధనావబోధ్యధీతవేదానపిన్వస్వ కర్తవ్యాననానుపర్తియద్ధ్యసుగుణ
ప్రపుత్తకర్తాసుగుణగర్భజన్తజరామదాదిసాంసారికదుఃఖోపహతాననవగతవేదార్థా జనానవలోక్యానుకమిభ్య

మనా ప్రదుష్టిజీవయిషయాతేషాంధురవహోగంప్రతిజన్మహితోపదేశేనమాతాపితృపహస్సీహ్యోగ్యతివత్సలతమంభాగ
 ద్వియాత్త కంవేదంవ్యాచిక్ష్వానిస్తావత్స్వశిష్టోభాగవతాజైబునామహస్తిశాపార్యభాగంవ్యాఖ్యాన్యస్వయముత్తర
 భాగంసమీచితైశ్చారీరీకనమైర్వాఖ్యానువాచియతే పూర్వభాగంబృంహణాత్కంపజ్ఞునమదత్సేనుపసేధం శ్రీమ
 హాభారతాఖ్యమిహసంసరితాయపాధాన్యనవేదాన్తాన్తోబృంహణాత్కంపీయద్భాగవతాఖ్యంపురాణరన్తంబిశీర్ష
 స్తాపిద్విదవతోపాననాత్తకంపజ్ఞుమాచరతిప్రథమశ్లోకేన॥ జన్మాదిత్యాదినామద్యపిశేచిదనంపురాణంశుకకర్తృకమి
 తివదన్తి-యద్యపిహోపనిషద్భాగంబృంహణంరేషుతత్తాపిసాత్త్వికతయోప్రత్యక్షశుత్యుగుణాదృతయాచప్రబలేషు
 ప్రబద్ధేషుమాసిద్ధపాత్రప్రత్యక్షశుత్యిభిష్టతమపజ్ఞుమతశుతప్రవర్తకభాగవదంశిపారాశర్యతనయపరమర్షిరచితంపురా
 ణంశ్రీమద్భాగవతమశేషజగత్పరిధితంపరమసిశ్శేరియసాభ్యర్థిభిరత్యస్తమహాదేయమయధాహిపాద్య అమృతీషంప్ర
 తిగాతమహోక్తం-అమృతీషశుకభృత్యంశృణుభాగవతంసదా॥పండ్వస్వముఖేపాపింబుదీప్యసిభవత్తుయమితిశ్రీవ్యాసార్య
 శ్రీసూక్తేశ్వరుకకర్తృకత్యమవగమ్యతే, తథాపి తత్రప్రణీతమిత్యగ్యప్రవర్తితమిత్యగ్య॥పారాశర్యేత్యగ్యత్యతేతేషేష-
 తనయతేనృతదిత్యాదిః,అన్యథైతత్పురాణస్థబహువచనపిగోధావత్తేః,తథాహితావదన్తి-వైవస్వతాన్తేతీయేఽధ్యాయే॥ఉత్తమశ్లోకచరితంవకారభాగవాన్మహి॥సిశ్శేరియసానులోకన్యతన్యంప్రస్థస్థయంసమాత్॥ తదిదంగాహయా
 మానసుతమాత్మవిదాంవర,, మితివ్యాసకర్తృకత్యంస్పష్టంప్రతియతేతథాశ్రీనారదస్యాజ్ఞయావితత్పురాణనిర్మాణం-
 తచ్చాస్తి-వైవస్వతాన్తేనృష్టిభవవిగ్రహే॥అవగోపితమంసామద్భక్తియోగమధోక్షత॥ లోకస్యాజ్ఞానతోవ్యాసశ్చక్రేసాత్వ
 తసంహితామితి,తేదాద్వితియేప్రథమేఽధ్యాయే-ఇకంభాగవతంనామపురాణంప్రస్తున్నతి॥ అధీతవాన్దాసపరాదాపి
 తుర్నైస్పాయరాదవామితి,శుశోకైరపితవదగమ్యతే,తథానవమద్వావినైవధ్యాయే-యస్యాం పరాశరాత్సాక్షాదవతి
 ర్లోహరైకలా-వేదగుప్తేమసింకృష్టాయతోహమిదమధ్యగామి॥హిల్వాన్వశిష్యావైలదిన్యగవాన్పాదరాయ-?మహ్యం
 పుత్రాయశాన్తాయచరంగువగ్మిదంజగావితినోక్తైశ్చేతదవగమ్యతే॥ఉదాహృతవ్యాసార్థశ్రీసూక్తిగతమేతాభిరేవా
 న్యపురాణరత్నప్రాసాహ్య, నుతవసోపాదేయస్యంచస్పష్టమనగమ్యతేఇతిపత్రాప్రాభాకగ్యోయత్తుః-పురాణాస్త
 రసంనాదకృతదనస్తరమేవస్పష్టిభవివ్యతి-అతగాయత్యుచక్రమత్సంప్రతియతేధీమహాత్మజితకేవదాస్తరైరకృతకృత
 నుపక్రమత్సప్తత్యభిజ్ఞానాత్-గాయత్యుచక్రమత్సంచాన్యసామైవపురాణేఉత్తరశ్లోకైః,గ్రన్థాష్టకేషాహసాసోద్యావద
 సున్దరమితి॥ హయగీసబ్రహ్మచిద్రాయత్రప్రతపప్రధా॥గాయత్యాగ్యవసూరమ్నాయత్రభాగవతంవిమరితి॥ త
 థాహోక్తంమాత్యై॥అరద్యయత్రగాంధ్రంతివర్ణితేనర్మవిస్తరః॥పుత్రాసురవదశ్చాన్యత్రభాగవతంవిమరితి॥ తత్ర
 జన్మాద్యన్యయత్రభజతారణత్యప్రతిపాదనేనతద్యసంపితృతద్వారఉక్తః-వేదాస్త్రసన్నిధింహ్యోతయతాయత ఇతిప
 దేనతచ్చద్వారధృత్సూచితః-సూరయత్యునేనవర్యోశద్వారఉక్తః॥ఉక్తంహిసర్వజ్ఞేసానితివివరణే,,వనైర్మయంచ
 రేణ్యంతవరాధ్యతారక్షురితాభి-తేనభిత్వాదినాదవశేద్వారఉక్తః-వ్యోతనస్సర్వభావానాంవ్యోతమానస్యయంస
 దా॥ అజ్ఞానసమిలంతుద్యౌశ్చితోక్త్యం,ద్యౌశ్చిత్తయోక,దోఅవభిద్వై,వ్యోతనఃప్రకాశికజన్మాదీత్యనేనవదేవతద్వారఉక్తః
 క్షిజగద్వాపారోహితేల్లిలా-ధావైత్వాగీనాభగతద్వారఉక్తః-భగవైవస్వమాఖ్యతంభిర్వయత్యభిలంకష్టమివత
 త్రయంక్రంస్వరాత్సవస్త్రీః,ప్రెరకత్వేనాద్వీహోదనంవ్యోతనమేధీమోధీరూర్వికాశ్యేష్టాప్రెరణంతప్రహూదనమి
 తిహితోక్తం,ఎవంప్రవర్తితయూదిశాగాయత్యుచక్రమత్సన్నిధిం అధవదానియోజ్యై-ప్రబలస్యవేదానాధోకబృం
 హణయావతాందర్శిరాంవ్యోతయతి-జన్మాదీతి,యతోవాఇమానియాతానిజాయస్తఇతివేదానాదృపిత్యభిజ్ఞానాత్తారిర
 కార్తవంగిహంచాత్రీవ్యోతయతి॥శారిరకత్వీతియమాత్రస్త్రియాదాపుమాదానాత్ శుత్యిర్తృప్తిగ్యానాదవపరంధీ
 నుహిత్యత్రబ్రహ్మత్యధ్యాహంబోధ్యః-అన్యవిదచిన్యనృజగతోయతోజన్మాదితంసత్యంపరంబ్రహ్మధీహీన్యన్యయః
 కారణంతుశ్శ్యేయఇతిత్రుతేతిభావః-ఎవమన్యేమామమియచ్చబ్దానాం-జన్మాదీతదగ్ధణంపిజ్ఞానోపమాపిహి-జన్మస్థితి
 యచన్యవదార్థః అతఏవనకుంత్వమేకవచనత్వంచ, అతద్గుణంపిజ్ఞానబహువిహిత్యేనృష్టికారణత్వాన్నిధితేధాన్తితి
 లయయోరేవాన్యవదార్థత్వేనజన్మాదీత్యబ్రహ్మద్వివచనాస్త్రైః,ఈదాదేద్వివచనం,,మితిప్రగృహ్యసంజ్ఞాయాంసన్ద్యభా
 వపసన్జ్ఞః-తద్గుణంపిజ్ఞానబహువిహితమైవజన్మాదీత్యయాజామనముదితానామన్యవదార్థత్వేజన్మాదీత్యబ్రహ్మబహువచనా
 న్తత్వావత్తే॥ జన్మసన్మాన్యవదార్థత్వంసమన్యమానవదార్థత్వంబవిదగ్ధం,జన్మప్రత్యేవతేనాగ్నిత్వాన్యవపత్తిశ్చ-అ

తోజన్మస్థితిలయసమాహారమస్యపదార్థంవివక్షిత్యా జన్మాదితిద్వగసంజ్ఞానబహువిహిఃప్రయుక్తః, తస్మాన్యపదార్థస్యగణావిశేషకానిసమస్యమానపదార్థాభియంతే, తెనాం- సమిత్యైకకారే, సంవిజ్ఞానంవిశేష్యఘాతాన్యపదార్థాస్తర్వావేనజ్ఞానంయచ్చ దృఢమప్రిహేద్యవక్తవ్యం త ఇత్యా దైర్ధ్యణసంజ్ఞానబహువిహిః-తద్వివరితశ్చిత్తగురిత్యాదిస్త్యతద్గణనంవిజ్ఞానః, యతోజన్మాదితద్గణనోగ్యతనజన్మాదికారణత్వం బ్రహ్మలక్షణంవివక్షితం, యతోవాగమానిత్యాగ్రహితప్రతిపాక్యంతస్య ప్రేక్ష్యతన్మ కైరవేకలక్షణవైరుద్ధ్యజన్మాదిపాతత్వసముదాయుపకలక్షణం - నతు జన్మకారణత్వస్థితికారణత్వంలయకారణత్వం తేష్యై కైకలక్షణం - అత్రహింసత్వంపరంబ్రహ్మధీషహిత్యైతావన్నాతోక్త్యాబ్రహ్మత్యన్యగూర్తహదాదితల్లపర్యాయత్వాధిధానేనప్రకృతిజీవాదిపరత్వస్యాపిసంభవా త్రైపామేవాత్ర్యైగుణత్వంప్రసక్తం- తన్మన్యదాసాంప్రత్యాయస్యబ్రహ్మణోనిరితీయబృహత్త్వంస్వరూపగుణబృహత్త్వంతదేవబ్రహ్మతల్లపరస్య త్రినిమిత్తంప్రకృత్యాదిమబ్రహ్మశబ్దస్తేషామరికప్రేతమత్తమత్రలక్షణమచ్యుతే || తత్రచైకైవే వసముదాయలక్షణేనత్యైయస్యబ్రహ్మణోనిరితీయబృహత్త్వలాభార్థరసవప్రకృత్యాదిత్వదాసాన్నావేకలక్షణత్వం-అన్యధాన్యస్థితికారణత్వమాత్రా త్రదనుకూలజ్ఞానశక్త్యాదిలాభేస్థితిత్యా ద్యనుకూలజ్ఞానశక్త్యాద్య లాభననిరితీయబృహత్త్వానీద్రిః నచత్రితయోక్తానపిమోచకత్వోపయోగిజ్ఞానశక్త్యాద్య లాభభితివాచ్యమ్ | మోక్షస్యస్థితియాన్యతరాస్తర్వాప్రత్యేనతతాగరణత్వేన్యైవతల్లాభాత్-స్థితిర్నాచూనిష్ఠపరిహరపూర్వకైవప్రాప్రయయానా- మోచకత్వంవతాద్యశమేవ-యదిచూయంమోక్షలక్ష్యై నికనాశియావభిష్ట తర్హియో నర్హ్యతః-యతఇతి సాకాపంచమి-నతుజ, యో ర్దుశ్చక్రతి, రిత్తిపాదానసంజ్ఞాయాంపఞ్చమీతరథానతిస్థితిప్రళయియోరనన్యాయస్థితి- జనిక ర్దుశ్చప్రకృతిగితిమాత్రేహింపకృతికబ్దికపాదానకారణవాచి-జాయమానస్యో పాదానకారణమపాదానసంజ్ఞకమితత్పూర్త్యాత్రాత్ - అత్రతత్కృతప్రతిహితాపాదానసంజ్ఞానిమిత్రపఞ్చన్యన్యపగమజన్మకారణత్వస్యలక్షణంప్రలాభేవ్యాదితల్లగూర్తాస్థితియకారణత్వస్యలక్షణత్వాలాభాత్తయోరనన్యాయస్థితివ-మోత్వ ర్ధపఞ్చ మ్యాంతుపాతత్వస్య నిమిత్తోపాదానసాధారక్యా త్రదన్యాయపపన్మ||తత్రభాగ్యసంధావిశేషతఃప్రాగవస్తామోగిత్వ ముపాదానత్వం- నిమిత్తత్వం నామకర్తృకత్వం-ఎవంచాత్రజగజ్జన్మాదీన్య గ్నియపాదానత్వనిమిత్తత్వరూపాభయవిధకారణత్వం బ్రహ్మణోలక్షణంవివక్షితం||ననలూకేమృతం-లాలయోద్విధిస్తయోరేకేపాదానత్వనిమిత్తత్వదగ్ధనాతల్లపక్షస్యాభయవిధకారణత్వమిత్యత్రాప్ర||అన్యాయాదితరతస్యకైవస్థితి-అర్థేషుకార్యఘాతేష్యర్థేషు దేవమనుష్యాదిః-అన్యాయాదనుప్రత్యేపాదానత్వం, ఇతరతోవ్యతిరేకాదనన్యయాత్ప్రకృతీభ్యుపసాభ్యాంవిలక్షణత్వేనతస్మిన్ప్రత్యయాపుగగేవావస్థానాన్నిమిత్తత్వంచైకమైన్యబ్రహ్మణిపపన్మమిత్యర్థః కులాలస్యార్థ్యై కైర్ద్రవీభ్యుపసాభ్యాంవ్యావస్థానాన్నిమిత్తత్వం, అచేతనాయాచ్యదస్తుగతిరేకాభావాన్మనిమిత్తత్వంబ్రహ్మణస్తుప్రత్యక్షాదిప్రమాణాన్తరానవగతస్య కేవలవేదానైకసమధిగమ్యయచిత్వలక్షణస్యోభయవిధకారణత్వోపయోక్తసాన్యజ్ఞ్యసర్వశక్తియక్తసాన్యన్యాయత్వంచైకయోద్యేదానైకాన్యమభయవిధకారణత్వోపపత్తిరితిభావజ్ఞానాన్తాన్యసర్వంభవ్యంబ్రహ్మ-బితదాత్మ్యమిదంసర్వం-అయమాత్మలబ్ధ-౩ త్వమసిత్యాదయోన్యాయప్రతిపాదకాః-తదైతత్-యోపుధివ్యాం తిష్ఠన్పుధివ్యా అన్యోయంపుధివినవేదయ్యగ్నిపుధివీకరయోపుధిమిదంయాయుతిత్యత్యన్యత్వో-న్యోయమాత్మనవేదయస్యాత్మాకరయత్యత్వంనన్యోయయతిత్యాద్యాః పృథిరైకప్రతిపాదకాః || యద్యా ||ఎవంవిధానామభయవిధకారణత్వనిర్వాహకాన్యాయత్వతిరైకప్రతిపాదకానాంఉభయవిధకారణత్వప్రతిపాదకానాం - సదేవసామ్యేదచగ్రహిణీదేకమేవాన్విసియంతేతత్తతగమ్యాన్యంప్రజాయేయసన్మలాసోన్యేమ్యాన్యస్యోప్రజాభిత్వాగ్నినాంపదేదాన్తరాం బ్రహ్మజ్ఞిప్రతిపాదకయాన్యాయాత్, అర్థేషు ఇతరతో-ఎన్యాయాత్ప్రకృతీభ్యుపసాభ్యాంభయవిధకారణత్వప్రతిపాదక త్వేనాన్యాయాభావాచ్ఛబ్రహ్మణోభయవిధకారణమిత్యర్థః || యథాబ్రహ్మస్వరూపగుణాదికంశాస్త్రైక్రికనమధిగమ్యంతద్బదుభయవిధకారణత్వంబ్రహ్మజ్యేవశాస్త్రైభ్యో-ఎవగతంనతుప్రకృత్యాదివీతిభావజ్ఞానస్థితేఅన్యాయాదిత్వనెనసమన్యయాధ్యాయప్రథమపాదార్థక్ష- ఇతరతఇత్యనేనప్రతిపాద్యర్థః||బ్రహ్మకారణమేవబ్రహ్మేవకారణమిత్యయోగాన్యయోగవ్యవచ్ఛేదకారణత్వంహింసమన్యయాధ్యాయసమర్థితం-పూర్వవ్యాఖ్యానేత- అనున్యత్వగిననుప్రతిభ్యామపాదానత్వనిమిత్తత్వనిర్వాహకాభ్యాంతుమభయవిధకారణత్వేనాధితేఅర్థాదేవప్రకృత్యాదీనామకారణత్వనిర్దేయోగాన్యయోగవ్యవచ్ఛేదావర్థాదేవసిద్ధ్యతః || యద్యా || సమన్యయాదా

భయవిధకారణత్వస్యబ్రహ్మణ్యసంగతేః, అధైమప్రకృత్యాదిషు, ఇతరతోసంగతేష్చ, బ్రహ్మణ్యవికారణత్వమత్యర్థః ॥ ఎకమేవాద్వితీయమృత్యువైసహకృత్యైషజగత్పతకమహాభయవిధకారణమనవగతం, తత్రప్రకృత్యాదిహాభయవిధకారణ తోవ్యవయక్తసర్వజ్ఞత్వసర్వజ్ఞక్రిత్యాద్యభావసమ్యగ్వివేచితమిదాన్వయసమగ్రతీతిభిషావన, యస్సర్వజ్ఞస్సర్వవత్, సత్యకా మస్సత్యసంకల్పః, పరాస్యతః క్షిరీవిధైవహాసానియతేసాన్యభావః క్షిజ్ఞానబలక్రియాః ॥ జ్ఞాజ్ఞాద్వయజాతీనీశ ॥ అజమేకాం లోహితతన్వక్కుప్తామత్యాదిభ్యోఽవగమాదుభయవిధకారణం, బ్రహ్మైవతిభావః, అస్మిన్మతేసార్వజ్ఞస్సర్వజ్ఞక్రిత్యా దిగుప్రతిపాదకత్వేనవేదాన్తానాంబ్రహ్మణ్యస్యయాత్రస్మిన్నభయవిధకారణతోవ్యవయక్తః - తదుపపత్రైచ్చజ్ఞాదికారణత్వస్యలక్షణస్సనిర్దిరవగన్తవ్యా, అస్మిన్మపివతేలయోగాన్యయోగవ్యవచ్ఛేదాత్, యద్వాబ్రహ్మ, నలక్షణేనపరిచితమృత్యుం, అనుమానేనాన్యవగన్తంకళ్యత్యాత్, అపాపిప్రేహాశాస్త్రమగ్రవత్, శాస్త్రైకప్రమాణకత్వేనమాతస్మిన్సన్మన్మత్తిస్యత్యభయరూపరహితేత్యుపసాధ్యస్యరూప - న - వేదాన్తానాంబోధకత్వేనాన్యయః, పురుషార్థపర్యవసానానంభవాన్మత్యాస్త్రంప్రమాణమిత్యుపసాధ్య ॥ అన్యయాదితరతత్వైర్విడియతి ॥ అత్యాన్యయాదిత్యసేనసన్వయాధికరణనిర్ధానార్థక్షేత్రః, శాస్త్రయోగ్యాన్యధికరణనిర్ధానార్థస్థులద్ధావర్తివివేచితః శాస్త్రయోగ్యాన్యధికరణలక్షణాత్వేనపరిహరయావత్సేనలక్షణాధ్యనైవతదాత్మేనపరిహరయోగ్యతేవేవవీత్యవత్యవతీతే - సమన్వయాధికరణంతుశాస్త్రయోగ్యాన్యధికరణలక్షణాత్వేనపరిహరయావతితదన్వయాదిత్యసేనప్రదత్తతంత్రంఅయంభావః సతావదనుమానగన్తంబ్రహ్మతస్మాన్సంభవాత్, యద్యపిఘటాదివత్పానయవత్పానాజగతకార్యస్యనుమయితే ॥ కార్యంవతపక్షజ్ఞకర్తృకమిత్యసంభజ్ఞజీవసగ్రితిక్రొత్వత్యైషగన్తిర్ధానపరకాశ్యోరొనుమాతుంకళ్యతే - తథామిలాఘతాతరగత్యాదిసౌరునానుమయమానోయతశ్చిత్తాద్రాజీవవస్యాత్ ॥ తస్యద్వత్వత్యాత్, తేనజీవక్ష్త్రప్రాభావన, మిక్షరర్క్ష్తప్రాగరవమితితత్వరసిద్ధిః, ననుజీవానామబ్రహ్మత్యాత్యతరంమహీమామీధరాధ్యర్థకర్తృత్వమితివేత్తా ॥ తత్త్వలక్షణభిగ్గంబిశేషోఽచితతత్త్వవీశేషాణాంవిశ్వమిత్యాదిసామవతత్సంభవాత్ ॥ అత్యైర్వక్ష్తేన్వత్వేవిశ్వమిత్యోఽన్యత్రనాన్తీరితేన్వత్వత్యాన్యత్యాన్యసగ్రిత్యమానత్యాత్ ॥ భవద్విరసనైవయోగిసంకల్ప్యైవసర్వజ్ఞాన్యస్యత్రయస్మైతితైరేవతత్రత్రవిశ్వసృష్టిఃప్రవర్తతాం, కిమనేనసర్వజ్ఞానచిత్తేద్రాద్రయత్వమత్రయవిజాతీయతీయపరికల్పితేన, తథాచాన్యధానిధిదూషితాన్యకార్యత్యాద్యనుమానానీశ్వరవనుమాతుంసప్రభవనితత్త్విరస్యంకార్యమేకకర్తృకకార్యత్యాదిసాధ్యమానభితితత్త్వైకకర్తృకైషుఘటఁటాదిఘవృణిచారితస్యధానిధిర్వా, నవ్యైకకర్తృకత్యాద్యావోవివిరోధస్యాత్, అనైకకర్తృకంసంభవతకార్యత్యాదిత్యుక్తైష్యయమేవదోషః, తథాననుమానానామనైకదోషవద్యత్యాద్యేదాన్తవ్యాక్యానామపాప్రత్యలక్షణంతాత్పర్యత్యయస్మైవేలక్షణముపపన్నమితి, నాన్తీప్రస్థతిస్మిన్త్యస్మయవిరోహణోబ్రహ్మణోఽపురుషాగ్రయావత్యాత్తత్రపురుషార్థపర్యవసాయరాంవేదాన్తానాంసతాత్పర్యమితివాద్యుః, అన్యయాత్, వేదాన్తానానిరతియపురుషార్థరూపేబ్రహ్మణితత్వరూపగూఢాదీతాత్పర్యకతయాన్వయాత్, ఇతరతః, తద్యగ్రిత్యైష్యద్వైషపురుషార్థాభాసేషుస్సర్వగ్రాహిషు, ఎవమేవామత్రపురుషితోలాకః, యేయేభిత్వాదిభిపురుషార్థత్వవతమిదాన్వత్తత్రప్రతీతాన్త్రంప్రమాణమేవే, బ్రహ్మణ్యపురుషార్థరూపత్వంతు - ఆరన్దోబ్రహ్మకృతబ్రహ్మణంబ్రహ్మ, సహజైరసగగ్గవ్యావాయంబాన్తీభవతి, యదేవఆకాశఆరన్దోనస్యాత్, ఎవవ్యావనన్తయాతీత్యాదీరవగతమ్, నిరతితయనుఖ్యైకపురుషార్థత్యాత్, అయోగ్యవచ్ఛేదికాంకారణతోవ్యవయక్తనాన్యజ్ఞాదిగుణవత్ప్రమాణా ॥ అభిజ్ఞ ఇతి ॥ అభిరస్యద్వాదన్యత్రసర్వంజానాతిత్యభిజ్ఞః, సర్వజ్ఞః, ఇదంసహస్యజ్ఞం నిమిత్తకారణతోవ్యవయక్తమ్, తస్మిన్పాదానకారణతోవ్యవయక్తసర్వజ్ఞక్రిత్యస్యాత్మ్యలక్షణమసర్వజ్ఞత్యాత్పర్యత్యక్రిత్యాత్సాగ్భయవిధంకారణత్వమవసన్మిభిభావః ॥ సనుసార్వజ్ఞ్యాగ్రిదికంసుకృతపాతుకంసాగ్భయోపయోగంకర్తృవశ్యకర్తృవశ్యవస్యధ్యేయత్వాపాదకమాత్రాగ్నిః ॥ స్వరాడిత్య ॥ స్వరాట్స్వతంత్రంఅతర్కవశ్యకర్తృవశ్యరాంపెరకః, తిస్మాద్ధైయవతిభావః ॥ యద్వా, సార్వజ్ఞ్యాగ్రిదికంసుకృతపాతుకంచేతసుకృతస్యత్రస్తూలసార్వజ్ఞ్యాగ్రిదేవపరిమితత్వసంభావసయాకృత్యైషగతాభరణత్వానిధిః, తతశ్చకారణత్వానిధిః, తతశ్చకారణంతుగ్గయభిప్రతివిరుద్ధమకారణమస్తుభ్యగవనుమతీమిత్యత్యాహ ॥ స్వరాడితి - స్వేనైవరాజతేప్రకాశతేనన్యంవిషయాకరణితత్వకర్తృజ్ఞేన్వరాట్, అననుసార్వజ్ఞ్యాగ్రిదికంస్వయానామబద్ధేగ్రివసతుకర్తృమూలకమిత్యుక్తమ్ - ఎవంసార్వజ్ఞ్యాగ్రిగుణవత్కారణసేనబ్రహ్మణోఽకారణత్వస్యవచ్ఛేదరూపోఽయోగవ్యవచ్ఛేదక్షేత్రంఎవపున

రాక్షస్యపరిపూరియతే-తేనైతత్వాదిసా॥ అచైయమాశిజా-యద్యపీత్యర్థః పాక్షస్యైవైకవసన్తనకతతరవిలక్షణత్యై
 నసర్వాధ్యక్షతీయై క్తస్యయమేవవిచిత్రంజగత్సృష్టుంశక్తితి-తథాపీత్యర్థకారణత్వంనసమ్యవతి- ప్రయోజనపత్యై
 ద్విచిత్రస్యప్తిః - ఈశ్వరస్యచప్రయోజనాభావాత్-బుద్ధిపూర్వకారణామారమ్యేద్వివిధంహీప్రయోజనం-స్వాధ్యక్షః పరా
 ధోవా-నహిపరస్యబ్రహ్మణస్యభావతపవానా ప్రసమ ప్రకామస్యజగత్సృష్టేణకీచిత్ప్రయోజనమనవా ప్రమాన్యతే-నా
 పిపరార్థః - అవా ప్రసమ ప్రకామస్య పరార్థతాపిపరానుగ్రహేణభవతి-నచేద్యతగర్భజన్మ జరామరణసంకాదినానా
 విధాన స్వదుఃఖబహులంజగత్సృష్టౌ-ప్రత్యుత్తసుప్తై కతానమేవజన్మయెజగత్సృష్టౌ-రుణయాహీన్యజ్జ- అతః
 ప్రయోజనాభావానప్రబ్రహ్మణికారణత్వ ముపపద్యత ఇతిమాంచాశిజా- మర్థాదేవాపనయన్నాహ॥ తేనైతత్వాదిసా॥
 హృదా-నజ-త్వేన-అదికవయ-చతుర్భుజాయ - బ్రహ్మ-ధర్మాదిభుమార్థతత్సృధనాదికంనిరతీత యుక్తుమార్థరూపస్యస్య
 రూపగుణాదికంచావెదయతితథాతంవెదం-తేన-వి-స్మృతవాత్ ప్రకాశితవాత్పాదాదితియావత్ ,యోబ్రహ్మణంవిద
 ధాతిపూర్వంయోవైవేదాంత్యప్రహీణాతితస్తే ,ఇతిశుభ్యర్థో-తామినుసంధయః-తామ్రప్రవ ర్తనంహితార్థామ్-ఎవం
 చతుర్భుజాయతయాజగత్సృష్టిరపిహితార్థైవేనానుచితమ్ -తతస్యకారుత్వా-చైవనానామపవద్గోయ్య క్తజ్ఞానప్రవృత్తిని
 హ్మదకకరణకశేటర ప్రదానానుజగత్సృష్టిః - తదపిపరీపూర్ణత్వాదితిచఫలితం-గర్భజన్మాదుఃఖానుభవ స్వస్వస్వగర్భ
 మూలక ఇతివేత్వరస్యదోష ఇతిభావః । తేన ఇత్యాదినానామప్రవర్ణ్యస్యప్తిచ్యుత ఇతికవితీతనప్రమామకల్పనస్యస్య
 ష్ట్యస్తర్వావేనపుధగన్మ క్త్యనపీక్షత్వాత్ - నామరూపవ్యాకరణంహీన్యప్తిః - నామరూపవ్యాక
 రవాణి - తన్నామరూపాభ్యాంవ్యాక్రియతేతిత్రుతేః - బ్రహ్మశబ్దస్యనామధేయవర్ణయత్వాభావాన్వ-
 నహివేదపర్యాయతీర్థః-బ్రహ్మచన-ఎవ మూలంకృష్టోబ్రహ్మచబ్రాహ్మణాశ్చేతి ప్రయోగాత్-కవయిత్యస్యాన్వనస్యయాప
 తైశ్చ-యచ్చామ్రప్రవ ర్తననచికిత్సితంహితత్వర్యయతుంతత్వని ర్తనాభావేనన్దందర్శయన్విశిష్టః॥ముహ్యన్తియం
 సూరయతి॥సూరయోజ్ఞానప న్దేహివానకాయంప్రతిముహ్యన్తి అచిరేచ్ఛన్యవై భూత్యాద్యాగ్రహణీభవ నీత్యర్థః । అప
 రిచ్ఛిన్నైబ్రహ్మనుసన్ధానంహీతామ్రప్రవ ర్తనస్యతరంప్రయోజనం-తామ్రప్రవ ర్తనాభావేఅపరిచ్ఛేద్యస్వరూపరూ
 పగుణవిభూత్యాగీన్యానాన్తర్రాసనగమ్యాగీన్యతీతీయభుమార్థరూపాననగమ్యచిక్తాన్యూగమేమప్యాగీయః - అతపి
 హంమోహోమాహూహిత్వైతదర్థం బ్రహ్మతేనైత్యర్థః-యదితిపారేయద్యచ్ఛాచ్ఛామ్రప్రవ ర్తనాభావేముహ్యన్తి - అ
 తో బ్రహ్మతేనైత్యర్థయః॥యద్యా॥ అగీర్తనసీ-గ్రీయావ స్తునిర్దేహీవాపితిస్యభుమిత్యధీయంతో-తైశ్చీన్ది తత్కృత్ప్రప్రబ
 ధార్థరూపవ స్తునిర్దేహికాధ్యాయవర్త్య ష్టయార్థరూపసాత్ప్రప్రబధాదానిర్దష్టవ్యత్యేన తక్త తావత్-వ-యిత్యర్థేనస
 మనన్యయాధ్యాయార్థరూపవ స్తునిర్దష్టం - ముహ్యన్తి త్యాదినావినిమయ ఇత్యేనన్ దీప్తియాధ్యాయార్థరూపవ స్తునిర్దీప్త్య
 తే । సూరయతిఇత్యేనన్ దీప్తియాధ్యాయార్థధికరణార్థానాం-తేజోవారిమ్యదాయతోపినిమయఇత్యేనన్ దీప్తియాధ్యాయార్థ
 స్యసంజ్ఞామూర్తిక్త్యధికరణస్యచాత్ప్రత్యభిజ్ఞానాత్ - ఎవంచాయువర్ధః - సూరయః-కపిలవారణ్యగర్భః-బ్రహ్మ-
 పాదక్షపణకపశుపత్యాదయఃసాక్షియోగాదిత స్త్రీప్రణేతారః - ప్రకృత్యాద్యుపాదానత్వనిమ త్రిమాత్రస్మిన్వాదినో
 యంప్రతిముహ్యన్తి - ఈశ్వరస్యసూక్ష్మచిదవిచ్ఛిన్నస్వజగదుపాపరాశిమంతమయం క్తనరగ్యక్త్యాగీనిగయోగం
 చాజానన్దఃప్రధానసోపాదానత్వం వద స్త స్తునిర్దేహిచూచాసమర్థావ్యాకలిభవ నీత్యర్థః । యదితిపారేయన్దీప్తివ
 యథాతేబ్రహ్మణిముహ్యన్తి త్యర్థః । తేనైబ్రహ్మహృదాయ అదికవయ ఇత్యేతదపి ద్విటీయాధ్యాయార్థనిర్దేశవరమితిశ్చ
 త్సంప్రదాయః-తత్తనప్రయోజనపత్యైధికరణార్థప్రత్యభిజ్ఞానాత్ ॥ యద్యా॥ ప్రతిపిపారయపి తార్థపామీమాణ్యజ్ఞా
 నాయంవేదానానామేవతత్వీమావకత్వంవ క్తంకృత్ప్రప్రవేదస్యానాదినిధనావిచ్ఛిన్నంప్రదాయంసంభాష్యమాన
 దోషగర్భతాంపూర్వత స్త్రీనిర్దీతాంస్థారయతుం తేనైబ్రహ్మహృదాయ అదికవయఇత్యర్థ క్తమ్ - ఎవంకాగత్యానంబుద్ధవ్యవ
 చ్చేదరూపో-యోగవ్యవచ్చేదక్షి క్తః - అధాన్యేషప్రధానాదిమకారణత్వసంబంధవ్యవచ్చేదరూపాన్యయోగవ్యవచ్చేదరూ
 తే-పరిపరహి-నానుజగయ-ధ్యేయంపరమాత్మానంవిశిష్టః॥ తేజోవారిమ్యదాయతోపినిమయఇతి అతేదమాశిజా-తే-తా
 వత్తురువస్యాకారణత్వం నోపపద్యతేకారణ త్యానగమాత్-తథాహితావత్-హనామామూర్తిసోదవతా-అననజీవ
 నాశ్చనామప్రవీణ్యానామరూపేవ్యాకరవాణితాసాం త్రివృతంతివృతమేకై కాంకరవాణీతివృతం-చిదనామరూపవ్యా
 కరణేనమానకర్తృకైవైతియతే - త్రివృతం-రణంవహిర్యగర్భరూపవష్టిజీవకర్తృకం - చతుర్భుజస్యప్రవృత్తాన్తి
 ర్వర్త్యగర్భాదిమావదేశాత్ । యదగ్నిరోహితంరూపంతేజన స్వదుఃఖమిత్యాదిత్రివృతం-రణంవహిర్యగర్భరూపవష్టిజీవకర్తృకం

[illegible]

సలసిశేషభోక్తృత్వాయతదనురూపజ్ఞానవికాసాత్తరస్వ భావాన్యథాభావాన్తే కలకారోఽహవతిక్షణముత్రప్రకారవిశిష్టేనియన్త్రం శేతదవస్థ తదుభయవిశిష్టతారూపవికారోభవతి || కారణం స్థాయావస్థాన్తరాపత్తిరూపవికారః ప్రకారద్యుచితకారిణిసమూహః, అతఃపైకస్యావస్థాన్తరాపత్తిరూపవికారాపేక్షయా యోనాశ్రుతంశ్రుతమిత్యేకవిజ్ఞానైననర్వవిజ్ఞానంప్రతిజ్ఞానుయ దాదివృష్టాన్తో యథాసోప్రకృతనైత్యా దిరానిద్యుక్తః, తద్యుక్తజ్ఞానసంకోచవికాసకరతత్త్వ హనంబద్ధవిమోగాభిపాయోజీవసోగ్రత్వ త్తిరురణవాదినః, ప్రజాపతిఃప్రజాలస్య జన్మత్యా ద్యాన్య గ్రీతయఃఅచిదంశవత్సవ్యరూపాన్యథాత్వ హామభిపాయాః|| ఉత్తప్రతిషేధవాదినోగ్రీత్యవస్థవాదిన్యపి, సజానుత్రేమియతి, ఇత్యాద్యాః, సిత్యో నిత్యా నామిత్యాగ్రీత్యశ్రుతయస్సవ్యరూపార్థ ధాత్వస్థానసంకోచవికాసరూపాభయవిధానివ్యవహారాభావాభిపాయః || నిమగ్నియం నిమగ్నం, సమావసవహనజలత్తాజగోఽన్య తోనిత్యోగిత్యానామిత్యాద్యాః పరమాత్మపి సయాన్య గ్రీతయః, అతస్మాదస్మాత్తు చిదచిత్త్యికారకంబ్రహ్మైవకార్యం కారణం చేతిబ్రహ్మైవాగానంజగత్, సూక్ష్మ చిదచిత్త సుతీకరకంబ్రహ్మైవకార్యమితి బ్రహ్మైవాదానన్యే పినంఘాతసోపాదానత్యేనచిదచిత్ప్రేక్షణశ్చిన్యభావానంకరోపుంపవస్తరః, యథాశుక్లస్వర్గ రక్త శుక్లసంఘాతోపాదానత్యేపిచిత్ప్రపంసగతత్తత్తప్రపదశివతత్తద్దేహ్యాదిసంబద్ధ ఇతికార్యవస్థాయామపినసర్వత్రవర్ణ సంకరః, తథాచిదచిత్స్వరసంఘాతోపాదానత్యేపిజగతఃకార్యవస్థాయామపిభోక్తృత్వ భోగ్యతనీయన్తృత్వాద్యసంకరః, ఇయాం ప్రవిశేషః, తస్మానాంపురస్కృతానామేవపురుషేచ్ఛయాకదాచిత్సంహతానాంకారణత్వంకార్యత్వం, ఇహతుచిదచిత్స్వర్యావస్థ యోః పరమపురుషతీరత్యేనతత్ప్రకారతయేవపదార్థ త్యాత్వత్వ్యికారోపరమపురుషస్వర దానవ్యత్యే వ్యావృత్త్యాభావభేద ప్రదనంకరత్వ భృష్టాన్తద్వాన్తికయోః ప్రయోగః-ఎవంచనతీవరస్యబ్రహ్మణఃకార్య శుభ్రపతేషిన్వయాపాన్యథాబావాభావాదవికృతత్వముపపన్నతరమ్, స్థూలవర్ణస్థూలమరూపవిభాగవిభక్తస్థచిదచిత్త్యేవతత్తతయాఽవస్థానాతాన్తర్యత్యేవమపన్నతరమ్, అవస్థాన్తరాపత్తిరేవహికార్యతేనసర్వమవవర్ణమి, తతఃప్రకృత్యాగ్రీతాజగదుపాదానత్వం సూక్ష్మ చిదచిద్విశిష్టబ్రహ్మనిష్ఠం, తేనత్యాదిసామ్యమేత్యేనైసమితి త్కారణత్వంవిశేష భూతశుద్ధస్వరూపస్థిమిచసూచితం, శాస్త్రప్రపదనప్రతిష్ఠ తరణనామరూపవ్యాకరణాతిసగ్రస్తప్త త్యాద్యైశ్చేవ్యత్యేవప్రతితే, అపేక్షాన్యేవబ్రహ్మణోవిశిష్టాకారణజగదుపాదానత్వంశుద్ధస్వరూపేణమితి త్కారణత్వంచేత్య భయవిధికారణత్వంసమగ్నితం, ఎవంచజన్మాదికారణత్వంవిశిష్టబ్రహ్మణోపిశేషణఘాతంలక్షణంవిశుద్ధస్వరూపస్థ తూపలక్షణతయాలక్షణమిత్యేనగ్రస్తవ్యమ్, తస్యశుద్ధస్వరూపస్థిత్యాభావస్థయిత్రస్సోన్మ్యమేత్యేనేనావగతత్వాత్ - నచతదనిష్ఠస్యకథంలక్షణత్వంతదసాధారణధర్మవైశిష్ట్యలక్షణత్వాదివాచ్యం, ఇతరవ్యాప్యతవ స్తుప్రత్యయకత్వత్వైవాతోపలక్షణమేనవివక్షితత్వాత్ ||

2 గతాన్తరవ్యస్థశుద్ధస్వరూపానిష్ఠస్యా పితమపలక్షణతయానక తిరవ్యాప్యత్వేనైవప్రకృత్యాన్యకత్వ సంభరాత్, నచతస్యశుద్ధస్వరూపాలక్షణత్వమపినసంభవతి, తస్యోపదవ్య త్త్యాద్యదివాచ్యమ్, తలస్థ స్యాపిశాఖాగ్రత్యస్యచ న్యోగపలక్షణత్వవ్యవహాత్, విశేషనిష్ఠ త్యానిష్ఠ త్యాభ్యాంపిశేషణతోపలక్షణత్వయో ఛేదః-తతస్సేకారణత్వగ్రహ్యత్వానిష తయోపిశేషణస్యం, ప్రపన్యగతజన్మాన్తస్థుబ్రహ్మస్వరూపానిష్ఠ తయోఽపలక్షణత్వమితివిభాజనీయం || యిత్రత్రిసగ్గోన్మ్యమేత్యే ననోపాదానప్రయోక్తాచిత్త తదోపానిహారిః || అదతేతనగతంభాగ్యైగ్దికమనస్స సరః మవద్యం నేతివచంస్థిచనివ్యాగవృత్తం, బ్రహ్మస్వరూపంశోధయశ్శిసమ్మి || ధామైతి|| ననుజగజ్జన్మాదికారణత్వంలక్షణేన వచకతేతరవస్తువ్యాప్యత్వేన్యగ్రీతపి నేనయత్తేనైవేచ్ఛ, జగజ్జన్మాదికారణత్వే ప్రకారణత్వవ్యాప్యత్వేన్యగ్రీతపి సీతీజడజాతియత్వశ్చాన్తస్యాదేవ, కమ్మగ్రహినియత్వేనూచనంస్థానిశేషవత్త్వాదిసామ్యాదివాచ్యత్వసూచితేనగ్రస్తాన్తరాపత్తితీయత్వదర్శనాత్, అనాద ప్రదభావేనతవ్యవహారివ్య త్తిదర్శనాత్, అతస్మిన్పుత్ర్యగ్ధంధామైత్యా దివిశేషణాని, ననుసంస్థానిశేషోపాఖండపటాదిభ్యోవవ్యావర్తయగ్, సతుచ్ఛరిపిమాతాగ్రీత, పటస్యావచ్ఛరిపిత్వాత్, ఎవంచసంస్థారాదికంయోగ్యఃకటాదిభ్యో వ్యావర్తయతితద్యే జాతీయత్వమతేనైవసిద్ధం, అనాదరపిచ్ఛరిపిమాత్రవ్యావర్తకాప్త్యాదియోగాదేవహేతుభివైజాత్యమ్, యస్మాత్పరీధిజాతీయత్వం స్థానాదిసావైజాత్యంసనన్యగ్రీతసాన్తరాపత్తియపిసంస్థానాదేర్వాన్తి, ప్రప్యతేనకారణత్వంజీవాదిభ్యో బ్రహ్మవ్యావర్తయతికథం తేనాకారణేభ్యో జీవాదిభ్యోవైజాత్యంతద ప్రర్థా వాదోగ్యత్వాదిరాపసంసిద్ధ్యేత్, తదనిష్ఠ జాతియోగిత్వంతుధామూనిరస్తమహాత్వాదినాలక్షణా

స్తరైశ్చాపినసిద్ధృతి, కారణత్వవన్నిరుపాధికధామనిర ప్రకుమారత్వాదెరపృజాతిరూపత్వాత్, తస్మాద్ధామనిర ప్రకుమారత్వాదివతానరగత్వముపేక్ష్యే తరస్వర్వ న్యావ రక్షమితిచెదుచ్యతే, వై జాత్యంహతద్వ్యుత్తిభర్తయోగరాహిత్యమ్, తస్య వ్యాప్తృత్విధికకారణత్వవిలాసస్స సిద్ధృతి-సహధర్మి భేదగ్రాహకసామగ్ధ్యవత్తదర్శనభావగ్రాహికాఽకింపమాత్మ్యచివచి చిత్తశిష్టబ్రహ్మణోలక్షణమిదంజగన్మృదాదికారణస్వమితతోవిశిష్టస్యేతరవ్యాప్తృత్విభేదేన్వ జాత్య సిద్ధావపేక్షలమిశేష్య స్వవిశేషసూతచివచితన్వజాత్యతేజోహంసంతద్వారణార్థం ధామనిర ప్రకుమారత్వాదికంస్వ రూపలక్షణం,వ స్తుత స్తు-యతోవేత్త్యాదిశ్రుత్యాబ్రహ్మణ్యపాదానత్వస్యస్యగమా త్ప్రస్థవమ్య దాదాపికారాదోదోషసహవరితత్వదర్శనాద్వృత్త్యాపితత్వ గ్రియ క్తవోషశ్చాబ-వారణార్థంనిరుపాధికదామనిర ప్రకుమారత్వాదివిశేషణత్రయమితిసతద్యైయర్థ్యత శ్చేతి-అత్రధామైత్వాదివిశేషత్రయేణసత్యంజ్ఞానమన స్వమిశ్రుత్యుక్తంవిశేషణత్రయం ప్రత్యభిజ్ఞాత్యతే,ధామప దేనజ్ఞానపదస్య - పరపదేనాధికృత్యాచినాఅన ప్రపదస్య - సత్యపదేనతస్యవ ప్రతిభిజ్ఞానాత్, ధామైత్వేదేనసానత్వాన జుల-చితజ్ఞానరూపేణ,స్వేనస్వాభావికననిరుపాధికనైతియావతోనిర స్తంకుమారకంపశ్చకుమవిషయసూతంస స్పీకీయావత్, తద్యన్యతనిత్యనిరుపాధికనజుల-చితధర్మభూతజ్ఞానెనానవగతవ స్తురహితమిత్యర్థః - అనెనము క్తజేవావ్యాప్యత్వా,తేషాంయత్తిదశాయామజుల-చితజ్ఞానత్వేపితస్యపరమాత్మప్రసాదాయ తత్త్వేనిసోపాధికత్వాత్,బద్ధదశాయామ భావేనసత్యత్వాభావాద్వ - తస్యపదనిరుపాధికసత్తాయోగినంపరమపురుషమాహితేనవికారాస్పదమచేతనంతత్వంస్య వ్యత్యేతనశ్చవ్యాప్య త్తః-నామా న్నరభజనావస్తా న్నరమోగేనతయోనిరుపాధికసత్తాయోగరాహితత్వాత్,పరశబ్దాధికవాచినకాస్తానప్రమాణాదపరిచిన్నాదికృత్యంసంసన స్వమిర్వర్గః,ఆన స్యం చా త్రదేశికాలవ స్తుపరిచ్ఛేదరహితత్వరూపం-తస్యసగుణవ్యాప్త్యరూపస్యస్వరూపేణగుణైశ్చాభిప్రీతమ్ అనెనపూర్వపదవ్యయవ్యాప్య త్రోటిద్వయవిలక్షణాః సాతీతయస్వరూపస్వగుణానిత్యసిద్ధాభ్యావత్తా - విశేషణానాంవ్యావ రక్షకత్వాత్ - సత్యాదివాక్యసాప్రప్రత్యభిజ్ఞానాదేవ విశ్వసమర్కంబ్రహ్మ పదమధ్యుప్రాయతే ఎవంపదజగన్మృదాదికారణత్వరూపంబ్రహ్మ సకలతరవ స్తు విజాతియుతిబంధం-తత్రదేశి పరిచ్ఛేదోనామసర్వదేశావ ర్తివ్యరూపఃఇదమత్రభవత్వత్యతనభవతత్వేనంవిధిః - కాలపరిచ్ఛేదస్థినిమిదానంభవతి-ఇ దానీంతునభవతీత్యేనంవిధిః - వ స్తుపరిచ్ఛేదోనామసర్వవ స్తుసామానాధికరణ్యాభావః స్యాపేక్షయోతాబ్రహ్మవ స్తుసద్భావాత్ - తదభావావ స్తుపరిచ్ఛేదరాహిత్యం - తత్కాద్యవ స్తుపరిచ్ఛేదరాహిత్యంబ్రహ్మస్వ రూపస్యవ సమతద్భూతానాం - తత్సర్వరూపస్య సర్వవ స్తుశిరీక త్యేనసర్వవ స్తుసామానాధికరణ్యనత్వేపితద్భూతానావ సమ్యుచాత్-ద్వితీయేతుతుతద్భూతానామపితత్వంభవతిబ్రహ్మ సుకారాపేక్షయోతాబ్రహ్మభూతానామభావాదితివిచేకః సామానాధికరణ్యంద్వివిగం - శబ్దసామానాధికరణ్యమర్థసామానాధికరణ్యం చేతి,తత్రతత్త్వసామానాధికరణ్యంనామ-భిన్నప్రవృత్తినిమిత్తానాంశబ్దానామేకస్థి యేకేష్యవర్గవిసానమ్ - అభిధానమిత్యర్థః,యధానిలాత్పలబ్ధయోః - అర్థసామానాధికరణ్యంయభిన్నానామేకస్థి స్మర్తవ్య త్తి యధానిలాత్పలబ్ధినాం - అత్రవిశేష్యసమ్యుచాయాధ్యాప్యతోబ్రహ్మ శబ్దఃస్వభావతోనిర స్తఃతిలదోషమనవధికాతితియానంభ్యేయర్థ్య గుణగణంపురుషోత్తమమాహ || ఏధానాభాషిభాగవద్విశ్వగ్నిరామానుజమునిభిః - బ్రహ్మశబ్దేనవస్వభావతోనిర స్తఃతిలదోషేనవధికాతితియానంభ్యేయకల్యాణగుణగణంపురుషోత్తమోధిధీయతే, బృహత్త్వగుణ యోగేనపేటబ్రహ్మశబ్దఃబృహత్త్వంవస్వగుణపేటగుణైశ్చయత్యోనవధికాతితియంసోస్యమశోగ్య ఇతి-తత్రస్వరూపేణగుణైశ్చినిరతితయభూతత్వంబ్రహ్మశబ్దప్రవృత్తినిమి తం - స్వభావతత్త్వాదివిశేషణద్వయంతుబ్రహ్మశబ్దస్యపురుషోత్తమపరస్య ప్రతిపాదనోపయోగితయోక్తంసంతుప్రవృత్తినిమి త్తయోబృహత్త్వస్యనిరతతయత్వంనామాన స్యం-సనబృహత్త్వంహయతితస్మాదుచ్యతేపరంబ్రహ్మ-బృహత్త్వాద్వయం హణత్వాచ్చతస్య గ్రహైశ్చేభిధీయతే - ఇతిశ్రుతిప్రత్యభిజ్ఞానబృహత్త్వంపద త్వేతిశ్చేనప్రవృత్తినిమి త్రతయావగతేకధమిహబృహత్త్వమూత్రంప్రవృత్తినిమి త్రమవ్యతే-గుణతోబృహత్త్వేబృంహణత్వస్యస్య నగ్రతత్వాదిభావః-సచాసన్త్యాగకల్పత ఇతిశ్చిత్రిప్రసిద్ధం చకలసంశోభవప్రతిభార్యనిరవధిక జ్ఞానవికాసరూపాసన్త్యాగ వహత్వం హిబృంహణత్వం - తద్వికలపౌయప్రత్యేకత్యతే న్నికానక్యోదిమోక్షప్రదత్వేనయికగుణవత్త్వం - బ్రహ్మ శబ్దశ్చయోగరూఢిబ్యాంశ్రీనివాససుభిదతైతధావన్యర్థతేశ్రీమతిగారుడేపురాణే|| వేదభూరిప్రయోగాచ్చగుణయోగాచ్చశాస్త్రేణితిప్రసిద్ధిమైత్రబ్రహ్మశబ్దముఖ్యవృత్తోనుపమనై-ఇత్యారభ్య, యస్మిన్ప్రయోజ్యమానెతుగుణయోగస్ఫుటమలః | తత్త్రైస్రము

ఖ్యవృత్తాయమన్యత్రమ్యుపచారభితి - అనెనజగతాః-రణమారవ స్తువిశేషజిజ్ఞాసాయాంచెమతావిశేషావగమస్ససిద్ధః-
 ఉక్తప్రకారణసర్వవిలక్షణం శ్రియః-పతింధీమహాపాసిషీమహీత్యర్థః-ధియంకుర్యాన్యై తివిగ్రహేదీతద్దా త్రత్రు-గోతితి
 జిచ్చివవద్ధావాత్సక్యత్యైకాజితి ప్రకృతిభావాట్టిలోపాభావతస్సాదాశిబి-జివశ్చేత్యాత్మనెవజిఁగమశాస్త్రస్యా
 నిత్యత్వాద్వాత్వాద్వాసియదేహోరభావాణ్ణేరనిటిబిటిలోపెచధీమహీతిరూపంచేదనోపాసనసహమాన్యస్త్రివిద్యాస్త్యుతి
 భక్త్యాగితిబలవర్యాన్యస్థధీతబలసర్వధ్యాసపర్వ-బిజస్త్యలభ్యలిప్సారూపాఽఽః-అనెనాశీర్మనుస్త్రియావ స్తుద్వైశేవత్య
 భియుక్తోక్తశీశ్చకృతాభవతి - అత్యోక్తవిశేషవిశిష్టస్యధ్యేయస్యబ్రహ్మణోధ్యాచ్యుస్సాదుత్యుష్టర్యావగమాత్స
 స్యవతతోపకృష్టత్వావగమాత్స శ్రీసీధావావగమాన్మనుస్త్రియాపకృతాభవతి - పూర్వద్విక్రప్రతిపాద్యాగ్రరూపవ
 స్తుసంగమా-స్తుజన్మాదీత్యాగినావినుయభ్యక్తవైసకృతిఃపురస్తాదేవదర్శితః-యత్రతినగోష్వషేత్యనెనప్రకృతిభరుగవ
 దోషప్రసక్తపరిహరపరేణజీవదోషకీర్తనపరతాగ్రియప్రథమపాదార్థః-తెనెనత్యమత్యాగివిశేషజేనవచభయలికపాదా
 ర్శ్యసిద్ధిష్టః-ధామనిర న్నకుమాకత్వాద్యనేకగుణవిశిష్టబ్రహ్మణోఽధ్యయతోక్త్యాగ్నిహణోపసంహారపాదార్థస్సూచితః-ధీమ
 హీమ్యుక్తసర్వపాసనస్యానేకసాధనత్వాపేక్షత్వప్రసిద్ధ్యాగ్నిహణపాదార్థస్సూచితః-అధ్యావృత్తబ్రహ్మశబ్దప్రసక్త
 త్రహతబ్రహ్మత్వస్త్రుప్రకృత్యుపాంగత్యేనాభిశీతెనతురీయఫలాధ్యాయార్గశ్చసూచితఃఎవమభియుక్తాభివతంత్రవిధం-
 మశ్చతంపససాశ్చత్యేకకృమపిఽవ్యభిక్షయైగ్రధాదాశబ్దతోపిక్యతమిత్యవగ న్నవ్యం-యత్రతినగోష్వషేత్యాగినా
 పరమిత్య నైసనిర ప్రసిఖలకోవత్కర్తల్యాగగుణాకరత్వకీర్తనాత్సగుణిర్గుణత్యోగిర్విషయభేదశ్చప్రదర్శితః ॥౧౧॥ అ
 ధవిషయప్రయోజనసంబద్ధాధికారిరూపమనుబద్ధపరమమహాద్వితీయస్థానం-కేసంధర్మః-పోశ్చి త్కైతవఃఇత్యాగినా॥ విష
 యోనామప్రధానప్రతిపాద్యవ స్తురూపః-సహ్యాత్రధర్మ స్సోపిసాధ్యస్సిధశ్చేతివివిధః- సిద్ధమాపెవస్తుసిద్ధశ్చబలప్రయో
 గోమహాభారతేదృష్టిః॥యథా-యవతేదవిదోవిచారియచాధ్యాత్మవిదోజనాః॥తేవ స్తిమహాత్మానంకృష్టంధర్మంసనాత
 నమితి॥తథాభియుక్తావృత్తాకిత్యేనసితీశీయసాధనత్వంధర్మశ్చబలప్రకృతినిమి త్రంమన్వాన్తసిద్ధిరూపేతద్ధర్మశబ్దఃప్ర
 యుక్తిః॥దవ్యైత్యయాగుణాదీనాంధర్మత్వంస్థావయవ్యతేతేషామైన్ద్రియకత్యేపినతాద్యూన్యగంధర్మతేతిత్రత్రసిద్ధధర్మః
 పరమాత్మా - అమృతస్త్రిగ్మసేతురత్యాగిశాస్త్రేణితస్యారోకిత్యేనసితీశీయసాధనత్వావగమాత్ - సాధ్యధర్మ స్తుపర
 మాత్మారాధనాత్తి కాభక్తిః-తత్రసతామిత్త్య నైససాధ్యధర్మఉచ్యతే-వేద్యత్యాగినాతాపత్రయోన్ములనమిత్య నైససిద్ధ
 ధర్మః-ఈశ్వరగత్యాగినాప్రయోజనముచ్చిత-తత్సాన్ద్రివిధమ-స్థనహితమన్యరహితంచేతి-తత్ప్రాయమై నహ్యదీశ్వరా
 వస్తావపర్యవహితంసలమ-తాపత్రగణ్యస్త్రి ముభగవదనుభవపరిమృతయవ్యవహారంఫలమ్ - సంబధోపిద్వివిధః-సాధ్య
 సాధనభావరూపఃప్రతిపాద్యప్రతిపాదకభావరూపశ్చేతి-తత్రప్రయోజనోక్త్యా సాధ్యసాధనభావరూపః-విషయోక్త్యా
 ప్రతిపాద్యప్రతిపాదకభావరూపశ్చార్థవివక్షితః ఎవంసిసాధయిషుఃప్రతిపిత్సరూపోమునుతరధికార్యర్థతోవివక్షి
 తోవేదవ్యతి-తత్రసాధ్యధర్మమాహ॥ ధర్మః॥ అత్ర అస్తిస్సురాణే-పోశ్చి త్కైతవఃపరమోనిర్మత్సనాణాంసతాంధ
 ర్మఃసాధ్యతయోగ్యత్యేతిశేషః॥ కైతవంపశ్చనమ-పోశ్చి తంనితరాంత్యక్తంకైతవంయస్త్రిక-అనెనవిగ్రలిప్సామూలబా
 హ్యగమా క్తకైత్యవద్దనాదివ్యావృత్తిః॥ నిర్మత్సరాణాంసతామితిసంబద్ధసామాన్యవక్షిసిద్ధిర్మత్సరాణాంసతాంసంబద్ధసిద్ధ
 ర్మోచత్రసాధ్యతయోగ్యత్యేతిత్యర్థః॥ సంబద్ధస్సామన్యేయానుష్ఠాతృభావరూపః-నిర్మత్సరాణాంసతాంధర్మఃఇత్యనెనవదో
 క్తాభిచారాదివ్యావృత్తిః-అభిచారాదయోహమత్సరాదిమతామనుష్టేయాః-పరమః-సగోష్వత్రాప్తః- అనెనత్యుద్రఫలప్రద
 కామ్యకర్తవ్యావృత్తిః-యద్వాన్యత్సరశబ్దఃకామూదీనాంప్రదర్శనార్థః- శేషదమాద్యుపేతానాంమమూతాణాంధర్మః
 అనెనస్వరూప్యధర్మకర్తవ్యావృత్తిః - పరమః-సర్వేషామేవధర్మాణామ త్రమోత్తమోవిధిర్నిత్యక్రప్రకారేణభగవత్సన్తో
 మైకఫలత్యాత్మరమః-ఎవంసాధ్యధర్మరూపోవిషయఉక్తిః - అధైవంపిధమాన్యైక్ప్రయోజనకసాధ్యధర్మ మారాగ్యమేత
 యురాలవేద్యంపరబ్రహ్మత్వకంసిద్ధధర్మరూపంవిషయమాహ॥వేద్యమితి॥ సతామిత్యేతత్తాకాన్యాయాదత్యాపిసంబద్ధ
 తేతిఅత్రఅస్త్రికవ హామునికృతే-శ్రీమద్భాగవతేశ్రీమద్భాగవతాఖ్యపురాణే - అన్వధమిదంనామభగవత్సన్యరూపరూప
 గుణవిభూతిప్రతిపాదకత్యేనభగవత్తవంపాగవతమిఃపుత్యత్వత్వై-సతాంవేద్యంవ స్తుప్రపంశివదతాపత్రయోన్ముల
 నంవా స్తవత్సరిగుణవిశిష్టమిత్యన్వయః-మహామునినాచారాయణేనకృతమునైర్మత్సత్వ మత్యాగిసంభావ్యమానపారు
 షేయదోషగ్రాహరూపేయప్రత్యక్ష శ్రుతివాక్యేన - ససౌవాచవ్యాసఃపారాశర్యభిత్త్యనెనా వృత్తమతయాశ్రావితత్వ

ధర్మః హృద్వైతత్వే తిహృద్రవ మోనిర్వత్సరాణాంసతాంవెద్యంవా ద్రవషిత్రవ స్తునివదంతావత్రయోన్య
 లనమ్, శ్రీమద్భాగవతమేమమమనికృతేనావాపైశిశిర్సస్సంభూత్యద్యువదన్తృతేత్రకృతిభిన్నసూత్రామృత
 త్రతాత్ ॥అనిగమకల్పితకర్తృత్వనివదంతావత్రయోన్య
 మురమూరసిహమభిభావకా ॥౩॥నైమిశైనిమితృతేయమునయశ్చానకాదయః । నప్రింగ్యరామూకా

తెలుసుకొనుట తెలివదనైతే తన్నునయితే నామూర్తివలె తెలిసివాననుచు దేయించి స్వస్తి జూదిరూపకల్పితరుపలై న్నీ కింతు-
తలంపెయింకొక్కతోనిననవనననపివాత్వగ్ని జూదిరపుట దేయవ-వనన్దీ న్నపిపురాణెనానుచు దేయించి విద్యుత-అ-
పితునగొప్పపుట దేయవ వేలి-నిగమదున్వ. ఫలత్వం చాన్తుపురాణస్వస్వప్రధానపతివాద్యనిరతికి యాన న్నటక్కునననసా-
ధనమాతభక్తి ద్వారా ఒక గ న్నవము ॥ ఎవమమృతభవనంయులమిత్యాదివ్యవస్థి శేషతాని-నిగమదున్వ. మనలత్వం స్వరూపిత-
తాన్దననబోధివెదభూర్భూగోపబృంహతాత్మకత్వసూత్రాదెరస్య నీతితద్యస్య దాసాయాచ ॥ అమృతభవనంయుత-
మితి ॥ అమృతం మోక్షః-ము క్తికై నల్లని ర్వాణ శ్రేయోనిశ్చేయిసామృతమితి ముక్తిగోచరపర్యాయత్వస్వరూపిత-
ద్రవ్యసారాంశః ॥ తేననంయుతం-రసంరసవత్-గుణవదనైస్సోమతుబాలగ్నిజ్జతిలక్-భగవదనుభవాననవత్-అచేనభక్తి-
రూపత్వం సిద్ధమ్-భక్తిరూప-సైహాభూర్మనుషధ్యానంభక్తిరీతిబోధియతతతిస్వరూప-పీఠివద్యగవత్సరణంభవమత-
రవ్యజ్ఞానాత్మకం వివక్షితమ్-శుకమఖాగ్నితలంబుచ్చస్థంభంశుకాఖ్యపక్షి మఖపాతితంబుగ్రహంసాక్షి త్తద్వద్వదవ్యక్ష-
శాఖాగ్నిగంజ్ఞానఫలంశుకముఖసంబధాత్వంభవమత్యర్థః ॥ ద్వాసుపద్ధానయుజానఖాయానమానంవ్యక్తం చరితస్వజా-
తైః ఇతిశుభ్రత్యసూత్రం బాదరాయణత్యకాఖ్యపక్షి త్వరూపణమ్ ॥ ఆలయాదిచివారై-అమరణాదిత్యర్థః-నిగమదున్వ. ఫలత్వ-
రూపణేనవెదమూలత్వంశుకమఖాగ్నితలమత్యం నైనకవలనిచ్చ త్తిద్రవరూపణాస్వాదితత్వపతిత్యాగజ్ఞేవదిగపీత్యత్వ-
తవపాపాగ్నింముముత్యగిరిపీఠపాదేయత్వం దేత్యాదిఫలితమయద్యత్వత్వబిద్ధనిర్వాణాంకవిమదాయామన్యశుకము-
ఖాస్వాదితత్వంనదివ్యతైతద్రాపి-భవివ్యదభిపాతియంతైకాల్పజ్ఞస్యనిర్వాణరేవము క్తిః ॥ 33 ॥ తేనవమనుష్యతతివిద-
వక్షణంపదశ్చోకానుభవభవత్వమయపాపిమాణ్యోభగవాన్వాదరాయణప్రైకాల్పజ్ఞోఽన్యవిక్షేపత్యవేదాన్తాదోపబృంహ-
రూపస్యపురాణస్యపరిక్షేపచైనకశుకసూతాదిచిత్వపతిత క్తవ్యోత్తరముఖేనభావినంపప్రతిమాలోచ్యతత-
తేహంపశ్యేత్తరరూపాక్షణికాన్ స్వయమేవతతీతతనిత్తునావత్తదబోధ్వాతరూపైవస్తిస్పృహమన్తనైవస్పృహమ-

ఋషిపరీక్షిరప్రతివక్తృశ్చకస్య చైకత్రసమావేశం ప్రతివక్తృశ్చకస్యసమాగమంపరీక్షితప్రభుః ప్రశోష్యోగసౌతుం
 పౌరీయోపకేతంతస్మిన్వివేచనాపంచవివక్ష్యమా యోవవోత్సాహి క్షనంజన్మాసధికంపారీక్షితంవృత్తాంతం, తతః
 పౌరీక్షనంతస్మిన్తాదీవృత్తాంతం, తతః పతత్పృథివీనకర్తృస్యైర్వేత్సీర్వాణిమిద్రదగ్ధనసమాగతదేవదేవ్యసంనాదం, త
 దాజ్ఞయేత్త్యేవబ్రహ్మణంవశానకసూత్రప్రశోత్తరముఖసవితృప్రావచ్చ్యనకారిప్రశ్నప్రకారం క్షుంతదుపా
 ఘ్నతమాహానైమిశ్శితి॥ అత్రకేచిచ్ఛనకారిప్రశ్నాదిరూపాశ్శిన్ధానదర్శనీనైర్వాయాత్రతత్రతస్మిన్ధాః, పరి
 త్పదానిప్రశ్నాదిరూపాన్దుమితేనీవదన్తి, తదసారం, తైర్వికాల్పజ్ఞస్యప్రబంధప్రబంధ రవత్సీర్వాణోపపత్తేః, సహ
 సద్విద్యానగ్ధనగ్ధీప్రతర్దనవిద్యాదీవ - ఔత్తరకేతుర్ధ్వజేయజనతగ్గంహాపితోవావశ్యేతతోభ్యుగైర్వచారుణిజరూ
 ణంపతరముపససార, అధీరాభగవాన్బ్రహ్మణ - ప్రతర్దనోపపత్తేహోదారిన్ద్రస్యప్రియంధామోపజగామేత్యాపి
 రాంప్రశ్నప్రతివచనాదిరూపాణాంశ్చాగ్నివచనానామధునీకత్వంవక్షుంయత్కమ్, ననువేదకర్తృరభావాన్స్వయమేవవే
 దఃప్రశ్నోత్తరరూపేణప్రతిపాదయిషితానర్థాప్రతిపాదయతి, అత్రయవారువేయైశ్చక్ర్యకానామపవచనాం
 సందర్శ్య ప్రత్రత్రనదోహావహాగిచ్ఛెన్, ఎవమపిత్వస్మైప్రబంధపైర్వికతర్కకత్వానీదైః, కృత్సన్యపురాణప్రభు
 స్యప్రశ్నోత్తరరూపేనకాన్గిగ్ధ - కర్తృవాంసికానిచేతరేషామితివిభాగస్యా శక్యత్వాన్, తస్మాద్భూక్తమేవయ
 త్కమ్ - శానకఆదిర్మేషాంతేమునయః, బ్రహ్మకావిస్మష్టస్యచక్రస్యైవమిశ్చిర్వైకత్యేభవతి-యత్రేతితస్మైవం, తదేవనై
 మితం, తస్మాదాయుపురాణేప్రసిద్ధమ్, నైమిశ్శితిపారేవితే - త్రైతమహర్దయగితిసవితే - తదేవనైమిశ్చత్వగ్ధంనా
 మనైవికాశ్శేఽనిమిషతే - త్రేదేవతే - త్రైభగవత్సాంసిద్ధ్యవతీతిభావః॥ స్వర్గాయలోకాయ, స్వర్గోనిరతియనన్దఃతాద్య
 శోటోకాఃపరమపదం, తస్మై - తత్సాగ్నిప్రయ - తత్సాగ్నిసంసృతంసమాప్రసమంసమాప్రసంసత్సరం, అసత-అమృతీతవస్త్రైః,
 స్వర్గోలోకోత్రపరమపదమేవ, అనన్తైస్వర్గై లోకైశ్చయైప్రతితిష్ఠతితి, స్వర్గై లోకైశ్చయైత్వంభజస్తగ్ధితృత్యమోఽథే

యసహస్రసమమానతః॥౪॥ తపిక దాయమువయః పౌరీతర్క అహ తాగ్నయః సత్కృతం సూతమాసీనంప
 చ్చిచ్ఛురిదమాదరాత్॥౫॥ ఋకయఃపః॥ త్వయాఽఖిలపురాణానిసేతిహాసానిచానఘః॥అఖ్యాతాన్యప్రదీ
 తానిధర్మశాస్త్రాగ్నియోమ్యుతః॥౬॥ యానివేదవిదాంశ్రేష్ఠోభగవాన్వాదరాయణః॥అస్యైవమునయస్మాత్రప
 రావరవిదోవిదుః॥౭॥ వేత్తత్వంసౌమ్యతత్వస్వంతత్వతస్సదనుగిహేత్॥బ్రూయస్మిన్మగ్ధస్యగ్ధ్యస్యగుర

నాస్యనిర్దేశాత్, అన్యధాశానకాదయగ్ధిజనఘటై దశాశ్వమేధీచనరేతిజన్తకృష్ణప్రణామీనపునర్వచాయేతివదతఃపర
 మభాగవతస్యశానకస్యప్రసద్ధస్వర్గాద్యర్థత్వామోగాత్ - ఋత్విజఎవయత్రయజమానాస్తత్ప్రత్రం - యద్యా, అత్రసత్ర
 శిశ్చైనభగవద్గ్ధానామధవాత్తకంబ్రహ్మసత్రంవివక్షితమ్, తధావత్తే త్తేనంవత్కృతిదతమేత్రతిగితాధ్యామే॥తుల్యశుత
 తపశ్శీలాన్తుల్యస్వీయారిమధ్యమాః॥ అపిచక్రప్రవచనమేకంశుమౌగివహాపరగ్ధి॥అతపివాసీనావీర్వసత్రేజేతివత్కృమా
 ణోపపత్తిః॥౮॥ ఋతగ్ధితి - తేమునయఃశానకాదయఃకదాచిత్సాగ్నితేహుతహుతాగ్నయః, హుతేత్యర్థాగ్నేక్వే-హుతే
 సకామూర్తప్రవృణంయస్పర్శిరాదివాసాధనేన - హుతాః - అగ్నయఃఆహవనీయదయోద్వైస్తధాధూతాఃసత్కృ
 తంయధౌచితంబహుమతంఆసీనిండువపిష్ఠంవహూతం-ఇదంవత్కృమాణంఅదరాత్ - అదరభూర్వికంపప్రచ్ఛత్తి॥౯॥ ఋ
 పశ్చిమేహాత్యయేత్యాదినాయావదధ్యాయవరసమాప్తి - తావద్యన్తప్రశోత్తరంవక్షుంవాహంసపర్దగ్ధిత్యాత
 జ్ఞానినిరాకర్తృప్రత్యయః॥త్వయైతిత్తిథిః॥ హేఅనఘ - శాస్త్రార్థజ్ఞాననిమిత్తకర్తృరూపహాపరహేత-జాతిప్రయుక్తా
 వమత్వరూపాఘరహతేతివా॥త్వయా, ఇతిహాసనసహతానిసర్వపురాణాని - ఉత్తపిచ-యానిధర్మశాస్త్రాగ్నిమానవాదీని-
 తానిసర్వాగ్ధీతాన్యాఖ్యాతానిధర్మతానిశాగ్నివితానవత్తి॥౧౦॥ ఋకానితానిపురాణధర్మశాస్త్రాగ్నితేత్రతప్రత్యయః॥యానితి॥
 హేసూత - వేదవిదాంస్వరూపతే - సుసానపర్వద్ధార్మతత్వవేదంవిదస్తీతితథా - తేషాంమధ్యైశ్రేష్ఠోభగవాన్వాదరాయ
 ణః-తదాచిధాఅస్యైవమునయఃపరాశరాదయోవనాన్వదయ్య - పరావరవిదః-పరంపరమాత్మతత్వస్య-అవరం-ప్రశ్న
 తిపురుతతత్వస్యంతద్విదతత్వస్యిత్రయయాధాత్వగ్నివిదః-యానిపురాణానిధర్మశాస్త్రాగ్నివిదయః-తాన్యధీతాన్యాఖ్యాతా
 నిచేతిపురాణైశ్చాన్యయః॥ వేదవిద్యైశ్రేష్ఠోవాదరాయణో-న్యేవమునయఃయానివిదురీశ్వరేన, స్త్రోమితిహాసపురాణానాం
 వేదమూలత్వమతపిపాపాగ్నియంచదర్శితమ్॥౧౧॥ ఋనన్యపశూదాధీకరణన్యామేనఅనిధికృతశారీరకాఽహమితిహా
 సపురాణాద్యధ్యయనజాపాత్రప్రతీతిమానగ్ధంబ్రహ్మవిదాయుష్మాకంప్రశ్నసోత్తరంక్షుంప్రభురీతిహామూకేఽర్థా

వారయ ప్రతాపః॥ వెత్తితి॥ హేసౌమ్యసదగుగ్రహితే, సతోవ్యాసస్యానుగహేంద్ర తోః, తత్సర్వం ఇతి హేనపురాణాదిపి
 ధానప్రతిపాద్యంవస్తుత త్వత్ స్వస్తిం వెత్త జానాసి, అనధికృతశారీరకాధ్యయనసర్వగ్రహణదిహేనపురాణాద్యర్థ రూ
 పంవస్తుయధావత్సర్గసత్యా పాతతత్పరిధావః॥ సదనుగ్రహణదీకధారశారీరకాధ్యయనసర్వగ్రహణదిహేనపురాణాద్యర్థ రూ
 దామిత్యతాగ్రహః-బూయిరితి, సిద్ధిసాధనర క్తస్యశివ్యత్వద్వ్యతస్య-గురవోబాదరాయణాదయః - గుహ్యమత్యంత
 గుహ్యమపిబూయి యుః-శారీరకముఖేనానుక్త్యాకనలముపదిశేయిరితిధావః॥ ౮॥ ఋషివంశస్యపు తపవనసామర్థ్య
 మావిమలత్వప్రప్త్యంపుచ్చన్తి॥ తత్తతత్తేతి॥ హేఅయుక్ష-పుంసాంఎకా న్తతోనియమన- నిరతితయం శ్రేయశ్చివా
 యతస్సాధనాత్ శ్రేయోభవై తద్వవతాతత్తతత్తపురాణాదిమ-నిశ్చితంనిర్ణీతం-సోఅన్య భ్యం, శంసితుంప్రసోతుమన్తసి॥
 ఎవంముక్తిసాధనభూతోధర్మఃపృష్ఠః శినిరతితయం శ్రేయఃకోవాతత్సాధనభూతోధర్మ ఇతిప్రశ్నార్థః॥ ౯॥ ఋ అధ
 తివర్తసాధనానామశ్రీ తపశ్చయం సూచయన్త సస్తిస్తానాం దార్ప గ్యంత్తై శ్శ్రీతవ్యానాంబహుత్వంవపద స్తస్స
 ర్యతాస్సాగ్నిగ్ధసారభూతంముక్తిసాధనమేవపుచ్చన్తిప్రామేణిస్తాధార్యామహేసభ్య- అస్తికకలాయుగజనామూన
 వాఃప్రామేణాల్పాయుషఃఅనియతతవద్దాయుషః- అనెనకృతాదియ గష్టివయశ్చైవభోగాన నరంముమతోదయం
 మృవశీక్ర-మన్దావన్త ప్రకృతయః - సుచనవతయః నితరాంవన్బుధయః-ఉపదుగ్రతాతాపతగ్రయవగ్రతగ్రయస్తాభ్యా
 వితిశేషః-సుమన్తమతయశ్చతననృషిశ్రేయస్తత్సాధనావగమస్సూచితః-మన్దాభ్యతననశ్రేయస్సాధనోపసంహారా
 సామర్థ్యంసూచితమ్ - ఉపదుగ్రతాభ్యతననకృతచేచ్చేయస్సాధనోద్యోగస్యారణకా న్తరాయవిపాతత్వం-అతవ తేజనా
 మన్తభాగ్యోదుర్భాగభ్యర్థం-హేయస్తాత్-ఉపదుగ్రతాఅతవన తైర్ని భాగః - స్వస్వాపేక్షితధర్మాదిసాధనభేదేనశ్రీ
 తవ్యానిధూరికర్తా శివాయనబహుశానికర్తా ణిధూరిణిబహునిన్తి - పౌండ్రుకీవాదశేయోదిభేదేన సూరిణివై కన్తి

వోగుహ్యమత్యంత॥౮॥తత్తతత్తాగ్ని సాయుష్మన్వవతాయద్వినిశ్చితమ్-పుంసామేకా న్తకోనియ ప్రప్త్యం
 సితుమన్తసి॥౯॥ప్రామేణాల్పాయుషస్సభ్యకలావస్తిన్యగేజనాః॥మన్దాస్సమన్త మతయోమన్త భాగ్యభుగ్
 వదుగ్రతాః॥౧౦॥భూరిణిధూరికర్తాణిశ్రీతవ్యానివిభాగః । అతస్సాగ్నితత్తయత్సాంఘసముద్ ప్రత్యమ
 సిమయా॥బూహీనత్వగ్ధానానాయేనాత్సాంప్రసీదతి॥౧౧॥ సూతజానానిభద్రం తెభగవాన్సత్వ

స్మనైకతిక్రవ్యతాకలాపవ శ్చైవసభూరికర్తాణీతివా - యతవవతోతత్తశ్రీ తవ్యే ఘమశ్చైవతానంఅనిష్ట నివర్తక
 విష్ట ప్రాపకంవసారంసాధనం, తన్త సిమయానాత్మ యాధియా, సముద్ ప్రవృద్ధాప్యతమివాద్ధ్యత్యశ్చిద్ధానానాం
 శ్రీగ్ధాంకుగ్రతాంసోఽనైక్తంబూహీ- సారంవినిష్ట నియేతి॥ యేనసోఽనైక్తాత్తాత్త-తం-సంప్రసీదదిరాగాదిభికలు
 పితస్సాగ్నిత, తత్సార్ప-బూహీత్యన్యయః-ప్రామేణేశ్రేతదల్పాయురాదిభిఃప్రత్యేకంసంబధ్యతై, ప్రామేణాల్పాయుషః
 ప్రామేణమన్దాభ్యవితేనచనుష్యాణాంసహాగ్రేమకృద్వ్యతతీన్తయే - ఇతిభగవద్యగ్ధాన్త స్సానితః-యేనాత్సాంప్ర
 సీదతిత్యనెన, అత్ప్రసాదాద్ధ మేతావస్తు ముత్సాభిర్గతీతవ్యం, సతిచాత్త ప్రసాద-ప్రసాదేనవ్యయఃసానాంహనిరస్య
 పజాయతే॥ప్రసన్నవేతపోహ్యశుబ్ధిఃపర్వతవ్యతీత్యుక్తిర్తాద్యఃఖనఃన్యగ్ధాన్తాదేవభవతీతిసూచితమ్-యద్వా, యే
 నసాగ్రభూ తేవసాధన- అత్సాపరమాత్మా - పగ్గీదతిప్రసన్నభవతీత్యగ్ధాన్తం-శివసంభవభ్యంభగవదప్రసన్నాగ్నిరకన,
 ఇతివత్సమాగ్నిత్యాతత్సర్వసంసంపత్వ్యరవవేతిభావః, భూరిణిధూరికర్తాణిశ్రీతవ్యా నిన్త నితతీసారంబూహీత్య
 సేనధూరికర్తాణిశ్రీతవ్యానితీతియతే॥ యగ్ధవర్కర్తా గ్నివిఫలద్వారావనాయసర్వరాషణోపాదానాయవశ్రీత
 వ్యాసైవ - అన్యధాసాంసారికలనిర్వేదాసంభవననిశ్చేయిససాధనావహేధ్యధ్యత్త శాస్త్రనుశూహిషాయావనం
 భవాత్, పరమాత్మోపానసన్యాసభిసంహితఫలకర్తౌ పకార్యత్వజ్ఞానాభావవ్యవహృచ్చ - తథాస్యేకద్యేవోక్త్యాసర్వ
 ణికర్తాణివలతస్త్యాజ్యాని, ఉపాసనాశ తయాయధాతేక్ర్యసంప్రేయానీత్యేతావదవశ్రీతవ్యం - ముముక్షుభిర్వేదిప్రా
 యేతైవముక్తమ్॥ ౧౧॥ ఋషివంముక్తిసాధనంపుష్టాఅదతదనుగాగ్రహకమప్రధానతమమతీవణంక్రీసంబిష్టో
 స్సర్వగమిత్యాదిమప్రథమోపాత్తింభగవచ్చరితీశ్రీవగంచీకీర్తవస్తత్సానిసాధనపరిత్యాగాయవతిర్గనమన న్తరశీ
 కృష్ణావతారచరిత్రంపుచ్చన్తిసూతేత్యాదిభిష్ఠిః - హేసూతమభ్యంభద్రంకల్యాణమస్తు-పాత్యతాంభక్తానాంపతిః
 పాలయతాభగవాన్వసమదేవస్య, అపాదానస్యసంబంధ వివక్షయావక్ష్యే, వసుదేవా త్తద్ధార్మాయాం దేవక్యాంయస్యచి

క్షీర్దయాదంతాన్తర్మధ్యమధ్యయాజాతోఽవతర్ణః తత్సర్వం త్వంజానాసి ॥౧౧॥ తచ్చీకృష్ణచరిత్రం, శోభితుమిచ్ఛతామస్తాకమ్-వర్ణితుం అర్హః మేనూత-అర్హస్మిజానాసి అర్హస్మీత్యనెనదమగృహీతః కా దైన్యగ్రీవతత్పరిత్రవేదితత్వం వత్తుం ప్రభురితీమాచితమ్ ॥౧౩॥ మేమహాపత్రుత్వాత్తదవతారచరిత్రమవశ్యం శుశూరిషితవ్యమిత్యభిప్రాయేణ తదవతారం విశింష్య ని॥ యస్మైతి॥ యస్య భగవతోఽవతారః శ్రీకృష్ణరూపః ఘాతానాం-విభవాద్యుదాగావరవర్షాద్యేషు దయాను-తైమాయత తస్మిన్మాయచభక్తానామిత్యనుక్తా హతానామితవదతామయచితీపాద్యః॥ తేహృదానుపదమన పూర్వకమవగర్హయ్యైవ మేమహాపత్రుత్వేతి మున క్తవ్యం, తదవతారోఽహతానాం దోషాః క్షేమాదృగ్భిః అతస్తన్నా మైవానిష్ఠపరిహారేష్టపాపిపగక్షమమిత్యభిప్రాయేణాహుః॥ ఆపన్నభిః-ఘోరాంగర్వజస్త జరామరణాదిరూపాంసంస్కృతి మాపన్నః పాపి ప్రతిఫలమాకృత్రురపివశోపిపారవశ్యేనాపీత్యర్థః॥ యస్య శ్రీకృష్ణస్య-యచ్చద్ధానంకోవాభగవతస్తస్యైత్యుత్తరత్రాస్త్యయః-నామగృహీత ఉచ్యతే-దేవతసానభిశేషః॥ తతస్సంస్కృతేనస్య ఎవవిముక్త్యత-ముక్తిభావే-కదంపారవశ్యేనాపృథ్విచార్పణమాత్రేణాపిత్రురపి ముక్త్యేత్యత్రోచ్చారణం విశింష్య ని-యచ్చి శ్రితస్య యంభవభిః-యన్నామోచ్చార్పణం ప్రతి భవస్సంసారః-స్వయంబిభేది-భయమితీపారేషి-జస్త మరణాదిభయహేతుత్వాదృన్వవపభయతే దైవివక్షితః-దేవతసానకాలికభగవన్నామోచ్చార్పణస్యవ్యవధావేనముక్తిపాద్యమితరకాలికస్య తుక్తజ్ఞానయోగాదివత్-భక్తియోగానాగురీహికత్వేన తద్ధ్వా రేపివేకః॥ ఏతచ్చుష్యై-జామిలోపాఖ్యానైవపచ్చిభ్యవశ్యేతే॥౧౪॥ అస్తాం తావదవతారానామమాహత్యైవం తదియానాం మాహత్యైవేవాత్మసంసారగోచరమిత్యభిప్రాయేణాహుః॥ యత్పాదతి॥ మేనూత-యస్య భగవతః-పాదసంక్రయాః పాదావేషపాప్యత్వేన ప్రాపకత్వేన సంక్రయస్తభితి భా-మునయః-తత్పాదరపిత్వముననశీలాః-ప్రతి మాయానాశమదమాదిగణానామాత్రయాః తదియాః-ఉపస్పృష్టాః-పాదయోరితి శేషః-పాదస్పృహమాత్రే

తాంపతిః॥ దేవక్యాంవమ దేవస్యజాతోయస్యచికిర్షయా॥౧౧॥ తన్నుత్సృజామహానామర్పస్యక్లౌనవర్ణితుమ్॥౧౩॥ యస్యావతారోఽహతానాం క్షేమాయచభవాయచ ఆపన్నస్సంస్కృతిం ఘోరాంయన్నామపివశోగృహీతతత్సద్వీరిమిముక్త్యేతద్దైవి శ్రితస్య యంభవః॥ ౧౪॥ యత్పాదసంక్రయాస్తూతమునయప్రతమాయనాః॥ సద్యఃపున స్తుగ్రవస్పృష్టాః స్వర్ధన్యాబోఽనుసేవయా॥ ౧౫॥ కోవాభగవతస్తస్య పృథ్విశ్లోకద్వ్యక్తః॥ శుద్ధికామోనశ్శిఖయాద్యతః కలిషలావహమ్॥ ౧౬॥ తస్య కర్తాస్య దారాణిపరిరీతాన్ సూరిభిః॥ ఘోషానశ్చీదధానానాం లిలయాదభతః కలాః॥ ౧౭॥ అధాఖ్యాపాహ ర్థిమన్నవతార కథాశ్శుభాః ।

కాపీతిభావః-సద్యఃవపున ని-స్పృష్టానాంబిశేషః-ఎవంతత్పాదసంబంధిన్యాః-స్వర్ధన్యాః-గక్తాయాః అపిపిలనుసేవయాస్తానుపానాదిరూపయాసేవకాక్షేపున ని-స్పృష్టన్యావస్తులనుసేవయాపున ని-మునయస్తదియాస్తూపస్పృహమాత్రేణాపిపున స్తీతికేచిద్వ్యవక్షతే । యధాస్వర్ధన్యాబోఽనుసేవయాపున నితధామునయోపుగ్రవస్పృష్టాపున స్తీతిప్రప్తానోపాభిప్రేతః॥౧౫॥ ఉక్తైరన్యైశ్చీగుతైః పుంవిశింష్యస్తవచరిత్రమవశ్యమాత్మశుద్ధిమచ్చద్ధిశ్చీకృతవ్యమిత్యభిప్రాయేణాహుః॥ కొవే॥ తస్మిన్ క్షేపిగ్రహ-పుగ్రహ-శ్చవ్యతాంవదతాంచపుణ్యవహః-శ్లోకశ్లోకృతభిత్తీకోయశ్చ-అతఏవనచాసా-శ్శుద్ధ్యంత్యైవంకర్తచరిత్రంయస్యః-తస్యభగవతాయశ్చః-కలిషలావహం-కలపయక్తపాపమాస్త-చిత్రత్వద్ధికామకోవాపుమానన్తస్మిన్మయాత-సర్వోపిశ్శిఖయాదేవత్యర్థః ॥౧౬॥ తస్మైతి-అతీలీయా-నకర్తకేభిభావః కలాః-మూర్తిః అవతారాన్తరూపాః-దభతస్తస్య-ఉదారాణిపరిరీతాన్-సూరిభిః-నారదపరాశరమారాశర్యాదిభిః-పరిరీతానివ-కర్తాచేచరితాన్-శ్చీదధానానాం-అస్తాం-ఘోషా-లిలయేత్యేనాఅవతారాణామకర్తమూలత్వముకమ్-కరాదభతభిత్త్యనెనశ్రీకృష్ణస్యావతారత్వప్రతిత్యాపూర్ణావతారత్వం సూచితమ్॥ తేనైవావతారాన్తరకథాప్రశ్నైశ్చ్యతః ॥౧౭॥ శ్రితీలియేత్యనెనఅవతారాణామకర్తమూలత్వముక్తమ్-అధావతారచెష్టితానాచుప్యకర్తమూలత్వంవదస్తేకా దైన్యగ్రీవతదవతారచరిత్రాచిచ్ఛన్యని॥అతేతి॥ హేధీవకాఅత్తమాయయాఅత్తసఃస్యస్యమాయయాఅత్త్యర్థః క్షియోగన-ఆశ్చర్యత్వంమాయాశేబ్ధప్రవృత్తిమిద్దం త్వంసజుల్బురూపజ్ఞానెనవా-మాయావయనం జ్ఞానమితి నైఘ్నికాః॥ మాయయానతంతేతి తిప్రాణినాంచకుభాశుభమిత్యధియక్తేర్ధానపర్యాయత్వేనమాయాశేబ్ధః-ప్రయక్తః-స్వైరంయధాతపాలీలాశ్చేష్టితః-విదధతః-వర్షతః-శశిర్వరస్యసర్వదియస్తః-హరేరాశ్రితమరితహరస్యభగవతఃశుభాః-శ్చిత్వతాంవదతాంచకుభావః-అవతారకథాః-అధికా దైన్యగ్రీవ-ఆఖ్యాపాకధయః॥మగ్గశాన్తరారమ్భప్రశ్నైకా దైన్యగ్రీవకోఅథేతి నైఘ్నికాః॥అత్త

నన్దయం సైవాము తరయాపం శ్రీభాగవతాఖ్యంపురాణమామెత్యాహబాదరాయణః || ఇతి || అత్రశ్రీసూతఉవాచఇ
 తిసంప్రశ్నసంప్రశ్న ఇక్వవిత్తావరోహ్యతే, సూనంగతః - ఇతిత్యాదిహోక్త్యసూతో క్రిత్యాభావాత్-యంప్రజప్త
 మిత్యాదిర్నిసూతోక్తిః, అతః ప్రథమాగ్రహణాత్ ఉపరిపరితుంయుక్తమ్ - ఇహువ్యాఖ్యానంజనైః, ఇతిత్వంవిపా
 శాంశానకాకీరాంసం ప్రశ్నైః సమీచినైః ప్రశ్నైః సంపన్న స్థైర్యామహర్ణః, గోమహర్ణః స్యాత్ పత్యంభుమాన్
 సూతః తెహంవిపాశాంపదః ప్రశ్నార్థకంపదః - ప్రతిపూజ్యగ్నిసన్న్యవతిపక్షం ప్రతిపదసూచంపురాణమిదంప
 క్తమ్- ఉపపక్షమేత రథే - విపాశామిత్యసేనసాపెక్షస్యాపిసంప్రశ్నశబ్ద స్థానిత్యసాపెక్షత్యాదాన్ త్యాద్యాఅసమా
 నః, తెహంవిపాశాంపదః ప్రతిపూజ్యగ్నిసాన్వయః, సంప్రశ్నసంప్రశ్న పుష్ప ఇతిపారాన్తరం, తదాసమీచినైః ప్రశ్నియ
 న్యతస్యై ప్రతిపదనాయ - సంప్రశ్న ఇత్యుత్తరంపక్షంపుష్ప ఇత్యర్థః - యద్యా-విపాశామిత్యస్యసభిప్రాయేనైవాన్వ
 యః-సంశోభయా-ప్రశ్నాయుహంత్రి - శానకావిమంసంప్రశ్న ఇత్యర్థః || ౧ || ఋష్యావారూతు తరయాపమిదంపు
 రాణంసంశోభయమురదైర్వరపశ్చాత్తయిత్తిభిరంకార్య మితిసూచయితుమేతత్పురాణ ప్రథమ ప్రసక్తకర్తవ్యరూపమ
 శాసాపకర్తృబాదరాయణిహవగురునమసూహితవ్య రణవరణాత్తికంమగ్ధ భవాచరతేహతః || యంప్రజప్తమితి
 ద్వాబ్ధిమ్ - ద్వైపాయనశ్రీవ్యాసః, విరహకాతరస్సక్యంపుత్రేత్యాజహసజహూతవాన్ - తవాన్యయతయాత
 రహాభినేయః - తంసర్వసూతహ్యాయంమునింఅనతోస్థిత్యన్వయః - కథంచాతంప్రజప్తమైతదవతిత్యాదిస్మరి
 త్యజ్యప్రజప్తమ్, అనుపేతంఉపేతరహితంఅసహాయుర్హ్యర్థః, అపేతంకృత్యంయన్యతంకర్తవ్యాంశికరహితంని
 వున్నబ్రాహ్మసానసత్వాన్మృతకృత్యమితిభావః || ప్రజప్తమితిసేనదేహశబ్దాన్త్యాగడక్తిః, అసేనమమతారా
 హిత్యంపలితం-అనుపేతమిత్యసేనాసహాయుర్హ్యమ్ క్తమ్ || అసేనదేహభావకసహాయాన్తరరాహిత్యంసూచితమ్ - తెన
 చదేహత్వే భూచరూపాహంకారరాహిత్యంపలితం, ద్వైపాయనోవిరహకాతరజహసజేత్యసేనద్వైపాయనాద

ప్రగక్తమ్ || సూతఉవాచ || యంప్రజప్తమనుపేతమపేతకృత్యం ద్వైపాయనోపిరహకాతరజహసః |
 పుత్రేతేతన్తయతయాతరహాభినేయ స్తంసర్వసూతహ్యాయంమునిమానతోన్దియస్త్వనిసూభావమఖి || ౨ ||
 లక్ష్మణసారమేకమధ్యాస్త్రదీపమతిగర్హ తాపతమోదమ్ | సంసారిణాంకరుణయాహపురాణగుహ్యంతం

వ్యతినయిత్జ్ఞానవత్త్వంసూచితమ్ - యద్యపపుత్రేత్యస్య దూరాదావ్యం నివహయవాక్యం త్వద్దూరాద్భూతేచపుత్ర
 ప్రగవ్యభూతినిత్యమితిప్రతిభావేనతనన్దిర్హ్యభావః, తథాపి, గురౌరన్యతేత్యత్రప్రాచామితిహంకంవిభజ్యస
 ర్వస్యపుత్రసన్తేకవ్యత్యావ్యుపగమాత్ - అగ్నిస్తేగ్నిజతేపరస్యచేతిసూత్రైః, సర్వస్యపుత్రస్యాహసమనిష్ఠతావిభావాక
 ర్తవ్యః, ఇతిమహాభావ్యకారోత్తేజస్స తాహంపత్యేనన్దిస్సులభవనైగోచ్యమ్ - సాహసం గాత్రత్యాగః-తదనిష్ఠతాశా
 స్త్రయమగుణానైత్యర్థ ఇతిహరదత్తోవ్యాఖ్యదితికచితే, వసుతస్సీతిశబ్దస్సైవవాక్యాన్తత్యేన- పుత్రతేజస్సపుత్రప్రసక్త
 ఎవనాస్తిఅనకార్యస్యపుత్రకన్దిస్యసంబాధనవిషయత్యేపుత్రానికరణస్యతస్యతదభావాన్య-తస్యయెత్తిత్రమయన్-పా
 చుత్యేనంబద్ధమూత్రేవా-తత్సోచితయాత్యంబద్ధితయావా-తరగోభినేయః-శుకాత్త కావయమిత్యేనంబూత్రేప్రతిదన్వ
 మునిత్యర్థ-తత్పాద్యురగం చతరూణాం తెనశుకేనజ్ఞానవ్యాప్త్యాదిగ్ధిత్యాదవగన్తవ్యమ్ - సంబద్ధమూత్రమయన్త్యేజ్ఞా
 నద్వాదరాధిస్తాత్రధిస్థేయవాచూఎవసంబద్ధైత్రభోగ్యఃస్వయాపేనరాన్వధిస్తాన్ త్వసంభవాత్-ఏమో ౭ బు
 ర్తా-అరగమాశోహ్యసోపవృష్ట-ఇత్యాదిభిః జీవన్వయాసన్యాణత్వావగమాత్త్వన్వయాపేక్షానకాధి
 స్తాత్పుత్యాసంభవాత్, యద్యపిధర్మభూతిజ్ఞానస్యాపి, సహనన్ద్యాయకల్పితఇత్యాదిప్రతిభిన్ ద్విశాయామేవత్వానన్య
 మవగతం - తథాపిశుకస్యపనిష్ఠస్సబ్రహ్మపానసన్వేనముక్తా రామివనిష్ఠ త్తజ్ఞానంకోవకర్తృరూపావరణత్వాద
 పరిచ్ఛిన్నధర్మ మాతజ్ఞానద్వారాలనైకత్యధిస్తాత్పుత్యమ్ క్తమ్ - యతేవతన్తయతయాతరహాభినేయః-అతేవసర్వసూ
 తహ్యవయం - సర్వసూతానాంహ్యతేఅయతేగచ్ఛతిజ్ఞానద్వారావ్యాప్తినిత్యసూతహ్యవయం, స్తం - అయగతావి
 తిభాతుః-యద్యాసర్వసూతానాంహ్యవయంయస్యజ్ఞానద్వారావ్యాప్యంససర్వసూతహ్యవయం, స్తం, యద్యావ్యవయ
 శబ్దేనధర్మసూతంజ్ఞానంతల్యతేహ్యవయస్యజ్ఞానసాహచర్యాత్, సర్వసూతేమహ్యవయమ్, ధర్మసూతంజ్ఞానంఅధిస్తా
 త్పుత్యన్వయః-పంమునింవత్త్వంపరమాత్మయాధాత్మ్యమనశీలంక్రీశుకమితివిశేష్యవధ్యాహర్యమ్ - ఆనతేఇత్యర్థః
 సమస్కృతవాసస్తే త్యర్థః || ౩ || ఋషిభిః | యఃకరుణయాపురాణగుహ్యం - విశేషణంవిశేష్యేణబహుళమితిబహుళ

గ్రహణాత్-విశేషస్యాపి పురాణశిల్పస్య పూర్వవిపాతః-గుహ్యంపురాణం-యద్యాపురాణగతం గుహ్యమాహ- తంముని
 నామగిగురువ్యాససూనుడువయామి, శరణంప్రజామిపురాణంకథంధూతం, స్వానుభావంస్వేనశుకేనఅనుభావం-క
 ర్మణిషోషోధధమమనుభావమిత్యర్థః || అఖిలానాం శ్రుతివాంసారోయస్మి స్మృతివాద్యస్తత్తథా, వెదపూర్వభాగార్థ
 భూతకర్తాణామప్యత్ర పురాణోధగవదారాధనరూపతాయాస్తత్ర ప్రతిపాదనాదఖిల శ్రుతిసారమిత్యుక్తమ్,
 ఎకంస్వరూపుధికపురాణా నరరహితంఅధ్యాత్మ దీపం-అత్త నీత్యధ్యాత్మమితిభక్త్యర్థైఃవ్యయాభావః-స్వాత్మవ్రతమా
 త్మయాధాత్మ్యప్రకాశనేదిపతుల్యమిత్యర్థః || అతితీర్థతాంసంస్మృతంతిరుమిచ్చురహితానామసింసారిణాం - తమో
 న్నంభతమస్సంస్మృతిరువిజనకమజ్ఞానమన్ధయతితిరోధాపయతినివ ద్రయతీతతథా || 3 || త్రివంశాగ్రవయితృభిరాదామ
 శూనాపకర్తుర్యదరాయణైర్మమసాగూర్తకంమజ్జశిమసుద్దేయమితిసూచితమ్, నకేవలంబాదరాయణి రెవనమసాగూ
 ర్యః-అపిత్యస్యేనారాయణాదయశ్చతృభిపాగ్రయణాహ||వారాయణమితి|| నారాయణాదీన్నమసాగూర్త్యతతోజయముదీ
 రయేత్, కథయేత్-శ్రావయేదితియావత్, జయమితి, అస్మై వపురాణస్వాన్వర్ధనామా న్ద్రం-అఖిలమరిజయూపినాఘా
 తత్వాజ్ఞయమితి-తత్రనరనారాయణయోర్భదర్యా త్రిమవాసిలోర్భగవదవతారభూతమోయోదైవ భారతైస్త్రిక్షా
 మాయస్తవయెన్నకామ్ || ధర్మజ్ఞానతమోపేతకల్పదాగ్ధిత ప్రవణితివత్స మాణి త్యా శిష్యాచార్య రూపైస్సావ్యస
 సానద్యారా - ౭ఖిలధర్మప్రవర్తకత్వేనవారదాదిముఖినాఖిలాధ్యాత్మ శాస్త్రప్రపవర్తకత్వేనవగురూకామసిగురుత్వేన
 చమహాపకర్తృత్వాత్తన్నమసాగూర్తవశ్యంకార్యైతిభావః || వాగధిహితృజవతాత్వాన్వర్ధనస్వతీనససాగూర్త్యతృభి
 పాగ్రయేణనరస్యతిమిత్యుక్తమ్-దేవస్యవతురు ఖస్యస్త్రీదేవి, తాం, పుంయోగాదాఖ్యానామితిజీవ, అత్రనరస్యత్యాన్న
 తుర్ముఖసంభవప్రత్యాయికదేవీత్వపి శేవతేనవతురు ఖసమసాగూర్తవశ్యమితిసూచితమ్, వతుర్ముఖాహి, అనిరుద్ధాఖ్య
 భగవత్తురీయపూర్వా హనాభికమలసంధూత ప్రవస్తోషితానిరుద్ధోపదిష్టభాగవతవతుశ్చక్రింకృతైస్త్రివైతత్పురాణనిధాన

వ్యాససూనుమువయామిగురుమునీనామ్ || 3 || వారాయణంనమసాగూర్త్యనరంవైవనగోత్తమమ్|దేవింసర
 స్మృతీంవ్యాసంతతోజయముదీరయేత్||౪||మునయస్సాధుపుష్టోహంభవద్విశ్నోకమజ్జశిమ్|యత్ర-వ్రతఃకృష్ణ
 సంప్రశస్తీయేనాత్మానుప్రదీపతి||౫|| నవైపుంసాంపరోధర్మోయతోభక్తిరధోక్షణే||అమైతుక్యప్రతి

ఘాతాంనారదాయోపదిదేశ, అతస్సోషివహమపక రైవగురు శ్చేతినమసాగూర్త్యతృభిపాగ్రయః, అనైవైవానిరుద్ధనార
 దయోరపినమసాగూర్త్య మర్ధసిద్ధంవేదవప్యమ్ || అనిరుద్ధాచుతుశ్చోక్త్యధిగమనారదాయతదవదేశశ్చద్వితీయేస్పష్టిధ
 వివృతి-నారదాచ్యుతుశ్చోకిమధిగమ్యకారైస్త్రివైతత్పురాణనిర్దాత్మత్వేనోపకర్తృతమత్వాద్వ్యాసోనమసాగూర్త్యతృ
 పాగ్రయేణవ్యాసమిత్యుక్తమ్, తతోయంక్రమోవివక్షితః, తావన్నమసాగూర్త్యక స్తతోవ్యాస స్తతోనారదస్తవస్సర
 స్మృతీతద్వృత్తాతతోనిరుద్ధస్తత్య నరనారాయణావిత్ || ౪ || త్రివంశముఖాచారయకానాంసిద్ధింసప్రయతా
 త్తనామ్-జవతాంజహ్యతాంసిద్ధింవినిపాతోనవిద్యతేత్థ్యుక్తరీత్యాకృతగురుదేవతోపాననాత్కమ్యశస్తవ్యక్తిశ్చ
 మభినన్దతి || మునయజతి || హేమునయభవద్భిసాధుగుధాభవతితథా || లోకమజ్జశింప్రత్యహంపుష్టఃపుత్యధిగీకర్త
 కః-వక్తృకర్తృకోవాచకర్తకశ్చేతి, తిత్రలోకమజ్జశిమివాచకగోచర్యతేతస్యావహితత్వాద్విదియ - వక్తృకర్తృ
 ణస్తవసాంకర్తృధర్మ్యక్తవప్యయేనాభిసార్యాత్మగ్రహప్రయక్త-లోకమజ్జశిమిప్రశస్త్యాధుత్వహేతుః- లోకమ
 జగేవివయకత్వాత్ప్రశస్త్యాధురిత్యర్థం, కథంప్రశస్త్యులోకమజ్జశివయకత్వమిత్యతఃసా || యత్ర-వ్రతఃకృష్ణసంప్రత్య
 తి|యద్యస్తాత్, కృష్ణవివయకఃసంప్రత్యుక్తతమజ్జశానాంవమజ్జశిమిత్యుక్తరీత్యానిరతిశయమజ్జశస్య రూపకృష్ణవివ
 యకఃసంప్రత్యుక్తతతోలోకమజ్జశవహంపుష్టత్యర్థః|కృష్ణసంప్రత్యస్యలోకమజ్జశివయత్యమనోపపాదయతి||య
 నేతి||యనకృష్ణనత్యవివయకసంప్రశస్తేనాహేతురా-అత్తాచిత్రం-సమృద్ధసన్మంభవతి, ప్రశస్తీత్రరాభ్యాంసస్వ
 రూపగుణవిభూతికృష్ణీనసంహతశ్చేత్తగతంమాలిన్యమపనయతి- తతశ్చేత్రింసుప్రదీపతి-చిత్రప్రసాదజలూకానాం
 సర్వాణిమజ్జశానిసులభాశ్యవేలభావః || ౫ || త్రివైత మత్రావత్పుష్టంభవతాయోస్సిగ్ధితమ్, పుంసామేకాస్తవశ్చేగ్రయ
 స్తవస్త్రంసతుమర్తసీతి, కింనిరతిశయం|శ్రేణః-కోవాతత్వాధనభూతోధర్మః ఇతి- త్తత్రగర్భజన్మ జరామరణాద్యనర్థరూ
 పసంస్మృతిమత్త్రిపుణ్ణికబ్రహ్మ నగ్నానభవాత్తకోమాతవివరితశిన్యం|శ్రేణః, తత్వాధనభూతోధర్మశ్చ - పరబ్రహ్మ

పాననాన్ని కా, విజాతీయప్రత్యయా ప్రరావ్యవహితా, ప్రత్యక్షతాఽన్నా - విజాతీయకాతన్వక్తిరెవత్సప్త త్తిశ్చనభి సంహతఫలైర్వర్ణాశ్రమధర్మైర్జ్ఞానయోగశచమదమాదిభిసత్సర్వైః ప్రణాద్యావభగవద్గుణైః ప్రణాదిరుచిజననద్యారాభ వతితవ క్తుం తావద్వక్తియోగానుగాగ్రహకవనర్థాశ్రమప్రయత్తోధర్మః శ్రేష్ఠతవద్వక్తిసంహితఫలఃపునస్సంస్కృ తిహేతుత్వేనానర్థవహిత్యాహ || సహాభితిభిః || యతోనభినంహితఫలాధర్మో ద్భర్తాశ్రమానుగుణాత్, స్వసప్తీతా త్పుంసామధోఽతభధర్మైర్నవతి - సవపధర్మః పరమశీలకృష్ణః భక్తిమపివిశిష్ట-అహైరుక్షిణ్పాధిరహితా-అశ్రమ తాల ప్రరాయనుపహతా-అవ్యవహితేషారా నరమ్ || తదావిజాతీయప్రత్యయా ప్రరావ్యవహితా - యయాభక్త్యా ఆత్మానుప్రసేదతి-పూర్వాభ్యభక్తిరు త్తరభధర్మప్రకర్షాపయికమనోనైర్లభ్యహేతురిత్యర్థః || యద్యా-యయాత్మానుప్రసేదతి త్వనేనప్రీత్యాత్మకత్వమువ్యతాలనుకూలజ్ఞానైరసహచిత్తప్రసాదః, శ్రుతికూలనతుచిత్తవిశ్లేషవ - అనుకూలజ్ఞానమే వహ్యనన్వసఖంప్రీతిశ్చైతపర్యాయాన్రైరుచ్యతే, అవ్యవహితేత్యనేనతైలధారావదవిచ్చిన్నస్మృతిసన్తానరూపత్య ముక్తమ్ || ౬ || జ్ఞానస్వస్యవహితేత్యయక్తుం-శబ్దాదివిషయానక్తుమనో ౭ కామేనాపివ శ్చేమధ్యేవిషయాన్రూప ద్యానవ్యవహితేత్యప్రసక్తాదితశ్చబ్దానిరాకుర్యన్నుక్తభక్తైరేవశివేతాన్రరమాహ || వాసుదేవభి || భగవతిమాన్యు ణ్యపరిపూర్ణావానుదేవ, పుయోజితోభక్తియోగఃవై రాగ్యమాశుజనయతి || సర్వత్యాగసానమస్తవవత్సత్వేతిప్రయతః తతస్సవాసుదేవవిద్యుద్విఃపరిగీయతభి - నిరుక్తవాసుదేవశ్చైవనర్వాన్రరాత్వత్వంసర్వాభారత్వంభగవత్సత్వైవసా ధ్యైశ్చూర్తిశ్చైవ, సర్వాన్రరాత్వకత్వేననిరతిశయప్రియత్వంబద్ధమ్, ఆత్మైవసానిరతిశయప్రియః-ఎవమనేనపదవ్యయేన శబ్దాదితాకికవిషయేభ్యోవై లభ్యమాభిప్రీతమ్-ఎవంబవిషయస్యవిలక్షణత్వాదేవతదనుభ్యానరూపోభక్తియోగశ్చబ్దాది విషయేవ్యనానక్రియాపంవై రాగ్యమాశుజనయతి-కన్తింశ్చిద్విషయేవిలక్షణేఅనురాగాతిశయస్యవిషయాన్రవత్సత్వస్య వహిత్యద్యనాత్మోతస్మాద్భక్తియోగవ్యవహితః, శనైర్విషయాన్రవత్సత్వస్యస్యాధాదేవోదయాద్విషయాన్రరానుభ్యా

హతాయయాత్మానుప్రసేదతి || ౬ || వాసుదేవభగవతిభక్తియోగఃప్రయోజితః | జనయత్యాశువై రాగ్యం జ్ఞానంచయదహేతుకమ్ || ౭ || ధర్మస్వస్యస్థితఃపుసాంవిష్యక్యేనకథానుయః | నోత్పాదయేద్భవతింశ్చ మవహితేవలమ్ || ౮ || ధర్మస్వస్యోపవర్గ్యస్యనాగోర్ధాయప్రకల్పతే | నాథస్సద్భర్తాన్రస్యకామాలాభా

నావ్యవహితత్వంభక్తైస్సంపత్స్యుతవవేతిభావః || తదా, యదహేతుకం, హాహంవైదేర్నవత్సత్వం, త్వక్తిత్యాభక్తి వ్యతిరిక్తహేత్వప్రరాలభ్యంజ్ఞానంసాక్షాత్సాహార్యకంతప్రజనయతి, అనేనభక్తైసాక్షాత్సాహార్యకత్వంవిశేషణ ముక్తమ్ || ౭ || జ్ఞాతదేవంశ్లోకద్యయోక్తవిభధర్మస్యగాగ్రహకవనభినంహితఫలవర్ణాశ్రమప్రయత్తోధర్మః శ్రేష్ఠతవద్వక్తిసంహితఫలఃపునస్సంస్కృతవత్సత్వంసంహితఫలాధర్మో ద్భర్తాశ్రమానుగుణాత్, స్వసప్తీతా త్పుంసామధోఽతభధర్మైర్నవతి - సవపధర్మః పరమశీలకృష్ణః భక్తిమపివిశిష్ట-అహైరుక్షిణ్పాధిరహితా-అశ్రమ తాల ప్రరాయనుపహతా-అవ్యవహితేషారా నరమ్ || తదావిజాతీయప్రత్యయా ప్రరావ్యవహితా - యయాభక్త్యా ఆత్మానుప్రసేదతి-పూర్వాభ్యభక్తిరు త్తరభధర్మప్రకర్షాపయికమనోనైర్లభ్యహేతురిత్యర్థః || యద్యా-యయాత్మానుప్రసేదతి త్వనేనప్రీత్యాత్మకత్వమువ్యతాలనుకూలజ్ఞానైరసహచిత్తప్రసాదః, శ్రుతికూలనతుచిత్తవిశ్లేషవ - అనుకూలజ్ఞానమే వహ్యనన్వసఖంప్రీతిశ్చైతపర్యాయాన్రైరుచ్యతే, అవ్యవహితేత్యనేనతైలధారావదవిచ్చిన్నస్మృతిసన్తానరూపత్య ముక్తమ్ || ౬ || జ్ఞానస్వస్యవహితేత్యయక్తుం-శబ్దాదివిషయానక్తుమనో ౭ కామేనాపివ శ్చేమధ్యేవిషయాన్రూప ద్యానవ్యవహితేత్యప్రసక్తాదితశ్చబ్దానిరాకుర్యన్నుక్తభక్తైరేవశివేతాన్రరమాహ || వాసుదేవభి || భగవతిమాన్యు ణ్యపరిపూర్ణావానుదేవ, పుయోజితోభక్తియోగఃవై రాగ్యమాశుజనయతి || సర్వత్యాగసానమస్తవవత్సత్వేతిప్రయతః తతస్సవాసుదేవవిద్యుద్విఃపరిగీయతభి - నిరుక్తవాసుదేవశ్చైవనర్వాన్రరాత్వత్వంసర్వాభారత్వంభగవత్సత్వైవసా ధ్యైశ్చూర్తిశ్చైవ, సర్వాన్రరాత్వకత్వేననిరతిశయప్రియత్వంబద్ధమ్, ఆత్మైవసానిరతిశయప్రియః-ఎవమనేనపదవ్యయేన శబ్దాదితాకికవిషయేభ్యోవై లభ్యమాభిప్రీతమ్-ఎవంబవిషయస్యవిలక్షణత్వాదేవతదనుభ్యానరూపోభక్తియోగశ్చబ్దాది విషయేవ్యనానక్రియాపంవై రాగ్యమాశుజనయతి-కన్తింశ్చిద్విషయేవిలక్షణేఅనురాగాతిశయస్యవిషయాన్రవత్సత్వస్య వహిత్యద్యనాత్మోతస్మాద్భక్తియోగవ్యవహితః, శనైర్విషయాన్రవత్సత్వస్యస్యాధాదేవోదయాద్విషయాన్రరానుభ్యా

ద్రువాపార్థవ్యవదయాపంతోకానాం మతమివ సాదరణేయమితి భావః॥ అధికామసార్థఫలత్వం నిరగ్రహి, నాగ్రహ్యేతి॥
 ధర్మైకాన్తస్య భక్తైకప్రయోజనకస్య అర్థస్య విత్తస్య లాభానుప్రయోజనాయ కామోనస్త్యుతః అర్థస్య ప్రయోజనం న కా
 మో భవతి తత్ఫలః, అత్యేకామః తైన కామ్యత ఇతి కామ ఇతి త్యక్త్యాఽనుమానాదురగ్రహ్యేతి॥ ౯౯॥ జ్ఞాతర కామస్యేన్దియ
 త్వేవలకత్వం నిరగ్రహ్యతామస్యేతి, యావతాన్తపానాదినా కామేన కామ్యమానసం న సునాజీవతి తావతోన్మాదైర్భగ్య
 వస్తునః-లాభాః-ఘటనేన్దియ త్వప్రికింతు-ఽహం భారణమేవాన్తపానాదినా కామవలమ్యుద్ధం, ఆధీనసన్యపునర్వర్త
 త్వం నిరగ్రహ్య, జీవస్యేతి, జనగ్జీవనస్య ప్రయోజనంతత్వజ్ఞానైవ-నతు ఇహ లోకే యః కర్మభిసాన్యోగ్యర్థస్యోగ్యప్ర
 యోజనం, అత్యధర్మార్థకామజీవరాచాం క్రమే తార్థకామేన్దియ త్వప్రార్థకత్వం నిరగ్రహ్య తేనాం క్రమే తావదర్థదే
 హం భారణమాత్యక్త్యజ్ఞానార్థతోక్తరయం భావః, సతి చైతేనానభిసంహితవలం భర్తం సంపాద్య, తేన భక్తే తాన
 విరూపాక్షసహితం భక్తియోగయుచుర్యుతైః, సతి తు కామేన దేహ భారణమాత్యోపయోక్తన దేహాం భృత్యా తేన దేహేన
 భజసి, యతత్వజ్ఞానార్థకార్యోన్మ ॥ ౧౦॥ జ్ఞానస్య ప్రయోజనంతత్వజ్ఞానైవేత్యుక్తమ్, కింతత్వస్యన్యజ్ఞానీతవ్య
 మితి తత్కారకత్వేన్దియ ॥ ౧౦॥ యోగ్యానం భానస్య రూపం జ్ఞానగుణకం వత్సయం స్వతుల్యభృగీవ స్వస్వరూపతంతవ
 వభేదరూపతంవా-జాత్యుద్భిదరూపతంవా, బ్రహ్మపరమాత్మభాగవత్పద్మాసాతంత దేవత్వ మితి త్వవిరోధక ని
 బర్హపరమాత్మ భాగవత్పద్మాసా మార్గవిశేషతదాః ప్రయోక్తాః-ఎవం పురియోగ్యానస్య సాకాదాశితావతాం గణా
 క్యగతా భాగవత్పరాధిపాన్యః ॥ ౧౧॥ జ్ఞానం పరధర్మైవగ్రత్యస్యాపరం పరయ-ఎవం సాసన్వత్వం ప్రసక్తా
 ద్భుజగీయవస్తుస్య గూఢం నోక్తమ్ అపరయస్య సతతమోక్షం ఎవనిరతితయంతేయైస్తత్సాధనం సుభక్తైరేవ తపసన్వత్వత్తిచ్చ
 వర్ణాశ్రమభర్తజ్ఞానయోగకమాభిర్యార్థైః తదపపాదయః, తేచిత్త్యాదిభిన్నార్థైర్దేవభిః, తత్తస్మాత్-భక్తియోగాను
 గ్రాహకస్యైవ భగ్యస్య పరతత్వత్తిచ్చిత్తస్య స్యాపిపరం పరయా-ఎవం గ్రాధ్యత్వ దేవగ్రాతిరికైవ నిత్యేయత్యుమాధానా
 వ్యేతిగ్రహ్యత్యుతయోజాదికత్వ-తస్య కర్మస్వరూపేన శ్రుతతత్వతే-తేన గ్రహీతయా అనుగృహీతయా-జ్ఞానవైరాగ్య

యహిన్యః ॥ ౯౯॥ కామస్యేన్దియైశ్చిత్తిత్త్యానోజీవేత్యయవతాః జీవస్య త్వజ్ఞానాన్యాయోన్యైర్వక్
 ర్మభిః ॥ ౧౦॥ వదన్తి తత్త్వపిదస్తత్వం యజ్ఞానసద్యయమ్, బ్రహ్మోపరమాత్మైతి భావానితి త్యుతేతి ॥
 తచ్చుగ్రధానామనయోజ్ఞానవైరాగ్యయ్యుక్తయా । పశ్యన్త్యాత్మవిచిత్రానం భక్త్యా శ్రుతగృహీతయా ॥

భాగ్యం యుక్తయోగక్త్యా ఆత్మవిజ్ఞానత్వస్య ప్రారబ్ధకార్యోన్యైర్వక్త్యా విజ్ఞానభాగవత్వం-శ్రద్ధానామనయః-ప
 శ్యన్తి-సానునయ ఇతి సంబాధనంవా-తదా యేతద్ధర్మావా-ఎవం పరయోగక్త్యా పశ్యన్తి-జ్ఞానభిదైవప్రత్యగత్వయా
 దాత్వజ్ఞానయోగీవివక్షితః-వైరాగ్యం వివక్షయా-నరేషు నైత్తిన్యైర్వక్త్యా-తేన తేన మదమాదిసంకరా-విభిన్నైర్వక్త్యా పశ్యతయోగ
 క్త్యా ఆత్మనిర్వీర్యం పరమాత్మానం పశ్యన్తి-సామోక్ష-త్వస్య సేనభక్తైరేవ పరమాత్మదర్శనసమనస్త్రహిమోక్షసాధ
 నక్యముక్తం-కర్మయోగజ్ఞానయోగయోగ్యమాపీచాం-భక్తియోగానుగ్రాహకత్వం-భిద్యతే హ్యయగ్రనిర్విక
 ర్త్యా-తదర్థానుమాదినావత్సరూపిణ్యేన మోక్షస్య దర్శనానస్త్రహిమివ గతం-ఎవం భక్త్యా స్వస్వీకర్యగ్యన
 గూఢాపరయోగత్వేన గూఢానం సాధనవిషయభిపాన్యః ॥ ౧౧॥ జ్ఞానశ్రుతగృహీతయేత్యుతేన వర్ణాశ్రమభర్త
 స్య భక్తియోగానుగ్రాహకత్వముక్తం, ఎవం స్వస్వస్వీకర్యం సాంవిష్యకృతకామయ-నోత్పాదయేద్భుదరిభిః, విభిద్య
 స్య భక్తియోగానుగ్రాహకత్వముక్తః ఇదానీమగ్రహీతయగ్రహకారం దర్శయతి॥ అత ఇతి యతో భక్తైరేవ సా
 న్త్యైతాధనత్వంతో హేచ్ఛిజ శ్రేష్ఠాః పుంసాం సర్వైః సమభాగతః-అపస్థితస్యేతి నేమః-తత్తద్ధర్మాశ్చిమానుగూన్యైర్వ
 క్త్యా-వర్ణాదేవతావత్త్యైః పుంసాం వితా-సమగ్రాసన్తి కర్మగర్వసంభ్యమయోజ్ఞానరూపస్య సంస్థి-ఫలం హరితో-వగమ
 వ-అనుంభావః॥ స్వస్వస్వీకర్యభక్తియోగప్రతిబంధస్య త్వస్వకూలం జంబుపాతు ర్గరితో-వేత-తత్వభక్తియోగనిష్ఠ
 త్వివతిబంధకపాపమయస్తోభాత్తియోగనిష్ఠ త్తితి-యద్వాపరిమత్వతేయనానుధ్యానైవ తద్ధరితో-వగమ-తదేవ భక్త
 స్య స్వస్వస్వీకర్యం సంస్థి ఫలమ్-భక్తియోగానిష్ఠ త్వివతిబంధరసనద్వాపరామితో-వగమ-భక్తియోగనిష్ఠ త్తిరేవ భక్త
 స్య పరివతిత్వభక్తః-అన్యధాన్త్యైవ పాపమపనదతి-అవిద్యయా మృత్యుంతి-త్యైర్వక్త్యా దిత్తితేర్ధర్మస్య భక్తియోగత్వత్తి
 ప్రతిబంధకపాపనిరాసకత్వం వదన్త్యా విరోధావత్యై-భగవత్స్వైవ హరితో-వగమ-త్యైర్వక్త్యా-యోగ్యవ
 నాగ్నిప్రకర్త్యా-భిద్యన్త్యా-సామోక్ష-తేన, తిభక్తియోగస్వస్వస్వదరితసిన చక్తత్వస్త్రరణితో-భక్తియోగభగవత్స్యా

విహరితోఽసౌతుత్యమెవయ్య క్షయించెత్ - శుభం-పాపప్రతిబంధకంపాపప్రతిబంధకంబెత్తివ్యసంధురితం తలపాప
 కస్యభక్తియోగస్యయత్తు శ్రిప్రతిబంధకంబురితంబద్ధపాపబద్ధం- ఎవంసర్వనిక స్తప్రతిబంధకభాగవత్సామిభక్తియో
 గెనిచ్చునైతెనయ్యగవత్సామి శ్రిప్రతిబంధకంబురితంబద్ధపాపబద్ధం-తదవిపాపి యాజ్ఞానాగ్నిరిత్యాగినివహనాని॥౧౩॥
 ఎవంబద్ధాశ్రయస్సభక్తియోగోపకారస్తవ్వికారస్సైవక్తియోగప్రతిబంధనికరసేనభాగవద్గుణాశ్రయచిజననద్వా
 రాబెత్తివ్యధానంబద్ధః - అభక్త్యున్మాదయభాగవద్గుణసాపాదితవశాదీనానుభిభక్తియోగోపకారకస్వయం
 కారప్రకారంనవత్తుం తెమానువశ్యక ద్రవ్యతాంతావదాహితస్తాపితిద్వాభ్యామ్తస్మాత్-ధర్మస్యభక్తియోగానుగ్రాహ
 కత్వత్వస్త్రికారప్రకరణాదేవ తత్తుల్యవ్యాఖ్యయభాగవద్వక్తియోగోపకారకత్వేన - సాత్వతాంభక్తానాంపరిచ్ఛగ
 వాక్-ఎకేన - ఎకాగ్రణ-మనసా నిర్విదాగ్నిరవ్యోరిత్యవ్యోగ్యయస్త్వర్గ్యోపాభ్యశ్చ - భ్యానమతత్పుతాగ్రపతిస్థాప
 నాత్మకం చుననాచరపర్యాయం స్మరణం వివక్షితం - భక్త్యుక్తకస్యభ్యానస్య శ్రవణాద్యన ప్రభావిత్యం హేవత్వ
 తే॥౧౪॥ శ్రియస్సభాగవతః-అనుభాగ- అనుభాగనం-భక్తిః సైవాసంభజ్జ సైవయ్యుక్తాఃసహతాఃకులం-కర్తృవగ్నిఃత
 ద్భూపనిబంధనంబద్ధనంభిన్దై - కర్మణోగ్నిస్త్వయాఽగంగ్రాగ్నివద్ధ్యైవత్వాత్ - గ్రాగ్నివద్ధ్యోకేనకర్మణానిబద్ధతథాని
 బద్ధనం-కర్మాయ తస్యంనాగ్రంభిన్దై శ్రీవివాతస్యక హనురతికోపాపుమాన్మకుర్యాత్ - సగ్నోపికుర్యాదెవత్వక్తః-
 యస్యభక్తిరనర్థావహానంస్సనిరాసమౌచ్యస్తస్య మహావక్త్రుభక్తియోగస్యను గ్రాహకతయతితి-భానురతిం
 సగ్నోపివసకుర్యాదెవత్వక్తః॥౧౫॥ శ్రియదృష్టిః-ధర్మస్యస్థితిఃపుంసా, మితధర్మస్యవాసుజ్జేవధారుచిజననద్వా
 రాభక్తియోగానుగ్రాహకత్వోక్తైవకధారుచిజనకత్వముపుక్తమేవభవతి-అధానినసాక్షాదెవధర్మకధారతిసాక్షి-

అతఃపుష్పద్విజశ్చేద్యావత్తాశ్రమవిభాగశః!స్వయస్థితస్యసర్వస్యసంస్థిత్వరితోమణిమ్ ॥ ౧౩ ॥తస్మాదేకేన
 మనసాభగవతాసాత్వతాంపతిఃశ్రోతవ్యోకిర్నిరవ్యభిచేయఃపూజ్యశ్చుత్రితదా॥౧౪॥ యదనుభ్యాసినా
 యుక్తాఃకర్మగ్రస్థినిబంధమ్భిన్దై నికోవిదా స్తస్యకోసకుర్యాత్తి-ధారతమ్॥౧౫॥శుశ్రూషోశ్చగ్రధానస్య
 వాసుజ్జేవకధారుః!సాగ్రన్తహస్యేనయావిపాపపుణ్యతిర్ధనమేవతాత్ ॥౧౬॥ శృణ్వతాంస్వకధాంకృష్ణః
 పున్యాశ్రవణోద్దనః!పృథ్వస్తస్థోహ్యద్దదాణివిధువోతిసుహృత్సతామ్॥౧౭॥ నష్టద్రామ్యవ్యభిచమనత్యం
 భాగవత్సంవయాభగవత్త్వత్వత్వోకభక్తిర్నవతినైస్థిక్తిః ॥ ౧౮ ॥తదారబ స్తమాభావాఃకామలోభాదయ
 చ్చయః!చెతఃతైరనావిధింధితంనత్యేప్రసదతి॥ ౧౯ ॥ఎవంప్రసన్నమనసోభాగవద్భక్తియోగః!భాగవ

అపితుసత్సక్లాదిద్వారాపార్శ్వస్తైరెకైవ త్యాహ!శుశ్రూషోతి॥శ్రోతుమన్వోగ్యధర్మనిక స్తస్మాదేకాప్రతిబంధకస్యేత్య
 ర్గః - త్రైద్రాయ క్తస్యపుంసఃవాసుజ్జేవకధాయాయచి సావిపాపఃచుహతాంసేవయా-పుణ్యశ్రీధారాంగక్లాసినానిమేవ
 శాచ్యభవతి॥౧౬॥ శ్రితవశాదిరాంభక్తియోగోపకారప్రకారందర్శయతి॥ శృణ్వతామితీద్వాభ్యామ్ - పుణ్యం-శృణ్వ
 తాంకి ద్రయతాంబపుణ్యావహం-శ్రవణంకి ద్రనంబయస్యసంకృష్ణః - స్వకధాంశృణ్వతాం-సతాంసాధానాంహృదయా
 ప్రతిత్స - అభవాగ్నిభక్తియోగోత్పత్తిప్రతిబంధకానిదురితాని - విధువోతిసుహృత్ - సౌతుగర్మబదంసుహృత్వాద్య
 నోవ్యధ్యః॥ ౧౭ ॥ శ్రియంభాగవతానాంసతాంసేవయాతప్యేవాపూర్వకభాగవద్గుణశ్రవణేచత్వర్గః॥ అభాదేమ-
 నష్టపాపియేషుసత్పుణ్యత్రయజ్ఞోకభాగవత్, ప్రైక్తికేభ్యః,భక్తిర్భవతి,చక్షు పాపైష్యతిపాపియగ్రహణేన-భక్తియోగావ
 నోద్యంపాపిప్రతిబంధకము తరఫార్యావయాపంత్యవశివ్యతభినిమాచితం-ఎవంతుల్యవ్యాఖ్యయత్తు స్వకర్మణాపు
 పాయాచ్చిప్రతిబంధకమాత్రమేవనికస్యతభినిమయగ్రతంపాపిక్తిః ॥ ౧౮ ॥ శ్రికధనుభాదేమనష్టేవ్యపభక్తిస్థితిత్య
 తాగ్రహితదెతిచ్యతాంసతతంనహత్యేవవధర్మస్తస్మాత్ - తదా - అభాదేమనష్టేమత్స్థూలాస్త్రివిషేషావరణమేవ
 వారజ స్తమసోర్వావాఙ్మధ్యకార్యభూతాభిలియాపత్ - యెకామలోభాదయస్యై - అచిత్తగ్రాహ్యోగోగ్రమాహద
 యః-తేన ద్వంద్వస్త్రీ-నష్టేమవరజ స్తమాభావేమ-ఎత్తే - రజస్తమాభావై - అనావిధంఅవిక్షిప్తమచూఢం-అతప
 వ-నత్యే-రజ స్తమాభ్యానుభిభూతేనత్వంబెత్తేతం , సత్ప్రధానంనతో - స్థిరంనదితియావత్-ప్రసదతి-ప్రసన్నైవచై
 తనైస్థిక్తిభక్తిరాశుభవతితిభావః॥ ౧౯ ॥ శ్రితదేవాహవిమతి॥ఎవము క్తరిత్యాప్రసన్నంమనోయస్యతస్యముక్తన
 జ్జస్యవిరక్తస్యపుంసఃస్థిక్తిభక్తిర్నవతితిశేషః-తస్మాద్భక్తియోగా,భాగవత్తత్త్వవిజ్ఞానంభాగవత్సంసారపగుణయా
 భాత్వస్యాతా-రాత్తకక్షానంజాయతే - దృష్టభిత్త్యన ప్రరోక్షేః తచ్చక్షానంపరభక్తైఃకలంభకార్యత్వనస్యయాశ్ర

కృతహమనవిధిస్తున్నజ్ఞాతుండస్తుంవత త్వైవప్రవస్తుంవపరంతపెతివచనాత్ ॥౧౦॥ ఋషివంశాత్తాతరపర్వ
 ప్రభాగవద్ధ్యక్షయోగసాధ్యంఘటమాహ ॥ భిద్యతఇతి ॥ అత్తనిపరమాత్మని, ఈశ్వరభగవతి, భువ్వవద్యుష్టమాత్రైవత్వై
 వ, అస్యరఘుఃపుం, సర్వకర్తాభిగవత్సాప్తిపతివద్ధానితే తరపూర్వపురూపాః - ఊయైవశక్యని-అతవత
 స్థూరాస్యైవసంతయానశ్యన్తి - సర్వతేదేనాస్యధాజ్ఞానవిపరీతజ్ఞానాజ్ఞానసంగ్రహః - తత సన్మాలకీహ్యయగ్నివద
 నిర్వోహ్యైవహంయమాభిమానః - భిద్యతేనమూలాసంస్పృహిర్నిర్వృతే - తస్మిన్వృతవబ్రహ్మప్రాప్తిప్రదనభవశ్చాయత్సైవ
 ద్ద ఇతిభావః ॥౧౧॥ ఋతక్తార్థస్యానుస్థానందర్పయతి॥అతఇతి ॥ యతోమోక్షవిపనిరతితయపురుషార్థస్తత్సాధనంయభ
 క్తిరేవ, అతఃకవయఃనిరతితయశ్చైవస్తత్సాధనాభిజ్ఞాః - పరయముదా - భగవతిమానదేవేభక్తిమాత్ప్రసాదనిం, కు
 ర్వన్తి, అత్ప్రసాదనింభక్తింకుర్వన్తిత్యనెనారభభక్తియోగస్య చిత్ప్రసాదోపశేవైశ్వవైర్వక్తియోగాదేవభవతితి
 సూచితవ్యమ్ ॥౧౨॥ ఋననుస్మృష్ట్యాదికారణేవబ్రహ్మర్పదాదిదేవేషునత్సకధంవాసుదేవభక్తిరేవమోక్షోపాయశ్చైవో
 చ్యుతఇతిచాహ-యామాహ ॥ సత్వముత్పాదీరాయావదధ్యాయసమాప్తి ॥ తత్రభగవాన్వాసుదేవవ-వారణ్యగర్భరుద్రా
 భ్యుజీవశరీరకతయా, స్వావతారరూపేణ, జగత్సృష్టిస్థితలయకారణభావః - తత్రసాత్వేద్యాసుదేవభక్తిరేవమోక్షో
 పాయఃసాతా-తచ్ఛరీరభూతహరణ్యగర్భాదిభక్తిమ్, యోయోయాంయాంతసంభక్త, ఇత్యాద్యక్రకీర్త్యా, అస్తత
 ల్లోకాదిపాప్రప్రపాఠః - యద్యపి, హరణ్యగర్భాదిజీవశరీరకతయతద్రూపేణావస్థితః-పరమాత్మైవ, తథాపి, కర్మ
 త్వభోక్తృత్వాదికంజీవగతమేవ, సతుపరమాత్మగతం, నహిశరీరగతధర్మాణాంశరీరజీవనక్రిత్యయముగ్ధ-త్రప్రతి
 పాద్యతే॥ సత్వముతి॥ సత్వదియస్త్రుయః, ప్రకృతైర్వణాః, ప్రకృతేరిసావధారణంవివక్షితం-ప్రకృతేరేవగుణాః-సతు
 జీవస్యపరస్యచైతన్యం, తైస్సత్వాదిభిర్గుక్తః-పరః, పురుషః, పరమపురుషః, మోగోత్తశరీరాత్ప్రభావోవివక్షితః, ఎకః
 సృష్టేఃపాగ్నితిశేషః॥ సదేవసోమ్యేదమగ్రాసీ, దిత్వాదిశుభ్రసురోధాత్ - ఎకత్వంచకార్యదశావసనసూరూపవిభాగ
 ప్రియక్షుభమాత్వప్రతిపంబనినానురూపవిభాగాభావప్రయుక్తవిభాగానర్హసూక్ష్మచిదచిచ్ఛరీరకత్వరూపంవివక్షి

తత్వవిజ్ఞానంనుక్రస్యగృహ్యమామౌ ॥౧౦॥ భిద్యతేవదయగ్నిభిర్విద్యతైస్సర్వసంతయాః॥ ఊయైవశక్య
 కర్తాశ్చిద్యమవాత్ససిశ్యైర్ ॥౧౧॥ అతోవైకవయోనిత్యంభక్తింపరమయముదా॥వాసుదేవభగవతికుర్వ
 న్నాత్ప్రసాదనిమ్ ॥౧౨॥ సత్వంరజస్తమఇతిప్రకృతైర్వణాస్తైర్గుక్తఃపరఃపురుషమితిభగవత్సగ్రహే ॥

తం-సృష్టేఃపాగ్నినామరూపవిభాగానర్హసూక్ష్మచిదచిచ్ఛరీరకతయాఎకవిపసన్నిత్యంభక్తిః ॥ అస్యస్థూలచిదవిదాత్మకస్య
 జగతః, స్థిత్యాదయ-స్థితిసృష్టిలయార్థం-స్థి-పాప్రధమం, భగవత్సాధ్యమవివక్షితయా, పరమపురుషవివబ్రహ్మరుద్రరూ
 పాతప్రభృత్యానవతారరూపాన్తితిసృష్ట్యాదికృత్, హరివిభిషేహతేతసంజ్ఞాఃవిష్ణుబ్రహ్మరుద్రసంజ్ఞాః, ఇతిభిర్గుక్తకా
 రార్థః, తేనయావసంగ్రహావార్యవిరూపాణిర్వద్యావకాహర్యాదినామాని, సత్తైవిభుద్విత్ర-సత్త్వంతవశఃశరీరమ
 ధిష్టేయంయస్యతస్మాత్ - సత్యప్రవక్తాస్యైర్వైరేవ-తద్యజనాదేవ-స్వకాంభవతాం, శ్చేయాంసిజ్ఞానవిష్ణుత్తిభవనిష్ణ
 త్తిపరపాప్రీహపాణిస్యఃఖలు - సర్వకారణత్వాత్ సర్వస్థాపి సత్వాత్ సమ్యజ్ఞానవద్ధకసత్త్వప్రవక్తకత్వాచ్చవాసు
 దేవభక్తిరేవమోక్షప్రదత్యర్థః, నశ్చేకవిపహర్యాదినంజ్ఞాధత్రైత్యనెనహర్యాదినాంపరస్పరసంజ్ఞాభేదవివ, నవస్తు
 భేదఇతిప్రతిత్యాగ్రయాణామైక్యమైక్యత్వం, తథావసాప్రియతే ॥ బ్రహ్మనారాయణశివశ్చవారాయణఇతి-స్వర్గతే, బ్ర
 హ్మనారాయణాభ్యోరాకల్పాద్భాగవాన్యథా ॥ ప్రజాస్ససర్వభగవాన్బ్రహ్మనారాయణాత్ కఃపితస్సభగవాన్వి
 జ్ఞూరుద్రరూపధర్మోఽవ్యయః ॥ ఇతఃకాలాగ్నిహోహాధూత్వానర్యహరోహః॥ సర్వస్థిత్వనకరణీంబ్రహ్మవిష్ణుశివా
 త్త్వికామ్ ॥ ససంజ్ఞాయాతిభగవాన్ఎకవివజనార్హనిగతి ॥ తతశ్చేనానుదేవస్యసర్వస్థాత్పరత్వంహోపవద్ధతేకంచైకవిప
 హర్యాదినంజ్ఞాధత్రైత్యనెనహర్యాదిభ్యఃపరంతత్వయస్తేనృగమ్యతే - యుక్తంచైతత్ - అతవివజనవిష్ణుర్వన్వాద
 యుకాలః, యస్తస్త్వప్రహ్మవిష్ణురుద్రైర్వైస్సర్వసంప్రసూయైవైతేదంఘోర్లం పురుషేణసర్వంతతోయదుత్తరత
 రంతదరూపమనానుయంయబిత్వీదురమృతాస్తైభవన్తివిష్ణోరవిపరతత్వవిభావత్వంతతేతత్వత్తి, పురుషతేదస్మిన్విష్ణు
 నారాయణాతిరికతత్వస్యమోక్షమోక్షత్వమృత్యాదికంసర్వంసూరియమాణంసంగచ్ఛతి, కించ, అమృతస్త్వైగమసేరుతి
 సేతువద్ధగవతోస్యప్రాగ్గత్యేత్రమూర్త్యుత్తరమేవసర్వజగతారంభమితినారాయణస్యపరత్వం, నాప
 తద్భజనాన్తక్షి- కారణంబుద్ధయైతిశ్రుతివిధిభద్రవస్తాదిచైత్రోత్పత్తితే, సతావత్త్రిమూర్త్యైక్యముపపన్నం-

ఘాతప్రసక్తౌర్వతత్త్వమౌతుభ్యః కుత్సురుషశబ్ద వాచ్యంతత్వంతి దేవో త్వతరంతత్వమితి, అపృతస్యైవ సేతురిత్య సేనావిమోర్జితత్వ స్రవణాగ్రహణతత్వయ్యుక్తై, అపిశుచ్యపాగ్నిహస్తయమివ హేతురీతిదిక్ ష్టః ॥ ౨౩ ॥ ష్టనమప్రకృతిగుణ త్వేనమా నేపికద్రంశత్వం మోక్ష సాధుకథమితరౌగుణోతపహేతుసగ్య మపిమోక్ష సాత్తునవా ప్యాదితశ్చాఽయం బృష్టాదైవనకానాం వై షవ్యముపపాదయతి ॥ పార్థి వాదితి ॥ దారుణ్య ప్రభువులు, పార్థి వాత్, పృథివిపరణామరూపాద్దా రుణికాహేతావద్భూషణస్వభృతై, సహాధూమాత్ , అనంతరమిత్యధ్యాసోగ్రయ తేధామోహ్యగ్నోపూర్వముత్పద్యతే, తస్మాన్మూహదన స్వరంభిగ్నిరుత్పద్యతే , సవత్రయూమయః , యథాపార్థివ దారుత్పన్నత్వాది శేషపిఘామానప్రకాశ కఃసవస్వగ్ని సిద్ధ్యవయికఃఅగ్ని స్తుప్రకాశకఃత్రయీ ప్రతిపాద్య త్రైతారూపేనస్వగ్నిప్రప శ్చేతితయోద్భవస్థావృష్ట కా ర్యవై వ్యసిద్ధిః ॥ ఎవంసు ప్రసృత పురుషస్య తమోగుణాదన స్రవంప్రప క్తరంజకదన స్రవంవనసోనావిత్వ హేతు ర్భిన్నత్వంతచవ బ్రహ్మచర్యససాధనమితికార్యవై చిత్రి్య పవ త్తిరిత్యర్థః ॥ ౨౪ ॥ ష్ట మతస్సత్వస్యైవబ్రహ్మచర్యన సాధనత్వంయతస్య సత్య ప్రప క్త కాద్వి ష్టై రవన్య తాం శ్రేయాంస్య తవసస్య తనుఽ విష్టుంమునయోఽ భజన్తి త్యాహ ॥ భజిరభిః ॥ అధతస్మాత్సూర్యకా లెమునయఃపిశుద్ధంరజ స్రమోభ్యామనమవిద్ధం , సత్త్వీంసత్వవీరీరకంతత్వ వ ర్తకంభాగవ ప్రమధోక్షుం భజిరతిపాసాంబ క్రితీ , ఎవమహితాన్తునీనసుస్య త్య , యే - తత్వత్వ త్వ తనుంభాగ వన్తం యజనాదపానతత్వర్థం-తేషేషమాయత్వ తై శ్రేయోయక్తాభవ న్నిత్యర్థః - రజ ప్రవః ప్రధానా బ్రహ్మరదౌ భజన స్తునైషమాయత్వ తై అపివిధ నవత్ప లభానోజన న్నీ తిధావః ॥ ౨౫ ॥ ష్టనమకేచిద్భక్తిప్రార్థనాద్వి ద్య పా నకాలపివస్య దైవస్వేవివిష్టుమేవకీంభజ న్నభిః తాఽయాయుపానకానాంస్య స్వ గుణానుసారేణైవోపాస్య దేవతా విషయకోపాననాయాంరుచిర్జాయతత్యాహ ॥ ముముక్షువభిద్యాధ్యామ్ ॥ ముముక్షుసత్వగుణప్రధానాఅనసూయ

త్యాదయోహరిపిరిచ్చిహ రేతిసంక్షాప్తే గ్రియాంసీత్రభిలున్తై వినోర్మ గ్రియాంస్య ॥ ౨౩ ॥ పార్థి వాదారు ణోభూష స్తపాదగ్ని స్త్రుయూమయః తమన స్తురజ స్తస్మాత్స త్వీంయచ్చ న్మవర్తనమ్ ॥ ౨౪ ॥ భజిరేమున యోధాగ్రభాగవ ప్రమధోక్షుంభంప్రశ్నం విశుద్ధం టేషమాయత్వ త్రయైవ సతావహ ॥ ౨౫ ॥ ముముక్షువోభూ రయాపా న్తి త్యాహుతవతీనధ ॥ నారాయణకల్యాణాభిజ వివ్యవసాయవః ॥ ౨౬ ॥ రజ స్రవప్రకృతయ స్సమశీలాన్భజన్తి వై ॥ పితృభూతప్రశాసాన్ ॥ శ్రియైశ్వర్యప్రశేషవః ॥ ౨౭ ॥ వాసుదేవపరావేదావాసుదేవ

వః షాంరూపాక్ ఘాతపతిక్రూదాగ్నిదీక్షితమగ్నిప్రధానాక్ హేత్యాశాన్తాశుద్ధసత్వ ప్రప రికాః - నారాయణగ్యకలాః అవతారాక్ భజన్తి అనసూయవభిత్వ సేనవిష్టుభక్తానాం దేవతా స్రరేషుతమపాన కేషుచాసూయారాహిత్యం దేవతా స్రరభక్తానాంరుచిష్టేతత్వ రేషుచాసూయ వ త్వీంచా నీతిసూచితమ్ ॥ ౨౬ ॥ ష్టరజ స్రవస్సగ్నిభావా స్తుజనాఃస వ శీలాక్రజ స్రవస్సగ్నిభావాక్ పితృకాఘాతాక్రూదాగ్నిదీక్షప్రశేషాక్ హరణ్యగ్నౌ దీక్ష అచితేదేనసంక్లిర దివతాఃస రస్యతీవభృతిశ్చ, పితౄకాఘాతగ్నికాంశ్చ స్త్రేయజ వైతామసాజనాభిత్వ కాన్యజన్తి , కథం ఘాతాశ్శిశింసవచ్చ విశ్వర్థమాధిపత్యం చృవజాఃపుత్రౌ దయ్యచ్చిహన్తి సై పుమిచ్చన్తి తథాఘాతాః అసేనవిష్టుభక్తానాంఅనగ్నిప్రయోజ నవ త్వీంఅన స్రస్రవలపాగ్ని ప్తి-అసేన పాంత్య వవత్పలపాగ్ని ప్తే శ్చే తిసూచితమ్ ॥ ౨౭ ॥ ష్ట అధసర్వే వేదాయత్వద మావన సైవిపాంసినర్వాణివయద్వదన్తి, ఇష్టాపూ ర్తంబహుధాజాతంజాయమానంపితృవిభక్తిమనసగ్ననాభిః - త దేవాగ్ని ప్రద్యాయ స్రహస్సగ్ని ప్రవచన్ గ్రిమాః, వేదైశ్చ సర్వైరహమేవవెద్యః యోయోయాయాయంతనుంభ క్తత్యా చిశ్చిత్తస్య క్రితీత్యాభాగవద్వయాత్త కవేవవేద్యశ్చయర్హుదాగ్ని దిగీరీరక్ ప్రప వ్రత్యామితయాఽ స్తవచ్చిత్తై శ్వర్య వలదశ్చ వాసుదేవపితృభిపాగ్నియేతావహ ॥ వాసుదేవపరాభిద్యాధ్యామ్ ॥ వేదాః శ్రావ్యై త్రరభాగవ్యయాత్త కాఃవేదాః వాసుదేవపరావాసుదేవపరస్తాత్వర్త్యహమిశ్యేపాంతథాఘాతాః , నన్యగ్నాద్రిదేవతోద్దేశ్యకయాగజూహూదిక ర్నప్రతిపాదకవేదపూర్వభాగగ్యకథంవాసుదేవపరత్వమిత్యతహా ॥ వాసుదేవపరామఖాభిజ్ఞి ॥ మఖాః గ్నాద్రిదేవతా పూజాత్త కాఃయాగాదయఃవాసుదేవపరావాసుదేవఃఽరగ్నిప్రధానః ప్రధానతయాఆరాధ్యోయేపాంతథాఘాతాఃఅ గ్నాద్రిదిగీరీరకతయాతదూగ్నిదేవాసుదేవఎవమతై రారాధ్యభిత్వర్థః ॥ కేవలమగ్నాద్రిదేవతాపూజామాత్రత్వాదిమనా నయేమఖానమతిష్ఠన్తి తేషామతితత్వ మీహితంబలం తైరవిజ్ఞాతోపివాసుదేవోగ్నాద్రియ నర్యా మితయారాధితఃప్రయచ్ఛ తీతిధావః ॥ ఏవమారాధితో నవత్పలంప్రయచ్ఛతీతివభావః ॥ తథాహో క్తమ్ ॥ అహంహీనస్యయజ్ఞానాంభోక్తావప్రథు

రేనచ! నరుమానుభజానన్తైః తైస్సనాతిచ్చ్యువన్తైః ఇతి ॥ ఏవంతుల్యక్యాయతయావేదా వైషుక్యచిత్తచిత్తా-లూగ్నిరూ
 ద్యోసనిషత్ప్రతిర్దవవిద్యాదిమరుద్రేన్ద్రాగ్రియపాననాత్తకామోగాతిపిరుద్యాదిశీరకవాసుదేవవిషయాభ్యాహుహ ॥ వా
 సుదేవపరాధోగాతి॥వాసుదేవః పరోవిషయోయేకాంతభిత్త్యర్థః, పాపియోపేదా వైషుమిరాధోగాఃవాసుదేవ
 విషయావహుహున్తైస్కవిదాపాతతోరుద్యాదివిషయైస్సప్రతియమానాతిపితత్తత్త్వం కిరణగత్తైర్నిశైరుద్యాదివ్య
 నమ్నాద్యమానైస్తచ్చరీరకవాసుదేవవిషయైస్సైవసన్నియస్తభిభావః॥ఏవంసన్నిభాగయవ్యోగానుదేవవిషయైర్వక్తవ్య
 అదతత్త్వోగ్యవాగోపబంధమాతత్తత్తత్త్వం లక్ష్మ్యత్యాదిప్రతిపాద్యస్తాన్త్రక్రియారాధ్యస్సపవిత్ర్యాహ ॥ వాసుదేవ
 పరాశక్రియాభితి॥క్రియాః, స్తార్త్యః, శాస్త్రీయో న్తమభ్యాభ్యుక్తత్యాత్, పూర్వసద్యః శ్చ ॥ ౨౮ ॥ శ్చ అధవేదాన్తాగ్లోప
 బంధమాతార్తతయప్రవృత్తకలీలాద్యాగమోక్షప్రకృతిపురుషవిషయకజ్ఞానమప్సిష్కృతురుషవిరకపరమాత్మవిషయ
 కమేవేత్యాహ॥వాసుదేవపరంజ్ఞానమితి, జ్ఞానం ప్రకృతిపురుషవిషయకంవాసుదేవపరంవాసుదేవవిషయకం-విశేషణమ
 దిశబ్దయోగ్యేవేష్యపరం న్తత్యాదిభావః॥కలీలాదిప్రతిభానబద్ధమితిభావః, తిధావేదాన్తాగ్లోపబంధం హరిపరమన్వా
 దిస్త్యుక్త్యుక్త్యుక్త్యుక్త్యాగ్నియజ్ఞానశీనాదితపశ్చవాసుదేవారాధనరూపమితిత్యాహ॥ వాసుదేవపరంతపభితి-కింబహునా
 నర్వేనైదికాఃస్తార్తార్త్యార్త్యాన్తత్యాగ్రియాగతయశ్చవాసుదేవాధీనాభిత్త్యాహ॥వాసుదేవపరోధగ్లోవాసుదేవపరాగతి
 రితిశ్చ ॥ ౨౯ ॥ శ్చ కథంవేదాదీనాంవాసుదేవపరత్వమితిత్యాగ్ని-హరి-యంతదాత్తాన్గ్రస్యయమకురుతేత్త్యుక్తీత్యానూ
 త్తచిదచిచ్ఛిష్టంస్త్యాత్తానంజగదుగ్రహేణపరిణమయ్యతత్తదూగ్రహేణవాసుదేవస్త్యైవావస్థారాదవాసుదేవాత్తత్వస్త్య
 భావాదిత్యాహ॥ సమిపేతిద్యాహుమ్ ॥ అగ్రేన్యప్టేఃపాక్సపవనసుదేవవన-నామరూపవిభాగానన్త్యచిదచిచ్ఛ
 రీరకతయాసన్నితభిత్త్యర్థః ॥ ఏవకారణతచ్చబంధరాన్యవ్యభూర్వప్రస్తుతభాగవద్వాచకవాసుదేవతబ్రాహ్మణ్యబ్రాహ్మణ్యదేవదంత
 బంధవతి, యద్వాద్యదంపరిదృశ్యమానంజగత్, అగ్రేన్యప్టేఃపాక్సపవనసీచిత్యధ్యాహరి-నదేవసోమ్యదమగ్రసీచితిస్థా

పరామభ్యాః॥వాసుదేవపరాధోగావాసుదేవపరాశక్రియాః॥౨౮ ॥ వాసుదేవపరంజ్ఞానంవాసుదేవపరంత
 పః॥వాసుదేవపరోధగ్లోవాసుదేవపరాగతిః ॥ ౨౯ ॥ సమిపదంససర్వగోభాగవానాత్తమాయయానదన
 దూగ్రపయోచాసౌగుణమయ్యాగ్నిగోణోవిషయః॥౩౦ ॥ తయాపిలసిత్వేష్యేషుగుణైషుగుణవానివ॥అన్తఃప్రవిష్టత
 భాతివిజ్ఞాననవిజ్ఞాన్యతః ॥ ౩౧ ॥ యథాభ్యావహతోవహ్నీర్దూరంప్యేకస్సయోనిమ॥నానెవభాతివిశ్వా

ననమాతాత్తేవభ్యాద్యదమిత్త్యసేననామరూపవిభాగభిన్నంజగన్మిర్దిగ్భిత్త్యస్యవాసుదేవరూపేతావస్థానోక్త్యావియదాదివ
 స్త్యన్తైరవ్యాదర్తతైవకారప్రయోగేణ, ప్రకృతింపురుషంనైవవిద్యనాదిఉభావమిత్త్యుత్తమగోధాచ్ఛ, అన్యధాన
 కర్తావిభాగాదితితేనానాదిత్యాదిత్వక్త్యానయేనాకృతాభ్యాగమకృతివిప్రణాలోచిష ప్రసక్తాన్య, నూత్నచిదచి
 దైశ్చిష్ట్యంలబ్ధం, స్పష్టేఃపాక్సగేవమవస్థితోభాగవానాత్తనఃస్వస్య మాయయాస్య శరీరభూతయామాయయాగుణ
 మయ్యానత్తైస్విగుప్రమరయానదననూగ్రపయామహదాదిపృథివ్యైకార్త్యకారగూఢాపరిణమమాణయా - విదు
 ర్వాగ్వికకఃసదనదూగ్రేవ్యస్తార్తతయానప్రవిష్టభిత్త్యర్థః ॥ అధావ్య గుణైవ్యాపృగతగుణైరస్పృష్టఃభదంజగత్స
 సర్వ శ్చ ॥ ౩౦ ॥ శ్చ ఏవంసమప్సిష్ట్యవ్యవస్థాచిదస్తర్వామితయాతత్తార్తగతయోచతదూగ్రహేణావస్థానమక్తవ, అధో
 భయావస్థప్రకృతిసంస్పృష్టజీవశరీరకతయా-శదస్తార్తతయాతదూగ్రహేణవాసుదేవస్త్యైవావస్థానిమాహ ॥ తయతి ॥ త
 యాఅత్త మాయయా-విలసిత్వేభవతితెవ-ఎవపరిదృశ్యమానమగుణైషు-గుణైర్గోలాక్షణికః గుణకార్యభూతబ్రహ్మచిద
 స్త్యుపర్యస్తశీరీష్యైర్ద్యుత్తః॥విజ్ఞాననజీవన-విజ్ఞానంయజ్ఞంతయతేయతత్తైవిత్త్యయోవిజ్ఞానైవత్వభిత్త్యభిత్త్యుత్తయోగాత్ -
 తెనవిజ్ఞాన్యతఃవిజ్ఞాన-తచ్చరీరకభిత్త్యర్థః॥ యస్యవిజ్ఞానంశరీరమిత్త్యతే-యద్వావిజ్ఞానరూపేణవిజ్ఞాన్యతఃభానమానః
 తచ్చరీరకతయాతదస్తార్తతయా-తదూగ్రహేణప్రకాశమానభిత్త్యర్థః ॥ అన్తఃప్రవిష్టజీవద్వాదాదాదిశరీరదన్యమగ్ర
 విష్టః-గుణవానివసాత్తాదేవాదిశరీరతచ్చరీరకజీవగతభర్తావానివాభాతి॥ భద్రతబ్రహ్మ యమభిపాక్స-కారన్యవాన్యోవిభ
 త్రిస్సన్నిహరూపీభగవాన్తేవభిత్త్యతకారన్యత్తైత్యాదివచ్చరీరభూతజీవమాయనబన్ధ, సతుశరీరణివాసుదేవభిత్త్య
 తథాతన్యైక్యైవదేవాదిశరీరభదనానైకధావస్థితైవైతి శ్చ ॥౩౧ ॥ శ్చ ఎవదేవదృష్టాన్తమభేనడపదయతి॥యథేతి॥
 అభివ్యక్తిస్థానమత్రయోనిశ్చేదోక్తవంసతూపాదానం-సహా ప్రకృతిర్జీవస్సోపాదానంసహాహ్మరూపాదానం-కిం,
 తునిమిత్తం-నాయోరగ్నిః॥అగ్నిఃపరిభాసస్పష్టీకృతమి-యథాదారుభ్యోవహ్నిరహ్మరూపసహాతఃస్వతిరిత్తవాభివ్యక్తవవా

నకఁస్యయోనిమన్వభివృక్షిప్తలేమ దారుఢు-నానెవానేకధేవ-భాతిజ్వలతి - అగ్నిఃసైక్యకూపత్వేపితార్థస్థానాభా
 దిభేదవాక్భాతి , ఎవం ప్రకృతిపరిణామయూపదేహావృభివృక్షోజీవో జ్ఞానానగ్నగూపత్వే నైకరూపోపదేహోహంను
 మ్యోనామితిదేవాదిభేదభిన్నభాతిత్యర్థః, పుంశిబ్దోజీవచిత్తుదీరకపరమాత్మ సర్వద్రవ్యః, పుమాన్విశ్వాత్మా, జీవశరీరః
 సర్వత్వరంజకమివ - దేవాదిరూపేణచానాభాతిత్యర్థః || దారుఢుమాత్మేవితివృష్టా నదార్థాన్నికయోరధిష్ఠేయబహుత్వో
 క్తాయధాహగ్నిత్యస్థూలస్వప్రకత్యాదిభేదశ్చదారుగతమివ-నాగ్నికతః - తదాదేవత్యాష్టత్వదబిత్వాఃభేదోపినివి
 శ్వాత్మగతః-కింతుతచ్చరీరకజీవగతభేదాచిత్తమపిష్వాన్విత్వైత్యేకత్వనిర్దేశనమేవావ్యవస్థానివి సర్వతాగ్నివశీ
 తస్యగూఢతఃస్వభావతోవానావస్తా న్తరాపత్తిరితిసూచితమ్, ఇ యంస్తువిశేష-దారువ్యగ్నిస్సాక్షాదభివృక్షోనానా
 భాతిదార్థాన్నికేతుజీవద్వారాదేవాదిరూపేణచానాభాతితి, జీవవిగ్భదేవాదిశరీరాణామేవాధిష్ఠేయత్యాత్ ॥౩౨॥
 యవాపిష్వాత్మసః స్వశరీరమాతప్రకృతిపురుషద్వారాదేవాదిరూపేణచానాభానం - ఎవంసుఖదుఃఖాదిభోక్తృత్వంత
 నిమిత్తం దృష్టం చస్యశరీరభూతజీవద్వారైవ-స్వతః స్తుతదుఃఖయరహితత్యాత్మా || అపాపితి, అనావిశ్వాత్మా, గుః
 మయైః, సత్త్వదిగుణపరిణామయూపత్వేనతత్పురుషైఃభూతసూక్ష్మాదిరూపైః, భావైఃపదార్థైః, తతఃభూతాని-పురుష్యా
 దీనిసూక్ష్మాదీగదానివి, ఇన్నియోజిగ్గితాదీనిజ్ఞానైర్నియోజివాగాదికర్తృనైన్నియోజితః, ఆత్మ, అస్తోకరణజీవోవా,
 ఎభిః, స్వేనైవకర్తృగ్నిర్నితేమ, భూతేమదేవాదిమ, నిర్విజ్ఞజీవద్వారానుప్రవిష్టః, తద్గుణాగదాదీనివయస్సుత్వైః,
 జీవద్వారావియస్సుత్వైః, సతుస్వతభిత్వర్థః, భోక్తృత్వసమత్వాత్తంతృప్త్యనుప్రప్రవేశితం, జీవద్వారాపుణ్య
 పుణ్యరూపాణికర్తృత్వకరోతిత్యర్థః- అత్రవిశ్వాత్మసర్వమానంభోక్తృత్వంకర్తృత్వంప్రయోజకత్వరూపంవివక్షి
 తమ్ ॥ ౩౩ ॥ జ్ఞయద్వాయధానత్వంరంజప్రమత్తప్రకృతేర్గుణాభిత్వాదినా సర్వకారణాచరమపురుషాదహోపాగ్న్య
 మానాత్, స్మృతాం శ్చియాంసి, కారణోపాగ్న్యగోమోక్షదత్తాగీనాం, కారణంతు జ్ఞయః, అచ్యుతస్యైగ్మకసేతు, రిత్యాది
 ప్రమాదైకైకనికృత్యాగమాత్, సతుబ్రహ్మరుద్రాదిభిః, తేమాంకర్తృవశ్యేన్విపరమపురుషసృజ్యస్వనిఖదుఃకాదిభోక్తృ

త్వాభూతేషుచతభాపుమా ॥ ౩౨ ॥ అసానుమయైర్భవైర్భూతసూక్ష్మైర్నియాత్మభిః | స్వనిర్నితేషుని

త్వాదిహోపాగ్నకతుల్యత్వాదితిసూచితమ్, అదతదుపపాదనాయసర్వజీవానాంపరమపురుషస్సప్తకర్తృనగుణకరణకరోబ
 రాదిగుణభగం, తత్పురియుక్తంకర్తృత్వంభోక్తృత్వస్యపేషాంకర్తృవశ్యత్వయం కర్తృత్వాపాధికర్యం, స్వభావతస్తుజ్ఞా
 నైకాకారత్వంకృత్యాగ-నపవేదమత్క్యాభిశ్చతుర్భిః, నపవేదమిత్వస్యయభోక్తృపాద్యః ॥ ౩౦ ॥ జ్ఞతయేతి | తయ-ఆత్మ
 మాయయాపిలసి తేమ, రచి తేమఎనున తేమగుణకార్యమబ్రహ్మాదీశరీరేమ, అన్త్రాపిష్టో-జీవభిశ్చేవ-పుమానత్యన్యోత్త్రా
 జ్ఞోకాదహోమోవా, విజ్ఞానైవ, స్వగర్తృభూతజ్ఞానైవ, విజ్ఞమితిదేహమాత్మత్వేవాభియన్యభిత్వర్థః, గుణవానివ దేవత్వా
 దిధర్తవానివ, ఆభాతి, దేవోహంను మ్యోహంకృతోహం స్థూలోహమిశ్యభివస్యతభిత్వర్థః, ఇవశ్చేదైవ సూహోదగవింశ
 తస్తత్వతర్థైరస్యైవవే సూచ్యతే ॥ ౩౧ ॥ జ్ఞ తి దేవో సపాదయః || యదేర్ని యైకమవహిష్యోయోనిమన్వస్వ
 ప్యగ్నిశ్చానెమప్యగుణాదీమ్యగ్నిశ్చోచానెవభాతితార్థస్యప్రాప్త్యర్థాదివదనదాతి, ఇవశ్చేదైవ సూహోపహిష్యోయో-వై
 కరూపమివ, ఎవంవిశ్వాద్వావిస్వన్యైతనజాతస్యాత్మాభమాకజీవోప, మాతేమదేవాదిశరీరైః, నానాభాతిదేహాం
 మనుష్యోహమిత్వాదిరూపేణచానాభాతి, సస్తుజ్ఞానైకాకారై-ఎయ-ఎత్కర్తృత్వం, ఐహికాజాత్యగ్నిపూర్వ
 నిర్దేశకః, ఇతిహిసానుసంపన్నస్సుప్తంయంజైవభాభిత్వప్రప్రవేశితమ్, ఎవంకర్తృత్వమేనాకార్యః, దృష్టానైవ
 చహిష్యత్వేనైకత్వేనతత్వర్థైఃభేదోభివృత్తం, సజైవమైకకర్తృత్వజీవదేవతీరప్రప్రయగ్నసన్నానాచ, నానాభాతి
 తివావ్యమి, ఎత్తేకమివకర్తృత్వమేదేవమనుష్యాదిశరీరాణ్యువాదదానామోహంను మ్యోహమిశ్యభావో-శ్చేవసభిపూ
 యాత్, సమదృష్టానైవదార్థాగ్రహమ్యాపాగ్నత్వేనభావమితి ॥ ౩౨ ॥ జ్ఞ అపి దేవ, గుః మయైః సత్త్వదిగుణపరి
 తభాగవద్వాదాపరిణామయైర్భూతసూక్ష్మాదిభిఃభూతగదాదీనైర్నియోజితైః, భావైఃపదార్థైః,
 స్వనిర్నితేషుస్వకర్తృక సాదేహైర్నితేమ, మాతేమదేవాదిశరీరైః, నిర్విజ్ఞజీవ, గదాకాణ్డాదివయోమయైః, తేనిమి
 నికర్తృజీవపుణ్యపుణ్యరూపాణికర్తృత్వకరోతిచిత్తమివక్షితంవేదకవ్యం గుణ్యా, నయంనైవోపాగ్న్యత్వాదిభిః, ఎవలంపరమాత్మ
 ప్రతిపాద్యతే, తదాజ్ఞానైవత్యగ్నరంజబ్రహ్మదేవజ్ఞానైవత్యర్థః - పుమాంకరమపురుషం గుణైః సత్త్వదిగుణపరి

এখ

తదనం ప్రథమై ధ్యాయప్రత్యక్షై కృతః-స్వీయేయనుత్పన్నపద ర్దశభగవద్భక్తైరేవమౌత్తమప్రవత్సద్భగవదీయప్ర
బంధవశోత్పన్నఇతిస్థావీతం - అవలారంబయోజనంబోపశ్చిప్తం-అదభగవదవతారవిశేషతత్త్వవిలాసిని స్తదణోపరివివ
క్షితాత్మానాతేనభగవతోఽనైకవతారాన్ స్తీతిప్రతిపాద్యతేతిప్రతియై ధ్యాయే - జగ్గృహేఇత్యాదినా-చిత్రానివతారాశ్చ
ద్వివిధాః-అన్యవవశావతారాః-స్వేనరూపేణావతారాశ్చైవ-అకర్తృహేతుత్వాదీశేమదుభయత్రానివతారశ్చబ్రహ్మ
గోత్యతః ద్వివిధానవితాన్యత్వంతరుపయోగిత్యేనప్రథమంచేతనమిత్రంప్రకృతిప్రాకృతజాతమేకం - శుద్ధసత్వమయంప
రంచెతిరూపద్వయంభగవతోఽస్తీతివివక్షున్నవర్ణంప్రకృతిప్రాకృతత్వరూపపరిగ్రహమాహ- జగ్గృహఇతి-పురుషాః-
తే-త్రైజ్ఞాః - తత్పుంబనిపారుపంతప్రతిక్షమన్యర్థః- ఎకాదశేనీయియన్యధూతాత కానోడశకలాయానిం స త్తదా-మ

[illegible]

మెర || హో || పా ధావయత్యేషసత్వేన.

సహస్రసంఖ్యైః పాదాదిభిరద్భుతమతర్వాదత్యైకం సహస్రం మూర్ధాదయో యస్మిన్ తత్రత్రవణం శోత్రం సహస్రేణ
 జాభిః క్షిప్తైః అచ్చైశ్చ క్షుణ్ణైశ్చ స్థిగ్గతైః ॥ ౪ ॥ ఋషిచగరుద్రాఖ్యం రూపం నానావిధానామవతారాణాం నిదానం
 మూలకారణం చీజం కృత్సృజగచ్ఛిజభూతం కృత్సృజగత్సృజృచతుర్థభోత్వ స్థిపానత్వాదివిభావః అవ్యయం అప
 టాయాదివికారరహితం అనెనలపాకృతత్వము క్తము యస్మైతి ॥ యస్య భగవతోఽనిరుద్ధస్య అంశాం శేవశరీరభూతచిదచి
 త్తత్వైకదేశేన దేవదయస్సృజ్యైశ్చైశ్చ ॥ ౫ ॥ ఋషుః పరమపురుషవచనబ్రహ్మచతుర్థభిరీరకస్సృజప్రపదమంకమా
 రం సమయూచూరాదిపదం అస్థిః ససకాదిరూపేణావత్పిణ్ణత్యర్థం అభిజ్ఞేతం నిర్గుహ్యం బ్రహ్మచర్యం ఊర్ధ్వ రేతస
 తోవృషేతం భగవదుపాసనం చకార చకార తేనకుమారాః పరమావతారరూపాః ప్రపదమతివిశేషకాద్వితీయమిత్య
 యస్తోఽస్త్యై ఇమ్యుకమాంశాః అనుప్రసవావతారరూపావతారచతుర్థభోపి బ్రహ్మగోపధరః బ్రహ్మనారాయణా
 ద్భక్తభిత్వైదిభిస్సృష్ట్యాదికాలతతదాత్మకతయా యోగిభిస్సృజ్యైత్వవచనాత్ భగవతాకానకేన
 చ అబ్రహ్మప్రమచర్యవ్రాజగదస్తవ్యవస్థితాః పౌరీణిః కర్మజనితసంసారవశవర్తిం ॥ యస్తతోనత్యేధ్యై
 ధ్యానినాముపకారకాః అవిద్యాదగ్ధతాస్సర్వైశ్చేవాంసారగోచరాః ॥ చక్రదున్నతభోధాస్తేధ్యానైవోపకా
 రకాః ॥ నైర్దగ్ధిశేనైవబోధస్తేవామచ్యుత్యతేయత్యితి చతుర్థభునకావీనాం జగదస్తవ్యరినామవిద్యావేష్టితత్వై
 యసృధాక్రయత్వాస్తవతామకాద్విబధానామవతారం పశ్యన్ ద్యౌగోద్యాతబోధానాం స్వస్వరూపావన్నానాం చ
 స్వతత్త్వవిరహేనాముముతూపాగ్యత్వపీఠాత్ సృష్టిం తతిః కరిష్యామిత్వా మావిశ్య బ్రహ్మతేజోజినస్తరహస్య
 వచనైకార్థ్యచ్చ తదేవం చతుర్థభునకాదయోభగవదుప్రవేశావతారాః ప్రపదమత్యేత్యర్థం భవతి బ్రహ్మచర్యం చ

సహస్రసంఖ్యైశ్చ క్షుణ్ణైశ్చ ॥ ౪ ॥ ఎతన్నానావతారాణాం నిదానం బిజమవ్యయమ్ ॥ యస్యాంశాం శేన
 సృజ్యైశ్చ దేవతైర్గుహ్యారదయైః ॥ ౫ ॥ సవచనప్రపదమంకమా రం రూపమాస్థితః ॥ చచారదుత్పరం బ్రహ్మ బ్ర
 హ్మచర్యం భజితమ్ ॥ ౬ ॥ ద్వితీయం దుభావాయాస్య రసాతలగతాం మహీమ్ ॥ ఉద్ధరిష్యమృపాదత్రయజ్ఞై
 శ్చ సౌకరం వపుః ॥ ౭ ॥ తృతీయమృషిసగ్రో నైర్దవర్షియమృషిసగ్రో ॥ తన్ద్రం సాత్వతమాచక్ష్యైశ్చ కర్మ
 కర్మిణాం యతః ॥ ౮ ॥ మధ్యేధ్యై కలాసర్గైరసారానుకృత్యైః ॥ ధూత్యాత్మోపనిషాపేతమకరోద్ధుత్సరం
 తపః ॥ ౯ ॥ పశ్య మకపిలోనామసిద్ధేకాలవిప్లవమ్ ॥ పౌరీచాసురయేనాం ఖ్యంతతత్త్వగ్రామసిద్ధ
 యమ్ ॥ ౧౦ ॥ ఋషివైరేవత్యత్వం నృతే పౌరీతే న సూయయా ॥ అస్మిన్ కీమలరాగోదాభిధృతి

సారేత్యవతారప్రయోజనము క్తమ్ ఏవము త్తరపౌరీత్రదప్తవ్యమ్ ॥ ౬ ॥ ఋషిచర్యవియోవతారమాపా ॥ ద్వితీయం ద్వి
 యై అన్యజగతేభ్యో వాయుభ్యుచయాయ రసాతలగతాం మహిం సృధివీముద్ధరిష్యమృషిసగ్రో భగవాన్ ద్వితీయం సౌకరం
 వారూహం వపురపాదత్రైజగృహే వరాకాన్ ద్వితీయవతారభిర్గర్భః ॥ అయం చ స్వేనరూపేనైవ వావతారః యజ్ఞైశ్చ
 త్యనైవయజ్ఞైరాద్యత్వతత్ఫలదత్వతత్పురీరకత్వాద్యుక్తైః ॥ వపురదత్వైతవపురైత్రచరిగృహైశ్చైవ అన్యభావయేతిక
 వలసాధుపరితౌగ్ధార్థ్యసూచనాచ్చ ॥ ౭ ॥ ఋషివైరేవత్యత్వం సృతీయం వపురపాదానమ్ ॥ ఋషివర్గః ఋషిరూపజన్యై
 త్యర్గః ॥ తత్రతృతీయేన వతారేన భగవాన్ దేవతైశ్చ త్వం నారదరూపత్యమాచక్ష్య నారదాఖ్యేన వసుప్రవిశ్యేత్గర్భః ॥ సాత్వ
 తంతన్ద్రం పశ్య రాత్రాత్ప్రమాచక్ష్య అమాచత్ ప్రవర్తయామాసేత్గర్భః ॥ తన్ద్రం విశింషితి యతస్తన్ద్రాః కర్మిణాం
 నివృత్తిధర్మవతాం నైవరూపం ప్రవృత్తిధర్మపరహః ॥ ప్రవృత్తిధర్మార్థామకర్తవ్యతాచక్ష్య తభిత్త్యర్గః ॥ ౮ ॥ ఋ
 తుచ్యత్యితి ॥ ధర్మకలాసర్గైర్ధర్మాత్మికకలాసర్గైర్దేవజన్మరూపై రుద్ధేవతుద్ధావతారేనరనారాయణాఖ్యావృక్షిభూ
 త్యావత్తోపకమేష్యైర్విమలగహః ॥ తేనోపేతం దుశ్చరమితరైశ్చరీతుమకీర్తంతవశ్యకారణమ్ ॥ ౯ ॥ ఋషివర్గమభిధృత్య
 మోచువతారకపిలోనామకపిలాఖ్యైః ॥ సిద్ధానాం అత్తయాధాత్మ్య సుసంధానయోగేన సిద్ధానాం స్వస్వరూపావన్నా
 నామిశః ॥ కాలేన ప్రవర్తియత్యరహితేన కాలేన విప్లవంతిరోహితం సాంఖ్యం ॥ కథం భూతం తత్త్వానాం ప్రకృతిమహ
 దాదీనాం గ్రామస్య కలాపస్య విస్థయోధాత్మ్యైర్విస్థయోనుస్తాత్తపాధూతమ్ అసురయేపౌరీచాచ అసురైశ్చ
 సీదేషుపధానస్త్యై ॥ ౧౦ ॥ ఋషవ్యమతి ॥ అత్యేవ బ్రహ్మతేజోవత్వత్వం ప్రతివృత్యేమమపురోభవత్యైతిశాస్త్రతత్వ
 వ్యక్తి అనసూయయా అత్యైర్వయోపౌరీత్యైః తస్మాదేవతాభ్యోభూత్యైర్గర్భః అలరాగోదాభిధృత్యై
 దిభ్యచ్చ ॥ అస్మిన్ కీం అధ్యాత్మవిద్యాం ॥ ఉచివాన్ ॥ యఉచివాన్ తం వ్యక్తమవతారం విద్యాతేతియత్తచ్చ బ్రాహ్మణ్యేతి

శాన్తయః-వస్తువస్తురూపంత్వితివా ॥౧౧॥ తతఃతతః, తతస్సప్రమేవతా రె, రుచే ప్రద్యా ర్థాయామాకూత్యాం,
వ్యతాయత, సవయజ్జ ఇతిచరితః, సః, యజ్ఞః-యామత్యాయాం తైః సురగజైస్సహస్వయమ్మనమన్య వ్రతమ్,
అపాత్-పాలయామాన ॥౧౨॥ అప్యమేవతారెడురుక్రమాభగవాన్, నాభేస్సాయంభువమన పౌత్రస్యభార్యా
యాం మెరుదేవ్యాం, జాతః, సవయువభాఖ్యః - ధీరాణాం యోగీశ్వరాణాం - వర్తతమ్యైయంధర్మమార్గం, దర్శయన్
దర్శయితుంజాతభిత్త్యధః-వర్త్యశిష్యైః, సర్వైరాత్రమైః - అక్రమస్తైః-సమసంస్కృతం పూజితమ-అక్రమధర్మవర్త్యుడ
త్రాప్తమితిభావః ॥౧౩॥ ఋషిభిరితి-హంకారై ర్దేసంహతవన్యః-ఋషిభి, ర్భాగవతోజగత్పాలనార్థం యాచితో
భగవాన్-సవమం-పార్థవంపురోస్సంబద్ధి-సపుః - భజే, పాప్రః-అం శేనానుప్రవిష్టః-శృద్ధాఖ్యజీవానుప్రవేశేన
ధురూపేణావతీర్ణ ఇత్త్యధః-పావిపాః- సభమాంపుధిపింగోరూపంధర్మవత్పిమ్-ఓకధీ-దగ్ధ దుహి-ప-అదభావత్యధః-
యతో-ద్యుగ్తేనకారణేనసప్యరుచే త్రమఃసర్వేషామపీష్ట తమోబభూవ ॥౧౪॥ ఋదూ-ఋషిః||హతుమా-వ్రతం-చా
తువమన్య వ్రతం-తత్రయస్సంప్లవః-ప్రతయః - తస్మిన్నభగవాన్ మాత్స్య్యంధశమంరూపంబగ్ధ హే-అవతారప్రయోజ
నమాహ|| నావిత || చైవస్వతంమనరచైవస్వతమనురూపేణజనివ్యమాణంసత్యవ్రతం - మహేమయ్యంపుధిరూపా
యాం నావితో-వ్యతాత్ రరత్ ॥౧౫॥ ఏకాదేశేత్వతారై-విభక్తగవాన్-సురానురాకాండధిం-అమృతా
ర్థం-చుద్వితాంసతాం-కమదూపేణకూర్తూపేణవృత్తేమన్త రాఖ్యమచలంపదభృతవాన్ ॥౧౬॥ ఋద్వాదశమం

చివాన్ ॥౧౧॥ తతస్సప్రమతూత్యంరు ద్యౌజ్ఞైభగ్తాయత | సయామా ద్యౌస్సురగజైరపాతాన్వ
యంచమా వ్రతమ్ ॥౧౨॥ అప్యమెరుదేవ్యాంతురాభ్రాతడురుక్రమః| దర్శయన్వర్త్య ధీరాణాంసర్వాత్ర
మనమసంస్కృతమ్ ॥౧౩॥ఋషిభిర్భాగవతోభజేనవమంపార్థవంవత్సః| సుగ్ధయామోషధీవృత్తిప్రాప్తే నాయం
సడత్రమః ॥౧౪॥రూపంసభగ్ధ హేమాత్స్య్యం చాతుమావ్రతంసంప్లవేనావ్యారోధ్యమహేమయ్యంపా
ద్యైవస్వతంమనమ||౧౫॥సురానురాకాముదధించుద్వితాంశ్చమన్తనాచలమిద్రధైకమరూపేణపుష్పకా
దశేవిధుః ॥౧౬॥ భాన్వవ్రతం ద్వాదశమంత్రయోదశమమేవచ|అపాయయత్సురానవ్యాన్వహేన్యామా
హయస్త్రియా ॥౧౭॥ చతుర్థశంనారసింహంబిభ్రాన్తేన్యైస్త్రియూర్జితమ్దదాబిక్రదై రూరావరకాను
టర్పద్యధా ॥౧౮॥పశ్చిదశంవామనంకృత్యాగాదధ్వరంబతే|పదత్రయంయాచమానః|పత్వాదిత్యుత్ప్రి
విష్టపమ్ ॥౧౯॥ అవతారైషోడశమేవస్యస్త్రిహ్నా ద్రుకాచూర్పవాన్|| త్రిస్సప్తకృత్యంసహింసితత్పాత్రియక
రోష్ట్రహీమ్ ॥౨౦॥ తతస్సప్రదశేజాతస్సత్యవత్సాంపరాతరాత్|వక్రవేదతగోశ్చఖాపృష్టాస్త్రంసో-
ఽప్యమేధనః||౨౧॥నరదేవత్యహంపన్నస్సురకార్యచిక్రయా|సముద్రనిగహంసినచక్రేవీర్యాణ్యనైకః||౨౨॥

వపుస్తు-భాన్వ వ్రతంధన్వ వ్రత్యాఖ్యజీవానుప్రవేశరూపమిత్యధః - త్రయోదశమంరూపంతు - యన్తోహేన్యాఖ్యయా-
అన్యాన్-అనురాన్-మోహాయన్-సురానమృతమపాయయతే - తదేవమోహినిరూపం-త్రయోదశమమిత్యధః ||౧౧౭॥
నారసింహంచతుర్థశంరూపంబిభ్రాత్ - ఊర్జితంబలిష్ఠం చైన్యైస్త్రింహిరణ్యశిఖింపశ్చసి - కరశ్చైర్వృత్తి - దదార-
యధాకటకృత్-ఎరకాన్-తదగ్ధ తృణనిశేమాన్ - విదారయతతద్వతే ॥౧౮॥ ఋదూమనంవామనాఖ్యం-పంచదశం
వపుకృత్యాధృత్వాబలెరధ్వరంచుజ్జ వాటం - అగాతీజగామ || త్రయోజనమాహ || త్రివిష్ట పంప్రత్యదిత్యుః - ఆహు
త్యైర్వాగ్నిదాతుమిచ్ఛుః, పదత్రయంపద త్రయవ్యాసైరత్రిలోకీం, యాచమానోయాచివ్యమాణః, అధర్మమగాదిత్య
స్యయః ॥౧౯॥ ఋదోడశమేత్వతారైభార్గవరామాభ్య, సుపాన్కారవీర్యాన్క, బ్రహ్మదుగ్ధి హః, బ్రహ్మకథ
దోహికాన్, పశ్యకమపితః, త్రిస్సప్తకృత్యంఎకమంతిహం, మహేంద్రిక్షత్రాంక్షత్రభిజరహిరాన్, అకరోతే ||౨౦॥
తతస్సప్రదశేవతారైపరాతరా, త్యవత్సాంజాతోబాదరాయణఇద్రప్రసాద-అప్యమేధనకృత్ప్రవేదతదర్థావగమో
పయుక్తమధికాన్యాన్ ॥ ౨౧॥, పురుషాకృష్టావేదవతర ప్రస్థ శాఖాశ్చక్రమగ్ధ్యజుస్సామాధిభేదసతదవాప్త
రభాదనవవిభక్తవామగ్ధ్యధః ॥ ౨౨॥ ఋతఃశరమస్తాదశేవతారభిత్త్యధః, సురకార్యం రావణవధరూపం - కర్మయ
చ్చయా-నరదేవత్యం-క్షత్రియత్యం, పాప్రః, శ్రీరామరూపేణావతీర్ణ ఇత్త్యధః, సముద్రవిషయోగినిగ్రహితిర్మేషాం
తానివీర్యాణికర్తాణిచక్ర ॥ ౨౩॥ ఋషిరోపనిశేవితవత్సేవతారైభగవాన్వృష్టిమయాదవేమ-రామకృష్టావేదిజ
న్తనీరామబలరామోకృష్టస్యేతిదృశ్యన్తనీపాదీదుర్భావరూపే-పాప్రఃసహాధారమహారత్, రామస్తైకోనపింశః, కృ

ష్టస్తువింశతితమోఽవతారభర్తృః ॥ ౧౩ ॥ తతః తే తాయగేనంపుష్పైః సురద్విషాం, అన్తతానామసురా
 ణాం, నా, సం మోహార్థం, భగవాన్ కీర్తేనుదేశ్య, జినస్య సుతో భవిష్యతి - నామ్నాబుధభర్తృః సినస్థః అయమేకవింశోఽ
 వతారః ॥ ౧౪ ॥ అలపాసాఽగత్వే భగవాన్ - యుగయోగికైర్వాయుగయోః, సంధ్యాయాం సంధౌ, రజసుదన్య
 ప్పాప్యేమధుహోరప్పాప్యేమసుకేవలాన్యబహుశేషసత్పు, తద్వధార్తం విష్ణుయోగసోజనితావిష్ణుయోగకృత్ప్రసాపీకావత
 రివ్యతి, నవరామ్నాః కిరీటప్రసేత్కృతి ॥ ౧౫ ॥ షష్ఠిజ్ఞాల్లిమతద్గర్భితమిర్వ్యాపాప్యేమేదాహా|| అవతారభర్తృః || హేద్వి
 జాః, సత్సనిశాన్తపదపత్వమూర్తైర్భగవతోఽనిరుద్ధాదేతేవతారాలత్యైర్గంగంభేయః, స్మృతిప్రవర్తై - యధాఅవిదా
 సినోఽశోషోద్విగ్రహం సంహసనశిశుల్యః, స్మృతి, స్యన్తై, తద్వత్, కుల్యః, షుద్ధినద్యః ॥ ౧౬ ॥ తేతభర్తృ తతహా|| ఋ
 మయభి|| ఋమయూన్త్ర ద్రవిష్టారోవసినోదయః, మనయః కేవలత్వార్త పరమాత్మయాధాన్త్య గుననశిల్యాకూదయః,
 దేవాః ఇన్ద్రాగ్రియః, మనుష్యత్రాః ప్రయవ్యతారయః, మనశాజనః చుళాఽపిభావాః, సప్రజాపతయః క్షేదభిసహితాః ప్ర
 జాపతయశ్చేత్తర్క ॥ తమతేన ద్విహారేకకల్యాన్యతాః భగవదంశేవైవసమ్మూతాభ్యర్తృః - తథాహోక్తం భగవతా||
 యద్యోగ్యమాతిమత్సత్వం శ్రీమదూర్జితమేవ|| తత్తదేవావగన్యత్వం సమతేజోఽంశసమమితి ॥ ౧౭ ॥ ఎతద్వగనా
 ర్థమేవాహా|| ఎతత్తమి|| ఎతేఋషిప్రభృతయస్తుపునసోఽతిరుద్ధాభ్యన్య, అంశకల్యాణం శాంతిసంఘాతాః, కృష్ణస్తుభగవా
 న్సద్వియమితి శ్రీకృష్ణ సృష్ట్యర్థావతారవ్యవస్థం, ఉదాహృతభగవదీతావదనసనిమూత్యాదిమతాం జన్మానాం మనుష్యై
 నసిద్ధిష్ట శ్రీకృష్ణత్వతేజోఽంశం భవత్సంశ్రీకృష్ణగురుత్వాన్యం భావగతం - అరాగిభగవానిత్యనకృష్ణసృష్ట్యర్థాదా
 భ్యర్తృమవగతంయదాత్మత్ర, ఎతత్తత్వనసంఘాత్వైవైవహార్యగర్భసనకాచిమకేవలవిద్యరాహునారాయణమత్సన్య

తోనవింశేవింశతిమేవృష్టి మపాప్రపజన్తీ | రామకృష్ణావితినుమాభగవానపారదర్శనమ్ ॥ ౧౩ ॥ తతః తే తా
 సంప్రవృత్తేనం మోహాయురద్విషామ్ | బుద్ధోనామ్నాజినమతః కీర్తేభుభవిష్యతి ॥ ౧౪ ॥ అథాపాయు
 గసంధ్యాయాం దన్యపాప్యేమహరాజమ్ | జనితావిష్ణుయోగసోనామ్నాకీర్త్యగత్వతి ॥ ౧౫ ॥ అవతారా
 వ్యసంబ్రూతాహరేన్సద్విసిధేర్విజాః | యథాఽవిదాసినః కుల్యస్సరసమ్మగ్నహృద్రశః ॥ ౧౬ ॥ ఋమయః
 పితగోదేవామనుష్యత్రామహాజనః | కల్యాన్యైర్వహారేవసప్రజాపతయస్తథా ॥ ౧౭ ॥ ఎతేచాంశకల్యా
 ణంశకృష్ణస్తుభగవాన్కృష్ణయమిన్ద్రాగ్రివ్యాకులం లోకంపుదయన్తీయగేయగే ॥ ౧౮ ॥ జన్మగుహ్యం
 భగవతోయవత్ప్రయతోనరః | సాయంపాప్రద్యున్యన్త్రయః భగవీమాన్వియమత్సత్వై ॥ ౧౯ ॥ ఎతదూ

కూర్త మోహాన్సంహవామనశ్రీరామావతారాకాంక్షార్థానంసత్వేవిచ్ఛత్రివ్యామేనసద్వైవ్యవతారాః పరావృ
 త్యైతే త్రప్రభూర్వ్యం నామపాన్యార్థార్థాన్యేనరూపేణసాక్షాదవత్సత్వం అంశాంసంఘాతత్వం నామ - తజ్జేవాన్త
 రాత్త తయాఽవద్ధేనసద్వ్యాభ్యుత్పత్తిభగవతఃకనాప్తైశ్చవ్యవహార్య ఏగులశేనజీవద్వారావిద్య తేనవిశిష్టతయా
 సంజాతత్వం, లంకేశ్వరబ్రహ్మ సద్భూపదైర్గకదేశదేనాపిర్వవాంఛవత్, సవస్థిస్వరూపైకదేవాచిన్తోఽం
 శకల్బ్రహ్మధంకుః పరగుణియతేనై, అపృంక్షిదేవతేవలసాన్యవ్యంశకల్పవాన్యత్వాన్యైష్టవ్యైవకదేశత్వైర్గవాంశక
 ద్భవస్యత్రిమిర్త్యుత్, విశిష్టవ్యైర్గకదేశత్వైర్గవాంశకపదప్రస్థినిర్వల్యత్, విశిష్టవ్యైర్గకదేశత్వం, విశే
 షావిశేష్యయోరేకతేతయాద్యమోరప్రవిశిష్టం - వరాహాద్భవతారాకాంక్షార్థత్వంతుత్సత్పురాణాదిభ్యవపావ
 గన్తన్యమేనర్యావలారసాధారణంప్రయోజనముపసంగారతి|| ఇన్ది|| ఇన్ద్రాగ్రిభిరసురాదిభిః వ్యాకులంఉచ్యతం -
 లోకం - యుగేయగైప్రతయుగం - ముదగున్మిఖయన్తి ॥ ౧౮ ॥ తే అవతారార్తేరూపిణలహాహ|| జన్మగుహ్యమితి|| యః
 కల్పిన్తూర్భగవతః - ఎతజ్జన్మగుహ్యం అవతారరహస్యం - సాయంపాప్రద్యున్యన్త్రయః భగవీమాన్వియమత్సత్వై
 దుఃఖితాతామ్రమద్యతేనంపారాన్యకీభవత్సత్వం - జన్మగుహ్యమిత్యనభగవజ్జన్మ - నిజేజన్మరతార్కమూలం - అ
 పరుస్వంకల్పమాలమిర్వ్యగ్నిప్రేతమ్ ॥ ౧౯ ॥ తేదవదర్శయిన్యగ్నిరూప్రసక్తాన్తకలమవత్సత్వ మేవరామకృష్ణ
 ద్యాభ్యంభగవతోయావం - అచుటపాన్యమానంప్రకృగ్నాజైవమ్యమూలయదాదికృతజగదవేతదూర్మమిత్యాగ్నా||
 ఎతదూర్మమితి ॥ చిదాత్మనః, జ్ఞానస్వరూపస్య - అతేవలరూపస్య - అమూర్తస్వరూపస్యభగవతః - మాయాగుణైః -
 గుణపరికామరూపైః - మహాదాదిభిః - అన్యసి అధారమూర్తేస్సన్తి - ఎతత్పరివృత్తిగూహంజగదాత్మకం గూపం -
 సీరచిత్రం - ఆత్మసీత్య నెనయాపశేదైవదజతో భగవదూర్మపత్వముపపాదితం, శరీరచ్చాత్మచ్ఛాధార్యత్వనియ

మాతే ॥ ౩౦ ॥ ఎవంజగదన్తతః కవనసుహృదిశరీరాణామనీభగవద్రూపత్యైసతిజీవానాం కేవలం దేవోహం మనుష్యో హమిత్యభిమానో భ్రమమవేత్తావహం యదేతి ॥ యథా మేఘసమాహరిః పథస్యాకా శే ॥ అబుద్ధిభిః కాశాని యాధాత్వా విద్ధిః ఆరోపితాః యథావప్రధివ్యాసంబద్ధిరేణుః సూరిః అనిత - తద్యాధాత్వా విద్ధి రారోపితా - ఎవమబుద్ధిః ప్రవృత్త్యాత్మయాధాత్వా విద్ధిః ద్రవ్యజీవేద్యశక్త్యహరోపితం - దేవాదిశరీరజాతమహం మహాభిమానవిషయే యేనారోపితమిత్యర్థః - అతోనదేవాదిశరీరజాతం జీవన్ముఖం పఠితాహరిః , యద్యపి దేవాదిశరీరశ్చ తదభిమానజీవేనధార్యత్వాత్ ప్రతితీయాపత్నిమస్త్యైవ , తథాపియతస్స నిష్కృత్య - యస్మాత్పాశరీర-మిత్యాద్యై క్షీర్యాశీవస్యాపి పరమపురుషధార్యత్వాన్మన్మథ్యాధారకత్వం పరమాత్మ నిష్ఠమేవేతి తం ప్రత్యేకదేవాద్యచేతనజాతం ముఖ్యం గ్రహం - దేవత్వనోరుభయారపి పరమపురుషధార్యత్వజ్ఞానం సభ్రమయావం - ప్రకృతిపురుషయోరబ్రహ్మత్వకత్వజ్ఞానం , ప్రకృతావాత్మాభిమానః , స్వాతంత్ర్యాభిమానః - ప్రకృతేః ప్రత్యేకాత్మైకధార్యత్వాభిమానస్య బుద్ధితత్వత్యభిప్రాయః ॥ ౩౦ ॥ సమదృశ్యదర్శనస్సాన్నిహితత్వేన జీవజీవ్యభివ్యక్త్యా హిత్యభిప్రాయః అతః ఇతి దాత్తకదృశ్యప్రపంచాత్ - పరంవిలక్షణతత్త్వం , సజీవః , పరత్యమేవదర్శయితం విశిష్టః , అత్యక్రందాహ్లాదిన్యైర్ద్రష్టుమశక్యం , కుత ఇతి పేక్షాయాం హేతురదృష్టాశ్చిత్తవస్తుత్వాదితి , తత్తహేతుమాహ , అత్యుదగుణబంధాతమితీతి ॥ పూర్వైః బంధావిభక్తైః , గుణైః బంధాతం స్థూలీకృతం - అనుభవతీతదహ్యుదగుణబంధసీతం - అనైనాదిద్యావన్మృత్తికారణదశాయామస్థూలమచేతనం - కార్యదశాయాం హేతుత్వైర్ద్రష్టే సత్త్వాదిభ్యాన్యైతం స్థూలీభవతి , సతతశ్చ తద్భేదః అతేవాదృష్టాశ్చిత్తవస్తుత్వం , తదన్యార్థేన భేదతత్తద్వక్ష్యం కార్యవర్జమచిద్ద్రష్టుమశ్చిత్తం , కురీతం కారకావస్థం అచేతనాపరాధాచనిత్యానతతపిక్రియేత్వాదిశాస్త్రైశ్చ శ్రుతమ్ , తదనుభవతీతకావస్తుత్వాదవ్యక్తమ్ , అవ్యక్తోనుమచిన్యైః , అనువికార్యోయమవ్యతతిహింసాభగవతాగీయతే , ఎవంభూతం యద్యన్మనః , అయపునర్పవః ప్రకృతినగ్రాత్పునః పునర్జన్మభాగిత్యర్థః - అతునసతిపారే , అతోయత్సంబధాత్పునర్జన్మసతతః పరమిత్యన్వయః ॥ ౩౧ ॥

పంభగవతోహ్యయాపస్యతి దాత్తనః ॥ మాయాగుణైర్విరచితం పమాదాదిభిరాత్మే ని ॥ ౩౦ ॥ యథానభసి మేఘాః సేవైవ పార్థివోఽలెలెవంద్రవ్యరిద్యశ్చ త్వమారోపతమబుద్ధిభిః ॥ ౩౧ ॥ అహం పరంయదవ్యక్తమప్రకృతగుణబంధం హితమేవ అదృష్టాశ్చిత్తవస్తుత్వాభిప్రాయః ॥ ౩౧ ॥ అత్యేవ సదసద్రూపప్రతిపక్షిద్ధేన సంవిదా అవిద్యాయాత్మే నికృతైర్జితదృష్టాదర్శనమ్ ॥ ౩౩ ॥ అద్యేహ పరతాదేవి మాయానై

తద్దృశ్యోపాయేన ప్రకృతినక్రియాలకపునర్జన్మస్య నిష్ఠా - కిద్వసేంవానివృత్తిపునర్జన్మం జీవన్ముఖం మిత్యత్వాహం ॥ యతే తిద్వాభ్యామ్ సదసదృష్టాకార్యకారణపరా - అసద్వాదవ్యక్తానీత్యతే సదజాయతే తిద్వాభ్యామ్ - కారకావస్థాచప్రళయదశా , తితశ్చాదుమర్త్యయత్యాత్మని - ఇతి - అచిద్దేవతేన దసద్రూపై , ఉత్పత్తివినాశావిత్త్యర్థః , అవిద్యాయాజ్ఞానసాత్తనికృతేతిహారోపితేతత్త్వే నాత్మని , స్వసంవిదాన్వశరీరకపరమాత్మవిషయసవ్యక్త్యాన - ప్రతిపక్షిద్ధేన వృత్తేభవతః అనెన్వసంవిదేవపునర్జన్మనివృత్తిహేతురతిదృశ్యతమ్ , ఇతిశబ్దప్రకారవాచి , ఇతిఎవంవిధం స్వసంవిద్యన్వతోత్పత్తివినాశమిత్యర్థః , అతపర-దర్శనం , జ్ఞానం - ప్రకృతినక్రియాయాం కేవలచరిత్యుద్ధిజీవాత్ ప్రపంచజ్ఞానం , యతేతద్భిన్నగుణతోభూతాత్మే బ్రహ్మశబ్దవాచ్యం ముక్తాత్ ప్రపంచబ్రహ్మసాయాద్యకల్పతే - బ్రహ్మణోహాపతినాహ , మిక్తిముక్తాత్ ప్రవృత్తిబిన్నత్వే ప్రయోగాదృశ్యతే ॥ ౩౩ ॥ యదీయదా - ఎవైవ శౌరదీమహాదాదికార్యముఖేనవిపులా , ఎవమాయాతన్మ లామతిరభినతిః - దహత్వా విమానాదిరూపాచ-ఉపరితాభవతీవృత్తాభవతి , ఉపరితీత్రసంబద్ధపరహః , నిత్యానతతపిక్రియా - గౌరవాద్యైవతతిమాయాశబ్దవాచ్యాయాః ప్రకృతేర్వృత్త్యావగమేనవినిశాయోగాత్ ఎవేత్యన్వతతేత్వాని , తదైవ - సంపన్నే పరమాత్మప్రాప్త్యాభివ్యక్తే , స్వేచ్ఛాయే , మహామిషాగుణాష్టకరూప , ముక్తేశ్వర్యాత్మకమహామిషమహేయతే , మహాశబ్దాదాచారకృజనాత్మరక్త్యాత్మకేదం , స్వశీలమహిమలత్యా హేతునాపరమవ్యావహారికభిన్న హుమతోభవతీతివిదః , ముక్తాత్ స్వరూపయాధాత్వస్య విదః , అద్య , సంపన్న ఇతిప్రధమాన్తయాద్యేదః - స్వేచ్ఛామహామిషముక్తేశ్వర్యై - సంపన్నైః తల్లభ్యానమృద్య , మహేయతే , ఇతినిరవశేషత్యై సప్రకృతినంబద్ధతతాభ్యానివృత్తావావిద్యా తగుణాష్టకయ్యుక్తః , పరబ్రహ్మ సుభవకపరమవ్యావహారికభిన్న హుమతో - సత్యతత్వత్యర్థః - అచాతపాప్తత్వాదిగుణాష్టకరూపమహామిషః - ప్రకృతేన దసన్

తామౌమంవదకజ స్తుంబినిష్టఃకు ప్లితానునిమానుద్ధిర్యు-శబ్దాదివిషయాస క్తమిది - అజ్ఞఃఅహంమమాభిమానాభ్యాం
 స్యాత్త పరమాత్మయాధాత్మ్యానభిజ్ఞః-మనోవహా-సామానియాపాణిచపితస్సత్యభ్యుత్-మనసానజ-తైసరూపస్సప్టిః-
 పెదవహాభిర్వాచకల్పనమితివేకః-నామరూపవభూతానాంకృత్యాచాంపప్రసన్నానః - పెదకేద్యైష ఎవాదాదేవాదీ
 నాంచకారసభివచనాత్-నటర్యామిచెలిచిదచిత్తదోషరాసాత్సంపివతీతం-యద్వా- నటవర్యామివ-నటోయధావిచి
 త్రివేషానుపాద తైత్వద్వగూర్పాణిమస్య క్రూర్పాణితన్నామానిజన స్వస్థలమిభిభృతో-ఎగ్గధాతుగ్గగ్య-ప్రీష్టరీశ్వరస్యతీతి
 గ్గతిన్ద్ర స్తున్ద్రససావహాభిస్సనిష్టతేవత్రైన్ద్రస్యనవానైతిత్యర్థః-అత్రపతేనటవర్యానువేషదృష్టానైవేదవివతీతం-నట
 స్సావేకవేషఃఽగ్నిహోషయధాస్వస్యవావార్యాగః-వేషాణాంచైస్తామూలవర్యాయాశ్చలీలాత్సం-తద్వదన్యాపీతి-కువనీ
 యోఽశ్చజేనద్రూపైతిత్యనై-శబ్దాదిచవిర క్తఃస్వాత్మ పగమాన్య యాధాత్మ్యమననశీలస్త్వై-లిలిసూచితమ్॥౩౭॥తదే
 వాహ సభిత్తిప్రమాణ-అమాయయామాయాగుణకామానరహితయా-సంతతయా- అమస్య గయా దుర ప్రవిద్యస్థలపా
 గవీర్గస్యరధాశ్చపాణేఅమప్రత్యాగేనయా తస్యరధాశ్చపాణే-పాదరహజగ్గం-భశేతఅమవవేత్-సః-ధాతుః-రధా
 శ్చపాణే-వదం-వెదజాతాత్-తధాహో క్రంభగవతా-భక్త్యాత్మనఃస్వయాశీక్యఅహామనంవిధో-రజ్జున జ్ఞానుండ్రఘ్నంవత
 త్వేన్ద్రప్రవేష్టంవపరంతపేతి ౨॥౩౮॥౨వంమయోవపాచితంభగవదవతారాచిరహస్యమమాయాకాచిచ్ఛిన్నచ్చిగ్గవదృ
 క్తియోగనిషాభవనోజాన న్యైనాత్రనవివతివ త్రితినిమావయతుం-శోత్సాణాంశానకాదీనాంకృత ర్థతాంసహేతుకా
 మావిషమ-౨॥౩౯॥౩వం నభ్యతి॥సంబోధనం-యూయమిత్త్యధ్యాహరః-యద్వా-సాయునియః-భగవ స్తస్మాజ్ఞాభ
 వ స్తః-సహ్యాః-కృతార్థాః-కుకః-హి-యన్తాత్-ఇహలోక-అఖిలలోక నా భవానుదేవ-సర్వాత్త కంసప్రచకారం-కరణత్ర
 యేణావేత్త్యర్థః-సర్వాత్త కతిపారె-సర్వస్వాత్త నిసర్వశిరీరకవేతివానుదేవవిశేషణం-అత్త భావం-భావాభ క్తియోగః

చురచై తిజ న్మకుమనీషణఃతిః| నామానియాపాణిమనోవహాభిర్వైత్సతోజ్ఞానటవర్యామివాజ్ఞః॥౩౭॥నవేద
 ధాతుంపదవింపరస్యదుర స్తవీర్గస్యరధాశ్చపాణే|యోఽమా యయాసంతతయానువత్త్యాభశతతత్వాద
 సరోజగన్మమ్ ॥౩౮॥ ఆభేహధన్యాభగవ స్త ఇ త్తంయద్వానుదేవేఽఖిలలోకనాధేహ్యస్యన్ది + సర్వాత్త క
 మాత్త భావంసయత్ర సూయఃపరవ ద్రక్షి॥౩౯॥ ఇదంభాగవతం నామపురాణంబ్రహ్మసమ్మ తమ్|ఉత్తమ
 శ్లోకచరితంచకారభగవాన్మహి॥౪౦॥శ్చేమసాయులోకస్యసన్యంస్వ స్త్యయనంమహాత్|తదిదం గాగ్రహ

అత్తనోభావః-అత్త కర్మకః-సర్వాత్తనభిపారె-అత్త నామనిసా-యోభావోభ క్తః-తంకుర్వ నితతోధన్యాభ్యత్త్యర్థః-క
 థం-భ క్తియోగమాత్రకర్మత్వేనధన్యత్యై-పాతేయా-మాత్త భావంవిశింపి॥యత్రయస్స నాత్మభావ-సతిః॥గః-గర్భ
 జన్త జరామరణాదివిషయైశ్చ సాయుత్వేనఘోరఃపరివ ర్తసంసారపరివృ త్తిసహాయానభవతి ౨॥౪౦॥౪౦వం-పుంసామెకా
 ద్రతస్యేయస్సప్రసన్నంసితమర్చ సీత్యాదినాంశానకాదిప్రశ్నానాంసంగ వాణోత్తరాణ్య-భిధాయ అభైతమ్మశాగ్ర
 యితిభాగవతాఖ్యపురాణముఖేనలొన్యేవవిద్రుతతఃప్రతిపాదయిను - స్తావదేతత్పురాణనిర్మాత్రప్రకారం-నిర్మాతృత్వా
 దరాయణస్యోర్మాదప్రస్థానిమిత్తం,నిర్మితస్యపునశ్శుకంప్రత్యభ్యాసనం, తెనాభితస్యరాశ్చ ప్రవణంవహేతుకంప్ర
 ఘ్నమవసరప్రదానాయభగవాన్పాదరాయస్త్రిదంపురాణనిర్మాతృపురమధ్యాస్థలస్థు తేనప్రవ ర్తయామాన - తదా
 హంతస్య ఖేనాధిగతమిదంపురాణం-వః,శాన ముచ్ఛామీత్యాహసూతః॥ ఇదమితి॥ఇదంభాగవతమితిప్రసిద్ధంపురాణం,
 బ్రహ్మసమ్మ తంబ్రహ్మ,వెద ద్రైసమ్మ తంసముక్త కంవేదతుల్యమిత్త్యర్థః - యద్వా-బ్రహ్మపరంబ్రహ్మ,తత్సమ్యక్మీయతే
 నైవేతిబ్రహ్మసమ్మ తం - బాహులకాత్-రణే క్తఃపరబ్రహ్మప్రమాపకమిత్త్యర్థ - యద్వా,సమ్యక్మీయతేనమీయతఇతిక
 ర్మజ్యేవ క్తః - బ్రహ్మ-సమ్మ తంయస్తా త్రప్ర గ్భాసమ్మ తం - సంఖ్యారాద్విగ్రతావిత్త్యస్తాద్వాత్క క్తః - ఒమోహాగ్నిస్వా
 దచిజమణ్డ్యత్వమితిజముడాగమః-బ్రహ్మనస్యక,ఇతం,అవగతం - యేనయన్దాద్వాతద్భ గ్భాసమ్మ తం-అత్తహేయంవద
 న్నిశినస్థి,ఉత్తమశ్లోకస్యభగవతఃచరితంచరితప్రతిపాదకం. ప్రతిపాద్యప్రతిపాదకయోరభేదవిషయమోత్తమశ్లోకచరిత
 మిత్త్య క్తం,ఎవంవిదంపురాణం-భగవాన్మహిఃనిఖిలగమద్రష్టావ్యాసశ్చకార ౨॥౪౦॥ ౪౧వం-లోకస్యకృష్ణతోజన
 స్యనిశ్చేయసార్థంమ క్త్యర్థం,తదేవదర్శయతుంవిశింపి-ధన్యంసమగ్గజ్ఞానజననవ్వారాకృతార్థత్యావహం-స్వస్త్వ
 యనంమగ్గ శాస్త్వం,పవిత్రాణాంపవిత్రయోచగ్గ శానాంచమగ్గ శమిత్త్య క్తరీత్యాంరతియమగ్గ భావహాభగవత్స్వ

ర్హః ॥ ౨ ॥ ఋషివంశానుస్యతః పుష్టా వుచిశేషతః పుచ్చతి ॥ కస్తిన్తితి ॥ భయంభాగవతీకధాకస్తిన్యగైవప్రతా, ఇత్యేకః
ప్రకృతిః కస్తిన్తాస్థానభిత్తవః కేన హేతునాభిత్తయః, కుతఃకస్తిన్తాదే తోః, కేనపుంసానంబాధితకృష్ణేమునిర్వైవాయ
నః ఇమంసంసారాంభాగవతరూపాంకృతవానితవతుర్హః ॥ ౩ ॥ ఋషయః కం, సమసంశ్రియయామానమహారాఙం
పరీక్షితమితితదఘటమానమివాధి ప్రత్యతధర్మతాత్మైర్వశేషజ్ఞైశ్శుకం విశిష్యతి ॥ తస్యత్యాదిభిఃపచ్చభిః ॥ తస్యకృష్ణ
స్యమనఃపుత్రఃశుకఃమహాయోగీయోగీశ్వరః, శేష త్వమేవాహ, సమద్యక, సర్వదేవమనుష్యాదిశక్తిరజాతంప్రధానపరి
ణామరూపత్వేనపరాత్వేనచ, జీవవర్గంజ్ఞానై కాకారత్వేన, సర్వత్యాగసూత్రంపరమాత్మనంసత్కజ్ఞానాదికల్యా
ణగుణాకరత్వేనచ, త్వేనందూపసమంపశ్యేతిసమద్యక, ఎవంవిధమేవసమద్యత్వం, విద్యావినయసంపన్నైర్వాస్తవై
గవిహస్తీనిశునినై వ్యపాకేవజ్ఞై తాన్యమదర్శితభిత్తాదావఘోషయత, నిర్వికల్పకఃభేదానుసంధానరహితః ॥ దేహాగ
తవికల్పనాం-దేవమనుష్యత్వాదీనామాత్రనినారోపయితా, యద్యా, అలభ్యత్వకన్యత ప్రవస్తుజ్ఞానసహితః, ఎకాస్త
మతిః, ఎకావ్రాతవ్యభిచారిణీనిర్వితేయివత్, మతిర్మగవతి, తథాధాతః, ఊర్విద్రఃజాగరూకః, యానిశాసర్వభూతా
నాంతస్యాంజాగర్తనయమి, త్యక్తవిధజాగరయ క్షిత్తర్థః, గూఢఃస్వమాహాత్మాగనావిమల-రణీలః, మూఢోఽజ్ఞ ఇ
వ, హయతైవతీయతై, దృశ్యతభిత్తర్థః ॥ ౪ ॥ ఋతస్యజ్ఞానాధిక్యమేవవ్యజ్ఞ యకంబిదితిహసమాహ-దృష్టేవిత్యనన్ ॥
కదాచిత్కన్వచిత్, దేవప్రియఃసగ్భాః జలవిహరన్త్యః, పురతోగచ్ఛన్తంశుకమాలాక్యవసాసంసినపరిదధుః, తతఃపుష్ప
తలయాన్తంశ్రీవ్యాసమాలాక్యప్రాయాపరిదధుః, తదిదంచిత్రమవలూక్యశ్రీమాదోఽపృచ్ఛత్, శుకమవలూక్యాపివాసాం
సికింపరిధితైతి, తదాతాడూః, తవత్రుప్రపురుషవివేకోస్తీ, తద్గుప్తతస్యపురమాత్మనిశ్చైకమనన్ ద్రవ్యతిర్క్తజ్ఞా

భిక్యః ॥ ౨ ॥ కస్తిన్యగైవప్రత్యతైయంస్థానవాకేన హేతునాకుతస్సంచాదితకృష్ణఃకృతవాన్సంసారాం
మునిః ॥ ౩ ॥ తస్యపుత్రోమహాయోగిసమద్యక్షిర్వికల్పకః ॥ ఎకాస్తమతిరున్నిదోగూఢోమూఢఇమేతైః ॥ దృ
ష్టావనుయాస్తమృషిమాత్తజమన్యగ్నం దేహ్యోహీయాపరిదధుర్మమతస్యచిత్రమ్ ॥ తద్వీత్కృష్ణపుష్పతిమ
నాజగదుస్తవాస్తీప్రసిద్ధిదానతుమతస్యవిక్రవ్యేష్టే ॥ ౪ ॥ కథమాలీతఃపౌర్వస్సంప్రాప్తఃశుభాక్ష
లాక్ ॥ ఉన్నతమూకజడవద్విచరన్ జనాహ్వయే ॥ ౬ ॥ కథంవాపాణ్డయెస్యరాజర్షిర్దునినానహాసం
వాదస్సమభూత్వాన్తయతైహసానత్వతిశుభః ॥ ౭ ॥ సగోదోహనమాత్రంహిగృహేషుగృహమేధి నామ్ ॥ అ
వక్షతేమహాభాగస్తీర్ధికుర్వంస్తదాశ్రమమ్ ॥ ౮ ॥ అభిమన్యుసుతంసూతప్రాచుర్భాగవతోత్తమః ॥ తస్యజ
న్తమహాశ్చర్యంకర్తాణిచగృహీసానః ॥ ౯ ॥ ససమృద్ధిస్యవాహేతోఃపాణ్డనాంమానవర్ధనః ॥ ప్రాయో

నాధావేనప్రీతుంపిభాగోనాస్తీ, అతస్తమవలూక్యాపలజ్జారహితా, నపరిధిష, త్యాంభ్యవలూక్యపరిధిమతి, నాయమ
త్రోచ్యతేఅతిజమనుయాస్తమగ్నంపముషింవ్యాసంబృష్టావ, దేవ్యాదేవానాంప్రియః, హీయాలజ్ఞయా, పరిద
ధుః, వాసాంసీతేషః-సుతస్య-సగ్భాస్యమతస్యదగ్ధనై, నపరిదధుః-తద్విచిత్రంవిశ్వమనోవ్యాసేపుష్పతిసతి-జగదుః-దే
వ్యభిత్త్యమషక్తి-కిమితి- తవ-ప్రీతుంభిదాప్రీతుంశబ్దోఽస్తీ- తద్గుప్తతస్యపు, వాస్తీ, తతైవతామ, ఎవిత్రైవకృతిపురు
షవిలక్షణై, పరమాత్మశ్చేవదృష్టేర్వస్య, తథాధాతత్వా, తస్యదర్శనెవాహి, నాస్థాకంలజ్జబహూవే ॥ ౫ ॥ ఋషివం
భూతః, సదాకురూజాక్షలాంశ్చ- ఉన్నతవస్తూఢవజ్జడవచ్చవిచరక- కథంవాగజసాహ్వయేహస్తేనాఖ్యైపురసం
ప్రాప్తః, కథంవాపార్తర్జునైరాలీతతే ॥ ౬ ॥ ఋకథంవాపాణ్డయెస్యరాజర్షిర్దునినానహాకేనసంవాదస్సం
బభూవ, యత్రసంవాదేవాసాత్వతి- సాతయశుభాయతీతిసాత్, పరమాత్మా, సాతేమృఖార్థాకేనప్రాగ్భూతోస్తేతుమ
న్యైస్తా, ద్వాసరూపవిధివా, అనుపసర్గాల్లిమనిశ్చైత్యాదినాశపత్రయాభావక్షేపిసాదితిత్వత్వైః, సః, శతపా
ద్యతయాఅస్యామస్తీసాత్వతి, మరుభ్యుగిత్వాత్బీక, శుతిఃశుతితుల్యాప్రవృత్తా ॥ ౭ ॥ ఋషంవాదస్యాసంభావనాంవ్యజ్ఞ
యన్నాహ ॥ సభతి ॥ సమహాయోగీశుకః, గృహమేధి నాంగృహేశమితాం, గృహేషు, గోదోహనమాత్రం, యవతాకాలె
సగోదృహ్యతేతావస్తంకాలం - అవక్షతేపతీక్షమాణస్తీవతి, సత్పరిధిమత్యర్థః- విరక్తత్వా-తిహాసః, కథమవక్షత, తె
హంగృహమేధనాంఅశ్రమంతీర్ధికుర్వకపవిత్రకర్తృమిత్యర్థః ॥ ౮ ॥ - అన్యచ్చపుచ్చతి ॥ అభిమన్యుసుతమితి ॥ హేమాతఅభి
మన్యోసుతంపరీక్షితం, మహాభాగవతంప్రామాః, అత్రస్యమహాశ్చర్యంజన్మ, కర్తాణిచ, నోఽస్థాకం, గృహీహాకథ
య ॥ ౯ ॥ ఋషాణ్డనాంపాణ్డవంశజానాం, మానంప్రాశస్త్యంపరయతివర్ధనః, నన్యాదిత్వాగృహద్రవ్యః, స

హృత్పార్యధామ, సవరీక్షిత, కన్య మౌళోఃకస్తాదై లోః, అపి రాట్పి ర్చుం ఆధిరాజ్యసంపదం, అనాధ్యత్యగ్జ్ఞాయాం
 పాఠ్యోపవిష్టః ॥ ౧౦ ॥ శత్రవశః, ఆత్మ నశ్చివాయ అత్త నాం మోగ మ్మేయాయ, ధనాన్యవీరులదాయ, సమన్విత్యర్థః,
 యస్య పరీక్షితోః పాదనికేతం పాదపీఠం - సమన్విత, హేత్యాశ్చ ర్యే, సవరీకపరీక్షితే, యువానస్సపిదు స్త్ర్యజాంత్రీయం అధిరా
 ట్పి ర్చుం, అనుభవోపాధిస్తే స్వరూపస్యైష్టం త్యక్తుం, వివరణభవత్, అపాల అత్యంతస్వరూపేత్ ॥ ౧౧ ॥ శ్చివనభాగవతం
 పాఠ్యమరిత్యయేమో కృత్యాద్భాగవతానాం చ దేవాతదను బద్ధి ఘపిర క్తేస్వాభావకత్వాన్వయే నెరమాశ్చర్యమత్యంతతా॥
 శివాయేతి॥ యదప్రవీణభాగవతావీరకృత, ప్రధానికే త్రమన్లోకోభాగవానెనరమనునం, పాఠ్యోపాధిపకమాధారశ్చయే
 మాంతేజనా, భాగవతా, రాత్తార్ధం జీవన్తి, కింతు, లోకగర్భ, శివాయవశ్య శామ, భూతయైశ్చియై, భవాయతస్యాత్మ
 రోత్తరీందయాయవ, జీవన్తివంపరాశ్చియం, పరైగ్లోకై శివాద్యర్థ మ్మాయజీయం, పరోపకారకమిర్వర్థః, కథే
 బరం, కుతోహేతోః, నిర్విద్య హేయం సత్త్వ, మమహతత్యాజశ్చ ॥ ౧౨ ॥ శ్చివస్మయం ససంపారతి॥ తదితి॥ సః, అస్తా
 భిఃపుష్ట స్త్ర్యం - తదేతత్పృష్టం సగ్ధం - సమగ్రావత్వవ్యాఖ్యానా - యదీహాకిం గా - పృష్టమ స్తీ - తదపి నమాచత్వ - యదపి తి
 పారే - యదస్తాత్పృష్ట స్త్ర్యం - తదితి పృష్టం తదేతత్పృష్టం, అన్యదపికించిత్యమాచత్వత్వాన్వయంత్రాధాన్తసాత్, తేదవాక్యం
 వివా - వాచామతిహాసపురాణాదిరూపాణాం వివరయే - స్మాత్తం పారంగతం, అధికృతంవా - మన్యై, తేదవాక్యవ్యతిరేకై
 తిహాసపురాణాదిరావణైత్యామేవాధికారిణం వ్యాసానుగృహీతరోమహ్న ఇమతం మన్విత్యర్థః ॥ ౧౩ ॥ శ్చివనమా
 పృష్టమనుసంకిస్తే స్యగ్రావప్రత్యయమత్యా దిప్రత్యాన్వృతివివరణసావ త్తదవోద్ధానం నాం జన్మ ప్రభృ త్యై తత్పురాణ

పవిత్రోగ్ధాయామనాధ్యత్య రిరాట్పి ర్చుం ॥ ౧౦ ॥ సమన్వితత్వాదనికేతమాత్మ నశ్చివాయహాసీయధనాని
 శత్రవశఃకథం సవరీక్షియమగ్ధ దు స్త్ర్యజాన్యంతై వత్తోత్పృష్టమహాసహాసభిః ॥ ౧౧ ॥ శివాయలోకగర్భభ
 వాయభూతయేయత్ర త్రమన్లోకపరాయణాజనాః । జీవన్తి నాత్తార్థ మసాపరాశ్చియం మోచనిర్విద్యకు
 తఃకికేబరమ్ ॥ ౧౨ ॥ తత్సగ్ధం సన్మమాచత్వపృష్టమైదిహాకించన । మన్యైత్వాన్వివరయేవాచాం స్మాత్తమ
 న్యైత్రాధాన్త సాత్ ॥ ౧౩ ॥ సూతరవా ॥ ద్వాపరేనమమపాఠ్యైత్యేతియయుగపర్యయే । జాతః పరాశ్చ రాద్యో
 గీవానవ్యాంశలయాహా ॥ ౧౪ ॥ సకదాచితత్సర్వత్యాడపస్యశ్యజలంశుగి । వివిక్తపీఠపీఠతీతేరవిమన్ద
 లై ॥ ౧౫ ॥ పరావరజ్జన్మముషికాలేవాన్య కరంహసా॥ యుగధర్మవ్యతికరం పాఠ్యైష్టంభియమగ్ధయ ॥ ౧౬ ॥
 భౌతికాచాన్యభూతానాంశ్చ క్షిప్రో సంచతత్యైష్టమ । అశ్చిదధానాన్నిసత్వాన్వరై ధౌకా శ్చ హసీతా
 యమః ॥ ౧౭ ॥ దుర్బ గాంశ్చ జన్మాన్వకీయమనిర్విద్యేనవత్తుమా । సర్వసర్వైకమాణాన్యదధ్యోహితమమేషు

యోగావధికంశ్రీవ్యాసవరీక్షితం తదమన్వయ క్తం శ్రీనారదవృత్తాన్వబాహాద్వాపరభిత్వాని ॥ యావత్త స్థాధ్యాయస
 మాప్తి - ద్వాపరేయగసమమపాఠ్యైత్యేతత్యాపిత్వేతియన్వయగగ్యపర్యయే అవసానై, పరాశ్చ రాత్, వానవ్యాంశపరి
 చరవమబీజజాతాయాం సత్యవత్త్వం - హ రైకలయాం శేన, యోగివ్యాసో - జాతః జ జ్ఞై ॥ ౧౪ ॥ శ్చివవ్యాసంక దాచిత్
 సరస్వత్యాం, శుచిపవిత్రం జలముపస్పృశ్యావన్య, ఇదనిత్యోకోర్వో పలక్షగం, రవిమన్ద్రితేదితేనవిత్, పీకో - నహాయః,
 విశ్చైర్బర సేదై, అనీపతీపవీచేత్ ॥ ౧౫ ॥ శ్చివముషిర్విభిలగమద్రష్టా, పరావరజ్జ శ్చిన్వకృతపురుషేత్వరూపాత్ప్రప్తా
 ప్రకృష్టతత్వయాధాత్వ్యదర్శిసః, వ్యాసః, అన్య క్తం సంహ. వెగోయన్యతేన, యదీక్షితువెగెనకాలేన హేతునా, ఘవిహూ
 లాక ప్రత్యయుంపాఠ్యైష్టం - ధర్మవ్యతికరంధర్మవ్యత్యాసం - కృతాచియుగక్రమేణపాఠ్యైష్టంధర్మవ్యవృద్ధి హాసాదికమిత్వ
 ర్థః ॥ ౧౬ ॥ శ్చివధాతత్యైష్టంధర్మవ్యతికరకృతం, భౌతికానాంతికాశాదిభూతపరిణామరూపాణాం దేవాదిశశి
 గాణాం, సూతానాంతత్యైష్టంధర్మవ్యాసాం జీవానాం చ - క్షిప్రోసంత క్షి, క్షయంత - తధాజనానపవీత్య, కథంపూతాత్ - అ
 శ్చిదధానాక్రమే నామకర్యాణా, సర్వస్వసర్వైకమానుగుణార్తాన్వబాహాద్వాపరవివరయత్యై రారహేతాత్, నిస్సత్వాన్వదుర్బ
 లాత్, సత్యామషికే గ్ధాయాం దుర్బలాత్, సత్యవన్త్యేమరై ధౌకా, హాసితంసంకుచితలయైశ్చియాం తాత్, అనుష్ఠానో
 యుక్తజ్ఞానాయావహతాత్ ॥ ౧౭ ॥ శ్చివతిపదదుర్బ గాత్ భాగ్యహీనాత్, మునిః పరమాత్మయాధాత్వ్యమనసశ్చ
 ః, అతపివా - మోక్షుధర్మ అవితధసంకల్పః, విద్యేనవత్తుమాయోగపరిశుద్ధసమసా, సర్వేషాంపర్ణనా, మాశ్చిమిణాం హ

హితంధర్మచిన్తితవాక్, విద్రాక్షుర్వకంవకారత్యంః ॥ ౧౦ ॥ శ్మితదేవాహ, పృజావాంత్రైవిన్దికావాంసంబన్ధితా
 సాంశ్రేయస్సాధ్యతయాఽనుష్ఠేయం, జై దికంవెదభూర్వభాగబోధ్యం , అనవసవిశద్ధంభృచప్రమాదవిపరీతహృదిభు
 రుషకోషాస్పృష్టవిభిబాధితం - చాతుర్హస్తంఽచాతుర్హస్తోత్తరభావ్యమస్తప్రసగ్గికాశ్యంఽర్క - విక్రమజ్ఞానామనుష్యేనుమా
 లోన్య, తావత్ - యజ్ఞానాంసంతతైర్వక్త్రవ్యయజ్ఞకలాపవిషయకాధారం - తవన్తీ శకంభూర్వ మేకరూపేతావస్థి
 తంవెదంమగ్యజ్ఞాసామాధ్యభద్రెనచతుర్విధం, వ్యవచాత్వభావోత్తై ॥ ౧౧ ॥ శ్మితాతుర్విద్యేనవిధానమేవదగ్యయతి॥
 ఋగిత ॥ ఋగదాద్యశ్చత్యైవేదాఃఉద్ధృతాఃమిత్రమాతవెదరాశేరుద్ధృత్యస్తూతేకపితేమేయాదాజితాభ్యర్థం - త
 వా, ఇతిహాసః, పురాణానివ, ఉద్ధృతాస్య నువక్తా - కాలేనవిపుతానిమాతస్యదిపురాణానివిహాసోద్ధృతాభ్యర్థంః -
 ఇతిహాసపురాణానివిశిష్యజ్ఞమోపేదఉవ్యతే, పఞ్చయవెదత్వైనప్రసిద్ధ్యంత్యర్థంః ॥ ౧౨ ॥ శ్మితత్రయిగావీనాంను
 డ్యై, ఋగ్వేదధరఃసై లః, అగ్నియనభూర్వపుగ్వసంపై లామూర్ధధారత్యర్థః - కపిత్వద్వాక్ - శైమిని, సామగఃఅధ్య
 యనభూర్వకంఋగాధారాణామనిజగావీత్యర్థః , సై శమ్మాయనవివకఋషి - యజమాం నిష్ఠాతఃపారంగతః,
 మతః స్త్రుతః, అవా న్దరభివాధిప్రాయేణయజమామయ్యక్తమ్ ॥ ౧౩ ॥ శ్మితమధుధర్వాగ్గీరసామిత్యత్రాపితేమాం,
 నిష్ఠాతః , దారుణో - దరుణోఽపత్యం దారుణః - సుమస్తన్నానుమునిరాసీత్ - అధర్వాభ్యాగ్గీరసానితేమాం , ఇ
 తిహాసానాంపురాణావాంబనిష్ఠాత స్త్రు - మేయమసూత్య - పితారోమహర్షః ॥ ౧౪ ॥ శ్మితస్త్వపైతేభాగవతో
 వ్యాసస్యానుగ్రహదేవనిష్ఠాతావభూతురిత్యర్థతోద్రవ్యం, తతస్తవతే, సై లాదయః, స్వంస్వంవెదం, శిష్యైప్రశిష్యైః,

భుక్ ॥ ౧౫ ॥ చాతుర్హస్తంకర్మశుద్ధంప్రజానాంవిక్రమై దికమ్ ॥ వ్యవధాద్యజ్ఞ సంతతైర్విపదమేకంగతుర్వి
 ధమ్ ॥ ౧౬ ॥ ఋగ్యజుస్సామాధర్వాభ్యావేదాశ్చత్యైవఉద్ధృతాః ॥ ఇతిహాసఃపురాణంబచఞ్చమోపేదఉవ్య
 తే॥ ౧౭ ॥ త్రైత్యైర్వేదధరఃసై లస్సానుగోజై మిఃకపిః ॥ సై శమ్మాయనవివకీనిష్ఠాతోయజమాంమతః॥ ౧౮ ॥
 అధర్వాగ్గీరసామాసీత్సుమ స్తుర్దారుణోమనః ॥ ఇతిహాసపురాణానాంబితామరోమహర్షః ॥ ౧౯ ॥ తవత
 ఋషయోనేదంస్వంస్వంవ్యగ్యస్తేకేకధాశిష్యైఃప్రశిష్యైర్గ్రస్తచ్చిప్తైర్గ్రదేవానైశ్చాభిసోఽభవత్ ॥ ౨౦ ॥
 తవసవేదాదుర్వైధే శ్మితార్థ్యైశ్చపుర్వైర్వధావివంబకారభాగవాన్వ్యాగ్గీకృష్ణదత్తలలి ॥ ౨౧ ॥ శ్రీశూ
 ద్రద్విజబన్ధావాంప్రయాగ్రంథగోచరా ॥ కర్మశ్రేయసిమాధానాంశ్రేయవివంభవేదా ॥ ఇతిభాగవతమా
 ఖ్యానంకృతయామునినాకృతమ్ ॥ ౨౨ ॥ ఎవంప్రవృత్తస్యసదాఘాతానాంశ్రేయసిన్విహః ॥ సర్వాత్తకేనాపి
 యదానానువ్యద్ధదయంతితః॥ ౨౩ ॥ నాతిప్రసిద్ధంధయస్సరస్వత్యాస్తైశ్చచోపితర్చయస్యవిరక్తృభదం
 పోవాచధర్మవితే ॥ ౨౪ ॥ ధృతవ్రతేనహిమయాభదాంసిగరహోఽగ్రయః ॥ మానితానిర్వ్యభిశేవ్యసాతంఛా

శిష్యాణామపిశిష్యైషైమానుషమైశ్చశిష్యావిద్యారిత్యర్థః, అనెకధా - వ్యస్థకవ్యభాజురిత్యర్థః తతస్తేవేదాశ్చా
 భిసోఽభవత్, వ్యస్తశాఖాఅభవత్ - తస్మిన్ముగ్య దావకవింశతిశాఖాభదంప్రాప్తః, యజ్ఞర్వేద స్తు, ఎకతథా - సామవేద
 స్తుసహస్రధా, అధర్వణ స్తునకథేదివివేకః ॥ ౨౩ ॥ శ్మితమధుధర్వాగ్గీరసామిత్యత్రాపితేమాం,
 ప్రయోజనంధర్మయవ్యాసచామనిర్వృత్తిత్యభిధి దుర్వైధే - రల్పప్రక్షోభయై - తవతేవదానుధాధార్మ్యచైయధానస్మి
 వేతితేషుధార్మ్యై, ఎవం - తధా - చకారభాగవాన్వ్యాగ్గీసః, తత్రపాతుః - కృపతేషువల్లభివాత్సల్యయ్యక్తేణుతోవేదాన్వ్య
 స్థిత్యవ్యతాక్షీత్ - అతవవ్యాగ్గీప్రసిద్ధోబిమావేతిభావః ॥ ౨౪ ॥ ఎవంకృతవతాపత్యరన్ధ్రనివాన్యాసేన శ్రీశాం - శూ
 ద్రాణాంబద్విజబన్ధానాం - త్రైవిన్దికాభాసానాంబాత్రుతగోచరాశ్రవణవిషయాన్ప్రయాగ్రంథగోచరైవేదసభవః - అ
 ధ్యయనరీగృపనయభాగ్గీత్యాదుపనయస్వతత్రైవిన్దికాధికారిత్వాత్ శ్రీశూద్రాగ్గీసాంవేదాధ్యయనయోగ్యతానాన్తి
 అతవవక్త్ర శ్రేయసిజై దికకర్తసాగ్యే శ్రేయసి మాధానాంపురామార్థవతుష్టయతత్వాధనవిషయకజ్ఞానవిధురాణాం ॥
 అగ్నిధాశ్రేయోనభవేదిత్థంతుభవేదిహేత్యాలోపయతా - కృపయాభారతమాఖ్యాగ్గీకృతమ్ ॥ ౨౫ ॥ సోద్యుః - ఎవం
 సర్వాత్తకేన - కేనప్రకారేకాపి - భూతావాంలోకానాం - శ్రేయసినిమిత్రేనదాపవ్యత్తస్మాదే బాదరాయణ్య - వృద
 యంనునో - యదా నానువ్యత్తేనజహర్ష - తతస్తదా - నాతిప్రసిద్ధంధయస్సరస్వత్యాస్తైశ్చచోపితర్చయస్యవిరక్తృభదం
 తద్ధే - సరస్వత్యాస్తైశ్చ - వివైకైర్దనవదే - స్థితేవివేక - యత్ అనంతోష సానుకోపేదిచాయాధర్మవిద్యారాయణ - ఇ
 శంస్వగతంవ్యమానుషవాచ ॥ ౨౬ ॥ శ్మితదేవాహ ॥ ధృతవ్రతేనత్యాగిభిర్భుత్రి - పుతంప్రతంభదాగుర్వగ్నిసేవో

పయ్యుక్తంయేన-తేనమయా-భద్రాంసీ భద్రాధిదైవతాని-గుగవోఽగ్నుశ్చ-సర్వశ్రీ కనిసమ-చటభావేన-మానితాఃబహు
 మానితాఃపూజితాఃఇతియావత్-భద్రాతీనాం-అనుశాసనం గృహీతంకృతంపః ॥ ౨౫ ॥ శ్రి కింపభారతవ్యవహరేనభారత
 వ్యాజేన-ఆముయానాంనెదానాం - అర్చనృదృతః-భారతంపశింప్తి-యత్త-భారతే-శ్రీశూద్రాదిభిర-సగ్ధో-దృశ్యతే-
 స్వస్వామిత్వేతియచ్చాగ్న స్యామిరుహిభద్దృశ్యతే అవగమ్యతే ॥ ౨౬ ॥ శ్రి అధాశ్చైవమపిబ తెతిథేచ మమదై
 వ్యుః దేవస్థః-విఘ్నఃపఘ్నః-ఆత్మాచత్యగాత్మా-ఆత్మనాల న్దకరణేనసహ యద్వా-దైవ్యావిభురాత్మా-అ న్దకరణం-
 ఆత్మనాస్వయం - బ్రహ్మవగ్మసి-వృత్తస్యాధ్యాయనిమి తేతేజసి-సమాసా న్దవిధేనత్యత్వాత్తేబ్రహ్మ సా స్త్రియాంవర్చనః
 త్యజభావః-ఉత్త త్తమఃశుద్ధతేమోపి-అనంపన్న ఇవా-సమృద్ధవ-ఆభాతి-అన త్తవఃఇతిపారే-బ్రహ్మవగ్మసి- అనంపన్న
 వబ్రహ్మవగ్మసగవత్యవ-ఆపాతి-యధాలన త్తవ-అనజనతవ-ఆభాతితద్యత్ ॥ ౩౦ ॥ శ్రి ఎవంపితర్క-గ్రూక్ష-దర్శిత్యా
 దసన్దోష హేతుమత్యై గ్రిత-త్రాకింజెతి-యతో భాగవతధర్మా-పా్రి-శుశోమయాననిరూపితా-తతోవా-నౌకిమననోషః-పా
 రిశేవ్యాదయమేవానందోష హేతుర్న విరువన్ద తీత్యభిప్రాయేనాపరాపణ్యానందోష హేతుర్ని ముచపదయతి-పియ ఇ
 తి-సర్వా న్దరాత్మ నిభగవతి-తేనతహ-తన్మయామృత్యుమనసగ్ధోషః-సవభగవా-భాగవ తేషురుప్తేషునత్సు-స్వయం
 తువ్యతి-తేనాంచసన్దోష హేతవ తవన-భాగవతధర్మావ - తదనిరూపణాదుచితవసానందోషఇతిభావః-పా్రియేజిత్యన
 న-కృతిచిత్వాది దేవ భారతేభాగవతధర్మ నిరూపణమిహాచితమ్ ॥ ౩౧ ॥ శ్రి ఎవమిక్రమాత్సానంభిన్నం-యానంసన్యమా
 నస్య-అతవసభిర్వత్ స్త్రస్యకృష్ణస్యవ్యాసగ్ధ-పారదావృతంపూర్వము క్తంసరస్వతితటస్థమాశ్రిమన్ప్రతిపాదరోఽధ్య

నుశాసనమ్ ॥ ౩౨ ॥ భారతవ్యవహరేనవేనవేగ్నిమ్నాయాధ్యక్షిదర్శితః | దృశ్యతేయత్రధర్మాఃశ్రీశూద్రాదిభిరభ్య
 తః ॥ ౩౩ ॥ అధాపిబతదైవ్యామృత్యుత్తానాక్తనావిదుః | అనంపన్నఇతిశ్రిబ్రహ్మవగ్మస్యకృత్తమః |
 కింవాభాగవతాధర్మానపా్రియోనిరూపితాః | ప్రియాఃపరమహంసానాంఅవసవ్యమృత్యుత్తపియః ॥ ౩౪ ॥
 తస్మైసంభిన్నమాత్సానంమన్యమానస్యభిదృతః | కృష్ణస్యవారతోఽధ్య గాదాశ్రమంపా్రిగదావృతమ్ |
 తమిభిజ్ఞానసహసాప్రత్యుక్తాయాగతంమునిః | పూజయామానవిధిసర్వారంసురపూజితమ్ ॥ ౩౫ ॥
 * * * * * ఇతి శ్రీ భాగవతే మహాపురాణే, ప్రథమసర్గస్తోత్రమునామ ధ్యాయః * * * * *
 అధతంసుభమాసీనఉపాసీనంబృహచ్చావః | దేవ స్త్రి పా్రిపావీప్రస్థిం విశావాజిస్థయన్ ॥ ౩౬ ॥
 వాచః | పారాశర్యమహాభాగభవతఃకచ్చిదాత్త వా | పరితువ్యతిశాగీరతత్వామానసవసవా ॥ ౩౭ ॥ జిజ్ఞాసితంసు
 సంపన్నమపి తేమహదద్యత్తమ్ | కృతవాన్సారతంయ త్వంసర్వార్థపరిపూంహితమ్ ॥ ౩౮ ॥ జిజ్ఞాతసివధీతంవ
 బ్రహ్మయ తత్సనాతనమ్ | తధాపిశోచస్యాత్సానమకృతార్థవప్రథో ॥ ౩౯ ॥ వ్యాసఉవాచ ॥ అ స్మైసమనద్యమి

గాత్ అధ్యగచ్ఛతే ॥ ౪౦ ॥ శ్రి తమాగతమిభిజ్ఞాయచిత్వా-రార్చదంమునింజ్ఞాత్వా-సహసాత్వరయా విధిసత్పూజయా
 మాన-కథంపూతం సుదైఃపూజితం-పూజ్యమానం-మతీయధిపూజాధైభ్యశ్చైతవ గ్రమనై క్తః ॥ ౪౧ ॥ శ్రి ఇతినివాత్స
 వీరరాఘవసూరివిభౌతాయాంప్రథమసర్గ-స్థవ్యాఖ్యానాయాంచతుర్థోఽధ్యాయః * * * * *

అధ మధుపతన్మూజాన న్దరంసుభమాసీనబృహత్త్రేవఃకీర్తిర్యస్య,విశావాజోయస్యన , దేవ స్త్రి ర్చారణః , స్త
 యనిన్ద,స్వాజ్ఞయాఉపాసీనము పవిష్టం,విదన్ది ంవ్యాసంపా్రిపా ॥ ౪౨ ॥ శ్రి తదేవాచ ॥ పారాశ ర్యేనిత్రినిఅనంతోష
 మాలత్యేహ,కచ్చిదితి,ప్రప్రత్తి, హేపారాశర్య,హేమహాభాగ,భగవతస్తవ,ఆత్మనాన్యయం,శారీరతత్తాత్తేత్రజ్ఞః,
 మానసఃమనస్సంఙ్గిమనఃకరణకః,సమసగ-ఇతియావత్ ,పరితువ్యత్యేవవాపరితువ్య త్యేవహీచ్చితే ॥ ౪౩ ॥ శ్రి తెత్వ
 యజిజ్ఞాసితంజ్ఞాయుష్టం,సర్వంసునంపన్నమపి,అపశబ్దప్రశ్నద్యోతకః,జ్ఞాతమేవహీత్యర్థః,పదగతాగత్యర్థావ్యర్థ
 ధాః,యత్,యన్తాత్సర్వాధ్యైవరిబృంహతం,సర్వాధ్యైవరిబృంహితాఃఉచ్యంహిమతాఃయేనతదివాఅనివసవహన్ది
 ఫులంఅద్యతంశిబ్ధతోఽర్థతత్త్వచిత్రమ్,భారతంకృతవహ్,అతస్సునంపన్నంజిజ్ఞాసితమిభిధావః ॥ ౪౪ ॥ శ్రి కించయత్సనా
 తన,మనాదినిధనాచిచ్చిన్నంసన్యగదాయం,బ్రహ్మజేద, న్దధీతంజిజ్ఞాసితం,సన్నధస్త్యపివతేత,విచారితమిదవా,
 పూగ్యోత్తరమిమాంసయాంప్రతాయంప్రణయనాభ్యామితిపావః,తధావ్యావంకృతకృత్గోషః,త్యమకృతార్థః,అకృత్యకృ
 త్యభవ,హేప్రథో,శోచసిశోచన్మలత్వగత్యర్థః ॥ ౪౫ ॥ శ్రి ఎవమూపప్రప్తపహవాగః ॥ అ స్త్రి త్యాదినిత్రిభిః,త్వ మ

దీక్షారూపమయనసః, సూతహితాచరణానుబద్ధ దీక్షిత్యర్థః - కథమేవమహంజ్ఞాయేత్త్యతోపనిసష్టి, సుచిత్రేవాః, సుచివి
 నుద్ధం - శ్రవణలోకహితార్థమవత్తిష్ణాన్యత్రైవందిరాప్రధా-యస్యః - హేతుగర్భా డ్యేతానివిశేషణాని, ఎవంవిధస్యా
 నర్థగర్భతై గ్రహిత్ కనిరూపమనుచితమితిభావః, ఉక్తవిధస్య - మురుక్రమస్య, ఉదరవశిష్టలాక్రమాః పాదన్యాసాస్త్రి
 లోకేనంగ్రహిహాయస్య, తస్యభాగవతో, యుక్తేష్టే తం, తత్, తదవస్య వామఖిలాచారంబద్ధానంగర్భజన్మరణాదిరూ
 పాణాంముక్తయే, బద్ధే భోగముక్తయేవా, సమాధిరామస్త్వర, నన్యగత్యాచనపూర్వకంబద్ధానైత్యర్థః ॥౧౦౩॥
 ఎవంకేత్వదాత్తస్యసంతోషేనప్రతేనాన్యథేత్యాహ ॥ అత ఇతి ॥ అతోఽన్యధాఉరుక్రమచైస్థాకధనాదన్యధాచై పరి
 త్యేన, తత్సూరూపనామభిః, పృథగ్భూతః పృథగ్భూతాః - సంబద్ధ రహితానర్థాః, వివక్షతఃవర్ణ యత్ర ప్రవ-అతఏవ,
 దుష్టి తానుతి, కదాచిదపి, గుణి-ంచితప్యాప్సదంప్రతిష్ఠాం, అవ్యాకులతామితీయవత్, నలభేత, ప్రత్యుత్పాదకలై వ
 భవత్త్యర్థః, యద్యా, అతోఽన్యధా, యుక్తంచనవివక్షసే, తత్, నానావిధగాస్తా నిర్దర్శిత ప్రేమతి, క్యాపితేత్యుత్
 రూపనామభిఃకృమితిభావే క్తః, కర్తృత్వార్థః, తస్మిన్మూక్రమస్యకర్తృరూపనామభిర్భూతుభిః, అన్యదంప్రతిష్ఠాంనలభాతే య
 ద్గౌరవాకులస్యం నానుభవతత్కర్తృరూపనామగోచరత్వం, తస్మిన్మూక్రమస్యార్థః - యథా-వాతేనాయంనా ఆహతాఉ
 త్పదంసీతా-నాః, అన్యదంనలభాతేరద్యత్ - యద్యా, అతః - ఉరుక్రమాత్ - అన్యధాఅన్యత్సేన-ఉరుక్రమానాత్త క్త్యేన, అ
 బిప్రత్యేకస్యత్ర గ్రహిత్ ప్రేమనైతియవత్ - యుక్తంచనమ - వివక్షతఃవర్ణ యతుమిచ్చతః-అతఏవ-తత్సూత్రై, రురుక్ర
 మకృతై ర్దేవమనుష్యాదిరూపనామభిః - పృథగ్భూతః పృథగ్భూతైః తవ-అతఏవ, దుష్టి తానుతి, క్యాపికిర్తిచితప్యాప్సదంన
 లభాతే, యుక్తంచనవివక్షతం చైతదురుక్రమాత్ కతయాతద్విహూతిత్యేనై వవర్ణ సీయంచై నివమతి-స్ఫుటానత్యాస్య
 దంలభాతే - అతదాత్త కతయాన్యత్ర గ్రహిత్ ప్రేమనైవవర్ణ యతుముద్యుక్తే - తద్వర్ణవేవపృథగ్భూతైః సవదుష్టి తానతిమ
 తిరాస్యదంనలభాతేత్యర్థః - పాపిధాన్యేనోరుక్రమచైష్టి తంవర్ణ సీయం, తస్య గ్రహిత్పరిమితం-చిద్వస్తువర్ణ యతుమి

శ్రవాన్యత్సర్వతోష్ట తవతః ఉరుక్రమస్యాఖిలబన్ధముక్తయేనమాధిరామస్త్వరతద్విశేష్టి తమ్ ॥౧౦౩॥ అతో
 ఽన్యధాకీంచనయ్యానవక్షతః పృథగ్భూతైః సత్సూరూపనామభిః ॥ నకుత్తచిత్యా-పివదుష్టి తామతిగ్ధభౌ
 వాతాహతేనానివాప్సదమ్ ॥ ౧౦౪ ॥ జగుప్సీతంధర్మ కృతేనుశానతస్యభావరక్తస్యమహాన్యత్రిక్రమః ॥ య
 ద్వాక్యతోధర్మ ఇతితర్కతోనమన్యతేతస్యనివారణంజనః ॥౧౦౫॥ వివక్షతోఽస్మాద్వా తేవిదుతుంవిభోరనస్త

జ్ఞంతదపితద్వభూతయైవవర్ణ సీయం-ఎవంచైన్య తిరవ్యాకులా-అన్యధాతు-వ్యాకులాభవతితిభావః ॥౧౦౪॥
 సూత హితాచరణార్థంప్రవృత్త స్త్వమహితమేవకృతవాససీత్యాహ ॥ జగుప్సీతమితి ॥ స్వభావరక్తస్యేత్యన్యార్థా కామయోరి
 త్యాదిః ॥ అర్థ కామయోస్యభావతేవరక్తస్యజనస్య-ధర్మకృతే - అర్థ కామసాధనధర్మార్థం - అనుశానతేభారతనిర్వహ
 ద్వా రాభోధయత - ప్రవ-అయంమహాన్యత్రిక్రమః - చిక్షీర్తి తేవచగీ తానుస్థానరూపఅపతితః, సూతహితం-చిక్షీర్తి తమధు
 నాతద్విసరితమేవకృతమిత్యయంమహాన్యత్రిక్రమఇత్యర్థః - అతఇదంజగుప్సీతంని తమ్ - స్వభావతేవవార్త కామపారవ
 శ్యమూలకతాప్రత్రయాభిహతంజనంప్రతిభువరర్థ కామసాధనమేవానుతిత్వే త్యనుశానసంస్థితమితిభావః ॥ నిను-మయైవ
 మనుశాననేకృతేషి- స్వరువర్ణసూరాలగ్నోనిశ్రేయససాధనవివక్షత్రతాం-భారతేవకృచిదర్థ కామయోర్నైయత్సేవో
 క్తత్వాన్యదోషశ్చైత్యత్యాహ ॥ యద్యాన్యతేత్యితి ॥ పరః - కృత్సమైదు స్త్వతోఽన్యచివోఽన్యత్సమైజనః, యస్యతవ,
 వాక్యార్థం కామసాధనమేవధర్మ ఇతి తః - అర్థ కామావేవనిరతిశయభూతాద్ధా, తస్మాదనమేవనిరతిశయధర్మ ఇత్యర్థః
 వసానయం క్తః-తస్యేతివర్ణ స్వనివాదణంనమన్యతే-ప్రయ-తివర్ణ స్వని ప్రరణప్రతిపాదితత్వా - త్రివర్ణ స్వనివారణం
 త్వదభిప్రేతమితిజనోనజానాతిత్యర్థః ॥ ౧౦౫ ॥ జ్ఞానస్యకృత్సమైజనోనజానాతురాను-కృత్సమైప్రమమాభిప్రాయం
 జానాన్యేవేత్యతేహ ॥ వివక్షణఇతి ॥ యదుష్టి - అన్యవిభోర్నగవతేఅనస్తపారస్య-కర్తృణివక్త్రీయం-అపారంచెష్టి తం-వివ
 ఙ్గణనిభులుద్భిః - నివృత్తిధర్మ తస్మిన్వృత్తిధర్మనివృతయా - సుఖంయథావేదితుమర్హ-నివృత్తిధర్మనిర్దోభగవదైస్థిభాభి
 జ్ఞోదుర్భాభిభావః-తేహాపి-గుడైః రజజిదిగుణమూలకై రాగాదిభిః - ప్రవర్తమానస్య-అనాత్మనైజ్ఞానరహితస్య
 జనస్య-విభోశ్చేష్టి తం, దర్శయప్రబుద్ధనిర్వృతేనదర్శయత్యర్థః - శాసనంనానుజ్ఞాతజ్ఞానవగూఢం, తత్యాగ్ధ కామయోః
 క్వచిదపి హేయత్వానుక్తావపివివక్షతోజానాన్యేన - అతస్సంప్రతికృచిదవర్ణ కామయోర్నైయత్సజ్ఞాపనంవర్ణ మేవ-అ
 వివక్షణంత్వదభిప్రాయానభిజ్ఞంప్రత్యుక్తదవర్ణ మేవ - అతోవివక్షణజనస్యాపిసుఖప్రతిపత్తయే-అర్థ కామయోర్నైయ

త్వం-భగవద్విశేష్టి తిజ్ఞానస్వరూపిత్యయపురుషార్థ సాధనత్వం-చ-విపులవబంధనిర్మాణేనదర్శయంతిభావః ॥౧౬॥ ధ్యాయ
 దుక్తంకుతఃపునశ్చేన్నదభాదమీకస్యరెనవాప్రితంతర్వ తీకర్తాణోఽభాదగర్భత్వం, భగవద్భక్తియోగస్యతుకత్వస్యద్రగర్భ
 త్వం-చ-త్వమభయముపపాదయంతిత్వత్వైః॥పతేదితిగీరపాతోఽస్తి-త్వగ్గ-నచాద్వితం-స్వదర్శం స్వసమీపితవలచా
 ధనంధర్మం-త్వక్వా-హ-రెశ్వరణామృజం,భజన్భజనోప్యతస్క-అవస్థాఅపవస్థకమాను-పతేతీమైరుతేయదిలయ
 మ్యయతేక్వాపిశేమభద్రంభవివ్యతి-నకంచితపీత్యధః-నసాకల్యాణకృతాన్పిద్యర్తతంతాతగకృతి-పాప్రపుణ్యకృతా
 ల్లోకానుషిత్వాశాశ్చస్థిసమాః॥కుచినాంశ్రిమతాంగమాయోగభ్రష్టోఽభిజ్ఞాయతే-అధమాయోగిసామనకలభవతిది
 మతా-మితిభగవదుక్రేతిభావః-అభజతామితిచైదః-హ-రెశ్వరణామృజమభజతాం-యద్యా-స్వగర్తతక్షిసాగ్య
 విభక్తికస్తస్య-స్వదర్శంభజతాంస్వదర్శమనుతిత్వతాం-కర్తవీప్రీయం-కోవార్తలఃప్రసాప్తి-ప్రసానోపిత్వ్యధః-తేతం
 భుక్వాస్వదర్శలోకంమిశాలంశ్చైత్యైవర్తలలోకంవిశేషీతిభగవదుక్తైః-అనవదేవాగ్యతదవతి, తద్యధేవాగ్యచి
 తోలోకఃశ్చయతేవసేవామృతపుణ్యచితోలోకఃశ్చయతే, ప్లవాహ్యాలెద్యధానుజ్ఞాపాఇత్యాదిత్యతేస్త్వతిభా
 వః॥౧౭॥ ధ్యేవంభగవద్భక్తిస్వదర్శయోశ్చేన్నదగర్భాద్రగర్భత్వైప్రతిపాదితే-అద,తత్పలయోరపాయాని
 రాలభ్యత్వలభ్యత్వేనదస్తప్తాయానరాలభ్యస్థానాధనోపయ్యుక్తమేనాతహతంకార్యమిత్యాహ॥తస్మైవే॥ఉప
 రిబహులాకావిష-అధఃపాతానివిష,భ్రమతాంజేవానాం,యత్తుఖంపరబ్రహ్మనన్తానుభవాత్తేకంసభ్యతేతస్మై
 వసేతోఃతత్తుఖసాధనోపయ్యోపాయపద్యనాగ్నమే-కోవిదోనిపుణుదిప్తాద్యకో-యతేత, ఎవందేవాతహతంకా
 రిత్వం,నాన్యథేభావః,తత్తుఖం,వైయకుసుఖంతు,చర్యత్రఉపర్యతశ్చ,గీరంహసాదుర్భక్యగీరం,కర్తృజ్యేష్ఠుప
 లక్షణమిదం,భ్రమతామిత్యవక్ష్యః,కాలేన,తదయోధితేనప్రాచీనైనకర్తృణావ-భ్రమతాంజాయమానానాంజనానా

పారస్యనివృత్తిశస్సుఖమ్॥ప్రవరమానస్యగుణైరనాత్మనస్తతోభవాద్దర్శయంతిపి॥౧౬॥త్వక్వా
 స్వదర్శంచగణామృజంహ-రెన్భజన్మహ్యోఽధపతేతతోయది॥యతికృతవాఽభగ్రమమాదమువ్యంకిం
 వాఽర్థఅప్రోఽభజతాంస్వదర్శతః॥౧౭॥తస్మైవసేతోఃప్రయతేతకోవిదోసలభ్యతేయద్యన్మితాము
 పర్యధః॥తల్లభ్యతేదఃఖవదన్యతస్సుఖంకాలేనసర్వత్రగభీరంహసా॥౧౮॥నవైజనోజాతుకథంబనానా
 జైన్సుకున్దసేవ్యవదక్షంసంప్రతిష్ఠిస్తర్మకున్దాన్మన్యగమహానంపునరీవశతుమిచ్చేన్నురగ్రహేనానుతి॥

మిత్యధః,అన్యత్రఉపాయానరాలభ,కాలకర్తాచిరూపాఽభ్యతే,గుఃఖవత్,యధాదుఃఖం-తద్యత్అపాన్యోపివమిదః
 ఖం,కాలకర్తాచిమోత్సవరణేప్రయత్నమనరాలైవభవతి,అద్యజ్జైవముకుసుఖమిత్యర్థః॥యద్యా,భక్తిపాద్యనై
 శ్చేయసంకుసాన్యహతపూర్వత్వమభాసంభిన్నత్వజ్ఞాపనాయభక్తివ్యతిరికోపాయానరాలభ్యస్వరస్వసాన్యమిదఃఖమి
 త్యమాహ॥తదితి॥అన్యతఃఅనభిసంహతపలనగ్నానైమధగ్నోసకృతభగవద్భక్తివ్యతిరికోపాయాత్,యత్తుఖం,మహతా
 కాలేనసర్వత్రలభ్యతే,తద్దఃఖవత్-దుఃఖమిత్యమేవ,దుఃఖానంభిన్నంతుపాన్యోగోపాయాదేవేత్యధః॥౧౮॥ ధ్యాయ
 త్యక్వాఽభగ్రమమాదమువ్యంకికాన్యనూచితమభిప్రాయంసంహవలోకనన్యాయేనపిమ్మిణోతి॥నవాభ్యై॥అంగ,
 హేచాదరాయణ,మకున్దసేవముకున్దగోజుః,కరంచితప,సంస్కృతిం,నాన్రజేత,కింతు,తతోముగ్యతవేత్యధః-ఇదం
 నివృన్నభక్తియోగినిపురుషాభిప్రాయం,తస్యతావదేవచిరంయావన్నమిత్యాత్మైఽధనంపత్వగ్నఇతిప్రతేః,అనివృ
 న్నభక్తియోగివిజనః,అన్యతః-కలకాచ్యుక్తివత్,ససంస్కృతింపశత్-నసాకల్యాణకృతాన్పిద్యర్తతాద్యక్రీత్యాగ
 ర్షివలక్షణమేవ,జన్మప్రాప్తితీతిభావః,తదేవపితవయః॥స్వరక్షితి॥ముక్తాన్మన్యగమహానం,గుహానంపరణఇతి
 ధాతుః,ముకున్దాన్మన్యగమహానంపరణగ్నరంప్రపదరమితియావత్తస్మిన్రక-పార్వజైహికంస్తరస్పత్యధః-తత్తు
 సన్విహతుంత్వక్రంనెద్యేత్-కుతః-యతోమకున్దసేవిజనః,రగ్రహః-గనోపైసః-ఽనగ్రవ్యావాయలభ్యావస్థితవతి
 త్యానినిరతితయానన్తాకరనయాపరమాత్మానంగ్యసీతవానిత్యర్థః॥తదాహిక్రంభగవతా-తత్తత్పలబ్ధిసంయో
 గంలభతేవాన్యజైహికమ్॥యతేవతతోభాయన్యంసిద్ధోమరసస్స॥పూర్వాన్మన్యగమతేనవేషీయతేవ్యవహాసేన
 ఇత్యానినా॥౧౯॥ ధ్యాయన్నైకతేభగవద్గుణ-యేనయావద్దన్యయాఇత్యపేక్షాయాం-తేహమానన్త్యాన్మనయో
 పదేష్టం-సాకల్యేనత్వయాన్తయతుంవా-శిక్యాః-కింతు-సంగ్రహేనతాకద్యయమిత్యాహ॥ఇదమితి॥యతోయన్తాజ్ఞ
 గత్పితంహరన్గౌరవపరైస్తేనభగవా-నిదంశిత్వం-ఎవమపిలభవ-ఇలలవ-వద్యాయధాతధేదైవమివతత్పస్యా

పృథ్వీపర్యాయత్వా సుశాసనాత్ , విశ్వాభిన్నోపివిశ్వవిలక్షణభిత్త్యర్థః-యత్యభిజన్వా దృశ్యయత్యభిత్త్యతేవ హేతౌప
 ఛామి, భగవానిదమిత్యసేన - సన్దంఖిన్యదంబ్రవృత్తజ్జలాతిశ్చుక్త్యర్థో తాగ్నిజ్ఞానః - ఎవంజగదుపాదానవ్యజగన్మిత్త
 త్వతవధుయాత్మీ ప్రసర్యశ్చ క్షత్వసర్వశ్చ త్వస్థానకారణత్వా త్ప్రసర్యాస్తరాత్ త్వచిదచిద్విశ్వత్వతన్మా లకజగద్వి
 శేషత్వతన్మా లకతద్విలక్షణత్వనిగోధకారణత్వాత్ప్రీతిపాస్యత్వమూక్షదత్వాదయోగుణాస్సానుర్ధ్వైతస్థలితాః - ఎవ
 మాదయ స్వయావర్ణనియాభిభావః-తద్వి ఉక్తుగౌరవిజాతం-ధూవా, స్వయమాత్మనా-వేద-తిధాపి - మేమయా, భవ
 తః, ప్రాచీదేశమాత్రం-ప్రచేతవప్రాచీదేశః-స్వార్థైః, ప్రాచీదేశవప్రాచీదేశమాత్రం - గుణానామేకదేశమాత్రమేనద
 ద్వితం, యద్యపిజగదుపాదానత్వాదీనాం భగద్గుణానామాన స్త్యంభవాణానాత్మైవ, తథాపి-పృష్టేనవయాదిష్టాత్రం
 పృద్యతమిత్యర్థః ॥ ౧౦ ॥ శ్లోనాహంజానామితిమానోచితిన క్తుంత్వమాత్మా నంభగవదంశసంజాతంజానీహీత్వా
 హాత్వమితిఅమాఘద్యక - అమాఘంసత్యంసర్వంయథావత్ప్రకృతిత్యమాఘద్యక, త్వం, పరస్యపుంసః, పరమపురుషస్య
 కలాం-అంశజమపి-అజంకర్తా యతోత్పత్తిరహితం-అధాపిజగతస్మి వాయుహేతాయ, స్వేచ్ఛయాజాతం , ఆత్మానమా
 త్మనాన్యయమేవావేహి , కళాశబ్దస్యనిత్యత్వేత్వాత్ ప్రీతిపుంసయోరపివిశేషణివిశేష్యభావఉపపన్నః , యతోఽమోష
 ద్యకభగవదంశసంభూతత్వ-తత్ప్రదేవ, ఎతేనత్వయా, మహానుభావస్యభగవతోఽస్యవయః, జన్మకర్త గుణాదీనామ
 ప్యుపలక్షణమిదం, జన్మకర్త గుణాదిః, అధిగణ్యతాంకర్మతాం-ప్రపద్యతామితియావత్ - ఎవంచెల్లెత్తకృత్యస్యతవా
 త్సన్యసంతోషోపశ్చేషంనివ రత్యభిభావః ॥ ౧౧ ॥ శ్లోననుమదానుభావభ్యుదయాధిగణనామాత్మైకధంకృతకృత్య
 త్వంకధంతరామసంతోషనివృత్తిత్వత్యతహ - ఇదమితిఉత్తమశ్లోకగృణానామనవర్ణనమితియ, త్తదీదమేవకృతార్థ

ఇదంహివిశ్వంభగవానివేతరోయతోజగత్సాననిరోధసమ్భవాఃతద్విన్యయంవేదభావం ప్రధాపిమేప్రాచీ
 శమాత్రంభవతఃప్రదర్శితమ్ ॥ ౧౦ ॥ త్వమాత్మ నాత్మానమవేష్య మోషుభక్తురస్యపుంసఃపరమాత్మ నశ్క
 లామ్ | అజంప్రజాతంజగతభివాయతన్మహానుభావాభ్యుదయోఽధిగణ్య తామ్ ॥ ౧౧ ॥ ఇదంహిపుంసప్ర
 పసశ్చుతస్యవాస్త్విష్టస్యపూర్వస్యబుద్ధతయోః | అవిచ్ఛతోఽర్థకవిభిర్నిరూపితోయదత్తమశ్లోకగు
 ణానువర్ణనమ్ ॥ ౧౨ ॥ అహంపురాతితభవేభవంమునైదాస్యామకస్యాశ్చనవేదవాదినామ్ నిరూపితో
 చాలకఎవవాదినాంశుశూగ్మణేప్రాప్యపినిర్వి విక్షతామ్ ॥ ౧౩ ॥ తెమయ్య శేతాబలచాపలేఽర్చకేదాన్తై

భవియమిచ్ఛతఃపుంసస్సంబద్ధినాంతపటిచీనాం, అవిచ్ఛతశ్చ్యవనరహితఃప్రథిపాతిరహితః - అర్థకప్రయోజనం-కవిభిర్ని
 రతితయప్రయోజనయాధాత్వవిద్భిర్నిరూపితః-తప్రతపోఽనశనాది, మన్త్రజపీవా-శ్చుతమద్యయనం, స్త్విష్టయాగా
 ది, పూర్తంవాపికూపతటాకఖరనాది-బుద్ధంజ్ఞానం-దత్తందానం - భారతాదరతివిస్తృతత్వాత్తప్రసారగ్రహణంజలధి
 మన్దనాత్పుధాగ్రహణకల్పమచిత్తత్వైర్ద్రుమగురంతస్తాన్మమతూణావతీవ సేవ్యంసారమర్థజాతంసంకయ్య దర్శయ,,
 వీతావతూర్తప్రవృత్త్యుక్తంభవతి ॥ ఉత్తమశ్లోకగుణానువర్ణనంశవంసాస్యప్ర పలక్షణం, తపటిచీనమిత్వతఃపుంసాయ
 ద్యుత్తమశ్లోకగుణానువర్ణన ప్రవణయోరుచిర్దామతతదేవతేషాం సాఫల్యం , మన్యధాతుతపటిచీనం వైయర్థ్యమే
 వేత్వ్యుక్తమ్ ॥ ౧౨ ॥ శ్లోననుభగవద్గుణవర్ణనాదేరితపటిచీనయానూపస్య నస్య తస్యపుష్కరంబూపత్యమి
 తికధంతస్యావిద్యతార్థత్వమితశ్చాయాం , స్వతః ప్రయోజనరూపత్వా భావేపిభగవద్భక్తియోగరుచిజననదావరా
 తస్మిష్టాదనదావరాచనిశేయసాధనత్వా దవిచ్ఛతార్థత్వ మస్యైవేతివ క్తుంత తద్య స్తాన్తతయాన్యస్య పౌఢ్య
 దైహికంసృతాన్తమాహ ॥ అహమిత్యాదినాయావదధ్యాయసమాప్తి ॥ హేమనై - పురాపూర్వస్థిని-వై , అతిత
 భవేషూర్వజన్మని-అహం-శస్యాశ్చిద్యేవవాదినాందాస్యాః - అభవం , పుత్రతపసమిత్యర్థం, వేదవాదినాంగృహేష, ప్రా
 ప్తపివర్తరాన్దివిక్షతానితరాంశేషంప్రేక్షేఘమిచ్ఛ తాంచాతుర్దాస్య దీక్షాంప్రేక్షేఘమిచ్ఛ తాం , యోగినాంసం
 న్యాదినాం-శుశూగ్మణేమిత్తేశుశూగ్మణాదం, చాలకఎవనన్నహం-వేదవాదిభిర్నిరూపితఃనిరూజితః ॥ ౧౩ ॥ య
 ద్యవతేయోగిన స్తుభద్రవ్యానానమదర్శిన, ప్రధాపి- మయిక్యపాంచకుః , కృపాశరణేహేతుంవదన్నాత్మా సంవిశిష్ట-
 అర్చకే , ఆధాప్యశేతంత్య క్తంఅభిలంఛాచలంశైవస్వదికంయెన , అభ్యుత్తరీదశకభిత్త్యర్థః - అభ్యుత్తాన్య పరిగృహీ
 తానిశ్రిదేనకానిబాంకిచాసాధనాని-భావేవాల్మీకిక్రిణవా-యెన, అనువర్తని-అనుకూలే , శుశూగ్మణాదేవదనుశాసన

శుశూప్తిమాపూర్వకం నైవంకుర్వితి, అల్పభాషిణిమతః భాషిణిః ॥ ౨౮ ॥ శ్లోకపాపలంబదన్నాత్తా నంవిశిష్యే ॥ ఉచ్ఛిష్టైః
 తిద్వితైర్లోగభిరనుమోదితః ॥ తైర్దత్తానుచ్ఛిష్టతపాః హతావశిష్టాన్నాదీన్, సక్కుచ్చజ్ఞైస్తవ, సుకృతానస్తి, తేనభోజనా
 పాస్తానికీర్తిపాణిభాగవతధర్మ రుచిపతిబంధకానియస్యతధామాతః, ఆసం, ఎవంభాగవతిశుశూప్తి ఐతేషవ్య తస్య-అతఏ
 వ-విశిష్టం భాగవతధర్మ రుచిపతిబంధకంహతంఐతేయస్యతస్య, యువ, తద్ధర్మ, ఎవ, ఆత్మని అస్తాకరణే, రుచిప్రజాయతే
 పాప్రిజాయతే ॥ ౨౯ ॥ తత్తాత్మైర్రుచితాతాయం సత్యా, మన్యహమనుసం, కృష్ణస్యభాగవతఃకథాః ప్రగాయతాయో
 గినాం-అనుగ్రహణమనోహరణాతిమనోజ్ఞా-కృష్ణకథా, అశ్విణమంతురీతవానస్తి, తాఃకృష్ణకథాః, అనుసవంత్రికా
 లంశ్రద్ధయావిశ్వతోమను, అజ్ఞహేవ్యాన- ప్రియంశోత్రాణాంపీత్యావహంశ్రవణేః ర్విస్యస్య తస్మిన్సగతి, రతిర
 నురాగో, బభూవ ॥ ౩౦ ॥ శ్లోకదాతేస్తి స్మియతేవసి బభూరుచిర్దేనతస్య-మను, హేమశశమన, ప్రయతేవసి, మతి,
 రస్తు లితాస్థి రా-బభూవ, అన్తులీతాంతుతింవిశిష్యే, యయామత్యావ రైబహ్మణిపరబ్రహ్మధార్యయ, వ రమాన-మేత
 త్పదన-తా-ర్థకారణాత్ కంజగత్, స్వయామయాస్సంబన్ధి న్యాప్యవక్త్యా, కత్పితింఽమృదితం, నతుస్యతభ్యర్థఃప
 శ్యేష్టవనస్తితద్ధర్మ, రధస్యా రెవ నెమిరర్థ తానాహవరాత్పి తావమై న తాహవమాత్యాప్రజ్ఞామాత్యా స్వ,
 ద్వి త్యాప్రజ్ఞామాత్యాపాప్రిజేర్ద్విరాః- జీవహతాంమహాబాహూయయదంధార్యతేజః, దిత్తిక్రవకారెం, ప్రకృ
 తిస్యేతనధార్యా, జేతనఃపరమాత్మ ధార్యభిచివత్త తేదమాత్మ పరమాత్మ సంబంధంజ్ఞాతవానస్తి తస్యః ॥ ౩౧ ॥ శ్లో
 కధర్మంశిర త్యాప్రకృతికౌశలత్యాప్రకృతిమృతూ, అనుసవం, అవలంబహత్త భిన్న నిభిస్సంక్తి క్రమానంహ ర్యోశో, విశ్వ

౨స్యత్రేదనకే-నువర్తినిచతుఃకృపాంయద్యపితుల్యదర్శనాశ్చ శూప్తిమమజేమనయోల్పభాషిణి॥౨౮॥
 ఉచ్ఛిష్టతేపాననుమోదితోద్విస్తే సకృత్స హజ్ఞేతదపాస్త్రకీర్తివఃవివలవృత్తస్యపిశుద్ధజేతనస్తద్ధర్మ
 నాత్మరుచిప్రజాయతే॥౨౯॥ తత్తాన్వహంకృష్ణకథాః ప్రగాయతామనుగ్రహణాశ్చ గమమనోహ
 రాః ॥ తాశ్చిద్ధయామేలనుసంవిశ్వతోమన్యత్రవస్యజ్ఞ మమాభవద్రతి॥౩౦॥ తస్మిం ప్రదాలబధరు
 చేర్ష హేమనైవలక్రివస్యస్థితామత్ప మయయా-ఎవమేతద్ధర్మస్వయామయావశ్యే ముబ్రహ్మణి
 కత్పితంప॥౩౧॥ ఇత్థం శిరత్యాప్రకృతికావృతూహరెర్విశ్వజ్ఞోమే-ఎనుసవంయో-ఎవమన్సంక్తి క్ర
 మానంమనిభిర్ధహత్తభిర్క్రిష్టవప్యత్రా-౨త్తరప్రమో-౨పహా॥౩౨॥ తస్మై గ్రవంమేనుర క్తస్యప్రశ్రిత
 స్వభాతై నసఃశ్రద్ధ ధానస్యభాలస్యదాస్తస్యానువరస్యచ॥౩౩॥ జ్ఞానంశుభావతమయత్తత్సాక్షాద్యగవ
 తోదతమఃఅవ్యోచనమిద్య న్రికృపయూదీనవత్సలా॥౩౦॥ యేనైవాహంభగవతోవాసుదేవస్యజేధః
 మాయానుభవమపిదయెనగచ్ఛ నితత్పదమ్॥౩౧॥ ఎతస్మంసూచితంబ్రహ్మంసాప్రయచిత్తితమఃయది

వ్యతోమమ, ఆత్మని, యేరవ ప్రవసీ, తయారపహా, భక్తిప్రవృత్తాబహువ ॥ ౩౨ ॥ శ్లోకస్యప్రవృత్తభక్తైరనురక్తస్య
 బాలాశ్చాపిప్రశ్రితస్యవిశిష్యహత, మేనఃపాపంయస్య-త్రేధాయుక్తస్యదాస్తస్యతేత్సేన్రియస్యఅనుచరస్యఅనువర్తి
 మేవహ్యమ్ ॥ ౩౩ ॥ శ్లోయధగవతాసాక్షాదయదితంజ్ఞానంతత్-గమిద్య న్రికృ మమద్యతాః-దీనవత్సలాఃయోగినఃకృప
 య-అన్యోవచ, ఉపదివః ॥ ౩౦ ॥ శ్లోజ్ఞానంవిశిష్యే, యేనజ్ఞానెన-అహంభగవతోవెరవశిష్టవిధాతుర్యువదెవ
 స్య, మాయానుభవంత్రికాతాత్మకప్రకృతిమహిమాన, మవిదంజ్ఞాతవానస్తి, అనేనవిరోధిస్వరూపజ్ఞానముక్తం, యేనచ
 జ్ఞానెన-తస్యవాసుదేవస్య, పదంస్థానం, గచ్ఛన్తి, అనేనపాప్రవృత్తావకంపయజ్ఞానముక్తం, అర్థపశ్యకజ్ఞానముపది
 శుభవితతమమ్॥౩౧॥ ఎవదేవస్యహరజన్మవృత్తాస్తద్ధత్తానైవభగవద్గుణిత్రవణాదె న్నద్ధక్రియోగసాధనత్వముక్తం,,
 భక్తియోగస్య శశ్వద్ధర్మద్రగర్హ త్వంపూర్వమేవప్రతిపాదితం-భర్తృకృ తేనుశానతస్వస్వభావరక్తస్యేనెనతైన్రిదగ్ధికకర్
 మూలకతాపత్రయాభూతజనోద్ధే శేనపునస్తైన్రిదగ్ధికధర్మానుశాసనంతాపత్రయసిమిత్తధర్మాత్వేనసిద్ధి తమియ్యక్తమ్॥
 తేనచక్షుశ్చ రేనచాదితంకర్తే త్వంసేచానభిసంహతవలస్యకర్తృణో, భక్తియోగసిద్ధాదనద్యారా, తాపత్రయసిద్ధిత్తిహే
 తుక్యంవదక-తైన్రిదగ్ధికస్యకర్తృణః, పునఃపునస్తాపత్రయమేతుత్వమేవ, సద్ధత్తాన్మమపపాదయతి॥ఎతదితితిధిః॥ హేబ్ర
 హ్మ-తాపత్రయచిత్తితం- తాపానామాధ్యాత్మికాధిభౌతికాధిదైవికానాంయఃఖానాంత్రయంతాపత్రయం-తచ్చికి
 త్తితంప్రతికృతంభవతియేనతాపత్రయచిత్తితం, తాపత్రయప్రతికారకమిత్యర్థః॥వదెతదేవసంసూచితం, శుభిత్స
 త్యాదిభిరితేషః-కిం-యద్ధర్మప్రకృతిశ్చ రేధగవతిభావితంసమన్వితంకర్తేతి- శ్చక్షుర్దాధితంకర్తేవతాపత్రయచిత్తితమ

తినుచుచేతుమిత్త్యంః-ధర్మైః గాపాపమపనుదతి-అవిద్యయా-చ్యుత్యంతీ-ద్వై-త్యాదికాశ్చుతిః-స్వ-సృష్టి-మజ్జ-దానత-పఃకర్త-
 పాపనానిమనీషి-కామి-ర్వాదికాః, తా-ప-త్రయం-హ-పాపమూలకం, అంభినం-హితవ-తన-ధర్మై-గాపా-పేషవ-త్త-భ-క్తి-యోగ-ని-
 మ్న-త్రి-ద్వారా-తా-ప-త్రయం-నివ-తత-ఇతి-శ్చుత్త-స్వ-సృష్టి-మూ-చ్య-తే||౩౨||-త్వై-నధిక-కర్త-ః-ఐ-స్తా-ప-త్ర-య-హేతు-త్వం-వ-క్తుం-తా-
 వ-ద్వ-స్థై-ప్ర-మా-హ-ఆ-మ-య-ఇతి|| య-ద్య-త్పు-దా-హ-ప-త్ర-ని-స్త్వ-మ-హ-నిః, పా-ప-స్త్వై-త-తా-ప-త్ర-య-మూ-ల-త్వం-సూ-చితం-త-
 ధా-పి, తై-ని-ధిక-క-ర్త-ణో-ఽ-స్త్వై-ని-స్థా-ప-హ-త్వేన-పా-ప-వ-ద-నిష్ట-సా-ధ-న-త్వా-త్, త-ద-పి-తా-ప-త్ర-య-ని-మి-త్త-మేవ, హే-తు-వ-
 త-య-ధా-య-న-అ-ప-ధ్యా-న-వా-ది-నా-భూ-తా-నాం-య-ఆ-మ-యో-గో-గో-జ-య-తే-త-దా-మ-య-కార-ణ-ం-ద-గ్గ-యం, చి-త్తి-వి-వ-పి-
 ప-రీ-తి-కార-త్వేన-స-పిత-మపి-ఆ-మ-యం-న-పు-నా-త-న-కో-ధ-య-చి-త్తి-స్థా-శి-వి-వ్యాధి-ర-వ-ధ్యా-ది-రా-పు-న-ర-గ్ధ-త-త్య-ధర్మ-ః, చి-త్తి-క-
 మి-త్యా-మ-య-వి-శేష-ణం-వా, ఆ-మ-య-కార-త్వేన-చి-త్తి-త-ప-ప్ర-తి-కృ-త-మ-వ్యా-మ-య-ం-వ్యాధి-త-దా-మ-య-కార-ణ-ం-ద-వ-ధ-యం-న-పు-
 నా-తి-త్త-గ్ధ-ః||౩౩||-ద-వ-స్థా-దై-నా-భి-మ-త-వ-ద్ధ-ం-ద-ర్శ-న-ై-క-రా-స-గ-మ-య-తి||ఎ-వ-మ-తి||ఎ-వ-మ-ప-ధ్యా-న-ా-దే-రా-వ-య-కార-ణ-త్వా-
 స్మ-శాం-న-ధ్యే-క్రి-యా-యో-గా-అ-న-భి-న-ం-పా-త-న-ఫల-క-ర్త-వ్య-తి-క-ర్త-స్వ-ర-వై-ని-ధి-కా-శ్రి-యా-యో-గా-ః-సం-స్మ-తే-స్థ-త-వ-ః-ఽ-పి-
 వ-వ-ర-స్త్రి-నా-త-న-ని-ఆ-క-తి-తా-అ-న-ప-ధి-తాః, ఆ-త్మ-వి-నా-శా-య-క-ల్ప-నై-ఆ-త్మ-నః-ఆ-త్మ-వ-స్థా-వ-ర-త్వ-యా-మ-వి-నా-శా-య-క-ల్ప-నై-
 సం-ప-నా-ధ-వ-త్తి-||౩౪||-త-స్త్రి-ప-ర-స్త్రి-న-ట-త్తా-శ్రి-యా-యో-గా-ః-కిం-వా-సా-నా-స్మి-నే-య-న-హే-త-వ-ః-న-భ-క్తి-యో-గ-ని-మ-న్-
 ద-న-ద్వారే-త్యా-ప-||య-ది-తి||భ-గ-వా-న్-స-ని-తు-వ్య-తి-భ-క్తి-యో-గో-త్వ-త్రి-ప-తి-వ-ద్ధ-ని-ధ-న-నో-వ-య-క-వ-ప-శి-ష-య-క-ో-ధ-వ-తి-య-న-
 త-దా-రా-ధ-న-రూ-ప-ణ-క-ర్త-ణా-త-ద-గ-వ-త్ప-రి-తో-వ-ణం-య-త్త-ర్త-త-ప్ర-క్రి-య-తే, అ-మ-క్రి-య-ఇ-థ-పా-రే, అ-మ-స్మూ-త-త-యా-ఆ-క-రీ-ర-
 పా-త-ం-క్రి-య-తే-త-ద-ధీ-న-ం-త-త్త-ర్త-ధీ-న-ం-త-స్మి-షా-ద-గ-మ-వ-భ-క్తి-యో-గ-న-మ-ని-వ-త-ం-జ్ఞా-న-మ-త-ప-ధ్యా-న-సా-ధ-న-ం-ద-వ-ధ-నా-త్-క-పి-వ-షి-
 తిం-భ-క్త్యా-త్స-న-స్య-యా-క-ర్య-అ-పా-మ-వ-ం-వి-శే-ర్ష-న-జ్ఞా-తు-ం-ద-వ-ధ-న-ం-వ-త-త్వే-న-ప్ర-వ-ష్టుం-క-య-త్-క-ర్త-వ-త్||౩౫||-న-క-వ-లం-భ-

శ్రీరేఖగవతికర్తృబ్రహ్మణిభావితమ్ ॥ ౩౨ ॥ ఆమయోయససూతానాంజాయతేయశ్చినుప్రతతదేవహస్యమ
యంద్రవ్యంసపునాచిచ్ఛిత్తమ్ ॥ ౩౩ ॥ ఎవంసృణాంక్రియాయోగాస్సర్వేసంసృతిశాతశఃతపివాత్తవినా
శాయకల్పనైకత్వితాపరే ॥ ౩౪ ॥ యద్యత్క్రియతేకర్తృభగవత్సరితోపహమ్జ్ఞానంయత్తదధీనంపిభ
క్తియోగసమన్వితమ్ ॥ ౩౫ ॥ కుర్వాణాయతకర్తాభిభగవచ్చిక్షయోఽసకృత్ ॥ గృహస్థినానామాసక్త్యష్టస్యా
మగ్నగర్భిని ॥ ౩౬ ॥ ఓంశ్చరమోభగవతేతుభ్యంవామదవాయధివహే ॥ పద్మమ్నాయావిమధ్ధాయమమస్సం
కర్షణాయనా ॥ ౩౭ ॥ ఇతిమూర్త్యభిధాననమస్త్రీమూరిమమూరికమ్ ॥ యజ్ఞతేయజ్ఞపురుషంససమ్యగ్గృహ్

గవఃసృతివోమఃకాత్యక్తైవభక్తియోగానుగ్రాహక-మమిత-భగవద్గుణత్రయకాదీకమమిత్యాహ||కుర్యాణాశ్చితి||భగవచ్చి
తయః||యత్సాగోషీనుదత్తాసీనుజ్ఞాపాపి,,నుయసర్వాణికర్తాణీసంస్యస్య,,త్యాద్యక్తభగవచ్చితుయా-అనన్యత-
ద్వాణివర్ణాత్రమనురూపాణి-కుర్యాణాః-కృష్ణస్యభగవతః-గుణాకానామానివ-కల్యాణగుణ ప్రకాశకానినామానివ-గృ
ణన్తి-అనన్తరన్తిచ-నామానిగృణన్తిగుణాననన్తరన్తిచిత్త్యర్థః-భక్తియోగసప్తతికామాశ్చితిక్రొపదమధ్యాహార
వ్యం - యథాభగవచ్చితుయా-అనన్యత-తానికర్తాణి-భక్తియోగానుగ్రాహకాణీతథా-గుణానామానున్తరణాదీకమమిత
ధావః ||౩౬|| ౩౭ గుణనామన్తరణాదిపూర్వకమనభినసీతపలకర్తానుష్ఠానప్రకారమేవదర్శయం ప్రధాకుర్యాణివో
త్రమాధికాః త్యాహ||ఓమితీద్యాభ్యామే||ఓంబ్రహ్మణః-ఓంపితృపితృరేణో||బ్రహ్మణఃప్రీతిఃసృష్ట్యంత-ఇతిభగవదన్తే||వాసుదే
వాదిత్యూహవదంత్యయరూపకావస్థతాయభగవతే-నమోనమశ్చీనామోచ్చారణప్రకారప్రదర్శనగ్రీవహీ-ఓమనీశిష్ట
చక్రాకీతకల్యాణగుణవిశిష్టం-పరమాత్మానంధ్యాగ్రయేమన్తరేషే-తిగుణన్తరణప్రకారప్రదర్శన-పితృతావస్థిత్యాతో-రిత్యు
న్తే||యోమిత్త్యననర్వరత్నకత్వం-అకారోకారమకారాణాంసంహితావశాన్మిష్టస్మైవోమిత్యనెతు-సర్వకారణత్వసర్వ
శేషీత్యాదికం - ఉపాయవిధానోమిత్యనెన - ప్రత్యక్షజ్ఞాపత్రబ్రహ్మతేన-స్వరూపతోగుణతత్త్వకల్యాణగుణానన్త్య-మబృహ
తామమిబృహత్త్వానచూత్వంచ-వాసుదేవపదేనసర్వాధారత్వంచ-సర్వాస్తరాత్తత్వంచ - ప్రద్యక్షమతేన-నతత్రసూ
ర్యోభాతి,,య్యక్తివిధవరతతయసీప్రియ కత్వంచ-అనిరుద్రపదేనసర్వవ్యాపకత్వంచ-సత్కర్తృణపదేనాత్మసీయోర్ధవిషయ
కజ్ఞానాపాదకత్వంచ-భవితం - ఉపలక్షణమిదంచ-ఎతత్పూర్వాయోగుణాననంధేయాశ్చిత్త్యర్థః-సంకర్షణశిట్టనిర్మిత్తప
శ్చమేవత్యతే||౩౮|| ౩౯ ఇతిత్యం-అమూర్తికన్దనశ్చప్రాకృతమూర్తిరహతంచ-స్త్రీమూర్తి - ఓమిత్యాద్యక్తమ

३५॥ॐ॥పా యదనుక్రియతైకర .

ప్రకాశ్యానూర్తిరప్రాకృతాకర్తములాస్వేచ్ఛపాత్రాచమ్యంతం సుప్రసాదగీరకంవా- అభిధ్యాయక-ఓమది
 నామాన్యనుగంభీర-యజ్ఞారాధ్యం పరమపురుషం-యోమజ తెస్వధర్మైరారాధయతి-సంపదమాకానమ్యగ్గ్రంసః, జ్ఞాని
 త్యాదైవమెవతః, మిత్యుక్తివిధోధిశాసిత్యధిః ॥ ౩౦ ॥ ఇమంయజతామాశుభ క్తియోగోనివృత్తభిప్రాయ
 తాత్పర్యం దృష్టా న్ద్రుతిః ॥ ఇమమితి ॥ హేబ్రహ్మకా-మదమస్మితమిమంస్వస్వభాగవతో-నిగమమనుశాసనమవేత్సద్వష్టా-కేతవః-
 స్వస్తికాభావంభక్తిం-తత్సాధ్యం దర్శనాత్కంజ్ఞానమైవ్వర్తంపదేవ ద్విత్వోచితమదాత్ ॥ ౩౧ ॥ ఉత్తరమపసం
 హరతి ॥ త్వమితి ॥ హేఅద్రాశ్రుత అనల్పకీరైత్వంవిధార్చకవతో-విశ్రుతంయతః-ప్రఖ్యాపావలభ్యహీ-యనవిశ్రుతప్ర
 ఖ్యానన-పిదాంబోధ్యుతాం-బుధుత్వతంబోధ్యమిష్టం-సమాప్యతేఅపూర్వతేననిరవశిగృతభియవతో-యచ్ఛ్రుతిస్వ-
 జ్ఞానీతవ్యం-నావసీవ్యతేతదావిధమాఖ్యానంతుర్విత్వధిః-కించ దుఃఖే ప్రైధిసాస్తే-యచ్ఛ్రుతమరర్థిఃపీడితః-అత్తా
 మనో-యేషాంతేషాయై-శనిర్వాణం-కైతాఅధార్మికకారయః-నిర్వాణ్యైఅపనోద్యైయేన-అన్యధా-ఉపాయా
 న్ద్రుతిగత-సనిర్వాణ్యైతేతదావిధం-యధోఽన్యైతిహిద్రుతి-తాదృశంప్రఖ్యాపీత్యన్వయః ॥ ౩౨ ॥ ఇతిశ్రీభాగవ
 తప్రథమస్కంధాంతాంత్యాఖ్యానం ॥ శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానం ప్రథమసర్గదైవకవ్యం ధ్యాయః ॥ ౩౩ ॥ అన్వయోపగమ్య
 అన్వయోపగమ్య ప్రాప్యయోగినవత్సలాభిప్రాయం-తతఃపరితనంచెదన్వి ప్రతానంజ్ఞానుఃపుచ్ఛతివ్యానభిత్వా
 హనూతః ॥ ఇమమితి ॥ ఇత్యంవర్తితం-చెదన్విర్జన్య-కర్తవ్య-పూర్వదైవకం నిశవ్య-సత్వత్యావ్యవహారాన్వయః-తంచ

సంపుమాక ॥ ౩౦ ॥ ఇమంస్వనిగమంబ్రహ్మన్తవేత్సమదమస్మితమ్ ॥ అదాదైజ్ఞానమైవ్వర్తంస్వస్తిన్యావంచకే
 వః ॥ ౩౧ ॥ త్వమవ్యద్రాశ్రుతపిశ్రుతంవిధోన్మమాప్యతేయేనవిదాయుభుత్వితమ్ ॥ ప్రఖ్యాపీయోభైర్దుశుర
 ర్దితాత్తనాంసంక్షేపనిర్వాణముతన్వి నాన్యధా ॥ ౩౨ ॥ ఇతిశ్రీభాగవతే, ప్రథమసర్గదైవకవ్యం ధ్యాయః ॥ ౩౩ ॥ అన్వయోపగమ్య
 సూతఃపాద ॥ ఇమంవిధాన్యధావైవర్తితం-చెదన్విర్జన్య-కర్తవ్య-పూర్వదైవకం నిశవ్య-సత్వత్యావ్యవహారాన్వయః-తంచ
 వ్యానంజ్ఞానాన్విధిప్రపసి తెవిజ్ఞానాదెవ్యభిర్జన్య ॥ వర్తమానోమయస్యాద్యతఃకిమకరోద్భవాక ॥ ౩౪ ॥
 స్వామింఘనకయావృత్త్యావ ర్తితం తెపరచయః ॥ కథంచెదముదసాగ్రీ-కాలేప్రాప్తే శీలవత్ ॥ ౩౫ ॥ పా
 క్క-ల్యవిషయామేతాంస్త్వతి తెమనిన త్తమన్మోక్షవ్యవహారాం-లవనర్వసిరాకృతిః ॥ ౩౬ ॥ నారదః
 వాచాభిహ్నిర్విప్రపసి తెవిజ్ఞానాదెవ్యభిర్జన్య ॥ వర్తమానోమయస్యాద్యతఃపరచకరోద్భవాక ॥ ౩౭ ॥ అకాత్మ
 జామెజననియాన్విష్టాధావకీర్తి-కీర్తిమయ్యత్త జేచనన్యగతావక్తస్మిన్మహుభగవత్ ॥ ౩౮ ॥ సాచన్వతన్త్రాగ్నక
 ల్పాసీద్యోగజ్ఞేమంమమచ్చితి ॥ కఠిన్యహివ తెలోకోయోమాదారుమయాయధా ॥ ౩౯ ॥ అహంచతన్త్రాగ్న

వర్తిం-హేబ్రహ్మకాశానక-మాంయఃపునఃపరచ్చ ॥ ౧ ॥ ప్రవృత్తమేవాచాభిహ్నిర్విప్రపసి తెవిజ్ఞానాదెవ్యభిః-భి
 యుభిన్యం న్యాసీధిః-విప్రపసి తెచారుత్తాస్యా-అన్యగ్రతేనతి-తతఃపశ్చాద్యవాక-అన్యయస్యేన వర్తమానోకింకృత
 వాక ॥ ౨ ॥ హేస్వామింఘన-తేవ్యయా-పరచయఃభిహ్నివిప్రవాసప్రభుః-కయావృత్త్యావ ర్తితంసీతం-కథంవా-
 ప్రాప్తేకాలే-ఇదంశీల-ముదసాగ్రీ-ఉత్సృజ్యవాసని-ప్రాకృతీయమపిశీలం-వృత్తాన్తకథనమఖిన్వప్ర ముతత్యాది
 దమితిసంప్రసీతతయాపరామృత్యై ॥ ౩ ॥ హేమమనిన త్తమ-ప్రాకృతీ-ల్యవిషయాంఘ్రావ్యకీర్తియా-మేతాంభిహ్నిపదే
 శప్రాప్తాంభాగవత్సృతి-మేమకాలా-నవ్యవధాత్సతీరోహితవాక-అదభావోర్జ్జ-అగమశాస్త్రస్యానిత్యత్యావ్యాన
 వ్యవధాతి-మితి ॥ ప్రశ్నోవివక్షితః-వ్యవధాయకత్వనానాయకాలంపిశిన్వీ, సర్వసిరాకృతిసర్వసినాశకః ॥ ౪ ॥ ఇ
 త్తమాప్యవ్య-యధావద్యత్తమారేఖనారదాభిహ్నిర్విప్రపసి తెవిజ్ఞానాదెవ్యభిః-తతఃపశ్చాత్ ప్రవృత్తమేవాచాభిహ్నిర్విప్రపసి
 వానితి ॥ ౫ ॥ ఇత్యంవర్తితం-చెదన్విర్జన్య-కర్తవ్య-పూర్వదైవకం నిశవ్య-సత్వత్యావ్యవహారాన్వయః-తంచ
 ముక్తం-అనన్యగతా-గోపిహివతో-అనన్యహివ-క-మయ్యత్త జే-స్మిన్మహుభగవత్ సమపారవశ్యం-చ ॥ ౬ ॥
 సామమజనని-అన్వతన్త్రాగ్నకీర్తిత్యాత్-అతేవ-మమయోగజ్ఞేమ-మిచ్ఛత్యపి-నకల్పానసమర్థా-బభూవ-యోగశ్చ యేష
 తయోగ్యమాహారః ॥ యోగో-లబ్ధబాధా-లబ్ధపరితక్షణం-రక్షితవివర్ధనం-తత్ప్రాప్తేవతివాదనంచ-యేమః ॥ ౭ ॥ అహంచ
 తు-తదావచ్చిహియన-వచ్చివర్జ్జ-మహుభా-లకః-అతేవ-దిగ్దేశకాలావృత్త్యన్వదిగ్దేశకాలస్వధావానభిజ్ఞః-తదవేష

యామాత్ర వెక్షయా-తద్దేశవసానప్రతిక్షణేన హేతునైత్యర్థః-తస్మిన్ ప్రకృతే ద్వాపరాగ్మహే-ఉషితవానస్తి ॥౧౦॥ శ్లో
 వంస్థితేకదాచిన్నశి గేహస్థిర్గతాం-లాం దుహా స్తీంహోస్తుంప్రవృత్తాం-కృపణాం మమమాతరం, పథిమాగై, పదాపా
 దేన, స్పృష్టః, కాలహితః కాలశిరఃకాగై వేనహోచితం, సర్వః అవశత్, దదంతి, సా-అయిత్యైర్గతైర్ద్రవ్యవ్యవహారః ॥౧౧॥ శ్లో
 తదా-హం, తత్, మరణం, భక్తానాం, శం, సుఖం, పథీష్వతం, కామయమానస్యైశ్వర్యం, భగవతో-అగ్రహరూపం, మన్యమా
 నః, ఉత్తరాంధికంప్రతి, పాత్రిష్టంప్రస్థితవానస్తి ॥౧౦॥ శ్లో తనప్రస్థానస్య తాత్, సమృద్ధాత్, జనపదాత్-దేశాత్, ద్వీ
 తీయాంతరామిత్యాతభ్యుపరిష్టాదన్యాయః, పురాణి-ఉత్పన్నాని, గామాత్ అట్టరహితాత్, స్రజాత్ గోపాలనివాసాత్, ఆ
 కరాకరత్నాద్యస్త్రిస్థానాని, ఖిటాత్ కృషివలగామాత్, ఖర్వటాత్ నివాస గామాత్, వాటిపుష్పవాటికాః, వనాన్యర
 ణ్యరూపాః, ఉపవనానికృత్రిమవనానివ ॥ ౧౦ ॥ శ్లో తదాచి-త్రైవిదానామిదైర్ద్రావ్యైర్గతైర్కాదభి, ర్విచిత్రానన్దీప్తవ్య
 తాత్, ఇథైర్గతైర్భగవ్యాంభిన్నాంభజాః శాఖాః యేషాంతాత్ ద్రుమాత్, శివానిపశుద్ధానిజలానియమతాత్, జలాశయాత్
 సరాంసి, తథానురైస్సవిత్తాః క్షడితాః, నభిః పద్మాకరాత్ ॥౧౦॥ శ్లో కథంపూతాః, చిత్రాణి నానావిధానిన్యనానియ
 షాంతైః, పత్రరైః పక్షిభిః సజ్జలగృభిః శేషః, భ్రమద్భిర్భృమిరైః శ్రీశ్శృభాయాసాంతాః ॥౧౩॥ శ్లో అయతో-అతి
 కాన్తః, ఎకా-నహాయలవాహం, నలాదిభిర్హవ్యం, మహా, ద్విపనంపన, మద్రాక్షం దృష్టవానస్తి, తత్రసలోగ్రద్గన్ధీ, వెణ
 వఃస్థూలవంతాః, సతద్భావః కింకరః - [సూక్ష్మైర్గుచిత్రాః] శరస్త్రమృతశ్వవాలాః, కూకాప్రసిద్ధాః, వివినమేవశినస్తి, ఘా

కులఉషివాం ప్రదవేక్షయా-దిద్దేశికాలావృత్తిస్సోపాలకః పఞ్చహయనః ॥౧౦॥ ఎకదానిర్గతం గేహోద్దహా
 స్తీంనిశిగాంపథి-సరస్వీ-అదశత్పదాస్పృష్టృపృపణాంకాలహితః ॥౧౧॥ తదాతదహామీతస్యభూ-రాంతమభిష్ప
 తః । అనుగ్రహంమన్యమాని-పాత్రిష్టంధికము త్రరామ్ ॥ ౧౦ ॥ స్థితాన్తనపదాం స్తత్ర పురగామనృజాక
 రాత్ ॥ ఖిటభర్తృపాటిశ్చవనాన్యపవనానివ ॥౧౧॥ చిత్రధాతుచిత్రాగ్నిసీసభగవ్యుపజన్యమాత్ ॥ జలాశ
 యాభ్యవజలాన్తల్నిస్సరసేవతా ॥౧౨॥ చిత్రస్వనైః పత్రరైర్వైభవచ్చిరత్రియః సలవేణశరస్త్ర
 వ్యుత్పత్తికకహవ్యం ॥ ౧౩ ॥ ఎకవతియాతో-హమద్రాక్షం వివినయమాత్ । ఘరాం ప్రతిభయాకారం
 వ్యాధీలొకవాజిరమ్ ॥౧౪॥ పరిశ్రాన్తైర్గియాత్తా-హంతుట్పరితో-మభుక్షితః । సాన్తాన్తాపీత్యావ్రాజన
 ద్యావఉపస్పృష్టాగతత్ర-వః ॥౧౫॥ తస్మిన్నిర్మలమై-అర్జ్యైష్వలో-పప్రత్యశ్రితః । ఆత్మనాన్తనమాత్త్ర-సం
 యధాశుభిమచి-స్తయమ్ ॥ ౧౬ ॥ ధ్యానుతత్పరణామ్నా-జంధావన్జితచెరసా-బౌత-శ్యాశుకలాక్ష్య
 హ్నాన్తాస్మిన్తే-కస్తే-ర్వ-రిః ॥ ౧౭ ॥ పీమాతిశయస్థిర్నవత్రలక్ష్మీ-అనిర్వృతః । ఆనన్దసంప్లవోనాపశ్య
 ముఖాయమునై ॥౧౮॥ రూపంభగవతో-యత్తన-సకా-స్తంకుచాపహమ్ । అపశ్యే-సహసో-త్తస్తా-త్తై-క్ల

రంఉగ్రం దుష్ప్రవేశం, అతవన, వ్యాఖ్యానాం దుష్టగజానామజగర ఖ్యసర్వపిశేషాణాంవా, ఉలూకానాం, మూకానాం శి
 వానాంస్ఫులాలివ శేషాణాంవ, అజిరంక్షిదాస్థానం, అతిప్రతిభయాకారంప్రతిముఖంగచ్ఛతాంభయాపాదకమ్ ॥౧౮॥ శ్లో
 తత్తాహంపరిశ్రాన్తాస్థి-గియాః కిత్తా-దేశాన్యన్యః, త్వహిపిపానయా-పరీతవ్యా-స్త్ర- మభుక్షితః-సుధిభిశ్చ-నద్యాః
 హృదేనాన్తా-ఉపస్పృష్టః - క-ర్త-క్తిః-ఆ-స్తా-స్తా-పీత్యాజలమితీశేషః-గతః త్రే-మాయస్యతధాధాతః ॥౧౫॥ శ్లో తస్మి
 నిర్మలమై-అర్జ్యైష్వలో-పప్రత్యశ్రితః-ఉపస్థమారే-అభిశేషః పిష్టః అత్త-స్థంజీవాత్త-నిర్ధితం-హృదయకమలస్థితం
 జా-ఆత్మనంపరమాత్మనమాత్త-నామనసా-అచి-స్తయంధ్యాతవానస్తి ॥౧౬॥ శ్లో భావనిర్జితసలభ్యాశ్వపశుకై-తేనచెరసా-
 చరణామ్నా-జంధాయతశ్చి-స్తయతః-బౌత-శ్యాశుకలాక్ష్య-హ్నాన్తా-ప్రేమపూర్వకామధ్యానాద్భో-రతూ-శ్యాశుకలాక్ష్య-హ్నాన్తా-
 కలాదివహో-యయా-త్త-అక్షిణ్యస్యతస్య-మేమమ-హృదిత-నైర్-ర-సి-సీత-విరా-సీత ॥౧౭॥ శ్లో తదా-ప్రేమాధిక్యనహే
 తునానిర్మలమై-అభివ్యక్తాః పులకారో-మా-శ్చ-యస్మి-త్-తదగ్రంధిరీరంయస్య-అతిపనిర్వృతః-సుఖిభిః-ఆనన్దసంప్లవో-
 నపరివా-హే-లిసో-మగ-మ-హ-మ-ఉ-ప్ర-యం-దే-హ-మా-త్త-నం-న-నా-పశ్యం-న-వృష్టవానస్తి ॥ ౧౮ ॥ శ్లో యతో-ఆవిరూ-
 తం-మనఃకా-స్తం-మనసో-అ-తీ-ప్ర-యం-అ-త-వ-శుచా-ప-హం-శుచాయాః-శోక-స్య-అ-ప-హ-స్త్రి-భ-గ-వ-తో-యా-ప-త-త్తు-న-ర-
 శ్య-త్-వై-క్ల-బ్యా-ద-ద-ర్శ-న-క-త-ధ-ర్మ-గ-తో-దు-ఖ-త-వ-న-స-స-హ-స-హ-అ-శ-ఉ-త్తి-స్థ-ఉ-త్తి-త-వా-న-స్తి ॥ ౧౯ ॥ శ్లో తదల్యుచితివా-తా-స్త

రంఃతదా,, అనహః మత్వత్ థ॥౧౯॥ ఋతరూపం-ధూయోపునః-ద్రష్టుమిష్టుకహం-హృది-మనఃప్రణిధాయ స్థిరీకృత్య-
 వీక్షమాణ్యి న్దయన్వపి, నాపశ్యం-అతఏవాతురథనవిషయాతురథన-అవితృప్తౌఽభవత్ థ॥౨౦॥ ఋ ఎవం ద్రష్టుం ప్రసః
 పునర్యత్ ప్రయత్నం తుగ్ధ స్థం మాముద్దిశ్య గిరామగోచరః,, అతోవాచోషేన ద్రష్త్వ,, ఇమ్యుత్తరీత్యా-వాగవిషయః-
 అపరిశ్చేద్యత్యావితభావః॥అద్యశ్యస్సన్ని-తాత్మ్యం-భగవానివిశేష్యమధ్యాహ్న ద్రష్టుం గగనె-గమ్మిరయావాచా-శు
 చఃశోకాఃప్రళమ-సుబ్రిహావా థ॥౨౧॥ ఋ ఉక్తి మేవాహ॥హ నైతితతుర్నిః॥ఇహా-కె-అస్మి న్ద్రష్త్వ-భవా-మాంధ్ర
 ఘ్టు-మార్గ తిహా-తి-మాశి-బ్ధోయనభ్యర్థాయ- అతోమాబిబ్ధితిబిభృషావః-దధృనానన్ద్ర త్వే సోతుంపదన్నా త్తనం
 విశిష్ట - అవిపక్వఃఅవినష్టః కపా యువర్చన ప్రతిబద్ధఃపుణ్యపాపాత్ కఃకపా యకపా యవద్ధరవనెయోకన్త పాధిర్వై
 సాం తెసాం-కుయోగినా మహంధుగ్ధఃమఃఖిరాపిద్రష్టుయకక్యా థ॥౨౨॥ ఋ తద్విసక్త్య చంద్రప్రస్థీస్యత్రాహాన్వపితి॥
 హేఅవఘ సగ్ధరూపంమదీయదరితమితియత్త- త్వ-మతా-మాయ మన్విషయకదిదృశ్యై, ఎత ఛామయతే,, ఇతి
 పాతా న్దరం,తత్త-తే,తుగ్ధం-సక్త్యద్విసక్త్యచంద్రాపం-ఎతత్, కామయ-ద్రష్టుమి-శేషః,నిమ త్రప్రేరణాతే స్యాదేజినాత్త-
 మైర్వేమమణ్ణిణిచివ శ్చేతివైకృకంపరస్య పదంకింకామమాత్రే జిత్యతలహామత్రాయమాంధ్యం కామయమానః-సాధుః
 సాధు-దిరః-పుమాః శైలైఃసర్వాః-హృచ్చ ర్థియా-కృపాదతా-రాగాదివో-కా-ముఖ్యనిరన్తర్యుతి॥౨౩॥ కృత- సైత
 దిద్ధియా-అబ్యకాలిర్వై-స-రాం-సెవయా-మయ-దృఢాయతిర్దాతా-తత్త-స్థిమయమదగ్ధం,లోక్యతఇతిలోకోదేశ-స్థం-
 శూద్రదేహమిగ్ధం,హిత్యాగ్రక్వా-పజ్జనతాంపద్ధృత్యతాం - గనాగమిష్యసి-కల్పా న్దరేఇతి శేషః థ॥ ౨౪॥ ఋమద

భ్యాస్తర్త నాభి॥౧౬॥తద్విత్తుకహంధూయః ప్రణిధాయమోహృది॥ వీక్షమాణ్యోనాపశ్యమవిత్తద్ర
 వాతురః॥౨౦॥ఎవంయత్ ప్రం విజనెమామాహగోచరోగిరామ్ | గమ్మిగల్గ క్లయవాచాశుచఃప్రశమయ
 నిన్॥౨౧॥హస్తాప్తి న్ద్రన్ నిభవాన్దామాం ద్రష్టుమిహర్తతి॥ అవిపక్వకపాయా కాంధుగ్ధ్యౌఽహంకుయోగి
 నామ్॥౨౨॥సక్త్యద్విగ్ధగిరంపం ఋయతా-మాయతవానఘ | మతా-మత్సనకై సాధునర్వాను భృతి
 హృచ్చ ర్థియా॥౨౩॥నప్యేవయా- దీప్తయాతేజాతామయదృఢావః॥ హిత్యావద్యమిమంలోకంగనామజ్జ
 నతామసి॥౨౪॥ మత్త్ర యనిబద్ధే యంవిపద్యతేకద్విచిత్ప్రజాసర్గ నిరోధేపన్త్యుత్తచదగ్ధగితో॥
 ఏతావదక్తోఽపరామతత్త మాద్భూతంసభోలిక్ష్మ మలిక్ష్మ ఋశ్యైవమిఅహంబతస్తేమహతాంమహీయసే
 శీర్షావనామంపిదధేఽనుకమ్యతి॥౨౬॥నామాన్యన స్తస్యగతత్రపఃపరకగుహ్యస్యభద్రాణిక్యతానిచన్దరక॥
 గాంపర్యటం స్థుమనాగతస్సహకాలంప్రతీక్ష్య ఋవిమదోపిమత్సరః॥౨౭॥ ఎవంకృష్ట మత్తేన్ద్రస్త
 న్దున్ద్రక్తస్యామలాత్తనః॥ కాలఃప్రాచురభూతా-లెతటిత్వే దామనీయధా॥౨౮॥ ప్రయజ్యమా నెమయ

సుగ్రహాదై తోఃకర్తిచిదపిప్రజాసర్గ నిరోధేప్రత్యేకాతేష - తప-నిబద్ధానిశ్చితేయం - మత్తేన్ద్రస్త్యుత్తే- నవిపద్యత-నన
 శ్యేత్,,కర్తి-చి-న్ద్రయనిబద్ధామతిప్రజాసర్గ నిరోధేపి - మయన్ద్రస్త్యుత్తే-నవిపద్యే తెవివాన్దయః థ॥౨౫॥ ఋఅలిక్ష్మంకిర్త
 కృతదేహరహితం,సభోలిక్ష్మ,మాకాశేగీరక-మిశ్యైరంపర్యనియన్ద్ర,విశ్వైరమితిపారే,ఈశ్వరశబ్ద వాచ్యం- తన్వ హాత్
 సర్వవ్యాపకం-ధూతంస్యాధిననత్వాదిమత్-బుచ్చ,, తస్యహవాపతస్యవహతోభూతస్యనిశ్చితమితిత్రతే,, ఎతావద
 క్వా - విరరావతూష్ణీ మాన, లతోమహతాం తెజస్వినామపి, మహీయసేతస్యైవహాతేహాతాయ, తెనానుకమ్యోజే
 హం,అవనామంప్రకామం-విదధేకృతవాన్ద్ర థ॥౨౬॥ ఋతతోఽన న్ద్రస్యభగవతో-నామాని,అహంగతిలజ్జ,,పరక-భ
 ద్రాణిలోకానాంమగ్ధ తావహాని,గుహ్యనివేదగుహ్యని - జన్మాని- కర్తానిచ,నర్తక- గాంమామింపర్యట-త్తుష్టంమనో
 యస్య-గతాస్సహకేబ్దాదివిషయాన్యస్య- విగతోమత్సరోభూతవిషయశ్చయస్య-గితఃపరోదేహపారవశ్యకాపాయ
 స్యసః,అవదభిపారే,అనికతే-కాలం దేహవసానకాలం, ప్రతిక్ష- అనమితిక్రియా పదమధ్యాహార్యం,యావత్స-ల్పా
 వసానంజీవితవాన్ద్ర త్యర్థః థ॥౨౭॥ ఋ హేబ్రహ్మ,కృష్ణైభగవత్యేవమత్రిగ్ధం-అతఏవా,మలోపేసదృ అత్తామనోయ
 స్య,అతఏవకేబ్దాదివిషయేష్యన క్త్యర్థ, మమ - కాలతద్దేహరమగ్ధకప్రాగభావసానకాలే,కాలమృత్యుకాలః,ప్రాచుర
 భూత్ ఉపస్థితోభూత,మృత్యుకాలస్యక్షణికత్వద్యోతనాయదృష్టాన్తమాహ॥ సౌదామని,సుదామ్యై-పర్యతస్యాదూర
 భవాసౌదామని,చాతుర్థి కేఽణి, అన్నితిపృక్థాపె,అన్య న్ద్రత్యాన్వీన్ సౌదామనీత్యపపారి॥౨౮॥ఋతదా,తాం

౨౩॥ఋ॥పా ఋఎతతామయతేఽ,గుహ,౨౬॥ఋ॥పా,గనభోలిక్ష్మ మలిక్ష్మ పైశ్వరమ్,౨౮॥ఋ॥పాప్రతిక్షన్మదోపిమత్సరః

పునీధాం, సుప్తీసంయంధారభూతాం, శుద్ధాంతపాకృతిం-భాగవతి, మనీరుద్ధాఖ్యాం-తనంపుతి-మయి, పుయుజ్య
 నానెసంస్థిమమాణే, బయంపాకృత్యుయ్యైవతిత్వర్కః॥ ఆరబ్ధకర్తృణి-తద్దే సావస్థి నిమి త్రస్యపాకృత్య కర్తృణి, ని
 ర్వాణమవసానంయస్య పావ్యతాంతోదేహః, స్వపతత్ ॥౨౯॥ ఋషింపాకృత్యుయ్యైవతిత్వర్కః-అప, తతఉప
 రితసంవృతా ప్రమాహ॥కల్పా ప్రతిత్వర్కానా॥తదాకల్పా దై - ఇసంజగ, దాదాను-స్వస్తిన్య ఏలిపాప్య, ఉదవ్యతఃప్రయో
 ర్భవస్యా, మృసి, శయానైఃపిరుద్ధాఖ్యాభగవతి, శిశయియే- ప్రస్తాభివద్యైశిశయియేవిభోశ్చతుర్ముఖాశ్చ నైపాకృతి, ను
 నువివేకేఅనుప్రవిష్ట నానస్తి, సనర్థ స్వవివత్తితః ॥ ౩౦ ॥ ఋసహస్రయగవసానై, ఉద్ధాయరాధికమలాదితిశేషం, ఇ
 దంవ్యప్యైర్కృతంజగ-త్సిన్యట్శ్చతుర్ముఖస్య-పాకృతిస్యైవతిత్వర్కః, మగ్ధిచసహితా-ముషయోవసిస్తాదయః-అహం
 నారదశ్చ-జజ్ఞైరేఉద్ధాఖ్యాః - అహంవజజ్ఞై ఇతిపురుషవిపరిణామనాన్యయః ॥ ౩౧ ॥ ఋతతోమనోవిష్ట-రనుగ్రహః,
 త్కాచిదవ్యవీభూతా, అప్రతిహతాకతిర్వస్య, అసంపితమఖణితంప్రతంబ్రహ్మచర్యంయస్య-సోహం-తీలోకానస్త
 ద్దహిశ్చ, పర్వేమ-పరితస్సంచరామి ॥౩౨॥ ఋదేవభగవతాబ్రహ్మణావాదంతం-స్వరాశి-నివాద్య భగానారదజ్ఞ
 మధ్యమధైవతవజ్ఞమాఖ్యాస్సప్ర, తపంబ్రహ్మ-తేనపహుషితాం - స్వరైస్సమీపావితేనబ్రహ్మణాభగవతావావిభూషి
 తా-మిమాంపాణిస్తాం - వీణాం-చూర్పయత్యావాదయిత్వా - మూర్చపిశాకావాదనం-వాదనెమూర్చపాణి-తిజైవయ
 స్తీశోకాత్-హరికథాంగాయమానోహమేవంచరామి ॥౩౩॥ ఋప్రియంభక్తారంప్రిత్యావహంశ్రవణయోగ్య-
 తీర్థపవిత్రాగ్గదితిగ్ధాశ్రయావాపాదాయస్య, తీర్థంపాదయస్మేతివా, సభగవాన్, స్వవిర్యాణియశాంసి-ప్రగాయ

తాంశుద్ధాంభాగవతీంతసుమ్॥ ఆరబ్ధకర్తృ నిర్వాణోన్యపతత్వాచ్చభౌతికః॥౨॥ కల్పా ప్రతిదమాదాయశ
 యానెస్యస్యవ్యతఃశిశయియేరనుపాకృతింవివేకే ప్రహంవిభోః॥ ౩౦॥ సహస్రయగవర్త ప్రతా
 యేదంసిన్యట్శ్చతుర్ముఖః॥మరిచిమిశ్రాముషయోపాకృతిస్యైవహంవజజ్ఞై ॥౩౧॥ అప్రహిశ్చలోకాం ప్రీన్యర్వై
 వ్యసంస్థితత్వతః॥అనుగ్రహఃప్రహవిష్టారవిభూతగతిఃకృచిత్॥ ౩౨॥ దేవదత్తామిమాంపాణిస్తాంస్వరబ్రహ్మవి
 హేషితామ్॥మూర్చయత్యావారికథాంగాయమానెశ్వరావ్యహమ్॥౩౩॥ప్రగాయతశ్చవిర్యాణితీర్థపాదః
 ప్రియశ్రవాః॥అహంవజజ్ఞమేకీపుండరీకంయతిచేతసి॥ ౩౪॥ ఎతద్ధ్యాతుంచిత్రానాంమాత్రాస్సర్వేభ్య
 యామహుః॥భవస్థిష్ఠస్సోవృష్టోహరిచర్యావద్యనమ్॥ ౩౫॥ యమాదిభిర్వ్యోగపదైఃకామలోభహతో
 ముహుః॥ముకుందసేవయామద్వైతధర్మాద్ధానతామృతి॥ ౩౬॥ సర్వంతదిదమాఖ్యాతంయత్పృష్టేహంత్య
 యాహంభుజస్తకర్తృరహస్యంమేభవతశ్చైతత్తేషణమ్॥౩౭॥ సూతేఉవాచ॥ఎవంసంభాష్యభగవాన్నాచ
 ర్హోవాసవిసుతమ్॥అమస్త్ర్యపిణాంరణయన్యమాయాద్యచ్ఛికోమసి॥౩౮॥అహోదేవముషిర్ధన్వీయః

తో, మే, చైతస్యాహతఃశిశుంధర్మసంయతి, దృష్టోభవతిత్వర్కః ॥ ౪ ॥ ఋరేవమాపుష్టంయథావదనువద్యాన్తి
 భసర్వధాత్వంహరిచరిత్రాన్త్యేవానువద్యయేత్తేభిపాదయి, తాపత్రయాతురజనానాం, భగవద్భుజవర్తనామశ్రవణ
 మనైగతాపత్రయవిభూతుకంనోపాయా ప్రహస్తిత్యాహ॥ ఎతదిదమాఖ్యాం॥అసక్తాన్తాత్ప్రేచ్ఛయామాత్రాన్తి,
 శ్చిన్దాదివివయా, ప్రాసాంస్పర్శేచ్ఛయాఅనుభవత్పిష్టయా, ఆతురంపీడితంచిత్రంయేహం తెహంజనానాంభవస్థిన్తోః
 స్థవేఖారః, సః, హియస్తాతాంరణా, దదృష్టేనప్రేచ్ఛభవతి, తదేతదేవ, కింహరిచర్యాయాఅనువర్తనమితి ॥౩౫॥ ఋము
 హుః, కామలోభాభ్యాంహత, ఆత్మై, మనోయద్యతేయధా - ముకుందసేవయా, గుణాశ్రవణేవాదిరూపయా, అద్ధా, స్ఫు
 టం, శామ్యతికామాదిరహితోభవతి, తథా, యమాదిభిర్వ్యోగమార్గైఃసహస్యతి ॥ ౩౬॥ ఋసమస్త్ర్యసోత్తరమపసం
 హరతి॥సర్వమితి॥హేఅసమ-త్యయాహం-యత్ప్రీతిపుష్ట-ప్రదేతత్సర్వమాఖ్యాతం - ఆఖ్యాతమేవసంగ్యవ్యాద్యయ
 తి, మేనుమ, జన్తకర్తృణోరహస్యం, తథా - భవతప్రవాత్మానుసంతుక్తతేయతచ్ఛ-తత్సర్వమాఖ్యాతమిత్యన్వ
 యః ॥ ౩౭ ॥ ఋవ్యాసనారదసంవాదముపసంహరణి, సూతః॥ఏవమితి॥ఏవమిన్-సంభాష్య-భగవాన్నాచర్యోమునిః,
 వాసవిసుత, ముపరిచరవసువీర్యజాయఃసత్వతత్కాన్త్యంతం, వ్యాస-మామస్త్ర్యైవపుష్క-వీణాంరణయన్త్యన్యయన్,
 యాద్యచ్ఛికో-స్వేచ్ఛాన్త్యచారియయా ॥ ౩౮ ॥ ఋదేవ్నిత్యైవతిత్వర్కః॥భవ్యత్వంవ్యస్యవర్యవసుఖాపాదకత్వం
 తదేవాహ-యోదేవ్నిః-శార్దూభన్వనోభగవతః-కీర్తింగాయన్, తద్వ్యావీణయామార్కన్, మదంపాకృత్యన్, స్వయన్

[illegible]

కీర్తిరాజ్విగ్రహస్థానః | గాయత్రీపూజ్యచరంత్రాగ్రముయత్యామరంజకర్తే || ౩౯ ||

ఇతిశ్రీమద్భాగవతే, మహాపురాణే, చరమసూక్తే, షష్ఠ్యర్చనాం.

శానకచూచాచర్య తేనారణ్యసాగభగవాన్పారాయణ్యశ్రుతవాం ప్రబలిప్రేతరతఃకీర్తికర్తృవ్యవహారి

సూతచూచాచర్యబ్రహ్మసద్యాంసరస్వత్యామృతమఃపశ్యమేతతేఽమ్యాసాగేఇతిహిక్రమపీతాంశ్రవన్

నః || ౧ || రస్మిక్వాప్రతేషెరమ్యేభరకషణమణి | అసీనోఽడవస్థస్యగ్రచిహ్నభ్యోమనస్సయమ్ || ౩ || భ

క్తిమోగేనససినస్యక్యశివాతేమతే | అవశ్యత్యురహంభూర్జియాయాంభవవసాత్రియామ్ || ౪ || య

యానంమోహోజ్జీ. అత్యనంత్రునాతే కమి | పరోపిమమతేనన్ధంతత్రుంతచాభివద్యతి || ౫ || అన్య

పశ్యనుసాక్షాత్ప్రదోగమధోశ్శైలాకామేభాగవతాంతోవిద్యాంస్పృశేనాతేత్రసంసోతామ్ || ౬ || యసాంవై

హోనుసాక్షాత్ప్రదోగమధోశ్శైలాకామేభాగవతాంతోవిద్యాంస్పృశేనాతేత్రసంసోతామ్ || ౬ || యసాంవై

తాంభాగవతగర్భ్యామృతమృతామృతజమితకమధ్యతమాయానసన్యజ్జిహవతంమునికర్తా || ౭ || నరకచూ

చాసవే నిన్యజ్జిహవతంమునికర్తా || ౭ || నరకచూచాసవే నిన్యజ్జిహవతంమునికర్తా || ౭ || నరకచూ

మేవానదోశవచం - వ్యాధి ౭వశ్లోకమును గుఱచినప్పుడు క్రిమోగమేవానదోశవచమనోపాయత్వేన నిష్క్రియవానిశ్చర తర
స్సామ్యవచనంబుగాఁ గాఁగవలెనామంసంసౌతావక్త్ర - సంహితా - సందర్భము తెలిపి, సాత్వతశక్తి ముఖ్యసాదకసమి
క్తః ॥౬॥ శ్లోకమునివస్థి యస్మామితి, మన్యం హివ్యవసంసౌతాయంశుగ్రియః శాఢాయం, మోహద్యవహరం, ప
రమపురుషే-కృష్ణ, భక్తియత్పురుషతేతర, మోహనానామ,, అనాన్య న్యైర్బుధి ర్గాఢస్వేగవ్యవతియామతి, రియ్య క్షు
ధి, శోకోవాహ్యక్లేశ, గంభీరమాన్వరిత, భయమాగామిత, భదగ్ధనజంఽప్రకరాలంజ్ఞానం శ్లో॥౭॥ శ్లీన వ్యాసః, అనుక్ర
మ్యవపిషేతా గ్రాహక్రమచివేషెగివినస్య, తదవక్రమేతైవ, బిహంసంసౌతాం, కృత్వాన్వసంసకం-అధ్యాపమాయాన,
ప్రహ్లానసరచానాయవకం, పిఠిస్థి, నివృత్తినివరం, సాంసౌకధర్మవైముఖ్యద్వారాకలచి, తైకాగ్నిరహశ్చివద
మాదిన్వక్తిః-ప్రసారతం, మునిచరబ్రహ్మయాధాత్మ్యవనసలం శ్లో॥౮॥ శ్లీన శలబ్ధావరణః కృష్ణచిత్తానకః॥సాక్షి
తిత్వైర్భగ్యవధాగతై, నివృత్తినివరం, ముని, అతవన, సర్వరశ్మోరప్యైవ్యశ్చైవ్యవహోపేక్షితః ఆదరహమః, ఆత్మారామః
పరమాత్మైకపరి, అవసంధి, కర్మవా, హోరీతి శేష, కస్తాద్భి, స్పృహతీవిపులా, మేతాంసంసౌతాం, అభ్యసతీ అ
ధీకవాక్, కథమేకాగ్రచిత్తోభగవత్ సనసర స్త్ర్యోధిమేతాంబుహతంసంసౌతామభ్యసదితిప్రాప్తయః శ్లో॥౯॥ శ్లీ
నేయంసంసౌతాభగవన్త సనసరోధిని, ప్రత్యుతతనయయ్య, భగవత్స్వరూపరూపగుణవివరరూపత్వాత్, అనాధి
వానిత్యై త్తరంవత్సం, హవద్ధ-కైస్వరూపగుణవివరతానామనూతః॥ ఆత్మారామాభియద్యపి, మునియ, ఆత్మ
రామాః, పరమాత్మైకస్థా, అవసంధి, గ్రీవా, తోకాగ్ధ, బ్రహ్మధార-రమాభా, అనిర్దాగ్నిశ్శుభిచిచా, అజిజిజియః

అపరశ్రవ్యానికరపితృభ్యశ్చిత్త్యం, తథాపి, తె-ఉరుక్రమే, భగవతి, అమౌతుకీం, అనన్యప్రయోజనాం, భృంతింకుర్వన్తి, స
 విషయానాం భృతైస్సర్వరూపమాహాత్మ్యం ఛాతగణోహరితి॥ ఇత్థం ఛాతావివేచనాధానానన్య, తథాభూతో, హ
 రి, రితి, ఎవంవిధాం భృంతింకుర్వన్తిత్వస్య, హరి రేవంవిధగుఃకః, ఎవత్సర్వరూపక- ఇతి త్థ మనుభ్యానాత్త కత్వాభ్యస్తై
 ప్రత్యభావనీయస్వ రూపగుః వివేచయకజ్ఞానస్య పెత్తితత్వాత్త్వీ వరణరూపా మిమాంసం హేతావధీతవానితి భా
 వః॥ ౧౦॥ శ్లోతదేవాహ॥ మా రెరితి॥ హ రెర్నై దై దైవదౌ దైవ్యోజనవశైరనుభూయమాన్తైర్నై దై, రాక్షిస్తా, అకృష్టా
 మలర్యస్యనభగవాణాదరాదుఃశుకఃనిత్యంవిష్ణు జనప్రియః, మహాదిదమాఖ్యాన, మధ్యగా, దధితవాక్-హ రెర్నై దై
 షీ ప్రమతి ర్విష్ణుజనప్రియశ్చిత్తదంవి శేవణద్వయం - హేతుగర్భం-విష్ణుర్జ్జనాభక్త్యాప్రియాయస్యేతిబహుప్రీహిః, అయం
 భావః,, యద్యత్సమభావ్యాభగవద్గుణావేదా దైవ్యోజనవశాత్, ప్రధానః, సాన్యాధ్యాయాద్యోగమసీతియోగాతాన్వీధ్య
 యవాన్తపే,, చిత్తుక్రీత్యాభగవద్గుణప్రతిపాదకప్రబంధసంశీలనస్యావశ్యాపేత్తత్వాతా- దైవ్యనాన్యప్రబంధస్య
 భగవద్గుణప్రతిపాదకత్వాత్ సావతారతన్త్ర ఇకనవిభూతికనభ క్తతన్త్రణైవ, భగవతోఽచభావ్యత్వా, దవతార
 తన్త్రణభ క్తతన్త్రకానాం, విశిష్ట్య, వేదా దైవ్యోజనవశాతానాం, వేదాన్తావగతగుణైవ్యో, స్యుతతయతానాం-అప్రాదా
 త్యానాదవగమా, దిదమధ్యగాదితి, అనన్ప్రబంధప్రాప్తి స్త్రంసూచితమ॥ ౧౧॥ శ్లోతదేవంకస్తే న్యగైవప్యత్రైయమి
 త్యాదిప్రశ్నానాము త్తరముక్తం॥ ౧౨॥, తన్యపుత్రోమహాయోగీత్యాదిప్రశ్నాన్య త్రం, వివక్షిష్టం, సావతారీ, అభిమన్య
 సుతంసూతప్రాప్తమర్పణవతో త్తమమే, తన్యజన్త మహాశ్చర్యంకర్తాణివగ్రహీసన, ఇత్యాప్రశ్నానాము త్తరంసోహ
 ధ్యతం, వత్తంప్రతిజానీతే॥ పరిక్షితఇతి॥ పరిక్షితరక్షై, రక్షన్తర్కాణివ, విలాపనంవిలయంచ, తెషాంసమాహార,

ఉవాచ॥ అత్రారామాశ్చ మునయో శ్చిన్ద్రోన్వాఅభ్యురుక్రమే । కుర్వన్త్యహేతుకీంభ క్షిన్ద్రం ఛాతగణో
 హరిః॥ ౧౦॥ హ రెర్నై దై షీ ప్రమతిగ్గుణాన్వాదరాయణి॥ అన్యగాన్త హదాఖ్యానంనిత్యం విష్ణు జనప్రియః॥
 పరిక్షితోఽధరరాజైర్జన్త కర్తవీరాపనమ్ । సంతానంపాణ్డువుత్రా కౌంవత్యైకృష్ణ కధోదయమ్॥ ౧౧॥
 యదామృతైకారవన్యజ్ఞయానాంవి రేవభ్రోవిరగతంగతేషు । వ్యోదరావిధ గదాభిమర్శభగ్నిరుదడ్డేధృ
 తరాష్ట్రేపుత్రే॥ ౧౨॥ భ ర్దుఃప్రియంద్రోణిరితన్త్ర పశ్యన్తాన్తానాంసన్వతాంశిరాంసిశిషాహరన్ద్ర
 ప్రియమేవతస్యజగుప్సితంకర్త విగర్తయన్తి॥ ౧౩॥ మా తాశిశూనాంసన్తానాంనిశావ్యఖారంపరిత

ప్రబంధాతరూపం-పాణ్డువుత్రాకాం - సంస్థానంధీతిం, వృత్తాన్తమితియావత్తతజత్సర్వంకృష్ణ స్వభగవతః, క
 ధాయాఉదయఃఅనుప్రసక్తిగన్తిక్, తద్యత్యై, సంస్థానం, కృష్ణకధోదయా, మితివపారా సరం, తదాకృష్ణ కధోద
 యామిదసంస్థావి శేవణం-సంస్థాశ్చ స్యయధో క్తవివర్ధః, తత్రపాణ్డువుత్రాకాంసంస్థానం-పరిక్షిజన్త కర్తాద్యబోధా
 తరూపం, పరిక్షిజన్త కర్తాచకంట్వీతఃపపుత్తిపధానశిఃప్రతిపాద్యం, తదభయానప్రసక్తాకృష్ణ కధా, సర్వోయం
 గున్తఃకృత్సప్రబంధోపాధ్యతరూపఇతివివేకః॥ ౧౧॥ శ్లోతావ, పరిక్షితోజన్త కర్తాదికంవత్తం, పాణ్డువుత్రాకాం
 సంస్థానమాహ॥ యదేత్యాదివాయావత్సర్వదశాధ్యాయసమాప్తి॥ తతపరిక్షితోజన్త, ఉపాధ్యతవివా ప్రార్థావ్యోగ్య
 తే, కర్తాదికంతు, తతఉపరితన్త్రగ్రన్త సేవివివేకః, యదేత్యన్య, తదేతిత్వ తీయనాన్యన్య, మృధేయధి, కారవాణాంస్వ
 జ్ఞయానాం, వీరేషు, విరగతింవిరాణాంగతిం, స్వర్గతిం, గతేషుప్రాప్తేషునత్తు, ధృతరాష్ట్రేప్రతేయద్యోగసేవ
 కోద రేణభీమనాపవిద్దాయాప్రయుక్తాయా, గదాయా, అభిమర్శేనామాతేన, భగ్నోజ్ఞిరూపిదవద్దేయస్యతధాభూ
 తేనతి॥ ౧౩॥ శ్లోద్యోఃఅత్యత్తామా, స్యవిక్షి తం-భ ర్దుతరాష్ట్రేస్యాప్రియమపి, ప్రియమిత్యత్యై, మన్యమా
 నః, స్యవతాంశియానానాం, కృష్ణాయాః ద్యోవద్యాః - సుతానాం - శిరాంసి, అహారతేభిత్వాఽఽనీతవాక్, ఇదంక
 ర్త, తన్యధృతరాష్ట్రేస్య, విప్రియమేవ,, యదావత్సన్యత్యత్తామ్యై, కర్త, విప్రియమేవ-సర్వలోకే స్యాపీతి శేవః అతవన,
 జగుప్సితం, విగర్తయన్తై, అభనాపివిన్తన్తి॥ ౧౪॥ శ్లోయదైవం- తదమాతాద్యోపదిశ్శూనాంసుతానాం - ఖా
 రం-నిధనంమరణం-నిశావ్యధృష్టా- పరిత్యజమానా - బాష్పైరాకులలిజీవీయస్యా ప్రధాభూతా-బహువైశేవః-త
 దాతాంద్యోపదిం, సాంత్యయఉపవృన్తయః, కిరీటమావీ, కిరీటాంరాజా సరకిరీటానాం-మాలాసేవమానా,

అపర్యుక్తిశీరీటమాః, వీరహృదైరాకృతగత్యాన్వీప్రకృతిభగ్యచైవ, వత్సర్వీయభిః, ఇదవత్సరమాణమాహః॥౧౫॥ శ్రి
 తదవాహ ॥ హేభద్రే, బ్రహ్మబన్ధోఃపాప్రకాశమస్య, ఆతతాయః, అగ్నిగోగరదశ్చైవ, శత్రుపాణ్డీక నాపహాః॥
 తెతవారాపహర్తావడతెతేనతాయన, ఇశత్రుపాణ్డీరాతతాయత్వనస్తరకాదాకతాయనభిత్వక్తం, శత్రు
 పాణ్డీరావ, శత్రుహరణైసరదపరాధిపాగిణిమాహః, తస్యశిరో, గాణ్డీవనముక్తై, ర్విశిఖైర్వాణ్డీ, యతే, యదా,
 ఆహరేయం, యతే, యదా, చామృతంశిరః, పాదేనాకన్య, దగ్ధభూత్యాన్వీప్రకృతిభగ్యచైవ, తదా, తెతవత్సరః, వివృణుమా
 ర్జయసిః॥౧౬॥ శ్రిభిత్వంవలభిఃసుద్ధైర్విచిత్రైర్విజితైర్విహవత్తైః, వియంబాగ్విదం, సాన్వయిత్యైవభగ్యః
 కృష్ణేమే, త్రంసూతఃసారధిస్యస్య సారధిస్యతామృతభిత్వక్తః, చంశితఃకవచిః, ఉగ్రంధనుగ్గాణ్డీవం, యగ్గ, కపిన్ద్రజః,
 హనుమచ్చిన్మైతఃధ్వజోయస్య, సోఽర్జునః, రథేనసాధనెన, గురోగ్ధోర్జాచావ్యస్య, శ్చత్రంఆత్మతామానం, అన్వరవతే
 అన్యధావతే॥౧౭॥ శ్రిఆవత స్రవర్ణం, దూరాదేవాభిలక్ష్యసర్వభిజ్ఞాన్య, కమాగ్రహమారమాః, సోఽన్యథాగూ-
 డ్విగ్రంభితంమనోయస్యతధాభూతః, పాగిణిపరీభుః, పాగిణాన్వాప్రమిచ్చుః, జీజీవీమృత్యుర్గః, ఉర్వాగ్రహమా-
 యావద్దమం, యావద్దస్తంశక్యం - తావ - ద్రథేనసాధనెన-పరావ్రవతే, పలాయితవాః-శో, దక్షః, గుధారు, బభూవ - త్త
 ద్వతే॥౧౮॥ శ్రియదా అగిరంగరక్షకహేతం శ్రాన్తవాజినోయస్యర-మాత్సన - సైతతపర్యాలాచితవాః-తదా-న
 ద్విజాత్తజో-ద్రాణి-రాత్తాత్రాయతే, నెనెతాత్తత్త్రాగం-స్యరక్షణోపాయం - బ్రహ్మశిరోనావకమస్త్రం - మనెలలు
 గృత-బ్రహ్మశిరో-ద్రాణార్జునంహత్యాఽఽత్తానంరక్షిష్యామిత్యధ్వననతవానిత్యర్థః॥౧౯॥ శ్రిఅశ-సలల ముపస్సుశ్శా

హమానా, తదాతుభద్రామృకలామలాశీతాంసాంత్యయన్వాప్రకృతిభగ్యచైవ, వత్సర్వీయభిః, ఇదవత్సరమాణమాహః॥౧౫॥ శ్రి
 మిభద్రేయద్రాప్రహ్మబన్ధోఃపాప్రకాశమస్య, ఆతతాయః, అగ్నిగోగరదశ్చైవ, శత్రుపాణ్డీక నాపహాః॥
 తేతవారాపహర్తావడతెతేనతాయన, ఇశత్రుపాణ్డీరాతతాయత్వనస్తరకాదాకతాయనభిత్వక్తం, శత్రు
 పాణ్డీరావ, శత్రుహరణైసరదపరాధిపాగిణిమాహః, తస్యశిరో, గాణ్డీవనముక్తై, ర్విశిఖైర్వాణ్డీ, యతే, యదా,
 ఆహరేయం, యతే, యదా, చామృతంశిరః, పాదేనాకన్య, దగ్ధభూత్యాన్వీప్రకృతిభగ్యచైవ, తదా, తెతవత్సరః, వివృణుమా
 ర్జయసిః॥౧౬॥ శ్రిభిత్వంవలభిఃసుద్ధైర్విచిత్రైర్విజితైర్విహవత్తైః, వియంబాగ్విదం, సాన్వయిత్యైవభగ్యః
 కృష్ణేమే, త్రంసూతఃసారధిస్యస్య సారధిస్యతామృతభిత్వక్తః, చంశితఃకవచిః, ఉగ్రంధనుగ్గాణ్డీవం, యగ్గ, కపిన్ద్రజః,
 హనుమచ్చిన్మైతఃధ్వజోయస్య, సోఽర్జునః, రథేనసాధనెన, గురోగ్ధోర్జాచావ్యస్య, శ్చత్రంఆత్మతామానం, అన్వరవతే
 అన్యధావతే॥౧౭॥ శ్రిఆవత స్రవర్ణం, దూరాదేవాభిలక్ష్యసర్వభిజ్ఞాన్య, కమాగ్రహమారమాః, సోఽన్యథాగూ-
 డ్విగ్రంభితంమనోయస్యతధాభూతః, పాగిణిపరీభుః, పాగిణాన్వాప్రమిచ్చుః, జీజీవీమృత్యుర్గః, ఉర్వాగ్రహమా-
 యావద్దమం, యావద్దస్తంశక్యం - తావ - ద్రథేనసాధనెన-పరావ్రవతే, పలాయితవాః-శో, దక్షః, గుధారు, బభూవ - త్త
 ద్వతే॥౧౮॥ శ్రియదా అగిరంగరక్షకహేతం శ్రాన్తవాజినోయస్యర-మాత్సన - సైతతపర్యాలాచితవాః-తదా-న
 ద్విజాత్తజో-ద్రాణి-రాత్తాత్రాయతే, నెనెతాత్తత్త్రాగం-స్యరక్షణోపాయం - బ్రహ్మశిరోనావకమస్త్రం - మనెలలు
 గృత-బ్రహ్మశిరో-ద్రాణార్జునంహత్యాఽఽత్తానంరక్షిష్యామిత్యధ్వననతవానిత్యర్థః॥౧౯॥ శ్రిఅశ-సలల ముపస్సుశ్శా

హమ్య-సమాహితఃఅస్త్రప్రయోగోపయ్యక్తమనఃప్రణిధానయ్యక్తః-సంహార-మస్తోప్రసంహార-మజానన్నపి-ప్రాకాప
 ద్యుపద్ధితాయాంతద్రాప్రహ్మశిరోస్త్రం సర్వధైర్యయమోజః॥౨౦॥ శ్రితత-స్సగ్యతోదిశం-సర్వదిశం పాద్యుక్తంపాద్య
 దర్శితం-ప్రవర్ణంఉగ్రం-తేజః-పాగిణాపద మభిషేక్త్య-పాగిణివ మ్రికారిత్వేనోఽన్యేక్ష్య-జీమృత్యునో-విష్ణంకృష్ణము
 వావః॥౨౧॥ శ్రితదేవాచాకృష్టైత్యాదిపహ్నిః॥ పాద్యుక్తంతేజోయాధాత్త్యతనుపసంహారనభిజ్ఞః - తనుభయ
 జ్ఞాపనానుభవగవ స్తంకృష్ణం ప్రవృత్తామోనాహామివేదీతిమావోబభృథిపాగియెణ-తావద్దగవ స్తం - న్యాపాశితై
 గ్గర్తైస్సౌతివతుర్భిః॥ హేకృష్ణకృష్ణం కృష్ణిర్నూవాచకశ్శబ్దాణ్శ్చనిర్వృత్తవాచకః, ఇతినిర్వృత్తకృష్ణకృష్ణంపరిపరస్పరలో
 కముఖావహత్సరూపగుతానుసంధానకృతసమ్యక్సమాద్విరుక్తిః - హేమహాబాహూ, బాహూరాజన్యోకృత-ఇత్యుక్తి
 త్యారాచవ్యమలప్రభవబాహూ భక్తానానుభయ-గృతమితీతధానూత - స్తస్యసంబోధనం-దహ్య మానానాంతావ్ర
 యోదహ్యమానానాంజనానాం సంస్కృతేరవధగఃపారభూతః-సంసారాద్విమోచకఇతియంతి-త్య-మేకవిషం, కృష్ణం
 జగత్సంబావహ్య-తతాపిభక్తాపయ్యక్త-సర్వ-సంస్కృత మాపమహాభయతే, పణిమహ్య-తవ-కియా-నెతదుఃస్థితభయాప
 నయనైవయానభిభావః॥౨౨॥ శ్రిసన్వేనం-విధ - స్తీర్ష్యగోనాహ-మిర్మతతా॥ త్వమితిత్వ మెవసాఢాదీశ్వరః, య
 ః-ఽంశీతవ్యవ స్త్యపేక్షయాసర్వోపిలోక ఈశ్వరమే-త్యనితరసాధారణైర్దర్శై - రభిప్రేతమిశ్వర-మితరస్తాద్వాక్య
 ర్తయత ఆద్యః-ఆపౌభవఃఆద్యః నిభిజగత్కారణత్వేనావస్థితః-పురుషః - సర్వాస్తరాత్త త్వియాసర్వప్రశాసిత్యైవసర్వ
 హృదయా స్తర్వస్తీత్యర్థః - అధాశీ-ప్రకృతేఃపరః, యామిరాహినిలోకాయఃఖంమనోయిధిరేవద, అపరేయమిత స్త్య
 వ్యా, మిత్వాదిశ్లోకద్వయోక్తవక్తృభిర్వ్యాద్యిలక్షణః పురుషతదేన, చూస్సంజ్ఞైవై శరీరస్త్వి ణ్ణేయరాత్సరుదేహరీ,

రితినిరుక్తేన-సర్వాస్త్రాస్త్రత్వంసర్వాభాగత్వంచభవితం-పరశత్యశ్చ-ప్రకృతగతధర్మాస్పృశ్యైః, నష్టిస్వరస్పర్శధారకశ్చై-త్తస్యకించారకం దేహద్విలక్షణస్యాపివసన్య-దేహోపాంసుమయోహమితిదేహధర్మస్వరదర్శనా-తు-ధంతస్యప్రకృతిధర్మాస్పృశ్యై-త్వకోవినిష్ఠి-చిచ్చక్త్యాత్మకీజ్జస్వప్రత్యకాగ్నిపయోగ్యస్పదస్థిధవిశేషావాచి చిచ్చక్త్యాజ్ఞానకక్త్యానిసిత్యావిరుద్ధాపరిచ్చిరృధర్మభూతజ్ఞానకక్త్యా-మాయాం-ప్రకృతిం-చేతనాచేతరాత్మికాం-శ్చదగ్ధ-మాయాశబ్దా-త్తోపచారాద్వాయాధర్మ-పరః మాయాధర్మాపుణ్యస్యమాయాధర్మైరస్పృష్టత్యత్యర్థః-కేవలవక్తవల్యః-స్యాదైవ్యశ్చ-కేవలతత్త్వనిస్థితః, న్యైవమిమిషప్రతిష్ఠిత-ఇత్యుక్తగీత్యాఅచారాస్త్రానసపేక్షత్యర్థఃజీవేన-మృత్యుశ్చానజు-చితజ్ఞానత్వాద్యతత్త్వభూమిదేహధర్మానాత్మన్యధ్యన్యతి-ఈశ్వరస్తు-చిచ్చక్త్యా-తాత్పర్యదగ్ధ-తత్తజ్జీవాస్త్రాత్మతయాతత్తజ్జీవకర్తానురూపంబలం-ప్రయచ్చ-ప్రయితరధార్యో-పవిత్రతత్తజ్జీవాపరః శ్చ॥౨౩॥ శ్చైతదేహహంనవేతి॥ఉక్తవిధఈశ్వరవస-త్వం-మాయయా-దేహస్యప్రసవస్యతనాగ్నిస్త్రభూమిరూపమాయాకార్యైగమేహితంకతోయధ్యతన్య-జీవలోకన్య-ధర్మాదిలక్షణం ధర్మాకామమాక్షరూపపురుషార్థచతుష్టయరూపం-త్రేయ-స్తద్విచర్యయరూపమశ్చైవ-తిత్రతూర్వానుగుత్యేన-స్వేనవిద్యై-స్యాభావీకేనాప్రచ్యతేనమాహాశ్చేన్యో-పక్షితః-విధత్సేషయచ్చసి॥౨౪॥ శ్చైవకేవలమస్త్రాత్మతమైవవిధ్యే-అపివ్యవతారముఖినాపిత్యేభిసాగ్నియేణాహంతథే॥౨౫॥ సహోభారధూతానాం-దుష్కృతాం-జిహ్వయానుంహరేచ్ఛయ-అనన్యభావానాం-అనన్యప్రయోజనభక్తియోగస్థానాం-స్వానాంస్వగ్ధీయానాం-అనన్యదమధ్యానాయబూయంతపావతారః శ్చ॥౨౫॥ శ్చైవంసంస్తుత్యప్రకృతంప్రచ్ఛతి॥కిమిదమి॥ఇదంతేజః-కింస్విది-

రంప్రకృతేపరః॥ మాయాంపుగన్యగిచ్చక్త్యాకైవల్యైర్జితప్రకృతిని॥౨౩॥నవజీవలోకన్యమాయామేహితజేతః॥విధత్సేన్యేనవిద్యై॥తేనాధర్మాదిలక్షణమ్॥౨౪॥తథా-యంనావతారస్త్రైవనోభారజిహ్వయా॥స్వానాంచానన్యభావానామనన్యరూపాయచానన్యతే॥౨౫॥కిమిదంస్విదు-తేవేతిదేహదేహవచేద్దగ్ధిహమ్॥సస్వకోముఖమాయాతితేజాపరమదారుగమ్॥౨౬॥భగవానుమాచ॥వైతేదంకౌ-పుత్రత్యగ్భాగిష్టాసుస్త్రం॥పదర్శితమ్॥నైవాసావేదనంహరంసాగ్నిబాగ్ధఉపస్థితే॥౨౭॥నవగ్ధిస్వాన్యతమంజింబిదస్త్రం॥ప్రత్యవమర్కమ్॥జవారస్త్రతేజఉత్పద్ధుస్త్రైవోహ్యస్త్రతేజసా॥౨౮॥సూతకమాచ॥శ్రుత్వాభగవతాహి॥క్రంపల్లవః-సీతపీఠహః॥సృష్టేయస్త్రంపరికమ్యుచ్చాగ్నిష్టాంబాగ్ధ్యయనందథే॥౨౯॥సంహత్యోగ్యస్యముభయోస్తేజీవకరంకృతేఆవృత్త్యోదనీబంజవన్యధాతే॥౩౦॥సహి-సహి॥౩౦॥సృష్టేయస్త్రతేజస్త్రతయోస్త్రీకలోకాన్సగిదహస్తాహి॥దహ్యమానాఃప్రజాస్సర్వాస్సాంపరక్రమమంసత॥౩౧॥ప్రజోపల్లవమాలక్యలోకవ్యతికరంజతమ్॥మతంజవామదేవస్యసంజహరార్జునోద్వయమ్॥౩౨॥తతసాద్యతరేనాదా

యాధాత్మ్యగ్రతః-కుతోవేతిపాదుప్రశ్నః-కుతోవాఅగచ్ఛతి-కుతత్వమివ్యత్య-త్యర్థః-స్వగ్ధరదజ్ఞానమావేదయతి-నవేద్వగ్ధమామితి-త్వర్తికిం-జానాసీన్యత్రాహి-సర్యతోముఖంపరమదారుగంతేజ-ఆయాతిత్యేతావదేవవేత్తీత్యర్థః॥౨౬॥ఇదంసంస్తుత్యేవిజ్ఞాపితత్వభగవాత్పిరుజ్జతాహ॥వైతేదిద్యాభ్యామ్॥పాగిబాధా-ఉపస్థితేనదో-పుత్రత్యేలకర్తరివస్థి-తేనప్రదర్శితంప్రయత్నం-చాగ్నిష్టామస్త్రమిదంతేజో-వేత్తేజానీహి-అసాహ్యోగిపుత్రః-సంహారం-ప్రయత్నబ్రహ్మస్త్రోపసంహారం-నవేదనజానాః॥౨౭॥౪త్వక్త్యధమియ్యపనంహర్వయ్యత్యత్రాహి-అన్యదోగిపుత్రప్రదర్శితదగ్ధిప్రద్యోస్త్రగ్ధ-ప్రత్యవమగ్ధకం-ప్రతిభటయస్త్రం-తతో-నైవ్యవంకించిదపి-నవిద్యతే-అతిశీ-స్త్రజ్ఞాబ్రహ్మస్త్రప్రయోగోపసంహారాజ్జ-స్య-యస్త్రతేజసాబహ్యస్త్రతేజసైవదేవస్త్రదముర్తి-క-యస్త్రతేజః-బ్రహ్మస్త్రతే-జహిత్వనః॥బ్రహ్మస్త్రైశ్చైవతదభిభావయేత్త్యర్థః॥౨౮॥శ్చైవగ్ధంభగవతాహి॥క-యస్త్రోపసంహారోపాయం, శ్రుత్వా-సరపీఠహః, పల్లవః, అద్భుతః, అపలవహ్న, తంకృష్టం-పరికమ్యుప్రదత్తణీకృత్వ, బాగ్ధ్యయ, ప్రతిభటంబాగ్నిష్టమేవాస్త్రం, సందధేప్రయయోజ॥౨౯॥శ్చైవతస్త్రయూరుభరూరస్త్రయోస్తేజనీశరైర్వాస్త్రైః, అన్యోన్యం, సంహత్యసంగత్యోగోదనీద్యావాపృథివ్యా, భి, మాకాశం, సృత్యైవేష్ట్య, అలంబహ్ని, ఇవవన్యధాతే॥౩౦॥శ్చైవతస్త్రీకలోకా, ప్రథమాత్, తయోర్ద్యోగ్యర్థునయోః, అస్త్రతేజః, తప్తీయుక్తాస్త్రతేజః, దృష్ట్యా, తేనదహ్యమానా, స్సర్వాఃప్రజాః, సాయక్రకంఛయగ్ని, మనంసతమస్యస్త్ర॥౩౧॥శ్చైవలోకవ్యతికరంలోకోపమర్దనరూపం, ప్రజోపల్లవం-వామదేవస్యవతశుని, పాగ్నియంచాలక్య, అద్భుతః, పల్లవం, బ్రహ్మస్త్రవ్యయం, సంజహరఉపసంహత్యతవా॥౩౨॥శ్చైవతసాద్యసముపేష్ట్య,

చారుణంక్షగం, గౌతమ్యుఁడోరణతామ్యుఁకృప్యాఃసుతందౌగిశి, మమన్తే ణిరోగ్ధేనతామెఅమీశీరున్య-సోరు నః, త
 రసాబలేన, బుధ్ధ-యధారజ్యాపశుఃతవ్యత్ ॥ ౩౩ ॥ ఘ్రిభుంబౌగిం, బలత్, రజ్యాబధ్యా, శివిరాయరాజసిజేహః, ణి
 శివిరం ప్రతినిశివ ప్రంనేతుమిచ్చ ప్రంఅర్థనంభగవానమ్ను జేతుః కృ వ్యః, ప్రకుపితహ, ధర్మపరిదౌర్మణిభా
 వః, ॥ ౩౪ ॥ శతదేవాహునై నమతిఁపృథ్విః॥ హేపార్థ ఇమంబ్రహ్మబన్ధం, నై త్మిరుంజీవయతుం, నై వాన్త సింఁగిరుజహి, ఆ
 తతాయనమాయా ప్రంహన్యాదేవావిచారతః, సిత్తిస్తృతేరితిభావః, తదేహాహ, యోఽసౌ బ్రహ్మబన్ధః, నిశిబాలకాః-
 తత్రాపిమప్తా-నపథీత్ ॥ ౩౫ ॥ శ్చిధర్మ విత్తుమాః, నుత్తాదిరూపంరిభుంనహంతి, ఎవంతు-ధర్మస్థి తిరిత్యర్థః, తత్ర, మ
 త్తం, నధునా, ప్రమ త్తం, అనవహితంక్షప్త త్తంపిత్రాదినాజడం, కేవలవజ్జ మే ॥ ౩౬ ॥ అభ్యుణిషిసన్యాసః, అతప
 వ, ఖలోదురాత్మా యఃపుమాః, పశేషంపాప్రేక్షైః, స్వపాప్రేక్షాః, ప్రపుష్టాః, తస్యవధ, ప్రస్తై గ్రవ శ్చేయనరః, అన్య
 ధా, యస్తావకృతపాప్రేక్షాత్తాన్మోహాత్పుమాః, అధఃసరకే-పతతి ॥ ౩౭ ॥ అకింబ, మమత్వేన్యత్సత్వతోఃభవతా, పా
 ఛ్యైవై గ్రిదౌపన్యై, ప్రతిశ్రుతంప్రతిజ్ఞాతం, కిమితి, హేమానిని, య ప్రవపుత్రహన్తా, తస్యశిర, ఆహరిష్యేగిహరిష్యా
 మితి ॥ ౩౮ ॥ అత త్తస్తాకలసాపాపాత్మా, ఆతతాయా-అత్తన ప్రవ-బన్ధ హాకుమారభూతి, హేపిర, భ ద్రుఃస్వర
 వ్య గ్రిన్య-విప్రియ, మిదంక్ష, కృతవాః, కలపాంససంకలదూషకశ్చ, అతేవద్యతామే ॥ ౩౯ ॥ అగ్ధధర్మంపరితౌతా,
 ధర్మ చరితౌర్వ మేవంబ్రవతా-కృష్ణేనహోదితోపిత్వర్థః॥ అర్జున, అత్త జహానమపినుతహానమపి, తంగురునుతంహ న్తుంనై

రుణంగౌతమీనుతమిబుధ్ధామన్వ తామూత్తుఃపశుంరశనయాదుధా॥ ౩౩ ॥ శివిరాయనివ ప్రంరజ్యాబధ్యా
 రిభుంబలత్ పాప్రేక్షానంప్రకుపితోభగవానమ్ను జేతుః ॥ ౩౪ ॥ నై నంపార్థాన్త సేతాత్మంబ్రహ్మబన్ధు
 నంజహి యోఽసావహాగనస్సుప్తానపథిన్నిశిబాలకాః ॥ ౩౫ ॥ మ తంప్రమ త్తమ్ను త్తంనుప్రంబాలంస్త్రై
 యంజడమ్॥ ప్రపన్తుంవిరదంబీతంసగిభుంహ నిధర్మవితే ॥ ౩౬ ॥ స్వపాప్రేక్షాన్యఃపరపాప్రేక్షైః ప్రపుష్టాత్సన్యాసః
 ఖలిఃతవ్యధ స్వస్వప్రేక్షేయోద్దోషాద్యాత్మధఃపుమాః ॥ ౩౭ ॥ ప్రతిశ్రుతంభవతాపాఛ్యైవై గ్రిహృ
 తోమమ॥ ఆహరిష్యేగిర స్వస్య సైమానినిపుత్రహః॥ ౩౮ ॥ తదసౌవధ్యతాంపాఽతతతాయార్వ బన్ధ హః॥
 భ ద్రుశ్చ విప్రియంరీకృతవాను-లపాంససః॥ ౩౯ ॥ ఏవంపరిత తాగర్,ంపార్థః కృష్ణేనహోదితః॥ నై వృధ
 న్తుంగురునుతమపార్వత్త జహానంహాన్ ॥ ౪౦ ॥ అధోపేత్వస్యశివిరంగోవిన్ప్రియసారవన్తః॥ న్యేవేదయ త్తం
 ప్రియామైశోచన్యాఽలత్త తాన్త తాః ॥ ౪౧ ॥ తథాహృతం అపశుతత్వశేబధ శవాజ్ఞా భంకర్ జాగుప్సితే
 ననిరీత్యకృష్ణాపకృతంగరోస్సుతగవాన్యభావాకృపయానరామజ॥ ౪౨ ॥ ఊహాచానహాన్ స్వస్యబన్ధ నా
 నయనంరతి॥ ముచ్యతాంముచ్యతామేవబాప్రేక్షానితరాంగురుః॥ ౪౩ ॥ సరహాస్యోధమ ద్వేదస్యవిసగ్గోపన
 యమః॥ అస్త్రగాఁచశ్చభవతాశిశితోయదనుగహాత్ ॥ ౪౪ ॥ సమవభగవాన్దోగిఃప్రజారూపేణవర్తతేత

చ్చత్, యతోఽర్జునో, నవః, నురుకృతోపకారాభిజ్ఞః ॥ ౪౦ ॥ అతతోగోవిన్ప్రియఃసాగర్ధిశ్చయన్య, సోరు నః, స్వశివిర
 మాగత్య, హతానాత్మజాఃప్రతి, శోచన్యై, ప్రియామైదౌపన్యై, నందౌగిఃస్వవేదయత్ ॥ ౪౧ ॥ అలచ్యుతంఆరి
 తం - పశునానుల్లంపశువత్, పాశేనబధం, పశుర్వధాపాశేనబధ్య తెతవ్య చ్చధం - కర్మ ణిస్వకృ తస్య, జాగు
 ప్సితేన, జాగుపాశేనాత్మాన్విధింసన్తుంరాద్ధావైకైః, నిన్ద యా హేతునా, అవాజ్ఞా బువ్ధోముఖం - అచక్రతంఅచారి
 గం-అర్జునసాపకృతంవా-గురోస్సుతంఅత్వత్తామానం, నిరీత్యధిష్టావ్యదౌపదీ, వామస్తవభావా-హేతుగర్హిష్టదం, ను
 శ్చభావత్వాత్, ననామ ॥ ౪౨ ॥ అలస్యగురునుతస్యబన్ధ సేనానయనంబన్ధనపూర్వకమానయనం-బన్ధ నం-చానయనం
 చవా-అస్యార్జునస్యఅర్జునకర్తృకంబన్ధ నానయనమితివా అనహ స్తీనదిత్యాపదీ - ఉవాచ, ఉక్తిమేవాహ- ముచ్యతామి
 త్యాదిభిన్నాన్తైఃపృథ్విః, ఎవమచ్యతాంముచ్యతాం-త్వరయాద్విరుక్తిః- మోచనియత్సేహేతుందన్యయ వినిశ్చిన్పి చ్చాప్త
 ణ- ప్రత్యాపిగురుః ॥ ౪౩ ॥ అనహేగ్గుగురు - రమిర్వస్యానయంపితేత్వత్రాపా, సరహాస్యభతి, భవతా, యస్మానుగ
 హాత్, రహస్యేనసహితోధనద్వేదః, సవిసర్గోపసంయమః, ప్రయోగోపసంహారసహితోఽస్త్ర గ్రావేతిఅస్త్రసముదా
 యశ్చశివీతః ॥ ౪౪ ॥ అనభగవాః, దోగిఎవ, ఎవః, ప్రజారూపేణవర్తతే, ఎవచ్చన్యదోగిన్యైఃఎవాకారాన్త రేణా
 వస్థి తివరామర్యకః, అత్తావై పుత్ర, ఇత్రుతేరితిభావః, పుత్రవిదయాచకారేణపితైవాపక్తియతఇతిభావః, నను, సః, స్వ
 ర్గ తఇత్వత్రాపా- తస్యేతి॥ తస్యదోగిసన్యాత్వ నశరీరస్యాధం, అర్థాంశరూపా, తత్పట్నీకృపీ, వీరసూఃపుత్రవతీనపీ, ఆ

నై, నాన్వగా, న్నానుమరణంకృతపతి, అర్థమితిసమాంతాభిపాయేణసంసకనిర్దేశః, అర్థోవాపితత్వసోఽనుత్పత్తిః, తిక్తిత్యభిపాయేణార్థమిత్తుక్తం, దోషస్యస్వర్గతత్వేపి, తద్గతనిరఘాతాతత్వత్వైః పక్షియతపతివాచకః॥౪౫॥ శ్లోతత్సత్, హేధర్మజ్ఞ, మదుక్తధర్మజ్ఞ, హేమహాభాగ, గుర్వవమానరాహిత్యహాపమహాభాగ్యయ్యుక్త, భవద్విధురూఢాంబలమస్తుకీ, గౌరవంతులం, గురోస్సంబధికులం, పుజింపండుఃఖంపాప్రప్రంపాప్రయతుం, భవద్విధైరుభిర్వృజినంపాప్రమితివా, నార్హతి, కింతు, అభిక్షి, శిష్యానఃపునఃసంపూజ్యంవననయంప, భవద్విధిత్వమహాశ్రిః॥౪౬॥ శ్లోవిత్పదయాపక్వత్యాకృపీ, నితరామహమివదుఃఖితాస్మాత్, తత్తవానుచితమిత్త్యభిపాయేణాహమ్మతావత్సఃపుత్రాఃయస్యాస్మా-అతవేవార్హ-అహంముహుర్దుహురశ్శుముఖి-యధాగోదిమితధాస్యబాగ్విజనన-వతిరేవదేవతాయస్యాస్మా-గౌతమిగౌతమస్యహతా-కృపీ-మారోదీత్॥౪౭॥ శ్లోకించెదంకర్తాస్తత్యులస్యాస్యనర్థకారిత్యాహమ్మైరితి॥ అజితాత్మభిః - అజితః - కోర్కపరవశతత్వామనోయేషాంతైః-యైరాజనైః-బ్రహ్మకులం, వివిప్రకులం, కోపితంకోపవిషయీకృతం, అతవేవ - శుచాశోకేనారితం - పాపితం, దుఃఖితంసదిత్యర్థః-తేషాంరాజన్యనాంకులం- సానుబంధంఅనుబంధినహేతం - ఆకులహతి - అత్యప్రపానకీయాకర్త - బ్రహ్మకులం-కర్తృరురాజన్యకులమ్॥౪౮॥ శ్లోహేద్విజాః-ఇత్యం-ధర్మ్యంధర్మదనశేతం - న్యాయ్యంన్యాయాస్మితేనశేతంన్యాయ్యం-సకరుణంకిరుణాయుక్తం-నిర్వ్యక్తంఅన్యతాపీయరహితం, సమంఅవిషమం-అనుకూపంమహత్-ఆచయగమ్యురంశ-రాజ్యాఃదౌ

స్యాత్సూరిత్యంపత్యైఃనాన్వగాద్విరసూఃకృపీ॥౪౫॥ తద్గర్మజ్ఞ మహాభాగభవద్విధౌరవంకలమ్। వృజినంనార్హతిపాప్రప్రంపాప్రయతుంవ్యవహిక్తశః॥౪౬॥ మారోదీదస్యజననీగౌతమివతిదేవతాయధాహం మృతతస్సార్థోదివ్యశుముఖిముహుః॥౪౭॥ యైకోపితంబ్రహ్మకులంరాజనైర్వరణితాత్మభిఃతతులం ప్రదహత్యాశుసానుబంధంశుచార్చితమ్॥౪౮॥ సూతఉవాచ॥ధర్మ్యంన్యాయ్యంసకరుణనిర్వ్యక్తంసమంమహత్।రాజాధర్మసుతోరాజ్యాఃపత్యనన్తద్యహేద్విజాః॥౪౯॥ నకులస్సహదేవశ్చయ్యుయుధానోధనంజయఃభగవాన్దేవకీపుత్రోయేచాన్యేయాశ్చయోషితః॥౫౦॥ తత్రాహేమద్భిఃసప్తస్వప్రేయస్వధర్మస్త్యుతఃసభర్తృరాత్మసత్సార్ధేయోఽహమ్మప్తాస్మిశూన్యపా॥౫౧॥ఃవ్యభీక్షగదితందౌప్రవ్యాప్తవతుర్భుజఃఅలోక్యదనంసఖ్యురదమాహస్యయస్మిన్॥౫౨॥ శ్రీభగవానువాచ॥బ్రహ్మబంధుర్నమస్త్యతా యావధార్మణః।మయైవోభయమామ్నంతంఽరిపాహ్యనుశాసనమ్॥౫౩॥ కరుప్రతిశ్రుతంసత్యంయత్తత్సన్ద్రయతాపీయామ్।ప్రియంపభిమసేనస్యపాశ్చిన్యామహ్యమేవ॥౫౪॥ అర్జునస్సహపాఽఽజ్ఞాయమార్హేర్హర్మమధానీనా। మణింజహరమూర్ధన్యంద్విజస్యసహమార్థజమ్॥౫౫॥పిముచ్యతేనాబద్ధంబాల

పద్యాః-హానికవ్య-ధర్మసుతోయభిధీరః-పత్యనన్తత్॥౪౯॥ శ్లోతధానకలాదయః-యేచాన్యేతద్వ్యతిరిక్తాఃపురుషాఃయాశ్చప్రియః-సర్వేతేపత్యనన్తన్నితవచనవిపరిణామేనపూర్వేణాన్వయః॥౫౦॥ శ్లోతత్ప్రభీమస్త్యుద్భుతిఃహ-శిమితి-కన్యబ్రహ్మబంధోదౌఢే-వపవితశ్చేయైస్త్యుతః-కుతః-కుతో-యం-ధా-ధ్మస్తతరాష్ట్రగో-అత్యనఃస్వస్యచార్ధై-ప్రయోజనాయ, సుప్రాకేశికా, నాహా-మహాతవా, కింతువ్యధై, వహతవాతి॥౫౧॥ శ్లోభిమస్యదౌప్రవ్యాప్తగదితంపక్షిత్యావతుర్భుజోభగవాన్ శ్రీకృష్ణఃసఖ్యుఃఅర్జునస్యవదనమాలోక్యయత్కళకధనన్నిచదవత్వమూణమాహ॥౫౨॥ శ్లోతదేవాహ॥బ్రహ్మబంధురిద్యాభ్యామ్॥బ్రహ్మబంధురిహేతుగర్హం, బ్రహ్మబంధుత్వాదయంసహస్రవ్యఃఅతతాయాత్వపహేతుగర్హం, అతతాయాత్వాదయంవధార్మణః, వధమర్దతీతవధార్మణః, సన్యాసిత్వాత్క-రరియ్యః, మయేవ, ఉభయమామ్నాత్వం, వధార్మత్వమనన్తత్వంకేయభయమపిసహేతుకముక్తం, అనుశాసనంపదమశాసనంబ్రాహ్మణంహనాత్, అతతాయినమాయా స్రంహన్యాదేవాపిచారయన్ప్రత్యాదిశాస్త్రానిమతః, మిదమ, ధయం, పాపాలయ-నాతికీమన్య, యక్త, తదుభయంపాలితంస్యా, తధాకుర్విత్త్యర్థః॥౫౩॥ శ్లోతిత్రాన్తరకరణేఅన్యరకరకృతంస్యా, తత్తవానుచితమిత్త్యభిపాయేణాహమ్మైరితి॥పియాందౌ-పదీంసాస్త్యయతాత్వయ, మతేపతిశ్శుతంపతిజ్ఞాతం, శిర్గిర్ద్యానితి, తదపి, సత్యంయధార్మం, కురు, భిమాదీనాంపీయంచకుర్మ॥౫౪॥ శ్లోతవేవముక్తో-అర్జునోభావజ్ఞో, హరేశఃపద్మపద్మతమభిపాయమాజ్ఞాయ, సినాఖిదే, నసాధనై, నిజస్యమూర్ధన్యంమూర్ధ్విధారితం, వణంమూర్ధజైఃకక్షైఃసహితంయధాతధా, జహరహ్యుతవా॥౫౫॥ శ్లోతతోరకనాంపిముచ్య, పూర్వమేవభాలానాంహ

విజ్ఞానసమూహకముననువ్రతమనామ సత్యభక్త్యనుభవః ॥ ౮ ॥ ఋషివిజ్ఞానసమేవాహ॥ పాహీవిద్యాభ్యామ్॥ హేదేవానా
 మదేవ-హేజగత్సత్తేనఖిలజగత్సాక్షిః॥ హేమనోయోగిక్షమాత్మధర్మిణ-సాహావాహ॥ నవద్వైతభయంయస్తాత్రిధా
 ఘాతం-త్వత్-త్వత్-౨స్యం-నవశ్యే అదర్శనేసామందస్త్రీ అన్యోకావిశినస్తి॥ యత్ర-త్వద్వ్యతిత్రైవ-పరస్పరం-మృ
 త్యుః-మత్యుగ్రస్తాభిర్విధిః-నసోన్వయంమత్యువశ్యో ౨స్యంమృత్యోస్తాత్రితంప్రపరితిభావః ॥ ౯ ॥ ఋషిసమంతవభ
 యముపేక్షితంయస్తాత్వంయయారణ్యజీయేత్యత్రాహ॥ అగ్నిద్రవతితి॥ హేతవశ-విభో-త-వస్తాసావాహునోఽయోగివికా
 రిః శరీరమాచుక్తద్రవతిమదభిముఖమాగచ్ఛ్యహేనాధ-సతరోమాంకామయోధేభ్యందహతు- మేనమగర్భస్యే-యధా
 మానిపాత్యతాంతధానుగృహణేత్సర్వః ॥ ౧౦ ॥ ఋతస్యాఉత్తరాయావదోఽవధాన్యజగత్సర్వ-భ-క్షవత్సలభగవాక్
 అమిశ్యతలస్యనస్యతే-శీమి-అపాణ్డవంపాణ్డవాభావం-కర్తృంభదంశరరూపేణదవితీ, దౌణేరస్త్రం, దౌణేరప్రయా
 క్తంబిహ్యే-స్త్రమితి ॥ ౧౧ ॥ ఋయధాభగవానేనమబిభ్యతతర్హితైవ- హేభ్యగుక్తేశ్వతానక-పాణ్డవాఅపిఆత్మనోఽ
 భిముఖా-నభిముఖమాగచ్ఛతః-దీప్తాఃపభ్యసా యకాకశరా-నాలత్మైస్త్రానిఉపాదరిజగత్సహుః ॥ ౧౨ ॥ ఋతధాఅ
 నన్యవిషయోఆత్మవనోయేమాంఅనన్యరతకాణాంపాణ్డవానాం- తద్యననందుభింఅనలోక్య-విభుఃశ్రీకృష్ణః-స్వాసా
 భారణేనసుదర్శననాస్త్రేణస్వానాంపాణ్డవానారంభేమకరోత్-సుదర్శనేనతాకసాయకాన్విరన్యపాణ్డవాకరతైత్య
 ర్థః ॥ ౧౩ ॥ ఋతతః-అస్తస్యనర్వాస్త్రరాత్తయా-౨నసితః-ఆత్మల-న్రఃపవిత్ర్యధారకశ్చ, భగవా-నతవేష, యోగేశ్వరిక
 ఎరతతయసూత్పద్ధదగ్ధి-ఉత్తరాగర్భప్రవిష్టపాణ్డవాస్త్రుదగ్ధి తిభావః- హరిఃకృష్ణః-కురుత ప్రవేకురువంశకస్తారాధం-

త్తరంభయవిహ్వలామ్ ॥ ౮ ॥ పాహీపాహిమహాయోగిక్షదేవదేవజగత్సత్తే॥ నాన్యంత్వదభయంపశ్యే
 యత్రస్యత్యుపరస్పరమ్ ॥ ౯ ॥ అగ్నిద్రవతిమమీకశరస్త్రాచుసోవిభో॥ కామందహతుమాంనాధమామేగ
 ర్హిపాత్యతామ్ ॥ ౧౦ ॥ సూతపాహిఉపధార్యచస్త్రాభగవాక్భక్తవత్సలః॥ అపాణ్డవమిదంకర్తృం
 దౌణేరస్త్రమబిభ్యతే ॥ ౧౧ ॥ తత్త్వేగ్రవమమిశేషపాణ్డవాఃపశ్యసాయకా॥ ఆత్మనోభిముఖాదీప్తా
 నాలత్మైస్త్రాన్విహ్వపాదరుః ॥ ౧౨ ॥ వ్యననంబిత్వతత్తేమామనన్యవిషయాత్సనామ్॥ సుదర్శనేనస్యాస్త్రేణ
 స్వానారంభేన్వ్యధాద్విభుః ॥ ౧౩ ॥ అస్తస్పర్శమాతానామాత్మామోగేశ్వరోహరిః॥ గ్వమానుయావ్య
 ణోద్ధర్మంచైరాట్యాకముతస్తవే॥ ౧౪ ॥ ఋద్యస్త్రంబిహ్యే శిరస్త్యమోఘంనాప్రిత్రయమ్॥ వైష్ణవం
 తేజఆపత్యసమకామన్యగూర్ధ్వహ ॥ ౧౫ ॥ మామంస్తాప్యేతదాశ్చర్యంనరస్యశ్చర్యమయోఽచ్యుతే॥ య
 భదంమామయాదేవ్యాస్యజత్యనతిహస్త్రజః॥ ౧౬ ॥ అస్త్రతోవిహ్వైత్రారత్యైస్సహకృష్ణయా॥ ప్ర
 యాణాభిముఖంకృష్ణమిదమాహస్వధాసతి॥ ౧౭ ॥ కుస్త్యవాచ॥ నమస్కృపురుషంత్వాద్యమీకవ్యరంపకృతే॥

పైరాట్యాఃవిరాటపుత్ర్యాగ్నిఉత్తరాయాః- గర్భంస్వయమాత్తేనై శాశ్వతోత్ ॥ నైరాట్యాఉదరంస్వయంపవిత్ర్యతిద
 ర్భంయధాబ్రహ్మేత్రిణసమాన్యేతతధాఅపిణోత్ గర్భమాచుద్యసుదర్శననాస్త్రంబిహ్యేదేత్యర్థః ॥ ౧౪ ॥ ఋకధ
 సుప్రతిభటంసుదర్శననాసినరస్త్రమితిశోనకాధిప్తేతంహోవ్యసూద్యతత్ప్రీతివక్షియద్యవతి॥ బ్రహ్మశిరోనావకవస్త్రంత్ర
 ప్రతిక్రియంకేరావ్యవార్యంతతవమామోఘంఅప్రతిపాతంతధాపి-హేభ్యగుదవహ-వైష్ణవంబిహ్యేస్సంబిజ-తేజో
 రూపం-సుదర్శన-మానాద్యసమ్యగశావ్యత్-సుదర్శనేతరాప్రతిక్రియంబ్రహ్మేత్త్రం-సుదర్శనమేనరస్యాప్రతిక్రియమి
 భావః ॥ ౧౫ ॥ ఋత్రవపిన్యయోకార్థ్యత్యాహ॥ మేతి॥ నశ్యేభ్యోప్యాశ్చశ్యేభ్యోప్యాశ్చర్యమయోశ్చర్యత్రైప్రచురే-
 అచ్యుతే-స్యాశితాస్త్రఘాతగుగమితాత్మగ్నిన్యన్యాయుతినవిహతానూ-శితవ్యచ్యుతః-తధాఘాతేభగవత్తేతత్సు
 దర్శనేనబ్రహ్మేత్త్రంసిరస్త్రమిత్యేత-దాశ్చర్యం- మామంస్తాః- నమన్యస్వ-నరస్యశ్చశ్రమయత్సమేవ్యజ్ఞయితుంవిశినస్తి॥
 యోభగవానచ్యుతః- అజః-గ్వయంకర్తృయతోత్పత్త్యాగ్నివజ్ఞానవికారరహితతః-భదంబిదచిదాత్మకం-కృత్సంజగత్-
 మానుయా-దేవ్యాద్యసప్రస్వస్యసంబిధిర్యా- మానుయా-ఆశ్చర్యకర్త్యా-సజిత్యనతిహ- వైష్ణవ-కృత్సంజగత్సంజీర్ణిలయ
 లిలన్యగ్నియదేత్యుదర్శననిరస్త్రంబిహ్యే-స్త్రమితి-అతోనాశ్చర్యంకారమిత్యేర్థః ॥ ౧౬ ॥ ఋతతః-బ్రహ్మతేజసాబ్రహ్మేత్త్రి
 గ-వినిర్వైతరాత్తైర్గుణిగ్నిరాదిభిః- కృష్ణయాదౌపద్యాభవహ-సతిపుధాకస్త్రీ- ప్రయాణాభిముఖంకృష్ణమిదంవత్స
 మామమాహ ॥ ౧౭ ॥ ఋతదేవాహ॥ నమన్యభివక్షింశ్త్యాగ్నిప్రయాణాభిముఖంకృష్ణమనలోక్యతద్విష్ణేషమనహమా
 నా-తం తతోనివర్తయం-రాజోపికిన్సిద్ధతాభ్యంభుమానాశ్రితాన్వహంమమత్సహతే- పరమకారణస్వనరస్వైద్రా

త్వనాఽచిత్త్యవిచిత్రచిత్తకత్తేస్యచ్యుతాత్మాప్రాకృతస్పర్శదవ్యవస్థావోరాత్రిరవాత్సలజలధరాశ్చిరాద్విహరన్యసిరతి
 కయసుఖపద్యమోగపరిశుద్ధమనస్తేచగోచరస్యావిజ్ఞాతచిత్తీర్షితస్యసర్వకీరకన్యగన్యమహ్నోఽచిత్త్యవిచిత్రచిత్త
 యేషితస్య-అచిత్రాగ్రవతారస్యతపదామ్యుజమస్తరెగానాస్తాకంశరణమస్తే-అతఃకథమనన్యత్సోఽస్తాఽహఃసూగ
 మ్ముద్యుతైః ఇతివిజ్ఞానయతి-తత్రతావత్తాకేకపురుషవైజాత్యజ్ఞాననాయానితరసాధారణైర్ధర్మద్విజ్ఞప్తంనమంగుః||అ
 ద్యంసర్వజగత్కారణం-ప్రకృతే పరం-కురుమశ్చిరం-త్వాం-నమస్యేనమంగుః-మి నమసాగ-రెగానాజయమీత్యర్థః-
 నమస్త్యాతే-శబ్దవైరకలవంభోక్త్యమేఘభగ్గకరణై-ఇత్యతఃకరణై-ఇత్యమవ ర్తమాన-నమావరిమన్విత్రజగజ్జీవకోర్య
 ర్థోక్త-అర్చత్వాదాత్మనెవం-సాక్ష్యాభిమతపురుషవ్యావృత్యర్థమివ్వరమిత్తుక్తం-సాపేక్షమీవృత్త్యంబ్రహ్మనిసాధా
 రణమితతద్వ్యావృత్త్యంసర్వసూతావామస్తగ్మహిశ్చాననైతమిత్తుక్తం-అనెనః-యచ్చిత్తేచ్ఛిజ్జగత్సర్వంద్యుత్యతెహృ
 యతేవా||అస్తగ్మహిశ్చాననైత్యంవ్యావృత్తసారాయణస్తే-ఇతిశుభిరపబంహితాభవతి-అనెనదేవతావిశేషత్వంవప
 లితం-సర్వసూతానాంబ్రహ్మనిసావరాన్తానాం-అస్తగ్మహిశ్చాననైత్యంవ్యావృత్త్యం-స్తవయావస్థితమిత్త్యర్థః-ప్రకృతేఽరన్య
 హేమ-రలవ్యభి-ప్రకృతేనసర్వత్వతేనద్యుత్యత్యభిత్త్యుక్తః-యద్వా-అస్తగ్మహిశ్చాననైత్యమర్థమర్థ్యంఅద్యుత్యమ్
 ఖై||౧౦||అతత్రహేమాయా-యనికాచ్యనమ-మాధైవయవనికానెపధ్య-తద్వత్కీర్ధానయత్వాత్-తయాజీవ
 వాజ్ఞానరూపయా-హేమహతయా-భనమ-అగోహితం-ఇన్ది-రీయావిషయమితియావత్||కింసర్వేహేమవ్యతీన్ది-యం-సే
 త్యావ-||అజ్ఞానోక్షజమి||అక్షజాఇన్ది-రీయప్రత్యయః-అభావోహతా-అక్షజాయస్తాన్సోక్షజ-ఇన్ది-రీయప్రత్య
 విషయః||అజ్ఞానామపానకనామధోక్షజంఅజ్ఞానోక్షజంత్రహేమ-వన్యమితి-నన్యవివిధంవికారంగచ్ఛతీత్యన్య
 యం-వివిధవికారభాగవద్యజ్ఞానోక్షజవిషయః-త్వం త్వన్యయత్వాదజ్ఞానోక్షజభిత్త్యర్థః-అనైతిత్యుచ్యతే-యాగవి

పరమ్||అలక్ష్యంసర్వసూతానామస్తగ్మహిశ్చాననైతమ్||౧౦||మాయాయనికాచ్యనమజ్ఞానోక్షజమన్య
 యమ్||నలక్ష్యసేమూఢభృశానటోనాట్యధరోయధా||౧౧||తథాపరమహంసాసాంమునినామమలాత్మ
 నామ్||భక్తియోగవిధానార్థంకథంపశ్యేమః||శ్రీయః||౧౦||కృష్ణానాయానదేవాదేవసేనననాయాన
 ద్దగోపకమారాయగోవిందాయనమః||౧౧||నమఃపఞ్చజనాధాయనమఃపఞ్చజమాలిన||నమఃపఞ్చ
 జనైత్రాయనమస్తేపఞ్చజాఘ్నియః||౧౨||యధాపృషీతకథితేనదేవకీకంసేనరుద్ధాచిరంశుచారిత్రా||వి

శుద్ధమనసారుగాహ్య ఇతి-తథావహ్నియతే||నవతుషాఽశ్శతకశ్చనైసం-నమాంసవతురభివీక్షతేతం-ద్యుత్యతేత్వ
 గ్యరీయాబుధ్యాసూక్ష్మయాసూక్ష్మదర్శిణి||పరదామనీషామనసాభిష్టాయమనంపియః-||౧౨||తదేవా||నలక్ష్మసేమూ
 ఢభృశేతి-యోగాపరిశుద్ధధియానలక్ష్మసేనద్యుత్యే-నను-సర్వైరపిద్యుత్యవహమీత్యతావహ్నినటోనాట్యధరోయధే
 తి||నాట్యధగోనటోయధాద్యుత్యతేతథాద్యుత్యనభిత్త్యర్థః-యద్వా-మూఢభృశానటయాదాత్మ్యజానతాపుసా-నా
 ట్యధగోనటోయధానలక్ష్మతే-అయమేవంవిద్యుతినజ్ఞాయతేకింతునాట్యోరయంకృష్టవిశిష్టతయైవద్యుత్యతే-తద్వదననా
 జ్ఞానోక్షజభిత్త్యనవ-యోగపరిశుద్ధమనోగ్రాహ్యైఃపరిశుద్ధమనసాత్వగాహ్యఇతి-తత్రనలక్ష్మసేనభిత్త్యననాగాహ్య
 త్వమపసాచితమ్||౧౧||అభవరిశుద్ధమనోగ్రాహ్యత్వంవదస్త్రీయోగానధికాభిః-పరిశుద్ధమనః-స్త్రీయోగయం
 కథంజానీమభిత్త్యా-||తదేతి||తథా-తథాహేత్వర్త-మునీనాంసదాత్వత్వగూపమననశీలనాం-అచలాత్మనాంవిశుద్ధమ
 నసాం-పరమహంసానాం-భక్తియోగవిధానార్థం-అర్చకట్టోత్పవీషయహతపదాద్వదాచి-భక్తియోగవిధానగ్రహ-క్తి
 యోగప్రపఞ్చస్యార్థంవిషయహతం-భక్తియోగద్యుత్యంత్వాం-స్త్రీయోగయంకథంపశ్యేమః-||అ||౧౨||అత
 ద్వికింజానాసీత్యపేక్షాయంబంనాట్యధరంనాట్యోరయంకృష్టనామరూపాచివిశిష్టతయైవజానతే-నతుతత్వతో-యమేత
 జ్ఞాతినామరూపగుణకభి-తదస్మిన్నుపతారేయానికృష్టనామదేవదేవకీసేననానినామాని-యచ్చపఞ్చజనాధాద్యనః
 వోపేతం-తాన్యేతాన్యేనసర్వేషామపానమానానికేవంజానీమభిత్త్యనిప్రావిణోక్తనామరూపవిశిష్టంనమంగుః
 తి||కృష్ణాయేతి||శ్లోకద్వయంగదైవవ్యాఖ్యాతమ్||౧౨||సర్వవతారదశాయామయోగపరిశుద్ధమనోభిరపిన్ద్రైస్త
 క్త్యమానస్యభాగవతకథమలక్ష్మత్వ-వజ్ఞానోక్షజమన్యయంనలక్ష్మసేమూఢభృశేత్తుక్తం-నమాంసవతురభివీక్షతేతం
 వచతుషాఽశ్శతకశ్చనైమిత్త్యాదిభి-శుభ్రతం-దాద్యుత్యమి-చెన-సర్వైరైవమమన్యత్వాదిసాజాత్యేనద్యుత్యమానప్యే
 పితవ్విలక్షణత్వేనాద్యుత్యో-విలక్షణదన్యమేవవ్యత్యమిత్త్యాదిభి-ప్రతిపిద్యుత్యేనద్యుత్యే-చైవాత్మతదేవాగతిం-

సీమసరయూధాత్మ్యవివేకాభావాదిభిభావః॥అనన్తతామనసూయముయివేనినన్తి॥అశీచనగోచరంనా స్తీశీచనయేమాం
లెతిభిన్నానామామా నైపాంగోచరమ్ ॥౧౭౧॥ ॥అన్తే గ్రీశ్యచిదవిద్యాయనర్తకే శీశ్యసానాధారణధైర్యశిలం స్త్రీ
నమనూరోతి॥ నమఇతి॥ అశిభ్నానానాంవిత్తాయ,విదుగ్ధిలాభభృతిధారుః,విద్యతెలభృతభితి త్తప్తస్త్రి,నివృత్తాః,గుణా
నాంరజఅశీనాంవృత్తయకావకొగ్ధాదయాయగృతస్త్రి, అనెనాచిద్యాయప్రతిః, కానామణిర్ని కటంఠమాతాయ॥అ
శనాయాపిపాపాశోకమాపాజరావృత్తస్వరూర్మయః,అనెనబద్ధజీవనావృత్తిః,తప్తసౌతుః,అత్తారామాయసాస్య
భవైకపదాయ,తైవల్యంప్రకృతిసంబద్ధరాహిత్యం,మోక్షభితియవతీ॥తగృపతిస్త్రస్త్రిమోక్షప్రదాయ,అనెనముక్తిని
త్యజీవనావృత్తిః ॥౧౭౨॥ ॥ ననుబ్రహ్మచర్యేద్రావ్యనృతయశ్చిత్తవదుక్తవిశేషతత్వమాత్యత్తాగ్నిః॥మన్యైత్యువన్తి॥
ఆనానంబుద్ధజీవినస్వరజీమగ్నాం,కాలంత్యంమన్యైకాలగీర్తికంత్యంమన్యభిభృత్తః॥అతఏవకాలకృతజన్మమరణా
దిరహం,నన్యహమపిపాగ్నితవదైవికమ్యాదిమానెవత్యతీకాలంవిశినన్తి॥ నన్యత్రనమంరరన్తంకాయన్తం,యతే
యస్తా,తాగ్నిలావిమిత్రాద్భూతానాంబుధృతికలపానా,భవతి,, నమంచరమిత్యనెనకాలగీర్తికన్యతిననన్తమవ్య
నైర్భువనాగ్నికమస్తీపూచితం॥యన్తిధృతికలిగినెనాచాపితప్తజీవకర్తృనుసారెనగుభుజీవాగ్నిప్రభవమిత్రిమా
త్యైత్యమస్త్రీపూచితమ్ ॥౧౭౩॥ ॥ నన్యహమపికాంశ్చిదమగ్నస్థాకాంశ్చిన్తిగృహ్లాకాంపైవైవమ్యాదిరహితభిభృతప్ర
హ॥నెతిహేభాగవత్-స్మితాంవిదన్తుననుమకార-మీపమాంసగృహర్వాణగృత,తవచిర్నితిమ-నకోపవేదకన్యచిన్తి॥గ్రహా
వృత్తంతోమగ్రహయోచరయనలతీతినవైవమ్యాదికమస్త్రీ,పూతనాశకలియమత్యాద్ధునధేనకకైశివలపయాపీడనాణా
రమష్టికొనలకంసాచివిదయగృహస్యాన్తస్త్రిపాంసరిరతిఃగురుపుమాధ్యరామమ్ క్రిమాతుత్వదర్శనాదిభావయ
తివప,మతవప,తిర్నియవైవమ్యాదిరహితైతదాపాదయతాంస్యకాం,మతిరెవవిమత్యాత్మాహ॥నన్యగ్రైశ్చిదజీవయ

తఃప్రమా, క్షయస్య, రాష్ట్రీయస్థి, నృత్యంతుతిర్విచరమా, రజస్తమోస్వయాఽయగౌర్వా, భవతి, నృత్యంపిచరమిహ
మానశ్యోక్త్యనెన, సరచేష్టానకారమాక్రమేన, నతుసర్వధాతిత్వజాతియశ్చింతం, జన్మకర్తృవమేచ్య, మితిభగవత్యైవ
క్రత్యాదిసూచితమ్ ॥౨౯॥ ఋషిదచ్చనత్వమేనాసృధాఽనుపపత్త్యాకథితతిజన్మే త్రిఅజన్మజన్మనృత్యవ్యక్తాయ
త్వత్ప్రతిరహితస్య, అతర్హిప్రేమార్థినకర్తృనామప్రమత్తయద్ధగధినకర్తృరహితస్య, అత్తనసనర్వాస్తరాత్తనప్రవర్తన
గాదిభుజస్త తత్వజాతియంకర్తృజేతియత్తనత్వప్రవిడమృతమేవ-అన్యధాఅజస్యకర్తృరాత్తనశ్చితన్మఘటభగ్నిభావః
తత్రతిర్గతుపరాహణిషు- ఋషిమధాగ్ధవాత్మయకాగ్ధమాచిమ-స్వపరాభవయాదవాదిమ-యాదమ్మనత్వకూర్వాదిమజ
తాకస్య ॥౩౦॥ ఋషిదచ్చనమాత్రంనచేదిదంఘటభగ్నిభావాయోకాహ-గోపీతి॥తావద్యధాత్వయ్యతమాగోఽప
రాధాయేనతధామాతెనతి-గోపీయభా-దామగజ్జ, మాదజేత్సిన్యస్తరాత్తంపరిజగగి-తదాఽన్రభిశిలంకలపి
త-అజ్జింయయో-న-సంభ్రమేభయసూచకాటోయయ-కౌటీణీయన్యతద్యక్తిం-సేనియశ్చిన్మ-ఉర్వాచ్యఅశ్రుకచి
తేత్యాదిక్రియాపిశేదంవా- అశ్రుకచిలాజ్జ నసంభ్రమాత్-యధాతధా-వక్తింసేని-ప్రాప్తయ్యోర్ధ్వ-ఽన్యా
త్వతో, భిరపిభిభే, తన్యతవభయభావనయా, భయాభినయెన్-త్వన్య, యదశా-సామావిమోహయతి॥అత్రభిశిభ్య
సనన్వేషాంభయపాతుర్-ప్రయగ్గ-త్వతి॥ బీమాస్తాద్యతఃపవతేభియాజేతిసూర్యః॥బీమాస్తాద్యిశ్చైన్ద్రైశ్చవ్యూర్ధ్వభవతి
పశ్యచ్యత్యక్తవిధస్యానంభావితభయన్యతవేత్సర్గః, తావద్విమోహయా, చూడాంకగోతి, పశ్యత్రునకచేష్టానుకా
రమా-తమిదమితిజ్ఞానయతితావచ్చబ్దాశయః ॥ ౩౦ ॥ ఋషిదచ్చనమాత్రంనతురాన్వయం, అతవప, త్వదవతార

శ్రీ ర్వి తంతవేమామానస్యనృత్యంవిడమృతమ్॥ నయన్యకస్త్విదయతో న్నికన్తిన్యైవ్యక్తయన్యైవ్యజమామతి
ర్వృతామ్ ॥౨౯॥ జన్మకర్తృచిత్వాత్తన్మజస్యాకర్తృరాత్తనః॥తిర్గత్ప్రవిష్టయదమ్మతదత్తన్మజన్మ
నమ్॥౩౦॥గోప్యావదజేత్సిన్యకృతాగ-దామతావద్యాతేతాశ్రుకలొలొనసంభ్రమాత్-వక్తింసేనియ
భయభావనయా-స్థితన్యసామావిమోహయతిభిరపియద్వి-భా॥౩౧॥కేచిదామరజంజాతంపున్యజ్ఞోకన్యకీ
ర్తయ॥యదోఽప్రియస్యాన్వవామెయయన్యవన్య నమ్॥౩౨॥అపరేనమదేవస్యదేవక్యాంయచిత్తోఽభ్య
గాత॥అభ్యస్యనన్యతేమానుభవావచనరద్విపామ్ ॥ ౩౩ ॥ గౌరావతారణాయాన్యేయవోనావభవోజ
ధానీదన్యాఘోరిరాజాతోవ్యత్తధువాదితః ॥ ౩౪ ॥పవేన్నికన్తిశ్రమాచారామవిద్యాకామకర్త
భిః॥శ్రవణస్తరణార్థాగోరివ్యక్తికృతవ॥ ౩౫॥శృణ్వన్తిగాయన్విగృహన్త్యభిక్తశ్చైవరస్యన్ద్రైవపేహి
తంజనాః॥తేవపశ్యన్త్రచిరేణతావకంభవప్రవా-నాపరమంపదామ్మజమ్॥౩౬॥అభ్యద్యనన్ద్యంన్యక

ప్రయోజననిమిత్తంచేదమేవతినిశ్చేతుచకత్వాస్తూరాతలంయస్తీత్యాహ॥కేచిదితిచిత్తభిః॥కేచిద్దవవతారప్రయో
జనన్ద్రయాయుప్రవృత్తాంమధ్య, అజచిత్త్యాం-క్రియస్యభక్త్యప్రయోగోన్యయదోఽశ్చైవ, తద్వం శేజాతమా
హుః, అయవంశీక్రిజనిరాయ-తత్రత్యాంజాతమాహురిత్యం, యధామల మన్యవత్వత్యక్తిర్తయేదన్సంజాతంవద
న్ద్రైవతో ॥౩౨॥ ఋషిదచ్చనమాత్రంనచేదిదంఘటభగ్నిభావాయోకాహ-గోపీతి॥తావద్యధాత్వయ్యతమాగోఽప
రాధాయేనతధామాతెనతి-గోపీయభా-దామగజ్జ, మాదజేత్సిన్యస్తరాత్తంపరిజగగి-తదాఽన్రభిశిలంకలపి
త-అజ్జింయయో-న-సంభ్రమేభయసూచకాటోయయ-కౌటీణీయన్యతద్యక్తిం-సేనియశ్చిన్మ-ఉర్వాచ్యఅశ్రుకచి
తేత్యాదిక్రియాపిశేదంవా- అశ్రుకచిలాజ్జ నసంభ్రమాత్-యధాతధా-వక్తింసేని-ప్రాప్తయ్యోర్ధ్వ-ఽన్యా
త్వతో, భిరపిభిభే, తన్యతవభయభావనయా, భయాభినయెన్-త్వన్య, యదశా-సామావిమోహయతి॥అత్రభిశిభ్య
సనన్వేషాంభయపాతుర్-ప్రయగ్గ-త్వతి॥ బీమాస్తాద్యతఃపవతేభియాజేతిసూర్యః॥బీమాస్తాద్యిశ్చైన్ద్రైశ్చవ్యూర్ధ్వభవతి
పశ్యచ్యత్యక్తవిధస్యానంభావితభయన్యతవేత్సర్గః, తావద్విమోహయా, చూడాంకగోతి, పశ్యత్రునకచేష్టానుకా
రమా-తమిదమితిజ్ఞానయతితావచ్చబ్దాశయః ॥ ౩౦ ॥ ఋషిదచ్చనమాత్రంనతురాన్వయం, అతవప, త్వదవతార

స్వస్థమామితైర-రక్ష్యచ్యుత-తథా హేపిపాశైః, వ్యాసభౌమ్యరయన్వస్యకృత్ ॥ ౨ ॥ శ్రీమోవిద్యుత్సంభవం
 జయఃసాష్టవాభగవాన్ శ్రీకృష్ణుః పరధేరాన్వకచ్యుతే ॥ కదాన్వహోయధిష్ఠిరోవ్యసోచత-యథాగమ్యైర్వృత్తైఃకుడెర-
 స్తవ్యతే ॥ ౩ ॥ శ్రీమహిమోగ్ధాత్ మృతముమరమివసీతం మాహావీర్యతంభవం దృష్ట్యాసాన గానభృత్యాః పాదాభ్య
 శ్చిచ్ఛాశ్రికృష్ణసనపాదైమేమః ॥ ౪ ॥ శ్రీతలభద్రతలభద్రసంభద్రతవచశ్చేద్యంభవం దక్షిణం దక్షిణ ప్రభృతయః ఆత్మ
 గన్ధస్థితవస్తవః ॥ ౫ ॥ శ్రీతాననకాంక్షిదాహాపర్యతభిరద్యాన్యైః ॥ రణకామతో భాగవరామః, కాశీకేశిన్యమి
 తః ॥ ౬ ॥ శ్రీహేమబ్రహ్మకల్యైర్బ్రహ్మరాతంత్రకం ఆర్యైః తే ఆమలమునయః శిష్టైర్గుహితాకేశ్యపాదయ
 న్నజన్యః ॥ ౭ ॥ శ్రీతాత్మబ్రహ్మ ప్రభృతీనరాన్వస్థమేతాన్ముతానుపలభ్యభిజాయధర్మక్షోదకకాలవిభాగ
 జ్ఞాన్యైః సమాపి మోహిన్యః, యథాన్వం ప్రాజయమాన, పూర్వజన్మనివసుత్యాన్వమా తవజన్మ క్రమ్ ॥ ౮ ॥ శ్రీతథా
 కృష్ణచతుర్భుజాభిష్టోహృద్ధం ప్రాజయమాన భాగవేన హృద్ధం కృత్యానాన సేరుపహరైః ప్రాజయమానైత్య
 ర్థ-కథం మాత-మాసీనం అగ్రతః పవిత్రం - జగదీశ్వరం - మాయానం కల్ప రూపజ్ఞానోపాత్తోవిగ్రహాయన్య
 తమ్ ॥ ౧౦ ॥ శ్రీతతః పాశీనాకాఢపవిత్రాత్, అనువర్తమానావా, చక్రయోగవినియోగపీఠానానం గతావాన్
 పుత్రాత్, అనురాగాన్ సైరనురాగాన్ రకునిన్దుభిః సీతా తేనవతుమా, అభ్యవత్సదదర్శివాచవచశ్చైరభయార్థక

య ప్రధా ॥ ౧ ॥ భగవానపి విద్యైర్భగవేనసంభవః సతైర్వ్యగ్రోచతన్వ-కుటేరభవమ్యుక్తైః ॥ ౩ ॥ వృ
 ష్టావిపతతం మాహావిపత్సృగతమివావరమ్ ॥ ప్రణేమః పాదాభిష్టం సామజాన్వహచక్రణా ॥ ౪ ॥ తతల
 బ్రహ్మనుస్థైర్వేదపరమైస్స త్తమః ॥ రాజన్యైర్వతతానకాన్వరప్రప్రభుభరతపుత్రమ్ ॥ ౫ ॥ వర్యతోనారదోభా
 మ్మోభగవాన్ పాదరాయణాబ్రహ్మదశ్యైర్భద్రద్యాజన్మశిష్టైః రణకామతః ॥ ౬ ॥ పవిత్రభగ్నైర్విమగ్నైః శ్రీ
 గృత్సమరోశితః కశీవాన్ గతమోఽశ్రీశ్చికాశీకోఽధనుదన్వః ॥ ౭ ॥ అశ్వేభవమనయోబ్రహ్మకల్యైర్బ్రహ్మ
 రాతాదయోఽమలః ॥ శిష్టైర్గుహితాకేశ్యపాగ్గేరపాదయః ॥ ౮ ॥ తాన్మతేతాన్వహోగమపల
 భ్యవనూత్తమః ॥ ప్రాజయమానభర్మక్షోదకకాలవిభాగవే ॥ ౯ ॥ కృష్ణచతుర్భుజావజ్జలీనం జగదీశ్వ
 రమ్ ॥ హృద్ధం ప్రాజయమానమాయరూపా తపగ్రహమ్ ॥ ౧౦ ॥ పాణ్దువుత్రాచుపాసీనాన్మరైః సైరను
 సంగతాః ॥ అభ్యవత్సానురాగాన్ సైరన్మహాతేనవతుమా ॥ ౧౧ ॥ అహోకష్టమహోఽన్యాయ్యం
 యద్యాయం ధర్మనన్తనః పీఠం నాన్వర్యక్షిప్తం విపాదైర్వచ్యుతాశ్రయః ॥ ౧౨ ॥ సంస్థితే తిరథపాఠ్థా
 పృథాచాబ్రహ్మచర్యాః ॥ యద్యత్సృగైర్బహుభావైశ్చాప్రాతోకవతిముఖా ॥ ౧౩ ॥ సర్వం కాలకృ
 తం మన్యోభవతాం చయదప్రియమ్ ॥ సకాలోయద్యశేలోకోవాదోవిపనూచః ॥ ౧౪ ॥ యత్రధర్మసతో
 రాజాగదాపాణిర్వ్యవహరః కృష్ణస్త్రిగాఢివంచాపం సుహృత్సృష్టస్తతోవిపత్ ॥ ౧౫ ॥ సహ్యాన్యక

త్వాదత్రత ప్రేతోభోయమివిపచతమ్ ॥ ౧౧ ॥ శ్రీతతోక్తిమాహాత్మభాగవతాన్వరప్రప్రభుభరతపుత్రమ్ ॥ ౧౨ ॥ శ్రీతలభద్ర
 కష్టంజీవనంత్యాన్యమిచ్చైదగః, సద్విస్తాన్వః-ఓదితికృత్తిభావాచిత్యాత్, యద్యస్తా-ద్విప్రాగ్గేరహోఽచ్యుతోభగవాం
 శ్చిఆత్రమోయేసాం తెవిపాద్యమంద్రిసోయాన్యంక్షిప్తం కృత్రం యథాశ్చాపీఠం నాన్వర్య ॥ ౧౩ ॥ శ్రీతలభద్రపా
 ఠ్థానం సీతేప్రేతేనచిహ్నాః ప్రతాః పుత్రాన్యైరన్యస్థానానాభ్యుత్పదాన్ సీతోకవతివత్సరపితృత్వమి-మహర్ముహు
 ర్మహాన్వైశ్చాప్రాప్తామ్ ॥ ౧౪ ॥ శ్రీభవతాయదప్రియం దుఃఖమహాచతత్సర్వం కాలకృతం మన్యోకోసాకాలః-
 యత్రాత్మవచప్రియతత్రాహావాదోవ్యశేషమపజీరివ-యన్యవశేనర్మోలాకావర్తతేనవకాలః ॥ ౧౫ ॥ శ్రీఅ
 త్యన్తానమృగవిత్తమివమహాదివిన్యయతైః ॥ యత్రైతైః ॥ యత్రధర్మసతాయ స్రవపవిత్రతచ్చిత్తమిత్యర్థః - అధ్యక్ష్య
 భ్యోఅన్తనపరః - ద్విదితి సుభగవత్పరః - తద్విశేషణం సుహృదితి-ధర్మసతాదీనాం సుహృతే - శ్రీశిష్టైర్వృత్తశ్రీకృ
 దీవిపత్తీతాధర్మసతాదీనాన్వత్తమివ సన్వత్తమివ మహాపితృత్వమి-మహర్ముహుర్మహావచస్థానానాభ్యుత్పదాభ్యుత్పద
 చిత్తమితి-భవం దర్శం కాలకృతమేతిభావః - సుహృత్సృష్టభ్యత్యన-సుహృదపిక్వన్య-కాలమేవాన్వర్యతేనాచితమ్,,
 ద్వివర్గం కర్తృచకాలస్సన్యహోజీవవచ ॥ యదనుగ్రహతస్స ద్విసంధియద్యతే, యద్యత్విధ్య-తత్రావిభవతావతీ
 వసుహృదః-కృష్ణగృహపద్మవిత్తకర్తృద్యోచకకాలానువర్తిత్యాద్యోపాత్తాన్వగ్గేనాన్యభృత్యాశ్రయః ॥ ౧౬ ॥ శ్రీసమ
 యద్యశేలోకస్థకలాపి - శ్రీకృష్ణాన్వత్త-సత్రావిమాంశ్యై - తద్వికాలానువర్తిత్యాశ్రయస్థావిత్త తమత్యత్రాహా ॥ ౧౭ ॥

హేరాజతఃకన్యస్త్వస్యపిత్రి సంతపిత్తి తం-సకాపపుమాః వెద - ఆవెద్యస్యజ్ఞాననామపిత్రిసంవిధిసమ్మి||యస్యపిత్రిసం
 స్య-జ్ఞానసంయాయుక్తాఃసహితాం-వదిశ్చితంజ్ఞాతంప్రవృత్తాం-కవయోబ్రహ్మదమాపి-మహ్యస్తి||౧౬|| శ్రీ అన్వేషనం
 ప్రకృతేమిత్యతాగ్రహ||రస్తాపితి||రస్తాపిన్వలోకన్యకాలాయ త్తమహాదిమత్త్వై-తం-ర్వాదశ్చక్యస్థాయ త్తతావతం-ప్ర
 యకాలాద్యమవత్తత్త్వ-హేభరత్త్వ-భ-ఇదంమఖడఃఖాదికంసన్వం-దై వతి స్రుతి స్రుతి వాయ త్తం-వ్యవస్థాసభిత్త-
 దై వమత్రకాలకర్తృద్యోత్యుతాతదనువ ద్వివేద్యః కృష్ణావివక్షితః తస్య దై వస్యామహితః-తస్యేతక ద్రివివక్షితే-తేన
 పవన రిత స్తస్య-హేప్రహోహేనార-అనాధాఃప్రజాః పాహిపాలయ ||౧౭|| శ్రీమంతమనశాన్యలోకానుగ్రహా
 వ్యయఃక్రిక్యజ్ఞయాధాత్వ్యమావెదయ|| ఎవఇతి || ఎవఃక్రిక్యజ్ఞ-సామేద్యగవాకాహాన్యజ్ఞపతిర్హి-అద్యజతా
 రణభూతః - పరవపురుషోనారాయ - ఎవనక మానుయా-లోకంమోహయత గుణఃతరోధాపితస్యతేయవః సృష్టి
 యదవేష-చరతి కశ్చిద్వాదవఇమానకరోతి|| ౧౮ || శ్రీ గృహేవఇమమి థంజానాసి-సిమన్యపిస్సారాగ్రహ|| అగ్రో||
 అన్యకృష్ణస్య-గుహ్యతమమహావంమాహత్యం - హేన్య-భగవాత్కత్త్వ-త్రి-చిత్తాద్యభిజ్ఞః-శివోపద-తదాదేవ ద్రి
 రాహుదోభగవాత్కపిల్వ-వెద||౧౯|| శ్రీవివాదయ ద్వియవిదుత్వంత్వస్యధాజానాసి తదాపివతస్యతత్సంకరం
 వ్యవస్థా సీత్యాగ్రహ||యమితివాక్యాహమ్||యంక్రష్టం-మాతులేయంమాతులభ్యుతం - బ్రియంప్రీతివిషయం-మితంస్వతు
 ల్యం-వ-సుహృత్తవంసుశాసకారకం-మన్యసే యం-వత్వం-సచివమస్తి గ్రాంధ కదాచిద్గ్రాతం కదాచిత్సహృదా
 తసియాత్సార్థం-చాకగోఃకృతివాససితస్యానుభావంభగవాత్ శివోపదేతిభూ వ్యకాన్వయః||౨౦|| శ్రీయద్వ్యక్తేవం
 స్య సలకరోశ్చ-తత్సంకరం-తదాత్మపారధ్యాపిక్రియాకృతం-మతేవై వ్యవస్థంకదాచిదన్యస్యవచద్యతే|| మతివై వ్యవస్థాపా

ద్రిచిద్వాజపుమాన్వేదవిధిత్వమ్ || యద్విజ్ఞానయాయుక్తానుమ్యా నికవ హేహిహ ||౧౬|| రస్తాపిదందై
 వత స్తస్యన్యధాతత్త్వ భాతస్యానువిహితోఽనాధానాభపాహిప్రజాఃప్రభా|| ౧౭ || ఎవతై భగవా
 న్నాత్మోదాద్యోనారాయణపుమాః||మోహయచ్చాయలోకంగుభశ్చరీతపృష్టిమ్ || ౧౮ || అన్యమభా
 వంభగవాన్వేదగుహ్యతమంవిషః||దేవద్రి రాహుదసామేద్యగవాత్కపిల్వాసమ్||౧౯||యంవస్యసీమాతులే
 యంప్రియంమితంసుహృత్తవమ్||అకరోస్సచివందూతంసౌహృదాదకపారధిమ్||౨౦||సర్వాత్సన్వచద్య
 భోహ్యద్యనుస్యావహంక్రతే||తత్సంకరంమతివై వ్యవస్థంసరవద్యస్యనన్వచిత్||౨౧||తదాన్వేకా స్తభక్తేయ
 శ్చిమాహానుకమితమ్||యవై సూం స్త్యజితస్యాత్సంకరం-వ్యవస్థాన్వేద్యమాగతః||౨౨||భక్త్యాన్వేద్యనాయ

హేతుంవదకవిధిసమ్మి||సర్వాత్సన్వఇతి||సర్వాత్సన్వః మాతులేయాదీన్వన్యవస్థానూతంసారధింసమర్క్య స్వవాక్య స్వరాత్
 తయాఅవస్తా యదాత త్యాదికరణాయత్వామహోదయతఇలిభావః|| అధాన్యనవద్యన్వనియావత్త్వ తావద్యానంస్సంప్ర
 స్థితత్తహేతు రనహంక్రతేదేశాత్త భాగి నిరహితన్య-కిన్హ-ద్యయన్యస్థితియవ సురహితన్య-స్వవాక్యన్వత స్త్ర
 స్తురహిత స్యోత్తరః|| అతవ సమద్య శిఃసర్వమపి ప్రకృతిచుమోద్యాత్స కముచ్చావచంస్వకీరతయన్వనియామ్యుత
 యాచైకరూపంపశ్యతః-ఉక్తగుంవిచరిత్ర స్త్రైవహాపుంసో-మటివై వన్యమితిభావః||౨౧|| శ్రీ సర్వాత్సన్వనభ్యవచన్య
 స్యతప్రీతివిషయత్యమవగతం శిరీరంహ్యత్వన్వనిప్రీతివిషయం-యద్విపిన్వనిచిదచిదాత్స కంజగచ్ఛరీరహేతుంప్రియంశ్చ
 వావిషయం-చ-తదాపిత్వేత్రజ్ఞానుజ్ఞామ్యుతయా-జగద్వాగపా రైవప్ర త్తగన్వస్యవై వ్యమ్యైన్వనిప్రీతివిషయారాయవ్యా
 జమాతాగ్రహేషీలస్యానువ ద్రినాశితరాంఽన్యోక్తపాపిషయా శ్చైతి-తదవద్యయంభ క్తన్యమూహ్యోదయవత్సన్వ
 వయంగతఇత్యాహ||తదాపితి||యద్యపి-సర్వాత్సన్వమవగ్నీచ-తదాప-హేభూ-న- ఎకా స్తభక్తేవఅనన్వప్ర రూజపత్త
 మ అనుకమితంఅనుకమ్యన్యసంజా తెభ్యనుకమిత్వే-తారకాచిత్వాదితవే || అనకమ్యాయుక్తం - పశ్యతివేహ-తత్తలిజ్ఞ
 మాహ యదస్తాత్సం-స్యఅనూకపాగ్ధాత్ త్వజతఃత్వ క్తుముద్య క్త్ర్య-మమ సామేద్యద్యనంపాగ్ధాత్||౨౨|| శ్రీకిం
 వతద్వన్వనజంవలమిత్యతాగ్రహ||భక్త్యితి||యస్మి క్థాక్త్యావనోభవన్య- వాచా-యన్యభగవతోనామమాత్రమేవకీర్తయ-
 క్తేరంపర్యజ-మోగి-కామకర్తృభిః-కావ్య ప్రతికామాఃశి బ్ధాదివిషయా- సైహం-నిమి త్తమాతైకకర్తృభిః-పుగపాపా
 త్తకైః-కామైకకర్తృభిశ్చేవా-ముచ్యతేసంస్థానానానాభ్యన్యధి-యచ్చ బ్రహ్మ - సకృద్యభ్యధ్యావ్యుతతత్సబ్దతా
 పూ ర్వాత్సన్వః - సదేవఇత్యు త్తరేహివా-నాచక్తీర్నమె-కాచక్తీర్నమోవనద్యానాని శ్చేయసలకం-కిముసామేద్య

సప్తాశ్వాదితస్మిన్ కైః - తత్రాప్రవా నరభదాసాసామోజపురుషస్సనావభదాధివామోగవభాగకభిత్త్యక్రమః
భగవద్వర్తస్తప్త్యక్రమేక్షరవాదయః సమాసవ్యాసయోగభసంక్షేపవిస్తారాధ్యాం యుక్తాఃశాస్త్రేఽర్చుపతిపాద్యకయః
ఉపమాసవ్యాసయోగా-సార్యసిభాక్షికస్తవః సమాసవ్యాసయోగాశ్చయద్యుసమాసవ్యాసయోగాత్ సంక్షేపయో
గాశ్చ సరయోగాచ్చపుష్పతీసంక్షేపస్తవేనవిస్తృతత్యేనచాపుచ్ఛుచ్యగ్ధః ॥౨౭॥ ధృష్టియా వ్రాణావద్ధయామాసే
త్య త్రత్రాప్రయః-మోయనె-సమాపాయాసపాధరాః ధర్మార్థకామమోషసమి-యధావర్మానామిభాషాఖ్యానాన్వీ
తిహాసేషుః, యస్తత్సం, తద్వీత్, భిద్ద్యేర్గ్గయూహస ॥౨౮॥ ఐమంపృష్టకధర్మకా, ప్రపతతః-మోగినిః-భృమ్యత్యోగః
స్వచ్ఛరామసాసేషుర్మగ్ధగ్ధతా-క్షిప్త్య, సోవాభ్యత, తత్త్రాయాః-నకాలః-ప్రత్యుపతే ॥యద్యు, ॥ స్వనకా
లఃప్రత్యుపతే తః, యఃభృమ్యత్యోగ్గిగినః, వాభ్యేతః, సరాపికః, ఉత్తరాణ్యుగతివాన్వయః ॥౨౯॥ ఐతదేతి ॥ యదా
నకాలఃప్రత్యుపతే తదా-సమాప్రణేసమాసాప్రాణాంకురుపాణ్డవాదిరూపాణాంరాయకః, సహస్రంస్వపంశ్యానాం
నయతిసద్గతింపాప్రయతితివా-నభిష్టఃగిరః ఉపసంమృత్య విరమ్య, ముక్తసంధోదహతదనుభ్యాదిసంధోయ్యతన్వ
నః-భురసి తిలసన్ధాతేషికశౌభదయగ్ధ, వక్త్రైకృష్ణై-ర్యధారయత్, శభభూతః-నిమిత్తదృశాదృష్టీయనః, నిమ
గమసంకుర్యక్త్య మేవమ్యోక్-తవ్యిగమాధ్యైకప్రపణంబిక్షపకశాభిత్త్యగ్ధః ॥౩౦॥ ఐమిహద్ధయాధాగణయా
భగవద్వ్యగహమధ్యానాత్మికయా, హతశిరస్తంజమభుభగవత్ప్రీతివిమన్వపహంపార్వంయగ్ధ, వేదీక్షస్తావ
భగవద్ధర్మపనై-జ-అమ-గతానగ్రాతయధుపహరణావ్యధాయగ్ధ-నివృత్తాఃపర్యేషామిద్ధియాశాంబుళమోషా

మఃకహరాదిభవన్యాయగః, క్షయజన్యంతరిరం, పింబజనాన్త సంకర్షణః ॥ ౩౦ ॥ శ్రీ సులమహాః ఇతి త్యాదిభి
 కౌతావతః ॥ తావత్పరమవ్యయస్థం వెదా ప్రవేద్యం దివ్యాత్మ స్వరూపం కృతావతారయావంతప్రసాదే జనంబాస
 ధాయతే ॥ కృత్యమతిదా ద్ద్యం పార్వత్యయతే ॥ ఇతి ॥ ఇతివత్సయాలకా రెణ-మమ, మతిర్వగవత-మిత్తా అనలం-బుద్ధి
 రహితానతి-ఉచ్యతే ॥ తావత్, యదా ॥ ఇతిర్వ, తా, మతిర్వన్యస్తా-ఇతియస్తా త్రిస్తావగవత్కృతకృతా,
 భవత్పితృత్వ, కర్మభూతే-సాత్వతపుత్ర మసాత్వతానాయాదవానాంపుత్ర వైశేష్టి, భాగవతానాం-భాయకవా-విభూ
 మ్మిలత, జేహుమి, వాగాదిభ్యోపాగ్నిభ్య వాచ్యాజ్ఞీ వాచ్యమితతే. అచరిచ్చి న్మహామతిభ వా గృభ్యత్వం, సూమా
 త్మవదేజ్జ్ఞానీతవ్యయోవై సూమాతత్మబంధానాన్మఖమస్తీ, తిహాశూయతే, తదాహ, స్వమఖమచగతఇతి స్వంస్తా
 భావకం - సుఖం, ఉపగతమత-అచరిచ్చిస్తాభావకానన్త శాశ్వత్కర్మ, కృతిభిద్ధ శైవిహర్తృ-కృతకృతకృతా, ముపె
 యుషి-య, వృష్ట, సహాహి-మస్తాతే భవప్రవాహానంసారప్రవాహానా- భవతి- యత్సంకల్పమాలాతైత్రజ్ఞానంసంసా
 రప్రవృత్తి-నస్త్వేతిత్వం ॥ ౩౧ ॥ శ్రీ సుప్రతంరూపమనుమాయమతిదా ద్ద్యం పార్వత్యయతే ॥ తిమవనకమమ ॥ త్రిఫల
 నకమనంత్రిఫలనకమనం - తద్వపుర్వ భావ - విజయనకాత్మనకం - శ్రీకృష్ణ-అనవద్యాద్భిద్ధ-అనన్యరూపయోజనైతి
 యావత్ - మమరతిగనూగో-స్త - కథంభాతంవపు- ప్రమాలస్యవర్ణా-లాయన్య-రవికరకిరణముదాయభవగ
 రంవరంభామృతం-యన్తి ॥ అలకమతైకమ నలకాతై ఆమృతమాననాబ్ధి యన్యతభాభూతం ॥ ౩౩ ॥ శ్రీ యుద్ధకథావ
 స్థ తమననధాయపార్వత్యయతే ॥ యుద్ధితి ॥ కృష్ణభగవత-మమాత్మామనః, అమృతప్రపవతిత్వమ-కథంభూతే యుద్ధియధే తు
 రగరహిత-భావత్వంభావత్వం - వివక్ష్యులవ్యమానై వికరై రలకై-ద్భిద్ధైః సమవృత్తి-తమవా

తాయుధవ్యధానివ్యక్తం సర్వస్మిన్మృత్యుత్పిదభవ స్తుష్టావజన్యంవిన్యజజనాన్త సమ ॥ ౩౦ ॥ శ్రీభిష్ట ఉవాచ ॥
 ఇతిమతిర్మచకృతావత్పితృభాగవతిసాత్వతపుత్ర పేషిహామిన్స్వమఖమచగతకృతకృతా ద్ద్యం పార్వత్యయతే ॥
 కేయమియద్భవప్రవాహాని ॥ ౩౧ ॥ త్రిఫలనకమనంతమాలవర్ణం రంబికరగౌరవరాష్ట్రంరంభానై సపురలక
 కులావృత్తాననాశ్చవివచనభేరతిర్మమై నవద్యా ॥ ౩౩ ॥ యుద్ధియరగజోవిభూమివివక్ష్యురంబుతిత్వై
 వవార్థంకృతాద్యై మచరితశ్చై ర్విద్విద్భూమానగృభివలనలక-చై- స్తుకృష్ణ ఆత్మ ॥ ౩౪ ॥ సవదినభవ
 చానిశిన్యమభ్యనిజపరయోర్వ లయోరధంసికెర్తి ॥ స్థితవతిరపై నికాయున్జ్యోహృతమతిపార్థ గతైతి
 ర్మమా ॥ ౩౫ ॥ వ్యవహితృతనామఖంకిరీత్యగజనవభావ్యమఖగృహేషుద్ధ్యగమతిమహారదాత్వ
 విద్యయాంయన్తిగరతివరమన్యతృప్తమై ॥ ౩౬ ॥ స్వగమమచహాయున్జ్యోజ్ఞామృతమధిక ర్మవ

భిశ్రేమదైవదిష్టక-శాన్తింకృతమాన్యంయన్త్య, నితిశైశి ర్విద్విద్భూమానాత్మకై యన్య, అరవం-పిలనం - తతేజనపిల
 స-వహాయన్తి ॥ ౩౭ ॥ యుద్ధ పార్వత్యదశావర్ణం రంబమనునన్తామపార్వత్యయతే ॥ సవదినభవ
 సఖ్యుర్భువనవ్యవహి, సేనయోధాభయార్థ భ్యేరధంస్తావయమై-వ్యతే ॥ యవతతాస్త్రితేహంయోద్ధ కామావన్తితా,
 నిత్యాదిరాంపహి-శివ భజనరయోపాద్ధి వకారవయోర్వలకూర్మ భ్యేరధంసికెర్తిస్థావయత్వా-స్థితమతిత్వైవద్య
 ప్తిమాత్రైశై వ, పరస్థానికానామాయన్త్య ప్రతిపతి, పార్థ స్యాద్భువనన్యగభావస్థిన్త మరతిర్మ ॥ ౩౮ ॥ శ్రితో పేషిహామిన్
 కీరణావన్త రంబావమనునన్తామపార్వత్యయతే ॥ వ్యవహితృతనామఖంకిరీత్యగజనవభావ్యమఖగృహేషుద్ధ్యగమతిమహారదాత్వ
 యామఖంభురం భాగం, అవలాక్ష్మి-శివయద్ధా-స్వజనవధా - విమఖగృహ-అర్థనస్యేతివిశేష్యమధ్యాహర్తవ్యం, కుమ
 బిం, కృష్ణైవమన్యజనంకృష్ణై, త్యానాతైవై వావివక్ష్య తాంబనధావ్యయాపావమాతే జు-మానాంకుమతి, మాత్వ చి
 ద్యయాశిరోపహిదుపచ సేనయో-పహృతవాక్, తిన్య, పరమన్య, పరోమాయస్తానీపరవశ, సర్వాభ్యుక్తికన్య-భగవ
 తత్వైరదయోరతిర్మ మా ॥ ౩౯ ॥ శ్రీ జిహుంకంయన్త్యస్థాపర్యాధావనదా యావవస్థితంబావననంభావన ప్రమై
 వతత్వాన్త్ర్యయాయద్యవగతి ॥ స్వగమమత్యాదినోకద్యయమోకాన్యయమితతాయనన్త-పహరతో, మమమ, లావత్
 శిశై త్విద్భి-రాన్తైర్వ తస్తాదితే, అతవ-విశ్లేశిధిల-దంశిరవహాయన్త్యం, తేవ జినరథరెణచరిచ్చ తేవ్యా ప్రగాత్ర
 స్పా-స్వగమం, ఆయధంసగన్త్యమీతిన్ప్రతిజ్ఞా, మవహాయాయధంకావాయమిన్యంవిధాంచత్ప్రతిజ్ఞా, స్వతం
 సత్వం, కర్తం, స్వసతిజ్ఞామ-కృత్యభక్త-రచిజ్ఞామెవయధార్థంక ర్మమతిక్ర-భగద్ధ, ప్రతో-పస్త తి, స్వతేరధవర
 ణంమరదనాన్యంవక్రంకంసంసి, చలస్త్రీగ-గృహిమర్తస్తా, దుష్టమింబాలయ, గతంక-భృదు-జ్జేయంయన్త్యం, ఇభంగ

జుహు స్తుం, హరిఃసంహతివ, బలాన్త ద్యధార్, చభిససారమదభిముఖమాగతవాక్-సముక్తామోక్షదాభగవాన్త సు, ౧౧
 ౧౧ స్వప్నా ప్ర్యుపాయాభవతు ॥ ౩౭ ॥ ౩౮ ॥ సారధ్యదశావర్తి తంరూపమనుసంధాయ-సన్తి కరతిధార్యంప్రా
 ర్థయతేవిజయధకటున్వతి ॥ విజయస్యార్జునస్యరధఃకుటున్వకటున్వతఃప్రక్షణీయోయన్య, ఆత్మంతోత్రంవేత్రం
 యెనధ్యతాహయానా, మహానారత్వయఃప్రగహయేన-తన్తి క, తచ్చియాతోత్రహయర్థగ్రహణజశోయా, ఈశ
 ణీయేతిచేత్తుమ్మర్త, భగవతి, ముమూక్షోర్దుముద్యతస్య, చవరతిరస్తుద్వంద్యయధ్ద, యంబిత్వయేహతా, సై
 చ-స్వరూపంస్యాభావికంరూపం, అపహతపాన్త త్వదిగకాష్టకపిత్వంరూపం, నుక్తిమియావత్, గతాఃప్రాప్తాః
 తన్తి కభగవతిత్వయః, సరూపమితిచారే, సమానరూపంసాధర్మ్యమియావత్ ॥ ౩౯ ॥ త్వివలంబేంద్రిత్వయ
 ద్దహతావస్వరూపంగతాః, అపిత్వ, తతా-మనతమనునర్తమానాపిత్వయా-లలితేలిలలితయానునరయాగత్యాపి
 లాసేన, వల్లహసేనసునరతరహసేనవనన్తి తేన, ప్రణయినిత్వజేనచ, కల్పితి, ఉరు, రధికిమానజహమానయా సాం
 తాః, గోపవధ్యః, ఉన్త దనడ్రీ క్తకామేన, అన్తాః, స్వపరపిచేకరహతాః, కృష్ణంసామాన్యంమన్యమానాశ్చత్యధః, అర
 ఎవ, కృతంభగవత్కృతం, చేష్టితం, భగవత్ శ్చేష్టితం, పూతనానిరాసాదికమియావత్, అనుకృతవత్సఃఅనుకర్షత్య
 స్సత్యః, ఎవచ, స్ఫుటిభవివ్యతి, యన్యప్రకృతింస్వభావంసాధర్మ్యం-అగ-అగమన్-కితేలిపసిద్ధి ర్ధ్యత్యై, తన్తి క
 భగవతిరతిరన్తిత్విత్వాన్యాయః ॥ ౪౦ ॥ త్వియధిష్ఠిరరాజసూయసాధర్మ్యంరూపమనునన్తాదంతస్యస్వభవభువిష
 యతాంప్రాప్తయతి ॥ మునీతి ॥ యుధిష్ఠిరరాజసూయే, మునీనాంగతైః, సప్తశ్చేత్తైశ్చ, సంకుతే, అన్తస్వదసేనభావ్య
 య, ఎవాయుధిష్ఠిరకృతింమునిగణాద్యభిమతంచా, స్వ, మగ్రపూజాదిక, ముపశేచిచార్ధ్యః, ఎవఈశక్షణీయోమదన్తరా
 త్తా, కృష్ణః, మమదృతి, గోచగోదృష్టి వివయస్స, న్నాచిర్భవతు, యావత్తమత్తాగమవతిష్ఠ్యన్తిభావః ॥ యద్వా ॥ అవిరాత్తా

ప్రత్యోగధన్యః ॥ ధృతరథరణోఽభ్యయన్చలద్ధర్మరిదహ న్దుమభంగతో త్రీయః ॥ ౩౭ ॥ శివశిఖితాతోపిశీ
 ర్థదంశితృతవపరిత తతతాయినోమే ॥ ప్రసభామభిససారమద్యధార్మ్యంసభావతుమేభగవాన్గతిర్ముకు
 నః ॥ ౩౮ ॥ విజయరధకటున్వతి తతోత్రేధృతహయర్థన్తి నితచ్చియేక్షణీయః ॥ భగవతిరన్తి స్తుమేముమూక్షో
 ర్థమహానిర్వహతాగతా స్వరూపమ్ ॥ ౩౯ ॥ లలితగతిలీనవల్లహసంపణియనిర్వహకల్పితిరూమా
 నాఃకృతమనుకృతవత్తేనన్తాదాన్యప్రకృతిమగగ-లీలయన్యగోపవధ్యః ॥ ౪౦ ॥ మునిగణస్యవవర్గసంకుత
 ౭న్తస్వదసేనయుధిష్ఠిరరాజసూయఎవాయుధిష్ఠిరముపశేచిచార్ధ్యః, ఎవఈశక్షణీయోమదన్తరా
 త్తా, కృష్ణః, మమదృతి, గోచగోదృష్టి వివయస్స, న్నాచిర్భవతు, యావత్తమత్తాగమవతిష్ఠ్యన్తిభావః ॥ యద్వా ॥ అవిరాత్తా
 తమమమహమజంశీరీరభాచాంవృద్ధివృద్ధి, ధిష్ఠితమాత్మకల్పితానామ్ ॥ ప్రతివృత్తిమనై కధార-మకంస

ప్రకాశస్వరూపః, ద్యునిగోదోన్తి స్వీత్యన్యయః ॥ ౪౦ ॥ త్విఅధనర్వాన్తారాన్తనమనునన్తాయక్షేపిభంభగవన్తంప్రా
 ప్తన్తిత్వాహాతమితి ॥ తంఉక్తివిధంఆక్షనా, భగవతాస్వినైవ, తత్తత-ర్థామరూపం, కల్పితానాం, చేపాభాజాం,
 హృదివృద్ధిప్రతిహృదయం, వస్తుత-ఎకమేవ, ప్రతివృత్తిం, నై కధారానైకధావన్తి తిం, అర-సూర్యమివ, ధిష్ఠితమధిష్ఠితిం
 సమధగతోన్తి సంప్రాప్తన్తి, కధంరూప- విధాంతేభేదమోహాఃఅబ్రహ్మత్యకన్యతన్త్రీమస్తుభేదజ్ఞానాత్మకోమాహః,
 ఎకరూపేతితన్తి, జేవమహ్యదిభేదమోహాశ్చ, యన్య, తరాహూతః, యధాదివిద్యసూర్యఎకవన-ప్రతివృత్తిం, దృ
 శాదృశా, వారిగతేనాపిచయేనాత్మాభిముఖజలాదాభాగమానః, జలాదిగతవృద్ధి హాసాదిదోమాగిచరః, వ్యాప్యవస్తు
 గతనోవస్థ రహితోర్క, ద్దుమహ్యదిధిష్ఠితమిద్దవ్వాన్తార్ధ్యః, అన్యధాఅర-దృష్టాన్తిసంఘటేలతోయనిగోదోత్యేద్య
 ప్తావ్యః, “వృద్ధిహోగభాక్త్యవస్తర్యావామభయసామజ్ఞానాదేవందర్శనాచ్చ, తిహిన్యూతితం, తత్తహి, సన్ధానతోపి
 పరస్యోభయత్వం, మిత్యనెనపృథివ్యాదివ్యన్తరాత్తతయావన్తి తస్మాదపివరమాత్మనోనిరస్రేణిలతోవత్సనమన్తకల్యా
 గగుణాకరతరూపాభయత్వీశ్వరాత్ప్రధివ్యాదిగతదోవనంస్వర్యాభావ, మధిధాన్య, “ఆతద్రవహింపమాసూర్యకా
 దివ, దిత్వనెనయతోనానావిధేమస్థానెవన్తి తస్మాది, పరస్యబ్రహ్మణో, నతత్ప్రీయకదోవభాక్త్య, మతఎవజలదన్తి
 ణాదిప్రతివృత్తసూర్యాదివత్, పరమాత్మాత్తతతతావన్తి తోపి, నిగోదోవత్వతి, శాస్త్రేయావమాక్రియతే, అతాశమకం
 హియధాఘటాదివపుధ్యవేత్ ॥ అధాత్తైశోహ్యనైకసోజలాధార్యేవాంతుమాన్ ॥ ఎకవదహిసూతాత్తాహతేహ
 తేవన్తివన్తి తే ॥ ఎకధామహాధాచైవద్యశ్చిత్తే, జలదన్తి, దిత్వాప్తి, త్యధిధాన్య-ప్రసవ, అమ్యవదగ్రాహణాత్తునత
 ధాత్వ, మిత్యనెనసూతేతామ్యదన్తిణాదివయధాసూర్యముఖాదయోగ్యవ్యన్తి, నతధా, పృథివ్యాదిమస్థానెనపర

స్పృహంస్యదాయతిప్రసాదాన్యదశ్చిపారెపనవివాదోహకాగన్యదకారత్వః అతవితతతాయానో, దుర్గోకనాటికమా
 త్వాప్రత్యవరుద్ధంప్రత్యధికతంప్రతిపాద్యం, భోజనంరాజ్యంయన - సప్తభ్యుత్తాంవరియో, ముగ్ధిరకః, గవిశ్చిరశ్చి
 పాదే, గవిచవశ్చిర-యధిష్ఠిర-అనుశైలిహుతిశ్చిహుతి, కథంప్రవృత్తి-రాజ్యశాసనశ్చివశివతారాజ్యశాసనాన
 న్నరంకిమకాశ్చి రితిప్రత్యవరుద్ధం॥౧॥ కథంతావతరంప్రవృత్తిప్రత్యవరుద్ధం త్వరంవివత్తునమహిమతయోభాగ
 వతికృతకృత్యవినూహం॥వంశిమితి॥వంశదమాగ్ని నావేణవనసమీర్ణ దివదమాగ్నితుల్య నకులకరితాన-దగ్ధంపివద్ధం-కు
 గోర్వంశంసంరోహయత్వాపరిత్యుక్తా-పేణిత్యవ్యభావభావనః - భవాజగ తంభావయతివద్ధయతితిభావభావనః-హే
 తుగ్ధమిదం-భావభావనత్యావ్యంరోహయత్వా-హరిశ్చిరస్యోక్తి కృష్ణో యధిష్ఠిరంనిజరాజ్యనివేతయత్వా-ప్రీతమనాబ
 మావ-కృతకృత్యత్యావినీతావః॥౧॥ శ్చివశ్చిరస్యోక్తి కృష్ణమాహంనిశివ్యేతిగతుః॥ శ్చివశ్చిరస్యోక్తి కృష్ణమాహంనిశివ్యేతిగతుః
 తైనసుప్రతిష్ఠితేన-విజ్ఞానేన-దేవతా వివేకాచిరూపేణ, విభూతఃవిభూమోదేవతా ద్విభూమాయస్య అనుశైలీమాదిభిగ
 నం ద్రితో-యధిష్ఠిరశ్చిరస్యోక్తి కృష్ణమాహంనిశివ్యేతిగతుః॥౩॥ శ్చివశ్చిరస్యోక్తి కృష్ణమాహంనిశివ్యేతిగతుః
 పాత్రాందిగతావధిం, వత్సునమదాగ్నినాం, పృథివీతశాసనం॥ ౩ ॥ శ్చివశ్చిరస్యోక్తి కృష్ణమాహంనిశివ్యేతిగతుః
 శ్చివశ్చిరస్యోక్తి కృష్ణమాహంనిశివ్యేతిగతుః॥౩॥ శ్చివశ్చిరస్యోక్తి కృష్ణమాహంనిశివ్యేతిగతుః
 పూరయతితిభా-మహ్యమాత్, గావఃపయహాపీ రేణ, ఊర్ధ్వతిహూర్ధ్వత్యం, హుత్తుగ్రతమత్, పృథుధానశ్చిరస్యోక్తి-

ప్రకృతయద్ధ భోజనఃకథంప్రవృత్తికిమకాశ్చివ త్తః॥౧॥ సూత్రావతరం॥వంశంకుగోర్వంశదమాగ్నిర్వ
 తంసంరోహయత్వా భావభావనోహుతినివేతయత్వా-నిజరాజ్యత్యక్తియధిష్ఠిరంప్రీతమనాబమావ
 చ॥౧॥నిశివ్యేతిగతుః॥౧॥ప్రవృత్తిప్రవృత్తినివహూరవిభూతః॥ శశానగామినీ శ్చివామ్యుత్తా
 యఃపరిష్కృతానామనుజానువ ద్రితి॥౩॥కానువవద్ధ పృథ్వీరస్యకామదుమాహంనిశివ్యేతిగతుః
 వఃపయరోగస్యశ్చిరస్య దా॥౪॥నద్యస్యమదాగ్నినాం, పృథివీతశాసనం॥౩॥ శ్చివశ్చిరస్యోక్తి కృష్ణమాహంనిశివ్యేతిగతుః
 స్వయంతస్య॥౫॥ నాగయోవ్యాధయఃశ్చివశ్చిరస్యోక్తి కృష్ణమాహంనిశివ్యేతిగతుః
 రాజ్ఞీకర్మిచిత్॥౬॥ఉపిత్తావధిం శ్చివశ్చిరస్యోక్తి కృష్ణమాహంనిశివ్యేతిగతుః॥౬॥ సహృదాంవశిశోకానుస్యసుశ్చివ
 కామ్యయా॥౭॥అమ న్ద్ర్యోగభ్యుత్తావఃపరిష్కృతావధిం॥౭॥అమ న్ద్ర్యోగభ్యుత్తావఃపరిష్కృతావధిం॥౭॥
 తః॥౮॥నుభదాగ్నిపదీక శ్చివశ్చిరస్యోక్తి కృష్ణమాహంనిశివ్యేతిగతుః॥౮॥ నుభదాగ్నిపదీక శ్చివశ్చిరస్యోక్తి కృష్ణమాహంనిశివ్యేతిగతుః
 సుకోదరశ్చివశ్చిరస్యోక్తి కృష్ణమాహంనిశివ్యేతిగతుః॥౯॥ సుకోదరశ్చివశ్చిరస్యోక్తి కృష్ణమాహంనిశివ్యేతిగతుః
 క్షాన్త క్షాన్తగోహతుంనోతమాతేమధః॥౧౦॥ క్షాన్త క్షాన్తగోహతుంనోతమాతేమధః॥౧౦॥
 సన్ద్య సన్ద్యయఃపార్థాన్య సౌరస్వరహంకథం॥దర్శనస్వర్గసల్లాపతయూననభావై॥౧౧॥సర్వేతేనమి

మదావజాతప్రజ్ఞాకా, పృథివీమక్షిరందుదుహః॥౧౨॥ తస్యయధిష్ఠిరస్యంబనిస్యం, సద్భావయః, స్వప్రకృతా సన్
 తశ్చివశ్చిరస్యోక్తి కృష్ణమాహంనిశివ్యేతిగతుః॥౧౨॥ తస్యయధిష్ఠిరస్యంబనిస్యం, సద్భావయః, స్వప్రకృతా సన్
 జాతతే తా రాజ్ఞీనతి, జన్మానాంపాణిరాం, కదాచి, దాధయోమానసికా, వ్యాధయోదై వాకాశ్చ, క్షాన్త-తానమాహ-దై
 వభూతాత్త హేతవః, అధిదైవికా, అధిభౌతికా, ఆధ్యాత్మికా-నాభవ॥౧౩॥ శ్చివశ్చిరస్యోక్తి కృష్ణమాహంనిశివ్యేతిగతుః
 పృథ్వికాపూర్వదస్త్రతస్యనివృత్తిప్రయోగాగ్ధగవతీపుత్రానమాహ॥ ఉపిత్తేత్యాదినియావదేకదశాధ్యాయపరిచయా
 త్తీ॥సుహృదాంయధిష్ఠిరాదీనాం-విశోకాయ-శోకాభానాయ-స్వసుంస్యభిగ్నియానుభదాగ్నియాః-ప్రీయకావ్యయాచ హ
 ద్వినిపురేకతపయూనానా నుపిత్తావతపయూనా॥౧౪॥ శ్చివశ్చిరస్యోక్తి కృష్ణమాహంనిశివ్యేతిగతుః
 తదానుభదాగ్నిప్రభృతయః - విమహ్యన్తోమాహంకతాః-శార్దూధనస్యంకృష్ణస్య - విరహంపిశ్చేషం - నసహిరేనానహ
 న్ద్ర॥౧౫॥౧౦॥ శ్చివశ్చిరస్యోక్తి కృష్ణమాహంనిశివ్యేతిగతుః॥౧౫॥ శ్చివశ్చిరస్యోక్తి కృష్ణమాహంనిశివ్యేతిగతుః
 యస్యశ్చిరమరాత్తస్యోక్తి కృష్ణమాహంనిశివ్యేతిగతుః॥౧౬॥ యస్యశ్చిరమరాత్తస్యోక్తి కృష్ణమాహంనిశివ్యేతిగతుః
 పూహతే॥౧౭॥ శ్చివశ్చిరస్యోక్తి కృష్ణమాహంనిశివ్యేతిగతుః॥౧౭॥ శ్చివశ్చిరస్యోక్తి కృష్ణమాహంనిశివ్యేతిగతుః
 సౌరస్వతేత్యం॥౧౮॥ శ్చివశ్చిరస్యోక్తి కృష్ణమాహంనిశివ్యేతిగతుః॥౧౮॥ శ్చివశ్చిరస్యోక్తి కృష్ణమాహంనిశివ్యేతిగతుః

బద్ధాన్య-అనుబృతం అనుగృహ్యతే తోయేషాం తదా ఘాతాన్వహ్నే-ఽనిమైరిమైషవరవాతై-రనన్యపరై రత్తైరక్షిః ఆ
ప్తిశబ్దాన్ని గ్రహించుచున్నావని తాత్పర్యమును తెలుపుచున్నది. ప్రతిభ్రతతలెచెలూ-ఽరిబ్రభుమః శ్లో॥ ౧౩॥ శ్లోబి వాహనవాః పున్రీ
చభృతయఃప్రియో అగారాన్వహ-దేవకిమతేనిర్యాతినిర్యాతేసతి-అభద్రనస్యాదితిమిద్ధా-బౌత-ర్యాత్సే గ్రహ
ర్యకానధ్యానా-దుద్ధవశ-బాహు-న్యరున్ద శ్లో॥ ౧౪॥ మృదగ్ధాదయః గమయ్యగప-సైమదధ్యమః శ్లో॥ ౧౫॥ శ్లోబు
రూఢాంనార్యః - కృష్ణం దప్తుమిచ్ఛం-పాప్రీసాదశఖరూఢాః-ప్రేమాదీనాంసం నీతివధా-ద్వం దాన్వత్వక్రీయే-
ర్యత్యచ-ప్రేమాదిభూర్వకమీమం యాసాంతా-ఇతివా,, కృష్ణైకసుమైర్వవస్తుః శ్లో॥ ౧౬॥ శ్లోబి యోప్రీతివేషయా-గుడా
కేశోదర్శనః-ప్రయతమన్యకృష్ణస్య - నితాతపత్రంశ్వేతచృత్రం-జగాహ-కథంఘాతం-ముక్తానాం దామభీనరై-ద్విఘా
షితం-రతమయోదణ్డోయన్యత శ్లో॥ ౧౭॥ శ్లోబి ధవస్సాత్యక్సిభౌ-పరమైశ్వేతమన్యతేవ్యజ-జగహ-పథి కు
సుమైర్వీర్యమాణో-మధుపతి-ర్యదుపతి-రేశరరాజశ్లో॥ ౧౮॥ శ్లోనిర్గణస్యసత్వాదిప్రకృతగురహితస్య - గణాత్తే నః
జ్ఞానకైత్యాదిపాదగ్రన్యపావస్య,, సత్వాదయోనసన్రీతే,, తెజోబలైశ్వర్య,, త్యా వివవనాత-నానురూపాంతామ
ప్రసమప్రకామర్యాతే - అనరూపాః-బక్తీ-సైమకారితత్వాతే-తత్రత్రదీప్తిశ్చరీతాః-అతవప-సత్యాశిషిషాంతామ
ప్రశ్లో॥ ౧౯॥ శ్లోబి త్రమస్లోకృష్ణమచేతానియాసాం-తాసాంకారచన్ద్రపురస్త్రీణాం-అన్యోన్యం-సర్వేషాంశ్రుతి
నాంమనోహరన్ముఖకరః శ్రోత్రాదీమనానిహరతివశీకరోతితదాహ-సంజల్పఃసంవాదః శ్లో॥ ౨౦॥ శ్లోసంజల్పమేవా
హంసప్రేతిత్యాభిరభిః॥ తావన్త్రీయదకాయాంకృత్పజగదుపాదానశ్చేననిమి త్రత్యేనవ య ఏకో-ఽవస్థితః-యశ్చ-

మైరత్తే ప్రమమద్రుతకేతనః॥ పీఠ ప్రశసైమహసంబధాన్వితైరత్రత్రత్రప॥ ౧౩॥న్యరున్దను ద్ధవద్వా
మహాత-ర్యాద్దేవకిమతే॥ నిర్యాత్యగారానాభ త్రమితిస్యాద్వాన్వతప్రియః॥ ౧౪॥మృదగ్ధశ్శభేర్యశ్చ
విశా-పవగోముఖాః॥దున్ధర్యానకశుక్లాద్వానెమర్దున్దభయన్ద్ర॥ ౧౫॥ పాప్రీసాదశఖరూఢాకురునా
ర్యోదివృతయ॥ వవ్యః-కుసుమైఃకృష్ణైఃప్రేమప్రితాన్తి తెజః॥ ౧౬॥ సతాతపత్రం-జగ్రహముక్తాదా
మవిభాషితపితృదంతుగుడాకేశఃప్రియః ప్రయతమన్యహ ॥ ౧౭॥ ఉద్ధవస్సాత్యక్సిచైవవ్యజసేవరమా
ద్భుతేనికిర్యమాణఃకుసుమైరేవమధుపతిఃపథి॥ ౧౮॥అత్యాయన్వాశిషసత్యాత్త్రత్రత్రదీప్తిశ్చరీతాః॥నాను
రూపానురూపాశ్చనిర్గుణగణాత్త్రన॥ ౧౯॥అన్యోన్యమాసీత్సంజల్పః త్రమశ్లోకచేతహమ్॥ కారచన్ద్ర
పురస్త్రీణాంసన్యకుతివిమోహరః॥ ౨౦॥సప్రేతికాయంపురుషో-ఽదీప్తియోఽనుగతః॥ అనిదవిశేషత్యని॥ ౧౧
గుణైర్వౌజగదాత్తేనీప్తిరైమిలితాత్త్రనిర్వౌజగదాత్త్రక్రీమ ॥ ౨౧॥ సవపహయోనిజవిర్భూతాంస్యజేవ

తతో,,బహుస్యాంప్రకాయేయ,, నామరూపేవ్యాకరవాణీ,,తనజు-బ్రహ్మకర్వకంనామరూపవ్యాకర-యశ్చ,, తన్యహ
వావతన్యమహతోమాతన్యనిశ్చసేతమేతద్ద్యగ్దేవః,,యోలవ్హణంవిదధాఽపూర్వం యోవైవేదాంశ్చప్రసాణాతిత
స్తే,,ఇతివేదావిమూర్త్యత్యేన-తత్ప్రసక్తత్యేనవ-ప్రసిద్ధః-యశ్చ - మముతుభిర్ధ్యయో-దృశ్యశ్చ-యశ్చవేదాన్రవద్య
స్వరూపవ్యభాష-యశ్చ-జగత్సగ్ధగీతిలయతి-సంవాదంకృష్ణఇతి-బద్ధై-చతుర్భుః,,నిశ్చితయదకాయాం-గుణైభ్య
స్సత్వాదిగుణాన్వైసా-త్యా- కృష్ణతక్రీమసతిమ-కర్తరూపతక్రీమసప్రాను ఫలప్రదానాయాప్రవృత్తాన్వీర్వధ్య-ఆ
త్మనిస్సత్వైకజగదాత్మని-సూక్ష్మచిదవిద్యుపజగద్భరికే-కార్తవ్యశాయాంజగదన్ద్రాత్తనీతివా- ఈర్ష్యరేయన్దరినిమి
లితాత్త్రై-ఆత్మమతిః-నివృత్తసర్గాదసజు-వై - స్వస్తిన్నవిశేషసతి-విశేషాఃపుధివ్యాభిహాలాని,,మహాదాద్యావిశే
షాన్తా,, ఇతిప్రయోగాతో తచ్చప్రదర్శనార్థం - కార్యవర్గరహితేసతి-నామూపవిభాగరహితేసతితివా-యవిశో-ఽదీ
తియః-ఎకః అవిభక్తచిరచిద్భగీరతయైకః-ఉపాదానపూతః - అవిభక్తనామరూపతామ్యుపాదానతా-అవితియ-ని
మిత్తాన్దరరహితఃఎకఇర్భుజేనోపాదానతోక్త్యానిమిత్త్యైవిదీప్తత్యా-దదీప్తియైశ్చనైసమిత్తాన్దరనిషేధః-ఎవవిభా
గయసీ-త్వపదాయంకీలగ్రీకృష్ణఇత్యన్యః శ్లో॥ ౨౧॥ శ్లోసంజల్పయశ్చిత్త॥యశ్చో-ఽదీప్తియశ్చసత్యా-మాయః-నిజవిర్భ
బూదితాం,,బహుస్యా,, మిత్యాదీన్యసజు-బ్రహ్మైరితాంస్యజీవమాయాంస్యశేషపూతజీవతిరోధాయకాం ప్రకృతింవి
కృతింప్రతి-నివృతతింప్రప్తమున్ముఖీమనుసారతన్ద్రాత్తత్రయాప్రవిర్భ-నామరూపేవ్యాకరోత్-కథంఘాతః- అనామ
రూపాత్తేని-నవిద్యతేనామరూపేయన్యతేన్తి-నాత్మనిజీవే రూపనామనీనామరూప-విధిత్వమానశ్చిక్రీడుఃకాశ్రుక్పద్య

భవన ద్రోగి, య, స్పవాయంత్రక్వ ఋశిః॥౨౩॥ సహలయంయత్వమఖిః॥గిరితాన్దిస్త్రియాణిస్త్రాపహ్యనియై, పిర్తితిః
 మాతరశ్చపాణిణోయై, ధై, సూరయః, భక్త్యాగృహితులతంసంయుక్తమతవివామలంకేత, సైస, యగ్యచందస్య హంస-
 పశ్యన్తియోయం, సత్సంఘాతకరణం, పరిమాప్తుంశోధయత్, మర్హతిసహాయంక్వఋశిః॥౨౩॥ సహలయమితి॥
 హేసఖి, గుహ్యమపేదేమ, పేదాదైమ, గుహ్యప్రీతిపిశేవతాత్, సుహృదావిధిర్వేదాన్తగుహ్యరూపస్యరూపగుయాధా-
 త్త్వోపదేష్టుభి, శాసనీతా, అచ్యుతమనా, సతిపితృధా, కధా, యగ్య, అశ్చేశ్వర, ఎకవనకః, ఆత్మసంస్కర్య, లీలయా
 విలాసం, జగ, త్పురతి, అవతరత్వతి, అత్తిసంహరతి, తత్రజగతి, ననజ్యతే, జగదస్త్రాత్తతయాశ్చితస్తదగ్రహోమైర్మన-
 జ్యతేన, నపక్షపాతితీవా, సహాయంత్రక్వఋశిః॥౨౩॥ త్తనన్వపిదశ్చై, హిసంధియాదవాన్యతమరూపేతావతరత్వ, త-
 త, ఇత్యాశ్చహంయాం, దుష్కర్మినాశాయసాధుపరిత్యాగాయ, ప్రతియుగమవతార్యా, భువనంరూపిణావతర్యితృభి-
 ప్తాయేగజ్యత్తి॥యదాహీతి॥యదాతమోధియాన్వపాః, తమోజవతితనపారి, తామనా, అతవివాధరైజీవస్త్రిత, తత-
 తదా, ఎవశ్చ క్విధోభగవాన్, భవాయదుష్కర్మినాశ్చూర్వకంసాధూనామభ్యుగదయా, సత్వతః, సుద్ధసత్వమయా-
 రూపాణి, యగయగేదధతేభిగ్గిణి, భగవైశ్వర్యం, సత్వంవాచికం, ఋతంపుణ్యంకర్త, దయాం, యశస్య, ధత్తై, స్వా-
 ద్వావైర్ధర్మైర్ధర్మసేవవాపత్రివతృత్తృగ్ధి, ఋతసంస్కార్యాచీ, ఎవంపుణ్యస్యకర్తణోదూరాదస్థాపాతిత్యై, అవమన-
 తాదాత్మసంజగుశ్చ, వితిభుగ్యప్రతియోగిత్వేనాన్యతక్షుప్రయోగాత్, భగవత్తర్కణిభుగ్యత్వంవామ, వదతాంశోక్త్యా

మాయాం ప్రకృతినిస్సృతిమ్ | అనాయూపాత్త నిరూపనామసిద్ధిత్వ మాగోను సాగతా శ్రుక్వత్ || ౧౨ ||
 సనాతయంగుత్వదత్త సూరయోజితే స్థి యినిర్జితమతాతీశ్వనః , | పశ్యేన్నిధిక్రూపతీతామలాత్త నా
 నన్యైవనత్వం పరిమాదుమర్త || ౧౩ || సనాతయంగుత్వమగతతీతాగోవేదమగు హ్యేషుచగుహ్యవాదిభిః |
 యువక ఈశోజగదాత్మలీలయాన్యజత్వత్వ త్తినతత్తనజ్యతి || ౧౪ || యదాహ్యుక్తయై ఇష్టతమోధిసాన్యపా
 జీవ నితతై గ్విహినత్యత్వః కిల | తైగ్విగంసత్యమృతందయాం యశోభవాయురూపాచిదధన్యై గ్వియం || ౧౫ ||
 అహోఅలం భాగ్యుత్తమంగుదోకులం అహోఅలంపుణ్యత్వమంగుదోర్వనమ్ | యదేవభృంసామృతభక్తి
 యంపరిస్పృజన్త నాచజగ్రీవజేనచాచ్ఛతి || ౧౬ || అహోబలత్వస్వర్యతేన సైరసంసృక్తస్థితిప్రత్యయశ్చసంసృ
 మః | పశ్యేన్నిధిత్వం యదనుగ్రహాపితం స్థితావలోకన్యస్వపతింస్త్రయత్ప్రవా|| ౧౭ || సూనం ప్రతసన్తన
 హుతాది నైశ్వర్యమర్చితోపగన్యగ్రహీతపాణిభిః | షిబైయంగుభద్రామృతంముహూన్యైజ్యైయన్యం

రాంపల్లెటూరున హస్తం ॥ ౧౭ ॥ యతో భగవాను క్షవిధః శ్రీమన్నారాయణవతః, శ్రీకృష్ణరూపణయదుకులైవ తత్పరః
సుధువ సేవివత్ప్ర, ద్వారకామధినక, ప్రజాపాలయ, నృత్తభర్తృహిషీభర్తాభివహరకృ, తోయదుకులమధువ
నద్వారకామహిష్యాదీనాం, భాగ్యంతవ, శ్వేతావదితి, చాచామనసాచావగ న్దుమతకృమిత్యధిపాప్రయేణజన్మన్తి, అహ
ఇత్యాదిభిష్టధీః ॥ యదోఃకులం, అలంబితరాంక్షాఘృతమం, వధోర్వన, మలంబితరాంభుగ్రతమంవ, కుతః, య, వృత్తా, త్పుం
సాంసార్యతానా, మృవభోనాయకః త్రియోలక్ష్మ్యోవతిః, ఎవభగవాన్ శ్రీకృష్ణః, స్వజన్త నాయదుకులం, చబంధ్రమిశెన,
పునఃపునస్సంచారేణ, సుధువనంబ, అశ్వునిప్రతప్రంకరోతిత్వధిః ॥ ౧౮ ॥ అహంబ తే ॥ కుతస్థితద్వారకా, స్వరక
సః, కర్మణివశ్చే, స్వగ్లోకయత, సీరసంరోతితథా, మహామామ, పుణ్యంయతశ్చకరోత్యావహతితథా, తదవస్య
జ్ఞాయతుంవేశింవన్తి ॥ యచ్చిజాః, యతేయస్యాంకుతస్వల్యాంప్రజాః, యతేయస్తాత్, అనుగ్రహణోపితంఅధివన ప్రంస్త
తయ్యోవలాశోయగ్రతం, స్వపతిమాత్తనాయకం, నిత్యం పశ్యన్తిస్త, యదనుగ్రహధంయత్ప్రజావితయకానుగ్రహ
ర్థం, తేషివమితివాన్వయః ॥ ౧౯ ॥ యానమతి ॥ అస్య, కర్తరివశ్చే, అనెనకృష్ణన, గృహీతాఃపాణమోయాసాం, తాభిః, క
ర్త్రీభిః, ప్రతైరవహసాదిభిః, స్నానైఃపుణ్యజలానాం, హుతైర్హోమై, రాగితైర్దైవదాదాభిశ్చ, ప్రతాదీనాంసమాహర
ద్వంధ్వనైకత్వం, ఎభిస్సాధనైర్నానమిష్ణైరసవర్తితి, పూర్వజన్తనీతిశేవః, కుత ఎతదమమయత ఇత్తోవేశింవన్తి ॥
యా, అస్యగృహీతపాణయః, త్రియః, హేనఖి, అధరామృతం, ముహుర్ముహుఃపిబన్తి ॥ అనారాధితేష్వరాకామతద్దుగ్ధ
మితిభావః, కస్యాధరామృతం, గున్తి, నాన్తయోమనోయాసాంతాః, ప్రజత్రియః, సంముమహాః, తస్యశ్రీకృష్ణసాగధా

వృతమిత్యన్వయః ॥౨౮॥ యాభితి॥యాభిత్వస్యవతాభిత్వత్తరేణాస్త్వయః, శుష్టిణోమతాత్, చైద్యప్రముఖాకళిశుపా
 లుపభృతీక స్వయంవరైప్రమద్యమధనపూర్వకంవిడిత్య-విద్యమెవశుభ్ర-ముపాయనత్వేనదేయంద్రవ్యం- తేన-యాఅహ
 తాఃప్రద్యమన్తూప్యప్రసవాదయఃస్త్రియ-తల్తల్-ప్రద్యమన్తూప్రసవార్థంక్షిణీసాన్వప్రసవాజామృతతీ-అతిశ్లేషసత్య
 వామాదిసన్ధ్య గ్రహః- తథా౨పరాఅభ్యాశ్చ-యాః స్త్రియో-భౌమవ భేనకాసురవధేనహస్రతః-యోడశసహస్రస్థ్యో
 కాః-అహృతాః ॥౨౯॥ ౩౦ ॥ అతాన్వర్యాః-నిర స్తంభావంపవిత్రతా-యేన-అహృత స్తం-పీతీలంమూర్ధనం-యేన-తథాభూ
 తమప్రీత్యైత్వం-పరంకెవలం-పాపుయధాతథా-కుర్యతేకుర్యన్తి బత-తదేవదర్శయతుంవిశింషన్తి-యోసాంస్త్రీకాం-గృ
 హాక-పతిఃపుత్రరాక్షస-కదాచిదప-నాపైత్యత్యజతి-కదంభాతస్సక-అహుతిభిః-హేరుక్షిణి-ఎహృత్యాదిభిరాహ్యైర్నైర్నై
 రిస్సృకామృతయంగమస్సక ॥౩౧॥ ౩౨ ॥ అవదన్తివాంబల్పన్తివాంపురయోషితా-మెవనిధా-గిరిఃఉక్తిః-సస్తి తేనైవనిరీక్ష
 తేనా-వివన్తనహరిణ్యయా ॥౩౩॥ ౩౪ ॥ తదా-అజాతశత్రుః-పరైభ్యశ్చకృపిభ్య-శత్రీ-శత్రే-శేషశత్రే-మధుగ్విషకృష్ణగ్గ-
 గాపిధాయకృతానా-గురురజితేహ స్వశ్వరధవదాతిరూపాణ్యగ్నేనిసాన్వస్త్రితీతథా తాంసేనాం ప్రియం శ్చ-స
 మయుశ్చ ॥ ౩౫ ॥ ౩౬ ॥ అభిధవినపాణివిశ్లేషేణా-తురాకదఃఖతా-నతప-సూరమాగతా-కారవాక్యయధిష్ఠిరాక్షి-
 ముముశుర్యదాశయా ॥ ౩౭ ॥ యాపిరశులైహిసాన్వతాన్వయంవరైప్రవద్యచైద్యప్రముఖాన్తిశుష్టిణః।
 ప్రద్యమన్తూప్యప్రసవాదయోపరాయాన్తూప్యతాభామనభాసనప్రశః॥౩౮॥ ౩౯ ॥ తాఃపరంస్త్రీత్వమపా
 న్నపెరింబినరస్త్రకవంబసాధుకుర్యతే । యాసాంగృహకప్రహరలోచనఃపరర్షజాత్వైత్యాహు । తిభి
 ర్నాదిస్సృక ॥౩౯॥ ౪౦ ॥ ఎవంవిధాగదన్తివాంసగిరిపురయోషితామనిరీక్షతేనాభినన్తకసస్తి తేనయూహ
 రిః ॥ ౪౧ ॥ అజాతశత్రుఃపురనాంగాపిధాయమధుగ్విషః। పరైభ్యశ్చకృపి-తస్యైహృత్యతాన్వయంశ్చవతుర్గణీ
 జీమ్ ॥౪౨॥ అభిధూరాగతాకేశారిఃకారవాన్వరహతురాక । సంసిత ద్వ్యధశ్చిద్ధాకప్రియాత్సన్వనగరిం
 ప్రయైః ॥ ౪౩ ॥ కురుజాగ్లంబశ్చైలాకహాకసేనాకసయమురాక । బ్రహ్మనన్తంపురతైలంమర్శ్యాక
 సాగన్వతానధ ॥ ౪౪ ॥ మరుధన్వమతిక్రవ్యసాపిరాభిరయోపరాక । ఆనర్తాన్వార్గహాపాగాచ్ఛాన్తవా
 మామనాగ్విధుః ॥ ౪౫ ॥ తత్రతత్రసాతత్రస్తైర్నైర్నైః ప్రత్యుద్యతాన్వః । సాయంభేజిదిశంశ్చన్వగ్విధ్యో
 గాంగతన్తదా ॥౪౬॥ ౪౭ ॥ ౪౮ ॥ ౪౯ ॥ ౫౦ ॥ ౫౧ ॥ ౫౨ ॥ ౫౩ ॥ ౫౪ ॥ ౫౫ ॥ ౫౬ ॥ ౫౭ ॥ ౫౮ ॥ ౫౯ ॥ ౬౦ ॥ ౬౧ ॥ ౬౨ ॥ ౬౩ ॥ ౬౪ ॥ ౬౫ ॥ ౬౬ ॥ ౬౭ ॥ ౬౮ ॥ ౬౯ ॥ ౭౦ ॥ ౭౧ ॥ ౭౨ ॥ ౭౩ ॥ ౭౪ ॥ ౭౫ ॥ ౭౬ ॥ ౭౭ ॥ ౭౮ ॥ ౭౯ ॥ ౮౦ ॥ ౮౧ ॥ ౮౨ ॥ ౮౩ ॥ ౮౪ ॥ ౮౫ ॥ ౮౬ ॥ ౮౭ ॥ ౮౮ ॥ ౮౯ ॥ ౯౦ ॥ ౯౧ ॥ ౯౨ ॥ ౯౩ ॥ ౯౪ ॥ ౯౫ ॥ ౯౬ ॥ ౯౭ ॥ ౯౮ ॥ ౯౯ ॥ ౧౦౦ ॥

ముముశుర్యదాశయా ॥ ౩౭ ॥ యాపిరశులైహిసాన్వతాన్వయంవరైప్రవద్యచైద్యప్రముఖాన్తిశుష్టిణః।
 ప్రద్యమన్తూప్యప్రసవాదయోపరాయాన్తూప్యతాభామనభాసనప్రశః॥౩౮॥ ౩౯ ॥ తాఃపరంస్త్రీత్వమపా
 న్నపెరింబినరస్త్రకవంబసాధుకుర్యతే । యాసాంగృహకప్రహరలోచనఃపరర్షజాత్వైత్యాహు । తిభి
 ర్నాదిస్సృక ॥౩౯॥ ౪౦ ॥ ఎవంవిధాగదన్తివాంసగిరిపురయోషితామనిరీక్షతేనాభినన్తకసస్తి తేనయూహ
 రిః ॥ ౪౧ ॥ అజాతశత్రుఃపురనాంగాపిధాయమధుగ్విషః। పరైభ్యశ్చకృపి-తస్యైహృత్యతాన్వయంశ్చవతుర్గణీ
 జీమ్ ॥౪౨॥ అభిధూరాగతాకేశారిఃకారవాన్వరహతురాక । సంసిత ద్వ్యధశ్చిద్ధాకప్రియాత్సన్వనగరిం
 ప్రయైః ॥ ౪౩ ॥ కురుజాగ్లంబశ్చైలాకహాకసేనాకసయమురాక । బ్రహ్మనన్తంపురతైలంమర్శ్యాక
 సాగన్వతానధ ॥ ౪౪ ॥ మరుధన్వమతిక్రవ్యసాపిరాభిరయోపరాక । ఆనర్తాన్వార్గహాపాగాచ్ఛాన్తవా
 మామనాగ్విధుః ॥ ౪౫ ॥ తత్రతత్రసాతత్రస్తైర్నైర్నైః ప్రత్యుద్యతాన్వః । సాయంభేజిదిశంశ్చన్వగ్విధ్యో
 గాంగతన్తదా ॥౪౬॥ ౪౭ ॥ ౪౮ ॥ ౪౯ ॥ ౫౦ ॥ ౫౧ ॥ ౫౨ ॥ ౫౩ ॥ ౫౪ ॥ ౫౫ ॥ ౫౬ ॥ ౫౭ ॥ ౫౮ ॥ ౫౯ ॥ ౬౦ ॥ ౬౧ ॥ ౬౨ ॥ ౬౩ ॥ ౬౪ ॥ ౬౫ ॥ ౬౬ ॥ ౬౭ ॥ ౬౮ ॥ ౬౯ ॥ ౭౦ ॥ ౭౧ ॥ ౭౨ ॥ ౭౩ ॥ ౭౪ ॥ ౭౫ ॥ ౭౬ ॥ ౭౭ ॥ ౭౮ ॥ ౭౯ ॥ ౮౦ ॥ ౮౧ ॥ ౮౨ ॥ ౮౩ ॥ ౮౪ ॥ ౮౫ ॥ ౮౬ ॥ ౮౭ ॥ ౮౮ ॥ ౮౯ ॥ ౯౦ ॥ ౯౧ ॥ ౯౨ ॥ ౯౩ ॥ ౯౪ ॥ ౯౫ ॥ ౯౬ ॥ ౯౭ ॥ ౯౮ ॥ ౯౯ ॥ ౧౦౦ ॥

ద్యంసన్తిగ్ధమనరాగోయేమంతాక-సమ్యక్సాన్వయసేనసన్తగ్గ-ప్రేయేస్సహ-స్వనగరింద్వారకాం-ప్రియాత్ప్రయ
 యా ॥ ౩౩ ॥ ౩౪ ॥ ౩౫ ॥ ౩౬ ॥ ౩౭ ॥ ౩౮ ॥ ౩౯ ॥ ౪౦ ॥ ౪౧ ॥ ౪౨ ॥ ౪౩ ॥ ౪౪ ॥ ౪౫ ॥ ౪౬ ॥ ౪౭ ॥ ౪౮ ॥ ౪౯ ॥ ౫౦ ॥ ౫౧ ॥ ౫౨ ॥ ౫౩ ॥ ౫౪ ॥ ౫౫ ॥ ౫౬ ॥ ౫౭ ॥ ౫౮ ॥ ౫౯ ॥ ౬౦ ॥ ౬౧ ॥ ౬౨ ॥ ౬౩ ॥ ౬౪ ॥ ౬౫ ॥ ౬౬ ॥ ౬౭ ॥ ౬౮ ॥ ౬౯ ॥ ౭౦ ॥ ౭౧ ॥ ౭౨ ॥ ౭౩ ॥ ౭౪ ॥ ౭౫ ॥ ౭౬ ॥ ౭౭ ॥ ౭౮ ॥ ౭౯ ॥ ౮౦ ॥ ౮౧ ॥ ౮౨ ॥ ౮౩ ॥ ౮౪ ॥ ౮౫ ॥ ౮౬ ॥ ౮౭ ॥ ౮౮ ॥ ౮౯ ॥ ౯౦ ॥ ౯౧ ॥ ౯౨ ॥ ౯౩ ॥ ౯౪ ॥ ౯౫ ॥ ౯౬ ॥ ౯౭ ॥ ౯౮ ॥ ౯౯ ॥ ౧౦౦ ॥

భర్తృగవతో, దన్వనై, లాలసాః ఆన క్తచిత్రాః, ప్రత్యుద్యయః ప్రత్యజన్మః ॥౩॥ ఘృతతామ్రతాః ఆదరయన్తాః, రవే
 స్త్రీపమివ-ఆత్మానం జగచ్ఛ్రవకాః యతః ప్రకాశాన్తరానపేక్షస్యసూర్యస్య, దీపమివ, ఉపసితః బలిః పూజార్చ్యద్రవ్యం, యా
 చిక్రాః, పీఠ్యుత్పల్లవానివికసితానిముఖామ్ముజానియాసాం, తదాఘాతాః, ప్రజా, హర్షే గగన్దయః కుణ్డితయా, గిరా,
 తంప్రాణియః, రవిప్రస్థావ్రాహ్మివేతంవ్యజ్ఞయస్విభిన్ద్యుః ॥ నిజలాభేన, నిత్యనివధికస్వానన్దానుభవలాభేన, పూర్వకామమవా
 స్తనమస్త్రకామం, ఆత్మారామం-స్వానుభవే కనిష్ఠం, బల్యనపేక్షమితిభావః-కేక-మివోఽః, సర్వేషుపుత్రేషు-సుహృదం
 సాహచర్యయ్యం, అవితారం రతీతారం, వితర, చుర్యకాశితవః పురాణివ ॥౪॥౫॥ ఘృతీమేవహ ॥ సత్యాస్థితమ
 స్మి ॥ సారాధతవాఙ్మిసజు-జంప్రసనతాః, స్వ-కథంఘాతం, విరిశ్చైనచతుర్ముఖేన, వై రిశ్చైస్సనకాదిభిః, సురేంద్రై
 ర్ద్వివిభిశ్చ చక్రతంసమసూత్రం, ఇహ-త్యేయం సైత్యేయన, మిచ్ఛతాం-పరముత్సర్వ్యం, పరాయణం-త్యేయసాధనమా
 తం-పరిమిత్యేయవిశేషంవా-యత్రపదారవిన్దై-పరేహంబ్రహ్మదీనామపి-ప్రభుః-తానపినశీకుర్వక, కాలోపి, నప్రభ
 వేత్సనసమోభవే-యత్రస్యయివిషయే, పరఃప్రమః కాలోపి-నప్రభవే, త్రస్యతవపదామ్ముజమివివాన్వయః, సర్వస్య
 వశీనర్వస్యేతానః, నచస్యేకేశ్చనై, ర్ధ్యాద్విశుత్యోక్తతామ్రసంధేయః ॥౬॥౭॥ హేవిశ్వభావన, విశ్వంజగద్భావన
 తినత్తాస్మీతిప్రవృత్తిమత్యుక్తోతితిరధాపూత, త్వం, నో, ఉస్తాకం, భవాయల్యుగదయాయ, భవ, మాతామితాభారా
 నివానశ్యరణం సుహృద్ తిర్హారాయణః, తందైవతానాం పరమంపదజైవతంపతింపతినాం పరమంపరస్తాత్, నతస్య

ర్యాశ్చర్మదర్శనలాలసాః ॥౩॥ తతోఽపివలబయోరవేన్ద్రీపమివాద్యతాః ॥ ఆత్మారామంఘాత్యకామం నిజలా
 భేనస్యేవా ॥౪॥ పీఠ్యుత్పల్లముఖాః ప్రోచుర్వర్షగర్భదయూగిరాపతరంసర్వసూర్యవచుమితారమివాద్య
 కాః ॥౫॥ సతాన్యతెనాధతవాఙ్మిసజు-జంవిరిశ్చైన్ద్రైర్విశ్వసురేంద్రీవన్దితమ్ ॥ పరాయణం-త్యేయమిహేచ్ఛ
 తాంపరసంయత్రకాలః ప్రభవేత్యతఃప్రభుః ॥౬॥ భవాయనస్త్యంభవవిశ్వభావనత్యమేవమాతాధనుహృ
 త్యపివితా ॥ త్వం సన్దురుర్జః పరమంపదజైవతంయస్యాచుప్త్యాకృతినోభూవిమ్ ॥౭॥ ఆహూననాధాధ
 వతాన్స్తయద్యయంతైర్విష్టపారామపిదూరదర్శనమ్ ॥ ప్రేమన్తీతస్మగ్గనిరీక్షితాననంపశ్యేమరూపంతవ
 సర్వసాధగమ్ ॥౮॥ యర్హ్యమ్యుజాతాపససారభోభవాయురూన్తధూన్యాధనుహృన్దిదృక్షయా ॥ తత్రాబ్ర
 కోఽపిప్రతిమః క్షణోభవేనరేవేన్ద్రావాన్తేమివస్త్రవాచ్యతః ॥౯॥ ఇతిచోదీరితావాచఃప్రజానాంకృతవత్సలః ॥
 శృణ్వన్సోఽనుగ్రహంబద్ధప్రైవితస్సర్వావినీతృత్వమ్ ॥౧౦॥ సుఖభాజదశార్హాక్షకురార్ధకవృష్టిభిః ॥ ఆత్మ
 తుల్యబలైర్గుప్తాంఘోన్దైర్వ్యోగవతిమ్ ॥౧౧॥ సర్వర్మదర్శనవిభతైః పుణ్యవృక్షలతాత్రైప్రైః ॥ ఉద్యానోపవ
 నారామైర్వృతపద్మాకరశ్రియమ్ ॥౧౨॥ గోపురద్వారమార్ద్రమృతకాతుకతోరణామ్ ॥ చిత్రీకృజవతాకా

కన్పిత్పరికన్పిల్లోకేనచేతానైవచతస్యలిక్తం, యానైవదాంశ్చప్రమాణోతి, త్యాగిశ్రుత్యర్థమనునన్దాయోఽః, త్వ
 మేరమాతేత్యాది, తోకేకస్థుబధ-రేకవచ, త్వంతు, సర్వవిధబుధురితిభావః, యస్యతవా, నువృత్త్యానైవయా, వయం, కృ
 తినకృతార్ధాః-కృతకృత్యా-బధూవిమ్-సర్వం-నో-భవాయభవేత్యన్వయః ॥౭॥ ఘృత-సాగృతిభవతాత్వయా-వయ,
 మహా-ననాధా, స్స-నిరతితయసుఖదనాధవనో, బధూవిమ్-కుతిః-యద్యస్తాత్-తవ-రూపంపశ్యేమ-కథంఘాతం
 తైర్విష్టపారాంబేహాచుపి, దూరదర్శనంయదర్శనం-ప్రేమపూర్వకంస్థితం-స్థిగ్ధేసానురాగక్షణజైవ-యన్ద్రై-త
 దాననంయస్య-తేన్ద్రోగంసునర్మమ్ ॥౮॥ ఘృయన్ద్రీతిభోలయ్యుజాత-భవా-సూహృద్దృక్షయా-యదాకురార్ధ-మ
 ధూన్యా-జనపదానవససార-జగామ-తత్రతదా, హేలబ్యత, నో-ఉస్తాకం-త్యావపశ్యతాం-రవేన్ద్రా-రవింవివేనా-
 త్త్యం-క్షణకాలో-బద్ధో-టిప్రతిమః-సంపత్సరకటికాలతుల్య-భవేత్ ॥౯॥ ఘృతితంప్రజానా-ముదీరితావాచఃశృ
 ణ్వన్సో-భక్తవత్సల-భగవా-నవలోకననానుగ్రహంవితస్వక-పురంపాగ్వివేత్-పూశ్చన్ద్రాయంపరశ్రేభః ॥౧౦॥ ఘృ
 కథంఘాతంమధ్యాదయాయాదవావాస్తరవిశేషాః-తై-రాత్మతుల్యబలైఃకృష్ణతుల్యబలైర్వాన్-కాద్రమేయాదిభిః-
 భోగవతిమ్-గుప్తాంరతీతాం-చోగవతినాగానాంపురి ॥౧౧॥ ఘృనగ్యర్మదయ్యుగపత్పృష్ఠతైష-యస్సర్వోవి
 భవః-ఫలప్రస్పాదినచ్చద్వి-రేహం-తే-పుణ్యవృక్షాశ్చ-మందరపారిజాతాదయః-లతా-స్తదశ-స్తనాః-ఆత్రమాశ్చ-య
 మజై-యద్యానోపవనారామై-ర్వృతానాంపదాకరణాం-శ్రీశ్శోభాయస్యాం-తతోగ్ధ్యానం, రాజ్ఞాం-ప్రకాశానం-ఉ
 పవనంసనసమపస్తం-ఆరామకృతకః ॥౧౨॥ గోపురారాకారాంవ్యారాకారమార్ద్రం, కృతానియ్య భార్గానితో

రణానిజన్మప్రపల్లవాదినిర్మితాని-యస్యాం - చిత్రాగిణాంధ్వజానాంపతాకానాంచాగై గ్రీరస్త్యైవతపతానీనస్త
 ఆకపాయస్యాం ॥ ౧౩ ॥ శ్లోసంమారి తామహమార్గాదయోయస్యాం - సుహమార్గారాజవిధయః - రధ్యాడకవిధ
 యః - ఆపణకావణిజాంక్రమవిక్రయాదిగృహణి - వత్సరాగజాశ్వాది లాః - గర్భోదత్తైఃసిక్తాం-చలాదిభిరుప్తాంపశి
 థ్లాం ॥ ౧౪ ॥ శ్లోప్రతిద్యారంధరధ్యాదిభిః - బలపూర్ణకుమ్భైఃబలిభిఃపూజాద్రవై గ్రి-భూపై కీర్తిపై శ్చలంకృతాం-పవం
 సూతాంపురమితపూర్వతాగ్నియ్యైః ॥ ౧౫ ॥ శ్లోప్రేతంనిరతిశయపియతమం-భగవ ప్రమాయానంనిశమ్యాకర్ణ గ్రియ
 హనునాః వసుదేవః-అశ్వగిరాదయశ్చ ॥ ౧౬ ॥ శ్లోపృక్పట్టిహర్షస్త్యవెగనబోల-జ్యేస్థసిక్తానిపుగదస్తానిత్య
 క్తానితీయావత్ , శయనాదీనియైస్తదాధూతాః ॥ ౧౭ ॥ శ్లోవారణైస్త్రింకశైస్త్రిం , పురసంభ్రత్యభూవసాఃశ్చ-స
 సువశ్చ శ్లోస్వస్తివాచనసహతైఃపాగ్నైః కైఃశక్తానాంతూర్యాణాంబనినాదెన - బ్రహ్మఘోషావేదఘోషేణ - స
 హః-అపతాఃఆదరయంతైః ॥ ౧౮ ॥ శ్లోపృత్యుజ్జగురితి॥ హేబ్రహ్మక, పుణయేనహేతునా-అగతంసాధ్యసంభయం
 యేషాం, తదాధూతాస్సద్విరతైర్దమనసావైఃపృత్యుజ్జగ్తుఃఅభిముఖంయయ్యుః - తదా, వారముఖ్యాఃగణికాశ్చై
 స్తాశ్చ-లనద్భాగ్యంకుంబలాభ్యాంనిర్భాతాకరోతామేషు - తెషాంవదనానాగ్నిఃకౌభాయసాంతా - స్తద్విద్యతయా-యా
 వైగమనసావైః ప్రత్యుజ్జగ్తుః - నలూదయో-అన్యతాని-ఉత్తమశ్లోకస్సభగవతశ్చరితాని-జగ్తుః-తత్త్రినటాలభితారాః

గైగ్రీరస్త్యైవతపతాతపామ్ ॥ ౧౩ ॥ సంమారి తమహమార్గ రధాపణకవత్సరామ్ ॥ సిక్తాంగధజతై
 రుప్తాంపలపుష్పాక్షతాఙ్గురైః ॥ ౧౪ ॥ ద్వారిద్వారిగృహణాంచదధ్యక్షతిపతేభిః|అలంకృతాంపూర్ణకు
 మ్భైఃపృలిభిర్దాపదీపకైః ॥ ౧౫॥శిశువ్యప్రేక్షమాయా స్తంవసుదేవోమహామనః | అశ్వగిరశ్శృంగినిశ్చ
 రామశ్చాద్భుతవిక్రమః ॥ ౧౬ ॥ పృథ్వీమృచ్చురభేష్టశ్చసామ్యేజావ్యవతీమతః|పురావృతకోవ్యుసితశ
 యవానసభాజనాః ॥ ౧౭ ॥ వారణైస్త్రింపురసంభ్రత్యభాగ్నైః స్సనువశ్చ శ్లోః|శక్తఘోషార్థసినాదనిలపృష్ట
 ఘోషేణచాభ్రతాః|౧౮॥పృత్యుజ్జగ్గురైర్ద్రుప్తాః|పుణయాగతసాధ్యసాః|వారముఖ్యాశ్చతశోయా
 వైస్తదర్శనోత్సుకాః ॥ ౧౯ ॥ లనతుంజ్జ్వలనిర్భాతకరోతామేషు|నలస్త్రకగద్గర్వాన్ముతమాగధ
 వస్త్రినః|గాయస్త్రీయోత్తమశ్లోకచరితాన్యన్యతాని ॥ ౨౦ ॥ భగవాంస్త్రత్యుజ్జగ్తానాంపౌరాణామనువత్రి
 నామ్ | యదావిధ్యుపసంగమ్యసర్వేషాంమానమాదధే ॥ ౨౧॥ప్రవక్ష్యామివాదాశ్లేషకరస్పర్శస్త్రితేక్షణైః
 ఆశ్వాన్యవాశ్చపాకశ్యానరైశ్చభిమతైర్విధుః ॥ ౨౨ ॥ స్వయంచగురుభిర్విస్త్రైస్స చార్తైస్సవిరైరప
 అశ్విర్భుజ్యమానో-అస్తైర్భుజ్యభిత్వాపితేత్తురమ్॥౨౩॥రాజమాంగగతైశ్చద్వారకాయాఃకులిప్త్రీయః|
 హర్ష్యాశ్చ్యాయురమర్ష్యప్రతీక్షణమహాత్మవాః ॥౨౪॥నిత్యంనిరతిమాతానాంయదపిద్వారికౌకసామ్|
 నవిత్యస్య నిహిద్యతశ్చిక్తియోధామాశ్చమన్యతమ్॥౨౫॥శ్రియోనివాసోయస్యోగఃపానపాత్రంముఖంధృ

స్త్య కాఃస్త్రీణాంస్యత్రక్షతాః-గద్గర్వాఃగాయకాఃసూతాఃపౌరాణికాః-హగధాఃపంశావళిపారకాః-వస్త్రినఃస్పృహ
 దినః-స్త్రీత్రపారకాశ్చ ॥ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥ శ్లోతత్తభగవాన్-యదావిధి - సమచారాల్లిసకరస్పర్శస్త్రితావలోకనాదిభి
 ర్యధాయోగ్యంవసుదేవాదిభిరుపసంగమ్య - సర్వేషాంపౌరాణా-మనువత్రినాంభృత్యానాం-చ - మానమాదధేనమా
 నంచకార-విదుర్భగవాన్-శ్చపాకచర్మవైభవః-చతుర్భుజస్థమిదం - ఆశ్వసౌఖ్యపచ్చంద్రాభిమతైఃవర్తేః, మాంసమాదశ్చ
 ఇత్యన్వయః ॥౨౧॥౨౨॥ శ్లోస్వయంచగురుగురుభిః-స్థవిరైర్వ్యధైః-విస్త్రైరస్తైర్భుజ్యభిత్వ - కర్తృభి-రాశ్విర్భుజ్య
 జ్యమానః-పురమాపితత్ ॥౨౩॥ శ్లోద్వారకాయా, రాజమాంగం, కృత్యైగశేనతిత్రైత్ర, స్త్రీయ, తస్యకృష్ణస్యతః
 త్తదేవమానుత్సనోహన్దోయాసాంతాః-హేమి-హస్త్యాణిసౌధాన్యాయురమర్ష్య ॥౨౪॥ శ్లోనిత్యంనిరతిమాతానామ
 ిదతోదిద్యతావధూవేత్యతాగ్నిహానిత్యమితి॥యద్యస్తాపైత్యంశ్రియోధామాశ్చంలత్ప్రీనివాసదేహం,, శ్రియోధామాన
 మితివపాహి-అన్యతంనిత్యంనిరతిమాతానామపి - ద్వారకౌకసాంద్వారకాఃకసాంసాం-స్త్రీణాంధృ
 శః-సవత్పృథ్విత - త్తస్తాత్తదీక్షణమహాత్మవా - హర్ష్యాశ్చ్యాయురమర్ష్యభిత్వర్త - సాశ్చదేవాత్వప్రైఃప్రసిద్ధిర్గోభిః
 తె॥౨౫॥ ఉచితావైసాహ్యత్వప్రీతిర్భగిపాగ్నియేషామ్॥నియతి ॥ యస్యైత్యన్య ఉచోముఖభూహసాదాన్యజైః|ప్ర
 త్యేకమన్వయ-యస్యోగఃశ్రియోనివాస-స్తానం ఉరోలావణ్యానుభవాయతదేవావాసమూశ్రితవతిశ్రీత్వభిపాగ్నియః-య

స్వముఖం-చూకం పశ్యజ్ఞ నర్పణం-పానపాత్రంతల్లావగ్గరసపానపాత్రం -యస్యచూపాహ-లాకపాలానాంపాన
 పాత్రం-తల్లావగ్గరసపానపాత్రంయస్యచదామ్యజం-సారంగాణాంసారంగచ్ఛతాం,సారంగాహీణాం-మనీనాం-
 తల్లావగ్గరపానపాత్రం-సారంగాయ నీతీసారం గాః-సారతమార్దవక్తారఇతిహ,తమచ్ఛతం, నిత్యంనిరీక్షమాణానామ
 పిద్యకోనవిత్పత్య నీతియ్య క్షమేత్యగ్ధః ॥౨౬॥ శ్లోనితేతి॥పధి,సీతాతపత్రం-చవ్యజనైవ తైరుపసగృతః,సీతాతపత్రే
 ణావృతః,వ్యజనాభ్యాంపీవ్యమాన-ఇత్యర్థః-పితృశేవానసీయస్య,సభగావాక,వనమాలయూబధా-కథంయధారాహి-దిభిః
 యుగపత్నముదితైః - ఘనోనిలామ్బుద- ప్రదక్షితీఅఘతోపమైషా-నవ్యాగ్ని-మపయోస్సహపస్తానమస్తీ-తత్యారాహ-
 దిస్తానీయాపకటవనమాలాపస్త్రమాపణాదయః-పిద్యుదేవవై ద్యుతం-ఉదపశ్యన్త గ్రియద్వా-ఉదపగ్రహణంగురుశు
 క్రియారస్యపాంనతత్యాకామప్యంతతత్యం-పత్యోమపస్తానీయంసీతాతపత్రం-గురుశుక్తస్థానియేవ్యజనై - నక్షత్రస్తానీ
 యానిప్రసూవాని,ఇన్ద్రధనుస్థానీయావనమాలా-విద్యుత్స్థానీయంపితృక్షపస్త్రం-అరగ-స్థానీయంపకుటమితి- సీతాతప
 త్యాద్యుగసగృతత్యాదివిశేషణసామర్థ్యాత్ ॥౨౭॥ శ్లోతతస్త్రుపిత్యోదైవకివమదేయః- గృహంప్రవిష్టోభగవా-
 న్నాత్మబిదేవకింపిణ్యాభిః,పరిష్వక్తలగ్నితః-దేవక్షిప్తముఖామత్యః- ముదాశిరసావనైశ్శ్లో ॥౨౮॥ శ్లోతాదేవ
 క్యాదయః-పుత్రంకృష్ణ-మజు-మారోఽగ్ధ - సైహేనస్తుతాప్రసవస్తాపయోధరా ప్రవాయాసాం- హర్షణవిహ్వలితత
 త్వామనోయాసాం-తధాఘాతానైతజైర్జైర్జై రానస్తబాప్తై-సస్థిషిమః ॥౨౯॥ శ్లోఅధతతస్వ భవనంస్యగృహం
 పౌరిషిత - కథంఘాతం-సర్వేకామాఃకామ్యమానాఃభోగ్యభోగోఽరణభోగస్తానాదయోన్యై-నా స్త్యుత్తమం

కామ్ । బాహవోలోకపాలానాంసారంగాణాంపదామ్యజమ్॥౨౬॥సీతాతపత్రవ్యజనైరుపసగృతఃప్ర
 సూనవరైరభిరదితఃపధి। పితృక్షపానావనమాలయూబధాఘనోనిలధారాహి-మపచాపవైద్యుతైః ॥౨౭॥ప్ర
 విష్టస్త్రుగృహంపిత్యోపరిష్వక్త్యమావృభిః।వననైశిరసానప్రదేవక్షిప్తముఖామదా॥౨౮॥తాఃపుత్రమ
 జు-మారోఽగ్ధసైహేనస్తుతాప్రసవస్తాపయోధరాః।హర్షణవిహ్వలితతాన్సస్థిషిమః॥౨౯॥అధావితస్వ
 భవనంస్యకామమనుత్తమమ్ । పౌరిషాదాయత్రపక్షీనాంసహస్రాణిచిహ్నాదః॥౩౦॥పత్న్యుఃప్రియం
 పౌరిష్వగృహంపాగతంపిలోక్యంజాతవనోమహాత్మనాః।ఉత్తమరాతాత్మమాసాంనాతయాత్నాకం
 బ్రతైర్నీడితలోచనానాః ॥౩౧॥తమాత్మశైర్నృప్తిభిరస్తరాత్మనాదురస్తభావాఃపరిరేధిరపతిమ్।ని
 రుద్ధమవ్యాప్రవదన్యనైతయోద్విలజ్జితాంభుగువర్మవైక్లవాత్ ॥౩౨॥యద్యుగ్ధసౌపార్వ్యగతోరణూ
 గతః ॥స్తధాపితస్యాజ్ఞీయుగంసంవనమమ్ । పదేపదేకాపిరమేతతత్తదాచ్ఛలాపియచ్చీర్జజహతిక్షి

యస్తాత్-యతపత్నీనాంమోడకసహస్రాణిచిహ్నాసాదాస్తధాఘాతం ॥౩౦॥తదాపౌరిష్వగృహంసంకృత్యాగృహం-
 పాగతంప్రియం-దురాద్విలాక్య-పత్న్యురుక్త్యాదయః - సంజాతోమనసిమహాత్మనోహస్తాయాసాం-ప్రీతితేలా-
 నేయమ-తాన్యనాని-యాసాంతధాఘాతాః-ప్రత్యేస్వహ- ఆననాతయా - త్వసాసాతమాత్మసః-తత్రపతేభ్యుత్తౌ
 సంనామ-భర్తాగమనార్థప్రత్యాగః- ఆననామత్థానంప్రసిద్ధం-ఆతయాదభిపౌరియాదుత్థానందిప్యక్షేతగ్ధిత్వాగః
 దర్శనస్యజాతత్వాత్ ॥౩౧॥ శ్లోతమితి॥దురస్తలగాధాభావఃసైశ్శాయాసాంతాః - పత్న్యుః-సమాగతం-పతి-
 మాత్మశైర్నృప్తిభిరస్తరాత్మనావ-పరిరేధిరే- ఆలిజితవత్కః-శరీరపరివష్ట్యగ్రహకాలికత్వాత్తంసాక్షాచ్ఛకుః
 అపియపుత్రైః-ప్రద్యుమ్నాపుత్రద్యురేణైశ్శుభిపౌరియపుత్రైః-గ్రీత్యుక్తంమనసాపత్యుషాచనమంసాక్షాదేవప్రకరిత్య
 భిపౌరియైకాస్తరాత్మనాదృష్టిభిరీత్యుక్తం॥పాభ్యుగువగ్య,విలజ్జితాంతాసా-మతవప- సైతమోదమ్బునిరుద్ధవపి-పై
 క్ష-బాదదార్థాదప్రసవే॥౩౨॥శ్లోనైశ్శాకమాననాగ్ధయాదుస్త్యుతమాత్మశైరిత్యాదినావతాసాంతద్విరహసహ
 ష్టుత్వంసూచితం,తదేవపపాదయే॥యద్యుగ్ధ-సౌభగావాకృష్ణః - తాసాంపార్వ్యగతోరణూగతత్వ-త
 ధాపితస్యాజ్ఞీయుగంతాసాంసంవనమమేమామాత్,యతవపమత,స్తత్పదాత్తస్యపాదారవిన్దాతా-విరమేత-పిశ్చిన్యా
 వస్తామముత్సహేత,నకాపిత్యర్థః,తదేవదర్శయియంపిశిన్వ-చలాభతరత్రపశ్చల్యగ్నిక్షీరపి-కదాపి-యంయదజ్ఞిం
 నజహతి,తత్పదాత్తావిరమేతేత్యన్వయః-తదాపితపారాస్తరం-తత్ర-యద్యుగ్ధదాపి-పార్వ్యగతోరణూగతత్వ-తదా

పితృనామైశ్వర్యముగంపనంపనంకింపునకదాచివ ప్రతంపనంపనమితి-కై ముత్యవ్యాయసిద్ధమితిభావః; ఉత్తరార్ధస్తుయ
ధోక్తార్థమేవ॥ ౩౩ ॥ *అధోపరితనంవృత్తా నంసంగ్యహ్యవివతురు క్రవృత్తా నంసహసతోఽనువదతి॥మితి॥క్షీతే
యామెర్పానగ్యజన్మ ఉదయోయేభ్యఃఅతేహిణిభిఃపరివృత్తంపరితోవ్యాప్తం తెజఃశార్వం యేమాం తెమాం నృపాణాం
కౌరవాణాంపాండవానాంప-మిదః-వైరం,శ్వసనోమాయ,రశలమగ్నిమివ,పిపాయవర్ధయిత్వా,స్వయం-నిరాయుధవ-
తేమాం,మిధో,వశేనపదాత్,య,ఉపరతఃఉపరరాను,ఉపసంహృతవాక్,నవివ, ఇత్యుత్తరకౌన్తయఃస్వయం, నిరా
యుధవనక-తేమాం-మిధోవధంకారయక్-యఃస్వయంతూష్ణింవ్యసన్తిభగ్నగ్నః * ॥ ౩౪ ॥*సవివస్వమాయాయాఅత్తియే
ససంకత్యన-అస్మిన్నరలాకై-వ తిలోభగవాన్ప్రియవరత్వాని-తేమాంకూటేనముదాయ-స్థితం-రెమెచ్చిక్రీడ-యథా
పాప్రకృతఃప్రీతశ్చ, ప్రదవృత్,పాప్రకృతోయధేత్యనైవప్రీతశ్చత్యావసకారమాత్రమేవ, నతు,పరమాధృత ప్రద స్తీతిసూ
చితమేతి ॥ ౩౫ ॥ *భూతదేవవృక్షాయతుంపిశినప్తి॥తాఃప్రమదోత్తమాః కహకైర్వృష్యవోపాయైః యస్యైని గ్రీయం
ప్రమధితుంనశేకునపాప్రభవ తమయ మిత్త్యుత్తరకౌన్తయః - సుకరాం పారవశ్యేభావసూచనాయప్రమదోశ్చ
మా- విశినప్తి ॥ యానా-ముద్గామభావాదిభిః-నిహతస్పృక్-వదనోపి వచ్చుహ్యమోహంపాప్ర-స్వయంచాపం ధనురజ
హత్తత్యాజ-తాఃప్రమదోత్తమాభివృద్ధయః ॥ ఉద్గామఉదారోఽగాఢభియనత్-భావోఽభిపాన్యై-సైవపిశినఃచి
తార్కన సూచకః-అమలఃసన్నరశ్చ - హస-సైవచ-వీధాపూర్వకావలకనెనచ-నిహతఃఅభిపూతః॥ ౩౬ ॥*జ్ఞవపవిధం
తంయః - ప్రీతశ్చ్యంవస్యతే సోఽజ్ఞ ఇత్యాహ॥మితి॥మనుజంవ్యావృత్తానం-మనుజవచ్చేష్టమానం-మనువృథావేనస్వ

చిత ॥ ౩౩ ॥ఎవంనృపాణాంక్షీతిభారజన్మ నామతేహిణిభిఃపరివృత్తతేజసామ్ విధాయైవైరంశ్వసనా
యధానలమిధోవశేనోపరతోనిరాయుధః ॥ ౩౪ ॥సవివనరలోకైఽస్మిన్ననల్పీర్షస్వమాయయా ॥ రెమె
ప్రీతరత్నకూటస్థోభగవాన్పాప్రకృతోయధా ॥ ౩౫ ॥ ఉద్గామభావపితృనామలబ్ధహసవీదావలకనీమా
తోమదవోపియానామ్ ॥ సంమహ్యచాపవజహత్సృగివదోత్తమాస్తాయస్యైని గ్రీయంవిమధితుంకుపాకై
ర్మరైకుః ॥ ౩౬ ॥ తమయంవస్యతే లోకోహ్యసజ్జమపిసజ్జనమ్॥ఆత్మపవ్యనమనుజంవ్యావృత్తానమతోఽయ
ధః॥౩౭॥ఎతదీశ నమఃస్వప్రకృతిస్థిపితధ్మజైః॥నయంజ్యతేనదాత్తద్వైర్మయాబుధిత్తదాత్రయా॥౩౮॥తంమెని
రైబలమూఢాస్త్వగించానువ్రతంరహః॥ అప్రమాణవిదోధృత్త్యవ్వరంపతయోయధా ॥ ౩౯ ॥ * * *
* * * ॥ ౪౦ ॥ ఇతిశ్రీమద్భాగవతే, మహాపురాణే, ప్రథమసర్గైః, ఏకాదశోఽధ్యాయః. * * *

యాధాత్మ్యమాచాగ్ధానమ ప్రమిత్యర్థః-వస్తుతోనిస్సజ్జమపి-సజ్జనమివ భాసమానం-తమిమంభగవత్తం-యో-లోకావేజన
ఆత్మపవ్యనస్వతుల్యత్వేన-మస్యతే సోయంలొకః-అతోపాతోః-అనుభవనిరరామజ్ఞః ॥ ౩౭ ॥ *అధవివయైరనాకృష్ట
త్వమీశ్వరస్వనాశ్చర్యమివృథిపాప్రయైత్యేత్యర్థంనిర్వర్తి॥ఎతదితి॥ ప్రకృతిస్థిపిమూలచక్రతివ్యాపకోపితధ్మజైస్సత్వా
నిభిః, అత్తద్వైజగతై, రవిద్యాన్వితారాగఢైమోదిభిశ్చ, గుణైః, సదా,నయంజ్యతేఇతియ,దేవదేవ,శ్వరస్యైతనమిత్య
స్వయః,సదేత్యనైవమ క్రవ్యావృత్తిః, సహిపూర్వం తైర్మగ్నః, హేయగుణాస్సగోధాచారణమాహ॥యథేతి॥తదాత్ర
యా-ఈశాత్రయా,బుధి ప్రజ్ఞానంయధాత్ తద్విదిభిర్మయంజ్యతే,నహి,సావ్యభావికిజ్ఞానబలక్రియాచే,త్యుక్తవిధంప్రవత్స
ర్వగతశ్చతస్సజ్జనం, సత్వరజ ప్రమాన్యయాధీనమగ్నక్త్యాసమ్యక్త్వయ్యుక్తం, ఎవంరర్షప్రకారకౌన్తచివచిదగ్రహే
యరహితేఇతి,ఎతదేవహి,ఈశ్వరస్యైత్యర్థమివృత్తః ॥ ౩౮ ॥ *జ్ఞయధైవమజ్ఞోలోక, ప్రమ క్షవిమిశ్వర,మాత్మచ
ల్యంమస్యతే,తదా,తాస్త్రియో, వృజ్ఞానాదాత్తవశగ్నిమస్యతైత్యాహ॥ తమితి॥సంసారిణా,మిని గ్రీయంసమాతామత
యోయధేత్యర్థం,శజాన్ స్థిగ్నితుమాధ్యదన్యధామన్యతేవంమూఢా,స్తాఅబూస్థి గ్రీయోమ,తంభగవత్తం,రహస్యై గ్రీ
యంప్రీనమూహం, అనప్రజస్తం, ప్రీనమూహానువ ర్తినం,మెనిరై,త్రతహేయః,భర్త,రప్రమాణవిధం,ప్రమయతేఇతి
ప్రమాణంస్వరూపం,తత్ప్రీయరూపమజానత్యై ॥ ౩౯ ॥ *ఇతిశ్రీమద్భాగవతే, వర్షప్రవర్ణిక్వాఖ్యానంశ్రీభాగవత
వ్యాఖ్యానంప్రథమసర్గైః,ఏకాదశోఽధ్యాయః. * * *

యద్యపిపరిశీజ్జన్త కర్తాదికంపురస్తావేషప్రజ్ఞం - యద్యపివ-తప్యత్తమేతత్సహాధ్వాంరూపాయంప్రపఞ్చఃప్రప
 త్తఃకిమకాక్షీత్తత్యతిప్రకృతప్రకృతస్యోత్తరంచాశ్చుభం ఎవంచాస్తరాత్రున ప్రప్రశ్నానవపత్తి-కధాపి-కిమకాక్షీ
 త్తత్యతిప్రకృతస్యరాజ్యశాసనాన ప్రకథాపివోయుధిష్ఠిరవృత్తాస్తస్యపరిశీజ్జన్తాన ప్రకారానికత్వాత్తదన ప్రకమేతత్స
 శూరిమ - స్తావ త్తప్యమమేవాప్యతోద్ధర్మం చైరాట్యాఃకురుత ప్రవ,, ఇతిప్రకమ్యా-పరిసమావితంసావశేషం-శూ
 ఘోవృత్తతీతానకః॥అశ్వైర్దామైతి॥ అశ్వైర్దామాఉపయ్యుక్తేన - ఉద్ధర్మధికందుస్ససంప్రచూతంబతేక్షోయస్య-తేనబ్ర
 హ్మశీర్షాప్రహ్మశీరీనామకేనాస్మేని-తావదుత్తరాయాగగోహతః-తితాపునరీశేనకస్థేనఅవీవిత్యత్సక్తానవాదః॥౧౦॥
 తతడిపరితనం-తస్యోస్తరాతనయస్య - మహత్త్వ-యజ్జన్తా-తదిదం-హేమహబుద్ధే-శోరీతుమిచ్చామి-నిధనంమరణంయ
 త్తేనాస్మి-త్యైత్త్యవృత్తా-యధాగతవాక్-యాంగతిపాప్రవాక్-తదిదమత్యవ్యయః ॥౧౧॥ యదిగతితంమస్యసేవ
 త్తమవ్యంయోగ్యంబ-మనస-చైత్త్య-తదధానానానో-స్తాకంబూహి-మతోవ ప్రజ్జన్తాదిశశూరిషాప్రధాబహూ
 వ-త్యతే ప్రంవిశనప్తి,, యస్యపరిశీత-శూకో - జ్ఞానంపరమాత్మయాధాత్మగ్భానం- అదా-దువిష్టవాక్-మహాభాగవత
 త్వాత్తజ్జన్తాదిశశూరిషావస్సమభవదిభావః - అతజన్తేవప్రాధాన్యనపుత్యతే - తస్యోర్దాదికంయ-యుధిష్ఠిరవృత్తానా
 న ప్రకారానికత్వాత్తప్రశ్నానాన ప్రకమేతవేక్షతఃప్రప్రవ్యమపి - జన్తకారికజాతకద్వారాసామాన్యతేబుధుత్సనా-జ
 న్తనానసాపాదం - అతవోస్తరేపి-జాతకద్వారై వ-తత-ర్దాదికంప్రదర్శ్యతేఇన్ద్రగన్తవ్యమ్ ॥ ౩ ॥ ॥ పరి
 శీతోజన్త ప్రకారంబత్తం తావత్తాదాత్మికంయుధిష్ఠిరాదస్తాన ప్రకారమాహ ॥ అపిపరితతిత్రైవి ॥ అపిపరితతిఅపాల

శానకఉవాచ ॥ అశ్వైర్దామాఉపయ్యుక్తేనబ్రహ్మశీర్షోరుతేజసా॥ ఉత్తరాయాహతోగర్భ ఈశేనావీవిత్యేపు
 నః॥౧౦॥తస్యజన్త మహాబుద్ధౌర్దాదికంమహత్త్వనః॥ నిధనంచయతేవాక్షీత్సప్రేత్తగతవాన్యధా॥అతదిదంశో
 తుమిచ్చామిగదితుంయదిమస్యసే॥బూరిహినశ్చగ్ధధానానాయవ్యజ్ఞానమదామ్యుకః॥ ౩ ॥సూతఉవాచ॥
 అపిపరితర్ద రాజపితృవద్రక్షయేకప్రజాః॥ నిస్సృహస్వకామిభ్యోకృష్టపాదానుసేవయా॥౪॥సమృదః
 క్రతవోలోకాహహాపీఠీభాగితకోమహిజమ్భుద్వీపాధిపత్యంచయత్సత్రిదిదంగతమ్॥౫॥కింతేకామాన్సు
 రస్యాన్తామకున్తమనసోద్విజ॥అధిజహ్నిర్దుదంరాజ్ఞఃక్షుధితస్యయథేతరే ॥ ౬ ॥ మారుగర్భగతోపీరస్యత
 దాభ్యగునదన॥దదర్శపురుషంకంచిద్దహస్యమానోఽస్తుతేజసా ॥ ౭ ॥అబ్రువమాశ్రమమలంస్ఫురత్పురటమా
 శివమ్॥అపిపర్వదర్శనంశ్యామంతటిద్వానసమయ్యుగమ్॥౮॥శ్రీమద్గిగ చతుర్వాహంత ప్రకాశ్చనకుడ్డా లమ్॥౯॥
 తజాక్షంగదాపాణిమాత్మానంపరితోదిశిమ్॥ పరిభ్రమన్తములూఢాంధ్రామయన్తంగదాంకుశుః॥౧౦॥అ

యత-కధంఘాతఃకృష్టపాదయారనుసేవయాఽనుధ్యానైవమేతునా - నర్వేభ్యఃకామిభ్యోగిగ్ధతాస్తృహాయస్యతధా
 ఘాతఃకృష్టపాదానుసేవకత్వానిస్సృహస్సనిత్త్యధః ॥ ౪ ॥ ॥ తేనానాయాస్సృహభావమేతుత్వమేవసర్వస్థా
 ప్రమాహ ॥ సంపదఇతిద్వాధ్యమ్ ॥ యధాత్సుధితస్యఅశనాయాయుక్తస్యపుంసః - ఇతరైనకన్తనాదమోనముదమా
 వహన్తి-కింత్యతనమేవ-తధా-హేద్విజ-యేనంపదదయః-తేకామాః-సురస్యాన్తానురాణామపస్వహణీయ-అపి-ము
 కన్తవమనోయస్యతస్య - రాజ్ఞోయుధిష్ఠిరగ్య - ముద-నుధిజహ్నిఃకిం-సంపాదితవ ప్రసిం-సంపాదితవ ప్రవేత్త్యధః-త
 త్రిసమ్మహోభోగ్య భోగోపకరణాదినమృదయః - క్రతవస్స్యైర్దాదిమఖిసాధనాని అస్మిషేధరాజసూయాదిని-లోకాకర
 పౌదాజనాః-మహిమ్యః పత్యైః బ్రాతరొద్విజయివోభీమాదయః-మహీనిప-ణ్డకాపురిపి - త్రిదిదంగతంత్రిదిదపర్వ
 ప్రవ్యాప్తంయశ్చ ॥ ౫ ॥ ౬ ॥ ॥ అధపరిశీతోజన్తవత్తంతావత్తస్యమాత్తుగదరావసానదశామాహ ॥ మారు
 రితినిసార్థప్రఖ్యాభిః ॥ హే భ్యగునదన - వీరః ఉత్తరాతనయో - మాతు - గర్భగతః ఉదరగతః - బ్ర
 హ్మస్తుతేజసాదహ్యమానః-కంచిత్పురుషందదర్శ్య ॥౭॥ ॥ త్వికధంఘాతం,అబ్రువపరిమితామాతాగ్ధిహానాయస్యన
 విద్యతేమలంజేవాజంయస్య, స్ఫురత్పురటోహర్తాయోశాశికిరిటయస్య, అపిపర్వంపృష్టపుష్టాశ్చతయాస్సృహణీ
 యందర్శనంయస్య,తటిహివాప్సరంబ్రంయస్య, అగ్నితాన్మిచ్చావయతితతధా ॥౮॥ ॥ శ్రీమన్తవప్రత్యర్థాదిగుణైః
 శోభావద్విద్విద్వాజానలమృన్తవృత్తాన్వోదాహోయస్య - తావననిర్వశ్చితేకాశ్చనమయేకుణ్డతయస్య,క్షతశేరత్తే
 ఊషీయస్య,గదాపాణాయస్యతం - పరిభ్రమన్తం - ఉల-స్యాన్తార్దానాభాయస్యాస్తాం-గదాం-మహుర్దుహుఃపరి
 తఃసర్వతః-దిశంభ్రామయన్త,సూత్సానంధారకం ॥౯॥ ॥ ॥ గోపతింసూర్యమివ-నిశారం-స్యగదయాబ్రహ్మస్తుతేజో

విధమస్తం నాశయస్తం-సన్నితః క్షేపితః-మేవం విధం భువంగో సావితీ - పరైః గ్రీక్షతః-పర్యాలాచితవాక్ యతః పరైః గ్రీక్ష
త-తతః పవప్రవృత్తినిమిత్తాః, త్విరిక్షిచ్ఛద్వా పాచ్ఛచ్ఛబహువేతః భావః ॥ ౧౦౦ ॥ ఋతః ప్రవృత్తః ప్రవృత్తేహో, విభూయసరస్యా, మే
యాత్తాఅపరిచ్ఛిన్నరూపస్వభావః-ధర్మగోష్ఠా-విమర్శగవాక్-హరి, ర్మతః మేమనః-తస్యగర్భస్థభిశో-ర్వివతః పశ్యత
స్తత్రైవివాస్తర్విప్రవాక్ ॥ ౧౦౧ ॥ ఋతః-స్వస్వగుణోదయోదర్శ్యగుణాధికత-అదవాహ|| సామకూల్యగ్రహణదయితః|| ఆ
నుకూల్యసహతానాఽగ్రహణాంభ్యగ్యగ్గిరతపీనాముదయోన్మిక్ ౬-లగ్యతః విశేష్యమధ్యాహ్నస్యం,, సానుకూ
ల్యగ్రహణయన్మిక్ ౬-తన్మిక్ ౬ ఉదయే లగ్నవా, , పాణ్డోర్వంశధర్మః - వంశవర్ధనః, భువనోజసాపాణ్డరివ-పాణ్డరివద్యశోజ
శ్శే ॥ ౧౦౨ ॥ ఋతః క్షేపితం హ్స్వం మనోయస్య-సరాజాయధిస్థి రః-హ్యగ్యక్యపాచిభిర్వైత్రిన్వమం-సుమగ్ధ శంసావళి
వం-వాచయిత్వా-జాతకంజాతకర్త-కారయామాన ॥ ౧౦౩ ॥ ఋతః స్వపతిర్గుణిస్థి ర్-కారణ్యావీనన్యాంశ్చ, సరాక
కామాక-యథాయోగ్యం యథాభిలాష-త, కామం-పాదాదర్శిన్యః, పాదాయచ్ఛత-స-త్త్వి విత్ దానపాత్రవిత్-రాజా-
పాదీజాతిశ్చ-పాత్రోన్మిత్తినిమిత్తదానకాల-స్వస్మం-సుమగ్ధ-మన్మంబవిప్రేభ్యః పాదాత్ ॥ ౧౦౪ ॥ ఋతః కారణ్యాది
స్తుష్టాభ్యామ్నా- స్తం, ప్రక్రమేణవినయేన అవసతంసమిం- రాజానమూఢః, అదవాహ|| ఎవహితిసార్థ ద్వయేన|| పూ
యాదాంభవతాం ప్రజాతన్త్రాప్రజానంత్తానెనిమిత్తైశ్చ క్లగచ్ఛపిడ్డే-సంస్తా-మంత-మ-పయేషిసతిహి, యస్తాదేవజాతః-
అప్రతిభూతేన ప్రతిహతిరహి తేన-చై వెన - ప్రభవిష్టు నానమర్థి భవనశీలన-విష్టు నా, వో, యుష్మాక, మనుగ్రహార్థాయ-

ప్రతేజస్వ్యగదయానీహారమివగోదతిమ్|విధమస్తంసన్నితః పరైః గ్రీక్షతఃకథితృహి|| ౧౦౦||విభూయతవ
మేయాత్తాభగవాన్ధర్మగుణిభ్యఃమిమతోదతమాస్యస్యతత్రైవాస్తర్విప్రవాక్ ౧౦౧||తతస్సర్వగుణోద
యోసానుకూల్యగ్రహణదయి||జగ్ధేవంశధర్మఃపాణ్డోర్వంశధర్మఃపాణ్డరివాజసా||౧౦౨||తస్యక్షేపితమనారాజా
విప్రైర్క్రొద్యక్యపాచిభిః|జాతకంకారయ మానవాచయిత్వాసుమగ్ధ శమ్||౧౦౩||హరిర్యంగామహింగా
మాకహస్యశ్వాస్త్యుపతిర్యరా||పాదాత్పశ్యన్మంబప్రేభ్యఃప్రజాతిర్థేనత్త్వి విత్ ||౧౦౪||తమూగు
ర్వాన్మిత్తాస్తుష్టారాజానంప్రక్రమేణవతమ్|ఎవహ్యన్మిన్మిజాతకాఘరాణంపారవద్భా||౧౦౫||జై
వేనాప్రతిభూతేనశ్చక్ల సంస్తామన్మియుషి|రాతోహోఽనుగ్రహార్థాయవిష్టు నావోభవిష్టు నా||౧౦౬||తస్మా
న్మామూవిష్టు నాతత్త్వివిత్|కేభ్యూచ్ఛన్మివాః|భవిష్టుతిసనందేహిమామహాభాగవతోమహా||౧౦౭||యధిష్ఠి
రఉవా||అప్యేవవంశ్యగ్నానిజర్మిక్ ౬భుణ్యోక్తాప్రవృత్తనః|అనుసవత్త్రితాన్వీద్యతేసాసాధువాదేనస్త
మాః||౧౦౮||భాగ్విత్తాఘామః||పార్ధప్రజాఽవితాసాఘోదీక్ష్యవక్రవమానవః|బ్రహ్మగ్యస్వత్వసంభవైరా
మోదాశరధిర్యథా||౧౦౯||ఎవదాతాశరణ్యస్యయథాపశ్యాగీనరశ్శిః||యశోఽవితితాసాన్వనాంబావ్యక్తివ
యజ్జవామ్||౧౦||భవ్యనామగ్గిరేతేరమల్యార్హస్థనయోద్వయోః|హుతాశ్శివదర్శన్మమమగ్గివమస్త

రాతోరక్షితః, తస్మాచ్ఛస్య నారాతత్పరూపాత్ప్రవృత్తినిమిత్తాః, న్మామూ, నారకనశిక్షేన-లోకే, విష్టు నాతత్త్వివిత్
ద్వో, బృహచ్ఛన్మివాఃవిభులక్తిర్నిర్గుణైర్మహాకమహాభాగవతశ్చ, భవిష్టుతి, రాత్రసందేహః ॥ ౧౦౫||౧౦౬||౧౦౭|| ఋవిప్రై
రేవముక్తోయధిష్ఠిర-తస్యభూవినోగుణాన్మమత్వంపృచ్ఛతి||అపీ|| అపీన్వీద్యతేత్త్వివిత్ సమచితం ప్రవృత్త్యోతరం
హేన-ప్రమా-ఎవజాతశ్శిః- సాధువాదేనసాధువామపదేనసాహేతునా-మహత్త్వనః, బ్రహ్మగ్యోకా-వంశ్యోక, రాజ
ర్షీన్వాన్వోదీ, న్యతసా, అనువత్త్రితాన్వీత అనువత్త్రివ్యతేకిం, పాద్ధావీవ, ద్యుశ్శీవ్యభవిష్టుతిపత్త్వివిత్, సాధునాంబావో
యన్వీద్యవయూతే, వేనయశసాఽనువత్త్రితాన్వీతివాఽస్యయః ॥ ౧౦౮ ॥ ఋవమూచ్ఛన్మహాభగవతోవిదాభాగ్విత్తా,
స్తస్యభావినోగుణాన్మగ్ధయన్మి|| పార్థిత్యాచిభిర్దశభిః,, ఎవేవమనితరసాధారణైకగుణమేకమేమానువత్త్రితా-అపీతు,
తత్త్వదాధారణగుణాన్మగ్ధర్వానపీత్యామః,, హేపార్ధ-మానవఃమనోవైవస్వతస్యమత-ఇత్యేవవక్రవ, సాఘో, త్త్రి
విరాప్రజానామవిలారక్షితా, యథా, దాశరధివశరధభుతశ్శీర్షిరావ, స్తదప్రవృత్త్యాద్యుభిప్రవృత్తలసాధు-సత్యేవాచి
కేసంధాద్యభాగినంధిర్యస్యతథామాతశ్చ ॥ ౧౦౯ ॥ ఋఎవదాతాఅత్ప్రవృత్తదాతా, శరణ్యస్థిరణంరక్షణోపాయమ
ర్వతీతరణ్య-యథా, దోశీనరఃఉశీనరమత, శ్శివిశ్చక్రవన్మి, తద్వత్, దావ్యక్తివభగవతవ, యజ్జవాన్యన్మగ్ధాణం,
యశోఽవితితాయశోపీతరయతా ॥ ౧౦౮ ॥ ఋభవ్యనాంగవద్వ తా, మగ్గిః||శేవ్యః, తత్త్విద్వయోరప్యర్థునయోకాత్తవి
ర్యపార్ధయ, స్త్యుల్యతాభ్యాంభుల్యతత్త్వః, హుతాశోఽగ్నిరివదుర్ధ్వః||సప్రసోధువశక్యః, సమదగ్గివమస్తరజగా

ధారయన్ ॥ ౨౦ ॥ ధృవంహంభవమికాగ్రీ న్మక గరిక్తః, పరాక్రమఃవాదపితే పవాన్వాహిమవానివనిషేష్టః సూతాచా
 ముపజేష్టః, అసౌశకుః-వసుధేవసూమిని, తితిత్తుఃప్రసహస్థః-పితరావినమాతాపితరావిన- సహస్థురపరాధనహ
 వ్యః ॥ ౨౧ ॥ ధ్వాసామ్యేనర్వభూతసమత్వే, పితామహేనబ్రహ్మణానమస్తుల్యః-ప్రసాదేజ్ఞానప్రసాదే-అనుగ్రహేవా-గిరి
 శోపమయద్రతుల్యః-సర్వభూతానాంపురుషార్థలిప్తానాం- ఆత్రయఃఆత్రయితుయోగ్యః, యధారమాత్రయస్త్రివివా
 నః-తద్యత్ ॥ ౨౨ ॥ ధ్వానైవగర్భణానిద్దుష్టానుగాస్తత్యుభయంయవ్యాహత్యైవయస్త్రిక, కృష్ణంభగవద్ద, నునువ్రతఃఅ
 నువర్తితా, కృష్ణతుల్యనర్థగమమాత్యైవయ కృత్యుభగ, ర నిదేవభవోదారఃత్యాగి ॥ ౨౩ ॥ ధ్వాన్త్యాగైర్వైబలిస
 మఃకైర్బలిసతుల్యః, ప్రక్షణభవ-కృష్ణభగవత్, భక్త్యభిశేషః-సద్గ్రహాసతాంగగ్రహకృష్ణ ఎవభవఃఅశ్వమేధానా
 హారాఅనుస్తాతా, వృద్ధానాంజ్ఞాననవయసాస్తాననవృద్ధానాం - పర్యపాసకఃయద్యచ సేవకః ॥ ౨౪ ॥ ధ్వారాజ్ఞీ
 ణాంజనమేబయదీనాం-జనయితా, ఉత్పరగామివాంధర్మమార్గాతివర్తినాం, తాస్తా, ఘనఃపుష్పాన్యః హేతోః, చక్రన్య
 కారణాన్మితా-ధర్మార్థం చైత్యధర్మ-ఎవకలెర్మిగ్రహీతాకలింసిగ్రహీవ్యతి ॥ ౨౫ ॥ ధ్వాద్విజపుత్రేణోపసర్పితాత్తే
 పద్వారానియోజితా- తక్షకా, దాత్త నగస్వస్య-మృత్యుంమరణ- ముపశుగ్ర్యాకర్ణ్య, ముక్తోదేవతదనమిదమనగ్నోయ
 నతధాభూతో-హరేః-పదంస్తానం-ప్రపత్స్యతేప్రాప్స్యసి ॥ ౨౬ ॥ ధ్వామక్తనగ్నోహరేఃపదంప్రపత్స్యత్యత్యైతదేవో
 పవాదయతి॥వ్యాసమతాన్మనె-శ్శకా, జ్ఞజ్ఞానితంపిచారితంనిగ్నిత-మితియావత్, ఆత్మయాధాత్వంప్రత్యగాత్త పరమా

రః॥ ౨౭ ॥ మృగద్వగభవమికాగ్రీనిషేష్టోహిమవానివనిషేష్టః సూతాచామ
 హసమస్తామ్యై, పసాదెగిశోపమఃఆత్రయస్సర్వభూతానాంయధాదేవోరమాత్రయః ॥ ౨౮ ॥ సర్వసదు
 ణమాహత్వైశ్చివకృష్ణమనుచతఃగిర నిదేవభవోదారోయయాజరిసధాక్షి ॥ ౨౯ ॥ దృత్యాబలిసమఃకృష్ణై
 ప్రక్షణభవసద్గ్రహఃఅహ-రైయైశ్శ్వమేధానాంవృద్ధానాంపర్యపాసకః॥ ౩౦ ॥ రాజ్ఞీ ణాంజనయితా
 తాస్తాహోత్పదగామినామిగ్రహీతాకలింసిగ్రహీవ్యతి ॥ ౩౧ ॥ తక్షకాదాత్తవోమృత్యుంద్వి
 జపుశోపసర్పితాత్తే॥ప్రపత్స్యతతక్షకప్రత్యక్షమక్తనగ్నఃపదంహరః॥ ౩౨ ॥ జిహ్వతాత్తయాధాత్మ్యైము
 నెర్వాన్యసమతాదసాహిత్యేదంసృగ్ధాయాయాన్యత్యధా-అశుభోభయమ్ ॥ ౩౩ ॥ ఇతిరాజ్ఞీ ఉపాదిశ్యవి
 పాగ్జాతకకోవిదాఃలభ్యాపచితయస్సర్వప్రతిపద్యస్సవీకాగృహకః॥ ౩౪ ॥ సపవలకవిజ్ఞానకరిక్ష
 రితియత్ప్రమఃపూర్వదృష్టమనుధ్యాయకైర్మితనరైవ్వివ-౩౫॥ సరాజపుత్రోనవవృతఅశుశక్యభవో
 దుపఃఅపూర్వమాణఃపితృభిఃకాస్తాభివసోఽన్వరూపమ్ ॥ ౩౬ ॥ యుక్తమాణోఽశ్వమేధానజ్ఞాతీహజిహ్వ

త్వస్వరూపస్యభావతత్త్వం దేవతదనుబద్ధ్యనక్త మేతుమాతంయెన - సోసౌపదీతీ, హేనృప, ఇదంశిరిరం-గచ్ఛా
 యాంత్యక్వా, నా సీతుతిచ్చయంయస్తా-త్త-ధ రేఃపద - మధాస్సుటం, యాన్యతి ॥ ౩౭ ॥ ధ్వాఇత్తంరాజ్ఞే యుధిష్ఠిరా
 య, తద్గుణకర్తృడిక, ముపాదిశ్యఅవేద్య, జాతక, జాతకముత్పన్నమధికృత్యప్రవృత్తేర్మిగ్నాన్మే, రోవిదానిపుణాః, వి
 ప్రాగ్నియై, లభ్యాపచితయస్సర్వప్రతిపద్యస్సవీకాగృహకః, గృహకఃస్వగృహకఃప్రతిపద్యః ॥ ౩౮ ॥ ధ్వా, జాత
 కకోవిదై, రనువర్తితధామిగుణః ఎవ-త్రరామతః, పరిషీదితలాకెవిఖ్యాతః, యద్యస్తాతీ-ప్రభురయ-ముత్తరామతో గ
 ర్వేమామరుదరై, వృష్టంపురుషం - ధ్యానక - ఇహలోకేనరేమతంపురుషం, పరైర్మిత, పరిషీదవా-సన్వేషితవానితి
 యావత్ - పరిషీర్మిగ్నా మధ్యసన్వేష్యధర్మః - తతఃప్రవృత్తిగమితాత్పరిక్షవృద్ధి వాహ్య-ఖ్యాతభర్తృధర్మః, పూర్వంపరైర్మ
 తతకభర్తృసామిగర్వావస్థాయంపరిషీదయపి - తిచ్చప్రవృత్తిమిత్తమితిసూచితమే, పరిపూర్వాదిక్షతేశ్చరిపరిషీద
 తియాపం, పరిషీదితవాగ్నియకపారోద్యత్యతే, తదాహృన్మరుహయమిభ్యఇరిత్యేణాడికనూత్రి-హత్యైర్గ్రహణా
 భావెహిహుళాకాడిత్ప్రత్యయేహరిత్పరిదాదికల్ప వద్యుత్పాద్యః ॥ ౩౯ ॥ ధ్వాసపరిషీదితప్రసిద్ధోరాజపుత్రః, ఎక ద్రచ్చ
 బ్ధఃప్రసిద్ధి ద్యోతకః-అపర స్తుప్రకృతపరామర్శక, ఇత్యతోనపానరుక్త్యం, పితృభిర్నైపుణాతై, రన్వహమానువవృధే,
 యధాశక్తై, పతే, అపూర్వమాణాభిః, కాస్తాభిః, కలాభిః, ఉదుపశ్యన్తోవద్ద తెద్యత్ ॥ ౪౦ ॥ ధ్వాఅదయదాడిత్తద్రచ్చ
 తిప్రత్నసౌగ్ధ్యై త్రరంసోపాహ్లాతమాహ ॥ యుక్తమాణఇత్యాదినియావత్పృథ్వదాధాన్యపరిసమాప్తి, , జ్ఞాతిదోహి
 హననుజ్ఞాతపదప్రయ క్తవోమరజీవీర్నయా, అశ్వమేధన, , తరితరతిల్లి వ్రహ్మత్యాంయోఽశ్వ మేధనయజ

౪,, ఇబ్రహ్మహత్యా దివామపిపరిహరకతయాశుతేన,, బ్రహ్మహత్యాశ్వమిధాభ్యం నాపరంభుగ్మపాపమో,, రితి నితకయభుగ్మశ్వేనవపి నిగ్ధేనాశ్వ మేధేన, యశ్వమాణో, భగవ న్రిమా రాధయితుకామో, రాజాయధిష్ఠిరః, అశ్వత్యకరద్ద యోః, కరఃస్వామిగావ్యః, వజ్రః, పసిద్ధః, తయోరన్యత్ర, తాభ్యాం వివేకర్థః, అలబ్ధ సహజేహయాన్త రణాపాగ్ ద్రవ్యః, చునో, కర్ణాచి నితవాక్ - కరద్రవ్యభ్యాం లబ్ధం సనయాగానర్థం, ఉహయాన్త రణయనపాగ్ ప్రంధ న, మతకధం యశ్వమితి చిత్తావ్యాపకలహమావేగర్థః ॥ ౩౨ ॥ శ్మతస్య యధిష్ఠి రస్మాభిశ్చీతమాల్మో, యశ్వతేనా మూ తేనశ్చీకృష్టేన, హరితా ఆదిప్తా, ఆహూతో భగవానితవత్త్వమాణత్యాత్, భాగతగోభిమాదయః, ఉదీచ్యాం దిశి ప్రహీణం, పరాజితై రాజభిన్యక్తం, గనంఘారిశో ఆజహుః ॥ ౩౩ ॥ శ్మతేన సనసంభృతాస్సంచితాస్సంభా రాయాగసాధ హనిన్యగసః, అతవలబ్ధ కామః, యధిష్ఠిర, స్త్రిభిర్నాజితై మైత్రితో మన్త రితన్త రిద్రవ్యలోపాదిభ్యో భీతనిన్దిదం యథాతథేభధాన, హరింసమగ్ధ గారాధితవాక్ ॥ ౩౪ ॥ శ్మభగవాన్ కృష్ణోఽపి, రాజ్ఞా ఆచూతః ద్విజై, ర్మన్త పంయుధిష్ఠిరయోజయత్యా, సుహృదాన్త రితం కర్తు మిచ్ఛను, కతిచిత్తాన, సువాన్త ॥ ౩౫ ॥ శ్మతతో బద్ధునిస్సహ, రా జ్ఞాయుధిష్ఠి ర్ణాకృష్టయదాగ్ వద్యా, చానుజ్ఞాతో, అర్జున సహితో, యదభిచ్ఛపరివృతో, హేబ్రహ్మ - ద్వారవతం య ॥ ౩౬ ॥ శ్మతశ్చిత్తేన ద్భాగవతవన్త రిన్ది క్రాఖ్యా యాం శ్రీ భాగవతవ్యాఖ్యా యాం ప్రథమసర్గః ద్వాదశోఽధ్యాయః

కురుపాండవయుద్ధాత్మాగ్రగమస్తాగ్నియస్సరరాష్ట్రై కామూత - స్తత్యుత్రై ణపరాధూతో విదుర - స్తీర్థయాతాగ్

నయా / రాజాలబ్ధధనోదధ్యావన్తరకరద్రవ్య యోః ॥ ౩౨ ॥ తదభిశ్చేతమాల్మోభ్యభాగతగోభిమాదయః ది తాః గనం ప్రహీణమాజహుః పరిచిచ్ఛాం దిశి హరితః ॥ ౩౩ ॥ తేన సంభృతసంభారాల్మో లబ్ధ కామాయుధిష్ఠిరః / వాజితై మైత్రిభిర్నితో యశ్వే స్సయజద్ధరిమ్ ॥ ౩౪ ॥ ఆహూతో భగవాన్ నాజ్ఞాయాజయత్యా ద్విజై ర్మన్త పమ్ / ఉహయాన్తరణిచిత్తావ్యాపకలహమావేగదః ప్రీతికామ్యయా ॥ ౩౫ ॥ తతో రాజ్ఞాభ్యర్జునాతకృష్ణ యసహబద్ధుభిః / యయాద్వారవతీం బ్రహ్మన్యన్తనోయదభిన్యతః ॥ ౩౬ ॥ శ్మతతో బద్ధునిస్సహ, రాజ్ఞాయుధిష్ఠిరయోజయత్యా, సుహృదాన్త రితం కర్తు మిచ్ఛను, కతిచిత్తాన, సువాన్త ॥ ౩౫ ॥ శ్మతతో బద్ధునిస్సహ, రాజ్ఞాయుధిష్ఠి ర్ణాకృష్టయదాగ్ వద్యా, చానుజ్ఞాతో, అర్జున సహితో, యదభిచ్ఛపరివృతో, హేబ్రహ్మ - ద్వారవతం య ॥ ౩౬ ॥ శ్మతశ్చిత్తేన ద్భాగవతవన్త రిన్ది క్రాఖ్యా యాం శ్రీ భాగవతవ్యాఖ్యా యాం ప్రథమసర్గః ద్వాదశోఽధ్యాయః

సూత ఉవాచ / విదుర స్తీర్థయాతాగ్నియస్సరరాష్ట్రై కామూత - స్తత్యుత్రై ణపరాధూతో విదుర - స్తీర్థయాతాగ్

యాం నిమగ్తభూతాయాం - గతిః తతాత్త నః పరమాత్మ నో - గతియాధాత్మ్యం - మై త్రేయద్వ మె - ర్జ్ఞా త్యా - తయా ఆత్మకాత్యజ్ఞానవిషయఘాతయా - అవా ప్రవిధిన్వితో కృతకృత్యః, వివిధి తత్తతిహారై, విదితవెద్యః, మెన్తాతతలత్తతం భవత్వమతం తమవిజ్ఞాతం విజ్ఞాతం, ఆత్మ నిఖల్ రిప్యప్తై త్రతేన తెవిది తెద్యదంస్వం విజ్ఞాతం భవత్వ, తిత్తతే, పున్తా స్తి నేపురం పాగ్ గాత ॥ ౩౭ ॥ శ్మతయావా ప్రవిధిన్వితై తత్తతేనాపాదయతి / యావతః ॥ శ్మతా విదురః - కామారవో మై త్రేయః కుమారవగోత్రపుసూత త్యాత్ - తస్మాగ్ గతః - యావతః పశ్చాత్ - కృతవాక్ తత్రకతిగయానామనపశ్చాన్నానామ త్రై - గోవిందేజాతావికాఅపభిరాదితనన్యప్రయోజనాభక్తిర్వస్యరధామాతః, తెభ్యోఽవశిష్టపశ్చేభ్యః, ఉపరరావ, ఆప శిష్టప్రశ్చానామ త్రరాణిసమకాగ్ వెత్త్యం - జాతై కర్ణాదిర్విసేనకృతకృత్యత్వము క్తమ్ ॥ ౩౮ ॥ శ్మత - మాగతం బద్ధం - విదురం, జ్ఞాత్యా, సహానుజో, గర్భ పుత్రో యుదిష్ఠిర - పుతరాష్ట్రాదయః, సూతస్సంజయః - శారద్యతః కృపః - ఆన్యాశ్చ జామయః, అన్తేపురస్త్రియః, ససుతాః, పాణ్డోర్జ్ఞాతయశ్చ - హేబ్రహ్మ, పుహర్జ్ఞాతయశ్చ ॥ ౩౯ ॥ శ్మరీప్యన్తాగ్ వాదనైః, విధివద్యగోచితం, అభిసక్త్యు - విరహప్రయుక్తా త్మ - ద్విగ్ధనకాతరా - పున్తావాప్యే సుం ఆనన్తాశ్చ సమాహం ముముచః ॥ ౪౦ ॥ శ్మకృతి ఆనసపరిగణా యెనతం, విదురం, రాజాయుధిష్ఠిరః - అర్జునామానభూజయమాన / తతో

ఇతిత్రంధర్రాశానోక్తః విదురోయదుకులక్షణం పినాస్య త్వ ర్యం - యథాను మాతం , దృష్టంశుభం చానతిక
 వ్య - క్రమశస్సవర్ణ నుత్ ॥ ౧౨ ॥ యదుకులక్షణంకుతోనావర్ణయతిత్య త్రాహ॥ ౧౩ ॥ ననుపాశానక
 దుర్విషహంసోఘమశక్యం , స్వయముపసితంస్వ యమేవోపస్తాన్య , ద త్రియం - నుదుకులక్షణాత్కం - నావద
 యత్ - శుతః - నుతస్పకరుణఃదయావా-నతవన-దుఃఖితాక్షుఃభిష్యమాణాక్ష-ద్రష్టుమక్షమఃఅసహిష్యమాణః ॥ ౧౩ ॥
 అయంచవనీకర్తవత్ , సత్సత్వోపహమతః - కించితాలంశ్యైశ్చస్యభాగైః - భృతరాష్ట్రస్య,త్రేయంసం -
 సత్వై పాంధర్రాజాదీనాంత్రివిమావహా , సుఖ మవాప్నోతిహాస-త్రేయశ్చ ర్దుప్రీతిమాహాంబావాప్నోతిత్యర్థః
 భాగ్యుశ్చై ర్నిసం-రణమిత్ర-తస్యవరణజ్ఞావనపూర్వకంముక్త్య పాయ ప్రవ ద్దనరూపంవివత్తుత ॥ ౧౪ ॥
 క
 ధంతస్యతద్వాచనసామర్థ్యమితిశబ్దా-చ్యుదాసానునస్యపాగేషిమృత్యుకాల్ప-ప్రవృద్ధధర్మయోయను-స్సపానానువిదు
 రభివచదశ్చబా-వ్రతంపనిరాహ॥అపిధ్రుతి॥శాపాన్త్యాన్త్యశాపాద్ధోతః-నుమా-యానమృద్రత్యంవిదురరూపశూ
 దభావం-చధార-తావద్భద్రతత మగ్రమానుసార్యః - అనుకారిషుపాపిషు-యథాఘం-తత్వాపాచ రూపం-దగ్ధభిభ్రతా
 రయానాన - అనైనయమపవిదురశ్చై - ధృమాధికారంశక్యతవానిత్యైశ్చబా-వ్యుదస్తా-యమాధికారంసాధికారంప-
 అర్థమైవాకగోదితిభావః ॥ ౧౫ ॥ భాగ్యుశ్చై ర్నిసం-రియమేవప్రపజ్ఞయితుంతావత్తాదాన్తికంయుధిష్ఠిరాదిసం
 స్తానప్రకారమాహ॥యుధిష్ఠిరభిధిద్యాభ్యామ్ ॥ లబ్ధంరాజ్యం యెనసం-యుధిష్ఠిరః-కులధరంకులనిర్వాహకం-పాత్రంపరిషీ
 తం దృష్ట్యైశ్చాదిలోకపాలనవృత్తై ర్వాస్తిభిఃపరమయాశ్రియావముమద ॥ ౧౬ ॥ ఎవంగపాప్యానకైవాంత

దీహయాగార్హియచెప్పయ్యచమత్రానామవిధివత్సృత్యకాలానాంక దురవిధిః-తై-రవిజ్ఞాత-పరమా-నర్వంశీకుర్వ-అ
 తవపదు స్రరకస్యావ్యవశ్యకాలోతత్వకాగ్రముత్ అతికాగ్ర సైవా-అదీహయా-అవిజ్ఞాతఇతివాన్వయః-యధిష్ఠిరాదీనాం-
 విషయాన భవకాలో-వ్యతికాగ్రానోభూవెత్సర్వః ॥౧౭॥ ॥ భూ భౌతుశ్చైర్వియస్థి-ప్రకారంప్రపన్నయతిఃవిదుర
 ఇత్యాదిభిర్భవభిః॥తంకాలాతికమ-మభిప్రేత్య-విదురభృతరాష్ట్రవిభావత-తదేవాహ,,రాజనిర్మలాదిసార్ధేర్వవభిః,,
 హారాజక-ఇతః శీఘ్రంనిర్వయతాం-త్యయేతి శవః-ఆగతమువస్థిత-మిదంభయం-పశ్యతలూచయ ॥ ౧౮ ॥ ॥ ఋతింతి త్రా
 హ॥ ప్రతిఃయేతిఃకుతస్యదీపిహేతోః-కదాచిదపి-యన్య-ప్రతికారనిధారణం-నా స్తినవభగవాన్-భగవన్వియాయ-స్స
 ద్వైషాం-సః-అస్తాకం-కాలోవ్యత్యకాలః సమాగతస్సమువస్థితః ॥ ౧౯ ॥ ॥ గృహసంక్తిం త్యాజయితుంకాలంపశింప
 న్నాహ॥యేనెల॥అయంపరిభృత్యమానోజనః-యేనమృత్యుకాలేనా భివసతి॥అభవద్భవమానః - ప్రయతమైర్విరతిశ్చయప్ర
 యోపాగ్రైరపి-నవ్యముశ్చైతత్త్యజ్యత-అన్యైఃపాగ్రైసబద్ధిభిర్దానాభిర్భృత్యైతేతిమున కవ్యం-నకాలస్సమాగతఇత్య
 స్వయః ॥ ౨౦ ॥ ॥ వీర క్రిమితాపదయితుంతస్యావస్థావర్తయ॥ప్రీతిత్యాదిభిర్భృత్యైః,,తవవీత్యాదయో-హతాఃమృ
 తాః-వయోయావసం-చావగతం-అత్తా దేహో-జరయాగ్ర ప్రస-తధాపి-పరిహారితుగ్రాం-గహముపాసనజీవనార్థ
 మితిశేషః ॥౨౧॥ ॥ జీవితాశాస్త్రాజయితుంపన్నయమానఅహ॥అహూమహీయతి॥అహూజన్వోద్భవితాశా-మహీయ
 నీబలవతి,యయాజీవితాయా,, భవాన్,భీమనావర్తి తంపరిచూయద వ్రం,పిండంకలభ,మాద తైస్సీకరోతి, అత్తీతియా

హేమసంక్రాంతంప్రమత్రానాంతదీహయా॥అత్యకాగ్రముదవిజ్ఞాతకాలఃపరమదు స్రరః ॥ ౧౭ ॥ విదుర ప్రవభి
 ప్రేత్యసృతరాష్ట్రవిభావతరాజనిర్వ గవ్యతాంశీఘ్రంపశ్యేదంభయమాగతమ్ ॥ ౧౮ ॥ ప్రతిఃయనయ
 స్యహకుతిశ్చిత్తర్హి చిత్పృథో । సవభగవానాలస్స ద్వైషాంసస్సమాగతః॥౧౯॥యేనచైవాభి-హన్తో
 యంపాగ్రైఃప్రియతమైరపి॥జనస్సద్యోవిమృశ్యతేతిముతాన్వైర్ధనాదిభిః॥౨౦॥పప్రభౌత్యమృత్యుత్రా
 హ,తా సైవిగతవయః॥అత్తావజరయాగ్ర ప్రసఃపరగహముపాసన॥౨౧॥ అహూమహీయతి జన్వోద్భవితాశా
 యయాభవాన్ । భీమనావర్తితంపిండమాద తైగృహపాలవత్॥౨౨॥అగ్నిర్విస్ఫుట్తః తస్యగరోదారాశ్చమా
 వీతాః॥హృతంజైతంధనంయేమాంతర్ద తైరసుభిఃకియత్॥౨౩॥తస్యాపితవదేహాయంకృపణస్సజీవీయః॥
 పరైర్భవన్వతోజీగ్ధాజరయావానశీభవ ॥ ౨౪ ॥గతస్వార్థముదంఘంపరిక్రమ్య క్షుభనః॥అవిజ్ఞాతగర్భ
 వ్యుత్పన్నైర్భీరఉదాహృతః॥౨౫॥ యస్సవ్యకాత్పరతోవహజాతివిర్వైదఅత్తవాన్ । వృద్ధిక్వత్యాహరిం గహ
 త్యగ్రైవజైత్సనగో త్రవః॥౨౬॥అధోదీపిందితేయాయస్వైరజ్ఞాతగర్భవాన్ । ఇతో రాక్షసాన్యశఃకాలః

వత్,గృహపాలః, శ్యా,తద్వత్ ॥ ౨౭ ॥ ॥ పిండస్యభీమాపవర్తి తత్వఖ్యాపనాయభీమాదీనాంశీఘ్రత్వంప్రఖ్యాపయం
 ప్రవవర్తతపిజ్ఞేనపాగ్రైధారణమత్య స్రంసీనమిత్యాహ॥ అగ్నిర్విః॥యేమావీత్యస్యాగ్నిర్విదిభిఃప్రత్యేకవన్వయః-యే
 హేమగ్నిర్విస్ఫుట్తః-లాఘౌగృహావీతిశేషః-యేమాం-గరోవిషం-ద త్తం-యేమాంచ,దారాఃదౌగ్రపతి,నూవీతాఃపప్రగ్ర
 హణస్తాగ్రపహరణాదిభిర్హృతాః,యేమాంధనం,జైత్రం,రాజ్యం, చావహృతం, నర్వంప్రయేతిభూభ్యం, తత్తత్వ
 త్యుత్తైర్నిరిత ర్వపదంతర్దతైస్తదవర్తిజైః,పిండానాయ త్రత్వ, త్రద్దతైర్నిర్వ క్తం,అసుభిఃపాగ్రైః,కియతోనకింతి,
 నిసీనమిదంజీవమివ్యర్థః ॥౨౩॥ ॥ కింపిదేయంపాగ్రైర్భవమనుభావ్యమేవత్యత్రజీవితాశాస్త్రాజయితుంపితవిశింపనా
 హ॥తస్యై॥తస్యతద్దత్తాపి,కృపణస్య,జీవతుమిహార్హరి,అనిచ్చతః,దేహత్యాగమనిచ్చతోపిత,దేహఇతిశేషజీగ్ధ,వా
 నశీభవ,జరయా,దేహోపరై అ,అగమవ్యత్యవ ॥౨౪॥ ॥ తస్మిన్జ్ఞాతసన్నిధావతైర్వివరైర్వివ్యత్యాహ॥ఆతే॥గత,
 స్వాధ్యః స్వాపిత్తుమార్గోయస్తా, ప్రమిమం, ఘం,యో,జవ్యోత్త్యశేత్,కధంభూతః,విర క్తఃదేహదిభురాగరసి
 తః,మ క్తానిబద్ధనానంసృతిబద్ధాధాయకానిపుగ్ధాపాత్యకానియన, అవిజ్ఞాతాజ్ఞాతభిర్జ్ఞాతాగరోదారాశ్చకాలోకా
 న్నరపాగ్రైప్రకారదూపాయస్య-నవప,భీరఃయోగి,ఉదాహృతః ॥ ౨౫ ॥ ॥ ఋశిస్స,స్వకాత్ స్వస్థా,త్వరతఃఅస్సనా,ద
 వ్యోవదేశాద్వాఇహ,జాతోనిర్వేదవైరాగ్యంయస్యనః,యఃపుమాన్, అత్త వాన్జితైనియో,హరింఅగ్రితానాంసం
 స్కృజిబద్ధవరం,భగవ వ్రం, హృదిక్వత్యానిధాయ,భ్యానసన్నిధావ్య,గహత్యగ్రైవజైత్సనిర్వకృత్,నవపనిహూ త్రవః,
 త్వమేవకున్యోభావః॥౨౬॥ శతదేవాహ ॥ అథే॥అతఃసైర్వైర్భిః,అజ్ఞాతాగర్భస్య,సహవా,నుదీందితం, యామః,

తత్ర సౌమనాసాః॥ ఇతి ౨ ర్వాణితోన నరం, కాలః, ప్రాయశః, పుంసాం గుణా నాత్మ గుణా, సక్రొధాదీ, స్వీకర్త తిలపనమ
 తిలతధానాతః,, నన్యై ర్విత్వాన్యైః, యద్వా, ఇతి ౩ న నరకాలలర్యా, గధరః, చక్ర వ్యః, కలికాలభియోవత్, అర్వా
 క్త్యమేవానా॥ గుణవిక్రణభితి॥ గుణవిక్ర లంఠితో ౨ ధ్యః ॥ ౨౭ ॥ ఘోషమింద్రిం, అమ జనవిమ ర్ణ, బోధిం, అజమింద్రిం, అజ
 మింద్రిం జి, అచక్రనవ ముఖ్యం, అప్రజ్ఞ వచతుర్వ్యస్య, అన్యభిధావః, యద్వా, అన్యభివేషజ్ఞ యాచతుర్థానియూస
 ర్వం సాక్షా ముర్వ్యాణ-రాజా-పుత్రావ్యః- భాగ్యవిదు ర్ణనందర్థిం అభ్యాగ ప్రవృత్తాభ్యావ్యస్యః- అననమ
 గోవి తేనైవ నహనిరగాదితి సూక్ష్మ త్విద్రోహి ౨- నితరాంభ ధాన్-చ్యదమూలాన్-స్వయ దేహాతదన బన్ధూదిషు-నైహా
 నురాగా ప్రవహ సాశాః పాశివన్య నన హేతు ర్వా-త్రాన్-భిత్వా నిశ్చికామ-గృహాచి తేవః ॥ ౨౮ ॥ ఘోషమింద్రిం, సుబల
 స్వ-పుత్రిగాస్తాః స్వప్ర ద్భక్తిదత్తో మాతకోపామౌయైవైహం-సర్వ సూత్రసమృదాం యోగినాం - ప్రహరం హ ర్క
 రం-సామాలయం ప్రతి-యా న్దం గచ్ఛ న్దం - పతిమనుజ గామ-యన్తం నై తదిత్యగిప్రాయోజితం విశిష్టమ్॥ పత్రిత తాసాద్వీ
 చెతి॥ మనస్వి నామివైతి॥ సద్భుతావ్యక్త్యావారః సనిర్వహః-మనస్వి నాం పివేదినాం-సంప్రహరభవ-నన్వనీతః-
 మనస్వి నామద్యోధకభవావ ర్త తేత్యర్థః ॥ ౨౯ ॥ ఘోతతో ౨ జాతశత్రుః-హుతాః అగ్నయోజితావనియోజితావని
 దాహాతః - అననరాత్రావేవ సత్తత్రావ్యోరగ గాదితి సూచితమ్-తిరాదిన్య సుబ్ర-త్య- విప్రానైవ త్యా-పితోః కృతం మై
 వ్రిం యేనః, అనవ, గుర్వో గాధాగిధుత రాష్ట్రేయో, వననాయతయో గృహం ప్రవిష్టః, పితిరాసాపిచిదగాధీం
 చ, నావ్యక్తే నదదర్శ, పితరావితి ద్వివచనెనిదురో వివక్షితః, సౌబల్యః పుత్ర గుహదానాత్ ॥ ౩౦ ॥ ఘోతత ప్రత్యభ్య

పుంసాం గుణవిక్రణః॥ ౨౭ ॥ ఎవర రాజాభిదు ర్ణనా సైవ ప్రజ్ఞావత్సంగోధితో వ్యజమింద్రిం భిత్వా స్వయం నై
 హామాశాన్ ద్రధమ్యాన్ శ్చికామభాగ్యవనందర్థితాభ్యా ॥ ౨౮ ॥ పతిం ప్రయా న్దం సుబలస్య పుత్రిపత్ర తా
 నానుగ తాచ సాద్విః॥ సామాలయం న్య నద్రప్రహరం మనస్వి నామివ నత్వం ప్రహరః ॥ ౨౯ ॥ ఆజాతశత్రుః
 కృతమై తోఽను తాగి ౨ ధ్యైర్విహిన్య త్యాతిలగో హమిరుక్తైః॥ గృహం ప్రవిష్టో గురువననాయన్ చాచక్ర
 త్వితరాసాపిచిం ॥ ౩౦ ॥ తత్ర సన్జ్ఞయమాసీనం ప్రహర్యన్యగ్నమానః ॥ ౩౧ ॥ గావల్ల ట్యేనస్తాతో వ్యధోహీ
 నశ్చైవ నైయోః అమృతాహతప్రతా రామిత్యవ్యం క్ష్యగ తస్మహృత్ ॥ ౩౨ ॥ అతిమ యక్రత ప్రజ్ఞా హతబన్ధుస్స
 భార్యయా॥ ఆశంసమానశ్శమలం గ్ధాయాం దుఃఖితో ౨ పతిత్ ॥ ౩౩ ॥ పత్యుర్యత పాక్షా స ర్యానైవ మృహృ
 దశ్చిక్వా ॥ అరక్ష తాం వ్యననః పితృవ్యక్త్యగ తావితః ॥ ౩౪ ॥ సూత్రవాచాన్ కృపయా నైహావై క్షణ్యత్సా
 తో విరహాకర్షిః॥ ఆత్మై వ్యరమచక్షాణోన్ ప్రత్యా హాపిడితః॥ ౩౫ ॥ విమృశ్య హుగిహిపాడియో విష్టవ్యార్త
 నమాత్స నా॥ అజాతశత్రుం ప్రత్యా జై ప్రభోః పాదావనున్ద రన్ ॥ ౩౬ ॥ సజ్జయితవాన్॥ నాహం వెదవ్యవసితం

తరాజ్యగృ హేష్వాసీనం ఉపవిష్టం, సజ్జయ, మజాతశత్రుః ప్రపచ్చ, కరం హుతః, ఉర్విగ్నం ఫీతం మానసం యస్య తధా
 హురః ॥ ౩౧ ॥ ఘోప్రత ప్రమేహాగావల్ల ట్యై చిత్రిభిః॥ హేగావల్ల ట్యే, సజ్జయ, నో ౨ స్థాకం, తాతః పితా, నైత్ర
 యోరైవ తాగిభ్యాం, హీనోరహితః, వృద్ధశ్చ, క్వగతః, హతాపుత్రాః యస్యాత్సా, అతవ, ఆర్ద్రాభిత్వా, అమృ
 గాధాగిచ, క్వగతా, తధా, పత్యవ్యః పితృరా, సుహృచ్చ, విదురః క్వగతః ॥ ౩౨ ॥ ఘోషమింద్రిం, సహ
 ద్యోతకః, ప్రతప్రద్యోతకోవా, హతా మయా హతాః బన్ధివపుత్రాః యస్యసం, అతవ, దుఃఖితో, భార్యయానహ, అక్ర
 తప్రజ్ఞా వివేకహీన, నయి, శమలం దోష, వ పరాధమియోవత్, ఆశంసమానచి న్ద్రుత్, గ్ధాయాం, అపతిత్ పతితి
 వాన్ స్యాత్, పతితవాని-మితి వార్ధః ॥ ౩౩ ॥ ఘోషావత్సల్యయ క్తత్యాత్స పరా దెవ్యపదోమననైవై పకారమపుగ్ధంకా
 రత్వేనచి న్ద్రయోపుచ్చతి॥ పితరీతి॥ పితరీపాక్షా ఉపర తేమ తేనై, సర్యా, నో ౨ స్థాకం, సుహృచ్చపుత్రాన్ శిశూ-వ్యస
 తః ఆచక్ర్యః, యావరక్షతాం, తాపిత్యవ్యపితృ రా-పుత్రరాష్ట్రే విదురా-పితః క్వగతా, శుభన్యామెన-విదురాది
 ప్రాయార్యా, వ్యసనతో ౨ రక్షతామిత్తు క్తమ్ ॥ ౩౪ ॥ ఘోషమయ క్తస్మాత-స్సజ్జయః, ఆత్మనః స్వస్యైర్వరం ప్రమం
 పుతరాష్ట్రం, అచక్షాణః అపశ్యేత్, అతవ, అతిపడితో దుఃఖితః-తద్విర హేణకర్షితః త్తదాచ వక్త్రోదాతస్య క్త్యపయా
 సైహాకృతవై క్షణ్య, రధార్థ్యాశ్చ, రావన ప్రత్యాహ, ప్రత్యుత్తరం వ త్తం ప్రబలహావైర్వ్యధ్యః ॥ ౩౫ ॥ ఘోతతశ్చ
 నైః పాడిభ్యావహుగిహిపాడియో విష్టవ్యార్త నావివేకాత్ కయాధియా, ఆత్మానంసమ-బువికల్పాత్ కయనో, విష్టభ్యై ప్రతిబన్ధ్య
 స్థిరీకృత్య, ప్రభోధ్య తరాష్ట్రేన్య-పాదావనున్ద రన్-అజాతశత్రుం ప్రత్యా జై ॥ ౩౬ ॥ ఘోత త్రి హేవాహ॥ నాహమితి॥

శేషురనన్తసం యుష్మాకం-పితోఃవిదురదృతరాష్ట్ర యోగదార్యాశ్చవ్యవసితంసిత్యంతాహంవెత్తి - హేమహాబా
 మా-త్వమహాహనుపి-సుహృత్ భిన్న-ర్ముపిత్తోస్తి వభిప్తోఽస్తి ॥౩౭॥ అధఃతస్మి నైవసనుమె-తుమ్మృతానసహాకో
 భగవాన్నారదః-తత్రాజగాను-తవసలోక్యసానుజోయుధిర్విగః ప్రత్యుత్తరాయాభివాద్యాభ్యర్చ్యయన్నైవహా ॥౩౮॥ *
 ఉక్తిమేవాహ॥నాహంవేదెతిద్యౌభ్యామ్॥హేభగవ-స్సితోగ్గతిం-నాహంవెద-అహంనజానె-తా-పితోక్యంతా-తథాహ
 శపుత్రాగ్రతావ-తపస్వినీపతితాచా మాన్యకతా ॥ ౩౯ ॥ ధివ్యైత్యానంద్యోగతకమవ్యయం-చాచె-రాష్ట్రతిగ-
 రాష్ట్రమిపాతనంజ్ఞాయాం, స్వరాదిపాతమవ్యయం, మిత్యవ్యయంనంజ్ఞా॥ వ్యసనాగవేపిత్యమిశ్లేషజన్మభాగవత మగ్నా
 నా మస్తారం-కర్తరిష్యే-నో-౭స్తాదిర్వగవాం ప్రస్-విష్ట్యాభ్యుష్ట-త్వద్దర్శనవ్యసనమగతమన-అనన్తశ్చభావిష్యతితి
 భావః కథంభ్యుష్టః అపారెమ్యైపతిరె-సముద్రైతత్రాయతా కర్ణధారణనావికభవ-అత స్వస్-పితోగ్గతిం-బూ
 నానవేత్తిమాకోచభిర్భాపా యితంతంవిభిన్నైః పారదర్శనసర్వపాత్యవ్యవధిదర్శనం-సర్వజ్ఞ ఇతియావత్ ॥౪౦॥ శా
 బాగవ-ఇత్యం, ధర్మపుత్రత్రాయసిస్తి రో, పుష్టః, సర్వజ్ఞో భగవాన్ మనిశ్చేద్దోనారద స్తమాభిభాష్యే॥౪౧॥ భావణమ
 హాహ॥మాకంచనెతివింతే త్యా॥ యచ్ఛుక్తం పితోగ్గతిం బూనితామితతస్యో శ్రవణవిషయే-స్తావ- త్రస్తజ్ఞేవకర్తామగు
 సుఖిదఃఖాదివలప్రదానప్రవృత్త్యాశ్చరాయత్రతావసృప్తసర్వజగత- ద్రవ ద్విగత, స్వస్, కర్తయ వదెహాతదను
 బద్ధాదిసంక్షేపమిశ్లేషమిత్తం శోకం, మామవ్యతివై రాగ్యోత్పాదనాయాహవతుర్భిః॥ హేరాజ్ఞా, కంఠన-దేహం-త
 దనుబద్ధిసంవా-కంచిదపి- మానవః శోకంమాకాన్వీక, కుతః, య- ద్యస్తా-దిదంజగ-చీత్వగవశం-కర్తామగుచలదానప్రవృ
 త్తేర్విరాయత్రం-తస్మియావ్యమిత్యర్థః- కొనాచీత్వరభిర్భాపా॥సపాలాఃఇదా గ్రిదిలోకపాలై స్సహితాః-లోకాఃవి

పితోగ్గతిఃకులనన్తసం॥గాధార్యావమహాబాషాముపిత్తోస్తి మహాత్మ భి॥౩౭॥ అధాజగానుభగవాన్నారద
 స్సహతుమ్మృత్యుః ॥ప్రత్యుత్తరాయాభివాద్యాహసానుజోఽభ్యర్చ్యయన్నైవహా॥౩౮॥యుధిర్విగఃపావ॥నాహంవె
 దగలంపిఃసోగ్గవకక్యగలావితః॥అమృతవాహతపుత్రాగ్ర౭-ర్రాష్ట్రా తానాతవస్వసి॥ ౩౯॥విష్ట్యానోభగ
 వాన్ దృష్టోమగ్నానాంవ్యసనాగ్నవేకర్ణధారణవాపారైభగవాన్వరదర్శనః॥౪౦॥ఇత్థంపుష్టస్యదేవదిర్ధ
 ర్మపుత్రైభాభార వాతేమాబదాపేభగవాన్నారదోమనిస తవ॥౪౧॥ మాకంచనసుహోరాజ్ఞ-యచీశ్వరవ
 శంజగత్॥లోకాన్నపాలాయన్యమేవమా నిబలిమీశుః॥౪౨॥సంసంయున క్తిమాతానసవియన్ క్తివ ॥
 యధాగావానసిహోతా ప్రస్తాగ్రింబద్ధాశ్చవామభిః॥వాక్తనాగ్రిం నామభిర్వద్ధావమానిబలిమీశుః॥౪౩॥
 యధాక్రిడోపసం-రాణాంసంయోగవిగమావిహా ॥ ఇచ్చయాక్రిడీతుస్సాస్యతాంతథై వె శ్చేయస్సాస్మామ్॥

శ్చేప్రభృత్యంకంచనవర్ణనాః-ఇమేవనాః- యస్యైశు-ర్వలింభాజాం-వహ-స్తి-కింకరాభవ స్తీ త్యర్థః ॥౪౨॥ ఇతివ
 నానిమనచచ్చష్టా ప్రమవపాదయతి ॥ యథేతి ॥ తస్మిన్-తిర్కస్యనామహతిరజ్జ- ప్రదృద్ధాఃకుండరజ్జః- ఉపదామాని-య-
 న్వాత్, తస్మిన్-నానాసారజ్జః, తత్సంబద్ధాకర్తృణవాశా- దామాని-యధాగావః, వతుమ్మృత్యుః, నసి, రస్యైకతాయాం
 నాసికాయాం-హిృతాఃసంయుక్తజ్జవస్సద్ర- ప్రస్తాగ్రిముపదామభిర్వద్ధాః-వ్యవదే-కింకుర్వ్యై, తథా-వాక్తనాగ్రిం
 వేదాఖ్యతనాగ్రిం-నామభిర్వద్ధాశ్చమవిశేషాన్వయాత్ కామభిరుపదామస్తానియై-ర్వద్ధా-స్సపాలాః-లోకా, ఈశు
 గతస్యలింపహ-స్తి॥౪౩॥ ఇతిం దేహాతదనుబద్ధాగ్రినిస్త్వాన్వత్వాశోపసి, కింవా, అపి త్యా, నవభాభయధా, తథాపి-సి,
 తేజోకవివయా, ఇతివ క్తం, తావ, ధైవోచీదై పవిత్రేషా, క్రిడార్థం, జగద్వ్యాపారైవపుత్రైర్వ్యైర్వ్యయయా, తత్ర
 తు-ర్తామగుత్యైవ-సంవద్యైతేఇతిచచ్చష్టా ప్రమాహ॥ యథేతి ॥ యధా-ఇహలోకే, కస్యచిల్లి-గ్రీడితుఃపుంసః-ఇచ్చయా, క్రి
 డాపసం-రాణాంక్రిడాసాధనానాం- సంయోగవియోగా- వస్యధావభవతః-యధాక్రిడోపసం-రాః క్రిడిత్య, రిచ్చయా-
 వదాచిత్సంక్షిప్త్య-పున ప్రదిచ్చయైవ-విశ్లేష్టాశ్చభవన్తి, తథా- ఈశ్వైర్వయయా, స్థానామపి- సంయోగవియోగా, స్వా
 తామై ॥ ౪౪ ॥ ఉక్తి క్రంశిత్రయంఅనువాదపూర్వకంప్రతిక్షుపతి॥ యదితి॥యదిలోకం, ధ్రువంస్థి రంపన్యసై, య
 ద్వా, అధ్రువం, అభవోభయం,, తత్రతావ- త్రౌతియఃకల్యైవసంభవా దేవనిగ ప్రభృత్యైపా యెదాహ॥నచాభయమి
 టి-సహద్వ్యైత్త కంప-పుష్టంప్రసతంచెత్త్యర్థః, పరస్పరవిరుద్ధ యోగధ్రువత్వాధునివత్యయో రెకత్రసమావేశోఽసం
 భవనిర ప్రభృత్యభావః, త- ద్యుష్టపగమ్యాపి- తెనస హేతరచ్చ్యోద్యయంప్రతిక్షిపతి ॥ సర్వవాసీతి ॥ ధ్రువత్యై- ౨ధ్రు
 వత్యైహో, భయవిద్యత్యైవ- తేదేహదయః, తత్త్వమేవతినోచ్యాః-తిత్వాదేవశోచ్యాః, నహం-మత్తోయావదాత్త భా

విభక్తః, కనామృపవేతుంశక్యఇతిభావః-ఎవంనతి - తచ్చిక్రమేయః-కవలందెహత్ప్రభమమూలం-దేహాదివ్యసురాగల
 వత్సభిప్రాయం - స్మహాదన్యత్రమోహజాదితి - మోహజాదైశత్యభ్రమభాత్-స్మహాదన్యత్రఅన్యస్థి-శోకపాతు
 త్వంనాస్తీతిశేషః, ఖ్మ ||౪౫|| ఖ్మతస్మాదజ్ఞమేరాజ్-అజ్ఞానకృతందేహత్ప్రభవకృతం-ఆత్మసాన్యస్య, మనసోవా, వై
 క్లబ్యం దైన్యం-జహాఅపనయ - తదభిప్రేతంప్రాప్తైరం-సర్వజ్ఞత్వాత్సన్యమహావిమృశ్య, ప్రతిపక్షీకధమితిసా
 గ్ధవ్యయేన||త్రత-కధమత్సర్వధైన్-ప్రశ్నావిహారః- తత్శోక్తవ్యయేనతస్యప్రతిపదమితివేకః-మాం-వినా-అనాధ్యాది
 త్పితౄహీనాః-అతవస-దీనా-స్థైర్యంజీవరక్ష, ఇతిశబ్దోఽత్యాభ్యాసా-వ్యవహార-కథంజీవరక్షితి-పుష్పసేవెత్సర్వః ||౪౬||
 తావత్తత్తుల్యయోగైశ్చేషస్థితి-తద్రక్షకత్వాభిమానం, త్యశ్యేత్సభిప్రాయణాహ||కాలేతికర్తృఅర్థవ్యం, గుణాన్సత్వా
 దయః-పృథివ్యాదిపశ్యపూతాకర్ణాయందేహః-కాలాద్యధీనః - అయమిత్యనెన, త్వదైహా-వ్యవహారవిధివేతినూచితమ్,
 స్య-యమివిధదేహః, కరమన్యా-గోహయేత్కరతే-నరతేదవేత్సర్వః, యధా-స్వయంసర్వగ్రస్తే-ఽన్యైః, తద్గ
 స్తాకనగోహయేత్తదవ్యతి ||౪౭|| ఖ్మలస్యేవ, మధాపి-జీవకావతి, గృహే, స్థితారామస్తాకంజీవనంసుకం, కధమితో
 తానాంతేషాంజీవనంస్యాదిత్యకతమా || అహస్తాని||అహస్తానియాతాని, సహస్తానాంతేషాం-జీవనం, మధాభాషం,
 యధాయోగ్యం-ఓషధిపలమూలపశుచ్చుగాదివిజవనమిత్యర్థః, తథా, హస్తరవాతానామపి - చతుష్పదం, అపదాని
 విద్యమానవాదాని, ఘాతాని, జీవనం, తత్యాప్యపదవ్యపి, సహతా, మజగరాదీనాంధూతానాం, షట్పాదాని, అపదాని
 తాని-జీవనం, కింబహునా, జీవన్యనజీవన్యభూతస్య-జీవవజీవనం, జీవనశబ్దోభ్యుత్పదః ||౪౮|| ఇనర్వతవసేగృహేవా
 భగవానెవరక్షితేత్సభిప్రాయం, తదవయ క్తతయా, భగవతసన్సర్వాత్సర్వం, కృత్సర్వకతవదనన్య

యన్యన్యసేధునంలొకమ ధ్రువంవానయోధాయమ|సర్వధావానశోచ్యస్తైస్మహాదన్యత్రమోహజాత్ ||
 తస్మాజ్జవ్యగ్ధైక్లబ్యమజ్ఞానకృతమాత్మనః | కథంత్వరాధ్యాకృపణాజీవరన్యత్రమాంవినా||౪౬|| కాలక
 ర్మగుణాధీనాదేహాయంపాశ్చభౌతికః|కథమన్యాయస్థగోహయేత్సర్వగ్రస్తేయధాపరమ్ ||౪౭|| అహ
 స్తానిసహస్తానామపదానిచతుష్పదామ్|షట్పాదానిత్రయమాతాంజీవనన్యజీవనమ్||౪౮||తదిదంభగవానాగ్
 జన్మైశ్చఆత్మైశ్చన్యాయస్సద్యుక్|అన్తరోఽన్తగోధాతివశ్యతంమామయోరూధా||౪౯||సోయమన్యమ
 హారాదభగవాన్-ధూతభావనః| కాలయామోఽవత్తిగ్లోఽస్యామభావాయసురద్విమామ్ ||౫౦|| నిష్కాచితం

త్వందాహ||తదిదమితి|| హేరాజ్, త-దీశ్వరరజితేయోక్త, మిదం, పరిశుశ్చయమానంచిదచిదాత్మికంజగ-ద్యగవా, నెకవిష-
 వ్యవయంఘటఇతివత్, స్యయావాభేదతహం-వారయితుంవిశిష్టి||ఆత్మనాం దవమనుష్యాదిదేహభ్యుత్తంజీవానా, మా
 త్మైశ్చన్యప్రవిశ్యప్రశాసనసారకత్వాగ్ధ్యమవస్థితః, ఆత్మశబ్దస్త్రీతదేహప్రవృత్తినిమిత్తంయదన్యప్రవిశ్యప్రశా
 సనసారకత్వాభ్యామవస్థానం, అనెనకీరాత్మభావనిబద్ధనంజగద్వస్తూణోరనన్యత్వమిక్యక్తంభవతి - కీరాత్మ
 భావనిబద్ధవత్సానన్యత్వవ్యవహారీదృష్టవః, ఆత్మాదేహోజాతః, మనుష్యోజాతఇతి, వ్యాధ్యవస్తుకతహీనసంస్కర్మక
 లాం-నిరాకురన్విశిష్టి|| స్యద్యుక్, ఆత్మనామాత్మతయాఽవస్థితోపిస్తాత్మయాధాత్మ్యదర్శి, అహోనాన్యరోషసం
 స్పర్శఇతిభావః, తథాచతూర్థియతే, అనన్యైన్నన్యోఅభిచాకశీతితి, నకలమన్తరాత్మైవ, అమిత్యన్యన్యన్తరో
 భాతి, బహిశ్చభాతి- నన్యైకస్యకథందేవమనుష్యాదిరూపేబహుధావస్థానమిత్యత్యాహ||పశ్యతంమామయోరూధే||
 మాయయా - దేవమనుష్యాదిరూపేబరితయోకీరహతయజీవనంస్సృష్టయ-పశ్యత్యా - తంభగవన్తంజీవరూప
 హుధావశ్య - చిదచిదాత్మకదేహాదికీరభేదైకవిమావస్థితఇతివిజానిహీత్యర్థః ||౪౯|| ఖ్మనకేవలంత్వ్యతితరస్యాన్వి
 ర్తమెనన్యతా-అపియయన్తా-భీరవైవమెనన్యన్వవ్యమితి-భవతాంప్రదన్యనాన్యమపి త్వభిప్రాయేణాహ||సోయమితిద్వా
 భ్యామ్|| హేమహారాజ-నిఖిలజగదన్తరాత్మ-వశీకృతలొకత్రయకాలశిరకోయం-భగవాన్||శిక్ష్వః, ఘాతానిస్యా
 జ్ఞానవ ద్దీనిభావయతిస్యవయయక్తా-కరోతితితథా-హేతుగర్భమిదం-సామపదిత్యాప్యత్వాదితిభావః - సురద్విమాం
 నుమన్తరా, మభావాయనాశాయ, కాలయామోమృత్యురూపే, ఽన్యాయమన్యవత్తిగ్లోకాలయామృత్యునావత్తిగ్లో ||౫౦|| ఖ్మ
 తేనస-దేవకృత్యం-దేహార్థం, కర్మవ్యంకృత్యంప్రయోజనంతద్విపక్షతీపగయాపం-నిష్కాచితం|అధునాత్వయంభగవాన్
 అవశేషంకర్తవ్యప్రయోజననాశేషం-స్వకలవినాశాత్త-కమితిగూఢాభిసంధి-ప్రతిపక్షతే, అతోయావ, దిహాభూమా, భగ

వాసిష్ఠకృష్ణ భవన్యైరైత-తావదేవ, యానాం ఘోషేషుర్వం, తే ధామ్యైషుర్వై చృతేభావః ॥ ౫౦ ॥ శ్రీబ్రాహ్మీనా
 త్వయితప్తకృతప్రశస్తస్యోత్తరమాహ ॥ దృతరాష్ట్రౌ ఇతి వ్యాఖ్యానమ్ ॥ స్వభార్యయా గాధార్య-భౌతా విమల రణవనసా-
 ష్టతరాష్ట్రో హిమవతోదత్త డేవ-ఋషీణామౌచిత్యమంగళః - హిమవతోదత్తః పారస్వం సరవ రివమాశ్రమంగళభర్త
 ర్థః, ఎవభగవత్సన్యాసదురైవభ్యుత్పన్నః, ఇత్యవభ్యవధిషణోస్సామిప్యేవనప్రవిష్టయేప్యైత్యన్యమిదం - డత్తః డేవత్యన్య
 యమ్ ॥ ౫౧ ॥ శోసామాశ్రమ ఇతి తాత్పర్యం ॥ గౌరీతోధితి ॥ యం ప్రస్తోత ఇత్యుచ్యతే - తిమాశ్రమంగళభర్తస్వయః-
 త్రితనామృషీప్రవృత్తానిమిత్రమాహ ॥ యావై ప్రసిద్ధా-స్వర్ధుశ్చస్వర్ధశక్తిగణా-నప్తానాం ఋషీణాం ప్రీతియ-యతః, సప్త
 భిస్సోగౌరీతోధిప్రవాహై-రౌనాబహుధా-తదమాహ ॥ సప్తధావృధాత్, సువిభక్తాబహుత, అతస్తంజితం ప్రస్తో
 త ఇత్యుచ్యతే - యమవమావతే తేతంగళభర్తః ॥ ౫౩ ॥ శ్రీతత్వంకర్యతికథంవాచ రివ్యత ఇత్యుతాహ ॥ సామ్య
 తి ॥ తత్ర-అనుసవనం ప్రసంగం-సామ్యత్వ, అన్యైర్ధావిధిహుత్వ-అన్యతః అవసభత్యుచ్యతే, ఉపశాస్త్రకామాద్య
 కలుషితా ఆత్మామనోయ్య-సగతా-ఉపశాస్త్రకా-దా-రేవశాస్త్ర-సేవశాస్త్ర-త్రైవశాస్త్ర-యన్యత-ధామాతః సైవ స్య తే ॥ ౫౪ ॥
 జితమానంయనః-చిరమానీనిపిక్కురహితభగవత్, జితాశ్వాసాపారాదివాదయహోయన - ప్రత్యాహృతాశిబ్దా
 దివిదమేభ్యోనియమితానిదీప్తి ర్వియాశియన, హరిభావనయాభగవదుప్రసన్నమాన్యైత్య, ధ్వస్తానినిస్తాని - ర-ర-
 దిగుణైవయకార్యణి-ముక్తిప్రతిబద్ధకానిశ్చక్త్యాపూర్వ్యాదియాపాణి, ఎలాని యన్యత-ధామాతః ॥ ౫౫ ॥ విజ్ఞానాత్త్వ
 నివిజ్ఞానస్వరూపేత్రైత్రప్రత్యగూత్త్వ, నిసంయోజ్య - పూర్వప్రస్తుతానిని ర్వియాశియనయోజ్య
 ఇని, గ్రైవనాకృష్టచిత్రభగవత్, తమాత్తానంత్రైత్రజ్ఞం ఆధారేధారకైవత్త్వ-జి-పిలాప్యవిలీనంకృత్యా - ఉపాధివిధాన

దేవకృష్ణవశేషం ॥ తిత్తే ॥ తావద్యాయమవేక్ష్యం ఘవద్యావదిహేత్యంగః ॥ ౫౦ ॥ ధృతరాష్ట్రస్సహ
 భౌతా గాధార్యవస్యభాగ్యయ- డత్తః డేవహిమవతః ఋషీణామౌచిత్యమంగళః ॥ ౫౧ ॥ ప్రోతోభిస్సప్త
 భిర్యై స్వర్ధుని సప్తధావృధాత్ ॥ సప్తానాం ప్రీతియేనామాన్య ప్రస్తోరః ప్రవత్యతే ॥ ౫౩ ॥ సామ్యత్వ
 ఎనుసవనం నిర్మితమౌత్వైర్ధావిధి-అబ్ధత్యుచ్యతే - నాత్తా నత సేవక శేవకః ॥ ౫౪ ॥ జిరా
 సనాజితశ్వాసః ప్రత్యాహృతమదీప్తి ర్వియాశియనయాభ్యుత్తరజన్మత్వతమోవతి ॥ ౫౫ ॥ విజ్ఞానాత్త్వ
 నిసంయోజ్యత్రైత్రప్రవీలపృత్యతే ॥ బ్రహ్మశాస్త్రానమాధారేభూటాపురమివామృతే ॥ ౫౬ ॥ స్వప్రమా
 యాగుణోదగో-నిరుద్ధగణాశయః ॥ నివ ర్వితాఖిలాహరత్ర సైస్థానిరివాధునా ॥ ౫౭ ॥ సన్యాస్తరామో

సైనిబ్రహ్మ సమానాకారతయా అనుసంధాయతే తే-తద్దృష్టా నమాహ ॥ ఘటామృరమివాచ్ఛర ఇతి ॥ మహాకాశేష
 టాకాశమివ-బ్రహ్మణిజ్ఞానంప్రవీలపృ-స్థానిరివా నైత్యుత్తరేణాస్యయః - అమృతదృష్టా నైవజీవబ్రహ్మణోఃస్వరూ
 పై కృమనుసంధాయతేనిభూతవ్యం-ఘటాద్యపాధ్యపగమన-ఘటాకాశ్యసహకాశసంక్షేప-స్వరూపభేదసద్భా
 వాతీ-పశ్చిమకరణస్తరణాదాకాశేవ్యం శభదన్యవేదానిబిరవశ్యోగ్గీకార్యత్వత్ - యదా, ఆకాశే అంతఃభేదోనాభ్యుప
 గమ్యత, తదాకృత్సన్యావాక్యకాశ్యఘటాద్యపవాతత్వప్రసంగ-సక్షేపాత్ - ఘటాకాశవహకాశయోర్వాక్య
 వ్యాపకభావప్రసరిత్యాపాతాత్ - కాన్యైర్ధానాకాశ్యఘటాహేత్యేవ, తద్భరిచ్చిన్నాకాశ్యవ్యాక్యవ్యవస్థాను
 జ్ఞం అత-స్సంక్షేపదశాయామపి - ఘటాకాశమహాకాశయోఃప్రత్యేకభేదో-స్యైవ ఉపాధ్యపగమనసమానాకారత్వ
 మాత్రాగ్నిదాయకవాయం దృష్టా నైత్యుత్తరగ-ప్రవృత్త ॥ ౫౬ ॥ శ్రీ ధృస్త-మాయాగుణానాం రజతానిండుదరో-
 రాగ-దృష్టపాదకార్యద్యారోధరోదయోన్య-నిరుద్ధాని-కరణాని-ఇని ర్వియాశి-అ-యోవాసనా-అస్తంకరణం - య
 న-నివ ర్వితా, అఖిలానిర్యై-అహారాఅబ్ధత్యుచ్యతే-యనత-ధామాతః - స్థానిరివాతలోనిశ్చల-సైవ స్య తే-ప్ర
 త్యాహృతమదీప్తి ర్వియభ్యుత్తర-ఇని ర్వియాశి-అ-యోవాసనా-అస్తంకరణం - నిరుద్ధగణాశయభ్యుత్తర-పునర్వి
 షయేషుప్రవృత్తిప్రతిబద్ధత్యుచ్యతే-అతీతపానరుక్త్యం-తధావృధాత్ సరజప్రమానభ్యుత్తర-పున్యపాపాద్యభావత్యుచ్యతే
 ధ్వప్రమానాగుణోదగ-ఇత్యుత్తర-పున్యపూర్వకారాగ-దృష్టపాద్యభావత్యుచ్యతే-తధాతావదబ్ధత్యుచ్యతే-నివ ర్వి
 ఖిలాహర ఇతి ॥ ౫౭ ॥ శ్రీకరంచిత్రమానయవ్యాఖితి-యదీప్తి రాధిపాత్రయమాలయోహ ॥ తస్యేతి-సంస్థానీనిత్యకాని
 అఖిలానిదేవాధారణార్థానైవకార్య-జియన-తన్యధృతరాష్ట్రస్సాస్త్రా-స్తరామోఃఘటా-స్వయ-భూటా-సభవ-హే
 రాజ-సద్భూతరాష్ట్ర-అభ్యుత్తరాద్వరమానదినా-దారభ్య-సరతః-ఇన్యతే-దహని-స్వంకరేబర-హన్యతి-మానంత

వ్యతి-తచ్చ శేఖరయోగాగ్నిస్తే వభస్తి భవిష్యతి ॥ ౫౮ ॥ ౫౯ ॥ జ్ఞాతీతన్మసేవాలజేన్ద్రశాలానహితే- భర్తృద్వైపా, అ
 గ్నిభిర్వహ్యమానైస్సతన్మసత్త్వి-సాద్వీపత్రివతాగాధారీబహిష్ఠితా-తవగ్ని-మనువత్వ్యేఅపప్రవేత్వ్యతి ॥ ౬౦ ॥ జ్ఞానా
 తురునన్దన-తత ప్రవాశ్చర్యం-నిశాచ్యుప్తాన్వివిరుః-హర్ష శోకాభ్యాం-భ్రాతృత్వైవైద్యజాభ్యాం-యః కః - తస్మా
 ద్దా-త్రిదానినిచేవకః సేవితుమిచ్ఛత్- గర్వాగమిష్యతి ॥ ౬౧ ॥ జ్ఞాతిత్వముక్త్యా-నతుమృత్యుగవారామృదఃస్యన్ద
 మారుహత్-స్వగ్ంవత్పూర్వం-జగామేత్యన్దః యధిష్ఠిర-సుతన్యరదన్యనచః-హృదికృత్యనిధాన- శుభశోకా-
 అజహంతేతత్వజః ॥ ౬౨ ॥ జ్ఞాతిశ్రీసీతరాఘవవిదహావిఖితాయాంశ్రిమద్భాగవతచక్రస్థిగ్నికాయాంప్రథమసూక్తే
 ప్రయోదశో-చార్యయః, ౪౪ ౪౫ ౪౬ ౪౭ ౪౮ ౪౯ ౫౦ ౫౧ ౫౨ ౫౩ ౫౪ ౫౫ ౫౬ ౫౭ ౫౮ ౫౯ ౬౦ ౬౧ ౬౨
 సంప్రసితభిః బన్ధువాం యమావా- దివ్యక్షయా, ఉత్తమశ్లోకస్య-పిచ్చేష్టతంజ్ఞాతుంచ-జిహ్వావర్జ- ద్వావ
 యాంసంప్రసితేవస్తనసభార్యం-ద్వారకాయాంప్రవేష్టేసతి-ద్వారకాయాంబన్ధునాందివ్యక్షమేతివాన్యయః ॥ ౬౩ ॥
 కతిచిన్దాసా-వ్యతికారాభూతః, తథాపి-తతోద్వారకాతో-బ్రహ్మ-నాగచ్ఛత్ - తదాతురుద్వయోపాయాధిష్ఠి-మ-
 రూపాణి-నిమిత్తానిదఃఖనిమిత్తాన్యధిష్ఠాని-దదర్శ ॥ ౬౪ ॥ జ్ఞాపిపశీతాముచానాంవనవాదీనాంధర్మయన్యతన్య- కాల

మైవాహుస్సంస్యస్తాఖిలకర్మణః | సహాద్యతినాద్రాజ్కరణిపశ్యమైవహనిక శేఖరహస్యతివై తచ్చ
 భుస్తి భవిష్యతి ॥ ౫౮ ॥ ౫౯ ॥ దహ్యమానైఃగ్నిభిరైవేవత్యుగపల్లవహాలజేబహిస్సితావతంసాద్వీప
 గ్నిమనువత్వ్యతి ॥ ౬౦ ॥ విరుద సుతహాశ్చర్యం నిశాచ్యుతురునన్దనహర్షశోకయుర ప్రస్తాద్రాద్వీర్షపేవ
 కః ॥ ౬౧ ॥ ఇత్యుక్త్యాధారుహత్స్వగ్ంవత్పూర్వం-జగామేత్యన్దః యధిష్ఠిర-సుతన్యరదన్యనచః-హృదికృత్యనిధాన- శుభశోకా-
 చ్చుచః ॥ ౬౨ ॥ జ్ఞా - జ్ఞా - శ్రీమద్భాగవతే, సహాపురాణే, ప్రథమసూక్తే, ప్రయోదశోచార్యయః, ౪౪ ౪౫ ౪౬ ౪౭ ౪౮ ౪౯ ౫౦ ౫౧ ౫౨ ౫౩ ౫౪ ౫౫ ౫౬ ౫౭ ౫౮ ౫౯ ౬౦ ౬౧ ౬౨
 సూతఉవాచ||సంప్రసితేద్వారకాయాంజిహ్వాబన్ధునివ్యక్షయా | జ్ఞాతుంచపుణ్యశ్లోకస్యకృష్ణస్యవపిచ్చేష్టతమ్||
 వ్యతితాకతిచిన్దాసా ప్రదానాయా తత్తో-బ్రహ్మ | దదర్శఘోరూపాణినిమిత్తానికురుహ్యహః ॥ ౬౩ ॥
 అన్యవతంకాద్రీంపిపశీతే ద్రుధర్మణః | పాపీయసీంస్యతాంవారాంకోర్ధ్వభాన్యతాత్త నామ్ ॥ ౬౪ ॥
 ప్రియంవ్యవహృతంశార్దూలం-చసాహృదమ్ | పితృ-హృద్యమహ్యద్భాగ్యధంపనినాంచకలూపమ్ ॥ ౬౫ ॥
 కర్మానిక్రయికంతాతంసుతంపితో-రబోషకమ్ | బ్రాహ్మణాన్వ దివిముఖాన్ శూద్రాన్చ బ్రహ్మచారి
 నః ॥ ౬౬ ॥ నిమిత్తాన్యర్యధిష్ఠానికాతేవ్యనగతేన్యతామ్ | లోభాద్యధర్మప్రకృతింధృష్ట్యేవాచామజంస్య ॥ ౬౭ ॥
 యధిష్ఠిరఉవాచ||సంప్రసితోద్వారకాయాంజిహ్వాబన్ధునివ్యక్షయా | జ్ఞాతుంచపుణ్యశ్లోకస్యకృష్ణస్యవపిచ్చేష్ట
 తమ్ ॥ ౬౮ ॥ గతాన్ ప్రా-ధునామాచాభిమనైతహనుజః | చాయాకన్యవామోతోర్వాహంవేదదమఘ
 నా ॥ ౬౯ ॥ అపిచేవద్విశా-చదివ్యస్సకాలో-యముపసీతః | యదాత్తనో-చక్రమాక్రిడంభగవానున్సన్మక్ష

స్య-కాద్రీంఘోరాం గతిం- చివ్రీయానానాందదశ్చేతిపూర్వేణదృష్టేవ్యత్యత్ర రేవా-చన్యయః, కోర్ధ్వభాన్వచ-అత్తా
 మనోమేషాంతేషాం-న్యతాం- పాపీయసీంవారాంబీవనార్దప్రవృత్తిమ్ ॥ ౬౩ ॥ జ్ఞాపిప్రప్రియంకా-బ్లిగ్నిప్రమరం-వ్య
 వహృతంవ్యవహరం- శార్దూలం- మార్జ్యయత్తం- సాహృదంచపితౌదీనాం-చగర్భరంకలూపం- రాగాదిదోషం
 చ ॥ ౬౪ ॥ జ్ఞాకన్యాంవిక్రితాతితథా-తంతాతంవతరం, పితౌ-ర్వా తాపితో-రబోషకం, సుతంచ- వెదభ్యోవిముఖా
 బ్రాహ్మణాదీక-బ్రహ్మచారివోవేదపారకా-శూద్రాన్చ ॥ ౬౫ ॥ జ్ఞాత-చాత్యధిష్ఠానినిమిత్తానిదఃఖనిమిత్తానాని, కా
 తే-త్వనగతేనిమిత్త-నిమిత్తభూతవిపరీతకాలానుసారమిత్యర్థః, న్యతాం-లోభాద్యధర్మప్రకృతింధృష్ట్యేవాచామజంస్య-చాపీత్య
 దిశ్చైవకోర్ధ్వభాన్వచ-గర్భరం-పాపీయసీం-అనుజంభిమంబోవాచ ॥ ౬౬ ॥ జ్ఞాత-చావా-సంప్రసితేభిమిదశ్చేతి||ద్వ
 రకాయాంయబాధవా- తేషాందివ్యక్షయా-కృష్ణస్య-చేష్టతంజ్ఞాతుంచ- జిహ్వా-సంప్రసితః-ప్రస్తాపితః ॥ ౬౭ ॥ జ్ఞాపాప
 మనసే, సప్రమాణివ్యతికారాన్, అధునాపి-చక్రా-దేవో- ప్రవాసుజో-బ్రహ్మ-నాయాతి-ఇదమనాగమననిమిత్తం అహం
 అజ్ఞానా-నవేది అజ్ఞానత్యన్యయత్త-ప్రసీఘాగ్నిర్యోర్ధ్వైర్ద్రవై ॥ ౬౮ ॥ జ్ఞాత-చాతి-అపిచేవద్విశా-చదివ్యస్సకాలో-యముపసీతః, దేవర్షి-శా
 నారజనాదివ్య-మాచితస్సకాలా-ధునా-ఉపసీతః-ఉపసీతస్సాగ్నితా-మిత్యర్థః, కోర్ధ్వ- యస్మి-కాల- భగవాన్కృష్ణ
 ఆత్మనస్స-వ్యాక్రిడంక్రిడాగ్, మక్త-మున్మిగుతమిత్య-క్రమిచ్చతి-సకాలః, ఆక్రిడంక్రిడాగ్గం-మనవ్యసంస్థానం, అగ్ం, శు

వ్యసత్వం యవప్రాకృతంశరీరం, ఉస్పృక్మతిఘామేర్విశ్లేషయతుమృతస్పృగ్మతః ॥౯౯॥ ఘోరగవస్తంపిఁనన్తి ॥ యస్తాది
 యస్తాద్భగవతోపేక్షాః, నోఽస్తాకం, సంపదాదమౌబహుభుః, యస్యచానుగహత్ లూకాంపుగ్యలోకాభవిష్యన్తి,
 సభగవాః-ఉత్పన్నతతిత్వస్యః॥ సంపదఃభోగ్యభోగోపకరిణాదినస్పృగ్మతఃసంపత్తివిజయః॥ శ్రువిజయః ॥౧౦౦॥ ఘో
 సాచరవాప్యసి, వివ్యాకచివిభవాః, ఘాతాభవాః, దేహభవాః-దారుకాః, ఘోరాః, అమారత్యమనస్తరిమెవ-
 నోఽస్తాకం, బుద్ధింమోహయతితతధాఘాతం-భయంతంసతఃసూచకాః, ఉత్పేతాఃపత్య ॥౧౦౧॥ తావదైవాకా
 ర్చ్యాతాకడవ్యయతిఃక్షిప్తి॥ అక్లిశాభిః, సేవామార్గాదయః, పునఃపునః, స్ఫురన్తివలన్తివదయే, వెపధుకమ్పత్వ, భ
 వః, తాద్యతాన్యార్వాదిస్ఫుగణాని-ఆరాతీ ॥ సమనస్తరకాలమేవ, మమ్యా, మత్రియండాగ్యన్తి-నుమపిప్రీయప్రాప్తసూ
 చకాభవన్తిస్పృగ్మతః॥ ౧౦౨ ॥ క్షిప్తానిశివా, స్వగాలవిశేష, అనలవజ్జ్వలవానగయస్వాత్వా - ఆదిర్యమభి, ఆదిత్య
 మఖం - తాది, అక్లి, హేబీమ, అయం, సారమయఃస్వా - మమాభిమఖం, అభిరుపత్, అభివత్, రాదితిగోదనంకగో
 యః॥ ౧౦౩॥ శక్తస్తాఃప్రకస్తాగవాశ్వాదయః-పతవో, మాం, సవర్గం, ఆత్మనంసవ్యపార్వస్తం, కుర్వన్తి, అపరే, అప్రతేచాః
 భగవహేమాదయస్త, దక్షిణంకుర్వన్తి, హేభురువవ్యాభిః, నుమవాహకగవాశ్వరీః, రుదతోగోదనంకుర్వాణాః, లఘ
 నాః॥ ౧౦౪ ॥ క్షిప్తాయమలూకొమూకః, మృగోగ్రాతఃతద్వదన్తివర్తకః, సవ, ప్రయ్యలూకత్వ, తదభిమఖమన్యశ్చీలకః,

॥౯౯॥ యస్తాన్తస్సంపదోరాజ్యం వారాఃప్రాకాశకలంప్రజాః॥ ఆనన్తంపత్యవిజయోరాకాశ్చయదను
 గృహత్ ॥ ౧౦౦ ॥ పశ్యోత్పాతాన్తర్యాఘుదివ్యాకభామాన్తదైవాకాః ॥ దారుకాశ్చింతతోదూరా
 ద్యయన్తోమిదేహేహనమ ॥ ౧౦౧ ॥ ఉత్పన్నతాహవోపహ్యంస్ఫురన్తిగృహపునఃపునః ॥ వెపధుశ్చపివృద
 యతరాద్రాస్యన్తిప్రియమ్ ॥ ౧౦౨ ॥ శక్తేభ్యోద్యస్తమాదిత్యమభిరాత్మనలానిచా॥ మావజ్జసారమేయయ
 విరోచిత్యభివత్ ॥ ౧౦౩ ॥ శక్తస్తాఃకుర్వన్తిసంసవర్గందక్షిణంపతవోఽపరే ॥ వాహంశ్చేభురువవ్యాభిలఘ
 నేరుదతోమను ॥ ౧౦౪ ॥ మృత్యుగూతకపాతోఽయమలూకకమ్పయన్తః॥ ప్రయ్యలూకత్వకూపశ్చనైరని
 దగ్రహన్యమిచ్చతః॥ ౧౦౫॥ భూప్రాచీతఃపరిభయకమ్తేహాస్పహక్రిధిః॥ నిర్దూతశ్చవచవాన్తిస్సాకంబస్త
 నయిత్తుభిః ॥ ౧౦౬ ॥ వాయుర్యాతిఖరస్పగోజసావిసృజంస్తవః॥ అప్యగ్యమన్తిజలదావిభత్సమివసర్వ
 యః॥ ౧౦౭ ॥ సూర్యంహతభంపత్యగ్రహమవర్గంమిధోఽవి॥ సునఃకల్తైర్భూతజన్తైర్జ్వలితేభ్యగోదన్తి॥ ౧౦౮॥
 నద్యోనదాద్భూభితాన్తూరంసిచమనాంసేవనజ్వలత్కగితైర్జ్వలకాలోయంకించాన్యతః॥ ౧౦౯ ॥ నేపిన్తి
 స్తనంసత్సానమమ్యన్తివమాతరం ॥ రుదస్త్యశ్రుముఖాగావోసహ్యవ్యస్త్యవభావన్తే॥ ౧౧౦ ॥ నైవతానిరు
 దన్తివస్త్విద్యన్తివోచ్చలన్తివ॥ ౧౧౧ ॥ ఇమేవసపదాగ్రామాఃప్రతోద్యావాకరాత్రేమాః॥ భక్తశ్చియోనిరానన్తాః
 కింఘంబద్యయన్తి॥ ౧౧౨ ॥ సన్యవత్తైర్మహాత్మతైర్భూతంభగవతఃపదైః॥ అనన్యపురుషశీర్భిః॥ నాహర్గ

రావెతావదాగ్నిదాగ్నిహతా, రూపస్త్వైఃసూత్యైవంపిదైఃపవ్యవైశ్చైర్నితత్వచూసకారః, ఇమందెశంకూన్యమిచ్చ
 హేమాదయతః ॥ ౧౦౫ ॥ ఘోరగోమాగ్నిః, చరితయశ్చదృశ్యైర్నైర్జ్వలితేషాః, అద్రిభిస్సహ, హూంపురిపి, కమ్పతే, స్తనభ్యు
 త్తైర్మైరాకాలిదేస్సహ, మహాన్తిష్ఠాతః, అశనినిష్ఠాతశ్చసేత్ ॥ ౧౦౬ ॥ క్షిప్తాభిరసరసస్పగోయన్యనవాయు, ర్ధాశ్చ్యుత
 య, పిన్యజ్మపేతేషెలస్పజ, నాన్తి, జలదా, మేఘా, స్ఫురన్తోవిభత్సమివా, స్ఫురన్తిధిరం, సమన్తిముఖ్యన్తి ॥ ౧౦౭ ॥ క్షిప్త
 తావదైవాకాశ్చింతాఘాతం, సూర్యంపత్య, వివిగ్రహకాంభ్యగ్యక్షారకాదీచాం, పరస్పరం, విమగ్ధంకలహంపత్య, ను, నిత
 రాంసజ్జుతై, లూతానాంపిశాచానాంకక్షై, గోదన్తిత్వయం ద్యావాప్రభివ్యర్తరై, తేజస్వితేభ్యద్యస్యతే॥ ౧౦౮ ॥ శ్చ
 విద్యఃప్రాక్సన్తిరసః, నదాఃప్రత్యగోన్తిరసః, సరాని, మాతానాంమనానిప, త్ఖభితాంసంపతితాం, భవన్తికమాభవ
 త్వాతానిరూపావనయాదిః ఆశ్వననజ్వలలి, అయంకాలఃకిండుఃఖంపదాగ్నితీ అహంతునవేర్జ్విత్పావః ॥ ౧౦౯ ॥ క్షి
 ప్తాన్తి, స్తనంస్తన్యం, నేపిన్తి, మాతరత్వ, వరాన్తస్సృతి, నమహ్యన్తి, స్తనమితిశేషః, గావః, అశూః, శిమశేయాసాం
 హాః, రుదన్తి, ప్రజేగ్రామేముహూంసావహ్యన్తివ ॥ ౧౧౦ ॥ క్షిప్తైవతాన్తదేవప్రతిమాః, రుదన్తివ, స్త్విద్యన్తిగృతప్రస్త్విదం
 నంజ్జున్తి, క్షిప్తలన్తివోత్పత్త్యపతన్తివద్యన్తి ॥ ౧౧౧ ॥ క్షిప్తరాదీనామృతమా, ఇమేవసపదాదేశాః, గ్రామాశ్చైర్భ
 వానైర్భిద్యః, విగతతనన్తాయేభ్యస్తధాఘాతాః, దృశ్యతై, నోఽస్తాకం, కిమఖం, అమమూలకండుఃఖం, దర్శయన్తి ॥
 ౧౧౨ ॥ సన్యవత్తైర్మహాత్మతైర్భూతంభగవతఃపదైః॥ అనన్యపురుషశీర్భిః॥ నాహర్గ

మన్యోఽద్భావయమి, కిం, అన్యపురుషశ్రీభి, రుపిద్యతెఅన్యపురుషేమశ్రీర్యేమతేః, అన్యపురుషేవ్యసమ్భావికా నిధి, వృ
 గవతఃకృష్ణస్య, పదైః పాదవిన్యాసైః, హీనానాం హితా, అతఏవ, గతంసౌభాగంసాస్తర్యంయస్మాంతథానూతా, ఘోష
 ధివి-నూనంభవస్యతిష్ఠః॥౨౩॥ ఋతిర్థం, వృష్టానిజ్ఞాతానిఅరిష్టానియనతేన-చేతసా రాజ్యవిశ్వయ్యుధిర్యస్య-చిన్తయత
 స్సతఃపాత్రాబిచ్ఛత్-కవిధ్యతో-ర్థునః-యదుపుర్యా-ద్యురకాయః-ప్రత్యాగమత్-ఆగతవాః ఋ॥౨౪॥ ఋతమాగతం పా
 దయోర్విపతితం- అనుజనుర్థునం-స్వహోయ్యుధిర్యః విలాక్యఙ్కవిగృంపృతంహృదయంయస్యతథాఘో-నారహోక్తం
 సంస్తరక్-సుహృదాంబుధ్య-పుష్పత్తిన్ అప్యప్యత్-కథంమాతం- అయథాపూర్వంపూర్వవదవసత్తం- ఆతురంబుభి
 తం-అహోవదనమబాజ్ఞిభం-నయనాబ్జయోరశ్రువిస్తా-సుత్యృజ స్తంముఞ్చన్తం-విచ్ఛాయంవిగతకాన్తిమ్ ॥౨౫॥౨౬॥-
 ప్రోక్షమెవహా॥కచ్చిదాన ర్భపుగ్యసాన్యానినాయావదధ్యాయనమాప్తికచ్చిదితిష్టపత్య్యోగతకమవ్యయం-తావత్సా
 మాన్యతస్సర్వా నిష్ఠాకబన్ధాః పృథిక్చిదితి॥చుద్వాదయోయాదవామా న్దవశేషాః-తవనవషేషుటం-నో-ఽస్తాకం-
 గ్వజరాః బన్ధవః ఆన ర్భపుగ్యం ద్యురకాయాం సుఖంయథాతథా-ఆనతేకచ్చిత్-ఆనతేకి-తచ్చచిద్విమితికచ్చిచ్చిబ్ధం
 ప్రయుక్తానస్యభావః ఏవము తరతాప్రిద్రవ్యమృఙ్క ॥౨౭॥ ఋతిర్థోక్తవిధాయనదర్శనెనకృష్ణనిర్వాణంనమ్భాన్య-త
 చ్చ్యవినాశోవిపాదఃపశ్యదేవభవత్స్వర్గపాప్రియేణ-తావత్స-గ్రహణీవశేషేషవ్యవృత్తి- మారణత్యాదినాఅస్తాకం-మా
 తామహా-మూర్త-మోమారిష-మోపార్థ-నవినగ్రపారెహావిశేషణం-మారిషశ్శ్చస్యవ్యగ్రానంద్యాయః-స్వస్తియథాత

తసాభాగ॥౨౩॥ఋతిర్థునతప్రకృత్యప్తారిష్టేనచేతసా॥రాజ్యప్రత్యాగమద్వగ్విక్తయదుపుర్యాఃకపిన్దవః॥
 తంపాదయోర్విపతితమయదాపూర్వమాతురమ్॥అహోవదనమబ్జిభం-నయనాబ్జయోః ॥౨౫॥వి
 లాశ్లోక్విగృహ్మవరయోవిచ్ఛాయచునుజంస్వః॥పుష్పత్తిన్సుహృన్బుధ్యసంస్తరన్మానదైవతమ్ ॥౨౬॥క
 చ్చిదాన ర్భపుగ్యంనస్యజనాన్సుఖమానతేయధుభోజదకాన్యాసాన్యాత్వతాన్యవ్యయః॥౨౭॥హా
 మాతామహాకచ్చిన్యస్యాన్యైవాదగ్రహారిషః॥యాతులస్సాజఃకచ్చిత్తు-శల్యానకదున్దభిః॥౨౮॥సప్త
 గ్యసార స్తవ్యతోన్యయాతులస్యహత్తజాః ॥ఆనతేనసుప్తాః క్షేనం దెవక్షిపమబాన్యయమ్॥౨౯॥క
 చ్చిదానివా-ఎవమోక్షేవగ్రహత్వతోన్యచానుజః ॥మృదికస్యమతో-కూర్మాజయన్తగ్రహసారణాః ॥
 ఆనతేకశతంకచ్చిద్యవశత్రుజిదాదయః ॥కచ్చిదాన్యేసుఖంరామోభగవాన్కాత్యతాం॥౩౦॥౩౧॥ద్రవ్య
 వప్యన్యవ్యష్టి నాంసుఖమాన్యేనహరణః॥గమీర-హమో-నిరుగ్ధావర్ధతేభగవానుతమ్ ॥౩౨॥సుషేణగ్న్య
 రుదెష్టచ్చసామ్యైజాచుపతిన్తతః॥అస్యేదకాన్తిప్రవరాన్సప్తతాప్రియూషధాదయః॥౩౩॥తదైవా-నుచరా
 న్సారెన్యగ్రకదవార్ధవాదయః ॥సునన్దనన్దరీన్ద్రాయేచాన్యేసాత్వత్తథాః॥౩౪॥అపస్వస్థాగ్రనతేనద్యే

ధా-ఆదైకచ్చిత్-తథా-నా-మాతులః-ఆంకదున్దభిన్యసదేవః-సానుజః-కుశలీకుశలయస్యా శ్రీతితథాఘాత-ఆస్తైకచ్చిత్ -
 వసుదేవస్యానుజాన్యః-దేవభాగో-దేవత్రేవః-ఆంక-స్వభియః-శామకం-కఙ్కరి-శేరుకో-వత్సకో-వృత్-స్యే-నవ ॥౩౦॥
 సత్వే-న్యసారః-క్షిగ్ర-సేనస్యతశేషః-క్షిగ్ర-సేనస్యభగిన్యస్యప్రతస్యానకదున్దభిఃపత్వ్యః-మాతులాన్యః-అన్యద్భాతులన్య
 ననుదేవస్యప్రియః, ఇన్ద్రభవశిరస్వదైత్యానుగాగవ-జీషివ-మాతులానితశిన్యావృత్తాన్వితః - ఆత్మజైస్సహితాః-
 సుప్తాభిఃసంభార్యాభిన్యసహితాః-దేవకీ-ప్రభృతయః-దేవకీ - శ్రుతదవా-తా నిదేవా-ఉపదేవా-శ్రీదవా-దేవరషీతా-న
 హదేవాభ్యాన్యయంక్షేనంయథాతథాఆనతేకచ్చిత్ ఋ॥౨౯॥ ఋతిన్కదురాత్తకంసంప్రత్యోనిన్య సహామకఃఉ
 గ్గసేనో-రాజా-జీవతికచ్చిత్ - అన్యామకస్యా - నజోదేవకత్వ - జీవతికచ్చిదిత్యన్యయః - మృదికస్యశ్వసలం-గ్య-సు
 లో-కూర్మారః, జయచూదయః, యశఃప్రతిదాదయోవసుదేవపుత్రాః-తే , సద్య, కుశలమానతేకచ్చిత్ -సాత్వతాంభక్తా
 నాం పతిః, సాన్యచృత్తోభగవద్వక్తవాచకః- సాత్వతగ్ని స్తుయావవవాచకఃఇతివివేకః, భగవాన్కబలరామఃసుఖమాన్యై
 కచ్చిత్ ఋ॥౩౦॥౩౧॥ ఋతిన్కప్రీన్యప్రత్యాగ్చచ్చతి॥ సగ్యవ్యష్టిరాంశుహగ్గఃపదగ్యవ్యస్థుభమాన్యైకచ్చిత్-తథా
 భగవాన్కబుర్నరేగో-నిరుద్ధచ్చవర్ధతేత్తథా ॥౩౨॥ ఋజామృనతీసగ్ధిసామ్యగ్యవిశేషణం, సుషేణాదయః అస్యేవ
 ఋషివాదయః-కార్ణిప్రవరాన్శిక్తస్థునత్రేషాః, సప్తతాగ్-అపిసుఖమానతేభ్యత్యవప్రత్యాదన్యయః ॥౩౩॥ ఋతదై
 వ-సారెన్యగ్రవతో-నుచరాః, శ్రుతదేవార్ధ వాదయః-యేచాన్యే, సాత్వత్తథాః-యాదవశ్రేష్ఠాస్సునన్దాదయః ॥౩౪॥ ఋ

కృష్ణ రామయోజ్జ్వలాపవత్రయోయేషాం తె- సర్వేషిన్వప్త్యానతే - బద్ధసౌహృద - దృఢసౌహృదాః-తేన ద్వై-అప్తాః
 మపి-కుశలంస్తరస్తికిమత్కర్ణః॥౩౫॥ ఖగభగవతఃకుశలంపృచ్ఛ॥భగవానితి॥భగవాన్ కృష్ణః, పురే, సుగర్వాయాం,
 సుహృద్విప్రృతఃసుఖమాన్యైకచ్యుతే॥౩౬॥ ఖగభగవతోభక్తవత్సల ఇతిశేషాద్యయభిప్రేతంవ్యభిచారికృష్ణుః॥
 మగ్న శాయెతి॥లోకానాంఽపారాం-మగ్న శాద్ధర్మం-అనన్తగృహాంతనశః- ఆద్యభ్రుమాకపరవపురవః యదుకు
 లామ్నాధా-వాన్యైకచ్యుతే-అనన్తసఖిభిర్జనైవ-బలరామ-సహితల సైకిమత్కృష్ణం భవతి, తేమోలభ్య సుఖపరిపాలనం
 భవాయోగః, సచాలభ్య సుఖలభధరా-పరివహయవిధాయమగ్న శాయత్కర్ణః॥౩౭॥ ఖగభగవత్ప్రజ్ఞయతియద్వా
 స్వైత్రిభిః॥యగ్యకృష్ణ గృభగవతోబాహుదగ్ధ గ్రహయాం- పుర్యాం-అర్చితాస్సర్వే-స్థితైర్వహుమతా-యదవః-ప
 రమానన్దంయధాతధా-క్రీడ ని-మహాపౌరుషికాభవయతే॥౩౮॥ ఖగభగవతఃపాదయోగ్యసూరికాంఽప
 చరణంముఖ్యంకర్త, తేనహేతునా- సత్యధామాదయఃపాదసహ స్రయోపితః-సంఖ్యేయై, త్రిదశాక-దేవా-స్త్రిభిర్వ
 యః- పజ్జమాంయదంయగ్యసంఖ్యోనివల్ల భఃప్రియాయాసాం, తాసాంశచ్యాదినాం ఉచితాః-అభిషేకప్రార్థాః-పా
 రిజాతాదయః-భగవతా-ఆహ్వాతాఇతిశేవః - తదవ్యవాయం, సామాన్యాభిప్రాయమత్వంనప్రంసకత్వంవా-తాఃఆ
 వః-పరస్తిస్త్వీకర్తవ్యై॥౩౯॥ ఖగభగవతోబాహుదగ్ధపదప్రసవర్జితాంతే, తదవజీవన ప్రదర్శిత్యా-యదప్రప

కృష్ణ రామయోజ్జ్వలాపవత్రయోః । అపిస్తరస్తికిమత్కర్ణః॥౩౫॥భగవానితి॥విప్రభ్యో
 భక్తవత్సలః॥కచ్చిత్పురసుధర్మాయాంసుఖమాన్యైసుహృద్వృత్తిః॥౩౬॥ మగ్న శాయసలోకానాంతేనాయ
 చభవాయః॥ఆప్రేయదుకులామ్నాధావాన్యోగనన్తసఖిభ్రుమాక॥౩౭॥యద్వాహుదగ్ధ గ్రహయాంగ్యపు
 ర్యాం-యదవోఽర్చితాః॥క్రీడ నిపరమానన్దంమహాపౌరుషికాభవ॥౩౮॥యత్పాదశుశూరికాంఽప
 సత్యాదహేద్వృష్ట సహస్రయోపితః । నిర్వృత్తసంఖ్యైత్రిదశాం ప్రదాశిషోహర నివజ్జాయయదవల్ల భోచి
 తాః॥౩౯॥ యద్వాహుదగ్ధ ప్రభవోఽనుజీవనోయదప్రవిరాహ్యవతోభయముహః॥అధిక్రమస్త్యక్షి
 భిరాహృతాంబలాత్పానంసుధర్మాయాంసురస త్రమోచితామ్॥౪౦॥కచ్చిత్ప్రేక్షనామయంతాత్రజ్జ్వలతావిభా
 సిమెఅలభ్య మానోఽవజ్ఞానోనాతాతచిగోపితః॥౪౧॥కచ్చిత్పాభిసతోఽభావై శృణ్వదభిరమగ్నైః ।న
 దత్తమక్రమద్విభృతతయానుభృతిశుభమ్॥౪౨॥ కచ్చిత్ప్రసంబాగ్నిగంధాలంకారంవృద్ధంకోగింఽస్త్రి
 యమశిరణోపస్థతంశత్యంనాత్యాశీశ్వరణద్రవం॥౪౩॥ కచ్చిత్ప్రసంవాగమోఽగమ్యాంకమ్యాంవాఽ
 సత్యైకాంఽస్త్రియమ్ । పరాశతోవారభవాన్ప్రేక్షైర్వాఽభరైఃపదృ॥౪౪॥అపిస్త్వీకర్తవ్యంప్రసం
 భోజ్యాస్త్వీకర్తవ్యాలకాక॥జగస్పితకర్త కించిత్కృతవాన్ప్రేక్షిమత్తమ్॥౪౫॥కచ్చిత్ప్రేక్షితమేనాధవృద

రాః-నివిద్యతేకతోభయంయేషాంతధాధూతాస్సన్తః-సురస త్రిమానామన్తాగ్రినామచితాంఽస్త్రిభిర్వ బలాదాహృ
 తాం-సుధర్మభ్యాంసహం - అక్షి గ్నిరుహర్తు హరధిక్రమ స్త్రి-అధ్యాక్రమన్తే॥౪౦॥ ఖగభగవతఃసర్వసైబగు-త్వా
 దిహేతాన్యైకబుద్ధియైకృష్ణుతి॥ హేతాత- తవ- అనామయంతోగ్యం-కచ్చిత్-మేమవతు-భ్రష్టం తెజోయస్తా, త్రధా
 మాతోవిపాసలక్ష్మ్యస-హేతాత-త్వం-తత్రచిరముషితః-హేతుగర్వమిదంచిరముషితత్వా-దలభ్య-మానన్దంమానోయ
 స-తధాధూతఃకిం-అధవాతై రవజ్ఞాతఃఅవమవఃకిం॥౪౧॥ ఖగభావైరిత్యిదం-నివిద్యతేభావఃపద్యావఃయేషాంతైః
 అమగ్న తైర్వా-శృణ్వదవిషయై-రాభిసతఃకచ్చిత్-ఆశియా-అధి భోగ్యా-చమానైభ్యో-య-ప్రగ్నిశతపదాస్యామి-ప్ర
 తిజ్ఞాత-త- త్తేభ్యఃకింవానద తమ్॥౪౨॥ ఖగభాగ్నిశాదీన్వభ్య-శిరణోపస్థతంతిరణాకృతం-సత్వంజ-రణప్ర
 దంశతక- స్త్యం-నాత్యాశీకచ్చిత్॥౪౩॥ ఖగమ్యాంఽస్త్రియం-త్వం, నాగవనిగతవాన్కచ్చిత్ ।గమ్యాంకమ్యాం
 త్యైకాంవా-నాగమఃకచ్చిత్, అధ-నమ-భవాక, పరిఉత్తమై-చరైర్వైర్వాఽభరైఃపరాశతోవాకిమ్॥౪౪॥ ఖగభోజ్యాక
 సహభోక్షంయోగ్యాక, వృద్ధాక, చాలకాంశ్య, పరివృత్త నై, పరిత్యజ్యత్వమధాఅప-భ క్తవాన్కీంసోఽస్తాకం-అమ
 మంతసహ్యంకించిత్ప్రేక్షితంకర్తకృతవాన్కీమ్॥౪౫॥ హృదయైరవహృదయంగమై-నిత్యంప్రియతమేనా, త్వ బద్ధనాశ్రికృ
 ష్టైన, రమాతః-అరవన, శూన్యానిరానధోస్తీ తిమన్త్య సైకచ్చిత్ అన్యధాఉ క్తహేతునామన్యైరవ స్యాన్యధాఽ, తెతవ-రుక్
 రోగఃఅభినిస్సృతే, యద్వా, రుక్ దీప్త-చన్యధా-చ-పాగివనాస్త్రి-అతి- -కెనచిదక్తా న్యతమేనహేతునాభవితవ్యమత్య

5-

అవమి! ఇద్దరి కృష్ణభగవతస్వరూప, కృష్ణావస్థురీ, హస్తాత్కాంతయపి రెండునానాధానాంకహరనామా
స్వదంపిమిత్రం - రూపం - లెకీహీనంస్వయీరూపంప్రతిపత్తికర్తృ - పృష్ఠస్పర్శగళివేన్మోగర్షిణిః ॥౧॥ ష్టస్వ
క్షైజజశోకర - కృష్ణభగవదంబుదయమలయ్యగం - అవసరాతాద్రాహ్యురీరామాతఃతమేవవిసంప్రసృష్ట
విధిధ్యాయః - వత్సభామిత్రం - ప్రతిపత్తం, నాకీర్తితనకతాః ॥౨॥ శ్చతఃస్పృహామహాప్రయత్నైస్సంశుభశోకా
సంప్రభ్యసైతయోః - సైతే, కర్ణజిహ్వ - పాణినా - అమృత్యుయద్వా, సంప్రభ్య, మనజ్జితానెవ - సైతయోః, శుభ
శోకానూరీ - పాణినాసంమృత్యు - పరోకాపనమున్నర్పణం - ప్రాయః - సైహః - బోధగ్యం - ప్రయత్యాయా
ధ్యాయంవిరళసహత్వదశావా - తాభ్యాంకాతర - అధిగత్య ॥ ౩ ॥ ష్టామైష్ట్యగదయతుక్తిమాయా, గీరా - అగ్రం
స్వపతం - ఇత్యంతంవత్సమాగీత్యా - అహెగ్యవ్యయః - కదంభావస్వ - సారధ్యాగీమకర్తృ - సుసఖ్యావీక, సంస్థరక - త
త్త్రీ, సామృదంసాత్మేతిత్వం , మిత్రతలంప్రయేమితా - సమానలభ్యంసఖ్యత్వం - నియోగాదికరణార్హత్వంవామిత్ర
త్వం ॥౪॥ ష్టక్షైమేవాహ! వజ్ఞీతోహమిత్రయేవంకత్యా! హేమహారాజలహంబద్ధరూపాబద్ధరూపతాంపా
ప్రేన - హరితాఅతితా రిహరె - నాత్మగ్భగవతా - వజ్ఞీతో - ల్లిరకీతో - ల్లిత్యగ్భ - యేత్యాగీనాంయవృద్ధానాం
తేనాహవస్తి - ముతితేపురుషేగధామైత్త్యుపరిష్టాదవ్యయః , దేవానామపిస్త్వానంఅత్త్యగ్భకరం - యస్తహం - మతే

జో-యెన-అపహృతం-“దె-యధిష్ఠిరగ్రంభోధనంవా ॥౫॥ యగ్యసభగవతః కులమాత్రవియోగనాగ్యోఽనియం
 బర్హనంయస్యతరాధూతోయం,వచ్చిభృతీలకో-భవత-యథై వ-లూకః కహః ఉక్తేనపాగ్జెవరహతః,వృతకశ్చవం-
 బృగ్యతేఅపితద్దాదర్శనామౌగ్యస్తాప్రవృతేతద్వత్ ॥౬॥ యిస్సంత్రయాదిః|అన్యక్రీయకార్యవిర్యాదికంయద-
 నంతేనవజ్ఞిసోస్తీ తినముదాయార్థః-|ప్రవతగృహ- ద్వాప్రద్యాఃస్వయంవరగ్యమిన్యస్వయంవరపాగ్రిష్టే,న్యరౌ
 కామనహేతునాదుద్భవోయేవాంతేషాంఉపాగతానాంరాజ్ఞాం, తేకో-వయాదుగ్యగవతస్సంత్రయాద్యేతోః-
 అపహృతంఖియతదాసభ్యశ్చతేనసమాకోపితజ్యాదాలకేన,ధమహ- వశోన్యవత్సాగ్గోకోయన్త్రవిశేకశ్చ,భివ-
 తఃభివః-కృష్ణాద్వావదీవతధిగతాలభ్యావ ॥౭॥ యిత్సంనిధివాలి||యగ్యసభగవతస్సంనిధి-హేతుసూతే,అయరగ-
 జ్ఞైస్సగృహత-మిన్త 90-జవేన-విజిత్యజ్యాగ్రావాఖ్యంవన-సహ,వగ్నయే-అదాంబ త్రవాసన్తి -అహం,ఉ,ఇన్సేన్తః ఉతభ్య-
 నిపాతోవిన్త యద్యోతకః -అత్యాశ్చైర్వమేవంవిధంకర్తవ్యవనాన్తీ తిభావః-తధా-మయకృతానవయేనస్థితానిలద్య-
 తాన్యాశ్చర్యమాతానిల్యానిప్రతిమాఽఽచి -మాయాఅగ్యసభగ్రాశ్చర్యజి-యస్యాం-సానభా-మయాలద్యా,అమృతా-
 నిల్యానిపాణిపాదాదిహేతుజ్ఞానియ-సూతాయాః ఆప్త్యగ్యరూపాః|ప్రతిమాదయోయస్యామితివా ,తధాయుత్సా-
 ధా-తేవ-అప్సరైః-త్వమధే-స్వసతయో-దిగ్భిబలిముహూపరక-అపృత్యనమర్యయమానుః ॥౮॥ ఋతవాసుజో-
 మమాగ్గో -౭గ్రజగజానామయతగ్యగవ్యంబలంత్రుల్యమిర్యంయగ్య -సక్త్యతేవమభాధంయజ్ఞాం -యస్స

త్యంవాచినం కాకుగర్భంపితక్షితం-త త్వం సత్యవాచిం తత్కాదిహాపేణ-విసృజ్యపరిత్యజ్య ॥ ౧౯ ॥ ఙ్గానాఽపామి ॥
 సంవిక్యాద్యయోఽహం-పాన్యపేన్ద్ర-సహ్యామితేనః ప్రయణినిసతి-యప్రతిపదయో హృద్యయతా-చ్యుటలహృదయః
 అ-యగతామిధాతు-హృదయగమన-సుహృదాపితైషిశా పురుషే త్రవేన-కూన్యోగరహిణి-అక్లమౌగ ౬౯-అన్యస
 ఉరుక్రవస్యశ్రీకృష్ణస్య-చరిగ్రహంకల్త్రమణ్డలం-రక్షక-గోమై-ప-అన్యసద్వై-రసలవమోషివ-నిష్టతోన్ది ౧౧౧౧
 తదితి ॥ యే భగవత్యుపసహసరాంధరాయ-ప్ర-వపాధునాప-రధిచాపంసంవపాధునాప-యితో-యేభ్యోఽన్య-
 రాదిభ్యో-న్యపతయః - అమన నివిశిష్టంరధిసంమాంసస్య స్తత్కర్తవ్యః - యభ్యోన్యం-తదాప తత్కర్తవ్యంఘనరాదిక-మీక
 క్తంశ్రీకృష్ణరహితంసత-క్షణేన - అస-దసత్యాగ్రీను-మహాత్-యధాభిన్న కౌభిన్న ని హులం యధాఽ కుహకర్తాదం-
 దోషవద్యైస్యరాదం రాధనం-దానాదినతా-రః-యధావక్షాపి ఊహరభామామృత్తంబిజతద్యత ॥ ౧౧౧ ॥ ఙ్గానాఽపా
 జక-సుహృత్పురేద్యారకాయం-త్యయాభిపృష్టానాం-నో - ౭ స్రాకంసహృదాంమధ్యే-చరు పశ్యన్పశి తాఃచత్వారాం
 భృవాఅవశిష్టాః-అన్యై-న ద్యేవినస్తాశ్చత్య-తత్ర హేతుంవదంస్తాన్వినిష్టివిచారికాన్యశిశాంశాపేనమేమాహిచ
 త్తానామ్ ॥ వారుణీమితి ॥ వారుణీంమదిరాంపరాయ-తేనాన్త రిజేంపిభాగ్రీ నృచెతోయేహం అతవనాన్యన్యమజాన
 తాంమిధోముష్టిధిర్నిఘృతామ్ ॥ ౧౧౨ ॥ ఙ్గాతన్య-ధోహననచ-పాగ్రీయః కళత్సరస్యకృష్ణస్య-పిచెష్టిత-మతత్సృజ-
 ల్బుమూలకమేవేతిభావః తదేవపద్యవైప్రమానామ్ ॥ య ద్యధా-యత్సృజ-ల్బా - నిధో-ధూతాః భావయన్వివర్ధయామాసుః-

నృసర్వం సే సాశుహమహాతయాయుకుమతేరఘంమ ॥ ౧౯ ॥ సోఽహంస్యపేన్ద్రసహింపురుషే త్రవేనసాభ్యా
 ప్రయోగసుహృదాహృదయేనసాన్యః ॥ అభ్యన్యక్రమచరిగ్రహమణ్డరక్షణోపైరసద్విగురువపసిధితోన్ది ॥
 విద్యేధమన్యధమన్యరధోహయా సైసోఽహంరధిన్యతయోయతఅమన ని ॥ నర్యం ఓ జేనచదభూదచదితి
 రిక్షంభన్య క హుకంకుహకర్తాదమహా ప్రమామి ॥ ౧౧ ॥ రాజం స్వయాభిపృష్టానాంసుహృదాంసన్య
 హృత్పురేప్రిపశాపమీమాధాచాంసన్యతాంముష్టిధిధి ॥ ౧౨ ॥ వారుణీంమదిరాంపరాయచదన్యధిర్నిఘృత
 నామ్ ॥ అజానతామవాన్యోన్యం వరుంపశ్యన్పశి తామ్ ॥ ౧౩ ॥ చాగ్రీయైతే తద్యగవత కళత్సరస్యపిచెష్టి మిమ
 ధోనిఘృత ని సూతానిభావయన్వి వయన్య ధి ॥ ౧౪ ॥ జతేకసాంజలయద్యకళన్యోఽద న్యణీయః ॥ దుర్బ
 లాన్యవినోరాజన్త హన్తోబలినోమిధి ॥ ౧౫ ॥ ఎవంబలిన్తైర్వదభిన్త హద్విరితరాన్యః ॥ యదాకాయదగిరన్య
 న్యంయాధారాన్ సజహరహ ॥ ౧౬ ॥ దేవకాలాన్యయన్విహృత్పాపతమాని ॥ హర నిన్ద్రరత్నై త్తం
 గోవిందానిహితానిమ్ ॥ ౧౭ ॥ ఎవంచి న్నయతోజిహ్వోకృష్ణపాదసరోరుహమ్ ॥ సౌహార్దేరాత్రికాణేనశాన్తాన్ది
 మలామః ॥ ౧౮ ॥ వాసుదేవాన్యగ్రీనుధ్యానపరిబ్రంహితరంహసా ॥ భక్త్యానిర్మళితా శేషకమాంధిషణో-
 ర్జున ॥ ౧౯ ॥ గీతంభగవతాజ్ఞానంయ తత్సం గ్రామమూర్ధని ॥ కాలిక్ర తమారుద్దంప్రనరధ్యగచున్విఘః ॥ ౨౦ ॥

తథా-తత్సృజ-ల్బాదేవమిధోనిఘృత నివిన్ద్రమృతి ॥ ౧౪ ॥ ఙ్గాయుక్తంనైత త్రస్యమాధారాపహారాయాఽకళన్యస్య
 ల్యోపిచాగ్రీయేణన్యయమువాసిపవనక మాభారంసంజహరేత్యామాజితేకసామితిద్యభ్యామ్ ॥ త్రతపివపితాథోపయో
 గితియాగృష్టాన్తమాహ ॥ ౧౫ ॥ జతేకసామితి ॥ జతేకసాంమత్సగ్ధినాంమధ్య - యధా-అణీయససూర్యైక-జితేకసో-మ
 హః స్తః తేతవ నిఘృతయన్వి-యదాచ-దుర్బలాక-తాక-బలివో-ఘృత నియధాచ-హేరాజక-ముహన్విబలసన్-తేమితో
 నిఘృత ని ఙ్గా ॥ ౧౫ ॥ ఙ్గాఎవంబలిమః బలిన్తైర్వ హద్విశ్చేయదుభి రిరరాకదుర్బలా-నన్యాంశ్చేమాతాక-తతోఽన్యోన్యం-య
 దువిర్యయానెవ-బుధో-యవోభారయావాక-సజహరసం-హృహవాక ॥ ౧౬ ॥ ఙ్గా ౧౩ కాలాన్య-౧౪ కాలానుగుణంకర్త
 వ్యంప్రయోజనం-అద్యక్తానితత్ప్రీకాశకాని-శ్శ్వంతాం-హృదయగతదుఃఖోపశవచాని - గోవిన్దస్యఅభిహారాని - భావ
 క్తః-భావజానిలాలిరూపాణి-నరతోషమ-చి త్రంహరన్ది ॥ ౧౭ ॥ ఙ్గా ఇన్ద్ర-మతిగాధేనాపారెసౌహార్దేన-కృష్ణస్య
 పాదసరోరుహం చి న్నయతోఽర్జునస్య-అతవ-పిమలా-శాన్తారాగాద్యకలపితాచ-వ లన్ద్ర సూహ ॥ ౧౮ ॥ ఙ్గావాసుదేవ
 స్యాబోగ్రిరశుభాగ్నసేపరిబ్రంహితంపరితరంహఃవెగః-పాన్యన్యం-యన్యన్య-తయా-వాసుదేవభక్త్యాఅపిచ్యున్విన్ద్ర
 తిన్ద్రానిరూపయప్రత్యాత్మికయానిర్మితతాఃనిరస్తాః అశేషాఃకమాయాఃకమాయద్యన్యోచారాగాదమాయన్యాన్యాధి
 పజాబ్ధి-ర్యన్యసోఽర్జునః ॥ ౧౯ ॥ ఙ్గాసన్యాగ్రీనుమూర్ధనియధారశ్చ-య-భగవతాగీతం-గీతోపనిషత్సృశ్చేపరిబ్రంజ్ఞా
 నం - స్యాత్సరమాన్తతల్పగ్రీసాగరాదియాధాన్యగో-నరంజ్ఞానం తన్ద్ర-తాకాలెన-కర్తాతమోమజేన-దా

గుప్తాస్ససాధారణతీన్వాజగామత్యర్థః॥ మనుష్యసంస్తానస్య మాధారావనోదకపాధికత్వేనయవమపాదితస్సంస్తానా
 వనోద్యమవనుద్య, స్వాసాధారణమైవజగామతిపావః,మనుష్యసంస్తానైవకీంనజగామత్యాకాంక్షాయాంత్యత్వప్తా
 న్నముఖనోత్తరమాహ॥ యథాకర్ణకవిద్గచరణఃపునః,నాగవత్తదవనోదం,కర్ణకాన్తరంపరిగృహ్య, తేన,తదవనుద్య,తి
 తోపనుత్త,మవనోదకమపికర్ణకం,ద్యయనుషజహతి,తద్యదితియో,భగవతః-ద్యయమపిసమం,,అవనోద్యంవచు-చ్యుచ్ఛరీ
 రజాల-మవనోదకంమనుష్యసంస్తానంయోభయమపిసమం,హతస్యత్వేనసమం,అవనోదకకరీరస్యామయవమపాధిధాన్య
 త్యావతిభావః, ఈశీతురుభయమిత్యనన,దుష్క-చ్యురీరేవస్యస్తైప్రప్రవిత్యనిగ్ధర్భగవతః,తాన్యవతఃకరాశిస్యస్యైవ
 తిమాచితం,కర్ణకదృష్టాననకైతదభిపీతం,యధోభయోకర్ణకయోకర్ణకస్యవినిష్ఠ, మేవముభయోరశికరీరీయాన్యై
 కరీరత్వమవిష్టమతి॥౩౮॥॥ ఇదమప్రసిద్ధదృష్టాన్తాన్తరేణాస్యాహ॥యథేతియధానటో,నాట్యోవయక్తానివేపా
 న్తరాణిపరిగృహ్యనాట్యానన్తరం-స్వేనరూపజైవావతిత్వతేతధావ-భగవానపితత్తత్యియోజనాయుత్సాన్వియ
 పాణియావత్సృమిజనం-గతై-తదప్రస్తువన్తహ్యతీతాన్యాన్వశీయరూపజైవావతస్య-తధాయనశరీరణిసూభారణ-
 ష్మతితోనిరన్తః-తతః-శేరింజహతా-తత్త్రిగోధాయస్వాసాధారణైవైవజగామత్యర్థః॥౩౯॥౩౯॥॥ యదై॥కోశీంస్వాన్యన్య
 త్యాంకభాఃసుస్యనభగవాన్సుతన్తః-స్వతస్త్వాస్వాసాధారణివ్యవస్థివిగ్రహేణాపేత-మహిం-యదాయన్తిన్మహా-
 నిజవహ-తదాహ-రేవత్స్త్రిన్మహాస్యేనా-పివేనా-మభద్రపాపఃఅనుభవేతు-కలిరన్వవర్తత॥౪౦॥౪౦॥॥ తతోయు
 ప్తిరీరః-పురేరాత్మైగృహేతత్త్రినిజనానాంపదేమహ-తస్యకలఃపరివర్తనామనువర్తనం-బుధోజానక-తస్యలకంబా
 ద్యధర్మాణాం-చక్రంజాల-ఎవలోక్య-గమనాయగృహనిర్మలనాను-పర్యధాతీరిహితః-ఉద్వృత్తిభూవేత్స

ధ్యః శ్లో ॥ ౩౭ ॥ శ్రితతస్య రాజీరాజాయుధిషీరః-గుణై- రాత్త సఃస్వస్యసమం-విసయినంపశాత్రంపరిక్షితిం-హ స్రవపు
 రే తోయసివ్యాఃసముద్ర మేఖలియాః ధూమేః-పలిమభ్యషిచ్చతి అభిషి క్రవాణ్ యోనిమయమాత్రి నోనవమతిపాఠే, వి
 నిమయంపివయార్థం సవ్యత-ం-అనవమమన్యూనమిగ్యధ్యః శ్లో ॥ ౩౮ ॥ శ్రితే ధామధూరాయాంవజ్రాగ్నింయదుకలతమూ
 రం శూరంసేనానాంజనపదానాంపతి-మధ్య షిచ్చత్-తతః-పాగ్జాపత్యాంప్రజాపతి దేవతాకాం- ఇష్టింనిరుగ్యకృత్యా-
 ష్యత్వోగ్నియధిషీరఃఅస్మిన్నాహవసియాదీక-అపిబత్-అన్యన్యోపిత్వాణ్ శ్లో ॥ ౩౯ ॥ శ్రితతస్యగృహవన-తప్త గ్నిధం-దు
 హూదికంత్యక్త్యా, వాచంబహవేత్యన్యన్యః కంఠాతః-నిర్వ మఃదేవసంబుధిప్రస్యన్యన్యత్వాగ్నిమానరహితనిరహజ్జా-రః
 సేహన్య భవరహితః, సంభిన్నాని అశేషాణిబద్ధ నానిప్రకృత్యాగ్నియన, తదాహూరిః-ప్రకృత్యాగ్నిమోక్షవనసంహ
 తిరానిత్యగ్యః శ్లో ॥ ౪౦ ॥ శ్రితతప్తికారమాహ-వాచమిత్యాగ్నినా-వాచంవాగావికర్తజ్ఞానోభద్రాగ్నియన్యపారం, నన
 ని హవః, ననోఽధీనమమన్యత, వనసగ్నిగ్నిమప్రకృత్యత్వాహారయమేవార్థః, తన్ననఃపాగ్నిదేవదేవ-నసప్రవృత్తిం
 పాగ్నిజాదీరాంమేవ తథాపాగ్నిసంవాదాదిమద్యూతే - అతవనవా-రగ్రమభ్యుపాగ్నిగర్వం-పాగ్నిశాదీరాంయనుస
 ద్ధానప్రకారమాహ- ఇత రేవతంవృత్త్యావనపానసోత్సగ్నిమతి ॥ తంపాగ్ని మితరేఇతరస్య సైపావే తసోత్సగ్నిమపా
 నం-ఉదానగ్రహితేః- ఉత్సగ్నిబోధ్య శ్రితతభ్యుక్తప్రదర్శనార్థః-స్వస్యవృత్తివిష్టారామన తేషుతేషులయమనుసంహిత
 నానిత్యగ్య-తత-ప్ర-ముదానం, వృత్త్యామృత్యుగంజ్ఞ తేనమాన-తం-సమానం-ఇచ్చత్వే-పాగ్నిజాదీభ్యుక్తకారణేవాయా
 పివ్యధ్యః, తదితిపాఠేన స్తుజామిర్విధ్యతేవస్తామిశేషవాయుర్ని పాగ్నిః-నవాయుఃకాత్రంసచైవోపపాగ్నిజాదీభ్యుత్పన్న

తథాత్త నివిభావ్యలోధాన్యతజింహహింసనాద్యధర్మచక్రంగమనాయపర్యధాత్ ॥ ౩౭ ॥ స్వరాద్యైత్రం
 శ్రివినయనమాత్తనస్సునమంగుణైః ॥ సోయసివ్యాఃపతింభూమిభ్యషిచ్చగ్రజావ్యయే ॥ ౩౮ ॥ సుధూరా
 యాంతథావజ్రంశూర సేనపతితతః ॥ పాగ్నిజాపత్యాంనిరుగ్యేష్టిచుక్తనైబిషీరః ॥ ౩౯ ॥ పిన్వజ్యత్రతత
 త్పర్వంయకులలయూచికమ్నిర్వ మేనిరహజ్జా-రగ్నం ఛిరా-క్షేపవనసః ॥ ౪౦ ॥ వాచంబహవన సేనత
 త్పర్వగ్రహితే- వతమి-మృత్యావనపానసోత్సగ్నిం-కంఠాభ్యుత్సహ్యజోహవిత-నిరగ్నిత్వేహుత్యావన
 భ్యుత్సవతచైవ-కత్వే-జ్ఞానాన్యః ॥ సర్వమాత్త న్యజాపి-ధ్యగ్నికృత్యాత్తనమవ్యయే ॥ ౪౧ ॥ వీరపానా
 నిరాహారోబద్ధవాజ్ఞ క్తమూగ్రజఃదర్శయన్నాత్తనోరూపంజడం-ప్రవేశితావత్ ॥ ౪౩ ॥ శశనవేక్షమా
 గానిరగాదవ్యవస్థధీరీయధా-ఉచిచింప్రవేశాశాంగతపూర్వాంపహవత్ భిః ॥ ౪౪ ॥ వృద్ధిబద్ధసంధ్య
 యన్నాన-రైతగ్రహితేః ॥ సర్వేతమనుగ్రహ్య-స్యగ్నితరకృతనిశ్చయాః ॥ కలిసాంధర్మమితోగృహ్యేస్తు

కథేదాత్మభ్యుపేధః-అతోవృత్తిభ్యుక్తనిగోధేవపాగ్నిగ్రత-కాగ్ర-దేవయాలయానుసద్ధానప్రకారంఉ క్తః శ్లో ॥ ౪౫ ॥ శ్రివన
 మిన్విగ్నివర్తపాగ్నివర్షవృత్తినిగోధాన సద్ధానమక్తం - అధ-వాయునాసహితానివభ్యుచూతానీన్విగ్నిగగశ్చచాక్లా
 రకార్యమితి-తదుభయం - త్రిత్వే - సాంప్రకారజనత మనరూపత్రివిధావాహార-దేవదేవ్యధ్యః- సర్వత్రత్వప్రత్యయ
 స్సాన్విగ్రహ-నుధానుధ మిన్విగ్నియాశాం-సాత్వికాహజ్జా-రేలయః-మాతానాంతామన - ఇవివేకః రత్నాహజ్జా-ర
 చయంవకత్వే-ఎకస్మిన్సగ్నితతత్వేయమా త్రత్వద్వారాజహవేళ్యధ్యః- సర్వంవాగావికృత్యత్రం-అత్తనిజవే-అజ
 హవిత-చేతనాదీనాహ్యచేతనప్రవృత్తి - అతవనమక్తం-నహివేషఃప్రకృతేరుపాదానం- అతానంజీవ-మవ్యయేలబ్ధాడి
 అహూత-జీవస్ఫులిబద్ధధీనమృత్తిర్యాత్మత్వై-తంసమద్వితవానిగ్యధ్యః శ్లో ॥ ౪౬ ॥ శ్రివీరపానాగ్నిః ॥ తతస్సేనంపల-లంవా
 నోవప్రప్యంయస్యః - నిరాహార-బద్ధవాక్తేహానిమక్తావిప్ర-ప్రాః-యూర్జా-కేశాః-యెనసః-జహదిన-జాత్యన్యస్వగ్య-రూ
 పమాకారం-చగ్నయత్-లోకస్యేతిశేషః శ్లో ॥ ౪౭ ॥ శ్రియధాబధిర- సప్రదర్శణ్య-అన్యభవా-నవేక్ష-హాని-నిరగా-ద్యహ
 విలిశేషః, పూర్వం-గతాంగతపూర్వాం-యతో-యాం-గతః-ప్రసర్వాన-రైతి-తాం-మహత్వే భిషిర-కైర్గ్రతపూర్వాం-ఉచి
 చి మాశాంతిశంపృచి-పరంబద్ధధ్యాయత్ - ప్రవివేత తంయధిషీరవసస్యత్య - తద్ధ్యాగ్నితరస్వ-కృతనిశ్చయాః
 లివాస్పృష్టాః-ప్రజాః-భువి-దృష్ట్యా ॥ అసాధుకృతా-స్తుద్భిక్యతాః - సర్వే అథాదేవతదనుబద్ధాదయో- మైన్ద్రధాన్యా
 ర్గా- అత్తనోదేహస్యా- త్యన్తింమరణం - జ్ఞాత్వా-భగవచ్చరకామ్యజం- మనసాధారయాహానుః - యుధిష్ఠిరాద

౩౮ ॥ శ్లో ॥ పాశ్చినిమయమాత్తనోనవమంగుణైః. పాతర్యభ్యుత్వే.

ఁగః ॥౪౪॥౪౫॥౪౬॥ తస్యైవకుస్యపదామ్బుజస్యధ్యానైవ ఉద్రిక్తయాఉత్పలయా-బక్త్యా - పిశునాధిపతాబుద్ధి
 ర్భూమాంతేనారాయణపదవాక్యేపరమభరుషే - ఎకాంతాచుత్తైషాం-మతేరికా నత్వం నాచ-విజాతీయప్రత్యయాభ్యవ
 ధానం-విషయేభవత్పాదీప-ప్రవణతత్వానాం యేషాం-తై-రసస్థిఃసూరత్వే-ః-దుఃఖివాప్యవాప్తు నవక్యాం-గతింను
 క్త్యైత్తికా-మవాపుః - తదేవపాదయతి - విదూతాని నిరస్తానికల్పపాణిభగవత్సాక్షిప్తిప్రతిబింబకానిభాగ్యోత్తరా
 హునియేషాం - తే-విరజేనరజ ప్రమాదహితేరా - ౭౭త్వనాన్వహుషేగ - స్థానం నారాయణస్థ స్థానమవాప్రతిత్వము
 స్థః ॥౪౭॥౪౮॥ త్విదురోపి-కంచితా-లం-తీర్థాని - అపితా-పాణ్డావాదీనాం-గతి-మాకన్య-అత్వ-వాణిగవలినమా
 సాతచిత్తః - ప్రధానదేహంపరిత్యజ్య-వృష్టావేశేనకృష్ణవనసమాధానైవ తచ్చిత్తఃకృష్ణకపటయకచిత్తః పితృదేవతా
 బిగ్గుహ-స్వక్షయంస్వస్థానం-యయాపునర్వనవసమాత్వాన్వకంలాకం-యయావిత్కృష్ణః-ప్రస్థావేశేజితపారే,,యదుకు
 లంపరాయణుత్రకృష్ణప్రవృత్తి - ప్రస్థికాదేశే-ప్రమానభగ్యర్థః-పునరభివేశతవాధావాత్పాణ్డావాదీనాంము క్తత్వకథనం-
 తేనాపారబృకర్తావసానైవిమోహ్య ప్రవస-అతఃనవిగోభః ॥ ౪౯॥ తదాద్రౌపద్యవ-పతిసానునపేషతా-మాజ్ఞాను
 జ్ఞాత్యా-వాసుదేవభగవతి-ఎకాంతావిజాతీయప్రత్యయా ప్రరావ్యవసితామతిర్గస్తా ప్రధానాతా-తంవాసుదేవ-మహా
 ం ॥౫౦॥ శ్రీకృష్ణాదీరాంప్రయాగ్నివేశాదివలమానా యజతి॥ ఇతిభం-నితరాంస్వస్థ్యయంశ్చైత్యతాంపరితాం

స్తాఃప్రజాభువి॥౪౫॥ తేనాదుకృతసర్వార్థాజ్ఞాత్వాత్వ ద్వికమాత్మనః మనసాధారయమానుత్తేకుణవ
 ర్తకామ్బుజమ్॥౪౬॥ తద్ధ్యానోద్రిక్తయాభక్త్యాపిశుభధిపతాంపరితా తస్మిన్నారాయణపదవికా ప్రమతయో
 గతిమ్ ॥ ౪౭ ॥ అవాప్తురవాపాంతేభిరసద్విద్విషయాత్ భిఃవిభాతకల్పసాస్థానంవిరజేనాత్మ ప్రేవహీ॥
 విదురోపిపరిత్యజ్యప్రధానదేహమాత్మవా ॥ త్వికృష్ణావేశేనతచ్చిత్తపితృబిగ్గుక్షయంయయా ॥ ౪౯॥
 ద్రౌపదీరతదాజ్ఞాయపతిసానునపేషతామ్॥వాసుదేవభగవతిహృద్యాకా నవతిరావతమ్ ॥ ౫౦॥ యక్ష్మగ్ధ
 ద్రౌతేద్యగవన్మగ్ధయాణంపాణ్డోస్సుతానామితిసంప్రయాగమ్ ॥ ప్రణోత్యలంస్వస్థ్యయంపవిత్రంబద్ధా
 హరాహస్త్రిమైత్తిసిద్ధిమ్॥౫౧॥ శ్రీకృష్ణాదీరాంప్రయాగ్నివేశాదివలమానా యజతి॥ ఇతిభం-నితరాంస్వస్థ్యయంశ్చైత్యతాంపరితాం
 తేనాపారబృకర్తావసానైవిమోహ్య ప్రవస-అతఃనవిగోభః ॥ ౪౯॥ తదాద్రౌపద్యవ-పతిసానునపేషతా-మాజ్ఞాను
 జ్ఞాత్యా-వాసుదేవభగవతి-ఎకాంతావిజాతీయప్రత్యయా ప్రరావ్యవసితామతిర్గస్తా ప్రధానాతా-తంవాసుదేవ-మహా
 ం ॥౫౦॥ శ్రీకృష్ణాదీరాంప్రయాగ్నివేశాదివలమానా యజతి॥ ఇతిభం-నితరాంస్వస్థ్యయంశ్చైత్యతాంపరితాం

చనుభావహం-పవిత్రంవ భగవతఃప్రయాగం-పాణ్డోస్సుతానాంసంప్రయాగం-యంపుమాక - శ్రద్ధయాశ్చైత్యతాం-సం-
 హతాభగవతి-ప్ర-ంబద్ధాస్థిస్థింము క్తిమైత్తి ॥౫౧॥ త్వికృష్ణాదీరాంప్రయాగ్నివేశాదివలమానా యజతి॥ ఇతిభం-నితరాంస్వస్థ్యయంశ్చైత్యతాంపరితాం
 తేనాపారబృకర్తావసానైవిమోహ్య ప్రవస-అతఃనవిగోభః ॥ ౪౯॥ తదాద్రౌపద్యవ-పతిసానునపేషతా-మాజ్ఞాను
 జ్ఞాత్యా-వాసుదేవభగవతి-ఎకాంతావిజాతీయప్రత్యయా ప్రరావ్యవసితామతిర్గస్తా ప్రధానాతా-తంవాసుదేవ-మహా
 ం ॥౫౦॥ శ్రీకృష్ణాదీరాంప్రయాగ్నివేశాదివలమానా యజతి॥ ఇతిభం-నితరాంస్వస్థ్యయంశ్చైత్యతాంపరితాం

౪౯॥ శ్లో॥ పాశ్చక్యస్థావేశేనతచ్చిత్తః॥

శైవదాపాదేన, గోమధునం శ్రీ సుంసయోగ వాయుగం ఘ్న న్దం శాడయ న్దం-శూద్రప, నృపచిహ్నానరం-చ-మో
 జసాపరాధిభవసామర్థ్యాత్ కేన-నిజ గ్రాహణగృహీతవాక్ ॥౪॥ ఖైతత్తలభి ప్రాప్తవనఃపుచ్చులిశానకః, కన్యమో
 గోరితి, స్వఃపరిక్షే-ద్విజ్వియమే-నస్తాద్ధ తోః-చలనిజ గ్రాహీత్యోగః కృత్తి, యా-గం-పరా-చమాన వ్రతాద-అసాన్య
 పచిహ్నానరశ్చూద్రకభివ్రతః - యద్య పిన్వపభి దరంశూద్రం-చ-లితానానాదికరన్యనిదై శ్చైవ వచి-చ-పన్వకవచి
 పచ్చన్వక శూద్రభివ్రతాతవే ప్రాప్త-చ-నుపవత్తి-త-పా-కభి క్త్యగ్గోఽనుగభివ్రతా-పార్యి-అత్యప్రశస్తంపత్తిః ॥౫॥
 ధృతకలినిగ్రహణికం కేవలమస్తాభివృద్ధ మైవనవర్ణయ - కింతు-హేమహాన్త-గ-య, విష్ణు కథాశ్రయంభాగవతసూ-ధా
 పేతం-అధవాన్యవిష్ణోపదామృజమకరన్దాస్వాదినాం-సతాం-పాధూనాం-చ-ధాత్రయంస్తాత్త్రైవికధృతాం ॥౬॥ ఖై
 తత్రహేతుంవదకపిష్టతద్ క్తకథానాశ్రయాణామగోత్రవ్యవస్థాని సుత్యంచాపా ॥ కిమనై గ్రితి॥అజ్ఞ, హేమూర,
 యతే, యభ్యో, ఆయ, యో-నవ్యయోగగర్త - క్షయ-భవతి-తై - య-దా-యి-పా-పల్ప-య-పాం-బు-త-కన్య-భు-మి-చ
 తాం-మద్రాగ్రాంమరగళిలానాం-స్వతాం-సంబద్ధిభిర నై గ్రిన్దిస్త తద్భ క్తజన్త కథానాశ్రయై, రతవపానద్విః, అలాపైః
 పి, చర్మితైః శ్రుతై రాన్, నకించిత్పియోజనం, కింతు- కేవలమాయుర్వ్యయవేతివాః-యద్వా, బుతం, సత్యం పరిబ్ర
 హ్మ, ఇష్టతాం, తత్ప్రే-క్షిం-కాయయమానానాం, మరణశీలానాం అల్పాయుషాం-స్వతాం-అస్తాకం-అస్తై గ్రిరనదాలా
 పైః-కిం-నకించిత్పియోజనమస్తే-యతే-యభ్యో- కేవలమాయుషో-నవ్యయోభవత్యివ్యయః ॥౭॥ ఖై-న-స-త-దా-యి-
 పాం-మద్రాగ్రానామస్తాకం-యావ త్త్వస్త్వస్త్వ వర్ణ సత్రవణం-జీవన, మధ్యవస్తా-ప-స-కన్యమిత్యత్రా-ప-ఇ-శా- ॥౮॥ ఇ-శా-నై
 మి-మై-తై-శామితకర్త-జీవితకర్త-జీ, శిమిత్యత్యై-ప-స-సంజ్ఞ-ప-మ-శ్చ-రా-చి-స-మ-య-తా-చ-భ-వా-న-స్త-య-త-స-తై-స-దే-హ-

రంశూద్రంఘ్న న్దం గోమధునంపదా ॥౪॥ శానకఉవాచ ॥ కన్యమోర్వి-చ-గ్రాహక-లి-చి-జ-య-న-చ-స్వ-చ-
 వచిహ్నానరశ్చూద్రకభివ్రతా-గ-య-ప-ద-చ-మా-న-త్ ॥౫॥ త-త-ద-గ్ర-రా-మ-హ-ధ-గ-య-ది-ష్ట-క-ధ-శ్ర-య-మ్-అ-
 ధ-వా-న-స్వ-ప-ద-మో-జ-మ-క-ర-న్ద-లి-హ-ం-స-తా-మ్ ॥౬॥ కి-మ-నై-గ్రి-ర-న-ద-ాలా-పై-ర-ాయ-యో-ద-న-వ-ద-వ్య-య-ః-శ్ర-
 ద-ాయ-మా-న్య-తా-మ-జ్ఞ-మ-ద్రా-గ్ర-రా-మ-త-మ-స్త్వ-తా-మ్ ॥౭॥ ఇ-హ-ప-హ-మా-తో-భ-గ-వా-న్-ప-త్వ-శ్చ-మ-ిత-క-ర్త-జీ-
 న-క-శ్చ-న్ది-య-తై-త-వ-ద-వా-న-ద-ా-న్-భ-హ-ని-క-ః ॥౮॥ ఎ-త-ద-ర్త-ం-పా-భ-గ-వా-నా-హ-మా-త-ః-ప-ర-మ-ద్వి-భిః-అ-నా-న్య-
 లో-క-పి-య-త-హ-రి-లీలా-మ-త్-క-వ-చ- ॥౯॥ ఎ-న్ద-స్య-మ-న్ద-ప్ర-జ్ఞ-స్య-యో-మ-ద్రా-య-వ-శ్చ-న్ది-చి-ద్ర-యా-హ-య-తే-న-
 క్త-ం-ని-వా-చ-వ-వర్ణ-క-ర్త-భిః ॥౧౦॥ య-ద-వ-రీ-క్ష-తు-రు-జా-జ్ఞ-త-వ-స-న-చి-ప్ర-వ-ప్త-ం-ని-జ-వ-క్ర-వ-ర్తి-తే-ని-శ-వ్య-వా-
 ద్రా-మ-న-తి-ప్రి-య-ం-త-త-శ్చ-రా-న-స-స-ం-య-గ-క-౯-జ్ఞ-అ-చ-దే ॥౧౧॥ న్య-ల-ం-క-౯-౯-గ-య-చ-ర-ం-గ-య-జ-త-ం-ధ-ం-మ-గ-

పాపాపనోదకభగవద్గుణానుభవిత్యపరఃతత్సంబద్ధైకర్త జీభగవద్గుణవర్ణ సత్రవణాత్త ప్రాప్తసత్రభివ్రతః-భగవాన్
 మృత్యురాహుతఃసచాన్వోయ-వ-చి-హ-స్తే-తా-వ-చ-త్ర-న-క-శ్చ-న్ది-గ్రి-య-తే-న-మ-ర-ణ-మ-తి-జ్ఞ- ॥౮॥ ఖై-మ-ర-మా-హ-త-భ-గ-
 త్రా-ప-॥ఎ-త-ద-ర్త-ం, అ-త్రా-గ్ర-స-స్తి-తా-నా-మ-మ-ర-ణ-క-ర్త-మే-హ- - ప-ర-మ-ద్వి-భి-ర-న-ద-ాలా-పై-స్య-రా-హ-త-భ-గ-ర్త-భిః, వ-ప-ర-భ-గ-
 స-వ్యా-ప-రా-చ-ని-హ-య-భ-గ-వ-ద్గు-ణ-త్ర-వ-ణ-య, ఇ-హ-న-కి-చ-ర-ప-హ-న్యా-గ-తి-భి-పా-గ్ర-య-ణా-హ-గ-తి-భి-హ-ః-అ-త-ప-ధృ-తాం
 మ-హ-భా-గ-ఇ-త్య-గ-ది-శ్చో-క-ద్వ-య- - వి-ష్ణ- త-ద్-క్త-క-థా-శ్ర-య-నై-గ్రి-వ-వ-న్, ని-య-త్య-శో-గ్ర-త-స-గ-త్వ-ం-హ- క్త-ం, వ-ద-వ-స-హ-య-
 మ-ప-పా-ద-న-తి, అ-హ-ఇ-త-స-ధ-న్, స-స-గ-క-వ-ర-గ్రి-లా-య-న్-స్త్రి-గ-ప-ద-వా-న్ద-ప-లి-ల-ం-త-ర-వ-త్-త-య-ల-ం, వ-చ-ః, పి-య-త
 పా-త-గ-ం, శో-గ్ర-త-వ-మ-తి-య-వ-త్, యే-చి-న్ది, తా-న-భి-న-ద్, అ-హ-ఇ-త-ః, తే-హ-ం-భా-గ-ం-ఎ-త-వ-చ-ని-వ-త్-మ-త-క-క్త-మ-తి-భా-
 వ-ః ॥౯॥ ఖై-ప-తి-య-ద-వా-న్ద-న్ద-స్య-చ-న్ద-జే-వ-స్య-మ-ద్రా-ప్ర-జ్ఞ-య-స్య-మ-న్ద-మ-ల్ప- - మ-య-య-గ-గ-గ, త-స్య-హ-రి-లీలా-మ-త-ం-వ-
 చ-ః-అ-త-వ-జ్ఞ-తో-వ-య-ః, కే-వ-ల-ం-న- క్త-ం-రా-తే-గ్రి-ని-ద్ర-యా-హ-య-తే-పా-గ్ర-స్య-తే - ని-వా-తి-హ-ని-య-వ-గ-ర్త-భిః-పు-ర-పా-ర్త-హ-నై-గ్రి-క-
 ర్త-భి-సా-ం-సా-రి-క-ర్త-భిః-హీ-య-తే, హ-రి-లీలా-మ-త-ం-వ-చ-ః-పి-బ-త-మ-వ-య-స్య-ప-లి-మ-తి-భా-వ-ః ॥౧౦॥ ఖై-ఇ-న్ద-మా-వ-ప్త-స్స-
 హ-య-క-ం-క-లి-ని-గ-హ-ని-క-ం-వ-ర్ణ-య-తి-హ-మా-త-ః, య-ద-త్య-గి-నా-య-వ-త్ప్ర-వ-ద-శా-ద్రా-య-స-మా-ప్తి-య-దా, వ-రి-క్షి-గ్రి-జ-య-
 గ-ం-గ-త-ః-మ-రు-జా-జ్ఞ-తే-మ-జ-న-ప-ద-మ, వ-స-క, ని-జ-ప్ర-క-ర-సా-స్వా-జ్ఞ-చ-క్ర-ణ, న-ర్తి-త-మ-ని-శ్చ-ద-శే, స-స-సా-ని-భి- తే-వ-శే-వా-ప్ర-
 వి-ష్ణ-ం-క-లి-ం-త-త్ప్ర-సే-క-రా-హ-మ-త్య-ప్ర-వ-ప్రి-య-ం-వా-ర్తా-ం - ని-త-మ-గ్త-గ-గ, త-లి-స-ం-య-గ-య-దై, శ౯-జ్ఞ-ప్ర-వి-ణో-రా-
 జా, వ-రా-న-స-ం-ధ-న-రా-ద-దే-జ-గ్రా-హ-ని-జ-వ-క్ర-వ-ర్తి-తే-మ-రు-జా-జ్ఞ-తే-వ-స-ని-తి-హ-స్య-య-ః ॥౧౧॥ ఖై-త-త-స్య-వ-ం-క-౯-త-ం,
 శ-గ్త-మై-పు-ర-ం-గై-యో-జ-త-ం, మ-గ-న్ద-గ్రి-స్థి-ర-హ-భి-తో-వ-స్య-య-స్తి-క్, త-ం-గ-ధ-మా-శ్చి-రో-చ-ధి-స్తి-తి-శ-ర-ధా-చ-య-త-ం-జ-గ్గ-య-

సప్తవింశత్యమాస్తి తేషు రాత్రి కృత రాత్ర్యధ్వప త్రియ క్తయాస్స సేనయాదీనిషయా యన్తర తః ॥౧౨॥ భ
ద్రాగ్నం కౌతుమాంసభారశంభావద్రాగ్నకరూఢికిం ప్రయదాహీనర్యాణేతిద్యోశ్య హేబలిమ్ ॥౧౩॥ త
త్యతతోపశ్య శ్వాసస్సపూర్వైషాంపశ్య నామ్ ॥ ప్రగ్రియమానంభయతేకృష్ణ మాహత్యగ్నూపకమ్ ॥
అత్తాంపశ్యతాగ్నితమస్సత్తామౌఽన్త్ర తేషాన్మైహంభవస్త్వీ పార్థానాం తేషాంభక్తింపతశ్చ ॥౧౪॥
తేష్యోపరమసంతుష్టతీర్థ్యజ్జ మ్మి తలవనః ॥ పశ్యధనానివాసాంసీతదేవారాన్త హమనామ్ ॥ ౧౬ ॥ సా
రధ్యపాణిపద సేవనసఖ్యదాశ్యేవిరాననానుగమన ప్రవసప్రశామాః ॥ స్మిగ్ధమపాణ్డుభుజగత్ప్రణింబవి
ష్టోఽస్తి కింకరోతిన్పతతిశ్వరణాంబుజే ॥ ౧౭ ॥ తస్మిన్వనంబర్రమానసగృహ ధ్వేషాంకృత్రిమన్యూమ్ ॥ నాతి
దూరేతిలాశ్యంయదాస్తి త్రస్మిభోధమ్ ॥ ౧౮ ॥ ధర్మఃపత్నీ కేనచరన్యచ్యాయామలభ్య గామ్ ॥ పృథ్వీస్థితా
శుభదనాంవివత్సామివమాతరమ్ ॥ ౧౯ ॥ కన్యన్యైః డైవనామయమాన్త సన్దేహిచ్యాయాన్సన్ధూయతాయ
న్త ఖేన ॥ అలక్ష్మయభవతీమ న్దరాధిమౌరేబన్తంశోదశికంచనావృ ॥ ౨౦ ॥ పాగై ర్హృద్యంసంపదీమైక కమా
దయ తాత్తానంపుష్కలై ర్మోక్ష్యమాణమ్ ॥ ఆహూసురాక్షిహృతయజ్ఞ హాగ్నాః ॥ ప్రణాతకగ్నిన్త ఘవ
త్సవర్తతి ॥ ౨౧ ॥ అరక్ష్యమాణా స్త్రి సుత్యగ్నిహూతాశోచన్యధోభ్రుమహదై రివారాః ॥ వాజంఽదేవింబ
వృత్తలైకకర్ణ్యబ్రహ్మజ్యేవరాజన్తలైకలాగ్నిగ్ ॥ ౨౨ ॥ క్షితభనృతా కలిసోఽపన్యస్తాః ॥ విహతై
రవరోపతాని ॥ ఇత స్రజోవా లశనపానవాసన్సృజనవర్ణయానామ్ ॥ బిజనలోకమ్ ॥ ౨౩ ॥ యదాఽదమ్ తేషాం

२५

హ రెరధునాఽ న్ద్రస్థితస్యశ్రీకృష్ణస్య, హ రెరిక ద్రవివస్థితేన, విస్ఫుష్టాత్మకాపరిత, పశ్యకర్తాణిజెష్టితాని నిర్వాణవిల
 మ్మితానిస్త రతి - త్వం శోచసి- నిర్వాణేమో యేవిశేషేణలమ్మితానిసన్నిహితానిసాహిత్యే తానితియావత్ - యద్వాని
 ర్వాణంసుఖంపిలమ్మితం-అధునా న్ద్రస్థితంయేభ్యస్తానిః॥ ౨౪ ॥ ఋషేషామంధరేశోహాధేర్మాల మిదముచ్యతే - మహ్య
 మాచక్ష్యభ్యాగూఢానపకర్షితాకృతత్వంపాగ్నిప్తాసి- తస్యభేర్మాలమిత్యర్థః - హేలమ్మ, సురై రపమహమ స్తవ్యం-తవ
 సౌభాగంస్సృహణీయంసాన్ద్ర్యం-బలనామపిబలీయసా, కాలేనకీవాపమృగమృగం॥ ౨౫॥ ఋషమక్తాపరకాగ్రహాభవా
 నిత్యాదిభిర్దశిః॥ తన్ద్రమాధియాలంసగ్యం, ను-నూనం భవాన్ వెదజానాస్యేవ, కుః - యత్ సుహృత్-ధర్మకృత్సృశీ-
 అజానతోధర్మప్రక్షిప్తసుపవన్మ ఇతిభావః - అహాపికింతపితృశిత్, యేనకాలేన - త్వం, లోకానాంసుఖానమైశ్చకు
 ర్భిఃపాదైర్వర్తనైలవర్తగాః, అదూనా-యేనకాలేనవివైకపాదేనవర్తసై, తదేవమహావ్యాధిమాలమిత్యర్థః॥ ౨౬॥ ఋ
 కారిణిశేషజిజ్ఞాసానాంతయదపాదయతి॥ సత్యమిత్యాదిపద్ధాని, సత్యదమోఽనైవబహుకో, నుమా త్వమిచ్చచ్ఛిజ్జ
 నైః, పార్థసీయా- గుణా - నిత్యాఃకాచిదపియన్మన్నయి స్తవభవ స్తి, తేన, గుణానాం పాఠతేణముఖ్యుక్తియేణ, శ్రీని
 వాసెనశ్రీకృష్ణేన, సాంప్రతమధునా, రహిత, మతపవ, పాప్త నాపాపేన, కలినా త్కృతీయం, లోకం, ప్రత్యక్షాంశోహామి
 త్యన్యయః, తత్సత్యం భూతేహివత్వం, నాచికంవాశాచం హేయప్రభుభవ్యం, యా న్నిచ్చానరాధజనసహస్థ తా, త్యాగ
 గః, అచారగఃపూర్ణ కామత్వన్యయక్తః, తదాచకూరియతే, సర్వమిదమధ్యంతోఽవక్యానాదరభి, ఆత్మచర్య స్తవదా

రిభారావతారకృతావతారస్యహ రై రితి॥ ఆ న్ద్రస్థితస్యస్త రతిపిసృష్టాకర్తాణినిర్వాణవిలమ్మితాని॥ ౨౪॥
 ఇదంసుమాచక్ష్యతవాధిమాలంసగుంధరేయేనపకర్షితాసి॥ కాలేనసాతేబలినాంబలీయసానురూప్యంతకిం
 పృతమమ్మసౌభాగమ్॥ ౨౫॥ ధర్మణ్యవాచాభవాన్మదేతత్సర్వంయన్తాంధర్మాన్విచ్ఛచ్ఛి॥ చతుర్భిర్వర్తన
 యేనపాదైర్లోకసుఖావహైః॥ ౨౬॥ సత్యంశోచందయా యా న్ద్రస్థాగ్రగంధంతోషత్వవమృతమోదమస్తవ
 స్సాన్ద్ర్యంతితిహివరతిశ్చ॥ ౨౭॥ జ్ఞానంపిచ ర్త్తిర్వర్త్యంశోచందయా యా న్ద్రస్థాగ్రగంధంతోషత్వవమృతమోదమస్తవ
 కాశిలంకా న్ద్రైర్వర్తంమార్గనమేవచ॥ ౨౮॥ పార్థగల్ప్యంప్రత్యయశ్చలంసహాఽహింబలంభగః॥ గామీర్వర్తం
 స్తైర్వర్తమా స్త్రీర్వర్తంకీర్తిర్వర్తంకీర్తనహంకృతిః॥ ౨౯॥ ఏతేహానైవదవగవన్మిత్యాద్యత్రమహాగుణాః॥ పార్థ్యమ
 హాత్వమిచ్చచ్ఛిర్వయి చిత్తకర్మచిత్॥ ౩౦॥ తేనాహంగుణపాఠేగ్రాశీనివాసేనసాంప్రతమే॥ శోచామిర
 హతంలోకంపాప్త నాకలిసేతేతమ్॥ ౩౧॥ ఆత్మానంచానుశోచామిభవ స్తంచానుశో త్ర సమ్॥ దేవాస్త్వీహాన్య
 షీన్యాధాన్తేర్వాన్యర్థాం స్తదృశీమాన్॥ ౩౨॥ బ్రహ్మదయోబహుళధంయదపాశ్చ మోక్షికామా స్తవస్య

స్యత్వంవాత్యాగః, సంతోషఃకర్మచిదపేక్షా శరాహిత్యం, ఆర్జవంసునావాకాబియానామైకరూపం, శ మోమనోని
 గ్రహిః, దమోదాస్యేన్ద్రియనిగ్రహః, తనఃఆహాచనంజగ ద్వాప్యపాశోన్యయక్తం, సావ్యంతకనాయాదిరాహి
 త్యం, తితిహేద్వంద్యావతిహతత్వం, ఉపరతిర్వృధావాపాశోపరతిః, ప్రసంగస్యంధాస్తాగ్రింయాధాత్వ గ్ని
 త్వం॥ ౨౭॥ ఋజ్ఞానంఆశ్రితానిష్ఠపరహారేష్టపాగ్నిహేయయక్తం-విరక్తివ్యవయోభుగ్న్యహా త్వం - విదయానా
 కృష్టచిత్రత్వంవా-వికర్త్యంస్వవ్యతిరికత్వం నియన్తత్వం-శౌర్యంయధైశ్వరై ముఖ్యం - తేజోఽప్రసృగతా-బలం
 చ్చనిద్ధం-స్వృతిసర్వస్వవిప్రత్యవరాధేమావకారన్త రణం సావ్యత్ర్యగంతాన్యానపేక్షత్వం-కాశిలంవైప్రస్థాం-కాని-
 సతతసూర్యోభాతితిగుత్వం క్షిపరాదీ ః-తైర్వర్తంపిర్వం - తచ్ఛయధైర్వగృహభవప్రవేశ సామర్థ్యం, మార్గవమక్రా
 రతాన్యత్ర స్త్రింసౌభాగంకా నిరితిహరై-సౌభాగంసౌభాగ్యం, స్సృహణీయత్వం॥ ౨౮॥ ఋపార్థగల్ప్యంసభా
 సుధార్మ్యగంప్రత్యయోమహాత్మ్యవినయఃశీలంసద్వృత్తిః-సహాపార్థిణ్యస్యాపాపికసామర్థ్యం - ఓజఃఅన్యాదిజనితం
 బలం-ధారణాసామర్థ్యం-భగోజ్ఞానాయుతే-ర్షః, గామీర్వర్తందురవగాహాపార్థియత్వం - స్తైర్వర్తంకోగ్నిదనిమ తైరవికా
 రః-ఆ స్త్రీర్వర్తంశాస్త్రార్థనిన్యానఃకీర్తిర్వర్తః-మానఃపూజార్హతా-అనహంకృతిదేహాద్భాగిమానరాహిత్యం॥ ౨౯॥ ౩౦॥ ౩
 గ్నియతేబ్రహ్మదిధితిశిగ్నేత్వీతస్యానివాసః-శ్రీనివాసఃతేనెత్యభిప్రేతమ్॥ ౩౧॥ ౩౨॥ తదేవవిదదయతి॥ బ్రహ్మదయభి॥
 చతుర్భుజప్రభుత్వయోన్యాగపాశ్చ మోక్షళకమత్త్రిర్వర్త్యైకేప్రసార-స్త్రివ్యయత్వం - ఆత్మనాంకామయమానాః
 బహుళిధంబహుకాలం-తవస్యచచరకవక్రః-సాశ్రీరపి-కవలవంస్సనివాసం-నిశయ - భాగవత్ప్రమేన-ప్రపన్నాచనతి

యన్య-పాదమోఃసౌభగంసన్దర్శమేవా-లంబితరాం, భద్రతే సవతేః || 33 || ఊతస్యభాగవతః-అష్టాదీనాం-కేమానాం
 చిహ్నానాం, కైతే రాత్రయహూతై, పడైఃపాదవిచారైః-అలంకృతమక్షంయస్యాచ్ఛానం - తతః, అతవన-విభూతిం
 లక్ష్మీ, మత్స్యపలభ్య, త్వయా-వ్యేవంభాగ్యంసంబంధమిత్యదిష్ట్య-మహాతంసర్వసమృద్ధింపాశ్రేయివా - త్రివర్ణికా- నర్మ
 గోచైత్రిలోకిమత్రికన్యతతో-పృథికందీప్తిమత్పక్షి, ఎవ-మత్సయితంగర్వితాం, మాం, సభగవాక్ తదవైతవ తాద్రప్రయో
 జనా దై-వర్షజత్ || 34 || మోవాఇతి-మమాతినభాగహాపే-అసురవంశేఅసురసంపద్య క్తవంశే, జాతానారాజ్ఞాం
 అక్షహిణీనాం-త, మహానుభవోఅపవితవాక్-తథా-యశ్చార్చిత స్త్రీ-స్వత స్త్రీ-ఊరపదం - ఊరపదంపాదద్యయం
 యన్యతం-అతవన, దుస్థందుఃఖతం, త్వాం, అత్స నిన్వస్తి క్, యశ్చౌరుషంసాచగ్ధం-తేన - సంపాదయకపాదవత్స
 యసమృన్నంకర్తృమిచ్చు, ర్మధుభువనోయంత్యంకరీరనానిభౌత్వవర్వా || 35 || యశ్చ-ప్రేమసూర్యకావలీకన
 సరుచిరేణ, సుందరేణ-స్తి తేన, సుందరైర్వాదక్షైశ్చ-మధుమానినీనాయాదవస్త్రీ, కాం, ద్వైర్గంభీరరావశ్యత్యం, సమ్యక్,
 హృతవాక్, యన్యవాష్టి భిక్యాంపిటజీ-తాయాఃఅలంకృతాయాః, మను, రోమోత్సవోమోహదమో - బహు-తస్యపు
 రుషో-కమన్యశ్చీకృష్ణస్య-విరహం, కావా-మాద్యశీ సహత- నకాపిసహతేత్వంశ్చ || 36 || ఊత్వంతయోఃపురిషిధన్వ
 యోఃకథ మతోర్ధ్వధానంవాచనూగయోన్య తో నదా, పశీషిన్నానురాజ్ఞిః పాశ్రీ చీంసరస్వ తిప్రభానతగ్ధం పాశ్రీ

మచరకభాగవత్సృవాన్తా । సాశ్రీన్వవాసమరవిన్ద వనంవిహాయయత్స దసౌభాగమలంభజతైః సురక్తా ॥
 తస్మానమబిక్షువీశామీ-కమతే శ్రీమత్సదైర్భగవతస్సమలంకృతాక్షీ । త్రిసత్వరోచకలభ్యతతోవి
 భూతిలోకాన్యమాంవ్యన్యజదుత్సయంతితవై ॥ 3౪ ॥ మోవై మమాతిభరమాసురవంశరాజ్ఞామక్షో
 హీణీతవపానుదదాత్త్వ స్త్రీ । త్వాందద్ధు మూనపదమాత్స ససేరుషేణసంపాదయన్యదుషరవ్యమ
 బిభృదక్ష్మ ॥ 3౫ ॥ కావానహేతవిరహంభురుషో త్రవన్యప్రేమావలీకరుచిరస్తి తవల్లజతైః । స్వర్గంస
 మానమహార్చన్ భుమానినీనారోమోత్సవోమమయదక్ష్య పిటజీ-తాయాః ॥ 3౬ ॥ తయోరెంకథమతోః
 పురిషిధన్వయో నదా । పశీషిన్నానురాజ్ఞిః పాశ్రీ ప్రఃపాశ్రీచీంసరస్వతీమ్ ॥ 3౭ ॥ యశ్చ-ప్రేమసూర్యకావలీకన
 సరుచిరేణ, సుందరేణ-స్తి తేన, సుందరైర్వాదక్షైశ్చ-మధుమానినీనాయాదవస్త్రీ, కాం, ద్వైర్గంభీరరావశ్యత్యం, సమ్యక్,
 హృతవాక్, యన్యవాష్టి భిక్యాంపిటజీ-తాయాఃఅలంకృతాయాః, మను, రోమోత్సవోమోహదమో - బహు-తస్యపు
 రుషో-కమన్యశ్చీకృష్ణస్య-విరహం, కావా-మాద్యశీ సహత- నకాపిసహతేత్వంశ్చ || 36 || ఊత్వంతయోఃపురిషిధన్వ
 యోఃకథ మతోర్ధ్వధానంవాచనూగయోన్య తో నదా, పశీషిన్నానురాజ్ఞిః పాశ్రీ చీంసరస్వ తిప్రభానతగ్ధం పాశ్రీ

ప్రః || 3౭ || ఊత్వంతయోఃపురిషిధన్వయో నదా । పశీషిన్నానురాజ్ఞిః పాశ్రీ ప్రఃపాశ్రీచీంసరస్వతీమ్ ॥ 3౭ ॥ యశ్చ-ప్రేమసూర్యకావలీకన
 సరుచిరేణ, సుందరేణ-స్తి తేన, సుందరైర్వాదక్షైశ్చ-మధుమానినీనాయాదవస్త్రీ, కాం, ద్వైర్గంభీరరావశ్యత్యం, సమ్యక్,
 హృతవాక్, యన్యవాష్టి భిక్యాంపిటజీ-తాయాఃఅలంకృతాయాః, మను, రోమోత్సవోమోహదమో - బహు-తస్యపు
 రుషో-కమన్యశ్చీకృష్ణస్య-విరహం, కావా-మాద్యశీ సహత- నకాపిసహతేత్వంశ్చ || 36 || ఊత్వంతయోఃపురిషిధన్వ
 యోఃకథ మతోర్ధ్వధానంవాచనూగయోన్య తో నదా, పశీషిన్నానురాజ్ఞిః పాశ్రీ చీంసరస్వ తిప్రభానతగ్ధం పాశ్రీ

ప్ర-సశోచ్యగ్ కోకానర్థాప్రవాసి-ప్రచార-స్వధమర్మ-నిఅతశ్చోద్యోగిసి-స్వభవతేనతిశేషః ॥౬॥ అధ్యవసంపన్నః ॥
 త్విమితి॥ హేమకాళశపద-పదై స్త్రిభిర్భూయసః-పదై కేనపరక-త్వంవాకా-నో-తస్యా- వ్యవరూ-పెణ-పరిభేదయ-కం-
 వాకస్త్విద్వంశః ॥౭॥ తారవెన్యాకాం-దోగ్ధైః-పరిభుక్తై తై స్త్రిజై-పాచితభియ-వత్ అస్తిస్సృత-తేనాత్మాంవి
 నా-కేనాంచిదపిపాణిచాంశువశోకాశ్చవిన్వతః-కదాచిదపిసతత్త్విజ్జిగ్గ-హేసారభేయ-వ్యవ-మా-నశుభఃశోకం
 మాకాక్షి-తేతవ వ్యవలాదస్తాత్ శూద్రా-వ్యయం-వ్యేతునశ్శత్రు గామాశ్చనయనాఽహః॥ మేతి॥ హేమవ్య-ఖలానాండు
 రాత్తనాం-శా-ద్దరద్దృగరే-మయి తివృత్తినతి-త్వం-మాకోగీకరేదనంమాకాక్షిః తేతవ-భద్రంసుఖమేవభవిష్యతి॥౯॥
 హేసాద్వి-యగ్ధరాజ్ఞో-రాష్ట్రే-దురాత్త-భిన్వరాష్ట్రప్రజాః-త్రస్య-వైభవ్యేతిసాహచరితరగత్యవ-వక్షయ-తృతీయా
 ప్రియుక్తా-అశీనః, భీతార్ధానః, విత్యవాదావత్వం-తస్య-మత్త్యరాజ్ఞః కర్తృగదయోనశ్య-ద్విభాగాభాగ్యం-గతిభ
 గ్యలాకగతిః ॥౧౦॥ ॥౧౦॥ ॥౧౦॥ రానాం-భితానాం-ఆరివిహరభియ-దవ-రాజ్ఞాం-పరశేతు-ద్వే-ధర్మ-యతప
 వ-మతః, ఛాతపోహకారిణమతపవాన, త్రమమనం,వధివామి ॥౧౧॥ ॥౧౧॥ ॥౧౧॥ పునర్వ్యవసంపన్ననా-త్వాన్యయతి॥కథిసా
 ద్యేతుర్వి॥ హేసారభేయ,చతుష్పద-ప్రవ-త్రీకపాదా,కో,౨వ్యవృత్తీఅచిన్తత,కృష్ణానువ-రినాంరాజ్ఞాంఅస్తాకం-
 రాష్ట్రే-త్వావ్యకాంబుతా,మాభూవనన స ॥౧౨॥ ॥౧౨॥ ॥౧౨॥ హేమవ,నః,భద్రమేవభవ్యతి,కింయ,అశ్చతాగసాంసర

పదసన్ననా । నోప్యన్యత్రాచ్యుప్రసాగ్గిహరకవధమర్చసి ॥ ౬ ॥ త్వంవామృతాశ్శధవశమాదైర్హ్యసః
 పదాదరక ॥ దృవయాపిలకింకశ్చిదైవానసపరిభదయక ॥ ౭ ॥ నజాతుకౌరవెన్నాణాంద్యన్తలవరిష్ణుతే ।
 ఘాతతనపత న్యస్త్రికవినాతెపాణిజినాంతుభి ॥౮॥ మాసారభయః సుతుహ్యవ్యయతెవృషభాద్యయమ్
 మారోపీరంభుభద్రైఖలనాంమయతాస్తరి ॥౯॥యగ్యరాష్ట్రైపజాన్యర్యాస్త్రస్యక్షేసాభ్యసీసాభ్యభిః ।
 తగ్యయత్రన్యత్యస్యస్తిత్రిరాయుర్గోగః ॥౧౦॥ ఏవరాజ్ఞఃపరోధర్మస్యోర్తనామాస్త్రిగహః ।తప
 సంపద్యోమిహూతయూమన త్రమమ్ ॥౧౧॥కీప్యన్త్రపమాదాంస్త్రీకతేనభయజతుష్టదః ।మాసూ
 వంస్తావ్యతారాష్ట్రైరాజ్ఞగన్త్యసావనత్రినామ్ ॥౧౨॥అఖ్యాసూమవభద్రంపస్సాఘానామకృతాగసామ్ ।
 తప్తైవైహృషగ్గరంపారానాంకీర్తిదూషణమ్ ॥ ౧౩ ॥ జనై నాగస్యమంయుజ్జన్యత్యతోఽగ్రవమద్య
 యమ్ ॥౧౪॥అనాగస్త్విహూతేమయలగన్త్యైర్విరమి- ॥౧౫॥అపారాస్త్విభుసంహతాదమర్త్యస్యాస్తిసీ
 న్నదమ్ ॥ ౧౬ ॥రాజ్ఞోహిపరమోధర్మస్యధర్మస్థానపాలనమ్ ॥౧౭॥తతోఽన్యన్యధాతాస్త్రమనాపద్యతే
 ధానివా ॥ ౧౮ ॥ ధర్మశ్చివాః ॥ఏవర్త్యోపాద్ధవయోనాయుక్తమారాధయవః ॥యేషాంగుగక్షైశ్చస్థో
 దాత్యాదౌషగమాన్యత్ర ॥౧౯॥నవయంక్షైశ్చీజానియతస్య్యుభయవర్తభిః ।భువనస్తవిజానీమోవాక్యై
 దవిమోహితాః ॥ ౨౦ ॥ కేచిదన్తలవననాతమారాతానమాత్తనః ।దేవమన్యైవకరకర్తృగృహవమపత్రై

పరాధీనాం, సాధూనాం యుష్మాకం, ఆత్మ కై నాన్యకారిణం, పాత్రానాం శ్రీం సూషమతితథా, త, మాఖ్యాహి॥౧౩॥
 ఈ-అనాగనినివరరాణే, జనై, దోహం యుజ్జానా మై, తన్యకవ్యతఃసన్వత్ర, నవేమప్తః-భయం, భవివ్యతిష్ఠి॥౧౪॥
 యోఽనాగస్సుగూఢేషు, నిరజు-శః ఉత్పిదన్య, న్నాగగు-ద్వోహకృష్టవ్యవతి, తన్యసూక్షేదమన్యన్యదవస్యా, పృథ్వీ
 యుక్తంఘట, మాహద్రాస్తి అహరివ్యమాణోన్యి॥౧౫॥
 అన్యగ్రస్తానాం అమాలసమరాజ్ఞః పరమోదర్శః, కథం
 ఘాతన్యకృతాలోకే, అనాపది, ఉత్పదాఽదుర్బుద్ధాః, అన్యక అనాధాః, శాసితదణ్డయతః, అనాదద్యుత్పానిత్యై
 న, అపదిదర్శన్ త్రిరద్రోహపపాతిసూచితమ్ ॥౧౬॥
 ఎవము క్తవ ప్రమాహవ్యవశి॥అపదిత్రైతిభిః॥తావత్తద్యవోది
 సన్వతి॥అపదితి॥పాణ్డవంశజానాంయుష్మాకం, ఎత, దాద్రానాంభయయస్తా, త్తద్యవో, యుక్తమ, పాణ్డవేయాన్విశి
 ష్టి॥యేషాంపాణ్డవేయానాం, గుణగణ్డిరైతభి, గ్నగవాఽకృష్టే, దాత్యాదౌకర్తృ, ట, వృతః, దాత్యాదికర్తారంభభిత్వ
 గ్గః॥ఎషామతికర్తరివస్తి, ద్వాన్వృత్తభిత్వగ్గః, ఎవంవిధగుణగణ్డియాదామేతద్యవోయన్తమెతిహావః ॥౧౭॥
 శో
 ఽపృన్వదితియన్వృష్టంతతో॥త్రమాహ॥నైతి॥పేచురుష్యభయస్తా, త్పుంసః, క్లైబీజానిదిభకారణాని, స్వ, ప్రంఛ
 రువం, నయంజానిమ్, తత్రమారువదన్నాత్మనోఽభిషిప్తి॥వాక్యభవిమోహితాః, క్లైబకారణానివదతాంవాక్యభవై
 రానానిధవాన్త్యైమోహితాః॥౧౮॥, వాక్యభవానెవదన్యయత్, కెచిదితినాన్యైన్, క్లైబకారణవాదినాంయద్య, కెచిత్
 ఎవంచైవంశ, క్లైబచిదిగోఽకల్పమివ, వసనంవసనపన్యైతవ్యార్థాపాదకం, యేషాం, తథాహతాః, ఆత్మ సఃస్వస్యా, త్రా

సమైక్యకారణమహిమః, అన్యేతు, దైవం, అపరేతు, కర్మప్రాప్తనం, ఇతరేతు, స్వభావ, మపరేతు, ప్రభుత్వత్ర, దైవంబి
 జాప్యప్రమితభావః, ప్రకృతేపరిణామ స్వభావః, ప్రభుత్వత్రః ॥౧౯॥ జ్ఞానేంద్ర, అప్రతిరాగ్యత్తరాగ-గౌరవార్థే,
 అచిద్దేశ్యవ్యక్తమశక్య, తు-ప్రాప్తిరాగ-రణా-శక్తి-ఇత్యాదుః, ఇతీతం, కేవలవిశ్వయః, నెవ్యభ్యాసాదుః, యద్వా, న
 ప్రభవమనానాసారణైవశ్చైవ్యభ్యర్థః, తత్త్రైవం క్లౌకకారణైవవికల్పితేను, హేరాజ దై-యదనురాసం, ప్రకృత్యైవ
 సుగుంకారణం, తత్, స్వయంబియానుభూయధియా, విషయవిచారయ ॥౨౦॥ ఇంద్రధర్మప్రపదతనత్ర పాప్తిదన
 మా, న, సమాప్తిసావ్యభామః, పరిశీతే, విగతభేదం, సమాపితవననా, సంధర్మస్యాధిపాత్రయం, ప్రత్యక్షమ, వక్షిర్ని
 నేపివర్తతే, వృక్షమాన్, అలోచ్యస్థి తవానిత్యర్థః ॥౨౧॥ జ్ఞానితీతమేవతదధిపాత్రయంతం ప్రత్యాహా, ధర్మమిత్యాధిష్ఠ
 ధీః, తత్త్రైవశ్చిజావహేంద్రమేనైవహితేమి, యదు క్తం, క్లౌకవిజాయితస్య స్తంభురవంసజానీవఇతి, తత్తదధిపాత్ర
 యం నితీతమాహా, ధర్మమితి, హేధర్మజ్ఞ, సాత్వాత్త్వంపువరూపధృక్, ధర్మవిహసి, అతవిహపద్యమి, భురవంతంసజాని
 ఇతి, ధర్మమేవబ్రహ్మి, అధర్మకారిణిభురమేనైవహితేవ్యధర్మనూచకంవన ప్రధర్మమేవేత్యర్థః, కుతః, య, భగవత్, దవ
 ర్మకృతోధర్మకారిణిస్థానంపాత్ర్యంస్థానం, య, తుస్సచకస్యాధ్యధర్మనూచకస్యామి, తత్త్వం, భవతే, సతతంవతీ
 ఇత్యక్తావతిమృతితాప్తాదితిభావః ॥౨౨॥ జ్ఞానితీతవిషయస్వమనీవయేతియదు క్తంవతదధిపాత్రయమాహ, అధివే, దేవ
 మా, మాయాతాన్యగనజు-బున్య, మాయావయనంజ్ఞానమితి, జ్ఞానసర్వామోత్రమాయాశబ్దః, మాయావయనతతం
 వేత్తిపాత్రాణిరాంవశభావః, మితిప్రయోగావ్య, గతి-రూప్తానాం, దేవసోవచనశ్చ, గోచరఃఅవిదయభూతే, రివాని

భువః ॥౧౯॥ అప్రతిరాగ్యదనిరైశ్యాదితి కేవలవిశ్వయః, అత్రాయురావంరాజై విషయస్వమనీవయః ॥౨౦॥
 ఎవంధర్మప్రపదతనసమాధిష్ఠిజన తవః, సమాపితవనసామితిభేదంవ్యవస్థతేమి ॥౨౧॥ ధర్మంబివిధ
 ర్మజ్ఞధర్మైవసేవ్యవరూపధృక్, యదధర్మకృతస్యానంసూచకస్యామివ్యవస్థే ॥౨౨॥ అధమాదేవమాయా
 యానూనంగతీరగోచరా, ఇతసోవచనశ్చ, విభూతానామితివిశ్వయః ॥౨౩॥ తవశ్చోచంవయనత్యమితిపా
 దాః, పక్షి రితాః, అధర్మంవై, ప్రయోగ గ్వాస్త, యసక్తమై, ప్రవ ॥౨౪॥ ఇవానిధర్మ పాదత్రైవత్యంవిరవ
 ద్రయభృతః, తంజిహ్వత్త్యధర్మైవయమ్యత్రైవధిఃకలిః ॥౨౫॥ ఇయంవభూగ్నగవతాన్యాసిత్వంభూతానాం
 శ్రీమద్విప్రభువన్యాసైస్సర్వతత్కృతకారుకా ॥౨౬॥ శోచత్యత్రకలాలాసాద్విదుర్మగవోష్ణి తాచభూతా, అబ్ర
 హ్మక్యాన్యవవ్యాజాన్యూపాధోత్వవిమామితి ॥౨౭॥ ఇతిధర్మంవహీంవైవసా వ్యయత్యామహరదః,

శ్చయః, సజానీమఇతి, విమృశస్వేతివ-వదతాత్వయా-యంపాపకృతిసూచనమధర్మః, ఈశ్వరసజు-బుశ్చవాజ్ఞ, ససాగో
 చరఇతివా-దర్మితమిత్యర్థః ॥౨౮॥ ధర్మోనీత్యనెవ్యంసాచధర్మైవదేవతైవెత్త్యక్తం-యతేవ-వతేవ-తవసాదా
 అపి-నతాకీకవ్యభవాదనజాతీయా - అపితు-వశిష్టాశ్చైతి-వదత్-తద్యర్థజ్ఞకాణదర్మయతి ॥ తవఇతి ॥ ధర్మైవదేవనృపివ-
 పాదా-ప్రవతయ-శ్చత్వారః-ప్రతి రితాః-తత్త్రైవత్రయంపాదాఅధర్మస్యాశ్చైత్రిభిః-స్వయాది-ర్భగ్వాః-త్రైవ-స్వస్తి
 న్మత్తర్ధిః-స్వయం-సతతవోనాశహేతుః-నశ్చశ్చవవిరోధీ-మహాదయావిరోధిని త్రవికాగోవివకాత్మమత్యయా-మద
 నారాహమా రివవశ్యనైవయాంకురుతేమి ॥౨౯॥ అదవృషలంతచ్చిక్తి తవసాస్థిత్యాహ, ఇదానిమితి, హేధర్మ-య
 ప్రవ-తునియపాదః-సత్యం - త-ద్యతో-నిర్వర్తయేత్-యస్తాద్యేతోర్విప్రద్యేత-తమిదానీ-మన్యత్రైవ-ధిః, ప్రవత్త్యో-య-
 మధర్మి రూపకలి-ర్విప్రకతి - గ్రహీతమిచ్చతి - తవతీనాం-క్రమేనిర్వర్తకాః-స్వయనక్తమదాన్యలనావభావాః స
 న్ద్యమిహ-తవతీన-స్వయాదిభిర్భృజ్యతే ॥౩౦॥ అధ-గాం తత్రైవహేతుంచనిశ్చిత్యాహ, ఇయమితిద్వాభావః, ఇ
 యంగో-సాత్వాద్భూత్వ-భగవతాప్రకృత్యైవ - న్యాసిత్-పనితీతమభోయన్యాప్రధామాతా-శ్రీమద్విప్రభూచి
 హ్మైః శ్రీశోభేమాను నీతితై - ప్రస్థభగవతః-పాదన్యాసై - స్సర్వత్ర - కృతంకౌతుకుత్సవోయన్యాసా - బభూ
 వ ॥౩౧॥ జ్ఞానిధునాతు-భగవతాశ్చైత్రితాత్వక్రాంతి సాద్విధూ-రతవ-భాగ్యకీనవ - అబ్రహ్మణ్యబ్రహ్మకలాలాసా
 వః-స్వవవ్యాజాన్యవచకమాత్రధరా-శూద్రాః - మాంభోత్వనీతహేతు-గమాగ్గాంకళావినివోయన్యాప్రధామా
 తా-శోచతి ॥౩౨॥ జ్ఞానితీతం-ధర్మంవహీంచ-సా వ్యయత్యామహరదఃపరిశీత-అధర్మహేతవే-కలయే-తవధర్మం-

౧౨౦ తపశ్శ్రీః ॥ భక్తమూఢ సదృశ్యతవాక్ ॥ ౧౨౧ ॥ కంపశ్శ్రీః ॥ జీహాంసుంహా ద్రుమస్సం ॥ అగ్నిపేత్యాలత్యశ్శక్తిర్వహ
 ౧౨౨ నాసికిహీనానివిహాయాసహ్యు ధయేన ॥ వివ్యలగాత్రోదలగ్నాత్ ॥ శిరసాతస్యపరీక్షితఃపాద మూర్త్యంసమగాత్
 పమాత్యేగ్యం ॥ ౧౨౩ ॥ పాదయోపతితంభంకలిం ॥ వీరీదినవత్సలఃశరణమర్పితశిరణ్యః శ్లోక్యేప్రత్యేగ్యారాణాశ్చ
 యానానరితేనహతవాక్ ॥ కింతు హసన్నివేదనవ్యమాణమాహ ॥ ౩౦౧ ॥ కదవాహ ॥ నెత్యానిస్సృన్యసిః ॥ గుణాకేతయ
 శోధరాణాంఅస్థితే ర్విరర్థవారాం ॥ అక్షతం సన్నిధావితీశేహ ॥ బద్ధాశ్శైలే ॥ మైతవ కింబిదవభయంనాస్తీ ॥ కింతుఅస్త్
 యిమైతైతైకధంజనభవతానవ ర్విరవ్యం ॥ వతః యతః స్వయంధర్మగ్రహణ్యనమస్థీః ॥ ౩౦౧ ॥ శ్చైవదేవప్రపజ్జయతి ॥
 తీర్థుతి ॥ నరదేవానాందేవేషువ ర్తమానం ॥ త్యా ॥ మనుస్మత్య ॥ ప్రవృత్తీభవత్య ॥ యదధర్మినయ దాహికోసావధర్మ
 యూహ ॥ భక్త్యత్యా ॥ ౧౨౪ ॥ భక్తితి ॥ అచార్యంశార్వం ॥ అంహఃపాపం శ్చైవాలత్యీ ॥ మాయా ॥ మాయాగుణకార్యంరాగ
 గృహాక ॥ చపమన్మనీవాదమ్యావజ్జనవత్ ॥ ౩౦౨ ॥ శ్చైవ ॥ త్రస్తాత్ ॥ సాలగర్వబస్థోధర్మగన్త్యేనవవ ర్తివ్యైఅస్తిక్
 బ్రహ్మవ రైతైతై త్వయానవ ర్తివ్యం ॥ సరస్వతిపదవ్యోర్వైవనవ్యోర్వవ ప్రరంభిర్వక్షవ ర్తవ ॥ తద్వా ॥ మతయ
 జ్జ ॥ వితనవిజ్ఞా ॥ యజ్ఞామన్సంకలి ॥ దా ॥ యజ్ఞైర్వక్ష్యవ్యంపరవత్తువ ॥ మారాధయ నితీత్రుబ్రహ్మవ రై ॥ నవ ర్తివ్యంభ

సహితమదఁజెల్లింకలయ్య ధర్మ హేతవై॥౨౫॥తంజీహంసుమధిష్ఠిత్వోపవీతయన్కలబాష్పనమ్॥ తత్సృవ
మూలంశిరసానమగద్యయవివృత్తి॥౨౯॥పతితంపాదయోగ్నిగ్గఃకర్మహదీనవత్సలః॥ శిరఃకోగ్రావధీహన్
కృత్యఃకైదంహసన్నివ ॥౩౦॥ రాజోవాచ॥నతేనుదాకతయశోధరాణాంబద్ధాజ్ఞతేర్వైభయమక్రికించిత్॥
నవ రితవ్యంభవతాకధంధనతైతేన్ద్రీయేత్వమగ్న బన్ధుః॥౩౧॥త్యాంసర్తమనంసరదేవదేవాప్యను
ప్రవృత్తోనువధర్మపూగః॥లోహోఽన్యతంచోగ్యమనార్యమంపాశ్చైహేవమాయాకలపాత్పదవ్యుః॥౩౨॥
నవ రితవ్యంతదధర్మబద్ధోఽన్యతయైనవవ రితవ్యే॥ శుబ్రవృక్షయైవత్రయజ్ఞవిత్తైర్వైశ్వరీయ
జ్ఞవిశానవిజ్ఞాః॥౩౩॥ శుష్కస్తరిర్గవనాంబద్ధమానః శిఖ్యాత్వమూర్తిగ్ర్యతాశేంతవశతి॥ శుకా
మానమోహూన్తిరబక్తిమానామస్త్రహిర్యాయురివైకలత్వా॥౩౪॥సూతఉవాచ॥పరీక్షితైవమాంబద్ధ
స్సకలితాతవపద్యఃత్రయ్యుత్తానీనూపాదంధన్తపాణివిహార్యతమ్॥౩౫॥యత్రకృష్ణవనవత్సాగ్నిమనాశ్చభౌ
మతపాజ్ఞయః॥అత్తయత్రత్రతత్తాపిశాస్త్వమాత్రైఘ్నకారసనమ్॥౩౬॥తత్తేదగ్ధభృతాంశ్చేద్యస్థానంసర్వై
ష్టవర్షసేవియత్రైవనియతోవత్సగతివృత్తేచైవసుభాసనమ్॥౩౭॥సూతఉవాచ॥అగ్నిధృతితద్రూతతస్మైస్థా
నానికలయెదచోద్దుగ్ధతంపానంప్రియస్థూనాయతాగ్నిగర్భస్థిర్యగ్నిధి॥౩౮॥పునశ్చయూవమానాయజ్ఞా

సతాః॥33॥ శ్రీవింశతునాన్యక్షిప్తశ్చేహర్షిగవాః, ఇశ్వాతరాధ్యాయాన్నిధయమైమాదిశరంశ్యసః॥
 శ్చైరిష్టమావో, వాయురివ, స్థావరాణాంజక్షమానాంవహతానాం, అస్త్రహిష్పి, వ్యాఘ్రేతిశేషం, ఆత్మలక్ష్యపరి
 శ్చ్యవశానసహారణివ్యక్త, యజ్ఞతామాధరాయ్యుగ్ధాం, అమోఘాః, కామాఃఇష్టార్థార్థస్య, శంఖంమోక్షా
 ఖ్యంచతనోతిప్రమచ్చతి, తత్సంస్కర్త్యాపిసంభవతావదితవ్యమితి॥33॥ ఇత్థంచరితీతానమజ్ఞఃశిర్వాతవేషధః
 ంజాతగ్గాత్రవక్షద్యతక్షద్యశోఽనిఃఖగ్గోయనతందణ్ణపాణింయమమివో, ధృశముద్యక్షః-మిదంవత్సమాణః, మా
 హా॥34॥ శ్రుతదేవాహయత్రేతిద్యాభ్యామ్, హేపార్శ్వభావ, వజ్రజ్ఞ, యాత్రత్రక్కావపత్యావ్రీమి, య, త్యానంభవాని
 ద్దశమి, అత్రచిద్యత్యావ్రీమి, కింయత్రత్యామెవగ్గోతతిరాగన, మాఅమయే॥35॥ శ్రుత, స్వామివంధిధం, నయ
 త్రిలవయే, హేధర్మభృతాంశ్చేద్య, తమానుశాసనంఅజ్ఞా, మాత్స్యకాతమపాలయత, నియమనవత్సేగ్యత్యానంధిద్యేష్టం
 త్వవన్తసః॥36॥ ఇత్థమిధ్యుతిరోరాజా, తత, స్రస్త్యకలయే, వానస్థానానిదదా, తాన్యేవాహానిద్యూతమితి॥యేషస్థా
 నేషు, ద్యూతాదిరూప, శ్చతుర్విధోఽధర్మ, స్థానిదదావిత్తధర్మః॥ తత, ద్యూతమత్సరైవనం, పానమద్యపానం, స్త్రియః
 స్త్రీ, శాంసజ్ఞః, సూనాహతహంసా॥37॥ ఇత్థునశ్చస్థారాస్తరంయూవమానాయకలయే, ప్రభఃపరితీతః-జాతరూ
 పఁసువన్తం, స్థానమదాత-తతఃప్రసరం-స్థారాస్తరాణియూవమానాన్, అన్యతాఽని-పశ్యయేషు-తానిస్థానానిదదా-ర

ఓంకారోఽస్మి ॥ ౩౯ ॥ త్తప్రభవత్వస్థాపితప్రభవః, అధర్మస్యప్రభవః, కలి, కాత్త రీయేణపరిశీతా-దత్తావ్య, మూలపఞ్చస్థా
నాన్యస్యతాదీని, పూర్వోక్తాదిద్యుతాదీనివ, తస్మాత్త రీయేన్యాజ్ఞాన, న త్రిసతకర్మస్యనతో ॥ ౪౦ ॥ త్తయతోన్యాతా
దీనికలీరాజానస్థానాని, అధికతః, బుధాఘోషభయమిమ్ముః, ఆత్మనస్త్రాంబుధిమ్ముః, పుమానేతానిద్యుతాదీని, ననేవే
త ॥ మహాభుర్యసేన, ఎతానసేనమానోఽనైవ స్థావరతాంపాప్రస్తునన్నుత్పాన్యోమోభావేతిమూచితం, రాజాతు, వి
శేషతః, ఎతానిననేవేత, కుతః, యతోఽయంధర్మశీలః, ధర్మఎవశీంవ్యత్తంయస్యసః, తద్వ్యవహతి, లోకపతిః, కానాంజ
చారాంపతిః పాలయతా, అన్యథా, రాజానఃపవలోక్య, ప్రజాఅపి - తథాకున్యజ్ఞోనశ్యేయిరితివాచః, ఎతవ్య, రాజోఽను
చితమిన్యధిపాప్రయోగపిశివస్మి ॥ గురుత్వతోపదస్థా ॥ ౪౧ ॥ తతో, పువస్యవ్యవరూపధర్మస్య, నష్టక, తపతీరూపాకా
త్రిన్యాదాక, ప్రతిసంవధేనంయోజయామాన, పరిశీతితేషః, తదా, మహీంచాన్యస్యసాన్యయిత్యా, నవ్య, గవర్ధ
యతీపుటోమ ॥ ౪౨ ॥ త్తనభివ ॥ నఉ క్రివినప్రభావఎవపరిశీత్ ॥ ఎతత్త్రిఅభురా, అనతివిప్రకృష్టకాలే, వసంవివిక్షితా
ప్రవేష్టుచ్యతా, పితామహేన, రాజ్ఞాయస్థిరేణ, ఉపస్యత్తంపువత్తం, పార్థివస్యసాన్యభావసాన్య, చిరం, సింహేన
న, నుధ్యైతైలధ్యైత, వత్తమానసామీప్యైవత్తమానవత్వే, తిథూతెలత్ ॥ ౪౩ ॥ త్తకారవశేషః, త్రియాసార్వభౌ
వత్రయా, ఉల్ల, నక, ప్రకాతమానో, విప్రలక్ష్మిత్రిక్రవత్రిచక్రంభూమద్బలంవత్తయతిపాలయతితథాభూతః, రాజర్షిః
మహారాజాః, పరిశీత్, గజాహ్వయేపురే, అభురావత్తమానసంనికృష్టేభూతకాలే, ఆత్మైత్రస్మి ॥ ౪౪ ॥ త్తనకేవల, ము

తరూపమదాత్మగీః తతోఽన్యత్తంమదంకానుంరజోఽనైరంజవత్వయమ్ ॥ ౩౯ ॥ అమూలపఞ్చస్థానానిహ్యధ
ర్మప్రభవఃకలిః, తోత్తరీయేణత్రానిన్యవన్నుదేశిక్వత్ ॥ ౪౦ ॥ అశ్చేతానివనైవతమహాఘోషాభయః
కృచిత్ ॥ విశేషతోధర్మశీలఃరాజాలోకపతిర్గురుః ॥ ౪౧ ॥ పువస్యనస్త్రాంబుధిన్యానాంప్రపశ్యానందయామి
తిపతిసంధకశతస్యస్యమహీంచనమవత్తయత్ ॥ ౪౨ ॥ నఎవపత్వస్యధ్యైత్రాన్యంపార్థివోచితమ్ ॥ తామ
హోనవస్యస్తంరాజాఽర్యంఏవిక్షితా ॥ ౪౩ ॥ ఆస్యైఽధురాసరాజర్షిఃకారవత్తస్త్రిన్యాదాన్యనశ్శిరీయాన్యనశ్శిరీ
హ్వయేనుహభాగవత్క్రవత్రిభూవత్త్రివాః ॥ ౪౪ ॥ త్తనంభూతానుభావోయమభిమన్యమోన్యచిన్యాన్యస్య
పాలయతః, తోఽణీయామంసత్తాయుశీతాః ॥ ౪౫ ॥ త్తనభివ ॥ తతో, పువస్యవ్యవరూపధర్మస్య, నష్టక, తపతీరూపాకా
త్రిన్యాదాక, ప్రతిసంవధేనంయోజయామాన, పరిశీతితేషః, తదా, మహీంచాన్యస్యసాన్యయిత్యా, నవ్య, గవర్ధ
యతీపుటోమ ॥ ౪౨ ॥ త్తనభివ ॥ నఉ క్రివినప్రభావఎవపరిశీత్ ॥ ఎతత్త్రిఅభురా, అనతివిప్రకృష్టకాలే, వసంవివిక్షితా
ప్రవేష్టుచ్యతా, పితామహేన, రాజ్ఞాయస్థిరేణ, ఉపస్యత్తంపువత్తం, పార్థివస్యసాన్యభావసాన్య, చిరం, సింహేన
న, నుధ్యైతైలధ్యైత, వత్తమానసామీప్యైవత్తమానవత్వే, తిథూతెలత్ ॥ ౪౩ ॥ త్తకారవశేషః, త్రియాసార్వభౌ
వత్రయా, ఉల్ల, నక, ప్రకాతమానో, విప్రలక్ష్మిత్రిక్రవత్రిచక్రంభూమద్బలంవత్తయతిపాలయతితథాభూతః, రాజర్షిః
మహారాజాః, పరిశీత్, గజాహ్వయేపురే, అభురావత్తమానసంనికృష్టేభూతకాలే, ఆత్మైత్రస్మి ॥ ౪౪ ॥ త్తనకేవల, ము

క్రివపత్వస్యప్రభావః - కింత్రితంభూతాఅన్యేవప్రభావాయస్యతథాభూతోఽయమభిమన్యోన్యతోన్యపరిశీత్ - ఆ
లెవమాధునా, తస్మాభావేపి, తస్యయా, ను-తరత్రదేశేప్రవేశాధావాదేవ, భవతామిదంసత్రంప్రవత్తభత్వాహ ॥ యస్యే
లి ॥ యస్యపరిశీతః - తోఽణీంపాలయతః - అత్యాపివత్తమానసామీప్యైవత్తమానవత్వే, తిథూతెలత్ ॥ ౪౩ ॥ త్తకారవశేషః, త్రియాసార్వభౌ
వత్రయా, ఉల్ల, నక, ప్రకాతమానో, విప్రలక్ష్మిత్రిక్రవత్రిచక్రంభూమద్బలంవత్తయతిపాలయతితథాభూతః, రాజర్షిః
మహారాజాః, పరిశీత్, గజాహ్వయేపురే, అభురావత్తమానసంనికృష్టేభూతకాలే, ఆత్మైత్రస్మి ॥ ౪౪ ॥ త్తనకేవల, ము
తతోఽన్యత్తంమదంకానుంరజోఽనైరంజవత్వయమ్ ॥ ౩౯ ॥ అమూలపఞ్చస్థానానిహ్యధ
ర్మప్రభవఃకలిః, తోత్తరీయేణత్రానిన్యవన్నుదేశిక్వత్ ॥ ౪౦ ॥ అశ్చేతానివనైవతమహాఘోషాభయః
కృచిత్ ॥ విశేషతోధర్మశీలఃరాజాలోకపతిర్గురుః ॥ ౪౧ ॥ పువస్యనస్త్రాంబుధిన్యానాంప్రపశ్యానందయామి
తిపతిసంధకశతస్యస్యమహీంచనమవత్తయత్ ॥ ౪౨ ॥ నఎవపత్వస్యధ్యైత్రాన్యంపార్థివోచితమ్ ॥ తామ
హోనవస్యస్తంరాజాఽర్యంఏవిక్షితా ॥ ౪౩ ॥ ఆస్యైఽధురాసరాజర్షిఃకారవత్తస్త్రిన్యాదాన్యనశ్శిరీయాన్యనశ్శిరీ
హ్వయేనుహభాగవత్క్రవత్రిభూవత్త్రివాః ॥ ౪౪ ॥ త్తనంభూతానుభావోయమభిమన్యమోన్యచిన్యాన్యస్య
పాలయతః, తోఽణీయామంసత్తాయుశీతాః ॥ ౪౫ ॥ త్తనభివ ॥ తతో, పువస్యవ్యవరూపధర్మస్య, నష్టక, తపతీరూపాకా
త్రిన్యాదాక, ప్రతిసంవధేనంయోజయామాన, పరిశీతితేషః, తదా, మహీంచాన్యస్యసాన్యయిత్యా, నవ్య, గవర్ధ
యతీపుటోమ ॥ ౪౨ ॥ త్తనభివ ॥ నఉ క్రివినప్రభావఎవపరిశీత్ ॥ ఎతత్త్రిఅభురా, అనతివిప్రకృష్టకాలే, వసంవివిక్షితా
ప్రవేష్టుచ్యతా, పితామహేన, రాజ్ఞాయస్థిరేణ, ఉపస్యత్తంపువత్తం, పార్థివస్యసాన్యభావసాన్య, చిరం, సింహేన
న, నుధ్యైతైలధ్యైత, వత్తమానసామీప్యైవత్తమానవత్వే, తిథూతెలత్ ॥ ౪౩ ॥ త్తకారవశేషః, త్రియాసార్వభౌ
వత్రయా, ఉల్ల, నక, ప్రకాతమానో, విప్రలక్ష్మిత్రిక్రవత్రిచక్రంభూమద్బలంవత్తయతిపాలయతితథాభూతః, రాజర్షిః
మహారాజాః, పరిశీత్, గజాహ్వయేపురే, అభురావత్తమానసంనికృష్టేభూతకాలే, ఆత్మైత్రస్మి ॥ ౪౪ ॥ త్తనకేవల, ము

శ్రీ భాగవతే ప్రథమ స్కంధే శతీష్టదశోఽధ్యాయః.

గయం మోహెన ౨౨, స్త్రీ ౩౩ము-కన్యో త్రిమణ్ణోకన్య-కథామతం-జువతాంసవమానానాం-తత్పద మ్మజన్తర
తాం అన్తరారెన్ గన్తవ సన్యాతే॥౪॥సివహవలోకనన్యాయేనయన్యపాలయత్.ఓజీమిత్య సేనాధీప్రతముపపాదయ
తి॥తావది॥ఇహలోకెన్గన్తప్రప్రవిష్టోపకరి,రామమర్వా-మఖిమన్యసుత-ఎకరాట్ న్యత్యురాజా-నరరహితో,ఈశ్వి
రోఽధిపతి,రృహవ-౩ గాజ్జావా-యవదమస్త్రాబహవ-రావ చ-లిః ననభవేత్ స-న్గోబహవః॥౫॥ఘోకా
పవన్త ఇన్యత్రాహ॥యన్తే న్మహానియన్తేనమజ్జెగవత్కన్య-గాంఘూమిమన్య-గృతత్యాద తన్తే న్మహాపానిమజ్జె
హ-ఎనావధన్త-ప్రభవః-కలిరనుప్రవత్తేప్రవిష్టోబహవః॥౬॥ఘనంకంకుతానహతవానిత్యత్రాహ॥నెతి॥
మ్యాన్తీసారధాన్తీ,పరిక్షితీ-వలినానుద్రవ్యే-అన్తర-వర్గ-న్తం ద్వేషంనన్యతవానిత్యత్రా-నర్మానామిన్యత-దు
తిః-యతిః-సారంగివభృజ్జవత్-సారఘిక సారానుభవితా-సారగాన్తీతియవత్-సారంగీయధాకమలగతంసారం
మకరన్దంగృహ్లాతి-సమ-తన్నావయతి-తన్యత్-కళగతసారగాన్తీత్యాన్తంనభూనెత్తర్గ-కోసాత్తదత్తసాన్త-యన్తే
తు-న్తంనాద్వేదత్యత్రాహ॥౭॥కులంజీ॥యన్తీకకతా-కృతాని,కులంజగవనాన్తీకరనాడిలాపాజెట్టన్తర్వా
క్యా-శునిత్య నిగవత్తాన్తీప్రమావమాన్తీఇతరదాన్తకులకర్తాజి-పాపానితియవత్-తాన్తాశునన్తన్త నిన్తదదానిభ
వ-ని-ఎరతాన్తరహూన్తద్యేన్తీఅనన్తకాడియగమకులనాంబిరెగఫలదత్తమిరెహంత్యాన్తీతిమాచితమ్॥౮॥
సనుకలినాఽధిపాత్తైర్నై-కులంజనన్తకాన్తగవన్త్య-యేనాశునిన్తేయన్తత్యత్రాహ॥కిన్తీతి॥దాతెమయాన్తేమవిషయ
మాతెమ,శూరెగ,ధీరేమవివేకమయా-ధీరుణా,కలినా,కిన్తకృతంసార్త-నకోన్తగన్తకృతసాన్తాన్తీకవద్యున్తాన్త

సాక్షాత్సమక్షాకవారానాంజమతాంతతర-ధామ్యతమ్ | స్వాత్మసంక్రమోఽన్తకాలేఽపిస్తరతాంతవ్యవస్థా
జమ్ | ౪ | తావతే-లికప్రభవవ్యతివేదాపీతానర్యతః | యావదీశామహానర్వామభివన్యవసకరాలః || ౫ ||
యస్మిన్మహామయైస్సభగవానుత్పన్నగృహమ్ | తదైవోమమవ్యత్రోఽసావగర్భప్రభవకః కిః || ౬ || నామద్వైత్తిక
వింసమాట్కారంగభవసారభుకః | కుశలాన్యాయకీర్ణ్యజ్జితతరాణిక్వతాన్యతః || ౭ || కింనబాతేమహారోగ
లినాగీరగీర్ణకా | అప్రమద్రోచమత్రైవయోవ్యక్తేఽవిమవర్తతే || ౮ || ఉపవస్థితమతేవ్యవస్థాభ్యంపారిశీతం
మయా | వానుదేవకధోపేతమాఖ్యా సంయదచ్చన్యతే || ౯ || యాయాకేధాగవతకేధగీయోరకర్తృః |
గుణార్థాక్రియాశ్రమ్యుద్ధంసెయోప్రావభూమభిః || ౧౦ || శానకఉవాచ || మూతజీవసమాన్వయశాశ్వ
త్పీర్ణిరంయుతః | యస్త్వంకంసోగిష్టస్యయర్థ్యానామప్యతంహీనః || ౧౧ || కర్తవ్యజ్జిన్ననాశాస్వధూ
మధూమౌత్తనాంభవాక | అపాయయోగోవిస్తపాదపద్మానవంపద || ౧౨ || తులయయలవెనావసన్యగ్నం

[illegible]

[illegible]

తే॥ యో ప్రవి వెనత మూ॥ కెము॥ గదర్దు మునుసీనం శాస్త్రంమిలితలవనమ్॥ ౨౫॥ పతిరు ద్దేన్ద్రీయియపాగివనుో
బుద్ధిముపారతమ్॥ స్థానత్రయాత్మరంపాగి ప్రంబ్రహ్మహతమసిక్రియమ్॥ ౨౬॥ ఏకైక్యజ్ఞజ్ఞాప్తనంరారవ
కాశీననవవిశిష్టజ్ఞాబురుదంతంధామాతమయాచత॥ ౨౭॥ అలభ్యభూహమాగ్నిదిరసంపాగిప్రాప్తసూన్య
తః॥ అవజ్ఞాతమివాత్మానంమన్యమానశ్శుకోపహ॥ ౨౮॥ ఆభూతభూవ్యస్సహసాతే త్వద్భాగ్యమగ్రతాత్వ
నః॥ బ్రాహ్మణ్యపత్యభూద్యున్మానత్వరోమన్యరైవచ॥ ౨౯॥ సత్రుబ్రహ్మముషెరంసెగతామమరగంధమే॥
వినిర్వృత్తధనమహేచ్ఛాగ్నిధారయపురమాగవత్॥ ౩౦॥ ఎవకింసభిరాశైవకరణోమితితేజః॥ మృహసమ
ధిరాహోస్తిహింససాగ్నిత్యత్రబ్రహ్మభి॥ ౩౧॥ తస్యపుత్రో౭తితేజోవీరిహరకబాలకో౭ర్వకై॥ రాక్షా౭
ఘంపాగిపితంతాతంశ్రుత్యాత్వతేదమబ్రవీత్॥ ౩౨॥ అపాలాదర్కఃపాలానాంపివా౭బంబిరుజామివ॥ స్యా
మిన్యఘంయద్దాసానాంధ్వరపానాంశునామివ॥ ౩౩॥ బాగిష్టజ్ఞైఃక్షత్రుఃస్మద్విద్వారపాలాంరూపితః॥ సగ
ధంతగ్ధృపాద్యాన్ససాధాంసభోత్తువహ్నతి॥ ౩౪॥ కృష్ణగతేభగవతిశాస్త్రమృత్యుదగామినామ్॥ తాశ్చిన్
సేరునద్వాహంశాస్త్రీపశ్యతమేబలమ్॥ ౩౫॥ ఇత్యుక్తావరోవతామూర్తీవయస్సాన్యసిబాలకాః॥ కాశ్చిన్
వతపస్సుకృహగ్న్యజంవిసనర్జహ॥ ౩౬॥ ఇత్యుల్లఙ్ఘితమర్యాదంతత్తుకస్సప్రమేవహసిధర్మగ్రస్తకులా
గ్ధారంహదితోమేతతద్రుహమ్॥ ౩౭॥ రతే౭తేభ్యత్యాగ్రమంబాలాగ్భేసర్వకశిరమ్॥ పితరంవిత్తుద్యుఃఖారో

అపి నుస్సుధిరస్తాకంకింప్రయోజనం విద్యతగ్నిమిద్ధమిద్ధాభిమతఃసమాధిర్నస్థతధాధాతవపాస్త్ర-ఇత్యభిప్రాయేన
 ధానుగత్యత్యక్తః ॥ ౩౦ ॥ తతస్తస్యమనఃపుత్రఃఅతితేజస్వీబ్రాహ్మతేజస్సంపన్నోచాలకోఽర్చ్యకైస్సపాత్రీదక్ష-
 తాతంపితరంరాజ్ఞాఅనుమానితంఅపరాధవిమయాకృతంసత్త్వైవేదంవక్ష్యమాణమృషీత్ ॥ ౩౧ ॥ తద
 వాహ ॥ అహోఇతిపఞ్చభిః ॥ బలిధుజాంశునాంచాయసానామివవా-పహ్మమేధితానం-పాలానారాజ్ఞా-మహూ-అధ
 ర్మఃపశ్యత-కోసావధర్మః-ద్వారపాచాంశునామివ-దాసభూతానారాజ్ఞాం-స్వామినిబ్రాహ్మణే-అనుమపరాధగ్నియ-
 దేవవివాధర్మః ॥ ౩౨ ॥ తతఃకోసాదయతి ॥ కృత్రబుస్థిర్చాగ్రాజై-ర్ధ్వరపాలత్యైస-త్యైసనియోజితఃసదావ్యుఃశు-
 ల్బృహదుఃతద్దృవేదాబ్రాహ్మణ్యమే-త్యైవ-కథంసభాద్దంఏకపాత్రంయదాతధాధోత్తున్నతియోగ్యోభవత్ ॥ ౩౩ ॥
 ఉత్పిదంప్రతిపన్నానాం-శాస్త్రవిద్యయితరి-శృత్యైగవతి-స్ఫులోకంప్రతిగతేనతి-తాక్ష-భిన్నమర్యాదాక్ష-అహమద,
 శాస్త్రిశిక్షయే-మమబలంపశ్యత ॥ ౩౪ ॥ ఋతుస్యైకబాలాక్షపతి, ఇత్రమూర్త్యా-రోషేణ,తామేరత్తైలీక్షీ-
 యస్ససం-ఋషిబాలః-కౌశిక్యనద్యా-అప-ఉపస్థుశ్చయమ్య-వాగ్విజ్రంసాపాత్రకవాగ్నిరంపజ్రంవిసస్థప్రప్ర-
 యు ॥ ౩౫ ॥ ॥ వాగ్విజ్రమేవదర్శయతిఇతితథం-ఉల్లెట్టితామర్యాదాయేనతం,మేతతద్రుహం,తతస్తాతః,పితా-
 తన్యకారిణం,కులనాశికం-రాజాని,మితఃసప్తమేఽహని,మయాచోదితఃతత్కస్పర్శిద్ధక్ష్యతితి ॥ ౩౬ ॥ ॥ మిమరా
 శ్చిమమాగత్స,గతేకంరెనర్వోయస్య,తతః-తేమరయస్య,తం,పితర,మూలోక్య,దుఃఖమిడితీ,ఋక్షోక్త్యోయనగః,ఉ

[illegible]

మయః-మూర్ధ వ-చైరాగనినిపరాధే-గూఢమనభివ్యక్తం తజస్సామర్థ్యం మన్తైః, బ్రహ్మణిభాగ్నాణేవివయే-అమపం-
నికృష్టం కర్మ, కృతిం, అమవంపావంశ్చ॥౧॥ ౪౯తో-మివాత్ కృతాత్, దమ హేళనరూపాత్పర-ర్తణినిమత్రాత్, నకవలం
మయః-భాగ్నాణో-ఽవహేలిః - కి-తుపాదౌ దైవాభగవానైత్యభిప్రాయేణ దమ హేళనాచిత్రియక్తం, మేమమ-నాబధీ
ద్వాత్, సునన నరకాలమేవ-దురిత్యయమితవ ద్రియమత్యక్తం- వ్యసంయంశం-భుజివంశానం-భవిష్యతీతతే స్వస్యహితే మేవ
మన్యతే॥తదీతి॥తద్వ్యసం-మనా, మనిప-భూయపావనిశుద్ధయే, కామంప్రకామమస్తు, కిమనిష్టం పార్థియనభిత్వ
లాభాః, యథా, ప్రస-రేవంవిధ, సమంసకుర్వాం, అథా, నకుర్వామేవ, అథ్ఠితిస్సుటావధారణయోగ్ద్యోతకక్షమవ్యయం ౩
యార్థ మన్తీవిభావః-అస్త్యిద్ధాఅప్రైవేతవాన్వయోక్తః॥ ౨ ॥ ఋఅఽఽస్మి॥ప్రకోపితంకొపంపాపిపితం, యద్భుగ్నామలం
భాగ్నాణమలం-తత్పర-ర్తృకనిగ్రహత్వేనో, ౭నలోస్తి-రక్ష్యైవ-మమరాజ్యం-బలంనైస్యం-ప్రహూతధనకొంచ, క
హతు-యథాపున, రభద్రవ్యమ-ద్విజేవ్యో-దవభ్యో, గోభ్యశ్చ, అపవిక్లియక్తాచైవంపేధాపాపీయస్మిద్భిర్దా
హుత, తదాగ్నియేర్థం చపాత్త్విభావః॥ 3॥ ఋజితంసచి న్రమక, రాజా-యథాయేనప్రకారేతత్తకాభ్యో, యితి
ర్మత్యుగ్మసమన్వితేనో-కై-శాపాత్తకోక్త్యాగ్రహణిత, సత్యవశశాస-తతస్సరాజా, ప్రసక్తస్య, వివదెవ్వితిశేవః
వివయానక్తస్యస్య, విరక్తికారణం-హేతుగర్భమిదం-విరక్తికారణత్వా, తమచిరేతత్తకరూపవనలంసూధుయధాత
ధామేనై॥౪॥ ఋఅదీతతః, ఇమమమంచలోకం-వివాయ, లోకస్యైత్యలొకంశలంసూధుమితీయావత్-వివోకాముని ౪౪

అస్మిహంవిహాయేత్యర్థః, ఇనుమముంచలొకంపి శిష్యుః || స్వేన-పురసాత్పూర్వమేవ, హేయతయావిష్యితౌపచారపూర్వ
 సంహయత్యేనసీధితా, వినుమముంచలొకం-విహాయేత్యన్వయః - తతఃకృష్ణ స్వభావతోజ్ఞీ సేవా, మరిమన్యమానఃసర
 వధికపురుషార్థ సాధనతయామన్యమానః, అమ ద్భవద్యాం దేవసద్యాంగక్షాయాం-ప్రాయమనఃసవన, ముపాపితే,
 ఆనఃసవనతేనదీక్షితౌభూవేత్త్యర్థః || ౫ || జ్ఞాన్యవృత్తిపాలన్యత్రపాప్రాయమనుపవిత్ర్యణివిశేషేణామ ద్భవద్యా మ
 సతముపాపిణిదిత్యత్రతాంవిశింషన్నాహ|| యావాఇతి || లనన్యవృత్తితులస్యావిమిశ్రియశ్చన్య స్యాజ్ఞీ రణు సత్రోఽభ్యధి
 కన్యవృత్తి సప్రస్యామ్యనోఽమ్యసోనైత్రివహ సీ, యాఅమ ద్భవదీ - ఉభయత్రభవములవసనానొకపాత్రై ఇహ
 కౌ-లోకాకాజనా-స్సనాతితాంసదీం-మరిష్యమాణఃకోవాభుమా-న్నసేవెతి - సర్వోపసేవెతిత్యభిప్రాయేణతస్యామ
 పప్రాయముపాపిరీతిత్యర్థః - లనచ్చితులసీవిమిశ్రకృష్ణాజ్ఞీ రణునా హేతునా-ఆభ్యధికంప్రాయధికరహితం, అమ్య త
 వ్యసైతిపార్థః || ౬ || జ్ఞానపార్థ వేయఃపరీక్షితీభ్యధింపిష్టు పద్యాంగక్షాయాం - ప్రాయాపవెతిప్రతి-వ్యవచ్చిద్యవి
 గ్నిస్య, సంత్యక్తి, ముక్తఃసమ ప్రేభుదేహతదనుబద్ధావిషునజ్ఞోయేన - మనీనాంప్రతయన్య, నవిద్యతేఽన్యోభావోభా-
 వనాచిన్ద్రాయన్యః-ముఖద్వాజ్ఞీ గ్రంధభ్యగ్భవతా || ౭ || జ్ఞతదాత్రరాజ్ఞ స్సంనిధౌమహానుభావా-స్సతీష్యాము
 సమో - లోకం, పునానాపవిత్రకున్య స-ఆజ్ఞః - సువసంపునానాజ్ఞతైతదేవోపపాదయతి-ప్రాయేణ సప్రస్యాధవ
 త్కీర్తయాతాప్రవాణైః-స్వయమేవతీర్థాని-పున సీమా - యధావపున సైతధోపపాదతంపురస్తా, తీర్థీకుర్వన్తి తీర్థాసిత్య

స్తాత్ కృష్ణాజ్ఞీ సేవామధిమన్యమానఉపావితత్ప్రాయమమ ద్భవద్యామ్ || ౫ || యావై లనచ్చితులసీవి
 మిశ్రకృష్ణాజ్ఞీ రణుభ్యధిదామ్య నైత్రిపునాతిలోకానభయత్రసేనాన్తాంససేవెతమరిష్యమాణః || ౬ ||
 ఇతివ్యవచ్చిద్యసంపాణ్డవేయఃప్రాయాపవతంప్రతివిష్టు పద్యామ్ | దభ్యముక్తద్వాజ్ఞీ మనన్యభావోమనఃప్ర
 తోము క్తసమ స్రవజ్ఞః || ౭ || తతోపజగ్గు ర్భువసంపునానామహానుభావామనయన్యతీష్యాః | ప్రాయేణతి
 ద్దాభికమాపదైత్స్వయంహేతిర్థానిపున స్రవస్త్రై || ౮ || అత్రిర్వేద్యశ్చగవశ్చరద్వాసరిష్య సేమర్భుగరజ్జే
 రాశ్చ | పరాశరోగాధిమతోఽభరావఉరద్యభిన్య ప్రమదేధ్వావహా || ౯ || మేధాతిధిర్దేవతలత్రిషేణోభా
 రద్వానోగాతమఃపిష్టురాదః | మైత్రేయదార్వకవషఃకుమ్భయోనిర్ద్యైపాయనోభగవాన్నారదశ్చ || ౧౦ || అ
 న్యైవదేవర్షి బ్రహ్మర్షి వర్హారాజర్షి వర్హాఅరుణాదయశ్చ | నానార్యైర్యప్రపరాస్తాత్సమేతానభ్యర్చ్య
 గజాశిరసావనై || ౧౧ || మఖోపవిష్టేవ్యధతేషుపూయకృతప్రణామస్సవిక్రీడితంయత్ | విజ్ఞాంయమా
 నవివిక్తవైతాడస్మితోగ్రైభగ్వహీతపాణిః || ౧౨ || పరీక్షిదవావ | అసూహయంధర్మతమాన్యపాణాంను
 హత్తమానుగ్రహణీయః | రాజ్ఞాంకులంబ్రాహ్మణపాదశోచాదారాద్విస్మయంబతగర్హ్యకర్త || ౧౩ || త

భ్యః || ౮ || జ్ఞానైవతేమనయభిత్తత్రతావర్భయతి || అత్రితిసార్థద్యయేన | గాధిమతోపిష్యామిత్రఃరామోభాగవతఃకుమ్భ
 యోనిరగ ద్భవ || ౯ || ౧౦ || జ్ఞాఅన్యైవదేవర్షి శ్రేస్తా-బ్రహ్మర్షి శ్రేస్తా-రాజర్షి వర్హాఅరుణాదయశ్చ-ఋషయస్తానా
 గతా-నానావిధార్యైర్యప్రపరా-సమేతాన్తాన్తేషుపూతానభ్యర్చ్య-గజాశిరసావనై || ౧౧ || జ్ఞాఅధతేషుమఖం
 యధాతతధోపవిష్టేషుసన్ - పునరపిక్రతఃస్రతామోయేన, సరాజా - ఉపసితే ప్రైహంసమీపెతిషక్ - అధ్యగృహీతపా
 ణిఃబద్ధాశ్చిణ్డి, వివేయము క్తంకతోయన్యత్రపూమాతః, స్వచిన్దితంయత్ - ద్విజ్ఞావయామాన || ౧౨ || జ్ఞతదేవా
 హ || అకేనాభివత్యుః, నృణాంమధ్యే, వయ - మహాధన్యతేమాః - ఖలు - ధన్యతమవ్యేహేతుంపదన్నాత్మనోవి
 గిన్తి || మహాత్మస్త్వధ్యధిః - అనుగ్రహణీయంఅను గ్రహతుంయోగ్యంశీలంయేహం - యద్యా, మహాత్మమానుగ్ర
 హణీయంమహాత్మమాను గ్రహలభ్యంశీలంయేహంతథాభూతాః - అనెవంమాతం రాజకులం సినతి || రాజ్ఞామితి |
 బ్రాహ్మణానాంభవతాంపాదశోచాత్పాదసేవా మూలక విశుద్ధ , రూరాద్వి స్మయంయారాత్రిక్తం , యద్యా
 జ్ఞాంకులం- తత్ - గర్హ్యగినిర్ద్యంకర్తవ్యన్య తథాభూతం - భవతి - బతిభిత్త || ౧౩ || జ్ఞానసుమహాత్మమాను
 గ్రహణీయంసన్యతవ - కధిమధునాతన్న గ్రహప్రవృత్తిరీత్యత్ర - తన్న గ్రహావ్యను గ్రహరూపవైత్యోహ || తస్య
 ణి || తస్యైవమహాత్మమాను గ్రహణీయంసన్యైవతి భిక్షంపునఃపునఃగృహేషువ్యాసక్తంచిత్రంయన్య తస్య - మ
 హానుస్యప్రకృతబ్రహ్మవిదవచారరూపస్య - పరిశరఃభగి శేషవిద్వదమూలః దేహతదనుబద్ధాధిమచైరాగ్యవమూలా

౩, సర్వజ్ఞసంఘాః-తం ప్రకృత్యప్రమాణ-మదాప్రమాణైః కుసుమై ర్యశుర్యశుర్యమావ్యక్తక- దుష్టభయకృతే
 నుజదన్యనుః ॥ ౧౮ ॥ ॥ మెనమాగతామహర్షయ సైసర్వైః ఉత్తమై శ్శక్తికాగ్నిపతంసనియాగనూత్తరభిధావం
 రాజానం-ప్రకృత్యసాధుపాద్విత్త్యమమదమానాఃఃకుతః-యద్యత- సై-ప్రజాన్వస్మగ్రహవశింస్యభావసంవసనా
 గోమహం తెతథాదూతత్వైః త్యగ్నిస్సానుమదమానాః ఊచరిత్యర్థః ॥ ౧౯ ॥ ఉక్తిమేవాహ||సవాభి|| పారా
 జన్య సర్వ-నిత్యంలేకీకృష్టమనుప్రతేమలనుప్రతేమ భవత్స్విదంవిచిత్రతం-నవై సభవతిహి-కింతత్ - యేభవన్తః భగవ
 తః-పార్శ్వంకామయమానాస్సనోరాజ్ఞాంకిరీప్తైర్బ్రహ్మంసేవిత-మధ్యానంసార్యవౌషణింహసనం - సర్వ- జహ
 ప్రత్యభిత్తేతత్ ॥ ౨౦ ॥ ॥వం-రాజానిమక్తులైధదమాహుః,సర్వభి,,యావత్భాగవతామప్రధానానిత
 రాంసేవ్యాయ్యసోపారాజ్ఞాకళిరంవిహయపిరజప్రంశుద్వసత్వయం-విశోక,మదముపలక్షణం,అపవత్పాప్త
 త్యాదిగతాప్తకపాప్తత్యాదిగతాప్తకపాద్దుర్వాపదతంపరంలాకంనిత్యవిహత్యాఖ్యాయ-సృతి, తావత్త్యైవ
 యుమేవ రాజ్యస్సన్నిధావేవ-అన్తమోలసిమహి ॥ ౨౧ ॥ ॥త-త్వ మంనైవవన్తహితంఅమృతసాగ్నివి-గర్భ-అగ్ని
 గమ్య-ర-మన్యశీకంనిహ-పటంప-మనినాంవచన-మాకర్ణ్య-పతాక యుక్తాత్త-సాతావరణోద్భృక్త-ముషీ-నభి
 వన్త్య-విష్కృతితాలశీగ్రహకామి-పరీక్షదభావతత్ ॥ ౨౨ ॥ ॥తదేవాహ||సమాగతాభి||ప్రప్యైసత్వలాక- యధా
 మూర్ధిధరావదా- ప్రదవదభాసమానాః సర్వయాయంసర్వతసంర్యాభ్యోదిగ్యుః- ఇహసమాగతాఃచదమగ్రహః

రథమిహసమాగతాభితిభావః, తదవస్థస్యై ॥ సమాగతానాం-ప-పరానుగ్రహ-మాత్మ శీలంవినా-భవతిమన్రజలక-౩-
 ర్ద్రుప్రయోజనం - కర్మిదపినా హిమ-పరమమాద్యశేష అనుగ్రహయా మహత్త శీలంస్వస్వభావంస్వస్వత్వంవాపిరా-౨-స్య
 దాగమనకారణంనా హిసీత్యర్థః ॥ ౧౩ ॥ ఋ యతోజగదవాగవనమస్త దనుగ్రహైక ప్రయోజనం-తతో - సాపి
 ప్తాః- వోయమృత-౩-విగ్రహస్యస్వస్వ-ఇతికర్మతాయామితిక-ప్రవ్యతాయం- ప్రప్రవ్య-మిమంవత్సమాణం-పుచ్చామ-
 క-ర్తవ్యవ్యాపారప్రకారభిక్యత్యతా-తస్మాంసమి త్తేహతాయం, ఇతిక-ర్తవ్యతాజ్ఞానాగ్ధంప్రప్రవ్యంపుచ్చామితిర్వ్యః
 పృథ్వమేవదర్శయం ద్రుత్యమ్యుత్పత్తి యకథయతేత్యాస-॥మిమమాతేర్మ మూర్ధుభిజనైః-సర్వాత్సనానస్య ప్రకా-౩-
 కరరాత్రియే-౩-ర్తవ్యం-సద్దంసంస్కర్తరిమి త్తంచ-య-వత్త-ర్త-తత్రాగ్నియకాఃతద్విచర్యనాభిమ్యుక్తియకా-సన్దోయా
 యం ఆవృత్తి,వమృత్య-తమపదిత-హాలియియైఇతిసంభోధనంవా ॥ ౧౪ ॥ ఋ తత్రైవంపుచ్చతారాజ్ఞసో-౩-
 భాగవాన్వ్యాసస్యపుష్కళిఃకుశ-౩-భవత్త-ఆకర్మకర్తృ-కథంభూతః-యద్యచ్చయ-గాంధూమి-మలమానః-తత్రహేతురి
 నపెక్షత్యత్యాపేక్షారహిత-తత్రహేతుః-నిజబాధేనలహ-౩-త్త-స్వామభవత్తే వ-త్తుష్టిఅలక్ష్మంబుమిరితిజ్ఞాతుమకర్త్యం
 లింగయాపయన్యన-తత్రహేతు- రవధూతవేషఅభిభావవేష-అతవవ-చాలైర్వ్యతఃపరివృతః ॥ ౧౫ ॥ ఋ తమః॥త
 మాగతం-గూఢంపక్షీనంపుతమణివ త్తిగోహితంవర్చయన్గతచాహూతమపిత్యగ్రతకన్యచిహ్నిభిజ్ఞామనయ- సాన్వీస
 నాభ్యాఃప్రయ్యుగితాబాభురిత్యన్వయః-కథంభూతం-వ్యభిప్రవర్త-ంబోడతవర్త వయస-మివస్థితం-ద్విరావృతాత్ప్రవ్య
 ద్య

వెదాయధామూర్తిసరాస్త్రిపుష్కలైఃసేవకథా- ముత్రచకర్షనాఢ్యుతేపరానుగ్రహమాత్మ శీలమ్॥౧౩ ॥
 తతశ్చిహ్నిఃపుష్కమిమంవిచ్చా-౩-విగ్రహస్యవిపాఃఇతికర్మతాయా మ్సర్వాత్సనామిమమాత్రై శ్చకర్మ్యం
 శుద్ధంవతత్రాపుత్యతాభియకాః ॥ ౧౪ ॥ తత్రాభవద్భాగవాన్వ్యాసపుత్రో-౩-యద్యచ్చయ-గామలమానో
 ౨-సపెక్షః । అలక్ష్మగిత్తోనిజబాధుభూప్రోవత్త చాలై రవధూతవేషః ॥ ౧౫ ॥ తంద్యభిప్రవర్తంసుకుమార
 మాదరూరచాహ్వాంసకపాలగాత్రమ్ । చార్వాణ్యుతాతో-౩-స్వనతులకర్ష సుభ్యాస్తి నసంకమ్య సుజాతక
 ర్మమ్॥౧౬ ॥ నిగూఢజత్రుంపురుషుజ్ఞవక్షసశిమావ ర్తనాధివశివశిలాదరంజ । దిగమృరంపకపిన్ద్రే కేతం
 ప్రలమ్యబాహుంస్వమరో త్రమాభమ్॥౧౭ ॥ ఇదమంసదాపీవ్యవయో-౩-జలప్యైశ్రీశాంషనోజ్ఞంధిచిర
 స్త్రితేనాఃపుత్యుత్తితామనయసాన్వీసనైభ్యః-౩-ప్రల్లభిజ్ఞా-౩-విగూఢవచ్చసమ్॥౧౮॥సవిష్ణురాతో-౩-తిధిజ్ఞయ
 ఆగరామభీష్టే-౩-సపర్యాంశిరసాజహర్యః । తతోనవృత్తావ్యయధాస్త్రియో-౩-ర్పకామహససేనోవివివే
 షాదితః॥౧౯॥ససంవృత-౩-ప్రతమహస్సహాయసాంబ్రహ్మర్షి రాజర్షి-౩-దేవర్షి సంఘః । వ్యరోచతాలంభగ

వృద్ధాణియన్యతమితిసమానః-సుకుమారాఃపాదాదయోయస్తిక-తద్ధాత్రంశీరీరంయన్య-చారుణీసున్రైతయతేవిశాలె
 ష్టపక్షిణ్యుత్తిక- ఉదగానాసికాయస్తిక-౩-తుత్యైసహాకర్ణాయస్తిక-౩, శోభనసృపియస్తిక-౩-తత్రైవేపాంకన్యచా
 రయః,తదాననయన్య,కమ్యునచ్చుజ్ఞవద్వర్తలః-రేఖాత్రయోపేతశ్చిక్తగ్ధాయన్య ॥ ౧౬ ॥ ఋ నిగూఢమాంసలక్ష్మేనా
 ప్రకాశేజత్రుణీలంపద్యయనంధిగతాస్త్రిణ్యన్య,పురుషిశాలంతుజ్ఞ మన్వతవతోయన్య- ఆపర్వా-౩-ఆప-ర్తవద్వర్తలా
 వివిక్తరస్థియకావనాభిర్వ్య-౩-వళభిత్తిభిర్వర్తలన్దరిఉదరంయన్య- దిగమృరం-౩-గవాన్పరంయన్య-చివరదర్శయే
 సప్రజస్తాచ్యురరహితమిత్యర్థః- ఉపరివానసాగహితంవా-అన్యధా మోక్షసర్వారిషాక్రవకారవిరోధాత-౩-వకాగ్నివిక్తగ్ధ
 శ్చికేకాయన్య-౩-ప్రలమ్యబాహులహ్మబాహుయన్య- స్వమరో త్రమచ్చామరశేషస్యవాభాయన్య ॥ ౧౭ ॥ ఋ అప
 ద్యంకమనీయంవయోయస్తిక-తస్మాగ్గ్రతకేరీరన్య-లక్ష్మ్యాకాన్వ్యా-సునరస్త్రి తేన-౩-సదా- శ్రీశాంషనోజ్ఞంపురుషీ
 యమి ॥౧౮॥ ఋ అథసవిష్ణురాతోపరిశ్చి-దాగతాయాతయ-త-స్త్రితేనాకాయ శిరసా-౩-సృజేతశేష-౩-సపర్యాంభూతాం-
 జహరంజకార-శిరసా-౩-సదామభూర్వకంప్రాజాంవకభ్యర్థః-౩-తదా తమనుస్యత్యాగతా- అజ్ఞాబాలకాః-ప్రలినివృత్తాబ
 మాభుః-తత్రపుష్కాదీత-శ్శుకొమహససేవమారేరాజ్ఞానమర్షితేఅసనఉపవిశే ॥౧౯॥ ఋ తత్రాగ్నినైవేషవిష్టః-సనుహీ-
 యసామపిమహా-౩-మాహత్త్యైర్మయ-౩-భగవాన్-శుక-౩-బ్రహ్మ-౩-ప్రభృతీనాంసంఘై-౩-రలనితరాం-వ్యగోచత-యధాగ
 హాదీనాంశిరైఃసమూహైః-౩-పరివృత్తేన్ద్ర-౩-ప్రవృత్తీగ్రహఅగ్గారకాదయః-౩-బుడోడిలిన్యాదీనివత్తరాదీ-తమ-౩-

యెరిరాస్తారాః ॥౩౦॥ ఋషాస్తంసాత్పక్వవేషం-అపఞ్చాతవరణరహితామధారిర్యస్థతం-యద్యపి, నిత్యమనన్యై
జామేధయో, రిత్యత్రసంభవస్సభ్యవతినయవ- సదాపాగ్నౌత్సవః - అనీనముపవిష్టం-మునింశుక మభిముఖంనమీ
పమాగత్య-మహాభాగవతోన్యపరితీత-మూర్ధ్నప్రణమ్య- బద్ధాజ్ఞలి-రవహత స్తద్మ క్షితవణోపయుక్తావధానయ
క్తిః-సూనృతయచుధురయా-గిరానిస్సచ్చచ్చత్ ॥౩౧॥ ఋతదేవాహ||అపౌరాణి||యావత్సమాప్తి, తావత్తప్తమాగ
మనైనాత్త నఃకృతార్థతామావిష్ట-హిత||అపౌరాణి||పాబ్రహ్మక-వయంక్షతబ్రహ్మోప్యధ్యా-హే-సత్యేవ్యాగ-స్సస్తస్స
వ్యాఃయేహంతధాహూతా-అహూయ-యద్వా-సతాం-వ-స్సవ్యాఃఅనుగ్రాహ్యఃఅహూయ-తత్రహేతుమాహ-|| కృషయా
భాగవద్వి-రతధిరూపేణాతిధివ్యాజేన-వయం-తిర్థకాంకృతాఃపవిత్రకృతాః ॥ ౩౨ ॥ ఋతధనుఃఅధిరూపేణాస్తదాగమన
రూపేణ నీర్ధీహృతతేత్యత్రతత్రై-యత్యవ్యామనదర్శయతి||యేహమతి||యేహంభవతాం-స్తరణాదేవ-సవ్యః- ఫుం
సాం స్తరత్రాణాం-గృహ-శుభ్యన్తి-కింపునర్భవతాందర్శనాభిశుభ్యన్తి తివ క్తవ్యం పాదశౌచంపాదజలము ॥౩౩॥ శు
యత ఎవమతోహేమహాయోగ-తవసాన్నిధ్యాదేవహేతోఃఫుంసాంమాదృశాహం-మహాన్యపిసర్వాణిపాతకాని- స
ద్యవవనశ్యన్తియథావిష్టో-స్సురేతరాలనురా-నశ్యన్తివత్ ॥ ౩౪॥ ఋకింవ-భగవతఃశ్రీకృష్ణస్యానుగ్రహకారితలభవ
ద్దర్శనాదకం-అన్యధాతద్దర్శభమిత్యాహ|| అపీతిద్యాభ్యామ్||తావత్తదనుగ్రహస్వస్థాకంసులభఇతసమ్మనయమీత్య
భిప్రాయేణాహ||అపీతి||అపశద్దసమ్మననాకృతకః-మమ-భాగవాత్కృష్ణః - ప్రీతిఃప్రసన్నపన్న్యత్-తత్రహేతుంపదం

వాన్యధేస్తర్గ్రహాన్తతారానికలైఃపరితః ॥ ౩౦॥ ప్రశాన్తమాసీనమకుణ్డమేధసంమునింస్సహోభాగవతో-
భ్యపేత్య||ప్రణమ్యమూర్ధ్న-ఎవహతఃకృతాజ్ఞలిరక్ష్యాగిరానూనృతయా-న్యచ్చచ్చత్ ॥౩౧॥ అపౌరా
ణ్యవయంబ్రహ్మక-సేవ్యావ్యాఃక్షతబ్రహ్మః||కృషయా-అధిరూపేణభవద్వి-క్షీర్తకాఃకృతాః||౩౨॥యేహంసం
స్తరత్రాణాంసాంసద్యశుభ్యన్తి-వైగృహః||కింపునర్భవనస్పర్శపాదశౌచాననాదిభిః||౩౩॥ సాన్నిధ్యా-త్రైమ
హాయోగి-న్యతకానిమహా-న్యపిసద్యశుభ్యన్తి-వై ఫుంసాంవిష్టోవమరేతరః||౩౪॥ అపీమేధాగవాత్ప్రీతిః
కృష్ణఃపాణ్డుమతప్రియః||మైత్ర్యవ్యసయప్రీత్యర్థితత్త్వత్రిన్యా-ప్రభాదః||౩౫॥అన్యధాతేవక్షక్తతెర్దగ్న
నంసఃకథంసృతామ్నిరతామియమాణానాంసంసిద్ధిస్సగమయః||౩౬॥అతఃపృచ్ఛామిసంసిద్ధియాగిసాం
పరమంగురుమిపురుషస్యోహమతా-ర్థంమి-యమాణస్యసర్వహా ॥ ౩౭ ॥యచ్ఛ్రీకృతవ్యమధోవ్యయ

స్తంవిశిష్టి-పాణ్డుమతాప్రియాయన్యసః-పాణ్డుమతానాంవప్రియః అస్తపాణ్డుమతప్రియః-త్వత్ప్రియస్తకథమితో
భూత్యానుగతంహేతుంపదస్యిషిన్తి ॥పతుర్భగిసీపత్వమ్సాకున్తి-అన్యఃఅపత్యానిసైత్త్వమ్నెయా- అహంప్రత్యర్థే-త
గ్లోత్రస్యపైత్వమ్నెయననానస్యా- ప్రభాదఃపీత్యవ్యసఃప్రియ- స్తప్త్రిత్యర్థం తత్పుత్రైవ- ఫునస్తప్త్రిత్యర్థంతత్పు
త్రావిష్టి-త్యవయవత్తత్తనానంప్రియఇత్యర్థః, ఆత్తవాన్దవఇతిపారె, ఆత్తఃఆపాత్తఃపరిగృహీతోబాధవఇష్టవా
న్దవఇత్యర్థః-భాగవత్సాదేనస్వద్దర్శనంజాతం-తత్సృపాదస్త-తత్త్వీవ్యవసాననానపభవత్సాన్తిపాదః ॥ ౩౫॥ ఋ
అన్యధాభాగవతఃప్రీత్యాభావ- అన్యక్రగతేస్యాంపారికైరలక్ష్యకతే-వనయసః అతితయేనవనవాసనః-సంసిద్ధ్యర్థ
తత్సృస్య- తెవవదర్శనం-సృతాం- సంపారికాం-తత్రాప్రినిరరాంప్రియమాణానాం-నో- స్థాకం కథంస్యాత్-వనమ
స్యా-ప్రీతివనివసానీ-ప్రకృతయుషీనఘ్నాపేక్షయా-అతితయేనవనివనియా-తన్యవనయసః ॥ ౩౬ ॥ ఋయతోద్దుర్భామప
త్వద్దర్శనమహాత్-అతో-యోగినామపీరమంగురం-త్యాం-సంసిద్ధింపృచ్ఛామి||సంసిద్ధితేభ్యోమక్తిసాధనోపదరతి-ము
క్తిసాధనంపృచ్ఛామిత్యర్థః- తదేవవిశేదయతి- ఇహలోక-పురుషస్యమముత్యః సర్వదా-తత్రాప్రిమి-యమాన్య-య
త- ద్రవ్యంమనోవాకా-యోగ-ద్రవ్యం- మక్తిసాధనతయేతిశేష-అప్రిచ్ఛాన్యవ్యయ-తద్దుర్భావోత్తరతాన్వ
యః ॥౩౭॥ ఋక-ద్రవ్యమవవిభజ్యపృచ్ఛం-స్వస్తిపర్యయమక-ద్రవ్యంవబూహితాత్కా-||యది||పాప్రసా-న్యభిర్ము
తుభిః-తత్రాప్రిమముమాన్యుభి-ర్యతోశోత్రవ్యాధికం-యచ్చపిపర్యయ-మశోత్రవ్యాధిక-తస్యన్యం-బూహికథ-య-యత-ద్ర

కారకావధతనాచేతననియంత్రా-అనెనకారణత్వమభిప్రేతం,,కారణంయథ్యేయ,,ఇతిశుతేః-ఈదృశోహరిః-అభయం
 మోష మిచ్చరాకామయమానెన-శోభితవ్యత్యాది-త్రేవకాచివిషయోఽర్చనం-స్వరూపరూపగుణవిమాతివిష్టపరమా
 త్మవిషయకత్రేవకాచికమేవముచుటకుకాకాభ్యంనాన్యవిషయకమిత్త్యర్థః॥అత్తివా-రైడప్తవ్యః,,తమేషే కంజానధాత్వా
 సచన్యావాహోవిముచ్చథేతి,,త్రుతేః-ఎవచశారీరకశాస్త్రార్థప్రతిజ్ఞావరాధాతోబ్రహ్మజ్ఞానతిరగధవసూత్రాగ్ధోఽచ
 సంహితోభవతి॥౧౨॥జ్ఞానతస్మాదన్యత-ర్చనం-నాస్తీత్యర్థః॥ఎతావానితి॥సాక్ష్యంజ్ఞానయోగం-యోగఃపలాధిసద్ధిర
 పాతకర్మయోగః,,జ్ఞానయోగేనసాక్ష్యానాంకర్మయోగేనయోగివా,,మితిభగవద్వచనాత్-స్వగ్ధృఢగవచ్ఛవతైకవృత్తి-
 స్తదుపాసనమితియావత్-తస్యసంసిద్ధయాలిఖ్యునపరిసమాప్త్యర్థః-అనైదేహవసానానారాయణస్థులిన్నాద్యేతి
 యతే-ఎతావా-న్యరక్షతీ-ప్రవ-జన్మనోలాభఃపలం-జ్ఞానకర్మయోగానుగృహీతభగవదుపాసనసాధ్యనారాయణస్థు
 త్తరస్తికాలనమూఢ్యేత్యర్థః॥౧౩॥జ్ఞానతనదాచార్ణంప్రమాణయతి॥పాప్రయేణేతి॥విధినిషేధతఃవిధినిషేధాత్తవేదనో
 ధితాతా-మ్యుత్తర-శోనివృత్తానత్యావశ్యకావృత్తి-సహ-యజ్ఞాద్యనుష్ఠానరూపాన్నిషిద్ధకలభ్యభక్షణాదినిషేధా
 ద్యా-విస్తృతా,,సర్వాపేక్షాచయజ్ఞాదిశుతెరశ్వవత్,,తమేతంవేదానువచనెన,,శ్రీమావానెషబ్రహ్మవిదాంకరిష్యః,,నా
 విరక్షిదుత్పరితాన్మాతాన్తోనాసమావీత,,ఇతివిధినిషేధానవర్తకభావ-ఉపాసనానిర్వృత్త్యభావప్రతిపాదనాత్-
 నచ,,తత్పాద్యుక్త్యేపాణ్డిత్యంనిర్విద్యభాగ్యనతిసాసేద్వాల్యంచపాణ్డిత్యంచనిర్విద్యాగమని,,రితిబాలస్యయతీ-ర్చ
 కామచారాచికం-తద్విదవడఉపాదేయతయాశుత-మితివత్సంశక్యం,,అనావిషు-ర్వస్తస్యయ,,చిత్తధికరణే-దాలస్య
 యత్వస్యచూహాత్కారానావిషు-రరూపంకర్మ-తదేవవిదమేషామచాదేయం-నత్రకామచారాచికమితినిష్ఠాస్తితిత్యాదీ-

తనర్వాత్కాభగవాన్తరీరక్షణః శోభితవ్యఃశీతవ్యశ్చన్తర్వశ్చేచ్ఛతాఽభయమ్॥౧౪॥ఎతావాన్తన్మజ్య
 యోగాభ్యాంస్వధర్మపరినిష్ఠయః॥జన్మలాభఃపరపుంసామవైనారాయణస్థుః॥౧౫॥పాప్రయేణమనయోరా
 జన్మిస్త్రావిధి-శిష్యేధతః॥నైర్మల్యస్థారమనైన్మగుణానుకథనహరేః॥౧౬॥ఇదంభాగవతంరామపురాణంబ్ర
 హ్మసంమితమ్॥ఆధీతవాకాద్యపరాదౌపితుర్వైపాయాదవహమ్॥౧౭॥పరినిష్ఠఃశోపిన్వైర్మల్యఃత్వముగ్ధోకలిత
 యః॥గృహీతచేతారాజన్మఅభ్యాంనయదధీతవాకా॥౧౮॥తదహంతేధిసాన్యామిమహాపూరుషికోభవాక॥య

బ్రాహ్మణోవిద్యావా-పాణ్డిత్యంనిర్విద్య-ఉపాస్యంబ్రహ్మతత్త్వం-పరిశుద్ధంపరిపూర్ణంపవిత్రత్వవేదనంప్రతిభ్య-య-
 త్వభావానావిషు-రరూపంకర్మ-చదుపాదదానోవ-రైతేతితస్మాద్యర్థః,,మునయన్ముఖాత్రయసంశీలనహరః-నన్విదం
 శ్చనకానన్తరభావిమననం-విద్యాపాణ్డిత్యదాల్యపాప్రగ్ననన్తరభావిసోమనాన్తరస్థాయీక్షదశాస్యపిఠభాత్రేయ
 సంశీలనరూపస్యాగ్నాన్తరస్థాపివీహతత్వాత్-నైర్మల్యస్థారజన్మసుస్సంక్షీర్ణనత్వరచితైబ్రహ్మణిస్థాః॥తదుపాసకాశి
 త్యర్థః-హరేరాశ్రితమరితహరిణో-గుణానుకథనెగుణానువాదే-నన్తస్య॥౧౯॥జ్ఞానకేవలంపూర్వవివారమన్త-అహమ
 పితతైవీవరమభ్యత్యాశ్లోకద్యయేన॥ఇదమితి॥భగవతోవ్రీక్షంధాగవతం-చతుశ్శోక్యామూలభూతాయా-స్తవీక్ర
 త్యాత్-యద్వా-భగవత్స్వరూపరూపాప్రతిపాదకత్వేనభాగవతం-బ్రహ్మవేదస్సేనసంమితంబుల్బం-యద్వా-బ్రహ్మస
 వ్యజీతం-చమతం-యేనతదిదంపురాణంకర్మపీతుర్వైపాయనాద్యాసా-ద్వాపరాదౌద్వాపరఅతిర్గతస్యనద్వాపరా
 చికలియూచి-స్తస్మి-క-శతంమచక్రవర్తినమకాలత్వప్రసిద్ధిర్వాగ్ధానతారస్య-అహంఅధీహవాన్మ-జ్ఞానా॥౨౦॥జ్ఞానీధ
 న్యతవతుతోఽధ్యయనైప్రవృత్తిస్తతాహ॥పరినిష్ఠితథి॥నైర్మల్యైవరినిష్ఠితః-కాస్యాంతోపి-శాస్త్ర-నైరపేక్షేణభగవద
 నసన్ధానప్రకారేస్థితత్వర్థః-ఈదృశోవ్యూహ-యత్వముగ్ధోకలియాభగవత్స్థిలయా-గృహీతచేతాఃఆత్మవ్యవహార-హారాజ
 నై-య-దాభ్యాంనంపురాణ-మధీతవా-నస్తి-త-చధిసాన్యామిత్వత్తరేణాస్యయః॥౨౧॥జ్ఞానాధానాంమాద్యభామవ్య
 గ్యపురాణాస్థానాదేయత్యాతై-ముత్తనయేనారరుక్షే-స్రవసుతరామిదముపాదేయమితిభ్యముపదిశామిత్వాహ॥తద
 హమితి॥తత్పురాణం-తేతుభ్య-మధిసాన్యామికధయన్యామి-చిరమశుకూపవేమవ్యం-శుభమధిసాన్యసీత్యత్యతహ॥మహా-
 పూరుషికోభవానితి॥మహాపూరుషోభగవాకా॥వేదాహమేతంపురుషంమహాస్త్రి, మితిశ్చుతేః-సఉపాస్యత్యేనాన్యాస్తీతి
 మహాపూరుషికో-మహాపురుషధర్మక-సహాభగవద్భక్తానారహాభ్యర్థోపదేశసేచిరంశుకూపాపేక్షేతిభావః,,యత్రపు

రాజే-తద్దగతాం-శ్రీ ద్వాంకుర్యతాం-ముకుందమోక్షప్రదే-భగవతి-సతితహేతుకీ-వతిః-ప్రక్షి-స్సౌత్ ॥౧౦॥ మును
 తూనాంనాతఃపరమస్యన్తోక్షపాదసమిత్వాహావతదితి॥ తాపత్రయశిహతిహేతుకనిశ్చేదంప్రాప్తానామకుతోభయం
 మోక్ష-మిచ్చరాంయోగినాం అనభినంపాతవలకర్షయోగనిష్ఠానాం హేమ్యప-హ-రె-ర్మామానుకీ ర్షనం-స్వరూపాదిచి
 న్దనాదేగభ్యవలక్షణం - ఇదం - తచ్ఛామానుకీర్షనం-తస్యరూపాదిచి న్దనంచెత్తేతదేవ-ము క్తి పాదసం-నాన్యగతిభా
 వః ॥౧౦॥ అల్పమేమాయురవశిష్టంకిమహంసాధయేమితిమాశుభభృత్యాహాగింప్రమ తస్యైతి॥ ప్రమ తస్య దేహప
 త్యకభృత్యాగిమిష్టం కర్ష - పరోక్షైర్జ్ఞాతతయేవగతై-ర్వహుభి-ద్వాన్దై స్సంపత్సర్వైః-కిం-కింప్రమోజనం-నశిషపిత్య
 ద్దః - విచిత్రంభృథాయాతితిజ్ఞాతం-ముహూర్తమేవ-వరం యతః-యేనవిచితేనముహూర్తేన శ్చేయై సుతేతయత్నంకు
 ర్యాత్ ॥౧౧॥ ॥౧౧॥ విచిత్రస్యముహూర్తస్య శ్చేయోమటుకత్వే ఇతిహంసమాహ ॥ ఖట్వాజ్ఞాతి ॥ ఖట్వాజ్ఞోహీదేవపక్షేన్ది
 త్వాదై త్యానజయతే-తతఃప్రపన్నైర్దైవైఃపరంపక్షేష్వేత్త్యైతేనోక్తం - ప్రథనంమమాయాఃకర్ష తామితి-తతోద
 చైరుక్తం-ముహూర్తమాత్రమ స్తీతి-తతోఽతిశీఘ్రంవిమానెనఘనమాగత్య-చరింశరణంగతః-ఖట్వాజ్ఞోనామరాజర్షి
 రాయమ-ఇయత్రాంఅతావత్రాం-జ్ఞాత్వా-ఇహస్తి కలోక-సర్వం దేహవిమోక్ష్యై యత్వాద్యభిమాన-ముత్యజ్యహిత్యా-
 అభయంభయప్రతిభటం హరిం-గతమాప్రాప్తః ॥ ౧౩ ॥ ॥౧౩॥ మత్సన్యాయేనాహ ॥ తతేతి॥ అపి స్వస్థః- తవ
 త్విద్యద్దః-హేకారవ్య-తవతు-ఎత ద్వి ఇదానిమమి జీవితావధిఃజీవితగృహధిఃపరిమాణం-సహృదంస ప్రదీపపర్యంతం-తా
 వత్ తావతాసప్తాహానకాలేన-సాంపరాయకంపరలోకమీతం-య- త్తస్యర్వం-ఉపకల్పయంపాదయన్ ॥౧౪॥ ॥౧౪॥ తా

త్రతద్దగతామాశుస్యాత్ కన్దేవతినృతి॥౧౦॥ఎతిస్మిద్విద్యమానానామస్య తామకుతోభయమ్ద్యోగినాంస
 పని స్తీతంహ రె-ర్మామానుకీ ర్షనమ్॥౧౦॥కింప్రమ తస్యబహుభిఃపరోక్షైర్దాన్యైరేవ॥ వరంముహూర్తం
 విచిత్రంభు లేత శ్చేయై సయతః॥౧౧॥ఖట్వాజ్ఞోనామరాజర్షి ర్దైవయత్రామహాయువః॥ముహూర్తాత్సర్వము
 త్సజ్యగతవాసభయంహరిమ్॥౧౩॥తవాస్మత్స్త్వి కౌరవ్యసప్తాహంజీవితావధిః॥ ఉపకల్పయతేత్సర్వంయ
 త్రావత్సాంపరాయకమ్ ॥ ౧౪ ॥ అ న్దకాలేతుపురుషఆగతేనాశుభ్యసః॥చిన్త్యాదనజ్జత స్త్రీణస్సృహందే
 హాఽమయేవతమ్॥౧౫॥గృహేత్వీవ్రజితోధీరఃపుణ్యతిర్థజలాశ్లాఘః । శుచావిచి క్షణోపవిధిఃపరీవృతాన
 నే॥౧౬॥ అభ్యసేనసాశుభ్యంత్రివర్షస్మత్పరమ్ । మనోయశ్శేష్టి తశ్చాస్సోబ్రహ్మబిజమవిన్ద రక్ష॥
 నియచ్ఛేద్విషయభోగైఃతైకామసామ్యధిసారధిః॥మనఃకర్మభిరాక్షిప్తంశుభారౌహరయేద్ధియమ్ । ౧౮॥ త

వద్యోరాగ్యమాహ॥అ న్కాలభితి॥అ న్దకాలేదేహహంసానకాలే - ఆగతేప్రాప్తేనతి-పురుషః-గతసాధ్వసేనిమ త్తదయః-
 అనజ్ఞోఽనాసక్తి- ప్రదేవకన్త్రం- తేన-దేహా-తందేహమను-యే - అనుసృత్యయేవ ర్తతై- తేవ ర్తమానాఅవత్యకభ
 త్యాదయోదేహఃనుబ్ధిన - సైమహ-స్సృహం ఆత్మాత్మీయత్వాభిమానప్రయు క్తభోగచ్ఛాం - చిన్త్యాత్ ॥కిం-వ-గృహః
 త్వీవ్రజితేనిగతః,, ధిరభిత్వాదిహ, ఆత్రయంభద్రమీక్షత,, ఇత్యైవ-అష్టాశ్చయోగసం షోఢ క్తిః-ధీరజితైన్ద్రియః-
 అనెనబ్రహ్మచర్యాదిలక్షణోనియఉ క్తిః - పుణ్యతిర్థజలాపుతేపుణ్యతిర్థజలమస్నాతః - అనెనస్నానాదినియఉ క్తిః- శు
 చాపరిశుద్ధే - విచిత్రేకాదై - విధివతేలూజినహో త్తరభితివృత్త-మెకకత్వే తెలసన విధివ-దానీనః-ఋజుకాయత్వ
 స్వస్తికానసత్వాదీనసతిక్రమ్యఉపవిష్టః - అనెన అనరూపాశ్చము క్తమ్ ॥౧౫॥ ౧౬॥ ॥ అష్టాపాగ్నాయామస్యజవగర్భ
 త్యాత్వావజ్ఞప్యంమ స్త్రీమాహ ॥ అభ్యసేదితి ॥ త్రివృత్తత్రయాణాంఅకారోకారమకారాణాంభృతేవ ర్షనంయస్తిక్-
 అక్షరత్రయగర్భితమిత్యర్థః॥బ్రహ్మేతరంబ్రహ్మసతిపాదకమక్షరం - ప్రణవం - మనసా అభ్యసేతేఅవ ర్తయేత్ - జితశ్వా
 సఃజితప్రాణః, బ్రహ్మబిజంప్రణవం-అవిన్ద ర్కన్దరస్సేన-మనో-యశ్చేతే-నియశ్చేతే-నియతంకుర్యాత్-ఇదంచపాగ్నా
 యామరూపమక్ష మ్ ॥౧౭॥ ॥ అష్టాన్ద్రియప్రత్యాహంసమాహ ॥ నియచ్ఛేదితి ॥ విషయభృత్సర్వాదిభ్యః-అత్యేశోత్త్యాది
 న్ద్రియాణి, బుద్ధి సాగర్భిర్యన్యఃతథాహూతః - ప్రగ్రహాధూతేనమనసా, నియశ్చేతే, బుద్ధి యసారధింవిధి మనఃప్రగ
 హమేవచె, తీత్రేవణాత్, ధారణమాహ॥మనఇతి॥ పునశ్చిక్తర్పభి స్తద్వాసనాభి, రాక్షిప్తంవిక్షిప్తం, మనశ్శుభారౌ శు
 భాత్రయే, భగవదుగ్రీప - నిశ్చియాత్కియాయబద్ధ్యా, ధారయేత్స్థిరంకుర్యాత్ । శుభాత్రయేమనసోఽవస్థాపనంధార
 ణం, శుభాత్రయస్యపునఃపునశ్చి న్దనం ధ్యానం-తస్యవిజాతియప్రత్యయా న్దరావ్యవహితత్వంసమాధితిభేదః॥ ౧౮॥ ॥

ధ్యానమాహతి త్రితీ || అత్యుచ్చిన్నైససమగ్రశుభాశ్రయాదియు కైన్యచేతినాచి తైన్య ఎకావయంప్రధానాన్తముఖా
 కారం-ధ్యామేత్-అనైనాస్యచిన్తాయాఃపూర్వభావిత్వంసేదధం-పూర్వ ధ్యానాశక్తివికావయంసన్త రేదిత్యన్తః||సమా
 ధిమాహ||వనశ్చితి|| నిర్విషయంబాహ్యవిషయానుభవసహితం - మనో,యుక్త్యాన్తసమాధాయ-ఽచననాహ్యవిషయానుభ
 వాదికం-సన్త రేదిత్యన్తః||అనన్త సంప్ల వేసన్త్యాన్తకంచిత్యన్తన్తంద్రప్రస్తువాత్మవత్తభిచారః || ౧౧౧|| శ్లోశుభాశ్రయస్వ
 రూపమాహ||వదమితి||యత్తవనఃప్రసేదతి-యన్తీ కన్యయాపేచి స్త్యమాన-మనరాగాద్యకలమితంభవతి,తదవపిష్ట్యః-
 పరమం-పరంమాయస్తాత్మ-త్వపరం-సర్వోత్కృష్టప్రపదంస్వరూపమిత్యన్తః-కదాచి ద్రాగదికాలువ్యసంభావనామా
 శబ్దా-స్థా||రజ ప్రమాధ్యామితి || రజసాఆక్షిప్తంతుమసాపిమాధం - ఆత్మన్యన్యస్వమ-ధారణాయాయత్నే-ధార
 ణామాహత్త్యోమాహ||యా-ధారణా-తత్త్వంరజ ప్రమాధ్యాన్తకృతం-మలంరాగాదికం-హన్తిన్త ర్తయత-యన్త్యాన్త
 ధారణాయాం-సంధార్యమాణాయాం - పాకంవవతితవన్తీర్థే శ , ధారణాయాన్త్రియమాణాయామిత్యన్తః భక్తలక్ష
 ణోయాగః||శ్రీతిపూర్వమనుధ్యానంభక్తిర్తిత్వగీర్థయత,భక్త్యుక్తలక్షణోయాగః - భద్రంశుభం-అశ్రయం-శుభతఃధ్యా
 తుః-అశు-సంపద్యతేసంపన్నోభవతి-అతాద్యశమాహత్త్యోవలిధారణేత్యభిప్రాయః|| ౧౧౨||౧౧౩|| శ్లోవనంసంగ్రహేణా
 ప్లాశ్చయన్త్రేమాగేడపదిష్టేభ్యన్తీన్త్రయభుశుభయాపుచ్చతి || యథేతి || అతేతధారణావిషయప్రశ్నః-యాద్యశీతిధార
 ణాదశాపిశేషప్రశ్నః-యథేతియత్తక్రమప్రశ్నః-నను - ధారణాయావదశాపిశేషాదీనాంవిశేషేణప్రశ్నః-సత్ప్ర
 ధానమాహత్త్యోవనన్తీర్థే-న్త-ధారణాపూర్వకత్యాధ్యానస్యధారణానసారేజై వధ్యానాచ్చతత్త్వీశ్చైవ వగతార్థ

త్రైకావయంధ్యామేదమృచ్చిన్నైసచేతినాచిన్తనోనిర్విషయంయుక్త్యాన్తతతఃకంచినన్తసన్త రేత్ || ౧౧౪||
 పదంత్యరమవిష్టోర్తనోయత్త్రసేదతిరజ ప్రమాధ్యామాక్షిప్తంవిమాధంవనఅత్తవనః || ౧౧౫ || యన్తే
 ధారణాయాధీరోహ నియంతత్త్వం-తవచిన్తయన్త్యాన్తసంధార్యమాణాయాన్త్రోభక్తిలక్షణః || ఆశు
 సంపద్యతేయోగఆశ్రయంభద్రమిత్యతః || ౧౧౬||రాజీవావ||యధాసంధార్యతేజమ్నా ధారణాయత్రసం
 మతాయాద్యశీవాపా రేదాశుభురుదన్త్యచనోవలమ్ || ౧౧౭ || శ్రీశుకడవావ || జతాసనోజితశ్వాసోజితసన్తో
 జితేన్త్రీయః || స్థూలైశ్చావతోరూపేమనస్సంధారయేద్ధియా || ౧౧౮ || విశేష స్తస్యదేశాయంధవిష్టోర్త
 పీయసామ్ || యతేదన్త్యత్యేవేన్త్యంభూతంభవన్త్యంభవచ్ఛయత్ || ౧౧౯||ఆత్మకోశేతరేన్తేన్త్యన్తప్రపదంసం
 యతే || వై రాజఃపురుషోయాసోభగవాన్ ధారణాశ్రయః || ౧౨౦||పాతాళమితస్యవాపాదమూలంపర ని

త్యాత్-ఎవము త్తరత్యాన్త్యసంధేయమ్ శ్లో || ౧౨౧ || శ్లోతత్త్వ,ఎకంవాసంయోగరూపచాదనాఖ్యావిశేషాత్,నానాశిబ్ధా
 దిభేదా,దిత్యాదిన్త్యాయన-ఉపాన్త్యుబహ్నరాపాణాంనానాత్వేనోపాసనానామపనానాత్వత్ప్రపదంసమ ప్రజగచ్ఛ
 రీరకస్యోపాసనమాహ||జితాసనశ్చితి || జితాసనఃఆనకృతాయాసరహితః, జితపాన్త్రోన్త్యసంకృతపాన్త్రోన్త్యః,జితసన్త్యః,జి
 తాన్త్యకరణః-జితేన్త్రీయః-జితకాప్యాన్త్రీయః-స్థూలైష్ఠి విష్టే, భగవతోరూపేన్త్యయంవనః-సారధిపూతయాధియా-
 ధారయేత్ శ్లో || ౧౨౨ || శ్లోచిదచిదాత్మక్రమపన్త్యభగవచ్ఛరీరకత్వకంపూర్వకంతస్యధారణావిషయత్వమాహ||విశే
 షభిత్వాదినా||విశేషః - కార్యకారణాకారఃపుద్గ్యాదిభూతమయప్రపన్త్య-తస్యదహః-స్థ వియసాంస్థూలతరాణామ
 విమధ్యై,స్థ విష్టఃస్థూలతరః-యత్తదహ- విష్టంసమన్తం,భూతంభవన్త్యంభవచ్ఛయత్పూతభవవ్యర్థద్రమానకాలగోచరం
 సమప్తివ్యవ్యర్థత్వంపదార్థజాతం-దృశ్యతేజస్తత్తత్త్వోపాన్త్యతే శ్లో || ౧౨౩ || శ్లోచిత్తచ్చరీరకేన్తీర్థంభూతఃపు
 రుషావిషయభిత్వాహ||ఆత్మకోశేభిత్వ||సప్తావరణసంయతేన్త్యధిన్త్య-వైశేవాయాకాశాహంకారమహత్తత్యాన్తసప్తావర
 ణాన్-తైర్త్యతే-అన్త్యకోశాఖ్యశీరీర,వై రాజః- పిరాట్-అనిరుద, స్రదశిసంభూతపురుషోవై రాజఃసచతుర్ముఖః త
 స్య, ఎవంపురాధారణయాత్మయానిరిత్యతమాగ్రీపాసకత్యావగమాత్-అపానై రాజఃపురుషోభగవాన్-ధారణాశ్ర
 యఃధారణావిషయః శ్లో || ౧౨౪ || శ్లోవీవచతుర్దిశి ఘననాత్మ కాన్త్యకోశన్త్యచిత్తచిత్తంసామాన్త్యోక్త్యాన్త,అన్త్యకోశాన్త
 గ్గతపదార్థాన్త్యభిత్వపాదార్థవయవత్వేనోపాసనమాహ || పాతాళమితి || ఎత్తన్త్యై రాజపురుషస్య-పాదతలంపాద
 స్యాన్త్యోధాగః-పాతాళం-పర ని-పాదతలత్వేనపాతాళముపాన్త్యంపద స్తీర్థ్యః || ఎవన్త్రైపి-పాగ్నిశ్చైప్రపదంపాద
 త్రైప్రపద-పార్థి-పాదమూలం-ప్రపదంపాదగ్రం-ఎత్తదభయం- రసాతలమిత్యన్త్యః-విశ్వసృజఃవిశ్వప్రకృష్టః,ద్వావపగు

తేన-చహతలం, ద్వైతపజ్జ్ఞే, కలాతలమ్ ॥ ౨౬ ॥ ఋవిశ్వమూర్తైః-ద్వైతానుసీ-సుతలం-తలనతలంబూర్ధ్వయం, హేమ
హీపతేనహీతలంఛూలోకం-తస్య-జఘనంకట్టాఃశ్రోభాగం-సభస్థలంఛువద్లోకం-నాభిరేవసరః-తత్వైవోపాస్యం
గృహస్థి-పదస్థి ॥ ౨౭ ॥ ఋఅన్యవై-రాజస్యో, రస్థలమురంప్రదేశం, జ్యోతిరేకంక్యోతశ్చక్ర, గ్రహిత్యేన-చహన్లోక
సాన్యభిత్వధ-అన్యవచనంజనోలోకఃఆదిపుంసః, రరాటంలలాటం, తహలోకంవిద్యః, సహస్రశీర్షఃసహస్రసరః, స
ర్వాణిరంసినస్థంసత్యలోకం, ఎదురిత్వధః ॥ ౨౮ ॥ ఋఇన్ద్రాగ్రయః-ఉపాగ్రిః-జవాః, బాహవభిత్వాః ॥ అయస్య
ర్హాశోత్త్రస్థిగ్రియాధిష్ఠానఛూతకర్ణ బిల-విశిః, తదధిష్ఠేయశోత్త్రస్థిగ్రియంత, శబ్దఃస్వనాత్వకోవద్ధాత్తకశ్చ ॥ ఎవమ
గ్రిహి ॥ పరమస్యసమాభ్యధికరహితస్య- నాసేనాసాఫుటే - నానస్యసాత్మిన్యో, గన్ధః-వాస్తోగ్రాదిరూపేనానావిహ
గన్ధః-తదస్థిగ్రియా- ఇధఃపీఠః, అస్తి స్రస్థముఖమ్ ॥ ౨౯ ॥ ద్యౌర్మృత్యులోకః, అతీతే - నైతగోళం-తత్రవత్సరిన్ద్రగ్రియం,
పత్యః-సూర్యః-విష్ణోవై-రాజస్య, పత్యేడి, ఉభయసాని, అనూరాత్రం, తస్యవై-రాజస్య, పూర్వివిజ్ఞప్యఃపూర్వివివాహః
పూర్వివిలాసభితియావత్, పరమేష్ఠిధిష్ఠ్యంపరమేష్ఠినఃచతుర్భుజస్థానం, అన్యవై-రాజస్యకాలాటతత్రభవసినరు
ణః, అన్యజీవ్యరవవ ॥ ౩౦ ॥ అనన్తస్థిత్రివిధపరిచ్ఛేదసాన్యస్య, శివః, భద్రాంసి, గృణన్తి, దంష్ట్రా, యమః, ద్విజానిదన్తాః-
అన్యంసంపుంసకత్వం, సైహకలాఃసైహకలాః, అంశః, అస్తదాదీనాంసైహకలాః, వై-రాజస్యదన్తాభిత్వధః, త

పాస్థి ప్రపదరహితలమ్ ॥ చహతలంవిశ్వస్యజ్ఞోఽద్రగుల్ఫోతలాతలంవై పురుషస్యజ్జ్ఞే ॥ ౨౬ ॥ ద్వైతాను
సీసుతలంవిశ్వమూర్తయూర్ధ్వయంవితలంబాతలంచ ॥ హేమీతలంతజఘనంమహీపతేనభస్థలంనాభిస
రోగృహస్థి ॥ ౨౭ ॥ ఋరస్థలంజ్యోతిరేకంకన్యగ్రివాంమహాద్వైవచనంజనోన్య ॥ తహోరాటంవిదురాదిపుం
సఃసత్యం యశీర్వాణిసహస్రశీర్షః ॥ ౨౮ ॥ ఇన్ద్రాగ్రయోబాహవభిత్వాసాగ్రికట్టాదిశశ్శోత్త్రమమృత్య
శబ్దః ॥ నానత్యదసాస్థిపరమస్యనాసేనాసాఫుటేగన్ధఃముఖమగ్నిధిః ॥ ౨౯ ॥ ద్యౌర్మతీతేతథురమాత్మత్యఃప
త్యేడివిష్ణోరహాఃఉభయసానితర్హస్థివిజ్ఞప్యః పరమేష్ఠిధిష్ఠ్యమాహిన్యతాలారవవజీవ్యః ॥ ౩౦ ॥ భగ్నాంస్య
సస్థస్యరోగృహస్థిదంష్ట్రగ్రియంసైహకలాద్విజాని ॥ హానోజనోన్యాదరీవమాయాదురస్థస్థోయ
దమాన్త మోక్షః ॥ ౩౧ ॥ విష్ణోత్తరోద్ధోఽధరవలూలోధర్మస్యనాఽదర్శపథస్సప్తః ॥ కస్తస్యమేత్రంవృ
షణోచమిత్రోకుక్షిన్యమద్రాగ్రిరయోఽస్థిసంఘాః ॥ ౩౨ ॥ సద్యోఽన్యవాడ్యోఽధతమూర్హణిమహీరుహ
విశ్వతనోర్మృతేన్ద్రగ్రి అనన్తీర్వశస్థితం మూతరిశ్వాగర్భయఃకర్మగుణప్రవాహః ॥ ౩౩ ॥ ఉశస్య
కేశాన్యదురమ్భువాహావాసస్థుసంధ్యేకమవస్థభూమిః ॥ అవ్యక్తమామూర్త్యుదయంమనశ్చివన్త
మాన్యస్యవికారకోశః ॥ ౩౪ ॥ విజ్ఞానశక్తింమహామామనస్వినస్వాత్మనోఽన్యకరణంగిరిత్రమ్ ॥ అశ్వాన్యిత

స్య, హానఃహసనం, జనోన్యాదరీవనోన్యాదరీ, మాయాఅశ్చర్యశక్తిః, మాయాశబ్దస్యసర్వతాగ్రిగతంప్రమత్తిని
త్రమాశ్చిగ్గమే, తస్యతత్త్వస్థియత్వరూపం, తచ్చనానావిధకార్యకరత్వాత్, యస్యాపాక్ష మోక్షఃకటాక్షః,
దురస్థగఃఅపారస్థగః ॥ ౩౧ ॥ ఋప్రీడాల్పజ్ఞా, ఉత్తరోష్ఠః, అధఃఅధరోద్ధో, లోభాః, ధర్మః, స్తనః, అస్థ్య పథః, అర
ర్హమాన్తః, తస్యపృథ్వాగః, తస్యవై-రాజస్య, వై-త్రంకఃప్రజాపతిః, వృషణో, మిత్రాగ్రియతాగ్రివరుణో, సముద్రాగ్రి, కుక్షిః
ఉదరం, అగ్రయః, స్థస్థాస్థిసంఘాః ॥ ౩౨ ॥ ఋసద్యోగ్గ్రోయమునాదయోఽన్యవాడ్యో, తమూర్హణిమోమాణి, మహీ
రుహణిమృత్యుః, విశ్వతనోఃవిశ్వశరీరకస్య, హేన్యపేన్ద్రగ్రి-అనన్తీర్వశస్థితంఅనన్తీర్వశస్థలపారవిగ్గో, స్వేస్థితంపా
ణి, మూతరిశ్వావాయుః, గత్తె మనం, వయఃకాలః, తస్యకర్మ, గుంప్రవాహః, గుణానాంసత్వరజస్థమసాంప్రవాహః,
గుణానాంసత్వరజస్థమసాంప్రవాహః, కార్యం, పాగ్రిణాంసంసారభిత్వధః ॥ ౩౩ ॥ ఋతఃస్యభగవతఃకేశా-అ
మ్భువాహాఃమేఘాః, విదుః, హేమరువర్ష, భూమిఃవిహో, రావణఃవత్త్రం, సంధ్యేసాయంపాగ్రితస్సంధ్యేతస్యహృద
యంవృదయకమలం, అవ్యక్తంప్రధాన, మామూః, సః, ప్రసిద్ధః, సర్వవికారకోశః, సర్వావధివికారహేతుః, చన్ద్ర
మాః, తదీయంవనభిత్వధః, చనోహిసర్వవికారాన్యాయాతమ ॥ ౩౪ ॥ ఋతస్యవిజ్ఞానశక్తింవ్యవసాయశక్తిం, తాంమ
హిం, వహాత్తత్త్వం-ఆచునన్తీహీనతే, సర్వాత్తనఃసర్వాత్తర్యామిణిగిరితరుదం, అన్యకరణంఅహంకారం, అ
తవ, రుద్రోపతీసాహవతివిశ్వరాజకేధితం, అహంకారత్వానాత్మనాత్మభిమానహేతుతిమోహకస్యగిరితస్య

తదాత్మకత్వం యుక్తమ్ || రాసభాద్రజదాయాముచ్చిన్నాఅశ్వతః - అశ్వాత్మతర్యప్రగజాః, తస్యసఖాత్వార్థః | సర్వపు
గాః పశవశ్చ, సస్యకోశిదేహేపాస్యాత్, తత్త్వేవానుసంధేయాభివ్యక్తః || ౩౫ || ఋవయాంసివేదాత్త కతి త్తిర్వాది
యఃపక్షిణః, తస్యవ్యాకరణంనామయాపివ్యాకరవాణీశుత్యుక్తం, అమృతంశిల్పై నై వుల్లం, మనుర్వద్రస్యః, తస్యసనీ
షామృదిః, మనువ్యవర్తః, తస్మిన్వాసనస్థానం-గర్భ ర్వాహింపద్వం దైవ్యం, గర్భ ర్వాద్యస్వకోవోవగః-అన్యవర్తః, పక్షా
దిన్యః - తెహం గావద్యన్వయా త్రస్యైవత్వం యుక్తం, అసురాశీకవర్తః, అసురసమాహితైర్వ్యవహరః, తస్యస్త్ర
కః || ౩౬ || ఋబ్రహ్మబాహ్నిహ్నిః, తస్మాదనం, చహత్తా, వై రాజః, క్షుతఃపశుః - క్షత్రం క్షత్రియః పశుః-యన్యః-విహత్తై
శ్చః-ఉగ్రానుగ్ధసతకోక్తః, అస్మి శ్రితకృష్ణ వర్ణః, అహ్నిశ్రితఆశ్రితః కృష్ణ వర్ణ స్సూర్యోమ్యసః, కృష్ణ వర్ణ ద్రు
ష్టి శ్చైవానుసంధేయభివ్యక్తః || నానాభిధాభిజ్యగుణః నానామకా, అభిజ్యాయజ్ఞ వ్యావసురుద్భావయ, సైహం గు
డై రుపవహ్నియుక్తః, యోద్రవ్యాగ్ధః, మావిస్సాన్యః - వితానయోగంయజ్ఞాదియోగః, సతస్యారాధనరూపంకర్తృత్వ
ర్గః || ౩౭ || ఋతశ్చైవవిగహస్యవై రాజవిగహస్యయస్సన్వివేశోఽవయవసంస్థానం, మయా-తేనుభగ్నం, కధితః-అసౌ
భయానెతావానెన, స్త విద్యై, అస్మి కవై రాజసంబంధి నివపుషిస్యకీయబుద్ధ్యా, ముమకుభుభిర్వ నస్సంధార్యతే, యతః-య
స్తాత్, ఈశ్వరశరీరాత్-అనృతే హిరూప్యతం, నాస్త్రీ, సర్వం తచ్చరీరాస్త్రూప్యతమిత్యర్థః || ౩౮ || ఋషితేదేవాహ-సన
ర్వభిః | దృశ్యతేహ్యయతేవివేది, శ్రుత్యర్థఉచ్యతేన, సర్వధీవు త్తిష్ఠిపత్యతే-మనాజనగ్యుభిర్జ్ఞానై రనుభూతాన్స
ర్వైయపదార్థాస్తై, అస్తస్యసాన్యధిష్ఠైయతయాన్యతధోక్తః, ఎవసంతకధిష్ఠైయపదార్థానాంతప్పరీరత్సమగ్ధ స

ర్వప్రగజానిసర్వపుగాః పశవశ్చోశిదేహే || ౩౫ || వయాంసితద్వ్యక్తరణం విచిత్రం మనుర్వద్ర
మనుజోనివాసః | గర్భ ర్వాది ద్యాగర్భ నారణాస్పర, స్సన్విరస్సన్విర, స్సగ్ధసూరాశీకవర్తః || ౩౬ || బ్రహ్మకృతనం
క్షత్రవజ్జోమహత్తాపిదూరురజ్జీ శ్రితకృష్ణ వర్ణః | నానాభిధాభిజ్య గుణోపహ్నిక్షత్రవ్యాత్త కకర్తృ వి
తానయోగః || ౩౭ || భయానసావిశ్వరవిగహస్య యస్సన్వివేశః కధితః మయా-తేనంధార్యతే-స్త్రీ నృపుషిన్
విద్యై మనస్సన్విబుద్ధానయతోఽన్వీతి-చిత్ర || ౩౮ || సనర్వధీవు త్ర్యసంధార్యతాయధాన్యవజనై
వైకః | తంసత్యమానస్సనిధిం-భావతనాన్యత్రసజ్జై ద్యవత్య పాతః || ౩౯ || * * * * *
* * * * * ఇతిశ్రీమద్భాగవతే, మహాపురాణే, ద్వితీయసర్గోద్భవతీయోఽధ్యాయః - ౩౫-౩౮-౩౯

దం-తత్రపుష్టాస్త్రమాహ-యథావక ఆత్మాశీవః, స్వస్మజనైవేతా - స్వస్మజనప్రప్రాప్యత్తా, స్వకీయమకృతమహ్నతా
నుచారణ, సరమాత్మస్పష్టాకస్యైవ వాసుభావ్యాత్ తత్కాలమాత్రాససానాకపదార్థానధిష్ఠాయ, రాజ్యాభిషేకశ్చ
శ్చైదాదిసఖగుణాదికమనుభవతి- తదాస్త్రైకస్యానైకపదార్థేషు, అధిష్ఠాత్మత్వమాత్రేదృష్టాస్త్రై-ఎవదృష్ట శ్రుతచే
తనాదేతనగీరకత్వేషిగీరకతపోమాసంస్కర్తృత్వమాహ || సత్యమితి | సత్యం స్వరూపతోగుణతత్సన్నిధికారం-తస్యపురు
షార్థత్వమాహ | అనన్త నిధిని || అనన్తాత్రయమిత్యర్థః - అనన్త స్వరూపవ్యాప్యవలక్షణం, అనన్తంబ్రహ్మణోవిద్యాక, వి
జ్ఞానమానన్త, మియ్యభయత్యాపిశవణాత్-భావతేహాశీత, యగ్వా, సర్వమితిఅపిద్యస్యప్రతిఅనన్తచిధిమితేత్రేతజ్ఞ
వ్యాప్యక్షిః-అన్యత్రనన్తజ్ఞేతేఅబ్రహ్మత్వం-సర్వతస్త్రింసంసంచిత్రీకల్యూతత్యానన్తసభావే-యవ, ప్రదానగోత
ఆత్మపాతః, ఆత్మనఃస్వస్య-పాతఃసంసారస్సాన్యోత్-తస్మాన్సన్తేచిత్యర్థః || ౩౯ || ఋభిశ్రీమద్భాగవతచంద్రనివస్తిగీకా
ఖ్యాయాంశ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానాయాంద్వితీయసర్గోద్భవతీయోఽధ్యాయః - ౩౫-౩౮-౩౯

ఎవంవై రాజధారణామకూన్యముమమృత్యువయః-ఉపాన్యంరూపం-తమపాసనానిజస్మాద్విరూపినాగతించవ
త్కృణ-ఉక్తాయావై రాజధారణాయావన-తావన్మాహత్త్యమాహ-ఎవమితి | ఎవం-యా-ధారణ-తయా-తుష్టాద్ధైర్యేరా
వ్రతయసమయెనప్థాంపూర్వకల్పవత్పు ఖేనసహవింప్థాం-స్పృతింప్రదవిషయం-ఇజ్ఞానం, ప్రత్యవద్యులబ్ధ్యా వ్యవసా
య-నిష్ఠిస్తృతివిషయవ్యవసాయరూపజ్ఞానః, అతఏవా-మోఘదృష్టిః | ఆమాఘాయధావస్థితాదృష్టితత్త్వద్రువిషయ
కజ్ఞానంయస్యసతధోక్తః - ఆత్మయోనిశ్చయ్యుభయః - అవ్యయోప్రతయోత్-పాక్ - యథా-తథా-సన్త-పూర్వకల్పవ
దార్థసజాతియానైవపదార్థాన్సన్తేత్యర్థః, అత్రయద్యపి-పూర్వకల్పేవిన్ప్థాం-స్పృతింప్రత్యవద్యులబ్ధ్యా వ్యవసా-పూర్వకల్పే

యత్తేనృత్యభంగసంవాన్తి క-కల్పేనతిః ప్రతియతేతథాపి - ప్రత్యేకం - చతుర్ముఖానాం ధేవవనాగ్రయ్యః, తత్తతల్యుష్ఠ
 చతుర్ముఖస్య, బ్రహ్మచారినామ తేన ద్వైసంపాద్యై ప్రతిసంపదై ॥ తెబ్రహ్మలాకేతుపరాస్తకాతపరావ్యక్తాత్మరిమువ్యవైస
 ద్వై, ఇతి, ముక్త్యవగమేనపునరావ్యక్త్యవసంభవాత్ భగవత్పూర్ణకృపాపాత్రస్యపునస్సంసారాయోగావ్య - తథా
 హవత్సృతిభగవాన్, ఋషిమాద్యంబుధాత్మపాపేయాంస్త్యాంరజోగుః ॥ నాత్మావసేదత్యప్తిం సైవదీయో మదమగ్రహ
 ఇతి ॥ అతః ప్రతికల్పంభిన్నావపచరుర్ముఖాతతవనయ్యపిపూర్వానుసూతవస్తువిషయకజ్ఞానపరః స్వపితేజః, కథాపీహ
 సగ్రవిషయకజ్ఞానమాత్రపరః - స్వప్రతికల్పప్రయోగస్తుజ్ఞాతృజ్ఞేయజ్ఞానానామత్యస్తసాజాత్యాభి - పాద్యుత్పత్తిః-పూర్వ
 దృష్టాత్మస్తసజాతియ, గవాస్తరే, నలపాయం గౌరితిప్రత్యభిజ్ఞానత్, ననువైరాజధారణాయావిశ్వస్వస్థిసామర్థ్యంవిశ్వ
 స్వప్రపంచత్యాంస్వప్తానాంపాతాలాదీనాంవైరాజపాదతలాదిరూపేణధారణైతరేతరాశ్రయవదాభాతి-నవప్రత్య
 మాణవదాదేవిషయకజ్ఞానసద్భావేనపాతాలాదీనా - మవయవత్కల్పనింయుక్తం - స్వప్రతింప్రత్యవరుధ్యేతనైవజ్ఞాన
 స్వాధీపారణాతోలభ్యక్త్యావగమాత్ - సత్యంభగవన్నాభికమలాచ్యుర్ముఖేతప్తేనైతరీయతపశ్చిర్యయాభగవతీవప్ర
 సన్నేహాయుస్యంకపతిత్వవిద్యాంవైవమదాశ్రయమ్ ॥ తాభ్యామన్తర్హస్విబ్రహ్మలాకాన్ద్రత్యస్యపావృతాన్ ॥
 తతతత్సరిలాకేవభ్యేయిక్తస్సమాహితః - ద్రష్టాసిమాంతతంబ్రహ్మముయోకాంస్తస్మాత్తన, ఇతివత్సమాణ
 రీత్యాగ్రత్యమాణేషున ద్వైసపదాద్దేవదృష్టేషు - తెహంచపదాద్దానాంభగవదవయవత్సేనధారణాయాస్వప్తివిషయ
 జ్ఞానసామర్థ్యయోగ్దాభాస్యత్యాధిధానాత్ - దైవదీనకల్పవిప్రాయంవా-ఎవం ప్రపవన్యశేరీరకతదాశ్రయభగవద్ధ్యా
 నావ్యుత్పత్తిఃస్వప్తి తమత్యలాభఉక్తః ॥ ౧౧ ॥ అధముముఖేర్హృదయేఉపాస్మంరూపంవత్స్య, యవానర్థఉచపానై
 సర్వతస్సంప్రతేదక, ఇతిన్యాయేన-చేదేషుముముఖేస్సాకల్యేనాధానామనుపాదేయత్వమాహ ॥ శాబ్దస్థితి ॥ శాబ్దస్య
 శాబ్దాన్తకస్య - బ్రహ్మణోవేదస్య-ఎవపన్తామపాదీక-కఇత్యకతమా-యతితి ॥ ఆపాదైరపగతపరమపురుషాదైః-నామభిఃస్వ

ఘదృష్టిర్హృదాచ్యయాత్వైగ్విగ్రహసాయబుద్ధిః ॥ ౧౧ ॥ శాబ్దస్యోబ్రహ్మవిషవన్తాయన్నానభిర్ధ్యాయేధీర
 పాదైః పరిభ్రమం ప్రత్రపన్తతైర్హృదాయాయయేవాసనయాశ్రయః ॥ ౧౨ ॥ అతః కవిర్వాచనయూచద

ధ్యానివిషయకైః - ధీబుద్ధిః - ధ్యానవిచిత్రాంకగోటియితే-స్వగ్రాహిణతేతుజేతతధిః ప్రవణాస్యాచిత్త్యం - నామానా
 గత్యంనస్యహవతత్త్యాచ్యోతనార్కంనామపదప్రయోగః - త్యతీయాచాధ్యయేనవసతిత్యాచివస్వేస్థై-నామమాత్రసార
 భూతస్వగ్రాధ్యర్థంకర్తృబుద్ధిపానాన్త్యాపాదనిమితి - దయంవేదమార్గఇత్యర్థః - స్వగ్రాహీనామపార్థత్యేషుపాపాపరి
 భ్రామిన్తితి ॥ నాయాయయేప్రపవన్తేవాసనయాశ్రయాచిత్తాచిత్తావసనయా - శయనోవర్తమానః - తతస్వగ్రాహివిషయే - పరిభ్ర
 మన్ - అగ్రాన్మోక్షతదుపాయాదీ - నవిన్తేనెలభ్యతేష్ట ॥ ౧౨ ॥ ధ్యేనను, మాతాపితృసహస్రేభ్యోగ్యోవత్సలతమోవేద-అ
 త్మోజ్జ్వలైవప్రత్య-కథంనామమాత్రసారమాతస్వగ్రాధ్యర్థకర్తృభోధయైప్రతారయే-దిత్యాశ్రయం-పరిహరన్ - ముము
 ఖైర్హేషీతాంకేసోపాదేయతామాహ ॥ అతఇతి ॥ అతః, వేదోక్తస్యసాకల్యేనానుపాదేయత్వాత్, కపిః త్యానోపాదే
 యవిభాగవిషయకవివేకాన్తానోపాశ్రయం-పరిహృతా, వేదోహితమః ప్రచురాణాంరజః ప్రచురాణాంసత్యప్రచు
 రాణాంచలోకానాంవత్సలతయేవ, హితమనబాధయతి - యద్యేహంస్వగుణానుగుణ్యేనస్వగ్రాహిసాధవమేహితం
 నావబాధయతి, తదైతేరజస్రయః ప్రచురతయా-సాత్వికసలమోక్షవిముఖాస్యాపేక్షితఫలవిజానన్త్యాచుపాద్యగ్యవిషయా
 అనుపాదేఉపాయభాగిన్త్యాప్రణస్తాభవేయతి - గుణత్రయప్రచురాణాంస్వగ్రాహిసలలాని - తత్సాధనానిచా - వబోధ
 యతి-కేవలసాత్వికస్వభూముముఖై-స్తానిపరిత్యాజ్యాని - పరిగృహీతానివాతత్తత్సలానిపరిత్యజ్య-నదృణిక్రేడా-మోక్షే
 కసలతయాఅనుప్రేయానితివివేకసంపన్నైః - అప్రమత్తకదాచిద్దేహధారాద్యర్థతయాచరిగౌ - హేష్యస్యన్మపశ్వాది
 వ్యనానక్తః, వ్యనసాయబుద్ధిఃస్వగ్రాహిసామ్యుష్టుత్వసాతిశయత్వనిశ్చయాత్కజ్ఞానవాన్ - నామనానమాత్రసారభూ
 తెషుభోగ్యేషు, యావద్దస్యగ్రతే - యావత్ప్రేహేజనవాన్స్యాత్ - సతు ప్రయోజనాభాసేషురతస్సాగ్రాహిత్యర్థః ॥ నానావి
 ధేషువలేషు-తత్సాధనభూతేషువహుకర్తృషువేదబోధితేషు - సత్స్వపియావతాచిహారణ, ముపాననానిర్వృత్తిశ్చ-భవ
 తి - తావత్ప్రగ్రహవాన్స్యాదిత్యర్థః - చహారణార్థంతుప్రవలేషువియతితవ్యమిత్యతమా ॥ నివృత్తితి ॥ నివృత్తితై
 రై - అన్యధాపూర్వకర్తృషురూపంనిదైవతి - తత్తత్తుప్రవలతదుపాయావ్యపి - నయతేత - కథంభూతోనియతేత, త

త్రయత్వైక్యముఁడె-రెత్తెంపుమిమాఁగిభవితవ్యమేవభవతిఎరిత్రమస్తుపలత్యర్థః॥3॥ * అన్యధాసిద్ధివిష్టా నా
 త్రినత్యామిత్యధివాన్యమేన॥ ఓతానత్యాంకభివేశయ్యయాః పర్యతా-దే-ప్రయ్యాసితదానానుకూలప్రయత్నైః
 కింనకిమపి, కింతుఎరిత్రమివతెత్తర్థః క్షయస్థైర్యదావశాసలఁడపబర్హజైరుపధానైః కిం-అశ్చతాసత-పురుధాన్మపాత్యా
 నారావిధభోజనపాత్యా, కిందిగ్వల-లాదాసత, దిత్వాత్రియస్థానయానుసతమమల-తవ్య ప్రసియస్థానయేమనత్స
 వరుమల-లాభావెత్తునఁజెప్పిత్యర్థః సర్వరః, అపవిత్రకరోనగ్న, ఇతిసగ్నస్యకర్తానర్హత్వప్రకాశ-ముముక్షురప్యా
 వశ్యకానామనుష్టయత్యాత్ - దుమాత్యైః మైకిమ ॥౪॥ ఋననువల-మనుంతోయంవానస్థానంయచ్చాదిప్ర
 యత్నంవివాకధంప్రాప్యత - తత్యాహ-చీరాణీతి॥ జీర్ణవస్తుఖడ్గాని-పథిమాలైనస స్తిం - పరబృతఃపరాకచిభుతి
 క్ష నివలాభియై - తెపరభృతోఽఘ్నివాపుయోఽభియోనదిశి నివాకిం, నవయ్యస్తి నిమిత్త్యర్థః - సరితోనద్యః-అశుమ్యక
 కిం, గుహ్యఃపర్యతనిలానిరుద్ధానిరుద్ధాకింనను - కదాచిదేమామలాభేకింకార్యంస్యాత్తత్యాహ॥అతిభితి॥ ఉపపన్నాక్
 శరణాకరాత్ - అజితస్యర్థేవ్యర్థ, నావతినరత్నకిం - కవయో, భవనయోదుగ్ధసేనానాథకార్యాకార్యానభిజ్ఞాక -
 స్సాధోధోర్వజ్జి - కవిభిరన్నాద్యర్థమపదనదుర్ధదానానభజనియ-ఇత్యర్థః ॥౫॥ ఋతరెమస్యవ్యాః - హరిస్తుమసే
 వ్యః - ఉక్తీర్త్యాఽవ స్థితస్థితర తెత్తస్థావ్యగవతపవతీవివయత్యాదిత్యాహ॥ఎవమితి॥ గ్వచిత్రైగ్వశియచి త్రైఎవం
 సిద్ధేక్షకానుసంధానవరెనతి - వివయా న్నరవిర కచిత్రవివయమాతో - యత్రత్యాదిగుణకః - యత్రవయస్త్రి - సే
 వ్యమాదేనసారహేతుపరమశ్చ - బద్ధహేతుమాతావిద్యానివ ద్విత్వి - భవతి, తంభాజితేత్యన్వయః - భజనియత్యేవ
 యికగుణానాహ॥అత్యై త్యాది, అత్యై నైఃప్రవిశ్యధారకః-భార్యస్యకీరిగ్యజీవాత్తనః-ధారకపరమాత్మానువ రిత్యం

ర్థస్యాగ్రదప్రమతోవ్యవసాయః॥సిద్ధిఁసిద్ధిఁస్యధార్ధనయతెతత్రతరెత్తత్రమంతత్యనమితిమాణి॥ 3॥నత్యాం
 షీకాకింకభిఃప్రయాసైర్వాహస్యసిద్ధేహ్యుఁబర్హజైకిం॥ సభిజ్జకైకింపురుధాఽన్మపాత్యాదిగ్వల
 లాదానతికిందుకాతైః ॥ ౪ ॥ చీరాణీకింపథిసస్థితకస్థితానోవాఽఘ్నివాఃపరభృతస్స రితోవ్యశ
 వ్యకానుద్ధాగహ్యఃకిమజీతోఽవతినోపపన్నాక్ కస్తాభృజ నికవయోధనదుర్ధదాన్తా ॥ ౫ ॥ ఎవంస్వచిత్రై
 స్వతపవనర్థత్రైప్రియోఽగ్ధోభగవానన ప్రః॥ తంనిర్వృతో-నియతాగ్ధోభాతనసంసారహేతుపరమశ్చ
 యత్ర ॥ ౬ ॥ కస్తంఋత్సనాపుత్యపరమచిన్మామృతేవశూననతీనామకుర్యాత్॥పత్యకజనంపతతంవై
 తరణ్యాంస్యకర్తాకపరిపాకాజుమాణమ్॥౭॥ కచిత్స్వదహః స్తవ్యురయ-వకాశేప్రాజేమాత్రం

యుక్తమిత్యభిపాద్యాయతతత్తా, అతిఎవప్రియనిరతియస్థితివివయఃఅత్తనంబధాదేవహి - దేవపత్యకత్రాదికంస
 ర్వంప్రియవదాభాతి-అత్తనోపాత్తాహాఃప్రియభితిమునక్వవ్యంప్రియభినిరతియనుభవ్యరూపత్యస్యాభ్యుపలక్షం-
 అతపవ, అభ్యనిరతియపురుషార్థస్వరూపనిరతియనుభవమహిపరమపురుషార్థః - పురుషార్థస్వరూపస్యాపిదర్శగ
 త్యేఽభజనియత్సంస్యారతతహ॥భగవాన్ హేయప్రిభటనముగ్జానశ్చిబిలై శ్వర్యవీర్యజెజ్జంపన్నః, గ్వరూపస్య
 జ్ఞానాదిగుణానాంబపరిచ్ఛిన్నత్వకాబంవ్యాన గ్రయతి॥ అన నభితి ॥ తంఉక్తవిధంస్వప్రాప్తివీరోధిశూతావిద్యాని
 వర్రకమాత్మానం - నిర్వృతఃఇతరవివయవై ప్త్య స్థ్యానిరతియనుభూరూపపరమాత్మోపాననామనుభవః - నియతా
 ర్థనియతుపయోజనః కల-నరనివృత్త్యర్థ్యఃభాజితపాసేత్యర్థః ॥౭॥ ఋతరెమవాధా న్నరచిన్మాంసిన్యాద్ర
 జయతి॥కళితి॥మేవీర్వ - మనాద్యత్య, తామలపారె, ఈశ్వరచిన్మానాద్యత్యైత్యర్థః , కలకః , ఋతెపరాత్ , ప
 నాన్వినా - పరామచిన్మాంఅర్థా న్నరచిన్మాం - అనతింఅశోభనాం - కుర్యాన్మానుపశురెవతధాకుర్యాత్ , కధారు
 ర్యక్చనురత్యర్థః - పరామచిన్మాం - కై తరణ్యాంయనులాకినై - తత్వస్వతేసంసారభిత్తర్థః , పతతం - తత్రవ
 స్వకర్తాకాకధ్యాత్మికాదికైకాక-జుమాణం-సేవమానం - పత్యక - కకుర్యాదితిపూర్వై సంబంధః ॥ ౭ ॥ *
 ఎవంసలా న్నరతమపాయనివృత్త్యభగవద్ధ్యాగ్రవకారమాహాగ్చిదిత్యాదినా॥ భగవదుపాసనాబాహుశ్యోవోపాన
 కబాహుశ్యోమోచిదిత్యుక్తిః - నతు - స్వాసంమతత్యేన - స్వదేహస్యా న్నర్త్యై - యోహురయూవకాశః , తత్రవ
 నస్తం - ప్రాజేమాత్యం, ప్రాజేనంబధినిమాత్యా - వపుఃపరిమాణం - యస్యతం - హృదయాన్తః ప్రదేశసంబ

మాత్రయాపరిచ్ఛిన్నం,,యస్యైతమేవంపాదేశమాత్రమధిపిహనమాత్మానంవైశ్వానరముపాస్త,,ఇతిత్రైలో-
 క్యశరీరకె,ప్రసాననానుగ్రహాయ,ఉపాననాప్రదేశసంబధిమాత్రయాపరిచ్ఛిన్నత్వశ్చకాత్,హృదయకమలస్యాజ్ఞప్త
 మాత్రత్వాచ్చ,అతేన,తద్వన్యజ్ఞప్తవిస్తారః,పాదేశ,స్తత్యరిమిత్యత్యయం కమితాభ్యధ్యం,కంజంకవలం,రహస్యం
 క్రం,దక్షిణబాహుభ్యాంవామాభ్యాంశక్తగదవిభృతమిత్యర్థః,ఎవంపిధంపురుషం,కవిద్యోగీశ్వరాధారణయాన్త
 రస్థిధారకాత్పర్యకముపానత్యత్యర్థః॥౮౧॥ ఎతమేవపురుషంవిశిష్టమ్॥ప్రసన్నస్య కృమిలంబుగ్రహాన్ముఖమం
 లినంపద్మంతర్వప్యగ్నిసైత్యయతేద్విక్షుక్షుతేయస్య - కదమ్మకుసుమస్యశిల్పలంకేనరతద్యప్తీశ్చశైవాసంయస్య - లం
 స్త్రీసుసారత్నానియేషతానిహరన్త్యాయాశ్చదానియస్య - స్ఫురన్త్రీమహారత్నానితస్యయానికీలకున్దలానియస్యతం బ్రు
 షిద్రంవికసితం,యద్భుత్పక్షుజంబృదయంకమలం - తస్యకర్ణిక్షేపాలయస్థానం - తస్మిన్ - యోగీశ్వరైః ఆస్థా
 నాద్యానవిషయాకృతాపాదపల్లవానియస్య - శ్రీశ్రీరేవలక్ష్మణిహృదయస్యాస్త్రీలీలత్వేన,పామాదివిహితమత్వద్ధియోన
 ప్రత్యయః,తస్యాకృతిగతత్వాత్ - కాస్త్రుభరత్నంకంధరాయానియస్య,అత్రకంధరాశిబృతదానస్తవతీవరః,అన్తా
 నాలక్ష్మిశ్యాభాయస్యాస్త్రయావనమాలయాఽచితంవ్యాప్తమ్॥౮౧॥ బ్రుషేఖలయాకటిసూత్రేణ-చహరదస్త్రరస్త్ర
 రజ్జుశీయతైః - చూపురకజ-కాదిభిశ్చ,విఘాషితంవిశేషణాలంకృతం - స్పృగ్తాదవిశిష్టైః కునలైర్విగోచమాచం
 ఆవశేనయోహానః - తేనశేతలంసుందరమ్॥౮౧॥ బ్రుషదీనముదారం,యల్లిలాహాసితం - తేనయన్త్రం - యదీ
 ణం - తేన-ఉల్లసన్వోమెఘాగ్రభక్తాఃఘ్రావిషేషాః - తైస్సంసూచితీహార్యసుగ్రహాయేనతం - చిన్తామయంచ

పురుషంవనప్రమ్॥చతుర్భుజంకంజరధాశ్చ శక్తగదాధరంధారణయాన్తరస్థి॥ప్రసన్నస్యక్రీం నలినా
 యతేక్షణంకదమ్మశిల్పలంకకళవానసమ్॥లస్సప్తహరత్నహరన్త్రయోగ్దం స్ఫురన్తహరత్నకీటకున్దలమ్॥
 ఉన్మిద్రహృత్పక్షుజంకర్ణికాలయయోగీశ్వరాస్థాపితపాదపల్లవమ్॥ శ్రీలక్ష్మణంశక్తాస్త్రుభరత్నకంధరం॥
 అన్తానలత్ప్రేగ్నవనమాలయాచితమ్॥౮౦॥ విఘాషితంమేఖలయాన్త్రీయన్త్రరహితైరూచపురకజ-
 కాదిభిః॥స్త్రిదామైఃకుశ్చీతనిలకున్తలైర్విగోచమానానహాసశేతలమ్॥౮౧॥ అదీనలీలాహాసితేక్షణోల్ల
 సద్యుగ్ధసంసూచితహార్యసుగ్రహమ్॥ఈతైచిన్తామయమేనమిశ్వరంయావన్తనోధారణయాన్త
 లిప్తతే॥౮౨॥ ఏత్త్రశోకశ్లానిధియాన్మహావయత్నాదానియావధన్వితంకదాభృతః॥జితంజితంస్థానమ
 పోహ్యధారయేత్పరంవరుశుభ్రధీర్యధాయధా॥౮౩॥ యావన్తజాయేతవరావరైస్త్రికవిశ్వైర్వ
 ద్రష్టభిక్షియోగః॥తావత్సమిన్యోపురుషస్యరూపంక్రియావసానైవయత్సరైత॥౮౪॥ శీరంసుఖం

న్తావిషయం - చిన్తాప్రమరమితే తేతిక్రియావిశేషణంవావివంపిధమిశ్వరం - యావద్ధారణయామనోఽవత్యతే-తావ
 దీతేతదాసీతేత్యర్థః॥౮౦॥ బ్రుషయగతత్యత్వత్వభూత్రయగోచరధ్యానానక్త్యతవపానుమాతంఉక్తరూప
 ప్రేగ్నవధ్యానక్రమవిశేషమాహ॥ఏత్త్రకళఇతి॥గదాభృతఃపరమాత్మనః - పాదాదిపాదప్రభృతి - యావద్దన్వితంవన
 స్త్రీతావధి - అన్తాని,ఎత్త్రకళః ప్రత్యేకం - ధియాఅనుభావయేత్,చిన్తయేత్,జితంజితం - భావనయాస్ఫురితం - ప్ర
 త్యేకమితియావత్ - స్థానంపాదగుల్ఫాద్యవయవ - మహాహృశ్యక్త్యా - విశేషాకారణైతభావః - సామాన్యకారె
 కృత్వత్వభూత్రయగోచరజ్ఞానస్యాపేక్షితత్వాత్ - పరంపరం,జఙ్గాణాన్వాదిస్తానం - ధీర్యధాశుభ్రధివనదతి - అ
 నాకలిభవతతధాధారయేత్॥౮౩॥ బ్రుశ్చత్వత్వభూత్రయగోచరధ్యాన్త్రీయగోత్వత్యైశ్చాగ్న - విదవయవసాసాధా
 వనం - యత్సేనక్త్యత్యం - ఉత్పన్నాయాంతుభక్తౌహానాయోగాత్ - అతస్తత్పూర్వంయత్సేనధ్యేయమవయవశ్చ
 త్యాహ॥యావదితి॥పరావరైర్బ్రహ్మదయాన్తరయస్థాత్సపరావరస్త్రీక - విశ్వనియన్త్రనిరన్త్యజై - అన్తీకఉక్తిగ్ర
 హవిశిష్టపురుషే - భక్తియోగః - విశేషాకారణకృత్వత్వభూత్రయగోచరః॥పీఠిపూర్వోఽవిచ్ఛిన్నోధ్యానయోగః -
 యావన్తజాయేతనోత్పద్యత - తావత్ - క్రియావసానైతవశ్యకానుష్ఠానాన్తై - పురుషస్య - పాదేశమాత్రంపురుష
 మిన్యోక్త్యపురుషస్య - స్తవ్యంరూపందిహ్యత్వస్వరూపాపేక్షయాస్థవివందిగ్రహం - ప్రయత్స మాహాతః - అవ
 యవశఃస్త్రైరేత్యర్థః - స్తవ్యంరూపంవైరాజస్యపూర్వోక్తంరూపమితియమన్తం - రూపాన్తరూపాననాయాః ఎత
 ద్భాగోవాసనాన్తసువయన్త్రైత్యత్॥౮౪॥ బ్రుషవవత్త్రైకమవయవంశిక్షియత్యావశ్యదేత్త్రకాగ్ధ్యానపూర్వకం

కృత్యపూర్వనాభ్యుదయః క్రితః - అధ్యక్షోపాసనానివ్యవహార్యాగప్రకారంపవ్యక్త - స్వాత్మినః పరమాత్మనిసమర్పణ
 ప్రకారమాహాన్తి రమితి॥ యఃకఃయోగి - యదాపరిపూర్ణభక్తియోగంపాదకశరీరావస్థిః సామభూతప్రారద్యపాసన
 కాలే - అగ్నిహోరాజిక - ఇమంలంకంప్రాప్తంతంలాకం - జీవానుష్ఠాతుమిచ్ఛః - భవతి - తదాగ్నాతిరోత్రరాయ
 ణాదిదేశకాలాదు - మనోనసజ్ఞత్ - సక్తంసకుర్యాత్ - కిం తుజితానుజేత ప్రాణః - స్థిరం నిర్మయదేశస్థం , సు
 ఖంమృదు - ఆనన - మాస్తితః - మనసాపాగ్నిశాంతినియాణి - నియచ్ఛేత్ అనన్యపరాణికుర్యాత్ ॥ ౧౫ ॥ ఋష
 బుద్ధ్యానిశ్చయజ్ఞి కయాబుద్ధ్యా - అమలయాభగవదుపాసనసనిర్దూతమలయా - వసనియ్యుగ్మబుద్ధివ్యాపారమాత్రరతం
 కృత్యా - ఎతాంబుద్ధిం - డైత్రజ్ఞజీవేనయతోనియచ్ఛేత్ - తం డైత్రజ్ఞం , ఆత్మనిపరమాత్మని । అవరుద్ధసమర్ప
 లభోపశాన్తిప్రాప్తిర్నర్వతిస్థా ॥ కృత్యాద్విరమేత్ ॥ అన్తకాలేపరమాత్మనిస్వాత్మ సమర్పణావధి - కర్త - సత్కా
 ర్యమితి - కృత్యాద్విరమేత్త్యనెవావగవ్యతే , ఆప్రయాణాత్తత్రాపిహేద్యమితిన్యామోపాసనాయాఆప్రయా
 నావచన ర్హినిత్యేనతస్మిన్నాదికకృత్యస్యాప్యాప్రయాణాదనువ ర్హినిత్యాత్ - నహిమమూర్ఖోఽప్య త్యవీరతిప్సి ధే
 య - స్వతపవిరతే - అత్రయద్యపి , యదాజీవాసురిమమజ్ఞలాక , మిత్యనెనయోగినాంస్వచ్ఛందరకణాంకృత్యమే
 న ప్రతినితే - తథాపి , తస్యతావదేవచిరాయావన్న విమోక్ష్యే ఒధనంపత్సగ , ఇతికృత్పిన్యామోగశరీరావస్థ
 కపాగ్రభావసానవపరమాత్మసంపత్తి క్రితవానాన్తేహమిదంకృత్యమ్ , నవమమూర్ఖురసహితకరణత్వేనాత
 త్యాన్నినజ్ఞేయియచ్చేద్విరమేత్కృత్యా దిధివిషయత్యా ఒనుపవత్త్యాన్వచ్ఛిన్యమరణకృత్య మేవేదమివ త్తంయుక్తం ,
 యోగ ప్రభావాతిశయనకరణానాం స్వానుతత్వాత్ - యేచయోగమాహ త్యా దమిష్ట ఎవపాగ్ రభే మ్రియతే
 తేమాంపునస్సంసారవచ - అతపభీష్టాదీనాము త్రరాయణాదికాల ప్రతిత్వా పాగ్ రభిన్యా విష్టత్వాత్ - అతోయ

పాసనమాస్తితేయతిశిర్యదాజీవానుశ్చిరుమజ్ఞలాకమ్ । కాలేచదేశవమోనసజ్ఞత్వాన్తిన్యాన్నియచ్చేన్న
 సాజితానుః ॥ ౧౫ ॥ మనస్సబుద్ధ్యామలయానియమ్య డైత్రజ్ఞ ఎతానినయే త్రిమాత్మని । ఆత్మనమా
 త్యన్యవరుద్ధిరోల్బావశాన్తిర్నిర్విరమేత్ కృత్యాత్ ॥ ౧౬ ॥ నయత్రకాలానిమిమాం ప్రభుఃపర కుతో
 నుదేవాజగతాంయతీశిర - నయత్రసత్త్వంపరజ స్రమశ్చనచై వికారోనమహాప్రధాని ॥ ౧౭ ॥ పరంపరం
 చైష్టమామన నిత్యసైత్తిసేతిత్యతద్విన్వేషవః । విస్వజ్వరా రాష్ట్ర్యవనస్ససౌహృదాహృదోఒపగూ
 ష్యోర్దాపవంపదవచ ॥ ౧౮ ॥ ఇత్థం మునిస్తూపరమేద్యవస్థితోవిజ్ఞానద్యన్వీర్యమరణితాతయః । స్వపాన్తిరా

ద్యేన్యపాగ్రభావసావజ్ఞత్వైకమిద్ధానస్సానుః ॥ ౧౬ ॥ ఋ అన్యప్రాప్యంపరమాత్మ స్వరూపవత్కృత - తస్మిన్
 స్వాత్మినమవృణావధి-కర్త నత్యాద్యమిత్యాహ॥ నయత్రేతి॥ యత్రచైష్టవేపదె-కంకలం-ప్రభుః కిమపి క్తుంనసవర్గః-అత
 ఎవదేవానప్రభవజ్ఞత్వాహ॥ అనిమిమాంబ్రహ్మదిదేవానాం-పరఃప్రమంకాలో యత్ర-సప్రభుః-తత్ర-కుతోనుదేవాఃప్రభవ
 స్సగ్రి-దేవనియామ్యానాంజగతాంప్రాణినాంకావా రైత్యాహ ॥ జగతామితి ॥ జగతాంప్రాణినాం-యే-శశిరేజగన్తి
 యేన్యయనుక-దేవా - సై - కుతోనుప్రభవః-తస్మియామ్యానాంజగతాంత్వైకపథత్వంకై మత్సనయస్థిదమిత్యగ్రి-స
 ద్వైరనియాన్యంసర్వవియన్తిత్వగ్రి-శిష్య-యత్రచ-దే-ప్రధానం-తన్యకాన్యత్వాదయః-ప్రధానకార్యమారావహద
 హంకారానయన్తి-స్వకీయకార్యజననమహానభవన్తి ॥ ౧౭ ॥ ఋ యతోవిష్టస్సంబుద్ధిరంసర్వోత్పన్నం-పదంప్రా
 ప్తంస్వరూపం-పద్మతేగవ్యతగ్జితహిన్యత్వైకీ-అమన నిచేదానాఇతిశేష-కంకలం-ప్రసవ-యన్తి-యన్తి-అ
 తత్-నెతినేతితి - ఉక్తిస్సత్వః - తద్వగ్రితి క్తమన్తిత్వమిచ్ఛవః వ్యావ ర్తయతుమిచ్ఛవః-అబ్రహ్మత్వ కంస్థత స్త్రివంస్తు
 నెతినేతివోధయన్తి-కాలాదిభిరనియామ్యాంకాలాగ్నినాంవనియన్తి-య త్సత్వాదికార్యాన్తి-ప్రవ-చైష్టవం-ప్రాప్యం
 స్వరూపం-వేదాన్తామన నిదారాత్త్వంరాగాద్యపహతచి త్త్వం-విస్వజ్వరైక్వా-తదన్త-పదంఅన్తస్యలరాధనియ
 న్యభగవతఃపదం-అనన్యసౌహృదా-అనన్యసౌహృదయ్యేన-మృదయస్యహృదాదేశః-ఇయద్యా-అనన్యసౌహృదావేదా
 న్తామనన్తితిభూయేదాన్యయఃఅనన్యతాత్పర్యకాగ్రిగ్రి-హృదాహృదయేన - ఉపగూహ్యపదేపదేతేతేతేతేతే
 కృత్యాద్విరమేత్-తదాకృతకృత్యోగివేదితిభూయేదాన్యయః ॥ ౧౮ ॥ ఋ అథదేహదుతాన్తి-ప్రకారమాహ॥ ఇత్థమి
 తి॥ ముని-ఇత్థం తూచరమేత్-దేహాదిశేషః-తుజేబ్ధకృత్యాద్విరమేదైదేహదుపరామస్యవైష్టవ్యద్యోతకః-ఇత్థంపవ్యమాణ
 ప్రకారేణ-అతదేహంపదయతి॥ విజ్ఞానైతి॥ సర్వంబ్రహ్మత్వ కమితివ్యవస్థితమితి-విజ్ఞానంభగవదుపాసనాత్కంజ్ఞానం-

అదేవద్భక్-గర్భనాత్మకం-సాక్షాత్సాహచరం-ప్రత్యక్షతాపన్నమిత్యర్థం-తాదృశస్యజ్ఞానస్వయద్వీర్యంసామర్థ్యం
 తేనసురధిపతిఃవాంసితశిశ్మపదస్య త్తః-ఆత్రయోవాసనా-యస్యవధో-త్తః-యోగీ స్వపారి నాస్యపాదమూలం-గుడంమూ
 లాధార-మూషిపదీరుద్య-తతఃఆపిఛార-స్తరం-అనిలంపాఞ్గం-వట్సునాభ్యాదిభువత్వీమాణేమస్తా-జను-ఉన్నమయేత్-
 ిఃక్షమోయెనసప్త త్త్రైవభిత్త్యర్థః॥౧౧॥ నాభ్యాంమణిపూరకే-స్థితం-పాఞ్గం వృద్ధిలినావతాత్మ్యేపృథుక
 మతే-అదిరో-శ్యతేస్తాత్ పృథుః ఉదానగత్యాఢదానస్థుడదానవాద్యోగత్యసంబారప్రకారే-ఉర్రకకేణదభో-జెకస్థితే
 విశుద్ధవక్త్ర-తంపాఞ్గం నయత-తతఃఉర్రకః ధియా-అనుసంధాయస్వగ-స్తవ్యమనునన్దాయ-వసస్థియతచి-త్తః-స్వతాలు
 మూలంస్వజిహ్వగ్రమూలం-పూర్వవక్త్రైవ్యవఅగభాగం-శనకై-స్తతోబహుధాగమనసంభవాచ్చనకై రిత్త్యుక్తం-ని
 యేతపాఞ్గపయేత్ ॥౧౨॥ తస్మాదితితస్మాత్ స్వతాలుమూలాత్-భువోర-స్తరంపూర్వవధ్యస్తాజ్ఞావక్త్రం-ప్రతి ఉన్న
 యేతఃఉన్నంనయత-కథంపూతః-నిరుద్ధసప్తాయతనోనిరుద్ధానిసప్తాయతనానిశోత్తరదయాక్షిద్వయనాసార స్త్రీద్వయ
 స్వరూపాణిస్తానానియెనసః-విషయా-స్తరరకై-భూమిద్యేముహూర్తార్థం స్థిత్యా-అత్యగృహ్యప్రీతి స్వగ-స్తవ్యవిష
 యప్రతిపాతిజ్ఞానసంపన్నః-పదంపరమాత్మానం-పాఞ్గ-త్తఃఅనుసంబంధతే-మూర్ధన్యాధానం-మహాంసులు,,గితిసుపా
 లక్-నిర్భిద్య,,శీర్షకపాలభినస్తీ,,తిశ్చితిస్సూరితా-విస్మజేత్ స్థూలదేహమితి శః ॥౧౩॥ అర్థము ముఖ్యేగ-స్తవ్యమ
 ద్విరాదిమాగ్ధం వత్సర్క-తస్యముముఖ్యేగ్రహమాదిహగ్రస్య హేయత్వజ్ఞాపనాయుధమాదిమాగ్ధేగతానాం-స్తవ్యలూ
 కానామాగ్ధుడితి॥వతేస్థితీతెనసవెదగితే,,ఇతిహగ్రద్వయస్వవత్వీమాణత్యాత్-అస్తి-న్న అభ్యాయేధుమాదిహగ్రవి
 షయగ్రన్తా-స్తరాభావాచ్చ,,తాసాంమూర్ధానవభినస్సతైకాతయోర్ద్వమాయన్నమతత్వమతివివక్ష్యన్త్యాతహ-స్త్రి
 జేభవ స్త్రిశ్చితే,, మూర్ధ్వానిహ-స్తస్యార్థవచనలకగత్యనుపవత్తేచ్ఛి-యదిత్యాదిశ్లోకద్వయంధుమాదిహగ్రగ

౨౨ పద్మగుడంతతో-నిలం స్థానెభవట్సున్నమయేజిత క్షమః॥౧౪॥నాభ్యాం స్థితంవృద్ధధిరోపతస్త్వాదు
 దానగత్యోగసేతంనయెన్మనిః-ఎతతోనుసద్ధాదుధియామనస్సీస్వతాలుమూలంశనకై ర్మయేత్ ॥ ౨౦ ॥ త
 స్తాద్భువోర-స్తరమున్నయేతనిరుద్ధసప్తాయతనో-నపేక్షః । స్థిత్యాముహూర్తార్థచతుగృహ్యప్రీతి ర్నిర్భిద్య
 మూర్ధ-స్వస్యజేత్పదంగతిః ॥ ౨౧ ॥ యదిప్రయాగ్యనప్రపారమేద్వ్యంవై-హంసానామతయ్యాహః

తానాం-స్తవ్యభాకప్రదర్శనపరమేవ,,నను,,యదాస ర్వైప్రముచ్యవైకామాయై-స్వహృది-తాః। అదమగ్ధ్యైవ్యతో
 భవత్వత్ప్రబ్రహ్మనమశ్చత,,ఇతిసద్యోముక్తిరకాప్రతియతే,, తెచ్చివమభిసమ్మన స్త్యర్చయే-హరహ౨,,ఇత్యాదినా
 క్రిమముక్తిగన్త్యాప్రతియతే-అతాఞ్చి,,విస్మజేత్పదంగత,,ఇతిసద్యోముక్తి,, ర్వేత్వానిరంయతి,,తిక్రమముక్తి స్త్రప్రతియ
 తే-అతఃక్రమముక్తి సద్యోముక్తిరూపమాగ్రద్వయస్త్రివ,,వతేస్థితీతే,, ఇతివత్వీమాణత్యాన్-భూమాదిహగ్రగత
 గ-స్తవ్యప్రదర్శనపర-మిదంశ్లోకద్వయమితిచే-దుచ్యతే ॥ సద్యోముక్తిస్తావదప్రామాణితైవ,,యేచేమైరణ్యైశ్చద్ధాంతప
 ఇత్యుపాసతేతే-చ్చివమభిసంభవ స్త్రి,, త్యాది,,నపనాకప్రబ్రహ్మగమయతి,, త్యతైనప్రబ్రహ్మపాసీనానావర్చిరాదిగతా
 నామేవప్రహ్మపాఞ్చిప్రవగమాత్,,వికల్ప౨విశిష్టవలత్యా,, దితిన్తాయెన-సర్వబ్రహ్మవిద్యానామేకఫలత్యేనాద్విరాదిగ
 తేస్సర్వబ్రహ్మవిద్యానిస్తానాంసమత్వా-చ్ఛాస్త్రప్రతిపాద్యాయాస్సద్యోముక్తైర్భావాత్-అర్థబ్రహ్మస్వగతత్యాన్-
 తత్యాన్ప్రయేదెత్తా-స్తరగమనాపేక్షేతి-చే-త్వోద్ధి బ్రహ్మణోనిత్యత్యాన్సర్వదావత్ప్రప్రీతికింసన్యా-దధ-కాలవిశేషవ
 నిశ్చేహవిద్యానివృత్తిరనిమన్యసే-ఎవంజెకవిశేషవనిశ్చేహవిద్యానివృత్తిరనిభిభావ్యతావ్..అత్రబ్రహ్మసమశ్చతైనత
 స్యప్రాణాఉత్తాఞ్చి-ప్రబ్రహ్మైవసస్త్రివ్యత్యేతి,,త్యాదేశో-ర్థఇతిచే-దుచ్యతే-అతాఞ్చి-క్షలో-కడిపాసనాదశాయాం,
 యోఽప్తః-నుభవతి-తస్యబ్రహ్మపేర్నిహః-పాఞ్కాః-నోత్తాఞ్చి-మన్తంవిహాయనగచ్ఛన్తి-కింతూపాసనాఫలభూతబ్రహ్మప్రా
 ప్రయేతదధిస్తేతలోకా-స్తరగమనానుసంహేతపద్ధ-స్త్రిత్యర్థః-ఇతి,, అతోభూమాదిగతానాం-స్తవ్యప్రదర్శనపరమిదంశ్లో
 కద్వయమ్,, హేన్యవ-పారమేద్వ్యంచతుర్భుజకం,వై-హంసానాంశేవరాణాంసిద్ధానాం-యద్విహారప్రానం,కిద్వ
 శం-అష్టాధివత్సంఅణిమాద్యష్టైశ్వర్యసంపన్నం-యది-ప్రయాగ్యగమమగ్ధ,భవతి,తదా-గుణసంనియాయేచరణే,సుస
 సా,ఇన్ద్రియైశ్చనప్రైవగచ్ఛేత్-స్థూలదేహస్త్రివభస్త్రిభావా-త్సూక్ష్మదేహవైవగచ్ఛతిత్త్యర్థః-అర్థాచీనలోకాకా
 గచ్ఛతాంభూతమాత్మేన్ద్రియాత్మకలిక్తి శరీరేజైనసహగమనం,,బ్రహ్మప్రేవస్త్రి,కందిబూరంగచ్ఛతోమధ్యేవిశ్లేష

ముపై త్ప్రయాతి ॥౨॥ అథాపి అథస్తాత్ స్థితస్య అనన్తస్య ముఖాన లెన - అవాన్తరప్రళయశేషముఖోద్భూతరుద్రగణఫాలానలెన - దన్తహ్యమానమితి ప్రకటాయామామృత్యురిత్యాన త్యభిప్రాయోపరమాననిరైకః, నిరీత్యైకకాజ్ఞానవత్త్వాదవరోక్షంబుద్ధ్యైవత్యర్థః - జనలకైస్థిత్వా - కల్పాన్తే, తతఃశ్చ తీత్యయమగ్నోఽనుపపన్నః - పుణ్యపాపనిర్ధానసంస్కృత్యైవతతాప్రసక్తిమేతాభూతకర్తృభావాత్ - తెనులోకమస్థిత్యయోగాత్ - అతోదోషంబుద్ధ్యైవ - కైవరార్థ్యం ద్వివరార్థస్తాయ, సిద్ధశ్చైవః జుష్టానిధిష్ఠ్యాఽపిమానానియస్కే - తదు, శ్రేష్ఠంపారమేష్ట్యంచతుర్ముఖసంబద్ధిస్తానం - యాతనిర్యాతిత్యర్థః, నరుణేనాన్దిపాప్రీప్రవర్ధనీధా ॥౨౬॥ అచతుర్ముఖలోకస్యస్వగ్రాధ్యక్షేషయాచిరకాలస్తాయిత్యవభిప్రాయన్నాహంనయతేతి ॥ యతైత్యన్యత్రతదురస్తదుఃఖప్రభవానుదర్శనాదిత్యపరితనాన్యయః, ఆర్తిః దుఃఖం - ఉద్యోగోమనఃతోభా - భయంఆగాదుమిఖదర్శనజంజ్ఞానం, కుతస్థిత్యన్యభయమిత్యనాన్యయః - కుతస్థితీతాతపవాతపద్మాదిభ్యః - ఎవంవిశేషచతుర్ముఖలోక - బ్రహ్మవిదాంనిర్వేదమాహ - యచ్చిత్రత్యతి ॥ యద్యస్తాదిత్యర్థః - అనిదంవిదాంభదంశబ్దవాచ్యపరిద్యత్యమానప్రపంశువిలక్షణపరబ్రహ్మవిదాం - క్రియయాకర్తృణా - హేతుమాతేన - దురస్తదుఃఖప్రభవానుదర్శనాత్ - దురస్తమపారంయదుఃఖం - తస్యప్రభవః - ప్రభవత్యస్తాదిత్యప్రభవః, దుఃఖహేతుభూతస్సంసారః, తస్మానుదర్శనంఉత్పత్తికం తస్మాత్ - చిత్రతఃచిత్రేన, అదః, దురస్తదుఃఖమితి - యత్ - చతుర్ముఖలోకేబ్రహ్మవిద్వికర్తృహేతుకందురస్తదుఃఖంచిత్రేనానుమిత్యత్యతి - త్రతేవహేతోర్విశేషంప్రతిపద్యేత్తుత్తరతాన్యయః - అర్థాన్తరపరత్వమానుపపన్నం - అధ్యాహరణాహుత్యైవ - యస్యహరణ్యగచ్ఛన్య, చిత్రతఃఉపాసనాత్ - అదః - తస్యస్తానం - ఉపాసన్తేర్థభ్యత్యతిశేషః - ఇతి, యదాయోజనా - తదాఉపాసన్తేర్థభ్యత్యత్యధ్యాహరణం, అనిదంవిదాంహరణ్యగచ్ఛోపాసనరహితానాం - దురస్తదుఃఖప్రభవానుదర్శనాత్ - తదుపాసనానామేవదుఃఖస్యత్రిస్థానంబ్రహ్మలోకాఖ్యంలభ్యత్యతి

నమస్కృతంబ్రహ్మవిదాయమైతికల్పాయమేవిమధాయాద్రమన్తే ॥౨౭॥ అధో, అనన్తస్య ముఖానలెనదన్తహ్యమానంసనిరీత్యైవత్యమ్ ॥ నిర్యాతనిరైత్యేవైవరజష్టధిష్ట్యంయదైవరార్థ్యంతదుపారమేష్ట్యమ్ ॥౨౮॥ నయత్రతోకోనజరానమృత్యుర్నాన్దిప్రహేష్ట్యగభయంకుతస్థితీ ॥ యచ్చిత్రతోఽదః క్రియయాచిదంవిదాందురస్తదుఃఖప్రభవానుదర్శనాత్ ॥౨౯॥ తతోవిశేషంప్రతిపద్యన్నిర్యయేనాత్తనాఽఽపేఽనలమూర్తిమత్సర్వకాః ॥ శ్రీతిర్మయోమాయముపేత్యకాలేవాయాత్తనాఖంబుపాదాత్తల్లిమ్ ॥౩౦॥ ఘోషేనగ

తినోపపద్యతే - హరణ్యగచ్ఛస్తానస్యామిదుఃఖనివృత్తిహేతుత్వాభావాత్ - చతుర్ముఖలోకంతస్యరూఢ్యైపునర్ముపమాగవ్యుపదిదంస్వీయతవభూతంప్రసిద్ధంఆప్యతైర్ద్యనాన్య, నను - బ్రహ్మలోకార్థయోగినాంపునరావృత్తిదుఃఖభయం - తత్రమోక్షమాణత్యనిచ్ఛయా - దితిచెన్న - ఘాతలభ్యయోగినామపిమోక్షమాణత్వనిచ్ఛయాన్పునరావృత్తిభయమితిమురుక్షాణాంమహీతలచతుర్ముఖలోకయోగోవిశేషః, ఆబ్రహ్మనువనాల్లోకాపునరావృత్తినిర్మనః, తిహీన్తర్వతే, తచ్చైవరార్థ్యమిత్యనెనసూచితం, అతోయదోక్షపాదః ॥౩౧॥ అతఃవిశేషంపుద్గమయమణ్డకటాహం - ప్రతిపద్యవ్యాప్యేత్యర్థః, అనన్త, పుద్గమిమణ్డంభినస్తీ, తిమితిర్యాగ్యాతా - విశేషబ్దః పుద్గమిపాతకః, మహదాద్యావిశేషాన్వాతిప్రయోగాత్ - అత్యాపి, విశేషసువికుర్యాణాదమృతోగచ్ఛవానఘా, దితిమత్యమాణత్వాన్య - విశేషంప్రతిపద్యనిర్యాతిత్యనుద్యుః, యద్య, ఉత్తరత్రతే తీత్యనెనాన్యయః - తెనాత్తనాన్యరూపేణోపలక్షితే, ఆఽఆవరణజలం - ప్రతిపద్యేత్యన్యయః, ఆవరణాగ్నివ్యాప్తిమాహ - అనలమూర్తిమితి ॥ మూర్తిహేతావరణాగ్నిం - ప్రతిపద్య - అత్సర్వత్వరామకుర్క్ - క్లేదదాహాదిత్యభావాదిత్యభిప్రాయః - జ్యోతిర్తయః, అగ్నిర్నాన్యత్వా, అభింభవతి, తివత్సంక్షేపాభిప్రాయోజ్యోతిర్తయః - వాయుంఆవరణవాయుముపేత్యకాలేపూర్వపూర్వవరణాత్తయోనన్తరకాలేవాయాత్తనాయాయంసంక్షిప్తరూపేణ - పలక్షితః - బ్రహ్మోస్యకార్యభూతవాయుద్యక్షేషయాబ్రహ్మత్, ఆత్మల్లింసాసాధారణాశబ్దలిక్తం - ఖంఆవరణాకాత - ముపేత్యతత్త్వలిక్తమిత్యత్ర - ఆత్మాసన్తసాధారణగుణశబ్దః ॥౩౨॥ అత్తనాత్తనోప్రమాణం - నుస్య - తదిత్యర్థః - లిక్తం - యద్విష్టవృత్తయోరితివత్సమాణత్వాత్ - ఇదమావరణాన్తర్వ్యవతత్తద్గదాదిగణవిభిన్నపుష్పివ్యాసంక్షేపపద్యగ్నాన్యముక్తమ్ ॥౩౩॥ అవమాకాతంభినస్తీత్యన్తస్యత్యర్థః క్షే - గచ్ఛతోముక్తస్యమాత్మదేహాన్తేర్నిస్త్రిమైత్తద్భూతగుణగ్రహణమాహ - ఘోషేనత్వాది ॥ బ్రహ్మలోకపర్యవేష్యవశ్యాదివనాదోఽభిప్రేతః, ఆవరణభూతగుణానాంత్యనిరభోగ్యత్వాత్తత్తద్గతగదాదీగృహ్యేతిత్యభిప్రాయః - ఘో

జెనస్వీయఘాతేని యేణ, గంధం అవరణపుధిని గుణభూతం గంధం - ఫలం, రసశేన నియోరసం, దృష్ట్యావక్షుభిని నియో
 గరూపం, తెజోగుణం, త్వచాత్మసిని నియో - ఎవకారస్సాంకర్యాభావద్యోతకః, శ్వసనం వాయుగుణం స్పర్శమ్, శో
 త్రాన్ని నియోజనఘోగుణత్వం, స్వాదీ త్యే ఆర్ద్రః, పాణిణా స్తంకరణేన అకూతిమభిపాద్యం, సమాసేన అకూతిః, రితి శు
 టి అభిపాద్యం దైనిని నియమజ్ఞి హేతుభూతమఖ్యపాణిణో నవవత్తితః - తెనాకూతిగ్రహణానంభవాత్ - అతో అస్తంక
 రణం వివక్షితం, అతో అస్తంకరణ ప్రమాతో హ్యభిపాద్యః, ఎవం భూణాదభిర్నాదీనామేత్య - తత్త్వమభ్యుభయదనకా
 యాం, తత్త్వణాకగృహ్యన్నుపై తీర్థార్థః ॥ ౨౯ ॥ జ్ఞానధామాంకారమహత్సక్రమీనామితీక్రమమాహ - గణితీ ॥ సక
 యోగీ - గత్యాగమన - వికార్యం స్వకార్యరూపేణ పరిణామినమహంకారం, సంసారద్యుత్పన్నయః - వికార్యమేవ
 శివస్థి - దేవమయం దిగ్భూతాదిదేవాధిష్ఠేయై నియకరణం, మనోమయం మనకారణం, భూతసూక్ష్మై నియం
 నికర్షం, భూతాన్యకాశాదీని భూతాని, తత్సూక్ష్మైః, శబ్దాదీని నియజ్ఞానకర్తృభూదై నియాజి, తెహం సంనిక
 ర్షంకారణం, భూతసూక్ష్మ సంనికర్ష త్వై నియం నికర్ష త్వభ్యాం త్రివిధాహంకారభేదాతామససాత్వికాహంకా
 రాభుక్తా, మనోమయం దేవమయమివ - సాత్వికాహంకారకార్యప్రదర్శనం, దేవమయమిత్యేతావతై వసిద్ధే, తతా
 ర్యప్రదర్శనే - ఇని నియం నికర్ష త్వమనోమయత్వోక్తిని నియస్థావనుగ్రాహకరాజసాహంకారగ్రహణాయ, అత
 ఎవ, రాజసాహంకారస్యనపురకాకార్యప్రదర్శనం - తస్మా నుగ్రాహకమాత్రత్వే నపురకకార్యాశ్చ మత్వాత్, ఎవచ్చా
 గ్నిస్సృటిభవవ్యతి, తెనాకీకానాహంకారేణ హేతుపలక్షితః - విజ్ఞానతత్త్వం మహత్త్వం యాతి, విజ్ఞానసారధిర్వ
 స్తు, బుద్ధిం తు సారధిం, మహత్త్వే బుద్ధిపలక్షణం, ఇతి వచనానామై కార్థాద్ధీ - గుణసామ్యావస్తావ్యత్వేతి క్రమణయా
 హ - గుణసంనిరోధమితి గుణానాం సత్త్వరజస్తమసాం సంనిరోధసామ్యం - యస్మిన్ - తత్ప్రధానం యాతీత్యర్థః ॥ ౩౦ ॥

సంరసనైవై రసం శూపం చ దృష్ట్యాశ్వసనం త్వచైవ శోత్రాహోపేత్యనఘోగుణత్వం పాణిణేన చాకూ
 తిమస్తే తియోగీ ॥ ౨౯ ॥ సభూతసూక్ష్మై నియం నికర్షం మనోమయం దేవమయం వికార్యమ్ ॥ సంసార్య
 గత్యాగమనా తెనయాతి విజ్ఞానతత్త్వం గుణసంనిరోధమ్ ॥ ౩౦ ॥ తేనాత్మనాఽతత్త్వం మస్తే తిశాస్తమాన
 స్తమానస్తమయోఽవసానైవ తాం గతిం భాగవతిం గతీయస్సైవ ప్రసన్నాహవిజ్ఞతే ॥ ౩౧ ॥ ఎతేన తి
 తెనైవ వేదగీతేత్యభిప్రాయేనాతనైవ ॥ యేవై పురాబ్రహ్మణాహత్యుత్పరాధికోఽభగవాన్వాసుదే
 వః ॥ ౩౨ ॥ సహ్యతోఽన్యశ్శివః సద్ధామితత్త్వం సుతావిహావాసుదేవభగవతిభ్య క్షిత్రోగీయతోభవేత్ ॥

తేన తితి అవసానైవ స్య తెనవధా, గౌరనాద్య ప్రవత్తి, సాజని త్రి, నిత్యానతతపిత్రీయ, తిలక్య తెర్నిత్య త్వద్వైదావధిరవ
 సానశబ్దోక్తః స్వకీయభూతసూక్ష్మై నియోణాం స్వకారణేమలయోష్యవసానశబ్దవివక్షితః తెనాత్మనా - విరజసాన్వరూ
 పెణోపలక్షితః శాస్త్రమూర్తి పటరహితం - ఆనందనిరతిశయానందస్వరూపం అత్తానం పరమాత్మానం - ఆనందమయః - ప
 రమాత్మసామ్యాపత్వా ఆనందమయః స్వయం నిరతిశయానందప్రచురః - ఉత్తే తి, అత్తనశ్చిత్తాభ్యాం, అత్తన ఆకాశస్యం
 భూతః, ఆరద్యో బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్, ఇత్యుపకమోపసంహరగతపాశ్యద్వయం స్థావరం - ఎవం, త్తయంతమస్యరజసః ప
 రాకే, ఆవిత్వవర్ణంతమసః పరస్తాత్, తవత్ రిచరమేవ్యమకే, ఇత్యుక్తప్రకృతిభురూపాతీతపరమాకాశస్తభగవత్సాన్ని
 ప్తిరర్చి రాదినాగతసోక్తా - ఎవం, సవనా బ్రహ్మగమయతీ, త్యస్యార్థ ఉక్తీ అభిభూతాద్యర్చి రాదిమాన్యయోః పా
 ణికత్వం కథయత్, ఎతేన ప్రతిపద్యమానా, ఇత్యుక్తస్యార్థ మాహ - ఎతామితి భాగవతిం భగవదుద్దేశ్యాం - గతిం అర్చిరా
 దిమాన్గం యోగతః, సపునరిహ ప్రకృతిమూలే - అర్చింకర్తృదీనదేహం - ప్రతి - నవిజ్ఞతేనానన్దోభవతి ॥ ౩౧ ॥ జ్ఞాన
 మాన్ద్యయం నిగమయతి ॥ ఎతే ఇతి ॥ ఎతేన తిభిమామాన్గో అర్చి రాదిభూమాదిరూపా - వేదగీతే, యేదేవ మేదరణ్యేత్ర
 ద్ధాంతవత్ ఇత్యుపాసతే తేదీనమభిసంభవన్తి, అదయే ఇమే గావ్యస్తాపూర్తంద త్తమిత్యుపాసతే తేదామమభిసంభవ
 న్తి, త్యాగివేదనోధి తెతవేవ, సనాతనైవైతే - తెవేన స్య తిహేన స - త్వయా అభిప్రాయే, యద్యుగ్రీతవ్య, మిత్యనెనార్చి
 రాదిమాన్ద్యస్య - భూమాదిమాన్ద్యస్యాసిష్టత్వత్ - చకారాన్ద్యకాగితేత్యర్థః సనాతనత్వం వివక్షయతి ॥ యే ఇతి ॥
 యేవై యస్మిత్పరాకల్పదే - బ్రహ్మదేవయ్య భూయలరాధితః, సమ్యగుపాసనయాపితః - వాసుదేవః సర్వ భూతాన్ద
 రాత్వాభగవాన్ - ఆహ - ఉపావతస్తాత్సనాతనైవ త్యర్థః ॥ ౩౨ ॥ జ్ఞానం సారిణోర్చిరాదిపాగ్రీప్రాప్తీయోగాదన్య ఉపా
 యోనాస్తి - అర్చిరాదిగతిచిన్మాసిభ క్షిత్రోగీ పానుభూత్యాహ - సహితీ అత్యంతార్చిరాదే అన్యః అపరః - సంస్య తానం సా

శనిశంపరాకల్యణులూబోమాన్తః - నమితుతమిశెషణసశ్రుతః - యతిఃఅర్చిరారామార్చయి ప్రసాద - వాసుదేవసర్వస్వ
 రాత్నసి - భగవతపరమాత్మసిచక్రీర్పవత్ - తస్మాత్తచ్చివ్రావకార్యాతిభావసమలతకారః, యోగినః ప్రతిష్ఠ ర్థేస్తా
 రైచైతే, ఇతి - యోగోయోగఃసాక్షాత్ప్రతిష్ఠా రైస్సృతివిషయభూతేన రైస్సృజనయానపితృయోగావ్యగతి - స్వ ర్థే
 తేయోగాక్షతయోఽనుననం, నై తేప్రతిపాదజానన్యోగముహూతికృత్సప్తస్తాన్వైషుకాలేమయోగయుక్తోభవాన్మనై,
 తస్మిన్రణాదీహితాత్కారః శ్లో॥ ౩౩॥ శ్లోకంధామనదేవభక్తిరేవాన్పిరాదిగతాపుపాదభివృత్త్యాహా|| భగవాన్అవిషమేషమ
 హాశబ్దోమైత్రయభగవాన్అతి, త్యాదిప్రకారేణభగవచ్చుభక్తిభిర్వాసుదేవవచనబ్రహ్మజతా-రణం-తస్య క్తిరేవమోక్షో
 పాదుకాకథమిత్యత్యాహా|| కా రైస్సృజనామనీషమబద్ధా-కా రైస్సృజనామిత్యర్థవృత్త్యకృత్సృజనమణజాతం ముహుర్దు
 హురాలూప్య, ఆలూప్యసర్వవాస్తావేదిచార్యవపునపున, రితివత్ - తదన్యవస్యవత్ - తస్మిన్చిత్తస్థితిః, కిమన్యవస్యదిత్యత
 హ-కుటస్థసిద్ధికారపరమాత్మసి - రుతిఃముక్తావానన్యసిరతిశియానందపరమాత్మానుభవజనితసర్వావస్థోచితాశేవశేవ
 కరణియతేభక్తియోగాద్యవత్ - నమవభక్తియోగోముత్త్యపాయభినిర్మిత్యసంపుణతరోలాకాన్సి తభ్యర్థిరః శ్లో॥ ౩౪॥
 నన్యస్థిన్మియేభగవతకరంభక్తిరుత్పద్యతే, కథంతరాంతరిత్యాశక్తిగృహితుకర్తవ్యమనోపేయత్వాదుభయమనీషంభవతి
 త్యాశ్చయేనాహా|| భగవాన్అస్మాత్తయోగపరిశుద్ధమనసా, నర్వహాతేమభగవాన్, అతీతసాక్షాత్కారాద్వాః, మనసా
 తువిశుద్ధేన, న-నసాభిక్లేప్త, ఇతిప్రకృతే-తస్మిన్సంఘటాదివద్వత్సృజనవెత్తతహా|| ద్రవ్యసర్వజ్ఞః సకేవలంయోగపరిశుద్ధమ
 నోవిషయవిషయప్రమాణానరవిషయోపేక్షాహృత్ప్రతిష్ఠాప్రత్యర్థుద్భావభిః-మహాదాభిః-మహావైషమిదిత్యేత్యేత్యవ
 నాత్-కార్యమతైర్వచాదాభి, ద్విష్టాతతా-రణమాతోఽనుమీయతేత్యర్థిరః-సకేవలముమానవిషయవిషయం, కింతు-కా
 త్రువిషయోపేక్షాహృత్ప్రతిష్ఠా-రణమాతోఽనుమీయతేత్యర్థిరః-సకేవలముమానవిషయవిషయం, కింతు-కా

భగవాన్బ్రహ్మకారైస్సృజనామిత్యర్థమనీషయా|| తదన్యవస్యతూల్యసైరతిరాత్మ - స్యతోభవత్|| ౩౪ ||
 భగవాన్సర్వహాతేమలతీతసాన్విత్యవాహరిః|| ద్వుతైర్వర్త్యధ్యావిభిన్ద్రోలతజ్జైరనుమావై || ౩౫ ||
 తస్మాత్పి ర్వాత్సారాజకూరిస్సర్వ త్రసద్వదా | శోభవ్యః క్షీరవ్యక్తస్స ర్వాభ్యభగవాన్ || ౩౬ ||
 పిబ నియేభగవతతత్సన్మతాంకధామ్యతంక్రవణపుటమసంభృతమేపున నితేవిషయవిదూషితాశియం
 ప్రజన్తితచ్చరణసరోరుహం నికమ్ || ౩౭ ||
 శ్లో॥ ౩౪ || శ్లో॥ ౩౫ || శ్లో॥ ౩౬ || శ్లో॥ ౩౭ ||
 ఓం|| శ్రీకుంజువాచ|| ఎవమేతన్నిదితంపుష్టవాన్యధాన్తను|| సృకాయన్మియమాణానాంమునప్యేషమ

బ్రహ్మ, యతోవాణిమానసాతానీ, త్యాదీని - తదా - తదుపజీవ్యకారణత్వప్రతిపాదకాని, నదేవసోమ్యేదమగ్రతః,
 దిత్యాదీని-తైః అనుమావైః స్వృతివచనైః స్వృతీనాంశుభ్రత్యనుమావకత్వాత్ - శుభ్రత్స్వృభ్యామిత్యుపలక్షితానన,
 కేవలానుమానగమ్యత్వయాదివోవైశేషికానిరసాః, తస్మిన్రూపకారస్తు, శాస్త్రయోనిత్వా, దిత్యధికరణసాధ్యేబుద్ధ్యా
 కార్యమైర్లక్షితజగత్కారణతయశాస్త్రేః ప్రతిపన్నః తత్త్వ రూపం తుయోగపరిశుద్ధమనసాసాక్షాత్తుల్యస్తీ
 త్యాగమోక్ష వివేకజన్యజ్ఞానద్వయవిషయత్వముక్తంభవతి శ్లో॥ ౩౪ || శ్లో॥ ౩౫ || తత్త్వమన్యోభవమిత్యాదిప్రశ్నోత్తరముప
 సంహరతి || తస్మాదితి || స్పష్టోర్థః శ్లో॥ ౩౬ || శ్లో॥ అన్యయోగపరిశుద్ధమనోగాగ్రహ్యత్వంయోగారమ్యావాకథంసాగ్రిత్య
 త్యాహా|| పిబ స్థితి|| భగవత-అత్మసంపరమాత్మసంకధామ్యతం-యేపిబి - తేవిషయవిదూషితాశియంపున స్థిత్యన్యాయః-
 కధామ్యతంవాకథంసంభృతత్యత్యతహా|| సతామితి|| సతామితికర్తవ్యమితి-సద్వికర్తవ్యమితి-సద్వికర్తవ్యమితి-సద్వికర్తవ్యమితి-
 వయా-ప్రథమంభవితవ్యమిత్యుక్తంభవతి - సత్సయంపాప్రహరికావ్రవణేన-విషయైశ్వర్యాదిభిర్విదూషితంకలుషిత-
 మాశయంల న్వికరణంపునస్తి - సత్సయాదిభక్తియోగాన్తస్యగలమాహ-ప్రజన్తితత్త్వభగవతః-వరణసరోరుహయోః-
 అన్తికంసంభవం-ప్రజన్తిప్రాప్తవస్తి - ప్రథమం-సత్సయా-తతత్త్వగలం-తతోయోగారమ్యా-తతతగ్రమోభవివేకాదిసా
 ధనసప్తజన్యజ్ఞానాభ్యానుమగృహీతా|| పత్యతావన్నాభక్తిరిత్యయంక్రవణ-అత్తోర్థః శ్లో॥ ౩౭ || శ్లో॥ ఇతిశ్రీమద్భాగ
 వతసన్మిదన్మిశాఖాయాం శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానాయాం ద్వితియనందై ద్వితియోధ్యాయః || శ్లో॥ ౩౮ || శ్లో॥ ౩౯ || శ్లో॥ ౪౦ ||
 ఎవంమునుతోర్భగవచ్చునకాదికంకర్తవ్యమిత్యుక్తం-అథదేవవస్యతిరెకుమఖేనద్రవ్యయతుమన్యదేవతానాంతు
 భజివలద్రవ్యంవత్కృత్సూక్ష్మోక్తమచదతి|| ఎవమితి|| మనుష్యమకదాచిద్దైవవశాన్తనుమన్యత్వంపాప్రమేజీవేమ-యేమ

నిషిఙ్గః-తేషాం-తతాపి-యైమియమాణాః సైహం-విశేషతో-యతః-ప్రవృత్తౌ-పురామాం-ప్రతిష్ఠాప్రవాక్-తద్భగవత్పునః
 ణాదికమచ-త్యేనానిగదితంఉక్తమిత్యర్థః॥౧॥ శ్లోకాః-ఫలపాప్రప్రగమస్యేమాం-దైవతానాం-భజనమాహ॥ బ్రహ్మవ
 ర్చనైత్యాదిహ॥ బ్రహ్మవర్చనంకామయమానః బ్రహ్మగన్తుతింపెదపలం-యజేతభావత-ఇన్ద్రియకామః-ఇన్ద్రియసామర్థ్య
 కాయ-ఇన్ద్రియభావతేత్యనుషక్తిః॥ఎవమగ్రపి-ప్రజాపతికదత్తాదీక॥౨॥ శ్లో-దేవీం-దేవస్సవిష్ణోస్సంబద్ధినీం-మాయా-వి
 స్తయనియత్ర-విభాసంఅగ్నిం-వసుకామః-అర్థకామః-వసుకాయజేత-వీర్యకామస్తుర-చార్కయజేత-యజనఫలమా
 హ॥వీర్యవానితి-భావేతిశేషః-ఇదం-రత్యత్ర-త్రస్ఫలవా-దైరుపలక్షణమ్॥ ౩॥ శ్లో-అనంతంభాజ్యం-ఆద్యంభజ్యం-భ
 రంవిశదమభ్యుపహర్యం, భగంకరినంవిశదంవిదక్తనయవం-భక్త్యయితీశేష-తదుభయకామో-దితింయజేత-అపి-తేస్స
 తాక-దేవాక-ఆదిత్యాన్వా-దిశాంసంసాధకః-దిక్పతిత్వకామః॥ ౪॥ శ్లో-ప్రప్తిర్దైవబలం-తతా-మః-ఇలాం-పృథ్వీం-యజేత-
 పృథిస్తాకామః-స్తానాద-వయ్యుతకామః-రోదనీద్వామ-పృథివ్యా-తయోస్సర్వలోకాధారత్యాల్లొకమావృత్తమ్॥౫॥ శ్లో-
 రూపమభికామయమానః-అపరా-శ్చ-సామూహ్యే-తాం-సర్వేషామధిపత్యకామః॥ ౬॥ శ్లో-యజ్ఞ-నిష్ఠం-కోశోపమ
 సంవయః-వసుకామభ్యత్యతధనమా-తమితిభేదః-ప్రచేతనంవరుణం-విద్యాకామః-జ్ఞానకామః-దాం-పత్యార్థం-దం-చోర్విర
 న్యోన్మృషీత్యర్థం-సతీమిత్యుమాపి-శేషఙం-పతితతామమామిత్యర్థః॥ ౭॥ శ్లో-త్రమశ్లోకం-విష్ణం-తి-స్తుం-సన్తానం-త
 స్సృక-పిస్తారయః-సన్తానవృద్ధికామభ్యత్యర్థః-రక్షాకామః-భాధనివృత్తికామః-పుణ్యజనాకయతే-ఓజసా-మః-బలకా

నిషిఙ్గామ్ ॥ ౧॥ బ్రహ్మవర్చనకామస్తుయజేతబ్రహ్మగన్తుతిమ్|ఇన్ద్రియిన్ద్రియకామస్తుప్రజాకామః|ప్రజాప
 తిక్ ॥౨॥ దేవీం-మాయాన్యశీకామస్తుజసా-మోవిభావనుమ్|వసుకామోవసు|అనన్తం-భాజ్యకామః|వీర్యకామస్తువీ
 ర్యవాక్ ॥౩॥ అనన్తద్యకామస్తువితిం-స్సర్వకామో-ది-తేస్స-లాక్ ॥విశ్వక-దేవానాన్ప్రప్తిక్రకామస్తాన్సార్వాక్
 సంసాధకో-దిశామ్ ॥౪॥ ఆయుషా-మో-ఽగ్నిశా-దేవాప్రప్తికామఇలాం-యజేత ॥ ౫॥ ప్రతిష్ఠాకామః|పురుషో
 దనీలోకమాతరో ॥౬॥ రామభికామోగన్ధర్వాక్-స్త్రికామో-ఽపురఉర్ధ్వశీమ్|ఆధిపత్యకామస్తుప్రేహం
 యజేత-పరమేష్ఠినుమ్ ॥ ౭॥ యజ్ఞ-నిష్ఠం-యజేత్యతసా-మః-కోశకామః|ప్రచేతనమ్|విద్యాకామస్తుగిరిశం-దాం-ప
 త్యా-ర్థ-సాం-సతీమ్ ॥౮॥ దృష్ట-ధృత-త్రమశ్లోకం-త-స్తుం-తస్వక్-పితౄ-కయజేత ॥ రక్షాకామః|పుణ్యజనానో
 జసా-మో-వరుగణాక్ ॥౯॥ రాజ్యకామో-వసుకా-దేవాన్సర్వతిం-త్యభిచారకః|కామకామో-యజేతో-సమ
 కామః|పురుషం-పరమ్ ॥౧౦॥ అకామస్సర్వకామో-వా-మో-క్షకామః-దారధీః|త్రి-వేణభక్తియో-గేన-యజేతపురుషం
 పరమ్ ॥౧౧॥ ఎతావా-నెవ-యజతామహ-నిశ్చే-యి-సో-దయః|భగవత్సలలోభానో-యద్భగవత్సన్మతః ॥ ౧౨॥
 జ్ఞానం-యధా-ప్రతినివృత్తగ-ణోర్వి-చక్రమాత్ప్రసాదఉభయత్ర-గుణైవ్యసంజః|కై-వల్యసంమతపథ-స్వస్థ
 భ-క్తియో-గో-నిర్వృతో-హరిక-ధానురతిం-నకుర్యాత్ ॥౧౩॥ శానక-ఉవాచ॥ ఇత్యభివ్యాహృతం-రాజానిశవ్య

మః ॥౧౪॥ శ్లో-రాజ్యకామః-నునురూపాక-దేవాక-అభిచరక-తే-తు-ని-ర-మి-పున్-ని-ర్వ-తిం-రా-క్ష-సం-కా-మ-కా-మః-భో-గ-చ్యుః,
 అకామః-వై-రా-గ్యకామః-పరం-పురుషం-పరమపురుషం, యో-యో-యాం-యాం-త-సం-భ-క్త, ఇతి-రీ-త్యా-ఇ-న్ద్రి-ది-రూ-ప-కా-ప
 పరమపురుష-సై-వా-న-వ-త్ప-ల-ప్ర-ద-త్యా-త్ర-త్ర-స్ఫ-త్ర-స్ఫ-ని-భి-రి-జ్య-మా-నః-ప-ర-మ-పు-రు-ష-ఏ-వా-న-వ-త్ప-లా-ని-ప్ర-య-వృ-తి, అనన్యా
 భి-న్ద-య-నో-మా, మితి-త్యా-భ-జ-మా-న-స్య-స-ప-మ-క్తి-ప్ర-య-వృ-తి-త్య-భి-పా-రి-యః॥ ఉ-ద-ర-ధీ-తి॥ మోక్షకామవిశేష
 ఙం-తీ-వ్ర-తా-ని-చి-న్ద-స-ధ-క్తి-యో-గ-స-న్మ ॥౧౫॥ శ్లో-ఎ-వం-భ-జ-ధ్వి-క-దా-మా-క్ష-ఎ-వా-వ్య-త-భ-త-త-అ-హ ॥ ఎ-తా-వా-ని-తి-ఇ
 ష-స్త్రి-లా-క-భ-జ-తాం-ని-శ్చే-యి-న-స్య-మోక్ష-గ-డ-య-లా-భ-ః-ఎ-తా-వా-ఎ-వ-ద-వ-ధి-క-భా-గ-వ-త-స-హ-త-భ-గ-వ-త-స-ల
 భా-వ-ఇ-తి-య-తో-భా-గ-వ-త-స-గ-ద-భ-గ-వ-త-స-ల-భా-వ-న-తి-ని-శ్చే-యి-నో-ద-య-సి-ద్ధ-ఎ-వ-త-స-ద-భా-గ-వ-త-స-క-ద-వ-ల-భా-వ
 ఎ-వ-స-మ-వ-స-గ-భ-వ-ః ॥ ౧౬॥ శ్లో-య-ద-భ-గ-వ-త-స-గ-ద-భ-గ-వ-త-స-స-మా-ని-తాం-హ-రి-క-ధాం-స-హ-తి॥ జ్ఞా-న-మ-తి-య-స-హ
 రి-క-ధా-ర-తి-మ-జ్ఞా-నా-దీ-న-ప-త్న-గ-నై-తా-ను-హ-రి-క-ధా-ను-ర-తి-ం-కొ-న-కు-ర్యా-ది-త్య-స్వ-యః-య-ధా-హ-రి-క-ధా-న-యాం-ప్ర-తి
 ని-వృ-త్తా-గు-ణా-న-తా-ని-కా-ర్యా-ణి-ఉ-ర్ధ-వ-ః-అ-త-నా-యా-పి-సా-సా-శో-క-మో-హ-జ-రా-మృ-త్య-వో-య-స్తా-త్ర-ధా-భూ-తం-జ్ఞా-
 నం-అ-త్ర-ప్ర-సా-ద-భి-త్ర-నై-ర-ల్యం-ఉ-భ-య-త్ర-లో-క-ద-వ-య-గు-ణై-వ-స-బ-ధా-ని-మ-వి-వ-య-స-అ-స-గ్లో-వై-రా-గ్యం-కై-వ-ల్య-ము
 క్తా-స-మృ-త-స-వ-ధా-ని-ఉ-వా-యః-కై-వ-ల్య-స-మృ-త-ప-ధ-ప్ర-ధా-భూ-తో-భ-క్తి-యో-గ-స్యే-త్య-త-స-ప-త్న-గ-నై-త-ధా-భూ-తా-ను-హ-రి-
 క-ధా-ను-ని-ర్వృ-త-స-ని-భ-త-ర-తి-మా-ని-క్తి-ం-కొ-న-కు-ర్యా-త్-స-గ్లో-పి-కు-ర్యా-ద-వై-త్య-ర్థః ॥ ౧౭॥ శ్లో-ఎ-వం-హ-రి-క-ధా-ప్ర-భూ-ఉ

కైత్రునర్జగద్వ్యాపారాదిరూపహరికధామఘత్నయా మునిస్సపయోస్సంపాదవవతారయితంశానకఃపుష్పతి శ్రేష్ఠభి
వ్యాప్యతమిత్యాదినా||ఇతిపుణ్యోక్తప్రకారేణాభివ్యాప్యతంభాషితంశితవ్యక్తత్యా - భరతర్షభాభరతవంశశ్రేష్ఠః-
రాజాపరిశీత-ముషంపరబ్రహ్మదగ్గినం-కవితబ్లబ్రహ్మనిష్ఠాతం-వై యాసశింవ్యాసపుత్రతం - శ్రీశతంప్రతి-అన్యతీ-ంపు
ష్టవాక్ ॥౧౩॥ శ్రీమహర్షిః తాంశ్రీమదుష్మతాం-సశిలస్తాకం-హేసూతహేవిద్య - ధాషితుంవత్తుం-అర్హ-నీతత్ప్ర-
ప్రశ్నైతవకలాభభిజితై త్రతాప్ర- ॥ కధాభి ॥ హరికథైవఉదరం-ఉత్తరస్థలయాసాంతాః-హరికథోదరా-హరిక
ధా-ప్రధానాభిర్భగ - తధాహతాఃకధాసంతాంభగవద్భక్తానాం-సంసదినధాయాం-స్యః-భువిసంస్థయః-అరభగవ
తగ-ధాత్రవణమేవలాభభిభావః ॥౧౪॥ శ్రీ రాజశుకయోగ్యగవన్య కత్వమేవహ-||సభిసాదైస||పాణ్డవయోమవసర
ధోరాజా-మహాభాగ-తయారాజా-చాలక్రీడవత్తై ర్చాలక్రీడాదిభిఃక్రీడక-క్రష్టక్రీడాంశీకృష్ణపూజారూపాంక్రీడా-మా
దదెతస్యదాలక్రీడా-పిశ్రీకృష్ణపూజారూపా-వ-అతఃఆచార్యాద్భాగవతభిర్భగప్రాయః ॥ ౧౫ ॥ శ్రీవం-భగవాక్
-ఉత్పత్తింప్రళయంవైవహతానా-మిత్యాదీనిగవశిష్టః - వై యాసశి-వాసుదేవపరాయణఃవాసుదేవపరాయణంప
రమప్రీప్యంపరమోపాయస్యయన్య-సతధోక్తవేదముభయారవిభాగవతత్వాత్తత్త్వంవాదవప్రవృత్తభిత్వాహ-హ-
యస్తాత్-సంతాంభగవతానా-మాగమేనైత-ఉరుగాయన్యభగవతోగుణైరుదారాఃవహత్యః-కధాః-స్యః-ప్రవృత్తాభ
వేయః ॥౧౬॥ శ్రీభి-వృత్తైవషీయమాణమాయుర్ధ్వికధాయామేవసఫలంకుర్వీత్యై యేనాహ||ఆయురితిభిః|| ఆ

భరతర్షభాభిమన్యత్ప్రవాక్సూయోవై యాసశివ్యపింకవిమ్||౧౩|| ఎతచ్ఛూహితాంవిద్యకసూతనో
౭ర్హ-సేభాషితుమ్|కధాహరికథోదరా-స్సంతాంస్యస్సంసదీధ్రువమ్||౧౪॥ సవై భాగవతోరాజాపాణ్డవే
యోమవసరధః|బాలక్రీడవత్తైక్రీడకృష్టక్రీడాంయదదే||౧౫॥ వై య్యాసశిశ్చభగవాన్వాసుదేవపరాయ
ణః|ఉరుగాయనతోదారాఃకధాస్మ్యర్థిచదాగమే||౧౬॥ఆయుర్ధ్వరతివై పుంసాముద్యన్తై ప్రంచయన్తై
సా|తస్యైతైవత్తేనోపితతత్తమన్లోకవార్తయా||౧౭॥తరవశింసజవన్తిభాప్రీకింసశ్వసన్తుర్తనశాదన్తి
నమేహన్తికింగామ్యాఃపశవౌ౭ప||౧౮॥శ్వవిద్యరామోష్ఠాశ్చిత్తైస్సం సుతపురుషఃపశుః|నయత-ర్హ
పధోవేతంజారునామగదాభృతః||౧౯॥విలెతోరుక్రమవిక్రమాన్యైస్సశ్చైవ్యతఃకర్ణపుపెనరస్య| జిహ్వో స
తీదార్ధరికేవసూతనహంగాయన్తురుగాయగాధాః||౨౦॥ధారఃపరంపట్టిగీటిజుష్టమప్రకృతమాగ్ధంసనమే
స్తుకున్దమ్|శావకరొనోకురుతస్సపర్యాంహరైస్సతా-భి-న్యకఃఙ్గ-ఙ్గవా||౨౧॥బద్ధాయతేతేనయేనసరా
ణాంలిక్ఖానివిష్టోర్మన్విరీతతో-యే |పాదాన్పణాంతాద్భ్రమజన్తభాశాత్తైరాశినానుప్రజతోహరైర్భా ||

సామూర్యః- ఉద్యక్తఉదయంప్రీతిప్రవృత్తి-అ ప్రంచ-యక్-లిరోధానంప్రీతిప్రవృత్తి-నిమోగ్రహిత్వైర్ధ్యఃఉత్తమశ్లోకస్యభ
గవతోవా ద్రయోకధయా-య,త్వై శోనీతఃయఃతేనోనీతః-తస్యయుతే తంతేణంవినా-ఆయుర్వృతం-సతుత్తేనోసహ్యతః-స
వలభిర్భగ ॥౧౭॥ శ్వసనుజీవనమేవతదాయవసలమస్తుతాప్ర-||తరవశి ॥ఉత్పత్తివాక్సమగ్ధిర్ధిర్ధి వనం-సనుతేమాం
శ్వాసోనా స్రీతతాప్ర-|| భస్తాగ్ధి||పర్వకోశానశ్వసన్తికిం-వాయుమూగ్ధ్యంసనిస్తానయన్తికిం-సనుతాసామాహారాది
కంనా స్రీతతాప్ర-|| గామ్యాఃపశవఃఅపరేవ ఆయుర్వ్యయంకుర్వ-ప్ర-సభాదన్తివాత్ ప్ర-సమేహన్తిసరేతస్సిభి-న్తి-
మైధునంసకుర్వన్తిమిత్యర్థః ॥౧౮॥ శ్రీతమపినరాకారంపశుంమత్వాహ||శ్వతి||విద్యరాహాఃగామిమూకరః-శ్వాదిభి-న్స
ద్యతత్యేససం సుతోనియాషి-సకభిర్భగవతో||నైతి||జాతుకదాచిదగ-దాభృతోభగవతో-నామ-యన్యకర్ణపథమపేతం
యత-ర్హపధోవేతం-యన్యకర్ణమాగ్ధంసప్రీతి-సభిర్భగ ॥౧౯॥ శ్రీ తమేవసన్తి||విలెత్తి||ఉరుక్రమస్యభగవతో-
విక్రమాక్వాపారా-సశ్చైవ్యతఃఅత్వైవ్యోనిరస్య-యకర్ణపుపె విలెత్పధారన్తే - హేసూత-ఉరుగాయగాధాఃభగ
వతగ-ధాసహంపగాయిత-స్యజిహ్వ-అసతిదుష్టాదార్ధరికీవజ్జ్వాకజిహ్వస ॥ ౨౦ ॥ శ్రీయదిముకున్దంసనమేతేనసను
సు-ర్యాత్ - తదుత్తమాగ్ధంశిరః,పట్టిగీటిజుష్టంపట్టెననోష్టిషేగ-శిరీపెనవాజ్జుష్టమి - పరంకేవలం-ధారః-హరైస్సప
ర్యాం- నోకురుతఃసకురుతశ్చైత్తైకరౌహస్తాలసత్వైకాభి-న్యకఃఙ్గ-ఙ్గయయో ప్రధానాతావపి - శావకవసంబద్ధినివి
వ ॥౨౧॥ శ్రీవిష్ణోర్లిక్ఖానిమూర్తి-ర్మన్విరీతతశ్చై-తేనయనై-బద్ధాయతేవయూరవిభి-న్యకైతత్తత్వ-హరై-తేత్పాణ్డో
గ్ధాని-నానుప్రజతశ్చేత్-తాపాద్రువదన్తభాశౌద్రుమజన్తభజతిభిత్తధా-న్యకమాలతుల్యవిత్తర్ధః ॥ ౨౨ ॥ శ్రీ

భాగవతాష్టై ౧౯౦౦-జాతుక దాచిదమి-యస్తు-నాభిలషెత- అభిలసస్యైతేనధారయేత్-నశేషశేషవశేజనన్త పితవతు
 ల్యః-శ్రీవిష్ణుః ద్యౌః-శ్రీవిష్ణుపదలగాయాయః-తులస్యాః-గర్భం-యస్తుమనుజో-నవేదఅభిభాగియనాభినదైవ్యర్థః-సశ్వసక్
 శవఃపాగియం కృతవతుల్యః ॥ ౨౩ ॥ శ్రీగృహ్యమాత్రై, శ్చ ౧౩వణి ర్తనాదిభిగృహ్యమాత్రై, శ్చ ౧౩వనామభిః, యదీయం
 చూదయం, నవీక్రియేతవికారంపాగిప్రయత్, అధముఖే, వికాసః, నైతెజలంఅనద్ధాతువినవః, గాత్రరు హేమహవః
 రోమాశ్చశ్చ, నస్యా, తద్ధృదయం, అత్తసారంకాలాయం, బతెతిభేద, యదామనోవికారోభవతి, తదాఅననాశురో
 మాశ్చశ్చసాధిత్యర్థః ॥ ౨౪ ॥ శ్రీభాగవతప్రధానఃత్వంమనసోనుకూలంప్రయం, భాషన, అభ, అతః, ఆత్మవిద్యా
 యంవిశారదఃసిపుణః, వై యనకిశ్రీశుకః, సాధుపృష్టస్య, నృపతింప్రతియదాహ, తదభిధేహాత్మగ్యయః ॥ ౨౫ ॥ శ్రీ
 తిశ్రీభాగవతవద్ధ ౧౨వద్వికాఖ్యాయం శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యాయం ద్వితీయసూక్తేః పంచమోఽధ్యాయః ॥ ౨౬ ॥ శ్రీ
 ఎవమాపృష్ట స్మాతోరాజ్యవిప్రశ్చంకధయతుంతస్యపాగి క్షింపితిమాహ ॥ వై యనకెతివై యనకెతిశుకః

గృతత్స- స-త్వనిశ్చయంయధావస్థితస్వరూపనిశ్చయకవచః-ఇతిఉక్తప్రకారే-ఉపధార్యమింత్య, బౌత్తరేయః
 ఉత్తరాభిరాజాశ్రీకృష్ణ-సతిమతిం-వ్యధాత్అకరోత్ ॥ ౨౭ ॥ శ్రీపంచ ॥ ఆత్మైతి ॥ ఆత్మైతహః-అగారం-ప్రవిణం-
 సం, ఆత్మైదిమ, అవికలైరుప్రదవే, రాశ్యైవనిరూధానిత్విరూధాంమమతాంఅహంమమత్యాభిమతింతత్యాజ ॥ ౨౮ ॥

శేషభోభవభాగవతాష్టై ౧౯౦౦-జాతుమర్యో ౨ భిలషెతయస్తు-శ్రీవిష్ణుపద్యామనుజులస్యాశ్చస్వస
 ష్చోయస్తునవేదగర్భమ్ ॥ ౨౩ ॥ తదత్త సారంపృదయంబ తేదయద్ధృహ్యమాత్రై ర్నరినామధేయైఃనవిక్రి
 యేతాధముఖేవికాసోనేతెజలంగాత్రరు హేమహవః ॥ ౨౪ ॥ అధాభిభాగియనాభినదైవ్యర్థః-సశ్వసక్
 భాగవతప్రధానః ॥ యదాహవై యనకిరాత్మ విద్యావిశారదఃశ్చనృపతింసాధుపృష్టః ॥ ౨౫ ॥ శ్రీగృహ్య-శ్చ ౧౩వ
 శ్చ ౧౩వణి ర్తనాదిభిగృహ్యమాత్రై, శ్చ ౧౩వనామభిః, యదీయం చూదయం, నవీక్రియేతవికారంపాగిప్రయత్, అధముఖే, వికాసః, నైతెజలంఅనద్ధాతువినవః, గాత్రరు హేమహవః
 రోమాశ్చశ్చ, నస్యా, తద్ధృదయం, అత్తసారంకాలాయం, బతెతిభేద, యదామనోవికారోభవతి, తదాఅననాశురో
 మాశ్చశ్చసాధిత్యర్థః ॥ ౨౪ ॥ శ్రీభాగవతప్రధానఃత్వంమనసోనుకూలంప్రయం, భాషన, అభ, అతః, ఆత్మవిద్యా
 యంవిశారదఃసిపుణః, వై యనకిశ్రీశుకః, సాధుపృష్టస్య, నృపతింప్రతియదాహ, తదభిధేహాత్మగ్యయః ॥ ౨౫ ॥ శ్రీ
 తిశ్రీభాగవతవద్ధ ౧౨వద్వికాఖ్యాయం శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యాయం ద్వితీయసూక్తేః పంచమోఽధ్యాయః ॥ ౨౬ ॥ శ్రీ
 ఎవమాపృష్ట స్మాతోరాజ్యవిప్రశ్చంకధయతుంతస్యపాగి క్షింపితిమాహ ॥ వై యనకెతివై యనకెతిశుకః
 గృతత్స- స-త్వనిశ్చయంయధావస్థితస్వరూపనిశ్చయకవచః-ఇతిఉక్తప్రకారే-ఉపధార్యమింత్య, బౌత్తరేయః
 ఉత్తరాభిరాజాశ్రీకృష్ణ-సతిమతిం-వ్యధాత్అకరోత్ ॥ ౨౭ ॥ శ్రీపంచ ॥ ఆత్మైతి ॥ ఆత్మైతహః-అగారం-ప్రవిణం-
 సం, ఆత్మైదిమ, అవికలైరుప్రదవే, రాశ్యైవనిరూధానిత్విరూధాంమమతాంఅహంమమత్యాభిమతింతత్యాజ ॥ ౨౮ ॥

హేన తమః, శానకాదయః-ఇమమేవహరికధాలక్షణమేవ- అర్థంప్రపచ్చ-మాంప్రయత్సృచ్చధయాయం-కధంభూ
 తఃప్రపచ్చ-కృష్ణానుభావశ్చవశేషతేజోదృగ్ధానః-అతఏవ, మహాయశాః ॥ ౩ ॥ శ్రీసంస్థాంమృత్యుం, విజ్ఞానుజ్ఞాత్యా, తై
 వర్గి కంధర్వార్థ కామసాధనంకర్త, సంస్కార్యత్యక్త్యా, భగవతివాసు దేవ- స్వాత్త భావంస్వస్వాత్త త్వం, మమాత్మావాసు
 దేవఇతిబుద్ధి పి శేషం- పరంభృథం, గతభ్యర్థః, ఎవంవిధిప్రపచ్చేతిపూర్వైశాన్యయః ॥ ౪ ॥ శ్రీస్వసుభుతితముపపాద
 యతుంమునివచనమభినన్త తి ॥ సమీచీనమితి ॥ పాబ్రహ్మక, అనఘ, మహ్యం, హాశేకాఃకధయతః-సర్వజ్ఞ, స్యతవ-వచః-
 సమీచీనం, యత స్తమోఽజ్ఞానంవిశీర్ణ్య తేనశ్రోతి ॥ ౫ ॥ శ్రీసుభుతితంపృచ్ఛతి ॥ భూయఇతి ॥ భూయఃపునః-వివిత్సామివే
 చితుమిచ్ఛామి-అధిశ్యత్ ॥ బ్రహ్మవిధిః-దుర్విభావ్యంఅప్రతర్క-గ్ధం-ఇదంవిశ్వం- యధాస్యజితి ॥ ౬ ॥ శ్రీయధాగోపాయ
 తిరత్తితి, యధాప్రసన్నంయచ్చ తేనంపారతి- పురుతః క్షింపితి-ప్రతి-క్షింపఃపుమాకపరమపురుషః, యాంయాంబ్రహ్మదిరూ
 పాం-శక్తింశరీర, మహాశ్రీతగ్ధానిధాయ, ఆత్మనంబ్రహ్మరుదాదిరూపిణంస్వాత్మనం, క్షీడయక్ స్వప్రార్థివ్యాపారవిశేషా
 భినివిష్టంకుర్వక్-స్వయంక్షీడక్-స్థిత్యాదివ్యాపారకుర్వక్- కరోతిస్వయమేవ తద స్రవతయాస్వప్రార్థివ్యాపారంక
 గోతి- వికరోతిత్ తద స్రవతయామిరుద్ధంకరోతి, ఇయంజగద్వాప్యపారగూపాక్రిహ-స్వాత్ స్వగ్రిహాలానతు-బాలా
 దీనామివ కర్త మూలెత్యభిప్రాయః ॥ ౭ ॥ శ్రీఉపసంహరతి ॥ హేభగవత్, అద్భుతకర్త, ఇవిష్ట యనియవ్యాపారస్య-హ

రేః, విచెష్టితం - కవిధిద్ధానాధితై రమిదుర్వభావ్యమపతర్యమవాధాతిపతియతే ॥ ౮ ॥ అన్యదపిచ్యుతిస్సయ మేకః - జన్మభిరవతా రై - ద్భూరిశః - కర్మాణిచెష్టితాని - కుర్వక్ - ప్రకృత్యేనాకానసత్వాదీక - యుగపత్, అపినా, క్రమశః - యరాదిభృత్రి, అత్రయధాన్యజతితి - నిమిత్తోపాదానాధికరణానాంప్రశ్నః - యధాగోపాయిత్యనైన, రక్షితుస్సస్వ కింస్పష్టాదావినరక్షణేభివాస్తర్యామత్యేన, ఉతస్యావతారేణై - రక్షణమితిప్రశ్నః - యధాసంయచ్ఛతభిర్యనైన, సం యమాధికరణప్రశ్నః, నారదీయానాంప్రశ్నానార్యై వావతరివ్యమణత్వాత్, యధాగుణాం స్వీత్యనైన, భగవద వతారస్యగుణత్రయత్వ కత్వ, మధవాత్రయాణామేవాన్యతమగుణాత్వకత్వ, మధవాఽపాకృత్యమేతత్ప్రశ్నః, అత్ర యన్యవినత్యతీయపక్షఃప్రశ్నారూఢ, ప్రథాపిప్రప్తరభిక్షేప, ప్రస్థైవసిద్ధానైకోటిత్వాత్ ॥ ౯ ॥ విచిత్తితమితి ॥ తత్సూర్యోక్తం, మేమమ - విచిత్తితంవిచారయితుమిష్టం, భగవాన్భావాక్ - యధా, యధావత్ప్రతిపత్తుకథయతు - త్వమే నకథయితుంసమర్థ ఇత్యాహ ॥ శాద్దేతి ॥ శాద్దేబ్రహ్మణిక్షిప్తాత్ కైబ్రహ్మణినిష్ఠాతఃపరిస్థితిః - కృత్సూత్రాస్తాన్యవిత - పర స్త్రింశ్చైబ్రహ్మణినిష్ఠాతఃకల్పిర్యనయః ॥ అననబ్రహ్మవిషయయోగజన్యజ్ఞానసంపత్తిర్నైకా ॥ ౧౦ ॥ భూతానామకర నే, ఇత్యుక్తప్రకారేణ, రాజ్ఞాడిపామన్త్రికతాపార్థితిః, హృషీకతంభగవద్దం, సర్వైస్త్రియనియనారం, అమస్త్రిత్య, ప్రపత్తం దేవతాగురువమసూరారిరూపముప్రకమంకృతవాక్ ॥ ౧౧ ॥ తత్తదేవానాం సమగ్భిత్పరస్మై ప్రకృతిపురుష విలక్షణాయ, తత్రహేతుః, భూయసెన్నరూపతోగుణతత్త్వప్రకృత్యవ్యాప్యం ప్రమానాయ - తదేవదర్శయతి, స తఃప్రపజ్ఞస్య, ఉచ్చవఃఉత్పత్తిః - స్థానంపాలనం, నిగోధస్సంహార, ప్రవకలీలా, తయా - గృహీతతక్షితితయాను, గృహీతంహిరణ్యగర్భస్యావతారాకంకరరూపతక్షితితయం, యెవతస్మై, అనైవలెక్ష్యముక్తం, భూయస్త్వ

శ్వవిచెష్టితమితి ॥ ౧౧ ॥ యధాగుణాం స్వప్రకృత్యుగపతర్యమివావిధాన్తిమారిశస్త్వైకమర్వకర్మాణి జన్మభిః ॥ ౧౧ ॥ విచిత్తితమేతన్వైబ్రహ్మినిష్ఠాగవాన్యధాశాద్దేబ్రహ్మణినిష్ఠాతఃపరస్త్రింశ్చభవాక్భిః ॥ ౧౦ ॥ శ్రీ సూతరేవాచ ॥ ఇత్యుపామన్త్రికతారాజ్ఞాగుణానుకర్తనమాదేః ॥ హృషీకతమమస్త్రిత్యప్రవత్తముపచక్ర మే ॥ ౧౧ ॥ శ్రీమతేవాచ ॥ నమఃపరస్మై పురుషాయభూయసెనదుచ్ఛవస్థాననిగోధవిలయా ॥ గృహీతతక్షితిత యాయదేహనామ ప్రవచాయానుపలభ్యం రక్షే ॥ ౧౨ ॥ మాయానమస్సద్వ్యజినచ్చిదైవతానుసంభవాయా భిలసత్వమూర్తయేపుంసాంపునఃపారమహంస్యత్రమేవ్యవస్థితానామమచ్చగదానుషే ॥ ౧౩ ॥ సమోన

మాహ ॥ అస్తర్పణాయతస్త్రాత్వనై, అనైన, సర్వస్యవ్యాప్యత్వాత్, తద్రమేతయాన్యస్యవ్యాపకత్వముక్తం, అనుప లభ్యంవ ర్తయన్య - తస్మై, వర్తకభా, గస్తవ్యమార్థవరోప్యతోపాసనాయాపజ్ఞానవిషయాభూతభగవత్స్వరూపా దిపరః, ఉపచారాత్, అనెనపాకృతకరణాగోచరత్వముక్త, మిదమపివైలక్ష్యంసంపాదకమే ॥ ౧౨ ॥ అనుప లభ్యంవర్తయేనపాస్యత్యంస్యాదిత్యతలహా ॥ భూయభితి ॥ సద్వ్యజినచ్చిదైవతాంపాఛ్చిదై, అనతాండుమన్వితాం, అసంభవానువిచారాయ, అభిలసత్వమూర్తయే - అభిలంభార్థంసత్వమేవమూర్తిస్యస్యతస్మైకపాత్తర్కార్థ సత్వదేవః యెత్యర్థః - స్వతోఽనిన్యైవ, సౌలభ్యాతితయేన - సాధుపరిత్యాగాయదుమన్వ్యసినాశాదివర్తక, అభిలమనుజన యనవిషయతాంరామకృష్ణాదిరూపాగతభిర్యర్థః, ప్రకృతిపురుషవిలక్షణత్వాత్సర్వజగత్కారణత్వాద్వాసత్వాదిగుణవత్త్వైచ్ఛముమన్వీరూపాన్యత్వం, మోక్షప్రపత్తం చాహ, పారమహంస్యైవరమహంసానాంసంబద్ధినివత్సర్వాశ్రమభి త్యర్థః, తస్మై - వ్యవస్థితానాంభదంముమత్సమంతోప్రలక్షణం - పరమహంసానాంప్రాయశఃముమత్సర్వాత్తద్రాశ్ర మనిరేతః, బ్రహ్మవిద్యాశ్చ త్యేనతత్త్వాన్వితమప్రయుక్తకర్తృమస్థానపరాణాం, అనుమ్యగ్యదానుషే - అనుమ్యగ్యైలబ్ధ మిష్టేర్థస్సర్వదానుషేదానీలాను ॥ ౧౩ ॥ సౌలభ్యవిశిష్టమేవసమసంహితీస్సాత్వతాయదూనాం, ఋషభాయశ్చై స్థాయఅశ్రితవాత్సర్యాతిరేకాత్సాత్వతశ్చేన్వత్సనావతిర్థాయెత్యర్థః - ఎవంభూతోపి - దుర్లోగినాంధర్మభవిత్యాహ ॥ విదూరేతి ॥ కుమోగినాంకుత్సితయోగినాం - భగవద్భక్తిమోగవిధురయోగనిష్ఠానాం, విదూరకాన్యానువిదూరాదూర తరాకాస్తాదికయస్యతస్మై, దుర్లోగిభిఃనున్యదిగమిద్భియాతధావిధాయెత్యర్థః, తదేవంవైవమ్యప్రతితాపసి, నిర్దోష త్వాయాచివైర్విర్యమాహ ॥ నిరస్రైభిర్యరదానాన్యతేజసా, నిరస్తంసావ్యంఅతితయచ్ఛయస్య, తేన - తేజసాఉపలబ్ధి

తే- స్వధామని,, స్వేమహిమిషు ప్రతిఫలత,, ఇతిపితృ కరీత్యాన్య ప్రతిష్ఠై, స్వయంతోజీవిషా, రంస్యతేరమమాణాయ
 తెనుభ్యం, నమోనమోస్తు, తద్గుణవిశిష్టాకారోద్ధేననమస్కృతైః పానపున్యం నిస్సమాభ్యుధిక్స్య కీయతేజసాఽలక్షితే
 స్వస్తి స్మైవరమమాణ్యం నకించదక్షిణ మక్కౌంప్రయోజనమితి,, నహికల్పదుస్సభజతామభిష్టాకరదత్తోక్తే మవ్యమస్తీ
 తివ ముంయు క్షమతి॥౧౮॥ యతఃపవచిత్తైర్వ్యవృత్తైస్తనైవ మవ్య-మతవతతి- ర్ననస్కరణాదెన్య మునుదితనివర
 కత్వమత్యాహఃయతి- ర్ననమితి॥ ఈమణిం అర్చ్యపిగహాదినిర్మితం - అర్చణం పూజనం, యతి- ర్ననాదివిద్యలొకస్య-
 కల్ప మం దురితం - విధనోతినద్యోవివాశయతి - తస్మై సుభద్రత్రవసేసుభద్రం సుమశ్శతం శ్రవణీ ర్విద్యవృత్తై - నమః
 యతి॥౧౯॥ యతః కలంబ్రణాదిభిర్దురితవృత్తిరేవ, కీర్తనాదిభిర్విశుద్ధనాత్మ నాపరిపూర్ణ భక్తియోగంతతో బ్రహ్మపిపాప్రప
 స్తిత్యాహ॥ వివక్షణా ఇతి॥ యచ్చ గణోపసాదనాత్ యచ్చ రాయోయపసాదనాత్, ఉపన తైర్వనాదిత్యర్థః, తస్మాదస్తరా
 త్తనోమనః, ఉభయత్ర ఇహముత్రవంశగంపురదన్య, గతక్షమానివృత్తసాంసారికతాప్రత్యాః బ్రహ్మగతిం బ్రహ్మభ్యాం
 గతిం, పరమపాప్ర్యాంవిన్ద స్తిపాప్రపస్తస్తి, హీతిప్రసిద్ధింద్యోతయతి,, బ్రహ్మవిదామపి తపర,, మితిశ్లోః ప్రసిద్ధే, తస్మై సుభ
 ద్రత్రవసేన మభ్యర్చ్యః॥౧౯॥ ॥ భక్తిశాన్త్యానాం సర్వాణ్యపిసాధనానినిష్కలనిత్యాహ॥ తపస్విన్ ఇతి॥ తపస్విన్ కృష్ణ ప్రచా
 న్నామిశాదితహిస్తాః మనస్వి సమనః పదీన్ద్రీ యని గ్రహపరాః-మస్త్రీవిదమస్త్రీజాపరాః సుమశ్శశాంసదాచారప
 రాః॥ మితేన ర్చ్య - తపతః యదర్చణం యస్తి క భాగవతసమర్చణం-యదుపాసనాశ్చ తేనామసాం విశేషియవత్ - యేవం

మస్తైస్తవ్యవభాయసాత్వతాం విదురకాష్ఠాయముహూఃకుడ్యోగినామనిరస్తసామగ్రతః యెనరాధసా
 స్వధామనిబ్రహ్మచిరంస్యతేజనమః॥ ౧౮॥ యతి- ర్ననం యత్స్వ రణం యదీక్షణం యద్యస్త సంయచ్ఛ్రివ
 ణం యదర్చణమ్॥ లోకస్యగద్యోవిధనోతికల్ప మంతస్మై సుభద్రత్రవసేనమోనమః॥౧౯॥ వివక్షణాయచ్చర
 ణోపసాదనాత్సగంపురదస్యోభయతోఽస్తరాత్సనః॥ విన్ద స్తిహీబ్రహ్మగతింగతక్ష మాస్తస్మై సుభద్రత్ర
 వసేనమోనమః॥౧౯॥ తపస్వీతోదానపరాయణస్త్విహోమనస్వినోమస్త్రీవిదస్సుమశ్శ శాః॥ యేనంసవన్ద స్తి
 వినాయదర్చణంతస్మై సుభద్రత్రవసేనమోనమః॥౧౯॥ కీరాతహాణాన్ద్రీపుభిన్ద్రపల-సాభిరకచా-య
 వనాకిమాదయః॥ యేఽన్యేవపాపాయదుపాత్రయాశ్రియాశ్చున్యస్తైస్త్రితస్మై ప్రభవిష్ణు వేనమః॥౧౯॥ సమ
 తత్తాఽఽతత్సరతామధీశ్వరస్తు యుమయోధర్మ మయస్తపోవయః॥ గతవ్యభీకృత రజశంకరాదిభిర్వితర్కై
 శ్లోభగవాన్ప్రసిద్ధతామ్॥౧౯॥ శ్రియఃపతిర్వజ్జీవతిఃప్రజాపతిర్దయాంపతిర్కపతిర్దరావతిః॥ పతిర్ద

తత్తత్పతఃపరమంఫలం - జ్ఞప్తస్తి - నలభ్య - యద్యపియతి-ంచదురితనివృత్త్యాదిరూపంపలమాపున స్తితధాపి
 నాత్మయంఫలమాపునవస్తీ - భక్తియోగాశ్చ తేనతపతదికర్యాణామ్ - నిరతితయఫలం పాప్రపస్త స్తితభిపాప్ర యః - త
 స్మై సమభ్యర్చ్యస్వయః॥౧౯॥ యతః కవ్యం భాగవతాతత్తానం విశోధ్యబ్రహ్మపాప్రపస్త స్తితి-భాగవతాశ్రితాహీనజాతీ
 యాఽపిపాప్రపస్త స్తిత్యాహ॥ కీరాతేతి॥ కీరాతాదయోహీనజాతయః అన్యేవయేపాపాఃపాపజాతయః-యదుపాత్రయా
 శ్రియాః, యంపరమపురుషండపాశ్రియాః-యదుపాత్రయాః భాగవతాః-తదాత్రయాః భాగవతా శ్రితాఃసప్త స్త్రిసంభా
 వనాశ్చాం-పరిహరత, ప్రభవిష్ణువైప్రభవశీలాదుభూర్వోక్తతపతీనాంఫలప్రదాయేత్యర్థః-ఆహంవానస్వయజ్ఞా
 నాంభోక్తావప్రమరేవచై, తిభాగవద్వవనాత్, సర్వకర్మ ఫలప్రదత్సేనసర్వసాధనానాంతత్సమర్పణమేవయ క్షమతిభా
 వతి॥౧౯॥ యిదేవపాపదాయతి॥ స ఇతి॥ సః ప్రసిద్ధఃపితృత్వాపమతా - ఆత్మవతాం వెనభక్తియోగనిష్ఠానాం
 యఃఅధీశ్వరః - యోగఫలప్రదఃత్రయామయఃపూర్వ భాగోక్తకర్తార్య - స్తత్ఫలప్రదభ్యర్థః ధర్మమయఃస్తార్తదా
 నాదిధర్మార్య - స్తత్ఫలదభ్యర్థఃతపాయఃఉపనిషద్భాగోపాసనాత్తి క్షణానయః - తజ్ఞానపాప్రపస్తవ్య, -
 స్తత్ఫలప్రదభ్యర్థః, తత్తద్దేవానాంత తత్ఫలదాత్మత్వత్రవణాత్పరంతస్యేవసర్వకర్తార్యభ్యర్థవ్యవృత్తతపః॥గతవ్య
 భీక్షైఃగతవ్యోజైఃఅజశంకరాదిభిర్విత్తూదాదాగిభిఃపితర్కైఃనిశ్చేతుమతక్యం - లిక్షంలక్షణంచిహ్నుంయన్య - సఃప్ర
 బ్రహ్మమోహినియలక్షణానిపితర్కై-య స్తితధాహుతస్తేమామహ్యస్తరాత్తత్సేనోపాస్మనవ-తత్తద్ద్రీహ్మదిరూపేణపలద
 త్తివన్యదయం-ఎవంవిధభాగవత్ప్రసాదంస్వస్యపార్థయతే॥భగవానితి॥అనెనదేవతావిశేషవ్యవహితీతి॥ ౧౯॥ య

ర్వపాలకత్వమనుస్తరన్నాహం॥ శ్రేయఃపరిత్యక్తిఃపరిత్యక్తైర్త్యర్థః॥ యజ్ఞపతిఃవైదికధర్మచర్యాదాపాలకః-ప్రజాపతిః॥ బ్రహ్మస్తమ్యస్తప్రజాపాలకః॥ ధ్యానానాంపాననానాంపతిః॥ తస్మాద్ధ్యానాపాలకః-యజ్ఞపతిః॥ ధ్యానానాంపతిః॥ భాగ్యయాభిప్రాయేణాక్రం-లోకపతిః॥ నమనానాంపాలకః॥ ధర్మనానాంతదస్త్రగ్రాహం-చపాలనాభిప్రాయేణ, లోకపతిః॥ ప్రజాపతిః॥ కం-ధరాపతిః॥ పాలకః-ధరాయః॥ లోకాస్త్రగ్రత్యైస్యధర్మభావనాత్మ్యస్పృగుక్తిః-కృష్ణాదిరూపేణమూలకైవలీర్ధమమృద్విన్నాశంకర్తుకవిశేషేణమర్యాదాపాలకత్వార్థః॥ అవతాప్రయోజనమాహ॥ పత్తిర్మితీతి॥ అనకాదయోదవప్రభేదా-స్థేమామకూర్గోర్ధవాదీనాం-సాధూనాంచ, పత్తిర్మితీతి, పాలకః॥ పాప్రకృష్ట, పత్తిర్మితీత్యేత్యుభయోపాదానెన, సాధుపరిత్యాగ-మేవావతారకృత్యం, దుష్టుర్విచారేనంత్వా-యజ్ఞేకమిత్యుజ్జితం, నవలంప్రకృతినానామనంతం॥ పతిః, కింత్వస్యేమామపి నతామత్యాహ॥ సతాంపతిః, గతిస్యేత్యుచపజ్యతే॥ ఎవంపిథోఽగవాణ్-మనహ్యం॥ ప్రసీదదుః॥ ౧౦॥ యజ్ఞానప్రదత్సేనంతం॥ పతిత్వమేవవ్యక్తీకర్తవ్యం॥ స్త్రీసాదంపార్థయతి॥ యదిత్యాదిదాన్యభ్యాం॥ యస్మాద్భ్యుగ్రభిధ్యానమనమాధిః-తేనధాతయోశోధితయాధియా-ఆత్మనఃతత్త్వం-యాధాత్వం-కవయః-స్వయంపత్యవైజానంత్యైర్భ్యశ్చ-యధారుచం॥ యధామతిర్క-ప్రతిభా, నదవ్రిడవచిత్వవైత్త్యం-సభగవాణ్-మహ్యం॥ ప్రసీదలామః॥ ౧౧॥ యజ్ఞంపశురాకల్పాదా-అజస్వబ్రహ్మణః-హృదిస్త్వం॥ తింస్పష్టివిషయాంస్త్యుతిం-విత్త్యతావిస్తారయతా-యనపరమాత్మనా-ప్రచోదితానంచోదితా-సరస్వతీత్రయాపా-స్వలభణాన్వగవిశేషాదిస్యాసాధారణచిహ్నవత్, ఆస్యతః॥ ముఖతః, పార్థివరహతోపార్థివరూపుతపతి, సప్రచోదముతా-ముషితాంజ్ఞానప్రదానాం, ముషభః॥ శివః॥ మేప్రసీదతామః॥ ౧౨॥ యజ్ఞాదానింభగవాణ్ నవస్య వాచాం॥ ప్రతిపాద్యస్యాదితి

శ్వానకపృష్టిసాత్వతాంప్రసీదతాం॥ మేభగవాణ్ సతాం॥ పతిః॥ ౧౦॥ యజ్ఞుగ్రభిధ్యానసమాధిభాతయాధియాంజనుపశ్యవైత్త్యమాత్మనః॥ ౧౧॥ పతిత్వేతత్సంయోధారుచం॥ మేముఖసభగవాణ్ ప్రసీదతామః॥ ౧౧॥ ప్రచోదితాయనపశురాసరస్వతీవిత్త్యతా-అజస్వనతింస్త్యుతింపాది॥ స్వలభణాపార్థివరహాని-లాస్యతస్మమేముషితామృషభః॥ ప్రసీదతామః॥ ౧౨॥ మాత్రైర్మహద్భిర్భగవతః॥ పురోవిభుర్నిర్వాణశేతేయదముఖూరుషః॥ యతైగుణాన్ మేడశాత్కనస్సలంకృష్టః॥ భగవాన్యచాంసిమే॥ ౧౩॥ నమస్తస్యేభగవతే॥ మామదేవాంపదం॥ పశుర్వానయంసామ్యాన్యభావ్యురుహం॥ పతిః॥ ౧౪॥ ఎవదేవాత్పూరాజన్ నారదాయవిపుచ్చతే॥ వెదగర్భే॥ అన్యధాత్మవ్యయదహాహరిరా

పార్థయతి॥ పూతైరితి॥ సభగవాణ్-మనఃసంసి-అలంకృష్టివలంకగోరుప్రతిపాద్యస్యాదిత్వార్థః॥ వాచాంభగవత్సృతిపాదనమేవహ్యలంకారః॥ యధోక్తం, తద్వాగ్విసర్గోజనతాఘవిష్టవ, ఇత్యాది, నమభవతోచ్చార్య మాణాచాంనానావిధతదానాంకథంసవప్రతిపాద్యస్యాదిత్వతతహం॥ మహద్భిర్భూతైర్మహదాదిపుధివ్యలైర్భూతైః॥ ఇహాః, పురోపురాణి-శరీరాణి॥ నిర్వాణ-విభవః॥ స్వయంతప్రజ్ఞీవాస్త్రవ్యవసస్యభావః॥ అయూతమసపురుష-శేతెతత్వపపురుషః॥ పురిశేయనాత్పురుషతల్పదాన్యః॥ అవతీత్యతేనవేవలంశేతేకింతు-లీలారసమవ్యసభవతిత్యాహ॥ మేడశగృహాన్ శత్రుదీవిషయాన్ పశ్య-పశ్యవాగాదివాపారాన్-పార్థివాదివాయుచ్చత్రీః॥ పశ్య, ఎకంమనోగుణంసంకల్పాదిం-ఎతాన్ మేడశగుణాన్-స్వయంమేడశాత్కం॥ ఎకాదశేన్ద్రియ-పశ్యభూతాత్తపూతిః॥ పుత్రైర్లీలారసమనభవతీత్వార్థః॥ జీవాస్త్రామిత్యైస్సగుణాన్ గృహ్తోభగవతోగుణగ్రహణం॥ లీలారసః, జీవస్యతుకర్తా॥ యత్తోభోగఇతిభావః॥ ఎవంచ-దేవాదినామరూపాణాంపరమాత్మపర్యస్తత్వా, న్మతాస్ససర్వవచసాం॥ ప్రతిష్ఠాయత్రతాశ్చతి, తిన్నాయనమద్యవసాం॥ సవచవిషయస్యాదితియక్తాపార్థనా॥ ౧౩॥ యజ్ఞంభగవంతం॥ నమస్త్యుత్త్యాధన్వగురుం॥ పితరంచవ్యాసంచమనః॥ ౧౪॥ తిన్మఇతి॥ వ్యాసస్యాపివాసదేవావతారత్వాద్వాసదేవాయేత్యుక్తిః॥ వెదసేన్వజ్ఞాయ, సామ్యాస్త్రచ్చిష్ట్యాః, జ్ఞానమయం, యన్మభావ్యురుహం॥ సవంచ-స్థభామృగశయోమకర్తవ్యః, తం, వభుతస్సేనమభిత్వార్థః॥ ౧౫॥ ఎవంగురుదేవతేనమనః॥ త్యగృప్తవత్ప్రశస్తస్యోత్తరవచితారయతీ॥ ప్రస్యసాంప్రదాయకత్వసూచనానానారదహర్యగర్భమోఽశ్చోత్తరేనం॥ వాచయతి॥ ఎవదేవతేతి॥ త్వయా-యత్పృష్ట, మేవదేవ-విపుచ్చతేపృష్టవతే-వేదగర్భే॥ వెదోయస్యగర్భః॥ స్త్రీసృవేదగర్భశ్చతుర్భుః-అభ్యధాతే-కిమిత్యతతహం॥ హరిర్భగవాణ్-ఆత్మనః॥ స్వస్త్వేయదహాభగవాంశ్చిత్తుర్భుభావయవాస, సవ

ఘృణాం-యైశ్చైవ-బుధ్యేజానె-తద్దైవ-తత్సర్వంపుష్పతో-మేషహ్యం-విజానీహివిశేషేణజ్ఞాపయన్తి॥౧౥॥ ఘృతరబ్రహ్మ
 యథాప్రవృత్తు తరయివ్యం సావత్సరీకృతునివృత్తినివ్యగితి॥ సావత్సరప్రత-కారుణికస్య మయిరూపావతః-తైత్తియ-
 ఇదం-సమ్యగ్-గ్విచికిత్సితంజ్ఞాతుమిష్టం-కుతఇత్యతతహ-య దృష్టా- దహంభగవద్వీర్యదర్శనభగవత్ప్రభావజ్ఞాపనయాపే
 నరైః, ప్రవ ర్తితః॥౧౥॥ ఘృతభినుతార్దజీఘృతయ-ప్రవృత్తింవివన్తి॥ నాన్యతమితి॥ ధా-సేనారద-మాంఽప్రతియథాబ్రవీషీ
 , ఎకస్సృజతిభూతానీ, త్యాగినాన్యత్పుష్పే-తచ్ఛపి-తవ-త్వదీయవహః-నాన్యతలతివనానన్తం-కింతుమత్త-చరంభ
 గవ-స్త-మజ్ఞాత్వాబ్రవీషి-అజ్ఞానమౌతుమాహ మమవతావ త్వంవతావస్త హేమవ త్వం-యతఃపరమకారుణికాత్-భ
 వతి-తం-మత్తఃపరమజ్ఞాత్వాబ్రవీషిత్యర్థః॥౧౦॥ ఘృతర్పి-కో-౭సావీర్వరభ్యత్య-పేక్షయా-౮ధక్త్యానమసహరివ్యాహా॥
 యసేతి॥ అరా-దయోభగ జ్ఞేహాగోచితవివృత్తంత జ్ఞేజోలెశముపజీవ్యస్యయంరోవయ స్తీతిసాన్యత్సానమభివన్య-వై-ఎవ
 నుహమపిత్యర్థః, నతత్రసూగ్యోభాతి, తిక్రుతిరత్యాసనంధేయా॥౧౧॥ ఘృతస్సేవానుదేహయ-నమోధిమహానమోకు
 ర్తహే, యద్వా, ధీమహీగ్యత్రతమితీశేవః జెరుమతక్యయా-యన్యభగవతోమాయయా-మాంజగద్గురుంపదస్తి , బ్రహ్మ
 ద్యాన్యకలాదేవామనుష్యాః-౭శవ-స్తధా॥ విష్ణుమాయామహావర్తగర్భాన్తతవసామతా, ఇతిన్యామెన-మాయయామాంజ
 గద్గురుంపదస్తి-నన్య-త త్వవిదభ్యర్థః॥౧౨॥ ఘృతరేయంమాయాయాదురయత్వంభగవతః-స్తదనంస్పర్శంచాహ॥
 విలజ్జమానయేతి॥ యన్యభగవతః-కుక్షి-పథేదప్తి-పథే-స్థాతుం-విలజ్జమానయా-తస్మిన్-స్వకార్య-కుర్వత్యా అమయా-
 మాయయా-విమోహితాస్సన్తో-మహామితిదుగ్ధియః-పితృతై-౥౧౩॥ క్షవికథనపేమాహ॥ ద్రవమితి॥ ద్రవ్యం-పుధివాని

నర్వజ్జగతలెవ్వరవిజానీహియదై వెదమహంబుధ్యేజనుశాసితః ౧౥॥ బ్రహ్మవాచావసనవ్యకారుణికస్య
 దంవత్స తెవిచికిత్సితమ్॥యదహంహోచితస్సాన్యభగవద్వీర్యదర్శనై ౧౥॥ నాన్యతంతవచ్ఛపియథామాం
 ప్రబ్రవీషిభో॥అవిజ్ఞాయపరంమ త్వతావ త్వంయతోహేమ॥౧౦॥ యెనస్యరోచిమేపిత్యంరోచితంరోవ
 యన్యహమ్ ॥ యథా౭రో-౭గ్విరృథాసోమాయధ్ధగ్రహతారకాః॥౧౧॥తస్మై నమాభగవ తెవాసుదే
 వాయధీమహీ॥యన్తాయయాదుర్వయయామాంబ్రువ నిజగద్గురుమ్॥౧౨॥విలజ్జమానయాన్యసాతుమిచ
 పథే౭ముయా॥విమోహితావికతతైవమహామితిదుగ్ధియః॥౧౩॥ ద్రవ్యంకర్త చకాలత్సన్యభావోజీవవచ॥
 వానుదేవాత్పరోబ్రహ్మన్తచాన్యో౭రో౭ స్తీతత్పరః॥౧౪॥నారాయణపరావేదాదేవానారాయణశ్శజాః॥
 నారాయణపరాలోకానారాయణపరామఖాః॥౧౫॥ నారాయణపరోయోగోనారాయణపరంతః॥నా
 రాయణపరంజ్ఞానంనారాయణపరాగతిః॥౧౬॥తస్యాపిద్రవ్యతీతస్యకూటస్థస్యాఖిలాత్త నఃస్పృహ్యంపుజా

భూతి మేవకారణమితీకచిత-కర్తైత్యపర-కాలభ్యత్యస్య-స్వభావభ్యత్యపర-కర్తార్థీనత్వాజీవవచకారణమిత్యపర-ఎవం-
 యన్తాయయామోహితాస్సన్తో-పితృతైవత్సత్వ-౭వంతైస్సవతస్త్రీతయా౭భిమతావదార్థాభగవదధీనాభ్యాహా॥
 వానుదేవాదితి॥ హేబ్రహ్మ-౭ద్రవ్యాదివ్యధైమ-వానుదేవాత్పరో-౭న్యోగోనా స్తి-యథావానుదేవాత్పరోనా స్తి-తదవద
 చాత్త-కమతత్పరతస్త్రీభూనా స్తీయ-క్షవత్సమాజేషుసూచితమ్ ॥౧౪॥ ఎవదేవోవపాదయతి॥నారాయణపరాభ
 ి॥వేదానారాయణపరా-నారాయణపరఃకాగణంయేమాం తెతథోక్తాః, తస్యవామలతస్యమహతోభూతస్యనిశ్చసిత
 మేతద్యద్యగ్విద, ఇత్యాదిత్యతే, యద్వా, నారాయణపరఃప్రతిపాద్యోయేమాం తెతథోక్తాః, నన్వేషదాయత్పదమా
 మన స్తీ, తిక్రుతే-దేవాభ్యోదయః-నారాయణస్యాజ్ఞాతా-స్తచ్చరీరభూతాన్వేత్సవపిషితం, నన్వగ్రిమామన
 సోజాతః, సలత్తాఅన్యన్యదేవతా, ఇత్యాదిత్యతే-లోకానారాయణపరా-నారాయణపరంసాన్యయేమాం తె
 తథోక్తాః-౭ఘాకతహోనారాయణపరానారాయణపరఆరాధ్యోయేమాం తెతథోక్తాః ॥ ౧౫ ॥ ఘృతే గవివేకా
 నిజన్మదేపాననాత్త-కోమోగో, నారాయణపరః-నారాయణపరోధ్యయోయన్యతథో-క్షః-త-౭విద్యాభ్య భూతంక
 ర్త, నారాయణపరం-నారాయణపరఃపర్వప్రసానసమదృణః॥హామిర్యస్యత తథో-క్షం-జ్ఞానంతాన్త్రజన్యం, యోగన్య
 భూర్యము-క్షై-తదపి-నారాయణపరోధ్యయోయన్యత తథో-క్షం, గతిగ్యగఫలంఅప్రీరాదికా-సాపినారాయణ-౭
 రోగ-స్తవ్యోయన్యాస్తధాభూతా-౭వంసర్వంతదధీనమితకథనెన, నాహంవెదపరంత్వస్త్వస్త్వంకస్యేత్రముక్షంభ
 వతి ॥౧౬॥ ఘృతర్పిత్వంకింకరోపీత్యపేక్షయామాహ॥తస్యాపితి॥ అఖిలాత్త నఃస్వార్వాన్తర్యామణిః-అభిద్రవ్య స్పర్శజ్ఞ
 గ్యకుశ్వరస్యనర్వంస్వవశీకృత్యనియన్తుః-కూటస్థ స్థనిర్వికారస్య-కుక్షయైవసంకల్పరూపజ్ఞానైవ-స్పృహ్యహం-తే

నచోదతిః-స్వత్యం సృజామిత్వన్వయః- సత్ప్రయోజకః - అహంకరయోజ్యుతిభావః ॥౧౭॥ ఋనిను-కుతోనీయోజ్యుని
యోజకభావకుతోవాతస్యసర్వజ్ఞ త్వదయోధర్మః- స్వత్యతుతద్విపరీతా - ఇత్యుపేక్షాయాంమా యేశ్వరత్వమాయావ
శ్యత్యాభ్యామిత్యుహా॥సత్వమితి॥ నిర్గుణస్య హేయగుణదహతస్య, కల్మాగుణకానాంసమన సరమేవా కత్వాత్-పిభోః
వ్యావకేన భగవతా-మాయయాప్రకృతిద్వారా, స్థితినర్గనిరోధేననిమిత్తేషు, స్థిత్యాధ్యర్థమిత్యర్థః- సత్త్వాదయః, ప్ర
యోగుణాః- గృహీతాఃస్వనియామ్యత్వేనపరిగృహీతాః - సృష్టిస్థితినంశరీయాపలీలావరికరత్వేనసత్త్వాదయఃకృత్విర
పరిగృహీతాఇత్యుచిప్రాయః ॥౧౮॥ ఋవంగుణానామిశ్వరలీలావరికరత్వమక్త్యావేవబద్ధకత్వమాహ॥కార్యేతి॥కా
ర్యంశరీరం-కారణమిద్రియం-తాభ్యాం - కర్తృత్వేననిమిత్తే- ఫణ్యపాపసేవాదనాన్యం-గుణాన్యత్వాదయః స్వగూఢ
తోఽత్యయం, మాయినం, మాయావశ్యం-సంబద్ధ మృత్యేననిమిత్తే- పుంపంజీవనిర్గుణాబద్ధ సత్త్వస్వయః॥గుణాన్యేనపి ॥
ద్రావ్యేతి॥మోహనప్రకాశేనప్రస ర్తనస్యభావాఃప్రవృత్తిబద్ధ మోహనసాచిత్యంపారిశేష్యాదవగమ్యతే, అతవసాన్యైన్మ
ధ్యామైబహుళకేషు, మోహాన్యై ॥ సత్త్వంరజః ప్రమథతిగుణాఃప్రకృతినంభవాః ॥ నిబద్ధ సైమహాబాహూదేహేదేహీనము
వ్యయమ్ ॥ తత్రసత్త్వంనిర్గుణత్యాత్మప్రకాశకమనామయమ్ ॥ సుఖసక్తే నబద్ధాతిజ్ఞానసక్తే నచానఘరహితోరాగాత్ కంపి
ద్దిత్యుష్ణానశ్చ సముద్భవమ్ ॥ తస్మైనిబద్ధాతికా వైయోక్త్యనశ్చే నదహీనమ్ ॥ తమ స్వజ్ఞానజంపిద్రి మోహనంసర్వజేహీ
నామ్ ॥ ప్రమాదాలస్యనిదాభి స్తస్మిన్బద్ధాతిభారతే, తిగీతావనానగ్రతస్తానితాని ॥౧౯॥ ఋవంగుణానాంజీవబద్ధ
కత్వముక్తం-అభస్వతిలాపరికృతేతమాయఃపరమేశ్వరసృష్టేషాం చమదేశ్వరభక్త్యాహ ॥ సభృతితిశ్చై స్సత్త్వాదిగః ॥
రీరభూతప్రకృతస్థైర్యపరిత్యజః-స్వలక్షితగతిః- స్వలక్షితాస్వచ్ఛద్ధాగతిర్యస్యసంపదోక్తః-నతుతదాదృశపవనానావితి

మిన్యన్యోఽహమిత్తమైవాభివోదితః॥౧౭॥సత్త్వంరజః ప్రమథతినిర్గుణస్యగుణాన్త్రయః॥స్థితినర్గనిరోధేమ
గృహీతామాయయాపిభోః ॥ ౧౮॥ కార్యకారణకర్తృత్వేప్రవృత్తిజ్ఞానక్రియాశ్రియాఃబద్ధ సైమిత్యేవాఘము
క్తంమాయినంపురుషంగుణా॥౧౯॥సమభగవాన్కల్పిత్రీధిరజైరధోఽక్షయః ॥ స్వలక్షితగతిర్నిర్విషా
నశ్చేషాంమమదేశ్వరః॥౨౦॥కాలంకర్తృ స్వభావంవమామైశోమాయాన్వయా॥అన్యత్స్వభ్యుత్పన్నయా
పాప్రప్తంవివిధామరుపాదజై॥౨౧॥కాలాగుణవ్యతికరాన్వరిణామన్యభావతఃకర్తృణోజీవన్మమహతఃపురు
షాద్ధిష్ఠితాదభూత్ ॥౨౨॥మహతీన్దు విగుర్వాణాద్రజస్సత్వోపబృంహితాత్ ॥తమప్రధానస్వభావస్యభ్య
జ్ఞానక్రియాత్త కః॥౨౩॥సోఽహంకారభివోక్తిరోపికుర్వన్సమహుత్తిర్నిధా ॥ వైకారిక స్తైజశశ్చతామన

వదన్యదృశతమార్గః- సమహః - ఎవంవిధై శ్వర్యగంపనోభగవాన్ హేబ్రహ్మన్ నారద - సర్వేషాంమమవశశ్శరణీయ
న్తా ॥౨౦॥ ఋవక్సృజతిభూతానీతివశోత్తరముక్త్యా, యదుప్రేమిత్యాదిప్రశస్తిస్యోత్తరంవదంసావత్సృష్టిప్ర
కారమాహ॥కాలమితి॥మాయేశోమాయాధిపతిః - స్వమాయయాన్వసంకల్పేన - యద్వా-ద్వారభూతయాప్రకృత్యా, వి
విధామఃప్రకృతిద్వారానానానామరూపభాగ్యవిరుమిచ్చుః- యద్వచ్చయాలపాతుకం అపరప్రేగోఽకర్తృవరవశః-
అత్సనిప్రాప్తంసంకతం-యత్కం-కాలం, కర్తృ - స్వభావం-చాపాదజ - కాలాగుణవైవర్ధ్యరూగుణతోభావేత్యు
కర్తృజీవాదృష్టం-స్వభావఃప్రకృతేపరిణామస్వభావః॥తేషాముపాదానంసామన్యకార్యేన్దు భ్యాపాదనమ్ ॥ ౨౧॥
కాలంకర్తృ స్వభావోపాదానంలందర్యయన్మహతస్సృష్టిమాహ॥ కాలాది॥కాలాత్ హేతుసూతాన్దువ్యతికరాత్-కా
లకృతగుణవైవర్ధ్యదీర్ఘతీర్ఘః - పరిణామస్వభావతఃప్రకృతేపరిణామస్వభావాత్, కర్తృణోజీవాదృష్టాచ్చ హేతోః, పర
మపురుషాద్ధిష్ఠితా, వశ్యక్తా- స్వహతోమహ త్తత్వస్య - జన్మదేన్యై త్రిరహుదిత్యర్థః, తదధిష్ఠితత్వంతదాహతస్వకార్యజ
నససామర్థ్యవత్త్వం-అత్రతన్యక్తాదిత్యధ్యాహాః-పురుషాద్ధిష్ఠితత్వస్య - అవ్యక్తాన్దు హేతుచే, తిదగృహీత్-వ్యతికరః
మిత్రేణం - సమానానాంగుణానాంవిషమత్వాద త్తిః - యద్వా, గుణానాంవ్యతికరోయన్తి నిర్విబహులహిమాః-అవ్యక్తాది
త్యర్థః ॥ ౨౨॥ ఋమహతోఽహంకారోత్పత్తిమాహ॥మహత స్తస్యితివిగుర్వాణాద్వీక్రియామాణాద్రజస్సత్వోపబృంహి
తాదిత్యుక్తం-మహతఃప్రవృత్తిజ్ఞానక్రియాత్త కఃమోహన ప్రకాశేనప్రస ర్తనస్యభావః, తమప్రధానతేషామగుణప్రధా
నః అహాత్ - మహతఃప్రీగుణాత్త కశ్చేపి - క్రియాత్త క్షిజ్ఞానశ్చేక్రిప్రధానత్వాద్రజస్సత్వోపబృంహితాదిత్యుక్తంఎవమ
హంకారగ్రతమఃకార్య ప్రధానత్వాత్తమఃప్రధానభ్యుత్తిః - అతవసాహంకారకార్యేనతామనంబహు, రాజసంసా
న్యోచాల్పమేవంవహతా-ర్యేనతామనమల్పం, తదితరదుభయంబహుత్వమప్రవృత్తమ్ ॥ ౨౩॥ ఋతమక్రిప్రధానస్యకి

నామధేయమిత్యతపః॥౧౪॥ తస్యతైర్విద్యమహా॥ పితృర్వక్త్రాపాస్తరంగచక్ర-అహంకార-ప్రేరణాసమూహ-
యద్విదా, యస్యాహంకారస్యభిదా-వైకారిక-మైజసత్తతామసశ్చేతి-సాత్వికరాజసతామసానామహంకారాతాం
కృషిణానామాని॥౧౫॥ శ్లోతేమాంప్రసనియతస్సహానామ॥ ద్రవ్యత్రోతి॥ పాప్రతిలోమ్యేనత్రయాశాంస్యభావప్రద
గ్భవం-ద్రవ్యత్రోతి, పిమూఢమహాఘాతాబ్ధవ్యత్యాపదనేతి శ్రిశ్వామర్త్యంయస్యతథోక్తః క్రియాత్రోతి-చాన్యకాహం
కారగాహకత్వవిరూపా, యాక్రియా, తస్మాదేతి క్రిత్యస్యసతిహోక్తః-ప్రపదనమహారజకార్యం-జ్ఞానత్రోతి-తత్త్వాదివి
షయజ్ఞానసావనైర్విరూప్యదనేతి క్రిత్యస్యసతిహోక్తః-ఎకాదశానామిన్ద్రియాణాంసాత్వికాహంకారకార్యత్వా, దా
ద్రాజసత్తతదనుగాహకత్వాత్-ఎవమహంకారస్యతైర్విద్యమక్తం-అపరామసాహంకారాశ్చస్తాదిత్యత్రక్రమే
కాకాగదిహతస్యమహా॥ తామసాదితి॥ తామసాహంకారస్యనామాస్తరం-ప్రియమాణాదున్మా
తాదినామకత్వామసాహంకారా-న్నభి-అసూత్-శబ్దద్వారానభఉదవద్యతైర్వర్గః-ఎవమేవస్పర్శాదవప్రిద్రవ్యవ్యం-
ఎవదేవశబ్దస్వభావంకదయన్మపదయతి॥ లిక్తమితి॥ ద్రవ్యవ్యవర్తయోఃఆత్మానాత్మనోఃయన్లి శ్రింగమాణం-తస్య
సభసోమాత్రాగ్రాహం-గుణివ్యావర్తకోఽసాధారణోధర్మస్యశబ్ద, సస్పృశ్యభాదిత్యర్గః-యద్వాతస్య
సభసః-మాత్రాగుణః-అసాధారణగుణః-శబ్దస్యలక్షణంలిక్తమితిద్రవ్యవ్యవర్తయోఃఆత్మానాత్మనోఃలిక్తం-ప్రమాణం-యత్
యతినపుంసకత్వంలిక్తపేక్షయా॥౧౬॥ శ్లోవికుర్యాదాహృషాస్తరంగభృత్, సభసః-స్పర్శగుణోఽనిలఃపాయుర
భూత్-స్పర్శతత్త్వాదద్వారాభాదిత్యర్గః॥ పరాన్వయాత్కారణసాధోగుణానమ్మతైశ్చల్యవాంశ్చపాయురీత్యర్గః, స్పర్శ

వైతియద్విదా॥౧౭॥ ద్రవ్యత్రోతిక్రియాత్రోతిప్రభో॥ తామసాదిహాతాదేవకార్యణాదహా
న్నభిః॥ తస్యమాత్రాగుణశ్చగ్ధలిక్తంయద్ద్రవ్యవ్యవర్తయోః॥౧౮॥ సభసోఽధరవికుర్యాదాహృషాస్తరంగభృత్
గుణోఽనిలః, పరాన్వయాశ్చల్యవాంశ్చపాప్రతిలోమ్యేనత్రయాశాంస్యభావప్రదగ్భవం-
స్యభావః॥ ఉదవద్యతైశ్చైవరూపవత్సప్తశబ్దః॥౧౯॥ తెజస్మవికుర్యాదాహృషాస్తరంగభృత్
కమిరూపవత్సప్తశబ్దవచ్చాప్యేభావవచ్చవరాన్వయాత్॥౨౦॥ పితృర్వక్త్రాపాస్తరంగచక్ర-అహంకార-ప్రేరణాసమూహ-
యద్విదా, యస్యాహంకారస్యభిదా-వైకారిక-మైజసత్తతామససశ్చేతి-సాత్వికరాజసతామసానామహంకారాతాం
కృషిణానామాని॥౨౧॥ శ్లోతేమాంప్రసనియతస్సహానామ॥ ద్రవ్యత్రోతి॥ పాప్రతిలోమ్యేనత్రయాశాంస్యభావప్రద
గ్భవం-ద్రవ్యత్రోతి, పిమూఢమహాఘాతాబ్ధవ్యత్యాపదనేతి శ్రిశ్వామర్త్యంయస్యతథోక్తః క్రియాత్రోతి-చాన్యకాహం
కారగాహకత్వవిరూపా, యాక్రియా, తస్మాదేతి క్రిత్యస్యసతిహోక్తః-ప్రపదనమహారజకార్యం-జ్ఞానత్రోతి-తత్త్వాదివి
షయజ్ఞానసావనైర్విరూప్యదనేతి క్రిత్యస్యసతిహోక్తః-ఎకాదశానామిన్ద్రియాణాంసాత్వికాహంకారకార్యత్వా, దా
ద్రాజసత్తతదనుగాహకత్వాత్-ఎవమహంకారస్యతైర్విద్యమక్తం-అపరామసాహంకారాశ్చస్తాదిత్యత్రక్రమే
కాకాగదిహతస్యమహా॥ తామసాదితి॥ తామసాహంకారస్యనామాస్తరం-ప్రియమాణాదున్మా
తాదినామకత్వామసాహంకారా-న్నభి-అసూత్-శబ్దద్వారానభఉదవద్యతైర్వర్గః-ఎవమేవస్పర్శాదవప్రిద్రవ్యవ్యం-
ఎవదేవశబ్దస్వభావంకదయన్మపదయతి॥ లిక్తమితి॥ ద్రవ్యవ్యవర్తయోఃఆత్మానాత్మనోఃయన్లి శ్రింగమాణం-తస్య
సభసోమాత్రాగ్రాహం-గుణివ్యావర్తకోఽసాధారణోధర్మస్యశబ్ద, సస్పృశ్యభాదిత్యర్గః-యద్వాతస్య
సభసః-మాత్రాగుణః-అసాధారణగుణః-శబ్దస్యలక్షణంలిక్తమితిద్రవ్యవ్యవర్తయోఃఆత్మానాత్మనోఃలిక్తం-ప్రమాణం-యత్
యతినపుంసకత్వంలిక్తపేక్షయా॥౨౨॥ శ్లోవికుర్యాదాహృషాస్తరంగభృత్, సభసః-స్పర్శగుణోఽనిలఃపాయుర
భూత్-స్పర్శతత్త్వాదద్వారాభాదిత్యర్గః॥ పరాన్వయాత్కారణసాధోగుణానమ్మతైశ్చల్యవాంశ్చపాయురీత్యర్గః, స్పర్శ

వాంశ్చి॥ వాయోర్జ్ఞానమాహ, పాప్రతిలోమ్యేనత్రయాశాంస్యభావప్రదగ్భవం-
స్యభావః॥ ఉదవద్యతైశ్చైవరూపవత్సప్తశబ్దః॥౨౩॥ తెజస్మవికుర్యాదాహృషాస్తరంగభృత్
కమిరూపవత్సప్తశబ్దవచ్చాప్యేభావవచ్చవరాన్వయాత్॥౨౪॥ పితృర్వక్త్రాపాస్తరంగచక్ర-అహంకార-ప్రేరణాసమూహ-
యద్విదా, యస్యాహంకారస్యభిదా-వైకారిక-మైజసత్తతామససశ్చేతి-సాత్వికరాజసతామసానామహంకారాతాం
కృషిణానామాని॥౨౫॥ శ్లోతేమాంప్రసనియతస్సహానామ॥ ద్రవ్యత్రోతి॥ పాప్రతిలోమ్యేనత్రయాశాంస్యభావప్రద
గ్భవం-ద్రవ్యత్రోతి, పిమూఢమహాఘాతాబ్ధవ్యత్యాపదనేతి శ్రిశ్వామర్త్యంయస్యతథోక్తః క్రియాత్రోతి-చాన్యకాహం
కారగాహకత్వవిరూపా, యాక్రియా, తస్మాదేతి క్రిత్యస్యసతిహోక్తః-ప్రపదనమహారజకార్యం-జ్ఞానత్రోతి-తత్త్వాదివి
షయజ్ఞానసావనైర్విరూప్యదనేతి క్రిత్యస్యసతిహోక్తః-ఎకాదశానామిన్ద్రియాణాంసాత్వికాహంకారకార్యత్వా, దా
ద్రాజసత్తతదనుగాహకత్వాత్-ఎవమహంకారస్యతైర్విద్యమక్తం-అపరామసాహంకారాశ్చస్తాదిత్యత్రక్రమే
కాకాగదిహతస్యమహా॥ తామసాదితి॥ తామసాహంకారస్యనామాస్తరం-ప్రియమాణాదున్మా
తాదినామకత్వామసాహంకారా-న్నభి-అసూత్-శబ్దద్వారానభఉదవద్యతైర్వర్గః-ఎవమేవస్పర్శాదవప్రిద్రవ్యవ్యం-
ఎవదేవశబ్దస్వభావంకదయన్మపదయతి॥ లిక్తమితి॥ ద్రవ్యవ్యవర్తయోఃఆత్మానాత్మనోఃయన్లి శ్రింగమాణం-తస్య
సభసోమాత్రాగ్రాహం-గుణివ్యావర్తకోఽసాధారణోధర్మస్యశబ్ద, సస్పృశ్యభాదిత్యర్గః-యద్వాతస్య
సభసః-మాత్రాగుణః-అసాధారణగుణః-శబ్దస్యలక్షణంలిక్తమితిద్రవ్యవ్యవర్తయోఃఆత్మానాత్మనోఃలిక్తం-ప్రమాణం-యత్
యతినపుంసకత్వంలిక్తపేక్షయా॥౨౬॥ శ్లోవికుర్యాదాహృషాస్తరంగభృత్, సభసః-స్పర్శగుణోఽనిలఃపాయుర
భూత్-స్పర్శతత్త్వాదద్వారాభాదిత్యర్గః॥ పరాన్వయాత్కారణసాధోగుణానమ్మతైశ్చల్యవాంశ్చపాయురీత్యర్గః, స్పర్శ

యంపరమాకాశేభవతి, తై కుర్వాణ్యేలాకః-అతఏవ, చ్యుతంచతుర్ముఖః పంచైతే శ్రీభి, రితవత్సృజే, నచరమాకాశే స్థా
భిరేవాధిస్తానోపచ తైచ్చురుర్భుక ర్తృకాచిగానిసృష్టి ర్వృతేతివాచ్యం - వ్యష్టిన్రియాధిష్ఠానార్థం దిగాదిసృష్టేరావ
శిలకత్వాత్-అతఃపరమాకాశేన వ్యైవేర్త్యగ నవ్యం-అతఏవ-ఎభిరధిష్ఠాత్మభిఃపరమాత్మనంప్రతిజ్ఞాయమాణా మితరవ్య
పవద్యతే-అన్యధాఅజ్ఞోత్ప త్త్యన ప్రరంప్రవృత్తమాణానామేవామజ్ఞోత్ప త్తేఃపూర్వపథావాత్తత- ర్తృకా ప్రతిరచుపప
న్నాస్మాత్-నస్వేషాంస ర్వేన్రియాచిష్ఠాత్మత్వేతద్విన్రియాణాంకేచిధిగౌతారభిజిచే-దుష్టతేతద్విన్రియాణామపిదగా
నామధిస్తా తారస్య వ్యైగ-ఎకై కమిన్రియంత్యధిష్ఠాన్యసూన్యమవత్యతే-తత్తస్యపనిర్వాహకత్వన్యాయేన స్వేనైవవా-
చరమాత్మ నావా, చిద్భీయతభిజాననస్థానసజ్జ ఇతి,, యద్వా,, తై జసాత్వితివత్ ప్రోక్షి - పక్షిగన్యస్యాగిరోధ
మాహ||జ్ఞానతే క్రితి||పాగ్నిశేబ్ధ ఇన్రియపరఃజ్ఞానతేక్షిపాగ్ని, జ్ఞానెన్రియగణఃక్షియాతేక్షిప్తపాగ్నిఃకర్తేన్రియగ
ణఃమిద్ధిర న్రిగంబాచుష్టయంచతై జసః - రాజసాహంకారాన్నితసామగ్నిప్రసూతః-జ్ఞానకర్తేన్రియాణామ న్రికరణ
స్యవస్యకార్యేప్రవ త్తిమత్వా- త్తత్తారణేనావీరజోగుకాన్వి తేపభవితవ్యం- మిత్యేతత్తత్సగ్గకత్వాత్తై జసత్వమాదగ్గ-న
ర్వేన్రియాణాంరాజసాహంకారానగ్నమేతేపాన్వీకాహంకారకార్యత్యమేవేతి-నపక్షిదయపిరోధభవ్య గ్గః-ఎవంచూ
రాచరపిన్రియస్యప్రవసనుగ్రాహక-ప్రజనభివేదితవ్యమ్., ||౩౧|| ఇన్రియాణిగణయతి||శోత్రమితి||హోపాణి-మేద
ముపన్రిక్షిక్రమ ర్వ్యతనవినతీతతే ||౩౨|| ఋయదెతి||యదామితేభూతాన్విన్రియాణివనశ్చ తేషాంగణాఃతన్వాత్పాగ్ని
వివయాశ్చ - శబ్దాదయితేన ర్యే, అనంహతామితి తాతనక, అతఏవయదాయతనస్య బ్రహ్మజ్ఞాన్య భగవచ్చ రీరస్య-
నిర్వాణే, హేబ్రహ్మవి త్తమ్-నశేమఃసాశక్తువత్ ||౩౩||కృతదాభగవచ్చక్ర్యాహితాః- ప్రేరితాఃనంహత్యవశ్యీకరణో

వత్||జ్ఞానతేక్షిక్రియాతేక్షిర్నిధిఃపాగ్నిస్తుతై జసాత్||౩౧||శోత్రంత్వక్ష్ణా నిధ్యన్వీహ్యద్గోర్వేధాగ్నిక్షి
పాయవః || ౩౨|| ఋత్వై తేచనంహతాభావాధూతేన్రియమనోగుణాః |యదాయతననిర్వాణేనశేకుర్య
ప్రవీత్తమ్ || ౩౩ || తదానంహత్యభావోన్యంభగవచ్చక్రిహితాః | నదన త్యముపాదాయనోభయంస
న్యన్యగ్గదః || ౩౪ || వర్ష పూగనసాసాగ్నితైతదణ్ణముదకేతయమ్ | కాలకర్తస్యభావస్థానీజీవోచేవనమజీవ
యతీ || ౩౫ || సమవపురుష ప్రస్తాదణ్ణంనిర్భవ్యనిగతః | సమాసో ర్వక్ష్యే | బాహ్వతీస్ససాసాగ్ని ననశీర్ష
వాత్ || ౩౬ || యస్యే హవయతైర్లోకాకల్పయన్తినుసిషిః | కట్ట్యా దిభిరధస్య ప్రసప్తార్వం చమనా

క్రప్రకారేణవరస్యరేణమితిత్వా, నదన త్వం, స త్వంపశ్యేకరణేనస్థూలత్వం-అప్రత్వంసూత్యత్వం, నోభయంఅనుభ
యం - పూర్వోక్తకాలకర్త స్వభావాంశ్చ - ఉపాదాయఅదః-బ్రహ్మణ్ణం-నస్పృహః,, యదన్య, అనుభయమిత్యదత్త్య నిర్ది
ష్టబ్రహ్మణ్ణమిశేషణం-అనుభయంకార్యకారణభావాననిర్వితం|అదః బ్రహ్మణ్ణంనస్పృహిత్యర్థ-కార్యమప్యణ్ణంహ్యకాశకా
ర్యవాయవస్తుతత్వ ప్రరం-నచతత్వాప్రరారమృకం-అత ప్రత్వాప్రతయకార్యం-తత్వాప్రరా పెక్షయాకారణం
చనభవతిత్రినుభయం బ్రహ్మణ్ణముక్తం - చత్వర్థభోత్పత్త్యాధికవన్య త్రవిన్రేణవత్సృమాణమతాగ్ని పృథ సిద్ధమనుసం
భేయమ్ ||౩౪|| ఋవర్ష పూగనసాసాగ్ని ప్రేవళయకాలావసానభిత్వర్థః, అన్యదా,, సక్ర మేణవివృద్ధంతజ్జలుబుద్ధదవత్స
వ,, మితివిరోధాత్, జీవజేవాద్య పెక్షయాసమష్టి పురుష|బ్రహ్మణ్ణజీవశిరీకరపరమపురుషః - కాలకర్త స్వ భావాగ్నిత
స్యైకఅజీవమచేతనంఉదకేతయమణ్ణంఅజీవయతీ చేతియతేన్ - అతోదకేతయమిత్యనెనాన్య ప్రైఃపూర్వంగగ్నోదక
సంజ్ఞికాసృష్టిరన్రిద్వానసంభేయా - చరోక్షునిరైశ్చగర్భయృశ్చా సైరసామ్యాభిపాయః ||౩౫|| ఋ సమవపురుషః-చ
తుర్భుఖయాపేక్షావస్థితేపరమపురుషఃఅణ్ణంనిర్దిధ్య - తస్మాన్విగ్గతేఅణ్ణ భేదవాదకాశలాభాదనుమరుద్ధసంచారాదిమాన
భూచిత్వర్థః, గర్భయృశ్చభగవదాత్మ కత్వంసామానాధికరణ్యనాహ||నహ||సేతి||ఋశ్చేత్యుభిశిరీకత్యైనావశ్చేత్యస్స
ఎవ,, సమాసశ్చేద్యపురుషస్ససాసాగ్నిక్షస్సహస్రపాత్, ,, సర్వతఃపాణివాదంతత్వర్వతో-క్షేణిగోమఖంసర్యతశ్చృత్రి
వ,, దిత్వార్విద్యోక్త, సర్వతఃపాణివాదాదికార్యకర్తాచరమపురుషభిత్వర్థః ||౩౬|| ఋయస్యసర్వతఃపాణివాదాదికార్య
కర్తృత్వై ర్వాచపురుషస్యావయవైఃపాదతలాద్యవయవైః, లోకాకాపాతాతాదీక, మనిషిణఃఉపాసకాః, కల్పయన్తిలో
కాకాయదవయవ త్వేనరవయవీత్యర్థః, తత్తదవయవప్రభవానాంత త్తదవయవ త్వేనోపాసనంయముక్తం - తదవయవై
ర్లోకరవ వాచూహ||కట్ట్యాదిభిరితి||కట్టిరూరుకూలయోఃపశ్చద్భాగః - జమనంపుగోభాగః, అప్రస్వప్తలోకాకాలరలా

దీక్షాక్షణం పూరాదీన ప్రకల్పయన్తీత్యన్వయః ॥ ౩౭ ॥ ఋచర్ణానాంతర్వ హతిత్వామచరుర్తు ఖరామణావస్థితా
 ప్రతక్షప్తస్థింబగ్నయతి॥ పురుషస్యై॥ బ్రహ్మ బాగ్మణః-ముఖమితకార్య కారణయోరభిదవితమోక్షం-దాహవభితివ
 క్షతౌచక్రప్రియః ॥ ౩౮ ॥ ఋషిదానిముపాసనార్థం లోకకల్పాచార్యదర్శయంత్యేతుర్వత లోకపక్షమాహవతుర్వయేన॥ పూ
 గ్లోకః పాతాళమారభ్య - పద్మాగ్రంకటివగ్రైర్వాగ్రంకల్పితః-మవగ్లోకః - నాభితః నాభిమారభ్య ప్రసవ్యయాత్-హృద
 యంతఃకులకారం, తదగ్గర్వాగ్రాడరః - బ్రహ్మలోకస్స నాతనభిసన్త్యలోకవిశేషణం-సనాతనత్వం చ భూరాభ్యపేక్ష
 యా,, ఋద్యా,, బ్రహ్మలోకోవై నృత్యాఖ్యలూకః, న నాతనః-నరున్మజ్జప్రపణ్యై స్తవ్య తీర్థస్య ॥ ౩౯ ॥ ౪౦ ॥ ౪౧ ॥ ౪౨ ॥
 ఇదానింసంగ్రహణలోకత్రయక్ష్మప్రమాహ॥ దూగ్లోకఃకల్పితభిక్షాగ్ని,, పాదతలమారభ్య నాభితః పూగ్లోకః, నాభిమార
 భ్యముగ్రతఃమవగ్లోకః, మూర్ధాస్యగ్లోకఃకల్పితః, అతలాదీనాం పూరాదీన్య ప్రర్పవాత్ ॥ ౪౩ ॥ ఋషిత్రిమద్భాగ
 వతి, చంద్రోన్మిత్రికాఖ్యాం ద్విత్వియన్మన్మద్యఖ్యా, యం పణ్యమోఽధ్యాయః ॥ ౪౪ ॥ ౪౫ ॥ ౪౬ ॥ ౪౭ ॥ ౪౮ ॥ ౪౯ ॥ ౫౦ ॥
 ఎవంకృష్ణప్రపణ్యన్మమహదాదిక మేగస్పష్టస్యవై రాజవిమాతిత్వమభిధాయ-తదేవపురుషసూక్తసంవాదేన
 దృఢీకర్తవ్యమిదామిమత్యాదేరు తరమాహ॥ వావభితి॥ వాహోవాగ్ని యిన్య-తదధిస్తాత్వ దేవతాపూత్యాశ్చ, భాగవ
 న్మఖంస్థానమాశ్రయః-చంద్ర సాం గాయతుగ్రిష్టిగ్మసూతీవ జైజగతితిష్ఠుబుసప్తభాంసప్తానాం చంద్ర సాం-సప్తధాతవః

దిగ్భిః ॥ ౩౭ ॥ పురుషస్యముఖంబ్రహ్మత్రైమతస్సభాహవః । ఊర్వోద్విష్టో భగవతఃపద్మాగ్రం సూదోర్విష్టజా
 యతః ॥ ౩౮ ॥ పూగ్లోకఃకల్పితఃపద్మాగ్రం భవగ్లోక స్తునాభితః । హృదాస్యగ్లోకఃకురసామహగ్లోకోమహః
 త్వనః ॥ ౩౯ ॥ గ్రీవాయాజనలోకశ్చైతదీలోకస్సచద్యయాత్ । మూర్ధభిసన్త్యరామాఽపూర్వ గ్రహ్మలోక
 స్సనాతనః ॥ ౪౦ ॥ తతలాహ్లా అతలంక్లప్తమూరుభ్యాం వితలంవిధౌ । జానుభ్యాం సుతలం సృష్టంబజ్ఞా
 భ్యాం సుతలాతలమ్ ॥ ౪౧ ॥ మహతలంతుగుల్ఫాభ్యాం ప్రపదాభ్యాం రసాతలమ్ । పాతాళం పాదతలత
 ఇతిలోకమయఃపుమామ్ ॥ ౪౨ ॥ పూగ్లోకఃకల్పితఃపద్మాగ్రం భవగ్లోకోఽస్యనాభితః । స్వగ్లోకఃకల్పితో
 మూర్ధాఽఽ ఇతివాలోకస్త్వనా ॥ ౪౩ ॥ ౪౪ ॥ ౪౫ ॥ ౪౬ ॥ ౪౭ ॥ ౪౮ ॥ ౪౯ ॥ ౫౦ ॥
 బ్రహ్మనావాచ ॥ వాహోవహ్మైర్మఖంస్థానంచంద్రసాం సప్తధాతవః । హవగ్లోకవ్యావృతాన్మూరంబవన్య
 సర్వరసస్యవ ॥ ౪౧ ॥ సర్వాసూనాం చవాయోశ్చ తన్నానై పరమాయై । అన్యోగోరోషధీనాం చభూగిం
 మోదప్రమోదయోః ॥ ౪౨ ॥ గూపాణాం తెజసాంచతుర్వివస్సుర్వస్యచాక్షిణీ । కణ్డోదశాంచతిర్ధానాం
 శోత్రితమాకాశేభయోః ॥ ౪౩ ॥ తద్భూతంవస్తుసారాణాంసౌభాగ్యస్యవభాజనమ్ । త్వగ్స్యస్పృహవాయోశ్చ స
 ర్వమేధస్యకైవహీ ॥ ౪౪ ॥ హేమాంబుద్విజ్జాతానాం మైర్వాయజ్ఞ మసంభృతః । కేశశ్చ త్రునఖాస్యస్యశిలాలో
 హాభివిద్యతామ్ ॥ ౪౫ ॥ వాహవోలోకపాలానాం ప్రాణియః తేమకర్తాణామ్ । విక్రమాభూర్భువస్సవిశ్వతే

త్యగాదిన ప్రధాతస్థానీయాభాగవద్విగ్రహవయమాః - స్థానం హవ్యం దేవానామస్తుం - కవ్యం పితృణాం-మనృతం తదు
 భయ శేషం మనుష్యాణాం - మేమామన్నానాం - సర్వరసస్య చమధరా దేవ్యధిగమ్య, చకారాదస్తదాదిరసస్థై యిన్య
 తదధిస్తాతుర్వరసస్యవతస్సజీవస్యేత్రం - ఎవంసర్వతామిన్క్రమస్థైయమ్ ॥ ౪౦ ॥ ఋసర్వాసూనామస్తదాదిపాగ్ణా
 నాం - వాయోశ్చతస్సనాసేనాసారస్థై, పరమాయనైః త్రమత్రైతం, ఒషధీనామశ్విసోరోద్రపమోదయోశ్చతద్భూగిణై
 స్థై యింస్థానం-మోదఃఅనుకూలవస్తుదర్శనజనుభవిశేషః - ప్రమోదస్త్యనుకూలవస్తుసన్నివృత్త్య బుద్ధినుభవిశేషభి
 ష్టః ॥ ౪౧ ॥ ఋరూపాణామితీరూపాణాం శుక్లాదీనాం తెజసాం రూపప్రకాశకానాం చ - చతుర్విధై యింస్థానం - ది
 వ-సూర్యగ్రహతీక్షణీతస్మైత్రగోళకస్థానం-చర్యత్రవప్త్య ద్వినిర్విష్టానాం పథమా ద్వినిష్టం త్రైతం ద్రవ్యవ్యం దిశా, తీ
 ర్ధానాం చతతలాక్లాకర్ణనిల - స్థానం-ఆకాశేభయోః-తచ్ఛ్రోత్రమ్ ॥ ౪౩ ॥ ఋమస్తూనాయెనారాంశాస్తైమాం-సౌభా
 గ్యస్య-స్పృహణీయతాయాశ్చ - తద్భూతంతచ్చరీరం-దాజనంస్థానం స్పర్శనాయో- స్పర్శమేధస్యసమస్తమజ్జన-చ-అ
 స్తత్వక్-స్థానమ్ ॥ ౪౪ ॥ ఋద్యిజ్జాతానాంసర్వమత్రాణాం-మైర్వ్యతే-యజ్ఞస్సవ్యకాగ్నిత-తేమామేవవాతదో
 మాణిస్థానం-శిలాలోహాభివిద్యతా-మన్యకేశశ్చ త్రునఖాని - శిలాలోహస్థానం - అభవిగ్లోకోకేశశ్చ శ్రుగిణీవివే
 కః ॥ ౪౫ ॥ ఋతేనుకర్తాణాంరతుకారిణాం లోకపాలారామద్భాగీనాం-తద్భూతవశస్థానం భూర్భువస్సవిత్తీహ

వచనాన్త-పూరాదీనాత్తయాణాంతాకానాం-పితృమితృస్యప్రవిభవదినాన్తః స్థానం-తేషాన్తస్య పాన్తపద్య-శం
బన్తాన్తస్యవారణగ్న-సైమాంకామానాంవరన్తశ్చైవసాగ్ని హరేశ్వరణాపాదః-అన్తరంత శయః అపాంపిర్యగ్నశి
శ్య-సగ్నస్యమైఃపగ్నస్య-పజాపత్యై-పుంసోభగవత్సత్త్వ-ఉపద్యైస్త్రియాధిపాన ముగ్ధమన్త్యర్థః-పజాత్యా
నన్తఃనన్తాన్తంనంభోగ-తైస్యాన్తస్య తిస్తాపహనిః-తస్యాన్తమపస్తైస్త్రియమాశ్రయః శ్లో॥౨॥౨॥ శ్రియమగ్నిత్రస్య-
పరిమోక్షన్త్య మలత్యాగగ్నవ-తగ్నసాయస్త్రియమాశ్రయః-వాంసానీనాంపద్ధద ఆగ్నేయ-పాయుర్ని గ్నియంగుదమది
స్థానమశ్లో॥౨॥ శ్రియపరామూతెరలత్యైగ్న-అగ్నర్వతామనస్యాజ్ఞానస్యామి-పృతవత్స్వభాగ-ఆగ్నేయో నదనదీనాం
తనాన్త్యస్థానం-గోత్రాకాంసీతాంతదస్తీన్త్యైఃస్థానమశ్లో॥౩॥ శ్రియలక్ష్మీ క్రంకధానం-రసోఽన్నాచీరస-సిన్ధవస్సము
ద్రాః-తేషాంభూతానాంనిగన్తయన్తవ-తమదగంస్థానంపిడితం వనసగర్వజహిమన ప్రత్వగ్న-పుంసశ్శ్వరగ్న
యద్వదయం-తన్తదంస్థానమశ్లో॥౪॥ శ్రియగర్వ-మమచతుర్థు లగ్న-యశ్శృంత్వప-కుమారాణాంసనకాదీనాం-భవగ్నయ
ద్రగ్నవ-విజ్ఞానస్యవత త్వగ్నమహ త్రత్వగ్న-పరగ్నభగవత - అత్తైల న్తకరణం-పరాయణం-శ్చేష్టానమ్శ్లో॥౫॥౨॥
ఎవంపరమాత్మ నోజాతంకృత్త్వం జగ త్తద్విధృతామతంతవ్యగీరశ్చైవనతోఽనతీర్తి క్రం-ఎతతవపురషమాన్త్యాగ్గధన
గద్రవయః॥నహస్రశ్చిద్ధే త్సగ్నర్వచాగ్నాణోఽగ్నయజ్ఞమాసీద్ధత్యాగ్గధాన్త్యర్థః పూర్వాధ్యాయేకధితే పురుషపవెదగ్గే
గ్నమిత్యస్యాగ్ధమాహ॥అహమిత్యాదిసార్వే శ్రియః॥అహమితి॥అహంబతుర్భుజః-భవాన్తాదరః భవోద్రవః అగ్నాహమన
యఃసనకాదయఃపిద్యాద్ధాంపిద్యాధరాః జలంథలంభవన్తపీటాంసిన్ధానాంయేషాంత్వేనభోఽనభితన స్థిరాన్తః-గహ-సూ

మన్త్యశరణస్యచ॥౨॥ సగ్నకామవరస్యాపిహ రేశ్వరణఅన్తదమ్॥అపాంపిర్యగ్నసగ్నసగ్నపగ్నస్యప్రజాపతేః
పుంసశ్శ్చ ఉపగ్న ప్రుజాత్యాన్తస్యనిర్వయే॥౩॥ పాయుర్వగ్నమిత్రగ్నపరిమోక్షస్యనారదహింసాయా
నిర్వతేర్చ్యుతోగ్నిరయన్తగ్నగుదస్త్వతః॥౪॥ పరాభూతైరగ్నర్వతమనశ్చిపివస్త్వనః॥వాక్యోనదనదీనాంవ
గోత్రాకామస్తీసంహతిః॥౫॥అన్త క్రరససిన్ధానాంభూతానాంనిగన్తనస్యచ॥ఉదరంపిడితంపుంసోపదయం
వనసఃపదమ్॥౬॥గర్వగ్నమమచతుర్థంవకుమారాణాంభవగ్నవః॥ విజ్ఞానగ్నవత త్రత్వగ్నపరస్యాత్మపరా
యణమ్ ॥౭॥౨॥ అహంభూతా భవశ్చైవయజ్ఞమేమనయోఽగ్రజాః॥ సురాసురనగానాగాఃఖగామ్యగనగీస్య
పాః॥౮॥౨॥గర్వగ్నపరసోయతైరత్మహతగ్నోరగాః॥ పతేపఃపితరస్త్రిధావిద్యాధాగ్నిశ్చరతాదగ్నిమాః॥
అన్యైవవిధావేవాజలస్థలభౌగళసః॥గహన్త్య కేతవస్తారా సుతేవ స్తనయితవః॥౧౦॥౨॥ గర్వంపురుషపవె
దంభూతంభవగ్నంభవచ్యుతమ్॥తేనదమాన్త్యతంపిత్యన్తంపిత స్తిమదితిత్వతా॥౧౧॥౨॥ స్వధిన్త్యగ్నంప్రవచకప్రా

ర్యాదయః - ఋషిదేవతాగ్రాణీకేరవఃకేతుసదృశానినత్తాగ్రాణీ-తారా అపినత్తత్రైవ్యవభిదా-తటితేవిద్యుతః స్తనయి
త్తువోషేఘాః-గర్జితానివాశ్లో॥౧౨॥౧॥౨॥ శ్రియింబహనాయచ్యకాలత్రయవ ర్తివస్తూతంపిడితం-గర్వంపురుషపవ-
కాలత్రయవ ర్తిత్వత్వవ స్తూతవశరీరకత్యాగభరుడశరీరభూతంసత్వత్రైవస్తూనాస్తీత్వగ్నః-నామరూపవిభాగాన
న్తాతిసూత్వైరకృతిపురుషకాలశరీరకగ్న పరమపురుష స్త్రైవపిభక్తనామరూపైరకృతిపురుషశరీరకపరమాత్మాత్వ శ్లో॥౧౩॥
దాకారేణాపస్తానాదయన్తైశ్శోపదేతఉపవన్తః-సర్వత్రవేదాద్యైవ్యైరమమహ్యైశ్శక్యం, సగర్వంబిత్వంబుద్రా, అయ
మాత్వైబుద్రా, త్రత్వసనీ, త్యాదిభిరుపదిశ్యతే, పురుషపవెద, మేఘసామానాధికగన్త్యగ్నవ్యాప్తివిస్తనత్వమాహ॥తేన
దమితి॥అహినిష్ఠ్యాపితస్త్రా త్రాధ్యాముపరితక్తతే॥ వృదయంత్యజానీయాద్విశ్వసాగ్నయవనంమాహ, విత్రిన్త్యక్తి
శానాగ్నఉపరిచిత స్తిపరిచ్చిన్త-పవెదా త్రైవ్యతం-వృదయం-అధిష్ఠితాతేనపరమాత్మ నా-భగంపిత్యంఅప్యతంవ్యా
ప్తమశ్లో ॥౧౪॥ శ్రియసాహృదయా నగ్నరీ-పాగోపరమాత్మా-స్వధిన్త్యగ్నగ్నవాన్తానంశరీరం-ప్రతపతాన్తర్యా
ద్యైప్రశాసనాధీనయర్వక-పిహాన్త- గర్వధిన్త్యగ్నహిమపివస్తూతంప్రశాసనాధీనయధాకరోతి- ఎవంవిరాజంవి
రాట్పబ్ధపాచ్యానిరుద్ధకాగ్నంప్రశాసనాధీనయర్వక- అన్తరహశ్చప్రశాసనాధీనగోరిత్యర్థః-అత్తకాగ్న
కాగోపచారాన్తరాట్పబ్ధోలబ్ధోద్ధవరః - ఎతేనఅపరిచ్ఛిన్తత్వప్రతిపాదకం, సభూమింపిత్యవ్యవ్యై, శ్వర్ధగ్నం
వ్యాఖ్యాతంభవతి-సరమాత్మా-భూమింబుద్రోద్ధయంప్రపథ్యం- విశ్వతేసర్వతేవస్త్యవ్యాప్య-భూమిం-దశాన్తల
మూత్రం-అత్రికమగ్నేతే-అగ్నిత్యగ్నద్యాన్తలమిత్యాధిక్యమాత్రంపిడితం-నప్రమాణం- అనుమయోగాదగదిన్తత్వా

శ్చైతత్సాక్ష్యః॥౧౬॥జీవా నైరాత్మ్యైవనవసతోపపరస్యభౌక్తృత్వం మోక్షప్రదత్వం ప్రపంచాదయతః, ఉతామృతస్య
 స్యో, త్యస్యాధ్యమాహ॥న ఇతి॥నపిన్యతేభ్యాయంయచ్చా త్తస్యా-మృతస్య సూక్తిస్యోః॥౧౭॥చరాతా-యతే యచ్ఛాతే-మ ద్త్యం అ
 నిత్యం-అనన్తం-సోగ్యంకర్మ ఫల-మత్యగాత్ క్రమతావన్మైతేవ్యత్యయనన్వీతీయా ద్వైవతీయా-అతిక్రమ్య స్థితిః, అనన్తమన్త
 న్యోఅభిచాకశీతి, అత్యుక్తృత్యో - అనం భావిచిత్కర్మ ఫలంబద్ధత్వాతే-పరమాత్మామోక్షదత్త్యధ్యః॥౧౮॥ నైస్థితిజ
 పై లక్షణ్యం చేత్యనుపపన్నమిత్యోశ్చదా-యా, మేతావానస్యమహామే, త్యస్యాధ్యమాహ॥మహామైదగ్ధితిపురుషస్య-కృ
 త్నచైవచిదచిదాత్మ కప్రపణ్యస్యా-నైర్వహీశ్చ-వ్యాధ్య-సర్వం స్వప్రశాననాధీనంకురుతిః-పరమాత్మ నః ఎవమహిమా-అ
 మృతత్వేనానత్వరూపామహిమాదురత్యయః॥అపారః కృత్యప్రపణ్యత్వ కత్వేనానస్థితిస్యాపిప్రపణ్యగతహాసంస్ప
 ష్పిత్వ-మచ్ఛతైశ్చత్వం-చేత్యత-దనుపపద్యమానమపి-తస్యమహామోక్షపపద్యత్యభిప్రా
 యః॥౧౯॥అపారమ
 హిమత్వ మేవప్రతిపాదయతః, పాదోస్యవిశ్వాభూతాని, తిమాన్యస్యాధ్యమాహ॥పాదేష్య॥తిత్వ తైత్తిస్థితయోహూ
 రాదయోలాకా-పైపాదభవపాదాలంకారయస్యః-తస్యపాదేష్యః॥౨౦॥ యతేమలోకేషు-సర్వభూతానిదేవాదిచతుర్విధ
 మాతాని-విదుః - ఎతేనమ నైపిపాదోన్యవిశ్వభూతానితీసామానాధికరణ్యమధిస్తానాధిప్తయోభేదవివక్షయా-పాదభ
 యైకవచనంసామాన్యభిప్రాప్యేతేవిశ్వభూతంభవతి-బద్ధయ క్తయోరసాంకర్మణ్యప్రాప్యభూతానాంతద్విభూతిత్వప్ర
 తిపాదకస్య, పైపాదస్యామృతంచిది, త్యోదెరధ్యమా॥అమృతమి-అస్యోన్యస్యసంబద్ధి-అపాతేత్రివిధమమృతం-అక్ష
 య్యనుభం-చిది-ప్రకృతిమణ్డలాన్వహిత్యధ్యః అత్రత్రిపాదకభోక్తత్రైవిధ్యంసర్వయదాహ-అమృతంమరణాదివికార
 రాహిత్యం-అభయతతా-ర్యధయరాహిత్యం - క్షేమంజ్ఞప్రాప్తిరూపలక్షణం-నిరతతయానన్దప్రాప్తిమణ్యత్వః అ
 పహతపాద్య త్యాదిగుణాష్టకావిర్భావరూపంము క్తైశ్చర్యం కోటిత్రయేణసంగృహీతం - అమృతమివరజఃపిమ్మత్స్యో

బోధహీశ్చప్రపత్యసా॥ ఎవంవిరాజంప్రపతం ప్రపత్య నైర్వహీశ్చమాక్ష॥౧౬॥సోన్యమృతస్యాభయస్య
 శోమ ద్త్యసన్తం-యదత్యగాత్ సహామైదతతోబ్రహ్మకపురుషస్యదురత్యయః॥ ౧౭॥ పాదేషసర్వభూ
 తానిపుంస్త్రితిపదోవిదుః॥అమృతంక్షేమభయంత్రిమూర్తాన్ధాయముర్ధ్వా॥౧౮॥పాదాశ్రయోబహ
 స్త్యానసన్త్రక్షానాయత్రయః॥అ నైస్థిలోకాన్యస్యపరోగృహమేభాభూతాద్వైతః॥౧౯॥ సృష్టివిదక్

బ్రాహ్మణ్యః - క్షేమమిహిత్యకామత్యాద్యుపపత్తిరుక్తా - అభయమిన్యపహతపాద్య శోకాదితబ్రాహ్మణ్యః-పాన్యాహ
 యపాతుః-భయమితవతోకాదీసర్వదుఃఖప్రదర్శనం-ఎవంత్రిమూర్ధ్వాత్రివిధమైశ్వర్యం- మూర్ధనిఉపరిష్టాదిత్యధ్యః-తమః
 పరస్తాదితవత్-శ్రీలావిభూతేపరస్తా-దమృతంక్షేమమభయంచ- అధాయనివాతమిత్యధ్యః-మూర్ధస్యితిపాతె-ఉపరిష్టాద్య
 ద్తమానమత్రిపాదేష్యిత్యధ్యః॥౧౮॥అబద్ధేభ్యోము క్తజీవానాంబహుత్వం - తత్సన్యస్యస్థానాన న్యయభూతా
 భూతిత్వం-బద్ధానామద్వియస్య - తత్సన్యస్యస్థానం తస్యాపితద్విభూతిత్వం-చప్రతిపాదయతః, స్త్రీపాదూర్వ్య, ఇ
 త్యాదెరధ్యమాహ॥పాదాభితి॥త్రిపాతేత్రయఃపాదాయస్యః॥త్రిపాతే-పురుషఃపరమపురుషః- ఉద్వైష్యపకృతిపాక్యతే
 భ్యధ్యపరిష్టాతే-ఉదైష్టడయంగతః-స్వేచ్ఛాపా త్తదివ్యమణ్డోపగ్రహస్యమ ప్రమ క్షిత్వభోగ్యత్యధ్యధ్యః అతపాచ్ఛ
 బ్ధఃపాదవదంత్యేనావస్థితానాంముక్తానాంతత్సన్యస్యస్థానస్యవభాగానాహ- ఎవంచత్రయఃపాదాయము క్తజీవవర్గస్యత
 త్సన్యస్యస్థానస్యవ భాగాః-విభూతిత్వేన-యస్యః - త్రిపాతే-బద్ధజీవతత్సన్యస్య స్థానాపేక్షయాము క్తతత్సన్యస్యస్థా
 నానాత్రిభాగత్యకధనమనప్రత్యతాత్పర్యం-అన్యపరమపురుషస్యపాదో-విభూతిభూతవోక్తిభాగః ఇహప్రకృతిమణ్డల-
 అభవత్-బద్ధప్రత్యన్యస్థానాని, ఎకంశేనస్థితేజగత్, యస్యాయుతాయతతత్తైకకలాంతకాంశేవిశ్వంవిచిత్రచిదచి
 త్సవిభాగవృత్త, మయ్యుక్తప్రకారేణతద్విభూత్యైకదేజితీశుత్త్యధ్యః॥ఎతదేవవ్యావృత్తేపాదాభితి॥త్రయఃపాదా ముఖ
 హీప్రకృతే-పాక్యతేభ్యోఽహిరాన్య యోగస్యపాదా- నై అప్రజానాంజన్మరాతానాంముక్తానాం-అత్రయోపా
 ప్యాభ్యత్యధ్యః - ఎకస్యపాదగర్భబహుత్వమాహ॥ అ ద్రితి॥అపరఃసాంసారిక క్షేత్రజీవవర్గప్రాప్యస్థానరూపఃపాదః-తిలో
 క్యాఅ నైత్యధ్యః-తమపాదంచిదనిష్ఠి-గృహమగ్ధ-అహర్ణారమకారాదిమాకవర్ణాన్మానస్యిత్యేత్యధ్యః॥బహుద్వైతః
 కర్మ వశ్యః-ఉపచారాత్సన్యస్యైవప్రాప్యధర్మవ్యంజెః॥౧౯॥ఎవమపారపమామిత్యనుపసాద్యాప్రపణ్యద్విధుః
 మము షూడాంచభగవద్గీలావిభూతిత్రిపాన్విభూతిగతిపాతుమార్గద్వయప్రతిపాదకం “తతోవిష్వజ్ఞే, తివాక్యంవ్యాచ

ప్రే||గృభిణి||వివిధంసంస్కృత్యతితివిషయే - తేనైతజ్జ్యోతిషాభిమానాద్యర్థిరాదిమాన్తా-విచక్రమేత్రవత్, అకాన్తవానిత్యర్థః కరంఘాతేన్మతి-సాశ్చ వానశ-తే-అశనంధోగః-ధోగార్థస్వతదభావాభ్యాంమార్గయోసానశనత్యానశనత్యై-సాశ్చ వానశన లక్షణామార్గద్యయపాప్ర్యపాయమాహ||యదితి||యత్రమార్గద్యయమధ్యేఅవిద్యాకర్త, అవిద్యాకర్త సంజ్ఞాన్యై, త్యా ద్యుక్తైఃకర్తృహపాఅవిద్యాసూమావిమార్గపాప్ర్యపాయమాతాపకా-విద్యా-అర్థిరాదిపాప్ర్యపాయమాతాపర మాత్మేపాననరూపాఅపరా-పురుషోజీవ-స్రు-ఉభయైత్ర-యఃసాధనద్యయిధః, అవిద్యాకర్త జీవమన్యారథే, ఇతితే తైఃసమన్వారథే తేనైతజ్జ్యోతిషత్వర్థం, ||౨౦||జీవంబుమత్తుముముక్షుర్నికారిథేదేన-తద్ర-ప్రవృత్తమార్గద్యయం-తదపాయం- చోక్త్యానైరభగవతస్సవీధాతిభూతప్రపజ్నైద్వైలక్ష్యం-భగవతప్రపజ్నైకా రెణపరిణామం-తద్రతోమానంస్సస్థిత్యంబ్రవతిపాదయ, త్రప్రవృత్తిరాదజాయతే, త్యాదివాక్యంవ్యాకృత్యైతస్మాదితి||విరాట్అణ్డకారణభూతోవిరాట్పురు షోఅనిధః - అద్దాదితి ల్యుట్పేషపజ్నమీ యస్తాన్యైశ్చరీరమాతాత్పృధానాదుపాదానాత్ యదణ్డం-స్పష్ట్యా-స్వయమపి భూతేన్ద్రియగుకాత్మకః-దేవాదివృష్టిప్రపజ్నానురూపజ్జై-తదణ్డరామం-దద్య-మత్యేగాత-నత్రతపరిచ్ఛిన్నః- బహిర విష్ణోప్రవానిశ్యం అనదృష్టాన్తః-అశయాన్తూచివదాకౌతా-గోభిశిరజై-రాదిత్యైవాత్యగాదిత్యర్థం-చదాన్తేషునశ్చా ర్యవాదస్యాభిశాతత్యా - శ్రారణభూతోవిరాడేన-వృష్టిరూపేణజ్జై-సూక్ష్మచిదచిన్మీరూపకోభగవానేవ-స్థూలచిదచి త్వసూ-కోజాతః-జాతశ్చ-స్వయంస్వరీరమాతచేతనగతదోషైరస్పృష్ట-స్వకార్యమాత్యత్సప్రపజ్నమ త్రప్రహీన్యైవ్యాగ్యవస్థిత్యైశ్చగ్యః-వామగూపవిభాగానన్మసూక్ష్మ ప్రకృతిపురుషశ్చరీరకన్యపరపపురుషస్యజగదుపా దానత్యాదుపాదాన్యస్యగస్తాత్రయత్యై - రూపత్యా, త్వక్యైతిపురుషేత్యేవాణం త్రయాణామగ్యగస్తాత్రయత్యై మ ద్యైవ-తత్యాగౌనస్యగస్తాత్రయత్యై, స్వరూపాన్యధాభావరూపం-చేతనగ్యమన్యధావాన్యధాభావరూపం, ఈశ్వ

మవిష్యత్వాశ్చ వానశ నేఉథే ! యదవిద్యాచవిద్యాచపురుషస్తూభయైత్రయః||౨౦||తస్మాదణ్డంవిరాడ్జ్జై హూ త్తైర్ద్రియగుకాత్మకః|తద్ర-ప్రవృత్తిగ్యాన్యైశ్చగోభిష్సూర్యైవాత్రయత్||౨౧||యదాన్యనాభ్యాన్మనశినా దహమానంమహత్తనః|నాపిన్ద్రంయజ్జనంభారాన్పురుషావయవాన్త్యై||౨౨||తేషున్యజ్జ్యవశవస్సవస్స తన్యశ్చభాః|ఇదంచదేవయజనంకాలశ్చీరుగుణాన్వితః||౨౩||వస్తూన్యోషధయస్సైశ్చరణలహమామృతో జలమ్|ఋణోరుజాంపిసామానిచాతుర్హితంచన త్రమ||౨౪||నామధేయానినాన్త్రాన్తేదవీణాశ్చిత్రతాని

రగ్యతు-కార్యావస్థ చేతనాచేతననియస్తృత్యరూపం-నహి-కారణావస్థ చేతనాచేతననియమనాతా-ర్యావస్థ చేతనా చేతననియమనభిన్నమితివ త్సంకర్మం-ంచేత్సరస్యనద్యారకావస్థాత్రయత్వమైవ-ఎవ-మసాంకర్యేకావస్థాచాం ప్రలియతత్యా చ్చుక్లసీలాదితన్వారథేవపేక్ష్యాదేస్త తద్దేశిగతత్వవ, చేతనాచేతనగతాధర్మా-అజ్ఞ త్వపరిణామి త్యాదయస్తతైర్వావతిష్ఠన్తై, నపరమాత్మానంస్పృశన్తి-పరమాత్మాతు- స్వయంనిరస్తస్థిఖిలతోమానపరికాతిశయా సంఖ్యేయకల్యాణగుణ, స్వశ్చరీరమాతచేతనాచేతనగతస్వపర్యస్తనామరూపనిర్వాహః- కారణావస్థ చేతనాచేతన శ్చరీరకత్వేన - తద్యాదిభిశ్చజైరభిధియమాన - స్వరస్వస్తనమానాధిక్యతోఎవత్యత్యైత్యయమత్రసంగమా-ః, త్యైత్యర్థ స్తు, తస్మాత్తేరమద్రస్తతకారణపురుషా-ద్విరాడనిధ్యో-జ్జై అవతీర్ణః-విరాజోఅనిరుద్ధా-ద్వైరాజోబ్రహ్మశ్చరీరకః పురుషా-జ్జై, జాతశ్చ, సైవై రాజః- మామింవిశ్వం, పశ్చాదుపరిష్టా- దభిశ్చ ప్రత్యై, అత్యర్థివ్యత, తద్వింతుకోవ్యాప్రవా నితిః|| ౨౧ || జ్ఞానైవసంపురుషవచేతనగ్యం, తర్హి, యజ్జ్య-స్యతత్సాధనానాంబాపుధగ్యాపాద్యజ్జైఃపురుషారాధనన సిద్ధ్యత్యాత్మజ్ఞ-గతప్రేరహారాయ, యత్పురుషేత్యాదిమన్తాగ్ధంసంగ్యవ్యవర్థయతి || యదే||మహత్తనైవఅగ్యవిరా డాభ్యానిరుద్ధస్వరూపాభావంపాద్యం, తథాభూతాన్మనీనాతా-మలా-దహంచతుర్భుజ-యదా-అసంలభవం, తదా పురుషావయవాన్విహ-యజ్జ్య సంభారాన్అన్యాయజ్జ్య సాధనాని-నాపిన్ద్రం, రావశ్యమ్||౨౨|| జ్ఞాతేషుపురుషావయ వేషు-యజ్జ్య-స్వసాధనాన్యైవస్థితీ శేషః- తాన్యూహ||వశవతి || వసస్సతయోయాపాదయః-దేవయజనందేవాభిజ్యస్తై ౭స్త్రిన్మితీదేవయజనం-యాగహూమిః- ఇదంచేతనవదాద్యజ్ఞాన్తై సాధనైవవిష్టఃకర్తయతితిగమ్యతే||బహుగుణాన్వితఃకా లోపననాదిఃవస్తూనిపురోదాశాని- తదర్థాబ్దవదయప్రహ్యదయః - స్పైహఅజ్ఞానిః - రసస్సోమాదిరసః-లోహస్సు వర్ణాదిః - మృదకపాలానీ, చాతుర్హిత్రంచతుర్హిత్యైతద్దాచైర్గ్రస్తైర్హి ప్రకాశ్యంకర్త - హేనత్రమసతాం త్రే శః|| ౨౩ || ౨౪ || జ్ఞానామధేయా-నిశ్చ్యోమాన్వి- ఋగావీనామన్త్యశ్శాత్మమన్తాగ్ధిస్వాహకారదయః-త్రతంపయో

సశక్తాదికం - దేవతావక్రముః దేవతారామనక్రమచిద్దేశః, యద్వా - దేవతేజస్వధక్వదం - సచానుక్రమః అనుపారం - అనుచూర్వ - కల్పప్రయోగవిధి - స్పంకల్పక ర్తవ్యాధ్యవసాయః - తస్త్ర్యంక్రియాకలాపః - గతయోమిష్టక్రమాద్యం - మతయః దేవతాధ్యానాని - శ్రద్ధాక ర్తవ్యవిషయావృతా - ప్రియస్థితంవై కల్పసమాధానం - సమర్థం దేవతాప్రతిసమర్థం, మయా - పురుషావయవై స్పంభారాః యజ్ఞ సాధనానంభృతానసంపాదితాని ॥ ౨౫ ॥ ౨౬ ॥ ఋగిత్యంసంభృతాస్సంపాదితాస్సంభారాయనసోహం - తేమపురుషంనియనారంయజ్ఞం విష్ణుం, తేనైవయజ్ఞై నైవాయజంభజ్జవాన్సై - ఆనైవ, యజ్ఞై నయజ్ఞ మయజ్జ నై, తిమన్తార్థిక్షక్తి ॥ ౨౭ ॥ ౨౮ ॥ ఋతేనదేవాఅయజ్జ నై, త్యస్యాగంసప్రపజ్ఞంబర్హయతి, తతఃతిద్యాద్వామ్, తేతవ, భ్రాతరఃపరీచ్యాదయో, నవప్రజాపతయః - సుసమాహితచిత్రాః, వ్యక్తమిన్ద్రాదియాపే - అవ్యక్తంస్వతిః - పురుషంరవపురుష - మయజ్జ ఇష్టవస్త్రాః ॥ ౨౯ ॥ ౩౦ ॥ ఋతాతేస్యేస్వతివసరే - మన్వాదయః కృమభిర్వి ఘంతుఃకరణ్యధ్యక్షః ॥ ౩౧ ॥ ఋవంయయాపరుత్యావి ప్రశ్నానాంపురుషసూక్తంసంవాదోవై త్తరాగ్యభిధాన, యదభిప్రాయమిత్యేతస్మిన్మన్వోత్తరార్థ ముపసంహరతి ॥ నారాయణఇతి ॥ అహితమవస్థితం - ఎవం - స్వస్తి నైవసూక్త్య రూపేణావస్థితం - విశ్వం - స్వశరీరభూతేనమయాస్వజతి - రుద్రరూపేణహరతి, పురుషరూపేణతంపాతీత్యుపసంహరతి ॥ గృహీతేత్యాది - స్వతఃఅగుణఃసత్వాదిగుణరహితః - ప్రత్యగత్ స్వరూపంహిస్తతస్సత్వాదిరహితం - ఆగుణోవ్యహం - గృహీతాఃమాయయాఉరహోగుణాః మెనతభాభూత - స్పగ్ధాదౌతస్మిన్ముక్తిః, తస్మిన్మె జ్యస్యక్ స్పజామి, హరోరుద్రః - తద్వ్యతఃతదనిః - విశ్వంహరతి - పురుషరూపేణస్వావతారరూపేణ, పాతీ, అతతస్మిన్ముక్తిః,

చాదేవతానుక్రమఃకల్పస్సంకల్పస్తస్త్ర్యమేవచ ॥ ౨౫ ॥ గతయోమతయశ్చృద్ధాప్రియస్థితంసమర్థమ్ ॥ పురుషావయవై రేతేసంభారాస్సంభృతామయా ॥ ౨౬ ॥ ఇతిసంభృతసంభారాఃపురుషావయవై రహమిత్రమేవపురుషంయజ్ఞం తేనైవాయజమిత్వేన ॥ ౨౭ ॥ తతస్మైభ్రాతరభ్రాతరప్రజానాంపతయోనవాయజనవ్యక్తమవ్యక్తంపురుషంసుసమాహితాః ॥ ౨౮ ॥ తతశ్చమనవఃకాలకజిరీ ఋషయోఽపరే ॥ పితరోవియధాదైత్యాగమనుష్యాఃకృమభిర్విధిషమ్ ॥ ౨౯ ॥ నారాయణేభగవతీతదీదంవిశ్వమాహితమ్ ॥ గృహీతమామోరుగుణస్పగ్ధాదావగుణస్సృతః ॥ ౩౦ ॥ సృజామితస్మిన్ముక్తిహంహరోహరతివద్వ్యతః ॥ విశ్వంపురుషరూపేణపరిపాశిత్రక్షిన్ ॥ ౩౧ ॥ ఇతితేదిహితంతాతయధై తదనుపుచ్చసి ॥ రాగ్యధగవతఃకంచిద్భావ్యంసదసదాత్మకమ్ ॥ ౩౨ ॥ సభారతిమేజ్జ మృదోపలక్యతేనకర్షిచిన్తేనసోవృషాగతిః ॥ సమేవృషీకాణిపతస్త్యసత్పథేనుచైవృదౌతల్లొగవతాధ్యతోహరిః ॥ ౩౩ ॥ సోహంసమామ్నాయమయస్తపోమయః ప్రజాపతినా

శబ్దశబ్దత్యనై, బ్రహ్మద్రయోస్తస్మియామృత్యువతీతే - పురుషరూపేత్యత్రతదప్రతీతేచ, సృష్టిసంహారాబ్రహ్మద్యాఖ్యేనాస్త్రామ్యత్యేనకరోతి - హలనంతుస్వయమేవేతివేదితవ్యమ్ ॥ అతస్త్రిక్షత్రీన్యత్సృష్టిస్థితిసంహారసామర్థ్యరూపశక్తిత్రయయై క్షవకవేత్యర్థః ॥ ౩౦ ॥ ౩౧ ॥ ఋయయాపమిత్యాదిప్రాశ్నానాయదాక్షత్యమిత్యేవమాదిసర్వప్రాశ్నానాంచసామాన్యోత్తరంయదుక్తం, “వామదేవాత్మగోబ్రహ్మనృచావ్యోర్ధోఽస్థితీత్వత, ఇతి, పురుషవేదగంసర్వమితి, త్విత్యాదతద్వధీకృతం - తదుపసంహరతి ॥ ఇతితి ॥ హతాత-ఇదంవిశ్వంప్రతి - యదాఅనుపుచ్చసి - విశ్వవిషయప్రక్షుంభకరోషి - తస్యప్రశ్నస్యోత్తరం - యేనాచేతనాత్త కంకృత్సంజగత్కేచిదపేభగవతఃఅన్యతేస్వర, గితిసభావ్యంనామసంధేయం - ఇతితేతుభ్య - వభిహితమిత్యర్థః ॥ ౩౨ ॥ ఋయమక్త, మేతావత్త్వంయతోహమేతమవిజ్ఞాయమామిత్వరంబ్రవీషితి - తదుపపాదయతుమపసంహరతి ॥ నేతి ॥ మేభారతీవాక్, మృషామిధ్యా - నద్యశ్యతే - మేమనసో - గతిఃప్రతిసమృషా-హృషీకాణీనియాణి, అసత్పథేఅసదిషయే - నపతస్త్రిసప్రవర్తనై, యద్యస్తా, నైమయాబోతల్లొగం ఆశా, తద్వతాహృదయేనహరి-ర్పతః, ధ్యాతః, అక్షహేనారద. అతోమేవాజ్ఞససేన్ద్రియాణాంపుత్తయః - సత్కాగ్ధాః - సతుమత్ప్రభావేనైర్భ్యః ॥ ౩౩ ॥ ఋ అతోమమామిజ్ఞానప్రదోషదచిస్త్యగ్ధరూపస్యభావస్సర్వైశ్వరోమతోఽన్యోస్థిత్యాన ॥ సోఽహమితి ॥ సమామ్నాయమయఃసమామ్నాయప్రచురః - తపోమయఃతపఃప్రచురః, విద్యాతపోధ్యాంసగోతపోవ్యత్యర్థఃప్రజాపతీనాంవరీచ్యాదీనాం - అభివస్థితైర్ముసూర్యతః, తేమంపతిశ్చ - అత్తనసంభవఃఉత్పత్తిః, తత్సూపాలబ్ధజ్ఞానసంపన్నోహం - సమాహితస్థానీపురం నిగమ్యు - సేవాగంసమామ్నాయస్సమాయావిభవంస్వయంగతః - తంపరమాత్మానం, యతోనాగ్ధగమం, ద్వరూ

పతో గుణతస్మైతావానితినజ్ఞాతవాక్ , శ్లోత-ప్రవృత్తం ప్రతికేవలం నతోస్తీ త్యాహ, కథం ఘాతంచరణం గమయే
 మాంకరణాకానాం - భవచ్చిదం సంస్కృతివన ద్రవంస్వస్త్రియనం నుక్తి తానామా క్రియం - సుమక్త శంసుశ్చేవ్యం
 అనవగమేదస్తా న్దేయధానభగ్వన్మమితిహోమస్సర్వాయదగ్గ్రీవాత్వాయవనభగ్వన్ద్రవస్తానోః, ముస్సుర్మః పాణి
 నావాయు, రితివహభారతో క్షే - స్వసూయావిభవంస్వయంగతభ్యర్థ్యదేవయవనకాంగతభ్యతవన్యూసుపలభ్యత్వము
 క్తం, నమమాయావశ్యం, అత్సూయావిభవేనాన్యూసుపలభ్యన్వంగతభ్యర్థ్యం విచంవిదం పరమాత్మావము ప్రసౌ
 ఘ్యోహమేనాన్యూ గచ్ఛం అన్యై - నాధిగచ్ఛన్తీతికిమువక్తవ్యమిత్యాహ || అథతి || అపరేదేవాః కుతోహోహ్యో దురిత్య
 ర్థః || ౩౪ || ౩౫ || ఎవదేవోపపాదయతి || హాహమితి || యాయమితి నకాద్యభిపాప్రియోబహువచననిర్దేశిహామదేవోహామ
 కశ్చిద్వపిశ్శంకోరోహ, నచాహంనవతంకరజాన స్తి, ఇవై క్షపీయవత్తుభ్యవాక్యాన్తరాత్ మద్యరాంయన్యపరమాత్మ
 నోబుతాంసత్యాం, గతింస్వరూపరూపయధావన్తీతింబరతద్యమితిపారాన్తరం, అన్యదాదమోనవిదుః, కైముశ్య
 నయేనాహ || కీముతేహికుతోనవిదురిత్యతే అహ || తన్నాయయేతి || తస్యభగవతోమోయయా, నైవీహ్యేహాగుణమూ, త్యు
 క్తవిభయామామయా - మోహితాబుద్ధి ర్దేహం తేతన్నాయయా మోహితబుద్ధిత్వా - దేతేనవిదురిత్యర్థః తిర్విక్షింపిదురి
 త్యతే అహ || తేనై వవిద్మి తమిదమచేతనంశరీరం - సావత్సరమంత్రానం దేవకారం నన్యూపహభ్యర్థ్యం దేహాత్మవిదా
 గమ్యజానతాంకథం పరమాత్మ వేదనమితి హాహ శ్లో || ౩౬ || శ్లోతర్మి మాయాతర జేతఉపాయభ్యతే అహ || యస్యైతి య
 స్యభగవతే అవతారాణాంకర్తాణిచేష్టితాని అన్యదాదయశ్చ తుర్ముఖాదయోగాయినియం, తత్తైవనయాధాత్మైన్ద్ర
 ననవిద్మి న్విజానన్తీకిం యతస్మై భగవతేనమః కుర్వన్తీరన్యగుణకర్తావన్తీర్వం మేవమాయాతరణోపాయభ్యర్థ్యభిపా

మభివద్మి తేనః || ఆప్తాయయోగం నిపుణం సమాహిత స్తం నాన్యగచ్ఛంయతతత్తనంభవః || ౩౪ || నతో
 స్త్రిహంకవృత్తం సంఘాయాంభవచ్చిదంస్వస్త్రియనం సుమక్త శమ్ | యోహ్యత్త మాయావిభవంస్వ
 యంగతోయధానభగ్వన్ద్రవధావరణతః || ౩౫ || హాహంనయాయం శ్లోయభ్యతాంగతింవిదుర్మమామ
 దేవకిముతాపరేమరాః | తన్నాయయా మోహితబుద్ధయన్తీర్వంవిసిద్ధి తంసావత్సరమంత్రానంవివక్ష్యహ || ౩౬ ||
 యస్యావతారికర్తాశిగాయన్తీహ్యన్తదాదయః | నయంవిద్మన్తీర్వైవనయాధాత్మైన్ద్రభగవతేనమః || ౩౭ || సపద
 ఆద్యః పురుషకర్తేతేన్ద్రస్పజత్యజః | ఆత్మాత్త న్యాత్త నాఽఽత్మానంసంయత్యుత్తపాతవ || ౩౮ || విశుద్ధం కేవ
 లంజ్ఞానంప్రత్యక్షవ్యగవశ్చీ తమ్నత్యంపూర్ణ మనాద్యన్దంస్థగం నిత్యమద్యయమ్ || ౩౯ || ఋషేవిద్మన్తీక

యః శ్లో || ౩౭ || శ్లో ౩౭ వతారాః కానిదేష్టితాని - యదనకీర్తనమాయాత్రిత్యభ్యత్యాశ్చకాబాయామవతారాం స్రుతా
 ర్తాణివమక్యోగయద్రాప్తిమత్వ్యాప్రిశ్వానామ త్తరాణ్యుపసంహరతి || సపదభ్యతి || కర్తాధీనభగవతః పద - ఆద్యః కారణ
 ఘాతః - పరమపురుషకర్తేకర్తేప్రతీకల్పం - ఆత్మన్యైవఆధారేతత్త నాఉపకరణభూతేన, ఆత్మానగిఉపాదానభూతం
 ఆత్మేవకర్తాన్యజతినయచ్చతీసంహరతి-పాతవ శ్లో || ౩౮ || శ్లోనన్యయంజగద్వ్యాపారోభగవతేకింకర్తాధీనభ్యత్యాశ్చ
 ఉగ్ధానత్యాహ || విశుద్ధ మితి || పుణ్యపాపహంపకర్తరహితం - అజ్ఞోనజగద్వ్యాపారకర్తాధీనభ్యత్యర్థః - ఎవంకర్తాధీన
 న్యాపారజీవస్వరూపాద్వైయత్యగ్ముక్తం కంభవతి-జీవవిలక్షణంచేత త్రింబంజమిత్యతే అహ | కేవలంజ్ఞానంస్వచ్ఛిద్యజడ
 మిత్యర్థః కేవలకీంఘటటా ద్యాకారవృత్తిజ్ఞానమిత్యతే అహ || ప్రత్యేక-స్వస్వై భావమానం - నమజీవోన్యై వంయదోఽత
 తహ, నన్యగవశ్చీతం ఆత్మాన్తరారంకేవస్థితింజీవ స్తుపరమాత్మధార్య భ్యత్యభిపాప్రియః - అన్యాయపిచేతనాచేతనవిలక్ష
 ణాకారానాహ | సత్యంస్వరూపతోద్రవత్వనిర్వికారం - అదేనస్వరూపతోవికార్యచేతనద్రవ్యంస్వభావతోవికారీచే
 తనశ్చన్యాయత్తే-పూర్ణంఽవా ప్రసమ ప్రకామం - నిర్గుణంసత్యాదిరహితంఽలనాద్యన్దంక్షన్దీవినాశరహితం, అత
 ఎవనత్యంకారానవచ్చిన్దుం - ఆద్యయంసమాధ్యధిగరహితం - ఎతేయధానం వచంచేతనాచేతనన్యాయత్తకత్తేనాశు
 సంధేయాశ్లో || ౩౯ || శ్లోఅత్రవిద్వదనుభవం ప్రమాణయే || ఋషేభ్యతి || హేఋషే నారదతత్తాత్మ ప్రకరణంఽహియోవాస
 నా, ప్రకానాతత్తేన్ద్రియాశ్చియామయేషాం తే, కవయః - తత్తేఉక్తవిధంపరమాత్మస్వరూపంజానన్తీ, కవయస్సమీచీరవ
 రై-ఉద్వివిభ్యతేన్ద్రియాపం దేతనాచేతనవిలక్షణం శౌధయన్తి, కుతరై ర్గుర్జ్జయేత్వమాహ || అనత్తరై ర్గురనతాం

తీతితల్పద్ధరణార్థం, సమస్తయజ్ఞావయవాంకౌర్పిదంవారాహీం-తపంభిభృత్తకడత్వః అనస్తః - అపగచ్చిన్నస్వరూ
 సస్వభావాభగవాన్-చంష్ట్రీయా-అస్తర్తహర్ణవంసముద్రచ్ఛాస్తః, ఉపాగతంసమాగతిం, హీరణ్యక్షణ్ణప్రసద్ధం, అ
 దిదైత్యంచి తేజప్రభుంపుత్రం-చదరావిదారితవాక్, తత్రభృష్టాస్తవజభరణస్త్రిఅ ద్రిమివేత్యర్థః ॥౧॥ ధ్నుయజ్ఞా
 వతారమాహా||జాతభిలింఁజిషజావతేసకాశాత్తద్భార్యాయాఆకూతేస్సనుస్సుయజ్ఞోనామజాతః, సవన్యభార్య
 యాందశి.ణాయాం-యమాన్యమాఖ్యగుణయన్కాన్యమాన్యదేవానీత్యర్థః, యజ్ఞస్యదశి.ణాయాంతుపుత్రాద్వాద
 శబజ్జి.రే-యామాభిలిసమాఖ్యతా,, ఇతివచనాన్ అజనయత్ ఉత్పాదయామాన - ఆకూతేస్సనుస్సువస్వస్త్రిగ్గ-య
 దాశ్చి, సుహారత్-తదాభూగ్స్యం సుయజ్ఞభ్యుత్పాదినుపన్నా తేషునామాతామహేన-హరిత్యుక్తః అనన్దేవా
 త్వాదనంలకృతయోరివారణంబకర్తవ్యతం-ఎవంసర్వతావతారస్తతర్-చజ్జేయమ్ ॥ ౨ ॥ ధ్నుకపిలవతారమా
 హా|| జజ్ఞణ్ణ-కర్తవ్యజావతేస్సహేతద్భార్యాయాందేవమూర్త్యాం, హేన్విజ- నారచ-నవభిస్త్రిగ్గభిగ్గిసభిసహ
 జ్జజ్ఞజాతః-సవ స్వమాత్రే-ఆత్మగతింఆత్మజ్ఞానం-మోక్షమార్గంవా- ఉక్తవాన్-యయాఅత్తగత్యా-సాదేవమూర్తిః-ఆ
 త్మశమలంమలినీకరణయా-మన్సికదేవాజాతం-గుణసజ్జపజ్జ-గుణత్రయసజ్జపజ్జ-స్తం-విభాయకపిలస్యగతిం-
 కపిలత్కగతిం-చాగ్ప్రవత్తి ॥౩॥ ధ్నుతత్తాప్రేయావతారమాహ|| అత్రేరితిఅవత్యంపుత్ర-మాకాక్షమాణా-చత్రే-స్తు
 వ్యః-మయా-అమామేన-తుభ్యందత్తిభియత్యత్-ఆహ-తత-స్సభగవాన్-నామ్నాదత్తభిజాతః-స్వభృతైభ్యోయోగై
 శ్యస్యదానంతవ్యరితిందర్శయతి-యస్యపాదపజ్జ-జయోః-పరాగ-స్సేన-పవిత్రతాదేహయేమంతే- మోహయాద్యాః

హర్ణవముపాగతిమందితైత్యంతంబలప్త్యయా-2 ద్రిమివజభరణదార ॥౧॥ జాతీరుచైరజనయన్వి
 యమాన్యసుయజ్ఞ ఆకూతిహనురమృతానధదశి.ణాయామ్ 1 లోకత్రయస్యమహాతీమహారద్యవా- 2 ద్రిం
 స్వాచంపువేసమనాహరిత్యమాక్రః ॥ ౨ ॥ జజ్ఞేచకర్తమగ్యపేద్విజదేవమూర్త్యాంస్త్రీభిస్సమంసవ
 భిరాత్మగతింస్వమాత్రే.ణాచేయయా-2 తత్తమలంగుణసజ్జపజ్జ-పా-2 స్త్రిగ్గిసహాయకపిలస్యగతిం ప్ర
 పేదే ॥ 3 ॥ అత్రేనవత్యపభిశ్చతపమాత్మనోదత్తోమయా-2 హమియియద్భగవాన్చదత్తః 1 యర్వాచప
 జ్జ-జవరాగపవిత్రదేహయోగ్రిమాపురుభయాయదుమోహయాద్యాః ॥౪॥ తత్తంతహావివిధలోకసిన్ధు
 యామ.ఆదాననాత్మత్వపసస్యచతుస్సరోభూత్ 1 పాగ్రికల్పచంప్లవనీవష్టమహత్తత్తత్త్వంసమ్యక్జగద
 మునయోయదచక్షతాత్ ॥౫॥ చర్తస్యదక్షదహితర్మజనిష్టమూర్త్యాకారాయణోనరభిస్సత్తతఃప్రభా
 వః 1 దృష్టిన్యై-2 త్తనోభగవతో-2 యమావలోపందేవ్యప్రస్యకపృతనాఘటితుంశెకః ॥౬॥ కామందహ

మోహయ్యపభృతయః-యత్యతఃదత్తాత్-ఉభయాయహికాశ్చముష్టికీం-యోగర్థియోగైశ్చిన్యం - అజిమాద్యస్తైశ్చ
 ర్మరూపామైహీకీం-మత్తిరూపామాముష్టికీంచ-యోగర్థిమాపుఃపాగ్రిపుః-ఉఃప్రసిద్ధా ॥ ౪ ॥ ధ్నుమూరావతారమా
 హా|| తప్రమిలి|| నానావిధలోకానాంప్రప్టుమిచ్ఛయా-మేనయా-యత్తప్రప్తం-తస్మాత్పుత్రపం-పహతపనోమోతో-స్స
 హరిః ఆదాననాత్ దీర్ఘఆర్జసంసన్నానకః-అహాత్-చతుస్సంసతుస్సనరోయస్యం-చతుస్సనః- ఆహాత్-సనాసన
 నస్తనాద్వితియత్పుతియానభూతామిత్యభి-యాః-యద్వా-చతుస్సన-శ్చ త్వారస్యశ్చద్వా-నామసుయస్యసః-చతుస్సనః-ఆ
 స్త్రిస్త్వే - ఆదాకల్పవా-సనాదితివహివేషణం-అభణ్ణితాదిత్యర్థః-యద్వాచపనభితివ్యక్తిస్తం - తివస-సనాత్సమ
 ర్మణాదిత్యర్థః - షణ్ణదాన-స-హ-జాతోహరి-పూర్వకల్పసంప్రవేశయే-విప్రప్తం-సప్రసిద్ధాయం- ఆత్మతత్త్వ-
 మహాఅస్త్రికే-సమ్యక్-జగదఉక్తవాన్-సమ్యక్త్వందర్శయతి-య-ధృతిమాత్రమేవ మునయః-ఆత్మకాత్మసి, మనసి-
 మునయః, అవతతపాతౌదవశ్యేక, యద్వా, య, ధృతిమేవ, ఆత్మసి, తత్త్వం, మునయః అవతతఅన్యేభ్యోపుక్తవ
 స్తః ॥ ౫ ॥ ధ్నునరనారాయణావతారమాహ|| ధర్మస్యేతిధర్మస్యంత్వా-దక్షదహితర్మూర్తిస్సంజ్ఞాయాంనారా
 యణోనరభిమూర్తిద్వయేన, సహరిభవజ్ఞాతః, కథంభూతం, స్వ.అపాధారణితపంప్రభావోయస్యసః, యద్వా, స్వవి
 షయకం-యత్తప్రస్యప్రభావోయస్యసః, ఉపాస్యాస్తరాభావత్, ప్రభావమేమాహ|| అనగ్గపృతనామన్దరసేనాః, న
 వ్యః అస్సరసః, ఆత్మనః, చరమాత్తనోభగవతః, అనియమావలోపనియమలోపాభావం, దృష్టి, మలితుంతంస్యవశీక
 ర్తం, సశేషసమర్థానబభూవుః, ఎతదాఖ్యానమేకాదశేష్పుటమ్ ॥ ౬ ॥ ధ్నుయత్, కామవిజయోగోద్ధోపవిభేతి, తత్రకా
 మోసప్రభవతితికించ క్తవ్యమిత్యాహ|| కామమితి|| నను మోహారద, కృతినారుద్రాచయః, రోషదృష్ట్యా, రోషయ క్తయాదృ

విక్రమితిసహూష్యస్త్యోపపదమా స్త్రయతేనదమా వ్యవహ్యమ్ । సోయంయద ప్రకలనిపితకాః । ని
భేతికామకరంశుభ్రనమనత్సృయేత్ ॥ ౭ ॥ విద్వన్మహత్పురితఃపశ్చిరత్రి వీరాణ్ణాచాలాపిసమైవగతః
ప్రపసితనానితస్తాదదాద్ధురీవగతింగళాత్వేనపహోఽదివ్యాన్మునైమునయోయదపర్యధస్తాత్ ॥ ౮ ॥ యో
వేనయచ్యుధగతంద్విజజాపవజ్రవిప్లుస్తపారుషభగంధియపత స్తమ్ । త్రాత్యా౭ రితిజగతిప్రతపదంవత
భద్రద్ధావసూనివసుధానకలనియేన ॥ ౯ ॥ నాభేరసామ్యభాససమిదే శ్చసూనోగ్యైవచారసమద్యక్షణ
యోగవర్యామ్ । యత్యాకహంస్యమృతయఃపదమామన నిస్సన్త ౭వతా నకరణిపరిమక్షసన్ ॥ ౧౦ ॥ స
త్రైమమానభగవాహపాయోర్యేవసాతైత్వ మ్మజ్జ పురుష ప్రపయియర్థః । ఘనోమయోమాఖమయో౭ఖిల
దవతాత్మావాహోమూపురుషాతిశ్యవ్యవతో౭స్యన స్తః ॥ ౧౧ ॥ మత్యోగియగా వ్రసమయనుమనోపలభ్యై
జీమయోనిఖిలజీవనకాయకైః । విసం నితానుర్భయేనలితయభాన్త ఆదాయత త్రవిజహర హవేదమా

రహంస్యం పరమహంస పాశ్చ్యం, పదంస్య గూఢం, ఋషయో వేదా, ఆమన స్త్రి, తి, దసోహరిః, కపిలాదివత్ స్వాం శేన, ఋషభాఖ్యోరాజా, నాథోగైశ్చ న్రత్యతాత్, సుచెవ్యామూన, రాస, మౌర్యేవసమదేవత్యక్షిసంజ్ఞా, యోజాతః, ఋషభః, జడప, ద్యోగవర్యాం చూర, తత్రపాతుః, సమద్యక్షసగ్యస్వామి స్వాత్త కత్వేనసమదర్శనః, తస్యాన్యాత్త కత్వేనవ్యాస త్తయతి, స్వస్థః, యేవహేమిప్రతిష్ఠిత, ఇతిత్రితే స్వస్తి వైవస్థితః, నత్యత్తా చరధార్యః, జడయోగవర్యా చరణేహేత్వ చరమాహ ॥ ప్రతా చ్చరణఃప్రతా చ్చైస్త్రియః, తతుహః, పరిమ క్తసంజ్ఞః, పరితఃశ్చేదాదిమముక్తఃకృత్తసంజ్ఞః ఆసక్తోయనః ॥ ౧౦ ॥ ఋషానుగ్రీవాపతారమాహ ॥ సత్యతి ॥ నవసాత్కా ద్యగవాః-ముమరన్నాం సత్రే-నాయగిర్ష-ఆన-సగర్మయాతః-తపనియంసువర్ణం తద్యద్వర్ణోయస్వనః- ఛనో-నయోవెదమయఃవెదోత్పాదకత్వేన తిత్త్యమరభిత్తర్కః-మఖమయః-న్యూరాధ్యః- అఖిలదేవతాత్తాలఖిలానాం-దేవతానాం-ఆత్మ, సత్యత్తా-సన్యన్యాదేవతా, ఇగ్రితే-శ్వనతఃనిశ్వనతఃఅస్యసాయగ్రీవస్య-న-స్తః-నానికాతః- ఉత్తితిశుద్ధాః-వాచంవెదవాచః-బహుః-తస్య హవావనస్యహతోభూతస్యనిశ్వనీతమేతద్యద్వగ్యనః, ఇత్యాగ్రితే- వెదానాంతద్విహితకర్తృణాంతవారాధ్యదేవతానాం-తత్త్విన-చక్రత్వతదారాధ్యత్వతదాత్మకత్వాప్యక్తాః ॥ ౧౧ ॥ ఋషతస్యైవతారమాహ ॥ మత్సగ్నితి ॥ మత్స్యే ధావినాచైవస్వతమమనాద్యత్వః- ట్రిణీమయః- ఆగామియప్త్యసయోగిపార్థి వదవ్యనయః-పార్థి వదవ్యాత్రయభిత్తర్కః- అతవసనిఖిలజీవనికాయానాం-సమ-స్తజీవనమూహనాం-కెతఃనిలయః- మేమమ-ముఖా-ద్విస్రంసితాః-వెదమార్గా-చైదికప్రమాణాని, ఆదాయసమద్య-మహామితిశేషః- వెదరూప్రమాణప్రదానమేవాస్యతారస్యకృత్యం-తత్ర, ఉ

రుభయెతిభయంకఁ యుగా ననలీలె-విజహరవిమృతవాక్-హెతిహాన్తె-ఎతదాఖ్యానమప్తసేస్తుప్తమ్ ॥౧౭॥ ఖై
 కూర్వావతారమాహ॥క్షీరదధావిఖిక్షీరనముద్రై అమృతలబ్ధయెఅమృతలభాధాం-అమరదానవయూధపానాంసురా
 సురశ్రేష్ఠానాం,ఉన్నర్వతాంమదనంకుర్రతాంసతాం- ఆదిజహోఘగవాక్-కచ్చపవపుః,ధృతకూర్వతఃసుః,పుష్టైసప్త
 భాగస-గోత్రంమదనపర్యుతం,విదధారభృతవాక్-కదంబాతోవిదదార-నిద్రాక్షిణినిద్రాయాఃక్షిణిఅవసరఃఉత్సాహో
 యస్యసః - అద్రిపరివ రక్షమాణకణ్ఠాఽన్యస్య - సుభిరోక్షి-కమాణశిబిన్ద్రఅర్జు - మదనరక్షమణసంఘ్నై తవజ్ఞారిత్య
 ర్ధః ॥౧౮॥ ఖైసంసంహతారమాహ॥తై శ్రీమష్టపేరి॥త్రవిష్టపేభవాఃతై శ్రీమష్టపాఃదేవాః-తేహంఉరుభయంఅపర
 త్తితై శ్రీమష్టపాయభయహరి, తధావిధంసంసంహరూపంకృత్యాధృత్యా, కదంబాతం- భ్రామన్తేగ్నిరుకుట్యోదంష్టా
 వ్యయస్తిం ప్రధాధాతం,కరాళంభయంకరంవక్త్రంయస్తిం ప్రత్య,ఆరాత్సమీపే,ఆకుట్యం,గదయాఉపలక్షితం,అ
 భిముఖిమాపతిస్తంజై త్యేన గ్నించారిణ్యకశింసంసంహరంవక్త్రం - ఉర్రాన్వోస్త్యో,నిపాత్యపాతయత్యానతై,ద్విద
 దారవిదారివవాక్ ॥౧౯॥ ఖైహరిసంజ్ఞ కావతారమాహ॥అన్రతివ్యయెన్॥యూధపవళగజయూధస్యవళగజైన్ గ్ని,
 అన్రదనశిడురులెనఅధికబలెన-గాగ్రహామకరేణ,పదె,గృహీతః- అతవివా ర్దమఃఖితిఅమృ జంహా హైయస్యసః-ధృ
 తామృశోద్ధృతమాన్రస్మిన్మదమాహ॥కిమత్యతహ,అపిపురుషహేకారగభురుష,హేతీర్ద్రవః,తిర్ద్రంవిశుద్ధంశ్రవః,
 కీర్తిర్యస్యసః - హేత్రవణమక్ల శనామధేయ, శ్రవణేనైవమక్ల శంకల్యాణసంపాదకంనామధేయంయస్యసః, ఈద్యుః
 త్వం-రక్షితాభవత్యాహేత్యర్ధః ॥౨౦॥ ఖైతత్తుత్వాన్గజైన్ గ్నిచవత్తుత్వా-అరణ్యగ్నినంతరణ్యగ్నినం,హాన్తేకాన్తే

ర్ధః ॥౧౭॥ ఖీరదధావమరదానవయూధపానామస్తద్ధృతామమృతలబ్ధయెఆదిదేవః,పుష్టైసప్తపవపు
 ద్విదధారగోత్రంవిద్రాక్షిణిఅద్రిపరివ రక్షమాణకణ్ఠాః ॥౧౮॥ తై శ్రీమష్టపేరుభయహరిస్యసంసంహరూపం
 కృత్యాభిమద్యుగ్నికుటిదంష్ట్ర శిరారణవక్త్రమ్ । జై త్యేన్ గ్నిమానుగదయాభవత ప్రమాదాదూరనిపా
 త్రివిదదారనతై స్సుస్సరప్రమీ ॥౧౯॥ అన్రదనస్యరులెనపదెగృహీతోగాగ్రహేయూధపరితమ్మజహ
 న్త్రల ర్దఃఆహదమాదిపురుషాఖిలలోకాధర్తిర్ద్రవఃశ్చగ్నివణమక్ల శనామధేయ ॥౨౦॥ ॥ శ్రుత్యాహరి ప్రద
 రణ్యగ్నినమమేమృత్యుక్రాయుధఃపతగరాజభజాధిరూఢః।చక్రేణక్రవచనంవినిపాట్వతస్తద్ధృతైప్రగృ
 హ్యభగవాక్ కృపయోజ్ఞ వరః ॥౨౧॥ జ్ఞాయాన్రజై రవరణోవ్యధి తేస్సుతానాంలోకాన్విప్రక్రమిష్యాన్ర
 దధాదియజ్ఞః ।త్వంవామనెనజగృహేత్రిపదచ్చలెనయాన్రమృతేపతివరక్రమభిర్ద్రవాల్య ॥౨౨॥ నార్యో
 బలెరయమురక్రమపాదశృచమాపశ్చిహ్నాన్రమృతేవిబుధాధిపత్యమ్ । యోజై ప్రతిశ్రుతమృతేనశిబిర్ద
 దన్యదాత్తానమక్ల శిరసాహరయైభిమేన ॥౨౩॥ తుభ్యంచరాదభ్యుకింభగవాన్రవృద్ధధావెనసాధుచిన్ర

యాం - ప్రగృహ్య,భగవాక్, కృపయా,తస్తద్ధాగ్రహీతో,ఉజ్జహరఉద్ధృతవాక్, కింకృత్యా-వక్రేణసదస్యసేననక్రస్య
 గాగ్రహస్యదనం-వినిపాట్వ,విదార్య,కదంబాతోఘగవాక్, పతగానాంపక్షితాంరాజాగరుడః,తస్యభజయైఅధిరూ
 ఢః,శ్చక్రాయుధధర్తి,అన్రమయైఅపరిచ్చిన్రహూచన్రధావః ॥౧౮॥ ఖైవామరావతారమాహ॥జ్ఞాయానితిఅదితే
 స్సుతానాంద్వదదాదిత్యానామధ్యై, అధియజ్ఞః-యజ్ఞాధిపతిర్వగవాక్,అవరజకినియానపి,గుజై ద్రాయాక్ శ్లోకః,గు
 ణానెవాహ॥యితే యతః,ఇహాల్లాకాక్,విన్రమేపాదవిన్యాసై :కాగ్రప్రవాక్,అధ ప్రతిశ్రుతాన్రప్రమవ,అత్రహే
 తుః,బలెత్ప్రక్రవర్తినస్సకాశాత్, పదత్రయన్యాశఁ,త్వేంధూమిం,వామనెనజగృహే,హాపేదెతివః,వామనెనయాపే
 గగృహీతవాక్,నస్యేన్రగస్యయందుర్బలవత్కీమతితధాచక్రై,తత్థాగ్రహ॥యజ్ఞామృతేయాన్రంవివా,పధివరగధర్తమా
 నై ప్రభద్రమానః-ప్రభుభిసమధ్యై,నచాల్యభిత్వేన్ర్యాన్రప్రభంకినీయశితి ॥ ౧౯ ॥ ఖైసమత్తైయాన్ర యాపిచాలనమ
 సుచితమేవత్యాశజగ్నిపదుద్ధృత్యులరైకాకిన్యేన్ర్యభంరభిష్టవత్యాహ॥ నార్దగ్నితిఉరుక్రమస్యవిస్తృతపాదవి
 న్యాన్రస్యగారె,పాదప్రతాశనంప్రత్యుపయంతాఽః,అ-అపశిత్తేదః,ఆ-సమంతాత్ శిఖాయాంమూర్ధాన్రభువతఃస
 ప్రమ్యాగ్నీలోక,విబుధాధిపత్యం,నార్దఃసనన్రభృతంప్రయోజనమిత్యర్ధః - ఎతదేవోపపాదయతి,యోబలి-పౌతిశ్చుత,
 మృతై,నత్యజ్ఞాతారంవివా,అన్రత, నచిక్రీర్త త్కర్తుంనై చృత్-అదధావఅర్జు,కింఠ-స్వాత్సానం,అగ్ని హేనారదహ
 రయె - శిరసాభిమేన - భగవచ్చేదహతమాత్మానంహరయెసమర్చితవాక్, శుక్రేణారితః-శబ్దోవ్యన్రధాకర్తుం,నై
 చృత్,కింతు,త్పత్తియపాదలూరణార్ధం,ఆత్మానమశిరసాసమర్చితవానిత్యర్ధః ॥౧౮॥ ఖైహంసావతారమాహ॥తుభ్య

మితి॥ మేరారద, ఛత్రం-వివృతృ ధాపెనప్రవృత్త స్మైమేన, త్వయా, సాధు, పరిపృష్టః సాకత్వేనవృష్టో, భగవాన్, హంస
యామెతిశేషః, యోగం అనభిసంహతసలకర్తృ యోగం, జ్ఞానం వాగవతంసాధనసప్రకాసుగృహీతభగవదుపాసనాత్త
కజ్ఞానం, ఆత్మసుప్రకృతివిస్తృత సుయ, త్రత్వం యాధాత్మ్యంతస్య, దీపవత్ప్రకాశకం జ్ఞానయోగం, సాధుయధా
తిధా - రుద్రమువాద - ఎతధాభ్యాసమేకాదశస్ఫుటం-యదవహంసో క్తమేయోగాదికం-వాసుదేవశరణః, బహు
నాంజన్య నామస్త్ర, ఇత్యుక్తిరీత్యా॥ ఉపాయత్సేనోపేయత్సేనవాసుదేవంశరణంకాః, అజ్ఞ సానుభవవిదః-హంసో
క్తమేవజ్ఞాత్వానైవత్య స్రీత్యర్థః॥ ౧౧॥ ౧౧॥ జ్ఞత్రస్తస్య నరూపతారమాహ॥ వక్రమితి॥ మనువంశధర్మమనువంశపాలక
స్సక్, మన్యస్త్రరూప-దశసుపిత్తు-అవిహతం అనభిహావ్యం-స్యతేజఃస్వరతాపబృంహితం వక్రం అజ్ఞారూపవక్రం, బిభ
ర్తి-కించ-దృప్తమగర్భితేషు-రాజసు-దమందజ్ఞం, వ్యధధాతే॥ వ్యధ-త్త, కథం ఘాతస్య-అప్యప్యేత్యేతియస్మాందివి, సత్యే
సత్యలోకే, తపత్రే శ్రి, ఉశతీకంవపియాం-కిర్తిం, ప్రధయక్విస్తారయక్-వ్యవధాదిత్యర్థః॥ ౧౨॥ ౧౨॥ జ్ఞదస్య నరూపతార
మాహ॥ ధన్యస్త్రరితి॥ భగవాన్, లోకధన్యస్త్రరిహాసేణావతీర్ణ, పురుషాంభూరియఃఖానాంమహోగిణాం, సృణాం-
స్వరాస్తే ఎవ, రుజోరొగాక్, హన్తి, కథంభూతః - స్వయమేవకీర్తిరితికిర్త్యతిశయోక్తిః, అమృతంమరణశూన్యమాయ
ర్గస్తాత్మకీ, రుద్రంఘోర్వందైతేయైఃప్రతిషిద్ధం, యజ్ఞభాగం, అవాపతేభ్య, ఆయుర్విషయం-వేదం-చానుశ్రీప్రవర్త
యతి॥ ౧౩॥ ౧౩॥ జ్ఞపరశురామావతారమాహ॥ త్పత్రమితి॥ విధినానైవేన, త్పయా-యమృత్యవే, ఉపభృతంసమర్పితం, బ్ర
హ్మధృక్చాస్త్రజిత్యోద్వహ్యతితతథాభూతః-ఉట్థితోత్యక్తవస్త్రావేదమాగ్నాయేనతతో, అతఎవనరకార్తిం నారకం

వ్యఉవాచయోగమ్ । జ్ఞానంభాగవతమాత్మసుతత్వదీపంయద్యాసుదేవశరణావిదురభ్యస్తేవ॥ ౧౧॥ చ
క్రంబదిత్వవిహతందశిసున్యతేజోమన్యస్త్రరేషుమనువంశధరోభిర్త్రిద్యుజ్జైభారాజసుదమవ్యధధాత్మ్య
కిర్తింసత్యేత్రివృక్షఉశలింప్రధయంశ్చరిత్రై॥ ౧౨॥ ధన్యస్త్రరిభగవాన్స్వయమేవకీర్తిర్నామ్యానృణాం
పురుషాంరుజఆశుహన్తి । యజ్ఞైశ్భాగవత్పతాయురవాపర్యధమాయుశ్చేవేదనుశోద్యవతిర్గలో
కే॥ ౧౩॥ త్పత్రంక్షయాయవిధినోపభృతంమహత్ప్రబ్రహ్మభృగిజ్ఞితిపథంనరకార్తిమృగం, ఉద్రస్త్యాసావనక
ణ్ణకముగ్రవిర్గస్త్రీస్సప్రకృత్యేతరుధారపరశ్చైవ॥ ౧౪॥ అస్త్రత్ప్రసాదమనుజితలయకతేజఃప్రవృత్త
వంశజలతీర్గగురోర్మిదైవేతిధన్యస్త్రంసదయతానుజలతీవేతయస్త్రీన్విరుద్ధదశకంధరతిర్మావృత్తి॥ ౧౫॥
యస్తాఅదాదుదధిరాశభయాక్ష తేహోమార్గంసపద్యరిపురంహరవద్విధుః । దూరేసుహృన్సద్ధితరోవసు
శోగదృష్ట్యాతాశప్రమానమకగోరగనక్రవక్రః॥ ౧౬॥ వత్సస్థలస్సర్వరగ్లమహేంద్రవాహదవైర్విజ్ఞు
తకకబ్జయూరభాసమ్ । నద్యోనసుభిన్నహవినేష్యతిదారహస్త్యుద్భూర్జితైర్ద్రుమకఉచ్చరతోఽధిస్తే

దఃఖంభిన్న లబ్ధమిచ్ఛ, ఎవంభూతం, అవనైకంబ్జకంబ్జకతుల్యం, ప్రితంత్రక్రియకులంఅసామహత్తా, భాగవరామ
దూహాహరిః ఉరుధారపరశ్చైవసద్విత్త త్విత్త ధారణచరణునా, త్రిస్సప్రకృత్యేవకవింశతిహారం, ఉగ్రవిర్గేఅసహ్యవిర్గ
స్సక్, ఉద్రుడితత్వాటయతి॥ ౧౨॥ జ్ఞారామావతారమాహ॥ అస్త్రదితి॥ అస్త్రదనుగ్రహేనుముఖః-అస్త్రద్వైతవరావిరో
దేనావతిర్జితభావః-కతేఃప్రకృతిపురుషయోరధిపతిః-కలయాభరతాదిరావయోనహ - ఇత్యైవకుటలతలకీర్త్య, గురో
ర్గశరధన్య-నిదేతజ్ఞాయాం, తిష్ఠకాజ్ఞాంపాలయనిర్వృత్తి, సదయతానుజఃసీతాలత్వ, తాద్యాంసహితః-వనమావినె
శ, యస్త్రీకాన్రామ-మిరుద్ధవిరోదంకృత్యా-దశకంధరోరావణః-ఆర్తింనాశం-ఆర్థతోపాప్రస్తః॥ ౧౩॥ జ్ఞయస్త్రేశ్రీరా
మాయ । ఉపధిస్సునుద్రః-మార్గంఅదాతేద్రవమా- కిధంసూతోఽదాత్, సపదసమృం-హరోరుద్రః-యధాత్రపురం,
దిధతుఃదన్యమిచ్ఛః-తద్విదితి-పురంబజాగం-దిధతుఃశ్రీరామాధైత్యోః - ఉషభభయాక్ష తేహోమార్గంసపద్యరిపురంహరవద్విధుః । దూరేసు
హృన్సద్ధితరోవసుశోగదృష్ట్యాతాశప్రమానమకగోరగనక్రవక్రః॥ ౧౪॥ జ్ఞఃపయన్తే-రావణస్యవత్సర్వ లస్సద్దీనయన్త్యాభ్యాం-యేషహే
ంద్రవాహస్యవిరావతస్య, దన్తాః - తైర్విజ్ఞుతాః-స్వధవశిమానవశిత్యాః - తత్తద్విత్తువతితైః-వత్సశ్చుద్ధితసుగ
జదస్త్రమార్గైఃప్రసాశితాత్యర్థః - ఎవంభూతాః-యాఃకకుభాఃకతేః, తాసాం, యేజయ, స్తేన, రూఢఃఉత్పన్నః-యో
హాసః, అసామత్సనైవోన్మోసీతిగర్వేనాప్రాప్తహాసః, తం, నైస్యమధ్యేఉత్పన్నైః-చివరతో, దారహస్త్యుద్భూర్జితైర్ద్రుమకఉచ్చరతోఽధిస్తే

అనుభవప్రాప్తి స్సున-సద్యఃశిఖ్యం-వివేకవృత్తిపవనేవ్యతి-తైః-ధనుయావిష్యాద్ధి దైఃస్ఫురితై శ్శక్తి రిద్విగ్ధః ॥౨౫॥ శ్శక్తి
 కృష్ణావతారమాహ॥ ఛూమరితిను రెతరాఃఅనురంపత్తాజాతారాజానః- తెహం - వగూఃశ్శై స్తైఃవిమర్శితా
 యాఃభారెగపిఠేతాయాః, ఛూమః - క్లై శి నాశ రాయభారావహరణాద్ధ మిత్కృష్ణ కేశ- భగవాన్కలయాబల
 భద్రాణాకం, జాతఃఅవత్తిగ్ధః - నితకృష్ణాకౌయస్యసఃసితకృష్ణ కేశః, శోభార్థం సాభిగవతానితకృష్ణ కౌశ్యతా,
 అవికారిత్వైన - వయఃపరిణామానంభవాత్ , య త్త్రుజ్జివిష్ణు పురాణే , ఉజ్జ హారాత్త నకేశానితకృష్ణాతహానునెఇ
 తి॥భాగతేజీ॥నచాపకౌశాపారిరుజ్జ జమోశుక్లం-స్తై కమపరం చాపిక్వమ్ ॥ తౌచాపికౌశావితాంయదూనాంకలైస్త్రై
 యోరోహణం దేవకీంబ ॥ తయోరెకోబలభవ్యైబహువయోఽసాశ్చైత ప్రస్యదేవస్యకేశః । కృష్ణోద్విఠీయఃకేశవస్సంబ
 భూవకేశోయాఽసావద్ధి తఃకృష్ణ వర్ణ ఇతి,త త్తనకేశమాత్రానతారాభిపాయం, కంతు - భూభారావతారనూపం
 కార్యంకీయదేతత్ మత్రైశావపితతల-త్తంక చ్చైవిత్కృతరార్థం, రామకేశవయోర్వర్ణ ప్రసనార్థం వకేశోద్ధ రణమితి
 గవ్యతై, అన్యథా-తతై స్రఫూర్వాపరవిగోధావ తై , కృష్ణ శుభగవాన్కలస్యయః,మిత్యేతద్విరూపాచ్చ జాతశ్శుభగ
 వాన్,జనై రవలత్కృష్ణమాగ్గోగతిర్యస్య , సతధాహూతః, ఆత్మ నఃస్వస్య , మహిమా ఉపనిబద్ధతైలభివ్యభ్య తెయేమ
 తాని-స్వవహత్ర, గ్రహకాశీ కానిత్వర్ధః,కర్తౌచేద్యై తాని-కరివ్యః ॥౨౬॥ శ్శక్తిరక్తాంపరమేశ్వరత్వ ప్రకాశకత్వమేవ
 ప్రవణ్యయతి॥తౌ కనెతి॥తౌ కనచాలెనసతా,ఉలూకికాయఃపూతచాయా,జీవహరణంయతే - పూతనాఉలూకరూపే
 ణాగ తెతిపురాణా న్తరప్రసిద్ధిఃతై గ్రమానికస్యత్రిమాసవయస్సంస్య , పదాపాదేన-శి కటస్యశి కటరూపేణాగతస్యఅను

స్యమ్॥ ౨౫॥ ఛూమెస్సు రెతరవరూధవిమర్శితాయాఃక్లే శవ్యయా నకలయానతకృష్ణ కేశః । జాతఃకరివ్య
 తిజనానుపలక్య మాగ్ధః కర్తౌచేద్యై మహిమోపనిబద్ధ నాని॥ ౨౬ ॥ తౌ కేనజీవహరణంయదలూకికా
 యా స్త్రైగ్రమానికస్యవహతశి కటావప్య ిః । య ద్విక్త తాఽ న్తరగతేనదివిస్మృశోర్ధ్వదన్మూలనంత్వితరధా
 ౭ర్ధ్వయోగృభావమ్ ॥ ౨౭ ॥ యదై వ ప్రజనసూన్యవతోయపితాక చాలానజీవయదను గ్రహద్య
 ప్తీ వృష్ట్యాతచ్ఛుద్ధయై-ఉపివవీర్యవిలోలజిహ్వముచ్చాటయ్యదురగంపహరణహృదిన్యామ్ ॥ ౨౮ ॥ త
 త్తగ్ధ-దివ్యమివయస్సైశ్చిన్యనం దావాగ్నినాశుచివ నెపరిదహ్యమానై ఉన్నైస్యత్రివజమతోవసితాన్త
 కాలం నై తెపిధానునబలోఽనధిగమ్యదివ్యః॥౨౯॥గృహ్నితయద్దదుబద్ధ మమువ్యసారాశుల్బంసుతస్యన
 తుత త్తదమువ్యమాతి । యజ్జ వన్యతోఽన్యవదనెఘవనానిగోపీనంలక్ష్మ్య శక్తి తమనాః ।వ్రతిబాధితాఽ
 సేత్॥౩౦॥నందంబమోక్ష్యతిభగవాన్యద్యురణస్యపాశాన్గోపాక బిలెఘపహి తాన్తయసూనూనాచలపక్ష్యివ

రస్య,అవప్య త్తిఃపరావృ త్తిరితియత్-విక్త తాజాన భ్యాంగచ్చతా-దివిస్సృశోరర్ధునవృక్షయోః-అ న్తరగతేనద్యంపా
 యై-ఉన్నాలనమితియత్-తత్సర్వంకర్త-దివ్య-మిత్య త్తరత్రాన్యయః - ఇతరధా-దివ్యంనచె - స్తభావ్యం సభవతవ్యం
 అసిత్వరత్వైభవ్నవ్యనువవస్మయత్వ ధ్మః॥౩౧॥ శ్శక్తింబ-వ్ర జేవనక-వివతోయపితాక విజలస్సపీతంపానంయేహం
 తాన్-వహూక-తత్సాలంశ్చ,అనుగ్రహద్యప్తీఃకృపాద్యప్తీః-తస్యాఃవృష్ట్యాసురావర్షేణ,అజీవయతితియత్-హృదిన్యాం
 యమనాయాం విహరిక-తచ్ఛుద్ధయైహృదిన్యానిర్వృత త్వాయ-అతివిషవి ద్యేణవిలోలావచ్చలాభహ్యయస్య ,తమరగం
 కాతేయాభ్యంసర్పంఉచ్చాటయ్యత్యతే-పలాయయ్యతితియత్ ॥౩౨॥ శ్శక్తిదవకర్త , దివ్యమవలూనునమమిచెతికౌశో
 క్తీ,కింబ-దావాగ్నినాశుచివ నెఘమ-న-పరిదహ్యమా నెనతి-అతోదావాగ్నైర్వ తో-రవసితోనిశ్చితో - ౭ న్తకలోయ
 స్యతంనిశారాత్రో-నిశ్చయనంనితరాంస్వవ స్తం,వ్రజం,ఉన్నైవ్యతిఉద్ధ రివ్యతి-నెత్యే,పిధాయపిహితేకారయత్వా-అన
 న వ్రజస్యవత్సజ్జాగరణంనూచిత్ - సబలబలభద్రదేణసహితేఅనధిగమ్యదివ్యఃఅనధిగమ్యంందుర్జై యంపిగ్యంయస్యత
 ధాహూతః,ఉన్నైవ్యతి-అగ్నింపిత్యవ్రజమద్ధ రివ్యతిత్వధ్మః , ॥౩౩॥ । కింబగృహ్నితేతిఅమువ్య క్రికృష్ణస్యతాయశో
 దాయద్దదుబద్ధంబద్ధనసాధనంశుల్బంముష్ణాద్విగ్ధి తరజ్జం,గృహ్నితగ్రహావ్యతి-తత్తచ్ఛుల్బం-ఆముష్ణేద రేనమాతినప
 ర్యా ప్రమిత్యధ్మః,కింబ-జ్యుప్తుతోఽన్యభగవతో,వద నెమఘేఘవనానివత్తుద్ధ శభవనాని , సంలక్ష్మ్యదృష్ట్యా,గోపియశో
 దా-శీలీ తమనాస్స తి-వశ్చ-త్వ తిఘోధితాజ్ఞాపితైశ్వర్యా , ఆసీదితియ , త్త చ్చ కర్త-దివ్య మెతిపూర్వే ణాన్వ
 యః ॥౩౪॥ శ్శక్తిఅవవ-వరుణస్యపాశాత్,అదుభయం-తస్మాన్తనంస్యపికరంనందం-మోచయ్యతి॥మయసూనూనాహో
 మానురేణ-బిలెఘపహితాకతిరోధాపితాక,గాంపాశ్చ,మోక్ష్యతిత్వధ్మః,కింబ,అపిహృదివ సె-అతిక్ర మేణఆచ్యతంవ్యా

పార్శ్వస్తం, విశిత్రయానం-గోకులం గోకులవాసజనం, దృష్టా-తేనుశ్చామస్మత్తజనశ్చయూ, విశుద్ధం నిత్యలోకం - ని
 రిత్రయాననల్లోకం, ఉపనెవ్యతిపాప్రయశ్చిత్త్యర్థః తే తాన్యైర్వేత్తి ॥౩౧॥ తేనోపై రితిగోపైః, మఖిత్తన్యాయా
 ప్రతిపాతేవిహితేనుశ్చామస్మయవర్ణతయాగనాశార్థం, దేవేత్తైర్వే, అధర్మ తపశూక-కృపయా-రిరతుఃకర్మతుమి
 చ్చుంస ప్రవర్తనః ప్రవర్తనాణిమయోన్యసతధామాతః, అనన్తై కకరలసఘేనమరహితేనాస్తి నైవకకరలసఘతనార
 దసంహోధనంవా-సలిలంయధాతధా-మహాధింగోవద్ద నాఖ్యవద్రం-ప్రదీనాని, ఉచ్చిన్నస్త్రిమవ, దధర్మధివర్ణతి ఉచ్చి
 న్నస్త్రింఉద్గతచ్చత్రాకమివేత్తర్థః ॥౩౨॥ తేనోపై రితిగోపైః, మఖిత్తన్యాయా
 క్షేదకవిహరక-కలానిమధురాణిపదానియస్తి క-తచ్ఛత-దాయతంద్రిష్టం, మూర్చితంఅలాపవిశేషయ్య కం, శీతం-తేన-
 ఉద్గీపితస్త్రిరకావలనరుక్మిణీగోయాసాం-తాసాంప్రజభృద్భూనాం-ప్రజంబి భ్రాతృప్రజభృతోగోపా-తైమాంవ
 ధూనాంగోపీనాం-హర్షుగోపీశ్చరయతో, ధనదాసుగన్యకుచేభృత్సన్యకన్లుమాదాఖ్యన్, శిరోహరివర్ణతి ॥౩౩॥ తే
 యేచేతి॥ యేచప్రలమృదయః - తేనోపై-హరిణాపాతుమాతేన-తదీయంహరిసంబధి-అధర్మనంపాప్రత్యేన్యాయవిష
 యం-తై కుల్లంనిలయంలోకం-యాన్య నిలయతద్వర్ణ నేన-తన్యేష్టి తానామన ప్రత్యాన్తవర్ణ నేనునసాన్యగ్మితి
 భావః-ఖరోధేనుకః-దధర్మోబకఃఇభాకమలయాపీడః-కుశోనరకః-పిద్వివిదఃసప్తా-లాజివివర్ణాః మృదేయై-యేవా
 త త్రవాపాఃపుత్రపన్యానోరాజానః సమితిశాలినఃసమితాసంగ్రామతాం-తైశ్చామృతభిసమితిశాలినః-కామ్యైజాదిదేశా

తంనిశిత్రయానమత్తిక మెలలోకం పిశుగముపద్యేవతిగోకులంస్త ॥౩౧॥ గోపైర్వేత్తిప్రతిపాతేనుశ్చామస్మ
 యదేవై-వివర్ణ తపశూక-కృపయా-రిరతుః-అధర్మచ్చిల్లన్యాయవన ప్రదీనాని సప్తనాని మహాధ్రమనన్తైక
 కరలసఘే ॥౩౨॥ క్షేదకవిహరక-కలానిమధురాణిపదానియస్తి క-తచ్ఛత-దాయతంద్రిష్టం, మూర్చితంఅలాపవిశేషయ్య కం, శీతం-తేన-
 ఉద్గీపితస్త్రిరకావలనరుక్మిణీగోయాసాం-తాసాంప్రజభృద్భూనాం-ప్రజంబి భ్రాతృప్రజభృతోగోపా-తైమాంవ
 ధూనాంగోపీనాం-హర్షుగోపీశ్చరయతో, ధనదాసుగన్యకుచేభృత్సన్యకన్లుమాదాఖ్యన్, శిరోహరివర్ణతి ॥౩౩॥ తే
 యేచేతి॥ యేచప్రలమృదయః - తేనోపై-హరిణాపాతుమాతేన-తదీయంహరిసంబధి-అధర్మనంపాప్రత్యేన్యాయవిష
 యం-తై కుల్లంనిలయంలోకం-యాన్య నిలయతద్వర్ణ నేన-తన్యేష్టి తానామన ప్రత్యాన్తవర్ణ నేనునసాన్యగ్మితి
 భావః-ఖరోధేనుకః-దధర్మోబకఃఇభాకమలయాపీడః-కుశోనరకః-పిద్వివిదఃసప్తా-లాజివివర్ణాః మృదేయై-యేవా
 త త్రవాపాఃపుత్రపన్యానోరాజానః సమితిశాలినఃసమితాసంగ్రామతాం-తైశ్చామృతభిసమితిశాలినః-కామ్యైజాదిదేశా

దిపరయః,, నసుప్రలమృదయోబలభద్రదేహతాః-కామ్యైజాదనుశ్చేభీమార్థనాచిభిః-శివర్కప్రద్యుమైశ-యననోము
 చుకుగ్గన-నరుహరిణా-తత్రాప్ర-బలభిమపార్థాభివ్యాజాఃకపటాఃఆహ్వాయాఃనామానినిన్య-తేనబలభిమాచిరూపేణా
 యమేవహరిస్సర్వసంహారేత్తర్థః-సప్తతాన్య-తేనదమితాఃకాలాన్త రియాన్య స్తీభిభావః - ఎత్తన్నసర్వమేకర్క దివ్య
 మేవ-తన్నసర్వధానభావ్యమితిత్రాప్రేణాన్యయః॥౩౪॥౩౫॥వ్యాపావతారమాహ॥కాలేనతి॥కాలేనమితిభియాంసంకు
 చిత-యద్దీ నాంస్తోకమల్పమాయుర్వేషాంతేమాం-స్వనాం-స్వనిగమఃస్వకృతోవేహో-బలతానా-దూరపారం-రెపారం
 యన్యసదూరపారః-దధర్మ - ఇత్యతమృత్వేవిహర్మ-సత్వతత్త్వామాప్నోతః ఆవిర్భూతః-సహరి - అయంగంయు గాను
 రూపం-వేదగ్మిమం-విలవశాశాశాదేన-విభజిత్యతివిభక్తంకరివ్యతి ॥౩౬॥ బుద్ధావతారమాహ॥దేవద్విషామితి॥
 నిగవద ర్షనివై-దికమాగై-దిష్టిరానానితరాం స్థితానాం-లోకాక-నయనకన్వితాభిచితతాభిః-అద్యశ్యత్పూర్వఃఅలత్కృత
 గాభిః-పూర్వః పురిభిః-పుత్రాంనాకయతాం-దేవద్విషాంప్రత్యానాం-మతిమోహం-మతిప్రలోభం-మతేర్విమోహనాయ
 స్తాత్తన్నతిమోహం-మతేప్రలోభోయస్తాత్తన్నతిప్రలోభం-మతిమోహంవతన్నతిప్రలోభం-మతిమోహంకంమ
 తిప్రలోభంకంచేత్తర్థః-ఎవంహృతంవేషం-పావద్దవేషం-విధానివిరవన్య-దౌపధర్మగంధర్వాభాసంపావద్దధర్మ-సాన్య
 ధైర్యకో బహులికంపావ్యతేభాషివ్యతభిత్తర్థః॥౩౭॥౪॥కల్పగవతారమాహ॥యస్మి తిన్తరామ్యలయెమగృహేషు
 యద్వి యదా-హరేకధాః-సన్యః-ద్విజనాఃతైర్విసర్జితా-పావద్దేవః-న్యః-న్యదేవఃరాజానః-శూద్రాః-సన్యః-తదా-య
 త్ప్రేన్యై ర్వికాలయేషు-సాన్యసన్యధావదేవీగోసన్యః-సాన్యహవదేవీదైవంకన్యోవలక్యతే సన్యదేవీత్యై-తదాయు

గా నైకలియగా నైభగవాకకతెసానాభావివృత్తి || అత్రబ్రహ్మనారదసంవాదాత్పృథ్వీనరాహదయఃసున్వస్తరావ
తారాశ్చరూతభావినఃధన్వన్తరిపరశురామాతాఞ్చాలికా - శ్రీరామాగయ స్తుభావినఃతత్రతుక్ష్మచిద్భూతాచిన్ద్రైకతర్జు
ఇతిద్రష్టవ్యం, అత్రేదంత త్వం, భగవతోఽచరారాద్విపిధాః. అనప్రవేశావతారా-స్సేన్వనరూపేతావతారాన్వేన్
అకర్షమౌతుత్వాచిశేషాదుభయతానతార శబ్దప్రయోగః-తథాత్యగ్రహంపవీద్వివిధం-ప్రకృతిపాగ్భ్రతవ స్తుజాతమే
కం-శుద్ధసత్త్వమయమరంచె||తత్రమోక్షకలహాతైన్ద్రియాభిమానిదేవతాన్ద్రియంపౌరుషంరూపం-తదగుర్గురూపం త
దేవఃసహస్రోగ్రస్తుద్వివాహ్యుః-ఆమ్యోజవతారాచురుషఃపరస్య, త్యాగిమావృత్తే- అనప్రవేశావతారోనామ-జీవేషు
స్వస్యానప్రవేశేనస్త్రియజ్ఞానశక్త్యాగ్రీనామన్యతమాభివ్యజ్ఞానం గవంశావతారభివ్యజ్ఞానకర్తృతే - సచగోణాశాక్తఃఆవే
భవ్యనైకధా, ఉత్తైవ్యవతారేషువరాహనారాయణధృవానుగృహకవాయగ్నివత్స్యకూర్మస్సంసంవాదవనశ్రీరామ
శ్రీసృష్టకలంకృతారా-స్సేన్వనరూపేతావతారాఃఇతరత్వనప్రవేశావతారాఇతిశ్చ||౩౦||శ్చ సృష్ట్యాదికాగ్రభద్రదేవభగ
వతోవిభూతిరాహ - సగ్రఇతి || తపఃపూర్వజగత్పర్యాలంబనం-అపాంబ్రహ్మప్రతేకాఃపజాపతయోనవ-ముషయోమనీ
చ్యూదయః-నూయోవిహావయోవిప్రయనీయభగవన్నియూవ్యవర్గః - స్థానైపాలనైధర్మశ్చమఖ్యేన్ద్రీయః-విష్ణోరనన్యత్వా
త్తగ్రతంపాలనామరూపంసామద్యంమఖశ్చద్వైదవక్షితం-మనవశ్చమరాశ్చేన్ద్రిగదయః-ఆవశిశ్చనూపాలాః-ఎతే-స్థాన
భగవన్నియూమ్యవర్గాః అనైసంహారేఅధర్మశ్చిరుదశ్చ-మన్యువశాస్సర్వశ్చ - అనురాద్యాశ్చ-పురుత క్షిభాజఃఅచిమి
తాశ్చగ్రత క్షిధారణో-భగవతఇమా నూయోవిభూతయఃఆశ్చిగ్రవిభూతయఃఇత్యర్థః శ్చ||౩౧||శ్చ భగవదవతారాం ప్ర
చ్యేష్టితానిసాకల్యేనాభిధాతునశక్యోమిత్యాహ||విష్ణోరీతి||యః-కవీయద్విమాక పురుషః-పాదీహానిపుదీపింబుద్ధినిరజాం
నీ-విమమగణితవాక్-తాన్యశాపి-నూ-విష్ణోః విగ్యగణనాంకర్తుమర్హతి - యోభగవాక్ యస్తాత్ అనలతాప్రతిహానీనూ

స్తగిరోనయత్రశాస్తాభవివృత్తికలెర్భగవాన్యగ్నానై ||౩౨|| సగ్రేతతోఽహవృష్టయోనవయైప్రజాస్యానై
చసర్వమఖమన్వనరావశీశాః| అన్తైవ్యధర్మహరమన్యవశాసురాద్యామాయావిభూతయఃఇమా-పురుత క్షి
భాజః ||౩౩||విష్ణోర్విపర్యగణనాంకతమోఽర్హతీమాయోపాధివాన్యకకవిత్వమమెరజాంసీ|చసన్-స్వయ
స్వరభసాఃశ్చలతాత్రిపుష్టంయస్తానిహృత్వామ్యవదనాదురుకమ్మమానాత్ ||౪౦|| నా ప్రంవిదావ్యహవమీ
మునయోఽగ్రజా సైమాయాఽలన్యపురుషన్యతోఽచరయే| గాయన్తాన్కదశశతాననామిదేవశ్చేషాః
ధునాపిసమవస్యతీనాన్యవారమ్||౪౧|| యేషాంసంవదభగవాక్దయయేదన ప్రస్సర్వాశ్చ నాశ్రితపదోయచ

స్వేన-స్వరభసాన్వపాదవిన్యాసవేగెన - ఉరుఅధికంకష్టమానాత్ కష్టమానాత్ - సదనాత్ తత్త్వగ్నివానస్తానాత్ -
స్థలతఃపాగ్భ్రతానిశామ్యవృష్టైవ్యర్థః-త్రిపుష్టంసత్యలోకం-చసన్-స్వయన్వయమాస-శుతావపి, యోఅగ్ర-భాయ
దు తరగోనదద్దంపిచక్రమాణ, ఇత్యస్యాయవర్గః - త్రేచాత్రిప్రకారేణవిగ్రహమాణిపాదవిన్యాసంశుర్యాణఃఉరుగా
యోభగవాక్-తిష్ఠ నితిస్తాఃదేవాః సహస్రనధాదశః-దేవైస్సహితం-ఉత్తరంసత్యలోకం- అగ్ర-భాయత్ అవష్టభవాని
త్యర్థః-ప్రవోపంప్రవచ్యాదిత్యర్థః-ఎవంవిధనర్వత్ కైరపరిచ్చిన్నైర్మరూపస్వభావస్యవీర్యాణిసాకల్యేనవగ్ధయతుంకః
పగ్భావేత్యర్థఃశ్చ||౪౦|| శ్చ ఎవమవతారగుణప్రయోజనాన్యక్త్యా, నోహంసంయాయ, మితీహాన్యప్రస్తుతముపసంహ
రతి-నూయోబలస్యాద్భుబలన్య-బలం సేనా - ప్రకృత్యాఖ్యచరికరఇతిహా-పురుషన్యవరవపురుషన్యల ప్రంస్వరూపస్వ
భావయోరవధిం-అపాంబ్రహ్మ-నవిన్యామ-తెలగ్రజాఃసనకాదయః నవన్ద్రి - అన్యేకుతోజానీయః కింబహునా-దశశ
తాఃఅననానియస్యనదశశతాననసంహస్రముః ఆవిదేవశేష-ద్విసహస్రజీవస్వ-అనన్తః గుణాక్ గాను-సమనా-
వ్యస్యభగవతిపారం-సనమవస్యతీనాన్యవగ్ధయతిశ్చ ||౪౧|| శ్చ సన్తైరవ్యజ్ఞాతస్వరూపస్వభావావధిత్వేకధంతభజసేన
ముచ్చేరనిత్యత్వో-అత్రపరిచ్చిన్నవై-పరిచ్చిన్నవై-నజ్ఞానంముక్తిసాధనం సమపరిచ్చిన్నవై- తస్మాన్య
ధాజ్ఞానరూపత్వాత్-అత్రపరమాత్మస్వరూపమపరిచ్చిన్నవై-త్వనజ్ఞానవ్రోభజమానామవ్యప్రవేత్యాహ || యేషామితి||
నిర్వ్యతికంనిరవరాధంయధాతిధా-యేషాం-సర్వాత్ నా ఉపాయోపేయత్వబుద్ధ్యా - ఆశ్రితపదాంశ్రితపదో-యచిభ
వేత్-సంవదభగవాక్-దయయేత్-తేభగవద్దయయా-దు ప్రరాంతరియతక్యాం-దేవస్యవిష్ణోః- మాయాం అతితర నిన్ద్యై
వంతరివ్యప్రి - చకారా తత్త్వరూపస్వ భావాదికమపి యధావస్థితత్వనజానన్ద్రి - ఎవంసర్వాత్ నాభగవత్పగ్భా
నాం, ఆత్మసమవిగ్రహ్యే, ఇత్యుత్తదేహాత్త ప్రమోవినివ ప్రభిత్వాహ|| నైషామితి|| ఎషాంసర్వాత్ నాభగవ ప్రమా

శ్రితానాం శ్వస్స గాలహిసాంభవేయోగ్యకలైవ రె-సమాహుతిరధిః, అనాత్మన్యాత్తబుద్ధిర్వాత్సన్యమితియామతి, రిస్తానాం క్షణివాస్తీత్యర్థః ॥౪౨॥ ఋషిమేవంవిధాభగవత్ప్రసన్నాస్తీత్యర్థః ॥వెదెతి॥ అక్షమేనాగద-అహంవెదజానామి భగవన్మమితిశేషం-పరమస్యభగవతో-యోగమాయాం, పైవిస్యోపాగూఢమయో, య్యక్షప్రకారాం స్వయేమేంద్రియాదిరూపేణంయుజ్యమానాంవిచిత్రస్వర్గరింప్రకృతిం-తరిస్తామితిశేషః-యూఢమిత్యాదీనాంపిద స్థితితరస్థితైత్యుపగతి నెనాన్యయః-యూఢమితిననకాద్యభిప్రాయోబహువచననిర్దేశః - భవోరుద్రః - భగవాన్మిత్యుద్రపిశేషః-దైత్యుర్యగిప్రహ్లాదః-మనోపత్యతరూపా-నచస్వయంమహామత్స- తదాత్మజామనాత్మజా-పుత్రౌదమీతరశ్చ-పుత్రౌగీత్రతానపాద్యః పియనతశ్చ-దేవమూర్త్యాదయోదుమీతరశ్చ-పార్వతీచంద్ర-విసగలోఽపత్న-అశ్లోవెనగ్యపతా-ఉతపిత-గయనాహుమేవాద్యయేషాంతేతధన్వన్శస్సంధిరార్జు-దేవప్రతోక్ష-విభిక్షణాదయశ్చ-సర్వాముఖ్యామేషాంతే-భవదాదయోయ-తేనైవేవ నివరమాత్మానం-దేవమాయాం దేవస్యవిష్టోర్వియోమ్యంమాయాం-అతితర స్థితిబహునా-భాగవతిసగైవత్సర్వభౌ-పతరీవ్యస్తీత్యాహ॥అన్యతాఃక్రమాఃపాదవిన్యాసాఃయగ్యః అన్యతక్రమాభగవాంస్త్రీవిక్రమ-స్సవివరాయణంఉత్పప్తంపార్వత్యంపార్వతకమాధారశ్చమేషాంతేషాంభాగవతానాం-శీలశిఖావాసనాయేషాంతే-ధామతానయిభవయ-స్త్రి-తిర్గదనాఅపితరస్థిత్యవక్ష-శ్రుతేపైర్ధారణాయేషాంతే-మనుష్యాఃబాగ్దాదయ-తిరశ్చం శ్రుతార్ధధారణానాస్తీతిజ్ఞాననాగమిదం, దాగ్దాదయ-స్తర స్థితిమిదక్రమ్యమిత్యర్థః ॥౪౩॥౪౪॥౪౫॥౪౬॥ నమఃకృతంతస్వరూపం-యద్భవదాదయోజానస్తీత్యపేక్షాయం, తత్పరీరాపంచితదన్విలక్షణ త్వేనవిశోధ్యతస్వరూపాను చినపరాణాంస్సద్గద్యరామస్థానోపకరణత్యాగలక్షికిత్యాహవ్య

నివ్యక్తికమ్|తేమస్తరామతితరస్థితదేవమాయాంచేషాంమమాహుతిరధిః స్సగలభక్త్యై॥౪౨॥ వెదాహమగ్యపరమస్యహియోగమాయాయోభవశ్చభగవానభవై త్వనగ్యః| పస్తీమనోస్సవమశ్చతదాత్మజాశ్చపార్వతీచంద్ర రిభరగ్గడతధుగశ్చర ౩॥ఇత్యైకుగ్గముచుకన్దవిదేశాగాధిరభ్యంబరిమగరాగయనాహుమేద్యాః|మాంధాతలరగితధన్వన్శురస్థితవాదేవప్రతోపతిరమూర్తిరయోదితః॥౪౪॥ సౌభర్యదఙ్గశిబిశేవలపిష్టపూదాసాగర్వతోద్భవపరాశరభూరిషణాః|యైవ్యైవిభిషణహమామయపెన్ద్రదత్తపార్థాని పేణవిదురశుతదవపర్యాః॥౪౫॥ తేవైవిదస్థ్యతితరస్థితదేవమాయాంస్త్రీశూద్రబూణైరాలపిపాపజేవాః|యద్యద్భుతక్రమపరాయణశీలశీతాస్తీర్గదాఅపిమనుశ్రుతధారణాయే ॥౪౬॥శ

యేనశీత్యది॥విశోకందుఖానంధిన్మం,అజస్రమఖనిత్యానస్థమయం,యద్భుతైవేతిమిదః,నత్వంజ్ఞానమనస్తం,,విజ్ఞానమానస్తం,,వేశోకోవిజర, ఇత్యాదయోవేదాంతానునస్థితదేవపరమస్యభుంసపరమభుంకనస్యభగవతఃపదంస్వరూపమిగ్యర్థః,ననుంవిశేషేణవేదాన్తవేద్యత్వమన్యతే,నప్రమాణాన్తరవిషయత్వమన్యతే॥ మాయాజాత్రికామాయా,అభిమఖేలపస్తాయమితిశేషః,విజ్ఞమనానతి,పరైతితిరోధ-మాయాకార్యాణిమనలక్ష్మీనిర్నియాతి,తస్మిన్వరూపమవగస్తమనసర్థానీత్యభిప్రాయః,నకేవలంత్వోక్తప్రమాణావిషయత్వమేవ,అత్వోక్తప్రమాణభూతవైతేకదేశపూర్వధాగావిషయత్వమీత్యాహ॥తే బ్రహ్మ॥పురుకారకఃసాధ్యసాననాద్యనైకకారకాన్వితః-క్రియాం,క్రియాప్రతిపాదకః,తేబ్దంచేదపూర్వభాగోమిత్ర,స్వరూప,న,సాక్షాన్మనోధకిత్యర్థః,నైవేదేవదాయత్వదమామనస్త్రి,తేనసత్వకర్తారాద్యైలప్తస్వరూపంపర్యవసానస్థిత్యానునస్థిత్యైతత్కర్తృత్వగతంతశ్చ,తేషాంసినర్వాణివయద్భుతస్థిత్యక్త-తేషాంసితఃప్రధానాఃఉపనిషద్వాగాః,వదస్థితాద్యోధయస్తీర్గర్థః,ననుజీవస్యాపిగరూపమజస్రసఖమేవేత్యర్థః ॥ పరమాత్మతత్త్వమితి|నత్వంజ్ఞానమనస్తంబ్రహ్మ,,వేశోకప్రత్యభిజ్ఞానెన, అజస్రమఖిస్యానస్తవైవనిశేషితత్వా-దపరిచ్ఛిన్మందుఖానంధిన్మనిత్యుగ్ధురూపత్వంపరమాత్మనవపస్వరూపమిత్యర్థః, ననుజీవదస్యాపిక్తార్థాధినసుఖదుఃఖనంబద్ధస్యాదిర్యాతేహారయతి॥శుద్ధమితి॥అకర్తృవశ్యమిత్యర్థః-అతవన,నచపతఃచిదచితో,పరంవిలక్షణం, అకర్తృవశ్యతాకుతభివ్యతీతమా॥సమమితి॥ఎకరూపమిత్యర్థః,చిదచిదస్తర్యామిత్యనావస్థితస్యాపితత్త్వస్తుగతదోషానంస్సర్వాదకర్తృవశ్యతోపపన్నైతిభావః,నన్వామౌ దిసలానాంతత్త్వే దేశభేదనాన్యుమధురాదినివత్సభావకరార్యాయానుకూలజ్ఞానస్వరూపస్యబ్రహ్మణప్రదేశభేదనేజడరూపతాస్యాదిత్యాతక్షాంవారయతి॥ప్రతిభోధమాత్రమితి,ప్రతిభోధమప్రతిభోధమాత్రం,మాత్రచాక్వాపిజడత్వవ్యాప్తిః,,విజ్ఞానభుంపవప్రజ్ఞానభుంపవ, తిశ్చితే, మోక్షప్రద

త్వమశ్వస్యాసాధారణధర్మత్యాహ, అభయంపద్యతేభయంయస్తా త్తదభయం, సంసారనివర్తకమిత్యర్థః తత్తులలిక-
 శశ్వత్సృజితం శశ్వత్ సదాప్రమాదం, అశనాయాపిపాసాద్భూత్తిషట్రురహతం-అతస్తదుపాసకానామపిశాన్తి
 సంపాదకమితిభావః, పరమంసావ్యమైతి, సుమసాధర్మసమాగతా ఇతిహితేతిస్మృతియత్యయివంఘాతభగవ
 త్వయాపచిత్తప్రయతనూః, సద్భృశీ సహజ్యతీతి, సద్భృశీ, సహస్యసహృదీ డెశి, జీవనహవరం, మనః, నియన్య,
 యతేయత్రోక్తరూపేనియతంకృత్యా, అకర్తృహేతుం, కృత్యైభివ్యతైః సనసంశయాభితకర్తృ, జ్ఞానం, భివ్యతై
 న్యసంశయా, ఇతిశుతేః, శృతీజ్ఞదనై, తదితరతే అకర్తృ, స్వగౌరవసాధనంకర్తృత్వేన, తస్య హేతుమపకరణం, జ
 హ్యుగ్ధ, తత్తద్యుక్తా స్తవ్యరాజీవవప్రదక్షిణస్య, నిపానఖిలతమసంతరాంబివస్త్వస్త్వీనిపానంకూప, స్తవ్యభివ్రతం
 ధవనసాధనమివ, స్వగౌరవధౌమ్యోపకరణమధౌమ్యదేవత్యజస్త్యర్థః॥౪౭॥౪౮॥ శవస్వగౌరవేభూనాంతతాన్ధనో
 ఎకరణోపాదానమావశ్యకమిత్యతతమా॥౪౯॥ యసామితి॥ భావస్యభావవిహితస్య-భావాః బ్రాహ్మణాదివర్ణాశ్రమాదయః
 సైతాం, స్వభావేనయగుణైః సవిహితస్యకర్తృణః, ప్రసిద్ధిః పరిసిద్ధి ర్యతః, సభగవాకశ్రేయసాంస్వగౌరవసానామపి, వి
 సృజనప్రసవత్యలదవాతెత్తిర్థః, అస్తరాత్తతయావస్థితస్యపరమాత్మ సవస్వగౌరవధర్మకర్తృత్వప్రపవర్తకత్యాత్మదా
 గాభ్యుత్పాత్తత్తలదత్తవృత్త్యజనైవైవైవస్వగౌరవిలన్యాపిన్దేః కామిర్వపిసవభజనియిత్యర్థః, భగవతస్సర్వా
 ప్రగ్యాత్మైశ్చరీరహతచేతనాచేతనగతిహింససంస్కర్మమాశ్రయాః, దేవాభి॥ స్వగౌరవిగమేస్వసాహనాంస్వ
 దహరిన్యకభూతసూక్ష్మకాంవిగమేయోగసంతి-అనుపత్త్యా, ద్విర్యమాజేమితేతాతత్తస్థః పురుషః పరమపురుషః, గగన

శ్వస్వసృజితం ప్రతిభోధమాత్రం తం దం సమంసదశశివరమాత్మ తత్త్వమిత్యోనయతపురుకార
 కవాన్త్రీయార్థోమాయాపరత్వభియభేదవిలక్షణానా॥౪౭॥ తద్వచనంభగవతఃపరమస్వభుంసోబ్రహ్మైతి
 యద్విదుర్జలసఖంవిశోకమ్ సద్భృశీయ్యయతయోయమకర్తృహేతుంజహ్యుస్వగౌరవిసానఖ
 నితిమిన్ద్రీ॥౪౮॥ సశ్రేయసామవిదుర్భగవాన్యతో-స్వభావస్వభావవిహితస్వభుత్వః ప్రసిద్ధిః దేవాన్య
 ధాతువిగమేనువిశ్లేరమాజేన్యోమతత్రపురుషోపనిశ్లేర్యతే॥౪౯॥ సో-అయం తేజభిహితస్తాతభగ
 వాన్విశ్వభావనః సమాసేనజ్ఞాన రిర్వాన్యదస్యత్తత్వదసచ్చయత్॥౫౦॥ ఇదంభాగవతంనామయనైభగవ
 తోదితమ్॥౫౦॥ గమాయంవిభూతీమాంత్యమేతద్విపులికురు॥౫౧॥ యథావారాభగవతస్సకాంభోక్షిర్భవి
 వ్యతిస్సర్వాత్తస్యభిలాపారభితంకల్పవృత్తయ॥౫౨॥ స్వజన్మనితమ్యోతశ్శతేనభగవాన్యదిదర్శార్థ

మివనిశ్లేర్యతే, కుతః, అజకర్తాభివోత్తార్థాద్విభూన్యోఅతదేహాశ్చిత్తేతస్సాప్రపదర్శనార్థః, చిదచిదతదోపాన్య
 ప్రభిత్యర్థః, అసోత్తరార్థస్యజీవపరత్వవర్ణనంత్వకోభసం, కృత్సృస్సాప్రపకరణస్యపరమాత్మ పరత్వేనమధ్యేజ్జప్ర
 సృక్ర్యోహవాత్, జీవస్యాశశరీరద్వారాక్షిప్తమివాశయోః, విజ్ఞానఘనంనైవైవ్యోమాతేభ్యస్సముక్తాయతాన్యోవా
 సవిసర్వతీ, ఇతితైర్వివాధిధానాచ్చ॥౪౮॥ అధ్యాయత్రయాదుపసంపారతి॥సోయమితి॥ హేతాతనారద, సో
 యుభూర్వప్రతిపాదితాకారః, విశ్వభావనవిశ్వకారణభూతః-భగవాన్జ్ఞానతేజీవత్వస్యగౌరవసంపన్నోవామదేవః,
 సమాసేనసంగమో - తెతుభ్యం, అధిహతః, మయేతిదేవః, సంగమమేవాహ॥యత్సదన-చిదచిదార్థకంపః సుల
 యితరదాత్తకం-స్వోక్తమభావతద్ధర్మాన్యత్, తదాత్తకమేతేత్యర్థః, హర్మిర్వాన్యదస్యత్తత్వదసచ్చయదితిపాఠః,
 నాన్యదస్యస్తాత్సదసచ్చయ, దితిపారెతుఅన్యస్తాత్సదస్యలక్షణాదపేషరె, స్వదసదాత్తకం, నాన్యతే, కింతు, తదాత్త
 కమేత్యర్థః॥౫౦॥ స్వస్య క్తస్యసంగమస్యసాహిత్యంకథయం, ప్రవృత్తతత్త్వస్య క్తమేత్యర్థః॥ భగవ
 ద్విభూతీనామయంసంగమభియత్, ఇదంభాగవతంభగవత్వవయత్వాస్య గవత్యాహ్నిక్తత్వాద్వాభగవతసామకం
 మేచుభ్యం భగవతాడితం, ఎతే-ఇదంభాగవతంత్వంవిపులికురు॥౫౧॥ శ్రీవైపుల్యకారమేవాహ॥యథేతి॥సర్వా
 త్తనిసర్వావ్రాత్తని, అతవివసర్వాధారేభగవతి, సృకాంభోక్షి, ర్మభాగవివ్యతి, యాభవతస్స సాభవివ్యతి-తథాసం
 కల్పవర్ణయత్త్యర్థః॥౫౨॥ శ్రీనమఃప్రసంగోయధాభవేత్తదావర్ణయేతికింనోవ్యత్యభిత్యతమా॥ స్వజన్మనీతి॥మహవ్యభ
 చ్చని, కృతేనసాధనకలాపేన, భగవాన్సమేత్యోతయది, కర్షి, నశ్యరైర్దర్శి, కింకార్యంకింప్రమోజనం, నకిమత్య

౧౩: ౫౩ || ౫౩ || శ్రీభక్త్యహ్వపవన స్మృతిశ్చాగ్ర్యోర్విత్తాపరస్పరంభగవద్భక్తావయవ్యుమానామేసాఫల్యం, క
 సలానాంతువై పల్ల-మన్వయవ్యతిరకాభ్యామాహ || కృష్ణ ఇతి || కింస్యాదిగ్రన్థః పూర్వో త్రోధాభ్యాంసంబధ్యతే, అ
 పాయీ అవ్యభిచారిణీ || సమ స్తదరితనివర్తకే ప్రవేశ్లోకః ప్రవోయస్యః ఉత్తమశ్లోకః, తస్మిన్నుకోఽతేన త్రిరుదా,
 స్వస్థానమాచారాదిభిః కింస్యాత్, సమీక్ష్యంత్యం ౫౩: ౫౪ || ౫౪ || భగవన్వమాతవల్ల నాదీచాంపలమాహ || మాయామితి || అ
 మువ్యోవ్యరస్య, మాయాంప్రకృతిజగత్సృష్ట్యాగ్నిప్రకారమిత్యర్థః || వర్ణ యతః || అనుమోదతః, శ్రేణ్ యానిత్యం శివ్యవ
 గ్నాత్వైత ప్రకరణం, మాయయా మాయాగుణై ప్రవతీభిః, నముహ్యోత్పత్తిర్థః ౫౩: ౫౫ || ౫౫ || ఇతి శ్రీమద్భాగవతవచనగ్ర
 న్నికాఖ్యాం ద్విత్వియగ్ర-స్థ వ్యాఖ్యా యాంస ప్రమోఽధ్యాయః ౫౩: ౫౬ || ౫౬ || పాబ్రహ్మకేశుక-దేవదర్శనః పరమాత్మ దర్శి,
 నాగదః, బ్రహ్మణాదతుర్మథేన-అగుణస్య సత్వాదిపాకృతిగుణరహితస్య - భగవతః-గుణాభ్యానెగుణానకరణే, యోదితః
 పున ర్నితః, యస్మై యస్మై - ప్రశ్నామేతి శేషః - యద్వా, పున్య దేశితి - యథాప్రాహ-యాద్యశ్చ మిత్తర్థః ఎతన్నారదేని
 ప్రరొగవర్ణితం - వెదితుమా - మిద్వాచీతి-త త్సాత్ - హేవేదవిదాంవర-త్యం అమృతమిర్వరస్యహ-రే-లొకసుమత్య తాః
 లొకస్యమత్య తకరాకకధాంసస్య హేమహాభాగయధి మ్-సర్వావైరాత్యనికృష్టే-నిస్సృగ్గం మనోనివేశ్య - క శేబరం
 త్యత్యై, భగవతః-ధాన్యోక్త-తమవాససాన్వేరక-దేహాంత్యత్యైమి-అతః కథయన్వేత్తర్థః ౫౩: ౫౭ || ౫౭ || ౩ || ౫౭ || అన్యకా

కామైః కింతర్క కార్యం సిన్ధుతీనశ్చైతః || ౫౩ || కృష్ణయద్యవపరశ్చైవ క్రిస్నాగ్నిదనపాయినీ, కింస్యాద్యస్య స
 మాచారైః కిం దానైః కింతవ్యుత్తైః | సర్వాసుమో త్రవశ్లోకేనోచేద్య క్రిరధోఽత్య ౫౪: ౫౪ || మాయాంవర్ణయ
 తోఽమువ్య - తుశ్చైరస్యానుమోదతః | శ్చ్యోత్యగ్నిధ్వియానిత్యం మానుయాఽఽత్తానమువ్యతి ౫౪: ౫౫ || *
 * ఇతి శ్రీమద్భాగవతే, మహాపురాణే, ద్విత్వియగ్ర-స్థే, అవతారానామీ ద్వరం నామస ప్రమోఽధ్యాయః *
 రాజోవాచ || బ్రహ్మణాదోచితో బ్రహ్మణాభ్యానైగుణస్యవ | యస్మై యస్మై యథాప్రాహ నారకోదేవద
 ర్శనః || ౫౭ || ఎతద్వేదితుమిచ్ఛామిత్ త్వంత త్వవిదాంవర | హరేరభ్యుత్పత్తిరస్యోధాలోకసుమత్య తాః || ౫౭ || క
 యయస్యమహాభాగయథాహమభిలాత్సనికృష్టేనివేశ్యనిస్సృగ్గం మన స్వత్యైకశేబరమ్ || ౩ || శ్చ్యోత
 త్యగ్నిధ్వియానిత్యం గృణతశ్చైస్సకృష్టే తమ | కాతేనాచీద్యై గాభగవాన్వశ్చ తేహృత్వి || ౫౪ || ప్రవిష్టః కన్య రన్య
 యస్యానాం భావసగోరహామ | ధునోతిశ్చ మలంకృష్ట స్ఫులగ్గయధాశరత్ || ౫౫ || తాతాత్తాపురుషకృష్ణ పా
 దమూలం నముచ్ఛతి | ముక్తసర్వపరిశిః పాన్దస్య కరణం యథా || ౫౬ || యదధాతుమతో బ్రహ్మకేశుక-దేహ
 రమోఽన్యధాతుభిః | యద్యప్యయా హేతునావాభవన్తోజానతేయథా || ౫౭ || అశీద్యుదరాత్పద్మం లొక

లొకధాశవ దేవకథనుసాన్వేతస్యం పద్యత ఇతి తతా || శ్చ్యోత ఇతి || భగవాన్-స్వచేష్టతం-నిత్యం శ్రేద్ధ యాశ్చ్యో
 తో-గృణతశ్చ-మృదయే - నాతిదీర్ఘే శాప్తనకాలేన, విశేతి - శ్చ్యోతోగృణతశ్చ చిత్తం-తత్పరణప్రవహమేవభవతి త్య
 థః ౫౪: ౫౪ || ౫౪ || భగవతోన్మాదయప్రవేశిఫలమాహ || ప్రవిష్ట ఇతి || కన్య రన్య-కవాత్రవణద్వారా-స్యాచాంభక్తానాం-భ
 వసగోరహంవృదయకమలం-ప్రవిష్టః కృష్ణః-మృదయగతం-శిమలం-రాగాదిరాపంమలం-ధునోతిసర్వతి-యథా-శిరత్
 శరతాల-లః, సలిసస్యమలం-ధునోతి-తద్యవర్తర్థః || ౫౫ || తతశ్చ తాథోభవతి త్యాహ || ఛాతాత్తే ఛాతాత్తామృదయ
 పురుషః-కృష్ణస్య-పాదమూలం నముచ్ఛతి-త దేవస్తరతీభావః - కథం మాతోనముచ్ఛతి-ముక్తసర్వపరిశిః-ముక్తాస్స
 ద్వైరాగ ద్వైవాదయః పరిశ్లేషాయనః - యథాపాన్దః ప్రవాసాదాగతః - స్వకరణం స్వగృహం - నముచ్ఛతి త ద్దేత్య
 థః ౫౫: ౫౫ || ౫౫ || ఛివం శ్రవణే త్పక్వమాపిమృత్య - అజ్ఞాతానారథే ప్రవృత్త వ్యాకృతమో ప్రవవ్యమాగస్తావత్సందిగ్రాధా
 పుచ్చతి || యదీతి || హే బ్రహ్మకేశుక-అధారుమతః స్వరూపతో భాతికదోషహీనస్య-అన్యదేవస్య - దేహోరమృత్యుధాతుభిరవస్యా
 దితితుజ్ఞాతమిత్తర్థః, ఇదంతుసంశయవిషయమిత్యాహ, నవదహారవ్యసం, యద్యప్యయా అస్తాతుకః - హేతునావాస
 హేతుతోమిత్తర్థః-ఎతద్భవన్తోయధావజ్ఞానతే-అతః కథయన్వేతి శేషః ౫౫: ౫౬ || ౫౬ || ఛాయాసామీశ్వరసగీజీవదేహతుల్యదే
 హవాక్యాప్రాక్తః-అతస్తస్యకోవిశేషః-యతస్తస్యజాత్యదేవదేమాత్మభ్యుత్పత్త్యత ఇత్యాకయనపువృత్త-అసీదితీసార్థ
 యేన, లొకానాంసంస్థానం విన్యాసోన్యస్థం ప్రత-తదలక్షణం స్వరూపం యన్యతతో-జగదాకారం పద్మ మిత్తర్థః -
 తై గ్రోక్త్యాత్మకం పద్మం-యన్యోదరాదాసీత్-పుద్గవిభక్తై రియత్రాయుక్తావయవై-రయంపురుషః తోకః పురుషః-యా

వాక్యానంతరముగా - సామత్వముగా ఎవరసాపత్వముగో క్రమముగో - చరిచ్చినివ్వవలెనని కృతార్థము - సమం సామయ వానితయ, వజ్రలా, నితవదయనిర్దేశః - సమం సామయాజై రవయజై, అనీ జీవక - సంసారిపరిచ్చిన్న సుదృఢత్యంః అతో జీవవరయోర్విశేషకధనియత్సంగః ॥౮॥ ఋత్యుగ్రహిపృథ్వి ॥ అజగతి ॥ భూతానాంవృత్తి భూతానాం ఆత్మనయన్తా- యద్వా-స్వయంభూతారబ్ధ దేహః-నాభిపద్మ సముద్భవః - అశోబ్రహ్మ-యదగ్రహతో యశ్చారిరుద్ధ స్యానుగ్రహతో - భూ తానిగ్రహి భూతాని-సృజతి-యెనవత్తు భవ-తద్యుగం తదనిరుద్ధ రూపం , చద్ర శేద్య మ్ ॥౯॥ ఋసభగవాన్విశ్వస్థి యుద్భవ్యవాప్యయివిశ్వస్థి యుద్భవ్యవాప్యయిస్తా భృధామాతః-మాయాయానినిస్తా, అత్త మాయాం ముక్తా వ్రజసితిమ తిత్వ, జగద్వ్యపారదువరతః, సర్వగుణాశ్రయః, చూర్ణ మార్థ్యుః - యత- శేతెనసతి - తం దెశంకధయస్యోత్సవ్య యః ॥౧౦॥ ఋయస్యోహనయన్తే గ్లోకాకల్పయన్తి , పాతా శేమోగ్రహపాదముల, మిత్యగ్రయదాశ్రవకా త్రస్య కల్పభేదోపపత్తిం మన్వాసతః ॥౧౧॥, పురుషే త్యాది, పురుషావయన్తే రురుద్ధాదుత్పన్నవత్తు భాఖ్య పురుషావయన్తే - సపాలాలాళాకాః పూర్వకల్పితాః - పూర్వస్తకాకల్పకల్పితాః, ఇ నానిమత శేతెనగుణమత్యాహ ॥ సపాతే గ్లోకై రమ వ్యపురుషస్య వయవాకల్పితాః శుశ్రుమ - ఎవం చ , భూతాయధాపూర్వ మకల్పయ, చిత్త శ్రుతివిగోధత్య భిషాగి యః ॥౧౨॥ ఋఅధాఽజ్ఞాతానర్థాకబహూన్యన్త్యన్ ॥ యావానిత్యాది, కల్పవహకల్పః యావాన్యవత్పరిమాణః - వికల్పః అవా న్నరకల్పకాలాగః-యావా- చుప్తభవ్యభవదాదికల్ప వాప్యకాలోయధాఽమమీయతే గ్రహసంహారాదినేతి

సంసారలక్షణమియావానియం వై పురుషగ్రహతావయవాకల్పధర్మక ॥ ౮ ॥ అజస్యజతిభూతానిసూతా తాయదగ్రహతోదద్య శేయెనతద్యుగం నాభిపద్మ సముద్భవః ॥ ౯ ॥ సపాచియతపురుషావిశ్వస్థిత్వద్భ వాప్యయః ॥ ముక్తా వ్రజసితి మాయాం మాయెన శేతే సర్వగుణాశ్రయః ॥ ౧౦ ॥ పురుషావయన్తే గ్లోకాన్సపా లా-పూర్వకల్పితాః ॥ అగ్లోకై రమవ్యావయవాన్యపాతై రితిశుశ్రుమ ॥ ౧౧ ॥ యావాన్-అగ్లోవికల్పవాన్యధా కాలోఽమమీయతే ॥ భూతభవగ్రహవద్భవ ఆయుర్దానంచయత్పతః ॥ ౧౨ ॥ కాలస్యానుగతిర్యాయులక్ష్యతే ఽస్మేబ్రహ్మహృషీ ॥ యవత్సకర్తృగతయాయావృద్ధిజనస్తవ ॥ ౧౩ ॥ యన్వికర్తృ సమావాపోయధా యెనోపగృహ్యతే ॥ గుణానాం గుణిచాం చైవ పరిణామం సవిస్తరమ్ ॥ ౧౪ ॥ భూపాతాశ్రవకంబోగ్రహ గ్రహనక్షత్రభూభృతామ్ ॥ సరిత్యముద్రదీపానాం సంభవశ్చైతన్యోకసామ్ ॥ ౧౫ ॥ ప్రమాణమన్యోగోఽగ్రహవ్యాఖ్యస్తవ స్తునః ॥ మహతాం చానుచరితంవర్ణాశ్రమవిశిష్టయః ॥ ౧౬ ॥ అవతారానుచరితం యగాశ్చర్మరవంహరణి ॥ యగానియుగమానంవధర్మోయశ్చయగయగే ॥ ౧౭ ॥ గృహంసాధారణోప ర్మస్సవిశేషశ్చయదృశః ॥ శేణీనాం రాజన్రీణాం చధర్మః కృత్యేమజీవలామ్ ॥ ౧౮ ॥ తత్త్వానాం పరిసం

భావః సతఃకార్య - దేవతత్వమచ మ్యాదః - ఆయుర్దానం ఆయుః పరిమాణం చయతే - తదవ్యదాహ రుమన్త సీత్యన్య యః ॥౧౧॥ ఋకాలస్య-యా, అస్మే సూక్ష్మ-నిషేదాదిరూపా-బృహతిసంవత్సరాదిరూపాచ-యా, అనుగతీః ప్రవృత్తిగ త్యతే-సాపీకధనియేత్యంః, కర్తృగతయః కర్తృణాం పాప్యనిగ్రహ యవత్సయవత్సంఖ్యాకాః, యాదృశ్యోయస్యైకా రకాః-చావిజన్తవ ॥౧౩॥ ఋయన్తే గ్లోకాదేశకర్తృ సమావాపకర్తృణాం పరిమిత్వం, యెనదేవాదిభూతేన-యధా ఉపగృహ్యతే, యాదృశికంకర్తృఫలం-పాప్యతే, తత్సకధయేత్యంః - గుణానాం సత్యాదీనాం-గుణిచాం జీవానాం చ-చరిణామం పరిణామ హేతుం - గుణిచాం పరిణామో దేవాదిశరీరపరి గ్రహ హేతుః , సవిస్తరం పరిణామం చ క్త్య మన్త సి ॥౧౪॥ ఋకకభావః-భూభృతః పర్వతాః-భూపాతా శాదినాం సంభవః అతానిగృహిణీకానియేమాం తెమాంచ పాప్యనిచాం సంభవః-యథేతి సర్వ త్రానిమన్తః ॥౧౫॥ ఋఅగ్లోకోగ్రహతద్వాప్యభ్యస్తవ స్తునిశ్చ - ప్రమాణం-అజ్ఞా ద్వాప్యస్తవ స్తుఅవరణం-మహతాం పాగవతానాం - అనుచరితం చరిత్రం-ఎర్థానామాశ్రమాణాం చ-విశిష్టయః తత్త్వ ధావెనరధాః ॥౧౬॥ ఋసూరెరాశ్చన్యమతారానుచరితంచయత్తవ యగానియుగస్వరూపం, యుగచరిణామం, యుగయగే ప్రతయగం, యాధర్మః ॥౧౭॥ ఋసాధారణః-మనుష్యమాత్రసాధారణః సమిశేషవర్ణాశ్రమవిశేషబద్ధం యాపవిశేషయత్క-శేణీనాంతత్త్వగ్రహహరిణాం జీవినాం - ధర్మః పర్వవహర్నియమత్య కౌధర్మః - రాజన్రీణాం ప్రజా చాలానిధికానిశ్చం - సృశ్చేవ్యావత్సజీవతాం - యాధర్మః ॥ ౧౮ ॥ ఋతత్త్వానాం మహాదీనాం-పరిసంఖ్యాసం సంఖ్యా లక్షణం స్వరూపం-హేతులక్షణంతత్త్వకాం లక్షణం - పురుషారాధనవిధిచరమపురుషారాధనప్రకారః, ఆ

సమపేక్షితవాక్ - తెలిపి దెలిపి యతి - కాదయోమావసానాపరామ్నః - తమయంతోడగుండుకారః - యచ్చైకవింశంపకారిః వ
 యోగైశ్చ కర్మం తదర్థమాహ || సామ్యసంపిరి-ఇహ నాంత్య క్తృభావాం-ధనం-య్యుదయః - యేనతపోధరాగ్నిప్రసిద్ధాః-
 తచ్చష్టగదితంతవతపేతిలోక్త్యుదయేనైకవసనం - తస్యవిస్సంసారదవిధిరూపామత్యుదోదిత్యర్థః || ౧౬ || శ్లోనిశ
 మ్మౌతి || తపతపేతివదోనిశమ్యక్రమే తస్య - తస్యగృహం - యోజక్తా - తద్విశ్రమయోద్రష్టుమయ్యయా-తత్ప్రపవితస్స-౨శో
 విరూప్య - తత్రదిక్షులన్యవ్యస్తవద్ర-మిశ్యమానః-పునస్సవిధిష్టగమాస్తాయ - ఉపాదిష్టభవ - కనచిత్ప్రేత్యమంబయ
 క్తభవ - తనాచ్చతనోపాతంపిత్యశ్చ - తపః-మనిషి త్రిమాదధ్యుతవాక్ || ౧౭ || శ్లోదివ్యమితి - తత్తస్యప్రభవ్యో-అఖిల
 లోకానాంతావసంప్రకాశనంయస్తా త్రధాభూతంతయః - దివ్యంసమాసాబ్జం - డవమానెనసమాసాబ్జవ్యవస్థం - అ
 త్యతస్య తపశ్చతవాక్-కథంభూతో-తత్యత-తవరాంతవపురలాంమధ్య-తతీయసత్య ప్రత్యసంయక్తః - అమోఘ
 దృష్టిః - స్వచరితమ్యేతపస్యవ్యవస్థాదృష్టిసంజల్పరూపజ్ఞానంయస్యస-తీతఃఅనిలఃఅత్మావనశ్చయనసః-విజితాన్యభూయ
 స్త్రియాజ్ఞానకర్తాత్వకానియెనః - ఎవంభూతో-తత్యతస్యైర్భగ్గర్హః || ౧౮ || శ్లోతస్యైర్భగ్గర్హః || సభాజితతపసానమ్యగా
 రాధితోభగవాన్-పరంఅస్య - ద్యుద్యంత - త్వరంఉత్కృష్టం - నాస్తి - తధాభూతం లోకవన్ద్యుతిపద్యభిః | వ్యపేత
 సంక్లెశవిమోహసాన్యసం-సంక్లెశా అవిద్యాదయః సాన్యసంభూయం-వ్యవైతాస్సంక్లెశాదయోయస్తా త్రం - స్వదృష్టవ
 ద్భిఃస్వతరీరకపరమాత్మావసమభవద్భిః-మిదుద్భేః విశేషైబుద్ధ్యస్తైర్భిమిబుభాః జ్ఞానాధికానిత్య ముక్తాశ్చ - తైరప్తి
 తమే || ౧౯ || శ్లోహేమోద్యుధావసేతుమాహ|| ప్రవ ర్తత్యురజస్ ప్రవసే-తయోరాధ్యాం-మిశ్రింసన్వం యతవై కు

యః స్వప్రేమయతోడతే మేకమింశంసంపిరి-బనానాంపుపయద్దనంవియః|| ౧౬ || నిశస్యతిద్యుక్తృవిద్యుత్తయాదితో
 పిలోక్యతత్రాన్యదపశ్యమానః|| స్వధిష్ట్యమాస్తాయవిమృశ్యతద్దితంతపమ్యుపాదిష్టభవాదేమనః|| ౧౭ || ది
 వ్యంసమాసాబ్జంమోఘదర్శనోజేతానిలాత్వాజేతితోభూయేన్ద్రియః|| అతప్యతస్తాఖిలలోకతావసంతపస్త
 పీయాం ప్రవతాంసమాహితః|| ౧౮ || తస్యైర్భగ్గర్హః|| తద్విశ్రమయోద్రష్టుమయ్యయా-తత్ప్రపవితస్స-౨శో
 మేతసంక్లెశవిమోహసాన్యసంస్వదృష్టవద్భిర్విమృతైరప్తితమే|| ౧౯ || ప్రవ ర్తత్యురజస్ ప్రవసే-తయోరాధ్యాం
 నమిశ్రింసన్వంయతవైకమః|| ప్రవతమానాః|| మతాపకేనాచేరనప్రతానప్రసూరాసురాస్సౌతాః || ౧౦ || శ్లో
 మావదాతాశ్చతపత్రలోచనాఃపత్య వస్త్రాన్ సురుచస్సుపేతః|| సర్వేవతుర్వాచావక్ష్యిష్టవస్త్రాన్వివేక
 నిహాభురకాన్సువర్చసః || ౧౧ || ప్రవాపవై దూర్వమృతావర్చసఃపరిస్ఫురతుర్బుద్ధిమోహాని|| భాజి
 ష్టధిర్భిఃపరితోవిరాజ తెలసద్విమానావభిభర్త హస్త నామ్|| ౧౨ || విద్యోగమానఃప్రచదో త్రహద్యుభిస్స
 విద్యుదభావభిభర్తానభః|| శ్రీర్యతరూపిణ్యుగాయపాదయోఃకరోతిమానంవిమధావిమోహిభిః|| ౧౩ ||

శ్లోకలోక - నిప్రవ ర్తతే - అవిద్యాఽస్తి తారాగ ద్యసాభినివేశాహిక్లైశారజ ప్రమోవిరహతో రాగ ద్యమాదికంమోహ
 నంచనాస్తి - తన్నిత్రసత్వాభావా తదాచితుప్రకాశేచ్ఛనాస్తి - తస్మాచ్ఛద్ధనత్వయ్యభిర్భగ్గర్హః-కాలవికమఃకాలగ్న
 యోవికమఃపరిణామ హేతుత్వం-తచ్చనైర్భగ్గర్హః - మాయాసత్వరజ ప్రవత్రితయాప్రకృతిః-యత్రస-అప్రాకృతభిర్భగ్గర్హః
 అననలోకస్యమాయాకల్పితత్వకాబా-చనిరస్తా యత్రలోకే సురాసురైర్భగ్గర్హః హరేరనుప్రకాశానకాః-దృశ్యస్త
 భిర్భగ్గర్హః|| ౧౦ || కథంభూతాద్యస్య ప్రభవ్యమేతీయాంసారూప్యమాహ|| శ్లోమత్యోదినా|| శ్లోమాశ్చ తెలదాతాడబ్జ
 లాశ్చ-శ్లోమావదాతాఃశితవత్రలోచనాఃపద్మదళాయతేత్రణాః-పితృజనస్తాన్వివేతావర్చరగ-సురుచాదీప్తిమస్త-సుపే
 కసఃఅతిసుకుమారాఃఉన్మిషన్మిష్యమానామణయోమతాని-ప్రవేశానిరేహేనినిస్తానికనకమయాన్యాభరణానియె
 మాంతే-సువర్చస-అతిలావగ్ధవస్త్రః || ౧౧ || శ్లోప్రవా శాదివద్యర్చ్యవగ్గో మేమాంతే, పరిస్ఫుర నిర్బుద్ధానిమాళియఃవకు
 టూమలాశ్చయేమాంస్త్రితతధాభూతాః,, ప్రవ్యాదిత్వాదినః - అత్యతితపరకరణాత్-భాగ్యవ్యభిఃదేదివ్యమానాభిః,
 మహాన్త నానిభ్యమృతానాం, ప్రకాశ మానవిమానవస్త్రీభిః-యోలోకఃచరితోవిరాజ తె || ౧౨ || శ్లోయశ్చప్రచదోత్త
 మానాందివకా నైయః-తాభి-విద్యోగతమానః-తందద్యయామాపేతిపూ ట్యైశ్వాన్యయః | తత్రదద్యైత్యత్తరణిమా,త
 త్రద్యస్తా ప్రః-విద్యుద్భిస్సహవ ర్తమానాస్సవిద్యుతః-అభాగ్తాంమేమానాం , అభయఃప్రజ్ఞయః-తాభిఃసభోయధావిరా
 జతే తెద్యుత్భగ్గర్హః-విద్యుతభవన్ద్రియః - అభావప్రజ్ఞయజవిమానాని - నభావలూకః,శ్రీర్త హలక్ష్మీ,యత్రలోకే,రూపి
 డేవక ప్రమూర్తిమతీదమగాయస్యభగవతః - పాదయో-ర్వానింపూజాం-విఘాతిభిః,ఘానీ శాదిభిస్సహ,కరోతి|| ౧౩ ||

కథంభూతాకరోతి, యశ్చ, ప్రైష్ఠం షోలాం, శ్రితా - కుసుమాకరానుగైః, శుకకోటిభ్యుక్తాః పింగియమానాః గ్వయంతుః, ప్రయన్యభగవతః కర్తృగాయతీభవతి, చాశ్రీః - మానంకరోతి త్యర్థః - ఎవంభూతో లోకః పత్ర-శ్రీః - కఠిందదయై త్యన్వయః - కథంభూతం - యజ్ఞః పఠితం పఠదియజ్ఞానాం ప్రసర్తకమారాధ్యం పలదపదం - జగత్పృథివీచిదచిదాత్మకజగత్సృషీణం, అఖిలానాం సాత్వతధర్మనిష్ఠానాం పఠింస్వలోకపాప్రవేశనిగత్కం - సాత్వతతం షడ్వరాత్రమ్ ॥ ౧౪ ॥ శ్రిసునద్దాదిభిః స్వపార్వదశ్రేష్ఠిః, పఠితస్వేచితం, విభుంసర్వోత్తరం - భృశ్యైవ యః ప్రసాదోఽనుగ్రహః తస్మిన్మఖింభుగానవం ద్యజితవోఽస్య తం యస్తతం ॥ యద్యా - ద్యుగానవమిదం స్యత్సత్కల్యాణామిత్యర్థః ॥ ౧౫ ॥ ప్రసన్నహంసం అరణ్యలోచనం చలననంబయ్యతమ్ ॥ ౧౫ ॥ శ్రివత్ససిద్ధితియశ్రియా లతీతం అలంకృతమిత్యర్థః, అభ్యుత్తణీయం ఆరాధనీయం, పరయత్యేష్టం, ఆననం, అధిష్ఠితం, చతుష్టాదశిషడ్వరైశ్చైశ్చిషడ్వరైశ్చివితతత్త్వాధిష్ఠాతృత్యైశ్చి అస్త్రుభూతాః ధ్యామోక్షప్రకారస్సాధితః - భగవేషివత్స్వర్గవిద్యయశ్చీర్జ్ఞానవైరాగ్యధిష్ఠాతృజనతావిశేషైస్సైస్సాస్సాధావిశేషః విశేషణః ధ్యానైర్విద్యార్థః, ఇతరత్రసంసారిషు, కర్మతారతమ్యగుణం, చ ద్రుతిః - సంసారిష్యైస్త్విద్యార్థధిష్ఠాతృకామధిస్థేయద్యారాధనావ్యవస్థాంబోధ్యం - ఎవంభూతైః భగవైర్భుక్తం - భామకాభాషి, స్వేచ్ఛ్యతే యేతేత్రజ్ఞైరమమాం అతపశ్చైశ్చరణియవారం - చదయైత్యర్థః ॥ ౧౬ ॥ శ్రితదితి, తస్యభగవతోద్యవసయః పుష్కరం, తేనవిభుంసంసమస్తతోవ్యాప్తం ఆస్తరం హృదయం యస్యః, హృద్యత్రయః పులకితతనః, ప్రేక్షాయోధరః, తేన అనూజిణీచనమయస్యః

ప్రైష్ఠ శ్రితాయాకుసుమాకరానుగైర్విగీయమానాప్రియకర్తృగాయతి । చదర్పతత్ప్రాఖిలసాత్వతాంపఠింసైయఃపఠింయజ్ఞః పఠింజగత్పృథివీ ॥ ౧౪ ॥ సునన్దనన్దప్రబలాహ్లాకాదిభ్యస్వపార్వదశ్చముఖైః పరిషేచితం విభుమిభ్యుత్తప్రసాదాధిమఖింభుగానవంప్రసన్నహంసారుణచారులోచనమ్ ॥ ౧౫ ॥ క్షిప్రీనసంకృద్భింసతుర్భుజంపితౌమృగంవత్సరిలతీతం శ్రియా । అభ్యుత్తణీయానసమాస్థితం పరంభృతం చతుష్టాదశిషడ్వరైశ్చిక్షిప్తిః । యుక్తంభగవైస్సైవితగతభాగ్యవైస్సైవైవభావశ్చప్రమమాణమిత్యర్థమ్ ॥ ౧౬ ॥ తద్దర్శనాఘోషపరిఫుల్లాతాస్తరోహృద్యత్రయఃప్రేమభారాశ్రులోచనః । ననామపాదామృజమగ్రవిశ్వస్వత్యతృప్తపరమృహంస్యేనపధాఽధిగమ్యతే ॥ ౧౭ ॥ తంప్రియమాణంసమపస్థితంతదాప్రజావిసర్గైనిజశాసనార్హణమ్ । బభూవ ఈషత్ప్రత్యోచిషాగీరాప్రియంప్రయఃప్రీతమనాఃకైస్సృతమ్ ॥ ౧౮ ॥ శ్రీభగవాన్సవాచ ॥ త్వయాఽహంతోమితస్సమ్యగ్దగగర్భసిగృహయా । చిరంభృతేనపసాదుస్తోమఃకూటయోగినామ్ ॥ ౧౯ ॥ వరంవరయభద్రం తేవరేతం మాఽభివాల్సితమ్ ॥ ౨౦ ॥ బ్రహ్మశ్రేయోపరిశ్రామఃసాంమదగర్భచాపధిః । మసిత్తానుభావోయంమమలోకావలోకనమ్ ॥ ౨౧ ॥ యదుపశ్రుత్యరహసిచకర్తృపరమంతః ॥ ప్రత్యాదిష్టం యయాత్రతత్ప్రయిక్తర్పి

అనర్ధాశ్రమస్తుయనః విశ్వసృజీలహ్ - పారమహంస్యేనపరమహంసైరమశ్రేయోన, పధాభక్తిమార్గేణ-యత్పాదామృజ, మధిగమ్యతే ప్రాప్త్య-తే-చస్యభగవతోపాదామృజం-సనామనమగ్రప్రవాణ ॥ ౧౭ ॥ శ్రిప్రజావిసర్గైప్రజాస్థితిరూపకార్యై-సముపస్థితంసముగ్రతం-నిజశాసనార్హణంస్వయోగార్హణం-ప్రియమాణంస్వస్థిస్థిరతిశయప్రీతిమన్దంబిభృతం, కరేవాప్రైస్త్వైకకరంగృహీత్యైత్యర్థః, ప్రీతమనాః తస్మిన్నిరతిశయప్రీతియుక్తాన్వేషరణో-భగవాన్-ఈషత్ తేనవర్తమానోచిత్ప్రీతోభావస్యా-స్థయా, గిరా-ప్రియాయధారత, బభూవే ధాపితవాణ్ ॥ ౧౮ ॥ శ్రిత్వయేతి హేవదగర్భసిగృహయా హేతునా, చిరంభృతేనచిత్తేన, తపసాసాధనమతేన-త్యయాకర్తృ, ఆహం-సమగ్రోషిరణి, కూటయోగింపాదామృకయోగినాం, దుస్తోమతోవయమమగ్రోఽహమే ॥ ౧౯ ॥ శ్రివరేతంవరప్రదం-మాంప్రణి, ఉభివాల్సితం అభిష్టం, వరం-వరయ, తేనుభృతం-భద్రంమత్త శమస్తీతిశేషః ॥ ౨౦ ॥ శ్రిబ్రహ్మశ్రేయో-ప్రసాంశ్రేయోపరిశ్రామః శ్రేయసాంఫలానాంపరిశ్రామఃసాధనప్రయోగః, మదగర్భనాపధిఃమమదర్శనమదర్శిగర్భస్థమణ్లోకదర్శనంమత్ప్రసాదాదేవాధూదిత్యం ॥ మసిత్తేతి - లోకగృతైకుఠాఖ్యలోకస్యావలోకన-మిత్యయం, మమమే-మసిత్తానుభావః మత్సంకల్పానుభావఇత్యర్థః, అనుభావప్రభావః ॥ ౨౧ ॥ శ్రిమమై పతపోభవేనప్రాప్తం లోకావలోకనమిత్యైకాగ్రయాంతఃప్రవృత్తైరేవమత్యైతత్త్వస్థితపస్సాత్తద్ద్రగ్విమిత్యాహ ॥ యదితి, గహనియదుపశ్రుత్యతపతపేతివచఃఉపశ్రుత్యపరమంతపశ్చకర్తృ-తదప-త్ప్రయిక్తర్పణిమోహతేన-చ-ద్వైవప్రత్యాదిష్టంప్రత్యాభిమృశ్యునడిపదిష్టం, అతోమ

ణః, సవ, న ద్వాదశకోభగవద్గుణః॥ కార్యవ్యాప్తిబిభర్తీ, తవత, కర్తృజగద్వ్యాపారః యానిరూపగుణకర్తృణియస్య
 సఖితివహుప్రిణః, తద్వేదవత త్వవిజ్ఞానం సుస్వరూపమాపగమిభూతియాధాత్వవిజ్ఞానం - మదవగ్రహస్తత్త్వ
 సాదాద్ధితోః, తెతవ - ఆస్తుభవతుః ॥ ౩౧ ॥ ఋషాహమిత్యసార్థం మేనస్సుభయకాప్రాధాన్యతయాజ్ఞాతవ్యపరః
 భ్యోక్తం భగవత్స్వరూపమాహ ॥ అహమితి ॥ నదనత్పరంచేతనాచేతనవిమలం, యద్వస్తు, త - దహమేవ, ఆనంత
 వం, అన్యత్చిదచిత్తస్తు విమలం సంభవతి, అవ్యత్యరంబంచిదచిత్తం తం, అహమేవతద్విలక్షణభిత్తం, అగ్రేస్స
 ష్టేః ప్రాక్ - య - ద్యవస్తు - పశ్చాన్నుష్టికాల - జాత, స్తవ్య, మేతత్కార్యజాతం చ, తదవ్యసం, కార్యచిదచిత్తాప్ర
 శ్చాహమిత్యర్థః - ఛనః - సంహారకాల - యోఽవశిష్టతనం ప్రాయితే, సోఽవ్యసమేవేత్యర్థః - ప్రకృతిపురుష విల
 ష్టం ప్రచ్ఛ రికాన్య హమేకవనర్వజ్ఞ స్స రవ్యతక్తిస్త్వైర్వ రస్సృష్టేః ప్రాగవిభక్తనామరూపమాత్మ ప్రకృతిపురుష
 శరీరకస్సృష్టికాలవిభక్త క్రనామరూప ప్రకృతిపురుషశరీరకస్య పర్యవ్రాజమానుః పరిసం, సంహారవిషయాన్యహమే
 వేత్యర్థః, ఎవంకారణావస్థా యామవిభక్తనామరూపప్రకృతిపురుషశరీరకత్వే - కార్యావస్థాయాంపిభక్తనామరూప
 ప్రకృతిపురుషశరీరకత్వేన - వస్థితస్యాగ్రీపరమాత్మ సస్సృష్టశరీరభూతచేతనాచేతనాతాజ్ఞాత్య దుఃఖిత్యకర్తృవ్యత్య
 పరిణామిత్యజడత్వాదిభిర్వికారైర్జీవాత్తన ప్రచ్ఛ రికగతబాలత్వయువత్వస్వపిరత్వా దిభివాస్సర్వాన్యై తనాచేతనవైల
 ష్ట్యానుభవత్యతమేవావత్తివతే - కార్యత్వం కారణత్వం చ స్య శరీరభూతప్రకృతిపురుషద్వారోపపన్నమిత్యన్యత్రభాష్యాది
 ఘపిస్తనతోద్రష్టవ్యః ॥ ౩౨ ॥ ఋషం చిదచిత్తవిమలస్యపరమాత్మ సస్సృయూపము క్తం - అధావరః బియ్యతయాజ్ఞాత
 వ్యంచిదచిత్తాప్రమాహ॥ ఋతేంద్రమితి॥ అర్థం నిరతీతం ఛపురమాద్ధ హతచిత్తత్వం - ఋతేనా, యదచిద్వస్తుప్రతియే
 తద్రుతియతే - ద్రవ్యత్వసంధానవలయామాత్మ స్వరూపం నయధావస్థృకాతభిత్త్యర్థః, అత్యనిచేతనస్వరూపైవతి
 యమానే, సానిశాపశ్యతోమునే, రితిన్యాయేన - యదచేతనం నప్రతియతే, తద్దాత్మ సవరమాత్మ నః, మాయాంవిద్యాది

యరాహాహాయాప్రపగవర్తకః తద్వేదవత త్వవిజ్ఞానమస్తుతేమదగుహవతో ॥ ౩౧ ॥ అహమేవానమేకోఽ
 గ్రేనాన్యభ్యుత్పదకర్తృరమ్ ॥ పశ్చాదహంయదేతచ్ఛమోఽవశిష్టే తసోఽవ్యసమమ్ ॥ ౩౨ ॥ ఋతేంద్రం య
 ప్సృష్టియేతనప్రతియేతదాత్మ నితద్విద్యాదాత్మ నోమాయంయధాభాసోయధాతవః ॥ ౩౩ ॥ యధామ
 హంబిభూతానిభూతేషాంచితవస్తిప్రవిష్టాన్యప్రవిష్టానితతాతేషునతేవ్యసమమ్ ॥ ౩౪ ॥ ఎతావదేవజి

త్యర్థః, అన్యతరస్య ప్రకాశేనన్యతరస్య ప్రకాశంపిరుద్ధాకారత్వనిత్యనిప్రేత్సర్వత్రప్రప్తా న్నమాహ॥ యధాభాసో
 యధాతమభితి, భాసో భాసనం - భాస్వద్భూతమవవనాన్తోవా, నహితేజితమోభాసితవతమనతేకోభాసితవద్విత్త్యర్థః -
 స్థూలత్వసూక్ష్మత్వనిత్యత్వానిత్యత్వజడత్వాజడత్వాదివిరుద్ధాకారయోగోఽభివేతః ॥ ౩౩ ॥ ఋషం చరస్వరవిమలం
 చిదచిత్తస్వరూపము క్తం - ఆధతయోస్సృష్టానుప్రవేశతత్త్వృశాసనహంపాలనంతర్గతహోమాన్యస్యనంచాహ॥ యథే
 ౩॥ మహాద్రిపూతానికాకవాయంతేజాంసి - యధా-ఉచ్ఛావదేఖనానావిధేయ-భూతేషుభౌతికేషుభూతానిఘప్రవిష్టాన్య
 ప్రవిష్టానివ, భూతానిగతభేదకృదనాద్యర్థప్రత్యుత్ - తధాఽహమవ - తేషుకేతనాచేతనేషు, అత్తతయాలనుప్రవిష్టాని - తె
 షునప్రవిష్టానితగతతోమైరస్సృష్టభిత్త్యర్థః, యద్యా, పరిచ్ఛిన్నచేతనాచేతనవ స్వసుప్రవేశేవిస్వస్యాపరిచ్ఛిన్నత్వంస
 వృష్టా న్నమాహ॥ యథేతి॥ అప్రవిష్టానివిహవేనప్రతి - తధా, అన్యసూక్ష్మతత్వరంబాన్యే, త్రివకారేణ - తేషుప్రవిష్టా
 హంసతేవ్యేవబహిరవిష్టాన్యభిత్త్యర్థః ॥ ౩౪ ॥ ఋషమపరిచ్ఛిన్నస్య ప్రతిపాదనం, యావానహమిత్యేతత్సృష్టికృ
 తం, అహమేవాన, మిత్యత్రజరతా-రగతత్వదాత్మ ప్రచేతనాచేతనవైలక్షణ్యాపాదకసార్వజ్ఞ గ్రహరవ్యతక్తిత్వాదిప్రతి
 పాదనం, యధాభావభిత్త్యేతత్సృష్టికృతం, ఋతేంద్ర, మిత్వాదినాపరమాత్మ శరీరభూతపరస్పరవిమలచేతనాచేత
 నస్వరూపప్రతిపాదనం, యద్యాన, ఇతిస్సృష్టికృతం, యగాతేవ్య, త్య నేనచేతనాచేతనమోపరమాత్మ శరీరత్వప్రతి
 పాదనావృరీగతాధర్మాజీవాత్మ సప్రచ్ఛ రికగతబాలత్వయువత్వాదయభవ-మచ్ఛ రీరభూతచేతనాచేతనద్వాభావమై
 వధర్మాభిప్రతితే, యద్భేదః, ఇత్యభిప్రతితే, అహమేవాన, మిత్యేన-స్రష్టృత్వపాలకత్వసంహర్తృత్వరూపజగ
 ద్వాప్రపారరూపకర్తృప్రతిపాదనం, యద్భక్త, ఇత్యభిప్రతికృతికృతం, ఛనశ్చప్రకృతిపురుషవిమలతేవ్యస్వరూపంసంగ-
 నాణవ్యక్తకాతైస్త్రివిజ్ఞాన్యత్వమాహ॥ ఎతావదితి॥ అత్తనంపరమాత్మ నః - తత్త్వంస్వరూపం, జిజ్ఞాసునాజ్ఞాతుమిచ్ఛ
 తా, ఏతావదేవ - పరస్పరవిభక్త్యర్థభావచిదచిత్తందరాత్మ భూతభగవత్స్వరూపమేవ అన్య యవ్యతిరేకాభ్యాం అయోగా

జ్ఞాన్యంత త్యజ్జ్ఞానూనాఽత్య సః|అన్యయవ్యతిరేకా బ్యాం యతాన్యస్పర్శతస్యదా|| 3౫|| ఎతన్నతం
సమాత్మిపరమేణసమాధిరా|భవానూర్విచిత్రేషుసమమహ్యతికృతృచితి|| 3౬|| సంప్రదితైర్వజుజనో
జనానాం పరమైషిసమ్|వశతే ప్రస్థతదూర్వమాత్మనోస్పర్శబద్ధః|| 3౭|| అ ప్రతిత్వేన్క్రియార్థానుహ
రయేవిహితాత్మా లిః|రద్ధసూతమయోవిత్వంససత్త్వంసపూర్వవత్|| 3౮|| ప్రజావల్లిర్న పతి రికదాని
నుమాన్యమాత్| భద్రంప్రజానామన్విచ్ఛక్తాంస్పర్శాన్వర్తకామ్యయా|| 3౯|| తింసారదఃప్రయత మిరిక్తా
దానామనద్రతః|శుశ్రూషమాన్యోత్సన్నాత్ర యోగదమేనచ|| ౪౦|| మాయాంవివిషుభిష్టోర్దాయేకస్యమహా
మునిః| మహాభాగవతోరాజస్వితరంపర్వతోమయీత్|| ౪౧|| తుష్టంసోమ్యవతరంలోకానాంప్రవతామ
మామ్| దేవతఃపరిష్రవ్యభవాన్సన్తాఽనపున్యతి|| ౪౨|| తన్వజ్ఞంభాగవతంపురాణందశలః|ఽమోహో

నాం, పర మిత్రపత్నైస్త తం ప్రతి-విషము క్ర సకా రేణ-సం ప్రదిత్యతస్య పర మేష్టినః పశ్యతస్సతః-తచ్ఛవతుర్ముఖాయ పద
ర్విత్-మాత్త నస్సస్పృధి-యాః, స్యయో తే తో భావయామానః-॥ ౩౭ ॥ శ్లో నన్ది తాతీరో భావతః ఇన్ద్రియభిః స్వవశం
న్ద్రియవిషయైః ప్రత్యక్ష మాపం దేన తిన్ద్రి మారయే, విహితే రచితైః అజ్ఞాం త్యేన న-సర్వ మాతమయః సర్వ మాత ప్రచురః-
సృత్య మాణా దాది ఛాతా నాం అన్ధిన్ద్రియై సహత విషయకర్త జ్ఞాన ప్రియం ఇత్యర్థః స బ్రహ్మ ఇదం విత్త్యేవం పూర్వవత్ పూ
ర్వకల్పవత్ స సర్వ శ్లో ॥ ౩౮ ॥ శ్లో తదనన్తరం పూర్వోక్తో బి) హ్న నారద సంచాదః ప్రపృ త్తత్యత్యే వం ॥ ప్రజాపతి రితి
పశ్యభిః॥ పర ప్రజాగవత పర్యాకాం ప్రవ ర్తన గోప్తా ప్రజాపతిః బ్రహ్మ, పుజా నాం భద్రం మత్త త్, అస్యచ్ఛక్తి మిమృశన్-
వై సనాన్తరేకా వ్యయాయస్స ప్రయోజనే చ్చయా - క దాచిత్త మాన్నియ మాంశ్చ- అన్వతిత్తతే అనుష్ఠితవాక్ శ్లో ॥ ౩౯ ॥ శ్లో
తి న స తత్వ త్తం పితరం-రిక్తా దానాం దాయా దానాం మరీచ్యాదిప్ర త్యాకాం-మగ్ధే-ప్రయతమో నాం దః-శిలాదిభిః పర్వతో
వ యదిత్యు త్తి రేకాన్వయః ॥ ప్ర యత మత్వ మేవాహ-॥ అనుద్రతః పితరం సేవమానః-శుశ్రూష మా-శిశో) రుకావః-శీల సస్వ
భావేన-ప్రత్యేయేణ వినయేన-దమేన దాప్యాన్ద్రియనియమేన-చ కారాచ్య మేన తి న్ద్రియనిగ్ర హేణచ మాయామితీ॥
శివిచ్ఛక్తి మాయ-ధివస్య విష్టోః మాయాంత నియమాన్యత్కర్మతః క్షేం-వివిధః పేతుమిచ్ఛక్తి శ్లో ॥ ౪౦ ॥ ౪౧ ॥ శ్లో తుష్టమితీ॥
లోకా నాం ప్రవీతా మహాం-స్వస్య పితరం-బ్రహ్మణం-తుష్టం స్వపదిచర్యయా సంయత్తం-నిశాన్య జ్ఞాతౌ దేవ ద్వి నారదః-భా
వాక్ మాం సం ప్రతి-య దనువుచ్ఛ తి అనువుష్టవాక్-తదేవ పరిపవచ్చ శ్లో ॥ ౪౨ ॥ శ్లో తస్మై పృష్టవ త్తేప్ర త్యా) య నార దాయ
ఇదం భగవ తాచతుశ్శ్లోక్యత్త నానం క్షే మణి క్రల-చతల త్కటం ఉపరిత నా ధ్యాయా క్షేర్వ ర్శభిన్ద్రియా తం-పురాణం, చతు
శ్శ్లోక్యమపి నర్దాచయోదతా ర్థాస్సం గ్రహేణ సూచితాః, తథాహి, అహ మేవా సమిత్తశ్శ్లోకన భగవత స్సృష్టి తీతి సంహర

నిజ బ్రాహ్మణుల గ్రహణస్య వాసాని-గుణాయదాత్తు కాశ్యప్య తతఃపాఠాః పూర్వదిరహంకార-రక్ష్య శివసాన్నిధ్యదయోగుణాః
 ఇన్ద్రియాగ్రాహితత్వ శివతత్త్వ బ్రహ్మత్వ కాన్యవేత్తృభిపాగ్రియః - వన-స్వగర్వవికారాణాంకామనంకల్పాదీనాంఅత్తైల
 శ్రవణం - యుక్తిః - విజ్ఞాయతేఅనైతివిజ్ఞానంమహా-వైద్యుఃపిఠీ,,మహావైద్యులమంత్రిమహానాథః॥౩౨॥ ఋషిచరణం
 హరతి॥ఏతద్వి॥ఏతత్తచేతనాచేతనాతత్త్వందేవాదివృష్టి వస్తుజాతగ్నం, ఏతచ్ఛబ్దాఽర్థాకటాహారః - స్ఫురిత్యపైసో
 వాయువీకారాహంకారమహాదవ్యక్తిరూపై రష్టభిరణ్డావరణై - ర్వహిరావృతం,,జోయాదిభిశ్చ వరణైస్సప్రభిర్న
 సారావృతం,,మితిపారావ్రతం-భగవతః,స్థూలంరూపం -తెరుభ్యం-మయవాగ్యహృతంసవ్యగభిహితమ్॥౩౩॥ ఇతి
 విలక్షణంరూపావ్రతమద్యస్త్రీత్యాహ॥అతఃపరమని॥ అయన్లోకోజీవపరః - అవ్యక్తస్థితృ త్వాత్ అన్యథాఅవ్యసంఖ్యా
 లునుపపత్తైః-అతఃస్థూలరూపా,ప్రకరంపరత్యైవావస్థితం-సూక్ష్మంసూక్ష్మతః,,వాల్మీకశతభాగశ్చై,శిత్రుత్యక్తం
 ముక్తాత్మస్వరూపంరూపావ్రతమపిభగవతోఽస్త్రీతిశేషః - సూక్ష్మత్వంకుతః - అవ్యక్తంకుతరాదిభిర్నవ్యభ్యుత్థిత్యు-
 త్యక్తంకుతరాద్యగ్రాహ్యం-తత్తుల-తః-నిర్విశేషణంశబ్దస్వగ్ధరూపాదిగుణాభావాత్ - శబ్దాదివిశేషవదేవచక్షురాది
 గ్రాహ్యమితిభావః-నిర్విశేషత్వంకుతః-వాక్యసంసంపరం -దేవమమహ్యైర్విబుధిశిర్భాగోపరం -తదపికుతః - అనామదస్య
 రసం ఆదిరుత్పత్తిః-నిర్ధనంవినాశః - మధ్యముత్పత్తినిర్ధనయోరస్తరాశావస్తా - ఎవవస్తాత్రయభూస్యమభ్యుత్థః - తదపి
 వాక్తః-భిత్కలాలాపరిచ్ఛిన్నం-కాలపరిచ్ఛిన్నమేవావస్తాత్రయవదితిభావః॥౩౪॥ ఏవంకృతమిష్టాల్లొత్తర్యంమక్తా
 త్వస్వరూపంవిశోభ్యసంసృష్టాసంసృష్టయోభయోస్సంసృష్టస్యావిద్యావేష్టితత్వాన్తుక్తస్వరూపస్యనిష్పన్నయోగి
 ధ్యైయతయాయోగయన్తుససోఽనాలవ్యసతయాశుభాత్రయత్వంప్రతిషేధః॥అముచిఇతి॥ తెరుభ్యం- మయాలనువర్తితై-భ
 గవతఃఅముచిస్థూలసూక్ష్మరూపై-నగృహ్యన్తిసోపానతే-ఉపానకాశ్చిశేషః-ఉపానకాఃఉపానకాఃస్యభూత్రయత్వేనగృహ్య
 న్నిత్యర్థః-కుతః-విశ్చితసంస్వజ్జన్యబ్రహ్మణో-మాయాస్యైశంకల్పస్యవేష్టి,భగవత్సంకల్పయన్తత్వాన్బ్రహ్మమేక్షయారి

త్వాబ్ధిర్విజ్ఞానరూపిణీ॥ ౩౨॥ ఎవభ్యగవతోరూపంస్థూలం తెవ్యా వ్యవంమయా॥ ఋషుభిర్విభిన్నానర
 ణై రష్టభిర్నహిరావృతం॥ ౩౩॥ అతఃపరంసూక్ష్మ తమవ్యక్తంనిర్విశేషణమ్॥ అనాదిమధ్యనిర్ధనంని
 త్యంవాక్యసంసంపరమ్॥ ౩౪॥ అనన్ది భగవద్రూపమయ-తేవ్యానువర్తతే॥ఉభయవిన్యస్తాన్తీమాయా
 సృష్టేర్విసృష్టితః॥ ౩౫॥ సమాన్యవాచకతయాభగవాన్ బ్రహ్మరూపధృత్॥ నామరూపక్రియాధాన్తైనకర్తా
 లకర్తకపరః॥ ౩౬॥ ప్రజాపతీన్త నూనైవాన్యవేష్టివృగణోన్మృధక్॥ సద్ధ చారణగర్హర్వాన్విద్యాధ్రా

త్యర్థః - మూ ర్దస్యంసృష్టి చేతనస్యావిద్యావేష్టితత్వేనాశుభ తావన్తుక్తస్వరూపస్యస్వతత్వద్వివిరహఃచ్యుభోపాసనావి
 వరుత్వం - కింత్యాదిత్యర్థ మిత్యాదీవేదా సైనిధంపరమాత్మ నోమూర్తంరూపమోపాస్యమిత్యర్థః -తథావకానక
 సహతుర్భుజసనకాదీనాంజగదస్త్యర్థ ర్విరామవిద్యావేష్టితత్వేనశుభాత్రయతానర్థతామక్త్యై-బద్ధానామవశ్యావ్య
 గోహ్యూతబోధానాంస్వగ్ధరూపాపన్నానాంవస్వతత్వద్వివిరహఃచ్యుభూత్రయతా ప్రతిషేధః॥౩౭॥అబ్రహ్మస్తవ్యప
 ర్యవైజగదస్త్యగ్ధసగ్ధి తాః॥ పాగ్రిణింకర్తజనికనంసారవశేష ద్రిన్యాయత ప్రతోనతేధ్యానైధ్యానిరాముపకారకాః॥అ
 విద్యాదగ్ధతాన్యైవైతానంసారగోపరా॥పశ్యన్ముచ్చతబోధాన్యధ్యానైవై వాచకారకాః॥ నై సగ్ధికోనై వబోధ
 ప్రేమామధ్యవ్యజోయతః॥ తస్మాత్తదమల-బ్రహ్మనిస్సరాదేవభోధవ , ఏత్యాదిపాప్రాధాన్యోపాన్యత్యనిషేధః - భ
 గవద్విసూతిత్యేనోపానచంత్విత్వ మేవ॥ ౩౪॥ ఋషులస్యభగవద్రూపితత్వమోపపాదయితుంభగవతపవబ్రహ్మది
 రూపేగన్త్రీప్యత్యాదికమాహ॥ ఇతి॥ సభగవాన్-వాచ్యవాచకతయాఽవస్థితః - జగచ్చరిరకత్యా ద్వావ్యతయాఽవ
 స్థితః-ఆకాశచరిరకత్యాచ్చవాచకాకాశగుణశ్చైవ రూపేణావస్థితః - బ్రహ్మరూపధృత్చతుర్భుజమధృత్-నామరూప
 క్రియాః-ధత్తై- బ్రహ్మరూపధృదిత్యనివ - పాగ్నిక్తవృష్టిసృష్టి - శ్చతుర్భుజాచరిరకాదిత్యవగ్ధ్యతే - నామ , దేవాది-
 నామరూపందేవాదిరూపం - క్రియాఃతేషాంకృత్యాని-పధత్తై - స్వపర్యవై-నామరూప క్రియాఃవ్యాకరోతి - యథా,,
 నామరూపంకుతానాంకృత్యానాం ప్రపన్నమ-వేదశి ధేభ్యనివాదాదేవాదీనాంవకారస,, ఇతి,, భంభూతోప
 ధత్తై - అకర్తకః అకర్తవశ్యః - సకర్తాసం కల్ప మాత్రవ్యా పారః॥ ౩౬॥ ఋషామరూప క్రియాధానమేవ ప్ర
 పన్నయతి ప్రజాపతీనిత్యాదిరా॥ ప్రజాపతీనిత్యాదిద్వి తీయా నైవాంధత్రైత్య సేనాస్థయః తత్ర ప్రజాపత్యా
 దీనిరామానితద్వాచ్యానిరూపాణితత-ర్వాణిచక్షై యానిపుధక్తతత్తదవా వ్రతభద్రేన-గిరిత్యస్యానస్త్రం సృషేగంబోధ

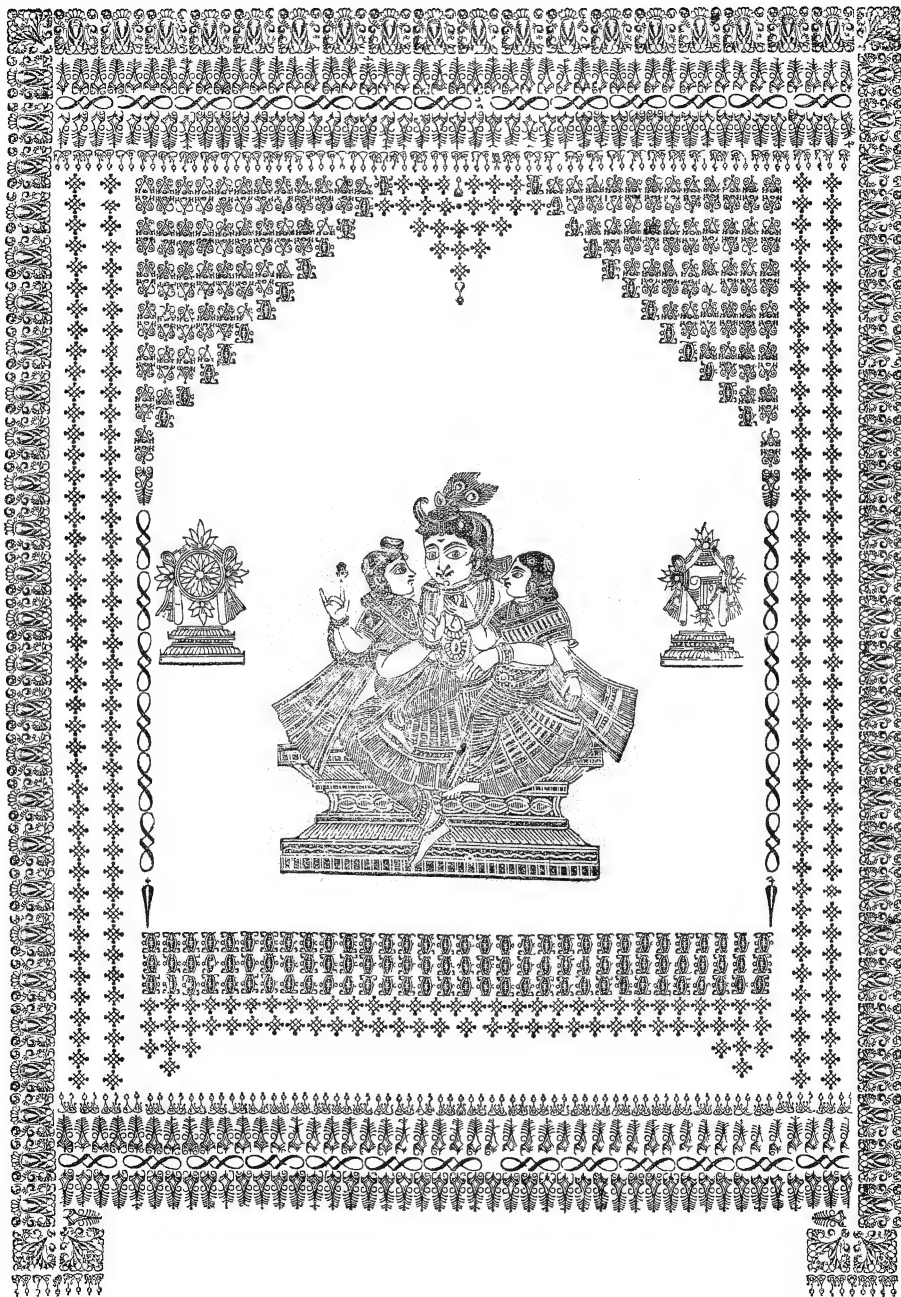
స్వనిచూషకగ్రణిసతి, అమృత్యుప్రపంచాన్నసాజివ్యార్థమిష్కర్థం, పరస్యతపమాత్తనోనపదీయతే, ప్రపంచానతర-
యైజవ్రాదికంపరమాత్తనో, నపదీయతేనప్రతిపాద్యతే, అజాయమానోబలచరావిజానుతః, ఇత్యౌషధిదాస్తవ-
కైర్నితీశేషః, పరమాత్తనోజవ్రాదికమకర్తాయత్రిమిత్యుతోఒపగయ్యతఇత్యౌగా, కర్తృత్వేకాగ్నిహియన్నాత్-
జ్జన్మకర్తౌదరం- మాయయాన్యతీయనంకల్పరూపజ్ఞానైః, మాయామయంజ్ఞానః, మితిజ్ఞానపర్యాయోఒప్రమాయా-
భ్యః, మాయయానతతంప్రతిపాదీశిచాంబశుభాశుభ, మితిపయోగాచ్చ, కర్తృప్రపతిషేధార్థంపర్యాయత్తకర్తృత్వ-
స్యప్రతిషేధార్థం, ప్రతిషేధాయాగోపితం-స్వస్థిస్థితిశేషః- మయిజన్మకర్తౌదకంజీవనవక్తౌర్యాయప్రమృతప్రపంచ-
యస్యైచ్ఛయైవస్వస్థిక్షేపజనమానుషజన్మకర్తౌదకమగోపితంపరిగృహీతమిష్కర్థం॥ తథాచగీయతే, అసోపిసన్మన్యయ-
త్తాపూతానామిన్యోపసన్॥ ప్రకృతంస్యాపధిహాయంభవామృత్యుత్తమాయయతి॥ ౪౫॥ ఖురుయోఒద్భువినిర్-
ద్యౌః, త్యాగినోక్తమర్థమపసంహరన్॥ అయంక్షేతి॥ బ్రహ్మణః, అయంకల్పఃపహంకల్పఃసమకల్పః, అవాస్తవకార్యవిభా-
వాక- ఉదాహర్యతఃదిక్షాత్రత్వేనోదాహర్యః, అస్మిక్వకల్పభవంస్వైరప్రసిష్ఠితిర్భాగం॥ విధిరితి॥ యత్రమహంకల్పే, పా-
కృతాఃమహదాదిపురుషాన్సాగౌః, పైకృతాఃపురుషాన్వివికారార్థాన్సాగౌః, ఇత్యయం, విధిఃపకారః, అన్వేయ్యహం-
ల్పాదిభి- స్యాధారణఃపమానః, ఏతేన, ఖురుమామయపైర్లోకాన్సపాలాఃపూర్వకల్పితాః, ఇత్యాగినోద్భావితః, ధాత-
యధాపూర్వ, మిత్యాశ్రుతివిరోధఃపరిహర్యః- ఖురుమామయవాంఛికావాంఛకపాపనాశంమిపరపాదాన్వోగ్న-
శేషిప్రకల్పంప్రప్త్యైకైకరూప్యేవిరోధాధావాత్॥ ౪౬॥ ఖురుమామంసవిప్రసగప్రతిజానతే॥ పరిమాణమితి॥ కా-
న్యపరిమాణంసూక్ష్మం, సూక్ష్మంపరిమాణం, కల్పగలకమియోనైవంభూచక్ష్యైవంభూపంలక్షణం-విగ్రహం, అవా-

తం మానుయ్యాగి తింపేనుచున్ || ౪ || అయింతులప్రకాశకల్పనకల్పకదామృతః | విధిస్సారారణో మ
త్తస్యగః ప్రాగ్భక్తై కృతాః || ౪౬ || పరమాంబకాలస్యకల్పలతకషిగహమ్ | యథావరసావ్యాఖ్యాన్యై
పాదై రంబుమిమంబున్ || ౪౭ || కానకదామ | యథావరసావ్యాఖ్యాన్యై పాదై రంబుమిమంబున్ || ౪౮ || కులకౌమారై పరస్పరసంబాధై ర్భాగ్యై సంతతిః | య
థావరసావ్యాఖ్యాన్యై పాదై రంబుమిమంబున్ || ౪౯ || బూహిసం ప్రసదసావ్యాఖ్యాన్యై పాదై రంబుమిమంబున్ || ౫౦ ||
త్యాగమి వ్యంబుమి వ్యాఖ్యాన్యై పాదై రంబుమిమంబున్ || ౫౧ || సూతకదామ | రాజాపరీతి శాపవ్యధిరయదావన్యై పాదై రంబుమిమంబున్ ||
అవ్యధిభాగ్యై పాదై రంబుమిమంబున్ || ౫౨ ||

శ్రీమద్భాగవతే, చుహుపురాణే, పారమహంస్యాం, వై యాసిక్యాం. శ్లో. ౧౧
సంహితాయాం, స్వీతియస్స-స్తే, దశమోఽధ్యాయః శ్లో. ౧౧

శకబలంపన్ను స్తరాదిరాపంబు, నుధాప, తురస్తా తృతియను నైవ్యాఖ్యాస్యే, తత్రై సపాద్యం కల్పయతి-కా రైన్యైవ
వ్యాఖ్యానమానం శ్చబ్దిత్యర్థః ॥౪౭॥ అపంధి తేకానకః, ఇత్యర్థవ్యాపృతంరాజానిత్యభరతశ్చ భా, ఇత్యాదివా
గ్యకృతస్యరాజకృతప్రశ్నస్య, నైయ్యుగకేరితవ ప్రప్నోసిచ్చయమాత్తన, ఇత్యాః సూతేన క్రం-శుకో క్షము త్తర
సృత్యా, పునరపరాజకృతప్రశ్నామపరశుకోక్తాన్య త్తరాణి, విరురస్తుత్రెయసంరాదహుషెణోక్తుకామఃపృష్టతి॥
సుథేతి॥ హేనూత భాగవతశ్రేష్ఠః-భగవాత్॥ ఉత్పత్తిం ప్రభయం నై వ భూతానామాగతిం గతి, మిత్తు క్షణసంపన్నః-
యోఽసౌ ష్టతావిదురత, సుదు స్త్రజాత్యత్తమతక్యాక్- బన్ధాః- త్యక్తాభిభవఃపురివ్యా, స్సంబన్ధిని, తిష్ఠానచచా
ర ॥౪౮॥ అతస్యవిదుగ్యకామారవైత్త్రైయస్యగ, కుతదేతే అధ్యాత్మ సమ్యతేనంబాదేన సూత-పృష్టః పిదు ర్ణెప
ష్టః-సభగవాత్ స్త్రైత్రయసై విదురాయ-యద్వాయుదేవత త్వమువాచ ॥౪౯॥ అతదీదం త్వం, సౌమ్య హేనూ
త విరుగ్యవివేక్షితంబధ్యత్యాగనిమత్తంచయ, తదపి - పునః-నుధామెన ప్రకారేన అగతవాం, ప్రప్రకారంబ, నఃఅ
న్యభ్యంబూహిత్యర్థః ॥౫౦॥ అనూత సుభవత్ప్రప్త మేవరాజ్ఞాశుకంప్రతిపష్ట, మతస్సుకో క్షమేవభవదీయప్రశ్న
స్యపుర్వ త్తమిత్యాహ॥ రాక్షాః ఇవపి ష్టితారాజ్ఞా-అనమంతా- తృప్తా-నుహఃమిభిశుకః-ను, నైత్రయోక్తమహాచత్-త
దేవరాజ్యగమ్యసారతఃరాజ్యప్రత్యప్రమేణఃయష్కభ్య-సభిధాన్యై, శ్శేతత ॥౫౧॥ అన్యైః సభిభిః సభిభిః
ఇతిశ్రీమత్సాన్వయమయః పారావారసుధాకరస్యనయ్యద్యాగధేస్త్రీశైల౯రోన్మతేనతప్యరణకవలపరివర్యావసన్న
తత్సా క్షింమధిగతశ్రీమద్భాగవతార్థమృదయేన శ్రీకైష్టవవదానెన శ్రీవిరాధువెణవిదుమావిభితాయాం - శ్రీమ
ద్భాగవతచక్రప్రస్థాికాఖ్యానం, శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానం, ద్వితియను నైవచ మోఽద్యయః ॥౫౨॥

హరిఃఓం నమః శ్రీకృష్ణార్చనామ స్తోత్రం

శ్రీహయ శ్రీవాయనమః.

శ్రీవీరరాఘవీయవ్యాఖ్యానపిత శ్రీమద్భాగవతమ్

పుత్రీయసంస్థ వ్యాఖ్యాన ప్రారంభః

అథభగవాన్సాధరాణిఃపూర్వసంస్థాదైః యథాపరస్తాదవ్యాఖ్యానైఃపార్వతంకల్పమధోశృణోతి, ఏవఁజ్ఞాతమర్థం ప్రతిపిపాదయి ఘోషప్రతిపిపాదయిషితస్యపామిణిత్య బ్రథిమైవిదుర్మై తెయనంవాదంప్రస్తోవ్యవసతాహమవమైతెయోపివిదురౌప్యవృత్తత్యాహశ్లోకద్వయేన॥ ఎవమెతదితిఃపాణ్డవానాం - మస్త్రక్రీతదాత్యక్తా-అథితశ్వరఃయదు, వంశిభూతోభగవాన్వరః॥ అత్తసాత్పతంస్యకీయత్వముద్ధావరిగృహీతం, పారవెన్ద్రగృహంపారవెన్ద్రోగృతరాష్ట్రః - తస్యగృహం, హిత్యాత్వత్వా-యద్యాయదాహ-ప్రవివేక-వనమితిశేషః తదాబుద్ధి మత్సంసన్నం-స్యగృహం-త్యక్తావనంప్రపిష్టేన-శ్చత్రావిదురెణ-భగవా-న్దైతెయోమిత్రాగ్రీనుతః-కౌపారవిః- ఎతిభ్యవతాపృష్టంప్రతి-ఎవంభవదీయప్రశ్నానుసారెణ-పురాపృష్ట-త్వక్తావస్యగృహమితి, పారవెన్ద్ర గృహంహిత్యైతివ - కాయకోమానసీకత్యత్యాగోవివక్షితఃఅతోనపేనరుక్తం-గృహస్యబుద్ధి మత్త్యమేతుతయా-భగవానభిత్యవరణిశ్రీకృష్ణస్యపారవెన్ద్ర

శ్రీశుకఉవాచ॥ ఎవమెతత్పురాపృష్టమైతెయోభగవాన్-అశ్చత్రాగ్రీవనంప్రపిష్టేనత్యక్తావస్యగృహబుద్ధి మత్॥ యద్యాయంమస్త్రక్రీతదాత్యక్తావనభిత్యవరః॥ పారవెన్ద్ర గృహంహిత్యాప్రవివేకాత్త సాత్పత తమ్॥ అరాజోవాచ॥ కుతశ్చత్తుగృహతోమైతెయోనానశ్చ మఃకదాహవహనంవాదవద్యద్వయనఃప్రభో॥ 3॥ నవవృత్తాగ్ధిదుర్దస్యమిదురస్యమహాత్మనః॥ తస్మిన్వీయస్మిప్రశ్నసాధువాదోఽబృంహితః॥ శ్రీసూతఉవాచ॥ నవమృషివర్యోఽధర్మపృష్టోరాజ్ఞాపరీక్షితా॥ ప్రత్యాహతంసుబహువిప్రీతాత్మాహ్నాయతామితి॥ యదాతురాజాన్వసుతానసాధున్వన్మధర్మైఃవివక్ష్యద్యుష్టిః॥ హృతుర్వ్యపిత్వస్యతాన్వబద్ధాన్సృజెర్వల్యాటాభవదేదదాహ॥ యదానధాయాంకురుదేవదేవ్యాఃకౌశాభివర్షంసుచిత్తగర్హ్యమ్॥

గృహప్రవేశకథనమనంగతం-తద్గృహస్యభగవన్నిగ్రహవిషయతయాపిన్ద్యమాయత్యేనభగవత్సృజెనైవబుద్ధి మత్త్యవర్షనాసాక్షాత్కృతమ్॥ హిత్యేవేదదాసాన్వరస్యాప్యశ్చ॥ ౧॥ అథలభిప్రశ్నావసరోరాజాపృష్టచిద్వయేన॥ కుతతే॥ కుతప్రదేశే-మైతెయోననమా-భగవతఃక్షత్తుర్విదురన్య-స్థమఃస్థతిః ఆన, బహువ-కదాకన్తి నా-లెవా - తెననమానంవాదోఽభూత్-ఎవత్-హేపథాశుక, నలన్వభ్యం-వర్షయన్ము॥ 3॥ స్వస్యస్యశూగ్రీసామాపిష-రోలి॥ నపాటి॥ మహాత్మనఃభగవత్సృజెనైవత్యవర్షనంప్రవర్ష్యమిదురస్యమృషీవరీయస్వీవరావరత త్యజ్ఞ త్యాదిగజైరుత్పృష్టే-తస్మిన్దైతెయ-ప్రశ్నఃఅన్యార్థోదయఃఅన్యార్థస్థాదహేనుస్తాత్సంప్రయోజనోదయః-నహిభవతి-కథంభూతఃప్రశ్నః - సాధువాదోఽబృంహితఃసాధునాంసృతాంవాదేనచరిత్రయా-దేనవాదేనఉబృంహితఃవిస్తృతఃఅతస్తదవశ్యంమయాశోతవ్యమితిభావః॥ ౪॥ ఇవమాపృష్టోరాజ్ఞామునిరాహేత్యానసూతః॥ సూతఇతి॥ రాజ్ఞాపరీక్షితా-ఎవమాపృష్టస్యాకత్యనపుష్ట, స్ఫుటమితి - సుస్థుమమవేత్రీతిసుబహువిత్-సఃమునిః-సమీచీప్రశ్నై నసంతుష్టచిత్తః-హృయితామిత్యామస్త్రగ్గతంరాజానంప్రతిపహా॥ ౫॥ ఇవమాపృష్టోరాజ్ఞామునిస్తమేవనంవాదంప్రతుష్టామస్తావద్విదురన్యపారవెన్ద్ర గృహత్యాగినిమిత్తాన్యాహ॥ యదాప్రీతి॥ యదారాజాశృతరాష్ట్రఃయిషివన్యకనీయాసోభాగ్గతః-పాణ్డో, స్ఫుతాన్వబుద్ధాన్వపిత్వీనాన్-యుధిష్ఠిరాదీ-లాటాభవదేదదాహ-ప్రవర్ష్యప్రవిష్టాకృత్యా-దదాహదగ్ధవా-తదా-నవిదురఃఅయోగ్గత - ఇత్యేకాదశేతీయానవృన్దః-ఎవముత్తరత్రాపి-కథంభూతోరాజా-వినష్టపృష్టివినష్టాద్యుష్టిః-ధర్మవిషయకంజ్ఞానవతుశ్చయన్యసః-అతవవలన్దై-శా-సాధుగ్గత-స్వసూతా, పుష్ట-ఎవంభూతోదదాహేత్యన్వయః॥ ౬॥ యదాన-సృజెన్ద్రుతరాష్ట్రః-సాధు-కురుదేవదేవ్యయిధిత్తీర్వన్య-దేవ్యాఃకౌశాభివర్షం-కృష్ణగ్రంథి-నంతుకర్త

ఇతి త్థం ఊర్జివాః-విదుర ఇతి శేషః- అథైతన్యగుహత్యాగంవత్స-స్మైతస్మిన్ సాక్షాత్పురక్కతాభిభవమాహ॥ తత్రవిదురై
జైవమవ్యమానై ప్రవర్తకోపస్ఫురితాధరైః ప్రవర్తకః-యఃకోపః-తేన-స్ఫురితఃవత్సలజగరో-యస్య-తేన-సకర్ణానుజ
సౌబలెన, కర్ణదుశ్శాసనశరణసహితేన, సుయోధనేన-సద్భిఃస్పృహణీయంశీలంయస్య-శత్రు, అసత్సృతఃతిరస్కృ
తః॥౧౦౪॥ తిరస్కార-రక్షకారమహా॥కఇతి॥ దాస్యాస్మత్-జిహ్వం-చటిలాత్వాన-మేనం-అత్రమద్రై, కడపజహహ
అహూతవాః-జిహ్వత్వం-స్ఫులయతి-యద్వలినామహానుజాకంబలినా-యస్యమబలినాఅస్మై-వ-పుష్టంసంపదితః, త
స్మిన్-ప్రతిపక్షప్రతిహతః, పరకృత్యైవ-రేమాంశత్రాకృత్యైకా-ర్థ్య-ప్రధమా-స్తవైవ్యధికరణబహువీహః-శత్రు
కార్యపరః-అస్తేవ-త్రై-అతశ్చ-శాసనశూద్రః, శవద్యుహవావితచ్చ-శాసనంయచ్ఛద్ర, ఇతిశుతే-పురానిర్యాతాం
నిర్యాతృతామ్॥౧౦౫॥ జ్ఞానవిదురః-అత్యుల్లక్షైకరి-స్తే-శ్రోతుఃపురకర్ణయోబాణవదావతద్భిః-వా-త్వైః-స్తీ-క్షై-ర్వ
ర్వ-సుతాడితోవృధతోపి-గతవృధః, యేహివవృధయ-త్వై-తేపురుషంపురుషర్షభే, త్యుక్తీ-త్వ-గతవృధః-అతఏవ-
ప్రయః-ఈవదృష్ట-స్వీయమితిపారై, ధనుర్విశేషణం-ధనుశ్చ-రాసనం-దన్వరిధాయ-తిర్ధాస్పటివ్యతో-మమకింధనుమేతి
బుద్ధ్యా-నిధాయ-మాయాంనరవృజనసమ్మహిసీం భగవద్వాయాం-ఉరుమానయానః-అహోమాయా-యామాహః
త్వమితిబలమవస్యమానః-అయాన్నిర్వ-తః-గుహాదిశేషః॥౧౦౬॥ ఏవంగుహార్యాగమేతూ-తత్త్వాగంబాభి
ధాయతస్యతిర్ధాటనప్రకారమాహోష్ఠిః॥సఇతి॥ కారవపుణ్యలబ్ధికారవాణాంపుణ్యేనలబ్ధః-సవిదురః-గజావ్యయాత్
పట్టణాన్నిర్వ-తః-కారవపుణ్యలబ్ధ ఇత్యనేన-తేమాంభాగ్యమేవతేనయాపేణనిర్వ-తమితిమూచితం-తీర్థం-పాదేయస్యతస్యహ

రితాధరైః॥ అసత్సృతస్మై-స్పృహణీయంశీలంశత్రు-సకర్ణానుజసౌబలెన॥౧౦౪॥ కపనవతోపజహహజిహ్వం
దాస్యాస్మత్-యద్వలినై-వపుష్టః॥ తస్మిన్-స్పృతీపః-పరకృత్యై-ప్రసినిర్యాతృతామాశుతతశ్శాసనం॥౧౦౫॥ సఇత్థ
మత్సృల్పణకర్ణ-వా-త్వై-శ్రోతుఃపురకర్ణ-సుతాడితోపి-స్వయంధనుర్ధ్వరిధాయమానాంగతవృధో-
యాదురుమానయానః॥౧౦౬॥ నిర్వ-తః-కారవపుణ్యలబ్ధి-గజావ్యయా-తీర్థ-పదపదాని॥ అన్యకమత్సృల్ప
చిక్తీ-యోర్యావ్యమధిక్తితో-యానిసహస్రమూ-ర్తిః॥౧౦౭॥ పురేషుపుణ్యోపవనాదిమజ్జేవ్యసంబ-తో-యేషుసరి
త్సరస్సు॥ అన-స్తతిక్షేప్తవలంకృతేషుచచారతిర్ధాయతనేవ్యవస్యః॥౧౦౮॥ గాంపర్వలదై-స్థవిమి-కవృ-త్తిస్స
దాన్వతో-ధశ్శయతో-వధూతః॥అలక్షితస్మై-ర్వ-ధూతవేషో-ప్రతాని-చె-రేమాతో-షణాని॥౧౦౯॥ ఇత్థం-ప్రజ
న్సారతమేవవర్-ంకాలేనయావధతవాన్-భాసమ్ । తావచ్ఛాసనశీతిమేకచక్రామేకాతవత్రామశీతేన
పార్థి॥౧౧౦॥ తత్రై-వశుశ్రావసమృద్ధిసంప్టి-వసంయధా-వేణజవహ్నిసంప్రయమా-సంస్పర్ధయాదగ్ధమధా

రై-పదానిస్థానాని-పున్యంక-ర్తుమిచ్ఛయా-అన్వక్రమత్-అనుచచార-కానిపదాని-ఉర్వాంఘ్రామ్యం-యానిపదాని-
సహస్రమూ-ర్తిసహస్రాణిబహునిమూ-ర్తయః-ర్కై-వేష-వేషమా-స్తీ-శాద్యర్పయా-పాణి-యస్య-తథాధూతో-భగ
వా-నధితి-అధిస్థాయ-స్థితః॥౧౧౧॥ శ్రు-పురేష్యైః॥ పురేషు, పుణ్యనిజపవనానివలదయశ్చశుభానియేషు-తేన-అ
పజాగని-ర్వలనతో-యానియేషు-తేన, సరిత్సరస్సుసరితశ్చ-సరాసీవ-తేన-అన-స్తస్య-భగవతః-తిక్షే-మూ-ర్తి-స్స-మ్యగ
లంకృతేషు-తిర్ధాయతనేవతీర్థ-స్థానేషు-అనస్య-అవ్యభిచరితభగవద్వ-క్తి-యోగివ్యవచారపర్యాటకైః॥౧౧౨॥ గామితి॥
గాంఘ్రామి-పర్వల-మై-త్వై-వ-క్తే-జా-త్వా-శ్రయేషు-తాదు-మై-ర్నా-ద్విధిః-వృ-త్తి-రాజీవసంయస్య-స-నదా-అపుతః
స్నాతః, అధశ్చ-యం-యస్య-స-అవధూతః-అన్య-క్తి-ద్వ-ర్తనాది-దేహ-సంసార-రహితః-స్వై-స్వ-దేహ-సమ్ప్రది-ర-లక్షితః
అవృష్ట-అవధూతానాం-వేష-వల-లాజిన-ధారణాది-హయస్య-స-హరితో-షణాని-హరిస్తో-వ్య-తే-భి-రి-హరితో-షణాని
ప్రతాని-చె-రై-అవరత్॥౧౧౩॥ ఇత్థమితి॥ భారతవర్ష-మేవ-ఇత్థం-ప్రజ-వగృట్-కాలే-నయావత్-యావతా-కా
లెన-ప్రభానం-ప్రభానతిర్థం-ప్రతి-గ-తవాన్విదురః-తావ-స్తం-కాలం-పార్థో-యధిష్ఠిరః-అశీతేన-అర్చ-నేన-సాకం-శ్రీ-కృష్ణేన
హేతునావా-ఎకాతవత్రాం-ఎకమాతవత్రం-శ్వే-రాతవత్రం-యస్యాం-తాం-ఎకచక్రాం-ఎక-స్వై-సచక్రం-స్వై-స్యం-యస్యాం
తాం-క్షీ-తి-శ-శాసన-అనుశిష్టవాః॥౧౧౪॥ తత్రై-అథ-ప్రభానతిర్థం-ప్రతి-గ-మనాన-నరం-తత్ర-ప్రభాన-తీర్థ-సమీ
పే-సంస్పర్ధ-యా-పరస్పర-సంఘ-దై-స-మృద్ధ-దాం-కారవాదీ-నాం-వ-స్థి-ంశ-శ్రావ-అత్య-తో-పరస్పర-సంస్పర్ధ-యా-నినా-శే
చ-స్తే-స్తే-వేణ-భో-జాతో-యోవహ్ని-స్తస్య-సంప్రయమా-శ్రయం-వసంయధా-దగ్ధం-తవత్-అశు-సమృద్ధి-సంప్రయమా

సూత్రసూతవతి, యుగమునీ, అగ్రపూర్వజన్మని, అమృతయాభవాన్య, సృష్టే, గర్భభిక్షితేః ॥౩౦॥ సాత్వకంపు
చ్చతి ॥ డేమితి ॥ యుయుధానసాత్వకీ, డేమంతుకీ, మాస్తేకచ్చిత్, యుయుధానీ, వల్లనాదర్శనాత్, లబ్ధంధనార
హస్యంధను ర్దేవో, యెనసః, అధోక్షజస్యశ్రీకృష్ణస్య, సేవయైవతదీయానుభోక్షజనంబనీ నీం, యతిభిరమిరాపాం-గతిం
అజ్ఞాసానుభవైవ, లభేపా ప్రవాణ ॥౩౧॥-అకూరంపుచ్చ ॥ యథావేక్షితత్వస్య, అతవవ, అనమీకఃఅపావః, భగవ
త్ప్రసన్నభగవత్తంతరణంగతః-శ్వవలంపుతఃఅకూరః, స్వస్తికలం-అస్తేకచ్చిత్-యశ్చస్థల-తనయః, కృష్ణస్యపా
దాభ్యానుభూతఃచిహ్నతః, యోమార్గ-స్త్రస్య, పాంసుపురజస్సుప్రెక్షా-కృష్ణపాదాభీతమార్గదర్శనజనితీత్యతిత
యెన-విభిన్నంధైర్గంయస్యసః అవేష్టతవ్యలంత్ ॥౩౨॥ డెవకీకులంపుచ్చతి ॥ డెవకనామాయోభోజస్త్రస్యపు
త్యాః-విష్ణుఃశ్రీకృష్ణః-ప్రజాలవత్యంయన్యస్త్రస్యాః-డెవక్యాః-డెవమాతురదీతే, రివ, శివంకుశలం-కచ్చిత్, యాడెవకీ,
స్యగర్భేణ, డెవంభగవత్తం, దధార, తత్తత్తత్తాన్తఃత్రయావెడ-యజ్ఞవితానరూపమర్థం, యధాప్రకాశకతయావిభ
ర్తి, తద్వదిదర్శక ॥౩౩॥ అనిరుద్ధకుశలంపుచ్చతి ॥ అపిస్వీతి ॥ సాత్వకాంధాక్షానాం వాయుష్టాకామదుఃఖఃఅభిష్టప్ర
పూరకః, భగవాన్-అనిరుద్ధః, సుఖమాన్తే-అపిస్వీత్-అపిస్వీదుతస్వీదాదయఃకచ్చిత్పర్యాయాః-ను-మనిరుద్ధంకల్పయో
నింశాన్త్రప్రమాణకం-సత్వతురీయత్త్వం-సత్వంభగవాన్-తస్య-తురీయత్త్వం-వతుర్ధాంకం-అమన-ప్రీతిబిడూని
త్వంకురః-మనోమయయోగ-వరిశుద్ధమనోగోగ్రాం-తాకప్రమాణావిషయమిత్తర్థః ॥౩౪॥ అవశిష్టనవ్వయద

తో-౭గ్ ॥౩౦॥ డేమంకుకచ్చిదుగయుధానసాత్వకీ, అగ్రపూర్వజన్మనాల్లబ్ధనూరహస్యః । లభే-అజ్ఞాసా-ధోక్షజసేవ
యైవగతింతదీయాంయతిభిర్దురాపామ్ ॥౩౧॥ కచ్చిద్భుధస్యస్త్రస్యమీవతస్త్రస్యస్థలభ్యతోభగవత్ప్రసన్నః ।
యఃకృష్ణపాదాభీతమార్గపాంసుపురజస్వేష్టప్రేమవిభిన్నధైర్గః ॥౩౨॥ కచ్చిత్కులం-డెవకభోజపుత్యాగివి
ష్టప్రజాయాశ్చ డెవమాతుః । యావై స్వగర్భేణదధారడెవత్రయామధానుజ్ఞవితానమర్థః ॥౩౩॥ అపి
స్వీదాస్తేభగవాన్తత్కులంవానుశ్చాన్త్యతాంకామదుఃఖాన్-నిరుద్ధః । యమామన-స్త్రిస్త్రహీకల్పయోనిమనో
మయంసత్వతురీయత్త్వమ్ ॥౩౪॥ అపిస్వీదనైవనిజాత్తదైవసంసృప్తత్వాగ్రసమమతామై । హృదీకన
త్యాత్తజచారుడేవగదాదయస్యస్త్రేవర-ప్రసామ్య ॥౩౫॥ అపిస్వీదోర్ధ్వంవిజయాచ్యుతాభ్యాంధర్మై
ధర్మఃపరిపాతేనతుమ్ । దుర్యోధనో-తత్యతయత్సాంకామజ్యోజ్యోవిజయానువృత్త్యా ॥౩౬॥ కిం
వాక్యతాఘవ్యమత్యమగ్నీభిమాన్-మావద్దీర్ఘతనంవ్యముఖ్యత్ । యన్యాగ్నిప్రాతరంరణమార్పణసేవ
మార్గంగదాయాశ్చరతో-విచిత్రమ్ ॥౩౭॥ కచ్చిద్భుధోధారధయాధపానాంగాజ్ఞీవగన్యోవరతారిరాన్త్రై । అ
లక్షితోయదృకరూపగుణోమాయాఃరాతో-రిశేస్త్రతో-వ ॥౩౮॥ యమాపుతస్వీత్-స్త్రసపాపృధాయఃపార్తై

వానాంకుశలంయగవత్ప్రసృతి ॥ అపిస్వీతి ॥ నిజాత్తదైవంస్వకీయాత్తదైవతం భగవత్తం-అనన్యవృత్త్యాగ్రవికాస్త
భక్త్యా-సమసుప్రతానస్యగనువర్తకః-హృదీకాదయః-తేనరై-హేసామ్యుడధవన్యస్తికీలం-చరస్త్రపిస్వీ
త్ ॥౩౫॥ అవంయావవానాంకుశలంపుచ్చ, మధపాణ్డవానాంపుచ్చతి ॥ అపిత్ ॥ స్వదోర్ధ్వం, స్వధజతుల్యాభ్యాం,
విజయాచ్యుతాభ్యాం అర్జునకృష్ణాభ్యాంసహ, ధన్వోయుధిర్ధిరః, ధర్మైణవెడతాన్త్రావిరోధన, సేతువంధ్రాత్రమాచిమ
ర్యాదాం, పరిపాత్యమి, అపిస్వీత్, యత్సాంకాయంయన్యయధిర్ధిరస్యసాంకాయం, విజయామవృత్త్యావిజయో-ర్జునస్త్ర
త-ర్త్రకా, యా, అనువృత్తీస్సేవా, తయా-హేతుహతయా, యా, సామ్యాజ్యలక్షీ, స్త్రయా, దుర్యోధనః, అతవ్యత, య
నుమన-ర్త్రతేవిజయ, స్త్రమేవసామ్యాజ్యలక్షీరవ్యసవ-ర్త్రత్యతియధ్యై-తత్వైత్యర్థః ॥౩౬॥ కింవెత్ ॥ కృతాఘవకృ
తాపరాధమతత-ర్త్రక, మఖంఅపరాధం, కధంఘాతం, దీర్ఘతమంబహుకాలానుచిత్రతం, అవావ, దత్యమర్థి, అనహి
ష్ట్యర్థి, మో, వ్యముఖ్యత్ ॥౩౭॥ నా, అమర్షమితిశక్తిఃఅమర్ష-మత్యజతి-మిత్యర్థః, యన్యభిమన్యాగ్నిప్రాతరంపాదాఘాతం,
రణఘామిర్జునసేవ, కధంఘాతస్య, గదాయాఃపిచిత్రంమార్గంగతిం, చుతః, గదాంపిచిత్రంయత్యతిత్యర్థః ॥౩౮॥
కచ్చితి ॥ రథయూధపానాంమధ్యయశోధాఃకీర్తిధారిణిపరతారిణిపరతారిణిపరతారిణిపరతారిణిపరతారిణి, గా
జ్ఞీవగన్వాలర్జునత-స్త్రకచ్చిత్-యన్యగాజ్ఞీవగన్వసః, శరకూపేనబాణసమూహేన, గూఢస్సంపుతః, అతివెత్తరైరలక్షితః,
మాయాఃరాతిఃమాయయాఃరాతీవెడధర్, రిశిశోరుద్రః, తుతో-వంతుష్టః ॥౩౯॥ అనికులసహ-డెవోపుష్పత్యైకేన ॥ య
మామితి ॥ పార్థే-యుధిర్ధిరభిమర్షదైవై, పత్మభి, రక్షిణీభవ, వత్సరక్షితా, అక్షిణీవెత్తరైశ్చహ్యత్యాభావత్యః, పృధా

యాఃకువ్రాణిః, ప్రసపాతనావేవస్తే,యమాయుగపజ్జాతా,నకులసమాదేవా,మృశేయదై, న్వరిక్తంపరాశ్చతోక్షిణ్ణా
 యలద్వా, రేమావేడతస్యేత్, పరాశ్చ్యవైకథ్తలాభేవృష్టాస్త్రః, వజ్రవక్త్రాగ్రితేషాన్మఖాత్, సుపద్మావేవగరుడావేవ,య
 యద్యగరుడావమృతమానయతాం, తద్వదిత్యర్థః,అహతోపమేయమ్ ॥౩౯॥ శ్చుపధాయః,కుశలం,కింపుప్యేయం-
 యతస్త్రస్యాపాణ్ణం వినాపాగిధారణమేవాశ్చగ్మితాహ్వా ॥ అహోభితి ॥ తెనప్సన్దైవ, రాజర్షివర్ణేణపాణ్ణం
 విరాపి,అగ్నకాధిగ్నకబహిషార్థం,పుధాకుస్త్రీధ్రియతెఅవతికృతే,అహోభితిత్యర్థే,యస్సపాణ్ణంవికపీరఅనహాయ
 పీరః,ధనురేవద్వితీయంయస్యః,అతిరధః-ఎవంహాతః,చతస్రఃకకుభుడిదివిజిగ్మజితవాక్, ఎవంఘాతేనపాణ్ణంవిసా
 ప్పధాజీవనమాశ్చగ్మమేవ ॥౪౦॥ శ్చుభృతరాష్ట్రమిమశోచతి ॥ సోమ్యతి ॥ హేసామ్యఉద్ధవ-పరేతాయపరలోకంకతా
 య,భాగ్రితేపాణ్ణం,యోవిషద్రుహే,తస్మాత్త్రేభ్యోహిహకరణేన,తస్మాదవంహిహంకృతవనిత్యర్థః, అతఏవా,ధఃసర
 క్ష,పతస్త్రం,భృతరాష్ట్రం,అనుశోచే,యేనపుతరాష్ట్రేణ,,సుహృన్వైత, మహం,పురాన్నిర్యాపితః, యేనకథంఘాతే
 న,స్వస్యభృతాగ్దుర్యోధనాదీక్,నమ్యగనుచ తెనస్వభృతాగ్నిసారిణేత్యర్థః ॥౪౧॥ శ్చుఎవంయాదవపాణ్ణవకారవా
 ణాంకుశేలంపుష్ప,సుధస్వావస్తానప్రకారమాహ॥నభితి॥సోఽహంతేననిర్యాపితోఽహం,మద్ద్యుజ్జమ్భనేనవిశ్వరూపు
 దకమర్త్యానుకారేణ-నృణాంపుశే-వృష్టిర్వైత్రప్రత్య-తాః-చాలయతోభాగ్మయతే-విధాతుఃజగన్నియస్తః-హ-రేభ్యో
 వ్యస్య-ప్రసాదాత్అనుగ్రహాత్-పదవీంతద్విధూతం-జగ-త్సర్వక్-అతఏవ-గతవిన్యయేవప్రాశ్చర్యః-అతఘాతేనా
 న్యోపలక్యఃపిచ్చన్న-శ్చరామి ॥౪౨॥ శ్చనస్వయన్రీకృద్ధౌవిధాతాభక్తానుగ్రహేతాశేతిమితిపార్థావస్థభక్తానా

ర్వసౌపత్నీధీరక్షిణాః॥ రేమాతేక్షణ్ణాయమృశేన్వరిక్తంసంధాంసుపద్మావేవవజ్రవక్త్రాగ్రీత్॥౩౯॥అహో
 ప్పధాపిధ్రియతేఅగ్నకాధేరాజర్షివర్ణేణవినావతేన॥ యస్యైవమీరాతిరధోవిజిగ్మగ్ధమర్షిత్వితీయఃకకుభ
 శ్చితస్రః॥౪౦॥ సోమ్యనుశోచేతమధఃపతస్తంభాగ్రితేవరేతాయవిషద్రుహేమయః॥ నిర్యాపితోయేనసు
 హృత్సృష్ట్యర్థాఅహంస్వభృతాగ్నినుమనుచతేన॥౪౧॥ సోఽహంహరీర్వర్తవిజమ్భనేనవిశ్వసృకాంచాల
 యతోపధాతుః॥నాన్యోపలక్యఃపదవింప్రసాదాప్యరామివశ్యస్తతేన్ద్రయాః॥౪౨॥నూనంసంపాణాం
 త్రిమదౌత్పధాచాంమహంపునగ్నలయతాంచమూఢిః॥ వధాత్ప్రవన్నాద్విజిగ్మయేజగన్నియస్తః-హ-రేభ్యో
 భగవానురూపాణామ్॥౪౩॥అజగన్మన్వోత్పదచాతనాయకర్మాగ్రతర్కగ్రహానామభంసామ్॥ నత్యన్యధా
 కోర్పతిదహయోగంఽరోగణానామంతకర్మతస్త్రిమ్॥౪౪॥తన్ద్రువపన్నాభిలకపానానువస్థితానా
 మనుశాసనైస్స॥ అర్థాయజాతస్యయద్యజస్యవారాంసఖేకేప్రయిర్దక్షీరైః॥౪౫॥ * * * * *

సజగ్రహాఃకిమిదాకారవాక్స్యస్మిన్దైవ్యిణోననిగృహీతవానిత్యతః॥హుసమితి॥ త్రిమదఃఅభిజనవిత్వదిద్యుమదః-
 యద్యా-ధనైశ్చర్యైనామదః-తేన,ఉత్పదానాంఉత్పత్త్యానాం-చమూఢిఃసనాక్షిఃసుహీం,పునఃపునశ్చలయతాంకమ్మ
 యతాంపుపాశాంవధాగ్నేః,ప్రపన్నాచాంపాణ్ణవానాం,ఆత్రోపీదాయా,జహీర్మయాహర్మిపుయా,ఈశోఽఘృ
 నమయూవహస్తుంసమగ్ధపి-ధగవా-నురూపాణాం, అఘువసగధం ఉత్పత్తేతదాగ్నిమితేనాంవధేఅనదస్య త్తిరాజ
 న్యవధోనస్యాదత్యాతేయేనచతితీతవానిత్యర్థః,సూనంనిర్భితమ్ ॥౪౩॥ శ్చనసజగన్నియస్త్రుగవతేకింమద్ద్యుజ్జమ్భనే
 నప్రయోజనమిత్యతః॥అజస్యేతి॥అజస్యకర్తృయతోత్పత్తిరహితస్య-జన్మ-అకర్తృయత్రతాపాగ్నికృతైచ్చికవిషదగ్
 హఽదిగ్రహయాంవజన్మ-ఉత్పదానానాశాయ,అకర్మకర్తృధీనకరణాయత్రవ్యాపారరహితస్య-కర్తృజ్ఞ,పుంసాంగ
 హణాయ,లూకంగ్రహణాయేత్యర్థః-అన్యధా,దుష్కృన్విహాశాద్ధర్మంజచ్ఛాదికంసదేవే, ననుహేడవ,గుణానాం
 సత్త్వాదీనాం,పరణియన్త,అగువశ్యభిత్తర్థః-దేవాకర్మకృతందేవంకర్మతస్త్రింకర్మకృతకర్మవిస్తారం,కోఽర్హ
 తికధమర్మతి-అతోనకర్మకృతంజన్మకర్తృదికం, అమితూత్పదాశాద్ధర్మమిత్యర్థః ॥౪౪॥ శ్చఎవంపాఘవితాగ్నికాద్య
 ర్మమతీరస్యాగ్రితవాత్సల్యజలధర్మారాంకథయేతివదన్తుపసంహరతి॥తస్యేతి॥స్వేన్వకీయే-అనుగాననైజ్ఞాయాం,అ
 వస్థితానాంఅజ్ఞాపల్లవీనామృగ్యర్థః,ప్రపన్నా,యే,అభిలలోకపాఃఇన్యావయః, తెమామర్తాయప్రయోజనాను,యదు
 మహాతస్యావత్సర్య, అదస్యోర్తాయతోత్పత్తిహాస్యస్య,తీర్థకీర్తైః పవిత్రకీర్తైః తన్ద్రుగవతఃశీకృష్ణస్త, వార్తాం,
 పృత్యానం-హసఖేఉద్ధవ,కీర్తయకథయ ॥౪౫॥ శ్చఇతిశ్రీమద్భాగవతప్రవర్ణినిక్రికాఖ్యాయాంశ్రీభాగవతవ్యాఖ్యా
 యాంతృతీయసర్గఃప్రథమోఽధ్యాయః * * * * *

ఎవంవిదురైఃపుష్పేఉద్ధవేతస్యభగవతోఽవతాదప్రభృతితత్త్వమా ప్ర్యవధివివృణ్వితివర్ణనానురూపము త్తరంప
 త్యంస్తావదుద్ధవస్యభగవద్విరసతాతూత్వావేశేనప్రతివచనాసామర్థ్యమాహవాదరాయణి॥ఇతిత్యాదిపక్ష్యే॥శ్చత్రావి
 దురైః, త్రియాశ్రయాంమియభగవద్విషయాం, వారాంప్రతి, ఇత్యుక్తప్రకారైః, పృష్ట్యః, భాగవతఃఉద్ధవః, బౌతీ-త్రావి
 తే సైహావిశేమాత్, స్తాఃతఃఈశ్వరంకృష్టేయస్యనా, ప్రతివత్తుండ త్తరంప త్తుం, నహితే హెనసమన్దోఽఘాతే॥౧౧॥
 ఎతదేవ మైత్యన్యామేనప్రపన్నయతి ద్వాభ్యామ్॥యథితీ॥పన్నహేయసేపన్నవర్తః - యః ఉద్ధవః-మాత్రాజనన్యా-
 పాత్రరాశాయపాత్రాని॥జనార్థం - యాచితఃపాత్రాని తః-తంపాత్రరాశిం-నై శ్చ తే-కథంఘాతస్సక-అన్యశ్రీకృష్ణస్య
 సపర్యాంపూజాం-బాలలీలయారచణుః - బాలక్రీడయాశ్రీకృష్ణంకంచితృరికల్ప్యపరికల్పితై రేవసాధనైఃపరివర్యాంకు
 ర్వస్మిత్యర్థః॥౧౨॥ ఉచంబాలప్రభృతీతస్యభగవతస్సేవయా-కా తేన-జరసంజరాం-గతఃపాత్ర-ప్రసంగఉద్ధవః-వారాం
 ప్రతిపుష్ట్యః, భద్రశ్రీకృష్ణస్య-పాదావనుస్తరక, కథంపరిబూగ్రియాత్॥౩॥౩॥ ఎవంప్రత్యుత్తరాసామర్థ్యమభిధాను, అ
 ధతస్యగృహీతార్థభక్తియోగేనపరవశిస్యమహతాపయత్నైససామర్థ్యమాహ॥౧౩॥ఇతి॥కృష్ణాజ్ఞీసుధయా, సాధువిస్మృతః-
 తీవ్రేణభక్తియోగేన, నిమగ్నఃపరవశః-ఉద్ధవః-ముహూర్తమాత్రంతూష్టిమహుత్॥౧౪॥ ఉభయకేసరోమాశ్చైవో
 ద్ధిన్మంబ్యాప్తంసర్వవృక్షంయస్యసః-మిలబ్ధశాసమీలితదృష్ట్యాశుబలసద్దాశూగిణి-ముఖ్యక, సైహాప్రసరసంభ్రతఃభ
 గవతీయస్సేవమాః - తస్యప్రసరైఃవ్యాప్త్యా - సంభ్రతఃఅర్చించి తః - ఉద్ధవః-తేనపిదురైః-పూర్ణార్థకృతకృత్యంలఘీ
 తః॥౧౫॥ ఉచేనకైరతి ॥ భగవానైవలోకే-తస్మాన్మృలోకంఛడశనన్దానం-శనక్తైః-పునరాగతః-నైతేమృజ్యసంస్మ

శ్రీకృతఉవాచ॥ ఇతిభాగవతఃపుష్పక్షీత్రావారాంప్రియాశ్రయామ్ । ప్రతివత్తునహితేహహితీ-త్రావి
 త్సారితేత్వరః॥ ౧॥ యఃపన్నహేయశామత్రాపాత్రరాశాయయాచితః । తస్మైచప్రదయస్యస్యసప
 ర్యాంబాలలీలయా॥౧౨॥సకథంసవయాతస్యకాతేనజరసంగతః । పృష్టేవారాంప్రతిబూగ్రియాద్భర్తృఃపా
 దావనుస్తరక॥౩॥సముహూర్తమభూతూష్టింకృష్ణాజ్ఞీసుధయాభృతమ్ । తీవ్రేణభక్తియోగేననిమగ్నః
 సాధువిస్మృతః॥౧౪॥ఉభయోద్ధిన్మనర్వాక్కోముఖ్యనిలబ్ధశాసమీలితదృష్ట్యాశుబలసద్దాశూగిణితైవప్రసరసంభ్ర
 తః॥౧౫॥౩నకైర్వగవలోకాన్మృలోకంఛపునరాగతః? విమృజ్యనైతేమిదురంప్రత్యాపూర్ణవత్కృత్యం॥౧౬॥
 ఉద్ధవఉవాచ॥కృష్ణస్యవణిమోగిణీర్లబ్ధజగరైః॥కింనుసంతకుశలంబూగ్రియాంకపిశ్రీమగ్నమేవ్వమా
 మ్॥౧౭॥యచ్చగోబతలోకేఽయంయదహానితరావపి । యేనంపననోనవిదుర్ధరింసీహాభవామపమ్॥౧౮॥ఇశ్శీ
 పజ్జాఃపురుషౌధామకారామాశ్చసాత్వతాః । ఛాత్వతామృషభంసర్వేభూతావాసమమంసత॥౧౯॥ దేవ
 స్యమాయయాస్సృష్టాయేచాస్యోగ్యసదాత్రయః । భాగ్యతేదీర్ఘతద్వాక్తైర్గరాత్సస్యపాత్రనాంహ

జ్య-ఉత్పయకభగవరాఖ్యలొకస్యజ్ఞాతత్యాదీన్మయంపాత్రప్రసక- ఉద్ధవఃవిదురంప్రత్యాహ॥ప్రత్యభావతః॥౧౬॥ ఉ
 తదుత్తరమేవాహ॥ కృష్ణేత్యాదివా॥కృష్ణఎవదుగవణిసూర్యః-తస్యనిమోగిణీప్రమయేనతి-అజగ రైఃకాలయాపవహ
 సహౌ-నలీస్తాకంకృష్టామ-గిర్లెవగ్రస్తేమ, గతశ్రీమభగవద్భగవత్సు - కుశలంత్వితృప్తృష్టానాంకుశలం - అహంకింను
 బూగ్రియామ్॥౧౭॥ ఉచశ్రీవృషేవాహాదుర్భగఇతి॥వతేభేద-అయలోకఃజనః-దుర్భగఃయదవస్తు- సుతరామపదుర్భ
 గాః-యేయదవః-సంపన ద్రుఃకృష్ణేనసహవసగోష్ఠి, హతీభగవద్దం - నవిదుః-కిన్దస్వసద్భక్తివానయమీలిదివి-తతస్య
 స్థా ద్రుః, మీవాఃమత్స్యఃఉడనంప్రవమిచ-మీరాహ్యుడుచ-మయమికిచ్చిజ్జలచరఇతిజాన సైసతూ త్తరణమేతురయవి
 తిఎవంయదవోఽప్యయంశ్రీకృష్ణ స్సాన్వితిదురితాన్యపహగకసంసారపారంతారయతితనజాన ద్రిశీ న్దుకృష్ణి ద్వాదశవవె
 యే॥౧౮॥ ఉచేవదేవాహ॥ ఇగ్నేతజ్జాఇతి॥ఇగ్నేతజ్జాఃచరచి త్రవృత్తిజ్జాఃఅతవేవపురుషౌభాబహునిపుణాః- ఎకారామాః
 ఎకస్థానవ ర్షిసత్స- సాత్వతా-యాదహాని-సర్వ-సాత్వతామృషభంయాదహారాంశ్రేయంశ్రీకృష్ణం- ఘాతావాసంశైత్రీ
 జ్జ మేవా-సున్యన్త్రై॥౧౯॥ ఉచేనకుశలంయాదహానిచఘాతావాసమమంసతలగ్నేశీత్యాహ॥ దేవసృతి॥దేవస్యభగవతోమా
 యయా-స్సృష్టాఃమోహితాః- అతవేవా-సదచేతనంతద్దాదికం-భోగ్యత్వేనాశ్రీతాః-అన్యేన, యేకుశలాదయ, సైసర్వ
 పి, ఘాతావాసమమంసతేత్రా సైహాస్వయః॥ తద్భిభవదాదయోపిమాయాస్సర్వావిశేషాన్మజానీయగీత్యతహా॥భా
 ద్యతఇతి॥అత్తరపరమాత్మసహారో-ఉపాత్త నాంసమర్పితవససాం-మాధ్వనానం-శీ- ప్రధాన్యత్వైః భగవద్దాయామో
 హితానాంపీవఃఽయమత్యదివాక్తైర్మృతభాగ్యతే ॥ దదామిబుద్ధియోగంతంయేనమామసేహా ద్దేత, ఇతిభగవత్తైవ

తశ్చాదిభావః శ్లో॥౧౦॥ ధృత్యైవ త్వేనం, అజస్యవారాంసఖేః ప్రయత్నస్యగిమి త్తర-మిత్యత్రతా॥ ప్రథమైర్వైత్యాదినా॥
 యోధాగవాన్-త ప్రతతః యైః ప్రేమామిత్యప్రాసాదాః యోహం తేహం - సృణాం, లోకలోకనం లోకైరవలొకనీయం-క
 ర్షణిల్లుట, అతిసుందరం, స్వస్వవిష్ణుం వపుః, ప్రవర్త్యదర్శయ త్వ, అదాయస్థిత్వం గృహీత్వా - అస్తరిధాతే అస్తర
 థా అదాయా - స్తరధాదిత్యనెనస్వవిష్ణే వై వసహస్వలోక గమనం, సతుపాక్రమివదితిహూచితః శ్లో॥౧౧॥ శ్లోలోకలోకన
 మిత్యనెనచూచిత మేవపురుషస్సాన్తర్యం వర్షయతిత్రిభిః॥ యతిః॥ మర్త్యులను మనుష్యులీలానుబంధం యోగ్యం, స్వస్వ
 యా-మోగమాయా-అశ్వర్యతే క్తిః-తస్మాత్ - బలందర్శయతా, లోకస్థితిశేష-గృహీతం ఉపాత్రం - స్వస్వవస్వస్యాపి, ని
 స్తావనం అశ్వర్యకరం, సోధగధైః సోధాగ్యం మృదైః - పరం వచం పరాకాష్ఠా భూతం, హావణి హావణాశ్చం హావణాన్యా
 భారణాదీనికా స్తుభాదీనామయన్త్యలంకరన్త్య స్థితిహావణి హావణాన్త్యక్షానైకః పథాత్పీఠీయస్త్రీం స్తత-ఎవం భూతం-
 అద్యత్ర, ప్ర, దాదాయా, స్తరధాదిత్యుర్వైత్యాన్త్యయః శ్లో॥౧౨॥ శ్లోయతి॥ ధర్మసూనోః యుర్విద్యుర్య, రాజసూయేయా
 గా, త్రిలోకైః త్రిభువనస్తోలోక, భృతాంస్య ప్ర్యయం పరమాన్త కరం, యద్యత్ర - నిరీక్ష్య, నిపాతుః బ్రహ్మణః, అర్వాస్వ
 తాలర్వాపీనమనుష్యస్సప్త, యత్యో-జలం వై త్రిణంతతా- ర్వాస్వినాక ర్యక, ఇహవపుషీ, అద్య ఇదానిం గతం పర్యవసే
 త-మిత్య, మం ప్రమనె-విధాయః కోశలంకా ర్వాస్వినాస్తీ నైవవపుష్యువక్షేణం-నాతే పరంతస్యోకలమ స్త్రీప్రేమం మేన
 ఇత్యర్థః, ద్యత్ర ధేవిధాత్యస్సప్తవసీలోకద్వపీ రియముక్తా శ్లో॥౧౩॥ శ్లోయత్యతి॥ యన్యభగవతః తిలరాగణ, ప్రిత్యైవ్యా
 ద్మః, హసోహసనం రాసోక్రీడా-లీలావలోకశ్చ, తైః సాధనైః, ప్రతిబద్ధః, మావోబహుమానో-యాభిస్తాః బ్రహ్మప్రియః-
 ద్యగ్గిస్సహ - సుప్రవృత్తియోః అనుప్రవృత్తైః గచ్ఛన్తమేవానుగతాః ధీయోయాసాంతాః-భగవద్గ్రహణమనన్త్యగ్గిస్సరస్వ

రా॥౧౦॥ ప్రవర్త్యత ప్రతపసామమిత్య ప్రవృత్తాంస్పృణామ్ । ఆదాయా - స్తరధాద్యస్త్రుద్విష్ణుం లోకలోకన
 నమ్ ॥౧౧॥ యన్త్య ర్గతీతాం యోగ్యం గమాయాబలందర్శయతాగృహీతమ్ । పిస్తావనం స్వస్వస్వసోభ
 గర్థైః పరం పదం హావణి హావణాశ్చ ॥౧౨॥ యద్యద్య సూనోర్వతరాజసూయేనిరీక్ష్యద్వగ్నీస్ ప్రసయనం త్రి
 లోకః । కా ర్వాస్వినయతోపసాంతవిధాయురర్వాస్వితాకాశలమిత్యమం ప్ర॥౧౩॥ యన్యానురాగణైత్రవహ
 సరాసలీలావలోకప్రతిబద్ధ మాహాః । బ్రహ్మప్రియోద్వగ్గిరనుప్రవృత్తియోఽవతస్థః ఖిలకృత్యైశేహా ॥౧౪॥
 ప్రతాన్తూపేషితైర్వాస్వినామైర్యర్థగ మానెష్యనుకమ్పితాత్వా । పరావరైశోమహాదంతయుక్తో
 హ్యోజోపేజాకోభగవాన్త్యధాన్తి ॥౧౫॥ మాంశేదయత్యైతదజన్యజన్తపిష్యవనం యద్యనుదేవగహా । వ్రత
 చహానోఽరిభూయదివస్వయన్శుభ్రాద్యగ్వాత్పీద్యదన ప్రవిర్యః ॥ ౧౬ ॥ ధూనోపేతతస్య రతోమస్తైతద్భద్రా

హ్యేన్ది రియవృత్తయన్త్యర్థః॥ అతవస-ఖిలకృత్యైశేహాః ఖిలకృత్యైశేకృత్యైశేమోయాసాంతాః, కృత్యైశేకృత్యైశేవకేశూ
 న్యాన్త్యైశేవతస్థః ॥౧౪॥ : నస్యైద్యకం ధువనసుందరం వపుః కిన్దుమ స్తరధావితవానీతీమాంశ్చక్రాం పరిహరన్త్యర్థః పరిగ్ర
 హానిమి త్వం వశవస్వయీహంపంచామ్ ॥ ప్రతాన్తూపేషితి॥ అనెనజీవనాత్తనానుప్రవిశ్యగమయాశ్చేవ్యాకరవాణి, నాను
 రూపమోర్విగృహీతాతేయదస్తరధాదిత్యైవ, సత్యం చాన్తతం వనత్యమభవ, దిత్యాదిశుభ్రుక్తీర్త్యాన్తూపేషితవృ
 ప్రచురాణిరజ ప్రమః ప్రచరాణిచూపాణిన్త్యైశే గతీరరాణి తత్ర, ప్రతాన్తూపేషున్త్యై త్రైవరూపేషు- ఇతరన్త్య
 రూపైర్నిగరూపైరభ్యర్థగమానెష్యమానెషున్త్య- అనుకమ్పితే అత్తాచి త్రం యన్యసః - నర్వో త్రైదేవకుమ్పాప
 రః-పరావరైశః సర్వాధిపతిభగవాన్తోపేకర్తాయతోత్పత్తిహాన్యోపి-మహాదంతయుక్తోవహతా అం శేన-బలరామరూ
 పేణ-యుక్తోసహితః, జాతే అకర్తాయ తస్యోన్యపాత్రాపాక్రమివదితిగ్రహవిభిష్ట-వత్తిర్ ఇత్యర్థః-యథాన్తిః - దా
 ర్వాపిష్టాదివర్తకగ్యస్యధావనజహాదేవాదిర్వపతిభా- అయమపిభగవాన్ - దేవమనుష్యాదీమోపిష్టాదిర్వపన్తిరస్త
 నిఖిలదోమానపధికాతిశయానం త్యైయకల్యాణగుణాకరత్వస్యభావమజహాదేవావత్త్వ ఇతిభ్రష్టాన్తాభిప్రాయః ॥౧౫॥ శ
 అజహత్సర్వత్యై సత్యం సంకల్పత్యైజానకత్వాదిస్వభావస్యవపునర్త్య ర్గి లీలానుకారబలైశ్చర్యార్చాచృదకానకర్తాయ
 త్తత్రత్యాహ॥ మామితిద్వయేన్ ॥ అజన్యభగవతః-వసుదేవగహాబద్ధరాగారేయ - జన్తన-విషేషవనమనుకరణం-సతుస్స
 సింహవదకస్తా దావిద్వగ్న-పశ్చాత్సయనవ్యమితవిర్యః - కంసభూయోపి-వశేవహాన్-కాలయననాదిభూయోపి-భు
 రాత్ సుధారాయాః, వ్యధాత్పీతే బోధితవ్యానితనయై-ఎరస్తాంభదయతి॥ మచ్చి త్రంవ్యామోహాయుతివత్సర్వమైశ్చర్యార్చా
 చృదకమవెత్తర్థః శ్లో॥౧౬॥ శ్లోయతీతి॥ పీతోః దేవకీవసుదేవయో-పాదా, వభిదన్త్యనమన్పుత్య- మోతాతపితః-మోల

వృక్షమాతః-కంసాదురతిధికం-శబ్ద-తానాం, బీతానాం-అకృతనిష్కృతి నాంతకృతశుశ్రూషాః-నో-స్తాకం యువాం
 ప్రసీదతం ప్రసాదం కరుత, మితి నుదాహ-వత, చిత్తం కర్త, భూనీతేదయతి ॥౧౭॥ ఇవివంత్యస్యోనిశ్చర
 ఎవాయంతి-స్తాస్యైత్యాశః-పరిహారాయను-ర్వలీలామనుకుర్వతఃపునఃపునరేత్యర్థము ప్రకాశితవానితవదస్య రతిశ
 యవాత్మలా-నిగుణవత స్సస్యపరచా-తిదుష్టపాతిత్యాహన పృథి॥కొవే॥అమువల్లశక్తికృష్ణ దైవస్య, అష్టి, ౧, ౧౦, ౧౭
 గుం-పిఘ్ని-కోవాపుమా-తంపిస్త ర్దుమి శిలశక్తుయాత్-యశక్త్యఃవిస్మయదన్యుమిటపెన-భూి రెవవిటపలతా, వి
 స్మరక-వలక, యోఘావిటపః-తెనఘాగ్ధానువ ర్తినా-కృతా దైవమృత్యునా-భూమ-స్థారం-తరస్యికార అవహృత
 వా-భూగ్ధాగ్ధేనభూభారావహరణమైవర్వప్రకాశకమ్ ॥౧౮॥ ఇద్వైతి॥ రాజసూయే కృష్ణం-ద్వివతోపిచైద్యస్య
 శిశుపాల్య, సీద్ధిః భగవత్సా-క్షి, భవచ్చి, ర్నష్టానను-కథంభూతాసీద్ధి-యాసీద్ధిం-మోగినఃపక్షియోగనిష్ఠాః-సమ్య
 గ్యోగవకా-స్తభ-క్షియోగన-సంస్థుమాయ నివాళ్యై, తస్యద్వివతోపి-నిరతితయభరుషాద్రూపము క్తిం ప్రయచ్చ
 తా-వాత్మనిధాశక్త్యస్య స్వరహంకన్యపాత ॥౧౯॥ ఇనకేవలంద్వివతాంభవతాంవస్యపదపాశ్చికఃఉదాసీనానామ
 పీత్యాహ ॥ అథైవతి॥ ఆహ-వేయదై-నయనాభిరామంనయనానందకరం-క్రిష్ణముఖశుభం-నైత్యైశివినో-నుభవ
 ప్ర-పార్థాశ్రుతాఃపార్థసాగ్ధనస్య స్త్రైఃపూతాఃపవిత్రతా-అన్యేపిరాజానః-అన్యభగవతః-పదంస్థానం-ఆపుః
 పాశ్చిక్య ॥౨౦॥ ఇవివంతు-ర్వలీలామనుకుర్వతోభూభారావతరణము క్తిప్రదత్వాదికమైవర్వప్రకాశకమభిషేచం-భు
 నరైశ్చిర్యంప్రకాశయతోమ-ర్వలీలామనుకృతినాహద్యాభ్యామ్ ॥ స్వయమితి॥అపామ్యతిశయఃసమాభ్యధికరహితః-ఆ

పాపావాపభవన్యవితోః । తాతామృకంసాదుతశబ్ద-తానాంప్రసీదతవం-అకృతనిష్కృతామ్ ॥౧౭॥
 కొవాఅమ్యష్టిగ్రగోళరేణువిస్త ర్దుమిశేతపుమాన్విశిఖి ॥ మోగినస్థరన్యుమిటపెనభూమెర్థా
 రంకృతా దైవశిరశ్చకార॥౧౮॥ద్వప్తా భవచ్చిన్ననురాజసూయేర్ద్యస్యకృష్ణంద్వివతోపిసీద్ధిః।యాంతో
 గినస్సంస్థుమా-యన్విశసమ్యగ్యోగవకా-స్తద్విరహంసమోత॥౧౯॥ తస్మైవచాన్యేనరలోకపాలాయితవావే
 కృష్ణముఖారసేష్టమ్ । నైత్యైశివినోయనాభిరామంపార్థాశ్రుతాఃపదశాశ్రురన్య॥౨౦॥ స్వయంత్య
 సామ్యోశయస్త-ర్వగ్ధీసాన్వరాజ్యలక్ష్మ్యై స్వమస్తకానుః । లిలింహరచ్చిశ్చిరలోకపాలైశ్చిరీటాక్షి
 తిరపాదపరిః।౨౧॥తస్యైవ-అర్థాశ్రుతామపాశ్చాన్వజ్ఞాపయిత్యక్షయదుగ-నెనమ్ । అభ్యుదయంప
 రమేర్ద్యైర్వైర్వ్యర్థసౌధయదైవంపారయే॥౨౨॥అ-నామకీయం ప్రసరాలమాంబజహంసయా-పానుయద
 యసాన్య । తేభగతింధామ్యైర్వితాంతతో-అన్యంకంవాదయాశుశరణంభజెమ్॥౨౩॥ మన్యేనురాన్యాగవ
 తాంశ్రుగ్ధీశేనంరమ్మనాగ్ధానిపిష్టవిత్రా । యేనంయుగేవతృతతార్క్యశత్రై మంసేనునాభాయధ

తవవ-త్యగ్ధీశేప్రకృతపురకకాలానామిశి-యద్యా, ఆలొకాధిపః-సత్యదిగుణైశోవా-అతవవ-స్తావరాజ్యలక్ష్మ్యై-స్వ
 రా-జనన్యాయ-స్త-స్తస్యభావస్యావరాజ్యం-తేన-యా-లక్ష్మీ-విశ్వర్వవిరయశిఆపిసంపత్తి-స్తయా-ఆస్తాస్సమస్తాఃకా
 మాయస్యః నిత్యంసమహితభోగ్యభోగోపకరణభోగస్తానసమస్త ఇతిగర్తఃజ్ఞుబలంపూజాం-హరద్విశిష్టేనగ్ధ్యై-చిర
 లోకపాలైః-చిరంతలోకావాలయస్యైశ్చిరీటానాంకోటిభిః-ఈడితఃసేవతః-పాదపిరో-యన్యసః స్వయమవంభూతోపి-భా
 గవాః, అక్లి మేవిదుర-రమేర్ద్యైర్వైర్వ్యగ్ధీసాన్వరాగ్ధామసింహససే-నిషణ్ణ ముపవిష్టం-ఉగ్రసంప్రతి-స్వయంతిష్ట-హే
 దేవ-నిధారయ నిధారయ, అవధారయె-య-న్న్యభోధయత్-జ్ఞాపతివాక-అద్విజ్ఞాపనవవతః, తస్యభగవతః-కేంకర్త్యం
 కీజ్జరభావ, ముపాశ్రితానాపర్వా, అలంకృతా,, నితిపారెన్యయమెవార్కః-సఃఅస్తా-ద్విజ్ఞాపయతిపస్తా-పయతిత్య
 ర్కః ॥౨౧॥౨౨॥ ఇపునరైశ్చర్వరందయాశుతాంపాపాఅపూర్ణ ॥ అపూర్ణత్యాగ్యైర్వ్య, ఇయంబిశ్రుతనా-స్తకాల
 మాటం ప్రసయాస్సంభృతంకాలమాంబవిషం-జిహంసయాహ-మమిచ్చయా, అపాయయత్, ఎవవవసాన్యీయస్తా-బక్తి-ధా
 త్యాగ్ధీయతోదయాః, ఉచితాంతత్వంబన్ధిసంగతం-తేభాగ్ధా-ప్రవత-ఎవవవరాధవత్యాఅపిష్టం క్తియోద తవా-త
 తోభగవతో-అన్యందయాశు-కంపురుషంశరణంభజెమ్ప్రజెమ్ ॥౨౩॥ ఇనను, నాన్యోపన్థాఅయాయవిద్యత, ఇతిభగ
 వతోభక్తియోగపాశ్చత్యైవతాత్ కథముదాసీనానాంద్వివతాంవము క్తిం పాశ్చియన్యైత్వతవా॥ ఉన్యగ్ధి॥వ్యగ్ధీశే
 త్రితాక్షి-శ-భగవతి-యసందర్శి-మార్గాభివిష్టవిత్రా, సందర్శ్యకౌపావేతః-తేనమార్గేతా-భినిష్టంఉతౌయేమాంతే-

౨౨ ॥ శ్లో॥ పాశ్చలంభృతాన్యమ్

యేష-సంయుగేయధైర్యాణాం స్యుత్త్యస్త-తార్జ్యపుత్రస్యగరుత్మతోఽంసేరుశా,అపతస్తంబధి వస్తం,సురాభం
 చక్రమాయుధం-యస్యస-తంసునాభాయుధంవక్తాయుధధరం భగవన్,అవతతతలఽశ్వక తాన్తప్యర్యాస్యరాక-దై
 వసమ్మత్వాజాతా-న్యగవతాకభగవద్భక్తానెవ-మన్యే,తప్తాతే-నాపుష్పాయెనమనఃకృష్టేనివేశయే,,దితిత్యమా
 ణిర్యాభక్తియోగనిష్ఠుల్యువనద్వివదాదయోపితిభావః॥౨౮॥ శ్చులధాఽవతారప్రభృతివ్యచేష్టతానిసంగ్రహేణ
 వర్ణయతి॥వసుదేవస్యేత్యాదిసా॥భోశన్త్రీకంసః-తస్యబద్ధ నెకారాగృహే,వసుదేవస్యతద్భార్యాయాందేవక్యాం-జా
 తఃఅతీర్ణక-ధంఘాతో-భగవాన్- సమగ్రజ్ఞానశఃత్రీబలైశ్యర్యాదనంసస్యః అజెనబ్రహ్మణా-భియాచితఃపార్థితః-
 అన్యోఘామః,శంసుఖం-చిత్తీర్ణఃకర్తృమిచ్ఛః-ఎవంఘాతోఽవతీర్ణ ఇత్యర్థః॥౨౯॥ శ్చకంసా-ద్వివిభ్యతాఅతిభీతేన,పి
 తావసుదేవేననిమిత్తమాతేన-నన్ద ప్రజ-మితగతఃఎకాదశ-సమావత్సరాక-తత్రవస్తవశా-గూఢాద్విః అనభివృక్షైవ
 ర్యః-నలలన్-రామః-అవసతీఉపితవాక్ ॥౩౦॥ శ్చింకుర్యన్నవనదిత్యాహ ॥ పరితఇతి ॥ వత్సప్రేవత్సపాలై స్సహ-వ
 త్సాన్-పరితః-చారయక్,కూషద్విః-ద్విజైఃపక్షిభిః,నంకులితాఃవ్యాప్తాఃఅష్టిపాః-యస్మిం ప్రస్థ-గమనానద్యాః,
 ఉపవనెపా ప్రవనెస్యయంవిభుఃసర్వాస్తర్యానున౯కౌమారీం,వనవానిసాం, ప్రేక్షణీయాంచెష్టాం,ధర్మణుక - గ్వ
 యంహసస్మైవ-రుదస్మైవ,ముగ్ధస్యన్దోయోదాంసంహ, ప్రస్యేవావలోకనంయస్యః వ్యూహరతీ అక్రీడ-విశ్లేశోకద్వయ
 మెకాన్వయమ్ ॥౩౧॥౩౨॥ శ్చప్రయుక్తానిభిఃభారాశనకంసేన, ప్రయుక్తాః ప్రేషితాక-మాయినఃవచ్చకాక-కామ

మావతస్తమ్॥౩౨॥ వసుదేవస్యదేవక్యాంజాతోభోశన్త్రీబలైశ్యర్యాదనంసస్యః అజెనబ్రహ్మణా-భియాచితఃపార్థితః-
 తః॥౩౩॥తతోనన్దప్రజమితఃపిత్రాకంసాద్వివిభ్యతా॥ఎకాదశసమాస్త్రగూఢాద్విగ్మబలోఽవసతీ॥౩౪॥
 పరితవత్సప్రైవత్సాం శ్చపరయస్యవరద్విభుః ॥ యమనోపవనెకాజద్విజనంకులితాష్టిపై ॥౩౫॥
 కౌమారీంధర్మయంశ్చెష్టాం ప్రేక్షణీయాంప్రజౌకసామ్ ॥ రుదస్మైవహసన్ముగ్ధబాలింహంవలోకనః॥౩౬॥
 గ్రంభాధిసయోలత్సైనికతంసితగోవృషమ్ ॥ దారయన్నమగాన్తోపాన్గిణ్యేణురీరవతీ ॥ప్రయుక్తాన్యో
 జరాజేనమాయినఃకామయాపిః ॥ లిలయవ్యసదత్రాంస్తాః బాలఃక్రీడనకానివ॥౩౭॥వివన్నాద్వివపాసేన
 నిగృహ్యభుజగాధిపమ్ ॥ ఉత్థాప్యాపాయయద్ధావః ప్రత్యయప్రకృత్తితమ్ ॥ ౩౮॥అయాచియద్గోవసేన
 గోపయాజంబుజోత్తమైః ॥ విత్తస్యహోరుభార్యచిత్తీర్ణస్యద్వయంపిభుః॥౩౯॥వన్దతీన్ద్రైప్రజాకోపాద్య
 గమనానైఃతివహ్వలః॥గోత్రలిలాతత్రేణతాతోభాద్రాసుగృహ్లాకామ్ ॥౪౦॥ శరవృశికరైర్వృష్టంమాన
 యప్రజనీముఖమ్ ॥ గాయక్కలవదంరెమ్,స్త్రీణాంవద్దలమన్దనః॥౪౧॥ * * * * *
 * * * ఇతిశ్రీమద్భాగవతే,వశంపురాణే,తృతీయసర్గః,విదురోద్ధవసంవాదే,ద్వితీయోఽధ్యాయః. * * *
 ఉద్ధవఉదాహరణతత్సంకత్యవరంస్వవికోగ్నికీర్ణయాశింబలదేవసంయుతః * ॥ సెవాత్యతుక్తాద్రిపుయాధ

రూపిణఃస్వేచ్ఛానరూపవేషధారిణః-తాంస్తాకశకలధేనుకారిష్టాదీక - వ్యసదతీ అపానతీ,బాలాక్రీడనకానివెత్సనా
 యాశ్చెష్టాస్త-క్రీడనకాకక్రీడార్థంసస్యకృత్తితీపకరణానివెత్సర్థ ॥౪౨॥ శ్చవివన్నానినిఃవివోయేనకాళియహృద
 తోయేన-వివన్నానావన్నా-మూర్ధితానిత్యర్థః-ప్రత్యైతిశేషః-భుజగాధిపంకాళియం-నిగృహ్యనివన్నానాధాప్యః ప్ర
 కృత్తితీతంత్యక్రవివం-తత్తోయంకాళియహృదజలం,గాః,అపాయయత్ పానమకారయత్ ॥౪౩॥ శ్చఅయాజయతి॥ఉ
 రుభారన్యభహుభారస్య,సంభుతస్య,విత్తస్య,నద్యయంసమిచినోపయోగం-చిత్తీర్ణః,ప్రభుః-ద్విశోత్తమైస్సహితః-గో
 వసేనగోపహ్యయాగేన-గోపరాజంసన్దం,అయాజయత్ ॥౪౪॥ శ్చవన్దతీతి॥గమనానైవిహతప్రహాసే,ఇన్ద్రగోపా
 ద్వర్షకపతి,హేభుదవిదుర-అవివహ్వలఃఅత్యాసంప్రస,ప్రజః - అనుగృహ్లాతాప్రసాదయతా,గోత్రః,పర్యవస-లిలాతవ
 త్రం-చేన-తాగితఃశీతః ॥౪౫॥ శ్చశరదిత్యాది ॥ శరదిశరతాగ-లె,యశ్శశివన్త్రీయాః,తస్యకలైఃకిరణైఃవృష్టంఉజ్వ
 లం-రజనీముఖంవహిషం-మానయక్కత్తారతాంతస్యాపాదయన్మిత్యర్థః - (స్త్రీ)ణాంగానివాం-మన్దలంమన్దయతిఘావ
 -నుతిమన్దలమన్దనః-కలన్యవక్రమధురాణి-పదాన్యూరూపిణ్యస్మిన్-సర్వతీతత్తధా,గాయక్,రెమ్,అరీమత ॥౪౬॥
 ఇతిశ్రీమద్భాగవతవత్సన్ద్రవిద్యోకాఖ్యాంయాలిభాగవతవ్యాఖ్యాంయంతృతీయసర్గఃద్వితీయోఽధ్యాయః * * * * *
 ఎవంసన్ద్రవజ్జెబ్దావనెవత్తతానిచేష్టతానిసంగ్రహేణవర్ణయత్, అచ్రజజన్త ధురామెత్త భగవతాకృతానిత
 తోద్వారకామెత్తకృతానవసంగ్రహే-వర్ణయత్త్యధ్యాయం॥తతఇతి॥ స్వపిత్రోఃదేవకీవసుదేవయోః శంసుఖం చిత్తీ

ర్షయాకర్తృమిచ్చునా, బలదేవసంయుతః, తతః ప్రజాత్, పురింసధరాపురి-మాగవ్య, హతం నైవ నెతి శివః- రిపుయూధనా
 ధంకంనం, వ్యసం గతపాణిం ఓజసామ తనతుక్తా ద్రాజమభిన్న, దుర్వాప్యంభామ్యం, నిపాత్య, వ్యకర్ష- వివకర్షః ॥౧౧॥
 సాంధీవసెరితి॥ సాంధీవసేషేపాధ్యాయ, త్వక్యతోవీక్రం, సవిస్తరంవదంతేతేత, బహువద-వదీత్యై, తస్యేనాధీవస
 యే, మృతంపుత్రం, వరంమృతపుత్రప్రదానయావంశగం, పశ్యజనోదరాత్ పశ్యజనోదరవిదారణాపుత్రప్రమానీయ,
 పాగిదాత్ ॥౧౨॥ శ్రీనమామ తా ఇతి॥ శ్రియఃత్వై- స్సవర్ణై ననమానరూపేణ - యుక్తయితేశేషః-భీష్మకకన్యయారుక్మి
 శ్రియానిమ త్రహతయా-తదుద్వాహార్థ మిత్యర్థః-యేశశిపాలాదయ-స్సమాపతాఃసర్వగమాతా-రుక్మ్యాదిరితి శే
 వః-తేషాంజైద్యాదీనాం-మిషతాంపశ్యతాం-మూర్ధి-పదం-దధద్ధధానః-తానభిభూ-చుత్యర్థః-గాన్ధగ్వప్యత్రాగ్రపరస్ప
 రసంకెతితరూపయావృత్త్యా, బహువయాభవతుముదోఽథుమిచ్చయా-సువర్ణశోభమానరధః-స్వభాగంరుక్మిణీం, రో
 ఘత్వై-భవతీతారుక్మిణీకృష్ణజన్మని॥అన్యేనావతా-ఽభువిష్టోరేషా-పయసి॥భాగవత్యప్రభావః,, త్యాద్య
 క్తరీత్యాసాన్యంసహా-సాన్యతాపయసిం-జహౌహృతవాక్ ॥౧౩॥ శ్రీకర్మదీపితి॥ అపిద్రవసోఅచ్చిద్రనాసికా-క
 కుప్తి-నఃవృష-వాక్-దమిత్యాభిన్ననాసికాక్వాత్వా-రాగృజీతినగృజీతఃకన్యాం-స్వయంవర-ఉవాహ ఉవవహతీ-అచ్చ
 గృహనాక్-తేనకర్మదీపమనన, భగృహ-మానబలినోవయమిత్యభిమానో, యేషాం, తానపి, గృభృతేశామయమానాక్-
 నాగృజీతమిత్యనవజ్యతే-అతఏవాజ్ఞాకమూరాన, శస్త్రభృతఃశస్త్రధారిణోపవాక్-స్వయంతచ్చస్త్రై-రత్యతః, జహ్ను
 జహూన ॥౧౪॥ చరితౌ నరమాహ ॥ప్రియమి-స్వయంప్రభుఃస్వతస్త్రైవ-గాగ్రవ్యభవస్త్రీ-వరతస్త్రైగామభవజ

నాధంహ స్తవ్యకర్ష ద్వ్యసమజసోర్వాగ్రిమ్॥౧౫॥సాంధీవసేనస్యతోవీక్రంబప్రదీత్యనవిస్తరమ్ । తస్మై
 పాగిదాద్వరంపుత్రంవృతంవృష్ణజనోదరాత్॥౧౬॥నమామ తాభీష్మకకన్యయాయై॥శ్రియస్సవర్ణై నమఃపూజ
 యేవామ్ । గాన్ధగ్వప్యత్రాగ్రిమిషతాంస్వభాగంజహౌహృతమూర్ధి-పదధత్సుపర్ణః॥౧౭॥కర్మదీవో-విదనసో-
 దమిత్యాస్వయంవర-నాగృజీతమనాహ । తద్భగృహనానపిగృభృతో-జ్ఞాక-జహ్ను-జహ్ను-శస్త్రభృత
 స్సవ్యతస్త్రై॥౧౮॥ప్రియంప్రభుగ్గాగ్రమ్యభవప్రియాయాపిధిత్సురాచ్చద్వ్యతరుంయదధై । వజ్రాగ్రిదవ త్తంస
 గణోరహాన్దఃక్రీడామగో-యరచితోవహూవామ్ ॥౧౯॥ సుతంమృగభంపప్రహారస-నంద్యప్తాసునాథా
 న్నధితంధరితాగ్రిం॥ఆమ నిత్రిత-త్తనయానశేవందత్యాతద-స్తేపురమావివేశే॥౨౦॥ తత్తాగ్రహృతాననర
 దేవకన్యాకుశేనదృష్టావహరిమా-ర్చుభుక్తమ్ । ఉత్థాయనద్యోజగృహు-ప్రహర్షమీదాసురాగ్రసహాతావలో
 క్తః ॥౨౧॥ ఆసాంముహూర్తవక్సస్త్రిన్యానాగారెషుయోషితామ్ । సవిధంజగృహేపాణింపురుహంస్వ
 మాయయా ॥౨౨॥ తాన్వసత్యాన్యజనయదాత్తుల్యానిసర్వశః । ఎత్తకన్యాందశదశప్రకృతైర్విబుధావ

నభవ-ప్రియాయాస్సత్యభామాయః-ప్రియం- విధిత్సుకర్తృమిచ్చుఃద్యుతరుంపారిజాతం- ఆర్ధత-హృతవాక్-కథంభూ
 తం-యదధైన్యపారిజాతస్స-అధైనిమ-తై-తద్విమోచనాయెత్త్యర్థః-వజ్రేణగ్రి-సగణఃమరుద్గణసహితః-రుహాకోగ్ధన-
 అన్దః-తంపారిజాతాపహర్తారంభగవ-స్తం, ప్రత్యాద్రవత-స్త్రీ-అతిరోయాద్భుమభిముఖమావృత-తంత్రాహూతిమిత్య
 ర్థఃకృత్య-అన్యత్రీకృష్ణ-శేవతావజానాంస్త్రీ-వరత-స్త్రీంవజీగంనిస్త-అయంవజీ-వహూనాంస్త్రీ-కాంక్రీడామగణి-
 డాన్దంసంపాదితమృగభవ-భగవాంస్తు, ఎవలింవిశ్వస్యేతి, శ్రుత్య క్తరీత్యా, విశ్వశేషిత్యా-త్తస్యస్వ-శేవహృతపారిజాతా
 పహరణంయుక్తమిష-నై-తావతాస్త్రీ-పారత-స్త్రీం, ఇన్ద్ర-గ్నితః, అనాత్మ-నాత్మ-యద్వి-ర్యా-అస్యస్వమితియామతి, గి
 త్య క్తరీత్యా-పారిజాతేన్యత్యమభిమన్యమానస్యాజ్ఞానమవేతిభావః ॥౨౩॥ అన్యదవిషయదెష్టితమాహ॥ సుతమితి॥ మృగ
 యుధై-వపుషా, భిమ-సరితుం-గ్రస-స్తమివశ్చ-తం-సునాశనవకాయుధేన-ఉన్మ-లితంభిన్నం-సుతంస్వసుతంసరకం-దృష్ట్యా
 ధరితాగ్రింసరకమాత్రాగ్రహమ్య-ఆమ ని-గ్రహఃపాగ్రితః, త-త్తనయానసరకస్యసూతాయ, శేవంస్వపరిగృహీతాదవజీష్టం
 కోశ-రాజ్యాదికం, దత్యా-రన్యసరకన్యా-స్తేపుర-మావివేశ-ప్రవిష్టవాక్ ॥౨౪॥ అతతేతి॥ తతల-స్తేపుర-కుశేనహృతతై
 ణనరకణ-అహృతాఆవితాః, నరదేవకన్యా-రాజకుమర్యః-ఆ-ర్చుభుక్తం హరిం-దృష్ట్యా-సప్త-స్తవై-ఉత్థాయ-ప్ర-క్ష-క్ష
 వ్రీడావలనురాగశ్చ, తైః-ప్రహతాః-ప్రేరితాః-యే-వలోకా-స్తై, ర్భగృహుఃస్త్రికృతవత్సః ॥౨౫॥ ఆసాంస్త్రీకృతవతినాం
 యోషితాం, పాణీక, నానాగారెషు-ప్రతయోషి-ద్విభిన్నేషుగృహేషు-ఎకస్త్రి-స్తై-నముహూర్తై-స్వమాయయాన్వీయంస
 ద్దేవ-స్వయమపి-హూయావః, సవిధంసవిధి, యధావిధి, జగృహేగృహీతవాక్ ॥౨౬॥ తామగృహీతపాణిమస్త్రీ-సు-ఎత్త

స్య, దోషేణమదన విషమీకృతానిపిభృంశితానిచెతాంసేయేమాం-తేమాం రహానూన్యై, నిమోచితే అస్త్రంగభృతనతే పే
ఋణానుమ-మద్దనంపరస్పరసంఘర్షణమానీ త్ ॥౩౧॥ ॥ భగవాం స్త్రివృత్తిగభగవా-నాత్యనో-నూయా-యో-పాత్రితనసం
కల్పస్య-గతింపలయాపాం-తాం-స్యకులసంపత్తి మవలోక్య-సరస్వతిము పస్య శ్రేయసరస్వత్యాంస్తాత్వా-పృథుమూలము
త్వద్దత్తపృథుమూల-ముపావీశ తే పాత్రివితే త్ ॥౩౩॥ ॥ అహమితి ॥ పవనాన్నిహ రేణ స్వకులసంజీవీరుణా-భగవ తా-త్యం-
బదనీంబదరికాశ్రమింప్రతి- ప్రయాహాగశ్చ-త్యుక్తోఽహమ్ ॥౪॥ ॥ త్విత్థాప్యేవముక్తోఽస్యసాం-తదభిప్రీతంకులసంహా
రాదికం-జానత-పాతరిన్ద్ర మ-పిదుర-భర్తృగృహవిత-పాదవిశ్లేషణే అశ్చమ-తేమన-వృత్తతోఽస్యగమంతస్యవ రే ॥౫॥ *
ఎవనుగుభృన్నహంతమేవపిచిన్వక్రమనసాపిచి ప్రయోగదాగ్రీకంచతుషాచదృష్టవానస్తి, కదంబాతంఎకంఅనహాయం
దయితంనిరతితయప్రియతమం-పతింబుపాధికశేషిణం, శ్రీనికతంశ్రీనివాసం, సరస్వత్యాంసరస్వతీతీత తృతకతంకృత
నివాసంస్వతీతకేతంతలరాశ్రయం-తస్యైవసర్వాశ్రయత్వాత్ ॥౬॥ ॥ త్విగ్యామావ దాతంసీల శ్చేతవర్ణం-విరజింబర్హ
లంప్రసన్నై అరుణైలోచనైరుగృతం-చతుర్భిర్దోర్నిర్భుజైః-పీతకాశాఽష్ట రేణ-కాశంకాశేయం-పీతకాశేయాఽష్ట రేణచ-
విదితంలతీతశ్శిఖా ॥౭॥ * పక్షిణవాదసరోరుహం-వామేశారా-అధిశ్రేయశ్చరసిస్థాపయత్వా-ఉపాశ్రితేషువృత్తోఽవపృథ్వి-అ
గ్నకోబాలోకోమలోశ్వత్సోయనతం-త్యక్తపల్లవంత్యక్తకర్మఫలం-అతపవా-కృతకర్మయ త్రకార్యుధ్ధోల్లాదివ్యాధ్యా
దిరహితమ్ ॥౮॥ ॥ త్విత్త్యక్తిన్విత్తిప్రతత్త్యక్ భగవత్సన్నిధౌ-దైవపాయనసుహృత్సఖా- దైవపాయనోవ్యాసః-తస్యను

మ్ ॥౧॥ భగవాంస్తాత్వ మాయాయాగతింతామవలోక్యః సరస్వతిముపస్యత్యపృథుమూలముపావీశ తే ॥
అహంవాక్తోభగవతప్రపన్నాన్నిహ రేణవాఽబదరీంబ్వింప్రయాహీత్యకులసంజీవీరుణా ॥౪॥ తథాపి
తదభిప్రీతంజానన్మహామరిందమ ॥ పృథతోఽస్యగమంభర్తృపాదవిశ్లేషణాశ్చమ ॥౫॥ అదాగ్రీకంచతుషాచ
నవిచిన్వన్యయితంపతిమ్ శ్రీనికతంసరస్వత్యాంకృతకేతవకేతనమ్ ॥౬॥ శ్రేమావ దాతంవిరజింప్రసన్నా
రుణలాచనమ్ ॥ దోర్భిశ్చతుర్భిర్దివిదంపితకాశాఽష్ట రేణచ ॥౭॥ వామేశారాదధిశ్రేయశ్చరసిస్థాపయన్
మ్ ॥ ఉపాశ్రితార్హకాశేషిక్త మకృతంత్యక్తపల్లవమ్ ॥౮॥ తస్మిన్న హాగవతోదైవపాయనసుహృత్సఖాః ॥
లోకాననచరకేనీద్ర ఆనసాదయదృచ్ఛయా ॥౯॥ తస్మాన్మమక్తగ్యయన్యైర్మ కదశిపమోదధానావతకనరగ్య ॥
అశ్వలతోమామనురాగహాసమిషయోవిశేషయనన్మవాచ ॥౧౦॥ శ్రీభగవానవాచ ॥ వెదాహమన్ద్రస్యసీ
స్థితంతేదదామియ త్తద్దరవాపవన్త్యైః సతతేపురావిత్యన్యజాంపసూనాంమన్వీడి కామేనవసోత్సయేష్టమ్ ॥
సేవకసాధోచరమోభవానామాసాదిత సైవదన్మగ్రకాణాఽయమ్ ॥ యస్మాన్మమలోకాన్నిహత్యపృథ్వి ప్రది
ష్ట్యైదద్యశ్వాన్విశేష దానమృత్యాగ్రిం ॥౧౧॥ పురావయావోక్త మజాయాభ్యపద్యే నిషణ్ణాయచ మాదిసన్గేజ్ఞా

హృన్వి త్రం-సఖావ-సాహర్దంసహాధ్యతృప్త్యంచోభాయమవివతీతం-మహాభాగవతఃభాగవతాగ్రగణ్య- అతపవ-సద్ధః
కృతకృత్యః-మైత్రేయః-లోకా-ననుచరక-యదృచ్ఛయా-అగతః ॥౯॥ ॥ త్విత్సృతి ॥ ప్రమాదభగవదర్హనజనితసంతోషే
ణ-భావేనభక్త్యావ- ఆనతాకంధరా-యస్య, అనురక్తస్యభగవత్సనురాగయు క్తస్య, తస్యమనైర్వైతే-యస్య, ఆత్మవ్యత
స్సతః-మమసోభోభగవాన్-అనురాగహాససమీక్షయ- అనురాగహాసాన్నితవిలోకనై-విశేషమన్వీక్షతమహానిజనయన్కా,
మాంప్రత్యువాచ ॥౧౦॥ ॥ భగవదప్యక్తి మేవాహద్యయన్ ॥ వెదేతి ॥ హేనసోఉద్ధవ-పూర్వజన్మాభిప్రాప్యేదేదంసంబోధ
నం-విశ్వస్యజాంప్రజాపతినాం-వసూనాం-చ-ప్రతే - పురాపూర్వజన్మని-మన్వీధికామేనమత్వాప్రికామేన-త్వయావసు
నా-అహ, మిష్టస్సనుగరాధితః-అత- ప్రైతవ-అన్ద్రస్ససాల ద్దేశకరణేన-తేషిన్తం-త్త, ద్వైదజానామి-అన్వీక్షితా
రాధితమపురణైః-దురవాపండుఃఖేనాప్యృత్తమతకృతం, తద్దదామిదాస్యామి ॥౧౧॥ ॥ సఖితి ॥ సాసాధోఉద్ధవ-భవా
నాం-జన్మనాంమధ్యే, సేవకభవః-చరమలన్దిమః, కుతః-యదృచ్ఛా, ప్రైత్యయా-మదన్మగ్రహః-అసాదితేలబ్ధః, యచ్ఛాచ్ఛ,
పునః, స్వలూకాన్ద్రస్యలోకాన్-రహామికాశ్రే, ఉత్పల్లవ ప్రంత్యజ ప్రం, మర్త్యలోకాన్ద్రవిశ్రాంతంభృత్రం, మాం, విశేదా
నుమృత్యాగ్రికా ప్రభక్త్యాగ్రికాదృష్వాకృత్యవా-ససే-ఎతేషిష్టాగజాతమిత్తృర్ద్ర ॥౧౨॥ ॥ త్వికిందదాసీత్యపేక్షాయాంచెయని
ర్నికేతి ॥ పురేతి ॥ అదిసన్గేగృప్త్యుపకమే, నాశ్చేనాభాభవనాభ్యం-తస్మిన్-పద్మే కమతే-నిషణ్ణాయాపవిష్టాయ- అజాయ-
పురాపూర్వకాలే, మయావోక్తం-మమమహిమాఅవభాగ్యతైపకాశ్యతైలనైవేతిమన్వ సామావభాగం, య, దేవ సూర

మోభాగవతమివ ద ని-తత్సరమంజ్ఞానందదామిత్యనువక్ష్యః॥౧౩॥ ఎవంభాగవతో క్షైవమైవము క్షమిత్యాహ॥ఇతి॥ఇ
 ఓఇత్య-మాద్యతో క్షతిద్యతశ్చసాప్త క్షత్వ-పరమస్యపుంసఃపరమపురుషస్య-ప్రతిక్షణంకృతావలూకన,మను,గమాశ్చ త
 యోపాత్రఘాతః,స్మైహూర్ధ్వోమాస్మైహేనఊర్ధ్వానిపులకితానిగోమాణియన్యసః-స్థితాక్షగఃగదవ,గహం,
 శుభఃఆనందాశూచి,మజ్జాక,పాగ్జాలి,తంప్రత్యభిధామెతిభాషితవానన్తి॥౧౪॥ ఊ నిమాభాషితవానసీత్యతహా॥
 కఇతి॥పాతశ,తెతవ,పాదసరోజభజాం పాదకమలంభజమానానాం,ఇహపురుషాణాం,చతుర్థులద్వేషధర్మాకామ
 మోక్షేషు,కొనునుదుర్గభాసకోవిదుర్భాగభివ్యర్థ,పురుషార్థచతుష్టయన్యసలభత్వేపి,హేమామక విధి,నాహం-ప్రవృ
 ణోమి,పురుషార్థచతుష్టయమిత శివః,కరంఘాతోఽహం,భగవత్సదామృతయోనిమేవణెదేత్సుక్యంయన్యసః,,తేహం
 జ్ఞానీనిత్యయు క్ష,, ఇత్సు క్షపిదజ్ఞాన్యహమ్॥౧౫॥ ఊ నిత్యయోగవిరోధినంధర్మాదికం,నవృణోమి,కింత్వఘటనఘటనానా
 మర్త్యరూపాంభవదీయంశక్తిం,స్తరతాం,చిత్తం,పారవశ్యంయాతిత్యబ్రువమిత్యాహ॥కర్తాణీ॥ అనిమాన్యనిర్వాన్య
 పారన్య-తవ,కర్తాణి-అభవన్యజన్తరహితస్య - భవః,కాలాత్సనఃకాలకీరకస్య-దుర్మాత్రయఃద్వారకారూపజలదుర్మా
 త్రయణం-యచ్చ-అరిభయాతా-లయవనాదిభయాత్పలానుసంస్యాత్తరతే-ప్రమదాయతాశివఃబహ్వీభిఃప్రమదాభిః
 శ్రీభిః-యు క్షః-యఃఅత్రమఃగృహస్థాశ్రమ-ఇతివయతే-ఇహఅన్తి క వివయ-విదాంవిదుషామపి-ధీ - భిద్యతిపారవశ్యం
 యాతి॥౧౬॥ ఊ కించ-మత్తేత్రిమప్రస్తుతేకున్తు - మా-ముపహూయతై ఆహూయైవపుచ్చ్యేపృష్టవానసీ-కథంభూత
 స్త్వం అకుణితాఖిల్లనదాత్తబోధంఅకుణితేఆవరణరహితః-అఖిల్లఃఅచరిచ్ఛిన్నః॥ఆత్మనఃస్వగృహోభిః-యన్యసః-అనా

నంపరంయన్త హీమావభాసంయన్తూర్ధ్వయోగాగవతంపద ని ౧౩॥ ఇత్యాద్యతో క్షఃపరమస్యపుంసఃప్రతి
 ష్టణానుగమాభావనోఽహమ్ । స్మైహూర్ధ్వోమాస్థులితాక్షగస్తంమజ్జాచ్ఛచ్చుభః పాగ్జాలిరాలభా
 మె॥౧౪॥కొన్నిత తేపాదసరోజభజాంనుదుర్గభోఽద్వేషచతుర్థవ్యవహా । తథాపినాహంప్రవృణోమిహ
 మన్యవత్సదామృజనిమేవణోత్సుకః ॥౧౫॥కర్తాణ్యనిహన్యభవోఽభవస్యతేదుర్మాశ్చియోఽధారిభయా
 త్పలాయనమ్ । కాలాత్సనోయత్త్రిమదాయతాశ్చిమస్యాత్త్వన్యతేభిద్యతిధీర్విదామపి॥౧౬॥ మత్తేత్రిమ
 మాంవాడపహూయయత్తమకుణితాఖిల్లనుభాత్తబోధః । పృచ్ఛాప్రగోమగ్ధవదన్మిత్యస్తన్మిమనో
 మోహయివదెవ॥౧౭॥జ్ఞానంపరంస్యాత్తరహఃప్రకాశంబీరవాచకస్తై భగవాన్మనుగమ్ । అపిక్షమం
 నోగ్రహణాయధర్మదాజ్ఞానాయద్వైతినంతరేమ॥౧౮॥ఇత్యాదితవగర్హయమహ్యంనంభగవాన్మదమ్ ।
 ఆదిత్యారవిన్దాక్షిఆత్మనఃపరమాంస్థితిమ్ ॥౧౯॥నవమారాధితత్కర్తపాదాదధీతతత్త్వాత్ విబోధమాగః ।

వృతాపరిచ్ఛిన్నాత్తజ్ఞానభివ్యర్థః-అతఏవాప్రమ త్తః-స్వయమేవంఘాతోఽ-ముగభవ-మూగభవ-యత్ప్రవృత్తవానసీ-తత్క్షై-మ
 నో-మోహయివదెవమోహంపాగ్జాలివవదతే-భవశ్చైవపరమార్థవేదత్సరముపపన్తిమైవతిసూచ్యత-తథాహి-అక
 ర్తాయత్త్రీతీయన్యలీయకర్తాణి-అకర్తాయత్తభవస్యస్వేచ్ఛాపాతాపాకృతదివ్యనుజ్ఞాన్యదవిగ్రహపరిగ్రహ రూపో
 భవశ్చ-క్షపవద్యతేదుర్మాత్రయాదికంయన్యసలీయోపపద్యతే,,యోవై బాలాపతేపాంపురుషాణాంకర్తాయన్యతై తత్త
 ర్మ,,అజానుమానోబహుధావిజాయతే,,లూకవత్తులీలాత్వల్య,,మిత్యాదిశ్రుతిమాతాద్విభిః॥౧౭॥ 'ఎవముక్తావశో
 ర్మమపినివేదితవానసీ త్యాహ॥జ్ఞానమి॥' సాన్త్యన ప్రవ-రహఃయాధాత్మ్యం, తన్యప్రకాశకం-పరంజ్ఞాతవ్యేషప్రధాన
 ఘాతం నమగ్రమత్తోపేతం-యత్జ్ఞానం- భగవాత్పూర్ణమోక్షణ్యోభగవాత్-కన్యకాయ-బ్రహ్మణేనరహమావత్సమా
 ర్షం-బ్రాహ్మణాడివాత్ తత్-జ్ఞానం-పాద్యఃసామిక్-సంస్కారకం-గ్రహణాయగ్రహీతుం-క్షమయోగ్యం అపచేత్-
 వద-యత్తేయాన్తాజ్ఞానాత్-వృణీనంభూత్తకనంసారం-అజ్ఞానానుభవ-తరేమఅవ రేమహి॥౧౮॥: ఎవంస్యాభిపా
 యేనివేదితేమహ్యంనంభగవాంస్తత్త్వముపదిదెతేత్యాహ॥ఇతి॥ఇతిభిద్యం-ఆవేదితంనివేదితంహర్షంఅభిపాయేదె-
 తేస్తై-మహ్యం-నంభగవా-నరవిన్దాక్షి-ఆత్మనఃసాన్త్యతః-పరమాం-చరోజ్ఞాతవ్యో-మా-న-యస్యాస్తాంపరమాం-జ్ఞాత
 వ్యాస్తరహతాం-స్థితియాధాత్మ్యావగతిం-ఆదిదేశఉపదిదెత్ ॥౧౯॥ ఊ ఉపనంపరతి ॥నఇతి॥ ఆరాధితపాదరీర్ధా
 త-తిర్తల్లభిపావనాచీ ఆరాధితపతిత్రపాదాదీత్యర్థః-యద్వా-పాదేతివ్యంయన్యసః ఆరాధితశ్చసాపాదతీర్కశ్చ-తస్మా
 ద్భగవతః-ఎవం-అధీతతత్త్వాత్సవివాధమాగః-తేత్వాత్కపరమాత్తయాధాత్మ్యావగతిరూపోబోధ-స్వమగ్ధతేవరిశీ
 ల్యతేఅనేనెతితత్త్వాత్సవివాధమాగః-ఆత్మయాధాత్మ్యావగతిప్రకాశకంశాస్త్రం-అధీత ప్రత్వాత్సవిబోధమాగోయ

న.సోహం.పి.దాభగవత్పరశౌ.ప్రణమ్య.దేవం.పరివృత్తప్రదక్షిణీకృత్ప్రసరితమౌఘభగవద్విశ్లేషేణ.ఆతురఃఖిన్నః
 ఆత్మాచి త్తం.యస్యః.విసంఘాతస్సన్నిహితోస్తి.॥౨౦॥ శ్చిత్తభాగవత్.స్తవం.కృష్ణగమ్యస్తేత్యతఃపా||సభితి||సోఽహం.
 బదంత్యంప్రయాహిత్యాజ్ఞ.దోఽహం.తస్యభగవతో.దర్శనెన.యోఽయమాన్లఃదః.వియోగేనా.త్రిశ్చ.తాభ్యాంయత
 స్సౌ.ప్రచోర్భగవత.స్తస్య.దయతం.పియం.బదర్యాశ్రమమణ్డలం.గమిష్యే.॥౨౧॥అత్రమం.ప్రస్తోతి||యత్రేతి||యత్రబ
 దర్యాశ్రమమణ్డ.తే.ఋషిస్సర్వశ్చ.నారాయణో.నరశ్చ.మృదు.లోకానాం.మేనుస్సస్తా.గ్విదికరం.అనందుశ్చరం.దీర్ఘమా
 కల్పాస్తం.తప.స్సేవా.తేరక్యా.తే.కథం.ఘాతా.తే.పా.తే.లోకభావసౌలోకానుగౌహితౌ.॥౨౨॥విమమద్ధ.వాదుప
 శ్రుతవృత్తా.స్తస్యకీర్తురవస్థితి.ప్రకారమహాబదరా.యశిశ్లోకద్వయం.సభితి||శ్చ.తా.బుధః.విద్యా.భితి.క్రప్రకారేణ.
 ఉద్ధ.వాదుద్ధ.వముఖాత్.జ్ఞాతీనాం.దుస్సంసో.భువనకర్తం.అత్య.స్తమఃఖివనకమిత్యర్థః.వధం.నాశ.ముపాకర్త.వృత్తు
 త్యా.ఉత్పత్తితమత్సన్తం.శోకం.జ్ఞానెనస్సాత్మ.పరమాత్మ.యాధాత్మ.గ్జ్ఞానెన.అశ్రమయత్.॥౨౩॥శ్చ.సభితి||సంకారవ
 ర్ష.భావిదురః.ప్రజ.స్తం.ప్రజివ్య.స్తం.బదర్యాశ్రమం.పతీతి.శేషః.మహాభాగవతం.భాగవతశ్చైవ.మద్ధ.వం.విప్రం.భావ్యశ్చ
 సాత్.ఇద.మభ్యుద్ధ.త్ర.అనుసంహితవాక్.సశ్చితవానిత్యర్థః.కిం.కృష్ణ.పరిగ్రహే.కృష్ణానం.గ్రహే.అయముద్ధ.వో.ముఖ్యభి
 కృష్ణ.పరిగ్రహ.విషయా.కాం.మధ్యే.అయముఖ్యభి.విశ్వసంపూర్వకం.సశ్చితవానిత్యర్థః.॥౨౪॥శ్చ.అధ.శ్రుతభగవద్వృ
 త్తా.స్తం.తదుపదిష్ట.త్ర.వ్యజ్ఞానుః.శ్చ.తా.పృచ్ఛతి||జ్ఞానమితి||యోగీశ్వరః.యోగ.ఫలప్రద.ఈశ్వరో.భగవాక్.తేనుభ్యం.
 సాత్.స్తత్.రహః.ప్రకాశం.పరం.యత్.జ్ఞాన.మాహ.తత్.జ్ఞానం.భవాక్.న.అన్య.భ్యం.వ.మమద్ధ.వి.యద్యస్తా.విష్టోర్భ.కాః

ప్రణమ్యపాదౌపరివృత్తదేవమహాగతోఽహంపరహఃసౌరాత్మా.॥౨౦॥ సోఽహంతద్దర్శనాన్లఃదవియోగార్తి
 యుతఃపరిహోః.గమిష్యే.జ్ఞువయతంతస్యబదర్యాశ్రమమణ్డలమ్.॥౨౧॥యత్రేనారాయణో.విసానరశ్చభగవా
 న్మహిః.మృదుతీవ్రంతహిద్విస్తం.తే.పా.తే.లోకభావసౌ.॥౨౨॥శ్రీశుకః.ఉవాచ||ఇత్యుద్ధ.వాదుపాకర్తగ్మ్యసౌ.దాం
 దుస్సహం.వధమ్.జ్ఞానెనాశ్రమయత్.త్రాశోకముత్పత్తితం.బుధా.॥౨౩॥సతం.మహాభాగవతం.పరిజ.స్తం.కారవర్ష
 భా.విసస్మా.భ్యుద్ధ.త్ర.దం.యభ్యుద్ధ.కృష్ణ.పరిగ్రహే.॥౨౪॥జ్ఞానం.పరం.సాత్మ.రహః.పరికాశం.యదా.హయో
 గేశ్వరః.ఈశ్వరః.సై.వ.క్రం.భవాన్.స్తా.తత్.తత్.విష్టోర్భ.త్యా.స్స.విశ్వ.త్యా.కృత్.శ్చ.స్త.న్తి.॥౨౫॥ఉద్ధ.ఉవాచ||
 నను.తే.త్ర.స్సం.రాధ్య.ఋషిః.కా.పారహి.స్త.మి.సా.యా.ద్భగవతా.దిష్టే.మ.ర్త.లోకం.జిహ్వ.స.తా.॥౨౬॥ఇతి
 సహ.విదు.రేణ.విశ్వమూ.రే.ద్రు.ణక.ధ.యా.సు.ధ.యా.భ్ర.తే.రు.తా.పమ్.క్షణ.మి.వ.ప్ర.శి.నె.య.మ.స్వ.స.స్తాం.స.మ.పి.త
 ఔ.ప.గ.వి.ది.శాం.త.తో.౭.తా.॥౨౭॥రాశో.వాచ||నిధనము.పగ.తే.ప.వృష్టి.భా.శే.వ.ధి.ర.ధ.యా.ధ.ప.యా.ధ.ప.యా
 ముఖ్యం.స.తు.క.ధ.మ.శి.ష్ట.ఉద్ధ.వా.య.ద్ధ.రి.పి.త.త్య.జ్ఞ.అ.కృ.తం.త్య.గ్ధి.శి.॥౨౮॥ శ్రీశుకః.ఉవాచ||బ్రహ్మశాపా.ప.దె

స్యభ్యుద్ధ.కృత్.స్య.భ్యుత్త్య.య.యో.జ.న.కారిణి.చర.న్తి.మి.॥౨౯॥శ్చ.త్ర.త్య.జ్ఞా.ను.నా.శ్చ.త్రా.ప్ర.ష్ట.ఉద్ధ.వ.ఆ.హా.స.స్వ.తి||
 నను.హే.వి.దుర.తే.త్య.యా.ఋషిః.త్ర.వి.దగ్ధి.కా.పార.హే.మై.త్రే.యః.త్ర.స్సం.రాధ్య.త.తో.వ.ప.దేశ.ార్ద.మ.రా.ధ.ని.యః
 పూ.జ్య.ః.స.త్య.హం.కథం.ఘాతః.కా.పార.హి.మ.ర్త.లోకం.జిహ్వ.స.తా.ప.యా.భ్య.తా.భగవతా.మై.అ.న్తి.వ.త.హి.మి.పి.సా
 యో.దా.ది.ష్ట.అ.జ్ఞ.ప్ర.తి.ధా.న్య.తి.త్యా.భవ.స్త.ము.ప.స.న్యా.య.మై.తే.త్య.య.ప.పి.శే.త్యా.ది.ష్ట.భ్యుద్ధ.గ్ధ.॥౩౦॥శ్చ.వి.దు.గ్ధ.ధ.వ.సం
 వా.ద.ము.ప.సం.హ.ర.తి.వై.యా.స.కి.తి.ఇ.తి.తి.ఇ.తి.త్రం.వి.దు.రే.ణ.స.హ.వి.శ్వ.మూ.రే.వి.శ్వ.శ్చ.రీ.ర.క.స్య.భగవతో.గు.ణ.క.ధ.యా.ప.యా
 సు.ధ.యా.అ.భ్ర.తే.ని.ర.స్త్ర.ఉ.రు.తా.పి.య.స్య.ః.ఔ.ప.గ.వి.దు.ధ.వ.య.మ.స్వ.స.య.మ.నా.యా.ప.ర.తి.తా.ని.శాం.రా.త్రిం.క్ష
 ణ.మి.వ.స్త.ము.పి.త.స.న్య.గ్ధ.గ.వ.ధ.గ.క.ధ.యా.తాం.రా.త్రిం.క్ష.గ.మి.వ.స.త్యా.త.త.య.మ.నా.యా.ః.అ.గా.తో.బ.ద.ర్యా.శ్ర.మం.ప.తీ
 లి.శే.షః.॥౩౧॥శ్చ.అ.త్యో.గ్ధ.వ.వి.వ.య.కిం.చి.దా.గ్జ్ఞా.పృచ్ఛతి.॥నిధనమితి||వృష్టి.భా.శే.వ.ధి.ర.ధ.నం.బ్ర.హ్మ.శా.పె.న.నా.మ.ప.గ.తే
 మ.స.తూ.న్య.ధ.ప.న్య.క.ధ.మి.తో.౭.ప.శి.ష్ట.అ.స్యా.వి.పి.వ.శా.ప.వి.వ.య.త్యా.ది.త్య.గ్ధి.పా.ప్ర.యః.కి.మ.వ.క్ర.వ్యం.ప.వృ.ష్టా.గ.యో.ని.ధ.న.ము.ప
 గ.తా.భి.తి.య.తో.య.జి.అ.తి.ర.ధా.నాం.యా.ధ.పా.స్త్ర.తి.ర.ధ.యా.ధ.పా.స్సే.పా.వ.య.యా.ధ.పా.స్సే.వ.ష్టి.ము.ఖ్య.
 ప్ర.ధి.శో.లో.క.ప్ర.య.జి.హ.రి.పి.అ.కృ.తి.మ.మ.వ్య.స.జా.తి.య.సం.ని.వేశం.త.త్య.జి.తి.రో.భా.వ.యా.మా.స.అ.త్ర.భా.త్యా.గ.ప
 వ.వి.వ.పి.తః.న.స్వే.ని.త్యా.శ్చ.శ్వ.త్యా.శ్చ.దే.వ.స్త.స్య.మ.హ.త్త.న.ఇ.తి.స్త.ర.ణ.తో.॥౩౨॥శ్చ.వి.ప.శా.పా.దే.స.ర్వ.స్య.భగవ
 త్సం.కల్పా.ని.వి.ధా.య.త్యా.త్ర.త్యం.క.త్యే.నా.యా.ప.వి.వ.యో.భ్యుద్ధ.వ.భి.హ.ప.స్తా.పి.త.భి.త్య.త్ర.ర.మా.హా.వై.యా.స.కి.తి.బ్ర.హ్మ
 త్యా.ది.బ్ర.హ్మ.శా.పా.ప.దే.శే.ని.పి.వ.శా.ప.వ్యా.శే.న.కా.తే.న.స్వ.సం.క.త్య.త.కా.తే.న.అ.మా.పం.హ.భి.త్యం.య.స్య.ః.స.త్య.సం.క.త్య.భి

త్యర్థః, ఎవంభూతోభగవాన్, స్థితంసమృద్ధం-స్వకలం, సంహృత్య, దేహంస్వదేహం, తృత్యైకతిరోభావయివ్యక్, ఇదమచి న్నయత్ ॥ ౨౯ ॥ అన్తానినామేవాహ॥ అన్తాదితి॥ అన్తాల్లోకాత్ మర్త్యలోకాత్, మయ్యుపరతేస్వలోకంగతేసతి-మదాశ్రయంఅహమాశ్రయోవివయోయస్యత, న్నదాశ్రయం, మద్విషయకం, జ్ఞానంప్రతి, సంప్రతిహాసం, ఉద్ధవసేవా, దాతత్వేన, సాతాత్ అన్తాతిస్వయంప్రసాతుమన్యైకగాప్రహయితుంచఉద్ధవసేవయోగ్యః, కథంభూతఉద్ధవః, ఆత్మవతాంస్సాత్మపరమాత్మయాధాత్మ్యజ్ఞానవతాంమధ్యే, వరఃముఖ్యః ॥ ౩౦ ॥ అతదేవాహ॥ నేతి॥ ఉద్ధవఃఅన్యపిమన్మునఃసమత్వస్యానః-సభవతి, సేరజ్ఞనఃసేరమంసామ్యమమైతి, జగదావ్యపారవర్ణం, యోగముత్రసామ్యలిక్ష్ణాచ్చ, మమసాధ్వ్యమాగతా, ఇత్యాదిశ్రుతిసూత్రస్యత్యాదిప్రతిపన్నం భోగసామ్యంవివక్షితం । ముక్తామయాసహసమానభోగయోగ్యత్యర్థః॥ కుతః, యద్యన్తాత్-గుణైఃరజ ప్రమామిశ్రవత్వే, ప్రత్యుత్పత్త్యాదివివక్షయై, రాత్రితఃసీదతః-అతఏవప్రభుఃస్వవశీకృత్యేనైతి, అనెనముక్తిసాధనసమగ్రంసంప్రసిన్నుచిత్, అతఃఆత్మవద్వరత్వా, న్నద్వయంసంమద్విషయంజ్ఞానం, లోకంగ్రహయన్, ఇదమర్త్యలోక, తిక్షణముక్తిపర్యంతమితిశేషః ॥ ౩౧ ॥ ఉపసంహరతి॥ ఎవమితి॥ ఎవంఇత్యేవం, త్రిలోకగురుణాశబ్దయోనినాశాస్త్రప్రమాణగమ్యం-భగవతా, సందిష్టఃఆజ్ఞాప్రసబదర్యాశ్రమ, మాసాధ్య, సమాధినాజ్ఞానయోగన-హరింభవ ప్ర-మిశేష్యవత్ ॥ ౩౨ ॥ విదురఇతి॥ విదురః-క్రీడయాక్రీడాధం, ఉపాద్రదహస్యస్యేచ్ఛాపాత్రాపాప్రీతపిష్యవిగ్రహస్య, పరమాత్మసశీశీకృష్ణస్య, కర్మాణ్శ్లాఘితానిజరిత్యాశీచ, ఉద్ధవా, చ్యుత్యాః, తస్యేవభగవతః, ధీరాణాంయోగీనాం, ధైర్యవర్ధనంయోగవర్ధకం, విక్లబాత్నాంఅధీరచిత్తానాం, పశూనామజ్ఞానినాం, దు

శేనకాలేనామోఘమాఘేతః॥ సంహృత్యస్వకలంస్థితంతృత్యైవహమచి న్నయత్ ॥ ౨౯ ॥ అన్తాల్లోకాదుపరతేమయిజ్ఞానంమదాశ్రయమ్ । అర్త్యత్యర్థవసేవాద్ధానంపృత్యాత్మవతాంవరః॥ ౩౦ ॥ లోద్ధవోఅన్యపిమన్మునోయద్దుడైర్నాదితీప్రభుః । అతోమద్వయంసంహారంగ్రహయన్మహత్పితృ॥ ౩౧ ॥ ఎవంత్రిలోకగురుణాసందిష్టశ్శబ్దయోనినా । బదర్యాశ్రమమాసాధ్యహరిమీదేసమాధినా॥ ౩౨ ॥ విదురోఅభ్యుద్ధవచ్చుత్యవకృష్ణస్యపరమాత్మనః । క్రీడయాపాత్రదహస్యకర్మాణ్శ్లాఘితానిచ॥ ౩౩ ॥ దేహన్యాసంపతస్యైవధీరాణాంధైర్యవర్ధనమ్ । అన్యైహందుషు-రతిరంపశూనాంవిక్లబాత్నామ్॥ ౩౪ ॥ ఆత్మసంబంధకుశైక్యత్యైవమనసేక్షితమ్ । ధ్యాయన్తేభాగవతేదురోద్దమేమవివక్షయః॥ ౩౫ ॥ కాశ్చిన్ద్యాకతిధిస్సద్ధోమోభిర్భాగవత్పరభః । పాప్రద్యతస్యస్మరితంయత్రమిత్యాగ్రసుతోమని॥ ౩౬ ॥ ఖగిత్యైవీతిమద్భాగవతే, మహాపురాణే, తృతీయసూక్తే, విదురోద్ధవసంవాదోనామచతుర్థోఽధ్యాయః ॥ గ్రీతుకఉవాచ ॥ ద్వారిన్యనద్యాబువభఃకురుణాంమైత్రేయమాసీనమగాధబోధమ్ । త్పత్రోపస్యత్యామృత

వర్ణరంగం, దేహన్యాసంపదేహత్వాగ్రపరకారం హేమకురుశ్రేష్ఠరాజన్, కృష్టైవభగవతాకర్తా, మనసాకరజేన-ఈక్షితంవృష్టం, ఆత్మసంస్యాత్సానంపత్రత్వా, భాగవతఉద్ధవ, గతేసతి, తమేవకృష్ణమేవ, ధ్యానైక-త్రైవివివ్యలినీరతిశయభాగవత్యేనపరవశః-రురోద ॥ ౩౩ ॥ ॥ ౩౪ ॥ ॥ ౩౫ ॥ కాశ్చిన్ద్యాకతిధిః॥ భాగవత్పరభఃభాగవతశ్రేష్ఠ-విదురః-స్వయం-సిద్ధః పరినిష్కన్యయోగనిష్ఠవ, కశిధి-రమోభిర్నైః, కాశ్చిన్ద్యాఃయమనాయస్సకాతాత్-స్వస్మరితంగ్రాణం-పాప్రద్యతపాప్రః-యత్రగతాదిరేహరిద్యారేమిరాసుతోమైత్రేయః-ఆత్మైవత్వాప్రద్యతేత్యర్థః ॥ ౩౬ ॥ ఇతిశ్రీమద్భాగవతవద్వర్ణనప్రీత్యాఖ్యానంప్రీత్యాఖ్యానవత్వ్యాఖ్యానంత్వతీయసూక్తేవిదురోద్ధవసంవాదోనామచతుర్థోఽధ్యాయః ఎవం, కుత్రత్మత్తుర్భగవతోమైత్రేయేణాసన్గమః । కదావాసహసంవాదః, ఇత్యసోత్తరముక్తం-అథేతప్రభృతిత్వతీయవత్సంసాధ్యాం విదుర మైత్రేయసంవాదంవివక్షివ్యం సైవదిదురస్య మైత్రేయోపసత్ప్రకారంతత్ప్రకృతభాగవత్సారూపమహాదానిష్ఠప్రకారంచాహనేనపంచమసూత్రాధ్యాయేన ॥ తావద్ధామిధిత్వత్పుత్రైత్రేయోపసత్తిమాహవైయాసకీ॥ ద్వారిః॥ ద్వనద్యాగ్రాణాం-ద్వారిద్వారేఅసీనసంనిష్ఠం-అగాధభోధం-అగాధఃఅపారఃభోధఃఆత్మపరమాత్మయాధాత్మ్యజ్ఞానంయస్యతం, యోగిత్రియంబ్రహ్మనిష్ఠ, మిత్యాదుక్తాచార్యుకటలక్షితేమిత్యర్థః-ఎవంభూతంమైత్రేయ-ముపస్యత్య, సేగగురుమేవాధిగచ్ఛేత్సమిత్యాది, రిత్యాదుక్తకీర్త్యా-ఉపసమై-పాప్రీష్ణ-తత్ప్ర-చ్య-కథంభూత-తత్ప్ర-అమృతభావఃపరమాత్మభావః-తేనశుద్ధసిద్ధులచిత్త-అనెన-ప్రసాదప్రతితాయశమాన్వితాయే, త్యస్యాద్ధ-క్ర-సాశీల్యగుణాభిత్వ-ప్ర-సాశీల్యంమహతోమనైస్సహసీరన్ధ్రేణసంక్షేపస్వభావత్వం-మైత్రేయస్య-సాశీ

ల్యగుణాభివృద్ధిః సత్యార్థ వదయాదానాహింసాదీనామత్యుపలక్షణం-తైరప్యభివృద్ధిః సతేనాచార్యత్వపూర్తిరభిషే
తాః॥౧॥ఋకింస్పష్టవానిత్యకైః యంతావః, త్సూరీత్యులోకాః, నిత్యస్వార్థం సూచయత-తత్ప్రశస్తమేవాహా॥ సుఖా
యత్యాదిసాలోకజనః సుఖాయనుభూత్వం-సుఖలిప్యైత్యర్థః-కర్తాణికమ్యాదీనితాకికాని-శ్చాత్రస్సాద్దానిచ-కరోతి, తైః
కర్తృభిః, సుఖంవానిరతిశయసుఖంవా- అన్యదుపారమంవా- అన్యర్థదుఃఖినోపారమం ఆత్మనికవస్సు త్రింవా-సమీక్షితవని
స్తతే-కింతు-తతో-తైఃకర్తృభిః, మానుషునఃపునః-దుఃఖమేవ-విదైత, అత్ర-నిరతిశయసుఖపూర్తిప్రతిత్వ నికదుఃఖనివృత్తావ
సాధనత్వేన-యద్యుక్తం కర్తవ్యం-తతో-న-అన్యభ్యం-భగవాన్ ఉత్పత్త్యాదిజ్ఞానంపన్నోత్పత్తం- వదత్వం దత్త్యర్థః, త
ద్యుక్తేవాకర్తృచిత్తోలోకః, తీయతేవమేవాముత్రపుణ్యకృత్తోలోకః తీయతః, ఇత్యుక్తరీత్యా-కర్తృణామత్యు నికదుఃఖనివృ
త్తిపూర్వకనిరతిశయసుఖపూర్తిప్రసాధనత్వానపపత్తిం పరీక్షమాణాయ నిరతిశయసుఖసాధనవివిత్వాన తేమహ్యముప
దిశేత్యర్థః॥౧॥ఋకింస్పష్టవానిత్యకైః సుతరణవాపారస్యభగవత్ప్రశస్తై కచిత్తస్యమే-కింభవత్యుత్పత్తానాంప్ర
తివచనప్రయోజన-మిత్యాశి కార-ంశిమయం స్వస్యప్రతివచనోత్పత్త్యమావిమల-రోతి॥జనస్యతి॥ కైవాల్తపూర్వకర్తృవ
శాత్-అధర్వలీలస్యఅధర్వనిరతస్య, తేవాపలప్రజ్ఞాంనాశయతిక్షియమాణంపునఃపునః, నష్టప్రజ్ఞః తేవాపమేవనిత్యమారభ
తేజన, ఇతివచనాతో-అతేవ-కృష్ణాద్వినుభవస్యపరాజ్ఞుభవ్య-అతేవ-సుదుఃఖతస్యఅతిదుఃఖతస్య- జనస్యఅమగ్రహం-
భవ్యానిధాదాః-జనాదనస్యవిష్టో-రూప్తానివిష్టభక్తాః-భవ స్వత్యర్థర్థి, ఇహమ ర్థ్యలోక-చరన్తి - కృపాశూనాంభవ
తాంలోకానుజీవుత్యయేవమ ర్థ్యలోకంపరణిమత్యర్థః॥౩॥ఋకుపుత్సానికమశిఃపృచ్ఛతి॥తదితి॥ మేనాధువద్య-

భావనకుడంప్రచ్చసోశీల్యగుణాభివృద్ధిః॥౧॥ శ్రీవిదురఉవాచ॥సుఖాయకర్తాణికరోతిభాగ్నింనైః సుఖంవా
న్యః, దుపారమంవా । విదైతమాను సతేవమదుఃఖంయదప్రయము కంభగవాన్యదజ్ఞః॥౧॥ జనస్యకృష్ణాద్వి
మ. బస్యైవైవదధర్వలీలస్యదుఃఖతస్య । అనుగ్రహంయేహచరన్తి నూనంధూతానిభవ్యానిజనాదనస్య॥౩॥
తత్పాధువద్యాదేశవ ర్త శంసస్సంసాధితో భగవాన్యేనపునామ్ । హృద్ధి తోయచ్చుతిభావపూర్తేజ్ఞానం
స్వతత్వాద్భిగమంపురాణమ్॥౪॥ కరోతికర్తాణికృతావతారోయాన్యత్, తవోగ్రహంస్త్ర్యధిశః । య
ధాససర్వగ్రాగ్నిదంబిహింసంస్థావస్సు త్రిం జగతోవిధతై॥౫॥ యధాపునస్యైఖిదంబివేశ్యశిశైలమహా
యాంసనివృత్తవృత్తిః । యోగశ్చిరాధీశ్వరవతేవదనుపవిష్టోబహుధాయధాన్తే॥౬॥ క్షీరసాగర తైద్విజ
గోసురాణాంక్షేమాయకర్తాణ్యవతారభదైః । మనోనత్యుత్పత్త్యధిశ్చిన్యతాంసస్య శ్లోకమాశేత్యుతామృ
తాని॥౭॥యైస్సప్తభదై గదిలోకనాధోలోకానలోకాన్ సహలోకపాలాః । అచీర్ణవద్యుత్రహీనరసవత్సని

శంసుఖసంవాదకం తద్వర్త ఉపాయం నః ఆదితకధయి-కధంభూతంవర్త - యేనవర్త నా-ఆరాధితః-సఃభగవాన్-పుం
సాం-భక్తిపూర్తేభక్తియోగసంపత్తితే-హృదిహృదయే-స్థితః-తత్త్వాద్భిగమం-త త్త్వ మధిగమ్యతేయేనత త్రత్వావభాస
కం-పురాణంఅచారివేదప్రమాణంజ్ఞానం-యచ్చుతి-తద్వర్తా దిశేత్యర్థః॥౮॥ ఋకరోతితి॥ త్ర్యధిశః త్రిలోకేశః-భగ
వాన్-స్వతి ప్రగ్రిఅర్తవశ్యం-కృతావతారః బ్రహ్మవిరూపేనకృతానుప్రవోవతారః య-నికర్తాణికరోతి - అగ్రస్య
ప్రైఃపూర్వం-నిరీహఃనిర్వాప్య-పారవస-స్వయ-మిదంశీవ్యం-యధామేనప్రకారేణ-ససర్వ - యధాసంస్థావ్యసవస్త్వితిర
క్షాంకృత్యా, జగతః-పుంజీవికాం, విధ తైకరోతి-ఎతద్వర్తయేత్యుపతతేనాన్యయః, ఎవమగ్రమ్॥౧॥ ఋ యథే॥
సభగవాన్- స్వశరీరధూతే-భిసూక్ష్మవస్తాకాశాదికారణమాతే, ఆత్మరంతమనీలియత, ఇత్యుక్తతమశ్చబ్రహ్మద్య ప్ర
కృతిద్రవ్యై- ఇదంకార్యంప్రపంచంనివేశ్యంసహృత్వ - నివృత్తవృత్తినివృత్తజగద్వ్యాపారః-గుహాయంపరమాకాశై-
వైజ్ఞానైశ్చత్యర్థః శేతవసతి-హేయగీశ్వరాధీశ్వర-యోగీశ్వరశేష్టవక, స్వయం-ఎతచ్చిదచిదాత్మకంజగ-దమప్రవిష్టంస్వ
ప్రశాసనాధినంకుర్వత్-ధారకతీయాన్ధితేబహుధాదేవమనుష్యాదిబహువాయుభాక్-యధా - అనీతీబహువ॥౧॥ ఋ
యధా-దన్విజగోసురాణాంబాగ్నిప్రజ్ఞాగోదేవతానాం-క్షేమాయ-అవతారభదైః-రామకృష్ణాద్యవతారభదైః - భవశబ్దో
గోదాదేవేశాక్త్యాద్యవతారాణాం ప్రదర్శనార్థః, స్వయంక్షీడన్మైవ - కర్తాణిమహ్మద్వి నాశసాధుపరిత్యాగిణాది రూపక
ర్తాణి-విధ తైకరోతి, అన్యదపిప్రత్యమాణ-అస్తరా-స్వస్యప్రతివచనప్రవచనోత్పత్త్యమావిమల-రోతి॥జనస్యతి॥ మనః
కమాశే-సుప్తశ్చక్రై కైశ్చ ర్థ్య ప్రతినిమగ్నోకాఃపవిత్రశ్చిద్రుమస్తే-తేమాంమూళిమప్రధానః-తస్యభగవతః-చరితామృతాని
అమృతమృగనివదర్యాదీ-శ్చిన్యతామనీ-సః మనః-సత్యవృత్తి॥౭॥ఋకుపుత్సానికమశిఃపృచ్ఛతి॥యైవే॥ అధిలోకనాధోలోకాధిపతి-యై

ప్రత్యభేదైః మహదాదిభిర్యథః - సహలూకపాలాక్షసహవిద్యమానాఃలోకపాలాఃయేషాంతాః - లోకాః - అలోకాః - లోకాలోకబహిర్యాగాః - సరకాన్వా, అచీర్ణపతకల్బయామాన - తాన్వర్ణయైత్యర్థః - యత్రయేషలోకాదిష - సర్వాణి-యానిసత్వానిప్రాణిని - తెషాంనికాయాఃసమూహః - సైషాం - భేదభేదా - అధికృతకర్తృనుగుణాధికారవాక్ప్రతీతఃప్రతీయతే *||౮||* యతేతిఉత్పత్త్యత్యయోనిఃకారణంయస్యసత్యయోనిఃకారణా న్నరశూన్యభిత్వర్థః - విత్వస్త్రిష్టానారాయణః - ప్రజానాంవృష్టిభూతానాం - ఆత్మకర్తృరూపాభిధానాం, ఆత్మజ్ఞానైస్త్రియగణః - కర్తృకర్తృస్త్రియగణః-రూపాణిదేవమనుష్యాదిరూపాణి - అభిధాఃదేవోమనుష్యత్యత్యధ్యభిధాః - ఆసాంభిదాం-యేన-యేనప్రకారేణ-వ్యధత్తఅకరోత్ - కింసామోత్పదంపరయావేత్యభిప్రాయ-ఎతత్ప్రప్త్యం - చకారా-చప్రప్త్యపి-నోఽస్త్వభ్యం హేవిప్రవర్త్యవర్ణయ *||౯||* నను-వచుశ్రుతస్యతవకిమనయాశుశూక్రియైత్యత ఆహ || పరావ రేషామితి || హే భగవత్మత్తేయ-చరైత్త్రివర్ణికాః-అవ రైస్త్రిశూద్రాద్రాయ-సైషాం-ప్రతాని-వ్యాసముఖాత్ - అభీష్టంపునఃపునః - మెయ-శ్రుతాని-భగవతః-ధామ్యతిచూరాత్ - వినా-త్యుల్ల సుఖావహానాం అల్పముఖసంపాదకానాం-తేషాంప్రతానాం-శ్రవణేనాతిశేషః, అత్యుత్తమ్యప్రాంతా-హమ-భగవతః-ధామ్యత్రవణేనయనప్రప్తాభిత్వర్థః *||౧౦||* ఎతదేవాహ||కథిణః||యస్మాకం-సత్రేమ-సూరిభిఃవిద్యద్భిః-ఈశ్వమానాత్ ప్రస్తుయమానాత్ - తిర్థసదోభగవతః - అభిధానాత్ పరిత్యాత్ - కశుశూక్రిమాణాఃపురుషః-త్యుప్రయూత్ నోపేత్యుప్రయూదిత్యర్థః-యః-తిర్థపాత్ - పురుషస్యత్యుప్రయోగఃపునః-కర్తృనాహీణోత్తలిలం-యాతఃగతఃకధాశ్రవణేనశోత్రలిలద్వా రణహృదయంప్రవిష్టః-భవప్రదాంసంస్పృశింపాదికాం-గహదతిందేహసత్త్వకళత్రాదిష్యవక్త్రం చిన్తినహ్యవక్త్రతానాంతావత్రయాభిమాతిసామర్థ్యమస్తీతిభావః *||౧౧||*

కాయభేదాధిక్యతఃప్రతీతిః||౮||యేనప్రజానాముతఃఆత్మకర్తృరూపాభిధానాంచభిదాంచవ్యధత్త|నారాయణోవిశ్వస్యగాత్తయోనిరైత్యనోవర్ణయపిప్రవర్ణ||౯|| పరావరేషాంభగవన్స్త్రీతానిశ్రీతానిషివ్యాసముఖాచభీష్టమ్ | అత్యుత్తమ్యత్యుల్ల సుఖావహానాం తెమామ్యతేకర్తృకధామ్యతాఘాత్||౧౦|| కస్త్రుప్రయూ తిర్థపదోభిధానాత్ప్రేమసత్సూరిభిఃకర్తృమానాత్ | యఃకర్తృనాడింపురుషస్యయాశోభవప్రదాంగహరశింఛినతి||౧౧||మునిర్వివత్సృగవద్గుణానాంశుభాపితేభారతమాహకర్తృః | అస్మిన్మృణాంగ్రామ్యసుఖానువాదేవత్తిర్హీతా-నుహరైకధాయామ్||౧౨|| సాశ్రద్ధదానస్యవివర్ణమానవిరక్తమన్యత్రకరోఽభిభుంస | హరేఃపదానస్త్రునిర్వృతస్యసమస్తయఃఖాన్యయమాశుధత్తి||౧౩||తాకోవ్యశోచ్యాగ్నపిదోఽనుశోదేహారైకధాయాంవిముఖానశున్|క్షీణోతిదేవోఽనిమిషస్తుమేషామాయుర్వృధావదగతిస్త్య

ననుభగవతః-ధాయ-ఎవతావత్రయాత్త కసంస్పృహవిచ్ఛేదకత్యై-సైవప్రాధాన్యసభగవతాబాదరాయణేనమహాభారతే కిమితి నానువర్ణితా-కిమితివాప్రాచీనుశోత్రతాన్యవర్ణితాని-త్యాశ్చజ్యోగ్య - న్యూరోహవాదన్వాయేన - శ్రీమహాభారతస్యాపిభగవద్గుణానువర్ణనైతాత్పర్యమత్యహా || మునిరితి || తె-సఖామునిఃకృష్ణకృష్ణదైవపాయనః-భగవద్గుణాంపివత్యుఃభగవద్గుణాన్వక్తృమిచ్చుః-భారత-మాహ-యస్మిన్కథారతే-గ్రామ్యసుఖానువాదేద్వారభూతైః అనుపశ్చ-ధరైకధాయాంస్పృణాంమతిః-గృహీతాలవతారితైత్యర్థః - గాభాచన్ద్రీన్వాయేనభగవతః-ధాయాంబుద్ధ్యవతారార్థంభారతే గ్రామ్యసుఖానువాదకృతఃసహేతావతాత్తైస్త్రిసతీతాత్పర్యమివక్తుంయ్యక్తమ్ | తమక్రమితిహసనమచ్చయే || కామినోవర్ణయైకామాన్లోభాబుద్ధ్యవర్ణయై||సరఃకింఘలమాప్నోతికూశేఽన్దమివపాతయై||లోకచిత్రావతారార్థంవర్ణయిత్వామతేనతే||ఇతిహః-పవిత్రాగ్రైఃపునరతైస్త్రిసన్దితా|| అన్యధాఘారసంసారబద్ధహేతుజనస్యతే || వర్ణయేత్సకధంవిద్యాస్తవకారణికోమునిరితి||అతోభారతాభిప్రాయోదరవగమభిత్వర్థః *||౧౨||* షష్టభగవతః-ధాయాంమతిపుజేశస్యసలమాహ || సతి || సాకధామరికధా - అహరహశ్చత్రివణేన-వృద్ధింప్రాప్తానతిశ్రద్ధదానస్యకధాశ్రవణేశ్రద్ధాంకుర్వతఃపునః-అన్యత్రశ్రద్ధా-దావిరక్తింకరోతి-తితఃకిమత ఆహ-హరైఃభగవతః-పాదయో-చనుస్త్యత్యాలినుహ్యసేననిర్వృతస్యసుఖతస్య-సమస్తయఃఖానామవ్యయంనాశింవిధత్తై - సాహరికశ్చేతిశేషః-హరికశ్చైవస్వస్యాంశ్రీకధానస్యశుశూక్రియాశ్చద్వాదివిషయేషువిరక్తింభగవత్ప్రదావివర్ణవక్త్రం చజనయతి - తావత్రయాభిమాతించవిధత్తై *||౧౩||* అతవంవిధపుధావవత్త్వాంహరికధాయాంయేవిముఖాస్తాఃశోచతి || తానితి || శోవ్యశోచ్యాగ్నోచ్యాగ్నానుపివోచ్యాగ్న-అత్యున్వశోచ్యాగ్నత్యర్థః, కుతః, అవిదంబజ్ఞా, తాకోదేవతే, తెకె, హరైః, కధాయాంఉక్తగుణావనిన్యాం, అశున్పాపేన,

యెఱువెనుభూఃపరాఙ్మభూః, అతివెన్నయెహంహరికధావిమభూనాం, ఆయుః, అనిమయోఽఞ్జోరవిః, క్షీణోతిక్షపయతి, క్షీమద
మవ్యత్యతె, అంతఃకధాశ్చల్యైతోఽప్యాయుః, క్షీణోతిత్యాగశ్చక్లాంశమయత విమభూన్వసిన్తి॥ వృధావాదగతిస్త్యుతీనామితి॥
వాదోవాగన్వృధాపరః-గతిర్దైవవాగ్ధాపరః, స్త్యుతిర్నన్వోవాగ్ధాపరః-వృధావ్యర్థాఃవాదగతిస్త్యుతయాయెహం- తెహం
భగవతఃకధాశ్చల్యైతస్తు-వాదగతిస్త్యుతయస్సప్రభాభిప్రార్థకః-ఆయుఃకపలాంతయ్యుతమ్॥౧౮౩॥ ౧౪వత్తుమనంహర
తిదన్వభ్యామ్॥తదితి॥ తత్తస్మాత్-హంకథాయా-వనసమస్తదుఃఖస్యయతతత్సాధ్యైః-హేకాపారవ-మైత్రేయశర్వదా
తుంసుఖపదన్య-పవిత్రక్షీరైరసృజారః కథామవ-కథాను-సారంసారహితాం- ఉద్ధవత్య, పుష్పేభ్యోయదుకగోషధ్వ
వ, న-శివాదు హేత ర్ద్రుబన్ధో-తాపత్రయాభిషిడితానాంసుఖరక-క్షీరయకధయః॥౧౮౪॥ భగవతః-ధాన్యపాపాధాన్య
నశ్చీక్యన్తకధైవకధనియత్యావ॥నభితి॥యోభగవాన్-విశ్వస్య-జన్తన్ధి తిసంయమాధైవప్రేధి తిసంహారాధ్యం, ద్రుగృహీ
తశక్తిః-ద్రుగృహీతాఉపాతా-శక్తిః-బ్రహ్మచిరాపాతశక్తిః-యెనసః-శక్తితన్వంశవిభూతికరిరావయ్యభ్యాఃపర్యాయాః-
పాలనాధికృతన్వనతారూపవిష్ణుగతపాలనానుకూలసావ్యధ్యన్యసతశక్తిత్వంబోధ్యం॥ య-ఎవంహత-సంపాతేశ్వరః-
కృతావతారఃఅతిపూరుషాణి-అతిమానుషాణి-దివ్యానికర్తాణి, చకార, తాని, మహ్యం-క్షీరయకధయః॥౧౮౫॥ యివంతు
త్రాప్రపుష్టేమైత్రేయహేతత్యావనైయ్యగసిరేకమ్॥ఎవమితి॥భగవాన్ఉత్పత్త్యాద్విజ్ఞానసంపన్నః-స - కుమారవసుతో
మైత్రేయః-ఎవంతుత్రాప్రవిదురెణపుంసాంసిశ్చేక్రియసార్థాయమాతీంద్రయ-స్వస్త్వతుసంసిద్ధత్యాన్వస్వసిశ్చేక్రియసా
ర్థాయెత్తర్థః, ఎవమాపుష్ట, తంత్రతారం-విహమానయన్తసమ్మనయన్-అహః॥౧౮౬॥ యివంపుంసాంసిశ్చేక్రియసాయెత్త
నెనసూచితమేవతు ధర్మోకానుగ్రహకారిత్యమావిభుల-ర్వంస్తావత్ప్రక్రియభిసద్గతిమైత్రేయః ॥సాధ్యితి॥ హేసాధోవిదు

తిహామి॥౧౪॥తదస్యతామారవశర్తదాతుర్నైకేకధామైకధానుసారమ్॥ ఉత్త్యక్తపుష్పగృథివా ప్రబధోశి
 వాసునఃకీర్తయతిర్దీక్షైః॥౧౫॥సవిత్తస్యస్త్రీతిసంఘమాధైకతావతారఃప్రగృహీతశ్చీః॥చకారోర్వా
 బ్యుత్థిక్ష్మారుమాణియన్వీత్యరఃకీర్తయతానిమహ్యమ్॥౧౬॥ శ్రీశుకేటివాచ॥ ఎవంభగవాన్ప్రవృత్తుత్రాకౌ
 మారవోమునిః॥ పుంసాంసినృత్యైరుసార్థాయతమాహుహుమానయః॥౧౭॥పైత్రేతిశ్వాచ॥సాధుప్రవృత్త
 యాసాధోలోకాన్సాధ్వాన్సగృహ్లాతాన్కీర్తింవిత్తస్యతాలోకతప్తనాఽధోఽక్షతాత్సన్॥౧౮॥నైతచ్చిత్తం
 త్వయిక్షత్రర్వాదరాయఽపిర్దశే॥ గృహీతోఽనన్యధావేనయత్త్రయాహరితీశ్చన్॥౧౯॥ మాణ్డ్యన్యోపా
 ద్భగవాన్ప్రజానయమనోయయః॥ భాగ్యతైత్రిప్రజేష్యాయాంబాతస్సత్యవతీసుతాత్॥౨౦॥భవాన్సగృహ
 తోసేత్త్యంసమృతస్సన్సగృహీ॥ యజ్ఞానాదేవాయదమామాదిత్యధగవాన్సగ్న్యైః॥౨౧॥ అధతేభగవద్రీతి

త్ర, త్వయా-సాధునమ్యక్-పుష్టం-త్వయా-కధంఘాతేన-లోకా-సాధుఅనుగృహ్యతా-అధి-తక్షణాత్త-నః-అధి-క్షణఃఆత్మా-నయత్యతస్యాత్మ-నఃస్వగృ-అధి-క్షణజిత్ర-స్వస్వగృహి-కీర్తి-ం-లా-క-వితస్వతామిస్తాయతా-||౧౫|| పూరికధా ప్రశ్న-ప్రయినచిత్రమిత్యాహ-|| నై తదితి హేతు-త్త-వాదరాయణమీర్వశ్యానవిర్వసంఘాత-త్వయ-ఇదం హేతుగర్భ మిశేషణం-ఎత-ధరికధా-ప్రశ్న-ఇత్యేత-నచిత్రం-నకలంబాదరాయణమీర్వజత్యమ-త్రమేవ-కింతు-యద్యచ్ఛే-అనన్య భావేనఎక-ప్రభావేన-ఈశ్వరో-హరి-ప్రయ-గృహీతః-||౧౬|| బాదరాయణవిర్వజత్వం-చ-పుష్టయతి|| మూర్ధ్న వ్యర్థా వాదితి|| ప్రజానాంఅధాగవతానాంప్రజానాం, సంయమదబ్ధయతా, యమః, వైవస్వతః, మూర్ధ్నవ్యర్థముడె, కావాత్, భృగూనత్యవతీసుతభృగూనవిచిత్రమీర్వగృహి-త్రైతైతత్తేనపరిగృహీతాయాం, ఘటియాయాదాస్యాం, సత్యవతీసు తాత్ బాదరాయణ-జ్ఞాతఃఉత్పన్నః, యమవత్సంజాతో-నశీత్యర్థఃఃకించ, భవానితి|| సానుగగ్యసభాగవతన్య, భగవ తఃశ్రీకృష్ణన్య, భవాన్మిత్యం, సంమతఃప్రీతివిషయః, యద్యత్సతవజ్ఞానాదెతాయజ్ఞానోపదేశాయ, మాం, భగవాన్, ప్ర జగభవంత్యర్థక్, ఆదిశతీఆదిష్టవాక్, సమిపేలనస్తమపభవస్తంస్తృత్యాజ్ఞానోపదేశార్థం-మా-మజ్ఞ-ప్రవాన్, ఎతే నభగవన్పరితతయప్రీతివిషయత్యమవగమ్యతై, యోహిజ్ఞానో-త్యర్థమిత్యర్థ-రణాత్-||౧౭|| అతీనిరతితయ ప్రీతివిషయాయతేనుధాపశ్చ-ఎవర్థ-యమితిపలికానితి|| అథేతి|| అదనను, భగవన్మి-లాః-వర్ణయామితిసంబంధః, కధంఘా తాః, యోగమామో-ఎవం-హితాః, యజ్యతగ్ధియోగ, స్పరాసామాయా-చ-ఆశ్చర్యతఃక్రి, తయా, ఉపబంహితాఃభ గవన్ప్రియా-మ్యాశ్చర్యతక్ర్య-కవితాః, అస్తస్సంహరః, అగ్తోమాక్షః, విశ్వగృహి-త్యాదయాయాసాంతాః, ఎవంఘా తాః, లీలాః, యద్వా, అర్థతల్పన్యూపపదః, నస్తున్యర్థతల్పన్యూపాదాత్, అస్తజ్ఞేనసంహరోమాక్షశ్చవిషయైతః, య

త్వగ్ని స్య భిన్నం పితృ స్త్రీ, తిక్తు తేః, పితృస్య స్త్రీ త్యాదయోఽర్థః స్వరూపం యోసాంతాః, లీలాః క్రిడా జెష్టాః, ఆన పూర్వ్య
 శిః ప్రశ్నానుసారేణ, వర్ణయామి కథయామి త్యర్థః॥ యద్వా॥ సృష్టి వీలాదిక్రమే జెత్త్యర్థః ॥ ౧౨॥ ॥ ప్రథమం సృష్టి వీలాం వర్ణ
 యితుం సృష్టేః పూర్వం కారణ త్వేనావస్థితవస్తుస్వరూపమాహత్రియేణ ॥ భగవానీతి ॥ ఇదం, పరిభ్రత్యమానామరూపవి
 భాగార్హస్థ్యాలచిదదాత్త కంజగతే-అక్రస్యప్రే-పూర్వకాలే-అత్త నాంజీనానాం, ఆత్మల స్త్రీ ప్రవర్తిధారకః-విదుఃస్వా
 మి-ఎకః ఆవిభక్తనామరూపసూక్ష్మ చిదచిచ్ఛరీరకః-భగవానెవాసీదిత్యర్థః-పవనభగవా, నాత్మేచ్ఛానుగతౌ-అత్త నః స్వస్య,
 ఇచ్ఛానుగతౌ-అత్త నః స్వస్య, ఇచ్ఛా, సృష్ట్యపయోగినంకల్ప - స్రస్య అనుగతౌ-ఉత్తే షెనతి-నానామత్యుపలక్షితః-దేవాది
 నానానామరూపవిషయబుద్ధిభాగ్యః, పూర్వస్త్రి కత్వ, ఆసీత్, కుతః, ఆత్మ-అత్త పర్యంత్యాన్నామరూపవిషయమతినా
 మిత్యభిప్రాయః-ఎకవభగవాక దాచిద్విభక్తనామరూపచిదచిచ్ఛరీరకః-కార్యవస్థానానా-పవన-దాచిన్నామరూప
 విభాగానర్హసూక్ష్మ చిదచిచ్ఛరీరక-పరమాత్మకారణావస్థ ఇతిర్థః॥ యద్వా-అనానామత్యుపలక్షితఇతి ఛేదః-ఆత్మేచ్ఛాను
 గతౌ-నం పరవిషయాత్మి యసంకల్పన్తే షెనతి, అనానామత్యు పలక్షితః-దేవాదినామరూపవిషయ-ర్థ్యుపలక్షితః-కు
 తః, ఆత్మ, దేవాదినామరూపధాత్వం తదభావశ్చ-త్త నవవేత్త్యర్థః-నచైవ వికారిప్రపన్నః-సదావకత్వాన్నామరూ
 పసంస్కర్మ స్యోత్యభిప్రాయాత్, అత్తేదంతే దైవస్థూలచిదచిచ్ఛరీరకః-పరమాత్మే వోద్యతే-తే-స్యైవస్థూలావస్థా ప్రహజేన
 సూక్ష్మచిదచిచ్ఛరీరకతయా-ఎవస్థిత్యకారణవిషయవ్యతే-నచ-చిదచిచ్ఛరీరకత్వస్యాతా-ప్రతితే రేవవేత్త్యేననజాతీయవి
 జాతీయస్యగతభేదశూన్యంబ్రహ్మై వజగతా-రణమిత్యుపత్యభిభూతివత్వం, అగ్రభితికాలస్యనిర్దేశ్యాజాతీయభేదగ్య,
 అత్త నామాత్మే తిత్వతిరెననిర్దేశనజాతీయభేదగ్యభగవాన్త్యేననకారణత్వపయికసార్వ జ్ఞ సర్వతః క్రిత్యనత్యనంకల్ప
 త్యాదిగ్యగతభేదగ్యచాత్మై ప్రప్రతిపన్నత్యాత్-తే-ర్థ్యకభిత్వేనకేమత్యుపత్యభిచేత్-ఉచ్యతే॥ మహాదాదిసృష్టికృమణత్య

యోగమాయాపల్లంహితాః । విశిష్టో యుగ్మవాన్ద్రావర్ణయామ్యనుపూర్వశః ॥ ౧౨॥ భగవానెక ఆసేద
 మగ్రీతత్వ-ఎ-అత్త నాంవిధుః॥ ఆత్మేచ్ఛానుమతావాత్మానానామత్యుపలక్షితః॥ ౧౩॥ సహావిషత్తదాద్యప్రేనాప
 శ్యద్దల్యక్తమేకరాట్ । మేనై న నైవవాత్మానం సు ప్రతే క్షీరం ద్రవ్యం ॥ ౧౪॥ సానావతస్సగద్యప్రవృత్తీన
 దనదాత్మికా॥ మాయానామమహాభాగయయెదనిర్వ మేవిధుః ॥ ౧౫ ॥ కాలవృత్త్యానుమానాయాం గుణ

మాణనానాత్యుపలక్షిసంబంధి త్యాగత్వమేకభిత్వేనో-వ్యత, ఇతి నామరూపవిభాగాభావాభిప్రాయనిబద్ధనో-హ్యోగభిత్వ
 పడేశః ॥ ౧౩॥ ॥ శతశ్చైదంత్యర్థ్యాయోపమానీ త్తన్నామరూపాభ్యాం వ్యాక్తియతః, ఇతి శ్చ తే, ప్రకృతిత్రయమకాలశరీరక
 స్థూపార్వజ్ఞా దికల్యాణగుణాకర స్త్రైవకారణత్వం ప్రపచ్ఛయేదద్వాభ్యామ్ ॥ సగతి ॥ సహావిషసో-యంభగవాత్ తదా
 ప్రళయదశాయాం-ద్రష్టానర్యజ్ఞః, క్రోధహతుః అను ప్రద్యక్ అసంకుచితజ్ఞానః తతుల-తః-ఎకరాట్ ఎవరూప్రకాశః సతు
 జీవవతః-ర్థాయ త్తదా దాచితి-సంశోచవికానభాజ్ఞానసంపన్నః-సు ప్రతే క్షీం-సూక్ష్మవస్థచిదదాభ్యున్నతః క్షీం, తనాద్వి
 సర్వాయశ్చ క్షీం-కృత్యుక్తం-దృశ్యం కార్యం-నావశ్యతః క్షీంతు, అను ప్రవృత్తవహారా-నామరూపరహితమివా, త్తానం-
 మేనై అనుమత- ఇవశ్చ తైవతస్య సూక్ష్మ దర్శిత్యావస్థాశరీరభూతసూక్ష్మ వస్థచిదచిచ్ఛరీరకవస్థాజ్ఞానసంప త్తిన్నావ్యతే అనన
 సార్వజ్ఞా దిగుణసంప త్తే-నామరూపవిభాగాభావ-శ్చ క్షీం ॥ ౧౪॥ ॥ అదచిదచిచ్ఛరీరకత్వమాహ ॥ సేతి ॥ సద్గ్రహ్యేనతో
 ద్రవ్యః, సత్తాయోగినంకలపదార్థం ద్రవ్యః, శక్తిః ఆవిష్కర్షిద్ధవిశేషణభూతమాయానామద్రవ్యతః-సదనదాత్మికా, చేతనా
 చేతనాత్మికా, ఘోషారూపో-ఎనలూపాయో, అపరేయమిత స్వస్వాంత్రప్రకృతింవిధి, తిచేతనయోరభూతారూపరస్వరవి
 లక్షణద్రవ్యత్యాభిధానాత్-యయానదనదాత్మికయ-ప్రకృత్యా, ఇదం కార్యవస్థచేతనాచేతనాత్వ కంజగతే-స్వయంవి
 ఘోజగద్ర తదో-మానంస్పృష్టః- నిర్మమెన్ద్రవ్యవాక్-మై-హమానా-వి-ఫోశ్యరీర త్వేనసూక్ష్మవస్థయా-ఆసీదిత్యర్థః, భగవా
 నేకవివేదగ్ర-ఆసీ, దిత్వేన-సూక్ష్మ చిదచిద్విశిష్టసోపాదానత్యం, యయెదనిర్వ మేవిధుః, రిత్వేన-కేవలనిష్కల్పస్వ
 రూపస్యనిమి త్త త్యం-కాభిసాతమే॥ ౧౫॥ ॥ అచిదచిచ్ఛరీరకత్వమాహ ॥ కాలవృత్త్యానుమిత ॥ కాలవృత్త్యాం
 బాలానుగుణవృ త్తిమత్యాం- అతఏవ-గుణమయ్యాం సామ్యాచాపన్నుత్వాదిగుణప్రభూతాయాం-మాయాయాం- ఆత్మ
 ఘో తేనస్వశరీరభూతేన-పురుషేణ జీవన-వీర్యం-సృష్టి సామర్థ్యం-స్వయంవీర్యవాత్ అవికృతవిన-ఆద్యత్తనంపాదితవాజ్ఞా

మాయాభిమానీస్తాత్త జీవానుప్రవేశేనమాయాస్పృష్ట్యభూమకగోదిత్యర్థః ॥ ౨౬ ॥ మహతస్సృష్టిమాహః తత ఇతి ॥ తతః-ఆరాతవిర్యాత్-కాలనోదితాత్ కాలపైతాత్-అవ్యక్తాత్ స్వాత్ కాదవ్యక్తాత్ -స్వయమేవ-విజ్ఞానాత్తా, విజ్ఞానం-రుజ్జంతమతి, ఇత్యుక్తరీత్యాజీవాస్తరాత్తా-ఆత్మదేహస్థంస్వగరీరఘాతప్రకృతీగతః-విశ్వం కార్యజాతం-వ్యభిక్తాప్రకాశేయః-ప్రకాశేయమిత్యర్థః పృథువ్యసానంవోధ్యం - తమోనుద్యోతమృత్యుబ్రహ్మచ్యుత్యైవస్వప్రకృతిప్రకారోభగవాన్-మహత్తత్త్వమభవదిత్యర్థః-ప్రతిభురువశరీరకోభగవాన్వేవమహచ్ఛరీగోఽహుదిత్యర్థః ॥ ౨౭ ॥ ఋమహతోహంకారస్సృష్టిమాహద్వాభ్యామ్ ॥ సోపీతి ॥ సోపసమహంసః-అంశగుణకాలాత్తా, అంశోజీవః, అంశోనానావ్యపదేశాత్, మమైవాంశోజీవలోక, ఇతిప్రయోగాత్, గుణాస్సత్వాదయః-కాలశ్చ-తైరుచలః, తఃకత్తాస్వరూపంయన్యస్యః-కాలవశ్యోగుణమయోజీవగర్భశ్చైత్యర్థః- భగవద్దత్తీగోచరఃభగవతోద్భవీస్సంకల్పరూపంజ్ఞానం - తస్యగోచరఃవిషయః-ఆత్మాపరమాత్మాత్తకః-సోప ఆత్మైతిసామానాధికరణ్యంశరీరాత్త భావబలననం - ఎవంఘాతోమహాక-అన్యస్యైస్సస్య, సస్యతీయఃఅహంకారాదీనిసప్తమిచ్చయా, ఆత్మానంసాస్మాత్తానం-కృతకోత్వికృతమకరోత్ ॥ ౨౮ ॥ ఋమహత్తత్త్వాదితి ॥ వికుర్వాణాద్విక్రియమాణా, న్నహత్తత్త్వాత్ - అహంతత్త్వమహంకారః - అజాయత-ఉత్పన్నోఽహంకారోభూతః-కార్యకారణకర్తాత్తా - కార్యంశరీరం-కారణమిన్ద్రియం-తయోః-కర్తాత్తాక్త్యరూపః, కారణరూపఇత్యర్థః తద్విస్తరణోతి-ఘాతేన్ద్రియమనోభవః, ఘాతేన్ద్రియమనోభవః, భవత్యన్తాదిభవః, ఘాతేన్ద్రియమనోమయః, ఇన్ద్రిస్తేకాపాదే-ఘాతేన్ద్రియాదిరూపేణనరణిమస్వపాప్రదురః ॥ ౨౯ ॥ ఋఅహంకారంవిభవతే ॥ వైకారికఇతి ॥ వైకారికఃసాత్వికాహంకారః-తైజసోరాజసాహంకారః-తామసస్తామసాహంకార-స్తస్త్రియఘాతాదిరేనమాస్త

మయ్యమధోఽక్షజః ॥ పురుషైకాత్త భూతేరవీర్యమాధత్తవిర్యవాక్ ॥ ౨౬ ॥ తతోఽభవన్త హత్తత్త్వమవ్యక్తాతా-లయోదితాత్ ॥ విజ్ఞానాత్తాత్త దేహస్థంవిశ్వంవ్యజ్ఞం వ్రమోమహః ॥ ౨౭ ॥ సోఽవ్యంశగుణకాలాత్తా భగవద్దత్తీగోచరః ॥ ఆత్మానంవ్యక్తగోదాత్తా విశ్వస్యాస్యసీస్యతీయా ॥ ౨౮ ॥ మహత్తత్త్వాద్విక్రమికుర్వాణాదహంతత్త్వమజాయత ॥ కార్యకారణకర్తాత్తా ఘాతేన్ద్రియమనోభవః ॥ ౨౯ ॥ వైకారికస్తైజసశ్చతామసశ్చైత్యర్థహంకరిధా ॥ అహంతత్త్వాద్విక్రమికుర్వాణాన్తోవైకారికాదహమాత్ ॥ ౩౦ ॥ వైకారికాశ్చయేదేవాఅర్థాభివ్యజ్ఞనంయతః ॥ వైజసాన్ద్రియాణ్యవజ్ఞానకర్తమయానివ ॥ ౩౧ ॥ తామసోఘాతసూక్ష్మాదిర్యతస్త్యైస్త్రిగ్మహత్తత్త్వః ॥ కాలమాయాంశయోగసభగవద్వీత్యంతంభా ॥ ౩౨ ॥ నభసోఽనుసృతంస్వరంపికుర్వన్స్వరమేనిలమ్ ॥ అనిలోపివికుర్వాణోనభసోరుబలాన్యతః ॥ సనర్థరూపతన్వాత్త్రం

రం ॥ వైకారికాహంకారకార్యమాహ ॥ అహంతత్త్వాదితి ॥ వికుర్వాణాద్విక్రియమాణా - వైక్రూరకాత్వాన్వికాదహంతత్త్వాదహంకారాత్-వ.సోఽహంకార-ఉపఘాతోయేదేవాః-దిగాదిదేవాద్మయోన్దిన్ద్రియాణీత్యర్థః-సతుదిగాదిదేవాః-తేషాంవతుర్భువనప్రమాణతియా-జ్ఞోత్త్యైఃపూర్వముత్పన్నసంభవా-వతోదేవశ్చదైవతదృష్టయోన్దిన్ద్రియాణ్యేవవివక్షితాని, యేదేవాస్తైఃపివైకారికాసాత్వికాహంకారకార్యభూతాఇత్యర్థః ॥ ౩౦ ॥ ఋభగంధాదేవాః-యతఃదేవభ్యః - అర్థాభివ్యజ్ఞనం - శబ్దస్వరరూపరసాదీనామర్థానావభివ్యజ్ఞనముపమోభవతి, ఎవంఘాతాదేవావైకారికాలఘావస్థిత్యర్థః-జ్ఞానకర్తమయాని, జ్ఞానేన్ద్రియాణీకరేన్ద్రియాణివ, ఇన్ద్రియాణీత్యైజసాన్యేవతైజసాహంకారసహకృతసాత్వికాహంకారకార్యణ్యేవిత్యర్థః-తైజసస్యవైకారికతామసయోరనుగ్రహకత్వేనపృథక్కార్యభూతాత్-అనుగ్రహకత్వేవమిత్యైజసస్యకార్యతా ॥ ౩౧ ॥ ఋఅధతామసాహంకారకార్యమాహ ॥ తామసఇతి ॥ తామసః, ఘాతసూక్ష్మాది, ఘాతానాంఅకాశాదీనాంతత్మాత్మైకాంతాదీనాంవచిదికారణం-ఎతదానోపపాదయతి ॥ యతఇతి ॥ యతఃఘాతాదేనకాశా-వాత్తనోబ్రహ్మణో-యన్ద్రిజన్మహంపకంశబ్ద-స, తతోవిజ్ఞాతోతతః, భిమానాకాశంఘాతాదిత్యర్థః-బ్రహ్మణశ్చైకప్రమాణత్యంనాత్ప్రయోగ్యధికరణీదం ॥ సభాకార్యమాహ ॥ కాలేత్యాది-మాయా, సత్త్వాదిగుణాః-సోఽవ్యంశగుణకాలాత్తై, తిభూర్వముక్తత్వాత్-అంశోజీవః - కాలాదియోగస-మోత్పర్యేత్యుతియా, కాలాదియోగసమాయన, భగవద్వీత్యంతంభగవత్సంకల్పరూపజ్ఞానవిషయం, సభోఽహంకారః ॥ ౩౨ ॥ ఋఎవంఘాతాన్మభసోఽనుసృతం ఉద్భూతం - స్వరంస్వరృతన్వాత్త్రం - వికుర్వతోవిక్రియమాణంసత్ - అనిలం - నిర్మమలసృజతో-స్వర్యా

దుత్సహోఽనలీలవాయురపి-విశ్వర్వాణః - సభసానభోగుణైవశబ్దైన,సహితః-స్వయంబోరుబలాన్వితః అధికబలయుక్తః-
 బలమితప్రాణనాజస్సహసామపున్యవలక్షణం,రూపతన్మాత్రంసనన్ద,రూపతన్మాత్రంప,లోకస్యలోచనం ప్రకాశకం జ్యోతిః
 తైజః - సనన్దః || ౩౩ || జ్యోతిఃశ్రోతిరసితనాన్వితంస్వశ్వగుణోనాన్వితం, అసితేతిసభసోపున్యవలక్షణం-ఎవమగ్రపి-
 శబ్దస్వరూఢ్యాంగంస్వకారణభూతగుణాభ్యాం,స్వగుణైరూపేణచా,స్థితం- జ్యోత్స్వగవత్సంకల్పవిషయంసత్,కాలమా-
 యాంశయోగతోహేతోః-రసమయరసగుణకం - అమృతజలం - ఆద్రతలస్పజిత-భగవద్వీక్షణకాలమాయాంశయోగా
 సర్వతాగ్నైవత్వో,రసమయమృత్సనజై,త్యజేన-ప్రథమంరసతన్మాత్రం- తతోఽమృతజితమోవేదితవ్యః || ౩౪ || జ్యో-
 త్సహమో,శ్రోతిమోజ్యోతిస్సశబ్దైః , అనుసంస్పృష్టం అనుసంహితంబ్రహ్మసంకల్పవిషయం,కాలాదియోగతోహే-
 తోః,గన్ధసాంఘికీ,మాధాత్-ప్రథమంగన్ధం, తతోమహీంచా,ధాత్అస్పజితః || ౩౫ || జ్యో-సాభవ్యవిదుర,సభా-
 దీనాంఘాతానాం-మధ్యే,యద్యత్పరాత్మంబో-త్తరోత్తరంభూతం-తత్త,ప్య రాసుసంగ్రాతకారణప్రవ్యగుణానువృ-
 త్త్యా,యదానంఖ్యం-గుణాన్వయః - ప్రథమస్తే గోగుణః,ద్వితీయస్యహృతస్యద్వా-తృతీయస్యత్రయః,చతుర్థస్యచత్వారి-
 ణః,పంచమస్యపంచగుణా, షట్త్వంపంచః || ౩౬ || జ్యో-అదై తానిమహాదాదిపృథివ్యన్తానితత్త్వాని,పరస్పరపశ్చేకర-
 ణరూపసంఘికసాభావాద్భిన్నజ్ఞ రచనాయామనమధాత్మజ్వరంతుప్యపురిత్యాహ || ఎవజ్జతి || నను ,,భగవద్దృష్టిగాద-
 రః ,, భగవద్వీక్షితంసభః ,, పరవీక్షితం ,, బ్రహ్మవీక్షితం ,, మత్సేవాంతత్త్వానాంభగవత్సజ్జాల్పరూపజ్ఞానవిషయతో-
 క్త్యాదృష్టిసామర్థ్యవగమాత్తునస్మృతివైపరమిత్వేరాసుప్రవేశకృతసామర్థ్య క్షిర్విరధ్యతే-సచాన్యఎవవత్సగమాణోఽ-
 నుప్రవేశజ్జతివత్సంశక్యం - విధోశీత్స్వరస్యజ్ఞానైవేవమానుప్రవేశస్యనాచ్యుత్వాత్ - తావత్తైవతేమాంశరీరజ్యోపపత్తైః
 ఆధేయత్వవిధేయత్వశేవత్వానాంశరీరత్వనిర్వాహకత్వాత్,,యస్యచేతనస్యయద్రస్యహాధేయంవిధేయంశేవచతత్త్వ

శ్రోతిశ్శక్యోచనమ్ || ౩౩ || అసితేవాన్వితంజ్యోతిర్వికురన్వత్సవీక్షితమ్ | ఆద్రతాఽమృతరసమయంకా-
 లమాయాంశయోగతః || ౩౪ || జ్యోతిమేఽమృతమసంస్పృష్టంపంచగున్వద్భిన్న విక్షితమ్ | మహీంగన్ధగుణా-
 మాధాత్మాలమాయాంశయోగతః || ౩౫ || ఘాతానాంసభాదీనాంయద్యద్భవ్యంపరాత్మరమ్ | తేమాం-
 పరానుసంగద్యధానంఖ్యంగుణాన్వయః || ౩౬ || ఎతేదేవాశ్శకలావిష్టోకాలమాయాంశలిగ్నేనః | నానాత్వా-
 త్సప్రక్రియానీనాఃప్రాణైః ప్రాణైలయోగభృతమ్ || ౩౭ || దేవాఃశుభః | ననామతేదేవపదారవిన్దం ప్రపన్నతాపే-

స్యశరీరమిహిశరీరలక్షణం || హైవం || పూర్వం మహాదాదీనాంస్వస్వకార్యోత్పాదనసాధార్య మహేష్వరానుప్రవేశ-
 స్లోక్తత్వైశ్చాభిన్నత్వైస్సంహత్యాజ్ఞోత్పాదనసామర్థ్యా పాదకాను ప్రవేశస్యానుక్తత్వైవేవవిధానుప్రవేశాయ-స్తు-
 తే-ప్రతిఃప్రతిపరమాత్మనోఽనుప్రవేశస్య - తతోజ్జగత్ప్రైశ్చోపపత్తైః - ఎతేమహాదాదయోదేవాః-దేవస్య భగవతశ్శ-
 రీరత్వా - దేవాభ్యుక్తిః-మధా,,హస్తామమమస్త్రీసోదేవతా,, ఇత్యాదౌ-కాలమాయాంశలిగ్నేనః - కాలమాయాం-
 శరూపాణిలక్ష్ణాన్యస్వసత్త్రికాలమాయాంశలిగ్నే తస్య కాలగుణజీవశరీరకస్యేత్యర్థః | విష్టోర్భగవతఃకలాశరీరభూ-
 తాః-నానాత్వాత్ పృథగ్భూతత్వాత్ - పరస్పరసంబద్ధాభావా -త్ప్రక్రియాంయంబ్రహ్మజ్ఞరచనాయాం - అసోఽనుమ-
 ర్ధాస్యన్తః - విభుంభగవత్సం-ప్రాణైలయోగభృతత్వైః - బోధిణిఃతుప్యత్ర-సన్వయేనానాంమహాదీనాంస్తోతృత్వా-
 నుపపత్తిః - సచరచధిపాత్రాకామపనమృతిశ్చ-అజ్ఞాన్యత్వ సచరచతుర్భుజస్యమాదాదివైస్వాదిసా-
 నుజ్ఞాన్యత్వైఃప్రాక్రదనుపపత్తిః - సచరత్వస్యరీరకపరమాత్మనిస్సృత్పత్వముపపన్నమిహాచ్యం - స్తుత్యత్వస్తోతృత్వ-
 యోగేనస్మిన్నసంగతత్వా - బ్రహ్మగన్ధస్వోపాదానత్వేనస్వవికారాశ్రయత్వేపి-నద్యరకవికారాశ్రయత్వేనతస్య-
 జీవద్వాదైవస్తోతృత్వాత్ || ఉక్త్యైకే | పరమాకాశవర్తస్య స్తత్త్వాభిమానిదేవతా స్తత్త్వానిగిస్తాయతుప్యత్రః,,వృతం-
 చతుర్ముఖశ్చపంచై క్షిప్రీ,, రితిపరమాకాశేతత్త్వాభిమానిదేవతాభ్యేవగమాత్ ఏదయ,, ఘృషేకాత్త భూతేనవిద్య-
 మాధత్వరీర్యా,, నితీజీవద్వాదై పరమాత్మనోమాయాదిపుధివ్యైవత్వైవ్యప్రవేశకధనా-త్పరమాత్మాత్వాద్భ-
 వ్యవిశేషచచిజీవానుప్రవేశసంపాదితస్సప్తసామర్థ్యానాంతత్వానాంస్వస్వకార్యోత్పాదకత్వసత్,స్తోతృత్వోపపత్తై-
 రితి || ౩౭ || జ్యో-ప్రథమంకారణత్వవ్యాధోపాన్యత్వమోక్షప్రదత్వగుణవిశిష్టం ప్రణమన్తి || ననామతి || హేదేవభగ-
 వత్ - తెతవ - పదారవిన్దం - ననామనమస్కర్యై - కధభూతంపదారవిన్దం - ప్రపన్నతాపాశోపమాతశత్రం-ప్రప-
 న్నాన్వేశరణాతాః, తేమాంయతాపాఃఆధ్యాత్మికాధిభౌతికాధిదైవికా,హైమాం, ఉపశమేష్వరదే,ఆతపత్రంభద్ర

మనవ ద్రమానం , అనెనతాపత్రయానుగోపాస్యత్వము క్తం, యన్మలకేతాఃయత్పాదారవిష్ణుమూలమేవ కలి ఆశ్రయో
యేషాంతే- యతయోచనోనియమనైవయతమానాః- అథాసానుభవసంసారదూషణం-అనెనమోక్షప్రదత్వము క్తం, బహి
ర్గూరతపఃఉత్తి వ నిత్యజన్తి, సాంసారికసుఖమవిదగ్ధతేనవివక్షితం, నుముత్యోర్విష్ట పాప్రీతివిరోధిత్యాత్మసృజనాపి
దగ్ధతేనైవ వాచ్యతావత్ శ్లో || ౩౫ || ఘృతవిద్యుత్కరికముఖేనాపికధయన్తోనమనురన్తిన్తి || ఋతేభిః || హేళితః, అన్తి కథావె
సంసార, యద్వతేయద్వగం తద్దామ్యజంబినా, భగవత్పాదారవిష్టోపానసంబినా, తాపత్రయేణాభిసాతాఃజీవాః, ఆ
త్మకాత్ర ని, సంబోధనవా, శరీరసుఖం, నలభన్తే, అతోఽన్యయవ్యుత్కరికాభ్యాభ్యాం భగవత్పాదామ్యజోపానసస్త్వేవ
తాపత్రయనిష్ఠ త్రిపూర్వకము క్షీసాధనత్యాధైత్యః, హేళగవక, తవాష్ట్రీచ్ఛాయాం, సవిద్యాం-ఆశ్రయేష, విద్యా
మ క్షుపాయభూతోపానసాతప్రసీతాం, అష్ట్రీశ్చాయాంముక్తిం, ఆశ్రయేషఉపానసానికత్వాముక్తిం పాప్రీశ్చ
వామైర్వర్త్యః శ్లో || ౩౬ || శరీరసుకధంపాదామ్యజోపానసమాత్రేణాత్మ నికసాంసారికసుఖదుఃఖనిష్ఠ త్రివ్యతే, యతఃప
త్మనిష్ఠాభివృద్ధితాదకపుంజ్యపాపరూపకత్వామవివక్ష త్యాదిత్యాగజ్ఞాయాంతదుపానసస్త్వేవ త్యాత్మనికర్రవినాశకత్వ
వపితిసూచయన్త ప్రదగవత్పాదామ్యజస్త్వేవముమతీనాపాస్య త్యాద్య యవపితదేవతరణం గతాభివృద్ధిః, మా
ర్గ స్తీతి || తీర్థపద స్తపపాదామ్యజంబయం ప్రపన్నాశేరణం గతాభివృద్ధిః - తిర్థపదఃపవిత్రపాదస్య-స్వాశ్రితదు
రితనిష్ఠ రక్తపాదకమలస్యోత్కర్ష-కదంభాతంతిత్వా త్పాదామ్యజం, యతః అఘమర్దోదసరిద్వరాయః అఘమర్దాణిపా
పక్షపదాకానిఉదానిఉగకానియాను, తాను - సరిత్సుమగ్నోపరాయః శైస్తాయః - గచ్ఛాయః-పరంపదములింబుష్టము
త్పత్తిస్థానం - పతేనానెవమానసమ స్తజనమరితనిష్ఠ రక్తసరిద్వ రాయాఽవయగతనిష్ఠ రక్తత్యాత్మతదవ్య త్రిసానభగవత్ప
దామ్యజస్యోదకదురితనిష్ఠ రక్తత్వం కై ముత్సవయన్తిధం, యథాభువనరూపాశ్రయోపానసస్త్వేవ ముంపిదిపాపం

పతహంతప్రతమ్ | యన్మలకేతాయితయోఽభాసోరుసంసారదూషణంబహిరుత్తి వ నితి ౩౫ || ఋతేయదన్తి స్వ
వహంతేజీవాస్తాపత్రయేణాభిసాతానశర్ | అత్కాలభాన్తేభగవం స్తవాష్ట్రీచ్ఛాయాంసవిద్యామత ఆశ్ర
యేష || ౩౬ || మార్గ నియతైసుఖపదస్థిడైచ్చన్తస్సుపర్వైర్వచయోవిష్ట కై | యథామ్యజోదసరిద్వర
యాఃపదంపరంతిర్థపదఃప్రపన్నాః || ౪౦ || యద్భగవద్దయాశ్శ్రుతపత్యాగభక్త్యానంస్సజ్జమానోహృదయే
ఽవధార్య | జ్ఞానైవై రాగబలైసధీరావ్రజేయత తైః శ్లో || ౪౧ || విత్స్వగ్గర్గధీతిసంయ

కర్తనన్తి వ్యతే, ఇత్యాదికాన్తరిత తామీసంధ్యాయాఃపానకానామాత్మ నికపుష్కపాననిష్ఠ త్రిపూర్వకరేరతితయనుఖ
పాప్రీవక త్యాదేవత్వస్థ దామ్యజమృతయతపానతత్తత్యాగహ || మార్గ స్తీతి || తెరవ, నుఖపదస్థిడైఃముఖపం లనిలయైః,
ముఖపం లెడత్వనై ప్రితియంతే, తస్యవాచితస్యమహతోభూతస్యనిశ్చిసీరమేతద్వ్యవస్థాన, ఇన్తికలైః, భవన్త్యుఖ
కమలంబ త్రిస్తానై, స్పృన్తస్సుపర్వైఃపదఃక్షిణిః, పిండంకురాభివహతః, ఇతిన్యా యేనసామ్యంబోధ్యం, యథాని
దేజాతపత్యాఃపక్షిణిఉద్ధి నాభిత స్తతిపరిభాగ్ని వ్యతన ప్రత్రైవప్రపవతి ని, తథావదామివస్యజ్జాదుద్ధ తాన్త్యయై
దపర్వస్య స్తీత్వనిపాప్రీయేపవంశైశ్చ స్పృన్తస్సుపర్వైః, పివైకస్సంగ, వసనిముతయైః, మార్గ నిపరికిలయన్తి, పదా
క్తకర్తజ్ఞానోపాననాప్రపత్రియోగైర్వధావధన్య నివృత్తపాదవిష్ణంబయంప్రపన్నాభివృద్ధిః శ్లో || ౪౦ || శ్లీనసుక
ధంమార్గ ని, పవన్యపంబి ధైకధంబామనసోఽనజన్యంపాపయః, యేనివికేమాన్గ నిత్యుద్యతేత్యాగజ్ఞాన్తి
త్వత్పత్రిపాదామ్యజోపాతత్వద్వైత్వనర్వంసంపత్సృజిత్యాగహః || యదితి || శ్రద్ధయాశ్రద్ధాయ క్తయా, శ్రద్ధానా
మాన్తికస్యవిక్రిత త్యాదాపిత శివః, శ్రుతపత్యా శ్రుతివిహితఽఘృతహయజ్ఞానిరూపాన్త్య కర్తయోగయ క్తయా
భక్త్యాగపానయా, వై రాగ్యంశ్చావప్సనాన్త్యై, తదేవబలం, యస్య, తేన, జ్ఞానైప్రకృతివికాత్తయాధార్త్యజ్ఞా
నైసజ్జానకర్త మోగానుగృహీతభక్తియాగేనసంస్పృజ్యమానోభోధ్యమానై, హృదయే, అవధార్యుపధారణాపిషయం
కృత్వా, ధీరాఃక్షిణియైః, యదన్యాయన్తి, త, త్తవాష్ట్రీచ్ఛాయాంశరణంప్రపవతి, అనెనమార్గ ప్రకారఉ
క్తిః శ్లో || ౪౧ || ఘృతభగవతోభక్తానుగామాకత్వంస్వరప్రతహం || విత్స్వగ్గేతి || హేళితః, య, తైవదామ్యజం-స్వపుం
సాంస్యభక్తానాం, అభయంతర్భాదిధిరప్రతహతం, స్వపుతం, భావైక్యే, ప్రమానస్వరణం, యవ్యా, అభయంసరిద్వతే
భయంసంసారోన్యస్తాత్తధాభూతం, స్వపుతం, ప్రయచ్ఛతిదదాతి, శిర్వర్తయతిత్వర్తకత్వత్పత్రిదామ్యజం, వయంస
ద్యైశరణంప్రజేమ, కధంభూతస్యతే - విత్స్వగ్గజగతః, సర్గధీ తనయమాన్తి సృష్టిధీతినహారాన్తి, కృతపతారన్య

యత్ర బ్రహ్మ దాగ్రహుచేతన్వజ్జతారస్య ఇదమేవ హీన్యభక్తానుగాగ్రహకత్వం యతాపతయభివృద్ధివ రక్షసిత్సనిరతిశ
 యానన్త సాధన హాతధుగ్రహానుష్ఠృతినిర్వృత్తకత్వం - స్వభక్తానాం స్వరంప్రయత్నతీత్యనైరాభక్తానాం గాగ్రహీత్వం సూ
 చితమ్ ॥౪౭॥ శతత్యత్రైవాదయన్తశ్చరణంప్రజన్తీయదీతి॥సానుబద్ధేఅను ఎద్యన్తభక్త్యనుబద్ధాఃపుత్రదారాదయఃపాత్రవ
 స్తాగ్రహియఃదేశానుబద్ధి నోగృహానుబద్ధినశన్ - తైస్సమాతే, అసతి అచేతనపరిణామయూషే - దేహాగృహే - సమాహారద్వంద్వేన
 కత్వం - మమాహం - దేహాహం మమయ్యహమిత్యుక్తాని యాభిదురాగ్రహాః దేహాదేహిమానోయేషాం - తేషాం - పుంసాం పు
 ర్యాంశగీరే - శతపదగురుహంబయోబుద్ధ్యంతే - పాత్రల్యాతిరేకాత్ పురిషధితివత్పి - తేవత - సాభాగృహే - గుప్తదామ్య
 జం - సుదురంబతివిప్రకృష్టం - తత్ప్రదామ్యజం - శరణంప్రజేమేత్వం ॥౪౮॥ ౩॥ అహం మమాభిమానగ్రాస్తవిత్రానాంస
 త్యజ్జతి రేవదుర్భా - కుతస్య త్యజ్జతి తస్మాత్సాచార్యోపన్తప్రణామ్యాభవత్ప్రదామ్యజ్ఞోపాసనానిర్వృత్తిస్సాగ్రిత్యా
 హం ॥ తానితి॥ హేవరేత - పరేషాంబుష్టదీనామీశనియన్తః - అనద్యప్రతిభిలచేతనపరిణామరూపశబ్దాప్రవతై, గుప్తీభి
 నిగ్రియైః, పరావృతం దూరమపకృష్టం అన్తర్గమనోయేషాం తె - యేలోకాస్తా, స్తుపశ్యన్తి - నై - ప్రిసర్గం, కే, న పశ్యన్తి
 తత్తత ఆహ ॥ హేతుగుణుబహుగయ - తేవ - పదన్యాసవిలాసలక్ష్మ్యః - పదయోః - యోర్యాసన్వత్సత్సమర్థణం - త
 స్యవిలాసోవిలసితం - యేషాం తేషామాదియోగదా - సేషాంలక్ష్మీఃసం - ద్వేషాం - తే - భవత్సదారవిద్యాత్సవమర్మగిల
 సితశమాదిగుణంపత్నయ్యుద్ధాభివర్ధ్యః, లలక్ష్మీ తిత్వతీయాస్తవారే, తయోజుపలతీతాభివర్ధ్యః - అసోఅతవసనపశ్య
 న్నివిషన్తే - కిముతత్సంగింపశ్యన్తితి, పదభిలపారే, భగ్నిష్టానిత్యధ్యాహార్యం - పదానాం గ్రాహ్యస్థానపశ్య
 న్నిత్యం, లలక్ష్మీ నితివ్యతియాస్తవారే, పదభిలపారే, అపదన్యాసవిలాసలక్ష్మీనితిపదభ్యేన - పదన్యాసవిలాసలక్ష్మీ

మార్గైకతావతారస్యపదామ్యం తె॥వరేషునర్వేకరణంబుదీశస్త్యతంప్రయత్నత్యభామంస్వపుంసామ్॥
 యత్సానుబద్ధేనతిదేవదేహేమమాహమిత్యాభదురాగ్రహణామ్॥పుంసాంసుదురంవనతోఽపుర్యాంప్రజే
 వతతైభాగవన్తదాబ్జమ్॥౪౯॥ ౩॥ రాన్వాఅనద్యప్రతిరక్షిభిర్యేపరావృతాన్తర్వనసంపరీక్షా॥ అధోనప
 శ్యన్త్యురగాయూచానయేతేవపరన్యాసవిలాసలక్ష్మ్యః, ౪౮ ॥ పానైతేదవకధానుధాయః ప్రవృద్ధభ
 క్త్యావిశేషదాతృయః॥వైరాగ్యపరంప్రతిభిభ్యుబోధంయథాజ్ఞాపాదేన్దీయరకుర్దరిక్ష్యమ్॥ ౪౯ ॥ అథా
 పరవాత్సవమాధియోగబరేనతత్వాప్రకృతింబలిష్టామ్॥ త్యామేషధిరేపురుషంవిశే న్నితేషాంప్రేమసాన్య

౮౭౭౭౭ - అప్రవర - పదామార్గాధ్యుష్టాః, మార్గ నియన్తి - ఇతిపూర్వప్రస్తుతాభగవదుపాసకానపశ్యన్తిత్యర్థః
 , త్యాంపేత్యపారిం, లక్ష్మీ న్నా రేమమాహమిత్యాభదురాగ్రహణాంపుంసాం-భాగవత్ప్రదామ్యజంసుదురంబయ్యక్తం -
 తేషామభ్యుపాసనాధిక్యతానాంసంనికృష్టంసాగ్రిత్యాత్యజ్జా-యీమపాసనాధికార ఎవదుర్భాభత్యాహ ॥ త్యామితి॥
 అస్మిన్నార్యధ్యుష్టాభిప్రథమాన్తాధ్యాహరః - యేఅనద్యప్రతిభిపరావృతాన్తర్వనసా, అతవస, సన్తర్గభగ్నిష్టా - అతే
 త్యాంసంపశ్యన్తినాపానతే - తర్కేకేషానతభివర్ధితాహ ॥ యేఇతి॥ ర్వత్పదన్యాసవిలాసలక్ష్మ్యస్థుపశ్యన్తిత్యర్థః, లలక్ష్మ్య
 ఇతిపశ్యన్తిస్తవారే, పదభివర్ధ్యనిశేషణం, పదన్యాసవిలాసలక్ష్మీయాపాత్యధోభగ్నిష్టానపశ్యన్తి - అస్మిన్నార్యే, అధో
 ఇతిపారాభ్యుపగమే, లలక్ష్మ్యభగ్నిష్టాః అసోఅతవసపశ్యన్తిత్యర్థః ॥౪౯॥ ౪॥ ష్టివమనుగాగ్రహకత్వంననుగాగ్రహకత్వే
 ఉక్తే, అధానుగ్రహవిషయేష్యవిధానతర - ధాగ్రహిత్యాణాంసమాధిపరేభ్యస్సాకర్యమాహుర్ద్యాభ్యుక్తమ్॥పానైతి॥ హే
 దేవ, తే, కధానుధాయఃఅమృతేతుల్యకధాయః, పానై, క్రవణేన - ప్రవృద్ధభక్త్యాగ్రహప్రదప్రేమాత్మకజ్ఞానైన - విశదా
 శయానిర్మలాన్తకరణాః, అనైవోపాహూత్ప్రతిప్రతిభింకర్తవ్యపాపనివృత్తిరూపాభివృద్ధిరూపాభివృద్ధిరూపాభివృద్ధిరూపాభివృద్ధి
 సారూప్యం - వైరాగ్యంనామ, సేమికాపరపర్యాయకామేష్యలాలసత్వహంకారమానభివృద్ధ్యత్వం - ఇదంజవివేకా
 దీరామభ్యుపలక్షణం, వివేకాదిసాధనసప్రకాశస్యసీతం, బోధంతైలధారావదపిచ్చిన్తస్య, సత్సం తానరూపంప్రత్యక్ష
 తాపస్యై - ప్రేమాత్మకంజ్ఞానం - ప్రతిభ్య - అజ్ఞాసానుభవ - అకర్మదివ్యత్వం కాలసత్వాదిగుణాదివిప్రతిహతంవైకర్తా
 శ్శ్యంముక్తపాప్రేష్యంస్థానం - యథా - దేన్దీయఃపాప్రేష్యం ॥౪౯॥ ౫॥ అథ - ఇవ రేవఅన్యైః - అత్సవమాధియోగబరేనఆ
 త్మనో - న్తకరణస్య - యస్సచూధిస్సర్వం - సమయోగిడిహాయ - స్తస్యబరేన యద్వా - అత్సవరమాత్మనః - యస్స
 మాధిపరమాత్మ విషయకస్యమాధి - సమయోగి - తస్యబరేనయద్వావదన పరిపక్వభాగవత్సమాధియోగబలిష్టాండుస్త

రాం - ప్రకృతింభగవన్నాయం-జిత్యాతిర్వా - ధీరాజితేన్ద్రియః - పురుషంపరమపురుషం - తామస - విశన్ద్రిపాగ్రి
 పున్నన్ది - తిధాప - తెహంశ్రమ - స్వాత్ - అజ్ఞానము కభక్తిమోగసానాంతమసాన్యత్ - ఎత్తకస్యాగ్నిస్త్రివరు
 స్సంపాదత్యత్ - సమసేయతే - కధాశ్రవణాదియాపత్వత్సవయాపలశితానాంతుప్రవృత్తిర్వర్జితః || ౪౬ || తే
 కేవల స్తుత్యాధసాన్యపాగ్రియమావిభుభ్యన్తీత్యాఖ్యః || ౪౭ || త్యాదిభిన్నస్త్రి || సః అస్తాంక-శరణాగతత్యాగ్నితః - హ
 అద్యపరమకారణ - తెనయంత్యత్సంబద్ధినోవయం లోకసస్పృశ్యయలోకాకాప్రప్యమిభ్యయా - త్వయా త్రిభిన్నత్యాదిభిన్నజై -
 స్సైవతత్సన్ది-అధారఘాతైస్సప్తః , ఆత్మభిస్సేతిహరే, ఆత్మభిఃశరీరఘాతైత్త్రిభిరీత్యర్థః - అనుస్మప్తేషమహదాద్యన
 క్రియజేనస్సప్తః - సద్వే-వియక్తాఃపరస్పరమసంబుధితాః-తేతుభ్యం - స్పృహితత్సన్ద్రింస్యాదికారనిర్వహణం - పృతి
 హర్తవప్రయ్యగతర్థం - త్వత్ప్రీతిపకరణ,ప్రవర్జింజనవారూప్రయ్యపకారార్థం - సశక్తుమతః || ౪౮ || త్రిప్రతిహగ
 ణాసామర్థమప్రపశ్యయతి || యవదితి || హేఅజ-కాలితత్త్వదవసరి-తేతివ-బలిం ఆరాధనం-యథా-హ-రామసమ
 ర్థయూ-కరవామేతియావత్ - వయంపభవతి-బ్రహ్మకరణఘాతావయమమ - అన్నం శబ్దాదిభోగ్యం , యథా - అ
 దామఅనుభవామ-గుధాచ - ఇమలోకాఃప్రత్యమాణాదేవాదయోలోకాః - ఉభయేషాంజ్ఞానకర్తృన్ద్రియాణాంబలిం
 శబ్దాదీక గ్రహ్యదీంశ్చవిమయా - హర స్తేఉపస్థాపయన్తః - అనూహానిస్సంశయా - అర్చయన్ ద్విముఖమనుభవన్తి
 తధాకర్తృంనశక్తుమృత్యుర్థః - యావచ్చట్టాఽపరణతే-నశక్తుమేయావత్ - సశక్తుమపవైర్వర్థః || ౪౯ || జ్ఞానం
 బ్రహ్మజ్ఞానప్రజ్ఞావాత్ నామసాచ్యుర్మనావేద్యా - ధతత్యామర్థ్యం పాగ్రిప్రయ్యగ్నః - ప్రప్యమేతత్ప్రవాసమర్థత్యా
 హః||త్వంసఖితి|| సాన్వయానాంసకార్యాకాం-సురాకాం-సఃఅస్తాకం-త్వయాద్యకారణఘాతో,ఽనీ అద్యత్సేనవికా
 రాశ్చయత్సమాశ్చకాల్యాఖ్యః || కూటస్థానిస్త్రికారః-తర్హ్యదిద్యర్థమయ్యక్రమిత్యాగ్నిశోభ్యక్తం || పురుషభలి || పురిశేతి

సమృతసేవయాతే || ౪౬ || తత్తేవయంలోకసస్పృశ్యయాఽవ్యత్యయాఽనుస్మప్త్యాఃత్రిభిరాత్సన్దేస్స || స
 ద్వేవియక్తాస్సవిహరత్సన్ద్రింసశక్తుమస్తవృత్తిహర్తవే,తే || ౪౭ || యావచ్చలిం తేజసహారామకాలే
 యథావయంచాన్నమదామయత్ర || యభోభయేషాంరణిమేసీలోకాబలింహరన్తోఽన్నమదస్త్యమాహః||
 త్వంసస్మరాకామపిసాన్వయానాయాటస్సఅద్యఃపురుషఃపురాః || ధ్వంజేవత్క్త్యాంసలకర్తయోనారే
 తస్త్యజాయాంకలిమాదధేఽజః || ౪౯ || తత్తేవయంసత్ప్రముఖాయదర్శిభూహవిమాత్సన్కరవాసకింతే |

ఇతిపురుషః - తత్తదస్తరాత్తతయాఽవధీతః - సమృత త్తద్వస్తుగతవికారాశ్చయభిత్వర్థః - తస్యాపికారణాస్తరమాశ
 జోభ్యక్తం || పురాణితి || సర్వాపేక్షయాత్వమేవపురాణః-సమృతదపేక్షయాపురాణమస్తీత్యభిప్రాయః||ఎవంఘాతో
 ఽజస్త్యం, హేదేవ-గుంకర్తయోనాశబ్దాదిగుంకర్తానైన్ద్రియాణాంకర్తృన్ద్రియాణాంచ-యోనాకారాఘాతా
 యాం - శక్త్యాంస్యాపురస్కర్తృద్రవిశేషఘాతాయా-వజాయాం ప్రకృత - రేతఃస్పృష్టిసామర్థ్యం - కలింసమస్తపురుషం
 బ్రహ్మణంబాదధేనహితవాక్ , పురుషేకాత్తమాతేనవిర్భూతాత్తవిర్భూతా, నిలభూర్వము కత్వాత్ || ౪౯ || తే
 దితి || తత్తేనాత్తవైవవరమకారణత్యాత్ - సత్ప్రముఖాసమస్తపురుషప్రభవతయఃతేనయంత్యచ్ఛరీరఘాతావయం -
 యదర్హేయదర్థం - బహువిమత-తే-తేకార్యంకరవామ-స్పృష్టిమితిత్తత్ప్రాసః - తద్ద్రి - నోఽన్త్యభ్యం - హేదేవ -
 ద్వింక్రియా ర్హేస్త్వత్ప్రధీం - స్వవత్సంస్యాదికారానూహంవిజ్ఞానం - శక్త్యాసామర్థ్యేనసహ - యదనుగ్రహణామితి ||
 అనుసాన్వయగ్రహయేషాంజేమామితిర్నిర్ధారణబలవత్ప్రసాః - యస్యతేవానుగ్రహభాజమస్తాకంఽపీత్యర్థః - యదాన్వ -
 అనుగ్రహ్యదైవసేవతత్తేనుగ్రహః-సంసాగణాంసలకర్తవ్యత్సన్కర్తయాఽనుగ్రహితాః-తేహం-సః - క్రియా
 ధోస్సస్వరప్రయతయ-యచ్చట్టాన్యం - త- ద్వేహిత్యర్థః , ఆత్మైవతత్త్వం, పురుషేకాత్తమాతేనవిర్భూతాత్తవిర్భ
 వాక్ , రేతస్త్యజాయాంకలిమాదధేఽజః, ఇతిపరమాత్మాత్త సమస్తపురుషసంస్పృత్యానూయాయాఃమహదాద్య
 రిన్నకత్వమగమ్యతేత్రమహదాదిపుర్విగ్రహాఅతేనస్త్యేవావస్తావిశేషాః-తత్ప్రాఖణ్డీతాయావయాయాఃపృ
 థశభదేనయమామగ్రిత్యేవపరిణామః||ఎవంమహతోపృఖణ్డీతాత్ప్రదేశభేదనాహంకారరూపరణాః-ఎవచమాం
 కారాదివ్యక్తిప్రప్యగం - సమకాత్సైవ్యగం మహదాదీనాముత్తరోత్తరకార్యరూపపరిణామః - తధాసమ్యత్తరో
 త్తరకార్యరాపేక్షకృత్సస్యాపి మహదాదీపరిణతత్వాన్నహదాదీనాంపుర్వకత్వమపస్త్యై , పుర్వివృత్తప్రవీయ

[illegible][illegible]

క్షుకకోటః పూతానాం పశ్యేకరణం, ఇన్ద్రియాణాం పూతై రాప్యాయనం హృత్ కంభవతి కంభూతః, సుప్తం కర్తృ త
 వ్యాపారం ప్రబోధయత్ ఉద్భవ్యధయత్ ॥ ౩ ॥ ఆహితసామర్థ్యస్య తత్త్వగోఽస్య బ్రహ్మణో త్పత్తిద్వారావతుర్భవేరీరా
 యస్య కత్వంసం గ్రహేణా హేతవః ॥ బుద్ధకర్తృత్వేన బగవత్సం త్సేన ప్రబుద్ధమద్భుతం కర్తృస్వవ్యాపారో, యస్య గః
 త్రయోవింశతితత్త్వకో గణః - పెరితిః - దై వేన త్యగమక్షం - స్వాభిర్భూతాభిరం శైః అభిప్రాయం బ్రహ్మణం, అజనయత్
 అస్య జత్ ॥ ౪ ॥ కథమజనయతి త్యపేక్షాయంత దేవవిషణ్ణోతి ॥ పరేణితి ॥ మాత్రయాలంకే భూతసంకల్పరూపజ్ఞానస్య
 స్పృశ్యతా అనుప్రవిష్టేన, పరేభాగన తా-ఉపలబ్ధితః, హేతౌవాత్మతీయా, విశ్వస్య భవిష్యం సృజతి విశ్వస్య భగవం
 త్రయోవింశతితత్త్వజాతం - యస్య సతే, చరావరాసావరజశ్చమాః - లాకాకార్య త్యే నావసీతాః - ఎవం భూతో
 గణః అభ్యోగ్యం పరస్పర-మాసాద్యసంహత్య- చుట్టోభపరిణతోభూత్, సమష్టిపురుషగర్భబ్రహ్మణ్యూపగపరిణతో
 మూర్త్యర్థః ॥ ౫ ॥ హీరల్ల యథాత్మహీరల్ల యథాత్మగణ్డకోశవిశేషణం - సపురుషసమష్టిపురుషసహితః, యద్వా-అత్సవ త్ర
 మానై అణ్డకోశే, హీరల్ల యః స్వర్ణసయ్యాణ్డకోశావృతత్వాద్దిర్లయః, సపురుషః సః ప్రసిద్ధః సమష్టిపురుషశ్చతుర్భుజః -
 దేవాదిసర్వసత్త్వై రుపబుం హిరణ్యముక్తః - సహస్రం పరివత్సరా - యావద్భగవతీ పాక-స్తావ-మనాన ఉపేతి వాని-
 త్యర్థః అత్తాప్రసావానైత్యేన, అణ్డకోశోత్పత్తైః పూర్వమపాం నిత్యవగమాత్ , ఉదాహృతం విశ్వమిదం తదానీ , దితివ
 త్యూహణత్వాద్వాదరణజలస్య స్పృష్టివత్తోత్పత్తైః పూర్వ మవగత్య వ్యా-సర్వగత్వోపబంధితత్వేన, బతుర్భుజస్య సమ
 ష్టిపురుషత్వమావేదితం - ఎతేనావరణజలతేయానస్య భాగవతో నాభ్యాః ప్రసూతత్వాద్భగవద్భవోపబంధితత్వోత్పత్తి
 ర్సనిధావేదితత్వాః, సపద్మకోశస్య హసోదతిష్ఠ , దితివ త్యూహణే కార్తృత్వం వసంతత్వానాం సమష్టిపురుషశరీరమృ
 త్విముక్తం , సమష్టిపురుషత్వం చామ భూతం సంఘాతార్బన్ధస్య సంక్షిప్తజీవసంఘాతవసనోపాధిన్ద్రియారంభకశరీరం

ప్రవిష్టోభగవాం శ్చైష్టారూపేణ తంగణమ్ ॥ భిన్నం సంయోజయామానసుప్తం కర్తృ ప్రబోధయత్ ॥ ౩ ॥
 ప్రబుద్ధకర్తృ దేవసత్త్వయోవింశతికో గణః , పెరితోఽ జనయత్సాన్నిభిర్భూతాభిరంభయత్ ॥ ౪ ॥ పరే
 ణావిశే రాస్యస్థిస్తాత్రయోవిశ్వస్య భగవం ॥ చుట్టోభా-అభ్యోగ్య మాసాద్యయస్థివేలోకాశ్చరూపరాః ॥ ౫ ॥
 హీరల్ల యస్య పురుషస్య హస్రం పరివత్సరా ॥ అణ్డకోశే ఉపాసాత్సర్వసత్త్వోపబంధితః ॥ ౬ ॥ సప్త విశ్వ
 సృజాంగర్భో దై వకర్తృత్వే క్షీమాత్ ॥ విభజాత్సనాత్సానమికధాదశధాత్రిధా ॥ ౭ ॥ ఎవమశ్చ శేషస

త్వం, సవత్ప్రాదిశరీరారంభకశరీరవత్త్వాన్ని తాదీనాం సమష్టిపురుషత్వశబ్దాకార్యాః, పశ్చిమ్యామానూతావా
 పశ్చపురుషవసనోభున్తి, తదస్తరప్రతిపక్షారంభాతిసంపరివర్త్య ప్రవర్తనీరూపకాభ్యాం, శరీరం యదాహోతియస్సా
 పుతా-గ్రహితీర్థః ॥ గృహీత్వై తాని సంయోజియార్థస్థానివాశయా , దిత్వాదిత్యుతసూత్రస్య ప్రత్యావిపాకమాణ్యే
 న, మన ఆదీన్ద్రియనిష్ఠేషాభావేన సితాగ్రాదిశరీరాణాం తిదారంభకత్వాభావాత్ తిద్విన్ద్రియార్థనిష్ఠానమాత్రత్యాత్ ॥ ౬ ॥
 ఎవం సమష్టిపురుషోత్పత్తిమభిధాయాధాస్తా త్సమష్టిపురుషశరీరాభ్యస్తీశరీరైన్ద్రియాణామత్యైవేన త్యం స్తావదగ్య
 సమష్టిపురుషత్వం పదకైరలదోక్త్యవిషయరూపేణ త్రిధావిభాగం - కరణాం శేషికాదశధావిభాగం గ్యకర్తృకమా
 హ ॥ సత్యవిశ్వసృజాం సుమాదాదీనాం గర్భావత్య రూపః - దైవం భాగవత్సంకల్పః - కర్తృత్వే శక్తి-కర్తృరూపా ఆ
 త్తనాం జీవానాం, శక్తిః, అవిద్యాకర్తృ సంజ్ఞానాభిప్రీతియాశక్తిరివత్, ఇత్యుక్తైః - తద్వానైత్యర్థ-యద్వా- తై వం భగ
 వత్సంకల్పః - కర్తృ జీవానాం కర్తృ, ఆత్మానో జీవా , శక్తి శక్తిజీవసంఘశరీరాద్యర్థమృకాచిచ్ఛక్తిశ్చ స్యన్దితి తద్వాత్ అ
 నేన సమష్టిపురుషత్వముక్తం - ఎవం భూతస్స వై సమష్టిపురుషః ఆత్మనాకర్తృత్వాత్ సన్ ప్రథమం త్రిధా, కరణోక్త్యవి
 షయరూపేణ, తత్ప్రాపికరణాం శే - ఎకధాదశధా - మనఃపర్య దైన్ద్రియరూపేణ ఎకాదశధాదశభ్యర్థః, విభజావిభా కమక
 రోత్ స్యసంక్షిప్తజీవసంఘం, యోక్త్యత్వేన - సైన్ద్రియైకదేశాం ప్రద్యోగ్యకరణత్వేనాకారణా-కరోతి త్యర్థః ॥ ౭ ॥
 అన్యైరంవిధవిభాగసామర్థ్యమాహ ॥ ఎవ ఇతి ॥ ఎవ బ్రహ్మ - అశేషస్త్వానాం సమస్తవ్యప్తివదార్థానాం - ఆత్మ ఆధారః -
 తత్ప్రకరం పరమాత్మ దృష్ట్యై రిదముక్తం - పరమాత్మ నోఽంతః అపుధ్యధివేషణభూతః , సన్నిధం సర్వజీవసాధారణమ
 తతహ ॥ ఆద్య ఇతి ॥ ఆద్యో ప్రథమః అవతారః - పరమాత్మ నిభిత్తమక్షం, పరమాత్మ నలకౌశలతారోహోద్యుః, సృష్టిం
 తతః కరిష్యామి త్యామామిశ్య ప్రజాపతే , ఇత్యుక్తైః - యత్ర పరమాత్మాత్మ కేన సమష్టిపురుషే పరమాత్మాం శావతారభూ

తె-అసాధుతగాగ్రహింపవలయుననిపించుచున్నది. అతడును విభాగసమర్థత్యర్థః ॥ ౮ ॥ శ్లో ౧౮
 సుతత్రవిదై కాదశవిధవిభాగాభివృద్ధిపాదయక సమష్టిపురుషస్య మోపపాదయతి - సాధ్యాత్మభి ॥ వివిధం రాజతివ్య
 ప్తిరూపేణాతితివిభాగ - యద్యపి విరాట్పూర్వోఽపరద్రవః, తద్భావీహ సమష్టిపురుషాద్విభక్త్యవ్యవస్థాత్ ప్రకరణా
 చ్చుత్తురు ఖిదరః - సుబ్రహ్మణ్య-సాధ్యాత్మ సహితః - సమష్టి రూపేణస్వశరీరా న్నర తథోక్త్యవగ్ర సహితః-ఆత్మ
 నిదేహాద ర్తమానోజీవోహ్యధ్యాత్మ శబ్దోక్తః - సూరివిభక్తరూపస్యవ్యవస్థాసాధిమానఃమాతేమన ర్తమానశబ్దాది
 నివయనహితః, ప్రవృత్తి శరీరానభిభావగృహాతమపి కం, సాధిదైవఃఇన్ది ॥ మనస్వినహితఃఆదిత్యవజ్రలాదిక సానైవ
 వగ్రమానాఆదిత్యాదయోజనశబ్దవాచ్యాః, తదధిష్ఠియన్ది ॥ యనర్థశబ్దాదివ శబ్దోక్తఃసమష్టివ్యవస్థా శరీరా న్నరత
 థోక్త్యధోగృకరణాగ్రహణాత్త్యర్థఃఅత్యాధిదైవంశంవిన్యోగే ॥ పాగిభి ॥ పాగిభిభిన్నియసరః-తముతా- ॥
 స్తంశుస్వపాగిరామతా- ॥ మిత్తిశుశిషి మూర్తే ॥ దశవిధఃశ్రోత్రాదిరూపే-ఎకధా - హృదయేనమనసా-వ్య
 ప్తిశరీరేన్ది ॥ యాదీనాంబ్రహ్మణావిభక్త్యవస్థాత్మత్యే ॥ ౯ ॥ శ్లో ౧౯ సస్యత సస్యత సైన్యినికృతం, కింతు, భగవదనుప
 వాదిత్యాహ ॥ స్తరస్తి ॥ తఃకీలయనాఅధోఽత్యభగవాన్, విశ్వసృజాయమాదాదిత్యనాం, విజ్ఞాపితం, యావద్వివి
 తెజసారామ, ఇత్యాదినావిజ్ఞాపితం, స్తరక, ఎహాంభిన్నియాదీనాం, విప్రుయేనావ్యవస్థిరూపేణసేస్తారాయ, స్వేనస్వి
 యేన-తేజసాజ్ఞానసవిరాజంబ్రహ్మణం-అతపతతలవయత-తపతలవనై - అయన్యస్తి శరీరేన్ది ॥ యవిభాగసామర్థ్య
 వాన్యధాభవే త్రభావమనంకల్పయదిత్యర్థః ॥ ౧౦ ॥ శ్లో ౨౦ శరీరేన్ది ॥ యాదీనాంబ్రహ్మ - సృకాకాన్యభాగప్రతిపాద
 నంపజానీతే ॥ అథేతి ॥ అధిఅహనా నరం, అభిత్ ప్రస్థుడ క్తనంకల్పవిషయస్య - తస్య, తస్మాద్విత్తాభివ్యవస్థా-తపస్య

త్యానామాత్మాంశఃపరమాత్మనః ॥ ఆద్యోఽవతానోయత్రాసాధుతగాగ్రహణాత్మమోవిభావ్యతే ॥ ౮ ॥ సాధ్యాత్మ
 సాధిపూతశ్చసాధిదైవభిత్తాదితా ॥ విరాట్పూర్వోదశవిధవకధావృద్ధయేనన ॥ ౯ ॥ స్తరస్యస్యస్యజామి
 శానిజ్ఞాపితమధో - తేజః ॥ విరాజయతపత్వేనసేస్తానాంవిప్రుయేన ॥ ౧౦ ॥ అదతస్యాభిత్ ప్రస్థుకతి
 చాయేనానిహ ॥ నిరభిద్య ద్రవణానాం తానిమేగదతశ్చ ॥ ౧౧ ॥ తస్మాద్విత్తాన్యంనిర్విణ్ణంలాకపాలోఽ
 విశత్వతమ్ ॥ వాచానాన్యం శేనవక్త్రన్యంయయా - సాప్రతిపద్యతే ॥ ౧౨ ॥ నిర్విణ్ణం తాలవరుణోలాకపాలోఽవి
 శత్వదమ్ ॥ జిహ్వయాం శేనజరసాన్యయా - సాప్రతిపద్యతే ॥ ౧౩ ॥ నిర్విణ్ణం తాలవరుణోలాకపాలోఽవి
 దమ్ ॥ భూజెనాం శేనగచ్ఛన్య ద్రవితపత్వ తోభవేత్ ॥ ౧౪ ॥ నిర్విణ్ణం తాలవరుణోలాకపాలోఽవి
 త్వదమ్ ॥ తస్మాదాం శేనసాచానాం ద్రవితపత్వ తోభవేత్ ॥ ౧౫ ॥ నిర్విణ్ణం తాలవరుణోలాకపాలోఽవి

శ్లోకాంతమునందు శ్లోకములు - ససామాన్యవరతయావస్థావివక్షితః - దేవానాంవ్యప్తిని యోజాం, కతిచా మతనానిస్తా
 నానినిరభిద్య ద్రవణానాం తానిమేగదతః, మేమ త్తః, శ్లోకాంతమునందు శ్లోకములు - ॥ ౧౧ ॥ శ్లో ౨౧ విభాగమాహ - తస్యేత్యాదివ
 క్త్యర్థః ॥ అథ, అత్రప్రతిష్ఠాత్మ సుతస్యసమష్టిపురుషోగవతాత్ కశ్చక్షుర్ముఖ - ప్రస్థాస్యేత్యాదివక్త్యర్థః
 తేతస్యభగవదాత్మకాచుత్తురూపిన్ది ॥ క్తమప్యన్ మితియావత్, వ్యప్తిపూతశ్చతస్య-అన్యం-పదంస్తానం, ఆ
 న్యమానంస్తానం, స్వాం శేనజాన్యధిష్ఠియనూజేన-వాచావాగ్ని యోగ-సహ - లోకపాలోఽన్యః, అమితే ప్రాచివితే ॥
 ధంభావయవాచా-అసావ్యప్తివసః-యయా-నా - వక్త్ర్యంకల్పాన్యంకల్పం, పతీద్యతే-వ్యవస్థా-సమష్టిపు
 రుషాద్విభక్త్యోఽన్యద్రవణాదవిభక్త్యవస్థా జీవస్య విభక్త్యవస్థాన్యంకల్పం శేనవాగ్ని యోగసహప్రాచివితేవక్త్యర్థః-ఎ
 వప్రకృత్యాన్యం, సర్వత్రాసామిత్తరధమా-స్వసాధ్యాత్మవరం - వాచేత్యాదివక్త్యయా-స్వసాధిదైవతసమర్థకంవక్త్య
 త్యాదిప్రతిపత్త్యన్యం - శిల్పాదికమధిభాతనమర్థకంపేదత్యేమమ్ ॥ ౧౨ ॥ నిర్విణ్ణం తాలవరుణోలాకపాలోఽవి
 లోకపాలోవరుణః-అం శేనసాన్యధిష్ఠియన-జిహ్వయాన్ది ॥ యోగ-అమితే-అసావ్యప్తి జీవః - యయా-జిహ్వయా- రసాక
 అనునుసారాదిరసాక-ద్రవితపద్యతేవాచాన్యత్యే ॥ ౧౩ ॥ శ్లో ౨౨ నిర్విణ్ణాభి ॥ హరేహార్యత్వ కాన్యసమష్టిపురుషాద్విజ్ఞానాని
 స్తానై-అన్యకాదేవతే - అం శేనసాన్యధిష్ఠియన-భూజెన్ది ॥ యోగసహ-విశతాం, యోగసాన్యధిష్ఠి యోగ-గచ్ఛన్య
 భూజె-ద్రవితపత్వత్యన్యం-భవేత్ ॥ ౧౪ ॥ శ్లో ౨౩ నిర్విణ్ణాభి ॥ విభోర్భవిష్టాన్య కాన్యవిజ్ఞాన-అమితే-నానై
 స్వప్రకృత్యాన్యః - స్వాన్యసా-యభూదన్ది ॥ యోగసహ - అమితే - యాచానాంనిలవితాదీనాంరూపానాం - పృథివ త్తి
 ర్వి-తే-యన-తా-భవేత్ ॥ ౧౫ ॥ శ్లో ౨౪ నిర్విణ్ణాభి ॥ అన్యభివ్యవస్థా - నిర్విణ్ణానివర్తా - లోకపాలోఽని

లఃవాయుః, అంశేనపాశ్చిదేన, త్యగ్నిగ్రియేణపాశ్చిదేనతాత్పర్యదేహవాగ్విసేత్యర్థః అవిశత్ - అసామ్యప్తి జీవః - యేన త్యగ్నిగ్రియేణ, సంస్కర్షంమృదుత్కరినత్వే త్యక్తాగ్నిసంస్కర్షం-పరిచద్యతేఽతి ॥ ౧౬ ॥ ఋకర్ణావస్థేతి ॥ అస్య బ్రహ్మణః-వినిర్భిక్తాకర్ణా-నస్పర్శ్యం-స్పర్శానం, దిశఃఙ్గతాః-శ్రోత్రేకాం శేనశ్రోత్రేగ్నిగ్రియేణ- సహవివేకు- శబ్దస్య సిద్ధిఃజ్ఞానం-యేనశ్రోత్రేణ, ప్రతిపద్యతేపాపేతి ॥ ౧౭ ॥ ఋత్వమతి ॥ అగ్న్యబ్రహ్మణః, వినిర్భాంత్యసంపదధీపద్యదీ మానిదేవతాః-విభక్తిస్యత్యయః-శ్రుతిభిఃఅంశేనగోమరూపస్యాధిప్తయేనెన్నిగ్రియో-వివేకు పాశ్చివేశ- అసామ్యప్తి జీవః-యైరోమభిః-కణ్ఠాం-ప్రతిపద్యతేహనాతి-త్యగ్నిగ్రియేనైవస్థానభేదసమయస్వయం-భూషస్వత్వ-తత్రాయంనామభేదేనఙ్గతాభేదశ్చేతిద్వివియవవ్యాఖ్యాతమ్ ॥ ౧౮ ॥ ఋమధ్విమతి ॥ తస్యబ్రహ్మణః వినిర్భిక్తం మధ్వింఉపస్థేన్గ్రియస్థానం-స్పర్శ్యం-స్పర్శానం-కః ప్రహపతిః-రేతసా౭౦ శేన రేతోరూపస్యాధిప్తయేనెన్నిగ్రియేణ- ఉపావేశతే - యేనరేతసా-అసామ్యప్తి జీవఃఅనన్తరతనుఖంజానాపి ॥ ౧౯ ॥ ఋగుదమతి ॥ పుంసోబ్రహ్మణః-వినిర్భిక్తం - గుదంపాయస్య గ్నిగ్రియస్థానం-లోకేత మిద్రః-పాయుచాం శేనపాయస్యగ్రియేణసహ-అవిశత్ -యేనపాయుచా-మధ్వింపురితత్యాగం-ప్రతిపద్యతేకరోతి ॥ ౨౦ ॥ ఋహస్తామతి ॥ అగ్న్యబ్రహ్మణః-వినిర్భిక్తా-హస్తాకారస్య లింగస్వరూపతీర్థస్య-వాద్రయా కృష్ణాగ్నివ్యాపారరూపమృచిపాదసేన - అంశేనపాశ్చిదగ్రియేణ - అవిశత్ -పురుషేవ్యప్తి జీవః-యయాన్యత్తిసాధనపాశ్చిదగ్నిగ్రియేణ వృత్తింజీవనప్రకారం, ప్రతిపద్యతేపాపేతి ॥ అత హస్తావేత్యసేన అతీజేభ్యద్వివచననచ-హయోగ్లోకానాం

నిలో-విశత్ ॥ పాశ్చిదేనాం శేనసంస్కర్షం యేనాసాప్రతిపద్యతే ॥ ౧౬ ॥ కర్ణావస్థవినిర్భిక్తాగ్నిగ్రియం-స్పర్శం వివేకురిశః శ్రోత్రేకాం శేనశబ్దస్యసిద్ధం యేనప్రపద్యతే ॥ ౧౭ ॥ త్వసమస్యవినిర్భిక్తాం-పితుర్గర్భస్యమోక్షధిః, అంశేనరోమభిఃకణ్ఠాం-యైరోమప్రతిపద్యతే ॥ ౧౮ ॥ మధ్విం-తస్యవినిర్భిక్తం-స్పర్శ్యం-కఃఉపావేశత్ ॥ రేతసా౭౦ శేనయేనాసానన్తరతనుఖంజానాపి ॥ ౧౯ ॥ గుదంపుంసో-వినిర్భిక్తం-మిశ్రోధిక్త్యగ్నిగ్రియయావిశత్ ॥ పాయుచా౭౦ శేనయేనాసావిదగ్నిం-ప్రతిపద్యతే ॥ ౨౦ ॥ హస్తావస్థవినిర్భిక్తాగ్నిగ్రియం-పితుర్గర్భయావిశత్ ॥ వాద్రయా౭౦ శేదపురుషేయయాన్యత్తిం-ప్రపద్యతే ॥ ౨౧ ॥ హస్తావస్థవినిర్భిక్తాగ్నిగ్రియం-పితుర్గర్భయావిశత్ ॥ గత్యాస్యా౭౦ శేనగ్నిగ్రియం-యేనాసాప్రతిపద్యతే ॥ ౨౨ ॥ హస్తాయం-చాగ్నిగ్రియం-వన్తగ్రియాధిష్ఠయావిశత్ ॥ యససా౭౦ శేనయేనాసావిదగ్నిం-ప్రతిపద్యతే ॥ ౨౩ ॥ బుద్ధిం-చాగ్నిగ్రియం-వాగ్నిగ్రియావిశత్ ॥ బోధేనా౭౦ శేనబోధస్యప్రతిపత్తిర్యతోభావేతి ॥ ౨౪ ॥ అత్తానం-చాగ్నిగ్రియం-చాభిమానో-విశత్పదమకర్తృణా౭౦ శేనయేనాసాస్వరూపప్రతిపద్యతే ॥ ౨౫ ॥ సత్త్వం-చాగ్నిగ్రియం-మహాద్విక్త్యయం-పావేశత్ ॥ చిత్రేనా౭౦ శేనయేనాసావిజ్ఞానం-ప్రతిపద్యతే ॥ ౨౬ ॥ శిరో-స్వద్యేర్ధరాపద్భ్యం-శంసాధిరుచపద్ధత ॥ గణా

కలయ్య ఖారిరాద్విభక్త్యస్య దేహవిషయస్వంస్పర్శం-సహతస్యైవహస్తావస్థామృతీర్థతల్పం - కలయ్య ఖగ్నిఘటపత్నీయసేత్రాక్షకసద్భావాతే ॥ ౨౧ ॥ ఋపావావి ॥ అగ్నివినిర్భిక్తా-పాదాచరణ-లోకేకేవిష్ణుగత్యాగతీసాదసేన - అంశేనపాశ్చిదగ్నియేనపాశ్చిదగ్నిగ్రియేణసహ అవిశత్ ॥ ౨౨ ॥ ఋయేనయసా అసామ్యప్తి జీవః-విలియాం-గంకల్పవికల్పరూపాం-ప్రతిపద్యతే-ఎకత్వైవాన్తఃకరణస్య - విలియాబోధాభిమానవివేకరూపమృతీర్థదేనసహోద్భవ్యం-కారోచిత్తశేదస్య-స్వం-విశాశదదగ్నిగ్రియాపరయోధిశాతాగోబోధ్యః-తద్రసంకల్పవికల్పాత్తకస్య త్వరచ్చిన్నసాన్తాన్తఃకరణభేదస్య-న్నగ్నిసా-ధిష్ఠిత్యస్యపట్టిపురుషోభాగఉత్తేః ॥ ౨౩ ॥ ఋఅధమద్భ్యాం-విభాగమాహ- బద్ధమిత్యాగ్నినాత్రయే ॥ అగ్నిః ॥ బ్రహ్మణః-వినిర్భిక్తా-బుద్ధిం - ధిక్త్యగ్నిం-స్థానం-వాగ్నిశిఃఽప్రశ్న, బోధేననిచ్చయాత్తకజ్ఞానజననసామర్థ్యైవసహ-విశత్ -యతః బోధేన-బోధస్యస్య-ప్రతిపత్తిర్యేనానం-పావేశత్ ॥ ౨౪ ॥ ఋఅత్తానమతి ॥ అత్తానం-అహం-కారం - అగ్న్యబ్రహ్మణో-వినిర్భిక్తం-పదస్థానం-అభిమానం-అభిమాన్యతే-నైవశ్రోత్రేభిమానః - అనాత్మన్యాత్మాభిమానకర్తృదేవతా-రుద్రః, సర్వాత్మనో౭౦ స్తఃకరం-గిరిత్ర, మితిపాశ్చిదత్తావత్ ॥ కర్తృణాదేహభిమానసేనం శేనావిశత్ ॥ యేనకర్తృతా-అసామ్యప్తి-కర్తవ్యం-అనియూనవిషయం-ప్రతిపద్యతేఅభిమాన్యతే ॥ ౨౫ ॥ ఋ సత్త్వమతి ॥ అగ్న్యబ్రహ్మణో-వినిర్భిక్తం, సర్వం-దేహకత్వవివేకజ్ఞానహేతుం-యద్భ్యాఖ్యం-స్తఃకరణం-బుద్ధిచిత్తయోరభేదనానం-నిర్దేశ-ధిక్త్యగ్నిం-స్థానం, మహాత్వజ్ఞాపతిగ్నిచిత్రేనాం శేన-సమ్యగ్గచ్ఛిచిత్తసరూపేణయసా - ఉపావేశత్ - యేనచిత్రేనాం శేన - అసామ్యప్తి-విజ్ఞానం-సమ్యగ్చిత్తయోరభేదవిషయజ్ఞానం, ప్రతిపద్యతేఅభిమాన్యతే ॥ ౨౬ ॥ ఋవసంస్యప్తిగ్నిగ్రియవిభాగమత్వా౭౦-ధదేహానిసాంభోగ్యస్థానవిభాగమాహ-శీర్ష్ణ ఇతి ॥ అగ్న్య

బ్రహ్మణః-శిష్టః శిరసాద్యః పద్మాగ్రం పాదాగ్రం-ధరాభూమి-అస్యచాభేఖంత సరిక్షణోకం - ఉదవత్సతఉదఘాతే -
 యెషుమ్యధరాభృ-గుతానాంసంసృజయే స్రవసాం - పృత్యయస్య త్రియస్తజ్జెవనుమ్యధయో-వృత్తజ్వోఽజపాల్లకు
 ణయాన్య త్రివృత్తః ప్రతియత్రైవ్యశ్యజై - తెదేవాదయఉదవత్సత్యైవ్యస్య-ః ॥౨౭॥ శ్లోగునాన్య త్తయభిశ్చేతదే
 వప్రవక్ష్యయతివాన్యాయాః ॥ అగ్య నికనతే ॥ అగ్య నికనతే ॥ తేన-బౌత్వ త్రికనత్యపిచాతతదానైగరికతేత్యన్య-సత్యేన
 సవ్యగృహేన ఉపలక్తితాఃదేవాః-దిగంపార్వీకర్తా సుప్తాసలిమృదితఫలవాగానురూపద్యులకం - ప్రపేదిరేపాగ్నిస్తాః -
 చణయో-చణ వ్యవహారేణ నై ఆయాసాదివావ్యవహారేణాదీన స్తీలివణయోచనుయో - స్రావసుగ్రత్య - యెతదుచకర
 చూతాగవాదయ-పైసర్వ - రజస్యస్యాపేగోపక్షితాః-రాజగర్వ సలభోగానుకూలాం-ధరాంభూమి - ప్రపేదిరే-
 హేత్యధైవాభ్యుదయ-సాత్వికాదిన్య సావనోమేతురా ద్యుగ్ధివ్యాదినీలాకాక దేవాదయ-ప్రవర్తత్యర్థః ॥౨౮॥ శ్లో
 తా త్రియేనై ॥ పుత్రీయంతమః-రదియేనతా త్రియేనతచన్య సావన-ద-చన్మానిధగవతఃవై రాజభారణాయాం-చ
 భద్రలంపాభిగోస్యని, ధూఃపాదాయస్య చానిర్వియ, దిత్వానిర్విరాప్రిత్యేనానుసంధియమానం-యద్వా, భగవ
 చ్చానిధగవతస్సమర్థ భగవీరసభగవతఃసానిధి, చాధ్యాయీనీన స్రుతి, విత్తత్యే, ఉచచారాతా-ర్థికారణకర్తః-
 ఉభయార్థ్యా వాప్సనికా - ర ప్రరంవత్సర్థం, అ స్రుతికంవ్యయ-రుగ్ పారిచ దాంకణాః మాత పైతపకాచాద్యాః అగ్ని
 తాః ॥౨౯॥ శ్లో చాన్యస్యోగ్య త్రిమాహ-ముఖత్యే ॥ పురుషన్యసమస్థిచుషన్యయభత-బ్రహ్మ, య-ద్వాప్తాన్యతీరగ్య
 యురాది-తస్య ఫితో, ౭వ ర్తప్రవృత్తం-ఎత దేవసాచాగ్నిస్తానాం బ్రహ్మనుభోద్భూతత్వం చాచ-యా త్తస్య నివ్యాపార
 ఘాతాధ్యాపనాదివృత్త్యాగ్రతస్యం - ఎవంక్షత్రియావివక్షిద్రవ్యం ॥ హేతుకాన్యసావియర-యద్యస్తా-ద్వా గ్రహ-ర

నాన్య త్తయాయెషుపతీయ త్తయరాదయః ॥౨౭॥ అగ్ని నికనసన్వేనదినదేవా ప్రపేదిరే ॥ ధరాంరజస్య
 సావనపణయోయేతానను ॥౨౮॥ తా త్రియేన్యభావనభగవన్మానిమాగ్నితాః ఉభయార ప్రరంవోగ్య
 యరప్రపారిచ దాంకణాః ॥౨౯॥ ముఖతో ౭వ ర్త-బ్రహ్మపురుషన్యకూర్తవా ॥ య త్తస్య ఫిత్యవ్యర్థా
 నామభ్యో౭వ ధాద్వా గ్రహ్యోగ్గరః ॥ ౩౦ ॥ బాహుభ్యో౭వ ర్తతక్షత్రంక్షత్రియ స్రవప్రతః ॥ యోజాత
 స్తాగ్నియతేనర్థా పౌరుషాకర్తృకక్షతాత్ ॥ ౩౧ ॥ విశో౭వ ర్త ప్రతస్యోగ్యోగ్యోగ్య త్రికసంస్థితోః ॥ వైత్య
 స్రవద్యవాహారాంస్యకాయస్సవవ ర్తయతే ॥ ౩౨ ॥ పద్మాగ్రం భగవతో జగేనుకూగ్నిసాగర్వదిదయేత
 స్యాం-రాతంపురా కూగ్నియస్య త్త్యాగ్రవగ్యతేహరిః ॥ ౩౩ ॥ ఎతేనర్థాస్యనర్తే ణయః ॥ నిన్యగురుంహరిక
 శ్రద్ధయా౭వత్త విశుద్ధ్యంతంబ్రహ్మతాన్యస చ్చ త్రిభిః ॥ ౩౪ ॥ ఎత్త త్తర్చగవతో దైవకర్తృరూపిణః ॥ ౩౫

స్తుభిత్యో - తస్తుభోద్వవత్వో తస్తుభోద్భూతార్థావనాదిముఖ్యాపారత్య, యన్తానాముఖ్యః ముఖియప్రధా
 నః గురుత్వామాత్ ॥ ౩౦ ॥ శ్లో బాహుభ్యగ్నిః ॥ క్షత్రంక్షత్రియగర్వః - పాలయరాపావ్యత్తి-త-ద్వాహుభ్యో౭వ ర్తత-త
 వనుప్రతః ॥ క్షత్రమనుప్రతః ॥ అయస్స-స్యవృత్తివానరావాశుభ్యో౭వ గత-యో - బ్రహ్మణోబాహుభ్యః-జూరః-పౌరుషః
 సమప్తిపురుషాంశః ॥ క్షత్రియఃకర్ణకక్షతాత్ కర్ణకన్యోగ్నికాప్రవకారిణ్యో రావయః-తేభ్యోజాతంయత్తేతం ఉచప్రవహ- త-
 స్తాత్వేనర్థా తాగ్నియతేరక్షతి ॥౩౧॥ శ్లో విశేషః ॥ ర్తస్యవిభోగ్నిప్రధా-బ్రహ్మణ్యో౭వపాదానస్యైవశేవత్వేనవివక్షయోవ
 త్రి-లాకస్య త్రికటిఃక్రయవిక్రియకృత్కారిణోకజేపికాతాతమః ॥ విభోగ్నిత్యవ్యవర్తయోదా ॥౩౨॥ శ్లో ౭వ ర్త-ప్రవ
 ద్య-బ్రహ్మణోమృతః, యోవై-గ్ని, స-చ-కాంవా ర్తాంఆజీవిం-సమవ ర్తయతేసంపాదితవా ॥౩౩॥ శ్లో వద్వాగ్ని
 మితి ॥ భగవతోభగవదాత్మకగ్యబ్రహ్మణః, పద్మాగ్రం, శుశూరిమాధర్వ సిద్ధయేన్యసాన్యసశుశూరిమారు-చధర్వసిద్ధ్య
 గ్రం, జట్ట, కధంపూరాశుశూరిపేర్వో౭వ ॥ ర్తకామి ॥ అయన్త్యాగ్నియన్య సూద్రగ్యవృత్త్యాగ్నిహరిస్తుచ్యతే, తస్యాం
 తావ్యశుశూరిమృత్యానిమి త్తహతాయాం - శూశోజాతః, భగవత్తుస్త్యాపాదకన్యసాన్యసగ్నశుశూరిమావృత్తినిమి
 త్తకంశూద్రవ్యైర్వేర్థః - అయేన్యన్త్యాగ్నిభగవత్సన్వోచజనసమపరోగర్వగ్నిసూచితమ్ ॥ ౩౩ ॥ శ్లో తదేవోవపా
 దయతి ॥ ఎత్తగ్నిః ॥ ఎతేనర్థాః చాగ్నిస్తానాదయన్త్యాగ్నికోవర్థాః, గ్వరత్తే గ్వర్యగ్నోనిరగ్నర్తి, శ్రద్ధయా-ఆత్మ విశుద్ధ్యగ్రం-
 ఆత్మసంలారాపావవాసనాదూషితస్యాన్తీకరణగ్య, విశుద్ధ్యగ్రం, స్వగురుంస్వజనకం, శూరిస్యాగ్నితనంపారబ్రహ్మ
 రంహరిం, అయ ని అయేయోర్వేర్థః, కధంపూతంహరిం-యజ్ఞాతాః, యద్యస్తావృత్తుభగవీరకాత్మరమాత్మ హోహరే
 స్సకాశా, వృత్తిభిగ్నసజాతా, ప్రంహరింయజ స్త్రిగర్థః ॥౩౪॥ శ్లో ఎవంసృష్టిలంపద్యయత్వపునః ప్రవ్యానసరప్ర

గవతః-హేలికాలవక్రం-సుదర్శనరూపంశస్త్రం - దేహవాజాదేహధారికాంభయమీరుయన్నత్వదయన్నాయాప
రిక్షిణోతిష్ఠి॥ ౧౦ ॥ ఋషివంశాకపద్మాధిష్ఠానభూతఃపరమాత్మావాన్వేషకాదవగతః - కింహుపాచవద్దేవత్యాహ॥త
తథితద్వాభ్యామ్॥ సదేవఃబుద్ధఃఅనతిలబ్ధ కామః - నప్రతిలబ్ధ కామఃఅతిష్ఠానదర్శనరూపమహోరహమెనః,తతోవ్య
షణ్ణాప్త శ్రినిపుత్ర్య,పునఃస్వదిష్ట్యంకమలక్ష్మికా-మాసాద్యతైః-జితాశాశ్వాసాపాశాః,చన్యత్రంపెషనురుమిమక్స
తంచిత్రంవ-యెనః - అవప-ఆరూఢసమరియోగః-ఆరూఢాత్రితఃసమరియోగఃయెనతథామాతస్య-చ్యుష్ఠి
దత్తేఉపవిష్టవాత్ ॥ ౧౧ ॥ ఋకాలేతి॥సోఽపిప్రవృత్తఃపురుషాయుషాః కాలేన-శతసంవత్సరపర్యంతకాలే-అభిప్ర
సృత్వోయోయోగఃసమాధియోగ-స్థేన - విరూడత్యుక్త్యాహోయస్యః - యత్పున్యంవిచిన్వజతరావశ్యతే-తస్య
యమేవాస్త్రస్యయెనవభాతమనశ్యతే ॥ ౧౨ ॥ ఋతస్యర్థయః॥చృతాతేత్యాదివభిః॥నవస్యస్థాపిత్యస్త్రైగివాసు
షక్తిః,మృతాశవత్సదత స్తవద్రోరశ్వాసావాయతస్య - యశ్వేషస్యభోగ-స్పవనపర్యజః, స్త్రీస్త్రీ-శయాన,మేకంపురు
ష-మపశ్యతే-కుతస్తితెవద్యతే-నకామివాతవత్రాగిణి-తై-రానుతాఃసర్వతోయుక్తా - యెమూర్ధాన - స్థేహం-రత్నా
నికీరిపాని, తెహంద్యభిఃప్రభాభిః - హతంబర స్తం - ధ్యాన్తంఅన్త కారంయస్త్రిక్షతస్త్రి-యుగాన్తాయస్త్రితిభిత్వ
ర్భః ॥ ౧౩ ॥ ఋకదంధూతంపురుషం - హరితోపలాడెనుగకతశిలామయవర్యతస్య-వ్రతాంశోధాం-క్షిప స్తంస్వలా
వణ్ణాతితయెనతరసుల-ర్యస్తం - కధంమాతస్య-హరితోపలాడె - సంద్యాప్రామేషనివిషిధానంయస్య,సంధ్యాభా
గ్య,శోధాం-క్షితాప్యరిణక్షిప స్తమిత్యగః, ఉరురుక్త మూర్ధంతఃఘాయితకనశ్యక్త్యస్య,కిరీటైః,కనకస్మిక్త శోధాం-

ఘాత్యమహంత్రినైమిః । యోదేహాహజాంభయమీరుమాణిపరిక్షిణోత్యాయురజన్యహేలి॥౧౦॥తతోని
వృత్త్యాపతిలబ్ధ కామస్యస్థిగ్ధ్యసాసాద్య పునస్సదేవః । శస్త్రైర్నితత్వాసనివృత్తచిత్రోన్యపీదహారూప
మాధియోగః॥ ౧౧ ॥ కాలేనసోఽపిపురుషాయుషాభిప్రవృత్తయోగనిరూపభాగః॥స్వయంతదస్త్రస్య
యెనవభాతమపశ్యతాః,పశ్యత్యయచ్చురూప్యమ్॥ ౧౨ ॥మృతాశకారాయతశేషభోగపర్యజః-మేకంపు
రుషంశయానం॥వకాతవత్రాయతమూర్ధరత్నవ్యభిర్నితధ్యాన్తయుగాన్తాయోయే॥ ౧౩ ॥వ్రతాంక్షిప
స్తంహరితోపలాడెస్సంధ్యాప్రావెరురుక్త మూర్ధంతః । రతోవరదాకాషధిసౌమనస్యవనప్రజోవేణ
మజాష్టిప్రపాష్టే ॥ ౧౪ ॥ ఆయామతోవిస్తరతస్యమానదేహేనలోకత్రయసంగ్రహేణవిచిత్రదివ్యా
భరకాంశుకానాంకృతశ్రియోపాశ్రితవేషదేహాన్॥౧౫॥పుంసాంస్వకామాయవిచిత్రమూర్ధరభ్యర్చతాం
కామదుఘాశ్చిప్రవృత్తమ్ । ప్రదర్శయస్తంకృపయానఖేస్తమయూఖినిన్నాన్నిగ్ధిచారుప్రతమ్॥ ౧౬ ॥ ముఖేన
లోకార్చిహరస్త్రితేనపరిస్ఫురతుః-జ్జలమజ్జితేన । శోణాయితేరాధరవిష్టధాసాప్రత్యర్థయస్తంసునసేన

క్షిప స్తమిత్యగః,రత్నానిచ, ఉదకధారాశ్చ, ఓషధయఃపుణ్యశ్లోఠింపిచ,సౌమనస్యానిపుష్పాణి-సుమనసాంసమూహా
వనవా-తేహం-వనప్రజోవనమాలాశ్చ,యస్య,వేణవవమజాః, అష్టిప్రపాష్ట,క్షిపవఅష్టిప్రయఃపాదాః,యస్య,స్వీకు
రత్నతులీమీకుప్రపుష్పదామభిః, మదైర్ధష్టిగ్ధిశ్చ,హరితోపలాడెరత్నాపీనఖేప్రపాష్టాః,క్షిప స్తమివేత్సర్వః,యదిమ
రకతాడెరత్నాదయోవనమాలాభవ, వేణవోఘజాభవ, వృక్షైశ్చిచాదాభవ-వరైరక,తస్మిన్తస్యశోభాంస్వీయరత్నా
దిభిఃక్షిప స్తమివేత్సర్వభూతోపమయమ్ ॥ ౧౪ ॥ ఋకించ-ఆయామతోదైర్ఘ్యేనివిస్తరతఃసీన్దారెణవ,స్వమానదేహాన
స్వానురూపప్రమాణదేహాన,అతవన,లోకత్రయసంగ్రహేణలోకత్రయసంగ్రహ్యతేనాన్నిగ్ధితిహాలాకత్రయసం
గ్రహ, స్తేనత్రాగిణిదిద్వతాని,దివ్యానిలమానుషాణి,ఆభరణాన్యంశుకానిచ,యేహం,తేహంత్పతీయాదైషస్త్రి,త్రైః,
కృతానంపాదితాశ్రిశ్చోధాయస్య,తేనతిదేహానేశేహం,యద్వా,అభరకాంశుక్తైశ్చతా,యాశ్రి,స్తయా,లోకత్రయ
సంగ్రహకస్వమానదేహానచ, ఉపాశ్రితవేషదేహః, ఉపాశ్రితఃస్థితః,వెదోనయ్యంఉపాశ్రితవేషః,ఎవంహూతోదే
హాయస్యతమితి,బహుప్రీహగర్భోబహుప్రీహా ॥ ౧౫ ॥ ఋపుంసామితి॥స్వకామాయస్వానిలపిషపలాను-విచిత్రమా
ర్ధరసంకిర్ణర్యర్థరత్నమాదిధర్మైరభ్యర్చతాంఆరాదయతాం-పుంసాం,కామాకామనితవలూని,వోగ్ధితికామదుఘం,
యదష్టిప్రవృత్తంత,తస్మాదప్రయాప్రదగ్ధయస్తం, పురుష,మపశ్యతే,కధంమాతవమ్ ॥ ౧౬ ॥సంఖాపివేనవః,తేహం-
మయాఖైకిరత్రైః, భిన్నాఃసంభిన్నావ్యాప్తాభిత్వగః, తెహ-జ్జలయవ, చారూణిసుద్ధరాణివత్రాగిణియస్య
తత్ ॥ ౧౬ ॥ ఋముఖేనేతి॥లోకాచాంఉపాసకానాం- ఆర్చిహరందశఃపహరం,స్తితయస్త్రిక్ష,తేనపరిస్ఫురద్భాగ్యంకు

అప స్తుతికారంతయైరనన్తస్యభగవతోఽనుగ్రహవిశేషంచాహునమనః | తత్తత్కృత్యుచివచితాత్తకన్య
 ప్రసన్నాభగవత్పురీతవ్యవజ్ఞాతవత్యన్య స్యక్తతాదానావిభుర్యక్షిప్త శజ్ఞానవిభురాన్తి స్తకఅమృత్యత్తకన్య
 వ్రరాఘవముపాదయతి||జ్ఞాతోనీతి||నను మోభగవత్-సుచిరాద్భుతముకాలాపార్జితా, ప్రపసత్తిరేవః, మేవయా, అభ్య
 అధురాజ్ఞాతోనియధావధితత్వేనవృద్ధిని-కార్యావధికారణావసత్కృత్యుచివచిదన్తర్యామిర్యస్వత్యాపాత్రాపాక్రీత
 భ్యోనపివన్త యదివ్యవక్తవిగమ-విశిష్టత్వజ్ఞానసర్వజ్ఞత్వ సర్వకత్తిత్వకత్యసంకల్ప త్యా త్రివివాత్సలై శబలిరీత్యాన్యా
 కారవిశిష్టత్వేన-సత్యజ్ఞానానన్తస్వరూపత్వమత్రవివక్షితం,, తస్మిన్మోభగవత్సంపన్నమాయ-తర్యక్త్యుచివచి
 దిభు-రాత్యవరంపరమ-త్యాదిరామ్యత దేనప్రసన్నయివ్యతి|ఈవృత్తజ్ఞానవిమరాన్తిన్ద్రతి|| భగవతోపాద్యభ్యుత్సాహ
 కగతిస్యరూపం,నజ్ఞాయత్యతియతి-ఎతదేన,దహభాజాంకర్తాయ త్ప్రసక్త్యపరితామరూపశరీరభాజాంక్షేత్రజ్ఞానాం
 అవద్యంహోషం-అబ్బుతోవాయుభక్షణత్యాదివతో భగవరవచేత్యనధారణంవివక్షితం,,ఆత్మనిఖిల్యదేవ్యప్రేత్యతేమతేజ్ఞా
 తేజదంసర్వంవిజ్ఞాతంభవతి,,యేనాశ్రుతంత్రుతంభవతి,, స బ్రహ్మవిద్యాంసగ్య విద్యాప్రతిష్ఠా,, మితిభగవత్జ్ఞానేన
 వక్తృత్వస్యజ్ఞాతత్వశ్రవణాత్ - అబ్రహ్మ త్తకన్యసృతి వ్రస సునోపభావాత్ ,, తమేవదిత్యాదేతివృత్త్యుమేతి,,౨౦
 ప్త్యజ్ఞానసైన్యమృత్యురణోపాయత్వశ్రవణాచ్చభగవానెవజ్ఞాతవ్యతితజ్ఞానవిభురాదుష్టాత్కృతిపాక్రియే||ఎదహ
 పపాదయతి|నాన్యదితి||మోభగవత్కర్మాన్తామృత్యుమా రై- త్వతోత్పత్త్యా అన్యతో-అత్వదాత్తకం - నాస్తీ-నస్యకృత్యవా
 త్తకత్వాత్ప్రవజ్ఞానైవనసర్వస్యజ్ఞాతత్వానీజ్ఞాతివ్యాప్తరాధావాత్ప్రమేవజ్ఞాతవ్యత్వభిపాక్రియే|| ననుసృత ప్రప్త్యై
 నై వాననుగమ్యదివ స్తుపతితే స్యదన్యన్తా స్థితకరమృత్యుతే,అతఆహ || అపి-సృత వ్రప్త్యేనప్రతితపసి-త,దేవాదివ
 స్తు-నశుద్ధంనాచాధితం-అత్యోబ్రహ్మ త్తకన్యతే ప్రబుద్ధిర్భాన్త్యైవైత్యర్థః-కతవేతవత్వ తతహ || మాయేతి||యద్యతః-

బ్రహ్మదావా||జ్ఞాతోనీమే వద్యమచిరాన్తనుదహభాజాంనజ్ఞాయతిభగవతోగతిర్యవద్యమ్ | నాన్య
 త్వద్వద్రీభగవన్మతీతన్నుద్ధంమాయాగుణవ్యతికరా త్వమురుర్విధాన్ || ౧ || రూపంయదేతదవబాధర
 సోదయన్యతశ్వసృత్యత్తతమనస్సదనుగవతయ | ఆద్యోహితమవతారతత్వైకబీజంయర్వాభివన్త భవనా

మాయాయోగ్యత్యైగుణానాంపరితారాన్దైవమ్యాత్మగిణామాద్యర్థః - త్వమేవ-ఉరుబలూధా- విధానీప్రకాశ-
 ఎకస్యకబలూధావిధానీ,బలమస్యాంప్రకాయయేతి,, తత్ప్రస్థావ్రదేవానుపాక్రివిశేత్ - తదప్రప్రవేశ్యసచ్చత్యభ్యాచా
 వత్,,ఇతిప్రకమ్యం త్ర్యంబాన్య తంచన త్ర్యమభవ,, దితిశ్రుత్యుక్రీత్యా, స్వయమపరిచ్ఛిన్నజ్ఞానానన్తస్యభావో
 త్య స్రమాత్తతయాంకల్ప్య, స్వ లీలాకకరణచిదవ్య సుశరీరతయాత్రిన్ద్రయేపరమాత్మాపరిత్రానన్తక్రిడనోపాది
 త్నాయాన్య శరీరపూతప్రవృత్తిభువనసృష్టివరంపరయామహాఘాతపర్య స్రమాత్తా నంత త్వద్వ రీరకంపరిణమయ్యత్స
 యః-పునఃన త్ర్యభ్యుబావ్య విచిత్రచిదవ్య శ్రదేవాదిన్దీవరా ప్రజగదుపాభవసీత్యర్థః బ్రహ్మణిజగదుపాభవయోగి
 యమాదేవతత్వకారపూతాచిదంశకతాన్య ద్వైవికారాన్తస్మి కారపూతక్షేత్రజ్ఞాతాత్పరమార్థః | బ్రహ్మచుని
 ర ప్రసిద్ధిలతోపగన్తమపరిచ్ఛిన్నజ్ఞానానన్తమేకస్యరూపమోభవదితివేకః||ఎవంకృత్యుచివచిద స్రరాత్మనోభగవరవ
 జ్ఞానస్యమక్షిసాధనత్వం,,తన్యతావదేవచిరంయనన్మమిమోక్ష్యై దనంపత్మ్యస,,ఇతిశ్రుతం,తస్య,సర్వంబ్రహ్మత్వ
 కత్వేనోపాసీనస్యేత్యర్థః|తదాచతుర్థ స్తరం,,నన్యంభవ్యదంబ్రహ్మ త్జలనిశితా న్దహపానీ తేజః || ౧ || త్తిలద,జెన్
 కర్తృపమేదవ్యమనయోజితైత్వత్వతః | త్యక్త్యాదేహంపునర్జన్త్యై తిమామేసోదేర్జన్త,,తిభగవదవతారరహస్యజ్ఞాన
 స్యాసీమేక్షాధనత్వస్సరణాదవతారయాధాత్మ్యమశీధయేతి || రూపమితి || అవబోధరసోదయన్య-అవబోధరూప
 స్యరససోదయస్యాభావికావిర్భావోయస్యతిబలూప్రవీహః - నిరుపాధీనిత్యావిరూపాఃరిచ్ఛిన్నానన్తరూజ్ఞానపః
 ఇత్యర్థః అతఏవశశ్వత్సృతతమగఃశశ్వత్సదా,వివృతతమోజ్ఞానంయస్తా త్తన్య-అనవిశేషణద్యయేన - త్రివిధ
 యతనాచేతనవ్యాప్య త్తి-ఆద్యోచేతనవ్యాప్య త్తిః - ద్వితీయంచేతనవ్యాప్య త్తిః-బద్ధానామనివృత్తతనస్తాన్యోత్తముత్తా
 నామనినసారదశాయంతమస్సంబద్ధాభ్యశ్యోమృతతమస్తాన్య భావాత్-నిత్యానాంతభావ్యసర్వరసంకల్పాయత్తప్యై
 ససోపాధికత్యాత్మ-ఎవంభూతస్వరూపస్యతమయ-మూర్తిపంవిగ్రహః-కరంభూతం- అవతారతత్వైకబీజంఅవతారగతా
 దహంత్యదావేతావతారరూపోదహం,,సృష్టింతతఃకరివ్యామిత్యామావిశ్య ప్రజాపతే,,ఇతివచుర్దుభిగ్భగవదావేనా

౮ తామసాఽపిచైవశిశ్నో - ఎవరూపుడు - ఆహారాదా - సదగుగ్రహాః - సత్పుత్రుగ్రహాఃయోనాధూరాంపరిత్యాగో
 మెవ్వర , గుహీతహావిషమృతం - సుతబీసవతర-ర్థాయ త్తమఖయః భోషహాగానుగ్రహీతమిత్త్యర్థః - తదాచశ్రు
 త్త్య - ఆజానుమానోబహుధావిజాయతే, అశోషిసన్నవ్యయాత్తా మాతా రామిత్వరోషస, నిత్యా దిశః॥౨॥ *
 ఏంచించివీర్వీటకా త్వే నశోధితస్వ రూపస్య జీవశశీరపిటకా త్వే నశోదితరూపస్య షోఢయా రేహాపాన్యత్వం వదక
 శ్చ సరవైర్వృషవరైః హదరూపై-శశిసప్తి॥చారిత్రం॥ హేవరమ చనోమానపిద్యతే నృస్తాత్వోపరమః త్వస్యంయద్విఃభవత
 ద్రవ-యత్స్వరూపం-కరం మాతం - ఆనందపూత్రం - మాత్రచాదుఃఖనం తెదనరాః , అవికల్పం తాతగుకాదిరసా
 తం ఆహ్లాదిచదివ్యాన్యత్వ త్వి-అపిద్రవచ్ఛ-అపిదగ్ధంఅప్రతిపాతంవర్షసంకల్పరూపజ్ఞానం శుశ్రుత - దేవం మాతం
 స్వరూపం-శుశ్రువస్యంవిత్వపిటకం-విత్వస్వస్థంవిత్వస్వకారణం-ధూత్వే ర్వియాత్తకంఽఘోషపనివృత్త ప్రసృతిపా
 గ్నా పాన్యత్వమా త్వే ర్వియాత్తకంరూపంచెతియత-అతఃఅస్తా-త్వరంవిటకం-స్వరూపం-రూపం-నవశ్యామిలతః అ
 చవిత్వయభయమేవ-అత్త క-హేవరమాత్త కఃఉపా ౨త్ ౨స్త్వి-స్వగ్రనువృత్త్యాశరణంఅతోస్త్వి ॥ ౩ ॥ * త్విపునరుక్తాకా
 రణిష్టస్యభగవతోభక్త్యైకభక్త్యవ్వంవరం ప్రమేవనమగు-రోతి ॥ యద్యతి ॥ హేవరమవ్యక్తవిత్వస్వస్థజీవరూప-యత-
 స్త్రస్య , ఉపాసకానాం నోఽస్తాకం-ధ్యానేన,వక్ష్యాంయఅన్త దవ్యరయ-యద్యా- వేదా వైపుద్రస్థిదగ్ధంఇదరూ
 పంరక్తియ-తస్మై త్తవ్యకస్వరూపరూపగుణవిమూలమతే భగవతేభూషణేష్యగ్రుమా ర్తయ-యభ్యం- సమోఽనువిధేమ
 ననుసు-ర్త హే,యద్రవ్యం,అనత్వ గైశ్చ,అనయ్యకర్తాదిమద్రక్త్యవ్యక్తోయేషాం తై, రతవస,నరకభాగ్ని,రైహిఃనా
 ద్యతానాధాతి ॥ ౪ ॥ * ఆచరేణ త్వానభజంతోనరకభాజస్తావమాదరోభజన్తస్తుకృతార్థాగత్యాపంయైర్వి॥శ్రుతి

దమామావిరానమ్॥౨॥ నాతఃపరంపరమయద్రవ్యవతస్సరూపమానందమాత్రమవికల్పమపేద్రవచ్ఛః, పశ్యామి
 విత్వస్వస్థమేకమవిత్వమాత్త మ్నా త్వే ర్వియాత్తకమద్రవఉపా ౨త్ ౨స్త్వి ॥ ౩ ॥ యద్యాఇదంఘనమనుజ్ఞేషమ
 క్తా నాన్యధ్యానేన నోదశ్చిరంత్యదుపాసకానామ్ ॥ తస్మై సమోభగవతే అనువిధేమయభ్యంయోనాద్య
 తోనరకభాగ్నిరసత్వ గైః ॥౪॥యేతుస్వదీయవరణామ్నాజకోశగద్దంజిమిన్దికర్ణమదై శ్చృతిమాతేనీశమ్॥
 భక్త్యాగృహీతపరకాశవరయ-తేషాంనాపైషీరాధహ్యాయామ్నయహేత్వ్యపునామ్॥౫॥తావద్భయం
 ద్రవణగోమనుహ్మార్మి త్తంశోకస్సృప్యపరిభావోవిభులక్యలోభః తావద్వ మేత్యదవగ్రహతి ర్తియా
 లంయవన్నతైఃఽష్టి మిమభయంప్రచ్యుతేతలోకః॥ ౬ ॥ దై వేనతేవతధియోభవతప్రసక్తాత్పర్యాసభోషక

స్మృతిగతందేవవారీషనః-తేనశీతంపాగ్నితం,త్వదీయవరణామ్నాజకోశస్యగద్దం కర్ణమదైః , యేతుశీఘ్రే వై, యే
 పాంశ-వర,రూపగ్నిచారిశ్యా-భక్త్యాగృహీతాచరణోన్యగ్- సతధామాతోభావా-భవత-తేషాంస్వప్నంసాంస్వభ
 క్తారాం - హృదయామ్నయహేత్వ హృదయకమలార్-హేరాధ నాపైషీరాధనరసి,యేతుతీ-ధాత్రవణమత్యాదరణికు
 గ్ధవి ౨కా ప్రభక్త్యాత్వాంప్రపరా ౨ తేషాంహృదిభవార్మిగ్యంసంసీహోభవతిత్వ ర్గః ॥౫॥ * ఘోభవతుమత్వాం
 నివ్యమేతావతాకరంతేషాంకృతార్థతేత్యతహా ॥ తావదీతి ॥ తేవ-అభ,యంపిద్య తేభయంయస్తా, తదభయం,సంస్వ
 ౮ సరక్-చష్టి ౦-లోశోయావస౨ప్రచ్యుతేనరతిశయప్రియతిమత్యేననోపాసీత-తావదేవ-భయాదయిత్యతస్వయః-
 ఆగామయఃఖరచ్చంజంజ్ఞానంభయం,తప్య ద్రవణగోమనుహ్మార్మి త్తం - ద్రవణంభనం-సుహృద్విత్రం-భావిద్రవిశాచవి
 ప త్విని త్తమ.భవిషయంజ్ఞానంభయమిత్త్యర్థః - శోకఃఅతితపుత్రమరణాదిన్ద్ర రణవిషయంజ్ఞానం-శోకఃతాదా త్విక్రప్ర
 తికులవిషయవిషయంవాజ్ఞానం - స్వపాతలకులవిషయైర్విగ్నా-పరిభవ స్తీరపూ-రః-విభులం ప్రస్త-లోభః-త్వస్థా
 అనదవగ్రహః-అనాత్మ భూతేశరీరెలవగ్రహఃఅత్త త్వాభిమానః- అయంహోక్తానాంభయాదిరూపాణామా ద్విరాంమూ
 లంకారణం - ఎవేనైతావతారా- దైవ్యైరతావద్భవచ్చరణారవిన్ద్రవరణావధి.అనువ ర్త ప్రభత్యర్థః,త్వచ్చరణవర
 కేపమసాంసాకభయదినివృత్త్యాఆవిర్భూతావహతపాస్త త్యాదిగుణాష్టకవిభిష్టఃకృతార్థిభవతిత్యభిప్రాయః ॥౬॥ *
 ఎర-భగవతోభక్త్యైకభక్త్యవ్వ మధిధాయ , యేనాద్యతోనరకభాగ్నిరసత్వ గైః రితిన్ద్ర మ్మతాన్వదయలలాసాని ౨ ద్ర
 చ్చానేవశబ్దః ॥ దై వేనతద్వాబ్యామ్ ॥ సర్వాశుభోపశమూత్సర్వాస్య శుభానిభయశోకాదీన్యవశాన్య దైవేనైతేత
 ధాభూతా-న్యగవత ద్రవ - ద్రవణ్ణతేదర్శనరణాదిరూపాత్-విషుఖానిన్ది ర్వియాణిచతుశ్శ్చీర్తాదీనియేషాం తై - అ
 కుశలాన్యతేనకరాణి-కర్తాణి-శస్త్రిన్ద్ర ప్రరంకామసుఖానకర్తాదివిషయసుఖాని - తేషాంలవాయ-లాభేనప్రస్థానికయే

ఉచితభూతంచునోయేమోఁతె- అతవన-వీవాః కుర్వన్తి-తే-దైవనపాతాఃపతిపాతాఃదియోయేమాంతేతదోక్తాఃమనభా
గ్యాభిప్రాయః॥ ౭ ॥ తు త్వత్ప్రతిత్వాది, తుతోతరాయా-పుటపివాసా - ఇమేశోకమోహజరామృత్యునామభ్యుప
లక్షణం-తుదాదిషమా ద్విభిః - త్రిధాతవవాతపి త్తశ్చేష్టాః - తైశ్చ - తధావీతాదిః - ఇత రితైఃపరస్పరైశ్చ - కా
మాగ్నివాకామవగాగ్నిః తేనకదంచూతేన-సుదుగ్ధ రణ - అచ్యుతరుమావ అప్రత్యుత్కోదనవ - అచ్యుతేనసంబోధ
నంవా-ఎత్తైర్మహాపుత్రపునరద్వ్యమావాఃపజాః - సంవత్సరో-మే-చనః-హేతురక్రమ-నీదత్యైశ్శక్తిః॥ ౮ ॥ ఆ
సదవగ్రహతీ మూలమిదేహతత్ప్రభుస్సాద్వి మూలత్యయ క్తముపపాదయతి॥ యావదితిద్వావ్యాప్తమ్॥ జగవతస్త
వ-మాయాయా- తస్యాః - బలంబలకారితం-ఇద్ధి యిద్ధంబాహ్యేన్ని యిషిషయభూతం-పుర క్త్వం దేవవసుమ్యాదిజ
హగతపుర క్త్వం - ఆత్మనాత్మనంబ నితయా - జనయానవత్సృతే - మాతృత - తావ-దసాసంస్కృతిః - నప్రతిసంక్ర
మేతసనివ రైత-సకవలమనివృత్తిరేవ-కింతు - క్రియార్థా - క్రియాలగ్నోప్రయోజనయన్త్యాస్మాక్రియార్థా - సంస్కృతిః-వ్య
ర్థాపరమపురుషార్థశూన్యాపి-దుఃఖనివహందుఃఖనమూహం - పవతిప్రాప్యతి - అహంకారమూలాసంస్కృతిర్ త్రగో
త్తరకర్తారణసహతు-స్తస్మాత్పరివీరిదిదిఃఖావహాచేత్యర్థః॥ ౯ ॥ త్విహీతి॥ అహ్యుత్సృతాదకరణాః, అహ
నివ్యాప్యతాని అర్థకరణానితద్దాదివియేద్వి యిణియేమాంతే - ఆత్మైవాతే, వ్యాప్యతాని ఆత్మనిదుఃఖనివకరణాని
యేమాంతభిప్రాయః - నిజరాతా - నిశ్చయచానితరాంతయానాః, నిశ్చ త్తదాహ్యేన్ని యివ్యాపారాః - విషయసుఖలహో
పినా స్తీత్యధిప్రాయః - నానాభూతేషుమనోరథేషు-ధియాన్వపృథగ్సనేత్యర్థః - త్విత్వేషుకేభాగ్నానిద్రావేమాంతే-
దైవాపారాధరచరాఃదై వేనఆపాతాఃవితధికృతాః అర్థరచనాఃప్రయోజనవిషయవ్యాపారాఃయేమాంతే - ఋషయోపి

సునాన్విముఖైర్ని యియోకుర్వన్తి కామసుఖలేశలవాదురీనాల్లాభాభిమాతవనసోఽకుశలాశక్తివ్యతే॥ ౧॥

తు త్వత్ప్రతిధావధిమామహురద్వ్యమానాస్థితోష్టవాతవ- రైరిత రితరాన్య॥ కామాగ్నినాఽచ్యుతరు
మాచనుదుర్ధ రణసంపత్సృతోమనడురక్రమనీదత్యేమే॥ ౮ ॥ యావత్పుర క్త్వమిదమాత్మ నభిన్ని యిద్ధం
మాయాబలంభగవతోజనతృతపశ్యేత్॥ తావన్నసంస్కృతిరసాప్రతిసంక్రమేతవ్యర్థాదివిషయనివహంవహతి
క్రియార్థా॥ ౯ ॥ త్విహ్యుత్సృతాదకరణానినిశ్చయచానానామనోరధరియాతూభగ్ననిద్రాః॥ దైవాపా
రాధరచనాఋషయోపిదేవయన్త్య ప్త్యసంబవిముఖాభిమానంసరన్తి॥ ౧౦ ॥ త్వంభావయోగఽరీధావిపహృ
త్సోఽజత్యైత్రతేజితపథోననువాదచుంసామ్॥ మద్భగ్నియాతడురగాయవిధా యన్తీతత్తద్వపుఃప్రణయ
సేనదనుగ్రహయ॥ ౧౧ ॥ నాతిప్రసీదనీపథోపచితోపచారైరాధితస్సురగజైర్మృచిబధకామైః॥ యత్య

త్విద్య క్రివిరహతాశ్చేదపవిధాభూత్యాచంసరన్తిత్యర్థః॥ ౧౦ ॥ త్విహ్యుత్సృతాదకరణానినిశ్చయచానానామనోరధరియాతూభగ్ననిద్రాః॥ దైవాపా
రాధంసంస్కృత్యనివృత్త్యాధిధానకర్తృకలభ్యత్వమేవసుద్రవ్యునిమామేమాపాసకేమభగవత్సేలభ్యమాహ॥ త్వమి
తిద్వావ్యాప్తమ్॥ హేరాధ-పుంసాంస్వభక్తానాం భావయోగోభక్తియోగ - సైనపరిభావితేశోధితే - వ్యుత్సృతోశ్చేక్కుద
యకమతే - శ్రుతేజితపథః - శ్రుతంతాత్రుజన్యం జ్ఞానం - ఈజితంవివేకాదిజన్యమపాసనాత్కం - ఈజితమితిధావే
క్తః - శ్రుతేజితేనద్వాశిదపాయోయన్త్యప్రాప్తానశ్రుతేజితపథః - ఎవంభూత స్త్వం - ఆస్మిన్విద్య-హేతురగాయ-తేన్వ
పుమాంసరియా-తేతవ-యవ్యదవ్యుః - ధ్యాయన్తీతత్తద్వపుఃస్సత్పు అనగ్రహణ - ప్రణయనేప్రకటయనే-యాద్యతవి
గ్రహవిశిష్టం త్యాంవిశేషతోభావయన్తీతాద్యతవిగ్రహవిశిష్టోభావనీత్యర్థః॥ అనెనసాలభ్యమ క్తమ్॥ ౧౧ ॥ త్విహీతి
మావామేవభవాకనులభ్యత్యాహ॥ నేతిసురగజై రనుకూలజన్తే॥ విష్ణు భక్తివనోవిపరిత ప్రధానుర, ఇతివచ
నాత్॥ కథంభూతై, హృదిబధకామైః ప్రసక్తామైః - సకామాపిభగవద్భక్తిరానురప్రకృతినాంనసంభవతిత్యవి
ప్రాయః, ఎవంభూతైస్సురగజైఃకర్తృభిః, ఉపచితోపచారైః పుషులాపచారై, రాధాధితోభగవా, న్నాతిప్రసీదని-
అత్యన్తంప్రసన్నాభవనీ, నిరీతయమోక్షమఖప్రదోనభవనీకింత్వల్పసుఖపదోభవనీత్యర్థః॥ కుతభిత్తతతహ॥ మద్భ
గ్నాత్వేఅదలభ్యయాలగ్నిఃదేహమాత్మతయాఽనుసంధదన్తిః - లబ్ధుచక్రకయాన్వహూతవయయా - సర్వభూతా
వ్యాత్మతయాఽవస్థితేనతి-త్వయ-కన్తిన్మహితేకృతాదోహస్తవ్యేవకృతోభవతితివిధ్యాన్వయేభూతేమక్రియ
మాణయాన్వగ్ధనిరపేక్షపరదుఃఖనిరాచిక్రియపరవ్యాయయాదయయాభవాక ప్రసీదతి - సర్వభూతానామిష్టరకరీర

వః ॥౧౫॥ ధృవతరుభగవద్గణానకిర్రవాదే ప్రత్యాగ్రీప్యపాయత్వమధాపసృష్ట్యా దివ్యా పారాకాంచతుర్ముఖాది
కర్తృకత్వప్రవణామీదం , ఏవిశ్వాదభసన్తి తిలయేషుమి త్తరిలారాపాద్యై, ధృక్ క్షవతతహా॥యథా॥౧౬॥ ధృవ మేకః అవి
భక్తామరూపః, స్థిత్యుచ్యవలయూరాం హేతవః కర్తారః స్వయం విఘ్నభగవాన్ - అహం బ్రహ్మగీశోరుద్రకృష్ణ, మో
దై భగవానైతత్కర్మః హిరణ్యగచ్ఛరద్రవస్తద్యవత్త్యవతారరూపవానిత్యర్థః స్వయంతృప్తేన, స్వైంత్యావతారరూ
పేణ - సృష్టిసంహారాబద్ధురద్యాబ్జజీవా దైః ప్రవేశేన గోతితిన్యోతితం , సృష్టింతతికరిమ్యామి, ప్రకృతాకృతీ-స్థి
త్యుదభవప్రవేశయహేతవః ఇతివత్తుర్వస్తంవా - బావప్రధానోనిరైశః - స్థిత్యాదికర్తృ త్వాయమానః కర్మగచ్ఛరద్రవానవ
తారరూపాభీహాత్వైత్యర్థః ఆత్మమూలం ఆత్మైవమూలం యస్య తదాత్మమూలం - అకార్యమిత్యర్థః - ఎవం ధూతం - ప్రపాత్
నిత్యవిభూతిం - మత్వా అతిత్య, బిత్వైత్యపీపాదై, అయమేవార్థః - యద్యాన్తి త్యాది హేతుభూతస్యావతారాదిరూపేణ
ప్రీపాత్ తీర్తిసంధ్యః - ఆత్మమూలం ప్రధానం , భిత్వానుమాదాదినమస్థి ప్రభృతిమస్థి పర్యస్తం పరిణమన్యోఽక్షుర్రుద్రో
హః , ఉరవః ప్రకోహః దేవతీర్థైశ్చ మ్యాదిస్థాన రాదిరూపాన్ శిఖోపశాఖాన్ త్రప్తమవలదమోయస్యః - ఎవం యాతో
యః ప్రవవృథే - తస్యై ధువనద్రుమాయ - భగవతేనవః , హిరణ్యగచ్ఛరదీరూపేణ సృష్ట్యా దివ్యాపార ప్రవయోక్తీయత
ఇత్యభిప్రాయః ॥౧౬॥ ధృవః, మూర్ధ్వమూలం భక్త్యాభి, మిత్యాదిసారిరూపితవృక్షం భగవత్ సమాకారా ప్రరేప
క్షరూపం నవసంస్కృత్య, ప్రకృతంతస్య భక్తానుగ్రాహకత్వమేవాహం ॥ లోకఇతి ॥ యోభగవాన్ - త్వమిదేవేదాత్మికయా
వాచాత్వయా గదితే, భవద్భవనైభవదారాధనరూపే - స్వేద్యవర్ణాశ్రమోచితే, కుశలతైషమంకరైకర్మణి, యోయం లోకః
అద్రువత్కేంద్రమాదరహితః , అవికర్తృనిరతః - వికర్తృ అనతః - అతనిరతత్వభవతః - తస్య లోకస్య, జీవితాశాం సంసార

పావృత్తమృతంతమజం ప్రవ ద్వి॥౧౫॥ యోవాఅహంచగిరిశ్చివ్విమన్వయంచప్రత్యుదభవప్రవేశయహేతవ
ఆత్మమూలమ్ ॥ ధృవత్యాత్మప్రవాద్యవధాకరప్రకోహ స్తస్యైవమోభగవతేనువనద్రుమాయ॥ ౧౬॥ లూ
కోఽవికర్తృనిరతః కుశలైః ప్రమత్తకర్తృణ్యయంత్యరుదితేభవద్భవనైస్య॥ యస్తావదగృభలవానిహజీవితా
శాంసద్య + శ్చిన్త్యనిమిషాయనమోఽస్తుతస్యై॥౧౭॥ యస్తాద్భిభేద్యహంవిద్వపరార్థధిక్యగ్నిప్రాయసిత
స్యకలలోకనిమగ్నైవృతంతుతే॥ తేహేతవిభవమనహంవరురుత్సమానస్తస్యైవమోభగవతేఽధిమఖాయ
తుభ్యమ్॥౧౮॥ తిర్గ్హిమద్యవిమిధావిషజనయోవిషావైచ్చయాఽఽత్తకృతసేతుంచరిస్సవాయ॥ రేషేని

శ్రీధాం - చద్య, అచిరేణ, ధృవ - తీవతః - బలవాన్ సర్వశక్తిత్యాదిత్యర్థః, తస్యై సర్వశక్తి కేయే అనిమిషాయనై రాగోగ్నిత్యాద
నావనరాపేక్షాయ - భగవతే - తుభ్యం నమోఽస్తుతాత్, అనభిసంహితపలస్యవర్ణాశ్రమోచితవర్తరారాధనయతాం
సాంసారికధర్మక్రిధాంవిధుర్యక్తై రాగోగ్ని త్యాదనైనానుగృహ్లాతిత్యర్థః , యద్యా, వికర్తృనిరతః ప్రమత్తభిత్వవచ్చే
దః, అత్రవ్యతిరేకముఖైవ భక్తానుగ్రాహకత్వమేవాహం ॥ వికర్తృ సుద్వపాపాననబద్ధిం - అహం విమాభిమానగచ్ఛిమవైష
యికనుభూసానసేషు-నిరతః - త్వదారాధనరూపేతుకర్మణి - యోలోకః - ప్రమత్త - స్వస్థలభక్తలోకస్య, జీవితాశాంజవ
నైచాచం - కాలశరీరకయోభగవాన్ - భిన్తీత్వైనిమిషాయనకాలరూపిణే-నవః, అనేనభక్తానుగ్రాహకత్వవర్తసద్ధం -
స్వానుమానభగవదారాధనరూపకర్మభిరారాధితోభగవానపాపనాంసర్వద్రుయ్యరతిశయమోక్షాభ్యవలం ప్రయ
చ్చతిత్యుక్తమ్ ॥౧౭॥ ధృవమేవార్థం స్వదృష్టా నైవద్రవ్యేన్మనుగోఽన్యస్తాదితి॥ యద్విపరార్థధిక్యగ్నిప్రాయసిత
రార్థకాలస్థాయస్థానంత్యాబ్జలోకం - కథం హేతుం సకలలోకవస్సు - తం సకలైరరస్య చిన్మలోకైర్మనుగ్నై
తం, సంమానితం - అధ్యాసితః ఆహ్లాద్యహం - యస్తాతా-లశరీరకాత్వత్వత్వీభిమే, భిమాస్తాద్వానః చవత్, ఇ
త్యుక్తీత్యాత్వదధీనస్యాదికారైః ప్రమత్తోహంవిషమవిధిక్యగ్నిప్రాయసితానానైవస్థిగీతిభిభేద్యభివత్సన్ - యం
త్యామేవావరుత్సమానః అవరోధుమిచ్చత్ - ప్రేమృతిత్వర్థః - విహుసవజీవహంస్వవాత్వదారాధనరూపా - యాగాయ
స్యనఎవంధూత - స్వపైషేకగోమి - పాకం పవతీతివన్తిరైశః - తస్యై భగవతే అధిమఖాయమఖారాద్యా య-నుభవ
లప్రదాత్రవ-నవః , అహం హి సర్వయజ్ఞానాంభోక్తావప్రభురేవశే, తీగిత్యాత్ , ఏనిశాయేతిపారా స్తరం , ఏ
దా - అనవాయాయేత్యర్థః ॥౧౮॥ ధృవం నమః పరస్యై - ఇత్యాదిసావరత్వభక్తానుగ్రాహకత్వాదివిశిష్టం భగవ

౧౫॥ శ్లో॥ పా + త్యా ౧౬॥ శ్లో॥ పా + శ్చిన్త్యనిమిషాయ. ౧౭॥ శ్లో॥ పా + విన్మనాయ. ౧౮॥ శ్లో॥ పా - పరిస్సయేహ,

సంవత్సరం త్వదరత్న ప్రయత్నోపాగ్రత్యుర్యాహకాశీల్యసౌలభ్య గూఢానిష్ఠం మనస్సురోతి॥ తిర్యగత్యాచరా॥
 తిర్యగం చామతోమిదై స్స హదై రత్నై ర్ని ణసంజ్ఞేవస్య భావనత్వం , సౌలభ్యం నామస్య తోవాజ్ఞ ససాగో
 గుప్త్య సకలచురుచయనమయతాంగతత్వం - ఎతద్వయం సూపాశ్చ త్వా పాదకమతారకధనోపపాదయతి॥
 తిర్యగాదిమణిమయోనమ - ఆత్మచ్యుత-ఆత్మయనంతపైదైవ - సమర్థతే త్యర్థః॥ అమర్యదేహః సీకృతమూర్తిః, రే
 మే , సమర్థం , ఆత్మకృతసేనుపరిశ్ర వాయస్య కృ తమర్యా దాచాం పరిష్ట వాయుడన్త జ్ఞనాను , రక్షణాయత్వర్థః॥
 పక్షిమైతిపాదే, అభ్యుపసేనసతితివద్ధే ద్వైర్వత్వ తృతియా , పరిస్సారిరతః , తదర్థమిత్యర్థః॥ నియంతరం భూతోపి-
 నిరన్తరతరపి, నిరంతరయన్తర్వ్యవహారభవైవై వకదాచితవ్యస్యైవై వయకసుఖోపి - రేమే- తిర్యగాదిమణాతివై
 ప్తితావగ్యుక్తరేమ, తిర్యక్తవ్యవతారామత్యకూర్త వరాహహంపాదయః, మనుష్యమరామకృష్ణాదయః, విబుధేషువామ
 నావయః, ఎవంస్వనకపైదైవ వస్యస్య భావజహజవత్ త్రవోనివవత్తిర్యతత్వజాతియచిత్తకౌపి తావగ్యసృక్మాగ్రింద్ర
 వమూలాకారగుహాశిబిద్ర ముఖాచనరధిక రయినో వర్యాచరాగ భావావలూకనాలపాశ్చతదానౌపాప్యాయణౌసక
 లనుచరయః ఎవయతాంపాప్రబోధీర్భూతాః, ఎవంఘాతానుభవతేవుయదే త్రమాయివిపదచేతచాచేతనవిల
 పకాయ, తె, సమః॥ ౧౦॥ ౧౧॥ జ్ఞానవంస్వగుహావగుణవిమాతవిష్టంభకమ సునమస్కృత్యా రగ్యసమీతం విజిజ్ఞా
 నయిషుత్తారానికం రచిత్యశ్రమనాన నిరుద్ధహాచంద్ర సువన్నునస్కరోతి॥ యోవిద్యయేతిదాద్యద్వాపి॥ దశార్చింశ్చ
 వృత్తయోనస్యా ప్రయా - తామిసాన్తరామిన్రహేహామహావతమోహాపాః పఞ్చాపిద్యావృత్తయః పృక్షగుల్ల
 తాపీరుత్త్రం రాతాః పఞ్చపర్వాజ్ఞానస్య త్రయః - తమోమాహావదయభిరకైవీ-జాగత్పృష్ఠసుషుప్తిమూర్తాచరణేవ
 జ్ఞానవృత్తయభిరకైవీ-ఎవంఘాతయాఅవిద్యయా-ఎదా) హేతుఘాతయా-అనుపమాతోపి అనభిధూతోపి యోగనిదాం

ప్రకరణపురలభ్య దేహ స్తస్యైవ మోహగవతేవుయదే త్రమాను॥ ౧౦॥ మోవిద్యయానుపమాతోపి దత్తార్థ వృ
 త్త్యానిదామూహావజరీకృతలోకయాత్రః॥ అన్తర్వైహాశిర్మస్కర్మానుకూలాంభీమోర్తి మానిజనన్య
 సుఖంవివర్ణ్యక॥ ౧౦॥ యన్వాదిపద్ధ భవనాదహమాసవద్యలోకత్రయోవకరణోయదనుగ్రహేణతస్యై
 నమ స్రజవరర్థ భవాయయోగనిదానసానవికసన్నశి నెక్షణాయ॥ ౧౧॥ సోయంసమ స్తజతాంసమహృదక
 ఆత్మానత్యేనయన్త్యవయతేభగవాక్షభగవ॥ తెనైవ మేద్యశి చునుస్మృతతాద్యధా-హం-గ్రహ్యేమిమూర్త్యా
 నదిదంప్రణతప్రేయోఽసౌ॥ ౧౨॥ ఎవ ప్రసన్నునదసోరషయా-ఎత్తత్కర్త్యానద్యభిరవిద్యుత్గమీతగు

ఉపాహాపాప్రవాక-తస్యైవ ముఖ్యత్వ త్రరేకాన్యయః॥ కథంఘాతఉపాహ- జరీకృతలోకయాత్రః ఉదరేవేతజగద్వృ
 త్తాన్తి-అనారస ప్రవ-కశిర్మత్వయ్య-తయాస్మర్మోనుకూలోయస్యా-స్తానిదాం - భీమానామూర్తీ తాంమూలావిద్య
 నై నయన్త్య ప్రజ్ఞతేనిదానిజన్యావివేకింజనన్య, నిదానిసుఖవిద్యుని-వివర్ణ్యకప్రదర్శయన్తివైత్యర్థః॥ ౧౨॥ కింఽ, య
 న్యవాభిపద్ధ మవభవం - తస్మా-ల్లోకత్రయోవకరణిలోకత్రయమువకరణంయస్యనలోకత్రయోవకరణః త్రై లోక్యు
 ర్నిత్యర్థః, ఎవంమాతో-ఎవం - యదచగ్రహేణయన్యభగవతో-ఎగ్రహే-అసంపిరభవం-తస్మై ఉదరర్థభవాయుడ
 ఎవన్తభవః కార్యగర్హయస్యతస్మై మోగనిదానసానవికసన్నశివనదీక్షణంయన్త్యతస్మై-తేనమభిత్వర్థః॥ ౧౩॥ ఎవం స్తు
 చ్చావసమీతానిపార్థిరుతేనోనియమత్యాదిభిత్వచురీక్షింసమ స్తజతాంసేతపాచేతనానాం-ఆత్మా-అతమవసుహృత్-సో
 నంభగవాక్ష-యేనసత్వేనజ్ఞానెనజ్ఞానసత్వమయేగ్రహేలావా-భగవనవర్త్యర్థయః - విత్వం-మృదయతేసుఖయతే-తే
 నైవైత్వర్థయ-మేద్యశిరప్రజ్ఞాం, అనుస్మృతతాత్-యోజయతాత్ దత్త దితియావతే, యధా, భిదంవిత్వం-పూర్వకృత్యవత్ప్ర
 ణ్యేమిమూర్తిమూ-యన్తింప్రజ్ఞామనుస్మృతతాదిత్యర్థః-పార్థినాయానై మృత్యుజ్ఞాం-వారయతి-అసౌనమ స్తమహృ
 త్వస్యై నిర్వ్యామిభగవాక్ష-ప్రణతేప్రప్రియః నిరతితయప్రితియక్తః॥ ప్రయోహిజ్ఞానినో-త్యర్థమహంసవమప్రియః, ఇతి
 గతత్వాన్, ప్రణతప్రియత్వప్రణతార్థాదనిదానదీక్షిత్యత్యభిపాప్రియః॥ ౧౪॥ శ్శనసువిత్వస్యృగ్ధిర్ధమేవస్య ప్రప్రియం
 స్వస్థాకరింవిత్వస్యస్థుగయక్తం ప్రజ్ఞాంపార్థిర్థయంవార్హసీత్యాజ్ఞాంనిరాకుగ్యస్వస్థుగదపీపార్థిర్థయతే॥ ఎవభి
 ౧॥ ఎవభగవాక్షప్రసన్నునదసః-ఆత్మ తత్కర్త్యాతత్సస్మస్యాపుధగీన్దవిక్షణఘాతయా-రమయాలక్ష్యేస్యాకం - గుహీ)
 తాఅపరిత్యక్తాః-గుణాన్వాభావీకరన్త్యజ్ఞానహాతపాష్ట త్యాదయజ్ఞానకర్త్యాదయత్సగుణాః - యేషుతధాఘాతా
 అవతారాయస్యః-యద్యభిరచ్యుతి-యద్య-దైవతర్వజ్ఞ మమోదిసజాతియచేష్టితం-కరోతి-తస్మిన్కరణే, మే - యేతః

త్రం-యుష్టీత, తత్తదవతారగుణకర్తృ సుభవయుక్తం వ్యాకృ - కదం మాతస్యా పిమన్యవికసంస్యస్య తవనికైమఃప్ర
 ఛావా యస్మిన్ తత్తదించిత్వం-పుజతోపితవా-జ్ఞయాత్సద్విమాతమాతమిదం విశ్వం స్యజతోపిమన్యైతత్ ప్రస్య గుణకర్తృ సు
 భవం యథాభవే త్రధానమగృహ్యోష్ణవర్ణః-కిం గు - కర్తృ సుభవాన్ ప్రాప్తవేతేతి ఛావరాచామహ - యథాభవ
 రితరీవ ర్తరగుణకర్తృ సుభవాన్ ప్రాప్తవేతేతి ఛావరాచామహ - యథాభవ - విజహ్యంత్య
 జేయం-భవదగ్రహేణ త్వదవతారగు - కర్తృ ల్యం సుభవత్ త్వ ద్వి ఘాతఘాతంజగి త్వస్త్రిః-ఛావర్యపేషణ్యజతోప
 త్పిత్తైః-ఛావర్యపాప్తరాయ త్వేపిచావః ॥ ౨౩ ॥ ॥ జ్ఞానం సృష్ట్యాన్యమితి ప్రజ్ఞానమనన్ ప్రదవతారగుణకర్తృ స
 చనం పార్థివ, అకతత్వ్యూహరూపగుణవిమాన్ ప్రతిపాదక పేదర్యోవిస్తరం పార్థిగ్ధయతే ॥ చాచిహ్రీ దాదిః ॥ ఇహ
 న్భసితిస్మిన్ముదకే, సతత్సయనస్య-యస్య , అన సత కైలంబిచ్చిన్మజ్జానబలక్రియాః కై-పుంస ప్రవ-నాభిహ్రీవా ద్వి
 జ్ఞానత క్షివిజ్ఞానం త క్షిరవృద్ధిస్థివ శేషణం యస్యగః, జ్ఞానగుణతోహం, ఆనం, జాతః, అగ్నిభగవతః తవ - విచిత్రం అన్య
 తరూపం శరీరం-ఇదంచ దచిచాత్మ కంజగత్, విస్తారయతో-మె, నిగవన్యవేదస్య, గిరాంపేదవయభూతానాంవాచాం
 వినగ్గద్రవనః, ఉచ్చారణమితియావత్-మూరిరిష్ట-మాతీణస్సాన్వీ - తధామగృహ్యోష్ణవర్ణః ॥ ౨౪ ॥ ॥ జ్ఞానాభిము
 ఘ్నవతత్వం బాషణం, పార్థితిస్య గర్వస్యగిదానమాతం పార్థిగ్ధయతే ॥ గభీ ॥ అదప్రకరుణానిబృక్ష్మః , పురాణః పురు
 షః సోసోభగవాన్, వివృద్ధప్రేమస్మి తేన-వివృద్ధః ప్రేమా యస్మిన్ తథామా తేనస్మి తేన, నయనామృదుహం, విజ్ఞప్యక్
 ఉల్లారయత్-పికానయనిప్రియావత్, విశ్వస్య విజయాయ ఉత్పవాయ, చకారాదస్తదనుగ్రహాయచ-ఉత్తాయ, మాధాన్య

ణావతారః । తస్మిన్ కన్యపికవమిదం సృజతోపిచెతో యుష్టీతకర్తృ శవలంచయథావిజహ్యమ్ ॥ ౨౩ ॥ నాభి
 హ్రీదాదిహ్రీత్-వృన్యసియస్యపుంసోవిజ్ఞానత క్షిరహమానమన సత కైః । యాపంపిచిత్రమిదమస్యవిష్వ
 ల్యతోపిమూరిరిష్టస్యనిగవన్యగిరాంకస్యర్థః ॥ ౨౪ ॥ సోఽ సావదభ్రకరుణాభగవాన్వివృద్ధప్రేమస్మి తేన
 యనామృదుహంపిజ్ఞప్యక్ । ఉత్తాయవిష్వవిజయాయచనోపిషాదంమాధాన్యగిరాన్ పవనతాత్పురు
 షఃపురాణః ॥ ౨౫ ॥ మై త్రయేఉపాచిన్వసంభవంఋతై గ్రవంతపవేద్యానమాధిభిః । యావన్మనోవచ
 ముత్సావిరరామనభిన్నవత్ ॥ ౨౬ ॥ అధాభిప్రేతమాలత్యబ్రహ్మణోమధుసూదహః । వివణ్ణతన స్తస్య
 కల్పస్యతికరామృసా ॥ ౨౭ ॥ గోకసంస్థానవిజ్ఞానతర్కనఃపరిభిద్యతః । తమాహానాదయ-వాచాకత్వలతమ
 యనిష్ట ॥ ౨౮ ॥ శ్రీభగవానువాచ ॥ మావేదగర్వగాస్తస్మిన్ గింసగ్ధ ఉద్యమమావహాక్రన్తయాఽపావితంవ్య
 గ్రయన్తాం పార్థిగ్ధయతేభవాన్ ॥ ౨౯ ॥ ఘాయస్త్రవ్యం తన ఆతిష్టవిద్యాం చైవ మదాత్తయామ్ । తాభ్యామస్త్ర
 వ్యుచిబ్రహ్మణోకాకాద్రక్షస్యపార్థివతాన్ ॥ ౩౦ ॥ తతః తత్త్వనిరూకేవభక్తియై క్రస్సమావీతః ॥ ద్రష్టాసి

నదురయా, గిరా-నః, విషాదం, అచనయతాత్ నిరాకుర్యాత్ ॥ ౨౫ ॥ ॥ సుతిముపసంహరతి ॥ స్వసంభవమితి ॥ స్వ
 స్వసంభవోయన్తా త్రం-భగవన్త్రం - తపోవిద్యానమాధిభిః కర్తృజ్ఞానభక్తిభిః , నితావ్యవస్థాన్వ, ఎవంఉక్తప్రకారేణ,
 యావన్మనోవచస్య మనోవాగమసారేణ , యథాశక్తి-స్తుత్వా , సతుసాకల్యై నైత్యర్థః ॥ ఇమక్షయాన్విత ర్తనైవా
 న్ద్రవక్ష్యతీతి త్తయాత్ । సుతిషయ్యాన్విత ర్తనైవగోవిన్ద గుణ త్తయా , దితివచనాత్ భిన్నవత్ శ్రాస్తవత్ - విరరా
 మ ॥ ౨౬ ॥ ॥ జ్ఞాతత్వఃస్వస్య , లాకసం స్థానవిజ్ఞాన విషయేపరిభిద్యతః - కల్పస్య తకరామృ సా - వివణ్ణచై
 తనః , బ్రహ్మణోహిరణ్యగర్భస్యాచిత్వేతం - అస్మిత్వ , సుభుసూదన, స్తంబిప్రకృం - అగాధ యాగ భిరయా, వా
 చాకత్వలంమోహం-శమయన్విషాహ-ఉపాచెతిద్యయోరస్యయః ॥ ౨౭ ॥ ౨౮ ॥ జ్ఞానచనమేవాహ ॥ మెతి ॥ హేచేదగర్భ ॥
 హ్మక-తస్మిన్ విషాదకృతపారవశ్యం , మాగాఃమాపార్థిపుషో కింతు-నగ్నేస్యస్థై , ఉద్యమంప్రయత్న-మావహకుః-
 భవాన్-యత్ , తెనైవమేద్యతమసుస్థ్యతతా , దిత్వాతీనాపార్థిగ్ధయతే, తదగ్రహార్యమేన-మయతపాదితంసంపాది
 తమ్ ॥ ౨౯ ॥ ॥ జ్ఞాతర్థి కథమహంసృష్టిప్రకారంసజానామిత్వతతమా ॥ ఘాయతి ॥ ఘాయతిపునః, తపఃకర్తయోగం-సుదా
 శ్చియాంనంద్యవయాంవ, పిద్యాం ఉపాసనాం-తదై గి జ్ఞానయోగోపిద్యా శ్చ త్నైవవిషయః ఆతిష్టకురు, తాభ్యాం తమా
 విద్యాభ్యాం, అస్త్రవృత్తిపృథగ్గతమలమధ్యే, హేబ్రహ్మణ- అపావృతాన్-లోకాన్-యథావదగ్ధిత్వసి ॥ ౩౦ ॥ ॥ జ్ఞాతతః
 యథావల్లకదర్శనానన్తరం-మద్యక్తియై క్షేనసమాహితచిత్రస్త్రవ్యం-ఆత్మనిష్కస్మిన్-లోకేవనస్యస్మిన్ శైతవాచితనా
 త్తకేజగతిచ-తతంవ్యాప్తం-మాం-మయాత్మనితి-సామానాధికరణ్యం, ఆత్మనగ్నిపాచై, ఆత్మనోజీవానిత్యర్థః-యద్యా

అత్త నామ, లోకాన్తరీగమాతా-నుద్వా అత్త నామ త్రి-ప్రసూతా-లోకా-మయి యదావద్గ్రాస్థానిద్రష్టుమ
 వ్యవృత్తః, సర్వచేతనాచేతనా ప్రర్యామింధారకంమాంమద్యాకాన్తాధార్యాలోకాంశ్చపశ్యేత్తేత్యర్థః - సర్వా
 త్తప్రవృత్తాతా-రేణమాహునిన రత ఇత్యభిప్రాయః ॥ ౩౦ ॥ ఋణమేవకృత్సంచితదీప్తిమతః త్వేనతద ప్రర్యా
 మితయాహవాననం, శక్త శమలంచయదావిజన్య, మిత్యర్థిరము త్యుపాయోపేత్యాహ ॥ యదాప్యతి ॥ దారువ్యక్తిమన,
 సర్వభూతేషుసేవ-మాం-లోక-నుదాతు ప్రతిపత్తవశ్యేత్-దారువ్యక్తిమితేదప్రవృత్తా ప్రసామధ్యాప్తివీలతాకారయో
 గోఽభిప్రేతః-కాటిల్యైవైవ్యధిధాహేదారుగతోనత్యగ్నితః- ఎవంకృత్సంచితదీప్తిమతః ప్రర్యాతయనస్థితేవమాత్మ
 నిచేతనాచేతనగతకర్తవశ్యత్యస్సజ్యత్యపాల్పత్యనియామ్యత్య శేషత్య శరీరత్యాదయోనసంగప్య ప్ర ఇత్యభిప్రాయః - త
 వ్యైవ్యప్రకృతిపురుషవీలతయతద నిరాత్మ శయాచదర్శనాన సర్వమేవ, కత్త లంఘం మోహంవా-జన్యేత్ ॥ ౩౧ ॥
 ఎవంసర్వాత్ క బ్రహ్మోపాసనస్య పాదవత్సవధిపాయ బ్రహ్మశరీరతయా ప్రకృతివీలతయతద-బహుత్వోపాసనమపిత
 త్యాదనమత్యహం ॥ యదేతి ॥ భూతానిచ్చధివ్యాధి - ఇన్ద్రియాణిజ్ఞానకర్తృభౌయేన్ద్రియాణి-అతీయోవాసనా-అన్తఃకర
 ంవా-ఎత్తేర్నిరహితం-తత్సంబద్ధేతతదవాచాసంభవాదేభ్యోవీలత-మిత్యర్థః - స్వరూపః, సత్త్వింజ్ఞానమనస్త, మి
 తీశుత్యుక్తగ్రూపాః, మయ-అత్త నాధార-పాద-పితంవ్యాప్తం, అత్తీయంధార్యం, అత్తానంజీమాత్తానం-పశ్యేత్ ॥
 వాసినః-స్వారాజ్యంఅత్త వశ్యత్వం, ముచ్చతిప్రాప్తిపీతీత్యర్థః ॥ ౩౩ ॥ ఋణిస్సుసర్వాత్తప్రబ్రహ్మోపాసనబ్రహ్మశ
 రీరదూతస్యాత్మోపాసనయోర్ముక్తి సాధనత్వం మనసపికధంమెస్మష్టిరూపవ్యాపారా నైరాస క్త్యసర్వాత్త కలప్రవృ
 త్తంధానంశ్చ, దితితో వస్తమగ్రహ్యతే ॥ నానైత్యాది ॥ నానాకర్తృత్వాంజీవంబుధ్యైవాదిపుంపాపరూపకర్తృత్వాం, వితా
 నేనవిస్తారేణ - అచారికర్తృవాసనానుసారేణ, బహిష్కేబహువిధాః విచిత్రాఇత్యర్థః, ప్రజాఃజీవతర, శ్చ సువ్యస్తావరాది

మాంపరంబ్రహ్మమయిజీవాం ప్రయమాత్త నః ॥ ౩౦ ॥ యదాతుసర్వభూతేషు దారువ్యక్తిమనస్థితే ॥ ప్రతిప
 త్తీతమాంలకోజన్యత్యైవ్యధివ్యాధి లమ ॥ ౩౧ ॥ యదారహితమాత్తానం భూతేన్ద్రియగుకాతయైః ॥ స్వ
 రూపేణమయోపేతంపశ్యేత్ స్వారాజ్యవృత్తి ॥ ౩౩ ॥ నానాకర్తృత్వానైసప్రజాబహిష్కేన్ద్రియశతః ॥ నాత్తా
 వసీత్యత్వత్వైన్ద్రియన్నదనుగ్రహః ॥ ౩౪ ॥ ముషిమాద్యంనబధ్నాతిపాపీయాంస్తాన్వరజోగుణః ॥ య
 న్న నోమయినర్హద్యం ప్రజాస్సంస్పృజతోఽపి తే ॥ ౩౫ ॥ జ్ఞాతోఽహంభవతాత్మద్యదన్యిజ్ఞేయోఽపదేశి
 నామ ॥ యత్తాంత్వంమన్యసేఽయత్కంమాతేన్ద్రియగుకాత్త భిః ॥ ౩౬ ॥ యభ్యంమన్విచిత్తన్యాయమాత్తా

రూపా-స్థితితః-తేవ- అత్తాచి త్తం- నానసీదతినమోహంప్రాప్తిపీతీ-కింతు, మత్స్వరూపరూపగుణిభూత్యనసం
 దానాన క్తమేభవతి-తతపితతతహ-మదనుగ్రహంవద్దీ యాక్ బలవ త్తరఇత్యర్థః, వ్యాకర్తా ప్రరూప్తస్యాపితవచేతో
 వత్స్వరూపరూపగుణిభూత్యనసందానాన క్తమేస్యాభిత్వమగ్రహ్యమిత్యర్థః ॥ ౩౪ ॥ ఋణిసె, శేన్ద్రికస్వవిక్రమమి
 దంస్పృజతోపచేతోయంతీ తెతి, విజ్ఞాపితమనుగృహీతం-అనుగ్రహస్యవద్దీ యప్రయమేవద్యయేతి ॥ ముషిమితి ॥ అద్యం అ
 దౌభవమాద్యం, ముషింమత్స్వరూపరూపగుణిభూతిప్రతిపాదకకృత్సంబెదరాశిద్రష్టారం-త్యాం-పాపీయా-బధ్నకః-
 రజోగు-నబధ్నాతిసంసారయతి-కుతయన్నాదనుగ్రహత్-ప్రజాస్సంస్పృజతోపి-తే, ననః మయినర్హద్యం నితరామా
 స కమన్య ॥ ౩౫ ॥ ఋణమనునుగ్రహస్యవద్దీ యప్రయం ప్రదర్శ్య, సత్త్విరూపాదివిషయకంజ్ఞానంబద్ధిషయకం ప్రసనంచేత్యై
 తత్సర్వంనువ-గ్రహహేషంసంప్రమి త్యాహ ॥ జ్ఞాతోఽహమితి ॥ దేహాం దేహాంకతానాం, అభక్తానామిత్యర్థః, మి
 ద్విజ్ఞేయోపిషింభేనాపివిజ్ఞానుమనశక్యః - పృథా, మద్యాధునా, భగ్తాజ్ఞాతః, యథామత్స్వరూపరూపగుణిభూతివిజ్ఞిప్త
 త్వేనజ్ఞాతః, మయాజ్ఞాతఇత్యధికంజ్ఞాయతఇత్యతీతహ ॥ యద్యస్తా, త్వం - భూతేన్ద్రియగుకాత్త భిః-గుణాస్సత్యాదయః-
 ఆత్మాననః-పాక్తిత్యైర్భూతాదిభిరయత్కం-మాంమన్యసె, సర్వకర్తానర్వకామన్యగ్రహస్సర్వసర్వసర్వ, ఇత్యాదితత్త్వైక్త
 గీత్యాప్రాకృతశుద్ధత్వవజ్ఞోపపన్నయభూతేన్ద్రియాదియత్కంమన్యగ్రహిత్యర్థః- రూపంనుచేతదబోధనబోధయే
 నేత్యధివాతచైవ ప్రతిపాదనాత్, యద్వా, యత్కమిత్యనచ్చేదః-ఆత్మానోజీవాః భూతాదిభిరచేతనై - రాత్మభిన్నైతనై
 న్న - విజ్ఞేయం మాం, వ న్యసెమచ్చేతయమచ్చభిరేతయామత్స్వపాల్పంసంభరతయచేతనాచేతనవిజ్ఞేయం, స
 వ్యజ్య త్వనత్వగంబ్రహ్మత్వకామత్స్వప్రకృతిపురుషవీలతయత్యాద్యనైకాకరవిజ్ఞేయ వస్యగ్రహిత్యర్థః ॥ ౩౬ ॥ ఋ
 కింఽ ॥ మద్విచిత్తన్యాయం “ అస్తిహ్యధస్తాదిపాకింసనైతదధిశితంయత్రసతానుభావ్య, మిత్యేవం రూపాయంను

ద్విషయాయాంవిచారణాయాం నిమిత్తమాతాయాం, సలితేభ్యుపరన్య - మూలమధిస్తానం - నా శేనమాదైః, విచిన్య
తఃఅన్యేషాం, తే, యభ్యం - మేమయా, ఆత్మావిగ్రహః, బహిర్గత్యతః ॥ ౩౭ ॥ శ్లోకిత, అన్యోపాబ్రహ్మ, మహి-ధాన్యదయాబీ-
తం-మతహ-ధైవాన్యదయఃతేనాబీతం-మత్స్వత్రంవద్విషయకంస్తోత్రం చకర్త్యతవానసీతియత్, యద్వా-యచ్చ-తేతవ
తపసినిస్తావేతియ, దేతత్సర్వం, గవశచదనుగ్రహః ॥ ౩౮ ॥ శ్లోనర్వగ్యమదనుగ్రహ-కరితత్వాత్తభ్యమహంప్రసన్నఽభి
త్యాహం॥ప్రితోఽహమతి॥య, ద్దుగయుంకల్యాగుగుప్రచరం, నిర్దుగంహేయగుగుహితం, మామం, అమవర్ణయత్,
త్వం, లోకానాం, విజయేచ్ఛయానగైచ్ఛయా, అస్త్రోపీస్తుతవాత్, అతోఽహం, ప్రితోన్యీనిరణియత్ప్రితియ్యోన్యీ, తేతు
భ్యం, భద్రమస్త్రీవత్సర్వః ॥ ౩౯ ॥ శ్లోతవప్రితభ్యోన్యీవక్తవ్యమిత్యాహం॥యభి॥ఎతేనభవతి-యేన, స్తోత్రేణ, భుమాకన
రం, నిత్యంస్తుత్యాహంభవేతిత్యభ్యంసోపి, ఆహ అహం, సర్వేషాం, కావ్యమానానాం, వరాణాం, క్షుద్వరదాతా-నం
ప్రసీదయంప్రసన్నోభవామితవప్రసన్నఽభితిమవక్తవ్యమిత్యాహం ॥ ౪౦ ॥ శ్లోమత్స్త్రిధిధిధిమన్యత్స్త్రియోనా
స్త్రీత్యాహం॥పూర్వే, పూర్వంస్తాత్తంపూర్వాదిభిరాద్ధంసిద్ధం-ప్రితేయనవలం, రాజ్యమితిపాదే, రాజ్యానినితేయనం
చ, మత్స్త్రితినిజ్ఞాదిజన్యమత్స్త్రితినిబద్ధసాధోగమోహేవిత్యర్థః ॥ ఇతితత్త్వవిదాంవత్మే ॥ ౪౧ ॥ శ్లోఎతదవహేతుక
ముపపాదయతి॥అహమతి॥సాధాత్యేబ్రహ్మ, ఆత్మనాంతవానాం, అహ, సూతా అస్త్రవిశ్వంపశాననెనధారకః, అత
ఎన, ప్రేయసామప్రితిపిషయణామపిమధ్య, ప్రేవ్యనిరణియత్ప్రితివిషయన్యక-స్థితే, యత్సంబద్ధసంబద్ధాత్వర్యంప్రియ
దాభాతి-తన్యమియతమన్యంకైముత్యమయీద్ధం, అతఃఆత్మత్వాత్ప్రవృత్త్యాచ్చమయ్యవరంభం క్రింకుర్యాత్, ప్రియఃప్రి

మెదర్మిలోబహిః॥నా శేనసలితేమూలంభుమ-రన్యచిన్యతః ॥ ౩౭ ॥యచ్చకర్తాన్యత్స్తోత్రంమతహాన్యద
యాబీతమియద్వాతపసితేనిస్తానంవషదనుగ్రహః ॥ ౩౮ ॥ ప్రితోఽహమస్త్రీభద్రంతేలోకానాంవిజయేచ్ఛ
యా॥యదస్త్రోపీశ్చర్మగుయంనిర్దుగంమాఽనువర్ణయత్ ॥ ౩౯ ॥యేనతేనభుమాన్యత్సర్వంస్తుత్యాహంప్రితేమాం
భవేతితన్యన్యహంప్రసీదయంసర్వకామవరేత్యర్థః ॥ ౪౦ ॥పూర్వతేనపసాయజ్ఞాదైగ్యోన్యేస్సమాధి
నా॥రాద్ధంనిశ్చేయినంభంసాంమత్స్త్రితిస్తుత్యవినృతమ్ ॥ ౪౧ ॥అహమాత్మాఽత్మనాంధాత్యేప్రేవ్యస్స
స్త్రియపానుః॥అతోమయిరణింకుర్యాదైహిర్మతేన్యత్ప్రితేయః ॥ ౪౨ ॥సర్వవేదమయేనెదమాత్మానాఽ
త్వాత్తయోనా॥ప్రజాన్యజయధాన్యాయాశ్చసన్యాయశేరతే ॥ ౪౩ ॥మైత్రేయఉవాచ॥తన్మావం
జగత్స్త్రిష్టేప్రధానపురుషేశ్వరః॥వ్యత్యేదంస్వేనరూపేణకంజసాభ్యస్తీకరథే ॥ ౪౪ ॥ * * * * *
* * * * * ఇతిప్రసన్నాపవతే, నవహేతురాదే, తృతీయసర్గస్తే, నవమోఽధ్యాయః. * * * * *
విదుర ఉవాచ ॥ అస్త్రీతే భగవతి బ్రహ్మలోక పితావహః ॥ ప్రజాన్యస రక్ష తిధా దైహిస్తా నసిద్ధి

యత్సేనచరిగృహీతోఽహదిరపియత్స్వతేయదర్ధం, రవ్యర్ధంభవతి, మన్యక్తిరెవజన్యనోలాభఇత్యర్థః ॥ ౪౨ ॥ శ్లో
మదనుగ్రహవిషయతయాకృతార్ధస్త్వంమదజ్ఞారూపజగత్సర్గంకుర్విత్యాహం॥సర్వవేదమయేనైతి॥ఆత్వాత్తయోనాఆ
త్మనాంజీనానాంఆత్మపరమాత్మాన్యయోనికారణంతేన-మద్రతేనేత్యర్థః - సర్వవేదమయేనమదవిష్టసర్వవేదప్రమ
రేణ, ఆత్మనాజ్ఞానెన-ఆత్మశబ్దోహమతివాచి-మద్రజ్ఞానెత్యర్థః॥ఇదంజగత్పతదస్త్రతాఃప్రజా-దేహాద్, యధా
భూగ్యంపూర్వకల్పవత్ సృజ-కళమవధిత్వాప్రజా-యాశ్చయోహిప్రజా-మయ్యనుశేరతేదవసంహృతాస్త్రీస్త్రీతాస్స
శేత్యర్థః ॥ ౪౩ ॥ శ్లోభగవద్వహ్నిసంవాదముపసంహరతి॥తస్మాదైతి॥ప్రధానపురుషేశ్వరఃప్రకృతిపురుషయోర్నా
కంజసాభ్యఃజగదాత్మకంపద్మంసాధాన్యసః॥ఎవమాతోభగవాత్-తస్యైజగత్స్రీష్టే, ఇదంజగత్సర్వకారాది
కం-వ్యజ్ఞజ్ఞాదేత్యా, స్వేనరూపేణలోకరథే - స్వేయద్విషయశ్చవిగ్రహంతిరోహితమకరోదిత్యర్థః ॥ ౪౪ ॥ శ్లోఇతిశ్రీ
భాగవతవర్ణనక్రిందిక్రాభ్యాయం శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానాయంత్యేయసర్గస్తేనవమోఽధ్యాయః. * * * * *

యేషికాలసద్భావాదిధానేనిత్యత్వాపాతప్రతితి - స్రుత్యత్వజ్ఞానయాతత్త్విరూపంపువృత్తి || యదీతి||చిదచిదాత్మ కప్రపభ్యుదాపస్య,అద్భుతకర్తృణఃఅచిత్త్యవ్యాపారస్య,హరేఃసంబన్ధి -ను-తా-లా-ఖ్యం, లక్షణంరూపం-అత్థ ఉక్త వాక్,త-తా-ల-ఖ్యకవిర్యేగకమితే ,, మిత్యరాచిత్వైవకధివవాక్ త - తా-లా-ఖ్యంభగవచ్చరీరం- హేబ్రహ్మక,నఃఅస్త భ్యంయధాయధావ-వ్యర్థ ను,హేబ్రహ్మో,వర్ణ యతుంత్యంసమర్థ ఇత్యభిప్రాయః,కింకాలఃపల్ల్యః ఉతాకల్మషః,కింవా తస్యస్థూలంసూక్ష్మ చయూచ-మిత్యాదియధావవ్యర్థ యేత్యభిప్రాయః॥౧౦|| ఋషిమహాపుష్టోఽయి-కాలస్థూలంపద త్త్యం,తావతా-ల-కార్యంస్తుస్పష్టి మనువదతి || గుణవ్యక్తిక ర్తృత్వవిరాయావదధ్యానునమా-త్తతప్రదమంపరమా త్మనవకర్తృత్వంకాగమ్యంకార్యతాంచాహ || గుణవ్యక్తిక ర్తే||గుణైర్వ్యక్తికరఃపరితామోయస్యగుణవ్యక్తికరంప్ర ధానం,త-దాకాగోరూచంశరీరంయస్యనతవోక్తం, నిర్విశేషఃపుష్టివాగ్విరచితః,అప్రతిష్ఠితఃకారణాన్రరహితఇత్య ర్థః||కార్యకాంక్షాకారణేప్రతిష్ఠాప్రలయ - స్రవణావాతా-ల-కారణాన్రరహిత్యంనలీతం,ఎవంవిదశఃపమపురుషం,త- మపాదానంఉపాదానసూతంయస్యైవిభూషిహః, ఉపాదానమాతేనప్రధానేనపిశిష్ట మాత్మానంజగద్యాపిశాస్య జదిత్యర్థః || అత్రగుణవ్యక్తికరాకాగోఽన్యజదిత్యనేన - చెతనాచేతనయోర్మియ స్తుఃపరమపురుషస్యనిర్మూల్యస్యనిమిత్త త్వం,తదపాదానమాత్మావయ్యత్వనేన,ప్రకృతీపురుషకాలవిశిష్ట త్వాకారణోపాదానత్వం వోక్తంభవతి || తధావహృ యితే,,తదాత్మాన్గోస్యయమతుయతే,,సూత్రితంచ,,చాత్మచోభయఃమాన్,దితిః॥౧౧||ఋషిమేన్ద్ర్యవబ్రహ్మసాద్భి ద్విష్ట స్వావస్థాభేదసకార్యకారణధావాప్రపాదయకస్యప్రైఃపాగవస్థామాహ || పిశ్విం॥ పిశ్విం॥ప్రైత్యనేన,, సర్వంబిష్టదం॥ప్రై,, తిప్రతిఃపూరితా || అత్రచామానాధికృత్యేనవిర్భేదః,కార్యకారణధావనబద్ధ సభిద్యాప్యప్రప భ్యేతి||ఎవంచ-పిశ్వింవిశ్వాకారం,బ్రహ్మ-తత్వాత్ప్రకృత్యవస్థామాత్రవిశిష్టం,సంస్థితంసంసృత్యతం,నతు,చూదా ద్యవస్థావిశిష్టం,పిష్ట మాయః,చూభగవత్సంకల్పేన - య,తా-ల-కార్యవస్థాయాంస్థూలచిదచిచ్ఛిష్టిం॥బ్రహ్మ-విశ్వాకారం,

యదాత్మ బహురూపస్యహ రేరద్భుతకర్తృణఃకాలాఖ్యంలక్షణంబ్రహ్మస్వధావప్ర యఃప్రచో||౧౦||ప్రై ప్రయేఉవాచ || గుణవ్యక్తికరాకాగోనిర్విశేషోఽప్రతిష్ఠితః ||పురుష ప్రదపాదానమాత్మానంలీలయాఽన్య జతే || ౧౧ ||విశ్వింయద్భిప్రతన్నాత్మంసంస్థితంపిష్ట మాయయా ||ఈశ్వరీణంపచ్చిన్నం కాలేనావ్యక్త మూర్త్యా॥౧౨||యథేదానింతథాగ్రేచపశ్యదశ్యతదీప్యతే|| సర్గోనవవిద స్రుత్యప్రాకృతోచైకృతశ్చ

తత్సంహరవిషయస్యేయసంకల్పేనప్రకృతిత్వానస్థామాత్మానశ్చేషేనసంసృతమిత్యర్థః, ఎకత్వేనసమృద్ధివ్య స్యకాలభేదసపిష్ట త్వ ఘటత్వాద్యవస్థాద్య యయోగేనకార్యకారణధావవ దైకత్వేన బ్రహ్మసాద్భి ద్విష్టస్యస్థాల్లసౌ త్త్వవస్థాధ్యాంకార్యకారణధావఉపపన్నః - తన్నబద్ధ సవన- మృదయంఘటఇత్యాదివత్సామానాధికరణ్యనిర్దేశఇత్య భిప్రాయః||ప్రతి యేషికాలసాచివ్యమాహ || ఈశ్వరీరణేతి || కాలేనవిరాసృష్టాద్యయోగాత్తస్యేశ్వరత్వం, ఈశ్వరతరీర త్వాద్యాతస్యేశ్వరత్వవ్యవచేశః, కాలస్యేశ్వరతరీరత్వం ,, ఎతస్యవాఽతురస్యప్రాగ్ శివగ్ని మహూర్తాస్యర్థ మాసా ఋతవస్సంపత్పరావిధృతాస్తీర్ణి,,త్యాదివచనాత్-యావత్ప్రత్వంస్వకాగ్నియనవ్యస్యధావత్వమేవహేరీరత్వం అతవతతరీరతరీరధావసామానాధికరణ్యనిర్దేశపపన్నః - అవ్యక్తమూర్త్యా, ప్రత్యక్షేణవప్యజ్యతఇత్యవ్యర్థం, మూర్తిరూపంయస్య-తేన-అనుమేయస - కాలేన - పరిచ్ఛిన్నంప్రలయదశాయాంసూక్ష్మ చిదచిచ్ఛిష్టి కాలచరిచ్ఛిన్నం గదెవస్థితిమిత్యర్థః ॥ ౧౨ || ఋస్వస్వసంహరదశానుసర్వతకాలస్యామగతిమాహ ర్దేన || యథేతి||ఇదాంసృష్టిదశా యాం,యధా-సర్వంకాలపచ్చిన్నం-తథా,గ్రేసృష్టైఃప్రాగ్ -ప్రలయపశ్యదశి,ధాదిప్రలయస్పష్ట్యైర్వరః,ఎతతేజగత్ ఈదృ శంకాలచరిచ్ఛి న్మమేవేత్యర్థ సవకాలపరిచ్ఛి న్మత్వే నానిత్య త్వంతజూల్యం, ఆవస్థానాంకాలచరిచ్ఛిన్నత్వే వ్యవస్థావతో ప్రవృత్త్యనిత్యత్వాతే || తధావచ్చేష్టనంపవః ||తదేతదశ్చేషేనసంజగత్సావరజజ్జన్మ॥ఆవిర్భావతి రోధావజన్మనాశవికల్ప వదితి || ఎవంసర్వ స్వాదపరిచ్ఛే దకఃకాలఇతిసామాన్య తఃకాలస్య రూపమప్య క్తంభవతి|| ఎవంకాలకాల్యనస్తుస్పష్టి మసాద్యధతత్పర్గ భేదాప్రలయభేదాంశ్చ కాలాదీననువదతి ,, సర్గోనవవిధఇత్యాదిహ,, దశేతైవిదురాఖ్యాతా,,ఇత్యేనైన, తస్యకాలకాల్యస్యవస్తునః-ప్రాకృతోచైకృతశ్చ,యః,ఉభయాత్త కఃగర్గఃసనవవి ధః-ఆద్యోచూవత్పర్గః-ద్వితియ స్త్రవంకారసర్గః- భూతసర్గ స్త్రుతియః, ఇన్ద్రియసర్గ శ్చతుర్థః-మనస్సర్గః-ఇన్ద్రియః-అన్ద్రసర్గ ష్ఠతః, ఎతేతన్నగోఃప్రాకృతాః-తస్మాంసర్గ స్పష్టమః-తిరశ్చాంసర్గోష్టమః,స్వతాంసర్గోనవవిధః

తత్త్వం వచనస్య రవిరుద్ధముగఁగూని కథమనవచ్చు తల్లిఅనెత్తి - యజ్ఞాపయము కృత్తవరాచిప్రాగ్ యదత్వా త్వా రాశ్
 యోక్తైః, యజ్ఞానుచయ్యుక్తైః వరున్తు శిశ్య సిన్ధు త్తాయఅధావేమితవ ప్రార్థ మిదమార్జ్య సం కల్పా దేవతత్సంప్రద్య
 పపత్తైః, ప్రాకృతసగ్ధాన్తిగ మయక్త వై కృతసగ్ధవిదాగర వతారయతి॥పడితి॥ఇమెవట్, ప్రాకృతాన్యరైః, అచక్రమ
 తాఇతి శేషః-మెవత్తైః - వై కృతానపిసగ్ధానపక్రమిష్యమాదాత్, శృణుః॥౧౭॥ శ్లోనన్వప్తి న్యగివివదన్తిప్రకవచయోఽ
 ప్తాణిఃకమస్సాగ్నిత్యోక్తః ఖగ్ధమురవాచ॥రక్షోవాజఇతి॥ వరున్తు వైకరీకత్వాద్రశోవాజు రజ ఉద్రి క్తస్యగవతోహరి
 మేధసః మేధసాఃబ్రువ్యా - హరతిసాంచారికైశ్చమితాచిమెదా, మద్విషయమిద్ధిసంసారశ్లోకాహరతి, సహచిమెదాఇ
 త్యుచ్యతేతస్యహ రిరియంసృష్టిగ్నిలా, చతుతపాన్యంశ్చైత్యధిత్వధ్యః, వై కృతసగ్ధానపక్రమంసైమాంస్తావరగగ్ధ్య పూర్వా
 బుక్త్యా ప్రసాగ్నికృతసగ్ధాపిష్యమాచ॥స ప్రవతితి॥ఓషధయ చలపాకావ్రాః, లతా ఆరొహాకాపెతైః, త్వ
 క్నారాశకద్య వేత్వాదయః-ఎరుధఃగుల్మరూపాః - ద్రుహంపుష్పలః-తేమాంసాధారణంలతీణమాచ॥ ఉత్సోగితసః ఉ
 తాగ్నిప్రాసోగ్నిచిసః-గతేరాహారాద్వా, గతిశార్యాఃఆహారకూన్యావా-తమంప్రాయఃఅవ్యక్తవైతన్యాః, అస్తస్సవి
 ర్వావిశేషిణిఃత్రైకంపదం, అస్తస్సర్వాఃశోష్టాదిమఖదిఖాదాఃస్పర్శాయమాం, తవతేఅవిశేషిణిశ్చర్యాచ్యవిశేషానభి
 జ్ఞాశ్చ, అస్తగ్రతానెవస్పర్శాజ్ఞాన స్తిసమదావశ్యుత్యర్థః॥౧౮॥ ఉతిర్యక్సగ్ధ స్యాప్త వత్సంకథయక్తు ప్రస్తాప్తా
 పింక ఉద్విధత్వమాచ॥౩౮శ్చమితి॥ తిరక్వాంతిర్యగ్గచ్ఛతాం-యస్సగ్ధసోఽప్త మః-సఃపురవస్తాపింక ద్విదో, చుతిజ్ఞా
 తః, తేమాంసాధారణంలతీణమాచ॥అవివతి॥ హ్యస్తనాద్యతనశ్చ ప్రనాదిజ్ఞానకూన్యాః - ఛారితవఃసఃకేహాహారం

తమసస్సగ్ధోయ ద్ద్యుబిద్ధి కృతప్రసాః॥ పడిమెప్రాకృతాన్యరైవైకృతానపిమత్వేషు॥౧౭॥ రక్షోవాజోధ
 గవతోలితేయంహరిమేధసః॥ స ప్రమేముఖ్యసగ్ధ స్తుషద్విధ ప్రస్తుహం-యః॥౧౮॥వసృప్త్యోషదీలతాత్వ
 క్నారాచిరుధోద్రుమాః॥ ఉత్సోగితస ప్రయఃప్రాయఃఅస్తస్సర్వావిశేషిణిః॥౧౯॥తిరక్వాచ్యమస్సగ్ధఅ
 స్టాపింక-య్యిధోమతః॥ అవిశోఛారిపమసోఘాణజ్ఞాహ్యద్యవేదిసః॥౨౦॥గరజోమహాదఃకృష్ణ స్సగ్ధగో
 గవయోరుయః॥ ద్విశఃఫాంపవశ్యేమైతిఅవిరుత్త్యశ్చన ప్రమః॥౨౧॥ఇదోఽశ్వీశ్వతరోగరశ్చరభశ్చపరి
 తదా॥ ఎతేవైకః ఫాఃక్ష త్తశ్శ్రుణుపఞ్చనఖాన్యకూ॥౨౨॥ శ్వస్సగ్ధారోవృశోవ్యాభాగ్నిమాడ్డారశ్చైశ్శే
 ల్యకా॥ సింహాశ్చపగ్ధజూహ్వో గౌధాచమకరాదయః॥౨౩॥కటా-గృహ్నిబకశ్యేనాశ్చాభల్లాకబర్హకాః॥
 హంససారసవకాగ్ధశ్యకాకోలు-కాదయఃఖగః॥౨౪॥ అర్వాకోన్గిత ప్రువచవస్సగ్ధఎకవిధోన్మిశ్రామిర
 జోఽధికాంకర్తకరఃసుఖేదసుఖమానిసః॥౨౫॥వై కృతాప్రయమైతేతవసగ్ధశ్చన ప్రమఃవై కారికయ్యుః

దాగ్మైధునమాత్రనిష్ఠాః-మూగిజ్ఞాఃఘృణేనై వతిప్తవర్ధంజాన స్తీర్నిమాణిజ్ఞాః, గనైగవానఃపశ్య స్తీతివత్-హృద్యవేది
 వేదినఃహృద్య తమఖాద్యభిజ్ఞాః-దీర్ఘాచసద్దానరూతాఇతిధావః, తధాచశృతిః, అధాచ రేమాంసపూరాయకనాయాపివా
 సేవపిజ్ఞానంవిజ్ఞాతంవద స్తిసవిజ్ఞాతంపశ్య స్తిసవిమిశ్య ప్రసంలలోకాలోకామితి॥౨౦॥ ఉతిష్టాపింకభేదానా
 హ॥గౌరితి॥ గవాదయఃఉష్ట్రాగ్నిద్యాద్విశఃఫాఃనివ-అరాదయశ్చన.ర్యన్తామికశఃఫాః-పట్-శ్యాద మోగోధాన్తాఃఽఞ్చనబాః
 ద్యాదః-మితిత్వాహూవరాన్య ప్రచింతిః-మకరాదయోజలవరాః-కజ్జా-దయశ్చిఖాగఃఘావరశ్చేదై-కృత్య గృహీ
 తాః-ఎవమస్టాపింకభేదాః-మకరానిష్యసస్యహృతవరశ్చోప్వాధ్యవచ్చిన్వత్వైకకోటిత్వంహృద్యం,
 గవాఃపరితాయగూరొమ్మగవిశేషా ఛత్రిర్యామెనపశ్య శ్చేమతినిర్దైః, ఎవమన్యత్రాగ్నిజ్ఞా॥౨౧॥౨౨॥౨౩॥౨౪॥ శ్లో
 అధనవమంసగ్ధ మాచ॥అర్వాకోన్గిత ఇతి॥అర్వాకోఅధనోన్గితఃగతిరాహారోవాయస్సగ్ధఅర్వాకోన్గిత హగ్ధ్యత్వమా
 ర్జ్యం-హేక్ష త్తః, నృణాం-అర్వాకోన్గితో-యస్సగ్ధః-ఎకవిధః-నదుబగానామివనారావిధః, సనవవస్సగ్ధః-అర్వాకోన్గిత
 ఇతిత్రియావిశేషంవా, అర్వాకోన్గితోయధాభవతితధా-యోన్మిశ్రాంసగ్ధ ఇతి-నృణాంసాధారణంలతీణమాచ॥రక్షోఽ
 ధికాఇతిరక్షోఽదికాంరజప్రమరాః-అతవచ-కర్తకరః॥౨౫॥ శ్లోత్రయమైతేకృతామ-సమకూమారవదుభయాత్
 కాఇత్యర్థః-శవసగ్ధే త్యాదిష్టోక్త్యత్య ప్రమేకాన్యయఃప్రాకృతేమయోదెవసగ్ధః-ప్రసక్తాత్ వై కారికోభిహిత-స్సవవై
 కృతా ప్రహృతవవెత్త్యర్థః-హేన ప్రవమిదుర, వై కృతశవసగ్ధా ప్రహృతకూమారసగ్ధసోభియత్త కత్వమాచ॥కౌమార
 స్త్రిన్గి॥ వై కృతసగ్ధా ప్రహృతశ్యకౌమారసగ్ధసృప్రాకృతవత్సం కథమితిశేషమారాణామాదావేవ బ్రహ్మశాస్త్రిష్ట
 త్యాత్వాగ్నికృతా ప్రహృతశమూరెష్వ ప్రహృతశోలిలాహిత స్తుసనకాదివిస్సహస్యష్టపి ప్రతికల్పంకృత్యతే - అత ప్ర

స్వకైకృత్యమితి భావంత్య కథితభిషాన్యత్ థ॥౨౬॥ థ దెవనగ్ర స్సాంప్రదితత్వం ప్రతిజానం ప్రద్యేదానాహ॥ దేవన
 గ్ర॥౨౬॥ విధానం పతనం ద్వైకకోటిః-చైదికర్తారాగ్యత్వాత్-అనురావకోటిః, గర్వస్వరసస్వైకకోటిః-సిద్ధా ఎకకోటిః,
 యక్షరక్షాం సైకకోటిః-చారకా ఎకకోటి-మాత్రప్రతపిశాచా ఎకకోటి-కిన్నరాదయథాత్వైకకోటిః-అశ్వముఖాఃకింపురు
 పాదముగ్ధగృహ్యైకకోటి-రాజయోవిహం-తే-విద్యాధరా ఎకకోటి-ఎవశ్చ విధత్వం-అనుకాన్తాన్తగ్రాన్తాన్నిగమయే॥ద
 శేతి॥ సగ్రానవవిధభక్తు ప్రకమేకధితం-అనా ప్రవిహాభిపాన్యైవదశేయ్యవసంహరభక్తువిరోధం-హేవిదుర-విశ్వస్వ
 జాచమర్దుఖరూపెణ-కేవలసన్వత్-నాచ-కృతావతదశేసగ్రా-ప్రేతుభ్య, మాఖ్యాతాఃకధితాః॥౨౭॥౨౮॥ థ సగ్రాన్తై
 వాన సగ్రాన్తమనూకమన్వ ప్రరాణిచై-తివత్తుర్భుజస్తే భూర్వావరేభున్వప్తేభున గ్రేభుకధితేభ్య న ప్రరస్వప్తేభుమను
 మన్వ ప్రరేభూ ప్రరగ్రవణేభ్యరసకార్యా॥సంగతిమి శేషేణతాస్యపికధముఖియత్యాహ॥అతఃపరమితి॥అతఃపరం గర్వవ
 ప్రవరిన్వైకకకాలస్వ హమకవనాన ప్రరంసుమాన్వ న్న ప్రరాణిచప్రవత్సేవి॥ పురుష ప్రదుపా దానమాతానవలీలయా-
 సృజ, విత్త్యుపకారీ ప్రమేక స్వైవబ్రహ్మణిచేపా దానత్వం నిమి త్రత్వం-హేపసంహరతి॥ ఎవమితి ॥ కల్పాదిభున్వప్తే-ఆత్మ
 దుర్గ, ర్భుజివత్తుర్భుజిభిరీకహరి-రజఃపుత్రజితమర్దు ఖద్వా రారజక్షురీ క్తః-అమాసునఃజల్మన్వత్సగజల్మ-భవసంరస్వ
 జ్జత్వసర్వత్ కీర్త్యాదేరుషుక్షణం-ఆత్మన మేవ-ఆత్మ నైవ-ఆత్మైవ సృజతి॥అమాసునఃజల్మన్వత్సగజల్మ-కపివృష్టమితి
 పాదానహతమృతు-లాల భవన్యాయస్యాత్మానవ తారక్ష క్తః-కులాలస్యాగర్వత్ కీర్త్యానోపాదానత్వం-మృద స్వస్వ
 జ్జత్వాన్వనిమి త్రత్వం-భవాత్సైన్వై-హయోః-ప్రతిపన్నత్వాన్న కర్తృ సైకర్తా సైకరక్షా సైకద్యమక్షేపా
 నః॥౨౯॥౩౦॥ థ క్తవవిదసగ్రాణాం మధ్యే అద్భుతస్థితియగవత, చత్వాకాశాదీనామివ శేషేత్వహం॥ గుణవ్యత్యయభితి॥
 గుణవ్యతికరాత్త కేవలస్థిత్వై-పారావర్గం-నెచ్చ స్తి, సృష్టేవహాదాదితత్వై-బ్రహ్మాంశృష్టియగవతిత్వగః-తత్కు-

పాన్తైకకోమారస్తూభయత్ క॥౨౬॥ దెవనగ్ర స్సాంప్రదితత్వం విరోవిధావేతరో-అనురా॥ గర్వస్వరసస్స
 ధ్ధాయక్షరక్షాంసిచారకా॥౨౭॥ మాత్రప్రతపిశాచాశ్చవిద్యాధరాఃకిన్నరాదయః॥ దశేవేవిదురాఖ్యాతా
 సగ్రాన్తైవిశ్వసృభృతాః॥౨౮॥అతఃపరం ప్రవత్సేవిమనుమాన్వ న్న ప్రరాణిచ॥ ఎవంజరఃపుత్రస్సప్తేకల్పా
 దివాత్వై-హర్షర॥౩౧॥ సృజత్యమాసునఃజల్మన్వత్వై వాత్మానమాత్మనా॥౩౨॥ గుణవ్యత్యయవత్సన్వాయావి
 త్వావధిభిః-నహర్వావర్త్యమిచ్చ న్నినద్యాంభాగ్మిష్యధ్యైమివ॥౩౩॥ దివాసురాదయఃక్షు త్తేకల్పే-అస్తి
 నైర్విప్రకీర్తితాః॥ తవనామరూపాభ్యామానసస్వ ప్రరాన్తరై॥౩౪॥ * * * * *
 * * * * * ఇతి శ్రీమద్భాగవతే, మహాపురాణే, తృతీయసర్గాదే, దశమోఽధ్యాయః * * * * *

తః అధీశఃఅధీశస్స-సృష్టఃపరమాత్మనో-మాయావిత్యాత్ ఆస్మిగ్గతక్షురపేతత్వాత్, అద్భుతస్థిత్వగవదెవేత్యర్థః, న
 త్యాకాశాదివ్యపియాగవద్యంశజల్మం, ఆకాశాద్వాయఃవాయోరగ్నిత్యాదెర్విరోధాత్ థ॥౩౦॥ థ యగవదుత్పత్తై
 దృష్టా ప్రమాహ॥నద్యామితి॥ భృమిత్యుత్పత్తయ్యుద్భవాదిపరః-నద్యాంభాగ్మితవత్యుద్భుదాదెర్విధాయగవదాత్మ
 త్వి ప్రధేత్యర్థః-ననుప్రకల్పమిదాగ్నియోధిన్వా-క్షేతై తత్తుల్పస్థానామేవజీవానామిదగ్నిర్వాదై గ్ర్యస్త్యభాజాంపునక
 ల్పాన్తరై-అన్వప్తీతిసంశయనిరాహ॥ దివాసురాదయభితి॥ హేతుః-నామరూపాభ్యాంభిన్నాగ్నినామాన్వనహస్సా
 త్వాన్వనియాపెణ-అస్తి కాల్పేయదేవాసురాదయప్రకీర్తితాః, తవనమన్వ ప్రరాన్తరై-అన్వప్త్యర్థం-యద్వా-యభిదానిం
 దేవాసురాదయః, తవన-చన్వ ప్రరాన్తరై-నామాన్తరయాపాన్తరాభ్యామనలక్షితానస్మిత్యర్థం-అన్వధాపత్రిమన్వ ప్ర
 రమిదాగ్నిపిదృగ్భగవదాశివచనవిరోధాత్-అనెనశ్లోకేనభిన్నాగ్నిర్వాగ్నివ్యవతామనాన్విత్యంపునరాన్వప్త్యైర్జ్ఞాప్య
 తే॥౩౧॥౩౨॥ ఇతిశ్రీమద్భాగవతతవన్విద్యై గాఖ్యాయాం, శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యాయాం, తృతీయసర్గాదే, దశమోఽధ్యాయః॥
 ఎవంకాలకాల్య సృష్టిమక్త్యాకాలస్వరూపతస్యస్థైల్యసౌత్వ్యరూప్రకర్షాపకర్షరూపకాన్తైవత్రివిపాదయమ
 సోపతా-లపరిచ్ఛేద్యవ ప్రసక్తిప్రకర్షాపకర్ష కాన్తేనిరూపయతి॥ చరమభిక్షోకస్థయేన॥ ననుకాలపరిచ్ఛేద్యవ ప్రసక్తిప్రక
 థ్ధాపకర్ష నిరూపకంకిమ-మచిక్చత్త్యాదితిచెన్న-కాలోపాపరమాన్వాదిసంపత్సరాన్తైర్జ్ఞాలమాత్మ రూపస్సూర్వగ
 త్యాంకగ్రతే-యత్రమాగ్నియోజిత్యమాణదేశమతిక్రామతి-తావతా-లపరమాణః యావతాచద్వాదతర్యాత్
 కంఘనసకాశమతిక్రామతి-నపరమమహాకానవత్సరాత్త కః, ఎవంసూర్యగతివిషయదేశప్రకర్షాపకర్షనిరూపయమ ప్ర
 రేణసూర్యగత్యమయకాల ప్రకర్షాపకర్ష నిరూపణాయోగాత్ యక్షం తావతా-లకాల్యగ్రవప్రసక్తినిరతియస్థైల్య

సౌత్త్వనిరూపణం-శత్రుపదమంకాలపరిచ్ఛేద్యస్థనిరంతరయసౌత్త్వనిరూపకర్తాస్థామాహ॥ పరమథ్యక్తేకేన కేచిది
 మంజ్జికేంద్రైశ్చికోక్తవరమాణునద్భావపరమాణుః, తదయుక్తం- వెదాన్తోఽబృంధాణం దైవభక్తేనమాణునద్భా
 వాఘ్నోఽగమానంభవాత్-పరమాన్వేదిచానవత్సరావసానైవేతివత్సమాత్వాచ్చ-సద్విశేషాశాంసంకార్యగ్యవిశే
 షాశాంసంకారానాం-యత్రసమోద్దాగ్రింకేతిత్యల్పః, యస్యపువరంశోనా ద్విగత్యర్థః॥ తమేవవినివృత్తిః॥ అనెక-కార్య
 వస్తామపాప్రీప్తః, అనంయుతఃసముదాయపస్తాంపాప్రీప్తః, అతవకార్యసముదాయపస్తాంపకమేవస్త్రి సచర
 మాణు-ద్విజ్ఞేయోన్యశాం, యతఃకాలావకర్తౌత్, ఐక్యభ్రమఃఈదృశసమాత్మంవిభాగవజ్ఞాత్వా అనైకేమకాలంకేమ్యే
 కఃకాలభిభ్రామ స్త్రీత్యర్థః, ఎవమవకర్తకాస్థాభిమితా ॥౧౦॥ ॥ అచరకర్తకాస్థామాహ॥ సుభిక్షః॥ యస్యకార్యగ్యవర
 మోంశఃపరమాణుః, తస్మిన్వనతఃకార్యవస్తయపస్తితస్య- స్వరూపావస్థిత్యవికారా న్తరహితస్యవద్యస్య, య
 త్రై-వల్యం కేవలస్వరూపం, సమపరమమహానిరంతరయచక్రః, తమేవవినివృత్తిః- అవిశేషపునఃపుకర్తా న్తరహితః,
 నిర-త్తరస్వసమవెత్తాగ్యహితభదావయవ ॥౧౧॥ ॥ కాలపరిచ్ఛేద్యపదార్థేకపాదితేచక్రద్వాపకర్తాకామేకాలవ్యతి
 శేతి॥ ఎవమితిద్యాభ్యామ్॥ ఎవంపరిచ్ఛేద్యచక్రద్వాపకర్తకాస్థావతే, కాలాపస్తాత్మైవపరమాణౌనిరూపితకర్తౌ-స్థాన్య
 సంవత్సరాదిరూపైపకర్తవ-సంస్తానపుక్త్యాగ్రహితచ్యేద్యాగ్గతావస్తావిశేషసంయోగలక్షణయా, యద్వా, స్వావచ్ఛేదకా
 ణత్వాన్యసస్తూపసంస్తానవిశేషసంయోగలక్షణయాఘక్త్యా, అనుమితః-కథంభూతః భాగవాత్భాగవదాత్- కఃస్వయ
 మవ్యక్తః, వ్యక్తమగ్నిః-వ్యక్తవస్తుపరిణామహేతుః ॥౧౩॥ ॥ అతిష్టామేవాపకర్తకాస్థాయుపపాదయత్యర్థేన॥ గృహ
 పరమాణుతాంత్యన్తాతాం-యఃకాలః-ఘ-క్షైవజతి-సకాలఃపరమాణుర్థేయః॥ ప్రకర్తకాస్థామాహపత్యత్త్యర్థేన॥ స
 తఃనిరంతరయసూక్త్యవస్తయపస్తితస్యస్వరూపావిశేషః, నిరంతరయస్థూలసంవత్సరాత్తత్వమేవ- స్తంభజతీతివిశేష

చరమస్యద్విశేషాణామనెకానంయతస్సదా॥ పరమాణుస్సవిజ్ఞేయోన్యశామైక్యభ్రామాయతః॥౧౦॥ సతవి
 వపదాద్యస్వరూపావస్థిత్యగ్నయతే॥ కైవల్యంపరమమహానవిశేషానిర-త్తరః॥౧౧॥ ఎవంకాలాప్యమమిత
 స్సాన్త్యైగస్తాత్వేన-త్తమ॥ సంస్తానపుక్త్యాభాగానవ్యక్తోవ్యక్తమగ్నిః॥౧౩॥ సకాలఃపరమాణుర్థేయో
 ఘ-క్షైవరమాణుశామ్-సతావిశేషమగ్నస్సకాలఃపరమాహా-౧౪॥ అణుర్థేవపరమాణుస్సాన్త్యై-త్త్రీనరే
 ణు-త్త్రయస్సృతః॥ జాలార-రశ్మిగళతఃఖమేవానుపతన్నగామ్॥౧౫॥ త్రన-రేణు-త్త్రయం-క్షేయకాల
 స్సా-త్తుటిన్స్తృతా॥ శతభాగస్తువేద్యతే-త్రిభిస్తులవస్సృతః॥౧౬॥ నిమేషత్రిలషాక్షేయలక్షణా-త్త్రయః

మ-గ్నఃకాలః సపరమామహానిరంతరయచక్ర-ఇత్యర్థః-సంవత్సరాత్తత్వమహికాలస్థాన్యం- ద్విపరార్థత్వంతుత
 పై-వసంవత్సరస్యావ్యత్యాయుగసుస్య-స్వరాద్వికేమణభవతీతినతత్సాన్త్యమ్ ॥౧౪॥ ॥ ఎవమవకర్తప్రకర్తాభివేషాద్భా
 వా-త్తరకాలవిశేషావచ్ఛేదకావస్తాః ప్రతిపాదయతి॥ అణుర్థేవపరమాణుస్సాన్త్యై-త్త్రీనా-ద్యౌతాపృథుషడయనందక్షి
 ణంచో-త్తరందివిత్వ-నైసి॥ అణురి-త్తాది-స-వై-శేషికప్రక్రియయో-క్షికింతు- త్రైస్వాన్యభ్యుపగతవస్తుభవరిభాషితానాంక
 ణ్ణానాంకాలావయవముప్రయోగమాత్రం- పరమాన్వేదిచానవత్సరావసానైవేతివీవత్సర- ద్వాగ్రింపరమాణు
 భ్యా-మణురిత్యేకకాలస్సాన్త్యై-త్రిభిరుణ్విత్తు-స-రేణురిత్యేకకాలస్సాన్త్యై- త్రన-రేణుసంజ్ఞికాత్మా-లావృత్తో
 క్తకాలాంశానామత్వ-స్వమాత్మ-తయ-తవచ్ఛేదకకథంభూతస్యాశక్త్యా-త్త్రీన-రేణుసంజ్ఞికకాలస్సాన్త్యై-త్త్రీన-రేణుసంజ్ఞిక
 కాలాంశా-త్తికం-ఘ-క్షేయద్వి-యఃకాల-స్సఃత్తుటిరిత్యర్థః, త్రన-రేణుకాలవస్తయత్తుటిరిత్య-క్రంభవ-సాత్తుటిరిత్యేవ
 ఖ్యస్యకాలస్య-శతభాగశతగుణః, కాలవక-స్రత్రవేదావచ్ఛిన్న-త్రిభిన్వై-క్షేయవకకాలః-స్సృతః ॥౧౬॥ ॥ అవత్ర
 యంనిమేషథ్యాహ॥ నిమేషః॥ శతభాగస్తువేద్యత్తుటిరిత్యే-నెకపావీత్త్రధానతి॥ నిమేషశతభాగస్యసమాసాంశః
 •క్షణోన్య-వ-తస్యాప్యయతభాగాంశైర్భవత్తు-చయోన్యశా,, మితిశాసకవచనైకార్థ్యంస్యాత్, ఈదృశకాలవిభాగఃక
 థమవగమ్యతేతిచేత్-ఎకక్షణేదిద్యదాలోకాదయో-నెకయోజనసంవ్యాఖ్యం-ని-ఎకస్త్రిక్షణేతివత్సరస్యానెకయో-జ
 నగతిశ్చ-స్రత్ర-త-త్త్రీ-గోయాజనెప్రదదే-నెముదితాఃకేతాస్సర్వ-పాశ్చనకేత్యాస్సంఖ్యాతుం- తతశ్చ-కేతాదవత్సరిమిత

వలం-విత్స్వకవిస్తారయః-దివిత్వ-స్తోత్రై-ధావతిసూర్యాస్తర్వస్త్రీసూత్యాస్తర్వబుధ-తస్యై సూర్యశిరియ, వత్సనపజ్జ
కాయపూర్వో క్షనంవత్సరాదిపజ్జకాత్వైవ బలింహరతపూజాంఘ్రియైవ్యంజ్ఞః || ౧౫ || ఘోషంకాలకాగ్రస్వరూపే
అయఃపరిమాణేకాలస్యచిదు నున్నుర్యా నైరస్యోపానశక ర్వైలభిసీతే, పితృకాంఠవహస్త్రింధిలయనైలహ
నీపాగ్రహః - సంవత్సరశతంస్థాకాంపరమాయుఃపిహపితమితై గ్రీలోక్యాస్తర్వస్త్రీసూత్యాపిత్వైవపజ్జసూర్యకామా
యఃపరిమాణంకథితం - తై గ్రీలోక్యాస్త్రీసూర్య తానాంతుంయదాయఃపరిమాణమి యత్సయోవ్యప్సపిద్యుః, పి
త్వైవపజ్జసూర్యకాంపరమాయఃకథనంస్వస్వమానవనగ్గతంస్వతం-పరేమాంగతియయ్యైవం - అపవ్య-తైవ్యైవ
తాగ్రహఃకల్పత-లూచస్తాతై గ్రీలోక్యాస్త్రీసూత్యా-యెస్యంస్వపిద్యుః-తేమామిత్యర్థః - నిదగ్గతేహారా నరం, తత్త్రకల్ప
ద్యహియ్యతా యజ్ఞాదీనః తేమామిత్యర్థః || ౧౬ || ఘోషాంనజానామితిమావోవజ్జత్యాహ|| భవానితి|| భగవదాత్మనగ్గ
కాలస్య, గతిం, హినిమిషగతిం-భవాన్-వేదవానాతి-నను మేష్టైత్రయ - నిశ్చయేవాఅహంకరంజానియమిత్యంతమా-
ధీరాభవాద్యశాజ్ఞానీనః-మౌగ రాధానయోగనైవ, నతుమా, విశ్వంజగత్ - పితృతేవ్యైవ - మౌగిపత్యైవ-పితృయం
కించిత స్తేవ్యైవ|| ఎవమాప్యప్యేమయః, తై గ్రీలోక్యాస్త్రీసూర్యసామాచతుర్భుజాత్వైవసాంయుగసాహస్రంజినపరి
మాణం - ఎవంపితృవ్యైవ తైవ్యైవతదిహ్యత కర్మశతమాయఃపరిమాణమిత్యర్థః-తావద్య గతిపరిమాణంయుగస్య
రూపంయుగమధ్యరస్యనువృత్తి తారతమ్యంనాహ|| కృతమిత్యాదిభిశ్చతుర్భుః || తత్తద్వ్యాధ్యాయంయుగపరిమాణమాహ|| కృ
తమితి|| కృతాదివత్తుర్గుంసావధానంతపరీయతభిశ్చతధానం, సంధ్యాగతశ్చతత్సహితంవ్యైవ, దివ్యైవైవ
సమితై, ద్వాదశసాహస్రై ర్వైవై-ర్మిరూపితం-అవచ-కృతాదిమచ-యధాక్రమం-వత్సారికైవ్యైవ కంఠైవసహ-చా

కాలాగ్నియాగుణమయంక్రతుభిర్యదస్యం స్వస్యై బలింహరతవత్సరపజ్జకాయ || ౧౫ || శ్రీనియరదేవాచ || ప
త్వగేవమసూర్యకామాయఃపరిమదంస్వతం|| పరేమాంగతిమావప్యయెస్యంకల్పాప్యహ్యైవ || ౧౬ ||
భవాన్వైవేదకాలస్యగతింభగవతోనను || విశ్వంవివక్షతేధీరాదౌగరాధైవనతుమా || ౧౭ || ప్రేష్టైత్రయఉ
వాచ|| కృతం|| తైవద్వాదశంజకలిశ్చక్రవతుర్గుగ్మ|| దివ్యైవ్యైవభిశ్చతుర్భుజాత్వైవసాంయుగసాహస్రంజినపరి
మాణం|| త్యాగ్రహిణిశ్చైవ్యైవ కంకృతాదిమయదాక్రమం || సంఖ్యాతానసహస్రాణిష్టింశ్చానశతానిచ|| ౧౮ || సంధ్యా
సంధ్యాగతయోరస్తర్వకాలశ్చనంవ్యయో|| తేమేమావర్గుగంజ్ఞాయైవ్రధగ్నై విధియై || ౨౦ || చర్మ
శ్చతుష్పాన్తననకాకృతేనమమన ర్తత్రైవపావ్యైవ్యధర్మై|| ప్రతపాదనవర్తతా || ౨౧ || తై గ్రీలోక్యాస్త్ర
గసాహస్రంబహరా బహ్మణోదినమ || తావత్యైవసహితంయుమ్మిలతీవ్యైవబు || ౨౨ || సాహసానతర

శీనంఖ్యాతానశతానిశ్చతుర్గుగంశానసంఖ్యాతానిత్యర్థః, అయమర్థః,, తావదేవ్యైవయగ్గైవపజ్జసూర్యకామానైవద్వాదశతత్వైవ
తేమిదేవ్యైవరాజ, సంధ్యాసంధ్యాగతయోరస్తర్వకాలశ్చతుర్గుగంజ్ఞాయైవ్రధగ్నై విధియై || ౨౦ || చర్మ
వత్సరాః-సంధ్యాగతస్యవత్సరపరిమాణం, తైవాయామైవ్యైవచసాహస్రాణిష్టింశ్చానశతానిశ్చతుర్గుగంశానసంఖ్యాతా
యాస్తైగ్రీతాయాష్టభుతో త్రైవ్యైవచసాహస్రాణిష్టింశ్చానశతానిశ్చతుర్గుగంశానసంఖ్యాగతయోరస్తర్వకాలశ్చతుర్గుగంజ్ఞాయైవ్రధగ్నై
విధియై || ౨౧ || తై గ్రీలోక్యాస్త్రగసాహస్రంబహరా బహ్మణోదినమ || తావత్యైవసహితంయుమ్మిలతీవ్యైవబు || ౨౨ || సాహసానతర

పృథ్వీపరమారాత్రే శ్రీరస్తుపస్తాః॥వరంప్రాణిరామాయుషశః, మదికం-శయ్యశ్చరస్యమననమత్యంతతాత్పర్య
 కం॥య-దాయ-స్తవం,అవతతయవతరక్షిమవత్సర్వం॥ఇవశ్చైవీందిదాయురం॥అంకింపదాక్షమిహామృతే॥3౨॥*
 ప్రత్యక్షియవతక్షిం-కియవశ్చివ్యమత్యుగ్రాహం॥యతితి॥తస్యపస్తాః,య,దాయంత్యువనంపీకరతాత్పర్యం,తస్మా
 యుషః,అగ్రం,పరాక్షమతకృతే,తస్యస్యపరాదాత్తకస్త్యాయుషః,పూర్వంపరాద్వైకకాప్రతి,అమృతః,అవరంక్షత్ర
 నపరాద్ధః,అవ్యలభనా,రవ రక్షణి॥3౩॥ఐశ్వర్యోత్తరయోచరాద్ధయోః,రక్షణిచందికల్పం,రావయోచస్త్రీచతి
 నంశంవిరాకర్యక్,కల్పనాంబహుత్యహ్వరహర్దప్యగ్రం,తయోకల్పయోత్రపరాదాధ్యకల్పగ్రహస్యదా
 నిరామార్యం॥పూర్వస్యత్యాదిప్రీతిః,పూర్వస్యపరాద్ధయోః,బ్రాహ్మరామలహ్వహ్వంపహకల్పః,అమాతే,రా
 వయోచస్త్రీతాంవదక్షిమహ్వస్యం॥యత్రపూర్వాపరాదాధ్యకల్పే,ప్రప్రభవతే,ఇవమనస్సర్వకానిమత్రం,
 కొసాబ్రహ్మ,యత్యంబభూతాబ్రహ్మగ్రహ్వర్య,మతతా॥యం,శబ్దబ్రహ్మేవమయభిః,విదః,ఇవమనసామహత్వేనిమ
 త్రం,యత్పరబ్రహ్మతమపానసహచారానప్రపకాశకవెదమయబ్రహ్మతోయతోప్రతిరితి॥3౪॥ఐతత్త్వైవపూర్వ
 పరాద్ధప్యత్రై,యంకల్పం,పాక్షమిత్యాదతతేనసిక్షిభిశ్చేషః,గకల్పాచూత-తస్యపరాద్ధాత్మత్వేనిమత్రమాహ॥
 యతేయత్రకల్పే,పాక్షగవతోచిరుదస్య,నాభివసర,స్తస్మాత్,లోకగోరుహంయవతోకాత్తకంకమల,మానీత
 ఉదపద్యతే॥3౫॥ఐద్వితీయస్యాపిద్వితీయపరాద్ధప్యపి,అయంకల్పకధిపః,ఘోసావిత్యరతనా,వారాహభివిభా
 షః,గన్ధి,అస్యగ్రతానిమత్రమాహ॥యత్రాస్తికహరిసూకరరామకానీత॥3౬॥ఐవనచతుర్బుధపర్యవ్రావాంకాల
 కాల్యుత్యయత్రం,తద్వస్తరమాత్ర,లోకీకాలకాల్యుత్యం సీత్యాశ్చర్యతాత్పర్యం॥కాలాచయతేత్యాదివా॥దివరదా

రమ్. 3౨॥ ఇద్దర్లమాయుష స్తస్యపరాగ్నవభిధినుతేఃపూర్వఃపరాంతోఽపక్వా స్తస్మిన్ పరోఽద్యుప్రవర్తతే॥

పూర్వస్యాదాపరాధస్య బాహ్యానామమహానభూత్ | కల్పయతా భవద్భ్రష్టాశ్చిత్తబ్రహ్మేయంవిదుః || 38 ||

తస్మై శ్రీవాస్తవకల్పామృతాద్భుతమభివక్షతే యథారాభిసరణసీల్లోకసరోరుహమ్ || 3౫ || అయం

తంకపిఠఃకల్పాద్విష్టయన్యస్యాపిభారతః||వారాహఇతివ్యాకౌఽయత్రాగ్నిఃశ్చుకరోహరిః|| ౩౬||కాలో౭.యంద్వి

పరాధాఖ్యోవిషణ్ణపచర్యతేఅవ్యాక్యతశ్చానప్రస్యజ్జిఅరాజ్జగర్హానః॥౩౭॥కానోయంపరమా

త్యాగి: పరాధా నైతికతం. 12 వేళితుం ప్రభుత్వాన్ని తగ్గోధానమాలివామ్ || 35 || వికారై ఘోషై ర్యై

క్రొవిశేషాదిబిరావృతః|అద్వితీశోబహిరయంపశ్చాశ్చతీ|ఓవిస్తృతః||౩౯||కశోత్తరాధికైర్యత్రపచిష్టః

పరిమూలవత్ 1 లక్ష్మీనైఋత్యస్తగ్గతాశ్చస్యహిసోహ్యంబరాశయః॥౮౦॥తదాపారక్షురంబ్రహ్మసర్వకార

[illegible]

దిశ్చిక్రిః॥ ఊభగు- స్త్యచిత్వచ-చర్మణోభగుర్జాతభిత్వర్గః, కరాత్ పాస్తాత్ ఊనాభితనాభేః, కర్ణమోకర్ణావ్యం,
 పులస్త్యబుష్టిదాతముఖతఃముఖాత్, అక్షఃనేత్రాత్, అత్రిదాతః॥ ౨౨ ॥ ౨౩ ॥ ౨౪ ॥ ఊధర్మ ఇలి॥ పునస్సర్గం ధ్యాయ
 తభిత్వచక్షః, దక్షిణతః స్తరాత్ ధర్మాజాతః, కరంభూతః, యత్రధర్మై, నారాయణః, స్వయంస్థితః తదధిదేవతైర్భగ్ధః॥
 ధర్మస్యపరమ్యతః, ఇతిచనాత్, పృథతఃపుస్తాత్, జక్షై-కథంభూతః, యస్తాత్ యత్రఅధర్మై, లోకభూయంకరో, నృ
 య్యస్తేతి, మృత్యురధర్మదేవతైర్భగ్ధః॥ ౨౫ ॥ ఊర్మదీహదయాత్, కామః, భువోమాగ్భ్యాం, కొర్రధః, అధర్మ
 దాత్ అదగోష్టాత్, లోభః, అస్మాత్ ముఖాత్ వాకగధిస్తాత్ దేవతా, ముఖాత్, సిన్ధివః, పాదార్థు దాత్, అఘాత
 యః పాపాధిస్థా-నిర్మతి॥ ౨౬ ॥ ఊధాయాయః దేహచ్యాయాయః, కర్ణమః, కథంభూతః, దేవమూర్త్యాః స్వా
 యంభవచుః న్యాయః పతిః, ప్రమః-శిశ్చిక్రిః॥ అవాధరకధాంస్తోమపనసంకరతి॥ మనసగతి॥ మనసో-దేహ
 తత్త్వ, ఎవము క్రిత్యా, విశ్వకృత్యబ్రహ్మణస్య కాశాజ్జగజ్జై॥ ౨౭ ॥ ఊవాక్యేన జ్ఞాదవా నక్షత్రాంస్తేతి, వాచము
 త్యాది, తాంధితభిత్వ జైన-స్వయంభూబ్రహ్మ, స్వయమీతరం, తస్మిన్మిరూపాం, మనస్త్వం, హరస్త్వయము
 కామయమానాం, వాచంవాగధిస్తాయీందేవతాం, స్వయంకామః, చక్షుషిచ్యుత్-ఇతి-సః-అస్మాద్, శ్చుత్వమ॥ ౨౮ ॥ ౨౯
 ధర్మై దేహీత్వకాననారూపైవత్యనాయకైకరణి, కృతాత్మనామతిర్భగ్ధతం-పితరంబ్రహ్మణం-విలోక్య, నచిచిప్
 భ్యురయఃపురా, మునయః, సుమిహ్నాత్ పితరీకాన్సాదిక్యాత్, పితరంప్రత్యభాధయజ్ఞావతవస్తః॥ ౩౦ ॥ ౩౧ ॥ ఊఅవ

దక్ష్యేదక్షమస్తతనారదః॥ ౨౨ ॥ ఉత్పక్తాగౌరదోజ్జ్వలతోఽజ్ఞానాత్మస్వయంమవః॥ పాపిణాద్వసిష్టస్యం
 భూతోభగుస్త్యచిత్వకరాత్-క్రియః॥ ౨౩ ॥ పులహానాభితోజ్జ్వలస్యకర్ణయోర్మపి॥ అక్లిరాముఖ
 తోఽత్త్వైతత్త్వరీచిర్మనసోభవత్॥ ౨౪ ॥ ధర్మస్తనాదక్షిణతోయత్రనారాయణస్యయతు॥ అధర్మఃపుష్క
 తోయస్తాన్త్యుగ్లోకభయంకరః॥ ౨౫ ॥ మృదికామోద్భూతాకొర్రధోభాభ్యాధర్మధర్మదాత్॥ అస్మాద్వాప్తి
 నిర్మోమౌధా నిర్మితిపాద్యోరభూతియః॥ ౨౬ ॥ ధాయాయఃకర్ణమోజ్జ్వలదేవమూర్త్యాఃపతిఃప్రమః॥ మన
 సోదేహతస్యేదంజ్జ్వలిశ్చకృత్కావత్॥ ౨౭ ॥ వాచంమనాతరంతస్మిన్స్వయంభూర్నరంమనః॥ అకామాం
 చక్షుషే తస్యకామభిసత్త్వక్రియః॥ ౨౮ ॥ తమధర్మకృతమలింవిలోక్యపితరంమతాః॥ మరీచిమఖ్యామనయో
 విశ్రమ్యాత్పత్త్యభ్యభాధయ॥ ౨౯ ॥ నైతత్పూర్వైకృతంత్వద్భవకరివ్యవ్రుమెవరే॥ యత్త్వాయంమనాతరంగ
 శ్చైదంభ్యహ్యజ్జపంపిహ్ని॥ ౩౦ ॥ తెజోయసామపిహ్యతన్నుజ్ఞోక్యంజగద్గురోయద్వైతమసిద్ధవైస్త్వలా
 కఃతేమానుచత్॥ ౩౧ ॥ తస్మైనమోభగవతేయభిదంస్యేనశోచిషా॥ ఆత్మప్రంభృజ్ఞాయామానసధర్మంపా
 తుయర్తు॥ ౩౨ ॥ సభిత్వంగృతంపుత్రాస్మిరోదృష్ట్యాప్రజాపతి॥ ౩౩ ॥ ప్రజాపతిపత్రస్త్వస్యంత్యాజపితిస్త
 దా॥ ౩౩ ॥ తాంధితజగ్మూర్ధ్వోరాంనైహంబంబుద్విదుస్తమః॥ కదాచిద్భాగ్యయతస్యక్రిష్టవైదాతసంశ్చతు

బోదనప్రకారమేవాహ॥ నైతదితి॥ పూర్వై రితనృకృతం - అద్యనకృతం, అద్యనకృత్యైతి అపరేభావిహికా, నకరి
 వ్యస్తి, తేనదిత్యతహా॥ స్వయం, ప్రభుధర్మమర్యాదాపాలనసమర్థవ్యం, అజ్ఞజంకామ, మన్యవ్యూహ్య, స్వాదుమనీతరం
 గశ్చైదిత్యత్॥ ౩౦ ॥ ఊతేజోయసాం అస్తాకం నైతత్పత్త్యనాయకరమభ్యుత్తతహా॥ తేజోయసామితి॥ హేజగద్గురోజ
 గన్త్యారాదాపాలక, తెజోయసాం తెజోహానామపిపితే, ననుజ్ఞోక్యంనల్లాఘ్నం, కుతఃపీయస్తాత్, ఎనాం శ్చైస్తానాం, వృత్త
 మాచార, మనుష్యై, లోకజనః-తేమానుచత్॥ తెతాధానీయై॥ యద్భద్రాచరతి త్రీప్తస్తతదేవతేనోజనః॥ సయత్త్వ
 మాంబంకులైతాకస్తదనుభర్తభితి॥ ౩౧ ॥ ఊఎవంపితరంప్రబోధ్యతమేతస్మాద్భగ్ధాన్తస్త్వయంభూతానైవసమర్థ
 నాన్యతపాద్యోస్తీతితస్మైనమనురద్యస్తస్తస్మైవిజ్ఞాయమానురిత్యాహ॥ తస్మైనమభితి॥ తస్మైభగవతేనమః, యోభాగ
 వాక్, ఆత్మస్థంఆత్మనీనామరూపవిభాగాన్తస్మాత్తదభావత్యాస్థితం, చేతనాచేతనాత్కరం, ఇదంజగత్స్యేనశోచిషానం
 చ్చరూపజ్ఞానైవ్యజ్ఞాయామానవిధక్తరామరూపాపన్నత్యైవవ్యక్తమకరోత్-సఃకృత్సజగత్సారణభూతః, పరమా
 త్మాధర్మంఅపర్మాస్మిన్తీరూపంధర్మం, పాతురక్షితుం, అర్హతి॥ ౩౨ ॥ ఊఎవము క్షవత్పుత్రైవమితాకిమకరోదిత్య
 తిఅహ॥ సభితి॥ ఇత్రమక్రీత్యా, పురంబ్ర, గుణభేదావమాణాప్రజాపతిః-పుత్రా, దృష్ట్యా, ప్రజాపతినాంమరీచ్యా
 దీరాం-పరిః, బ్రహ్మ, ప్రిదేతలిజిత-తదాతస్యంతమంత్యాజత్యక్తవాక్॥ ౩౩ ॥ ఊతాంత్వక్తౌ, ఘోరాం తనం-దిశః,
 జగ్మూఃగృహీతవత్యః॥ కుతపితేజ్ఞాయతభిత్వత్రాహ॥ యద్వ్యక్తాంతమమ-తమోరూపంసీవరం-విదుఃజానీయః, అ

త్రేతనుత్యాగోనామ-కాముకత్వవావత్యాగవతః, తద్ద్రహణంనామ-కద్వాపగ్రహణమేన-భావస్యకమ-కద్దానిదైశ స్తు, త
 ననన్విశేషణతయావేదివ్యవేతనత్యాగాన ప్రరంబ్రవృత్తిమకరోదివ్యుత్పాదకాదాచితి||సమవేతాన్సంకతాన్కాల్కాన్-
 యథాపూరాపూర్వకంబునతే-కరంమహంప్రత్యక్షమితి-కదాచిద్ధ్యాయత-శ్చత్తరుఖాద్వేదాబుగదయ, అనంతవిద్యు
 తాః, చాతుర్వేతవతుర్వేతవబ్రహ్మన స్త్రీవేద్యంచతుర్దాంపూతృణాంసంబుధిమా, స్రష్టాః, కర్తృతన్త్రం, యజ్ఞవి
 స్తారాః, ఉపవేదాఃఆయుర్యేదాదయః-తేన-వ్యాఘాత్యైస్సహ-ధర్మస్య, వత్సావపాదాః, అతస్సత్యందయాశావమితి,
 పృథవసంస్థాకాఃపాదాః, ఆత్రిమా, ప్రద్యుతయశ్చ, ఆసనితిపూర్వకాపూర్వః || ౩౪ || ౩౫ || ఋషంశాయాన్యసే
 దాదీనాంసగ్ధేభిహితే-తేమాంమగ్ధకస్యకస్తాన్తుఖాదుత్పత్తిరితివివేచనయాపుష్పతివిదరః||సవాగ్ని||నిశ్చస్యజాంప్రజా
 పతిరామిశిఃపతి-స్సశిబ్రహ్మ, వేదాది, శ్చుభతోఽస్యజతి, జ్ఞాతవస్తాభిః, ఇదంతసజ్జాయతే-దేవఃబ్రహ్మ, యేనయేన-యద్యద
 సృజతి-మోతపోధన-త, నైషమగ్ధం, వద || ౩౬ || ఋషవమపృష్టోమునిఃక్రమేణపూర్వాదిభ్యోముఖేభ్యోముగాదీనసృజ
 దిత్యాహ||ఋగీత్యాది||పూర్వాదిభిర్బుధైర్బుధైభ్యోచాతుర్వేతక్రమమాహ || శత్రుమిత || శత్రువత్రగీతమస్త్రీస్తోత్రం,
 తతో-పూర్తాక-రవ్యేన్సహాత్రమిత్యుచ్యతే, ఇజ్యాఅభ్యర్చనం, స్తుతిస్తోమం, స్తుతిస్సగీతహంస్తోత్రం, స్తోమం
 తదభ్యుక్తమదాయం, శత్రువత్సోమోభవతి, త్యాదివిహితం-తదుద్ధాత్రప్రయోజ్యవేనాగ్రాత్రమిత్యుచ్యతే, స్తుతయే
 స్తోమమితవత్సోమమానః-పాపియశ్చిత్తంబ్రహ్మణాప్రయోజ్యం, ఎతానివత్సరి-క్రమాత్పూర్వాదిమఖేభ్యో, సర్వాత్
 అస్యజత్ || ౩౭ || ఋషవవేదక్రమమాహ|| ఆయుర్యేదమితి || ఆయుర్యేదంభవత్తంస్త్రం, దమ్యేదంధమన్విద్యాం,
 గాన్ధర్వంభరతశస్త్రం, స్థావత్యంవేదంశిల్పశాస్త్రం, పూర్వాదిభిర్బుధైః, క్రమాదభ్యజత్ || ౩౮ || ఋషమవేద

ర్బుఖాత్ || కధంప్రత్యక్షమహంలాకాన్సమవేతాన్సపూర్వరా || ౩౪ || చాతుర్వేతంకర్తృతన్త్రముపవేదన
 యేస్సహాధర్మస్యపాదాశ్చత్వరస్తథైవాత్రమవృత్తయః || ౩౫ || విదురఉవాచ||సప్తవిశ్వస్వామిశోవే
 దాదీన్తుభిశోఽస్యజత్||యద్యద్యోనాసృజయేవస్తస్యైబూగీతపాధన|| ౩౬ || ప్రైత్యేనుఉవాచ||ఋగ్యజుస్సా
 మాధర్వాభ్యాన్వేదాన్పూర్వాదిభిర్బుధైః || శత్రుమిత్యంస్తుతిస్తోమంపాపియశ్చిత్తంవ్యధాత్రగీమాత్ ||
 ఆయుర్యేదంధమ్యేదంగాన్ధర్వంవేదమాత్సహాపత్యంచాసృజయేదంక్రమాత్పూర్వాదిభిర్బుధైః || ౩౮ ||
 ఇతిహంపురాణంపఞ్చమంవేదమిశ్యం||సవ్యేభ్యవవత్త్రైభ్యస్సస్యజేదవ్యదవ్యసం || ౩౯ || యోజ్యకృత్
 పూర్వవక్త్రైత్పురివ్యగ్నిష్టతావధ||అప్తార్యమాతిరాత్రోపవాజపేయంసగోనవమ్ || ౪౦ || విద్యాదానం
 తవస్సత్యంధర్మస్యేతదపాదాత్రితమాంశ్యయధాసంఖ్యమన్యజత్సవృత్తిభిః || ౪౦ || సాచిత్రంపాజా

గ్యతుసవ్యభ్యోముఖేభ్యఉత్పత్తమాహ || ఇతిహంసేతి || ఇతిహంసాశ్చపురాణానంతేమాంసమాహరః-పఞ్చమవేదాభ్య
 మితిహంపురాణం, సర్వదవ్యసంసర్వజ్ఞ-ఈశ్వరోబ్రహ్మ-సర్వభ్యోముఖేభ్యస్సస్యజే || ౩౯ || ఋకర్తృతన్త్రమాహ||యో
 గ్యకృత్వితి || యోజ్యకృత్తేదేయోయోజ్యకృత్సామకసంస్తావిశ్వికర్తృపరా, పురిషీదయః-అగ్నిష్టతే-అగ్నిష్టతః, ఆ
 ప్తార్యమవృత్తిరాత్రస్యతాకర్తృవివేదా, సగోనవసహితంసగోనవ-వాజపేయం-యోజ్యకృత్పూర్వమఖాత్, పురి
 ష్యగ్నిష్టతాదపి. ఇమఖాత్, అప్తార్యమాతిరాత్రోపవాజ-గోనవవాజపేయాశ్చ త్రైతః-అన్యజదిత్యర్థః || ౪౦ || ఋ
 దర్మస్యసాదానామాత్రమాణాంబక్రమమాహ || విద్యాదానాదిభిర్బుధైస్సవత్సారివదాని-బ్రహ్మచర్యగ్నింశ్చతురత్ర
 మాంశ్య-నుగానంఖ్యంవృత్తిభిస్సహాపూర్వాభ్యోముఖేభ్యఅస్యజత్ || సమ, తవస్సత్యందయాశావమితి ప్రథమస్తోత్రే
 దయాశావయోపాదత్సంకీర్తితం-అత్రుమిద్యాదానయోరితివిరోధః, సైవం, దయాశావయోగ్యద్యాదానకార్యత్వా
 తాగ్రణత్యంకాత్మేదవసర్వతథోక్తుమత్యుచితాత్, శాచంసీంశ్వరజ్ఞానకార్యం, తేత్రజ్ఞస్యేస్వరజ్ఞానాద్వివృతిః
 వరమామతే, నిస్సృతే|| ౪౧ || ఋతాభయప్రదానస్యకలాంనాన్వనిహితే, మితిపూర్వోక్తరీత్యాదయమైవమా
 ఋతాభయప్రదానం, అతోనవిరోధః || ౪౦ || ఋకావతావృత్తయః, యాత్రైతస్త్రైస్సహజాతాఇత్యపేక్షాయాంవృ
 త్తిర్యదంస్తాసామవస్తరభేదాంశ్చహ || సాచిత్రమితిద్యుభ్యామ్||సాచిత్రంబ్రహ్మచర్యంశ్రీనగ్న విరహాదిరూపం, ఉప
 నయనాదారభ్యగాయత్రీవధీయానగ్యత్రిరాత్రంపాజాపత్యం, బ్రతాన్యాచరతస్సంపత్సరంబాగ్నిష్టం, వేదగ్రహస్తం
 బృహ-నైషిక్తం, ఎతాఃబ్రహ్మచర్యాగ్నిశమస్త్రయః, వార్తాలసిద్ధిక్రమ్యాదివృత్తిః, సంసయాయావజ్జీవనంవృత్తిః,
 శాలినమయాచితవృత్తిః, శిలకఃకేకాద్యర్థం-ఉఘ్నఃకణశత్రువానం, ఉపాయమేకావృత్తిః, ఎకవచనమార్గం, సమాహ

ఽన్యన్యైర్వైపులం ప్రయమాదం చేదితవ్యం, ఎతెగృహే-గృహాశ్రమస్య త్రయశ్చక్రం శ్లో॥ ౪౨ ॥ జ్ఞానసన్నితాశ్చ కుర్విధాఇత్యా
 హ-జ్ఞానసాధిత్యాదిచా॥ వై జ్ఞానసాధిత్యుత్పన్నాశ్చాశ్రమః వాలఖ్యాం లభేనవనవలరాజ్యపురాణపరిత్యాగినిః ఉచ్యమి
 రాః పాత్రతరుత్తాయాయాదిశ్చ ౧౦౪ ధమం పశ్యే సితతతపాత్తైః పలాదిభిర్జీవన్తః - షెనపాఃస్వయంజీవాశ్చినిః - వన-ఎతేవన
 వాసినభిత్తర్క-తుర్యాశ్రమస్తారామపితామహస్యమాహ॥ చ్యానభితి ॥ కుటికకాన్యాశ్చ మిదక్రమధానః-బహుచకఃకర్త
 యనభిత్తర్కత్యజ్ఞానప్రధానః-హంసోజ్ఞానాభ్యాసనివృత్తిః-నిమిత్త-ప్రయోగపరమహంసఃపాత్రైః సతత్త్వ-ప్రపన్నత్తిగ్రహీనత్యా
 నిమిత్త-ప్రయత్నక్రంతంసతుస్థిత్తిగ్రహీత్యాచార్యమహాశ్రమోద్యతే, విద్యాశ్చక్రస్వనరస్యావశ్యకమనువర్తయత్వత్, న్యా
 స-ఎతేనన్యాసాశ్రమేస్థితాః శ్లో ॥ ౪౩ ॥ జ్ఞాయానదీనాం పూర్వోత్తరీమణోత్పత్తిమాహ॥ అగ్నికీర్తితి ॥ ఆత్మనాత్మ
 వివేకవిద్యామోక్షనలా, శ్రయోకర్త విద్యాస్వరూపిణా, వాత్రాకృష్టా దిహపాజీవనవలా, దర్శనీకర్తృభలా॥ అధవ్యాపృ
 తినాం క్రమమాహ॥ ఎవమితి॥ ఎవంభూర్వా దిముఖక్రమేజ్ఞేవ, వ్యాపృతయశ్చస్వస్థిత్యర్థం-పూర్వపన్నవరితివ్యస్తాఽ
 సోవ్యాపృతయః-సమస్తావతుర్భివ్యాపృతీతి, తదాచాహశ్యలాయనః, ఎవంవ్యాపృతయోఽపిక్రావ్యస్తాస్సమస్తాభితి,
 యద్యా, మహాభివతుర్భివ్యాపృతీతి॥ తదాచాశ్రమః, మూర్ఖపన్నవరిత్యై తాస్మిన్సోవ్యాపృతయః, తానామహస్తై
 తాం-గతుర్ధిం, చహా-గమ్యఃప్రవేశయతే, నహాభితి, ఎవంముఖత్వేనానాంభూర్వాదిముఖక్రమమభిధాయాచాన్యైర్వ్యా
 పికర్తృదేశభ్యో-న్యైమామస్తత్తిమాహ॥ ప్రబోధయన్యదహా తథిత్యాదిచా॥ యన్య బ్రహ్మణ, దహాతీత్యాది, దయాకా
 శాత్, ప్రణవతన శ్లో ॥ ౪౪ ॥ జ్ఞానగ్రుహ్యణి, లోమభ్యః-ఉష్ణగమ్యంధనతీత్, అతహా-కామయిత్యాధ్యక్ష-విభోచ్చ
 హ్యణి, త్వనః, గాయత్రీవంద్యః-మాంసాత్త్రిప్టుత్, స్తుతఃస్నాయోః, అమమత్, ప్రజాపతేలన్యైర్వ్యాపృతీతి ॥ ౪౫ ॥ శ్లోమ

పత్యంబచాగ్రీప్తం చాధ్యపాత్రధా॥ రాస్తంపయశాశ్చినశిలోచ్చక్రభితివై గృహే॥ ౪౬ ॥ వై జ్ఞానసావాల
 భిత్త్యదున్యరాః షెనపావనె॥ న్యా సేకుటిచకఃపూర్వంబహుదోహంసనిమిత్త-ప్రయా ॥ ౪౩ ॥ అగ్నికీర్తిత్రయా
 వారాదర్శనీతి ప్రతై వచ॥ ఎవంవ్యాపృతయశ్చాచార్యనివోద్యదహాతీతి ॥ ౪౪ ॥ తస్మిన్జ్ఞానాస్థిగో-సేన్యాశ్చ
 గాయత్రీవత్సయావిభో॥ త్రిప్టుంస్తాంసాత్సత్వతో-సత్త్వబ్రహ్మగ్రహ్యపజాతే॥ ౪౫ ॥ చుజ్ఞాయా-సగ్రుత్వ
 నాబ్రహ్మసాతీపాణితో-భవత్, స్పర్శాప్రచ్యాభవజ్ఞేవస్వరో దహాఉదాహర్యతః॥ ఉష్ణగమ్యియా-కామ్య
 ర్దస్తాబలమాత్తనః॥ స్వరాస్తా ప్రవికారేణభవన్తి ప్రజాపతే॥ ౪౬ ॥ శబ్దబ్రహ్మత్వస్తావత్కావత్కాత్తనః
 పరః ॥ బ్రహ్మచాభాతివితతో-నానాశక్త్యుబృంహంతే॥ ౪౭ ॥ తతో-పరాముపాదాయనగ్రాయననోదధే ॥

జ్ఞాయా-సజ్జీఉత్సన్నా, పాణితఃపాణిశాత్, బ్రహ్మతీతభవత్, అగ్నిగ్రహ్య లః జపస్పర్శాః, కారణిబ్ధిశాశ్చ ఉచ్యచరి
 తః-ఎవమగ్రపీదహఃస్వరః, దహాత్సవరఉత్సన్న-శ్లో ॥ ౪౬ ॥ ఇన్ద్రియాణిన్ద్రియభ్యఃఉష్ణాః, ఆత్మనోబ్రహ్మణః, బ
 లంల ప్రస్తావస్తా త్తేఉత్సన్నాభిత్తర్కః, కాదయోమావసానాన్సవ్యారా, అవస్వారా, శవసహఉష్ణాః, యరలవా
 అస్తా, ఇన్ద్రియోకరణోక్తత్యాన్సర్వాదయశ్చక్ర-ప్రయక్తాః-ప్రజాపతే, ర్విహారేణాద్రేయ, సత్కర్మరావద్దబు
 షభగానారవద్భవపచ్చనధై నితమోహాః, భవన్తి స్థలభవన్ద్రిగ్గః శ్లో ॥ ౪౭ ॥ జ్ఞానంవర్ణానామస్తత్తివీధిధాయా
 ధతస్తావత్తస్మాదామరూపమన్యం వజాయతభిత్తర్కత్యక్తిత్యాశ్చక్రార్థరాషదవభాన్త క్షేపమాతీలరూపగ్రుహ
 హా-దేహాదిరాశేణుధావిత్తత్వమేవంబ్రహ్మణ ఉత్సన్నారాదివస్థసంపూతాత్తకక్షబ్రహ్మణోపివిత్తత్వమస్తే
 త్యాహాశబ్దబ్రహ్మత్వనభితి॥ శక్తాత్కల్పవత్త ఆత్మ శరీరయన్యస్తా, చ్చబ్రహ్మ బిన్యక్తిస్తానన్య తచ్చరీరత్యాచ్చబ్ర
 బిన్యక్తి తచ్చరీరమేవత్యేదిపా యేణబ్రహ్మత్వనభిత్తర్కం, వ్యక్తావ్యక్తత్వనభిత్తర్కం భావరేవ గతుర్ధంశతితత్త్వ
 సంభవాద్యక్తావ్యక్తత్వం, ఎవంపూరాచ్యత్తుర్థాత్, సాతాత, పరాలెర్థాత్ కాదన్యః, బ్రహ్మ శక్తాత్తో-బ్రహ్మపి
 నితతఃకుత్రిన్ద్రియతీహాసాదిరాశేణ ప్రకృత ప్రత్యయపదహాక్యా-హామేతత్త్వసాహాశేణపిన్ద్రియతః - నానాశ
 క్త్యుబృంహంతాతతశ్చిన్ద్రిగోగో-మానసామగ్రరూపాబిరాంకశాగా-కామ్యదిరావాప్తత్తేఉచ్యతే - నానాశ
 క్తిభిః అభిధాదిభిః, ఉచ్యంహంతాః శ్లో ॥ ౪౮ ॥ జ్ఞానగ్రుహ్య రసగ్రానన్దం కిమకాదీత్యర్థాహ ॥ తతభిత్తర్కైః ॥ శ
 బ్దబ్రహ్మత్వకతన్యా - అపరాంతనం - ఉపాదాయస్వీకృత్య - గృహ్య ర్థమనోదధేత్త తవా, వనసాలచి న్దయ
 దిత్తర్క శ్లో ॥ ౪౯ ॥ జ్ఞేయమపరాంతనః-యాముపాదాయననోదధే-కిన్ద్రిగోవాసాచి-త్యేత్యే మేయం, బుష్టికామ

త్యాదిసా, శ్రీయసీచ్యతరూపాఖ్యైశ్చ దైవతత్వైశ్చయతి-తావచ్చివైప్రకరమాహ || ఋషిశామతి || ఘోరివిద్యం
 పుజనససామర్థ్యం యేనాం-తేనామఋషిశాం-నర్గమచి శ్రుతం-జ్ఞాత్వావృష్టే- తద్వస్య యేనర్గవృష్టయే-ఘోరయః
 పునః, చి న్దయామాన-హేతారవః || ౧౦ || ఋషిశామిత్యతమా||నసీతి || ఏత్యచానర్గదా, వ్యావృత్యైశ్చాపి-ప్రజానగై వ్యాపా
 రంకుర్యతో-మేమవగకాశాత్-ప్రజాం సహ్యాగ దైవవర్గ దైవతే- అద్భుతమహాఅతర్గం-అత్ర-ప్రజావృష్టే, దై
 వంవిఘాతకంపతిభ్య కంసాసంపశ్యయః || ౧౧ || ఋషిశామయం కృత్యతేడితిచి న్ననరూపయ కంకుర్యతో- దైవంజేవా
 ఋమాఖ్యం - చాపేతతేఅపేతమాణ్యతన్య - కన్యబ్రహ్మణో, హంసద్వధాఅహాత్ పా) క్షేపాపేనత్యైవద్యోతయం
 రూపమభూత్-పా) క్షేపనసహద్యరూపేభవత ఇతిభృభిప్రేత్య ద్విదాఘోరిత్యు క్షం-రూపస్యద్విదాభవనంజేవానురాధి
 స్థుష్టే ప్రభావత్యైభవత్యాదిభావగ్రహణంపాభావగ్రహణం-తురగ్యగిరమేవద్విధాభూతమిత్యా వెదయతుంరూ
 పంపేశివస్తి || యతా-యమితి || యతే యదు-పం-కాయంతగిరమితి - అపిచక్షితేవాహర ని || ౧౨ || ఋతాభ్యంరూప
 స్యవిభాగాభ్యంవిభాకాభ్యంరూపాభ్యమిత్యర్థః||మిధునం శ్రీపుంసాత్ కంవ్వంవ్వన భూదిత్యర్థః||తప్రమిహ-యేపు
 నాకా-నసీమసీన్యాయంఘవసీన్యాయంఘవసీన్యాయః-స్వరాట్సాన్యాయః, అహాత్-యాస్త్రీ-సా- అన్యవహత్తనః
 వహాబుద్ధేన్యాయంఘవసీన్యాయఃపాపీభార్యా, శితిరూపాభ్యా-అహాత్ || ౧౩ || ఋతతప్రభృతిక్షమానీజ్ఞాతశ్చమహాక
 మకరోదిత్యతా సా||దైత్యాదియవదధ్యాయపరిసమాప్తి || తదామసుతతరూపాపా)దుర్భావప్రబృతిగాతే-మైధునధ

ఋషిశాంఘోరివిద్యాశాంసంపగర్గమచి స్తుతమ్||జ్ఞాత్వాతద్వర్గయేఘోరయై న్దయామానకారవ || ౧౦ ||
 అహోఅమృతమేతన్యై వ్యావృత్యైశ్చాపినిత్యదా||న హ్యేధ దైప్రజానూసందై వవప్రతిమాతమక || ౧౧ ||
 ఎవంయం కృత్యతస్యదైవంచాపేతత - స్వదాకన్యరూపమహాద్వైధాయతా-యమభివక్షతే|| ౧౨ || తా
 భ్యంరూపవిభాగాభ్యంమిధునంసమపద్వితీయస్తుతత్యై పుమాన్య ఘోరన్యసన్యాసయంఘవస్యరాట్ ||
 శ్రీయసీచ్యతరూపాభ్యాపూపావ్యన్యమహత్తనః || తదామైధునధరై-అపి జాప్యేధాంబరూపిరై | స
 చాపితరూపాయంపశ్చన్యైవ్యజజనత్ || ౧౪ || ద్వియవతోత్తానపాదాతన్యకన్యాశ్చభారత | ఆకూతి
 రైవహూతిశ్చప్రసూతిరితిసత్త్వమ్ || ౧౫ || ఆకూతియచయేపా)దాతిర్గ మానుతుమధ్యమామ్ | దక్షయా
 గాత్ప్రసూతింపయతఆశ్రూంపంచగత్ || ౧౬ ||

ఇతిశ్రీమద్రామాయామృతమునామః ౧౭ వాగవతః తృతీయఃసర్గః - ప్రయోగశ్చౌచ్యాయః. ౬౪౩
 శ్రీమద్రామాయామృతమునామః ౧౭ వాగవతః తృతీయఃసర్గః - ప్రయోగశ్చౌచ్యాయః. ౬౪౩
 శ్రీమద్రామాయామృతమునామః ౧౭ వాగవతః తృతీయఃసర్గః - ప్రయోగశ్చౌచ్యాయః. ౬౪౩
 శ్రీమద్రామాయామృతమునామః ౧౭ వాగవతః తృతీయఃసర్గః - ప్రయోగశ్చౌచ్యాయః. ౬౪౩

రై, ప్రజాపిధాంబరూపిరైవవర్గ దైవర్గం||నచేతి || సచాపిన్యాయంఘవమనరపి, శితిరూపాయాన్యభార్యాయాం, అ
 పత్యానిపశ్య అజీజనతే జనయామాన || ౧౪ || ఋతవత్సర్గ స్వసాధారణత్వాత్తత శ్రీపుంసవిభాగమాహ || ద్వియవ
 తేతి | ద్వియవతోత్తానపాదాతన్యై - ఆకూతిదేవహూతి ప్రసూత్యాభ్యాస్త్రీసః కన్యాశ్చ అజీజనదితి పూర్వజ్ఞాన్వ
 యః || ౧౫ || ఋతవయేరూచ్యాభ్యామమనయే - ప్రధమాం, కర్త మాయమధ్యమాం, దేవహూతిం-దక్షాయా-ప్రసూతిం-అ
 దాత్ దత్తవా-యతేయభ్యఃఆకూత్యాదిభ్యః-ఉత్పన్నాభిఃప్రజాభిః, కృత్యంబంజగత్ - ఆఖూరితం-బహుసంతానకర్త
 కన్యాభ్యైర్గః || ౧౬ || ఋ ఇతి శ్రీమద్రామాయామృతమునామః ౧౭ వాగవతః తృతీయఃసర్గః - ప్రయోగశ్చౌచ్యాయః. ౬౪౩
 శ్రీమద్రామాయామృతమునామః ౧౭ వాగవతః తృతీయఃసర్గః - ప్రయోగశ్చౌచ్యాయః. ౬౪౩
 శ్రీమద్రామాయామృతమునామః ౧౭ వాగవతః తృతీయఃసర్గః - ప్రయోగశ్చౌచ్యాయః. ౬౪౩

గ్నయజ్ఞమూర్తిసహజోగవాణ్-యేషాంఽచ్యయః-తేషాంశ్రమః-అపాద్ధయః-మృయే-జవా-బవంత్యర్థః। య
 క్తయత-అద్వైభగవాన్-స్వయం-చాదృత ఉత్తీర్ణభియావత్ ఋ॥౧౩॥ ఋ-అమవృత్తిః-మహాచ్యవ్యత్యాహ॥ ఆదేశ
 భిః॥ సోమిమసూదపపావనాకం, నగవత ప్రవ-అదేనైజ్ఞాయాం వ దైయః-కింతు హేతవప్రజావాం-మనవ-ఇహ-అ
 ప్పి కలాక-స్థానం-వివాన్-స్థానం-అనుజానివాఅనజ్ఞావయ-ప్రదవ్యయేత్-ర్థః॥౧౪॥ ఋ-నమహిదేశనర్హిమాతా-
 స్థానం-శిమవ్యతేస్తానమనుజానీహితత్యాహ॥యదీ॥ నర్హనత్యానాంసర్హమాతావాం-యదోక స్థానం సా-స్థానం-
 తా-మహీభూమిః-నహస్సనమహానిజలె-నుగ్నానై-గతా, అపిత్, అతో-అస్యాదేవ్యాః-మామెయదగ్గణ-యత్నం-సోద
 య-విధియతాంత్రియతామేఋ॥౧౫॥ ఋ-ఏవనుక్తిబ్రహ్మకకకోదిత్యత్యాహ॥ పరమెష్టిః॥ పరమెష్టిబ్రహ్మ-ఈవా అపాంప
 యే- అనూం-నిమగ్నం, గాంఅవేత్కర్ణత్యా, ఎనాం-మామి మహం-కరం-నునై-మ్యే ఉద్ధరిపియేమి తిదియ-చిం-చి
 ద్యోచి-స్తయామానఃఋ॥౧౬॥ ఋ-నివామప్రపద్య-యతి॥ పితమితే॥ నర్హంకృత్యం, జలంపాలియంకజలం-మయ-పితం,
 తరఃపుదివివ, ఏవేతాస్తాపితా-తతోదేవానురాదిక ప్రజాః-మేమమ-స్వజలస్వత-వార్హిఃజలైః - స్వామ్యమావానజ్జ్య
 మానా-రసాంరసాతలం-గతాప్రాప్తాఋ॥౧౭॥౧౮॥ ఋ-అరఅన నరం-సగ్గై, యోధైతైః-ప్రయత్నైః-అస్తాభిః, సమశ్చ-యం
 కించిధయం, న్యస్థభగవతో-వృదయ-త్సంకల్పాత్ - అహ-మానంఉదహవం-న ఈశోభగవాన్, మే, విదరాతలమస్తే
 యంనంపాదయత్ఋ॥౧౯॥ ఋ-చిత్తాంసిగమయేత్వరాహవతారంప్రస్తామి॥ఇతి॥ఇతిఉ క్తరీత్య-అవిద్యానుసృష్టే-ను

న్యజ్ఞ లిఖీజనార్దనం। తేషాంశ్రమోహ్యపాద్ధాయ-యదాత్మనాదృతస్వయం॥౧౩॥ శ్రీమనువాన్॥ఆద
 శేషం-భగవతోవ దైయః-మిమసూదన। స్థానంత్రియహజానీవాప్రజానాంన మనవ॥౧౪॥యదోకస్స
 ర్వనత్యానాంమహీమగ్నవహస్సనః। అచ్యఉద్ధరణేయత్వోదేవదేవ్యాదినియతామే॥౧౫॥మై-త్రేయఉదా
 చ॥ పరమేష్టిత్యపాంసృగ్ధృతదాఽనసన్నానవేత్కర్ణమ్ । కర్మపాంసం-మునైవ్య ఇతిఉద్యోదియ-చిం॥
 పితంజలం-మయ-సర్హం-స్వపివనవేతా॥ప్రజాదేవానురపిత్వం-నువ్యాన్వనపతీమ్॥౧౭॥౧౮॥గరిస్థపాన్మ
 గ-న్నాకాకధూతాన్మచ్చావనాని । స్వజతోపేత్తి-నిర్వాప్తా-స్థానం-హారసాంగతా॥౧౮॥ అధాత్రకి
 మను మైయచ-స్థానిస్సగ్గయోజ్యైః । యస్యాహంవృదయా-వానం-ఈశోవివధాతుమే॥౧౯॥ ఇతిభిధ్యా-య
 తో-రాపావనరావ్యహానానమ । నరాహతోకొరగదబ్ధ్యవహిమాః ॥౧౭॥౧౮॥ తస్యాదివశ్యై-వర్హమేతే
 నకిలధారత । గజమా-ప్రప్రవస్య-ధేతవద్భువమివాధవత్॥౧౯॥ మరీచి-ప్రయతై-ర్విష్ణుఃకమూదై-ర్మచునా
 హాద్యష్టాతత్యైకరయ-పతర్హ-యామానచిత్తా॥౧౭॥ కిమేతన్నాకకర్హజం-దివ్యమునైత్
 మే॥అపాబతాశ్చర్యమదంనాసాయామెచిన్సృతమ్॥౨౩॥బృహ్మో-అబ్ధ్యగిరీ-మాత్రశీతాదగ్గణలూపయః।
 అపిన్వద్భగవానేష-యజ్ఞోమేభేదయన్త-సః॥౨౪॥ఇతిమీమాంసంత-స్తన్యబ్రహ్మసహసానుభిః। భగవాన్య

తః-బ్రహ్మణో, నాసావివరాత్ నాసికావివరాత్-వరాహతోకం-వరాహవోధిః-అగ్రపరిమణః- పాత్రపదికా-గృతసిః-నర
 గాత్-స్థానో-హాత్-సోమపమవిదుర-నూనెనవతుర్ము-భవనవరాహరూపో-భవదితిశబ్ద-సంయః, అపర-యామానచిత్త
 ధాః, కిమేతన్నాకకర్హజం-దివ్యం, మితివతుర్ము-భేనాగ్రజ్ఞాయమానతయాచిచారిత్వవచాత్ ॥౧౭॥౧౮॥ ఋ-నిగ్రవ
 తుర్ము-నిగ్ర-అధవగ్రతస్వతః-సూక్ష్మో-వరాహ-అగ్ర-అకా-నైవతస్స-పే-జై-గజ-పరిమణః - ప్రవవ్య-అ
 గుప్త-రాకాకారో-హం-వృత్తి-చైత్యై-తే-చ్యతా-మా-స్వగ్గమహాభూత్-ఇవశ్య-వృత్తతా-మేవాశ్చర్యం-న-మ-గజ
 తో-వరాహ-స్మృతిసూచివత్ ఋ॥౨౦॥ ఋ-తతో-వరీచి-ప్రభృతిభిః, ప్రత్యై-శిమమా-దై-స్సనకాచిభి-ర్త-మ-నా-త-త్యై-క-
 వారాహం-యా-చ-దృష్ట్యా-బ్రహ్మ-చిత్త-ధావన-ధా-తర్హ-యామానఃఋ॥౨౧॥ ఋ-తర్హ-మే-ప్రపద్య-యతి॥ కిమివా
 ద్యామ్॥దివ్యం-దివిభవదివ్యం-పరవవ్యో-నలయం, నగ్వం-శుద్ధనత్వయం, పరబ్రహ్మ-సూకరవ్యాజం-సూకరః-వ్యాజ-
 ద్య-వేదా, యగ్య-తదెన-దు-సస్తి-తం-కిం-భి-విచారద్యోకకః-మేమమ, సాచాయా - ఇదం-వారాహరూపం, పిలిస్సృతం-పిలిగ్గ
 తం-అపాబతాశ్చర్యమ్ ఋ॥౨౩॥ ఋ-అబ్ధ్యగిరీ-రః-ఉద్ధ-వం-పర్హ-త-దేవమాతా-ప్రమాణం-యస్య-ప్రపద్య-యతి-
 శ్చ-ప్ర-జై-గ-గ్గణలూపయః-స్థూలపాపాణమాత్రో, దృష్ట-య-భిః-పిష్ట, రితి-న-తే-మ-న-భ-య-
 జ-ప-ప-ధా-న-మ-హ-య-అ-మ-భ-గ-వా-న-ప-నై-అ-వ-న-రా-హ-మా-ర్హి-గ-వా-న-ప-నై-అ-పి-పి-ప-
 యం-భ-గ-వా-న్-స్యా-ది-త్య-ర్థః॥౨౪॥ ఋ-త-ర్హ-ము-న-సం-వ-క-వా-రా-హ-త-హో-గ-వ-ప-ప-ప-
 యం-భ-గ-వా-న్-స్యా-ది-త్య-ర్థః॥౨౪॥ ఋ-త-ర్హ-ము-న-సం-వ-క-వా-రా-హ-త-హో-గ-వ-ప-ప-ప-

ధ్యాయపరిసమాప్తిః||ఇతి||ఇత్యుక్తిరీత్యాః సూనుభిర్నాన్వదిభిస్సహ-తస్యబ్రహ్మణః-మీమాంసత స్తరు-యతస్సతః - అగే
 న్నిసస్తిభాగీర్ధిన్ గ్రహస్యో-భాగవాత్ యజ్ఞ పురుషః||అగ్ర||బ్రహ్మణమితి|| సవిభుర్భాగవాత్ వారిః-కకుభాదిశః-
 ప్రతిస్సయతాప్రతిస్సయతా-గర్భి తెన-బ్రహ్మణం-తాంశ్చద్విజో త్తమా-ప్రహర్ష యమాస||అగ్ర||నిశ మ్యేతి||
 మాయామయసూకరస్యతస్యప్రచురసూకరతస్స-ఘ్నయ్యురితం,తజ్జాతియామకారఘ్నయ్యురితస్సనిశి మ్య-తే-జన స్తపస్స
 త్యలోకనివాసిని-జన స్తపశ్చత్యత్ర సుధాగమత్య- మనయః-కరంధాతంఘ్నయ్యురితం-స్యభేదతపిష్ఠ, స్వేదాంస్యసంబద్ధి
 నాం యఃఖేదః,తంతువయతి-తచ్ఛీలం-ఆత్మి యయఃఖనిరసనస్యభావం, తెమునయః-పవిత్రైః||ప్రప్రీతిః||ముగ్ధజ్ఞానానసూక్తైః
 అగ్నిణీస్త అనువక్తఖలు-తథాతిపునరు క్తిః||సనిది ఖ్యాపనాయ||అగ్ర||తేమామితి||వేదవి తానమూ ర్వివేద్యైర్వితస్య
 తథావేదవి తానః వేదవిహితోయజ్ఞః-సపవనమూ ర్విర్యస్య-సభాగవాత్-తేమాంసతాంమరిచ్యాదీనాం-ఆత్మ నోయగుణాః
 కల్యాగుణాఃతాననువదతితత్త్వ-స్యవేద,నువధార్యఘ్నత్యా - ధూయః-వినిద్యమయ్యురితంకృత్యా-విలుధానాంబ్రహ్మాదీ
 నాండదయా-యతేయసె-జలమావివేశ,కథంధాతః-గజేన్ గ్రహిణీలీలాయస్యసః||అగ్ర||భువనఃకథంధాతోవివేశత్య
 పెతేయాముత్తి ప్రతిభిద్వాగ్ధ్యాంవినిష్ఠి,ఉత్తి ప్రవారఃపుష్పంయెనఖిదరఃఆకాశచారి-కరో-రాజేరినాః సటాకంధర
 స్థాకేకాః-తావిధుస్సకకమ్యుయ-ఖరాణిరోమాణియస్యాంసా-త్వక్యస్యసఃఖురైరాహతాన్య భాజియెనసఃసి నై
 దంష్ట్రైయస్యసః-ఈతైనిశీతుణమేవజ్యోతిరాలోకాయస్య-ప్రకాశ మానసేత్యిత్యర్థం - మహీధ్రఃమహ్యో ఉద్ధరా-భాగ
 వాక్భుభాసె||అగ్ర||ఘ్నీకంప-కోర్దావదేశంరాహవృద్ధా-అతస్సయమధ్వరాక్ష్మి-పశురివ-ఘ్రాజేన-పుధ్వ్యోపద

జ్ఞ పురుషాజగత్తాగేన్ గ్రహిణీ||అగ్ర||బ్రహ్మణంహర్ష యమాసహరిసాంశ్చద్విజో త్తమా- స్వగర్భి తెనక
 కుభాఃపౌతిస్సయతావిఘ్న||అగ్ర||నిశ మ్యేతేముయ్యురితంస్యభేదతపిష్ఠమాయామయసూకరస్య | జన స్తపస్స
 త్యలవానినస్తైతిభిఃపవిత్రై యురయోగ్యుణీన్ ||అగ్ర||తేమాంసతాంవేదవి తానమూ ర్విర్యైష్వవధార్యా
 త్తగుణానవాదమ్ | వినిద్యమాయేవిలుభిదయానుగజేన్ గ్రహిణీజలమావివేశ||అగ్ర||ఉత్తి ప్రవాలఃఖిదరఃక
 రోరసటావిధుస్సవర్ణగోమత్యే | ఖరాహతాన్ గ్రహిణీతదంష్ట్రైకల్యాణ్యోత్పన్న భాసేభాగవాన్మహీధ్రః ||
 ఘ్రాజేనపుధ్వ్యోపదవింబజఘ్రాణీ-దావదేశస్సయమధ్వరాక్ష్మిఃకరాళదంష్ట్రైపృకరాళద్యగ్ధ్యాన్
 మువీష్ట్యపిపాగ్నైలతోఎవితే-మ్||3౦||సవజ్రకూటా శ్చనిపాతవేగవిగ్ధకుక్షీప్త సయముదనవాక్||ఉ
 త్పృష్టదీప్తిర్దిశై ర్విరాద్రశ్చకోగ్గియజ్ఞై శ్చిరపామీమతి||3౧||ఖురైఃతురవై ప్రేర్ధరయం ప్రదాపః||ఉ
 త్సారపారస్త్రైపరూరసాయామ్ | దదర్శగాంతత్రసుమపున్సరగ్రయంజీవధానింస్వయమభ్యధ్రత||3౨||స్వ
 దంష్ట్రైమోద్ధృత్యవహీంవిలగాం సఉత్తితస్సంయరుచైరసాయః | తత్రాదిదై త్యంగదయాపతి స్తంసు

వీం-జిఘ్రితాన్వేదయస్త్రివేత్సర్థఃకరా శిభయంక రెదంష్ట్రైయస్యతధాహతో-పృకరాళద్యగ్ధ్యాన్సామ్యదృష్టి ధ్యాన్-
 గుణతఃస్తోత్రాన్విపాగ్మవీష్ట్యక్షణంసంవీత్య-కం,జలమావివేత ||3౦|| ఘ్నతదానింతనసమద్రవ్యనిముత్తైః||ఉ||తే||స
 వశై||సఃఉదనవాక్ సముదః-వజ్రకూటావజ్రవర్ణత- స్తవ్యదక్షంయధ్యగవత- స్తస్యనిపాతవేగసవిగ్ధావిలిలితాకుక్షీ
 ర్యస్యసఃఅతవప-ఆ ర్థజన- స్తనయకేబంకుర్య-భోయజ్ఞైశ్చిర-సూంపామీమాభి నీత్యేవం ముగ్ధోగ్గి|| ఆ ద్రపాద్యశ్చ
 మాహ||ఉత్పృష్టాఃపసారితాద్విష్టాక్షరయవఘ్నాః,తైర్దివ్యః||3౧|| ఘ్నజలంపవీష్టభాగవాత్కిమకగోదిత్యతా
 హ||ఖురై ర్ది||త్రిపరుఃతీరీజరూంఘీ,సవనాత్కానిపర్యాణియస్యత్రిపరుః-యద్వా-త్రీశివరూంఘీ ర్భాకకకుత్స తేయస్య
 త్రిపరుఃఉత్సారపారఃఉత్సారస్సాపారశ్చ- ఉత్సారఃఉద్వేలజనపారవతికాగ్నైః, పారఃసంసారా త్సారియతాచె
 త్యర్థః,ఉత్సారపార,మితిధీయీయాన్వోపిహాః,తదాఉత్సారపారం,దరయన్విజీయావిశేషణత్వేనయోజ్యం - ఉత్సా
 రాణాంపారకూన్యానాంఅపాంపారమవసానయధాభవతితధా-అపశజలాని,ఖురైః-తదా దరయన్విజీయావిదళయన్,కథం
 ధూతైః||ఖురైఃతురవై||త్తురపాగ్మైః,రసాయంసాతతే-గాంధూమిం-దదర్శ-కథంధాతాంగాంఅగ్రపశ్చిణసమ
 యే-తత్ర,తాన్వపున్సమపున్సశిశియిమస్య-జీవధానింజీవాగ్ధీయన్త్రైయస్యాంప్రాణ్యైత్రయః-ఘ్రాతాం-యాంగాం-స్వ
 య,మభ్యధ్రత్రైభిమభ్యేనదధార,జరరేఫతవాక్తామిత్యర్థః||3౨|| ఘ్నస్వస్యదంష్ట్రైయా-విలగాంసూం-ఉద్ధృత్య
 సః,భాగవాత్,రసాయాన్సకాసాత్-ఉత్తి తస్సంయరుచై-తత్రాపృష్టస్సనిగదయాఅపత స్తంగదాముద్యమ్యలకచ్చ స్తం-రు

స్థానం సమీపింశ్చ స్రుతం సహస్రశ్చ విక్రమాద్యస్త్యంతం, ఆదిదైత్యం హరణ్యాత్మం సుచారణసంపదీతశ్చ జ్వలత్, సచాసాతీ
 వ్రజసమ్యక్సృజనధగవాత్, మృగరాట్సింహాః, ఇహమివగజమివ-తీలయా, జఘనసహతవాత్-సూచకాజ్ఞసంజగతీంపపా
 దిమామింక్రీడయావిభిన్దత్విదారయత్ కైరికయాఅయగజ్జతుణ్డోభవతి, తద్వ-త్సర్గరక్తమేవపఙ్గం, తెనాబి-తాగజ్ఞా
 తుణ్డంచయస్య, స-జఘనానైపుణ్యైశ్చాన్వయః ॥ ౩౩ ॥ ౩౪ ॥ తమాలవనీలం, సితయాదస్తకోట్యాదఃష్టాగ్రీణ త్వాం
 వహీం-గజస్యేవలీలయా-ఉల్లిపస్త్రం ఉద్ధరస్త్రం ఈశం భగవస్త్రం-పాగ్జ్ఞాయలీలత్వం అగ్రహేదిదుర, విరిచ్చేప్రభుతయః,
 ఒద్ధాజ్ఞలయస్య స్తః, అనువాకైః, అనువాకోవైదికం నూక్తం, తత్సద్భవైర్వాక్యైః, ఉపతస్థః సమిపేన త్వాఅభిదధుః, యష్ట
 పురిత్యర్థః ॥ ౩౫ ॥ ఖడ్గం సన్నానకారమేవాహ|| జితమిత్యాదినా|| పాలజత, తెత్సయా జితం సర్వోప-ద్రోహ రితం, జితం
 జితమితసంధ్రమాద్యీపాన్, హయజ్జభాం, నయజ్జేర్వాన్వ తేసంభావ్యత ఇతియజ్జభావనః, యజ్ఞారాగ్యేత్యర్థః “యద్వా,
 యజ్ఞాభావయతినిర్వయమీతితథా, యజ్ఞాధిపత్యేత్యర్థం” యద్వా|| యజ్ఞేర్వాన్వ తేవిభావ్యత్యేయజ్జ్వలయవత్సేనఉపా
 స్యత్యతి, తథేతియావత్, అతఏవహ్య తగ్రతయజ్ఞావయవాత్ ఛన్ద్రాతీం ప్రదమయవత్సేనకల్పయత్వా ప్రతిర్వత్వతే, త్ర
 యాం వెదమయాం, త్రయావిహితయజ్జమయత్సేనోపాననా త్రదారాధ్యత్వం, యద్వా, త్రయాయయత్వంతన్వాజ్ఞేయం
 స్వాంస్యకీయాంతసుం, పరిధుస్య తేపరితః సర్వతః కష్టయతే-తత్సభ్యం సమః-బహుశుకల్యాణగణేషునత్సుకీంవిశేషణతసు
 పరిధూననమేవసూయత్యత్యత్యాహ|| యద్యోమేతి|| య-ద్యస్యాంతన్వాం-గోమాణి-తేషాం గ్రైమదద్యైస్త్రి-అబ్ధయస్య
 ముద్యాః, విలిల్లుః లీనాబఘాభుః, అతఇదమత్యాశ్చర్యమితి దేవప్రళమంస్తూయత్యతిభావః|| అతఏవ, కారిణసుకారాయ
 జగతా-రణభూతాయలీపాగ్రీకృతసుకరరూపిణే, యద్వా, కారణాత్ శీత్యర్థదగనిమిత్రా, త్సుకరరూపధారిణి ఇత్య
 ర్థః, సహీపాగ్రీకృతసుకరస్యేవశంసామర్థ్యం దృష్టమిత్యభిపాగ్రీయః, ఎవం ఘాతాయత్యే తేనమః ॥ ౩౬ ॥ ఋషావ

నాభసంపదీతతమమన్యః ॥ ౩౩ ॥ జఘనరుద్ధానమసహ్యపీకచుంసలీలయేభం మృగరాడివాన్మన్, తద
 క్రవణా-బీ-తగజ్జతుణ్డోయధాగజ్ఞోగ్రిజగతింవిభిన్దత్ ॥ ౩౪ ॥ తమాలిలంసితదస్తకోట్యాదఃష్టాగ్రీణ ముత్తి
 పస్త్రం గజలీలయా, పాగ్జ్ఞాయలీలయా-అనువాకైర్నిరిచ్చేమఖ్యాతపతస్థరీశమ్ ॥ ౩౫ ॥ ఋషయ
 ఊహః|| జితంజితం తే-జితయజ్జభావన|| త్రయాంతసుం స్వాంపరిధుస్య తేనమః || యద్యోమగ్రైమవిలిల్లుః
 యస్తస్య సమకారణసుకరాయ తే ॥ ౩౬ ॥ రూపంతవై తస్మైదుమహ్యతాత్త నాం దుర్ధర్శనం దేవయదస్య
 రాత్త కమ్ ॥ ఛన్దానియగ్ర్యైచిబిర్ది, ఋషస్వాజ్యం దృశిత్వీప్రభుతమ, గ్లోతమ్ ॥ ౩౭ ॥ స్రుక్తుడల

స్యాపాగ్రీకృతత్వం వదన్ముక్తయజ్జభావనవ్యమేవప్రవచ్చయతి|| రూపమిత్యాదిభిశ్చ తుర్వి|| హేదేవ - యదస్య రాత్త కంత
 వరూపం, తదేతద్దుమహ్యతాత్త నాం దుమహ్యతవ్యమయనిశితత్వా మనః యేషాం తేషాం, మయోగినాం, దుర్ధర్శనందర్శనావిష
 యం, పాగ్రీకృతం హిరూపం పాగ్రీకృతమనోగ్రాహ్యం, ఇదంతరూపం, దృశ్యతేత్యగ్రీయాం, ద్వాసూక్తయూసూక్తద
 ర్శిబిః, ఇత్యాదిశత్రుక్తవిధయా, యోగశుద్ధమనోగ్రాహ్యత్వాదపాగ్రీకృతమిత్యర్థః సన్దయోగిభిరతేదాదాత్వైర్వ్యగవ
 తో విభవరూపం దృశ్యతేవ, కదమేతదుశ్యతే-దుమహ్యతాత్త నాం దుర్ధర్శనమితి, ఉచ్యతే, సహ్య యోగిలోభగవతోవిభవ
 రూపమపాగ్రీకృతం వచ్చోపనిషత్తయం స్యేచ్ఛయేవోపాత్తమితి యధావజ్ఞానస్య, కీలు, తద్గ్ర గాదిసజాతీయం పాగ్రీకృత
 మిత్యేవజానస్య, అతేనవిరోధః, అత్యజ్ఞాన్తే నాం ఛన్ద్రాతీచాం భగవదవయవత్సే నానసంధానరూపదృష్ట్యోపాసనవి
 ధానాధర్మ-ర్వోక్తయజ్జభావనత్వం యదస్య రాత్త కమిత్యనూద్యతే, ఇదం ఛన్ద్రాతీచాం భగవత్స గాదిత్యరూపణందృష్ట్య
 పాననార్థమే, నామ బ్రహ్మమనోబ్రహ్మ, త్యాదివత్, సహకాలత్రయం రీనాం ఛన్ద్రాతీచాం నాం సంఘాతస్య తా
 తా-లికభగవద్యురాహతమవ్యసంభవః, యద్యష్టి, భగవత్సర్వశరీరకత్యాద్యజ్ఞావయవానామ సితదక్షిణ్యధిసంసంభ
 వతి, తథాపిపాగ్రీతానాం యజ్ఞావయవానామ పాగ్రీకృతతత్వవయవత్వాసంభవమే, తస్య సర్వశరీరకత్వేన యజ్ఞావ
 యవానాంతచ్ఛరీరత్వేష్టి, ప్రత్యేకమేవ యజ్ఞావయవానాంతచ్ఛరీరత్వా తేషాంతచ్ఛరీరావయవత్వీర్ద్రసమమపపన్మపై
 వతస్తాద్ద్రుష్ట్యోపాసనవిధానమేదేతిమన్వయం, అతఏవ-ఛన్దాంసిత్యైచిబిర్ది, రోమసు, ఇత్యాదికన్యచిద్వ్యగ్రీరేకనిర్దేశః-కన్య
 చిదగ్నిశాఖాత్రం వర్ణయం, ఉపసదశిరోధర-మిత్యభిదధురైశ్చోపసన్మః, యగ్రీతవ, త్వచిచ్ఛదాంసే గాయత్రీతిష్ఠదాదీని
 యజ్ఞాన్దాని ఛన్దాంసే, ఆసన్నిర్విపకృష్టక్రియాపదవీపరిణామేనాస్యయః, రోమసు, బర్హిశాశా, బర్హిరోమస్యిత్యత్యాదౌ త్యా
 ద్ద్రులోపఇతిదిర్భావః, దృశిద్భవై, అజ్యం, అఘ్నిమ్, చాతుర్హితం చతుర్హిత్యశ్చిదవాచ్యమన్త్రీవేద్యం కర్త ॥ ౩౭ ॥ ఋ

సుగ్రుజుహూః, తుష్టేముఖాః, ఆసీత్ సువః ఇరదగ్ధీ, నాసికయో, రాసీదిత్యనుషక్లౌ-ఎవము త్తరత్రాపి, ఇదాహవిర్భు
 ణపాత్రం, ఉదరే, చమసాగ్రహశ్చ సోమపాత్రాణిచ, తత్ర, చమసాశిర్గగ్ధే, ఆనకప్రాశిత్రంబహుభాగపాత్రం ,
 ఆస్యేముతే, ఆసీత్, గ్రహః, గ్రహనె, గ్రస్యతే నెనెతి గ్రహనం, ముఖా ద్దర్శిచ్చిచ్చి, తస్మిన్, ఆనక, హే
 భాగవతే, య, దగ్ధిః, పాత్రం అగ్నిః, పాత్రనామకంకర్త, త, తైతవ, చర్యుంభుజు, మూసీత్ ॥ ౩౮ ॥ ధీవీయ
 వీక్షణీయేషి-తమానుజన్-వారంవారమభివ్యక్తిః, ఉపనదః ఉపనదాభ్యాంబుయో, తవశిరోఽగ్రంహి-ప్రాయణీయోఽర
 ష్మేష్టిః-ఉదయనీయోఽవనానెష్టిః-పానియేయోదయనీయాదంష్ట్రే, యన్యసత్వం, ప్రవర్త్యుమహవిదః, జిహ్వసీత్, స
 భ్యో హేమమరహితోఽస్తి, అవసర్గః బోపాననాగ్నిః, తయోర్ద్యం దైర్వ్యం క్రతోః క్రతురూపస్య తవ - శీర్ష కం
 శిరః, చిత్రయోః ఇష్టకాబద్ధసవైహిః తేతవ, అవసగ్నిః ప్రాణాః ॥ ౩౯ ॥ ధీవీయ, స్రవరేభిః, సవనాని ప్రాతన్య వనా
 దీని, తవ, అవసీరీరవస్థానం, బాల్యార్ధవస్థావా, సంస్థావిధేదాః, అగ్నిష్టో మాఽత్యగ్నిష్టో మఉక్త్యగ్నిష్టో డశీమాజపేయోఽతి
 రాశోఽప్రారామః, ఇతి సప్రసంస్థాభేదాః, తవ-దేహధాతవః, త్వజ్జ్వంసాదిసప్రధాతవః, సత్యాణిబహుయజమాన
 కాసికర్మాణి, సర్వాణి, తవశీరీరసత్వయః, త్వంసర్వయజ్ఞక్రతుః అసోమః యజ్ఞాం, ససోమాశ్చ తవః, తగ్రూప స్త్యవివ్య
 త్యర్థః, యద్యా, యజ్ఞరూపః క్రతుః-క్రతుశ్చోఽనుష్టేయమాత్రచరః, ఉపాననెష్టపక్రతుశ్చబ్రహ్మయోగాత్ - తతచ్చ-య
 జ్ఞరూపః క్రతుః అనుష్టేయంకర్త యస్యారాధనం - ససర్వయజ్ఞక్రతుస్త్యవివ్యర్థః-ఇష్టిర్యాజమానమనుస్థానం, తేదేవబద్ధ
 నంసంధ్యకాయుప్రదశోయన్యసత్వయత్కర్మః ॥ ౪౦ ॥ * ఎవంభాగవద్వయాత్ కవేదపూర్వభాగవివాతయజ్ఞ తదజ్ఞాని స్రవ్య
 త్వేనప్రకృతభగవద్వరాహతస్త్వయవత్వేనరూపయత్వాఽదభగవతో భాగవద్వయాత్ కవేదతదబద్ధం హారూపస్య స్రుతి
 వేద్యతా ప్రతిపిపాదయిషయాపూర్వ భాగదీతయజ్ఞ తదవయవానాంభగవచ్చ శీరతాంతచారాధనరూపతామ త్తర

సీత్సుగ్రుజుశ్చ నానయోవిడదర చమసాన్యకృష్ణ రస్యే । పాశ్చిశీమన్యగ్ని సనగ్రహే ముతేజ్జయ్యర్చ్య
 ణం తెభగవన్మగ్నిః పాత్రాశ్చ ॥ ౩౮ ॥ ధీవీయజన్మోపనదిశ్శిరోధర స్త్వం పానియేయోదయనీయదంష్ట్రే । జి
 హ్వీపవగ్ధ్యస్తవశీర్ష కం క్రతోన్యభ్యావసర్గం చిత్రయోఽనహహితే ॥ ౩౯ ॥ సోమ స్రుతేతస్య నాన్యవస్థి
 తిస్సంస్థావిధేదా ద్రవదేహధాతవః సత్యాణిసర్వాణిశీరీరసంధి స్త్వంసర్వయజ్ఞ క్రతుః సప్తి బద్ధ నమ్ ॥ ౪౦ ॥
 నమోనమస్తైః శిలమస్త్రైః దేవతాభి వ్యాయసర్వకతవైక్రియాత్ నె । వైరాగ్యభక్త్యాత్ జయనుభావి

భాగదీతన్యసోపాననానాంతప్రసాదహేతుత్వేనతస్యాపిభాగస్యభగవత్పరతాం వదదన్తోఽమసు-ర్వస్తి ॥ నమోన
 మభి ॥ తెతుభ్యం, నమోనమః అదరాద్విర్భుక్తిః, యద్యా, పూర్వభాగవేద్యత్వేతదబద్ధం హారవేద్యత్వరూపగుణభేద
 విశిష్టాకారభేదా తదపేక్షయానమనోఽస్తిర్భుక్తిః, కథంభూతాయ, తె, క్రియాత్ నైక్రియాత్లాశీరీరయన్యసత్వే, య
 ద్యా, క్రియాయః ఆత్మతస్యైత్కర్మం, అనెన, స్తాద్రదానాచిక్రియాత్ త్వముక్తం, సర్వక్రతువేనసర్వక్రతుశీరామేత్య
 ర్గః, అనెనసోపనయజ్ఞాత్ త్వముక్తం, యజ్ఞసాధనానామపితదాత్మకత్వమచ్యతే, అభిలమస్త్రైః దేవతాద్రవ్యా యేతి,
 మద్యైః ద్రవ్యదేవతాప్రకాశకానివేదవాక్యైః, దేవతాఉద్దేశ్యవిశేషాః ఇన్ద్రాయః, ద్రవ్యాణిజ్యుదధిపయసోమాది
 ని, అబిలమస్త్రైః దేవతాద్రవ్యాణియస్య, తస్యై, అభిలమస్త్రైః దిశీరీరామేత్యర్గః, తత్త్వేస్త్రైః ప్రకాశితతత్త్వద్వైః ద్రవ్యదే
 వతాఽదేవ్యద్యయగ్హేమామాది క్రియోపాధకపూర్వభాగశీరీరవాచిత్య స్యశీరీరవర్త్యస్తవన్యాయేనభగవత్పరత్వము
 క్తంభవతి, యజ్ఞానాంభగవచ్చశీరీరత్వంబుహారంబ్యకేమాద్యం దినపాత్ర, యస్యాత్మాశీరీర, మిత్యార్థభ్య, యన్యయ
 జ్ఞాశ్శీరీర, మిత్యుతం-గురిక్రియాతాంపశచిరత్వయాశ్చయద్యాగోపపన్నమివ్యర్థదేవతేవంపూర్వభాగస్యభగవత్ప
 రత్వముక్తం, అధో తరభాగస్యత్వేనత్వంవత్తం విశిష్టే ॥ వైరాగ్యేతి ॥ వైరాగ్యంతద్బాదివిషయేనానైః భక్తిశ్ర
 వణీకైరన్తరస్థరణారసవస్తనాదిరూపాసాధనభక్తిః, ఆత్మజయో- ప్రకరణజయో, ఎత్తెరసుభావితంనిస్సాదితం-జ్ఞానం
 భువాన్స్తప్రతిరూపంజ్ఞానం, యన్యతస్యై, అన్యపదార్థప్రధానబహువిషయబలభ్యసంబద్ధసామాన్యస్య ప్రసాదయ
 వ్యత్సరసానీయత్వరూపవైశేష్యపర్యవసానం, తతచ్చ, వైరాగ్యదిన్దేవ్యద్రువాన్స్తప్రత్యాత్మకంజ్ఞానంయత్ప్ర
 సాదహేతుస్తస్యైత్కర్మః, అత్రవైరాగ్యశ్చై నవివేకాదిసాధనసప్రకారద్రువ్యతేవివేకఉత్పతే-భక్తిశ్చై నక్రియా, ఆ
 త్మజయశ్చై నానుద్ధర్మః, ఇయం-కేమాచిద్యస్త్రైస్యేమామభ్యుపత్యతార్థ- ఎవంచానెనదేవవివేకాదిసాధనసప్రకా
 నాన్దేవ్యభగవత్ప్రసాదహేతుభూతద్రువాన్స్తప్రతిబోధకసోత్తరభాగస్యభగవత్పరత్వంసద్ధం-విద్యాగురవభిత్వ

నన, న్యాసవిద్యాప్రతిపాదకోత్తరభాగైకదేశతదుపబృంహణానుమితత్వ రత్నము క్తం - విద్యాగురవెన్యాసవిద్యా
 ప్రదర్శి నెత్తెత్తర్థః - న్యాసవిద్యా ప్రదర్శిత్వం - భగవద్వారాహారామకృష్ణాద్భుతతారాణాం వారాహపురాణశ్రీరామాయణ
 శ్రీభాగవద్గీతాదివిషయసిద్ధిం - అత్యాపి గుణభేదవిశిష్టాకారభేదాన్మునుసోర్విధ్యం క్రింది ౧౧ || ౨౨వంభాగవద్వ్యాఖ్యకవేదవే
 ద్యంభాగవ ప్రతంతమనుసంభూత్యాదస్యాభీష్టం విజ్ఞాపయ్య న్యకృతవరాహవారాహతరస్యోత్తదవతారసౌష్ఠ్య వంచవి
 జ్ఞాపయన్తి || దంష్ట్రాగ్రిగతివాప్యకమ్ హేభగవత్ త్వయాకర్తా, దంష్ట్రాగ్రిగోట్యాకరణేన, సహాధరసవ్యతా,
 భూఃమహీ, భృతానతి, విరాజతే, హేభూధరభూధరప్రతి, తత్రతద్యస్తాన్తః, యథా, వనాత్ జలాత్, సిన్ధుతతోనిరచ్చ
 తః, మతశ్చ జన్యగజశ్రేష్ఠగృధతాద చైన, భృతా, పజరయన్ కృపద్వి సీ, విరాజతే, తథేత్యర్థః, అభూతోపమయం - సహ
 క్వచిదపిపద్వి సీగజద వైరోద్ధృతాద్యస్తాన్తః || ౧౨ || త్రిత్రయాయయమితి || హేనాథ, దతాద నైన, భృతేనమామన్ద తేన, తె
 తవ, ఇదం, త్రయాయయం అవయవ త్వేనరూపితవచపాతకర్తృప్రమరమిదం సౌకరం రూపం - చకా స్తీకోభృతే అత్రవృష్టా
 న్తః . భూయసోవిపుతేన, శృణోధమనో, శృణే గణధోయోఘనోమేఘ, సై-నకులావలెన్ద్రగృ కులావలశ్రేష్ఠగృ - విభా
 మోవిరాసోయథా, తద్వదిత్యర్థః || ౧౩ || త్రిత్రయాగ్రిపీతం విజ్ఞాపయన్తోనమనుసంభూన్తి || సంస్థావయోగసతస్థ మంసం
 స్థావరాకాం, జగతాంజక్తి మానాం, లోకాయస్థాపనార్థం, తవతత్త్వం, జగతాంమాతర, మేపాంభూమిం - సంస్థావ
 యప్రతిష్ఠావయం - యత్ర స్త్వం, జగతాం, పితానీపాలకోజనకశ్చాసి, ఎవంసతి-తత్రస్తి తాన్సన్తోనం - పిత్రాప్రవ్యాస
 హః - సై యోగతే, నమసామిధేమనమసంకరిహ్యమః, నమసాగరేణపరిచరేమెతివా, స్వతేనోధారణాకర్తృత్వం - యజ్ఞి కామ

తజ్ఞానాయవిద్యాగురవేనమోనమః || ౧౪ || దంష్ట్రాగ్రిగోట్యాభాగవం స్త్రయభృతావిరాజతేభూధరభూ
 స్సభూధరా - యథావనాన్సంసరతోదతాద్యతామతశ్చ జేన స్త్రయపత్రపద్వి ని || ౧౫ || త్రయాయయంరూప
 మిదంచసౌకరంభూమన్ద తేనాధరతాద్యతేనతేజకా స్తీశృణోధమనభూయసాకులావలెన్ద్రగృయథై వ
 విభిన్నః || ౧౬ || సంస్థావయోగంజగతంసతస్థమంలోకాయపత్నిమనీమాతరంపితావిధేమహస్త్వేన
 మసాసహత్వయాయస్యాంస్యతేజోగ్నిమివారణావధా || ౧౭ || కశ్యపృథీతాన్యతమ ప్రవప్రభోరసాం
 గతాయాభవఃఉద్విబర్హణమ్ | నపిస్త యోఽసౌత్వయివిశ్వవిన్యయస్వయాయయేదంసస్త్వతేతిస్తయమ్ ||
 విభూన్యాతావేదమయనిజంవపుర్వేన స్త్రయత్యనివాసి నోవయమ్ | సహానిభోద్ధాతశివామృతైర్బుధిర్వివృజ్య
 మానాభ్యశీమీతేపావితాః || ౧౮ || సప్తే బత్రభ్రష్టమతి ప్రవేషత్యేకర్తృణాంపారమపారకర్తృణామయ్య
 గమాయాగుణయోగమోహతంవిశ్వం సమస్తం భాగవతేభూతమ్ || ౧౯ || శ్రీ మైత్రేయశివాచ || ఇత్యు

స్త్రీతోఽగ్నిం, అరణావేనమన్త నకావృత్తవ, యస్యాంభూమా, అధానిహితవానసే, ఎవంసాన్విభిషితంవిజ్ఞాప్యస్వకృతా
 ర్థతామావిభుర్యస్త్రస్త్రస్యభాగవతోఽననాచిస్త్యవివిధపిచిత్రకైస్త్రవకర్తైతత్తరచిస్త్యమిత్యహః || క ఇతి || హేప
 భో - అన్యతమః ఇతరః ప్రాక్రతః - కః పురుషః - తవ - రసాంరసాతలంప్రతి - గతాయాః - ఘనః, ఉద్విబర్హణం ఉద్విర్రం | తద్ద్రీత
 ఇదమిదమితిచిత్తయముత్పన్నతేజ-అత్యాశ్చర్యత్యేననకోపనిర్వక్తుంపుభావేవిత్తర్థః - త్వయిపునరసౌవిన్యయోనభవతియ
 తేవిశ్వవిన్యయేవిశ్వేన ద్వేవిన్యయాయస్త్వే, విశ్వస్యవిన్యయాయస్త్వే, విశ్వవిన్యయే ఇతివా, ఎవంభూతఃభూవా, స్వ
 గృహాయాయా-అశ్చర్యకర్తాగ్రి, అతీఽస్త్రయం అత్యాశ్చర్యం, ఇదంజగత్, సస్వతే, సృష్టవాక్, అచిస్త్యవివిధపిచిత్రసన్నివే
 శజగత్సృజత ప్రవేదంభవఃఉద్విబర్హణంకియాదాశ్చర్యకరమితిభావః || ౧౭ || ౧౮ || జన్యకృతార్థతామావిభుర్యస్త్రీవిభూ
 న్యతేతి || హేతః, వేదమయనిజం, వపుఃకరింవిభూన్యతాశ్చయతా, త్వయాకర్తా, సహానాంశిభాభిరగ్నేః, ఉద్భూ
 తాఃఉచ్చలితాః, తేవతే, శివామృతైర్బుధి, తైఃకరణైః - వివృజ్యమానాఃవిశేషేణమన్తమానా - జనస్త్రయస్యనివాసి నో, వ
 యం, పావితాఃపపిత్రీకృతాః - కృతార్థాఅహమతిభావః || ౧౯ || త్రిమంకృతార్థతాంవిజ్ఞాప్యార్థప్రకృతంభాగవతరూ
 ణోచిస్త్యత్యంవృత్తిరేకమథేనవదస్త్రస్త్రస్యభాగవతోఽనుగ్రహంప్రార్థయన్తే || సవాఇతి || అపారకర్తృణజగత్సృష్ట్యాద్య
 నస్తవ్యాపారస్య, తవ - కర్తృణాం, పారంఅవధి - యః, తేజతేకాజ్ఞాతిజ్ఞాతుమచ్చిత్యర్థః, సప్తే భ్రష్టమతిః, అపారాణాం
 కర్తృణాంపారంజిజ్ఞాసున్పుష్టిసాగర్భ్యర్థః, హేభగవత్ - యస్యతవ - యోగమాయానంబుధిసీచిత్రస్థగకారిణీకర్తృ
 స్త్రస్యాః, ఎగుణాఃసత్త్వాయః - తేమాంయోగనసంబంధేనమోహితం - సమస్తంవిశ్వం, శంకుభవిజ్ఞంశుభంయథాభవతిత
 థాత్రిక్రియావిశేషణంవావిధేహికురు || ౨౦ || త్రిమంకృతార్థోభాగవాంస్త్రతఃమకరోద్భూతాప్రాప్తిః || ఇతి || తైర్భు

హృదాదిభిః-వెదతుల్యవాక్యాని భావద్వి, ద్వినిభిర్న రీచ్యాదిభి , ఇతిఉ క్తప్రకారేణ, ఉపస్థియమానఃసమీపస్థితై స్త్వయమానః, అవితారతీతా-భగవాన్, స్వభూరాకాశ్రీ నైసలితే, అవసీంఘామిం, ఉపాధ త్రస్థాపయమా సేత్యర్థఃస్వభూరాకాశ్రీ ప్రతిత్యనైసలిగ్రహాన్యాత్మ్యస్తతత్వం సూక్ష్మతేతి || ౮౮ || ఘోవరాహవతారకథానుపసంహరణి||ప్రజాపతిఃప్రజానాంసంరక్షకః-భగవాన్-పూర్ణమేఘాఢ్యైః, వివ్యక్తైః-సఃసరాహఃసారి, లీలయాక్రీడయా-రసాయాన్యకాకాతీ-ఉన్నితాం ఉద్భృతా-ముద్గీయఘామిం-అత్పు- న్యన్యప్రతిషేధ్య-యయాఅ న్నర్ధభిత్త్యర్థఃతి||౮౯|| ఘోవతేతర-ధాశ్రవణలబమాహ-యతితి || వర్ణనీయాశ్చర్యతః క్రిమతః-హరి మధః-యద్విషయామైధావారతనంసారంతస్య , హరైర్భగవతోవరాహస్య-సుభద్రాంసుమన్తౌ-ముతతీంకమనీయాం-పవిత్రాం - ఎతాంకథాం - ఎవము క్త ప్రకారేణ-యఃపురుషశ్చణ్డీతత్వేణ యాత్-శ్రవయేతశ్చవయేతవా-తన్యహృది-జనాద్రస-ఆశు-ప్రసదఃప్రసనోఽభవత్తితి || ౯౦ || ఘోవతేత్యసాదేనైత్యతాశ్రీహితేన్మితి||సకలాభిమాంసర్వపురుషార్థానాం - ప్రధాదాతరి తస్మి భగవతేనుపనైసతిద్వర్ణభంఅలభ్యం-కిమస్తీకిపా నైత్యర్థః-అతో-లవాత్మభిఃఅల్పరూపాభిః-తుచ్ఛరూపాభిరత్యర్థః - తాభిరాశ్చిరి-అలం-యద్విషీమలభ-స్తధాపింసాగ్రధనీయా-ఇతిభావః-నచైతావతాతద్యజనస్యవిభలర్యంశి జన్మ-యమిత్యహ - అనన్యధప్రత్యేకా న్నప్రకృత్యాసావత్త తరీరకమధ్యైత్యర్థః-భజతాం సేవమానానాం-గుహాశయేశ్చవయతహ-రేసివిష్టః-పరఃపరమపురుషః స్వయం-పరాం నిరతితయం-స్వగతంస్వప్రాప్తిం-విధ తైసంపాదయతితి||౯౧|| ఘోవతోనిరతితయపురుషార్థసాధనధూతాంకర్ణగనాగునంపవిత్రాంకథాంశ్రుణ్వన్నురతిరంపనారోనామత్యప్యేదిత్యోహ || కోనామేతి||పురుషార్థానాంధర్మాదీనాంసారంవైతి

వస్తీయమాన పైర్ద్వి నిభిర్చైవవాదిభిః|సలితస్వభూరాకాశ్రీ ప్రఉపాధతైఃవితాపనీమ్||౮౮||నభిత్తంభగవానుర్వీంవివ్యక్తైఃసఃప్రజాపతిః|రసాయాలియోన్నితామపున్యన్యయయాహః||౮౯|| యయేవమేతాంహరిమేధసోహ-రైఃకథాంసుభద్రాంకథనీయమాయనః| శ్చణ్డీతభక్త్యాశ్రుతవయేతవాశ్చింజనాద్రసోఽస్యాశుహృద్విప్రసదఃతి||౯౦||అస్మిన్పునైసన్మకలాభిమాంప్రధాకేందర్లభంతాభిరంలలవాత్తేభిః|అనన్యధప్రత్యేకభజతాంగుహాశయస్వయంఎన్ తైస్వగతంపర, పరామ్||౯౧||కోనామలతోకేపురుషార్థసారవిత్పురాకథానాంభగవతర-ధానుధామ్|ఆపియన్జ్ఞాతాభిభిర్చవాపహమమోవిరశ్చైతవీనానరేతరమ్||౯౨|| ఘోవతోనిరతితయపురుషార్థసాధనధూతాంకర్ణగనాగునంపవిత్రాంకథాంశ్రుణ్వన్నురతిరంపనారోనామత్యప్యేదిత్యోహ || కోనామేతి||పురుషార్థానాంధర్మాదీనాంసారంవైతి

తితధా-చర్చన్యహ్యపవర్తన్యనాథోఽర్థాయప్రకల్పతే, ఇతిప్రథమసర్గలోకరిత్యాపురుషార్థసారాశ్చఙ్ఘోనామపురాకథానాంపూర్వపుత్రానానామశ్చై-భగవతర-ధైవమధా-తాంకర్ణావేవాజ్ఞలయః-తైరాయసమస్తాత్మత్వాకధంఘాతాం-భవాపహంసంసారనివర్తిం నరేతరంఽశుంవినా, విరశ్చైర-ఽశుంవినానోఽపివిక్రొభేదిత్యర్థః||అనాభితిఃభగవచ్చరిత్రస్యాగ్రగర్భగోతకమవ్యయమ్ త్వి||౯౨|| ఘోవతోనిరతితయపురాకథనంసారంసాధనధూతాంకర్ణగనాగునంపవిత్రాంకథాంశ్రుణ్వన్నురతిరంపనారోనామత్యప్యేదిత్యోహ || కోనామేతి||పురుషార్థానాంధర్మాదీనాంసారంవైతి

ఎవసం ౧౪ హేణ గ్రుతవరాహవతారవరితోభగవాన్విదురఃపునస్తచ్చరిత్రాన్మిర్భూతహేణఙ్ఘోవమధవత్తానవిస్తరయమత్యయాఽపున్మిత్త్యాహభగవాన్కుకః ||నిత్యమృతి||కొమారవిఠామైత్రయేణ - ఉపవర్తితాంకారణసూకరాత్మనోహరేకథాం-నిత్యమృతత్వ - దృతవతఃభృతంప్రతంనిర ప్రభగవరతర-ధాశ్రుత్యాసాదాఽంప్రతంయేన-అతవవ-సచాదిత్యప్రసంక్షేపతీద్రుతర-ధాశ్రవణేత్యప్రీమలభమానం-సముద్భృతహస్తద్యయమేతిప్రత్యేకదృత్యేఅభ్యుజ్జి, అజ్జలిఃపరమాముద్రాక్షిప్రచంద్రప్రసాదః, త్యక్తివిధో-యేనసవిదురఃఽచ్యుప్రప్తవాన్తి || ౯౩ || ఘోవతోనిరతితయపురాకథనంసారంసాధనధూతాంకర్ణగనాగునంపవిత్రాంకథాంశ్రుణ్వన్నురతిరంపనారోనామత్యప్యేదిత్యోహ || కోనామేతి||పురుషార్థానాంధర్మాదీనాంసారంవైతి

స్వ-తైత్వరాజస్యహిరణ్యక్షస్వ-మృధ-యథం-కస్తాద్ధేతోరఘాత్-యధస్మిన్ త్రంకిమిత్యర్థః ॥ ౩ ॥ ఋషిమహాపుష్టే
మైత్రేయస్సవిస్తరంతతః-ధాం ప్రసోవ్యంసావత్ప్రసిమభినన్దతిసాద్భితిద్యాభ్యామ్-హేపిర-త్వయాసాధుపుష్టం-సా
ధుత్వం కుతః-యతః-మర్త్యనామరణిలీలానాం-మృత్యు పాశంసితాతయతిమోచయతిమృత్యు పాశసితాతసం-హరేవ
తారకధాం-త్వంపుచ్చసి ॥ ౪ ॥ ఋషియో మునినారదనగీతయాభగవతః-ధయా-ఉత్తానపాదవృత్తోర్చర్మకోఽఘ్రి
వః-మృత్యోర్వృద్ధిఽమీకింకృత్యాపాదంవిన్యస్య-హరెర్చగవః-పదంస్థానంప్రతి-ఆరోహ ఆరూఢవాక్-ఉద్యతభగవ
త-ధాప్రశస్తాసాధివృత్తిభిసాప్రియః ॥ ౫ ॥ ఋషిమం ప్రశస్తమభినన్ద్యహిరణ్యక్షోత్పత్తిప్రపత్తివత్తాన్రంజ్యతే
ఘృతైస్తస్యసాంప్రదాయిత్యమాహ ॥ అధనసు హేపిదుర-అత్యోపిత్యయాపుష్టే-ధైవ, అయంభితిహాస్యమనయా-
శుక్రః-దవానామపిదేవేనబ్రహ్మణాచతుర్భుజైః-అపపుచ్చతాందేవానాం-పురాపూర్వకాలేవ ర్నిత-స్సవపరంపరయా
మయాశుత్రేత్యేర్థః ॥ ౬ ॥ ఋషిదేవబ్రహ్మసంవాదరూపమితిహాసంప్రస్తావ్యం స్వభూమితరూపమన్యమితిహాసంప్ర
స్తాతి॥విలీలత్యాదినా॥ దాతౌయజేదక్షస్యపత్యంస్త్రీదితిడితినామీ-హేతు-త్తః-మారీచమరీచేజ్యోత్రంకాశ్యం-పతిం
భర్తారం, స్వయమపత్యంకామయమానా-హృచ్చయఃకామః-తేనాద్రితాపీతి-సంధ్యాయాం-చక మేకామితవతి-అపౌ
ఇత్యర్థః ॥ ౭ ॥ * కథంధూతంబక మెభ్యత్యత్రాహ ॥ హుత్యేతి॥ యజ్ఞమాయజ్ఞానాంపతిం, పురుషంపరమపురుషం , అగ్నిజే
హ్వంఅగ్నిజేరీరకం , అర్చనాధ్యే, నిమోజితతిస్తంకతేనతి , అగ్న్యగాగలగ్నిసౌత్రశాలాయాం , ఆసీనంఉపవి

స్తాద్ధేతోరఘాన్త్యర్థః ॥ ౩ ॥ మైత్రేయఉవాచ॥ సాధువీరత్వయాపుష్టమవతారకధాంహరేయి త్వంపుచ్చ
సిమర్త్యనాంమృత్యుపాశసితాతసీతి ॥ యయోత్తానపదవృత్తోమునినాగీతయాచర్మకోఽఘ్రివః॥ మృత్యోర్వృత్తే
వమూర్ధ్యగ్నిమూర్ధోహహారైఃపదమ్ ॥ ౪ ॥ అధాత్రాపీతిహాసోయంశ్రుతోమేవ ర్నితఃపురా॥ బ్రహ్మణా
దేవదేవదేవానామసుపుచ్చతామ్ ॥ ౫ ॥ విలిలీకాతౌయజేత, త్రైర్దారిచంకాశ్యంపంపతిమ్॥ అపత్యకామాచకమే
సంధ్యాయాంహృచ్చయర్నితా ॥ ౬ ॥ హుత్యేగ్నిజేహ్వంపయసాపురుషంయజ్ఞమాంపతిమ్ ॥ నిమోజిత్యర్థః-
ఆసీనమగ్న్యగాగలసంహాతమ్ ॥ ౭ ॥ విలిలీకాచ॥ విషమాంత్యత్రౌతేదన్వనా-వత్య త్రకరావనః॥ దునోతి
దీనాంవిక్రమ్యరమ్భమివమత్యజః ॥ ౮ ॥ తద్ధవాక్ దహ్యమానాయాంసపతీనాంసమృద్ధిభిః॥ ప్రజాపతినాం
భద్రంతేమయ్యాయుజ్ఞాచుక్షగ్రహమ్ ॥ ౧౦ ॥ ఛర్త్రాప్రేరుమానానాంలోకానాపితేయః॥ ఉత్తర్ణవద్వి
ధోయాసాంప్రజయాహ్యమజాయతే॥ ౧౧ ॥ పురాపితానోభగవాన్ దక్షోదుహిత్యవత్సలః॥ కంఠ్యణీతవరంబ
త్సత్త్యపృచ్ఛతనఃపుధక్ ॥ ౧౨ ॥ సవిదిత్యాచైత్యజానాంనోభావంతానభావనః॥ త్రయోదశాదత్తా
సాంయాస్త్రేలమసుప్రతాః ॥ ౧౩ ॥ అధ మేకురుకల్యాణంకామంకజ్జవిలోచన॥ ఆర్ద్రపసర్వంధూమన్తమోహం

ష్టంసమాహితచిత్రంబ ॥ ౧౪ ॥ ఋషిశ్రీమహాహ॥ విషమామిత్యాది-అధ మేకురుత్వేనైవ-హేవిద్వక్-కాశ్యప-ఆత్రంఉపా
త్రంశిరానసంధనుర్వినసః, విషజ, కామః, మన్మథః, త్వత్రౌతేత్వదధం, త్వయాసహసశ్యత్వధం, దీనాంకృపణాం, మాం,
విక్రమ్య, దునోతిపరితాపయతి, పీడయతివా-తత్రదృష్టాన్రజః, రమ్భాంకదళీంమత్యజోగజఇవేతి ॥ ౮ ॥ ఋతేతస్తా,
త్ప్రజాపతినాంపుత్రవతినాం, సపతీనాం, సమృద్ధిః, దహ్యమానాయాంమయి-భవాక్, అనుగ్రహంఆయిత్యైంకు
ర్యాత్, తేమభ్యం, భద్రంమజ్జశమ్ ము ॥ ౧౦ ॥ ఛర్త్ర, ర్భర్త, భర్త, సృశాత్, విభక్తివ్యత్యయలక్ష్య, ఆర్ద్రమనానాం
పాప్రబహుమానాంస్త్రీణాం, యజేలోకాప్రత్యావిశతే-లాకేషువిస్తృంభవతీత్యర్థః-కీర్త్యత్రస్తవ్వానభివృద్ధితౌ
యాంతద్విశదయతి-భవద్విధ్యభవాద్యక్షః-పతిఃపర్తా యసాంమాద్యకస్త్రీణాం, ప్రజయప్రజారూపేణ, అనజాయతే,
హేతబ్ధః, తేజజ్ఞాయాభవతియదస్యాం జాయతేపున, రితిశుత్తి-గ్నిడింధ్యోతయతి , ఇదమేవతత్సన్వనంయత్సభార్య
యాంపతిఃప్రజారూపేణజాయతేఇతిభావః ॥ ౧౧ ॥ ఋషిచపురాపూర్వకాలే, అన్తకంపితా-దుహిత్యవత్సలమవత్స
లఃవాత్సల్యావ-దక్షఃన అస్తాక్ప్రతి-పుధక్-హేవత్యై, కంఠరంవృణీత, ఇతి, అచ్చత్వేతి ॥ ౧౨ ॥ ఋషిసంతానంధావయ
తివర్ధనీయతిసంతానభావనో, దక్షః, అర్తజానాందుహిత్యాణాం, నః, భావమభిపాప్రియం, విదిత్యాజ్ఞాత్యా, తాసామా
త్తజానాంమధ్యే, యాస్తవశీలంసగ్రభావం, అనుప్రతాస్తాః, అస్తాక్త్రయోదశ, అదదత్తే, త్రయోదశానామప్యస్తాకంత్వ
యభావసామ్యసితైష్టవమ్యాదరణమవితమిత్యభిపాప్రియః ॥ ౧౩ ॥ ఋషిఅధ హేకాశ్యప-హేకల్యాణమజ్జరూప-మేమ
మ-కామంఅభిలషితం-కురు-హేకజ్జవిలోచన-హేభూమక్-మహత్తమ-మహీయసిమహత్తరే పురుషే-ఆర్ద్రానా-ముపసర్వ

ఐం-అనువృత్తం-మోఘంసంభవతిమాణ్ణి॥ ౧౮ ॥ ఐవము క్షకాశ్యపఃకిమా హేత్యత్రాహ॥ ఇతితి॥ ఇక్షిణ్ క్షిప్రత్యాబహు
భాషిణీం-కృపణాం దీనాం దితి॥ ప్రతి-వీరమాశీచఃజతేన్దిగ్రియఃకాశ్యపః - ప్రవృద్ధానక్షత్రలాం ప్రవృద్ధానక్షత్రలం
మోహాయస్యాస్త్రాం-వాచా-అనునయక సాన్ద్యయః ప్రత్యాహప్రత్యువాచమాణ్ణి॥ ౧౯ ॥ ఐక్షి మహాహ॥ ఎవ ఇత్యాదినా॥
బ్రహ్మచర్యాయత్యుత్తరసేతుపాలాఇత్యుత్తరైః॥ తత్రసన్ధ్యాకాలక్షేపాయపార్యాం ప్రతంసతి-ఎవత ఇతివజ్జన్మదశః- విభీ
రు-యదిచ్చసి-తత్ - ప్రియం ప్రితివిషయం-తెరుభ్య - మహం-విధాస్యా మికిరిమ్యామి-తిసాన్ధి స్తాద్యత్సాహార్యాః-
కామమభిలషితం కోనకుర్యాత్ - సర్వోపకర్యుదేవత్యర్థః॥ ౧౯ ॥ ఐక్షిద్యుతీచాసానుస్థాఃకామంసర్వకసర్వానిత్యత్రా
హ॥ సిద్ధితి॥ యతఃయస్యాఃపత్యాస్యకాశాన్-తైత్రివర్గీనర్తకామరూపా-సిద్ధిఫలం-భావదిత్యర్థః - పరంపరయాను
రీయపురుషార్థోపేధార్యాత్సన్ధ్యతిత్యాహ॥ కళిత్రవాకభార్యావాక్పురుషః - స్వాశ్రమేణ గృహస్థాశ్రమేణ - సర్వాశ్ర
మాక ఇతరాకాత్రినాశ్రమస్థాక-డిపాదాయకవక్తృత్వ - సర్వాశ్రయోపకారకోగృహస్థాశ్రమవత్పరిభావః - వర్తనమసి
యాణాంవిషయపాప్రణయరూపం దృఢవైవాజ్యం-ప్రం - అత్యంతిరతి - తత్రవృష్టాన్తః - జలయాన్తే ద్విపర్యవసంసము
ద్రంయథేతి - ఇన్దియజయోగ్యాద్యారాఘవపురుషార్థ సాధనఘాతాపత్తిత్యర్థః॥ ౧౯ ॥ ఐక్షియేనాను-మన్య
స్యర్థావగ్ధాఖ్యశ్రీయసాను-వన్య - ఆత్మనన్యస్య - అర్థంఅర్థకరీరం - ఆత్మనన్యకీరార్థమితివా - యాంపత్తిం -
అహుః-శ్చుతయతిశేషః, అర్థోవాఎవత్యర్థోవా, త్యాదయః - శ్రేయసానుస్థాత్వనో-అర్థ మాహురిత్యనైవ,
స్వగ్ధాపవర్త సాధకేషుగర్భైః, ద్వయోస్య హరికార్యంసూర్యతే, యద్యదానాం తాంత్యామితివృత్తిశ్చోక్తతత్ప

హీనహీనుని॥ ౧౮ ॥ ఇతి తాంవిరమాణీచ-కృపణాంబహుభాషిణీమ్॥ ప్రత్యాహునయన్యాచపవృద్ధానశ్చ
కక్షలామ్॥ ౧౯ ॥ ఎవ తె-హంవిధాస్యామిప్రయంభీరుయదిచ్చసి॥ తస్యాకామంసకసర్వాన్సిద్ధిస్తైస్సిద్ధియ
తః॥ ౧౯ ॥ సర్వాశ్రమానుపాదానున్విత్రమేణకళిత్రవాక్॥ వర్తనాన్వయమత్యైజిలయాన్తే ర్యధాన్వయమ్॥
యామాహరాత్రినోవ్యర్థంశ్రేయసానున్యమానిని॥ యస్యాంస్యపురుషవ్యర్థవృత్తమాం స్తరతివిజయః॥ ౧౯ ॥
యామాశ్రిత్యైర్విగ్రిహరాశస్త్యత్రయానితరాశ్రమైః॥ వయంజయేనుపేలాభిర్దమ్యున్దర్శిత్యర్థా॥ ౧౯ ॥
వయంసంభవస్తాంత్యానకుర్తం గృహేశ్వరిఅప్యామహావాక్సేన్ద్రియేయోమాన్యేగుణగృహ్మదః॥ ౨౦ ॥
అధాపకామమేతత్రైవజ్జత్యైర్వరవాన్యలమ్॥ యధామాంనానితోచ స్త్రీముహూర్తంపతిపాలయ॥ ౨౧ ॥
ఎమాఘాతకమావేళాఘారాణాంఘారదర్శనాచర స్త్రీయన్యాంమాతానిఘాతేశానగరాణివా॥ ౨౨ ॥
తస్యాంసాధ్యంధ్యాయాంభగవాన్ భూతభావనః॥ పరితోభూతపాద్యర్థ్యమేణాతిభూతరట్॥

శ్రేయాన్వయః, యస్యాంపత్యాన్వయః - స్వస్వమరంభస్తావృత్తకర్తృభారం-అన్యస్యనిష్క్రమవిజయోనిన్దిస్త్రీ, పుమాకా-తర
తి॥ ౧౯ ॥ ఐక్షియాంపత్తి-మాశ్రిత్య-ఇతరాశ్రమైః॥ బ్రహ్మచర్యద్యాశ్రమైః, దుర్తయాకజేమసకక్యాక-ఇన్దిగ్రియాన్యై
వారాత-యశ్చత్రవ, స్త్రాక-పేలాభిర్నిలాభిః-వయం - జయేను, విత్రవృష్టాన్తః, దుర్త - పతిః, దమ్యాకదుష్టజీవాచారాదీ
యధేతి॥ ౧౯ ॥ ఐక్షితాముక్తివిధోపకర్తృగ్రి-త్యాం, కార్తైన్ద్రియ, అయత్రయంప్రత్యుపకర్తం - హేగృహేశ్వరి-పురు
షాయమాహివా-వయం-సంభవకనసమర్థా ఎవమన్యేపి-య- గుణగృహ్మదఃగుణాశ్చోణిగుణధిరిణిఇతియవత్ - తె-పి
శ్చాన్యోవాప్రాయమా, వాశేద్దజ్జన్మాన్దిరైరపిసంపద్యవత్త్యుక్తిమాణ్ణి॥ ౨౦ ॥ ఐక్షిఅధాపి, త్వదుపకారానుపేదోప
కర్తృయత్రైవజ్జత్యై-త్రైవజ్జత్యైర్వరవాన్యామ-పుత్యోగ్యత్రయఇతియవత్, యఃకామః-తేమతింకామం-అలంపర్యాప్రం
కరరాణి, యధా-కృత్య, మాంపతి, భ్వం-నాతితోచ స్త్రీభవసి-తధాకరమాన్యై-వ-కింతు-ముహూర్తంముహూర్తకాలం, ప్ర
తిపాలయపతిక్షన్య॥ ౨౧ ॥ ఐక్షిమర్దంముహూర్తప్రతిక్షణమిత్యత్రాహ-యాం, తస్యముహూర్తస్యరత్నమయముక్త
తాంసర్వయః, ఎవ త్యాదినా॥ ఎమాచలా-ఘారతమాక్షిగ్రిహమా - ఘారాణామపిఘారదర్శనాచ ఘారంభృత్యత్యతితధా-
యస్యానుస్యాంసంధ్యావలాయం, మాణేశ్వర-ప్రత్యానుచరాణి - మాతాన్ప్రమధాఖ్యమాతాని-వరస్త్రిసంవరస్త్రి
అశోపినాయుచసరఇతిభావమాణ్ణి॥ ౨౨ ॥ ఐక్షివర్తనిశేద్వా తానిశర్దితత్వంచారవిషయఃప్రదశోపవర్తనియత్పత్తిత్రాహ॥
ఎతస్యాని॥ హేసాధ్యి, ఎతస్యాంసంధ్యాయాం, భూతభావనోభూతానాంభావ మతిమఖిమతితధా, భగవాన్, భూత
రాట్పరః, మాతపరివదిష్టిప్రమధకాక్షి, పరితపరివేష్టితః, వృషేగన్య వాహనఘాతేనవృకభేగన్యకేన్దిగ్రియాన్వయ- అ
తితిచరతి॥ ౨౩ ॥ ఐక్షిచింత, శ్రావేమయశ్చకాగ్నిలోహార్యా-తేనయాధాశిః, తేనధామూర్తిః, విశేష్టాఃవిశిష్టాః-విద్యో

తాశ్చ, యా-జటా, స్తాసాంకలాహాయస్యసః, భస్మ నా, అవకుశితః అవతప్తః-అవలః, రుక్మ వ, దైమోనుస్యసః, దేవేరు
ద్యౌః, త్రిభిః, నయన్తై రితి శేషః, పశ్యంతి సాక్షాత్కృతాః, అత స్తద్గృహవిషయోపదేశోనా స్తీతిహావః॥ ౨౪ ॥ సవశ్యతు ద
వర స్తపాపితమనాదృత్యప్రస కైవేత్యత్రాహాసతురుద్ర సై, దేవరఃత్వద్విగీ నస్య ఉమాయాః పతిరిత్యర్థః - నతుపతిభా
త్యత్వం, తదనం భవాత్, కాశ్యపాహిచరీచిత్రతనతుబ్రహ్మ వ్రతం-స్వజనత్వా దాదరణీయమితిహావః, యస్వజనత్వా
దాదరణీయమితిహావః, యస్వజనత్వా దాదరణీయమితిహావః, తతవచస్వజనానామస్తాకంసగ్యం మమైవై నరుద్రభ్రత్రాహ
నయస్యతి॥ యస్యరుద్రగ-స్వజనః, పరఃఅస్యజనోవా, లోక-నా స్తి, నాస్యతివాదరణీయమయః, కస్యైగర్హ్యస్యస్యో
పి-న-ఉత-నా స్త్యేవ-పాకృత్యసహిషమదుష్టేస్సాన్య దౌపక్షిణస్వజనాదివిభాగః- అస్యతుసమిద్వ మైవపక్షితసాం
సారికలోకతత్త్వపూతేష్వజనాదివిభాగా స్తీతిహావః॥ ఉతదేవాహ॥ నయమి॥ సాంసారికలోకాభిపాద్యమేనమయిత్వ
క్తం-త త్వదర్శనోపి-స్వసృతస్య జ్ఞులస్యత్వా-చ్యయం, సంసారి-లోలోకాః, యస్యరుద్రగ, చరణాభ్యా, సమవిధానిర్వా
ల్లవద్దూరతఃఽరిత్యుక్తం, తెచదు కృభాగాం- అజాంమాయాం- తన్వ యాంవిభూతిం, తత్రై రానామిధై శ్వర్యసాధనై
ర్యైతైః, ఆశాన్త, హే పాగ్రియమహాః॥ ౨౫॥ నమశ్చ తానైషుపిగావవచ్చగతోఽనుచెరస్తా లి-మాశబ-సభత్యత్రా
హ॥ యస్యైతి॥ యస్యరుద్రసాగవద్యం నిర్దిష్టం అవతంతి చరితం మనీషిణః, యద్వి నస్తే అవిద్యాయాః, ఽలలమవరణం, భిభత్స
వః శే తుముషవః, జ్ఞానాదిసభ్యత్వః, గృణ, నిశీ ర్తయ, ని, ఆరోగ్యం భాను-రాదిచ్చేచ్ఛియమిచ్చేద్దుతాశనాత్, శంకరా
జ్ఞానమస్యస్యైవై తమిచ్చేజ్ఞానాగ్రా, దిత్వ క్రిత్యావలమిశేషాద్విభుపాగ్యత్వా, తై-స్పితే, జ్ఞానాద్వి ప్రచురి త్రముపా
దేయమితి, నపిశావవచ్చరతితననిన్దనీయతిహావః, తర్హిశివర్ధనపిశావవచ్చరతి, తత్రాహ॥ స్వయంనిర స్తసామ్యుతిశయో
పినిర స్తం సావ్యమతిశయశ్చయస్తా త్రపామాతోపి, సతాంగః జ్ఞానోపాయస్య, పిశావవచ్చర్యాం, చరతిస్సాపానక్తర

శ్చ శానవకాగ్రిలభూభిఘానువిర్గ విద్యోతజటాకలావః । భస్మ వకుఢౌమలరుక్మ దేహోదపత్రి భిఃపశ్య
తిదేవర సై ॥ ౨౪ ॥ నయస్యలోకస్య జనపరోవానాత్యాద్యతోనోతకశ్చిద్విగర్హ్య గ్ధః ॥ వయంప్రత్యైర్భు
రణాపవిధానామాశాన్త హం-జాంవతమ క్షభాగామ్ ॥ ౨౫ ॥ యస్య సవద్యం చరితం మనీషిణోగృణ స్త్యవి
ద్యాపలలంభిభత్సవః । నిర స్తసామ్యుతిశయోపియస్సయం పిశావవచ్చరత్యిష్టతామ్ ॥ ౨౬ ॥ హ
స నియస్యచరితం హిదుచ్చగాస్సాన్వితో, రతస్యావిషమస్య మివాతమ్ । యైర్వస్త్రమాల్యాభరణానుతే
పశ్చ శ్చైవభోజనం స్యా త్త తియోవలూతమ్ ॥ ౨౭ ॥ బ్రహ్మ దయోమహాత్మ సతుపాలాయతా రణం

పిజ్జానుభిరెవం వర్తివ్యమితి, తచ్చిత్తౌర్వం పిశావవచ్చర్యాం చరతితిహావః॥ తపావశ్యతి॥ యధాశక్తురస్తి, క్షలోకపురుషో
భవతితి, నిర స్తసామ్యుతిశయస్యం వక్షానం పద్యమేవచిత్వం ప్రవక కాత్, యద్యా, ఎవత్సర్వం రుద్రశరీరకపరమాత్మ
దృష్ట్యై కమతిపేతవ్యమ్॥ ౨౬॥ ఎవమస్యయమమితవచ్చగిరస్సాగ్నిస్యత్వమభిధానువ్యతిరేకమమితనాపాగ్యం॥ హాస్రసీతి
స్సాత్వ క్రితతస్యస్సాత్వానుభవైకతస్య-సమీహతంశక్తి తం-అవిదమః, అష్ తాద్యస్యత్వ మేనద్విలయా, అవిద్యాంసః
యస్యరుద్రగ, అవతంతి-హాస్రసీతి, ని-తె-దుర్, గాః, కేతే అవిద్యాంసః మే-తస్యచరితం హాస్ర సిత్యత్రాహ, మైక ర్ద్య
భి-వస్త్రాగ్రిభిరకరజై శ్చైవభోజనం సువాంబోజ్యం-స్వశరీరం, స్యాత్వ తయాస్సాత్వాగ్ని-జ్వేన- ఉపలాలితం అయమాత్మై
తిబధ్యా దేహం మైర్వద్య గ్రిభిరుపసంభృతం, తెలందుషభ్యత్వః ॥ ౨౭॥ ఎవమస్యయమతిరేకాభ్యాం తవచ్చరితసనిద్య
యిర్భుధానుతగ్యపి శావవచ్చరవిషమవచ్చరమైవద్యం॥ బ్రహ్మదయోమహాత్మ సతుపాలాయతా రణం
క్తిః, రుద్రవిశేషం సావ్యోపిని- బ్రహ్మదయభ్యత్యంధగం నిష్ఠానోబహుప్రిహిః, చిత్తగుమానయేతివత్ - బహ్మణోఽర్వాశ్చ
నాభ్యత్వః, అస్యధా-పూర్వాపరవిరోధాత్ - బ్రహ్మణోఽప్యత్వత్వం తద్వ త్రవానుభవసాంసత్వం చపాగ్నిక్తం-తేనబ్రహ్మ
శానమసా-ర్యత్వం చవక్ష్య తె-అతీయథో క్షిపార్థః, యద్యా, బ్రహ్మదయః ఫల స్త్యఫలహావరీచ్యాదయః, సర్వైబ్ర
హ్మణ్యై తై తేపురాణైశ్చయంగతా, యద్యా, బ్రహ్మదయః, యేనరద్రణ - కృతాస్మేతవసర్వాదాస్తాకాలయ స్తితితధా-భదంవి
శ్చైవదమ క్షమిత్యగ స్తవ్యం - బ్రహ్మదయ, యేనరద్రణ - కృతాస్మేతవసర్వాదాస్తాకాలయ స్తితితధా-భదంవి
శ్చయ-యతా-రణం-యోరుద్రకారణం యస్యవిదీబహుప్రిహిః, విశ్వంయతా-రణం విత్యర్థః-రుద్రగ్రిభిశ్చనం హ
ర్త్యత్వా త్రదభిపాద్యమేనపిశ్వంయతా-రణమిత్వక్తం - మాయావయస్యజ్ఞాకరీ - మాయాఅహంకృ తితతతా-ర్య
త్వాత్-యస్యజ్ఞాకరీ, అధిష్ఠాతృత్వాత్-తస్య- విభూమైర్దుద్రగ-పిశావవచ్చర్యాపిశావవచ్చర్యాపావతంతి-విషమమ

సుకరణమాత్రమేన-అహోబ్రత్యాశ్చ ద్యౌఃస్వతఃపవనవిధస్యవహీయసఃశిశౌచచర్యసుకరణమాశ్చర్యమిత్యర్థః॥ ౨౮॥
 ఎవముక్తాదితి సతఃశివకరోదిత్యుక్తాహ॥ భార్యకాశ్యపేన-ఎవము క్తప్రకారణ-సంవేదితేజ్ఞాపితేనతి-మనః ధేనఉ న్న ధి
 తానిఉద్గీతహాసిన్ది ర్వియాణియస్యాస్యా - అతవవప్రవలీవవెత్యేవ- గతతపానిర్జ్ఞానతీ, విప్రర్షి కాశ్యపస్య-వాసః, వ
 స్త్రుం-జగ్రాహ- వాసోగృహీత్వావివకర్మ తిభావః॥ ౨౯॥ శ్లోనఃకాశ్యపః-స్వభార్యాయాదిత్యేర్వికర్మజీసంధా,
 యాంప్రతిషిధైరతికర్మజీసంధాసాసోగ్రహణరూపంనిర్వృత్తం - విదిత్యాద్యప్రప్త్యా - దిష్టాయదైవరూపాదిశ్చిరాయ
 నత్యా, తయాభార్యాయానహ-రహానివా దై, ఉపవేత-హత- ఉపవేతేత్యేనసమైధున్యంలప్త్యేతి॥ ౩౦॥ శ్లో అ
 ధఉపవేశాన న్దరం , సలిలముపస్పృశ్యసలితస్మాత్త్యేత్యర్థః , పాగ్ధానాయమ్య - వాగ్యతఃప్రతీక్షానః , నిరజంనిర్వికా
 రం - జ్యోతిఃజ్ఞానస్వరూపం - సనాతనంనిత్యం - బ్రహ్మ, ధ్యానుక-అతపిరజతేనసత్యపదస్యార్థః, జ్యోతిశ్చదైవజ్ఞాన
 పదస్యార్థః , సనాతనశబ్దే నాన న్దపదస్యార్థస్సోపరితః , విరజశబ్దేనరజఃకార్య వికారరాహిత్యస్య - జ్యోతిశ్చదైవజ్ఞాన
 కాశరూపస్యస్య , సనాతనశబ్దేనకాలపరిచ్ఛేదరాహిత్యస్య - చాక్షరాత్వే జ్ఞాన, ఎవవిధబ్రహ్మపతివాచకంప్రణ
 వంజజాపెత్యర్థః॥ ౩౧॥ శ్లో అధాధ్యా యశేషోఽపికాశ్యపయోరు త్రప్రత్యు త్రరూపేణప్రప్త ప్రతతావద్ది
 తిరువాచేత్యాహ॥ దితి స్తీతి॥ తేనకర్తృవద్యనకర్తృణోదోషేణ, బ్రహ్మతాలజ్ఞ తా, దితి, హేధారతవిదుర-ఉపసంగమ్య
 సమీపేతగత్య, అధోముఖీసతి- విప్రర్షింకత్యపంప్రత్య , భృధావతఉ క్తవతి॥ ౩౨॥ శ్లో భావణమేవాహ॥ మేతి॥ హే

విశ్వమిదంహీమాయా|ఆజ్ఞాకరీయన్యశిశౌచచర్య ఆహావిమామన్వనీతంవిడమనమ్॥౨౮॥ సై నం
 సంవేదితేభార్యమన్వ ధీన్వధితెర్పి ర్వియా|జగ్రాహవాసోబ్రహ్మదైర్వ్యపవనగతతపి॥౨౯॥ సవిదిత్యా
 స్వభార్యాయా ప్రంనిర్వృత్తంవికర్మజీనత్యాదిప్రాయరహానీతయాధోపవివేశహ॥౩౦॥అధోపస్పృశ్యసలి
 లంపాగ్ధానాయమ్యవాగ్యతః| ధ్యాయనజ్ఞాపవిరజంబ్రహ్మజ్యోతిస్సనాతనమ్॥౩౧॥దితి స్తువిడితాతేనకి
 ర్తృవద్యనభారత|ఉపసంగమ్యవిప్రగృమధోముఖ్యభృథావత॥౩౨॥మామగర్భమిమంబ్రహ్మన్మ తానాన్వ
 షభోవధీత్ రుద్రఃపత్ని మాతానాంనుస్యకరవమంహసమ్॥౩౩॥ నమోరుద్రాయమమాతేదెవాయో
 గ్రాయమీభుషే|శివాయస్య సదత్రాయధృతదత్తాయమన్యవే॥౩౪॥ ససఃసీనితతాద్యా మోభగవానర్వసు
 గ్రహః|న్యాధస్యార్థమన్యూనాంప్రీతాందేవస్థిపలిః॥౩౫॥ సై త్రేయఉవాచ॥గర్భస్యాశిషం
 లోక్యామాశాసానాంప్రపవతిమ్॥ నిర్వృత్తసంధ్యానియమోభార్యమాహపిజ్ఞావతి॥౩౬॥కాశ్యప
 ఉవాచ॥ అపాయిత్యాదాత్త న సైదోషాన్వేషూర్తికాదుత | వన్విడశాతిచారణదేవానాంచాపిహేళ

బ్రహ్మకాశ్యప - భూతానాం- యువభావతిః, రుద్రః, మేను- ఇమంగర్భం - హవధీత్ , మాహన్యతీహీనుతః,
 భూతానాం - రుద్రః - పలిః , యతః - యగ్యరుద్రస్య , అంహసమపరాధం , అహమకరవంకృతవతి , అశోమావ
 ధీదిత్యర్థః॥ ౩౩॥ శ్లో ఎవంస్వాభిరైతవమావేద్యనమన్మ-ర్య కరుద్రంపా సాదయతి॥ నవఇతిద్యాభ్యామ్ రుద్రా
 యనమః, కథం భూతాయ, మహాతేదేవానుమహాదేవాదేత్యర్థః , విశ్వసంహ ర్వుత్యాదిన్యాస్యపేక్షయమహాత్వం
 వివతీతం - ఉగ్రాయఉగ్రరూపితే - మిధ-మేనకామేషుఫలసేచనకర్త్రే , యద్యా, లేతస్సేకమయూ- నిహా-మేషుశి
 వాయ - నప్రత్యస్య సదత్రాయ - కుర్ధేషుధృతదత్తాయ-సంహారమన్యవే॥౩౪॥ శ్లో భామోభగిన్యాభర్త, ఉరురగగ్రి
 హేయస్య, సత్యాఉమాయాపతిః, భగవాన్ నదహోరుద్రః , వ్యాధస్యార్థమన్యూనాందయనీయానాం-ప్రీతాం,
 సలిస్తాకం - పునీదతాత్ ప్రవన్తోభూయాత్॥ ౩౫॥ శ్లో ఎవమాభావమాశాంకశ్య-అతాత్యాహసై త్రేయః॥
 స్వగర్భస్య-లోక్యాంలోకనియాం , సాధ్యం , ఆశిషంశుభం, అశాసానాంపార్శ్వ యస్మిం , ప్రవేపతింపరితప స్మిం,
 భార్యం - నిప్రత్యేసంధ్యాయాం - యోనియః, స-యస్యసః , ప్రజాపతిఃకాశ్యపః , అప-ఉవాచ॥ ౩౬॥ శ్లో
 ఉక్తిమేవాహచరుగ్నిః॥తే , ఆత్మనేచి త్రస్య - అపాయిత్యాత్ అనుద్రధావత్ - మామూర్తికాత్సంధ్యామహూర్త
 సంబధి నోదోషాత్-ఉతపి, మమ, యోనిర్దేశతజ్ఞా , తస్య-యోతలిచారోఽతిక్రమ - సైన, దేవానాంరుద్రాదీనాం,
 హేళనాదవారణాదేవశ్శిలభద్రోలోకామక్ల శకరో అతవ-జారరాధమాపుత్రాగ్రహ-పాలభద్ర, తప, భవిష్యతిః
 జారరయారభద్రత్వమేవవిశదయత్యర్థేన , చట్టోక్రదౌ-సపాలాలోకపాలై స్సహితా-త్రిలోకా-ముహూఃపునః

పునః-అక్రన్త యివ్యతః-౧౦దయ్యతః || ౩౭ || ౩౮ || పాప్రిణాం హస్యమానానాంసతాం-కదంఘాతానాం, దీనానాంకృపణానాం-అక్రన్తంఅగఃఅపరాధోయైస్తేపాం-స్త్రీణాంపన్యవ్యమాణానాంసతీనాం,మహత్త సుశోపితేషు సత్పు || ౩౯ || తదామృతంశోపితః-విశ్వేవ్యర్తః-లోకంభావయతిసుఖమతితిలోకభావనోఽపా-భగవాన్ - అవతిర్యవ రాహస్యసింహరాహాధ్యమావిద్యుయ-హనివ్యతి-త్రతదృష్టా నః - అర్చితపర్వతాః-శతపర్వదృశ్యతవజ్జాయధధరంభ న్రియథేతి || ౪౦ || త్వేవమ కైపునర్ది తిరాహాద్యధ్యమ-సునాభంవక్రం, తేన-ఉదారఃసుందరోదాహర్యస్య, తేన-భగవతా- సాత్మా, నృహ్యంమమ-పుత్రయోగ్యంఅతాసేఅచుమన్యే - కింతుపా-అభో - కుద్దాద్యాస్త్రాణా-ద్వధంతు-నాను మన్యే,శోపితేషుమహత్సయై, త్యుక్తత్యా - తోహసేతాద్యాస్త్రాణాద్వధమాశఃఃహమానా - ఎవం-పార్థియతె-కుద్దా ద్యాస్త్రాణాన్దాహుదితి || ౪౧ || త్వేనస్య స్తుచార్ద్యాణాదన్యతోవాకుతస్య త్రద్యధ ప్రత్రకోవిశేషత్యత్యత్యాహానేతి||బ్రహ్మ దణ్డదగ్ధరూప్యాస్త్రాణాపమాతన్య - భూతానాంభయంసహదకగ్యవ-నారకాలిసరకవాసినోఽపి-చానుగృహ్యన్తి - అను గ్రహంసమర్చన్తి - సరకవాసినోహిసరస్వన్తై లోకాయస్సదుఃఖంమాఘాదితవ స్వ తైతై శ్యేతయోక్తృపాంసమర్చన్తి - అ తోఽతిపాపినాబ్రహ్మదణ్డదగ్ధాఘాతభయదావిత్యర్థః-కిం-యాంయోనింఅసాబ్రహ్మదణ్డదగ్ధా-లోకభయదశ్చ-గతఃపార్ వోభవతి-త్రతస్తాలిచానుగృహ్యన్తి త్యర్థః || ౪౨ || త్వేవమ క్షేపునరాహాకశ్యపస్స ప్రభిక్ష్తతాపరాతత్యాదిభిః||కృతో యోఽపరాధ ప్రస్తావీ-యాఽనుతాపః-తేన సద్యః - ప్రత్యవమర్చనాత్ యుక్తాయుక్త విచారాత్ - భగవతిపరమపురుషే-

నాత్ || ౩౭ || భవివ్యతసహభాదావభద్రజారాధమా|లోకాన్సపాలం-స్త్రీంశ్చణ్డైముహూరాక్రన్త యివ్య తః|| ౩౮ || పాప్రిణాం హస్యమానానాందీనానామకృతాగసామ్ | స్త్రీణాంపన్యవ్యమాణానాంశోపితేషు మహత్త సు || ౩౯ || తదావిశ్వేవ్యర్తఃకుద్దోభగవాన్ లోకభావనః | హనివ్యత్యవతిర్యాశ్చయోధాఽదీర్ఘతవ్య ధ్యత్ || ౪౦ || దితిరవాచ||వధంభగవతాసాత్మాత్పునాభోదారబాహునా | ఆతాసేపుత్రయోర్వయ్యంమా కుద్దాద్యాస్త్రాణాన్పృథ్వీ || ౪౧ || సబ్రహ్మదణ్డదగ్ధస్యసహాతభయదశ్చసః | నారకాశ్చానుగృహ్యన్తియాం యాంయోనిమసౌగతి|| ౪౨ || కాశ్యంఉవాచ||క్వతాపరాధతాపెనసద్యఃప్రత్యవమర్చనాత్ | భగవత్పురు మానాచ్చభావేమయ్యుపిచాదరాత్ || ౪౩ || పుత్రస్యైవతుపుత్రాణాంభవేత్తే కస్యతాంమతః | గాస్యన్తియద్య శశ్చుద్ధంభగవద్యోకస్యచమ|| ౪౪ || యోగైర్హైమేనదుర్వర్తంభావయ్యన్తిసాధవః | నిన్తైవరాదిభిరాత్మా నంయచ్ఛీలమనువ ర్తితుమ్ || ౪౫ || యచ్చసాదాదిదంవిశ్వంప్రసీదతియదాత్త కమ్ | సస్యదృగ్భగవాన్యస్య తోవ్యతేనన్యయాద్యశా|| ౪౬ || సన్తే మహాభాగవతోమహాత్మామహానుభావోమహాతాంమహావ్యః | ప్రవృద్ధ భక్త్యాఽనువిభావితాత్యేప్రవేశ్యన్తే కుక్కుమతద్విహాస్యతి || ౪౭ || అలంఉత్పీలదగ్ధోగుణాకరోహ్యష్టఃపర

ఉరుమానాత్ బహుమానాచ్చ - భావేయై-మయ్యుపి - ఆదరాచ్చ హేతోః || పుత్రాణాం - ఆర్థ త్యాద్యమహవనం-పుత్ర యోర్వ ధ్యో-ఎకస్యపుత్రస్యవారణ్యకశిపోః - ఎకసంతామతఃసంమతః-ప్రహ్లాదః-పుత్రోభవితాభవివ్యతి తమేవర్ణయతి- గాస్యన్తి తిపిసాన్తైఃపష్పభిః-యస్యత్యత్యైవత్రిన్త - యతః భగవద్యోకసానమం-సహ-సదృశంవా-గాస్యన్తిసోప్యన్తియచ్చ బ్రహ్మసవాజ్యత్య త్రతత్యాన్యయః || ౪౦ || ౪౧ || ౪౨ || ౪౩ || ౪౪ || ౪౫ || ౪౬ || ౪౭ || త్వేవమ కైపునర్ది తిరాహాద్యధ్యమ-సునాభంవక్రం, తేన-ఉదారఃసుందరోదాహర్యస్య, తేన-భగవతా- సాత్మా, నృహ్యంమమ-పుత్రయోగ్యంఅతాసేఅచుమన్యే - కింతుపా-అభో - కుద్దాద్యాస్త్రాణా-ద్వధంతు-నాను మన్యే,శోపితేషుమహత్సయై, త్యుక్తత్యా - తోహసేతాద్యాస్త్రాణాద్వధమాశఃఃహమానా - ఎవం-పార్థియతె-కుద్దా ద్యాస్త్రాణాన్దాహుదితి || ౪౧ || త్వేనస్య స్తుచార్ద్యాణాదన్యతోవాకుతస్య త్రద్యధ ప్రత్రకోవిశేషత్యత్యత్యాహానేతి||బ్రహ్మ దణ్డదగ్ధరూప్యాస్త్రాణాపమాతన్య - భూతానాంభయంసహదకగ్యవ-నారకాలిసరకవాసినోఽపి-చానుగృహ్యన్తి - అను గ్రహంసమర్చన్తి - సరకవాసినోహిసరస్వన్తై లోకాయస్సదుఃఖంమాఘాదితవ స్వ తైతై శ్యేతయోక్తృపాంసమర్చన్తి - అ తోఽతిపాపినాబ్రహ్మదణ్డదగ్ధాఘాతభయదావిత్యర్థః-కిం-యాంయోనింఅసాబ్రహ్మదణ్డదగ్ధా-లోకభయదశ్చ-గతఃపార్ వోభవతి-త్రతస్తాలిచానుగృహ్యన్తి త్యర్థః || ౪౨ || త్వేవమ క్షేపునరాహాకశ్యపస్స ప్రభిక్ష్తతాపరాతత్యాదిభిః||కృతో యోఽపరాధ ప్రస్తావీ-యాఽనుతాపః-తేన సద్యః - ప్రత్యవమర్చనాత్ యుక్తాయుక్త విచారాత్ - భగవతిపరమపురుషే-

ద్విష్టావ్యః - నై దాఘికంనిదాఘాగిష్ట కాలతత్రభవంతావం - ఉడురాజ్యస్థోగ్నిధూమారతిః॥ ౪౮॥ కింబత
 వపూత్రః - శ్రీలనాలలామం - శ్రీలతీ రేవలనాతన్యాలలామంఘాషణం ,, భర్తానామపరంనార్యా ఘాషణంఘా
 షణాదపీ,, త్యుక్తరీత్యా- ఘాషణమాతం - శ్రియఃపలిం, అస్త్యస్త్యభయకమలమధ్యే బహిశ్చ, ద్రష్టాద్రక్ష్యతి, కథం
 ఘాతః- శ్రీలనాలలామం-స్ఫురన్తీ యెతుద్ధృత-తాభ్యాం - మణ్డితంఘాషితం - అననముఖం-యస్యతం-తుద్ధలయాశ్శో
 త్రాంకారత్వేఽ- గడ్డ స్థలదిశుతప్రతిఫలపశాన్తుభిన్నాశోభాతిద్యుతే-స్వత్రాయామోస్యభక్తాః - తెషా మిచ్చాను
 రూపం-గృహీతం-రూపంఅప్రాకృతదీప్యశరీరం-యేనతం-అబ్జ నేత్రంకమలనేత్రం, అమలంనిరస్తహాయగుణమ్॥ ౪౯॥
 దితికాశ్యవయోఃప్రశ్నోత్తరేగమయతి॥ దితిఃభాగవతంపౌత్రం-జనిష్యమాణం - శ్రుత్వా-భృశే, సమోదతలహర్ష-కృ
 స్తాద్భగవతః-పుత్రమోర్వధంభావినం - విదిత్యాజ్ఞాత్వా - మహామనాః-హరితాంసహాయుద్ధేనపుత్రయోర్నరణాగ్రి-ర్ని
 స్సద్గతిశ్చభావేదిమిమహాత్మవచితౌఅనీత్ ॥౫౦॥ ఇతిశ్రీమద్భాగవతపర్వ ప్రథమోఽధ్యాయః శ్రీభాగవతవ్యా
 ఖ్యాంయంభృతీయసర్గే చతుర్థశ్చోఽధ్యాయః ॥౫౧॥

ఎవం దేవ బ్రహ్మనంవాదరూపేతిహసోపేక్షావరూపమితిహసా నరరప్రస్ఫుట్య, ఇదానింబ్రహ్మనారదసంవాదంప్ర
 సోతుంతావదేవానాం బ్రహ్మణస్సర్విధాపునన్తీహేతువదక, వృత్తమితిహసంబ ర్తిష్యమాణేనతేహసేనసంగమయతి
 మైత్రేయోఃపరతేజోహసంబ రేషాంతేజోహ న్నితితథా-పాగ్నిజావత్సంకశ్యపసంబద్ధి - తేజోవిద్యం - దితి-రసురాద్వనాత్ ఇ
 ద్వాగ్నిశ్చఋ-మానా-ఇన్ద్రాగ్నికదాకింకర్యాదితశ్ఋ-మానానతీ, శతంబ ద్వాణి, దధార, గర్భంధృతవతిత్యర్థః॥౫౨॥ తేన

ద్వ్యవ్యధిశోఽమఃఖితేమ | అహతశశ్రుగ్ధ గతశ్శోకహర్తానై దాఘికంతాపమిమాదురాజగ్రి॥౪౮॥ అర్చ్య
 హిత్వా నలమబ్జనేత్రంస్వపూరుషేచ్ఛానుగృహీతయాపమ్ | పౌత్ర ద్రవ శ్రీలనాలలామందగ్నిష్టాస్ఫురతు-
 ధ్ధలమణ్డితాన్యమ్॥౪౯॥ మైత్రేయఉవాచ|| శ్రుత్వాభాగవతంపౌత్రమ మోదతదితిగృహీతుత్రయోశ్చవధం
 కృష్టాద్విదిత్యాజ్ఞానీన్ద్రహామనాః॥౫౦॥ ఇతిశ్రీమద్భాగవతే, మహాపురాణే, తృతీయసర్గే, చతుర్థశ్చోఽధ్యాయః
 మైత్రేయఉవాచ || పాగ్నిజావత్సంకుతతైజఃపరతేజోహసందితిః | దధారశతంబద్వాణిశ్ఋ-మానానాసురా
 ర్దనాత్॥౫౧॥ లోకే తేనహతాలోకేలోకపాలాహతౌజసః| స్వవేదయస్యశ్వస్వశేధ్వాన్వర్తతకరందితామ్॥౫౨॥
 దవాఉహమ్| త్వమేన తద్విభోవేత్సంవిగ్మయద్వయంభృతీమ్| నవ్యవ్యక్తంభగవతఃకాలనాస్పృష్టవర్త
 నః॥౩॥ దేవదేవజగద్ధాతగ్లోకనాధిభామణే | పరేషామపరేషాత్వంఘాతానామనిభావవితీ॥౪॥ సమోషి

గర్వతేజసా-హతాలోకేనిరస్తసూర్యాదిరకా-లోకే, హతౌజసోహతప్రధావాః, లోకపాలాః, దిశాంధ్వాన్వైసఅవత
 మసేనవ్యతికరన్యత్యాగం-ఇయంపూర్వాది, గియంపశ్చిమే, తిజ్ఞానాభావం-విశ్వస్వజేవతుర్భూయః, స్వవేదయః - బ్రహ్మ
 సమీపమాగత్యతస్మై విజ్ఞాపయామానురీత్యర్థః॥౩॥ త్వినివేదనమేవాహ॥ త్వమేవేతి|| సోవిభో| బ్రహ్మక-త్వమేవ-ఎత్-ద్వైత్య
 జ్ఞానాని-కింతదిత్యత్రాప్యహి, యేతే యస్తాతే, వయం, భృశం, సంవిగ్మభిధారాః, తత్త్వమేవతేజోత్పర్కః, అహమేతివ్యాద్యుత్తే
 ష-అతఃకథంజానామీత్యాత్రజ్ఞా-యాంచరమాత్తన అవేశావతారత్వా త్వం నర్వంజానాసీన్యగ్నివైత్యావూః॥సహేతి॥
 కాతేన-అస్పృష్టవర్తన్ద్రజ్ఞానంయస్య-కాలవశాదంకుచితజ్ఞానినోభగవతః, స్పృష్టింతతఃకరిన్మామిత్వామూపి త్యేత్యుక్త
 స్య-తేత్వయా-అవ్యక్తసమీపితం-భగవచ్చరీరఘాతస్య-తస్యహ్యస్తీత్యర్థః॥౩॥ త్వినివేదనమేవేతి॥ సోదేవదేవ-దే
 వానామిదాగ్నినామపదేవ-హేజగద్ధాతేజగద్ధాతాతః- లోకనారభిజామణేలోకానాంనాధానాంశిభామణే - పరేషామ
 పరేషాంఅస్యదమేక్షయాపూర్వోపాంతర్యాచినానాంచ-భావపీతీ-అభిప్రాయజ్ఞపీ, అనీ॥౪॥ ఎవంపరమాత్మావేశా
 వతారత్వేన బ్రహ్మశరీరకపరమాత్మన్యప్రొత్త్యేతస్య నర్వజ్ఞ తామభిధాయ-పునస్తద్బ్రహ్మవత్సద్గర్విద్యిత్యతేన సమసు-రస్వ
 ని॥నవఇతి॥ తేతుభ్యం-నమః-కథంఘాతాయతే, వ్యక్తయోనయ్యేక్తంకార్యావధంబగ- త్వస్యయోనయ్యేకారకాయ
 నాహంవ్యక్తయోనిఃకింతుపరమాత్మత్యేత్రాప్రహి॥ గృహీతగుణభేదాయ, గుణానాంభేదఃరజోగుణో-యస్యనగుణభేదః బ్ర
 హ్మ-గృహీతశరీరతేన, గుణభేదఃరజోగుణ-ప్రధానః| బ్రహ్మయేనతస్మై, రజోగుణప్రధానబ్రహ్మశరీరకపరమాత్మా, యో, జ
 గత్సృష్టే, నత్వమేవేత్యర్థః॥ నేదంత్యదూగ్మేదావస్థానంపరమాత్మనో, కర్తాయత్తమిత్యాహ॥ మాయయాసంకల్పరూప
 జ్ఞానేనైవ-ఇదంబ్రహ్మభ్యంశరీరం-ఉత్తయమేగతాయ-అతదుపపాదకత్వేనవిశిన్ద్రే॥ విజ్ఞానవీర్యాయేతి॥ విజ్ఞానమేవవి

కృంబలంబునృతస్తే ॥౧౫॥ ఋషివంశిధర్మవ-ప్రజానాంత్వస్మిన్దైతవ ర్మినామస్తాకమస్తే ॥౧౬॥ పరిభవోఽనుచితభిషావ
యస్తోనమసు-ర్వస్మిన్దైతః ॥౧౭॥ యేత్వామితి ॥ అత్త భావనం అత్త నోజీవాః దేవననుమ్యోదిరూపేణభావయతిత్యాత్మ భావన
స్తం - అత్త నిస్సార్థస్త్యైవపూత్రంనందద్ధితంభవనంయనతం - అత ఎవ-నదనదాత్మ కంకార్యకారణహంసం వస్తుత,స్తా
భ్యం, పరంవిలక్షణం-త్వాంయే అనన్యేనఅన్యోచారేణ-భావనభక్త్యాభావయ ని డిపానతేష్టు ॥౧౮॥ ఋతేమాం-కథంఘా
తానాంజతశ్చస్మిన్దైత్యియాత్త నాం-జితాఃశ్చస్మాంపాదాః,ఇన్ద్రియాణిజ్ఞానకగ్నోభయైన్ద్రియాణి,ఆత్మల న్తరగణం
చ,యే సైమాం,అతఎవ,సుపక్వయోగినాం-సుపక్వపరిపక్వ్యో,యోగభ క్తియోగోయేమాం తేమాం - అతఎవలబ్ధ యుష్మ
త్స సాదభవదనుగహఃయే సైమాం,కుతశ్చిదపకస్తాకపి,పరాభవోచా స్తి ॥౧౯॥ ఋయస్యతవ వాచావేదాత్మ కయా,స
ర్వాఃప్రజాఃతన్త్రాగ్రియాదామన్యా,గావఇవ,య ని త్రాఃనిబధ్ధాః-ఆయత్యాత్మకధీనాన్యత్వః-బలింత్యత్మాజాం-వార స్తికు
ర్వస్మి,తస్మైముఖ్యాయైశ్చేషాయ-తే-నమః - అనెనస్వనంబద్ధి నాంస్వనిదేశవ ర్మినామస్తే ॥౨౦॥ పరిభవోఽనుచితభిషావచిరిం
భవతి ॥౨౧॥ ఋషివంశంమన్సు త్యాఽధర్మాభిషింపాగ్రియన్తే ॥సత్వస్మిన్ ॥ హేమామ-సఃశ్చ క్షవిధ స్త్వం - తమసాల
శూర్యాత్రవిభాగా భావన,లబ్ధానికర్తావే,యేమామస్తాకం,శంసుఖం,విధత్సవీర్యం, ఆపన్నాత్ ఆపదగ తాత్, నః, అద
భాగిఅనల్పా, దయా-యస్యా స్తయా,దృష్ట్యా,ఈశీతుండ్రప్రస్తు సే ॥౨౨॥ ఋమిదాసింభవతాంవ్యసనముపస్థితమిత్త్య
తాగ్రిహః ॥ఎవభితి ॥ మేదేవ-దితేర్గ ర్మైఅర్చితంహితం,కాశ్యపంకశ్యపసంబద్ధి,ఓజఃవీర్యం,సర్వాదితః-తిమిరయతే అస్మి
కుర్వతే,ఎదని దారునివయే,అగ్నిరివ,ఎదతేవర్ధతే ॥౨౩॥ ఋషం దేవై రుక్మోబ్రహ్మతాన్పితౄ మేత్యాహముని ॥సభితి ॥

జ్ఞానవిర్యాయమానుయేదము పెయింపే । గృహీతగుణభేదాయనమ స్తేవక్తయోనయే ॥౨౪॥ యత్యామనస్య
భావేనభావయన్త్యాత్మ భావనమ్ । అత్త నివీ౯తభవనంపరంపదనదాత్మ కమ్ ॥౨౫॥ తేమాంసుపక్వయోగా
నాంజితశ్చస్మిన్దైత్యియాత్త నామ్ । అబ్ధియుక్త త్స సాదానాంనకుతశ్చిత్సరాభవః ॥౨౬॥ యస్యవాచాప్రజాస్స
ర్వాగావస్తవైర్మివయ ని త్రాః ॥ హర స్తిబలిమానుతాస్తస్మైముఖ్యాయైవనమః ॥౨౭॥ సత్వంపిదత్సవీర్యం
ఘామం స్తమసాల ప్రకర్త ణామ్ । అదభగినయదృష్ట్యా ఆపన్నాన్తస్మిన్దైత్యమ్ ॥౨౮॥ ఎవదేవదితేర్గ
ర్మఓజఃకాశ్యపమర్చితమ్ । దిత స్తిమిరయత్సర్వాఎదతేగ్నిరివై ధని ॥౨౯॥ మైత్రేయశ్చదాచ ॥సప్రహస్యమహా
బాహుభాగవాభ్యుత్థ గోవరః ॥ ప్రత్యాచక్షాత్త హృదైవాస్మిన్దైత్యదురయాగిరా ॥౩౦॥ బ్రహ్మవాచ ॥ మా
నసామేమతాయుష్ త్సా ర్మైవై సనకాదయః ॥ దైర్యిర్యోహయసాలాకాల్ లోకేషువిగతస్త్వహః ॥౩౧॥ తవక
దాభగవతోవై కుర్మస్యానలత్తన ॥ యయు ర్మై కుర్మనిలయంసర్వలోకనమస్కృతమ్ ॥౩౨॥ వస స్త్వియత్రభు

బ్ధిగోవరఃపెదపేద్యః-సభగవాన్ సహస్రాలహ్మ-ప్రహస్యవిహస్య-హేమహాబాహూవిదుర-మధురయాగిరా,ప్రణేతీర్ప
యత్,దేవాప్రత్యాచక్షత్ క్రవాత్ ॥౩౩॥ ఋషి మేమాహ ॥ భతఆరభ్యసేనాధ్యాయకేమే,కౌగ్రిమేచాధ్యాయేన ॥
మానసాభితి ॥ సేమానసామనస్సముత్పన్నాః,యుక్త త్సా ర్మైయవ్వ పతేయాలూఽన్వజాతాః-మేమతాన్సనకాదయః
లోకేషు - విగతాన్సప్రహవివయభిలాషోయేమాంతిధోక్తా అపి,లోకాల్-వివయసా,నభామా ర్మైవ - ధైర్యంపరితవ
స్త్రో ॥౩౪॥ ఋతేనకాదయ-ఎకదాఎకస్మి న్నా-లె-అనలత్త నఃసంధనస్వయవివగ్రహ్య శివీగహస్య,వై కుర్మస్యఅప్ర
తిహవైశ్చివ్యగ్యగ్యభగవత - వై కుర్మగ్యసంబద్ధి నిలయంస్థానంప్రతి-కథంఘాతం-సర్వలోకనమస్కృతంసర్వై ర్మై ర్వాచీవై
గ్లోకాలోకవాసిభిర్నమస్కృతం-యయుర్ తవస్త్రో - తత్రవై కుర్మనిలయమితిపిష్టలోకేచసిస్థానముచ్యతేనత్యుత్పదిహ
తి ॥అప్రమ-స-దై,వై కుర్మకపిత్తేయేనలోకాలోకనమస్కృతం, ఇతివత్ప్రమాణత్యాత్ - బ్రహ్మశాపనమారిగమ్యగ్యప
రమాకాశ్యగ్యకృతియు కైర్గ స్తుమకత్త్యాత్,ః స్యశ్చాదామణిమాత్,ధిష్ఠ్య, మితిస్వర్గ లోకచూడామణిత్యేనవత్వ
మాణత్యాచ్య,వై వల్మీకవమూ ర్మిను,దితివత్ప్రమాణత్యేన-ము క్రపాగ్యమామత్యాభావావగమాన్త-వై కుర్మశబ్దవా
చ్యత్వంపికుర్మగ్యభగవతస్థానత్యాదుపపన్నమితి,యం ॥౩౫॥ దేవవై కుర్మస్థానంపక్ష యతి ॥వస స్త్రిత్యాదివాద్యదశ
భి ॥యత్రవై కుర్మే-అనిమి త్తనిమి త్తేన-నిమి త్తంధలం-అనిమి త్తంఅప్రవర్తం,నిమి త్తంపలంయ స్తి క్తేన-కామాదిని త్త
రహితేనెత్త్యగ్-దర్శి గా-హరి-ఆరాధయత్ ఆరాధయగ్-యేపురమావస స్త్రి,తేన ద్వైవై కుర్మగ్యభగవతభవమూర్తిరా
కారోయేమాం,తేభక్తీక్తాః-ఆరాధయన్వస స్త్రిత్యేనపిష్ట లోకవాసి నామపిభగవదపానకత్వము క్తం,ధర్మ ధుర్వాద్యా
స్త్రిక్తయియత్రతేలోకసాక్షిణి,ఇత్యాదివాదకాధ్యాయ-పూర్వమారాధ్యభవగత్వస స్త్రిత్యేనపివరోధః,నన్యకామి

ధర్మైకభాగవద్రమాదాధయతానిత్యవిఘాతినపాప్ర్యానవిస్మయాంతా నర్వర్తితై కుగ్రలాకఃసత్యం, తపవతుతత్త్వత్సృ
 బిబ్ధాత్సృజమంసిత్యవిఘాతినపవాక్య-ఇమంకై కుగ్రమాగత్య-తతభాగవదనుభవేనసర ప్రప్రతిబింబాకల్పా నైతతోసిత్యవి
 ఘాతినామిక్కున్తీ త్యవిరోధః-అత్రయతైత్యాదీనాం లోకపరాణాం యభ్యుత్థానాం, తద్విశ్వసగుర్వధిక్రృత, మిత్యుత్తరత్రా
 న్నయః॥౧౧౮॥ ఋణ్యత్రవశీవై కుశ్లేశబ గౌచరకాస్త్రైక్రపమాణకః, భగవాన్ పాక్షుల్యపరిపూర్ణః, అత్యం పరమకార
 గభూతః, నృపతిశ్చైవః-పుమాన్ పరమపురుష-విరజంరజోగుణేనాననువిధం - సత్యంశుద్ధసత్యమయం, దేహంవిషభ్యధ్య
 త్యా-స్వానాంసః-స్వకియానస్తా, స్పృహయః శుభయ-నాన్యై ॥౧౧౯॥ ఋణ్యత్రవశీవై కుశ్లేశ, స్యేయియసనామసిశ్యేయ
 సాఖ్యం-వనమ స్త్రీకథంఘాతంసశ్యేయసం-సర్వర్తుశ్రీభిఃసర్వేషుబురుహయాశీవుష్మాదినమృత్యామైషాం-తైకామ
 దుష్టైః, అభీషానివర్ణ ద్విః-దుర్మ-స్విభావితవేషేషణభాజమానం-పునర్దు ర్మమ త్రై-వల్యమవసితం॥౧౨౦॥ ఋణున
 ప్రమవనంవర్ణ యతీతిభిః॥వై మానికాంవిమానారూఢాః, సలలానాన్యస్త్రీకాః, యత్రసశ్యేయసేవనై, లోకభర్తృగృహ
 తో-లాకానాం-యానితమలానపాపాని-తాని-తువయన్తి నిరస్య స్తీతితధా- చరితానిచరితానిజి-గాయన్తి కథంభూతా
 స్సన్తోగాయన్తి-అన్తర్-అనువికనదనస్యనమానం-మధుమకరద్దో-యాసాం-మాధవినాంవాస నికమాధవేపుష్పాణాం-
 గన్దేనసుగన్దేనపిష్టితాత ప్రతితాధీశ్వరాంతధానూతా-అనిలంతర్వస్థాపకంవాయుంక్షిపన్తి సన్తిరసు-ర్వస్తత్సరి
 తానిగాయన్తిత్యర్థః॥౧౨౧॥ ఋణేనభోగ్యభోగోపకరణభోగస్తానస్సాన్యధ్యపితదనాదరణతల్లాకస్తానాంభగవద్దు
 ణానుభవవసినరతయభిలాషస్సుచితః, కిమతద్వనస్థానాంపురుషాణాంగణానుభవాన క్షిరిత్య, యత స్తరస్మాన్స్తావరా
 ణామపితద్వనస్థానాంభగవత్సరతాస్తీర్వాహం పారావతాఇతిద్యాభ్యామ్॥ ప్రథమంతిరస్మాన్భగవత్సరతామాహ॥ పా

రుషాన్యర్వైవై కుగ్రమూర్తయః॥ యోనిమి త్తనిమి త్తేనభర్తృణారాధయన్స్తా రిమ్॥౧౨౨॥ యత్రచాభ్యఃపుమా
 నాన్తైభగవాభ్యుద్భి గోచరః॥సత్యంవిష్టభ్యవరజంస్తానాంనామృదయస్వప్రమ్॥౧౨౩॥ యత్రసి శ్యేయియసనా
 మవనంకామదుష్టైర్వర్తితైః॥ సర్వర్తుశ్రీభిః॥తై-వల్యమవమూర్తిమతీ॥౧౨౪॥ వై మానికాన్యలలా
 నాన్యరితానియత్రగాయన్తి లోకకమలమక్షణానిభర్తృః॥ అన్తర్వై-అనువికనస్య ఘమాధవినాంగన్దేనపిష్టితధి
 యోఽస్యరిలంక్షిపన్తి ॥౧౨౫॥ పారావతాన్యభృతసారనచక్రవాకదాత్యూహహంసమకతి త్తిరిబర్హిణాం
 యః॥ కోలాహలాంపరమతైచిరమాత్రమద్యైర్భృగ్భాధిపహరికధామివగాయమాన్యై ॥౧౨౬॥ మన్దారకు
 న్దికురవోత్పలచక్వకార్ధపుష్పాగ్నాగవశుశామ్నుజపారిజాతాః॥ ఋగన్దైవై తేతులసికాభరణేనతస్యా
 యన్తిం ప్రవస్సువనసోపహుమానయన్తి॥౧౨౭॥ యత్సంకులంహరిపదారతిమాత్రపిష్టైర్వైదుర్మమారక

రావతాదయఃకునివశేషాః - అన్యభృతాఃకోకిలాః-దాత్యూహాన్యైతకః బర్హిణీమయూరాః పారావతాదీనాం-యః-
 కోలాహలాంకలకలధ్వనిః-భృగ్భాధిపభృత్ శ్రేష్ఠ-హరికధామివ-ఉచ్ఛైః, గ్ధాయానానాగంకర్వరీతినతి-అచిరమాత్రంక్షణ
 మాత్రం-పరమతేనమాప్తోభవతి-వనస్థాఃపారావతాదయఃకోలాహలంకురవోత్పక్వధ్వనిమాత్రత్యక్షయంభృత్ రంజో
 హరికధాంగాయతీత్యభిపాప్రయోజ్యకోలాహలంత్యక్వాక్షణమాత్రంభృత్ధ్వనిమేషోపశ్చిన్యస్తీతిత్యర్థః॥౧౨౮॥ వనస్థానాం
 స్థావరాణామపిభగవత్సరతామాహ॥మన్దారేతి॥మన్దారపారిజాతానురతయవశేష-కున్దాంతిమ-క్రలతా-కురవకఃతలక
 న్దుక్షిమశేషః-ఉత్పలంరాత్రివికాసి-అమృజంధిమావికాసి, నాగ్నాగకేసరః-అర్ధఃపుష్పవృక్షివశేషః-మన్దారాదయస్సుమ
 నసస్సుగన్దయోఽపి-తులసికాశీతులసీ-అభరణంయస్య-తేన-తులస్యాఅలంకృతేనభగవతా-గన్ధేతులసీసుగన్దే - అర్చితేన
 మ్మాన తేన-యన్తి కవనైతస్యాఃతులస్యాః-తపఃబహుమానయన్తి-తద్వనస్థాఃపారిజాతాదయోమాదృశేషసుగన్ధిభృష్మ
 సునత్వస్య-తులస్యాఅలంకృతైభగవాన్తులసీమేవబహుమనతే-అమౌతులస్యాఃపురాకృతంతభితితులసీమేవమాత్స
 ర్యమత్యర్థబహుమానయన్తి-త్యర్థః, అత్రగన్ధేర్వనాతులసికాభరణేనత్యపహరిః, యత్రస్యగన్ధసదృశగన్ధరూపతుల
 స్యాః-అభరణేనభగవదాభరణంవస్త్యా-తస్యాఃతులస్యా-ప్రపీ-మహా-త్పురాకృతమితిబహుమానయన్తి-త్యర్థః॥౧౨౯॥
 ఎవంసిశ్యేయసవనమవగ్ధ్యపున ప్రమేవలోకంవర్ణయతి॥యత్సంకులమితి॥యదైవ్యకృతం-భక్తానాంవిమానై-స్సంకు
 లంవ్యాప్తం-కథంఘాతైర్విమానైఃపాపరైర్భగవతః-పదయోఃపదయోః-యా - అనతిఃప్రవీణభావః-అనన్త, తత్సార్వత్రికా
 భక్తిర్గత్వైతే-అనతిమా-త్రైవిష్టై-నకర్తృదయాదాభిపాప్రతిత్యర్థః-వైదుర్భాగినాంబికారైః-యేషాంతద్విమానా

యాథానాంకృష్టాత్తనాంబుహ సైకటితటాని-యాసాంస్థితేనశోభినిముఖానిసాం-తాఅపిప్రైయఃఉత్సయాద్యైః
పరిహరసాదిభిః, రజఃకామం, నాదదుఃసజనయామానుః - కృష్ణాత్తనామతిహేయగర్భంవిశేషణం కృష్ణభగవత్సైవతత్త్వా
చిత్తంయేహంతేహం, భగవత్సేవసహితచిత్తత్వాన్మకామమాదధుగర్భంః ॥ ౨౦ ॥ శ్రీఃలీలశ్రీ-రూపిణీమూర్తిమ
తీ, విగ్రహధారిణీ- హరిసద్భక్తినియంత్రైకవ్యభిరభగవత్సేవనీలీలాధ్యంభుజేనకమతేన, సమస్తజలసమస్త
సంకుర్వతీసంలక్ష్మ్యతథవ-కథంఘాతాః-చరణారవస్థంకృణుతీసూపురొకస్థియై- ముక్తదోహముక్తదోహా-రాగా
దిదోహోయయాహ, యద్యామక్తదోహేనీలీలామృజస్యవిశేషణం-ముక్తాప్రసారిణి-దోహశోభి-యస్యతేన, కథంఘా
తేవేత్తే ని స్ఫటికమయానికుఢ్యానియస్థి ౯-ఉపేతహేమి-శోభార్ద్రంవ్యత్రత్రఉపేతంసంయుక్తంహేమసువర్ణంయస్థి ౯
పునశ్చియంవిశిష్ట-యదనగ్రహే, యస్మాదీయఃఅనుగ్రహేనిమిదై, శ్రీరస్తుస్యగ్రహంకుర్యాదితియద్వాగ్, అస్యై
హంబ్రహ్మాదీనాంయత్సంబరదనయాహేయత్స, సాన్యదిత్యగ్-యద్య-విభగవత్స-త్తేనిసమస్తజలసమస్తనాద్యైవ-త
ధాని-స్వర్ణవట్టికాలాభివత్స-టికమయత్తిధానేషు హేమమాదైవనీలీలాపద్మపరాకపుష్పైశ్చిత్తకరణార్ద్రంసమస్తజల
స్థి నిరతితయిస్త-లానుస్ఫటికమయత్తిధిప్రతిపదితాసతీతత్త్వై-సంలక్ష్మ్య తథివాహుదితిభావః ॥ ౨౦ ॥ శ్రీహేమపీఠి ॥
అక్లహేదేహః-య-చ్యుతలోకే, శ్రీ-భగవతాఉచ్చేషితంమమృతమితిఅమత - అమన్యతకింకుర్వతీ-కింకృత్వా - విద్రుమమ
యానితటానియాసాంతాను-అమల్యానిర్తలాః, అమృతతుల్యః, ఆపే, యానుతాను-వాపీషు-నిజవనైస్సకీయకీవాహన-ప్రె
మ్యాభిఃస్వపరిచారికాభిఃశ్రీభి-రస్యతా-తులసిభీ-శీశంభగవత్సమభ్యర్చ్యతీభూజయన్తి, తదాఉదకైప్రతిబిమ్బితం, స్వలకం
శోభనామలకాః-మధుర్గుత-నలయాన్య, ఉన్నతానానికాయన్య, త-త్సవ క్త్రం, విత్త్యన్యస్త్వా, నిరతితయిమిలాసు, వా

తహేమమయైర్విమాదైః । యేహంబుహతరీ-టితటస్థితశోభిముఖ్యఃకృష్ణాత్తనాంరజ ఆదదుర్వయా
ద్యైః ॥ ౨౦ ॥ శ్రీరూపిణీకృణుయతీచరణారవస్థంనీలీలామృజసేవహరిసద్భక్తినిముక్తదోహా । సంలక్ష్మ్యతేస్ఫటిక
కుఢ్యఉపేతహేమి-సమస్తజలసమస్తనాద్యైవ-తధాని-స్వర్ణవట్టికాలాభివత్స-టికమయత్తిధిప్రతిపదితాసతీతత్త్వై-సం
లక్ష్మ్య తథివాహుదితిభావః ॥ ౨౦ ॥ శ్రీహేమపీఠి ॥
అక్లహేదేహః-య-చ్యుతలోకే, శ్రీ-భగవతాఉచ్చేషితంమమృతమితిఅమత - అమన్యతకింకుర్వతీ-కింకృత్వా - విద్రుమమ
యానితటానియాసాంతాను-అమల్యానిర్తలాః, అమృతతుల్యః, ఆపే, యానుతాను-వాపీషు-నిజవనైస్సకీయకీవాహన-ప్రె
మ్యాభిఃస్వపరిచారికాభిఃశ్రీభి-రస్యతా-తులసిభీ-శీశంభగవత్సమభ్యర్చ్యతీభూజయన్తి, తదాఉదకైప్రతిబిమ్బితం, స్వలకం
శోభనామలకాః-మధుర్గుత-నలయాన్య, ఉన్నతానానికాయన్య, త-త్సవ క్త్రం, విత్త్యన్యస్త్వా, నిరతితయిమిలాసు, వా

శీనామత్స, మలసిభిశ్చమన్యయస్థి-లీల-రుదకసమిషన్యముఖంనిధాయ, తత్రప్రతిబిమ్బితంస్వముఖంభగవత్స-భమునుసం
ధాయ, అకానాభగవాన్తస్త్వ-భంమయ్యతిమేనైత్యర్థః - అనైవత్యైహ్యోగార్థంసూచ్యతే ॥ ౨౧ ॥ శ్రీపునఃకథంఘా
తంతదై-వ్యకుఢ్యస్తానమితిత్తాగ్ ॥ యదితి ॥ య, ద్యదై-వ్యకుఢ్యస్తానం-తేనప్రజ-ని-సాగ్-కృత్-స్థి, కేతేత్యత్తాగ్ ॥
అభుభిష, అఖంపాపంభిన్ త్విరగ్యతీత్యభుభిష, హరి, స్రస్థాత్, అన్యవిషయాఅగ్రకామాదివిషయాః, అతప, రజనాను
వాదా, సత్తిష్ఠి, రభ్య-నైసంపాద్య-త్త-అనయేతిరజనా-డిపాయః-తస్యానువాదాత్అనుకీర్తనాత్, స్వసంపాదనోపా
యభోధకదగ్ధానికామతనాగ్దిగ్ధమకీర్తనాత్, మతీష్ఠిఃబుద్ధిభంశకరీః, కుకధాః, యత్స-స్థితిత్యర్థః-పునఃకుకధావిష
భిష్ఠి-యా-నుకుకధాః-హతభగ్నైనిర్ధాన్యైస్సభిర్నిర్తై, శ్రుతాః, అతప, ఆప్రసారాః-త్రిస్థిత్త-తేసారఃశో
త్సాదాంపుగ్గంయాభి, రెవంఘాతాన్యత్త్యః, తాంస్తాకశోత్సాక, అతరణేషునిరాలప్య-నెమ-తవ-స్సనరకేషు, తీవ-స్థి
పాతయన్తి ॥ ౨౩ ॥ శ్రీప్రసవక్థతానేవార్ధకామపరాకశోత్సాకశోచయతి ॥ యథితి ॥ యేపాతభాగ్యః, అభ్యర్థితాంపా
గ్ధనీయాం, స్వగతింమమవ్యజన్త, ప్రవన్నాఅపి-యత్రమమ్య-జన్త-ని, సహధర్మ-నిమ-త్తిధర్మ-సహతం, జ్ఞానంత-త్వజ్ఞానం-
స్థాప్రసన్నానంపాప్రాప్తాః, అతపభగవతలరాధనం, సంసిద్ధిసాధనంభజనం, సవితర-నినకుర్వ-నికింకృత్యముఖ్యభగవతే, వి
తతయాదురభ్యయయామాయయా, హతభాగ్యస్సం మోహితాభవ-స్థి, బతేతిథి, యద్యా, త-త్వజ్ఞానం, సధర్మ-యత్ర
యస్థి-న్య-నువ్యజన్త, యన్త-నువ్యజన్త-సాధ్యం, తాద్యనీగతింప్రసన్నాభగవతలరాధనంసంకుర్వ-నికింకృత్యముఖ్యయా
సం మోహితాపివేత్త్యన్యయః, అస్థి-స్థ-తై, అభ్యర్థితామపివనోత్త్యత్త్యనః, అస్తా-భిరభ్యర్థ్య-నియాంపాగ్ధ-నియాంస్వ
గతిమిత్యర్థః ॥ ౨౩ ॥ శ్రీప్రసవంభగవతరీ-ధాదిమమిముఖానాంతర్లోకాపాగ్ధ-త్వమభిధాను-తాంశ్చసశోచ్య-తత-ధా

శ్రీవరాహచరిత్ర ప్రల్లకశస్య పాప్రత్యమాహ || యచ్చేతి || యదై వగుణనిలయం అనిమిషం దేవానామృషభాశ్రేష్ఠో భగవాం - స్సస్య-అనువృత్త్యాభిప్రాయః - ప్రజ సైకధం ధూతావజ సై, మా రెయమాద్యుచితసత్పుహణీయశీలా-దూ రే చిరకాలేన-యమాద్యుచితశ్శాఘ్నేశీలాః, యో రెయమాహ్యుపరిసస్పృహణీయశీలాః, ఇత్యపిపాదోః-తత - ఉపరిఉపరిస్థితం, యదై గుణనిలయం ప్రజ సైకధం ధూతా-నః అస్తాభిరపి-స్పృహణీయం క్లాఘ్నేయం, శీలం, యేషాం-తే-మా రేచిరకాలేన-యమాద్యుపరిసస్పృహణీయశీలాః, కిం చ-భ ధ్మికా-ఽ-సుయత సః మిథిపరస్పరం, కథనేన, యో ౨నురాగ సే-నయదై వ్యత బ్రహ్మధర్మ్యం-తేన - యా , బాష్పకలాతయాపులకీకృతం ఉదభ్యేతకోమ అన్యం కిరం-యేషాం-తే-ప్రజ సైత్యర్థః ॥ ౧౫ ॥ ఋషం వై కుణ్ణ నిలయమనువర్త్య అధాన సరకధాంస్తే || తదితి || మనయగ్ననకాదయః, తత్ ఉక్తవిధం-వికుణ్ణం వై కుణ్ణ నిలయం-యోగ మాయ-బ లేన అణిమాదై శ్వర్యబలేన-ఉపేత్య పాప్ర-అధోకా రైస్సృగ న-పరాంఉత్కృష్టాం-మదంతోహం-అఘః పాప్రః-కథం చూతం వై కుణ్ణం-అపూర్వం అవృష్ట పూర్వం-విమధాగ్రాగ్రిః దేవశ్రేష్ఠాః-తేషాం-విమా నై శ్శౌచిః ప్రకాశోయన్తి-విచిత్రం అయ్యతం, దివ్యం అమానుషం, ఘనం, ఎకం పాప్రధాన్య న-వస్యం బహుమ ప్రవ్యం-తత హేతుః-విశ్వగురుణాభగనతా - అధికృతం అధిష్ఠ తం ॥ ౧౬ ॥ ఋతస్మిక్వై కుట్య-పట-త్యోః పాప్రకారాదౌ, అతిత్యలతికమ్య-అనజ్ఞ మానాః గవద్ది ర్యత్యైకధ యాత్ర తదయ్యతదయ్యతన-క్షిపకు ర్వాణాః, మనయస్సనకాదయః, అధాన సరం - స ప్రమాయాంకత్యాయం , దేవా-అపచితప్రవృత్త స్తో-కథం ధూతాదే

త్యైకమా రెయమాద్యుచితసత్పుహణీయశీలాః! భ ద్మర్త్యధన్యయత సకరనానురాగవై క్యైకావృకల యాపులకీకృతాభ్యాః || ౧౫ || తద్విశ్వగురుధిక్తృతం ఘనం వై కవ స్త్యం దివ్యం విచిత్రమిమధాగ్రాగ్రివిమానశోచిః | ఆ పుఃపరాంముదిమపూర్వము పెత్తయోగ మాయాబ లేనమునయ ప్రదధోపికుణ్ణమ్ || ౧౬ || వై-తేయఉమాహ || తస్మి నుత్తిత్యమునయ్యఉదజహనానాకత్యైస్సమానవయసాః పదస ప్రమాయామ్ | దేవావపచితగృహీతకా పరాధ్యైకయూరకుండలగీటివిజు-పేమ్ || ౧౭ || సు త్తద్వి రేవనమాఠికయానివిషావిన్య ప్రయా-నితీవతం వ్యయబాహుమ్యై | ప క్రిం ప్రమాకుటిలయాన్మునిర్దమాభ్యం ర క్తేజనచమనాగభనందధానా || ౧౮ || ద్వాత్యేతయోర్వివిశుః ద్వివతీరపుష్ట్యైపూర్వాయధాపురగవజ్రకవాటికా యాః | సర్వత్ర తే-విషమ యామనయస్సద్భుక్త్యై యస్సం వర స్త్యవిహతావిహతాభిశ హాః || ౧౯ || రాన్విత్త్యమాతరశనాన్త్యు రిః కుమారాన్సృధ్ధా దశార్ధవయసోపిదితాత్త తత్త్వాక్ | వై-తేయాన్ఫలయతా మతదర్శణాంస్తే తేనోవి హగ్నగవత్ప్ర తికులశీలో || ౩౦ || తాభ్యాం మిషత్ప్రవిమిషేషునిగ్నిగమానాన్వర్త మాఅపిహ ర్షేఽ

హ - సమానవయోయయోస్తే , గృహీతేగ దేయాభ్యాం తా-పరాదై గ్నిత్యైకయోరాదిభిః విజు-పే-రుచిగవేషయ యో ॥ ౧౭ ॥ ఋపునస్తావేవవర్ణయతి || మ త్తేతి || అనితం నీలం-య-ద్వాహుపతుష్ట యం-తగ్నమధ్యై, విన్య ప్రయా-మత్తాః ద్వి రేపాః భమరాః సూక్ష్మాం తియా, వనమాలయా, నివితో, వనమాలాంకత్యోర్విసింకృతవస్తావిత్యర్థః-కిం-చ-కుటిలయా ప్రవా, స్ఫుటాపకనితా - యా-నిర్ద మాశ్వాసమాగ్నోనాసాపుటే-తాభ్యాం, ర క్తేజనచర క్తనేత్రేవ, మనాగితత్, ర భనం ఉగ్రం-యధాభవతి తధా, వ క్త్యం, దదానా ॥ ౧౮ ॥ ఋద్యై || ఎవతయో రై వయో-మిషతోః పశ్యతోః సృతోః-తా-వనాదృత్యపుష్ట్యై వ - యః పూర్వాః ద్వయః-కనకవజ్రమయకవాటికాః-యధానివిశుః - తధా-సన్యాం స ప్రమా యాం-ద్వానివిశుః త్యర్థః || అపృష్ట్యై వ సవేతేకారణమాహ || యదస్తా-త్రేమునయః, అపిషమాయసమయా, వి ద్యావిన యసంపన్నైవ్యాప్త్యైకవిహా-దీసి, త్యుక్తవిధయా-స్వధృష్ట్యా, విగతాభిశ్శాః - అతవససర్వత్ర - అపిహ తాః అనివారి తాశ్చరన్తి, యేనంవర స్థితిపారే, యేమునయస్సర్వత్రావిహతాశ్చరన్తి, తేనివిశుః త్యేకాన్యయః ॥ ౧౯ ॥ ఋతా నితి || భగవత్ప్ర తికులశీలో, తా-దేవో, వాతరత నాన్మగ్నాక్, వృద్ధానపి, దశార్ధవయసః పశ్యవగ్దూలకవదస్తి తా-విది తం అత్త త్త్యం పరమాత్మ యధాత్మ్యం, యైస్సాక్, ముని-స్విత్య, తేజ-తేసాం-ధూపం విహస్యలకూలతా-ప్రపిభవ తాం-ధూప్య మిత్యేవంపదిహాన్యేత్యర్థం అతదహ్మో-వారణాన్వ్యా-న్వేత్రే, వకారాద్వాహవ, అస్థలయతాం-నివారితవ న్నై, భగవత్ప్ర తికులశీలావితి హేతుగర్భం, భగవత్ప్ర తికులశీలత్యాన్నివారితవస్తావిదితావః ॥ ౩౦ ॥ ఋతాభ్యామి

అపేహరపాధ్యక్షమ్ | ఊచుస్సుక్మ త్వమదిద్వితీతభక్తతమతాగ్రమానుశాసనసహసాతడంప్రతాక్షః || 3౦ || కు
మారాఊచయః || కోమా ఇహైత్యభగవత్ప్రతివర్తయోజ్యైస్సద్ధర్మిణాంసవతాంవిషమస్వభావః | అస్మి
స్సప్రసాదై ప్రదుష్కరతవిగ్రహేవాంకోమాఽఽత్యై వత్సులహతయోఽపరితః || సీయః || 3౧ || నహ్యస్త
రంభగవతహసమగ్రకుక్షావతాననమాత్యైనివభోనభానీధీరః | వశ్యస్మిత్రయనయోమ్యురలిగోనోఽం
ప్రశ్నోద్ధితంహ్యురరభేభయంయత్యోఽన్య || 32 || తద్దానమముహవరమస్యైకంధర్మద్యైర్మంహ్యమ

[illegible]

వాంఛయాభ్యాం,విక్తుభ రుస్సంబధి భ్యాంయవాభ్యాం-కర్తుం-య త్సక్తిప్రయ్య క్తం-త్వధీమహాచారయః-
 కింతదిచితే-ఇతఃలాకాల్లోకా-ప్రజతగవృత-కాల్లోకానిత్యతావహ॥ అ ప్రభవదృష్ట్యపరకీయస్వకీయవై ధన్య
 సద్భావగుడ్డా-పాషీయ-న్త్రయః-కామక్రోధలోభరూపాః-రిపవశఃత్రవః-యత్రయెవలోకేషు-భవన్తి సస్పృశితే
 త్యర్థః యదిభగవదభిప్రాయజనయనాపరాధినః-యవా మేవాపరాధినాతతఃప్రజతమిత్యాతః,అప్రాసనాయఉచి
 తోధీనితాంసదంతోమైనాగసావయమయ్యుష్టవాకిప్తిపె డె,,తివత్యమాణత్వాత్,,నను,,సమహత్వానుదర్శభ,,ఇతిభ
 గవతాగతత్వాత్-దంపత్యన్తానాంశాపానుభవః- తెహి - సదాసమ ప్రసేయరహితానిత్యాసంకచితిజ్ఞానైశ్వర్యాది
 గుణాశ్చ,,నిత్యజ్ఞానక్రియైశ్వర్యభోగోపకరణాస్త్వా,, ఇతిహయ్యత్యతే,,సత్సం,, తథావిధాఃపరమాకాశవ ద్విసేపురు
 షాః - ఇహాతుద్యురపాతే-పరమహ్యే నునియనిత్యసిద్ధ భగవత్ప్రజనసమానరూపా-సుకృతవిశేషాల్లబ్ధ ద్వాస్సాధికా
 రా-అన్యధాభగవదప్రకృపాతికల్యాణాయాగత్-అత్యగ్నివతేనివారణాయాగవ్య - సాక్షాద్భగవత్ప్రజనానాంహ-ని
 త్యజ్ఞానక్రియైశ్వర్యవచనా ద్భగవదభిప్రాయసభిజ్ఞత్వంనోపపద్యతే-భగవదనుచరత్వస్యా ప్రిశ్నసమస్తానవిశేషాద్భవతి
 తస్య ర్థః,,ఘోషాప్ర స్రగ్తాయాచవిష్టోరనుచరోభవే,,దిత్యాది-అపా-అన నైవై నతెయవర్తికైకణనాగనుచర్మజా
 తీయాబహవోవిద్య నైవలంకుకృతవశాద్భగవత్ప్రజనతుల్యరూపతామాపన్నాబహవస్సంభవ ని-అత్యాపి,,జన నియ
 త్రేపురుషాస్సర్వైవేకగమూ ర్తయః-యె-ఎనిమిత్తనిమి తైసధర్మేణారాధయత్సారి,,మితిపామాన్యతఉ క్తః,,కోవాఇహై
 త్యభగవత్ప్రచర్యయాశ్చై,,రిత్యన్యాయోద్భగవదారాధనతద్దేశపాప్రిశ్నిశేవతఉక్తాః॥ ౩౦॥ సద్వ స్సనన్తోఒద్యయోవిజ
 యతిప్రబలాలిలఃకుమరదఃకుముదాశ్చవిష్వక్సేనపతత్రరాట్-జయశ్చక్రతచేవశ్చపద్మదన్తో ఒధసాతత్వః-సర్వేనాగా
 యతపాప్రాణాశ్చయూస్త్వజఘ్నూరాసురీ,,రితి త్రివిక్రమణకాలజయవిజయస్తానావగమాశ్చ,,శాపాధిభూతాజయవిజయా

ధీమహివన్తధీభ్యామ్లోకానితోప్రజతమ ప్రభవదృష్ట్య పాషీయస్సక్తియధమేరిపనా-సన్యయత్॥ ౩౧॥
 తెహమితితముభావపధార్య ఘారంతద్భక్తిహృద్గద్యమనివారితమశ్రుత్యైః ॥ సదోహ రేనవచరావ్రువి
 భృత స్తత్ప్రదగ్ధహవచతతామతికారే॥ ౩౨॥ హయాఃశ్చదఘానిభగవద్ధిరకారిదన్త్యోయోపాపారేత
 సురసేశనమప్యశేవమి ॥ మావో-ఎనతాపలయాభగవత్స్వత్ప్రేమామోహాభవేదపితుశ్చైవజతోరధో
 ఒధః॥ ౩౩॥ ఎవంతదైవభగవానరపిద్దనాభస్సానాంవిబుధ్యసదతిక్రమమార్యహృద్యః ॥ తస్మిన్యయాపర

సాక్షాజ్ఞ యవిజయాభ్యైమన్యోనిస్సితౌ-కృష్ణావతారోపాన్తో త్యమాణయో నైయా-ర్షమనావతారపారివదత్వాప
 త్యసపవ తై-ఆన్యలోకస్యపరమాకాశాదన్యత్వం పూర్వముపపాచితం-అతప్రేపాద్విమాతప ర్దిభగవత్ప్రజనవ్యతిరి
 క్తత్వమనయోస్సిద్ధ మితిప్రమాణా ప్రసరిరోధః ॥ ౩౪॥ జ్ఞాతైవంమునిభిరుక్తోభగవద్భావస్యై తెహంపాదమూలేపతి
 తావిజ్ఞాపయమానఃకురిత్యహ॥ తెహమితిద్వాభ్యామ్॥ తెహంమునినాం,తత్, ఈరితంభావణం కథంభూతం - బ్రహ్మద
 ణ్డంబ్రహ్మశాపరూ-అతఏవ-అశ్రుత్యైఃఅశ్రుపరూహై,,రనివారితంఅనివారణేను-ఇతిఉక్తప్రకారేణ-అపధార్య
 శ్చక్రిత్యా-సద్యఃతదైవ హ-రెనవచరావ్రుత్వై-అలికతర్కై-తత్ప్రదగ్ధహ-తేహంమునినాంపాదగ్ధహపాదగ్ధహీ
 తవతై-ఉచిభిర్భృతః ఉరుఅధికం-విభృతఃభిత్తా- అహాలిప్తాభిర్విరపరాదాభ్యాంభగవదప్రకృపాభ్యమపరాద, మనేన
 భాగవతాపరా-రేనవయపసింసంరమేతిభయకమ్మితామనిస్సృతి- అపతితాం-దణ్డవత్ప్రేమాపూర్వకంవిజ్ఞాపయా
 మానఃకురిత్యర్థః ॥ ౩౫॥ జ్ఞావిజ్ఞాపనమేవాహ॥ హయాదితి॥ అఘానిభగవదభవ-యఉచిరోదన్త్య-స-భగవద్ధిరుష్టాభి-
 రకాగితః-నాతశ్చిద్భవతామపరాధః-అతో-ఎసదన్త్య-నా-అపయోఃహయాత్-అశేవంసురసేలంసంభవ త్తిరస్సా-
 రయావంపావంప-హ-రేతఅసమద్యాశ్చ,,కింతు-అధో-ఒధః-మూఢయోనిషైవజతోరపి-నా ఆపయోః-భగవద్విషయస్సృతి
 నాశకః మోహః-వనియోష్టాకం-అనుతావకలయా-యః కృపానిమిత్తోనుతావ-సన్య- కలయా-లేశేన-మాభవేతేసభవే,ది
 త్యమగృహ్ణీతెర్హర్థః ॥ ౩౬॥ జ్ఞావంస్సానాంమహత్సృతిక్రమమపరాధం-తన్దైవతత్త్వణమేన- అపయధ్యజ్ఞాత్వా- ఆర్య
 ణాంభక్తానాం హృద్యఃసుతోజ్ఞః-అరవిన్దనాథోభగవాన్-తస్మిన్-యత్రచేనశేనకాదయోవాస్యైవ-తత్రచేనశే,యయా
 జగామ-కరంభూతస్వ-సహశ్రిలత్ప్రీసహతః-పరమహంసా-యెవహమనయంసకాదయ - సైరన్యేవతీయానంశీలీని
 యా-చరణౌ-చలయన్మమృతదర్శనప్రతిపాత హేతుకంకోర్ధం-తాదర్శయశ్చస్య యియామితిత్వరావ్యాశేన-పద్భాగ్య
 మేవయయాదితిభావః- మిధసన్దైశోపాశ్చత్వపాశ్చత్వవ్యోతనాయ - మాత్యసన్నిధౌనుతరాంతేహంకో-పమువశమ

యిరుంప-సశ్రియతగమనమిత్యభిపాద్యుః ॥౩౭॥ అథాగచ్ఛన్తంభగవన్తమనువర్ణయతిపద్మభిః॥తమితి॥అగతమాగచ్ఛన్తంభగవన్తం- తెమనయః-అపక్షతలవశ్యక, అపద్మమాదిదమేవక్రియాపదం-కథంభాంతంభగవన్తం, స్వత్రుష్ణిస్సృపార్షదైః-పతవ్యతలపత్యావృత- మామయకంభత్రచామరవ్యజనపాడుకాః, యస్యతం, స్వాచాంభక్తానాంయస్యమాధి, ప్రస్య, భాగ్యంవలం-అట్లేఃవివయం-అతీవివయం-సమాధిభాగ్యమధునాతీవివయతాంగతమివస్థితమిత్యభిపాద్యుః-హంసవతీశ్రీయయా, ప్రయోగ్యజ్ఞనయోశ్చామరయోః, యోజివఃసురభినువద్ధో, వాయు- ప్రేనయ-ల్లోల-చ్యుభ్రామాతపత్రంభత్రం-త దేవశశీలస్య, కేనరామకృతాదామవిలమృ, ప్రేభ్యశ్చకరామ్యానితేభ్యోగళత్రి అమృకకాని, యస్త్రికతం, హంససదృశవామతసురభినువన్త సుఖస్పర్శవాయాచల్లాలచ్చన్త గ్రమ్మలసదృశతూభ్రాతపత్రవీలమృముక్తాదామగళదమృతవీధునన్దోహంలంకృతమిత్యర్థః ॥౩౮॥ అథవక్తృత్వప్రసాదముఖం-కృత్వప్రసాదతూర్ణానుగ్రహః-తస్మిన్మముఖంపూర్ణమృగహంకుర్వన్తమివస్థితమిత్యర్థః, స్పృహణీయానాంకాన్తీసౌకుమార్యాదననాం, ఛాపత్రత్రయం, సైమాయుక్తోయోఽవలాకః, తస్య, కలయాప్రసరణేన హృదిసంస్పృశన్తం-చిత్తమహారన్తమిత్యర్థః, పృథావీనైవిశాలతవ శ్యామే ఉరసి-శోభితయా-ప్రకాశమానయా-శ్రియాలత్కృత్య, స్పృహకస్యచాదామణివస్థిత, మాత్రధిష్ఠ్యంస్థానం- చైకులూకం-సుభగయన్తమివశోభయన్తమివస్థితమే ॥౩౯॥ అథిదృగ్ధునితమివస్థినివృత్తలవితమృత-పీతాశ్చరే-విస్ఫురన్తా-కాశ్చ్యోమేఖలయా-పురునితమృచరిధృతపీతాశ్చ్యోపరివిరాజమానయాశ్చ్యోభ్యర్థః, అభిభర్షినురైః, విరుతయానాదితయా, వనమాలయా-చ-మధుపానమత్తనదద్ధిసరయేత్యర్థః - ఉపలక్షితమివస్థిధ్యావళరః-య

మహంసమహమునినామ నైవక్ష్యే-చలరణోచలయన్తహాశ్రిః ॥౩౭॥ తింత్వాగతంప్రతిహతాయుకంస్వత్రుమృతైఃపక్షతాతీవివయంస్వసమాధిభాగ్యమ్ ॥ హంసశ్రిమోర్వజ్ఞనయోశ్చివవాయులోలచ్యుభ్రాతపత్రశశీకేసరశీకరామృమ్ ॥౩౮॥ కృత్వప్రసాదముఖంస్పృహణీయానామృత్వహంలంకృతయోహృదినంస్పృశన్తమ్ ॥ శ్యామేపృథావరసిశోభితయాశ్రియాస్పృహచామణింసుభగయన్తమివాత్తధిష్ఠ్యమ్ ॥౩౯॥ పీతాంతుకృపృధునితమృనివిష్ఫురన్తాశ్చ్యోభ్యర్థః-శిభిర్విరుతయావనమాలయా-చ ॥ వల్లుప్రకాశవలయంవినతానుతాంసేవన్త ప్రహారమిత రేణునానవబుమ్ ॥౪౦॥ విద్యుత్తీవన్తకరుణ్ణలమణ్ణానగ్గణ్ణలోన్మసముఖంమేఖలయా-పీతమ్ ॥ హృద్ధానగ్గణ్ణపివ రేహారతాపరగ్గణ్ణ రేణంకరగణ్ణనకౌస్తుభేనగ్గణ్ణలత్పాత్రోపస్పృష్టమితీతోత్తివతమిర్ రాయాస్సాన్వనాంధియావిరచితంఽహమసౌక్షమాద్యమ్ ॥ మహ్యంభవస్యభవతాంచభవన్త చుక్తోనేమిర్విత్తివనవితృప్తదృశోమదాకై ॥౪౧॥ తస్యారవిన్తనయన్త్యచదారపిన్తజ్జిల్లు-మి

ద్వా - సుభగయన్తమితిచా ర్థైశ్చైవవంబన్తః, వల్లుమనున్త రేషుప్రకోష్టేభవలయానియన్త్యతం-వినతానుతోగరుడ - ప్రస్థాన్సెన్గ-వన్త-విన్త ప్రసనిహతః-ప్రవామహస్తోయనతిం-భతరేణాపక్షిణహస్తేన-అబ్జంసనాశంకమలం-ధునానంలీలయాభ్రామయన్తమ్ ॥౪౦॥ అథిదృగ్ధునితమివస్థినివృత్తలవితమృత-పీతాశ్చరే-విస్ఫురన్తా-కాశ్చ్యోమేఖలయా-పురునితమృచరిధృతపీతాశ్చ్యోపరివిరాజమానయాశ్చ్యోభ్యర్థః-అభిభర్షినురైః, విరుతయానాదితయా, వనమాలయా-చ-మధుపానమత్తనదద్ధిసరయేత్యర్థః - ఉపలక్షితమివస్థిధ్యావళరః-యస్త్రికతం, హంససదృశవామతసురభినువన్త సుఖస్పర్శవాయాచల్లాలచ్చన్త గ్రమ్మలసదృశతూభ్రాతపత్రవీలమృముక్తాదామగళదమృతవీధునన్దోహంలంకృతమిత్యర్థః ॥౩౮॥ అథవక్తృత్వప్రసాదముఖం-కృత్వప్రసాదతూర్ణానుగ్రహః-తస్మిన్మముఖంపూర్ణమృగహంకుర్వన్తమివస్థితమిత్యర్థః, స్పృహణీయానాంకాన్తీసౌకుమార్యాదననాం, ఛాపత్రత్రయం, సైమాయుక్తోయోఽవలాకః, తస్య, కలయాప్రసరణేన హృదిసంస్పృశన్తం-చిత్తమహారన్తమిత్యర్థః, పృథావీనైవిశాలతవ శ్యామే ఉరసి-శోభితయా-ప్రకాశమానయా-శ్రియాలత్కృత్య, స్పృహకస్యచాదామణివస్థిత, మాత్రధిష్ఠ్యంస్థానం- చైకులూకం-సుభగయన్తమివశోభయన్తమివస్థితమే ॥౩౯॥ అథిదృగ్ధునితమివస్థినివృత్తలవితమృత-పీతాశ్చరే-విస్ఫురన్తా-కాశ్చ్యోమేఖలయా-పురునితమృచరిధృతపీతాశ్చ్యోపరివిరాజమానయాశ్చ్యోభ్యర్థః, అభిభర్షినురైః, విరుతయానాదితయా, వనమాలయా-చ-మధుపానమత్తనదద్ధిసరయేత్యర్థః - ఉపలక్షితమివస్థిధ్యావళరః-య

సుతౌభారోమాఞ్చిః॥౪౩॥ ఙ్మసంక్షోభకారితంసంభ్రమమాహ॥తథితి॥తేవైమునయః అమవ్యభగవతః-వదనమేవ
 సితపద్మకోశః-తంపీత్యుక్తాద్వంపిత్యుశ్యామవర్ణత్వాదసితపద్మకోశేదృష్టాన్రితః-అపూతోపమాచెయ-కథంమాతం-
 సుందరతరాధరకున్దహసంసుందరతలయజే-అధరోష్ఠే-కున్దపద్మాసోయన్రికై,తలలభాశిషాలభవనోరధాస్సన్రిః-పునః,
 ప్రదియంభగవత్సంబంధనఖానాఅరుణమణయః-సైపాం-శ్రయంఅశ్రయం-అష్టిప్రదన్దంవరదద్యయంసీరిత్యుఃపునః
 పునరేవసీరిత్యుః-యమవత్సర్వాగ్లావణ్యైకాః-పశ్యాన్నిదదభ్యుఃధ్యాతవన్రిః॥౪౪॥ ఙ్మవంనిరతతయచ్చా
 జ్జలావణ్యయన్దంభగవత్సంస్యవృద్ధిధ్యాత్వా-అధాస్తువన్రిత్యాహ॥పుంసామితి॥ఇహన్రికైలాశ-యోగనాకర్త
 యోగజ్ఞానయోగభక్తియోగాదీనాం,యమార్గానిప్రకారా-స్సై,రగతిన్ద్రూపం-మృగయతాంచినయతాం-కర్తజ్ఞా
 నయోగయోగప్రకారాభక్తియోగసాధనజైకరూపా-భక్తియోగస్యయన్దీసాధనజైకరూపప్రకారః-తైః-మృగ
 యతాంజ్ఞానకర్తయోగానుగృహీతభక్తియోగేన,స్వరూపంచినయతామత్యర్థః, తెహంపుంసాం-ధ్యానాస్పదంధ్యా
 నస్యవిషయమాతంబహుమతంతలత్యాదరాస్పదం-అతవవ,నయనయోరభిరామం-పాంఘంపూరుషంవపుఃశీరిం-
 దర్శయానందర్శయన్దం-అనన్యసిద్ధైఃసాన్యాసాధారణైఃబేత్వత్తికైఃసాన్యాసావైః-అష్టభోగైఃఅతిమాద్యుష్టవిభూఃభిః-
 యద్యా,అహంసాచధమంపుష్పంపుష్పమిన్రియవిగహాభిర్యద్యుక్తై-ర్యుతయన్దంభగవత్సం,సమగృణేసమగ
 స్తువన్రి॥౪౫॥ ఙ్మసుతిమేమాహ॥యావదధ్యాయపరిసమాప్తి॥తతఃచిరమస్తాభిన్నవయధ్యాతస్యమన్ద్యాగృహ
 శాదద్యునయనవిషయతాంగతోసీత్యాత్మనఃకృతార్థతామాహుః॥యథితి॥దుర్భరామయోగినాం-హృది-గతోపివి
 ద్యమానోపి-అన్దర్శితఃతిరోహితో-యన్సత్వమదైగ్వివ,నోస్తాకం,నయనమూలంనయనవిషయతాం-హే,అన

శ్రతులసీమకరన్దవాయుః॥అన్దర్శితస్సవివరణవకారతేహంసంక్షోభమక్షరజామామపిచితతన్యాః॥౪౩॥
 తెహఅమవ్యవదనాసితపద్మకోశమిద్వీత్యున్దరతరాధరకున్దహసమ్॥లభాశిషఃపునరేవేత్యుతతీయమష్టి
 ద్వన్దంసఖానామణిశ్రయంపిదభ్యు॥౪౪॥పుంసాంగతిన్ద్రూపంమృగయతామిహయోగమార్గాన్రిధ్యానాస్పదంబ
 హుమతంనయనాధిరామమ్॥పాంఘంవపున్దర్శయానమనన్యసిద్ధైరౌత్వత్తికైస్ససన్యగన్యతమష్టభో
 గైః॥౪౫॥కమారాణిమ॥యోఽన్దర్శితోహృదగతోపిదుర్భరాత్సాన్తన్ద్రూపంసోదైగ్వివనోనయనమూలమన
 న్దరాగః॥యన్దైగ్వివకర్తవివరణగహంగతోనఃపితాన్రిసమగ్నితరహాభవద్యువేన॥౪౬॥తన్త్యావిదామ
 భగవత్సరమాత్మతత్త్వంసత్వేనసంపతరతరజయన్దమేమామ్॥యతైఃసతాపవిదితైర్నృకభక్తియో
 గైరుద్గన్రిధ్యాపూదివిదుర్నయోవిరాగా॥౪౭॥నాత్యన్రికంవిగయన్దస్యితేప్రసాదంకింపాన్దగద్విత

స్త-రాజ్యప్రాప్తిః,యన్దైగ్వివయదైవ,భవతఉత్పన్నై-పితౌఅన్ద్రత్పితౌవత్తుభై-అనువన్దితరహఃఉపదిష్టస్వ
 రూపరూపగుణవిమాతీ-ర్భవా-నపూ-త్తైగ్వివ-కర్తవివరణ-న,అస్థాకంసహంహృదయగుహం-ప్రవిష్టః-త్వ
 త్పుత్రాదన్ద్రీవత్పుత్తుభావపదిష్టరహఃస్వంతప్రీతిభ్యత్యేతావత్సంహృదయేధ్యాత-ఇదానీనయనమూలంగతో
 సే,అతీవయంకృతార్థాభిధానః॥౪౬॥ఙ్మననుభవత్పితౌపదిష్టమాత్మతత్త్వంసన్య-దహంత్యన్య-స్సత్ర-ధంబద్భ
 నేనకృతార్థత్యేతౌప్రాహ॥తమితి॥పాపరమ-పరో,మా,న-యన్ద్రాత్సరమ-స్సగోపితౌష్ట-స్వస్వసంబోధనంహే
 సగోపితౌష్ట-భగవత్-సత్వేనశుద్ధసత్వయదేహేన-ఎమాంభక్తానాంసంపత్సమ్యక్-ప్రతిక్షణం-రతీంఅనురాగం-ర
 చయన్దం-తంఅనేన,నవాఅరేపయ్యఃకామాయపతిఃప్రియోభవత్కాత్మత్వన్ద్రూకామయే,అన్ద్రాగిరం-పూర్వోక్తవిధం-
 త్యామేవ-అత్తత్త్వంపితౌపదిష్టమాత్మతత్త్వంవిదాప్రత్యభిజానిమితితదాత్మతత్త్వం,యన్దదభిసంజానీధేత్య
 తౌప్రాహ॥అనుతాపవిదితైః-అనుతాపస్సంసారనిర్వేద,ప్రేనలభిః-దృఢభక్తియోగైఃసిన్ధిలభదైయోగైః-విరాగాఃపి
 గతశక్త్యాదివిషయాధిలాపాః-ఉద్గన్రియనిరపహంకారా-తేప్రసిద్ధాః-మునయా-హృది-యతేఅత్తత్త్వం-పిదురుపాసీ
 రక-మునిభిరుపాన్యంశుద్ధసత్వమయన్రిగహవదేవాత్మతత్త్వమన్ద్రీతౌభ్యుపదిష్టమితితత్త్వభిజ్ఞాతస్యామేవజానీవఇతి
 కృతార్థతోపపత్తిభావః॥౪౭॥ఙ్మననుకథంబద్ధసమాత్రైకకృతార్థతా-యతోధర్మాదీనామేవపురుషార్థత్వమత్యా
 శిః॥యన్దమత్పూర్వాయనదర్శనైగ్వివకృతార్థతాపాదకత్వమాహుః॥నాత్యన్రికమితి॥అగ్నిపాథగవ-యత్వగ్ని
 వశరణంస్ఫురత్పాపాయోయేమాంతే-భగవత్పరణాగతాభివ్యర్థ-అతవవకుశలాదుమ-రూపయేభోగీవత్తత్త్వాత్-

తీర్తస్యం తీర్తనీయం - తీర్థం పవిత్రం యశో యస్య - తస్య భవతః కథాయాః - రసజ్ఞాం సానుభవపరస్య ద్విః - తెతవ - ప్ర
 సాదరూపమాత్మ్యం - ద్వికం మోక్షమననవిగణయన్తి - తెతవ - ఘృషః ఉన్నయైర్విత్తేషిః - అర్చితం హితం భయం యన్తి క్త -
 త్వస్యగ్రాన్యాజ్యాదికం - నవిగణయన్తి - తీక్తిమువ - క్వమిత్యర్థః - త్వత్సర్వ - దాత్రవణము - తెనస్మాత్త్వ - నకృతాం వస్యహ
 నా - స్వస్వర్గకాగతాః పరవపురుషార్థమోక్షమీషానాద్రీయ - నై - కీముత - వాఙ్మనసాగోచరస్వరూపస్వభావభవద్వర్తనా
 స్వాకం కృతార్థతేతిభావః ॥ ౧౮ ॥ ॥ కీం బహువాదస్య నస్యకృతార్థతాపాదకత్వం కథనీయ - మేతావత్రైవన ద్వేషాం కృతా
 ర్థతాస్యాదితీయానయన్త - దైవపార్శ్వయోనమసుభి - ర్వస్తి - ద్వాన్మగ్నమ్ ॥ కామమితీ ॥ హే భగవత్ - స్వస్వజ్ఞే - స్వేషా
 మస్మాకం ప్యు - నైః దరితైః - కామం - సః అస్మాకం - విరయేషు నిరయపార్శ్వయేషు సీచయోనిషు - భూజన్త - స్వాత్మీ , సువిత్ - య
 నూనం , తెతవ - పదయోః - న - త్వేతవ - చి - వం - అతివత్ భృగవత్ రమేత - యది - సః - వాచఃగిరీ - తులనీవత్ - తె - అష్టి - శోభాః
 ఘ్ని - గి - శోభయ - స్తీర్తఘ్ని - శోభాః - స్తుతిపరా - స్మరిత్యర్థః - యదినః క్షరన్త - గ్ని - తెగణ - డై - పూ - ధైత - నిత్యం త్వద్గుణ
 గణైవణవరం స్మరిత్యర్థః - ఇదం శిరఃపాత్యాదీనాం భగవద్వస్తనార్చనా దేరు - యత్యణం - తే - త్తద్దరితాన - సా - రెణజన్త - స్వా
 న - త్త - త - శోకః - ఇదం తు - భవ - స్తం - ప్రతిపార్శ్వ - ద్వియమవశిష్ట - తె - య - క్షే - త - అదీనాం భవత్యా - దార - పిన్ద - ధ్యానాది - పార్శ్వ - మి -
 ఎతావత్రైవకృతార్థాభావేయిరత్యర్థః , ఇదం తు లోకాద్యప్రేక్ష్య - క్తమ్ ॥ ౧౯ ॥ ॥ అభగవద్వష్ట్యాగ్రస్వకృతార్థతాం పదవస్తోమ
 స్తి ॥ పార్శ్వమితి ॥ హే పురుషూత - పురుభిః పహుభిః పూత - స్త్య - సర్వోపనిషద్వేద్యత్యర్థః , య - ద్వా , రూప - శేష - య - పురు
 షః పూతం - పద్యం - పశ్యో - పనిషత్ప్రతిపాద్యమిత్యర్థః , యదిదం రూపం నిష్యమశ్చ విగహం - పార్శ్వశ్చ కృతప్రవృత్తివాచ

భయం మృత్యుమే - యే - క్త త్వద్భక్తి - గిరీ - శాభవతః కథాయాః - తీర్తస్య తీర్థయన్త - సుకళలారసజ్ఞాః ॥ ౧౮ ॥
 కామం భవస్య స్వప్రజన్త - ర్మిరయేషు సాన్యాద్యేతో - శ్చ - బద్ధగి - ను - తె - పదయో - రమేత - ॥ వాచశ్చ - సులనీ - బద్ధగి
 తెష్టి - శోభాః - పూ - ధైత - తెగణ - డై - ర్గ - క - ర్గ - గ - స్త - ॥ ౧౯ ॥ ॥ పార్శ్వశ్చ కృత - యదిదం పురుషూతరూపం - తె
 సేకనిర్వృత్తిమవాపురలంబ్య - శోనః ॥ తస్మా ఇదం భగవతే నవభిషి - ధే - మయో - నా - త - నా - మ - దురుదయభగవా
 న్స్మృతితీర్త ॥ ౨౦ ॥ ॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే , మహాపురాణే , తృతీయసర్గః , యోగః ౨ ధ్యాయః ॥ ౩౬౧ ॥
 బ్రహ్మవాచ ॥ ఇతి తద్వ్రతాం తెమాం మనీనాం యోగదర్శితామ్ ॥ పతినస్య జగదాదంబై క్షణం నియో
 విఘః ॥ ౧ ॥ శ్రీభగవానువాచ ॥ ఎతే హి పార్శ్వ - దౌ - మహ్యం - జయోవిజయవచః ॥ కద్య - కృత్యమాం - య - వో - వి - బహ్వ
 కార్ష్యామి - క్రమమ్ ॥ ౨ ॥ య - స్తే - వ్రతయో - ర్మత - ద - ణ్డో - భ - వ - ద్ధి - ర్త - మ - సు - త - వై - ॥ స - వ - వా - న - మ - తో - న - స్తా - భి - ర్మ - యో
 దైవహేలనాత్ ॥ ౩ ॥ తద్వ్య - ప - సా - ద - య - మ్య - ద్య - బ - వ - త - దై - వ - య - ప - ర - మ - మ - తి - ది - హ్య - త - కృ - త - మ - స్య - య - త్వ - వ - స్య

సి - తెనరూపేణ తద్వ్రత - నైత్యర్థ - హే - కుశ - అ - న్త - క - ద్య - శః - న - తా - ష - ని - వ్య - పి - న - శు - ణ - అ - ల - ణ - భృ - శ - ణ , అ - వా - భు - పార్శ్వ - అ - వా
 త్వ - నా - మ - న - వి - ద్య - తె - అ - త్మ - అ - న్త - క - ర - ణ - య - స్వ - శ - ణ - యే - మా - మ - తె - మా - మ - యో - గి - నా - మ - దు - ర - ద - య - మ - ప - ర - క - మ - యో - భ - గ - వా - త్ - ఇ - తే - ఇ
 త్త - ణ - అ - వ - ద - ధ - ర - ణ - యే , ప్ర - తి - తి - య - ద్య - వ్య - ః - అ - స్తా - భి - ర్మ - శే - ష - త - స్తే - భ - గ - వ - తె - త - మ - భ - య - ఇ - ద - మ - న - మః - క - ర - త - ఇ - త్య - ర్థః ॥ ౨౦ ॥ ॥ ఇ - తి
 శ్రీమద్భాగవతతన - వ్ర - త - ని - గ్రా - హ్య - యా - మ - శ్రీ - భ - గ - వ - త - వ్యా - ఖ్యా - యా - మ - తృ - తీ - య - స - ర్గ - నై - వ - భ - వ్య - క - థ - ౨ - ధ్యాయః ॥ ౩౬౧ ॥ ॥
 ఎవం చ నిభిరావేదితస్వరూపహూపగుణవిఘాత - వ్రత్య - గ్రా - నీ - తో - భ - గ - వా - నా - శ్రి - త - సు - ల - భ - షః , ప్ర - యో - హి - జ్ఞా - నీ - త్య - గ్ర -
 మ - హ - ణ - క - మ - మ - ప్ర - వీ - యః , జ్ఞా - నీ - త్యా - త్తై - వ - మే - మ - త , మి - తి - గ - నీ - తో - క - ర్త - ర్త - గి - ర - తి - త - య - స్వ - పీ - తి - వి - య - తా - మ - సీ - వ - గ్రా - ద - య - తు
 ము - వా - త - త్యా - హ - బ - వ్య - ఇ - తి ॥ ము - నీ - నా - మ - హ - వ్ర - త - య - స - ణి - ల - శీ - ల - నా - మ - యో - గ - ధ - ర్మ - ణ్డ - ణ - భ - గ - వ - ద్ధ - క్తి - యో - గ - వ - ద - గ - య - పా
 మ - స్తీ - తి - తా - మ - ఇ - తి - క్త - ప్ర - క - ర - ణ - గ - ణ - తా - మ - స్త - తా - మ - తె - మా - మ - స - న - క - ణ - దీ - నా - మ - త - ద్ధా - పీ - త - ణ - ప్ర - తి - న - గ్ర - త - స - నా - మ - క్లా - భ్య -
 వి - క - గ - స్థా - న - ని - ల - యో - య - స్వ - స - మ - భ - ర్మ - గ - వా - త - ఇ - ద - మ - త్య - గ - మ - ణ - ణ - జ - గ - ద - త - క - వా - త ॥ ౧ ॥ ॥ జ్ఞ - క్తి - మే - వ - హ - వ ॥ ఎ - తా - వి - త్యా - ది
 భి - రే - కా - ద - ష - భి - జ - యో - వి - జ - య - మ - తే - తే - తా , న - వ్య - ణ - మ - మ , పార్శ్వ - దౌ , మాం , క - ద - ర్ధ - కృ - త్య - ల - జ్ఞా - య , య - ద్య - స్తా - తే , వో - య - మ - భ - య -
 బ - హు - భృ - శ - ణ - అ - తి - క - మ - అ - వ - చ - ర - ణ - అ - క - ర్ష్యా - మ - క - ర - త - తా - మ్ ॥ ౨ ॥ ॥ త - స్త - స్త - న్త - న్త - అ - న్త - ద్ధ - వ - గ్ర - కృ - త - య - మ - వ - చ - ర - ణ - తా - త , వో - య - మ - వ్య - అ -
 ద - ణ్డో - భ - వ - త్య - కృ - త - స - న - వ - ద - ణ్డ - ః - అ - స్తా - భి - వా - మ - స - యః , ద - వ - హే - ల - నా - త , ద - వ - నా - మ - య - మ - వ్య - ణ - హే - ల - నా - త - అ - వ - జ్ఞా - నా - ని - మి
 త్తా - త - అ - న - మ - త - అ - స్తీ - త్య - ర్థ - కృ - తః ॥ ౩ ॥ ॥ త - త - త - త - త - అ - న్త - ద్ధ - వ - గ్ర - కృ - త - య - మ - వ - చ - ర - ణ - తా - త , వో - య - మ - వ్య - అ -
 ద్య - అ - ద - వ - ప్ర - సా - ద - య - మ - తీ - మా - ప - య - మ , న - మ , స - త్య - వ - ర - ణ - ణ - త - త - త - ఎ - వ - తీ - మా - ప - య - త - వ్యా - భి - త్య - తా - హ - హ - య

స్తాత్, బ్రహ్మదాగ్రేణాః, మేమమ, పరంక్షత్పత్తం, వై వం, అతోవః ప్రసాదయామి ననుకీమపరాధంభవతా, యేన ప్రసాదయామి తి హాష సేభ్యత్య త్రాహా|| స్వప్రమితిః మదీయైః ప్రమితిః, అనత్యతా అవజ్ఞాతా, ఇతియత్, తద్వి, అత్త కృతం మయా కృతమిత్త్యేవ, మత్త్యే || ౪ || ఋభృత్యకృతమగస్వామిన్యైవ పర్యవస్యతి త్యాహా|| యన్నామానీతి|| భృత్యేకృతాగ్నికృతాపరాధేనతియన్నామానియన్యస్వామినామానివ-జనః, గృహ్యతి అననస్వామినాభృత్యద్వారా-ఎవ మేవ-మనాభకృత, మతోయదురాత్మై త్యాడినిన్దకనామాని, లోకోపవతి, సలసాధువాదః, తతి- ర్దీంతస్సన్వామినః|| ర్దిం, మాస్తివాతయతి, త్వవం, ఆమయభవ-ఆమయోఒత్త్యైతకుమూచిరిగ, స్వయధాత్వమృత్వన్న ద్దగతేహాన్దగంహా స్తిభత్తర్ధః, భృత్యకృతాపరాధమిత్త-సాధువాదస్వామినిపర్యవసన్న ద్దతి- ర్దిమనాశయతితిహావః ||౫|| శ్చస్తా దాగ్రీతసాలభ్యాచి కల్యాణగుణభియశ్చ స్థంపనోహంనిరతిశయః|| యాణాంభవతాంవిగోధితేస్వాన్యైః పలునామీత్యాహ|| యస్యేతి|| యస్యమమ అమరామృతయశ్చ క్షిప్రణావ గాహః, అమలంపవిత్రం-అమృతేతుల్యం, యద్యత్, ప్రస్య, క్రవణావగాహః|| శ్రోత్రపరీవేశః, ఆత్మ్యవచంశ్చపాకపర్యస్తం, జగత్, సద్యః-పునాతిపవిత్రయతిసోఒహంపేతున్యోశ్చోత్రపవేశమాత్రేణసద్యోజగత్సావనకరయశ్చ స్థంపన్న-విశుణ్ణిః పతిమాతరవాతః-భవద్విద్విమత్తపూతైః, భవద్భృగభిషత్సన్యస్తప్రహారోపి,, తివా-భవద్యోమేతుభ్యః, ఉపలబ్ధమతిర్ధక్తి ర్ది, ఆగ్రీతదగ్ధభగ్భర్తధీః పక్తి గిరహం, వాయుష్ట కం-ప్రతికూలామృత్తి ర్ధస్యతం, స్వబాహుమమి, చిగ్గాం-పశిపతికూలవృత్తిశ్చేత్స్య వాహుమమిలియైత్తర్ధః || ౬ || ఋవంస్వస్య భత్తేషునిరతిశయః|| పీతిం తద్వి రోధినిరసనం చాభిప్రేతమావిష్కృత్య, ఆ పశిస్తానా జ్ఞోయదవచపురీకాశకధన,, మితిన్యాయేన, స్వప్రశంసార్థంస్వభక్తాచాి హ్మణాకృత శంసతి || యత్యే వయత్యా దిక్షిపభ్యః|| నను కధమాత్త పశిశంసానిద్వితాభగవతా క్రియత ఇతిసమీచియం, అవిద్య మానగుణా రోపణే నాత్త పశిశంసాయా

మిర్యనత్యతా||౪|| యన్నామానివగృహ్యతిలోకాభృత్యేకృతాగ్ని|| సోఒసాధువాద స్తతి- ర్దింహాస్తిత్విచమివామయః||౫|| యస్యామలమృతయశ్చ క్షిప్రణావ గాహస్సద్యఃపునాతిజగద్వాశచాచ్యికుణ్ణిః|| ఋసోఒహంభవద్విరుపలబ్ధ మతిర్ధక్తి ర్దిష్టిన్యాంస్వబాహుమమివప్రతికూలవృత్తిమ్||౬|| యత్యేవయావరణపద్మపవిత్రరేణంసద్యఃక్షతాఖిలమలంపతిలబ్ధిశీలమ్ || నశీర్విరక్తమపిమాంపేజహతియస్యాః|| ప్రేక్షాలవార్తమితరేనిమాన్యహాస్తి||౭|| నాహంతేధాఒద్వియజమానఋషివావిర్విరానశోచ్యితేష్టుతప్తతమమృతఘ్నస్త్వ

స్థితత్వా - దియంతుప్రశంసా,, స్వాభావకీజ్ఞానబలక్రియాచే,, తతోత్త్య క్తవిధయా, స్వాభావికగుణానుకధనరూపేతివదోః||, యత్యేవయామేహంవాి హ్మణానాంసేవయా, చరణపద్మయోస్థితేపవిత్రే రేణోయస్యతం, స్వపాదరేణానాంపవిత్రీత్వంవాిహ్మణసేవయల్లమితిభావః, అతవ, సద్యక్షతోనిరన్ద్రఅఖిలస్యలోకస్య మలాయనతం-ప్రతిబంధంపాన్ద్రంశీలంయనతం, అతగుణాచాిహ్మణసేవయైవస్వేనపద్మాభిభావః, ఎవంవిధంవిరక్తమనాదృతమమి, మాంశ్రీక్షీర్మజకాతి, తవత్యాగోపివాహ్మణసేవయైవేతివచయం, కిన్దశీచాసాలక్ష్యే, యామాం నజకాతిత్వవృత్తభ్యత్రాహా|| యస్యాఃయత్స్యేగ్ని-ప్రేక్షాలవార్ధంకటాక్షతలప్రసరణాయ, ఇత్యేవబ్రహ్మదయః-నియమాకాన్ద్రతాని-సహాస్తికర్యస్తి, బ్రహ్మేదిధిరుపాస్యాసాలక్షీరనాదృతవద్రమపిమాంవాహాణసేవాప్రభూతజై వనపేజపేతిత్వర్ధం||౭|| శ్చకించ, వితానైవజ్ఞేస్త్యోతేష్టుతప్తతమమృతాక్షరతాఘ్న తేనత్తతంవిలోకితం - యజమానమావీయజమానసంబద్ధహవిః - తేనదేవతోదేవ్యేనత్య క్తంపరుభురోదాశాదిరూపంహవిరిత్యర్ధహవతఘ్నభానాత్రి ముఖేన - అదన్యత్స్వస్వహం, తథా, నాద్వి నాశ్చమి, యత్ యథా, మయి, అవనీతైః అద్వి తైః - నిజకర్తృపాత్రైః స్వపర్ణాశ్రమోచితకర్తృభుతై, ముష్టస్య, నిజకర్తృవలనిమయిసమర్థస్యస్వతేవతుష్ట్యేస్వత్వర్ధః, అనుగాగ్నింప్రతికవితం, చరతోఘ్నజ్ఞానస్యబాహ్మణస్య, ముఖతఃముఖేన, అద్వి,, అహంహీనస్యభూతానాంభోత్తచప్రచరణచే, త్యుక్తీత్యా, సర్వయజ్ఞపల్లపదః,, తదేవాగ్నిస్వదయ,, రితితుత్యుక్తీత్యా అగ్నియర్థప్రార్థయత్యేనయాగ్నియంహవిఃపూర్వోభగవాన్యథాచాిహ్మణమఖేనఘ్నజ్ఞానముష్ట్యతి, తథానతువ్యతిత్వర్ధః,, యజమానహవిర్విరానై,, రిత్యపివారః, తదానిజకర్తృపాత్రైః స్వప్రగ్ధగలరూపైః, మయ్య వశీకర్తృరైర్వితై, ర్యజమానహవిర్విరానైః యజమానసంబద్ధ హవిర్విరానైర్వితైర్భుజ్యభానతథానాద్వి-నుదాశోచ్యితేష్టుతప్తతం, అనుగాగ్నిం, చరతః-స్వతేవతుష్ట్య, బాహ్మణస్యముఖాద్వి త్యన్యయః-

ఘటానిసంధిరహితయశ్చైర్ధ గవదారాధకనిషాఘాగవద్భక్త బాప్రహ్మణముఖేనభగవదారాధనస్యభగవత్సంతోషాతి
 కయాధాయకత్వమతోక్తంభవతి॥౧౦॥ ఋషింఽచ॥యేహంబాప్రహ్మణానాం,అయలంపవిత్రం,యదజ్యే గ్రరజఃపాదరజ,
 ప్ర-చహంకిరేద్వైర్భక్త్యా త్యాపాప్రకృ-కోనవివహేత-తిరసు-ర్యతోపిచాప్రహ్మణాకోనతామ్యేత-కధంఘాతోఽహం,అ
 భిష్టాఅనన్తావివక్త్యాప్రతిపాతిరహితా-యోగమాయావిభూతిన్నావృధ్యస్థిత్యేనయుజ్యమానాశ్చర్యతే త్రి-స్విభూతికా
 ర్యాత్త కావిభవానున్యన-నున్యమ-అర్హణామ్యఃశీర్దోదకయాపాగక్తా-సహవద్గ్రలలామలోకాః,వద్గ్రోలలామవి
 హ్నుంయన్య-సమహాదేవ-ప్రప్తహేతాకలోకాః-పునాతి॥తథాచవక్ష్యతే॥ యచ్చైవసస్సృతసరిత్సృవరోదకనతిర్దైవయా
 ర్ధ్యధిక్తృతస్సశివశ్శివోహా,దితి-వివంశరమపావనోఽప్యహంతత్వాదరశోబిభర్తి తిభావః ॥౧౧॥ ఎవంబాప్రహ్మణాకా
 ప్రస్తుత్యాధతానవస్తువ-తెమక్కుతాపరాధామస్మిగ్రహవివయః-కృతోపచారాస్తుచదనుగ్రహవివయఃఇత్యాహద్వా
 ధ్యామి॥ యేషెతి॥మేమవతనూశీరీరఘాతా-ర్విజవరాక-మదీయఃవచ్చగిరఘాతా-దుపాతిఃగాక్ష-ప్రశంసాప్రస
 క్తాద్ధుమాత్యామ్యక్తిఃఅల్పశరణానిరక్షకహీనాని-ఘాతానివచ్చగిరాజీ-ఘాతా ప్రరాజివ-యేపురుషాఃఅఖంపాపం,
 తెనత తాఅనువిద్ధాః-దృశోయేహంతే-అతపవాహీమన్యవః - అహీన్సర్ప-స్సృజవమన్యకోగ్రోభోయేహంతథాఘాతాన్య
 వ్రోభేదమద్భ్యుచదాత్తకత్వీరహబుద్ధ్యా-ద్రక్ష్యై-తాకమమమనియ్యవ్యసృ-దణ్డనెయమన్య-అధిలదీనాః-గృధ్రాః
 అయోముఖాగృధ్రా-కువ-వైసేత్యాణిలబ్ధున్రీత్యర్థః॥౧౦॥యేపునః-క్షిపత్యైరీరఘ-ర్యతోపిచాప్రహ్మణాన్తయధియా
 మదాత్ కత్వయద్భ్యా-అర్చయన్తః-తువ్యద్ధృదఃసంతుష్టచిత్వాః-స్థితంహస-ప్రదేవసుధా-తయోక్షితంస్థితం-వద్ధమివవ

ఖేన! యచ్చైప్రహ్మణ్యముఖితత్వరతోఽనుఘాసంతుష్టస్యచయ్యవసితైర్నిజకర్తృ పాక్షే॥౧౦॥యేహంబిహ
 ర్మ్యహమభిర్భువివక్తయోగమాయావిభూతిరమలాష్టిగ్రరజఃకిరీటైః । పిపాం ప్రకోనవివహేతయదర్శ
 ణామ్యస్సద్యఃపునాతినహవద్గ్రలలామలోకాః॥౧౧॥యేషేతనూర్విజవరానుకాతిర్దీయామాతాన్యల
 భిశరకానివభేదమద్భ్యుద్రక్ష్యన్యకుతేదృశోహ్యాహమన్యవస్తాన్యధాప్రహమచకువన్యధిరణ్డనెయ॥
 యేబాప్రహ్మణాన్తయధియాక్షిపతోఽర్చయన్తమ్యద్ధృదస్సీతమగ్రోక్షితపద్మవద్రా॥వాచాఽనురాగకల
 యాఽఽత్వజవద్గృహస్సగంబోధయన్యహమివాహముపాకృత్యైః॥౧౧॥తస్మైస్యభర్తృవసాయమల
 త్మమాణోయష్టద్యులిక్తఃగతింప్రతిపద్యనద్యః । ఘాయోమమాన్రికమితాంతదనుగ్రహామేమత్యు-
 బ్యుతామచిరతోభృతయోర్వివాసః॥౧౨॥బ్రహ్మవాచ॥అధతస్యోక్తింఽదేవిమృషికుల్యాంసరస్యతిమ్!ఆస్వా

క్రం యేహంతే-అనురాగకలయాఅనురాగణకలియకలితయాయు క్తయా-వాచాగిరా-ఆర్తజవతేత్రమివ-గృణన్తే
 బావమాణాః-ఽంబోధయన్తి-తైః-అహమివ-ఉపాకృతః ఉపకారితః-తేమదనుగ్రహవివయఃఇతిభావః॥౧౧॥ ఎవంబాప్ర
 హ్మణాన్యగ్రీకన్యాగమనువిహితందణ్డంస్వయచుప్యనుసుతైఃతన్ద ఇతి॥తస్మా త్వస్యభర్తృస్యయోరాత్ర నార్కర్తు-ర్మమ-అ
 వసాయంఉ క్షవిధంశ్చ-యమలత్మమాణావజానంతై- యష్మాసుయోవ్యతిక్రమేఽవరాధ-స్సగృహింపలం-ప్రతిపద్యంస
 ద్యఃఆకు-ఘాయఃపునః-మమాన్రికంసమీపం-ఇతాంప్రాభృతాం-యద్యన్తద్ధృతోద్ధృవపభవతామనుమత్యన్రీ- తవకో
 భృత్యానుగ్రహకారితేత్రత్రాహ॥భృతయోఃభృత్యయోః-అచిరతఃఆకు-వివాసఃయష్టద్యుతిక్తఃగతింసగతింమా-క్షి-కల్ప్య
 తాంకల్ప్యగత్యధియ-త్రదేవ-మే-అచుగ్రహః - మహదతిక్రమపలవవాప్యపునరాకుమత్యమీపాగనునమేవమదనుగ్రహఇత్స
 ర్థః॥౧౨॥ ఋషిమమాశితసౌలభ్యసౌలభ్యాదిగుణగణసంప్నేనభగవతోక్తాని,బ్రహ్మదేవపరంహిమే,యత్యేవనూచర
 ణపద్మ పవిత్రరౌంసత్రివిధక్రమవిమాంఽజపతి,యేహమమలాష్టిగ్రరజఃకిరీటైర్భక్త్యా,మిత్యాదివహంసాన్యత్రుత్స
 మనయః,ప్రంభైవతానాంపరచంపదైవత,మిత్యాదిశ్రుతిభిః-పరమదైవతత్వైరేత ర్దితోభగవా-స్థిమన్తద్వజ్జనానైవం
 వదతి-ఆనూర్వీతో-ధర్మసంస్థాపనార్థాయ,యద్యదాచరతిశ్చేష్టప్రత్యదవేతరోజన,ఇతిన్వగీత్యనుసారేణవదతి-తత్తా
 త్వగ్యమజానంతై-నూనమసా-సభత్వాన్వచ్చ-యతి-కింయ - ధర్మసంస్థాపనాద్దేవవదతితిపునర్విశ్చిచివయా-తమక్తానివాక్యా
 న్యన్యతాత్పర్యకత్వేనప్రతిపాదయన్తన్ద్రంప్రత్యూమరిత్యాహబ్రహ్మశ్రీభిః॥అధక్షిక్రవిధభగవద్యాక్యతవతానన్దరం-
 తస్యభగవతః-ముషికుల్యాం-దేవసజాతియాం-ఉతతంకమనీయాం-దేవీమమానుషాం-సరస్వతిం-ఆస్వాద్యలనుఘాయ-ఆ
 శ్రుత్య-మన్యనావివసమానెన్రోధన-దష్టానాంవ్యాప్తానాం-తేహంమునినా-మాత్తాఅన్తఃకరణం నవ్యత్యవృత-తద్వా

కృతాత్మర్వాజ్ఞానాన్తస్యదష్టత్వాచ్చచిత్తనాతిప్రసన్నమభూదిత్యర్థః || ౧౩ || * సతీంసాన్వీం - లక్ష్మీంలక్ష్మ్యతరాం - గురుభి
 ర్భూభి ర్వైద్యైర్గర్భైరభిధేయైర్చ వ్యూరాం దుర్విజ్ఞే యాం, అగాధగమ్భీరాం - అభిప్రాయతో ౨ గాధా - మధ్యతో గమ్భీ
 రాం - సరస్వతీమిత్యనుజ్ఞః - శృంగ్య స్తః - విగాహ్యవిలోద్య, ఆ దాయలహ్యత్వభద్రమేమాంవాక్యానాంతాత్పర్యమితి పరి
 పక్యా శ్లోత్యర్థః - తెనభగవతాదిక్షీర్తంక ర్దుష్టుం - సవిదుఃవిచార్యచరిత్రత్వసవిదుః - కింతు - తూష్ణీ మాపాతతో విదురి
 త్యర్థః || ౧౪ || * యోగమాయయా ఆత్మీయయా విచిత్రసగ్ధ కారిణ్యాప్రప్తత్యా - ఆగబ్ధ సృత్యత్వ ఉన్యజగతః - య - తా
 రమేత్యంసర్వోత్కృష్టమౌషధత్వం - తస్య ఉదయోన్యస్తా త్తం, అన్య దాదిపత్యప్రదాతారమిత్యర్థః, తంభగవ న్తం - తె
 విప్రాః - కుపితత్వజః - సంశయావహవాక్యక్రవణక్రూడా - త్వక్ - యేమాం తె - ప్రహృష్టాః సితకణ్ఠకల్యాణగుణగణా
 కరస్యాత్మ దై వతస్య భగవతోద్య సతత్వం భావణతత్త్వాపావలోకనాదిజనితహర్ష యుక్తాశ్చ - పాఞ్జలయః , పో
 చుః || ౧౫ || * ఉక్తి మేమావః || సవయమిత్యాదిభిర్గ త్భిః || హేభగవత్ దేవ - తవత్వయా - చిక్షీర్షి తం, వయం, సవిద్యః, కిం
 భవానస్తాననుజ్ఞీకృతి - ఉత్తనానుజ్ఞీకృతి తత్త్వత్వాత్పర్యం విశిష్యనజానీమః, కింతు - మేరహ్యం - ప్రత్యేకాభిప్రాయ
 జై కవచసం - అనుగ్రహశ్చేతి - అనుగ్రహః కృతతత్త్వాపాతతో విద్యః - ఆపాతతో వా ౨నుగ్రహః శృతకథంజానధేత్యత్యా
 హుః || యద్యస్తాత్ , అద్యక్షః బాజ్ఞ సహోచర - స్వ - మక్షివిషయిప్రభావసే || ౧౬ || * ఎవంస్యాత్మనాంతదభి
 ప్రాయానభిజ్ఞ త్వమావేద్యతదు క్షీనాంతాత్పర్యంకౌఢీకుర్యన్ , బ్రహ్మదై నంపరంహమే , ఇత్యాద్యై కయో , ధ
 ర్మ సూర్యదావధాపనాదువప్రప్తతాఉపసన్నానాన్యథేత్యాహుః || బ్రహ్మణ్యస్యైత్యాదిభిష్ట డ్విః || హేప్రహో, బ్రహ్మ
 ణ్యస్యబ్రాహ్మణతస్త ర్యాదాపాలకస్య - తవ - బ్రాహ్మణాః , పరం దై వతం కిల, కిలత్యననలోకజిత్రా సూచితా || యదిభ

ద్యమన్యదష్టానాంతేమామాత్మావ్యత్యవ్యత || ౧౩ || సతిమా దాయశ్శ్యాన్వీలక్ష్మీంగురుర్గగమ్భీరామ్విగా
 హ్యోగాధగమ్భీరాంసవిదు స్తచ్ఛీర్షి తమ్ || ౧౪ || తెయోగమాయాయార్భ పారమేష్ఠ్యమహౌదయమ్ || పో
 చుఃపాఞ్జలయోవిప్రాః || ప్రహృష్టాఃకుపితత్వజః || ౧౫ || కుమారాడుచుః || సవయంభగవస్వద్వ ప్రవదేచిక్షీర్షి
 తమ్ || కృతోమే ౨నుగ్రహశ్చేతియదధ్యక్షఃప్రభావసే || ౧౬ || బ్రహ్మణ్యస్యపరం దై వంబ్రాహ్మణాః కిలత్యైవ
 భోవిప్రాణాం దేవదేవానాంభగవానాత్మ దై వతమ్ || ౧౭ || త్వ త్త్వనాతసోధగోరత్వ తేతనభి స్తవభ
 ర్మస్యపరమగుహ్యోనిర్వికారోభవాన్త తః || ౧౮ || తర నిహృష్టానామ్యుత్సంనిప్తతాయదనుగ్రహతో || యో
 గిన్యభవానింస్యిత్తదనుగృహ్యేతయత్వైః || ౧౯ || యం దై విఘాతిరుపయాత్యమచలమై ర్గర్భాది

నాకబ్రాహ్మణాక పరదై వతభావేననానువ ర్తసే - తత స్త్రోత్రే ౨ పరజనాబ్రాహ్మణా నబహుమన్యనోన శ్లోయం - రతో
 లోకశ్శీర్షో మేవబ్రహ్మదై వంపరం హిమభ్యుత్కృతిమిభావః “ వస్తుత స్తు , దేవదేవానాం దేవేనత్వయాపిదేవానాం
 బహుమన్తవ్యానాం, విప్రాణాం - భగవాన్మాహ్మ్యుత్కృష్టాః - ఆత్మ దై వతం త్వమేవపరం దై వతం, ఆత్మ దై వతమి
 తిహేతుగర్హంవిశేషం, ఆత్మ దై వతస్యతవదేవతా న్దరంసంభవతిత్యర్థః || తదావశూయితే, పతింవిశ్వస్యాత్మై
 త్వరం “ యుక్త్యా రంసంపదమస్త్రీ , సతస్యే శేకశ్చ సతస్య నామమహద్య శః “ స్వేనహిమిష్టప్రతీష్ఠిత , ఇత్యా
 డి || ౧౭ || * బ్రహ్మణ్యస్యైవప్రపన్నయతి || త్వ త్త్వతి || ధర్మ - చాతుర్వర్గ్య చాతురాక్రమ్యవగ్రస్య యావస్థితః - సనాత
 నోధర్మ, స్వైత్తవప్రప్త త్తః - తవతనుభిరవతా రైః, రత్వ తేవ - ఈద్యశస్యధర్మస్య, పరవః సిత్యోనిరతిశయః, గుహ్యః
 సలం - సద్వికారోభవానేవ - మతఃజ్ఞాతః, శుభిరిభిశ్చేషః || తదావశూయితే || ఇష్టాపూ ర్తంబహుధాజాతంజాయమా
 సంపిత్త్యంబిభృద్విధవనస్సనాభిః , ఎవఘాతపాలవశేతుర్విధరణః “ అవిద్య యావ్యుత్సం తీర్వాదివిద్య యామృతమ
 శ్చుతే , ఇత్యాది “ నిర్వికారభ్యశ్చనేన - కర్త సురుచిమా త్రజసకానామవా న్దరభలానాం తుయస్థ త్వంసాతతయత్వం,
 భగవత స్తుఅవ స్సస్థిరవలత్యం సూచితం , అతీధర్మ సంస్థాపనార్థ మేవ బ్రహ్మదై వమిత్యత్ క్తమ్ || ౧౮ || * అన్య
 ధేవమనుపసన్నమేవత్యాహుః || తర స్త్రీతి || నిప్తత్యానిప్త త్తీర్ధ నిష్ఠాః, యోగిణః, చ్యుత్సం సంసారం, యదనుగ్రహతో య
 స్వరమానుగ్రహతో - అజ్ఞానానుభవతర స్త్రితధావశుః || అమృతస్త్రీయ సేతురితి || సేతుఃపాపకః - సభవాకపరై రన్యైః
 అనుగ్రాహ్యైతకింస్వితే - కింస్విదితికాకుః - నానుగృహ్యతభ్యత్యర్థః “ అనుగ్రాహయతేవగమితిపాపా న్దరం , తదా, పరం
 బ్రాహ్మణ - మనుగ్రహకర్తారంకరోషిమిత్యర్థః || ౧౯ || * యదుక్తం “ నశ్చీర్షిరక్తమవిమాంవిషహేతితి, తవమయ

ధాత్రుతాభిపార్యయకత్వే, అత్యవైమలపవన్నమిమిత్యా, తత్తాత్పర్యం పరిఘట్య ప్రతిపాద్యుద్ధేవమితి॥ యంత్యాం విహతిర్లక్ష్మీః కథం ఘాతా, అర్ధాభివక్తుర్వపురుషాద్భిః, స్వశిరసా, ధృతః పాదరేఖ్యస్యస్సా, తథాహోక్తం, ఆకిచ్చన్తైర్వశరణాః కేచిద్ద్యాగ్ధాభికాఃపునః॥ తత్సాదామ్యారుహద్యన్త్యం ప్రపద్యుక్తిమానసాః, లక్ష్మీంపురుషకారణవృత్తవస్తావరానభిః, ఎవంధూతాలక్ష్మీః పిదన్యాత్పితాష్ట్రీగ్రులసీనవదామధామ్యుః, ధర్మైర్ద్యాగవతైః అద్భి తంతునెనులసమలాయాస్తానం యన్య, తస్యనుభవతపతేభ్యశ్చ రాజన్య, లోకసంధానం, శ్రీపాదపద్మంకామయానెవ, యంత్యా- మనువెలంతత్తదచితావసరేవ - ఉపయాతి సేవతే॥ ౨౦॥ శ్లోతాంలక్ష్మీంవివిక్తైః పరిఘట్యైరచితైస్సనుద్ధతైః అనువర్తమానాం సేవమాచారుష, యోభవాత్ - నాత్యాద్రియతే నాత్యాద్యతవాత్ - కుతః, యతః స్వం పరనుభాగవతేష్యప్రకృష్టస్కవాత్, ఆయంధావః, ఎవంహీసాలక్ష్మీరై నెలయంహీసారగాగ్రహీమనుభవతోఽతివజ్జలశ్చైత్యతాష్ట్రీగ్రతాహంతులస్యానుపరిహారోన్వీశ్వలస్సకరమతే, అతోఽష్ట్రీలంకాగ్ధునిధికంస్యా, తతోహంవత్ససిన్దితాహియోజివరాచిలమసేవగంమద్యుక్త్యాత్పితా, తులస్యానసూసావత్సైన్యానాపీనరణౌనెవిష్యామితి, ఎవమాత్మకృణానువర్తమానామః-తాంత్వం - పరనుభాగవతప్రసక్తరావసరమలభమానోరాతిపాద్యతవానితి, యద్యుక్తం, యతేన వయాచరణపద్మపవిత్రరంభుః, తదపిపాదీతగ్రిమిచ్చద్భిర్వాగ్మదాసేవితవ్యాభిశ్చతత్తాత్పర్యకమిత్యభిప్రేత్యాధ, యేపామమూర్ఖైర్గిశోబిభర్తీత్యన్యతాత్పర్యం పరిఘట్య ప్రతిపాద్యుద్ధేవమితి॥ తంధర్మమర్యాదావతిష్ఠాపయితారం-శ్రీయాపీనమాశ్రయణీయంలావణ్యనిధింత్యాం, ద్విజానా-మను పద్మంపదిపథిలగ్నం, యత్యుభ్యం రజః-తేభాశ్రీవత్సలత్వవశీవత్సలహస్తం-కీంపునీతః పవిత్రీకరుతః కిం-కినుర్ధం-తేకథే, భాగధావజనిరతితయోస్తార్వాశ్రయ-స్వ, మగాః పాప్రమానసి, భూషణత్వేనస్వీకృతవానసి, భునీతేతిపారావ్రతం, తదా, ద్విజానుపద్యుగ్ధరజఃపునీతేం-నపునీ

భిస్సశిరసాధృతపాదరేఖాధన్యాత్పితాష్ట్రీగ్రులసీనవదామధామ్యులోకంమధువతపతేరివకామయానా॥ ౨౦॥ యస్తాంవివిక్తకరీతైరనువర్తమానానాత్యాద్రియతరమభాగవతప్రసక్తాతంత్యాంద్విజానుపద్యుగ్ధరజఃపునీతః శీవత్సలత్వీమగాభాగధావనస్వయి॥ ౨౧॥ ధర్మన్యతేభాగవతప్రీతియుగతిభిన్వైన్యోపవృత్తీరావరమిదంశ్చద్విజదేవతార్థం॥ సూనంభృతంతదభిమానిరజస్రమశ్చనత్వైనినోచరణయాతసుమాశ్చిరన్య॥ ౨౨॥ నత్యంద్విజోత్తమకులంయదిహోత్తగోఽంగోప్రామవ్యస్వయన్జ్ఞానోచసూన్యతే

తథాత్పర్యం తరిక్తిమర్చంబోబిభర్తీతిశీవత్సలత్వీకింకిమర్చం, భూషణత్వే నేతిదే, ద్రవోపహూషణత్వేనైవబిభర్తీతిశక్తో-త్తరత్వేనవ్యాభిగ్రియమితి॥ ౨౦॥ శ్లోఎవమలజ్జారాయైవరదోబిభర్తీత్యభిధాయ, అధలోకమర్యాదాపాలకేన భవతాఽవశ్యంభర్తవ్యమేవేతిప్రతిపాదయిమహోఽవశ్యంలోకమర్యాదాభవతాపాల్యావన, అన్యథా, ఉత్పిదయిరిమేలోకా, ఇత్యమచ్యుతవన్యయవ్యతిరికాభ్యాముపపాదయప్రతిపాద్యుద్ధేవ-హేత్రియగ్రిణీయగనియుగ్ధానిజ్ఞానతక్రొద్విజదేవతాంగుణానాయస్యేతిత్రియగ, స్వన్య, సంబోధనం-ధర్మన్యధర్మరూపన్యభాగవత-ప్రేతప, త్రిభిః-స్వైః అచాధారణైః, పద్మీతపాదానవయాత్తైః-ద్విజదేవతానంరక్షణార్థం, నిజదేవతార్థ, వితిపారెయ, న్యకీమదేవతానంరక్షణార్థం-చదభిఘాతితేహంధర్మన్యపదానాంఅభిఘాతిభిఘాతుకం, యదజఃతేమస్మి, రజస్వయఃప్రమరాం స్రాక్సత్వేననుద్ధనత్వయయన-తమవామూర్ధ్యా, అవతారైరిత్యర్థః-నిరన్యదరావరాత్మకమిదంజగత్-భృతం, సూనం-స్వైచ్చసాత్రాపాగ్కృతపిద్యున్యకవిగ్రహనుద్ధనత్వయయమూర్ధ్యాద్విజదేవతార్థంధర్మకీంధిసారజప్రవశిప్రమరాన్వరన్యకృత్సంజగత్తపోదానవయాత్తైర్విధర్మపాదైః పాదయనీత్యర్థః॥ ౨౧॥ శ్లోనత్యమితి॥ అత్యభవతాగోపం గోపనీయంరక్షణీయం, ద్విజోత్తమానాంకులం, అన్యదేనసమన్వజేన-సూన్యతేనత్రియవాత్సయ-యది-త్రేత్యన్యంగోప్రారక్షితానచేత్-న్యయంధర్మననుకృతలోకాం ప్రేమప్రపద్యుసేనచేరిత్యర్థః-తద్వైర్వవతదైవశివశిరీయస్సంపాదకః-తవత్సలత్వంబివేదపన్ధావేదమార్గకర్తృపాననాత్తకసత్త్వైర్వానాశంయాన్యతిహియస్తాత్ముకభన్యశ్రేష్ఠన్య-యదాచరితం తదేవ-లోకః-ప్రమాణప్రమాణత్వేన-అగ్రహీమ్యతి॥ తదేవగీతం॥ యద్యదాచరతిశ్రేష్ఠత్వప్రదేవతేరొజః! నయత్సగ్రహణంకురుతేలోకస్రదనువర్తతే॥ సమిపార్థానీకత్వన్యంత్రిఘలోకేభుకించన॥ నానవాప్రమవాప్రవ్యంవద్రపివచకర్తృణి॥ యదివ్యాహంనవరైయంజాయకర్తృత్వేనీతి! మమవద్దానువర్తనైమమవ్యాపార్థసర్వశః॥ ఉత్పిదయిరిమేలోకా

శేత్యాహ॥ భగవాన్ ద్వస్మాదనిత్యజ్ఞాన్య, విమానశ్రేణులవనఘావణంయస్మిన్ సర్వాతిశయయానిరతిశయయా-అ
త్యైవంపదా, జష్టం, యద్వ్య, జష్టం వియం-స్వధిష్ఠ్యం స్వకీయస్థానం అత్యైవసా-అపితే॥ ౩౨॥ అధతాకనఘాతాం
కిమకుర్వతాంచెత్తతానా॥ తావితిగిర్వాణుజహౌర్ష దప్రవరా- ద్వస్మాద్దు స్రరాద్యప్రకాశాపాద్యోః, హరిలోక
తం, హరిలోకవన, హత్రీయాభిష్ట తెజస్తా, అతవన, విగతస్తయావివస్వగర్వ, అమౌతామ్, ౪౩౩॥ తదావిమగ్నస్థానా-
త్తయోర్విపతమానయోస్సతోః, హపుత్రకాః, దేవాః, విమానాగ్రమవనతాం, మహానుజ్యైః, హహాకారఃసీతే॥ ౪౩౪॥
తావేవ-హ రోపార్షదశేస్తా, ది తేజరరెవతే-నిర్విష్టం ప్రవిష్టం-కన్యపసంబి-ఉల్బణం, తెజవిర్గంప్రతి - అఘనా, ఆ
శు-ప్రాప్తా॥ ౩౩౫॥ తయోరసురయోరసురజన్మనోర్యయోస్సహేవగర్వంప్రవిశ్యఉత్పత్యమానయోః-తేజసా-
అద్య-హియస్తాకం, తెజః, ఆక్షిప్తంఅభిఘాతం- ఎత్తి ఇదాసం-భగవాన్-త-ధ్వనతాం తెజః, విధాన్యతి-తానహత్యభవ
తైజోయధావస్థితంకరికగతీత్యర్థః॥ ౩౩౬॥ భగవాన్ దావిధాన్యతి-విధాతుంసప్రభివన్నతేజఃజ్ఞానాద్వయంవరిహ
రవితిహసంనిగమయతిఅవిశ్వస్యతి॥ విశ్వస్యజగతఃస్థితిలయోత్పత్తిహేతుఃప్రసిద్ధిభవతం ఎవంఘాత- (ప్ర)ధిశక్తిలో
కాధిపతిః-యోభగవాన్, నఎవ, నో-ఎస్తా-తేజఃపిధాన్యతి-నర్వగణోత్తర కాతకరివ్యతి-త్తేమా-తదాఘాతేవత
స్మిన్ భగవతి అన్త దీయగృతన్త దిష్టస్య - విమగ్నశేన-శియానర్దఃకియత్ప్రయోజనం, కృత్యపిత్వస్థితిలయోద్భవతీలగృతవి
ద్యవివిధవిచిత్రరచనానమర్దనమాధీత్యసూక్ష్మగృహస్థస్థితిలాకాధిపతేనాన్య శ్రీతాన్త దీయివ ద్రవమత్యల్పం ప్ర

జష్టం స్వంధిష్ఠ్యమాపితే॥ ౩౩౭॥ తాతుగిర్వాణుజహౌదు స్రరాధ్యలోకతః । హత్రీయాబ్రహ్మశాపాద
ఘాతాంవిగతస్తయా॥ ౩౩౮॥ తదావిమగ్నభవనా తయోర్విపతమానయోఃహహాకారోమహానాశీద్విమానా
గ్రామపుత్రకాః॥ ౩౩౯॥ తావేవమృధునాపాప్రాపార్షదప్రవరాహరైః । ది తేజరరనిర్విష్టం కాశ్యపం తెజఉ
ల్బణమ్ ॥ ౩౪౦॥ తయోరసురయోరద్యతేజసానుమయోర్విష్టః । ఆక్షిప్తం తెజఎత్తర్భగవాం ప్రవృధాన్యతి॥
విశ్వస్యయస్థితిలయోద్భవహేతురాద్యోయోగేశ్వరైరపిదురత్యయయోగమాయః । తేమంవిధాన్యతిస
నోభగవాంప్రధిశక్తీ స్రతాన్త దీయివస్థితేనశియానిహర్షః॥ ౩౪౧॥ శ్రీ భాగవతే శ్రీ తృతీయసర్గస్తే సప్తదశోఽధ్యాయః
మైత్రేయఉవాచ॥ నిశమ్యాత్మధువాగీతంకారణంశరీరయోజ్ఞితాః । తత్సన్యసేన్యన ద్రస్తప్రదిమాయవికా
కసః॥ ౧॥ చితిస్తుభద్రురాదేశదపత్యపరిశరీరయా । పూర్వైర్న తేనాధీర్భుతౌప్రసమవేనుమా ॥౨॥ ఉ
త్పాతాలహన స్రత్రసపేతుర్దాయమానయోః । వివిధవ్యస్తరితేనలోకసోర్భుభయవహః॥ ౩॥ సహజలా
భవశ్చేలుర్నిస్సర్వాఃప్రజజ్వలః । సోలూ-శ్చనయఃపేతుఃకేతవశ్చార్తి హేతవః॥౪॥నవనాయుస్సుదు

యోజనమిత్త్యర్థః॥ ౩౪౨॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతచంద్రవన్ది గ్రంథాయాం శ్రీ భాగవతవ్యాఖ్యానాయాం తృతీయసర్గస్తే
దశోఽధ్యాయః
వినం, అధాత్రాపీతిహిలోయంశుతే మేవతి తేఃపురా । బ్రహ్మణాదేవదేవేనదేవానామనుపపుత్రతా,, మిత్త్యపక్రా
న్తం దేవబ్రహ్మనంపదరావమితిహసంప్రత్యు, తమేవనిగమయకపగమ ప్రకృతంకారణ్యాత్మవధం ప్రత్యుత్తమాఃబ్రహ్మ
నారదసంవాదోపేద్భావమితిహసా స్రంపరవప్రకృతేనసజ్జమయకపీరణ్యాత్మజన్త ప్రభృతివత్తాన్తమా॥ మైత్రేయః॥ ఆ
త్మధువాబ్రహ్మశా-గీతం, కారణం-స్వస్వసనకారణంనిశవ్య-శరీరయా-ఉజ్జితాః తేమంవిధాన్యతిఅబ్రహ్మవచనావృజి
యాత్యక్తాః-నర్వే-ప్రీవాకనఃదేవాః, తతః-బ్రహ్మణాలోకాత్-ప్రదిమాయప్రదివప్రతి-జన్తః॥ ౧॥ చితిస్తు-భ ద్త్యకా
శ్యపస్య-అదేశాత్, లోకాకానపాలాంప్రీంశ్చక్షుఃమహురాక్రన్తయివ్యత, ఇతివాక్యా-త్సన్వసత్కాభ్యం-దేవోపద్ర
వ-మాశరీర-మాచానతి-వర్షతే, పూర్వై సతి, యమాపుత్రా - ప్రసమవే ప్రసూతవతి - యగజ్జ్ఞతాయమామిత్త్యవ్య
తేజః॥ ౨॥ తత్తత్తజ్జన్త దేశే, తయోజాయమానయోస్సతోః, దివి-భువి - అస్తరితేవ, బహవః-చిత్రతాః - లోకసో- రు
భృశం- భయావహఃభయంకరాః- ఉత్పాతాః-నిమేఃపతితాః॥ ౩॥ ఆజ్ఞిత హేతవఃలోకపీడానూచకాః-కేతవః
ధుమకతాన్తనయః-ఉద్భృతాఃపురితికేవః॥ ౪॥ సుదుస్సర్వకరినస్సర్వః - ఘాతా-రానితి, తిదవాయతేజ్ఞానకరణం-
తాన్తహుః - ఈరయక ద్ధవనయ - సన్మపతికవృత్తశేస్తాక - ఉస్తూలయక-వాత్యాశ్చక్రవాయవః-తేషావనీకస్సమా
హేయస్య - రజవవధ్వజోయస్య-తం, నాత్యానీతే తిపారె,, నాత్యాభిరాసీతంఉద్భృతంరజవవధ్వజోయస్యత్యర్థః-ఎ

వంవిధోవాయుర్వహోపాసరత్ ॥౫॥ ఊ ఊ ఉచ్చన్ననన్యభవతటితోయోః-తేమామమ్యోదానాంమహానాం-ఘటయాన
మూహేనసంప్రోధాగణిసూర్యాదిప్రభానమూహాయస్మిక్-వ్యోమి-ప్రవిష్టతమసప్రవిష్టగాఢానకారణ-వదంత
త్రస్నానసంవ్యాదృశ్యతేన ఈవదపినాదృశ్యతేత్యర్థః ॥౬॥ ఊ వాద్రిసముద్ర-విమనాదుఃఖతచిత్రజ-ఉర్దిభిఃతగ్గైః
త్యుభితముదరంఉదరస్థానమకరాదయోయస్యః-చుక్రిశ-శుమోనిపజు-జూనియానుతాః-ఉదపానాఃఉదకానిపిబన్య
స్త్రిన్నిత్యుదపానాః-వాపిహృపతటాకాదయః-తైస్ససీతానన్ద్యః-చుతుఃకుః-త్యుభితవత్త్యః ॥౭॥ ఊ సరాహ్వాన్సరా
హ్వాగ్రయోశ్శశిసూర్యయోః-ముహూపునఃపునః-పరిధయఃపరివేషాః-అచూవక్-నిర్ఘాతానిరభాగృత్తాని-రధనిర్దా
దారధధ్వినితుల్యధ్వినియః-వివరేభ్యఃగిరిగహ్వరేభ్యః-ప్రజజ్ఞైరేజాతాః ॥౮॥ ఊ ఉత్తగ్రామేషుగ్రామమధ్యేషు-ముఖ
తోముఖైః-ఉల్బాం-పహ్మం-వనున్యఃఉగ్గిరన్యః-శివాగోమాయః-స్యగారానాః-ఉటాకానాం-ఘంకారైః
ద్వనిభిన్వహ-అశివంయధాతధా-ప్రజేదుఃధ్వినితవత్త్యః-శివాస్యగలజాత్యువా-నరజాతీయాః-గామేషయాసాంధ్వినిమ
త్యున్దాత్తసూచకంలోకావదన్తి ॥౯॥ ఊ గ్రామసంహారానః-శిరోధరాంకంధరాం-ఉన్నయ్యఉద్ధృత్య-సంగీతవ-
ద్యోదనవచ్చ-వివిధాః-వాహాభాషణాని-తతస్తతతతతత-వ్యాముఖ్య-అకుర్వన్విత్త్యర్థః ॥౧౦॥ ఊ ఖరాగర్భాః-క
ర్మ-శైలికరైః-ఖరైః-ధరాతలం-ఘృ-స్వతాడయ-స్వ-ఖాతా-రోగర్భజాతినైః-తస్మిన్కర్భానసంధామ-సైన-అమ
తాః-రభానస్సంధ్రమాయేమాంతభిషా-వరూధశస్సంఘః-పర్యధావక్ ॥౧౧॥ ఊ రావసంధిస్తాశుభధ్వినిభిః-

స్వర్యఃఘోటా-రానిరయన్తుహుఃఉన్మలయన్తుపతి ॥ న్యాత్యానికోరజోద్భజః ॥ఉద్ధన త్తటిడమ్యో
దఘటయానష్టగాగైః వ్యోమి-ప్రవిష్టతమసానన్ద-వ్యాదృశ్యతేవదమః॥చుక్రిశవిమనావాద్రిర్దాదిభిఃతు
భితోదరః॥ సోదపానాశ్చసరితశ్చతుమశ్చుమగ్ర-పజు-జూ॥౭॥ముహూఃఉధయోఽహవస్సరాహ్వాశ్శశి
సూర్యయోఃనిర్దాతారధనిర్దాదాపివరేభ్యఃప్రజజ్ఞైరే॥౮॥అన్తగ్రామేషుముఖతోవమన్వపహ్మంముఖ్య
ణంసృగాలాలూకటంకారైఃప్రజేదుఃశివశివా॥౯॥సగ్గీతవద్యోదనవదన్తుయ్యశిరోధరాఃవ్యముఖ్య
నివిధావాహోగ్రామసంహారస్తతస్తత॥౧౦॥ఖరాశ్చకర్మ-శైలిఃతుత్తఃఖరైన్నిత్యుద్ధృతరాలిమః॥ఖాతా-ర
భాపామత్రాఃపర్యధావస్సూధశః॥౧౧॥రుదన్మోరావసంధిస్తానిడామదవత్తథగాః॥ఖామేఽరణ్యేవపత
వశ్శక్యన్త్రాత్రమశురత॥౧౨॥గావోఽత్రసన్నస్యగోహస్తోయదాఃపూయవర్షిణఃవ్యుదక్తైవలిక్సానిదు
మాఃపేతుర్విసానిమ॥౧౩॥గ్రహస్వర్యతమానన్యోభాణాంశ్చాపిడితాః॥అతిశైలర్వక్తకత్యాయయధు
శ్చపరస్పరమ్॥౧౪॥ప్రప్తాన్తాన్యంశ్చమహాత్మతానతత్తత్త్వవిదఃప్రజాః॥బ్రహ్మపుత్రాన్సతేభితాపె
నిరెపిత్వసంప్రవమ్॥౧౫॥తావాదితైత్వోనహసావ్యజ్ఞమానాత్తచౌరుషే॥వప్యధాతేశ్చసారణికాయే
నాద్రిఽతిభవ॥౧౬॥దివిస్పృశోమేయకీరిటకోటిభిర్నిరుద్ధకామేషురదగ్ధైర్భుజైః॥గాంకవ్యయస్తా

రుదన్మోద్భవింకుర్వన్, నిడా-ఉదపతకఉద్ధమగ్నిమేతుః-ఖామేఽభిరపల్భ్యాం అరణ్యే-చ-యవశవ-స్తైశ్శక్తేభిఃపంయూ
తగ్రం-చ-అకురత్తఉత్సనన్ద్యః ॥౧౨॥ ఊ గావఃఅస్యగోహారం క్తంధమాన్యఃఅత్రనృకఉద్యేజితవత్త్యః-తోయదాఃమహూః-
పూయవర్షిణఃకేన్తైలవర్షిణోఽహవక్-దేవలిక్సానిదేవతాపతిమా-వ్యుదక్-అత్యోగముఖ్య-అనిలవాయం-వి
నాలస్తరణాపి-దుమాఃపేతుఃపతితవ స్వః ॥౧౩॥ పుణ్యతమాకశుభకరాక్-గహవక్గరు-బుధాదీ-భగణాకబహూ
నినక్షతానిజీవ-అన్యోక్యార్గ్రహః-అజ్ఞారకాదయోఽపి-పిడితాఃపుణ్యగ్రహైఃపిడితాః-యద్యాకరరిక్షాన్త్యాత్యే
డాకరాః-అతిశైలఃఅతిక్షన్యజగ్మః-వక్తకత్యాప్రత్యావృత్త్యపరస్పరయయధుశ్చ ॥౧౪॥ ఊ అన్యాంశ్చఉత్తాక
న్యాంశ్చ-ఉత్తాక-పుష్ట్యా-అతత్తత్త్వవిదః తదుత్పాతఫలమజానన్యః-బ్రహ్మపుత్రామరిచ్యాదీ-ముతేఅస్తరే
ణ-సర్వాఃప్రజాః భీతాః విశ్వసంప్రసంకృత్సృజగత్సంహారం-మెనిరెలమగ్న-ప్ర-బ్రహ్మపుత్రాస్తుత్రైకాల్యవస్తువిషయ
జ్ఞానసంపన్నానభితాః ॥౧౫॥ ఊ తాతావాదితైత్వో-సహసాఅత-వ్యజ్ఞమానంతత్తచౌరుషంపూర్వసిద్ధంస్వపారు
వంయయోచ్చా-అత్తసారణిలయస్త్యోనకాయేన, అద్రిపతిభవపర్యతశ్చేష్టావిషవప్యధాతే ॥ ౧౬ ॥ ఊ పునసావ
విశిన్ద్యి, దివితి ॥ మేయకీరిటకోటిభిఃస్వర్ణయయమటాగైః-దివిస్పృశోదివంస్యకస్త-నిరుద్ధాఃకాన్యాదిశోయా
భ్యంతాః, నిరుద్ధశోమావిపిహారానం,, తదాభూషణబద్ధప్రశోప్తావిత్త్యర్థః, స్ఫురన్త్యగిదానియేషుతేమజాఃయ

యోస్తోఅక్ల దెతటబ ప్రత్యమార్దం - చరణైఃపాదైః - పదపదైఃపతిపదవిర్యాసం-గాంధూమిం-కమ్మయన్తౌచాలయన్తౌ, సుశోభనాకాఞ్చిత్తైఃఖలాయస్యాం, తయాకట్యుఅగ్రం-సూర్యం-అతీత్యుఅక్రమ్య-తస్య తున్దై తవన్తైః || ౧౭ || * తయోర్యమయోర్ధ్వైః, స్వదేహ-ప్రధమం - అజాయత-తం-హిరణ్యకశిపుం-యధాపిదుః సాదితి, యంప్రథమ, మసూత-తం-హిరణ్యకృతం, యధాపిదుః, తథా-నామనామధేయం-ప్రజాపతికశ్యప-అకాన్తి త్కృతవాక్-అయంభావఃయదాహిగర్భాధానసమయేయోనిశ్చపుంవిశిష్ట్యం దిగ్విధావిభక్తమాదితః - పాగ్క్వాచ్చద్భావేనప్రవిశతి, తదాయమాభవతః-తయోస్సృషిత్వతఃప్రవేశక్తమవిపర్యయేణమాచృతకప్రసూతిః, యదా-విశత్ దిగ్విధానాతంవిర్యంపుష్పం పరిత్యజత్ ! ద్వౌతదాభవతోగర్భాసూతి ద్వైశవిపర్యయా,,దితిపిన్దసిద్ధిస్తరణాత్, అతఃస్వదేహత్పూర్వంయోజాత, స్తస్యహిరణ్యకశిపురితి, దితిఃప్రకరంప్రసూతస్యహిరణ్యకృతి- నామకృతవానితి || ౧౮ || * హిరణ్యకశిపుః, స్వదోర్భాగ్యంస్పృహజాభ్యాం-ఉద్భవః-బ్రహ్మణశ్చతుర్భుజస్య, వరేణ, అకుతోఽపుత్యుకుతశ్చిదవిమృత్యురహితః, సపాలాకలోకపాలసహితాక్-త్రైలోకాక్-వశేషకైస్సాధీనానాకాన్తి త్ || ౧౯ || * ఋతస్యహిరణ్యకశిపూనమజః-పీత్యక్రమాదమజః-హిరణ్యకృతః-త్రియః-ప్రేతివివయః- అన్యసం - స్వయమగ్రజైప్రేతిత్వే-గదాపాశౌహ సైయస్యసయ్యయ్యుత్యుయోద్ధమిన్ముః-అతవప-రణంయద్ధం - మృగయక్-వివం-యాతోగతః || ౨౦ || * ఋతంహిరణ్యకృతం-దుస్సహజవంద్యుర్ద బలం - రణ స్థిద్ధం స్తికాఞ్చనమయూపురేయస్యతం, - వై జయన్త్యాగ్రహా, పుష్పపల్లవాదినిర్మితస్రస్య

చరణైః పదపదైఃట్యుమకాఞ్చిత్తైఃఖలాయస్యాం-సూర్యం-అతీత్యుఅక్రమ్య-తస్య తున్దై తవన్తైః || ౧౭ || * ప్రజాపతిరాయతయోరకాన్తి * క్షయఃపాగ్క్వాచ్చద్భావేనప్రవిశతి, తదాయమాభవతః-తయోస్సృషిత్వతఃప్రవేశక్తమవిపర్యయేణమాచృతకప్రసూతిః, యదా-విశత్ దిగ్విధానాతంవిర్యంపుష్పం పరిత్యజత్ ! ద్వౌతదాభవతోగర్భాసూతి ద్వైశవిపర్యయా,,దితిపిన్దసిద్ధిస్తరణాత్, అతఃస్వదేహత్పూర్వంయోజాత, స్తస్యహిరణ్యకశిపురితి, దితిఃప్రకరంప్రసూతస్యహిరణ్యకృతి- నామకృతవానితి || ౧౮ || * హిరణ్యకశిపుః, స్వదోర్భాగ్యంస్పృహజాభ్యాం-ఉద్భవః-బ్రహ్మణశ్చతుర్భుజస్య, వరేణ, అకుతోఽపుత్యుకుతశ్చిదవిమృత్యురహితః, సపాలాకలోకపాలసహితాక్-త్రైలోకాక్-వశేషకైస్సాధీనానాకాన్తి త్ || ౧౯ || * ఋతస్యహిరణ్యకశిపూనమజః-పీత్యక్రమాదమజః-హిరణ్యకృతః-త్రియః-ప్రేతివివయః- అన్యసం - స్వయమగ్రజైప్రేతిత్వే-గదాపాశౌహ సైయస్యసయ్యయ్యుత్యుయోద్ధమిన్ముః-అతవప-రణంయద్ధం - మృగయక్-వివం-యాతోగతః || ౨౦ || * ఋతంహిరణ్యకృతం-దుస్సహజవంద్యుర్ద బలం - రణ స్థిద్ధం స్తికాఞ్చనమయూపురేయస్యతం, - వై జయన్త్యాగ్రహా, పుష్పపల్లవాదినిర్మితస్రస్య

కేహేనై జయన్తీతయాప్రజాః-జుష్టంబలంకృతం-అం సెసగ్ధై, స్వప్తానినాతా-మహాతిగుర్వి-గదా-యెనతమ్ || ౨౧ || * ననసా - విర్యేణబలవరణేజ, ఉత్పిక్తంగర్భతం - అస్పృణ్యంనిరఙ్గళం - అకుతోభయంకుతశ్చిన్ద్రీతిమకుర్వాణం-విష్కృ-దేవాః - భీతాస్సన్దో నిభిర్నిరైలస్త్రైః తాః - తతదృష్టాన్దః - తార్ద్యైగ్తేగరుత్తే తః-త్రిస్తాః-అహయఃసర్వాభివైతి || ౨౨ || * సన్ద్రై త్యోరట్-హిరణ్యకృతః-స్వేనమహానాతేజసాతిరోహితాక్- ఇన్ద్రస్సహితాక్-దేవసమూహాక్-దృష్ట్యాక్షాత్వా-క్షీణోమత్తః - సపశ్యక్తానపశ్యక్, క్షీణానపశ్యదితిపారె, పారుషసేనానపశ్యత్వీజ్ఞాతవాక్-అతవప-భృశం-స్వనదత్ అధ్యనత్ || ౨౩ || * ఋతే-దివః-నిత్యత్రైప్రత్యగతః-క్రిడివ్యక్-విహిర్యక్- గమ్భిరంలగాధం-భివక్తస్వనదత్తరక్త జన్యోధ్వవిగ్నిక్త - తం - వాద్రింసముద్రం - మహాసత్వోన్మహాబలిః-హిరణ్యకృతః, ద్విబోజగధవ-విజగాహేవిలోడితవాక్ || ౨౪ || * ఋతస్యక్-హిరణ్యకృతే- ప్రవిష్టేనతి, వరుణస్యసైనికాః, యాదసాంగణాఃససాధ్యసాఃభయయక్తాః అతవప, సన్ద్రీయఃపిశ్చే బుధయః, యద్వా-అవసన్నబుధయః-దుఃఖితచిత్తాగ్నియావత్ ! అహస్యమానాలపి, తస్యోఅమరస్య-వన్నసాతేజసా-ప్రధర్మ తాలభిభూతాస్సన్ద్రా-దూరతరం-ప్రదుద్రువుః-పలయితవన్తః || ౨౫ || * సఃసమూహలో-మరః-వర్ష పూగాక్-బహుగాక్-సంవత్సరాక్, ఉదధౌసముద్రై బలక్-చరక్-శ్వసనైసపవనైసతీతాక్-ఉద్ధితాక్, మహూర్ధ్వ సుశ్చిస్తరాంతరణౌ, స్తుమర్తుహాః - మూర్ధ్వగ్రియోమయ్య, గదయా- అభిజక్తుప్రవహర-తత్రవిభావరింవిభావర్యాఖ్యాం, ప్రచేతసఃపరుణస్య, పురిం-ఆసేదివాక్-పాగ్ ప్రవాక్ || ౨౬ || * ఋత్రవిభావర్యాంబ,

సమరాణాంయోలోకేపాతాళం-తస్యపాలకం-యాచోగణానాం, ఋషభంఅధిపతిం,ప్రచేతసంసరుణం-ఉపభక్త్యసమీ
 షేపాప్రీత్య-యతే ఈమధ్యన-ఘట్టం-నీచవత్ప్రజీవిత్యప్రణమ్య, హేఅధిరాజవరుణ- మేమహ్యం,సంయుగంఔహే
 తిజగాద-మయాసహాయస్యోన్మేత్య కవాక్ ॥ ౨౭ ॥ ॥ తస్యయయతస్సముత్పిపాదయషురాహ॥త్రయమితి ॥ త్వంలో
 కపాలానాంఅధిపతిః,బుహుచ్చివా.మహానూతే,ధుర్వదా- యే-వీరమాత్మాసంమస్య తైతేషాం,వీర్యావహారాకథమ
 హమేవంవిధస్యయానశ్చితభిప్రతాప్స॥యతేయస్తాతే-పూరాపూర్వం-అఖిలాకైత్యాక-దానవాంశ్య,విజిత్వ,రా
 జసూయేన-అనుజిజ్ఞప్తవాక్-హేప్రభో ॥ ౨౮ ॥ ॥ ఋషభగవా, సనాంపతిసరుణః-ఉత్పి క్రమదెన,విద్విషా అనురేణ
 ఎవమ క్షే-భృగంయథాతథా, ప్రబల్ధోవిప్రబల్ధః,సమత్తరోఉంఉత్సన్నంకోభం,ద్యయాధియా-శమనుఃఉవాచ, అ
 ష్మహేఅసుర-సయం-ఉపశవంయయతస్స యామపరమం-గతాప్రాప్తాః ॥ ౨౯ ॥ ॥ కింజననాతనాత్పురుషాప్సర
 మపురుషాత్,హేఅసురర్షభ-యద్ధమాదైవ కోవదంజనితంత్వాం, యః, సంయగే-ఆరాధయత్కత్తోమయ్యతి-తవ
 స్యం-సవశ్యామి,అతస్తంపరమపురుషం,ఇహ,గచ్ఛ-శీఘ్రకోతసౌపురుషః, యమీహ్యత్సభితభిప్రతాప్స॥ భవాద్యతాః-
 మనస్సేనంసైర్యాః-నుంపురుషం-గృణతేస్తువత్తితి ॥ ౩౦॥ ॥వీరంతంపరమపురుషం ఆరాత్సమీషే-అభివత్స్యవిస్మయో
 విగతగర్వవిరతమరణఘ్రాతశ్చే-శ్చిచ్ఛిర్భుత్తపరితేష్టితే-శియ్యతే ॥ భవానిససేనీసయయత్కైతేతి-ఏవిధేయమిత్య
 తాప్స॥యోభగవాక్॥త్యద్విధానానా-మసతాం-ప్రతాస్తమైవినిశాయ-సతామనుగ్రహేచ్ఛయా-వరూపాణివరాహద్వ

దోగతానామ్య పథం ప్రవచితమమ్ । స్వయన్మరీచిభం ప్రశితవ్యనివజ్జగదమహాస్థాధరాజసంయుగమ్ ॥
త్వం లోకపాలాధిపతిత్వం హవ్యైవావీర్యం హేమాద్భుతదవరమానినామ్ । పీఠిత్యలోకైః శబలైః త్వదాన
వాన్యద్రాజసూయేనపురా యజజిపథో ॥ ౨౮ ॥ సమమమత్ని క్తమ్ దేనిపిద్విపాద్య దంఽలవ్దోభగవాన
పాంపఠిః । రోషం నుత్థేతేషమయస్వయోదియన్యోచదశ్శ్రోపః మంగతావయమ్ ॥ ౨౯ ॥ వశ్యోమినాన్యం
పునఃపాత్యనాతాద్యస్సంయుగత్యాం రణమాదక్రోపివత్ । ఆరాధయత్యత్యుత్తమరథభృశితం నస్యోయం
గృణతేభద్రాద్యతః ॥ ౩౦ ॥ తం పీఠమారాధయత్యేవిస్త్రయశ్చయ్యుత్తమ్ విరతయేత్సద్భిర్వృతః । యస్తస్మిన్
ధానామన్తాం పశాన్తయేరూపాణిన్తతైనదన్యగ్రహేభ్యమ్ ॥ ౩౧ ॥ శ్లో-౧, ౨౮, ౨౯, ౩౦, ౩౧, ౩౨, ౩౩, ౩౪, ౩౫, ౩౬, ౩౭, ౩౮, ౩౯, ౪౦, ౪౧, ౪౨, ౪౩, ౪౪, ౪౫, ౪౬, ౪౭, ౪౮, ౪౯, ౫౦, ౫౧, ౫౨, ౫౩, ౫౪, ౫౫, ౫౬, ౫౭, ౫౮, ౫౯, ౬౦, ౬౧, ౬౨, ౬౩, ౬౪, ౬౫, ౬౬, ౬౭, ౬౮, ౬౯, ౭౦, ౭౧, ౭౨, ౭౩, ౭౪, ౭౫, ౭౬, ౭౭, ౭౮, ౭౯, ౮౦, ౮౧, ౮౨, ౮౩, ౮౪, ౮౫, ౮౬, ౮౭, ౮౮, ౮౯, ౯౦, ౯౧, ౯౨, ౯౩, ౯౪, ౯౫, ౯౬, ౯౭, ౯౮, ౯౯, ౧౦౦, ౧౦౧, ౧౦౨, ౧౦౩, ౧౦౪, ౧౦౫, ౧౦౬, ౧౦౭, ౧౦౮, ౧౦౯, ౧౧౦, ౧౧౧, ౧౧౨, ౧౧౩, ౧౧౪, ౧౧౫, ౧౧౬, ౧౧౭, ౧౧౮, ౧౧౯, ౧౨౦, ౧౨౧, ౧౨౨, ౧౨౩, ౧౨౪, ౧౨౫, ౧౨౬, ౧౨౭, ౧౨౮, ౧౨౯, ౧౩౦, ౧౩౧, ౧౩౨, ౧౩౩, ౧౩౪, ౧౩౫, ౧౩౬, ౧౩౭, ౧౩౮, ౧౩౯, ౧౪౦, ౧౪౧, ౧౪౨, ౧౪౩, ౧౪౪, ౧౪౫, ౧౪౬, ౧౪౭, ౧౪౮, ౧౪౯, ౧౫౦, ౧౫౧, ౧౫౨, ౧౫౩, ౧౫౪, ౧౫౫, ౧౫౬, ౧౫౭, ౧౫౮, ౧౫౯, ౧౬౦, ౧౬౧, ౧౬౨, ౧౬౩, ౧౬౪, ౧౬౫, ౧౬౬, ౧౬౭, ౧౬౮, ౧౬౯, ౧౭౦, ౧౭౧, ౧౭౨, ౧౭౩, ౧౭౪, ౧౭౫, ౧౭౬, ౧౭౭, ౧౭౮, ౧౭౯, ౧౮౦, ౧౮౧, ౧౮౨, ౧౮౩, ౧౮౪, ౧౮౫, ౧౮౬, ౧౮౭, ౧౮౮, ౧౮౯, ౧౯౦, ౧౯౧, ౧౯౨, ౧౯౩, ౧౯౪, ౧౯౫, ౧౯౬, ౧౯౭, ౧౯౮, ౧౯౯, ౨౦౦, ౨౦౧, ౨౦౨, ౨౦౩, ౨౦౪, ౨౦౫, ౨౦౬, ౨౦౭, ౨౦౮, ౨౦౯, ౨౧౦, ౨౧౧, ౨౧౨, ౨౧౩, ౨౧౪, ౨౧౫, ౨౧౬, ౨౧౭, ౨౧౮, ౨౧౯, ౨౨౦, ౨౨౧, ౨౨౨, ౨౨౩, ౨౨౪, ౨౨౫, ౨౨౬, ౨౨౭, ౨౨౮, ౨౨౯, ౨౩౦, ౨౩౧, ౨౩౨, ౨౩౩, ౨౩౪, ౨౩౫, ౨౩౬, ౨౩౭, ౨౩౮, ౨౩౯, ౨౪౦, ౨౪౧, ౨౪౨, ౨౪౩, ౨౪౪, ౨౪౫, ౨౪౬, ౨౪౭, ౨౪౮, ౨౪౯, ౨౫౦, ౨౫౧, ౨౫౨, ౨౫౩, ౨౫౪, ౨౫౫, ౨౫౬, ౨౫౭, ౨౫౮, ౨౫౯, ౨౬౦, ౨౬౧, ౨౬౨, ౨౬౩, ౨౬౪, ౨౬౫, ౨౬౬, ౨౬౭, ౨౬౮, ౨౬౯, ౨౭౦, ౨౭౧, ౨౭౨, ౨౭౩, ౨౭౪, ౨౭౫, ౨౭౬, ౨౭౭, ౨౭౮, ౨౭౯, ౨౮౦, ౨౮౧, ౨౮౨, ౨౮౩, ౨౮౪, ౨౮౫, ౨౮౬, ౨౮౭, ౨౮౮, ౨౮౯, ౨౯౦, ౨౯౧, ౨౯౨, ౨౯౩, ౨౯౪, ౨౯౫, ౨౯౬, ౨౯౭, ౨౯౮, ౨౯౯, ౩౦౦, ౩౦౧, ౩౦౨, ౩౦౩, ౩౦౪, ౩౦౫, ౩౦౬, ౩౦౭, ౩౦౮, ౩౦౯, ౩౧౦, ౩౧౧, ౩౧౨, ౩౧౩, ౩౧౪, ౩౧౫, ౩౧౬, ౩౧౭, ౩౧౮, ౩౧౯, ౩౨౦, ౩౨౧, ౩౨౨, ౩౨౩, ౩౨౪, ౩౨౫, ౩౨౬, ౩౨౭, ౩౨౮, ౩౨౯, ౩౩౦, ౩౩౧, ౩౩౨, ౩౩౩, ౩౩౪, ౩౩౫, ౩౩౬, ౩౩౭, ౩౩౮, ౩౩౯, ౩౪౦, ౩౪౧, ౩౪౨, ౩౪౩, ౩౪౪, ౩౪౫, ౩౪౬, ౩౪౭, ౩౪౮, ౩౪౯, ౩౫౦, ౩౫౧, ౩౫౨, ౩౫౩, ౩౫౪, ౩౫౫, ౩౫౬, ౩౫౭, ౩౫౮, ౩౫౯, ౩౬౦, ౩౬౧, ౩౬౨, ౩౬౩, ౩౬౪, ౩౬౫, ౩౬౬, ౩౬౭, ౩౬౮, ౩౬౯, ౩౭౦, ౩౭౧, ౩౭౨, ౩౭౩, ౩౭౪, ౩౭౫, ౩౭౬, ౩౭౭, ౩౭౮, ౩౭౯, ౩౮౦, ౩౮౧, ౩౮౨, ౩౮౩, ౩౮౪, ౩౮౫, ౩౮౬, ౩౮౭, ౩౮౮, ౩౮౯, ౩౯౦, ౩౯౧, ౩౯౨, ౩౯౩, ౩౯౪, ౩౯౫, ౩౯౬, ౩౯౭, ౩౯౮, ౩౯౯, ౪౦౦, ౪౦౧, ౪౦౨, ౪౦౩, ౪౦౪, ౪౦౫, ౪౦౬, ౪౦౭, ౪౦౮, ౪౦౯, ౪౧౦, ౪౧౧, ౪౧౨, ౪౧౩, ౪౧౪, ౪౧౫, ౪౧౬, ౪౧౭, ౪౧౮, ౪౧౯, ౪౨౦, ౪౨౧, ౪౨౨, ౪౨౩, ౪౨౪, ౪౨౫, ౪౨౬, ౪౨౭, ౪౨౮, ౪౨౯, ౪౩౦, ౪౩౧, ౪౩౨, ౪౩౩, ౪౩౪, ౪౩౫, ౪౩౬, ౪౩౭, ౪౩౮, ౪౩౯, ౪౪౦, ౪౪౧, ౪౪౨, ౪౪౩, ౪౪౪, ౪౪౫, ౪౪౬, ౪౪౭, ౪౪౮, ౪౪౯, ౪౫౦, ౪౫౧, ౪౫౨, ౪౫౩, ౪౫౪, ౪౫౫, ౪౫౬, ౪౫౭, ౪౫౮, ౪౫౯, ౪౬౦, ౪౬౧, ౪౬౨, ౪౬౩, ౪౬౪, ౪౬౫, ౪౬౬, ౪౬౭, ౪౬౮, ౪౬౯, ౪౭౦, ౪౭౧, ౪౭౨, ౪౭౩, ౪౭౪, ౪౭౫, ౪౭౬, ౪౭౭, ౪౭౮, ౪౭౯, ౪౮౦, ౪౮౧, ౪౮౨, ౪౮౩, ౪౮౪, ౪౮౫, ౪౮౬, ౪౮౭, ౪౮౮, ౪౮౯, ౪౯౦, ౪౯౧, ౪౯౨, ౪౯౩, ౪౯౪, ౪౯౫, ౪౯౬, ౪౯౭, ౪౯౮, ౪

సతారాక-ధత్తబిభర్తి || 3 || ఇతి శ్రీమద్భాగవతగ్రంథే కామ్యాయం శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యాయంత్యయనా-
 నాన ప్రహ్లాదః ధ్యాయః

[illegible]

స్తా త్వస్య జ్ఞాతృర్ధః-సౌనురాధమ-మమ-తఃకృతఃపశ్యతస్యతః, అనయాఘామ్యానహ-స్య సైమశ్శతాయధాతథా - నయా
స్యసి- స్తుతిపఠేతు, నురాఅధమాఃయస్తాత్, హేమగో త్రమ-మమేక్షమాణస్తాత్సవితేమామనాద్యన్య, త్వ-వనయానహ
వ ర్తమానోనీతస్సదీయం-స్య సైవమ స్తమశ్శతం- రాజ్యంయాస్యసిపాప్రీన్యసిత, ధావ్యస్తత్ర-వయవిమశ్చైత్యర్థః,
అసాదితాలిలయాస్త్యీకృతానుకరాకృతి ర్దేసగః, తస్యసమ్మేధనమః ॥ ౩ ॥ ఊనశతైఃప్రతి అస్తాకం, అధావా
యనాశాయత్వం, భృతఃపుష్పఃకిం-యఃపుష్పః-త్వం, పగోక్షజితే పరోక్షంజయతితిపగోక్షజితే - మాయయా-అనురాక్-
హంసి-త్వాం, యోగమాయాఅత్తీ యమామైవబలంయస్యతిం, అతవవా - బృహదంబలబలం-సంధాప్యహత్వా-హే
మూఢ-నమృదాం-శుభఃఅశూక్రితేప్రవృత్తః, స్తుతిపఠేతు, నస్యపతైః, అధాయమా, త్వామభృతఃకింఅశ్రితఃకిల,
యోభవాక్, పగోక్షేణభద్రాగ్రీదాస్య రేణ, జితే-మాయయాఅత్తీ యనంకల్పే నఅనురాక్- హంసి-నతువవాస్తైవైషవ్యం
కింతులిల్ల వేత్యర్థః, యోగమాయాబలంఅత్తీ యమచి న్న్య బలం-అతవవాల్యం పౌరుషంయస్తా త్తం-త్వాం, సంధాప్యహ
దినమ్యక్త్యాక్రూర్తాపయిత్వా-వృక్షీకృతైత్యర్థః- హేమూఢప్రమూఢాక్ప్రత్యాప్తాయనుతితితథామూఢప్రభూర్దావతి
ధాయః, సమృదాంబద్ధానాం, శుభఃసంసారయఃశాసి, ప్రమృజేనాశయామియత స్త్వం, స్మర్తృర్భానానవీమచయసీ
త్యర్థః ॥ ౪ ॥ ఊత్వయాఃఅస్య ద్మ్య జన్మ్య తయాఅన్యధ స్తవిస్యత్వయా-గదయాశీర్ణంభిన్నంశిరఃయస్య- తస్మిన్-త్వ
యి-సంస్థితేనాతేనతితుభ్యం, బలింపూజాం-యేచ-ఋషయో- యేచదేవాఃపార స్తిమత్వ సైవ ద్వైస్యయమేవప్రయత్నమ
న్తరేణ-అమూల్యాఅనాక్రయాః, నభావివ్య సినశ్య స్తిః, స్తుతిపఠేతు, అన్తస్య జన్మ్యతయా-గదయా, శీర్ణశీర్ణ్యగ్నివ్య

హ్యజ్ఞమహేంవిముఖ్యంశోరసాకసాంవిశ్వస్యజేయమర్హితా । నస్యస్త్రియాస్యస్యనయామమేక్షతః, స్మృరాధ
మాసారతమాకరాత్ ॥ ౩ ॥ త్వంనస్యపతైః ప్రభవాఃకుకింభృ తోయామాయయాహంస్య సురాకృర
క్షజితే । త్వాంయోగమాయాబలమల్ప పౌరుషంసంధాప్యమూఢప్రమృజేనమృదావ్యవః ॥ ౪ ॥ త్వయాస్థితే
గదయాశీర్ణంభిన్నంభిన్నంజన్మ్య తయా-యేచతుభ్యమ్ । బలింహర స్త్ర్యవయోయేచదేవాస్త్వయంచన ద్వేన
భావివ్య స్త్ర్యమూలాః ॥ ౫ ॥ సమృద్ధాహంసి-అదురు క్షితోమర్తేర్నిష్టాగ్రాగాంశుమలత్యక్తితామఃతోదం
మృషామిద గాదభిమధ్యాద్ధాగ్రహాతస్యక రేణార్థభం ॥ ౬ ॥ తంసిస్సర స్తంసలిలాదమర్చ్య తోహరణ్యక
శోద్ధిరదంయధాఝషం ॥ కరాళదంష్ట్రోచకశిరస్యోఽ బ్రవిదతక్రాయాంకింస్యనతాంవిగర్హితిమ్ ॥ ౭ ॥ స
గాముద స్తాత్పలిలస్యగోచరేణవివ్యగతస్యోమదధాత్వస్సత్వమ్ । అభిష్టతోపశ్యస్యజ్ఞాప్రసూనైశ్శరాభా
ర్తమాణామిమధైఃపశ్యితోఽ రే ॥ ౮ ॥ పదానుషక్తం తపసియోపకల్పంమహాగదంకాఙ్చనచితదంతమ్ ।

యి-సంస్థితేనమ్యక్తితేనతితుభ్యం, యే-బలింహర స్తిఋషయో దేవాశ్చ - తేన ద్వై, అమూలానభావివ్య స్తికింతు-వృషమా
లావివభావివ్య స్తిత్యర్థః ॥ ౩ ॥ ఊనభగవాక్, అరెరసురస్య-దురు క్షయవతోచరాతక్రప్రచేమాః-తైః-తుద్యమానవ్య
ధమాన-భీతాం-దంష్ట్రోగ్రాగతా-గాంఘామి-క్షణలక్ష్మి, తోదందురు క్షిప్రధాం-మృషకసహమానవన-అభిమధ్యాత్
గాప్రేమోమకరేణ-అహత-స్యక రేణఃహ సీసీసహితః-ఇదోగజభవ-నిరగాతేనిర్గతిః ॥ ౬ ॥ ఊసిస్సర స్తంసలిలాస్సర
చ్చస్తం, భగవ స్తం-క్షిరదంగజం యధా-ఝషమకర- స్తధా, అమద్రుతేఅనుధావక - హిరణ్యకేశోహిరణ్యతక-కరా
భాభయంకరాదంష్ట్రోయన్య, అశనిదివస్యవోయస్యన-అబవీత్ ॥ తదేవాహ ॥ గతసీగ్రియాంఅన తాంస్రజ్ఞానాం, కిం
విగర్హితమ స్తీనిస్థాభయాభావాత్పలిలాయననాయు క్షిమితిభావః, స్తుతిపఠేతు, గతసీగ్రియాంఅస్తాకం-కింవిగర్హితమ
స్త్ర్యలోకోపకారార్థంమమధర స్తంభగవ స్తంప్రత్య, సతామస్తాక్మగద్రవణముచితమేవేత్యర్థః ॥ ౭ ॥ ఊనభగ
వాక్, ననలిలస్య-క్షణస్తాత్క్షణపరి, గోచరవ్యవహరగోచరేణ-గాంఘామి-వివ్యగ్నిధాయ, తస్యాం-గవి-స్యనత్వం
స్యబలరాపామాధారతక్రిం-అదధాత్వసీతవాక్ - కథంభాతోనివాతవాక్ - అరెరసురస్య, పశ్యతస్యతః-పశ్యస్యజ్ఞా
బ్రహ్మ-అభిష్టతః-పిపిధైఃక ర్తృభిః-ప్రసూనైశ్చప్రై-అపూర్ణమాణఃవిశ్రియమాణః, యదాస్య, అభిష్టతః-తంబధా
మెభిత్త్యత్తరేణాన్యమః ॥ ౮ ॥ ఊపదావృత్తతః-అనుషక్తంఅనులగ్నం, అనుద్రవ స్తం - తపసియోపకల్పంమహా
భూషణం, మహాతిన్ద్రీగదాయగ్నతం-కాఙ్చనమయఃవిచిత్రఃదంతకవచఃయన్యతం - దురుక్షే-దుర్వాత్వైశ్చఅభిక్షంభనః
పునర్న-క్షే-ప్రతుద స్తంవిద్య స్తం-త-నుసురప్రతి-ప్రవణ్ణఃక్షేత్ర-ఘోమన్యఃక్రోధోయస్య- నభగవాక్-ప్రవాసక, బధా

స్వర్ణమానయో, తిగ్రాభ్యాం క్షిప్తాభ్యాం, గదాభ్యాం, ఆహతానితాడితాన్య, కానియయో రతవిష-క్షతాత్ గదాభూతా-
దానసతిత్యాసవం, రుధిరం, తస్య హృదేన ఆహృదేన, వివృద్ధ కనున్యాయయో స్రవయో, అతవన, ఇలాయం భూమ్యాం
నిమిత్తభూతాయాం, ఇలాభమిత్యర్థః, జీగీదయాపరస్పరజయేచ్ఛయా, విచిత్రమాగ్రాగ్రదాయాం ధృక్ మలప్రభేదా-చ
రతో, ర్భృంధం గాగ్రామః శుష్కిణోదీరవ మత్తవృణయోగివ, వృణాత్ బభృష్ ॥ ౧౮ ॥ ఋదై త్యన్య-యజ్ఞవయస్యన్యజ్ఞ
మూర్తై-ర్తాయయాస్యనబల-ద్వైస-గృహీతవారాహతనుర్వన్య - తన్య, మహత్తనః దైత్యైః పృష్టగ్రహప్రవణచి త్రస్య, భ
గవతశ్చ-సాకారవ్య, మవ్యం భూమ్యాం నిమిత్తభూతాయాం, ద్విషణోర్భృన్యమానయో-విమన్తనయన్తం - దిష్ట, ి
దృష్టమిచ్ఛః - స్వరాట్ బ్రహ్మ, ఋషిభిర్భక్తిచార్వాభిర్వృతః పరివృతం. అగాత్ అగతవాక్ ॥ ౧౯ ॥ అగతశ్చ-సహస్రజీ
దైవసహస్రం నయతి దేవసహస్రసేతా-భగవాన్ బ్రహ్మ, దైత్య - మాలక్ష్మ - ఆదిసూకరం నారాయణం-జగాద-కథం
భూతం దైత్యం-ఆసన్తుం పాప్రప్రం శాణ్డీర్యం మతో-యన-తం - అవశ్యం అసహ్యం వికృమాయన్యత్మ ॥ ౧౯ ॥ ఋదై శ్రీ
వేదవాహ్నియాదవధాన్యయనమాప్రి ॥ ఎవదై త్యః, సేదేవ-తేతవ, అస్మిమూలం పాదమూలం, ఉన్యయమాంకరణం గతా
నాం-దేవానాం విపాగ్నిశాం-సౌరభ్యూతాం-ఘనానాం, అనాగసాం నిరపరాధినామః-భూతానాం, ఆగన్తునీనిర్వి
మిత్రమపరాధకృత్, తత్పరివారాయ ప్రవృత్తానాం కృత్, భిత్వా జ్ఞాత్వా దుష్కృత్ అన్తరాపాదపారా, అన్తర్వారాధ్యో
లభ్యోవరోయనసః, స్వయం, మ, పశితరథః, పశితక్షరహతః, అన్యేషాం పశితరం మృగయన్, కణ్ణకణ్ణ, లూకాన్ పశ్యంతే

త్రమార్గాం శ్చరతోర్జీగీద-యవృణాదిశాయామివ శుష్కిణోర్ద్విధః ॥ ౧౮ ॥ ఋదై త్యన్యజ్ఞవయస్యమానయ
యాగృహీతవారాహతనీర్వహత్తనః ॥ కౌరవ్యమవ్యం ద్విషణోర్భృన్యమానయో-విమన్తనయన్తం దిష్ట, ి
స్వరాట్ ॥ ౧౯ ॥ ఆసన్తు శాణ్డీర్యం మతో-యన-తం - అవశ్యం అసహ్యం వికృమాయన్యత్మ ॥ ౧౯ ॥ ఋదై శ్రీ
సహస్రజీదైవసహస్రం నయతి దేవసహస్రసేతా-భగవాన్ బ్రహ్మ, దైత్య - మాలక్ష్మ - ఆదిసూకరం నారాయణం-జగాద-కథం
భూతం దైత్యం-ఆసన్తుం పాప్రప్రం శాణ్డీర్యం మతో-యన-తం - అవశ్యం అసహ్యం వికృమాయన్యత్మ ॥ ౧౯ ॥ ఋదై శ్రీ
వేదవాహ్నియాదవధాన్యయనమాప్రి ॥ ఎవదై త్యః, సేదేవ-తేతవ, అస్మిమూలం పాదమూలం, ఉన్యయమాంకరణం గతా
నాం-దేవానాం విపాగ్నిశాం-సౌరభ్యూతాం-ఘనానాం, అనాగసాం నిరపరాధినామః-భూతానాం, ఆగన్తునీనిర్వి
మిత్రమపరాధకృత్, తత్పరివారాయ ప్రవృత్తానాం కృత్, భిత్వా జ్ఞాత్వా దుష్కృత్ అన్తరాపాదపారా, అన్తర్వారాధ్యో
లభ్యోవరోయనసః, స్వయం, మ, పశితరథః, పశితక్షరహతః, అన్యేషాం పశితరం మృగయన్, కణ్ణకణ్ణ, లూకాన్ పశ్యంతే

చరతి ॥ ౧౯ ॥ ఋదై శ్రీ వేదవాహ్నియాదవధాన్యయనమాప్రి ॥ ఎవదై త్యః, సేదేవ-తేతవ, అస్మిమూలం పాదమూలం, ఉన్యయమాంకరణం గతా
నాం-దేవానాం విపాగ్నిశాం-సౌరభ్యూతాం-ఘనానాం, అనాగసాం నిరపరాధినామః-భూతానాం, ఆగన్తునీనిర్వి
మిత్రమపరాధకృత్, తత్పరివారాయ ప్రవృత్తానాం కృత్, భిత్వా జ్ఞాత్వా దుష్కృత్ అన్తరాపాదపారా, అన్తర్వారాధ్యో
లభ్యోవరోయనసః, స్వయం, మ, పశితరథః, పశితక్షరహతః, అన్యేషాం పశితరం మృగయన్, కణ్ణకణ్ణ, లూకాన్ పశ్యంతే

హత్యాలోకాన్ శిర్షణిసుఖే, ఆధోహనుఖోత్తరాక్షయ్యర్థః ॥ ౨౮ ॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతసత్సప్తవింశతిసర్గాఖ్యా
 యాం శ్రీ భాగవతవ్యాఖ్యానం తృతీయసర్గః అష్టాదశోధ్యాయః ॥ శ్లోకములు ౧౦౦౦ ॥ ౧౦౦౦ ॥ ౧౦౦౦ ॥ ౧౦౦౦ ॥ ౧౦౦౦ ॥
 ఎవం బ్రహ్మణాభాషితో భగవాం ప్రద్యుతో భిన్నాదురాణాం బలకర్తృమవేలాయాం స్వపరాక్రమమేవ ప్రదిద
 ర్శయిషుః పునర్దుయధిత్యామనుజీ - విరిశ్య గృభవృణో - నిర్వృళికం నిర్మోష - మమృతతుల్యం - వశోత వధార్యత్ర
 త్వా, ప్రహస్యకాలాత్ నానర్వసం హర్తృ మాప్యరిబలాభ్యయం బ్రవీతి తిప్రహస్య - సభగవాన్ - పౌమగృహ
 పౌమసహితేన - అపాగ్నెన కటాక్షేణ - తతో, పైకమైగ్నం మృధేహత్యాలోకానాథేషోశర్షణిచః - అగహీతగృహీత
 వాన్ ॥ ౧ ॥ తతః తపః పూగవాం నరం, అకుతోభయం కుతస్యిదభీతం, అతపన, ముఖతః అభిముఖత, శ్చిరస్రం - సప
 త్నం అనురం, అపశ్యోచ్చాణో ఘోషేన్ద్రియాదావిర్భూతో భగవాన్, ఉత్పవ్య ఉద్ధృత్య, గదయా, హస్తోపేలాధోచై
 శ్చ, జహున ॥ ౨ ॥ సాభగవత్ప్రియక్తా అపాగ్నైవ గదా, తెనానురణకర్తృగదయా, హతా, భగవత్పరారాత్ - విహ
 తాచ్యుతానతి - విఘాతిత్యాధ్వనయన్తీ, అపతతో తతో రెశారరాజత, ద్భగవత్తరాద్విహత్యం పతనం, అద్భుతం పశ్యతామా
 శ్చర్యమానాః ఘాత ॥ ౩ ॥ తతో నరు, ప్రదా, అద్ధిశ్శోపలబావకాశోపి, నిరాయధం - వివృత్తేనంభగవత్ప్రం, మృధే
 యుద్ధే, ధర్మం, సమ్మానయన్, ప్రకోపయన్ పినుబాధే, నపాగ్నహరత్, సప్యధేభిషా రెతు, నలబి తిర్ధోపినుబాధే, నః
 మానయన్ బభూవేతి వాక్యభేదానాన్వయాదపానరక్త్యం బోధ్యమే ॥ ౪ ॥ త్విగదాయా - మపవిధ్ధాయాం స్వపరాక్రమా
 మృత్యుం మాయామాసాచిత్స్వయమ్ | విక్రమైగ్నం మృధేహత్యాలోకానాథేషోశర్షణి ॥ ౨౮ ॥ శ్లోకములు

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే, మహాపురాణే, తృతీయసర్గః, వీరభాషమీయద్ధం నామాష్టాదశోధ్యాయః శ్లో
 మైత్రేయఉవాచ || అపధార్యవిశిష్టస్సనిర్వృళికామృతం వచః | ప్రహస్యపౌమగృహితదహగ్నేనసోఽగ్ర
 హీత్ || ౧ || తతస్సపతనం ముఖతశ్చిర ప్రమకుతోభయమ్ | జహునోత్పత్యగదయాహనావసురమతజః || ౨ || సా
 హతాతేనగదయావిహతాభగవత్పరారాత్ | విఘాతితాఽపతదైశ్చిదభిషాధవత్ || ౩ || సతదాబ్ధి
 తిర్ధోఽపినుబాధేనిరాయధమ్ | సజ్జన్మానయన్త్యధర్మం వివృత్తేనంభగవత్ప్రకోపయన్ || ౪ || గదాయామపవి
 ధ్ధాయాం హంసకారేచనిర్గతే | మానయామాసతద్ధర్మం సునాభం చాన్తరద్వ్యుషః || ౫ || తంస్త్రిగచక్రం దితిపు
 త్రాభిధేనజన్మపూర్వ శ్చ సముఖ్యేన వివజ్జమానమ్ | చిత్రావాచ ప్రద్యుదాంతైవరాణాంతతస్సానకాన్వసీతే
 ముంజహీతి || ౬ || సతంసామ్యా తరభాగ్నతోవ్యవస్థితం పద్మ పలాశలావనమ్ | విలాక్యచావర్షప
 రిప్లు త్తేన్ద్రియారుషాన్వదస్తవదమాదశ్చచ్ఛవన్ || ౭ || కరాళదంష్ట్రశ్చేక్షుర్భూర్గం సంపదాన్ శోదహన్తి
 వ | అభిదుర్భ్యస్యగదయాహతోఽసీత్యహనద్ధరిమ్ || ౮ || పదాసజ్వేనతాంసామృద్భగవాన్యజ్ఞ సూకరః | లీల
 యామిషతశ్శతోగ్రేపాగ్నహరద్వాతరంహనమ్ || - || ఆహచాయధమాధత్స్వఘటన్వత్సంజిగ్హన్తి | ఇత్యుక్తే

తాయాం సత్యాం, పశ్యతాం - హంసకారేచనిర్గతేనతి - విభుర్భగవాన్, తస్యైవ భ్యస్యగ్ధర్మం నిరాయధాబాధనరూ
 పంధర్మం - మానయామానబహ్వమనృత - సునాభం చక్ర - మస్తరచ్చ, సరణేన స్వహస్తస్థితమకరోదిత్యర్థః ॥ ౫ ॥ త
 తంభగవతాస్తృతం, దితిపుత్రాభిధేనదితిపుత్రభితి నామాన్వయమగ్నేయమాణేన - స్వపార్షదముఖ్యేన - వివజ్జ మానంవి
 శేషేణ సజ్గం పాగ్నైవ ప్రస్తవ్యగచక్రం సంభ్రవయన్ క్రంచక్రం పతి - దృష్ట్యైశ్చేదహా - తద్విదాంతచ్చక్రప్రచారావవి
 దాం - ఖైవరాణాం - చిత్రావాచవిహింధాః - వాగః - అముమనురంజహి - తెన్ద్రస్త్రిస్త్రిత్యేవమాదికాః - తతయద్ధదేశే,
 ఆనకప్ర ॥ ౬ ॥ త్విగదాయా - పద్మ పలాశామం - ఆత్మంభులింరభాగ్నం చక్రం యేనతం - భగవత్ప్రం - విశేష్యర్థస్థాస్య,
 అగతోవ్యవస్థితం - విలాక్య అమదై ణిగ్నోధేన - చరిప్లు తానితుభిశాస్మిన్ద్రియాణియన్యః - రుహిగ్నోధేన, శ్వసన్కని
 శ్వసన్క, స్వదస్తవదంస్యాధగోవ్యం, ఆదశతే సమస్తాద్ధవ్వాన్ ॥ ౭ ॥ త్విగదాయా - కరాళదంష్ట్రశ్చేక్షుర్భూర్గం సంపదాన్ శోదహన్తి - చ
 తుర్భూర్గం - చహన్తి - సంపదాన్ శోదహన్తి, అభిదుర్భ్య అభిముఖమాగత్య - హరింభగవత్ప్రం, హతోసీత్యుచ్చరక్, స్వగద
 యా - అహనతోప్రజహరన్ ॥ ౮ ॥ త్వియజ్ఞ సూకరః - యజ్ఞ మూర్తిరానిమా కగోభగవాన్ - వాతరంహనం వాయు
 వేగాం, తామపాగ్నైవహనం, సజ్వేనపదావామహనం, శతోగ్న, ర్మిషరః పశ్యతస్సతః, లీలయా, పాగ్నహ
 రత్ ॥ ౯ ॥ తతః - ఆయుధం, ఆధత్స్వగృహం, ఘటన్వయతస్వత్సవశ్యం జిగ్హన్తి, త్యాహచక్రక్రవాంశ్చ - ఇతివచన,

నదత్ ॥౧౦॥ తాంఅనుతేజయంతాం-ఆపత స్తీమాగచ్ఛంతీం - గదాంపిఙ్గ-భగవాత్, సమవస్థితేయధావదేవావతి
 ఘ్న-ప్రాప్తాంస్వసమిపంప్రాప్తాం-గదాం-గరుత్మా-పన్నగింసస్మిమిలయాజగ్రాహః ॥౧౧॥ ఎవంస్వపారుషే
 స్వశాన్యైః ప్రతిహతైవహతేనతిహతావిగతానోగర్వోయస్యసోఽనురః-అతవవిగతప్రభావినన్తతైః - హరిణా-
 దీయమానామపిగదాం, వైచృత్-గ్రహీతుమితిశేషః ॥౧౨॥ ఋకింతు-త్రిశంఠిసోశిఖాఃఅగ్రభాగాఃసన్యతం-జ్వల-
 యోజ్వలనోఽగ్ని-స్తవ్యలంఘనపన్యకార్యకరణైవగ్గిం - శూలం-భృతవరాహరూపాయయజ్ఞాయజ్ఞమూర్తయజ
 గ్రాహప్రాణోత్ - యజ్ఞాయచ్ఛూరూపాయెతి-సర్వయజ్ఞలిజైసర్వయజ్ఞభోక్తరితత్ఫలప్రదశ్చైవచ్ఛూతాప్రాకృత
 దివ్యవరాహరూపేభగవతిశూలస్యస్వకార్యకరణంసూచితం, ఎతదవదృష్టా నైసన్వప్తయతి, విప్రాయబ్రహ్మపిదంపిప్ర
 ముద్ధిశ్యే, అభిచరక్ మారణయోగంకుర్వతీ-యధానమారయతి-తథేతిర్ధః ॥౧౩॥ ఓజసాపిద్యేణ, వైత్యనాంమధ్య
 మహాభూషేనపహాశూరేణ, అపితప్రయంతం - ఉదీర్ణాఉగ్రతాదీతిర్వ్యవృత్, అన్తఃఖేళికాశవద్య, చకానతంప్రకాశ
 మానం - తత్త్రిశూలం-నిశాపిదేమనానిశితధారేణ-ప్రకణ-చిచ్ఛేదవారిరిన్దో, ఇధా, ఉద్భేదంత్యార్యవతత్సం, తాన్త్య
 ణోజ్ఞితంత్యక్తంపత్రత్రం-పక్షమిత్యర్ధః - భూఖలుదేవాన్నిర్జిత్యావృత్తకలశంనయతాగరుడేశేన్ద్రీయక్రస్యప
 త్రాయీసన్యమోఘస్యమానందాతుంపత్రమేకంత్యక్తంతచ్ఛేదోద్రోహశ్రోచిచ్ఛేదతిహాసోఽత్రాసుసంధేయః ॥౧౪॥
 అరిణాప్రకణ-స్వరూపే-బహుధావృణ్ణిశ్చేన్ద్రసతి, ప్రవృద్ధఃరోహేయస్యసోఽనురః-ప్రత్యేత్య అభిముఖమాగత్య - స్వక

స్వరూపాయతాంగదాంవనదవృత్తిశేమ్ ॥౧౦॥ తాంఆపతతింపిత్వభగవాన్మనవస్థితం | జగ్రాహలిల
 యాప్రాప్తాంగరుత్మానివపన్నగీమ్ ॥౧౧॥ స్వపారుషేప్రతిహతేవహానోమహానురః | వైచృద్గదాదీ
 యమానాంహరిణావిగతప్రభాః ॥౧౨॥ జగ్రాహత్రిశంశూలంజ్వలజ్వలనలోలుపమ్ | యజ్ఞాయచ్ఛూరూ
 పాయవిప్రాయభిచరన్యధా ॥౧౩॥ తదోజసావై త్యమహాభూత్పితంవకానదంతఃఖండిగ్ధ దీధితి | చక్రేణ
 చిచ్ఛేదనితాతేనిమాహారిర్భూతాన్త్యవత్రముష్టితమ్ ॥౧౪॥ వృత్తస్యశూలబహుధాఽరిణాహరేప్ర
 త్యేత్యపిస్త్రీగ్మమగోపిభూతిమత్ | ప్రవృద్ధగోవన్యకరోమష్టినానదన్యోవృత్త్యా సర్వధీయతానుః ॥౧౫॥
 తేనాగ్నిమాహతఃకృత్పాదగవానాదిసుకరః | నాకమ్వతమనాకాన్పిసేజాహతేభవద్విషం ॥౧౬॥ అధోరుధా
 నృజన్తాయాయోగమాయేశ్వరేహరా | యావిలోక్యప్రజాన్త్రుప్రామేనిరైసోగ్రహంనయమమ్ ॥౧౭॥ ప్రవపు
 ర్వాయవశ్చక్రాన్తమఃపారంవమైరయన్ ॥ దిగ్భ్రమిషేతుర్భూతాన్తేవజ్ఞేషమతాభవ ॥౧౮॥ ద్యౌర్మ
 వృభగవాన్తాన్త్రోమైస్సవిద్య త్సన్యున్నుభిః | వర్షద్భిఃపూయిన్పూత్రకేశానస్థీచానకృత్ ॥౧౯॥ గిరయః
 ప్రత్యవృత్త్యన్తనానాయుఃకముహితానమ్ | దిగ్వానసోయాతుధాన్యశూలినోగ్మయక్రమార్దజాః ॥౨౦॥ బహు

రినరరముష్టినా - విహృతిసత్తలత్కృత్ - ఆశ్రయధాతం - విస్తేగ్గం - హరైర్భగవతః - ఉదగపక్షః - నదత్ - ప్రవృత్త్య
 ప్రత్యాద్య - ఆనరధీయత అన్వీరితవాత్ ॥౧౦॥ ॥ హేతుః - తేనఅనురణ ఇత్తంముష్టినా- అహతఃతాడితః- ఆ
 దివరాహాభగవాన్-నునాత్-అవదవినాకమ్వతనదలితవాత్-సేజాపుష్పదామా- హతోగజభవ ॥౧౬॥ ॥ అర్ధలస్త
 ర్దానాన నరం, యోగమాయేశ్వరేయజ్ఞైర్వజ్ఞతియోగాః - తాసాం మాయానా- మిశ్వరైస్సంబంధిసీనామాశ్చర్యత్రీ
 నాం-నెతరి-హరోభగవతః-ఉలధాబహుధా-మాయాః-అస్పృశత్కథంధూతామాయా-యా- అస్పృశమిత్వవృత్త ఇత్యత్రా
 హ - యామాయాః-విలోక్యదృష్ట్యా - త్రస్తాబితా-స్పర్శప్రకణ-అన్యవిశ్వస్య-ఉపసంయయం ప్రలయంమేరితసన్య
 ప్ర ॥౧౭॥ ॥ మాయాప్రవచ్ఛయతి | ప్రవపురిత్యాదిభిశ్చతుర్భిః ॥ ప్రవచ్ఛాప్రవచ్ఛవేగా-వాయవః - పాంసవంపాం
 సుశృతం-తమ్, ప్రైరయన్ప్రవపుఃప్రవతవస్త - గ్రాహణః అశ్వానః-దిగ్భ్రమః, తేవజ్ఞేయస్త్రవిశ్చేషైః, ప్రహతాః
 ప్రయక్తాభవ ॥౧౮॥ ॥ పూయంబుగ్ధ-అస్యగ్ - కం-విటపిష్టాపూయదీన్య - సకృత్పునఃపునర్వర్షద్భిఃసవిద్య త్సన్
 యిన్నుభిఃవిద్యుత్సహితంయధాతధావ్వనన్ - రైశ్చైవ్యోర్వృష్టభగవాన్సన్వీనతప్రగణోయస్యాన్సా, అభూత్, నష్టభగ
 వైత్యనెనవరుర్భూత్ క్తస్సద్వైలెతిక్రమస్సూచితః-అహేన్ద్రవత్తాగ్రాహసంసంధాత్ ॥౧౯॥ ॥ గిరయఃపర్వతాః-నా
 నాయుఃకముచనానాయుఃకముచ్ఛస్త్ర-ప్రత్యవృత్త్య నదృష్టాబహుధా - తధాయాతుధాన్యశ్చ - ప్రత్యవృత్త్యస్త్ర, కథం
 భూతాః-దిగ్వానసఃదిగ్భ్రమరాః-శూలస్యశూలధారిణ్యః-ముక్తాఃప్రసారితాఃమూర్దజాఃకేశాయాసాం-తా ॥౨౦॥ ॥
 తథా - అతతాయాభిఃపాంసాశీలైఃబహుభిఃయతురత్సభిః, పత్తిపదాతిః-పత్త్యాదిభిః-ఉత్సృష్టాః ప్రయక్తాః-అతివైశ

భక్తిరేవోదాభిలషిత శ్రేయస్సాననీ అమవయంబర ప్రశత్రవస్సుభితాభిభావః ॥ ౩౦ ॥ ఘోషం విదురేణ, తేనైవ తమము
నిశ్చేద్యహరిణామన్యు మూర్తిసై, త్యాదినాపృష్టం - హరణ్యాక్షవృత్తాన్తం సుప్రపఞ్చ్యమభిధానుతస్య గమయతి మైత్రే
యోద్వాభ్యామి అనన్యవిక్రమం దుర్గమం హరణ్యాక్ష-మేవము కృప్రకారే-సాదయత్సావహ్య-ఆదిసూక
రం-భగవాన్ పుష్కరవిష్టరాదిభిః బ్రహ్మభిః స్వమితత్స్యం దుతః అబ్రవీత్ అనన్యోక్తతం-స్వం స్వీయం,
లూకం వై కుర్మం జగామ ॥ ౩౧ ॥ అతిదుష్కరమనంభగవతా కృతమిత్యయనాపి న యోకార్యత్యాహుయేతి ॥ హే
సుమిత్రమిదర-కృతావతారస్య తవ హాహూవస్య-హరే-శ్చేష్టితం, నుయా-తేన భ్యం-అమా కంఠమక్రమ్యోక్తం-య
ధాతధా-యధా అచాయానైవై వావాదికధీరం-తధా-ఉదారః క్రమః హరణ్యాక్షః, నృధేయద్వై-క్రీడనవత్ క్రీడనమన-
నిరాకృతః హతః-భగవతే తేషాం-యధా హరణ్యాక్షభిః పారేయ-యధా యెనప్రకారే, క్రీడనవద్భగవతా హరణ్యాక్ష
నిరాకృతః-తం క్రకారవనతక్రమ్యేన యధానూ క్తం గురూ క్రిమనతక్రమ్య-హరే-శ్చేష్టితం నుయావాదీని గమనపరత్వే
నానైవ తవ్యమితి ॥ ౩౨ ॥ ఘోషం, విశిష్టసూచనవత్ యనై, రిత్యాది-నోపకార్యం భగవత్పరిత్రప్రసక్తానుప్రసక్తా గ్రహ
సక్తస్యానుం మవమనచరిత్రతనూప్రసక్త వారాహగరిత్రప్రశ్నో-ద్దరగూపవిదురమైత్రేయం వారము వనం హరణ్యాక్ష
భగవాన్ శ్రీనివాసో-యావదభ్యాసయననమా ॥ ఇతి ఉక్తప్రకారేణ-కౌషాదవాభ్యాసాం మైత్రేయకథితాం భగవత్పర-ధాం
భగవత్పర-ధాన్తం స్యానుం ఘవకధామిత్యర్థః ॥ భగవత్పర-ధాయావపార్యధాన్తం భగవత్పర-ధామితి
నిర్దేశః ॥ భగవత్పర-ధాని గమనైవైవ తదవప్రకమయా మాన్యనుం మవకధాని గమితపార్యధాన్తం భగవత్పర-ధామిత్య

తో-సౌజగతామరు నుదస్య త్వభక్త్యా సయమీశ్వరస్య తా ॥ ౩౦ ॥ మైత్రేయ ఉవాచ ॥ ఎవం హరణ్యాక్ష
మనహ్యవిక్రమం సంపాదయ త్వాహరిరాదీనూకరః ॥ జగామ లోకం స్వమబిజ్ఞతో-భ్యనం గమిషితి-పుష్కరవి
ష్టరాదిభిః ॥ ౩౧ ॥ మయా ఘోషం ధానూ కృమవాదితే హరేకృతావతారస్య సుమిత్రవేష్టిరమ్ ॥ తథా హర
ణ్యాక్ష ఉదారవిక్రమో మహమ్బుధై క్రీడనవనిర్ధూతః ॥ ౩౨ ॥ శ్రీశకుండవాచ ॥ ఇతి కౌషాదవాభ్యాసతామా
శ్రుత్య భగవత్పర-ధామ ॥ ఉత్తాన స్తం పరం లభేమహా భాగవతోన్యప ॥ ౩౩ ॥ అన్యోపాంపుణ్యశీలానామద్వా
మయత సాంకధామ ॥ ఉపశ్రుత్య భవన్తోద శ్శ్రీవత్సా జగన్యశీంపునః ॥ ౩౪ ॥ యోగశ్చ స్తం యుష్మగ్రస్తం
ధ్యాయ స్తం బరణామృజమ్ ॥ ౩౫ ॥ స్త్రీనాంక రేణురాంకృత్యాన్యామోచయద్ధృతమ్ ॥ ౩౬ ॥ తిలంబుఖారా
ధ్యమృజాభిరనన్యరణైర్మృగభిః కృష్ణః కోనసేవేతదురారాధ్యమసాధుభిః ॥ ౩౭ ॥ యోనై హరణ్యాక్ష ఉప
ధం మహమ్బుధౌ తం పి క్రీడితం కారణమకారాత్తనః ॥ శృణోతి గాయత్రీ సుమోదతేజానామిమ్యతై బ్రహ్మచదా

క్తం-ఆశ్రుత్యా కర్ణ్య-నుహా భగవతః-ఉత్తాపిదురః ఉత్కృష్టమానస్తం-తథేతి బ్రహ్మ, హేన్యపపరిక్షేద్యా-మహాభా
గవతభిః మోక్షగర్భం, యతో-సౌక్షత్వానుహా భగవత స్తతో భగవత్పర-ధామా శ్రుత్య పరమాన స్తం లభేత్ ఇత్యర్థః ॥ ౩౩ ॥
ఎతదేవై ముత్యనయేనాహ ॥ అన్యోపామితి ॥ పుణ్యశీలానాం పుణ్యైకాచారాణాం ఉద్దామయత సాం ఉదీప్యతే ర్మితాం-అన్యో
పామితి-కధా-మాతృత్వమోదో-భవత్-శ్రీవత్సా జగన్య భగవతః-కధామవశుత్వమోదో భవదితి కింపునర్వీ కృష్ణమి
త్యర్థః ॥ ౩౪ ॥ ఘోషం-మైత్యనయేన భగవత్పర-ధాత్రవణా వానన్తావా ప్రియభిధాను ఆశ్రితా ర్మినసన్తే కశీలస్యాశ్రిత
సులభస్యా ర్మిభురపార్థవ్యభగవతః కధాంకృత్య ఘమ న్న రేణోనసేవేతే త్యాహ ద్వాభ్యామ్ ॥ యథేతి ॥ యుష్మేణమక రేణ,
గ్రస్తం గృహీతం-స్వపర కామృజం-ధ్యాను-స్తం గజస్తం-కరేణునాం హ స్త్రీనాం-కర్ణ్య స్త్రీనాం-యద స్త్రీనాం సతీనాం-
యో భగవాన్-కృష్ణా శ్రీ యుష్మగ్రహణదు-భాత్-ద్రుతమాశు-అమోచయత్ త్యాజితవాన్ ॥ ౩౫ ॥ తం భగవ-స్తం-క
ధం-ధూతం-అనన్యరణైః రతకా నరహీనైః-స్మగర్భై రైః బుజుభిరుపా యై రితి శేషః సుఖేనారాధయంక కృతం-అచాధు
భిర్దురారాధ్యం-కృతజ్ఞః-కోనసేవేతకృత్య ఘమ న్న రేణోనసేవేతే వెత్యర్థః ॥ ౩౬ ॥ ఘోషం భగవత్పర-ధానస్త్యై
పుష్కరాదేవేత్యభిధానుప్రకృత హరణ్యాక్షవధ్యతా న్నత్రీవణీ ర్తనాన మోచనవలమవా న్నరంప్రధానం చాహ ॥ యో
వా ఇంద్వాభ్యామ్ ॥ యవద్భృతం భృతం పిన్ద యనియం-కారణమకారాత్త నః జగద్రక్షణకారణాద్భృతమాకరశరీరస్య-భగ
వతో విక్రీడితం క్రీడాదూకం-హరణ్యాక్షవధం-యోద్వజి, శృణోతి-గాయత్రీరదయతి-అనుమోదతేతి బ్రహ్మ-నః-అజ్ఞానా

అశు-బ్రహ్మచరీత ॥ బ్రహ్మచార్యావ్యమధాభ్యాసం నాపరం పుణ్యపాపయో, రినిరతితయపాపత్వేన క్రితాత్ బ్రహ్మచ

పుష్పవాః ॥౧౮॥ ఋగ్రుతి-మధ్యపుచ్చతేకింతవిత్యతాహ॥ సేనూత, తయోద్విదురమైత్రేయయో, స్సంపదతోస్సంపాదంకుర్యతోస్సతోః, అమలః శ్రుణ్వల్లోకపావన్యం, కథాః భగవతలంఘాః, ప్రవృత్తాః భయేయః, అమలత్వేనృష్టాస్తాః, హరేర్భగవతః, పాదామ్నుజాతయోః పాదామ్నుజప్రసూతాః, అఘస్మయః ఉపస్మతామఘసేవ రక్షాః, గాక్షాః గక్షాసంబద్ధిన్యం అభివేదితః ॥౧౯॥ ఋక్ రసోద్దారకర్మణః రసోద్దయజగద్వ్యాపారావిప్రురజ్జేష్ఠితన్య, భగవతః, తాః కథాః, సః అస్తభ్యం, కీర్తయకథయ, తెతుభ్యం, భగదంశ్శుశంస్తు, పునః పునన్యగవతలంఘామేకింపుచ్చసీత్యతాహ॥ రసజ్ఞః భగవతలంఘారసజ్ఞః, హరేర్జితైవలమృతం, త, ప్రియ, కోఽనుత్యపైత, సకోపిత్యధః, అతోఽత్యధః పృచ్ఛామిత్యభిపా)యః ॥౨౦॥ ఋనైమిశంసమిత్యైతం అయనంస్తానంయేపాంతైః నైమిత్యైత్రవాసీభిశ్శానకాదిభిః ఎవముక్తప్రకారేణ, పృష్టః, ఉగ్రత్రవామ్నుతః, భగవతలమిత్యేతంసీతం అధ్యత్తం అస్తంకరణంయేనసంతానైమిశాయానస్సృతి, శూ)యతామిత్యహ॥ ఎవంవిధానవచనాన్యతద్గ్రస్త్యతాత్మైకాల్పజ్ఞానెభగవతాబదరాయణేనస్సకృతగ్రస్త్యతత్తచచ్ఛ్రీత్యవక్తృక్మేగభావీంప్రవృత్తిమాలోచ్యతత్సందర్శనధ్వంస్తాని, అత్యధవచనం ద్వైయాయనియమేవేతిసాంపదాయకాః తచ్చివ్యవక్తృప్రైస్సం దర్శయివరచయ్యన్యస్తానీత్యపరే ॥౨౧॥ ఋ ఎవమాప్యప్రస్నూతోవృత్తవారాహకథాశ్రవణజాతహ్నోవిదురః ప్రకృతంస్తాయంభవచరితం ప్రత్యేకపరమప్రకృతాప్రజాసృష్టిభదానపుచ్చవిత్త్యాహ॥ హరేరిత్యేకాగ్రస్వమాయయాస్వరజు-త్వేన, నృతకోదతినోర్ధృతవరాహయాచన్య, హరేర్నిలాంబీలాహం-రసాతలా, దగ్ధోద్భూమె, రుద్ధరణం, అవజ్ఞయా, హతంహరణ్యోతం, నిత్యమృత్యా, సంజాతహ్నో, ధారతః విదురః, మునింమైత్రే

తయోస్సంపదతోమ్నుతప్రవృత్తావ్య మలాః కథాః అబోగక్షా * ఇవాఘస్మయహరేపాదామ్నుజాశ్రయాః ॥౨౨॥ తానః కీర్తయభద్రం తెక్ రసోద్దయజగదరకర్మణః రసజ్ఞః కోనుత్యపైతహంబీలామృతంపీట ॥౨౩॥ ఎవముగ్రత్రవాః పృష్టమపిభిరైమిశాయైః । భగవత్సర్వితాధ్యత్తస్తానాహశూయితామితి ॥౨౪॥ శ్రీశుక ఉవాచ॥ హరేర్ధృతకోదతినోస్సవమాయయానిత్యవ్యగోదధరణంరసాతలాత్ । బీలాంహరణ్యోమమజ్జయాహతంసంజాతహ్నోమునిమాభారతః ॥౨౫॥ విదురఉవాచ ॥ ప్రజాపతీపతీస్సృష్ట్యాప్రజాసగైవజాపతీకీమారభతేమేబ్రహ్మన్సృయూరీహ్యవ్యక్తమాగ్రపితే ॥౨౬॥ యేమగ్నివ్యాధయోవిపాః యస్తస్సాయంమహామనుః । తేనైబ్రహ్మణశ్చమేతత్సంభవత్యహంయత్ ॥౨౭॥ సప్సితియాః కిమన్యజస్వతస్తాశ్రుతకర్తృసు । ఆహూస్యీత్సంపదాస్సర్యభద్రంస్తసమకల్పయత్ ॥౨౮॥ మైత్రేయఉవాచ ॥ దైవేనదుర్విత్ ర్మోగపరేణా

యంతహ॥ ఉక్తిమేవాహాభిధి॥ ప్రజాపతినాంమగ్నిచ్యాదీనాంపతిః ప్రహ్లాదప్రజాసగైమిత్యై, ప్రజాపతీకస్సృష్ట్యా, కిమారభతేమిమకురుత-మేమహ్యం, ప్రయూరీహ, హాబ్రహ్మ, యతస్తవమహ్యవ్యక్తమాగ్రపితేనవ్యభృతభ్యవ్యక్తం అతీన్నియంతస్యమాగ్రంస్తయంపత్తితథా, అతస్తస్సంబ్రహ్మేతుంసమర్థభ్యర్థః ॥౨౯॥ ఋ సరీచ్యాదయో, యేవిపాః, యశ్చ, స్సాయంభుహామనుః, తేనై, బ్రహ్మణశ్చతుర్ముఖస్య, ఆదేశానిదేశా, దేశద్విత్వం, కదం, అభావయత్ అన్యజత్ ॥౩౦॥ కదమితిస్సాయంభువకల్పవృష్టమేవప్రకారంమునిముఖానిచ్చిచీవయావికల్పయతి ॥ సప్సితియా-భితి ॥ సప్సితియా-స్సభార్యాః, కిమన్యజత్, కింత్యబ్రహ్మేనశ్చైతత్తతహూస్యీత్, కర్తృసుస్సృష్ట్యాదివ్యాపారేష, స్వతస్త్యాగిభార్యనిరపేక్షాః, ఆహూస్యీత్సర్వేమగ్నిచ్యాదయస్సంపదాతాపరస్పరసాపేక్షాః ఇదంపిత్యంసమకల్పయత్ ప్రాన్యజత్ ॥౩౧॥ ఎవమాప్యప్టోమైత్రేయస్సర్వభేదానాంపతిపిపాదయమయాభూగోక్తాంమహాదాద్యవిద్యాపఞ్చసర్వానాంసృష్టినునువదతి॥ దైవేనైత్యాదిభిన్యప్రభిః దుర్విత్ ర్మోగపతిన్యవభావేన, ధైవేనశ్చరేణకర్తా, పరేణపక్వతిపురుషవీటణపరమాత్మాత్వేన, అనిమిషేణకతనవహేతునా-జాతయోభిః-కార్యోన్యఖ్యరూపవ్యాపారోయస్య, తేనాన్యభగవతః-భగవత్సంబద్ధినేతప్సరిరభూతాదిత్యధః, గుణత్రయాత్మత్వాదిగు-త్రయాత్మకాత్మప్రధానాత్-మహాకమహాత్వత్వం, అసీత్, అత్రభగవతోగుణత్రయాదిత్యనేన, బ్రహ్మత్వక్రపధానసోపాదానత్వకథనేన, విభిషేపాదానత్వం, దైవేత్యనేనకేవలస్యబ్రహ్మణోనిమిత్యంపరేణకతనైతికాలస్యాపిపరమాత్మాత్వకత్వకథనేనబ్రహ్మణ్యస్సృష్ట్యాదివ్యాపారేషపరకణానైరపేక్ష్యం, అనిమిషేణగుణత్రయాదికాలప్రధానయోస్సృష్ట్యాపాగిసద్భావావగమేనతదావిజాతీయమస్త్యత్వం, దుర్విత్ ర్మోగజేత్యనేన, నిమిత్యోపాదానతోవయంకాచిన్యసర్వజ్ఞత్వసర్వజ్ఞత్వసర్వజ్ఞత్వసర్వజ్ఞకామత్వాదిప్రభావవత్త్వావగమేన, స్వ

గతభద్రసత్త్వం , తియోరుపలక్షణ త్వేనసజాతీయజీవభద్రసత్త్వంచోక్తం భవతి ॥ ౧౨ ॥ ధైర్యవేన భగవతా ,
 యోధితాత్మేర్నితాద్రవిజప్రధానాత్ - మహాతః - స్యతస్సత్త్వప్రధానత్వేమిమహాతఃకార్యస్య ఖ్యదశాయాంఽజ సప్రమస్య
 త్వయోరుభయోరప్యసంగౌగ్రాహకత్వేనరజప్రధానాదిత్యుక్తం , జాతః - త్రివిక్షింపశ్చ మహాపూతజ్ఞానకర్తై నిర్నియాత్త కః
 భూతాదిరహంకారః - వియదాదీనికావాదీని - ఆదిత్యజ్ఞేనతత్త్వా తాగ్నిజ్ఞానైర్నిర్నియాణియోక్తాని - పశ్యత్కప్రత్యేకంపశ్యనం
 ఖ్యాకాని - ససర్జ ॥ ౧౩ ॥ తానివవియదాదీని - ఎత్తే కశఃపరస్పరమసమేతాని - ఛాతీకమింద్రియస్థ - మనమద్వ్యధూ
 వక్ - అధ - దైవయోగేనభగవదనుప్రవేశేన - సమేతత్వ - అనెనపశ్యేకరణంవిషేషితం - హైమంప్రకాశబహులం - అగ్నిం - హై
 ణ్డంఅస్పృజక్ ॥ ౧౪ ॥ ధైర్యఃఅద్వితీయశాసితాత్త క - అధిష్ఠాత్మచేతనరహితః - అధినేలంసలితే - అనెనాద్వైత్యైః పాగ్నిద
 కస్పష్టి రర్చనీద్ధా , ఆతయిష్టఅధ్యవసత్ - తమద్వితీయ - మిశ్వరో - నిరుద్ధాసాగ్రంసంపూర్ణం - సంపత్సరసాహ - స్రం - అన్యవా
 త్పీతే - అలపేష్టితంజలపూర్ణమద్ధంభగవానధ్యతేతత్సర్గః ॥ ౧౫ ॥ ధైర్యసౌభగవాన్ - యోఽన్యవాత్పీదిత్యతాగ్నిహ - య
 గృతిజ్ఞేయానస్యభగవతో , నాభస్యకాశాత్ - సహస్రసంఖ్యాకాదిత్యరతేఉల్లప్రకాశం - పద్మ - మహాత్ - స - ఈశ్వరో -
 వాత్పీదిత్యర్థః ॥ కిద్భవంపద్మ - యన్యాభరణాదిత్యతాగ్నిహ ॥ సర్వేషాంజీవానాం - వివాదీనాం - నికాయానీమహాహ - స్రగ్య -
 ఓకఃస్థానం - యత్రపద్మై , స్వరాట్కేబ్రహ్మస్వయ - నిఘాతేఉత్పన్నః - తత్పద్మమహాదిత్యర్థః ॥ ౧౬ ॥ ధైర్యః - బ్రహ్మ - భ
 గవతా - అనువిష్టసంజల - బ్రూహుజ్ఞానెనానుప్రవేశ్య - కొసౌభగవాన్ - యోనానుప్రవేశ్యభక్తిత్రాహ ॥ సలిలాశయేగర్భదక
 స్యా - దై - యశ్చేత్యేతేతత్సర్గః - భగవతానుప్రవేశ్యే - బ్రహ్మ - యధాపూర్వంపూర్వకల్పానుసారేణ - లోకసంస్థాంలూకా

నిమిషేణజాతయోభాద్యభగవతోమహానాదీద్వయత్రయాత్ ॥ ౧౨ ॥ రజప్రధానాన్వ హతిత్త్రివిక్షిద్దవచో
 దితాత్ ॥ జాతస్ససర్వమాతాదిద్వియదాదీనిపశ్యతః ॥ ౧౩ ॥ తానివై - తైకశస్సృష్టుమనస ర్థాఃచౌతికమింసం
 హత్సదైవయోగేన హేమమద్ధమధాఽస్పృజక్ ॥ ౧౪ ॥ సోఽన్యస్థాధిసలిమద్ధగోశోనిరాత్త కః ॥ సాగ్రం
 తైవప్రసాహాప్రమన్యవాత్పీ త్తమీశ్వరః ॥ ౧౫ ॥ యస్యనాభరణాత్పద్మంసహస్రాగ్ని - రుదీధితి ॥ సర్వజీవ
 నికాయాణోయత్రస్వయీమహాత్స్వరాట్ ॥ ౧౬ ॥ సోఽనువిష్టోభగవతాయశ్చేతేనలిలాశయే ॥ లోకసంస్థాం
 యధాపూర్వంనిర్జ - మేనంస్థయాన్వయా ॥ ౧౭ ॥ ససర్జభూయయోఽవిద్యా - పశ్యపర్యాణమగ్రతః ॥ తాని
 స్రుమనతామిద్రంతమోమోహంమహాతమః ॥ ౧౮ ॥ విససర్జాత్తనఃకాయంనాభినన్దం - స్రమోమయమ్ ॥ జ
 గ్యసూర్యక్షరతైంసిరాత్రింతు త్రృప్తిమధ్యవామ్ ॥ ౧౯ ॥ తు త్రృప్త్యా ముపస్పృష్టా - సైతంజగదుభయ
 ద్రువుః ॥ మారక్షతైనంజగద్భయమిత్థామఃతు త్రృప్తదగ్ధితాః ॥ ౨౦ ॥ దేవస్తానాహంసంవిగ్నీమాంమారక్షత
 జక్షత ॥ అపామైమక్షరతైంసి - ప్రజాయాయంబహువిధ ॥ ౨౧ ॥ దేవతాః - పశుయాదీనస్యస్యస్త్రిప్రము
 ఖతోఽస్పృజత్ ॥ తె - హరి - మ - ర్గయంతోవిస్పృష్టాంతాంప్రభామహః ॥ ౨౨ ॥ దేవో - దేవాక్ జఘనత

నాం - సంస్థానంవిన్యాసం - స్వయాఅసాధారణయంసంస్థయా - దేవాదినామరూపాత్త కయ - అకల్మయతేకృతవాక్ ॥ ౧౭ ॥
 చాయయాతమోగుణేన , పశ్యపర్యాణమపిద్యౌంససర్జ - పశ్యపర్యాణ్యేవాహ ॥ తాని - సమిత్త్యేర్ని ॥ తానిప్రాదిస్వరూపం
 రుపూర్వమేవప్రపశ్యేతమ ॥ ౧౮ ॥ ధైర్యంసాధారణంసృష్టిమహద్భాగ సాధారణాకస్పష్టిభేదానాహయానదధ్యా
 యం ॥ నాదీనద్వైక అనిభినవక్త - మోమయంతమగ్రప్రచురం - కాయంఛాయారూపాంతసం - విససర్జ - సర్వత్రతనత్యాగోనామ
 తత్తదసస్థానంపర్యాయభావత్యాగోవిషతీతః - గహణంచతత్తద్భావపత్తిః - యక్షరతైం - సి - విస్పృష్టాత్యా - యత్సము
 త్పిన్నాని - యక్షరతైం - సి - తేమేవకాయం - స్వాత్మనాంత్య త్రృప్తిః - తుప్తివాసయోగసముద్భవోయస్యాం తాంరాత్రిరాత్రి
 ధర్మరూపేణపరిణమ్యమానం - జగ్యహః ॥ ౧౯ ॥ తేయతే - దయోతు త్రృప్త్యా ముపస్పృష్టాః - పీడితాః - తంకాయం
 జగ్ధంఅత్తంతనిద్రువుః - అభ్యధావక్ , యతోవయంతు త్రృప్త్యామర్థితా , స్రుత - విసంకాయం - పి - తేకృతపయామారక్షతే
 త్యైకేజః - అపరేభ్యఃజక్షద్భ్యంభతీయతేత్యామః ॥ ౨౦ ॥ దేవో - బ్రహ్మ - సంవిగ్నీభీతః - తాక్యతే - పి - సమిం
 మత్యా - యం - మ - జక్షితసభక్షయత - కింతు - రక్షతేత్యాహ ॥ అనాహేయక్షరతైం - సి - యాయం - మ - ప్రజాః - పు
 త్యా - బహువిధజాతాః - విసంతమస్వభావాజాతాభ్యర్థః - తత్రయేజక్షద్భ్యుత్పాదః - తెయతే - యేతుమా
 రక్షతేత్యామః - తేతురాక్షనాభివిక్షేయమ్ ॥ ౨౧ ॥ పు భయా ఛాయా పు తియోగి న్యా తెజసత్సర్గః
 దీప్యతే - ప్రకాశమానః - బిహ్మ - పు ముఖతః - పాగ్ని - ఖం - దేవతాః - దేవాః అన్య జత - తెదేవాః - దేవయన్తః - ద్యౌ
 తమానాః - విస్పృష్టాంత్యక్తం - అహః - అసార్ధర్థాపాం - పు భాం - అహరిః - హృతస - స్ర ॥ ౨౨ ॥ దే

నఃబలిప్రస - జఘనతఃజఘనాత్ - అతిలోలుపాక అతివకామాసకాక్ - అదేవానసురాకన్యజతిన్ - అతిలోలుక్యేనభా
వనాన్యజత్ - తెఅదేవాః - అతిలోలుపతయా అతికామాసక్తతయా - మైధురాయ - ఎనంబిహ్యగం - అభిషేది రి అభి
తఃప్రాప్తాః ॥౨౩॥ జ్ఞానభగవాక్ బ్రహ్మ-హనక-నిరపత్రమైసిన్ద్రైశ్చైరగురైరన్యయమానః అవిపద్యమానః- అతవన, క్రు
ద్ధోభివత్స, తరసాఅను-పరాపతత్ పర్యధావత్ ॥౨౪॥ జ్ఞానోబహ్యః, భక్తావామనుగ్రహాయ, అనురాపతత్ తద్వక్త్ర
ద్వయరూపం-అత్తానందర్యయతితితం, ప్రన్నయ భవారం-వరదమభిష్టార్థవం-హరింభగవన్త, ముపవజ్యనమివమేత్య, ఆ
మేతిశేషః ॥౨౫॥ జ్ఞాత క్త మేవాహ ద్వాభ్యామ్ ॥ హరపమాత్త క్, మాం, పాహి పాలయ, తెతవ, ప్రేక్షణేనసజ్జ-త్వన,
ప్రజాః, అహ, మన్యజం, తాన్వత్సజ్జ-త్వనమయాన్యప్తాః, పాహి, ఇహూఃఅనురూపాః, ప్రజాయతితుంమైధువంక
ర్తుం,, మాయుకక్రామన్తిరపివేత్తైశ్చ ॥౨౬॥ జ్ఞానోబ్రహ్మో, త్వమేక-ఎన్ ష్టానాందుభితానాంలొకానాం, క్లృత నాశినః
బాధానివ ర్తకఃతిల, తవ, అనాసన్నపదాం, అనాసన్నావనాశితాపాదోయైస్తై, తవపాదవనాశితానాం, తెమేంలొకా
నాం, త్వమేవ, క్లృతదాక్లృతసంపాదకః ॥౨౭॥ వివిక్తాధ్యత్వదర్శనంవివిక్తవిదంయథాతథా, అధ్యత్వదర్శనఃపరాభి
ప్రాయజ్ఞఃసభగవాక్, అన్యబ్రహ్మణః-కార్వణ్యంక్లృత-ముపధార్యజ్ఞాత్వా, ఘోరాంతిలోలుక్యూపాం ఆత్మత్యంఆ
త్మనోభావం, విముఖై, త్యామేతిశేషః, ఎవముక్తోభగవతాబ్రహ్మ, తాంతమంభావం, విముమోచవిసర్జ్యసా-తేనవిస్స
ష్టాతనుః, సా-యంతసిసంధ్యా, బభూవ, సావకామోదైకవేలా ॥౨౮॥ జ్ఞానసురాన్యైరాజసత్వాన్తేస్త్రీలంఘాః, యత

స్సజతిచ్చాత్రిలోలుపాక ॥ తవనలోలుపతయా మైధురాయాభిషేది రి ॥ ౨౩ ॥ తతోహనన్సభగవానసురైర్వి
రపత్రమైః ॥ అన్వీయమాన స్తరసాశ్చిన్దోభితఃపరాపతిత్ ॥ ౨౪ ॥ గణపవజ్యనవరంప్రపన్నార్చివారపారి
మ్ ॥ అనగ్రహాయభక్తావామనురూపాత్వదర్శనమ్ ॥ ౨౫ ॥ పాహిమాంపరమాత్తంస్త్రైప్రేక్షణేనాన్యజంప్ర
జాః ॥ తాఇమానుభి-తుంపాహిఉపకామన్తిమాంప్రభో ॥ ౨౬ ॥ త్వమేకఃకలకారాంక్షిష్టానాంక్లృతనాశ
నః ॥ త్వమేవక్లృతదస్త్రమేవాహనసన్నపదాంతవ ॥ ౨౭ ॥ మైత్రేయిఉవాచ ॥ సోఽవధార్యస్యకార్వణ్యంవివిక్తా
ధ్యత్వదర్శనః ॥ విముఖైస్తత్తతనుఘోరామిత్యుక్తోవిముమోచహ ॥ కామోదిక్తాతద్విసృష్టానాయంసం
ధ్యాబభూవసా ॥ ౨౮ ॥ తాంకన్యచన్త్రామౌజాంమదవిహ్వలలోచనామ్ ॥ కాభ్యేకలాపవిసర్జ్యసా-తేనవిస్స
ష్టానోధగమ్ ॥ ౨౯ ॥ అన్యోన్యాన్లైషణేత్రోన్మగ్నైరస్తరపయోధరామ్ ॥ సునాసాంసుద్విజాంస్త్రిగ్రహన్తీలావహ
కనామ్ ॥ గూహన్వీప్రీడయాఽత్యైసంసౌలాలకవరూధిసిమ్ ॥ ఉపలభ్యాసురాధర్మతాదృశ్యంమముహున్త్రి
యమ్ ॥ ౩౦ ॥ అపెసారూపమపెసార్యమపెసార్యనవంవయః ॥ మధ్యకాయమహానామకామేవవిసర్జ
తి ॥ ౩౧ ॥ వితరంయన్తోబహుధాతాంసధ్యాంప్రమదాకృతిమ్ ॥ అభిసంభావ్యవిస్రమ్భత్వర్యపుచ్చును-
మధనః ॥ ౩౩ ॥ కాసికస్యాసిమశ్రోణికోవార్ధస్త్తైత్రీభామిని ॥ రూపద్రీవిణపణ్యేన దుర్భగాన్త్రివి

స్తాంసంధ్యామేన్ద్రీయంకల్పయ త్వానంమముహు, రిత్యోహతిభిః ॥ తాంసంధ్యారూపం, స్త్రీత్వనకల్పితాంతమం-క
ధంధూతాం, క్షణచ్చరణోమ్నాజాంనూపురాభ్యాంధ్యనచ్చరణకమలాం, మదెనవిహ్వలలోచనసయస్యాస్తాం, కాభ్యేకలా
పేనమెభిలారత్వ భూవణైర-విలస-ద్య, ద్భుకూలంత్మేమవాస-స్సేన- ఛన్తం పిషితం, రోధినితన్వ ప్రదేశాన్యస్యాస్తా
మ్ ॥ ౨౯ ॥ జ్ఞానోన్యాన్లైషణేనవరస్సోమయైరెన, ఉత్త్రాణేనస్త్రైశ్చ-నిరస్తరాసంక్షిప్తే-పమాధర్మాన్త్రశా-యస్యాస్తాం
సునాసాంతిలపుష్పతుల్యనాసికాం, సుద్విజాంకన్తకుట్టలన్ద్యతదస్తవజ్ఞీం, స్త్రిగ్రహసోయన్త్రిం స్త్రీలంబ లోకసంయ
న్యాస్తామ్ ॥ ౩౦ ॥, వీర్యయలజ్జయా, అత్తానందేహం, ఉపగూహన్వీంవస్త్రాభిప్రేనావృణోన్మగ్నానాంఅలకనాంచూ
ర్ణజన్త్రలానాంమదూధసమూహాయస్యాస్తాం, స్త్రీయ-ముపలభ్యమత్వా, సర్వైలనురాః, హేధర్మవిధర్-సంముము
హుః ॥ ౩౧ ॥ మోముహ్యమానాచామసురాణాంప్రలపనమాహ ॥ అపెసారిభిపచ్చభిః ॥ అపెసారిభ్యైర్వై, రూపమా
కారః, స్తైర్యలంబం వయోయావనం-కాయమహానామస్తాకంమధ్య, అకాపెనఅకామముమానెవ-విసర్జితచ్చ
త్వి ॥ ౩౨ ॥ జ్ఞుమహుధావితరంయన్త్రీరూపజైరీదృతమీదృతమస్యారూపాదికమిత్యూహయన్త్రై, ప్రమదాకృతింస్త్రీరూపవ
త్వేనకల్పితాంతాంసంధ్యాం, అభిసంభావ్యనత్పర్యవిస్రమ్భత్వేన్ద్రయంత-తుమేధనశకుమద్యయోఽనురాః, పర్యపు
చ్చకః ॥ ౩౩ ॥ శ్రుచ్చామేవాహ ॥ కాసి-కిందెవతా, అధమానుషీ, ఉతాన్యావాకస్యసంబద్ధిస్యగి, హేతమ్నోరురమ్భాకదభి,
తద్వదూరాయస్యాస్తా, హేభామినికోపనై, అత్రఅస్త్రిన్తద్యై, తెకోవాఽర్ధకింప్రయోజనం-రూపమేవద్రవిణ-మన్యన్

మానాధీకరణవిధేతః, పితృతాండంగతాం శ్చ, పరోక్షణానభిముఖం, అస్పృశతః ॥౪౨॥ అత్తస్సంజాతానాం సా
ధ్యనాం పితృతాండంగతాం శ్చ తత్త్వ త్విర్జన్మాత్తం, తతా-యంబిప్రాణః ఊహ్యోపకాయంపితరః, పితృపెదరే, పితరభి
సాధ్యనామభ్యుపలక్షణం - ఊర్జస్వినోఽహువన్మిత్రావః-అతవోర్జస్వ త్వమిచ్చుర్ని సైభ్యజ్య ప్రభత్యాహంకవయఃక
ర్మక్షతలః-సాశ్వభ్యశ్చపితృభ్యశ్చ-యద్యదూర్జంపితస్య తేమజ్జై రారాధయన్తి, సాధ్యాకంసాధకావేదాం, తంతుం
అస్పృశతః పితృతాండ తదిద్వితియంబుగ్నే క్రిత్యా పెద్వితిత్వసంతతిప్రధ్యద్ధాది భిరాత్మనాబలసంపాదనాసాధ్యాకపి
త్యాంశ్చయజ్చ త్విత్వద్వః-యద్వాఊర్జం-హృదినం - ప్రకృష్టంజీవనం-తద్వత్తం మన్యమానసాధ్యాదీనస్పృశతః-అతవవ,
విద్వితిత్వసంతత్యాదిభిరహముత్రవహృదినమిచ్చుర్నిరిజ్య ప్రభత్యర్థః ॥౪౩॥ అస్సంజాతా, తిహాసేనైవతైరద్యుక్త్య
త్వశ్చైర్జా సిద్ధాకవిద్యాధరాంశ్చాస్పృశతః-తేభ్యోస్సిద్ధపిద్యధరైభ్యః, ద్రుమ ప్రధానాభ్యః, మాత్సానంకాయం, అద్భుతః శ్చ
ర్మం-దదా-తేత ప్రధానాభ్యః క్రిప్రధానాభిహావనిత్వర్థః ॥౪౪॥ అస్సంజాతా, భాసంజాతప్రతివిష్టం,
విలూకయః-తమాత్సానంప్రతివిష్టరూపంకాయంమానయః ప్రత్యాత్మేనప్రతిభిష్టేన- కిన్మరసమాతాకేపురుషా-న
స్పృశతః ॥౪౫॥ తేతుంసంపరాదయః-పగమెషి-నా-యత్ప్రకృతం - తత్ప్రత్యాత్మరూపంకాయంజగృహః- అతవవ-తేకి
న్మరాకింపురుషాశ్చ-పరస్పరమిధునిభూయ విష్టప్రతిభిష్టయోర్భావ్యోఽభిమాన ప్రవభిమానంకృత్యా, తమపలు
ప్రజ్ఞా-ముపసి-కర్మ భేతశ్చైష్టితస్తుతరూపై - సైహయనాబహుభ్యః, ఆత్మభాసంవిలూకయనిష్ఠి, పారెయ-ఆత్మభాసం
స్వప్రకాశ-విలూకయః తమాత్సానంస్వపిశేషః త్వేనస్సాభినం మన్యమాన - సైనప్రత్యాత్మేనాత్మప్రకాశేన- అస్స

రోక్షణాస్పృశత్యుపి ॥౪౨॥ అత్తస్సంజాతా-యంపితరః ప్రతిపెదరే సాధ్యభ్యశ్చపితృభ్యశ్చకవయో
ద్వితస్యతే ॥౪౩॥ సిద్ధాకవిద్యాధరాంశ్చైవతిహృదాసేనసోఽస్పృశతః తేభ్యోఽదదా త్రమాత్సానమ ప్రధానా
భ్యుపద్య తత్త్వ ॥౪౪॥ సకిన్మరసంపురుషాకప్రత్యాత్మేనాఽస్పృశత్యుపి ॥౪౫॥ మానయనాత్తనాఽత్తనాఽత్తన
మాత్సాభాసంవిలూకయః ॥౪౫॥ తేతుంజగృహరూపంత్వత్వంయత్పరమెషి నా- మిదనిభూయగాయ
న్ద్రుమెహోపసికర్మభి ॥౪౬॥ దేహేనవై భాగవతాశయానోబహుచి న్ద్రయా-సర్గైశ్చనుచి తేభ్యోధామత్స
నర్జహతభ్యుత్పః ॥౪౭॥ యైవహీయన్తాముతః కేకాఅహయ సైశ్చ జష్టి రేనర్వాః పునర్భుతః క్రూరానా
గాభోగోరుకంధరాః ॥౪౮॥ సత్తానంమన్యమానః కృతకృత్యమివాత్సఘా- తదామమూకససర్వా దైవన
సాలోకభావనా ॥౪౯॥ తేభ్యోస్సోఽత్సస్పృశత్యుపి ॥౫౦॥ అహోబతజగత్సస్సుకృతంబత తేకృతమప్రతిష్ఠితః క్రియామన్యన్తా
కవన్మమదామహే ॥౫౧॥ తపసావిద్యాయయోక్తయోగేనసుసమాధినా- ఋషిస్త్వపిర్హృత్ కేశస్ససర్వాభిమ

జత్ - అతవవ-తస్మిన్మా-గానాభ్యుత్పత్తి-పరస్పరంగుణప్రధానభావన - అభినన్దయోజనానాత్త నోమత్సా-మిరుని
భూయగాయన్ద్రోబహుభ్యుత్పత్తిర్థః ॥౪౬॥ అహోగవతాసామూర్ధవతా - సైష్ట్యవతా-దేహోబహుచి న్ద్రయాశయా
నః, సర్గైశ్చ, అమచి తెలప్రవృద్ధేనతిశ్లోధాత-తద్భుత్వః భాగ్యోభువహుచిన్తానూంపవశః ఉత్సర్జకత్వ ॥౪౭॥ అమతః
భోగవతో దేహతో-యేకేశాః అహీయ ద్రవచ్యుతాః-తేకేశాః అహయోజష్టి రేల శ్చ పాపిదుర్దప్రసవతపాదాద్యాకుంప
దైః-ప్రపలతో-ఽమస్తాద్దేశః, స్ఫరన్తః- ప్రజష్టి రే-ప్రసర్జతోజాతత్వాదేవ-తేనాగానగచ్ఛన్తీత్యగానలగానాగా
అతివేగాభ్యుత్పత్తిర్థః ॥౪౮॥ తోధాత్వత్వకాయాజ్ఞాతత్వతూర్గారాః బహుచిన్తాకారైః భాగవతోజాతత్వాద్భ్యో గా-స్సుభిన్న
ర్వదేహోద్భాస్త్రియనాజ్ఞాతత్వాద్భిన్నకంధరాః ॥౪౯॥ అస్సంజాతా భూర్భూవాః ఆత్సానంకృతకృత్యమవ-మన్యమానః
సీతో-తదా-అ-సాత్మాన్వీకర్మకసర్గదై- మనసా-లోకభావనాకప్రజాప్రవృత్తాకమనూక-అచృజత్ ॥౫౦॥ తే
భ్యోగనసుభ్యః, సోబిష్ట-ఆత్మనస్సన్వీక-పురుషంపురుషాకారం-పురుషేహం-అత్తస్పృశతేదదా-ఆత్మవత్పురుషాకారక
హవిహ్నినకరోచిర్భ్యర్థః ॥పురాపురుషాకారకేహన్వద్విభిష్టత్వేనరూపేతేభ్యర్థః ॥ యెపురాస్పృశతిహేతుగర్భం-య
తః-పురుషాకారకహవిహ్నిత్వేనస్పృశతే అత సైపురం- దృష్ట్యాప్రజాపతింప్రతీకం సుః ॥౫౧॥ ప్రకంసామహా॥ అ
హోబతా హేజగత్సస్సుకృత-తేవ్యయా-కృతంబిత్వం-అత-త్పురుషాకారంకరీరం- అహో-సుకృతం-సుకృతతంద్యన్తిక
శారుషేదేహ- క్రియాః సగ్ధాపవద్గనాధనయాతాః క్రియాః, ప్రతిష్ఠితాః, సర్వాః క్రియాః పారుషకీరసాధ్యభ్యుత్పత్తిః,
అతః-సాకం పారుషకీరేనసహ-అన్మం-భోగ్యజాతం-అదామహేఅనిభావేమ ॥౫౧॥ విద్యభాగవదుపాసనా, త

పః-వివేకాదిసాధనసప్తకం-తాత్పర్యంయ్య క్ష-మృషికాణాంవృష్టిప్రియాణాం ఈశఃశివోన్మియః-ముషిర్మిక్త్యయో
 గనప్రకృతివివితృత్తయాధాత్వగ్జ్ఞానయోగన-సమానాధినాచిత్రైకాగ్ర్యణ-ముషీకముషిరూపాఃఅభిమతాః-ప్రజాః-
 ససర్గః ౧౫॥ ౧॥ ఇతిబ్రహ్మ-స్వస్య-దేహస్యశరీరస్యవైకమంకం-తేభ్యముషిభ్యః-అదాతేదకౌశింతప్సరీరంసుద్యై
 కే కమదాదిత్వితక-యతేశరీరం-తిహవిద్యాసమాధియోగాఃపూర్వోక్తాః,బుద్ధిరణిమనైర్వ్యవర్తంవిరక్తిఃవివేకమన
 ప్పునాత్మంవిభిర్భుక్తమిత్యర్థః ౧౫॥ ౩॥ ఇతిశ్రీమద్భాగవతవచనప్రసిద్ధికాఖ్యాతంశ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానం తృతీ
 యసర్గశ్లోకవింశోఽధ్యాయః.

ఎవమసాధారణాన్మృష్టిభేదానాకర్ణ్యప్రకృతంస్వయంఘమమనుచరిత్రంతద్యంశీంవచ్యప్రకృతిమిదుర॥స్వయం
 ఘమస్యేత్యాదిభిఃపశ్యభిః॥ స్వయంఘమస్యమనోః - పరమఉత్పన్నత్వ తస్య తామితీశేషఃకథ్యతాం-యత్రపంశే-
 మైధునైకర్ణ్యతా,ప్రజాః ఎదిరెవపరితః ౧॥ ౧॥ స్వయంఘమస్యత్రైకాగ్ర్యణ-ప్రియత్రైకాగ్ర్యణ-తానపాదాధర్మ్యంయధాత
 ధాత తద్యద్యాత్రమధర్మానసతికప్యేత్వర్థః-నప్రదీపయంతాంపుద్గం,యధాజనపము-యధారక్షితవనై-తత్ప్రకా
 రకృత్యతామిత్యర్థః ౧॥ ౨॥ తస్యస్వయంఘమస్య - దుపాతాపుత్రై దవహూతిరితిపుత్రా, తస్యైవయతిశేషః-పా
 బిప్ర-మనఃకర్మమస్యప్రజాపతేః-పత్నితత్వయోక్తావ ౩॥ ౩॥ యోగలక్షణైశ్చమదమాదిర్భుక్తాయాం-తస్యాం
 సవహూత్యాం, మహాయోగిపరిపక్వభగవదపాసనాత్తమోగనిష్ఠః-నచై,కర్ణ్యమః,కథిధాతీభిఃప్రకారైః-విర్యం-

తఃప్రజాః ౫౨॥ తేభ్యస్తేత్వైకతస్యస్వయంఘమస్యాంశీమదాదజః॥యత్రస్వమాధియోగర్థి తహవిద్యావిర
 క్తిమతే ౫౩॥ ౧॥ ౨॥ ౩॥ ౪॥ ౫॥ ౬॥ ౭॥ ౮॥ ౯॥ ౧౦॥ ౧౧॥ ౧౨॥ ౧౩॥ ౧౪॥ ౧౫॥ ౧౬॥ ౧౭॥ ౧౮॥ ౧౯॥ ౨౦॥ ౨౧॥ ౨౨॥ ౨౩॥ ౨౪॥ ౨౫॥ ౨౬॥ ౨౭॥ ౨౮॥ ౨౯॥ ౩౦॥ ౩౧॥ ౩౨॥ ౩౩॥ ౩౪॥ ౩౫॥ ౩౬॥ ౩౭॥ ౩౮॥ ౩౯॥ ౪౦॥ ౪౧॥ ౪౨॥ ౪౩॥ ౪౪॥ ౪౫॥ ౪౬॥ ౪౭॥ ౪౮॥ ౪౯॥ ౫౦॥ ౫౧॥ ౫౨॥ ౫౩॥ ౫౪॥ ౫౫॥ ౫౬॥ ౫౭॥ ౫౮॥ ౫౯॥ ౬౦॥ ౬౧॥ ౬౨॥ ౬౩॥ ౬౪॥ ౬౫॥ ౬౬॥ ౬౭॥ ౬౮॥ ౬౯॥ ౭౦॥ ౭౧॥ ౭౨॥ ౭౩॥ ౭౪॥ ౭౫॥ ౭౬॥ ౭౭॥ ౭౮॥ ౭౯॥ ౮౦॥ ౮౧॥ ౮౨॥ ౮౩॥ ౮౪॥ ౮౫॥ ౮౬॥ ౮౭॥ ౮౮॥ ౮౯॥ ౯౦॥ ౯౧॥ ౯౨॥ ౯౩॥ ౯౪॥ ౯౫॥ ౯౬॥ ౯౭॥ ౯౮॥ ౯౯॥ ౧౦౦॥
 విదురఉవాచ॥ స్వయంఘమస్యవచనోన్యంశీపరమసంమతః॥కథ్యతాంభగవన్మత్రైకమైధునైకధిరే॥ప్ర
 జాః ॥ ౧॥ ప్రియవ్రతోతానపాదామతాస్వయంఘమస్యవై॥యధాధర్మ్యంజగమతుస్సప్తప్రపవతింమ
 హీమ॥౧॥ తస్యైవదుపాతాబిప్రవృత్తైవహూతిరితితత్పాపత్నిప్రజాపతేర్భుక్తకర్మస్యత్వయా-౨నఘ॥
 తస్యాంసచైవమహాయోగీయకాయాంయోగలక్షణైః॥ససర్గకతిపారిర్థ్యంతస్యశుభ్రాగ్రహవేదక॥౨॥రుచి
 ర్యోభగవాన్ప్రవృత్తయోబ్రహ్మణ్యమతీ॥యధాససర్గహూతానిలబ్ధాన్పూర్వాయాంవమానవిమ్॥౫॥మై
 త్రైవేఉవాచ॥ప్రజాన్సుజేతిభగవాన్సర్వమోబ్రహ్మణోదితః॥ససర్గత్యాంతవస్తైవేపహసాగ్రాణాంస
 మాదక॥౬॥తత్సమాధియంత్రైక్రియాయోగనకర్ణ్యమః॥సంపుష్కైవేపాంభక్త్యాప్రపన్నచరదాశుభమ్॥
 తావత్ప్రసన్నోభగవాన్పుష్కరాక్షఃకృతేయమ్॥దర్శయామానతంత్రశ్శబ్దంబిప్రవృద్ధధద్వతమ్॥౮॥

ససర్గ-కత్వవత్త్యాన్యస్యజదిత్యర్థః-అతే-శుభ్రాగ్రహవేదోక్తిమిచ్చపై,మమహ్యం-కర్ణయంతి॥౧॥మైత్రాబ్రహ్మణ-భగవాన్-
 రుచిర్దక్ష-బ్రహ్మణ్యమిచ్చు భిస్య,సుతః-మానవీంమనువుత్రీం-అకూతిం,ప్రసూతింవ,భార్యం,లబ్ధాన్,పూతాన్య
 పత్యాన్,యధా,ససర్గ-తత్ప్రకారమేవదేతిపూర్వేదాన్యః ౧॥ ౫॥ మహిమపృష్టమైత్రయఃపిప్రధావన్నసుభ
 త్రిచరిత్రంవత్సమాస్తావదైవహూత్యాభ్యుభార్యలాభాయకర్ణమస్యతవస్వర్యాప్రకారమాహదాన్యభ్యమ్॥బ్రహ్మ
 ణావత్తుభైన,ప్రజాన్సుజేతిభ్యో-భగవాన్కర్ణ్యమః-ససర్గత్యాఖ్యానంసద్యం-సహస్రాణాందశ-సమాదక
 సహస్రసంవత్సరాణ్-తవ-స్తైవేవకార-పాకంవచతివస్తుదైవః ౧॥ ౬॥ తత్తే,పిప్ర-తవసీ-కర్ణ్యమః-సమాధిప్రై
 కాగ్నిం,తేనయంత్రై,క్రియాయోగనస్యవర్ణితమేచితానభిసంహితఫలభగవదారాధనరూపక్రియాయోగసంభ
 క్త్యాభివాన్వత్సరితాబోపాసనయాచప్రపన్నానాం-వరదాశుభంవరప్రదం-హరిం-ప్రపదేసివై ౧॥ ౭॥ తస్య
 తయగతావద్దశసహస్రవర్షపర్యంతవత్సర్యావైపుణ్ణిరీకాతో,భగవాన్-ప్రసన్నఃతవసాతోషితః-హేతుః-శా
 బ్దంపశ్యపనివన్తస్త్రీవేద్యం-బ్రహ్మసాగన్ధ్యశుమార్యలావణ్యయావనాద్యనప్రకల్యాణగణాకరం-వళః-దివ్యమృ
 శీవిగ్రహం-దధత్తేభిభృతే-తంకర్ణ్యమంప్రతి-దర్శయామాన్-స్వాత్సానమితిశేషః,యద్వా,తమితివిగ్రహశేషయాపుష్క
 నిర్దేశః-తంవిగ్రహం-దర్శయామాసేత్యర్థః ౧॥౮॥ తమేభగవన్మమనవర్ణయ-తంప్రణమ్యాస్తామిదిత్యాహవత్సుభి॥క
 ర్ణ్యమః తంభగవన్దం-చుష్ట్యా-కథంభూతం-విరజంనిర్మలం,అరాధాసూర్యస్యవాభాన్యస్యతం-సితానాంపద్మానాం
 ఉత్పలానాంవ,ప్ర-గ్యవ్యతం-స్థిగ్ధానిలాన్-యతిలకాన్మందలకాఃతేనాంవాత్వోవత్ప్రజ్ఞయస్యతం-విరజంనిర్మల-మవ్య

రంఘస్యతమ్ ॥౯॥ ఋకిటధారిణం-కుంజలధారిణం - త్రిభిర్వైశ్వభిరక్షకావహనం - శ్వేతోత్పలంక్షీడనకంక్షిదా
సాధనంఘస్యతం-ఎకేనకరేణ - లీలార్థంశ్వేతోత్పలంబహు న్ముత్తర్జ-మనస్సర్వస్మి తేషణంబితాపహసోహనయ్యుక్తావ
లోకనయ్యుక్తమ్ ॥ ౧౦ ॥ ఋగరుత్త్యోగరుడన్య-అంసదేశేన-ప్రదేశేవిప్ర సైనిమాతే-చరణపద్మ-యేనతంపశు
సిశ్రిగ్గస్యతం-కౌ స్తుభంకన్దరాయాయస్యతం-ఖేళాశాశే-అవస్థితత్విత్వం-భగవ స్తం-వృష్ట్యా-లబ్ధమనోరధఃయేననః
అతఏవ-జాతఃఉత్పన్నఃహ ప్రసన్దోఽయస్య-శ్చితౌహూమ్నాం-మూర్ధ్నా - అపతత్తద్వజ్రస్య గ్రాతవానిత్యర్థ-తత్తః-పీతి
రేవన్యభావాన్య-సతత్వామనోఽయస్య-నః - కృతఃఅజ్ఞానైస్యనః గీర్వి స్తస్య-అతిపాదకవాస్థి-అభ్యగ్నౌతాత్ స్యాభి
ప్రేతంనివేదయన్తుప్రావిడత్యర్థః ॥ ౧౧ ॥ ౧౧ ॥ ఋతేవాహనవభిః॥ హేతజ్జన్మ స్తుత్య-అఖిలసత్త్వరాశేపరిపూర్ణశుద్ధ
త్వమయస్య - తవ-దర్శనావృత్తిస్తావి-అన్యోస్సాంసిద్ధ్యంసంసిద్ధిమయఃసాతంవలం-అద్యజ్ఞంపాప్రేం-బతేతిహ-రేః
ఘదాతవదర్శనమితిపాద్య, ప్రదానోఽన్యకంసాంసిద్ధ్యం-సంసిద్ధి స్తవసంబలావ్యవహితసాధనకృతహ-తయా-సాధ్యం
యత్ఫలంత్వదర్శనసూపం-త, చట్టో-అత్తిభాగం-ఽష్టమిత్యర్థ-దర్శనస్య-సాంసిద్ధ్యవ్యముపపాదయతి ॥ యస్యతవ-దర్శనం,
యోగరూఢాఃయోగిరూఢఃఆరూఢోయై-స్తై-పాప్రయోగాభ్యర్థః-సన్నిస్సా త్వికైఃజన్మభిశాసనతేప్రార్థయ-రై-ఆ
నూదయోగైర్వచుజన్మ భిరనియత స్తవదర్శ నమేవపార్థ్యతే అత ప్రదేవనిరతితయంసంసిద్ధివలయిత్యర్థః ॥ ౧౩ ॥ ఋ
ననుధర్మా దివ్యవృత్తమవపురుషార్థఃసతువదర్శనమిత్యర్థః॥యతి ॥ తే-మాయయా - యేవతమేధనమోహితమిద్ధ
యః-తేజనాభవస్సంసార-స్సవనశ్చ్యుత్తముద్ర-తస్మిన్, పోతంశాకాయాపం,త్యచ్ఛరణారవిన్దం-కాయలవానుకామ్య
ప్రతిభికామాఃసుఖాని-కామానాం ప్రశాయ-ఉపాసతే-నిరయేసిరయపాప్రయేనంపారేసి - యేకామాః-స్యః తాకా

సతంవిరజమరా-బంశితపద్మోత్పలప్రజమ్ ॥ స్నిగ్ధ సీలాలకవాప్ర తవక్తాల్పింబజరామృతమ్ ॥౧౧॥కిటినిం
కుంజలినకశం-చక్రగదాధరమ్ ॥ శ్వేతోత్పలక్షీడనకంమనస్సర్వస్మి తేషణమ్ ॥౧౦ ॥ విన్యవృచరణామ్నా
జమగనదేశెగరుత్త్యోగదృష్ట్యాశైవసన్ని తంవత్స్మి యంకౌ స్తుభంకన్దరమ్ ॥౧౧॥జాతహృద్-ఎతత్తన్మూర్ధ్నా
శ్చితౌల్ప మనోరధఃగీర్వి స్తవభ్యగ్నౌతాత్పిత్రిస్యభావాత్తాకృతాత్ ॥౧౨ ॥ కర్ణ మక్షమాచంబజ్జన్మంబతా
ద్యాఖిలసత్త్వరాశేచ్ఛాంసిద్ధ్యువత్త్వోస్తవజన్మనాన్తిః ॥ యద్దర్శనంజన్మభిరజ్జన్మస్మి రాశాసతేమానిగోః
యోగరూఢాః ॥౧౩॥యేమాయయా తేవతమేధన స్వస్త్వావారవిన్దంభవస్థిపాతమ్ ॥ఉపాసతేకామల
వాయతేహంరాశీశకామాన్నిరయేపియేస్య ॥౧౪ ॥తథాపిచాహంపరివోధుకామస్యమానశీలాంగృహమే
ధధేమమ్ ॥ఉపేయవాన్తులమశేషమూలందురాశ్చయోకామధుఘాష్టి ॥౧౫ ॥ పృజాపతే ప్రైవచసాధి

మాక-తేహం-కామలమాన్త్యచ్ఛరణముపాసేనానాం-రాసిదవాస-యేవచసీన్ధా త్రరాష్ట్రవరూపంత్యచ్ఛరణారవిన్దం
రయేవ్యపసంభవత్పుఖతేశలిప్సయోసాసతే-తేహంతత్పుఖతేశాసవిదదాసి - తథాపి-తే-నుమేరుమాపద్యవరాటికాద్య
స్వైవయన్త్యచసత్య నిరతిశయాననజలధింత్యా మాపద్యాననతేతమాశాసనాత్త్వయా యయాశ-బుద్ధయేవ- అతోధ
ర్మా దిపపురుషార్థవృత్తవృష్ట్యాత్వంభవజన్మర్థవైతేభావః ॥ ౧౪ ॥ ఋయైహంకామకామినినామ్-సోహమపికా
మకామిత్యర్థః॥తథాపితి॥తథా-అహమపి-గృహమేధధేమం గార్హస్థ్యవద్దర్శనంసమానశీలాం-భార్యం- పరివోధుకామః
ఉవోధుమిచ్చక-అతఏవ-దురాశ్చయోదృష్టాన్త్యకరణః - కామధుఘాష్టి ॥౧౫॥సన్యకల్పకృతవద్దితార్థదన్య - తవ-అశేషమూ
లంఅశేషపురుషార్థానాంమూలంకారణం-మూలం పారమూలం-ఉపేయమాకేప్రేవక ॥౧౫ ॥ ఋనస్యంహే
ఘోపాదేయవిభాగకులై స్తద్వంకధంకామకామిమాయుపేయవానిత్యర్థః॥ప్రజాపతేతి ॥ హేఅధీశప్రజాపతే స్తవ
వచసావేదాత్త కవచానూపయా,తన్ద్రాగ్రదామ్య-అయంలోకఃసాంసారికలోకః- కామహతఃకామైర్భిభూతః-అను
బ్ధఃపశువివబద్ధః,యేమిమాంపుష్పితాంవాచంప్రవత్సగ్విపశ్చితః ॥వేదపాదగతాఃపార్థనాన్యధ స్థితివాదినః ॥ కామాత్తా
నస్సన్దగ్రరంజన్కర్తృవలప్రదామ్ ॥క్రియానిశేషబహుళాంభోగైశ్చన్యగతింప్రతి,తిత్త్వదు క్త్రిత్యా- కామాత్తా నఃత్రి
వర్గకమేవలంబయనున్నామా-ప్రతై వ్రాసక్తాః-అహమపి-లోకాకాసంసారిలోకాక-అనుగతోఽనుసృతః-హేశక్లనిర్వ
లనిమిషాయకాలరూపిణే - మధ్యం-బలిం-హరామి-యద్యవ్యహంత్యాగోహదేయవివేకసంపన్నః-తథావృహంత్య
నిదేశానువర్త్య దృష్టితాప్రబద్ధాప్రజాస్సజేత్య నుశిష్టోగృహమధియై రేవధర్మైస్వా మారాధయంపార్థ

యామితిభావః॥ అనిమిమాయేతి హేతుగర్భం - యతః స్తవం-కాలరూపేణసంసారిణాంనిరర్థకమాయూతపయశ్చింతా-
హంసాంసారికధర్మానసత్విషణ్ణా-లాత్త-కాత్వతోభివృద్ధిః అన్యదాయుషఃసద్వ్యయంచీడ్యః పితృనిర్దేశంచాలియక
కాలరూపాయత్సభ్యమేవపూజాంకరోమిశ్యభిప్రాయః॥౧౬॥ అనిమిమాయేత్యనెవాభిప్రేతంసంసారిణామేవవృధా
యూతపయత్వత్వంవ్యతిరేకముఖేనాప్యాసః॥ లోకాంశ్చైతిద్వాగ్మామ్॥ యెలాకాన్సంసారిణః-తదనుగతానజ్ఞాంశ్చ-
హేత్వాత్వత్వద్వా-పరస్పరంబిధిః, త్వత్వ-గుణానాంవాదఃకథనం తదేవ, శీఘ్రమధురం-వీర్యాపం అవ్యతం-తేన, నిర్వాప
తానిరస్తాః-కానగర్వాఃజరామరణాదయో-యేమాంతే-తవ చరణావేపాతపత్రం-తాపత్రయనివ ద్దకత్వాదాతపత్రత్వ
రూపణం-ఆశ్రితాః॥ తేన జరాత్కుద్యమివిజరామరణాదిత్యుపిసానాదిచరన్యత్తివ స్త్రః - భ్రమిఃభ్రామణం-తద్వస్త్ర
త్యర్థః - ఆర్థ మేకవచనం-జరాత్కుద్యోపేభాభ్రామణంయస్యేతికాలచక్రవివేషణం-కాలచక్రరూపశేష్యం విశేషణసా
మర్థ్యసద్ధం-అస్తిన్నతే, యే-ఆశ్రితాః-తేషామాయురితిసంబంధః-తేనవ, సంవత్సరాత్వ కంకాలచక్రం-జగ-దాచ్ఛిద్య-ధా
వదమే-తేషామాయురాచ్ఛిద్యధావదిత్యర్థం, తేషామాయుస్సవలమిత్య క్తంభవతి, తేజరాత్కుభ్రమిరితిపాఠే,, అజరాత్కు
భ్రమిరితిశ్చేదః-అజరేఅనుపరతః, అత్కుభ్రమి అభ్రామణం-యస్యేతిచక్రవిశేషణమేన,, యద్వా,, అజరోఅవీర్ణః - అయీ
యస్యసచాసాభ్రమిర్యస్యేత్యర్థం-అజరమక్షరంబ్రహ్మ-తస్మిన్నక్షరూపేభాభ్రామణంయస్యేతివా కథంభూతంకాలచక్రం-
త్రయోదశా-అధికమాసయుక్తాఃద్వాదశమాసాః-ఆరాః, యస్యతత్-త్రితీతంపక్ష్యైపిహేమారాత్రాణిపర్యాణియస్య-కత
శ్చద్వేపిధాత్తైరలుగ్నాః-చ-శ్చతవో, నెమయోనుస్య-అనన్తాఃక్షణలవాదయః-భద్రాదశాని అన్యస్సస్థితీధా, త్రినాభి-సమాధి
కన్యూగ్నగతిమ స్థితీచేద్యూర్తాస్యాశ్చేవనాభయోరధ్యాయస్య, కరాశంతివస్తిసాత్వోవేగో-యస్యతత్, ఈద్యం-త్వ
దాత్వ-కంకాలచక్రం-కవలసంసారిణామేమాయురాచ్ఛిద్య, ధావతీ, వృధాతదాయుర్దరతి, సతు-త్వద్వజ్ఞానుభవపరాణా,
మహిఃకాలచక్రకేరీకస్యాశ్రితకామద్రుమన్యభగవతేవపపాదకూలముపేయివానామితిభావః ॥౧౭॥౧౮॥ నను-బ్ర

శేచన్యైర్లోకఃకీలాయంకామహతోఽనుబద్ధః । అహంచలోకానుగతోవహమిబలించశుక్లానిమిమాయతు
భ్యమ్॥౧౬॥ లోకాంశ్చైలోకానుగతాన్వహంశ్చసూత్వాశ్రితాస్తేజరణాకపత్రమ్ । ఛరస్పరంత్వద్ధగవాద
శీఘ్రవీర్యాపనిర్వాపితదేవధర్మః॥౧౭॥ అన్తేజరాత్కుద్యమిరిత్యురేషాంత్వయోదశాఽంత్రితీతంపక్ష్య
పర్వ । షడ్జ్యేష్ఠన స్తచ్ఛిదమిత్తి నాభికరాశ్శ్చసోతోజగదాచ్ఛిద్యధావతీ ॥౧౮॥ ఎకస్వయయోజగత

హ్మరదాద్విమ బహుషసత్స్వపి-తానదాన్యత్వ, మత్సదమూల ఎవకింపిశేషణోపేయివానిత్యా శ్చకార-యాం-కశ్చేన్య
యః-కారణంతుద్యయ ఇతి శ్రుత్యైవప్రత్యేత్తరరూపేణజగత్కారణస్యైవాపాన్యత్వాద్భిధానాత్-జగత్కారణభూ
తస్యమేవాపాన్యత్వభిధాన్యక-తావత్కారణత్వముపపాదయతి ॥ ఎకఇతి ॥ స్వయమేకస్థక ఎకశ్చేన ,, న దేవసో
మ్యేదమగతసేదేవవాద్వితియంబ్రహ్మై, కారణత్వపరాశ్రుతిస్తాదితా, తథాచాయుర్దః॥స్పష్టోపాక్- ఎకవనాను
రూపవిధాగాన్వ సూక్ష్మ చిదచిత్రాలశరీరకస్థక-ఉపాదానయేనవిద్యమాన-తత్రాపి, శ్రుతావప - ఎవకారార్థగర్భ
మిదంఎక-ఎవఉపాదానకారణా న్దరకన్యూగ్-ఎకత్వంచస్పష్ట్యగ్న న్దరభావినామరూపవిభాగనిబద్ధనబహుత్వ ప్రతిపత్తి
న్దినామరూపవిభాగానాధిసమేవవపితీతంసచుప్రకృతిభురుమాదిరావాత్వం, ఎకఇత్యద్వితియంవస్త్యస్యాప్యశలక్షణం-
చిధావ, నిమి త్తకారణా న్దరకన్యూగ్ సదిత్యనైవకారణత్వేనావస్థితస్య ప్రమాణసంబద్ధాత్వరూపసత్తాయోగిత్యకథ
నాదనరాగర్యవాదోనిర స్త్రః, ఎకమిన్యోనెవోపలీతాద్వితియపదేనహేపాదానత్వమిత్తతోన్యపయ క్తసర్వశ్చ క్తేత్వస్స
స్వజ్ఞ త్యాదయాధర్మాత్మపర్యవై, ఎవం-మృత్యు-లాలయోరివనిమిత్తోపాదనయోగైదవనాభేద ఉపవద్యత ఇతిశ్చకార-
పరాస్తా-మృద స్వజ్ఞ త్యాత్మ-లాలస్యాసర్వశ్చ క్తేత్వాద్యనిమి త్తతోన్యపాదానత్వయోరూపయోరపమృత్యు-లాలయోరన్య
తరస్మిన్నసంభవః, ఇహాతులప్రమా, ,, పరాన్యశ్చ క్తేద్వివిధేవనూనియతేస్యాభావకియస్సర్వజ్ఞ స్సర్వ,, పదితసర్వజ్ఞ త్వ
గర్వశ్చ క్తేత్వాద్యన ప్ర కల్పాగ్నాకారత్వేనక్తే రిత్యేకస్యైవోపాదానత్వంనిమి త్తతోన్యపాదాయమప్యశపనన్త తరమే
వ-ఎవచ-నామరూపవిధాగాన్వ సూక్ష్మ చిదచిద్యశ్చ త్యాకారేఉపాదానయేనప్రకృతిభురువకాలనియ స్త్యత్వాకా
రణినిమి త్త్యైవచ తదుపయ క్తసర్వశ్చ క్తేత్వసర్వజ్ఞ త్యాదిగుణవిశిష్టత్వేనచ, స్పష్టోపాక్రిత్యధ్యమానః - జగతః, నాను
రూపవిధాగాన్వ ద్బాలచిద్యిన్యోష్టబ్రహ్మత్త క్తజగరః, సిన్ధుయాన్యోష్టమప్యయా హేరునా-అనెన,, తద్వేక్షితబహుస్యా,,

మిత్రస్యాధోవిస్తృతః, ద్వితియాయస్వరూపతస్సభావతస్సస్వస్థాదత్త్య నైతిస్తయ, యోగమాయయా, యుజ్యత ఇతియో
గా, స్వసంబద్ధిసి, స్వశిరీరఘాతైత్త్యధః, తయా, మాయయా ప్రకృత్యా, అద్వితీయమైత్యపిచ్చై త్తంతశ్శ్యంతదా, స్వాపృథస్సి
ద్వయా, అతవ, యోగమాయయాస్వశిరీరఘాతయామాయయా, ద్వారోఽత్య న్యధి, స్వాత్త్య నైవ, అదఃనావరూపవిభా
గా ర్థం చేతనాచేతనాత్త కంజగ, త్పుజసి, పాసిరత్నసి, పునర్గ గినివ్యసినంహరసి, మాయా ద్వారోఽస్వజసితనద్వారకో
పాదానత్వకథననన్దాయ ప్రవీకరాణాం ద్వారభూతప్రకృతిగతతత్వగమనాన్నిధికారకతమివోధఃపరిపూతః, అత్త
నిస్సజసిత్వసేనాధారా ప్రరవ్యాప్త త్రితధావత్తుః || బ్రహ్మవనం బ్రహ్మసమృతతస్మిన్దత్తోద్ధావాప్యధివిస్తృతత్యు, రితి, అ
నయాత్మిత్యా, విమిత్త, ముపాదాన, మాధార, ఉపకరణానిచ, స్వయమైవేత్త్య క్తం, ఎత దెహాగ్లనాభిష్టానైనస్పృష్టయతి,
హేభగవత్, ఊర్ణానాథాయస్యదః, ఊర్ణనాభిః, తస్మాక్ సంతస్యమాన కీలవిశేషః, న, యధాస్వత క్త్యా, సృజతే, తిస్తాసితి
శేషః, పునర్గ గినివ్యతే, తధా, త్వవ పి, స్వత క్తీభిరేవ, స్వాపృథస్సిద్ధవిశేషణమాత్మైః క్రకృతికాలనర్యజ్ఞ త్వసస్వత క్తీత్వా
దిభిః, సృజసి, రత్నసి, పునస్సంహరసిత్వధః, తస్మాజ్జగత్కారణమృతితల్పద్రుమం, త్వమేవ, కామకామిలోకాననుస
రక్, పరివోధుకావడమియవానహమితిభావః || ౧౯ || త్మనను, కుతఏవ తే-చిత్కారమినోఽన్యైత్వప్ర దాదయః, త్వ
త్పదానభిలాషిణ ఇతిత్యత్రాహ || నై తదితి || హేఅధీశ, మాయయా ప్రకృత్యా, స్వసజ్జ-త్వేనవా, అహమహాచారం, తస్మా,
ద్భూతసూక్ష్మం, ఘాతాన్యాయాకాదీని, తత్సూక్ష్మాణిశిద్ధాదీనిచ, తనుషే సృజసి, ఘాతసూక్ష్మ మితిరమాహార్యం ద్యుః, న
స్రసుషేభూతిసూక్ష్మ మితిపారెతు, ఘాతానాంసూక్ష్మం, కారణ, మహంకారమిత్యధః, కారణంహాకార్యాత్సూక్ష్మ మి
తిసూక్ష్మ త్వేనాహంకారఉ క్తః, మాయయా ఘాతసూక్ష్మం సృజసితియ, త్వేన, తవ, పదం నైస్థితంనాభిలీలం, త్వత్సృష్టా

సిస్సృతయాద్వితియాయత్త న్యధియోగమాయయా । సృజస్యదఃపాసిపునర్గ గినివ్యసెయధో వ్తనాభిగ్గవ
స్వస్తి క్తిభిః || ౧౯ || నై తద్వ తాధీశ పదతపెస్థితం త్మయన్తాయహంతనుషే ఘాతసూక్ష్మ మ్ । త
నుగహాయా స్తద్విమిత్త మాయయాలన త్రులస్యాభగవాన్స్థల పీతే || ౨౦ || తంత్యానుపూత్యోపరతక్రియా
ర్థంస్వమానుయవ ర్తితలోకత న్త్రమ్ | నమామ్యభిక్తం నమనీయపాదనరోజమప్నీయసికామవర్త మ్ || ౨౧ ||
మై | త్రయేణవాచా ఇత్యవ్యభిక్తకం ప్రవృత్తో బైనాభ సమాబధాషెవచసార్ప తేనిసుపల్లవప్రసారోచమా
నఃపైచిన్ద్రితోద్వీక్షుగవిప్రమధ్నాన్ || ౨౨ || శిభగవానువాచావివిధిత్యాతవచై త్యంమేపురై వసమయోజితమ్ ।

హంకారవశ్యత్వాదస్తాభి స్తద్విపదనాభిలీలమిత్యధః || బతేతిభౌత, రుద్రవ్యహమహంకారగ్రస్త స్తద్విత్వదంనాభిలీల
మి, తధాపి, మామనుగృహ్యత్వత్వదమపి నహ్యం దాన్యోతి మై ప్రతిభాతీత్యాహ || అపి, తధాపి, మయత్వత్వ దేననభిలీల
పి, య్యిన్ద్రుదా, లన త్రులస్యా, లన స్త్రితులీమాలయస్యా, స్తయా, మాయయా ఆశ్చర్యపి గ్రహణ-భవా స్థిలపీతేదృష్టః,
మయేతి శేషః-తదైవ-అన గ్రహయత్వత్వదపాన్యరూపానుగ్రహార్థం-భవాత్-అస్తస్యాత్-ఇతిస్థినివోమిత్యధ్యాహరః-
అద్వీతితిపారెత్క్రియాపదమైత్రమధ్యాహ ర్యమై || ౨౦ || త్మనను-స్వాత్తానుభవానందపూర్ణముదాసీనసమాంధం
జగత్కారణం ప్రతిపాదితవానసి త్యాగశ్చోగం పరిహరకాస్తుతిమ పనంహరతి || తం-అన్య దనుగ్రహాకనిరతం-త్వాం-అభి
త్త్వంపునఃపునః-నమామి-కథంఘాతం-అనుభూత్యాస్వాత్తానుభవేనఉపరతః అన-పైతీతః - క్రియాార్థ-జగద్వ్యాపారరూప
క్రియా ప్రయోజనం-యన్యతమష-స్వచాయయా స్వలీలాసజ్జ-త్వమాత్మేణ-వ ర్తితం ప్రవ ర్తితం లోకత స్త్రింజగద్వ్యా
పారోమేనతం-అప్నీయసి, సృజ్యమనృత్యధర్మస్య త్రాయితేమహతోభయా, యి, దితిత్వేన కర్తృత్వాతవద్భవదీయారాధ
నంకురత్యవపురుషే-కామాక్ వర్జతితితధా-త-మతఏవ-నమనీయపదస్థియంపాదనరోహం-యన్యతమ్ || ౨౧ || త్మన
వంకర్తమేన స్తత స్తేనపేదీతాభిప్రాయస్థభగవాం ప్రమువాచైత్యాహమై | త్రయః | ఇతిఎవం-వ్యభిక్తం-విగతాళికం, సత్యం
యధాతధా అవ్యభిక్తమితిపారెత్వయమేవార్థః ప్రవృత్తిప్రకృత్యుగబివిష్ట త్వేన స్తతః - సుప ర్ణస్యగరుడస్య-పుష్పోరంగ-
గర్భశే-రోచమానః ప్రకాశమానః పైర్జ్ఞా-న్ద్రితేన- ఉద్వీక్ష తేనచ-విప్రమ స్త్రి భూగిర్యస్యసోఽబైనాభః పద్మ నాభో-భగ
వాత్-అమృ తేనచతుతమత్వేన-చవసా-తంకర్తవం-అబధాషెడివాచ || ౨౨ || త్మనై త్మమహాదశభిః || తవ-చై త్యమభిప్రాయ-
యం-విదిత్యాజ్ఞా త్యామేమయా-తత్-త్వదభిప్రాయం-పురై వసమయోజనంఘటితం || కింతదిత్యత్రాహ || యదర్థం-యతీకన్యా

లాభార్థం-ఆత్మనోనియమైశమదమాదిభిః- త్వయా - అహమేవ-సమర్పితసమ్యగారాధితః ॥౨౩॥ ధృపాప్రజాధ్యక్ష - మదన్తఃసంపదారాధనం-జాతుకదాచిదపి-మృషావ్యర్థం,నస్యైదేవ-మయిసంగృభితసవ్యగృహీతం-ఎకాగ్రీకృతః - ఆత్మ మనఃయై- సైమభవద్వి ధేమభవావృ శేష-సుతరామపిమదర్తః,నసవ్యపైతిభ్యర్థః, సంగృభితాత్త నామిలివ వ్యస్తపాఠే,,సంగృభితాత్త నాంమదన్తః,నసవ్యపైవ-భవద్వి ధేమసుతరామపిమవ్యపైతియోబ్రువత్ ॥ ౨౪ ॥ ధృయఃప్రజాపతేర్నిష్కాణిపుత్రఃసమాగ్రీహీనాస్యభామా- విఖ్యాతంప్రసిద్ధంమగ్ధంమగ్ధశాచారోయస్యః - క్రాంతిస్తా ద్రసదాచారనిర్మితః,మనుః బ్రహ్మ వర్తంబహ్వ వర్తాఖ్యం దేశ-మధ్యవసత్-అధిస్థాయితవత్ - సప్రత్యక్షాస్య మద్యాయేనాస్యం తాం-మహీంపుర్వీం-శా సీధర్మతఃపాలయతి ॥ ౨౫ ॥ ధృసవరాజర్చిఃమనుః-శతరూపయాశతరూపాఖ్యయా-మహిష్యాభార్యయాసహ-ధర్మ కోవిదదధై ఘనదారాధనహామేషధర్మై ఘనశలం - త్వాం-విద్యత్యుద్రఘ్మమిచ్చుః-పరశ్వః-ఇతోఅనాగతేద్వితీయై-ఉహని-అయస్కరితఃగమ్యతి ॥౨౬॥ ధృతయాయుమమితిత్యతాహ-అని తాపాగ్రీమిలిలినినికాయుక్తనైతాం-వయసా- శీనసమస్యపావనసద్యత్వావ గుణైర్ని తే నియత్యాదిభిశ్చాస్యతాం-పతింస్వామరూపంభారారం-మృగయ న్నింధూత-పేవకాదిభిఃఉచితేలయ న్నిం-అన్తజాం దేవహూత్యాఖ్యాంతనయాం- అమరూపాయ-వయస్సీలాదిభిరమరూపాయ-తెత్వభ్యం-దాగృతి - సౌలభ్యోవ శ్లెన్ని యి ॥ ౨౭ ॥ ధృయత్రయస్యాంమనుకన్యాయాం - ఇమాకయావతఃపరివత్సరాకంవత్సరాక-అత్య స్తనయోగద్యుతీయా,తెవ్యదయంచిత్రం, సమ్యక్,ఆహారంభోగాసత్తంతావత్సంవత్సరపర్యంతం,సాన్యపవధూ-మనుకన్యా,పౌబ్రహ్మ క-త్వాం,ఆకుక్షణవత్ , కామం-భుజివ్యతీఅను

యదధమాత్మ నియమైస్త్యవైపాహంసమర్పితః ॥౨౩॥ వైవజాతుశ్చపెదంస్యాత్వ ప్రజాధ్యక్షమదన్తః ॥౨౪॥ భవద్విధేమతితరాంమయి సంగృభితాత్త సు ॥ ౨౪ ॥ ప్రజాపతిమతస్యమగ్ధి నుర్విఖ్యాతమగ్ధి ॥ ౨౫ ॥ బ్రహ్మవర్తయోఽధివసద్ధోచ్చా సీనప్రాగ్గవాంమహీమ్ ॥౨౫॥ సచహవివరాజర్చిర వాష్యాశతరూపయా! ఆయాస్యదిద్విత్తుస్యాంపరశ్వోధర్మ కోవిద ॥ ౨౬ ॥ ఆత్మజామనితాపాగ్రీమయస్సీలగణాస్యితామ్మగయ న్నింపతిందాగృత్యమరూపాయతైవభో ॥ ౨౭ ॥ సమాహితం తెవ్యదయంచిత్రేమాన్వరివత్సరాక! సాత్వాంబ్రహ్మ స్త్యపవధూఃకామమాశుఃసభివ్యతి ॥౨౮॥ యాత్రతత్త్వేభ్యతవిద్యంనపదాప్రవవివ్యతి! పీర్వేత్వదీయముఖయత్రాధ్యాయస్త్యజ్ఞాసాత్త సః ॥ ౨౯ ॥ త్వం చనవ్యగమన్తాయనిదేశంమతఃప్రమ! మయి తీర్కృతాశేషక్రియాగ్ధోమాంప్రవత్ససి ॥ ౩౦ ॥ కృత్యావయాంవజీవేషుదత్వాభాయమాత్మ వాక్!మయ్యాత్మా సంసహజగద్గ్రీక్షస్యాత్మ నిచాపిమామ్ ॥ ౩౧॥అహంచస్యాం శకలయాత్సవ్యస్యై యమహిమ! తవత్రైతేదేవహూత్యాంప్రత్యేత్వత్సంహితామ్ ॥ ౩౨॥ఎవంతమహాష్యాధభగవాన్సృశ్రిత్యగజః !

భవివ్యతి - త్వయాసహబహువర్త సర్వ ప్రంకామాకక్షణమాత్రమివానుభవివ్యతిత్యర్థః ॥ ౨౩ ॥ ధృయమనుకన్యా,ఆత్మకన్యాస్యాం-తెత్వయా,భృతంనిహితం- విద్యం , నవధానవపుత్రః ప్రవవివ్యతి,త్వదీయేపీర్వేత్వదీయమీర్వజాతానునవమపుత్రీఘ-ముఖయఃమరీచ్యాదయః-అష్టసాతశు,అత్త సఃపుత్రాగ్ , ఆత్మైతై పుత్రనామానీ,, తిక్తతై-ఆధాన్య నిడిత్వాదయవ్య న్ని ॥ ౨౯ ॥ ధృత్వం-మేమమనిదేశంఆజ్ఞాంనవ్యక్,అనుస్థాయపరిపాల్యుడితత్త్వమఃమనీయమదారాధననిర్వః మయి-తీర్కృతః-తీర్కశ్చైనిపాత్రమద్యతే , తెనదానలత్యైతైర్కృతఃసమర్పితః-అశేషక్రియార్జంసమ స్త్రీయాభలం,యెని-సః,మాంప్రవత్ససిపాగ్రీస్యనీ ॥ ౩౦ ॥ ధృత్యై వాకజితా ప్రకరణ-స్త్యం , మాతెషుచరాచరాత్మకేషు,వయాం,కృత్యా,అభయంచదత్వా,మయి-అ ప్రవవిత్సృధారకేము జగత్కృత్యైవచరాచరాత్మకంజగత్ - ఆత్మా సంస్యాత్మానంచ-సహై వద్రత్య సీ-వ్యాప్తంధార్మ్యం చ ద్రత్యసి - అత్తనిధార్మ్యే స్వాత్మనిచ , మాం ధారకంవ్యాసకంచద్రత్యసీత్సర్వ ॥ ౩౧ ॥ ధృ స్వాంశకలయాస్యాంశాం శేన,అహంచ-త్వదీయేర్వేణద్యావమాతేన -హేమహిమనై తవ , క్రేత్రైతైత్రధూతాయాం దేవహూత్యాం , ఆవతీర్వై తిశేషం , తత్త్వం హితాంతత్త్వా నాం ప్రకృతిపురషేష్వరాశాంస్సరూపవివేచనంసంహితాం - ప్రత్యేక్యకర్మయోగ్య మి ॥ ౩౨ ॥ ధృమంకర్మమహాభావ్యస్య స్థానం ప్రతిభగవాక్గత ఇత్యా హ ॥ పైత్రేయః ॥ ప్రత్యక్షుప్రత్యా హృ తేషు , అత్యేషుద్వై యేషు , జాయతే ఆవీర్యవతిత్రప్రత్యగజతోభగవాక్,తంకర్మమ, మనుభావ్య,అధాన స్తరం,నరస్వత్యానద్యావరసిక్రితాత్ పరివెష్టితాద్విగు

సరసః బిన్దుసరసరతిరస్థాత్సర్వమాశ్రిమాత్, జగామ ॥ ౩౩ ॥ కథం జగామ త్య తాగ్రహం నిరీక్షత ఇతి ॥ తస్య కర్మస్య నిరీక్షతస్య తః పశ్యతస్య తః ఆశేషసిద్ధిశ్చైతే సుర్వయోగిత్వై రభిప్రత్యే సిద్ధః, స్వతసిద్ధః, మార్గః కల్యాణమగణగణూప పుకారో-యస్య సః - పత్రకేణో గ్రహః, స్వస్య, పక్షేః ఉచ్చారితం ఉచీర్ణై లభిస్యతే, సామగ్నిభూద్రవంత రయస్సి క్, తం, సోమం సామధారణాంతం యుక్తముదాయం, బ్రహ్మద్రవంత రేవ త్వేనోమతై, ఇత్ర తేః ఆకర్ణయకాగ్రావయక యయా జగామ ॥ ౩౪ ॥ క్షణతే భగవతీ కర్మ మః కిమకరో ది త్యపేక్షాయామన నరవృత్తా న్నమాహ ॥ అథ తాదిచా ॥ శుక్లే భగవతే సంప్రసీ తే పశ్యన్ ప్రయా తే నతి - భగవాన్, కర్మ మముషిః తంకాలం, ం దిష్టశ్చ స్థానం పరస్వ-ఇతి భగవతానిర్విష్టంకాలం ప్రతిపాలయక ప్రతిక్షమాణి, బిన్దుగరసి బిన్దు సరస్తపి-ఆప్తై ఉచవిష్టః కిం ॥ ౩౫ ॥ క్షుమసుస్థాయం ఘవః శాతకౌమ్యః సువర్ణ మయాః, పరిచ్చదాః అలంకారాయస్సి క్తం - స్వర్ణ నందం - అస్థా ను అభిప్రాయ, ఆరు ప్యా త్యగం - తత్రిస్త్వం దుహితరమారోగ్య-సభాగ్యుశతరూపయాసహితః, మహిం, దుహితుః పశ్యన్వేషణార్థం - పరితస్యం చరక ॥ భగవాన్ - యదహ-స్సమాదిశే సిద్ధిష్ట వాక్, తస్మిన్మహి, హేమధన్వః విదుర-శా న్నితతస్య ఉపశమశీలస్య, ము నెరాశ్రమస్థానం ప్రతి, ఉపాయాతే ఉపాగాత్ ॥ ౩౬ ॥ ౩౭ ॥ క్షుప్తః సుపదం, చర్మ యతిన్ సభిః ॥ ప్రపన్నై కర్మ మే-భృశ మత్యస్త, మద్విరయానిహితయా, కృపయా - సంపదీ శస్య స్యక్ పరితో వ్యాప్తస్య భగవతో, నెత్రాత్, హర్ష బిన్దు వః ఆన

జగామ బిన్దు సరసస్సరస్య త్యా పరిశ్రామాత్ ॥ ౩౩ ॥ నిరీక్షత * స్వస్య యయా వశేషసిద్ధేశ్వరాభిప్రత్యసే సిద్ధమాద్రా ॥ ఆకర్ణయన్ పత్రకేన్ గ్రహేన్ ద్విచ్చారితం సోమముచీర్ణ సామ ॥ ౩౪ ॥ అద్రవం ప్రసీ తేష క్షేకర్ మే భగ వాన్మహిః ॥ ఆప్తై స్త బిన్దు సరసి తంకాలం ప్రతిపాలయక ॥ ౩౫ ॥ మనుస్యగ్న సమాస్థా ను శాతికౌమ్య పరిచ్చ దమ్ ॥ ఆరోగ్యస్థానం దుహితరం సభాగ్యుశతరూపయాసహితమ్ ॥ ౩౬ ॥ తస్మిన్ సుగన్ధస్వహాని భగవాన్ యత్సమాది శత్ ॥ ఉపాయాదాశి మపదం మునె శ్చా న్ని తతస్య ॥ ౩౭ ॥ యస్మిన్ భగవతో నెత్రాన్మృపతకావర్ష బిన్దు వః ॥ కృపయా సంపదీ తస్య ప్రపన్నై చ్చిరయాభృశమ్ ॥ ౩౮ ॥ తస్మై బిన్దు సరో నామ సరస్య త్యా పరిశ్రితమ్ ॥ పూం శివామృతజలం మహర్షి గణ సేవితమ్ ॥ ౩౯ ॥ పుణ్యద్రువలతాతాలైః కుశభన్దుల్యమ్ గన్ధైః ॥ సర్వ ర్దులలపుష్పాన్ద్యం పసరాజ్జియోన్వితిమ్ ॥ ౪౦ ॥ మత్తద్విజగజైర్దుష్టం మత్తద్రువసవిభ్రమమ్ ॥ మత్తద్వి నటాటోపమావ్యయన్త త్రోకితిమ్ ॥ ౪౧ ॥ కదమ్బవల్లభాశోకకరభా వకతానస్తే ॥ కుర్మ మర్దరకుటజై శ్చూతపాదై రలంకృతమ్ ॥ ౪౨ ॥ కారణైః స్థలైర్దం స్తైః కురజై ర్దులలకుటా-పైః ॥ సారస్తే శ్చైవ కాతై శ్చ చకోరై ర్వల్లకూజితమ్ ॥ ౪౩ ॥ తతై వహరిజైః క్రోడైః శ్వావిధవ ముఖజైః ॥ గోపుష్పైర్బిభర్షై ర్భిరై ర్దులలై ర్విభిర్బిర్బుతమ్ ॥ ౪౪ ॥ ప్రవిశ్య తత్త్రిధవరమాదిరాజస్సహానగః ॥ దదర్శ మునిమానం తస్మి క్తమను తమాతాశనమ్ ॥ ౪౫ ॥ విద్యోతమానం పశుపాతపన్యగ్రియజాచరమ్ ॥ నాతిత్వం భగవతస్సిన్ధు గాహ

నాకూగ్రాణియస్సి క్తం రసి, అపతక ॥ ౩౮ ॥ తత్సరః బిన్దు సరో నామ-బిన్దు సర ఇతి ప్రసిద్ధం, ఇదమేవ బిన్దు సరశ్చైవ స్మృతస్య త్రివిమ త్తం యద్ర రిహర్ష బిన్దు సరతనా త్రదావిర్భావః ॥ కథం భూతం, సరస్వత్యాన ద్యాపరికి శ్చితం సరస్వత్యావలయిత మిత్యర్థం ॥ పుణ్యం ఉపదివర్తనాదిభిః పుణ్య సాధనం శివమగ్రోగ, మమృతే ల్యం జలం యస్సి క్, మహర్షి గజై స్సేవితం అహర హనుపస్పశ్యమానమ్ ॥ ౩౯ ॥ క్షుకూజ ప్రసక్త్యాగ్రావ్య గాః ద్విజాశేకునయశ్చైవ మత్తై, పుణ్యానాం ద్రుమాణాం లతా నాం చ జాలైః సమూహైః సర్వ ర్దులలపట్టుముతుమయానివలాని, పుష్పాణి, తైరాఢ్యా శాపి, యావన రాజీర్జనవ జ్జే, స్త న్యాః, శియాశోభయా, అన్వితం యు క్తమ్ ॥ ౪౦ ॥ త్రాయే ద్విజాః తైర్దుష్టం నాదితం మత్తా మధుపానమత్తాః-యే భ్ర మరాప్తే సాంపిభ్రమావిలాసో యస్సి క్, మత్తాల్పి ణోపయూరావనటా-పై సామాటోహస్య త్రనం భ్రమాన్యస్సి క్, అహన్యనోమధః, మత్తాశోకిలా యస్సి క్ ॥ ౪౧ ॥ కదమ్బుదిభిః పుష్పై ర్దులంకృతం క్షకారణాదిభిః పక్షిరైర్వల్ల మధురం, సుందరం నా, యధాతధా-మాజితం క్షతధావారిణాదిభిః పుష్పై ర్దులంకృతం, తత్రోజ్జివన్ముకం, శ్వావిట్ శల్మకః, మగ్రో-మరటాః, తద్వి శేషో గోపుష్పః, హరిసిం హః, నాభిశస్తూరిమృగః ॥ ౪౨ ॥ ౪౩ ॥ ౪౪ ॥ ౪౫ ॥ ౪౬ ॥ ౪౭ ॥ ౪౮ ॥ ౪౯ ॥ ౫౦ ॥ ౫౧ ॥ ౫౨ ॥ ౫౩ ॥ ౫౪ ॥ ౫౫ ॥ ౫౬ ॥ ౫౭ ॥ ౫౮ ॥ ౫౯ ॥ ౬౦ ॥ ౬౧ ॥ ౬౨ ॥ ౬౩ ॥ ౬౪ ॥ ౬౫ ॥ ౬౬ ॥ ౬౭ ॥ ౬౮ ॥ ౬౯ ॥ ౭౦ ॥ ౭౧ ॥ ౭౨ ॥ ౭౩ ॥ ౭౪ ॥ ౭౫ ॥ ౭౬ ॥ ౭౭ ॥ ౭౮ ॥ ౭౯ ॥ ౮౦ ॥ ౮౧ ॥ ౮౨ ॥ ౮౩ ॥ ౮౪ ॥ ౮౫ ॥ ౮౬ ॥ ౮౭ ॥ ౮౮ ॥ ౮౯ ॥ ౯౦ ॥ ౯౧ ॥ ౯౨ ॥ ౯౩ ॥ ౯౪ ॥ ౯౫ ॥ ౯౬ ॥ ౯౭ ॥ ౯౮ ॥ ౯౯ ॥ ౧౦౦ ॥

ఎవంకర్త మెనోక్రోమను ప్రముఖాచార్యమామైత్రేయః॥ఎవమి॥ అవిమల్యతానాంగుణానాం,కర్తృత్వాంశ ఉదయజ
తానోన్యస్యః,అతఏవ,సవీరభవస్యతీ ద్విశవణా ల్లజ్జిత ఇవససమూర్జితమయః,ఉపాతరంభిచ్చ ద్విధర్మ నిష్ఠం,తంమని-
మువాచ-సౌతిపార్థ ॥౧౦॥౧౬ ఉత్తి మేమామా॥ త్రయోదశభిః-మదీయేయంకన్యాత్వయాఃపరితేయేతిజ్ఞాపయిష్యం ప్రాపద్య
ష్ట దస్త త్వస్యద్ద త్తశ్చై ర్విబ్రహ్మణాఃపూర్వ మనసంఘటితభిర్భాగమానుః॥ ॥ బ్ర హ్మతిసార్థద్యయేన॥ ఛన్దోమయోవేదప్రచు
రః,బ్రహ్మోన్యముఖాత్-తపఃకర్మయోగః-విద్యాభగవదపాననా-యోగఃజ్ఞానయోగః-ఎవే ర్గుక్తాఃఅలన్యటాఃవివయే
ప్యలాలసాః-యష్టాః-వేదమయాఃబ్రాహ్మణాఃఆత్మ పరీష్వయావేదమయోస్యాత్వనరిగక్షిపయావేదమయోస్యాత్వనఃప
రీప్యావేదరిగక్షిపేవ-ఆత్మ పరీష్వయాఆత్మజ్ఞానప్రవ ర్తనశ్రద్ధ యావా-చతుర్ద్యుభయశరీరకః-పరమాత్మాన్యముఖాత్ అస్యజ
తే ॥౧౧॥ ॥తేమంబ్రాహ్మణానాం,తాగ్నినాయగక్షణాయ- అస్తాక్షత్రియాః-సహస్రపాతీగర్వతఃపాణిపాదాదికా
ర్మకర్తా-భగవాన్-దోన్యహసాగ్నితీరుజససాసాగ్నితీ - అస్యజత్-తస్య బ్రహ్మణో వ్యుదయం బ్రహ్మణలం-క్షుతంక్షత్రియకు
లకుః ॥ప్రతువతే ॥౧౩॥ ॥ అతః-వేదపాలనాయబ్రాహ్మణాః-బ్రాహ్మణపాలనాయాస్తాంశ్చ-యతస్సప్రవహ-నతః
బ్రహ్మక్షత్రం-చ-అన్యోన్యంమధః-ఆత్మానం-రక్షతంకృతౌంకురుత॥ఎవంపర స్పరంరక్షిత్యమాతే-ఉభయమపి- సదనదాత్మ
కఃకార్యకారణరూప- ఎవమన్యన్యయః-కార్యగతవికా నైరస్పృహ్యః - యద్వానదనదాత్మకఃచేతనాచేతనశరీరకః అత
ఎవాన్యయః-సహశరీరగర్వతీర్వికా నైశ్శరీరస్పృహ్యతేయోదేవ-స్పరతీతి ॥౧౪॥ ॥తేస్తేస్తాన్విజ్ఞితేతంపరవేదయితకామఃతద్ద
ర్శనాదికంప్రస్తాతితిభిఃతదర్శనాదేవ-మ- సర్వసంశయః, ప్రవ్వక్తాగ్నివయః-చిహ్నః, హేభగవత్కర్తమ-యద్య

మై తెయిఉవాచ॥ఎవమావిమల్యతాశేవగర్వకగౌదయోమనుః । సవీరభవతంసమూర్జితు పారతి మువాచ
హ ॥౧౦॥ మనియవాచ॥ బ్రహ్మస్యజత్వస్యముఖతోయష్టానాత్వ పరీష్వయా । ఛన్దోమయాం ప్రపావిద్యాయోగ
యుక్తానలన్యటాః॥౧౧॥తత్రాగ్నియోన్యచ్చాస్తాఃదోన్యహసాగ్నిత్యహసాగ్నిపాతీ । వ్యుదయంతస్యహేబ్ర
హ్మక్షత్రమక్షంప్రవతీతే ॥౧౩॥ అతోన్యన్యోన్యమాత్మానంబ్రహ్మక్షత్రంవరక్షతః । రక్షతీస్తాన్యయోదేవస్స
యంసదనదాత్మకః॥౧౪॥ తవసందర్శనాదేవచ్చిన్నామేసన్యసంశయః । యత్స్వయంభగవాన్ప్రీత్యాధర్మ
మాహరిగక్షిపే॥౧౫॥ దిష్ట్యామేభగవాన్సంప్రీతుమర్హ్యయోఽకృతాత్వ నామ్దిష్ట్యాపాదరజస్పృష్ట శీర్ష్టామే
భవతశ్చివమే॥౧౬॥ దిష్ట్యాన్యయాఽమనిష్టోఽహంకృతశ్చానుగ్రహేమామహాః । అపావృతైఃకర్త ర్ధైర్దిష్టా
దిష్ట్యోశ్చేతిర్ధిరః॥౧౭॥సభవాత్ దుహితృస్మైహపరిశీప్తాత్ నోమమ । శోఽనుమర్షసీసన్యశ్రావితంశ్చపయ
మునో॥౧౮॥ప్రియవ్రతోత్తానపదోన్యస్సనయందుహితామమ । అస్యిచ్చతిపతియ్యం క్రంపయస్మిలగ్నాదిభిః॥౧౯॥
యదానుభవతస్మిలగుతరూపమయోగుణాః । అశ్వణోన్నాగదాత్మేస్తాత్వయాగ్నిసీతృతసేచ్ఛయా॥౨౦॥
తత్ప్రీతిచ్చిచ్ఛిజాగ్న్యమాంశ్రద్ధయోపహృతాంమయా । సర్వాన్య నానురూపాంతేగృహమేదిమకర్తృస॥

స్తాత్వస్వయమేవ-భవాత్-రిగక్షిపేఃప్రజాఃపాలయితుమిచ్ఛః,మమ-ధర్మ-౦-ఆహ । ననుదారదమాస్తాయెత్తాదినాఉత్త
వాత్ ॥౨౧॥ ॥అకృతాత్వ నామకృతమకృతైఃదర్శ గ్నఃద్రష్టుచశక్యో- భగవాత్త్వం-మమయా-దిష్ట్యాఅస్త ద్వాగ్నన-వృ
ష్టః-భవతశ్చివంకుల శకరం-పాదరజః-మ-శీర్ష్టాగ్నిసా-స్పృష్టంధృతమేతి ॥౨౨॥ ॥అనుశిష్టః అనుశిష్టః-మహాః-అనుగ్ర
హః అనుసానాదిరూప స్వ యాకృతః అపావృతై రనావృతైః కర్త ర్ధైః ఉశతఃఉశత్యఃకమనీయః,గిరదిష్ట్యాబు
ష్టాః ॥౨౩॥ ॥అపమాత్వ నకృతార్థతామావేద్యతంప్రసాదయత్సాన్విజ్ఞితంపరవేదయతి ॥ సభిషన్ ద్భిః ॥ దుహితృస్మై
హేనపరిశీప్తః ఆత్మావనాయస్య - అతఏవ-దీపస్య- మమనయా-శ్రావితంవిజ్ఞాపితం సభవాత్-కృపయా - శోఽనుమర్ష
సి ॥౨౪॥ ॥తేపతిత్యత్రాహ॥ఇయందేవమూర్తిః-ప్రియవ్రతోత్తానపదోన్యస్సపాభగిని-మమ-దుహితాచ,ప్రియవ్రతోత్తా
నపదోన్యస్ససేత్యనెనపుతీకరణశ్చానిరస్తా - మమదుహితేత్యనెనక్షత్రియకన్యాతవయోగ్యతదగ్నితం పయస్మిలాదిధ్య
క్రంపతిమన్యస్యతిత్యనెనస్యచంప రేతిమూచితమేతి ॥౨౫॥ ॥తేదేవవికతయతి॥యదే॥ యదానుయన్యైగ్గ-భవతశ్శీర్ష్ట
పీఠ-నారదోపదేశా-దశ్వణోత్తేత్తద్వైవల్వయి-కృతసేచ్ఛయంతే వాహంభా ర్శ్యేతిశ్చయోయయాసాజ్ఞా ॥౨౬॥ ॥తేతత్
స్తాత్,హేద్విజాగ్రహముయాశ్రద్ధయా- ఉపహృతాంసమర్పితాం-తవ-గృహమేదిమగార్హస్థైవకర్తృసుసర్వాత్వ నాగర్వ
ప్రకారైః-అనురూపామనుకూలా, మిమాంసాగ్నాం - ప్రతిచ్చప్రతిగృహం ॥౨౭॥ ॥ప్రతిగ్రహప్రత్యాఖ్యానవేద-
యాతంబ్రాహ్మణాయన్నామతిభిః॥ఉద్యతస్యదై వాప్సవతఃప్రాప్తివయస్య-కామసాగ్నిలూపస్య - ప్రతివాదప్రత్యా

ఖ్యానం-చిత్త క్రస్థ స్వాపివశస్యతే కర్తృమితిశెషః-కామాన క్రస్థంకింపునః-ప్రతివాదో-చకస్యత ఇతికింపునః క్రస్థమృత్యు
 ర్గః ॥౧౨॥౧౨౩॥ప్రతివాదేకింపునః తృతీయా-యథా ॥ మృత్యుమాణ-ఉద్యంతంకామ మనాదృత్య-పశ్యా-తి-నాశంకృపణ-మ
 భియాచ తెస్మింతంప్రవృద్ధమవితస్యపుంసో-యతః-క్షీయతేనశ్యతి-అవజ్ఞ యాపరావమానన-మానః-బహుమానశ్చ-హతః-
 వినయ్యభవేత్ ॥౧౩॥ ॥జ్ఞానన సత్యంత్వదు క్తంసర్వంపరివోధుకామస్య,అహంతునరాదృశ్యతృప్తిభిత్తృప్తివాసాఅహమితి॥ హే
 విదవ్క,తామదావభార్యం,సమద్యతయతమానమహ,మస్మిణపత్రతవాక్,అతే ప్రస్తా,దుపకుర్వాణఃవైప్రీతేతరబ
 ద్తవారి,సావధికబ్రహ్మచర్యవాక్,త్వం,మేమయాప్రతాందతాం,కన్యాంప్రతిగృహణమ్ ॥౧౪॥ ॥జ్ఞానంవసునావిజ్ఞాపి
 తఃకర్దమస్తమక్రమశ్రీకుర్వన్నాచ॥బాధమివద్ధి॥బాధమిత్వగ్రీకారె,అహ,మువోధుకామఃపరిశెతుకామతవాత్తజా
 పుత్రః,అప్రతాకస్యచిద్రప్తిత్రుతాచ,అత,అవయోః,అనుహః,ఆద్యబృహ్మణః,వైవావాకఃవివాహదాపః,పిధిన్వి
 ధానను స్తీప్తిశెషః ॥ హేనరదవ,తేవత,అశ్రాఃపుత్రాగ్రి,యస్సమామృత్యువిధావెదరూపహోదనాయం,ప్రతితఃప్ర
 ఖ్యాత,స్వకామఃవివాహః,భూయాత్వేవంతస్యజ్ఞాపతమనుత్యనాహంత్యస్మిన్ ॥ తస్మాహేనప్రతిగ్రహీపాఖ్యామ్యపిత్వస్యా
 స్యాన్తగ్రనయస్మిదాక్షిన్తృత్వాఽస్యామేవకృతసిశ్చయోభగవతాదివ్యక్తప్రతిగృహీతవదంస్తావద్గయతి॥ కథితృగ్రిదనా॥
 తేసార్యధామస్యతవ,తనయాంకొనామనాదీయెత,కథంభూతాం,స్వయేవ ఆభరణాదిభిన్నా,కాన్తాగ్రిసాన్త్యేణి
 యంభూషణాదికృతశోవాం,క్షీపతీమనస్థితాం-భూషణభూషణాగ్రేమిత్యర్థః ॥౧౫॥౧౬॥ ॥శ్లోఽంబహర్షాన్త్యపృష్టేప్రాసా
 దోపరి,స్వోకోదూర్వాపూర్వాంశ్చింతకర్వతో-చక్షోగ్రిపాదయోఃశోభానుస్యాస్తాం,విక్రీడతీం,కన్తక,పిహస్యతెవచ్చైత

ఉగ్రతస్యసాకామస్యప్రతివాదోనశస్యతే । అపినిర్దు క్రస్థ స్వకామర క్రస్థకింపునః ॥ ౧౨ ॥ యఉద్యతమనా
 దృత్యగీనాశమభియాచతే । యతేతద్దశస్మింతమానశ్చావజ్ఞ యాహతః ॥౧౩॥ అహంత్వాఽశ్చైవావంకిద్య
 న ౨ద్యహంకింపనముద్యతమ । అత స్వముచకుర్వాణఃప్రతాంప్రతిగృహణమ్ ॥౧౪॥ ఋషిరువాచ । బాకము
 దోధుకామోమావప్రతాచతివాత్తజా । ఆపయోరనురూబోఽసాహద్యోవైవావాకఃపిధిః ॥౧౫॥ కామస్య
 భూయాన్తగ్రదేవతస్యాఃపుత్రాగ్రిస్వమామృత్యువిధాప్రతితః ॥ కవతతేతనయాంనాచియెత స్వయేవకా
 న్తాగ్రిక్షీపతీమనశ్చియమి ॥౧౬॥ యంభూర్షాన్త్యపృష్టేకృగదక్షు ॥ శోభాంవిక్రీడతీంకన్తకవిహ్వలాక్షీమ । విశ్వా
 నసుక్షర౨గ్రవత్పాన్వీవనానాదీలొక్యసంమోహవిమూఢచేతామ్ ॥౧౭॥ తాంపార్ధయన్తీంలలనాలలా
 మమనవితశీవరశ్చైరద్యస్తామ్ । తస్మాంమనోరుచ్చపదస్వసారంకొనానుమన్యేతబుధిః ॥భియాతామ్ ॥౧౮॥
 అతోభజన్యేనమయేనసాద్వీయంయవత్తతేకోవిభ్యయాశాదత్సనోమ । ఆధోధర్మాకపారమహంస్యయ
 వ్యాన్యన్తహృక్తాకబహుమన్యైఽవిహంసాగ్రి ॥ ౧౯ ॥ యతోఽభవన్విశ్వవిదంవిచిత్రంసంస్థాగ్రితేయత్ర

అక్షిణీయస్యాస్తాం,యాంతవకన్యాం,విలాక్య,సంమోహావిమూఢంవ్యాకులంచేతోయస్యసః,విశ్వావసుః,స్వావస్యమా
 నా,నన్త్యుపతత్-తాంకొనానుమన్యేతేయత్రతరణాన్యయః ॥ ౧౭ ॥ ॥జ్ఞానంభూతాంపార్ధయన్తీం,పతిమితిశెషః-లల
 నాలలామంలలనానాంలలామయోక్షీతాంభూషణభూతాంశ్చైస్తామిత్యర్థః,అసేతౌశ్చిరయోత్త్యైశ్చరణోద్వై-పైరద్య
 ప్తాండ్రప్తమహ్యశక్యాం,మనోప్రవ,వత్సాంపుత్రీం,ఉత్తానదః,భగినిం,స్వయమేవప్రాప్తాం,యధఃకుశలం,కోనామ,నా
 ముచ్యంతనాక్షీకుర్యాత్ ॥౧౮॥ ॥జ్ఞాతతఃఉక్తహేతుభ్యః,మేమమ-తెషవిర్భ్యం,యావత్-భిభ్యయాత్-తావతానమయే
 నకాలేన సాద్వీ,మిమాంభజన్యేక్షీకరిష్యే,అపత్యజననావధిస్వీకరిష్యేఇతిర్థః,అధోఅనస్తరం-పారవహంస్యపరమ
 హంసాగ్రిమ-మఖ్యాకప్రాధాన్యోపాధాయా-శుక్లేనభవతా-హృక్తాక-అవిహంసాగ్రికాన్తికాక-ధర్మాకవివేకవి
 మోకాదీ-బహుమన్యేఅనుస్థానామ-అత్యోగ్యత్తగ్రనస్తరంపపుత్తిదర్శనవిషాదహమహంత్యత్యమితభావః ॥౧౯॥ ॥
 అయభావాబద్ధోనకేవలంమయైకృతః కింతు-సమస్తజగదుచయవిధవయతితనగమతైవసిధిప్రభృత్యాహ ॥ యతేత్య ॥
 ఇదందేవతీర్థస్థమద్యస్థావరాదిభేదేనతదమాస్త్రభాదనపిచిత్రం-విశ్వం,యతోభగవతః,అభవత్ఉదవద్య-యతేఇతి
 హేతవేచ్ఛమి,హేతుత్వస్యమితిపాదానసాధారణత్వాత్-తధాచ,యతోనిమిత్తభూతాదుపాదానభూతాచ్యేత్య
 ర్థః,యతేయన్తీకారణభూతేభగవతి-సంస్థాగ్రితేనంహారంయన్త్యయిత్రవయన్తీన ౨ ప్రక్షిప్తపశ్యన్తానశైవధా
 రకేభగవతి,అవతిష్ఠేప్రశాస్తితవ్యత్వేనధార్యత్వేనభవతిష్ఠేత్-తివ్రత-సమః,ప్రజాపతినాంబ్రహ్మసినామపి-పతి-రస
 స్తః,సత్యంజ్ఞానమనంత,మిత్త్యక్తలక్షణోభగవాన్-పరంకేవలం-ప్రమాణంఅస్తదుద్ధామబద్ధేప్రమాణమిత్యర్థః,

తేనైసహభగవతాభిహితం, తెవ్యగము, మిత్యారభ్యేతిభావః ॥౨౦॥ ఙ్గకర్తమోక్తిః, సుచనంహరతిమైత్రయః సభితి॥
 సాక్షిగ్రహస్యనియత-సంకర్షణ-ఇయదేవతావదేవ-అబధామితి క్రమాత్॥ అన నర-మరవిన్దనాభంభగవత్తం - ధియా-ఉ
 పగృహ్ణాకృతి నయః-తూష్ణీంచానైన-అనీత్వే తవా-స్మితేనమనఃసం-శోభితయన్తుః ॥౨౧॥ తేన-దేవహూత్యాశ్చ త్తం-
 లులుదేహాహితవాక్ ॥౨౧॥ ఙ్గలలన నరం-పంచుః - మహామ్యోఃపార్యాయః - దుహతుశ్చ-వ్యనసితంసగ్ధతం-
 స్ఫుటవ్యక్తం యథాభవతితిభా, జ్ఞాత్వా, గుంగతై, రాధ్యాయయక్తాయ-తేనైకకర్తమాయ-సూయంవయస్సోలాదిస్తు
 ల్యాం, కన్యాం-ప్రహరి తః-దదౌదత్తవాక్-ప్రధగ్ ఇతిపాదెగుణవివేచిత్యర్థః ॥౨౨॥ ఙ్గమహారాజస్యసహోస్త్రి-
 శతరూపా - పారిబద్ధానుపాయనరూపా-భూషాడిక-వాసాంసితస్తాణి - పరిష్కదా-క్షిప్తపరశాని-దంపత్యోఃదు
 హీభృజామాత్యోఃపర్యదాత్ ॥౨౩॥ ఙ్గనదృశ్యాయనదృశ్యాయ-ప్రత్యందత్యం-దుహితరం-సమాభివముః-గతపర్య
 నిరస్తదుహివృత్త్యవ్యవధియం, బాహుభ్యా-ముపగూహ్యతిక్లగ్ - ఔత్సాహ్యేనప్రత్యాంప్రమాతీతయేనఉన్నధి
 తేషునితఃఅశయోఽన్యః-రంబయస్యః ॥౨౪॥ ఙ్గలతేవ - తస్యాఃదుహతుర్నిరహంపిక్షే - మలతిక్తువ-సాధ-మితి
 తేషః-అతేవ-ముః-దామ్యకలా-నెత్రాయుక్తా-మృత-హేలమ్మ హేవ-స్వేతిసంహారయ-నెత్రజలై-దుహతు-
 ష్చిబాంఅనిచ్చ ॥౨౫॥ ఙ్గమనిరంకర్తమ, మామస్త్రాన్యజ్ఞాప్య-తేనానుజ్ఞాతి - సభాగ్యోరధమారుహ్య-సహా
 సు-సంహార-స్వప్రరంప్రతిప్రత్యేతవాక్ ॥౨౬॥ ఙ్గచ్చ నవనవన్య యతిద్యాభ్యామ్-ముషికుల్యాయః-ముషి

చవావతిష్ఠేత్ ॥ప్రజాపతిసాంపత్రికేవమన్యంపరంప్రమాణంభగవానన స్తః ॥౨౭॥ సాక్షిగ్రహస్యనియదాబ
 ఘావ అనిచ్చతూష్ణీమరవిన్దనాభమ్ ॥ ధియోఽపగృహ్ణాన్నిరశోభితేనముఖేనచైతీలులుభేషదేవహూత్యాః ॥
 సామజ్ఞాత్యావ్యవసితంయహామ్యోదుహతుస్ఫుటమ్తేనైకకర్తాయదదౌత్యల్యాం ఙ్గదహరి తః ॥
 శతరూపామహారాజ్ఞే-పారిబద్ధానుహదనాక్ ॥దంపత్యోఃపర్యదాత్ప్రత్యాధూషామాసంపరిచ్చివాక్ ॥౨౩॥
 దత్యాదుహితరంసమాభిచ్చన్తుయగతవర్ధః ॥ ఉపగూహ్యచదాహుభ్యా మాత్ర-త్యోన్యధి తాశయః ॥
 అశక్తుంసంస్థిరహంముచ్చన్నామృతకౌంముః ॥అనిచ్చన్తుమృతేతిశోభేదైర్దుహతుశ్చిబామ్ ॥౨౪॥
 ఆమస్త్రీకంమునిరంమన్జూతస్యహంగః ॥ప్రత్యేరధమారుహ్యసభార్యస్వప్రరంస్యః ॥౨౫॥ ఉపహూ
 ఋషికుల్యాయాన్యరస్యత్యాన్యసాధనః ॥ఋషిశామపశానానాంపశ్యన్తామిమన్మదః ॥౨౬॥ తమా
 యాస్త్రమృతేవ్యోబ్రహ్మచర్యాత్ప్రజాపతిమ్గీతసంస్తుతివాదిత్యైప్రవృద్ధియోఃపహరి తాః ॥౨౭॥ బ
 గ్నిష్టతినామపురిసస్యసంపత్త సుస్థితాన్యపతస్యత్రోమాణియజ్ఞస్యాగ్నింపిహాన్వతః ॥౨౮॥ కుశికాశా
 ప్రవహనస్యశ్చద్ధ రితవన్యః ॥ఋషయోయైఃపరాధావ్యయజ్ఞః సూన్యజ్ఞః మిషిరే ॥ ౩౦ ॥ కుశికాశమయంబ

పలసహతాయః-సంస్యత్యాః - ఉపహూః - సురోధనోశోధనతటయో-ఉపశాన్తానాంసమదమాదిగుంసస్యన్తానా-
 మృషిశా-మౌక్రమేవ - సమృదభగవదారాధనోపయ క్తులసీపువలదిపమృదిః - పశ్య-ప్రతస్థ ఇతిపూర్వేషాన్య
 యః ॥౨౭॥ ఙ్గలయ నమాగచ్చ త్తం-పతింమమ-మభిప్రేత్యజ్ఞాత్యా-ప్రజా-ప్రహరి తా-బ్రహ్మచర్యాత్ శాన్తీశనం
 స్తుతిమృదజ్ఞాదివాద్యదన్వనిధిః ప్రవృద్ధియో-ప్రత్యుక్త గ్నిః, బ్రహ్మచర్యా, నితిష్ఠియీ ప్రహరే-బ్రహ్మచర్యాప్రతి-అయా
 ప్రవృత్త్యన్యః ॥ప్రజాపతిమిమన్ ప్రసారైప్రజానాంపతింమనం-బ్రహ్మచర్యాలోకాః-ప్రవృద్ధియరిత్యన్యః ॥౨౮॥
 కాశాపురి-యాంప్రతస్థ ఇత్యుక్తమిత్యత్రాహ ॥బర్హిష్టతీరావపురి - కధంభూతా-సర్వాధిస్సవస్పిరై శ్వరైశ్చియక్తా-
 సామితిత్యేత్యత్రాహ ॥యజ్ఞస్యఅదివరాహస్య - అక్తం శగీరంపిహస్యతఃకమ్మయతస్వతః-రోమాణితహుచాణి-యత్రా
 పతన్-తత్యేత్యర్థః ॥౨౯॥ ఙ్గపతితానిమాణిమానస్మిత్యత్రాహ ॥ తవన, పతితాన్యరంమాణి, శ్వసనదా-హరిత
 వర్యా-కుశా-కాశాశ్చ-అనస్తూర్నామ - కైవేహామపయోగఇత్యత్రాహ ॥ మైఃకుశైః-కాశైశ్చ యజ్ఞః సూయజ్ఞః పి
 గోధిహారామనా-పరాధావ్యతిభిభావ్య - యజ్ఞం, శశి రిక్తం ప్రసారంపవతితవన్వైశి, యద్యాన్యం భగవ
 న్నంకజిరిత్యవ న్న-భగవదారాధనరూపమయజ్ఞ మఉపయక్తాత్వర్థః ॥౩౦॥ ఙ్గలతేవ, భగవాన్యన్య-కుశికాశరూ
 పం బర్హి-రాస్తీర్యయోభగవతోవరాహ-ద్భువ-స్థానంప్రతిసాం - లభాలభవాక్-తిరేవయజ్ఞ వ్రతం, మయజ్ఞేయ
 జ్ఞైరారాధితవా-అనై - ఇదమేవబర్హిష్టతిశ్చివప్రతినిమిత్తం-యతు-కాశరూపగ్నిపాయ క్తవ్య, మిత్త్య

క్రంభవతి ॥ ౩౦ ॥ వివర్తన-ర్యాంబర్హిష్ట తింనావపురిం-నివిశ్యైవవిశ్య-పూర్వంసమావసత్-తస్యాంపుర్యాం-
 ఆధ్యాత్మికాధిభృతికాధిష్ఠితాపితాత్రయరహితం-దవనంస్వగృహం, ప్రవిష్టం, సృష్టత్రస్య, అన్యవి
 రోధతఃపర్యాక్రమప్రయుక్తభగవదారాధనరూపధర్మా విరోధేన, కామా- బుభుజేతినుబధాన ॥ ౩౧ ॥
 ఎతదేవప్రభుత్వయతి సక్తీయమానెత్యాదిభిష్యద్భిః ప్రత్యూషేషప్రత్యవస్థునస్త్రీకైస్త్రీభిస్సహితైః సురగాన్యకైః, సు
 రాగధర్మ్యైస్తూరదయః-తపనగాయకాస్తైస్త్వస్యగీయమానాసతీగర్లాక్తిర్విస్య- సోప అనుబద్ధైః ప్రేమానుబద్ధన
 హృదాహారైకధాః-శృంగ-కామా- యుజితభిర్భూర్వైశాన్వయః ॥ ౩౩ ॥ మునింశుభాక్రయసంశీలనచరంభ
 గవత్పరంభగవద్గతానలి న్నవపరం-స్వాయంభవనునుం- భోగాకామభోగాః- యోగమాయానుభవదాత్మ్యతై
 కామషునిష్ఠాతంత్రంక్రంభదాతపాత్రభంకియతుంతోపదపితాతయతుం-యతేయస్తా న్మతేకఃసనమర్తాః, అత- స్వస్య
 యామాఃఅయాతయామాఅసత్పూర్వ త్రైశాన్వయః ॥ ౩౪ ॥ విష్ణోకధా-శృంగ్యతః- బుభుజేకధయతః-మర్తతః,
 భగవదారాధనమితి శేషః-ధ్యాయతః-విష్ణుమితీతః, రక్తమనోఃస్యా న్నరంమన్వస్త్రాఖ్యకాలం, యాపయ న్నియ న్నితి-
 తెయామాఃకాలాపయవాః, ప్రహరాఃఅయాతయామాస్స సలాఅన౯యామాభివ్యవై కస్మి న్మియామేభగవదారాధ
 నాభావరాహిత్యంసూచ్యతే ॥ ౩౫ ॥ సును, రేవం- భగవత్స-రాత్రివగోర్ధనధ్యానతదారాధనాదిభిర్గుణానా
 మేకస్వప్రతిపదిమాణం-స్వా న్నిరంకాలం-వానుదేవప్రకృష్టానశ్చైవ-పరిభూతంగతిత్రయం, ఊర్ధ్వంగచ్చ న్నిత్య స్థాను

ర్విరాస్తీగృహగవాన్ నుః అయజబ్రజ్జ భువం లబ్ధాస్తానయతోఽనుః ॥ ౩౦ ॥ బర్హిష్ట తింనావపురిం
 యాంనివిశ్యసమావసత్ తస్యాంప్రవిష్టోభవనంతాత్రయవిరాశినః ॥ కామాన్సర్వాన్సమానోబుభుజే
 న్యా విరోధతః ॥ ౩౧ ॥ సంగీయమానసతి- ర్విస్వస్త్రీకై స్సురగాన్యకైః । పృత్యూషేష సులభైనహృ
 దాగృష్టాన్రైకధామ్ ॥ ౩౩ ॥ నిష్ఠాతం యోగమాయానుమనంస్వా యంభవంమునిమ్ । యదాభిం
 శేయతుంభోగానశేకుర్భగవత్పరమ్ ॥ ౩౪ ॥ అయాతయామా స్తస్యాన్యమాన్వాన్వి న్నరయావనాః । శృ
 ఙ్మతోధ్యాయతోవిష్టోభవ్యతోబృహతఃకధాః ॥ ౩౫ ॥ పవనంస్వా న్నరంస్వయ్యుగానామేకస్వప్రతిమ్ । వా
 నుదేవప్రసక్తేనపరిభూతంగతిత్రయః ॥ ౩౬ ॥ శారీరామానసాదివ్యావై య్య సమయేవమానుషాః । భృతికా
 శ్చకధుశ్చావాద ప్రాసారిసంశ్రియమ్ ॥ ౩ ॥ యఃప్రేమనిశఃప్రాహధర్మ న్నానావిధాన్మృతీతాః ।
 నృణాంవర్ణాక్రమాణాంజనర్వహతహితస్సదా ॥ ౩౫ ॥ ఎత త్రతిరాజస్యమనోశ్చరితమద్భుతమ్ । వర్ణితం
 వర్ణ సీయస్యతదవర్ణియదయశ్శేష ॥ ౩౯ ॥
 ఇతిశ్రియద్భాగవతే, మహాపురాణే, పృతీయగు-దై, ద్వావింశోఽధ్యాయః ౨౪౪ ॥ ౧౨౫ ॥
 మైత్రేయఉవాచ॥ పతృభ్యాం ప్రసృతేసాధిపతిమిక్షితవోదివా । నిత్యంపర్యవర్తప్రీత్యా భవానీవభవంప్ర

ధ్యేతిష్ట నిరాజసాః । జఘన్యగుణవృత్తిస్తాఅధోగచ్చ సీతామసా, ఇత్యుక్తగతిత్రయంయెనగం-నిశ్చయాచయామాన-య
 ద్వా-గతమోఽవగతయః కైవాగతయః, తానాంత్రయంనిరస్తాధ్యాత్మికాదితాపత్రయైత్యర్థః ॥ ౩౬ ॥ ఎతదేవవి
 శేదయతి । శారీరాభిష్టా సావై యాన్వ పిదుర, శారీరాఃవ్యాధిరూపాః, మానసాఃఅధయః ఎతే ఆధ్యాత్మికాన్లైకాఃవివ్యా
 ఆ న్నిత్యైవతస్మిలోష్టవాతపరూషాధువాః ఎతేఅధిదైవికాఃకైశాః, భృతికాఃశత్రువాఘృహోరసర్వాదిభూతప్రభవాః,
 ఎతేఅధిభృతికాః, ఎతేసర్వే, మానుషాఃమనుష్యైగ్రహభావ్యాఃకైశాః, హరింసంక్రియత్రయోనుస్యతకంధం, చాధరక,
 ఆశితకైశేవారభగవద్యాక్రియంమనంనకధంబిదపివాధేరస్మిత్యర్థః ॥ ౩౭ ॥ భూవరింక్రియమిత్యుక్తేన, సూచితంత
 సృజ్జానాతిశయహాః । యతి ॥ సర్వహృతమాతః, యోమనుః, ముంభిఃపుష్టః-సృణాంతతౌప్రపివర్ణాక్రమాణాం అరవ
 నానావిధాక, శుభాకన్వర్ణావగ్రసాధనభూతాక, ధర్మాక, ప్రాహ ॥ ౩౫ ॥ ఎవంపవర్ణితంమనవరిత్రంనిగవయం
 న్నదపత్యవర్ణితమతరయతి । వస్థసీయస్యకధనియతే కై- ఆచిరాజస్యమనో, రద్భుతంవిస్తయసియ-మేతత్పరితం తెతు
 భ్యం-వర్ణితం-మయేతి శేషః, అధతస్యమనోరవత్యం దేవహూతి స్తస్యా, ఉదయంప్రభవంఉత్పన్నంవా- శృణున త్తైతి
 శేషః ॥ ౩౯ ॥ ఇతిశ్రియద్భాగవతతన్మి చన్మి కాఖ్యా యాం శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యా యాంత్రీయగు-దైద్వా విం
 శోఽధ్యాయః ॥ ౨౪౪ ॥
 తదవత్యోదయశ్చేటిప్రతిజ్ఞాతమవస్థయియమారభ-మై త్రేయః । పితృభ్యయితి ॥ మనుశతరూపాధ్యాంప్ర

నిత్యైశ్వర్యమేన సాధ్యమితి తస్మాదేవదా-పత్యురభిప్రాయాభిజ్ఞా, దేవమూర్తిః-పుష్పం, భవంరుద్రం, భవానీవపతిం-కర్తవ్యం-ప్రీత్యా-పర్యవరతే ఆరాధితవత్తి ॥ ౧ ॥ ఋషితదేవప్రపన్నయతి ద్వాభ్యామ్ ॥ విక్రమ్యేతే ॥ విశ్వాసేన-ఆత్మకాచేన ఆత్మనోఽస్త్యైకకలస్యకాచేన సేవేత్యర్థః, కారణేన సర్వాతికయబద్ధ్యా దేవమభిప్రాయాన్ని యుగ్మకాచేన శూచియాచారాసాతాహిత్యేషోర్ముఖ్యున, సోపదేన-మధుగయావాచావత్ ॥ ౨ ॥ కామాదీన్యృజ్యుతత్ర, దన్యఃకాపట్నం-అఘం నిష్కర్థావరణం వదోగః - అప్రమత్తాలనవధానరవాతా - ఉద్యతాత్మకేదావరణోద్యుక్తా-తేజీయాం సమతీతయితేజస్వస్పన్దం-పతింకర్తవ్యం, మతోవయత్ ॥ ౩ ॥ ఋషవై-దేవదీ వర్ణకర్తవ్యః-తావనువర్తమానాం-మానవింశునాఃపుత్రీం-దేవమూర్తిం-ప్రెక్ష్యాగర్హదస్వరయా - వాచాగిరా - పీడితః అనిస్సృతవాక్ - కృతయా-అబ్రవిత్ - కథంభూతాం-మానవీం-దైవాదపి-గరియఃగరియస్తైవనానుసంహితాత్ - శ్రేష్ఠతమాత్ - పత్యురభిప్రాయాభిజ్ఞా-మహాతీలపిషం-పురుషార్థం-ఆశాసానాం-ప్రార్థయంతీం వ్రతచర్యయా-కర్మితాం-తత్రభూయసాకాలేనమాంఅతికృతామ్ ॥ ౪ ॥ ఋతే-త్రిమేవాపత్రిభిః ॥ హేమాని, పరమయా-శుశ్రూషయా-చరయన్తా-గ్రహ - మయిసంమానమేవకుర్వత్య - స్త్రీపుభ్య-మద్యాధునాలసాం-తుష్టః-ప్రీతోఽస్మి - దేహీనా-మతివసహృత్-ప్రియతమో - యో-దేహి-గృహే-సముచితే-క్షా-భ్యామి-మదర్థే-తపితుంకర్మితుం-రాపెత్తి తఃఉపేత్తితః - ఉచితమపదహమనాద్యత్యగమదర్థేపత్యురభిప్రాయాభిజ్ఞా ॥ ౬ ॥ ఋష్యధర్మనిరతస్యస్వస్థాత్త్రమోచితధర్మమనిరతస్య - మమయా-తనకర్తవ్యయోగః-సమాధిచ్ఛితై కాగ్ర్యం-విద్యాభగవదుపాసనాఆత్మయోగః-ప్రకృతివికృత్య

భువమ్ ॥ విక్రమ్యేతాత్మకాచేనగారణేదమేనవ | శుశ్రూషయాసాహ్యచేనవాచామధురయావిభో ॥ ౨ ॥ విస్యజ్యకామందమ్మం వద్యేవంలోభమభుంతుదత్ ॥ అప్రమత్తోవ్యతానిత్యం తేజీయాంసమతోవయత్ ॥ ౩ ॥ సవై-దేవదీ వర్ణస్తాంమానవీంసమనుజతామ్ | దైవాదగరియఃపత్యురాశాసానాంమహాభిషః ॥ ౪ ॥ కాలేనమాంసాహిత్యమాంకర్మితాంవ్రతచర్యయా | ప్రియగర్హదయావాచాపీడితఃకృతయాఽబ్రవీత్ ॥ ౫ ॥ కర్తవ్యమదావ ॥ తుష్టోఽహమద్యతవమానిమానదాయాశ్శుశ్రూషయాపరమయాచరయన్తాభక్త్యా | యోదేహీనామయమతీవసహృత్సవైతానాపేక్షితస్సముచితేక్షుపితుంతుదత్ ॥ ౬ ॥ యేమేన్యధర్మనిరతస్యతవస్సమాధివిద్యాత్తయోగవిజితాః ఋభగవత్ప్రసాదాః | తానైవ తేమదమసేవనయాఽవరుద్ధాకృష్టింప్రవిశ్యేవితరామృభయానశోకా ॥ ౭ ॥ అన్యేపునర్భగవతోఽన్యవత్సవ్యమృవిభృంశితార్థదనాశిమరుక్మస్యగిద్ధానీభుజ్జీవవిభవాన్నిజధర్మవోహన్వివ్యాన్మరైర్దరధిగాన్మృపప్రియాభిః ॥ ౮ ॥ ఎవంప్రవాణమబలాఽభిలయోగమాయావిద్యావితక్షణమవేక్ష్యగతాధిరాసీత్ | సంప్రశ్నియప్రణయిచిర్యయిగి రైవావీదావలోకపిల

యాధాత్మ్యజ్ఞానయోగః - ఎతైర్విజితాః అభ్యాభగవత్ప్రసాదాభగవత్ప్రసాదహేతుకాః ॥ ప్రసాదాచిపారావ్రతం ॥ తదా-తవఅదిభిః హేతుభి-గోభగవత్ప్రసాదాభగవత్ప్రసాదాభి-విజితాః-యోభోగ్యభోగోపకరణభోగసానాదయః - తానైవనవిద్యతేషాయంయేమతా-అతవవాశోకాఅశోచ్యానిత్యర్థః ॥ మదమసేవయామత్యేవయా, అవరుద్ధాకృత్యయివశీకృతా-ప్రవిశ్య-తేతవ-విద్యాంద్వస్థింవితరామిదదామ్ ॥ ౭ ॥ ఋషనుసర్వోపభోగ్యాన్నిగ్యాదీనవాపుత్యంపతపిభిరాత్మికావిలక్షణ్యా తరామితిక్షిమవ్యతత్యత్యా శిశ్టాయామభయానశోకాని-సాచితమితరభోగ్యాదీనాంతుష్ట్యత్వంపదకస్వసమ్మదితానామేవసర్వోత్తమత్వమాహ ॥ అన్యత్తి ॥ ఉరుక్మస్యభగవతః, యాహూతేనస్యాఉద్విజ్యమ్యఃవిక్షేపః - తేనవిభృంశితాఃఅర్ధరచనాఃప్రయోజనాభిలాషాయమతే, అన్యేపునకింత్రిః, అతితుచ్ఛాద్రభ్యర్థః, అతోయత్రస్త్ర్యం, సిద్ధాఽనీ - పతిపారార్థ్యదిభిః, దుష్టాదైవపూర్వదైవాన్యద్రభియోవత్-తా, నిష్ఠావాక్ భోగవిస్తారాకన్యపప్రియాభిసృపాణాంసార్వభౌమాణామపి-విక్రియాభోగాభిలాషాయాను-తాభి, ర్భోగ్యానిమృద్ధిరితిశేషః, భుజ్జీవసహృత్ ॥ ౮ ॥ ఋషధర్మైవముక్తాదేవమూర్తిస్తమవాచైత్యహా ॥ మైత్రేయః ॥ ఎవమత్యేకేన-ఎవంభిలబ్రువాణంభాషమాణంఅభిలాష, యోయోగమాయాఽవిచిత్రస్థకారిస్వసంబద్ధిసామర్థ్యాపరపర్యాయాశ్చక్తయస్తాసాం-విద్యా, స్వకార్యజననప్రవర్తనానుగుణజ్ఞానం-అస్మిక్, వివక్షణంనిపుణం పతిం, అవేక్ష్యఅబలాదేవమూర్తిః-గతాధిగతవనోవ్యాధా, అసీత్, తతస్సంప్రక్రియఃవివయః, పుణయః-పేమా, తాధ్యాం, వివస్థాగర్హదతయా, గిరావా

చా, ఈచక్షుర్విజానహి, యోజనలక, సైన్-విలగ్ధసీతం-యస్మిన్ ప్రతీ అననమఖంయస్యా, సుతీతహా॥౯౧॥ ఉక్తిమనాహా॥ రాద్ధమింద్రాభ్యామ్॥ మోద్విజవర - అమోహూప్రమోజనాః-యాఃయోగమాయాః॥ తారోన్వీకాస్తానా, మధీసెవిభా-త్యయ-ఎత-త్వయక్తం, సర్వం-రాద్ధంసీద్ధ-మెతత్వ-వైమిజానామి బ తెతహి దై, సాభర్త-తెత్వయా-య-స్సకృత్ అపత్యజననపత్య సం-అశ్చ నశ్లో నుశ్చి, కనమయకాలోఽభిహిత-స-హయాత్, మస్తాత్ గరీయసీతైః-భర్తాపాతుఘాతెన తీరాంస్త్రీ కాం-చనవతపత్యం-గో-గురుచుఃస్లాభా॥ గురప్రసవభిరసమస్త హి రెత్తు॥ గరీయసీతైః-పత్యం-యతో-గణప్రసవగణవిస్తారో భవతి, అతః-ప్రత్యోష్టత్యాగగునిస్తారెజాతెనతి, దృష్టిం ప్రవశ్యమిరరామీ,, యత్వయక్తం తస్య ర్వం భవతితిభావః॥౯౦॥ అశ్చ సర్వార్థమితేక దృశ్యతాంచనంపాదయత్యాం॥౩౮॥ తైః॥ హి ఈశ-తత్రఅశ్చ గంధై ఇతికృత్యం ఇతిక దృశ్యతాం-సాధకకలాపం-యధోపదేశకామతన్వోక్తానుసారె-ఉపశిక్షసంపాదయ కింతదికృత్యం, యదుపశిక్షణీ యం-తత్యాసా తెత్వయైవ-కృతశిక్షత్వాదితః-యో-మనోభవకాను-ప్రేన ధర్మ తాయాఃపిడితాయా-మనయా-అతిదిరంసయాభ్యసంరచ్యమిచ్చయా కర్మకల-అతపన, దీన, ఎవఆత్మదేహః-యనభిక్షకృత్యం సీద్ధ్యేతకార్యజైవ్యాదిపరిసరేణస్వస్థోపావ-ప్రదితికృత్యం, మ-శిక్షయేత్కర్మ॥తస్మా, స్వకృతంఅనుభూపం-భవనంభోగస్తానంభవంభోగ్యాసీవామపుష్పలక్షణం-పవత్తుకల్పయ ॥౯౦॥ ఎవమ క్షకర్తమోపాగ్యాదీనస్యజదిత్యాహమై తెయః॥ మోక్ష త్తః-ప్రియాయాః ధారాయాః, ప్రియం-అవ్యభుక్త రుమిత్ శేషః-కర్తవ్యమోగంఉక్తయోగమాయాం-అశ్రిత-కామంయథేచ్ఛం గచ్ఛతితత-ద్విమా

సద్దసీతాననా-౨౪ ॥౯౧॥ దేవమూతరువాచ ॥ రాద్ధంబతద్విజమమై తదమోఘయోగమాయాధిపెత్వయి పితృతదవైమిభ ర్తః॥ యస్తై-భ్యధాయినయస్సదక్షి గజ్జోహయాద్గరీయసీత్తు, గోప్రసవస్మితినామ్॥ తత్రైతకృత్యమపశిక్ష, యధోపదేశంయైవమేక-కర్మితో-తిరిరంసయా-౨౪ ॥ సీద్ధ్యతేత్వతమనోభవదధి తాయాదీన సద్దసీ భవనంసద్ద్యంపిత్తు॥౯౦॥ మైత్రైవఉదాచ ॥ ప్రియాయాఃప్రియమస్మిచ్చసగర్తమోయోగమూశ్రితి॥ విమానంకామగంత త్తప్రవృత్త్యావరచీచరితీ॥ గౌప్రకామదుఘంజివ్యం గర్వరత్న సవచ్చతేషానర్వర్త్యంవయోదరగం-మణి ప్రప్య రుసగర్తకమ్॥౯౩॥ దివ్యోపసగర్తణోపేతంసర్వకాలసుభావహమ్॥ పట్టికాభి, ౮తాకాభిద్వితిత్యాభిరంకృతమ్॥౯౩॥ సప్రసిద్ధిచితమాల్యాభిర్జ్ఞాశిజ్ఞతః డష్టశిఖిః దుకూలతోమకాశేయైర్నావాపస్త్రైస్త్విరాజితమ్॥౯౪॥ ఉపయ్యుపవినయ స్రుతియెమస్పృధవ్యపరకీ, డష్టైః కశుభిఃకాన్తంపర్యట-వ్యజనానైః॥౯౫॥ తత్రతత్రవినిష్ఠీ ప్రనానాశిఖ్యపశోభితమ్॥ మహావ్యయరకతస్థల్యాంజాష్టంవిద్యువైభిః॥౯౬॥ ద్వార్లు పిద్యువదేహాల్యాభాన్తంపజ్రకవాలయా॥ శిఖిరేష్విన్ద్రసిలెమసౌమకుష్మై రధిశ్రుతిమ్॥౯౭॥ చక్షుశ్చత్వరగాదైర్వజ్రభి త్రిమిన్ద్రైః॥ జాష్టంవిచిత్రై తానై రసన్దై

నం-౨ దైర్వ్యతత్త ణమవ-అవిరచీరత అవిర్భావ-యూమానః॥౯౮॥ ఋతదేవసీమానంపర్యటతినవభి॥ సర్వకామదుఘంసర్వాభిలషితేపూరకం, దివ్యనమానుషం-సర్వగ్ధి చాంసర్వసంపదాం-యఉచవయ, సస్యోదర-ఉత్తరో త్రరాభివృద్ధి-ర్యస్త్రిక-మణిచయైః ప్రస్థైరుపసగర్తంపరికర్మితం॥౯౩॥ దివైర్వయపర్యటైః పరికరై-యకెతయ్యక్తం, సర్వస్త్రిస్తాలెమబిమేవావహానిచాగ్రవయతేధా-పట్టికాఅల్పవిస్తారాఃపట్టవస్త్రవిశేషాః పతాకాపితా-స్తాభిశ్చ-విచిత్యాభి, రలంకృతమ్॥౯౪॥ విచిత్యాణిమాల్యావిమాలానిర్దాణయాగ్యనిపుష్పాణి, యాను తాభిః-పశ్యమధరం-యధాతధా శిఖ్యస్తః, ధ్వనస్తః-వడజ్జ్యోమోహగ్రురా, యానుతాభిః-గ్రసిస్థి, అలంకృతం-దుకూలైఃతైః, ధౌతైఃకాశేయై-చన్ద్ర్యస్తనానాపిడైః పస్త్రైః, విశేష పాతవత్తు॥౯౫॥ ఋతదయ్యంపర్యటైఃపరికర్మితం-గృహేషు-పృథక్పరకీవిభాక్తం-కల్పితైః-కశిపుభిః-య్యుభిః-కాన్తంకమనీయం తధా-పర్యట-దిభిశ్చకాన్తం॥౯౬॥ తత్రతత్రవిత్త్యాదిమ, పినిష్ఠీప్రసిద్ధిరచితైఃనానావిదైర్భిత్వైః-ఉపశోభిం, మహామరకతస్థల్యాంభన్ద్రసిలమణిమయఘామ్యాం, రచితాభి-వ్యయవెదికాభిర్బుష్టంయ్యక్తం-స్థల్యైపార-తయాపిద్యువవెదికాభిర్చయ్యక్తమ్॥౯౭॥ ఋ ద్వార్లుద్వారేషు-విద్యుమయదేహాల్యాఉచవ్యరేణ-భాన్తంశోభితం-పజ్రభుచితకవాలయాన్తం-ఇన్ద్రసిలమణియమెమ-శిఖిరేషు-సువర్ణమయకల్పై రదిష్ఠితమ్॥౯౮॥ ఋచక్షుశ్చస్త్రభవయెవద్దరాగ శ్రేణోః-పజ్రభి త్రిమిన్ద్రితాః-తైర్బుష్టంవిచిత్రైర్వై తానై ర్వితానసమూహై-రసన్దై-ర్వైమయ

తోరతైశ్చ, జుష్టం ॥ ౧౯ ॥ కృత్రిమానప - హంసాదీక-స్వాకస్వనజాతియా - న్మన్యమానైష్టం సానాంపా
రావతాచాంచ సమూహైః - సుత్రపిత్ర - అధిరుహ్య అవరుహ్యైః - వికూజితమ్ ॥ ౨౦ ॥ యథోపశోషం
యథానుఖం, రచితైః కృత్రిమైః, విహరన్తానాదిభిరుక్తమితి, శేషః యద్వా, విహరన్తానాదిభిరాత్మనః, స్వస్య, మాయావి
నోపి, విస్తాపనమివపిన్నయజనకమివావస్థితం అవీరచికరదితిఘాత్యైశాన్యయః ॥ తత్ర, విహరన్తానంక్రిడాప్రదేశవిశ్రా
మశేయనగృహం-సంవేశేఉపహగన్తానం, పాక్షిణ్యంగృహభృహీరచితంఅజిరంపాక్షికారాధ్యమః ॥ ౨౧ ॥ ఈత్యగై
వంవిధం, తద్గృహంపీమానంనాతిప్రితేనఅనతిగతుమైనచేతసా, పశ్యన్తిం దేవ హూతింగన్యయం, సర్వభూతానామా
శయమభిపాక్షియంజాచాత్మిసం, కర్తవ్యం, పాక్షివావత్ ॥ ౨౨ ॥ హేభిరు, ఇదంతిధం, శుక్లకృతంశుక్లైసభగవతాకృతం, ఆ
నగ్నాశ్చసావైకకృతంశృణా, మాశియాంకాంక్షితానాం, పాక్షిపకం, అశోపైన్మన్యన్తి దేవిన్సరసి, నిమజ్జన్తాసా, ఇదంవి
మూచ, మూచ-అధిరుహ ॥ ౨౩ ॥ సాకులయెక్షణాదేవహూతిభ్యర్చకర్తవ్యస్య, వచ, స్వమాదాయగృహీత్యా, సర
జంమణీనం, వానసః ప్రసం, వెణీఘాతాకృతాకృత, చలపశ్చేనసంభవన్త, అతవివశిలతావివర్ణా, ప్రవేశ్యున్తవదగ్గంశ
దీరంచ, విభక్తిగతీనీతానాంనిర్మలానాం, జలానా, మాశేయంఆక్రయంసరస్వత్యాపరిశ్రేయిణిశేషం, వ్యక్తిస్తపాతేతన్మ
ధ్యస్తమిక్యధ్యః, సరశిబ్జస్థరః, ఆవివేశప్రవిష్టవత్ ॥ ౨౪ ॥ ౨౫ ॥ సాఅ న్నస్సరసినిమగ్నానలం, తత్ర, వత్సస్థానిమద్విరస్థాని, దశశే

వై సతోరతైః ॥ ౧౯ ॥ హంసపారావతవాగై సుత్రపిత్రవికూజితమ్ ! కృత్రిమాన్మన్యమానైస్సాన్వనధి
రుహ్యవ రుహ్యవ ॥ ౨౦ ॥ విహరన్తానవిశ్రామ సంవేశేపాక్షిణ్యైశాజితైః ! యథోపశోషంరచితైః విస్తా
పనమివాత్మనః ॥ ౨౧ ॥ ఈత్యగృహంతత్పశ్యన్తింనాతిప్రితేనచేతసా! సర్వభూతాశేయభిజ్ఞః పాక్షివావ
త్సగృహస్వస్యయమ్ ॥ ౨౨ ॥ నిమజ్జన్తాన్మన్యన్తి దేభిరువిమానమివమూచహ! ఇదంశుక్లకృతంశుక్లైసభగవతాకృతం
వైకృతమ్ ॥ ౨౩ ॥ సావభ్యర్చ్యమాదాయవఃపకులయెక్షణా! సరజంవిభక్తిగతానాంవేణీఘాతాన్మన్యన్తిమాధ
జాక ॥ ౨౪ ॥ ఆశ్చంకనలపశ్చేనసంభవన్తవలన్తనమ్! ఆవివేశ్యన్ సరస్వత్యాసరస్వితజలశేయమ్ ॥ ౨౫ ॥
సా న్నస్సరసివత్సప్తాశ్చ తానిదశకన్యకాః! సర్వాశికోరవయసోదదగ్ధోత్పలగన్ధయః ॥ ౨౬ ॥ తాంధృష్ట్యాన
హసోత్థాయప్రాప్తిః పాక్షిణ్యయన్మన్యన్తియః! వయంకర్తవ్యం శాధినికరవామక్షిమ్ ॥ ౨౭ ॥ సాన్వనతాం
మహద్వైరాసామయత్యావనస్యిన్మిమ్! మకూలైనిర్మలై నమాతైర్నదురన్తైర్వివమానదాః ॥ ౨౮ ॥ భూతాశాన్వనరా
ద్ధ్యానివరీయాంసిద్ధ్యుం నివ! అన్నం సర్వగుణోపేతంపానం వై వామ్యతానవమ్ ॥ ౨౯ ॥ అధాదర్శ్యమా
త్సానంప్రస్యణంవిరజోఽవృధమ్! విరజస్సంస్పృశ్యయనంకన్యాభిగ్న్యచుమూనితమ్! ౩౦ ॥ సాతత్కృతశిర
స్సాన్వనంసర్వాభరణభూషితమ్ ! నివ! గ్రీవంవలయినంకూజతాగ్నాన్వనమాపురమ్! ౩౧ ॥ శోగోగోరధ్యస్త

తాని, కన్యకాః, దదర్శ్య, కథంభూతాః, సర్వాశికోరవయసః, ఉత్పలస్యవ దిహగన్ధోయాసాంతాః ॥ ౨౬ ॥ తాం దేవ
హూతిం, దృష్ట్యా, దశశే తాని, స్త్రీయః, సహసాఅశు, పాక్షిణ్యయ, జలస్థాద్యై నోపసార్పి గర్భ్య, పాక్షిణ్యయః, వయం, మ
భ్యం, కర్తవ్యకరీః కరీః, నాస్తాకృత, శాధిఅనుశీలయ, కిందాస్యంకరవామతిప్రాప్తిః ॥ ౨౭ ॥ మహద్వైరా శిశృషతేమన, సాన్వ
నైససాన్వయోగ్యవనుగన్ధైర్నాదినా, తాం, మనస్వినీం దేవహూతింసాన్వయత్యా, భూతాన్మన్యన్తియః, అన్యై దేవహూ
త్యావన, నిర్మలై నమాతైర్నవిరై, మకూలైదదురన్తైర్వత్కృత ॥ ౨౮ ॥ త్పరీధా, సర్వాభ్యాని శిశృషతమాని-ద్యుమన్తి దీప్తిమ
న్తి, సరీయాంసితత్ప్రియాణిఘాతాని-సర్వగుణోపేతంపద్రవోపేతం-అన్నం అమృతంసాన్వన - అనంవమాదకం-పా
నంపానంచ-అన్యై-రదశః ॥ ౨౯ ॥ అనా దేవహూతిః-స్వమాత్సాన్వనంస్వదేహ-మాదర్శ్యవృత్త-గదర్శ్యైశేషం-కథం
భూతం-ప్రస్యణంప్రజంబితభూతం-విరజఃకర్తవ్యం అలంచరంవాసోనుస్యతం విరజస్సంవలసాన్వనంకృతం స్వస్త్యయనంమజ్జ
తానామావరణంనుస్యతంకన్యకాభిగ్న్యం-మాశితమ్ ॥ ౩౦ ॥ సాన్వనంఉద్యస్తనత్యాభిరం-కృతంశిరస్సాన్వనమభ్యగ్తోయే
సతం-సర్వైరాభరణైః - యూషితంఅలజ్జాకమ్-వత్తదప్రసక్తయతి! నివ!-పదకంగ్రీవాయాంయస్యతం, కూజాన్తి
కాశ్చనమయూచపురెన్యతమ్ ॥ ౩౧ ॥ శోగోగోర్నితత్పయోరధ్యస్తయద్భుతయా-కాశ్చనమయ్యా-బహూనిరత్నా
నినుస్యం - తయా-కాశ్చోపిమేఖలయా-మహద్వైరాహారేణ-యవకేనమజ్జతప్రవృణవ కుజు-మాదినా-తద క్రంవిశ్వప్రకా

శేఁదుచకం ముఖ్యేద్రవ్యేగ్నివాభరణదైయో, రితి-విఘాపితమ్ ॥ 32 ॥ ఘోషుఘ్నివాశోభనయాచ్యువా-నుతతానుస్తరచ
 ప్రవహ్యైశ్చేత్యే, మహిహరఃస్మిగ్ధోఽపాక్షఃసేత్రేప్రాప్నోయన్తి ౯-పద్మకోశస్పృధాపద్మకోశస్పృధినా-గతుమానైత్రే
 ణ-నుఘ్నివాచక్షుషేతిజాతాచకవచనం-తదాసీలై-రలకైశ్చ-లన-స్తుఖం-యన్తుతమ్ ॥ 33 ॥ ఘోషవంఘాతమా
 త్తానం, దృష్ట్వా, యదాబుషీణా-మృతభంశశ్చేదయంతంపియం, పతింభారారం, సన్ధారస్య ప్రతపతి-తదా-యత-సఃప్ర
 జాపణికర్త మః-ఆసై-తత-సన్యయమపి-స్త్రీభిఃసహ-ఆరైఃఉపవివశేత్యర్థః ॥ 34 ॥ ఘోష-రుః-పురస్తాదగ్ని-స్త్రీసహ
 సై-ర్వ్యుత-మాత్తానం-నిశావృద్ధప్రవృత్త్యర్థః, ర్యోగగతియోగప్రభావంప్రతి-సంశయం-ప్రత్యుపద్యత-తేదృశీ
 యయోగగతిరితిసంశయంవిస్తయంప్రాప్తవతిత్యర్థః ॥ 3౫ ॥ ఘోషాతిమితమావిదుర, జేతారిమద్యర్థ-సంకర్త మః,
 జాతభావస్స-భూర్వవతీవివాహత్వాగ్నివత్-ఆత్మనస్వస్యాః-రూపంబిభృతీం-అతఏవ-విశేషే-భాగ్యజమానాం-సం
 వీతేప్రాప్యతౌచిరౌ-స్తనౌ-యన్తస్తాం-పారా-స్తరేతు-యాపవీశేషణం-శోభనేవాసనీయన్త్యాం-స్తామ్ ॥ 3౬ ॥ 3౭ ॥ ఘో
 లలు ప్రమూమాఅలు ప్రప్రభావః-ప్రియభార్యయా-౭-నువక్షామసంగతః-విద్యాధరీభిః-ఉపచీర్ణం-శుశూగ్నితం
 వపుర్యన్య-స-మునిసంకర్త మఃతస్మిన్మహానై, బభ్రౌశెరరాజ-తత్రదృష్టా-స్తంభత-వకుముద్ర ఇవాఁక వికసతు-ముదగణ
 వాఁక-అపివ్యధర్మనీయః-తాదకాభి-రావృతోనభధ్య-ఉడుపటిఃపూర్ణ వద్వైశిజితీ-పూర్ణ వద్వైశిజమునిసంభభవవిమా

యాకాభ్యోచ్యోకాభ్యున్యాబహురత్నయా । హరేణచమహర్దైయ రుచకేనవిఘాపితమ్ ॥ 3౨ ॥ సుఘ్నివాసు
 దతాశ్లేష్టస్మిగ్ధాపాక్షేనచమహి । పద్మకోశస్పృధాసీలైరలకైశ్చలనస్తుఖమ్ ॥ 33 ॥ యదాసన్ధారయిష
 భమృషీణాదయంతంపతిమ్ । తత్రచాప్రసహస్త్రీభిర్యత్యాప్రసప్రజాపణిః ॥ 34 ॥ భర్తృపురస్తాదాత్తానం
 స్త్రీసహస్రవృత్తంతదానిశావృత్తద్యోగగతిసంశయంప్రత్యుపద్యత ॥ 3౫ ॥ సతాంకృతామలసానాంవి
 భాగ్యజస్త్రీఃమపూరవతీ । ఆత్మనోనిభ్రాతీంరూపంఘోషసంవీతరుచిరస్తనీమ్ ॥ 3౬ ॥ విద్యాధరీసహస్రనిసేవ్య
 మానాంసువాసనమ్ । జాతభావోవిమానంతదారోహయదముతమా ॥ 3౭ ॥ తస్మిన్మలు ప్రమహిమాప్రయ
 యా౭నువక్షోవిద్యాధరీభిరుపచీర్ణవపుర్విమానై । బభ్రౌజఉత్స-వకురుద్ర ఇవాన్వపీత్యస్తారాభిరావృతభివో
 డుచతిర్మహధ్యః ॥ 3౮ ॥ తేనాప్యలోకపవితరకలావలెన్ద్రవ్యోజీవ్యవక్త్ర ఫణిమారుతసాభాగుసీద్ధేర్ము
 తోద్యమనిఃపాతశివస్వనాను రెమేచిరంధనదవల్ల లనావయాధీ ॥ 3౯ ॥ వైస్రమ్మకేన్ద్రరన్ద్రసేనన్ద్రకేళుష్పభద్ర
 కే । మానసైత్రత్రశ్చైవసన్ రేమరమయాతతః ॥ ౪౦ ॥ భాగ్యజిష్ఠ నావిమానైకామగేనమహీయనా । వైమా
 నికానత్వ శేతవరల్లోకా౯యధా౭నిలి ॥ ౪౧ ॥ కిందురాపాదనం తెమాంపుంసామద్వామచేతసామ్ । మైర్యాశ్రి
 తస్తీర్ధపదశ్చరణోవ్యసనాప్యయః ॥ ౪౨ ॥ ప్రేక్షయిత్వాభువోగోళంపతైత్రియావాన్వసన్ధయా । బ
 హ్యశ్చర్యయయోగిస్తావృతయన్యవర్తత ॥ ౪౩ ॥ విభజ్యనవధా౭౭త్తానం మానవింసురతోత్సుకామ్ ।

నం-తారాభవస్త్రీయః కుముదావీతతాసాం నేత్రాజీతివిశ్లేయమ్ ॥ 3౮ ॥ ఘోషేనవిమానై-అప్యలోకపాలానాంవిహః
 రాయన్తి ౯-కులావలీర్ద్రోమైరు-స్వస్య-చోజీవదరీమ-కథంఘాతాను-అనశ్చస్య-య-స్సభామారుతః, శీతసుగన్ధి
 మద్దానిః-తేన-సాభాగంసార్ధస్యంయాను-ద్యధునికా-తస్యాః-పాతేన-శివస్వోశ్-యానుతాను-లలవాచరూధీస్త్రీర
 త్మనమూహవాఁక-ముచిర్ధ-నదవత్తు-దేరభవ రేమి ॥ 3౯ ॥ ఘోషైస్రంభకాదిమదైవోద్భావేష-మానసేవసరస్వ-రతః
 పీతస్స౯రమయాస్త్రీయాసహ-రేమి ॥ ౪౦ ॥ ఘోషాజిష్ఠ నాపకాశమానై, మహీయనాశ్రేతై, న-కామగేన, విమా
 నేన, అలిభవ, సర్యత్యాప్రతిపాతగత్యాగరఁ-వై-మానికా౯లోకా-నత్వ శేతతిక్రమ్యన్తః ॥ ౪౧ ॥ ౬ కీదృశోయం
 మునైప్రభావభివినస్త్రీయనియమిత్యాహ ॥ క్షితితి ॥ మైఃఫుల్బిఃశిర్ధ-పదభగవతిః-వ్యసనాప్యయః తాపత్రయనాశన, శ్చ
 రణిపాద-ఆశ్రితః-తేమా-ముద్వామచేతసాంయోగపరిశుద్ధవనసాం-పుంసాం-కిందురాపాదనందుమ్ప్రాపింకిమస్తీత్య
 ర్థః ॥ ౪౨ ॥ ఘోషస్వసన్ధయాద్యీవరద్దిగంస్థానేన-యావాఁక-ఘాగోశ-స్తావ్రం-బహ్యశ్చిర్యమతివినస్త్రీయనియం,
 భువోగోళం-పతైత్రియాభార్యయై, దర్శయత్వా, మహాయోగకర్త మః-పునః, స్వాశ్రిమాను, వ్యవ రతేస్తావృతీమంప్రత్యా
 గతవాఁక ॥ ౪౩ ॥ ఘోషవధా-ఆత్మనమన్త్యం-విభజ్య, నవధా౭పత్తయత్వాదుయ్యోమితిమనసాన్వవీర్యంవిభాగ్యైత్య
 ర్థః-సురతేఢత్సుకాంఉత్సావవతిం, మనోఃపుత్రం, రామాంస్వస్త్రీయం, విశేషేణ, రమయఁక, వర్ష పూగాకవర్ష గ

కాక, మహారాజులతో - రేమే ॥ ౪౪ ॥ తస్మిన్ కవిమానెఉత్సృష్టాంసరితకయసుఖస్సర్పాంరతికీరింరతివర్ణసం, శయ్యాం-శ్రితా, అపీశ్యసన్సురేణ-పత్యాభద్రా, సంగతానంయుక్తాసతి - తంఅనేకవర్ష సమాహత్య కం, కాలం-సచాబుధ్యతపతావాకకాలోవ్యతీతభిప్రజ్ఞాతపతి ॥ ౪౫ ॥ ఘోరియాకకాలోవ్యతీతభిప్రజ్ఞాతాహ ॥ ఎవమితి ॥ యోగానుభావేన యోగప్రభావేన, కామాన క్రయోః - దంపత్యో, రమమాణయోగ్యత్యోః-శితం, శరదసంవత్సరాః-వనాక్ కృష్ణతాగ్రిలమివ-వ్యోయ్యతికావ్రాః ॥ ౪౬ ॥ ఆత్మవిత్తీజీవపరమాత్మయాధాత్మ్యవి - తుర్గమః-తాంప్రియాంఆత్మనాస్యదేహర్గరూపేణాప్రిత్యా, ఆత్మచామనసా-భావయతాభిప్రయక్ - సర్వసంకల్పవిత్తతస్యా, బహువత్సరంకల్పంజానక్ - విభుస్తాకర్తృంసమర్గః, స్వంస్వయం-రూపంవిర్గం - నోధావిధాయనవధావిభజ్య, తద్రీతిః, తస్మాంపత్యాం, ఆధత్తసీతవాక్ ॥ ౪౭ ॥ తత్తతఃతన సరం - సాదేవమాతిః-సద్యోఆతు- స్త్రియః-స్త్రి-ప్రజాఃఅపత్యాని, సుషుప్తసూతపతీకధంఘాతాప్రజాః-తాస్యర్వా, నవస్త్రీయః - చూడెనర్వాణ్యక్ష్ణాసలయవాయాసాం-లోహితోత్పలస్థరక్తిప్రలస్యేన-గన్తోయాసాంతాః ॥ ౪౮ ॥ తత్తదాలపత్యోత్పత్త్యన సరం - ప్రవజీవ్యస్తంసన్యస్యస్తం-పతిం ఆలత్య వితిర్గ-క్రితీతీకమనీయ్యా, సాసరీదేవమాతిః-బహిః, స్త్రయమానాకృష్ణ సమానా, అస్త్రస్తు-విన్ద దేవవ్యాకులితేన-విదూయతాపరిత్యమాసేన, హృదయేనమనసాతి ధోమఖీ - నఖావపద యః, తెమాం శ్రీశ్యాభాయస్త్రిక - తెన -పదావరణేన, భువం, లిఖ స్త్రీ, అనెనదురద్రవిస్తామూవ్యతే - అశ్రుకాకా-శస్త్రైః, నిరుధ్యలితాంమృద్విం-వాచం-ఉవాచ ॥ ౪౯ ॥ ౫౦ ॥ పాపగవక్, మహ్యం, యత్ప్రతికృతం, తత్సర్వమువీవాహఉపావహతీ, సంపాదితవాక్-తదా

రామాంవిరయన్మేమర్ష పూగాస్తుహూర్వతత్ ॥ ౪౪ ॥ తస్మిన్విమానఉత్సృష్టాంశయ్యంరతికీరింశ్రితాసనాబుధ్యతకాలంపత్యాభద్రసంగతానంయుక్తాసతి ॥ ౪౫ ॥ ఎవంయోగానుభావేనదమ్యత్యోరసమాణయోః | శతంవ్యతియశ్చిరదఃకావలాలసయార్త నాక్ ॥ ౪౬ ॥ తస్మానాధత్తరేతస్మాంభావయన్తాత్సనా౭౭త్త విత్ ॥ నోధావిధాయనవధావిభజ్యోరసంగతానంయుక్తాసతి ॥ ౪౭ ॥ తత్తస్మానుమపేనవ్యోదేవమాతిస్త్రీయఃప్రజాః | సర్వస్తాత్సర్వసర్వస్యోర్లోహితోత్పలగన్ధయః ॥ ౪౮ ॥ పతింసాప్రవజీవ్యస్తంతదా౭౭లత్యోగితి సత్ ॥ స్త్రయమానావిక్త దేవహృదయేనవిదూయతా ॥ ౪౯ ॥ లిఖస్త్రీధోమఖీమామింపదానఖువడిక్రియా | ఉవాచలితాంవాచంనిరుధ్యాయకలంశస్త్రైః ॥ ౫౦ ॥ దేవమాతృవాచ ॥ సర్వంతద గవస్త్రవ్యామఖీవాహప్రతిశుతమ్ | అధాపిమేప్రసన్నాయా౭భయం దాతుమర్హసి ॥ ౫౧ ॥ బ్రహ్మకదుహితృభిస్తుభ్యంవిమృగ్యాపతియన్మమాః | కస్మిన్సన్యస్త్రీషోకాయత్యయిప్రవజీవేవనమ్ ॥ ౫౨ ॥ ఎతావతా౭౭లంకారేనవ్యతికారేనైవమేవిభో | ఇన్ద్రియాధప్రసన్నైవపరిత్యక్తపరాత్మనః ॥ ౫౩ ॥ ఇన్ద్రియాధైవసజ్జన్త్యాఃప్రసక్తస్త్ర్యయిమేకృతః | అజానన్త్యాః-రంభావంతధావ్యస్త్ర్యయాయమ ॥ ౫౪ ॥ సన్తోహింసంస్మతైర్మతు

ః, ప్రసన్నాయాః-మే, అభయం, దాతుమర్హసి అభయప్రదానంకరోషి దేవత-భయామితిభావః ॥ ౫౧ ॥ తత్తి-మిత్యంతః ॥ పాబ్రహ్మక-దుహితృభిః-సమాజవయస్థిలగుణాదిభిస్తుల్యః - పరిత్యాతాసాంభారైః-సంభ్యంత్వయా, విభక్తివ్యత్యయిత్త్యం, విమృగ్యాఃఅద్యేషణీయః, త్ర్యయివసంప్రతి, ప్రవజీవేనస్యస్యగతేనతి, సమ-షోకాయ, విగతఃశోకోయస్తాత్సవిశోకః | బ్రహ్మజ్ఞానం, శరతిశోకమాత్మవి, విదిశ్రుతే, తెనతదుపదేశాలత్యతే, తస్మై-కస్మిత్ప్రతిస్సాగ్రతేస్యాగ్రీమిత్యర్థః-కస్మిదితిచారా సరం, తదాకింసన్యాత్పుత్రభిశేషః ॥ ౫౨ ॥ త్వివంకన్యభిప్రేతం-నివేద్యఅధసంసారాత్సన్ద్వైదమావేదయన్త్యాః ॥ యావదధ్యాం ॥ పాపిధో, ఇన్ద్రియాధే మతేబ్ధాదివిషయేషుప్రసక్తే స, సకృష్టాసక్తే స, పరిత్యక్తఃఅనుపాసితఃపరాత్మా పరమాత్మాయా తస్యాః-మేమమ-వ్యతితేనతికావ్రా-న-ఎతావతాః తవర్షపరిమితేన-కాలేన-అలమి ॥ ౫౩ ॥ తస్యకృతమనుశోచన్త్యాః ॥ ఇన్ద్రియాధైవ సజ్జన్త్యాఃఅనక్తాయాః-మేమయా, త్ర్యయి-ప్రసక్తః | సకృష్టాసక్తః-కృతః, తదాపి-సంభావంఉత్సృష్టంభావం-త్వంబ్రహ్మవిదితిభావం, అజానన్త్యాఃఅపి-మే, అభయాయ, అస్త్ర-త్వయిక్రతస్సక్త ఇత్యరువక్తః ॥ ౫౪ ॥ తస్మిన్కధమిన్ద్రియాధప్రసన్నోముయ్యతోప్యభయాయస్యాదిత్యతాహ సక్త ఇతి ॥ అధియాఅజ్ఞానెన అసత్స, విపాతఃకృతో, యస్యకఃసంస్మతైర్మతుః, సవప-అధియాకృతోపి-సక్తః-సాధుభూవాద్యశేష-కృతశ్చే, స్మిన్సక్తత్యామిరాగత్యాదైవ, కల్పతేఅస్త్రోవైరాగ్యమేవజనయతిత్యర్థః | అధియేధేమిద్దిభూర్వతోప్యసత్సునిహితసక్తఃసంస్మతైర్మతుః, కిమితా-ధియా, సాధుభూభూధువిధోపిసక్తః, నిస్సక్తత్యాదైవభవతిత్య

ఋదావాన్మణి-సృత్యస్తైస్త అన్యత్యక్తః ॥ ౭ ॥ శ్రీభవరైర్నివిజై - రపవస్తి తాముక్తాన్యునసంపుష్పాణి-పెతుంపతితవ
 వ్రజ-సర్వాదిశః-అమృతం నిజలాని-మనానిన ద్యేమాంచిత్రానిచ-ప్రసేద్యుఃప్రసన్నాన్యధావత్ ॥౮॥ శ్రీసరస్వత్యావ
 రివేష్టితం-కర్తవ్యమాశ్రమస్తానంప్రతి-స్వయంఘాశ్రమరాననో-మరీచ్యాదిభిఃఋషిభిఃసహ- అభ్యాగచ్ఛత్ ॥ ౯ ॥ శ్రీహే
 శత్రుమాణిమిరు - అంశేనస్యవ్యర్థస్థిద్ధవిశేషజ్ఞేన-సత్వేనసత్వానఋ-చిత్రజ్ఞానఋజ్ఞేన-పరంబ్రహ్మైవ-తత్త్వానాంప్రపక్వ
 తిపురుషేశ్వరాణాం-సంఖ్యానయోధాత్వగ్రిధనం-తేన-విజ్ఞప్తైర్విజ్ఞానానాం-ప్రపక్వత్వాదియాధాత్వగ్రిధననతద్యా
 ధాత్వగ్రిలోకంప్రతిగాగ్రాయముత్యధర్మ-బాతవవర్గం-భగవన్తంవిద్వాత్కానాం-స్వరా-జతోబ్రహ్మ-భగవదావ
 శావతారతాన్వగవద్వప్త్యాబ్రహ్మగస్సరాట్ట్రవ్యవర్తవశ్యత్వముక్తమ్ ॥ ౧౦ ॥ శ్రీతస్మాదతిర్వస్యభగవత-శ్చిత్తీర్షి
 తం విశుద్ధేనమనసా-సంభాజయన్సమస్తానయన్ - అభినందయన్మితయావత్ - అతవ-ప్రహృష్టమాజై-రసుభిః-ఇన్ద్రియై-
 రానన్దాశ్రుచూర్ణాఃమాణ్డీప్తగగ్ధనస్పరాదియై కృతతత్వ గావాదీన్ద్రియై - రుపలక్షితః-కర్తవ్యం-చ-కారాణ్యవహూ
 తింప్రతి-దంపత్యుమాణం-అభ్యధాత్ అభ్యవావత్ ॥౧౧॥ శ్రీతత్త్వయేతివజ్ఞ-బిశేకర్తవ్యంప్రత్యాహ-హేతాతపుత్ర-
 త్వయా-అపచితిఃపూజా-నిర్వ్యగ్రితః-శ్రీమాతీతయేన-వేదవ్యాం - కల్పితాపీతాతత్త్వై కాఽపచిత్తయోగత్పితేత్య
 తాగ్రహ-హేమానద-భవాత్-వాక్యంమద్భవః-మానయన్-జగ్మహేగృహీతనా-నితియై-త్తదేవ-మమాపచితిః ॥౧౨॥ శ్రీ
 త్వద్వాక్యకర్తవ్యమాత్రాకర్తవ్యపచితిఃకల్పితేత్యతాగ్రహ-పితరీ పుత్రై-కార్యా-శుశ్రూషాపచితి-రేతావత్వేన-యద్ధ

అవాదయం ప్రదాన్యోమువాదిత్యాశిషురాఘవాః । గాయన్తైస్త సగధస్యస్యత్యస్త్యస్సరసోముదా॥౭॥పె
 తుస్సుమనసోవిద్యావ్యాఖండైరరపవస్తితాః । ప్రసేదుశ్చదిశస్సర్వాఅమృతంసించమనానిన ॥౮॥తతః-గ్రహ
 శ్రమపదంసరస్వత్యాపరిశ్రమమ్ । స్వయంఘాన్మాకవృషిభిర్తరీచ్యాదిభిరభ్యగాత్ ॥౯॥భగవన్తంపరంబ్ర
 హ్మసత్వేనాంశేనశత్రుహత్ । తత్త్వసంఖ్యానవిజ్ఞప్తైర్విజ్ఞాతంవిద్వానజస్వరాట్ ॥౧౦॥సంభాజయన్సుధై
 నదేతసాతచ్ఛిర్షితమ్ । ప్రహృష్టమాజైరసుభిఃకర్తవ్యందేదమభ్యధాత్ ॥ ౧౧ ॥ బ్రహ్మవాచఃత్వయామే
 పచిత్తినాతకల్పితానిర్వ్యగ్రితః । యన్తే సంజగ్మహేవాక్యంభవాన్మానదమనయన్ ॥ ౧౨ ॥ ఎతావత్వేన
 శ్రూషాకార్యాపితరీపుత్రైః । బాధమిత్యనుమన్యేతిగౌరవేణగౌరవ్యసః ॥ ౧౩ ॥ ఇమామహేరసృత్యస్తవ
 వత్సనుమధ్యమాః । సగ్ధమతంప్రభావై స్తస్త్వేనంహయివ్యస్త్యైకేపా॥౧౪॥అతస్తస్మప్తిముఖ్యేభ్యో
 యధాశీలంయధారుచి । ఆత్మజాఃపరిదేహ్యద్యపి స్త్రణీహేయశోభవి॥౧౫॥వేదామామద్యంపురుషమతి
 ర్గంస్వమాయయా । పూతానాం శేవధినిధిం-దేహం-బిభ్రాణంకపిలంమునై ॥ ౧౬ ॥ జ్ఞానవిజ్ఞానయోగనకర్తృణా
 ముద్గర్తజటాః । హీరణ్యకేశఃపద్మాక్షఃపద్మముద్రాపదామృజః ॥౧౭॥ ఎవమానపి తెగర్భంప్రవిష్టుఃకైట
 భార్దవః । అవిద్యానంతయగ్నింధిత్యాగంపిచరివ్యతి ॥ ౧౮ ॥ అయంసిద్ధగణాధీశస్సాంఖ్యాచారైర్ము

రోపిరు-ర్వచ-వాక్యం-గౌరవేణ-బాధ-మనుమన్యేతలశ్రీక్రియతేతి-ప్రజాస్సృజేతిమయా-బిహేతి స్తవంతేదైవాకాక్షీః
 అతోమదపచితిఃకల్పితేతిభావః ॥౧౩॥ శ్రీహేవత్సనుమధ్యమాఃశోపనాశ్రయః-ఇమా-సృత్యోసాధుశీలా-స్తవదుహితరః-
 సైవప్రభావైరంజైస్యగ్ధం - అనెకధాతత్తదవత్సపరంపరాభి-బృంహయివ నివర్తయన్త్యై ॥౧౪॥ శ్రీఅత-స్తవ-
 మృషిముఖ్యేభ్యోమరీచ్యాదిభ్యః-అత్మజాఃసహిత్యాః తత్తద్దహితృరుచీలానతిక్రమేణ-పరిదేహి-పరుచ్య-అద్యలభునా-
 భవియశః-విస్త్రణీహేవితమ్ ॥౧౫॥ శ్రీతవపుత్రస్తుసాత్వదీశ్వరభిత్తాహ-హేమునై-స్వమాయయా-అత్మయంజట-త్వే
 న-అవతిర్గం-కిమగ్ధం - పూతానాం-శేవధినిధిం-దేహం-బిభ్రాణం-నిధిమివాభిష్టప్రదానాయదేహం-విభ్రాణం-కపిలం-అ
 ద్యంజగతాశ్చోకేణం-చరమపురుషమేవా హం-వేదజానామి ॥౧౬॥ శ్రీదేవమూతింప్రత్యాహ-తిభిః । సౌమానవిమనపు
 త్రి-కైటభార్దవస్తైటభారిగ్గవాత్-జ్ఞానవిజ్ఞానయోగనజీవపరయాధాత్వగ్రిజ్ఞానయోగోపదేశేన-కర్తృణాం-శుశ్రూష
 తాంపుంసాంఅనాదిపుణ్యమాపరూపకర్తృణాం-జటా-మూలాని-ఉద్గర్తృణాంయతుమిత్యధః - తెతవ-గర్భం-ప్రవిష్టుః
 జాతఇత్యధః - కర్తవ్యమాతః-హీరణ్యకేశఃహీరణ్యవత్ప్రకాశమానాఃకేశాఃయశ్వనః-పద్మాక్షఃపుష్కరికాక్షః-పద్మకారా
 ముద్రా-రేఖాయన్తై-తత్పదామృజంయస్య-సవతి-అవిద్యాదేహత్యాభిమానః-సంతయఃఅలవత్తత్కన్యతనాగ్రత్యాభిమా
 నః-ఉపయాత్తకో-యంతవగ్రధిః-హృదయజ్ఞానం-తచ్ఛిత్వానిరస్య-గాంధూమిం-పిచరివ్యతి ॥౧౭॥౧౮॥ శ్రీఅయంత్య
 త్పుత్రస్త్రిన్దగణానాయోగినమూహనా-మధిశేసంఖ్యాబుధిః-బుద్ధ్యావధారణీయమాత్మతత్త్వంసాంఖ్యం-తత్ప్రతిపా

దశాంక ప్రమసిసాంశ్యమేవ - తస్మాద్ధార్యాఃస్వయమస్తానానోపదేష్టారః - తైస్సుసంమతభవమతః-లోకపిఠభి
త్యాఖ్యాం రామదేయం, గత్వాగమిష్యతి-ప్రాప్యచిత్త్యర్థః-తేతవ-కీర్తివర్ధనః॥౧౯॥ ధీమమక్తావిబుభక్త్యన్యోకం
యయావిత్యాహమైత్రేయః | తాకర్తృయదేవశూతి-అశ్వస్యసాన్ద్రయిత్యా-జగత్సృష్టే, హంసోబ్రహ్మ - కుమారైస్స
హేతిశేషః-సహనారదఃనారదసహితశ్చ-హంసేన యానెనవాహనేన త్రిధామృతస్వర్గాత్-పరమం ఉపరిధితం-సత్యలో
కంప్రతి-యయా॥౧౦॥ ధీతతధృతా బ్రహ్మణే గతేనతి-హేతుః - తేనబ్రహ్మణా-హృదయఃఆదివ్యః-కర్తృమః-తతః-స్వదు
హేతూః-పితృస్సకాంపితృస్సృష్ట్యః-యథోచితంయథాపం-ప్రాధాత్ ప్రాయచ్చత్ ॥౧౧॥ ధీకస్తై కాంప్రాదా
దిత్యతాహ ॥మరీచయభి॥ మరీచ్యుత్ప్రికీర్తేఃశృణు పృథులహక్రతుభృగువసిష్ఠాధర్మవ్యో- యధాక్రమం-కలాససూయా
క్రతాహరిర్బుగతిక్రియాఖ్యాత్యర్థునితావ్యాఖ్యాః దుహేతూః-ప్రాయచ్చదిత్యర్థః-తత్ర యుక్తాంవయఆదిభితిశేవః-
భద్రంసర్వాసామప్యృపలక్షణం-యయాశాస్త్రా యజ్ఞాదికతు ర్వితస్తతేవిస్తావ్యతేబహుయజ్ఞావర్ధనీత్యర్థః-దంపత్యోస్సహ
ధికారాద్యయేత్యక్రం-కృతో ద్వాహంకృతవివాహః-సదారాత్-మరీచ్యుర్దీక-సమలాలయతే వై వాహికవస్తాభరణా
దిప్రదానెనసంతోషితవాక్ ॥౧౨॥౧౩॥౧౪॥ ధీహేతుః-ప్రతః-కృతకారాప్రతిగృహీతకారా- నైమరీచ్యాదయబు
షయ-ద్రంకర్తృమం-నిమద్ర్యిఅనుజ్ఞాప్య-సన్దంహర్ష -మాపనాః-ప్రాప్తాస్సప్రః-స్వంస్వమాశ్రమస్థానం ప్రాప్తిక్
ప్రాప్తిశక్ ॥౧౫॥ ధీసాధరత్వ భ-సంకర్తృమః-త్రితియగానిజ్ఞానశక్త్యాద్వినిగూర్ముని-యన్య- తం భగవ ద్రం-కపిల

సంమతః-లోకపిఠభిత్త్యాఖ్యాం గత్వా తే ర్వివర్ధనః॥౧౯॥ శ్రీతైత్రేయఉదాహరణ తావాశ్వాన్యజగత్సృష్టాకు
మారైస్సహనారదః | హంసోహంసేనయానెనత్రిధామృత-పరచంయయా ॥౧౦॥ గతేతత్యతాత్మ త్తఃకర్తృ
మస్తేనహృదయః | యథోచితంస్వదుహేతూఃప్రాధాన్యస్వజాంతతః॥౧౧॥ మరీచయేకలాంప్రాదాన
సూయా-షధాత్రయే | శ్రీధామగ్గీ గసేఽయచ్చుత్పలస్థాయపీర్భువమ్॥౧౨॥పులహః-కుగతింయక్రాంకృ
తవేదక్రియాం సతీమ్ | ఖ్యాతినంభృగవేఽయచ్చదసిస్థాయ-పృథుర్భువమ్॥౧౩॥ అగర్వణైఽదదాచ్చాన్నిం
యయా-యజ్ఞోపవీత్యతే | పిప్లవృ భాకృతో ద్వాహంసదారాన్సృలాలయతే॥౧౪॥తత్ర స్తబుభక్త-యజ్ఞ త్తః
కృణుదారానిమ ద్ర్యితమ | ప్రాప్తిక్సన్ద్ర మహంసాన్యం-స్వమాశ్రమమగ్ధుమ్॥౧౫॥సచావతిగ్గ్రితియగ
మాజ్ఞాయభరత్వ భ | వివి క్తఉపసంగవ్యప్రణవ్యసమభావత ॥౧౬॥ అహిహాపాపభ్యమానానాంనిరయే
నైవైరవక్ష్యేః | కాతెనఘాయసాహసంప్రసీద ప్రహేదవతాః॥౧౭॥బహుజన్త వివత్సవవ్యగ్యోగసమా
ధినా | క్రస్తుంయత్ర నై రుతయత్కూన్యాగారేఘరుత్పదమ్॥౧౮॥ సమభగవానద్యౌశోభామగయ్యసః |
గృహేమజాతోగ్రామ్యాణాంయస్సాన్వినాంపక్షపాకః॥౧౯॥ స్వీయంవాక్యమృతంకర్తృమవతిర్ణోఽసిమగ్న

రూపేకాదత్తి-మాజ్ఞాయపిదత్వా-వివి క్తైవకా నై ఉపసంగవ్యసమిపమేత్యప్రణవ్య-సవ్యక్-అభావత ॥౧౬॥ ధీ
షణమేవాహ॥అహిహాభిత్త్యభి-తావత్సమాన్యేనదేవతాప్రసాదోద్భుభృత్యహంసీయై రవక్ష్యేద్బుద్ధుత్తై - రి
రయేనంసా రే, పాపవ్యమానానాంభృతందవ్యమానానాం-ఘాయసాకాతెన-దేవతాః-ప్రసీద ద్రిప్రసన్నాభవ-ద్రి- మా
నంనిచ్చయః-అహిహా-స్వర్వమ్ ॥౧౭॥ ధీవాజ్ఞానసాగోచరస్వరూపవ్యభావ స్త్యంభాక్తౌవ్యసౌలభ్యంబద్ధయన్మన్త
ద్భాగ్యవశాచ్చయనవిషయతాగతోసీత్యాహ॥ బహ్యత్యాదినాత్రయే॥ బహుభిర్జన్త భి-ర్వివత్సవపరిపాకదరామాప
నైస బహుజన్తమపీతకర్తృ జ్ఞానయోగాభ్యావమగృహీతేనత్యర్థః , సవ్యగ్యోగ సూధినా-వ్యగ్యోగో భగవద్భక్తి
యోగోయన్తి ౯ - తేన-సమాధిచాచైత్యాగ్రిహ-యస్యతవ, పదంస్వరూపం - శూన్యాగారేఘరాగారిరహితేమహ్య
దయస్థానేమ - దగ్ధిష్టంసామౌత-ర్ద్రం - యత్ర- అనేనప్రాకృతమనభద్రగోచరత్వము క్తమ్ ॥౧౮॥ ధీసమ-భగ
వాక్ భవాక్ - హేళివాం - కధమహంసస్సమాభ్యధికో గ్రామ్యాణాంగృహేమపరియప్రాయేఘజాయయేత్తవజ్ఞామవిగ
య్యగ్రామ్యాణాం-నలప్రాకం- గృహేమ హతఃఅవతిర్ణం భక్తమలభ్యభవత స్వీదమచితమేవత్యాహ॥య స్త్యం,
స్వానాంస్వభక్తానాం-పక్షంపీషయితధాసం-అనౌభక్తనౌలభ్యము క్తమ్ ॥౧౯॥ ధీస్వీయంవాక్యం,అహంసాన్వం
శకలయే,, తివాక్యం,బుతంసవ్యం,కర్తృం-మమగృహే, అవతిర్ణోసి, భద్రంసంకల్పితకరణ, మన్త-ద్భాగ్యమేవేతిభావః,
అవతార ప్రయోజనమాహ॥ జ్ఞానజ్ఞానతేననైతిజ్ఞానసాధనం, సాంఖ్యంత ద్ర్యం, త- చ్చిక్తిర్ముకర్తృమిచ్ఛుః, భక్తా
నాం, మానంబహుమానం - పర్థ యతితతధానక్, అవతిర్ణోఽసి-సాధూ-పరిత్యాగుంలూకోజ్జీ జీవయిమయాసాంఖ్యత

22

లవత్సానహవిషయభివ్యక్తిః-తత్ర,య, ప్రయోపాక్తం సాక్ష్యం-తత్ప్రమాణమేవమీత్యర్థః॥ ఎతస్మిన్ దర్శనమితి॥ సాము
 నే అధఃపర,రుభ్య,మహం,యత్,అహంశస్వాంతకలయావ్యవస్థి ర్భేదే,త్యహంశం త,వృతంనత్యం,కర్తృమితీశేష,అ
 తాగ్రీవతప్రవాచిబుతశబ్ద బౌధిత్యాత్,బుతంయధాపిచా,మయా-అజనితా తాగ్రీ ॥౩౫॥ అవ తాగ్రప్రయోజనమాహ॥
 ఎతదీ॥గురాజయాత్ దుష్టతయోఽ స్వకరణంయస్మిన్,తస్మా-దాత్మత్యేనానుసంహితాదైవము,ముతూణాంమోక్షుని
 చ్చతాం,సంస్కృమనఃచ తామిత్యర్థః-తేషా మాత్మదగ్ధనైవకృతివివికజీవాత్ పరమాత్మయాధాత్మ్యవిజ్ఞాన-సంపరా
 గులభినుతాయ-ఉచ్యుక్తాయైతియావత్ - తత్త్వానాంప్రకృతిభురమెత్సరయాధాత్మ్యసూపతత్త్వానాం - ప్రసక్త్యా
 నాయుప్రకరణాయవివేచనాయా- స్మిన్కాలేక - ఎత - న్నమజ్జ్వా-భూదిత్యర్థః ॥ ౩౬॥ ॥ ననుభూర్వమేవాచిచ్ఛన్న
 తత్త్వోన్మిశ్రవత్ప్రపరంపరాభి స్వయోక్త ఆత్మస్వధిఎకల ఎవావతిక్తతే - కిమిదాంత్యదవ తారసాధ్యుత్యాహ॥
 ఎవభిః॥ఎవ- ఆత్మపదః - ఆత్మమాగః - ఆత్మతత్త్వమితియావత్ - సః - అవ్యక్తమాత్మత్వః - పరమదుష్టేయః - అతఎ
 వ - మయా - పూర్వ - ముపదిష్టౌపి - ఛూయసాకాలేనబహుకాలవిలప్తేన - నష్టః పరిభిష్టః-తమవాత్మచందం - ప్రవ
 ర్తయతుంచయ-మందెహంభవమితి - విధిజానిహ ॥౩౭॥ ॥ ఎవమవతారప్రయోజనమధాఘాత్యవమాదితీగిగ్ధ్యం॥
 మయా-అపిష్టౌఅపిష్టః - కామంయధేచ్ఛం - గచ్ఛయావా - మయి సంస్కృతైసనమితి- కర్తృణాఅనభినహితభవేన
 సుదారాధనతైకవేషితానస్మిత్తేనకర్తృణా- సుదుర్జయముపాయాన్తైర్లైతుమత్యం మృత్యుంజ్ఞానోత్తమిరోధిభ్యో
 పాచరూపంప్రాచీనంకర్తృ-జిత్యానభివృద్ధ్యా- అవ్యతత్యాచమత్సాగ్రీప్తిరూపాయుతవ్యవస్థిరోధిప్రాచీనకర్తృనిరసనాయె
 తిభావః-మాంభజ-అత్రేదం-చెదవ్యం-మె-అరాదిభ్యోపాపరూపంకర్తృ - కించి-న్తోటోపాయభూతిభగవదుపాసనో
 త్తమివిరోధింబిచ్ఛకర్తృ-మే-అధగవత్సాగ్రీప్తివిరోధి - తతోపాయవిరోధిసంకర్తృ-నో-పభినహితభలకర్తృణానివృత్తిః

మారంసత్వోక్తికే । అధాజనిమయాతుభ్యంయదవోచమృతంము ॥౩౫॥ఎతన్వే జన,లోకేఽస్మిన్నమతూ
 ణాందురాశయాత్ । ప్రసక్త్యాగ్రాయతత్త్వానాంసమ్మతాయత్తదర్శనె ॥ ౩౬॥ ఎవఆత్మపధోఽచ్యుక్తైన
 స్వఃకాలేనఛూయసా । తంప్రవర్తయతుంచెహమిమంపిదమయాగృతమ్ ॥౩౭॥గచ్ఛకామంమయాఽచ్యుక్త
 నయిన్యస్తకర్తృణా । జిత్యానుదుర్జయంమృత్యువ మృతత్వాచుహంభజ ॥౩౮॥ మామాత్మానంస్వయం
 జ్యోతిస్సర్వభూతగుహతయమ్ । ఆత్మస్యవాత్మనామీక్ష్యావిశికోఽభయచ్యుచ్ఛతి ॥౩౯॥మూర్తిఆధ్యాత్మి
 కీంవిద్యాంకమనీంసర్వకర్తృణామ్ । విభక్తిమ్యేయయాచాసోబయంచాతిరేవమితి ॥౪౦॥శ్రీమైత్రేయఉవాచ॥
 ఎవంసమచిత సైనకపిలేనప్రజాపతిః । ప్రదక్షిణ్యేత్యగుతంవసమేవజగముహః । ౧॥చతంశ్రీమైతీహాన

..ధర్మై గవాపమగనుదతి,అవిద్యయామృత్యుం తిర్వాపిద్యయాఽమృతమత్మతేకమాయెకర్తృభిఃపక్షైతతోజ్ఞానంప్రవర్త
 త,, ఇత్యాభిశ్రుతిభిరుక్తా-అతగ్రీవిద్యయాఅనభినంహితకర్తృణా-మృత్యుమమాయోత్తమిన్రతిబద్ధకర్తృ - తిర్వాపి
 బాహ్య,విద్యయాజ్ఞానెనఅమృతత్వముత్తమేపాగ్రాపీతిశ్రుత్యర్థః-తథాచన్మృతిః,ఇయాజనిపిషబహుకాయజ్ఞా
 నవ్యపాత్రీయః॥ బ్రహ్మవిద్యాచుధిస్తాయతర్థంమృత్యుమవిద్యయే,, తి ఉచ్యేయవిరోధిసప్రకర్తృ-భగవదుపాసనాంభ
 క్త్యాభ్యచరపర్యాయజ్ఞానైవేదనవృత్తిః,,తేషవచిదత్వాఽతిమృత్యుమేతివాన్యఃపదాః,ఎవమేవంవిదపాచకర్తృసన్నివృ
 త్తీయైవైచాన్యకర్తృణిన్కర్తృప్రప్తేపరావరైచాయ్యుతంమృత్యుముఖాత్ప్రమృత్యతేజ్ఞాత్యాదేవంమన్వతేనర్వపాన్యః,
 జ్ఞానాగ్రీసర్వకర్తృణిన్కర్తృసూతురుతేచా,, ఇత్యాదిశ్రుతిస్సృతితేనీధాతచరతత్యాపిమయిన్యస్తకర్తృజిత్యా
 దినోచ్యతేఇతినంపే మః ॥౩౯॥ ॥ తేనమధుజనెన-మా-మాత్మస్యేనస్వాత్మస్యేన-ఆత్మనామనసా - అస్మిన్కానామైతూ-
 ర్వక-విశిశ్కఃవిగతశ్శ్లోకశ్లోకమేతుమత్సాగ్రీప్తివిరోధిప్రాచీనంకర్తృ - యస్యసం - అభయంసపిద్యతేభయంయస్తాత్రిం-
 మా-మృచ్ఛసిప్రాగ్స్యసికధంభూతం-మాం, అత్మానంజీవాన్తరాత్మానం,స్వయంప్రకాశం, సర్వభూతానాం, గుహ
 యంహృదయహారేతయానమ్ ॥౪౦॥ ॥ మయిగ తేనతికింభవాకేకరివ్యతిత్యత్యాగ్రీ॥మూలభితి॥ అసా-మమ-మాతా-
 యయాచ-బ్రహ్మవిద్యయా,చుపదిష్టయా-భయంమృత్యుం అతితరివ్యతితా-మాధ్యాత్మికిం,సర్వకర్తృతమనీంభూగ్న్యోత్త
 రాఘవినాశనింవిద్యాం-మూర్తిపతిరేవ్యేషకత్వమితివ్యర్థః ॥౪౦॥ ॥ ఎవంకపిలేనోక్తకర్తృమస్త్రుక్తమేవాకరోచి
 ర్వాహమైత్రేయః॥ఎవమితి॥ తేనకవేతన,సముచితస్సవ్యగ్రంకం,ప్రజాపతికర్తృమః-తంకపిలం,ప్రదక్షిణ్యేత్యర్థఃకర్తృమృ
 త్తమృత్యోచనంప్రత్యేవజగామ-హ-అనెనసర్వసవ్యత్సవ్యగ్రహత్యాగోవిష్టియతేజ్ఞః॥౪౧॥ ॥ న్నంకర్తృమః-మానంప్ర
 త-మాస్థితః-ఆత్మపరమాత్మైవ,ఎకం-శరణముపాయోరక్షకత్వ-యస్యసః-మునిసంభాత్రీయసంశీలనపరః- నిస్స

తాతత్వత్రయప్రకధకః-కపిలః-జాతః-అవతీర్ణః ॥ ౧౧ ॥ శ్రుంసాంవర్షణః శ్రేష్ఠస్య-సర్వయోగినాం-వరిష్ఠాః-వికృతస్య-కపిలస్య-విశ్రుతాః-ర్థ్యం-కీ-రత్రవణభ్యర్థః-శ్రుతో-జేవకపిలాయన-తస్య-మమా-సవ-ఇన్ద్రియాః-భూరిభ్యంతనప్యన్తి ॥ ౧౨ ॥ శ్రేష్ఠస్య-త్వా-స్వస్థా-త్వ-శ్రీ-భగవాన్-కపిల-ఆత్మ-మాయయా-ఆత్మీయసజ్జ-త్వేన-యద్భవ్యతం-విధత్తే-కరో-తి-అకరో-దిత్యర్థః-తానికీ-ర్తనీయాని-వరితాని-శ్రద్ధధానస్య-సూరీ-షాత్వ-రాస్య-తస్య-మేవ-వ్యంగం-కీ-ర్తయః ॥ ౧౩ ॥ ఎవమా-పృష్ట్య-సూరీ-విదు-రే-జైవ-మేవ-పృష్టే-మై-త్రేయ-క్ష-వని-త్యాహ ॥ ద్వై-పాయన-సఖ-ద్వై-పాయన-స్య-సఖ-భగవాన్-మై-త్రేయః-ఎవం-ఆస్వీక్ష-క్యాంత-త-స్విరు-ప-జే-ప్ర-హ-దిత్య-ప్ర-వ-త-విదురం-పా-హ-ఉ-వా-వ ॥ ౧౪ ॥ శ్రీ-క్ష-క్ష-మే-హ-హ-పితరీ-త్యాని ॥ పితరీ-ర్ద-మ-అ-ర-ణ్యం-ప్ర-తి-ప్ర-స్థిత-గ-త-స-తి-భ-గ-వాన్-కపిలః-మా-తు-దైవ-మూ-త్యాః-ప్రియం-ర్తు-మి-చ్ఛ-యా-త-స్మి-నై-వ-బి-ష్ట-స-ర-స్మీ-ర-అ-వా-స్మీ-త్-ఉ-ప-ర-వ-క ॥ ౧౫ ॥ శ్రీ-అ-సీ-న-మ-వి-ష్ట-ంత-త్వ-మ-ర-గ-స్యా-గ్రం-ప-రం-వ-శ్య-తి-త-స్య-సు-తం-తం-క-ర్త-మ-జే-వ-మూ-తి-ః-ధా-తు-ః-వ-చ-ః ॥ ఎవమా-న-వి-శే-గ-ర్భ-ం-ప్ర-వి-ష్ట-క్ష-ల-భ-గ-ర్థ-ః ॥ అ-వి-ద్యా-సం-క-య-గ-ర్భ-ం-చి-త్వా-గాం-వి-వ-రి-వ్య-త్తి, తి-బ-వ-పా-క్యం, ॥ ఛై-త-త-మ-ర-య-గ-ర్భ-మా-ద-గో-బ్ర-హ్మ-భా-వ-న, ॥ ఇ-తి-క-ర్త-మ-పా-క్యం-వా-సం-స్త-ర-తి-ఆ-మా ॥ ౧౬ ॥ శ్రీ-త-దే-వా-హ-॥ హే-భూ-మ-అ-న-తాం-ప్ర-కృ-తి-ప-రి-ణా-మ-రూ-ప-ా-ణాం-ఇ-న్ద్రి-యా-ణాం-త-ర్క-కా-త్-ని-త-రాం-భ్య-శం-ని-ర్వి-శ్ట-భ-నా-ఇ-న్ద్రి-య-త-ర్క-కా-న్తో-ద-వై-వ-భ-వి-త-వ్యం-క-ధ-ని-ర్వ-ద-ఉ-ప-త-భ-త్య-త్యా-హ ॥ హే-ప్ర-థో-సం-భా-వ-మా-న-స

జ్ఞ-ప్ర-య-న-కా-మ్ ॥ ౧౭ ॥ స-హ-స్య-వ-ర్ష-ణ-శ్రుంసాంవరిష్టో-స్స-ర్వ-యో-గి-నా-మ్ ॥ వి-శ్రు-తా-శ్రు-త-దే-వ-స్య-భూ-రి-త-ప్య-న్తి-మే-వ-స-వ-॥ ౧౮ ॥ య-ద్వి-ద-వ-త్త-భ-గ-వాన్-స్వ-చ్ఛ-నా-త్వా-త్వ-మ-య-యా ॥ తా-ని-మ-శ్ర-ద్ధ-ధా-న-స్య-కీ-ర్త-నీ-యా-ని-కీ-ర్త-యః ॥ ౧౯ ॥ శ్రీ-గీ-నూ-త-ఉ-వా-చ ॥ ద్వై-ప-ాయ-న-స-ఖ-స్త్వ-న-మ-మై-త్రే-మ-భ-గ-వా-న్-స్త-వా-పా-హ-దం-వి-దు-రం-పీ-త-ఆ-స్వీ-క్ష-క్యాం-ప్ర-హ-ది-త్య ॥ ౨౦ ॥ శ్రీ-మై-త్రే-య-ఉ-వా-చ ॥ పితరీ-ప్ర-స్థిత-గ-ర్భ-ం-మా-తు-ఇ-పి-ని-చి-త్-య ॥ త-స్మి-న్ద్వి-స్థ-స-రై-వా-స్మీ-ద్భ-గ-వా-న-పి-లః-కీ-ల ॥ ౨౧ ॥ త-మా-సీ-న-మ-క-ర్త-ా-ంత-త్వ-మ-ర-గ-గ-ర్భ-ని-వ-స్య-సు-తం-దే-వ-మూ-త్యా-హ-ధా-తు-స్య-ం-స్త-ర-తి-వ-చ ॥ దే-వ-మూ-తి-రు-వా-చ ॥ ని-ర్వి-శ్ట-ా-ని-త-రాం-భూ-మ-వ-ర్ష-న-ని-న్ద్రి-య-తి-ర్క-కా-త్ ॥ య-న-సం-భా-వ-మా-న-స-ప్ర-వి-ష్ట-ా-న్త-వ-త-మ-ః-ప్ర-థో-॥ ౨౨ ॥ త-స్య-త్వ-ం-త-మ-సో-న్త-స్య-య-మ్య-ర-స్య-ద-గ-ప-ర-గ-ః ॥ వ-చ్ఛ-క్ష-ర్త-న-నా-మ్-దై-వి-భ-ం-మ-త్వ-ద-న-గ-వ-శ-త్ ॥ ౨౩ ॥ అ-న-ఆ-స్వీ-క్ష-భ-గ-వాన్-శ్రుం-సా-మి-త్వ-స్వో-వై-భ-వా-క-ల ॥ లో-క-స్య-తి-మ-సా-న్త-స్య-చ-క్ష-సూ-న్య-భ-వ-ద-ి-త్య ॥ ౨౪ ॥ అ-ధ-మ-దే-వ-స-మ్య-హ-మ-పా-క్ర-ష్ట-ం-త్వ-మ-ర్క-సి ॥ యో-ఎ-వ-గ్ర-హ-నా-చ-హం-మ-మ-తీ-త్యై-ర్-స్వీ-వ్యో-జిత-స్త్వ-యః ॥ ౨౫ ॥ త-ం-త్వా-న్త-గ-తా-హం-శ-ర-ణ-ం-శ-ర-ణ్యం-స్వ-భ-వ-త్వ-సం-సా-ర-త-వో-కు-ర-ా-మ్ ॥ జి-జ్ఞా-న-యా-ప్ర-కృ-తే-పూ-ర-వ-స్య-న-మా-మి-న-ధ-ర్మ-వి-దా-వ-రి-వ్య-మ్ ॥ ౨౬ ॥ మై-త్రే-య-ఉ-వా-చ ॥ ఇ-న్ద్రి-య-మా-తు-ర్-వి-వ-ర-ద-గ-మి-పి-త-ని-త-మ్య-శ్రుం-సా-మ-ప-వ-ర్ష-వ-ర్ష-న-మ్ ॥ ధి-యా-భి-న-ద్యా-త్-వ-తా-ం-స-తా-ం-గ-తి-ర్క-భా-వ-ఉ-ప-గ-త-శో-భి-తా-న-న-గ ॥ ౨౭ ॥ శ్రీ-భ-గ-వా-న-వా-చ ॥ యో-గ-ఆ-చ-ర్య-తి-క్ష-శ్రుం-సాం-మ-తో-ని-శ్రే-య-సా-య-మ-అ-త్య-వో-ప-తి-ర్క-త్ర-మ-ః-భ-న్య

సంపాద్యమాన-య-దై-న్ద్రి-య-త-ర్క-జే-న-అ-న్త-ం-అ-ని-ధ-య-తి-త్య-సం-త-వ-అ-జ్ఞా-న-ం-ప్ర-వి-ష్ట-ా-న్తి ॥ ౨౮ ॥ శ్రీ-దు-ష్ప-ర-స్య-అ-ప-ర-స్య-త-స్యా-ధ-స్య-తి-మ-స-ప-ర-జ-న-య-తి-ప-ర-గ-ః-త్వ-మే-వ-శ్రే-ష్ఠ-ం-వ-త్యః ॥ మే-మ-యా-జ-న్త-నా-మ్-దై-వి-మ-జ-న్త-ా-నై-త్వ-త్వ-సా-దా-ల్ల-భ-న్తి ॥ ౨౯ ॥ శ్రీ-త-దే-వ-ప్ర-భ-య-తి ॥ య-ఇ-తి ॥ శ్రుం-సాం-జీ-వా-నా, మి-శ్వ-గో-ని-య-న్తా, అ-వ్యో-జ-గ-తా-ర-ణ-భూ-తో, యో, భ-గ-వాన్, న-వ-స, భ-వాన్, త-మ-సా, అ-ధ-స్య, లో-క-స్య, చ-క్ష-స-త్య-ర-ధి-పా-తా, సూ-ర్య-ఇ-వా, ది-తః, య-ద్యా, సూ-ర్య-ఇ-వ-త్యై-ని-స్యో-త్త-ర-త్యా-న్య-య, స్త-వా, చ-క్ష-రూ-ప-ఉ-ప-తి-స్సూ-ర్య-ఇ-వ, మే-మ-మ, స-మ-మా-హ, న-పా-క్ర-ష్ట-ం-అ-వ-న-తం, హే-దే-వ, త్వ, మ-ర్క-సి, శో-సా-సం-మో-హః, యో-పా-క్ర-ష్ట-వ-గ-త్య-త్యా-హ ॥ ఎ-త-స్మి-క్ష-దే-వా, అ-హం-మ-మే-తి, త్వ-సం-రూ-పో, యో-ఎ-వ-గ్ర-హ-నా-భి-మా-న, స్వ-యై-వ-యో-జిత, స-ప-వ-త్య-ర్థ, త్వ-త్వ-జ-ల-వా-దే-వో-త్వ-నో-మో-హ-స్త్వ-యై-వ-న-ర్త-యః, యో-బ-ద్ధ-క-స్స-ఎ-వ-మో-చ-క-ఇ-తి-నా-యా-ది-తి-భా-వ-ః ॥ ౩౦ ॥ ౧౦ ॥ శ్రీ-త-మ-క్ర-వి-ధ-ం-స్వ-భ-క్త-ా-నా-ం-సం-సా-ర-ఎ-వ-త-ర్క-స-క-ర-ం-క-ర్త-ం-వి-వ-శీ-త-ం, స-ధ-ర్మ-వి-దా-ం-ని-వ-త్తి-ధ-ర్మ-వి-దా-ం, వ-రి-ష్ఠ-ం-శ్రే-ష్ఠ-ం, శ-ర-ణ్యం-శ-ర-ణ-వ-ర్త-ం, త్వ, మ-హం, ప్ర-కృ-తే-భ-రు-వ-స్య-జీ-వ-స్య, ఇ-ద-ం-ప-ర-మా-త్వ-నో-ప్ర-గ-ప-ల-త్య-య, జి-జ్ఞా-న-యా-జ్ఞా-తు-మి-చ్ఛ-యా, శ-ర-ణ-ం, గ-తా-న-తి, న-మా-మి ॥ ౩౧ ॥ శ్రీ-ఎ-వ-ము-క్ష-క-పి-ల-నా-మ్-భ-వ-ఇ-త్యా-హ-మై-త్రే-యః ॥ శ్రుం-సా, మ-ప-వ-ర్ష-వ-ర్ష-న-ం-మో-తు-ర-చి-క-రం, ని-ర్వి-ష్ట-ం, మా-తు-ర-భి-ప్ర-త, మే-వ-ం, ని-శ-మ్య-త-వ-త్వ, ధి-యా-మ-న-సా-భి-న-స్య-ఆ-త్మ-వ-తా-ని-గ-హీ-త-మ-న-సాం, స-తాం, గ-తి-ము-క్త-పా-యః, క-పి-లః, ఉ-ప-గ-త-త్వ-న-మ-స్థ-హ-న-న, శో-భి-త-మా-న-స-ం-ము-ఖ-ం-య-స్య, స-ః, తా-ం-దే-వ-మూ-తి, మా-బ-భా-వ-మ్ ॥ ౩౨ ॥ శ్రీ-త-త్ర-జ్ఞా-న-క-ర్త-యో-గా-ది-భి-ర-ను-గృ

హేతభగవద్భక్తియోగస్త్రై విసాత్మాన్తు త్త్వపాయత్వము త్రరాధ్యాయేషుపిస్త్రై ప్రతిపాదయ్యమాణమత్రసక్తి
హేతప్రతిపాదయకప్రథమంజ్ఞానయోగమవతారయతియోగఇతిద్వాభ్యామ్||ఆధ్యాత్మికప్రకృతివికాత్తయాధాత్మ్య
జ్ఞానసూత్రోయోగః, పుంసాంముముఖాణాం, నిశ్చేయసాయమాత్మాయ- మేమయా-మతః జ్ఞానయోగోముముఖాణాం
మోక్షసాధనమితిస్తవ్యతమత్కర్మః, ఆత్మజ్ఞానయోగంప్రశంసనాహ|| అత్యంతై||యత్రయస్మిన్నాధ్యాత్మికయోగే,నిష్ఠ
సేనైసతి, దుఃఖస్యనుభవస్య, వైమయకనుభవఃఖయో, రత్యస్త, ముపరతిస్థినాశః,భవతిశ్చ||౧౩|| జ్ఞమయా-౭౭త్తయో
గంశోరీతుకామానాంశుశ్రావమాణానా,వృషీణాం,శూన్యకాలే,అహ,మహాచండ్రక్వాక్, తమమమాత్మయోగం,ఉ
రుభిర్భవమాభి,రక్షేత్సమవమాభిరైవబ్రహ్మణ్యధాభవతితథా,తేతుభ్యంవత్సృమి ||౧౪|| జ్ఞవవమాధ్యాత్మయోగమవ
తార్యతప్రకృతివికాత్తస్వరూపగ్రహణయోగ్యమనసస్వరూపంకథయ్యవ్యకతావస్తననవవభగ్మోక్షకారణత్వ
మాహ||చేతఇతి|| అస్మాత్ప్రకృతివికాత్త- బద్ధాయ-మోక్షాయచ-చేతవన-మతంఖలు-కారణమితిశేషః||కీర్త్యంబద్ధాయ-కీర్త్య
శంసు క్తయఇత్యత్రాహ||గుణైషతద్బాధివిమయేషు-సక్తమాసక్తం- చేతః-బద్ధాయ-భవతి-పునీశ్యరైరక్తంవాతసక్తం
య-ము క్తయేభవతి ||౧౫|| జ్ఞప్రకృతివికాత్తజ్ఞానస్వరూపగ్రహణయోగ్యమనస్వరూపమాహ||అహమితితిభిః||
అహంమమాభిమానాధ్యాం అనాత్మనిదేహేత్యాభిమానఃఅహమభిమానః- అస్మియేస్మియాభిమానః-మమాభిమానః-త
థావస్త్యతే,అనాత్మనాత్మ్యుద్ధిర్యాలస్వస్వమితియామతి||అవిద్యాతరుంసంఘాతంబీజమేతద్విధాన్తిరమితి,,ఆభ్యా
మభిమానాభ్యా,యత్ప్రేక్షి-కామలోభాదిశం-మలైః-కామాదిహేతుకైఃపుణ్యపుణ్యరూపైర్వలైః,వితరహితం-అనభి
సంఘాతవలెశ్వరాధారధనరూపతత్త్వస్థాశ్రమోచితధర్మైఃకామాదిరహితం-అతవన-శుద్ధం-అతవన-అదుఃఖ-మనుషుపై
స్త్రియకసుఖదుఃఖైరనభిధూతం- అతవన-సమంసదైకరూపయదాభవతితదా-పురుషఉక్తవిధవనసంభవమాక్ష-జ్ఞా

వనుభవన్||౧౩||తమయంతైవవత్సృమియమహాచంపురా-౭౭శు ! ఋషీణాంశోరీతుకామానాయోగమ
ర్వశ్చైవపుణః||౧౪||చేతఖలస్యబద్ధాయము క్తయచాత్మోమతః||గుణైషుక్తంబద్ధాయరక్తంహాపుంస
య క్తయ ||౧౫||అహంమమాభిమానోత్తైఃకామలోభాదిభిర్వలైః||వితయదామనశ్శుద్ధమదుఃఖమనుభవ
వన్||౧౬||తదాపురుషాత్మానంకేవలంప్రకృతైఃపరమ్||నిరస్తరంస్వయంశోరీతిరణిమానమఖణ్డితమ్ ||౧౭||
జ్ఞానైరాగ్యయుక్తేనభక్తియుక్తేనచాత్మనా||పరివశ్యత్యుదాసినంప్రకృతించహతాజనమ్ ||౧౮||నయ

నజైరాగ్యయుక్తేనజ్ఞానమత్రకాన్త్రుజన్య మాత్మస్వరూపయాధాత్మ్యవగాహిజ్ఞానం - వైరాగ్యం వివేచనాన
క్షి-తాధ్యాంయుక్తేన-విశేష్యభూతభగవద్భక్తియుక్తేనచ-ఆత్మనామనా- ప్రకృతైఃప్రకృతికార్యశరీరస్త్రియమనః
పాగ్నిదాదిభ్యః-పరంస్వరూపతఃస్వభావతత్త్వాత్ప్రవిలిఖణ-మతవన-కేవలంసత్త్వాదిగుణరహితం-ప్రకృతిపరికామగత
దేవత్వమనుష్యత్వాద్యాకారహితం - అతవన-నిరస్తరం ప్రతిశరీరంపునైత్వేనిసర్వత్రజ్ఞానై కాకారతయావై వష్యర
హితం ,నిర్దోషోహనమంబ్రహ్మ, తిహ్యవ్యతే-అణిమానంఅణుతరం-స్వరూపకథనమిదం-జ్ఞానస్వరూపస్యాప్యవల
క్షణమిదం-అణిమత్త్వదేవాఖ్యతేతం-ఖండనాన్తం-ఇదమదాహ్యత్వస్థైర్యత్వాదీమపుగలక్షణం-బద్ధనదానన్దేవససా
ధనధూతాహంపరశ్యోగ్విలాదయచ్ఛేద్యం దాహ్యం న్ద్యం పాశ్యశ్చేదనాదీనిర్వర్తయన్తి - ఆత్మనస్తునిరతితయాణ
త్వేన-సర్వాస్తవప్రదేయోగ్యతయా-వ్యావకత్వా - ద్వ్యప్యవరశ్యేనిసాద్యైః ధేదదాభిరప్రవివాళిత్యర్థః-స్వయం
జ్యోతిఃస్వయం - ప్రకాశం-చీపాదివిదిభ్యష్టాన్తోతత్రాభిప్రేతః - తత్ర-యధాచీపాదైవైజస్వరూపస్థైశ్చోధర్మకశ్చస్వ
యంప్రకాశ - స్తద్వదయమాత్మావిజ్ఞానస్వరూపాజ్ఞానగుణకస్త్వప్రకాశశ్చైతిభావః-ఎవంవిదమదాసినంనిర్వాప్యపార-
మాత్మానంప్రత్యగాత్మానంహతేజసంసారయత్పత్వరూపబలీనాం-ప్రకృతిచంద-పశ్యతి ||౧౬|| ౧౭ ||౧౮|| జ్ఞవవమా
త్మగ్రహణయోగ్యమనస్వరూపశ్చిత్-ఆత్మయాధాత్మ్యశ్చిత్-చ-కృతా- అతభగవద్భక్తియుక్తాత్మనాంపశ్యతిత్యనె-
నకేవలప్రకృతివిలిఖణయ-౭౭త్వస్వరూపచిద్రూపమాత్రేణప్రత్యగాత్మాసాత్మాతాహం-కింయ-బ్రహ్మత్వకప్రత్యగాత్మా
మనంధానైవప్రత్యగాత్మాసాత్మాతా-రోపిభవతితిసూచ్యతే - బ్రహ్మత్వకత్వమేవత్వప్రత్యగాత్మానస్సన్భావకంస్వ
రూపం-తత్రవిశేష్యభూతబ్రహ్మణోననుసంధానవిశేషణయాతప్రత్యగాత్మామనంధానసంభవవ-సహివ్యక్తిగుణ్యో
డికవివాజాతిగుణాదయఃపదగుపలభ్యస్తైత్పాత్మప్రకృతివిలిఖణప్రత్యగాత్మాచిద్రూపవిబ్రహ్మశరీరతయైవకార్యం - వి
వంవిధంవచిద్రూపేవ-పశ్యద్విశేష్యభూతభగవద్భక్తిరూపావసంముక్తిసాధనంకేవలమిత్యాహ || ౧౬|| అఖిలా

త్వలిలిలినాంజీవానామత్వ ధూతేభగవతి - యజ్ఞమానయా-భక్త్యాసద్భుత స్తుల్యబ్రహ్మసిద్ధయే భావప్రధానోబ్ర
 హ్మశబ్దః - ద్వైతకయోరత్యాదివత్ - బ్రహ్మత్వ సిద్ధభుతిత్వం - బ్రహ్మత్వం బ్రహ్మప్రకారః - బ్రహ్మప్రకార సిద్ధయే - బ్ర
 హ్మవదవహతపాపత్వాదిగుణావృత్తకారిభూతసిద్ధయభియవత్ - యోగినాం - శివః అన్యోనైకః - పరః ఉపా
 యః , అన్యోనా స్త్రీ , బ్రహ్మత్వ ప్రత్యేగాత్మా నుసంధానపూర్వప్రత్యేగాత్వ శరీరకభగవద్వక్త్రభుక్తిముక్త్యపాయః
 కృష్ణి దన్యో నాస్త్రీత్వ ర్థః ఎవవనిసంహితవస్య ధర్మనిరస్తకామాదికోషవిస్తారాద్ధర్మకరామ సంహిత బ్రహ్మత్వ
 ప్రత్యేగాత్వ యాదాత్మ్యభిజ్ఞానయోగపూర్వకభగవద్వక్త్రోక్షసాధనముత్పత్తిమ్ ॥ ౧౦ ॥ ॥ అథాన్యసర్వస్యనిష్ప
 త్తిధర్మస్యరుచిజననైతత్సంగతైవప్రథమంకారణ-మనత్వంగతిస్సంస్మృతిహేతురతివదకానతాన్యరూపంచాపా॥ ప్రస
 జ్ఞ మితీకృచ్చిః ॥ ప్రసజ్గం అన్వేషితిశేష-అనత్తుభిన్దియాగైశ్చ-తత్పరాయణేషు-ప్రసజ్గంప్రకృష్టానైతి అత్త నోజీవ
 స్యా జరంతిభిలం-పాశబద్ధం-కవయఃసుధియో-వియః-సవప్రసజ్గ ఎవ - సభ్యత్వనినానదూర్పవీచయపరిహారేణప్రస
 జ్గ మాత్రస్యసరావర్తః, సాధుభక్తతః-అపావృతమవిమ్భాపహతం-మోక్షద్వారం-మోక్షోపాయః ॥ ౧౦ ॥ ॥ కతేపా
 ధవభిత్తతాప్రసా॥ తితివీవఃమూర్ఖావపిక్షితివత్సనశీలాః-కారుణికాఃసార్వభౌమపేక్షపరదుఃఖిలానిశీర్షవః-అతవన-సర్వ
 దేహినాం-సువృధఃమిత్రాణి-అతవన - అనాతాఃఅవిద్య మానాశ్చత్రహేయేనాం-తే-కాన్తాః-ఇందమాదినామచలత్
 ణం-శివదమాదిసంపన్నాః-సాధవఃపరకార్యసాధకాః, సాధుశీలం - తమపూజణంయేషాం, తే-సాధవభిత్తేషః - య
 ద్వా-సాధవభిత్తేషామిశేషం-ఎతేసాధవభిత్తేషః ॥ ౧౧ ॥ ॥ కిన్య-మయితత్సర్వ-కేవలస్యానుప్రవేశానతాత్మేపి
 జీవతే-తైరభిహృతత్వాద్భగవత్తైరహిన్యాత్తత్వాద్భవయతివ్యవదేశః అనివ్యసనస్యభిచరితేన- భావేనతాన్తే-కే-తే
 న-అభిప్రాయవిశేషణ-యే-వృథాంతివిచార్యం-భక్తిం-కుర్వత్తే-తేసాధవభిత్తే-తైరతాప్రదయః - తానైవశిష్యేషు మి

జ్ఞమానయా-భక్త్యాభగవత్సంబంధాత్ నిసద్భుతో-స్థితివఃపస్తాద్యోగిసంబంధాత్సద్భుతయోగిసంబంధాత్ప్రసజ్గమజరం
 పాశమాత్త సకవయోవిదః । సవసాధుభక్త్యతో-మోక్షద్వారంపాపృతమ్ ॥ ౧౦ ॥ ॥ తితివఃకారుణికా
 న్ముహూదస్యస్యదేహీనామ్ । అజాతతప్రవశ్యానాస్సాధవసన్సాధుభావతాః ॥ ౧౧ ॥ ॥ మయ్యసన్యసావేన
 భక్తింకుర్వత్తే-యేషామ్ । మత్య-తేవత్ కర్తృణ-ప్రకృత్యజనదానవాః ॥ ౧౧ ॥ ॥ మద్యాశ్చయకధావృ
 ష్టాశ్చస్య నికదయ నివితవ నివేధానాపావృత్తేనాన్త సతచేతనః ॥ ౧౨ ॥ ॥ తపతేసాధవస్యాన్విసర్వస
 క్తివేదతాఃసజ్గ-ప్రేక్షకతేప్రార్థ్యస్యకృపహరావాతే ॥ ౧౩ ॥ ॥ సతాంప్రసజ్గాన్త మవీర్యసంవిహిత

అథాత్మేవదర్శం-త్వ క్తానికర్తాణియో-సైవరిత్విక్రమదారాధనవిరోధిప్రమత్తిధర్మ-స్వభావ్య క్షమ్య జనవిరోధిస్యజ
 నబాధవాః ॥ ౧౧ ॥ ॥ అపావేషాశ్చ మోవివయో యాసాం-తాభి-కధాభిర్వృష్టాఃకధావృష్ట్యమేవప్రవృద్ధయ
 తి-శ్చిన్య నికదయ నిచేతి ॥ మదాశ్చయకధానికధనాదిభిర్వృష్టాభిర్వృష్టయద్వాకధానరణేనపృష్టాః-పునస్తావ
 శ్చిన్య నికదయ నివ-యద్వా - పృష్టాభిత్తే-ప్రపదం-పృష్టాస్స-ప్రప్రసాస్త్రీమదాశ్చయకధావృష్ట్య-కధయ ని
 చేత్య-మయ్య-గతస్య-ప్ర-చేతో-యే-ప్ర అతపనై నాక-వివిధానానాపా-స్తాపాత్యత్తి-కదయః - సతవ ని
 సజ్గయ ని-వికత్త్య-గతచేతనభిత్తా-ధర్మం ॥ ఎకస్యభగవతవసత్తత్వం , అన్యేషాం చేతనాచేతనానాంతచ్ఛేద
 త్యాత్-ఎకవనచరమపురుషతత్వ-తదంతచేతయేనాంతానిత్యం ॥ ౧౩ ॥ ॥ హేసాన్యా-తపతే-నరై-వ్యసకైర్విషయా
 సకైర్వివర్తావిరహితా-చ్చాసం-తేషాంధుమ-అధిప్రాధమ్యప్రధనం-తేషయ - సజ్గ, పార్థివ్య-పార్థివ్య-హి
 యస్తా , తేసాధవ-సజ్గకోషహారాభిన్దియాగైప్రసజ్గ హేతుకానావిప్రకృతపాపరూపదోషహారా ॥ ౧౩ ॥ ॥ కరం
 సతాంప్రసజ్గానిష్పత్తిధర్మభిరుచిత్వద్భుతభిత్తతాప్రసా॥ సతామితి ॥ సతాంసాధానాం, ప్రసజ్గత్-మమ-వీర్యసంవిదః
 పీర్యాణిసంవేదయన్తితివీర్య సంవిదః-శిష్యగర్హమిదం-యద్వా-భావేష్య, విర్యాణాం సంవిత్ సంవేదనంయూహతా, క
 ధా, యద్వా-విద్యేణిత్వానబల-చితజ్ఞానగుణేన, నవై-త్తిసర్వంస్వరూపతస్వభావతత్వ సాత్మాత-గోతితితధా, తస్య
 సర్వజ్ఞ-మమేత్యర్థ-సికధాః-పృష్టా-యోరసాధునాఃఅమృతసద్రచికోరాః , భవ ప్రవన రై-తజ్జీవతాత్ రా
 సాంకధానాంజీవతాత్ సనాత్ , ఆన-అవపదవ ర్త-ని అవపదస్యమోక్షస్యవర్తని ద్వారయా తేనరూపవదన శ్రద్ధా
 త్వరా, భవతీకృత్వతే, సత్సంనిధిభగవతః-ధాత్రవదేసతి, తత్తత్తద్భవార్థ-చిత్లోకాఃక్షీయతవమేమముత్రమ

విహ్వలభిర్దరసామయనః పదాః | తత్త్వోపపాదాశ్చివపదవర్తనైవైత్యైకైరత్యైవైకైరనుకమ్యుతైః || ౧౨ || భక్త్యా
 ప్రమానాతపిరాగవర్తియ్యాద్యష్టత్రైతాన్వద్రవనానుచిన్తనా | చిత్తస్యయతోగ్రహణేనయతోయతి
 వ్యతేషాబుభాభిర్గోగమూర్తైః | ౧౨౬౭ | సేవయాఽయంప్రకృత్యైకానాంజ్ఞానేనైవై రాగ్యసిద్ధిభ్యుత్పేన | యో
 గేననుయ్యసివయాపభక్త్యామాంప్రతిగ్రాహత్వానమిహపవర్తనైః || ౧౨ || దేవభూతిరువాచ || కాచిత్త్రయ్యు

౨౮॥ శ్లో॥ పా కాస్త్విత్వయ్యుచితా.

ప్రాధాన్యతస్వరూపతదక్ల న్వరూపవి ప్రరమమత్వయాపుచ్చతిత్రిభిః || ఉచితా-ముక్తిం సాధయితుంయోగ్య, త్వ
 యభ క్తిఃకాచేభిః క్రిన్వహప్రశ్నః - కాన్వసిత్యితిపారా ప్రరం తదాప్యయమేవార్థః || కీదృశీతి || మమ-గోచరాయో
 గ్యా-అనెనభ క్త్యగికారానుసారేణసంభావితేవాప్రరభేదస్వప్రప్తః-యయాభక్త్యా-అహంతావ్రతయాతురా-తేవదం
 నిర్వ్యాంసరితతియమమ-చద-మజ్జసానుశేన-అన్వస్తువై అనుప్రాప్తమనాని అత్ర-అహమిన్వపానకప్రశ్నః - తెవదం
 స్వరూపమిత్యన-ప్రాప్త్యచక్షుః-నిర్వ్యామితిప్రాప్తివలచక్షుః - అజ్ఞ సేతివిహ్నునుపమాతత్వప్రతిత్వావిగోధవగ్గోపి
 పృష్టః || అగ్ని హేనిర్వ్యాతాత్ కనిరతితయానన్ద రూప-భగవద్భాగి-అత్తగ్నిరూపభగవతి, బాణరూపేణ ప్రయుక్తో
 యోగః-త్వయాఉచితఉ క్త-స్మకీదృశిఃప్రకారః-తస్మాద్దాని-కతికతినంఖ్యాకాని-యతఃయేభ్యోఽగ్నేభ్యః, త త్వస్యపర
 మా త్త త్వస్యావబోధనంతమమిన్వతే-నైవేత్యవబోధనం-సాక్షాత్కార-సాధనముపానసం-నిర్వ రతభిత్వార్థః-కీదృశ
 తిప్రకారప్రశ్నః-కతికాత్సానిభ్యక్త గణనాప్రశ్నః-ఎవమర్థపథ్యకంపుష్పకంభవతి || అ- || ఋతదెతత్ ఉపాయోపేయో
 పెత్తవిరోధివస్వరూపం-దుర్జయం-హేవారె-యోమా - అతఏవ-నన్ద రీ-రహం భవదన్మగహతే - సుఖంయద్యయ జాసి
 యం-తదా మేమహ్యంవిజాసిమాజ్ఞాపమ || 3౦ || ఋవరమాపుష్టః కపిలభగవద్వక్త్రీయోగమవతారయామాసేత్కా
 హమైతేయః || విదిత్వైతి || కపిల, మాతృ రైవహూత్యా - అర్ధంభక్తీయోగాదిరూపార్థసంబధి, సుశూషితంస్వరూపం-
 విదిత్వా-జాత సైహఃమాతర్యుత్పన్న సైహః-తత్రహేతుః-యత్రయస్యాం-తనాద్ద హేన-అభిజాతః-తత్త్వమ్నాయం
 తత్త్వస్యాస్త్రంసంఖ్యం తత్త్వసంఖ్యానాత్తస్వరూప్రకాశకం యద్వత్ - తద్భక్తీతితానయోగంభక్తివి ప్రర
 యంయోగం-ప్రాప్తోవతే-జ్ఞానయోగస్యభక్తీయోగాగ్న త్వదేకీకృత్యోక్తమ్ || 3౧ || తత్రభగవాత్కపిల-స్వపి ప్రరంసా

చితాభక్తిఃకీదృశీమమగోచరా | యయావదం తెనిర్వ్యాంమజ్జసాన్వస్తువైవాఅహమ్ || ౨౮ || యోయోగో
 భగవద్భాగోనిర్వ్యాతాత్తం స్వయోదితఃకీదృశిఃకతివాక్సానియత్ర ప్రత్వావబోధనమ్ || ౨౯ || తదేతన్వై విజా
 నీహేయధా- హంచనద్విగ్న రేమఖంబుధ్యేయదుగోధంయోమాభవదన్మగహతే || 3౦ || శ్రీమైతేయఉపావ ||
 విదిత్వా౨ర్ధంకపిలహేతురైతం - జాతసైహాయత్రతన్వా౨భిజాతఃతత్త్వమ్నాయంయత్ప్రకరన్తి
 సంఖ్యంప్రాప్తోవదైవిభక్తీవితానయోగమ్ || 3౧ || శ్రీభగవానువాచ || దేవానాంగుణవిక్లానామానత్ర
 వికరన్త కామ్ | సత్త్వంనై కమనభోవు త్రిస్సాన్విగావిక్రీయమ్ || 3౨ || అమితాభగవతీభక్తిస్సీద్ధేర్గీయసీ |
 జరయత్యాశయఃకోశంనిగ్ధిర్వవనలోయధా || 3౩ || నైకాత్త తాంమెప్పువాయన్తి కేచిన్తత్పదసేవాభిర

క్లింముక్త్యపాయంభక్తీయోగమష్టావింశాధ్యాయేనప్రతిపిపాదయిమ - ప్రదక్షిణాతాత్తయోగవిషయసూత్రప్రత్య
 గాత్తస్వరూపంసవి ప్రరంప్రవీంశాధ్యాయేనశోఽయిన్యక్-భజనీయస్యపరస్య బ్రహ్మణోమాహత్యగ్నిమాచనాయ౨గ
 త్సప్రార్థితావిష్ట డ్లిం శేన కర్ణయన్యక్-తావద్భక్తీయోగంసంగ్రహేణతత్ప్రరూపకధనపూర్వకంపశంఁగతి || దేవానా
 మతి || గుణవిక్లానాం-గుణాశ్చక్షుర్వావిషయాః-తేమాంబిక్లానాం జ్ఞాపకానాం-దేవానాం-దేవాధిష్ఠాతానాం-స్వగ్నదేవతాధి
 షి తానాం-జ్ఞానేర్గీయాకామిత్యర్థః-తదా-అచ్యుతవికరన్త కాం అచ్యుత్యావిచ్చిన్నపూరపరంపరాంశూ-యతభ్యర్థం
 ప్రవోషద తద్విమాతమానుశంకం-అనుశంకంకర యేమాం-శాస్త్రసంధివ్యాపారానుశాసనపరాణాంక ర్దేర్గీయాకా
 మిత్యర్థః-తేమాముభయవిదైర్గీయాకాం-వికాగ్రస్యమనసశ్చ - సత్త్వేనధ సత్త్వయమ-చగవద్విగ్రహే-యా-స్యాభాషి
 అనిమితా-సలాభిసంధిరహితేయివావతే-వృత్తిః || అనిమితా-భాగవతీభగవత్సంబధినిభత్రిత్యర్థః-ఉభయైర్గీయా
 కాంమనసశ్చ సత్త్వయమిర్వార్తా-ప్రవణి ర్నసన్తరణాదిః || అధభక్తింప్రసౌతి || సిద్ధిఃవిశిష్ట్యర్థైవల్యానిసిద్ధిః-గరియసీ
 శ్చైష్టానిరతితయానన్ద రూపభగవనుభవఫలపాధనత్వాదిభిభావః సీద్ధేర్గీయ స్వమివాహ || యా-భాగవతీభక్తిః - కో
 ష-మనదిభ్యక్త్యాభిగ్నరూపకర్త వాననాకోశం-జరయతిజీర్ణంకగో-ల-నాశయతితియావతే-తత్రదృష్టాన్తః-సిగ్ధిం ఘక్త
 వస్తుపానాది-అనలోజారరాగ్నిర్వధేతి || 3౨ || 3౩ || ఋతునర్వక్తీ మేవ ప్రస్తోతుంనిరతితయానన్దభగవదనుభవరూపభ
 క్తీయోగస్థా ప్రత్వాధర్మగ్నిరూపముక్తిమసేవచ్చన్తి త్యాహ-కేచిన్తత్పదయోగసేవాయామభిరతాఅనక్తాః మయ్యేవ
 ఈహస్య ద్వైర్గీయకేష్టామేమాం-భాగవతాః-అన్యోన్యతఃపరస్పరం-మమ-పారమార్థికల్యాణగుణప్రకాశకానిశిష్టితా
 ని-ప్రసజ్యప్రస్తూయసభాజయన్తఃసమ్యగ్మగమమోదయన్తః-పౌరుషప్రసక్తజనితానన్ద సంప్లుతాస్సన్తః-మేమమ,వికాత్త

తాంకస్యధావతాం-మత్సమానగుణకతాం-మమసాధర్మ్యమాగతాఇతిహ్యుక్త్యతే-నస్పృహయన్తినేచ్యన్తి || 33 || *
 పింతు-పాతవ్య-తే-న-స్య-మేమమ-రుచిరాణిన్నదరాణి-ప్రసన్నానివక్త్రానిబలాచనానియేష తా-దివ్యాన్యమానుషా-
 ణి-చరప్రదాన్యభిమతార్థప్రదాని-రూపాణిదివ్యమన్త శశరీరాణి-పశ్యన్తి ధ్యాయన్తి-రూపై-సాగ్గంసహ-స్పృహణీయాం-
 వాచంనుదుక్తిం-వదన్తిపరస్పరంకథయన్తి || 34 || * యద్యపి-ముక్తిస్తైస్తపాప్ర్యత్యతే-తథాపి-తేషామవశ్యంనుద్యక్త్యా
 ముక్తిర్నపివీతిత్యహా|| తే రితిద్వాన్యామ్|| దర్శనీయాఃఅవయవాఃయేషుజ్ఞైః - విలాసోలీలా, సుగ్రహసయంకృషితుణవవల-
 కసం, వామసూక్తంసుధురభాషణం, ఉదారాణిపీలాసానియేషు, తైఃమధ్యూప్తైః - హృతలతామనఃయేషాం-హృతాః
 పాప్రణాజ్ఞానకర్తృన్ప్రియాణియేషాం - తాత్పర్యనివృత్తిఃమక్తిస్తపాప్ర్యత్యయమానానపి- భక్తిఃమద్యక్తిః-అజ్యోంసూక్ష్మాం-
 ఎకపదీమిత్యర్థః-గతింఅర్చిరాదికాంగతింప్రతి - అర్చిరాదిగతేర్కహభిరత్సృణ్వత్వాదశ్వేషిమిత్యక్త్యం, ప్రయత్నైస్తాప్రభా-
 వసానైప్రవర్తయతిగమయతీతియావత్ || 35 || * అన్యో-అర్చిరాదిగత్యాగమనారహ్మాన్ నరం, మమ-మాయయా,
 విస్మయేషాంవిశేషేణ్యుష్టేషాం, విఘాతంబ్రహ్మలోకపర్యవ్రహ్మాతం-తథా - అనుప్రవృత్తంభక్తిమనస్త్యప్రవృత్త, మష్టా-
 గ్గంఅజహన్యష్టప్రకారకమైశ్వర్యం-భాగవతీంశ్రియంముక్తిం-నస్పృహయన్తిభాగవతీంశ్రియమితిద్యుష్టాన్తార్థం, య-
 ధా, భాగవతీంశ్రియంనస్పృహయన్తితథామాయావిఘాత్యాదీనీత్యర్థః - కైముత్యనయోగ్యతనార్థంవా, భాగవతీంశ్రి-
 యమేవనస్పృహయన్తికింమాయావిఘాత్యాదీనీత్యుహయన్తితివక్తవ్యమితి - అథవా, బ్రహ్మైష్టైస్తర్హితభాగవల్లోకం
 శ్రీయమపిసేచ్యన్తి-కింతు-తౌప్రకృతిపురుషవిమక్షణ్య, మేమమ, లోకేనిత్యవిఘాతా-అశ్చైవతేప్రాప్రుషన్తి-శ్శయిష్టా-
 సాతిశయసుఖాకాలోకాన్నప్రాప్రుషన్తి, కింతునిత్యనిరతిశయసుఖంమల్లోకంప్రాప్రుషన్తిత్వార్థః || 36 || * మనలలోక

తావదీహః | యే-న్యోన్యతోభాగవతాశ్చపవన్యసధాజయన్తోమమపారయాణి || 38 || పశ్యన్తిమేరుచిరా-
 ణ్యమృగ-స్వగ్రంసన్నవక్త్రానిబలాచనానిరూపాణిదివ్యానివరప్రదాని - పాకంవాచస్పృహణీయాంవద-
 న్తి || 39 || * తైర్దర్శనీయావయవై రుదారపీలానహసేషీతివామసూక్తైః | శ్శవ్యతాత్వోహృతపాప్రణాంశ్చ
 భక్తిరనిచ్చతోగతివజ్యోంప్రయత్నైః || 35 || అన్యో-విఘాతంమమాయా- విస్మయేషాంవిశేషేణ్యుష్టైః వదప్ర-
 వృత్తమ్శ్రియంవయేనస్పృహయన్తి - భాగవతీంపరస్పృహయేతత్వదతేత్వదతేత్వదతే || 37 || నకర్షి-చిన్తత్పరా-
 త్వాన్తరూపేనజ్యన్తిన్ప్రియామేవనిమియేతేషాపాటిః | యేషామహంప్రియలతామనతశ్చ నభాగురుస్సహ్యో-
 దైవమిష్టమ్ || 37 || ఇదంలొకంతేనై వామమాత్మనముదశ్శయాయినమ్, ఆత్మనమమయేదేహయేరాయః

తస్య విశేషాత్సన్గ్రాహివద్ద్యోక్త్యన్యోగ్యచోగోపకరణానానాశిసాన్యత్రోత్పరా|| నెతి || హేతాన్తరూపేయద్వా-శా-
 న్తరూపేతద్ధర్మత్వమయాత్మకై, మల్లోకై, మత్పరాఃమదనుభవపరాః - కర్మచితు-దాచిదశి, ననశ్చ-స్త్రినమదనుభవహీ-
 నాభవన్తి, మేమదీయ-చునిమియే- హేతికాలవక్తం - నతేషిన్గ్రసతి, తత్రహేతుర్యేమామితియేషాంనిరతిశయప్రీతివిష-
 యలత్యాచం, సుతత్వమేషామవిషయః, సఖేవశిష్యాసాన్వదం, గురురవహితోపదెష్టా-సుహృదత్వవహితకారీ-ఇష్టదై-
 వమివపూజ్యః - ఎవంసర్వభావేషోపాసీనాః - అచారవారసున్తి యమానవగ్లాత్రమధర్మైసుగృహీతమదుపానసయాపమ-
 త్యమారాధనపీతో-ఎవంమద్యారాత్మ్యానుభవరూపానన్తంప్రాప్యయ, పునరాన్తర్యమామితిభాగవతో-అభిప్రాయః
 తథాచభాగవతాస్వయమేవక్తం, మాముపేత్యపునర్జన్మదుఃఖాలయమశాశ్వతమ్ | నాపునన్తిమహాత్మానస్సంసిద్ధిం
 పరమాంగతాః|| ఆలబ్ధ్యమనవల్లోకాఃపునరావధిన్తి-యన్తి | మాముపేత్యతేనాన్తేయపునర్జన్మనవిద్యతత్వభవ|| శుకీర-
 పి|| సఖత్వేనవన్తర్యమానదాయకంబ్రహ్మలోకమభినంపద్యతేనవప్తనరావర్తత్యభ్యాదికా, ఎతేన, యదీపరపురుషా-
 యత్తంముక్తేశ్వర్యంతర్నిత్యస్వతన్త్రీయేనతత్సంకల్పాన్తుక్తస్య పునరాప్యత్తినంభావనాశిజ్ఞాం-పరాస్థానహంపర-
 మపురుషస్సత్యసంకల్ప-ఎత్యర్థప్రియంజ్ఞానంలభ్యాకదాచిదావర్తత్యభ్యాదికా, ఎతేన, యేషామజ్ఞానో-ఎత్యర్థ-
 మహంసచమమప్రియః|| ఉదారాస్సర్వవైతేతేజానీత్యాత్మైవమేయతేమ్ || అస్మి తస్యహీయత్వాత్మామామేనా-నుత్తమాం
 గతిమ్ | బహునాంజన్మనామనైజ్ఞానవాత్సాంప్రపద్యతే|| వాసుదేవస్సర్వమితిసమహత్మానుదర్శభృత్యి, || 38 || * జ్ఞానస్య
 పమాతిపాప్తత్యాదీనీత్యసంకల్పత్వపర్యవ్రజ్యగుణగణ్యపత్యగాత్మనస్సాన్యభావికాన్యైవావిర్భావః, అతీనముక్త-
 శ్వర్యంపరమపురుషాయత్తమితిచే-చుచ్యతే - తస్యతథావిధ్యత్వమేవపరమపురుషాయత్తం, తస్యనిత్యస్థితిశ్చతదాయత్వా-
 పరమపురుషస్త్రితీయత్వాయానిత్యైష్టత్యాన్విత్యతయావర్తత్యభినంకర్మవిరోధః, ఎవమేవపరమపురుషదోగోపకరణ

నం, తదపివత్సామ్యైవ తాత్పర్యం. జ్ఞానమితి అత్తదర్శనం, అత్తాపరమపురుషవ్యక్తితేనాదౌగ్రీయతేన నైత్యాత్తదర్శనం, యజ్ఞానం, పురుషస్యముఖీ, స్మితేయసామమేదాయ, ఆహుః, నేదానా ప్రజ్ఞాశ్చ, తజ్ఞానం, హృదయగ్రస్థభదనం అజ్ఞాననివర్తకం, తేనభ్యం, యద్యా తేతవ, హృదయగ్రస్థభదనం బద్ధమే ॥ ౨౧ ॥ తావత్ప్రకృతివిలక్షణాత్తస్యూహపంశోభయతి ॥ అనాదిరిద్దావ్యాప్తిమ్ ॥ పురుషోజీవః, తస్యస్వరూపనిరూపకధర్మద్వయమాహ ॥ స్వయంజ్యోతిఃస్వయం ప్రకాశః సాన్నిత్యానమన్యంప్రకాశయత్యయంజ్యోతిరిత్యుచ్యతే-యధాచీపాదిః, తద్వదయమిస్వయంజ్యోతిః-తస్మిత్తద్వదవంజనస్వరూపభివృద్ధితాహ ॥ ప్రత్యగ్దామా-స్వస్మిన్ సామనత్వం ప్రత్యక్షత్వం పరస్మై వాసమానత్వం పరాత్త్వం-ఎతదవజడత్వం-ప్రత్యక్షస్వస్మిన్ ప్రకాశమానం - రామస్యగూఢం, యస్య - అనైవపరాధ్యాచీపాదిభ్యోజడబ్యోజైలక్షణ్యసిద్ధ్యాజ్ఞానస్వరూపత్వేన్, స్వయంజ్యోతిరిత్యనై - జ్ఞానగుణకత్వేన్, తేనసాన్నిపరప్రకాశకత్వయచ్యతే-తత్ర-యధాచీపాదిచ్చతుర్గులపరిమితైశ్చోరూపకచక్రస్థస్వావృత్త్యధర్మధర్మభూతయ-ప్రభయా-అన్యాన్యప్రకాశయతి, స్పర్శ మాత్రప్రభామనపేక్షైర్వదస్వయమప్రకాశతే-తద్వ - దాత్మాపిస్వదర్మభూతజ్ఞానాన్యాక్రకాశయతి స్వధర్మభూజ్ఞాననిరూపేతమనస్వయమప్రకాశతే-ఇతిహ్యుచ్యతే-ఎతావాం స్థుపిశేష-పరాధ్యాచీపాదిసాన్నిత్యానమన్యంప్రకాశప్రకాశయతి - అత్తాను-ప్రత్యక్షత్వసాన్నిత్యానమన్యంశ్చస్పష్టావప్రకాశయతి-ప్రకాశానమన్యవహారానుగత్యాపాదనం-ఎవం - స్వయంప్రకాశత్వంచీపాదిష్టాత్తనివావిష్టం, ప్రత్యగ్దామత్వం తాత్పర్యేనానారణ్యమిజ్ఞానగుణకంజ్ఞానస్వరూపంచేతిజడాద్విలక్షణమాత్తస్య రూపమిసితం - తదేవాహ-ప్రకృతేప్రకృతిపరిణామూపాచ్చరీర్ణేయచ-సాగ్రాహః - పరాన్యూపరస్వభావతత్త్వత్వద్విలక్షణ-అతఏవ-నిర్గుణ-సాగ్రీకృతసత్త్వాదిగుణసహితః తదావ్యా-త్తాశరీరాస్త్రప్రవేశేనతద్ధారక-యేనాత్తస్యగూఢం - విశ్వంఆబ్రహ్మస్తవ్యపర్యస్తస్థానసూక్ష్మశరీరాత్తకంవిశ్వం, వ్యాప్తం-యనేత్యేకవచననిర్దేశః, ఎకోప్రహస్సునంపన్నస్సుప్తచక్షురుతేనజా, ఇతి

ననిశ్చేయసార్థాయపురుషస్యైవ దర్శనమ్ ॥ యదాహుర్వర్ణయతే త్రైవదయగ్రస్థభదనమ్ ॥ ౨౧ ॥ అనాదిరాత్మా పురుషోద్గతః ప్రకృతేవహః ॥ ప్రత్యగ్దామాస్వయంజ్యోతిరిత్వం యేనసమన్యతమ్ ॥ ౩ ॥ నిజాయతేన మ్రియతేనహదేవద్యుసాధిభిః ॥ నిమిత్తైరాత్తవధర్మై యధాన్వృతైరితీతా ॥ ౪ ॥ సవప్రకృతింసూ

వ-జ్ఞాతృభిప్రాయకృతః అనైవదేవాదిశరీరాకాంవ్యావృత్త్యమాత్మనోవ్యాపకత్వం నిరతిశయసూక్ష్మత్వం హోక్తుమ్ ॥ ౩ ॥ అతఏవ, వ్యాపకత్వాన్నిరతిశయసూక్ష్మత్వాదహాదిత్వాదైహాద్విలక్షణత్వాచ్చదేహచీపాదీనానుపాదిభీరుత్పత్తివారాశాదిభీర్దేహాదిరూపైరుపాధిభీర్వా - నిజాయతేనమ్రియతేనశక్యతి - ననుదేహోహం దేహోయంమమేహంమనుష్యేయంస్తూలోహంస్తూలోయయతిస్వస్య పరేహంవదేహత్వోరభేదేనైవప్రతితేకథందేహాదిభీన్ హనజననాదిరాత్తనభివృత్త్యాహ ॥ నిమిత్తైపుణ్యపారూపైః ఆత్రిఃదేహోహంస్తూలోహమిత్యాద్యాహోపితేదేహధర్మైయస్య - అతోవదేహాదిభీన్ హనజననాదిభీర్వర్ణం, ఎతదేవృష్టాదైవస్థవ్యయతి ॥ యథేతి ॥ యధాన్వృతదేహై, స్వాన్వృతదేహానాశేషనశక్యతి, ఎవంజాగరద్యవస్థానుభవ్యతే, దేహాదినాశేషనశక్యతి ॥ ౪ ॥ శ్లోఎవంప్రకృతివిలక్షణమాత్మస్వరూపంచీశోన్య-ఎవంచిదస్యతస్యకథంకర్తృత్వోక్తత్వాదికమిత్యాశ్చ-యాం-ప్రకృతినంసర్వకృతంకర్తృత్వాదిచైశ్చిద్యుమితివక్తం-ప్రకృతినంసర్వప్రకారమాహ ॥ ౫ ॥ నిమిశ్చక్షులక్షణం - విఘ్ననిరతిశయసూక్ష్మత్వేనసర్వాస్త్రవ్యాపనమధర్మ-ప్రత్యగ్దాత్తా, సూక్ష్మానాయూపవిభాగానర్హనిరతిశయసూక్ష్మతానూపనామిత్యం-అనైవ, జగదాదాపితివాస్తవ్యైర్లభ్యతే, తదైవప్రకృతేసూక్ష్మతానూపనత్వాత్, దైవీదేవస్యవిష్ణోర్లాధాం-అతఏవ - లీలయాదేవసంబద్ధసమార్థలీలయాహేతుభూతయా, పరాధిభ్యోనై, తివత్వమాంత్యాదైవీమిత్యుక్తత్వాచ్చ-యదృచ్చయోన-పగతాంప్రాప్తాం-జీవస్యపృక్తిసంబద్ధస్యపాజత్యాభావోకాదాదితి-మిత్యర్థః గుణయూసంత్యాదిగుణావచురాం-మాయాం - అభ్యవద్యతఅవశ్యత్ - అత్రకేచిదావరణమిత్యేవతక్షిభదనప్రకృతిం ద్వేధావిభజ్య - పురుషపిజీవేర్వరూపేనద్వేధావిభజ్యఎకస్యపృక్తివిచకనసంసారః, ఇతరస్యప్రకృతింస్వశకీకృతస్యష్టాద్వివిధ్యాపార, స్త్రు-పృక్తిత్వవివేకేనయస్సంసరత్యావరణక్రైతిరోహత, స్త్రస్యసంసారప్రకారో-నైశ్లోకేనోచ్యతేఇతివ్యావశ్యతే-తతయత్కం, నిత్యమవిద్యాప్రత్యనికస్వప్రకాశస్వరూపస్యపృక్తిత్వవివేకానుపపత్తే-స్థలీలాయాపన్నష్టాద్వివిధ్యాపారనిర్వృత్తయేఅవరణక్రైతిముహ్యతితిచ - స్తు - ఎకల్ప సహత్వాత్ - కింభౌ నిహేతుగ్గీలా - ఉత-భౌ నిరహ-నాద్యః లీలయా

స్వభ్రమసంపాదనానుపపత్తైః బహుస్యా, మితిసంకల్పే సమాత్వగోలిలయాపస్య స్త్ర్యా దివంకరతి - సమాత్వ
 ద్వాప్రసాన్నిమితిసంకల్పభాగ్యమృతి-కించ, త్వరస్సర్వజ్ఞ త్వాన్వపర్థరూపసంసారపవనైవత్యత్యై త్వత్సర్వ
 జ్ఞత్వత్తుతిపిరోధః-వివేకపిష్టసనెసాన్వపర్థరూపాయజగత్పజితతిత త్దాపీలీలాత్వమునుపపన్నం - సనాన్వ్యాగ్య
 పహతస్యాగధానయనపుష్ప త్తిగ్లిలాభవతి, నద్వితియః, ప్రథమసంకల్పస్యలీలాత్వానుపపత్తైః - తద్వదహో త్త్రత్రాపి
 లామ ప్రరణభ్రమావపత్తైః, నాపితృతియః-ద్విజన్య శ్రిజ్ఞానస్య లీలాత్వప్రసేద్యః, స్వయమభ్యాగ్యమృతి-స్వగోలిలయాప
 రాన్వో హయతితిత్యై, న-త్వన్య త్తేభ్యాన్యాదిసాపరద్యనాయోగాత్, పుదన్యసేనంభవతేతేమాంస్సానస్యత్వజ్ఞానావృ
 నిర్విశేషసన్తాత్రస్యబిప్రకాశనిర్విశేషత్యాదవసలీలాసంభవతి, ఈశ్వరస్యతు, సర్వజ్ఞ త్వేన, సంసారరహితత్వేన, జీవాక్
 సాన్వసన్య త్వేన-నజానతో, జన్య మరణాదినిర్వర్తననకపతనాదివ్యాపారోనలీలాభవియమృతి, తస్మా, స్థిఖలహేయః
 త్తిగ్లికాన స-సర్వాణగుణగుణమహాపథేరిశ్వరస్య లీలా-చకరణభూతయతస్మి యావ్య యామాయతస్మియావ్యస్య
 తచ్చరీరభూతసాన్వదిత్యా ద్యుక్తధర్మకస్య తస్మా ద్వి లక్షణస్యప్రత్యగాన నవరమార్థరూపతేత్వరలీలయావజగత్సృ
 స్త్యాదివ్యాపారసర్వ త్తయైభవ త్తిరసేనోకనప్రతిపాద్య తథ్యత్వమ్య పగ న్నవ్యం - అత్రలీలయాదుభ్యుచయ-ఉపగ
 తామభ్యవద్యతేత్వస్యస్వేతుంక్యం-తదా, లీలయతి, అభ్యయనెనవతితి - వత్సలత్వ, స్త్రైవహేతు త్వేనపవతయ-హే
 రుత్వతీయా, లీలయాభగవత్సలీలారసనిర్వృత్త్యర్థం-యద్యుచయయాద్యుచి కభగవత్సంకల్పేన - ఉపగతాంప్రాప్తా
 మిత్యర్థః ॥ ౫ ॥ ॥ త్తిల ప్రప్రకృత్యభివ త్తిః, కర్తృత్వాదేకి-హయతమిత్యాగ్రహ-యమభివ త్తి హేతుకస్యస్వరూప
 తిరోధానకృతమోహననిమిత్తంకర్తృత్వాదికమితివత్ప్రప్రకృతిం - సూక్ష్మైవమ్య క్తమ-త్వపద్ధానినంబద్ధ స్థూలా
 వస్తాంపదజ-తయాప్రకృత్యాప్రత్యగాత్తనస్యస్వరూపతిరోధానేనమోహమాహ॥ గుణై రితి॥ విచిత్రాః దేవమనుష్యా
 దిరూపేణబహువిధాః - సరూపాః సర్వాసాంప్రకృతిచరిణామరూపత్వేనైకరూపాః - ప్రజాః గుణై స్సత్వాదిభిః-స్వజ

త్వం హి వేదిగుణమయాంవిభుః | యద్యచ్చైవోపగతామభ్యవద్యతిలీలయా॥ ౫ ॥ గుణైర్విచిత్రాన్స్వభవీం
 సరూపాః | ప్రకృతిం ప్రజాః | విలోక్యముము మోసద్యస్సభివజ్ఞానగూహయా॥ ౬ ॥ ఎవంపరాభిధ్యానేనకర్తృ
 త్వంప్రకృతే ప్రమాణకర్తృసుక్రిమమా దేభుగుణై రాత్మనిమన్యతే॥ ౭ ॥ తదగ్యసంస్కృత్యన్యఃపారతస్యగ్రిం
 చతత్రైతమ్ | భవత్వకర్తృగ్నిసాక్షిణోనిర్వృతాత్మనః॥ ౮ ॥ కార్యకారణకర్తృత్వకారణంప్రకృతింవి

తీంకార్యదాయాంప్రకృతిం-విలోక్య- తయా-జ్ఞానగూహయా-జ్ఞానతిరోధాయాన్యా-సద్యః-సభివముము మో,
 తస్మాంస్సానస్యతామద్విమకరోదిత్యర్థః ॥ ౬ ॥ ఎవంపరాభిధ్యానేనప్రకృత్యాతిరోహితస్వస్వరూపస్సర్వరణభూర్వ
 కప్రకృతిచి ప్రసేన, ప్రమాణజీవః-ప్రకృత్యైవతైః - కర్తృసు - క్రియమా-దేభునత్సు - తానికర్తాణి - ఆర్తనిమన్యతే-తానిస్వక
 ర్తృకాణీతిమన్యతభ్యర్థః-సాంసారికపుష్ప త్తివ్యగ్యకర్తృతా సత్త్వరజ ప్రమాగుణసంసర్గకతానిస్వరూపవప్రయై
 తిధావః ॥ ౭ ॥ తత్తత్తత్తత్త్వరజ ప్రమాగుణసంసర్గకతాని-ర్తృత్వా-దగ్యతేవస్య- సంస్కృతిర్నన్దఃసంసారరూపాబ
 ధ-చత్రైతంకర్తృస్వప్రయై క్తమేవపారతస్యగ్రింకర్తృవత్వత్వంచభవతి-సతు-స్వరూపవప్రయై క్తమితిధావః-స్వరూ
 పవప్రయై క్తత్వాభావమేవవిశేషయతుంత్యము క్తృవస్తాయామవప్రత్యంకృతివియై క్తంస్వరూపంవిశిష్టే॥ అకర్తృతి ॥
 అకర్తృః - సత్ప్రత్యయతాప్రత్యయత్వంసిన్వితే కింతుగమనాగమనాదిసాంసారికప్రప్రతిగ్రహితస్యైత్యర్థః॥ తత్తహే
 తు-దీశస్యఅకర్తృవిశేషస్య-సాక్షిణః-జ్ఞానాశ్చయన్య-జ్ఞానగ గతస్యైత్యర్థః - సాక్షాద్గ్రహ్యత్వమేవసాక్షిత్వం, సాక్షా
 ద్గ్రహ్యంసంజ్ఞాయా, మిత్యన్యశాననానురోధాత్ - అనెనజ్ఞానగుణకత్వము క్తం-జ్ఞానస్వరూపత్వమాహ ॥ నిర్వృతాత్మ
 నభితి॥ నిర్వృతంనిర్వృతిః-భావే క్తః-అనన్తస్వరూపస్యైత్యర్థః, తదావప్రతిః, లిర్యాణయయవాచయతా, తే, తిలనుకూ
 లజ్ఞానమేవహ్యసః॥ ఈశస్యైత్యసాకర్తృవిశేషత్వైక్యా-అనాదిభక్త్యాభ్యురూపకర్తృతిగోహితావహతపాపత్వాది
 సాన్వభావితగుణాష్టకస్య - ముక్తిదాయాంతిరోధానసవృత్త్యా ఆవిర్భావముగృతే - అనెనజ్ఞానగుణకత్వజ్ఞానస్వరూ
 పత్వావహతపాపత్వాదిగుణాష్టకవిష్టం ప్రకృతివియై క్తం ప్రత్యగాత్త స్వరూపమిత్త్యుక్తమ్ ॥ ౮ ॥ అత్రా
 యనురో-౭ సుసంధేయః - తేవాత్మానస్వయమసంకుచితాపరచ్చిన్నచిత్త అజ్ఞానస్వరూపాన్యన్దః - కర్తృరూపావిద్యా
 వేష్టితా, ప్రత్యేత-ర్తానరూపజ్ఞానసంకోచమాపన్నాః, బ్రహ్మది ప్రవృత్త్యన్వివిధవిచిత్రీ దేహేషుప్రవేష్టా, ప్రత్య
 దేహాచిత్తజ్ఞానప్రసదా, ప్రత్యేదేహత్వాభిమానిన, ప్రదుచితకర్తాణికుర్వాణా, ప్రదనుగుణముభిరుంభోచబోగరూపసం

సారప్రవాహం ప్రతిపద్యతే, నమజ్ఞానస్వరూపఆత్మాస్వయం ప్రకాశశ్చ, తస్యదేవాదిస్వరూపాత్మాభిమానస్వరూప
ప్రకాశతిరోధానమవశ్యత్యుచ్యతే, స్వరూపప్రకాశనత్యాత్మన్యూకారానరాధ్యాసాయోగాత్, తతశ్చ, స్వరూ
పప్రకాశతిరోధానస్వరూపనాశప్రసక్తిః, మేవం, నహస్వరూపభూతజ్ఞానస్యతిరోధానముపద్యతే, అపిదుధర్మభూత
జ్ఞానస్యైవ, నమధర్మభూతజ్ఞానస్యాపిరాతిరోధానమవశ్యమాశ్చియత్యేయం, తిరోధానం చ, కర్మరూపావిద్యయాప్ర
కాశోత్పత్తిప్రతిబద్ధోవా, విద్యమానప్రకాశనిష్ఠ త్విత్తికోటిద్యయమేవమీసంభావితం, ఉభయధాపి, నిత్యత్యేవాభిమ
తధర్మభూతజ్ఞానస్యాపి నాశప్రసక్తి ఇతిచేత్, ఉచ్యతే, అత్తధర్మభూతస్యైవ తస్యస్వస్వాపికస్యాపి కర్మణాపారమా
ర్థికం సంకోచం వికాసంభావ్యపరచ్ఛాదః, తత్ర, దేవాదిభిన్నస్యాధిస్థానస్ఫురణసామక్ష్యాద్ధర్మస్వరూపస్వయం
ప్రకాశరూపమధిస్థానతయాస్ఫురణసామక్ష్యానానరామక్షా, అజడత్వాత్, జడత్వాద్విశుక్త్యాచెద్ధానానరామక్షా, ఎ
వంధర్మస్వరూపమధిస్థానంస్ఫురతి, భిన్నవిరోధినోనిత్యత్వాణుత్వాద్యకారాః, తేజానానరవేద్యాఇతి, తత్తిరోధానా
ద్భిన్నమేవతద్యతే, తిరోధానం చ ప్రకాశనిష్ఠత్తి, ప్రకాశశ్చ, నజ్ఞానస్వరూపమపి, ప్రసరాభ్యోగార్థభూతజ్ఞానస్యధ
ర్మప్రకాశః, ప్రకాశరూపచనరాధావశ్యసంకోచః, భావప్రైవాభావాభావత్వాత్ - నజ్ఞోభాభావః ప్రసరః, సేవతిరో
ధాననిష్ఠత్తి - నచరదాభిప్రాయః - ఎవంచ సతిజ్ఞానంధర్మస్వరూపంచనిత్యం - జ్ఞానధర్మభూతప్రసరస్యైవ ప్రకాశత్వాత్ - త
దభావస్వసంకోచత్వాత్ - ప్రసరాభ్యుక్తప్రకాశనిష్ఠత్తిరూపతిరోధానముపద్యతే, నిర్విశేషప్రకాశస్వరూపాత్మవా
దేతు - ప్రకాశస్యైవాత్ స్వరూపత్వాత్ తతధర్మానరసభ్యుపగమాత్ తిరోధానస్వరూపనాశోమపరిహరణచ
జ్ఞానస్యజ్ఞానానరాశ్రయత్వంనదృష్టమితిచేత్ - తల్లింవ్యాప్త్యాఉత్తత్యత్యా - నాద్య - జ్ఞానస్యకస్యవిధర్మత్వేనైవ
జ్ఞత్వాత్తస్యైవ ప్రసక్తిత్వమపి నమత్యేవమితోజ్ఞానస్వరూపఆత్మకస్యవిధర్మస్యాగ్తి, శుభ్రత్వాచేత్ - తయేవజ్ఞాన
స్యజ్ఞానాశ్రయత్వమపి పతిపాద్యతే, తదాచతః, కర్తృబోధావిజ్ఞానాత్మై, తిన్వత్, ప్రకృతేఃపుమాకర్మస్యక్తి
యమాదేహగుణైరాత్మనివన్యతే, ఇత్యనెన, స్వయమకర్తృవసన్విత్యోక్త్యాచేతనానాగుణానాం కర్మత్వమాత్మ
స్యస్యస్యతిత్వవగమ్యతేయం కంఠైతత్ - అత్తనోహ్యకర్మత్వం గుణానామేవకర్మత్వమధ్యత్వశాస్త్రేఽపిశూన్య
తేతదాహికరవప్లీమః, సజామత్యేమియత, ఇత్యాది - జన్మజరామరణాదికంసర్వం ప్రకృత్యధర్మం ప్రక్షిప్త్యహననా
దిమక్రియానుకర్మత్వమపి పతిపాద్యతే, హనాచేన్వన్యతేహ సుంహతశ్చైన్వన్యతేహ తమః ఉభాతేనవిజ్ఞానోనాయం
హ సైవసన్వత, ఇహనారమాత్మానంజానన్మజానాత్మాత్మానమిత్యర్థః - తదాచభగవతాస్వయమేవ, జీవస్యాకర్మ
త్వంస్వరూపం కర్మత్వాభిమానస్యైవమోహాభ్యుపగమ్యతే, ప్రకృత్యేకీయమాణామిన్ద్రైకర్మైశ్చిత్తగతః, అహంకార
విమూఢాత్మాకర్మాహమితివన్యతే, నాన్యం గుణైభ్యోకర్తారంభూతప్రప్త్యామేవసన్యతి, కార్యకారణకర్మత్వేమేమః
ప్రకృతిరుచ్యతే, పురుషస్సుభయఃఖానాంభోక్తృత్వేమేరుచ్యతే, ఇతి - అతఃపురుషస్యభోక్తృత్వమేవ - ప్రకృతేచిత్త
ర్మత్వం - ఎవంచ, కర్తృశాస్త్రార్థవత్త్వాత్, చిత్త్యధికరణవిగోధః - తత్ప్రకృత్యైవకర్తృ - నగుణా - ఇత్యుచ్యతే, తదాహి
యజేతస్యర్థకామః - ముముక్షుర్వ్రహ్మచారి, తేనమూర్ధినిశాస్త్రాగ్రీవిస్యర్థమోక్షాదలస్యభోక్తృత్వమేవకర్మత్వే
నియుజ్యతే - సమ్యజేతస్యకర్మత్వేనాగ్రీవినియుజ్యతే - శాసనాచ్చశాస్త్రం - శాసనం చ ప్రవచనం - శాస్త్రస్య ప్రవర్తక
త్వంబోధభవనద్వారణ - అచేతనం చ ప్రధానం సహాయయతుంశక్యం అతశ్చాస్త్రాజ్ఞామర్థవత్త్వంభోక్తృత్వేనైవప్రవర్తక
ర్మత్వేభవత్, తదుక్తం, శాస్త్రఫలప్రయోగై, తిత్తకథమయంవిరోధఃపరిహరణేని ఇతిచేత్ - అత్రాగ్నితేకర్మ
ధికరణేవశరీరాధిష్ఠాత్మరూపకర్మత్వమాత్మనివేత్యుచ్యతే - హనాచేత్యత్యత్రాత్మనోనిత్యత్వాద్ధననాద్యభావకత్వః
అత్ర, ప్రకృతేఽగ్నియమాణాసి, తిత్తాయాంచ - సాంసారిచప్రవృత్తిభజీవస్యకర్మత్వా - అన్యయత్వతిరేకాభ్యం సత్త్వర
జన్మమోగుణంసర్వకర్మానస్వరూపప్రయత్నైశ్చిగుణానామేవకర్మత్వమేవమిత్యుచ్యతే, సహసాంసారికప్రవృత్తిభకర్మ
త్వంగుణంసర్వకర్మత్వేనాచ్యతే, తదేవస్వతంత్రకర్మత్వం ప్రతిపద్యతే, తదాచతత్త్వేఽగ్నిశతాయాం, కారణంగుణ
సంజ్ఞేనస్వసంజ్ఞేనిజన్మస్త్వే, తిసాంసారికప్రవృత్తిభకర్మత్వం గుణంసర్వకర్మత్వమిత్యభిహితం -
తదాచతత్త్వేఽగ్నివాత్సవశ్చకర్మత్వమభ్యుపగమ్యతే, శరీరవాత్సవశ్చకర్మత్వంభిన్నకర్మత్వంసాగ్రభూతసరః, న్యాయ్యం నావిపరి
తంవాచ్యతే, తత్త్వమేవతమః తత్త్వేఽగ్నిసంజ్ఞకర్తారమాత్మానంకేవలంతుయోచితశ్చత్యోకపత్యుచ్యతే, తస్యైవకర్మ
నితి, అధిష్ఠానంతధాకర్తారణంచప్రదగ్ధమ్, వివిధాచప్రదగ్ధైష్ట్యాచైవచైవాశ్రవణ్యమ, మితి - చైవమిత్యేవ - అధి
ష్ఠానాదిచైవపర్యవసామక్ష్యత్వేనాత్మానంకేవలంకర్తారంభూతసంసన్యతిత్వార్థః - అతః - క

ర్వధికరణే ప్రదుషస్యాధిస్థానభూతస్వతరీరాధిస్థానపుష్పరూపక ర్వుత్పయవ్యతేఽపకృతేః క్రియమాణేష్యి, త్యాచౌతు-
 సాంసారికవ్యాపారాశ్చ యత్పరూపక ర్వుత్పంప్రకృతినంసర్గకృతంనస్వరూపవయం క్షుమ్మువ్యతభ్యతతో-న-తదధికర-
 ణవిరోధభిషత్తదసాంసారికప్రప్య తిమక ర్వుత్పంప్రకృతినంసర్గకృతంనస్వరూపకృతమిషితేదయం సాంసారికప్రప్య
 త్రివ్యవస్థశ్చరీరాధిస్థానపుష్పరూపక ర్వుత్పా శ్రయత్వాత్ప్రతిబలనుభయఃఖాత్రయత్వమాత్మ నవేతత్కాహా || కార్య-
 తి||కార్యంశరీరం కారణానినమస్తానిన్దియ్యాణి-తేమం, కర్వుత్పేలహీర్ధ మనాగమనాదీక్షిమాకారీ త్వే-ప్రకృతింపురుషా-
 ధిష్ఠితాంశరీరాకారేణపరిణతాంప్రకృతిం కారణంసేతుం, విదుః-పురుషాధిష్ఠితశరీరాకారపరిణతప్రకృత్యాశ్రయేభో-
 గసాధనమాతాః క్రియా భిత్కర్మః - పురుషస్యాధిష్ఠానపుష్పమేవతదమేక్షయా-ధికంకర్తాశాస్త్రార్థవత్త్వాదీక్షా-
 క్తం-శరీరాధిస్థానరూప్రయత్న మౌతుత్వమేవహీపురుషస్యక ర్వుత్పం - అతవన-నుభయఃఖాత్రయంపురుషాధిష్ఠితశరీరా-
 కారపరిణతప్రకృతిసేతుకవ్యాపారజన్మనుబయఃఖానాం-భో క్వుత్పే-ప్రకృతేశ్వరీరా-త్పరంవిలక్షణం-తదధిష్ఠాతారం-
 పురుషమాత్మానం-కారణం-విదుః-స్వశరీరాధిస్థానరూప ప్రయత్నా శ్రయత్వాత్తదధిష్ఠేయమౌతుక క్రియావలనుభయః
 ఖాత్రయభిత్కర్మః||౯||అవంప్రకృతివిలక్షణేతత్సంస్కృతైర్వస్వరూపే-కార్యకారణభావేనావస్థితైప్రకృతిస్వరూపేనా-
 భిహితేఃపున స్తే సూరేవసంస్కృతయోః ప్రకృతిపురుషయోఃకార్యవస్థాస్సప్రపజ్ఞంశుక్రూడమనాశాపృచ్ఛతేవహూ-
 తి||పేపురుషో-త్తమప్రకృతేకార్యవస్థప్రధానస్య-తరాపురుషస్యాపికార్యవస్థస్యబ్రహ్మత్వ కస్యకథంభూతయోః-
 అన్యజగతో-కారణయోః - కార్యవస్థాయోఃపూర్వం కృత్సజగత్కారణత్వేననామరూపవిభాగానర్హ మాక్షదశాప-
 త్త్యాభాగవచ్చరీరత్వేవావస్థితయోః లక్షణంస్వరూపం-బూహి- బ్రహ్మత్వ కయో ప్రకృతిపురుషయోఃకార్యభేదాన-ధ-
 యేత్యర్థః-సదనన్యయదాత్మకం-కారణభూతాఃపితృదయోకార్యభూతాఃపుత్రాదయో- యద్విక్రీకృతిపురుషాత్మకం-

దుః | భో కృత్యైనుభయఃఖాత్రయంపురుషంప్రకృతేఽపరమ్||౯|| సేవహూతీరువాచ || ప్రకృతే పురుషస్యాపిల-
 షణంపురుషో-త్తమ | బూహిహీకారణయోరన్యవస్థయదాత్మ కమ్ ||౧౦|| శ్రీభగవానువాచ||యత్తత్త్రి-
 గుణవన్య క్తంసత్త్వంసదనదాత్మ కమ్ | ప్రధానంప్రకృతింపాత్రీహురివిశేషంవిశేషవత్||౧౧||పజ్ఞాభిఃపజ్ఞా-
 భిర్వాత్స్యేర్హుర్విద్యశ్చి స్తధా | ఎతచ్చతుర్వింశతకంగణంపాత్రీధానికమిదుః ||౧౨|| మహాభూతానిపజ్ఞైవ-
 ఘరాహిః గన్తీర్దుష్టహః | రన్యత్రాణివతావ స్తిగన్తాదీనివతానిమ||౧౩||ఇన్దియాణిదశశ్రీతత్త్వం-
 గ్రనసనాసికాః | వాకీ-రౌవరణౌ మేధంపాయుర్దశివశ్చత్యై ||౧౪|| మహాబద్ధిరహంకారశ్చిత్తమిత్యై-
 ప్ర

తయోగ్లక్షణంబూహిత్యర్థః-సహీకవలప్రకృతేఃకవలాత్ప్రస్వరూప్రస్యవాపిత్యపుత్రత్వాది-అతక్షణయాత్మకత్వం-నదన-
 దితిచిదచిత్తముదాయరూపంవిశ్వంవామేవక్షతమ్ ||౧౦||శ్చ ఎవంపుష్టేబ్రహ్మత్వ కప్రకృతిపురుషకార్యవస్థాస్సప్రపజ్ఞా-
 ముపపాదయన్యక-తావత్ప్రకృతేఃకారణావస్థాంకార్యవస్థాంసంలగ్న మేతాహ||యత్తదితి||యత్ప్రధానం, తగవప్రకృ-
 తింపాత్రీహురిత్వన్యయఃకింతత్ప్రధానం-అవిశేషంకారణావస్థాయాంపురివ్యాదివిశేషరహితం-అతవేవాన్య క్తంనామరూ-
 పవిభాగానర్హం-తిగుణంసత్త్వజ ప్రమోగుణాత్మకం నిత్యంత్రిగుణాత్మక మిత్యవేదవేదాత్మ పరమాత్మి చైలక్షిణ్యము క్తం-
 నిత్యమిత్యవేదనమహాదాద్యవస్థానామనిత్యేత్వేవవస్థావతోద్రవ్యస్వనిత్యత్వము క్తం- ఎవంప్రకృతేకారణావస్థోక్తా - కా-
 ర్యవస్థామాహ|| విశేషవత్ - కార్యవస్థాయాంపురివ్యాదివిశేషవత్ - సదనదాత్మకం-మహాదాదీపురివ్య వ్రకారణరూపే-
 బ్రహ్మేణి ప్రవృత్త్య న్తశరీరరూపకార్యరూపేణవ-కార్యకారణమిత్యర్థః||౧౧||శ్చ ఎవమవస్థాద్వయమధిధాయత్సైర్వ-
 ప్రధానస్యకార్యకారణంమహాదాదీనాంపుష్టి మనుక్రమివ్యం - స్తావత్తతా-ర్యాణిగణయక, నుఖగ్రహణాయనంగ్యకృ-
 తి || పజ్ఞాచిరితి || పజ్ఞాభిఃపజ్ఞాభిః, పజ్ఞాభిఃసైర్వైత్తేః - పజ్ఞాభిః ప్రవైత్తేః - చతుర్విధోహంకారవహదన్య క్తే-దశ-
 భిజ్ఞానకర్మోపయ్యైన్దియైత్యంసంఖ్యాభేదేన ఎతచ్చతుర్వింశతకం- ఎతానివతుర్విం శతీర్విన్దిక-తం-పాత్రీధానికంప్ర-
 ధానకార్యత్వకం-గణంసమూహం-విదుః||౧౨||శ్చ ఎతద్విద్యతోతి||మహాభూతానితిత్రిభిః || మహాభూతాన్యాకాదీ-
 ని-పజ్ఞైవ-ఎవకారో-ధికసంఖ్యాగ్రవసశ్చేదాద్య-తానిగణయతి||ధూరితి||స్వప్రకృతః-గన్తాదీనిగతదిత్యేవాం, తాని, తన్వా-
 త్రాణిద్రవ్యాణిత్యర్థః-గన్తాదయోహంపురివ్యాదిరూపవస్థావిశేషాః-తావ స్తి పజ్ఞైవ-మమయా-మతానిజ్ఞాతాని ఇదం,
 మమభగవతో-మహుస్యర్థం-ఎవంతేనో-బహూత్త కంభూతత్రయమేవేతిమతా ప్రవ్యావృత్తిః ||౧౩|| శ్చ ఇన్దియా-
 ణిదశగణయతి|| ఇన్దియాణీశ్రీత్రాదీనిజ్ఞానైన్దియా-వాగాదీనికర్తైన్దియాణి, త్రేత, పాయుర్దశమ్ ||౧౪|| శ్చ ల

రాత్న కమ్ । నత్తుగ్ధులక్ష్య తిథిభేదస్వత్త్వ లక్షణరూపయా ॥ ౧౫ ॥ ఎతామా నైవసంఖ్యతో బ్రహ్మసంస్కర
సన్యమా । సన్నివేశోమయపాప్రక్రియఃకాలఃపచ్చవింశికః ॥ ౧౬ ॥ ప్రభావంపారుషంపాప్రహుఃకాలమేత
యతోహ్యనుమ్ । అహంకారవిమూఢశక్త్యర్థప్రకృతిమయమ్ ॥ ౧౭ ॥ ప్రకృతైర్భుజసామ్యస్యవిద్విశేషస్యమా
నః । జ్ఞేయతస్యభగవాన్సాగరిత్యర్థపలక్షితః ॥ ౧౮ ॥ అప్రభురమరూపేణకాలరూపేణయోగహీః । సమ
స్వైత్వేకసత్త్వానాంభగవానాత్తమాయయా ॥ ౧౯ ॥ జైవాద్భుతభగవద్గీత్యామస్యాంమోనాపరఃపుమాః । అ

హితః॥పౌరుషంపరమపురుషనంబునైన - ప్రభావమేవ కాల-మెక-అపహం-కోపాపౌరుషః ప్రభావఇత్యుతాహ॥నుతఃపౌరుషాత్పృథివా-ద్భూయం - జగత్సర్వగ్రంథంసారాదినిశంసారభయం-భవతి-పరమపురుషస్యసర్వగ్రంథంసారాదిమజగన్నియమనసామధ్యంకాలః-నతత్త్వాద్రేమిత్యుత్తరః॥అపహం-కోపహితః॥అనాత్మన్యాత్మాదిమనాఅపహం-ర-స్యైన-మూఢస్యతిరోహితస్యస్వరూపస్య-ప్రకృతిం , అక్షరంతమనలీనుతః, ఇతితవశ్యబ్రహ్మం-స్యంరేతితః॥అనాత్మ-దశావనంప్రధానం-ప్రకృతీకారణంపరమాత్మానంవా-తాయమస్యంసంహరదశాయాంపాప్రస్య-తద్వక్ష్యమ్యతథా-హామానమి-ప్రకృతిప్రధానస్య-యి ధృఢసామ్యం-తస్య-నిర్విశేషస్యనామరూపాదివిశేషశూన్యస్య - నామరూపాదివిశేషపరిణామంసంహరదశాయాంసామ్యవస్థావనంబుగ్రహిత్రయస్యప్రధానస్యచైత్యగ్రంథయత-శ్చైష్ట్యావ్యాపారో-భవతి-సంభగవాక్-భగవదాత్మక-కాలఇత్యు-పలతీత్యనంసంహరదశాయంనామరూపవిభాగానర్హంరేతితః॥అనాత్మ-స్థామాపన్నయోఃప్రకృతిపురుషయోఃపరమాత్మాత్వతయో-స్తస్మిన్మైత్రీనయోపునస్పృష్టిదశాయంజగదాకారణపరిణామరూపామోవ్యాపారస్తద్భేదభూతస్యకాల-స్థవ-భగవదాత్మకఇత్యగ్రంథః ॥౧౨౧౦॥

ఎవంప్రకృతిపురుషకాలస్యరూపంకోటితంతే - త్రయోజీభగవదూపాణి , ఆపధానపురుషావ్యక్తకాలాస్తుప్రవిధాగళిరూపాణీ, త్యుక్తేతేషుపృథివ్యాదిస్థూలరూపైఃపరిణతత్వాత్పృథివీయప్రకృతిఃస్థుభువస్వరూపా-పురుషకాలయోస్తు, తాదృశస్థూలపరిణామాభావా త్రయోఃప్రతియమావత్సంయుక్త్యాగదర్శయత్ - తయోశ్చాస్మైకసమభిగమ్యంభగవదాత్మకత్వమన్రతిత్యోకేనాహంయః-అత్తమాయయాస్వనః-స్వన సత్త్వానాంపృథివ్యాదిసంఘాతదేవసామస్త్ర- పురుషరూపైః - ఇచ్చామిద్వస్తి-సఖ్యామిదుఃఖ్యామి-శిష్యాదేవసఖ్యాదాగ్నితయజీష్యాద్యురూపైః- స్త్రీప్రవిశ్య-తథా-భవత్సృజాద్యవిశ్వతీతి - తేషామేవసత్త్వానాంవిశేషణత్వేనబహిఃకాలాఖ్యానూపైః - సమస్తైతివధానతే, సంభగవాక్ పరమపురుషః ॥ ౧౧ ॥

ఎవంసంప్రకృతియోగితయాప్రకృతిపురుషవేరకత్వంభగవతత్వం, అభిసృష్టిమాపా ॥రైవా

దితిః పరః ప్రమాణపరమపురుషః, స్వస్వాంతస్వీయాంతం, యో నౌ జగద్యో నౌ ప్రకృతౌ, దైవాత్సవసంకల్పాత్పుత్రతదధర్మిణ్యం, రజస్వమశ్నాభిధూయనత్వం భవతిభారతం॥ రజస్వత్వంతమశ్నైవతమస్సత్వం రజస్వత్వం, తస్య క్రిత్యాః పుత్రతనత్వాదిగుణాయాం, పిన్దం మహాదాదిప్రపంచస్సృష్టి సామర్థ్యం - చెతనసమష్టింవా, అధర్మిత్యయస్య, తతః, సామయోగి హేరణ్డయం ప్రకాశబహులం - మహాత్వత్వం, అనూతప్రసూతవత్త్వం॥ 10॥ శ్లోకపుత్రతదధర్మిణ్యమిత్యుక్తసత్వాదిగుణాయోధోనాను, గుణానాం సామ్యం సప్రాప్తానాన్యతమగుణాభిభవపూర్వకమన్యగుణామిర్వాహః - తతః మహాత్వత్వస్సృష్టిః, కన్యగుణస్యాభిభవవత్త్వతాహం॥ పితృమితీ॥ జగదజురగః, జగదజురస్థానియం, యస్యగః, జగదజురగః, జగతా-రణసూతః, కూటస్థోఽవ్యాదకోనిర్వికాగోభాగవాత్, ఆత్మగతం, సోఽభిధర్మయశీరాత్సాన్ని, దితిప్రకారేణ, స్వశరీరభూతప్రకృతిశీలం, పితృం వ్యజ్ఞయశశ్యశ్చయితం, సృతేజసాన్వసంకల్పయాజ్ఞానైవ, ఆత్మప్రసావసంజీవాత్సనాంజ్ఞానసంకోచకం, తిమ, ప్రమాణం, అపవిత్రాభిధూతమకరోనిత్యం॥ 10॥ శ్లోకన్యగుణస్యామిర్వాహవత్త్వం మేషాయాం తద్దర్శయమాం ప్రకృతిమహతోర్వాసుదేవాఖ్యపూర్వ హేరిషి తత్వం తయోరన్యకరణభేదచిత్తబద్ధ్యునుగ్రాహకత్వంచాహం॥ యత్తదితి॥ భగవతఃపదం, తత్రసత్వం నిర్వత్తాత్మకాశకమహాయా, మిత్యుక్తరీత్యా, సత్వస్యప్రకాశకత్వా, తద్గుణకన్యతీతస్య భగవదుపలంబస్థానత్వమిత్యర్థః, తాన్తం అభిధూతతమగుణం, అతపవ, స్వచ్ఛం ప్రకాశకం, సత్వగుణకం - యచ్చ, వాసుదేవాఖ్యం వాసుదేవాఖ్యభగవద్యావ్యవహారికతం - యచ్చిత్తం అన్యకరణభేదచిత్తనుగ్రాహకం, మూలప్రకృత్యవరకర్మాణు మవ్యక్తం, తదేవ, మహదాత్మకం మహాత్తత్వాత్సనాఽవస్థితమిత్యర్థః, అత్రవాసుదేవాఖ్యంచిత్రమిత్యర్థిమాత్రభిన్నేయయోరనుగ్రాహ్యునుగ్రాహకయోగ్యాభేదపవతీయానిర్దేశః, నాత్రిచిత్రస్యైకారికాహంకారకార్యాన్యకరణభేదన్యవాసుదేవాదికీ తత్వం మహదాత్మకత్వం హేరిష్యతే॥

ధత్తవిర్యం సాఽనూరమహాత్వత్వం హేరణ్డయమ్॥ 10॥ పితృహత్వగతిం వ్యజ్ఞానసామిర్వాహజగదజురగః॥ స్వతేజసాఽపవిత్రైదమాత్మప్రసావసంకోచమ్॥ 10॥ యత్తత్వత్వగుణం స్వచ్ఛం తాన్తం భగవతఃపదమ్॥ యదాహుర్వాసుదేవాఖ్యంచిత్రతన్వమాదాత్మకమ్॥ 10॥ స్వచ్ఛత్వమితికారిత్వం తాన్తమితిచేతనః॥ మృత్తిభిఃక్షుణ్డంబోక్తం యదాఽపాంప్రకృతిఃపరా॥ 10॥ మహాత్తత్వాద్వివిక్తర్వాకాద్భగవదీర్యహేరిష్యాత్॥ 10॥ క్రియాశక్తిరహంకారస్త్రివిధస్థమవద్యత॥ 10॥ వైకారికస్వైదసత్తామసత్త్వయోధోభవః॥ మనస

చిత్తంచైత్యసత్తోఽభవః, దితిచిత్రగతైతజ్ఞాదిషితత్వస్యవత్త్వ మూలత్వాత్ - మహాత్కార్యాహంకారకార్యగ్యచిత్తస్యమహదాత్మనానస్థానామోగాద్భవ, కారణం హికార్యాత్ నాఽవతీత్యతే, సతకార్యంకారణాత్ నా, తత్తుసంహారకాయాయుద్యపిసంభవతీత-తదాప్యకృష్టిప్రకరణేతదాఽవస్థానయత్తం - నాపిమహదాత్మకమితిత్తస్యాన్యకరణభేదస్యమహదనుగ్రాహ్యత్వమన్యతే, మహతోబద్ధ్యునుగ్రాహకత్వాత్, మహదైవబుద్ధిక్షణభిర్యుక్తైః సచాచిత్రితత్వభేదమిద్ధైరేవాన్యకరణభేదోదవత్తీతభివత్త్వం - మిద్ధైర్వాసుదేవాదిషితత్వానవసత్తైః, బుద్ధిర్నిరాపవతి, రితపత్వమూలత్వాత్ - తన్నాకత్యాభిధూతతమగుణమద్భ్యునతత్వగుణమవ్యక్తమేవవాసుదేవాదితం మహదాత్మనాఽనిగుణమిత్యవదాఽతీయం - తత్రయద్యక్తస్యాభిప్రాతావాసుదేవ - స్థావరమహతోస్థభిప్రాతా-అభిప్రాతప్రరాసుక్తైః॥ 10॥ శ్లోకదాన్యకరణమన్యక్తానుగ్రహీతం చిత్తమితీతత్వం తత్వం భగవదన్యగ్రాహత్వం, అవికారిత్వం పితేహారీవాత్వం - అతపవ - తాన్తస్య రజస్వమభ్యానునభిధూతత్వం ఇత్యేవంయాపైః స్వస్వత్వాదిభిః శ్చేతనోపభిద్ధిక్షణంబోక్తం - యదాన్వస్వత్వాదిగుణకం మన - ప్రదానతోన్తర్వాక్తానుగ్రహీతమితిహేరిష్యత్తిద్ధిక్షణభిర్యుక్తం - స్వచ్ఛత్వాదేభ్యస్తే ప్రమాహం॥ యథేతి॥ అపామవృషాం - పరాప్రకృతిః అనారోపితవ్యస్యభావః - యథా - అపాంస్వభావరూపం స్వచ్ఛత్వం సైవతరగదిరాహేత్యంపవంస్వచ్ఛత్వాదికం యదాభవతీతదాఽన్యక్తానుగ్రహీతం మనభిర్యుక్తైః॥ 10॥ శ్లోకపవమన్యగ్రాహాయాదిబద్ధమిద్ధిబద్ధైర్వాత్తత్వానుగ్రహీతత్వం చేదితవ్యం॥ అథాహంకారోత్పత్తిప్రకారంపదం సృష్ట్యిరూపంతవవాన్యకరణభేదం తదాత్కారాంబాహాత్రిభిః మహాత్తత్వాదిభిః భగవతో, విత్త్యేగుణంకల్పయాజ్ఞానైవ - హేరిష్యాత్ ప్రేరితాత్ - అతపవ, పిన్దర్వాకాత్ మహాత్తత్వాన్వైకారికతైః జనతామనభేదన త్రివిధః - క్రియాశక్తి - క్రియాశక్తేన ప్రవర్తకశోగుణవ్యతేరజోగణోదిక్షత్యర్థః - అపాహారగః - సమస్త్యతేడధూత్॥ 10॥ శ్లోకోఽనావహంకారభిర్యుత్వాహంకారాత్రివిధాహంకారాత్ - మనసభిర్నియాణాం

జ్ఞానకర్తృన్ని యోగో-మహాతాం భూతానాం అకాశాదీనాం- అపి శబ్దాన్తద్ధాదితన్తా తాగ్నిశాం చ-భవశుభ్రత్తిః మనః
 దీనాం కారణమిత్యర్థః ॥ ౧౭ ॥ శ్లో తస్మాత్సంకారస్య సంకర్షణాధిష్ఠితత్వమాహ- సహస్రశిరసమితి సహస్రశిరసంసహ
 స్రఫణ-మనస్తవదావ్యం సాక్షాత్సంకర్షణాధిష్ఠితత్వమాహ- సహస్రశిరసమితి సహస్రశిరసంసహ
 భూతాదీనాం కారణమహంకారం ప్రవక్ష్యే సంతర్కకాధిష్ఠితమహంకారం ప్రవక్ష్యే తత్త్వార్థః ॥ ౧౮ ॥ శ్లో అస్మాహంకా
 రస్య లక్షణం తస్య స్యూర్యమాతా నృకరణభేదాహంకారానుగాగ్రహకత్వం-తస్య స్త్రివిధత్వత్వత్వం చాహ ॥ కర్తృత్వమి
 ఠిక కర్తృత్వాభిమానో అత్యధికమితి యత్యాభిమానో యదామనసస్యాత్- తదాచ హంకారాను గ్రహీతం మనః ఇన్ద్ర
 ర్థః ॥ ఎవంకరణత్వమస్త్రియత్వం-కార్యత్వం దేహత్వం- చేతి, లక్షణమహంకారస్య లక్షణం, చిహ్నాభూతేన యోగకరణ
 త్వదహంకారస్యత్వార్థః- శాస్త్రత్వం ప్రకాశకత్వం- సూర్యత్వం విశిష్టత్వం- మూర్త్యత్వం చేతివాచ హంకార్యత్వార్థః, అ
 తత్తత్తా-రణమిత్యయం ఇహంకారో లక్ష్యత్యత్వార్థః ॥ ౧౯ ॥ శ్లో అధున నశుభ్రత్తి- త్విచార్యకం తల్లక్షణమధిష్ఠాతా
 రంచాహ ॥ వైకారికాదితి ॥ పితృర్యాణాం వైకారికాత్వాన్వీకాహంకారా-న్యనస్త్వస్య జాయత, య- న్నన, స్సంక
 ల్పవికల్పభాగ్యం పుత్రే, నశుభ్ర- సమత్వేకీకారే, దేహభిరాత్మనోఽపృథక్త్వేన చిత్తసం-వికల్ప- వివిధవిషయచిత్త
 సం-యదాచ- నృకరణేన జనాహంకారానుగ్రహతో, సంకల్పవికల్పభవతః తదాత దేహ- నృకరణం మనః ఇతి జానీయాదిత్య
 ర్థః-తస్య ప్రదుష్టాధిష్ఠితత్వమాహ ॥ కామసంభవ ఇతి ॥ వైకారిక ఇతి శేషః, కామః ప్రయోగమితి- తస్య సంభవసంకల్ప
 వత్తీత సంభవః, తస్య విహతి ర్థార్థః- అయమధిష్ఠాతా ప్రదుష్టా మనఃకారణస్యై కావీకాహంకారస్య- సత్తమనసః
 శ్రువనస్త్వేన గ్రహజాత, ఇతి తదధిష్ఠాతుర్యక్షమాణత్వాత్- అస్య మనసోఽనుగాగ్రహక- స్త్వ-తై జనోఽచ హంకారః, అ
 భిప్రవృత్తిరారంభః కర్తృణామతః స్పృహ, రజస్యతానీ, తిస్త్వహాదీనాం రజఃకార్యత్వగానా- తస్య ప్రవర్తనాత్

శ్చేన్ని యోగో-మహాతానాం మహాతాపి ॥ ౧౭ ॥ సహస్రశిరసంసాక్షాద్భవసం సంప్రవక్ష్యే సంతర్కకా
 ఖ్యం భువనం పూర్వేన్ని యమనోమయమ్ ॥ ౧౮ ॥ కర్తృత్వంకరణత్వం చ కార్యత్వం చేతి లక్షణమ్ ॥ శాస్త్రే
 రవిమాధత్వమితి సాస్యాధ్యహంకార్యత్వే ॥ ౧౯ ॥ వైకారికాద్వికల్పానాం నస్త్వస్య జాయత ॥ యత్సంకల్ప
 వికల్పభాగ్యం పుత్రే కామసంభవః ॥ ౨౦ ॥ యం విదుర్వ్యుధిరుద్ధాఖ్యం కృష్ణీకాణాపధీర్జగన్ ॥ శారదేన్ద్రవ
 రశ్యామంసంసాధ్యం యోగిభిశ్చ ॥ ౨౧ ॥ తై జనానుపితృర్యాణాద్భుధితత్వమభూతమితి ॥ ద్రవ్యస్ఫురణ
 విజ్ఞానమస్త్రియోగోమహంకారః ॥ ౨౨ ॥ సంకయోఽపవర్తనోఽస్త్రియస్త్వై రేవ చ ॥ స్వావృత్త్యుత్పత్తి
 తేన

౩ క్రియాత్ క్షయ క్షత్యావచ్చ- ఎవంతామసాహంకారార్థస్యాకాశాదేవ సస్య కార్యజననై జనోఽచ హంకారో-ను
 గాగ్రహకోపేత్యర్థః-ఎవం య, తామశ్చేనో క్షమహంకారాధిష్ఠాతత్వం, సంకర్షణ-తామసాహంతారాధిష్ఠాత్వ
 దేవేతి శేషపద్యవనన్తం బోధ్యమ్ ॥ ౨౩ ॥ శ్లో అస్మాహంకారస్య లక్షణం తస్య స్యూర్యమాతా నృకరణభేదాహంకారానుగాగ్రహకత్వం-తస్య స్త్రివిధత్వత్వత్వం చాహ ॥ కర్తృత్వమి
 ఠిక కర్తృత్వాభిమానో అత్యధికమితి యత్యాభిమానో యదామనసస్యాత్- తదాచ హంకారాను గ్రహీతం మనః ఇన్ద్ర
 ర్థః ॥ ఎవంకరణత్వమస్త్రియత్వం-కార్యత్వం దేహత్వం- చేతి, లక్షణమహంకారస్య లక్షణం, చిహ్నాభూతేన యోగకరణ
 త్వదహంకారస్యత్వార్థః- శాస్త్రత్వం ప్రకాశకత్వం- సూర్యత్వం విశిష్టత్వం- మూర్త్యత్వం చేతివాచ హంకార్యత్వార్థః, అ
 తత్తత్తా-రణమిత్యయం ఇహంకారో లక్ష్యత్యత్వార్థః ॥ ౨౪ ॥ శ్లో అధున నశుభ్రత్తి- త్విచార్యకం తల్లక్షణమధిష్ఠాతా
 రంచాహ ॥ వైకారికాదితి ॥ పితృర్యాణాం వైకారికాత్వాన్వీకాహంకారా-న్యనస్త్వస్య జాయత, య- న్నన, స్సంక
 ల్పవికల్పభాగ్యం పుత్రే, నశుభ్ర- సమత్వేకీకారే, దేహభిరాత్మనోఽపృథక్త్వేన చిత్తసం-వికల్ప- వివిధవిషయచిత్త
 సం-యదాచ- నృకరణేన జనాహంకారానుగ్రహతో, సంకల్పవికల్పభవతః తదాత దేహ- నృకరణం మనః ఇతి జానీయాదిత్య
 ర్థః-తస్య ప్రదుష్టాధిష్ఠితత్వమాహ ॥ కామసంభవ ఇతి ॥ వైకారిక ఇతి శేషః, కామః ప్రయోగమితి- తస్య సంభవసంకల్ప
 వత్తీత సంభవః, తస్య విహతి ర్థార్థః- అయమధిష్ఠాతా ప్రదుష్టా మనఃకారణస్యై కావీకాహంకారస్య- సత్తమనసః
 శ్రువనస్త్వేన గ్రహజాత, ఇతి తదధిష్ఠాతుర్యక్షమాణత్వాత్- అస్య మనసోఽనుగాగ్రహక- స్త్వ-తై జనోఽచ హంకారః, అ
 భిప్రవృత్తిరారంభః కర్తృణామతః స్పృహ, రజస్యతానీ, తిస్త్వహాదీనాం రజఃకార్యత్వగానా- తస్య ప్రవర్తనాత్

స్థానజ్ఞానబ్రహ్మచర్యబుద్ధితత్త్వం-తైజసాహంకారాదహూతే-తదనుగ్రహేణ్యన్నియంకార్యత్వాదిత్యర్థం॥సంశయాదయోజ్ఞానమశేషాదిత్యర్థాగ్రసంశయభింతః॥యద్వేగక్షణంబుకృష్టకార్య-పుత్రితవహోవనిర్దోషేన్నియవృత్తిభిర్యత్యం॥౩౧॥ • ఉభయద్వేగ్రియాణామత్యుత్తమేయంలక్షణంచాహ॥తైజసానీలి॥క్రియాజ్ఞానవిభాగశఃజ్ఞానేన్నియకర్తృన్నియవిభాగానోభావమధాన్యన్నియాజే-తైజసానైవ-ఎవకారోఽనుకార-ప్రకార్యత్వపురుషానార్య-నను-భూర్వమిన్నియాణామనుగ్రహభింతైజసాహంకారస్యన్నియోనుగాగ్రహిత్యముక్తం-అర్థత్వన్నియాణాలకారాద్యత్వమోవ్యతభింతరోదః-పైవం-చూర్వత-కొనామిన్నియెవతైజసవృత్తోఽనుగ్రహభింత్యేవద్రవ్యమృత్యుయోంబద్యస్మరణవిజ్ఞానసూపాఽనుగ్రహభింత్యుక్తం-చవతతాన్త్రుకరణభేదస్యబుద్ధితత్త్వస్యోహోత్పత్తిరువ్యతభింత్యుక్తంకర్తం-చహత్త్వానుగృహీతాన్త్రుకరణాగ్రహసాయత్కవృత్తివేశమస్యైవబుద్ధితత్త్వాః, “త్వేవకారికాద్విషుర్వాహస్తనస్తత్త్వమజాయతే, తిచననఉచ్చితకధనైవసగ్ధత్వాత్ పురుషుర్ధ్యుత్పత్తిరచనాగ్రహపితృతత్వాత్ - అన్యదాచిత్రాహంకారయోగపృథగ్బుద్ధితకధనాపత్వైః-నవతత్త్వనిర్వయస్సృతిరెవ-తేయద్వేర్వత్తివేశచస్యవిశ్వయకధనాదభ్యవసాయత్తికాబుద్ధిరెవబుద్ధితత్త్వమహాత్మిత్యుచ్యతభింతైజస-అభ్యవసాయత్తికాన్త్రుకరణవృత్తివేశాయాబుద్ధిభునర్వత్త్వప్రసూపవత్తైః-అన్యదాచిత్రావసావలసస్యత్త్వప్రసూపాదభ్యవసస్తాప్రసగ్ధతస్తాద్బుద్ధితత్త్వమదాదిత్యసేవజ్ఞానస్వరూపమాత్రజననసామర్థ్యంసూతే-నన్వేయఃప్రమాత్వకంజ్ఞానమితియోక్తవ్యాధ్యస్తాదః - తస్తాత్మావృత్తబుద్ధితత్త్వరూపవేన్నియేషుతైజసకృతోఽనుగ్రహభింత్యుద్భవం-అత్యంతస్వేన్నియాణామిన్నియంకారణ్యవైకారికస్యతైజసానుగ్రహ్యత్వమేవ-నన్వవసాహంకారాన్త్రుకరణాగ్రహిత్యమయ్యుచ్యతే-అతవోత్పత్తివాచకశక్త్యోఽప్రసప్రయుక్తః-యుక్తంచైత-నసాతైజసస్యప్రసూపాత్వకలియోఃక్రియైక్త్యానుగాగ్రహిత్యమస్త్రైవపురుషానార్యజననసామర్థ్యమస్తిసజైవబుద్ధితత్త్వస్యావత్తైజసాబుద్ధిగ్రహసపనాకధమత్తైరితిహవ్యం-తస్యతైజసకృతానుగ్రహప్రకారరచనసమాత్రపరత్వా

ద్వైర్లక్షణంబుత్రితపురుకః॥౩౧॥తైజసానీన్నియాజ్యేవక్రియాజ్ఞానవిభాగశః॥ప్రాగ్భూతక్రియాశక్తిర్వద్వైష్ణవకర్తృతా॥౩౨॥తామసాత్మవిషుర్వాణాద్భగవద్వీర్యచాదితాత్॥శబ్దమాత్రమహాత్మత్వన్నభాస్మీత్రంతుశబ్దగమః॥౩౩॥అర్థాత్రయ్యంశబ్దస్యద్రష్టృశక్తిమేవచతన్మాత్రత్వంచనభాసేలక్షణంక

తే-తస్తాతైజసానీన్నియాజ్యేవత్వస్యానుమధః-తైజసాహంకారానుగృహీతవైకారికాహంకారకార్యజ్యేవోభావవిభాన్నియాణీతిభిన్నియాణాంతైజసానుగృహీతవైకారికాహోత్పత్తిర్విదిష్యత్యుపాదైభిహతా॥ఎతదేవసహాయకముపపాదయతి॥ప్రాగ్భూతీతి॥సామస్తాత్మాగ్రసంశయత్త్వన్నియగణస్యః, హేయమనాతాగ్రమస్తంసర్వేపాగ్జాఅనూతాగ్రమస్తీ, తిచర్వేన్నియాణాలపారశబ్దవాచ్యత్వేష-బుద్ధిరిజ్ఞానేన్నియగణస్యపురుషాదానా-ద్వోబలివరనాగ్రయేరాత్రకర్తృన్నియవగ్రపరఃప్రాణత్యబ్ధః-అగ్రకర్తృన్నియగణస్య-క్రియాగమనానీక్రియాహంకారశక్తిర్వీర్యతేయతస్స-బుద్ధేః-బుద్ధ్యతేజసేతివిదిష్యత్యుపాదైన్నియవగః - తస్య-విజ్ఞానమత్రకాశనం-ప్రకాశనసూపతక్రితా-దృశ్యతే-తస్మైజసాహంకారానుగృహీతసాత్వికాహంకారకార్యజ్యేవోభావేన్నియాణీత్యర్థః - బుద్ధిరిజ్ఞానకత్తితేయనాతాగ్రమస్తీన్నియాణగణ్యవైకారికత్వం-స్పష్టమోక్తం, అత్రనత్వం నిర్వలత్యత్వక్రికాశక, మతిసత్వస్యప్రకాశకత్వాత్-ననుభావేన్నియాణామవత్తైజసానుగృహీతవైకారికత్వే-ఉభయేషామిన్నియాణాంజ్ఞానక్రియాశక్తిర్విదుషమవ్యవస్యత్త్వం-సమర్థమితిచెన్న-సత్వరజసోరుద్రవాభివమయోగెనజ్ఞాన్యన్నియోత్పాదనపేలయాం-వైకారికసత్వస్యాన్వయః-రజసోఽభివః కర్తృన్నియోత్పత్తిపేలాయంతు, రజసఉద్భవ, స్వత్వస్యాభిభవ-భిత్త్యాయే-త్ ॥ ౩౨ ॥ ఋతిధతన్మాతోత్పత్తిపూర్వకమాకాశాదిమహాహోత్పత్తింతయోఃకార్యపరకార్యయంలక్షణంచాహ॥తామసాదితవచ్చదగ్ధః॥భగవద్వీర్యచాదితాత్భగవత్పశుల్యచాదితాత్, అతవ, విషుర్వాకాత్, దామసాదహంకారాత్, శబ్దమాత్రంశబ్దతన్మాత్రద్రవ్యం, అహూతేఉదధూత్, తస్మాద్బుద్ధిమాత్రాత్-సభా-ఉదధూత్, సశబ్దకేనగ్రహ్యతభ్యత్యాగ్రహః॥శోత్రమతి॥శోత్రంతుశబ్దగమత్యాదిహా-శోత్రాదీనాంసభాదివిద్యోహోత్పత్తిరుచ్యతే, శోత్రాదీనాంతైజసానుగృహీతవైకారికాదత్వేనైర్వత్త్వాత్-కింతు-శబ్దాదిహంపదయోత్పత్త్యనస్తంశోత్రాదీనాంతత్వంబద్ధసమాత్రమవ్యతే-శోత్రంశోత్రేన్నియంశబ్దగంశబ్దజ్ఞానకమః॥౩౩॥ఋతితస్మద్బుద్ధితన్మాత్రం-కిన్వతంతన్మ

భావ్యతామేత్యం, తయోః కావ్యముఖసంస్కరాపహేదయతీద్యావ్యాఖ్యమిత్రానియత్సంబంధవాచకత్వంబ్రహ్మచర్యత్వం
ద్రష్టుస్సర్వజ్ఞస్యభాగవతశ్చిత్తత్వం ప్రమాణమౌతత్వం, భాగవతశ్చాస్త్రమౌతత్వం, ద్రష్టుఃకుటాద్యద్రష్టుః
శ్చిత్తేనతీయతత్వం - తస్యభావస్తత్త్వంబలవా, ఘటపటాద్యద్రష్టుః తద్వాచకశ్చబ్రహ్మచర్యతీయతేయద్యపి
శిబ్రతవణాద్యద్రష్టృప్రతియతే, తదాపితదపశిబ్రస్సలక్షణమేవ, తదేవవ్యాఖ్యాతీయత్వమిత్తుక్తం, అర్థానియత్సంబంధ
శాస్త్రురద్రష్టతత్వమేవ, నత్తస్యస్వరూపమాపకత్వంవా, అర్థంబ్రహ్మచర్యకౌటాదీనతీయతావ్యాఖ్యప్రతి
స్యాపవత్త్వాపకత్వంవా, నభద్రస్తాత్రంఅకాశస్యాపారణగుణత్వం, సూత్రత్వంవా, శిబ్రస్య, లక్షణంకార్యం, కవ
యోవిదుః ॥ 30 ॥ ఘనభసోలక్షణమాచార్యతానామిలిః సూతానాంబ్రహ్మచర్యస్తమ్యస్తమ్యతానాం, భిదదా
త్వత్వమకాశదాత్వత్వం, బహురస్తస్యరూపరాస్తవత్వం, పాపానాంబ్రహ్మచర్య, మాత్మనశ్చ, ధిశ్చత్వంస్తాన
త్వం, నాద్యాదిచ్చిద్రూపేణభగవతాకార్య, వృత్తిలక్షణం, వృత్తిః భిదదాత్వత్వవికార్యమేవ, లక్షణంవచనప్రత్యా
ప్యేకేనభావతత్వాత్రమహేమాతమౌతత్వత్వ, వ్యతియేనతత్వాత్రలక్షణం, తృతీయేనమహేమాతలక్షణం, మిత్యుపసం
ధేయమితి ॥ 31 ॥ ఘనభసంబ్రహ్మచర్య, శిబ్రస్తాత్రమౌతత్వం, అర్థంబ్రహ్మచర్యకౌటాదీనతీయతావ్యాఖ్యప్రతి
గవత్వంకచ్చేన, పిశుర్యతోపిక్రియమాణా, న్నభగవతాకార్య - స్పృశ్యస్పృశ్యత్వాత్ర, నభవత్, తతస్సర్వ, ద్వాదశ, భద్ర
నతే, కోఽసాస్త్యస్యగృహీతత్వత్వాహాత్వత్వత్వగ్నియం, స్పృశ్య, సంగ్రహానవ్యగ్నగృహీతకః, ఘనవ్యగ్రహా

వయోవిదుః ॥ 30 ॥ సూతానాంబ్రహ్మచర్యత్వంబహురస్తవత్వంపాపానాంబ్రహ్మచర్య, మాత్మనశ్చ, ధిశ్చత్వంసంభాసం
త్తిలక్షణం ॥ 31 ॥ సభసంబ్రహ్మచర్య, శిబ్రస్తాత్రమౌతత్వం, అర్థంబ్రహ్మచర్యకౌటాదీనతీయతావ్యాఖ్యప్రతి
చసంగ్రహః ॥ 32 ॥ మృదుత్వంకరినత్వంకతే త్యమన్త త్యమన్తవచితత్వంసంబ్రహ్మచర్యత్వంబ్రహ్మచర్యత్వం
భగవతః ॥ 33 ॥ చాలనంప్రమాణంపాపానితీయత్వంబ్రహ్మచర్యయోః । సర్వస్య గ్రహణామాత్మత్వంవా
యోకర్తృభిలక్షణం ॥ 34 ॥ వాయోశ్చస్పృశ్యతత్వాత్మానియోఃపదైవేరితాదహాత్వంసమత్తితంతతేనైజ్య
తూయాపలవనమితి ॥ 35 ॥ ద్రవ్యకృతిత్వంగుణాతావ్యక్తిసంస్థానమేవతావ్యత్వం తేజస్సాద్విరూప
మాత్రస్యత్వయః ॥ 36 ॥ ద్యోతనంపచనంపానమదనంహేమదనం, తేజస్సాత్వత్వయోః తావ్యత్వం
త్యత్వదేవ ॥ 37 ॥ రూపమాత్మాద్విరూపాత్వేజసాదైవతావ్యత్వం । రసమాత్రమహాత్మత్వం
జిహ్వరసగ్రహః ॥ 38 ॥ కమాయాచుధురక్తికఃకుట్టస్థుతితైకధా । భౌతికానాంకారానపికోవిభిద్య

యయాసేతివా ॥ ఘనవ్యక్తిగ్రహణాయయాసేతివేతివ్యాఖ్యానంబ్రహ్మచర్యపారాధిపాత్యయోః ॥ 39 ॥ మృదుతావ్య
యః, సభస్యఃవాయో-తత్వాత్రత్వంసంభాగగుణత్వం, స్పృశ్యస్పృశ్యత్వంలక్షణమిత్తుక్తః ॥ 32 ॥ చాలనం
వృత్తశాఖాద్య, ప్రమాణంపాపానికరినం, పాపానితీయత్వంబ్రహ్మచర్యయోః - ద్రవ్యశిబ్రయోరైతత్వం - ద్రవ్యశి
త్వత్వంశిబ్రనైవత్వం, త్రైద్రవ్యనైవత్వంబ్రహ్మచర్యవత్వంభూతం, శిబ్రనైవత్వంసూర్యశిబ్రస్పృశ్యోత్రగృ
హ్యత్వకరినం - సర్వస్య గ్రహణామాత్మత్వం భాగవత్వం, వాయో, కర్తృవాభిలక్షణం ॥ 33 ॥ వాయోనితీయస్పృశ్యః
తన్వతోఽసంభాగగుణోయస్య - తస్మాదైవేరితాదీనతీయత్వం, ద్వాదశ, రూపంరూపతత్వాత్రమహాత్వ - తతేరూ
పా - తేజః - సమత్తితంతతేనైజ్య, నభూత్, కంతయాపిసంభాగగృహీతత్వత్వాహాత్వం - చతుఃకుట్టస్థియం - రూపంపలవ
నంరూపగృహీతమితి ॥ 34 ॥ ద్రవ్యకృతిత్వంబ్రహ్మచర్యయోః సర్వవ్యాఖ్యరక్తత్వం, గుణతానిత్వంబ్రహ్మచర్య
త్వం, వ్యక్తిసంస్థానవ్యక్తిత్వం, సర్వవ్యాఖ్యరక్తత్వం, తేజః, తేజస్సంభాగగుణాత్వం, హేమాద్విరూ
పమాత్రస్యరూపతత్వాత్రస్య, వ్యత్వయోలక్షణానీత్యర్థః ॥ 35 ॥ ద్యోతనంప్రకాశనం, పచనంతేజస్సాదైవ, కుట్ట
అశచాయాపివాసేవ - తద్ద్యాదైవపాన - మదనంహేమదనంసంభాగభవ - శ్శివలక్షణం, తేజో, వ్యత్వయోలక్షణా
నికారాణీతియవత్ ॥ ॥ 36 ॥ ఘనరూపమాత్మానియోః పదైవేరితాదీనతీయత్వం - కుట్టస్థానా - భౌతికానాం
రూపతత్వాత్రయస్య - తేజః, రసమాత్రంరసతత్వాత్ర - మహాత్ - తత్వాద్రసతత్వాత్మానియోః - అహాత్ - కార
రసతత్వాత్రస్యగృహీతత్వత్వాహాత్వంజిహ్వరసస్థియం - రసస్యగ్రహణగృహీతకః ॥ 37 ॥ కమాయాచుధురక్తి
దిమలవణోపద్రవ్యః, భౌతికానాంసంసర్గికద్రవ్యాణాం - వికారేణ, వికారవరణః, కమాయాచుధురక్తి, అశేకధా

విభిద్యతఇతిర్థః ॥ ౪౩ ॥ ఋణై దనమాద్రీకరణం, పిండనంమృదాదేవిణ్ణీకరణం-తృప్తితృప్తిదాదృత్వం, పాప్రాణనంజీ
వనం, ఆహిమయఃపాణిం, ఇతిత్రతే, అప్యాయనంత్వై వ్యక్తబ్రహ్మద్రవం, బేసనంమృదూకరణం, ఘాయ స్త్రవం
కూపాదాపుద్భవతస్యాపిప్లవద్రవం, పాణ్యభౌతికేవ్యపిజలాంశస్యఘాయ స్త్రవం-తదావసూత్రకాటః, తాస్య
త్వత్తాస్య త్రుభూలస్త్వా, దితి, ఇమాః క్షణదనాదయః, తెజసోవృత్తయః ॥ ౪౪ ॥ ఋణై వహాదితా, ద్వికుర్వాతా, బ్ర
సమాత్యా, దమ్యః, గర్భతస్మాత్ర, మహాత్ తస్మాద్రవ మారా-త్పృష్ఠీతి, అభూత్, ఘృణః, మృణ్మి రుం-గన్ధ గః
గన్ధ గాహకః ॥ ౪౫ ॥ ఋణకవనగన్ధః, బ్రహ్మణాం సంసర్గి బ్రహ్మణాం, వై మమ్యద్యికారాత్, పుద్గళ-రమ్య
దితేజస-విభిద్యతే, తత్రకర మౌమ్యమితగన్ధః - యధావ్యజ్ఞా వాదినాం హిక్వా ద్విసంసార-ై-ఘాతిర్గర్భ స్థః, సౌరభ్యం
కర్పూరాదే, శాస్త్రంశతపత్యాదేః డిగ్గోలననాదే, అస్థిః పర్వతీతః పుకూనాదే ॥ ౪౬ ॥ ఋణావనంఘటాదిన
మ్నానం, బాహ్యజ్ఞానం బాహ్యజ్ఞానశ్చ శ్చరదహోపతకారః, సర్వోపమాధారత్వమిత్యర్థః, బ్రహ్మజగతిపా
రేతు, బ్రహ్మజగత్పశులవ్య - స్థానమితనివహర్థః, సద్విశేషణంశతాంకార్యాంశాంవిశేషకత్వం, వివర్ణదికార్యా
ణాం దశభేదనసారాసారవ త్వదర్శనాత్ - సర్వసత్వగుణోద్భవతే తద్దేశ్యః పాణినినామకారవిశేష హేతుత్వం,
యద్వా, శబ్దాదినన్యసత్వగుణవ త్వం చేతి, పుద్గళావృత్తికార్యమేవత్యగుణమిత్యర్థః ॥ ౪౭ ॥ ఋణీశాద్విదాం
శబ్దాదిగాహకత్వముక్తం, తెహం చలత్యంతదేవత్యాహపఞ్చభిర్దైః ॥ సహస్ర ఆకాశస్య, గుణవిశేషః, శబ్దః, య

తే ॥ ౪౩ ॥ క్షణదనంపిండ నంత్వ త్రిపాణినాప్యా యశాస్త్ర నమ్ । తాపావసోహయ స్త్రవస్ససోమ్య
త్తయ స్త్రివః ॥ ౪౪ ॥ రసమా త్యాద్వికుర్వాణాదమ్యసోదై వహాదితాత్ । గన్ధ మాత్రమహా త్రస్తావృద్ధి
ఘృణ స్సగన్ధః, ౪౫ ॥ కరమ్య పూతిసౌరబ్ధ శాస్త్రో గ్గోష్ణాదిభిః పురకః । బ్రహ్మజయవై వ మమ్యగ్ధ గన్ధ
కో విభిద్యతే ॥ ౪౬ ॥ ఋణావనంబాహ్యజ్ఞానానంధారణంసద్వి శేషణమ్ । సర్వసత్వగుణోద్భవత్యధివివృ త్తి
లక్షణమ్ ॥ ౪౭ ॥ సహోగుణవిశేషైర్లోయస్యతస్మాత్త్రీతముచ్యతే । వాయోస్థుణవిశేషైర్లోయస్యతస్మా
ర్వసంవిదుః ॥ ౪౮ ॥ తేహోగుణవిశేషైర్లోయస్యతస్మాత్సరువర్ణతే । అమృతగుణవిశేషైర్లోయస్యతద్రవసం
విదుః ॥ ధూమేర్గుణవిశేషైర్లోయస్యతస్మాద్విజయచ్యతే ॥ ౪౯ ॥ పరస్యభృత్యతేనర్హి వ్యవర్తన్తి కనమన్వ
యాత్ । అతోవిశేషభావానాం ధూమావేవోపలక్యతే ॥ ౫౦ ॥ ఎతాన్యసంహత్యయదామహాదాదినస్త
వై । నశేకుఃపురుషంసప్తుంభోగాయతనమజ్ఞాసా । కాలకర్త గుణోపేతోజగదాదిరుపావిశేత్ ॥ ౫౧ ॥ తస్య
నానువిద్యభోయ క్రైవ్యోద్భవ మేతేనమ్ । ఉత్థితంపురుషాయస్తాదుదలవదసోవిరాట్ ॥ ౫౨ ॥ ఎతద్భవంశే

వ్యాధ్య వివయః, గాహ్యజగతియనత్, తత్, గ్రాత్ర, ముచ్యతే, అకాశాసారాణగుణశ్చ గాహకత్వమేవ శాస్త్రీతత్వ
మిర్వర్థః, ఎవము త్రరత్రాపవేదితవ్యమ్ ॥ ౪-॥ ౪౪ ॥ ఋణముక్తం పృథివ్యాగ్ధృన్ద్రవస్వగుణోద్భవత్యతిలకం తద్విక
రయత్ ॥ పరస్యతిహానుస్తాత్, పరస్యకారణ్యధర్మ వృద్ధాది, రసరస్తి కకార్యేపాయాదా, సమన్వయాత్ సమ
వాయాత్-భృత్యతే-తస్మాత్-గావానామాకాశాదినాం-విశేషః - శబ్దాః ధూమాపుర్వివ్యామే, ఉపలవ్యతేవ్యగ
తే ॥ ౫౦ ॥ ఋణవసంహాదావిప్రస్య సైహాతస్యప్రీతిభిదాయతేర్వై-బ్ధోష్ణ వైమధిధాన్యకా- నానావిర్యాః, పృథ
గ్నూతాస్త్రత సైసంహావినిశే, త్యుక్తీత్య, ఈశ్వరానుప్రవేశమన్తరేణకార్యాసామర్థ్యం సదక-తేవ్యశ్వరానుప్రవే
శమాహ-ఎతాని ॥ ఎతానుమాదాదిపుద్గళస్థానసప్తతాస్త్వై-తన్తాత్యాశిఘాతే-ఋణ్మి యాణ్యహంకారేనాస్త్రా
వ్యసప్తేతినిశేః-యదాలసంహావ్యతిమితిత్యా-స్తితా-తదా-కాలకర్త గుణోపేతః - కర్త అభ్యుత్పం-గుణస్థత్వాదికాలాది
భిరుపేతేజగదాదిగిర్వః తానిచమాదాదితత్త్వాని, ఉపావిశేత్ ॥ ౫౧ ॥ ఋణమలంసంహతత్వసమాగతత్వభేదసద్వివి
ధంసంహతత్వం నామపురస్కీర్త్యగన్ధరూపమాత్రం- సమాగతత్వం పుద్గళత్వవ్యవస్థానంక్షేపవిశేష-ఎతద్ ద్రవభావా
త్పృష్ఠ్యసమర్థావస్థానానం పృష్ఠ్యరానుప్రవేశానుభ యంసా-ప్రైవ్య సైవ్యోద్భవంసప్తమత్యాహ ॥ తతఇతి ॥ ౪౭ః
ఈశ్వరానుప్రవేశానన్తరం-తేనఈశ్వరానుప్రవేశేన హేతునా-అనువిద్యభ్యసమాగతేభ్యః - యు క్రైవ్యస్సంహతేభ్య
స్త్రైవ్యభ్యః-అచేతనయిష్టాత్మ తేతనసహిత-మణ్డ-ముత్తీతంఉత్పన్నంక్రియంతేదేవతద్భవమిత్యాశా- యస్తాదృష్టాత్ అ
సా-విరాట్ సమప్తిపురుషోబ్రహ్మ ఉదభివత్ ఉదభూతే ॥ ౫౨ ॥ ఋణసర్వమేవశినిష్ఠి ॥ ఎతదితి ॥ ఎతద్విశేషాఖ్యమన్తం ఒ

౪౭ ॥ ఋణై పాణ్యభావనంబ్రహ్మణస్థానం.

హింసప్రధానప్రకృత్యా-అవృత్తిః - క్రమవృద్ధౌక్రమశఃఉత్తరోత్తరమధిక్షే-కియదాధిక్యంతతాగ్రహణశోత్తరైఃదశ
గుణితోత్తరైఃఉత్తరోత్తరందశగుణాధిక్షేరిత్యర్థః-తోయాదిభిః-తోయగ్రహణంపుధివ్యాడంబలతః-పుధివ్యాధిధిత్వ
ర్థః-పరివృతంపరివృత్తితమ్ ॥ ౫౩ ॥ యత్రయన్తన్నజ్జేలాకవితానఃదేవమనుష్యాదిలోకవి స్రజః-భవతత్పదగవతో
హరేరావళరీరమిత్యర్థః ॥ ౫౪ ॥ యవంనుహదాచతుర్థు ఖా న్నస్పష్టిర్క్వా-అధనమస్తి-పూతచతుర్థు ఖానీరస్యత
త్తవనుదాదైవాదివృష్టి శరీరాణామిన్ద్రీయతత్త్వానంతరభిమానదేవతానాంవిభాగంవివక్ష్యసీపివిభాగశ్చతుర్థుఖశరీర
కపరమాత్మ కర్తృకవేదత్యాహ||సారణ్యయాదితీ||నలితేశయాత్ఉషితాత్ - హర్తృ యాత్ప్రకాశబహులా-దణ్డకోశాదు
త్థాయఅణ్డకోశేశయానా-నిరర్థరాపిభగవాన్-తతఃఉత్తాయప్రవృత్తున్నఖాధూత్వా-తంపతుర్థు ఖ మావేశ్య-మహాదే
వోభగవాన్-ఖిమిన్ద్రీయగంబహుధాలనకధానిర్విభవ-సమష్టిమాతచతుర్థు ఖశరీరస్థిమిన్ద్రీయగం-వృష్టిరూపేణా
నకధానిభక్తమకరోదిత్యర్థః ॥ ౫౫ ॥ యివిభాగమహాహనిరభిద్యతేత్యవృద్ధిః-అన్యబ్రహ్మణ్యం-ప్రథమం-ముఖం-నిరభిద్యతః,
నటస్యశుభోత్థితవ-దన్యతీవభ్యవృద్ధౌపైర్వశశేవత్వవివక్షయావస్థిబోధ్యా - సమష్టిమాత్రబ్రహ్మ శరీరముఖాదైవాదీనాం
వాగ్నిన్ద్రీయాధిష్ఠానంవృష్టిముఖంవిభక్తమధూదిత్యర్థః-తతోవాణీవాగ్నివృష్టి-రభవత్-వాణ్యైవాగ్నిన్ద్రీయాత్ - తదధిష్ఠా
తావహ్మ రభవత్విభక్తోహత్-అధోఅనందరంజన్య - నానీఘాగ్నిన్ద్రీయాధిష్ఠానేనాసాదిత్యవృష్టి నాంనిరభిద్యతా
మ్ ॥ అతఃనాసాభ్యాం - ఘాగ్నిఘాగ్నిన్ద్రీయవృష్టిః - ఎతయోఎతస్యఘాగ్నిన్ద్రీయస్య - అధిష్ఠానాపేక్షయాఎతయో
రితిద్వీవచనవిధి శః,యద్వా-ఎతయోనానయోః-పాగ్నిఃపాగ్నిన్ద్రీయాధివః,ఘాగ్ని-ఎతయోరభవదిత్యనుశ్లః , ॥ ౫౬ ॥ యా

మాఖ్యంక్రమవృద్ధైర్గోత్తరైః । తోయాదిభిఃపరివృతంప్రధానావృత్తైర్నహి ॥ ౫౩ ॥యత్రలోకవితానో
ఽయంరూపంభగవతోహరే||౫౪||సారణ్యయాదణ్డకోశాదుత్థాయసలితేశయాత్ । తియా-ఎవిశ్వమహాదేవా
బహుధానిర్విభవఖమ్||౫౫||నిరభిద్యతాన్యప్రథమంముఖంవాణీతతోభవత్ । వాణ్యైవహ్మిర్నిరభోవాన్ పా
ణోఽతోఘాగ్నివతయోః||౫౬||ఘాగ్నిన్ద్రీయాధిష్ఠానావృద్ధౌతావక్షిణీవతయోరేతయోః । తస్మాత్సూర్యోఽన్యధిద్య
తాంకర్తాశోగ్రతంతోదితః||౫౭||నిర్విభేదరాజ స్వగోగ్రవశ్చశ్వాగ్రదయ స్రజః । తతఃపదయశ్చసకాశి
శ్చంబిధిదతతః||౫౮|| రేత స్తస్మాదావతనకనిరభిద్యతన్తే గుదమ్ । గుదాదహనీ-పావాచ్యమృత్యుగ్లోక
భయః||౫౯||హస్తావనిరభిద్యతాంబలంతాభ్యాంతతస్వస్వరాట్ । వాచావనిరభిద్యతాంగతిపాభ్యాం
తతోహరిః||౬౦|| నాణ్యోఽన్యనిరభిద్యతతాభ్యోలోవాతమాభ్యతమ్ । నద్య స్రతస్సమభవత్తదనిరభి
ద్యత ॥ ౬౧ ॥ త్సత్త్విసాసేతతస్వస్వతాంసముద్రైస్తతయోరహత్ । అధాన్యవృద్ధయంభిన్నంవృద్ధ
యాన్తనక్షతితమ్ ॥ ౬౨ ॥ మనసశ్చిన్ద్రీయాజాతోమధిర్బుధైర్నిరాంపతిః । అహఙ్గా-ర స్రతోరుద్రశ్చి తం

జాదన స్రరం తదధిష్ఠాతావాయుశ్చప్రాణాధీనత్వంసద్యైన్ద్రీయేవ్యపిత్రవృద్ధ్యం- తధాహ-భగ్నోగవాజసనయినాంప్రా
ణవిద్యాయాః,మీతాహవై దేవతాహంశైయసేప్రభృదితేహంశైయసేవివదమానాః,ఇతిహోషక్రమ్య,వాగాద్యైక్తై
కాపక్రమజై అన్యేసాంసపాగ్నిజానామిన్ద్రీయాణాంశరీరస్యచర్మతీంతతాగ్రహణంపావితలం ప్రతిపాద్య-ప్రాణోత్పానిమ
జేనర్వేదాంవిశరణమకార్యకర్తవ్యంబాధిధాను,సర్వసాంప్రాణాధీనప్రాణిత్యమధిహితం-అక్షిణీవతయోర్ని, యాధిష్ఠాన-
అభిక్రతాంవిభక్తైభవతాం-ఎతియోరక్ష్యోఽవత్యుధిన్ద్రీయం,నిరభిద్యత,తస్మాచ్ఛత్యుభ-సూర్యశ్చత్యుదోఽధిష్ఠాతాఅభ
వత్-కర్తాశోగ్రేన్ద్రీయాధిష్ఠాననిరభిద్యతాంతతశోగ్రేన్ద్రీయం-తదధిదేవతాదిత్య-నిరభిద్యత ॥౬౩॥ యిరాహో
బ్రహ్మణః-గోమత్తశ్చాన్యగ్రదయ స్రస్థిన్ద్రీయాధిష్ఠానహతా - స్రత-స్థస్థిన్ద్రీయంతత స్రదధిదేవతావరధనశ్చ-సకా-
ఎవంశిశ్చ ముపస్థైన్ద్రీయాధిష్ఠానమ్ ॥౬౪॥ యై రేతఉపస్థైన్ద్రీయం-తదధిదేవతాఅపః-గుదంపాయున్ద్రీయాధిష్ఠానం-
పాయున్ద్రీయయాహోఽపాసాపాగ్నిః,తదధిష్ఠాతాలోకసంహారామృత్యుః ॥౬౫॥ హస్తాపాణిన్ద్రీయాధిష్ఠానం బలా
ఖ్యంపాణిన్ద్రీయం-తిదధిష్ఠాతాస్వరాట్-స్వరాజ్తెన్ద్రీయః,స్వరాజ్తెన్ద్రీయఃప్రథమమానీ,అతిశ్రుతైః-వాచాపాణిన్ద్రీయా
ధిష్ఠానం,గత్యాఖ్యంపాణిన్ద్రీయం తదధిదేవతావారిరుపేన్ద్రీయః ॥౬౬॥ యై అన్యబ్రహ్మణః-నాద్యైఅధిష్ఠానం- ఆభుతం
ఘర్జం-లోహితమున్ద్రీయస్థానియం-తదధిదేవతానద్యః ఉదరమధిష్ఠానమ్ ॥ ౬౭ ॥ యై త్సత్త్విసాసే ఇన్ద్రీయస్థానియే-స
ముద్రోఽధిదేవతా-హృదయపుణ్డరీకాకారమధిష్ఠానం-మనస్సఙ్కల్పాఖ్యవృత్తివచ్చిన్నాన్తస్థిన్ద్రీయమ్ ॥౬౮॥ యై వ
స్థగ్రహఅధిదేవతా-హృదయాదైవాధిష్ఠానా,దృష్టవసాయాఖ్యవృత్తివచ్చిన్నాన్తస్థిరూపతేదిన్ద్రీయం-తదధిదేవతా

సయోగసంభక్త్యాతిశయ్యభక్త్యైష్టానకర్తయోగాభ్యా ముగ్ధహితయాభక్త్యైష్ట్యంః, చిద్రయేత్ ॥ ౭౪ ॥ శ్లో ౩౩
 ఏకాగమతచ్ఛ్రుతిచ్చక్రికాభ్యాయాంశ్చిదాగమతవ్యాఖ్యానాయంత్పత్తియనం-శ్చైవద్వైశ్చేయాః ॥ ౭౫ ॥

ఎవంబగత్సృష్టిపూర్వికాగ్రహరకధనెబభసియ్యుగగవతపరిశ్చర్యమావేద్యతత్త్వే ప్రతిపాదుహతభక్తియోగా
 క్లాత్తయధాత్వగ్విజ్ఞానయోగమునవిపాదయును. రతస్త్రియమాత్మనరూపంకదమనుసంధాతుంక్యమత్యైఃకాం
 వారయతుంతస్యవత్సగాత్సోజాగరాద్యవస్థానుమితిదతరామభానంకధమష్యకతిత్యైవస్యాత్మనఃప్రకృతనంధగ్గ
 తమేవజాగరాద్యవస్థానపసాంసారికప్రవృత్తిపర్యవర్త్యం, తదాదుత్తమఖయఃఖిన్ క్త్యవస్థంబననరూపప్రయత్న
 మితిపూర్వోక్తమనువదతి॥ ఇద్విధిధ్యక్షాప్రభుమేవేవప్రకృతిత్వంపిచిహ్నానిపిప్రాక్రమైస్తుజ్ఞైర్వైదవత్ప్రయమవ్యత్యా
 దిభిఃసంత్యోపేతుకైఃసమఖయఃఖావిశ్వ-వాజ్యతెన్యోకనస్సృష్టేతమతఃఅమికారత్వతోచేమనుమ్యాదిరూపేన
 రితామాభావాత్. అకర్షకత్వాత్ గమనాదివాప్యసాంసారికవ్యాపారాశ్రయత్యాభావాత్-నిర్గుణత్వాత్ సత్తత్సత్త్వా
 దిసకాన్యయాభావాత్-స్వతోనాభ్యుత్థిగృతప్రప్తాన్॥ బలప్రదతి॥ మరాకాదేవప్రపలక్షణమిదం-ననుజలాదిభూనూ
 ర్యాదయోభాగ్నిర్యాత్రతప్తాభవగృహ్యైవేపంమూర్తత్వప్రత్యాతితోజలగతవృద్ధిహోసకమృదాదిదోషాన్వహ్నుర్యా
 దిభ్యుక్తఃప్రత్యగ్దృశ్య-నస్తు-చిహ్నాదిరీరవప్రవృత్తేకధంతప్రజ్ఞైర్వాజ్యతెభ్యమవ్యుత్థితచిత్-ఉన్యతై-దశవిప్రకర్ష
 కాలవిప్రకర్ష-స్వస్థావిప్రకర్ష-త్యై-తితిధావిప్రకర్ష-అత్యైర్విప్రకర్షాఽదోషాన్వహ్నుర్యామృత-అతిదేశవిప్రకర్ష
 సోగదాహం-ంజలసూర్యాదిఃస్వభావవిప్రకర్షోదాహరణమాకాశాదితత-దశవిప్రకర్షవత్స్వభావవిప్రకర్షస్యాపి
 దోషాన్వహ్నుర్యా-బృహానుకరకాదిభవృద్ధిహోసభావ్యుత్పత్త్యవస్థాయభ్యమానమప్యకాశంవృద్ధిహోసాది
 దోషైర్వృత్త్యైవేనుభావలాదారెవవివశమవ్యక్తమానోపంశుమా-దశవిప్రకర్షాత్తత్తదవృద్ధిహోసాదిభిర్వృత్త్యై

ప్రత్యగాత్మానందియాయోగప్రవృత్తయాః భక్త్యావిరక్త్యాజ్ఞానైనవివ్యాత్సనిచి న్నయత్ ॥ ౭౪ ॥ శ్లో ౧౬

శ్రీ శివశాస్త్రి వ్రాసిన ద్వైతానుబంధమునకు, శ్రీ శివశాస్త్రి వ్రాసిన ద్వైతానుబంధమునకు, శ్రీ శివశాస్త్రి వ్రాసిన ద్వైతానుబంధమునకు.

ప్రకృతిస్థోఽపిపురుషోనాజ్యోతేపాక్యతైర్గుణైః । అపికారాదకర్తృత్వాద్విగుణత్వాజ్జలారూపత్ ॥ ౧ ॥

[illegible]

వికారత్యాహవా త్యైకోఽనర్థ ఆత్మనభ్యత్తత్యాహ || అర్థేతి || అర్థే ఆత్మనోఽవత్యమనుష్యత్వాద్యకారైః స్యతోఽవి
 ద్యమానైః పి-అన్యత్వేనః-విషయాకాశబ్దాదీక-ధ్యాయతఃచి-ప్రయతః-సంస్కరి-న్మవి-ర్తతేసంసారయాపాఽనన్ధోననివ
 ర్తతే - యథాస్వప్నశిరరాణామాత్మకారత్యాహవాపైః పివిషయచి-ప్రవద్వారానుభవభిరూపానర్థ మేతుత్వం-తద్య-
 జ్ఞాగరేషదెహకారాణామాత్మకారత్యాహవాపైః పి విషయప్రాసక్యజననద్యారానర్థ రూపబద్ధ హేతుత్వమిత్యర్థః హి
 యస్తాదెహమ ||౪|| అతఃపవ-మనోనియ-ప్రవద్మమిత్యాహవా||అతిప్రసంగం||అసంప్రకృతిపరిణామరూపాణామిన్ద్రియాణాం-
 పరిశబ్దాదివిషయ-ప్రసక్తంనితరామాన-క్రం-చి-త్తం-తి-వేద-అ-స్తరాయానపహతేన-భగవద్భక్తియోగేన-మిరక్త్యాకా
 మానభివ్యక్తేణచ-తేనై-ప-వశంయేత్ - స్యవశంకుర్యాత్-మిరక్తిస్సాధనసప్రకోఽలక్షణం మిరక్త్యనుగృహీతభగవద్భ
 క్త్యాస్యసమీపాతభగవదనుచి-ప్రసవరంకుర్యాదెవంబెద్దన్ధోనివ ర్తతభ్యత్తభిప్రాయః ||౫|| ష్టభక్తియోగానుగాగిహా
 యోగవర్గ యుక్తభక్త్యామోక్షప్రకారమానవశ్యేతి||తద్యయామనోనియమనవిషయయాత్వరయాయుక్తః-యోగపధేర్భ
 క్తియోగతిక ర్తవ్యతాభూతైః-యమాదిభిశ్చమదమాచిభిఃమయూత్వరథ్యాపేన-హూతాపితాభ్యామై-త్యుక్తవిధ్యాపేనస
 త్యేనసత్వవశాన ||౬|| సర్వభూతసమత్యేనప్రకృతిపురుషశిరీరకస్యరాత్మకత్వానుచి-ప్రసవ-అతఃపవ-నిర్వై-ర్వేద-అ
 ప్రసక్త తేకాదీపిషయనానక్త్యా-బ్రహ్మచర్యేణస్త్రినక్షాదిరాహిత్యేన మానెమితవాక్యేన-బలియూపాభక్తియోగా
 నుగ్రహాకాణాంమధ్యేబలవత్తరణ-స్వధర్మణ్యస్వధర్మాశ్రమేచితధర్మై-ణవ అద్యంకభక్తియోగమితీశేషః||౭|| యద్య
 చ్చయోపస్థితేనదైవాదుపనతేనాన్మాదినా-సంతుష్టః-దైవాదుపనతమపిమితమనుభవజ్ఞానః-ముఖాభోజనాదివిశ్వ
 పీఠభాగ్యయసంశీలనపరః-వివిక్తరణవికా-ప్రవసతిః-శాస్త్రభయాదిరహితఃస్తైత్ర్యభయజనకైరసిఘాతైర్నైత్రిమిష

పీసంస్కరిత్యనివ ర్తతే||ధ్యాయతోవిషయానస్యస్వప్నైఃసంర్థాగమాయధా||౪|| అతిపవశేనై-స్త్రి-త్తంప్రస
 క్తమనతాంపధిభక్తియోగశితేనేవిరక్త్యాచివయేద్యవశే||౫||యమాదిభిర్గోగమార్గైరభ్యసంజ్ఞేత్విదయా
 నిర్వతః||మయూపేనసత్యేనసమతే-ధాశ్రమతేన||౬|| సర్వభూతసమత్యేనసర్వై-ర్వరణాప్రసక్తః||౭||బ్రహ్మచ
 ర్యేణమానెస్వధర్మై-ణబలియసా||౮|| యద్యచ్చయోపస్థితేనసంతుష్టమితమన్మదినివివిక్తరణాశ్చాన్దో
 మైత్రికఃకురుణితవాక్||౯||సానుబద్ధేనదైవాఽస్త్రి-న్మకుర్వన్ననదాగిహామ్||జ్ఞానభక్త్యతే-త్వేనప్రకృ
 తేపురుషస్య||౧౦||నిస్స-త్తుబద్ధ్యవస్థానీదూరీభూతాన్యదర్శనః||ఉపభాగ్యై-నాఽఽత్రానందరూపేవా
 ర్థమాత్తద్యో||౧౦|| ష్టముక్తిలింగందాధానమనతిప్రతిపద్యతేనతోబద్ధమనచ్చతుస్సర్వానుసూతమద్య

కామయమాన-కురుణితేవ్యవకారాణికఃఆత్మవాక్ప్రత-ప్రమనస్సః||౧౧||సానుబద్ధేప్రత్యేకత్యాజ్యబద్ధసహితేఽస్త్రికా
 దేహ-అసదాగమంఅహంయమాభిమతిం-అకుర్వ-ద్యవంతత్త్వంయాధాత్వ్యంయస్త్రిక-తేనప్రకృతేపురుషస్యవ
 జ్ఞానెనప్రకృతిపురుషయోర్ధై-యాపాదెయత్వజ్ఞానైత్యర్థః||౧౨|| ష్టనిష్కత్వాన-నిర్దైవనోఽనస్థానానిజ-బ్రహ్మవికల్పా
 దీని-యస్యః-అతఃపవ-దూరీభూతమస్యస్వభగవద్భ్యుత్తిరీక్రస్యదర్శనం-యస్యః-ఆత్మద్యోఽప్రకృతివికాత్తదగ్గీఅసతిదే
 హే-చతుషాఽదిత్యాగిభిశ్చితవతుగిన్ద్రియేణాదీ-మధిష్ఠాతారమాదిత్యమిష-ఆత్మానవరమాత్మాగ్నితేనప్రత్యగాత్తనా-
 ఆత్మానంపరమాత్మానం-ఉపభగ్నానాత్మో-త్పత్త్య-చాప్నన్మక్తిలింగే-పాగ్రధావసానెముక్తవిదాదిరీరః-ద్వితీయా-ధ
 పాదే-ముక్తర్తాయత్తదేవాదిరీరం-నదాధానసిత్యాగజ-చితజ్ఞానస్వరూపం-సతః-ప్రత్యగాత్తనబింబం-పితావర
 ఙ్గశ్చేషీభర్తై-త్యాద్యుక్తసర్వవిధబద్ధం-అనచ్చతుః||అసతోదెహదేవితేనప్రకాశకం-తస్యభాసానర్వవిదంవిధా
 తీ-||శ్రుతే-సర్వానుసూతంసర్వార్థస్తర్యామిణం-అద్యయంస్వనమాభ్యుక్తికరమీతం-పరమపురుషం-ప్రతిపద్యతేవాగ్ని
 ప్సేతి||౧౦||౧౦|| ష్టఆత్మద్యగాత్తనాఽత్మానముపలభ్యేత్త్యేనప్రకృతివివిక్తసాత్తరూపంపశ్యన్మితతదస్తర్యా
 మిణంపరమాత్మానముపలభ్యతం-ప్రతిపద్యతే ఇత్యుక్తం-తత్రేకధమతిన్ద్రియంనిరతితియూత్తమాత్తస్వరూపదర్శన
 యోగ్యమిత్యాశ్చా-యాంబేహేన్ద్రియాదిభ్యోవిలక్షణాత్తస్వరూపప్రత్యనమన్సంప్రకారమాత్మోపలభ్యస్వరూగరా
 ద్యవస్థాగ్నివికతతరీత్యక్తధనుశ్చేనసద్భూతమహా||యథేతి|| ప్రథమంసద్భూతంసంక్షయితీ-యథేత్యేన|| స్థలస్థేనఽ
 భాసేన-త్వేణోష్ఠాదిప్రకాశకేనాదిత్యాలోకేనైవేత్త్యర్థ-జలధఅభాసఃఆదిత్యప్రతిబింబం-పుత్యతేలనాదిత్యేలవిద్యు
 దిద్ధిసాతదా-సాన్వాసేనసాన్వలోకేన-జలస్థేనలవిప్రతిబింబంప్రకాశయతాతేనైవ-దివిద్ధితేసాన్వోదాదిత్యో-పుత్య

[illegible][illegible]

త్వదోదహఃప్రవ ర్రతేః॥ ౧౬ ॥ ఋషిమన్త్రియాద్యనవధానదశాయాం-తదవధానదశాయాం-నా-త్వనోవిశదతరావ
భానఉపపాదితః - అథైవంవిధప్రత్యగాత్వ స్వరూపచిత్తసంభాగవద్వైయోగానుగమాద్వారామోక్షసాధనమిత్యుత
స్యవివక్షామూలోచ్యాస్త్రాదృశకృతిపురుషయోరనాదిత్వా త్రయోర్విధ స్సంబంధస్యాప్యనాదిత్వాత్మ-రముభయోర్విశ్లేష
ఇతిముక్త్యగ్నసమ్మనముద్ధావనయీ స్తీ పృచ్ఛతిజివహూతిః॥ పురుషమిదమర్చ్యః॥ హేబ్రహ్మక-పురుషంజీవం-పశ్యతికదా
చిదవి-నవిముచ్చతినత్యతిజ-తుతః - అనయోః ప్రకృతిపురుషయో రన్యోన్యభావకయత్వాత్ - సరస్వతింపుడతరంబన్ద
త్వాత్ - సచాస్యతరవిమాశేరాపమిశ్లేషస్సమ్మన్యేత-యత ప్రయోర్విత్వత్వం యో హేతా-యత్యత్యర్థ్యం-హేప్రభో-పుడ
గవస్థానంసంపన్నవతిప్రప్నాభిపార్జియః॥ ౧౭ ॥ ఋషిదమేవపుడగవస్థానంపుష్టానైవదృశీకరోతి॥ యథేతి॥ యథా
భూషంపృథ్వ్యః-గన్ధస్థతదపృశ్నిధస్సగన్ధగుఃస్యవ-వ్యతిరేకతాపుడక-భావతమస్థానం-సంసంభతి-యథావ-అపాం
రసస్థతదపృశ్నిధరసగుఃస్యదక్షిణగృహోవా-స్తీ-తథా-బుద్ధిఃప్రకృతేతతఃపరస్మాత్తనత్వ- పుడగృహోవా-స్తీ-య
ద్వాబుద్ధిఃపరస్యభూధారత్వనః - ప్రకృతేస్తీత్యర్థ్యాహారేణయజనా॥ ౧౮ ॥ ఋషింహ-క ర్తవ్యత్వత్వంసంసారికగమ
నాదిప్రప్నాత్త్యగ్నాశి-యస్య-పురుషస్యాత్వ న-అయంకర్మ బంధింకర్మరూపాబంధః-యదాత్రయాయత్సంజగదాధీనః,యచ్చ బ్ధి
పృక్తితివరః,తిశ్యాఃప్రకృతి-౧ జైవపట్నీశ్వర్యయః,యచ్చ బ్ధస్సత్వాదిగుహరోవా, తెష్విన్యస్యయస్వరస్యాత్, తెషు
పృక్తిత్యేదౌజైవసత్వాదిమ,నతస్య-అతఃగుణైభ్యాః-ప్రకృతేర్వా-కైవల్యంవిముక్తత్వం-కర్తవ్యవేత్ ॥ ౧౯ ॥ ఋతత్వ
జ్ఞానారాత్మానంవిముచ్చతిప్రకృతిరికైతత్తత్పాహా॥ క్వచిదితి॥ ఉల్బణంసంసారరూపభయం క్వచి-స్తత్త్వాదవ ద్వేనపూ

త్యవన్మృత్యుసావాత్మానంప్రతిపద్యతే।సాహజాఃరస్యప్రదవ్యయోఽవస్థానమనుగమాః॥౧౬॥ జివహూ
తిరువాచ॥పురుషంప్రకృతిర్న స్ర్వావవిముచ్చతికర్తవ్యచిత్ । అన్యోన్యాభావకయత్వాచ్చాభిత్యవనయోః
ప్రభో॥౧౭॥-యథాగన్ధస్యభూషైశ్చసభావోవ్యతిరేకతః।అపాంరసస్య రయథాతథాబుద్ధిఃపరస్య॥౧౮॥
అక ర్తవ్యకర్మ బంధీ-య-పురుషస్యయదాత్రయః । గుణైశ్చసత్కుప్రకృతేతైవల్యం తెష్విత్వకదమః॥౧౯॥ క్వచి
త్తత్త్వావమద్వేనపవ్త్తంభయమల్పగమ్ । అనివృత్తేనిమ త్తత్త్వాత్సన్యఃప్రత్యవత్వతే॥ ౨౦ ॥ శ్రీభాగవా
నవాచ॥అనిమ త్తేనివృత్తంభయమల్పగమ్ । అనివృత్తేనిమ త్తత్త్వాత్సన్యఃప్రత్యవత్వతే॥ ౨౦ ॥ శ్రీభాగవా
నవాచ॥అనిమ త్తేనివృత్తంభయమల్పగమ్ । అనివృత్తేనిమ త్తత్త్వాత్సన్యఃప్రత్యవత్వతే॥ ౨౦ ॥ శ్రీభాగవా
నవాచ॥అనిమ త్తేనివృత్తంభయమల్పగమ్ । అనివృత్తేనిమ త్తత్త్వాత్సన్యఃప్రత్యవత్వతే॥ ౨౦ ॥ శ్రీభాగవా
నవాచ॥అనిమ త్తేనివృత్తంభయమల్పగమ్ । అనివృత్తేనిమ త్తత్త్వాత్సన్యఃప్రత్యవత్వతే॥ ౨౦ ॥ శ్రీభాగవా

వ్యక్తావమద్వేన-నివృత్తంపవ్త్తంప్రార్జియమపి-అనివృత్తనిమ త్తత్త్వాత్ అనివృత్తపృక్తిసంబంధత్వాత్-పునః - ప్రత్యవ
త్వతేతేషానైవతంభవతి॥ ౨౦ ॥ ఋషత్యమనంతథాప-బహ్వశ్లోపకృత్యయోగారాధిరపరమపురుషప్రసాదాదాత్మా
నంవిముచ్చతిప్రకృతిశ్చిదుద్భవ స్తుసాధనవైకల్యాది త్యాహ-కపిలః॥అనిమతైత్తి॥నిమత్యగ్నం,త,దనిమత్తమప్రవర్తకం-య
స్మిక్-పరాభిసంధిరూతైవత్వార్థి-స్వధర్మైశ్చసవర్ణాః)మోచితభర్తౌ గ అపలాత్త నామితథా నైకరణే,,ధర్మైశ్చపాపమ
పసుదతి,తిశ్చ తేనోత్రసంస్థితయామతి-ధాశ్చివ జేనసంస్థితయావర్ధితయా - తీవ్రయాపిఘ్నూనపపాతయా-ముముభా
క్త్యాఅనభిసంహింశకలక్షయోగపదిసేధా నైకరణియాద్యయా-మత-ధాశ్చపణాదిభిరవకృతయా-మద్వక్త్యా-ప్రకృ
తి స్తీరోభవితిత్వన్యయః॥ ౨౧॥ ఋషిన్యావ్యపిప్రయోగాక్సోన్యాహ॥దృష్టతత్త్వంప్రకృతిపురుషయోర్వాధాత్వగ్నం
హేయోవాశేయత్యరూపంయస్మిక్-తేన జ్ఞానేన బిరునిసా - వైరాగ్యణకామానీషమ్మశ్లేల-తపోయతైనదేహశోషకాది
తపోయతైనయోగసంకర్మవివికాత్త యాధాత్వగ్నిప్రసేన-తివేగ-అత్తనమాధీనాచి జ్ఞేకాగ్రిణిహ-పశ్యతయా-మ
దృక్త్యా॥ ౨౨ ॥ ఋషిహరిశం-దహ్యమానాపిద్యమానా-పురుషస్య-ప్రకృతిఅత్తబన్ధకరీపృక్తిత్వ-తనకై-స్తీరోభవి
తి॥అన్ధకరీభవిష్యతి-నిశ్చేవంప ర్వికృతత్యత్వగ్నతత్వదృష్టా నైః॥ అగ్నైరితి॥ అగ్నైర్విరూప హేతురపురణిర్విధాగ్నినా
దహ్యతే-తథా-తత్త్వజ్ఞానసంపతిహేతురపిప్రకృతి-నైవదహ్యతత్యత్వగ్న-యద్వా, అన్యతీరోధాయకారణివ-అత్త
వీరోధాయకాప్రకృతిర్దహ్యతత్యత్వగ్నః॥ ౨౩ ॥ ఋషివంసనిపునస్సంసరయత్వాత్సాంప్రకృతిరిత్యాహ॥ ఘక్తభో
గతి॥ఘక్తభోగోయన్యానిత్యోగస్సదా-దృష్టోదోదోయన్యాః - అతవ-పరిత్యక్తానప్రకృతి-ఈశ్వరస్యాత్కర్మ పశ్య
శ్వేషమహిష్మిధి తస్యఅపపాతపాప్రత్వాదిగుణాక్షతలక్షణమహామతః, అత్తనః,అశుభంసంసారంసంభవైసంపాదయ

తీర్థ్యంతి ॥ ౨౮ ॥ అజిజ్ఞస్యప్రకృతిసంబంధః జ్ఞానవత్ సునసంబంధ ఇత్యత్యర్థస్తా న్నమాహ ॥ యథాహీతి ॥ యథా అప్రతిబుద్ధస్యబద్ధాముపగతస్య-పుంసః-పౌనావ్యవస్థ్యుః-బహువచనకృత్ స్వశిరశ్చేదాదిబహువచనకారీ , సవపప్రస్థావః ప్రబుద్ధస్యజాగ్రతః-మోహాయానర్థాను-నకల్ప తేనసమర్థోభవేత్-అనర్థస్యాస్తిరత్యాదుస్యన్నుద్ధృష్టాన్తస్థి ॥ ౨౯ ॥ అవం విదితతత్త్వస్యవిదితప్రకృతిపురుషేశ్వరతత్త్వత్రయస్య-మయి, మానసంయజ్ఞతే ఆత్మ రామస్యఆత్మ స్వేనరమమాణస్య-పుర్యతపిటణానాన్త పరమాత్మనుభవపరస్యకర్తృ చిత్త-దావివేషకృతి-రాక్షసకురుజేవనికీర్త్యంత ॥ ౩౦ ॥ అజిజ్ఞాతీముపసంహరతి ॥ యథేతి ॥ యథా అధ్యాత్మ రతిఆత్మ రావః , బహూనిజన్మానియన్తి ౩-తేన-కాలేన-ప్రతియధార్థవిదితతత్త్వ హితపురుషార్థః ఆబ్రహ్మ మవనాత్ సత్య లోకవస్య సలక్షణం - జాతవైరాగ్యసాత్విక-యత్కమ్య త్వయిధ్యా భోగ్యతా ముద్గిరహితః - సుద్భక్తానిరతితయ ప్రీతిహింపవద్భక్తియుక్తః - భూయసానుభవీ సాదేన - నిశ్చేదీ యనంపురుషార్థగూఢం , మదాశ్చయం , అనననిమిత్తజ్ఞేవస్వరూపస్యభగవద్దార్యత్య ముక్తం జ్ఞానాపాప్రీతి తపాననభాయంసామెతరూతి , తత్ స్వస్వ భాగవదాన్త కస్యాశ్చ సామెతరూతి-యేన సంశయవిగతజ్ఞానాత్మానిమానః యోగీమద్భక్తి క్రీమాగ్రభ్యః - లిఖినిగ్రామేపారభావసానై-యత్సం , గత్యా ప్రాప్య , సమైతేతపునర్నవైతైత , త , త్వరయంస్థానంపాప్రేక్ష్య ॥ ౩౧ ॥ ౩౨ ॥ ౩౩ ॥ అజిజ్ఞాతీకోక్తసామెతరూతవతోఽపాస్త్రసిద్ధిపితృష్ట్యభగవత్పాప్రీతిమాహ ॥ యదేతి ॥ అచ్చ హేమాతః, సిద్ధస్యపరినిష్ఠస్సభక్తియోగస్య-పుంసః, శ్చేతః, యోగోపచితాసుయోగసాధ్యుః , అనన్య హేతుమయోగాదన్యో హేతుర్నాస్తి యాను, యత్రయాను , మృత్యో స్సంపార్య , హసో

క్రాద్భుష్టవోహావనిత్యశః ॥ నేకైరసాగ్రభ్యుభంధ తైస్సేవమీమన్సుస్థితస్యజ ॥ ౩౪ ॥ యథావ్యాప్తపితృష్ట్యపౌస్త్వాహేబహువచనకృత్ , సవపప్రతిబుద్ధస్యనవై మోహాయకల్పతే ॥ ౩౫ ॥ ఎవంవిదితతత్త్వస్యప్రకృతిర్మయిమానసమ్ ॥ యజ్ఞతోనాపకురుతఆత్మరావస్యకర్తృ చిత్ ॥ ౩౬ ॥ యథైవ మధ్యాత్మరతఃకాలేనబహుజన్తనా ॥ నర్యత్రజాతవైరాగ్యఅబ్రహ్మ మవనాన్త ॥ ౩౭ ॥ మద్భక్తప్రతియధార్థాత్మసాదేనభూయసా ॥ నిశ్చేదీయసంస్సంస్థానంకైవల్యక్ష్యంమదాశ్చియమ్ ॥ ౩౮ ॥ పాప్రీతిహితవతోధీనస్వస్వభావీనునంశయమ్ ॥ యథత్వానసవైతైతయోగిభిషినిగ్రామ ॥ ౩౯ ॥ యదానయోగోపచితానుజాతేమాయానుసిద్ధస్యవిజ్ఞతేమ్య ॥ అనన్య హేతువద్భక్తిమగిసాన్యాదాత్య నిశీయత్రనమృత్యుహానః ॥ ౪౦ ॥ అజిజ్ఞాతీముపసంహరతి ॥ యథేతి ॥ యథా అధ్యాత్మ రతిఆత్మ రావః , బహూనిజన్మానియన్తి ౩-తేన-కాలేన-ప్రతియధార్థవిదితతత్త్వ హితపురుషార్థః ఆబ్రహ్మ మవనాత్ సత్య లోకవస్య సలక్షణం - జాతవైరాగ్యసాత్విక-యత్కమ్య త్వయిధ్యా భోగ్యతా ముద్గిరహితః - సుద్భక్తానిరతితయ ప్రీతిహింపవద్భక్తియుక్తః - భూయసానుభవీ సాదేన - నిశ్చేదీ యనంపురుషార్థగూఢం , మదాశ్చయం , అనననిమిత్తజ్ఞేవస్వరూపస్యభగవద్దార్యత్య ముక్తం జ్ఞానాపాప్రీతి తపాననభాయంసామెతరూతి , తత్ స్వస్వ భాగవదాన్త కస్యాశ్చ సామెతరూతి-యేన సంశయవిగతజ్ఞానాత్మానిమానః యోగీమద్భక్తి క్రీమాగ్రభ్యః - లిఖినిగ్రామేపారభావసానై-యత్సం , గత్యా ప్రాప్య , సమైతేతపునర్నవైతైత , త , త్వరయంస్థానంపాప్రేక్ష్య ॥ ౪౧ ॥ ౪౨ ॥ ౪౩ ॥ అజిజ్ఞాతీకోక్తసామెతరూతవతోఽపాస్త్రసిద్ధిపితృష్ట్యభగవత్పాప్రీతిమాహ ॥ యదేతి ॥ అచ్చ హేమాతః, సిద్ధస్యపరినిష్ఠస్సభక్తియోగస్య-పుంసః, శ్చేతః, యోగోపచితాసుయోగసాధ్యుః , అనన్య హేతుమయోగాదన్యో హేతుర్నాస్తి యాను, యత్రయాను , మృత్యో స్సంపార్య , హసో

నాశో, నిభవతి, తాను మాయానుజ్యరూపాన్వయేమాదినిధిమ , యదా, నవిజ్ఞతేనాన క్తంభవతి, అథతదా, ఆత్యై కీనిరతితయా, మగతిఃమత్యై ప్రీత్యా ॥ ౩౦ ॥ అజిజ్ఞాతీముపసంహరతి ॥ యథేతి ॥ యథా అధ్యాత్మ రతిఆత్మ రావః , బహూనిజన్మానియన్తి ౩-తేన-కాలేన-ప్రతియధార్థవిదితతత్త్వ హితపురుషార్థః ఆబ్రహ్మ మవనాత్ సత్య లోకవస్య సలక్షణం - జాతవైరాగ్యసాత్విక-యత్కమ్య త్వయిధ్యా భోగ్యతా ముద్గిరహితః - సుద్భక్తానిరతితయ ప్రీతిహింపవద్భక్తియుక్తః - భూయసానుభవీ సాదేన - నిశ్చేదీ యనంపురుషార్థగూఢం , మదాశ్చయం , అనననిమిత్తజ్ఞేవస్వరూపస్యభగవద్దార్యత్య ముక్తం జ్ఞానాపాప్రీతి తపాననభాయంసామెతరూతి , తత్ స్వస్వ భాగవదాన్త కస్యాశ్చ సామెతరూతి-యేన సంశయవిగతజ్ఞానాత్మానిమానః యోగీమద్భక్తి క్రీమాగ్రభ్యః - లిఖినిగ్రామేపారభావసానై-యత్సం , గత్యా ప్రాప్య , సమైతేతపునర్నవైతైత , త , త్వరయంస్థానంపాప్రేక్ష్య ॥ ౪౧ ॥ ౪౨ ॥ ౪౩ ॥ అజిజ్ఞాతీకోక్తసామెతరూతవతోఽపాస్త్రసిద్ధిపితృష్ట్యభగవత్పాప్రీతిమాహ ॥ యదేతి ॥ అచ్చ హేమాతః, సిద్ధస్యపరినిష్ఠస్సభక్తియోగస్య-పుంసః, శ్చేతః, యోగోపచితాసుయోగసాధ్యుః , అనన్య హేతుమయోగాదన్యో హేతుర్నాస్తి యాను, యత్రయాను , మృత్యో స్సంపార్య , హసో

సదావిచిత్రమైవ సేవనం - జాత్యత్రయనిమిత్తమైవ భోగ్యం నైవాదిభ్యోవిచిత్రానాం పునర్కృతానాం , తైమాశాం సాత్వికానామన్నాదీనాం - సేవనం - తదపి - మితమేధ్యాదనం , మితం యథాభవతితథా , మేధ్యానాం జాత్యదిభిరుద్భూతానాం , అదనరూపం , తత్ర - జాతిదుష్టాః కలభ్యగృహ్లానాదయః , ఆశ్రయదుష్టం చక్షులపతితాదిద్రవ్యం , నిమిత్తదుష్టం కేశోచ్చిష్టాదుఃపమాతమ్ ॥ 3 ॥ శ్లోకల్యాణమాహ ॥ అహం నైతి ॥ ఎవం వివేకాదిష్యేవాద్యైయాదయోపేయధానంభవమస్తర్వావ్యాః , తత్రాప్రైయయావదర్థపరిగ్రహతపశ్శావస్వాధ్యాంపురుషార్చనాదయః క్రియాయామస్తర్వావ్యాః , బ్రహ్మచర్యం విమోక్షేస్తర్వావ్యం , మానమభ్యాసం - శ్శుభాశ్రయసంశీలనరూపః , ఎవమస్యైవస్వసవసాదాదయోపవత్తతాద్రవ్యవ్యాః యావదర్థపరిగ్రహాయావతాస్తర్వానాద్వినాదేహయాత్రాభవేత్తా , వతోఽర్థస్యపరిగ్రహః , బ్రహ్మచర్యంజితేన్ద్రియత్వం , తపఃకృత్రచాన్ద్రాయాదిః - శోభమాచారః - స్వాధ్యాయఃవేదాధ్యయనాదిఃపురుషార్చనంభగవత్పూజనమ్ ॥ 4 ॥ ఆననాదీన్ద్రియావ్యాపారాః ॥ సదా - ఆననజయేనస్థైర్యం - సైతః , పాపజయేపాపిణ్యానాన్వనశీకరణం - ఇన్ద్రియాశాం - మనసా - విషయాత్తతద్దావిషయత్ , మృదీప్రత్యాహరః - మనసాఇన్ద్రియోదేవిషయేభ్యఃప్రత్యాపృత్యవృద్ధవస్తాపసమిత్యర్థః ॥ ౫ ॥ శ్లోతథా , స్వధిష్ఠ్యానాం పాపిణాపానాదిస్తానానాం - శుభయగుహాదిస్తానానాం , మధ్యేవకస్త్రి , న్ననసానపాపాపిణానాంధారణం - వైకృత్యస్థభగవతో , లీలానాంజగత్పృష్ఠాగ్నివ్యాపారరూపాశాంలీలానాం - అభిధ్యానం - తథా , ఆత్మనోమనస , స్పృహధానంఎకాగ్రీకరణమ్ ॥ 6 ॥ శ్లోఎత్తేరుక్తేస్వప్నరూపరణాదిభిః , అన్తేశ్చప్రతదనానాదిభిః - పరిభిరుపామైఃఅనత్పదమిన్ద్రియార్థప్రవణ - మతపన , దుష్టంమనః , బుద్ధ్యా , శేనకై , రుగ్ధీతశుభాశ్రయ

మృగర్థ నివృత్తిశ్చ మోక్షధర్మ రతిస్తథా । మితమేధ్యాదనంతశ్చద్విచిత్రమైవ సేవనమ్ ॥ ౩ ॥ అహం సానత్య మస్త్రైయంయావదర్థ పరిగ్రహః । బ్రహ్మచర్యంతపశ్శావస్వాధ్యాంపురుషార్చనమ్ ॥ ౪ ॥ మానసంధాన నజయస్తైర్యం పాపిణజయశ్చైవ । ప్రత్యాహరశ్చేన్ద్రియాశాంవిషయాన్తనసామృది ॥ ౫ ॥ స్వధిష్ఠ్యానా మేకదేశేవససాపాపిణధారణమ్ । మేకుణ్లిలాభిధ్యానంసమాధానంతథా౭౭త్వనః ॥ ౬ ॥ ఎత్రానైత్యశ్చ పరిభిర్నోదుష్ట మనత్పదమ్ । బుద్ధ్యా యుజ్జీతశేనకైర్నితపాపిణావ్యవస్థ ॥ ౭ ॥ శుభాదేశేప్రపత్త్యాస్యవి జితాననఆననమ్ । తస్మిన్స్వస్తికాసనేముఖకాయస్సమభ్యసేత్ ॥ ౮ ॥ పాపిణస్యశోభయేన్ద్రాగ్రం పురకమన్య కరెవకైః । ప్రతికూలేనవాచిత్రం యథాస్థిరమవస్థుమ్ ॥ ౯ ॥ మనోఽచిరాత్స్వాప్నిరజం శబితశ్చానన్ద్ర యోగినః । వాయుగ్నిధ్యాంయథాలోహంధాతంత్యజితైవైమలమ్ ॥ ౧౦ ॥ పాపిణాయామైర్త్రపాదోమాన్ధారణాభిశ్చక్లిప్తమాక । ప్రత్యాహరణంసంసర్గాధ్యాననాస్తిశ్చరాణా ॥ ౧౧ ॥ యదామనస్సన్ద్వం విరజం :

ప్రవణంకుర్యాత్ , కరంపూతోయజ్జీత - జితపాపిణః - అతస్త్రితంత్రాగ్రహితః ॥ ౭ ॥ శ్లోఆననాద్విప్రవస్థయతి ॥ శుచా వితి ॥ విజితాననఃచిరముపవిశన్మపిక్ల మగమాతః - శుచాదేశే , ఆననం చైలాజినకుశోత్తరమాస్తరణం - ప్రతిష్ఠాస్యతస్మిన్చానన , స్వస్తికేన్ద్రికాననముఖకాయం , అకుటిలదహః , ఆసీనః , సమభ్యసేత్ , ప్రహమతిశేవః , ఊరుజ్జ్ఞస్తర్వాపాదోపాదాగ్రజానుషధ్యగ్ ॥ యోగినోయదవస్తానంస్వస్తికంతద్విదుర్భుధా , ఇతిస్వస్తికాననలక్షణమ్ ॥ ౮ ॥ శ్లోబాధ్య వాయోరస్త్రప్రవేశఃపూరః , ధారణంకుమృకకృత్యత్యుబహుస్సర్పరణంరెవకః - ప్రతికూలేనరెవకపురకకుమృకైర్వా , యధ్యా - ఇదయా - రెవనంపక్ష తయాపూరణం - పునఃపిక్ల తయా - రెవన - మిడియాపూరణం , మిత్రేవంప్రతికూలేన , చిత్తం , స్థిరం - సమృతరచ్యవస్థలయథాస్థాస్తథా , పాపిణస్యమార్గంశోభయేత్ ॥ ౯ ॥ శ్లోపాపిణేస్వసకైతద్దన్తనంమనోఽపిస్వ వశంభవేత్ - తథావశూయితేహాగోగ్య , యథావశుసమూత్రైయపృథివిద్దోడితండితంఽతిత్యానైత్రాత్రాయితవలద్భ్యా బుద్ధినమేవాపశ్రయతపంమనోపీ , త్యారభ్య , పాపిణమేవాపశ్రయతేపాపిణబన్తనంహీనోమృమన , ఇతి - కింజ , జితశ్వాస సస్యజితపాపిణస్య , యోగినః , అచిరాదాశు - విరజంవిగతరజోగుణం - రజోగుణేనావితీ - ప్రం - నిర్మలం - వా - స్వాత్ - యథా - లోహంసువర్ణాది - వాయుగ్నిభ్యాం - ధాతంసుత - ప్రసత్ - మలం , త్యజిత - తథా ॥ ౧౦ ॥ శ్లోపాపిణాయామాదీనాంసమాధాద్వారకార్యాణాంపాపిణాయామైరితి ॥ పాపిణాయామైఃపాపిణియమైః , దోమాన్యాతపిత్రేష్టేష్టాదీ - దహేత్ - ధారణాదిభిః , క్లిప్తంపాపం - ప్రత్యాహరణం - సంసర్గాశ్చబ్దావిషయసంసర్గాధ్యాననాస్తిశ్చరాణాగూణాశ్చైశాదీక్ష , దహేత్ - మనశ్శుభాశ్రయే - దవస్తాపసంధారణం - భృతస్యమనసోపస్థితినంతతిధ్యానం - సంతతిస్యజాతీయప్రత్యయాస్తర్వావ్యవహితత్వం , సమాధిరితిభేదః ॥ ౧౧ ॥ శ్లోఅధధారణాశ్చూర్వకంధ్యానమాహ ॥ యదైది ॥ యదా - స్వంస్త్రయంమ

నః, యోగేన పాప్రణాయామూదియోగేన-విరజం-సునమాహతం సమ్యక్ భాత్ర యెనిహితం-స్యాత్-తదా-స్వనాసాగా
గోపితవృష్టిః-భగవతః-కాష్టాం విగ్రహం, ధ్యాయేత్ ॥ ౧౨ ॥ ఊ విగ్రహమేవ విశిష్ట - ప్రసన్నైశ్చ సత్త్విః॥ ప్రసన్నం
వదనా మ్నా జంయ్యత్యంతం-ధ్యాయేదితివత్సేనాన్యయః, పద్మగంధవరుణేనైత్రేయస్య-సిలోత్పలదళవత్ శ్యామమ్, ॥ ౧౩ ॥
లనత్పట-జిక్ష్ణు లు-వ-త్ప్రీతే-కౌతేయోవానసే, యస్య, శ్రీవత్సలాభ్యునం, వత్సనీయస్య, పౌజితౌ-స్తు శ్చేనామక్తానం
స్థిస్తాకంధరాయస్య ॥ ౧౪ ॥ ఊ మత్తద్విరళానాం కలమధురస్య విరళస్యాం, తయానమాలయా-పరితం వ్యాప్తం-
పరార్ధాగ్రస్య మాల్యాని-హరదీని-యన్య ॥ ౧౫ ॥ ఊ కాజ్ఞీగుణైశ్చ మణిమయమేఖలామూత్రైశ్చ సత్త్వీణిర్యస్య-భ
క్తానాం హృదయా మ్నా జమేవ విష్ణుగం ఆననం యస్య-భక్తానాం మనోనయానానివర్తయతి హర్షయతి తథా ॥ ౧౬ ॥
అపివృదన్వనం అపివృమతిస్తుగం భక్తివిమయం దగ్ధనం యస్య, శ్రోరేకామారే - వయసి - సప్తం, భృత్యానామనుగ్ర
హే-కాతరం వ్యగ్రమ్ ॥ ౧౭ ॥ ఊ కీర్తన్యం కీర్తనావృం, తిర్థం, యశో, యస్య, పుణ్యశ్లోకాబలిష్టావయ, ప్రేషాం, యశ
సూరం, సమగ్రాణితిక్లాని, యస్మిన్ యథాభవతి తథా-ఎవం-ధ్యాయేత్ ॥ ౧౮ ॥ ఊ తతోపాసకస్యైవ నామ సారణ-
స్థితం-ముత్తిప్ర-మాసేన, ముపవిష్టం-శయానం వా-గుహాశయం హృదయమహారేన-ప్రవేశితేయమిహితం-వీలాయస్య
తం-భగవత్-సంద్ధికారాద్యకలుషితభావవిపత్తిర్వ్యసృతేన-చేతిసా-ధ్యాయేత్ ॥ ౧౯ ॥ ఊ ఎవం చ్యాయూపనమదా

యోగేన సునమాహతమ్, కాష్టాం భగవతో ధ్యాయేత్స్వనాసాగాగ్రవలోకనః ॥ ౧౨ ॥ ప్రసన్నవదనా మ్నా
జంపద్మపత్రా రుణేక్షు. మణిలోత్పలదళశ్యామం శ్శుభ్రచక్రగదాధరమ్ ॥ ౧౩ ॥ లనత్పట-జిక్ష్ణు లు-పీతకౌతే
యవానసమ్ ॥ శ్రీవత్సవత్సంభాజితౌ-స్తు భామక్తకంధరమ్ ॥ ౧౪ ॥ మత్తద్విరళపరికలయాపరితం వనమాల
యా, పరార్ధగ్రవలయశిరీటాక్ దనూపురమ్ ॥ ౧౫ ॥ కాజ్ఞీగుణైశ్చ సహస్రీణిం హృదయా మ్నా జవిష్ట
రమ్ ॥ దర్శనీయతమం శాన్తం మనోనయనవర్ధనమ్ ॥ ౧౬ ॥ అపివృదన్వనం శివ్యత్సర్వలోకనమసూత్రమ్ ॥ గ్రం
వయసి శ్రోరేకభృత్యానుగ్రహకాతరమ్ ॥ ౧౭ ॥ కీర్తన్యతిర్థయశం ప్రభుజ్ఞోక్తయోగసూరమ్ ॥ ధ్యాయేద్దే
వంసమగ్రాక్ ॥ యావన్నవృవతేనమ్ ॥ ౧౮ ॥ స్థితం వ్రజప్రమాసేన శియానం వాగుహాశయమ్ ॥ ప్రవేశితే
యహితం ధ్యాయేచ్ఛద్భావేనచేతసా ॥ ౧౯ ॥ తస్మిన్లబ్ధవదంచిత్రం సర్వావయవసంస్థితమ్ ॥ విలక్ష్యక
త్రసంయుజ్యా శక్తే భగవతో మునిః ॥ ౨౦ ॥ సంచి ప్రయెద్భగవతశ్చరణారవిన్దం వజ్రాజు-శభృజసరోరుహ
లాభ్యునాశ్శమ్ ॥ ఉత్త్రుక్త రక్తవిలసన్నుభవక్రవాజ్యోత్సాహిరాహతమహద్భద్రయాన్త కారమ్ ॥ ౨౧ ॥ య
చ్చావసిన్యుతసరిత్రవరోదకనతీర్థసమూర్ధ్యుధిక్యతేనశివశ్శివోఽమాత్ ॥ ధ్యాతుర్ననశ్శమలైశ్చ లని
శుష్టవద్రం ధ్యాయేచ్ఛిరం భగవతశ్చరణారవద్రమ్ ॥ ౨౨ ॥ జానుస్యం బలజలభావనయా జనన్యాలక్ష్యైః
ఖిలస్య సుగవద్ధితయా విధాతః ॥ ఊర్వోర్విధాయకరపల్లవగోచిహయతలాలితం హృదివిభోరభవస్య

యః క్ష-అధివ్యాక్తే వ్యైక్తే తతోపాసనాకార్యే త్యాహంపిన్దితి ॥ తస్మిన్ విగ్రహే-లబ్ధం పదం స్థితీర్చ్యవత-భర్తా
వయమేవ మయ్యేన్ది తంచి త్రం-విలక్ష్యమిశేషేణ లక్ష్యత్య-భగవత-మకతైర్నికస్మిన్ క్షే సంయుజ్యాత్ ॥ ౨౦ ॥ ఊ ఎతదే
వపాదాచిక్రమేన ప్రపన్నయతి ॥ సంచి ప్రయెదితి త్రయోదశశ్శిః ॥ భగవతశ్చరణారవిన్దం సమ్యగ్ని ప్రయేత్ - కధంభూతం-పా
దతల రేఖాత్త కానివజ్రాదీనిలాభ్యునాని-తై-రాధ్యం యుక్తం - ఉత్త్రుక్తాశ్చరక్తాశ్చ-విలసన్న-యేనబా-ప్రేషాం, చక్రవా
ళం మణ్డలం తస్య శ్యోత్సాహి-రాహతో-మహతాం ధ్యాత్వ త్యాహం-హృదయాన్త కారో-యేనతం-మహత్వవద్ర కారవిశే
షణం, ఎతచ్చ సర్వమపాదేయమిశేషణం చ్యాయేత్సోఽపి ॥ ౨౧ ॥ ఊ చిం-యస్యవరణారవిన్దస్య-కాశన్ద్రతైశ్చ
నజలెనసన్యతాయ-స్సరిత్రవరాంయశ్చక్రయా ఉదకనతీర్థే స-సంసారతారకేణ-మూర్ధ్యుధిక్యతేన శివోరుద్ర-
శివశ్శుక్లశ్చయ్యోర్వేహృద్యధి-ధ్యాతుర్ననశ్శమలైశ్చ ల-పాపపర్యంత-తస్మిన్ స్వస్థం ప్రేషం-సంబ్రమివ-య
ద్వాశమలైశ్చ తేన సృష్టం స్వలాభ్యునమాపంబజంయేన త-ద్యగవతశ్చరణారవిన్దం-చిరం-ధ్యాయేత్ ॥ ౨౨ ॥ ఊ జాను
బ్ధయమితి ॥ అఖిలస్య జగతః - జనన్యామాత్రా, నిత్యైశ్చైషాజగన్నాతావిష్టాశ్చీర్రసపాంయసిత్కృతైః, సుగవద్ధితయా బ్ర
హ్మశిధిరాధిరయా-బలజలభావనయాలక్ష్యైః, సన్యాః, ఊర్వోర్విధాయ, కరపల్లవగోచిహయకరపల్లవే
న-సంసారాలితం స్వర్చనచాతుర్థ్యేణ సంసేవితం-సంసారిత్వచరితీం వారయతి ॥ అభవస్యేతి ॥ విధాతః జగతల-ర్దుః, విభోర్చ

గవతః, బాసుష్టయం పాదపస్య స్తజఘ్నాస్వయం, హృది, కుర్యాత్ ధ్యాయేత్ ॥౨౩॥ ఘోషారూఢితః॥ సుపగ్న స్తగరుత్త తః, భుజయోఃసంధ్యాయో, రధిడపరి, శోభమానా, ఓజఃపరిమళస్వబౌద్ధ్యల్యసవనా, నిధిఅత్రయో, అతసకాకుసుమకాన్తివతానాన్తాగ్రభాసమానా, ఊరూ, హృదికుర్యాదితిప్రాప్త్యాన్యయః - తథా, వ్యాలమ్మి, ఆగుల్పంబమ్మమానంయత్ప్రేతంపరమనర్థం, నాన- స్తస్త్రి, స్వప్రమానో, యఃకాశ్చేకలావశ-తేన, పరిరమ్భస్సం, శ్చేమేపద్యతేయస్య, త-ద్విభోః, నితమ్మచిమ్మంప-హృదికుర్యాత్ ॥౨౪॥ ఘోషాభిహీదమితిఅమువ్యభగవతః, నాభిహీదంధ్యాయేత్ - కధంఘాతం, ఘటనానాంతోశస్య, గృహపరిష్కానం, యదుదరం, తత్రస్త్రితం, యత్రనాభిహీద, అత్తయోనైర్వప్రాణి-ధివణింధిష్ట్యంఅభిహీనం, అఖిలలోకాత్తకం, పద్మం, పూర్వతంఊత్రితం, తథా, హరిన్ద్రణిమ్మపేమరకతమణిశ్చేదామివ-యూనశా-తయోర్ధ్వయం, విశదహారస్యమయూతైః, గారంశ్చేతం-ధ్యాయేత్ పక్షిపీశేవణంవా ॥౨౫॥ ఘోషపక్షిణి॥ మహావిఘ్నాతైర్హోత్యైస్య, అభివాసంస్తానం, పుంసాంధ్యాయేత్ - మనోనయనయోః, నిర్వృతిమానసగ్రహదధానం-మువభస్యనతః, ధ్యాయేత్, తథా-అఖిలై-గోకైర్భృత్ప్రాదిభిః - నమసం-త్రస్యసేవితస్య-భగవతఃకణ్ఠంప-మనసీకుర్యాత్ ధ్యాయేత్ - కధంఘాతం-కౌస్తభమణి-గోఘావతాద్రంకృత - సప్తాధికంఘావణ-మర్దకప్రయోజనం-యస్యతం కౌస్తభమణిమేవస్వయమలంకరస్వప్రమిత్యర్థః ॥౨౬॥ ఘోషాహూయితః॥ మనగగిరిః-పరివర్తనపరిభ్రమణేన-నిర్దిక్తాన్యభివృత్త్యా-బాహుపలయాన్యజ్ఞదాని-యేషు-అభిశ్రీతాలోకపాలాయుతాక-బాహుక-సంచిస్తయేత్ - తథాదశశతౌరంసహస్రారం-సహస్రంతే

కుర్యాత్ ॥౨౭॥ ఊరూసుపగ్న భుజయోరధిశోభమానానాన్తానిధిఅత్రసీకాకుసుమావధానా॥ వ్యాలమ్మిపేతవరవాసనసర్వమానకాశ్చేకలాపపరిరమ్భవితమ్మచిమ్మమ్ ॥౨౮॥ నాభిహీదంపవనశోకగుహాదరస్థంయత్రాత్మయోనిధిమణాఖిలలోకపద్మమ్ ॥ వ్యాధంపరిన్ద్రణిమ్మపప్రసయోరమువ్యధ్యాయేర్ధ్వయంవిశదహారమరిచిగారమ్ ॥౨౯॥ పక్షి-౨ధివానమ్మపహస్యమహావిఘ్నాతైఃపుంసాంమనోనయనస్వృతిమాదధానమ్ ॥ కణ్ఠంపకౌస్తభమణిపరీధిమణాద్రంకుర్యాత్సస్యఖిలలోకమనసాగ్రహస్య ॥౩౦॥ బాహూంపమనగగిరిఃపరివర్తనపరిభ్రమణేన-నిర్దిక్తాన్యభివృత్త్యా-బాహుపలయాన్యజ్ఞదాని-యేషు-అభిశ్రీతాలోకపాలాయుతాక-బాహుక-సంచిస్తయేత్ - తథాదశశతౌరంసహస్రారం-సహస్రంతే

శోయస్యతం-చక్రం-తస్యభగవతః-కరిసరోరుహస్య-రాజహంసమివర్ధితం, శక్తింప-సంచిస్తయేత్ ॥౩౧॥ ఘోషామోదకీమితి॥ పా-భగవతో-దయతాం-ప్రియాం - అరాతయశ్చత్రవో-యే-యోధారాఃతేమాం శోచితమేవకర్తవ్యం-స్తేన-విద్ధాంబిప్రాంకౌమోదకీంగదాం-స్తరేత-తథా-తస్యభగవతో-కతే-మాలాం మశింప-స్తరేత-కధంఘాతాం-మాలాం-మధుప్రతానాంభృక్లాతాం-పరూపస్యస్థస్థ-గదా - ఉపమణ్డూంనాదితాం-మణింకధంఘాతం - అవలం - చైత్యస్యశీవస్య-తత్త్వంస్వరూపంశీవస్యరూపాదిస్తాత్తదేవతారూపమిత్యర్థః ॥ తమక్రంపైష్టవేపురాణే ॥, అత్తానమస్యభగవతోసర్వేషుమగుణామమ్ ॥బిభృత్కౌస్తభమణిస్సరూపంభగవాన్మహర్షి, రితి ॥౩౨॥ ఘోషప్రేతిభ్యత్యేవ్యనుకమ్మితాకృతానుకమ్నయా, ధీ-స్వయా-గృహీతామూర్తిర్యేనతస్య-భృత్యానుగ్రహాయస్యేచ్ఛా-తతనోరీత్యర్థః-భగవతః-ను-ద్వదనారవిన్దం - సంగిస్తయేత్ - కధంఘాతం, విష్ణురస్మి-యమకరకుంజై-తయోర్ధ్వలితేనప్రచలితేన- విద్యోతితా-వమలౌ-కహౌ-ఘోష-ఉదారాఉన్నతానానాయస్త్రి - స్త్రీ ॥౩౩॥ ఘోషయన్య-స్వయా-విఘ్నాత్మాశోభయా-అభిభిః-పరిషేవ్యమాణం, మినద్యయాశ్రయంప-శ్రీనికేతంపద్మం - అధిషేవతీఅతివర్తయేత్ -త-ధ్యాయేత్-తత్ర-కుస్తలైరశీనాదగిడైవః-నైత్రద్యయేమినద్యయాశ్చేతిప్రవ్యర్థం-అత్తైశవనైత్యైశ్చపమానాన్దరం - ఉల్లసన్త్యాగ్రహాయస్తేక-మనోమయంయోగపరిశుద్ధమనోగ్రాహ్యం-వదనారవిన్దమతేన్ద్రితో-వహతమనా-ధ్యాయేత్ ॥౩౪॥ ఘోషస్యేతి॥ తస్యభగవతః-అవలోకనం-హృది-వితతథావనయా-చిరం-ధ్యాయేత్ - పాకంపవతివితీభావనయాధ్యాయేదినిదైశః-భావనాంకుర్యాదిత్యర్థః - క

ధరిమాతమనలాకం-అధికమత్య రం-వృషయా - అక్ల్యోఽటక్ష్యాం - అతిదుస్సహః ధ్యాత్వా కదితాపత్రయోపశా న్తయో నిస్పష్టం ప్రయుక్తం సిద్ధి నైవస్తి తెనా సుగుశితం సంపృక్తం-విపులప్రసాదో యస్మిన్-తమిత్వర్థః ॥ 30 ॥ ఘోషానమితి అవసరా-యే - అఖిలలోకా - ధైమాంతి ప్రశోకేనయాన్యశూణి-తేమాంసానాగరం విశోషయంతితథా-హ రిద్ధానం, ధా యే-తీ-అనృత్య దారంబూ-సంజ్ఞలం ధ్యాయేత్-కథంసూతం-మునికృతేషు నిసమోహనాయ- ప్రవృత్తస్య-మకరద్వజస్య కామస్య-సమైహనాయ, నిజమాయయా-ఆత్మీయసంజ్ఞ-త్వేన-రచితం పరిగృహీతమ్-॥ 31 ॥ చందహాసధ్యానముక్త్యాస్పృష్టహాసధ్యానమాహ-॥ ధ్యానాయనమితి విష్ణోః ప్రహసితము ప్చైర్న సితం-ధ్యాయేత్-కిచ్చశం-అతిస్వంద్రతయా-ప్రయత్నం పిశ్చైవ ధ్యానవిషయమాతం-సాన్దర్శనమహా, బహులయా-అధికయా-అధిరోష్ణస్యభాసా-అరుణీభూతా- స్తవసన్నాత్యై- ద్విజావరాహ-కున్దముకుళాని తెమాంప జ్ఞీ, యస్మిన్-తత్-ఎవంధ్యానముక్త్యాధనమాధిమాహ-॥ స్వదహాశివహ రెవృద యకుమా రెవసితస్యధ్యాతవ్య-విష్ణోః-పైచరసేనార్యియా-భక్త్యా, తస్మిన్మైహార్చితమనాన్యై, స్ఫురగ్యుతిరిక్తం భ గవద్విగ్రహవ్యుతిరిక్తం-నిదిచ్చ తేత్ విజాతియప్రత్యయంనకు ర్యాదిత్యర్థః ॥ 32 ॥ ఘోషానందిమితి విగ్రహాచిత్తావసానై-విద్యా త్ప్రసూరాపచిత్తావత్ప్రకార త్వేనప్రత్యగాత్మచిత్తావకార్యత్యాహ-॥ ఎవమితి ద్యాభ్యామ్-॥ ఎవము కపిధయా హరాభగవ తి ప్రతిబింబః భావః-ప్రేమాతియోయేన-భక్త్యా - ప్రపద్ధదయంయస్య- ప్రమోదాద్గతానిపులకానియన్య-బౌత-స్థ్యై- ప్రవృత్తా-శుకలయా-ముహూరర్థ్యమానానందం-ప్లవేనిమజ్జమానః, చిత్తబడిశం-బడిశంయత్స్యబద్ధం-దుర్గ్రహాన్యభాగ వతోగ్రహణే-మత్స్యబద్ధనమిహాపాదుహతంచిత్తమపి-స్థయాత్ భగవద్విగ్రహాత్-శేన-త్- ర్వియుక్తైవియజ్ఞాత్-య ద్వా-చిత్తస్యబడిశంచితాచహారిణంభగవద్విగ్రహం-ప్రతి-అపాదానైవ్యవక్త త్వేనవిషయాయాద్వితియా-తత్త్వీప్రసిందియ

దంధ్యాయేచ్ఛిరంపితతభావనయాగుహాయామ్ ॥ 30 ॥ ఘోషంసారెవసతాఖిలలోకతి ప్రశోకాశ్రుసాగరవి శోషణమత్యుదారమ్ ॥ సమైహనాయరచితం నిజమాయయా-ధ్యభూమిసంజ్ఞలం మునికృతేషు మకరద్వజస్య ॥ ధ్యానాయనం ప్రహసితంబహుళాధిరోష్ణభాసారూఢాయితమితి ద్యాభ్యామ్-॥ ర్యాయేత్ప్రదహాశివ హరైవసితస్యవిష్ణోర్వక్త్యా ర్యియా-ర్చితమనానందపృథగ్విశేత్ ॥ 33 ॥ ఎవంసారాభగవతిప్రతిబింబభావాభ క్త్యాప్రపద్ధదయంయస్య-ప్రమోదాత్ ॥ బౌత-స్థ్యై-బాహుళయముహూరర్థ్యమాన-స్త్వాపిచిత్తబడి శంశేన-త్- ర్వియుక్తై- 33 ॥ ముక్తాశ్రయంయస్మిన్ నిర్విషయంపిరక్తం నిర్వాణమచ్ఛతిమనస్సహనాయధా 2-ర్చిః-ఆత్మానమత్రపురుషై-వ్యవధానమేకమస్మిన్-తై-ప్రతినివృత్తగుణప్రహాః-॥ 34 ॥ సోపేతయాచరమ యామనసో-2-నివృత్త్యాస్యస్తి-ద్వహమ్యవసితస్సుఖదుఃఖ బాహ్యై ॥ హేతుత్వమప్యనతికరీదుఃఖయో

తైత్తిత్యర్థః ॥ 33 ॥ తతః-యథా-2-ర్చినిర్ధామచీ-శిఖేవ-మిరక్తం-శబ్దాద్యప్రపణం-అతఏవ-నిర్విషయం-శబ్దాదివిషయశూన్యం-యద్వియదా-ముక్త్యాశ్రయంముక్తవిగ్రహాచి-స్తనం-మనః-నిర్వాణం-బాహ్యవ్యాపారో-పరితి-మృచ్ఛతి-తదా-అత్ర-పర రమాత్మ ని అవ్యవధానంసాక్షాదేవప్రకారతయా-స-బద్ధం-ఎకం-దేవాచి-ఖేదరమాతం-ఆత్మానందిశుద్ధస్వరూపం-ప్రతినివృ త్తగుణప్రహాః-అపగతదేహ-త్వాభిమానస్యతత్త్వాభిమానస్య- తక్ష-త-పరమాత్మప్రకారతయా-జీవస్వరూపంచి త్రయేదిత్యర్థః ॥ 34 ॥ ఘోషంసంప్రపచ్ఛంబ-క్రయోగముపపాద్యా-ధానయా-భక్త్యా-ఆప్రయా-తాదనున-ర్దమానయా-పాశ్రీకధావసానైవరమాత్మానందా-స్తవ-సంసంసారాభక్త్యాహ- ॥ సోపేతి ॥ చరమయా-ప్రత్యాసా-భక్త్యా-పేక్షయా-వర మయా, యద్వా-పారధావసానవర్త్య-స్తవ-మన-ర్దమానయా-ఎవయా-క్రీ-క్రయా-మనసః-అనివృత్త్యా-చివ-త్తిర్నిర్వాణపా ర-తదితరాలనివృత్తి-మనా-వ్యాపారరూపయా-భక్త్యా-త్యర్థః-నివృత్త్యా-చివ-త్తిర్నిర్వాణ-మనసో-నివృత్త్యా-చివ-త్తిర్నిర్వాణ-విషయ-యస్మాంతయా-ఎవయా-భక్త్యా-ఉపలబ్ధా-పరమాత్మ-నః-కాస్తా-స్వరూపం-యస్య-ః-అతఏవ-సంఖద్య-కా-త-గ-స్వే మహిమ్యై-అపహతపాస్త-త్వా-ని-గుణా-ష్టకం-ఉ-దేమహిమి, అపసితః-అధ్యవసితః-స్తే-తైత్తిత్యర్థః-పరమాత్మానందిశుద్ధస్వరూపం-ప్రత్యా విర్భూతస్య-స్వరూప-ఇత్యర్థః-పరమాత్మ-పాశ్రీ-ప్రీత్య-ర్థో-హి-స్వ-స్వరూపా-వి-ర్భూ-వః- తథా-వశూ-య-తే-ఎవ-సంప్రసా దో-2-స్తా-చ్ఛి-రా-త్వ-ము-త్థా-య-పరం-క్షో-తి-రు-ప-సం-పద్ధ-స్వ-న-రూ-ప-కా-భి-ని-వృ-త్త-ః, ఇతి-సా-త్త-క-సా-త్త-ని-శూ-ర్-య-ః-ఇ-తి- యా-స్సు-ఖ-దుః-ఖ-యా-ర్థ-జె-తు-త్వం - హేతు-ర్దే-వ-త్వా-భి-మా-న-స్వ-త్త-వా-త్వా-భి-మా-న-ా-ది, స్తవ-సం-స్త-త్వ-సం-త-ద-శీ-క-ర-రి- గ-మ-న-ా-ది-బా-హ-య-్యా-ప-రా-త్ర-య-అ-న-తి-ద-సా-ని-మి-త్త-భూ-త-వి-ధ-తై-క-రో-తి-క-ర్త-య-త్త-వ-కృ-తి-ప-రి-కా-మ-రూ-ప-దే-హ-సం- బ-ధ-య-త్త-మ-వ-సు-ఖ-దుః-ఖ-ా-ది-హే-తు-ద-హ-త్వా-భి-మా-న-ా-ది-క-ప-శ్య-తి-త్య-ర్థః-దే-హ-త్వా-భి-మా-న-ా-ది-క-ప-శ్య-తి-త్య-ర్థః-ఇ-తి-

తితిభావః ॥ ౩౬ ॥ ఋషిమువ క్రవ్యం పూర్వసిద్ధదేవతా భిమానాదికంసంకరీతియతేపా ॥ క్రవం దేవమపసన్త రతత్యా
హ ॥ దేవామితి ॥ వరహః పాగ్రభావసానంపు ప్రమవమ్య తప్రత్యయః - తత్సద్ధిపరమాత్మపసంపత్త్యా ౭ ౭ విరూపతస్వ
స్వరూపః, దైవాదిత్యరసంకల్పదుశతంపాప్రంపున ర్దైవా - దశతంఅపగతిం-అపస్థితిం దాహాదీనంసాగ్రరహిత త్వేన
స్థితం-ఉతి తందాహాదిభిన్నంసంపుతంవా, ఉత్తానందాహాదీనామభ్యుపలక్షణం, దేహం-చ- నవశ్యతినస్త రతి అత్త. యయ
చాస్త్రక్షేపవ్యంకుర్వన్తియదుచస, నోపజనంస్త రనిదంశరీర, మిత్యాదిగుత్యర్థ ౭ భిషికిః-శివ్యంశివనంబనికర్త, ఉప
జనంస్వజనానాంసమిషేఉపశోచ్యం-తుతోనపశ్యతి- యతః-స్వరూపంఅసన్తరూపంఅపిన్నతగుణాజ్ఞకం, స్వస్వరూపం
అధ్యగమత్ పాప్రవాక్, నిత్యనిరతిశయనస్త బ్రహ్మ స్వరూపంతత్త్వ కారంపత్య గాత్తా నంచానుభవన్నా నస్తసంస్త
వెనిమజ్జక పాప్ర క్రవదేహాదికంసన్త రతీత్యర్థ, నవశ్యతిత్యర్థనివృష్టా నైః, మదిరాయాస్సరాయా, మదెనా న్దోపవశశః-ప
రికృతంరదికృతం, వాసవస్త్రం, నవశ్యతి-తద్యత్, కెచిదమంశ్లోకముపాసనాదాయామెవతజ్జనితానస్తభూర్జిమపిదే
హాదికంసవశ్యతి త్వేనంపర త్వేనవ్యాజవత్తె-తన్త న్తం-యతో ౭ ధ్యగమత్స్వ రూపమితి హేతుపన్యాసాత్, పసంజ్యోతిరు
పసం-చద్య స్వేనరూపేణాభిమన్యత, ఇతిచరమాత్మపాప్రస్వ ర్థ శ్రవణాత్స్వరూపపాప్రైస్సాత్తేతంపుతపర
మాత్మ స్వరూపాణామపిసంకాదీనాం దేహాదిదగ్ధనావ్చ - అతోయథో క్షపవార్తస్సాధీయాత్ ॥ ౩౭ ॥ ఋషిమంపిధృశీ
యోగనిధిగృత దాము క్షి-కిషిముము క్రవ్యపునరావృ త్తిస్సాగ్నిదిత్యాగతదాంశమయన్నావ్చ ॥ దేహా-౭ పీతి ॥ దైవవశశః
ఈశ్వరసంకల్పరూపప్రత్యాపుత్రాయ త్త, దేహా-౭ పిస్సార్వరమృకంస్వరత్తానిమి త్తం, కర్త-యావత్తేయావన్నవశ్యతి-తా
వ-త్యానుశిష్యియచాప్రగసహితః-ప్రతప్రమీక్షితవలంబి - యావత్సాన్వరచ్చుకంకర్త ప్రతిప్రమీక్షితఇతివా-౭ న్యయ, ఇతి

ర్థత్యాన్వత్స్వ ర్థత్యక్షమితిపరార్థకావ్యః ॥ ౩౬ ॥ దేహం-చనశ్చిరమవస్థితమితితంవానిధోనపశ్యతియ
తో ౭ ధ్యగమత్స్వరూపమ్ ॥ దైవాదుశతమధదైవవశాదశతంవాసోయధాపరికృ తంమదిరాయాదాన్దః ॥
దేహా-౭ పదైవవశశఃగతిభుకర్త యావత్సాన్వరమృకం ప్రతిప్రమీక్షితవలంబి ॥ తంపుపసన్తమదిరూఢ
సమాధియోగస్సాన్వత్ప్రంపునర్థ భావతేప్రతిబద్ధవ స్తుః ॥ ౩౮ ॥ యధాత్మ తాప్ర చ్చమితాప్రవృత్త్యర్థః
ప్రతియతే ॥ అపాత్మ త్వేనాభిమతాదైహాదేహపురుష స్తధా ॥ ౩౯ ॥ యథోల్ల కాదిస్వస్థులిక్లేధామాద్యా
పిన్దసంభవాత్ ॥ అపాత్మ త్వేనాభిమతాద్యధా-౭ స్పిష్టదగువ్యతే ॥ ౪౦ ॥ ఘాతేన్రియాన్త కరణాత్ప్ర
ధానాజీవసంజ్ఞితాత్ ॥ ఆత్మా తధాపృథగ్నిష్టాభగవాన్బ్రహ్మ సంజ్ఞితః ॥ ౪౧ ॥ సర్వఘాతేషుచాత్మానం

శేదైవప్రతిద్రుసిద్ధిర్ద్యోగ్యతే ॥ తధావతుతిః ॥, తస్యతావదేవచిరంయావన్నవిమోక్ష్య౭ధసంపత్స్య, ఇతిపాగ్రభావ
సానావధినిమ్యఇత్యర్థః - అధిరాధిస్స మాధియోగోయెనసఃతతఃప్రతిబద్ధంఅవిరూపతం-స్తగుణాజ్ఞకవిశిష్టమాత్మ స్వ
రూపంయస్యః-పాగ్రభావసానైము క్రింపాప్రత్యర్థః - స్వాన్వంస్వత్ప్రదాధతుల్యం-తద్దదవిత్కమిత్యర్థః సుప్రప
చ్చంపులకకతాదీనహితం- తందేహం పునర్నభజతేనపాప్రవృత్తి, పవచసరావర్త తే-నరైషినోపజాయ దైవలయేన
వర్తద స్తి, త్యాద్యత్యానుసంధాయః ॥ ౩౮ ॥ ఋషిమం, కావత్స్వయ్యుచితాధా క్షికిధ్యశీముష గోచరే, త్వస్యోత్తరము
క్రంఅదః, పురుషంప్రకృతిర్వృహన్నమిమ్యభితి, నివశ్యన్తయదు త్వము క్రంప్రకృతివిలక్షణాత్స్వరూపచి ననపూ
ర్వకస్వరత్తానమధర్మాద్యుపగమీత్య గవచ్చ క్రియోగాత్ప్రకృతినంబనరావాత్సరూపకవల్లసదిదితిదుపసంహ ర్తం
పూర్వోక్తమేప్రకృతిపురుషేశ్వరాణాంబుధి ౭ త్య నైవై లక్షణ్యంసద్భూత్వా నైవనువదతియ దేవతపృథిః ॥ తత్త్వేనాదే
హాత్త నోదై వ్యక్షణ్యం-తతోద్వాన్యంప్రకృతిపురుషాధ్యం-చరమాత్త న, తతవకనజీవానాంపరస్పరసావ్యం - తత
ఎకనజీవానాం దేహాకృతో దేహాదిభిహోపవృతత్యర్థ్యగతఇతివివేకః - యధా-౭ త్య నైవీతివివయాత్పుతా- ద్విత్వాచ్ఛ-మ
ర్త్యః-పుథగవ - ప్రతియతే-తరా త్య నైవయత్వేనాత్మ త్వేనాస్మాభిన్నత్వేనాభిమతాదైహాదేహ-పురుష-ప్రత్యగార్థా
పుథగవేత్యర్థః ॥ ౩౯ ॥ ఋషిదేవతాత్వ త్వేనాభిమతాత్ అత్యవైవిచికో-౭ గ్నిభిన్నత్వేనాభిమతా-త్వస్వంభవాద
గ్నిర్వత్సన్నాధామా-దుల్ల కాన్విస్థులిక్లేచ్ఛా, పృగ్నిర్వధా-పుథగువ్యతేజ్జితధామాత్వేన్రియా న్దకరణరూపాత్ప్ర
ధానానాజీవసంజ్ఞితాత్ప్రైవజ్ఞావ్చ, ఆత్మా తయార నైఃప్రవిశ్యప్రశాసనసధారకః - ద్రష్టాసర్వజ్ఞఃభగవాన్పాథ్యుభూర్జి
బ్రహ్మ సంజ్ఞితఃసాత్వద్బ్రహ్మ వదమాభ్యః, పుథగవేత్యర్థః - అత్రవృష్టాన్దేహామఃప్రధానస్తానై- ఉల్లకాదికంజీవస్తానై
దితవ్యమ్ ॥ ౪౦ ॥ ౪౧ ॥ ఋషిసర్వఘాతేషుదేహాదివతుద్భవశరీరేషు, ఆత్మా నంత్వేవ స్తి, ప్రవిశ్యధారక త్వేనావస్థితంజీ

వాత్స నం, అనన్యభావన, సర్వత్రజ్ఞానై కాకారత్యాజుపరిమాణత్వాదై కరూప్యతైవ-ఈతైత, ఆత్మ నమిత్యేకవచన నిర్దేశవికోచిహిం త్యాదివజ్జాత్యభిప్రాయకః-తథా ఆత్మని, ధార్యతయా ౭ వస్తీతాని-సర్వభూతానిదేవాదివస్తునిధిభూతాని, అనన్యభావనకర్తృయత్వానా న్ద్రవైచిత్ర్యం పరిత్యజ్యప్రకృతపరిశోపిరూపత్వే నై కరూపేణ-పశ్యేత్ భూతేష్య పి, అపితద్వాజ్ఞేవేష్యపితదాత్త తాంపరమాత్మకత్వం, ఈతైతః ॥ ౪౨ ॥ స్వయోనిమత్పణదార్యాదిషు- ఎవశు-లోక తిరగ్మి, యోనినాంగువైవమ్య, వ్యానిభూతత్వణదార్యాదిగతప్రాస్పదీర్ష్య త్వవతీలత్వాదిగుణకృతవైవమ్య, దృఢా నానాప్రతియతే-తథా-ప్రకృతాదేవాదిరి రస్తితః-ఆత్మప్రతిగత్యాపి-దేవాదికృతభేదననానాప్రతియతే-వ సుత సు సర్వత్రజ్ఞానై కాకారతయైకరూపవేత్వంః ॥ ౪౩ ॥ స్థురుషంప్రకృత్యుక్తిమ్, నిమిత్తప్రశస్తిస్య త్రరముపసంహర తిశస్తాదితి ॥ ౫౦ ॥ దేవస్వమిష్టోస్సంబధిసీం - సదనదాత్మికాంకార్యకారణరూపేణావస్థితాం-దుర్విభావ్యాందురత్య య, మిమాం, స్వప్రకృతినస్వసంబధిసీంప్రకృతిం - పరాధావ్యక్త క్రివిధగవదన్య క్రియోగేనతిరోభావ్య, స్వరూపేణగుణా ష్టకవిజ్ఞేష్వరూపేణ, వతిష్టతేనపునస్సంసరతిత్యర్థః ॥ ౪౪ ॥ స్థిత్యితిభాగవతవచనస్త్రివిధ్యి కాఖ్యా యాంశ్రిభాగవ తవ్యాఖ్యానాంత్యతీయసూత్రే అప్తావింశోఽధ్యాయః ॥ ౪౫ ॥

ఎవంప్రపంచముపపాదితంసాక్షంమోక్షసాధనభక్తియోగమృత్యుః పునరుక్తానువాదభూత్వ కంత్వైకవధ క్తియోగస్యభేదాః-తదక్లైవైరాగ్యోత్పత్తిమారుంజీవస్య స్వర్గ సరకాదిగమనాదిరూపసంస్కరింకాలస్యహింపంశ-పు

సర్వభూతానిచాత్మని ॥ ఈతై తానన్యభావనభూతేష్యపితదాత్త తామ్ ॥ ౪౨ ॥ స్వయోనిమత్పణదార్యాది రేకంనానాప్రతియతే ॥ యోనినాంగువైవమ్య త్రధా-౭ త్యాప్రకృతాస్తితః ॥ ౪౩ ॥ తస్మా దిమాంస్య పక్రతింధైవీంసదనదాత్మికామ్ ॥ దుర్విభావ్యాంపరాధావ్యస్వరూపేణావతిష్టతే ॥ ౪౪ ॥ స్థిత్యితిభాగవ తవ్యాఖ్యానసహితశ్రీ భాగవతే, కపిలోపాఖ్యానైసాధనానుష్ఠానసామాప్తావింశోఽధ్యాయః ॥ ౪౫ ॥

దేవమూర్తిరవాచః||అక్షణంమహా దీనాంప్రకృతేఃపురుషస్య ॥ స్వరూపంలక్ష్మ్యేతేమిహాయనతత్వా రమాధిక్ ॥ ౧ ॥ యథాసాంఖ్యేషుకథితంయస్య లంత్యచింతితే ॥ భక్తియోగస్యమేవగ్ధంబూగిహివి స్త రతఃప్రబో ॥ ౨ ॥ విరాగోయేనపురుషోగవత్సర్వతోభావేత్ ॥ ఆవక్ష్యజీవలోకస్యవిరామమసంస్కృతిః ॥ ౩ ॥ కాలస్యేత్వరూపస్యవరేషాంపరస్యమిన్ద్రరూపంపదకుర్వత్సయధైత్యోఃకుళంజనాః ॥ ౪ ॥ లోకస్యమి ధ్యాభిమతేరవతీషుర్వప్రసమ ప్రస్థమస్యనాత్రయే ॥ శాస్త్రస్యకర్తృస్వమబద్ధయాధియాత్వమావిరాగీకి లయోగధానిరూః ॥ ౫ ॥ మై త్రేయీక్షణవా||ఇతిమారుర్వవత్సత్త్వంప్రతిస్థస్య మహామునిః||ఆబభాషేకురుశ్రే

చ్చతిదేవమూర్తిః ॥ లక్షణమితి ॥ ప్రకృతేఃమూలప్రకృతేః - తత్కార్యభూతానాంమహాదీనాం-పురుషస్యప్రత్యగా త్తనః, వకారాత్మరమాత్మనశ్చై-త్వమిహం - పారమార్థికమబాధితం-స్వరూపం - యన-అత్యు తెజ్ఞాయతే-తల్లక్షణం, కథి తంత్యయేతిశేషః ॥ ౧ ॥ ఎవముక్తానువాదకృతః - సాఖ్యేషుసద్ధా నైష, తత్ప్రకృత్యాదీనాంలక్షణం-యన్మూలం యస్యభక్తియోగస్యమూలంప్రవత్తే, తిన్ద్రభక్తియోగస్య - మార్గంభేదం-యథానుధావత్ - విస్త్రుతః-మేవవ్యాం- బూగిహి, హేత్రభా ॥ ౨ ॥ యేనసంస్కృతివర్ణనై, పురుషముముత్యం, సర్వత్రజ్ఞానయత్రవ - విరాగఃపితరాగభ వేత్, తాఃజీవలోకస్య-విచిధా, స్సంస్కృతిః, మమఆవత్వకథయ ॥ ౩ ॥ స్థితధా-ఈత్యరూపస్యత్యక్వరశిరీర్గ-ప రేషాంబ్రహ్మదీనామసి-పరస్వప్రసాధి-కాలస్య, స్వరూపం-మేవవధయ-యధైత్యోఃయన్మూలాధైత్యోః-కుళంజనస్య త్తి ధర్మం, జనాకుర్వద్వియతాంల హేతుకజన్మ మరణాదిసాంసారికధర్మైశ్చ త్రయేకుళలమమతిష్ఠన్దివిధ్య కాలస్యస్వరూ పంకథయేత్వంః ॥ ౪ ॥ ఎవంప్రప్రవ్యంపుష్పాపుత్రంప్రసాద మతి||లోకస్యేతి ॥ మిధ్యాభిమతేః మిధ్యాభిమతీరభి మానోయస్య - మిధ్యాభూతదేవత్వా భిమానస్వతన్త్రాత్వా భిమానస్యేత్వంః-అతవవా, వత్తుషఃసాన్త్య పరమాత్మ యా ధాత్వ స్థానరహితస్య-అతవవ-కర్మసంస్కర్గ సరకాదిసాధనైషుకర్మ- అనుబద్ధయా-అన్ క్రియా-ధియా, శాస్త్రస్య, అతవవ అనాత్మయేలపారె-తమసిసంసారై, ప్రమ ప్రస్య, లోకస్య, ప్రబోధాయ-త్వం-యోగభానిరూః-ఆవిరాగీవిరూప్యోనికి ల ॥ ౫ ॥ ఎవమవాప్యష్టకపిలోభా క్తియోగమార్గాదీకరయితుమాబధావత్యత్యాపమై త్రేయః||ఇతి|| హేతుర్వశేష విదుర, ఇతిక్ష క్రివిధం, శ్లక్ష్యంసరసంస్కరంసా-మారుర్వవజన్మప్రతిస్థస్య, మహామునిఃకపిలః||శీతస్యమిచిన్ప్రశ్నేనజాతాన

స్తాన్తు కృపలతాగతమ్యాశకాగ్రానకార్యాణ్ణ ॥ ౧౩ ॥ ఊరిస్యభక్తియోగస్యతపఃముపసంహరతి॥ నవవేతి॥ యెన-తిగు
 ణాకానత్వాదీనతిక్రమ్యపవృతినంబద్ధ నిర్దు క్షభిత్తర్థః, అనెనెహ్యోన్యైతిపూర్వము క్రిందనిర్దుకృతంపుట్టి కృతం-మద్భా
 వాయమత్స్వభావాదుయత్సామ్యవ త్తయభిత్తర్థః, ఉపపద్యతెయోగ్యభవతి-సవన, భక్తియోగః, ఆత్మ నికఃవరమకా
 స్థాంగత, ఇత్యుధావృతః, మత్స్వభావాప త్రియాపవలావ్యవహితసాదనత్వదై వనవమస్యభక్తియోగస్య స్వరూపము
 దాహ్యతమిత్తర్థః ॥ ౧౪ ॥ ఊత్తస్యసాధనానాగ్రహపజ్ఞబిః-నివేపితేనామస్థి తేన, అమి తైనపలాభినధిరహితేన, స్వధ
 రై గ్రహస్వపర్ణాశ్రమోచితవర్ణైః, మహీయసాఅక్షానాంమధ్యబలవత్తరణ- త సైనప్రత సైన, క్రియాయోగనకఞ్చరా
 తాగ్రీయ్య క్తపూజాయోగెన ॥ ౧౫ ॥ ఊమద్విష్ణ్వంమప్రతిమానుతవాది- స్తస్య-దర్శనాదిభిః, మాతేషుమద్భావనయాను
 దాత్త కత్తబుద్ధ్యాన-త్వేనధై ర్యణ-అనన్త మేనచై రాగ్యేణ ॥ ౧౬ ॥ ఊమహతాంసాస్పధికానాం-బహుమానెన-దీనా
 నాంసాస్పేక్షయా-ఉదమానా-మనఃకమ్యూ, విషయేష్యే - ఆత్మయత్సమ-మైత్ర్యాగ్రీ, తపాచవత్త్యతిః, గుణాధికార్యుద్ధంతి
 స్పెనమకౌశలంగుణాధమాత్ ॥ మైత్రీంసమానాదస్యేన్నతా పైరభిమానత, ఇతి-యమేన-వియమేనవ-భదమానవాది
 నామభ్యుపలక్షణమ్ ॥ ౧౭ ॥ ఊఅధ్యాత్మికస్యవేదాంతాప్రసాద-చక్రవర్త, దాదృ వేనమహావాక్యాయానామైకరూ
 ప్యేణ-ఆర్యసక్తే నసత్తిక్తే సరిరహంక్రియయాదవశత్తాభిమానాదిరాహిత్యేన- త్యైతైర్గుణై, ర్దర్శి గాఃభగవద్ ర్తాను
 ణాహంతురువస్యా - కయస్మి త్తంపరిసంకుర్తఃనిర్దు లః శ్రుతమ-త్రగణఃయస్యతం-మాం- అజ్ఞసాఅప్రయత్నేన-అభ్యేతి,

లోక్యసార్థి సామిప్యసారూపై శ్రికత్వమిత్యుత, దీనుమానసంగృహ్యైజనామత్యేవసంవిన్యా॥ ౧౩ ॥ నవవభ
 క్తియోగాభ్యుత్పత్తి నికఃఉదాహృతః॥ యేనాతివజ్యతిగుణాన్త ద్భావాయోపపద్యతే॥ ౧౪ ॥ నివేపితానిమి
 తైనస్వధరైః బహుమానాః॥ క్రియాయోగనశ సైననాతిహింసైనిత్యతః॥ ౧౫ ॥ మద్విష్ణ్వగదర్శనస్వర్కపూ
 జామ్రుత్యభివద్దనైః ॥ పూతేషుమద్భావనయానత్వేనానన్త మేనచ॥ ౧౬ ॥ మహతాంబహుమానెన-దీనానా
 మనుకమ్యూ॥ మైత్ర్యాగ్రీవై వాత్మయత్సమయమేనియమేనచ॥ ౧౭ ॥ అధ్యాత్మికానుశ్రవణాన్నానుసంకి
 ర్తనెవచ॥ అగ్ర వేనార్కసక్తే సరిరహంక్రియయాతదా॥ ౧౮ ॥ సుధర్మణోగుణై ర్తైః పరిసంకుర్త ఆశయః॥
 పురుషస్యాజ్ఞ సాభ్యేతిశ్రుతమాత్రగుణంహిమామ్॥ ౧౯ ॥ యధావాతరధోఘ్నాణామప్యక్షైగ్రావ ఆశయాత్ ॥
 ఎవంయోగరతంచైతీతత్తానమవికారియత్ ॥ ౨౦ ॥ అహంసర్వేషుమాతేషుభూతాత్తాఽవస్థితస్సదా॥ తమ
 వజ్ఞాయమాంమర్త్యఃకురుతేఽర్పవిడమృనమ్॥ ౨౧ ॥ యోమాంసర్వేషుభూతేషున ప్రమాత్తానమిత్యర్థమ్॥
 హిత్యాఽర్పంభజతేమాధ్యాత్మస్త్వేనృజహేతిసః॥ ౨౨ ॥ ద్విషతఃపరకాయేమాంమానినోభిన్నుదర్శి
 నః॥ పూతేషుబద్ధవైరస్యవషనశ్చ నిమచ్చుభిః॥ ౨౩ ॥ అహమబ్జనచైర్ద్రవైః క్రియయోత్సన్నయాఽన

మద్గుణాశ్రవణమిత్యైతేనమయ్యగ్రాహకత్విత్యర్థః ॥ ౧౪ ॥ ౧౯ ॥ ఊప్రయత్నంవి నై వాభ్యేతిర్గతదృష్టాన్తః॥ యథేతి॥ వాతః
 వాయురధఃపావ్రసంకోయస్య, గర్భః అశ్రయాయుష్మాదేన్యకాశాత్-ఘ్నాణ్యేనియంప్రత్య, యత్యైవై వ-ఆప్యజైవ
 బిత్తి॥ ఎవం-యోగరథం-అతేవమా-వికారియత్యైవ, ప్ర, దాత్తానం-మా-మావృ క్షై-ఆత్మసాత-గో-తీత్యర్థః ॥ ౨౦ ॥ ఎవం
 నిర్దుకభక్తియోగస్యసాక్ష స్వస్వ రూపమభిధాయ, తమేవప్రస్తోష్యక, తామసాదిభక్తియోగాన్నివృత్తి - అహమితివద్భిః॥
 యోఽహం-సదా-సర్వేషుభూతేషు-భూతాత్తాఽవస్థితః, ఘాతానామాత్మ సప్రత్యగాత్మస్యవస్థితః॥ ప్రరాత్త తయా
 ఽవస్థితః-తం-మా-మవజ్ఞాయతీతిభూయ, అజ్ఞాత్వేత్యర్థః-మర్త్యస్సంసారి, అర్పాయంభూజాయాంవిడమృనంకురుతే
 ఈశ్వరత్వమహాపుట-అమితిజ్ఞానరహితానామర్చనం విడమృనమిత్యుత్యతే - సత్యవతార ప్రధావతరసాగర ఇహాక్రియ
 తే ॥ ౨౧ ॥ ఊఎతదేవప్రప్తయితి॥ యోమామితి॥ సర్వేషుభూతేషు ఆత్మానంస్తనంతి ప్రరాత్త తయాఽవస్థితం-మాం-హ
 ర్వాహగత-అజ్ఞాత్వేత్యర్థః-అర్పంభజతేయ-స్స, భన్త నైవజహేతి ఈశ్వరఇహాస్థితఇతిజ్ఞానరూతానామర్చనా
 దికంభన్తమాతం అతోఽర్పవతారచరత్వంజ్ఞాతవమిత్యర్థః-అన్యధా, యద్భిన్నస్వస్వ-వశ్య నిమెరుచిరాణి-అతోయా
 పాణిదివ్యానివరప్రదానీ-త్యాదిపాగ్రికరణిగ్రంథిగోధాత్ ॥ ౨౨ ॥ ఊమానినోదేవశ్చాభిమానః-అతేవ-పరకాయే-
 మాంద్విషతః-భిన్నుదర్శనః-అర్పాభేదదర్శనః-పూతేషుబద్ధవైరస్య-వష-శ్చ నిన్దార్పితసపావ్రబిత్తి ॥ ౨౩ ॥ ఊపాల
 నఘోఉచ్చానచైర్ద్రవైర్గురుత్సన్నయాఅనుస్థితయా-క్రియయాభూజయా-అర్పయా-మద్భిత్ప్రపాం-భూతసమూహవ

మానిసిః నై వతు మ్యేనతుష్టైః ॥౨౧॥ అతఃస్వహృది సర్వమాతేషుచ అవస్థితః మిత్యరంమాం యవన్మవేద-తావ-
 త్సృగధర్మ్యకస్యధర్మ్యవిష్టో-అర్పణావర్మయేత్-అర్పణావర్మనంపృథ్వే సాతాతాసాధనం-అతస్తస్మిన్ద్రితంపా-
 గర్వాయామర్వనవిచ్ఛేదోనక్రవ్యభిర్వర్గః ॥౨౨॥ అతఃసగతిఃసాన్యతః-ఉదరం-ఉత్తమి-ఉరంఅల్పం-
 తుల్యమపీత్యర్థః-అస్తరాభదం-యఃకరోతి-బ్రహ్మత్వకానాంసర్వేషాంజీవానాంజ్ఞానైకాకారతయాసామ్యేనతికర్తాయ
 త్తదేవాదిశరీరకృతప్రచిత్యిమాత్-గతత్యేనయా-మనంధ-తై-తస్మిన్సర్వసృజ్య-మృత్యుగ్రహం-ఉల్బం-భయంవిధ-తై-
 సనరకపాతిత్వర్థః ॥౨౩॥ నిర్గుణస్యసాంప్రకారమాహ-అధఅతః సర్వేషాంమాతేషు-కృతాలయంకృతావాసం-త
 త్ప్రమాతుః-ఘాతాత్మానం-ఘాతశబ్దాదేవాదిశబ్దావిశిష్టజీవఃసర్వస్య-తస్మత్తై-ప్రసాద్యసాన్యత-తేషా-మాత్మానమస్త
 ర్యామిణం-మాం-అభిన్నైనసమేన-వతుషాజ్ఞానై-మైత్యాగి-దానమానాభ్యం-చా-ర్మయేత్-సాద్వికేషుభుజుమా
 నం-సమేషుమైత్రీ-అధమేషుదానం-సర్వేషుజ్ఞానైకాకారత్వబ్రహ్మత్వకర్తామనన్దానమవిశేషణకర్తవ్యమిత్యర్థః-మా
 మర్హయేదిత్యన-మదాత్కర్తవ్యమిద్యమాతేషుకృతందానాదికంమత్సంతోషకరమిత్యుక్తంభవతి ॥ ౨౪ ॥ అధ
 భూతేషుయథోత్తరందానమానాదృతియః కర్తవ్యభివక్తం నిర్గుణ్య కస్యసర్వోత్తమత్వంవచ స్తంభూతానాంతా
 రతమ్యమాహ ॥సార్వేష్యజీవస్తీజీవాః-సర్వప్రభయానైరకాలస్తీజీవనాశ్శరీర-ఽ-తే-పృథివ్యాద్యచైతన్యభ్యఃశ్రేష్ఠా
 భిర్వర్గః-అజీవామామిత్యుపాదానస్యశేవత్వవివక్షయావశ్య-తత్ప్రాప్తి-ప్రాణభృతంపాణిమ-స్తః-హేళుభ-త-స-చ-చిత్తైః
 జ్ఞానవ-స్తః-ప్రవరాః-తతస్తేభ్యః-ఇన్ద్రియస్యత్రయేఇన్ద్రియాణాంస్యత్రయాయుతే-మృతాదయః-మృతాణామపీన్ద్రి

శ్లో॥నైవతు మ్యేనతుష్టైః ౨౧ తార్పణాంఘాతగామావమానినః॥౨౨॥అర్పణావర్మయేత్తావదీత్యరంమాంస్వ
 ధర్మ్యకస్యధర్మ్యవిష్టో-అర్పణావర్మయేత్తమ్॥౨౩॥అతఃసర్వపరస్యాపియఃకరోత్యస్తరోచరమ్
 తస్మిన్సర్వసృజ్యమృత్యుగ్రహంభయమల్పం॥౨౪॥అధమాంసర్వమాతేషుఘాతాత్మానంకృతాలయమ్
 అర్హయేదానమానాభ్యంమైత్యాగి-అభిన్నైనవతుషా॥౨౫॥జీవాశ్చేహిహ్యజీవానాంతతంపాణిభృత
 శ్చుభతతస్సచిత్తాప్రవరాస్తతస్సైన్ద్రియస్యత్రయః॥౨౬॥తత్ప్రాప్తిస్సర్వవేగభ్యఃప్రవరారసవేదనఃతే
 భ్యోగద్విపత్తేస్తాన్తతస్సైబుద్ధివరాః॥౨౭॥రూపభేదవిదస్తతతస్సోభయతోదతఃతేషాంబహువ
 దాశ్చేహిహ్యజీవానాంతతంపాణిభృతశ్చౌద్విపత్తే॥౩౦॥తతోవర్ణాశ్చవత్సరప్రమాంబాప్రకృతీత్రయఃచాప్రకృ
 తేషువివక్షాశ్చేహిహ్యర్థజ్ఞోపగర్హితః॥౩౧॥అర్థజ్ఞాత్వంకయచ్చైతత్తేయోకస్యకర్తకృత్॥ముక్తస
 శ్చస్తోమాయానదోద్ధాధర్మమాత్మనః॥౩౨॥తస్మాన్యద్యదేవతాశ్చేహిహ్యర్థాత్మానిరస్త్రః॥౩౩॥మయ్యద్వి
 తాత్ప్రవంసోమయసంస్యస్తకర్తవ్యః॥౩౪॥సచస్యామివరంఘాతమకర్తవ్యమదర్శనాత్॥౩౫॥మనస్తేతాని

యస్య త్రయసూక్ష్మస్య ద్వైవ-తథావామహంభారతైస్త్రయతే, తస్మాత్సర్వే నివాదసా-స్తస్మాజ్ఞాని నివాదవా,, ఇతితే
 భ్యోగస్సర్వవేదనఃసర్వవేదతాద్రవ్యానైరభేదా స్తీర్యతూద్రవ్యభ్యాః ప్రమాతాతుస్సర్వసైన్ద్రియస్య త్తీరేవ, తేభ్యోగస్సర్వ
 వేదభ్యోగ-రససైన్ద్రియస్య త్రయాయత్సర్వమశ్చేహిహ్యః, గన్ధవిహో భ్రమరాదయః, శబ్దవిదస్సర్వాదయః, రూపవిదఃకాకా
 దయః, తేభ్యోగ-యతోదతః, తేభ్యోగభూపదా, తేభ్యోగ్యమపేద్యత, తతోద్విపాతే మనుభ్యో, ద్విపాత్సృజ్యవత్సర్వోచా
 వ్తాదాదయోవర్ణాః, వర్ణాంబంధ్యబాప్రకృతీ, బాప్రకృతేషువేదాధ్యాయా, తతోవేదాధ్యక్షః, అర్థజ్ఞాదపినంతయచ్చే
 త్తామిమానకః, తతోవేదాలస్యకర్తకృత్, తతోమ-క్తసశ్చ, ఘాయా-శ్రేష్ఠః, తస్యలక్షణ, మాత్మనోభర్తృమదోద్ధాని
 మో-మభ్యర్థ్యర్థః, తస్మాదప, మయి, అర్పితాశేవక్రియా-ర్థాత్మా, అర్పితాఅశేవోక్రియా-ర్థః, క్రియా-భూత, అత్తాదేహః, సాస్
 త్వావ, యననః, ఓమత్యాత్మానంయజ్ఞోతే, త్యుక్తరీత్యాన్యస్తాత్తరత్వాభరణ్యర్థః, అతపవ-నిరస్త్ర-భేదహేతః, జ్ఞా
 నీకాస్యత్వేనమేవత, మిత్యుక్తరీత్యానమమాత్మ త్వేనాభివతభిర్వర్గః, ఎవస్తా, తస్మిన్, నాధిశ్చోక్తిత్యాహ ॥మయీతి॥ మయి
 శేషిణిరకృత ప్రర్యామణి, అర్పితాత్వసన్యస్తాత్తరత్వాభరణ్య, మయిప్రయోజకకర్తరీతియావలచది, సన్యస్తంకర్త
 యననః, మయిసర్వాణికర్తానిసన్యస్తాధ్యర్థాత్మచైతనానిరాశీర్తుర్మమాయో, త్యుక్తరీత్యానమయేదామాత్మనా
 మాత్మభూతేనస్యక్రియాప్రవక్తకమయ్యేవామనంహేతక్రియాకర్తృత్వాదిత్యర్థః, అతపవా, కర్తృస్యన్దికకర్తృత్వా
 భిమానరహితాత్-సమదర్శనాత్-చైతనాచైతనాత్కర్తకృత్ ౨౦ జగద్భృత్సృజ్యకమిత్యేనం విధజ్ఞానవతః-పరమతుష్ట
 ష్ట౦, ఘాతం, నచత్వామి ॥౨౧॥౨౨॥౩౦॥౩౧॥౩౨॥ ౩౩ ॥ జ్ఞానమదర్శనమేవస్వప్నయన్మాహ-మనసేతి॥ఉత్తయోభాగ

పాక్ష, జీవకలయా, పరికలనకల, అ స్వః ప్రవేశనం, జీవానాంకలయాజీవా ప్రర్యామితయెత్త్యధః, ప్రవసిష్టభి-మనసామ
ద్ధౌప్తతానిచరాచరాణిభూతాని, బహుమానయః, ప్రూపేత్ ॥ ౩౩ ॥ ॥ ఎవంసాక్ష్యస్యసామా ప్రరభేదస్యభక్తియోగ
స్యస్యరూపంప్రతిపాదితం-తదక్షణభూతప్రకృతివిదిక్తబ్రహ్మత్వకప్రత్యగాత్మాననగ్ధాహువజ్ఞానయోగశ్చపూర్వము క్తః-
క్షరానీలతయోరస్యతగోపిమ క్తం సాధయతితదనుప్రసంహరతి ॥ భక్తియోగశ్చేతి సామానవి-మయా-భక్తియోగః
భగవదుపాననాత్త భక్తియోగ, ప్రధా-యోగః ప్రకృతివిదిక్తబ్రహ్మత్వకప్రత్యగాత్మానవి ప్రసరూపోజ్ఞానయోగశ్చ, ఉచీ
రితఃకథితః-యయోర్భక్తియోగయోగయోర్ధ్వ - అస్యతరేణైవ భువః, బ్రహ్మ, షెత్వః-భువఃంపవఃభువఃంప్రణేత
పాప్రప్రయత్-నను-పూర్వంజ్ఞానయోగస్యభక్తియోగశ్చత్వము క్తం-అతః-సాక్షాత్ జ్ఞానస్యైవము క్తిసాధనత్వము
స్యతభిషిగోదః-ఉచ్యతేతివిధంహాప్రత్యగాత్మోపాననం-అబ్రహ్మత్వ కస్యతప్రాప్తోపాననం-భగవదుపానసాక్షత్తయా
అపాప్రధాన్యోపాననం-బ్రహ్మత్వ కస్యాత్మోపాననం-చెత-తతాద్విగ్ధస్య-భగవత్ప్రాప్తి సీసాధనత్వం, సన్యైవవనధర్మా
ణిప్రతిబుద్ధ స్తమోక్షభాగి, తిత్తివ్యవస్థవనధర్మాత్వై కైః-అపాప్రధాన్యోపాననాత్మానవి ప్రసంతు భగవద్వి క్తివిధర్త
మితిపూర్వము క్తం- పాప్రధాన్యోబ్రహ్మత్వ కప్రకృతివిదిక్తబ్రహ్మత్వ స్వరూపోపాననం-సాక్షాదేవము క్తిసాధనమిత్యో
చ్యతే-తథాహాన్యోగ్యవత్ప్రాప్తివిదిక్తాయాంపరబ్రహ్మోపాసీనాక బ్రహ్మత్వ కస్యాత్మానంహాపాసీనాంశ్చ, తదభ్యుత్తం
విదుర్యేచమేరణ్య క్తే-ధాతపశ్యత్సంపానతః, ఇతినిర్దిష్ట, “తేర్విషమభిసంపాన స్తే, త్యేర్విరాదిక త్యాగిబ్రహ్మపాప్ర క్తిరా
మామైత ॥ ౩౪ ॥ ॥ అదః, అచత్వజీవలకాన్యవిషయమనంస్యతి, రిక్తప్రశస్తీర్వై త్తరాధ్యాయతేషాణా తరంవి
వత్సంకాలస్యేత్వరూపస్యేతిప్రశస్తీర్వై తరమాహ-యావదధ్యవపరిసమా ప్తి, ఎతిదితి ॥ ప్రధానంప్రకృతిః-భువః-సీ
వః-దైవమీశ్వరనజః-బ్రహ్మ-కర్త అద్యష్టం-ప్రధానాదిభ్యఃపరిమిత్యధః- దైవకర్తాత్వ క్షిప్రమితిపా రే-దైవకర్తాత్వ ము

సూర్యానివహమేష్యమామనయత్ || ఈశ్వరోజీవకలయాప్రవిష్టోభగవానః || 3౪ || ఘక్రియోగశ్చయోగశ్చ
మయామానవృద్ధింపః | యదౌరైతరైశ్చవపురుషఃపురుషంప్రవృత్ || 3౫ || ఎవర్ధగనతోరూపంబ్రహ్మః
పరమాత్మ నః | పరంప్రధానంపురుషంబ్రహ్మైవంకర్తృచక్రేష్టమ్ || 3౬ || రూపశ్చదాస్యదండివ్యంకాలశ్చక్ర
భీదీయతే || ధూతానాంపమాదాదీనాంయతోభిన్నస్తృకాంబయమ్ || 3౭ || యోఽస్యఃపవిత్ర్య ధూతాన
ఘాతైరత్ర్యభిలాశ్రయః | సవిష్ట్యాభ్యోఽధియష్టోపాకాలకలయతాంప్రపః || 3౮ || సాన్యకశ్చిద్రమ్
తోనద్యభ్యోనకచానవః | అవిభల్లిప్రపతోఽసౌపమ తంజనమస్తృత్ || 3౯ || యద్యయాద్వృతాతో

నవభావానుగుణచేష్టంతఃప్రధానపురుషాభ్యాం, పరంవిలక్షణం-కాలాభ్యం-భగవతి-ఎవదూ? పంశీర-మభిధిమతే-భగవ
నానవకాలశీరకత్యేనావధేత్యభిభావః-ప్రధానపురుషమితి - అన్తఃత్వద్వ్యత్యయేనపశ్యన్యరైవేతియా-చైవంకర్త
విచేష్టతమతిపారేకర్తనామచేష్టతంసంస్కృతలక్షణంయన్తా-త్త-త్వధానాభిభావఃపరం, భగవతోయావంకాల ఇత్యర్థ
కాలఃపైరికర్తకృతాహీనంస్కృతిః-పునర్భగవదాత్తకంకాలంవిశింష్టిమహాదాహింఘాతానాం-యాపభవాన్సంయా
పవిశేషపాతుః-పరణామపాతుఃకాలఇత్యర్థః-ఉక్తంహి, కాలాద్గుణవ్యతీకర, ఇతివత్త్యతేవ, గుణవ్యతీకరఃకాలః, ఇ
తి-భిన్నవృత్తాంసర్వత్రజ్ఞానైకాకారేతిత్వేనైవమునమ్యాదీనైచిత్వ్యంపశ్యతాందశవత్తాభిమానామిత్యర్థః-యతఃకా
లయాపాద్భగవతః-భయంజన్తమరణాదిభయం-భవతి-యఃకాలయపభగవాన్ - అన్తఃప్రవిశ్య-భూతైరేవ-యాతాన్య-
త్తితిభిన్నపారతి-అసౌకాల్య-యోఅఖిలాశ్రయఃఅఖిలాధారో-విష్ట్యాభ్యోభగవాన్ -ఎవశీరశరీరభావనిబద్ధసమిదంసా
మానాధికరణ్యం - పూర్వ, మేతద్భగవతోరూప, మితివ్యధికరణనిరైశనాశ్రసామానాధికరణ్యనిరైశవచశీరరాత్తభావ
స్థనియతత్వంవిమేషితం-శీరహచిశ్చైవశీరీపర్యస్తబోధనమాకృత్యధికరణనిబద్ధమిత్యన్తమిన్ద్రియః అధియజ్ఞఃయజ్ఞాత్
కః-కాలేనాకర్త-హృద్యతేకలయతాంసర్వంస్వవశీకర్యతాంబ్రహ్మాదీనామపి-ప్రమక్ష్యవశీకరత్వాన్ః॥31॥ 32 ॥33॥ శ్లో
న్యకాలాత్తనోభగవతఃకస్మిన్ప్రియా-ద్యమ్యేవాన్వహా-నవిద్యతేస్వయమప్రమతో-ఎసౌకాలాత్తకోభగవాన్-ప్ర
మత్తంజనంతలన్తకృత్యంహర్తాన్-నామితివతిపరిచ్చిన్తతి ॥34॥ శ్లోయద్భయాత్యస్యకాలాత్తనోభగవతోభయతో-
వాతో-వాతప్రసరతి, ణిహేనాన్తాద్యతఃపవత, ఇతిశ్రుత్యగ్ధో-తాగ్నిఃపైరి-దెవఃపర్వయః-గణేనశ్రుతగణః-యతోభిరా
స్పరితః ప్రవన్తి-యతోభీత-ఉపధిస్సుమద్రః-నోత్సర్వతినపుధిసీంస్థావయతియతోభిత్-ఎన్ది-రైవేద్యతి సహగిభిన్యా

రవీమజ్జరి-అనిననభాః - యస్మియమనాత్ శ్వసతాంపాఞ్శీనాం-మార్గమకాశేందదాతి-మఘనహతామసిషహ-త్ర
మః-కాలాత్తకోభగవాన్, స పుష్టిపుష్టివ్యాససప్తవరణైః-ఆవృతం-స్వదేశం-స్వశరీరభూతం-బ్రహ్మాం-తమతేజత్వాద
యః, యద్వా, యస్మియమనాత్త్యనువ రతైః, మఘకమహ త్రత్వం, స పుష్టిపుష్టివ్యప్తైః-వాన్యకాశావచాం-స్త్రి
యై, రావృతం, స్వదేశం-స్వపరిణామరూపం-జగ- త్రమతేస్తాగయతి, యద్వా-స పుష్టిధాత్రిధావృత్తమ్ ॥ ౪౦ ॥ ౪౧ ॥
౪౨ ॥ ౪౩ ॥ శ్రిగుణాభిమానినరజ ప్రమాగుణప్రధానా, దెహాబ్రహ్మదయః, అస్మిన్శ్వసన్యన్త్రాదిషుసృష్ట్యాదమ, అమయ
గం-పత్రికల్పం-స రుద్రై- యేషాం-దేవానాం, పశే- ఎతచ్చరాచరాత్మకం, జగ, వ్యరతై, చరాచరాత్మకం-జగత్స్వభోమర్శ
న్తో-బ్రహ్మదయోఽపకాలాత్తనోభగవతోభయత్స్వస్వవ్యాపారైషజగరూకావ రుద్రభక్త్యర్థః ॥ ౪౪ ॥ శ్రిసకాలాత్తా
భగవాన్-అన ప్రతిస్థనాపరిచ్చిన్మః- జనెనపితౌదినా, జనంభుతౌదినం, జనయత్, ఆదికృత్, మృత్యునామృత్యోరపేమ
త్యునాశ్వస, అ నకంమృత్యుమపి, మారయత్ అ నకం, స్వయంత్యనాదిరనంతోఽవ్యయభక్త్యర్థః ॥ ౪౫ ॥ శ్రిభక్తిధాగ
వతచనన్దీ-స్త్రికాఖ్యాన్యం-శ్రీధాగవతవ్యాఖ్యాన్యం- తృప్తియన-ద్వైవికాన్త్రంతోఽధ్యాయః ॥ ౪౬ ॥

ఎవంకాలస్యోవరూపస్యో, తివశ్శో త్తరము క్తం, ఆధకాలపధావవర్ణ సమూహ్యకపాప్యసూతవగబ్రహ్మ
 వ్యక్తిత్వమస్తత్వస్యరూపవై రాగరూపాపాననాగమ్యభ్యక్తితోపాయస్థిర్గి - వివచముత్రనందతతోజీవస్య
 గర్భస్వ బాల్యకామారపాగయోవానవజరామరణజగత్సప్తసుప్తిమూర్త్యాదుమస్తే శాఖ, ఆవత్సరజీవలోకస్యవి
 విధామమనంగుతీ, రితిస్యస్థానైవప్రపంచయత్సద్భావతయేణకపటం | తత్తజీవాస్త్రివిధాకేవల, ఇతిపూర్వరతాన్త

[illegible]

శ్రీకృష్ణలీలావచనశ్రేణిని ప్రజనోపసాదనార్థం చేపట్టారు విక్రమమ్. కాల్యమానోఽపరినివాదయోగివఘరా
నశిః॥౧॥యంయమర్థమపాదత్రైవిధేననుభవేతవే॥అంతంధూనోతిధృగవాన్మహాశోచతియత్యత్యై॥౨॥
యదధుఃపస్యదేవాస్ససామిదంస్యద్ధర్మతః॥ధూవాణిమన్యతేమోమార్గః॥సూత్రేత్రనసూచనః॥ ౩ ॥ జన్మరై

కారికః కేవలపాపకర్తృణః - అన్యస్త్వన్మహాకారిణః పుణ్యకర్తృణః, అపత్యజిష్టాదిపూర్వకప్రకృష్టపాపకారికః, తుల్యకేవల
 జిష్టాదికారిణాం భగవదుపాసకానాంచయజ్ఞీవం స్వామ్యైవైవమరాణాంధూమాద్యర్చిరదిగతిభ్యాం చస్త్రీమనస్తాన్
 సంభగవల్లీకం వహ్రీప్రానాం - తత్రహోగానుభవం-తిత్రగవస్త్రం పాప్రానామపునరాప్యత్రివస్త్రీమనస్తానంహ్రీ
 ప్రానాంతపునరాప్యత్రితిర్వాత్రిం శేనాభ్యాయేనవస్త్రి, స్మరిష్టాదికారిణాం కేవలపాపకారిణాం యావద్దేవామస్త్రై
 బదేవేశత్రపుత్రాద్విషాషుగతిం-తదైత్యక్లేశాకతతోమృతానాంయమయాతనానుభవప్రకారం, పునస్త్రైవజ్ఞాది
 క్లేశానుభవప్రకారం, హోవపాదయత్యభ్యాయద్వయేనఃతస్యైతి || తస్యభగవదాత్మకస్యవస్త్ర్యవస్త్ర్యబలః-కాల
 స్య, ఉపశిక్తమ, మయంజనః-కాల్యమానో-పిన్ద్రయం తెనపతిద్ధిమానో-పిన్ద్రపద-మానంధ్రవం-వాదాద్విక్రమం
 యధామేషువైక్రమైవైక్రమః || ౧ || ఘోషిక్రమమేవాహ|| యంయమితి || అయంపుమాన్-దరిశేనయమాసేన-సుఖచాలచమఖా
 ద్ధం-యంయచర్త-మపాదతైసంపాదయతి-తంతమర్ధం, కాలాత్కోభగవాన్, ధూనిశివిహితకగోశి-యత్యైవతేయ
 దర్శనిమిత్రం-పుమాన్శోచతి || ౨ || ఘోశోకేమాత్యయధస్తా, తానుబద్ధస్యకళాదినహితస్య-అధ్రవస్య-దహస్య
 సంబద్ధినిగ్రహదీనివసద్ధనం - అనుక్రమమభ్యుదాత్తశ్చకారి-దుర్త-తరయంజనః-మావతే-ధ్రువాణిమన్యతేఅత్రస్త్ర
 ద్విహతాశోచతీత్యర్థః || ౩ || ఘోదర్శిత్యంబర్మయోయావజరయోశోకంధ్రవభ్యయతి|| జస్తరితమిత్యర్థః || ౪ || ఎత
 సింకభావేనసారే, అయంజన్మజీవః, యంయాం-దేవమనుష్యాదీయానిం, పాప్రయా-త్రస్యాంతస్యాంయోశా, ని

స్వృతింసుఖం-నలభతే- సవిరజ్యతేసవిరక్రొధవతీవః || ౪ || ఋనరక్తస్తోఽపపుమా-భగవన్మాయావిమోహితః-నార
క్యాంనరకాహారాదిభిర్జ్ఞాతాయాం-నిర్వృతౌసత్త్వం-దేహంనారకదేహమప-త్యక్తుం-నైవృతిః || ౫ || ఋతత్తాదేహః-
అగారంగృహం-ద్రవింధన-మాత్తాపిషు-నిరూఢమాలంప్రస్థతమహారథం - వృదయం-యస్యసః-ఆత్మానం-బహుమ
న్యతేభ్యఃఫుతే || ౬ || ఋవిషామాత్తాపిషా-మున్యచనాదినాబోషణచిన్తయా-పరిత-స్వసర్వాశ్చః - అతవన-మూఢః-దురా
శయఃదుష్టచిత్తః-దురితాన్యమా-విరతంకరో || ౭ || ఋదురాశే-యత్తమాహ||అసతిసాంపుంశ్చరీవాషి-స్త్రీణాం-
మాయయాఠహసినరీతియా-సమ్పా-గాదిరూపయా-మాయయా-కలభాషిణాం-మధురభాషిణాం - శిశూనా - మాలాపై
శ్చ-ఆషిప్తానిఆసక్తాని-ఆత్మేన్ద్రియాణిసమనసా-నీన్ద్రియాణి-యస్యసః || ౮ || ఋగృసీగృహశ్రమి కుటూలవిచా
ల్యాధర్మా, యేషు-యఃఖచ్చధాసేషు,గృహేషు,అతన్ద్రిశో - దుఃఖప్రతికారందుఃఖావృత్తికరమివ-కించిత్యుక్త,కున్యక,
తత్సుఖమివచన్యతే || ౯ || ఋఇత-స్థతఃగుర్యాభవాలయా - హంసయాహంసాదివాఉపాయేన, పాదితైస్సం
పాదితై-రర్థేర్విత్తాదిభిః-తాకపుత్రకళత్యాకీక-పుష్టాతి - యేహంపుత్రాదీనాం-పోషణ-శేషః,కుకరో-వశో-చయ
క్తావశిష్టమనభవక , లేశోపితస్యదుర్ధ-భగతిభావః - స్వయం-అవనిరయేతి || ౧౦ || ఋవారాయాంజీవికా
యాం - పునఃపునరారబ్ధాయాం - బుద్ధ్యనూనాయాం-దై-వేనవిహతాయాంసత్త్వం- లోభేన - భిషాతఃవ్యా-హః,ని

భవవత్సన్ద్రిన్యాంయాంయోనిమనుషశితే||తస్యాంతస్యాంసంలభతేనర్వృతింసవిరజ్యతే||౪|| సరకస్తోఽపిదే
హంనై-నపుమాం-స్త్వక్తుమితి||నారక్యాంసర్వృతౌసత్త్వం-దేహమాయావిమోహితః||౫|| ఆత్మజాయా
నుతాగారపశుద్రవింసన్ద్రినిరూఢమాలంప్రస్థతమహారథం-నంబహుమన్యతే||౬|| రందవ్యామానసర్వాశ్చ
ఎషామ,ద్యుహనాదినా||కరోభ్యవిరతంమూఢోదురితానిదురాశయః||౭|| ఆషిప్తాన్ద్రియాన్ద్రిగృహసతి
నాంబమాయయా||రహారచిత్తయా-౭-లాపై-శిశూనాంకలభాషిణామ్||౮|| గృహేమహుటర్థైషుదుఃఖ
త-స్త్వేవ్యతన్ద్రిప్రతికర్తృయఃఖచ్చప్రతికారంసుఖవన్త్యతేగృహే || ౯ || అర్థరాపాదితైర్గుర్యాభావంసయే
త-స్థతశ్చ-తా||పుష్టాతియేహంపోషణశేషఃగుర్యాభవస్త్వయత్ || ౧౦ || వారాయాంబుద్ధ్యమానాయా
మారబ్ధాయాంపునఃపునః|| లోభాభిధూతోనిస్సత్త్వఃపరాధైకురుతేస్త్వహమ్ || ౧౧||కుటుచ్ఛభరణాకల్పా
మన్దభాగ్యోవృథోద్భవః | క్రియావిహీనఃకృపణోన్యా-యన్వనతమూఢభిః || ౧౨ || ఎవంస్యభరణా
కల్పంరతు-కత్యాదయస్తథా | నాద్రియైఃసంభూతాభవం || కీనాశాశ్చనాజరమ్ || ౧౩ || రత్యావృ
జాతనిర్వేదోభియమాణస్స్వయంభృతైః | జరయోపాత్తతైరూహ్యమరణాభిముఖోగృహే || ౧౪ || ఆ-స్యై
౭వమత్యోపన్యస్తంగృహపాలకపావరక | ఆమయావ్యప్రవిప్రాగ్నిరల్పాహరో-౭బ్ధిచేష్టితః || ౧౫ || వాయు
నోతా-మిత్తోత్తారకఃఫసంరుద్ధవాడినా||కానశ్వాసకృతాయాసఃశ్లేషురఘురాయతే|| ౧౬ || శయానః

స్వస్థః||౬|| క్తః-పరాధై-పరస్వ-స్వహంతుతే || ౧౦ || ఋకుటుచ్ఛభరణే,అకల్పానచర్ధః-మన్ద భాగ్యఃభాగ్యహీ
నః-అతవన - వృథోద్భవఃస్వర్థప్రయత్నః - క్రియావిహీనఃసతి-ద్రియారహితః-కృపణోదీనః - ధ్యాన్యకవృథాచిన్త
యక-మూఢభీష్టసతి || ౧౨ || ఋఎవంస్యభరణేవ్యత-క్రంతతు-కత్యాదయః - పూర్వంకుటుచ్ఛభోషణదశాయాం-
యదాచిత్రియ-తై-తథాచిత్రియైవాదరంకుర్వన్ద్రియధాగోజరంవృద్ధబిసరం - కివాశాఃకృషివలాఃనాద్రియ-స్తై-
తచ్ఛత-గోరజమిపారాన్తరం-కదాయథాగాంవాత్వాజఙంనైవ-ద్రి-తద్వదిత్యర్థః || ౧౩ || ఋతత్యాపిలవాదరణే
౭-పిలజాతనిర్వేదఃఅనుత్పన్నపరితాపః , స్వయమాత్మనా - పూర్వం - భృతైఃభృష్టైః-భియమాణఃపోష్యమాణః-జర
యా- ఉపాత్తంపాప్రీ-ప్రం-తైరూహ్యం-పరితపితాది , యస్యసః,మరణాయాభిముఖః-గృహేఆ-స్యై,అవమత్యా,ఉపన్య
స్తంపరిభవభూర్వకమగ్రేవాతేత-మన్నాదికంగృహపాలశ్చైవ-ఆసరక | అదక | ఆమయావీగ్ని,అప్రజ్యులితకారాగ్నిః
అతవపల్నాహరో,అవపల్నాం-చేష్టితవ్యాపారోయస్యసః - కఫేనశ్లేష్మ-తౌ - సంరుద్ధాఃవాడయఃయస్యతేన,వాయువా
కఫసరుద్ధవాడినాపమాద్దేహాయనా-ఉత్థా-మిమెహిర్మిమెత-తారేనై-త్రే-యస్య , కానశ్వాసాభ్యాం - కృతతయా
సో,యస్యసః,కత్తైఃమరఘురాయతేషురఘురకల్పంకరో || ౧౪ || ౧౫|| ౧౬|| ఋతయానః , పరిత-శ్లోచన్చ , స్వస్థజైః ,
పరివేష్టితః,వాన్యమానో-౭పి,సంహద్భ, తాతేత్యావహతోపి,కించదపిసమూగ్నితై,యతః -కాలపాశవశంమృత్యుపాశవ

శం, గతః పాపైః ప్రతివంశాయావసరయోః క్షణాః క్షణాః ॥ ౧౭ ॥ ఋతమరణక్షణానామా ద్వాభ్యామ్ ॥ ఎవం, కుటుంబభారణే-వ్యాపృతావ్యాపారాః, ఆత్మ నాడెనాని యోజయెననః, అతవలజితేని యః - ఉరువెదనయాబహులయామరణవేదనయా, అస్తధీనవృక్షమతిః-స్వానాం స్వబుద్ధానాం, రుదతాంసతాం, మియితే ॥ ౧౮ ॥ ఋతదామరణసమయే, పాపప్రామాదాత్, సరభసంగోగ్రహ, మిషణం, యయోస్తాభిమాభయంకరా, యమస్యదూతౌ, దృష్ట్యాః, సః-మిమమాణ, శ్రుప్రహృదయః శక్యం లం, మూర్ఛిత-చ-మృచ్చతి ॥ ౧౯ ॥ ఋతవృత్తస్య ఫల్యుపాపాభ్యాం ద్వైగతి, తతపాపగతిమాహాయావదధ్యాయనమాత్రితాయమదూతౌ, మృతం-యాతనాదేహే, ఆప్యన్యనిరుద్య, శక్యేబలాత్వాశ్చైర్భద్యా-దీప్యమధ్యావనంసయతః గమయతి యథాలోకేదణ్డనాన్వం-రాజభృత్యా, స్తద్యత్ ॥ ౨౦ ॥ ఋతయోర్నాతియో-స్తద్యనై, రిచ్చిన్నం-హృదయంయస్యనః, అతవన, సంజాతశరీరకమ్పః, పధి, శ్వభి-ర్భుత్యమాణః దశ్య మానశరీరకః, ఆర్తస్య, స్వీయమఖం పాప-మస్తర్త రక్, పలతితిద్వితీయోనాన్వయః ॥ ౨౧ ॥ ఋతం తృప్త్యానం పరిత్యజ్య-ప్రతిప్రావాలకాయస్యైక్, తస్మైక్ పధిమార్యదావాగ్నిభ్యాశ్చనిలవనవంతప్యమానః, పృష్టైకశయాచర్మమయ్యారణ్యై, తాడితి, అత్యక్తోగ్ధమసమర్థో-ఽపినిరాక్రమోదక-నిర్గతః ఆశ్రమవిశేషమాదిసాన, ముదంకం యస్మైక్, తస్మైక్ పథకృచైర్నాతి-ప్రయాసేనవలతి ॥ ౨౨ ॥ ఋతసంసారశుభిరచమరణ, తామసకర్తృప్రాప్యైగవా-పాపిన్యనపదామరణే-యమసాదనంయమసన్నిధిం

పరిశోచ్యితి పరివితస్స బుద్ధిః | వాచ్యమానోఽపసమూహితకాలవాశవశం గతః ॥ ౧౭ ॥ ఎవం కుటుంబభారణవ్యాపృతాత్మాజితేని యః | మియితేని యః | తేరుదతాంస్వానామురువెదనయా-స్తదః ॥ ౧౮ ॥ యమదూతౌ-ఆదాపాపిప్రాభిమానరభాసేక్షణే | సదృష్ట్యాత్ర ప్రహృదయశ్చక్యన్మాత్రం చ ముఖ్యతి ॥ ౧౯ ॥ యాతనాదేహమావృత్తపావైర్భద్యాగశేబలాత్ | సయోజితేన్మమధ్యావనం దిద్వ్యం రాజభుళాయా ॥ ౨౦ ॥ తయోర్నిచ్చిన్నహృదయస్తద్యైర్జాతవేదనః | పధిశ్వభిర్భుత్యమాణః ద్విః ఘంస్వయసస్తర్త ॥ ౨౧ ॥ ఋతం తృప్త్యానంతోఽరూఢవాసలసైన్యం తవప్యమానః పరితప్రవాలుకై | కృచైర్నిరపృష్టైకశయాచతాడితి శ్చల్యక్తోఽపినిరాక్రమోదక ॥ ౨౨ ॥ తత్ర తత్ర పథకృచైర్నాతి-ప్రయాసాన్యనిరుద్యతి | పదాపాపియసానిత ప్రరసాయమసాదనమ్ ॥ ౨౩ ॥ యోజనానాం సహసాని తేనవతినవచాప్యనః | ఆభిర్ముఖా రైర్భద్యాభ్యాం వానితిః పాపిప్రాతియాతనామ్ ॥ ౨౪ ॥ ఆపివనంస్వగాతాన్జాంవేష్టయిత్వైల్లుకాదిభిః | ఆత్మమాంసాదనంకావపిన్యత్త్రం పరతోపివా ॥ ౨౫ ॥ జీవతశ్చానాని స్థూరార్థ్యగృహైర్నిర్యసాదనై | సదృష్ట్యాకంబాత్వాత్మైర్నిర్యశ్యాత్తవైశనమ్ ॥ ౨౬ ॥ కృస్తనం చాపయవశోగజాదిభ్యోఽభిదాపనమ్ | తనంగిరిశ్చైభ్యోగోధనంచామృగర్తయోః ॥ ౨౭ ॥ యస్మామిస్త్రిన్తామిసరారవాద్యాశ్చయతనాః | ఘైశ్చైరహానివామిధన్యైశ్చైస్సరితాః ॥ ౨౮ ॥ అత్రైవనరకస్సర్గ ఇతిమాతః | పవత్యతే | యాయాతినాన్వై నారకస్తాభివృత్త్యుపక్షితాః ॥ ఎవం కుటుంబభారణఉదరంభరవనవా | విస్మయహాభయం | వైతల్యమైతత్పరిమిద్యత్ ॥ ౩౦ ॥ ఎకక్షిప్రపద్య

ప్రతినితోఽపవత్య ॥ ౨౭ ॥ ఋతైర్నివసితమాహ | అన్యనస్సంబుద్ధినాం, యోజనానాం, సవలంకవనవసానిశ్చైత్రిభిర్ముఖా-ర్తైః-పాపాభ్యై, ద్వాభ్యాం సుఖారాభ్యాం వా-నితః-యాతనాం పాపిప్రాతితి ॥ ౨౮ ॥ ఋతాతనాస్సంజేవతోదరయతివరుభిః | ఉల్లుకాదిభి-ర్వైష్యుత్వా-స్వాజ్ఞానా-మాపివనంప్రజ్వలనం-స్వైవకృత్రం-భిన్న-మన్యనవాక్యత్రం, యత్ప్యమాంసంతిస్సాగ-దనంభక్షణామ్ ॥ ౨౯ ॥ ఋతయసాదన-శ్చక్యైర్నిర్యశితవస-స్వస్యాత్వా-నివామృగధారణహంసాగ-ననంకశ్చి, స్మరార్థి, రాత్తవైశనం ఆత్మసిదామ్ ॥ ౩౦ ॥ ఋతయవశః-స్వస్తనం-భేదనం-గజాదిభ్యోభిదాపనం-భేదపాపి-ని, అమృగర్తయోగోధన-మిత్యవంయాపాః ॥ ౩౧ ॥ ఋతాశ్చ తామిస్త్రిన్తయః, పశ్యమి, స్మరణవర్ణమాణాయాతనాం-శ్రీ-పురుషేవా, పరస్పరంసక్తేన, నిర్దితాః-పాదితాః, యాతనాః, ఘైశ్చైరహానివామిధన్యైశ్చైస్సరితాః ॥ ౩౨ ॥ ఋతవైతదనంభావితమితి-స్తవ్యమతానిపిదృశ్యమానత్వాదిత్యాహ | అత్రైవతి | హేమాతః-స్వగో-నరకశ్చ-త్రైవలాక-వర్తత్యత్యాచక్షితే, నారక్యైనరకసంబుద్ధిన్యో, యా, యాతనా-స్తాభివృత్త్యుపక్షితాః, ఉపక్షయకుటుంబం-స్వదేహం-చవిస్మయ, పితృపరలకం-పాపిప్ర, తదృశం-క్షేపిదం-కేవలకుటుంబాహా-కాదిభి-ని-ఘైశ్చైర్నిర్యశితం-భేదనం-భంజితవహాపక-ర్తైవనరకయా-తిత్యాహ | ఎకక్షితి-ఘాతం-నివాణ, యద్భృతం-ప్రజ్వంత-తత్స్వకై

[illegible]

గణపతీవ్యంపునరత్యాగమనంచెతి-మైవం - అమృతఫలనామకృతపూయ్యుత్తానాంచకర్మశాంతార్థానరపలానభవన
నాశానంభవా, తైభ్యఃపునరత్యాగమనంచెతి-మైవం - అమృతఫలనామకృతపూయ్యుత్తానాంచకర్మశాంతార్థానరప
లానభవననాశానంభవా, తైభ్యఃపునరత్యాగమనోపపత్తైఃశుచిత్వస్యోపమకృతకర్మవిషయత్వాన్న, తథాచామ
క్రమైర్విధిభిర్విష్ణుపునరాయాదీతితతీస్త్వైవచ, శ్రుతిస్తావతీ, యథికారమణియవరశాలాభ్యాశోహయత్తైర
పణియాంయోనిమాపయ్యైర్కదావ్త్వాయోనింత్రీయాయోనివైశ్చయోనింబాలభయభూయవరశాలాభ్యాశో
హయత్తైరపూయాంయోనిమాపయ్యైర్కశ్చయోనింసూకరయోనింపండాలయోనింపె, తిఅమష్టాల్లోకాద్వైరభ్యాశోతి
భ్యాగస్తారః, తెహంపయ్యై, యెరపణియకర్తా-స్తైరపణియాం,చావ్త్వశాదియోనింకపూయవరశాంతకర్తాగః
కుత్తితాంశ్వనూకరాదియోనిం,పతిపద్యైత్యర్థః, స్త్యుతిరపి, సద్భావమాశ్చస్యకర్మనిష్ఠామైత్యర్థః, ఫలపనుమా
యతతస్యేవనివిష్టవైశాతికులరూపాయస్మృతిపత్త్యైవత్త్యుత్తమమగ్నసోజన్యప్రపద్యైవైవస్యభవోవివరతాన్యైది
తథాతస్యైవత్త్యుత్తకర్మఫలవైవనిజాతీయంపద్యై, నిత్యైదితా - యవత్సంపాతవినికలరూపప్రపద్యైత్యర్థః, పశ్యప
యం,యతి-ంచెకగోత్యయమిత్యపద్యైవయమై ॥ ౧ ॥ శ్లోతజ్జీవనాశ్రితంరేతి - శ్రీయాశ్చర్యంపవిత్రం -చక
రాప్రేక-కలింకోణిజీవనిశంభవతి-పచ్చరాతేజ - బుద్ధనందనరూపవతి, దశాహస్వనంకర-స్థంబదరిఫలాకా
రం-కించిత్ర-దినం-పేణిమాంసమిష్టాకారం-అజ్ఞానాతిర్భూదియోన్యైవ్రామత్యయాభవముక్తమ్ ॥ ౨ ॥ శ్లోతతోమా
శేనశిరఃపాద్యభ్యాంమానాభ్యాంబాహుష్ట్యాగ్రహణానాంవిగ్రహావిభాగో, భవతితత్తత్ప్రీతిభిర్వాస్త్రభూషణినిశ్చిం,
భిర్యాచిత,తేసాముద్భవః ॥ ౩ ॥ శ్లోతతస్యవిధిర్వాస్త్రప్రధాతవఃతతఃపచ్చనిశ్చయైవయవదవఃతతవద్విధిర్వా

మైజరాయణాగర్వవెష్టననపితే పాప్యతః, కుట్ర, దక్షిణపార్శ్వే హ్యవ్యతి - సర్వత్రపశ్చరాత్రదశ రాత్రమాసాదినం
 ఖ్యాతదప్రవేశకాలమారభ్యై గ్రహసంతుభూర్వ పూర్వకాలమారభ్య - యోజితదినాధికసప్తవీశతిమాసగణనాన త్తైరితిహో
 ద్యమి ॥ ౪ ॥ మూతుర్జగ్ధనభూమితేనా-మైన-పానాదై గ్యశ్చపస్త్రసంవర్ధమానాః-ధాతవో-యస్యసః- జన్మానానంసంభ
 వో-యస్మిన్, అసంయతేవిణాత్రయోర్ధై-గర్భే తేజః ॥ ౫ ॥ తత్రతై గ్రి-తుధితైః-పునఃపునః-క్రిమిభిః-తుతావిభావ్యమా
 నాన-సర్వాణ్యక్తాన-యస్యసఃసాకుమార్యా-దురుతిళికః-క్లౌఢో-యస్యసః-ప్రతిక్షణం-మూర్ధ్నామాపొత్తి ॥ ౬ ॥ -భక్తిప్రై
 ద్యస్సహ-రాత్ర్యస-క్లేకట్యాదిభిః-ఉపస్పృష్ట-సర్వేష్యశ్చ, తిష్ఠావెదనా-యస్యసః-అప్రత్యుత్తరణాన్య యః ॥ ౭ ॥
 ఉత్యెనజరాయణా , వీతః - బహిరా-స్త్రైరావ్యతః - భుగ్మంకుటిలిహతం - పృష్ఠం, శిరోధరాగ్రీవాద , యస్యసః-
 శిరః-కుటీ-సిధా-యస్యశ్చానాం-శెష్ఠాయాన్వ్యాపారే-ఽక్షరైర్బదశశ్చకు న్ద్రసక్షిమ-అకల్మషసంవర్త-అప్ర ॥ ౮ ॥ త
 త్ర-దైవాహుర్వక్తకర్తవతా-బ్ధిర్వాప్యతిశ్చైవసః-జన్మతతోద్భవంబహుజన్మసంభృతం కర్త-స్మక-వీర్ణం-దూరతర-మ
 నుచ్ఛాప్యసం-యధాభవతితథా-తత్రస్మి తస్య-కింనామ-శర్త్తసుఖంవిస్తతెలభతే ॥ ౧౦ ॥ త్తన ప్రమాద్యసా-దారభ్యల
 బ్ధిః-బాధస్యఖియః-ఖాసిజ్ఞానం-యె-సూతి హేతుర్భిర్వాతై-రతివేషతః-అపి-భూమి-సోదరః-సమానోదరజన్మా-విప్లా-భూః-క్రి
 మివస-నైకత్రాప్రై ॥ ౧౧ ॥ త్తనారమాసః-ఉపతప్యమానః-యావమానభిహవా-ఋషి-ప్రీవ-స-ప్రవర్తిగర్భవాసంప్రవ

చతుర్విధాతివస్స ప్రపశ్యసిష్య త్రుడుదనః॥ వద్వీర్జరాయణావితఃకుట్రాభ్యావ్యతిదక్షిణే ॥ ౪ ॥ సప్తమ
 జన్మకర్తాణిగతానిస్తరతే, ఋషిః॥ జగత్కలంసిజదేహస్యమాయాబద్ధమాత్మనః॥ ౫ ॥ మూతుర్జగన్మ
 పానాదై గ్రిధశ్చాతురసంవతే, తేతేజఃప్రయోర్ధైగర్భేనజన్మద్రుసంభవే॥ ౬ ॥ కృమిభిః-తనసర్వా
 శ్చసౌకుమార్యాగ్నితిహామ్॥ మూర్ధ్నామాపొత్త్యుర్వైశ్చ త్రతై గ్రితుధితైర్వై హః॥ ౭ ॥ కటుతిట్క
 జ్వలవణ్మరాన్లుదిధిర్బుధైః॥ మాత్సభ క్తైరపస్పృష్టస్సర్వాజ్ఞోత్థితవెదనః॥ ౮ ॥ ఉత్యెనసంవృతస్తస్మిన్నా
 వ్రైశ్చబహిరావ్యతః॥ అప్రైశ్చాశిరఃకుట్రాభుగ్మపృష్ఠశిరోధరః॥ అకల్మషాన్యక్తవైష్టాయాంకు న్ద్రభ
 వపక్షరే॥ ౯ ॥ తత్రలబ్ధస్పృతిర్దైవాత్ర-కర్తజన్మతతోద్భవమ్॥ స్మకర్మ నుచ్ఛాప్యసంకరేనామవిస్తతే॥
 అగభ్యస ప్రమాద్యానాల్లబ్ధిభోధోఽతివీవేతః॥ నైకత్రాప్రైసూతిహాత్రైగ్నిప్లాభాః-సోదరః॥ ౧౦ ॥ నాధ
 మానయుష్యేతస్సప్రవక్త్రితాక్షలిం॥ సంప్రాతితంవిక్లబయాపాచాయనోదరైర్విజృంభం॥ ౧౧ ॥ జీవఉవాచ॥ త
 సోగ్రహపన్నమపితుంజగదిన్యయాఽత్రనానాతనోర్భువివలచ్చరకారవిస్తమ్॥ సోఽహంప్రజామితరణం
 మృకుతోభయంమయేనైద్యగ్నిగిరదద్యుసతోఽనురూపా ॥ ౧౩ ॥ యస్తస్మితబద్ధవక్తరభిరావృతాత్మాహా
 తేన్ద్రియాశయమయీమవలప్యమానామ్॥ అస్మైవిశుద్ధమవికారమఖణ్డబోధమాతప్యమానమృదయే
 వసితింసమామి॥ ౧౪ ॥ యపశ్చభూతరచితైరహితశ్శరీరెచ్చనోయధేన్ద్రియగుణార్థచివాత్మకోహమ్॥ తై

భ్యయోబద్ధసభాతాధాతిహాయస్యసః- భిత్తిః-కవిధగర్భవాసాదిభయోద్వీర్య-విక్లబయావ్యాకలయా-వాచా-యెన-ఉద
 రెలర్పిత-స్సంభవ-స్సంకృతాక్షలిన్సంస్తౌతి ॥ ౧౧ ॥ త్తన సుతిమేవాహత-తస్యతి॥ ఉపసంప్రసవస్యేనైవసృష్ట-మిందజగ-దవి
 తుంరక్షితుం-స్యేచ్ఛయేవ-గృహీతనానామూర్తై-స్సస్యభగవతో-నువి-చల-చరణారవిస్త-చకుతోభయం సోఽహం-శర
 ణంప్రజామి-అసత్-సమా-నురూపా-యాగ్రా-తస్యగి-గతి-ర్యేనా-దర్శిదర్శితా-తస్య-చరణారవిస్తంప్రజామిత్యన్యయః॥ స
 స్యేవంకరణాగతంకథంభగవాక్-వతేత్యజితినతః-జు-గం-సనాచార్యాన్మగ్రహా-పాత్యురుషకారసాన్పూర్వభావాశ్చేతి
 దృష్టవ్యమి ॥ ౧౩ ॥ త్తనోహ-యంకరణం ప్రజసి-కోవా-తస్యతవమిశేషః-యెనశరణ్యత్యతరణ-న్ద్రుత్పభావభిత్త్యా
 క్షా-యామాహ॥ యతి॥ అత్రమాతుర్దైవా భూతేన్ద్రియాశయమయీమూంభూతాదియా-పేదరణతాం-మాయాం-అవల
 ప్సృగ్యత్యా-కర్మభిరావృతాత్మాకర్మయాపావిత్యతిరోహతస్యస్వరూపః-బద్ధి-జీవస్సభవ-య-స్సస్యయమ్యాస్తై-తేన
 -ఽహంప్రకృతావసత్తత్కథ-వంశజీవనసహస-ప్రమ-విశుద్ధం-ప్రకృతిగతదోమైరస్పృష్టం- అసావసహతపాత్మత్యము
 క్తం-అవికారంజరామృత్యుశోమహాశేనాయాపివాసావికారరహితం- అసేనమోయగుణామిత్యము క్తం-కల్బాణ
 గుణజాతమాహ-అఖణ్డబోధన్ద్రియజ్ఞానగుణకజ్ఞానగ్వరూపం-అతప్యమాన-మృదయ-అవసత్సంప్రతితం-స
 మామి-కర్మవశ్యోజీవభవస్వయమకుచిదివెవాససంప్రతితతదోమైరస్పృష్టేయస్రంసమామిత్యర్థః ॥ ౧౪ ॥ త్తననుభగ
 వతోఽకర్మవశ్యత్యేనత్యేనానావిధాతుచిదెవాసంబద్ధోఽచరుషార్ధవ - తస్మిన్మయనార్థం-స్వేచ్ఛయాతత్ప్రవేశ్యత్య

రుషాన్దనంబునోఽవర్జనీయః-పూయతోడితాదిమజ్జనంహస్సేచ్ఛాకారితమప్యపురుషార్దవన-అతో-యద్యపిజగదేకకారణం
సర్వజ్ఞతాదికల్యాణగుణాకరంబులైన-తథాపి,,యఃపృథివ్యాంతిక్షణ-యత్యనీతిష్ఠ-నోతేనీతిష్ఠ,, నిర్మత్యాదివనా
త్రత్రత్రతాగ్రసర్వతీస్యాపురుషార్దాస్స దైవ-మైవం-నిరస్తనిఖిలఙ్గోవప్యన్యసమ ప్రకల్యాణగుణాకరత్యస్యతాత్రైవిహోక్త్యా
ఽపురుషార్ద ప్రతిషేధా-జ్ఞేవస్యతు-తస్యైవాపవంకర్తృణాతిరోహితమిత్యపురుషార్దసంబంధోఽవర్జనీయః-జీవస్యకర్తవ
స్యత్యాత్మత్వప్రకటనానుజ్ఞేనతత్త్వప్రసంబంధవివాపురుషాః- పరస్యతుబ్రహ్మఃస్వాధీనస్యనవనంబున స్తద్విచిత
నియమనరూపలీలారూఢైవస్యాత్-ననుస్సేచ్ఛయ-నియమనంకుర్వతోపిత తత్త్వప్రస్యభావాయత్తోఽపురుషార్దసంబంధో
ఽవర్జనీయః-మైవం-సహ్యచిద్వప్రవృత్త్యధావతోఽపురుషార్దగృహపంకర్తవశ్యాహంతు-కర్తృస్యభావానుజ్ఞేనపర
సపురుషసజుల్యా దేకమేవమస్తుకాలదేవపురుషభేదవయఃఖాయుషాయుధవతి - వస్తుస్యరూపప్రయుక్తేతుతా
యాగ్రీకృతసర్వంసర్వదాసర్వస్యస్థితాయదుభాయైవవాస్యాన్నచైవంబుద్ధ్యతే॥ తథాహోక్తమ్,, నరకస్వర్గసంజ్ఞైతై
పాపపుణ్యైశ్చోత్తమసత్త్వైకమేవదుభాయసుహయేర్హ్యగమాయచ॥ కోపాయవయత స్తస్మాద్వస్తువస్త్వాత్కంకు
తః;తదేవప్రేతయేషా త్యాపునరుఃఖాయజాయతే॥తదేవకోపాయయతః;ప్రసాదాయవజాయతే॥తస్మాద్వజాత్కంనాస్తి
నదికించిత్యుపాత్తక,,మిత-తస్మాత్కర్తవశ్యత్యాత్మకర్తవశ్యత్వహేయవత్త్వహేయప్రతిభటత్యాదినిధిసపరయోర్వైవిత్త
ణ్యమయాపాశ్చేద్దాదయ-యద్వాగుణాస్స త్యాదయః- అర్థాశ్చద్దాదయః-చిత్తజీవః-ఎతే,అత్తాశ్చరీరం-యస్సస్వ-చివచి
తోర్మియస్త్రైవోవావస్థితః-నత్యహమివకర్తృసంబుద్ధితస్యభావః- ప్రకృతిపారవశ్యేననియామ్యతయాఽనన్తీతభిత్త్యర్థః.

నావికణ్ఠమహిమానమృషీంతమేవందైవరంప్రకృతిపూరుషమోఃపుమాంసమ్॥౧౫॥యన్న్యాయయోగుణక
ర్తృనిబన్ధనైస్త్విన్యాంసారికేపధివరం ప్రదభిశ్చిమే॥నష్టస్త్ర్యుజీవునరయం ప్రపు జీతలోకంయ్యుక్త
యామహదనుగ్రహమన్తరేణ॥ ౧౬॥జ్ఞానంయదేతదధాతు-తమస్సదేవప్రైకారికంధీరవరెవ్వనువత్తి

యద్వా-ఇన్ద్రియగుణార్థచిదాత్మకభిత్త్యహమిత్యస్యఃశేవణం-ఇన్ద్రియాణాంగుణపరిణామరూపేమృశర్దాదిష్యేవ-చిత్త
భోగ్యతాజ్ఞానం-యస్య-వివయాన కచితోఽహమిత్యర్థః- తెనశరీరేణా-పితుర్దంహమానంనిత్యాసంబు-చితజ్ఞానం-ఎ
నం-ముషీంసర్వజ్ఞం-ప్రకృతిపూరుషయోః-పరంపితృణం-తంనియన్తారం- పుమాంసంపరసపురుషవసదైవంసృతినిబన్ధ
త్రికామశ్చరణగజవామిత్యర్థః॥ ౧౫॥ జ్ఞానంమద్భగవదజ్ఞేనసంసృతిర్మిత్త రిష్టభిత్త్యపేక్షాయా,,యేవవజ
న్ధకస్సపమోవక,, ఇతిన్యాయేన-త్వస్యజుల్యాన్యతావేవబన్ధమోక్షాపేక్షాపేక్షానా,, యన్న్యాయయేతి॥అయం జీవః-య
న్న్యాయయన్యభగవతస్సజుల్యరూపజ్ఞానేన- ఉరూణి-న్త్యాదిగుణనిమిత్తకానికర్తాజీవన్ధనాధనాని-యన్ద్రిక-సాం
సారికాసంసారసంబంధి- పధిప్రపుత్తిమారే- చరణ-తదభిశ్చిమేతత్త్రసంచారత్రైమే॥ నష్టస్త్ర్యుజీవీపన్ధజీవపర
యాధాత్మ-జ్ఞానః- పున-ర్తపాదనుగ్రహమన్తరేణమహతస్త్వభగవతోఽనుగ్రహంవిహ- కయాయుక్త్యాకే
నోపాయేన-పున-ర్లోకంస్వలూకం- ఆపిర్నాతగుణాజ్ఞకస్వస్వరూపం-ప్రప్యతేత పాప్రప్యయాత్-యద్వాలో
కంస్వపరయాధాత్మ-జ్ఞానరూపంముక్త్యపాయం,పాప్రప్యియిదిత్త్యర్థః॥ ౧౬॥ జ్ఞానగమనైవజ్ఞానప్రదానద్వారా
సంస్కృత్యోవకః- నలబ్ధకదిష్టన్తతమోజీవః- నహస్యయనిగళితోఽన్యాన్నిగళనాన్వోహయేదితదన్మామ॥జ్ఞానమితి॥
యదేత-ప్రైకారికంపిష్టవికారేవసంకుచితం- జీవపరయాధాత్మ-జ్ఞానం- మహదనుగ్రహమన్తరేణ, కతమోజీ
వః,వృధాత్వదధ్యాదిత్కర్తృ,కింతు-సమదేవఃశశ్యర్థవ- నత్యస్యఃత్వత్ప్రకృష్టజీవోపిదధాతు-సైత్యాహ-వయంబ్ర
హ్మదయోవయం-జీవానాంఅత్తనాం-యానికర్తాణి-సంస్కృతికరాణి-తేమాం- పదవింపరంపరాం- అనువర్తమానాః-స
ర్వేవయంకర్తృరూపావిద్యాతిరోహితజ్ఞానాభిత్కర్తృ-అతస్త్వద్వర్గతిరేణకోపిననమర్కభిత్త్యర్థః- అన్యస్యాసంభవము
క్త్యాత్వస్యసంభవమాహ-ధీరవరేణధీరవరజ్ఞమేమశిరేష- అనువర్తితః అన్తరాత్మతయా,అంశఃస్వాంతభూతోజీ
వో,యనసః- జీవాన్తరాత్మతయావస- స్మిత్యాంకుచితజ్ఞానస్వరూపజ్ఞానగణక- ప్రం-భాజేమ-ఎవజీవాన్తరాత్మత
యాఽనన్తీతస్య సర్వజ్ఞస్య భగవతోజ్ఞానప్రదానద్వారామోవకత్యాత్మత్వైవభజనీయత్వం నత్యస్యేమామిత్య

క్రమః ॥౧౭॥ ఋఅధవిజ్ఞాపయన్నాహ॥ డహీ॥ సౌభగవక్ అన్యదేహవివరేమాతురుదరకుహరే॥ అన్యన్విజ్ఞాత్ర
 యాఁకూహ- సస్త్రిక-పతిత- స్రుత-జరరాగ్నినాభ్యశంకప్రదేహాయస్యఁః అతవహ-కృపణాధీర్యస్యః ఇతోవపరా-
 ద్వివసేసింసంగి న్దు-మిష్యక-స్వయాసాక-గణయక-అసా- డహీజీవః కదామబిహ్ని ర్వాస్యతైర్ధ మివగృతిః ॥౧౮॥ ఋవి
 వంస్యదై న్యమావెద్యజ్ఞానప్రదానయావంభగవతః ప్రతంపహృదకారంస్త రక- తస్మాప్రవత్సవకారృతామాహ॥ యె
 సేలి॥ హేతూః భవాద్యశేనత్వత్సమేననిరుపమనైత్యర్థః - పురుదయెననిరతితయదయావతా, యెనత్వయా-దశమాన్యః ద
 శమానపరిమితో, జీవః, శకృచ్ఛీం, గతింవివేకం-సవ్యగావ్రాతః, సదీననాధోభగవాన్- సైన్యవక్తృతేనస్వకృతై న్న హ
 పకారేణ- యవ్యతుస్యయమవతువ్యతు, అజ్ఞ లింపినాకోనామభుమాన్, తప్తృతితుర్వాత్తేతహృతోపకారప్రత్యుపకా
 రంకుర్వాదిత్యర్థః ॥ ౧౮ ॥ ఋవివంభగవత్ప్రవేపికాదినంప త్తిస్తస్యమహాపకర్తృత్వంచోక్తం, ఇమామవంభగవ
 తోవివేకాదినంప త్తివివేజిననిరర్థసేనస్వస్తి న్నుపిహ్యార్థయతి॥ పశ్యతితి॥ గారీరక, కారీరకపరమపురుషః, తత్పొంబన్నిస
 రమపురుషాదిష్టితైలవృపురభితియావత్, తస్మిన్ కస్యదేహస్వస్యజీవస్యదేహజీవకర్తాయ త్తత్వత్వర్థః, అపరః శారీరాద్వి
 న్దుః, స ప్రవర్తింసప్రవృత్తిగృప్తి తదహాధారి, అయదమశరీరీశమదమాదియోజీవః - యోగితియావత్, యత్సృష్టయా
 యస్మిన్ కృతయ-యెనైన్యరేణదత్తయావా - ధిమయాఉపాసనాత్మికయామధ్యగ-యతఃకశ్వరాద్ధే తోఃస్పృష్టయాకృ
 తయెతివా - అనెనిర సైరాయమపాసనానివృత్తిరీశవరపురుషప్రసాదాదేవేత్యుక్తం-యం-పశ్యతిసాక్షాత్కరోతి, తం-నై త్యంయోగపరిశుద్ధచిత్తగావ్యం-పురాణంపురుషం- సృజవదమశరీరీశ-అహమపి-బహి-ర్హృదివ, ప్రతితంప్రతి

తాంశః॥ తంజీవకర్తృపదవిమనువక్రమానాప్రాప్తయోపశీమనాయకయంభాశెమ్ ॥౧౭॥ డహ్యన్యదేహవివ
 రేజరరాగ్నినాహస్యన్విజ్ఞాత్రకూపపతితోభ్యశతప్రదేహః । ఇచ్చన్వితోవివసీతుంగణయన్వమాసాన్వి
 ర్వాస్యతైకృపణాధీర్యగవక్ కదామ్ ॥౧౮॥ యెనెద్యశింగవసాదశమాన్యతఃశసంగావ్రాతఃపురుదయెనభ
 వాద్యశేనాస్యైవతవ్యతుకృతృతేనసదీననాధఃకోనామతప్తృతివివాజ్ఞాబిమన్యకుర్వాత్ ॥౧౮॥ పశ్యత్యర్థయం
 ధిమాయనశనప్రవర్తిత్వా రీరకేదమశరీర్యపరస్వదేహే । యత్సృష్టయానతవహంపురుషంపురాణంప
 శ్యేబహ్యార్హృదివనై త్యుమప్రప్రతిమః ॥౧౯॥ సోఽహంపసన్మపివిభోబహుదుఃఖవాసంగర్హాన్మన్వి గమిషే
 బహిరర్థకూకైః ॥౧౯॥ ప్రయాతముపసర్పతిదేవమాయామిధ్యామతిర్బుదమసంపృతివక్తృమేతత్ ॥౨౦॥ తస్మా
 దహంవిగతవిక్లబఉద్గరీకృతానమాతుతమసస్సు హృదాత్తైవే చ । భూయోయధావ్యసనమేతదశకర
 త్త్రంమామైభవిష్యదుపసాదితవిష్ణుపాదః ॥ ౨౧ ॥ శ్రీకపిఉవాచ॥ ఎవంకృతమతింగర్హేదశమాన్యంసప

తివివయం- యత్సృష్టయాధిమయాపశ్యామిసాక్షాత్కరోమిత్యర్థః ॥౨౦॥ ఋకింవిశేషెణమదుపాసనాతోమత్సాక్షా
 తా-రంప్రార్థయన్- యధాత్మార్థంగర్హాన్మన్వి తగ్గప్రవృత్తిదర్శం నెచ్చనీత్యుత్ర, గర్హాన్మన్వి తస్యన్వస్థానదంస్వా
 భిప్రేతంపనివేదయన్నుపసంహరతి॥ సోఽహమితిద్యావ్యామ్ ॥ హేవిభో-బహునాందుఃఖానాంవాసోవసతిర్బుద్ధిక్, బ
 హుదఃఖాన్సదంగర్హంప్రతివసన్మపి, సోఽహం-గర్హాన్మహీ, ర్హుద్వి గమిషేసిర్ధ న్దుం నెచ్చామి-మతః, యత్రగర్హాన్మ
 హీ, రర్థకూకైలన్మకూపపత్వస్యపరయాధాత్మగ్విజ్ఞానతినోధాయకేగాన్వర్ధ్యై- ఉపయాతంఉపగతం, మాం, దేవస్య
 భగవతః, స్వంబుధిని-మాయా, దైవివ్యాగహేగణిమయా, త్యుక్తవిధా-దేవతాభిమానస్వతంత్రాత్తాభిమానకారితీ, మా
 యా-ఉపగత, యదమ, యస్యాః మాయా-అనుపశ్యాత్- మిధ్యామతీదేవతాభిమానాదిరూపమిధ్యాభిమాన-ప్ర
 త్యయి క్షేపభిమయానుభవః పునర్బుధివాసాదిత్యైత- దేవంహృతంసంస్మృతిచక్రం, చక్రమత్పిగవర్తమానంసంసరణ
 ముపయాతిః ॥౨౧॥ ఋతస్మాత్-విగతవిక్లబః కింవిగతాధార్మ్యం-అహ-మాత్మనం, సుహృదాత్తైవ వసర్వహృతుమహృ
 దాత్తవార్షయైవ హేతుభూతేన, తమసస్సంస్మృతే- రామ-ధరిష్యే-అనేకరర్థంనానాగర్హవాసనూ-మెత-ద్యుగ
 సంచరింశం-పునః-యధా, మే, మాభవిష్యత్, కిమత్రసాధనంతత్రాహ॥ ఉపసాదితాశరణంప్రార్థాప్రాప్తిః పాదాయన, సో
 హమః ॥౨౨॥ ఋవివంప్రమానాసాదారభ్యాదశమాన్దుంగర్హప్రజీవన్దైవమభిధాయన ప్రకారస్తామాహ॥ ఎవమతి॥
 ఎవము క్తరీత్యాగర్హే, కృతనిష్ఠయం, సవతిదా, దశమాన్యదశమానపరిమితం, ఋమిజీవం, సద్యస్తత్వమేవ, అ
 చాచీనమవాన్ముఖం, తం, ప్రసూతెహేతుర్వారతః, ప్రసూతైగ్రి, కీవతిప్రేరయతి, బహిర్హిసాన్సరయతుంచాలయతిత్య

౧౦౫ || ౨౩ || యెనమాతెవాయనా, అసన్నస్థున న్నానాన్మితం, శిరః, అవాః అధః, కృత్వా, ఆతురః యః ఫితః, ఉత్పాస్య
సరహితః, శుభ్రస్త్ర ప్రివిషష్ట గర్భస్త్ర దశాన్మలః, అతిక్రచ్చై-అతిస్పంక పేన, విహృ-ప్రవతి || ౨౪ || యః అన్యజ్ఞాలోహీ
తేన, క్షిగ్ధల ప్తః, ఘవిపతిః, ప్రిహూమాక్రిమిత, చెష్ట తె, జ్ఞానగర్భవానకాలిజ్ఞాన, గృతేనతి, తద్విదరీతాం-సుతిం,
పాప్రీప్తః, రోరూయతెష్టానం రోదీతి || ౨౫ || యః పరగృహిణః, ఘన సుభిషాచీరు, మవిదమా, శానెన, గః-శుః, ప్రవ్యమాణః-
అనభి-ప్రేతం-ప్రవ్యాగ్ధం రోదన, ఉదరవ్యధాంపరికల్పసాయుష్యమాణం నిష్పరసాదికం, ఉదరవ్యధయా-గదనదేహ
మానం-ప్రవ్యాగ్ధం, ఆపన్నః పాప్రీప్తః || ౨౬ || యః నవమశకమతీకరయః, ధైర్యజాన్మ, శ్రే, ద్వాషేతే, అశచివర్య
శ్రే, శాయితః శయనంకారితి, అగ్ధానాం కష్టాయ, ఆననాదాన, నెః అనమన్-రోరూయతెష్టానమగ్ధః || ౨౭ || యః
అమాకోమలా-త్పగ్ధస్యతం, దంశాదంకనస్పృహావాంతు-కారయః-విగంధగర్భజ్ఞానం గున్యతం, తద సైన్యగ్ధయ
న్ది-గుధా, క్రిమయః, క్రిమిమ || ౨౮ || యః శ్రే శవంపంచర్య-పరిమితం యస్మిశుత్వం, తద్దక్షిం, తతః పౌగ్ధం యావనా
త్పృగవస్థా, తద్దక్షింభంభంభాన్మ, కరోతిత్వ త్రతాన్మయః || పౌగ్ధం దంశిమా- || అల్పమసభీకృతంయన, ఇత్తం,
అజ్ఞానాత్తేగ్ధః, మన్యోగ్ధి, యన్యగః, శుచా, అభివేష్యాప్తః, కోకంపాప్రీప్తః || ౨౯ || యావనదక్షిమా- || న
శౌతి || ఉపాసనప్రాస, వర్తమానెనా, భిమానెన, మన్యరాద, అత్ర, నో-నాయనాశాయ, కామిమ-పిగ్ధాం విగ్ధం, క

దృష్టిమిషునద్యఃశ్చపత్యమాచీనుప్రసూతైర్మూలిమారుతః॥౨౩॥ తెనాఽనృష్టస్వరూపాకృతాఽవాప్తి
రతలరుగఃవిమోహస్త్రిమత్యుచ్యేగోనిరుచ్ఛాప్తసోపతన్వన్తి॥౨౪॥ పలితోఽభువ్యస్సగ్గోవిస్తాఘారివశ్చ
తే॥గోరూయతెగతేజ్జానైవిపరితాంమతింగతః॥౨౫॥ పరచ్ఛృంఽనవిదుషాప్రత్యమాణోఽనెనః॥అనృపై
తమాపనృప్రత్యాఖ్యాతుమనీశ్వరః॥౨౬॥ కాయోఽశునిపర్వతైఃశున్వైదదమాశితేనశఃశ్చజ్ఞాయ
నేఽక్లానామాసనోద్ధానచేష్టనై॥౨౭॥ తుదద్రాగ్రువత్సవదంకామతూతామశ్చకాదయః॥రుదన్తంవిగత
జ్ఞానంక్రిమియఃక్రిమికోయథా॥౨౮॥ ఆత్మవంశైశ్చపంభక్తాన్మయఃఖంపౌగర్భమేవచలబద్ధాభిస్థితోఽజ్ఞా
నాదిన్మయస్యుచ్ఛార్దతః॥౨౯॥ సహదేహేనమానెనపర్ధమానెనమన్యునా॥కరోతిపిగ్రహంకామికామివ
న్తాయచాత్మనః॥౩౦॥ పూతైఃపశ్యభిరారబ్ధిశాదేశాద్యవిధోఽనృత్యి॥అహంమమేత్యనర్థాగ్రహఃక
రోతికమతీర్తతిమ్॥౩౧॥ తదర్థంకురుతేకర్తృయద్యత్యోయాతినంసృతిమ్॥యాఽనుయతిదవత్తేతమవిద్యక
ర్తృబద్ధనః॥౩౨॥ యద్యన్యఃపిఽధిహృత్యశ్చోదరకృతౌద్యమైతే॥అజితోరమతేజస్తన్మహావిశతీభూర్వ
వతీ॥౩౩॥ సత్యంశౌచదయామానంబిద్ధిస్త్రీస్త్రీస్యోశఃపూశిమోదమోభగశ్చేతీయత్యక్తాద్యాతీనం
తీయమ్॥౩౪॥ తెవక్తౌత్రైమమూఢేమఖిత్తాత్మస్వసాధుమనస్కంసమర్థానిచ్యక్తేమయశిః॥గ్రా
హ్యగమభ॥౩౫॥నలిథాఽన్యభివేగోమాబద్ధశాన్త్యన్త్రప్రసక్తతః॥యాతిపిక్తాద్యధాతుంసోయాధాత్యశ్చ
సక్తతః॥౩౬॥ ప్రకాపతిస్సాన్యంశ్చయూతంఽదృష్టావతదూగపపత్తితః॥శామ్నాతాంసోఽన్యధావద్య

రోతిఃస్వయంకామీస్వకామరోధిమపిక్షహంకరోతిత్వర్ధః ॥ ౩౦ ॥ ॥ యోవనావస్థామేవప్రచ్ఛయతి॥భూతైరితి॥
పఞ్చభిర్హృతై-రారభే,దేహే,అనదాగ్రహః,అహంవిమతిః,కుమరింకరోతి ॥౩౧॥ ॥ తత్తదర్థం దేహార్థం,కన్యకా-
తి,యనకర్తృతా,బద్ధః,సంస్మృతింపునర్వాతి,తిదేహాహ॥ యోదహీ,అవిద్యాకన్యబద్ధనః,అవిద్యాకన్యసంజ్ఞాన్యాత్మతి-
యాశ్చేత్రిష్యతః, ఇత్యుక్తకర్తృభ్యావిద్యావశ్యః,దద, త్రైశం, క్లేశావహం, దేహం, అనయావపునఃపునరనువర్త-
తే ॥౩౨॥ ॥ త్విఅస్మిన్ధారాదిభి,ర్నితః, తెహింఽధిఅసన్యాగై,న్ధితః,శిశిఽదరాధంకృతప్రయత్నః,యదరమతేవైవ-
యికేషుమఖేషు,తర్జి,ఘోరవః,త్రవః,యాతినాదహఅప్యత్యై,త్యాధిభారోవ్యక్తవకాఽఽ,నరకంప్రవేశతే ॥౩౩॥ ॥
అనత్వక్తంనిస్తతిసత్వమితితిభిః॥యద్వగ్ధాత్మేమహిమనతాంసక్ధాత్-సత్వాదయః,ఽయంనాశం,యాన్తి ॥౩౪॥ ॥
అతానైవవిషయతైస్సత్వగ్రహతేషు-ఖడ్గితాత్వనుదేహార్థబుద్ధిమ,మూఢేషు,యోషితాంఽధిదాప్యగవదగ్నేషు-శ-
చ్యైషు-వివేకిభిరితేషః,తేష్వసాధుషు-సక్తం,సతుర్వాత్ ॥౩౫॥ ॥ యోషితాంసక్ధాత్,యోషిత్సగ్గీ,సక్తతేస్య,యథా,
పుంసో,మోహా-బంధస్య,భావ,త్రృపాఽన్యప్రసక్తతో,మోహదిర్భూతవేతి ॥౩౬॥ ॥ యోషిత్సగ్గీ,స్యానగ్రహేమతాం-
ప్రపఞ్చయతి,ప్రజాపతిరితినప్రజిః॥ప్రజాపతిర్బ్రహ్మ,స్వాండుహితారంసరస్వతీం,దృష్ట్యా,త్రేస్యాదుహితుః,రూపేణః
రీరస్యాన్రైఃగభధీతఃమోహితః-రోహిదుష్కతాంమగ్ధిభూతాం,నః,బుధ్యోరూపేన్ద్రయమపిమృగరూపీనక-గతజనో

ఽన్యదావతే అన్యస ర్భ-తయానసూ రేమభివృద్ధిః ॥౩౭॥ తేనబ్రహ్మణా-స్సప్తామరీచ్యారయః, త్రైస్సప్తాఃకాశ్యపా-
 వయః, త్రై రషస్సప్తా దేవమనుష్యాదనుః, కేఘనః, కేఘమా, నారాయణమపివినా, యోషిన్త య్యో, మాయయా
 భగవన్తాయయా-అభిజ్ఞే తిరీరనాకృష్టమనాః, సోఽభిజ్ఞే తిరీ రేవ, భగవన్తాయయా-మోహకత్వా తత్త మనఃపర్వ
 త్యా, ద్యోషి, న్నాయా-త్యేనరూపితా ॥౩౮॥ ౩౯॥ శ్రీశ్రీగూపాయా-మనుష, మాయాయో, బలంమోహకత్వరూపం సాను
 ర్ద్యం, పశ్య, యా-శ్రీ కేవలయా-విశ్లేషైవై వ, శాంజయినఃదిగ్విజయనశ్చూరానప-సాధీనకంకరోతి ॥౪౦॥ శ్రీఅతః,
 యోగస్య, పరంపారంబి నంభ క్షియోగఫలంభుదమిత్యర్థః, ఆరోఘమిమ్యః-మత్సయా, ప్రతిబుద్ధిఃఆత్మ బాధాప్రకృ
 తివిలక్షితార్థ యాధాత్మ గ్జ్ఞానం, యస్యః - ప్రమదాసు, కదాచిదపి, సక్తం, నకుర్యాత్, యోఃప్రమదాః-అన్యముము
 ఖోఽనిర దద్వాంసంకరచ్యారం-నద్య తిత-సానుసగ్ధం నకుర్యాదివ్యర్థః ॥౪౧॥ శ్రీయెతి॥ శ్రై కిమసూప్తాదివ్యా సన
 దేవేనభగవతా, నిర్మితా-యా-యోషియా-పామాయా- ఉపయాతి, తాంయోషితం, ఆత్మనో, శ్చుత్యంఅనన్త కగి, మేషే
 త, త్పిదై రానుభవంకూపమివ ॥ ౪౨॥ ష్టవంతుసూతాపురుషేతిశ్రీనగ్ధోనకార్యధర్మ క్తం, అధమునుఃకోః
 శ్రీయ-అపివృద్ధిపనశ్చోనకార్యధర్మకా-యామితి ద్వాదశి॥ అ రుహత్వా, శ్రీనగ్ధావనకారేశ్రీయమేవధ్యాయః,
 యంయంవాపిన్త ౭౯ భావంత్యజత్యైవై శేవర, మిత్తు క్షిత్వా, శ్రీత్యంపా-ప్రక, ఆహంశ్రీతిమన్యమానః, ఋషభ
 వదాగర స్తీప ద్వరూపామిత్యర్థః-మె-యాంమాయాం, మోహతో, విత్వాప్రదం, పఠం-మన్యతే, యత్యురపిమోహక
 త్యాదేవమాయాత్వరూపణంతంబిత్వా ద్వాశ్చయంపఠం అత్మనో-దై వోపసాదితం-మన్యత్యం, జానీయాత్, యథా-మృగ
 యోర్యాద్యదన్య, గాయనం, మృగన్యమన్యకరం, న ధేత్యర్థః ॥౪౩॥ ౪౪॥ ష్టవంగర్వజ్జూదియావనాన్తాఃశ్లేశాఃశ్లేశాః,

శ్చరూపిగతత్రః॥౩౭॥ తత్కృష్ట సృష్ట సృష్టేమోన్యభిజ్ఞే తధీఃప్రమాణ ॥ ఋషింనారాయణ మృతేయోషి
 న్ద్యేగ్మామాయయా ॥ ౩౮॥ ౩౯॥ అ-మెపశ్యమామాయా స్సృయ్యజయినోదిశామ్ ॥ యాకరోతిపదాకా-
 న్దానుస్సృవిజ్ఞమైలకేవలమ్ ॥ ౪౦॥ సక్తం సకుర్యాత్సృయదాసజాతుయోగస్యపారంపరమారురుః ॥ మ
 త్వేవయాప్రతిబుద్ధాత్త లాభోపద ద్వియానిరయద్వావన్య ॥ ౪౧॥ యోపయాతిశ్రై ర్తాయాయోషి దై వవిని
 ర్నితా ॥ తామేతాత్మనోమన్యత్యంత్పదై కిమాపమివావృతమ్ ॥ ౪౨॥ యాంమన్యతేపఠం మోహన్త న్దాయా
 మృషభాయతిమ్ ॥ శ్రీత్యం శ్రీసక్తఃపా-ప్రవిత్వాపత్యగృహప్రదమ్ ॥ ౪౩॥ తమాత్మ నోవిజ్ఞానయాన్యతా
 పశ్య గృహేత్త కమ్ ॥ దై వోపసాదితం-మన్య త్యంమృగయోగ్గాయనంయదా ॥ ౪౪॥ దేవసానజీవధూతేన
 లోకాల్లోకమనవ్రజః ॥ ధృష్టానవనకర్తా ణికరోత్యవరతంప్రమాణ ॥ ౪౫॥ జీవోవ్యాప్త్యానుగోదేహాహూ

జరామరణాదిక్షోదా స్తుభూర్యస్తి నైవాధ్యామై ప్రపన్న్యతాః, తత్ర నిత్య స్థావర్యనిగధంజన్త మరణేనంభవతః, సంభవ
 వా-రయోస్యరూపంఽఞ్చోగనసర్వకర్తృయైవతీకధంకరి రాభ్యురీరాస్సరగవనం - తత్సంభవేషింపా-క్రన్తేర్భూతసూ
 త్తైస్సంపద్యకొగృహి-ఉత్త-తానివిహాయగృహిమాఅకేహానిరాకుర్యకవైరాగ్యసిద్ధ్యర్థం దేవాస్యానాత్మ ప్రవృ
 త్తిపాదనాయతదేకదశస్యేన్ద్రియస్యానాత్త త్వమాహ ॥ దేహానైతివత్సరి ॥ ప్రమాణ జీవః, జీవ ధూతేనజీవాభిన్నత్వేనా
 భువతేన-దేహానమాత్వైన్ద్రియమనతత్త కేన - సూత్యేదదేహేన, లోకాత్ సూత్య పరిణామరూపాత్ సూలభ్యురీరాత్,
 లోకా న్తరంపర్వరిణామరూపం దేహా న్తర, మనువ్రజక కర్తా ణిపా-క్రన్తేస్థలంకరీరిష్యాదితకర్త ఫలాని, ధృష్టానః, ప్రు
 రుద్రవగరీరారన్యకాణికర్తా ణి, అవిరతమపిన్దే దేన, కరోతి ॥ ౪౪॥ శ్లొకతపతత్త సానలోకాల్లోకా న్తరగవనంజ్ఞా
 యత్యత్యత్యాహ ॥ సూత్యే, యో-ధూత్యైన్ద్రియమనోమయోదేహః-అన్య దేవాస్యానుగోజీవఃఅనుకృత్యగ్నా, దేహాన
 వాతోగ-క్షేత్ర్య, యద్వా, జీవఃజీవ త్వేనాభిమతః, ధూత్యైన్ద్రియాత్త కోదేహఃసూత్య దేహః, అస్యాత్తనోఽనుగో, సా
 త్తీత్రుత్సన్ద్రియసద్వింధ్యోతయతి, త్రుతిన్దావతే, “వజ్రమృగమాహుతావాపేపురుషవసనోభవ స్తీ, త్యాదికా-స్త్వతిర
 ష, మనవ్రజాణీన్ద్రియాణిచక్రలిప్తానికర్త త్తీశరీరంయదవాపిన్ద్రైయచ్ఛ్రుత్యా-మిత్యుత్యుతి ॥ గృహీత్వైతానిసంయా
 త్తీ, త్యాదికా, అత్యాదిరతకర్తాణిగోతిత్యుతేన కర్తా నామసమా ప్తిరీకా, అన్యపగతపాగ్రిరభానాంఞ్చోగనవినాశేవ్య
 నమ్యపగతపాగ్రిరభానామవిన్దత్యాత్ తీవే నన్వేనమషికధంనిత్యస్థాత్మనోజన్త మరణేనంభవత్యత్యత్యాహ ॥ తస్మిన్దోగృహి
 తస్మిన్కమాత్మేశరీరే, స్థూలస్య - నిరోధనంపరఃస్థూలావస్తాంపరిత్యజ్యమాత్మవస్థాపా-ప్తిరేవాన్యజేవస్యమణం-ఆ
 విర్భూవఃప్రస, సూత్యేవస్థాపివదేనస్థూలావస్థాపా-ప్తిరేవాన్యసంభవః, దేహద్వాదేశత్వ త్తిమరణే, నన్వత్యత్య

౮ః శ్లో ॥ ౪౫ ॥ ఋషిదేవాపహదయజన్మమరణస్వరూపమాహ ॥ ద్రవ్యేతి ॥ ద్రవ్యోపలబ్ధిస్థానస్య పృథివ్యాదియూతౌ
 పలబ్ధిస్థానస్య దేహస్య, యదాద్రవ్యేణామోగ్యతా, పాపిన్యజ్జైపాచిచ్ఛాం శనిక్షికామోగ్యతా, సూక్ష్మవస్తృత్వ
 ర్మ, యదాచుంసోభవతి - తదేవాస్య వచ్చవ్యం మరణం, పృథివ్యాదిద్రవ్యత్వేనజ్ఞానమానదేహస్యాత్పాపిమానవిషయ
 త్వాత్తస్యద్రావ్యం శినిరిక్షామోగ్యతైవపుంసోమరణమగ్యతం, అహంమూర్ఖాద్రవ్యదర్శనం అహమిత్యభిమానైనద్ర
 వ్యదర్శనమేవదేహస్యోత్పత్తి - సైవపుంసోత్పత్తిర్యత్యం ॥ అత్రచమదయము, , తదేవదక్షయంసత్త్వంజగత్కారజ
 జ్ఞమమ్ ॥ ప్రవృత్తింపురుషంపై నవిద్యనాదికథాపవే, త్యాచ్య క్రిత్యా-ప్రకృతిపూరుషయోరుదయోరపిప్ర్యత్యాహౌ
 త్పత్తివినాశాయద్యపింభవత - స్రువావ్యాప్త్యాఽపరిణామిత్వానన్త సాక్షాదుత్పత్త్యాదిసంభవః, కింతు, ప్రకృతిద్వా
 రాసంభవత్వేనాపిప్ర్యత్యాహి, ప్రవృత్తేస్తు, సాక్షాదుత్పత్త్యాదయస్సంభవత్యైవ - నన్తే వంశస్యానిత్యతాకావ్యా, ద్రవ్య
 స్థనిత్యత్వాత్ - ఉత్పత్తివినాశాదయోహిసోదగ్గిర్యాచస్తావిశేషాః - తస్మిన్ప్రభృతిహిద్రవ్యాశేన నైవరచనావిశే
 దయక్తానిఘోషీయ్యత్యై, అనతాహర్యవాదినానై తదేవాపలభ్యతే - నమాత్రతత్తు నన్తాని శేషాతిరెకాన్యత్
 దార్ద్రా న్తరంప్రతియతే - కారకవ్యాపారనామా ప్రభజనవ్యవహారవిశేషాణామతాపజ్జైవోపపత్తైర్ద్రవ్యా న్తరక
 ల్పిరాయక్తా, అభిడత్పత్తివినాశాదయస్సతోద్రవ్యస్యానన్తావిశేషాః, ఉత్పత్త్యాభ్యామవస్తాముపజాతస్య ద్రవ్యస్య త
 ద్విరోధ్యవస్తా న్తరపాత్పిర్వివాదభిత్త్యతే, మృద్రవ్యస్యపిష్టత్వముత్యకపాలత్వ మూర్త్యాదివత్పరిణామద్రవ్యస్య
 పరిణామపరం పరాఽవర్తనీయా, చరచూర్ణ త్యానగ్రహస్యస్యాత్తరావస్తాపాత్పిర్వివాదః, సైవతదవస్యోత్పత్తి
 రితిశ్లో ॥ ౪౬ ॥ ఋషిమముత్పత్తివినాశస్వరూపముపవాచితం, అథనై రాగ్యో దయాయసాక్షాదుత్పత్తివినాశయోనిదవ్య
 గ్యదేహస్యానాత్పత్త్యంవత్తుం తదేకదేశస్యోన్మియస్యానాత్పత్త్యనుపవాదయతి ॥ యథేతి ॥ చతుర్ది స్త్రియాధిస్థానం
 గౌలకమక్షిత్వ్యత్యై, ఆచిత్య క్షుణ్ణుత్పత్త్యాఽక్షిణీపావేశ, , దితిత్రుతైః ఇవః, నిరభిధ్యతామక్షిణీవతు రేతయో,,

తేస్త్రియమనోమయః, తస్మిన్మోఢస్థమరణమావిర్భావస్తుసంభవః ॥ ౪౫ ॥ ద్రవ్యోపలబ్ధిస్థానస్యద్రవ్యే యో
 గ్యతా యదా తత్పశ్యత్వమహంమానాదుత్పత్తిర్వ్యవస్థానమ్ ॥ ౪౬ ॥ ఋషియధాఽక్షోర్ద్రవ్యావయవద

రియ్య క్తత్వాత్ - అక్షోః ఇన్ద్రియగోళకయోః - చర్మనామోగ్య తాయధా - తత్రైవచతుర్ది స్త్రియన్యపిదర్శనాయోగ్య
 తానిధా - కాచతిమిరాద్యవహతదృష్టేకృత్యగోచరనద్వావేదర్శనాభావాద్దిన్ద్రియగౌలకస్యనద్రవ్యవ్యవస్థం - ఎవంశో
 భనదృష్టేరపిపురుషస్యాత్పత్త్యభిమలైవత్తున్మిలితవపివత్తుర్వపశ్యతిచతుర్దేద్రవ్యత్వయోగ్యరాభవతి - తస్మాన్
 తనస్త్రియవ ద్రవ్యవ్యవస్థం - ద్రవ్యతాఽయోగ్య తానయోరితిపారాన్తరం - తిత్ర - ద్రవ్యస్యే తనస్త్రియవద్రవ్యతాద్ర
 వ్యవ్యవస్థం - అనయోః చతుర్ది స్త్రియోగ్యతాసంబంధయోగ్యతా - కరణత్వ కరిణీత్వ రూప సంబంధయోగ్యత్యై
 ర్మ, ఎవంవలనరావతుమేనాత్పత్త్యం, తదాదేహస్యాద్యనాత్పత్త్యంసంబంధ-అత్ర, తనిన్మోఢ స్థమరణమావిర్భావ స్థుసం
 భవః, ఇన్ద్రియానన్తరం, ద్రవ్యోపలబ్ధిస్థానస్యద్రవ్యేయోగ్యతాయధా-తత్రైవచతుర్దేద్రవ్యత్వయోగ్యతాఽ
 నయో,, రితికవిదధికిఃపర్యతే-తంనైవంకచిద్వాన్యకతే-ద్రవ్యోపలబ్ధిస్థానస్యనైతగోళకాదగ్గిప్యేయోరూపా
 దిదర్శన-కాచకామిరాదికోమెలయధాఽయోగ్యతాభవతి-తత్రైవ-చతుషగ్దిన్ద్రియస్యాయోగ్యతా - అనయోఃస్థానవ
 త్తుమీయధాఽయోగ్యతా-తత్రైవద్రవ్యవ్యవస్థద్రవ్యత్వయోగ్యతేతి-నిరోధావిర్భావయోరేవజన్మమరణత్వేనజ్ఞాన
 తత్ర-స్థానవతుమేవద్రవ్యవ్యవస్థద్రవ్యత్వై-కన్యతే-ద్రవ్యత్వమితిప్రవృత్త్యం-వ్యాపారంపై దిద్విప్రుద్రవ్యత్వమితి-
 దృష్టావోఽప్యసంగతః-సవ్య సెనకించిన్మిష్టానదార్ద్రా నికగతంసాదర్శ్యమవ్యతే - తస్మాన్మోఢవ్యాఖ్యయ-యచిత్నిన్మో
 ధవివమరణం-తర్హిసూక్ష్మవస్థయాఽవస్థితస్య దేహస్యోపలబ్ధిస్థానస్య తత్పాపాద్రవ్యేతి ॥ ద్రవ్యశ్చోభనద్రవ్యవ్యవస్థవతు
 వశ్యై, త్వనయోద్గివ్యోపలబ్ధిస్థానస్య, పృథివ్యాదిహూతోపలబ్ధిస్థానస్య-సూలదేహస్య-ద్రవ్యేయోగ్యతాపాధిపాత్యతై
 జసాచిద్రవ్యదర్శనయోగ్యతా-యదాభవతి, సూలత్వాత్, అత స్తస్యనధాదర్శనవిషయతాన్యభావసద్ధా-తదా-సూక్ష్మ
 విశిశ్రితలనయోశ్చతురాత్మోద్గిష్టత్వయోగ్యతా - సూక్ష్మత్వాత్తస్యదర్శనవిషయత్వయోగ్యతా నాస్తీత్యర్థః

౪౭ శ్లో ॥ పాపజన్మవస్తానం శేనుభేత్వాదిశ్లోకేయధాశబ్దద్యయమోపభ్యతేవ్యాఖ్యానేతుతత్పరీక్షానం,
 నోక్తమిత్యోయధాసంభవంయోజనీయంబుద్ధిమద్భిః.

తిష్ఠి॥౪౭॥ ఘోషసంహరతి॥ తస్మాదితి తస్మాత్తాత్పరమరణాదిభావోదహర్యానాత్ త్వాత్-సంతాపింశోదహరయ
 క్తాగారుజన్త మరణాదిదుఃఖివయజ్ఞానరూపభయం-సకార్యం, కార్యం-అతీతపుత్రవరణాదిన్యతీనిమిత్తం దైన్యం-స
 వ్యసృజ్యత్రవస్తానినిమిత్తసంకోచస్యనకార్యం కింతు భీరీసుఖదుఃఖసమీ, జీవగతిం బ్రహ్మత్వ క్రకృత్వివితత్వాత్ స్వరూ
 పం, బుధ్యాము క్షన్జురేహోపత్యకళతావివస్యనాం క్ష-ఇహాలాక-చరేత్ ఘో॥౪౮॥ తథా-సవ్యగర్భసయా-వ్యక్తి
 బాధితంధర్మసంతాప్రవస్థంజ్ఞానంయస్మాంతయం-జ్ఞానంపక్వతివివికాత్మియాభ్యుత్థానం-వై రాగ్యంకామానభివ్య
 క్ష-సవపాప్రప్యంరలుప్త్యగతీర్థ క్షమస్తుత్త త్వవ్యసృజ్యప-స్తాభ్యాంయు క్షయా-ధీయావివేకాదిజన్యభగవదుపాననాత్మిక
 యాబుధ్యా-మాయా-పరచితే-స్త్రికలోక-కళేబరం న్యసృజ్యక్వా-కళేబరేఅస క్షవ్యత్వ ర్థ-చరేత్ నివృత్తిధర్మమితి
 శేషం॥౪౯॥ ఇతిశ్రీమద్భాగవతచ నర్తన నిగ్రహాఖ్యాం-భీభాగవతవ్యాఖ్యానం తృతీయసర్గశ్లోకత్రింశోఽధ్యాయః.

ఎవమతితాధ్యాయద్వయేనవై రాగ్యసిద్ధ్యర్థంకర్షజన్తజరామరణాదినైశాః- అనిష్టదికారిణాంగతీశాఃపచాది
 తాః-ఆధిష్టాదికారిణాంపరబ్రహ్మపానకానాంగతీమాహ॥తతతావదిష్టాదికారిణాంగతీమాహ॥అధితివతుర్నిః॥అ
 ధనసు-యోగ్యహితీమి గృహ-ఎవావనక గృహ-మేధీయాగృహ-మేధోగృహ-ఇతిమః-తత్ప్రీయుక్తాధర్మానైవ-అమతివస్తి
 తిశేష-ధర్మానైవల్యైవకారణానివృత్తిధర్మావ్యాప్య తి- ధర్మానావనక కుర్వన్తితిమా-స్యకాకధర్మాకామ-మధ్యం-చ-దోగ్ధి
 పృశూరయతి-ధర్మనమతిష్ఠకామాదౌలభత్యభ్యుత్థి, సభూయస్తాకధర్మాక, పిప రివాలయతి॥౫౦॥ జ్ఞాపకరసూచిత
 మర్థమాహ॥సఖి॥సనాపితవగృహమేధీయధర్మ-కామేనవివయస జ్ఞేన-మూఢః-ఆతపవ-భగవద్ధర్మా-త్పరాజ్ఞా భుజితతి

ర్జునాద్యోగ్యతాయధా॥తథైవవతుయోద్ధిష్టర్థమైతాయోగ్యతా-నయోః॥౪౭॥ తస్మాన్సకార్యసంతా
 సోనకార్యంసంసభ్యోనిబుధ్యాజీవగతింధీమా క్షన్జ్య రేదిహ ॥ ౪౮ ॥ సవ్యగర్భసయాబుధ్యాయోగ
 వై రాగ్యయు క్షయా॥మాయాపరచితేలోకేచరేన్యసృజ్య కళేబరమ్ ॥ ౪౯ ॥ ఘోషసంహరతి తథా-సవ్యగర్భసయా-
 భావ-ః-ః-ః ఇతిశ్రీమద్భాగవతే, మహాపురాణే, తృతియసర్గశ్లోకత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౫౦ ॥ ఇతిశ్రీమద్భాగవతే
 శ్రీభగవానువాచ॥అధయోగ్యహమేధీయాధర్మానైవావన నృపే ॥ కామమధ్యంతాన్ధర్మాన్దోషమాయాపి
 ప ర్జిన॥౧॥సచాపిభగవద్ధర్మాతా-మమూఢఃపరాజ్ఞాభిః ॥ యజ్ఞతేకురుభిరేవాస్తిత్వాంశ్చశ్రద్ధయాన్యతః॥
 తచ్చృద్ధయాకాన్తమతిపిత్వైదవప్రతీతిప్రమాణ॥౧॥తాయాన్విమనంలూకంసోమపాశాంపునరేవ్యం॥౩॥య
 దాచాహీన్త్రీశయ్యయాంశేతేననాననోహది॥తదాలోకాలయంయాన్వితివైగృహమేధీనామ్॥౪॥య
 స్యధర్మానైవమ్యన్విధిరాకామార్థహితవైనిస్సజ్జన్తస్తక్తర్వాణిప్రశాంతాశుద్ధచేతసః॥౫॥నివృత్తిధర్మ
 నిరతానిర్మానిరహంకియాః॥స్వధర్మాశ్చైవసత్సవతిశుద్ధనచేతసా ॥ ౬॥ సూర్యద్వారోతెయాన్విపురు

వృత్తిః-శ్రద్ధయా-ప్రవృత్తిధర్మ త్వరయా-యుక్తం-క్రతుః-దైవాకపిత్రాంశ్చయజ్ఞతేఘ్ని॥౨॥ఇతిచ్చృద్ధయైదవయ
 జనశ్రద్ధయా- ఆకాన్తవామతిర్యగ్య-చత్రధం చావర్ణం చప్రతనియమోయస్ససంసోమయాజీ-పుమాక-చాన్విమనంలూ
 కం గత్యా-సూమరాత్రిగృహపక్షదక్షిణాయానవజ్ఞానవిస్మయకాకాశచ నర్తకమే-అరుహ్య-పున-శ్చన్త్రీయసంసానా
 దాకాశేవాయథామాభ్యక్షమే-ఎవ్యతిఅవగోహతి ఘ్ని॥౩॥ ఘ్నికల్పాస్తస్థాయినాగ్రిలోకగతానాంక్షయిష్టుపలభ్యము
 క్తం-అధికేతేష్టాదికారిపాప్ర్యానాంలూకానాంక్షయిష్టుత్వమాహ॥యదేతి॥యదాకల్పాస్తై-అనస్తానసశేషానసంభా
 గవాక-అమీన్ద్రిశ్చేష-స్సపవ శయ్య-తస్మాంశేతేతదా-యే-కేవలగృహమేధీనాంపాప్ర్యాణలూకా-స్తవైతొకా-ల
 యనాశం-యాన్వి ఘ్ని॥౪॥ ఇతిధర్మరల్పబ్రహ్మపానకానాంగతీమాహ॥యథితి॥య-రాజిధిత్వేన్ద్రియాః,కామార్థయోర్ని
 మిత్తం-స్వధర్మాకవర్ణతమేచితధర్మానైవమ్యన్విసామతిష్ఠ-స్త్రికింతు-నిస్సృజ్యం,అసత్పిజ్జరహేతాః-న్యస్తానిభగవతప
 మర్మతావికర్షాః-స్వవర్ణతమేచితధర్మాః-యైస్త-ప్రశాంతాశ్చమదమాదినంపన్నాః-శుద్ధచేతసస్వధర్మాసన్తానెనని
 ర్కల్పాస్తకరణాః ఘ్ని ॥౫॥ ఇతిచచ్చృత్తిధర్మభగవద్గుణవివక్షి రూపయః-తేమ-నిరతాః-సత్వైస్స,త్యాగి-గోపేపురుషవ్యా
 భుతివిధస్సంపక్తి ర్జితః॥యన్తుక్త-ఫలత్యాగస్సత్యాగస్సాన్తివక్తస్సృతః,ఇత్యుక్తాత్మికత్యాగయై-కేవ-స్వధర్మాశ్చైవ
 షణ్మనుహంజ్ఞాదినా-యద్వా,స్వధర్మాశ్చైవసత్వైస్వత్యుచారాయక్యం-స్వధర్మజన్యైవేత్యర్థః, చరిశుద్ధనచేతసాభగవ
 త్ప్రసవచేనచేతసాఘ్ని ॥ ౬ ॥ ఇతిఅపాచారమువకారహేతాః-తే-సూర్యద్వారో-సూర్యద్వారోతేల్లర్నిరాదీనాముపలక్ష
 ణం-అర్చిరహస్వితపక్షదక్షిణాయానవజ్ఞానవివద్ధ్యుద్ధర్మజేన్ద్రియాత్మికమే-పురుషంపరవపురుషం,మా-ము-వయా

ద్వి-శ్రునరనావ ద్రయత్వత్సమచనాయపురుషంపిశివస్తి॥ అన్యవిశ్వస్య-ప్రకృతీంబనమోక్షకారణం-పరమపురుషసంబంధం
 దేవహున్తోమోక్షత్వ - అన్యవిశ్వస్య- ఉత్పత్తిశివసంహారాకాభావయతీతీతధా-విశ్వతోముఖంసర్వజ్ఞం-పరేబ్ర
 హ్మదయోఽపరేయస్సా-త్వచాసావిశ్వరస్య-అనేనవిశేషణజాతేనస్వసంబంధకృత-జగదయవిభవలయమోక్షలీలత్వాన్ని
 రతితయపితివివయాకస్యభక్తాకస్యపదంపాప్రవృత్తునరనావ ద్రయయంపమగ్ధత్యక్త్య క్తంభవతి-ప్రతిపాదితంచైతత్పు
 రస్తాత్-అత్రసూర్యదాన్తరేణిత్వనైః, సూర్యదాన్తరేణతేవిరజాఃప్రయాన్వియతాప్రమృతస్సపురుషోహ్యత్యయాత్వై, తిశ్రు
 త్యర్థఉక్తః ॥౧౧॥ అవంధామాదిరద్విరాసిశ్చేతిమాగ్ధవ్యయమక్తంఅపమోగయానైనవతురుఖలోకగతాచామపిబ్ర
 హ్మణానహమహాప్రళయదాయాంమన్విరుచ్యతే-ద్విపరాధేత్యాదినా, ఉత్తరోదేవయానస్థయోగియానస్థునధ్యయః
 దక్షిణఃపితృయానస్థుతతాప్రవ్యానాగవిధిక్, విహ్యవ్యతే-ద్విపరాధావపానంవ్యయోపరాధయోఃపూర్వోత్తరయోరవ
 సానమన్వీ-యస్తి క-ద్విపరాధావసానరూపా-యతిబ్రహ్మణస్సత్తురుఖస్యవలయ-స్తావత్తవదీ-పరస్యపరమాత్మనః-
 పరిచివ్రకాయోగిసంహారకంబ్రహ్మణోలూకం-లూకః, అధిశిషిస్తాసాంకర్తై, త్యాధారస్యైవకర్త సంజ్ఞాయాం ద్వితియా-
 అధ్యానతే-అనేననిహా-మకర్తణామపితృపరబ్రహ్మణోత్పత్తేః - పాప్రగవరణేబ్రహ్మలోకపాప్రవ్యాతతజ్ఞానాభ్యాసఉ
 క్తః ॥౧౨॥ అస్తివ్యవృత్తిః, ద్విపరిచయదన్తానిపిశివమహాభూతాని-మనశ్చేన్ద్రియాణిచా-ద్వాన్తకద్ధావయః-మాతాదిస్తా
 మాతాదిభిఃపరివృతంప్రతిసంజీవ్యతాః । అన్యాకృతంవిశేషియన్ద్రిగుణత్రయాత్కాలంపరాఖ్యాయనసూహ
 యపరస్వయంఛాః॥౧౩॥ ఎవంసరేత్వభగవద్దనుసంప్రవృత్తయోగిసోజీతమర్చనసహావిరాగాః । తేనైవ
 సాకమమృతంపురుషంపురాణంబ్రహ్మప్రధానముపయాన్విగతాభిమాదాః ॥౧౪॥ అధతంసర్వమాతానాం
 హృత్పదై మకృతాలయత్ ॥౧౫॥ తానసాహవంశరణంభజభావేనభామిని ॥౧౬॥ ఆద్యః స్థిరచరాణాంయోవేదగ

వంపిత్యోముఖమ్ । పరాపరైశ్చంద్రకృతిమస్మిన్త్యక్ష్యస్తవావనమ్ ॥ ౧౭ ॥ ద్విపరాధావసానోయఃప్రయో
 బ్రహ్మణస్తైత్తితావదధ్యానతేలోకంపరస్యపరిచివ్రకాః ॥ ౧౮ ॥ త్వేష్వానలనివియన్తవగ్నియార్థ
 భూతాదిభిఃపరివృతంప్రతిసంజీవ్యతాః । అన్యాకృతంవిశేషియన్ద్రిగుణత్రయాత్కాలంపరాఖ్యాయనసూహ
 యపరస్వయంఛాః॥౧౯॥ ఎవంసరేత్వభగవద్దనుసంప్రవృత్తయోగిసోజీతమర్చనసహావిరాగాః । తేనైవ
 సాకమమృతంపురుషంపురాణంబ్రహ్మప్రధానముపయాన్విగతాభిమాదాః ॥౨౦॥ అధతంసర్వమాతానాం
 హృత్పదై మకృతాలయత్ ॥౨౧॥ తానసాహవంశరణంభజభావేనభామిని ॥౨౨॥ ఆద్యః స్థిరచరాణాంయోవేదగ

తాన్వయః ॥౨౩॥ అవంతధా-యోగిసంభగవద్దంహరణ్యగర్భ-మనుప్రవిష్టాఃపాప్రవ్యా-స్థిపితృజీతమర్చన
 సఃజీతపాప్రవ్యా-స్థియోఃవిరాగాఃపాప్రవ్యపరబ్రహ్మతీర్థాదీమాద్యజ్ఞైశ్చక్యవైత్త్యక్ష్యయక్తాః విగతదేహాత్మాభిమాన
 స్వతంత్రాత్మాభిమానా-స్తేనైవసాకంబ్రహ్మణానహ-ప్రధానంసర్వోత్పాద్యం-బ్రహ్మస్వయావతోగుణతక్సనిరతితయబ్ధి
 హ-త్వరాణంపురాతనంపురుషంపరమపురుషం-ఉపయాన్వి, అతః, సన్యాసయోగాభ్యుదయశుద్ధసత్వాః తేబ్రహ్మలోక
 తుపరాన్వికాలేచరాన్యతాత్మమిమమన్విరుచ్య ॥౨౪॥ బ్రహ్మణానహ-తేనర్చనంపాప్రవ్యాతతంసరేసర్వస్యాన్తేకృతాత్మానః
 పరిచిత్తి పరంపదమ్, మిత్వాదిశ్రుతిన్యైత్త్యర్థఉక్తః ॥౨౫॥ అవంతాప్రపరివృత్తంపరభగవద్వక్తియోగానాంకమోచి
 దిరణ్యగర్భలోకపాప్రవ్యాతతంపురార్థకృతంపరివృత్తంపరివృత్తంపరివృత్తంపరివృత్తంపరివృత్తంపరివృత్తంపరివృత్తంపరివృత్తం
 నామవిలక్ష్పివార్తారాదిగత్యాభగవత్పరివృత్తంపరివృత్తంపరివృత్తంపరివృత్తంపరివృత్తంపరివృత్తంపరివృత్తంపరివృత్తం
 ధతస్తా-త్వర్యూతవృత్తవృత్తావసం- శ్రుతప్రభావంమత్తస్త్వయాశ్రుతప్రభావం-తంభగవద్దం శిరణంభావేన, మా
 తాపితాభాతానివానశ్యరణంసుహృత్, దిత్వాన్యక్తభావేన-భజప్రభ-పూర్వంసాక్ష్యసరికరోభక్తియోగఉక్తః-అత
 తద్యభూతకరణాగతిరక్తా- ఎవంపరమజ్ఞోకోక్తకీర్త్యాశరణ్యోభగవాన్భక్తియోగవిరోధినిపాపానిరగ్యభక్తియో
 గనిరగ్యద్రయతిత్వాదయః, ఉపయాన్విగతాభిమానా, ఇతిబ్రహ్మలోకవాసినామవిదేహాత్మాభిమానస్వతంత్రాత్మాభిమా
 నరహితానామేవభగవత్పాప్రవ్యా-స్థియోః-అధయదికనచిత్తుకృతవిశేషేబ్రహ్మలోకంపాప్రవ్యాసలసజ్జరహితకర్తాశోఽ
 పిదేహాత్మాభిమానాదియక్తాన్తేజోపునస్సంసరయః-అన్యేపునస్సాక్షిభిమానాస్సంసరత్తితిమువక్తవ్యమ్ ॥౨౬॥ బ్ర
 హ్మసాక్షిభిమానశ్చేన్ద్రిపిసనకాదిభిస్సహసంసరేతిత్యాహ ॥ ఆద్యభిజేతమర్చిః ॥ స్థిరచరాణాం స్థావరజగ్గమానాం-ఆ
 ద్యోయఃకారణభూతస్యైత్త్యర్థః - సపురుషస్సమస్తీపురుషో- వేదగర్భ బ్రహ్మసి - ససత్సూ-మారప్రభృతిభిః మరీ

చాపాదిభిః ఋషిభిః - తథా - యాగపితౄ రక్షరక్షే శిష్యసిద్ధేనసహ - భద్రవష్టిరబ్రహ్మశ్రీ కన్యక వ్రాజ వస్తువష్టిః - త
యా - అభిమానశ్వరీరాత్మాభిమాన - సైవ - నిన్మక్షేనాపికర్తృణా - సగుణంసామ్యంసావనసగుణతయశిష్యంబ్రహ్మసూ
త్య చిదచిద్విశిష్టం - పురుషం పరమాత్మారం - ప్రజేతే సామ్రాజ్యాత్ - సూత్య చిదచిద్విశిష్టబ్రహ్మణిసోభావేతే - కుతః
కర్తృత్వాదైద్రవప్రస్థ భిభిమానపూర్వకంనిన్మక్షకర్తృత్వాత్ ॥ ౧౨౧౩ ॥ శివంసృష్ట్య సూత్య చిదచిద్విశిష్టేబ్ర
హ్మణిసంగంపాప్యపునరీశ్వరమూర్తినాకాతెనకాలేత్యైతత్తథబహుస్యా, మితిబహుభావనసంకల్పదశాయాం - గు
ణవ్యుక్తకరెన - వైషమ్యేజాతేనతత - పునస్సృష్టిదశాయామిన్మగ్నభిః - యథాపూర్వంపూర్వవత్ - ప్రజాయతే ॥ ౧౪ ॥ శి
వాలేషమ్యమపై శ్విర్యం - సర్వవిద్వి తంకర్తాయతమేవ - అత - ప్రదక్షి నిష్కమ్యఅనుభూయ - పరమాత్మపీఠేఃపునర్దుష్ట
వృత్తిక రేనత్యాయాతీతధర్మః ॥ ౧౫ ॥ శివంసనిహ - మకర్తృత్వామసాధేవానానాంపునస్సంసారా ఉక్తః సాభిమానాన్స
కామకర్తృణాంసంసరియ్యుతికింవక్తవ్యమితీవశ్యంసానిన్మగ్నః ॥ యోగీతివతుర్భిః ॥ ఇవాపారమేష్టేర్వ్యర్థావైషాద్య క
చిత్తాస్తత్సాదేమకర్తృణు - త్వరయాంయక్తాః - అప్రతిపాదానికామ్యానితత్కార్యపితకర్తృణిన్వగ్రాహ్యరతయా - కుర్య
న్తి ॥ ౧౬ ॥ శివకోగజేనమన్మదప్రసవః - కామానకచిత్తా - అతపాదేతిశ్చిన్యా - అతమన - గృహేష్యాన్కర్తృణాకర
ణా, అనువినం పత్మాక - యజన్తి ॥ ౧౭ ॥ శివకృషియసరితయకిరైర్మరిమధనంసంసృతివానికొపాననాత్త కక్షాన
విషయస్స - యధ్యుదేభగవతః - కథాయాంవిమఖాన్సనో - య - తైర్నిగ్రకాకేధర్మార్థకామపరాయణాః - తైయేచా - చ్య

ర్పస్సపమాదభిః | యోగశ్చైత్రీకుమారాదై స్పృహిష్ట్యైః | గ్రహ కర్తైః || ౧౨ || భద్రవృష్ట్యాంభిమానససన్
 క్షోరాపకర్తృకాకర్తృత్వస్పృహణంబుత్తవృత్తువంప్రయోవజ్జితే || ౧౩ || ససంస్కృత్యపునఃకాలికాలేనైశ్చ
 రమూర్తినాజాతేనణ్యైశ్చకరేయధాభూర్వంప్రచాయతే || ౧౪ || విశ్వర్గంపారమవృత్త్యంతపరవర్తవిస్మ
 తమ్ | ఏవైశ్చపునరాయాతీనగువిశ్చికరేపః || ౧౫ || యెత్తిపశుశంస కుసనశ్చకర్తృమత్తద్దయాన్యతాః | తు
 ర్వస్యస్రప్రతిష్ఠాద్ధానిత్యాన్యైశ్చకర్తృపైః || ౧౬ || యజ్ఞానుప్రసనశ్చకామాతానాశితేన్ద్రియాః | విత్త్వా
 న్యజ్ఞస్యసనింగృహేవ్యవర్తతాశయాః || ౧౭ || త్రైవిధికామైసుప్రమాపిమఖాహరిశెధనః | కధాయం
 కధనయాయత్రక్రస్యధున్విజః || ౧౮ || సూనంజైవేనసపతాయేచామృతకథానుధామ్ | హిత్యాశ్వన్య
 స్త్యసద్ధాధాశ్చరిషముపవిధృజః || ౧౯ || దక్షిణేనసహాచరన్త్యంపిత్తిలోకంబజన్తితే | ప్రజామనుప్రజా
 యన్తైశ్చనానున్దీయార్చతః || ౨౦ || తతఃప్రేక్షిణమృతాశ్చపునర్దోకమయంప్రతిపత్తవిషశాపైశ్చకర్తృవిభిం
 శితోదయాః || ౨౧ || తస్మాత్త్యంసంరగభావసభభవప్రకషేపిన్మమ్ | తస్మత్కాశ్రయయాభక్త్యాభజనియవరామ్య
 జమ్ || ౨౨ || వాసుదేవభగవదభిశ్చయోగః | యోజితః | జనయత్కాశ్చవరాగంజ్ఞానంబుధృప్రచరన్మమ్ | య

తకధానుధాం , హేత్వా - విష్ణుజనుకరదయః - పురిమమివ - అనతాం గాధాఃశ్రేణ్యన్తి తేవ-నూనంజై వనిపహ
తాః ॥ ౧౮ ॥ ౧౯ ॥ తేషాం కాగతిర్వితృతాహంఅర్చ్య్మైదాక్షిణేపధా- ధూమాదిమా ర్గైః-పితృలోకంప్రజన్తి-ప
తృలోకాత్పునఃప్రజానునుగృతృతాహం-కాయనై-తతా-గర్భాధానాదితృతానాన్తనంసా-రిణః-పున-రమంలలోకం
పాప్య-త-ప్ర-భోగన,క్షీణానుకృతా - తతత్తైర్గర్భైః,స్వధ్వనం,పిభ్యంశితాఃశివయాభోగోత-ర్దాయేషాం తే - వివ
కా-కర్తవ్యత్వాః,పున-రియంలొకంప్రతి-చన్తి ॥ ౨౦ ॥ ౨౧ ॥ ఋషంకామ్యర్చ్య జాగతిషభిధాయమాంఃపూర్వ
క్షభగవద్భక్తియోగగ్రద్ధాం వై కల్యాణయౌత్సాహయతి ॥ తస్మాదితి ॥ తస్మాత్సకానుకరణాంగతేచెవివత్వా-
త్త్వం,స్వభావన,యేషామహంప్రేమతత్త్వానుతత్తే, త్యాగ్యక్షస్వధావన,పరమేషింపరమవ్యోమాధిపం,భద
సీయంసూరాధ్యంపదామ్ముజం,యస్మత్పం-భగవత్తం, సభగవాత్,నుశాంజ్ఞానశ్రేణిబలదయః,తపవాత్రయఃవివయో
యస్మాం-తయా,స్వయామహాపగుణవిషయయత్త్యం-భక్త్యాప్రేమపూర్వానుధ్యానాద్భి కయాభక్త్యా,భజన్య ॥౨౨॥ ఋ
కధంభక్తియోగంహ్యభ్యర్చితోహనువైరాగ్యమన్తరణమువభక్తియోగార్హమృతిత్వతాహంవాసుదేవతీతి ॥ భగవతే,
వాసుదేవభక్తియోగఃప్రయోజితో యద్యస్తా-భ్యుక్తా భక్తితేననైతిబ్రహ్మదగ్ధం, సాక్షాత్సా-గోపాయభూతం-
భక్తియోగాత్సంజ్ఞాన,ముత్పద్యతే,త-ద్వైర్యాగ,మాను జనయతితరభభక్తియోగవివవైరాగ్యమపిజనయతిత్వం ॥౨౩॥ ఋ
కవాచయమారభభక్తియోగఃప్రవృత్తాసాక్షాత్స-ర్వాదిత్వతాహం॥యదేతి ॥అస్యోపానకగ-చిత్తం-యదా-భిన్దియన్తి
క్షిభ,రక్షిమద్దామ-నమం - అనుకూలప్రతికూలతీర్థాదివిషయాన్ప్రాప్యవికృతం-దమకూలాదివిషయంబన్ధకృతం

హంయథేతి పుధగ్నైః పుధగ్ని నామి-ద్వారాణిరాపరసాదిగహణాని-యేమాంత్తేర్నిర్మయైః-బహునానం గుణానాం
 రూపరసాదీనా-మూత్రయోఽర్థ-క్షీరాదిరూపిఽర్థ-నికవన-నానాతయతైప్రతీయతేరూపగ్రాహకణవతుషాశుక్లాదిగు
 ణవిశిష్టత్యైస-రసవైర్నియోజమధురాదిగుణవిశిష్టతయా-త్వస్థిర్నియోజితోష్ణాదిస్వర్భవిశిష్టతయా-వయధాగ్ర్యుతభి
 త్యర్థః, తథాభగవా, నైకవ - శాస్త్రోక్తతత్త్వాగ్రవిశేషై రారాగ్యత్వాకారేణపాగ్ర్య త్వాకారేణవయధ్యతభిత్వ
 ర్థః ॥౩౩॥ శ్లో. శ్రీయమాగ్ర విశేషాన్ప్రపజ్ఞయతిత్రిభిః, క్రియయాపజ్ఞరాతోగ్రతపూజాకలాపెన, క్రతుభిర్వదపూ
 ర్భాగోదితయజ్జే దానతపసీన్స్తితిచోదితే, తత్ర-తపఃకృత్రచాన్ద్రాన్ద్రాణాది-సాన్ద్రాన్ద్రయజేదాన్ద్రయనం-మగ్ననంవే
 దాన్ద్రావమగ్ననం-ఆత్మజయశ్శ్రమః-ఇన్ద్రీయజయోదమః-కర్మణాంసంన్యాయఃఫలాన్యకరసీతకర్మానుషానం-వివిధాజ్ఞే
 నబహ్యగ్రోపకృత్యైస, భక్తియోగేన-తథావిశేసయోగేనప్రకృత్యవికాత్యయా-ధాత్వజ్ఞానయోగేన - ఉభయచిహ్నానస
 కామనిపాట-మలతజేనదర్శేణతమేమాహ॥ యథేతిసంకామధర్మపాగ్ర్యంస్వరాధ్యపగవతపిత్యర్థః-అతః, ఇన్ద్రాపూ
 ర్త్రంబహుధాజాతంజాయమానంవిశ్వంవిభక్తిమననస్యనాభిః ॥ తదేవాగ్నిస్తద్వాయుస్తప్తూర్వస్తమచంద్రీయాః॥
 హంహీనర్వయజ్ఞానాంభోక్తావప్రభురేవచ॥ యోయోయాంయాంతనంభక్త్యగ్నిర్వయాఽర్చితుమభ్యుతి తస్యతస్మాన్
 లాంఛేద్దాంతామేవవిదధాన్యూపమా॥సత్యయశ్చద్వయాంక్తస్తస్మాదానమహితేలభతేవతఃకామాన్స్తయేవవిహ
 తాకవాతాకా॥అస్తవత్తునలంతేమాంతద్వనత్యయమేధసామ్॥పలమతేఉపవత్తై, సత్కాదితాత్మిన్మహితాగ్రోఽభిప్రే
 తః, తస్మాదాత్మతత్త్వావబోధేనఆత్మయా-ధాత్వజ్ఞానయోగేన, దృఢేన, వైరాగ్యగుణవిభిక్షియోభిచ్ఛనగుణఃశుక్లశ్శు

నానైయతేతద్వద్భగవాశ్లోకాన్త్రవర్త్యః ॥ ౩౩ ॥ క్రియయాకృతిభిర్దానైస్తపస్సాన్ద్రాన్ద్రయమగ్ననైః ॥ ఆ
 త్తేన్ద్రీయజయనాపిసంన్యాయసేనచకర్మణామ్ ॥ ౩౪ ॥ యోగేనవివిధాజ్ఞేనభక్తియోగేనచైవహీన్ద్రాణో
 భయచిహ్నాయోప్రప్యత్తివ్యతిమా॥౩౫॥అత్రతత్త్వావబోధేనవైరాగ్యేణదృఢేనచ, తయతేభగవా
 నేభిస్సగుణోన్ద్రేణ ఇన్ద్రీయద్భక్తి ॥ ౩౬ ॥ పాగ్రీవాచంభక్తియోగస్వగ్రూపంతేవతుర్విధమ్ ॥కాలస్యచావ్యక్తగ
 తేర్మ్యస్తద్భావజిజ్ఞాసుమ్ ॥౩౭॥ జీవస్యసంస్కృతిర్వహ్యోరవిద్యాకర్మనిర్వితాః॥యాన్యమృప్రపితవాత్సానై
 దగతిమాత్మినః॥౩౮॥నైతత్థలాయాపదితేన్ద్రావిన్తాయకర్మిన్చిత్తేనస్తప్తాయనభిన్నాయనైవధర్మధ్వజా
 నుచ॥౩౯॥సలీలహేమాయాపదితేన్ద్రగృహరూఢచేతసేనాభాగ్నయజమేజాయనపద్ధిష్టిపామపి॥౪౦॥
 శగ్రద్ధానానుభక్తాయవిన్తాయనసూయవే ॥ ధూతేమకృతప్తత్రాగ్రీయశుశ్రూషాభిరతాయచ॥ ౪౧॥బ
 హీరాతవిరాగాయశాన్వతిత్తాయధీమతేనిర్వత్సరాయశుచయేయస్యాహంప్రేయసాంప్రీయః॥౪౨॥యథ

ణకః, నిర్గుణః హేయగుణవిహితః, స్వస్వక్స్వప్రకాశః-భగవా-నైకవ, తయతేపాగ్ర్యతే, తత్ర, కత్వాదిభిర్నిర్వాదిరూ
 పజేరాధ్యమావో-స్తవత్ఫలప్రదం, సాక్షాత్జ్ఞానయోగభక్తియోగాదిభిరారాధితేస్తునిరతిశయమౌత్సాహ్యపలప్రద
 భితిభావః ॥ ౩౪॥౩౫॥౩౬ ॥ శ్లో. అన్యదవపూర్వోక్తమనువదతి॥పాగ్రీవాచమితిద్వాగ్ధ్యం॥తథా, భక్తియోగస్య, చతుర్వి
 ధం, తామసరాజససాత్వికభేదేన, సాత్వికావాస్తవభేదవైర్గురూపేన, చతుర్విధం, స్వరూపం, వైర్గుణ్యభక్తియో
 గస్యసాత్వికభక్తిగ్రస్తూపత్యైవీరస్యసంస్కృత్య-త్వాత్తదభిపాగ్రీయోజవతుర్విధమిత్యుక్తం, జస్తమ, ఆస్త్ర-యో, ధా
 వతమచిన్తత్రి, తస్మాత్వక్తగతే, య్యత్తేన్ద్రీయైర్వైర్వయజ్యతభిత్వనగ్నకాగ్రీర్యస్య, తస్య, కాలస్య, స్వరూపమ్, ॥ ౩౭॥శ్లో
 తథా, సాఅన్య, ఆత్మజీవ-యానుప్రవితే, వాత్సవోగతిప్రకారః యా-ధాత్వగ్రీయచ్యుత్తః, తాంసవేద-తాః-అవిద్యాభ్య
 కర్మనిర్వితాః, జీవస్యసంస్కృత్య, పాగ్రీవాచంఉక్తవానమామ్ ॥౩౮॥ శ్లో. మయోక్తమిదంస్వవేదాన్ద్రాగ్రూపమితిగో
 ప్యుమనధికారజేనావకష్టవ్యమధికారిణివోపదప్యగిమివదస్తైతచ్ఛ్రీవణీక్తనాదివలంబదర్యమస్తుచసంహరతి॥నై
 తదితి॥ఖలాయవరోచ్యైజకాయస్తప్తాయమాథ్నాయభిన్నాయమరూపారాయ-ధర్మధ్వజాయదామృతాయ ॥ ౩౯॥౪౦॥శ్లో
 అధికారిణమాహ॥శ్రద్ధధానాయ-శిశూప్రాత్యరాన్వితాయ - బహిర్భాతవిరాగాయేతిదమఉక్తః-శాన్వతిత్తాయతితమ
 ఉక్తః, ఇదంవతేమదమాదిగుణజాతంవ్రతణోపయుక్తం- నత్వాత్వనికముత్యతే, తస్యశ్రవణానస్తరభావినస్తతఃపూర్వ
 తనత్వాసంభవతః, ప్రశాన్వతిత్తాయతమాన్వితాయ, త్యాదివతే - శుచయేనవాచారనిష్ఠాయ-యస్య, ప్రాయసాంప్రీతి
 విషయాణాంసంస్తూనామధ్య-అహం-ప్రియఃనిరతిశయఃప్రీతివిషయః-తేన్ద్ర ॥౪౧॥౪౨॥ శ్లో. యథేతి॥హేఅన్య, ఇత్థంమ
 దుక్తమష్టాధ్యాయత్తకం, యఃపురుషః, శ్రద్ధయా-సకృదపి, శ్రుణ్వయా-ద్యచ్ఛా, భిదతై, సోపి-మచ్చిత్రః-జాతవైరా

వతారగుణకర్త విదమ్మ నానినామానియైః సువిగమేవివశాగ్మణస్త్రీతి శ్లో॥౬॥ శ్లో ఎవదేవదేహవసానభగవన్నామస్త్య రంగం
 ద్వైపాంతతఽపి చాంబమజన్మోపార్జితా నాంఘరిమిత్యాహ ॥ అహో ఇతి తుభ్యం తవ-నామ, యస్య, జీవన్ముక్తి, సర్వత్ర-స,
 త్వహో-పిగిరియా-క-కుతభిర్భుతతమః ॥ యే-తే-తవ-నామ-గుణ-వ్రత్యవ్రకాలి-తే-శ్చాన్వలతి నిష్కరణార్థమేవ, ఆర్యాః
 శ్రేష్ఠాః-తవ, ప్రభుః-వక్త్రః-జహుః-పు-హూమంకృతవ స్తః - ససుమితీర్థమస్తాతాః-బ్రహ్మవేద మనూమరధితవ స్తః ప్రబల
 పులిబద్ధవశాఽప్యవచాదిజన్మ పాప్రాప్తవశిష్టార్వజన్మ సుతప ఆదిర్భగవ స్తమరాధితవ వ్ర ఇత్యనుమన్యామహ ఇతిభా
 వః శ్లో ॥ ౭॥ శ్లో మ్మిమువసంహరతి॥ ౭మితి॥ ప్రభుశ్చోగ్రతసిప్రత్యగ్గతౌప్రత్యక్యికాశే న్యస్తప్రకాశమానఇతియావత్,
 తస్మిన్నాత్మనిజీవేల ప్రరాత్తతయాభావితవ్యంచై న్నసియం-బ్రహ్మబ్రహ్మ త్వబ్రహ్మణత్వాదిగుణయు క్తం-స్వతేజనాన్వ
 ప్రికాశేన-ధ్యస్తః - గుణానాంనతస్త్వదీనాంప్రవాశప్రవృత్తిస్సంసారః-యస్యః-జీవా వ్రారాత్త తయావసతో-పిసిర్యా
 సజు-చితాన వ్రస్వప్రకాశేన హేయప్రభుటమిత్యర్థః వేదాః-గర్భేయస్యతంకపిలాఖ్యం-విష్ణుం పరమపురుషం తమ క్షవి
 ధంత్యా-త్వాం-వద్యే శ్లో॥౮॥ శ్లో కపిలాఖ్యః-పరపుషరుషః-భగవా-నైవం - ఈడితః-స్త్రుతిః-పితృవత్సలః-పితోగ్రీవవత్సలః-అచిన్త
 బయగమ్మిరయా వాచా-మాతరం-ప్రతిభివత్సవ్యమాంప్రకారౌహాణివావ శ్లో॥౯॥ శ్లో మామాతః-మేమయా ఉదితేనక
 ధితేన-సుషే-కృ-గుణమనుషేయేనా-నైవమా ర్థే-ఆ స్థితేనత్యయాఅనుష్ఠితేన- అను-పరాంకాస్తాంపలపర్య వ్రతాం-ము

వదానుకీర్తనాద్యన్యహ్యకాద్యత్వ రణాదపిక్వచిత్ । శ్వావోఽపద్యస్సనాయకల్పకేకుతఃపున శ్లోభగవ
 న్మదదన్వనాత్ ॥౬॥ అహోబుతత్వహో-పిగిరియాన్వజ్జీవన్ముక్తి రత్రేనామతుభ్యమ్ ॥ శ్లో ప్ర సవ శ్లో హను
 పుస్ససమైరార్యాబ్రహ్మచూడురూపగుణ స్తి యేతే ॥ ౭ ॥ తంత్యా-ద్ధాహంబ్రహ్మపరంపుమాంసంప్రత్య
 గ్నికస్మాత్తనిధావితవ్యమ్ ॥ స్వతేజసాధ్యస్తగుణప్రవాహంవద్యేవిష్ణుంకపిలవేదగర్భమ్ ॥౮॥ శ్రీమైత్రేయ
 ఉవాచ ॥ ఈడితోభగవానైవంకపిలాఖ్యః పరపుమా ॥ వాచాచైవైవయేత్యాహమాతరంపితృవత్సలః ॥ ౯ ॥
 శ్రీభగవాంకపిలఉవాచ ॥ మార్గేణానైవమాత ప్రైసుషేవ్యేణోదితేనమై ఆస్థితేనపరాంకాస్తామచిరాదవ
 ణాన్వసి ॥౧౦॥ శ్రద్ధత్వైవత్వ తంమహ్యంజుష్టంయద్యద్రహ్మవాదిభిః ॥ యేనమామభయంయాయామృత్యుమ్
 చ్యస్త్యుత్పద్య ॥౧౧॥ శ్రీమైత్రేయఉవాచ ॥ ఇతిప్రదిశ్యభగవానుశతీమాత్వనోగతిమ్ ॥ స్వమాత్రాబ్రహ్మవాది
 వ్యాకపిలో-పనుమోయయా ॥౧౨ ॥ సాచాపితనయో కైనయోగాదేశేనయోగయుక్తేన స్మాత్ప్రమతిపీడె
 సంస్యత్యాస్సమాహితా ॥౧౩॥ అశ్చిద్భావగాహకపిగాకజటిలాను-టిలాలకా ॥ ఆత్మనంచోగతపసాచి
 భృ-చిరింకృతమ్ ॥౧౪ ॥ ప్రజావశేకర్తమస్యతబోయోగవిజ్ఞమృతమ్ ॥ స్వగార్హస్థ్యసహపవ్యంపా
 ర్థ్యంవై మానికై రపి ॥౧౫ ॥ పయోఃసేనసాశ్చయ్యాదానారక పరిచ్ఛదాః ॥ ఆననానిచ హైమానిస్సర్వ
 వ్రతణాని ॥౧౬॥ స్వచ్ఛస్థటికంకద్యేమమహరకతేషుచరత్పదీపార్విహాధా నిలనాన్వంతయుతాః ॥

క్రీమితియావత్-అవరోత్సస్తిసాప్రస్థిస శ్లో॥౧౦॥ శ్లో ఎత్-స్తవ్యంమమ-మతం, శ్రద్ధత్వేనవత్సన్యతైత్రేధాంకుర్వత్యర్థః,
 మతంపితేనష్టే-యన్వతం - బ్రహ్మవాదిభిః-బ్రహ్మవద్యభిః- జుష్టంపునఃపునస్సంశీలితం-యేనమతేన-అభయంమాం-యా
 యాఃపాప్రప్రయ్యా-అతద్విదఃసన్త తానభిజ్ఞాః-మృత్యుంసంసార-మృచ్ఛ స్తి శ్లో॥౧౧॥ శ్లో ఇతిఎవం-భగవాంకపిలః-ఉతేతిం
 కమనీయ్య-మాత్వనోగతంజ్ఞానమార్గం-మాత్రై-చదర్శ్య-తయా-బ్రహ్మవాదిన్యా-మాత్రా- అనుమతఅజ్ఞాపితేః-యయాగ
 తవా ॥౧౨॥ శ్లో సాచావదేవమాతరపితృత్రైపదిష్టేన-యోగానుశాసితేన-స్త్రి-స్త్రి-స-సర్వత్వానద్యా- ఆపీడెఅల
 జ్ఞానయా-తై-అత్రమ-సమాహతేతిత్త-అభూతే శ్లో॥౧౩॥ శ్లో కథంభూతాసతీనమాహితాసా-అభిష్టేవగాహ-ప్రమం
 స్మానం-తేనకపిగాకపిత్రేణ-సత్వతవ-కుటిలా-నలకాకా-తధా - ఉగ్రతపసా-కృతచిరింకృతల-లధారిణ-చా-
 త్సానందేమం చిత్రశ్లో ॥౧౪ ॥ శ్లో కర్తమస్యప్రజావశే-ప్రభోయోగాధ్యం - విజ్ఞమృతమితీయతం-వై మానికై రపి-
 పార్థ్యం - స్వగార్హస్థ్యం గృహః శ్రమసంబద్ధిగృహంహిత్యా చుత్రవిరహతురానవదనం-చిచ్ఛకారేతివ మైనాన్వ
 యా శ్లో॥౧౫ ॥ శ్లో గార్హస్థ్యంవిశేషస్థియత్రగార్హస్థ్యే-క్షీరపేనవన్వ-పదలా-దానాశ్చ-పాప్ర-స్వర్ణమయాః-పరిచ్ఛదాః-ప
 రి-రా-ఆననానిపీరాదీని-సువర్ణమయాని-సుభస్వర్వాని-వ్రతణాని శ్లో॥౧౬॥ శ్లో మహా స్త్యన్ధా-జీ-మరకతానీ స్త్రీ-గిలాగ్గల
 జ్ఞానార్థంసంయుక్తాని-యేమతేన-స్వచ్ఛస్థ టికమయంకద్యేమ-లనామవ ప్రతివిష్ణుతాః-రత్నాని-వై స్సంయుతాః ర
 త్నానిపద్మరాగాదీన్యేదపా-ప్రేమామర్చిహాధా ని శ్లో॥౧౭॥ శ్లో బహుభిరమర్ద్యమైఃపారిజాతాదిభిఃసుమతైఃరవ్యం

గృహాద్యానంహి త్వేత్యు త్తరతాన్వయః గృహాద్యానంవిశిష్టగూఢా వివిహక్తా నామిధునానియన్తిక్త-గాఢ్యైః సదు
 పానమత్తా భవరాద్యన్తిక్తయిత్రగృహాద్యాన-ప్రవృత్తమాత్మానం దేహం, వివిధానుపదాశిన్తూదయః, జగుః, ఉత్ప
 లగన్తిన్యాం వాప్యం కర్తవ్యమనోపలాభితం-ఆత్మానం చ, సీత్యా-అపస్తంబస్యే నృగ్యయోషి తాచపీ-ప్యతమమభీష్టతనం, త్య
 క్తాత్రత్రతహంనుమతాచకృత్యాపి, పుత్రస్య, విశ్లేషణేనా రురాదుభితానతిచదనం, కించిన్యః, చితం చకారః ॥ ౧౮
 ॥ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥ ఋశుశుద్ధ్యాం పత్యుతాగ్ధ్యాం వియోగగ్రదున్నతామాహావసమితి ॥ సత్యోక్తమే వసంప్రతి-ప్రసజి
 తెనస్యస్యగ తెనశిశిరరాంపుత్రమిన్లైః జనినానతి, జ్ఞాతంత త్వం చిరచవిశ్వరయధాత్వగ్ధ్యం యయా-సామ వత్సేనమై
 సత్తవత్సలాగారివాహతో ఋశి ॥ ౨౧ ॥ ఋతమేవాపర్వంకపిలాఖ్యం, హరిందెవం, సోచకృచిరు, అచిరతః జహుకాలం,
 ధ్యాయస్త్రీ, తాదృశేక్షుధి, గృహా, నిస్సృప్తహలహాత్ ॥ ౨౨ ॥ ఋతత్వకః పిలః భగవాన్, ధ్యానయోగ్యం, యదగ
 వతోరూపం, ప్రసన్నవదనాంభోజం, మిత్యాదిరాజహా ॥ తదేవప్రసన్నవదనాదియ క్తం, భగవద్యూపం, కాశ్యేష్టినా
 వయశః త్వ, చిత్తయాభ్యతైర్వ్యప్రవాహః ప్రవృత్తి, స్పృశయోగః తెనబలియసా, వైరాగ్యజితధాయకానుష్ఠానం
 సాస్వి చిత్తపూజాదిరూపకర్తానుష్ఠానం - తెన, జాతేనజ్ఞానైన ఆత్మయాధాత్వగ్ధ్యానైన - బ్రహ్మహేతువా బ్రహ్మప్రా
 ప్తి హేతునా-జ్ఞానయోగకర్తయోగవైరాగ్యాదిభిరనుగృహీతేనమత్వ్యుపాయధూతేనదక్షియోగశతకర్మః, విశుద్ధేనా
 త్తనానునసా-ఆత్మానం-విశ్వతోమఖంసర్వజ్ఞం-సాన్వనూత్యాన్వప్రకాశేన - వీరహితా, మాయాగుణాన్సత్వాదయః

గృహాద్యానంకుసుమితైః కరవ్యంబవత్సమర్పద్రుక్షైః ॥ కూజద్విరాక్తగురునం గాయత్వ త్వమధునతమ్ ॥ ౧౮ ॥
 యత్రప్రవిష్టమాత్మానం వివిధానుపదాశిన్తూః ॥ వాప్యమత్వలగంధిన్యాం కర్తవ్యమనోపలాభితమ్ ॥ ౧౯ ॥ సీ
 త్యావర్తపీతవమప్యాఖ్యలయోషితామ్ ॥ కించిన్య కారవదనంపుత్రమిన్లైః జాతురా ॥ ౨౦ ॥ వసంప్రసజి
 తెనత్యానవత్సరిరహతురా ॥ జ్ఞాతంత త్వస్యహాన్వస్తవ త్యాగారివవత్సలా ॥ ౨౧ ॥ తమేవధ్యాయః తిదేవ
 మపత్యంకపిలం హరిమ్ ॥ బధూవాచిరతోవత్సనిస్సృప్తహ తాదృశేగృహా ॥ ౨౨ ॥ ఋతయాతిభగవద్యూపం
 యదాహధ్యానగోచరమ్ ॥ సుతః ప్రసన్నవదనం సమ స్వగ్య స్తచి న్తయా ॥ ౨౩ ॥ భక్తిప్రవాహయోగవనైరా
 గ్యై-బలియసా-యక్తానుష్ఠానజాతేనజ్ఞానైనబ్రహ్మహేతునా ॥ ౨౪ ॥ విశుద్ధేనవదా-౨త్తనమాత్మ నావిశ్వ
 తోమఖమ్ ॥ సాన్వనూత్యానిరహితమాయాగువిశేషణమ్ ॥ ౨౫ ॥ బ్రహ్మగ్యసన్తివమిర్భగవత్సత్వం
 శ్రేయ ॥ బహుతిజవాపత్తిత్యాదీప్రకృతా ప్రసర్వయి ॥ ౨౬ ॥ నిత్యానాథసంబద్ధత్వరావృత్తగ్రహ
 నససారతదా-౨త్తనంస్య పృథ్వీక్షువృత్తితః ॥ ౨౭ ॥ తద్దేహః పరతః పోయ్యో ప్యకృతస్తాన్వగ్యం
 భవాత్ ॥ బభౌమతై రవచ్ఛస్త్విన్యా ధూచక్షుపావరః ॥ ౨౮ ॥ నన్వా శ్చంతుహి యోగ మయం ముక్తకకం

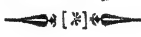
తేమాంవిశేషణానివిశేషాః, శోకమోహాదయోయస్యతం - అశినాయాద్యుత్పత్తిటరహిత, మాత్మానంపరమపురుషం
 ధ్యానైః ప్రతికర్త నాంజీవానాంసంశ్లేషజితయ, భగవతిబ్రహ్మజే-అజస్తితామతి-ర్యస్యాన్నా, నివృత్తజీవాపత్తిజీ
 వన్యాపత్తిః క్షేణాద్యావ తిర్గతః, సాచక్రతిః-యద్యా-అపత్తిరాప-భైరూదియాహ-యత, సాన్వప్రకృతిః-నివృత్తానివృ
 త్రప్రాయాజీవాపత్తిగ్యస్యాన్నా, తస్యాః భావస్తత్త్వం-తస్మాత్ - నివృత్తప్రాయప్రకృతిసంబద్ధత్వాదిత్యర్థః, వితక్త
 శాపితతతోష్ణాదిక్ష్మా-అప్రా-పరమాత్మానుభవరూపాచిర్వృత్తిరానందో - యయాసానిత్య-మాయాభస్మమాచిర్వృత్తయా
 సా - తస్యాః భావస్తత్త్వం - తస్మా-నివృత్తంప్రకృతివిలక్షణప్రత్యగ్భాతై రిరీకపరమాత్మ ససమాహాచిత్రత్వాత్ - ప
 రావృత్తనివృత్త-తనమిదప్రకృతిగుణకార్యదేహత్వాభిమానాదిపరీతిభ్రమో, యస్యా-స్యానతి, ఆత్మానంశిరం-సస
 స్తార-స్పృహృత్పత్తికేపురుషః, స్పృహృత్పత్తిపండుజాతమివ, యథాన్వపాదుట్యకేపురుషస్సాన్వయం ప్రస నిత్యమితి
 నిర్వృత్తస్యాపృథ్వీక్షుత్తనుభవః జాదిభిరనాకులః, ఎవందేహదేహః బుద్ధి-సర్వం, కర్తానుత్తమస్థిరమితిమాత్వా త
 తో, చకాపోచకాదినివృత్తనుభవః భైరవభిరూతానతి, దేహః పుష్కకర్మిత్యభివాసస్తా రెవ్యర్థః ॥ ౨౩ ॥ ౨౪ ॥ ౨౫ ॥
 ౨౬ ॥ ౨౭ ॥ ఋతః, తస్యాః దేహః-పరతః పోయ్యో-౨పరాయత్తపోషణో-౨, అకృతః, కుతః, ఆన్వసంభవాతోబోవ
 తాభావప్రయ్యక్తునఃపదాయ-అభావాత్, మతైరవచ్ఛస్త్విఅభ్యుక్తోద్వగ్ననాభావాన్వతైర్వ్యక్త-౨పి సధూషఃపా
 వకక్షుబధా ॥ ౨౮ ॥ ఋతహియోగపరమం, ముక్తకంవిశిష్ట శిరోజం, విగతవస్త్రమపి, స్వాగ్ధ్యం దేహం
 దైవగుప్తం దైవేనరక్షితం, సముదయేనబద్ధతీ, తత్రహేతుః, వాసుదేవభగవతి, ప్రవిష్టాచిర్వ స్యా సా, భ

గవదయ భవజనితానందసం స్థవేమగ్నత్వాన్మ బుధభృత్యర్థః ॥ ౨౯ ॥ ఎవం కపిలోపదిష్టేనజ్ఞానమార్గైశ్చా ,
 శుభాదేవబాహిః, పరబ్రహ్మనిరతిశయనగ్రహపంథగవ స్తమవాపహేతివిస్తయతి ॥ ౩౦ ॥ హేవిరదుర యత్ర
 సా, ముక్తి-మవాప, తత్పుణ్యతమంక్షేత్రం-నామా-తైత్రిలోక్యేవిశుభృత్యర్థః - సిద్ధ మసీత్ ॥ కింనామ, తత్రాహ ॥ యత్రక్షే
 త్రై-సిద్ధ పదంసిద్ధ తేభ్యః, ప్రవ ర్తతే సిద్ధాత్రవభృత్యవృత్యత్యర్థః - సిద్ధపదప్రవృత్త్యానిమి త్రమాహ ॥ యత్రక్షేత్రై-సాదేవ
 హూతః, సంసిద్ధింముక్తి-ముపయేషీప్రాప్తవతి-అత స్తత్సిద్ధక్షేత్రమితప్రసిద్ధమత్యర్థః ॥ ౩౧ ॥ హేసౌవ్యతస్యాః-
 మర్త్యంశరీరం-తద్యోగవిధుతమార్త్యం-అస్యాఃదేవహూత్యాః- యోగన-విధుతాఃసరస్యాః, మార్త్యాఃపరితపతీతాద
 యోధర్మా-యస్మిన్, తత్తదాధూతం- త్రయా-త్యక్తంశరీరం సోత్తసాంపదీనాంమధ్యే-ప్రవరా-సద్ధాదిభిస్సేవితా-సరి
 త్-అపూర్వనిరూపిణిపాప్రావహత్ ॥ ౩౨ ॥ కపిలోప-నుమతోయయావిమృక్తంక్షయయాపిత్యత్రాహ ॥ హేవిర-
 మహాయోగీ భగవాన్కపిలోప-మాతరంసమనుజ్ఞాప్యమాతాగ్రుజ్ఞాతః-పాగుదీచింతశానదిశతప్రతి, యయాః ॥ ౩౩ ॥ త
 త్ర-సిద్ధ చారణాదిభి-స్త్వాయమానః-సమదేవదత్త-త-మర్త్యంసమర్త్యం-నిశ్చేతనంనివాసస్థానం-యస్యసః, సాంఖ్యదా
 ర్శ్యైఃకపిలోక్తసాంఖ్యప్రవర్తకయోగిభిః-అభిప్రత్యే-లోకానా-ముపశాన్త్యైషేమాయ-సమాపితమనా-స్వయమపియో
 గమస్తాయాధ్యస్తభృత్యర్థః ॥ ౩౪ ॥ ౩౫ ॥ స్యాయంధువస్యవమనోర్వంశః, ఇత్యాదిసాకృతస్య ప్రశ్నస్యయదు త్త

గతామృతమ్ ॥ దైవగ్రంథసంబుధామనాదేవే ప్రవిష్టధీః ॥ ౨౯ ॥ ఎవం సాకపిలోక్తేనమార్గైశ్చాచిరతః
 పరమ్ ॥ అత్తానంబ్రహ్మనిర్యాణంభగవ స్తమవాపహ ॥ ౩౦ ॥ తద్విరాసీత్పుణ్యతమంక్షేత్రం తైత్రిలోక్యేవిశుభృతమ్ ॥
 నామ్నాసిద్ధపదంయత్రసాంసిద్ధిమమయేషీ ॥ ౩౧ ॥ తస్యా ప్రవర్తకవిధుతమార్త్యంమర్త్యమధూత్సరిత్ ॥
 సోత్తసాంపదీనాసామ్యసిద్ధి దాసిద్ధసేవితా ॥ ౩౨ ॥ కపిలోపమహాయోగీభగవాన్పితరాశ్చమాత్ ॥ మాత
 రంసమనుజ్ఞాప్యమాతాగ్రుదీచింతియయా ॥ ౩౩ ॥ సిద్ధ చారణగర్భరైర్వర్తనిభిశ్చస్మరోగైః ॥ స్త్రూయమాన
 స్సమదేవదత్తాన్మనోతనః ॥ ౩౪ ॥ అప్రయోగంసమాస్తాయసాంఖ్యాదార్శ్యభిప్రత్యేత్రీయాణామసిలో
 కానాముపశాన్త్యైసమాపితః ॥ ౩౫ ॥ ఎతన్నిగదితంతాతయత్ప్రవృత్తీహంతవానఘ ॥ కపిలస్యవసంవాదో
 దేవహూతేశ్చావనః ॥ ౩౬ ॥ యద్రదమనుజ్ఞాతియోఒభిధత్తేకపిలమున్నైర్తమాత్ ॥ యోగగుహ్యమ్ ॥ భగ
 వతికృతధీస్సపద్మకేతావుపలభతేభగవత్పదారవిన్దమ్ ॥ ౩౭ ॥

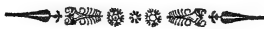
రమ్య క్తంతదుపసంహరతి ॥ ఎతదితి ॥ హేఅనఘ-అహం-యత్ప్రవృత్తః యత్ప్రతిత్తియాపృష్ఠః - తదేతి - త్రవతుభ్యం-నిగది
 తం-మయా-తత్ప్రసక్తైరిహ-పిలస్యదేవహూతేశ్చ-లోకపావనస్సంవాదోపనిగదితః ॥ ౩౮ ॥ కపిలదేవహూతసంవా
 దత్రవరాశ్చోదణఫలమాహ ॥ యద్యత్కపిలేనపూర్వంఫలముక్తం-అత్రత్తుష్టత్రయేణైవ కృత్యభద్రాన్మపానరక్త్యం- ఇద
 మాత్త్ర యోగరూపం-గుహ్యతమం-కపిలమున్నైర్-తిం-యఃశ్చిజ్ఞాతి-యోవాఒభిధత్తే-శావయతి-సప్రమాణ-గరుడస్యసేభా
 గవతి, కృతధీనివృత్తీయోగో-భూత్యా, భగవత్పదారవిన్దం-అభావేతి ॥ ౩౯ ॥ ఇతి శ్రీమత్సాన్యయవయఃపారావార
 రాకాసుధాకరస్యసర్వవిద్యానిధేః శ్రీశైలంకరోస్సుతేనతత్పరణకమలపరివర్యాప్రసన్నతత్సాక్షిసమధిగతశ్రీమద్భాగ
 వత్సార్థ హృదయేన శ్రీవైష్ణవసదాసేన శ్రీవిరాఘవవిదుషాకృతాయాం శ్రీమద్భాగవతచంద్రి చంద్రికాఖ్యానం
 శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానాయత్వతీయసూక్తేస్త్రయస్త్రోత్రోశోధ్యాయః

శ్రీ శ్రీకృష్ణబ్రహ్మతస్త్రిపరకాలమహాదేశికాయనమః.
 త్వతీయసూక్తస్సమాప్తః.

శ్రీ హనుమత్ పురాణము.

శ్రీ వీరరాఘవీయవ్యాఖ్యానహిత శ్రీమద్భాగవతమ్

చతుర్థసర్గవ్యాఖ్యాన ప్రారంభము.

తృతీయే “స్వామింఘనగర్వచననోర్వంశేఃపరమసంమతః”, ఇతిస్వామింఘనచరిత్రతత్వంతీర్థపృష్టే - తత్స్వామింఘనచరిత్రమగ్నిదాయ “ఎత తైజిరాజస్యమనోశ్చరితమద్భుతమ్ | వర్ణితంపర్వసీయస్మతదశత్యోదయంశ్చయ్యో”, తి, తత్సత్వ సత్వికధనంప్రతిజ్ఞాయ-తావద్దైవహూతిసత్వ సత్వింప్రకమ్యకలా ౭ ససూయాదయోనవపుత్రికాఃకపిల్యాఃపుత్ర స్వప్న రితమిత్యేతానికధితాని - ఇవాసిన్స్త్రిస్సరైనైవమపుత్రస్యోత్తానపదస్స సత్వివి ప్రరేణవత్యమాణస్తత్రాచివావాకూతిప్ర సూత్యోర్వంశంకైవహూతిదుహితృస సత్వింశాహమ్ || మైత్రేయః || మనోస్త్రివ్యతి || హేనువ్రతపిదుర, ఆకూర్తాదయ స్త్రి సోకన్యాః - మనోఃస్వామింఘనా - తద్భాగ్యాయం శతరూపాయాంబజ్జైరే - చకారాద్వై పుత్రాచబజ్జాతే ఇత్య ధ్కః || ౧ || శ్లోమనోస్త్రివ్యతిరుశద్ధదన్యోపిప్రతలాభానుచిత స్తద్దర్శయితుమాహ || ఆకూతిమితి || నృహేమనుః-భాగ్యతృ

మైత్రేయఉవాచ || మనోస్తుశతరూపాయాంతిస్రంకన్యాశ్చబజ్జైరేఆకూతిదైవహూతిశ్చప్రసూతిరితివిశ్రు తాః || ౧ || ఆకూతింరురయేపాచి దాదపిభాగ్యమతింస్యః | ప్రతికాధర్మమాశ్రిత్య శతరూపానుమాదితః || ప్రజాపతిస్సభగవానుచి సస్వామజీవితే | మిథనంబ్రహ్మ తైజస్వీపరమేణసమాధిహా || ౩ || యస్తయోఃపు రుషస్సాత్మోద్విష్టగర్భజ్జన్మగోపభృతే | యాస్త్రీసాదత్తీణాఘాతేనంశధూతా ౭నపాయసి || ౪ || ఆసిన్యైస్స గృహంపుత్రాగ్నిభ్రంబితతకోచిషమ్ | స్వామింఘనోముదాయుర్కోర-చిద్దగాగ్రహదత్తీణామ్ || ౫ || తాంకా మయాఃకనాంభగవానువాహయజ్జపాంపతిః | కుప్తాయాంతోవమావనోస్తేజసయద్వాదశశాస్త్రేణా || ౬ || ప్రుష్టయోరభవన్మాయామానామమహాలాః || తోషఃప్రతోషస్సంతోషోభద్రశ్చ నిరిజన్మతిః | ఇద్ధఃకవిద్వి

మతీంప్రియవ్రతోత్తానపాదభాగ్యమతిమపి-స్వయమీతరమాకూతింపుత్రికాధర్మమాశ్రిత్య “అభాగ్యకాంప్రదాస్యా మితుభగ్నంకన్యావలంబ్య తామ్ | అస్మాంయోజాయతేపుత్రస్సమేపుత్రోభవిష్యతి”, తిభాషాబద్ధసమార్థకప్రదానంపు త్రికాధర్మ-మశ్రిత్య పుత్రబాహుల్యకామ - ఉక్తభాషాబద్ధసంకృత్యారుచయేపాచిద త్వవా || ౧ || శ్లోసలబ్ధ భాగ్యో - బ్రహ్మతైజస్వీవత్సవర్ణోచితభర్తృమస్థానజనితతేజోవిశేషయ్య క్తః - భగవాన్సృజివాపతింబి-సరోత్పన్నాప్తే నసమాధినా-భగవత్తనూరాధ్య-తస్మామాకూర్తాయ-మిధనంస్త్రీపుంమిధనం - అజీవనత్తేత్వదయామానశ్లో || ౩ || శ్లో కింతస్య ధనం-య-దజీవన-త్రత్రాసామ్ || యస్తయోఃతి || తమోరవత్యయోర్ధ్య ధ్యో - యోపురుషః-స-యజ్ఞాఃక్రతవః-తవ-స్వంస్త్రియం-యాపంశిరం-తద్విభ-త్రీతిథా-సాత్మోద్విష్టఃవిష్టారంః - అయమపికపిలవదంశావతారః - యజ్ఞస్వరూప భృదిత్యేన యజ్ఞనామకత్వంసూచితం-తయ-ర్యస్త్రీ - సా-నామూదత్తీణా-ఘాతే-లత్క్యా - అంశధూతావిష్టారస పాయసి - అతస్తయోద్విధోపివాపేనానవిరుద్ధభిధావః || ౪ || శ్లోస్వామింఘనోవను-ర్మదాయుక్త-మిధనజన్మని మి త్రవాన్యయ క్తః - స్వపుత్రాగ్నిఃఆకూర్తాః - పుత్రం-చితతతజగం-విష్టవంశసమూభృతం-యజ్ఞం - పూర్వకృతభా షాబద్ధనాద్దతోఃస్వగృహంప్రతి-ఆసిన్యైతీవవా-రుచిస్తు - దత్తీణాంస్యకన్యాం - జగ్రహ-పుత్రికామేవపుత్రత్వేనా పాలయతిత్యధ్కః || ౫ || శ్లోకామయానాంపతింకామయమానాం-తాందత్తీణాంయజ్ఞపాంయజ్ఞానాంపస్త్రాణాంవా-పతిర్యజ్ఞాభ్యోభగవాన్ - ఉవాహఉపయేమమ్ | పశ్య - తుష్టాయాంస్వస్తీస్త్రీనితియక్తాయాందత్తీణాయాం స్వయమపిప్రీ తియక్తః-ద్వాదశపుత్రానజనయత్ || అత్రతుష్టయోరభవత్కాదేవాద్వాదతై తైవహాలాభి-పారా-ధరం - తనా-తుష్ట యోఃపరస్పరంస్వయయ క్తయోర్యజ్ఞదత్తీణయా-ర్వాదశ-పుత్రా-అభవన్పుత్రధ్కః || ౬ || శ్లోతానాహ||తోషభతి||

తోపాదయోద్విజట్ ద్వదశఃపుత్రాః || 2 || తుషితానామతుషితాభిలషసద్ధావరస్వరత్తుష్టాభ్యాంశిత్వ
భ్యాంజాత్యాదితిభావః-తేతుషితాదేవా-మరీచి-భృతయఃఋషయః-స్వరగణైశ్వర్యేయజ్జన్మ-స్వాయంభువమస్త్యస్తరైః
ఆనక-గన్ధవ్యనస్తానవర్తననలోకమర్యాదాపాలననచానక- అననస్వాయంభువమస్త్యస్తరగతంవటం-కధితం “మస్త్య
స్తరంమను రేవానుసుపుత్రామహాజనః | ఋషయోఽంశావతారశ్చహరేష్వదేవచుత్ర, ఇతిహివత్సరిత-తతస్త్వాయం
భవోమనుషుషితాదేవాః-మరీచిముఖ్యాఋషయో-ఋజ్ఞోహరేవతారః-ఎవసురగణైశ్చరణ్యస్త్రైః || ౨ || తుషియ
వగ్రోత్తానపాదా-మనుపుత్రాృద్విపాలకా-తయోద్విజియవతోత్తానపహాః - చుత్రపాత్రనప్రవాణాం-వంశై- రనువృ
త్తవ్యాప్తంపాలితంవ తన్నస్త్యస్తరమిత్యర్థః || ౩ || తుషివమాకుఠినంతటికధితా-అధదేవహూతిదుమిత్యనంతతిం
కధయ్యక్తదేవహూతివరీతంతుమి స్తరైశ్చత్యేయత్వయాశ్రుతమిత్యాదృశా|| దేవహూతిమితి|| తత్తంబన్నిదేవహూతిసంబన్ని
చరితం-గదతోమను-మత్తేభవతాశ్రుతపాప్రాయంబాహుత్యైశ్రుతత్యాచ్యుప్రతపాప్రాయముత్త్యక్తమ్ || ౧౦ || తుషిప్రసూ
తినంతతిస్తుతత్ప్రసక్తాను ప్రసక్తేనమహా రాక్షసేనకధనీయేతిసామిచ్చద్వత్కృత ఇత్యభిప్రాయేతాత్రనంగస్త్యతి || ద
త్తయేతియత్ప్రసక్తేదత్తప్రసూతిభ్యాంకృతః-సగ- త్రిలోక్యాం - వహ్యైతతః-ఆతూత్యాదినంతత్యైశ్రుతయోప్రసూతి
సస్తతేర్ద్రైపుత్యమననకధితమ్ || ౧౧ || తుషిఅధదేవహూతిదుమిత్యనంతతిచుత్రత్యాదృశా|| యాభి-త్తః-కర్త
మస్త్యసూతాఃకలాదయో-మరీచ్యాదీనాంపత్నయఃపత్నయః, యాదృక్తాప్రతియే, తాసాంకర్తమమతానాం-ప్రసూతేప్ర
భవంపుత్రపాత్రాదినస్తానవిస్తరం, మేమయా, ప్రిచ్ఛమానంకర్తమానం, నిబోధమ్ || ౧౨ || తుషిదేవాహుపత్నీతికర్త
మనురామరీచేవపత్నీ, కలాకలానామీయ, కశ్యపం-పూర్ణిమానంచ, ద్వపుత్రా, సుభువ-పుత్రాదీనిష్టి || యయోఃకశ్యప

ఘర్వహస్త్యదెవోరోచనోద్విజట్ || 2 || తుషితానామతేదేవాఆనన్యాయంభువాస్తరైః మరీచిముఖ్యా
ఋషయో-ఋజ్ఞస్వరగణైశ్వర్యః || ౩ || ప్రియవతోత్తానపాదామనుపుత్రాృ మహాజనాః | తిత్తుత్రపాత్రన
ప్రవాణానుసువృత్తంతదస్తరమ్ || ౪ || దేవహూతిమనాత్తాత్రకర్తమనాయాత్తిజాంమనుః| తత్తంబన్నిశ్రు
తపాప్రాయంభవతాగదతోమను || ౧౦ || దత్తయబహుపుత్రానుప్రసూతిం భగవాన్మ నుః | పాప్రాయచ్చద్య
తృతృత్యస్త్రైలోక్యాంవితతోమహా || ౧౧ || యాః కర్తమనుతాఃప్రీక్షాఆనన్యప్రార్థిపత్నయఃశి
తాసాంప్రసూతిప్రసవంప్రీచ్ఛమానంనిబోధమ్ || ౧౨ || పత్నీచరీచే స్తుకలానుభవకర్తమాత్ర జాగత్య
పంపూర్ణిమానంచయయోరాహూరితంజగత్ || ౧౩ || పూర్ణిమానసూతవగజంపిశ్యగంబావిన త్తమదేవ
కుల్యాంహరేపాదశోచాద్యా ౨ పూర్ణిర్దివః || ౧౪ || అత్యైతత్త్యనసూయాత్రిక్షసుభువేమయశస్య

పూర్ణిమాన్, స్వంశై, రగ-దాహూరితవ్యాప్తమ్ || ౧౩ || తుషేన త్తమ-పూర్ణిమామరీచిపుత్రైః-పిరజం-విశ్వగం
బావీపుత్రం-దేవకుల్య-కన్యాంచ-అసూతతత్వాదయామాన-దేవకుల్యాంవినిష్టి || హరేర్భగవతః-పాదశోచాత్ పా
దృక్షతానా, ద్యా - దివస్పరిభక్తా-అభూత్ - సైవేయందేవకుల్య-వివస్పరిదధిమానీదేవతేత్యర్థః || ౧౪ || తుషిఅత్యై
ర్యపత్నీ - అనసూయా-కర్తమస్త్యద్వితియాదహితా-సుయశసనిర్దిష్ట క్రిసంపన్నాః, జన్మ, తానాహ || దత్తంయూర్వా
ససంసోమంచెతి || తాన్వినిష్టి || అత్యైశ్రబహుసంభవాత్ - ఆత్మారకమపుయః, శిశోయద్రః - బ్రహ్మశేషుర్భు-తేభ్య
స్సన్మనాత్పదంతఃపూతానత్యర్థః || యద్యా || అత్యైశ్రబహుసంపన్నాఃఅభివ్యక్తి ర్భవతాత్, అత్యాత్మశ్చదేవ “త
వాస్తరాత్తామవే, త్యాదినాప్రసిద్ధంవిద్యోపరమాత్తత్వం, ఇతరయోష్టీవత్సంభూత్యతే-నను, చరమాత్తనస
ర్వాస్తర్యానిశోభీవద్వారాజ్ఞానశక్త్యాగ్ర్యన్యతమగుణావిర్భావరూపాంశావతారత్వం యుక్తం - కధంపునఃపరమా
త్త్వంశహతయోరణస్వరూపయోగీవవీశేవయోర్వప్రారుద్రయోపునఃకీవాస్తరానుప్రవేశరూపాంశావతారత్వం,
నత్యం “అవిద్యాకర్తనంజ్ఞా ౨ న్యాత్మలియాశక్తీరివ్యతే | యయాత్తేత్రజ్ఞశక్తిసావేష్టితాన్యపరగ్భా || సంసార
తాపానభిలాసనావీర్ష్యతినంతతాత్ | తయాతిరోహితత్వాచ్చశక్తిః తేత్రజ్ఞసంజ్ఞితా || సర్వభూతేషుభూపాల
తారతమ్యేనవర్తత, ఇత్యుక్తగ్రీత్యా, జీవన్ముక్తయగ్గభూతంజ్ఞానం, తదవిద్యాకర్తజాతిగోహితంసత్తాగతమ్యేనా
వలివ్యతే - తత్తపరమాత్మప్రసాదాదవిద్యాభ్యావరణగ్రహిత్వావనంబోజేనప్రసృతంభూతి - అతేవముత్తైనిశ్చేషమావ
రణివ్యతై, సచానన్తాయైకత్వత్, ఇతిధర్మభూతజ్ఞానగ్యసంజ్ఞా-చేనప్రసూదానస్త్యంజీవన్ముఖతం, సూత్రితం
చ, ప్రవీషపదావేశే ప్రభావీదర్శయతి, తిలశోరమృత్తనవకదహనీతస్యాగ్ర్యన్ముఖ-చిత్రగర్వభూతజ్ఞాన ద్వారాన్వ

మహానిష్ఠపద్యై, మహ్య, సాత్త్వ సమాన్యతల్యం - ప్రజాం, ప్రయత్న క్షేతిచిద్రువితీర్థదీప్తిహృద్యైకాన్య
 యః ॥ ౨౦ ॥ ॥ సాగి కా యామల మధి దారు విదయో - యన్య తేన - మునెరత్రై - ద్భూత్త యక్షీర్ణకపా
 లానిర్జితేనాగ్నినాతదోగ్నిహంసంకన్యమానం - తైలీకన్యం - సమిత్యక్రయోపగ్రహణతైజబ్రహ్మణః ॥ ౨౧ ॥ ॥
 అస్సోమునిజభృతిః ప్రస్తూయమానీర్జయ - సదాక్షి మహానం, యయు అత్ర - గుహజగదీశ్వర - ప్రంకరణప్రపద్య
 త్తీర్థస్థితిర్జితశయోచన చక్రత్యై నాకారేణపరమాత్మనశ్చపానీతత్వాత్తస్యబ్రహ్మరుద్రాచార్యామితయాతామూర్త్యై
 బస్థస్థి సంహరకారణత్వాత్తయోగ్యుప్రార్థు ద్రయోరపితత్వాగమనమపద్యమితచేదితవ్యమ ॥ ౨౨ ॥ ॥ తేనామాత్మై
 శబ్రహ్మణా - మావిర్భావకాప్రార్థ్యం, తస్య - సంయోగసాన్నిధ్యం, తేన - పితృత్వతీతమనోనియ్య - సమనిర్జతి - రేకపాదే
 నోత్తిష్టక, విబుధశ్రేస్తానాత్మైశబ్రహ్మణో - చదన్య ॥ ౨౩ ॥ ॥ సో - ఛామోదబ్ధవత్ప్రీతి - అర్చితేభ్యబ్రహ్మణై నేనే
 త్యర్చణంభుష్మపికంతాష్టోదయ్యనః, ఉపతస్థేనమోగ్నిత్వాన్యహం, ఎతజ్జన ప్రపన్నయతి ॥ గరుడన్య పాద్యరూ
 ఢాక్ - హౌస్ సైన్యస్థి హైమిశ్శ్చైవ క్రతీనూలకమలకన్దలూదిగర్భక్షితాక్ ॥ ౨౪ ॥ ॥ కృపయ - అవలోకియన్తి, ॥
 హనన్యతద్యదనం - తేనోపాలిన్యతాన్ ప్రసన్నవైసన్జ్ఞాపితాక్ - తేనాంశోచివాపీప్త్యాప్రపితా తెలక్షిణేనైత్ర, నిమి
 ల్య ॥ ౨౫ ॥ ॥ చేతస్థిత్రం తత్ప్రీతిరణవివిధగర్భభానక్రంకృత్యైబద్ధాజ్ఞానిస్క - మునిర్జితధురయావాచానన్యభా
 కభ్యుక్తేనాక్, విసర్గభూతా అపావితే స్రుతవాక్ ॥ ౨౬ ॥ ॥ స్రుతిశివాపాద్యభావ ॥ విశ్వేతి ॥ విశ్వసాన్నిధ్య

వాదిభుని ప్రధానమై - విశ్వసార్థకర్మమివ్యర్థః - అనయగంధైరికల్పం , విభాగమాదై - ర్థాయాగుడైరజస్స
 త్వతమోభిరుచిషీతాః, గృహీతాదహయై - సై - యాయం - బ్రహ్మ విష్ణుశివశాసిత - సైభ్యోఃపయవ్యభ్యం
 పుణితోస్తి , యుష్మాకం మధ్యై - కవ వభగవాన్ జగదీశ్వరఉచమా తః , శరణం తం పు పద్య తిత్థై కవవ
 నిర్దిష్టత్వా త్స ఎవ యుష్మా సుకత మభి , యుష్మాభిరేవకథ నీ యభ త్యర్థః ॥ ౨౨ ॥ ౨౩ ॥ ఎ తదేవ పు సభ్య
 యతి ॥ ఎకభితి ॥ పు ధానః సర్వో తల్పత్వ , ఎకఎవ - భగవాన్ సర్వై శ్వ గః , వివిక్తైరుపచారై ర్థయ - పు
 జననాయసర్వైరతుల్యప్రతలాభాయ - చి త్రికృతఃచి త్రవివయాకృతః ఉపాసితభిరయోవత్ - అత స్తసుభృతాం దేహి
 నాం - మనసోఽపియారాఃవససాపిగ్రహీతుమశక్యా - యాయం త్రయోపి - కథమత్యగతాః - తత్రకారణం, బూ
 తకథయత - ప్రసీదతమహ్యం ప్రసన్నాభవత - అత్రత్రయాణామాగమసేమమహస్విన్యయోవ రత్నై ॥ ౨౪ ॥ ష్టి
 త్వేవ-తసత్త్వతైర్యవశ్యుత్వా - త్రయోబ్రహ్మవిష్ణుశివాః, ప్రహస్యశ్చి త్త్వయాగమీరయ-వాచా-మోద్రహావశ్యేన్ని
 యమిరు-తస్యపివత్రం-ప్రత్యాచూః ॥ ౨౫ ॥ ష్టి ఉక్తమేవాహద్యభాగ్నిమిత్రయాయాధాకృతస్సజల-సైన్యై
 వతధాభావ్యం-నాన్యధాఅనత్యఃసత్సంకల్పగ్య-తైజల-కథమేకస్త్విన్యాతైతయలగతాస్త్రత్యాహఃపాబ్రహ్మ
 త్వం - య - దేకంజగదీశ్వరాఖ్యంత్రత్వం - ధ్యాయసి-తద్వయంతిదేవతత్వీసంధ్యారకమద్యంకంబత్రిమా ర్థియాపె
 ణావస్థిదేవత్యర్థః - మూర్తివిశేషసర్ధారామ సర్ధలజత్సప్తిస్థితిలయపాతురిశ్వరభిహితృత్సజల-వ్యః , అతోవయ
 మాగతాభిత్వప్రాప్యాయసయమైష్వర్యాయసితప్వయమిత్యసేన్మూర్త్యైక్యంప్రతియతే , సర్వ - మైశ్వర్యమైశ్వర-త
 తఃకిం - బ్రహ్మశివయోగ్యగవతారతత్త్వగ్రహస్తి స్ఫురాణేపూర్వారగ్రహస్థూరుమాంపిరుగ్యతభితికన్మ , సర్వ
 గత్యదన స్వగ్రంవివాహవస్థితః ॥ మత్స్యరమహంసర్వంమయినర్యంసనాతన , ఇతివద్య గ్రహత్త కల్పవిధ్యవతి

వస్థిలయేవవిభజ్యమై ర్థాయగుడై రనయగం ప్రగృహీతదేహః ॥ తేబ్రహ్మవిష్ణుశివాఃప్రణితోస్త్య
 హంవ సైభ్యోఃకవభగవాన్ ఇకలూపమా తః ॥ ౨౬ ॥ ఎతోవయేవాభగవాన్విభుభద్రధానస్త్రిత్యతేంద్ర
 జననాయకధన్వయుః ॥ అతాగతాస్త్రమభృతాంమనసోఽపియారాబూత ప్రసీదతమహస్విన్య
 యోమే ॥ ౨౭ ॥ మైత్రేయఉవాచ ॥ ఇతేనర్యవశ్యుత్వాత్రయమైవిభద్యభాః ॥ ప్రత్యాచూక్ల శ్చి త్త్వయా
 వాచాప్రహస్యతస్యపిప్రథో ॥ ౨౮ ॥ దేవాఉః ॥ యధాకృతమైజల-సైన్యభావ్యం తేనైవనాన్యధా ॥

ర్మభిశయోరభివర్య వహరోపవ తైః - తధాహితయోర్మ గ్రహత్త కత్వం సుభమవ్యతేమహాధారతే , తేవా న్రూత్వా
 మవయేబున్యదేహసంజ్ఞి తాః ॥ సర్వేహంసాపిహతోఽసానగ్రా హ్యోఃకేచిత్ర-చిత్ , చితి - సద్వారకమద్వారకం
 చావస్థితంకల్పగ్రహేవవయమత్యర్థః - అతేదమవభేయం , యద్యపిక్వచిత్ర-చిత్ , బ్రహ్మనారాయణవిశ్వసారాయ
 ణః , బ్రహ్మనారాయణాభ్యోసౌకల్పదోభగవాన్యధా ॥ ప్రజాసంసర్త భగవాన్పుగ్రహ్మనారాయణాత్త కః ॥ తతస్సభగవా
 స్విష్ణూరుద్రరూపధరోఽవ్యయః ॥ తతఃకాలాగ్నిరదోఽసాఘాత్యాసర్వహరోహః ॥ సర్గధ్వి త్యన్తరకణింబ్రహ్మవిష్ణు
 శివాత్మికాం ॥ ససంజ్ఞాయాతిభగవానేకవజనార్దన , ఇత్యాదిమత్రిమా ర్త్యైక్యంప్రతియతే, తధాపి, నారాయణా
 భ్యుగ్రహజాయతే, నారాయణాద్రహోజాయతే, నారాయణాద్వాదకాదిత్యైరుద్రావసవస్సర్వాణిభగ్నాగ్నిసహ, ఎతోహ
 డై నారాయణసైన్యబ్రహ్మనైకాః , యన్నాభిదద్దాదభవత్సమహత్తైరజావతి ॥ తత్రబ్రహ్మచతుర్భుజోఽజాయతసో
 ౬గ్రహాతానాంమత్త్యమస్యజత్త్రిక్షంత్రిశిరసంత్రిచాదంఖణ్య వరశం ॥ బ్రహ్మదక్షిణయ్యకాల సైన్యై వాఖిలస్త
 వః ॥ విభూతయోహంరేతాజగత్సప్తిపాతవ , ఇత్యాదిమభగవత స్త్రయోశ్చ భేదావగమాత్సా మానాధికరణ్యగ్య
 వః ॥ సృష్టింతతఃకరిష్యామిత్వామ-శ్చైర్వజావతే ॥ హరోహరతదవ్యత , ఇత్యాద్యానగుడైనా న్రూమిన్వనాత్యవ
 పత్తైరభేదోయ్యుక్తః , నన్వేవమః , బ్రహ్మవిష్ణురుద్రేన్ద్రా సైసర్వసంప్రసూయస్త, ఇతిబ్రహ్మద్యవిశేషిణివిష్ణోరత్వత్వ
 త్రిత్రవణాత్త్రిమూర్త్యైక్తిగ్ంతత్రత్వద్రమేష్టవ్యం, తగైవై తత్త్రిమూర్త్యైకారేకావస్థి తమితి, మైవం, సదవత్యా
 వివాక్యేభుకరోక్త్యా , సర్వంవాక్యంసావధారణ, మితిన్యాయాచ్చసావధారణేషుప్రత్యేకమైకేకగ్యవ్యవధిరిక్తమ
 ప్రకారణైభోధనాత్సు ముచ్చిత్యకారణత్వానవపస్తైః , కారణోపపాగ్యత్వహాకవాక్యస్థితసామాన్యశబ్దానాంవి
 శేషవాచివదనతితత్త్వగవసానగ్యచ్చాగవసన్యాయస్థిత్యా , దచితస్సగ్యకారణత్వానవపస్తైః ॥ ష్టిణాభ్యర్థవిరోధా
 భ్యువిశేష్యవ్యవధావతత్వానవపస్తై , భిద్విశేషసాధారణబ్రహ్మరుద్రేన్ద్రా సైన్యసరాదివచాచ్యానాంపురోవాదప్ర

నిశ్చే న్నాగ్రీనాం కాకర్తృత్వవశ్యత్వయోగ్యుత్తైర్గవప్రతిపన్నత్వా, త్రద్వాచినాం తేషాం విశేష్యవ్యవస్థాపకత్వాను
 సపత్నైః, స్త్రీసైతేనాధారాపురుషనారాయణాచివదవాచ్యగృకుత్సాగ్రావికర్తృవశ్యత్వాప్రవణా, త్రదుత్పత్తైశ్చ, అజా
 యమానోబహుధావిజాయత, ఇత్యవతారత్వస్యైవ తేనకర్తృత్వత్వస్యాపాదితత్వా, వితరోత్పత్తైర్దదననాధా
 వా, త్రస్యసర్వకారణత్వోపపత్తైర్ద్రవ్యగలజగతాభరణత్వభావకత్వైర్మకారాద్య, నామాయాపైన్యవసోత్పత్తి
 వత్పమేష్టవ్యమిద్యత్వైర్విద్రవ్యైర్వివిద్రుతంకరిష్యన్తి, తేభద్రమస్తుతిః ॥ ౩౦ ॥ అధఃసేమునెలస్తదం శేనమూర్ధాతానుతా, లోకవిశ్రుతాభావిష్యన్తి
 తెతవాయుః-విద్రుస్సృష్టివిద్రుతంకరిష్యన్తి, తేభద్రమస్తుతిః ॥ ౩౧ ॥ అవ-మభిష్టం-చరందత్వా, తేయోర్దవ్యతోన్య
 రత్ప్రస్థానసూయయా-స్సవ్య-క్షేపతోఃపశ్యతోః-సవ్య-కూజితానురేశ్వరాః ప్రవిజన్యః ॥ ౩౨ ॥ శ్చతః, బ్ర
 హ్మచ్ఛ్రుతుర్బుధస్యాం, శేనసోమః, విష్ణోరం శేనతత్త్రాయః-శమ్భూరం శేనమూర్ధాసాశ్చ, జాతః, అధాగ్నిరఃఅగ్నిరస
 ఉత్పన్నాః, ప్రజామయాకర్తృమానాశ్శృణు ॥ ౩౩ ॥ అగ్నిరసఃపత్నిత్రేధాఖ్యా, కర్తవ్యత్యతీయాదుమాతా, చతఃరంక
 న్యకాప్రసూతపతి-కన్యానిర్జితసినితి ॥ ౩౪ ॥ అపరావశిత్యుత్పాదగ్నిరసఃపుత్రౌ, ఉపగ్యఃబృహస్పతి-రితి-ఖ్యాతౌ
 ప్రసిద్ధౌ-సాన్వగో-విమేషస్య ద్తరే-ఆస్తం, భగవాన్బ్రహ్మేక్షగతిపుత్రద్వయవిశేషః ॥ ౩౫ ॥ శ్చులస్త్యః, పతాత్త్యం
 స్వధార్యామం, హమిర్భూతాఖ్యామం-కర్తవ్యవతుర్ధ్యాందుహితరీ - అగస్త్యుజనయతే-అగస్త్యం విశిష్యేతియో

నశ్చజుల్పస్యతేబ్రహ్మయద్యైర్ధ్యాయతీతద్వయమ్ ॥ ౩౦ ॥ అధాస్తవంకేభూతాన్రత్రజాలోకవిశ్రు
 తాః! భవితాగోక్షభద్రైర్వైద్రుస్సగ్నివతేయశః ॥ ౩౧ ॥ ఎవంకామవరందత్వా ప్రవిజన్యస్సు రేశ్వరాః!
 సభాజితాస్తయోస్సవ్యగ్ధమ్ త్యోర్విద్రుతః ప్రతః ॥ ౩౨ ॥ సోమోధూన్యైర్వహోఽం శేనవత్సోవిష్ణోస్తు
 యోగవితీదుర్వాసాశ్చబరన్యాంశోనిబోధాగ్నిరసఃప్రజాః ॥ ౩౩ ॥ శ్రీధాత్యగ్నిరసఃపత్నివత్సోమో
 తకన్యకాః! సినివాన్వికహూరాకాచతుర్ధ్యమతిస్తదా ॥ ౩౪ ॥ తత్పుత్రౌ సవరామాస్తాంఖ్యాతాసాన్వగో
 చిషాస్తరే! ఉపగ్యోభగవాన్సాత్పత్నీవత్సవ్యబృహస్పతిః ॥ ౩౫ ॥ పులస్త్యోఽజనయత్పత్యాశ్చుగస్త్యం
 చహమిర్బుజి! సోఽన్యజన్తనిదహగ్నిర్విశ్రవాశ్చ మహాతపాః ॥ ౩౬ ॥ తస్య యక్షపతిదైవకుచేరస్త్రిశశని
 గానుతః! రావణకుమకరశ్చతధాఽన్యన్యాంవిభిషణః ॥ ౩౭ ॥ పులహన్యగతిర్భూత్యాత్రి సమాతసతిసు
 తాక! కర్తవేష్టంవరీయాంసంసహిష్టుంచమహామతే ॥ ౩౮ ॥ క్రతోరపత్రియాభార్యవాలఖిల్యానసూయ
 తన్మబుష్టిస్త్రిససాగ్నిజిజ్వలతోబ్రహ్మతేజసా ॥ ౩౯ ॥ ఉర్జాయాంజజ్జిరేపుత్రాసనిశ్చ్యవరస్తవ! చిత్ర
 కేతుప్రధానాస్తాసప్రబ్రహ్మయోఽమలాః ॥ ౪౦ ॥ చిత్రకేతుస్సురోచిశ్చవిరజామిత్రవవః! ఉబ్యశోవసు
 భృద్భ్యానోద్భూతాక్తక్త్యాగయోఽవరే ॥ ౪౧ ॥ శాన్తావ్యధర్యణఃపత్నితేభ్యుత్సృతఃపుత్రః! దధ్యభ్య
 మశ్వశిరసంభృగోర్వంశంనిబోధమే ॥ ౪౨ ॥ భృగుఃఖ్యాత్యాంమహాభాగవతాత్త్యుత్పత్త్యానజీవనతే!

౨౫ ప్రయోగః-అన్యజన్తని-దహగ్నిః-జారరాగ్ని, రభూతే-తధా-మహాతపాః-విశ్రవాశ్చ-పులస్త్యసతేభ్యర్థః ॥ ౩౬ ॥ శ్చ
 తస్యవిశ్రవసః! ఇలవిలాసుతేఇలవిలాయాంజాతః - యతానాంపతిన్రభు-దైవకుచేరే, తధా, అన్యన్యాంభార్య
 యాంక్షేకన్యాం-రావణాదనుశ్రయఃపుత్రా-పితృవసవజాతాః ॥ ౩౭ ॥ శ్చులహన్యభార్యార్యాఖ్యా-కర్తవ్య
 స్యవభ్యమీదుమాతా-నతిపతిప్రతాత్రికసూతా, సమాతపుసూతవతి-పుత్రాగ్నిర్విశ్రవః! కర్తవేష్టమితి ॥ సేమహామ
 తే ॥ ౩౮ ॥ శ్చతతోరపత్రియాభార్య-కర్తవ్య-వశీసుతా-బ్రహ్మతేజసా-జ్వలతఃపుకాశిమానాక, వశ్మిసహ
 సాగ్నిజి-వాలఖిల్యావసప్రసాన్వసీక-అసూయతే ॥ ౩౯ ॥ శ్చతధా-వసన్యభార్యాయామూర్జాయాం-కర్తవ్యసవ
 మ్యం-సుతాయాం-మోచరస్తవ-చిత్రకేతుప్రభృతయస్సప్త-మహావ్రు-నిర్దలచారాఃజజ్జిరే-అనుస్తత్వామనామా
 ప్రవమూర్జితసినితవ్యమ్ ॥ ౪౦ ॥ శ్చపుత్రాగ్నిర్విశ్రవః! చిత్రకేతురితి! వ్యమాకతేజస్వీర్థ్యః, కత్త్యాగయః, అవరే, అ
 న్యన్యాంభార్యాయాంజాతాభ్యర్థః ॥ ౪౧ ॥ శ్చఅధర్యణఃపత్ని-కర్తవ్యసాశ్వమీదుమాతా-శాన్తాఖ్యా, చిత్రితిహార
 సరం-తదా-తత్తస్యావనమానా-సరం - పుత్రవ్రతం దధ్యభ్య - మశ్వశిరసం-పుత్రం-తేభ్యబ్జవశే-అధ-మేమత్తః-భృ
 గో, ర్వంశం-నిబోధస్యేతి ॥ ౪౨ ॥ శ్చసేమహాభాగ, ఖ్యాత్యాఖ్యామం-కర్తవ్యసప్తమ్యందుహితరీ-భృగుః
 ధావ్యవిధాతాకాపుత్రౌపుత్రౌ నిత్యాన్రంబహువచనం - భగవత్పురాంభగవానాశ్శేయోయస్యాప్రాంత్రయంత్యగ్ని

శిష్యాతాం కన్యాం చాజీజనత్ ॥ ౪౩ ॥ ఘోమరుః స్వస్య సుతే, ఆయతిం నియతిం చ, తయోర్ధాత్వవిధాతో-రదాత్
 దత్తవాక్-తాభ్యాం ధాత్వ విధాత్వ భ్యాం, తయోర్ధైరుదహతో రాయతి నియతోః-యధాక్ర మన్య కర్ణః,
 పాణిభ్యాం-భవత్ ॥ ౪౪ ॥ తతః-మృకణ్డో-ర్ధారం-జ్వేయః-పాణా-ద్వదశిరాః మునిరభవత్ - ఉత్తనాశక్యః-యస్యైవ
 దశరథః-సుత-స్యకవిశ్వుక్తిశ్చ-భాగవతమృగవంశసమ్మాతభిశ్చర్ధః ॥ ౪౫ ॥ ఘోమరహితమహిత్యసంతతిము
 పసంహరతి ॥ నవతి ॥ హేతుః, ఎతే-సవ-మరిహరయః-సర్వైస్వయంత్యై-ర్లోకా-నభావయః ఉత్పదయా
 మానుః, కర్తృమదుహిత్యసంతతిశ్చినభలమాహ ॥ ఎవభితి ॥ కర్తృమదహిత్యోకకర్తృమదుహిత్యసన్వన్తి-సన్తానో, మయా-
 కధితః-శ్చిద్ధాపూర్వకత్వణ్యతః పాపనివర్తకః ॥ ౪౬ ॥ ఘోమం-దేవహూతిసంతతిమభిధాయా-ధమనో-స్త్రీయా
 యాదహిత్యః, ప్రసూతే-స్సన్తానమాహ ॥ ప్రసూతిమతి ॥ అజాత్మజోబ్రహ్మభృత్, దక్షః, మానవింస్సాయంభువనుదు
 హతరం, ప్రసూతి-ముపయేషేహాభతస్యాం ప్రసూత్యాం అమలభవనాసౌనన్త ర్యతానినిః-మృదశ-దుహిత్యః, స
 సర్వ ॥ ౪౭ ॥ ఘోత-త్రయోదశ-దుహిత్య-విభు-స్తతదభిపాయవిజ్ఞానసమర్థ-దక్ష-ధర్మాయ-దదా-ఎకాం దుహిత
 ర, మగ్నయ-ఎకాం, యుక్తభోమితి తేభ్యః, పితృభ్యః-ఎకాం, భవచ్చిదే-భవాయురదాయ, అదాత్-జ్ఞానప్రదత్వాద్రు
 ద్యగ్భవచ్చిత్వం వివక్షితమ్ ॥ ౪౮ ॥ ఘోత తర్హ-పత్నీ-త్రయోదశ దుహిత్యార్పితః ॥ శ్రద్ధతి ॥ ౪౯ ॥ ఘోతాసాం

ధాతారం చ విధాతారం శ్చియభ్యుభవత్పరామ్ ॥ ౪౩ ॥ ఆయతిం నియతిం చైవ సుతేమరుస్తమారదాత్ ।
 తాభ్యాం తయోరభవతాం మృకణ్డోపాణి-ఎవత్ ॥ ౪౪ ॥ మారు-జ్వేయోమృకణ్డ్యపాణాద్వదశిరామునిః
 కవిశ్చభారత్యోయస్యభగవానశ్చ నానుతిః ॥ ౪౫ ॥ నవైతేమునయః ॥ తర్హోకాన్యర్ధైరభవయః । ఎవకర్తృమ
 దహిత్యసన్తానకధిత స్వశిశ్యణ్యతశ్చిద్ధధానస్యసద్యః పాపహరః పరః ॥ ౪౬ ॥ ప్రసూతిం మానవీందక్ష
 ఉపయేషేమగ్రజాత్మజః తస్యాం ససదదుహిత్యః మృదశామలభవనాః ॥ ౪౭ ॥ త్రయోదశాద్ధర్మాయత
 దైకామగ్నయేవిభుః । పితృభ్యం వికార్యుక్తేభ్యోభవామైకాంభవచ్చిదే ॥ ౪౮ ॥ త్రధావైత్రీదయాశాన్తి
 స్తుష్టిః పుష్టిః త్రీయోనృతిః । బుధిర్దేహాతితాపీయాద్విధర్మస్యవత్తుయః ॥ ౪౯ ॥ శ్రద్ధా-ఎనూతశ్చ
 తం మేత్రిప్రసాదమభ్యుదయ- । శాన్తిస్సుఖం మమదంత్యస్త్రీయంభుష్టిరసూ-యత ॥ ౫౦ ॥ యోగం క్షీయో
 నృతిభిర్నవదంతంబుధిరసూ-యత । మేధాస్త్రీతితితాదేమంపీః ॥ ౫౧ ॥ యోగం
 ర్యగుణోత్తీనరనారాయణావృత్తిః । యయోర్ధ్వస్యవోవిశ్వమభ్యసన్తస్మిన్సృతమ్ ॥ ౫౨ ॥ మనాసిక
 కుహోవాతాప్రసేదుస్సరితో-బియః । దివ్యవాద్యస్తతూర్యాణిషేతుః కుసుమవృష్టయః ॥ ౫౩ ॥ మునయస్సు
 ఘ్నస్త్రుష్టాజగుర్ధర్మశ్చిన్- । సృత్యన్తిస్త్రీయోదేవ్య అనీవృరమువృక్షమ్ ॥ దేవాబ్రహ్మదయస్సర్వ
 ఉపతస్థురభిష్టైః ॥ ౫౪ ॥ దేవాః ॥ యోమానయోవిరచితం నిజయా-ఎత్తన్దిదంభేరూపభేద-మివత

పృత్యేకం సప్రమాహ ॥ శ్రద్ధతి ॥ ఆసాం-త్రద్ధాదివామత్వం-తదపత్త్యాసాంకుభాదివామత్వం-పృత్యే ద్ధాదిధర్మయై
 త్వై, త్రద్ధాదికార్యకుభాదిధర్మయై త్వైనవభాధ్యం, నామానవస్వర్ధ త్యాత్-యద్వా, త్రద్ధాశభాద్యభిమానిదేవతా
 త్యాద్వాతాసాం తేమాం-తనానవత్వమ్ ॥ ౫౦ ॥ ౫౧, త్రయోదశానాం మధ్యే, మూర్త్యాభ్యాధర్మ-పత్నీ-సర్వేషాం-గు
 ణానాం కల్యాణగుణా, మత్వత్తిరభిష్టత్తిరయో-బుధీనరనారాయణ-భగవదపతారభూతా, అసూత-యయోర్ధ
 రనారాయణయోర్ధ్వనిజన్తకాత, అదఃపిత, ద్విత్వం, సుభితంస, దభ్యసన్త ॥ ౫౨ ॥ శ్చనర్వేషాం, మనాంపి-దిశి, స్వ
 తఃసముదా-వారాశ్చ, ప్రసన్నా, అభూవత్, తూర్వాణివాద్యాని-దైవై-రవాద్యస్తధ్వనితాః ॥ ౫౩ ॥ ఘోమరహితమహిత్యసంత
 నాంసన్వన్తిస్త్రీయః-అమతిర్ధో-నరనారాయణ-ద్రఘకామాః-సర్వే, బ్రహ్మదేవోదేవా-అభిష్టయై-రుపతస్థః, అగ
 శ్యదమేకాభిశిశ్చి త్యాదే-స్త్రీస్తుభుభిర్భ్యర్ధః ॥ ౫౪ ॥ ఘోమహితమహిత్యసన్వన్తి-నిజయా-అత్రియయా,
 మాయయా-సం-భవనస్య త్రస్యేవాధారభూతే, శ్చెకాశే, రూపభేదం నితీనిలాదిరూపభేదమివ, విరచితం, య
 దిదం-వి-యం, రచితం, తతా కాశద్భుష్టాదైవస్వస్య సృష్టస్య భ్యుత్తుదోపత్య ముచ్యతే, యద్వా, యస్మిన్నా
 త్ర-జిజ్ఞే, ఆకాశేరూపభేద-భవ-భవం దేవత్యగదిరూపభేదం-రచితం-తతా కాశద్భుష్టాదైవనితీనిలాదిరూపభేదో
 మేషాదిశ్చోప-స్తతతకాశాదతిర్ధో-విధా-స్త్రీ-నామాకాశాభిష్టయై-ప్రతితః, తద్వద్దేవాదిరూపభేదాద్విలక్షణ
 హ్యత్తస్యరూపేతదభిన్నత్వేనైవభా-స్త్రుష్టీనాం ప్రతియమానో-దేవాదిరూపభేదభివక్షితం-తథోక్తం-నితీనిలా

దిశ్చదేనచుత్తై కంధ్య శ్యతేనభః | పౌ నైవృష్టిభిరాత్మాపితత్తై కస్యకస్యధ్వకస్పధ, గితిస్త్రిన్మత్తే - యోమాయయాఽ
త్సనిరచితమిత్యక్త్యా - భగవతస్సజులౌ దేవజీవస్యబద్ధ ఇత్యుక్తం భవతి-తత్త్వైచక్షణాయ-తస్యదేవాదిరావసంస్య
ష్టస్యాత్మనః - ప్రవతక్షణాయప్రతిహేధరామ-దేవాదిరావభదాద్విలక్షణబ్రహ్మత్వ కప్రత్యగాత్త స్వరూపబోధనాయ-
తద్వైరానంసార మోచనామైత్యభిపాద్యయః | ఎత్తేన-దేవమనుష్యాదినజాతీయేనస్వసజులౌపాత్తేనాపాక్రీతాకర్త
వశ్యేనఋత్యుకారణ, ధర్మస్యగృహే - యోభగవా - నాన్విదుశ్యకారపాద్యుత్పత్తి, తస్మై పరమభురమాయ- తేన
వః || ౫౫ || ఋసోఽయంస్వసజులౌకృతజగద్వస్థ మోక్షోభగవా - ననుమేయతత్త్వైశాన్వైకైవేద్యవివిధవిచిత్రకై
నుత్త్యరూపః-స్థితివ్యతికరోపకమాయ-స్థితిపాలనంవ్యతికరఃసృష్టిః, ఉపశేషస్సంహారః, తేహం-నమాహారేవ్యవస్థ-
తస్మై జగత్పాలనాద్యర్థం - పాలనాధికృతభగవదంశభూతేనాన్వైవ్యభిపాద్యయేనస్థితిపదంప్రయుక్తం-నవ్యేనైవనిగత
యోపలక్షణం-స్థి త్యాద్యనుగుణసత్త్వాదిగుణవివక్ష్యత్వేన- సృష్టా,నస్తాఽనురగణాక-అదభికరుడేనఅనల్పదయాయుక్త
న-విలాకనైన-దృశ్యాత్-అశీర్షి జలద్రావకత్వాత్పూర్ణదేశాభావః- దృశ్యానితిదీప్తియాన్విరాతయ-పశ్యన్వితిక్రియాపద
మధ్యావార్యవ్యం-దృశ్యాక-కృపావలోకనవిషయత్వయోగ్యానస్తాన్వశ్యత్వైత్యర్థఃకథంభూతేనవిలాకనైన-యన్వియో
లక్ష్యైః-నికేతంస్థానం,అరివద్గంకమలం-తత్-క్షిపరాతిరను-ర్వతా || ౫౬ || ఋతాత-ఎవంబిభ్యకృపావలోకో
న్మైత్తే-సురగణై-రభిజ్ఞతా-భగవత్సైవరనారాయణౌ - గన్ధమాదనాఖ్యంపర్యవంప్రతి-యయతుఃగతవన్తౌ || ౫౭ ||

త్పృతివతక్షణాయ|ఎతేనధర్మ సదశ్శఋణుషిమూర్తినా౭ ద్యపాన్విదుశ్యకారభురమాయనవఃపరస్మై || ౫౫ ||
సోఽయంస్థితివ్యతికరోపకమాయసృష్టాన్వత్సేనసస్సురగణాననుమేయతత్త్వైః | ఋత్యుకారదభక్తికరుడేన
విలాకనైనయన్వీనికేతమలంక్షిపతారవిన్దమ్ || ౫౬ || ఎవంసురగణైస్తాతభగవద్రావభిష్టుతౌ|లభ్యావలో
క్తైర్వయురర్చితౌగన్ధమాదనమ్ || ౫౭ || తావమావైభగవతోహారంశావినశౌ | భారవ్యయాయవ
భవఃకృష్టేయదుకురూప్యవశౌ || ౫౮ || స్వాహౌభిమానినశ్చగౌరవజ్ఞాంప్రీనజీవనత్ | పావకంపవమా
నంచకుచించహుతభోజనమ్ || ౫౯ || తేభ్యోఽగ్నయస్సమభవశ్చేత్వానిరంశచ్చపఞ్చచ|తపైవోనపఞ్చ
శితాన్గంపితృశితామహైః || ౬౦ || వైతానికేర్షణియన్నామభిర్వస్త్రావాదిభిః | ఆగ్నయ్యభిష్టయోయ
జ్ఞేనీరుశ్యతైఃగ్నయస్తౌ || ౬౧ || అగ్నిష్వాత్తాబ్ధిషదస్సోహ్యఃపితరలభ్యహః | సాగ్నయోఽనగ్న
యస్తేహంపక్షిదాయుజీన్వధా || ౬౨ || తేహ్యధారకస్యేద్యవయునాంధరణీన్వధా|ఉభౌతేబ్రహ్మ

తావేవహారంశతయావత్తిల్లా - ఇమానురనారాయణౌ-భవః-భారవ్యయాయభారక్షణాయ-యదుకులకేస్తౌ, ఇమా
కృష్ణార్జునా-వివశౌకౌ-తావేవకృష్ణార్జునరూపాక్షపత్తిల్లావిత్సర్గః || ౫౮ || ఋవం, ధర్మపత్నినాంబక్షయహిత్యా
ణాం|త్రయోదశానాగనస్తతికధితా-అధవత్సర్వశ్యాదక్షయహితుస్సన్దానమాహ || స్వాహేతి || అభిమానినః, స్వాహంభా
ర్యాంస్వస్యాశ్చస్త్రమనుకూలాంచుగ్ధమానాదగ్నై-స్తద్భార్యా,స్వాహాస్వాహాఖ్యా|త్రీ-నస్త్రా|న్నీసూతవతి-అభిమా
నినఇత్యాత్మజవిశేషణంవా|త్రేతాగ్నైభిమానినోదేవానిత్యర్థః-తానాహ|| పావకమృత|హుతభోజనమితిప్రయాణాంవి
శేషణం,హుతందేవతోదైశేవత్వక్తంచరుభరోదాశాదికంఘజ్జిగ్మహుతభోజనస్త్రం || ౫౯ || ఋతేభ్యోపావకాదిభ్యః
పఞ్చవత్సారింశ-దగ్నయ, స్వసభవక-తపవ-పఞ్చవత్సారింశదగ్నయః, పితృపితామహై-స్వాకంసహ,ఎకోనపఞ్చ
శత్,త్రత్ర-పితరస్త్రయఃశితామహావః || ౬౦ || ఋపఞ్చవత్సారింశదగ్నిస్యశిష్టే|వైతానికభిః|యన్నామభియేమా
మగ్నీనాంనామభిః,వైతానికవైచికేర్షణి,తథా-యజ్ఞే,యద్యా-యజ్ఞరూపేవైతానికేర్షణి-ఆగ్నయ్యః,అగ్నిదేవ
తాకా-ఇష్టయోయాగాః|బ్రహ్మపాదిభిన్వేన్వికై,విదుశ్యవై-తపతే-అగ్నయ్యభిత్సర్గః || ౬౧ || ఋఅధ,పఞ్చదశ్యాద
క్షమహితుస్సప్రతిపదగ్నయంప్రత్యతీన్వత్సానిభౌజతి || అగ్నిష్వాత్తాబ్ధి || అగ్నిష్వాత్తాయజ్ఞాన-స్థైవనగ్నయః-యే
మామగ్నీకరణంవాస్థి-తేనగ్నయః-తేనాభ్యహః, యేచన్ద్రియదోయజ్ఞాన, స్థైవాగ్నయః | అగ్నీకరణవస్త్రః,సో
హ్యః-సోమపాశ్చ|తథావశ్రుతిః, సేవైయజ్ఞానస్తేపితరోబర్హిదగః-యేవా౭యజ్ఞానోగృహమభినస్తేపితరోఽగ్ని
ష్వాత్తా, ఇతి|తేహిమభయనిధిపత్మాణాం-పత్మా-దానాయజీదక్షయహితాన్వధాఖ్యా || ౬౨ || ఋతేభ్యోపితృభ్యః

స్వధామధాం-వైరింబం-వై కన్యవధార, గర్భస్థతవల-ద్రను తవత్యిద్రం-తియోగ్న ప్రతిరాత్న తీర్థాగ్నాం శుభి
 ౬॥ వైశిఖమధావైరింబ్యో-బ్రహ్మవాదిన్యోబ్రహ్మపదమ్యో-జ్ఞానం శాస్త్రబ్రహ్మ-విజ్ఞానం వివేకాదిజన్యం-తయో-పా
 రమ ప్రసంగతవత్కృ-సనకాదివధార్య రితి సు-తేతిభిభావః॥౬౩॥ భవనగర్భయద్రగ్న-యోగత్వసహామి-సాపి-గుణా
 లాదిభి-రాత్న సన్యస్యో-స్వస్వశం-దేవభవం-చిత్తం సేవమానాప-ప్రతం-న౯భే ॥౬౪॥ తత్ర హేతు-స్వవేతరిదశే-అ
 నాగ సేవిరపరాధినే-భవానుయద్యాయ-యహోగ్నిభవ-అవతిరూపే అనన్యశే-ప్రతపూలెనతి-ఆత్మనాన్యయమేవ-ఆత్మా
 నం దేహం-అప్రాప్తై నబాలై నన-యోగనయూత-అజహత్ తత్యాజ-సాహాగ్నినా దేహందహాహేత్యర్థః॥౬౫॥

ఇతి శ్రీమద్భాగవతసద్గ్రంథినికాఖ్యాయాం శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానం చతుర్వపు-ద్వైప్రథమాభ్యాయః ౧౦౦౦
 భవామయిత్యర్థప్రతిరూపేత్యాత్మత్వసంభత్యాజేతసన్తగ్రిహేతా క్తం దేహత్యాగనిమిత్రత్యాగంచాశ్రుత్యత్యర్థస్య
 ప్రరబుభుత్వయావృత్తతీవిదురః॥భవతిత్రైవిధిః॥శీలవతాంసైర్వైరత్యసనచర్యసత్వాసహాపన్యహవతాంవశ్యైక్రేష్టే,
 భవైర్ద్రు-దుహిత్యపువత్సలౌ,దక్షః సతినామి-నూత్నజా,మనాభ్యత్య-కస్తాధైత్యో,ద్విద్వేషమకరోత్-నచదుహిత్యజా
 మాతరావిద్యేషార్థావిభిభావః॥౧॥ ఋతిత్యసనభవామిద్యేషార్థా ఇత్యాసాంకఠిత్యోక్తిబ్రహ్మదక్షః,చరాచరాణాం,గు
 రుంజ్ఞానోపదేష్టారం, అచరాణామపిజ్ఞానసంపదనసంకర్ష,కిముతచరాణామిత్యై ముతీకన్యాయద్యోతనాయా-చరప
 దంప్రయత్నం-జగతఃజీజ్ఞానోగ్లోకగ్య,మహాదైవతంఅత్యాం,యద్రస్తారకంబ్రహ్మవ్యాదప్తే-శిలరాజ్ఞానమస్విచ్ఛే,

వాదోన్యజ్ఞానవిజ్ఞానపారగ్ ॥౬౩॥ భవనగర్భయద్రగ్న-యోగత్వసహామి-సాపి-గుణా
 ధేగుణ శీలతః ॥౬౪॥ విత్తత్యప్రతిరూపేద్వైభవాయాచాగసేరుమా అప్రాప్తై నాభ్యత్నానమభిహ
 ద్యోగనం యతా ॥౬౫॥ ౧౦౦౦ భవనగర్భయద్రగ్న-యోగత్వసహామి-సాపి-గుణా
 విదురఉవాచ ॥ భవేశీలవతాంక్రేష్టైర్దక్షోదుహిత్యవత్సలః ॥ విద్వేషమకరోత్-సాచరాచరాణాం
 తీమ్ ॥౧॥ కన్యవరాచరగురుంసైర్వైరత్యసనచర్యసత్వాసహాపన్యహవతాంవశ్యైక్రేష్టే,
 హత్ ॥౨॥ ఎతదవ్యాఖ్యానమబ్రహ్మజ్ఞానమాత్యుత్సవస్యసావిద్యేషమయిత్యోక్తిం ప్రత్యక్షేషమన్యజ్ఞానం
 సతి ॥౩॥ మైత్రయఉవాచపురావిత్యసన్తగ్రిహేతా క్తం దేహత్యాగనిమిత్రత్యాగంచాశ్రుత్యత్యర్థస్య
 మునయోగ్నయః॥౪॥ తత్రప్రతివ్యవహారాద్యస్త్యైర్గుణిమహాచిహాభ్రాజమానంవితిమిరంకుర్యస్తం
 తన్వహత్సదః॥౫॥ ఉదతిన్యదనన్యైర్వైరత్యసనచర్యసత్వాసహాపన్యహవతాంవశ్యైక్రేష్టే,
 ప్రతేజగ్ ॥౬౧॥ దనసన్తగ్రిధర్మోభగవాన్సాధుసత్పుతః ॥ అజంతోకగుంసత్వావిషసాదతదాజ్ఞయా॥

దితిశ్రుత్యన్యభ్యాం,జ్ఞానార్థంజీజ్ఞానపారాధ్యమితిభావః ॥సైర్వైరం,తంభవం కథంద్యేష్టవిద్యేషీదిత్యర్థః॥సైర్వైర
 యోహేతుః,౩॥ న్విగ్రహంశా నీరవవిగ్రహానుగ-శాస్త్రప్రచరణిత్యర్థః, ఆత్మనిగర్భసూతా నూత్ననివరవపురు
 షే,అరామారతిరగ్యతం, సన్యంఖర్షదంబ్రహ్మజ్ఞలానితిశాస్త్రపాపీతే,తిత్తత్యర్థ కరీత్యాశ్రమదమాదిభిన్నర్వాత్మ
 కంబ్రహ్మైహోపాసీనమిత్త్యర్థః॥౧॥ ఋజామానద్యవస్య,కృశ్వరగర్భదక్షస్య-యతోహో-ద్విద్వేషయే భవత్-యత
 శ్చవిద్యేషా,దక్షగ్రదుహితా,సతీ-పాగ్నిశాన్తత్యాజ-ఎత,న్యజ్ఞం,హేబ్రహ్మక-ఆఖ్యాపికధయః॥౩॥ ఋషివమా
 కృష్ణేష్టైత్యేయోభవదక్షుద్యోద్విదననిమిత్రతన్యమిత్రత్యాగంచ-ప్రసన్న ముపపాదయమరాధోద్ధాతికీం
 కథాంప్రవృత్తి ॥పురతీ॥ విత్సన్యజాంమరిభ్యాగ్నిప్రజావతినాం,సత్వేమహాయజమానకర్తృ కోయ-గత్యత్రం-తన్యైక-ప
 రమన్య-ప్రధానపుత్యా, ఇన్యావయోమరగణాః - అగ్నయోలగ్నగ్నిమానిన్యోదేవతాశ్చ,సమితాన్యస్థేహూతా,ఆ
 నకా॥౪॥ ఋత్రయజ్ఞేయేదశే-ప్రవిష్టం,దక్షుతిశేషః-కృష్ణ్యై,చతుర్వైశ్చంబంబనినా-నర్వేతస్యదక్షిన్య,భాసా-
 తిషీ ప్రవభిహూతం,తేజః,యేహం-తేనహగ్నయోలగ్నగ్నిమానిదేవతానపాతాః,సదస్యాంసదసినం స్త్రీతాః,సాన్యసే
 భ్యాఉదతిజ్ఞేఉత్తీతవ న్తః - దక్షంకథంహూతం-శోచిమాదేహకాన్యా, ఆత్మమిదప్రాజమానం-మహత్సదఃమహాతీంస
 భాం,వితిమిరంకురధాతభా-కుర్యస్తం॥౫॥౬౧॥ తత్ర-స్వభాగవాన్దక్షః-నదసన్తగ్రిధి-సాధుయధాతభా-సత్పుతః
 భూజితః,లోకగురు,మజంబ్రహ్మణం-ప్రణమ్య,తస్యాజస్యాజ్ఞయా-నికసాదఉపవిష్టవాక ॥౬॥౬౨॥ పావోక్-స్యాప్రవేశా
 భూర్వైరమహాగ్య, నివర్ణముపవిష్టం,వృణంబం,దృష్ట్యై, తెనమృదేనా, నాదృత్యత్రయ్యత్థానాదిభిసత్పుతో,దక్షః

నామృత్యుత్తనసే హేవామంచక్రం యథాతథా, నహన్వివ చతుర్వ్యవధివీక్యః ఉవాచ ॥౮॥ శ్రీ ఉక్తిమేవాహా॥ శూరీ
యతామిత్యాదిచారుణ్యభాగం నలభతామిత్యుచైవ హేనహం యథోమహర్షయః సాధూనాం, వృత్తమాచారం, బ్రువతః
కథయతో-మంచహాక్యం, వత్సమాణం శూరీయతాయుష్మాభిరితి శేషః, ఇదంతత్యమాణంచః-అజ్ఞానాన్త త్వరాచ్చన
కథ్యతే ఇత్యాహ॥ అజ్ఞానాదితి॥ అజ్ఞానాన్త త్వరాచ్చనకథయిష్మామిత్యర్థః ॥౯॥ శ్రీ అయం రుద్రః-నామ్నా పినిరైష్టుమస
హమానోఽయమితి స్వరామాన్సిద్ధి వాక్-ఎవము త్తరత్యాః॥ లోకపాలానాం, యశోనాశకః - నిరవత్రః లజ్జారహి
తః - స్తబ్ధశబ్దే నవిహతగ్ధృత పరిత్యాగిసామూర్ధ్వణవా - యేనరుద్రేణ - సద్వి, రాశరితః అనస్తీతః, పరాః శైదికాచారః,
దూషితోనోవంప్రాపితః, వినాశితభియనతో ॥౧౦॥ శ్రీ స్తబ్ధతామేవచప్యయతి॥ ఎవ ఇతి ద్వాభ్యాం॥ ఎవరుద్రః
యతో యస్తా-నై మమ-శిశ్యతామంగతః, మేదుహితుః సత్యాపాణిం - విహాగ్నిసాక్షిం-సాధువత్-అగ్రహీత్-సాధు
వదితివప్రత్యయేనవ స్తుతోఽసాధురితివృత్తేతమ్ ॥౧౧॥ శ్రీ మగుటస్యేవలోచనయ్యసోఽయం రుద్రః-మృగతాబ
గ్యసారిణబాలకస్యా-క్షిణీభవాక్షిణీయస్యా-ప్రస్యాః సత్యాః - పాణిం గృహీత్వా-ఉత్థానప్రత్యుత్థానాభివాదనాదియో
గ్యమయి-వాత్సావ్రేణాపి - ఉచిత్సంసారా-రం-నాకృతనకృతవాక్ ॥౧౨॥ శ్రీ అనర్హాయకన్యాం దత్తవానసామిత్యమ
త్యమానఆహ॥ బు ప్రక్రియామేతి సార్థే శ్చతుర్థిః॥ బు ప్రక్రియాయుబద్ధా-క్రియసదాచారః-యేన-అతఏవాశుభయే-మా
నినెదురహంకారిణే - భిన్నసేతవేభిన్నః॥ భం శిశు సేతుః ధర్మమర్యాదా-యేనతస్మై - అనిచ్చన్నపి-దాతుమితి శేషః-అహం-
బాలాంకన్యాం-అదాందత్తవాక్-యథాశూద్రాదీయ-ఉత్తీంసిర్దుష్టాం-వేదలక్షణాంగిరం-తత్తత్కర్మః ॥౧౩॥ శ్రీ ప్రే

ప్రాప్తివర్ణం మృదం దృష్ట్వా నామృత్యుత్తదనాదృతః । ఉవాచవామంచతుర్వ్యవధివీక్యవహన్వివ ॥౮॥
శూరీయతాంబ్రహ్మద్యయోమేనహదేవాస్స హంగుయః । సాధూనాంబువతోవృత్తం నాజ్ఞానాన్తమత్స
రాత్ ॥౯॥ అయంబులొకపాలానాంయశోఘానిరవత్రః । సద్విరాశరితఃపరాయేనస్తబ్ధేనదూషితః॥
ఎవమితివృతాంప్రాప్తియన్తేదుహితురగ్రహీత్ । పాణింవిహాగ్నిసాక్షింభతస్సాపిత్యాగ్నిహసాధువత్ ॥౧౦॥
గృహీత్వామృగతాబాహ్యైఃపాణింమగుటలోచనః । ప్రత్యుత్థానాభివాదానైవాచావ్యక్తవతోచితమ్ ॥౧౧॥
బుప్రక్రియాయాశుభయేమానిసేభిన్నసేతవే । అనిచ్చన్నస్యదాంబాలాంశూద్రాదీయోవేదలక్షణాంగిరమ్ ॥౧౨॥ శ్రీ
తావాసేషయోఘాదైఃప్రేక్షేద్దృష్టాతగజైర్వృతః । అటయ్యన్తత్తవన్నగ్నివృత్తకేశోహసమగ్రమ్ ॥౧౩॥
చితాభన్తకృతచ్చానః । పైత్రసృష్టిర్నిహాః । శివాపదేశోహ్యశివోమత్రోమత్రజనప్రియః । పతిఃప్రమధ
ధూతానాంతమామతాత్మకాత్మనామ్ ॥౧౪॥ తస్మాఉన్తాదనాధాయస్వకాచాయద్యుదే । దత్తా

తావాసేషకాసేమ-ఘాదైర్వికృతైః - ప్రేక్షేఽఘాతగజైశ్చ-వృతఃవేష్టితః సగ్గుఃవివసనః-వృత్తకేశఃవిక్రీణ కేశ
ఉన్తాత్తభవ-హస-రందంశ్చ-అటపిపద్యటతి ॥౧౪॥ శ్రీ చితాభన్త నాశ్చ శానభన్త నా-కృతంస్తానం-యేన-ప్రేతా
నాంప్రతోమాల్పనియగ్గతః - అన్ది భూవణః-స్వదామస్తీనిభూవణానియగ్గతః-స్వయమశివోఽమగ్గ లోఽపి-శివాపదే
శఃశివభితివ్యవహరమాత్రంయస్య - స్వయంమత్రో - మత్రానాంజనానాం ప్రయశ్చతమామాతాత్మకఃకేవలతమోరూ
పః-ఆత్మాస్వభావోయేమాం-తేమాం-ప్రమధభూతానాంప్రమధాఖ్యభూతవిశేషాణాంపతిః ॥౧౫॥ శ్రీ తస్మాఉన్తా
దానాంభూతవిశేషాణాం - నాచాయ - ద్యుద్యుదేష్య చిత్రాయ - నష్ట శాచాయలచారహీనాయ-సాస్తీనతికన్యా, మ
యా, దత్తా - పరమేష్ఠినాహితేతదిష్టోఽహం దత్తవానిత్యధ్యారహః । హితేతే ఇత్యాదౌ త్యాద్యనిత్యయేనత్యయియాధైషధ
మావా, బతిభేద - కేచిదతలు ప్రక్రియాయాశుభయే ఇత్యాదిగన్తంరుద్రసిద్ధాపరంయథాశ్రుతంవ్యాఖ్యాయ - వాస్త
వస్వయమర్థభివ్యక్తవ్య, బుప్రాప్తిక్రియాఃసుస్తిస్వరబ్రహ్మత్వాత్ - అతఏవనశుచిర్విస్తాత్, అమానిలభిన్నసేతవ
భితిచ్చేదః, తస్య పరమేశ్వరస్య, మదియామానసీకన్యా - కథంయోగ్యా స్యాదితిజ్ఞయా, దాతుమనిచ్చన్నస్యేత
త్వస్యన్తలోభనదత్తవాక్ - శూద్రాదీయత్వన్తత్వమాత్రేవప్రాప్తః - సహీంశ్యే అన్యధాపూర్వపరస్యగ్రన్తవిరోధా
పత్తైః ॥ ఎతదుక్తంభవత - యథాకచ్ఛిచ్చూద్రాదీయవేదమర్థలాభనదదాతి తద్వదితి ॥ ప్రేతావాసేష్టిత్యాదిసర్వంవిద
న్యనమాత్రమితిస్వయమేవాహ ॥ ఉన్తాత్తవదితి-అన్యధా, ఉన్తాత్తభిత్వేవావత్కృత్-అభివః-నాస్తిశివోయస్తాత్-అమత్రః-
అమత్రజనప్రియభితిచ్చేదః, పతిః, ప్రమధభూతానామితిభక్తవాత్సల్యమాహ ॥ తామసానామహితోషమపనియపాతి
తిపతిః, నష్టానామవిశేషంశుద్ధిర్విస్తాత్ ద్యుష్టేవ్యప్యేతేమయానుకమ్యాభితి - హన్తనో, యస్య, ద్యుష్టత్-తస్మా

తెన్నవఁ - ఇతిరద్ర ప్రతం సాపర త్వేనవ్యాచత తే - తత్తామంవా ద్రవ్యోఽంకం దక్షస్యానిప్రెతః, ఉత్తే తత్తురాణక
 రుః - ఉత్తాభ్యంగత్యద్వ్యకన్యకన్యచిత్ - నాద్యః, సాధూరాంబువతోవృత్తం నాజ్ఞానాన్వరవత్సరా, దితివా ద్రవిక
 త్వమచక్రమ్య, లోకపాలానాం యశోశ్చానిరవత్రవః, యేన ద్రుజ్ఞే నయాషితః ఎవమేవిద్యతాం పాప్ర, ఇత్యాదివా
 నిన్దయత్ ౨ భిప్రతత్వాసమ్మవాత్ - నిన్దాయామేవతగ్రతాత్పర్యాతితయావగమాత్ - అతవసహ, దక్షగిరిత్రాయవిన్య
 జ్యకాపతస్తాద్వివిమల - వ్రమ్యవివృద్ధ మన్యః - జగమ, తినిన్దాపూర్వకశాపకరణత్వవివృద్ధకోప్రవృత్తినిమల - నిమలాదయో
 వక్త్రమాణాడపవన్నాః - నన్దితియః - వెదాన్తాగోపబంహణయావత్వాదన్యపురాన్య - వెదా నేమవ, అనపహతపా
 ప్తావాఅహవస్తి - నారాయణాద్రదోహాయత, ఇత్యాదిమకర్తవత్వేత్వకన్యత్వాదివతా త్రద్విరుద్ధాదానామత్రనిబ
 ద్ధవయ్యక్తత్వేనై తత్తురాణక ర్తృభిప్రతత్వాసమ్మవాత్ || అతవసహ, సద్యోజాయతతన్తన్యః కమాగోనిలహితః |
 గవై రుదోదదేవానాం పూర్వజోభగవానజః || నామానికురుమేధాతః - స్థానానిజగత్తుతే, ఇతి - వేదాన్తార్థానసారే
 జైవకాన్యకకర్తవత్వత్వచతుర్థ భక్తృతనామస్థానాదిమత్వముచబంహితం - కన్యచి త్రిమూ ర్త్యైకాదికం ప్రతియ
 మానంద్రతర్దనన్యాయేనాన్యధాభ్యుపపన్నమితిపూర్వమేవప్రతిపాదితం - నన్దితియః - అగ్రహమూలకత్వాత్, నిన్దావ
 రగ్రన్దస్థయధాకధంచిన్దిగిరితార్ద పర్వ వసానకరణేనన్య తాప్యవమనస్యాచిత్తుజ్జనిన యోగ్యత వస్థానపవత్తేన్య,
 యదభ్యుక్తం, లుప్తాః క్రియాయజ్జీవ్యరబ్రహ్మత్వాచితి, తదయ్య క్తం పగ్రబ్రహ్మత్వైవ రామకన్యత్వాద్యవతారేషు, లుప్తక్రియా
 త్వాదన్య సేన హోగ్యభివారాత్, అమానినెలభిన్నపేతవత్తేపదభ్యేదభ్యుత్పయ్యక్తం, సద్భిరాదరితః పథాదేన ద్ర
 జ్ఞేనదూషిత, ఇతి, యజ్ఞ భాగం నలభతాం దక్షై రైవగణాధిప, ఇతిపూర్వ త్రవన్యధాతాత్ || తన్యవరమత్వరన్యమచీ
 యమానుషీకన్యత్వాద్యుత్పయ్యక్తం, భవదక్షయోరుభయోరకచతుర్థ భాత్వేనూత త్వేనదక్షకన్యాయమానుషీత్వాస

బతమయానాద్విహోదితః పరమిషి నా || ౧౬ || మైత్రయేషవాచ || విగ్రహేన్యవంగిరితేవ ప్రతిపవనస్థితమిదమ్ | దక్షో
 ధావఉచస్పృశ్యత్రదశ్యే పుంప్రవక్తమే || ౧౭ || దక్షఉవాచ || అయన్తాదేవయజనఇన్ద్రోపేనాన్దిభిన్యః |
 సహభాగం నలభతాం దక్షై రైవగణాధిపః || ౧౮ || మైత్రయేషవాచ || నివిద్యమానస్సనదన్యమఖై ర్గ్రహే
 గిరితాయావిన్యజ్యతామ్ | తస్మాద్వివిమల - వ్రమ్యవివృద్ధ మన్యరగ్భగామకౌరవన్యజంబితే || ౧౯ || విజ్ఞాయశా
 పంగిరిశానుగాగణేర్వగోరౌవక్తమానుయాషితః | దక్షయశాపంసన్దదారుణంయోచాన్యమోదం ద్ర
 దవాన్యతాం ద్విజాః || ౨౦ || నన్యవాచ || జ్ఞయయేతన్తర్త్యమున్దిత్యభగవత్ప్రపత్తిద్రుహీ | ద్రుహత్యజ్ఞః

వ్యవత్, మనోరథాతావత్తాతావత్కృతిహమానుషకత్వోత్పత్త్యాచితః - తామసానదిహీమమశేవమపనియేవాతీత్యాద్యపిమ
 గ్ధం - తానహం ద్వివతఃకూరరాన్యం సారేమనరాద్రమా | శ్రీపాన్యజప్రవశుభానానుగి మ్యేవయోనిమ | అనురింయోనిమా
 పర్యాచూడాజన్మనిజన్మని | మామపాప్రై స్త్యైవకౌన్తేయతతోయాన్యగ్రహం గతి, మితితామసానాంనిగిర్యాత్వ
 గానాత్, తస్మాద్భగోక్తమార్ధః || ౧౬ || జ్ఞనదక్షః, అప్రతిపం అప్రతిక్రియ, మదాసీన - మవస్థితమాసీనం, గిరిక, మవము
 క్తేదయా, నిన్దాగ, స, అవఉచస్పృశ్యతమ్యేత్వగ్ధః, క్రుద్ధకేత్రం ప్రవక్తమేవకాప్రై వా || ౧౭ || జ్ఞయంభవా
 రుద్రః, తున్దై తా యతః - దేవగణాధిపః - సర్వభూతదేవభ్యోఽధిపః - తతః - ఇన్ద్రాదిభిర్దై వ్యస, దేవయజనదేవోదై
 శ్యకయా - గే - యజ్ఞ భాగం యజ్ఞ యభాగం - నలభతాం నపాప్రయత్ || ౧౮ || జ్ఞ హేతారవ్యవిదర - సదక్షః - సదన్య
 ముఖై ర్గ్రహేభ్యై శేష్తైః, నివిద్యమానసేనావర్తమాణోఽపి - వివృద్ధోమన్యఃకోప్రధోయన్యః, గిరిత్రాయరుద్రాయ - శాపం
 న్యజ్ఞ భాగానన్త తారాపం - విన్యజ, తస్మాత్ప్రదేశా, చ్చూపిన్దిని త్య, స్వీయంనికెతినంగృహం ప్రతి - జగా
 మ || ౧౯ || జ్ఞగిరిశానుగానాం రుద్రపార్దాదానాం - అగ్రణేర్దుభ్యుకః, సన్దిశ్యకః, దక్షవిన్యజ్ఞం శాపం, జ్ఞాత్యా - రోప
 ఎవతవాయ, సైవరూపితః, ఆర క్షేత్రేభ్యోర్గిరిక, తధా, తస్యరుద్రన్య - అవాచ్యతాంవచనాన్తర తాంవిన్దిగ్ధతాం,
 యేవదనన్యోన్విజాః, అన్యమోదన్యభగన్ద || తేభ్యశ్చ శాపంవిన్సర్వ తేర్ధః || ౨౦ || జ్ఞత్రతదక్షం శేవపాన్తే శ్రీ
 భిః || యోదక్షః - అజ్ఞః దేహాదివిలక్షణత్వజ్ఞానరహితః, అతవ - పురగృహిణి - అలవక్తృత్వకన్యతన్త్రవస్తుదన్య, అ
 ప్పప్రద్రుహీ - ప్రదోధోహమకున్యతి - భగవతిభగవదంశావతారధూతే, భవ, మర్త్యమున్దిత్యమరణాధిగ్ధ భాజ
 మున్దిత్య, కేవలనికృష్ట మజ్ఞాత్వేత్వగ్ధః - ద్రుహతిఅకరోతి, ఎతత్ఎతస్మాత్కారణాత్ ఎతమచిపాదై, ఎతంభవం

ర్వత్వేనజ్ఞాత్వేత్యర్థః, సదక్షః, తత్త్వతః ప్రకృతిపుష్కలమేత్యయాధార్థ్యత్ - విముఖః పరాజ్ఞః ఖః-భవేత్ - తత్త్వత్రయజ్ఞానరచాతోభవేదిత్యర్థః - అయం ప్రధమశ్లోకః ॥ ౨౧ ॥ శ్లోవంతత్త్వవై ముఖ్యరూపంతాపవినృజ్యతతా-ర్యరూపంతాత్త్వీకలాకర్తృభిరుచిరూపంతాపవినృజ్యతి ॥ గృహేష్యతి ॥ కూటధర్మేను - అవిచాల్యానికర్తృభిర్యేషు-పాక్రికృతగుణసత్త్వాద్వివార-కర్తృస్త్వీయవత్ - గృహేషు-గ్రామ్యసుఖేభ్యయాసాంసారికవై యుక్తసుఖేభ్యయా-అన్తః-అతః-వేదవాదై - అల్పాస్థిరవలసాధనానికర్తృభ్యం వృద్ధిరఫలసాధనత్వేన ప్రగోచయన్తిః, “అపామనీమమమృతాలఘాష, అత్తయగ్నింపాశై చాతుర్థ్యాయాజినస్సుకృతంభవతీ, త్యాదిభిర్ధవాశై - ద్వివన్నాపిసప్తాధీర్భ్యసృజః-కర్తృతత్త్వం కర్తృకలాపం-వితనుతాంఅల్పాస్థిరఫలసాధనకర్తృణికుర్యాదిత్యర్థః - అయం ద్వితీయశ్లోకః ॥ ౨౨ ॥ శ్లోవగోచరః దిః - తమేవాత్మత్వేనలభిభృతంశీలసుశ్చ - ప్రయాబుద్ధ్య - వినృతాలత్తగతీజీవాత్త - పరమాత్మయాధార్థ్యవగతీః, యేన, అతవ, శతఃపతుల్యః - అతవ - తిత్తరాంసితరాం - శ్రీ కామః, సదక్షః, అచిరాదాశు, బస్తముఖః బస్తస్య మేకస్య ముఖమిదముఖంయస్య సః - అస్తు భవేత్ ॥ ౨౩ ॥ శ్లోధా - కర్తృమయ్యంకర్తృత్వీకాయామవిద్యాయం, ఇయమేవిద్యేతితత్త్వీ విద్యల్యుద్ధిర్యస్య - అతవ, సాదక్షః - అజఃఅజతుల్యః, పశుపాక్రియః - అస్తుస్యా, దితితృతియశ్లోకః - అధరుద్రావమానినోదత్తానుకూలాన్దివ్యాన్నవతి ॥ సంసరన్తిన్వితిసార్ధద్వయేన-శర్వంయద్రమవనృతభిత్తర్వానమానీ-తమిదమం - అనుసృత్య-యేదవత్యకృతకాపాధినినిభత్యర్థః - తె-ఇహాలాక - సంసరన్తుజన్త బరామరణాదిభాషోభవన్తు - అయం ప్రధమశ్లోకః ॥ ౨౪ ॥ శ్లోయేవరద్విషః-తే-భుషిణ్యః

సృగ్ధృష్టిస్తత్త్వీతోవిముఖోభవేత్ ॥ ౨౧ ॥ గృహేషుకూటధర్మేనుగ్రామ్యసుఖేభ్యయాకర్తృతత్త్వం వితనుతాంవేదవాదవిపస్నవీః ॥ ౨౨ ॥ బుద్ధ్యాపరాధిధాయన్యావినృతాత్తగతీఃపశుః ॥ శ్రీకామసీ ప్రవృత్తితరాందక్షిణప్రముఖోఽచిరాత్ ॥ ౨౩ ॥ విద్యాబుద్ధిరవిద్యాయంకర్తృమయ్యసావజగింసరన్తిహయేచేమమనఃకర్వానమానిమః ॥ ౨౪ ॥ గిరశ్శృతాయాఃభుషిణ్యమధుగన్దేనహరిణామపాహ్లాభితాత్తానస్సంముఖ్యస్తవరద్విషః ॥ ౨౫ ॥ సర్వభూతేద్విజావృత్త్యైవవిద్యాతపోవ్రతాఃపితృవేదాన్దియారామాయావకాపివరన్తిహ ॥ ౨౬ ॥ తస్మైనంవదతశ్శాపంశ్రుత్వాబ్రహ్మకలాయై ॥ భృగుఃప్రత్యస్సజన్మాపంబ్రహ్మదండందురత్యయమ్ ॥ ౨౭ ॥ భృగురువాచ ॥ భవవ్రతధరాయేచయేచరాన్యమనువ్రతాః ॥ పావణీనస్తేభవేయసచ్చాత్రంపరివర్ధిని ॥ ౨౮ ॥ నష్టశాచామూఢధిమోజటాభస్తాన్దిధారణః ॥ వితనుజివితే

పుష్పమాత్రఫలాయాఃపాతరనుచీయాయాభ్యర్థః, యద్వా, పుష్పవనసమీభకత్వాదర్థశాదాఃపుష్పకృత్తనవివక్షితాః పుష్పిణ్యఃతద్వచుశాయాభ్యర్థః - అధనా-పుష్పగర్భవత్క్షణమాతోప్రభోగ్యస్వగ్ధాదిసుఖప్రకాశికాయాఃశ్రుతాయాఃవేదపూర్వభాగరూపాయాః-గిరభ్యర్థః, “యమిమాంపుష్పితాంవాచ, మిత్యాదివత్ - మధ్మానుసఃక్షీభకేణ-హరిణామధుగన్దేన-మధుగన్దమృతైవస్వగ్ధాదిసుఖప్రకాశినః - ఉన్దధితేక్షీభితేఅత్తానుసఃయేహంతే హరద్విష-త్వే-సంముఖ్యస్తమోహంపాక్రియవస్తన-త్యాభిర్భగర్థాధర్మాదిమనస్వప్రవిచిత్రజ్ఞానాభవన్తిన్వితియశ్శాపం ॥ ౨౫ ॥ శ్లోసర్వభూతాః-సర్వఅవిహితాప్రతిష్ఠిద్దసిద్ధం - భవంభవ్యం - యేవాంతే-హరద్విషాద్విజాః-వృత్త్యైకేవలరిరాపత్యకత్రాప్రభోషణాయేవ, సృతానివిద్యాతపోవ్రతానియై - విత్తదహదీమ్యేవఅరామారతిర్వేసాం - తేయావకాస్సన్దివివరన్తిన్వితితీయశ్లోకః ॥ ౨౬ ॥ శ్లోవసంసరన్తంసంసరన్తికర్తృమలోక్త్యభృగుఃప్రత్యకపదిత్యాహస్తైతయః ॥ తస్యనన్దికర్తృస్య - బ్రహ్మకులాయైవకాపంబ్రవతస్సత - స్తంశాపంశ్రుత్వా-భృగుః-దురత్యయందురతిక్రమం - బ్రహ్మదండంబ్రహ్మదండకల్పం-శాపం-ప్రత్యస్సజితప్రత్యదాత్ ॥ ౨౭ ॥ శ్లోతమేవాహ-భవేతి ॥ భవగ్ర్యుద్రస్యవ్రతపిశాచవర్యాదికం-తద్భగరన్తి-యేవభవవ్రతధర్మా-ననువ్రతాఃఅనుసరన్తః - తేనర్వే-పావణీనోవేదవివదకర్తృప్రాః-సచ్చాక్రిస్తాక్రిశాంభగవచ్చాక్రిశాంపశ్చ-రాత్రాదీనాంపరివర్ధినిఃప్రతికూలాః-భవేయః ॥ ౨౮ ॥ శ్లోపావణీన్తిమేవపితయతి ॥ నష్టశాచాభి ॥ నష్టశాచాదురాచారాః మూఢధియఃపరావరతత్త్వజ్ఞానరహితాః-జటాధారిణః-శివదీత్యాయం, “ముద్రికా జటా-తత్త్వజ్ఞః-వరముద్రావిశారదః ॥ భగవానసప్తమాత్మానింధ్యాత్యానిర్వాణమృచ్ఛతీ, “త్యాదుర్వక్రవిశివదీత్యాయం-ప్రవిశన్తు-సుద్రదీత్యాయం-సురాపైష్టి-ఆనవంతాలాపిసప్తమనమద్యం-ద్యవైక్యాన్ని-బస్సంత-దైవంజైవమిదమజ్యం-సు-

రామస్మృత్యాపనత్వస్థానదపూజాదశ్చైవాగమాదివృద్ధిగానాదపముక్తమ్ ౥౩౥ ॥ శ్రుభవతామయంశాబోదనమరూప
 వెతివదం ప్రమనద్రగయతి ॥ బ్రహ్మచరీ ॥ యతో యూయం-పావణ్డం పావణ్డధర్మ-అశ్రితాః-యతే యస్తాస్త-పురసాంప
 శ్చవసతాం-సేతుంస్వర్గావపదగసాధనయజ్ఞోపాసనాదిప్రకాశసేనపురుషార్థప్రాప్తం-మర్యాదాహంపా-విధరణం -
 మాతాపితృనహస్రవశ్చితోప దెశాదిసావిశేషధారకం-ద్రవ రక్తమితియవత్ ఎవంపూతం-బ్రహ్మచేదబాగ్విహాంశ్వ-
 పరినిద్రపరినిద్రితవ ద్దశ-తతోవిగర్హ్యపావణ్డంయాతెత్యుత్తరతాగ్నిస్వయః ౥ ౩౦ ॥ శ్రువేదస్య సేతుత్వవిధరణత్వైప్రప
 ఙ్చయతి ॥ ఎవజతి ॥ ఎవఎవ వేదఎవ-లోకానాంపర్లాత్తమవతాం-శివఃసుఖకగః-పహ్యస్వప్రకాశ్యయజ్ఞోపాసనాదిద్వారా
 స్వర్గావపగ్లోపాయః-సనాతనఃఅనాదినిధనః, అనాదినిధనామ్యోషావాగుత్పృష్టాస్వయంఘవేత్త్యక్తతాత్వత్ , యంచే
 దం-తదం క్షయజ్ఞోపాసనాదిరాతధర్మ మిత్యర్థః - పూర్వేపసాత్వకాబువయః-చకారాదపచేద-అనుసంతథ్యఃఅనుష్ఠితవ
 ద్దశ-అనెనశ్చివపరిగ్రహకధనెనశ్చైవాగమానాంతశ్చైవపరిత్యమావేదితం-జనార్దవోభగవాన్-యదేవవేదాఖ్యంబ్రహ్మప్ర
 మాణంయస్యసఃఆర్ త్యాస్త్రి-బ్రహ్మం - జదాశ్చైవమాణమివద్విధేయప్రామాణ్యాపేక్షయావా- అనెనబ్రహ్మణోఽపిశా
 త్రుయోనత్వకధనెనసర్వాశ్చైవయస్సవత్త్విధౌధీనెయ్య క్తం-యద్వ్య, యస్మిన్వేదే-జనార్దనః-ప్రమాణంమూలంకార
 ణమితియావత్ , తస్యహవాపితస్యమహతోపూతస్యనిశ్చలతమేతద్ద్యుగ్దవ , ఇతిశ్చతే ॥ అనెనపూరుషేయత్వకధనెన
 పూరుషేయత్వప్రయక్తభవప్రలయమన్యదివోపరాహిత్యగిది , శ్చైవాగమానాంపూరుషేయత్వం-తత్ప్రయక్తదోష
 వత్త్వం-జ-నూచితమ్ ౥ ౩౦ ॥ శ్రుతత్త్రిస్తాత్ -పరమంనిరతిశయశ్చైవస్సాధనప్రకాశకత్వైవసర్వోత్కృష్టం, శుద్ధమ

యాయత్తదై వంసురానవమ్ ౥౩౥ ॥ బ్రహ్మచారిహృదాంతే ప్రయద్యాయంపరినిద్రా సేతుంవిధరణం
 పుంసామతఃపావణ్డమాశ్రితాః ॥ ౩౦ ॥ ఎవఎవహిలోకానాంశివఃపహస్సనాతనః ॥ యంపూర్వేచానుసంత
 థ్యర్థత్ప్రమాణంజనార్దనః ॥ ౩౦ ॥ తద్ద్యుక్తపరమంశుద్ధంసతాంవర్తననాతనమ్ ॥ విగర్హ్యయాతపావ
 ణ్డాదై వంవోయత్రపూతరాట్ ॥ ౩౧ ॥ మైత్రేయఉవాచ ॥ తస్మైకంవదతత్కృపంభృగోస్సభగవాన్వనః ॥ ని
 శ్చక్రామతతఃకించిద్విషమనాభవసానుగః ॥ ౩౩ ॥ తెవీశ్వస్యజస్సత్ప్రంసహస్రపరివత్సరమ్ ॥ సంవిధాయమ
 హేమ్యావనయత్రైజ్యయువభోహరిః ॥ ౩౪ ॥ ఆప్లత్యవభృధంయత్రాక్టాయమునయాస్యతా ॥ విరజేనాత్వనా
 నచ్యేస్వంస్వంధామయయస్తతః ॥ ౩౫ ॥ * * * * *
 * * * * * ఇతిశ్రీమద్భాగవతే, మహాపురాణే, చతుర్సంధ్యే, తృతీయా ౭ ధ్యాయః * * * * *
 మైత్రేయ ఉవాచ ॥ సదావిద్వివతోఽచం కాలోవైర్ధియమాణయోః ॥ జామాతు శ్శృశురస్యాపి సుమ
 చానతివక్రమ్ ౧ ॥ యదాభిషిక్తోదక్షస్తుబ్రహ్మజాపరమేష్టినా ॥ ప్రజాపతినాంసర్వమేమాధిపత్యైస్త్వయో

పూరుషేయం, సనాతనంసతాంవర్త-బ్రహ్మచేదం, విగర్హ్యవిగర్హతాధితోరిత్యర్థః -పావణ్డం పావణ్డధర్మ-యాతపా
 పుత్త-పావణ్డధర్మఎవనిష్టావనోభవతెత్వర్థః-యత్రయస్త్రికపావణ్డ- వఃయమైకం, పూతానాంతామసానాం, పతీరు
 దోర్-దై వమ్ ౥ ౩౧ ॥ శ్రుఅధశాప్రవతతాపూగమయన్ననరకధాంప్రస్తాతిమైత్రేయః ॥ హేసాధో-తస్యభృగోః,
 ఎవయదతస్సతః-భగవాన్పూరుద్రః-సానుగఃసభ్యత్వః - కించిద్విషనాభవ-ఇవశ్చతైవన సుతస్సమదర్శితాద్వైవమనస్యా
 భావస్సూన్యతే, తతఃయజ్ఞభూమిఃనిశ్చక్రామనిషాంస్తవ ౥ ౩౩ ॥ శ్రుహేమహేమ్యావనదిర యత్రయస్త్రిక
 సత్రే-బువభఃపురుషోస్తమోహరి-రిజ్యంలరాధనియః-తద్విశ్వస్యజాంసతం , సహస్రపరివత్సరప్రమమశ్చైవయం-
 సంవిధాయఅనుష్టాయ-తేవిభృగ్వాదయః ౥ ౩౪ ॥ శ్రుయత్రవచేతే-కాక్ట-యమునయాసహ, స్వితాయక్తా-తత్ర-అవ
 భృధంపూంఅప్లత్యత్వత్వ, తతః-స్వంస్వం, ధామస్తానం, యయఃపాగ్భిః ౥ ౩౫ ॥ శ్రుఇతిశ్రీమద్భాగవతచరణద్వి
 ధ్వికాఖ్యాయం శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానం చతుర్సంధ్యే, తృతీయా ౭ ధ్యాయః * * * * *
 దక్షోదమాత్వవస్సం! విద్వదమకరోతుస్తా, దితిప్రప్తంవిద్వదమితి త్వంకతిధం, అథ, యతఃప్రాణాంస్తత్యా
 జదుప్రజాన్వతీ, శిష్టప్రపానిత్యాగనిమి త్వంతత్ప్రకారశ్చోచ్యతేతవప్రానిత్యాగనిమి త్వమరాద్రకయాగారన్యః-
 సవగర్హ-ధర్మశ్చప్రాజావత్యాదదికారా , దితివత్త్యక్త-తావదక్షభవయోగ్యవితోస్సత్కర్మహనా-లోఽతీతభత్యా
 హా ॥ సదెతి ॥ ఎవమక్రీత్యా, సదావిద్వివతోర్దిధోద్వేషంకుర్వతో, ద్వామాతుర్భవస్యశ్చశురస్యదక్షస్యవర్ధియమాణయో
 రవత్కిదమానయోస్సతోః, సుమహాన్మానయా, నా-బి-అతివక్రమేష్టితీతః ౥ ౧ ॥ శ్రుగర్వనిమి త్వమాహ ॥ యదెతి ॥ పర

మేష్ఠినాచతుర్ముఖేన, బ్రహ్మణా, నుదా, సర్వేషాం ప్రజాపతీనా, మూర్ధిపత్యై, దక్షోఽభిషిక్తః, స్రువా-త్యనృ-స్తయోగర్హః, అభవత్, ఉపపద్యతేన్మః ॥ ౧ ॥ ఋత్రయాచ్చారోద్రకం యాగమా రెభ్యత్యహం ॥ ఇన్ద్రేన్ద్రోఽనందతః, బ్రహ్మస్థాకబ్రహ్మత్వకాః, సర్వేషాం బ్రహ్మత్వకైస్సమీరుద్యాద్యైర్వృణజవేశావతారత్యాదతతయేన బ్రహ్మత్వమిత్తస్య త్యయేన విషయే తం - రుద్యావచరత దారాధకాభిపాత్యై యేణ మహవచనం - అభిఘాయపరాధావ్య - తెభ్యో యజ్ఞభాగం న దాస్యామి త్యేవం సజ్జ-త్వైర్వర్ధః - వాజపేయే నైష్ట్యవాజపేయాశ్శ్రిం యాగం కృత్యా - బృహస్పతిసంనామ బృహస్పతిసంవాశ్శ్రిం కృమా త్రమ, మూరేభ్యలబ్ధవాక్, ,, వాజపేయే నైష్ట్యబృహస్పతిసంవేన యజేత్, ,, అత్ర తేః ॥ ౩ ॥ ఋత్రేన్ద్రీ బృహస్పతిసంవేన మారణే, సర్వైబ్రహ్మర్షయః, తథా-దేవర్షయః, పితరోఽవతాశ్చ, తథా-తేషాం పత్యైశ్చ, కృతస్య స్త్రయ నాః కృతమజ్గతాః, సర్వాలజ్ఞ-రఘావీతాః, సభర్తృకాశ్చ సజ్జ-తత్రాగత్యోపవిమళురత్వర్ధః, సభర్తృకాశ్చ త్యేన సభర్తృసాంబిధ్యా వానందాతతయేన ముచ్యతే ॥ ౪ ॥ ఋత్రే తథా-సభసి, ఘోరాణాం ప్రజల్పతాం, పిత్రయజ్ఞమశ్వాత్స తం-త్రుత్వా - దాక్షయజేన తి ॥ తత్ర-సర్వాభ్యోద్విగ్ధ్యః, ప్రజన్తీ - రుపదేవానాం గర్భర్యాణాం-వరస్త్రియః పరస్త్రిః, వాంశసోఽతియజ్ - సన్నిలయాభ్యాశేన్ద్రగృహసమీపే, వృష్ట్యా శౌత్యుభ్యావృత్తిమభ్యుధావ తేతి త్రయాణామస్యయః, కథం ఘాతాః, స్త్రియః - వృష్ట్యా, విమానానియానాని గమనసాధనానియాసాంతాః-సప్తాశ్చోద్యైస్సూతాః-నిషాగ్నిపదకాని, కర్ణేయాసాం-శోభానానివాసానియాసాం, లోలానిచచ్చలాని తీక్షణీయాసాం-మృష్టానృజ్యలాని శుబ్దలానియాసాంతాః ॥ ౫ ॥ ౬ ॥ ౭ ॥ ఋత్రే హి మతే మౌఘే, తేవ-శ్శకురగ్యప్రజాపత్యైర్వర్ధ్యక ర్ధరిష్యతీ, యజ్ఞహిమశ్వాత్సవః

౭ భవత్ ॥ ౧ ॥ ఇన్ద్రేన్ద్రబ్రహ్మపేయేన బ్రహ్మస్థానభిఘాయః ॥ బృహస్పతిసంనామ నమూరేభ్యకృతూ త్రమమ్ ॥ ౩ ॥ తస్మిన్సర్వైర్వయస్య ర్వేదవర్ష పితృదేవతాః ॥ ఆసన్సర్వతస్య స్త్రయయా స్రుత్వత్వస్య సభర్తృకాః ॥ ౪ ॥ తదమశ్శత్యసభసి ఘోరాణాం ప్రజల్పతామ్ ॥ సతి దాక్షయజేదపిత్రయజ్ఞమశ్వాత్సవమ్ ॥ ప్రజన్తీన్సర్వతోద్విగ్ధ్యుడవదేవవరస్త్రియః ॥ విమానయానాన్సప్తానిషగః కర్ణేమువాసః ॥ ౬ ॥ వృష్ట్యా సన్నిలయాభ్యాశేలాక్షీర్వృష్టమృద్దలాః ॥ పతిం ఘాతవతిం దేవమౌత్సక్యాదభ్యుధావత్ ॥ ౭ ॥ సత్యవాచ ॥ ప్రజాపత్యై నైశ్చేకురగ్యపావృత్తిరనిర్యాపితో యజ్ఞమశ్వాత్సవః కిల ॥ వయం వత త్రాభినరూమామ తేయ ద్యుర్ధితాఽమిమిషా ప్రజన్తీ ॥ ౮ ॥ తస్మిన్సర్వోపమభర్తృభిస్సర్వైర్ధృవం గమిష్యన్తి మృద్ధివృత్తివః ॥ అహం వతస్మిన్సర్వతాఽభికామయేన శోచనీతం పరిబర్హన్తి తుమ్ ॥ ౯ ॥ తత్రస్వస్త్వా రై నమభర్తృ సమృతా మాత్మవ్యస్యాః క్షిన్వతి యం చ మాతరమ్ ॥ ద్రక్ష్యోచి నా తే-ఘనానావహరీ భిక్షురనియమానం చమృదాన్దగధ్యజమ్ ॥ ౧౦ ॥ త్వయ్యేతదాశ్చర్యమజాత్మ మాయయా వివిధి తంభాతగుణతయాత్త కమ్ ॥ త

సమృతినిర్యాపితం-ప్రవర్తితః, తత్ర తచ-మిలుదా ప్రజన్తీహేత్యపారోక్ష్యం వ్యోత్యతే, యద్యధ్ధితాలభిహావః అధ్ధితా, నుదావ రతభ్యత్వర్ధః, తర్హి, తత్ర-వయమశ్శభినరూమాగచ్ఛామః ॥ ౮ ॥ ఋత్రాస్సభిపార్యం ప్రకటయన్త్యావహచ్ఛిః ॥ తస్మిన్సృజ్ఞ మశ్వాత్సవే మహభిగన్యః, స్యస్య భర్తృభిస్సహ, సమృద్ధివృత్తివః భాగినిమాతామిత్రాధీక్షాద్రష్టుమిచ్ఛవః, ఆగమిష్యన్తి ప్రభవంశిన్యః, ఆయాంతంశితవ, తత్రా హంతహమపి, తస్మిన్సర్వవే-భవతానాకం, ఉపనీతం అస్తృప్తి త్రాదసమృత్తం, పారిబర్హన్వసానాభిభరణాద్యపాయన, మర్హితుంగహేతుం-కామయేభ్యాచ్చామి ॥ ౯ ॥ ఋత్రే-వ-హేమృచ-చిరౌ-త-గ్రహానాబహుకాలమౌత్సక్యావిష్టవనాః, అహం-మేమమ, భర్తృభిస్సమానీతాః-స్యస్యాభిగినిః, భర్తృ సమృతాశ్చ త్యేన స్యస్యా అపి భారా-నుగ్రాహ్యత్వం సూచ్యతే, తథా-మాత్మవ్యస్యామాత్మభిగినిః - క్షిన్వతి యం మద్య ర్హనాలాశేన క్షిన్వతి యం భిన్వతి యం - మయి-తే-మార్హిచిత్తం-వా-మాతరం-చ-హరీ భి, రునియమానం ఉః-ధ్వం-క్రియమాణం, అన్దగధ్యజం యూపం-ప్రక్ష్యే ॥ ౧౦ ॥ ఋత్రే హి మతే మౌఘే, తేవ-శ్శకురగ్యప్రజాపత్యైర్వర్ధ్యక ర్ధరిష్యతీ, యజ్ఞహిమశ్వాత్సవః ॥ త్వయాతి ॥ అజాత్మ మాయయా అభ్యగర్హయన్ త్తదన్తాచిరసితస్యాత్మనః పరమాత్మ నః విష్ణో, ర్హయయాన-జ్జ-త్వేన, వినిర్ధితం, గుణతయాత్త కంసత్వాదిగుణతయాత్త కప్రకృతిపరిణామాత్త క, మేతద్వివిధవిచిత్రసన్నివేశం, జగత్త్వయి, ఆశ్చర్యం భాతి-వివిధవిచిత్రసన్నివేశజగద్దర్శనమేవ జ్ఞానినిత్వయాత్త్యర్థ్యర్థబద్ధిజనకం-నతత ఆశ్చర్యకరంశీచిత్త వాస్తవీర్ధ్యః, జ్ఞానిహిమవిచిత్రం జగద్దృష్ట్యా-౭-శ్చర్యం పార్యుత్తవ స్త్రీభావః, అత్రాజాత్మన స్తవమాయయాత్వ ద్యోవవినిర్ధితం జగదాశ్చర్యం భాతీత్వన్వయో-౭-నగతః-సద్భక్తిప్రకాశశక్త్యాద్విద్వానాం ఛాగవశున్యాయేన ,, వి

కొనజై నారాయణసిన్నబ్రహ్మనెశన, ఇతి - నారాయణరూప విశేషే పర్యవసానాత్తస్యై గవకారణత్వేనజగత
స్తవాయయాసిద్ధితత్వాత్, యుక్తంచైతత్, అపసహతపాప్తానామనస్తి, నారాయణాదుకృజ్ఞాయత, ఇ
తి, కార్యత్వకర్తృవశత్వాదియుక్తస్య రుద్రస్యకారణత్వానన్వవాత్, అన్యధాతూర్యాపరవిరోధాత్, తథాపితవాన్య
ర్వకర్తస్య స్వస్య భావేన, హం, యోషిచ్ఛాభ్యుత్సాహవా, అతత్త్వవితే హంపరతత్త్వమజానన్తి, అనెనవిశే
షణద్వయేనస్థిరచిత్తానాం తత్త్వవిదాంభగవద్విమోచిత్యైన జగదవలంకన మేవాత్మ్యర్థ జనకమితి నూ చితమితి య
ధోక్త ఎవార్థస్సాధీయో, అతో దీనాకృపణానతి, హేభవ- మ, భవషీ తింజన్త హుమిం, దిద్వితేద్రవమిచ్ఛా
మిష్ట ॥ ౧౦ ॥ ష్టదిద్వితౌమిత్రమైవత్యన్యాయేనవ్యనక్తి॥పశ్యేలిద్వాభ్యాం ॥ హేభవ - అన్యాయపి మద్భిత్వనస్య స్థరహ
తాలపి, యోషితః, వరుదశః, నక్షతః, డ్రయాన్తి, తాఃపశ్య, కథంమాతాస్త్రియః - కాన్తఃప్రియంఎవసఖాయా
సాంతాః, హేతికణ్ఠ, యాసాంయోషితాం, బ్రజన్తిః, కలహంసవత్పాన్లురైశ్చుత్తై, ర్విమానై ర్మృగ స్తలంమణ్డె
తంఘాషితమిష్ట ॥ ౧౧ ॥ ష్ట హేనురవర్యసురశ్శేన, పితృగమే-కౌరుకముత్సనం నితవ్య - సుతాయాః-దేవాః-కథంనె
శ్చ తేద్రష్టంనచలతి, అధాప్యనాహూతాన్యన్తఃకథంవాగమిష్యామి స్తత్రాహ ॥ సౌహృదంసుహృదోనికేతనం, తథా
భర్తృదీనాంగృహస్పృశిత్యనాథాతాపి, అభియన్తిగచ్ఛన్తి న ప్రశస్తాన్యత్యుహన్త మిష్ట ॥ ౧౩ ॥ ష్ట ఉపసంహరః॥
ఉదితి ॥ హేఅమర్త్యశప-తత్తస్మాత్ప్రసీద, ఇదం-మేవాభీతం, కారుణీకోభవాత్, కర్తృమర్త్య ॥ కారుణికత్వమేవాహ ॥
అబ్రహ్మచర్యమేఅనల్పదయాదృష్ట్యై, త్వయా - ఆత్మనోదహస్య, ధైర్యమంశే - అహం, నిరూపితాదృతా-యతోఽ ర్ధరారి

ధాన్యహంయోషితతత్త్వవిచ్ఛతేహిదద్వితేభవమేభవషీతమ ॥ ౧౦ ॥ పశ్య డ్రయాన్తిరభవాన్యయోషి
తోవ్యలంకతాఃకాన్తసఖావరూధశః । యాసాంబ్రజన్తిశ్చికిణ్ఠచణ్డెతంసభావిమానైఃకలహంసపాన్లు
భిః ॥ ౧౧ ॥ కథంసుతాయాఃపితృగమకౌరుకంనితవ్యదేవాసురవర్త్యనైశ్చతే।అనాహుఃతాలిష్యభిన్తిన్తి
సౌహృదంభర్తృధర్మోదేవాకృతప్రకృతతనమ్ ॥ ౧౩ ॥ తస్మైడ్రసీ దెదమమర్త్యవాభీతంకర్తృంభవానాంరు
ణీబోవత్కర్తృ ॥ త్వయాఽఽత్మనోధైర్యహమదభ్యుత్సాహసిరూపితామాఽనుగృహణయాచితః ॥ ౧౪ ॥
మైత్రేయఉవాచ ॥ ఎవంగిరిత్రోడ్రయోఽభిభాషితఃప్రత్యభ్యగ్న త్ప్రసహనస్సుహృద్భిన్తిన్తి ॥ సంస్థారికో
మర్త్యభివేకువాగిహాన్యానాహకోవిత్వస్సజాంసమక్షతః ॥ ౧౫ ॥ శ్రీవిశ్మరఉవాచ ॥ త్వయోషితంకోభవమే
వకోభానైఅనాహుఃతాపశ్యభియన్తిమిదమ ॥ తేయద్యనుత్పాదితదోషదృష్టయోబలీయసానాత్కర్తృగుణదేవమ
న్యనా ॥ ౧౬ ॥ విద్యాతపాపిత్రవపుర్యయఃకురై ధ్నతాంగుడైష్చధీరన్తమేతరైః।స్తృతహతాయాం

శ్వేగభిర్రాఖ్యాతోసీ, అతోనయాయాచితస్త్వం మామనుగృహణిష్ట ॥ ౧౪ ॥ ష్ట ఎవమాభాషితోభవప్రత్యభావతే
త్యాహమైత్రేయః ॥ ఎవమితి ॥ గిరితఃగిరించైలానంత్రాయతభిగిరితః - భవః-ఎవము క్షరీత్యా - ప్రియయానత్యా,
అభిభాషితః, తస్మాప్రియ స్సుహృదపి - మర్త్యచ్ఛిదః - దక్షస్య కువాగి హుమి-స్త్రి తానిదావరావాచ ఎవభవ - స్తా
స్మితి, సంస్థారితఃస్థరణంప్రాపితః-నిన్తి త్ప్రేరణాత్పర తేర్వాణిజన్తాతు- ర్ధరీక్ష - సంస్థరస్మిత్యర్థః, బహిఃప్రహ
సస్మిన్-పత్యభ్యగ్న త్ప్రసహనస్సుహృద-తేకువాగివశః, యాన్తస్థ రక్ప్రత్యభ్యగ్న త్ప్రత్యత్రాహ ॥ కదక్ష-విశ్వస్యజాంప్ర
జాపతీనాం, సమక్షతోఽపదోక్షం-యానాహ, అయంహేలాకపాలానాంనుకోభానైరపత్రప, ఇత్యాదీనా-ఉ క్తవాక్
తాన్తర్హిత్యర్థః ॥ ౧౫ ॥ ష్టప్రియయోక్త మనుద్యుప్రత్యుత్తరయితభవః ॥ త్వయోషితమితియావదధ్యా యనమా
ష్టి ॥ హేకోభవ-య-త్వయోషితమయక్తం, అనాహుతాలపిబద్ధవ్యభియన్తీతి-తహ్యభవమేనత్వమేవ, శంభు, బలీయ
స-అనాత్మ్యం-దేవభిమాన- స్తత్రోత్తోయోమదః-తేన-మన్యనాకోభవ-తేనదహ - యద్యనుత్పాదితదోషదృష్టయో
నకత్వాపితాఃగదేవనత్వవిదోషే మ్మేవనదృష్టిర్వ్యనంయై - సైభవన్తి - తర్హ గాహూతాలిష్యభియన్తీకోభవమి
త్యర్థః ॥ ౧౬ ॥ ష్టననువిద్యా తపలవినమనన్తదక్ష - తాదృ శేవ్యయి, కథమత్పాదితదోషదృష్టి స్సాగ్రిదతఅహం।వి
ద్యేతనతాంసాధానాంగుడై, విద్యాతపలభిషడ్భిః-అన త్మమ్యీతరైర్దోషరూపతాంప్రాప్తైః, విద్యా దయంపాత్ర
యభేదనగణాదోషాన్యస్య రితిభావః, స్తృతహతాయాంవిచక్షణానైవక్ష్యేనతి-భుతమానదుర్బలః-భుతఃపుష్టః-మా
షలహంవిద్యానహంతాపసభ్యాదిగర్వః, తేనదష్టాదృష్టి ర్మేహం - తే భూయసాంసుహృతమానాం-తేజ-స్త్రధాయ

ధాన్తిం-సవశ్యైః, కీర్తనశ్చైవ తత్ప్రసిద్ధింకౌతయతి ॥ ౧౭ ॥ ధైర్యాదేతాదృశానామననీతచిత్తానాం, గృహాన-స్వజనవ్యపేక్షయా-స్వజనభృత్యుద్ధాగ్, సప్రతియాత్ సగృహే-అనవస్థితాత్ త్వ మేవాహా ॥ యే-చకాగ్రేణి, తయా
 దృష్ట్యా-చక్రధియేతిపాఠే, కుటిలబద్ధైశ్చర్థః, ఆరోపితాడు ప్రమ్మితాధ్యాయేషాం, తై, రమర్షణైః సాగ్రేణి, రక్షిణిః
 గృహాన్సృత్యభ్యాగతా, సుశ్చైవ ॥ ౧౮ ॥ ధైర్యవ్యవస్థానమధాపిసోధ్యుగ ప్రవ్యమేవబంధుభి ప్రత్రాహితథాతి ॥ అరిభి
 శ్చత్రుభిః, శిశిముఖైః చాణైః అర్ధి రాక్షఃభిన్నగాఢోపితధానవ్యధతేయభిః శేత్యవ్యతి-యధా, సాన్యనాం, చక్రధియాం
 దురుక్షిభిర్చర్మసు, తాడితః, దూయతావ్యధమానైస-హృదయేన, దివానశం-తవ్యతి, దురుక్షీనాం, సోఘనశక్యత్యానృత
 ద్గృహాన్సృత్యైవ ప్రవ్యమిత్యర్థః ॥ ౧౯ ॥ ధైర్యామస్తుర్వదాగమనమహమేకావస్థిమృతిచై-న్యామనాద్యత్యగతాయాస్త
 వాపివీత్యత్యతః పరాభవః పాణివిపత్తయైశ్చదిత్యాహ ॥ వ్యక్తమితియావత్సమాప్తి ॥ హేనుభుగ్-యద్యుగ-త్యమిత్యు
 ష్టగతేః, ఉత్సృష్టాగతేః పాణిజాపత్యాదికారమాపాగతి-ర్యస్య-తస్య, ప్రజాపత్యైర్జనాం - త్వజానాం, మహాత్మానాం
 మద్యై, ప్రయాప్తివిషయ-౭సీతి-మేమతాజ్ఞాతా-వ్యక్తం, స్పృటంతథాపి, మదాశ్రయస్తదాశ్రయణాస్త తస్యన్యధా
 తో ప్రస్యంపితు-స్సకాతా, న్నానంసంమానంసంలప్యన్, యతః, మత్సంమన్యధాత్యుగ-ఉత్తమ-ఉచిత్యత్యైశ్చశ్చతి ॥ ౨౦ ॥ ధై
 నమకుత్సన్యయాదక్ష స్థిరస్సృతః, యతో ౭ పార్యాం ద్వష్టితత్రాహ ॥ పాపవ్యమానైశ్చ ॥ పూరుషబుద్ధిసాక్షిణాం
 పూరుషజీవః-బుద్ధిర్హృత్, తెసాత్తత్వశ్చ నీతిధా, తెహంబ్రహ్మత్వత్యై నపక్యతి పురుషయాధాత్మ్యవిదాం -
 బ్రహ్మవిదామితియావత్, తెహం, సస్పర్ధిభిః, పున్రీర్త్యాదిభిః - తెహం పూరుషబుద్ధిసాక్షిణాం, ఉదం
 స్థానమైశ్వర్య మధికారంవా, అధిరోఘం పాప్ర, షసవర్ధః - అతవర - పాపవ్యమానైసభ్య శంత్య మానెన

భృతమానదుర్గత ప్రధానవశ్యస్థిమీధావధూయసామ్ ॥ ౧౭ ॥ శైర్యాదృశానాం స్వజనవ్యపేక్షయాగృ
 హాన్సృతియాదనవస్థితాత్ నామ్ ॥ యే ౨ ధ్యాగతా ధైర్యక్రతయా-భివశ్చ తెహ్యోగోపితధాన్తిరమృతా
 త్తీభిః ॥ ౧౮ ॥ తదా ౭ రిభిర్చర్మవ్యధతేశిశిముఖై శ్చతైర్దిత్యాశ్చోపాదయేనదూయతా ॥ సాన్యనాం, యధాచక్ర
 ధియాం, దురుక్షిభిర్దివానశంత్యతిమర్మ తాడితః ॥ ౧౯ ॥ వ్యక్తం త్య ముత్సృష్ట్యగతేః ప్రజాపతేః ప్రియా
 ౭ ౭ త్వజానామసీనుభుగ్మేమతా ॥ అధాపిమానంసంపీఠ్య ॥ ప్రవ్య సేమదాశ్రయత్యుగ-పరిత్యత్యైవతః ॥
 పాపవ్యమానైసహృదా ౭ తుర్జై గ్రియస్సమృద్ధిభిః పూరుషబుద్ధిసాక్షిణామ్ ॥ అకల్మషానాధిరోఘమజ్ఞ
 సాపదంపరం ద్వష్టియధా ౭ నురాహరిమ్ ॥ ౨౦ ॥ ప్రత్యుగ్మపప్రత్యయతాభివాదనంవిధియతేసాధుమధస్సు

హృదయేన, అతు ర్జై గ్రియః, దుఃఖిత్యై గ్రియః, తా, స్వరంకెవలం ద్వష్టి, స్వయంమూఢో ౭ జ్ఞేదుర్భగశ్చ
 మహాస్సా వ్యమల భూమనస్తానైవలం ద్వష్టి, యధానురాహరిం దిష్వన్తి ॥ ౨౦ ॥ ధైర్యమగురుభూతో
 దక్షప్రయోగప్రణామాదిభిరత్యుగప్రస్యం ద్వష్టితత్రాహ ॥ ప్రత్యుగ్మ మతి ॥ హేనుభ్యమై, పాప్రైరదేహమానిభి
 ర్నిధిః - పరస్పరం, ప్రత్యుగ్మ మప్రత్యయతాభివాదనం ప్రత్యుగ్మప్రణామాభివాదనం, విధీయతే, యోవాకా-మైరితి
 శేషః - పాప్రైశ్చ సస్మిపాతేతు, పాప్రైశ్చ సహజాయా స్తర్యామదే, రస్యై పురుషాయైవ-చ తస్యపవిధీయతే, సమదే
 హాభిమానైకరణప్రయత్యర్థః - పాప్రైశ్చ పరస్పరంమనసైవవిధీయతేఉచితార్థై తస్మి కాకాయశ్చాపారాయోగాః
 దిత్తగ్ధనగ్ధనంత్యశోభనం, పాప్రైశ్చ వ్యపింధ ప్రస్యకరణప్రయోగ, వైష్ణవోవైష్ణవంబుష్ట్యైవదృవత్ప్రేణమేద్భవి,
 త్యాదిభిర్విపాతత్యాత్, అస్తర్యా మ్యదై శేనమానశికం ప్రత్యుగ్మ మనాదికమస్త్యైరదేహాభిమానైకరణాయవిహితమేవ
 యేతిభావః ॥ ౨౧ ॥ ధైర్యమనుకంపిశేషేణచైవసై ప్రణతీర్తిధీయత్యర్థవ్యతే, సమమనోవాకా-యానామనృతమనై
 త్యుగ్ధకారణమాహ ॥ సత్యమితి ॥ విశుద్ధంరజ ప్రమాభ్యామనభిసూతం -సత్యంసత్యప్రధానంచిత్రం, వసుదేవశబ్దే తం
 వసుదేవశబ్దే నోచ్యత్యర్థః, విశుద్ధం త్వేవసుదేవశబ్దప్రప్యత్తినిమిత్తమాహ ॥ యదీ ॥ యతే యన్తా - త్రతసత్యై, పుమా
 న్నానుదేవ-అపావ్యతః అపగతమాత్మానరణంయస్తా, త్వి, ఈయతేప్రతియతేప్రకాశకత్యైత్యతియావత్, త్రతసత్యంనిర్వ
 లత్యాత్మప్రకాశక, మిత్యుక్తిర్త్యా వాసుదేవస్య రూపమాపాదిప్రకాశకసత్యప్రధానత్వాద్విత్తస్యదోగ్యతమానత్యా
 దైవత్వం - భగవతోవానఘాతత్యాత్మవసుత్వమివసుదేవశబ్దే తంసత్యమిత్యుగ్ధ, తస్మింశ్చ సత్యాత్మైచిత్రై, అధో ౭ త్

౫౭ - అవశ్య తస్య త్మనుభిర్జియేమహాయంత్రేపర్వవతిర్వ్యభోఽక్షరః - ఇద్వియీయాస్తరాగోచరః - కేవలచరితుర్వైతవైవ
 గాగ్ర్యః - భగవాన్యాసుదేవః - మేమయా - నమసావీధీమతేనమసి - యతఃకర్మగర్భః - అత్యైవైవైవభగవాన్ ప్రవాప్యత
 ఇతిభావః ॥ ౨౩ ॥ ఋతస్తా - త్వయిమీతావదేవోక్తదపి - పాలకపితృత్వాదిత్యావ్యవృత్త్యంతం దేవోక్త్యవ్యవృత్తం - మ
 మద్విఘ్నోమద్వష్టి - దత్తో - సగరిత్వంసరితే తుమయోగ్యః - తథా - తదంతం - మ - అమాయితా - స్తేవిసగరిత్వః - సావశోరు -
 యోదవతిః - విశ్వస్యభృజ్జగతం విశ్వస్యజాంగతైగతం - అనాగనంబరచరాధిసం - మాం - దత్త్యనాద్యుక్త్యా - తగః, అ
 కరోతీతిరగ్గృతవాక్ ॥ ౨౪ ॥ ఋమద్వహోఽతిహయాతిక్రమ్య - గురినజిహ్వసే - త్పరి - భవత్యా - ప్రవ, భద్రంసమానం -
 నభవతినభవ్యతి - ప్రత్యుత్తపరాభవసస్యోదితిభావః ॥ బద్ధ కృతపరాభవోనవభూయభవేదిత్యైతత్తామ ॥ సంభా
 వితస్యసత్రసమ్మతిస్యస్వజనా, ద్యోవరాభవః, స, సద్యోమరణాయ, కల్పతేవతి ॥ ౨౫ ॥ ఋభిఃప్రేమద్భాగవతవ
 న్ద్రవిద్విక్రీకాఖ్యాం - శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యాం - చతుర్దగ్గదేవీ తృతీయోఽధ్యాయః ॥ ౨౬ ॥ ॥ శ్రీభాగవతే శ్రీమద్దగ్గదేవీ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥ ౨౭ ॥

భవాక్షిమద్దేవోప సంహరక భవాన్యా సాన్విధిః - పేతార్థాభావి త్రశోకం - తస్మిన్ త్రంభాద్దరికీధం - భ
 ద్దారమనాద్య త్యాన్వ ర్గమనం - తతపితృకృతపరాభవం - తస్మిన్ త్రదేహత్యాగప్రకారంచాహ ॥ ఏతావదితిశబ్దః ॥
 ఏతావదభిధాయః - ఉభయత్రవత్త్వే ప్రత్రగమనెలగమనెనానుజ్ఞాదానెబలాన్వివారణేవా - తద్వర్గీరనాశం - చి - న్ద్రయః,

మధ్యమః ప్రాప్తః పరస్తే ప్రదుషాయచెతసానుశయాయైవనదేహమానినె ॥ ౨౭ ॥ సత్సంపదధంవసుదే

వశ్చితం గుడియతేతత్ప్రమానపాపవతః ॥ సత్సేవతస్త్విన్యగవాక్యాన్యా సుదేవోమ్యభోఽక్షరః మేనమసావి
 ధీయతే ॥ ౨౩ ॥ త తైసరిత్వోనపితాఽవిదేహోక్తదత్తేమద్విత్తమమద్రతాశ్చయై - యోవిశ్వస్యభృజ్జగతం
 వరోక్తమామనాగనం దుర్వచనాఽకరోత్తిరః ॥ ౨౪ ॥ యదిప్రజీవ్యస్యభిహయవద్వహోభద్రం భవత్యా
 నతరోభవివ్యతి ॥ సంభావితస్యస్వజనాత్పరాభవోయదాససద్యో మరణాయకల్పతే ॥ ౨౫ ॥ ॥ శ్రీభాగవతే శ్రీమద్దగ్గదేవీ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥ ౨౬ ॥ ॥ శ్రీభాగవతే శ్రీమద్దగ్గదేవీ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥ ౨౭ ॥

మైత్రేయేనావ ॥ ఏతావద్యుక్త్యవిరరామకశ్చరఃపత్వ్యగ్ని నాశోహ్యుతయతీచి ప్రయత ॥ సుహృద్వి
 ఘ్నఃపరిశబ్దః - తాభానిమహా - మసిద్ధిర్గతిర్విధి ధాఽఽససా ॥ ౧ ॥ సుహృద్వి భృతాప్రతిఘాతవద్వరా
 గ్నాఽచ ద్రుదస్త్య శ్రుకలావిహ్వలా ॥ భవంభవాన్య ప్రతిఘాతంబయమాప్రభవ్యతీనై త్తతజాతేవ
 ధః ॥ ౨ ॥ తతోపివత్సస్య సతిహయతం శోకనరోమేదహయతాశ్చహృదాః కిరోగరాత్స్యేగిమియా
 భధ్రస్యహస్తి శ్లాఽఽత్తనోయోఽగ్ధమదాప్తతాంప్రియః ॥ ౩ ॥ తామన్యగ్ధస్యస్థివిక్రమాంసతీమకాం
 త్రినెతాగ్ధమరాస్యహస్తిః ॥ సపార్షదక్షః కుతామణిమన్ద దాదయః పురోవృషేన్ద్రాః పురసాగతవృధాః ॥ ౪ ॥
 తాంతారికాకన్దుకద్యతామ్యుతే శ్వేతతతవ త్రవ్యజనస్రగాదిభిః ॥ గీతాయైన్ద్రుభుభిః శ్చనెబిర్వ్యమే

విరరామతాక్షీ మానః, తతః - సానతి, సుహృద్వి భృతః మాతావితార్ధికద్రుష్టుమిచ్చ స్త్రీసహా - మసిద్ధిగృహభృహీర్గ
 వ్య స్త్రీ-పునః - భవాప్యజరా, త్వరితజీతాభాద్విరహోఽతిహయగమనెనావాహనిస్సాన్వితిచరితజీతాచతదాద్వి
 ధా, అనబహువ ॥ ౧ ॥ ఋసుహృదాంవిద్యుతాయాద్రుష్టుమిచ్చాయా - యోప్రభాతనిరోధ, దైన, దుర్వ నాదః శత
 చిత్తాబద్ధ మస్మిహృదచస్త్రీ - అత్యుజ్జ్వలంబిభిః తై - రళవిహ్వలావ్యాకులా - భవానీసతీ, అప్రతిఘాతంసమదర్శిత్వే
 సప్రతిపక్షరహితం - భవంబుద్రం, రుషా - జాతవేదగుః ఉత్పన్న శరీరకమ్మా, ప్రహవ్యతీసతీ కుర్వ స్తవవిజ్ఞతేవ
 త్యతే ॥ ౨ ॥ ఋతదాతతః, సతీ, వీనికన్యగ్ధింసాన్వసంవిధాయ - సతాంజ్ఞానానాం - వీయాయత్ప్రేక్షా - ఆత్మ
 వాదేహస్యా, ర్దమదాద్ త్రవాన్ అనెనత్యాగాన్ద్ర త్వముక్తతంబుద్రం - విహయ, స్త్రీణంస్త్రీ భావః - తేనవిమూళ
 ధీనష్ట ఘోః - శోకనబద్ధ దర్శనానమ్మననానిమిత్రశోకన - రోమేదదిద్యుతాప్రతిఘాతమిత్రశోధన - పున-ర్హయతా
 భద్రవహోఽతిక్రమసిమిత్రాన్ద్రసమ్మననాపరిత దైన హృదయేనవవితోర్గృహస్య త్రగ్గాత ॥ ౩ ॥ ఋద్రుతవిక్ర
 మాంశిఘ్రింపాదవితేనానాగర్వతీం - ఏకామనహయాం - తాంసతీం - త్రినెతాగ్ధమరా - స్సహాస్రశోఽనుగయః ॥ ఏత
 దేవప్రవణ్ణయిసార్ధేన ॥ పార్షదైర్వ్యేశ్వసహితాః, వణిమాన్మదశ్చాది ర్వేషాంతే, పురఃపురతఃపృష్ఠాగ్గోయ
 షాం - తే - తరసాబలెన - గతవ్యధానిర్వయః, యద్వా - అగతవ్యధాభిజ్ఞేవః, రుద్రగమనాభావదగతవ్యధా - సభ
 యః ॥ ౪ ॥ ఋతరసాబలాత్తాంసతీం - పృష్ఠేన్ద్రమారోప్యనస్థిరేడివవెత్స - తారికాదిభిః క్షీణోపకరణైః - తారికా -

పరనిపుంఃపక్షేవిశేషః, స్వతాతపత్రాఽభిరాజచిహ్నాన్య-విబిజి-తాఃఅలజ్మతాః-యయుః || ౫ || ఋతసమన్తా-
ద్భుప్రహృషామెణవెదఘామెణ- ఊర్జితంవ్యాద్రం - యజ్ఞ సమృద్ధితైశగంవిశసనం-యస్మిన్-తత్-బ్రహ్మఘోషోత్థితం
చతస్రజ్ఞవైశవంఛేతికర్తృధారయః - విద్రుధిభిఃబ్రహ్మధి-బ్రహ్మంసేవితం-తథా-విబుధైర్జైర్జేష్య-సస్యతోజ్జ్వలం-మృ-
దాదిభిః-నిపుష్టానిర్దితాని-భాష్టానిసాత్రాణి-యస్మిన్-యజనంయగస్థానం - సమావిశత్ || ౬ || ఋత్రాగతాం-
తాంసతిం - జనసీంస్వస్థాః - ఋతేవినా - కశ్యపకోపి-నాడియత్ - నాద్యతమా-కుతః-యజ్ఞ కృతోదహృద్భు-యం-త-
స్మాత్ - తత్రహేతుః, తేన-విమానితాంఅవమానితాం-తా మ్మనోదరాః - ప్రేమాశ్రుధిర్నిర్భయఃకఠోయాసాం, తథాఘా-
తాఃతాంశుదాపరివస్వజఃఅభిగ్నితవత్సః || ౭ || ఋత్రా - మాతృవ్యసృభిః-మాతృభగినిభిశ్చ-సాదర్యసమృత్తి-
మస్త్రవార్తయా - సోదరిణాంభగినినాంచసమృద్ధి - యః - కుశలప్రశ్నాద్వి-తతస్త్వయాసమస్త్రవార్తయసకలవృత్తాదై-
నసహ-సమర్థవా ర్తయతిపాద-సాదర్యేనసోదరశ్చేన - భగినినాంయస్సంప్రశ్న - తత్రసమర్థాద్యాగ్న-యావార్తా-
తయా - సాదరంఅదరేణసహితంయథాతిథా - దత్తాంసపర్యంభూజా - ముత్సృప్త మానసంచ-సతి-నాదత్తనస్మీకృత-
వతి-తత్రహేతుః-పితృాదతే-అప్రసన్నితాలవాద్యతా || ౮ || ఋత్రుద్రధాగంసవిద్యతేరుద్రగృభాగోయస్మిన్-త-మ-
ధ్వరంయగంపిభా, దెవేరుద్ర-పితృాదతే-కృతంహేళనం, అపరాధంభావ్యనాద్యకర్తృవేఅవేత్సృతథా, స్వ-
యం, యజ్ఞ సదసి-పితృ-అనాద్యతాచ-రుషా-లోకా-ధమ్యతీభస్మీ కర్వాణేవ-యకోఽక్రద్ధవతి || ౯ || ఋసాసతిద

స్త్రిమారోప్య విబిజి-తాయయుః || ౫ || అబ్రహ్మఘోషోత్థితయజ్ఞవైశిసంవిద్రుజ్జ్వలంవిబుధైశ్చకృ-
త్సృతః! మృహ్మగ్నయఃకాశ్యపదర్శచరభిర్నిష్కృతాణ్డంయజనంసమావిశత్ || ౬ || తామాగతాంతత-
నకశ్యపాద్విద్విమానితాంయజ్ఞ కృతోభయజ్ఞనః ! ఋతేస్వస్థానాన్వింజనసీంచసోదరాః ప్రేక్షా-
త్రుకర్ణ్యఃపరివస్వతర్తదా || ౭ || సోదర్య సమృత్తి ఋత్రమస్త్రవార్తయాసాత్రావమాతృవ్యసృభిశ్చసా-
దరమ్ ! దత్తాంసపర్యంపరమాసనంచసాదతపితృ-ప్రతినిధి తాసత్ || ౮ || అరుద్రధాగంసవిద్యతేరు-
ద్రాధ్వ రంపితృ వదెవేకృ తహేళనంపిభా ! అనాద్యతాయజ్ఞ సదగృధీశ్య రీమకోపలోకానాదధమ్యతీరు-
షా || ౯ || జగర్మశ్శాపమర్ష వివస్మయాగిరాశివద్విషంధూమపరశ్రమస్త్రయమ్ ! స్వతేజసాహృతగతాన్స-
ముద్ధితాన్విగృహ్యదేవజగతోఽభిశృణోతి || ౧౦ || దేవ్యవాచ! నయగ్నలోకేఽస్త్రితీశాయసఃప్రియస్త్ర-
ధా-ప్రియోదేవాభ్యతాంప్రియాత్మనః ! తస్మిన్నుపసాత్మ నిముక్తైరకృణ్ముతేభవస్తంకరవఃప్రతివ-
యేత్ || ౧౧ || దోషాన్సరిషాంపీఋగదేవసాధవోగృహ్య నికేచిన్నభవాద్యతాద్విజగుడాంశ్చకల్లాన్స

వి.అమర్ష వివస్మయా - అమర్షేణకోపన-వివస్మయాఅవ్యక్తయా, గిరావాచారుద్రావ హేళనాదినా-సముద్ధితా-ద-
తుంహ స్తుమధ్యతా-స్మృతగతా-మణివస్త్రదాదీక - స్వతేజసాస్వలతేన-నిగృహ్యనివార్య-ధూమపరశ్రమస్త్రయం-ధూ-
మవధేమధూమాదిమార్గ ప్రదకర్తృనా - పరిశ్రేమాత్తగర్భం - శివంఛ్యక్షీతిశివద్వి ట్-తందతుం-జగర్మనిశ్చితవతి-నిస్తావా-
కాగ్నయఃక్రవతిత్యర్థః || ౧౦ || ఋతాస్యేవాహ! నయస్యేతిత్రయోదశభిః!ప్రియాత్మనః-ప్రియఃనిరతిశయఃప్రీతివిషయఃఆ-
త్మాపరమపురుషో-యగ్నసః, ప్రీయోహిజ్ఞానినోఽత్యర్థమహంసవమమప్రియః, ఇతిగితత్వాత్-యగ్నరుద్రస్య-లోకఘ-
వనే-దేవాభ్యతామధ్య, అతిశాయనఃఅతిశయితః, ప్రేయఃప్రీతివిషయః-తథాప్రియోవా-నాస్మి, సర్వాస్త్రాత్మానం-
సరమాత్తనమేవనిరతిశయ ప్రీతిరూపావస్మయాభక్త్యా భజతస్తస్య సర్వంబ్రహ్మత్వకతయాఽనుసన్నదృఃప్రియోదివి-
ధాగోనాస్తీత్యర్థః - తస్మిన్నుక్తైరక - సర్వసృతముహుది-సమస్తాత్మని సమస్తస్యాత్మాలత్వవత్ప్రియః-తస్మిన్-య-
ద్యా - సమస్తేఆత్మబ్రహ్మపూర్ణమితిత్రంయగ్న - తస్మిన్, తేదైతత్సృశ్చన్నమిద్యామదేవః ప్రతిపేదేహంయమిరభ-
వంసూర్యశ్చ క్షేమాస్పదిర్విప్రశ్చే, త్యాదిశ్రుత్యక్రవిధయాసర్వాత్మకం బ్రహ్మసర్వాత్మకత్వేనసస్మిన్కానాత్మారు-
ద్యతీతివాఽర్థః || యోఽహంశరీరకఃపరమాత్మనపవమన్వాదిశరీరకఇతిశ్రుత్యర్థః - యద్యా-బ్రహ్మణఃవేశావతారత్వా-
దుగ్నిదైవబ్రహ్మస్థానంపెదముక్తంసర్వాత్మనిశీ-అస్మిన్నతేవక్షీతత్పురుషస్మృతః - ఎవంవిధేరుద్రే-భవస్తంవినా - కతవః-
కోవా, ప్రతివయేత్ ప్రాగీతికాల్ప మాచరేత్ || ౧౧ || ఋవంబ్రహ్మవిదగఽసర్వరుద్రస్యప్రతిపాదివయత్ప్రయక్తం,
అదైతస్మిన్నాథా బ్రహ్మవిదిక్యతావరారాధాద్విధా తస్యత్రఉత్పిన్నమిదంశరీరంత్యత్యైమివమ్యప్రవీధమంసాధ్య

సామలొకావిభవతి || దోషానితి || హేద్విజ్ఞప్తిశ్చేదేనానమ్నాధనంతదధితైవామ - భవాదృశాకెచిత్రైవ్యభూదన్త
నాః - పరిశాంస్యకేతయఅన్యేషాం - గుణేషుసన్తస్త్వి - దోషానెవగృహ్యైతానోద్ధాబియై నైనమగుణాం - తైల
సాధవభిత్త్యర్థః - యేషునానాదాగయః - దోషాన్సన్తస్త్వా - నశీమ-ఫల్లానకేలన్తపి-గుణానెవ-శుశుశ్చికెరన్తపివనినో
తుమృహ-భవని - తేమహ-ప్రమా - గుణేషుసాధవభిత్తపార-యేనాధవః-ఫల్లానపిగుణాన్సన్తస్త్వా-తేవహ-ప్ర
మాభిత్త్యన్యయః - తేమదమహ-ప్రేమషువ-భవాన్-అమంఅపరాధం-అవిదతేల్లదాహన్-ప్రమానిత్త్యర్థః || ౧౧ || శ్లోఅనతాం
త్యాదృశానామిదమహత్వేషుపరంయ్యత్రమేవేత్యాదమ్ || నాశ్చర్యమితి || కులపాత్రివాదిమకులంపంశవప్రాయంకరి
రమేవాత్తేయేదవస్తి-తేమ-భవాదృశేవస్వత్పు - సర్వదా-సేర్వ్యం-ఈర్వ్యలక్షణ-సేర్వ్యం-యథాభవతత్పరా-మహ
ద్వినిద్దామహ-ప్రమపివయస్థైలియ - త్తదాశ్చర్యం-సంభవతి-తత్పుత-మహాపూరుషపదపాంసుభిషమహాపూరుషామహ-ప్ర
మా-సైషాం అష్టైరిదా-భిః-సర్వం-తేజః-ప్రభావో-యేషాం-తేమత్యాదృశ-తేమ-తదేవమహద్వినిద్దనమేవ-కోభనం ఉచి
తం-యద్యవమహ-ప్రస్యవిద్దాంసహ-తై - తదాః-తత్పద-రేణ-సదనహమానా-సైషాంతోశిరిరన్యస్తి - అతో-నయ్య
సహద్వినిద్దనమేవ-చితమిత్త్యర్థః || ౧౩ || శ్లోశీసావహారిమహత్మయ-కృతభిత్త్యత్యావ-యదితిద్వాభ్యామ్-య
న్యయద్రగ - ద్వ్యక్షరంశివభిత్త్యక్షరద్వయాత్త్ర-కం-నావనామధేయం - ప్రసక్తాదప-సన్య - నిరావాగిన్ద్రియేతేరితమ్
స్పారిరం-స్యశా-మమంపాపం , అశుదాక్ - హరతినివ-ప్రయతి-సతామపినామోచ్చరణాన్యగవన్నామవదళమని-ర
కత్యాచితివాః - అలక్ష్మియనశీక్రమణీయంశానసంఅజ్ఞా-యన్య - తం-శివ-మణి-ఎమన్తలో-భవాన్-ద్యష్టి - అస్మాక
ష్టం - అమన్తలో-ద్యష్టిత్వేనైతత్తద్వేషాదృశతో - ఎవక్లమ-ప్రభావితిభావః || ౧౪ || శ్లోకేవ - బ్రహ్మరసానవాభిః-

పాశ్చికరస్త్ర వాక్యమహాత్మమ సైమ్యవిదగ్ధవాసఘటమ్ ॥ ౧౨ ॥ నాస్త్వ్యేతత్తదగ్ధనస్యనస్య దామహాద్విభా
కులపాత్త బాదిమ్ సైన్యంమహాహరుమపదపాంసంభిర్నిరస్తతఃసత్తతఃసత్తతఃసత్తతః ॥ ౧౩ ॥ యద్య
క్షరం నామగిరితంసం జాంసంకృత్సంస్థాదఘమాశుమాస్తిత్ ॥ పవిత్రత్రింశతమల్యక్తిశాననందవాన
శాంధ్యేద్విభింశతతః ॥ ౧౪ ॥ యత్సదపద్యంమహాతాంహాశ్చిభిర్మైవితంబ్రహ్మసాంబాద్విభి
కన్యయస్త్వ తివాగిహింద్రినస్తస్త్వభవాన్యోహ్య తివ్యబద్ధమ్ ॥ ౧౫ ॥ కింవాగివాగ్నిమజ్జనంవిద్యస్తద్
స్యైవప్రదగ్ధస్తమకర్తృబాహ్యవాన్ ॥ తస్మాల్లభ్యస్తస్యకపాల్యనస్త్రివాత్తైమ్మాదభిర్ధతిత్తవ

[illegible]

కధనంకాన్యస్య శ్రీకృచ్ఛిచ్ఛ్చితియమావమపి దేవతా నరసౌత్తమత్వకారణతోపాస్యత్వాదికం ప్రదర్శనాధికరణవ్యాయే
 ననుద్రాదికరీకపరమాత్మాభిపాదయకం । రుద్రాదెచ్చగవదావేశావతారత్యాద్యాభగవద్వ్యక్తివస్థమేతత్ - అథవా
 యథావస్థితఘాతపూర్వవృత్తాన్తస్యైవాస్తిస్మరాణేకధనాత్తత్రత్రకధానుభవాస్తిప్రభృతభిర్యానిమాక్యాభిహితా
 ని-తేమామేవాత్రనిబద్ధత్యా- త్రత్రభవాన్యానిమాక్యాగ్రాంపతిపారాధ్యబ్రహ్మత్వకత్వప్రశంశాత్వకత్వాదితాత్పర్యమనేవ
 ప్రప్రత్యత్యాన్వపారాశర్యాణివిరుద్ధమభిహితం-నన్వేషమపి బ్రహ్మత్వకత్వగ్రాహియదాద్యుపాసనంకర్తవ్యమితి-యద్వ్యక్తి
 త్వరంనామగిరీతంస్యకాంసకృత్ప్రకృతాదమమాశువాన్తి,, ప్రవితక్తిర్ని-యేమూర్ధనిధిధతివృజావస్థుష్ట-మిత్యాది
 వచనైభ్యఃప్రతియతే-కృచ్ఛిచ్ఛ్చితిత్యాన్వీకతప్తై , చాన్యం దేవంసమను-ర్యాచాన్యం దేవఃసరిత్యయేత్ । నాన్యం పా
 సాదమానోపాసన్యదాయతినంవిశే, దిత్వాభిగ్రేవతా నరవస్థనాన్ప్రతిషిధా-త్రధాత్యక్తైస్సవాదర్యససమానాసన
 సంస్కర్యనమానమృగణభృష్టిభుక్త్యాదయః ప్రతిషిధాః , ప్రత్యుత-దేవతా నరతద్యక్తాదయన్త్రత్రతన్విధ్యక్తై-అతః-
 సాత్వతేతత్పురాణయోర్విరోధః-మైవం-బ్రహ్మపాసనంహిద్వివిధం-సద్వారకమద్వారకంచెత్ ॥ త్రత్రసద్వారకోపాస
 నంనామరజస్రవః-ప్రకృతిబ్రహ్మరుద్రాదిజీవశరీరకపరమాత్మోపాసనం - అద్వారకంతు-శుద్ధసత్త్వయస్యైచ్ఛాపాత్తది
 వ్యవక్తివిగ్రహవిశిష్టస్వరీర ప్రసిద్ధిబలతోపాసనాన్త్రకల్యాణగుణాకరస్సర్వయఃప్రత్యురూపైర యోగిపాసకరుభ్యనసా
 రణవామదేవసజర్వణరామకృష్ణాదిప్రార్థనావిభవాదిభేదనోపాసనం-తత్ప్రార్థనమపాసనంత్రత్రలక్ష్మీస్థాభిఃకార్యం-
 ద్వితియంతుముముక్షుభిఃకామభిఃప్రత్యుతవ్యసంభగవతాగితాచార్యైశ్చైవాభిహితం,, యోగోపాయాయంతంసంభక్త
 శ్చౌద్ధయాఽర్చితమిచ్చతీ, త్యాదివా-అనన్యాశ్చి-ప్ర-యన్తోమామిత్యాదివా-దేవానైవయతోయాన్తి,, త్యాదివా-అత్తా
 శ్చౌప్రకమేధమసర్గ-ధైభిహితం,, రజ-ప్రవక్ష్యకృతయస్సమశీలాన్త-నితై । విత్తమాత్రవశేతాదిభోగైశ్చశ్వగ్మృపశ

జావస్థుష్టమ్ ॥ ౧౬ ॥ కర్ణాపధాయనిర్యాద్యతకల్పతశ్చేదార్థావితర్యవ్యభిచర్యుభిరన్యమాన్తి । శిష్యాత్ప్ర
 సహ్యరుతతిమసతాన్ప్రమశ్చేజ్జీవ్యమసూనపితోవిస్సశత్సర్వః ॥ ౧౭ ॥ అత్ర ప్రవోత్సన్నమివంకశేబ
 రంసధారణ్యేశ్శితికర్ణగ్నిః । జగ్గృమోహాద్దిపిశ్చుద్దస్తసోజగుప్తసౌగ్ధిరణంప్రవక్ష్యతే ॥౧౮॥ నవద
 వాదాననువర్తతేమతస్త్వి ఎవలోకరమతోపహమనైః । యథాగతిర్దేవమనుష్యయోఃపుషన్వపకధర్తైన

పుషః॥ శ్రేయాంసిత్రభలుసత్వతనోరన్యకాంస్య, రితి,తధాన్వీతియే,, అకామస్సర్వకామోవామోక్షకామక్షిదార
 ధిః॥ త్రేణభక్తియోగేనయశేతపురుషంపర,, మితి,వత్సృతేవ,, ఛర్తారకామమోక్షాణాంయథాచ్యైశ్చైయితత్సన్తి॥ ఎకమేవ
 హరీప్రస్యకారణంపాదసేవన,, మితి,ఎవంస్థితేద్విసిద్ధయాపుష్కపాసనయఅవ్యభిచారకైర్వభవేతవ్యమితియముతయో
 భజతాంసోపాసన్యాదేవతా నరచై భవాదిదర్శన నమసా-రాదికరణేనవ ద్వదేవతాభక్తిర్యగ్భవరీతాన్యాదితినర్య
 ధాముముక్షాణాం దేవతా నరభజనంనిశ్చ్యతే-సర్వదేవతానాం బ్రహ్మత్వకత్వేనానునానంత్యపిరుద్ధమేతి-సాత్వ
 తైతత్పురాణయోర్విరోధః-దేవతా నరతద్యక్తాదినిగాతు,, నహినిదానిధ్యగ్నిం నియంప్రవృత్తాకింతునిద్యాదితరతోద్భవు,
 మితిర్యామేనయోపపన్నైత్యవగ ప్రవక్ష్యమితి ॥౧౬॥ ష్టభవతుభవమధాభవాయుభిహతప్రధాపిఃకింభవత్యాభవిత
 వ్యమిత్త్యత్రాహాకర్ణావితి ద్వాన్యం॥ ఛర్తావితరీధర్మరక్ష, ఈశేతేశ్వరాంక హూతే మహాత్మమిన్యభిధిర్చరమ-తైకి
 అనివారితై-రన్యభిర్బద్ధతై-రన్యమానలిధిశిష్యమాణేనతి-యద్యధిక్షేపశ్చిష్టసేవనః, అకల్మషేనికధర్మసశిష్యా
 నుసంధ-ప్రహి-కర్ణాశ్చోతై-అచ్ఛాన్య, తతోనిర్యాత్నిరన్యత్, యదిప్రభుస్సమస్తశ్చైదుశ్చితిందుష్టాం, జిహ్వం, ప్రస
 హ్యబలాత్-భిద్యాత్-తతస్సన్యాయసన్యాకపిన్యజేతియ, త్సర్వః ॥౧౭॥ ష్ట అత స్మితికర్ణగ్నిఃశబ-రద్యపిన్య
 ప్రవ - అపాదానస్త్రివశేవత్వవివక్షయావక్షి - ఉత్సన్నం - సుమమితి-కశేబరంసధారయ్యై, ప్రమాదాదాప
 న్నస్యాపవిత్రస్యత్యాగంవివానశుభిరీతిర్బుధ్తా నైవాహ॥ మోహః, జ్ఞగ్ధగ్భాశీతస్య-జగశ్చితస్యద్వష్టస్యా-ధసఃఅన్యస్య
 ఉగ్గరణంవమసేవ-పున-ర్విశ్చింతి,, ప్రవక్ష్యతేకథం ని ॥ ౧౮ ॥ ష్టనమస్యధాకిమేవమాగ్నోష్ణసి-యతోఽసావశ్యశో
 రుక్మైదికంపదానమృక్షిగ్నివర్తతై-అతోమయాజేదికమాగ్నానువర్తినాశ్చేదేతాక్షిప్తభృత్రాహా॥ స్వేస్యాత్సని-
 లో-క-లోక్యతేపరిశుద్ధమసాధ్యశ్రత్యతిలోకఃబ్రహ్మ-తస్మి-స్సృయమాన్య-మహామనోరుద్రస్య, మతి-ద్యేవవాదాత్,, అ
 త్తయ్యగంహానైచారుర్వాస్యయాజినస్సుకృతంభవతి, అపామసోమమృతాఅహూమి,, త్యాదికర్తప్రరోచకానర్త
 వాదా-నానువర్తతేమనాన్త్రాభవతి - నివృత్తిమాగ్నిత్యగ్ధప్రవృత్తిహర్షేయచిరుత్పద్యత్యతిసతస్యైదికపధాన

నువ ర్తనమితి హం. అనుయోగప్రవృత్తినివృత్తిధర్మనివృత్తియోరాచార్యపుష్కలవృత్తియేధా. దేవదుశవృత్తియోగ్రహణః. సు
 దగవ. దేవనాం గతిరాకాశవన. చునుయోగోగతిశ్చపుధివ్యామవ. తద్వతే. అధాపిభవానెవశ్రేష్ఠతధాపుత్రపుష్క. - నృ
 కీయేధర్మైస్థితోవరమానం. పరం రిక్యత్వం. నశ్చపెన్నాగ్నితపే. దితియతే. నవపధర్మః. ॥౧౧॥ శ్చప్రవృత్తిధర్మమపివేదికత్వాపి
 శేషాత్పిమితనానవ ర్తతేభవభ్యత్యత్రాప్తిం॥కర్మై॥ప్రవృత్తంస్వగ్ధాదిలదైవేనప్రవృత్తం. కర్మతధా. నివృత్తంబలకా
 మనాతోనివృత్తంబకర్మ. ఉభయలిఖ్యంభలాభిధర్మనివృత్తిత్యానసితత్యాగ్యాంబివప్తిభ్యాయుక్తం. యధాభవతితధా
 వేదే. వివిచ్య. ఆశ్రితం. స్వగ్ధకామోయశేత. శాస్త్రోదా న్నడేరతః. తమంతంవేదానువచనబ్రహ్మణావిదివ. న్నియజ్ఞేనదా
 నేనపసహనాశకేన, ధర్మైశ్చపాపమనుదతి, త్యాది. వేదే అస్మాక్ర్యేణుయ్యపివిహితం. తధాపి తద్వయంప్రవృత్తి
 నివృత్తిభేదేనద్వివిధంకర్మయాగపద్యేనవకర్మర్మకన్యైస్సద్ధికారిణివిరోధిపరస్పరవిరుద్ధం. అతో. బ్రహ్మణిబ్రహ్మజ్ఞాన
 కర్మప్రవృత్తంనివృత్తంబోభయంకర్మ. నర్మతినపాప్రవృత్తి, సాధనతామితేషః, కేవలనివృత్తంకర్మైవజ్ఞానమార్గా
 నునుంపసహనాశకేన, నివృత్తింకర్మశివేనాపిక్రియతేఇతిభావః ॥ ౧౦ ॥ శ్చయతేవోభయవిధంకర్మాధికారిభావ
 నవ్యవస్థితమవేదానృదమపి తనివృత్తిధర్మసాధ్య అణిమాదయస్సిధయః. ప్రవృత్తిధర్మపరాయణానాంభవతాంసన
 ప్రత్యోహం. హేమతః, అన్యదాశ్రితాఃఅస్మాధిరాశ్రితాఃపరిగృహీతాభ్యత్యధర్మః, పదవ్యఃఅణిమాదయస్సిధయః, వఃయన్యా
 కం, మానసంపీత్యధర్మః, తద్వ్యస్తాకంపిధయోరుద్రగ్ధనసనీతివేత్తత్రాప్తికా. యాభవదీయఃస్వనిధిపదవ్యః, తాః,
 అనుధానువ ర్తభిఃధామాదిమార్గ ప్రపద్యజ్ఞాదికర్మానుయాయభిః, కదన్నత్యత్రైగ్యజ్ఞేయనకులితానైవత్యత్రై, రను

పరంపీత్యేస్థితః ॥౧౧॥ కర్మప్రవృత్తంబనివృత్తమవ్యవృత్తంవేదేవివిచ్యోభయలిఖ్య మశ్రితమివిరోధిత
 ద్యోగపక్షక కర్మవిద్యయంతధాబ్రహ్మణికర్మనర్మతే॥ ౧౦ ॥ మావఃపదవ్యఃపితరస్సదాశ్రితాయానజ్ఞానా
 లాన్వనుధానువ ర్తభిః కదన్నత్యత్రైగ్యనిధిరీతాఅవ్యక్తలిఖ్యఅభూతసేవితాః ॥ ౧౧ ॥ నై తేనదే
 హేనహారేకృతాగ్నిసేవితాద్య వేదాలమలంకుజననా । ప్రీదామమాహుత్యజనప్రసక్త తస్యజ్ఞధి
 గ్లోమహతావమృద్యుత్ ॥ ౧౨ ॥ గోత్రంత్వదీయంభగవాన్వృద్ధధర్మోదాతాయేతిత్యాహయదానుదు
 ర్మనాన్వపేతనర్మస్థితమాశుతద్ధర్మహంభ్యత్యన్యోన్యవేతులంపత్యధర్మ జమ్ ॥ ౧౩ ॥ పైత్రేయఉవా
 చ ॥ ఇత్యన్యరేదమనుమాద్యత్రువాకాక్షిరాడిచీచీంనివసాదతా న్నవాక్ । స్వప్రప్తజలంపీతమకాలంసం
 తానిమిత్త్యుక్తగ్లోగపధంసమావితే ॥ ౧౪ ॥ కృత్యానమానావతాశ్చితాననానోదానముత్థాన్యవనాని

భృద్భిఃపాగ్రిణిః, యజ్ఞశాలాస్యవేదితాః స్తుతాః, అన్యదాస్థితాస్తవపద్యం, అవ్యక్తలిఖ్యదురవగచిత్తుఃదుర్భా
 వ్యాః, అవధూతైర్నిరస్తవలిఖితరామరణాదిసాంసారికధర్మైః, సేవితాఃపరిగృహీతాః, అతఃభృతః. ౨. సహనతత్వమ
 హదేవైలక్ష్యంప్రవృత్తినివృత్తిధర్మయోగినినమహావ్రమానాంప్రవృత్తిధర్మైరుచిరుప్రభృతభిభావః ॥౧౧॥ శ్చ
 కింబహునోత్తేనస్వదేహంత్యత్యైమ్యైవత్యాహ ॥ నైదిద్యాభ్యామ్ ॥ హరేరుదైకృతాగనకృతావరాధస్యతవ. దేహూ
 ద్యవేనదేహదుత్తేనైర. అన్యత్యానాపేత్యాగ్నిసహనం, నిత్యసాక్షేత్యాన్యద్య, ౨. సేవితజననామదియనకులితేనదే
 హేనసననప్రయోజనం. కింతు, అలమలంసన్వైభ్యమిమందేహంకథంత్యత్యైవిత్యాహ ॥ కుజనస్యతవప్రసక్తాన్యంబ
 ధ్నాన్వమ. ప్రీదాలజ్ఞా. అభూత్. అతో. నువాతా. మవద్యకర్మప్రీయకర్మాదేహః, తస్మాద్భ్యజ్ఞైవ. తద్విక్తినివృత్తం. త్యత్సం
 బద్ధాద్యోభ్యమిత్త్యధర్మః ॥౧౨॥ శ్చకింబహుభధ్యత్యోరుద్రః. పరిహసాదిమనస్సోక్తిమ. మాం. దాతాయేతినిమ్యాధయక,
 త్యత్సమృద్ధాధికం. గోత్రంనామ యదా, ఆహగృహ్యతే. చిదా. హం. వ్యపేతనర్మస్థితం, వ్యపేతంఅవగతం. నర్మ. పరిహ
 సః, స్థితం. వ. యధాభవత్యేవంసుదుర్మనా. అతిదుఃఖితా, భవామి, తే ప్రాప్తాః, హినివృత్తం. ఎత. తు. లం. పాప్రాయంత్యద
 ఙ్గాజ్ఞాత, మిమంశేభరం, భృత్యన్యోన్యైత్యైత్యైవ ॥౧౩॥ శ్చహేత్రువాకావిదుర, ఇత్యుక్తప్రకారేణ, అన్యరేయజ్ఞై. ద
 త్మ, మమాద్యప్రత్యుక్త. ఉచీచిమ. త్రరదిశం, ప్రవిశ్యేతిశేషః. శా న్నవాక్ గృహీతమనాః, నివసాదపదవిష్టవతీ. తత్ర, జ
 లంపుష్టాన్వేఆవశ్యుత్త్యధర్మః, పీతమకాలంవైగి, సంకృతాపాప్రత్యా. ద్యకర్మకర్మకం, అన్యత్యాన్యైవితీయాయాతుక. నిమి
 ల్య, యోగపధంయోగినాం దేహత్యాగప్రకారం, సమావితే అశ్రితపతీత్యధర్మః ॥ ౧౪ ॥ శ్చయోగపధాశ్రియమేవా
 హ ॥ కృత్యైవితం, ఆనసంయయాసా, క్లమరహితా, అన్నిత్యాన్యప్రప్తజలం, అనితాపాప్రజాపానా, ఉర్వాధ్యవృత్తినిరో

ధన, సమానానమానవ్య త్రి-నాభీచక్రకృత్వా, తతః, ఉదానవాయునుతావ్యధియానహ, శన్తైర్హృది-స్థావ్యస్థాపయ
త్యాః, ఉరగిన్వీతం, తముదానవాయుం, కర్తాత్య-ధ్రుమాగైః, భ్రువార్చ్యవ్య, మనయత్ ॥ ౨౫ ॥ ఘోషమాతామపిమధ్యమ
హీయసానుమాత్రమేనరుద్రా-మహుఃపునఃపునః, అజు-ముత్తస్థం, రుత్యాగోపితంస్వదేహ, మేవం, దక్షిణోఽధన-జహ
సతిత్యత్తమిచ్చత్రీ, మనస్వినీస్వతన్త్రా-గ్నవచ్చనవరణేభ్యర్థః, సతిభవాగ్ని-త్రైమలజైషు, అనిలాగ్నిధారణాం-దధార,
అనిలాగ్నిధారణాఖ్యాం ధారణాం చకా రభ్యర్థః-తయహాధారణ-అనిలాగ్నిరుత్పత్తిః ॥ ౨౬ ॥ ఘోతతజగద్గు
రోఃజగతాంజిజ్ఞాసూనాంగురోః, న్యభ ర్దుఃఖిద్రస్య, చరణామృజానవంచరణామృజేతసమస్తానం - చిన్మయస్త్రీతి
సుభవస్త్రీ, అతవవా, కల్ప మాపావరహితా, భృత్యువరంసా, నదదన్వనిచిన్తవతీ, దేహశ్చ-సద్య, స్వమాధినా, యోగి
వై, ప్రజజ్ఞావలప్రజ్వలితోహతే ॥ ౨౭ ॥ ఘోతి-దన్వతమాశ్చర్యం, పశ్యతాం, ఘవి-భేతకాశేచ, సుమహామన్వై
హాహేతివాదఃకూహః-అఘాత్ ॥ తదేవాహ ॥ దేవతవస్యదేవతైశ్చగన్యరుద్రస్య-దేవీ-ప్రియా, సతీ-కేనదక్షిణ, ప్రశోపితా
కోపంపాప్రితా, అనూన్పాప్రితా-జవహాఅత్యజతే ॥ ౨౮ ॥ ఘోతి-సాగ్రహజపతేర్ద్రస్య, సుపదనాత్వ్యం దౌర్జన్యం
అద్య, పశ్యత, చరాచరం-విత్వం - యస్యరుద్రస్య - ప్రజాః ప్రజావత్ప్రితివిషయం-విత్వసమస్తాదభివ్యర్థః, తస్యరుద్రస్య,
సతిపార్య-యద్వా, యస్యదక్షస్య, చరాచరం, ప్రజాః ప్రజావత్ప్రితాహవిషయం, సద్యతగ్నిహవిషయాన్యాయ్యభిభా

చక్రతః శన్తైర్హృది-స్థావ్యశ్చియోరగిన్వీతం కర్తాద్భ్రువార్చ్యవ్యమనీస్వితా-నయత్ ॥ ౨౫ ॥ ఎవంస్వదే
హంమహతాం సుహీయసానుమాచుస్స మారోపితమజు-మాదరాత్ ॥ జవహాసతీదక్షరుమామనస్వినీధధార
గాత్రైవ్యనిలాగ్నిధారణామ్ ॥ ౨౬ ॥ తతస్సవీభృత్యువరణామృజానవంజగద్గురోః శ్చిన్మయస్థిసాచరమ్
దదన్వదేవాహతకల్ప మానసినద్యః ప్రజజ్ఞావలసమాధినా ॥ ౨౭ ॥ తత్పశ్యతాం ఘోషహిద్యుతం
మహద్ధా-పాతివాదన్మమహానజాయత ॥ హ ప్రప్రియా దేవతవస్యదేవీజవహానూనెనసతిప్రికోపితా ॥
అహోఘోతనాత్వం శ్చమహదద్యపశ్యతప్రిజాపతేర్ద్రస్యచరాచరం ప్రజాః జవహానూన్ద్యుతమా-తత్
జానతిమనస్వినీమానవభీత్వమర్హతి ॥ ౨౮ ॥ సోఽయం శ్చదుర్మహృదయోబ్రహ్మబ్రహ్మగోకైః పశ్యేద్రిమహా
తీమవాప్యతియదక్షజాం సన్యాంపురుషద్యుదుద్యతాం సప్రత్యక్షేదన్వతయేచరాధతః ॥ ౩౦ ॥ వదత్యై
వంజనైస్త్యాచ్యస్త్యైః సత్త్యాగమద్భృతమ్, తందక్షంపార్షదాహా న్ముమదత్తన్మదాయుధాః ॥ ౩౧ ॥ తే
మామాపతతాం వెగం నిశామ్యభగవాన్సృగః ॥ యజ్ఞః శ్చుభైనయజాపదక్షిణాగ్నిహవహహా ॥ ౩౨ ॥ అ
ధ్వర్యుణాహాయమా నేదవాఉప్యేపరోజనా ॥ ఋభవోనామతపసాసోమం పాప్రిప్రాస్వహాస్రశః ॥ ౩౩ ॥
తైరలతాయుతైస్సతైః ప్రవధాస్స హగుహ్య కాః ॥ దమ్య మానాదిశోభజరుశద్విర్భృష్తతేజ

హః-తేనదక్షిణ, విమతావిమానితా, అనూత్, జవహానభ్యయం విమానయోగ్యత్యావహః, ఆత్మజా, తత్ప్రాప్తి, మనస్వినీప్రశ
స్తమనసా-గుణవతీత్యర్థః-అతవవా, భీత్తంపునఃపునః - మానంసన్మానం-అత్తి-అత్తి ॥ ౨౫ ॥ ఘోస్తర్మమత్తనాన
హమానం-పృథకుం-యన్యసోయం, బ్రహ్మ బంధుర్బ్రహ్మణావశదో-దక్షః, లోకేతలసీంకిర్తివశీర్తిం-చ-అవా
ప్యతి, చకారాన్మరకంచ, యద్యతః, స్వీయాం-అజ్ఞజాం, అపరాధతఃసావ్యజ్ఞయా, మృతయేమరణాయ, ఉద్యతాంఉద్య
క్తాం, పురుషద్యుత్కృతవద్యక్షి-దక్షః - తత్పురుషాయవిద్య పావహదేవాదేతిపయోగాత్, యద్వారుద్రస్యభగవదాత్మక
త్యాత్వేరుద్రంద్వివన్మపిభగవన్ద్యక్షీత్యర్థః - సప్రత్యక్షేదన్వతనన్యవారయత్ ॥ ౩౦ ॥ ఘోసత్యాదాహూనాహ్యోః
అద్యతనుమత్యాగంపాప్రిత్యాగం, దృష్ట్యాన్వేష, ఎవంచదతినతి, రుద్రపారివదా-దక్షం-హస్తై, సుద్యతాన్యాయుధా
నియై-దై, ఉదత్యక్షఉత్తీతవస్తః ॥ ౩౧ ॥ ఘోతేమా-మాపతతా-మానమనా, దాగచ్ఛతాం, పారివదానాం, వెగం-ని
శామ్యరృష్ట్యాభగవాన్సృగః-యజ్ఞఃశ్చుభైనా న్నియజ్ఞఃశ్చుభై, తేనయజాహా, అపహతాలసురారక్షాగ్నిశిశావా,
భితిసం-తై-దక్షిణాగ్ని, జవహ, పాతివ్యయై ॥ ౩౨ ॥ ఘోఅధ్వర్యుణాభగ్నిణా-హాయమా నేనతి-య - తప
సాసోమంపాప్రిప్రా-యై, ఋభవో-నామ-దేవా, స్వహాస్రశః, ఉత్పేరురుత్తీతాః ॥ ౩౩ ॥ ఘోబ్రహ్మ తేజసా, ఉత్కృష్టివీర్య
మానైః, అలతాన్యేవాయుధాని, యేమాం-తైఃఋభుభిర్ద్రవ్యమానాః-ప్రవధాఃరుద్రపారివదాః, దిశోభజఃపరాయిత

కైలాశ శ్రీ విరరాఘవవివ్యాఖ్యానమీతే, శ్రీ హగవల్లి శివశుభగుణైశ్చ ద్విర్యం ధ్యాయం.

నావిరభద్రః, బలుభృతావృతవాక్ కంవిశేషణైశ్చ శూన్యైశ్చ తావృతవాక్, తత్తాపహ, యోగగుణైశ్చ, దర్శయన్. అహసతరుద్రంఽహసతివాక్, అతత్త్వశూన్యైశ్చ బలుభృతావృతవాక్, ఎవమృతతాపిన్. ॥ ౧౯ ॥ భగవాన్విరభద్రః, రుమాశ్శోభాన-ఘమా-పాలితస్య - భగవ్య - నైతే - ఉజ్జహరఉద్భవవాక్, యోగగా సదసినభాయాంస్థితంక-తపస్త్యంశివనిర్దంకిత్య నందతుంఽత్థై, నైతే, అసూనుతీ సూచితవాన్ ప్రేరితవాన్ త్యర్థః. ॥ ౨౦ ॥ భాకాభిజన్యశ్చి జఘాతరాజస్య, బలఃబలభద్రః-యధా, తథా, పూజ్య, ద్వా-సపాతయతీ పాతిపవాక్ -యఃపూమా, గరిషణిగుత రుద్రై, కప్యమానైశ్చ, దతఃదనైక, దవ్యయత్ అనహతీ, పూజ్యైరితిద్వవననపారేతు-తదీన్ద్రాప్రాజ్ఞ శ్చరుర్భవతిస్యతాప్రస్యసమా తస్యాపిపూజ్యైర ప్రవాతనపాప్ర్యర్థమ్. ॥ ౨౧ ॥ త్యగ్విష్ణుకోపిరభద్రః -దక్షస్యోగసి-అక్రమ్యపాదవిన్యస్య-శివధా సైనిశితధారణ, హేతిసాఖ్యైః-భిన్నస్మతి, తదా-తచ్చిరభివృద్ధ్యవ్యత్యై, ఉద్ధర్తుం, తదా, నాశక్వీతి అనమగ్నోఽభవత్. ॥ ౨౨ ॥ భూలస్త్రివిత్తైర్వస్త్రైః సమాతై, తస్మై, రు-నిర్భిన్నాత్వ, గ్యస్య, తథాహుతమనందతుం, దృష్ట్యా విశేషః, పశుపత్యై, శివరభద్రః-పరంపర్యయమావస్థాపాప్ర -చిరం, దవ్యోగిరసజ్జగతాపాయం చిన్తితవాక్. ॥ ౨౩ ॥ భూపశూనాం పతిఃసవిరభద్రః, సఖైర్వర్తి, సంజ్ఞపనంమారణం, యోగముపాయం, దృష్ట్యా యోగీయపశుపదయంహ ప్రవ్యభిచిదృష్ట్యా, నిర్భిత్య, తస్య, యజమానోదక్షస్య, ఎవపశు, ప్రస్య, యద్వా, యజమానస్య, యఃపశుః దేవతోద్దేశ్యైః నియజ

యోమానచ్చ ప్రతద్యయన్. ॥ ౧౯ ॥ భగవ్యనైతేభగవాన్ ప్రతిత్యర్థంమాఘపఃఉజ్జ హరనందస్థోఽత్థైయశ్చ పస్తమసూనుతీ. ॥ ౨౦ ॥ భూపూజ్య శ్చపాతయద్దనైకకళిజన్యయధాబలఃకప్యమానైగమణిః. యోహాసదర్శయన్తః. ॥ ౨౧ ॥ అక్రమ్యోగసిదక్షన్యశితధారణహేతిసాఖ్యైః భిన్నస్మతియద్ధర్తునాశక్వీతిత్త్ర్యి మ్మకస్తదా. ॥ ౨౨ ॥ తస్మై ర్విస్త్రాన్విత్తై ర్నపనిర్భిన్నత్వవంహరణివిన్యయంపరమాపహ్నిదభ్యంశుపతి శ్చిరమ్. ॥ ౨౩ ॥ దృష్ట్యా సంజ్ఞ పనంయోగంపశూనాంసపత్యైభిరయజమానపశో ప్రస్యకాయా త్రైమాన రచ్చిరః. ॥ ౨౪ ॥ సాధువాదస్తదాతేమాంకర్తతత్త్వశంసతామ్, సూత్రైశ్చపిశాబావామన్యేషాంకర్షిప ర్యయః. ॥ ౨౫ ॥ జహానై తచ్చిరస్తస్త్రిన్ద్రాగ్నానమన్తి తః సదేవయజనందద్వాప్రాప్తిత్త్యగ్ను హ్యకాల యమ్. ॥ ౨౬ ॥ శివశుభగుణైశ్చ ద్విర్యం ధ్యాయం. భగవాన్విరభద్రః, రుమాశ్శోభాన-ఘమా-పాలితస్య - భగవ్య - నైతే - ఉజ్జహరఉద్భవవాక్, యోగగా సదసినభాయాంస్థితంక-తపస్త్యంశివనిర్దంకిత్య నందతుంఽత్థై, నైతే, అసూనుతీ సూచితవాన్ ప్రేరితవాన్ త్యర్థః. ॥ ౨౦ ॥ భాకాభిజన్యశ్చి జఘాతరాజస్య, బలఃబలభద్రః-యధా, తథా, పూజ్య, ద్వా-సపాతయతీ పాతిపవాక్ -యఃపూమా, గరిషణిగుత రుద్రై, కప్యమానైశ్చ, దతఃదనైక, దవ్యయత్ అనహతీ, పూజ్యైరితిద్వవననపారేతు-తదీన్ద్రాప్రాజ్ఞ శ్చరుర్భవతిస్యతాప్రస్యసమా తస్యాపిపూజ్యైర ప్రవాతనపాప్ర్యర్థమ్. ॥ ౨౧ ॥ త్యగ్విష్ణుకోపిరభద్రః -దక్షస్యోగసి-అక్రమ్యపాదవిన్యస్య-శివధా సైనిశితధారణ, హేతిసాఖ్యైః-భిన్నస్మతి, తదా-తచ్చిరభివృద్ధ్యవ్యత్యై, ఉద్ధర్తుం, తదా, నాశక్వీతి అనమగ్నోఽభవత్. ॥ ౨౨ ॥ భూలస్త్రివిత్తైర్వస్త్రైః సమాతై, తస్మై, రు-నిర్భిన్నాత్వ, గ్యస్య, తథాహుతమనందతుం, దృష్ట్యా విశేషః, పశుపత్యై, శివరభద్రః-పరంపర్యయమావస్థాపాప్ర -చిరం, దవ్యోగిరసజ్జగతాపాయం చిన్తితవాక్. ॥ ౨౩ ॥ భూపశూనాం పతిఃసవిరభద్రః, సఖైర్వర్తి, సంజ్ఞపనంమారణం, యోగముపాయం, దృష్ట్యా యోగీయపశుపదయంహ ప్రవ్యభిచిదృష్ట్యా, నిర్భిత్య, తస్య, యజమానోదక్షస్య, ఎవపశు, ప్రస్య, యద్వా, యజమానస్య, యఃపశుః దేవతోద్దేశ్యైః నియజ

మానైశ్చత్యమూఃపశు, ప్రస్య, సంజ్ఞపనంమారణం-యోగముపాయం, నిర్భిత్య, తేనైవయోగన, తస్యదక్షన్య, కాయా శ్చిర, అహరతీ ఉద్భవతవాక్. ॥ ౨౪ ॥ భూత, చ్చిరశ్చేదనరూపంకర్త, శంసతాం, స్తుతాం, సూతాదీనాం, సాధువా దఃఅభవత్, అన్యేషాంబాప్రస్తా జాదీనాం, తస్యచర్యయఃఅసాధువాదః, అభవత్తిత్త్యర్థః. ॥ ౨౫ ॥ భూతచర్యదక్షన్య, శిరః తస్మై కతదద్వరసంబంధిని-దక్షిణాగ్నా, అమన్తి తత్త్వైః, జహావతస్యదక్షన్య దేవయజన, మేవం, దద్వానాశయత్వా, గుహ్య కాలయంకైలాసం, పాప్రతిష్ఠత్ దయయా. ॥ ౨౬ ॥ భూత్తిశ్చివద్వాగవతచన్ద్రవిన్యగ్రికాఖ్యాయం శ్రీహగవతవ్యా ఖ్యాయంపతుర్గుణైశ్చ మోఽర్యాయః. శివశుభగుణైశ్చ ద్విర్యం ధ్యాయం. భగవాన్విరభద్రః, రుమాశ్శోభాన-ఘమా-పాలితస్య - భగవ్య - నైతే - ఉజ్జహరఉద్భవవాక్, యోగగా సదసినభాయాంస్థితంక-తపస్త్యంశివనిర్దంకిత్య నందతుంఽత్థై, నైతే, అసూనుతీ సూచితవాన్ ప్రేరితవాన్ త్యర్థః. ॥ ౨౦ ॥ భాకాభిజన్యశ్చి జఘాతరాజస్య, బలఃబలభద్రః-యధా, తథా, పూజ్య, ద్వా-సపాతయతీ పాతిపవాక్ -యఃపూమా, గరిషణిగుత రుద్రై, కప్యమానైశ్చ, దతఃదనైక, దవ్యయత్ అనహతీ, పూజ్యైరితిద్వవననపారేతు-తదీన్ద్రాప్రాజ్ఞ శ్చరుర్భవతిస్యతాప్రస్యసమా తస్యాపిపూజ్యైర ప్రవాతనపాప్ర్యర్థమ్. ॥ ౨౧ ॥ త్యగ్విష్ణుకోపిరభద్రః -దక్షస్యోగసి-అక్రమ్యపాదవిన్యస్య-శివధా సైనిశితధారణ, హేతిసాఖ్యైః-భిన్నస్మతి, తదా-తచ్చిరభివృద్ధ్యవ్యత్యై, ఉద్ధర్తుం, తదా, నాశక్వీతి అనమగ్నోఽభవత్. ॥ ౨౨ ॥ భూలస్త్రివిత్తైర్వస్త్రైః సమాతై, తస్మై, రు-నిర్భిన్నాత్వ, గ్యస్య, తథాహుతమనందతుం, దృష్ట్యా విశేషః, పశుపత్యై, శివరభద్రః-పరంపర్యయమావస్థాపాప్ర -చిరం, దవ్యోగిరసజ్జగతాపాయం చిన్తితవాక్. ॥ ౨౩ ॥ భూపశూనాం పతిఃసవిరభద్రః, సఖైర్వర్తి, సంజ్ఞపనంమారణం, యోగముపాయం, దృష్ట్యా యోగీయపశుపదయంహ ప్రవ్యభిచిదృష్ట్యా, నిర్భిత్య, తస్య, యజమానోదక్షస్య, ఎవపశు, ప్రస్య, యద్వా, యజమానస్య, యఃపశుః దేవతోద్దేశ్యైః నియజ

జ్ఞాత్యా, ధగవాః విశ్వాత్తై వివిశేషణాభ్యాం తయోస్సర్వజ్ఞత్వం సూచితం, కన్యదక్షస్యా, ధ్వరంపతీ, నైమరుం నగవత
స్తాః || 3 || విమర్శప్రస్థో, తద్దైర్వివేదితమాకర్ణ్య శుక్రత్వా, ఆహాడవాచ || ఉత్తేమేవాహ || తెజీయసి త్యాదినా || తెజీయసి తె
జీయైర్విదైః కృతమాగోఽపరాధోయై స్తేషాం, బహుషతాం భవతుమిచ్ఛతాం, శ్రేయస్సామానావతియంత మా
యసే తెమాయశ్చైవ సే, పాప్రయేణ పాప్రయశః, న హయాత్, తేజీయాని విభక్తివిపరీతా మేవానుషజ్యతే, అనభ్యు
తస్యేజీయాన్సత్త్వప్రసాద్యమానోపి తెమకృన్సాద్విధిత్వంః | పాప్రయేణేతి లాకోక్తిః || 4 || యద్యత్ప్రేష, మధాపి
యేభవనోబద్ధిత్వోయజ్ఞస్య భాగభాజోభాగంభజ నిపాప్రయజ్ఞ సీతితధా, తాన్-పరాదజిహవిహతవస్తవ-తేయాయం
పరిశుద్ధచేతసానిహ-పటచితైన, పృగృహీతాక్షిప్తపద్మం పాదాపుపసంగ్య హ్యేత్యర్థః, భవంరుద్రం, పృశాదయస్సం-
కథం హి హోపసంగ్యమాత్రేణ ప్రసన్నోభవే, తత్తాప్రమా, త్రిప్రపసాదం-పాదగృహణస్యావతికమితి యేతామాలో
చ్యాయేనుగ్రహకారిణమితి భావః || 5 || యితి ధ్వరస్య యజ్ఞస్య, జీవితంపునస్సంధానం, ఆశాసానాపాప్రయమానాః
యాయం, యస్మిన్ప్రదీక్షుపితేనతి, నహాలోకిక్వాంలసహితోలోకా, నా సినశ్చేదిత్యర్థః || తం, దుర్మత్తైర్మదీనాం దుర్వా
త్వైర్విశ్వవిధింతాడితం, అభునా, ప్రియధార్యయాచ, విహీనం, దేవంభవ, మాశు, త్మమాపయస్సంపసాదయ
ధ్వమి || 6 || యజ్ఞయంతత్యగ్నుం విభిమస్తప్తమవకంచుమానుంచిస్తయేత్యర్థః || ప్రవృత్తిః || రాహుమితి యజ్ఞరు
ద్రస్య, తత్త్వం యాదాత్త్వం, బలవీర్యయోః, ప్రమాణమియతాంచ, అహం, నవిద్యాం, యజ్ఞఇన్ద్రగ్రి, నహనవిద్యాత్,

తుః || 3 || తదాకర్ణ్యవిభాషాప్రేజీయసికృతాగసామ్ | తెమాయభూయసే హయాన్మపాప్రయేణమ
హాషతామ్ || 4 || అధాపియాయంకృతకీర్తిపాభవంయైర్విదైర్భాగభాజంపరాదః | ప్రసాదయస్సం
పరిశుద్ధచేతసాత్రిప్రపసాదంః ప్రగృహీతాక్షిప్తపద్మమ్ || 5 || ఆశాసానాజీవితవద్ధ్వరస్యలోకస్సపాలః
కుపితేనయన్తి | తమాశుదేవంప్రియయావిహీనం త్మమాపయస్సంభవవిధింతదుర్మత్తైః || 6 || నాహం
యజ్ఞానచయాయమన్యైయేదహాభోమనయశ్చతత్త్వమ్ | విమర్శప్రమాణంబలవీర్యయోర్వాతస్యాత్త
నఃకడిపాయంవిధితైః || 7 || నఇత్యధాచిత్తమరానజస్తైశ్చస్మమన్వితేపితృభిన్ద్రప్రక్షైః | యయాన్సర్వ
ప్ర్యాప్తిలయంపురదిష్టవత్తేలానమత్రిప్రపసాదంప్రియంపృథ్విః || 8 || జన్మావధతపాయోగమస్తగ్నిర్ధైరవైరై
రైః | జన్మంకిన్మరగర్ధైరైర్వరౌభిర్భవతంసదా || 9 || నానామణిమయేశ్వరైర్నానాధాతువిచిత్రైః
చానాద్రుమలతాగుత్తైర్నానామృగగణాన్వితైః || 10 || నానామలపృథ్రవైర్నానాన్దరసామధిః | రమ
ణంవిహరన్తీనాంరమతైస్సిద్ధయోషితామ్ || 11 || మయూరకాభిరుతంమదానాశివిమూర్చితమ్ | స్థావిత్తై

యాయం, నహ, నవిద్యాత్, తదామనయో, యే, అన్యైదహాధారిణాః తీన్ద్రియార్థదర్శినో, నవిదుః, బృహ్మదృష్ట్యైరమ
త్తం, తస్యాత్తనఃపరమాత్మాదేశావతారభూతస్య, ఉపాయంతమేపాయంకోవిధితై తనకోపిధాతుమిచ్ఛాదిత్య
ర్థః, భవద్విఃపాహోపసక్తిగ్రహమస్తరేణాన్యఃకః కమపాయంవిధితైదితిభావః || 2 || యోఽజిహవః, సురాస్త్రి
త్యైవ, మాదిక్యాజ్ఞాప్య, తైర్విదైః, నపృజాపతిభిఃపితృభిశ్చనహ, స్వధిష్ఠాగ్రితస్సరానాత్, తురారైఃపృథ్విభోరుద్రగ్రి
ప్రియం, నిలయస్తానఘాత, ముద్రిశేత్తవత్తేలానంపతీ, యయా || 3 || యైర్తేలానంవద్ధయతి | జన్మావధత్యాదిభిశ్చతుర్
శభిః | జన్మనా-ఓషధ్యాదిభిశ్చ, యేన్దిద్ధా, తైర్మరైరైర్విదయైనిభిః, తత్తజన్మతస్యిద్ధాఃఓషధ్యాద్యంపెత్తమవస్సప్తివే
లాయామేవదేవత్యేనస్సప్తాఃఓషధ్యాన్దిద్ధాస్తు, దేవత్యసమ్మదకావధ్యాద్యపాప్రయేర్దేవత్యేనసిద్ధాః, యోగరుద్రో
పానసారూపయోగః, సున్ద్రగ్రి, యాజ్ఞేవంశివశక్యత్వర్యాదిమన్తాప్రతిజ్ఞ-జన్మంసేవితం, తదాచగీతంభగవతా-దే
వాకాదేవయశోయానివిత్త్యాన్యానివిత్తప్రతాళితి, తదాలస్సరోభిఃకిన్మరాదిభిశ్చనహావృత్తమ్ || 4 || యైశ్చక్తైశ్చిభి
రైః-రమతైః | ప్రియేష్టవా, విహరన్తీనాం, సిద్ధానాంయాయోషిత-స్తానాం-రమణంరతిప్రదం-శ్చక్తైఃకథంఘాతైః | నానా
ధాతుభిరైకాదిభిర్విచిత్రైః-నానాద్రుమాలతాగుత్తానివ-యేషుతైః | నానా-అమలానిస్యజ్జగద్ర-వాన్సాగ్రతాం
సియేషునానా, కర్మరాసానానివ-యేషుతైః || 10 || 11 || యైతదా-మయూరాణాంకేకాన్యైః-అభితస్సర్వతః, రు
తంవాదితం-మదనమకర్ణపాపజరితమదేన-అర్ధైరభిగ్భృతైః-విమూర్చితంమూర్చనాఖ్యైరగాగీతవిశేషేణావ్యప్రం-
రక్తకణ్ఠానాంకోటిలానాం, స్థావిత్తైఃప్రియూతశ్చైస్తదాన్యైః-పతీరిణాంపక్షిణాంచ, కూజితైః | ఉద్ధస్తైరున్మత

తాత్పర్యే-కామయత్తుర్మైత్త్యశ్చవిజానుక్షీణః, ఆహ్వయస్తమివస్థితం-లోకమిహ ప్రముఖ్యైశ్చకైఃస్వరేణాహ్వయస్తమ్యు
 నాంకామధుక-అరిశ్చక్షత్తి ప్రమాదాకారేర్దు శ్రుతిఃపత్రితాంస్య వైశ్చత్యధాఅవ్యతభిత్త్యర్థః :- బ్రహ్మిర్దు తత్తేనై
 ర్విజివస్తమవ-నిష్ఠ రాణాంధ్యుభి- ర్మూలస్తంభావమాణివస్థితం-మదూరాదిభిర్వృక్షవిశేషైరుపశోభితం॥చూతైరా
 న్రువిశేషైః॥స్వర్ణాద్యశతపత్రైఃగిన్నపద్మతల్లైశ్చ శతశయైః-కుర్వాదిభిర్గతావిశేషైశ్చ-మణితం-రేణుకామలా-జాతిర్వా లతీ-
 చనసాదిభిర్దు శ్రుతి - స్రుధావైశ్చ్యద్రువజాతిభిర్దు శ్రుతిసామాన్యైర్మౌళికీవకైశ్చ, రాజితంవణ్ణితం, నిరన్తరస్థితం
 వ్యవవేణికీవకాయో ద్వేదఃకుముదాదినమృది భిఃశతపత్రాగ్రామగ్నగ్న వర్ణానాంబుది భిః- రాజితంనలినీపురస్సుక-శలం
 మధురంయధాభవతితథా - కూజద్విః - శిగబుద్వైపక్షినజ్జైరుపశోభితం-మృగాదిభిర్దుష్టంనిషేధితం-కర్ణోన్మేగ్రోకర్ణా
 వైశ్చిక్షిర్గాన్ధునైః-ఎకపదైఃఅతస్త్వముత్తైశ్చ,మృగాభిభిఃకన్ధూరీమృతైశ్చ,నితరాంజుష్టం॥కచళితజ్జైస్సంధూనాన్యవ
 తాని,నలినీవాంకమలాకరాణాంపులినాని,త్రైశ్శిశ్నోభా,యస్మిన్తతం-సామనైసపుణ్యకరంపుణ్యసమూదకం,ఉదకం-య
 స్యాం-తయ- సత్యానిర్దులయా-నన్యగ్న య-చరితంచగివేష్ఠితం-ఘాతేశ్చ్యురద్రస్యగిరింత్రైలాసం-విలోక్య-దె
 వాః-విన్ద-యం-యయఃపాగ్రేపుష్ణ॥౧౨॥ ౧౩॥౧౪॥౧౫॥౧౬॥౧౭॥౧౮॥౧౯॥౨౦॥౨౧॥౨౨॥ శతదేవాః-తత్రగిరా,తస్యరు

రక్తకణ్ఠానాంకూజితైశ్చపత్రితామ్॥౧౨॥అహ్వయస్తమివాధస్తైర్ద్విజానామయత్తుర్మైత్త్యుశ్రుతిః॥బ్రజన్త
 మివమాతగ్గైర్మూలస్తమివనిర్దు రైః॥౧౩॥మదూరైఃపారిజాతైశ్చచరతైశ్చశ్చివశోభితమ్॥తమాలైస్సాల
 తాతైశ్చకోపిదారాసన్నానైః॥౧౪॥చూతైఃకదమ్బైర్దైశ్చపరాగపుష్పాచచ్ఛతైః॥పాటలాశోకవ
 కుతైఃకుదైఃకురవకైరపి॥౧౫॥స్వర్ణాద్యశతపత్రైశ్చవరరేణుకజాతిభిః॥కుటజైర్నల్లిగాభిశ్చమాధవిభి
 శ్చమణితమ్॥౧౬॥చనసోదుష్టరాశ్యత్తప్తక్షగ్రోగహిణుభిః॥భూర్వైరోషధిభిఃపూర్వైరాజపూర్వైశ్చజ
 మ్ముభిః॥౧౭॥శిఖరారాన్ధ్రాతకామగ్రైర్మౌళికీయాభిమధుకైజుదైః॥ద్రువజాతిభిర్నాగ్నిరాజితంవేణికీ
 చతైః॥౧౮॥కుముదోత్పలకర్ణకతపత్రసమృద్ధిభిః॥నలినిపురస్సుకాభిజ్జగ్బుద్వోపశోభితమ్॥౧౯॥మృ
 దైశ్చిక్షామృతైఃకీర్తైర్దుగన్ధైర్వృక్షతశ్చ్యుతైః॥గవయైశ్చగర్భైర్వాన్యైశ్చైరురుభిర్దుహిమాదిభిః॥౨౦॥
 కర్ణోన్మేగ్రకదవాశ్చాన్మేగ్రవిర్దుష్టంమృగాభిభిః॥కచళితజ్జన్తంసంధూనైశ్చిపులినశ్చైరుమ్॥౨౧॥చర్యస్తంనన్త
 యాసత్యానిర్దులయానన్యగ్న యాతేశ్చగిరింబిమధావిన్దయంయయః॥౨౨॥దధృశుస్తత్ర
 తైర్మ్యామలకాంనామనైపులీమ్॥వనసోగన్ధికంచాపియత్రతన్నామపజు-జమ్॥౨౩॥నన్దాచాలకనన్దా
 చనరితావాహ్యతఃపురః॥తిర్దుపాదపదామౌజరజసా-తీవపావనై॥౨౪॥యయోస్సురస్త్రీయఃక్షత్రవ
 రుహ్యస్వధిశ్చ్యుతః॥క్రీడన్తైశ్చమృసైశ్చన్యోవిగాహ్యరతికర్షితాః॥౨౫॥యయోస్త్రత్యాన్తపేద్రాక్షనవకు
 జ-మపిజ్జరమ్॥వివృహిపిపివస్త్ర్యచ్యుపాయయ్యోగజాగజీః॥౨౬॥తారామమహారత్యా విమాన
 శతపజు-లామ్॥జుష్టాంపుణ్యజనస్త్రీభిర్దుగభింపతటిన్తనమ్॥౨౭॥పౌత్యానుత్తేష్యగ్రభిరించనసోగ

ద్యన్య-అలకాంనామఅలకైఃపసిద్ధాం, రమణీయాం-పురింసోగన్ధి కాఖ్యంవనంచాపిదధృశుః॥సోగన్ధి కనామౌ-౨న్య
 ర్దు తామాహ-॥యత్రవనసోగన్ధి కంనామపజు-జం-భవతి-జాతావేకవచనమ్॥౨౩॥ శ్చపురింవర్ణయతి॥నన్దాచెతివ
 త్సుభిః॥పురఃపురాత్-వాహ్యతఃదామ్యోసన్దా - అలకనన్దాచెతి-ద్వ-సరితః-భవతః॥సరితావిజినస్మి॥సార ద్వయేన॥తిర్దు
 పాదద్యహరైః-పదామౌజరజసా - అతీవాత్యస్తం-పావనైభగవత్పదామౌజరజోయుక్తత్వాదత్యస్తపావిత్కృత
 రెభిత్త్యర్థః॥౨౪॥ శ్చమౌక్షతః-సురస్త్రీయః-స్వధిశ్చ్యుతఃస్వవిమానైభ్యః-అరుహ్యవ-చతకర్షితాఃవిహారకౌగ్రాన్తాస్స
 త్యః-యయో-స్వరితఃవిగాహ్య-స్వపుంసన్వస్త్రీయః-సిన్ధుస్త్ర్యః-క్రీడన్తైశ్చలలికాంకుర్యైశ్చ॥౨౫॥ శ్చయయో-స్వరి
 తో-చచ్ఛ-వివృహిపిపివతత్పక్షాఅపి - గజాగజీకరిణీః - అమృతపాయుస్త్ర్యఃపానంకారయస్త్ర్యః,పిబన్తైత్రతసా
 డుః-తాసాంసురస్త్రీణాం-సామనైసవిభగ్జ్పంకళితం-యచ్చవకుట-మం-తెన-పజ్జరంపివవర్ణమ్॥౨౬॥ శ్చపునః
 పురింవిజినస్మి॥తారైతి॥తారంరూపుం - తారాదిమయవిమానానాం-శతైః-సజు-లాం - పుణ్యజనైర్వామధానై
 దైసాంస్త్రీభిశ్చ-జుష్టాం - తత్రదృష్టేస్త్ర్యః-తటిన్ద్యైర్మైస్సహితం-భిమాకాశం-యథేతి॥త్రవిమానానిభిమవ-పుణ్యజ
 తామృతాన్త,తత్త్వీయస్తటితభవ॥౨౭॥ శ్చవివంఘాతాం,యత్కేవలస్యరస్యతేరస్య-పురింఅలకాం,పౌత్యాఅతిక్ర

వ్యుత్తేనగన్ధికాఖ్యంవనంచ - దృష్ట్యా-తేదేవాః, ఆరాత్-వలంబద్యకులవితతు దై నాస్యయః, కథంఘాతంవనం, విచిత్రాచీ-మూల్యానిమూలాయోగ్యం, పుష్పకేసలయాదీని - పరిచ్ఛదానిశ్చిత్రాపకరకాని, యేషుదై-కామాన్వన్యన్-ర్గుమ్మై-హృద్యంమనోహరమ్ ॥ ౨౮ ॥ రక్తకణ్ణఖాగానాంకోకిలపక్షికాం, అనికస్యసమూహస్య, స్వర్ణైర్వజ్జితాష్ట ట్టదాయస్మిన్-కలహంసానాంకులస్య-ప్రేవ్యం, ఖరదష్టానిపద్మాని, తైర్దుక్తాః, జలాశయా, యన్విక ॥ ౨౯ ॥ ఘనగజైః, పింజ్జుప్తాః హరివన్తద్రుమా, ద్రుప్తంబద్ధినావాయునా, పుణ్యజన్మిత్రైకాం, మనః, అన్యధేకం, సుహృద, రుద్ధవయత్ పరవశికుర్యత్ ॥ ౩౦ ॥ ఘనైర్దూర్జ్వలజిహ్వైః, కృతానికపృతాని, సోపానానియాను, ఉత్పలాచాం, మాలోపశ్చయో, యానుతాః, ఆర్ష తావ్యద్యుత్యయనదీప్తియా, వాప్యః, కింపురుషైర్వాప్యప్రాపి, యస్మిన్సనన్ద్రి, తద్యవంబృష్ట్యా, యద్యా, వాప్యభివృత్త్యయన్ద్రిధమా, వనం-వాషిష్ఠ్య, దృష్ట్యాఆరాత్ సమిపే-వటం-తేదేవాః, దద్యుత్యః ॥ ౩౧ ॥ ఘనంబంశిసప్తి సభితి సవటః, యోజనశత, ముత్యైశ్చఃఉచ్చాహ్రియోన్య, పాహ్నైర్సర్వతఃపఞ్చనప్రతియోజనప్రమాదైః, విటప్తైః శాఖాభిశ్చ, యతోవిద్రుతః, చర్యకపరితః, కృతా, అచలానిశ్చలా, ఛాయా, యెన, చిర్తతం-ఓడంకులాయం-యచ్ఛాత్రాపే నసూర్యాద్యాతపేన, రహితః ॥ ౩౨ ॥ ఘనహోయోగమయమహోయోగోభగవదుపాసనాయోగః-తత్ప్రేమిరే, మహోయోగసిద్ధపురపపాగ్రిచుర్యాత్తత్సానస్య మహోయోగమయత్వం, ముముక్షుఃఅజ్ఞానాన్తోక్తమిచ్ఛహోజ్ఞానవభిజ్ఞయోజనావత్-తేహం-శరణేఆశ్రయే, తస్మిన్వటమూలే - అసీనముపవిష్టం, త్యక్తామగ్నో, యో-ద్రక్, ద్రుత్తుల్యం, శివంసురాదవ్య

ని కంచతత్ ॥ ద్రుప్తైః కామదుష్టైర్దృష్టంచిత్రమాల్మలచ్యుదైః ॥ ౨౮ ॥ రక్తకణ్ణఖాగానికగ్నరమణితపట్టదమ్ ॥ కలహంసకులప్రేవ్యంఖరదష్టజలాశయమ్ ॥ ౨౯ ॥ సవకుశ్చరస్వస్త్వహృదవన్తనవాయునా ॥ అభిభుగ్భజనస్త్రీణాంముహుర్దుదయన్తనః ॥ ౩౦ ॥ వైదూర్యకృతసోపానావాపీరుత్ఫలమానిః ॥ వ్యాప్తాఃకింపురుషైర్దృష్ట్యాతలరాద్భవసృటమ్ ॥ ౩౧ ॥ సయోజనశతోత్యైశ్చపాహ్నోనవిటపాయతః ॥ పర్యక్మృతాచలచ్ఛామోనిస్తీడస్తాపవర్జితః ॥ ౩౨ ॥ తస్మిన్ద్రుహోయోగమయముముక్షుశరణేనురాః ॥ దద్యుత్యుద్దేవమాసీనం త్యక్తామగ్నమివాద్రక్ ॥ ౩౩ ॥ సనన్దాదైర్వర్తహానిధౌష్ణైస్సంసప్తవిగ్రహమాఉపాస్యమానంసఖ్యాచభారాగ్నిగుహ్యకరక్షసామ్ ॥ ౩౪ ॥ విద్యాతపోయోగపథమాసీతంతపధీకృరమ్ ॥ చరన్తంవిశ్వసమ్భవం వాత్సల్యాల్లోకమశ్లశమ్ ॥ ౩౫ ॥ లిఖంతాపసాభీష్టంభన్తదణ్ణజాటినమ్ ॥ అశ్లేనసన్ద్యాభరుచాచన్త్రైఖాంచవిభృతమ్ ॥ ౩౬ ॥ ఉపవిష్టంబద్యసయ్యంబృష్ట్యాంబ్రహ్మననాతనమ్ ॥ నాగదాయుఃప్రహావన్తం పృచ్ఛతేశ్వన్యతాంసతామ్ ॥ ౩౭ ॥ కృత్వోరొదక్షిణేనవ్యంపాదపద్మంచజానుని ॥ చాహ్నుఃకోశైఃక్షమాలామాసీనంతరీ-ముద్రయ ॥ ౩౮ ॥ తంబ్రహ్మనిర్వాణసమాధిమాశ్రితంశత్రుపాశ్రితంసిరికంయోగకక్ష్యమ్ ॥

కః ॥ ౩౩ ॥ ఘ్నివంపినిసప్తి ॥ సనన్దాదైర్నిరితపఞ్చభిః ॥ మహానిదై-శ్చాదైః-సనన్దాదైర్ని-గుహ్యకరక్షసాం, భారాగ్నిచ భుజా - సఖ్యావైప్రవణేనచ, ఉపాస్యమానం సేవ్య మానం-శాస్త్రవిగ్రహంసన్దైర్వరకృతాపరాధేషదేవవ్యపిక్వపాశుమిశ్చర్ధః ॥ ౩౪ ॥ ఘ్నివిద్యాజ్ఞానయోగః, తంకరక్షయోగః, తాభ్యాంయుక్తో-యోయోగపథభగవద్భక్తిమార్గః, తమాస్మిన్తంజ్ఞానకర్తానగుహీతభగవద్భక్తియోగసిద్ధమిత్యర్ధః, అధీశ్వరంజిజ్ఞేద్నియం - విశ్వసమ్భవం-చరాచరాణితర్వాణిహూతానిభగవదవ్యుతతస్సదానుకూల్యం మేస్యాదిత్యుక్తే త్యావిశ్వానుకూలం, అతవన-వాత్సల్యాల్లోకానాం వశ్యతంక్షేనుమన, చరన్తంకుర్యన్తమ్ ॥ ౩౫ ॥ ఘ్నిసన్ద్యాభరుచారకవరేన, అశ్లేన, తాపసానానిష్టంభస్తాపిల్లికం, చన్త్రైకాంచవిభృతమ్ ॥ ౩౬ ॥ ఘ్నిదద్యుసయ్యంబృష్ట్యాంబ్రహ్మననాతనమ్ ॥ స్యాంసీదస్మిన్విబుజీ, పృథీదరాదిత్యత్వాభుజి ఆస్తరణివిశేష-తస్యాం, ఉపస్థితముపవత్సం-పుచ్ఛతేచారాయ-సతామన్యహంసనన్తనాదీనాం-శ్వన్యతాంసతాం-సూతనంబ్రహ్మపరమాత్మనః, ప్రణవంవా-ప్రహావన్తమ్ ॥ ౩౭ ॥ ఘ్నిసన్తపాదం-రక్షిణికోశా-కృత్యావిశ్వస్య, జానునివ్యై, సవ్యచాహుంకృత్యా, దక్షిణే, చాహ్నుఃకోశైఃజిబన్తస్థానై, అక్షమాలాంకృత్యా, దక్షిణహస్తకతయోతరు-ముద్రయో, పలఘిత - మాసీనమిత్యర్ధః ॥ తదుక్తంయోగశాస్త్రైః, ఒకంపాదమదైకస్త్రిన్విస్యసిద్ధూరుసంస్థితంభితరస్థిం-ద్రుధాచాహుంవిరాసనమిదంస్తృతమ్, తరు-చుద్యాహోక్తా, తద్ద్రుష్ట్యుత్తయోర్వైవిభగ్నంయోజ్యచాల్లోకిపసినార్థభోధనంపాగ్రిచుర్యాత్తత్సానస్య మహోయోగమయత్వం ॥ ౩౮ ॥ ఘ్నితం, బ్రహ్మనిర్వాణసమాధింఅనన్తరూపబ్రహ్మవిజయసమాధి-మాశ్రితం - యోగకక్ష్యంయోగపథం - శ్చపాశ్రితంవిశేష-ఉపాశ్రితం-మునినా-మాద్యంముఖ్యం-ము

యోశ్చకీరత్వం చయ్యక్త మేవ - ఎవనుపకర్మాత్మ వాచివాకిరీరవాచిశ్చ సృసామానాధికరణ్యమితిచెత్ - గవాదిశబ్దానాం జాతిగుణాదిమాత్రపరతయోశ్చప్రన్నానాంశుక్లోగారిత్యాదిమవ్యక్తిగుణ్యాదిపర్యంత్యను ప్రకృతౌపర్యవసన్నానాం యథాప్రకృత్యాదిపర్యంత్యససామానాధికరణ్యం, ఎవంజాతిగుణాదిపవ్యక్తిరసృశ్చపరస్పిద్దవిశేషతాస్తద్వ్యాచిమాత్రపరతయోలాకస్యస్మిన్నస్వశరీరిపర్యంత్యభిన్తత్తితి, ఆత్మాదేవాజాత్యతివత్తస్మాత్ప్రవాచినాసామానాధికరణ్యము పవన్నమేవ-నవన్యక్తేరాత్మేపాల్లక్ష్యణయావాగాశ్చక్ల ఇత్యాదిప్రయోగోపపత్తిః - అపృథస్పిద్దవిశేషణవాచిశబ్దత్వస్య లక్షణాచిప్రతిపద్యత్యా, దన్యధాజాత్యాకృతిగోత్య గుణాదిశబ్దానామితిచాదేవాగోత్యంశుక్లమిత్యాదిచద్రూగాపత్తైః, నస్యేవంజాత్యాదిశబ్దానామపృథస్పిద్దవిశేషణవాచినాంవ్యక్త్యాదిపర్యంత్య ప్రపర్యవసానెనసామానాధికరణ్యాపత్తిరితిచిన్తేవం, నియతనిమగ్నవాచినాంచాచిదపవిశేష్యపర్యంత్యాభావస్యభాష్యాదిహక్త్యాత్ - అతేవ - శరీరదేహాదిశబ్దానాంచాచిదపిత్యాత్ వాచినాసామానాధికరణ్యమితిభాష్యాదిమవిద్రుః, కృత్స్నిచిదచితాత్ కప్రపశ్చశరీరకన్యం - క్షిదన్వేవవిత్వం - సృజని-పానీరక్షని అస్మిన్సంహరస-క్షిదన్వత్వవేనజగద్వ్యాపారోభగవతోలితేత్యక్తం-క్షిర్ల పదఃక్షిదన్వాభిర్యథేతివృత్తైః, యథోద్దానాభిస్సృజతేగృహ్లాతేచి, తిశ్రుతిపక్షిద్ధః ॥ ౪౩ ॥ ధీమంసంవరబ్రహ్మదృష్ట్యాచిదచిచ్ఛరీరకత్వంసృష్ట్యాదికారణత్వ మభిధాయతన ప్రద్యుష్ట్యాచక్రతాధ్వరసంధితో త్వాదనాయపురుషార్థావబోధితాస్త్రప్రపర్యకత్వంధర్మమర్యాదాపాలకత్వంచాప ॥ త్వమెవతి ॥ ధర్మర్షభుకధర్మర్థాదోషిధిధర్మర్షభుక, ధర్మాదిపశ్చారక, స్వమేవ, అభిపత్తయేతురుషార్థావాప్రయ, దక్షిణసమగైస, సూత్రేణసూచితేనశాస్త్రేణ, అన్వయం, ససర్విధస్వప్నవానని-పురుషార్థసాధనసాధనతద్ధర్మసంపాదనోపాయావబోధితాస్త్రప్రపర్యక స్వమెవత్వర్థః-సేవవాన్తద్ధాక్రమధర్మమర్యాదాశ్చ, స్వయేవా, వనీతానిబద్ధాః, కేతేసేవతః-యేవనీతానిభిత్వత్యాహ ॥ యాకసేవాక, భుత్రవతాః

సృజనిపాస్యత్ప్రీక్షిదన్వగ్గవదోయధా ॥ ౪౩ ॥ త్వమేవధర్మర్షభుకాభిప త్విదదక్షిణసూత్రేణససర్విధాధ్వరమ్, త్వమేవలోకజనీతాశ్చ సేవతోయాన్యాప్రకృతాఃశ్రద్ధతత్సేవత్యా ॥ ౪౪ ॥ ధీమంసకృతాం మక్లశక్త్యశానాంశ్చ త్రుప్తస్యలోకతనమేన్వయచరంవా ॥ అమక్లశానాంశ్చతేమిన్రమ్యుణాంపిపర్యయః కేనతదేవకన్యచిత్ ॥ ౪౫ ॥ సచైవతాంత్యస్యసృజాప్రత్యాత్ నాంధూతేమనరైవ్యవధ్యతాంతతా భూతానిచాత్మస్యపృథగ్విద్యతాంతాప్రాయోగోహే ॥ భిభవేద్యధాపశుమ్ ॥ ౪౬ ॥ పృథగ్విద్యేకర్మభృశోదురాశయఃపరోదయన్యాప్రత్యాదుప్రజో-నితేమిపరాన్దురుక్తే ద్వితుదన్యగ్రంతుదాస్తాన్మామధీదైవవధాన్యవన్య

వ్రతనిష్ఠాః-సప్రోబాగ్వాణాః, శ్రద్ధతత్సేవధాపూర్వకమనుతిక్తన్తి ॥ ౪౪ ॥ ధీమంసకృతౌవన్యకర్మకారయితాతత్ఫలప్రదశ్చత్వమేవేత్యాహ ॥ త్వమితి ॥ మోమక్లశశివ, లోకేమక్లశానాంశ్చతేమిన్రమ్యుణాంపిపర్యయః కేనతదేవకన్యచిత్, పరంమోక్షంవా, తనమేన్వయదాన, అభినహితఫలకర్మశాంక రుఃస్వగ్రం, అనిభినహితఫలకర్మశాంక రుః, మోక్షం-తనమగ్నభ్యర్థః, అమక్లశానామశుకలానాంకర్మశాంక రుః ఉల్బణం, తమిన్రంనిరయం - తనమే-విపర్యయః అమక్లశానాంకర్మశాంక రుఃకన్యచిదపిన్వగ్రమోక్షాప్రాప్తిరూపఃపిపర్యయః, కేనకేనహేతునాభవేనకేనాపీత్యర్థః, అతః, ప్రదేవతేత్యంతపలమేవ-భవతి, నతద్విపర్యయభిత్వర్థః ॥ ౪౫ ॥ ధీమంసంబ్రహ్మదృష్ట్యాచిదచిచ్ఛరీరకత్వంసృష్ట్యాదికారణత్వ మభిధాయతన ప్రద్యుష్ట్యాచక్రతాధ్వరసంధితో త్వాదనాయపురుషార్థావబోధితాస్త్రప్రపర్యక స్వమెవత్వర్థః-సేవవాన్తద్ధాక్రమధర్మమర్యాదాశ్చ, స్వయేవా, వనీతానిబద్ధాః, కేతేసేవతః-యేవనీతానిభిత్వత్యాహ ॥ యాకసేవాక, భుత్రవతాః

హప్రకారమేవాహ|| ప్రజాపతేరిత్యాదిభిప్రీతిః || దగ్ధశిష్టః పక్షికాగ్నౌదగ్ధం శిరోయన్యతస్య ప్రజాపతేర్దక్షస్య అజముఖం కణ్ఠాదుపర్యేన అజస్యముఖం నుస్థిః - తచ్చిరో - భవతుమిత్యగ్నితనామోద్దేవగర్భః చక్షుషీనేత్రేభవేతాం - బత్సపీతేత్యత్యగ్నిత్యావేదిమాద్వైవచనః, మిచ్ఛగ్రహ్యత్వాఽభావః మిత్యగ్రహ్యత్వం భూర్వంకృత్యత్యగ్నిధం చక్షుషీత్యతియో ద్రవ్యపత్యతే, తదా, మిత్యగ్రహణముఖం శిరోభవతు, అస్తిన్మక్షేమిత్యశిరోభక్తిః పూర్వపద్ధసిద్ధివేదితవ్యం - భగవంభాగ్యోదేవః, బద్ధియేయజ్ఞస్య స్థీయం భాగం, చక్షుషా, ఈతేతపత్యం - భాగస్యనేతేతేత్యగ్నియా తామిభ్యర్థః, అయమేవార్థస్యానుః - భగస్యనేతేభగవాన్వాతిత్యగ్నియమే, పూర్వం భాగస్యేన త్రేభక్తాభిధానాత్ || ౩ || ధృమోదేవః, యజమానసవృద్ధి, పిష్టం భుజ్యతేతదా, దద్ధిర్దస్తేః జక్షుతులద్యాత్, పూర్ణదనాడవ్యద్యోగ్నిత్యర్థః, యేదేవాః, సేవహ్యం డేవేనాం యజ్ఞాపశిష్టం దదతి తత్తనస్తే, తేన ద్యైవ్రకప్తేన తానిసవ్యక్త్యా తాని, సర్వాగ్నిత్యేన - యేవాం - తేభవేయమిత్యర్థః, ప్రకృత్యసర్వాగ్నిత్యేనా ఇతివారా నరం - తదా - యేదేవాః - ప్రకృత్యసర్వాగ్నిత్యేన తారం భిన్నర్యావయవాః, యేవ - మహ్యముచ్చేదనం - దదతి వాతం మతింకృతవ ద్రవ్యత్యర్థః - అనగ్రహేత్వార్యముచ్చేదనాదానాభావత్ - తేన ద్యైవ || ౪ || ధృమోదేవః ఋగ్వేదవ్య - అగ్నివోర్వాహుభ్యాం - కృతవాహవడత్వేదితవాహవః పూర్ణాహస్తాభ్యాం - కృతవాహుభ్య - భవద్విత్త్యన్వయః - భృగుః - బ ప్రకృత్యగ్ని - బ ప్రకృత్యమేవ స్యక్త హృదీవక్త హృదీయస్య || ౫ || ధృమవంరుద్రేనానుగ్రహేతాదేవాః కిమత్యత్యేత్యత్యేనామైత్రేయః || తదే || మిథుష్ట మోదతం - మిథుష్ట మశ్విసతమోరుద్ర - వైవో - దితం గదితం - శ్రుత్వా - సర్వాణిధాతాని - పరిపూర్ణాత్వేతివరియ్యచిత్తైః - సేరాతవని

గః || ౩ || ధృమోదేవః యజమానసవృద్ధిర్దక్షమపిష్టభుక్ | దేవాః || ప్రకృతసర్వాగ్నిత్యేనా మతింకృతవ ద్రవ్యత్యర్థః - అనగ్రహేత్వార్యముచ్చేదనాదానాభావత్ - తేన ద్యైవ || ౪ || ధృమోదేవః ఋగ్వేదవ్య - అగ్నివోర్వాహుభ్యాం - కృతవాహవడత్వేదితవాహవః పూర్ణాహస్తాభ్యాం - కృతవాహుభ్య - భవద్విత్త్యన్వయః - భృగుః - బ ప్రకృత్యగ్ని - బ ప్రకృత్యమేవ స్యక్త హృదీవక్త హృదీయస్య || ౫ || ధృమవంరుద్రేనానుగ్రహేతాదేవాః కిమత్యత్యేత్యత్యేనామైత్రేయః || తదే || మిథుష్ట మోదతం - మిథుష్ట మశ్విసతమోరుద్ర - వైవో - దితం గదితం - శ్రుత్వా - సర్వాణిధాతాని - పరిపూర్ణాత్వేతివరియ్యచిత్తైః - సేరాతవని

దుర-సాగుసాధ్యిత్యాదుః || ౬ || ధృతతః మిథ్యాం సంరుద్రం, త్వయాఽగ్రత్యనర్యం కారణమిత్యామ ప్రక్రియమప్రిర్ధృతశుశారాః ఇన్ద్రోఽలతీతా దేవాః - ఋభుభిః భృగుణాఽహూయమానదక్షికాగ్నిప్రజావైః ఋభుభ్యైర్గైర్దేవైః సృహ-సమిధ్యైర్దగ్ధం మిథుమారుద్రేన వెదసామ్రదాకాచసహితాః, పూయః పున, ప్రదేవ యజనం - దేవాభ్యైర్దేవైస్త్రిన్మిథిదేవయజనం యగచేతం, యయజన్మః || ౭ || ధృమోదేవః సోమోద్యో, నుధాహ, ప్రజాపతేర్దగ్ధశిరోభవత్వజముఖం శిరః, ఇత్యాదితా - తదా - కావైస్త్రిన్మిథిరామహ ప్రజాపత్యదికం విధాయ సవనీయపశోకజన్యసవృద్ధి, శిరః, కస్యదక్షస్య, కామేనకరీరణ-సప్తధుః || ౮ || ధృమసవనీయపశోకజన్యసవృద్ధి యమానెగతి - రుద్రేనాభివీక్షితో - దక్షిణుష్టభ్యో, త్రాణేదక్షిణతే అగ్రతః పురతోవస్థితం, సుదధరుద్రదవ్యశేవ || ౯ || ధృమోదేవః, న్యవధ్యతేరుద్రే, ద్వైవే, కలిలః కబుక్షీకృతః, అత్యాంధ్యః, గః, ప్రజాపతేర్దక్షిణ, శివావలోకాత్, శరతా-వీనహృదభివామలోభవత్ || ౧౦ || ధృమోదేవః ప్రవాయుద్ర ముతయే, కృతరీకృతవనాః, సంపరతాం చరలోకం గతాం సుతాం సతీం - అమరాగతః, స్వర్కతస్యాహ త్రాణ్యా, ద్యాబామకలానైతజలతేత, సైన, నాశక్తిస్తోతం నసమర్థోఽహుత్ || ౧౧ || ధృమోదేవః విహ్వలితః విహ్వలిచిత్రత్యాత్, కృత్యాత్ప్రియా సేన-మన, స్సం ప్రభ్యగ్నవశంకత్యా, సుధీ సుతేనమర్ద బుద్ధి మాణ, ప్రజాపతేర్దక్ష, తః శంరుద్రం, నిర్వృత్తికేన పీతియైతేన, భావేన, అభిప్రాయవిశేషేణ, శకం సమస్తావ || ౧౨ || ధృమోదేవః ద్వైవలహోమయా-పరిభాతో, భవాణ, తదాపిష్టయా, దణ్డోపశంశితాకృతా, నతూపేక్షితోఽస్తి, యుక్తమైతేదిత్యాహ, బ్రహ్మ

బద్ధభుదాగ్రహానాసంపద్యతే, తుభ్యం తవ, హ రస్యిష్టోఽస్మై, వాయువయోః, అపజ్ఞాతేషు, నాస్త్రీ, నృతప్రతేమన్వన
 ద్ధాగ్రమోచితభర్తృచిహ్నభుదాగ్రహానాసంపద్యతే, నకుతస్మాద్విత్త్యర్థః, హేభాగవతః ॥ ౧౩ ॥ ఋత్రతప్రమేతుం
 వదన్, శాస్త్రసృష్ట్యాత్మాపదేశోవామదవ, దితన్యాయనపరమాత్మవృష్ట్యాస్తోత్రం ॥ పద్యేతి ॥ బ్రహ్మత్వం, చతుర్ముఖరూ
 పీత్వం, ప్రరమంకల్పదో, ఆత్మతత్త్వంజీవచరయూధాత్మ్యం, సామ్యభావోపదేశాభ్యాం, అవియంతమీయం, విద్యాశా
 స్త్రజ్ఞస్యంజ్ఞానం తపశ్చ మదమాదికృతానామగ్రహాదీన, ప్రతంపద్ధాగ్రమోచితభర్తృః, ఎతానిభిషిగతితాద్యపాపా,
 న్నుభితేఅపాపాన్సప్తవాసనీ, తత్త్వతే, హేచరమ, నర్వవిపయసర్వాస్యాత్మభూత్యాగ్రహా, సహా-నామఃపశుపా
 లకభవ, ప్రగృహీతదణ్డసాపరాధమకృతశిశిః, పాసిరత్నసి ॥ ౧౪ ॥ ఋగ్వసాగ్రహాన్వంఽవివేదయతే, తమపయోగయో
 సావితి అవిదితతత్త్వదృశాలపాగ్రహతత్త్వజ్ఞానైవ, చయ, అగణయ్యసృజీకృత్య, సభాయం, దురుక్తయవవిభిఖాచా
 ణాః, త్రై, ః, ష్టప్రాతితో, యోఽసాధవాత్ - అర్హ త్తమస్యగ్రహజన్యతమస్య, అర్హత్యతప్రంతఅధోలోకాగ్రహ
 స్తం, మాం-చయార్ధగ్రహాదృష్ట్యా, అపాతేఅగణయ్యపిన్యత్యమగ్రహారాపరాధంఅపాతేఅగ్రహదీనాఽన్వయః, స
 భాగవాత్భవాత్సర్వతేనోపకారణమయ్యేతి, నమయాతేప్రతికర్తుంకర్మమత్త్యర్థః, అనెనస్యస్యాగ్రహాన్వంఽవివేది
 తమః ॥ ౧౫ ॥ ఋగదత్తః, మీథ్యాంసంఘద్ర, మేవం, తమయాన్వప్రసాద్య, బ్రహ్మణాచతుర్ముఖైవ, చకారాద్రద్రణాచా, నమ
 స్త్రితఃఅమజ్ఞాతః, ఉపాధ్యాయసహితే, యుగ్మిగాదిభిః - కర్తృ అవ్వర, మమనర్తయామాన, ప్రవర్తయామాన-సనార
 యామాసేతిపారావ్రతం, సవారయామానసమాపయామాన ॥ ౧౬ ॥ ఋకధంకృత్యానస్తాతభ్యతాగ్రహాన్వైక్షవ

యానసగ్రహాః, అసౌభాగవతాకృతోమేదణ్డస్త్వయామగ్రహభృతోయదప్రవల్లభః ॥ సప్తమా బద్ధభువచాంభ
 గవన్వవజ్ఞాతుభ్యంహ రేప్రకృతవపభృతవ్రతేషు ॥ ౧౩ ॥ విద్యాతప్రవోవ్రతభృతేముఖతేస్తువిపాగ్రహాన్వైక్ష
 త్తతత్త్వమియంఽధమంత్యమసాగ్రహాన్వైక్షతత్త్వమియంఽధమంత్యమసాగ్రహాన్వైక్షతత్త్వమియంఽధమంత్యమసాగ్రహాన్వైక్ష
 గృహీతదణ్డః ॥ ౧౪ ॥ యోఽసామయాఽవిదితతత్త్వదృశాసభాయాంమీథ్యాంకర్మమత్త్యార్థః, అనెనస్యస్యాగ్రహాన్వంఽవివేది
 తమః ॥ ౧౫ ॥ ఋగదత్తః, మీథ్యాంసంఘద్ర, మేవం, తమయాన్వప్రసాద్య, బ్రహ్మణాచతుర్ముఖైవ, చకారాద్రద్రణాచా, నమ
 స్త్రితఃఅమజ్ఞాతః, ఉపాధ్యాయసహితే, యుగ్మిగాదిభిః - కర్తృ అవ్వర, మమనర్తయామాన, ప్రవర్తయామాన-సనార
 యామాసేతిపారావ్రతం, సవారయామానసమాపయామాన ॥ ౧౬ ॥ ఋకధంకృత్యానస్తాతభ్యతాగ్రహాన్వైక్షవ

మితి ॥ యజ్ఞసప్తత్రైగ్యుజ్జవిశ్చేదపరిహారాయ, వీరసంసర్గశుద్ధయవిరాణాంప్రమధానాంసంసర్గకృతకోపక
 ధ్యయే, విరభద్రసంసర్గశుద్ధయవా - వైక్షవంవిష్ణుదేవతాకం, త్రికపాలంత్రిమకపాలేషుసంసర్గతంభ్రాంతాశం,
 ద్విజోత్తమాఃఋగ్వేదః, సర్వవత్ ॥ ౧౭ ॥ ఋహేవిశాంపతేవిదుర-ఆత్మహేమిషాఉపాత్మహేమిషా, అధ్యర్హణాసహ,
 యజమానోదత్తః, విశుద్ధయానిర్మలయా, బుద్ధ్యా, దధ్యేధ్యాయవాత్ ॥ తదాతదైవ, హరిః, సాగ్రహరథాత్ ఆర్చ్యహవ,
 తద్దేవిపారెయధాయేనప్రకారణదధ్యే - ఉధాతంప్రకారమనత్రికవ్యపాగ్రహరథాదిత్యర్థః ॥ ౧౮ ॥ ఋదదశిః, ద్యౌ
 తయన్త్యా, ఆత్మసంకరభయా - తేషాంసదస్యానాం - తెజః, ముష్ణ తీరసు-ర్వక, హరిః, స్తోత్రైశుపాద్రద్ర, వాజోప
 ష్మాయస్య, తేన, బృహద్రథంతరేపతేమిశ్రుతే, స్తోత్రదక్షిణవా, తార్కెణగయదేనఉపాసితంసమింఽపాగ్రహిత్ ॥ ౧౯ ॥ ఋ
 ఆవిర్భూతంభగవ స్తవన్యయిద్యాభ్యాం ॥ శ్వాపద్యతి ॥ హేరణ్యవద్రశనాయస్యేతివస్త్రంఅత్యతే, అగ్ర-తుల్యనకీరే
 న-జుష్టం, సీలాలకావనద్రమరాః, త్రైర్దక్షిణమల్ల-అమాన్యం - యస్య - కమ్మకేశజ్ఞః - అబ్ధంకమలం-చాఽశాన్దం, అనః
 భుజః, చర్మశేఠిః, కమ్మచర్మభృతభిరాయుధైః - భృతృరక్షణార్థం, సర్వగ్రహసత్వరైః, హేరణ్యయైఃపుష్పైః, కయూరా
 దిభాషితైః, ఘజానాంహరణ్యయత్యంకయూరాదిభిర్భూషితతావదవగ్రస్తవం-పుష్పితైః శిఖాపిశేషైః - కిర్కాకారభ
 వశోభమానః ॥ ౨౦ ॥ ఋవత్సర్వదిశ్చితావధూర్వగ్ర - వనమాలాస్యాన్సీతినవమూః-ఉదారహంసయుక్తో-యోఽవలో
 కః, తస్య-కలయాలపాగ్రై నవీశ్వం - రమయత - పార్వయోరుభయోర్భృమస్త్రీ-వ్యజనచామరేవ-రాజహంసా-యస్య

తా న్యాయధానియై స్వైః అష్టభిర్భుజదైర్ద్ర్యణవద్విజ్ఞైర్భుజైః సుపన్నయక్తః ॥ ౩౨ ॥ ఋషివృక్షవృక్షశ్రుభవ
చారాధనత్యేనోపకృత్యైవం విభిన్నవృద్ధ్యర్థం కృపావృష్ట్యైవ పరితరిష్ట్యత్కామః ॥ యజ్ఞాత్రి ॥ అయం యజ్ఞ - స్రవ-యజ్ఞ
నాయుల రాధనాయ, కనబ్రహ్మదా-పూర్వం సృష్టః - ద తేనాచార్యుః - సచేదానం - పశుపతినారృదైః - ద తేనోపాద్విష్ట
స్వః - హేయజ్ఞాత్క-యజ్ఞ-ఆత్మామూర్తిర్యగ్, తస్యగంబుధిః - నోఽస్యాకం - యజ్ఞం - సజినకాన్యా, దృశాన్త్రైత్యైవ
హీ, పవిత్రంకురుతగంధూతం యజ్ఞం, శివాశ్చేగతేయస్మిన్పితృతపతయనం కృతానం, తప్త్య, దాభాన్త్రైత్యైవ - ర్యగ్, మే
ధత్యైవ పశుచింసాద్యర్థవాలక్ష్మ్యై-తాస్త్రమేహో, యగ్నస్యః, ఉపరతోత్పనః - కవతయ రాభాన్త్రైత్యైవ సాత్వాస్త్రమేద శ్చృతిక
ర్ష, పూరయః ॥ ౩౩ ॥ ఋషయః సుసుత్తరమాత్మనోఽసాధారణమపవతిపాప్త్యం దేవమయోగదృష్ట్యాప్యగ్న
జాలయచైవైతి త్వైవితత్పలానభుభువిత్పత్సయాపంతమనసస్య ధానాః పరిపూర్ణ త్వేన సువన్తి ॥ అస్మిన్సమితి ॥ సాభగవన్,
తేవశ, విశ్వాత్త, త, మిద - మసన్వితమఘటసానం, విన్య యసీమమర్త్యః, కింతతాగ్హ, ఆత్మ నాన్యాయం, కర్మ, పుణ్యాభ్యాం
న జాతీయం కర్మ, చరసీఅనుతిష్ఠసి, బాహ్యసేతప్యైవ సత్సన్వితభిత్త్యః, ఇదమమృత్యుదంబ్యమత్యా మాన్యభిల్లిః ॥ భయర్మ
త్యైవః, తస్య సామ్యవిభిక్తత్యాత్మై, యస్మై విభూతయ, యస్మిన్మాత్యగ్గం శుశ్శిరిం లిప్తిం, ఉపసేదః భిజః, బ్రహ్మదయ
భిల్లిః శివః, ప్రితియా ర్చితానసి - విభూతయం మృదే, యః శివగ్గరిం, భిజః, తాంస్యయమమర్త్యం స్వమమమనస్తమా
నాం - భవాన్మనస్త్యైవ తాన్యైవ, తే షష్టభిత్త్యః - అసేనవిపూర్ణ త్వమ క్తః ॥ ౩౪ ॥ ఋగ్ధాస్త్రతల్పాధామభుచ
భిన్దస్త్రః స్రువన్తి ॥ అయమితి ॥ అయం - నోఽస్యాకం, మనోవారణః మనోగజః, క్షేతాభ్యాన్యైవ కాదయస్తాపా - స్రవనదా
వాగ్మయ, స్తైర్గగ్గః, అతపన, త్పరకాశ్వాః - విషయయాన్కాన్య - ఆర్త్యపీడితః తేవశ - పుత్ర - ధైవ - మృష్టం - శుద్ధం - సీయో

౭ పివాన్యత్యంతాత్మయానుగ్రాహ్యవైత్యాహుః || తథాపితి || యుద్ధవ్యాప్తి నాఽపురతస్త్వంనపశ్యతి-లోక-సిద్ధంనన్య
మిభ్యుత్సాహవమేవశక్యతి, తథాపి, భృగ్వైతతయాభ్యుత్సాహుభావేన ఉపధావతాంనమివగతింప్రకృన్తానాం - అని
ష్టస్మజ్ఞానామిభ్యుత్సాహ, అనన్యచత్వత్రిమగ్ర హైకదృష్ట్యా - అనుగృహణప్రసేద-హేవత్సల దోషేషిగుణబుద్ధి ర్వాత్స
ల్యం - యథామాతుఃప్రతి - వత్సలస్యతవాజ్ఞానుగ్రహఉచితభితిభావః - యద్యా, అనన్యచత్వత్రిమగ్రభరిత్యాభక్త్యా
పధావతాంఅనుగృహణేత్యన్వయః || ౩౮ || ఋననుభగవతోవిశ్వాత్త కృత్వేషిగృతహిషాణాంపరమాత్మన్యూపత్తిః
తతస్సుభద్రఃభాద్రనుభవశ్చబీజవత్తత్తాహుః || జగదితి || జగత- ఉత్పత్తిస్థితిలయేషునిమిత్తహాతెష-జగదుద్భవాద్యర్థ
మిత్సర్థః, చైవతోజైవాత్, దేహోభగవాతతస్సవృద్ధి సజు-లోపీదైవ - ప్రస్తావ-బహుభిద్యమానగుణయా - బహుధా
భిద్యమానాగుణాఃబ్రహ్మదుదాచిదేవరూపేణపరిణవ్యమానాఃసత్వాదిగుణా, యస్యా, స్వయా-ఆత్మమాయయా, రచి
తాత్మ భేదమతయే - రచితః ఆత్మ నియోభేదఃదేవత్వమనుష్యత్వాదిరూపః - తద్వయమామతిర్బుద్ధి ర్భృగ్వైత-తస్యై - డహాత్వాభి
మానాన్వతజ్జైత్రజ్ఞ శరీరామేత్యర్థః - యద్యా - బహుభిద్యమానగుణయోబహుభిద్యమానాః దేవమనుష్యపశుపాదాచి
రూపేణపరిణవ్యమానాస్సత్వాదిగుణాయస్యాః - తయా-ఆత్మనఃపరమాత్మనోమాయయాతత్పరీరహితయామానుయ
త్సర్థః, అజామేకాంలోహితశుక్ల కృష్ణాంబహీష్వాంప్రజాంజనయంతీగన్ధరూపాం | గుర్జరీ ర్విచిత్రాస్సజితీంస్వరూ
పాంప్రకృతింప్రజాః, ఇత్యాదికమత్రానుసర్గేయంఎవంఘాతయామానుయా - చైవాత్ భగవత్సజు-లోపీత-జగదు
ద్భవస్థితిలయేషునత్సు, అత్రాత్మమాయయేత్యైవసత్త్వస్థితిత్వాదగమాత్సంబంధ సామాన్యస్య విశేషపర్యవసాన
జిజ్ఞాసాయాం, యస్మాత్పరీరంశరీరంయస్మాన్య క్తంశరీర, మితిశుభిష్యససాపితశరీరశరీరభావదూపనబంధ విశేష
ర్భవసానాత్ బ్రహ్మకైతాయామాయయాజగదుపాదానత్వ మవగ ప్రవృత్తిం, జగదుపాదానఘాతయామానుయాజగ
దుత్పత్వాదిషునత్సు, స్వసంస్థయా - స్వస్వసంస్థానమృగవస్థితి- స్వయంచితాత్మ భేదమతయేరచితాఃఆత్మ భేదాః

గత్సరాడః || త్రయస్య తైఽని౭ స్త్యమత స్వయిప్రభోవిశ్వాత్మనీజ్ఞేషుపురగృహత్వనః | తథా
పిభృత్యైతతయోపధావతామనన్యచత్వత్రిమగృహణవత్సల | ౩౮ | జగదుద్భవస్థితిలయేషు చైవతోబహు
భిద్యమానగుణయాఽత్యమాయయా | రచితాత్మ భేదమతయేస్వ సంస్థయావినివ రితీభ్రమగుణాత్మ సేన
మః || ౩౯ || శబ్ద బ్రహ్మవాచి || నమ స్తైశితసత్వాదుధర్మాదీనాంప్రసూతయే | నిర్గుణాయచయతా-హం

త్త గతాదేవత్వమనుష్యత్వాదయోభేదా - ప్రద్వివయామతిర్భృగ్వైత-తస్యై, తత్సృష్ట్యాతదేహానుపాగ్రహిత-తదనప్రవేశ్య
సచ్చత్యుచ్ఛాసత్ - అనేనజీవనాత్ నాఽనుప్రవేశ్యనామయాపివ్యాకరణాః - నామరూపవ్యాకరణో, దిత్వాదిత్వత్వ
రీత్యాస్వస్యచిదచిద ప్రరాత్త తయానుప్రవేశేనచిదచిద తనామరూపభేదస్వస్వపర్యవత్త్వ వ్యాపికిరవేభ్యర్థః - చిదచి
ద తనామరూపభేదస్యచిదచిద్వారాన్వపర్యవత్త్వానుప్రవేశ్యైత్యర్థః - ఎవంఘాతాయాపివినివ రితీభ్రమగుణాత్మ సేన
విశేషేణనివ రితాచినివ రితాః - నిత్యనివ రితాః, భ్రమఃఅన్యథాజ్ఞానవిపరీతజ్ఞానాదిరూపః, గుణాఃతదైవోరజ స్తమ
అచిగుణాఃఆత్మని-యేనతస్యై - స్వైన్వై వప్రకాశేననిత్యనివ రిత హేయాయేత్యర్థః - అనేనవిశ్వగతహిషాపత్తిఃపరిహృతా,
ఎవంఘాతాయ-తేనవః - కేవలంనమసు-ర్హేనతుత్పద్గుణాన్వర్ణ యితుంశక్తుమభితిభావః || ౩౯ || ఋయోగీశ్వరై
ర్విరక్షణిహేయేత్సే న సుతేభగవతినగ్రహగణింసర్గ ఇతిత్యా శ్చజ్ఞా-యాంనిర ప్రసిఖిల హేయస్స మప్రకల్పాణగుణ
శ్చేతి స్తువన్నను-రోతిశబ్ద బ్రహ్మోనమభితి || అత్రశబ్ద బ్రహ్మశ్చేదైవవేదాపితవీతాః | నిర్గుణాయ - నిర్గు తాన్వత్సరజ
ప్రవతదయో హేయగుణాయస్మాత్ - తస్యై - నిర ప్రసిఖిలహిషాయేత్యర్థః | కల్పాణగుణవ త్వయాహంధర్మాదీనాంధర్మా
ధాదీనాంప్రసూతయేక్షుష్టామాతిర్భృగ్వైత-ప్రసూతః - తస్యైప్రసవీతభిత్సర్థః - ధర్మప్రసవీత్యుంధర్మాప్రకాశక
వేసోత్సర్జనదవ్యారోహతథావత్రుతిః || తస్యవాహవత్సర్జనహతోఘాతస్యనిశితమేతద్భవ్యగ్నః, ఇతి, యోబ్రహ్మణం
విదధాబహుర్వంయోవైవేదాంశ్చప్రహేణోతిత్సై, ఇతివ || స్వైతిశ్చ, అచానిధిసాహృషావాగుత్సృష్ట్యాన్వయంఘ
వా | అచాపేదమయానామ్నాయతస్సార్యాప్రసూతయే, ఇతి || అనేనసర్వకారణత్వతదయయేక్తసర్వజ్ఞ త్వసర్వశ్చ క్షిప్తస
హేతోవదేష్ట ప్రవృత్తవాత్సల్యాదికల్పాణగుణాఃతంవివక్షితం - తస్మి - కలకల్పాణగుణాఃఇత్యై త్రతేహేమాన ప్రవమాహ | ర
తా-హం, తేహంతత్సర్వరూపయాపగుణవిభూతిసాంకాప్రామవధిం-అహంశబ్ద బ్రహ్మ-వేదనజానామి | అప రేబ్రహ్మ
దయోఽపి - నివిదుః - అహమేవనజానామికుతోఽపరయేనామత్తనూత్నదర్శినోజానియతిత్సై ముశ్యనయోఽప్రవీవక్షు

తఃఅత్రజ్ఞే నయస్యసిద్ధోఽస్వగూఢగుణాదివిషయః - కంఠతదియత్తావిషయః - తథాచహ్యాయతే , యస్మాత్సతంతస్య నతంతమతంతయగ్రనపెదనః || యతోవాచోనయ రైజపాప్రవృత్తమనసానహాననంబ్రహ్మణోవిద్యాః || అవిజ్ఞాతంవిజ్ఞాన తాంవిజ్ఞాతమవిజ్ఞానతాం - పరిచ్ఛిన్నత్యైవజ్ఞానతోఽమతంతంపరిచ్ఛిన్నత్యైవజ్ఞానత స్తుమతమిత్యర్థః || ౪౦ || ఊషవం శబ్దబ్రహ్మణిరస్తరిఖలసాయత్యైవననమ ప్రకల్పాణవిశిష్ట త్వేనచభగవ న్తం స్తుతవరితచన్ద్రాగ్నిస్సర్వతైజసామాచ్యు దకత్వసర్వతైజః - ప్రకాశాపాదకత్వాదికల్పాగుణాన్తరవిశిష్ట త్వేనస్తుమన్మనుసూరితి||య తైజసే||యస్యభగవత- తైజసాప్రకాశేనసుభుగమిద్ధంప్రదీప్తం , తేజో , యస్య-సోహం - అనెనస్యస్యతత్త్వక్రీకాశేనసుమిద్ధం తైజస్యకథనె నత తైజసానినాన్వస్యానుసమిద్ధ తైజస్యము క్తం - ఎఁడెహనకస్యతైజసామాచ్యుదకత్వం , యత్స్యాన్య ధ్రంసర్వ తైజసాంప్రకాశనమితి || అమామితిసూర్యాదీనాముపలక్షణం || తథాచహ్యాయతి || , నతతతసూర్యోభాతనగన్ధ గ్రారకం నెమామిద్య తాభానికతోయమగ్నిః - తమేవభాన్తమసుభాతనగర్వంసర్వభానానర్వమిదంవిభాతి , || త్వదాహితశ క్తీరామెనాస్తాకంస్యకర్మాగ్రతమత్వమిల్యాహ || యే తైజసానుసమిద్ధ తైజః-అహ-మధ్యఽఽఅజ్ఞానీ క్రంపావిర్యహేమి డ్దేద్యోగిన్ద్రాన్విదేవతాంప్రవలనయామిత్యర్థః - తం - యజ్ఞీ యం-యజ్ఞాదయాతం-యజ్ఞోదేవేన్ద్రాన్విదేవతామూర్తియ త్యర్థః - ఽఞ్చోపేగంత్రిరాన భ్యవసర్వగూఢేపఞ్చవిధాగ్నిశరీరిణం - పఞ్చభిర్యజ్ఞాభిః , ఆశాన్యయేతిచయరక్షరంఅ స్తుక్రావడితిచయరక్షరంయశైతిద్యౌతీరంయేయజానుహాభిపఞ్చౌతరంద్యౌతీరంవహుః || , ఇతిశ్రుత్యైవైవఞ్చ భిర్యజ్ఞాభిః , స్విష్టంసమస్తాజతంతథాహోక్తం , చతుర్భిశ్చచతుర్భిశ్చన్యాభ్యంపఞ్చభిరేవచ||మాయతేవపునర్వాప్త భ్యాంసమేమిద్యః || పరిచర్య , తిరిత్యంప్రణతోఽస్త్రినసగ్నతవానస్తి || ౪౧ || ఊషగ్నిన్ద్రాన్విదేవతాత్వకత్వేనసర్వ యజ్ఞ మూర్తిత్వేనచభగవ న్తం స్తుమతి - జగత్సూర్యరణగృతవేదంధర్మ ముపపన్నమితియన్వా నాకావాస్సలభ్యాదికల్పా

నాహంవేదాపరైఃపివా || ౪౦ || అగ్నిరుహగ్నియైజసాఽహంసునగ్న తైజాహ్యంవసౌస్యస్వగత జ్యస్తి క్తమేతంయో యంఽఞ్చవిధంపఞ్చభిఃస్విష్టంయూర్భిశ్చప్రగతోఽన్వియదేవ || ౪౦ || కౌండీ చః || పురాకల్పానామేంద్రకృతముదకీకృత వికృతంత్రియమేద్యస్తస్త్రినలిడకగన్ధాగ్నిధిశ్చనై || పునూ ష్మోపేన్ద్రేన్ద్రాన్విదేవతౌః || రాధాభ్య పదపిన్ద్రువాద్యాన్దేవ్యైవచివరసభ్యర్థానవసేన || ౪౨ || గన్ధ ర్వా డ్దేవః || అంశాంశాన్దేవమరిచ్యుదముతేబ్రహ్మచారిన్ద్రాన్విదేవగణాంబ్రహ్మగోః || క్రీడాభాన్దంవిశ్వ మిదంయన్ద్రవిధానం స్తస్త్రినీత్యంనాధనమ సైకరవామ || ౪౩ || విద్యాధరాడేవః || త్వన్మానయోఽర్థ సుధి

గగ్నాన్తరవిశిష్ట త్వేన స్తుకన్తి || పురేతి || అభ్యున్నోపాదంభూతఃపుమాకపురాఅగ్రస్పృష్టేః పాగ్నిత్యర్థః , కల్పాపా నంపాప్రీక్షనకల్పాన్దై , స్వకృతంస్వకృష్టం , వికృతంకార్యరగ్ - ముదకీకృతృక్షరేపిష్యేన్ద్రంసమస్తాతైజయోవత్ , డక గన్ధాగ్నిశేవసేవపాధికయనంశయ్యాన్ద్రైక-తస్మిన్-సలైత - శేషేఽయికనాన-సిద్ధర నోలోకవాసిధిః-హృదిపిమ్మ నితాలభ్యాత్తేచదవిస్తాత్తేత త్వజ్ఞానమాగో-యస్యనః - యోగంసద్దమనాగ్నిహ్యభిత్వర్థః-ఎవంభూతోఽపిత్యేమే వా, ద్యలభునా అట్టోఽపరిచరసేవత్యోతోఽగ్ని - వాజ్ఞనసాగోచగ స్త్వంసాలగ్నిలిరేకాన్ద్రాన్విర్యోఽసీత్యర్థః-భృగ్వర్తాన్ద్రాన్విలాస్తాక-అవసేపాలయసే-అనెనభ్యత్యాగగ్రహకాతగ్రహముక్తమితి || ౪౧ || ఊషదేవధర్మకారణత్వసంభ్యాగ్నిగుణవిశిష్ట త్వేన స్తుతవత్సుగన్ధ ర్వాధర్మసర్వ స్వతాత్కరూతమిదంకృత్యుక్తంజగత్త్వస్థి లోచకరగ మితిస్తువనోననుసూర్య స్త్రిన్ద్రాన్విదేవతాం || పేవిధాన-కృత్యుక్తంజగదస్త్యహేత్వవ్యాగ్రవన ర్తమాన , హేదవోగ్నితమనమగ్నిచిరాదిర్మ ణ్యోయేషాం-తథాబ్రహ్మేన్ద్రాన్విదేవతౌః - రుద్రభగోగోమఖ్యోమేషాం-ఎతే-దేవగణా - సైతవ-ఆశాం శాః - అత్రదేవగణానాంమరిచిబ్రహ్మన్ద్రీయద్రుమఖ్యగ్నకథనంస్పష్టి త్యాద్యధికారాధిక్యతేజసతాబహుత్వాధిపాప్ర యేతితత్వస్థి సుప్త్యోగం మధ్యేతత్తుభుగ్య సురిచ్యుదీనాంబ్రహ్మధానత్యాద్య ప్రక్షరమూరిచ్యుద రుభ్యత్వ క్తం - తథాప్రీక్షాధాన్యాప్రీక్షాధాన్యాధిపాప్రయేణబ్రహ్మదేవతామరిచ్యుదయభివశిఃటిద్యయేషోఽజ్ఞ-స్త్రిభగోగత్వకథనం పాలనాధికారిగీనాన్ద్రాధిపాప్రయేణ - రుద్రభగోగత్వకథనంయంహారాధికార్యధిపాప్రయేణ - ఎవంసర్వేషాంభగవ నంశాంశేత్యంజ్ఞానశ క్తిగలాదిభగవదన్త లోకాభిశక్తికృతమితివేదితవ్యంవిశిష్టవ స్తైవకదేతరూపాంశేత్యంసుసర్వజ్ఞే వసాధారణమితిచిద్యభివనన క్తవ్యం-క్రీడాభాన్దంక్రీడాచరికః - ఇదంవిశ్వంబ్రహ్మం - యస్యత్వస్మై - తేమభ్యం - సమగ- హేనాధ-తేకరవామస్తే జగద్రుమితి శేష || ౪౩ || ఊషవంపయేదిమగన్ధ ర్వాధ్యగ్నేఽవైష్ణవ తత్తత్కల్పాగ్నిగుణవిశిష్టం

భాగవత్సంప్రకృత్యు - తావదాస్తాంకర్యాణగుణవర్ణనశుసంఖ్యచుత్వాజ్ఞానం - ఇదంత్యన్యతమాహాత్మ్యంత్యతర
 ధామ్యతమిత్యాచూర్ణిద్వ్యధరణః || స్వప్నాయుఃశ్వత్సజ్జతేన-అర్థంసర్వభ్రమార్థసాధనంసృజహ-
 మభివర్ణ-అస్మిన్-అభిరేతదనుభవీ-నివ-మమాహమిరి-దుర్బలించున్నది - కృత్యాపి - మగ్నలిలిప్రథమాస్తపారై-
 హమితీశేష-అహంమమాభిమానంకృత్యైర్వర్ణ-అభవ-దుర్బలీకైవేషయకనుభూలాభేఃకథితోపి-ఉత్పన్నే-అంక
 వేదవర్ణాణాంజ్ఞీభిః - సైవ్యుత్పర్యాపిభిః - ఉత్పన్నేపతిరస-అన్వేష - అన్వేషయేషుకృతపరిణామరూపశబ్దాదివిష
 యేషాన్వేషకైవేషవిషయేషుతర-ధామ్యతనీషవకః - యుష్మత్-తైవామ్యతం - తత్తేనతేభిర్యుష్మత్-తర-ధామ్యతనీషవ
 కః - సేవనమత్రశ్రవణశాస్త్రాదిరూపంవిషత్వం-తర్హ - ఆత్మమోహంఆత్మనోమోహంఅహంకారమమకారరూపం
 మోహం , ఉత్పన్నదశ్యేతత్తైవర్వదశ్యేతేపరిత్యజేత్ - ముక్తీభవేదితిభావః-అహంమమాభిమానగ్రస్తస్యాసద్విష
 యప్రవణస్త్యైవ్యత్తమోహానివర్తనద్యైరామస్తీసాధనంత్వతర-ధామ్యతమేనాన్వేషపాయో-స్తీలికంత్వతర-ధా
 మ్యతమాహాత్మ్యగ్నివర్ణమ్యతమితీభావః || ౪౪ || ఋదాప్రహృతా-స్తు-రావదాస్తాంకర్యామ్యతమాహాత్మ్యగ్నివిషంత్వద్భుత
 లిమంత్యన్మామమాహాత్మ్యగ్నిమితకథయన్వద్యైః ప్రకృతయజ్ఞనిర్వృత్తాదికాక్షయాద్యజ్ఞగృహ్యసాధనమూర్తియైవ
 స్తువస్తస్త్యుక్తిసాంకర్యాయస్తే||త్వమితీభిః|| త్వం - క్రతుర్వజ్ఞవి-హంపిఃప్రహృతాశాదిః-సదస్యాత్మజుత్విజన్మతే
 త్వమేవ-మతాశస్త్రైర్నిరూప-దేవతాశ్చద్రావిదయః-అగ్నిసూత్రంఅగ్నిపాత్రంఅగ్నిభృత్ప్రవేశ-క్రతుర్విజ్ఞనయా
 గాత్మకత్వమ్యత్వం - అగ్నిసూత్రమితీపామాత్మకత్వం-దేవతోద్భవేనద్రవ్యరూపగాత్మకీయాగః - సమప్రత్యేవాది
 ణోపాచార-సర్వత్రసామానాధికరణ్యంశరీరాత్మభావనిబన్ధనమ్ || ౪౫ || ఋజ్ఞానస్థానోఽయం కృష్ణభృగ్వధర్మః-

చద్యకేతవ రైఃస్మిన్-స్వత్వానుమాహమితి || ఋదుర్బలమత్రైవైస్సైవ || ఉత్పన్నదశ్యేతత్తైవర్వదశ్యేతేపరిత్యజేత్
 మోహంయుష్మత్-తర-ధామ్యతనీషవకేద్యధరణ్యేత్ || ౪౪ || చాప్రహృతాక్షుః || త్వంక్రతుర్వద్యంహవి
 స్త్వంహవతాశస్త్యుక్తిసాంకర్యాయస్తే||త్వమిదగ్ధృపాత్రాగేతై|| త్వంసర్వస్యద్విజ్ఞానమృతరాశ్యా
 గ్నిసూత్రంస్వధానోమతజ్ఞంఽశుభ || ౪౫ || త్వంపురాగాంరసామామహాహంకారంప్రయోగ్యగ్నిం
 వారణైర్గ్నియధా-స్తూయమానోమదకలియాయోగిభ్యుజ్జహర్తయోగాత్రయజ్ఞక్రతుః || ౪౬ || స
 ప్రసీదన్యస్తావమాకాక్షరాంబర్హనంతేపరిభ్రష్టసత్కర్తృత్వామ్ || కీర్త్యమానైర్భగవద్విషయైశ్చ తతే
 యజ్ఞవిఘ్నః ఓయంయో దైత్యేనీమః || ౪౭ || మైత్రేయశాపః || ఇంద్రజిత్విర్యః - ధృత్యుదాగ్నిరగ్ని
 తమః క్రతుః సానైర్మతేనసంస్థైర్యజ్ఞభావనై || ౪౮ || భగవాన్స్వస్థాగ్నిసంస్థాగ్నిరగ్నిసంస్థాగ్ని
 దంబభావతీభావ్యతీయమాశ్చిమాసః || ౪౯ || ప్రభావః సువాచ అంకం ప్రపంచ్యపంచకః

గృహ్యభోగిభ్యర్థవాదాదిరూపేతావస్థితవేదమూర్తిభ్యశ్వమేత్యాచూః || త్వమ్ || భగవాన్వాదా - హంసూకరః స్వై
 తవరాహరూపం - స్వం-వారణైర్గ్నిగజశ్చేక్ష్మ - పద్మినీయధానగమీవ-అహంశోపమేయం-సహారణైశ్చగ్నిప
 ద్విస్త్వర్ధరగాంకవిద్వత్త్వం - రసాయాశకళాకాత్ - గాంపృథివీ-దంష్ట్రగ్నియ-అదస్తుత్వాంబు-నెలాగిభిః-స్తూయ
 మానః - శ్వజ్ఞహర్షవిశేషాద్యృతవాదాని - హేత్రయోగాత్రవేదమూర్తి-అర్ధస్త్వవిగ-అజ్ఞా-ప్ర-అ-యజ్ఞోయాగః-
 క్రిమరాధానరూపకర్తయన్యః - యగ్ని, హేయజ్ఞవిష్ణోః, ఋశ్వేవేవిష్ణుః, ఇత్యాయావర, శక్తైః, స్రుతిస్త్రుతి
 భ్యం-క్రతుః-క్రతుమూర్తిభ్యః || ౪౬ || ఋనవంఘాతస్త్వం-చరిభ్రష్టసత్కర్తృత్వైదికంత్వధారాధనరూపం
 య-గాత్మ్యంకర్త-యేహం - అభవ - తద్భృగ్విశ్వపరివహాయకభగ్వంశుకాష్ట్ర-రాంకావయమాహరాం-అస్తాకం-
 చానీదప్రసన్నాభవ-హేయజ్ఞ-శియన్య-తేవ - నామ్యు-స్యభిన్నై - కీర్త్యమానైరతి-యజ్ఞగ్రహిణైః - సయం-నా
 శి - యాస్తిత్వై-తే-నమ్ || ౪౭ || ఋదయోవాంస్తుతియసంహరితైః స్తుతిభాగవాత్-రాసయగ్నిశ్చ-వావిభావ
 ఇత్యాహమైత్రేయః||ఇతితివాఖ్యా|| హేభద్రవిదుర-ఇత్యనైవప్రకారే - సత్త్వ-చిత్తభావనైర్వ్యకరణైః-హృషీ-శై
 కీర్త్యమానైరతికమీకర్తనుకల-చక్షుః - రుగాగ్నిమర్మితంరద్రేణనిహిత-య-సంసంస్థై-సంస్థాయా-చ-చుద్ర
 ణనంస్పృష్టమివా- శూర్యంరౌద్రధాగాభావాదుదానభివర్ణిత - విదానీంరుతద్భాగ-ప్రధాన-త్తదభివర్ణితమిత్యవ
 గ నవ్యమ || ౪౮ || ఋసర్వాత్సాన్వస్యాత్ - సర్వాత్తతయా - సర్వభాగగోకా-భగవాన్-స్వేనభాగవత్ప్రపాటిభ
 రోహ-శేన-పియమాణవ-చక్షుమాధామ్యభిమఖిక్యత్యుభావే || ౪౯ || ఋత్రప్రహేత-దేవభాగవాత్కాగ్యకారణ

హిమశాపస్థితః ప్రకృతిపురుషశరీరకాఽహమేకమవసచ్చగీరఘాతప్రవృత్తుద్వాఖ్యజీవానుప్రవేశేనజగత్సృజ్యమిగం
హరామిన్నానతారూపేణపాలయामి-అతః- మత్తేషచ్చగీరఘాతాచ్చసప్యతిక్రంపస్త్యస్తీత్యులక్ష్యత్యక్షసతస్త్రీ
వస్తువృష్టిరేహత్వభాగ్నిస్యతస్త్రాత్వభాగ్నిమూలానమతావ్యతి- గర్వస్యబ్రహ్మత్యక్షసృష్టిమతావ్యతీముక్త్యపా
యమాతెత్యహం॥ అహమిదపఞ్చభిః॥ అహంనిరస్తనిఖిలహేనుఃస్వనమప్రకల్పాగమితాత్తక్ష్యేనవభవన్మిస్తుత
స్మహుభృధికరహతోఽహం- బ్రహ్మచర్యధృష్టి, మదనుప్రవిష్టత్యేనవత్సృజ్యత్యేనవదాయత్సృష్ట్యావ్యవయక్తజ్ఞా
నవత్త్యేనచవనీధావత్సృయోజ్యోబ్రహ్మరుద్రావ, జగతః- పరంకారణంధ్యేవ్యవప్రళయకారణం, అనైవజీవా
త్వనానుప్రవిశ్యనామహుపేవ్యాకరవాణి- యోబ్రహ్మణంవిదధాలిభూర్వంయోవై వేదాంశ్చప్రహీణోఽతిస్థై, ఎతావ్యా
విమృశతేషాప్రసాదకగ్రంథస్వహ- మదాదభివృద్ధసాన్మస్మిన్సంహరకారకా, నృష్టింతతఃకరిష్యామిత్వామాపిశ్చప్ర
జావతె, ఇత్యాశ్రుతిస్త్రుతిస్మనోధాదయచర్గోలభ్యతె, ననుప్రలినియత్సృష్ట్యావ్యధికారభేదేనపుర్వక్రీయాశాం
కారణత్యేహితేకధంకృత్యేనసృజగతో బ్రహ్మైకకారణత్వముచ్యతె, అవహిహితత్రుతె, బ్రహ్మణోఽనెసర్వాదవ
తాః, నకిరిన్దిత్వమత్తరః, అగ్నిసర్వాదవతాః, ఎకమవద్రుః, సోమఃపవతేజసితామతీనాంజనితామృదివ్యాఃజనిరా
ఽగ్నేర్జనితామూర్ధ్వంజనితేన్ద్రస్యజ్జతోఽతిపిష్టాః, అపహాభవగంసర్వమత్యాదిగిర్వాప్రహ్లాగ్నిస్తాదీనామపినమా
భృధికరాహిత్యప్రతితెర్వతత్వమవ్యాఖలం, అత్యోవ్యతె, సర్వేసాంపుర్వకారణత్యేనమాభృధికరాహిత్యేప్ర
తీతేఽపితద్వ్యాహతం, అన్యేపరతయా-వగతంచెత్సాదరణీయం, అతవన, తత్త్వప్రధానమసృష్టిప్రళయప్రకరణేమ
యదేవస్వయాపేగమజ్జైస్సనిరతితయబృహత్వముక్తం, తదేకమేవ బ్రహ్మజన్మస్థితీప్రళయసముదాయరూపేణజ్జీవ్య
లక్షణేనలక్షితంసూత్రకారేణ, జన్మాద్యన్యయత, ఇతితత్రహికారణధూతవస్తువరావ్యసాయతఇత్యసేనకారణవాక్యే
షు, చ్చగోవామస్త్రీవద్ధా, దితిసోత్రన్యాయత్సద్వ్యవస్థానాంసామాన్యానాంనారాయణాదివిశేషచర్యవసా
యిత్యాహం॥ విశేషపర్యవసాయిత్వావశ్యంభావాత్సర్వశ్రుతీనాంనారాయణవపర్యవసానఘామిరి, యతోవాఇ
మాని, ర్యాదిశ్రుతైర్వైదయమిమాత్రకారాధిపాయోజ్ఞాయతె- అతఃసృష్ట్యాదిర్గత్యంకారణమేకమేవసమనానా
భూతం, అహంబ్రహ్మచర్యశ్చేత్యాదిభిఃప్రలియతస్థిత్యాదికారణత్వేన్ద్రసంతుప్రయోజ్యప్రయోజకభావన, నస్యవ
మపిసృష్ట్యాదీనాంప్రత్యేకంలక్షణత్వాత్తల్లక్ష్యమపికారణంవస్తునానాభూతమితిచెన్న, నముదాయస్యైవలక్షణత్వాత్
సృష్టిస్థితీప్రళయానాంసముదాయోహిలక్షణం, నత్యేకం, సముదాయస్యలక్షణత్వంహీశ్రుతీసాన్వరసృజవసీయతె,
యతోవాఇమానిభూతానిజాయతై, యేనజాతానిజీవన్తి, యత్ప్రీయస్త్యభిసంపిశ్చీ, త్యుత్సహసపతివాక్యంఅభ్యు
ద్వీత్యుక్తం- అన్యతైకతరలక్షణతైర్యద్యంచసాన్వితే- నశనసముదితంలక్షణం-వ్యావర్త్యాహాత్, నహిజగదుభ్య
త్రానిమిలోపాదానభూతంస్థిత్యాదికారణత్వవ్యవచ్ఛేద్యంకిమపివస్త్యస్తీతితీత, సత్యంవ్యవచ్ఛేద్యంనైవ్యతె, తథావ-
శ్యుత్సమనోధాత్మాత్రకారణ, జన్మాది, త్యేకవచనానైనసముదాయమాచినానముదాయస్యలక్షణత్వముక్తం, శ్రుతి
శ్చే, తస్మి జ్జ్ఞానస్య తిపిత్తితోపానహోపయోగినిరతితయబృహత్త్వవిపరీత్యుహత్వ శ్చాభ్యవచ్ఛేదార్థంస
ముదాయమాహ॥ శిశీ-తస్య వచ్ఛేదేనాహిహసప్రయోజనత్వంసాన్వితే, లక్ష్యోకారవిపరీతకారకజ్ఞానాకా
రణేనవినాలక్ష్యోకారనిత్యయాయాగాత్, నవజన్మాద్యేకైకకారణత్వంలక్ష్యోకారవిపరీతతేజానికారణమ
షం, తథాహ, ఉత్పత్తికారణత్యేదిహితేఽపిత్త్యాదికారణత్వంసతత్త్వదనుగుణజ్ఞానశక్తివిరహోన్దిరిప్రళ
యకారణధూతవస్త్యేన్ద్రసద్భావాచ్చజన్మమాత్రకారణస్యనిరతితయబృహత్త్వంససాన్వితే, ముక్తేగ్గయా
స్తద్భావాదోక్షప్రదతయోపాన్యస్త్యైవపాప్రత్యాచ్చమోక్షప్రదత్యపాప్రత్యాన్యసగుణైశ్చేబృహత్త్వం
ససిద్ధతే, అతోజన్మకారణత్వమాత్రస్య సమస్తవస్తువచ్ఛేదక్షమత్యేఽపిజన్మాదనముదాయకారణత్వేన్ద్ర
జనిరతితయబృహత్త్వైవయకత్వాత్సృష్టిస్థితీప్రళయసముదాయకారణత్వంలక్షణమితిజ్ఞాపితం, అతస్సముదా
యస్యైవలక్షణత్వాదపిలక్ష్యంవస్త్యైకమేవసాత్వాచ్చిప్రదీప్రతితిప్రయోజకత్వేనవకారణమితిసంధం,
నస్యేకస్యైవతవనద్వారకతయాఽద్యవరకతయాచకారణత్వేపిసృష్టేపాప్రకాధవసద్భితిః- కధంప్రత్యుక్త, కధం
తరాంబ్రహ్మరుద్రాదీనాంసంజ్ఞానాంత్వంపర్యవసానమిత్యత్యాహం॥ సార్థేనత్యేత్వేనరథితి॥ అత్తేనస్యస్య, ఈ
శ్వరః- ఆత్మేశ్వరః, చతివిత్యసాన్విత్యేత్వర, మితిశ్రుతిః॥ అనెనస్యస్యప్రయోజకాన్ద్రాప్రయోజ్యత్వముక్తం,

అర్చనాం స్వస్తి క్తలివానాం జీవానామీశ్వరః - అ స్త్యపవశ్య నిరు స్త్య త్వేనావస్థి తథాపివా , ఉప ద్రష్టా ఉపద్య త్య దే
వనునుష్టా దినానురూపా భావా త్సలంద్రీ ఘృత్యే నావ స్థి రభ్యత్యధః - అ నేన పదవ్యయేన నామరూపవిభాగానర్హా
తినూర్న్య ప్రకృతిపురుషశరీరత్వం ఘటంతే , యస్మాక్షవంశరీరం యస్మాప్య క్తంశరీరం , అనన్యాభవముగలవీతీ , తద్ధ
దంత్యవ్యాకృతమానీ , , దిలిచితవణాత్ - ఎవంబనామరూపవిభాగానర్హా నూర్న్య చిదచిదైవశిష్టేర్నైవకారణమి
స్థిః , రియ్య క్తంభవతి - కారణతోవ్యవయ్య క్తకల్యాణగుణత్వమహా||స్వయంద్యుగితిగ్రాన్త్యానిర్మూలానః-చిత్రజ్ఞానభివ్యర్థః-
స్వయంత్రానావశ్యతీరస్వయంద్యుగితిపుత్యై - అ నేననిమిత్తతోవ్యవయ్య క్తనిరుపాధికనర్వజ్ఞ త్వముక్తం - స్వయంద్యు
గియ్య పారాసత్వోవయ్య క్తనర్వశ క్తత్వై దెరభ్యులక్షణం - హేయగుణరాహిత్యమాహ||అవిశేషణఃవిశేషణానిప్రకృతి
పురుషగతజడత్వపరిణామియాన్యన్యజ్ఞ త్వసఃఖత్యాదయోవాగ్య వర్తకాకారాఃప్రదహితభ్యర్థః-అవిశేషణభివసనర్వ
ణవిశేషస్య చంద్య గితికల్యాణగుణవిభానాత్ - కారణతోవ్యవయ్య క్తగుణకధనస్మాప్తేషీతత్వాన్నిమేదస్య విహితేతర
విషయత్వాప్యసోఽహంసూర్న్యప్రకృతిపురుషశరీరకోనిరస్తనిఖల హేయస్య మన్తకల్యాణగుణాత్తకోహం-హేద్విజడ
క్షు-గుణమయ్యాంలీగుణాన్తి కాంత్య మాయాంత్యయాంలపకృతిం - సమావిశ్యవేద్యా రాసజ్జల్యూహాన్తనానుప్ర
విశ్యజగ-త్సృజకబ్రహ్మద్వారాన్యజక-రక్ష అద్వారాపాలయక - హరక్షయద్రూపేణసంహరక-క్రిమోచితాంస
ద్వారకాద్వారకనర్గాదిక్రియోచితాం-సంజ్ఞాంబ్రహ్మవిష్ణుశివాన్తి కాంసంజ్ఞాం , దక్షిణిభిరి అలంకృత్యుచిదచిదాత్మక
ప్రపంచ్యూహాసకాగ్యూహాపెగుసూక్ష్మప్రకృతిపురుషశరీరత్వైవకారణయాపేదావస్థితోఽహమేవవరిసమద్యుగితిక్తంబ
స్వస్తి భావః||తథావశూయితే , నామరూపేవ్యాకరవాణి , తత్సృష్ట్యా తదేవానుపానివితీ , తదనుప్రవేశ్యసప్తవ్య
చ్ఛాభవ , , ది-నస్వనుప్రవేశ్యనామరూపేవ్యాకరవాణీత్యనుప్రవేశః పుర్యకత్వం సృష్టేప్రతియతే , తత్సృష్ట్యా తదేవాను
పానివితీ , , దివ్యనుప్రవేశ్యసృష్టీపుర్యకత్వంప్రతియతే - కధమేతద్విప్రతిష్ఠిద్వమపద్యతే - ఉచ్యతే-అత్రమానుప్రవేశ

ణంఽరమి||అత్రేత్వరఉపద్యిష్టాస్వయంద్యుగివిశేషణః||౫౦||అత్తమాయాంసమావిశ్యసోహంగుణమయ్యాం
ద్విజగస్యజ న్త్యక్షన్త్యవ్యతిరంభేసంజ్ఞాంక్రియోచితామ్ ||౫౧|| తస్మిన్ప్రకృత్యా బద్ధితియేకేవలపరమా
త్మని | బ్రహ్మరుద్రౌ చ కూతానిభేదనాజ్ఞోవిపశ్యతి ||౫౨|| యథాపుమాన్నిస్సాన్త్యేకుళిః పాణ్యాదికుక్వ

సృష్ట్యేనమానకర్తృకత్వమాత్రమేవమిక్షితం సతుపార్యా పర్యనుపీతిజ్ఞాపనాయవిప్రతిష్ఠిద్ధనిర్దేశః-అతవహ , , తస్య
త్వస్థావిదధదూపమతి , త్యనుప్రవేశ్యసృష్ట్యేర్థ్యా గపద్యమన్యత్రతతుం , , తత్సృష్ట్యా తదేవానుపానివితీ , , దివిస్త్యర్థా
నుపానివేతావేదిత్యన్యః ||౫౦||౫౧|| జ్ఞావంసర్వస్య సుదాత్మక త్యాన్త్యన్యగిరి క్తస్యతప్రేవ స్వభావాదమదా
త్మకస్యతప్రేవ ముద్యుష్టిర్దేశాత్ ప్రాన్తిమాతేత్వాహ||తస్మిన్ప్రతి|| తస్మిన్కార్యానర్థకారణావర్ణప్రకృతిపురుషేశ్వరే
కినియ స్తత్వం రాజాదిన-స్మైర్థాహ|| పరమాత్మనిప్రకృతిపురుషయోరన్యప్రవేశ్యతద్దత్తేగోమైరస్సృష్టేప్రశానన
నిభర్తరి, ఎవమేవహిపరమాత్మ శబ్దార్థాగీతాచార్యణోక్తః , , ఉత్తమః పురుష స్వస్యఃపరమాత్మేత్యు దావృతః-యో
లోఽత్రయమావిశ్యబిభర్త్యస్యయశోశ్చర , , ఇతిఅత్రలోకత్రయమిత్య నేనప్రకృతిపురుషాభ్యుక్తాతదాత్మక త్యాన్త్యలోకత్రయ
స్యఅవిశ్యేత్యత్ర , , అస్తప్రవిష్ట శ్వాస్తాజనానాం , , మిలిత్యుత్తరరాసుకోఢనసామర్థ్యా దన్యప్రవేశ్యే త్యర్థః-అత్యయ
భిత్వనావికారిత్వనానినాప్రకృతిపురుషగతవోహాస్పర్శి త్వముక్తం శోభ్యభివ్య నేననియ స్తత్వ మభిహితం-నిభర్త
త్యనేనపారకత్వంఘటంతం , కిమంచూత స్వదన్యకన్ధిదస్తినేత్వాహ || అద్వితియోవ్యసమానద్వితియస్వ స్వరహార
భివ్యర్థః , యథాహోశ్యపసమాన్యవిద్యితేనూర్న్యహితల , , ఇలివితీ , , కేవలసాన్యధికవ స్వ స్వరహితేతథావశూయ
న , , తత్తత్సమాన్యభగధికత్వద్యుత్తే , , స్వగతేవ , , సర్వత్సమో స్వ భగధఃకుతోఽన్య , , ఇతి-యదిబ్రూయదన్యోనియ
తస్యసమానవ మైనిషాదావతదధికవ మైనిషేధఃకేమత్యన్యాయనిర్దభి-త్వై - కేవలైరన్యైభిల హేయ - బ్రహ్మణిన్య
రూపేగుణైశ్చనిరతితయబ్రహ్మతి-అ నన్తకల్యాణగుణాత్త కస్యూపభివ్యర్థఃఎవంభూతేమయిసూరానియద న్తరాత్మక
తయానుదాయత్తనర్తాన్తినిమిత్తగీరతయావదపృథగ్విద్యైవన్తీతానిబ్రహ్మరుద్రాదిహారాని - భావనపృథగ్వివ్యర్థైవ
స్వతహ్యైణి-అజ్ఞః|బ్రహ్మత్వ త్యజ్ఞావరహితం దేహవంత్రబుద్ధిత్వ-వివశ్యతి, అసాదేవత్వ భాగినిన్యత్యస్తాత్త్వభాగి
ద్విత్విభేదదన్యనమూలమిత్య క్తమ్ ||౫౨|| జ్ఞానస్య గ్య మదాత్మకర్వజ్ఞానీన సుసమాతానిభేదనపశ్యి స్తీగపృష్టా స
మాహ||యథేతి||పుమాకేహంధ భాగినిమానపిపురుషః స్యాన్త్యేషుప్యభ్యుత్తయన్తేవ - శిరఃపాణ్యా ర్థయవేషమశ్య

క్షయితాపింశ్చివప్రపంచమపారకల్యణద్విం-పరశ్యేదంపరశీయం-తస్యభావఃపారకల్యం - తన-పుష్కన్తీత్యవర్ణనంలస్య
 తె-పరశీయంవ్యాఖ్యంస్వస్థాత్ పృథగ్నీత్యర్థం తద్బుద్ధింనకురుతే-ఎవం- సుత్పరశీయదాన క్తచిత్తం-సర్వగ్రుభిష్టార్థకర్తవ్య
 జ్ఞానసమస్తభిత్తర్థః-ఘాతేషుమత్ప్రదీప్త్య నస్తత్త్వబుద్ధింకురుతభిత్తర్థః || ౫౩ || ధీమవంకృప్యన్మగజఃస్వాన్య
 కత్వేనస్యపృథగ్నీత్యవర్ణనం విశేషణత్వే నస్య ప్రకారతాముపపాద్యపృథగీశ్వరత్వే నకీ-తయోర్యప్రహృద్రదయోరపిను
 దాయత్తనత్రాదిమ త్రైవనమత్ప్రకారత్వజ్ఞానంమనఃప్రకాశ్చిద్వా రాముక్తిసాధనమిత్యాహ || త్రయణామితి || హేబ్ర
 హ్మకృద-మకభావానాంఎకీభావఃసత్తాయేషాం, భావభిర్నిత్యోద్ధీనావభ్యుపలతతం- ఎకవిధనత్రాదిమతాంమదాయ
 త్రనత్రాదిమరామిత్యర్థః-ఎకస్మిన్సామోయేషామిత్యర్థకరణబహువిహార్యా- త్రయాణాంబ్రహ్మవిష్ణురుద్రాణాం-ఈత్ర
 బ్రహ్మరుద్రయోగపరమాత్మా యత్తనత్రాదికభవనతయోః ఛరమాత్మానంపృథగ్నీత్యర్థకారతీ-క్తా-విష్ణోః ప్రవిష్టాన్వ
 య త్రనత్రాదిమ త్రవ్యకథనానన్యధీనసత్తాదీమ త్రవ్యంభవతీతి || తథావహూయితే, స్వేయసహిమితి ప్రసిద్ధితః-పలివిశ్వ
 స్యాత్వై త్వం, మిథి-ఎకత్వైనమూర్తిత్రయాతిక్రంపరంపస్తూపత్యగ్రత్రయాణాంతదాయత్తనభావాదిమ త్రవ్యకథనంభవ
 సజ్జతంపరిత్యగ్యజగత్కార-రూపితత్వస్యా-త్వై స్వగత్యుద్వేష, త్యాధీనావిష్టోరేవప్రతిపాదితర్వాత్ప్రదరి
 రిక్తతీర్థోష్టవత్ప్రవృత్తిరాభావా, తస్మిన్ప్రవృత్త్యస్మిన్ తిమిత్వతవలరమాత్మనీ, లివిష్టోఃపరచ్ఛస్యాత్మైవా క్తవాన్
 చ్చ ఎకభావానాంఎకగ్రూరపాణామితిత్రయాణాంతాదాత్త గ్రూర్గనంచాయుక్తం- బ్రహ్మరుద్రయోగకర్తవ్యకర్తవ్యవ్య
 త్యసాల్యత్వయాన్యత్వై, ఛరంపమాతీపాత్తావాలహమస్మి, నారాయణోద్రుగ్యోజాయత, ఇత్యాదిమశ్రుతత్వాబ్జీవ
 త్యనీత్యయోః, యద్యపి, బ్రహ్మనారాయణః-శివశ్చ నారాయణః, బ్రహ్మనారాయణాభ్యోఽ సౌకల్యదౌఘకాన్య
 ధా-ప్రజాస్యనర్తభగవాత్ బ్రహ్మనారాయణాత్మకః || పరస్పృభావాన్యస్థూరుద్రగూఢధర్మోన్యః || తతఃకాలాస్మిద్యో
 షాఘాత్వాన్యసరోహరిః || సర్వస్యంతకరణేంబ్రహ్మ విష్ణుశివాత్త కామ||సనంజ్ఞాంయాతిభగవాన్ఎకమనాన్య స, ఇ
 త్యాదిపరమాణా త్రిమూర్త్యైక్యమక్షీకార్యం | తథాఽ, నారాయణాద్భిష్టజా మతేనారాయణాద్భిష్టోజాయతేచ

చిత్ || పారశ్య బుద్ధింకురుతవివంఘాతేషుచత్వరః || ౫౩ || రే యాణామే ఘావానాం యోనసశ్యపివైధి

రాయణాద్వా దశాదిత్యోరుద్రావనసస్సర్వాణిచ్ఛన్తాగ్ నినారాయణజనమస్పద్యత్తి || ఎకోహతై నారాయణఃఆనీన్న
 బ్రహ్మనానః ఎకోహతై నారాయణఃఆనీన్న బ్రహ్మనవకః || పారశ్యమునియ్యత్వా నమచి ప్రయత్నతపత్వేవజాయన్తవిశ్వే
 హేంద్యగర్భోఽస్మిర్యమవరుగురద్యేంద్రాః-యన్నాచివద్వా దభవన్త హత్యా ప్రజాహః-తతఃబ్రహ్మచతుర్థ భోజాయత
 సోఽగ్రేభూతానాంసత్త్వమత్త్యవృత్తి ర్గ్రహంత్రీశిరగంప్రతిపాదంఖండవరశం, బ్రహ్మఃపుత్రాయస్యోపాయ-బ్రహ్మ
 దత్తేదయఃకాలస్తతై వాఖిలజ ప్రవః-విభూతయోహారితాజగత్సృష్టి మోతవః - రుద్రోకాలాన్తకాద్యాశ్చరమస్తా
 త్తైవజ ప్రవ, ఇత్యాదిమభగవత ప్రయోశ్చపరస్పరభేదావగమాత్, సామానాధికరణ్యస్య, సృష్టంతతఃకరిష్యామిర్వా
 మావిశ్వప్రజావ తే-హారోహరతితవ్యత, ఇత్యాద్యాయగుణ్యేనాన్తర్వామిశ్యేనాత్మవపవ త్తి, ఇహేన్ద్రకన్యస్యభావ
 భేదావ్యసంసేనవిహ-మపవ త్తైశ్చనత్రీమూర్త్యైక్యముపపన్నం-తస్మాద్యధో క్తమార్ధాన్యసూత్రాన్త నాన్తచైవ
 స్తోస్సర్వసూతాత్ త్వం, ఎవన్ద్యయూతానూత్యా ౩వపరపాత్తా దివ్యాజమహో నారాయణ-అన్తగ్రవిష్టకృష్టా
 జనానాగ్ంర్యత్తా-మమాన్తర్వాత్తపవయోహాన్యేదహి-సంజ్ఞితా, ఇత్యాదిత్యుగ్నిస్సృగ్య క్తవ్యసూతాన్తర్వా
 త్వయా, ముతరయోన్య-ణోశ్చేతనస్యకేతనాన్తర్వ్యావ్యత్వానంభవనస్యసూతానాంబ్రహ్మదాభ్యోజేవ్యార్థ
 త్వసమస్తవాన్నాన్తర్వాత్త త్వయాపరస్యసూతాత్త త్వ-మపితు, తత్తైవత్వస్యగ్నృప్సిర్వామదవ్యఃప్రతేదతహంమనః
 భవంసూర్యశ్చకీవాన్యసిర్విప్రఃత్వంపాలహమస్మి భగవోదేవతేతహంవై-త్వమసిభగవోదేవతేవద్యోఽహంయోఽనా
 సోఽహం-అహంహరిఃసర్వమిదంజనార్దవః అత్తై తిహంబ్రహ్మగ్రాహయేధిమి, ల్యాదిత్యుగ్నిస్సృగ్య క్తవిష్టాన్త
 రత్వం-ఉత్తైవతేవస్యసిర్వసూతాత్త శబ్దగ్ర్యత్తై కశేవన్యభవమవనాన్తస్యశ్చిర్దగ్నిన్వాన్తకానామకశిజ్ఞానాం
 రూపాణామేకశేవవిధానాత్ యధోక్తార్థవగ్యోవప త్తి-అనెనబ్రహ్మరుద్రయాన్యస్యభూతాన్తర్వాత్త త్వన్ప్రత్యక్షిత్
 మత్వయావత్వేన, (యేషాహిజ్ఞానికోఽత్తర్థమహంసవమమక్రియః)జ్ఞానీత్యాత్మైవమేవత, మిదమద్యక్రీర్యానిగతః
 మత్పృతితివిషయత్వాన్త-చ్ఛరీరత్వాన్తవద్విషయోక్తీతి-౩వపరాధోమయ్యవపర్యమస్మితీర్థ్యిప్రతే-ఎవంబ్రహ్మరుద్ర

పరాసర్వభూతాత్మ శస్త్రాసర్వ భూతేష్యత్వా రమాత్వా యోస్తావితివ్యధికరణబహువిహీనవిద్యతాః - ఎవంభూతా
నాంత్రయాణాంయిభుమాకా-భిగాంసపశ్యతిఈశ్వరాస్త్రయభ్యధిపశ్యతి, అపతం-ఎకవచబహురూపరూపేణస్వావతార
రూపాచస్థితభిపశ్యత్యర్థః శ్రూర్యాపరామగుణాత్మ సమాణాసరోధాన్య, హే బహుకా - ససర్వాత్మ కల్పిష్టా దక్షి-
శా స్తింసున్నః శ్రూ స్తిమధిగచ్ఛతిశాస్త్ర్యధిగమద్వా రాముతోభవేదిత్యర్థః || ౪౪ || దక్షాధ్వరపునశ్చముపసంహరతి || మై
త్రేయః || ఎవమి || భగవత్తైవమాదిష్ట్య పజాపతినాంపక్షః పృజాంతిప్రత్య పతిర్వస్యే లివాదత్తుః - స్వసన్వకర్తృకనకర్త
తునా, హరిః-చరులు ల్యా - స్వేనృతికపాలవై వ్యవయాగసహరిషర్పి త్వేతివా-ఉభయతోదేవాకదివిష్టాకా భూమిప్రాంత్య
అ యజత్ స్వస్వభూగాదిభిర్యథాయోగ్యమారాధితవానిత్యర్థః || ౪౫ || శ్లోతథా - సమాహతచిత్తః, రుద్రంబ, స్వేన
భాగనశ్చక్రిమరూపేణభాగన-ఉపాధావతీ అన్వచ రుత - అ యజదిత్యర్థః ఉదవస్య తేనమాన్యతేన నేనర్మ దవసానం
తేనకర్త తానమా పీకర్త తా-సోమపా-నితరానసోమపాంశ్యదేవాక - ఉపాధావదిత్యనువక్తా || ౪౬ || ఋణ్యుగ్ని
స్సహౌదవస్యకర్తృసమాప్య-అచభ్యసరూపంబధాధవతేధా - సస్త్రిశ్చాతృవాక, స్వేన్దే వానుధావేనసభావేన-అ
వా ప్రరాధసేపా ప్రసిద్ధయత్సై దత్తాయపి - ధర్మ విషయవబుధిందత్యాఅస్యమతిర్దత్తా నకాస్యాదిత్యమగృ స్యాత్వ
ర్థః - శ్రేలిదశాదేవా-దిన్-యయః || ౪౭ || శ్లోప్రకృతంపరచక్ర్య తేనస్థశ మయతి || ఎవమి || ఎవము క్తకీర్యా, దాదౌ
యజేనసీ-భూర్వకవీరం-హిత్వా-సామవతః తైతదూతాయాం మెనాయాం-బజ్జ-ఉద్ధృమావేతిశ్చ శ్రుమపరాశ్రరాదిభ్యః

దామ్ | సస్వభూతాత్మ నాంబుత్తా కనశా స్తిమధిగచ్ఛతి || ౪౪ || మై త్రే యఉవాచ || ఎవంభగవతా ౭౭ది
వ్యఃపృజాపతిపత్ని రిమ్ | అర్పిత్యాక్రమనా స్వేనదేవాసుభయతో ౭౭యజత్ || ౪౫ || రుద్రంచస్వేనభాగన
హ్యుపాధావత్యమాహితః | కర్తాణోదవసాదేనసోమపానితరానపి || ౪౬ || ఉదవస్య సమాద్విగ్నిస్స సామ
వాచభ్యధంతతి | తస్మాదప్యనుభావేనస్వే నై వావా ప్రరాధసే || ధర్మ ఎవమతిందల్పాత్రిదశాస్త్రిదివయ
యః || ౪౭ || ఎవం దాదౌ యజేనసీత్య క్త్యాపూర్వ కలేబరమ్ | జన్మహిమవతేతే తైత్రేమానాయామిరుగ్రు
మ్ || ౪౮ || తమివదయంభూయత్యప్య తైవతిమమ్మికా | అసన్యభావై కళంతక్తైస్సు తైవపూరువమ్ || ఎవ
ద్యగవతత్వమ్మోకర్తృదత్తాధ్వరయ్యహః | శ్రుతంభాగవతాచ్ఛిష్యాద్దధవానైబృహస్పతే || ౬౦ || ఇదంప
నిత్రంపరమేతే చేష్టితంయశస్యమాయుష్యమభూమన్దరామ్ | యోనత్యదా ౭౭కర్ణ్యువరో ౭౭ నక్షత్రయోధు
నోన్యగంకారవ శ్లోకై హవసః || ౬౧ || శ్లోభూతాత్మకా-భిగాంసపశ్యతిఈశ్వరాస్త్రయభ్యధిపశ్యతి, అపతం-ఎకవచబహురూపరూపేణస్వావతార
రూపాచస్థితభిపశ్యత్యర్థః శ్రూర్యాపరామగుణాత్మ సమాణాసరోధాన్య, హే బహుకా - ససర్వాత్మ కల్పిష్టా దక్షి-
శా స్తింసున్నః శ్రూ స్తిమధిగచ్ఛతిశాస్త్ర్యధిగమద్వా రాముతోభవేదిత్యర్థః || ౪౪ || దక్షాధ్వరపునశ్చముపసంహరతి || మై
త్రేయః || ఎవమి || భగవత్తైవమాదిష్ట్య పజాపతినాంపక్షః పృజాంతిప్రత్య పతిర్వస్యే లివాదత్తుః - స్వసన్వకర్తృకనకర్త
తునా, హరిః-చరులు ల్యా - స్వేనృతికపాలవై వ్యవయాగసహరిషర్పి త్వేతివా-ఉభయతోదేవాకదివిష్టాకా భూమిప్రాంత్య
అ యజత్ స్వస్వభూగాదిభిర్యథాయోగ్యమారాధితవానిత్యర్థః || ౪౫ || శ్లోతథా - సమాహతచిత్తః, రుద్రంబ, స్వేన
భాగనశ్చక్రిమరూపేణభాగన-ఉపాధావతీ అన్వచ రుత - అ యజదిత్యర్థః ఉదవస్య తేనమాన్యతేన నేనర్మ దవసానం
తేనకర్త తానమా పీకర్త తా-సోమపా-నితరానసోమపాంశ్యదేవాక - ఉపాధావదిత్యనువక్తా || ౪౬ || ఋణ్యుగ్ని
స్సహౌదవస్యకర్తృసమాప్య-అచభ్యసరూపంబధాధవతేధా - సస్త్రిశ్చాతృవాక, స్వేన్దే వానుధావేనసభావేన-అ
వా ప్రరాధసేపా ప్రసిద్ధయత్సై దత్తాయపి - ధర్మ విషయవబుధిందత్యాఅస్యమతిర్దత్తా నకాస్యాదిత్యమగృ స్యాత్వ
ర్థః - శ్రేలిదశాదేవా-దిన్-యయః || ౪౭ || శ్లోప్రకృతంపరచక్ర్య తేనస్థశ మయతి || ఎవమి || ఎవము క్తకీర్యా, దాదౌ
యజేనసీ-భూర్వకవీరం-హిత్వా-సామవతః తైతదూతాయాం మెనాయాం-బజ్జ-ఉద్ధృమావేతిశ్చ శ్రుమపరాశ్రరాదిభ్యః

లీ శేషః, అ సనన్దే కైస్సాప్రమాణ్యం సూచితమ్ || ౪౯ || శ్లోభూయో, ద్విత్వయేదవ్య ని-అమ్మికాపార్వతి - అసన్యభావా
పతిపారాధ్యజ్ఞానవగి-ఎకగలింఎకాఅమ్మికైవగతిః ప్రవృత్తయోమాయన్యగం- తామైవచిత్తయ స్తం, అతవేదయతం
ప్రీతివిచయంతమేవరద్రంపతి-మావృత్తాభవత్స్త్వ - యథాప్రళయకారె - పూరుషంపరమపూరుషం, లీనా, శక్తిః-చిద
దాగ్ని కాశ్చ క్తిః-యథా చిదచిత్త శ్రీరళయేతిశేఖరసస్పృష్టిదశా-హంతత్ప్ర కారతై కన్య భావేతదధీనతధాలప్య త్తైస్స
తిభావః || ౫౦ || శ్లోఉక్తాయాకధాయాస్సామ్మి దాయిక తామాహ || ఎవదిది || దక్షాధ్వరమహాదక్షాధ్వరపినాశి
భగవతత్వమ్మో-శేతచ్చరితంబహుస్య త్వేతియా-ద్వా గవతాద్దధవా-నై వయా - శ్రుతమ్ || ౬౦ || శ్లోఉక్తాయాకధా
యాస్స గ్రిహకృతానానలమాహ || ఇదమితి || పరమేతచేష్టితం-పరో-మాన, యస్మాత్సవసమోభగవాక, సవవో యన్య
తస్యరద్రగ్య-కేష్టితం-పరమేతయో శ్చేష్టితమతివా-యశస్యంయశ సరమాయన్యంఅయమగం - పవిత్రం-అతవేవా
భూసుముద్గ ణంపాపనిచ మనిత రైకధాయితమా-చాకర్ణ్యతథా-యథాశ్రుత-మహాన్దయేత శ్రోతయే, ససర్వదాభ
క్తిభావనః శక్తింభావయతిభక్తిభావనః-భగవద్భక్తినిత్య-బ్రహ్మీయా ద్రవా-చేష్టితమశేషం - హేకారవలసంధునోతి
మీపరి- నాశయతిత్యర్థః || ౬౧ || శ్లోభూతాత్మకా-భిగాంసపశ్యతిఈశ్వరాస్త్రయభ్యధిపశ్యతి, అపతం-ఎకవచబహురూపరూపేణస్వావతార
రూపాచస్థితభిపశ్యత్యర్థః శ్రూర్యాపరామగుణాత్మ సమాణాసరోధాన్య, హే బహుకా - ససర్వాత్మ కల్పిష్టా దక్షి-
శా స్తింసున్నః శ్రూ స్తిమధిగచ్ఛతిశాస్త్ర్యధిగమద్వా రాముతోభవేదిత్యర్థః || ౪౪ || దక్షాధ్వరపునశ్చముపసంహరతి || మై
త్రేయః || ఎవమి || భగవత్తైవమాదిష్ట్య పజాపతినాంపక్షః పృజాంతిప్రత్య పతిర్వస్యే లివాదత్తుః - స్వసన్వకర్తృకనకర్త
తునా, హరిః-చరులు ల్యా - స్వేనృతికపాలవై వ్యవయాగసహరిషర్పి త్వేతివా-ఉభయతోదేవాకదివిష్టాకా భూమిప్రాంత్య
అ యజత్ స్వస్వభూగాదిభిర్యథాయోగ్యమారాధితవానిత్యర్థః || ౪౫ || శ్లోతథా - సమాహతచిత్తః, రుద్రంబ, స్వేన
భాగనశ్చక్రిమరూపేణభాగన-ఉపాధావతీ అన్వచ రుత - అ యజదిత్యర్థః ఉదవస్య తేనమాన్యతేన నేనర్మ దవసానం
తేనకర్త తానమా పీకర్త తా-సోమపా-నితరానసోమపాంశ్యదేవాక - ఉపాధావదిత్యనువక్తా || ౪౬ || ఋణ్యుగ్ని
స్సహౌదవస్యకర్తృసమాప్య-అచభ్యసరూపంబధాధవతేధా - సస్త్రిశ్చాతృవాక, స్వేన్దే వానుధావేనసభావేన-అ
వా ప్రరాధసేపా ప్రసిద్ధయత్సై దత్తాయపి - ధర్మ విషయవబుధిందత్యాఅస్యమతిర్దత్తా నకాస్యాదిత్యమగృ స్యాత్వ
ర్థః - శ్రేలిదశాదేవా-దిన్-యయః || ౪౭ || శ్లోప్రకృతంపరచక్ర్య తేనస్థశ మయతి || ఎవమి || ఎవము క్తకీర్యా, దాదౌ
యజేనసీ-భూర్వకవీరం-హిత్వా-సామవతః తైతదూతాయాం మెనాయాం-బజ్జ-ఉద్ధృమావేతిశ్చ శ్రుమపరాశ్రరాదిభ్యః

నాప్రసూతివంశముఁడ్రవ్యతత్త్వస్యకానుప్రసక్తమభిసౌతః - ఎవంరావస్త నకన్యాన్య మోషణ్ణితః - అధనుసుపుత్రాన్య యంవివర్తురనుగ్రకధనేనశిష్టంకించిదాహానకథా ద్యాఇతి॥యగిరితి, పుణ్యైకంసనకాదివిశేషణం॥ త్రైలోచనాభ్రం పుణ్యకాభిపాయేతైకవచనాన్సంశ్లేషః, అరుణవిశేషణంవాపుర్యాన తైః, ఎతెబిర్హుర్యోః, గృహగృహశశిసూక్ నావసనాపైత్రాతః, తత్ప్రేమాతః, ఊర్ధ్వ రేతసఃనైష్టికాః - అత్తస్మేనంవంశోనాన్తేతి॥ ౧॥ ఖైఅధర్మస్వప్రవాప్తపుర్రా, తస్యవంశమాహామృతేతివత్తుర్ధ్వి॥అధర్మస్య, భార్య, మృషాదన్యవంపరప్రారగం, మాయ-తదుచిరాజైష్ట, ఎరమభ యత్త కమిధునం, అనుత్రప్రసూతవతి, హేతతుర్హా, సోదరయోరపిమాయానమృమౌర్ధామృత్యవధర్మంశివయా ఎవముపర్యుక్తిద్రవ్యస్యం, తత్సదస్మమాయాత్మకమిధునం-అప్రజోఽభుతోనిర్మల, గృహగృహీతవా, చష్టెపుర్రా భిమానంమాయాయాంస్థ మేభిమా నంచక్ర చమానత్యర్థః ॥ ౨॥ ఖైమేమహామతే, ఏయోర్థాయానమృ యోర్లోభః-నికృతశ్చరలావ, సమభవత్, తాభ్యాంనికృతిలోభాభ్యాంకోర్లోభోఽనుగోహంసావ, సమభవదిత్యనువక్తి, యత యాభ్యాంకోర్ప్రపాంసాభ్యాం, కలిశ్చ, తస్య, గ్వసాభాసీ, దురుక్తిశ్చ, సమభవత్ ॥ ౩॥ ఖైదురుక్తాకలిః, భూయభితిం మృత్యుంచ, ఆధ త్తడత్సచయమాన, హేన త్రమ, లాభ్యాంభీతిమృత్యుభ్యాం, యతనాస్త్రీ, చరయపుమాన్, ఎరదు భయాత్తకమిధునం, జన్మై ॥ ౪॥ ఖైఅధర్మవంశముపసంహరతత్తస్యసంస్మృతి సౌతుత్వాద్వహుభిరసేవరామా హా॥ఎరభృతిఅధర్మ ఎవమృత్యుస్య, వంశ్యావంశేభావాః, శాఖారూపాభిలభావః, హీయన్తే, సంస్మృతిసౌతవః, అతః శ్రేయసరా-మన్యైర్దావపర్కవామః, ననవేతఅధర్మవంశ్యాన్నిలిశేమః, విభక్తివిపరీతామేనానవక్తవా, ఆశ్రమోత్తమః

మైత్రేయడివావ ॥ సనకాద్యానారదశ్చబుధర్మంసోఽరుణిర్మలః । నైతేగృహద్భిష్టానురాభ్యావస న్నర్హన్యరేతసః॥౧॥మృషాఽధర్మస్యభార్యఽఽసేద్దమృంమాయాంచశ్రుహా॥అనూరవిధునంతచ్చ నిర్మతిరగృహేఽప్రజః॥౨॥తయోన్యమభవల్లోభోఽనికృతిశ్చమహామతేతాభ్యాంకోర్గన్తసాంసాచయద్దు రుక్తిన్యసాకలః॥ ౩॥దురుక్తాకలిరాధ త్తభయంమృత్యుంచన త్రమతయోశ్చవిధునంజన్మై యాలనానిర యస్తరా॥౪॥ఎతేభాధర్మవృక్షస్యవంశ్యాగ్నంస్మృతిసౌతవః॥శ్రేయసా-మౌనసవేతమతరామాశ్రమో త్రమః॥ ౫॥ సంగ్రహేణమయాఽఽభ్యాంతిప్రతిసర్గస్తవనఘ॥తిశ్శ్రీతైవతంపుమాన్యన్యంవిధునో త్యాత్వనోమలమ్॥ ౬॥ అధాతేకీర్తయవంశంపుణ్యకైఃకురుచ్ఛవా॥స్వాయంభవస్యోపమనోర్హరెం శాంశజన్మనః॥౭॥ ప్రియవ్రతోత్తానపాదాశతరూపాపతేస్సుతా॥వాసుదేవస్యకలయారథోయంబగతః

ఉత్తమఆశ్రమాయస్యసః, చతుర్థాశ్రమనిధిభిర్మర్యః, ఆహితాగ్నాదిల్యాదాశ్రమశిబ్దగృహార్చనపాతఃనితరాంససే వేతః ॥ ౫॥ అధాధర్మవంశస్యప్రతిసర్గాస్త్రాధివంశవంస్త్రముపసంహరంస్తచ్చప్రణిభలమాహ॥సగ్గ్రహేణతే॥హే అనభుతవతుభ్యం, మయా-ప్రతిసర్గస్యకైహేతాభ్యాతః, ప్రతయహేతుత్వాదిధర్మవంశస్యప్రతిసర్గత్వం - ఎవమధ ర్మవంశం, పుణ్యంవర్జనద్వారాపుగృహేతుత్వాత్పుణ్యం, శ్రుత్వా, పుమా, నాత్వసన్వస్య, మలంపాసం విధునోతి ॥ ౬॥ ఖైఎవంకన్యాన్యయభిధానాధమనుపుత్రాన్యయవత్తముచచక్రి సుతే॥ అగాభిరి ॥ హేకురుద్భవా, అధః, మనోస్తుశతరూపాయంతిసగ్రకన్యాః పృజ్జిర, ఇత్యుపకౌర్తవసుకన్యాన్యయక ధనానస్తరం, అతఃఉపకౌర్తస్యపృత్రత్వాదైతః, స్వాయముపస్యమనో, - చ్చవంశంపుర్రాన్యయంకీర్తయే కధయామిసవన్మః - అత్రమనుకన్యామనుపుత్రవంశకధనయోపార్యాపర్యే హేతుహేతువచ్చావేచనమానవ్యాస త్వహేతుకన్యేచ్చాయతోపకౌర్తస్తోపకమిధుమాణత్వమేనవిధనం - కాశదస్త్రశివగవదశ్చాన్యత్వకా-సుపసు దన్తనువిశిష్ట-పుణ్యకైః - పుణ్యాశుశూరిషతాంపుణ్యాపాదికా-కీర్తి-ర్మస్య, త్రతహేతు-హరెంశాంశజన్మనః, స్త్రరణాదిమాత్రేణాశ్రితదురితహరిణోభగవతః - అంశోగ్రహ్నః-తస్య-అంశాచ్చగిరా-జ్జన్మయస్య, తస్య-హర్మంశాంశ సమూహత్వాద్ధర్మిభక్తత్వాచ్చ హరిచరిత్రవస్యనుపుత్రాన్యయకధనత్రవణాదికపిషిరుగితపనాశనద్వారాపుగృహము చకమిత్వః ॥౭॥ ఖైప్రతిజ్ఞాతమవంశంబద్ధయతి॥ ప్రియవ్రతోత్తానపాదాపత్యాదివా, అభూగోళపద్మనాభ-ప్రయ వ్రతశ్చక్రత్తానపాదాశ్చతా, ఇమేఅన్యరవామసి - ప్రియంభగవద్గీర్తికరంప్రతయస్యసఃప్రియవ్రతః-ఉర్లాశ్చఉత్తతే పదయస్యేత్యుత్తానపాదః, శతరూపాపత్యనో - స్సుతా - వాసుదేవస్యకలయాసర్వాస్త్రాత్తభగవద్దణవిశేషావి

గ్నావనజగత్కరణాయాన్తితా ॥ ౮ ॥ ఘోతయోర్ధ్వః, యక్షత్రానపాద-స్వస్య-సునీతిః సురుచిశ్చితి, జాయేభాద్యైత
 రౌఘస్సునీతి సురుచిశ్చిత్త్యైసురుచిః-పత్యురత్రానపాదస్య, ప్రెయసీనిరరాన్తిపిషయా, ఇతరాసునీతి-స్థు-నప్రేయసీ-
 యత్సుతః యస్యాఅప్రెయస్యాసునీతే, స్సుతఃపుత్రోధువః ॥ ౯ ॥ ఘోత్రసునీత్యాఅప్రెయస్వమేవప్రప్యయత్
 తత్సుతః ధువచరిత్రమాహ॥ ఎకదర్వాదివాపశ్చిరధ్యామై॥ ఎకదాకదాచిత-రాజాక్షత్రానపాదః-సురుచైపుత్ర-ముత్త
 మనంజ్జం, ఆరురుక్ష-స్తం అజ-మారోధుమిశ్చ-స్తం-అజ-మారోష్వత్యుత్తేనాద్య-లాలయ-తధాచిక్షిప్తమాణంఅ
 హోగోహాదిక-ర్తుమిచ్చ-స్తం సపత్న్యాస్సునీతే, ప్రయంధువం-నాభ్యనన్త, యద్వా-క్ష-త్తమమజ-మారోష్వలా
 లయత్-అజ-మారురుక్ష-స్తంధువంనాభ్యనన్తతేతినష్వన్తః-సురుచిఃరాక్షోఽభిప్రాయజ్ఞా-తధాచిక్షిప్తమాణం-తంధు
 వంప్రలి-రాజ్ఞఃశ్చల్వతస్యతః, అతిగర్విలాసలి-అతవ-నైర్వ్యంఅజమారహీతం యధాభవితధాఅహ-ఉవా
 చ ॥ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥ ఘోగర్వోష్టిమేవాహ॥ నవశ్చేతితిశిః॥ హేవత్సవపతేర్దిష్ట్యమాననం-ఆరోధుంభవానాన్తర్లి
 న్న పార్వజో-హమారోధుమన్త-ఎవ-తత్రాహ, త్వం, నృపాన్తిజో-పీయతీయన్తాత్-మయా, కక్షా-
 నగృహీతం నధృతమదగ్ధజవనస్య పాననార్త ఇన్యభిప్రాయః ॥ ౧౨ ॥ ఘోత్యంమయాకక్షానగృహీత ఇత్య
 హమనపెద్ది-అపతుధవానపిచెదత్యహ ॥ బాలా-పీతి ॥ భవాత్-బాలో-ప్యా-త్వాన-మన్యశ్రీగర్భసం
 భృతంచత్స-పక్షగర్భస్యతం-నవెదత, నవెదకం-అశితువైజైవత్యర్థః-మానమినిశ్చయే, యద్వా-బా

స్థితో॥ ౧౩ ॥ జాయేక్షత్రానపాదస్యసునీతిస్సురుచిస్తయోః । సురుచిఃప్రెయసీపత్యురైతరాసుత్సతోధువః॥
 ఎకదాసురుచైపుత్రమజ-మారోష్వలాలయత్ । ఉత్తమంనారుక్ష-స్తంధువంరాజాభ్యనన్తత్ ॥ ౧౦ ॥ త
 ధాచిక్షిప్తమాణంతంసపత్న్యాప్రయంధువమ్ । సురుచిశ్చల్వత్రాజ్ఞస్సైర్వ్యమాహలిగర్వితా ॥ ౧౧ ॥
 నవత్సవపతేర్దిష్ట్యంభవానారోధుమన్త । తిన్గృహీతోమయాయత్త్వంకక్షాపవీన్తపాత్త-జః ॥ ౧౨ ॥ బా
 లో-పీతితాత్పరమన్యశ్రీగర్భసమృత్తమ్ । మానంయన్యభవాన్వేదదుర్భై-ర్దైవనోరధః ॥ ౧౩ ॥ తపసా
 -పాదగర్భపురుషంతస్తైర్వ్యానుగ్రహణమే । గర్భైర్వ్యంసాధయా-పాత్తానంయదీచ్ఛసీన్తపానమ్ ॥ ౧౪ ॥
 మైత్రేయఉవాచ॥ మాతుస్సపత్న్యాస్సదుర్జీవిదశ్శ్వసన్మహాద్భుహతోయధా-పహిః । హీత్వామిష
 స్తంపితరంజనస్సమాచంజగామమాతుః । ద్రుదన్సకాశమ్ ॥ ౧౫ ॥ తిన్గిత్వన్-స్తంస్మరితాధరో-ప్రంసునీ
 తరుత్సక్తముదూహ్యాలమమ్ ॥ నిత్యవృత్తేనృముఖాన్నితా-స్తంసావివృథేయద్గదితంసపత్న్యా ॥ ౧౬ ॥ సో
 త్సృజ్యదైర్వ్యంవిలంపశోకదావాగ్నినాదగ్ధలతేవబాలా । వాక్యంసపత్న్యాస్తనరఃతీనగోజశ్రియాద్య
 తాబాష్పకలామవాహ ॥ ౧౭ ॥ దిర్ఘంశ్వసన్స్తవజనస్యపాచమపశ్యజితబాలకమాహబాలా॥ మా-మక్షతం

లోభవాన్మజానాతిఅహంతుచేద్దేత్యాహ ॥ బాలఇతి ॥ అపి-స్త్యర్థః - భవానిత్యనెనసమృద్ధతే - బాలఇతి హేతుగ
 ర్భం - భవాం-ప్రబాలత్వాదాత్తానమన్యశ్రీగర్భసమృత్తంనవెద, అహం-తుచేద్దేత్యభిప్రాయః - అతో-య
 స్యతవ, దుర్బలైలబురుయోగ్యైర్దైవపానసారోహణయామై-ర్దైవనోరభిఃఅనీదిత్యర్థః । ఇతత్యాశ్చ-ర్వై- ॥ ౧౩ ॥ ఘో
 యదిదుర్భలో-పశ్యరోమయా-సాభ్యఇతివాగ్రహః-తర్హైవంసాధయేత్వాహ॥ తపసేతి॥ యదిత్వంస్య-పానసమృద్ధసీ,
 తర్హి-తపసా-పురుషంపరమపురుష, మారాధ్య-తస్యారాధితస్యపరమపురుషస్యా, సుగ్రహేక్షేవ, నతూపాయా-ప్రరణే
 త్యర్థః, మేమమ, గర్భై-అత్తానంసాధయత్త-నోమదగ్ధ-ఉత్పత్తింసాధయేత్వర్థః ॥ ౧౪ ॥ ఘోవనముత్తీర్ఘనఃకీమకరో
 దిత్యత్రాహమైత్రేయః॥ మాతురితి॥ సపత్న్యామాతుః, దురుత్తనదుర్వచనా-భావే-క్రొ, విద్యతాడిత-ధ్రువః-దక్షిణహత
 స్సగోయధా, తధా, రుషా, శ్వసన్త-శ్వసన్ముఖైర్ముఖ-స్తంసత్య-స్తం, సన్న-వాచంకుణ్డేతవాచం-పితరం, హీత్వా,
 ప్రుదక్ష-నిరరామగ్నాణిమిషుశ్చ-నామారుద్రవన్యాస్సునీతే, నమి-పంజగామ ॥ ౧౫ ॥ ఘోతం-సకాశమాగతం, నిత్యస
 స్తం-స్మరితఃకమిత్తే-అధరో-భ్యోమనతం, బాలం-స్రవంసపత్న్యా-యద్గదితం-సాసునీతిరుత్సక్తముదూహ్య-అల-మా
 రోష్వ-పారముఖాద-స్త్యపురజనముఖా, త్రం, నిశామ్యశ్రుత్వా-నితా-స్తంనిరతం - వివృథేవగ్ధితవశిః ॥ ౧౬ ॥ ఘోవన్య
 ధామేవాహ॥ సేతి॥ సాసునీతిః, దైర్వ్య, ముత్సృజ్యరోత్వా, విలంప-శోక-ఎవ-గావాగ్నిః, తేన-దావాగ్నినాదగ్ధలతేవశ్చీతా
 సాబాలాసునీతిః-సపత్న్యా, వాక్యం, స్మరితీ, సరోజశ్రియా-సరోజస్య-గ్రీరివశ్రీః, శోభాయస్యా-స్తయా-వృశా, బాష్ప
 కలాం-అశ్రుకణికా-మువాహదధార ॥ ౧౭ ॥ ఘోసపక్షగర్భవత్సవ్యధూచిర్ఘంయధాతధా - శ్వసన్ముఖైర్దైవజ

నన్యదుఃఖన్య, పారమపథిమపశ్య త్తీ అపారదుఃఖాకా నైత్యర్థః॥ చాలానునీతి, ర్పాలకంధువ - మాహ, మోతాత, అమ
 క్ష శమపరాధం, పరేషు-మామందోషాః మాస్తా ర్థిః-యత్ యస్తా తే, యోజనః పరదుఃఖదఃపరేధ్యోదుఃఖం దాతీతపరదుఃఖ
 దః, సః, తద్దుఃఖమేవ, ఘ కైఅనుభవతి ॥ ౧౦ ॥ శ్మ సురుచ్యైఽభిహితంసోపాలన్య మనుపదనాత్త జంతవసేనోదయ
 తి॥ సత్సంబలి॥ సురుచ్యై యదభిహితం, తత్సత్సమితిసవ్యధః కిమభిహితంతత్రాహ, దుర్బ గాయాభాగ్యహీనాయాః, మేమ
 యాడుద రభవాః గృహీతః, మదుద రజాతభిత్త్యర్థం నకవలంజాతవపమదర్శై, అపేతు - తస్యావసమమ, స్తస్య సప్రసయో
 ర్భవం స్తస్యం, తేన, వర్ధశ్చ, దుర్బ తత్సమేవాహ, ఇదాహుః, డలయోరభేదాత్, పారసం-రాదిత్యసృష్టసోప్వ, ఇద
 సుతిర్భూపతిర్వాం- భార్యైత్యాహోఘంస్వీక ర్తుంచావాప క్తుంచా, విలజ్జ తెష్ట ॥ ౧౧ ॥ శ్మ సోతాతతపస్తా, త్వం, వి
 మత్సరసిగతమత్సరః, సమాత్రా, సమాత్రామాతుస్సపత్నీ, తయఃపి, యమ క్తం, తతపసాఽరాధ్యపురుష, మిత్యాది
 తదవ్యభిక్తింధిగోషం-యథాభవతితథా-ఆతిష్ఠకరు-సమాత్రా యదు క్తమిహిసామాన్యోక్తం విశేషః క్షంకరోలి, ఉత్తమా
 యధా, తథాత్వియధ్యునంసంపానం, ఇచ్ఛసియదిత్యర్థిగోక్షజపాదపద్మ, మారాధయ ॥ ౧౨ ॥ శ్మ కింశ్చిదధోఽ
 షజపాదపద్మ మారాధ్యార్థ్యనాదిస్యాభిలషితమవాపేత్తత్రబ్రహ్మణంమనం చనిదర్శయతి ॥ యన్యే తిద్వాభ్యర్థమ్॥ వి
 శ్వవిభావనా-యవిశ్వస్యపాలయ, ఆ త్తగుణాభివ త్తే, గుణానాంకల్యాణగుణానామభివ భీష్మ త్తిర్యస్యాం అత్తాస్వీ
 కృతా-గుణాభివ త్తిః-కల్యాణగుణాశ్రి యదివ్యమక్షణమూర్తి ర్చినతన్య, యస్యాగోక్షజస్య, జితః, అత్తా వసః, శ్వసనః పా
 నివాయు, ద్వైస్తై రభివన్యం, అమ్మీ ర్పద్మం పరివర్తతరాధ్య, అశోబ్రహ్మ పారమేష్వ గ్ం పదం చతుర్థి ఘవరానాం మ
 యోక్షజు-ప్రవంసరోస్పరిత ర్తమానం-త్యలకరూపంస్థాన, నధ్యతిష్ఠదధిశీతవాఃఖలు ॥ ౧౩ ॥ శ్మ తథా, వఃయుస్తా

తాతప రెవ్యమంస్తాను శ్మ-జనోయత్పరదుఃఖదః స్తత్ ॥ ౧౦ ॥ సత్సంసురుచ్యైఽభిహితంభవాన్యై యదు
 ర్బ గాయాడుద రెగృహీతః॥ స్తస్యనవ్యర్థస్వివిలజ్జ తెయం భార్యైశివాఽఽవోఘుజన్మతిర్వామ్॥ ౧౧ ॥ ఆతి
 ష్టతతాతవిమత్సర స్వయం కంసమాత్రాఽపియదవ్యభిక్తిమ్॥ ఆరాధయాగోక్షజపాదపద్మం యశిచ్చ సేఽ
 ధ్యాయనము త్రిమోయధా ॥ ౧౨ ॥ యస్యాక్షీప్రపద్మం పరివర్తవిత్యవిభావనాయాత్తగుణాభివ త్తే॥ అశోఽ
 ధ్యర్చివత్తలపారమేష్వరపదంజితాత్త శ్వసనాభివన్యమ్॥ ౧౩ ॥ తథామనోస్వీభగవాన్పితామహాయామేకమ
 త్యాపురుషక్షి, దైర్ద్ర త్తే ॥ ఇష్ట్యాఽభిషేదదురవాపమన్యతోఘావంసుఖం దివ్యమధావపర్వమ్॥ ౧౪ ॥ తమే
 వవత్సాశ్రయభ క్తవత్స లంముముఖభిర్గృహదాబ్జ పద్మ తిమ్ ॥ అనన్యభావేనిభర్తృ భావి తెమనన్యవస్థా
 చ్యభావస్యపూరుషమ్॥ ౧౫ ॥ నాన్యం తతఃపద్మ పలాశ లోచనాద్ద్యుఖిచ్ఛింతెస్మగయామికంచన ॥ యోమ్య

కం, పితామాహఃపితృపితాభగవాన్, మనురపి, ఏకమత్యాఅప్య భిచరితభక్త్యా, పురుషక్షి, దైర్ద్రమౌదక్షి, దైర్ద్ర ఖైర్నికగుభిః
 యంభగవ స్తమిష్టావృతాధ్య, అన్యతేఅన్యై, ర్భురువాపం-దివ్యం దివిభవం దివ్యంసుఖం, స్వర్గంభావంసుఖంసార్యభా
 వత్వం, అవపర్వం మోక్షసుఖంచా, భిషేద, అనైనాగోక్షజస్యమలదైవత త్వేషమ క్తంఅన్యతఃఏకమిన్ద్రతిక్తిపాయా
 న్తరేణ, దురవాచం, యమితి, గమ్యంధః అన్యతఃఅన్యస్తా ద్భిహితద్రాడ, ర్భురువాపంసుఖైలయమి వాసమృద్ధి ॥ ౧౬ ॥ *
 భజ ప్రమమహారాగ ద్వేషాద్యసద్గుణద్యుష్టికైతత్తత్రాహ॥ రమతి॥ హవత్స, భ క్తవత్సలంభ క్తేమవత్సల, స్తం, స
 త్వస్విదోషేమ తాననాద్య త్యభాగ్యతామిమత్ప్రంవాత్సల్యం, తమేవాశ్రయి॥ అనైవాశ్రయణసోకర్యాపాదకగుణఽవస్మ
 త్తిరు క్తా, ఆశ్రితకార్యపాదకగుణఽవస్మ త్తమాహ ॥ ముముక్షుభిఃసంసారబద్ధాన్తో క్తుమచ్ఛద్భిః, నృగృత స్వేషణీయా
 చిన్ద్రసిమేతియావత్, పదాబ్జయోజనద్ధతిర్దగ్గోయన్యతం, ముక్తీప్రదమితిభావః అనైవనిత్యసంసారికాంసిర్యమూరిపరి
 షత్సత్స ఓనోపయోగిత్వయాపాఘటితఘటనానామర్థగూపాశ్రితకార్య పాదకగుణఽవస్మ త్తిరుక్తా, కథమాశ్రయాణీత్య
 త్రిన్ద్రవర్ణాశ్రమపర్వదానుగృహీతభ క్తీయోగనాశ్రయేత్తాహ॥ అనన్యభావ, నేవిద్యతేఽనన్యస్త్రిన్యాహోమన్య-నిజాతియ
 పుత్యయా నరార్యవహితభిత్త్యర్థః, విజద్దై, స్వవర్ణాశ్రమోచితభర్తృః, భావితేషామితి, సునసి, తైలధారావదవి
 చ్చిన్నస్త్రైస్త్రిసం తానరూపేమనోవ్యాపారే, విజాతియప్రత్యయా నరార్యవహితతైలధారావదచ్ఛిన్నస్త్రైస్త్రిసన్తాన
 యాపాహోభక్తీ, అనస్థాప్యవియోక్త్య, పూరుషం, పూస్సంజ్ఞకన్యకీరా న్దస్తీతదహరభహరేవ స్తం పరమపురు
 షంభజస్య ॥ ౧౭ ॥ * తమేవేత్య సేనసూచితంసరోత్తమత్వం సుఖ శ్రయ ప్రదత్వంపవతిపాదయతి ॥ నాన్య
 మిలి ॥ తత స్తస్తా, త్వద్ద పలాశ లోచనాత్పద్మ రీకామో, దన్యం పురుషం, తవదుఃఖచ్ఛి దం దుఃఖనిరానకం

నన్య గయామి అన్వయాగ్ర పి నపశ్యా మితిభావః || అనెన తాప త్రియ నిరనదన్వా రాసుఖత్రయప్ర దోభగవానై
 వెత్స్యక్తం భవతి || సోఽత్మవత్స మాహ || యో భగవా , నితరైర్చరీప్రకృతిః, స్వాభిలషిత సిద్ధయే - మృగ్య
 మాణ యాయనః ప్రణిదానై నచిత్త్య మానయా , హృదయేన హృదయేన పద్మం యయా , తయా , శ్రియామహా
 లక్ష్మ్యై , అక్ష్మ హేమ్యై , మృగ్యై , అనెనలక్ష్మీ పతిత్వముక్తం , తెనచనర్వత్వరత్వంజగతా రణత్వంచనామ
 ధ్యానమక్తం భవతి || ౨౭ || ఋషునిత్యక్తిమహనం హరకృత్యవస్యచెష్టామాహ || మునిః || ఏవమితి || మాతృ-స్పృహ్యభివృద్ధి
 లాపనం-తతః || అర్థాగమంఅర్థస్యస్వాభిలషితస్యార్థస్యాగమాయస్మా- త్తదాహుతం-చవత్సకర్మగృ-అత్సాన్వేనై
 వా-త్వానంమనఃస్పందియవ్యవసాధాయ-పితరుత్తానపాదవ్య-పురా-నిశ్చక్రాయనిగ్ధ తః || ౨౮ || ఋతనిశ్చక్రమణ-
 ముపాకర్ణ్యత్రతత్త్వ, త్రైకాల్యజ్ఞానారణ్య - అన్యధ్రువస్య-చిక్కిత తంజ్ఞాత్యవ - ఆగత్యైలిశేషః అనుభూనదురతహరి
 తా-పాణిరాగిరసంస్పృశ్య , పిన్తి తఃపాహి || ౨౯ || ఋషిని తత్త్వముక్తం తదేవాహ || అపారాధితి || మానభక్తి లభి
 మానవిహితమమృత్యుతాపనహమానానాం - త్మలియాణాం - తెజఃప్రభావః-అహూవిన్య యునియః-యద్యన్తాచయం
 ధువః-బాలాః పి- నమాతృత్వస్యవత్సత్వ - అనభవఃమప్తవాక్యం-యత్-మృదామృదయేన-భత్రేమనసిస్థావయ
 తీత్యర్థః || ౩౦ || ఋతారం క్రిమేవాహ || క్షుణ్ణి || పావత్సభవాన్-ముద్ధి మత్సమృద్ధి మత్-స్వగృహం-పిత్యా-ఎకశతసహ
 యః-కన్య-యతిగచ్ఛతి- అక్ష్మ హేమ్య - త్వం - స్వజనా- దుత్తయాడత్సన్యాయలవమత్త్యానరాహుత్వానస్తప్తంనిత
 రాంతప్రం-లక్షయేడప్రేక్షిమయే || ౩౧ || ఋత్రక్వచిత్తు ప్రకేమః || కేతద్భగవన్ భాగ్యనాద్యస్తంకిం యోగరాధసా
 వోత్సహేసురుచెర్వావాసమాధాయంమనః-క్షతః, మిత్యధికశ్లోకః || పర్యతే || తత్రాయంప్రహోత్తర త్వేనవ్యాఖ్యాయః, హే

గ్యతేనాస్తగృహీతపద్మయాగ్రియేతరైరక్ష్మ విమృగ్యమాణయా || ౨౭ || మైత్రేయేడవాచి||ఎవంసద్భుతం
 మాతృరాకర్ణ్యార్థాగమవచః || సంయయ్యత్ నా ౨౭ త్వానంనిశ్చక్రాయపితుఃపురా || ౨౮ || నారదస్త
 దుపాకర్ణ్యైర్జ్ఞాత్యచాన్యచిక్కిత త్మన్స్పృహ్యమాధన్యభుక్తునపాణిపాపాహివావిన్తి తః || ౨౯ || శీరానద
 డేవాచ || అహూతేజఃత్మలియాణాంమానభక్తి మమృత్యుతాప || బాలాః కన్యయంమృదాదత్రేయస్సమాతు
 రసద్వజః || ౩౦ || కన్యయాత్యైకోభవాన్యత్సహిత్యాన్యగృహమృద్ధి మత్ || లక్షయేత్వా ౨౭వమత్త్యా ౨౭ నంత
 స్తంస్వజనోత్తయా || ౩౧ || ప్రువడేవాచ || కేతద్భగవన్ భాగ్యనాద్యస్తంకిం యోగరాధసావోత్సహేసురు
 చెర్వావాసమాధాయంమనః-క్షతః || ౩౨ || నారదేవాచ || నాధునావ్యవమానం తెనన్తానంవాపిపుత్రకల
 త్మయామిమమారస్యాన్ క్తస్యక్రిడనాదిష || ౩౩ || వికత్సేవిద్యమానైఃపినహ్యసంతోషహేతవః || పుంసాంమో

భగవత్ నారద-ఎతన్త మన్వజనోత్త పరాభవస్తాపాదికం - యోగరాధసాయోగప్రభావేన-యద్ధ్యానం-సర్వవస్తుసా
 తాతా-రాపాదకం-తస్మా-న్యస్తంకిం-త్వయేతిశేషః-అహంతు-సురుచెర్వాచా-క్షతంవ్యధితం-మనః-సమాధా
 తుం-వోత్సహేనశక్కిమి || ౩౨ || ఋషివముక్తోనారదఃపునరాహ || నాధునావ్యవమానమితి || ఎతద్భక్తికాధావేనరోహి
 గ్రీవోనారదోక్తివరత్వేనవ్యాఖ్యాయః-హేపుత్రక, మమారస్యతపః-క్రిడనాదివ్యాన్ క్తస్య-తవ-అనునాచార్యదశాయా
 మపిలవమానం-సన్తానంనా-నపశ్యామి-బాలా- హిమానావమానావనాచ్యత్వవరంక్రిడాన్ క్తః-అతస్తవపిమానా
 వమానానస్తథితిపశ్యామిత్వభిప్రాయః || ౩౩ || ఋషియిబూరియాలహంవయసాచారానాచుద్భవితత్తానా || వికల్పభ
 లి || వికల్పేనానావమానపివేక - విద్యమానైఃపినర్మిషమోహంవినా-భిన్నా-చ్యుతిరిక్తాః-అనన్తోషహేతవోనన-స్-కిం
 తు-మోహంవినాసంతోష-హేతురీత్యర్థః-కతః - యత్సుఖం-దుఃఖంవా-లాక - త-నిజకర్మ-దేవభవతి-యద్ధ్యా-అహం
 సాలో ౨ పిమానావమానబుద్ధిమానికేమ్యాయాన్స్తస్మిన్యంఅనంతోషమూలాబుద్ధి రైహేత్తప్రభవమూలా-నరాన్వీక్తిత్యా
 హ-వికల్పభితి-నర్మత్రజ్ఞానై కాకారతయోవికారాపేతత్వని , వికల్పేదేవమనమ్యాదిభేద-అపిద్యమానైభిద్యేద్యః, అనర్మ
 పి - దేవమనమ్యాదిభేదానామాత్మాకారత్యాభావేపిత్యర్థః-పుంసాంజీవానాం - మోహవ్యతేజావీశనీరేమ్యాత్మాభిమా
 నంవినా - అనంతోషహేతురీత్యర్థః-విద్యమానభితి-దేవభవతి-అపిద్యేద్య-క్షన
 ముచ్చయాన్యః, వికల్పభిద్యేద్యేనమృత్యుతే - వికల్పేదేవమనమ్యాదిభేద-అపిద్యమానత్వప్రాయుక్తమానావమానాదికచనతి-
 మోహం దేహాత్మాభిమానమృతేఅనంతోషహేతురీత్యర్థః, అనంతోషస్వదేహాత్మాభిమానాదీనత్యేహేతుమా
 హ || భిన్నా, యదితి || అత్రలోకాభిప్రదమాన్తపారస్యగమః , లోకాశ్చేతనవర్గానిజకర్మభిదేవభిన్నాః కర్మకృతదేవా

విదహాభిన్నాభియత్ అతోఽహంసలితత్రాస్త్రభవవవాహమానద్వారానంతోషసౌభ్యః - అసంర్యుత్యదేవసన్య
 దహాత్వాభిమానిర్వాదిత్యర్థః, యద్వాన్ ప్రవృత్తపపాతః - భిన్నైర్భావై క్రితః, ప్రీత్యమార్తంభిదేవ్యభ్యః, దహాదిదహ
 భాదకోహేతుప్రత్యహం॥౪౦॥కృష్ణాస్తే కాకారచేతనవర్గే, భిన్నాదేవముఖ్యాభిధానతోయతః, కర్తృభర్తృసలనెనక
 ర్మకృతోదహాదిదహాభేదస్తూత్మానానావ మానమూలోదహాత్మభ్రమస్తోఽసన్తోషరూపదుఃఖిమత్యభిప్ర
 తేషమ్॥౩౩౦॥ఋషిదహాపశమోపదశేనపద్యదుః॥ పరితుష్టేదివిషద్యే॥ తతోదహాత్మభ్రమస్తేయవానస్తోషహేతు
 త్వాన్యగ్రహదహావిలక్షణాన్తజ్ఞోభరుషః, తశ్చైర్గతంపీఠ్యితశ్చై రావకూల్యంవివానోద్యమాః, అతావతభిర్జ్ఞా
 త్వాన్యవర్ణుఖంజైవెనోపసాదితం-పాపితంతావన్తాతెన, పరితుష్టేత్, నాధికంలిక్ష్మేత్, అతోధికషభాగంనోద్య
 మఃకార్యభిధావః॥౩౩౧॥ఋదుఃకర్మతహాయముద్యమభిత్వాన్అభేరిన్వాభ్యమ్॥అధనసు, మాతోఽపిద్యేన, భ
 క్తియోగేన, సున్యభాగవతః, ప్రసాదం, అవరోధంపాప్రమిచ్చసి, సతైభగవాన్-పుంసాందుఃఖేనాప్యారాధయతు
 కర్మభి, మేమయా, జ్ఞాతోషతః॥౩౩౨॥ఋవిన్యజేనదహాతదనుభిన్సక్తాన్నిర్జతేన, త్రేప్రయోగఃవిఘ్నానుపహతోజ్ఞా
 నయోగఃకర్మయోగశ్చ, తద్యజేనసమాధినా, మున్యభాగవతః-పదవింమార్గం, ముగ్ధయంతోఽపి, మునయో, బహుజన్త
 భిసి, నవిదసదహోభగవాన్, దురాదాధోః, మనఃపత్యభిప్రాయానన్యద్యః॥౩౩౩॥ఋఅతో, దహన్యాదిదురాదాధ్య
 త్వాద్యతోః, నివర్తరాంగృహస్పృతియాయ, భవాన్, తపైవనిన్యద్యడ్యమరూపానిన్యద్యో, నిష్ఫలాలసర్వకః, అయతమా
 నన్యమవకథంక్రయేషాప్రీతిర్వాకఃజల-మానంప్రత్యాహం॥ యతివ్యలిం॥జైవా, ష్చైయసాంకాలే, సముపస్థితేనతి

హమ్యతేభిన్నాయల్లోకైవికర్తృభిః॥౩౩౦॥పరితుష్టేత్తతస్తాతతావన్తాతెనపూరుషః॥జైవోపసాదితంయా
 వద్యేత్యేన్యగతంబుధః॥౩౩౧॥అభమాతోఽపిద్యేనయోగనావరుతుస్సేని, మున్యప్రసాదంసతైవైపుంసాందు
 రాదాధోన్యతోహేమే॥౩౩౨॥మునయఃపదవిం-యన్యనిన్యజేనోరుజన్తృభిఃసమిత్కర్మగ్రాహన్తోపిప్రయోగ
 సమాధినా॥౩౩౩॥తతోవివర్తరామేవనిన్యద్యప్రవనిస్ఫలః, యతివ్యతిభిభావానా-లికేయసాంసముపస్థి
 తే॥౩౩౪॥యన్యయద్యైవవిహితంతేననుభయఃఖయోః, అత్వానంతోషయన్తేహేతువనఃపారమ్యపుతి॥౩౩౫॥గు
 ణాధికాన్యదంలిప్సేదవకోశంగుణాధమాత్, మైత్రీంసమానాద్యేషైస్తూతాపైరభిధానయతే॥౩౩౬॥ద్రు
 వడహాచాసోఽయంకమోభగవతాసుఖదుఃఖహతాత్మనామ్, దర్శితఃకృపయాచంసాంధుర్గర్వోఽన్యద్యై
 స్తుయః॥౩౩౭॥అధాపిమేఽపిసేత్యత్యైతద్ధర్మమేయమః, సురుచ్యార్థమహాత్మైర్మనీషైశ్చైత్రయతేషాం
 ది॥౩౩౮॥పదంతిభవనోత్పన్నంజీవోన్యాధువర్తమేచూర్యన్యత్వితృభిర్నృక్షస్తవైర్గిర్యనధిష్ఠి

భావాన్, యతివ్యతియత్తుంకరివ్యతి, అధునాతూ, ద్యమోనిష్కలిభిభావః॥౩౩౯॥ఋకింప, యన్యపుంసః, యత్సుఖందుః
 ఖంవా-జైవెనోద్యయో, విహితం, సపుమాన్, జైవవిహితయోన్యభయఃఖయార్తః, ధ్యేతేనజైవవిహితేన, సుఖిదుఃఖేన
 వా, అత్వారం - తోషయన్ - సుఖేనలిఖిన్యంక్షీయతే, అసుఖేత్యభ్యు, మతోపున్యాప్రయమేనసంస్మృత్యోత్కృత్యభిర్భావై
 సంతోషయన్తిత్వగ్గః, దహోదహవాన్-తమసఃపారంప్రకృతిమద్ద లాఽతీతం-విన్యోఃపద-మృచ్ఛియోని॥౩౪౦॥ఋఅపి
 చ-యఃపుమాన్ - గుణైరధికీన్వాపేతయః౭ధిక-స్తస్తాత్ - ఇయంబ్రహ్మవజ్ఞపిగుణాధికంధ్యమైన్యగ్గః, సుదంలి
 క్షేత్ లభిమచ్చేత్ప్రీతింకుర్వాత్-నస్వసూయమిత్యర్థః - గుణాధమాత్ గుణాధమంవీక్య-అనకోశంకృపాం-లిక్ష్మేత్ -
 నతుతిరస్కారం-సమానాన్తైత్రింసనుస్పర్ధాంసః, తాపైరాధ్యైక్యికాదితాపైః - నాభిసూయతేరాపతయభిహతో
 నవభిసేన్యగ్గః॥౩౪౧॥ఋవివనారదహాపదిష్టక్రమోద్రువఃస్వవనిషి, తేఅపిచాల్యమిత్యర్థః, ర్వనంజేదుక్తించాధినన్తన్
 తంప్రత్యాహం॥సోయమితిచతుర్థి॥భగవతాత్మయా-సుఖదుఃఖాభ్యాం, హతఃపరాధూతః, అత్వామనోయేపాం, తేపాం
 పుంసాముస్తాకం-సోఽయం-శవఃమనఃకౌన్త్యపాయః, కృపయా - దర్శితః-జ్ఞాపితః, యోభగవాం-స్వ-మన్త్యిన్యద్యై
 ర్వాచ్యైః, దుర్గర్వైదప్తుమశక్యః, యద్వా-యశ్శములన్యద్యైర్దుర్గర్వైజ్ఞాతుమశక్యభిత్తపక్షంసాహం॥౩౪౨॥ఋ
 అధాపిత్వయోపదిష్టశేమస్యాతి, మమకూరం - త్రిన్రన్యభావం, ఉపయమఃపాప్రవతః-అతపమా-విసేత్య, సురు
 చ్యైః, దుర్వచాంస్యవచాణా-త్వైర్నిపే, హుతి-నక్రయతే-శిమభిత్వమక్షః, శివమనతిష్ఠిత్యర్థః॥౩౪౩॥ఋఅతోమన్త్య
 సేవాదసారేజైవమావనుస్వహ్యమనిషితోపాయప్రకారంబూహిత్యాహం॥పదమితి॥అన్యత్వితృభి-త్వైర్గిర్యైర్గిర-

స్య, సచిత్తంత్రైపువనతూర్వం, పదం, శత్రుమిత్రాన్, రై, సాధు, వర్తమాన్ - బూగిహా ॥ ౪౦ ॥ ఋషివృషదశాల్ల
 ఋషాన్తాం నిగ్గున్యుదిర్యాశి జ్యోతిర్వసాదయతి ॥ సూనమిత ॥ భవాన్సరమప్సినోబ్రహ్మణః, జగద్ధితకారిణోఽశ్ర జగదే
 హజః-అహ-జగతిహారై, ఉగ్గక్తాజాతః, సిహం, విరుదక్ ధ్వనయక్, జగతోహితాయ, సూర్యవ, దటితవరతి, అతోమనః
 నిహపాదనమేవ జగద్ధితకారిణస్తోచితమితభావః ॥ ౪౧ ॥ ఋషివంశ్యధ్వజుజ్యోతిర్వసాదయతి ॥ భవాన్సరమప్సినో
 న్నాహనారదభిర్యాహమైత్రేయః ॥ ఇతి ఉక్తప్రకారేణ ఉచీరితం గదిత-మూర్త్యర్థ భగవాన్నాదదః-ధ్వజుజ్యోతిర్వసాదయ
 నితరాంపిత, ప్రంబాలకంపతి, కృపయా, సద్వాక్యం-హితవాక్య, మాహ ॥ ౪౨ ॥ ఋషిక్షీ ఋషాహః ॥ జనన్యాభిర్యా
 దినా ॥ విరక్తశ్చైర్నియరతాపిత్యవైస ॥ తత్ర రావద్యగవానైవ భక్త్యాప్రసవోద్ధర్తాదిభిరుపార్జవత్యుష్ట్యుప్రదోఽత
 స్తద్భక్తిరేవ కాశ్యోతివదన్తూపానోఽయక్తం దేశమాచారంతస్య భగవతోధ్యానప్రకారం జన్మం మన్త్రిం భగవత్స
 పర్యాప్రకారమాహరణియమం చకధయన్తైవ పమారాధితో భగవానైవ త్వత్సమీహితమభినర్త్యర్తయతి త్యాహ ॥ జనన్యా
 సుత్యా, ఉక్త్య, యోవధాశిహాయః, సప్తైవ, తెతవ, నిశ్చేయసాయనిశ్చిత్యోక్తేయః ॥ శత్రుసం-తస్యై, భవతి, జనస్యభి
 హితోపాయవ, తదభిప్రతార్థసాధనమిన్ద్రధ్వజోఽసౌ జనన్యాభిహితం వద్ధాస్త్రతాహ ॥ భగవాన్వాసదేవ, ఎవ, అతః
 స్తస్త్రివణాత్త సాభగవత్ప్రవణిచితైస, తింభగవ ప్రం, భజ ॥ ౪౩ ॥ ఋషభగవాన్వాస దేవభక్త్యైర్దేవప్రపణ్యయతి ॥
 ధర్మైత్యాచియః ప్రమాణ, సర్వార్థస్యవంశ్యోక్తయః, అత్తనస్సవ్యభిశ్చైతే, తత్రహరేషాదానసన, మేకమేవ, కారణ

తమ ॥ ౪౦ ॥ సూనం భవాన్సగవతో ఋయోఽశ్ర జఃపరమేష్ఠిసః ॥ మితదన్తుట తెపిణాం హితాయ జగతోరూ
 వత్ ॥ ౪౧ ॥ ఇత్యుచీరితమాన్ద్ర్య భగవాన్నాదదర్తరా ॥ పీతప్రత్యాహతంబాలం ద్వాక్య మనుకన్ము
 యా ॥ ౪౨ ॥ జనన్యాభిహితం వద్ధాస్త్రనిశ్చేయస్యతే ॥ భగవాన్వాసదేవ ప్రంభజిత్ప్రవణాత్త
 నా ॥ ౪౩ ॥ ధర్మార్థకామమోక్షాన్ద్ర్యం యథాశ్చైర్నియత్యనః ॥ ఎకం హ్యేవ హరే సుత్రకారణం పాదసేవ
 నమ్ ॥ ౪౪ ॥ తత్తావగచ్ఛభగ్నిం తెయమునాయాన్తటంతుచి ॥ భుక్త్యం మధువనం యశ్రసాన్ద్ర్యం నిత్యదా
 హరే ॥ ౪౫ ॥ స్నాత్వాఽనుసవనంతస్త్రి స్యాశ్చిన్ద్ర్యలిలితైః ॥ కృత్యోచితానివివిక్తాన్తస్యకాశ్చిత్తాన
 నః ॥ ౪౬ ॥ పాప్రకాయామనప్రతివృత్తాపాప్రద్యోయమనోమలమ్ ॥ శిర్షైర్ద్యుదస్యాభిధ్యాన్తేన సాగురు
 ణాగురుమ్ ॥ ౪౭ ॥ ప్రసాదాభిముఖం శక్త్యప్రసన్నవదనేక్షయమ్ ॥ సునానం మధుగ్రీవంచారుకబాలం సురసు
 న్దరమ్ ॥ ౪౮ ॥ తరుణం రమణీయాన్త మరుణోష్ఠేక్షయదాధరమ్ ॥ ప్రణతాశ్రయం గన్యన్తాన్తరగ్ధం కరుణాన్ద

ముపాయః ॥ ౪౪ ॥ ఋత్రస్త్రస్తా-ధ్వజవత్పదసేవసన్త్యైవధర్మ దిసాధనత్వాత్-హితాత, యమునాయాశుచిశు
 ద్ధం, తటంతిరంగచ్ఛ, తెతవ, భద్రం చక్రశి-మ స్తు, తటంపిణినష్టి, యత్రతటే, ప్రణయప్రత్యావహంసంధువన, మన్త్రి-కధం
 భూతం మధువనం, సర్వదా, హరేర్భగవతస్సాన్ద్ర్యం సాన్ద్ర్యమతే-తటంబస్తి సైన్యవతటస్థితమధువనైలక్షణా, తత్త-ధం
 భూతం మధువనం-యత్రవధువనహరే-సాన్ద్ర్యధ్వజమన్త్రి ॥ ౪౫ ॥ ఋకాశిన్ద్రాయమునాయా, శ్చివేమగ్ధ శేసలితే, త్రివనం
 సాన్ద్ర్యా, తత్రవన, అత్తనస్సవ్యభి, ఉచీరితానియోగ్యాని-దేవతానమసాహరాదీని-కృత్యా, కుశాదిభిః-స్వప్రీతికాశ్చిత్తక
 ల్పితమానసంయస్యసః-నివేక్షణ-పావిత్ర ॥ ౪౬ ॥ ఋత్రవృత్తా, శ్రయాణాం రేచకభూరకతున్మకానాం, వృత్తేవ ప్రసం,
 యన్త్రీక, తేన పాప్రకాయామన, త్రివృత్తాప్రణతేన, ప్రణవానసన్ధానపూర్వకమితిహార్య-పాప్రకాయామని గ్రియాణాం
 మనసస్త్రి, మలంబాష్ట్రం-శివైర్వ్యధన్యమితోహ్య, గురుణాశ్చేతైస-పాప్రకాయామైర్నిర్వృతైర్వ్యధన్య మనసా, గురుం
 భగవ ప్రంధ్యయేత్, అత్రఉచీరితానికృత్యేతియమియమాఉక్తాః, కల్పితాననభిర్యానసం, చలంభ్యుదస్యైతిపాప్రకాయా
 మప్రత్యాహరే, ధ్యాన్యేద్ధరుమితధ్యానం ధారణావ్యసేనైవోక్తా, ధారణాపూర్వకత్వాద్ధ్యానస్య, ఎవమష్టాశ్చ యు
 క్తోయోగఉపదష్టి ॥ ౪౭ ॥ ఋధ్యేయంగురుం విశిష్యతి ॥ ప్రసాదేతి ॥ శక్త్యవదా-ప్రసాదలక్షణమే, అభిముఖం-ప్రస
 న్నిం వదనం ఈక్షణేవ, యస్యతం, శోభనానానికాయస్య, శోభనైర్భువాయస్య, చారుసన్ధికాపూతాయస్య, సురస్సున్ద
 రం దేవవత్సున్దరం సురేభ్యోఽపి సున్దరమితిహా ॥ ౪౮ ॥ తరుణంచాలం, రమణీయాన్తస్యానియస్యతం, అధోష్ఠేక్షణా
 రుణం అధోష్ఠేక్షణాదేవచారుణేయస్యతం, అరుణోష్ఠేక్షణాధరమితిహాన్దరం, తదాచరుణమోషుమేక్షణాధరయ

తీతితం, ప్రణతైర్న కై, రాత్రీయణమాశ్రయణీయం, నృన్లుంసుఖరూపం - యద్వా, నృన్లుంఘనం - సర్వపురుషార్థనిధిమత్య ర్మః, శరణ్యం సమీహతో వాయ త్వేనాభ్యసనణీయం, కరుణానిధిమ్ ॥ ౪౯ ॥ ఋషివత్సుఃఋంచిహ్నం యస్య - ఘనశ్యా మంసీలామ్నుదశ్యామంపురుషంపురుషలక్షణయన్తుక్తం - వనయాలాఽస్యా స్తీతివనమాచీతం - శక్తాదిభిరభ్యక్తాశ్చభామా నాశ్చతురోభజాయస్యతమ్ ॥ ౫౦ ॥ ఋషీరిటయస్యా స్తీతితం, కుణరైః స్య ప్రభితభితితం, కేయూరాభ్యాంవలయా భ్యాంవయన్తుక్తం, కౌస్తుభాభ్యమాభరణంగ్రీవాయాంయస్యతం - పీతంకాశేయం - వాసానస్త్రం యస్యతమ్ ॥ ౫౧ ॥ ఋ కాశ్చేకలానెవర్య ప్రంపరిపేష్టితం - లసత్కాశ్చ నెమాపురేయస్యతం - అతిశయనద్రిష్టంయోగ్యం - శాస్త్రంఅనుగ్రం - ధ్యాతృణాంమనసానయనయోశ్చ వర్ధనంహృదయమ్ ॥ ౫౨ ॥ ఋనఖావమణయ - సైహం, శ్రేణ్యపత్యైః - విలస ద్ద్యాం, పద్మాం, యన్తుంసమర్థతాం, హృత్పద్మకల్పితాయ, ధిష్ఠ్యంమధ్యకాంతం - దాశ్రమ్య అన్తరాంతస్యనిస్థి తమ్ ॥ ౫౩ ॥ ఋస్థయమానమీదధన్వన్ - అనురాగయన్తుక్తం - వలకోయస్య, ఘృహోత్తనం, నియతేనవిజానియప్ర త్యయరూపానెవకథాతేనఎకాగ్రణమనసా - అభిధ్యామేత్, అభితఃపాదాదిభిరప్రభృతివాధ్యామేత్ ॥ ౫౪ ॥ ఋఎ వంధ్యయమాకారమభిధామేదృశిశుభాశ్రీయధ్యానసుఖతంవనస్తతహర్షంసనివర్తయేదిత్యాహ ॥ ఎవమితి ॥ సుభద్రంని రతిశయమక్లగ్నకారం - ధ్యానపిషయం - భగవతోరూప - మభిధ్యామేదిత్యేవ - పరయన్విష్టృత్యా నిరతిశయనమథేన సంపన్నంయన్తుక్తం - మనభితిశేషః, తూర్ణంసనివర్తతే - యద్వా - షరణానిష్టృత్యా సంపన్నంమనస్తూర్ణంయధాననివర్త

ఎమ్ ॥ ౪౯ ॥ శ్రీవత్సా ఋంచివశ్యా మంపురుషంవనమానినమ్ ॥ శక్తః క్రకదావద్వర్ధభివర్ధకృతచుర్ను జమ్ ॥ ౫౦ ॥ శ్రీరీటిసంకృద్భవనం కేయూరవలయాన్వితమ్ ॥ కౌస్తుభాభ్యంగ్రీవాంపీతకౌశేయవాసనమ్ ॥ ౫౧ ॥ కాంచికలావపర్య ప్రంలసత్కాశ్చనమాపురమ్ ॥ వర్ధనీయతమంశాస్త్రంమనోనయనవర్ధనమ్ ॥ ౫౨ ॥ ప ద్ద్యాంనఖమణీశ్రేణ్యపిలసద్ద్యాంసమర్థతామ్ ॥ హృత్పద్మకల్పితాభిష్ఠ్యంమధ్యకాంతం - దాశ్రమ్య అన్తరాంతస్యనిస్థి తమ్ ॥ స్థయమానమభిధ్యామేత్సానురాగవలకోయస్యః ॥ నిర్విష్టృత్యాపరయాతూర్ణం - సంపన్నంసనివర్తయేత్ ॥ ౫౩ ॥ ఎవం భగవతోరూపంసుభద్రంధ్యామతోమనః ॥ నిర్విష్టృత్యాపరయాతూర్ణం - సంపన్నంసనివర్తయేత్ ॥ ౫౪ ॥ ఋఎ వంధ్యయమాకారమభిధామేదృశిశుభాశ్రీయధ్యానసుఖతంవనస్తతహర్షంసనివర్తయేదిత్యాహ ॥ ఎవమితి ॥ సుభద్రంని రతిశయమక్లగ్నకారం - ధ్యానపిషయం - భగవతోరూప - మభిధ్యామేదిత్యేవ - పరయన్విష్టృత్యా నిరతిశయనమథేన సంపన్నంయన్తుక్తం - మనభితిశేషః, తూర్ణంసనివర్తతే - యద్వా - షరణానిష్టృత్యా సంపన్నంమనస్తూర్ణంయధాననివర్త

తే, తద్భాగవతోరూపంధ్యామేదితివ్రీయావిశేషణల్యానువక్తాభ్యాంయోజనియమ్ ॥ ౫౫ ॥ ఋఎవమష్టాగ్రయన్తుక్తం భక్తియోగమభిధామేదతపసుగాహికాంధ్రవ్యమయాంసపర్యామభిధాన్యతదుచయన్తుక్తంజ్యోమస్త్రంసప్రభావమా హంజ్యోశ్చేతి ॥ సేన్యపాత్య జపరమోనిరతిశయః - అతవ, గుహ్యాగోపనీయః - నస్త్రేః - సేనస్త్రేః, శూనిశుణం - యంమస్త్రం - భుమాక - సప్రరాత్రం, ప్రపరకప్రజవక్, భేదరాకవ్యతి ॥ ౫౬ ॥ ఋశోనానునిత్యా త్రాహ ॥ ఓమితి ॥ అయం వాసుదేవద్వాదభాష్యోమస్త్రేః అస్మాద్ధస్త్రం పరిదాయతో ౭ గస్త్ర్యః - ఎత స్తస్త్రీపూర్వకద్ర్యమయీవర్చామాహ ॥ మస్త్రేజేతి ॥ దేవస్య - అసేనమస్త్రేః - నానాపిదైర్గిరస్త్రేః - ద్ర ద్రవ్యమయాం - ద్రవ్యప్రచురాంసపర్యాం - దేవకాలయోగసంగోగీయక్తానుయన్తుక్తదేవకాలయోః - విభాగంప త్తీతిదేవకాలవిభాగవీత్ - కుర్యాత్ - సవ్యోపయన్తుక్తదేవకాలయోపతతయనాన్యసేవితః - కాలస్తుపాత్రకర్తవ్యంజిన సాయాహ్మదీరూపః - తదితరవాసుచయన్తుక్తదేవకాలా ॥ ౫౭ ॥ ఋద్రవ్యాధ్యాహ ॥ సలిర్దైతి ॥ శుభిరితిసలిరాదిభిన్స రైవరసేతి - వస్త్రేఃవస్త్రభవేతి - శస్త్రాఋరాంశుక్తేః ప్రశస్తైః దూర్వాద్యః - రై - రస్త్రైర్గిరీవాంశుక్తే రూప్య త్వ గాదిభిశ్చవ్రీయయాభగవతఃవ్రీతిపిషయయా - తులస్యా - హరిం - అర్చయేత్ ఆరాధయేత్ ॥ ౫౮ ॥ ఋఎవంధ్రవ్యమయామ ర్చాం - లద్దాస్సంపాద్య - శీత్యమృన్విషువక్పాన్తిష్ఠుణ్ణలాదిభిరలంకృతాయాంశ్చేత - గక్తాజలాదిషు - అపితభ్యాన్విస్తా దిత్యమద్ధలాదిషువఅర్చయేత్ - భూజాసాన్ధ్యహేహూహా ॥ సార్ధాభ్యాం ఆప్యతాత్తాఅభ్యతచిత్తే - మునిభాగ్ధానానవ యన్తుక్తదశానుశుభాశ్రీయసంలీలనపరః ॥ శాస్త్రజిత్వేతియః - యతవాక్ మితభావః - మితంయధాభవతీతధావన్యంభు

ఇతి తథా ఖైః స్యేచ్ఛానతారచరితైః స్యేచ్ఛయైవోపాత్తాః, నతుకర్మణా-యేఅవతారావరాహాదయోఽవతారా-
 రా-నైసాం-చరితైఃవ్యాపారైః-నిజమానుయాయాత్మీయసజ్జనైస-ఉత్సుక్లోభాభగవాన్-య-చచిన్త్యంకర్మవశ్య
 దేవమనుష్యాదినజాతీయశ్చనచిన్తయితుచకర్మం-కఠాతిసాధుపరితా-దుమృద్యునాశనాదికంకరోతి-తం-హృద
 యగ్ల మంమనోహరం-ధ్యాయేత్-తదానిమవతారపాఠియార్యాభావతరీమగ్నతీభిషపిష్యన్నిగైశ్శిః ॥ ౬౦ ॥ ఖైయావ
 ష్యోభగవతఃపరిచర్యాః,పూర్వం సేవితాఃసవనంకారితాః-కార్యత్యేనవివక్షితాః,రాస్యర్యాః-మన్త్రహృదయేనై
 వద్వాదతాత్పరమన్త్రానిమనన్దానయేత్తమననైవ-మన్త్రీమూర్తిర్విగ్రహేయస్య-తస్మై-భగవతే-ప్రయత్నోద్వేగ్యుక్తాః
 కుర్యాత్ ॥ ౬౧ ॥ ఖైవరమారాధితోభగవానారాధకానాంసమీహితధర్మైశ్చైతేయాదిశతల్యాహ॥ఎవమితిద్వ్యభ్యామ॥
 అమాయినామనభ్యకానా-మతవసవ్యగ్జతాం-కర్తాయశ్చదేహభ్యతాం-పుంసాం-మానవర్షసఃసమ్మానకారిభగ
 వాక్,భక్తిమతీ,యా-పరిచర్యా,తయా-పరిచర్యమాణః-ధర్మదిమ-య-దారాధకానిమతం,తచ్చేర్మియోదిశతీత్యభయోర
 స్వయః ॥ ౬౨౬౩ ॥ ఖైఎవంధర్మరాశిభారత్యేనతత్పాదనఘాతాభక్తిరభీమాతా,తతః-మక్తిపాదనఘాతాయాంభ
 క్త్యాంవిశేషంబదనమపనంహరతి॥పిరక్తఇతి॥ఇన్ద్రియరతౌభక్తియసాధ్యక్రీడాయాం,విరక్తః,విరక్తరథావేనవిజా
 తియప్రత్యయాన్తరాప్యవహితప్రత్యయేన,భూయసాబహ్యశ్లోవక్యతేనాప్రయాణాదమనర్తమానైవ,భక్తి
 యోగేనప్రేమాత్మకానుభూయనరూపే,,ప్రీతిపూర్వమనుభూయనంభక్తిర్భిధీయత,,ఇతిస్మృతిః॥అత్రపిరక్త
 ఇతిపిమోక్షోక్త్యాసాధననప్రకంవివక్షితం,భూయసేత్యసేజ్ఞానయోగశ్చమదవబాల్యపాణ్డీత్యమానాబయోవివ

రాత్తామనిశ్శాన్త్యోనుతవాక్చీతవస్యభుక్తిః॥౫౯॥స్వచ్ఛానతారచరితై రచిన్త్యంసజమానుయా॥కరివ్యత్తు
 త్సుక్లోకస్తంధ్యాయేద్ధవయగ్ల మమ॥ ౬౦ ॥ పరిచర్యాభగవతోయావశ్యోపాగ్యసేవితాః॥తామన్త్ర
 హృదయేనైవప్రయత్నోద్వేగ్యుక్తామూర్తయై॥ ౬౧ ॥ ఎవంకాయేనమనసావచసావమనోగతమ్॥పరిశుచర్మ
 మాణోభగవాన్స్త్రీమత్పరిచర్యయా॥ ౬౨ ॥ పుంసామమాయినాంసవ్యగ్జతాం గౌవవర్షసః॥క్రీడయాది
 శివ్యభీమతంయద్రద్ధాదిమదేహీనామ్॥ ౬౩ ॥ విరక్తశ్చేన్ద్రియరతౌభక్తియోగేనభూయసా॥తంవిరక్తరథా
 వేనభావతాధావిమక్తయై॥ ౬౪ ॥ ఇత్యుక్తస్తంపరిక్రమ్యప్రాచ్యవస్యపార్శ్వకః॥యయామధువనంపుణ్యం
 హారేశ్వరణచర్చితమ్॥ ౬౫ ॥ తపోవనంగతేతస్మిన్ప్రవిష్టోఽస్త్రైపురంమునిః॥అగ్నిర్హిరాన్యఃసమభా
 నీనఉపావహ॥ ౬౬ ॥ శ్రీనారదఉపావ॥రాజసింధ్యాయసేద్ధిం ముఖేనపరిశుచ్యరాఽంవానరివ్యతేకా
 మోగ్రోవాఽర్ధేననంయతః॥ ౬౭ ॥ రాజోపావ॥సుతోమదాలశోబ్రహ్మన్స్త్రైతేహాకరుణార్తనానిర్యా
 సికఃపశ్యవర్షస్సహమాతామ్రచహసంబిః॥ ౬౮ ॥ అప్యవాధంవనెబ్రహ్మార్హస్తాన్త్యర్థకంపకాః॥౧౨౦

శీతాః, ఎవంమాతేనభక్తియోగేన, విముక్తయే, తంభగవన్త, మధ్ధాసాత్పద్య శైవీ, అగ్నేశ్వరేనసద్వాద
 కోపానసంవాద రితమ ॥ ౬౪ ॥ ఖైఎవముపదిష్టభగవదారాధనప్రకారోద్ధువామధువనంగతవానితివదన్తస్తరా
 నారదోత్తానపాదసోన్ధంవాదమాహ ॥ ఇతిత్యాదిహ ॥ ఇతిఉక్తిర్మిత్యా,ఉక్తిః,సృపార్శ్వకోద్ధువః,తంనారదం,పరిక్ర
 మ్యపదక్షిణేత్య, ప్రణమ్యుద-హారైర్భగవత, శ్వరణాభ్యాం,వృశంసంభ్యానిరం-అతవ-పుణ్యం, మధువనం-య
 యా ॥ ౬౫ ॥ ఖైతస్మిన్ద్రియే, తపోవనం, గతేనచి, మనిర్మూహోఽస్త్రైపురంప్రవిష్టః,రాజ్ఞాణీత్తానపాదన,అ
 భ్యర్చితంసత్పత్య సమర్చిత, మధ్ధామధ్ధాదికంయద్య సః, సుభాసీనసుభావపాలననైయధానుభమాసీన్కీ
 నారదఉపావ ॥ ౬౬ ॥ ఖైపారాజక్, పరితశ్చుచ్యతా, ముఖేన-ద్విష్టుం, కింధ్యాయసే, అగ్నేన,సంయతేసహ
 తః-కామోధర్మశ్చ,చక్రభోవాశ్చద్ధాద, సగ్రోవా,కింవా,పరివ్యతేనసత్వత్కీ,సవనరూపప్రవృత్తిః ॥ ౬౭ ॥ ఖైఎవముక్తో
 రాజాఽహానుతఇతిహేమబ్రహ్మక, స్త్రైతేనస్త్రిపురంప్రవిష్టః,స్త్రితాయమితివా-ప్ర్యుధీసేనస్త్రిగ్ధి తేనోయావత్-
 అతవ, అకరుణార్తనాకరుణారహితచిత్తేనమయా,మేమమ-సుతః,సుభిద్యతేనాపరిత్యాజ్యరాగవ్యతే-చక్రవర్ష ఇ
 త్యసేనచిరాం ॥ మాత్రానిహనిర్వాసితేతస్మాత్పద్యనాదృతత్వేననిర్వాసితప్రాచ్యుత్వాన్త్యైరసామ్యక్తిః,తథాగ
 భార్యాపుత్రయోరపరిత్యాజ్యతాస్త్యైతా,,వృద్ధావమాతాపితౄకాసాద్భిభార్యానుతశ్చమి॥అన్యకార్యతేతన్యత్సభన్త
 వ్యామనురబ్రవీ, దిశి,నను,,త్యజెకంకులసార్ధధై,ఇత్యుక్తిర్మిత్యాఉత్పన్నేత్యుక్తోపిత్వజ్యవీవ,తతాహ,మహాను
 విః,సుహాన్వినయాదిగుణసమ్మన్తీ,కపిఃబుద్ధిమా ॥ ౬౮ ॥ ఖైహేమబ్రహ్మక-వనె తీభిదతం,శ్రాన్త,చతవ-పరితఃపరి

స్థానం ముఖామ్బుజం యస్యాః, తపశ్చ యాన, నుగ్ధక, మనాభం రక్షక సీనం - మాస్తాదన్యసిమాన్యభాదక్రింస్యిద్విగ్ధ
 ర్థః ॥ ౬౯ ॥ శ్రియోత్తానంస్థి ని ॥ అహో ఇతి ॥ శ్రియోజితస్య, మేమమ-దారావ్యం, అవధారయిన్నివ-అహోమతే అభే
 దదారాత్వం దర్శయతి-యోఽహం ను త్వమః, అజు-మారురుక్ష ప్రమాణోఽభిమచ్చస్తం, సుతం శ్రీమణ్ణా, నాభ్యనన్తిం
 శాభిన నితవానస్తి ॥ ౭౦ ॥ శ్రివనమగ్నో నారద ప్రమాన్యోనయనాచ ॥ ఖేదీ సేవిశంపతే మజపతే, దైవగుప్తమి
 హేతుగర్భం, దైవేన శతశ్చ రోగగుప్తత్యాదృశితత్వా, త్వనయం ప్రతి-తస్య తనయస్య ప్రభావ-మవిజ్ఞాయతాత్వా అవి
 జ్ఞాయత్యైతత్త్వా ప్రస్యవిమృశపనశ్చైగునమానేశోవ్యతిబాదశేచపశ్యన్మహిమమానః, అతోఽనశోభాన్యభిసంస్కృతి
 షేధః- మామాశుచస్యమాశుచస్వేత్యర్థః ॥ విష్ణుతాత్పర్యణమాశోద్విరుక్తస్య ప్రయోగః, ప్రభావమేవ వివృణోతి-పా
 వ్యజ్జితిన పాదనశ్లోకేన, యస్య తపఃపుత్రస్య, యశః-జగత్, ఆవృత్త్యాబృత్తి ॥ ౭౧ ॥ శ్రిప్రభుర్నితేన్ద్రియా, ధువః, లో
 కపాలైర్నిర్వాదిభిరపి, సుదుమ-రంక ర్దుషశక్యం, కర్తవ్యసాధగవతోఽగ్రాగ్నకరోన్మేభ-ప్రదనమదనరూప
 కర్తృకృత్యా, అతపవ, తప-యశో-విఫలయస్యస్తారయత్-హారాజత్, అచిరతపశు, ఎవ్యత్యాగమివ్యక్తి ॥ ౭౨ ॥ శ్రివనం నా
 రదేనాభాషితో రాజప్రతిమేమానుచి న్దునాన్వసిద్విత్వాహ ॥ శ్రిత్రేయః ॥ ఇతి చ ॥ ఇతి వం, దేవనిజానారదేన, ప్రిక్రంపి
 మ్యశ్యనవిమర్శమాశుత్య-జగతి పితృత్వనపాదః-రాజ్యలక్ష్మీ, మనాద్యస్య, ప్రవమేమాన్వసిద్వయత్ ॥ ౭౩ ॥ శ్రిప్ర
 వోమధువనైవమకోదిత్యతేయమామా ॥ తత్రైత్యాదినా ॥ అభిషిక్తః సామ్య-యమనాయామితి శేషః - యస్యాం, ప్ర

శయానం యధితం పరిష్ఠానమముఖామ్బుజమ్ ॥ ౬౯ ॥ అహో మేవదదారాత్వం శ్రినివాసావధారయి, నూ
 ౭ జం-ప్రమణ్ణాఽఽరురుక్షస్తం నాభ్యనన్తిం మన త్వమః ॥ ౭౦ ॥ శ్రీనారద ఉవాచ ॥ మామాశుచస్య తనయం దేవ
 గుప్తం విశంపతే ॥ తత్ప్రభావమవిజ్ఞాయమాప్రిన్యతైరుభ్యశోజగత్ ॥ ౭౧ ॥ సుదుమ-రంకర్తృకృత్యా లోక
 పాలైరపి ప్రభుః ॥ ఎవ్యత్యచిరతో రాజస్యశోవిఫలయం స్తవ ॥ ౭౨ ॥ శ్రిత్రేయ ఉవాచ ॥ ఇతి దేవనిజా
 ప్రిక్రంపి మ్యశ్యజగతి పః ॥ రాజ్యలక్ష్మీ మనాద్యస్య పుత్రమేమాన్వసిద్వయత్ ॥ ౭౩ ॥ తత్రాభిషిక్తః ప్రయత
 స్తానుమబోవ్యవిభావరీమ్ ॥ సమాహితోపవర్గచరద్విష్టాదశేన పూరుషమ్ ॥ ౭౪ ॥ త్రిరాత్రాన్ శ్రైతిరాత్రాన్ శ్రై
 కపల్లబరతశః ॥ ఆత్మన్యత్యనసారోగమాసంనిశ్చైర్యయన్తిమ్ ॥ ౭౫ ॥ ద్వితీయంచ తథామానం పశ్యేత్
 యోఽర్హకోదిన్ ॥ త్రిణపర్ణాదిభిర్దైవకృతాహ్ని, ఒభ్యర్చయన్తి యమ్ ॥ ౭౬ ॥ త్వరీయంచయన్తానం నవమే
 నవమేహని ॥ అబ్ధిక్షేత్రమశ్లోకముపాధావత్సమాధినా ॥ ౭౭ ॥ చతుర్థమపి నైమాసం ద్వారాశ్చైవాద్యశే
 హనివా యుభక్షేత్రమశ్లోకాధ్యాయస్థైవమధారయత్ ॥ ౭౮ ॥ పశ్యమేమాన్యమప్రిక్షేత తస్య సోన్మపా
 త్తజః ॥ ధ్యాయన్ పుస్తపదైకేన తస్మాస్థానివాచలః ॥ ౭౯ ॥ నర్యతో మన ఆకృత్య హృది ధూతేన్ద్రియాశ

యతః తపసే ప్రయతితవాక్, తాం, ప్రవమాం రాత్రిం, తత్ర మధువనై-ఉబోవ్య, విభావరీమిత్యర్థస్తనం యోగద్వితీయా-ఉ
 పవనతేరధుక్త్యర్థసాధార స్తువనమితి తత్రేతి ప్రమిబోధ్యా-సమాహితచిత్త-దిష్టాదేశేన ఉపదిష్టమాన్యై-పూరుషం
 పరమపురుషం, చర్యదరతో పరిపూజితవాక్ ॥ ౭౪ ॥ శ్రినిస్య ణాం రాత్రిణాం సమాహరత్రు, రాత్రిం, తస్యాం తె-కపి
 ధ్గానిబదరాణివళలాని అతః సంయస్యః - ఆత్మనోదహస్య, నృత్తిస్థితి-ప్రదనసూరేణ దేహధారణమాత్రో-యత్కాదశ
 రేతేత్యర్థః-హరి నర్మ-య-మానం, నిస్సేవితక్రమే ॥ ౭౫ ॥ శ్రిఅర్చకో-ప్రభుః-తథా-పశ్యేత్ దేవి నైశ్చై-స్యశాది
 భిః-కృతమనంతయన్-శీర్ణస్య ణాద్యశేన-విషం, సుహృద్భయ-ద్వితీయం మాసం-నిశ్చైర్యయన్తిమ్ ॥ ౭౬ ॥ శ్రినవమే
 నవమేహని - అబ్ధిక్షే-౭వపభక్షయత్-స్వతీయంచ-మాసం-నయత్ - ఉత్తమశ్లోకం భగవస్తం, సమాధినా, ఉపాధా
 వతో అరాధితవాక్ ॥ ౭౭ ॥ శ్రివా యుభక్షే-వాయుమేవ భక్షయత్-చతుర్థమపి నైమాసం-నయత్ జితశ్వాసజితపాగ్ని-
 దేవం భగవస్తం, ధ్యాయ-స్తూధారయత్ ధారణాం కృతవాక్ - ప్రతిమాసమాహరత్రాని-చంతవీ-౭ రిక-౭ చకృత
 వానిత్యర్థః ॥ ౭౮ ॥ శ్రిపశ్యమేమాన్యమప్రిక్షే-జితపాగ్ని-రాజసూతః-ప్రవృత్తభగవస్తం-ధ్యాయత్-౭ కేన-పదాచ
 రదేన-స్థానిరప, నిశ్చలో ధూత్యా, తస్మాద్ధివవాక్ ॥ ౭౯ ॥ ధూతేన్ద్రియాశయం, ధూతాని ధూతసూక్ష్మజితే బాధినిధిగా
 హకారిణిన్ద్రియాణి శోభాదీని, శిష్టాదివిషయైవ తానిన్ద్రియాణిత్యర్థః-తాని ఆశేరతేయస్తి నో-శయనప్రసర్వానిపా
 రం-అవ్యాపారిశోభితాన్ద్రియవ-స్తనస్సర్వతస్సజు-లృపికల్పాదై-రాకృత్యనవర్త్య, హృదిమాచయత్పృథ్విః, భగవ
 తో, దూ-పదిష్టవిగ్రహ-సం, ధ్యాయత్-భగవతో-యాపా, దరరవస్యం, నాదాగ్రీక్షివా-౭ శ్యతో ॥ అన్యన్మాదాగ్రీక్షిదిత్యనైవ

ధ్యానస్యవిజాతీయప్రత్యయా స్తరావ్యవహిత్యకథననధ్యానస్యపరినిష్ఠ యిఃఫలితా , సాధనస్యస్థితి ర్నామపలావ్య
 విహితభూత్వదశోఽష్టాః॥౧౦॥ ఘోరామనఃకషయ్యయ్యతః తత్త్వభావమాహ ॥ ఆధారమితితిథిః॥మహాదాదీనాం
 మహాదాదీనధిపస్యనానాఘాతానాం,తత్త్వస్యప్రమాణంజెతనానాం-ఆధారంధారకం,అనెనస్థూలచిదచిచ్ఛరీరకత్వ
 ముక్తం,సూక్ష్మచిదచిచ్ఛరీరకత్వమాహ॥ప్రధానపురుషేశ్వరంప్రధానంసూక్ష్మమచిత్తత్వం,పురుషోస్తత్త్వంస్యస్థా
 శ్చైతనాః,తేషాం,మీశ్వరంతఃస్రః,ప్రవిశ్వనియంతారం,అన్తప్రవిశ్వస్థానైతితత్వే,అనెన,యన్తహదీనాంధారత్వ
 ముక్తంకదవ్యుత్తః,ప్రవిశ్వనియమనైవైవేతివిశేషస్వంబోధ్యం,ఎవంభూతంభగవన్త్రయబ్రహ్మ,ధారయమాణస్యస
 తః-తస్య,తేజస్సోడుమశక్తమన్త-స్త్రయోలోకా,శ్చక్రమ్యురైకమ్యురైః॥౧౧॥ ఘోరపార్థివార్చకోధ్రువః,ఎకేనపా
 దేన,యదా,తస్మాత్తత్,తస్మాద్ధృష్టేన,నిపేడితానితరాంపీడితా-ఆకాగ్నినాసరి,మహీచూమిః,అర్ధం,ననామప్రసూబ
 ఘావ,అర్ధశబ్దబ్రూతకమాంశవాచిర్యాభావవివిధాయనమన క్రియానిశేషణల్యాభిపాయేణ క్షీణత్వనిర్దేశః,ఇత్యే
 ణగజశ్చైతేనధిష్ఠితాధిష్ఠితా,తనీనా,ర్వధా,పదపదప్రతిపదంవ్యతరతః,సవ్యతోవామతోదక్షిణతశ్చ,నమతి,త
 ద్యత్ ॥౧౨॥ ఘోకీం-చన్తిక్రూపే-అత్తీనన్వస్య,విశ్వం ద్వారంసర్వాణీన్ద్రియాణి,ద్వారశబ్దశ్చోత్పాదీన్ద్రియపరః-
 అనుంపాగిణం-నిరుస్య,అనన్యూ-విషయాన్తరహితయా,ధియా,ధ్యాయతిసతి-భగవన్తమితిశేషః-యద్వా,విశ్వక
 ణ్డోభగవత్పరః,విస్తోర్నామనహస్ర,,మిరుత్పకమ్యః,విశ్వంవిష్టురిత్యుక్తర్వాత్,విశ్వాత్తకల్యాద్యా,విశ్వోఽష్టేః,
 లోకాక్షర్వాతిభిస్సహరాః,భృశంబితరాం-నిరుచ్ఛాన్సేనఉచ్ఛాన్సాభావేననిపేడితాః,హరిం,శరణం,యయిషా

యమ్ ॥ ధ్యాయన్మగవతరూపనాదా త్తీర్ణం చనాపరమ్ ॥ ౧౦ ॥ ఆధారంమహాదాదీనాంప్రధానపు
 రుషేశ్వరమ్ ॥ బ్రహ్మధారయమాణస్యత్రయోలోకాశ్చక్రమ్యురై ॥ ౧౧ ॥ యతైకపాదేనసంపాదివార్చకస్త
 ష్టాతదజ్ఞుఃసంపీడితామహీననామతతాగ్రహణేనగ్నిధిష్ఠిరాతరీక్షసంవ్యతరతఃపదపదే ॥ ౧౨ ॥ తస్మిన్న
 భిధ్యామతపేశ్వమాత్మనోద్వారంనిరుచ్ఛాన్సమనన్యయాధియా ॥ లోకానిరుచ్ఛాన్సనిపీడితాభృతంసలోక
 పాలశ్చరణంయయ్యురమ్ ॥ ౧౩ ॥ దేవాక్షుఃచన్తిక్రూపే-అత్తీనన్వస్య,విశ్వం ద్వారంసర్వాణీన్ద్రియాణి,ద్వారశబ్దశ్చోత్పాదీన్ద్రియపరః-
 అనుంపాగిణం-నిరుస్య,అనన్యూ-విషయాన్తరహితయా,ధియా,ధ్యాయతిసతి-భగవన్తమితిశేషః-యద్వా,విశ్వక
 ణ్డోభగవత్పరః,విస్తోర్నామనహస్ర,,మిరుత్పకమ్యః,విశ్వంవిష్టురిత్యుక్తర్వాత్,విశ్వాత్తకల్యాద్యా,విశ్వోఽష్టేః,
 లోకాక్షర్వాతిభిస్సహరాః,భృశంబితరాం-నిరుచ్ఛాన్సేనఉచ్ఛాన్సాభావేననిపేడితాః,హరిం,శరణం,యయిషా

ప్రః॥ ౧౩ ॥ ఘోరణిపాగ్నిమేనప్రపఞ్చయతి ॥ నైవమతి ॥ హేభగవత్,చరాచరస్య,ఎవంవిభంపాగ్నినిరోధం-నివి
 దామఃకదాచిదపినజానీమః అచరగ్రహణంధృషాన్తార్థం - తెషాముచ్ఛాన్ససనిశ్వాసయోరభావాత్,యదా,అచరస్యఉ
 చ్ఛాన్ససాచిరైన్తి,తదాచరస్యాపిపాగ్నిప్రతితి - తత్తత్తత్తత్,అభిలసత్వధామ్యుక్తత్వంచిదచిచ్ఛరీరకస్య,తవ,నఃస
 మ్మద్ధి నామస్తాకం - వృజినార్యాగ్నినిరోధరూపాద్భూత-విమోక్షం-విధేహకురు-వయం-శరణ్యంసమీహితసాధనఽస్య
 నాభ్యవసనియంత్యాం-శరణంఉపాయం-పాగ్నిప్రతితి-ఉపాయత్వేనాభ్యవస్యమభ్యుత్తరః॥ ౧౪ ॥ ఘోరవంశరణంకలా
 నాహ॥శరణ్యోభగవాన్తాభేష్టే ॥ మాభైర్భగవంమాకురుత తపసా-దురత్వయం అమల్లక్ష్మ్యం-బాలం నిర్వర్త్యమ్యే
 నిష్పాదయిష్యామి-సమీహి తేనంయోజయామిత్వద్ధః-అతీయాయంస్వధామస్వస్థానంప్రతియాగచ్ఛతో-కోపావాంః
 కథంచైకస్యపాగ్నినిరోధాద్విశ్వస్యపాగ్నినిరోధభ్యుత్తరతపసా-యతీయాయంస్వధామస్వస్థానంప్రతియాగచ్ఛతో-కోపావాంః
 నిరోధ-అసీత్-ః॥ తానపాడిఉత్తానపాదస్యభృతోబాలోధ్రువః-చయివిశ్వప్రాణిపాణసౌతుఘాతేమయి,ః
 ప్యేవాచ్యతఃపాగ్నిన్యాద్యదక్షిణకాశనన్దోసస్యాత్ - యత్పాతదవరోక్షాద్భిప్రయతత్తానర్వాన్తరస్త్రైవ్యా
 చత్వైతి-యఃపాగ్నితేనపాగ్నితీనతలత్తానర్వాన్తరయోపాసేనాపానితీనతలత్తానర్వాన్తర,,భృతశేః,సక్లతఃఆ
 త్తలస్తంశరణంయస్యసోఽభూత్,స్యపాగ్నినిరోధోచ్ఛాన్ససనిశ్వాసయోరభ్యుత్తమమాతేనవిశ్వపాగ్నిపాగ్నినపా
 తుఘాతస్యమతేనహృదినిరుద్ధత్వాత్సర్వపాగ్నిపాగ్నినిరోధోఽభూచితిభావః॥౧౫॥ ఘోరభిశ్రమద్భాగవతవన్త
 ద్వికాఖ్యాయాంశ్రీభాగవతవ్యాఖ్యాయాంచతుర్థసగ్ధైఅష్టమోఽధ్యాయః ॥ ౧౬ ॥ ఘోరభిశ్రమద్భాగవతవన్త
 ఎవంభగవతోక్తమదేవేషున్యధాగమతేషుభగవాన్తామజిహ్మతయాధ్రువేణప్రత్యక్షతత్తేనస్తతస్తంసమీమాతే

సంసారముజ్యోతిస్సాధానముగావత్ - తద్ధా ద్రువో ౭ పిసంసారితసమహితస్సద్ధామజగత్తాత్మహానవ మనమునిః॥ ఎవంధగవ
ద్యత్యైనశ్చేతనప్రభుయఃగతభయః-దేవాః - ఉర్విక్రమేధగవతీవదియై కృత్యఃప్రతామోదైన్యై-ప్రవిష్టపంసురలకం-
యయ్యుద్ధన్యై-తతస్సహస్రతీర్ధాధగవానవి-భుత్యదిద్ధక్షయభ్యుద్ధదర్శనైవ్యయ మధోద్ధనం-గరుత్త తావాహనహూతే
నసహ గతఃజగము ॥ ౧ ॥ సప్తద్రువః-యోగవిపాకత్రైవయయోగస్య-ధ్యానయోగస్య-విపాకఃఅపరోక్షప్రీతిరూ-
పత్వాదివిశేషణవిశిష్టత్వం - తేన-తీవయ-విజాతీయప్రత్యయ ప్రరాప్తవహిరయ ధియప్రథమం-హృత్ప్రకృతే-స్స-
రితంసాక్షాత్స-తం-తత-స్సహస్రే-వ-లిరోహితం-తతిఃపునర్వసాఃస్థితం-తటిప్రధాం-అప్రరాపిర్హృత్సన్సహసారిరో-
ధాననతటిత్వాన్యయభివేత్తరటిస్స-ధిమిత్త్యుక్తం- తవన స్థంయద్భ-గ-ప్ర-ర-స్సుర-రైర్భుత-మ-ఉత్పత్తి-పర్యభిజ్ఞాయ-
దదర్శనాక్షాత్స-తీ-త్రివార్త ॥౧॥౩॥తస్యధగవతో-దర్శనెన- ఆగతసాధ్యసఃజాతనస్సృషః - అర్చకఃద్రువఃఅ క్లంకిరం
క్షితాధామూ దక్షజ-న్యనమయ్యనవంకృత్యా- అనన్తతనమన-భవవార్త-సంధ్రావమేమాహ॥పుగ్న్యాన్యం-ప్రపత్య్-పి-
నివల-స్తత-స్య-వచున్వత్ప్రవాదస్తత-మజాభ్యాం మాక్షిదచ్చాక్షిప్తవాదస్తత మర్చిలిలిహవనగనమాద మే॥ 3 ॥ త-
తంద్రువం వివత్ స్థంగుణాన్యత్తున్యన్య సుతున్మాద మిన్యోర్ధః - భువ-రతద్విదంభోతుమజాన స్తం-అన్యధువన్య-నన్య
లోకన్య-మాదికృదయ- అనన్తః- హతుగర్వమిదం-హృద్భగన్తేతత్వాత్-జ్ఞాత్వా-సహాః-బ్రహ్మయన-బ్రహ్మప్రవగ
వః-వేదో-వా-తత్ప్రసియరెణ-ధ్యనై-ప్రణవాద్యమకరిత్యాద్వ-ప్రమామే-సన్యక్తం॥ కమ్పనాశ్శైవ-కళోగ-కణ్డ-చాలంగు
వం-కృపయా-సన్యర్చనమూ॥౧॥౪॥సప్తద్రువః-దైవిందవన్యసమ్మరిం-దవెనధగవతా౭౭విర్వానితామిన్యోర్ధః-తాం
వెదార్దప్రవరాం-గిరంవాచం-తదైవన్యగో-త్తరకాలమేవ - ప్రతీవర్తలబ్ధ్యా-సరిరోజ్ఞాతఃకా దైవిత్వవిదితః-పరాత్

తపోగోరుత్త తామధోర్వసంభృత్యోద్భవీయగతః ॥ ౧ ॥ సన్నైధియాయోగఃపాశఃప్రేరయోమృత్యుద్భ్రాంతే
స్ఫురితంతటిత్పృథిమఃశివోహితంసహదైవోఽలప్యగృహిన్స్థిరతతదవస్థంరదర్శ ॥ ౨ ॥ పద్మద్వనెనాగతనా
ద్వసంశ్చితావనప్రతాప్తంవీనయద్య దద్వవతీ ॥ దృగ్భాగంప్రవశశ్యస్త్రిపిబిక్షువాగ్భవకన్యశ్చపిక్షువాగ్భవ
సురైవాన్వికౌశ్ల ॥ ౩ ॥ సతంవివత్తన్మవత్పిద్యదంసారిష్టాత్వాగ్యసర్వస్యవహ్మద్యవస్థితః ॥ కృడాశ్చాలిం
బ్రహ్మయెనకన్యూపావగ్నృభాలంకృయూకపోశ్శ ॥ ౪ ॥ సన్నైతతైవప్రపలిపాదతాంగిరంకన్వీంపరిశ్చా
తపాత్య నిర్ణయః ॥ తంధృశ్చిభావోఽధుగ్భగ్భాదసన్సరణఽగ్రతపోగోరుత్తవసంధ్రువశ్చిది ॥ ౫ ॥ ప్రవశ్చా

సోపరమాత్మజీవాత్మనోఽస్మియోయాధాత్మ్యం-యెన-అగవః-భక్తిభావభక్త్యాన్యకొభావోఽభిప్రాయానుగ్గ-ధ్రు
వాస్థిరాశాత్మతీ.తీ.తీ.స్థానంయన్య-అయంభావోనిరైః-అనత్వం-త్వరారహితః-పరిశ్రుతంసగ్యతోఽభ్యుత్తరం-ఉయనవ
ధికత్వవశేఃత్రిరంగ్యతం-భగవ స్తం-అభ్యుగ్మనాతో-అపావైత్తి.॥౫౬॥త్రన్వోనుమాగాచ్ఛిన్తియనంజీవన్యన్యసాన్య
భవసేన్వజ్ఞానప్రపంచీదచిచ్ఛిరంశిఖజగదైకకారణనిర స్తదిఖల హేయగన్తం ము క్త్యుపాయవ్యముక్షీలపరమ్పితి
దురితోఽనుస ర్కత్వనిరతిశయయత్సంపన్నత్వనిరతిశయాన్తత్వాద్యపరిమితోదాగమః,సాగరన్యోనభగవ స్తంపన్నభిః
ప్రస్తుత్యత్తత్త్వీకన్యనుసంప్రేయజ్ఞకేనసమ్మన్త్రిత్యత్యవారసప్రధాన్య నాన క్షుద్ధగ్గంసహరదసాన్నిహేయసంసృజ
భార్యనసంసూతిమేకేనాభిధాయతనిన్నమ పరిత్యాగాయస్సేచ్ఛివా త్రాప్రాగ్నితీవ్యమగ్నైగ్గహంఽర న్వనశీల-త
బిప్రతిదేవతానామకారణభూతంసాన్వతతారణసామ్యజ్ఞగదవితారం తిభిఃప్రస్తుతైః కేనతతరణమాగత్యభ్రుషా
ర్థమాత్రి ప్రస్యభజనాదాభిసాంసత్యతాంవదన్మిరతిశయవాత్వజ్ఞకేనస్తాతి॥ ఇత్యుద్వాదకఙ్గి॥తత్రతావద్యాగాచ్ఛిన్తి
యనంజీవయత్యత్వేనన్వస్త్వేదిద్విత్వేనజ్ఞానప్రదత్వంనిచ్ఛిన్యన్నమసంసంగోతి॥ యథ॥ ॥మ-భగవాత్కృపమపాన్వన్యకార్యా
తీమా,మిమాంసాత్తులప్రప్తాం-మేస్తోతుకామగ్నమ,వాచనాగ్నియ- మ స్త్రోతవిశ్వసృజ్మరూపజ్ఞాననాత్యావప్ర
వేశతచ్యతే,పూర్వమేవప్రవృత్త్యాత్,సంజీవయతి-తిత్ర మేతుః,అఖలశ్శిధరఃఅమరీతఃఖలరాగిరగ్రత్యక్త స్తవేదమపవ
సృమితిభావః,తథా-స్వధామన్వధామహుతాకన్యశీరఃపూతానితియావత్,తృతీయాస్తపాఠే,స్వధామాన్వధామన్వధామ
సృజ్మరూపజ్ఞాననా స్త్రోతవిశ్వేత్యన్యః,హ స్తదరణశ్శవతిత్వగావీక,హ స్తదరణగ్రహణంపాయాపథ యోగకర్తై
న్తియయోరచలమణం,త్రవతిత్వగ్గిహణమవశిష్టజ్ఞానైన్తియాణాం, అక్షిగ్గనా స్తకరణవతుక్షయాధిపాత్యదే
వతాంగగ్రహణ-అన్యాన్పాగ్నిన్తియాణి, సంజీవయతి,తస్యే,భగవత్ప్రేమాద మేదు ణ్ణమూర్తయే,భ్రుషాయభ్రుష

సాస్త్రరామిణే, అనెనజీవాస్త్రరామిత్వముక్తం, పూర్వమచిదస్త్రరామిత్వకథనాత్, యథాసంసర్గకృత్యుచిదచిదస్త్రరాత్వత్వేనతస్సంజీవయిత్యత్వేనజ్ఞానప్రదత్వంత్వయ్యేహపన్నమితిభావః ॥౬౧॥ జ్ఞానము, తత్సృష్ట్యావతేవాసుప్రాపితే, అనెనజీవేనాత్మనానుప్రవేశ్యరామయాపివ్యాకరవాణి, తేజగత్యస్త్రరామోనుప్రవేశిస్త్రరామోనానుప్రవేశించిచిదస్త్రరాత్వత్వత్రజగత్సృష్టాపిత్యమేతత్కామ ॥ ఎకఇతి ॥ హేభగవత్, ఇదంపరిదృశ్యమానం, మహాదాదిచక్షుఃపరివ్యాప్తకనుశేషంసర్వం - జగత్ - ఉరుగుణయాపివిధపరికామక్షమసత్వాదిగుణయా, అత్తకత్తాగ్ర-అత్తనానృత్యంబని వ్యాకరణసత్వాదిగుణమయపదార్థేషు, పురుషోజీవశరీరకః, అచుప్రవేశ్యత్వ, మేకవసనక, దారుచుహస్త్యక్షిణ్ణముజుహకాగ్నిభేదభిన్నేషుదారుషు, విభావసువదగ్నివ - నానైవబహుధేవ - విభాసి, అత్రవిభావసుదృష్టానైవస్వశరీరభూతచిదచిదతగుతాస్మ్యోవివక్షితః, ఇవశభేవమస్తుతవత్వం దేవమనుష్యాదిశరీరసంసృష్టజీవాస్త్రరాత్వత్వకృతంబహుత్వమువివక్షితమే ॥౬౨॥ జ్ఞానంనిఖిలజగదేకకారంత్వేనకృత్యుచిదచిదస్త్రరాత్వత్వేననిరస్త్రనిఖిలదోషత్వేనవహాగాన్ధీర్వియసంజీవయిత్యత్వత్వేనైవజ్ఞానప్రవత్వముక్తం, తదేవనిదశ్యయతస్తేనైవనిఖిలయపురుషార్థసాగనత్వేనభజనియతామాహ ॥౬౩॥ త్వత్వేతి ॥ స్వచ్ఛీయయా, తేహంసతతయక్తానాంభజతాంప్రీతిపూర్వకం-చదామిబుద్ధియోగంత, మితివదతాత్వయా, చదయా, వయసయాజ్ఞానైవ, శ్రీత్వయా, హేరాధ-భవంతి, ప్రపన్నశరీరంగతో, బ్రహ్మచతుర్భుజః, సప్రబుద్ధఇవపూర్వంసమస్తావస్థాత్పరిబుద్ధఇవ, విశ్వమవప్త అవశ్యతే, విశ్వరవహోయోగిజ్ఞానివిధుస్తవస్త్రపత్రాత్వత్వత్వత్వజ్ఞానెవాగుజదిత్యర్థః, నాతభూతార్థవివక్షా, పశ్యతిత్వార్థః, హేతద్రబాధితానాంతాత్రయాతురా

వా ॥యో-చస్త్రప్రవేశ్యనుమహామహిమాంప్రమస్తాంసంజీవయిత్యనిఖిలశ్చైవరజ్జన్యధామమః ॥ అపూర్వహస్తవరజశ్చవత్వగోదీన్యాన్జానమోభగవతేతుమాయతుభ్యమ్ ॥ ౬౨ ॥ ఎకస్త్రమేవభగవదప్రదమాత్మకత్తాగ్ర మాయాఖ్యయోరుగుణయామహదాద్యశేషమ్ ॥ సృష్ట్యా-చమిశ్వపురుషస్సదనన్తదేవరానెవదారుచువిభావసువద్యభాసి ॥ ౬౩ ॥ త్వత్వ-త్వయావయసయైశ్చదమవప్త విశ్వంసంప్రీత్యబుద్ధఇవనాదభావస్త్రివస్తూః ॥ ౪ ॥ తస్మాత్పవర్గశరణంతవపాదమూలంవిస్తర్యత్కృతవిదాకథమాద్రబాధో ॥ ౫ ॥ నూనంవిస్మయ్యమతఃస్త్రవమానుయాతేయత్వేనభవాన్యయపిమోక్షగుణమన్యహేతోః ॥ అర్చనైకత్వకతరుంకుణబోవభోగ్యులన్యస్తిశుత్సృజ్జుబంజరకేపిన్మానామ్ ॥ ౬ ॥ యానిస్త్వైస్త్రసభృతాంతవపాదపద్ధత్యానాద్యచజ్జనకధాత్రవజ్జేనవాస్యాతే ॥ సాబ్రహ్మణీస్వహమిన్యపిరాధమాపూర్తి-స్త్యస్తకానిబలతాత్మ

గాం, బుద్ధి, ఆపవర్గశరీరంముక్త్యపాదం - ఆపవర్గ్యమితేహారెస్యాభేద్యభేదాపవర్గభవంతపవర్గ్యంసంజీవం-తల్పాననమిహి, రవ - పాదమూలం, కృతపదానర్వేత్రిమోవజీవనైవజ్ఞానప్రదత్వాద్యపకారజ్ఞానకదంబిస్త్రర్యతే, పవంమహాపకారింల్యామభజస్త్రకృతసూచివత్వార్థః ॥౬౪॥ జ్ఞాతధాత్వాంభజన్తో-చమాద్యసాన్యకామాయనభాగ్యావేత్యామ ॥ నూనమి ॥ కత్తుకతరుంకల్పకతరుల్యం, ఆభితార్థప్రదవైసకల్పకతరుల్యంవివక్షితం, తతోనిరసియగుణవత్తామాహ ॥ భవావ్యయపిమోక్షగుణంభావోజస్త్ర, అన్యయోరుగుణ-తయోగ్యాశ్చంమోవనం, నుస్తాద్రం, యద్యా, భవాన్యయాపిమోవయతేతిన్యైస్త్రాత్-ద్రుతిన్యైజీవాహులకర్వాత్, ముక్తిప్రదమిత్యర్థః, ఎవంభూతంత్వాం, యే, మాద్యశాలోకాః, అన్యహేతోః, అన్యగ్నావగ్గన్య, హేతోఃకారణాద్యజ్జన్య, లెజనా, స్త్రవ, మాయయా, మయమాయాదరత్యయే, త్యక్తవిభయా, విచ్ఛిన్నమతరుః అచ్యుతజ్ఞానాః, నూనమితినిశ్చయ - కుతస్తైవిమ్యక్తమతయఇన్యైర్త్యాగి, యద్యస్తాతే, స్వస్వజంబిదేన్యైర్వియమన్య, ఎం, అతవ, తేనైవనిరయాసాతస్థానగ్యపరమాత్మన, ఇతిసరగపాప్రయేషంసారి, నృశాం, కుణపాపభోగ్యంకుణాపనశవయ్యేనశరీరణోపభోగ్యం, సుఖమితీశేష-ఇచ్ఛన్తి ॥ ౬౫ ॥ జ్ఞానసుస్వర్గస్యాపిసుభ్యస్త్యవత్వేతితదగ్గంభజమానాన్యస్తిత్వాంసామా-మాప్రశంసనీత్యాశ్చకాలాయాంసర్వజస్యాల్పాన్యస్తిరత్యాంసామితికైత్యక్తింవత్కన్యంసహాయభజనసాన్యకృత్యవస్థి కనుభస్యనిగవధిరత్యాత్మతేనస్వర్గజన్యసామ్యమితియత్ప్రచ్ఛరణధ్యానవ్యభిక్రమనకధాత్రవజ్జనస్యమఖేనాపితవ్యమితిపిన్మానమితిత్వముత్యంయేనామా ॥ యేతి ॥ తమభృతాం దేహీనాం, తవ-చరణకమలధ్యానాత్-

భవజ్ఞనాభాగవతా, ప్రామాంకధాత్రి శైవవా-యా-నిర్వృత్తిస్స ౫౦, స్వాత్, సానర్వృత్తిః హేనాధ-స్వమహామన్యమీసాన్
భావకగుణా వ్యక్తరూపమహిమి బ్రహ్మణిశుద్ధాత్మస్య సుహాయమానః ౭ ప, మాభూనామైస్తీర్వర్తః, అస్తగానీభవ
తాతల ప్రకాశ్యశే శ్రుతతాత్, విచూనా, భుతలంశ్వగ్నిణాం, నిర్వృత్తి, సాన్వ్యోగంనాస్త్యైవత్యర్థః ॥ ౧౦ ॥ ఖైవ
వంశిత్వనిరలతయానస్తనాభనఘాతం లాన్వంతయిష్టసాపరితయాల్ప సుఖసాధనస్య సభజన్మోమాద్భిశానస్తభాగ్యాపివెత్య
క్వాన్యస్యనస్తస్య తికధాప్రవణానిచణాద్యాభక్తిమహాయుక్తింపాప్తిర్ధమై ॥ భక్తిమి ॥ హేలనస్తదేతేకాలవస్తుచిచ్చై
దరహిత-త్వ ముచిస్తనఖిలతోషేనాభ్యజ్ఞ గ్నిరపరితయానస్తల్యాద్యచిమితోదారగుణసాగ రేభ్యయ, ముహూపునఃపునః
నిరస్తమత్యర్థః, భక్తింప్రవహతాంకర్మరాలంబవామలఃఆతయో ౭ ప్రకరణం యేనాం, మహతామతోధావ్యా
త్మగుణయక్షానాం, ప్రవక్ష్యః ప్రవృత్తస్యజ్ఞః-మహతామిరనస్య న్దమాశ్రేణస్త్య-మహత్సచ్చిన్ద్రస్యజ్ఞఃచమాత్సన్ద్రస్యజ్ఞః
ర్థఃమేనాత్, యనమహత్సజ్ఞ, హేతునా, ప్రవృత్త, యా, భగవతోగుణకధా, సైపషధః, తస్య, పానెన, సుత్రస్త
ప్రతి, రిరస్తరాప్రనియత్యగ్గర్థంఉచ్యతనమధికతేజఃఖగర్భ, వతవో-ల్పబంధుస్సహం, భవాద్ధిం నైవ్యైతరామః ॥ ౧౧ ॥
సకలంప్రవృత్తతేకధాప్రవణానిచణాద్యా ౭ ౭ పవర్గికుసఖసానస్త్యమేకంజీవేనద్రశాయామపి దేహతదనుభవనిమి
త్తసుఖజ్ఞఃభాద్యసానుత్వమపి త్యాహ ॥ ఇ ॥ సౌతక, సర్వంమరగశీలయప్య, తిరతరానితరాం, ప్రీయం, శరీరం, యే
చ, అనుమర్త్యమనుస్మత్యగచ్ఛన్తివర్తస్త్యత్యుసగాః, సుతాదయః, రాంశ్య, శైవనాః, నస్త్రస్తనైనాభిమన్యస్త్యభ్యర్థః కే
తభ్యత్రత్యాహ, హేలబ్ధ నాభ, యేజనాః, భవదీయపదాంవిదమోః, య, త్సేగన్యం తేన, తస్యన్యా, బంధుహృదయం
పాం, తెనుభాగవతేషు, కృతఃప్రసక్తోయై, గృభ్యర్థః ॥ ౧౨ ॥ ఖైవబ్ధనాభేత్య సేననిరతితయసాన్దర్శి దివ్యమశ్లశ్మిగ
హవైశ్చిత్వమిక్తం, మహదాద్యశేషంప్రవృత్త్యైవప్రవిశ్యపురుషభ్యత్యసేన ప్రకృతిపాకృత్యపరుషశరీరకత్వంప, ఎవంస్థూ

తతాంపినానాత్ ॥ ౧౦ ॥ భక్తింమహూఃప్రవహతాంత్యయిమేప్రసక్తోహయాదనస్తమహతామవలూక
యానామ్ యేనాష్టసోల్పగమురువ్యనసంభవాగ్ని నైవ్యైభవన్ద్రుగకధామృతపానమజ్ఞః ॥ ౧౧ ॥ తేనస్త్ర
న్యగ్నితరాంప్రియమీశవర్త్యంయేచూసగానుతనుహృద్భవమిత్తదారాః యేతస్యైవనాభభవనీయప
దారవిన్ద సాగన్యగ్నిభ్య హృదయేషుకృతప్రణాః ॥ ౧౨ ॥ తిరగ్గర్భగన్యజ్ఞివసన్సృపదేవజ్ఞైర్వ్యయత్యాధిభిఃపరి
చితంసదనద్వైశేషమీరూపంస్థవిష్వజతేమహదాద్యనెకంసాతఃపరంపరమవైస్సయత్రవాదః ॥ ౧౩ ॥ క
ల్పాస్తవతభిలంజరరెగృహ్లాకశేతేపుమాన్స్యదృగస్తనఖస్తదశ్చై- ॥ యన్మాభిన్ధురుహకాశ్చన్తలూకప

లమాత్మశరీరద్యయమిక్తం, అన నైత్యసనస్త్యజ్ఞానాన్తలక్షణందివ్యాత్మస్వరూపంప, ఎతత్త్రితయమేవయధావ
ద్వి, వేదయకశరణంపజతి, తిరగ్గిర్యాదిభ్యతుర్భిః, తత్యాద్యనస్తూలరూపంప్రపశ్యయై ॥ లర్థగిలి ॥ హేసరమ-స్థూల
సూక్ష్మరూపాభ్యాంపిలక్షణ, గిన్మమాభ్యధిక, అతవేవా, జ-స్థూలరూపకతోత్పత్తివిశాదిరహిత, నగాఃస్థావరాణి, ఎ
తచ్చరాణామభ్యుపలక్షణం-తిరగ్గభ్యఃపశ్యమృగాదయః, ద్విజాఃఅబ్జజాః, ఎవూలర్థగ్యాపివనస్త్రిపూనిధే గోబగవర్
న్యామేనస్పర్శగ్రహణం, ఎవంసతీస్యపగ్రహణంప, అపిచ డైనస్యేదశోద్భిష్టస్యహిః, త్ర్యగ్గాదిభిఃపరిచింతంపరితోవ్యా
క్షం, సదనశ్చిదచిదచితాత్మకంవిశేషం, విశేషః, పృథివి, సోఽస్యాస్తితివిశేషం, అర్కశబదాకృపగగత్యాదవ, విశేషచర్యస్త
మిత్యర్థః సుమాదాది, చుహాక, ఆచిరగ్రతే, అనెకంపివిధపచిత్రనస్మివేకంస్థవిష్వంస్థూలంలపశ్యన్దాత్మకం, తేతప, రూ
పం-వై, త్యస్సరీరత్యేనవేదీత్యర్థః-అతిః, స్థూలరూపా, స్వరం - పిలక్షణం, యదీవ్యమశ్లశ్మిగహేత్వకంసూక్ష్మరూపం-
తదపివేదీతనకింతు-స్వత్పసాదాద్యైర్వ్యైవత్యర్థః-పరంరూపంపినిస్థి, యత్రయ్యపయే, వాదఃపాక్రృత్యాపాక్రృ
తత్యవాదః, ప్రవర్తభ్యర్థః, యద్యా-అవేదీత్యచైదః, అవేదీత్యకారోనిపాతోనశోపర్యయః ॥ తత్యత్త్రితయసేవ
దూనిపాత్వరంపిలక్షణం, సేనసాతసంఘంసానోదేహా-౭స్యపరమాత్మస, ఇత్యుక్తాపాక్రృత్యదీప్యవిగహ్యకంయ
పంతతఃపరదివ్యాత్మస్వరూపం, పత్యంజ్ఞానమనస్తమిత్యక్రమిధంప-అవేదీపన, పశ్యత్పిన్-కింతుత్పత్తిసాదాజ్ఞానా
వ్యైవత్యర్థః-హంసస్వరూపంహోభయంవిశిష్ట-యత్రవాదభి-యత్రగ్రరూపేనాపేచవిషయే, వాదః - దేవతిర్యజ్ఞు
వ్యాధినజాతియత్వవాదః, నిర్దిశేవత్యవాదశ్చ-నిప్రవర్తభ్యర్థః-యత్ర - వాదశ్చేవవ్యాపాశో - నాస్తితద్యత్పిన్ద్రస్వ
రూపంపవేదీత్యవ్యాఖ్యానంత్యయమిక్తం, సేనస్యేవేగానుత్పదమామనస్త్యాశ్రుయోనిత్యాత్ - వదసాంపాద్యనుత్తమం
సతాస్సస్వరూపసాం, పరిహేయత్రశశక్తి-చదైశ్చనరైర్వరహమేవద్య, ఇత్యాదిశ్రుతిసూత్రస్త్రైలిభిగ్నాస్త్యైర్
వద్యత్యాభిధానాత్ ॥ ౧౩ ॥ ఖైవకించయేపుమా-నతచ్చిదచితాత్మకంజగత్స-ల్పాన్దైశ్చయై- జరరెగృహ్లాకమే

నివేశ్యత్యర్థః, స్వస్తి స్వక్ యస్యస్వానుభవైకశీలత్యర్థః, అనన్తసఖః, శేషసహాయః, తదబ్జ-అనన్తభోగ - శేతెయోగ నిదాగ్రాధోభవతి, యస్యపుంసో, నాభి రెవసిన్య, ప్రసిక్తరుహముద్భూతం, కాశ్యపనమయం, లోకాత్మకంపద్మంతస్య, గర్భైకర్ణికాయాం, ద్యుమాన్ తెజస్వీ, బ్రహ్మభవతి, తస్మై భగవతే-తుభ్యం, ప్రణతోస్తి || ౧౪ || ఋషంబూపంవిభవ్యతు సస్యసూపంవిభవ్యతి త్వమితి ద్వాభ్యామేననుజీవవన్త మాషస్థూలనూత్న శరీరవ త్వైవతఃకోపశేషత్యత్తాహ || త్వమితి|| త్వం, అకర్తృయత్తిస్యేభ్యోపాత్రాపావ్యతదివ్యసుజ్జగనుణాస్వగమిగ్రహవిభిన్త ద్వం, స్థితానిమి త్తమాతాయాంజగ-గతానిలనాగ్నివ్యర్థం-అధిమఖఃకుజ్జారాధ్యోయజ్ఞసలపదశ్య, వ్యతిరి క్తఃప్రకృతిపురుషవిలక్షణఃసైత్తిజ్జనీలత్రాధిమఖ ఇత్యనెన, స్థితావిత్యనెనః,, మత్రాణాంసాధూనా, మిత్య క్తరీత్యానర్వయజ్జారాధ్యత్యా యసాధుఃరిత్రాణాయవ త్వజ్జన్య, నతుజీవవతే-ర్తాయ త్వమిత్యవగమ్యతే - అవ్యతిరి క్తఇరక్యేద-ప్రకృతిపురుషవిలక్షణః-తాభ్యామన్యదత్వై నావస్థితఇత్యర్థః, సస్యన్త ప్రవిచిత్రీకరచరాత్మకస్య జగతోధారణపోషణభోగాద్యా త్తకంపాలనంకథేకనమయాయు గమతే-ర్తుంశక్యమిత్యత్రాహ, బుద్ధ్యవస్థితం, బుద్ధా, వవస్థితం, విషయభూతం, సజు-బృహపజ్ఞానవిషయమియావత్ అఖణ్డతయ-అనజు-చితయా - స్వనృప్త్యా స్వసంకల్పరూపజ్ఞానెన - ద్రష్టాసాక్షాత్కారైః సీకృత్యన్తర్జుజగతస్సర్వదే శకాలావస్థాస్సవిష్టనిరనన్తేషామప్రకృత్య కపరిపాలనోపయోగ్య సజు-చితస్వ కీయసజు-బృహపజ్ఞానాశ్రయైః సీత్య ర్థః-క్రితావధిమజీవ్యతిరి క్తఇత్యపిపారః, తత్ర- అజః ప్రకృతిపురుషగతస్య రూపాన్యధాభావస్య భావాన్యధాభావయా సౌత్వత్కారణీకారణ-అపవన, వ్యతిరి క్తఃప్రకృతిపురుషాభ్యాంవిలక్షణః, స్థితావధింవ్యవస్థితావధిన్త, స్థావరచర్యన్తంవా య-త్వజగత్సర్వ, మఖణ్డతజ్ఞానెనసాక్షాత్కారైః సాన్యజిత్యర్థః-ఎవంత్యంభ్యము క్తః, వ్యాఘ్రన స్తుగతవోషాన్సృష్టః అనెనాచిద్వాస్యప్రతిః, అచిద్ప్రస్థంహేలవ్య క్రమహదాదికంస్వ కాశ్యేషుపృథివ్యాదిషువ్యాన్తంతగ్గతవోషైఃసృష్టం, ఎవంజీవవ్యాప్తిశ్చ, జీవోపిదవాదిశరీ రిషువ్యాన్తః, పగమాదృత ప్రగతిదోషైరన్యస్థితోప్యహంమమాభిమానా

ద్వగర్భిద్యమాన్భగవతేప్రణతోస్తి తస్మై || ౧౪ || త్వం నిత్యము క్తపరిబుద్ధ విశుద్ధ ఆత్మకూటస్థ ఆచిపురుషో భగవాంశ్రుద్ధీకః | యదుద్ధ్యవస్థితమఖణ్డతయాస్వ దృష్ట్యా ద్రష్టాస్థితాః పరిధిసఖోవ్యతిరి క్తఃసై || యస్మిన్సిరుద్ధ మతయోఽప్య నిశంపత నివిద్యాదయోవివిధశ్చ క్తయతనుపూర్వ్యాత్ | తద్వప్రహ్మశిష్యభావమే

భ్యాంక్లిశ్యతీత్యనిత్యము క్తః, త్వంతునిత్యము క్తఇతిభావః - తత్రపాతుః, విశుద్ధఃఅకర్తృ వశ్యః, నిత్యము క్తశబ్దావృతస్య సోగ్లోఽపర్యః - కర్తృధారయోవా-విశుద్ధశ్చైవపాతుఃపరిబుద్ధః-అనజు-చితజ్ఞానః - జీవోహికర్తృయ త్వనజో-రవికాన రూపావస్థావజ్ఞానాశ్రయోనపరిబుద్ధః-త్వంతుఁరవిబుద్ధఇతిభావః, తత్రపాతుః, కూటస్థః-నిర్వికారః, స్వరూపతస్యభా వతోపినిర్వికార స్వం, జీవ ముస్యభావతోవికారీ, నను - నిత్యము క్తత్వపరిబుద్ధత్వ విశుద్ధత్వానిమి త్తేషునిత్యసోఽనుభూతి వ్యాప్తాని, తత్రాహ, ఆత్మ తేవ్యన్తప్రవిశ్యధారకః, సన్వాత్త త్వమపుతి ప్రసక్తమతఃక్తం, ఆచిపురుషోభగవాం శ్రుద్ధీకఃఇతి, ఆచిపురుషఇతికర్తృధారయః-ఆచిత్తకారణవాచీ - కారణంహీకార్యస్యాదిః, జగతా-రణభూతఃపురుషఇ త్యర్థః, జగతా-రణత్వంజనము క్తేమాపవన్తం,, జగద్వాస్యపారవర్తంప్రకరణాదనన్యహేతత్వావ్య, భోగమా త్రసా మ్యుక్తిగాఢ్యై, తిముక్తేషుజగద్వాస్యపారాభావస్యనూ త్రితత్వాత్, భగవత్ప్రజ్ఞేనసమగ్రమాప్టుణ్య పరిభ్రాత్వత్వమువ్యతే, తదవ్యనతప్రసక్తమేవ, త్ర్యధీశత్రయాణాంసత్వ రజ ప్రమసాంతత్వ రిణామరూపాణాం త్రయాణాంలోకానాంవాఅధీ శః-ఇదమవ్యనతప్రసక్తమేవేతి, త్రివిధచైతన్యావృ త్తిః || ౧౫ || ఋషనుకధమచైతనైషుచైతనైషుచావస్థితస్సాక్షితగ్గత దోషాన్సర్వః, నచాకర్తృవశ్యత్వాదుపవన్తః, పుణ్యాపుణ్యసజాతియచైత్తి తానికుర్వత గ్గదవశ్యత్వానుపవన్తైరిత్యత్రాహ యస్మిన్సితి || విరుద్ధమతయః - విరుద్ధామతిర్యాసతాఃఆ శ్రయాన్తరీషసామానాధికరణ్యానర్హాః, విద్యాదయోజ్ఞానాద యః, వివిధాశ్చి క్తయః, అనుపూర్వ్యాత్ క్రమేణ - యస్మిన్ ౯-పతన్యావిర్భవన్తి, శక్తిరీకార్యోపయోగ్యపుధస్సిద్ధపి శేష ణం, తత్రస్పష్టిస్తీత్యన్తఃప్రవేశనియమనసంహారాదీనాం క్రమికశ్చైనపూర్వ్యాపర్యా త్రిదుఃయుక్తశక్తివామపితద్వైరా పూర్వ్యావర్త్యతప్రవిషేతం, సర్వదానర్వశ్చ క్తే ప్రస్యక్తమేణశక్త్యాశ్రయత్వాయోగాత్, ఎవం, సర్వశ క్తే ప్రస్యస ర్యము క్తమపసన్నమితిభావః, ఉకాకారంబువాజగతా-రణత్వేనలక్షణేనలక్షణయన్సంగ్రహేనతత్త్వ రూపమజీవోభ యశ్చతరణంద్రవతి||తదితి||తద్వప్రహ్మశిష్యభావమేకమిత్యనెన,, యతోవాజ్ఞమానిభూతాని,, తివాక్యంస్థారితం, అవికార మాన, ప్రమాన్త్రమన్తమితిపదత్రయేణ,, సత్త్వంజ్ఞానమన్తన్దంబ్రహ్మ,, తివాక్యంస్థారితం, తత్రహేజన్తాచివాక్యజగ

తాళారంగమైనోపలక్షితం సప్రదమాణః స్వరూపం న త్యాజి వివాక్యశోధితం , ఎవమత్సాహి , తథాహీ , విద్యాయయావిభుష
క క్రయభర్తనైస్సప్రత్యే ద్యుపయుక్తాః :: పరాన్య శ క్తినివిధౌ వహూయితేనాపిజ్ఞానబలికీయాచె , త్యక్త క్త క్తి
నామభిధానేనగజజ్ఞ న్నదయోఫ్యు పస్థాపితాః , సర్వ శ క్తిమ్ త్వేన ప్రసిద్ధం బ్రహ్మయస్మిన్నితియచ్ఛబ్దేనానుభవ్యోప
స్థితానాంజన్మావీనాంలక్షితముచ్యతే || విశ్వభవమితి || భవత్య , స్థావరిభవం , చిత్స్వభవంచితస్వభవత్వైకారణమి
త్యర్థః , ఎకశబ్దేనోపాదానత్వస్య త్వత్వేన తినం హరకారంగామైత్తి కన్యైవేతివివక్షితం , తద్గుప్తైత్యత్యనై , అధి
హిభగవోపిస్తే , త్యుపక్రమేపుష్ట గృతవివచనత్వంపర్యంతం :: తద్వజ్జ్ఞానస్వతబ్బు ర్హై , లివాక్యం ప్రారితం , ఎ
వంజగతాళారంగమైనోపలక్షితం బ్రహ్మస్వరూపత్యేతిత్యుతి || అవికారమితి || అనైనత్యపదంప్రారితం , తెనహినతతప
రిణామనోఒచేతనా త్తత్వం సప్రత్యేకైతనాచ్చైలక్షణముక్తం , ఎవమత్సాహివికారిపదేన , ఆనంద మాత్రం దుఃఖాన
మ్యిస్తుజ్ఞానమాత్రం - మూత్రచాక్వాపిజడత్వ వ్యాప్యత్యేఅనైజ్ఞానపదంప్రారితం-అనుకూలజ్ఞానమేవవ్యవస్థా , శ్రాత
స్యాపిజ్ఞానపదుస్యానందరూపజ్ఞానపర్య వసానర్వచ్యోతనాయానందశబ్దోప్రయుక్తః - అనైనానందపదేనత్యాజ గలుగుచి
తానుకూలజ్ఞానాశయస్థం వివక్షితం తెనముక్తకతనవ్యాప్యత్యే - తెహిబద్ధతాదానంబువిజ్ఞానస్వనసనిత్యాన
గుచితజ్ఞానాః , అనస్తపదేనదేశకాలవస్తుపరిచ్ఛదరాహిత్యం వివక్షితం - అనైనత్యసిద్ధవ్యాప్యత్యే - తెహం
స్వ రూపస్యా ణుపరి మాణశ్చ నానస్తత్వా భావాత్ - తత్ర - దేశపరిచ్ఛదోనాను ఇదమ త్రనభవతితి , కాలప
రిచ్ఛదోనాను ఇదమ దానీం నభవతీ త్వేనం రూపః , ఎతద్వయరహితం వస్తుపరిచ్ఛదోనానునర్వవస్తుసామా
నాధికరణ్యానందత్వం , ఎవంధూతం బ్రహ్మహం ప్రవక్ష్యే శరణంగతోస్మితి || ౧౬ || ❀ ఎవం బ్రహ్మ స్వ రూపగు

కనున న్నమద్యమానస్స మాత్రమవికారమహంబవన్యః ॥ ౧౬ ॥ సత్యశివోహంభావం ద్రవపాదకర్షమా
శీఘ్రదానుభజతఃపురుషార్థమూర్తేః ॥ అశ్వినమూర్త్యభావస్సరిపాఠినాన్వాసేవత్యకమనుగ్రహకా
తరోస్తాక ॥ ౧౭ ॥ మైత్రేయశివాచిలధాన్వత్వవసంచై నశ్చుచి-త్వేనధీమతాః భృత్యానురక్తోభావా
స్సృగిన్స్యోదగ్నుబ్రవీత్ ॥ ౧౮ ॥ శ్రీభగవానువాచ ॥ వేదహంత్వేనవసీరంభుద్విరాజన్యబాలకతత్త్వీయ
శ్చామిభద్రంతేదురావమఃసువతః ॥ ౧౯ ॥ నాన్వైరగధీతంభద్రదయద్భూజిష్ఠోద్రువఃపీఠి ॥ యత్తగ్రహక్షతా
రాణాంజ్యోతిహంబక్రమాహతమ్ ॥ ౨౦ ॥ మధ్యాంగోచకవత్స్థాన్ముపరస్తాత్సర్వభూవాసినామ్ ॥ గర్భో
న్మీకశ్యోత్మకోగ్మునయోయవనాకసః ॥ చక్రదిక్షిణీకృత్యభ్రమన్తోనుత్పతారకాః ॥ ౨౧ ॥ ద్రస్యతేతుం

హాస్యోన్మతం ప్రచద్యతేభ్యశ్చనన్య పరిమినాభావమావిమల-రహస్యన్యత్యున్య నిధి ప్రస్యాభిమతాధావ్యతిశయితపురుషా
 ద్గప్రచప్తమాహ॥ నత్యాశివఇతి॥ హేభగవత్-నత్యాశివఅశివస్వత్యాశియత్రైయససత్యాశి-స్వస్యపురుషార్థమా
 ర్తైస్యయంపురుషార్థమాతరూపస్యతవ-పాదపద్మం-యథాశి-ప్రధా-ఇహురూపమిత్యర్థః - అనుభవతోఽతవప
 దీవాక్తివర్ణనీహానశ్చై - వంఘాతా-నస్యాశి - అనుగ్రహాకాతరః అనుగ్రహాకవివతః భగవాన్-మాధ్వగృహిపూర్ణోభ
 వాక్-వత్సకం-స్యాధికైః-వాతైవవ ప్రమాతాధేనువ-హేత్యస్మాద్విత్-పరిపాతిఅభివత్ ప్రమానెనపరిపాతి-పరిమ్య
 ససర్వైగర్వతఃపాతిసంసారభయ-భృపాతిత్వయమర్థోపేవశీతః॥౧౭॥ శ్లో. స్థురిమృపసంహరతి॥ అథైతి॥నన్యంకత్వేన
 వ్యధనంకత్వేన భీమతాద్రువైతై-వనన్యత్వతః స్తుతః-అనందరం-భ-వైవ్యసరత్వోనిగతియప్రీతిమాక్-భగవాన్-ప్రచితవద్భ
 స్తుతమితీశేవః-ఇదవత్వమాణవబ్రవీత్॥౧౮॥ శ్లోతి మేమాహ॥ వేదేతి॥హేరాజస్యబాలక-తైస్త్రియ-హృదివ్యవసి
 తం-అభివత్వవదుత్సేననిధి-తమహం వేదజానామ-తత్త్వయావ్యసనిర-మితవై-ధృరాపంద్యధమః-హేనువ్రత-తేయ
 భ్యం-ప్రయచ్ఛామిదదామి॥౧౯॥ శ్లోవ్యవసితమేవప్రచ్ఛయతి॥నావైరితి॥సాధ్యయేన-హేభగవద్ధవ-తాత్పర్య
 తీతిర్హ్యోఽయన్తి-న్యాప్తిష్టుప్రీతివత్ - అవైర్వసధిత్వం-యదస్మాన్ - జ్యోతిమాఽయ్యోగీరూపాఽంగ్రహణీనాంవ
 క్రిమాహేతవ్యధిత్వం॥౨౦॥ శ్లోధాన్యాక్రమతామభ్యాప్యమాతానాంవశానాంబధన్ ప్రస్యృషధిః -తస్మాన్-శా
 చక్రవద్భవద్దనమాహవ-నిపాతమిత్యర్థఃకల్పవాసినామనా నరకల్పవాసినాం -పరస్తాదపి-స్థాన్యూత్కృతయనాశై
 వ్యనశ్వరం - భర్తాగృహయోనశ్చత్రయాహ - వశాశసోమునయోన వ్యవయః - య - త్సృగదశీకృత్య (భవ) వ్యవృ
 త్తి॥౨౧॥ శ్లోతత్ స్థానంరాజ్యధన వరంప్రాప్యగ్రీత్యాకా॥పధితోఽతిశుభ్యం-గాంప్యదీం దత్వా-పితృత్వతాన
 పాదేనవనం-ప్రస్థితఇతిభావః కైః-వనంప్రతిగమనసంభర్త సంక్రయఃపద్మాక్షిమధ్య పరిపాలకః-భవాక్-వద్యంశద్య

యోగమునఁ, అతఁడవశ్యమౌకశ్యాసంఘాత్క, రోర్ధ్వం, పరి రెణ్ణ, అశ్మ జంవిశినష్టి, విష్యక్యైసన్యగవతోఽజ్ఞీగ్రం
స్పర్శనహారమ శేషమఘాత్క కంబన్దం సంస్పృతికారణం యస్య తమ్ ॥ ౪౩ ॥ జ్ఞాతఁడౌ మామహన్త నోరధోయన్య
నః, రాజా, ద్వితియా నైపారే, తనయమిశేషణం, మూర్ధి ౨, ఆజీఘ్రి అఘ్రిణం కుర్వ, శాస్త్రైశ్చిత్రైః, నయనవారిధిః
సామయమానః ॥ ౪౪ ॥ జ్ఞపితురుత్తనపాదస్య, వాదా, వధివన్త్యనమనః-త్వ్య, పితౄరాశీర్ధిః-అభిమన్త్రితః కృతసం
భాషణః-సత్కృతః సత్కృతః నితః-సద్వ సత్కృతః-శిరసా, మాతరాదురుచినునీతనామ ॥ ౪౫ ॥ సురుచిః-పాదయో
రవసత-చర్మకం-తంఘ్రవ, ముత్తావ్య, పరివృష్ట్యాఽశ్మగ్, బాహై నిగద్య దన్వరయ క్తయ, నిరావాహా, విరంజీవత్యా
పః ॥ ౪౬ ॥ సురుచ్యాః పీఠిరసంభావితే త్యల్యాహః యస్యేతి ॥ మై త్యాగ్విభరాత్మగుణైః-యన్య, హరిః ప్రసన్న, ప్ర
స్తై, సర్వఘాతాని, నమన్తీహ్మభవన్తి, ఆపా, యథా, స్వయమేవ, నివృంధెన-ప్రతి, ప్రవహన్తి ॥ ౪౭ ॥ జ్ఞ ఉత్త
మోఘ్రవశ్య, ఛాభాగితా మేమవివృతా, అశ్మ సక్తా దాలిక్త నా, దుత్పలకా, అస్మాఘ్రిణం ఆనన్దాశ్మగ్జనమూహం-
ముహుఃపునఃపునః-ఊహతుః ముముచుః ॥ ౪౮ ॥ శ్మ అన్యఘ్రవస్య, జననీనునీతిః, ఉపగూహ్యశ్మగ్, తన్వతనయన్యా, శ్మ
స్పర్శన-నిర్వృతా సుఖతా, ఆధింపనః పీఠం, జహాత త్యాజ ॥ ౪౯ ॥ సావీర-వీరమనః ప్రవన్య జనన్యా స్మనీతే, ని
వై శ్యాస్తై-రైత్రై-స్మితై, రశ్మిచ్యమానాభ్యాం, ప్రసాభ్యాం-పయ, స్మసావన్తి ॥ ౫౦ ॥ జ్ఞ ఉత్తనపాదం, జనాః,

ర్షాత్క-యనాశ్వసౌకాః విష్యక్యై సాఘ్మగ్రం స్పర్శనా తా శేమాఘ్రిణం ॥ ౪౩ ॥ అభాజీఘ్రిన్త ముర్ధ్వా
ర్ధి ౨ తా నైర్తయనవారిధిః సామయమానతనయంజాతోద్దామ ॥ మనోరధః ॥ ౪౪ ॥ అభివన్త్య పీఠః పా
దావాశ్మగ్భిమన్త్రితః ననామమాతరాశీర్ధ్యానత్కృతస్సజ్జనాగ్రణేః ॥ ౪౫ ॥ సురుచి-నంసముత్తావ్య
పాదావానతచర్మకమ్ ॥ పరివృష్ట్యాగ్రహణీవేతి బాష్పగద్యయః సిరా ॥ ౪౬ ॥ యన్య ప్రసన్నాభగవాన్ గు
ణై ర్మైత్యాగ్విభిర్ధిరిః తస్యై నమన్తీహ్మభవన్తి మాద్యవస్యయమ్ ॥ ౪౭ ॥ ఉత్తమశ్చ ప్రవన్యాభావన్యో
న్యం ప్రేషిహ్మై తా అశ్మ సక్తా దుత్పలకావసౌఘం ముహురూహతుః ॥ ౪౮ ॥ సునీతిరన్య జననీప్రాణైర్ధ్యా
ప్రియం నతమ్ ॥ ఉపగూహ్యజహావధింతద్యస్పర్శనిర్వృతా ॥ ౪౯ ॥ సమస్తసాభ్యాం సుసావన్తైరై
స్మితై శ్మితైః ॥ తదాభిషివ్యమానాభ్యాం వీరవీరమనామహః ॥ ౫౦ ॥ తంశిశంసుర్జనారాజక దిష్ట్యా తేషు
ప్రత్య ర్థిః ॥ ప్రతిలబ్ధిర్నిరంజయోరశీతామూలం సువః ॥ ౫౧ ॥ అభ్యర్చిత స్తయోనూనంభగవాన్స్యితా
ర్థిః ॥ యదద ద్యాయినో విరావృన్యం జన్యస్మదుర్జయమ్ ॥ ౫౨ ॥ లాల్మమానో జన్తే సేవంభువంసభాగ
రంసృజః ఆరోఘ్యరణింహృత్ప్రస్తామనానోఽమిత్యురమ్ ॥ ౫౩ ॥ తత్రతత్తోపన్యోజ్యైర్జనైర్కరణో
రణైః సప్త చైకదళి ప్రస్తైః శూగపాతైశ్చ తద్విధైః ॥ ౫౪ ॥ చూతపల్లవవాన్సన్గిజ్జక్తాదామలమన్య
వైః ఉపసృతం ప్రతిదాదరమపాంక్షమ్ప్యై స్పదీపకైః ॥ ౫౫ ॥ పాగికారైర్గోళరాట్టాల్లై శ్యాతకామన్య
రిచ్ఛదైః సర్వతోలబ్ధైర్కలమద్విమానశిఖరద్యుతి ॥ ౫౬ ॥ సృష్టవత్స రరధ్యాట్టమార్గంజన్వనచచ్చితమ్ ॥

ప్రశీశంసుః-ప్రశంసామేవాహ ॥ సారాజః, ఆర్థిః దుఃఖాపహర్తా, పుత్ర, స్మిరం, నష్టోద్యనమపాగ్రిస్త, ఇదానిం, ది
ష్ట్యాభాగ్యన, తేత్వయా, ప్రతిలబ్ధిః పాగ్రిస్త, అను-మనోమన్దలం-రక్షతారక్షిమ్యతి ॥ ౫౧ ॥ ప్రణలా ర్థిః భక్తా
నాం దుఃఖాపహర్తా, భగవాన్, త్వయానూనం, జన్తా నైతిభ్యర్చితః, యన్యభగవతోఽనుభాగ్యయినోభ్యా లారః, సుమ
ర్జయం సృత్యం సంసారం, జిగ్యుః జితవన్తః ॥ ౫౨ ॥ జ్ఞ విరంజనై, గ్లాభమానో-రాజా-సభాగ్రంసోత్తమం, ప్ర
వం, హృష్టః, కరింహన్తీన, మారోఽప్య, జనై స్త్వానయమానః, పుర-సుపీత ॥ ౫౩ ॥ జ్ఞ పురంవన్త యన్తీ తత్రత్రత్రేతి
తుర్ధిః ॥ ఉపసమీప, సమ్యగ్-ర్చితైర్కరతోరణై, సన్వయైః ఫలమభి ర్థయ కైః, కదళిస్త్రస్థైః, తద్విధైర్జనైః
శూగానాం పాతైః బాలన్యైః ॥ ౫౪ ॥ జ్ఞ మాతపల్ల వాశ్చ, వాసాం సివ-ప్రజశ్చ, ముక్తాదాహనివ-తేహం-విశిష్టం
లన్యన, చన్తీ, యేషుకమ్ప్యను, తై, స్పదీపకైః, అపాంకుమై స్థై-ప్రతిద్యాం-ముపసృతం అలబ్ధ-త్వమ్ ॥ ౫౫ ॥ జ్ఞ
గోళైర్గట్టాల్లై శ్చ, కదంభాతైః, శాతకామ్యాః స్యన్త మయాః, పరిచ్ఛదాపరికరం, యేమతైః, సర్వతః పరితః-అల
బ్ధ-త్వం-శీమన్తనర్యసమృద్ధి మత్, విమాదానామివ శిఖరైర్ద్యుతిర్యన్తి ॥ ౫౬ ॥ జ్ఞ రధ్యారాజహర్గి-అట్టః ఉచ్చ
స్య పాగికారస్యోఽనిర్వితా హుమికా-మార్గోవాన్తరః-వృష్టాస్సమ్భర్తా, శ్చ త్వరాదయో-యన్తి-చన్తవచ్చితం

స్త నాన్యుభిస్త్రిక్తం-సిద్ధార్థః శ్వేతశర్వ పాః ఉపజహ్యుః పర్వతే ౧౩-సరీసృత్యః-విధ స్త్రిత్యయతర్హః -రాసాంసతి నాం-
జల్లానికావ్యాణి-గిరానిశ్చయన్-తత్సర్వవనంగృహం-పాగ్విశత్ ౧౪ || ౫౮ || ౫౯ || శ్చైతన్య మణిసమూహమయే-
భావనశ్చైవ-పిలైనితరాం-లాలితః-వివి-దేవన-స్మృతసర్వ ౧౫ || ౬౦ || శ్చైవసంపదన్య యత్ప్రభవ స-శయ్య-గా-
న్తాః ధారాః-క్షీరశేనవస్త్రం-పిల-శ్చభాగ్విశ్చ-రుక్త పరిచ్ఛ గాఢమవర్ణమయోపరికరాః -అనన్తాణ్యస నానికా ప్యాః రాజ-
తాః-ఉపసం-రాశ్చ-సన్తి ౧౬ || ౬౧ || శ్చైవయత్భవ సేన్యభిక్తమయతర్హః-ఇన్ద్ర నిలమణిభిత్తే-ప్రభిలరాః-లలనాః-స్త్రి-
యవవరత్నానితై స్సంయుతాః-మణిప్రదీపాః ఉపసృతసమూహాః ౧౭ || ౬౨ || శ్చైరమ్యోగ్యుద్గానాని-యత్రసన్తి
త్యమవర్ణః -రానిపిశిన్వ-విచిత్రై -రమరద్రమైః సన్తాస పారిజా రాక్షాః ద్రుమైః కధం యతైః -కూజ నివిహణ్ణా-
నాం బిధునానియేష-గాయోన్-మరాఽపధుపానమతా-చపుత్రతాభృగ్గా-యేషువై స్త్రిన్త్రి-య్యుక్తాపరి శేషః ౧౮ || ౬౩ || శ్చ-
వాశ్చశ్చై, యత్రసన్తి ర్హః, వాపిర్నిగిన్వ-వై దూర్య మణిమయసాపారిజాయాను, వద్దానిఉ స్పలానిముదానిచటను
సన్తిరీరాః, విధ-శ్చైవత్యయతర్హః-హంసానాం కార్య వానాం చ కుతై స్సృశ్చ-శ్చైవవాశ్చైవస్సానైశ్చైవస్సాన్తాః శ్చై-
రాః ౧౯ || ౬౪ || శ్చైవఅధికలవయనాన్తాన్తరం, ఉపసృత్యపాపాన్తరయావసంకర్షానాం మన్త్రికాం-సమ్మతం-అనుర

లాజాశ్చైవైవపునతై వ్యుత్తై ర్భిభిర్భుతమ్ || ౨౦ || ధువానానాపధిస్తాయతత్రత్రభురస్త్రియః సిద్ధార్థా
క్షరదధ్యుగ్ధూర్వాపుష్పసలాని ౨౧ || ఉపజహ్యుః ప్రయత్నోనావాత్స ల్యాదావస్సోః ౨౨ || వం
స్త్రద్యుగ్ధిలానిపాగ్విశత్వనంపరం || ౨౩ || యహః ఉణివాగ్త్రయేనతస్త్రిన్వనో త్రమాలాతోనీతరాం
పిర్రాన్యనద్రవిదేవతతే || ౨౪ || పయః శేనః భాశ్చయ్యదాన్తాన్తర పరిచ్ఛ ౨౫ || అననానిమహాద్వైయ
త్రకాప్యాః ఉపసం-రాః || ౨౬ || యత్రస్సభిక్తమయతర్హః-ఇన్ద్ర నిలమణిభిత్తే-ప్రభిలరాః-లలనాః-స్త్రి-
యవవరత్నానితై స్సంయుతాః-మణిప్రదీపాః ఉపసృతసమూహాః ౨౭ || ౨౮ || శ్చైరమ్యోగ్యుద్గానాని-యత్రసన్తి
త్యమవర్ణః -రానిపిశిన్వ-విచిత్రై -రమరద్రమైః సన్తాస పారిజా రాక్షాః ద్రుమైః కధం యతైః -కూజ నివిహణ్ణా-
నాం బిధునానియేష-గాయోన్-మరాఽపధుపానమతా-చపుత్రతాభృగ్గా-యేషువై స్త్రిన్త్రి-య్యుక్తాపరి శేషః ౨౯ || ౩౦ || శ్చ-
వాశ్చశ్చై, యత్రసన్తి ర్హః, వాపిర్నిగిన్వ-వై దూర్య మణిమయసాపారిజాయాను, వద్దానిఉ స్పలానిముదానిచటను
సన్తిరీరాః, విధ-శ్చైవత్యయతర్హః-హంసానాం కార్య వానాం చ కుతై స్సృశ్చ-శ్చైవవాశ్చైవస్సానైశ్చైవస్సాన్తాః శ్చై-
రాః ౩౧ || ౩౨ || శ్చైవఅధికలవయనాన్తాన్తరం, ఉపసృత్యపాపాన్తరయావసంకర్షానాం మన్త్రికాం-సమ్మతం-అనుర

కాః అనురాగయక్తాః ప్రజాః-యన్తి-తం-చత్రం-ద్రువం, విశ్వ, మహాపరివక్తరాణ్యోపి క్షమకతో ౩౩ || ౩౪ || శ్చ-
తత ఆర్హానం-ప్రవయనంపద్ధం ఆకల-య్య ఆలోచ్య, విశాంపటిరాజా, ఆత్మనఃస్వస్య, గతిం ముక్త్యపాయం, వివశ్కా
అతేవ, పర-క్రొ-వనం-పాగ్విశత్ పాగ్విశత్ ౩౫ || ౩౬ || శ్చైవఅత్రిశుద్ధాగవతవస్త్రం-విద్యుకాభ్యాం-రాగభాగవతవ్యా
భ్యాం-యం-చతుర్థ-సర్గ-దైవమోఽధ్యాయః

అధదశ మేనధ్రువశ్చైవ ద్వాపాతద్వాపిత్రతోజితభాగ్విశ్చ-స్త్రపుగ్ధవసలసెర్హామూషి || ౧ || ప్రజాపతేరితి || ౨ ||
శుమారాభ్యాన్య - ప్రజాపతే, ధృహితరం, ప్రమి, మమయేమేఉమహాశ, తయోద్ధురప్రమోగ్య, సుతౌర్భువత్స రా
భ్యో ౩ || ౪ || శ్చైవపునరుదాధాయం-నాయోద్ధుసాతే, ఇదాభ్యాం-భార్యాం-మహాబలోద్ధువశ్చిత్రలనామా
నం, చత్రం, కధం-భాతం, యోషి శాంరత్నమిదానినోహరం, కన్యార్హత్మమిదా, పుర్యాం-అజీవనతే ఉత్పదయూమా
స ౫ || ౬ || శ్చైవత్తమస్త్రస్వ, కృతో ద్వాపావశ్చ దాచి, స్త్రిగయాం-బలియసః, పుగ్ధవనాద్యతౌత్, ఆద్యో హి వ బత్తి
హతః-తస్యోత్తమస్య, మాతానురుచి, స్త్రస్యత్రస్య, గతిం గతామరణం-పాగ్విశత్ పాగ్విశత్ ౭ || ౮ || శ్చైవద్రువం, భాగిమరు త్రమ
స్యవధ, మార్గార్థ్య, కోపామన్త్ర శుగిలిసంహారవ్వం ద్యుః, తేన్తలమర్హ ఆటమా, అభివశ్యాత్త, శ్చైవత్రం-జయశీలం-స్వస్త

స్వపురంగతెభ్యత్యమైకాదశేనమునిః॥౨౩॥మం-గదతా-వృషీణాం-నిత్యమృతత్యావచభితిశేషఃఉపస్థుశ్య-అచభి
తిశేషః-ఆవమ్యభిత్సర్జ్యః, య, రామాయణేననిర్మితం-త-నామాయణాస్త్రం, సందధే॥ ౧౧ ॥ శ్లోవతస్మిన్నారాయణా
మైస్సనీయమానైవయుజ్యమానసతి గుహ్యైర్వ్యక్తై-రిన్దితాః మాయాః-హేమిదుర-జ్ఞానోదయేసతి-యథాశ్లేశాః
రాగద్వైపాదయభవ, ప్రీప్రమాకు, వినేశాః నాశంప్రాప్తాః॥ ౨ ॥ శ్లోఅర్చంబుషేర్మారాయణాదుద్యుతం-అస్త్రం,
ధనుషి-తస్యగ్రువస్య ప్రయుజ్యతస్సంధతస్సతః, స్వగ్రమయాః-పుష్టమాలప్రాప్తా-యేపాం-కలహంసానాంవాసాంస
పత్యోయేపాంతేతరా-వినిస్సృతాఃధనుషీపిన్ద్రతాః-ద్వివతాం -విల, మావివిత్యుఃఅవిష్టవ-స్యః-భీమఃభయజ్ఞ-రో-రహోద్వ
సి-ర్యేపాం-తే-శిఖిన్ద్రఃసమయూరాః -యథా - వనం - విశ-త్రి-తద్యత్భీమరవాభిదార్హాన్దికైః పృశ్యేతవ్యమ్॥౩॥ శ్లో
తై, స్నిగ్ధా రైస్త్రిక్షా ధారైశ్చిమితై ర్వాజైః - ప్రధనేయుధై - ఉప్రదుతాఃతాద్యమానాః-పుణ్యజనాః-భత-స్తతః-
తంధువం-ప్రపవితీత్య-తే-ఊర్ధ్వముద్ధృతాః-శాస్త్ర-స్తః-ఉన్నద్ధాఉచ్చితాభణాయేపాంతేఅహాయస్సర్వాభవ
సువర్ణం-గరుడం-అభ్యధావత్॥౪॥ శ్లోపుణ్యధేయధే-అభిముఖం-ధావ-స్తః, పృవతైర్-ర్వాజైః, నికృతాస్సంచ్చిన్నా-
బాహ్యదయేపాంతాః-పుణ్యజనాః-పరంలోకం - నినాయ - కధంపూతం-ఊర్ధ్వవీరతస్సన్యాసినః, అరీ-మణ్డ
లం, నిర్విద్య-యం-ప్రజ-స్తి॥ ౫ ॥ శ్లోఎవ-చునాగసోనిరపరాధినః-చిత్రత-ధేనధురీవేణ-బహుశః-హన్యమానాస్పిద్యమా
నా, స్తహ్యకాన్యతై, స్పిక్త్య-ధువస్య-పితామహౌ-మనుస్సాన్యాయంభువ-కృపయా-మహాగి-భిన్నహే, చగతఃగమివం
ప్రాప్తః-బోత్తానపాదిం-జగాడఉవాచ॥౬॥ శ్లోఉక్తిమేవాహ॥అమిత్యాదినా॥ హేవత్స తిమోద్వా రేణసమ్మేహ

తమ్ ॥ ౧ ॥ సనీయమానవతస్మి న్నాయాగుహ్యకస్మి తాః॥ప్రీప్రవవినేశుద్విదురశ్లేశాజ్ఞానోదయేయథా॥౨॥త
స్యార్ధ-వస్త్రంధనుషి-ప్రయుజ్యతస్సవర్ణపుష్టాఃకలహంసవాససః॥ వినిస్సృతా ఆవివిత్యుఃవ్యవద్భులంవనం
యథాభీమరవాభిజ్ఞైః॥ ౩ ॥ తై స్నిగ్ధా ధారైఃప్రధనేశిమితై రిత-స్తతఃపుణ్యజనాఃఉప్రతాః॥తమభ్య
ధావసు-పితాఉదాయధాన్యు పర్ణమున్న దభణా ఇవాహయః॥ ౪ ॥ సతాస్సృవతైర్-రభిధావతోవృ
ధేనికృ త్తబాహూరుశిరోధగోదరాః॥ నినాయలోకంపరమరీ-మణ్డలంప్రజ-స్తి నిర్విద్యయమూర్ధ్వ రేతసః॥
తాన్త-స్యమానానభివిత్యుగుహ్యకాననాగసన్నితర-ధేనధూయసా॥ బోత్తానపాదింకృ పయాపితామహౌ
మనుర్జగాదోవగతస్సహర్షి-భిః॥ ౬ ॥ మనురువాచ॥అలంపత్యుతిరోషేణతమోద్వారేణపాస్త్ర నా॥ యేన
పుణ్యజనానైతానవధీ-స్త్యమనాగసః॥ ౭ ॥ నాస్తత్తు-లోచితంతాతకరై తత్పద్విగ్ధ-గి తమ్॥వధోయదుప
దేవానామారబ్ధ-స్తైకృతై నసామ్॥ ౮ ॥ నన్యైకస్యాపరాధేనతత్పక్షాభ్యహాహతాః॥భ్రాతుర్యధాభిత
ప్తేనవ్యయాభ్రాత్ప్రవత్సల॥ ౯ ॥ నాయంమాగోహీసాధూనాంహృషీశానువ-స్తి నామ్॥ యదా త్తాన
మనశ్చిహ్య-పతవద్భూతవై శసమ్॥ ౧౦ ॥ సర్వభూతాత్త-భావేనభూతావాసంహరింభవాత్॥ఆరాధ్య
పదురారాధ్యంపిష్టాస్త త్వరమంపదమ్॥ ౧౧ ॥ సత్యంహ రేరసుధ్యానా త్తత్తుంసామపిసమృతఃకధంత్య

త్తి కాజ్ఞానహేతునా, కోధాభ్యవతినమైహ, ఇతిస్తరణాత్-పాస్త్ర నానిరయహేతునా-గోషేణ-లం-యేనరోషే
ణా-నాగస-ఎతాన్పుణ్యజనాం-స్త్యమవధీర్వై తవానస్తి॥ ౭ ॥ శ్లోహేతాత-సద్భిగ్విగ్ధై తం-అతవై-తత్తు-ర్వా-స్త
తు-లోచితం-సభవతి-అకృతాగసం-యతా-హ-మయంవధ, ప్రైత్యయా, అరబ్ధః॥ ౮ ॥ శ్లోననుమద్భూత్ప్రహాదార
ఎతేఉపదేవాఃకధమనాగస-స్తతాహ॥ సన్యతిఅజ్ఞ హే-భ్రాతురైవవత్సల - భ్రాతురు-త్తమగ్ధ-యోవధ-స్తేనా, భిత-ప్తేన-
త్వయా, ఎకస్యయక్షస్యా - పరాధేనహేతునా, తస్యాపరాధిన-స్సద్గత్యంబనా-భ్యహాహో, హతాఃఘాతాః॥౯॥ శ్లో
ఆత్తానంమనః-అసజ్చ-హ్యఅనియమ్య, పరాగృహ్యేతిపారె - పరాభవవిషయందేహమాత్మాత్వేనగృహీత్వా, పశిహో-
యథా, దేహాత్మాభిమానేనాన్యోన్యంస్తు-నిత-భా, హూతానాం - వై శసంహీంసేతియ, దయం, భగవద్భక్తానాంసా
ధూరాం, మార్గో-నభవతి॥౧౦॥ శ్లోసత్యంభగవద్భక్తానామయంమార్గోభవతీతిమమతూచితమిత్యుల్యైహ॥సగ్యభూ
తాత్త-భావేనతి॥ ఆచన-స్యస్త్రిన్దిత్యాహసః - ఆచనతితివాఆహసః, హూతానా-మావాసంధారకమ-స్తరాత్తానం, ఇత
రై రబ్రహ్మత-కస్యత-స్య-ప్ర-మదర్షి-భి-రురారాధ్యం - హరిం-సర్వభూతాత్త-భావేనసర్వభూతా-స్తరాత్త-త్వేనాకారే
ణా, రాధ్య, పరమంసగ్యోత్ప-ష్టం - త-త్ప్రసిద్ధం, పిష్టః, పదంలోకం, ఆపప్రా-ప్తవానస్తి, ఇతఃపూర్వపప్రా-ప్తవ-ప
భగవతాద-త్తత్వాత్ప-ప్రప్రాయమితిమత్వా, ఆపేత్య-క్తమ్॥ ౧౧ ॥ శ్లోహ రేరభిధ్యానాద్భజనాత్, సహరిభ-క్త,

స్త్యం, తప్తం సాంహరిభక్తానామపసమ్మ తః భాగవతో స్తమత్వసనమ్మ తః, సలంసాధూనాం - ప్రతం-అనుభిక్షయంతః,
 లోకస్యైశివః కథమవద్యం వక్త్రమవ్యవస్థం పాపం-కృతివాక్, భగవచ్చ క్రస్యనిర రామేతదనుచితమ్య్యక్తిః॥౧౨॥ *
 ఘాతదోహెణభగవద్వ క్షైకోవిరోధభక్తిత్యాగహారితిత్యయేతి॥లితిత్యయాలప రాధిఘనహసెన-కరుణయాపరదుఃఖా
 సహస్థైవ-అఖిలజన్మభుతతమభావనవ్యవస్థితజన్మమ, మైత్ర్యాగ్రస్వసామ్యబుద్ధి కృతహరాచరణేనసమత్వేనదె
 హకారాణప్రకృతిపరిణామరూపత్వేన-జీవాణ్జ్ఞానేకాకారత్వేన-ఎరమాత్వసంతుసర్వాస్తరాత్వ త్వేనతేత్వేనంరూ
 పసమత్వేన-సర్వాత్వభగవాత్, సంప్రదీపతి-సర్వాత్వ తిమోతుగర్భం, భగవదస్సర్వాత్వ త్యాప్నోర్వాస్తరాత్వ, యా
 దవముమ్యురిరాపెణావస్థిత తత్వాత్వ ద్వైమాంశీకరాణామిశ్వరశరీరత్వ సతశీరకృపతోహృహృశీరీత్యాత్వైవైవ భగవ
 తిచర్యవస్థులిలిఘాతదోహెణభగవాన్సంప్రదీపిత్యర్థః * ౧౩ ॥ * భగవచ్చ సావలమాహ-॥ సుప్రసన్నతలః॥పురుష
 స్సర్వాత్వ బ్రహ్మ పానసపరకపుమా, తితిత్యదిభిగవలిప్రసన్నైవతి- పాప్రకృతైః కావకోగ్రాధిభి-నీవద కాయాం-
 విముక్తః-అతై, అజీవాత్పూర్వతై, నిర్విరాంముక్తః, నిర్వాణంఁరలతయనసరూపం-బ్రహ్మయుష్మంపాప్రేప్తితి॥౧౪॥ *
 ఎవంసర్వభూతమవృత్త్యావస్థిత గవస్సినీనాద మేమాత్ ప్రసాదఫలభూతాం బ్రహ్మసాగ్రి త్రింబాధిధాయతతోపి పడత
 మస్తరైః పాప్రకృతమణదుఃఖితస్యాస్యసమస్య, ప్రామ్యులిత్యభిప్రేయ సభాగ్రత్సర్వననకర్తృత్వం-నామయతాణాంకర్తృ
 త్వం - కింతుదైవమేవకారణ-మితివత్త్వం భాగ్రాధితశీరాణామత్వ త్తిమరణాదికంయథావస్థితవలంతతమయత్వ
 మీర్వరస్యాన నవవిధక క్షేమ త్వమాహ॥ ఘాతై రితి ॥ పశ్యభిర్భూతైః సృధివ్యాధి-రాబగ్ధః దేవమనుమ్యాదిశీరరూపె
 గదలితః-యోషి యురుష-కైత్య, యం - దివిహోజనఃప్రసిద్ధః-తయోగ్యోషిసూరుషయో, రన్యోన్యవ్యూహయాస్తై ధునా,
 త్సంభూతి, రిహ, భవతి - తద్వదమ్భుతంపాగ్గణితమిత్యర్థః - పశ్యభూతపరికామయావస్త్రీప్రంసాత్కశీరదవ్యయ

వద్యంకృ తమానుశిష్యతాం ప్రతప్తమ్ ॥౧౨॥ లితిత్యయారుణయామైత్యాగ్రహఖిలజన్మమసమత్వేనచ
 సర్వాత్వభగవాన్సంప్రదీతి ॥ ౧౩ ॥ సుప్రసన్నైభగవతిపురుషఃపాప్రకృతై వత్తైః విముక్తః-జీవస్మిన్వై
 బ్రహ్మనిర్వాణమృచ్ఛతి॥ ౧౪॥ ఘాతైః పశ్యభిరారబ్ధోయోషియురుషవవహః-అయోగ్యవాయాగ్నం సూరి
 ర్యోషిత్వర్తవయోరిహ॥ ౧౫॥ ఎవంప్రపవ ద్విశస్యగ్గస్థిలిస్థంయమివచ ॥ గుణధ్యోగిక రాద్రాజన్తాయాయాః
 పరమాత్మనః॥ ౧౬ ॥ నిమిత్తమాత్రంబిరాగ్నిసిద్ధిర్గుణభురుషగ్ధ భాగ్రత్యక్తాన్యక్రమిదమిత్యం-యత్రభూమ

సంబద్ధాదుద్భూతవపి పాగ్గణితంపశ్యభూతాత్కమేవేతభావః * ౧౫ ॥ ౧౫ ॥ త్వివంవ్యష్టిసర్వతః క్షైః అధనగ్యశీరీరా
 ణాంపశ్యభూతారబ్ధ శ్చైవీకదానగ్యభూతాత్క ఘాతవృష్టి, శ్చైవీకారవృష్టి తిరాగంసంవహకారాగంవదం, తచ్చ
 ద్వియంకదా, కదావాతకర్తృకృత్యంవశితోరాగూమయ్యలాగ్రహ ॥ ఎవమి-॥ ఎవంయథాత్రిప్రంసాత్కోజన స్తద్వ్య
 వాయుసంభవః-ఎవంఎరమాత్వనోమాయాయాఃఎరమాత్వార్థిక్షితాయా స్తవ్యరీరయాలాయమాంయ-యః, గుణానాం
 సత్త్వాదీనాం, కృతీకరాత్ తారతమ్యసంబధాత్, హరాజగ్రుష, సర్వస్సస్థి-నిస్సంహతిస్త్విప్రవ ర్తతై, సత్ర
 రజసోభిషద్ధావితరయోహ్మోగిసెనగః, సత్వస్వస్వద్ధావితరయోహ్మోగిసెనగః, లవస్సోహ్మద్ధాతుసంవహ-త్రయాణాం
 సామ్యైలితయాభావః * ౧౬ ॥ త్వివంసత్రిప్రంసాత్క కశరీరాణాంవైవమ్యగసంబద్ధాంగుణానాంవాజడత్వేనప్ర
 ప్తిత్రేహన్యా నాంవృష్టి సమష్టాగ్రత్వ నాకధంఁరతామసామర్థ్యం, సామర్థ్యగిశీకసంఘటనమమ్యగిశీ-వైచిత్ర్యంసఖ
 దుఃఖితారతవ్యంవైత్యలాగ్రహ ॥ నిమిత్తమాత్రమితి ॥ నిమిత్తమేవనిమిత్తమాత్రం సత్వైవనిమిత్తవ్యర్థః, సత్ర, గుణానాం
 మహదాద్యాకారైగదరితామేమహదాదీనాందేహద్యాకారైగదరితామేవ, దేవాదివైచిత్ర్య, సుఖదఃఖయోశ్చ, చి
 ర్గుణస్సర్వాదిగుణసహజః, పురుషగ్ధ భాగ్రత్యక్తః-నిమిత్తమాత్రం-గుణానాంపరికామ్యగిశీపాంతలస్వభావ్యజనన్
 సత్త్వ, దేవాదివైచిత్ర్యస్యసఖదఃఖితారతమ్యగ్యవకర్త నిబద్ధనల్పదీప్రస్థానాధారకారాంకాలాకాశాదివచిత్య
 గః-నిమిత్తత్వమేవదృష్టాన్తత్వేనవిశేషణయి, యత్రపరమాత్మ నిమిత్తై, అయస్మాన్ ప్రసన్నైహ, లోవాశతే, ఇదం, స్య
 క్తావ్యక్తం-అవ్యక్తంప్రధానం, తత్కార్యంమహదాదీవ్యక్తం, కార్యకారణాత్వకం, విశిష్టం, ప్రభుత్వవత్తత్వైత్ర
 లోకమ్యుర-లాలయోవ్యాభిన్నయోరేవనిమిత్త్యోపాగానత్వ దృష్ట నామపాదానగ్యపరమాత్మనోజగత్సృష్ట్యాదినిమ
 త్తత్వానపపత్తిరితీమాంశజ్ఞాం-నిరానిర్దుశామాత్రవదంప్రయుక్తం, సతాపాదాననిరాచిక్షియా, పరమాత్మ
 నోమాయాయాః, గుణధ్యోగికరా, దియూవాచనత్వాభిధానాత్, సంబద్ధ సామాన్యభిధాయిన్యాపిషష్ట్యాః, యస్యా

తి, ఎవమున్న త్తిమరల యోద్ధవాదివైచిత్ర్యసుఖదుఃఖమోక్షాద్వాద్యకంకారణంతత్తల-ర్వేష, ఈశ్వరస్తుప్రయోజయి
త్యుకారణమిత్త్యుక్తంభవతి॥౨౦॥ ఋషివంశస్యహారానరాత్మానంధ్వంసజుల్బుకృతజగదయఃభవలయచీలంధ్వ
జ్జత్సవస్యతే త్తత్సద్భవవిమితోదారగుణాగరంతత్తతల-ర్వానలూపంజగన్మయనారం సర్వభూతసుహృదం సరమా
త్తానమవిజ్ఞాయ-ఎతిమేవకాలకర్తాదిరాజైవవద్భుకెచిచిత్తాన॥కెచిచి॥ఎవంసుఖదుఃఖాదిహేతుంకెచి, త్తర్క-పుణ్య
పుణ్యరూపంకర్తేతి-నద స్తి హేతువ, అవరె, న్యభావం-చక్రతిపురుషయోగ్యరూపాన్యభావన్యభావాన్యభావనరూ
పభరిణామన్యభావం, నద స్తి-ఎకే, కాలంసత్వాదిగుణాత్ హేతుంకాలం వద స్తి-పరిపున, దైవసిధిం-అవరేణతలప రె
పునః-పుంసపరమపురుషస్య-కామంసజుల్బం-వద స్తి, అయమేవపక్షశ్చై ర్మియా-పుణ్యపుణ్యరూపస్యకర్తృణఃతజ్జన్యా
భృష్టసౌమ్యభిగవన్మిగ్రహేనగ్రహరూపత్వేనతత్సజుల్బా నతిరిక్తత్యాతే - కాలస్యభావయోగపితత్వ జుల్బాయత్త
త్వాతే-పుంసోజీవస్యకామభివ్యాఖ్యానంధ్వయంక్రం - దుఃఖవిషయస్య కామానుపపత్తే - అతోయథోద్ధావనసా
ధుః॥ ౨౧ ॥ ఋషిపుంసకామమితిపక్షై ర్వివసాభవత్సంజ్ఞాపయన్కామస్యదుర్వైత్యమాప॥అన్య క్తస్యతి॥ హేతాత,

అన్య క్తస్యత్వై ర్నిర్మైర్మన్యజగదభివ్యక్తః-అతపవా, ప్రమేయస్యదేశాదిభిరపరిచిన్యస్య-విన్దియకంహీనస్యం
దేశకాలాదిభిరపరిచిద్యుగవ్యతే-అనెకవికేవద్యయెనప్రకృతిపురుషవై లక్ష్యగిద్ధి, చక్రతెగ్యత్తత్వాత్పురుషస్యా
ఋత్వాదే-ఉభయవై లక్ష్యగ్యాపాదకంపిశేవణా నరమాహ॥నానాశక్తీనాంవివిధశక్తీనాం, సహృత్వశక్తిర్విసిధౌవ
శూన్యైతేనాన్యభావశీజ్ఞానమలక్ష్మియాచే, త్యాదిగుణైః-ఉపయోగభివ్యక్తి, గృహత-తగృహభగవతః-చిక్షీ తంక్రమిన్యా
విషయం - కథంభూతం-స్వసంభవంధ్వగ్లోకస్యసంభవంజగదుత్పత్తిరూపం, సంభవగ్రహణంసంహారాదీనామన్యప
లక్షణం-అద్ధాతత్వతః-కోలోకోవెద-నకోపీత్యర్థః - ప్రకృతపురుషవిలక్షణస్యాన స్తవివిధతః-కైవరమపురుషస్యకర్తవ్య

౨వయంజన్మోద్భవోపచయంవిధుః॥ఉభాభ్యంరహితస్యస్థోదస్యస్యవిదధాత్వహే॥ ౨౦ ॥కెచితల-
ర్వవదవైస్యసంస్యభావమువ రేపుప॥ఎకకాలంపరేదైవంపుంసకామముతావరే॥ ౨౧ ॥ అన్య క్తస్యాపమ
యస్యనానాశక్త్యుదయస్యవ॥ నవైచిక్షీ తంతాతకోవెదోద్ధాన్యసంభవమ్॥ ౨౨ ॥ నన్య తేపుత్రకభ్యాం
ద్వైవారోధనదానుగాః॥విసగ్ధాదానయోస్తాతపుంసోదైవంహీకాదణమ్॥ ౨౩ ॥సమవేశ్యంపుజశిన్వవా
వతిహస్త్యజి॥తధాపీఠరాజాగ్రానాన్యజ్యతేగుణకర్తృభిః॥ ౨౪ ॥ఎవభూతానిభూతాత్మానా తేజోభూ

తానజుల్బవిషయంజగదుత్పత్తిశ్చిన్సంహారాదిరూపంవ్యాపారం - ఎవంవిధభివ్యక్తత్వతఃకోపిన్జానాపీత్యర్థః-తధావ
శూన్యైతే, కభిణావెదయత్రనః, కభిపప్రహేవకేవత అజాతాకుతభియంవిన్యప్తి, రిత్వాదికా-అత్రభగవత్సన్యరూప
వైర్మివాచిన్దియత్వాత్తత్సజుల్బవిషయయోస్సుతరాందర్విశ్లేయత్వజ్ఞాపనాయావ్యక్తస్యేత్వక్రమమ్॥ ౨౩ ॥ ఋషివ
ముపపాదితంభగవతపవోత్పత్తిమరణాదినిమిత్తత్వంప్రకృతేఉపసంహరణి॥ నవైతభి॥ హేతుత్రక-ఎతే-ధనదన్యసిభెర
స్యా-సుగాభ్యత్యా-ప్రవద్యాన్త్రహవారో, నభవ స్తికింతు-పుంసకర్తవ్యస్య - విసగ్ధాదానయోఃఉత్పత్తిమరణయోః-
దైవమిశ్వరవసహ, కారణమ్॥౨౪॥ఋషిస్త్వరశ్చైదుత్పత్త్యాదికారణం-తల్లి, జీవవత్సంపిన్త్యాదిగుణవిభిన్నత్వాత్తత్స
యంక్రజగద్యాదిపారరూపక్షియత్రయత్వాత్సగుణకర్తృభిర్వ్యతే॥ తతాన్త్రహే॥అదుర్భవిన్వవెత్తరవస, విత్వం, స్వ
జతి, అవతిరక్షతి, హ నివ-తధాపిలనహజాగ్రాత-దేశాత్సనోస్తాదాత్మాభిమానో-ఎవాజాగ్ర, సదభావాత్, గుణక
ర్తృభిః, గుణానాంసత్వాదీనాంకర్తృభిఃగుణకార్యభూతైఃకర్తృభిః, నాజ్ఞతేనబన్యతే, యదప్సి - జగదుత్పత్త్యైస్సగుణకార్య
భూతాన్యాపారాన్-గోపీత్యర-తధాపి-స్వతరీరహితప్రకృతిపురుషాత్తే-కమదెవాదిదాదైవస్యసజుల్బకృతోత్ప
త్తిశ్చితియేమస్తతాదాత్మాభిమానాభావాత్స్వయంజహత్సన్యభావత్వాత్సనకర్తృభిర్వ్యతే - జీవ-స్వ-కర్తృజ్ఞాన
జుల్బ-చిక్షానవైసజహత్సన్యభావ్యాదైవాదిశీరెష్యస్తాదాత్మాభిమానాశ్చబన్యతేభిర్వ్యతే॥౨౫॥ఋషివంభాన్త్రా
దిశరీరాణాముత్పత్తిమగణాదినిమిత్తం - నిమిత్తస్యనాన్యవిధిచిత్రతేక్రియాగ - మతవస-నిత్యము కర్తృ-గాభిహ
తం-అధయవసంభూతోభగవాం ప్రమేవరాగదైవమాదిభిర్విముక్తస్త్వంసర్వాత్తనాభజన్యత్యాహ॥ ఎవభిత్వాదినా॥య
ఎవభగవాన్-భూతాత్మాభూరానాంజేవమున్య్యాదీనామాత్మా, సకోజీవ-నెత్యాహ-భూతేః, ఈశ్వరస్సర్వమూ
తానాంపృథ్వై-రూపతీకృతి, యక్రక్రీత్యాదిచదిదాత్తకభూతానామస్తవైచిత్వతే తత్తల-ర్వసురూపనియన్తా, నక
వలంభూతేవ- అపిరు, తతాగ్రణం దెత్యాహ-భూతభావనః-భూతానిభావయన్యత్వాదయతితిహాతిభావనః, య

[illegible]

రుషస్యోఽస్మాప్సివాధాత్మ తద్వ్యానాద్యయాబంతవిపర్యయాః॥౮॥తద్వచ్చన్మపభద్రంతేభగవన్మమధోక్ష

గ్రామమీ తేమక్షణిక త్వే నగజరురగాద్యర్థస్య ప్రవృత్తిప్రతిబద్ధ రూపాబాధః, ఎవంచే సౌజన్య భ్రాగ్నినిమిత్రాత్మోపాది
 యో ప్రవ ర్తితుమిచ్ఛేః ప్రవృత్తి ప్రతిబద్ధ రూపాబాధః అతిస్థానిచ సావనా స్తృత్వాదినిమిత్రోకాద్యే ప్రవృత్తిప్రతిబద్ధ
 రూపాబాధ ఇత్యర్థ భయతాగ్నిమగతో ర్ధ్వకోగ్నిశీకర్తవ్యః, దేహాత్మ బుద్ధి స్సాన్యస్పృహీవన్న ద్రావ్య కనుభవః ఖాదిమాత్ర వా
 తు, రవీమాత్రా త్రరజన్త మరణాదిరూపసంస్కరితౌ మత్వ త్వేననుహసన్త కరి ర్యాహు ॥ యయే ॥ యయాలహసంత్యమిబి
 ద్యౌః, బన్దజన్త మరణాదిరూపస్సంసార- స్తత్ప్రయిమిత్రోపపర్యయః, స్వాభావికాపవాతపాస్తృత్వాద్యాకారవపరితా
 నపవాతపాస్తృత్వాద్యాకారశ్చ భవతీత్యర్థః, అయంభావః, యద్యచ్ఛరూక్షంత్యయాయత్తై స్పృశ భూయతేహ స్తృత్వా
 దికంతత్ప్రయిమిత్రస్యే దక్షమాదికంతతభావీదేహాత్మనోభయోరపి “హనూచేన్యగ్న తేహ స్తుంధుఎవంచే ద్విహనా
 రంఅదదై నంత్యజాతః, మిత్యాదిప్రమాదైర్దృష్టృత్వాదిబుద్ధైర్జ్ఞానమూలత్యప్రతిపాదనాత్, అహంకృత్యవన్యజగ
 తః ప్రభవః ప్రలయ స్తథే, త్యాదిభిర్వీర్యైర్నైవకాలోరీకర్యహా స్తృగ్యప్రతిపాదనాచ్చ, స్వగతమాదేశ్యసద్యుర
 కంతయాపిన్వీరవన, కారియవానోభిగ్ధ రితస్తే భూమ్యాత్మ నేనమ, ఇత్యుక్తభూమి ద్వారకకారియవదుపప త్తైర్వకోపి
 ప్రమానాబాధఇతి ॥౪॥ ఋత త్తనూతా-లలోరీకర్యగవతవనాత్మ త్విచరణాదిహేమత్వా- త్తేమనభగవన్తం, సర్వా
 ణిభూతానాం ధివ్యా దీనత్రాజీవశ్చపి గ్రహాశ్శరీరంయస్య త, సుగోక్షజం, సర్వభూతాత్మ విగ్రహమిత్యుక్తేనయత్తేవ
 పిభగవదాత్మకత్వబుద్ధికా ద్యైగివివక్షితం, భజస్వేత్యుత్తర తాగ్నియః ॥ అభూయముక్తయే, సౌధుగవ, తేమభృగం,
 భద్రంమక్ష తి, మస్తు, గచ్చ, గుహాన్యలిలితేమః, భజనప్రకారమాహ ॥ సర్వభూతాత్మ భావేనచిదచిచ్ఛరీరక త్వేన
 ప్రకారేణ, అసోక్షజంఅభవకృతాపరావృత్తాఅక్షజాః ఇది ర్నియచ్చ త్తయోయస్తా త్తం, ఇది ర్నియాగోచరమిత్యర్థః, సన్ద్య
 గోక్షజ చైత్ర-భంభజనియ, స్తతాగ్ని, భజనియాఅక్షీ చరణౌ యస్యత, మత్తీ ర్నియత్వేపయోగయుజ్జనసాధ్యైయచరణ
 మిత్యర్థః సన్ద్య ద్రాచిన త్రస్యాపిసంసారి త్యాత్ర-భవభూయభజ స్వేత్యువ్యతే, తతాగ్ని, భవచ్చిదంభవంసంసారం
 చిన త్రిలితం, సకేవలంస్వయమసంసారి ర్యవ, అపిత, భజ తామపి భవచ్చి దిత్యర్థః సమద్రవ్య తనంబన్తతా-ర్థా దికమేవ

సాక్షాంసారకః , ఎవలపచివసప్యసహూతః శ్రే విగహమూః ప్రవ్యసంపన్తాః హనాతంతుతస్యభవచ్చిప్రియః శరా హ, సత్వాగుగమయ్యుతః య్యికార్యోవయ్యుక్తస్వాప్యభస్సేధి శివశగహూరాయాత్తివస్వస్యసంసన్ధిగమాయయఃప్ర క్తిప్రయ్యుక్తంనియస్తప్యేనయ్యుక్తం,తయవిశేషెగహతంరాధేధ్యనరయవిరసామిగుర్భరకః, బీవస్తుమాయ పరవశిత్తితంసాకీ, పరమేష్వరస్తుతస్యాప్రపరిగ్రంసాకీగిభావః ॥౧౫౬॥ ॥ యవంపరవపురుషాంబుజగమోక్షసా భకత్వేన,పక్వశివురుషశరకత్సాగ్మ్యతేశ్వగగ్గభగవతోభక్తింవిధేహీత్యుపదిత్యుక్తమ్మహాశిలరాచుప్రపగ్నత్రవలూ భయతి॥వ్యసీహి॥ హేదౌతానవఙ్మన,యన్మనోగతంమనీదితం,తం,కామంవరం,అవశీకృతం,శోదేన, త్వం,వ్యసీహిపరయధర్మాదీనాంత్రయాణాంనమశ్చయ్యుత్తపిషి శంభవ్యసీహీతిగ్గకః,ప్రవగ్ననణంతివానచితమిగ్గ జ్ఞానయ్యిగ్గసప్తి,అజ్ఞహేషున,పరంకేవలం,పల్లవ్యుత్పదిభిరప్యగ్గనైభ్యగ్గ,అయ్యుజనాభగ్గభగవతం,హదౌత యోరనస్తరంఅవ్యవహితంనిరస్తరంభగవత్తదాంపిగ్నసమాహితచిత్రమిగ్గకః,తావంశకుమ ॥౨॥ యవంప్రి వత్త్రవలూభితోవహభాగవతోగ్గనప్రివగ్నననాద్యగ్గభగవచ్చుగ్గారవిగ్గభక్తిదాగ్గమేమవ్యతోదిత్యాహమునిః॥ గజ త్తగ్గ,రాజరాజేనమబేరెం,వవరకాయహోదితిప్రవత్తితః,గగ్గవః,మహాభాగవతిః,మహాః,హేతుగగ్గమింపవి శేషణద్యయం,భాగవతానాంప్రివగ్గనగ్గరయచ్చాయీర్వాదిరభావః,హదౌభగవతలతలతాయభాం,స్త్యం,అప్రే సవరాహోదితిత్తిత్తమవాదర్థాంపుగ్గగ్గగ్గం-అతః,నవప్రతితిత్తప్యప్యనపానయ్యుక్తం,ద్యూయఃస్త్యతేఘల

బహుఃసన్మధూతాన్త భాషెనస్యసూత్రాత్త విగ్రహః॥ ౫ ॥భజన్యభజనియాష్టీ మధూయధవచ్చిదమ్॥
 యుక్తపిరహితంతక్త్యాగుణయ్యుగ్మ మాయయా ॥ ౬ ॥ వృణోహకాచుంసప్యన్యనోగతంమ త్తస్య
 మాత్రానపదైః పితభిః॥ పరంపరాన్తన్ముజనాభాపాదయోరన్తరం త్వాంపదయమగ్నతమగ్నిమ్॥ ౭ ॥ మై
 త్రేయశ్చవాగ్నిన్రజరాశనపరాయణోవిత్తోఘ్నోవంశభాగవతోవంశమలిః॥ హరానవప్రైః చలితాం
 స్త్యుతింయయాశరత్వయచ్చైనదరత్వయంతమః॥ ౮ ॥ తగ్మి తేనమనసాతాందవై స్త్యిలలిస్తతః॥పశ్య
 తోఽన్తరగ్నోఽపిన్యపురంపశ్యద్వత్ ॥ ౯ ॥ అథాయజుత్యుశ్చైత్యభిర్హృదిక్ష్యైః॥ద్రవ్యగ్నియా
 ద్దేవతానాం శ్చక్రక్రఫలప్రదమ్॥ ౧౦ ॥ సర్వాత్తన్యూచ్యతేన్ద్రైఃపౌ భూంభక్తిముద్యవాక్॥ దద
 రాత్తన్విధాతెమతమేవవర్జితంపిమ్ ॥ ౧౧ ॥ తమేవశిలసంపన్నంబ్రహ్మగ్నింవీనవత్పలమ్॥గోపూరం
 ధర్మసేరునాంమైరిపితరంపశ్యాః॥ ౧౨ ॥ వర్ష్యోన్తన్మధ్వరసాహస్యంతశాన్తీతిమణ్డలమ్॥భోక్తాఃపుణ్య

మామూనూతః, అవతలితాయాన్మన్మత్తై, దురత్యయం దురతిప్రవణీయమపి, తమతవనకార్యం సంసారాత్త కుబంధం, శర
తివ్యవహారికై, స్త్రీలమై నర్మగర్హిణాం విప్రమాతృ, ఇతి శ్రుత్యైః శ్లో ॥ ౮ ॥ శ్లో విలసిలకః తేః, త్రీతేన మనసా తుష్టేన నమ
సా, తాం భగవత్పుజితాం గతిం, దత్వాన్తస్య గ్రుహస్య, పశ్యత్సన్తతః, అన్తర్గతైః స్త్రీతవాక్, సోఽపి ధువోఽపి స్వపు
రం, ప్రత్యుదయత అగాత్ శ్లో ॥ ౯ ॥ శ్లో అధానన్తరం ధారిషుః కైః, ప్రవ్యం పురోఽహాని, క్రియాబుత్కార్యవారం, దే
వతా ఇన్ద్రాది, సైవాం, సంబద్ధమా త్రైవక్షి-ద్రమాది సంబద్ధిని ద్రవ్యాది సమపాయయామై రియావత్, కరుణితకర్తృసా
ధ్యం, ఆరాధ్యమితియావత్, నకవలంకర్తృవ-అపి తుకర్తృ జాం ఫలప్రదం యజ్ఞానాంతశ్శ్రవణమోచయతారంచా, యజత
బ్రహ్మవాక్-కామకర్తృ ఫలప్రద, మితిపారెవహితప్రతిషిద్ధమోః ఫలమిత్యర్థః శ్లో ॥ ౧౦ ॥ శ్లో నకవలం యజ్ఞై ర్వానిజత, అప
తుపితామహువ్యవహకామసారేణ సర్వాత్త కర్తృన భగవన్తమలభతచెత్త్యాహా నన్వేషామాత్మనైః ప్రవేశ్యన్తశాన
నైనధారకాలతపః, సర్వశిక్షిణాచ్యై, సత్పుష్పాపారై, శుద్ధసత్వ మయవిద్యమగ్గతవిగ్రహపిషిష్యర్థః అనప్త్యథతిచ్చైదైత, స
త్వాదిగుణరహితభ్యర్థః అచ్యుతైః శ్రితవాగ్దత్తై కపిత్థే భగవతి, త్రీతాభూతాపిచ్చిన్నప్రసరాం భక్తి, ముద్ధమాక్
అత్తసినస్త్రిక్, సర్వేషు ధూతేషుచా, వర్జితమాత్మైవైనావస్థితం, భగవన్తం తేనామ్యుతం, దదన్య సాక్షాత్కృత
వాక్ శ్లో ॥ ౧౧ ॥ శ్లో ప్రజాః, కీలం సంస్తుం సుస్వభావసద్వ్యుత్పాదియ్యుక్తం, బ్రహ్మణ్యం బ్రాహ్మణసేవాపరాయణం, కీ
నైషువత్సలం దోషానవేక్షయారతుకం, ధర్మమర్యాగానాం పాలకం, తమేవధునిమేవ, పితరం, మేనిర్, పితరమివామన్య
నైతర్థః శ్లో ॥ ౧౨ ॥ శ్లో భోగైస్సుఖానభవైః, పుణ్యక్షయం-అభోగైర్దుఃఖానభవై రశభాక్షయం పాపక్షయంచతుర్వక్

పుగ్గపాపయోరభయోరపిన్వ ఫలజననద్యారాబ్రహ్మ పాప్రివోధిత్యే నామభవేనైవపుగ్గ పాపేషుస్వస్తిత్యర్థః
 కర్ష్యంతే శ్వరసాహస్రం-వర్షాణాంసహస్రాన్యైవ సాహస్రాణితతేనమాహరద్యిగః, మదధికపింఠినహస్రస్థ్యాకవ
 ర్షపర్యవైమిత్యర్థః, శీలిమద్బలం, శశానఅనభిష్టవాక్ ॥ ౧౩ ॥ బహుసవం, బహవఃసహాయాగోపలక్షితాన్సం
 వత్సరాదున్పేక్ష, తత్త్రివర్షాద్యుక్తమిత్యన్తసాధనం-కాలం, అవికల్పేన్ద్రియఃఅవ్యాహతేన్ద్రియఃపిదాపి, మహాత్మా
 జితేన్ద్రియానీత్యా, పుత్రాయన్మహాసన్మహాత్ ॥ ౧౪ ॥ తతః-ఇదం దేవమదమ్యా ద్యాత్త కం, విశ్వం - అత్తనిజీ
 మే-మాయారచితంపక్వలినంసర్వకృతం, తదజీ-అపి ద్యాదచితం- అపి ద్యాత్తే బ్రహ్మదన్యపుత్యత్త్వైకకృతివాచీప్రకృతిపరి
 ణామరూపం, స్వప్నగర్వనగరోపమంస్వాప్నగర్వనగరమివస్థితం, మన్యమానః ॥ ౧౫ ॥ తథా, అత్తా దేహః
 స్త్రియావారాః-అత్యానిపుత్రాదయః-సువృక్ష-తా-బుద్ధంసమృద్ధం-పూర్వోత్తరాన్యయి, బలం, చతుర్థబలయ
 త్తంపైన్యం, కోశంధనం, రమణీయాః, పరిపేహరమహః, పరితోవిహరఃఘనః, ప్రతివిహరఃఘనఃఇత్యపిహారేయమేవాగ్ధః,
 జలధిర్వైఖలాయస్యతే-జమ్బూద్వీపాత్త కంమామద్బలం-సర్వం-కాలోపస్సప్తంకాలేనోప్రదృతం-అన్వీరమితియావత్
 అకలయ్యపిచార్య-సప్తహఃపితౄలాంబదరికామంయయా ॥ ౧౬ ॥ తతఃత్రకృతమష్టాంగ్యయోగమాహ ॥ తస్మామితి॥
 తస్మాంపితౄలాంబంశివంనిర్మలంపవిత్రంవహః-వారి-పిగాహ్యప్రవిశ్య, అనెనస్మాదాదియదక్షిన్-పిశుధ్ధకరగఃపిశు
 ధ్ధేన్ద్రియః-అనెనశమదమాదయోమాడక్రాః-బద్ధానిఅనవాన్స్వస్తికాదీనియెనః-జిలోమరుత్పాణిగోయెనః - మన

క్షయంకుంభస్సభోగైరశుభక్షయమ్ ॥ ౧౩ ॥ ఎవంబహు సవంకాలంమహాత్మాపికల్పేన్ద్రియః । త్రివర్షో
 పయికంసీత్యాపుత్రాయాదానప్రసానసమ్ ॥ ౧౪ ॥ మన్యమానఇదంవిశ్వం మాయారచితమాత్మః । అపి ద్యా
 రచితంస్వప్నగర్వనగరోపమమ్ ॥ ౧౫ ॥ అత్తాత్మ్ర్యపత్యసుహృదోబలమద్బలకోశమస్తేచురం ॥ పరివి
 హరఃఘనశ్వరమాగః । ధూమద్బలంజలధిమేఖలమాకలయ్యకాలోపస్సప్తమితిప్రయయాపితౄలామ్ ॥ ౧౬ ॥
 తస్మాంపిశుధ్ధకరగఃపిశువారిగ్వాహ్యబద్ధాసనోజితమరున్తససా-ఽహృతాక్షః । స్థూలదధారభగవత్ప్ర
 తిరూపపతద్ధాయంబ్రహ్మహమీతోవ్యసృజత్య మాధౌ ॥ ౧౭ ॥ భక్తింహరాభగవతఃప్రవహన్మజ్రప్రమా
 నస్తబాప్సకలయాముహుర్వర్త్యమానః । విక్షిప్తమానహృదయఃపులకాచితాక్షోనాత్మానమస్తరదసాపితిము
 క్తలిక్ష్ణం ॥ ౧౮ ॥ సదచర్యపిమావాగ్గ్రింసభసోఽవతరద్భువః । విభాజియద్విశస్సర్వారాకాఽతిమహోద్య
 తమ్ ॥ ౧౯ ॥ తత్రాసదప్రవహకాతుర్భూతాశ్వాహాకిశోరావరుణామ్మృశేకాః । స్థితావనష్టభృగదాం
 సువాససాకిరీటహారాం గదచారుకుణ్డతామ్ ॥ ౨౦ ॥ విజ్ఞాయతాపుత్రమగాయకింకరావస్థ్య తిక్తస్సాధ్యసవి
 స్త్వత్రకమః । సరాసునామానిగృణన్తధుద్విషఃపార్షణత్ప్రధానాపిలసంహతాజ్జిహ్వి ॥ ౨౧ ॥ తంకృష్టసా

సా, ఆహృతానిప్రత్యాహృతానిఅత్రాణిశోత్రాదీనిన్ద్రియాణియెన, ఎవమానవాదీనిస్థులమేవోక్తాని-స్థూలై, భగవత్ప్ర
 తిరూపేభగవద్వివర్ణిగ్రహే, వివ్యాత్తస్వరూపాపేక్షయాధౌల్యమత్రవివక్షితం-దధారమనోనవేశితవాక్, ఎవంధారణా
 డక్రాః, ఎతద్భగవత్ప్రతిరూప, సువ్యవహితఃవిజాలీమప్రత్యయా న్తరహితః, ధృగ్ధృయక్, తద్వివ్యాత్తస్వరూపం, ఓం
 తత్సదితినిర్దేశోబ్రహ్మణస్త్రైవిధఃస్వృతః, ఇతిస్త రణాత్ - సమాధా-చర్యజతే అనుసంహితవాక్, యద్వా-తతే భగవత్ప్ర
 తిరూపం, వ్యసృజతే పిశుప్తవాక్-వివర్ణిగ్రహం విస్వజ్య దివ్యాత్తస్వరూపమనుసంహితవానిత్యర్థః-శుభాశ్రయేమనసోని
 వేకమాత్రంధారణా, శుభాశ్రయగతసౌకమార్యాదిగుణాని న్తనంధ్యానం, తజ్జనితానన్తాతితయాత్వావరణ్యంసమాధిరి
 తథేదః ॥ ౧౭ ॥ యేవమజస్రంసత్వం, భగవత్ప్రచక్షణైః, భక్తిం-హరా-కుర్వతాసాధ్యహః-అత్తానం - ససస్తా రమ
 సమగ్రత్యాదివాచ్యకారవిశిష్టత్యేనస్త్రృతవాక్-యతోముక్తలిక్ష్ణఃత్వక్త్రదహత్వాభిమానః, తత్రహేతవః-అనిదదాప్సక
 లయా-ఆనస్తబాప్సవిన్దుప్రమామేణా, విహుయమానః, విక్షిప్తమానంహృదయంయన్యః-పులకైర్వాస్త్రప్రాగ్గః ॥ ౧౮ ॥
 సధ్యువః-ఉద్యతంఉడితింరంకాపతిమివపురీణ్మహాచన్ద్రమివ-దశ, దిశః- విభాజియతే-సభగః, అవతరతే-అవరోహతే-
 విమానశ్రేష్ఠం దదర్శన్ ॥ ౧౯ ॥ అనుఅన న్తరం-తత్రవిమానాగ్ర, దేవప్రవహదదర్శిత్యచువక్షః తావశినష్టిఃకోరౌ
 యావనారమ్యమే-గదా-మనష్టభృగీతా, కిరీటాదిభిన్మహేతవరకుణ్డలయయా ॥ ౨౦ ॥ యేవత్వమగాయః, పుగ్గ
 ణ్ణోకోభగవాక్, తస్య-కిరీట-విజ్ఞాయ-మధుద్విషః-పరివత్ప్రధానాపితిహేతో - సాధ్యసేనంభృమేణ-సన్వృతపూ
 జాక్రమః-కేవలం-తస్య-నామాని, గృణన్త, సంహతాజ్జిలిర్బద్ధాజ్జిలిర్నూమ ॥ ౨౧ ॥ కృష్ణకృష్ణ-పాదయో-రభిసన్దేహ

వ-య-ద్వావిజమాన-మనుస్మత్య-తస్యరుచా - ఎత్తెత్రయోలోకా-భాజితై-యప్ర-జ స్తుభుమాతేమ యోఽననుగ్రహానిర
 నుగ్రహానిమగ్న-పా - సై - నావజకనగతవస్త్రః, యేచజ స్తుభుభద్రోజీసుహృత్వాద్విదీన్య-నిశం - చరన్తి కర్షన్తి-తేనజ
 వై-తత్పదమభ్యుగాదితిపూర్వైఃసంబంధః- ధ్రువస్థానంపాప్రీతానామపినత్యలోకగతానామివపాప్రీయైఃపునరాపృత్యైః
 వాత్కల్పానైవేమాత్మ్య మాణిత్యాన్యూతసుహృత్వాదీనామేవముక్తి హేతుత్వాదై-ప్రముక్తముక్తిః ॥ ౩౫ ॥ ఖండించయద
 చ్యుతపద, మచ్యుతఃపిషియోయేషాంధాగవతానాం, తె, బాన్ధవా యేషాం, తె, శాన్తాశశమదమాదియికాః, సమచ్యుతఃఐ
 హాత్తైశ్వరాణాంప్రవృత్తిపరిశామరూపత్యజ్ఞానైకాకారత్వ సర్వాస్త్రాత్త త్యాదిరూపసమదర్శనః, అతవససర్వరూ
 తాని, యథాయోగ్యం దానమానాదిభిరనురక్షణం వైప్రీణదున్వీతినర్వహతాసరక్షణాః, సిద్ధానిర్దృష్టాని, సరునిత
 రానిర్దాః, తేషామర్చిరాదికాత్మబ్రహ్మలోకావాదైః, అశ్చ సానుభవ, యాన్తత్పదమన్యగాదితిపూర్వైఃసంబంధః-అ
 యవర్ధః, శమదమాదిభిన్నవ్యభూతసుహృత్వాదిభిశ్చపరబ్రహ్మపానసగిష్టాఅపిశేకీతాన్త్రిభువనాద్భవమహేశాన్వా
 ౭స్త్రాయవిహతాస్సత్యలోకవద్భువనలోకంగతాస్త్రతత్వభోగోత్తరంపరిపూర్ణయోగామచ్యుతభితిః ॥ ౩౬ ॥ ఇ
 త్యుక్తప్రకారేణ, స్వప్రోభగవాన్, పరమయనంపాప్రీత్యంపాప్రీతకమాధారశ్చ, యన్యగధ్రువ-స్త్రయాణాంలోకానా, ను
 మల, శుద్ధాచామణిభూషణామణిరవాహూత్, అచలభితివృష్టాస్తదాత్మై నికయూరుభయోరపశిశేషణమ్ ॥ ౩౭ ॥ ఖంకార
 వ్యవిదుర, మేధ్యాంధాన్యామణాయలవీరబద్ధనస్తప్తపిశేషే, గమ్భీరవేగో, గవాంగణిబీరద్రవమూహజన, జ్యోతి

సర్వతోలోకాస్త్రయోహ్యనువిభాజితై ప్రవతే । యన్మాద్రజన్త స్తుమయే ౭ననగ్రహావజ నిభద్రాచిరచర
 నియోఽనిశమ్ ॥ ౩౫ ॥ శాన్తాసమచ్యుతస్సిద్ధాస్సర్వభూతానురక్షణాః । యాన్త్యజ్ఞానా ౭ చ్యుతపదమచ్యుతప్రి
 యదాద్రవాః ॥ ౩౬ ॥ ఇత్యుక్తానపదభ్రుశ్రోధ్రువఃకృష్టపరామణైః । అహాత్ప్రయాణాంలోకానాంచూడా
 మణిరవామలః ॥ ౩౭ ॥ గమ్భీరవేగోహ్యనిశంశ్యోతిహంబక్రమర్చితమ్ । యన్త్ర్యమిలకారవ్యమేధ్యామివ
 గవాంగణః ॥ ౩౮ ॥ సహసంసునీతేఃపతివేదతాయాన్త్రప్రభావస్యవస్యతాంగతిమ్ । దృష్టా౭భ్యు
 పాయానపివేదవానోధిచైవాధిగస్తుంప్రభవన్తికిన్తపాః ॥ ౪౦ ॥ యఃపశ్యచ్చసద్గోగురదారవాక్సర్వైశ్చై
 నయాతోపృదయేనదూయతా * । వసంమరాదేశకరో౭శితంప్రసంజిగాయతద్భక్తగుణైఃపరాజితమ్ ॥
 యాత్మత్రబద్ధుర్వివేకస్యాధిరాహాశశున్నాదురుదేదవపర్వభూతైః । యఃపశ్యచ్చసద్గోగురదారవాక్సర్వైశ్చై
 ద్యవైశ్చగృహపత్యతమ్ ॥ ౪౧ ॥ మైత్రేయఉపాచమ్ । ఎతేత్రై౭భిహితంసర్వంయత్ప్రదోషహమిహాత్మయా ।
 ధ్రువసోక్త్యామయతచ్ఛచ్చిత్రింసన్తతంసతామ్ ॥ ౪౩ ॥ ధన్యంయోన్యమాయుష్యంబ్రాహ్మంస్యస్త్రయనం

హంసూగ్రవస్త్రావిశ్యోతిహం-చక్రం, యన్త్రైః ధ్రువ, ఆహితంసత్, అనిశంప్రభూత్ ॥ ౩౮ ॥ ఖండగ్రధ్రువస్య, సహమా
 నం, విలూక్య, భగవాన్నాదజబ్బుషిః, ఆతోత్సంపీణాం, పితరన్నాదయై, ప్రచేతసాంసత్రైఃస్త్రాసత్రై, భగవన్నాహాత్మ్య
 పునక్లేద, శ్లోకాధ్రువమహిమ, పలపాదనపరాత్, త్రికశ్లోకా, నగాయత * ॥ ౪౦ ॥ * శ్లోకానైవాహామనమిలిపశి
 వతాయాన్సునీతే-సుతస్యధువస్య, యస్త్రప్రభావ, స్త్రస్యభలభూతాం - రాంగతిం, అభ్యుపాయోకగతిసాధనభూ
 తాన్యగవదారాధనరూపానుపాయానపి-వృష్ట్యా, వేదవాదినో౭పిబువయోః, అధిగస్తుంపాప్రీత్యం, నైవప్రభవన్తినస
 మర్థాభవన్తి, కింతునర్మపాఃస్యపానప్రభవన్తితిమువక్తవ్యమర్థః ॥ ౪౦ ॥ గురదారాశిత్వపట్నీమరుచి, స్త్రాస్య, వావ
 ఎవబాణాస్తర్చిశ్చైనా, తవపదానుతాతతైన, హృదయేన, యోధునిః, పశ్యచర్ష ఎవ, వసంప్రతిగత, స్త్రాప్రీమదా
 జ్ఞావశక్తీతిజితమతి, విసంభగవస్త్రం, శద్భక్తగుణైఃభగవద్భక్తానాంగుణైర్భూతమైత్రాగ్రిభిః, పరాజితవశంగ
 లం, ఆహంభక్తవరాధీనోహ్యన్వతస్త్రై, ఇతిభగవదుక్తైః, భక్తవరాధీసర్వగ్ధైః, జిగాయతశ్చతాకా ॥ ౪౧ ॥ ఖుత
 స్యధురస్యాధిరాహంతేనపాప్రీతమత్యర్థః, పదంస్థానం, యో, భువి, క్షుత్రబద్ధఃక్షుత్రయాభానః, వర్షసమూహైరపి, అ
 ధిగోధుమిచ్ఛేదశికిం, తత్పటలపీఠ్యశక్యైః, దూరతఆగోహణమిత్యర్థః, శధంభూతంపదం పట్నాభివాపరైఃయన్యనః,
 అత్రైవరేవా, హేమాధిర్దై, రైశ్చక్రం, ప్రపాద్యప్రసన్నంకారయత్స, యత్తన్యపదనమావ ॥ ౪౨ ॥ ఖుతేన్ద్రీవచరి
 తంనిగమయతత్పురీషణశోభణాదిలహహముని ॥ ఎతదితి ॥ త్వయాచ, త్వత్రిపుష్ట౭హం, తత్సర్వం, ముగ్ధం, కధి
 తం, కింతత్రాహ, ఉద్దామయతస్యఉత్సృజ్యతే రైః, ధువస్య, చరితం, సతాంహరిభక్తానాం, సమృతమ్ ॥ ౪౩ ॥ ఖు

అనిగ్న యాంకింకారణమిత్య సేత్యయాంబహుజన్మనిధియోగమహాత్మ్యైత్యత్యేతస్యాత్మయాథాత్మ్యానిభవత్వప్రత్యావస్థత్పురుషార్థ సూతంనైచ్చదితమక్తుంతస్యాత్మ్యానన్తానుభవమాహ॥ సఇతి॥ఉత్తర-బిజన్య నాజన్మప్రభుతి-ఉంకరాస్తంరాగాదిభిరకలుపితం-ఆత్మానుజ-యస్య-అతవప-నిస్సక్తిః రాగభిన్నా రహితః-సమదర్శనస్క-లోకేతితతం వ్యాప్త-మాత్మానం-ఆత్మని-లోకంబ-దదర్శ-లోకేతితతమాత్మానమితికీరీరవ్యాపకత్వముక్తం-ఆత్మనిలోకమిత్వాత్మానోధారకత్వముక్తం-లోక్యతేద్యత్యతిలోకకృరీరమిత్వ॥ ౭॥ ఋజుత్వానంప్రవిగ్ధాత్మానం-ప్రవృత్త-ధర్మ-ఘాతజ్ఞానబృహత్తయ-ప్రవృత్తబృహద్వం-నిర్వాణంసుఖరూపం-త్రత్యస్తమితేగ్రహందెహవినిర్మూక్తం-అతకీరంకరీర్యేన్, రిన్తలైః, అవబోధర నైకాత్మ్యంఅవబోధవరసవికాత్మ్యంఏకత్వభావత్వంయస్య, తం-క్యచిదప్యంశేజాజ్యరహితమస్యర్వం, ఆనన్తంధర్మ-ఘాతానన్తగుణవిత్వం, గుణవచనోభ్యోనతుబోలుగ్యత్వం, ఇత్యనుశాననాత్, అతినన్తతంఅత్యన్తంనిత్యమిత్వ॥ ౮॥ ఋష్యరూపంస్వస్వరూపసూతం-అమరద్ధానంఅనుసందధానం-అవప, అవ్యవచ్చిన్నయోగాగ్నివిగ్ధకర్తృనలాశయః, అవ్యవచ్చిన్నకీరీరీరకః, యోగఆత్మయాథాత్మ్యైజ్ఞానయోగ, స్థులవాగ్ని, సైన్, దగ్ధంకర్తృరూపమిలం-యస్యస్య, అతీయోన్తంకణం, యస్యేతి, బహుప్రసాగర్థ, బహుప్రసాః, అన్యత్, అత్యస్వరూపాదన్యత్పురుషార్థ-ఘాతకాతదనుబద్ధాదికం-స్వయ, వన్యఃదేవదిధ్యావీలక్షణః, నైత్యేనావన్యత్॥ ౯॥ ఋజుదాదిత్యులైః, అతన్త-తేజఃదాదిత్యులనతిరహితః, ప్రతానాన్యస్థింషిజ్ఞానాయస్య, సోగ్నివిస్థితిః, కాలానాం-పరీమాగై-స్వమాహాత్మ్యానామిహ-రూప-లక్షిత్యం॥ ౧౦॥ ఋతముత-లం-మన్విభిస్సహితా-న్యైత్యేతయ-అన్యద్ధాః-బడమున్త-రం-కా

త్యాతంవిషయేత్యర్థః ప్రాప్తస్యసంయమియాంసంకనీయాంసంవర్తరంమాపలిం, రాజానం సగ్రః శ్లో॥౧౦॥ శ్లేవత్స
రస్యే, ప్రాశీలయాపనుశాదిర్నితరామనుకూలా, సర్వద్యాఖ్యా - భార్యాభివ్యాధ్యాత్ - వ్యభిచార - నమనసుచ
వే శ్లో॥౧౧॥ శ్లేతశవశ్లాంపుత్రాశ్లాంనుశ్లే-పుష్పాన్త్యభ్యసగ్రహదోమెతి-శ్వాభాన్త్యభ్యసహమః॥గతత్రహ
యాస్సతాఃపాత్రరాజయస్త్రయోబహుభుః,దోమాసతాఃప్రహోమాదయస్త్రయోబహుభుః॥గతత్రహ
యాంభార్యయాం-సర్వతేజసాఖ్యాంసుత-మాదధేజనయామానశ్లో॥౧౩॥౧౪॥ శ్లేససగ్రజేజన-ఆకూత్యాఖ్యా
యాంపత్యార్థం,చతుస్సంజ్ఞ-సుతం-చనుం - అవాప-చనోస్సేతుస్సంజ్ఞ-సగ్ర-వర్జలాఖ్యాంసుమీ-భార్య-విగజా
శుద్ధా-సుతా-పురుషముఖా-ద్వాదశభార్యా-అసూత శ్లో॥౧౫॥౧౬॥ శ్లేతతోస్సగ్ర-పుష్ప-భార్య-భార్యయా-
మస్త్రయా-శ్లేతా-అపాదీన్త్యుత్రా-నజనయత్ శ్లో॥౧౭॥ శ్లేతగ్రా-సగ్రయా-సుభిభాఖ్యాభార్య-సాక్ష్యం-దు
రాత్నాన-వేననాచకం-చుగం - సుఖ-వ-దారాత్స-మెవప్రపజ్జయతి-యతిర్వానినా॥యస్యవేనగ్రహాన్త్యభ్యసహ
భావాద్దేతో-సరాజ్యగ్ర-శ్లే-నినిగ్ర-నితరాం-దశభుః-పురా-స్త్రికా-తే-గ్ర-శ్లే-శ్లో॥౧౮॥ శ్లేఅగ్ర-హాపిదురమునయ-
కుమితావేననోపంపాశ్లేతావాగెవప్రజంయేమాంతే-యంవెనం - శ్లేభోజిత-వ్రహ్మ-శాపాద్ర తప్రాగ్ర్యతస్యవే

మత్సారింజమన్య-త్రింకులవద్ధాస్యచ-ద్రి-గ్రావస్యరంమాపలింవత్సగ్రయాంసగ్రభామెస్తుతమ్॥౧౦॥
సర్వత్వత్సరస్యేభార్య-మాతవదాత్త-జా-పుష్పాన్త్యభ్య-కేతుంచభుచమూర్జంవసుంజయమ్॥౧౧॥
పుష్పాన్త్య-భార్య-దోమా-చ-స్యభూమః॥ పాత్ర-సగ్ర-నిసంసాను-మిలవ్యసన్స-గ్రాసురాః॥
ప్రహోమాదోమ-శ్లే-నినిగ్ర-నితరాం-దశభుః-పురా-స్త్రికా-తే-గ్ర-శ్లే-శ్లో॥౧౩॥౧౪॥ శ్లేససగ్రజేజన-ఆకూత్యాఖ్యా
యాంపత్యార్థం,చతుస్సంజ్ఞ-సుతం-చనుం - అవాప-చనోస్సేతుస్సంజ్ఞ-సగ్ర-వర్జలాఖ్యాంసుమీ-భార్య-విగజా
శుద్ధా-సుతా-పురుషముఖా-ద్వాదశభార్యా-అసూత శ్లో॥౧౫॥౧౬॥ శ్లేతతోస్సగ్ర-పుష్ప-భార్య-భార్యయా-
మస్త్రయా-శ్లేతా-అపాదీన్త్యుత్రా-నజనయత్ శ్లో॥౧౭॥ శ్లేతగ్రా-సగ్రయా-సుభిభాఖ్యాభార్య-సాక్ష్యం-దు
రాత్నాన-వేననాచకం-చుగం - సుఖ-వ-దారాత్స-మెవప్రపజ్జయతి-యతిర్వానినా॥యస్యవేనగ్రహాన్త్యభ్యసహ
భావాద్దేతో-సరాజ్యగ్ర-శ్లే-నినిగ్ర-నితరాం-దశభుః-పురా-స్త్రికా-తే-గ్ర-శ్లే-శ్లో॥౧౮॥ శ్లేఅగ్ర-హాపిదురమునయ-
కుమితావేననోపంపాశ్లేతావాగెవప్రజంయేమాంతే-యంవెనం - శ్లేభోజిత-వ్రహ్మ-శాపాద్ర తప్రాగ్ర్యతస్యవే

నస్య,వశీం,కరంహ-స్తం-పున-సైమనయో,మమన్తఃమగ్ధతవ-స్తః శ్లో॥౧౯॥ శ్లేమధనెసాంమాహ॥అరాజకత్తి॥తగా
కాపాన-స్తం, లోక, అరాజకరాజ్జారహితేనతిఅతవ-దన్యభిషిడితాప్రజా,బహుభు, స్రూపధుర్మాను ఆద్యః
పురాగ్రామాదీనాంతెనరచితత్వత్,క్షీతిశ్చగ్రారాజా-నారాయణంశేనజాతః శ్లో॥౨౦॥ శ్లేవనం-త్త-సూ-వనరఃశ్లే
త్తావ్యుత్పత్తి॥తస్యైతి॥శ్లేనిధేస్సగ్రభావస్సర్వత్తా-గ్రయతస్యా,తవస,బ్రహ్మగ్ర్యభ్యాహగ-సేవాపరాయణస్య,బ్రహ్మ
నిధేస్యైతివా,అతవ-మహత్త-నిసారాత్త-గ్రయశ్చాననపరమనీయ-క్లగ్రభావోపరకార్యసాధనశీలస్య,తస్యా
క్లగ్రరాజ్యః,సుప్తా, ప్రజాపుత్రః, కధ,నుమాత్అజాయని-యతః-దుష్టాయా-ప్రజాయా-పేతో-గ్నిమనాదః-భి
తమనాః,యయాపురాన్త్య-తః శ్లో॥౨౧॥ శ్లేదగ్ర-ఆనాధుగ్రహయాదేదగ్ర-స్సవ,వ్రతం,తద్భి-భ-తీ-తస్య-నాగ్ని
వేసే-ధర్మ-కోవిదామనయః-కింవా-అంహఃఅపరా-ముద్రి-శ్రీఅలక్ష్మి,వెనం-బ్రహ్మదగ్ర-పరిఅయాయజత్బ్రహ్మ
వేనయక్తంకృతవ-స్తఃప్రజాపతిపాలనశ్చై-రాజ్య-శాపకరణంమునిభిరనుచితమితిభావః శ్లో॥౨౨॥ శ్లేతచేవాహనైః॥అగు
నానపిఅపరాధ్యపి-ప్రజాపాలరాజా-ప్రజాభి-రావ-గ్రేయఃఅవ-శ్లే-యనభవతి-యతః-యస్తా-దసా-ప్రజాపాల-లోక
పాలనా-మోజఃస్యతేజసా-బిధి-త్తి శ్లో॥౨౩॥ శ్లేపాబ్రహ్మ-ఎతయస్సీధాత్-జగ్రవేనగ్ర-శ్లే-తం-త్రధ-ధానయశు
శ్లే-సాత్వరాయకాయ-భక్తయమహ్యం - అవేనస్యస్యత్రవ-శ్లేయోగ్యతో-కా-పరావరవి-త్తమః,పరఃపరమాత్మాఅవ

రఃప్రకృతిపునఃపాదిః-తద్విదామన్యైఃశ్రేష్ఠ-స్త్యం-అననత్రవజ్జయోగ్యతోఽత్రాఖ్యా హికథనము ॥ ౨౪ ॥ శ్లోవనమా
 పుష్టానునిః, బ్రహ్మచిత్, కాన్యకర్తృణిబలాదాపాతితోఽపి తేనననుఖ్యుత్తిద్యోతయతఃఅశ్చ స్యపుణ్యోత్త్య శ్చిక్తనుమాహ ॥
 అశ్చ ఇత్యాదిహ ॥ రాజాసౌముఖి-గర్జః క్రతూరాంయశ్చే, ఉత్తమ, చక్రమేష, మాజహరకరభ వాక్, తస్మిన్మత్సమేధే
 క్రితా, బ్రహ్మవాదిభిః శ్రుతాధ్యయ వాచనంపప్రేక్షి, ఋష్వి, రాహుతాస్మత్యోదేవతాః-నాభగ్నరాకతవత్సః ॥ ౨౫ ॥
 సౌతాత-ఋష్విజో, విస్తీతాః, యజమానమశ్చ-మూఢః, ఉక్తిమేవాహ ॥ తెత్వయాత్వత్సంబద్ధినివాహూయమానానిదే
 వతోదైతేనప్రత్యేపపూర్వకంత్వక్తార-అయారయామానిఅగతపీర్వాణి - సారవ శ్చిత్త్యక్తిహింపిశ్చ ఘోడాశాది - దే
 రాః-నగ్నస్థా నిశ్చ ॥ ౨౬ ॥ శ్లో సారజా, హింపి-అనుష్ఠానిశుద్ధాని-తేవ్యయా - శ్రద్ధయాసాధితానిసంపాదితానివత
 ధా, ఛన్దాంశీకృత్యశ్చ ఘాతామన్త్రాః, ఆయాతయమానిస్వరవర్ణాదిభిగతపీర్వాణి - శత్రుపాతుఃవృథవత్తైస్వరవ
 ర్ణాదియ కృత్యైనమహోన్నానగమవద్యధంసతంయేహం తైః-ఋష్వి, రోగిణితానిప్రయుక్తాని ॥ ౨౭ ॥ ఖిపంయధావ
 దనుష్ఠీయమానైకతో - దేవతాశనం దేవాన్మృతిపాశనమపరాధ-మన్వ్యల్యమపివయం - నవిగామనజానీమః, యద్య
 స్తాదైలవాత్, స్వక్తియాన్యాగాః, కర్తృసాక్షిణిఃకర్తృణిగుణదోషద్రష్టాః, దేవాః, నగ్నస్థాని, అతోఽవత్యంకేనలిప్తవ
 హేలసేనభవితవ్యం, పరంపిత, తవ్యయం, నవిదామభివ్యర్జః ॥ ౨౮ ॥ శ్లోవనపుష్పిర్నిరక్తోఽశ్చ స్తారామాత్యాహము
 నిఃఖివ్యవచః-శ్రుత్యా, అధానస్తరం, సుతరం, దుఃఖితమనాః, యజమానోఽశ్చ క్తి, యజ్ఞే గృహీతహోవిః, నదస్యాక్

వః ॥ ౨౪ ॥ మైత్రేయఉవాచ ॥ అశ్తోఽత్యమేధంరాజన్ని రాజహరక్రతూత్తమమ్ । నాభగ్నైవతాస్తస్మి
 న్నాహూతాబ్రహ్మవాదిభిః ॥ ౨౫ ॥ తమూచస్వస్మితాస్తాతయజమానమధర్మిజః । హింపిహూయమా
 నానినతేగృహ్యైర్దేవతాః ॥ ౨౬ ॥ రాష్ట్ర వింధ్యనుష్ఠానిశ్రద్ధయాసాధితానితే । ఛన్దాంస్వయాతయామా
 నియాజితానిధృతిద్రవ్యైః ॥ ౨౭ ॥ నవిదామహాదేవానాం హేలనవయమన్యపియన్యగ్నానిహాన్యాన్వి
 న్నైవాయేకర్తృసాక్షిణిః ॥ ౨౮ ॥ మైత్రేయఉవాచ ॥ అశ్తోవ్యవచస్సృత్యా యజమానస్మదుర్తనాః । వర్చ
 ష్టంవ్యసృజద్వాచంసదస్యాంస్తదనుజ్ఞయా ॥ ౨౯ ॥ నాగచ్ఛవ్యాగహుశ్చ తాదేవానగ్నవ్యక్తిగ్రహణం । స
 దసస్పతయేబూత్రితకించవ్యంమయాశ్చతమమ్ ॥ ౩౦ ॥ సదస్యాఉచుః ॥ నరదేవమాభవతోనాఘంతావన్ నాక్
 ణ్డిలిమ్ । అస్యైకప్రాక్రమమఘంయదిహేద్యక్త్యచప్రజః ॥ ౩౧ ॥ తథానాగఘాతం తలత్తానంసప్రచం
 స్యచ । ఇష్టైశ్చిత్రకామినపుత్రందాస్యతియజ్ఞమక్ ॥ ౩౨ ॥ తథాన్యగ్రాగధయగ్రహణీవ్యద్విదివాకః ।
 యద్యజ్ఞపురుషస్సాదృషపత్యాగమహిర్వ్యః ॥ ౩౩ ॥ తాంస్తారామాన్వాసద్వగ్యాద్యాన్యాగ్రామయ
 తేజసః । ఆరాధితోయైతేవేవరథాఘంసాంపలదయః ॥ ౩౪ ॥ ఇతివ్యవసతావిప్రాస్తస్యరాజ్ఞఃప్రజాత

గదసిన్నితాక్రపతి, రదనుజ్ఞయాసదస్యానుజ్ఞయా, త్యక్తమాన, స్తద్రవతానాగనునకారణంప్రప్తం, వాచం, వ్యసృ
 జన్ ప్రాగ్మనుజ్ఞ ॥ ౨౯ ॥ వాగ్విసర్గమేవాహ ॥ నాగచ్ఛ స్తీతి ॥ ఇహాక్రతో-దేవతా, ఆహూతాః, నాగచ్ఛ స్తీ, గ్రహణానోమహ
 రాగ్రిణి, నగ్నస్థాని, సానదసస్పతయః-చయః, కి, మవద్యం హేళిసం, కృతం, త, ద్యాయం-బూత్రిత ॥ ౩౦ ॥ శ్లో సానరదేవ
 ఇహజన్మని, భవతఃబ్రహ్మచిద, స్తావన్మనాగివదవ్య, ఘం, సస్థితం, కింతు, ప్రాక్రమ, మేక, మఘ, మస్తి, యగ్నస్తాదఘా, దీప్య
 జాధిరోపి, త్యక్త, చప్రజఃప్రజారహితో, బహూపిదః ॥ ౩౧ ॥ అతోదేవానాధాహింపిసగ్నవ్యక్తియః, తథాఽత్యానంసప్ర
 జంపుత్రం, నాగను, కథంసానసయం, శత్రోహ, ఇష్ట, ఇతి, యజ్ఞ సగ్నగ్రహణ, పుత్రం, కామయమానస్య, తెత్వయా, ఇష్ట
 ఇజ్యమాన, సుభం, పుత్రం, దాన్య ॥ ౩౨ ॥ శ్లో తథాతధానతి, దివాకనోదేవాః-స్వధాగధయగ్నధాగాః, ఘాగ
 రూపనామభ్యాగధేయ, ఇతిస్వాదైశ్చేయత్యయః, గ్రహీవ్యక్తి-యద్యతః, యజ్ఞపురుషోపరి, స్సాన, దపత్యాగపుత్రా
 ర్థంపుత్ర, శ్యాగ్రిత, అత, స్తేనసహసర్వదేవాఅగమవ్యస్తీత్యర్థః ॥ ౩౩ ॥ *వత్సగితువ్యాగ్రా-హాకారికధందవ్యా, స్థ
 త్రోహ ॥ తాంస్తాని ॥ ౩౪ ॥ యాన్యా, న్నామాక్, ప్రార్థయతే, తాంస్తాన్, హరిర్, ద్యౌత్, యధాయేనప్రకారం, భగవా
 నారాధితేవస్తేస్తేహం-తథాన్యస్వకామానుసారేణ-ఫలదయఃఫలవాప్తి-ర్వచరి ॥ ౩౪ ॥ *ఇతిథం, వ్యవసితాఽన్యన్యా
 నాః, ఋత్విజః-రాజ్ఞోఽశ్చ గ్య, ప్రజాపతయేప్రశోత్త్య త్తైగ్విపిష్టాయ-శివిగిష్టత్యగూపిష్టాయ-విష్ట, వే-పురోహతోని
 వరపక్షాగిపిభిరత్తినివిష్టఅవిష్ట, శివివిష్ట స్తస్మై, తథాచనుస్త్ర్యః, శిమి తైవిష్టోపరివత్యంమాత్యునివ్యవతేగిపిష్టోఅ
 స్మి, త్యాగి, అర్థవాద్య, యోవశోర్హూమాయాపుష్టిస్తద్విష్టశివిష్ట, ఇత్యాది, నిరుక్తం, యదుతక్రమూపిగిపి,

౪౩౮ శ్రీ వీరరాఘవవిద్యాభ్యాససహిత శ్రీ భాగవతే చతుర్థసర్గః ॥ త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥

ప్రోక్షేన్తి స్త్రీపరపనమరన్తిశివయో త్రతన్తియథవ్యవైతైరావిష్టోభవతి ॥ ౩౧ ॥ యన్మయో, నివృత్తమనుజ్ఞయాపిషేషప్రవిష్టాయతధావశ్రుతిః, యన్మోవైవిష్టోపశవన్తిపర్యజ్ఞేవపశుకుప్రచిగవగి, ౧ ॥ ౩౨ ॥ ఘోరస్తాత్మలగ్నైర్విశ్వస్య, అగ్నసాంధ్యోత, హేమమయాని-మాల్యాన్య, చలాన్యరాణివయస్యః పురుష, హిరన్యయపాత్రైః, సిగ్ధః సవ్యక్షుక్వం, పానసాన్మం, అదానుగృహీత్యా, ఉత్పాదకైర్వివాక్ ॥ ౩౩ ॥ బుగ్ధిమా, స్పరాజాలక్ష్మి-విప్రీణమతఃపైర్విభగ్ధమజ్ఞానః, బుగ్ధిమా, ఓదనంపాయనం, గృహీత్యాన్యమహాభూయ, హర్షాయుక్తః, సప్తైర్విప్రీ, పాప్రదాత్ ॥ ౩౪ ॥ ఘోసారాజ్ఞీ, బుజ్జః, స్త్రీసునిధా, పుంసనంపుమాంసంసూతేలనైవ, పుంసనం, తనోదనం, పాప్రీన్యకృష్టా, త్యుగ్ధకాశా, గగ్ధ, నిగదశ్చద్రవశీ, గర్భలాగర్భధారణకారే, ఉపావృతైరితసరి, కుమారం, సుమతే ॥ ౩౫ ॥ ఘోసాపురుషం, కుమారోబాలవన, బాల్యాన్సప్రభృత్యర్థః, అగ్ధన్యంశోద్భవం-మాలాహం-నృపురం, మృత్యుర్విభ్రలీసునిధా, అనప్రణలమగృతోఽహూత్-తేనమాలావహానుసారైశ్చాయమగ్ధ, ధార్మికోఽభవత్ ॥ ౩౬ ॥ ఘోలధార్మికత్వమేవప్రవృత్తయః ॥ ౩౭ ॥ ఘోరన్యకృష్ట, శరాసంసన-రుద్రవ్య, గమ్యాగోశితశరభ్యర్థః-మృగయుద్ధున్యకృష్ట, అరవ-వనగోచరః, అసాధః, దీనా, స్పృహ-హర్షైరధీత-తం దృష్ట్వా, అసౌవేనఅగచ్ఛతి-త-సరోజనః, స్వరాత్ చక్రీశ ॥ ౩౮ ॥ ఘోలక్రీడేదాదాన్తాన్క్రీడతః-బాలాక్-వయస్యాకాయానోఽపిదారుణిహారః-అవప-నిరనుక్రీణిశక్తిపాకహేతస్సక్, పశుమారయ

యైపురోధాశనిరవపభోశిపిష్టేయవిష్టవై ॥ ౩౯ ॥ తస్తార్పవృతఉత్పాహేమమాల్యవలార్చనః ॥ హరన్యయేనపాత్రైతేనద్రమాదాయపాయసమ్ ॥ ౪౦ ॥ సవిప్రీచమతోరాజాగృహీత్యాఽఞ్జలిపాదనమ్ ॥ అవభూయమదాయుక్తఃపాప్రదాత్పత్యాగ్ధికాదగధిః ॥ ౪౧ ॥ సాపిత్యంసవసంరాజ్ఞీప్రీత్యవైవర్యురాదధే ॥ గర్భకాలఉపావృతైకుమారంసుమతేప్రజా ॥ ౪౨ ॥ సబాలవనపురుషమాతామహానుజతః ॥ అగర్భవంవృత్తం తెనాభవదధార్మికః ॥ ౪౩ ॥ సరాసముద్యమ్యగ్ధయర్చనగోచరః ॥ హన్యసాధుర్వృగన్ధీనాన్యోఽపివిత్తరాజ్ఞనః ॥ ౪౪ ॥ ఆక్రీడతేదతోబాలాక్వయస్యాసపిదారుణః ॥ ప్రసవ్యనిరనుక్రీణిశక్తిపశుమారమారయత్ ॥ ౪౫ ॥ తంపిచక్ష్వఖల-పుత్రంశానవైర్విపదైర్వృషః ॥ యనృసంయతంకల్యోభృతమానీత్యదుర్దనః ॥ ౪౬ ॥ పాప్రయోభ్యర్చితోదయేప్రజాగృహమేధినికదపత్యకృపంః ॥ ఖయేనవిద్ధన్రదుర్దనమ్ ॥ ౪౭ ॥ యతఃపాషీయసీకీర్తిగధర్వశ్చమహాన్మృతామ్ ॥ యతోవిరోధన్యన్యైషాంయతలధిరవన్తః ॥ ౪౮ ॥ కన్తంప్రజాపదితంపైమోహబద్ధసమాత్మనః ॥ పట్టితోవహుమన్యైతయదర్థాన్లైకదాగృహః ॥ ౪౯ ॥ కదపద్యం ఘోరమన్యైగదపత్యాన్యశాంపదాత్ ॥ నిర్విద్యైతగృహేన్యన్యోయతైశ్శనివహగృహః ॥ ౫౦ ॥ ఎవంసనిర్విజ్ఞమనాన్మహేగృహనిష్క్రీడతౌయమహాదయోదయతే ॥ అలభి

మారయతేపశునివామారయత్ ॥ ౫౧ ॥ ఘోసన్యకృష్టః, ఖలందురాత్మనంపుత్రం-నానావిద్యై, శ్యాసన్తే సామూద్యపాత్రై, ద్వివక్ష్యోనశాస్యైర్భ్యర్థః, యదాశానిరంసకల్యఃసనమగ్ధః, తదా-భృశంసితరాం, సుదుర్తనాఃదుఃఖితమనాః, అసీత్ ॥ ౫౨ ॥ ఘోరన్యకృత్పుత్రనివాదాకారావాత్రిధిః ॥ య, గృహమేధినోగృహాశ్రమిణిః, అప్రజాఃఅభుతాః, యచపుత్రిణాః-కున్యతాపత్యకృతం-దుర్దరంధారయతునశక్యం, దుఃఖంసపిన్ద్రస్తిసలభాన్తే, స్త్రీ, గృహవాక్ దేవః, పాప్రయోగా, భ్యర్చితః ॥ ౫౩ ॥ ఘోరయతకదపత్యా, తాన్విహిసీకీర్తిఃఅపకీర్తిః, మహాక-అగర్భశ్చ-స్వభాం-భవేత్-యథాయతః, కదపత్యా, త్యన్యైషాం విరోధః, అనన్తకోఽపారః, ఆధీమానిసీన్యధావ, జాయతే ॥ ౫౪ ॥ ఘోరప్రజాపదితంపైమోహబద్ధసమాత్మనామమాత్రమపి, అత్యనో-మోహేనబద్ధసం-కఃకడ్డితో, బహుమన్యైత-యదర్థాన్యన్యైర్వైపదిశనిమిత్రాః, క్షైత్యసంపాదకా-గృహః, భవన్తి, పుత్రా పదిశమాత్రమపి, క్షైకాకరగృహేవిహేతున్యైనాత్మనోగగ్ధత్యాన్యవిజ్ఞితేనబహుమన్యైభ్యర్థః ॥ ౫౫ ॥ ఘోగదానింసన్యైదహేతున్యైగకున్యైతేవేదపత్యవశిస్థలి ॥ కదపత్యవిహిన్యకాంపదాత్ శోకానాంపదాత్, ఉత్తోత్రరంగృహాన్మజ్జనసద్వారాంసారదుఃఖమేతుర్వాదిభావ-నదపత్యా-త-దపత్యం, సరంభేక్షం-మన్యై, వరత్యైసాతుః-వర్త్య, గృహః, నిష్క్రీణిత్యన్యైదవంపాప్రీ, యతాత్, తత-ల-యద్యత-కదపత్యా-గృహః, క్షైత్యనివహః, శోకావహః, భవన్తి, కదపగ్ధంవరమితపారే, తగ్ధవరిత్యంపైరాగృహేతుభ్యత్ ॥ ౫౬ ॥ ఘోరమనుక్తప్రకారం, నిర్విజ్ఞమనా, సన్యకృష్టః, సమాతా, మదయనాంపిహృతీనా-ముదయన్సన్మధి, గర్భస్థ, తస్తాద్భవతో-నిశీధే, ఉద్ధా

౪౬ ॥ శ్లో ॥ పా ఘోరమన్యై.

యః, అలభ్యునిద స్త్యక్తనిద్రః-ప్రసుప్తాం , దేవసుపవేనస్యజననింసునీధాం, వాత్సానరై- రనవలక్షితః అప్రవృత్తః, గతః-వ
 సంప్రదిగిశేషః ॥ ౪౭ ॥ ఇతి పురోహితాద మ స్వర్వాః ప్రజాః, పతించరాజానం-నిర్విద్యగతం-నిర్వృతం-మాన్యగతం-విజ్ఞా
 యః, అపి-ఎవా-త్యక్తస్త్రోకేన-కాతరాస్యస్త్రః - ఉర్వాంపుధ్వంసః-విచిక్యః-అన్యజనం-వక్తుః, తంతు-తతే-ప్రవస్తమసి
 నా-పశ్యంతి-చ్యుప్తా-దైవాహా ॥ యథేవి ॥ నిగూఢం-పూర్వయేవస-స్రమపతిరో-వాతం-పురుషం-పరమ-పురుషం-యథా-కుయోగి
 నో-న్యవయ-స్తి-తథా-భి-ప్రజా-పతే-రాజ్య-పదవీం-మూర్త-మలక్షయంతో-జానస్త్రః-అతవన, హతప్రయత్నా-
 తే-పురో-హితాదయః-పురీం-ప్రత్యు-పస్పృత్య-అగత్య - హే-పారవవిదుః-సా-శ్రవః-శో-కా-శ్రుసహితాః-స-మలాన్-సప్తీ-మూలా-
 సృషీ-ప్రణయ-ధర్మ-విప్లవం-నాశ-మదర్శనం-న్యవేదయత్-విజ్ఞాపితస్త్రః ॥ ౪౮ ॥ ఇతి-బ్రీ-మద్భాగవత-చతుర్థస్త్రీ-
 ద్వి-కాఖ్యాయాం-శ్రీ-భాగవత-వ్యాఖ్యాయాం-చతుర్థసాధ్య-ప్రాయోదశః-అధ్యాయః ॥ ౪౯ ॥

ఎవంపురోహితాదిద్వివేదితా ఋషయస్తమేవఖలంవేనమభివ్యక్త్య పునస్తేనవిధితాస్తం స్వతేజసానిహత్య తద్వ్యా
 చునుధరాదవ తీర్ణం భగవదంశ మాతంపు ధుంనస్త్రీకవభిషిచ్య రాశ్చ ప్రతిష్ఠాఽయామాసురిత్య హచరుర్ శేమునిః,
 భృగవదయ ఇతి ॥ లోకానాం తేనదర్శనః శేమచిత్తకాః - తెవిజ్ఞాపతా, భృగవదయః ఋషయః-నూతాం-గో-ప్రతిత్రా
 తిర్భగ, నత్యవిద్యమా నేనరి-పశుసాత్వ లాం-పశుసరూపలాం - పశ్యస్త్రః - పశుసామ్యతా-మితిపారే -పశుభిస్సామ్యంయె

దో-ఽనుపలక్షితో-స్పృగి-ద్వి-త్వాగతో-వేనసుపవం-ప్రసుప్తామ్ ॥ ౪౭ ॥ విజ్ఞాయుర్విద్యగతం-పతం-ప్రజాః-పురో
 హితా-మాత్ర్యమవ్యక్త-కాదయః ॥ విచిక్య-ర్వ-ర్వామతిశోక-కాత-రాయ-ధాని-గూఢం-పురుషం-కుయోగిః ॥
 అలక్షయస్త్రః-పదవీం-ప్రజాపతే-స్త్రో-ద్యమా-ప్రత్యు-పస్పృత్య-తే-పురిమ ॥ ఋషీ-స్మ-తా-స-భిష-ద్వ-సా-శ్ర-వో-న్య
 వేదయ-నౌ-వ-భ-ర్మ-వి-ప్లవమ్ ॥ ౪౮ ॥ ఇతి-బ్రీ-మద్భాగవత-చతుర్థస్త్రీ-ద్యాయాం-చతుర్థసాధ్య-ప్రాయోదశః-అధ్యాయః ॥ ౪౯ ॥

సై-త్రేయఉవాచ ॥ భృగవదయస్తేమనయోలోకానాం-తేనదర్శనః ॥ గో-ప్రత్యసతి-నై-నూతాం-పశ్యస్త్రః
 పశుసాత్వ-సామ్ ॥ ౧ ॥ వీరమాతరమా-హూయసునీధాం-బ్రహ్మవాదినః ॥ ప్రకృత్యనమస్తమవేనమభ్యషిష్య
 స్స-తింభవః ॥ ౨ ॥ శ్రుత్వాస్తమ-పాసనగతం-వేనమత్యుగ-శాసనమ్ ॥ నిలిల్ల-ధ్వన-స్స-ధ్వ-స్స-ర్ప-ప్రా-జా-భ-ః ॥
 న-ఆ-రా-ధ-స్స-ప-సా-న-ఉ-న-ద్వో-ష్ట-వి-పూ-తి-భిః ॥ మే-న్మ-తా-న-మ-హ-భా-గ-ం-స్వ-భ-స్స-ం-భా-ప-త-స్స-వ-ః ॥ ౪ ॥ ఎ-వ-చ-మ-దా
 న్ద-ఉ-స్త్రి-ని-ర-జ-శ-భ-వ-ద్వి-ప-ప-ర-ట-న-ధ-మా-స్థా-య-క-మ-న-వి-వ-రో-ద-నీ ॥ ౫ ॥ న-య-ష్ట-వ-స-న-దా-త-వ-స-న
 శ్శ-త-వ-స-న-ద్వి-జ-క-వ-చి-త్ ॥ ఎ-వ-స-న-వ-ర-య-త్య-క-వ-భ-ః-ప-ఘో-ష-ప-ఘో-ష-న-గ-న-ః ॥ ౬ ॥ వే-న-స్స-వ-మ-క-మ-న-యో-న
 ర-వ-త-న-స్స-వి-వ-చి-త్ ॥ ఎ-వ-స-న-వ-ర-య-త్య-క-వ-భ-ః-ప-ఘో-ష-ప-ఘో-ష-న-గ-న-ః ॥ ౬ ॥ వే-న-స్స-వ-మ-క-మ-న-యో-న
 ర-వ-త-న-స్స-వి-వ-చి-త్ ॥ ఎ-వ-స-న-వ-ర-య-త్య-క-వ-భ-ః-ప-ఘో-ష-ప-ఘో-ష-న-గ-న-ః ॥ ౬ ॥ వే-న-స్స-వ-మ-క-మ-న-యో-న
 ర-వ-త-న-స్స-వి-వ-చి-త్ ॥ ఎ-వ-స-న-వ-ర-య-త్య-క-వ-భ-ః-ప-ఘో-ష-ప-ఘో-ష-న-గ-న-ః ॥ ౬ ॥ వే-న-స్స-వ-మ-క-మ-న-యో-న

షాం-తే-న-శు-సా-మ్యాః-తే-షాం-భా-వ-శ-శు-సా-మ్యా-తా-తాం-పశ్యస్త్రః ॥ ౧ ॥ బ్రహ్మవాదినః-రపిన్యవేనస్య, మాతరం-సు
 నీధా, మా-హూయ, త-స్మై-గ్రివిజ్ఞా-క్య-త్య-ధ-ప్రకృతీ-నా-మ-మా-త్యా-గి-చా, మ-న-స్త-త-మ-పి-వ-స-నం, స-ప-శ-ప-రి-చ, అ-భ్య-షి-ష్య-న్,
 భ-వ-ః, ప-తి-ం-కు-రి-గ-ర్థ-ః ॥ ౨ ॥ అ-త్య-గ-ద-జ్ఞ-వే-స-న-రా-జా-న-సై-వ-ప-తి-త-ం, శ్రు-త్వా-ద-న-స్య-శ్శ-రా-ద-యః-న-ర-స్య-భ్యః,
 త-ప్రా-భి-తా-అ-భ-వ-ః-మూ-ష-క-భ-వ-న-ధ-ర్మః, ని-లి-ల్ల-భ-నా-బ-భూ-భ-ః ॥ ౩ ॥ న-వే-నః-ఆ-రా-ధ-ం-స్స-ప-సా-న-రా-జా-న-స-య-న-స-అ-
 వ్య-వి-పూ-తి-భి-లో-క-పా-రై-శ్వ-రై-శ్చ, అ-ణి-మా-ది-భి-ర్వా, ఉ-న్మ-ధ-గ-ర్వి-త-ః-అ-త-వ-న, స్త-భ-వి-వే-క-శా-న్యః-న్య-త-స్స-న్య-య-ం-స-ం
 భా-వి-త-ః-న-తి-భి-తై-రి-తి-భా-వ-ః-ఆ-త్మ-న-ం, మ-హ-భా-గ-ం-మ-హ-ద్వి-వ-స-న-ం-మ-హ-భా-గ-వ-న-న-వా-మే-న-౧౪ ॥ ఎ-వ-త-ధా-వి-శ్వ-
 ర-మ-జే-నా, ధ-అ-జ్ఞ-ః, ని-ర-జ-శో, ద్వి-ప-గ-జ-భ-వో, త్స్మ-క్ర-ఉ-భ-ధ-ర్మ-ధ-మా-స్థా-య-అ-ది-ర్-హ-గ్లో-ద-నీ, ద్వా-వా-చ-వి-క-మ-
 య-స్మి-న, ప-ర-ట-క ॥ ౫ ॥ హ-వి-జ-ః, క-వ-చి-ద-ప, న-య-గ-దా-న-పూ-మా-ది-క-ం-క-ర్త-వ-గ, మ-త్య-వ-ం-రూ-ప-ం-ధ-న్త-ం-ధ-న్త-భా-
 స-ం, భ-గి-న్య-ని-నా, న్య-వ-ర-య-తో, య-త-వ-న-వ-తో-దు-ర్-ద-శ ॥ ౬ ॥ మ-న-యో-భ్య-గ-వ-ద-య, స్స-ప్ర-ణ-య-శ్చ-కా-శ్చ, స-భ-తా-
 గ-స్స-స్త-దు-ర్-వ-త-స్య, వే-న-స్య, దే-వ-త-మ-వే-వ్య-లో-కా-నా-ం, న-గ-న-న-ం-దు-ః-ఖ-ం-వి-వ-శ్వ-కృ-ప-యా, ఉ-చ-శ్చ ॥ ౭ ॥ ఉ-క్తి-
 మే-వా-హ ॥ అ-పే-వా-ఇ-తి ॥ మూ-ల-త-స్మా-గ-త-శ్చ, ప-ద-మై-వ-ని-తై, కా-శ్చ-త-స్య-గ-వ-ని-నా-ం-పి-వ-కా-దీ-నా-ం, య-ధో-భ-య-తో-న్య-
 స-న-ం, ఎ-వ-త-స-ర-ధ-భ్యః, పాల-కా-త-ద్వి-వా-చ్య, దు-ఃఖ-ం-పా-ప్ర-మ-తి-త్య-గ ॥ ౮ ॥ త-దే-వా-హ ॥ అ-రా-జ-క-భ-యా-ది-అ-
 త-ద-ద-గ-రా-జా-న-స్సో-న్య-వ-వో-రా-జ-క-భ-యా, దా-జా-కృ-త-త-తో-రా-జ్ఞో-న్య-ద-భ-య, మా-నీ-త్, దే-వ-నా-ం-క-ధ-ం,

స్వస్తిమఖం, స్వాత్మ ॥౯॥ శ్చ అస్తాకమప్యవృత్తం జాతమత్యామః॥ అమోఘస్వప్నస్య, యథా-పయఃపోషః శ్రీ రంజితోపగం-
 పోషకస్యాప్యవృత్తం కరోతి - తథా-తదేవామః - సునిధాయాగర్హస్పం ధూతో-వెనః-ప్రవృత్త్యాన్యభావేనైవ-ఖలః-
 దురొత్తా ॥౧౦॥ శ్చ అస్తాభిః-ప్రజాపాల-నిరూపితః నియుక్త - స్వవ-ప్రజా-జిహంసతిహ స్తమి-స్థిత-ధాపిహతు
 కత్వేద్యమంజెనం-సా-స్వయేషః ప-త్తిభిః పాగ్రియిస్తామః-తత-స్తస్య-పాపికం-అస్తా-స్వస్తి ॥౧౧॥ శ్చ
 నిషేధస్య-ప్రవృత్తిపూర్వకత్వాత్మామా-హః-త-త్త-స్య-దౌరాత్మ్యం - విద్యన్విజ్ఞాన-స్థిర-స్య-స్తాభి-రస-ద్యుతో-వెనః-స్వః-కృ
 తః - అస్తాభి-స్వ-పీకరణాద్ధే-తే-రయం-భూతాని-ద్రుహ్యతి - అతో-స్తాభి-స్వా-స్త్విత-స్నే-స్మ-హ-త-స్మా-కృ-తం-పా-పమ
 స్వా-క-స్వ-త-త-స్య-స్వా-స్త్వ-నే-న-ప్ర-స-నై-స-త-కృ-త-మా-హః, సా-స్త్వ-త-ఇతి-సా-స్త్వ-క-పా-గ్రి-స్థి-అ-ధ-వృ-కృ, దయం-వే
 నో-స్తా-క-య-స్థా-న-గ-హ-వృ-తి-చే-త-లో-కా-నాం, ధిక-ర-ని-స్థ-యా, ని-త-రాం, ద-గ-స్-స్వ-త-జ-సా, స్వే-మా-మ
 స్వా-కం, తె-జ-సా-త-పా-ల-న-ప-మా-స్యా-మః- ॥ ౧౨ ॥ శ్చ-వ-మ-స్య-సా-య-స్థి-త్య, గూ-ధో-మ-స్య-స్థి-సా-తె, మ-న-యః,
 ఎ-న-మ-ప్ర-జ-స్య-మ-ప-మా-క-త్య - సా-మ-భి-ని-యో-క్తి-భిః, వె-న-సా-స్త్వ-య-త్వా-అ-య-క-పా-గ్రి-ధ-వా-పూ-ర్వ-క-మ-ద్ర-వ-స్త్వ-
 గ- ॥ ౧౩ ॥ శ్చ-సా-స్వ-ప-వ-ర-యం, య-ద్వి-జ్ఞా-ప-య-మ-హే, త, ని-మో-ధ-సా-వ-ధా-న-చ-త్త-అ-ద-స్వ-క-ధ-ప-మా-తం
 త-త-త-వ-అ-య-రా-దీ-నాం-ప-వ-ర-న-మ-శే-వ-గ-వ-ద-క-మి- ॥ ౧౪ ॥ శ్చ-కిం-చ-ర-త్వా-మః - ధ-ర్త-ఇ-త్యా-ధి-ర-స్థా-భిః, పు-సాం-
 వా-జ్ఞ-న-కాయా-నాం, వృ-త్తి-భి-ర-స్వా-పా-రైః-ధ-ర్త-త-త-స్వ-రా-రా-ధ-న-రూ-ప-ధ-ర్త-అ-వ-తో-అ-న-స్థ-భిః లో-కా-న్యో-కా-న్య-ధ-ర్త-
 త-ద-ర్త- ॥ త-తో-పా-గ్రి-స్థ-య-త-వృ-త్త-ధ-ం-స్వా-త్వ-స్త్వ-ద-హీ-నా-మ్ ॥ ౯ ॥ అ-మో-వ-ప-యః-పో-షో-ప-వ-క-స్యా
 ప్యవృ-కృ-తః ॥ వె-నః-ప్ర-కృ-తై-గ-వ-ఖ-స్థ-సీ-ధా-గ-ర్హ-న-స్థ-వః ॥ ౧౦ ॥ ని-రూ-ప-తి-ప్ర-జా-పాల-ని-స్థ-జి-హం-స-త-చై-ప్ర-
 జా-త-ధా-పి-న-స్వ-య-మా-మ-నా-స్థాం-స్త-త్వా-ద-క-ం-స్వ-శే-త ॥ ౧౧ ॥ త-ద్వి-ద్య-స్థి-ర-స-ద్యు-తో-వె-నో-స్తా-
 భి-కృ-తో-స్వ- ॥ సా-స్త్వ-తో-య-దీ-న-య-స్థాం-న-గ-హీ-వ-స్య-ధ-ర్త-కృ-త ॥ లో-క-ధిక-ర-ని-ధ-గ-ప-మా-స్యా-మ-
 స్వ-త-జ-సా ॥ ౧౨ ॥ ఎ-వ-మ-స్య-స-సా-యై-న-మ-న-య-గూ-ధ-వ-స్య-ప-ద-ప్ర-జ-స్యా-య-వ-స్వ-న-సా-స్త-య-త్వా-
 ధ-సా-మ-భిః ॥ ౧౩ ॥ స్వ-ప-వ-ర-ని-మో-ధై-త-ద-ర్త-వై-వి-జ్ఞా-ప-య-మ-హే-అ-య-స్థ-గ-లి-త-శ్రీ-పా-త-వ-తా-త-వ-ద-ర్త-న-మ్ ॥
 ధ-ర్త-అ-వ-ర-త-ః-పు-సాం-నా-జ్ఞ-న-కాయ-మ-స్థి-భిః-లో-కా-న్యో-కా-న్య-త-ర-స్వ-పా-గ్రి-స్థ-య-న-గ-గ-న-మ్ ॥ ౧౪ ॥ స-తే
 మా-విన-శే-స్థి-ర-జ-నా-న-మై-మ-ల-త-ః-ని-స్థ-స్వ-న-స్థ-స్థ-ప-తి-స్థ-స్వ-రా-ధ-వ-రో-హ-త ॥ ౧౫ ॥ రా-జ-న-స్థ-సా-స్వ-
 మా-త్యై-భ-గ-వ-రా-ధి-రా-ధి-భిః-ప్ర-జా-న-య-ర-త-న-య-ధా-మ-లి-ం-గ-వ-స్థ-ని-మ-ప్ర-వ-త్వ-వ-మో-ద-తే ॥ ౧౬ ॥ య-స్య-రా-జై-పు-
 ర-చై-వ-ధ-గ-వా-న-గ-జ్ఞ-న-మ-కృ-ప- ॥ ఇ-భ-వ-త్-స్వ-న-ధ-ర్త-ః-ఇ-జ-నై-స్వ-స్థా-త్ర-మ-స్థి-తైః ॥ ౧౭ ॥ త-స్య-రా-జ్ఞో-మ-హా-ధా-
 గ-ధ-గ-వా-న్య-త-ధా-వ-నః-ప-రి-తు-వ-గ-తి-వి-స్త్వా-తి-వ-తో-ని-జ-న-న ॥ ౧౮ ॥ త-స్త్వ-ం-స్త-వై-క-ప-పా-గ్రి-స్థ-ం-జ-గ-తా-
 మి-శ్వ-ర-త్వ-ర-గ-కా-స్థ-పా-లా-ప్యా-త్-వ-హ-ర్-మ-ని-మ-వ-ధ-తాః- ॥౧౦॥ త-ం-న-స్వ-లో-కా-ప-ర-య-జ్ఞ-న-గ-గ-ప-ం

భావ్య-త-ర-త-క-రు-శే-అ-న-గ-నాం-వి-ర-కా-నాం-అ-న-స్త్వ-ం-మో-క్ష-ను-భా-న-స్త్వ-మ-పి-వి-త-ర-తి ॥ ౧౫ ॥ శ్చ-హే-వి-ర, స-లో-క-ను-భ-
 రో-హే-క్ష-ను-భా-న-స్త్వ-క-ర-త్వ-న-గ-గ-మా-విన-శే-త-న-న-శ్వే-త-య-స్థి-స్థ-క్త-ర-త్వై-వ-న-స్థై-న-తి, స్వ-ప-తి-పా-ధి-ప-వ-క-స్య-రా-ధ-వ-రో-
 హ-ై-ప్ర-శ-గ-తి ॥ ౧౬ ॥ శ్చ-హే-రా-జ-ః, అ-సా-ధ-నో, య, అ-మా-త్యా, ప్ర-భ-గ్నో-రా-ధి-భిః-య-ధా, య-ధా-నా-స్త్ర-ం, ప్ర-
 జాః, పాల-య-క-తా-ధ్యో, బ-లి-ం-పూ-జాం, గ-ృ-హ-క-స్త్వ-క-ర-స్వ-ని-మ-లా-కే, ప్ర-త్య-ప-ర-లో-క-ం-ప్ర-వ-త్వ-వ-మో-ద-తే-మ-భి-ధ-వ-
 తి ॥ ౧౭ ॥ శ్చ-య-స్య-రా-జ్ఞో, రా-జై-పు-ర-చ-స్థి-తై, త్వా-తు-వ-స్త్వ-చా-తు-రా-గ్రి-మ-య-ప-వ-స్వ-స్థ-యా-వ-స్థి-తై, ర-నై-ర-గ-
 జ్ఞా-నాం, భో-క్తా-ప్ర-భ-గ్నో-భ-గ-వా-క-స్వ-ధ-ర్త-ః-ఇ-వ-జ్ఞ-మ-మ-య-జ్ఞా-ది-రూ-క-త-ఇ-భ-వ-త-రా-ధ-గ-తి ॥ ౧౮ ॥ సా-మ-స-ధా-
 గ-త-స్య, ని-జ-నా-న-ని-జ-ం-స్వ-కీ-యం - య, చా-న-న-ం-కా-స్త్ర-వి-హే-త-ం-ప్ర-జా-పాల-నా-ది-రూ-ప-ం-క-ర్త, త-స్థి-క-ై-ప్ర-త-ః-రా-జ్ఞ-
 'వి-శ్వ-త్వా-న-ర-స్వ-త్వా- ధ-వ-త-ధా-వ-నః-ధ-వ-త-ధా-వ-య-త్వ-త్వా-ద-మ-తీ-తి-ధ-వ-త-ధా-వ-న-జ-గ-తా-ర-గ-హ-తో - భ-గ-వా-క-ప-
 రి-తు-వ-గ-తి ॥ ౧౯ ॥ శ్చ-తు-స్య-తు-ధ-గ-వా-క-స్థ-త-త-త-త-పా-గ్రి-స్థ-ని ॥ జ-గ-తా-మి-శ్వ-ర-గ-లి-వ-త్వ-న-య - ప్ర-మా-మ-పి-స్వ-రై,
 త-స్థి-స్థ-గ-వ-తి - తు-స్థ-న-ని-ప-లా-జ-పాల-త్వ-స్థ-హే-తా-లో-కాః - ఆ-వృ-తా-ఆ-ద-ర-య-క-తాః - ఎ-త్త-స్థ-ప-రి-తు-వ-గ-ధ-వ-తే,
 రా-జ్ఞై, బ-లి-ం-హ-ర్-ని-ప్ర-ప్ర-య-ని-తి ॥౨౦॥ శ్చ-న-ర-స్వ-స్థో-కా-క-త-వ-తి-ం-క-స్థ-మ-రా-న-మ-ర-త్వ-ప్ర-ప్ర-ప-క-న-గ-జ్ఞా-ం-క-స్థ-ం-న-గ-
 జ్ఞ-తి-ని-య-స్థ-సీ-తి-ధ-వ-త-ం - త్ర-య-మ-య-ం-ధ-ర్త-గ-ర్హ-ది-ప-ో-ధ-క-త్ర-య-ప్ర-మ-ర-ం-వై-జ్ఞ-క-ప్ర-మా-ణ-క-త్వై-న-త-వ-ప్ర-ప్ర-య-గ-ం-వి-
 న-శే-త-ం-త్ర-య-భా-గ-జ్ఞ-యా-త్త-క-త్వా-తి-ం-రూ-ప-ం-పూ-ర్వ-భా-గ-పా-గ్రి-స్థ-గ-ం-కి-యా-ప-ం-హే-ప-రి-త-న-భా-గ-పా-గ్రి-స్థ-గ-మి-శ్వ-ర-త్వ-
 త్ర

తద్వివేచనార్థవిశిష్ట - యజ్ఞమయంతపోమయమిలి - యజ్ఞ ప్రచురం - పూర్వభాగోదితానాం తెషామారాధనత్యేనతత్పా
 చుర్యం వీక్షితం - ఆరాధన ప్రకార ప్రకాశిత్యేనపూర్వభాగస్యతస్మిన్నా ప్రమాణ్యమితిభావః - అతః , సర్వేషామయ
 త్వదహమన నితపాంఠిసర్వాశిచయద్వదని - వైతే శ్చనరై వ్రతహమేవవేద్య , ఇత్యాదికమనునన్దయం - తపోమయం -
 తపాంఠిడిపాననాని - తత్ప్రచురం - ఆరాధ్యస్వరూపగుణాది ప్రకాశిత్యే నోపరితనభాగస్యప్రాప్తినాణ్యమితిభావః -
 తం - విచిత్రైర్గ్రహస్యజవతాదిభిర్నానావిధై - ర్యజ్ఞైః - తె - అభవాయము కయ - భవాయెతిశ్చిద - తెతవ - సమృద్ధ
 యశ్చ్యర్థః - యజతఃయాగంకుర్యాదాత్ - న్యదాత్తవ్యసినోజనాత్ - అనుగోధుమనువ ర్తియం - హేరాజ్ఞ - అర్హ
 సి శ్చ॥౨౧॥ యస్యరాజ్ఞోదేశవాసిభిర్జైరేరిజ్యతేభగవాన్సోపిముద్యతఇత్యన్తిపాప్రయోగతేభవాయెత్తు క్తం - తదేవప్ర
 పఞ్చయతి॥ యజ్ఞే నేతి॥యద్విద్వివయేతవదేతే, ద్విజాతిభి - ర్వితాయమానెననర వ్రతంక్రియమాతేన - యజ్ఞే న - హారేర్భ
 గవతః - కలాశ్చరీగ్రహారాః - సురాభ్యైర్గద మోదవాః - స్వీష్టాః సుధాశాస్త్రమిజ్యమానాః - అవి - తుష్టా - స్థవ - వా
 భ్యేతం - ప్రదిత స్మిప్రయచ్ఛ స్మి - హేవీర తద్ధే లనం - తెహం దేవానాం - హేలనం అసజ్ఞాం - చెష్టే తుంక ర్తుం - భవా - నాన్దర్శ
 తి శ్చ॥౨౨॥ యివచంపిజ్ఞాపతీచెనఆహేత్యాహ॥ వెనభితి॥ యాయం - బాలితాఅజ్ఞాః - వై నానం - కతః - యతః - అభర్తై - భ
 ర్తమానసఃభర్తం మనన్వానాః - తదేవప్రపఞ్చయతి - యేభవాద్యభావనాఃవృత్తిదమన్నాప్రపదం - ప్రపంపిత్యా - జారం
 పతిముపానతే శ్చ॥౨౩॥ యేవచమూఢాః - నృపరూపేణావస్థిత - మీశ్వర - మవజాన స్తే అవజ్ఞాంకుర్య స్మి - తెజనాభివా - చర

త్రయీమయంయజ్ఞ మయంతపోమయమ్॥ యజ్ఞే ర్విచిత్రైర్గ్రహజతోఽభవాయతేరాజన్యదెతానసగోధుమ
 ర్తసి॥ ౨౧॥ యజ్ఞే నయచ్ఛద్వివయే ద్విజాతిభిర్వితాయమానెనసరూకలాహారైః స్వీష్టాస్సుతుష్టాః ప్రదిత
 స్త్రివాభ్యేతంతద్ధేలనంనాన్దసివీరచెష్టితుమ్॥ ౨౨॥ వెనడివాచ॥ బాలితాబతయాయంవాఅభర్తైర్భర్తమా
 నః॥ యేవృత్తిదంపతింహిత్యాజారంపతిముపానతే॥ ౨౩॥ అవజాన స్త్యేమయాథాన్యపరూపిణమీశ్వ
 రమ్॥ నానుపిన్దన్తితేభాద్రమిహలోకేపరత్రవ॥ ౨౪॥ కోయజ్ఞ పురుషోనామయ్యవోభావత్తీరీద్యతీభర్తృసై
 హవిదూరాశాంయథాజారెకుయోపితామ్॥ ౨౫॥ విష్ణుర్విభోగీరితిభిన్నోహయన్యమేరవః॥ పరస్యో
 భనదసోమ్యఃషీతిరగ్నిరపాంఠః॥ ౨౬॥ ఏతేహస్యేవమిదుధాఃప్రభవోవరశాపమోః॥ దేవానన్దన్తిన్య
 పతేన్యర్వదేవమయోన్యః॥ ౨౭॥ ఆస్తాన్తాంకర్తృభిర్వప్రాప్తయజన్యంగతమత్సరాః॥ బలించమహ్యంహర
 తమత్సోఽగ్ర్యకోఽగ్రహక్వచూత్॥ ౨౮॥ ఇత్తంపిపగ్యయమలిఃపాపీయానుత్పదగ్రహః॥ అనుసీయమాన్ద
 ద్యాభ్యంసనక్రైశ్రద్వమక్తః॥ ౨౯॥ ఇతిలైఽనత్యైతాన్దైవద్విజాఃపత్తితమానివా॥ గగ్నాయాంభ్యాయా
 యాభ్యాయాంతస్మైపరత్రఃకుధుః॥ ౩౦॥ హస్యతాంహస్యతామేవపాఞ్చప్రకృతారుణః॥ జీవనగదసా
 వాశుకుమతేభన్దసాన్ధ్యైవమ్॥ ౩౧॥ నానురర్హత్యైవనరదేవరారసమ్॥ యోఽభియజ్ఞ పతింవి

శగ్వి, లోకే - భదంకల్యాణం - నానుపిన్దన్తిన్దప్రాప్తయన్ద - సింతుదుఃఖినోభవన్తీత్యర్థః॥ ౨౪॥ యజ్ఞే నయచ్ఛద్వివయే ద్విజాతిభిర్వి
 తాయమానెనసరూకలాహారైః స్వీష్టాః సుధాశాస్త్రమిజ్యమానాః - అవి - తుష్టా - స్థవ - వాభ్యేతం - ప్రదిత స్మిప్రయచ్ఛ స్మి - హేవీర తద్ధే లనం - తెహం దేవానాం - హేలనం అసజ్ఞాం - చెష్టే తుంక ర్తుం - భవా - నాన్దర్శ
 తి శ్చ॥౨౨॥ యివచంపిజ్ఞాపతీచెనఆహేత్యాహ॥ వెనభితి॥ యాయం - బాలితాఅజ్ఞాః - వై నానం - కతః - యతః - అభర్తై - భ
 ర్తమానసఃభర్తం మనన్వానాః - తదేవప్రపఞ్చయతి - యేభవాద్యభావనాఃవృత్తిదమన్నాప్రపదం - ప్రపంపిత్యా - జారం
 పతిముపానతే శ్చ॥౨౩॥ యేవచమూఢాః - నృపరూపేణావస్థిత - మీశ్వర - మవజాన స్తే అవజ్ఞాంకుర్య స్మి - తెజనాభివా - చర
 త్రయీమయంయజ్ఞ మయంతపోమయమ్॥ యజ్ఞే ర్విచిత్రైర్గ్రహజతోఽభవాయతేరాజన్యదెతానసగోధుమ
 ర్తసి॥ ౨౧॥ యజ్ఞే నయచ్ఛద్వివయే ద్విజాతిభిర్వితాయమానెనసరూకలాహారైః స్వీష్టాః సుధాశాస్త్రమిజ్యమానాః - అవి - తుష్టా - స్థవ - వాభ్యేతం - ప్రదిత స్మిప్రయచ్ఛ స్మి - హేవీర తద్ధే లనం - తెహం దేవానాం - హేలనం అసజ్ఞాం - చెష్టే తుంక ర్తుం - భవా - నాన్దర్శ
 తి శ్చ॥౨౨॥ యివచంపిజ్ఞాపతీచెనఆహేత్యాహ॥ వెనభితి॥ యాయం - బాలితాఅజ్ఞాః - వై నానం - కతః - యతః - అభర్తై - భ
 ర్తమానసఃభర్తం మనన్వానాః - తదేవప్రపఞ్చయతి - యేభవాద్యభావనాఃవృత్తిదమన్నాప్రపదం - ప్రపంపిత్యా - జారం
 పతిముపానతే శ్చ॥౨౩॥ యేవచమూఢాః - నృపరూపేణావస్థిత - మీశ్వర - మవజాన స్తే అవజ్ఞాంకుర్య స్మి - తెజనాభివా - చర

తి ॥ ౩౨ ॥ అశుభమశుభాచారిం, వెన - మెర, న్మలెవినా, కోవై - ప్రమాణ, రుఁవ్వుం, పరిచక్షీతిసన్దేవ్, వెనస్య
 తఘ్నలామఃకుః, యస్యవిష్టో, రనుగ్రహభాజనఃఅనుగ్రహపిష మస్యోద్భవః, మైత్వస్యం, పాప్రతి ॥ ౩౩ ॥
 ఇత్తం, వ్యవసితానిస్సినానా, బువయః, రూఢమస్యవః- చూర్వంగూ, సన్యవతి దీండా, సన్యవస్సన్తః-లూగ్గమెవ
 భగవత్ప్రయమాతపాప్రయం, వెనం, మాచూ-రై, ర్విజమృతి ॥ ౩౪ ॥ ఎవంమాచూ-రై, వవనంపావ్య, బుషిభి-
 స్సాక్షకమస్థానై, గతెప్రైవలిశోచక్ష్మణి, సునిధా, ప్రతస్యవెనస్య-కలెవరం పిద్యాయోగెను ప్రసూతయాయుక్త్యా,
 పాలయామాన ॥ ౩౫ ॥ తెనునయవకదా-సరస్వత్యా-స్సలతై -రాల్లుతాంసూల్యాంభుంవద్భవత్యఃఅస్మింమాత్యై
 పాప్రతర్గిక్తార్గంకృత్యా-సరితస్సరస్వత్యా, ప్రతే, ఉపవిష్టాస్సన్త, స్సతల-ధాం, ఖగవతల-ధాం, ఖగవతల-ధాం, ఖగవతల-ధాం,
 సుః ॥ ౩౬ ॥ ఖగదా, ఉతి తా, మయిత్యా-రా, వీత్య, ఉత్పతై, ర్య, ల్లోకానాంభయం, తెనా, లురాని, శిరాః, అ
 నాధాయః, భువః, దస్యభృగ్శో-రాదిభ్యో-భద్రం, నభవే-మిత్యా- ॥ ౩౭ ॥ ఖగవం, బుషిభు, లువచ్ఛసస్సు,
 సర్వతోదితంసర్వాసుపిష-ధావతాం, అగ్నితో ధనాకం-లుమ్మతాం-పరతాం-చౌరతాం-భూరిధ్వమలః-పాంసు-స్స
 ముత్తితో-హతే ॥ ౩౮ ॥ వసుధనం-లుమ్మతాంపరతాం-చౌరతాం, భర్తరాజ్ఞ- ఉపరతేనస్సేనత్య-నోగ్గస్యం,
 షిఘ్రంసలాంహ మ్మిమ్మతాం లోకానాంచ-తంతధాపిదమ ప్రదమ ॥ ౩౯ ॥ ఖగదాచౌరపాప్రయ స రాజకపిషా

ష్టంవినిస్త్యనపతిః ॥ ౩౨ ॥ కోవై తంపరిచక్షీతవెన మకమృ నైశుభమ | పాప్రతి కధ్యతమైత్వస్యంగయ
 దనుగ్రహభాజనః ॥ ౩౩ ॥ ఇత్తంవ్యవసితామా న్మమృవయోగూఢమస్యః | నిదఘ్నుర్ము జూతై ర్వసం
 హతమద్యతేనయా ॥ ౩౪ ॥ బుషిభిస్సాస్యిత్రచపదంగరెభ్రతకలెవరమ్ | సునిధాపాలయామాసవిద్యాయా
 నెనశోచక్ష్మణి ॥ ౩౫ ॥ పికదామనయ ప్రైవనరస్యతలలాపుతాః | మాత్యైఽగ్నింసల-ధాశ్చిక్రురః | పసిస్తాస్సు
 రిప్రతే ॥ ౩౬ ॥ పీత్యోక్తితాన్ మేమాత్పాతానామ్మగ్లోకభయఃస-రా ॥ అప్యభిద్రవసూధాయాదస్య
 భ్యోగవభవేద్యుః ॥ ౩౭ ॥ ఎవంబువత్సుబుషిభుధావతాంసర్వతోదితమ్ | పాంసుస్సముత్తితో-భూరిధ్వ-రా
 నామభిలుమ్మతామ్ ॥ ౩౮ ॥ తమప్రదమమాజ్ఞాయలోకస్యవసులుమ్మతామ్ | భర్తర్యపరతేస్త్రిన్మ్యో
 న్యంవజిఘ్రంసలామ్ ॥ ౩౯ ॥ చౌరపాప్రయంజనపదంహీవసత్వమరాజకమ్ | లోకానాంపరయః | శక్తిక్తా
 అపిత ద్గోవదర్శినః ॥ ౪౦ ॥ బాప్రత్యేగ్గనుద్యక్త్యాన్దీనానాంసమైతకః | ప్రవతైలమృతస్యాపిభిన్మహా
 ణ్డవయోధా ॥ ౪౧ ॥ నాక్ష్మ్యవంశోరాజస్తైరెవసంస్థాతుమ్మర్తతి | అమోఘవీర్యాహస్యపావంశేఽస్మి
 న్మోహవాతయః ॥ ౪౨ ॥ పిన్విశ్రితైర్వమృవయోవిపన్నస్యమహీపతేః | మమన్తరూరుంభరసాతత్యాసీగ్నా
 మాకోనరః ॥ ౪౩ ॥ కాకక్యన్దో-తిహాస్యాన్దో-హాన్వబాహుర్త హాహుః | హాన్వబాహ్నిమ్మనాసాగో
 రక్తాస్త్రామమూర్ధజః ॥ ౪౪ ॥ తంతు తెవసతందీనంకింకరోమితివాచిమ | నిడిచత్ప్రబువంస్తాతసనిపాద

సత్వం చ-జనపద-మాజ్ఞాయక్త్యా -శక్తాలపివెనమనమాచూ-రై రెవహో రానిక్తా-స్యంశక్తాలపి, బువయః-తగోవద
 ర్శినఃతస్యాహ్వారాచినానా-ద్యోదోమహాపం-తం-చశ్య స్తః, భూరుంసంభూతురో-పి, గగన్వర్తంపశ్య-ప్రత్యభావః-
 నావారయకననవాదితవస్త ॥ ౪౦ ॥ ఖగవస్వేనమ్మఃకామపితక్తానాంహోగోపద్యతదీనలోకో-వైయాయాచిహానాశ | ఎ
 నత్తస్సాస్యితిబాప్రత్యేగ్గనుద్యక్త్యా నెనాశ-జగ్గ-స్యతపసోనాభాభావాద్దం రాజా నరమేవసంపాద్యతిన్మ శైవేవదీనప
 రిత్యాణంకార్యమిత్యభిపాప్రయణరాజా నరకరణోపాయమారువగ్ననాదికచక్రభిర్యాహా | నాక్ష్మ్యేం ద్వ్యగ్మమ్ ॥ న
 నద్యక్సరస్వత్రబహ్యోత్తకతవదర్శీ - తదయయుర్తవమాదిసమనో-౨-పి-బాప్రత్యేగ్గో-యదీనానాం సమమైతక-స్సాస్య
 త్తర్ని-తస్యాపి-బ్రహ్మబాప్రత్యేగ్గం-తవత్తతియావతే -ప్రవతిగచ్ఛతి-యధానిన్మభాగ్దంబంజలం-తస్యతో ॥ ౪౧ ॥ ఖగత
 ఉపేత్యాయావనోవపరిహారాయనాక్ష్మ్యోత్యాదివిస్మిత్యర్థమహీపతేయాయంతరసామపి, స్థిరత్వస్యయా - రాజనైగ్గస్యే-
 వవంశః-సంస్థాతుమవసానంపాప్రయం - నార్త-తి-చాయతో, ఽస్మిన్వంశే, జాతా, స్సపాః-అమోఘవీర్యాః-త్రిత్రహతాః-
 కేతవాత్రయః ॥ ౪౨ ॥ ఖగవమిన్దం-వినిశ్చిగ్గ-బువయః-పివన్నస్యవిపత్రింపాప్రత్య-మృతస్యోగ్గగ్గః-ఉరుం, త
 రసాలతెన-మవగ్గః-సధితవ స్తః-తలమధితేతా-రా-హుకో-నాహతో-నర-అసీతే ఉద్భభూవ ॥ ౪౩ ॥ ఖగబాహుకమేవ
 విజిన్దమ్ | కా కేతమ్ | కాకత్వగ్గవత్తః - అతివహాస్యాగ్గః - హాస్యాబాహుయస్య - మహాత్మానామక పాలపాప్రయై సుగ్గ-హా
 ప్సావాగ్గ-నిమ్మంసతంనాసికాగ్గయస్య - రక్తలక్షణోయస్య-తామ్రవర్ణమూర్ధజః-కేశాయస్య ॥ ౪౪ ॥ ఖగతం

బాహుకం, దీనం, కింకర మిరిదీనవాదినంచ, రాజ్య నర్హ మధిప్రెత్య - నిషీదతి ఉపవిశేత్య - బ్రువన్, హేతాత, తతః, నిషీదతి ఋషివచనా-త్స బాహుకః నిషాదోఽభవత్ నిషాదజాతియోఽభవదిత్యర్థః || ౪౪ || ఋతస్య బాహుకస్య-యేవంశ్యా-స్తే-నైవాహః, గిరికాననంగోవరః ఆత్రయో- నత్రుభురాదిప్రదేశో, యేషాం-తే-అభవత్-తత్ర హేతుః, యేనకా రణేనా-నాబాహుకో, జాయమాన-ఉల్బుణంఉత్పటం-కల్పవంపావ, మహారత్ స్యోత్తవాః - తతః-ప్రస్యవంశా-ప్రధాభూతా ఇత్యర్థః || ౪౬ || ఋతథలన ద్దర - మపుత్రస్యతస్యమహీపతేర్వైవస్య-బాహుభ్యాం-పున-ర్విప్రై-గ్నిర్వస్యమానాభ్యాం-మిధునం శ్రీపుంసాత్వకం-నమపద్యతఉక్త భూవ || ౪౭ || ఋత్రవాదినః ఋతుః - తజ్జాతం, మిధునం, దృష్ట్వా భగవతో-లాంభగవచంశం, విదిత్వా-అతఏవ-చరమసంతుష్టా-ఊచుః || ౪౮ || ఋమూచరిత్యతఆహ||ఎవఇతి||చతుర్థి||ఎవపుమాః, భగవతోవిష్టో, యువనపాఠేనీకలాభువనపాలనాద్గంకలయవత్ప్రదత్త్యర్థః, ఇయంచ శ్రీ, లత్యై, స్సంఘాతిస్సంగవఃతస్యాకతత్వర్థః, తత్రహేతుః, పురుషస్యానపాయినీపురుషమవివేయజాతేతిభావః, రాఘవశ్చేభవత్ప్రీతా రుక్మిణీకృష్ణజన్మః, అన్యైషునావతారేషువిష్టోరేషానపాయినీ, తి, నచనాద్గోఽత్రాసునస్థేయః || ౪౯ || ఋతయంమిధునైయపుమాఃసోయం-రాజ్ఞాం-ప్రథమఃముఖ్యః, యతోఽయం, యతః, కీర్తిం, ప్రథయితామిహైరయితా, అతః, పృథుత్రవాఃపురుక్షైర్దీనంపన్నః, పృథు, రాఘు, మహారాజో, భవిష్యతి, నామతబ్ధిఃపసిద్ధా, ప్రథయతియతఃపృథురియోగరూఢిభ్యాంప్రఖ్యాతోవహారాజోభవిష్యతీత్యర్థః || ౫౦ || ఋతయంతస్మిన్విధునైయశ్రీ-సేయం, సుదతిశోభనదస్తతీ

స్తతోఽభవత్ || ౪౫ || తస్యవంశ్యాస్తునైవాదాగిరికాననగోచరాః|యేనాహరణ్జాయమానోవేనకల్పవ ముల్బుణమ్ || ౪౬ || అభవస్యపునర్విప్రైగ్నిపుత్రస్యమహీపతేః | బాహుభ్యాంపద్యమానాభ్యాంమిధునంస మపద్యత || ౪౭ || తదృష్ట్వామిధునంజాతమృషయోబ్రహ్మవాదినః|ఊచుఃచరమసంతుష్టావిదిత్వాభగవత్కలాలమ్ || ౪౮ || ఋతుఃఉచుః||ఎవవిష్టోర్భగవతఃకలాభువనపాలినీ|ఇయంచశ్రీసంఘాతిఃపురుషస్యానపాయినీ || ౪౯ || అయంతుప్రథమారాజాపుమాః|ప్రథయితాతయః|పృథురాఘమహారాజోభవిష్యతిపురుత్రవాః||౫౦||ఇయంచదేవీసుదతిగంగాధూపధూవణా|అప్సిరామహారాజోహాపృథుమేవమరున్ధతి||౫౧||ఎవసాక్షాద్దరంశోజాతోలాకరితఃఉచుః | ఇయంచతత్పరాహీశ్రీరజజ్జైఽనపాయినీ || ౫౨ || ప్రతంసస్మిన్సతంపిపాగిగర్భవప్రవరాజగః | మముచుస్సుచనోధారాస్సిద్ధాస్తత్యైస్త్రిన్వః||౫౩||శశి తూర్వచుదక్టాద్యానైపుభుదయోదివి | తత్రసర్వఉపాజగ్నైవ్విపితృశిశాంకతాః || ౫౪ || బ్రహ్మజగద్గురుర్జైస్సహశ్రిత్యనురేశ్వరిః | వైస్యస్యదక్షిణేనావైదృష్ట్వాచిహన్తుంగదాభుతః || ౫౫ || పాదయోరచవి

ఇతరావయవసౌష్ఠవస్యాత్మసంకటణమిదం, వరాగోహాశ్రీ, యతో - గుణానాం ఘావణానాంచఘావణాభూవణవదా జ్యుష్టివిశిష్టాశ్రయధూతైత్యర్థః, తతోఽప్సి, రాఘు, అచ్యుతేఉజ్జ్వలతీత్యప్సిరియోగరూఢిభ్యాంప్రఖ్యాతా, పృథుమేవా, వరున్ధతీభర్తృత్వేనభవత్ప్రీభవిష్యతి || ౫౦ || ఋతత్రహేతుః|ఎవఇతి || రక్షీతుమిచ్ఛా రిరత్యేలాకస్యరిరక్షయా, సాక్షాద్దరంశో, ఎవపృథు-రాతఃఅవేశావతారోఽయం, తత్పరావచనవ్యర్థా, అతఏవా, నపాయినీ, శ్రీరక్ష్య-రియం-జ్జైలత్యైకజాతైత్యర్థః || ౫౧ || ఋతంపురుంవిపాః|ప్రతంసస్మిన్ప్రతశంసుః, గన్తవ్యశైశ్చాఃజగూగానంకృతవస్యః సిద్ధాఃసుమనోధారాః, ఉప్సవృష్టీ-ముముచుః, నస్తీన్రియః, స్వర్గస్వర్గ, తత్రత్యాః - శ్రీయఃఅపరగః, నృత్య దినస్యతుః || ౫౩ || ఋతజ్జాదయోబ్రహ్మభూయో, దివి-నెయః, తత్రపురోస్సమీపే, దేవాదీనాంగణా, ఉపాజగ్నః || ౫౪ || ఋజగతాం, గురుఃపరాహీతోవదేష్టావ, బ్రహ్మ చతుర్ముఖః, దేవైస్సహగత్యైవైస్యస్యవేనావత్యస్యపురో, రక్షిణేనాస్తే గదాభ్యుతోభగవత, ప్సిహన్తురేఖాత్త కంచకాగ్నిదికం, దృష్ట్వా || ౫౫ || ఋతధాపాదయో, రరచిన్గంచ, దృష్ట్వైత్యర్థః హరేః, కలామంశం, మనె, అప్రతిపాతంరేఖా న్దరై రభిన్ముం, చక్రంసుదర్శనం, యస్య, చిహన్తుం, తస్యచరమేష్టినఃపరమ పురుషస్యాం, తస్య, వ్యధికరణేఇమేషప్యై-పరమేష్టినేలిస్యతియాన్దరేతు, తస్యపురో, పరమేష్టినాబ్రహ్మ, బాహ్మైస్సహభిషేక ఆరబ్ధ, ఇత్యర్థః, అంశస్మితిపారె, అప్రతిపాతంరేఖాం న్దరై రనఃపీర్ణం, చక్రంరేఖాత్త కం, క్రం అంశస్సకనుదర్శనాంశస్సక, యస్య, శ్చీతమితిశేషఅంశేబ్దామేక్షయాన్మన్మత్ప్రల్లింగైర్దేవః | అగ్నిమేచకాఃఅభిషేకసాధ

నాని-సర్వతోఽంగ్యోజనాః అన్యైః పృథగ్, ఆజహ్యుః ఆహృతసః ప్రజాః ॥ ౫౬ ॥ ౫౭ ॥ శ్లో సరితః, సముదాగ్నైః, గిరయోహా
 మవదాదయః, నాగాస్సర్వాః, ఖగాశ్చతుసమోద్భృతాదయః శ్లో, ల్యేవం, సర్వభూతాన్యః, పాయనంసాన్వానికంసమాజ
 హుః ॥ ౫౮ ॥ శ్లో సమహారాజః పృథురభిషిక్తః, సువాసాఃకౌశ్లయాదిమహావృషప్రస్థాః, ప్రస్థైః, ప్రజయస్తీలస్యా
 స్తీతిప్రస్థైః, అలఙ్కృతః-కిరీటా ద్యాధుః కైరిరిశః-తథా, లలఙ్కృతయా, భార్యయా అర్చిషాసహ, అపరో-ఽగ్నిరివ
 రేశ్వరరాజ ॥ ౫౯ ॥ శ్లో సర్వభూరానిసమాజహ్యురుపాయనుమల్యేతదేవప్రపశ్యయతి ॥ తస్మా ఇతి ॥ హేవీర-తస్యై పృ
 థివే, భవదః, హే మంరంజయం, శ్లో సంసింహంసనం-జహార-సలిసన్యాసాని వోయన్తా త్రధాపూతం, శశిప్రభ, మాత-త్రం
 పరుణి, జహారేత్యనుమజ్జి ॥ ౬౦ ॥ శ్లో వాయు-ర్దైవాలవ్యజనై, కీర్తియాయం-కీర్తిప్రచారం, కీర్తినంపాదకశ్చైవతర్వా
 చుర్వమత్రవిషిత్తం, ప్రజం, సర్వః జహారేతసర్వ రాత్రి సుషక్తిః, సంయమం సుమల్యైవ్యవధయమీచిననియమసాధనం,
 దగ్ధమ్ ॥ ౬౧ ॥ శ్లో బ్రహ్మచర్యుః ఖి-బ్రహ్మచర్యంవేదప్రచుగం-బ్రహ్మచర్యవచనాపాదకసామర్థ్యవత్త్వేనబ్రహ్మచారి
 చుర్వమత్రవిషిత్తం, సర్వచవం, ధారిత-సంస్కృతిః శ్రవంయహాన్తం, సూరం, హరిరుషేన్ద్రః-సుదర్శనంబ్రం, యదా-
 పృథోభాగవదంశో-ఽనుప్రవిష్టతేదదవక్రమపదుర్ధనాం శేనానుప్రవిష్టమిథాహః, తత్సర్వైశ్చారైఃపేక్షిణీః, అవ్యాహ
 తాం, శ్రియంసంపదం ॥ ౬౨ ॥ శ్లో దశవన్ద్రాకారాణివిమ్బానికోశేయన్యః, త-మసింఖద్గం, రుద్రః, ఆజహార-రుద్రవత్త్వ

న్గంచతంవై మేసేనారోకలామియస్యాప్రతిహతంబ్రక్తమంశ్యసరమేషిసః ॥ ౫౬ ॥ తస్మా ఇతి షేకతరభో
 షాగ్నైః కైర్వైర్వైవాదిభిః ఆగ్నివేసనికాన్యస్తా ఆజహ్యుః సర్వతోజహాః ॥ ౫౭ ॥ సరిత్యముగాగిరయోనగా
 గావఃఖగావ్యగాః ద్యౌః శ్రితిస్సర్వభూతానిసమాజహ్యురుపాయన్మ ॥ ౫౮ ॥ సో-భిషిక్తోమహారాజస్య
 వాసాసాన్యాగ్నలంకృతః । పర్యుక్త-ఽర్చిషాలలంకృతయాపేరేతే-ఽగ్నిరివాపరో ॥ ౫౯ ॥ తస్యై జహారధన
 దోహేమంవీరవరాననమ్ । పరుణ్యైః లసావీరమాతపత్రంశశిప్రభమ్ ॥ ౬౦ ॥ వాయుశ్చవాలవ్యజనైర్వక్త
 కీర్తియాయంప్రజమ్ । ఇన్దిరిటనుకుటదగ్ధం సంయమనయమ్ ॥ ౬౧ ॥ బ్రహ్మచర్యమయంవరభారతీ
 హారము త్రమమ్ । హరిస్సుదర్శనచక్రతత్సత్త్వవ్యాహారాంశ్రియమ్ ॥ ౬౨ ॥ దశవన్ద్రమసింధుదశశ్చత
 వన్ద్రం తథామృతాః । సోమో-ఽమృతమయః సర్వాం ద్విష్టాయాపాత్రయంధమ్ ॥ ౬౩ ॥ అగ్నిరాజగవం
 చాపంసూర్యోగ్నిశ్చయః సూరః । ధూఃపాదుకయోగనయోగద్యౌఃపుష్పం-లిమన్సహమ్ ॥ ౬౪ ॥ నాట్యం
 సుగీతంవాదిత్రయస్త్రానంబశేవరాజః । ఋషయశ్చాశివస్సత్యాశ్చమృతశ్చజమ్ ॥ ౬౫ ॥ సిన్ధవఃపర్వ
 రానద్యోధవపీఠీ-హర్షః । సూరో-ఽధమాగోవసీతంస్తోత్రమపతశ్శిరీ ॥ ౬౬ ॥ స్రావకాంస్రావభిషి
 త్యృపుధుర్దైవ్యగ్రంథరావహాః । మేఘుర్ద్రావిదయావాచాప్రహసగ్నిప్రదక్షబ్రహ్మ ॥ ౬౭ ॥ పృథురవాచాభో
 సూరమేమాగగసౌవర్గవర్ణిలోకే-ఽధునా-ఽస్పృష్టగుణగ్యమేసాగ్నేః । కిమాశ్రయోమేనవపయజ్యతాం ❁

మృకా, శతవన్ద్రగ్రంథతంబన్ద్రాకారాణివిమ్బానియన్తే, తస్మతవన్ద్రగ్రం, శతవన్ద్రాగ్నింకటాపరపర్యాయంచక్రైస్య
 ర్ద్యసోమశ్చన్ద్రః, అమృతమయాకలశ్చతసాగ్నివ్యవస్థానతర్వామిన్యః । బ్రహ్మచర్యం-అగ్నయః, రాజహర, సూరాశ్రయమతి
 సుదర్శం, రధమ్ ॥ ౬౩ ॥ శ్లో అగ్నిరాజగవంబజహ్యగోశ్చశ్చక్రాభ్యాంనిర్మితం, చాపం, సూర్యః, శ్లో సూర్యురభి
 ర్భృతప్రవేశసామర్థ్యైవతత్సాగ్నిచుర్వమత్రవిషిత్తం, అన్యభూతలహరహః, నింఘ్రజాం, భూజాన్తవృష్టం ద్యౌః, రాజహ
 ర ॥ ౬౪ ॥ శ్లో శివరాజేన్ద్రసాధ్యగగ్ధర్యాదయః, నాట్యగీతీనిజహ్యుః । పాప్రయామాసుః, ఋషయః-సత్యా, ఆశివః, జ
 హ్యుః । కృతవన్ద్రశ్చర్ద్యః, సముద్రః, అర్చ్యజంప్రసాద్యసం, శ్లో అజహార ॥ ౬౫ ॥ శ్లో సింధవోనదాః, సర్వః-పర్వరాశ్చ-మ
 హాశ్చత్సశ్చపుధోః-రధపీఠీరధమార్గాజహ్యుః, దదః-ధాతూనామశేకాభ్యర్థ్యాద్యైవ్యగ్నేః, తతః, స్నూతాదయః-స్రంస్య
 భూః, శ్లో అగ్నిమేతస్మిన్దేవసమిన్ద్రేతవన్ద్రః ॥ ౬౬ ॥ శ్లో తా-సూతాదీ-సావకా-స్తోత్రముచ్యతా-సర్వకృత్యైవతా
 పవాక-మహాప్రభావః, శేనస్యావత్త్వం, పృథుః, మేఘుర్ద్రావిదయాగర్భివద్దమ్నిర్దయా-వాచా-ప్రహసగ్నే-త్వత్సూర్యమి
 దంపత్యనూబ-మిచివీత ॥ ౬౭ ॥ శ్లో క్రమేవాహ-హసూరాదయః, లోకే-అధునా-అస్పృష్టగుణగ్యసతో, మేమ
 మ-వపయన్తాభిఃకరిష్యమాణః, ప్రవః, కిమాశ్రయో, యోజ్యతాంబోకైవభూతాపిగుణాః-స్తోత్రవిషయాః । అప్రభాగత
 గుణగ్యమే ప్రవోవిషయాభావాద్వితథస్యాగ్నే, అతో, వోయన్తాకం-స్తుభిగిరః-మయి, వితథా-మాధూవక, మమయ

[illegible]

పుణ్యోకధామ్యతేఅదృతాస్సదరావయంమునినిరుపదేశోనుభావనలతధాప్రహోలతాఽమెరితాస్సస్త్రోగ్లాఘ్య
 స్తనవద్యానికర్తాణివితన్తపావిస్తాకయానుః ॥ ౩ ॥ ఋవిస్త్రమెవప్రపచ్చయ ॥ ఎవత ॥ ఎవపుధంధర్మభృతాంసర్వ
 శ్రీమానుబుధిధర్మానసానపరాణాంమధ్యే శ్రేష్ఠః ॥ యద్యదావరత్రశేష్తస్త్రదేవతాజనః ॥ నయప్రేమాగంకుః
 తెలోకస్తవమనర్త ॥ ఇత్యుక్తశ్చిత్తాగ్ర్యుగంకుతన్తపిదశ్యుకృష్ణపిల్లోకనశ్చ ॥ హాథంనిరరాంస్వపర్ణాశ్రీమోచిత
 ధర్మాన్యసానపరభిత్త్యగ్రః అతవన-లోకంఅకృతన్తపిల్లోకంధర్మై - అనువర్తయేఅనువర్తయతా-స్వస్వవర్ణాశ్రీమో
 చితధర్మనమస్తాపమృతా-ధర్మసేతూనాం - ధర్మసేతుకయేషాం తేషాం-సేతుర్హి తీరాస్త్రప్రవలవత్కటి-తవ్యతే-శా
 తస్తాస్త్రధర్మస్వసమీతప్రాప్తకోయేషాం - తెధర్మసేతవః-ధర్మై కేశరణాస్సాన్వనవాయావత్-తేషాం-గోపా-పాతస్య
 రిచన్తనాంధర్మవిరోధనామసాధూనాం, శాస్తా - యగ్వా-ధర్మావసేతవఃసర్వాదా-తేషాం-గోపా-కనాకారేణైవ
 పేతాయాంలోకంధర్మై ॥ ౨నువర్తయన్త్యపేతీతప్రకారనిర్దేశః ॥ ౪ ॥ ఋఎవపురుషస్వయమేకవన-లోకపాలనాం
 సూర్యేనాగ్రీనాంతమూర్తీనువర్తయగోగయోగ్యపృథక్విధవిశేషగభూతానసాచారగుణాణాం, తనువత్విధ్యకీరీరప
 రత్యైవపికార్యోవయోగ్యపృథక్విధవిశేషగభూతమప్రవృత్తిమిత్తంధర్మగపరవ్యేషితుల్యం - తనాన్యదేహా, కారె
 కాలే,యధాభాగంభాగమనతిక్రమ్య, ఉపయోగ్యోకయో, ద్విత్వంయధాభవతితథా, విభర్తి, ఇవ-లోకస్వపాలన
 పావణానురక్షణద్వారేణ,అమవ్యయోకస్యయజ్ఞాదిప్రవర్తనైత్యేవంయధాభాగం, హేతంయధాభవతితథా, విభర్తి
 త్యగ్తః ॥ ౫ ॥ ఋత్రప్రసూర్యాదితనువారణమవాహవ్యభివసనం, కారెకరాదానకాలే - ఉపాదత్రైవీకరోతి-కా

తాదృతాః ॥ యథోపదేశంమునిభిఃప్రహోలతాఽగ్లాఘ్యనికర్తాణవయంవితన్తపా ॥ ౩ ॥ ఎవస్త్రభృతాం
 శ్రేష్ఠోలోకంధర్మై ॥ ౨నువర్తయే ॥ గోపావధర్మసేతూనాంశాస్తాత్రపరివర్తనామ్ ॥ ౪ ॥ ఎవవైలోకపాల
 నావిభర్త్యైక్తస్త్రశాతమాః ॥ కాలేకాలేయధాభాగంలోకయోరుభయార్హిత్వమ్ ॥ ౫ ॥ వసకాలఉపాదత్రై
 కాలేచాయంవిముఖ్య ॥ సమస్యద్యేషుమాతేషుప్రతపకసూర్యవర్షిణ్యః ॥ ౬ ॥ తితిత్తత్యక్తమంవైన్యదేవ
 ర్యాక్రమతామపి ॥ భూతానాంకరుణశ్చత్వదార్తానాంఘ్రితవృత్తిమా ॥ ౭ ॥ దేవైవవర్తన్తసాదోసంసర
 దేవవపుర్వః ॥ కృష్ణప్రాణాఃప్రజాహ్యువరక్షివ్యవ్యజ్ఞసేన్ద్రవతే ॥ ౮ ॥ ఆప్యాయుత్యసౌలోకంవద
 నామృతమూర్తి నా ॥ సానురాగవలోకనివేదస్త్రీతచారుణా ॥ ౯ ॥ అవ్యక్తవర్తేనసగుభాకార్యోగమృగ
 వేదీకపగుప్రవృత్తేః ॥ అనస్తవహత్త్యగ్నిశక్తికధామాపురుషచైతాజనసంవృతాత్ ॥ ౧౦ ॥ దురానదో
 దుర్విషహ-అనన్యోపివిదురవతే ॥ వైవాభిభవతుంశక్యోవేనారణ్యుత్థితో ॥ ౧౧ ॥ అస్త్రహస్తృపాతా

తెవర్షిత్వకాలే,విముఖ్యతి,అట్టేనాసాకసూర్యయధాప్రతపకవసుజలమాదతైవనానువిముఖ్యతితవ్యతే,అతవన
 ద్యేషుభూతేషునమః ॥ ౬ ॥ ఋవైన్యోపురుపరిమస్తకే,పాదానినా-అక్రమతామప్యార్తనాం,భూతానాంకరుణ
 కరుణావా-అతిక్రమం,తితిత్తతినహివ్యతే-అతః - ఘ్రితవృత్తిమా-ఘ్రితేయగ్మ-ర్యా-స్యత్తిస్సర్వసహనం సామృద్ధి
 ర్యస్యాస్తీతిభిధా ॥ ౭ ॥ ఋభూతా-దేవ-అవదత్తసతి-కృష్ణంకథాఃప్రాణాయానాంతాః-ప్రజాః-స్వయంవృత్తింకృత్యాజ్ఞ
 స్త్రీవ,ద్రక్షివ్యతి-అత్రహేతుః-అసానరదేవవపుర్వః ॥ ౮ ॥ ఋఅసాపురుషదనామృతమూర్తి-నా-వదనమేవఅవ్య
 తమూర్తిశ్చన్ద్ర-వైస-లోక-మాప్యాయుత్యసౌతి-వదనామృతమూర్తి-నాకధంభూతేన-అనురాగ-సాతోఅవలో
 కోయన్తే-విశేష-యన్తీతం-తేన-నారుసుందరం,తేన,అత్రస్యశిల్ప-విద్యర్తమాననిర్దేశో,వస్త్రమానసామిశ్యేవర్త
 మానవద్యై,తిధాతనిర్దేశః,ఆతంసాయాంభూతవచ్చై,తిద్రవ్యవ్యతే ॥ ౯ ॥ ఋఅవ్యక్తంప్రవేశనిగమయారవిజ్ఞాతం-
 వర్తమాగో-యస్య-నిగూఢనివ్యత్యైశ్వర్యనువర్తరవిజ్ఞాతం, కార్యం, యస్య,గమ్యురపేక్షివర్తమేవకృతవానితవర్త
 రజ్ఞాతాభిచారియః,ఉపగుప్తంసురశీతంపిత్తం-యస్య, అనస్తవహత్త్యాగ్నిశక్తి,యథానా-మేకంముఖ్యం,ధావఅక్ర
 యః,ప్రతేతాజన-సంవృతాత్-నముదాగ్నివరదేవనరూపజవతుస్సస్వమదైర్విజలపాకారాదిభిర్వాదపిదేష్టితమూర్తిః,
 పరుణసామ్యక్తికన్తాద్రవ్యవ్యాః ॥ ౧౦ ॥ ఋదురానదశిశోర్వనసాప్రాప్తవశక్యః,దుర్విషహఃశ్రుభిసాసేధమశ
 క్యః,అనస్త్రసనిస్తూతో-పి-విదురవ-తేన-రామేవాభిభవతువశక్యః,వేనవారణ-స్త్రస్తా-దుర్భితో-నలోగ్నివిద-అనల
 స్యాశ్చైతేగ్నాద్రవ్యవ్యాః ॥ ౧౧ ॥ ఋచారణైర్వాదభయమై-రస్త్రహస్తృ,భూతానాం,కర్తాణి,పశ్యన్పితి,స్తూని
 న్నాదాభదాసీనో-ర్తివ్యతే-దేహినామధ్యక్షి-దేహాధారణైప్రధానహేతుభూత,స్సూత్రాత్తాసూత్రరూపాదాయురివ

సూత్రాత్మైతిహస్తప్రసూత్యః, వాయురాత్మైవదేహీనామితిసారా స్త్రం-తత్ర, ఆత్మల ప్రప్రవిశ్యధారోవాయురవేత్స
ర్మః-ఉదాసీనభవఉదాసీనవా ప్రభత్యత్యిహస్తా ప్రతి || ౧౨ || ఋషివపురుషః, అత్త ద్విసాంశ తూర్వాకామసి, సుత-మదన్యైం
నద్యయలి, సుతగహాంసాత్త జసామ్యర్థం అత్త జమసి-దన్యైం, దన్యైయతి యతోఽసా, ధర్మ ప్రభేద్యేయమన్యవృత్తౌ
స్థిః || ౧౩ || అన్యస్పర్శో-శ్చక్రమాజ్ఞా, రధచక్రం-చల ప్రతిహతంసత్ - మానసాచలమభివ్యాస్య, న ర్తతే-సం క్రవ్య
మామానసాచలాదితి-యతోఽసా-చల-స్పర్శ్యాయావ, ద్లోగై-కేరణసమూహై- ప్రవతే-తావత్వ ర్తతే || ౧౪ || ఋ
రాజశ్చక్రప్రవృత్తినిమిత్తం-ప్రజారాజసయావమిత్తి సైవశ్రుమలమిత్యాహుః, రజ్ఞయవ్యతితి - అయంపురు, రాత్త నన్య
స్య, విదేష్టితై ర్వాసా రైః, యతః-లోకం, రజ్ఞయవ్యతి-అధ తతః, మనోరజ్జతై ర్మైత్యధి-రమం, రాజానం-ప్రజా-ఆ
హుః || ౧౫ || ఋగ్వధవతఃప్రతిహతసజ్జల-స్ప-లో-పితస్యనానమిచయిత్యాత్మాహుః, సత్యసన్ధః, సత్యం
గమిచిన, సద్భావైసజ్జల-త్యతిసత్యసన్ధం-బ్రహ్మ గ్యైచార్హ-జేమసామః-వృద్ధానాంజ్ఞానవృద్ధానాం, సేవకః-సర్వమా
తానాం-శరణ్యరతుక శ్వేనవిశ్వసీయః-మానదఃసమూహకారః-దీపేమసత్పలః || ౧౬ || ఋపరశ్రీమపరదా రేమ-మా
తరివ-భక్తిర్బ్రజనం-యస్య, ఆత్మ-నోదహస్యా-ధృత్త - పత్నాగ్రం - వ ర్తతే-ప్రజామ, పితృవత్, స్మిగ్ధః-హేమనవేక్ష-జేన
శ్చిత్తాగ్నామమవ ర్తనశీలం-బ్రహ్మ వాదినాం-కింకోదాసః || ౧౭ || ఋదేహినా - మాత్మ వస్మిన్రలితయప్రివిషయః-
సుహృదా-మానన్దంసుఖంవర్ధయతితథా, ము క్తసజేమవీతరాగమ-క్రకృష్టస్యశ్లోయస్య- అసాధుమ, దన్దపాణిరవేత్స-ప
రాధాక్షమోచ్యతే-నాదన్యైమిత్తరపక్షపాతాభావభ్యపానరు క్త్యమ్ || ౧౮ || ఋషమహావీరః, పురుష, ఓజసాబ
లెన-సతిం-గాంధూరు-మోషధీర్దోగ్ధ, భూమేరోషధీర్దోత్యపిత్యర్థః, అకలితంచే, తిరుపాద్వికర్తకత్వాద్దామితిద్వితీ

నాంపశ్యసం-ర్వాణిచారణైః | ఉదాసీనభవాద్యక్షోవాయురాత్మైవదేహీనామ్ || ౧౨ || నాదన్యైం-దన్యైయ
త్యైవమత మాత్మ ద్విసామసి | దన్యైయత్యాత్మ జమపిదన్యైం-ధర్మ ప్రభేద్యః || ౧౩ || అన్యప్రతిహతం-చక్రం
స్పర్శోరామానసాచలాత్ | వ ర్తతేభగవానరో-యావ త్ప్రతిహతగై- || ౧౪ || రజ్ఞయవ్యతియిల్లోకమ
యమాత్మ విదేష్టితైః | అధామమాహూరాజానం-మనోరజ్జనన్తే-ప్రజాః || ౧౫ || దృశత్రతస్సత్యసన్ధో-బ్రహ్మ
శ్లోమృద్ధ సేవకః | శరణ్యస్పర్ధమాతానాం-మానదోదీనవత్పలః || ౧౬ || మాత్మభక్తిః-పరశ్రీమపత్నాగ్రం
ధృత్తవాత్సవః | ప్రజామపితృవత్స్మిగ్ధః-కింకోదాసః || ౧౭ || దేహినామాత్మ వ స్మేర్కస్సుహృ
దానన్దవద్ధః | ము క్తసన్త ప్రసక్తో-యందన్దపాణిరసాధుమ || ౧౮ || ఓజసై వమహావీరో-దోగ్ధాగామోషధీ
స్సతీమ్ | ఇమాంబన్దస్యసః-హికోగ్ధసమాంపరికరివ్యతే || ౧౯ || అయంయసామోద్యగవాం-ప్రస్థిధీశః-కూట

యానిరైశః-తథా-ఇమాంభూమిం-స్వగమమో-టాగ్-పరిత-స్సమాం-కరివ్యతే || ౧౯ || ఋకింబహురా-యంసద్గుణ
నామా-శ్చిరభ్యతియతోసావన-నకర్మాణునినిధిర్భగవానైవావత్తిరభ్యత్యాహుః || అయంత్రితి || అయంత్రిత్యనన, నిస్సమా
భ్యధికత్వమభి-ప్రతేత-తత్ర హేతు-స్యా-మోద్యగవాణాభగవచ్ఛబ్ద ప్రవృత్తినిమిత్తహతజ్ఞానాదిమాడ్గుణ్యూర్థః - హేతు
గుణరాహిత్యమచ్యతేకూటభృత్యి-నిధికారభృత్యర్థః, త్ర్యధీశః, త్రిలోకేశః, త్రివిధచేతనానామితభ్యతివా, ఎవంభూతో-
యోపరమాత్మా, స-కలయా-స్వాం శేనజీవినా- వర్ణ్య-శరీరభూతప్య ధ్యాఖ్యజీవాచలక్షితోఽవత్త్వి-అవేశవతారభ్యత్య
ర్థః-యద్యా-యోభగవాణా, స, ఆత్మజీవశరీకః, పితృసంనిధోగవాదితద్దానాంవర్ణ క్రియస్య స్తవవజ్జీవవాచినోపాగ్రత్త-శ
బ్దస్యశరీరపగమపురుషపర్వ స్తవస్యాగ్నితినయసిధత్వాత్-కలయా-ఇన్ద్రంభూతలక్షణత్వతియేయం, స్వాప్యపృష్ఠద్వజ్ఞానా
దిగుణవిశేష-లో-పక్షితోఽవత్తిరభ్యత్యర్థః-కోఽసావాత్మా - యచ్ఛరీరకోఽవత్తిరభ్యత్యత్యావా || యస్మిన్త్రితి-యస్మిన్జీవే,
ప్రతితమసి-అవిద్యారచితం-ప్రకృతిచరితామరూపం-నానాత్వం-దేవమమహ్యోభవం - నిర్జతమర్థాద్వ-స్తునః-నిరర్థక- మ
వా స్తవికం-పశ్య స-త్త్వ-దర్శనభ్యతిశేషః-పరమాగతఆత్మన్యవిద్య మానం-దేవత్వా భిమానిరామాత్మని ప్రతితమపినా
నాత్వం-దేహవిలక్షణాత్త యాధాత్మ్యగదర్శనః | ప్రకృతిపరిణామరూపత్వేనతద్గతమేవపశ్య స్త్రీస్యర్థః-యస్మిన్సృజితంనా
నాత్వమిత్యనైవాత్మనినానాత్వస్యప్రతితివిషయత్వం-సరుప్రమితివిషయవిషయమ్యు క్తం-అనన, జీవనానాత్వమవిద్యాసం
బద్ధకృతం-సతుస్వభావతత్వమ్యు క్తం భవతి, యద్యా-నన, జీవశరీరకంకలయా-వత్తిరశ్చేజీవస్వావిద్యారలబ్ధాదావిద్యకా
జైవాదోషాః-చరస్మిన్సరుష-ప్రసజేయ, స్త్రాగ్ని-యస్మిన్-యస్మిన్కాభగవతః-ప్రతితమసి-జీవశరీరక త్వాదినా-పా
తునాప్రతియమానమహ్య, విద్యాకృతం-నానాత్వం, దేవాదిరూపనానాత్వం-నిరర్థకం-పశ్య-స్త్రి-అధాత్మగ్నియోజనానిస్స

తంనిగర్థక-మకాగ్ధకరంయద్యపిజీవశరీరకత్వాదినాసౌతునాచరియ, తె-తథాపి - జీవభవబాలస్వయంబల్యాదికం దవా
దిదేహసంబద్ధాత్పరితమనానమపినా నైవకంకి న్త-దేవాదిదేహగత-మేనంచరన్తి న్మపిపురుషేజీవసంబద్ధాత్పరితమస
జీవగతమేనంచరమపురుషగతం నన్తే వంజీవవచ్చశరీరత్వాదవా నైవకనాపినానాత్వేనానస్సప్రసక్తిరివాప్యం - జీవ
స్యావ్యవర్థనప్రకృత్యశరీరత్వప్రయత్నత్వాభావత్ప్రకృతివశ్యత్వాద్యయత్తరాన్తే - పరమాత్మనైవమాయాంస్య
కీమర్త్యతప్రకృతవశ్యత్వకర్తవశ్యత్వాద్యభావేనఅనర్థాప్రసక్తైః ఎతదేవాభిమేత్యనిగర్థకం పశ్యన్తియత్తమ్ శ్లో॥ ౨౦॥ ఘ్న
అయం నరదేవనాభః పృథ్వః - ఓదయాద్రెరుదయాదిపర్యంతం ఘవామగ్ధలం గోపా ర్త్యవ్యవర్తిరత్మకార్యం, ఎకమీకస్యన
మాభ్యధికివీరా నరఘాన్యః - శైత్రంజయశీలం-రథ-మాస్థానుఅధిస్థాయ, ఆత్మస్వతః-చాపాధను-ర్యోస-అగ్ర-ఇవ, ఏ
వీణతః, వర్యవ్యత్తైవక్షీణీకరివ్యతీత్యర్థః శ్లో॥ ౨౧॥ శ్లోతస్త్వేతథాచదశీణంబర్హతైస్సరవే, లోకపాతైరిన్ద్రాగ్రిభస్సమా
తా, నృపాలారాజానః, తలతత్ర, బలిమపాయనం, హరన్ద్రసమర్పయన్తి ఎషాంసలూకపాలానాం నృపాకౌం, స్త్రియ,
స్త్ర్యపృథో, ర్యశ-ఉచ్చరన్త్యోకధయన్త్య, ఆదిరాజంపురుం, క్రాగ్రియంధంధక న్తం, మన్య దైజ్ఞాన్య ద్విజ॥ ౨౨॥ శ్లో
తద్యశః కథనయావంస్త్రీ, శౌంవాక్యమాహురయమల్యాదిభిశ్చర్యుః, అయమిదావికసంసూతాదివాక్యం, ఎవదోగ్ధాను
హఃవిరోగాంసతి, మిత్యనైవపానసక్త్యావ తైః, అతవ-దుదు హేఅకరోతే సలిఖ్యగిరిధూతనైద్యోపవ ద్విజ యుధిరా

న్ద ఆత్మా కలయ-౨వత్యన్ద్రున్తి నైవదిగ్యరచిరంనిగర్థకంపశ్యన్తి నానాత్వమపి ప్రతితమ్ ॥ ౨౦॥ అయం
ఘవామగ్ధలమోదయ-ద్రెగ్ధాత్మకపీగోనరలోకనాభః । ఆస్థాయశైత్రంరథమా త్రవాః పర్యవ్యతేదక్షిణ
తోయధా౨రగః ॥ ౨౧॥ అస్త్వేన్య పాలాఃకిలతత్రతత్రబలింహరివ్య ద్విసలోకపాలాః । సుంశ్యన్తమేషాం
స్త్రియఆది రాజంజక్రాయంధంతద్యశఃఉచ్చరన్త్యః ॥ ౨౨॥ అయంమహీం గాంధుదు హే౨ధిరా షక్తిప్రజాప
తీర్వస్త్వీకరగః ప్రజానామ్ । యోలిలయ-౨ద్రీస్త్వశరాగ్రికోట్ఖ్యగిరిస్తమూం గామకరోద్య థైన్ద్ర ॥ ౨౩॥
విష్ణుగర్భయన్మాజగంధసన్స్వయంయదా ౨చరన్త్యోమవివహ్య విక్రమః । శ్చతదానిఖ్యగిరిశిశ్యసన్ద్రోలా
జ్జాలమద్యవ్యయధావగ్ధన్ద్ర ॥ ౨౪॥ ఏవో౨శ్వ మేధాశ్చోతమా జహరసరస్వతీపాగ్రిదురభావియత
అహఃశ్చ ద్వి ద్యన్యాయంపురందరశ్చత్రతోశ్చోత్తమ ర్తమానై ॥ ౨౫॥ ఏవస్వసద్యో వసనంసమేత్యనసతుం
మారంధగవ నైమకమేఅరాధ్యభక్త్యా౨లభ తామలంతజ్ఞానంయతోబ్రహ్మ పరంవిదన్తి ॥ ౨౬॥ తతతత్ర
గిరస్తాస్తాఇతివిశ్రుతవికయఃకోవిగ్య త్యాత్మాశ్రితాగాధాః పృథుః పృథువరార్కమః ॥ ౨౭॥ ఏశోవిజైతా౨
ప్రతరుద్ధవ క్రస్స్వ తెజసోత్థా టితలోకశిఖ్యః । సురాసురైస్త్రై రసగీయమానమహానుభావోభవిలాప

జఃపృథుః, ప్రజాపతిః ప్రజాపాలనాధిక్యతః, ప్రజానాం, జీవనోపాయకరఃజీవనోపాయంబిక్షీర్తురీత్యర్థపర్యవసానంబోధ్యం
గాంగోయావధరాం, మహీం, దుదుహే, ఇన్ద్ర ॥ ఇవ, స్వశరాగ్రికోట్ఖ్యశరశబ్దోఽనుః పరంధనుఃకోట్ఖ్యగిర్భూర్వముక్త
త్వాత్, శరాగ్రిగ్ధగ ధనుశ్చేగిగ్ధగ, కోట్ఖ్యఅగ్రాణిలిలయా - అగ్రిక-భిన్ద-గాం సూమిం-సమా-మకరోతే కరివ్యతిత్త
ర్థః శ్లో॥ ౨౩॥ శ్లోలాజ్జాలంపుచ్చముద్యవ్యతేనైవయ్య, యధా-వగ్ధసన్ద్రీసంహాస్యరతి-తథా-అజగవం-ధను ర్విష్ణుగర్భయక్త
త్రుభిన్సో ధుమశకోత్వి క్రమాయన్య సః-యదా-త్వై-మచరత, తదా, అనన్దోరన్ద్రవిరోధినో, దిశిదిశి, నిలిఖ్యః లివాబధా
వః ॥ ౨౪॥ ఏవపృథుః-సరస్వతీసరస్వత్యాఖ్యానమహానవీ-యత్రయన్తి క్షిబ్దమన్తైస్త్రాపిరురభావిపాగ్రిరభూత్-కర్తృకర్త
రిభుతతత్రదేశే-శతమన్యమేధా-నాజహరఅకరోతే - యన్యశత్రతోశ్చోత్తమసంసల-ల్యాన్యనైవత్యోపృథో, శ్చరమేశ,
తతమేకతా - వ ర్తమానైవ ర్తమానసతి - పురందరభిన్ద్ర - హయమన్యం - ఆహోన్తీ హృతవాక్ శ్లో ॥ ౨౫॥ శ్లో
వగ్ధపురు-స్వస్వస్త్ర సన్యగృహన్య-ఉపసమి-య- ద్యనం - త-త్వమేత్య-తత్రై-కమసహాయం, భగవ న్తంసనతుం-హం
రం-భక్త్యా-అరాధ్య-తదవలం-జ్ఞాన-మలభత-కింతో-యతోజ్ఞానాత్ - పరంబ్రహ్మవిదన్తి శ్లో ॥ ౨౬॥ శ్లోవిశ్రుతాఃపిక్
మాఃయశాంసియన్య-పృథుఃపరార్కమాయన్య-గః - పృథుః-ఆత్మాత్రయాఃస్వవివయాః-గాధాఃపబద్ధయాపాఃతాస్తాః-
గిరః-ఇత్యేవం - శోవిగ్యతి శ్లో ॥ ౨౭॥ శ్లోన్యతేజసాన్యబలైవతేత్వేతితానిన్యానితా-లోకానాం-శిఖ్యద్యశాఃదురాత్మా
నో-యోగసః - అతవ - అద్రుదర్ధ చక్రైఃఅద్రైవేహతాజ్ఞః దిశో-విజైవ్యతై-సురాసురశ్చైస్తై-రుపగీయమానమహాను

యామనుషధీః సుచిస్త్రాసామ్ ॥ యమసుతి ॥ యాగౌరసునిం యమసంప్రేతమేవ - పరం జగ్గీ, అత్తి-అధ, పయస్తు, వై
వసంకోగ్నినప్రపూరయతి, తస్యోమవప్తాయంగమివద్దవేన, ఉచితః అన్యత్వామప్తాయంగమివ జగ్గీ నప్రశ్నతభ్యత్య యం
ధగ్నోపశ్యతభ్యతభావః ॥ ౨౩ ॥ శ్లోన్యాయమవాబ్రహ్మణా - భూతానాంజీవనార్థత్వేన, పాగ్నికలపదో-స్పష్టానిఃపదధి
చిజాః-ఆత్మనిన్యస్యాం, రుద్ధాఃఆత్మనిగ్నానిత్యర్థః, మాంఘాతపాలరాధిక్యత-మవజ్ఞాయపరాభూయ-అతవస మన్య
ధీ, స్వస్య-సముఖ్య-అధస్తవ్యధఉచితవవేలభావః ॥ ౨౪ ॥ శ్లోతర్హికింమద్వధసాన్యం, ప్రవృత్తమద్వధేలమైన
స్యా, త్రాసామ్-అమూషామతి ॥ త్తుత్పరీతానాంతుధాపరితోవ్యాప్తానా, మవపవా, ర్తానా, మమూషాంప్రజానాం,
పగడపితంధూం-మద్వాజైర్నిన్నాయ- న్నవ, మేదసామాంసేన-శిమయిష్యామి ॥ ౨౫ ॥ శ్లోయదప్యక్తం, అదానివ్య
తర-ధంయే సాంధర్మ్యజ్ఞ ఇతియోమతః, ఇం-తల్యాహ ॥ శ్రుమానితి ॥ శ్రుమాన్, యేషిద్వా-క్షీబంసప్రంగకోవా, ఆత్మసంభావ
తఃఆత్మనైవసంభావితః-సతుపరైః, అతవపాధమః, భూతేషు-నిరసుకోరైః, నిసహృషః, స్యా-త్తర్హిమదావిధాగమనా
ద్యుత్యతద్యధవసన్యజామచితభ్యర్థః ॥ ౨౬ ॥ శ్లోయదప్యక్తం, మాంవిపాశ్యై, త్యాదినా-తల్యాహ ॥ త్యామితి ॥ మా
యా-గాంమాయాద్య తగోహూపాం-తదా-దుర్మగాం - మదభావేకధమంభసప్రజాధాన్యతిత్యేనంయామదుర్మదవిజిహ్వాం-
త్యాం, శరైర్మద్వాజై - ిలకశ్రిల ప్రమాణానిఖడ్గానీత్యేనంభూత-మవస్థాం నీత్యాపాప్రయ్య-ఆత్మనోమమ-యోగ
బలేనయోగసామర్థ్యేనైవాహం, ప్రజా-ఆత్మాసంవ - ధారయిష్యామి ॥ ౨౭ ॥ శ్లోవసం, మన్యయాయాంమన్యప్రచ
రాం - మూర్తింవిగ్రహం - చిభ్రతం - కృతా న్నమివస్థితం, పృథుమిర్గర్థః, సచుక్పతా న్నవన్యమయాయామూర్తిం,
విభ్రతమితి-కృతా న్నస్య తదభావాత్ - ప్రవతా ప్రవీన్ భూతా, మహీధరిత్రీ, సంజాతకమ్నా పాగ్నిఃపాగ్ని
హ ॥ ౨౮ ॥ శ్లోపృథునైవసంప్రవృత్తాపృథ్వీ సామృద్ధ గవదవతారభూతో-యంపు ధుస్స ర్వజ్జస్స ర్వతక్తి

న్యతే ॥ ౨౩ ॥ త్వంఖల్యోపకధీచీనాపాగ్నిస్తానిన్యాయంభూవానముఖ్యస్యాత్మరుద్ధానిమామవజ్ఞాయుచ్య
ధీః ॥ ౨౪ ॥ అమూషాంతుత్పరీతానామార్తానాంఛరిదేవితమ్ ॥ శిమయిష్యామిమద్వాజైర్నిన్నాయా న్నవమే
దసా ॥ ౨౫ ॥ శ్రుమాన్యోషివతక్లిబ్ధఆత్మసంభావితో-౭ధమః ॥ భూతేషునిరసుకోరైఃస్పృహాణాంతద్యధో-౭వ
ధః ॥ ౨౬ ॥ త్యాం ప్రధాందుర్మదానిత్యామాయాగాంతలకశ్శరీః ॥ ఆత్మయోగబలైవేవధారయిష్యామ్య
హంప్రజాః ॥ ౨౭ ॥ వసంమన్యమయాయామూర్తింకృతా న్నమివచిభ్రతమ్ ॥ ప్రవతాపాగ్నిఃపాగ్నిహవహీ
సంజాతవేవధః ॥ ౨౮ ॥ నమఃరస్మై శ్రురహాయమాంయూవిన్య ప్రనానాతనవెగణాత్మనై ॥ నమస్సగూ

ర్మసుయావజ్ఞయిమంశక్యత్యత్యలోవ్యస్వనఃపదధివిజగ్గి మోపాయముపదిచిషీ స్తీకో ధాదయస్సోపదిష్టోసాయంమా
గ్నిహీదిత్యాశఃకా, తావత్తతోగ్నిధో - పశిమనాయాత్మనోపైన్యమాకిన్యన్యంవనివదయస్త్రీ, తంచదచిచ్చరీత్యేనజ
గత్పుష్ట్యాదికారగజ్యేనధర్మ పరిత్యాగనిమిత్రావతారపశివత్వేనవర్తే ॥ నమస్త్యేతి ॥ మాయయాస్యాపృథగ్నీధ విశే
ణభూతయామాయయ ప్రకృత్యా-విన్య ప్రనానాతనవెగణాదితవేదమమమ్యాదివ్యష్టితైత్రజ్జశీరాం - అనైప్రకృతిభు
రువశీరకత్వం, జగతాగ్రణత్వం, తస్యనద్యధిక-మితిహోక్తంభవత - నద్యధికత్వమేవవ్యనక్రిగణాద్వై నైవకృతిగణ
విశిష్టత్వా త్తద్వారానత్యాదిగూన్యభావాయ-యథా, కారిన్యవాన్యోవిధ్రితస్తే భూమ్యాత్మనెనమ, ఇతిభూమిగన్వ
రాకారిన్యవత్త్వం, సమన్వరూపతోగణాత్తకత్వం, నిర్గుణత్రవీరోధాత్, ప్రకృతిభువశీరకత్వేనవత్తే యత్యేన్య
స్థితిమాహ, పరస్మై ప్రకృతిభువశివత్యత్యాయ, నైలక్షణ్యేహయమాహ, స్వరూపామభావేననిర్గుణత్రవ్యక్తియాకారక
విభ్రామార్తయే, స్వరూపామభావోన్యరూపవిషయయథావస్థితంజ్ఞానం, స్వరూపశ్చైవప్రకృతిభువశీరకత్వన్యరూపా
ణిత్రిగ్నివివక్షితాని, స్వరూపాణాం - ప్రకృతిభువశీరకత్వరాణా - మమభావేనయాధాత్మ్యజ్ఞానెన నిర్గుతానిరస్యాః ॥
ద్రవ్యక్తియాకారకవిభ్రామాః, ద్రవ్యక్తియేతిద్వంద్వః, విభ్రామశబ్దః, ప్రత్యేకంసంబధ్యతే - ద్యంవ్యావైశుతల్యాత్, తత్రద్ర
వ్యభూమోనాన, పృథివ్యాదిద్రవ్యాగ్రణేమదేహావ్యాత్తభ్రామః - గచ్ఛా మిచ్ఛామిద్వస్త్రీ తదహగత క్రియాణామాత్మ
నిభ్రామక్రియాభ్రామః - కారకభ్రామకర్తృత్వభ్రామః - సచ, అధిష్ఠానంతధాకర్తాకరణంవపుధిగ్నిధం ॥ వివిధావపుధ
కృష్టాజై సంకైవాత్రవపునంశశీరవాత్మనోభిగ్నతల్యోపార్థభావేనస ॥ న్యాయంవావివశితంవాపజ్ఞై తత్స్యహే
తవోపజ్ఞై ॥ గ్రహంశశీరమార్తానంశవలంతుయః ॥ పశ్యత్యృక్ పుమిన్త్యాన్యన్యవశ్యతీదుర్మతి, రిక్తిక్తిరీత్యాకర్తృ
త్వన్యఅధిష్ఠానావిషయవజ్ఞస్వనగతత్వేన్యనగతత్వేనైవప్రవతితిరూపః-వత్రేతయోభ్రామాః, తత్ప్రీయుక్తః, ఊర్ధ్వయః

అకనాయామిపాసాశోకమోహజరామృత్యావ్యభాగః - తస్మై సర్వదాయుగపత్మిత్యక్షితవర్తన స్తువిషయఃప్రమితరూప సాక్షాత్కారచరణ ద్దోషమూలభూతతత్కార్యత్యాగైవలక్ష్యసిద్ధిః, గుణభేదాభిప్రాయేనమనోవిసిరుక్తిః, అత్రజగత్కారణత్వకరణతదవయుక్తసారస్వజ్ఞ్య సర్వోత్తమ్య దిమత్వస్యా ప్యభిప్రేతత్యావ్యభాగసర్వజ్ఞంసర్వోత్తమ్యైవత్యావ్యభాగసర్వజ్ఞతావంశంభ్యుయుతుమనమధ్యభిప్రేతం - అనెనస్వస్యాఅకింవస్యమిత్త్యుక్తమ్ ॥ ౨౯ ॥ ఘటదేవవిశవదన్యూకం॥యెనె॥యెనధాత్యా, ధధాతిపదధాతిస్సజతితిధాతా-తెనత్వయా, అత్య యతనం-ఆత్మనాంవ్యప్తిజీవానామాయతనంస్థానభూతా, అహం-పిరిత్తి తాస్యప్రేకధంభూతావం, యతేత-యస్యాంవయ - గుణసర్వస్యక్రిహఃగుమయపరికృతిపరితామాత్మకదేవాదిపుష్పాప్యే-వర్తితే-నవ-ధాతా, భవాత్ - ఉదాయభేదద్ధృతాయభే-స్వరాట్సత్వస్త్రీస్సృక్, స్వరాతిత్వనెవ, నహ్యనోగ్వివాకకొస్తీస్యభిప్రేతం-మాంస్వస్యప్రేతంమాం, మాన్త - ముదస్థితః తత- స్వత్వైవస్యం-కం-శరణంరక్షణోపాయ, మాన్తయె - నకమపి-కింమత్యామేవేర్ధభిప్రాయః ॥ ౩౦ ॥ ఘనసు-యవసర్పిష్టానవహ నితై త్వయావధేయంసత్యం- సృష్టరపహ స్త్రురూపధారణపహననెవపి వృత్తిరుచితానత్వదిత్యుత్సూహపధారిణ ప్రవేత్యాగం॥యవరతితియోభవా-నెచ్చ రాజరాత్వకంజగత్ - అత్య ఆత్మయాయస్యా స్తయా-అవితర్కయావంపిఠేభిత్తి స్తయతుచక్రకయాస్యాపృథ్వీధవికేవలభూతయా, ప్రకృత్యా, మాయాశబ్దస్సజల-ల్యరూపజ్ఞానపరోహ, అవితర్కైవ్య గన్వసజల-ల్యనా, స్వభవత్, సవభవాత్, తయైవసజల-ల్యనా, గోభ్రంశరాజరాత్వకంజగద్రక్షీతు, ముద్యతేతిద్యుక్తం-నకుకాలాగ్నిరదాగ్నివ్యవతారేదేవమాన్తంప్రవృత్తభక్త్యర్థః, అత్-ప్రజాపాలనరూపధర్మప్రవృత్తత్వం, మాంప్రజానాంధ్యాభోగోపకరణభోగస్తానాదియాపాంమాం, కథమ్ముజ్జిమాంససిహస్తుమచ్ఛసిః॥ ౩౧॥

పాసుభవెనసిద్ధతదవ్యక్తియకారకవిప్రమోక్షయె ॥౨౯॥యెనాహమాత్మాయతనంపిరిత్తి తాధాత్యామతోఽయంగుణసర్వస్యక్రిహః । సవమాంహ స్తుముదాయభస్వస్వరాదుపస్థితోఽన్యంశరణంకమాత్రియె॥ యవతదాదావస్థజన్మరాజరంస్వమామయాఽఽత్యాశ్రయయాఽవితర్కయా॥తయెవసోయంకిగంభ్రముద్యతేదనమూంధర్తవరోజీహంససి॥ ౩౦ ॥ నూనంబ తెతస్యగమిహతంబనై స్వస్త్వాయాయదుర్జయయాఽకృతాత్మభిఃనిలవ్యక్తియై స్వక్రోరోదకారయద్యోనెకవిశరతస్సత్వశ్చరః॥౩౧॥సర్గాదియోఽస్యాసురుణ్ణితక్తిభిర్ద్రవ్యక్తియకారకచెతనాత్మభిః । తస్మై సమున్నతధర్మధర్మత్రయేనమఃపర్వపురుషాయవేదన॥ ౩౩ ॥సమైభవానాత్మవినిర్మితంజగద్భూతేన్ద్రియాన్మకరణాత్మకంబిభోగంస్థాపయ్యనమిజ

విచిత్రానస్తత్రైస్తవప్రభావమజ్ఞానత్యామమేదంరసియంకృత్యమనుచి కమిదప్రతియతె, త్వచ్చిర్వీక్షితంయనకేఽపిజానీయమిత్యాహ॥మానమితి॥అకృతాత్మభిఃఅనీకకృతచిత్రైః, త్యామప్రపన్నైవితియవత్, దుర్జయయాశేతుచక్రకయా, స్వమాయయాఅత్రియమాయయాకరణభూతయా, ఈశస్యతవసమిహతంఽచిత్తేతం, ద్యాభ్యాంచిక్షితంబనైర్మలవ్యతేనజ్ఞానతెయద్యా, దుర్జయయా, స్వమాయయాహేతుభూతయా, అకృతాత్మభిఃమోహితచిత్రైర్వాచ్యైర్జ్జనైః, నీకస్యతవ, సమిహితంలక్యతభక్త్యర్థః, కోఽసావిశ్వగః సుప్య సమిహితంసలవ్య తెతత్రాహ, యః, స్వతవకోఽపి. పగతః॥ పర్వదాగ్ని విత్తైర్జ్జనాపశరీరభేదా, దనకస్య, అకగోతమహదాది, పృథ్వీస్సజగత్సృష్టిలకారయత్, పృథ్వీస్సృష్టిమిగ్ధర్థః, సహశ్వరః, త్వమేవేతిభావః ॥ ౩౨ ॥ ఘటోఽచిత్త్యోక్తయేతుభ్యంకేవలంసమభిత్వాహ॥సర్గాది॥యోభవాత్, అగ్నిజగతః, సర్గాదిస్వప్త్యాదికం, దగ్ధవ్యక్తియకారకచెతనాత్మభిః-ద్రవ్యంపుధానాత్మకమచిద్ద్రవ్యం, క్రియాజీవాస్వప్త్యాభ్యాంకర్త, కారకంకరోతిగుణయోభమితీకారకఃకాలః, శైవసోఽవద, ఎతద్దాగ్నిపాభిస్సర్వోత్తీభిః, అసురుణ్ణిలవన రతెకరోతియవత్, తస్మై-సమున్నతాభ్యాం స్తభాః - విరుద్ధా, శ్చక్రయో, యస్యతస్మై, సృష్టిస్థితింసహరాణాంయుగపద్విరుద్ధత్వా తద్వ్యా రాతమవయుక్తతక్తనాంవిగోళః, యుగపత్మ్యప్యేదీనాంబిహోపిరుద్ధత్యేపికాలభేదాదువపనైత్వసస్వప్త్యాద్యవయుక్తతక్తీమత్వముపపన్నం, వేదసీకారణభూతాయ, పరస్మైప్రకృతిపురుషవిలక్షణాయ, పురుషాయ, తుభ్యంసమః ॥ ౩౩ ॥ త్వవసమున్నతపర్వధర్మత్రయైవత్వం సమానాన్తరగమ్య, మవీత్వపరోక్షంమయేవానుభూతమిత్యాహ ॥ సహభిదివ్యాభ్యాం॥సావిభో, ఆత్మన్యా, త్వాస్యయం, పిరిత్తితం - ధూతానిపుధివ్యాదీని, ద్రియాణిశ్చిత్రాదీన్య, మకరణం చై, తదాత్మకం, జగ, స్థింస్థాపయ్యస్య,

ర్థః ॥ ౫ ॥ ఋసన్వద్యైవంకౌఽసావాపధివిజగ్ధ మోపాయః కిమర్థం చ తాపశ్శవగ్రసంభవ్యతాప్రాప్తిరే ॥ సేవి
 నాంపత్యబ్రహ్మణః పురా - యా - ఓషధయః స్పష్టా - ఇహాజీవనార్థ వ్యవయజ్ఞానుసారాద్యరాచరత్రలాకస్యవ్యర్థవై
 నచస్పష్టాః - తా - ఓషధయః - అద్భుతవై - లోకపాలనయజ్ఞాద్యసానరూపవ్రతంవాతై - రతవివాస్థిః - మజ్జమా
 నాః - మయా - వృష్టాః - అనద్విర్భుజ్యమానాఇహ - ఓషధయస్సమూలం నశ్యేయిరిత్యాలాచితాఇర్వర్థః ॥ ౬ ॥ ఋఅహం
 చ - భవద్విగ్రహవృక్షై - గ్లాకపాలై - రచావితా - అ - వృతాచరణ - లోకవర్షస్థై - హోరి సూత్రహోరప్రాయేనతి - యజ్ఞా
 దైయజ్ఞమిష్టం - ఓషధీ - గ్రసంగితివతః , అనద్విర్భుజ్యమానానగోత్యైతత్తత్సయజ్ఞాదయోనసి ధ్యేయిరిత్యాలోప్యా
 గ్గనమిత్యర్థః ॥ ౭ ॥ ఋతావయగీర్ణా - పీరుధః ఓషధయః - భూయసావచా - తా - లెన - మయః - తీ - జాః - జీర్ణాః - మానంసి
 త్పయే - తత్రజీర్ణానాంభునర్మిగమనెదృష్టేనసిద్ధితేన - యోగేనా - పాయేన - అదాత్మం - గ్రహీతుం - అర్హతి ॥ ౮ ॥ ఋతోఽసౌ
 దృష్టయోగస్తత్రాప్రహంవత్సమితిత్రిధిః ॥ హేపీర - మహాబాహు - హేభూతభావన, యదిభవాన్మృతా - మూర్ధ్వస్వప్న
 లుప్తదహన్తం - వాఘ్నతి, తద్వి, మెగోరూపాయమా, సురూపం, వత్సం - దోహనందమా - న్యస్మిన్మిదోహనం, పా
 త్రం, దోగ్ధం - యో, పకల్పయ, యెనవత్సాదిసావగ్రీసంనాదనైన ఆహం, తవవత్సలాత్సవ్యయేనాత్సల్పవః, తీరమ
 యాః - తీరవికారాః, మత్తీరప్రకృతాః, కామాకావ్యస్తభృతికామాః, ఓషధిభస్మేనవీరజోబలానవాదయ, స్వాః,
 ధోత్యైతీరూపేనప్రభూరయోష్యామి ॥ ౯ ॥ గం ॥ ఋహేపీర, మాంపరత్యాదిభిర్నిమోనైతం - పృథ్వీం, సమాం, తు
 రు, కింత్వత్సమీకరణసాగ్ధ్యం, తత్రాప్రహ, దేవవృష్టంవర్షాదుదేవనపక్షస్యనవృష్టం, పయఃజలం, అపరైవపివర్షస్త్య

సః ॥ ౫ ॥ పురాస్పష్టాచ్యుక్తభద్రాయావితాంపతే. భుజ్యమానావయవృష్టాఅనద్విరవృతవ
 తైః ॥ ౬ ॥ అచావితా - నాదృతాచభవద్విగ్లాకపాలకైః । హోరి సూత్రహోరకేహంయజ్ఞాధైః గ్రసమోష
 ధిః ॥ ౭ ॥ మాసంతాపీరుధః తీక్షణమయితాలెనమానుసాత్రవృష్టేనయోగేనభవాదాహువర్షతి ॥ ౮ ॥
 వత్సల - బ్ధయమేపీరయేనాహంవత్సలాతవ । ధోత్యైతీరయూనా - మానమూపవచదోహనమ్ ॥ ౯ ॥ దో
 గ్ధారంవచాబాహుభూతానాంహాతభావన । అన్తమీషితమూర్ధ్వస్విద్భగవాన్వాఘ్నతేయది ॥ గం ॥ శ
 మాంపకరుమాంరాజదేవవృష్టంయధావయః । అపరైవపిభద్రంతతక్షపావ రైతమేవిధో ॥ గం ॥ ఇతిపీయ
 పాతంవాక్యంవచఆదాయభూవతిః । వత్సంకృత్యావసుంపాదావదుహాత్సకలౌషధిః ॥ గం ॥ తథాచరత
 సర్వత్రసాగమాదదతేమధాః । తతోఽన్యవయథాకావందదుహఃపృథభావితామ్ ॥ గం ॥ ఋయయోదదు
 హురైపిమిద్విగ్రయేవ్యధన త్రిమవత్సంభూహస్థికింకత్యావయశ్చన్దోమయంభువి ॥ గం ॥ కృత్యావత్సంసు
 రగణాఇన్ద్రంసోమమదుహవాః । పీరంజయేనపాత్రేణపీర్వమోజోబలంపయః ॥ గం ॥ దైతేయదాన

చగమిషి, మేమమ, యధా, ఉపావ రైతసర్వతోవ రైత, ఏవర్థంసమీకరణాభావేక్యాపిమయజలంనతిష్ఠేదతస్సమ
 ఽహంకర్తవ్యేత్వర్థం, హేఽథా, తేతువర్థం, భద్రందోహనసమీకరణాభ్యాంభద్రం, మాయాదిత్వర్థః ॥ గం ॥ ఋ
 వంధరిత్యాగ్నిహోతఃపృథుస్తథై వాకరోదిత్యాగమానుసి ॥ ఇతు క్షపిధం, ప్రియంహితం, సూమ, ర్యాక్య - మాదానుష
 మివ్యసమన్య, మనంస్వయంభువం, వత్సం, కృత్యా, పాదోహనపాత్రైన్వయం దోగ్ధామాత్వా, సకలౌషధిః, అదు
 హాత్రసకలౌషధి ప్రకృతిభూతంతీరమదుహత్, తీరం ప్రదుహ్యధరిత్యాగ్నింత్యకిరకః ఓషధీ - పాదీదుర్భావయమాసె
 త్యర్థః, ఎవమగ్రేవిధోధ్యమి ॥ గం ॥ ఋయధాపృథు రవ, మపరైవ, యధాన్నా రాసారవిషేకమతలాః, సర్వత్రనవ్యేషుప
 దాధేమ, సారం, ఆదధతే, గోరూపాయాధరిత్యాగ్నితీరంప్రదుహ్యసర్వసమమపారంసిహితవ ప్రభృత్యర్థః, ఎవదేవా
 హ, అన్యేఋషిప్రభృతయః, యధాకామంస్వస్వకామానురూపం, పృథభావితంపృథునావశీకృతాం, గాం, దదు
 హః ॥ గం ॥ ఋకేకేకేమదుహత్, తత్రాహ ॥ ఋయయితి ॥ ఋయయోవశిష్టాదయః, బృహస్పతిం, వత్సం, కృత్యా, దై
 వీంధరిత్రం, ఇన్ద్రియేనుపాత్రభూతేమ, వాజ్ఞ సత్వైవతై దైవగ్రహణాద్విగ్రయాణాంపాత్రత్వం, హేన త్రమవిదు
 ర, శుచివపిత్రం, భన్దోమయంభన్దప్రమరం, భన్దప్రకృతి త్వేనతత్సామిదుగ్రహత్రవివక్షితం, పయఃతీరం - దదుహఃదు
 గ్ధవస్త్య ॥ గం ॥ ఋతదా, సురగణాః, ఇన్ద్రం, వత్సంకృత్యా, సీరంజయేన, పాత్రేణ, విర్ధంవనశ్చక్రిః, ఓజఃఇన్ద్రి
 యశ్చక్రి, ర్శలందేహశక్తి, రైతత్రగ్రియంపాదకం, సోమమవృతం, చరాత్కం, పయః, అదుహవాః ॥ గం ॥ ఋది
 తేరపత్యాని, దానవాః, దోగ్ధరః, అమరకైత్యం, ప్రహ్లాదం, వత్సం, విధాయకృత్యా, అయసాప్రతేః, గాఢీపై స్థిచమా

ద్వీపవిజ్ఞానాన్నిపిదాసురైః, తి, త్రివిధాంసురా, మానవంతాళాదిమద్యం, పయః, దుదుహః, కార్యకారణయోరభే
 దోపచారణసురానసంపయోదుదుహురిత్యభేదనిర్దేశః, ఎవనుగైపిన్తి॥౧౬॥ ఋగస్త్ర్యా, అష్టగనన్య, దోగ్ధారవిశ్వావ
 సుంపత్సం-కృత్వా - పద్మమయేపద్మాత్మకే-పాత్రై-కాన్తన్యం గన్తర్వాకాంసంబుద్ధి మధు-పాత్వాఘోర్యం-సౌభగ్యమస్పర
 సాంసంబుద్ధిస్తాన్తన్యం-పయః-అనుక్షుదదుహుః॥౧౭॥ శ్రీధృత దేవతాఃపితరః పితృప్రపితృగణాః-దోగ్ధారః-అ
 ర్యజ్ఞావత్సేన-అర్యమణం-పత్సం-పృత్యేత్యర్థః-అనుపాత్రై-త్రయ-కన్యం-పితృకామన్యం-
 షీర-మధుక్షతదుదుహుః - అర్షత్యాద్యర్థయేనాదాదేశః - కన్యస్యవిశేషైర్గోత్రయాదేయత్వజ్ఞాపనాన్గోత్రయా-అ
 ధుక్షతేత్సుక్తం, యద్యపిశ్రద్ధయాదేయశ్రద్ధంతస్యదేవతాభిత్వయవాద్ధాదేవకన్యస్యక్రద్ధాపూర్వకత్వం ప్రతియ
 తే-తథాపి - గన్యతిగణః - గమ్యోన్-గంగ చ్చతిత్యత్రప్రకృత్యపాత్రగమనస్యేనప్రకృత్యపాత్రక్రద్ధయా-అపిక్షుదా
 చ్చగ్రద్ధయేత్సుక్తమ్॥౧౮॥ ఋసిద్ధాదోగ్ధారః-కపిలంమునిం-పత్సం-ప్రకల్పగ్రవిధాను-సభస్యకాశేపాత్రై-సజ్జు
 నామయాంసజ్జుప్రమరాం - అణిహదేన్సజ్జు-సారభావిత్యాన్సజ్జు-నామయామిత్యక్తం - సిద్ధిం-అణిమా
 దిసిద్ధి-మధుక్ష-తథా - యేవవిద్యాధరాదయః-తేదోగ్ధారః-తే-పితరమేవ-పత్సం-కపిలం-ప్రకల్పగ్ర-సభస్యేనపాత్రై-భే
 చరత్వాదిరాపాంవిద్యాం-షీరత్త నాదుదుహుః॥౧౯॥ ఋలధాన్యేవమాయనఃఆశ్చర్యరూపధారిణఃఽచ్యుతాద
 యా-దోగ్ధారః-పత్సత్వేనపత్సభా-మయం-పత్సం-కృత్యేత్యర్థః-ధారణామయాంధారణా-చురాం-షనావ్యాపారవిశే

వాపత్సంప్రక్షాదమనర్హభవతివిధాయాదుదుహాక్షీరమనుస్సాన్త్రేసురానసమ్ ॥౧౬॥ గన్తర్వాపర
 సోఽధుక్షకపాత్రైపద్మమయేపయఃపత్సంవిశ్వావసుంకృత్వాగన్తర్వంమధుసౌభగమ్ ॥౧౭॥ వత్సేనపిత
 రోఽర్యజ్ఞాకన్యంషీరమధుక్షత ॥ అనుపాత్రైమహాభాగక్రద్ధయాన్తదేవతాః ॥౧౮॥ ప్రకల్పగ్రపత్సం
 కపిలంసిద్ధాన్సంకల్పనామయామసిద్ధింసభసిద్ధివిద్యాం-పయేవవిద్యాధరాదయః॥౧౯॥ అన్యేవమాయనో
 మాయామస్త్రధావాద్భుతాత్మికామ్ ॥ మయంప్రకల్పగ్రపత్సత్వేదుదుహుర్ధారణామయామి॥౨౦॥ యతర
 త్మంసిహూతాన్విశిఖాఃపిశితాశనాః॥ ధూతేవత్సాదుదుహుఃకపాత్రైవత్సజానమ్ ॥౨౧॥ తథాఽహ
 యోదగ్ధకూకాన్సర్పనాగాశ్చతక్షకమ్ ॥ విధాయపత్సందుదుహుర్నిలపాత్రైవిదంపయః॥౨౨॥ వత్సోన్య
 వసంక్షీరంపత్సంకృత్వావగోప్యమ్ ॥ అర్యపాత్రైచాధుక్షకమ్గన్తేగ్రిహవంష్టిగ్రిహా ॥౨౩॥ క్రవ్యా
 దాఃపాగ్గణిన్యకన్యందుదుహుస్సవ్యకేబిరెసుపర్ణవత్సావిహగాశ్చరంఽచరమేవ ॥౨౪॥ వటవత్సాన
 నస్పతిన్యః పృథగ్రసమయం-పయః॥గిరయోహివవద్వత్సానానాధాతూన్యసానుమ ॥౨౫॥ సర్వేన్యమఖ్య
 వత్సేనస్యేన్యేపాత్రేవృద్ధకన్యః॥సర్వకామదుఘంపృద్ధీందుదుహుఃపృథుధావితాః॥౨౬॥ ఎవంపృథ్వీ

వధారణాఖ్యయోగానుసారిత్వాధారణామయామిత్యక్తం-ఎతచైచ్చాదశగృహైస్సుఖీభవిష్యతి-అన్తర్ధానమద్భుతరూ
 పంచైత్యేతదుభయకారిత్వేనతదాత్మికాం-మాయాం-పిచిత్రరూపగర్వకాణింశక్తిం-దుదుహుః॥౨౦॥ ఋశిశితా
 శనాఃమాంసభక్షాః-నుక్షైదయో-దోగ్ధారః - ధూతేశోరుదోగ్ధా-యేమాం-తే-ధూతేకం-పత్సం-విధాయేత్యర్థః-
 కపాత్రేపాత్రై-క్షతజంబుధిరం-తిదేవానసం-అనవననైదకత్వాదానమిత్యక్తం-దుదుహుః॥౨౧॥ ఋలహయోని
 వృణాః, దగ్ధశూకాఃదశనస్పృహాన్సర్పాన్సభక్షాః - తేవకదూగ్రిసంతతికారాఃచాగా - దోగ్ధారః-తక్షకం-పత్సం-వి
 ధాను-బిలాన్యేనపాత్రాగ్గణి-తేషు-విదం-పయః-దుదుహుః॥౨౨॥ ఋతథా-పశవోదోగ్ధారః-గోవుషం-గోమృషం-
 శ్రేష్ఠం-రుద్రవాహనంవృషభం-పత్సం - కృత్వా-అరణ్యమేవపాత్రం తస్మి, స్యవసంత్యం-షీరం అదుక్షకమ్గన్తే
 తేత్సుక్తత్రత్రాగ్నిన్యః॥౨౩॥ ఋక్రవ్యాదాఃమాంసాశనాః, గంష్టిగ్రిహావ్యాఘ్రాగ్రియఃపాగ్గణిన్యః, దోగ్ధారః, పృగన్తే
 గిరింహేన, వత్సేన, స్యవకేబిరెపాత్రై, క్రవ్యంమాంసం, దుదుహుః, విహగాఃపక్షిణః, సుచర్మఃగర్వజఃపశోయేమాంశైః,
 చరంక్షిటాదికం, అచరంఽధూదికం, దుదుహుః॥౨౪॥ ఋవసస్పతయం, పృత్యైః, వటోవత్సోయేమాంతథాధూతా
 స్సన్యైః, పృథగ్గృహైస్సుమధురాదిభిన్యం, రసమయం, పయః, దుదుహుః, గిరయఃపర్వతా, దోగ్ధారః, హిమవాక్వతోన్య
 యేమాంతథాధూతాన్సన్యైః, స్వసానుమపాత్రేనూతేమచానాధాతూకైగ్రికాణిక్, దుదుహుః॥౨౫॥ ఋఅన్తర్ధా
 క్గ్రిహాగ్రహమాన్సర్వేన్యజాతౌ, యోరుఖ్య, సైవవత్సేన, స్యేన్యేపాత్రై, సర్వాన్యాపేక్షితాకామాక్దోగ్ధైః,
 తాంసర్వకామదుఘం, పృద్ధీం, స్మృద్ధకృష్ణధృక్పయః-దుదుహుః॥౨౬॥ ఋతేవసంహరతి॥ఎరమితి॥ఎవ, చనూదాఃఆ

తః పార్వదప్రసవార్హస్థః ॥ ౫ ॥ శ్చతధా, కపిలాదయః - యోచాన్యై, భగవతో భక్తా, ప్రేమితప్యైవ నైవగవ త్యేవనై, ఉత్సవ
కాఅనత్తాస్య స్తః, తం భగవత్ ప్రచుస్వయ్యుః అనుసృతవస్త్రః ॥ ౬ ॥ శ్చసేవారత, యత్ర బ్రహ్మచర్యే, ధర్మదుఃఖాః తాది
హవిర్దోస్తీర్ని-భూమిః, నర్మకామదుఃఖాః, తత్త్రిదీప్సితాననీప్సితాంశ్చకామాక్షదహస్తీ - యజమానస్సృష్టధో, రభిషిత్తాన
ర్థాక్ష, దోస్తీర్నిస్త, నదుమోక్ష ॥ ౭ ॥ శ్చనద్య, స్మర్యరసాక్షిభిః కృతాద్విరసాక్ష, త్మర-దధిచా-న్నం పానకాది - గోర
సంఘటంతతక్రంభ, ఊహయజహస్తీస్త - తరవః, హరిణిషిస్తృతాని-వస్త్రాణిగిరాణి-యేహం-తధామాతాః, మధుశ్చ్యు
ఆమధునాగ్నివిగస్య స్తః-పాగ్నిసూయ ప్రపుష్టఫలచికిమితిశేషః ॥ ౮ ॥ శ్చనిస్తవస్సు మదాగ్ని-రత్నానాం, నికరాక్షనమూ
హాక్ష-ధృతవస్త్రభిర్యోగ్యక్రియాధ్యహారః - యద్యా - అనువక్తస్య పాగ్నిసూయ వైత్యస్యప్రకృతోఽయద్యార్థపరత్వం-
గిరయః-చతుర్విధం భక్త్యభోజ్యహోవ్యతేమ్యతేదేవతవతుర్విధ-మన్నం-ప్రదదమి-సపాలకాస్స ర్షేజనాః, ఉపాయసంసా
మృనిక-ముపాజహ్యుః సమర్పితవస్త్రః ॥ ౯ ॥ శ్చఅధోక్షజో భగవాన్ శీనాధోఽయస్య, తస్య స్పృహో - భగవదవతార
భూతస్య ప్యాతేశావతార త్వజ్జీవాభిపాయేకా ధోక్షకస్యైత్యక్తం ఇత్యుక్తవిధంపరవః ఉదయోవృద్ధిర్నిష్ఠీ - త
తే-త-అసూయూరసహమానః-ప్రతిభూతంవిప్రు-అచీకరత్ అకరోత్ - నిష్ప్రతీరణాత్సృజోజీవ ॥ ౧౦ ॥ శ్చ
ప్రీతిభూత కరణ మేవప్రీతిః యతి ॥ చరమే తే త్యా వినా ॥ యజ్ఞస్య తిం, భగవత ప్రయూపతిత్వే వప్రీతి కృత
సాత్వ మేదస్య యజుర్వ దవహిత త్యాత్తదధివ తిత్వా భిపాగ్ని యేణ యజ్ఞస్య తిమిత్వక్తం - యజ్ఞస్య తం భగవ

దైత్యామానవాగుహ్యకాద యః సునందప్రప్రముఖాః పార్వదప్రసవరాహరేః ॥ కపిలో నారదోదత్తో మోగ
శాస్సనకాదయః తమస్వీయూర్భాగవతా మేవత త్యేవనోత్సవకాః ॥ యత్ర ధర్మదుఃఖాః మిస్సర్వకానదు
ఘానతిదోస్తీర్నిస్తాభిషిత్తాననీప్సితాననీప్సితాంశ్చకామాక్షదహస్తీర్నిరదధ్యనగ్నిరసం
తరవోఽహారివస్త్రాణి పాగ్నిసూయ ప్రమధుశ్చ్యుతః ॥ ౮ ॥ సిద్ధిరత్ననికరాక్షగిరయోఽన్నం చతుర్విధమి
పాయసంసామజహ్యుః స్మర్యోక్షాస్స పాలకాః ॥ ౯ ॥ ఇతిచాధోక్షజస్య స్పృహో స్తుపరమోదయః అసూ
యూర్భాగవానిస్త్రీః ప్రతిభూతమచీకరత్ ॥ ౧౦ ॥ చరమే త్యా మేదేనయజమానయజ్ఞస్య తిమి
శుంస్పర్ధక్షనిహివాహతిరోహితః ॥ ౧౧ ॥ తవత్త్రిదీప్సిగవనైక్షీ-త్వర్తరమాణంవిహాయసా అమ క్షమివ పా
వణ్డం యోధగ్నోధర్మ విభ్రమః ॥ ౧౨ ॥ అతితాక్షాపతోహ స్తుంపుధుభ్రుతోమహారథః అన్యధావతసంక్రద్ధ
క్షిప్తతిష్ఠేతిచాబ్రవీత్ ॥ ౧౩ ॥ ౩౦తాదృశాకృతింవిత్వమనెదర్మంశిరీరిమః ౭ టిలంభస్త నాచ్చనంతతస్తేవా
ణంనముచ్చతి ॥ ౧౪ ॥ సధాగ్నిప్రత్యంతంయాయోహ న్నవైత్రిరహోయత్ ॥ హియజ్ఞ హనంతాతమహే
న్ద్రంవిబుధాధమమ్ ॥ ౧౫ ॥ ఎవం చైన్యమతః పోక్త స్త్వరమాణంవిహాయసా అన్యదవదభిక్రద్ధోవారణం

స్తంభరమణితత్తమనా - శ్వమేదేన - వైస్యే పృథో, యజమానే ఆరాధయతిసతి - స్పృహ స్పృహ మానః - చక్షో
జీర్ణ-దేవతావదా - వైత్వలమీసాత్వై నేవదస్యానిత్యత్వజ్ఞావనాచ్చత్రాగ్నేః - తిరోహితస్య - యజ్ఞవతుశ్చ్య - మ
హివాహలవమృతవానిత్యర్థః ॥ ౧౦ ॥ శ్చతమిన్ద్రం, విహాయసలకా శతత్వరమాణంధావస్తం, భగవాన్ అత్రియసి
రైతత్, కథంభూతం అధర్మే ధర్మ విభ్రమోధర్మభాగ్నికరజటిలత్వాద్యాకారలక్షణోఽనుపావణ్డం, స్తం, ఆముక్తంపవ
ప్తం, యద్యా, ఆముక్తమివకవచితమివ, పావణ్డం పావణ్డయాంకవచమివ గృహీతవస్త్రమిత్యర్థః, కోఽసాపావణ్డం-యే
నాముక్త, ప్రత్రాగ్ని-యథా భూర్వచద్యః ॥ ౧౨ ॥ శ్చఅతితా సూచితః జ్ఞాపితః, స్పృహోః పుత్రః - సంక్రద్ధస్య, తం
పశుహారైర-మన్యధావత-తిష్ఠతిత్వైత్యబ్రవిచ్చ ॥ ౧౩ ॥ శ్చతాదృశాకృతింపావణ్డాకృతిం-తమశ్వహారైర, విత్వ, జ
టిలంజటాధారిణం-భస్త నాచ్చనంత - హేతుగర్భమిదంవిశేషణద్వయం, జటిలత్వాభిస్త నాచ్చనంతత్వోచ్చ, శిరీ
ణంమూర్తం, ధర్మం మేవభాగ్నిమిత్యర్థః - అత - ప్రస్తే అక్యూరైర్, బాణంనముచ్చతి-నాముచ్చత్-జటిలత్వాదినా
రూపేణ అధర్మే సపద్మభ్రమకరేణభాగ్నిస్త్రస్తేవాణంనాముచ్చతిమిత్యర్థః ॥ ౧౪ ॥ శ్చవధావత్వహర్మ్యధా-నిష్ప్రత్యం,
తంపుదుభ్రుత్ర-మత్రి, గ్నియః పునః-హస్తం, అహోదయత్ ప్రేరయామాన, చందనామేహా-హేతాత-యజ్ఞ హనంయ
జ్ఞ పిష్టకరైర-మతవ, మిథ్యార్థధం - యజ్ఞ స్వవిబుధారాధనరూపస్యహస్త్యత్వాదధమమిత్యభిప్రాయః-మహే
న్ద్రం, జహీనంహర ॥ ౧౫ ॥ ఎవం చైన్యమతః పునః పుత్రః-విహాయసలకా శతత్వరమాణంధావస్తం-మిన్ద్రం

౪౫౮ శ్రీవీరరామమహావ్యాఖ్యానసూత్రేః శ్రీభాగవతే ౫ చతుర్దశాద్ధ్యాయోః అష్టాశోఽధ్యాయః

వారణంజం-స్వగరాడనలంకార-ఇవ-అన్యస్తంభధ్వజ, అన్యద్రవత్ అనన్యతః అద్రవత్ అపావితః ॥ ౧౬ ॥ ఊనస్య రాడిస్తద్గ్రీ-తత్సప్తాంధ్రం యామవస్థం చ, నాత్వా, ఆ నర్మిత స్త్రీనాత్-స్త్రాస్త్రీకాత్, సమిరంపునపుత్ర-చతుశ్చ-మాదానుగృహీత్వా పత్య పృథోః నిజం, ఉపేయివాక్ పాప్రవాక్ ॥ ౧౭ ॥ ఊతస్యచపుషుతస్య-తదన్యతం విస్తయనియం-కర్తృ ఇన్రజయేనాన్వహరం-పవత్యధృష్ట్య - చరమర్థయోః త్రాగ్రితయ-స్వస్-తస్యైపుషుత్రాగ్రి-విజితాశ్వః విజయేనాహృతః అశ్వయోనస, విజితాశ్వః, ఇత్యన్యధం నామధేయం, దమశ్చిత్తు-హాప్రభావిజితేర్ని-య, విదురః ॥ ౧౮ ॥ ఊద్రఘర్షర్షిన్ద్రీ, లీతంబినిదం, తవశి, ఉచస్యజ్యోతిష్ట్య, తేనతమ సా, చ్చనన్వస్క, చపాలయూ-పెనసాలోఽగ్రీష్టికాశ్చకటక, ప్రద్యక్తాద్యుపాగిత్యధ్వజ, హిర్యవిర్భూతారకనాయస్యతం, అశ్వం, పున, ర్జహరలపపృతవాక్ ॥ ౧౯ ॥ ఊపూర్వస, త్వరమాణ, మిన్ద్రీ, సత్త్వర్నిర్విజితాశ్వయ, సంద్యయమాన, సందర్శతోఽపి, వీరవిజితాశ్వం, ఎనమిన్ద్రీ - కపాలఖట్వా శ్చగరం, హేతుగర్భమిదం-కపాలఖట్వా శ్చగరత్వా, నాన్వోధతసజ్జాతవాక్ ॥ ౨౦ ॥ ఊఅత్రిణా, పున-స్సఎచెన్ద్రీ ఇతి-హోదితో-విజితాశ్వః, రుహ-తస్యై ఇన్ద్రీ-విశిఖంబాణం, సందర్శ-ఇన్ద్రీ, అశ్వం, తదూ-కపాలఖట్వా శ్చగరత్వాదిరూపం, వాత్వా, అన్ద్రీ, స్త్రా, ॥ ౨౧ ॥ అధానన్దరం, వీర-విజితాశ్వః, సాన్వత్వం-స్వపేతుర్యజ్జాతమశ్వ, ముపావాన్యగృహీత్వా, పితృపృథో, ర్యజ్జ, మవ్రజత్, స్వగరాడన ॥ ౧౬ ॥ సోఽశ్వం రూపం చ తద్గత్యా తస్మాత్ స్తద్గ్రీతస్య స్వరాట్ ॥ వీరస్య చతుమాదాయపతుర్యజ్జముపేయివాక్ ॥ ౧౭ ॥ తత్త్యక్తాద్యుపాగిత్య విచక్ష్య చరమర్థయోః నామధేయందమస్తస్యే విజితాశ్వ ఇలికభో ॥ ౧౮ ॥ ఉచస్యజ్యతమస్త్రీవంజహరాశ్వం పునర్ద్రగిః చపాలయూపాత్తస్యన్విహరగర్భకసంవిమః ॥ ౧౯ ॥ అత్రిన్ద్రీ సందర్శయమాన త్వరమాణం విహాయ సా ॥ కపాలఖట్వా శ్చగరం విహృతై నమబోధత ॥ అత్రిణా-హోదిత స్త్రీ విశిఖం సందర్శయమాన్సోఽశ్వం రూపం చ తద్గత్యా తస్మాత్ స్తద్గ్రీతస్య స్వరాట్ ॥ ౨౦ ॥ వీరసాన్వత్వముపాదాయ విజయజ్జమపావ్రజత్ ॥ తదవద్యం హరేయం పంజగృహ్లాన్ దమర్షులాః ॥ ౨౧ ॥ యానిరూపాణి జగృహ ఇన్ద్రీ-పాణి జీహ్వయా ॥ తాని పాపస్య వక్ష్యాని లిజ్జం వక్ష్యామి హేమవ్యతే ॥ ౨౨ ॥ ఎవమిన్ద్రీ హరత్యశ్వం వైస్యం యజ్జిహ్వం నయ ॥ తద్వసీతపిస్యప్తే మహావక్ష్యామి తిర్మణామ్ ॥ ౨౩ ॥ ధర్మ ఇత్యుపధర్మే మనగర్వ క్తః టాదిషి ॥ పాప్రయోగసజ్జ తేభాన్ద్రాస్యైతేషు చవాన్సి ఘ ॥ ౨౪ ॥ తదభిజ్ఞాయథ గవాక్ పురుషృధువరా కనుః ఇన్ద్రీయకుశిలౌ బాణమాదతో ద్యుతకార్తుకః ॥ ౨౬ ॥ తస్య త్వజ్జ్యోక్తవధాభిసన్ధితం విచక్ష్యం మైత్వ్యం న హ్యగరం హసా ॥ నివారయామానురపేమామహమతే నయం జ్య తై-త్రాన్యసధః ప్రహోదితాత్ ॥ ౨౭ ॥ వయం మరుత్య స్తమహర్ధనాశనం హ్యయమహేత్యధ్యత సాహృత్వేషమ్ ॥ ఆయాత

తత్పృథ్వీ-పావక్ష్యామర్షః పవ్య త్తత్యాత్మా-తదవద్యమిసాన్ద్రైత్విగ్రి, హరేన్ద్రీ-త-చవద్యం నితం రూపం, జ్ఞానదుర్షలాజ్ఞానసహజగృహుః ॥ ౨౧ ॥ ఊవతేదేవోపపాదయన్-యాయుర్భూత్యస్య, జిహ్వక్షయాగ్ర-హేతుమిష్యయో-యనిరూపిరూపాణి జగృహ - తాని తానిరూపాణి-పాపస్య వక్ష్యాని సమూహా ఇతి వర్ణలం పెననిర్మలైరూపాణి, లిజ్జం వక్ష్యాం పాపే త్యజ్ఞాచకం-వర్ణం సమూహ ఇన్ద్రీయ క్రూరామృ-ఇహస్త్రీ-కో-ఉచ్యత ఇత్యధ్వజ ॥ ౨౩ ॥ ఊఎవం, వైస్యస్య పృథో-ర్యజ్జ జిహ్వం నయం యజ్జ విషుంక ర్మమభ్యయా, అశ్వమిన్ద్రీ, హరతి సతి, అశ్వహరణోపాయతయా, తేన ఇన్ద్రీ-గృహీతేషు పునః పునః పిస్యప్తే మ ॥ ౨౪ ॥ ఊఉపధర్మే మధర్మభాసేషు-అతఎవ, పేతేషు మృదులేషు అనుకూలా భాసేషితి యావత్-వాన్సి-మ-మితమివ సన్యసి, వాదిషు, నగర్వ క్తః టాదిషు, భావపధానోనిర్దేశి, నగర్వత్వ క్తః టాదిత్వసత్త్వ, పావక్ష్యామ, స్వతాం, మతిర్గర్వ ఇతి-భాన్ద్రా, పాప్రయోగ-పాప్రయోగ-స్వజ్య తే అన్వోధతమతి ॥ ౨౫ ॥ ఊత-దిన్ద్రీ కృతలక్తమిషు, మభిజ్ఞానుజ్ఞాత్వా, అవమితపరాక్రమః, పృథుః-కపితస్క-ఉచ్యతం కార్తు కంధమర్మస్యం, ఇన్ద్రీయ-బాణ, మాద్ర, ఇన్ద్రీ హస్తం బాణంగృహీతవానిన్ద్రీ ॥ ౨౬ ॥ ఊక్రవధాభిసన్ధితం కృతాభిపాన్యం-అతఎవ-కోధన-దుష్పైత్వం, అనహ్యం పరే సోధమత్యం కంహ-విలంకేగశ్చయస్యతం పృథు-మృత్వజితాత్మగ్రితయః, నివారయామానుః, నివాగణమేవాహ, అపేమా-మహమతే, ప్రహోదితాద్విహేలా-స్మితోర్వధాత్-అన్యస్య, వధ, దునయం జ్యతే ॥ ౨౭ ॥ ఊతద్వద్యం తువయం కరిష్యామ ఇత్యాన్యయమితి-ఇహ, ర్ధనాశనం యజ్జ నాశకం-త్వగ్రి-ర్వేష-హత

పుభం, నరుచ్య నమిన్ద్రం, వయోమహావ్యయమహే, కైః, అయాతయామైరగతపిన్ద్రై, రుపహవై రాహస్యనమస్తై
 రర న్ద్రం చ మోరాజక, తెతవ, అహితంశత్రం, తమిన్ద్రం, ప్రవహ్యం న్ద్రుమిన్ద్రం అగ్నయే-చ వామనశకురోదా
 శబివాగ్నై మోరాజకే || ౨౨ || ఇత్యతిత్త, క్రతుపతింపురు-మామస్త్ర్యగిజ్ఞాప్య, హేచిదుర, అన్యపుధోః, మున్దీ
 జం, సుకహే నైమేపాంతా, రుహోగోదై, జుహ్వతః పామంతుర్వాణా, న్యమంభూశ్చతురానన, అభ్యేత్యక
 త్య, క్రత్య మేధతసీవారయామాన || ౨౩ || ఇత్యమేధమేవాహ, భవతాంకైన్ద్రైశ్చకర్మణ్యైశ్చ తానా, మిన్ద్రో, వధోః,
 నచవతి, కుతః, యద్యస్తాత్, యజ్ఞః, భగవత, ప్రమత్సరీరం-తథా, సురాశ్చ, యన్ద్రభగవత, ఇష్టానిరతిశః సుప్రీతివచయా,
 ప్రవసః, తత్కరం, యజ్ఞైసభగవచ్ఛరీరమాతేన, యంభగచ్ఛరీరమాత, మిన్ద్రం, జీహంసధహన్ద్రుమచ్ఛ || ౩౦ || హే
 హేర్వాజా-రాజ్ఞఃపురో, రెతద్ధర్మయాపం, కర్మ, జీహంసతానాకయితుమిచ్చతా, ఇన్ద్రేకా, సుప్రీతం, నర్మ సృష్టితి
 కగఃసజ్జరః, యస్మై, తదిదంపావక్షాత్కం, సుహ, దన్యాన్యం, పశ్యత || ౩౧ || ఇత్యత్తీర్థాచేత్, పుధుకైఃవి
 పులకైః-పురోః, ఎకోహోనంతతంయస్మై, తాదృశక్రతుప్రయోగం, ఎకోనశతక్రతురపిపుదమహేన్ద్రాత్పుధుకైః
 య్యాయాదిత్యర్థః, పుధుకైః పుధుతిపార-ఎకోనశతంక్రతహోయస్య, తాదృశః పుధుర్భూయాదిత్యర్థః-పుదుంసాన్ద్ర
 యతి-తేత్వయా, స్వీష్టస్సన్యగవస్మి తైః, ఎతావచ్చి, కరుభిః, అలం, యద్యస్తా, దృవా-న్ద్రోక్షధర్మవీత్, మముహూరాగా
 ద్యపేతమేకర్మానప్రాసంయ క్షమతిభావః || ౩౨ || ఇత్యనామనసా, గోమం, చ మోన్ద్రాయతాన్ద్రుంస్వీకర్తుం,
 యామోపహ వై ప్రవగ్నయే ప్రవహ్యరాజకాహవామతేహతమ్ || ౨౨ || ఇత్యాయన్ద్ర్యక్రతుపతిం

విదురాన్ద్ర్యివోరుమా|| సుద్ధస్తామహ్వతోపివ్యస్వయంభూఃక్రత్యమేధత || ౨౩ || నవధోభవతామిన్ద్రో
 యజ్ఞోయధ్వగవ తవః|| మంజీమాంసతయజ్ఞై నయస్యేష్టాన్ద్రవమస్సురా|| ౩౦ || తదిదంపశ్యతమహద్ధర్మవృత్తి
 రన్యకాః ఇన్ద్రేకానమితిరాజ్ఞఃకర్మై తద్విజీహంసతా|| ౩౧ || ఇత్యపుధుకైఃపుధోర్భూయా త్తక్యైగో
 నశతక్రతుః|| అలం తేకతుగిన్ద్ర్యైర్మన్ద్రుపాన్ద్రోక్షధర్మవీత్ || ౩౨ || నైవాత్సనామహేన్ద్రాయరోషమాహ
 ర్దుమ్మన్ద్రీక్షభావపహేభవ నక్షత్రమగ్లోకగ్రహా|| ౩౩ || మాన్ద్రీప్రహభాగ్యధాన్ద్రుచిరాంసితావయా
 న్ద్రువ్యచద్యతాత్సాన్ద్రుధ్యాయజోదైవహతంసుకర్తుంమనోఽతిర్భవంవిశేతేహాన్ద్రమ్ || ౩౪ || క్రతుర్వి
 రమతామేకదేవేదురవగ్రహః|| ధర్మన్యతకరోయతపావక్షాత్కన్ద్రుగిన్ద్ర్యై || ౩౫ || ఎభిగిన్ద్రాన్ద్రవంపుష్టైః
 పావక్షాత్కర్మాభిజన్మ|| హ్యాయమాణంచవత్సైవనంయై నైరుజ్జప్రయశ్చనుట్ || ౩౬ || భవాన్ద్రుత్సాన్ద్రుమహా
 వత్సీరోధర్మజ్ఞానానాసమయానరూపమ్|| వేనాపచారాదవలు ప్రవద్యతదైవజోఽవిష్ణుకలాన్ద్రీవై న్యః || ౩౭ ||
 నత్వంవిమృశ్యాన్యభావంప్రజాపతేనజు-ల్పానాంవిశ్వసృజాంఃపిపృహ | ఏన్ద్రీంచమాయాముపధర్మ

త్వం-నాన్ద్రోపహయస్తా, త్వంమహేన్ద్రాన్ద్రీశ్చ, మృభావపి-ఉత్తమగ్లోకన్యభాగవతో, విగ్రహాశరీరధూతా-అతానాన్ద్రో
 న్యంవిరోదోయక్తఇతిభావః, తెతుభ్యం, భద్రంభూయాత్ || ౩౩ || హేమహాగ-అవహితమానాః, చద్యహో,
 నిశామయశ్చిలు, యస్మై, కయజ్ఞ, పిశ్చు, చిన్ద్రాం, మాన్ద్రకృధాః, యస్తా, దైవహతం-కార్యం, కర్తుం, ధ్యాయతః-పురుష
 న్య, మనస నిశ్చింతం-అతిర్భవం, అన్ద్రంతమః మోహం, విశత్స, సతుశ్చ-న్ద్రంలభాతే || ౩౪ || అతవప-తవ, క్రతుః, విరమతాం
 సన్నిధ్యగికింసనార్యతే, తతాగ్రహ-యతో, దేవేదు-దురవగ్రహాభవతి-యత్రక్రత-ఇన్ద్రగిన్ద్ర్యై తైః, పావక్షైః, ధర్మ
 వృత్తికరోభవత్ || ౩౫ || ఇన్ద్రీదురాగ్రహకృతవన్ద్రంపశ్యేత్యహ|| ఎభిగిన్ద్రైశోపస్మప్తైఃకపిత్వైఃపావక్షైః-కరిభిర్వి
 త్తావక్షత్వైః హ్యాయమాణంస్వవత్సీయమాణం-జనం-విచక్ష్యపశ్య, య-ప్రైవ-యజ్ఞధుక్, యజ్ఞ-నాశకః-అన్యం
 మన్ద్రాతిలపహరతితిథా || ౩౬ || తతోమమితిచైత్తతాగ్రహ|| భవానితిద్యాభ్యాం|| నానాసమయానరూపంవివిధసిన్ద్రా
 నానరూపం-ధర్మం-వేనస్యా-పచారాదన్యాయా-దవలుప్రం-పరితాగ్రీతం-అద్యధునా-తస్యవేనన్య-దేవతః-ఇహాలో
 కేతివత్సర్గః-వై న్యఃవేనపుత్రి-పిత్వం-పిష్టకలావిష్టోరంశఘాతోఽస్మి || ౩౭ || ఇన్ద్రవిష్టకలాఘాత-స్వర-అన్యజగ
 తో, భవముత్పత్తిం-విన్యశ్యపిచార్య-హేప్రజాపతే-విశ్వసృజాం-సజు-ల్పానాంసజు-ల్పం-పిపృహ-హారయ-యేభ్యో
 విశ్వసృజ్యోగ-గ్రహగత-ఉత్పత్తిః తెహంసజు-ల్పంభూరయేత్వర్గః - ప్రజాపాలనాధికృతస్యతేదంయ క్షమిన్ద్ర
 హ్యాయోప్రజాపతఇతిసంబోధనంకృతః - ప్రచక్షో-యఃపావక్షాత్క-సైవైన్ద్రీయాయా-ఉపధర్మ-గ్ధ-మాతావస

నీతాం-జహ-ప్రభో, తథాక ర్తుం సమర్థ స్త్యమిత్థభిషాగ్మెణప్రభోఇతిసంబోధనమ్ ॥ ౩౮ ॥ ఊడపసంహరణ్ ఇత్త
 మితిపట్నభిః ఇత్త మేమం-లోకగురుణాబ్రహ్మణా, సమ్యగాదిష్టో, దిశాం పఠిదికృతిః, సపురుష, మఘానాఇన్ద్రైః సహ,
 తథావబిహ్వా క్తగీత్యా-సఖ్యం, కృతవాక్-తేనై వచ-సందధేనన్ధింకృతవాక్ ॥ ౩౯ ॥ ఊకృతమువభృదసంబన్ధిస్తా
 నంయేనతస్యై, ఘోరికర్షణేవిపుల్యాపారాయ-చృదవే-తస్యపుసో, ర్భర్తా మిన్ద్రై, యే-తస్మిన్-వైవరదాదేవా, వ
 రాకదమః ॥ ౪౦ ॥ ఊనత్యాగభలావినాఘాతాః- ఆతిఃఆతిర్యానాః, యేషాం తెవిషాగ్-చక్రయా-పాగ్ ప్రదక్షిణాః,
 అతమ-చక్రాః, పునస్క-సత్క-తాః, వేత్త-తః, ఆరాజానుపుదవే, ఆతిఃఆయుయజాకృతవ స్తః ॥ ౪౧ ॥ ఊహేను
 హాహాహావిదుర-తథాన్య, యేత్రతన్ద్రై సమాగతా దైసర్వే, ఆభృతాఃప్రీతివివయాకృతాః, యథాయోగ్యం, దావ
 సమ్మనాభ్యం, పూజితాఃపితృదయః ॥ ౪౨ ॥ ఊఇన్ద్రీశీమద్భాగవతచంద్రస్వినీకాఖ్యాయాం శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యాయాం
 చతుర్థసూక్తే అష్టాదశోఽధ్యాయః * * * * * ఎవచతుర్థ ఖాండశనిపత్రకృతకృతత్రకతుసఖ్యఆదృత ర్విదవ ర్విగౌఆసీదిత్యుక్తం, అదభగవతానవేదితే
 న్ద్రీక్షమా-హఃప్రతిబోధితతత్త్వత్రయయాధాత్వగ్వగర్వః పరవరణప్రవ ర్వితఃప్రతిసప్తత్రైవగర్వలిసఃప్రపూజితపర
 మపురుషఃస్వపురమగాదిత్యాహమనిరేకానసేన॥భాగవానపే॥సాధున్యపూర్ణయజ్ఞరక్షకః, సర్వయజ్ఞారాధ్యో, వైకు
 ణ్డపరమపురుషః, పుష్పసస్తితేర్వజ్ఞై, స్వమృగారాధితే-మఘవతానవాఇన్ద్రైః సహ, తంపురుషభావతజగావ ॥ ౪౩ ॥

మాతరంప్రచణ్డపామన్ద్రాదంప్రభోజహ ॥ ౩౮ ॥ మై తెయడివావ॥ఇత్తంసలొకగురుణాసమాదిష్టోదిశాం
 పతి॥తథావకృతవాన్సఖ్యంమఘానాఽపివసందధే॥౩౯॥కృతావభృదస్తానానుపుదవేషానికర్తృణైవ
 రాన్దిను సైవరదాయేతద్దర్శిప్రీతిదృతాః॥౪౦॥విషాగ్స్వత్యాగిష స్తుపాశ్చ గ్రిహ్యాలబదక్షిణాః । ఆతియో
 యయజుఃశ్చ త్రరాదిరాజానుసత్క-తాః ॥ ౪౧ ॥ తథాఽఽదృతావహాహాహానస్యఎవసమాగతాః
 పూజితాదానమానాభ్యంపిప్రదేవ ర్వి మానవాః ॥ ౪౨ ॥ - * * * * * ఇతిశ్రీమద్భాగవతే, చతుర్థసూక్తే అష్టాదశోఽధ్యాయః * * * * *
 మై తెయడివావ ॥ భాగవానపేన్ద్రై కృత్యాసాకంమఘవతావిభుః । యజ్ఞైర్వృష్ట పఠిన్సీద్ధిన్యజ్ఞైః పుష్పభావ
 త ॥ ౪౩ ॥ ఎవతేఽకాంక్షిషీర్గ్గంహయమేదశతస్యసా, తమావ-యతతత్త్వానముమద్యక్ష స్తువర్హసి ॥ ౨ ॥ సు
 ధియస్సాధవలోకేనరదేవసరో త్రమాః । నాభిద్రుహ్యన్తి ఘాతేభ్యోగ్నియన్ద్రై గాత్యాక శేబరః ॥ ౩ ॥ పురు
 షాయదిముహ్యన్తి త్యావృతాదేవమాయయా । క్రవేవపరంజాతోర్హయవృద్ధసయ ॥ ౪ ॥ అతఃకా
 యమివంవిద్యానవిద్యాకామకర్తృభిః । ఆరంభితిన్దైవాన్తిస్సృతియిద్ధోఽనువజ్యతే ॥ ౫ ॥ అసంసక్తశ్చరేఽన్ది

డి మేవాహ॥ఎవఇత్తి॥ఎవఇన్ద్రై, వైవర హయమేదశతస్యఅశ్వమేదశతసంజ-ల్పన్ద్రు, హయస్సాత్, భజమకాన్తి వీ-అతః,
 ఆత్మానంత్యాం, తమావ-యతఃతమాంకారయతః-అమువ్యగ్నిద్ర్యై, త్మస్తుమర్హసి, ఇన్ద్రవిదయేతమాంక ర్దుమర్హసిత్వ
 ర్గః ॥ ౨ ॥ ఊకృతంపున్యకూపరాధాక్ష స్తుంకకర్తృ తాగ్రహః సుధియగ్నిః॥హేనరదేవ-లాకెనరో త్రమా, స్సధియఃదే
 హత్తయధాత్వగ్నివిదః, సాధవఃసరోపకారపరాః, హాతేభ్యఃఆగసంబద్ధోగ్నివిఘాతేభ్యః, నాభిద్రుహ్యన్తి కుతః-య
 ద్నియస్సాత్-క శేబర-మానాత్తాత్రైతరతీఅత ప్రదభిమానెనరోగ్రహంసంకర్తృస్తీర్వగర్గః, సుధియాంసోఘంకక్యవేతిభా
 వః ॥ ౩ ॥ ఊఎవవస్వయముఖేసుధియాంఘాతదోహంకరణమభిధానువ్యతి రేకముఖేనాహ॥పురుషాఇతి॥యది-త్వాద్య
 శా-స్సధి-యః, పురుషాః, ఈశ్వరమాయయా-యమి-ముహ్యన్తి మోహంపాగ్మప్రవన్తి, దేహత్త మోహన దేహప్రయు
 క్తభూతదోహాదికంకర్తృన్ద్రై, తద్వి-త్వాద్యజైః, చిరకాలంకృతయా మహతాంసవయ, క్రవేవప-చరంకేవలం జాత
 స్సంపాదితః-తేదుర్నియవేతిభావః ॥ ౪ ॥ ఊఅత-స్సధియాం-దేహత్తాభిమానప్రయు క్తభూతిహోహరదధావాత్, అన్య
 ధాదుర్నిత్వచసక్తావృత్తిమం, కానుం దేహం, అవిద్యాకామకర్తృభిః-అవిద్యాఅజ్ఞానం-తప్తదేహత్తాభిమానస్వతన్తాభి
 మానసూపేణద్వివిధం-కామఃఅవిద్యామూలకకర్తృవాదివయేష్యిచ్చాపిశేషః, కర్తృకామమూలకంపుణ్యాపుణ్యరూపం-ఎ
 భి-రారంభతత్పాదిత, ఇత్యేన-మిమం, కానుం దేహం-విద్యాకానక, అతవ, ప్రతిబుద్ధవిదనీచియాధాత్విర్భృః-అ
 స్తిదైవా, వైవాసువజ్యతే-ఎవకారణేనితరామాన క్తృభావస్సూచ్యతే ॥ ౫ ॥ ఊదేహంవివానాన క్తంకథందేహఃసుబివ్య

శుభ్రః, ఎవని ప్రసాదించిస్తావుని రాక్షసుల త్రావడం తొలగింపనంద్య, ఓ-సూత్రంబ, “నంద్యవిర్వాసస్యే
 సజ్జా,, ఏ తిత్త ధావకల్య, ఇగు శా శ్రయోనభవతి-కింతు దుఃఖిత్యా ది-పాఠగుణా శ్రయః - అ త్రయ్యగుణా
 శ్రయః బాధ్యం హేతుగుణైష్యధ్యగణుణాః పీఠివీవక్షితా-అత్ర, నహంసా, చ్యవమాలభేత్, తివదుత్తగ్ధావారన
 యనవహరవిగ్ధాయాం, ఎవలత్తా అవహతి పాద్య, త్యాదిరాహేయగుణాన్పీఠిష్య, నత్యకామ, ఇత్యాదివాకల్య
 గుణాన్విదధతి, తుతి రప్రమాణం-తధాజీహోనగర్వగణిణతాత్వత్-తధావత్యతి, ఎవో-లూర్తా చితసాచెదిత్యస్య ఆ
 రాగమాలోచ్యవగో-విద్య, ఇతి అతివచరిచ్చిన్-నాపసా పీ-కింతుకర్తవలాది తధావహా-యతే, తయారస్యేపి
 పులంస్యవ్యస్తీ, తిత్తధాన్యస్తాదధకనచరమాత్త నావ్యావ్యధాగర్వ, నుత్త నితిష్ఠ, నిత్త్యాదిప్రతేషివచనీవస్యరూ
 పమర్ధావ్యవక్తం ద్రవ్యం - పూర్వవ్యాఖ్యోక్తిరిత్యాద్రవ్యస్య నామనియతవప్రకృతిపురుషాభ్యాం విలక్షణోపగమా
 త్తా - అతవహాతో-దేహద్యుపాతాః - ఆదిశ్చ నైవజీవనస్య గ్రహః - దేహైవైవై శ్చోపాతాః చరిణామిత్వ కించిజ్జత్వయః
 భిత్వాదయః పాదకాధర్మా తదర్థా ప్రకృతిపురుషై కాన్వాజడత్యామిత్యాదయస్స నిహితాశ్చ - తదృష్టుః ప్రకృతిపు
 రుషశూన్యాతే- ద్ద- ఆత్మన-తయార స్త్రావ్యావ్యావనీత్యనచరమపురుషస్య - నన్యః, కైవల్యం ప్రకృతిపురుషగతప
 రాక్త్యామిత్యాదీవచితప్రత్యక్షాదిచరిచ్చిన్-త్యాదిధర్మవత్ప్రమేవకైవల్యం ప్రకృతిపురుషాభ్యాం వై లక్ష్యం నామ
 త్యగ్ధ-త, తత్తి - జీవాత్పరమాత్మనోవైధర్మ్య- సుమ ప్రంసుమ పీ-నిదర్శనమదాహరణమిర్వర్ధ-సుమ ప్రగహామ
 తా- ప్రైరపున్యతవణం-తధాహ - సుమ ప్ర్యతా-గ్రన్వోఽప్రతిగత్తనో-ధా నరవ్యసపరమాత్త నోవ్యవహతో
 ద్యత్యేతతావదాజననయక, నతవత్తా యోనువిజ్ఞానమయః పాఞ్డేషి, త-ప్రకృత్యనప్రతిగత్తనో-సుమ ప్ర్య
 వస్థాయాం అకించిజ్జన్యగర్వజ్ఞానచరమాత్త నాచరివ్యక్తి ఆహుయతే, పాఞ్డేనాత్త నానచరివ్యక్తి నహాభ్యం కించన
 వెదనా న్తర, నితీతధాతా-నావైపిపాఞ్డేనాత్త నాన్వయాడత్యవస్థనాత్తి, తి-నచన్యవతతతా-గ్రమితో-వ్యా

నన్యస్తదప్తురాత్తనః | కైవల్యంతన్యవై ధర్మ్యంతత్సమప్తం నిదర్శనమ్ || ౮ || యవనం నమాత్తాన
 మాత్తన్యం వెదపూరుషః | నాజ్యతే ప్రకృతిస్థో-పిత్తన్యతైస్సయన్ధీతః || ౯ || యన్యన్యధర్మణానాం నిత్యం నిరా
 భీశ్చ నిర్దయాన్తతః | భవతే నన్తన్తన్యమనోరాజస్య గ్రీవీతః || ౧౦ || పరిత్యక్తగుణస్సన్యగ్ధ్యనోవిశదాశ్
 యః | తాన్తం మేనమపస్థాం బ్రహ్మకైవల్యమతుతే || ౧౧ || ఉదాసీనమివాన్యన్తం ప్రవక్ష్యానక్రియాత్త నామ్ |

కించిజ్జన్యగదానీమనస్యైవ వనర్వజ్ఞానతాపవిష్యక్తాన్య రోహానంభవతః - నవతేత్తిజ్ఞా న్తరణతస్మాన్విసగర్వజ్ఞత్వా
 సంభవాత్, తస్మా త్తతపాఞ్డేనాన్విజ్ఞానచరమాత్తాడ క్ష, నహాభ్యం కించనవేదనా న్తరమిన్యజ్ఞోజీవత్యతే - తస్మా
 త్తతప్తధర్మ్యం నిదర్శితం-తిధావహాత్తం, సుమ ప్ర్యతా-గ్రన్వోఽప్రతిగత్తనో-ధా నరవ్యసపరమాత్త నో-వ్యవహతో
 పరమాత్త నో-ధాన్యతయవ్యాపృతయ, ఆత్మనిచరమాత్త ని-స్థితం, నన్తం - ఆత్మనంద్యగత్తా నం - జడతాపై-
 నతుతదుపాసనమాత్రవరః - కింతు-నుయత స్తరాయిణి-పూర్వోక్తైకత్వా దిధర్మణి, స్థితః-మదుపాననన్యజ్ఞతీయావత్
 తిక్తతేధాతో-పాసనపరత్వం, అపాదుం ప్రతిపాంవిస్తతే-తస్మిన్ప్రయోమోక్షోపదేశా, నిత్యాదిత్రుతిసూత్రాన్విప్రయోగా
 దవగన్యతే - జ్ఞానయోగానగృహీతవద్వక్తియోగనిష్ఠత్యగ్ధ-ప్రకృతిస్థో-పిత్తపాననవశాయాం ప్రకృతిపిత్తేష్టా-పా
 ననన్యన్యత్వం న్తరం-తన్తైః ప్రకృతిగతైః - నాజ్యతేనయజ్యతే, కింతు-మక్తిపీఠిత్వగ్ధః || ౯ || జ్ఞానం-యః
 పుమా-న్యగర్వగన్యగన్తాన్త్ర మోచితపజ్ఞానమహాయజ్ఞాదినిత్యై మిత్తిచాదిధర్మణానిరాజీన్యగర్వసాధ్యగ్ధావ్యాకార
 హితః, అనభిసంహితఫలకర్తృసన్యజ్యగ్ధగ్ధః-మాంసర్వకర్తారాధ్యం-ఇనాగ్నినన్యజవతాశ్చరీరకం-సర్వకర్తవలదదం
 నన్తం-త్రధ్ధయా-త్రధ్ధయకర్తృసత్వయా, భవతే - హేరాజ్ఞా-పురో - తన్యజ్ఞానకర్తయోగాభ్యామగృహీతభగవ
 ద్యక్తియోగనిష్ఠగృహన, శ్చన్తై, ప్రసీదతిరాగాగిధిరకలుషితంభవతి || ౧౦ || జ్ఞానం-చరిన్యక్తగుణ-కాన్తేష్టావ
 త్యక్తరాగినిగణితవహ-శేతదాశ్చయః నిర్లా న్తకరణ, అతవ- నన్యగ్ధ్యనన్తక్తిధాత్తన్యరూపతద్విలక్షణపర
 మాత్తన్యగ్ధరూపదగ్ధ-నాన్తం అతనాయాద్యగ్ధి-వట్ట-రహితం, మేమన్యం బిభ్రన్తమపస్థానం నన్య గావానహూతం-సు
 చ్చరీరమాతమత్వగ్ధః, బ్రహ్మగుణో-బ్రహ్మాత్వన్యైవ వాచ్యం, కైవల్యం కేవలం ప్రకృతియిన్తమావిర్భూతం
 హితపాప్త్యాదిగుణక, మాత్తన్యరూపం, అత్తైవపాఞ్డేనాత్త బ్రహ్మకైవల్యతగ్ధాత్తకన్యగ్ధామేదం-పన్నో
 భవతి మన్తీ-భవతి తీయావత్ || ౧౧ || జ్ఞానం-తత్త్వతయవివర్చనపూర్వకం జ్ఞానకర్తయోగానగృహీతభగవద్వక్తియో

కస్తాన్మితస్త్వైరా త్మ్యపానతామభిధాన్వేనం విధగ్రహ సోఽపిదమస్తాయామపస్తాన్ప్రకారమాహ || ఉవాసీనమితి ||
 ద్రవ్యంస్యైవ్యాధిమాతానజ్ఞానప్రత్యక్షతాదిజ్ఞానైర్నియతి ప్రయావాగాదీనికర్తృత్వేన ణి ఆత్మనః ఎమాంఅన్యపిం
 అధిసంకూటస్త్వంస్వరూపజోనిర్వికాశం అనీవ ఇమ మాత్మనంప్రత్యగ్గాత్మానం, ఉవాసీనమివద్యేతం, యోవేద, ద్రవ్యా
 ధ్యక్షన్వంకర్తృగంబన్తకర్త, పరమాత్మ సుకూటంఉవాసీనజ్ఞతేన, మత్తానం, యోవేద సజోభన మామృత-
 జీవద్దశాయామపిసఖమహమృతీశ్వర్యజ్ఞ || ౧౦ || ఇనన విరహపిదమే దుష్టతే ద్రవ్యాధ్యస్త్యుత్పంకూటస్త్వమదాసీన
 త్వంకాళ కరణంపవక్ష్యమేవశిశాకాధిపత్వం - తచ్చైకకార- స్తదభావీకూటస్త్వమదాసీనత్వం-తత హాభిన్న
 స్వే || ద్వైకీయాకారకవేదనాత్మనఃద్రవ్యంస్యైవ్యాధి-కీయకారకాణికర్తృత్వేన ణి చైతాజ్ఞానైర్నియజాతిం-
 ఎకదాత్మకస్యైర్ధర్మ-కీయాకర్తృత్వేన ణి ణి-కారకాణికారణానిశ్రోతాదీని చైతవాచిత్వం- ఎకదాత్మకస్యైవాప-
 ర్త్యః-ద్రవ్యాధ్యస్త్యుత్పంకర్త అమర- భిన్నస్వనెవమనుష్ఠాదీభావన- భిక్ష్య-శిక్ష్యగ్రహరిగర్త- గుర్రవాహాగూణప-
 రికామో-భవతి అచుభావం- యద్యద్రవ్యాధ్యస్త్యుత్పరూపికాకాత్మ స్వత్తి- తదాపి- సమీకారః జ్ఞానవికారగూ-
 ప- స్వపద్య చూతజ్ఞానతతోన స్వరూపగత ఇ స్వరూపతకూటస్త్వమదాసీనత్వంచ- దేవానిగూఢాపరిణామస్తు
 ద్రవ్యాగోనమృతస్యైవే- నను- పర-తతోవాపి సుతవిరా రేణకూటస్థతోపపత్తి- కూటస్థతాహినిర్వికారతా-సాచన్య
 తాపరపర్యాధ్యస్త్యుత్పంకర్తవాపి నిర్వృత్తకర్త నిర్వృత్తితేన, ఉచ్యతే-పర-భూతంజ్ఞానద్రవ్యంనిస్వయం-విన్యవకర్త
 కదాచిన్మోహ-వశకదాచిన్వికారశ్చైవ్యవస్థాన్యయగ్రీతియతే- తత్ర- తో-హోవాపి స రాభావం-తదభావోపకాన
 పగరహం-అభావాభావగ్యభావరావత్వత్ - అతోపర-చూతంజ్ఞానద్రవ్యంపనిత్వమేతద్ధర్మతోపకూటస్థతోపప

కూటస్థమిమమాత్మనం మోవేదామృత శోభనమ్ || ౧౦ || నిన్నస్యైవ్యాధ్యగ్రహవాహాగూణకర్తృత్వేనాకా-
 రక-తేనాత్మనఃస్వప్రాసనంకర్తృపీత్యుసూరయోనపీక్రియ నైవయిబద్ధసౌజన్యవాః || ౧౩ || సమస్య
 మానోత్తమస్యైవమాధమస్యైవేవదశోభనతేనైర్నియాశియః మయోపక్లప్తాంబు- కనంయుతోపధస్య
 ధీరాభిలోకరతీగమ్ || ౧౪ || తేనాపిప్రజాపాలనమేవరాశోయత్సం-రామసుకృతాన్వప్తమా-శివః
 హర్తాపర్యగ్మాతఃప్రభావానరక్షితాకరహారోఽఘు-త్తి || ౧౫ || ఎంజ్ఞానిజ్ఞానాగ్ర్యమయతాను
 మృత్యువ్యక్త-నానోన్మితమోఽపి తాస్యః హాస్యనకానెగ్యసాపయాత్వాన్ప్రాసీద్ధానమరక్త

త్తి-పుధివ్యాధీనాంయన్వరూపత వ్యభావతత్ప్రవీకరణసకూటస్థత్వం- అ-ఆత్మనస్వతతిమేకరూపత్వాద్రవ్యప్రతి-
 ష్టణపరిణామత్వాదపురుషార్ధరూపత్వా-దైవాప్రయుక్తాను-చచ్చేను పాప్రాను-సంకర్తృపీత్యుప సూరయస్తత్వ
 త్రయివేదనభరూః-నపీక్రియ నై సంపదావత్ప్రయ్య క్షహర్ష శోకాగ్ధానంయుజ్య ప్రజ్యగ్రహ- కధంసతశనీచత్ప
 య్య క్షహర్ష శోకానంబన్-స్త త్రాగో-మయీరతితేయపీతివయే-బద్ధంసౌహృదంయై- సౌహృదజ్ఞేనసమ్యక్సోధర్మో
 నిరతితేయమోచ్యతే-తేనపీతిరూపయపానంలక్ష్యతే-బద్ధజ్ఞేనతగ్రహజాతియైతే యాస్త్రాన్యవహతత్త్వంవివ
 షీతం-తదాప-విజా- చాపర్యయా ప్రరావణసహాయత్వ మయే-తేయపీతిరూపభక్త్యాపిప్రత్యుతదహదర్శనాద్ధ్యశోకా
 భ్యానంయుజ్య ప్రజ్యగ్రహ-త్వంచమా శిష్ట || ౧౩ || త్తి అతః సుతే దుఃఖేన-దేవాప్రయుక్తే - సమన్వక-సావ్యంమివక
 ధంసమ్య-త్ర త్రాహ- విజతేనైర్నియా శయః-శీకృతదాహ్మన్నిగ్ని మా నైకరణఃజితేనై య్యోరపిసఖభుజీభయోస్సా
 వ్యంసంభవదేవత్వర్యంతివచ-పహూనాంధ్య మో త్రమాదమాంయస్వగ్రహ-ర్త్యక్షన్వజదేవాదిమహాశిరి క్షరవృత్త
 సామాన్యనస్థానపర- సైహంబలబలత్త-త్వసానిగ్రహీ-స్త్వం - అభిలూకరక్షణం-పదత్వ్య-కధమేకనయయ-తిల-
 త్రంశిక్యం-తత్రాహ-మయే శ్వరణ-ఉపక్లప్తాంపాపావిత- అమాత్యగరయోయే అభిలూకా-సైన్యంయరం || ౧౪ ||
 ననుచ-ముమత్సాను తాన్వ్యభావభిలూకరక్ష- ఉధస్యైవ్యాధ్యతే-తత్రాహ- శేయజ్య || రాజ్ఞే-ప్రజాపాలనమే-
 శ్రేయఃశ్రేయసాననం సమహంభురూప్రసాధనమ్యర్థః-కతి-యద్దస్తాత్ప్రజాపాలనాతీ-సాంపరాయేదేవాపియో-
 గ-ప్రజాభిగ్య-గ్రాతం సుకృతం-తస్య-వ్యవసంశం-హారాహరతి - అన్యధాలోకగతుకాభావే-ప్రజానా-వరక్షితా-ప్ర-
 త్యు-ప్రజాపదదానినా తద్రత్తం,కర-స్యామిగాన్యభాగం-హరతిహరతి-తదాహూ-అ-ఎ-ప్రజాభి-రా ద్విగ్య-
 త్తాసామమ-త్తిఅద-త్తి || ౧౫ || త్తి తస్మాద్య-ప్రజాపాలన నిధర్మ-స్త ద తమమక్షిగపసలభ్యాదిత త్వాంపమ

౬॥ ఏవైజాగ్ర్యైశామనుజతశ్చ సామనుష్య త్రవ్యవ్యస్త పారైశామతోనుష్య త్రవ్యవ్యస్త ప్రధానోఅభినంహితఫలస్వవ
 స్థాగ్రైమోచితధర్మప్రధానః అత్యంతమృజానామధ్యైశ్వరమథవన్వస్త్రిన్నాస్యతస్త్యైవనారోఽప్యేత్యగ్గః అమితాఽ
 యితాః యితాః స్యాః భవేతిహాహృత్వైశ్వర్యసంపన్నైశ్చ కాలేన గృహస్సర్వీయ్యం పగతాః సిద్ధాన్తసకాడి - అనురక్తాస్సవ్యై
 స్తైశ్చ రోగయుక్తాలోకాః యన్యసంప్రసంగం - ద్రష్టాఽనీ - తై రుపదిష్టతత్త్వైశ్చైవమత త్రవ్యం యాగ్యసీత్యగ్గః ౧౬॥ ౧౭॥ ఇంద్ర మే
 మానవేస్తై శ్చ - సతీ మత్రస్పకాశాత్ - కంచీర్వరం - వృణీవ్య - తెతవ - గుణాః కమాదయ - శీలంబర్హ త్పరాదివ్యభావ - తై - గ్య
 వ్రియోవశ్యతోఽహం - తద్రూపైస్తు - చ తై ర్యగై - ప్రపాభిః కృతప్రహాన్దాగ్నియకాదిభిః శృంగవనా - నాహం సులభః కు
 తా - నుద్యస్తాత్ - సమంచి త్రం యేహం - తెవ్యైవ - ర్మయం శీలమన్యసోఽహమ్ ౧౮॥ ౧౯॥ ఋతః
 రుకా - వివ్యక్తై సేనభగవతా అనుగీష్టః హరే - రాదేశమాజ్ఞాం - శిరసాజగృహే - అతిపాత్యతవానిత్యగ్గః ౧౯॥ ౧౯॥ ఋతః
 పాదయో - త్తమా - యయం స్పృశ స్తం - స్వేనస్వీయేనలక్ష్మ్యపరణాదికర్తృణా - వ్రీడితంబజ్జితం - శతక్రతుస్తై శ్చ - పై
 న్నా - చరితవ్యభిజగ్గై - ర్మ - వివ్యక్తం - విసనజ్జలతాగ్నితీ - హేతివిస్తయ - అర్ధాపరాధజనితవివ్యక్తం - తదైవవిసనజ్జ
 తిస్తయతే ౧౯॥ ౧౯॥ ఋతః - విత్వత్త - భగవానప - పృథునా, ఉపపృథుతం - సమర్పితం - అన్య - ణంబధ్యైశ్చికం, నుద్య - నము
 జ్జీహ్వనియానముద్రితయా - భక్త్యా, గృహీతావరణా అమృతైశ్చ - యన్య - ప్రస్తానాభిముఖిస్తలాలకం ప్రతి - యాదాభిము
 ఖోఽపి అనుగ్రహణ - పిలమృతస్సంజాతపిలమృ, స్పరాంభక్తానాం, సుమృతీనిరతశ్చ - పీఠిమా - ఎనం పృథుం - పశ్యత -

లోకః ౧౬॥ ౧౭॥ వరంచమతీ - రసమానవేస్తై శ్చ - వ్రీడితంబజ్జితం - శతక్రతుస్తై శ్చ - పై
 భ - ప్రపాభిః కృతప్రహాన్దాగ్నియకాదిభిః శృంగవనా - నాహం సులభః కు
 తా - నుద్యస్తాత్ - సమంచి త్రం యేహం - తెవ్యైవ - ర్మయం శీలమన్యసోఽహమ్ ౧౮॥ ౧౯॥ ఋతః
 రుకా - వివ్యక్తై సేనభగవతా అనుగీష్టః హరే - రాదేశమాజ్ఞాం - శిరసాజగృహే - అతిపాత్యతవానిత్యగ్గః ౧౯॥ ౧౯॥ ఋతః
 పాదయో - త్తమా - యయం స్పృశ స్తం - స్వేనస్వీయేనలక్ష్మ్యపరణాదికర్తృణా - వ్రీడితంబజ్జితం - శతక్రతుస్తై శ్చ - పై
 న్నా - చరితవ్యభిజగ్గై - ర్మ - వివ్యక్తం - విసనజ్జలతాగ్నితీ - హేతివిస్తయ - అర్ధాపరాధజనితవివ్యక్తం - తదైవవిసనజ్జ
 తిస్తయతే ౧౯॥ ౧౯॥ ఋతః - విత్వత్త - భగవానప - పృథునా, ఉపపృథుతం - సమర్పితం - అన్య - ణంబధ్యైశ్చికం, నుద్య - నము
 జ్జీహ్వనియానముద్రితయా - భక్త్యా, గృహీతావరణా అమృతైశ్చ - యన్య - ప్రస్తానాభిముఖిస్తలాలకం ప్రతి - యాదాభిము
 ఖోఽపి అనుగ్రహణ - పిలమృతస్సంజాతపిలమృ, స్పరాంభక్తానాం, సుమృతీనిరతశ్చ - పీఠిమా - ఎనం పృథుం - పశ్యత -

పద్మదలవన్ది శాలిక్షిణీయన్యః - పద్మ - పత్రవన్ది శాలాభ్యా మక్షిప్త్యాం - పశ్యతి - తిహావః - న - పత్రస్థనయయావిత్య
 గ్గః ౧౯॥ ౧౯॥ ఋతః - వివ్యక్తం - విసనజ్జలతాగ్నితీ - హేతివిస్తయ - అర్ధాపరాధజనితవివ్యక్తం - తదైవవిసనజ్జ
 తిస్తయతే ౧౯॥ ౧౯॥ ఋతః - విత్వత్త - భగవానప - పృథునా, ఉపపృథుతం - సమర్పితం - అన్య - ణంబధ్యైశ్చికం, నుద్య - నము
 జ్జీహ్వనియానముద్రితయా - భక్త్యా, గృహీతావరణా అమృతైశ్చ - యన్య - ప్రస్తానాభిముఖిస్తలాలకం ప్రతి - యాదాభిము
 ఖోఽపి అనుగ్రహణ - పిలమృతస్సంజాతపిలమృ, స్పరాంభక్తానాం, సుమృతీనిరతశ్చ - పీఠిమా - ఎనం పృథుం - పశ్యత -

ॐ॥ श्री॥ वा ॥ जगज्जगत् ॥

హేనదస్య తోనక-గృణ స్రంకధయై న్ద్రంకాపారవింపై త్రైయమర్చయత సానుసాన్నిధిసన్మనః సుఖ-ప్రాప్తహః ॥౮॥
 ఉ క్తిపవాహ-సంభిదిద్వాభ్యాం ॥ విష్ణుస్త్రిస్త్రాస్త్రాభిరారాజ్యైఃభిషిక్తైః-లబ్ధం అశ్వికాశామఖిలానామద్వారాద్రివామర్జుణం
 యేనసః-వైష్ణవంవిష్ణోస్సంబద్ధి తేజఃవీర్యం - బాహూః - చిద్రచ్చవిభాగిణ్య-యాభ్యాంవైష్ణవతేజశ్చాభిభ్యాంబా
 హుభ్యాం-౧౮ - దుర్యోహ - ఎవంభూతఃకేవలకరోదితిశేషః ॥౯॥ శ్రవణోత్సుకమాపిఘోర్యకాపార్జయతీతిశోన్వి
 తి॥అన్యపురోఃకీర్తిమిష్టశ్చై-త్రోహ- సత్సహోతికధం ధూతిస్య-యస్య-విక్రమఃప్రవీణోహదిహాపస్తస్య-యమచ్చి
 ప్తంఉచ్చిష్టతుల్యం-కామ,మద్యాః-శేషభూపాః, లోకపాలై స్సహతాలోకాశ్చ,ఉజ్జీవ స్మితధంసరివద్యంతతహ-
 ర్నత్రేయంశైష్టితం-మేవహ్యం,వదశ్చ ॥౧౦॥ శ్రిఎవముకోమునిరాహగక్ష్ణాయమునియోరిత్యాదిసా॥యద్యచ్ఛ్రుతిముని
 రాహిత్యాహత్యేనంరూపంసూతవాక్యమపేక్షితం , తదాచ్యక్తస్థితత్వత్వత్వత్వత్వగ న్వస్యం,ఎవంవైష్ణవపిశుక
 వాక్యచర్చోద్యయం-గక్ష్ణాయమునియోర్వ హేనద్యోర న్ద్రరామధ్యేస్థితం-బ్రహ్మవ ద్రాకాభ్యం తే త్రైతైతై అవన౯ ,
 ఉపాస్యధ్యావ్యస, ఇత్యాధారన్యకన్యంజ్ఞాయాంద్వితీయా-ఆరభ్యానెవప్రాప్తినకర్తాయత్రానెవభోగా,నత్యభూర్య
 సాధనానుసానారభా-తత్రహేతుః-పుణ్యవహనయాపుణ్యకవత్యేషయా- మమమఃపావపత్మ్యుగ్ధాస్త్విన్వలబనన
 ద్వారామోక్షవిరోధిత్వేనపుణ్య స్యాంబజీవనీతవ్యత్వబుద్ధిమతోమోక్షవిరోధిగోగపాదనత్వకర్తృమనానానంభవాది
 తిధావనిమనజెలమధూతవా ॥ ౧౧ ॥ శ్రినర్మత్త-అప్త తేఅదెతిఆక్షాయస్య, సప్రవీణమేవ,ఎవవద్యంధారయతిత
 ధా,స్యనమానరాజానరరాహిత్యర్థః , దష్టధారణంకింసర్వత్ర,న, బ్యాప్తానకులావనత్యాపికింసర్వత్ర,నకింతుః

తేకాపారవింప్రాప్తహగృణ స్రమర్చయత ॥౮॥ పిదరశివాచ॥సోఽభిషిక్తః పురుషిష్టైర్గ్రహాశేషసురార్హ
 ణఃచిద్రచ్చవైష్ణవంతేజోబాహూర్వారాభ్యాందుర్యోహగామ్ - - కోన్యస్త్రిన్ద్రంసశ్విణోత్పభిజ్ఞోయద్విక్ర
 మోచ్చిష్టమశేషభూపాః॥లోకాన్సర్వాలాఢవజీవ నికామమద్యాత్రైవైవదకర్తృశుభమ్ ॥ ౧౦ ॥ త్రైతైయత
 వాచగక్ష్ణాయమునియోర్వర్యోర న్ద్రరాత్రైత్రమావన౯ ॥ఆరభ్యానెవమధుశభోగామృణ్యజీవనయా॥౧౧॥
 సర్వత్యాగ్రస్థితా శిశస్సప్రవీణైకదన్యధృతి॥అన్యత్రబ్యాప్తానకులావనత్యాపిశుకానవనత్యత్వగోత్రతః॥౧౨॥ ఎకాదా
 ౭౭సీన్ద్రహస్త్రదీక్షతత్రదివాకసామ్సమగాజోబ్రహ్మర్షిణాంచదేవర్షిణాంచన త్రమ్ ॥౩॥తస్మిన్నర్హ
 త్యునర్హ్యునర్హ్యుతేమయధార్హతం॥ఉత్తితస్సదసోమధ్యైసరాణామమరాదేవ ॥ ౧౪ ॥ పాంకింతునాయత
 భుకోగారకంజాయతేక్షుః,సునానస్సుముఖస్సాచ్యుఃపినాంసస్పదిజన్మితః ॥౧౫॥పూర్వవత్కబృహచ్చో
 ణిర్దలవత్పల్లిశోదః॥ఆన ద్రనాభిరోజస్వికాఞ్చ్యోయదుగ్రపాతీ ॥౧౬॥సూక్ష్మ వక్రానితస్త్రిన్ద్రమూర్జః
 కమ్ముకన్దరః॥మహాధనదుకూలాగ్నిసరివియోపవియ ॥ ౧౭ ॥ వర్ణితోకాశేషగాత్రత్రైయమన్యస్త్రధూ
 హః॥కృష్ణాజీనధరస్త్రిన్మాకటకపాణిక్యతోనితః॥ ౧౮ ॥ శిశిరస్త్రిన్ద్రతారాక్షస్సత్వతనమ స్రుతిః॥ఉ క్త

అమృతగోత్రతఃఅమృతగోత్రావై-అన్యత్రజాత్య న్ద్రవ్యపభాగవతకులాదన్యత్రైర్గ్రధః ॥౧౨॥ శ్రిఎకదా-మహానత్ర
 దీక్షా,ఆసీత్ , మహానత్రజు-ల్యంకృత్యానత్రదీక్షతో-ధూదిత్యర్థః,తత్రమహానత్రై,దివా కసాం దవానాం,బ్రహ్మర్షి
 ణాం,దేవర్షి ణాం ,సమాజసనా,అసీదిత్యర్థః ,హేన త్రమ్ ॥ ౧౩ ॥ శ్రితస్త్రిన్ద్రంసశ్విణోత్పభిజ్ఞోయద్విక్ర
 మ,యధార్యాగృం హేతేమనత్సు , స్వేనెతిశేషః , సదసః , మధ్యే,ఉత్తి తస్య, సమ స్రుస్సత్వ మేతేలివదైవాన్య
 యః,తంవినిష్ఠి , తారాణాంమధ్యే,ఉదురాదేవచన్ద్రాభవస్థితః ॥౧౪॥ శ్రిపాంకింతునాయత్య,పీనావాయత్యాదీన్స
 జాయన్య ,పద్మవదయతేక్షుతేయస్య , శోభనారాసాయన్య,స్పందంముఖం ,యన్య , సామ్యఃప్రసన్నః ,పీనావం
 సాస-క్ష్మా-యన్య , శోభనావ్యజాబన్తామస్త్రిన్ద్రతస్త్రిన్ద్రతంయస్మితి, హువీరాగగ్నోఽహువిహిః ॥ ౧౫ ॥ శ్రి
 పూర్వంవిస్తీర్ణంవత్సయన్య , బ్రహ్మైవకాశోజీవితహ్యయన్య , వలిభిస్త్రిన్ద్రః , వల్లమన్ద్రం,దభవద్యత్థవద్ద
 వత్ఉపరివ స్త్రుతమధస్తాగ్జులచిత , మువరం , యన్య,ఆన ద్రవన్మిమ్నానాభిర్వ్యభజస్త్రిన్ద్రాని యత్రీమాకాం
 చనవదుజ్వలానూనూయన్యఉదగ్గిఉన్నతాపాదోయన్య ॥ ౧౬ ॥ శ్రిసూక్ష్మశ్చవక్రాన్మితిఅత్యాస్త్రిన్ద్రాశ్చమూర్ధ
 జా,యన్య , కమ్మునత్త్రిన్ద్రాణి-రాకన్దరాకణః , యన్య , మహానత్రైర్హ, సుమాలశేష్య,పరివయవత్సాడిపవి
 యత్రత్రీయంకృత్యా ॥ ౧౭ ॥ శ్రివియమేవి త్రై,పృస్తానిత్యక్తానిఅశేషభూషణాని,యేన,అతవనత్రైరనావృత్యా
 ద్యుర్జితా , అశేషేవ్యవదయవత్ప్రీసాన్విహికికేధా , యేన , శ్రీమాకనముదాయాన్విరూక , కురిపాణింపవిత్ర
 పాణిః , కృతానిఉభిసానకర్తాణియేన ॥ ౧౮ ॥ శ్రిశిశిరస్తాపహర,స్త్రిన్ద్రః , తారా,యేనాద్యైఃఅక్షిణి,యన్య,

ఎవంధూత, ఉర్విక, స్పదపూర్వ, సన్తోషయన్త, ఇవంవత్సమాణం, వాక్య, ముక్తవాక్, వాక్యంవిశిష్య, చారు శోత్రప్రసయం, చిత్రాణిపదానిన్యైక, శక్త్యంతరసం, చుష్టంశుద్ధంఅవపశ్యత్, తం, గూఢంగమ్యుంతలగాధాద్రం- అపిక్లంబలవ్యాకులమ్ ॥౧౧॥ ఘోరయయస్తాన్ప్రతివర్షజ్జ, ఇవధర్మైశుపవెద్యుయత్సూతశ్చతిబుద్ధ్యాసభ్యామాక్రమ్యే యురితిమనీషయాన్సవాక్రమిత్రణాయనభ్యాఃపార్శ్వయతే॥సభ్యాఇతి॥పాసభ్యా, సభాయామపవిష్టాః, అనుపవిష్టాః గంబోధయః, ఇహసత్రహాహ, యే, ఆగతాః, మూర్ఖాశ్చేన్నామసూయరన్నిత్యభిప్రాయేణవిశిష్య॥సాధవఇతి॥నా హంజ్ఞః, కింతుజ్ఞానుర్జ్ఞానీతవ్యంవిజ్ఞాపయామిత్యభిప్రాయేణాహ॥ ధర్మంజ్ఞానుభిః, స్వమనీషితం, ధైయం, సత్స సతాంగమిషే, ఆవెద్యంవిజ్ఞాననియంప్రజానుశాసనవ్యాశనజ్ఞానైవక్రియతేనయయస్తాన్ప్రతిధర్మఉపదిశ్యతఇతిభా వః ॥౧౨॥ ఘోరదానింప్రజారక్షణాదికంవమాప్యానశ్యకమిత్యహం॥అహమితి॥౩౧॥ ధాతౌ, గవతా, ప్రజానాం-ద ణ్డధరత్యేనా-హం-యోజతోనియక్తే - నకవలందణ్డధరవన-కింతు రక్షిత్యేన-అజీషికాద్రద్యేన-స్వేషస్వసర్వైశ మోచితేషు-సేతుభుధర్మమర్యాదాను-పుదగనజు-రణ, స్థాపయిప్యేనవయోజితభిర్ధర్మః॥౧౩॥ ఘోరంప్రజారక్షణా దిసాధ్యంఫలంతతాహం॥౩౪॥ బ్రహ్మవాదినఃవేదాధత త్వస్యస్యానుష్ఠానైవోపదప్తైః, ప్రజారక్షణాదినా-రాజ్ఞః- యాశ్చభుక్త్యాలోకా-పాప్రస్యేనా-మ, సైలోకాః తస్యప్రజారక్షణాదివిధ్యస్య, మేతదనుష్ఠానాభ్యుజారక్షణాద్యనుష్ఠా నా-తా-మనన్తోహఃమత్సమీహతకామభూరకాః-భావేయస్యగిరితి-సంభావనాయాంబిత, స్వస్యముముక్షుత్వేనపాప్ర త్తలొకస్యపాప్రస్యత్యాభావాత్-అతోహర్థమాహ॥యస్యేతి॥యస్యప్రజారక్షణాదివిధ్యస్య, దిప్తవృత్ ప్రజారక్షణాదికర్త సా షీతశ్వరః-తుమ్యతి-తస్మింస్తుమైముక్తిరపినులభేతిభావః ॥౧౪॥౧౫॥అన్యధాత్వనిష్ఠంస్యాదిత్యాహ॥యథా॥మూరాజా-

వాదిమమ్యోకస్వదన్సంహర్షయన్త॥చారుచిత్రపదంశక్త్యంతచుష్టంగూఢమపిక్లంబమ్ ౧-౧ రాజోవా చ॥సభ్యాశ్చ్యుతభద్రంసన్నధవోయథహగతాః॥సత్సజ్ఞానుభిర్ధర్మమౌవెద్యంస్వమనీషితమ్॥౧౨॥అహం దణ్డధరోరాజాప్రజానామిహయోజితః॥రక్షితాప్యత్తివస్యేయసేతుభుస్థాపితావృత్ ॥౧౩॥ తస్యమే తదనుష్ఠానాద్యానామర్చ్యప్రవాదినః॥లోకాన్స్యూరికామనన్తోహయగృతమ్యదిప్తవృత్॥౧౪॥యథుద్ధరే త్సరంరాజాప్రజాధర్మేవ్యశీతయః॥ప్రజానాంశేమలంధుశ్చైవగంస్వవజహతిన్ ॥౧౫॥ తత్ప్రజాభ ర్తృపణ్డార్థంస్వాధర్మమేనసూయవః॥కురుతాథోక్షజధిరుస్త్రీమేనసుగ్రహఃకృతః॥౧౬॥యాయం తదనుమోదధ్యంపేత్యకేసర్వయోఽమలాః॥కర్తుశ్చానురనుజ్ఞాతుస్తుంధ్యత్ప్రేర్యతత్ఫలమ్॥౧౭॥ అస్తి

ధర్మేషు, ప్రజా, అనిక్షయక-కరంస్వామిగృహ్య, భాగ, ముద్ధరేత్-కరమాప్రింగ్యోయాదిత్యధర్మ, తస్మి, ప్రజానాంసంబ ధి, శేమలంపాపమేవభుక్తై, గంస్త్వీయం-భగంజ్ఞానశక్తిబలై శ్వర్యాదికంవ-జహతిత్యధర్మ ॥౧౩॥౧౪॥శక్త త్రస్తాత్, హా ప్రజాః భర్తృత్వను-పిణ్డార్థంపిణ్డదానవత్సరలోకహితార్థం స్యాధ్యం స్వప్రయోజనమేవ-స్వస్వసర్వైశమోచితభర్తృమే వా, సూయరహితాఃకురుతేతలనుతిత్త, అశోక్షజధియ-భగవద్యవయకబుద్ధయఃతదన్యబుద్ధ్యైఃఽయవత్, తేతరువ్య మదర్శన, మిన్స్యతే-తత్త్వేవంక్రియతేవేత్, సవ్య, మనగ్రహవన-యస్తాభిః-కృతసన్యోత్తేవంప్రజాఅనుశాస్యదే వాదీకపార్శ్వయతేయాయంహేపితాదయః-నిర్మలాలసూయాదిరహితాః, యాయంతస్వసనశాసన-చనుమోదధ్యం, కేమలమేదనమాత్రసాధ్యంతతాహం॥కర్తుమి॥యద్ధస్తా, త్సా-యఃప్రయోజ్యస్య, శాస్త్రుఃప్రయోజకస్య, అనుజ్ఞాతుఃఅను మస్త్య, తత్రాప్రవృత్తస్యప్రవృత్తత్వంప్రయోజకత్వం, ప్రవృత్తస్యప్రవృత్తత్వమునుస్తృప్తమితివెకః, ప్రేత్యైతి ల్యులస్తయోగాతర-ధర్మశేమకత్తీకర్తాదిభిఃప్రేత్యపరలోకప్రాప్యతుల్యంఫలమునుభూయతఇత్యధర్మః॥౧౫॥౧౬॥అతః, యస్యభువ్యతిదిప్తవృత్-కురుతాథోక్షజధియ, ఇతికర్తృణాంభగవదారాధనరూపత్వి-మూరార్ధితాత్మ-భిర్భగవతశ్చ పుపాప్రేర్యవగవ్యతే-రతనిరిశ్వరవాదినాంకేమాంచినైతభదముక్తమునపపన్నమిత్యవ్యావ్యక్తశ్వరసిహాధయమయా తత్సద్భావంతావత్ప్రతిజానీతే॥౧౭॥౧౮॥ తెహారిశ్వరవాదినవమమాహుః ప్రకృతిభుయోమాతిరతజైశ్వరాఖ్యైకశ్చిత్స దార్థానివేద్యతేప్రమాణాభావాత్-సతావత్ప్రగ్భూత-తదవిమయవ్యాత్తస్య-నావ్యనుమానం-పుత్యత్యోవల్లభసాధ్యధ ర్మస్యభిచారిసాధనధర్మశేమయత్యేనానుమానస్యప్రత్యక్షాపివయేతదప్రప్యజ్ఞైః-నాపిభిః-సతావత్కౌకికః-భవప్రమా దాదిదోషసంస్పర్శసంభావనయాతస్యపాప్రమాణ్యశ్చియయోగాత్-నాపి, గత్యంజ్ఞానచునస్తం-శిబి-సునిషుల,

మిత్తాదివైదికశిల్ప-లొకేవ్యధ్వవహారాదన్యత్రభన్య బోధకత్వః క్ర్యసంధారణాసంభవా, ద్వ్యవహారస్యచకార్యమిద్ధి
 పూర్వకత్వేనకార్యయాపార్జవశబన్యపాగ్రేయాణ్య మింతాకన్యత్వత్వగ్రహసారణవైదికశిల్పనామవికార్యవ స్తుచరత్వే
 నైవభ్యుత్పత్తిరీశ్వర్యా - స్నిద్ధరూపేత్యేవైదికసంధిమాంపాగ్రేమాకార్యసంభవాత్ - అతఃప-తస్మాత్ఫలపాగ్రేప్రీత్యసంభావిన
 నచై, స్థాపూర్తంబహుధాజాతంబ్రహ్మవిదాబ్రహ్మతర, ,, మిత్తాదినామవికార్యమిద్ధి కలంకాత్వా పాననా తత్త్వే
 ప్రీరాసంఫలంభుతమితివాచ్యం - తస్యైర్వక్తృసుక్తృప్రసూతన్యప్రత్యగాత్త నోయాధాత్వగ్రహేనప్రతిపాదనచరత్వాత్
 అతః క్రున్యంసా-రద్యాణామిద్ధియఃక్రమశేషత్వా త్రతవలశ్రుతిరర్థవాదమాత్రం - నవవిచిత్రస్యక్ష్యగ్రన్యధానువ
 పత్త్యాక్షన్యరసిద్ధిప్రత్యేఫలసిద్ధిశ్చేతవత్తుంయుక్తం - పుణ్యపుణ్యరూపానస్మితకర్తృసంసృజ తాయఃప్రకృతేవ
 పురుషార్థానురూపంవిచిత్రపరికామసంభవాత్ , యధావిద్యావిద్యాతానున్య పానాదినాం బౌద్ధధర్మశేషాప్యా
 యితానాంచనుభవఃఖిమేయభూతపరికామవిశేషన్య దేశకాలాదివ్యవర్థయాదన్యసం- తవ్యదితినశ్చిహః - మోసత్త
 మాఃకమాంచిదాగ్రీకానాంమతే యజ్ఞపతిరామయజ్ఞారాగ్య ప్రత్యులపచశ్చేత్సరాఖ్యః - కన్యదస్తి - తత్రతావదిచి
 తస్యక్ష్యగ్రన్యధానువపత్తిప్రమాణయః||ఇహముత్రచెతి||ఇహలోకేచఅమష్టించ్చలోకే, జ్యోత్సామత్యంప్రకాశ
 బహులాః ప్రవశవిచిత్రాగ్రీభోగధామయఃకదోక్తారోపిచిత్రశరీరాశ్చ- ద్భక్త్య నై - ఎతచ్చనర్కసమీక్ష్యరమ నరణాను
 వపన్నం- యదుక్తంప్రకృతేవజీవకర్తానుగుణంవిచిత్రపరికామసంభవఃఇతి-నైవదువపద్యతే, నర్కజ్ఞేన్యరానధిష్ఠితా
 యాన్యస్యామిచిత్రపరికామసంభవాత్ - యద్యనధిష్ఠితాయాఅపివరికామస్యం భావ్య త-తస్మిన్ప్రలయదశాయంత
 స్యామిచిత్రపరికామార్థమీశ్వరానపేక్షితాత్వ తతపరికామస్వభావత్వే నావరికామత్వేనావస్థానంసంస్కారే-ఈశ్వరా
 ధిష్ఠితత్వేతు, తస్యనత్యసంబ్ర-హ్మత్వేనవిచిత్రస్మిత్పితధావాపువపన్న-నచక్షేత్రజ్ఞాధిష్ఠితత్వేనతాపువపన్నాదితవత్తుం
 శక్యం-తేమామనన్త తానాంస్య చ్చ యేవస్యానిర్ధావహఃపుణ్యగుణానపుర్యవశమపాదవత్వా దిశరీరాపాదనస్యా

యజ్ఞ పతిరామకేమాంచిదహన్త్రమాః | ఇహముత్రవలక్ష్యేనైజ్యోత్సామత్యంకన్యదిద్భవః||౧౬|| మనో
 రుత్రానపాదన్యధ్వసంస్కారపిమహితే | ప్రియప్రతన్యరాజైర్వక్తృ స్యాన్తత్త్వేతిచఃపః||౧౭|| ఈదృశానా

సంభవాత్-ఈశ్వరాఘ్యఃగమేతుః, ఇష్టాపూర్తంబహుధాజాతంజాయమానం, యతఃప్రప్యత్తిర్నాతానాంయెనస
 ర్వమిదంతతం-స్యకర్తృణాతనభ్యర్థ్యసిద్ధింవిగ్రహిమానవః* తానహంస్వివతఃకర్తారాన్సంసారేషుసర్వాధమా* ||౧౬||
 పామ్యజ్ఞప్రమతధానానురీష్యేనయోష్యి, త్యక్తకర్తృభాగవాన్మురయే త్రమా ౭ వాప్రసమన్తకామస్సర్వజ్ఞసత్వ
 సజ్జ-ల్పఃస్వమాహత్వాగ్రహగర్భలూపప్య త్పితానికర్తృణామిచీనాన్యతాన్య సమిచీనానీతికర్తృత్వే విధ్యంసంవిధా
 య-తదుపాదానోచితదేహస్థానియాదికంత్సయచనశ్చక్రించనద్యే మోక్షేత్రజ్ఞానాంసామాన్యేనప్రదిశ్యన్యతాననా
 వబోధివేదాఖ్యాశాస్త్రంబ్రహ్మర్కతమపసంహారార్థంనారాత్త తయాఽనుప్రవేశ్యానుమన్త తయాచనియచ్చకత్రత
 పుణ్యరూపకర్తృకారణంస్య శాసనానువర్తనంజ్ఞాత్యాగర్థార్థకామమోక్షే ర్వదయతే - శాసనానీవర్తనంచతవ్యి పర్య
 యైర్వోజుతితనర్వమేతదుపపన్నంజైచిత్యగ్రీమితిభావః - సచనత్యంజ్ఞానమత్యాగిణిఃకర్తృత్వగ్రహాత్రత్యగాత్తయా
 ధాత్వగ్రంవివిధ్యతభివత్తుంశక్యం, కర్తృప్రత్యగాత్త నశుద్ధస్యాశుద్ధవ్యవభిధ్యో తకల్పన్యవిద్యాపేయనంబన్ధయో
 గ్యస్యానసంభావనీయయాఃపిర ప్రసిఖిలహేయగ్ధాన ప్రకల్పాణగుణాకరన్యసజ్జ-ల్పకృ తజగదుదయవిభవయలీలసర్వ
 జ్ఞత్వసంబద్ధతే త్రీత్వజ్ఞానానందాదిన్యరూపన్య భావయాఃపరమాత్మై కాన్తయోగివశాత్ - తథాహ, ,, అవసాతపాప్తా
 విజరోవిమృత్యుర్విశోకోవిజేష్యో ౭విపానస్సత్యకామస్స త్య సజ్జ-ల్పః , తదేక్షితవహుస్యాం ప్రజాయయేతిత తై
 జోఽన్యజిత-యన్యస్సజ్జన్యగ్రవిత్, ,,యతోవా-సానివర్తి నైతిపాగ్రేయమనసానహే,, ౩-నకైపాంవాక్యానాంసిద్ధవ స్తు
 చరత్వా సంభవః - యాదృచ్చికత్వ త్వతైరవిశారీరకమిమాంసాయాంసిద్ధా నితత్వే నకారార్థకృతవభ్యుత్పత్తిరీశ్వర
 ధ్వగ్ర నిర్బుబద్ధవత్వాత్ - పలశ్రుతిరర్థవాదరూపేత్యేపిన్యక్షివత్ - అర్థవాదాదే ప్రతియమానారథాత్పర్యా భావై ౭
 పరాత్రిన్త్రప్రతిపాఽపగోరణతయాయతనాసాన్య సాధనగర్భ-రాజ్ఞనద్రగ్య పశువిశేషాదెర్థవాదాద్యుక్త్యావివ
 షితత్వాదితనంక్షేనః||౧౬||కేమాంచిత్తుక్తానాగ్రీకాన్యగ్రదన్యయేతేమామిశ్వరాఘ్యఃగమో ౭ స్త్రీశ్యాహ|| మనో
 తితి||అన్య ద్వియఃఅన్య త్వితావహస్యాగ్రన్యజ్ఞ||౧౭||జ్ఞాజగద్వచయ్యుఖన్యభవన్యరుద్రన్య, మనాద్వినాం, గదాభృతాభ

తెన్నాపల్లి నగర భిక్షుస్వర్ణాశ్రమాలిఖితే శిష్యున హంయజ్ఞాదిభిః, అత్యవ్యక్తిభిః,, శ్రమోదను ప్రపశ్యవంతుః, నిర్ధారణమేన
 ఐ, త్యాదినానోక్తశ్రమాదిభిః-మనోవచః-కాయగుర్జే-ధ్యాన సుతీవరిచర్యాదిభిః , అమాయనోపగూఢాస్పద్యంతః, క
 ధంఘాతం, కామం సమూహతంద్రోగప్రచారయతికామదుఃఖం, తదజ్యేష్ఠపజంబుధ్య-యధాధికారావసేత్యాదీన
 యశః-అధికారశలం, అధికరణ్యధిక్త్య-క్రియతేనాభ్యతేజితవృత్త్యై-యధాధికారం స్వస్వసమీహితవలమనలక్రిత్య

పాపానిశేషమిత్యన్యకర్తృకభుక్తవృత్తాంతసంబంధనువరతత్త్వతిథావ్యవధూగఃప్రతిత్త్యావృత్తనపుంసకత్యానుపదత్తి

పారిగండునుజ్జనవామదీప్యమాన్యవర్షయోగనయజ్విమామకానిర నరం మోడితవర్షస్యతామ్ ॥ 3౦ ॥
 మాజాతులైజః సభవేన్ హర్షిన్తీతితియః శరపసా ౭ ౭ త్యయూపాదేహీయూనైజితదేవతానాంకృత
 స్వయం రాజకర్పాద్విజానామ్ ॥ 3౧ ॥ బ్రహ్మజ్ఞుఃకేవలమేకమరాతనానీశ్వం హరిర్వృతకాభివన్తనాత్ ॥
 అపాలక్ష్మీవనపాయంయోజగత్పవిత్రం చవసా త్రమాగణిః ॥ 32 ॥ యత్యేవయా ౭ కేవలవహన
 యస్సవోద్భిక్ష్వియమ్రుష్యతీకామమీశ్వరః ॥ తదేవతవర్షపరత్వీన్తైశ్చసర్వాన్తనా బ్రహ్మకులంసై
 వ్యతామ్ ॥ 3౩ ॥ శ్రుమాకోలతానతివెలమాన్త నసృగీదతో ౭ త్య న్దశమంస్వతస్సయమ్ ॥ యన్తీశ్వనంబ

ప్రస్థానికపై తైః ప్రవృత్త్యర్థం ప్రరోచనాయావినానపప తైః తస్మాత్తత్రానత్రామజానతాంబాలానాంపయః పానా
దిప్రవృత్త్యర్థం శిఖాపర్థనాదికమననపథలత్వేనకీర్త్యతే, తత్రానత్రస్యప్రవృత్త్యతోఽవగతం, ఇహాతుమన్వాదిమద్యా
ప్రసాదేనకమయకస్సంబంధస్యైవప్రవృత్త్యతుల్లగాన్మైతావగమాదసత్తానిశ్చయకస్యప్రమాణానైరస్యాభివాత్,
నవతేహంతప్తంబంధేద్యాగ్నగానాతీర్కమదృష్టానైరమేవకారణమితివస్తుంయుక్తం, అదృష్టానైరస్యాపిస్వస్వస్థా
శ్రీమైతాప్రవృత్త్యైమితికాదిపూర్వకయాగజన్యత్వాత్సవర్ణాశ్రమధర్మైశ్చద్యాగసేవాయాఅప్యనుప్రవిష్టత్వాత్,
స్వరాజ్యవత్ప్రసాదకర్తవ్యః, తథాపిప్రసియసిపాగీరసి, బహుప్రసిహస్తితత్పురుషసమానద్యమేవాగ్నోన్యం
భృకంప్రీతివిషయత్వేలాభాప్యవిషయత్వైలక్షణ్యాగీనత్వాత్పారతప్ర్యైస్యస్యప్రసాద్యాపిస్వేచ్ఛాపూజారతస్సోపప
తైః ఈశ్వర, సువర్తి, ఈశ్వరస్యాకర్తవ్యశ్శక్తింపరామ, దేవమనమ్యోదినజాతీయచెస్టాంకుర్యతోఽపితప్యేష్టాయత్ర
సుభుజిఖాద్యసృష్టిత్వం, నత్రతద్విప్రతిషేధం, యశ్చేష్టనంతప్ర్యయీక్తనుభాద్యస్వస్థంబెతి, స్వర్తి నారకవ్యాపా
రేమతధాదర్శనాత్ - ఎవంబేష్వరస్యబ్యాప్త్యాగసేవాతదభావజన్య సుభాద్యస్మిన్లోఽపితేనైవాపరాధ్యుత్పత్త్యధనైవ
ద్విజనైవాయాఅపశ్యకత్వస్యోక్తవామస్వరాడిమిశేణం, నవ్యస్య సవయాఽవ్యుఃసంకుప్త్య, త్రత్రాహ, అశేవగుణా
శయః సేవకేవగ్యయోభయోరపిహృదయగుహయాంతపస్త్రాత్తతయానివిష్టవ్యోనసేవాజన్యవ్యజాతిస్యప్రీతేరద్వి
జాతిద్వారాఽఽత్రయస్యకేవలకన్యసేవాశ్రద్ధాకమపేక్ష్యుమ్యుత్పత్త్యర్థః, కామంతుమ్యుత్పత్త్యనైవద్విజనైవాణోఽధిక
స్రోహమేతుర్వాప్రీతిర్ద్యోత్యతే, తస్మాద్విజనైవాయాయకాపిమేతుర్వాత్, భగవతోఽమేతుర్వాప్య, వర్ణర్జవర్జైః
ద్విజనైవశ్రీశ్రీశ్రీ, తదయయ్యుక్తంగుణమాహ, విశితైః ఎవంశేవగోపాదానైవద్విజనసహననియమమస్త్రైకాగ్నోహ
మేరసమేతేభవసూచితం, సర్వాత్ నాకరణత్రైకైస్య, బ్రహ్మకలం, నిషేధతామః ॥ 32, 3౩ ॥ త్రింప, ప్రసాదేన

స్వవిజ్ఞానాం హనిశ్శక్తిః జాయతే, ద్రవస్పృశతస్పృహశ్చ య్ద్యః పర్యవేషిణిః, త్వు కరీత్యాన్వయమిభిహం హేతుహితమనః ప్రసాదనిర్వర్తకత్వాదపివ్యజనైవకార్యత్వాగ్ం || పుమానతి || యేషాం బాగ్విజ్ఞానాం శీత్యం నస్య స్వరూపవయః, పుమాన్, అనతలవెలం శీఘ్రిం, స్వయమేవ దయతాన్వరమ స్వరజ్జేవ, పనీదః, ఆత్మ సవననః-శయల తాన్వం, లభిత, తతిః శాన్వాన్వ సనః, పరం-కిమస్త్రీ, అసాధ్యమితి తపః, తాన్వ సవసా అసాధ్యం కించిదనాన్వీత్యర్థః-కించ మామిర్న్యజాం భక్త్యాగ్నిహం, ముఖం, బాగ్విజ్ఞకులం, బాగ్విజ్ఞానైవ దైవతస్య జ్ఞానాం మామిర్న్యజాం యజ్ఞాదాధ్యదేవానామపి సేవాకృతాస్మాత్, బాగ్విజ్ఞానైవ ముఖమానీ, విజ్ఞానైవ కులస్య భగవదావేశావతారస్య బ్రహ్మణా ముఖత్వాత్ దారాధనైవ వమామిర్న్యగ్ స్వరాత్త తయా-పనీతః, పరమాత్మ తప్య తీతి బాగ్విజ్ఞానానామిభిరారాధ్య త్విభావః || ౧౩ || జ్ఞానస్య, స్వయమాన్వ దేవా, ఇతి దేవానామగ్నిమఖిల్యైవ జాదగ్మహులమేవమామిర్న్యగ్ స్వరాత్త సూతం పరమాత్మ శ్రీతయే భవిష్యతి-తత్త్వాపా|| అశ్వాత్తితి || సత్యమగ్నిరేతస్య జ్ఞమితి-తధాపి-తత్త్వకేవైదై బాగ్విజ్ఞానం భగవత్పరియతమకీరత్వం జానన్తిః, స బాగ్విజ్ఞానైవ యతం రూపమేవ పురుష, మితి భగవద్వచనాత్-ఇభిగ్నానామిభిః ఆరాధ్యద్వాది నామభి-యన్త బాగ్విజ్ఞానస్య-ముఖైశ్చ తయా, హుతం, హవి, రసనోభగవాన్, యథా అశ్వాత్తి-తధా జైతవయోబహుమాన్ తేహ తేహ తావతే శైలగ్మహుతం - నాశ్వాత్తి - కుతవనం భూతో-దేవా-తత్త్వాపా, పారమహంస్యం పర్యగః, పరమహంసాభగవదుపానకా-దైవాం భావశక్తరూపా పారమహంస్యం - జ్ఞానైవైతి యావత్, యద్వ్య, శుభర్వద్వాదిత్వాన్వన్యైవైవ్య-పరమహంసావపారమహంస్యాః - తాన్వరిగ్భజన్తావచ్ఛతీ-అగః, గాఢ్గతా, విత్యస్తాన్వశ్చ పూర్వాత్, శుద్ధు శ్చై, త్యాగ్విజ్ఞానామ ప్రేవాగ్నిత్యయనిర్దేశాద్ధాత్యస్తారాదపి కుపిత్యయస్యాప్యపగమా తు-పిత్యయే, అతో-లో-ఇభిదై, త్యాలో-పః - నవతత్త్వాగ్నినస్యద్వాప స్యాపిహానాన్వీత్యావత్తి-బహులగవాణా

సర్వవిషయభూతశంకరంమిత్రాస్తిమఖంహమీర్ష్యాజ్ఞమ్ || 36 || అర్హత్యనన్యజ్ఞభుత స్వకోవిత్త్యైర్హి
 సహచర్యమఖ్యజ్ఞవామభిఃసన్తే తిధాచితనయాబహుమ్యతేమతాశనైవారమహంస్వభర్యగ్ || ౪౦ ||
 యద్యచ్ఛాస్త్యంవిరజంనాతశంకద్భాతహమక్ష్మాననంయతైః || సమాధివాచిభిఃసంకృత్యయే
 యతైదమాద్యక్షమానభానతే || ౪౧ || తెహమహంసాదనరోజరణమార్యసహాయాధిశీటమాఽఽ
 యుఃయస్మిత్తద్వాచిభౌతతమాపంసత్యత్యముంసర్వసంకాభజన్తి || ౪౨ || సకాలయంశీలసంకృతజ్ఞం

తదధావాత్, యద్వా, నృగయ్యదే రాకృతిగత్యామలప్రత్యయః, “ప్రిమోహిజ్ఞానోత్తర్వ మహంసవమమృషి
యః శ్చానీత్యాత్మై వమమత్, మితిభగవద్వక్త్రీత్యావరతః స్యుః” తివిషయాత్ పరమహంసాత్ ఆత్మా చ రిణావేషమా
ణస్తత్ప్రసవ్యం సప్రసవితభితితస్త్రికాదత్రంసామేత్సవముఖేన ప్రమిషః కైభిధావః ॥ ౪౦ ॥ ఋణకేవలం చేతన
త్వేనవలతాశనాద్విశేషః - కింతు-వెదతదర్శజ్ఞానానుష్ఠానాదిసాత్వహంయదితి, యద్భుక్త్యుపలం-వీరజం రాగాద్యుపే
తంభుక్త్యవప్రమాదివ్యవహారేషువిన్యక్తం చ - సనాతనమనాదిభిర్భుక్త్యపరంభిర్భుక్త్యతస్పరూపవృత్తాశకంవెదంత - శ్చ
ద్ధాతాపననాయావధ్యయనాధ్యౌపనజపపారాయణాదిపదవర్తరా, తపఃడిపాననోఽయుక్తజ్ఞానకర్తవ్యైగాః, అధ్య
యనాద్యుపయుక్తకాణ్డవృతాదిశ్చ, కర్తవ్యోగస్సృక్త్యాభిరాపానశనాదిగర్భత్వాత్ప్రపశ్యజ్ఞానాభిధానంయుక్తం
మజ్జశంవిశతద్ధాతారణజూనంవాత్పియమః - ఆరమ్భసంశ్లేషం చ-సంయమః ధ్యానోఽయుక్తశమదమాదిః, అధ్యయనా
ద్యుపయుక్తకరణనియమశ్చ - సమాధినాధ్యాసేన, ధారణయాచ, అర్థవృత్తయే-అర్థః పురషార్థ రూపంభిర్భుక్త్యా, అభిధే
యంయజ్ఞోపాననాదిశ్చ, తద్వృత్తయేతత్సాత్వతాగరాయ-తజ్ఞానాయచ, ఇషోన్యోన్యోః, బిభృద్భిర్భాగం, యద్భు
క్త్యుపలం, పునర్భుక్త్యవినశస్థి, యత్ప్రభిర్భుక్త్యవినశస్థి, కావేజ-ఇదంవిశ్వం, పరమాత్మస్వరూపాదికంత, ఆదర్శఇవ
చర్మఇవఆధానతైవకాశతే ॥ ౪౦ ॥ ఋతేహంభాగిర్భుక్త్యానాం, పాదసంశ్లేషం, హేతర్యాః, ఆయుఃఆయుః
త్యాభ్యున్యేషోఽత్రపశ్యంత్యంయజ్ఞేషుమత్సర్వం, అధిశ్లేషంమహతోఽది, వహేయితిప్రార్థనాయాంలికే, కింతద్వహం
సావ్యం, తేరాగిహ, యంభాగిర్భుక్త్యాపాదసంశ్లేషం, విత్తదా, బిభృతేచహంతేపురషార్థపాపమహం, నశ్యతిఅమం,
వహస్తం, సర్వగుణాఃకల్యాణగుణాః, భవస్త్రితయస్తే ॥ ౪౧ ॥ ఋతంచ-గుణాలయంశుభగుణాశ్రియం, శీలమేవ
సంయస్యంత, స్వతమచకారజానాతీతంకృతజ్ఞం, వృద్ధాశ్చజ్ఞానాధికానాశ్రియతేభితితం, సర్వాస్సంపదసంప్రదా
తే, నృణామైతే, ఆత్మనందనవత్, ఇతియస్మాదాచః ॥ శ్చుభ్యస్తయ, రిత్యాలోపసంప్రదగ్ధుః నైషపంసూర

మనశ్చసహతఃయథేనిమైశఃక్షేత్రజ్ఞః-గుణాన్యద్బాధి-నద్రవ్యతి-త్యేత్యధ్యస్తాన్యః-ఉభిః ॥ ౩ ॥ గౌరవాద్య
 నిరీహశీకృత-స్వద్య-ప్రత్యయేణవిసయన-సతాకర్తారాయస్యసః-గృహీత-మద్యధ్యాయద్వ్య-మాననచ-యైస్తాన్య
 ధావిధి-పూజయం గత్యైశ్చ ॥ ౪ ॥ తత్సానాం-శాస్త్ర-స్మరితై, ర్పాఠై తంత్యైతం, అలకబద్ధనం-కేశబద్ధనం-యస్య, శీల
 వతాం-వృత్తం-మానయబద్ధ-స్వయమాచరణ ॥ ౫ ॥ హరికాననమునర్ణాననై-స్వధిష్ఠ్యైవేదికాయాం-పావకానివా-
 సీరానుఽపిష్టా-త్రధానంయమాభ్యాం తద్వాక్యత్రవణత్వరాతదుఽయత్త్రకణియమవాభ్యాం-నంయుక్తిః-భవాగ్ర
 జాకారువ్యాహృత్వజాక-సనకాక్షి-పాపిహ ॥ ౬ ॥ యత్త్ర మేవాహ-అహూతిదతభిః పామశ్చలాయనాః-తేషామ-
 కింమజ్జలం కింపుణ్యం-అహూ-అచరితకృతం-యతః-యస్యమే-యోగిభిరపి-దుర్దర్శనాండుఃఖేనాపిద్రవ్యమత్యక్యనాం-
 వోయుష్మాకం, దర్శనమాసీత్-సుకృతమస్తరణమాదృశానాంభవదర్శనంసంభావ్యమిత్యర్థః ॥ ౭ ॥ కేచిత్తద్దర్శనసా-
 ద్యంతితాపిహ-యస్యభ్రంసః-విపాఃభవాదృశాః, శివోరుదో-మజ్జలభూమీవా-విష్ణుశ్చ-ప్రసీద-ప్రీత్య-ఇహ-పరత్రవా-
 లోక-కింబద్ధభతరమస్తీ-సర్వంసులభమేవేత్యర్థః ॥ ౮ ॥ యద్దర్శనత్వమేవాహ-నైవేతి-లోకాన్సర్వభుతోఽపి-యా-
 యుష్మాక, లోకో, నైవతలయతేనపశ్యతి-యథా-సర్వదృశంసర్వజ్ఞ-మాత్సనంపరమాత్మనం-అస్యవిశ్వక-హేతుభూ-
 తాః, బ్రహ్మచర్య-స్వైఽపి-నలక్షయ-తైతథేత్యర్థః-యస్యహేతవఇతిపారెహేతుమాతాబ్రహ్మచర్యః-స-యస్యయ
 త్యంబిదనః-యస్యకేవభూరా-సంసర్వజ్ఞ-మాత్సనం-యథానలక్షయ-తైతథేత్యర్థః ॥ ౯ ॥ యద్దర్శనైనస్వగ్రంధస్య
 తామవిమ-గో-అధనాఇతి, గృహమెధిసః-అధర్మాఅపి-యదిసాధవ-స్తద్వి-తైతవ్యావన, హేతుతః-యేమాంగృహమే

తానివ ॥ ౩ ॥ గౌరవాద్య నిరీహస్వద్యఃప్రత్యయనతకర్తాఃపిధితత్వాజయంచక్రగృహీతాద్యర్థజ్ఞానవాక్ ॥
 తత్వాదకాచరితైర్పాఠైశ్చలకబద్ధనఃతత్సశీలవతాంవృత్తమాచరన్తానయన్వచ ॥ ౫ ॥ హరికాననఅసీనాక
 న్విధిష్ఠ్యైర్మివపావకాక్ ॥ ౬ ॥ ధానంయమనంయుక్తిఃప్రీతిఃపాపాభివాగ్రజాక్ ॥ ౬ ॥ పృథురవాచఅహూతి
 చరితంకింమేమజ్జలంమజ్జలాయనాః ॥ ౭ ॥ యస్యవోద్యనంహస్తీద్దర్శనాంచయోగిభిః ॥ ౭ ॥ కేతత్తద్దర్శనభతరమి
 హలోకపరత్రవః ॥ ౮ ॥ యస్యవిపాఃప్రసీద నిశివోవిష్ణుశ్చసామగ ॥ ౮ ॥ నైవతలయతేలోకాన్సర్వభుతోఽపి
 యాక్ ॥ ౯ ॥ యథాసర్వదృశంసర్వజ్ఞత్వానంజ్ఞత్వస్యహేతవః ॥ ౯ ॥ అధనాఅపి తేదన్యస్సాధవోగృహమెధిసః ॥
 యద్దృశాభ్యర్థాదర్శనమృత్యుభూమీశ్వరాపరాః ॥ ౧౦ ॥ వ్యాలాలయద్రుమావతైఽప్యరిక్తాఖిలసంపదః ॥
 యద్దృశాస్తీర్ద్రవీదీయపాదతిర్ధివవిధి తాః ॥ ౧౧ ॥ స్యాగతంవాద్విజశ్శ్రేష్ఠానయస్య శ్రాణముముక్షువః ॥ ౧౨ ॥
 త్రేధయాధీరాణామవిమ-గో-నై ॥ ౧౩ ॥ అతిశ్చిన్మి-కుళింనాధాఇన్దియా-ర్థాదేదికామవ్యననావాచ
 ఎరన్త్యై-ఉతితానాంస్వకర్తృభిః ॥ ౧౩ ॥ భవత్సుకుతలపశ్యతిత్తైరామమనెశ్వతైవకలహతకలాయితనస్స

నాంసాధూనాం-గృహః, అహ్వాఃపూజ్యాఃభవాదృవైఃస్తైర్వర్తావరణేయాఃస్తీయకార్యాః-అమృజలం-త్యేగం, పూమిః-ఈ
 శ్వరోగృహస్వామి, అచరేగృహవాసినోభృత్యాదయశ్చ-యేమ-తథా-ధూతాభవ ని ॥ ౧౦ ॥ యేవవస్వయమభేనధ
 న్యతామవిమ-త్రేత్యన్యతిరేఖముఖేనాప్యైవమ-గో-తి ॥ వ్యాకేతిఅరిక్తాఖిలసంపదః, అరిక్తాఃపూర్ణాః-అఖిలా-స్సంపదః-
 యేమ-తాదృశాఅపి-యద్దృశాగృహమేధిరాంగృహః-యది-తీర్థపాద్యగవా-తత్సంబిదనస్తీర్థపాదీయాః-భాగపతా-స్తై
 సాంపాదతిర్ధేన వివర్జితా, స్తద్వి-ఎతేగృహః-వ్యాకేతిఅయద్రుమాసంస్థానానవద్రుమప్రభావః ॥ ౧౧ ॥ ఏవవస్వయ
 వ్యతిరేకాభ్యాం తదాగమనైనస్వగ్రంధస్య తామభిధాయ-తేహాంస్యాగతపశ్యత్పూర్వకంస్యాధావికింధస్యతామహ-స్యా
 గతమి ॥ ౩ ॥ హేద్విజశ్శ్రేష్ఠాః-వఃయుష్మాదేహి-స్యాగతంకుళింనాగతం-కింభవతామకుతలమస్తీత్యభిపాయః, యద్యస్తా-ద్వా
 లాఏవ-భవ-స్తః-ముముక్షవః-అతప-ధీరాజితేన్దియాగృహస్తః, బృహ-స్తైతలం-వర-స్తియద్వా-యేహాంహోద్రతాని-యు
 ష్మాభిర్నితాన్యేమాన్యేముముక్షవః-బృహ-స్తీర్ధ్య కాలనిర్వర్త్యానినివత్తిధర్మాహప్రతాని-వర-స్తి ॥ ౧౨ ॥ కాక్వాభిప్రే
 తకుళలాభావమేవవ్యతింస్వగ్రతావయు-కలభావవ్యన-క్తికచ్చిదితి ॥ కేమస్తాకంకుతలమస్తీత్యర్థః-కథంధూతానాం-
 హేరాధా-ఇన్దియా-ర్థాకేదాదీనేనా-ర్థాపురుషార్థరూపా-స్త్విద-స్తితథా-తేహాం-అతపయన్తి-మృగ్యవైదిజాని
 సలవావః-తైత్రం-వ్యననానాంఅవాపసంసారః-తస్మిన్స్వకర్తృభిః-పతితానామ్ ॥ ౧౩ ॥ యేనస్వగ్ర్యాగతానాంసకుక
 లంకింపశ్యన్తితత్తాపిహ ॥ భవత్స్త్వితి ॥ భవత్సుకుతలపశ్యతి-నెశ్వతైతత్రహేతుః-అత్తైరామమబ్రహ్మత్తకస్యాత్తామభ

౯ ॥ శ్లో॥ పాణ్డవత్సనంయస్య హేతవః.

వైకృతమితి తత్తారామాదామపికదానిదుశలసంభావనయాకుశలప్రతిభివృద్ధితాంతత్రాసాఽనుతలత్తారామేమకుశలాకుశలయాపాః-మతిష్టత్రయవ, నసద్వి-కుశలాకుశలవిషయచిత్తసరూపమతిష్టత్రయోహిసక్తకామకోగ్రహస్తాహానిజననద్యారానుభవఃఖాదిసౌతవః-అతస్తాసామేవాభావాత్కలలోభవత్సవ్యకుశలసంభావనత్యర్థః-మతిష్టత్రీనాం చనర్థాదిద్యారాంకుశలనిమిత్తత్వంభగవతోగీతం, ధ్యానతోవిషయానన్యస్య త్వేమాపజాయతే | సక్తాత్సంజాయతేకామఃకామాతోనిధోఽభిజాయతే || కోరదాద్యవతినష్టాహాన్సమైహాత్ప్రతిపిప్రహః | స్త్రుతిభ్రంశాద్భుద్ధినాశో

బుద్ధినాశాత్ప్రతిభివృద్ధిః, తిష్ఠతి || ౧౪ || శ్లోత్రస్తా-చహంకృతవిశ్వాసస్యక-తపస్వీసాంతాపత్రయాతురాణామస్తాకం-సుహృదో-యుష్మాక-మిత్రస్త్రికసంసారవస్త్రమానన్య-కసమౌతునా-తేషుస్సుఖం-మోక్షభిర్యువతీ-అజ్ఞాసానుభవ-భవే-దిశినంపుష్పైశ్శ్లో || ౧౫ || శ్లోస్వభక్తాననుగ్రహీతుంభవానెవభవాద్యతరూపత్వరతిత్యాహ || వ్యక్తమితిఅత్రవతాంతా-ప్రశంసాయాంమరుత్-ప్రశస్తృచిత్రానాంజ్ఞాన-మార్తానిరతితయప్రీతిమితియోఃప్రీతిమాంస్ప-తధాహిగీతవతాంతా-యోహజ్ఞానితోజ్యర్థమహంసచమప్రియ, ఇతి, అత్రశబ్దేనాత్మప్రయ్యకంరథుభాయంవిషయేతం-అత్తాసేనిరతితయప్రీతివిషయః-స్వతఃకీరప్రీతిమాంస్య-అత్తభావనః-అత్తనఃజీవా-భావయతిస్యవిషయజ్ఞానప్రమానాది నానప్రావతఃకరోతీత్యాత్మభావనః-స్వపరయాధాత్మ్యజ్ఞానవిధురాహిజీవాఃసౌవరపర్యస్తజన్మభిలసత్వానియాస్తానాత్మవతఃకరోతీత్యర్థః, సిద్ధాఃజ్ఞానః-తద్యుగి-తధాహిగీతంభగవతా, జ్ఞానీత్యత్తనమివత్, మితి-అజ్ఞోభగవాత్-స్వానాంభక్తాన-మనుగ్రహయ-స్వాననుగ్రహీతు-మిమాంసృద్ధిం, చరతి || ౧౬ || శ్లోఎవంపురో-శూన్యక్రంతోభనవచః-సారంస్వాయుః-సుప్తగమిభ్యురార్థం-మితవత్సం-మధుశోగ్రితప్రయం-త్రుత్వా-ప్రీత్యా-స్వయమానభవ-కుమారస్సనయూ-మార-ప్రత్యువాచ || ౧౭ || శ్లోతత్రసత్సక్తత్యాగిప్రవాద్యాత్తరోత్తరమచరచర

మతిష్టత్రయః || ౧౪ || తదహంకృతవిప్రస్మన్సుహృదోఽత్రతపస్వీనామ్సంపుష్పైశ్శ్లోభవవత్ప్రీత్యేమేకేనాజ్ఞాసాభవతే || ౧౫ || వ్యక్తమాత్మవతామాత్మభగవానాత్మభావనః | స్వావాక్యమనుగ్రహయేమాంస్థిరరూపీచరత్యజః || ౧౬ || మైత్రయేషావచఃపురోస్తత్సూక్తమాకర్ణ్యసారంసుప్తమితంషష్ఠాన్స్వయమానభవప్రీత్యాకుమారఃప్రత్యువాచ || ౧౭ || సాధుప్యష్టంపహారాజసర్వభూతహితాత్తనాభవతాదిమహాచాపినాఘానాంగతీరద్యతీ || ౧౮ || సజ్జమఃఖలుసాధూనాముభయేహంవచస్వతః | యత్సంభావనంప్రత్యస్తస్యైషాంవివరణితః || ౧౯ || అస్త్యైకరూపస్థవతోమధుద్విషఃపాదారవిన్ద్యగుణానవాదనై | రతిస్సదాయావి

భ్యాసాఞ్ఘోరితయసాధనసప్రకాసుగృహీతాప్రయాణానువ్యత్తప్రీతిరూపాపన్నాపిచ్చిన్తప్రత్యక్షతాపన్నపరభక్తిగ్రవపర్యాయభగవద్భక్తియోగవతేమహేరుతివివక్షిస్తావత్ప్రీతిసంభవనంసాధ్యతామేవచారాజ-భవతా-సాధుసమ్యక్సంప్రదం-కధంభూతేన-విరుషాపితత్వహితపురుషార్థజ్ఞానవతా-అపిసర్వభూతహితాత్తనాసర్వభూతహితకరణప్రవృత్తబుద్ధిమతా-భూతహితార్థమేవత్యయాపుత్యతే-సమన్వయంపైత్వం-స్వతవజ్ఞత్వాదిత్యర్థః-భూతహితాచరణమేవసాధూనాంస్యభావత్యత్యాహ || సాధూనాంసాధువద్వి-ఐకార్యమితిసాధన-ప్రేమాం-గతఃప్రవృత్తిః || ౧౮ || శ్లోతద్భూతహితహితాచరణరూపాసత్సక్తిస్థితావన్ములకారణభూత్యాహ || సజ్జ మజ్జతి || ఉభయేషాంబుధుతూణాంయమతూణాంవ-స్వగమీహితభోగమోక్షేష్యపదసంసాధనసాధూనాంసక్తవవతేతి-సత్సక్తమన్యభోగమోక్షసాధనత్వముపపాదయతి || యేహంసాధూనాం-సంభావనహితఃప్రవృత్తసంభావనంప్రవృత్తి-శాకపాథినాదిత్వాదుత్తరచలహిసీనమాసః-యద్వా-సంభావనసంభావనావసరే-సంప్రవృత్తిసవ్యక్స్వర్గావర్తసాధనప్రవృత్తి-సర్వేషామభయేషాం-శంస్వర్గావర్తసంభావన-మితనోతి-సతిసంప్రవృత్తేసాధుభిర్భోగమోక్షసాధనైవపరిత్యేతేతిసాధూన్సృతిసంప్రవృత్త్యేమేతంవివరణితోత్తరః || ౧౯ || శ్లోఎవంసత్సక్తస్యభోగమోక్షప్రధమకారణత్వముక్తం-తత్రభోగసాధనత్వమేవం-ప్రధమంసత్సక్త-ప్రతస్సంభావనం-తతఃప్రవృత్తి-తత్రప్రత్యాగసయాగాద్యుపదేశ-ప్రతస్సాధనోపసంహారేణయాగాద్యమప్యేనం-తతోభోగభితి-ఇయంచప్రకాశముమతేధిశ్యకర్మకర్మకావల్పానిరఫలత్వనిర్గయభూత్యకానస్తస్థిరఫలాపాతప్రతితేపురుషస్యన-క్రవ్యేగితామనాద్యత్యక్తస్యతే-క్షునాధనత్వంప్రకాశ్యాపపిపాదయిమస్తావత్సత్సక్తి-ప్రతస్సంభావనం-తతఃప్రవృత్తి-తతోభగవద్గుణానుశ్రవణం-తతప్రతానరాగ-ఇత్యేతత్పృథక్తావత్ప్రయసిద్ధమేవేత్యాహ || అస్త్యైవతి || హారాజ-స్వదుద్విషః-పాదారవిన్దయో-ధ్యగుణా-ప్రేమా-మనవాదనైవ

శ్రవణేనదారణః భవతోఽప్యైవరతరైవైత్యననతయ్యుర్వభావినత్సక్త త్యాదినమృత్యుయమృత్యుస్త్రీత్యర్థాదుక్తంభా
 వతి-తేనవివారత్యసంభవాత్ - అ స్తీతినిర్దవస్తి రైశేనరత్య స్రవణ్యకమవశ్యంము ముఖాణాం ప్రథమంగం పావనియమి
 త్యుక్తంభవతి-యతోరతిస్థిద్ధా-తితోభా క్త్య స్తర-ము త్రో త్రరసాధ్యంసిద్ధ ప్రాయమవెల్లినిప్రామణావాఃయే॥యూ
 నైత్తిఽతీవభిచారితా-భగవద్భూతానువాదరణః॥ ప్రరాత్న నోమనసః-మలరూపంకమాయం-ధాతు రాగవదవత్త్యంభు
 ణ్యుభ్యురూపంకర్త - కామంభుత్వంవిధునోతిక్షయతి॥౨౦॥ ధైర్యన స్తరభాసినాధనజాతంవివత్తుసాన్తాన్తాన్తసా
 ధనభూతాక్ష క్తివిధాభ క్తిరైవత్యాన॥౨౧॥ ప్రైవ్యిలిన్యణాం-తేమస్య-మోక్షస్యసద్ధ గ్రితః సమచీన - సాన్ధవసమరస్య-
 యోమ-తేమ-శా ప్రైపు-సాతాన్తిరపేక్ష-మౌతుసాన్ధవసం-భయ-నెవ-సునిర్మితః - ఎవకారణ ,తేమేవవిద్వానమృతభ
 హభవతినాన్యఃపదాలయనాయవిద్యతే, తమేవవిదిత్యాతిమృత్యుమేతి, మృత్యావనిరోపాయస్తంవివత్తితం-భయని
 త్యుక్తికొసా-తత్రాహ-నిర్మణేనత్యాదినగుతయరహితే-అత్త నిఁజీవే-నత్యానా బ్రహ్మజీవరూపేణగుతైశ్చభృహ
 తి-బ్రహ్మజీవ్యనైవవగుతయరాహిత్యవత్త్యంనిర్గుణశబ్దస్యనిర్మితం-యాద్యధారణః-యశ్చ-అత్తవ్యతిరి కేష-అన్య
 స్సద్భావావ త్తేతి-ఇయానెవతర్కః-అతిరతతజేనక్ష క్తివిధవర్ధ క్తిజన్యభగవత్సయూపసాన్తాతా-రతతజనరక్షానజ
 న్యభగవత్ప్రీతిత్యతికయరాపావరమభ క్తినివత్తితా,తస్యవాధ్యంనామ,చాశ్చల్యరాహిత్యం, చాశ్చల్యంచమధ్యమ
 ధ్యేవిషయాస్తరాని ప్రసరూపం-తత్ప్రవిషయాస్తరాన క్తిజనవద్యారాధ క్తివిరోధీత్యాభ్యుక్తకార్యమపిషిస్యతే అన
 త్త అత్తవ్యతిరి క్తభితిఅవనాత్తవ్యతిరిక్తాన్తస్య స్యావచ్ఛదగ్యురత్యానహవా, ఉపాయత్ప్రమామానకార్యః॥౨౧॥
 ఎవంవిజాతియతవ్యయాస్తరావ్యవసాతీతిత్యతికయరాపావనావరమభ క్తిసాన్తాన్తేమమౌతుర్యుక్తం- ఎవంహూ
 తాపరమభ క్తికర్పనివృద్ధ్యతభిజ్ఞానాయాంత త్యానాన్యపదితతి॥ నైర్నిర్మణేబ్రహ్మణిసారణిసదనత్వనాత్తనిలసక్త
 శ్చత్రద్ధాదిభిస్సాన్ధిజివమథేనాన్యయా-తత్రనిర్గుణభ్యుత్సాహవదర్శకంఅనాత్తనిలసక్తవ్యతిరి క్తేబాదిపిషయ-తస్యన
 దనత్త్వంనామ-సన్తపితానస్మితాతత్త్వం,యద్యచ్ఛత్రద్ధానినామశ్చ సంపాదనియత్యాన్తప్రామణ్య సంభావితక్

ధునోతిస్త్రీప్రీతికామంకమాయంవలమ ప్రరాత్ననః॥౨౦॥ శా ప్రైవ్యియానెవసమిర్మితోన్యణాంతేమస్యన
 ద్గ్రిశ్చేమ్యశేమహేతుఃఅన్యఅత్తవ్యతిరి క్తఅత్తనిశాన్తా ద్దృఢాబ్రహ్మణినిర్మణేరణః॥౨౧॥సాత్రధయభ

మాణామపిక్రమమనాద్యత్యైకధితాఃతథాపిక్రమమాశ్చైవ్యవవ్యాఖ్యాయైత్రత్రప్రథమం-నిత్యం-యోగీశ్వరోపాన
 నయా-యోగీశ్వరాభాగవతాః-తేమా-ముపాననానైవా-తిదాసుకూల్యసమృద్ధి-ప్రయా తతః-పుణ్యక్రమఃకథయా-పుణ్య
 క్రమసఃకథవతఃకథయా-భగవత్పుణ్యకథాశ్రవణేనతర్కః-ఆశ్రయతస్సతత్పుణ్యరూపత్యుభ్యుత్సానాయపుణ్యక్రమఃక
 థయాపుణ్యయేత్యుక్తం॥తతః-అత్త నిర్మియారామనగోష్ఠ్యత్యయ-అధాపరా-అధ పరాయణాః-ఇన్ద్రియా రామాః
 తామపరాయణాః-తైస్సహ-యా-గోష్ఠీ-తస్యాం-యా,అత్యుష్ణాఅనాన్త్రీ, ప్రయా-తేమామధైన్ద్రియారామాణాం-స
 మ్మతా,అధాః-కామాశ్చ, తేమా-మపరిగ్రహణ-భగవద్భూతానుశ్రవణేనభగవత్పవిత్రమార్గరూపత్య-మర్కకామయా
 ద్విధిపర్యయరూపత్యంవజ్ఞాత్యావయోద్విర క్తిసాన్ధిజిగుణాన్త్రవణిత్యుష్ణయోపార్యా పర్యంయ్యుక్తం,తతఃజిజ్ఞా
 సయాతత్త్వహితపురుషార్థహిత్యయా,తతఃచార్యవత్తయేతర్క సిద్ధం-పుమానాచార్యవానితవ్యయాత్యాత్ ,ఆ
 చార్యవాన్మయమేవ, ఆచార్యుడైవవిద్యావిదితాసాధివ్యంప్రాప, దితిశ్రుతేరాచార్యవత్తాయాఅపినాధనత్వనిశ్చయా
 త్-అననః, పరిత్యక్తీకాన్త-చిత్రావబ్రహ్మణోన్యైవమాయానాన్త్యుక్తతఃకృతేన॥ తదిజ్ఞానార్థంసగురుమేవాభి
 గచ్ఛేత్తమిత్యాణిశ్శీతియంబ్రహ్మనిష్ఠ-మిత్య న్త్రత్యుక్తం-ఎవంహేతః-తత-ఆధ్యాత్మికయోగసభయా- ఆచార్యోది
 ష్టోభగవదుపాననాత్ కోయలపాత్రి కోయగ, ప్రస్థిత-యా-నిష్ఠామననాత్రికా, తయా,తతః-శ్రద్ధయాఆధ్యాత్మిక
 యోగామస్తానవిషయయాత్వయా-ఎవంప్రాగ్భూతాసాధనజాతముక్తం- అధనమకాలసాధనజాతమువై-అత్రతన
 పార్యాపర్యం-సమ్మాన్యనయేమామస్తానవిధానాత్-తతః-భగవద్ధర్మచక్రయా-భగవద్ధర్మభగవదారాధనై కవే
 షాఃపశ్యమహాయజ్ఞాదయోగీత్యనైమి త్రికా-తేమాం చర్యాఆధ్యాత్మికయోగాశ్చ త్వేనానసానం-తయా-తధా,పారమ
 హంస్యావరమహంసానాంసంబద్ధ నియా-చర్యాబ్రహ్మత్వ కసాన్తయాధాత్వాన్యభవగూపాతయా-ఆధ్యాత్మికయో
 గస్యజ్ఞానకర్తయోగాధ్యానిర్వర్త్యత్యాత్-వి క్తరూచ్యాత్యాశ్రయమిత్తామస్తానాదిపరుచ్య- అలృకఅత్తని-
 యఃపరితేవ- సైవఅత్తాన్యభవజితసంతోషమా-త్రైజైవ-సంతుతద్యుతిరి క్తసంతోషతేత్యర్థః-త్వ కింభగద్గుణానభవ

రస్యప్రత్యక్షాననాయస్యపృథ్వీష్టాన్తః ॥ ౨౭ ॥ ఋతుతోనపశ్యతితత్త్రాగః॥ ఆత్మానమితి॥ఆత్మానందహం, ఇన్ద్రియా
 ర్థంశబ్దాదికం, ఉభయోర్దేహేన్ద్రియధ్యయో, ర్య, త్వరమన్యతే, భోగోపకరణభోగస్థానాదికం తత్సర్వ, మాతయేవాన
 కాశ్యేఉపాధా, నతి, ప్రమాణ, పశ్యతి, నాన్యధేన్యర్థః, వాసనా, కరణశీబరభోగ్యభోగస్థానభోగోపకరణాదిమప్రాస
 ణ్యం ॥ ౨౮॥ ఋవంముక్తాప్రపాన్యభాదాపాధికతహేత్యనంబనన్న్యపాపకజీవపరంబున్దజ్ఞానసద్భావశ్చైవ, సం
 స్మతాప్రపాదినద్భావాజ్జీవరనంబున్దజ్ఞానాభావమాహ॥నిమి త్తభితి॥జడంశరీరం, నరస్త్వీ, స్వ, ఛాదా, నిమి త్తేశరీరాద్యు
 పాధానతి, ఆత్మనస్సన్య, పరస్యరతమాత్మనశ్చ, భిదానంబున్దజీరహం, చశ్యతి- అన్యదాఉపాన్యభావే, ముక్తావిత్య
 ర్థః, నపశ్యతి, యద్య, భిదాంబైవన్యం, పశ్యతి, నాన్యదాశరీరాద్యుపాధివిగమే, పరమసామన్యసిర్వావానపైవ
 వ్యంపశ్యతీత్యర్థః॥౨౯॥ఋత-స్వధారతి- రైష్టికిరతిరితి ఆస్తరావిషయా-స్తరానుచి-స్తనరతివిరోధిత్యవగన్యతే-త
 వ్యవపిరోధిత్యంనకాదిజననద్యారేఖనశఃప్రతిషిద్ధః, అనశ్యత్యవ్యతిరక్తే, అనశ్యవనత్యనాత్మ, నిజ్ఞానవిరాగరహసేతి,
 తద్విషయచి-స్తనాయాస్పృశాదిద్యారాశివిరోధిత్యముపపాదయతి॥ఇన్ద్రియైరిత్యాదిना॥ధ్యాయతాంవిషయచి-స్తనం,
 కుర్వతాం, దివ్యయేశ్వబాధి-రాక్యప్రాయినీన్ద్రియాణి- తె-రన్తనశ్యత్వంతిప్రసం, యద్విభురుషార్థత్యాగన
 వ్యవసాయాత్కికాయాబుధే-స్వేతనాం తత్సంబన్దజ్ఞానం, పురుషార్థత్యాగనవిషయంవ్యవసాయయానంబున్దజ్ఞాన్తం, హ
 రతేతత్త్రప్రత్యక్షాన్తః, స్తవ్యః, రిరధ్ధకూది-స్తవ్యః, కేనచిదాకృష్టే-నుధాతీర-స్థైర్ధ్యపాతుతయహాదాతోయమపివ్యా
 వయతితద్విదితియద్య-స్తవ్యయధామాతతోయహాదాదుపహరతితద్విదితి-చి-స్తనావిషయత్యాదివిషయాశ్చి-ప్ర
 బాహ్యేన్ద్రియాశ్చి-స్తనసేచిద్వాదివిషయవ్యవసారేనతిమాతతయపాయాన్యవసేతుంబుధిర్వశోఽపిత్యక్రంభవ

పురుషస్తద్విదాశ్చ ॥ ౨౭ ॥ ఆత్మానమిన్ద్రియార్థంవపరంబునుభయోరపి । సత్యాశ్చయతీపాదావైభవమా
 స్పశ్యతినాన్యదా॥౨౮॥ నిమి త్తైనతిసర్వసీ స్వేజడాదావపిచూరుషః । ఆత్మనశ్చపరన్యశ్చిభిదాంపశ్యతినాన్య
 దా ॥ ౨౯ ॥ ఇన్ద్రియైరివయాకృష్టైరాశ్చి-ప్రసంధ్యాయతాంమనః । యేతేవాంహరతేబుధే-స్తవ్యసన్ద్రియమివ
 ప్రాదాతే॥౩౦॥భవ్యవ్యవస్థైర్వత్తంజ్ఞానభ్రంశస్సృతిశ్చయే । తదోగ్రంకవయోపాగ్రహరాత్మావహన్
 మాన్యనః॥౩౧॥నాతశంకతకలోకేభుంససాన్వీర్తవ్యతిక్రమః । యదస్త్యన్యన్యఃపెయస్త్యమాత్మనస్సన్
 వ్యతిక్రమాతే॥౩౨॥ఆర్థేన్ద్రియాధాదిగాగనంసర్వాధాపహన్మాన్యకామ్ । భ్రంశితోజ్ఞానవిజ్ఞానాద్యేనా
 విశతిముఖ్యతామ్॥౩౩॥నకుర్వాత్-స్త్రిచిత్తశ్చతమసీవంతితిహింసః । భర్తార్థకామమోక్షాకాం యదత్స
 వ్రపిభూతకమ్॥౩౪॥తత్రాపిమోక్షమవార్తత్యన్తికతవ్యతే । తైర్నగ్నోఽగ్నియతోనిత్యంకృతాస్తవయ

తి ॥౩౦॥ఋవంవ్యవసాయభగ్నైనతి-అనుస్మృతిరుపాననం-యోగకాలానుసంధానం - భ్రంశితి-తదనుగాగ్రహకంకా
 లాస్తరేహాపాన్యసంఖీలనరూపంచిత్రంచి-స్తనం - భవ్యతి-వం-స్తృప్తియేఉపాననామయే-నతి-జ్ఞానభ్రంశఃస్వ
 పరయాధాత్వ్యజ్ఞానభ్రంశో, భవతి-తదోగ్రంజ్ఞానభ్రంశం-కవయస్సూరయ, ఆత్మనవపహేతో రాత్మావహన్తంఆ
 త్మనస్త్రిగోధానం, ప్రాహుః-ఉపాననవిశ్చేదాదాత్మస్వరూపస్యభాగవద్యైవతయనవిశతదావభాగభిత్త్యర్థః తథాహో
 క్తం, యోఽన్యధానస్తమాత్మానవస్థధాప్రతిపద్యతేకిం తెననకృతంపాపంహింసారాత్మావహరితే,, ॥ ౩౧ ॥ ఎవత
 దమాహ॥నాతభి, ఆత్మనఃపాతోః-స్వస్యవ్యతిక్రమాతేస్వస్యరూపాలిలశ్చ, నాతే-స్వస్యరూపంవిహితాత్మనోఽన్యగ్య
 ప్రియస్త్యవ్యతిక్రమాదివిషయప్రియస్త్యం, యద, స్తి-ఆత్మ, పరతరఃపుంససాన్వీర్తవ్యతిక్రమఃస్వపురుషార్థవిరహఃకాన
 స్తి ॥౩౨॥ఋవిషయద్యానతిత్వజయారనధికారివిషయపరంహరతి॥ఆర్థేన్ద్రియైరిద్యాన్యం॥ఆర్థేన్ద్రియాణిశబ్దాద్య
 ర్థవిషయాణిశ్చోత్రాగినీ-తేమా, మర్త్యస్తవ్యజ్ఞాదే, రభిధ్యానం, స్వకాం, సర్వాధాపహన్మాన్యవనరపురుషార్థవిరోధిత్యం, స్వ
 గాదిపాధనభూతయాగాదేరపితదకమనస్తనకార్యత్వాత్స్వస్వపురుషార్థవిరోధిత్యక్రం, యేనతేబాధ్యభిధ్యానన, జ్ఞానవి
 జ్ఞానాద్భ్రంశితః, జ్ఞానంశాస్త్రజన్యం, విజ్ఞానముపాననాత్వం, తమోస్సమాహరద్యం, స్తవ్యాద్భ్రంశితః, ముఖ్యతాం
 స్థావరతాం, ఆవితతిప్రాప్తిశ్చి ॥౩౩॥ఋతీవంఅనర్థకృతే, తమఃఆజ్ఞానం, తితిరి ఘఃతేరితుమిచ్చుః, కర్త్తి-చి, త్వగ్గం, నకు
 ర్వాత్, యద్విషయంసంజనం, భర్తాదీనా, మత్యవ్రపిభూతకమ్ ॥ ౩౪ ॥ ఋసర్వార్థవిస్సాకంమోక్షస్యత్యుత్సాహై
 శాస్త్ర్యోతరపురుషార్థసావ్యంవారయతి ॥ తత్రాపితి ॥ తత్రాపిచతుర్థాంమధ్య-మోక్షయావపవపురుషార్థః - ఆత్మ
 వ్రతయ-స్తవతిత్వవ్రతననయ-నిత్యయేత్యర్థః - ఇత్యతేఇన్ద్రియవిషయభవతి - తైర్నగర్థరూపార్థః-కృతా

స్రీకాలః-తద్వగుసంయుతానివిధిః ॥ ౩౫ ॥ అనిత్యతామేవాహంపరావరైశ్చక్రస్థాపకృష్టరూపాః-యై-భావాఃవ
 దార్థాః-అబ్రహ్మ ప్రచ్ఛపర్యుతాః - గుణవ్యతికరాత్ గుణవైషమ్యయాపన్నతై - రనువశ్యా-ద్వన ని-నతుఁడలయె-అత-ఏ
 పాం-ఈశనకాలయాపిణగరమాత్మ నా-విద్యంసి తా-అసియోయేపాం-తే మో-నవిద్యతే ॥ ౩౬ ॥ మనవచిద్వికారాణా
 మనిత్యస్వముక్తం - అధపాగమసాంస్యవర్గయేత్యుపక్షి ప్రంపకృతిపాకృతపేలక్షణగ్య నిత్యస్యాత్మ స్వరూపస్యభగవ
 దాత్మకత్వేవానునద్ధానమాహ-తదితి-తత్తత్తాత్ - మేనరెన్ గ్రి-అనవఃప్రాణాః-ధివణాత్ శ ఙ్గైవజ్ఞానద్వాయగ్రహతమన
 ఉచ్యతే-దేవేనాన్ గ్రియపాణిమనోభి-రావృతానాం-దేహాద్యాత్మకానామిత్యర్థః-తస్మాదంస్థావరాణాం - జగతాంజక్ష్మ
 మాకాంవ-క్షేత్రవిదఃక్షేత్రజ్ఞాః-స్థావరజక్ష్మమాన్తస్థాజీవాః-తపతీతస్తరాత్మ తయానియచ్ఛతీతపః - తస్యభావస్తతా-
 తయాజీవాస్తరాత్మతయా-యః-స్పృశ-స్థితః-ప్రత్యేక్ స్వస్థై భానమానః- అననపరా-శోచతనాదైవలక్షణముక్తం-
 వివ్వగావిః-వివ్వకీసర్వతః, ఆవిశిష్టకాశమానః, స్వరూపేణగుణైశ్చవ్యాపకశ్చత్వర్థః-అనెనజీవవైలక్షణ్యముక్తం - భగ
 వాన్ భూషాభ్యుదయః-అనోభయవైలక్షణ్యముక్తం-చకా స్త్రి-సభగవా - నమామస్తీత్యవేదా - భగవదాత్మకోఽమామ
 హమస్తీతిభగ్య-స్వేత్యర్థః-యద్వా - జిహేన్ గ్రియపాణిమనోభిరావృతానాంస్థావరజక్ష్మ మదేహానైవతనానాం-యై-
 క్షేత్రవిత్తై-అహ-జ్ఞా-రమనకారాన్వదేశరీవిత్తై- తెపాతీతిక్షేత్రవిత్తపః-తస్యభావస్తతా-తయాజీవరూపతయా-ప
 రాగర్థవిలక్షణః-ప్రత్యగ్భూతో-హృది-చకా స్త్రి-తంజీవాత్మానం-సభగవానస్తీత్యవేదా, భగవదాత్మకొఽమామితిభగ్య
 స్వేత్యర్థః, తత్త్వమసి - అయమాత్మాబ్రహ్మై, త్యాదివచయంసామానాధికరణ్యేవానునద్ధానస్థితః-శరీరవిషయబుద్ధిక
 ద్వాదిరాంశరీరపర్యస్తత్వమాకృతమనయనభిక్షోగారిత్యాదివద్యోగ్యమ్ ॥ ౩౬ ॥ జ్ఞానసుభగవతఃక్షేత్రజ్ఞ శరీరత్వేనతద్యుగ్రి

నయుతః ॥ ౩౫ ॥ పరావరేనయభావాగుణవ్యతికరాదనునతేపాంవిద్యతేక్షేన ఈశవిద్యంశితాశిషామ్ ॥
 తత్త్వంనరెన్ గ్రిజగతామధతస్థుపాంవదజహేన్ గ్రియానుధివణాత్ భిరావృతానామ్ ॥ యై-క్షేత్రవిత్తపత
 యాహృదివిశ్వగావిః-ప్రత్యేక్యకా స్త్రిభగవాం స్తమవేహిసోఽన్తి ॥ ౩౬ ॥ యస్మిన్విదనదనదాత్మతయావి
 భాతిమాయావివేకపిద్యుత్సృజివాహుబుద్ధిః । తంనిత్యముక్తమశ్చిదమిదమిదతత్త్వప్రకార్యుగళక్రకలిలపక్వ
 తింప్రపద్యో ॥ ౩౭ ॥ యత్పదజ-జ-ల-అశాశివిలాసభక్త్యాకర్తృశయంగ్రధితముద్గ్రహణమిన్ద్రస్వస్త్రితత్వమన్తరి
 క్రమతయాయతయోఽపిరుద్ధస్థితోగణాస్తమరణంభజవానుజవమ్ ॥ ౩౮ ॥ కృణోభివానివాభవాన్తవమ
 స్తవేకాంవద్భుగ్గనక్రమశ్చనైవతిత్తిగ్మన్ ॥ తంత్యం చా రెర్భగవతోభజనీయమగ్నింకృత్యోడుంవన్తన

పతయావపేధితాక్షేత్రజ్ఞగతరోషప్రసక్తిః-మైవమిత్యాహ-యస్మిన్విత్తి ॥ యస్మిన్క్షేత్రజ్ఞరూపే - మాయావివేకవిధు
 తిః-మాయాయానికాకా-జ్ఞీవపరయోఽవివేకః-తస్యవిధాననమేతుః-వివేకజ్ఞానవిరోధినదనదాత్మతయాకార్యకారణ
 రూపిణ ఇదందేవమనమ్యాదిరానావేధగూపజాతంప్రజీనర్వబుద్ధిరివ-విభాతి-ప్రజీవ్యైలవాశబ్ద ఇవార్థకంజీవతాదా
 త్యైవంప్రతిభాతిత్వర్థః-తస్మిన్త్యముక్తమశ్చిదమిదమిదతత్త్వం-స్వతిత్ప్రకృతినంబందరహితస్వప్రకాశస్వరూపం-తదాపి
 ప్రత్యుగళక్రకలిలప్రకృతిం-ప్రత్యుగళంఅనాదితయారాధమాంబ-య-త-ర్-తెన-కలిలబుద్ధి-ప్రకృతి-ర్యమ్య-తెన-
 స్వసంస్పృష్టక్రమజీవానసమిత్యర్థః । ప్రపద్యైలసుసంబధ-య-ధాన్యసినోహాభగవాన్ త్వైవశ్చిత్తస్థింహమూర్తైర్భగవ
 తాశ్చైవత్వంవిగ్రహదానకం-నత్యవ్యవధానన - ఎవంక్షేత్రజ్ఞరూపస్యభగవతఃక్షేత్రజ్ఞద్వాన్తవక్తృసంబద్ధాజ్ఞానాది
 కం- త్వవ్యవధానైవత్వర్థః ॥ ౩౭ ॥ జ్ఞానంక్షేత్రజ్ఞ శరీరత్వేనావస్థానంనిగోపత్యం-అధస్వేనరూపిణావస్థితి
 మాహ ॥ యత్పాదతి ॥ యద్వా-తుభ్యమపదిష్టంభగవద్భక్తియోగంసర్వేలపమముక్షానోనుతిష్ఠన్తి, అతస్త్యమపిచమే
 వానుతిష్ఠేత్యాహ ॥ యత్పాదతి ॥ రిక్షేమభగవద్వ్యగ్రితీరిక్షేమ-మతిః-రిక్షమతిః, అభగవదాత్మకస్యబుద్ధిర్వాసవిద్యతేరిక్ష
 మతిర్వేదాం తెన-రిక్షమతయః-తమవనన్యరాశ్చత్వర్థః - నిరుద్ధస్థితోగణాః-నిరుద్ధఃప్రత్యాహృతః-సోగ్రిత్యోగిణాంఇన్ద్రీయ
 వగ్గో, యై-న-ప్రస్థానవః-యస్యభగవతః-పాదపజ-జయోః-పరాశాఇవాబులయ-పైపాం-పిలాం-కాన్తి-స్వస్య-భ
 క్త్యా-క్రవృతకయశ్చకర్తృశయం-ఆశమోవాసరా-గ్రధితంస్వసంబద్ధంఉద్గ్రహణమిమోవయన్తి-స్తా-త్వమపి-తమ
 వ అరణం, యుగతః, కరణైల్యట్-స్వప్రాప్తకమిత్యర్థః-వానుజేవం-భజన్వ-భగవద్భక్తివనస్తరణంసారాన్వహేదు
 స్తరః ॥ ౩౮ ॥ జ్ఞాతస్తమేవభజస్వేత్యుపసంహరతి ॥ అప్లవేశాః-తస్య రాఖ్యప్రవరహితాః-వద్భుగ్గనక్రంబడిన్ద్రీయవర్గ
 గ్రాహం-భవాన్తవం-ఇహ-దుఃఖేన-యై-తిత్తిగ్మన్ ప్రతిరతుమిచ్ఛన్తి - తెపాం-నుహా-కృప్యోక్తేః-తత్తత్త్వం-చా-రె

ధృతంకర్తృసుకర్తృత్వాభిమానం - ఆత్మనంప్రత్యగాత్మనం - ప్రకృతేః, పరం - మన్వానం - కర్తృత్వాభిమానః ప్రకృత్యసంసర్గకృతోనతున్వభావతి ఇత్యేవం మన్వానభివ్యర్థః అకరోఽతిపూర్వకాన్వయః ॥౫౦॥ ॥ ఋసప్తధుః - గృహేషుభోగస్థానేషు, వర్తమానోఽపి, సామాజ్యలియోఽస్యతోఽపి - సన్నిహితభోగ్యభోగోఽకరణోఽపి - నరహస్తుతేః దేహాత్మభాగ్రిమరహితః అతపనభిప్రాయార్థేషు, నానభ్యవసానక్తోఽభూత్, యథా, సూరియః - స్వప్రభయాపహ్లాదిభువ్యాలువనమపితైర్మితప్రదత్తధర్మః ॥౫౧॥ ॥ ఋషివ-మధ్యత్తయోగనభగవద్భక్తిమోగన, అభ్యయననవతీతదృఢత్వధర్మతీయ, అధ్యత్తయోగార్థమిత్యర్థః, యద్యాప్రకృతిపివికాత్తయధాత్త్యభ్యాసయోగపూర్వకం - కర్తృణి, అచరేకకాలానుసారేణ, సమాచరక, అభిషిత్పిర్వామ్యంధార్యాయం, ఆత్మసమ్మితానాత్మతుల్యక, సమ్మితానితిపారే, ఆత్మానుకూలానిత్యర్థః, ప్రతాని, సత్పదయమాన ॥౫౩॥ ॥ ఋపుత్రాక్ష - శతేంద్రిశతవిజతాశ్చమిత్యర్థేన విజితాశ్వాదీనప్రతానిత్యస్యయః - ర్యేషామిద్దాగ్రీనాం, పురకప్రత్యేకం, యోయోఽసాధారణోగణ, ప్రాకనర్యా, నేకవివ, అచ్యుతాత్మనః అచ్యుతస్యపరమాత్మనో, యజగత్సృష్టి, ప్రసాదః, గోపీధారయరక్షణాయ, స్వస్వకారణచితకాలే, దధౌదధార ॥౫౪॥ ॥ ఋషుసోవాకారాదు, సామైర్ధ్యతైశ్చ, ప్రజా, స్పందజ్జయన్, రాశెతి - నామధేయ, మధాత్ దధార, అపర-సోమరాజభవ, సోమశ్చ సారాజావసోమరాజ, సభవ, లోకరజ్జనాతోన్మచ్చస్త్రిరాశెతి నామధేయధావత్, ప

బ్రహ్మణీనస్యస్య నిర్విష్యస్సమాహితః । కర్తృధృతం చ మన్వాన ఆత్మనం ప్రకృతేః పరమ్ ॥ ౫౦ ॥ గృహేషు వర్తమానోఽపి సామాజ్యలియోఽయతః । నావజ్జతేన్ద్రియా ర్థేషు నిరహమ్మ తిరగ్రుచత్ ॥ ౫౧ ॥ ఋషివ మధ్యత్తయోగనకర్తృత్వానుసమాచరక । ప్రతాని సత్పదయమానవభౌర్విప్ర్యాత్త ॥ ౫౩ ॥ విజితాశ్వాంధన్వకేతంహర్మకంప్రవిణంవృకమ్ । సర్వేషాం లోకపాలానాం దధారైకః పృథగ్గుణా ॥ గోపీధారయజగత్సృష్టేకాలేన్యైస్త్వైః చ్యుతాత్మకః ॥ ౫౪ ॥ మనోవాజ్ఞృత్తిసామైర్ధ్యతైస్సంరజ్జయన్ ॥ జాః । రాశెత్త్యధానామధేయంసోమరాజభవాపరః ॥ ౫౫ ॥ సూర్యవర్ణస్యజన్మస్యస్త్రితపంశ్చిపువోవసుః । దుర్ధర్మప్రజానెవాపిర్మహేన్ద్రియదర్శయః ॥ ౫౬ ॥ తితితయాధరితీవగారివాభీష్టదాన్వణామ్ । పర్వతస్త్విన్ద్రయధాకామం చర్షన్యభవతర్పయః ॥ ౫౭ ॥ సముద్రభవదుర్భోధస్య త్యేనాచలరాడివ । ధర్మరాడివభిత్తాయామైశ్చ ర్యేషుభువానివ ॥ ౫౮ ॥ కుతరభవకోశాభ్యోగుప్తార్థోపయోగోయథా ॥ మాతరిశ్వేవసర్వాత్మాబతేననుసాహజసా ॥ ౫౯ ॥ అవివహ్యతయాదేహాభగవాన్ముతరాడివ । కన్యభవసాన్ద్యేయసస్వీమృగరాడివ ॥ ౬౦ ॥ వాత్సర్యేనునువన్నవాకాంపునత్యేభగవానజః । బృహస్పతిర్మృవాదతత్వవత్త్యేవ్యయంహరిః ॥ ౬౧ ॥ భక్త్యాగోగరువిప్రేషువిప్యశ్చేనానవ ర్షిషు । మాయాపుశ్చియశీలాభ్యామాన్యతుల్యః పరోద్యమే ॥ ౬౨ ॥ కీర్త్యర్థవగీతయాపుష్పస్థైర్లోకైతత్రతత్రమా । పవిష్టః కర్ణరన్ధ్రేమిశ్రీకాంతామస్య

ధౌత్యర్థః ॥౫౫॥ ॥ ఋలోకపాలాసాధారణగుణానుచితకాలేన్యైకవివాధాదిత్యక్తం, తదేవోపపాదయతి ॥ సూర్యవదిత్యాదినాయావదధ్యాయనయాప్తి ॥ సుభవ, వసుధనం, గృహ్లాక, విన్యజ-మృశా, సూర్యభవ - పాగితః - ప్రతపత ఆజ్ఞాంకుర్వక, తెజసా - అగ్నిరివ, దుర్ధర్మ - పరైర్భభిమితనుశక్యః, మహేన్ద్రియ - దుఃఖినామిజెరుమశక్యః ॥౫౬॥ ॥ ఋతితితయాసహనైవ, ధరితీవ, అవరాధతితితానమయేధర్మతీతుల్యః - నృశా, మభీష్టదానావసర, దౌర్భాగవర్షర్భవ, పర్వన్యభవ, తర్పయక, నృశాం, కామ - న్యర్మతీర్ష ॥౫౭॥ ॥ ఋసముద్రభవ - దుర్భోధః - అపరిశ్చేద్యః, సత్యేన, అచలరాడివ మెరురివ - భిత్తాయాం - ధర్మరాడివయభవభక్త్యర్యేహివావానివ - హేమవాక హీరత్వాకరః, సుభువానివెతిపారే, భవన్యభవ, ॥౫౮॥ ॥ ఋఅవివహ్యతయావ, భగవాన్, మృతరామిద్రభవ - బలంశరీరబలం, ఓజఃభిర్నియబలం, నుహఃదేహాకాన్తి, సాన్దర్భాకన్తర్పభవ, నృగరాటసింహభవ, మనస్వీనైర్వీర్షి ॥౬౦॥ ॥ ఋమనుస్సావ్యయంపువః, అజశ్చతుర్ముఖః, పుష్యత్యేబ్రహ్మవాదవేదవాదే, బృహస్పతివ, ఆత్మవత్త్యే, యదధీనంధనంసహధనవాక, యదధీనతత్త్వనతత్త్వవాక, సాన్దర్భిత్యభ్యర్థః ॥౬౧॥ ॥ ఋగోమ, గురుభు, విప్రేషువ, విప్యశ్చేనానవ ర్షిషు, భక్తః, హోగ్రిదిభిః, పరాధోమ్యమే, ఆత్మతుల్యః నిరుపమః ॥౬౨॥ ॥ ఋతైర్లోకైతత్రతత్రచరగాగ్రిమాదివానిభిః, శుష్పిః, ఊర్ధ్వంఉత్తైవ, గీతయా, కీర్త్య, శ్రీకాం, కర్ణరన్ధ్రేమి, రామస్వీత

పరితపః || ౬౩ || ఊతిశ్రీమద్భాగవతచక్రస్థితిక్రియాభ్యామంశ్రీభాగవతవ్యాఖ్యానం చతుర్థ సూత్రైవకవింశోఽధ్యాయః ||
 ఎవంసర్వ గుణసంపన్నః పాలితలోకానీదిత్యుక్తం, అధాపి శిష్యాగోపితరాజ్యభారస్సభార్యైఃపవిత్రతపోవ
 నశకుమారోఽపిస్తాధాత్మయోగనిష్ఠః పాత్రపరమపురుషానీతతత్త్వ త్త్వ త్భాగమగాదితవదక్షావృథువృత్తాస్తమయ
 సంహరతిమహిః || దృష్ట్యేతి || వైస్యఃపురు - రాత్వవాక్స్వర స్సారాజ్యాదీనామల్పస్థిరవృజ్ఞానవాక్, ఆత్మసంప్ర
 వయసంపుర్ణం, దృష్ట్యే - తపోవసమగాదిత్యుత్తరణాస్యయః - ఆత్మనాస్యసంపరితః ఆతేషః స్వామిసర్వః స్వవిషయ
 వత్త్వమునర్గః పృష్ఠిసర్గః యస్య || ౧ || ఊజగతః జగ్గ మస్య - తత్త్వమఃస్థావరిన్యదాపివృత్తివః జీవాప్రవహంతాం స
 ర్వభృతీనిస్సృచితః - ఈశ్వరాదేశః ప్రజాపాలనాదిరూపా - యన-యదర్థం యల్లోకపాలనాద్యర్థం - జగ్గివాక్ జాతః
 తత్త్వస్యంకృత్యైత్యర్థః || ౨ || ఊఅత్త శిష్యఆత్మజాంపుత్రికృతాం సూమిం, కథంభూతాం - పిరహత్, పురోద్విజై
 సా, ప్రుదణిమవస్థితాం, విన్యస్య-ప్రజాను, విమనస్సుచినాతురానునతీమ-సదాకరిసభార్యః - ఎకః అసహాయః || ౩ || ఊ
 తత్రతపోవనః, ఉప్తారాః, స్త్రీపుత్రాః, ఆత్మగో, నియమాః కమదమాచయః, యన-అక్షిభ్యనియయతిపారె, విశ్చి
 రాక్షాయితమతః క్యాః నియమాచయస్య, వైఖానసానాం వానప్రస్థానాం - సుసమృతే, ఉగ్రతపసిఆరబ్ధః ప్రవృత్తః, క
 ర్తరిక్షః, స్వస్య, సరామద్విలస్య, విజయే, పూర్వం, యథా, మహతాయతైనప్రవృత్తః || ౪ || ఊఉగ్రతపోవన్య

రామివ|| ౬౩ || ఊజగతః జగ్గ మస్య - తత్త్వమఃస్థావరిన్యదాపివృత్తివః జీవాప్రవహంతాం స
 ర్వభృతీనిస్సృచితః - ఈశ్వరాదేశః ప్రజాపాలనాదిరూపా - యన-యదర్థం యల్లోకపాలనాద్యర్థం - జగ్గివాక్ జాతః
 తత్త్వస్యంకృత్యైత్యర్థః || ౨ || ఊఅత్త శిష్యఆత్మజాంపుత్రికృతాం సూమిం, కథంభూతాం - పిరహత్, పురోద్విజై
 సా, ప్రుదణిమవస్థితాం, విన్యస్య-ప్రజాను, విమనస్సుచినాతురానునతీమ-సదాకరిసభార్యః - ఎకః అసహాయః || ౩ || ఊ
 తత్రతపోవనః, ఉప్తారాః, స్త్రీపుత్రాః, ఆత్మగో, నియమాః కమదమాచయః, యన-అక్షిభ్యనియయతిపారె, విశ్చి
 రాక్షాయితమతః క్యాః నియమాచయస్య, వైఖానసానాం వానప్రస్థానాం - సుసమృతే, ఉగ్రతపసిఆరబ్ధః ప్రవృత్తః, క
 ర్తరిక్షః, స్వస్య, సరామద్విలస్య, విజయే, పూర్వం, యథా, మహతాయతైనప్రవృత్తః || ౪ || ఊఉగ్రతపోవన్య

|| కన్ద మాతేఽప్రిణిః || కన్దాభ్యలాభకదాచిత్రప్రకాశ్యతనః-యద్యా, కాంశ్చిత్ప్రత్యక్షకన్దాద్యాహారః, కాంశ్చిత్ప్రకాశ్యక
 నః-కాంశ్చిదభ్యక్షణః, తతః వాయుభక్తవనః || ౫ || ఊగ్రీష్ట ఋతా-వతుర్గ్రీష్టవత్సగోగ్మయః ఉపరిసూర్య, సైమం,
 తపస్తాపీయస్య, వద్మానుయిత - ఆనారంధారానం పాతం - సహజత్యాకారసారమాట్, మునిస్సదాతాపాశ్చయనం
 శీలసరః, శిశిరియితో, ఆక్రమగ్మః, ప్రక్షితేతయోదర్శనాభిపరి స్తృప్తభూమికయః || ౬ || ఊతితిత్సాశ్చీతేష్టాదిసహా,
 యతవాత్సనప్రతః, దాన్దవమయ్యుక్తః, ఉద్వర్తితాః ప్రః, జీతానిః జితపాత్రాః, ఎవం సూత్యః, వృష్టం భగవన్, మా
 రిరాధయూ, రివందిక, ముత్తవంతసః, ఆవరతే || ౭ || ఊక్రమానుర్ధ్వేనతనైశ్చనైః పాత్రైః, తపసా, స్వసానిక
 ద్వాదేయస్య, పాత్రాయామైః, అమలతయోఽన్దకరణయస్య - సన్నిరుద్ధః ప్రత్యాహృతః, వద్విరియవర్గో, యన-
 ఛిష్టానిబద్ధనానివ్యసనాని, యస్య || ౮ || ఊనసతుః-మాగో-య, ముత్తపృష్ట, మాధ్యాత్మికం యోగ, మాహ, తైవై వ
 యోగన, పురుషర్షభః పృథుః, పురుషం పరమపురుష, మభజతే || ౯ || ఊభగవద్ధర్మిణినివృత్తిసర్వకార్య, శిష్యయ, యత
 తః యత్తుంకర్తవ్యతః-సాధోః పృథో-భగవతిపూర్వపాఠ్యైః బ్రహ్మగ్యం సన్యవిషయ-అవ్యక్తిబాదితీ, భక్తిరభవత్ || ౧౦ ||
 భగవతః, యిక్త, నౌపరివర్తయ, శుద్ధసత్వాత్సత్యశుద్ధసత్వమవస, స్వస్యపురో, తస్యభగవతః సంస్తరగం పూ
 ర్యోక్తపరభక్తీ, తస్మా, సుపూర్తిపరిపూర్ణ, తాయా, జాతం, యత్పరజ్ఞానం-పిరక్తిస్త్వ, దభూత్, కీదృశంజ్ఞానం-య
 సనిశితేనజ్ఞానసంశయపదంసంశయస్థానం శ్చైదుమత్యకస్యయాపం, జీవకోఽప్రకృతితత్త్వం, చిచ్ఛేదస్వస్తిన్నసం

బద్ధమకరోత్-తాదృశం జ్ఞానముదహసిత్వర్థః ॥ ౧౧ ॥ ఛిన్నాన్యధీః, చిన్నప్రసృతః దహంతి బుద్ధిరహంతః, అధిగ
 తాతత్వగతిరాత్మస్వరూపయాధాత్వం - యేన అతఏవ నిరీహావిర్యాపారః-యేన వయసేన-ఇదం ప్రకృతినంబునం-
 అచ్చివత్ తదవిజ్ఞానం-తత్వజేతత్వాజ-అంత్యం జహంతి రమనం స్థాయదహంతి సై తిశావివేకజ్ఞానముదేతి, తత్తశరీర
 మపి పులిసంబునితయాబుద్ధిస్థంస్యాత్, యోగకాష్టాయాంబి హ్మత్వ స్వాత్మనిసాక్షాత్కృతేదహ ప్రతిసంబునితయాజ్ఞా
 నాభావా త్రత్య ఇభ్యుక్తం, సహజవలం ఘటిత్య సుభావేపటాదవ్యతిరేక ప్రతిసంబునితయాజ్ఞానమున రత్న, తద్బది
 త్యర్థః-ఎవమేకాగ్రతాయాం హేతుమహా తావదితి ౫౫వతర-ధాను-రతిం, యావ-న్మకరోతి-తావ-ద్యోగగతిభి, రప్ర
 మత్వే, సభవతి-అ శుతభగవతర-ధానాం ప్రమాదస్సాగ్ధేవ అన్య రు-భగవతర-ధారతిత్వాన్మప్రమాదభ్యుత్థం ॥ ౧౨ ॥
 సవీరశైవ్యః పుష్పః ఆత్మా న-మాత్మ నిపరమాత్మ ని - సంయోజ్యసమర్థ్య - స్వతస్సిద్ధమృధశీధ్యసంబద్ధమసంబద్ధాయేత్వ
 ద్దః ఆవిర్భూతగుణాష్టకతయబ్రహ్మ ప్రకారం పాప్రజః-కాలేతిస్య పగతపాప్రభావసానకాత్, స్వశరీరం - తత్త్వాజ,
 బ్రహ్మ భావపాప్రజైక కలెరత్వాగ్గాన ప్రభావిత్యైవ సిద్ధవదభిపాప్రయత్నతః పూర్వకాలనిదైతః ॥ ౧౩ ॥ ఛితలెర
 త్యాగపూర్వకబ్రహ్మ భావపాప్రజై ప్రకారమహాపాదయతి ॥ సంపీడ్యేతి ॥ గుల్ఫాభ్యాం, పాయుగుదం సంపీడ్యస
 నిర్దుష్ట-మూలాధార-ద్వాయుః శైవైరుత్పన్నయే ఊర్ధ్వం నయే-పాధ్యామవస్థాన్యతః- హృదయావిష-కోష్ఠే
 మథానెషు, అవస్థాన్య - హృదయావీచాంద్యం దైక్యం పాప్రజై త్వత్, తిత-శీర్షంహృదివ్యం, ప్రహార్యైవ పాప్ర
 జిహవేశ్వరమ్యుక్, ఇతి తైః ॥ ౧౪ ॥ ఛితం వ తతః, మూర్తి బ్రహ్మ రస్మి-శీర్షమ్యుక్ ఊర్ధ్వం నయే-క్రమేణ
 బ్రహరస్మి-చావేశ్య, నిస్సహః ఆదిమాదై శ్వర్యాదికై వల్యాదిమస్సు వశరహంతః, యద్య-కైస్థాన్యద్యోగిన స్తదై

పూర్వార్థః జ్ఞానంపీర క్రియదహన్తుః తేన యేన చిన్న దనంతి యవదం నిజజీవకోశమ్ ॥ ౧౧ ॥ చిన్నాన్యధీరధి
 గతాత్వగతిర్నిహ ప్రత్యక్షః అచ్చివదీదం వయసేనయేన తావన్నయోగగతిభిర్వశిరప్రమత్తోయావద
 దాగ్రజకధానురతిం నకుర్యాత్ ॥ ౧౨ ॥ ఎవం సవీరప్రవరస్సంయోజ్యత్వా నమా త్మ నిబ్రహ్మ భూతోద్భ
 థం కాలేతత్వాజస్యం కలెబరమ్ ॥ ౧౩ ॥ సంపీడ్యపాయుం పాప్రజై భ్యాం వాయుముత్పన్నయే శక్తైః ॥ ౧౪ ॥ పాభ్యాం
 కోష్ఠే వ్యవస్థాన్యహృదః క్షణీర్హి ౧౪ ॥ ఉత్పన్నయం ప్రజామూర్తి బ్రహ్మేశ్వర్యస్సహః ॥ వాయుం వా
 యాత్మికాకాయం తేజ త్తైజస్యాయామజిత ॥ ౧౫ ॥ భావ్యాకాశైవదంతోయేయధాస్తానం విభాగశః ॥ షీతి
 మహ్నసిత తేజస్యోకవాయానభస్య మమ్ ॥ ౧౬ ॥ ఇన్ది యేష మనస్తాంతన్నా త్రేమయధోద్భవమ్ ॥ పూ

శ్వర్యాదిక విపస్నాధినిస్సృజత్రసిగ్ధతై-వాయుం స్వదేహస్థం-వాయుమహాభూతే-కాయం దేహయా పపురిపిం - షీ
 తామహాభూతే, ఎవమగ్రై పి-అయాయుజితే లీనమనుసంహితవా ॥ ౧౫ ॥ షీబాల్పిన్దియాధిస్థానానిదేహవివధా
 ణి, ద్రవందేహస్థంజలంతో-యేమహాభూతే-రుధాస్తానంయధాకారణం విభాగశః అసంజల-రేణ, అయాయుజితే, ఎవం
 దేహస్థభూతాం శానాం మహాభూతసమష్టితయా- సుసద్ధానముక్తం, అదృశ్యధివ్యాధితత్వానాముత్పత్తికమేణలయా
 నుసద్ధానముచ్యతే, షీతిం మహాభూత, మహ్న సమహాభూతే-అయాయుజితత్వమజ్జిత-తతే అమృతః, తేజః-అదః తేజః, వా
 యా, అమం వాయుం-సభస్యకాశే ॥ ౧౬ ॥ షితదేవంతామసాహజ్జారకార్యాణామాకాశపర్యస్తంబయముక్తాన్
 సాత్త్వికాహజ్జారకార్యాణాం లయానుసద్ధానమాహ ॥ ఇన్ది యేష మనః ఇతి ॥ సవికల్ప కజ్జానెమనసఇన్ది యైరాక్ష
 ణా త్రేమలయానుసద్ధానముక్తం-సతుతతా-ర్యత్వాత్-వై కారిక త్వాన్వనశః, యదుక్తం సీతాను, ఇన్ది యైరాణాం
 హివరతాంయద్వ నో-ఎనుధీయత, ఇన్ది-అతాపి, ఇన్ది యైర్వివయకృష్టై రాక్షస్తంభ్యామతాం మనః, ఇతి-తాని ఇ
 న్ది యాణి, తన్నా త్రేమ, అతాపిన్ది యైరాణాం వై కారికత్వై పి తేహంశిబ్దాదితన్నా త్రై రాక్షస్తాన్వనా తేషీవ్యు
 క్తం-అయరగ్ధః, తామసాహజ్జారకార్యాణాం పు ధివ్యా దీనామాకాశపర్యస్తంబయమభిధాయ, తద్దర్శాణంగన్ధా
 దితన్నా తానిరానున్ది యైరాక్ష కత్వేన, ఇన్ది యైరాణాం చయనలక్షకత్వే నమనఇన్ది యైరాధానాను త్రో-త్రరాసువ
 ద్రిత్యేనకార్యకారణయోగివప్రదగ్ధయితంబయనుసద్ధానకీర్తనమితి, పరమాదృతఇన్ది యైరాణాం వై కారిక-అహజ్జార
 కై, అకాశస్వనశబ్దస్య ఘాతాదాయితమితివేకః, తేజస్వత్యతమాహారస్యవై కారికఘాతాద్యోరనుగ్రాహకత్వమా
 శ్రీమేన, సతుకార్యాన్వరమస్తీతినతతా-ర్యయఉక్తః-యధోద్భవంయధాగ్రప్రప్తి, మనః అదీనాము త్రో-త్రరాధీన

ప్రస్తుతాత్మకై, ఇన్ద్రియమనభివ్యక్తిపారోద్భవ్యతై, సభాకాశం, శబ్దాదిస్తాత్మేషిన్ద్రియవిషయవిషయేతద్భవ్యతైవచారాత్ప్రియైక్తః, భూతానాంతస్తాత్మేషయతోద్భవంలయిత్యర్థః, తానితన్తాత్మాణి, యథోద్భవం ఉద్భవమనతిక్రమ్య, ఉద్భవత్యస్తాదిత్యుద్భవః, కారణేభూతాదావిత్యర్థః, భూతాదిశబ్దావైకారికతై జనయోరపప్రదర్శనార్థః, భూతాదినామనిభూతాదినైకారికతై జననామాని, ఉచ్యంత్యుత్కార్యాణి, ఉత్పన్నత్య, అత్త, ని, అత్త, చిత్తం తదనుగ్రహకేమహత్తత్వై, సందర్భఅనుసంవాతవాక్, భూతాదినానమత్యుత్పత్తిపారే, తానితన్తాత్మాణిభూతాదినాతామనాహతాం, రేణకారణభూతేనసహ, సమత్యుత్పత్త్యన్విత్యాద్యైర్భగవంతుః లయన్య కారణమస్తనానహసంశ్లేషరూపత్యాత్మాహత్యవివక్షయత్పతీయా, తంభూతాదినమహతిత్యన్వయః ॥ ౧౭ ॥ ఋతంమహేంద్రం, సర్వగుణవిన్యాసవిజేతృణైవన్యహేతుభూతై, మాయామయైప్రధానై, స్వధాత్, స్వాధ్యయేత్, తంసర్వగుణవిన్యాసంజీవేమాయామయై, ఇతిపారేతు, తంమహేంద్రం, సర్వేషాంగుణానాంకార్యాణాం, విన్యాసస్థితి, ర్యస్థితై, తత్ప్రధానమవ్యక్తంప్రతిస్వధాత్, ప్రధానైస్వధాత్వర్థః, తచ్చాన్యక్తం, మాయామయైతత్సమస్తీసంస్పృష్టజీవే, స్వధాదిత్యర్థః, మహాసన్యతైలియతైవ్యక్తమక్షరేలియత, ఇతిత్యుత్తమరోధాత్, అనుకయోధుక్తజ్ఞకర్త, తద్వాసనయీ, పూర్వంసంస్మృతిశామయమనుకయీక్షిణిప్రాయోవభివ్యక్తః, ప్రమాణజీవీ, అనాప్యభుః, తంలచిత్యసమస్తీసంస్పృష్టతత్త్వంస్వస్వరూపవంశితరాఽరకృతినంబధవియక్త-మనుసంహతవానిత్యర్థః-తతోజ్ఞానవైరాగ్యబలై-అనుకయంధుక్తావశ్యం-పూర్వోత్తభేదనం-చిరానభ్యుపగతమద్విచార్యకభేదనచభిన్నంపుణపాపాత్తకంకర్త-అజహత్అత్యా

తాదినామాన్యత్యుత్పత్త్యుత్తమోద్భవ్య త్వనిసంధే ॥ ౧౭ ॥ తం సర్వ గుణవిన్యాసవిజేతాయామయేన్యధాత్. తంచానుకయమాత్మస్వసాహనుకయీపుమా ॥ జ్ఞానవైరాగ్యవిద్యైర్హృదస్తోజహాన్పుః ॥ ౧౮ ॥ అప్తిర్వాచుమహారాజ్జీతత్త్వత్వై సుగతావనమ్ ॥ సుకమార్గతదన్తాచయత్ ద్వాన్యంస్వర్చనం భవః ॥ ౧౯ ॥ అతిపద్యర్థప్రత్యర్థస్థివ్యయానుకూపియచాక్షణ్డేవాయత్రయః ॥ నావిగ్ధతార్థం పరికర్తాపిసామెయసరస్వ గృహమానర్వయః ॥ ౨౦ ॥ దేహంవిపన్నాఖిలకైతనాదికంపత్యుః పృథివ్యాదయిత్యకాతస్త్యః ॥ ఆలక్ష్మ్యోచిచ్ఛపిల్యసాసతిచితామధారోపయద్రాసాని ॥ ౨౧ ॥ విధాయక్యత్వంహృదినిజలాత్తదత్యోదకంధర్మరుదారకర్త ॥ శ్వాత్వాదివిష్టాప్రీతదాంప్రీతిపరిత్యగివేశవహ్నింధ్యానితిభర్తృపాదమ్ ॥ ౨౨ ॥ విలోక్యానుగతాంసాధ్యం పృథువిరవరం పతిమ్ ॥ తుష్టుర్వరదాజైదైవవధ్యుపహస్రః ॥ ౨౩ ॥ కుర్వత్యః కుసుమాపారంతస్త్విన్ద్రస్తాసానినదత్యువరతూర్వేమగృణన్తి

శ్లోక-తతః ప్రపరకర్తవశ్యో భూత్యా, స్వరూపస్థాపరమాత్మత్వకావిమ్బితగుణాష్టకస్వరూపేణావస్థితోఽభూత్-ముక్తోఽభవదిత్యర్థః ॥ ౧౮ ॥ ఋతిధాన్తిర్వాచి-పృథోఃపత్తిమహారాజస్యప్రీ-సుకుసూరి అతదన్తావనగమనాదిశ్లేషమన్తద్యోప-పితివమనుకృత్య, వనం-గతావవిష్టా-అతదన్తత్వమేవాహ-యస్యాః అచ్చివః, పద్భ్యాం భవః స్వర్చనం-పద్భ్యాం భవమన్యకత్వీమహాభాగశానిసామౌత్పన్న్యాన్యంసం ప్రవిష్టవతిత్యతదన్తత్వమక్తవ్ ॥ ౧౯ ॥ అతిప-యద్భర్తృప్రత్యర్థంజ్ఞేయవాదిరూపం-తస్యప్రీతేయా, నిష్టా-తయా-భర్తృమహాప్రీతయా-ఋషిణామయసూర్వి-దేవాయా-త్యా-కనమాలాద్యాహారరూపా-తయాచ-కృశీభూతా-పిల్యైంద్రుః ॥ ౨౦ ॥ ఋతిత్వం-స్వస్యాః, పృథివ్యాప్య-పత్యుః-పృథో-రేవం, విపన్నావిగతాని-అఖిలకైతనాదినిఖిలభూనియద్వీన్ద్రియప్రాయోకాదినియన్తి-తథాభూత-మాలత్యర్థస్త్యై-కైచి-ద్విల్యవగ-సా, సతీల్పి-తగ్ధహం-అద్రాసాని-చితా-మారోపయత్ ॥ ౨౧ ॥ ఋతత-స్త్రాతా-లోచితంకృత్యం, పద్భ్యాం హృన్విన్యాసంసర్వా-జలెవా-పుతానతిఉదారకర్త-భర్తృ-రుదకం దత్వా-దివిష్టా, త్రదవాన్త్యా-భర్తృ-పాదం-ధ్యానితి, చితాం-ప్రీతి, పరిత్యక్తదక్షిణీకృత్య, వహ్నిం-వివేశ ॥ ౨౨ ॥ వీర శ్రేష్ఠంపతిం, పృథు-మనుకృత్యగతాంసాధ్యం-విలోక్య-వరదా-దేవపత్యుః-దేవైశ్చ-సహస్రశ-సుప్తత్యుః ॥ ౨౩ ॥ తదా-తస్త్విన్ద్రస్తాసాని, కుసుమవన్దం, కుర్వత్యః, అవరతూర్వేమదేవదుష్టభ్యాదిమ-నదత్యునత్తు-పరస్పరం, గృణ

స్త్రీస్త్రీ అభావస్త్రీః॥౨౪॥ శ్రీ భావణమేవాహం॥ అకాలాభితి॥ ఇయంవధూరచ్చి-ర్ధనావ్యక్తతార్థా, అపూర్ణత్యక్త్యైహ
 దైవా, యావధూః-ధూనుజాం రాజ్ఞాం-పతిం, పతింభర్తారం, సర్వాత్మనానర్వప్రకారైః-భజేప్రాప్తా-యశ్చేతింభ
 గవస్తం-శ్రీయాపిణివధూగః॥౨౫॥ శ్రీ పస్తా-తై నహ - సతి అర్చిః, పశ్యతోస్తా-సతిత్య, దుర్విభావ్యేనచి-న్ద్రయమునః
 శ్వేవ-కర్తృణాపతిపారాధ్యదివా-పతింస్వభర్తారం-వై స్వంపురుష-సృతోగ్రం-ప్రవజతిహసమ్॥ ౨౬॥ శ్రీ
 భగవాన్సప్తతేగవ్యతేనేతిభగవత్పదంభగవత్ప్రీతిసాధనం- వై ముర్త్యంసప్తత్తిర్వ-య-విద్యుదివభవ్యలా
 యుదాపి, సాధయన్తి-తేహంభగవద్భక్తానాం-అవ్యద్దేవాదిపదం, కిమిదగ్గభంసకించిత్యర్థః॥౨౭॥ శ్రీ అభక్తం
 శోచన్తి॥నభితి॥యఃపుమా-నవవర్గ్యమివసర్గ సాధనం-మానుష్యంమనవ్యజన్త-కృత్యోదుస్సాధన-మహతాకర్తృపరి
 పాకేన-మది లభ్యాపి-విషయేషు-పిన్జతేనవశ్యేతో-వై వెన బతేతిభిదే॥౨౮॥ శ్రీ ఎవం-సురస్త్రీషు-స్తువ స్తిమ-
 సతీషు-వధూరర్చిః- పతిలోకం-గతాప్రాప్తాకోపతిలోకః అత్తవతాంజ్ఞానీనాం-ధుర్యఃశ్రేష్ఠః-వైస్యఃపురుషః అద్య
 తాశ్రయంభగవతోనివాసమాతం-వైకుంఠాఖ్యం-యంలోకం-ప్రాప్త-వలంకంకతేత్యర్థః॥ ౨౯॥ శ్రీ ఉపసంహరణీ॥
 ఇత్థంపూతానుభావభితి॥ భగవత్ప్రేమ - భగవతాం, ఉత్పత్తింప్రలయంవై వచూతానామగతింగతిమ్॥వై ద్వివిద్యా
 మవిద్యాం-చనవాన్భృభగవానితి,, యుక్తవిధభగవతాంమధ్యశ్రేష్ఠః, అసాపురురిత్యం మాతానుభావఃఉక్తశ్చప్ర

వరస్పరమ్॥౩౦॥ దివ్యక్షుః॥అపూర్ణయంవధూరధ్యానాయాచైవంధూనుజాం పతిమ్నర్వాత్మనాపతిం
 భజేయశ్చేతింశ్రీవధూరివ॥౩౧॥ సైమానునప్రజయ్యార్థ ఏవమవైస్వంపతింసతి॥పశ్యతోస్తాసతిత్యా
 ర్చిర్ధుర్విభావ్యేనకర్తృణా॥౩౨॥ తేహందురాపంకిమ్యస్వస్త్వార్థాంభగవత్పదమ్॥పులిలోలాయుదాయే
 వైవై ముర్త్యంసాధయన్తి॥౩౩॥ సవశ్యేశోబతాత్మధుర్గ-ప్రచైవమాతానువిలభ్యాపి-పవ
 ర్గ్యంమానుష్యంవిషయేషుపిన్జతే॥౩౪॥మైత్రయేఉవాచ॥స్తువ స్తిమసురస్త్రీషుపతిలోకంగతావధూః॥
 యంవాఅత్మవిదాంభుగోవైస్యఃప్రాపాచ్యతాశ్రయః॥ ౩౫॥ ఇత్థంపూతానుభావా-సాపురుషుభగ
 వత్ప్రేమః॥౩౬॥ రితంసగ్యచరితముదామ చరితగ్యతే॥౩౭॥యథదంసుమహత్పుణ్యంశ్రద్ధయా-వహతేపరితే॥
 శ్రావయేచ్చుణ్ణయా-ద్వాపిన్పృథోఃపదపిమియాత్॥ ౩౮॥ బ్రాహ్మణోబ్రహ్మవర్చస్వీత్రయోజగతిపతిః॥
 విట్పతిస్తుభవైవైశ్వత్సూద్రఉత్తమతాంలభేత్॥ ౩౯॥ శ్రీకృత్యథదమాకర్తృగవరోనారధనా-వైచర్య
 తా॥అప్రజాస్సుప్రజతమోనిధి వోధనవత్ప్రేమః॥అస్పృశ్యేత్రిస్సుయశామూఖాభవతిపణ్డితః॥౪౦॥ ఇదంస్వ
 స్త్రయంపుంసానువక్తృ లనివారణమ్॥ధన్యంయశ్శన్యమాయుష్యంస్వర్గ్యంకలిమలాపహమ్॥ ౪౧॥ ధ
 ర్మార్థకామమోక్షాణాంసమర్పిద్విషయేభిః॥శ్రద్ధయైతదనుశ్రావ్యంచతుర్థాంకారణంపరమ్॥౪౨॥విజ
 యాభిమఖోరాజాశ్రుతైవృతభియ-తియా॥బలింతస్త్వహర్తవ్యస్యేరాజానఃపుధ్వయేధా॥ ౪౩॥ ము

భావసంపన్నః - ఉదారచరితగ్యంపృథో-శ్చరితం-తేతుభ్యం-మయాకీ రితమ్॥౪౦॥ శ్రీ ఎతచ్చరితకి ర్తనశ్రవణశ్రావణ
 ఫలమాహ॥యథా॥యఃపుమా-నుమహ - త్పుణ్యంపుణ్యసాధన - మిదంచరిత్ర-మవసాతమహాస్సమాహితచి-ప్రే-శ్రద్ధ
 యా-పరితే-శ్రావయేద్వా-సంపుథోః - పదపింగతి-మియాతాప్రప్రయోత్ ॥౪౧॥ శ్రీ అనువక్తీ కంభలమాహ॥బ్రాహ్మ
 ణభితి॥బ్రాహ్మణః, బ్రహ్మవర్చస్వీ-భవేత్॥ధన్యఃశ్రీత్రయః, పరనాదికంమర్త్య-జగతిపతి-ర్చ-వేత్-వైశ్వ-విట్పతిఃవై
 శ్యానాంపతిః-ధూద్ర-ఉత్తమతాం-స్వజాతియేషు-ప్రాప్రయోత్ ॥౪౨॥ శ్రీ సరో, నారిహ, అభ్యతాదరణయుక్తా,
 తిఃకృత్యఃతివార-మూకర్తృగ, అప్రజా, స్సుప్రజ-విద్యారూప్రవిణబలదియైక్తప్రతవా, భవేత్, తధా, నిధనః, ధన
 వతాంమధ్యశ్రేష్ఠః, అనభ్యక్తి క్తీ ర్తి, విట్పతి ర్తి-మూర్ఖఃజ్ఞానవిధుర-చన్దితో-భవేత్ ॥౪౩॥ శ్రీ స్వ స్తిమక్ష ౪౦-ఈ
 నుతే-సేనతితధా, అమక్ష లనివారయతితితధాధన్యంధనసంపాదకం, యశ్చసం-రం, ఆయుష-రం, స్వర్గ సాధనం,
 కలిదోషహరమ్॥ ౪౪॥ శ్రీ సర్వాదీనాం-సిద్ధి, సంమ్య, స్థి, పుష్టి, చతుర్థాంధర్వాదీనాం-పరం, కారణంసాధన-మేతచ్చ
 రితం-శ్రద్ధయా, అనుశ్రావ్యమ్॥ ౪౫॥ శ్రీ ఎతచ్చరిత్రం, శ్రుత్యా, రాజస్యః, సం గామాభిమఖో, యా, యాతి, తె,
 తస్మై అభియాతె, బలిం-హర్త, యధారాజానఃపుధ్వయే॥౪౬॥ శ్రీ యద్యశ్వంవిధానిమహానిపలానితధాపి-త్వక్తా
 స్వఫలసగ్గః, భగవతి - భక్తింఉద్వహాకర్తృక, వైచిత్యవిర్యాణాంవిచిత్యవిర్యశాలినాం-అభిమతం-మహతోభగ
 వతో, మాహత్మ్యగ్య, సూచకం, ప్రభం, వైస్యచరితం, శృణుయా, చాప్రయేత్తరచ్చ, ఎవంచె-దస్య స్థగవతి, పృ

తమతిర్న ద్ర్యః, పార్థి వీంపుధునాలదాం-గతి-మాప్తుయాత్ ॥ ౩౭ ॥ ౩౮ ॥ య, ఇదంపురుచిత-సత్యదరణా, సుదినం, కృష్ణ, ప్రధయక్తే ద్రయ, విముక్తాన్యపరసత్తః, స-మ ద్ర్యః, భవస్థితిః పోతాష్టవరూపా, పాద, యస్య, తస్మిన్, భగవతి, నిపుణాం-మతిం, లభ్యే తెష్టి ॥ ౩౯ ॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతచంద్రావళి కథాఖ్యాయం, శ్రీ భాగవతవ్యాఖ్యానాం చతుర్సర్గోక్తయోగింశోఽధ్యాయః. ॥ ౪౦ ॥

ఎవంకా దైన్యస్య పునఃపరిత్రమభిధాయతస్య నైతిం తచ్చరేతం చాభిధాయమువక్రమమెమసి ॥ విజితాశ్వత్థః ॥ విజితాశ్వః, పునఃపుత్రః, విపులీర్తిః, అధిరాజ, అవీత, ద్రావ్యచత్సల, విజితాశ్వః, యువియోధ్యుః కనిష్ఠే భ్యః భాగ్యభ్యః, కాన్యావీశః అదాత్ ॥ ౧ ॥ కాంకాష్టాంకస్తా అదాతిత్యతాగ్రహార్యతాయ, పార్థిచీందిశం, సూమత్రకాయ, దక్షిణాం చీందిశం - వృకసంజ్ఞాయ, ప్రతిచీందిశం, తురియాం చతుర్థీ ముచీందిశం - ద్రవిణ, నిపుణీతాశ్వః, అవిశదదాత్ ॥ ౨ ॥ పురోర్యమైత్యైశ్వర్యమహనశక్తి-దస్త్రానగతింతిరీధానగతిం-లభ్యా, అస్త్రానసంజ్ఞివాతః అస్త్రానాభ్యో-ఘాత, విజితాశ్వః, స్త్రానాస్త్రానభిదానామాస్త్రమత్సర్వః, అస్త్రానసంజ్ఞి తో విజితాశ్వః, శిఖిన్యాం, సునమృతం, అవత్సరయం, ఆప్తత్యతానదయామాన ॥ ౩ ॥ అపత్యతయమహా-పావకభి ॥ పురాయో, వనస్య, శాః, తస్మా, త్రయో-గ్మయః, గార్హ పత్యహవనీయదక్షిణాగ్మయః, పావకాదిరూపైః, మనుష్యః,

క్వాన్యనజ్ఞో భగవత్యచరాంభక్తిమద్యహా ॥ వైస్యసచరితం పున్యాంశ్చ యాచ్యుగ్వియెత్పరేత్ ॥ ౩౭ ॥ వైచిత్ర్యవీర్యాభిమతం మహానాశ్చక్ర్య సూచకమ్ ॥ అస్తిన్యూతమతిర్న ద్ర్యః పార్థి పేంగతిమాప్తుయాత్ ॥ అనుదినమదరణే కృష్ణ పురుచరితం ప్రధయక్తే పిముక్తసత్తః ॥ భగవతిభవస్థితి బీతపాదసచనపుణాం లభ్యే తెమతినమన్య ॥ ౩౯ ॥

మై తెయడవాచ ॥ విజితాశ్వః-ధిరాజా-వీత్సపురుపుత్యః పుధుశ్రవాః ॥ యువియోధ్యుః దదాతా-స్థాభాభ్యభ్యో భాగ్యచత్సలః ॥ ౧ ॥ హస్తతాయా-చ త్సాచీందిధామకతాయదక్షిణామ్ ॥ ప్రతీందివృకసంజ్ఞాయ తుర్యాం ద్రవిణ సేమిమి ॥ ౨ ॥ అస్త్రానగతింశక్తిర్న ద్ర్యః-స్త్రానసంజ్ఞితః ॥ అపత్యతయమా-ప్తత్యశిఖిన్యాం సునమృతమ్ ॥ ౩ ॥ పావకః కవమానశ్చ శుచిత్వగ్మయపురావస్థశాపామత్సన్యాః పునర్యోగగతింగతాః ॥ ౪ ॥ అస్త్రానానభవస్య త్యాంకాపిర్ధానమవిస్తత ॥ యత్సర్వశక్త్యసార్థారంపిద్యానపివజఃఘ్నివాక్ ॥ ౫ ॥ రాజ్ఞాంశ్చ త్రింకరాదనదక్షిణులూచిదారుణామ్ ॥ మన్యమానోదీర్ఘసప్తవ్యాశేవసినస్తవహ ॥ తత్రాపిహంసంపురుషం పరమాత్మానమాత్మదృక్ ॥ యజంస్తల్లాకతామాచకుతలెనమాధినా ॥ ౬ ॥ హవిర్ధానాద్ధవిర్ధానీవిదురాసూతవట్సుతాక్ ॥ బర్హిషదంగయం శుక్రంకృష్ణంసత్యంజితవ్రతమ్ ॥ ౭ ॥ బర్హిషత్సుచహాభాగోహవిర్ధాని ప్రజావతిః ॥ క్రియాకాజ్ఞేమనిష్ఠాతోయోగేమచకరూద్రహా ॥ ౮ ॥ యస్యేదం దేవయజనవమయజ్ఞం వితస్యతః ॥ పార్థిచీరాన్యోగికుశైరానీదాస్త్రతంవసుధాతలమ్ ॥ ౯ ॥ సామద్రీం దేవ

మాత్సన్యా, వై, లన, ర్యోగగతిమిత్సత్, పార్థివై, ఆహవనీయత్యాదేస్సం చా-రూపత్యా తైమాంశుమన్యయామణోత్పత్త్యస్త్రస్త్రాత్మతదభిమానజవతానామృతేత్రవవక్షితా ॥ ౪ ॥ సుభవస్యత్యాన్యస్యాం భార్యాయం, అస్త్రానాం విజితాశ్వః, హవిర్ధానం, పుత్రం, లెఖ, అస్త్రానం విజిన్య, యుజ అస్త్రానో-శ్వసార్థాం, విగ్వాణానగ్మపి, నజస్త్రివాక్, ఎతేనశక్తిదస్త్రానగతిలాభకారణము క్తమ్ ॥ ౫ ॥ సూతాస్త్రానః, రాజ్ఞాం, వృత్తిం, కరాదానదక్షిణులూచిదారుణాం పరశీదాత్తి కాం-చున్యమాన-దీర్ఘసత్రాపిష్ఠానవ్యాశేవ విససర-హేత్యాన్యత్యై ॥ ౬ ॥ తత్రాపిదీర్ఘసత్రేపి-హంసంస్యేదాంశ్చ శింకా నీతిహంసం, శుద్ధపవా పరమాత్మానం-పరవపురుషం-అత్యదృక్ ప్రకృతివిలక్షణభవశ్రుతకన్యత్రయాధాత్వవిజ్ఞానీక-యజక్, శుకలెనదీర్ఘానపహతేన-సమాధినా-భగవల్లోక-చవాపత్ ॥ ౭ ॥ హేమిదుర, హవిర్ధానాదస్త్రానపుత్రా, ద్ధవిర్ధానీతద్వార్యా, బర్హిషదావీక్, వట్సుత్యా, సహుత ॥ ౮ ॥ హేమహాబానా, హవిర్ధానోహవిర్ధానస్యావస్థం, బర్హిషత్, ప్రజాపాలనపరః క్రియాకాజ్ఞే, యోగేమచ, నిష్ఠాతః నిష్ఠి, య, ఘాత, హేమరూద్రహా ॥ ౯ ॥ క్రియాకాజ్ఞేమనిష్ఠాత్యమేమాహ ॥ యస్యేతి ॥ ఇదంవసుధాతలం, దేవయజనవయజ్ఞవాటం, వితస్యతః, యత్రదేవేకోయజ్ఞః కృతస్త్రస్థిమి-ఎవదేశితసర్వజ్ఞాస్త్రంకర్తవ్యః, పార్థిచీరాన్యోగికుశైః, కృత్సం, వసుధాతల, మాస్త్రత, మానీక్, అతవ, పార్థిచీనబర్హిర్వియ్యత్యై ॥ ౯ ॥ సః

విపాల్చిః బర్హి - స్థముద్రస్యభుక్తిం , దేవదేవేనబ్రహ్మణా-ఉపదిష్టం, శతద్రుత్యాఖ్యాం, ఉపయేమతాంశితద్రుతింవిశి
 నష్టి, కై శోకించాలం , చారూణిశుభ రాణిసర్వాగృహ్యైస్సానియస్యాస్తం, సుప్త, అలఙ్కృతాం, ఉద్యాపావిహాపా,
 పరిక్రమస్తీచగ్నిం, యాంశతద్రుతిం, అగ్ని , చక్రమే శుకీమివ , అయమర్హః, సప్తశ్చి శాంసత్రతద్వార్యాద్యనైవాగ్నిః
 కామావిష్టోమాత్ , తంచతద్వార్యాత్సహనామన ప్రర్షి భార్యాయాపధారిణిసతీరవయమాన , రమయత్వావతదై
 తన్మృరూపేణశర స్రవ్యేవిధాయాగచ్ఛత్ -తాంచయధాన ప్రర్షి భార్యభాగ్యైర్హిమీకాయతవాక్ , తద్వదితి , స్తుకీమ
 తిపా రెస్తాకస్తాకఘ్న తధారామివేర్ష్యైః ॥ ౧౧ ॥ ॥ మూర్త్యయానశోఽయేనమాపురైః - క్షయన్త్యాశతద్రుత్యా-
 వివిధాదయ, స్పర్శ్య-ఽఽతాఃవశీకృతాః-మోహతాభియ-వత్ ॥ ౧౨ ॥ ॥ పాల్చినబర్హి-వస్యకాశాత్-శతద్రుత్యాం
 దశపుత్రా-అభవకఉదభవక-పుత్రాకవిశిసప్తి, తుల్యం, నామ - ప్రతమాచారీ - యేహం తె, ధర్మస్తాతాఃపర్వసిష్టా
 తాః-ధర్మ పారగాభియావత్-నిష్టాతికభృహిసర్వ త్రవవశీతానుష్ఠానాన ప్రరభావ్య సభ్యసాన్నిసానియమ ప్రగమన
 మాహ-ప్రచేతసఃప్రచేతోనామానః ॥ ౧౩ ॥ ॥ ప్రజాసరైః పీత్యా- ఉపదిష్టాః - ప్రభయం, తవశ్చరితం - వనమరణ్య-
 మావేశక-దశసభ్యాగ్నానవర్షాణాంవత్సరాణాం-సహస్రాణి- తపసాంపతిం-భగవత్తం - తిపసా- ఆర్యక ఆర్యయా
 మానుః ॥ ౧౪ ॥ ॥ పరిమా ర్శ్యైస్సప్రసీదతా-గిరిశేనరు ద్రణ, యదుక్రమపక్షిం-త-ధ్యాయస్త ప్రవర్తంధ్యాయ
 స్త-ప్రజ్వలస్తచ్చ-సమాహితచిత్రైః-పూజయస్తచ్చ - ఆర్చ్యై తిపూర్వైకాన్యయః ॥ ౧౫ ॥ ॥ గిరిశోక్తంధ్యాయ

దేహక్రామపయేమేశతద్రుతిమ్ । తాంపీత్య చారుసర్వాగ్నేశోకించాలంసుప్త్య లంకృ తామ్ ॥ పరిక్రమస్తీము
 ద్యాపావకమగ్నిః ॥ ౧౧ ॥ విబధానురగంధర్వామునినిధనరేరగాః ॥ వివిధతాన్మూర్త్య యాదిభ్యుక్త్య
 య జ్యైస్ససూపురైః ॥ ౧౨ ॥ పాల్చినబర్హి వశిష్టతాగ్రైశ్శతద్రుత్యాం దశాభవక । తుల్యనామకతాన్మ
 ర్శ్యధర్మస్తాతాఃప్రచేతసః ॥ ౧౩ ॥ పీత్యా-ఉపదిష్టాః పజాసరైఃతపసేనమావేశక । దశవర్షసహస్రాణిచితపసా
 ౨౨ర్చం ప్రవస్పతిమ్ ॥ ౧౪ ॥ యదుక్రంపరివృత్తేనగిరిశేనప్రసీదతా । తద్ధ్యాయస్తేజవస్తచ్చభాజయస్తచ్చ
 సంయతా ॥ ౧౫ ॥ విదురఉవాచ ॥ పచేతసాంగిరేగ్నియధాఽనీత్యధిగత్యమః । యచ్ఛాపాగ్నహారః ॥ పితప్ర
 న్నోచ్చిన్నాన్యదార్థవత్ ॥ ౧౬ ॥ సక్తమఃఖిలవిప్రైఃశివేనహిశరీరిణామ్ । మృదభోమనమోదస్యరసక్తాద్యమభి
 ప్సితమ్ ॥ ౧౭ ॥ ఆత్మ రామోఽపియస్సస్మదీనలోకస్సరాధన్ ॥ శక్త్యాయుక్తోవిచరతిఘోరయాభగవా
 న్మహః ॥ ౧౮ ॥ మైత్రేయఉవాచ ॥ ప్రచేతసఃపితృర్వాక్యంశిరస్సృధాయసాధవః ॥ ౧౯ ॥ ప్రతీచీంపయయు
 ప్రవస్యద్వతచేతసః ॥ ౨౦ ॥ సముద్రముపవిస్తీర్ణమపశ్యిత్పురమాత్మరః । మహాన్సభివస్యచ్ఛంప్రసన్న
 సలిలాశీయుమ్ ॥ ౨౧ ॥ నిలరక్తోత్పలామ్నోజకల్పారేస్తీవరాకరమ్ । హంససారసచక్రాశ్చకారృదవసూ

స్త్రత్యావ్యక్తం, తతఃసీమ క్తంగిరిశేనతపత్యవిదురః-యదాన్యై నాగై - పరి, గిరిశోకసహ-ప్రచేతసాం-సక్తమ
 ఆసీత్ - హే, ప్రజా-పీతో-హరోరుద్రః-అర్ధవత్ పురుషార్ధసాధనం-యదాహ- తనో-స్త భ్యం-చద ॥ ౧౬ ॥ ॥ శి
 వసక్తమగ్రదృష్టభ్యమాహ - హేవిప్రవై, శరీరిణాం ఇహసంసార-శివేనసాంకంక్షమోద్ధృభాఃమఃఖేనాపిలబ్ధువశ్యః -
 మురయుః, అభిషేతంతత్రుమిష్టం-యంశివం-అసక్తాత్ వివయా-స్తరసక్తత్యాగా-ద్ధృష్ట రేవకేవలం-సతుపాల్మః - తెనశివే
 న ॥ ౧౭ ॥ ॥ సనుమునిసాంకింత్రాగ్నేనఘోరత్యాదిత్యాశక్త్యా-గ్రహ-మోఽయం - భగవాన్ఉత్త్రత్యాదిజ్ఞానవాక్ -
 హరిః-ఆత్మ రామోఽపిఆత్మ రామత్వేనలోకసంచారప్రయోజనరహితో - పితృర్ధ్య-దీనలోకస్య - రాధసేనిధ్యయ-దీ
 నానసగ్రహీయమితవాత్ , శక్త్యాప్రేయాసహ-యుక్తః, ఘోరయా-హూర్వ్యా-ఉ-అవశీతో-విచరతి ॥ ౧౮ ॥ ॥ ॥ ఎవ
 మాప్రహ్లోముని స్తద్యధావద్య త్తమప్రకమతైఃప్రచేతసభి ॥ సాధవఃప్రచేతసః-పితృఃపాల్చినబర్హి వశిష్టాః - ప్రజా
 స్సృశేతేతాక్యం-శిరస్సృ-ధాయతలిగోరవేణశిరసా- సమోద్య-సృష్ట్యర్థంతపస్యా-ద్యతచేతి-పితచీచీంప్రతీప్ర
 యయుః ॥ ౧౯ ॥ ॥ సముద్రముపసముచాత్ కించిన్నాగ్రం, ఉదో - ధికచే , తి-కర్మప్రవచయత్వేతన్యోగాద్వి
 తీయా-సముద్రసమిపేవా-విస్తీర్ణం-సుశోభనం-మహత్త్రేవం-రశ-అ-శత్రుత్ - మహా త్త్వమేవస్త్వయతి ॥ మహతాంజ్ఞా
 నినాం-మనభవస్వచ్ఛం-నిర్మలం-ప్రసన్నాత్మ-సలిలాశీయామత్యాగయః-యస్మి క ॥ ౨౦ ॥ ॥ స్థిలిలోత్పలాదీవా, మాకరంజ
 న్నసాం-ఉత్పలానిరాత్రివికాసీని - అమ్నాజానిదివావికాసీనికల్పారాణిసద్ధ్యాగ్నికాసీని, ఇన్దిరంసీలోత్పలం-తస్యస్వనరు

[illegible]

జితమ్ || ౨౧|| మత్తభ్రమరనాస్వర్యహృష్టగోమలతాజ్ఞిః || ౨౨ || పద్మకౌశరశోదిత్యువిషీపత్ప్యనోత్త్వనమ్ ||

తత్త్రిగాన్దర్వమాకర్ణ్య చివ్య మార్గమనోహరమ్ | విసిస్తూ *రాజపుత్రా నైమృదజ్గపణవాన్వితమ్ || ౨౩ ||

తర్వాదవసరస స్తస్మాన్నిషాక్రమ స్తంసహసుగమ్ । ఉపస్థగీయమానమసురప్రవరంవిబుధానుకైః॥౨౪॥

తప్తహేమనికాయాభంశితకణ్ఠంతీలా చనమ్ | ప్రసాదసుముఖంపీఠ్యప్రణేమర్జితకౌతుకాః || ౨౫ || స

తాన్మృషన్నార్తిహగోభగవాన్ధర్మతత్సలః|ధర్మజ్ఞాభోజీలసంపన్నాస్త్రీతాస్త్రీతడవాచహ||౨౬|| రుద్ర

ఉవాచ॥ యాయం వేదిషదాపుత్రాపిదితం వచ్చి కీర్తితమ్. అనుగ్రహయభద్రం వావంశేదర్శనం కృతమ్॥ ౨౭॥

యః పఠంతమన స్మాతృగృహానీవసంజ్ఞితాత్ | భగవన్తంపాసుదేవంప్రసన్నస్పృహియోహీమే ||

[illegible][illegible]

2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040

తాత్పర్యము | బదాశలీరాజపుత్రాన్వారాయణపూజపః || 39 || రుద్రదత్తాచ || జీవంతజీవః || రుద్రః ||

— కిలోప

స్వరూపితిభావః ॥ ౨౮ ॥ శ్లోనర్యోతీ-ప్రప్తత్వేమేవాహ॥ సదృశ నిష్కళి॥ పుమాన్, శతజన్మభిః, కెవలస్యవర్ణాశ్చ సదృశ నిష్కళ-విరిణ్ణితాంవిరిణ్ణీ సూలార్యకృం-తత్సామ్యంవా, ఎతి-మామిత్యత్రాప్యేనం-తతఃపరంతతఃచరతా, న్నా, మేతి, లభాన ప్రరం, భాగవతశిష్య క్షరద్వామస్థానపరః, అమృత్యవతురద్యవగవ్యం, న క్తుమయోగ్యంవా, వై క్ష్యవనిష్ఠునబన్ధ, పదంస్థానం, ఎతి, అహం-మి. ధాఃవిప్రేన్నాగ్రయశ్చ కలాతియైస్ససాధికారా దై, యథాపాత్రమనన్త కౌత్య ర్థః ॥ ౨౯ ॥ శ్లో అధ, ననుయాయం-భగవతః, స్థ-భవధ, అతీ, మన, భగవాన్యథా, ప్రియః, ఎవం, యాయమపి, ప్రి యభవధ, భాగవతానాంభాగవతేభ్యః, మే, అన్యః, ప్రియః, కన్య, నామై శ్లో ॥ ౩౦ ॥ శ్లో తత్, ఇదవశ్యమూం, జ ప్ర వ్యంశూగ్రియతామిత్యన్వయః, జ ప్రవ్యంవినిష్ఠి, వివిక్తంఅనజీ-ద్దం-యద్వా-వివిక్తంక ర్తరిక్తః, వివేచకం, ప్రకృతిప్ర రుపవితురుత్సేనపరమాత్మ పివోగ్మిత్యర్థః, అతవప-పవిత్రం - అతవప-మగులం, ధర్మదిభురపార్థసాధనం, సన్మృ్రియన కరంము క్తిసాధనం-అతవప-పరిం-మి యుక్త భ్యం-పదామి ॥ ౩౧ ॥ శ్లో ఇత్యవపదామిప్రితిజ్ఞాపూర్వకం-అనుకో శపృదయఃకృపాయ క్షపృదయః -భగవానామై రాయలవ-పరంపారీప్యఃపారీపకశ్చ -యన్యవ-శివః-బద్ధానిజ్ఞాపిత టావ-మైస్తా-నాజిత్రాత్రాస్మృతి-పచవాక్య-మాహ ॥ ౩౨ ॥ శ్లో న్యూహపన్యూహైస్తై ప్రవీన్ర్యోతీ-ప్రప్తత్వంభక్తాను గ్రహర్థమేనస్సార్ధ మివదత్సర్వా ప్రరార్త త్యగుణవిష్ణుంననుగురోతి॥ జితేమి॥ హేఅత్వ సద్గుర-అత్వ వతాంజ్ఞా

పాపయత్యంతా - అందుద్దామలరధప్రభుహంసశృంగీకాణామిన్ద్రియాశాం-యదీశంవనః-ఇన్ద్రియాణివ-తదాత్మ
 తతదుగ్రహయ, సూక్ష్మకత్వే ౨ పివిజివ్యహృషీకేశైన్ద్రియగ్రహణమనృద్ధోపాసనస్థానకృతం-తదాహో క్తంత్వతియ
 యుద్వియద్వర్గిరవిద్రాభ్యంహృషీకాకామధిక్వరం । శారదస్థివరశ్యామంసంరాధ్యమృషిభీశ్చత్రై, రితి-ఉత్తస్సజగద్రూ
 పత్యజైవస్యజెవాదిరూపత్వపతల-ర్థాయ త్రిత్వకళా-యమాహ-చరమహంసాయ-హిస-క్తికర్తృశ్చింఘ్రాపుష్ప
 రూపంవలమూర్తితేజస్సస్థిం శ్చైవీహంస-తనీకన్ద ధారయ-వృత్తున్-అపహంపాప్త నభిత్వకః-పూర్ణాయత స్త్రవ
 ప్సవ్యావృద్ధి తాయ-నిత్యనిమపాధికా స్తరసీర్వాస్య ప్తికృతంజగద్రూపత్వంసభగవతబోపాధిక - వేదస్యతదేవాదికి
 రేవ్యభివ్యాప్తిః :: పివలంసావ్యధ్య త్రి, త్రిశ్చతేకర్తృకృతేతత్సగ్గజేవాదిరూపత్వమాపాధికమితత్తః-చరమాత్మ నోతైలక్ష
 ణ్యోద్ధి-నిద్యా-చరమహంసాయ-అపహంపాప్త నై-అతవన - నిర్వృతాత్మ సోకరహతాయ-నిభృతాత్మ నభిపా-రెక్ష
 య్యధిహార్యాయ-అతవన పూర్ణాయస్వరూప-స్వరూపాశ్చవ్యావృద్ధి తాయ-యద్యా-పూర్ణాయవ్యాపకాయ-నిభృతా
 త్మ నైలవా పసమ స్తకామాయ - అయమపిజగద్రూపకోపయ క్తవగః- అవా పసమ స్తకామాయ-సాస్వత్రితాస్సమా
 హితకామపదాననవగ్ధ్యాయుత్త సతుదరిదః ॥౩౬॥ అన్యదపరక్షణోపయ క్తగః-జాతమాహ- స్వర్గావవగ
 యో, ద్వారాయసాధనహితాయ :: ఇష్టాపూ ర్ణంహుధాజాతంజా-యమానంపిత్యంవిభక్తియవనశ్యనాభిః - అమృత
 స్త్రైగవ-సేతు, రిత్కాశ్చితే-సేతురపసేతుర్లక్ష్యకఃపాపిపకః-సేతున్-తిరా స్తగప్రాపకః - స్వర్గావవగద్యారభ్య సహ
 పాదయన్మన-స-సోతి-సేతుంసదా-శుచిమయోగిచి త్తవ-నీదలగవతఇతిశుచివతే - యోగిభిత్తిత్వముపాస్యత్యేనతత్వ
 మిహితావవగద్రప్రభిత్తకర్తృక-హరగంవిరగంయస్యసో-౨-౨- స్తస్య - అగ్నిరూపాయ - చతుర్థాంకాతపాశానా
 యంచాతుహ్యోతః-చతుర్థిః-హోతృభిఃసాధ్యః - తస్యై - తస్యవెన్జాయ - తద్రూపాయేత్వగ్ధ్యః-యజ్జరూపత్వయజ్జారాధ్య

ద్దాయహృషీకేశైన్ద్రియాత్మ నై-నమఃపరమహంసాయపూర్ణాయష్టనిర్వృతాత్మ ॥౩౭॥ స్వర్గావవగద్య
 రాయనిత్యంశుచివ దినమ । నమోహరిణ్యవీర్యాయచాతుర్జిత్రాయత వ్రవే ॥౩౮॥ నమఃకర్తృ ఇష్టాత్రయ్యః
 పతయేయజ్జ రేతసే । తృప్తిదాయవజేవానాంనమస్సర్వసాత్త నై ॥౩౯॥ నర్వస త్వాత్మ దేశాయవిశేషాయ
 స్థవీయ సై-నమస్త్రిలోకపాలయనహ-ఓజోవలాయన ॥౪౦॥ శిబిలిక్తాయనభసేనమై- స్వరూపారాత్మ ॥

త్వతత్ఫలదత్వాదిభిఃస్వగద్యారాయేత్వగ్ధ్యః ॥౪౧॥ ఊర్కపితూక్రామనం- ఇహిదేవానామనం-తదూగ్రహయ ఊ
 గ్రిహాదిరూపేణపిత్రాదీనాంత్వ త్రిమాదయతద స్తర్యామరూపేణయఃఫలదః - తస్మా ఇత్త్యం-త్రయ్యఃవెదస్య-పత
 యేరక్షకాయ-పతిపాద్యాయ-హ-యజ్జ స్య, రేతఃఫలం, తదూగ్రహయఅత్రహరగ్ధ్యరూపాయేత్వాహవనీయవ్యగ్నిరూ
 పత్వము క్తం, చాతుర్జిత్రాయ-స్తవఇతిద్రవ్యక్రియామన్తాద్రిద్యత్ కయజ్జ రూపత్వం, ఊర్గ ఇవఇతియజ్జారాధ్యదేవ
 తారూపత్వం, త్రయ్యఃపతయఇతిస్వర్గావవగ త త్వాననవకాకివెదకారణత్వం, ఎవంస్వర్గావవగ ద్వారత్వము క్తం,
 స్వగద్యారభి భేనవహతోకనుభాసనత్వపిత్తేతం, తదుపపాదయన్మన-స-సోతి-జీవానాం, తృప్తిదాయతత్త్వస్వరూ
 పివిదయ-నభవజనుభుపదాయేత్వగ్ధ్యః, ఎవదుపపాదకంసర్వసాత్త నభిత్, సర్వరసాః, కటాన్తలలహమాధుర్యాయయః,
 తదాత్మ సేతుగ్రహయేత్వగ్ధ్యః, కటాన్తదిరసానామజ్జలపరిణామరూపత్వాత్, -రసోహమపున్కా నైయ, తిదస్యతద్వి
 ఘాతీత్వగానాత్సర్వసాత్త నభిత్తు క్త - ఇదంతేబ్దస్వరూపాత్త కత్వస్యాత్వం-అక్షణం, స్థవీయ సేతులాయ, విశేషా
 యపుభివ్యాత్మ సై-గధరూపాయేత్వగ్ధ్యః :: పుణ్యగోనఃపురివ్యాంచెతిగానాత్ ॥౪౨॥ ॥౪౩॥ ఎవంసర్వసానిభోగ్య
 యాపేత్వ త్రిదత్వము క్తం, అధభోక్తృభోగోవకరణభోగస్థానాదిరూపేణత్వ త్రిదత్వమాహ-స్వరగ్ధ్యః-స్వరస్వత్వాత్
 దేశాయ, సర్వమదేవతపతాంభోగోవకరణభోగస్థానరూపం, సర్వత్వానోభోక్తరోజీవాశ్చ దేశాశ్శరీరయస్య, తస్యై
 పృథారాస్తరేణాపితృ త్రిదత్వమాహ-సహజీవప్త త్రిసామర్థ్యవిన్ద్రియక క్షి, జజ్జ సైజ-బలంధారణసామర్థ్యం దేశా
 శక్తి, స్తదూగ్రహయేత్వగ్ధ్యః, సహ-అదిరూపేణాపితృ త్రిదాయేత్వగ్ధ్యః, ఎవమాకారణజగద్రక్షకత్వమిత్యాహ, తైలో
 క్యపాలాయ, ఉత్తప్రకారేణైత్రిలోక్యస్తర్వాతకృత్సృజగత్పాలాయేత్వగ్ధ్యః ॥ ఎవంజగదుపాదానత్వతద స్తరూత్
 వ్యతనస్యత్వతత్వం-హ-ర్వత్వాదిభిఃతదేవాసాధారణైవత్వైః-సర్వోత్పత్తంసమస్కృత్య-అభవచిదాత్మకంసర్వము

పివస్తుత్పత్తిరీరమన-అత స్త్యత్సోత్పత్త్యుత్పత్తిత్యగ్నివాగ్మెణసర్వాత్త కత్సేననయన్-అతి || శబ్దలిఖామేతి || శబ్ద ఆ
కాశగుణః - స తిష్ఠంశీరీరయన్-తస్యై, సభాసేకకాశయాపాయన్-ఇదమాయావృత్యుణిరీరకత్పస్యాప్యసలక్షణం-
శబ్దాదిఘరియమనపూర్వకవాగ్మ్యతత్పత్తిరీరకత్సేనస్థితాయేత్యర్థః - వ్యాప్తిశ్చేద్యామగ్నివివనబహురేవ-తిత్యుత్పత్తిలమివ
నాస్తరేవ - కింత్వస్త్రహిన్సైత్యాకా-అస్త్రహారాత్సనభి-అతసనస్త్రమవిద్యేదనవ్యాప్తితీత్యాత్మ-అస్త్రహ
శ్చవ్యాప్త్యస్థితాయేత్యర్థః-తథావహాగ్మితే, అస్త్రహివృత్తత్యర్థవ్యాప్తనారాయణ్యేత, ఇతి-పుత్యాయయజ్ఞ
చానాదిరాపభుణ్యశీరాయ-అముష్మేతత్సాన్యగ్నగోదీలోకరూపాయ - లోకాయపిత్వలోకరూపాయ-హరివర్చసేజ్ఞా
సప్రచురజీవరూపాయజ్ఞః || ౪౦ || ప్రవృత్తాయనివృత్తాయచకర్తృజ్ఞేప్రవృత్తినివృత్త్యాకర్తృరూపాయ, పితృదేవాయ
చగృత్తికర్తృరాన్యతత్ఫలప్రదపితృదేవాదిశీరాయ, ఇర్త విపాకాయ-ఇర్తృతాగ్నిశభిసంహితపలభగవదారాధనసూ
పః-తిగ్న-పిపాకఃపలం, తస్యై, నివృత్తిగర్తృలగూపాయేత్యర్థః - తథా, మృత్యువెదుఃఖిదాయదుఃఖిప్రవమృత్యురూపా
యజ్ఞః || ౪౧ || ప్రవేళిమామిశ - యద్వా-మేతశః-ఆశిమాంధర్వాదీనం, కారణాత్మ సెభలపకాశకాయ-మనవేనర్వజ్ఞా
య, స్వామింఘవాదిమనురూపాయవా - మన్వస్తరారథైవతాయవా-మస్త్రీరూపాయవా - ఎవంసర్వాత్త కత్సేననయ
సమృత్యసామేనమనురోతి-బృహతేనూపెణగతైశ్చరీరతిశయబృహత్తాయ-సర్వాయుక్తస్థాయ, కృష్ణాఖ్యసిద్ధరూ
పధర్మాదుసిద్ధరూపైపిసర్వశక్తిప్రయుక్తైత, తథాచక్రీమహాభారతే, యజవేదవిహివిప్రాయేచాధ్యాత్మ విహిజ్ఞాః |
తేవర్చిమహత్సానంకృష్టంధర్మంసనాతన, మితిఅమృతమేదసేఅపితపతజ్ఞానాయ || ౪౨ || పురుషాయేతి || పురా-పురు
షాయ-చపిలద్వంశావతారరూపిణమనురోతి-సాత్త్వికవర్గఃకపిల-యోగీశ్వరోహరణ్యగర్భ, స్త్రుగ్నిపాయ-శక్తి
త్రయంసర్వాదిసామర్థ్యం-తద్యుక్తాయ-నవలక్ష్మీస్త్రీకాలరద్రూపాయేత్యర్థః-మీకుషే, మిమసేచనై, వర్తప్ర

నమఃపుణ్యాయలోకాయజ్ఞాఅముష్మేచూరివర్చసే || ౪౦ || ప్రవృత్తాయనివృత్తాయపితృదేవాయకర్తృజ్ఞే | న
మోగర్తృ విపాకాయమృత్యువెదుఃఖిదాయచ || ౪౧ || నమస్త్రాశిమామీశమనవేకారణాత్మ నే | నమోధర్మాయ
బృహతేకృష్ణాయామృతమేదసే || ౪౨ || పురుషాయపురాణా మహాఖ్యయోగీశ్వరాయచ | శక్తిత్రయంమతా
యమీకుషేఎహజ్ఞాతాత్మ నే || చైతలకృతిరూపాయనమోవాచోవిభూతయే || ౪౩ || దర్శనంనాదిబృహ
ణాందేవభాగవతార్చితమ్ | రూపంలియతమంస్వానాం సుర్వస్మిన్యాయకాశ్చనమ్ || ౪౪ || స్త్రిగ్నిప్రావృ
ద్ధసూర్యమంసర్యసాంద్ర్యసక్త గ్రహమ్ | చారాయుతతరుర్వాచంసుజాతరుచిరాననమ్ || ౪౫ || వర్తకోశ

దసూర్యాత్త కపర్తస్యరూపాయ, తపావ్యహమహంవర్తంసగృహ్యేమ్యత్సగృహమిదే, తివర్తస్యస్యాపిభగవద్విఘాతి
త్వజ్ఞానాతీఅహజ్ఞాతంఅహజ్ఞా-రతత్త్వం, సస్యాత్మ నే-చైతలకృతిరూపాయ-చైతసలకృతిఃస్వరూపం తదేవయ
స్వరూపం, సతధోక్త, స్తస్యై, యస్యాహజ్ఞా-రశ్వరీరంయస్యమనశ్వరీర, మితిప్రతే-వాచోవిభూతయోవాక్యగ్రహ
శ్చాయ-యద్వా, చైతశ్చైకృతిశ్వరీరంవయస్యరూపం-సతధోక్త, స్తస్యై, మనోవాకా-యూహత్రయాత్మ నే, మనఆదివి
షయరూపాయేత్యర్థః-ఇదమనుక్తరూపత్వసజ్ఞాగ్రహకం - కించిదనుష్ఠితీరగరూదిగతమాధుర్యాదివదేవంవిధమివా
నావక్తృమహాకృత్యమపిమనసాచిన్యమతుశీకృం-కించిచ్చనస్తుదూరస్థమేర్వాదివత్పురాదిభిరనభవేతుమశక్యమ-త్యేవంపి
ధమితివాచావక్తృంశీకృం-కించిదికాయనానభవేతుంశీకృంయధానస్త్రికృష్టమహురీకం-ఎవంవిధవస్తుశీరాయేత్య
ర్థః || ౪౩ || ఎవంపారమైశ్వర్యాపాదకగుణగణవిశిష్టంభగవస్తంసమనుగృత్యేదేయివిష్టవశ్చలవిగహదగ్ధంసంవ్యా
గ్ధయమానోవిగహంవదగ్ధయతి || దర్శనమితవభిః || భాగవతే, రచ్చితం-తేయంపం, దిప్తజ్ఞాణాంలక్షణమిహునాం,
నోఽస్థాకం, దర్శనం-దేవాత్మస్వయం, రూపంవిశిష్ట, స్వానాంభక్తానాం-లియతమం-సర్వేషామిన్ద్రియాణాం, యే-
గుణాలసాధారణధర్మాశ్రవణస్పృశసదగ్ధనాభూతనాదయః-తైరజ్ఞసంఅభివ్యంగ్యంయథాతథా-దేవీతిక్రియాలిశేష
ణం - యద్వా-సర్వేషామిన్ద్రియాణామహ్యైతానాం-తద్దణానాంశబ్దాదీనాం, అజ్ఞానమభివ్యక్తి-ర్యస్థిత, తదితి, సేన
ర్వకర్తృ సర్వకామసర్వగధస్సర్వరస, ఇతిప్రతే || ౪౪ || స్త్రిగ్నిగ్ధ, పాగ్నివపివర్త, యోమన-స్వద్వితీ-శ్శృణం,
సర్వేషాంసాంద్ర్యాణాంసక్త గ్రహాయస్థిత - చారవస్తుద్ధర్యా, ఆయతాఅజానలమిన్-శ్చత్వారో-వాహవో, య
స్థిత, సుజాతంసుకుమారం-చిరంసుద్ధర-మాననం-యస్థిత || ౪౫ || వర్తస్యగోశేమధ్య, యానివలరాని-తద్వ, దక్షి
ణీయస్థిత-సుద్ధరేవాయస్థిత, శోభనానానికాయస్థిత, శోభనానిద్విజాదేవాయస్థిత - సుకపోలమాన్యంయస్థిత

తథాన్య, విఠ్ఠలః పిన్ద కాఠః, కర్పంఘాతయామానుయా, ఆత్మదున్దయా ఆత్మ సుజీవేషు, దున్దయా మన్దం యథాభవ తితథాన్యతయా, సంసారియా సేతానర్థకాఠిత్వేనస్థితయత్పరః, యయా ఆత్మ దున్దయామానుయా, యద్యస్తా దీర్ఘరా ద్ధృవమధిస్థిత్యుక్తమిందీపదగర్భమయజ్ఞానమివ-భవతి తం-తాన్వ- మాత్మ తన్ద్రం స్వతన్ద్రం, ప్రతీమహిప్రదన్యమ హీత్యర్థః - అతాత్మ దున్దయేఽపీవేషుగర్భత్యకథనపరమాత్మ నన్దకాఠిత్వ ముక్తం యద్యవధిస్థితితీర్థస్థిత్యా త్త భ్రువహేతుత్వాత్పాత్యులక్షణం, అవిక్రీయత్యనెనోపాదానత్వముక్తం, నిమగ్ధోహిప్రసక్తిశ్చాన్యకః-ప్రసక్తిశ్చోపాదానత్వేన నిమిత్తస్యవికార ప్రసక్త్యభావాత్, భావ్యసామీకేవతః పాగిగదస్తాయోగోహ్యూపాదానత్వం, తత శ్చాన్వసామీగిత్వప్రయక్తవికారప్రసక్త్యతః పైమిథోయుక్తః- వికారస్యస్థాన్య భగ్నీద్ధృవశేషణీభూతచేతనాచేతనగత త్వాద్విశేషవికారాధావాదవిక్రీయత్యుక్తం - నను, నిమిత్తవికారగన్యా పిఠులాలాదః స్వేదత్ర మదివికారదర్శనాత్తద్వి త్తరస్తి నైవనిమిత్తత్వప్రయక్తవికారోఽపిన్ద్యుత్పత్తిః, తతః తే తత్తతబహుస్యాంప్రజాయయేతత్ తైశ్చోఽన్యతే, తేన బిల్బమాలత్రైజగత్సంబంధోవికారప్రసక్త్యభావాత్ - సుజీవీనిమిత్తత్వముక్తం, కన్ద్రత్వమేవోపనిమిత్తత్వం-తత విశిష్టత్వాకారణోపాదానత్వం సహజం వ్యవహేయ కారణనిమిత్తత్వమితీవేకః - విభక్తిక్షయతీతరత్వీత్వత్వం సంపా ద్ద్రవ్యత్వం వలన్యైవేత్యుక్తం భవతి ఆత్మ తన్ద్రనిమిత్త నైవతత్తవత్వముక్తం-అనైవజ్ఞోకత్వము, బ్రహ్మనసంబ్ర వత్సవత్తతీతీయతోద్యానాపరివేషితత్వం, వసిషిణోమనసాప్రద మిహోయదన్యోత్పద్యనానాధారం, పైతీతీ త్యర్థక్త త్త ఆత్రేకీన్విద్యనమిత్యా దినాన్య త్తతః తేవలక్షితముపాదానం - వనభోజనలక్షితమాధారః-యదభ్యుత్థితదీని నిమిత్తం వశే మిప్రశ్నలూప్యకంబ్రహ్మణివాపాదానత్వనిమిత్త త్యాధారత్వాదీనాన్య నైవేతి ప్రతీజ్ఞాపూర్వకోత్తర ంరత్వమన్యవ్యాప్యవ్యాగవ్యతేయతః పున్వలక్షితోపాదానాన్య నైవ-ద్యానాన్య ధిత్వం లక్షితం కృత్సంజగ త్ - నిష్కతస్యః కష్టతేషు సన్దేహార్థః శ్చ ॥ ౬౦ ॥ త్విత్తత్యుక్త భగవత్సన్యాసాపిషయకం భక్త్యాత్మికం జ్ఞానం భాగవతసంక్షా

ఘానం క్షయత్యవిఠ్ఠలః యన్ద్రమధిస్థానాత్మ దున్దయా తిమాత్మ తన్ద్రం భగవన్సృతిమహి ॥ ౬౦ ॥ త్రి యాకలాపై రిదమేవ యోగినశ్చ శ్రద్ధాన్వితాస్యా ధుయజ్ నిర్దిష్టయే ॥ ఘాత్యైర్వియా నైకకరణోఽలక్షణం వేద చరన్తై ర్విచలవశోవిదాః ॥ ౬౧ ॥ ద్విమేక ఆర్థ్యైర్ద్రవ సస్య ప్రతక్షిన్యయోజనస్సత్వతే మోవిభిర్భక్తైః సహ

దేవభిర్భక్తభక్తుక్తం - ఇదానింభాగవతసంజ్ఞవత్సన్దివర్ణా శ్రేమోచితానభిసంఘాతధర్మా సుసానమాత్మ యాధాత్మ గ్జ్ఞా నయోగిన్యభక్త్యుక్తిమత్యాహ ॥ క్రియాకలాపై రితి, యే యోగినః ప్రకృతివిదికాత్మ యాధాత్మ గ్జ్ఞానయోగిన్యమహిమహిమోక్షీతయో గినః-తద్ధాయక్తాన్య నై, క్రియాకలాపైః స్వవర్ణా శ్రేమోచితకర్మకలాపైః అభిధనం యతః ఫల-రిదమేవ శ్చ విదమేవ శ్చ విధమేవ భగవత్సన్యాసాపిషయముక్తయో-సాధుసన్యక్-యజ్జిలరాధయ ని-ఇదంకథంఘాతం ఘాత్యై ర్వియాదీభిరపాన్య కృతై శ్చాద్యవత్సయే-వలక్షితభక్తు పలక్షణం అపాన్య కృతోక్తమధివర్ణ వక్ష్యమిగమాదీప్రమిత్యర్థః-తేవయోగినః- వేదకర్మయోగప్రకాశితే తై శ్రేయోత్తయాధాత్మ గ్జ్ఞానయోగప్రకాశితే సాక్షాత్తేనై-కమోవిదాః కుజిలా-భవన్య ॥ ౬౧ ॥ అపి క్రియభక్త్యవేదకపాదానకారణత్వ ముపక్షిప్తం - విభక్తితీర్థత్వ త్వం - త్తయతీతసహ ద్ద్రవ్యం-చ-ఇమవపాద యం ॥ త్వమితిచయర్థః ॥ తత్తత్వమిత్యర్థ పాదానముపాదయతి ॥ త్వ ముక్తవిధన్య రూపరూపగుణాదీభూతి స్వస్థంపు రుపః-ఆర్థ్యైః తాన్యైః పూర్వం భవత్యర్థః - సృష్టేః పూర్వం ప్రలయదామాయామాసీరీత్యర్థః - కర్పంఘాతసమిత్త్యత్యా హ-సుద్రతక్షి-నుప్రాసన్యస్థి నీవాః-తత్యయచిదిచిదాదిత క్తయో-యన్య-అతవేద-అగదహయః- వత్సమాణనామరూ పవిభాగనిబద్ధమహత్వప్రతిఫలంబిదామయావవిధాగాన్ద్రమాత్మ తీర్థచిన్విన్విత్వే త్వే నానహయమివాసస్థితభక్త్యర్థక-తత-స్థ యాస్వాపృథస్థస్థానశేషణీభూతయాశక్త్యా-రచన్య త్వ తవత్తీర్థం దై వ్యక్యం - తదవేతయోజనీభ్యత్యభ్యర్థకవనం-రజ స్సత్వతమాంసి - విభిన్నానివిభక్తాన్య భూవక్ - యతోరజలద - ర్ద్రవః - న్నహతోఽహజా-రత్ప్రీతిభిః - తతో , చూతాదిభ్యః క్రిమేః - ఖమాకాశీతతో - మరుద్ద్యయః - తతోఽగ్నిః - తతో - వాః అః - తతో - ధరాన్య స్థి తేభ్యః జాదిభ్యః - పశ్యేన్య తేభ్యః - ౨. జ్యోత్స్వ త్రిద్యా రా - సురాభి హృదయః - ఋషయోమరీచ్యా రయః - అన్యై ౨ మావక్ సుజతర్థ గాదయ అభూవక్ - సృష్టేః పూర్వం స్వస్థిన్ను పనం పూతచిదచిచ్ఛ క్తీర్థా మరూప వి భాగాన్ద్రమాత్మ చిదచిచ్ఛ రీరక స్తస్య మేకవేదకారణ తయా ౨ వర్ణితో ౨ షేతీతకర్తృ కరణాధికరణాద్భ్యుచరణాతస్య స్వస్థస్స ర్థ తక్షిన్య తీర్థకపి యోజనస్సన్య త్తికాం మాయాం జీవద్యా రా ౨ సుప్తి విక్య మాయా

సీరకంస్యాత్తా నమనఃకల్ప మాత్రేణ మహాదాది పృథ్వీస్తవస్థిగూఢం దేవాదివతుర్విధవ్య స్థిభూతహత
 యోగోదవహిం మయ్య స్య చర్య నతత్రహృద మరూప భాగా సీరిత్యర్థః ॥ ౬౩ ॥ తస్యం పురుష ఇత్యు
 క్తంతితపురుషశబ్దప్రవృత్తిమితి తద్వర్ణయకపురుషశబ్దవాచ్యతాహింహా ॥ సృష్టమితి ॥ చుర్యయోగవాక్ స్యత్యై
 చక్రకృతిరూపయా, సృష్టమిదవతుర్విధం దేవమనువ్యర్థకృత్వవరణ దేవవతుర్విధం పురందరీరం - అత్తనోఽంతఃకేనలం
 శమూతేన-జీవేనజీవా న్రరాత్త తయా-పుర-మనఃప్రవృత్తిః-అధోఅతః-తంభగవ న్దంఅత్తః -పురస్యాత్తః, జీవా న్రరాత్త త
 యాన న్దం, పురుషగిరుషః-పురుషశబ్దవాచ్యం విదః-తథాహోక్తం ,, పూస్సంజ్ఞై చైతరీ రేన్దికైశ్చియనాత్మరుచోహగి.
 శకారస్యకాగోయవ్యవృత్తయై, ఇకోఽపావాత్తనోఽంతః-యద న్రరాత్త తయాపురమనఃప్రవృత్తిః -తత్రాహ-యోజీ
 వ-హృషీక్షైర్విద్రియేఃసాంఘం-సారఘామఘమక్షికాః-సారంపుష్పాదిగతంఘృత్తైగచ్ఛన్దిపాపుష్ప నీతిశ్యత్పత్తైః-
 అత్రసారఘశబ్ద న్దమపార్జిత మధురాలాక్షణికః - మధుకకాపార్జిత మధ్వీకమధుకకరస్థానయెన్ది యోపార్జిత తత్త్వార్థభోగ్య
 జాతంఘృతైలమభవతి నభివ్యర్థః, అత్రజీవా న్రరాత్త తయా-అయప్రవేశకభవనియతదతకాలక్రద్వాదుగుణ్యవజగద్ర
 ష్టికార్తానుప్రవేశాధిపాత్రీయకమ్ ॥ ౬౪ ॥ ష్టి అధంసంకారృప్త్యమపహాయతి ॥ యవంకాలశరీరక స్త్వం, అత్య
 గ్గవేగకాలవేగమనునందదతామాయోష్యనిమిత్తభయోత్పాదో అలత్యమాణుగం - అపిష్యవేగః - వాయు
 ర్మేఘవ చీర-పూర్వైరేవహతాని, కాలయానఃపీడయత్, వికర్షసింహరసి ॥ ౬౫ ॥ ష్టి వికర్షణప్రకారమేవా ॥
 చ్చిమత్తమితి ॥ ఇరిక్యమేవంక రవ్యమితి, చి న్దయోజ్యైభ్యశం , ప్రమత్తం, విషయేనాద్వైధానిమ, లాలసంతరికామ

నహంఖంమరుదగివాన్దరాన్సరర యోనూతగణౌఇదంయతః ॥ ౬౩ ॥ సృష్టం స్యత్యైర్విదమనుప్రవృత్త్యే
 తుర్విధం శుభరమాత్తాంశకేవ । అధోవిదు న్దంపురుషం శుభ న్దమన్ద్యైర్వహృషీక్షైర్వసారఘంయః ॥
 యవమలోకానతివద్ధవేగోవికర్షసిత్వంఖలుకాలయానః । మాతానిఘాతైరనుమయత ప్రోవ్యసావలీర్వా
 యురివాపివవ్యః ॥ ౬౪ ॥ ప్రమత్తమయైర్చిరిక్యత్వచి న్దయాప్రవృద్ధభోధంవివయేమలాలనమేత్వమప్ర
 మత్తస్సహసాఽభివద్య సేత్యులైలిహసంఽహిరివాఖును న్దకః ॥ ౬౫ ॥ తస్యప్రవాణం విజశతివద్ధితోయై
 ఽవమానవ్యయమాన కేతనః । విశజ్జ-యాఽస్త్వద్గురుర్చుత్తైస్స యద్విసావత్త్వైర్వనవచ్ఛత్తునత ॥ ౬౬ ॥ అధ
 త్వమసీనిబ్రహ్మన్యరమాత్తస్యివస్స తామ్ । విత్స్వంరుద్రభయద్వ న్దమవతశ్చిద్భయాయత్తి ॥ ౬౭ ॥ ఇదజవత
 భద్రంహోమీశుద్ధాన్యవనద్రవాః । గ్వధర్మ మనుతీవనోభగవత్కృత్తి తాఃయాః ॥ ౬౮ ॥ తమవాత్తానమాత్త న్దంస
 ర్వహూతేవసద్భేత్వః । పూజయద్వంగుణ న్దచ్ఛిధ్యాయ ప్రశ్ననకృద్ధరిమ్ ॥ ౭౦ ॥ యోగాదేశమపానాద్య

శం, పార్జితైఃపివిదయై, ప్రవద్ధలోభం-జన-మ-ప్రమత్తః, కాలరూప-స్త్వం, సహసాఖలు-ద న్దకోఽభివద్య సేపార్జితైః
 పి-యధా, తుధా-రేలేహఃనిజీవానయోగపార్జితైస్సృశ-స్సో, మూషక-మిత్యర్థః ॥ ౬౪ ॥ ష్టి అవంసర్వోగ్యుష్ట త్యా
 త్యోత్తమైర్జగదుదయభివలయబిల త్యాత్త్యామేవభజామితీసనిదర్శనమాహ ॥ క ఇతి ॥ తవ-అవమాసేనఅపాదరణేన-వ్య
 యమానంఽనీయమాణం-కేతనంజ్ఞానం-యస్య-సః-త్వదవమానానీనాతీనచైతన్యఇత్యర్థః - వసంవిధోఽపి-యో, దైవా,
 త్వణ్ణితోబుధిమా, స్సవై-త్వస్య, శోవా, త్వత్పాదబ్జం , విజహతి-నకోఽపీత్యర్థః-అతవమా, స్సద్గురుః-నిశ్చజ్జ-యా-త్వ
 త్వజ్జబ్జమవా, చ్చైః ఆరాధయతీస్త - కోఽపాతవగురుర్వ్యోమామద్వయతి-యన్దుబ్రహ్మణో-దిహాపవ త్తిర్నివసనిష్పత్తిరై
 మ-చతుర్దశమనవః-చతుర్దశమనమాన్యనిదవసనిష్ప త్తిరూపాః, సబ్రహ్మేవాన్ద్యదుఃపత్యైర్థః ॥ ౬౭ ॥ ష్టి అత స్త్వ
 మేవపార్జిత్యభివదమప్రసంహరతి ॥ అ ధేతి ॥ సాబ్రహ్మకపరమాత్మైక్యత్వం విత్స్వం, రుద్రభయాత్ త్వదాత్మకన్య
 రుద్రస్యభయాత్ - ఘ్నం , త్వంతు-పివస్థితాంసః - అకుతశ్చిద్భయా, చా సీకుతోఽపిభ మంయస్సాన్యాఅకుచితశ్చిద్భ
 యా, గతిరసేతి-రుద్రభయాదతివహోష్యురైవోరుద్రా న్దగపామాన్యాభిపార్జిత్యై ॥ ౬౮ ॥ ష్టి అవంసర్వస్త్వైర్బ్రహ్మేపదిష్ట
 స్తోత్రోభగవ న్దంప్రస్తాయ-తేభ్యఃప్రవేశోభ్యఉపదిత్యై, తస్మిన్కోస్తోత్రవధేనతాకోరవయూహారుద్రః ॥ హన్యవన
 గ్గ-వాః-పిన్ద్రధాఃపిన్ద్రవయక్తాః, క ర్తరి క్షిః, ఇదింభగవ త్వవనం జవత్తలర్థ తత్త్వ తస్యైవనందధ్యమ ॥ ౬౯ ॥ ష్టి అ
 సేనజపేన-హియూత్కారం-భాదంమజ్జలం-భవితా, తథా, గ్వధర్మం-స్వవద్ధాత్రి మోచితింధర్మ మనుతీవ న్దః-భగవత్కృత్తి
 న్దఃకరణాః - అనకృత్యేనపున్యేన-హంధ్యాయోగ్యుణ న్దః స్తవ న్దః -తమవ-సర్వహూతేవసద్భేతం, అత్త న్దం పూజ
 క్తా న్రరాత్త తయాఽవసద్భేతం-పూజయద్వమ ॥ ౭౦ ॥ ష్టి యోగాదేశంనామైవత్తోత్రం-ఉపానాద్య, పారతఃపార్జిత్య,

మనసా, ధారయన్తి, సమాహతచిత్తాః, మానవసిన్తాః అన్యతాః ఆచరయన్తాః, సన్వేయాయమభ్యంతః || ౭౧ || స్తోత్రస్య సాంద్రాయకత్వమాహ || సిద్ధస్య జ్ఞానాంతర్గత్యాగీరాంపతి ర్విశ్వస్య స్తుత్రిప్తః, ఆత్మజ్ఞానం, ప్రస్తుతిన్యతాం-భృగ్వేదీరావచ్చాకం పురా - ఆహ ఉచ్యతా || ౭౨ || శ్లోక ఉచ్యతే తా - వయం - ప్రజానగైరిమైత్రహోదితాన్ స్తుతః అనెనస్తోత్రానిరస్తాజ్ఞానాః పివిధాః ప్రజాః సిన్ధుత్వ ప్రస్తుతవన్తి || ౭౩ || శ్లోమమా, స్వమాహతచిత్తవానుదేశః, పరమయనం పాప్రయం పాప్రకమాధారశ్చ, యస్య తథా మాతః, ఇదం, పరీక్షా, జడత, ఆశు, స్వసమీచితం, శ్రేయ, అపప్తి || ౭౪ || శ్లోశ్రేయసానుపిమధ్యజ్ఞానపైర్వసరితతయత్యురమాధ, రావమోక్షసాధనవ్యసనిరతిశయశ్రేయస్త్వం వదత తస్మిన్ తామస్యస్తోత్రస్యాహ || శ్రేయసామితి ద్వ్యభ్యక్షమ్ || సన్వేయమపి శ్రేయసాం సుధ్య, జ్ఞానం భగవద్వక్త్రాత్ కంజ్ఞానమేవ, నిశ్చేయనం నిరంతరం శ్రేయః, స్తుతం, మతః, యతః జ్ఞానినో భగవద్వక్త్రాత్ కంజ్ఞానవన్తి, ఉపాయాస్తైర్మైత్ర సరమపి-వ్యసనార్థవందః శిష్యాగరాత్ కంసంసారం, తరన్తి || ౭౫ || శ్లోయః పుమాన్, మయా, గీత మిదంస్తోత్రం శ్రద్ధాయుక్తః, అధియానః అభ్యయనం కర్మాణః, ఉపాయాస్తైర్మైత్ర రురాధ్యమపివారి, మారాధయతి హరివిమయాం భక్తిం లభతే ఇత్యర్థః || ౭౬ || శ్లోతతో-మయా-య, స్థితం, స్తోత్రం, తస్య, గీతాత్, హతే క్తః, గానాద్ధేతః, సుప్రతాత్, శ్రేయసాం గర్వభురుమాధానాం, వల్లభాత్ ప్రభో, రమన్త్యా ద్యక్త్యాః ౨ రాధితత్వ

ధారయన్తో మనసా తాః సమాహతచిత్తయన్తవభ్యసతాద్యతాః || ౭౧ || ఇదమాహ పురాఽస్తాకం భగవాన్విశ్వస్య ట్పతిః | భృగ్వేదీనామాత జ్ఞానాం సిన్ధుత్వం సిన్ధుత్వ తామ్ || ౭౨ || తెవయం హోదితాన్ స్తోత్రాన్ ప్రజానగైరిమైత్రహోదితాన్ అనెనస్య స్తుతమనస్సిన్ధుత్వ పివిధాః ప్రజాః || ౭౩ || అథేదం పురాయన్తో జన్మవహితః పుమాన్ | అచిరాచ్ఛేయ ఆపత్తి తివానుదేశవరాయ || ౭౪ || శ్రేయసానుప సన్వేయం జ్ఞానం నిశ్చేయ సంరక్షమ్ | సుఖంతరన్తి దుష్టాపారం జ్ఞానినో వ్యసనార్థ వమ్ || ౭౫ || యథమంత్రధ్యాయన్తో మత్తీ తంభగవత్ తన్వమ్ | అధియానో దురాధ్యయ హరిమారాధయత్యహం || ౭౬ || విస్త్ర తెత్తుయోఽమన్త్యా ద్యధ్యధిత్వ త్యసన్త్యరక్ | మత్తీ తగీతాత్ సుప్రతాచ్ఛేయ సామకవల్లభాత్ || ౭౭ || యథవంకల్య ఉత్తాయ పాప్రభిత్వ త్రిధయాఽన్వితః | శృణుయాచ్ఛాన్విమయన్త్యో ముచ్యతే కర్తవ్యమై || ౭౮ || గీతం మయదం నరదేవ సద్దానాః పరస్మిన్ భుంకం పరమాత్మ సత్త్వమ్ | జప స్తవ గ్రాధియన్త హిమహవ్యరధ్యయ దైతతలస్య థేషీతమ్ || ౭౯ || శ్లో ౪౯౪ : ౪౯౫ : ౪౯౬ : ౪౯౭ : ౪౯౮ : ౪౯౯ : ౫౦౦ : ఉత్తీమద్భాగవతే, మహాపురాణే, చతుర్థసర్గే శ్రేయోవింశోఽధ్యాయః : ౪౯౪ : ౪౯౫ : ౪౯౬ : తెవ ఉవాచ || ఇతి సంక్షిప్తభగవాన్ సన్సార్వివక్షైరభిపూజితః | పశ్యతాం రాజపుత్రాన్ తాంత్రే విస్త్రధేవరః || ౧ || రుద్రగీతం భగవతః స్తోత్రం సన్వేయచేతనః | జప స్తైతవ సైశ్చ శ్రుర్మూఢావయయతం జతా || ౨ || పాప్రచీనబద్ధి వంక్ష త్తః కర్తవ్యస్యాన్ కమానసమ్ | నారదోఽధ్యత్ తత్త్వజ్ఞః కృపాళుః | ప్రత్యహం ధయత్ || ౩ || శ్రేయస్త్వం కతమదాన్ జితకర్తా ౨ త్తనతహాన్ | దుభావః సన్సుభావాన్ శ్రేష్ఠీర్నియస్తస్మై హ

రచపురమా, ద్యుధ్యై నియత్తుత, అనంతరం నిరస్య తత్సర్వం, విస్త్ర తెలభతే || ౭౭ || శ్లోయః పుమానిదం, కల్గోక్షమసి, ఉత్తాయ, పాప్రజ్ఞః-శ్రుణుయాత్, అన్యస్, శాన్మమద్వా, సమర్థః, సర్వైః, కర్మరూపై, ర్భవన్తే, ముచ్యతే ముకోభవతి || ౭౮ || శ్లో హేనరదేవననాః-మయాగీత, మిదం, పరమపురమస్య స్వంజపస్తన, మాహతచిత్తాః, తవ, శ్వరభ్యంకురుభ్యం, అదైతవసోఽదై, తత్తన్వచ్చాదీనతం, అవాన్యగధపాప్రస్యగర్హ || ౭౯ || శ్లో ఇతి మద్భాగవతవద్ద్రీపద్విక్రీకాఖ్యానాంతర్భాగవతవ్యాఖ్యానాయ తుర్గునై శ్రేయోవింశోఽధ్యాయః : ౪౯౪ : ౪౯౫ : ౪౯౬ : ౪౯౭ : ౪౯౮ : ౪౯౯ : ౫౦౦ : ఎవం రదో పదిష్టభగవత్స్త్వై త్రతవారాధనప్రకారేష ప్రచేతస్సుతవత్సరత్వం పాప్రచీనబద్ధి ర్నారదో పదిష్టాధ్యాత్మ్యపారోక్ష్యభ్యుత్తే ప్రాప్యోపితమహీభారోభగవత్ప్రముపాస్య తల్లోకమగత్యా హమని పశ్యభిరధ్యాతైః || ఇత్యుక్తకారం, సంక్షిప్త ఉచ్యతే, భగవాన్ రుద్రః, చార్దిషతై, స్వస్య, తన్నజితః, రాజపుత్రాన్ తాంత్రేయచేతసాం, పశ్యతాంసతాం, తత్త్రీవా, స్తుతివత్ || ౧ || శ్లోతత, ఇదం, రుద్రేణగీతం, భగవతః, స్తోత్రంజపస్తః, ప్రచేతసోర్మూఢా, మయతందశసాహస్రరత్నం-జతే, తవ-దైతః-పాకం పవతి తివస్త్రై శేః-తపశ్చక్రభిర్భుగ్ || ౨ || శ్లో హేమత్తః-తత-ఆత్మవి-నారదో, భగవాన్, అగ్ర్య, కేవలం-కర్తవ్యవాన్ కత్తిత్రం, పాప్రచీనబద్ధి వం-భోధివత్ || ౩ || శ్లో బోధనప్రకారమేవాహ || శ్రేయః ఇతి | అత్ర ప్రచేతసాం కథామసమాప్త్యా వారా పాప్రచీనబద్ధి వంకథా ౨ వగిష్టాప్రస్తు

యతః ఇత్యవగ్రహం - హారాజః, అత్తనెన్నునై, కర్మతా అనుష్ఠియమానెనయజ్ఞాదికర్మణా, కతమచ్చేయికింబాలశై
 యః సాధ్యం, మీమాసె ఇత్యసి, దుఃఖినివృత్తిస్సంబాప్తిశ్చైవీవ్యతే, తస్మి, హకర్మణి, తదుభయం, నెవృత్తితేజలకర్మణాత
 సుభయం, నసాధ్యత ఇత్యర్థః ॥ ౧౪ ॥ ఋషిసంకేతలకర్మణాచపురుషార్కపాదనతాంప్రతిబోధితఉద్విగ్మనారాజాఽ
 ౭హః ॥ ౧౫ ॥ హేమహాభాగ-కర్మణి-రాక్షివాధీర్ధ్యస్య, సోఽహం, పరంశ్రేయో నజా-మా-అత్ - స్త్రవం-విమలంఅస్తోకర
 యైర్వల్యాపాదకం, జ్ఞానం-మేమహ్యం-బూర్హ్యుపదిత - యెవజ్ఞానెనా - హం-కర్మరూపా-భృన్దనాచ్చసహేతి - ర్మ
 యైయమక్రోధవేయః ॥ ౧౬ ॥ ఋతూలభర్తృభుఅతిబాల్యభర్తృభు-అవర్జనీయప్రవృత్తికర్తృత్వీతియావత్ - అతవస-సంసార
 దాస్యరేషు, భౌగ్యన్యమమతాంకుర్వత్-పుత్రాధిషు-అర్ధధీశురూపాబుధిః - అతవస-మాహ-మాద్యుః, పంప్రేయో-నవి
 సతే ॥ ౧౭ ॥ కర్మవలెమవైరాగ్యంపూర్వబ్రహ్మవిద్యానుపదేష్టుయోగానుభావేనయజ్ఞసమాప్తిత్యక్షంప్రదర్శ్యా
 హః ॥ భోభోఇతి ॥ హేహేనజాపతే రాజః - అధ్యత్తత్త్వశోభ్యలాభాప్రయత్నాదాత్మంప్రభూమాద్యభోభోఇతిదిరు
 త్తిః, యద్యు-హేనజాపతే-హేరాజ-స్మితి-విశేషణదవ్యయాభిపాప్రయోచివ్యుక్తిః-నిమిరుజేన-త్యయ-అవస్థ-సంజ్ఞా
 సతాన్తారితాః-వేదసంఘరాపాన్యసూనాప్రతిః-పశ్య ॥ ౧౮ ॥ ఋషితేవతవతవవైతసంతత్యుతాంపిహం, స్వరస్త,
 ప్తావం - సంపరతింపుతం, ప్రతిక్షువైకదా-యంపరివృత్తిప్రతిక్షువైకదా-యంపరివృత్తిప్రతిక్షువైకదా-యంపరివృత్తిప్రతిక్షు
 డితివిసన్యసఃసంజాత్యధో-అయంకూటైలోహవపరివృత్తిః-శృంగైఃతావంభిన్ద్రచైతన్యన్ది ॥ ౧౯ ॥ ఋషిః, నవాడవ
 తన్ద్రియసేనపరివృత్తిదవాగ్ఇదేషిపధిభిన్దుగభిః । యత్రయన్ద్రియకృతోనాపిదమబ్రుత - స్రుతత్యాదేవస్సవితాదధాత్వి,
 తి-యాగియసంజ్ఞపనస్యహంసాత్వాభావత్రవణాత్తాదాత్మికదుఃఖజనకత్వేనీహీనపశుభన్ద్రవివద్రవవ్యాసస్యగోప
 భోగయోగ్యున్దురతరజన్త్రసంపాదకత్వేనతాదాత్మికదుఃఖాదిజనకోపపదపానకర్మభేదమక్షోరాదికర్మకారయత్చిత్తే

వేద్యతే ॥ ౨౦ ॥ రాజోవాచ ॥ నజారామిమహాభాగపరంకర్తాపదిధిః । బూర్హిమేవిమలంజ్ఞానంయేనముక్యే
 యకర్మభిః ॥ ౨౧ ॥ గృహేషుహులభర్తృభుపుత్రదారధనార్ధధిః । సపరంపిన్ద్రతేమూఢోభౌగ్యస్సంసారవర్షుః ॥
 నారదఉవాచ ॥ భోభోఽక్షాపతేరాజస్సమాన్యత్యయోఽధ్యత్రైసంజ్ఞాపితాన్ద్రవిసంఘాన్దుర్బుజేన
 మాప్రక్షః ॥ ౨౨ ॥ వేత్తావంసంప్రతిక్షువైస్వరస్తరస్తావంసంపరతమయంకూటైశ్చిన్ద్రచైతన్యన్దితేమన్యః ॥
 అత్రతేకధయ్యైఽహమితిహసంపురాతనమ్ । పురజ్ఞనస్యచరితంసోధగదతోమమ్ ॥ ౨౩ ॥ అస్మిన్పురజ్ఞనోనా

కపత్రాధిషధిత్కారిజిసంజ్ఞపితవసమానాంకోర్ధాసంభవాచ్చక, మేవమవృత్తిభిశ్చేన్న - కర్మవలెమవైరాగ్యజననార్ధ
 వైయాన్యపరత్యాత్మదుక్తేః, అతవస-వైరాగ్యోదయాయాన్యపదేతముఖేనాధ్యాత్మోపదేశాత్తేజహః సంప్రస్తాతుం
 పృతిజాసితి ॥ అత్రైతి-అత్ర-నిరతేయపురుషార్ధతత్సాధనాద్యజ్ఞానరూపేనజ-తే, తత్త్వహేతపురుషార్ధాద్యన్యాయకం,
 పురాతనం-పురజ్ఞానాఖ్యరాజచరిత్రాత్క-మితిహసం, తేతుభ్యం, కధయ్యై-గదతః ఇతిహసంసన్యకరయత్వా, మమ
 నుత్తస్యకాతా - స్మిబోధఅపహితమనాశ్చతుః ॥ ౨౪ ॥ ఋషిసంప్రతిక్షువైవేదహసంప్రస్తాతి ॥ అస్మితి ॥ అత్రాన్యపదేతము
 వేనాధ్యాత్మోపదేశః క్రియతే నమసాత్మాదేవాధ్యాత్మోపదేశః క్రియతేనాత్మాత్మదుపదేశేఽపివైరాగ్యోదయసంభవా
 త్ - ఉచ్యతే-దేశాత్కాభిమానస్వతన్త్రాత్కాభిమానగ్రస్త్యతత్త్వహేతపురుషార్ధాద్యనభిజ్ఞస్త్యచైవయంకమేవమఖంపర
 మంపురుషార్ధమభిసన్యమానస్య హం తత్త్వోపదేశః క్రియమాణోఽపిసనుప్రతిష్ఠితస్సాన్ద్రియత్యాలోచ్యచిరమనభ్యస్త
 శ్రీశుంసంపుంసకగర్వజన్మజరామరణజాగ్రత్స్వప్నముఖప్రాప్త్యాత్మకసంసారమచవర్ణితబ్రహ్మసామన్యాత్మ హేమ
 తామధ్యుత్పాదనద్యారాక్రియమాణస్తత్త్వోపదేశస్సుప్రతిష్ఠితస్సాన్ద్రియతీతతజీవోరాజ్యేననీరంధ్రత్వేన పరమా
 త్మానభిత్వేనబుద్ధిర్భార్యత్వేనతూప్యతే - తతపురజ్ఞనాదీగ్రస్తయమేవతేపచ్చమైరాగ్యయోగ్యాన్యాయతీ ॥ తథాపి,
 సుఖగ్రహణాయధోపదేశాత్మి-ంచిద్యాత్మ్యాన్యాయతీ ॥ అత్ర-హేరాజః - పురంవ్యన్త్రజనయతినిర్వృత్తయతితిపురజ్ఞ
 నః-కశ్చి, దాజా-స్వకర్మభిపురస్థానియశిరీర్తావజీవస్థానీయోవివక్షితే, అనీదిత్విజనరూపణేయజీవతాచాదితత్వావి
 వక్షితా-తంవిశిష్యబుధాచ్చగ్రహ-బుధావేదస్త్రవం, క్రవఃకీర్తర్యస్య, అపహతపాపా-విజరోవిమృత్యుశ్చోకావి
 జిఘత్సేఽపిపానస్సత్యకామస్సత్యసంజ్ఞానిర్వామయవివాచితా, అచ్చేన్ద్రోదయమదాహ్యోదయమక్షోభ్యోఽ
 శ్యోవ్యవహః । నిత్యస్పర్శగతస్థాణరహలోయంసనాతన, ఇత్యాదిత్రుతస్త్వైన్ద్రవిద్యకల్యాణగుణవిష్టభిర్వర్త - తస్య
 పురజ్ఞనస్య-అవిజ్ఞాతంనామగేయయన్య-నతః హాహాతః-కశ్చి-ద్విజ్ఞాతేచైవేద-స్సఖా-అనీత్, అతపరమాత్మస్థానీయంవి

ప్రచివవక్షితం-చరమాత్మాహివీసస్యమిత్రంసూత్రే యతే, మూతావితాభాగ్తానివాసశ్శరణంసుపృథ్విశ్చనారాయణః, ఇ
 త్పంచంహతాచరణశీలం, సబాయంపరమాత్మానం - తదాజ్ఞామతీలక్ష్యాగ్రయంసంసారిజీవ-నామతో-ఽపనజానాతి, కిమత
 స్సరూపరూపగుణవిఘాతిభి, రితివ్యాససూయావిజ్ఞాతనామత్యక్తం- యద్వా, సభేత్సనాభి-క్షేతంయద్గోషానవెత్తజేస
 నాతాచరణశీలత్వంతత్సంయుతుంఅవిజ్ఞాతనామత్యక్తం-అవిజ్ఞాతభితి, గతిమిదితద్ధార్త్యే, తే, త్తరీక్షే, అవిజ్ఞా
 తత్వత్వం, అవిజ్ఞాతానహసాంశు, రితివిజ్ఞాత్యత్యహిహామసహస్రేషగవన్నామతయావసియుక్త-తత్రపాన్వలితా
 స్ససమత్వేనానుసంధాయతత్తత్వేనగో-ఽపారకారుణ్యచరణశీలతీవోషానుజానాతివిజ్ఞాతత్వభియుక్తైర్వ్యాఖ్యా
 తం-ఎవచ-వివృతాపరాధవత్త్వే-వినంశ్రీయణమూత్రరూపకీంచదానుకూల్యనరీరక్షి, ఘరిత్యర్థః - ఇహత్వవిజ్ఞాతత్యత్వం
 ద్రృసాధనఃకౌన్త్రజివిశేషః - అవిజ్ఞాత దేష్టితభితి, దేహీవేనావిజ్ఞాతించేష్టితం అన్తఃప్రవేశ్యనియమనాదిరూపం యస్య
 సభిత్వార్థః, కథాపతేతు అన్తేగ్రివిజ్ఞాతదేష్టితభిత్వార్థ-విజ్ఞాతదేష్టితభితి, దేహీప్రసంగదాన్వ్యాపారరూపదేష్టితం
 యస్య - యద్వా - విజ్ఞాతంచేష్టితంజీవపేరణాదివక్షణంజీవపారతన్త్ర్యస్యానుభవసంధర్మాత్ - కథాపతేతు - రాజ
 వత్సనా-వివిభులక్షీ రితిత్వార్థః॥౧౦॥ శ్చనపురజ్ఞనప్రసఘః-కరణాదిమత్త్వావీతరణంహిగాయతనంశరీరం - కథాపతే
 నివాసస్థానం-అన్యవమాణః-పుధివికర్తృలోచనతత్సంగాయతనప్రకృతిపరిణామరూపంబుద్ధ్యంత-బహువిధవాది
 స్థావరా నశరీరేవస్యప్రవేష్టప్రకృతిమణ్డలైసమనరదిత్వార్థం - కథాపతే-ఘావణ్డలైపురాన్యమప్రవేశ్యతత్రత్రకంచ
 తా-లంబివనకత్తాన్వృత్తంపుధివించనా రిత్వార్థః, యదాచ - స్వస్వానురూపం - తరణందేవమనమ్యాదిశరీరం, నావిన్ద
 న్నానిభవ-కింతు-తిర్వక్వాదచాశరీరమనీంద్ర-తదా-విమనాభవ-బహువ-పాదపాదిశరీరేమనైతన్యానభివ్యక్తైర్విమన
 ఇత్యక్తం, నిశ్చైతన్యభవాహుదిత్వార్థం-నతుదుఃఖితమనా - ఇతి-దేహాత్మాదిమానివోజీవస్యనిహీనశరీరస్యాపి ప్రీతివిషయ

మరాజారాజకృపహృచ్చివాశితస్యావిజ్ఞాతనామా-ఽ-ఽనీత్యభావిజ్ఞాతదేష్టితః॥ ౧౦॥ సో-ఽన్యవమాణ
 శ్శరణంబహువిధమిదంప్రభుః॥ నానురూపంయదా-ఽ-ఽనందభూత్సమనాభవ ॥ ౧౧॥ కామానా-మన
 మానోసాతస్యతస్యోపవ త్తయే॥ నసాధుమనతాన్వర్యానావత్సోభాతలెపురః॥౧౨॥ నమకదాహీమవ
 తోదక్షిణేవ్యధసానఘదదర్శనవభిర్వాన్వీఃపురంలక్షితలక్షణమ్ ॥ ౧౩॥ పాకారో-ఽవనాట్టాలపరిశైరత
 తోరణైః॥స్వర్ణరూప్యానైశ్శృంగైః సుబు-లాంసద్యతోగృహైః॥ ౧౪॥ నీలస్పటికైః దూర్భముక్తావర

త్వాత్-కథాపతేతు-దుఃఖితమనాభిత్వార్థః ॥౧౦॥ కామాన్వీగృహకేదాదీక-సర్వానపి, కామయమానో-ఽసాపురజ్ఞ
 నః-తస్యతస్యతద్ధాదేవ్యయస్య-ఉపవ త్తయే, అలభ్యయే-మాతల-యావత్సోభుర, స్సాన్వర్యాపురః-సాధునమనైశ్చిదాదిన
 ర్విషయోపహాగో-ఽయుక్తశరీరాదికామయమానః-కేమచిచ్ఛరీరేమకేమంచిద్వి ర్వియాణామనభివ్యక్తత్వాదనభివ్య
 క్తకృతివయ్యే ర్వియశరీరాన్యప్రవీక్షితతత్సర్వవిషయాలాభాత్తానిససాధుమనైభిత్వార్థం-కథాపతేతు-తత్రపురైకమాం
 చివోగృహమనానాంస త్రైవిసర్యేమామహామనసాధుమనైభిత్వార్థం॥౧౧॥ శ్చ-ఎవ దానుకూలతీవేషపరిపాకదశా
 యాం-హీనవతో, దక్షిణేష సానుకు-కర్తవ్యభూత్య త్వియోగ్యమకర్తవ్యే-తేమ-భావతవప్ర ఇత్యర్థః - పురంమనుష్యశరీ
 రం-లక్షితానిధృష్టానినర్వాణిలక్షణానియస్యాం, తాం-అన్తఃకృత్యాదివోషరహితామత్యర్థః - కథాపతే-చత్వరమాణ
 పాకారాదినర్వచిహ్నాఫయక్తాం, నవభిర్వాన్వీర్వచభీరణైః-కేతున్వయశో-లిద్యయనానికాద్యయముఖపాయూప
 స్సరూపై, రుచలక్షితాం, క్షేత్రస్వప్తం-దదన్య, అభివ్యక్తకర్తవ్యే ర్వియంసర్వవిషయహాగో-ఽయుక్తంమనుష్యశరీర
 ముచలభవానిత్వార్థం॥౧౨॥ శ్చ-కానిలక్షణానితీవితత్వానాం-తానివదక-తాంపురిమనవర్ణయదే-లిఖి॥పాకారైత్యాది॥య
 ద్యవ్యతప్రాకారాదీసాధ్యైగరూపదేయః-పదార్థశరీరేనసంధి - తదావీ-కించి తాన్వశ్యమవలంబ్యకథాసాన్వర్యా
 యపాకారాదీన్యనువర్ణ్యనైవలెఖిగిభుం స్వమాన్వం-అన్యధాపరవల్లిక్ష తాయంపరిభాగిభిత్వార్థ-అత్యం-గవాత్యః
 అత్రత్వగాదయఃపాకారత్వేనయాన్వనై రోమపక్షేపవసం-సంహోపరిహాగో-ఽట్టాం రుధిరౌ-ఘోపరిఘానవరద్ధా
 గృహైః - అక్షిపక్షితరణం స్వర్ణాదిశ్చైశ్చిశ్చిభై, యక్తా-యేగృహై, స్తే-స్పటి-లాంవ్యాప్తాం-అత్రమూలాధారాదీవి
 ట్టకాగిదేగృహత్వేనయాన్వనై-రాజసాదీన్యభావాశ్చక్షితేనవివక్షితాః ॥ ౧౪॥ శ్చ-నీలాదిభిః, క్షేత్రపార్శ్వస్థలియ
 స్సాం, పార్శ్వస్థలివత్పదయంవివక్షితం - హృదగతైశ్చతనాద్యాఃకేసరావానిలాదిధావేనయాన్వనై-అతవ, నాగాకా

క తారదైః ॥ శ్రీ ప్రహ్వ స్త్యుతీదేవార్చనానామ ౧౫ ॥ సభావత్సరరధ్యాభిరాక్రితా రుతనావ
దైః ॥ ప్రే త్యభవనరతాకాభిర్వక్తాంవిద్రువపేదీభిః ॥ ౧౬ ॥ పుర్యాః పుబాక్యాంపదవిప్రుదుమలతాకుతైః
దద్యహాభావికలకోలాపాలజలాతయే ॥ ౧౭ ॥ హేమన్విష్ట గజిప్ర తురగుమాసారవాయునా ॥ చలత్ప్ర
వాలవిటపనలీలీతనంపది ॥ ౧౮ ॥ నానార్యన్యగవ్యాతైరినాబాధేమన్విభతైః ॥ ఆహూతంసన్యతేవా
న్యోయతకోతికూజితైః ॥ ౧౯ ॥ యద్యుప్తయా౨౫తాంప్రతదదర్శప్రమదో త్తమామ్ ॥ భృతై ర్దశభిరా
యా శ్శీమత కళతరాయకైః ॥ ౨౦ ॥ పశు శ్రీరాహనాగుపాంపతీహరణసరళతః ॥ అన్యైః మాణామృష

సై-యద్య-దేశానుబద్ధిగర్తైత్రబాహ్యోపసత్వేనసాగ్యతేత్రతసంసార్భమాకరమః-ద్రుమవత్తద్యావవికారాత్తదేశానుసృష్టత్యైత్రమాశ్రితాస్త్రయోలతా-ద్రుమగ్యలతాశ్చివశ్చీనమాసః-తదాశ్రితాన్యవత్యానివిమాశ్చలం-యోషిత్వశ్చీనోఽపిశలం-అపత్యాదీనామధురాలాపాకౌలాహలఃపాషికల్యుటాకాదీన్యాభివీకాదిరాపాణిబలానయహానుర్ధ్వరసనిన్యాదిరాపేణయాగ్యైశుకుమారశశ్చేనపుష్పపాటికాదీనివపక్షిణిచలత్పువాశ్చపిటపెత్యాన్యవసనాదిఫలజాతిప్రాయవిపక్షిణః-ఆరణ్యకమ్మగ్రాతైలిత్వేనసన్యాభిశ్చతురదయేద్యాద్యవావిపక్షిణః-తేహ్యరణ్యకమ్మగవత్పానిగతుల్యగరావహారిణః-గనాపహరిత్వమపితేహంహంసంయాశిస్తూతాన్వసేనతిద్వితయయంముగ్రతైరితివిశేషణం-యత్తయస్మిన్నైవంఘాతేహాహ్యోపసత్వేనోకతభాగితితుల్యకలత్రాన్యత్యాదీనధురోక్షిణిఃపాద్యనిష్పత్తిమార్గనిర్దేశవిస్తాత్తన,మాహాతమివదేశానుబద్ధిగతౌసన్ద్రిపాపితమివ-మన్వతే ॥౧౧॥ ॥శ్చత్రోపసత్వ-ఆసక్తాం-బుధి-యద్యపుయోగతాం-దదర్శ-యద్యపుత్రజీవస్యబద్ధానహంసంబదతాయాంబుధిర్వహ్యోపసనరావదేశానుబద్ధిగరసంబద్ధాధావెబుధిస్తదాసన్ద్రిపాక్షి-తథాఽపిభవిష్యదేశానుబద్ధిగరసక్త్యభిప్రాయేణకథాసౌందర్యదైవసన్ధిమిత్యవగన్వయం-యద్యచ్చయాఽఽగతామిత్యేనజీవబద్ధోస్సంబద్ధోసన్వసంబుక్తతఃకింతుదైవసృష్టిసూచ్యతే-యాపాకారాదియక్తాపురి-యన్యాభిర్యాఃహాహ్యోపసత్వేనోకతకాక్షిణిఃపాద్యతత్తనమాహాతంవన్వతే,తాం,యద్యచ్చయాఽగతాం-పురిం-త్రతీవసన్-ప్రమదాం-దదర్శేవాఽన్వయప్రకారఃఅస్మిన్నతేమానువదేశాన్యదన్వభిత్వంసూచితం-కథాపక్షేతుస్పష్టోః-ప్రమదోత్తమంవిశిష్టదశభిఃజ్ఞానకల్పేనిదైఃఎతైకంప్రత్యేకం-శతమనద్రావ్యత్తయస్తాసాం-నాయతైఃపతిభిర్భుత్వైస్సహ-ఆయాన్విమమఖంకన్యత్తిత్ ॥౧౨॥ ॥భృషభ్యశ్చిరాదీన్వత్తయో-యన్య-తేరా-హిరాపాద్యేనప్రతిపఃరణిపాలితేన-అసార్యాన్యభుక్త్యేనతత్పుమదత్యాద

పాపశుక్ల్యక్తం - గన్ధర్వగుప్తారరక్షితాంసన్వేషమామిన్ద్రియాణాంప్రాణోగోగీనవృత్తిత్వాదహనాగుప్తామిత్యుక్తం - ము
 కమంశం - అన్యేషమాకాం, అనన్తచైతన్యేకధార్యవ్యంతత్యక్రీసర్వత్వంచమితీతం - అప్రాణామితివిద్యేత్యేతనెన
 గాంబుధదనాయామప్రాగ్జడమదెకకార్యాత్మమిత్యేవేవగోన్యకృతా - సీతిసూచయతి - కామరూపీణీమిత్యనెగగ్ధరసా
 విజ్ఞాభేదభిన్తతాంసూచయతి ॥ ౧౭౧ ॥ ॥ తే దేవప్రపన్నయితి ॥ సునాసామి ॥ బుద్ధివృత్తయోహగగ్ధరసావిజ్ఞానభేదత
 గనా - ప్రభేదనచటానువిధాః - తాభిర్బుద్ధివృత్తిభిర్నన్యస్సనన్త్యాదిరూప్యతే - సునాసాంశోభనానాసాగగ్ధాత్తికా
 స్ఫూర్తిణైర్ద్రియవృత్తిస్యాస్తాం - ఎవమగ్రైశ్చ - ప్రకటింపనశోభిషాచ - ప్రనావాగ్పారజన్యహర్వాదీనామితిబుద్ధివృ
 త్తిత్వాత్తాభిస్సర - ప్రత్యాదిరూపణం క్రియతే - నాసికాదన్తకపీలాననకరశోభిషాచ - ప్రనాదివిశేషణసూతానాశోభన
 త్వంమవిన్యప్రత్యాదీనామిన్స్వవిశేష్యభూతనాసికాదెగ్ధాదివృత్తిద్వారాబుద్ధివిశేషణత్వంరక్ష్యవ్యం - సమవిన్యస్తారచి
 త్కాకర్ణ - తాభ్యాం - కుణ్డలకోహం - దదతి - అన్యమయంహిసోమ్యమనభితి - యిత్యంతు - వ్యంతతదన్యస్య - త్యాదిప్రత్యేషసా
 రే - శ్యామామిత్యుక్తం - కుణ్డలశ్రీసంబంధః కుణ్డలాంకృతకర్ణాధికరణశోభిత్వేర్ధియత్రేణవృత్తిద్వారా - ॥ ౧౭౨ ॥ ఓవం - పి
 త్యగ్ధీవీకనకమృలాసంబంధితి - ప్రసనాభివత్సవ్యాపారజన్యహర్వాదివృత్తిద్వారేతరక్ష్యవ్యం - సూపురై - క్వణద్వ్యంప
 ద్వ్యం - చలంతి - సూపురగమనసబద్ధిపేషాదద్రియవృత్తిద్వారా - కపాచ్యైస్సవ్యం - చూపురైరితి - మావచంపాదాజ్ఞ
 వీయకానామపలటేం - అన్యధా - చూపురాభ్యామితిప్రాయతే ॥ ౧౭౩ ॥ ॥ వ్యభోతం - కైశోరయావనోప్రకమోయాభ్యాం -
 సమాగతావృత్తాదనిర్వతాచ - ప్రరూపీ - సంప్లిష్టావిత్వర్థ - ప్రసా - వ్రీడయాంజ్ఞయా, సప్తాగ్రైవ - నిగూహ - సై - నిశభవగన్ధతి
 తిగజగమితి - తామి ॥ ౧౭౪ ॥ ॥ వ్రీడయాసహితం - సుత్యతం - తేన శోభనాంసందర్శనపరిః - పురజ్ఞనః - ప్రవృత్తా - ఉత్పా -

భవమౌగిళాంకామరూపిణీమ్ || ౨౧ || సునాసాంసుదతింబాలాంసుకపిలాలంపదాననామ్ | నమవిన్యస్తకర్ణా
భ్యాం గిభ్రతంపల్లవియేనుమ్ || ౨౨ || పిత్తస్థివింసుశోగిణీంక్యామాంకనకమఖిలాలమ్ | పద్మాగ్రంకృష్ణద్వాపరి
చలశ్శతీంసూపురై నైవతామిప || ౨౩ || ప్రవాన్యభౌతకై శోరనామవృత్తైరన సరావస్తాగి నైవనిసూపా స్తీం
విదయగజగామిన్ || ౨౪ || తామాహలితంవీరస్యవిదస్తి తశోభనామ్ | సిన్ధుగ్ధనాపాశ్చక్రశ్చేనస్పృష్టః
ప్రెమోద్భవమ్భుగివా || ౨౫ || కాత్వంకంభాపలాహకస్యాసీమాశుతపస్వి | ఇమాముచపరంభీర్హసిచిత్త
సిగంశమ్ || ౨౬ || కమతేనుపధాపతేమికాదశమహాశ్శలాః | ఎతామాలిలవాస్సుగ్రహశేయంతేఎహీపురస్స
రః || ౨౭ || త్వంహీర్భవాన్యస్యభవ | గ్రమాపతింవిచిన్యతీకంమునివద్రహౌపదే || శురుదశ్చీ | కామా ప్రస
మప్రకామంకృపద కౌశలపతితకరాగౌత్ || ౨౮ || నాసాంకదోర్మశ్చనతమానుపవస్యక్రభుణ్ణిమంవి

సర్వస్వైశ్వర్యకాంత్యైకతనస్మిద్ధైవతావశామశక్తిమాలప్రాప్తిర్యుగళకటాక్షబాధాన్యతనస్మద్భేదః స
 లభితంయథాధాతవా, ఆహ, ఆరూప్యంవాదోక్తిస్సంబద్ధరాద్ధ్యయః॥౨౫॥ ౧౧ హేపద్దభళాదన కాత్వంకింజాతియత
 త్రిప్రకృతికన్యసంబద్ధిపులక-అసి-కుతస్థానా,దిహ-౧౫సే హేనతి-ఇమామపురిసుస్యాఃపుర్యాగస్మపేక్షీకర్మమిచ్చ
 సీ॥౨౬॥౧౨ తె-అనుపధాఅను ర్నిసః-కవతే-ఎకాదశమహాబహి-విద్ధిసనసోర్వృత్తికృతమనభేదమాశ్రిత్య-మనసాన
 హేర్నియ-శామేకాదశత్యా-దెకాదశోమహ-౧౫హనోరూపే-యహం-తే,కవతెభిత్తు కం-హేనుస్స-ఎ-త-అలనాః-
 కాగతి-మృత్యుప్రీతిపాపియగపత్తి-తాసామానవ్యాదెకాగతినిసప్త్యాకోసరైః-పురస్సరతిగమ్యతీతిపురస్సరోహేన్య
 ధ్యః-కః-పాగిజేవ్యాప్రియమాజేతదనుసర్వేర్నియవ్యాపారాత్పురస్సరభిత్తుకం-విద్ధిస్సరాపతత్తానభతసంబద్ధకార
 ణతత్తారవిమిత్తుప్రాచీనబద్ధిరాచిలకానిప్రాప్తియకంకాత్వమితప్రకృతధనంజ్ఞానకోభయేర్నియాశాంపవప్రీతి
 ద్ధ్యాయతా-ఉత-స్వతగ్నిసంకయరూచిర్హృద్రాచాయకంవతేనుపధాభిత్తుకధనం-విద్ధిరషిశానాయత్తప్రప్రతి
 రితిభ్యావనాయకో-యతే-హేపురస్సరభిత్తుశ్చోక్తి॥౨౭॥యస్యాద్రవా,ష్టిికావనయేవా-ప్రాసమస్తాఃకామాః
 యస్య-తం-పతిం-మనివత్-ననై,రహః-ఎకా-తై-వినిష్ఠతి-త్వం-వరా-హం-విచిన్తతీహ్యృః-ఉత-శ్శక్తరం,విచిన్తతిభవాసి
 ఆహాన్విద్యుప్రహంబిచిన్తతివాక్సరస్వతి-అధవా-విష్ణం-విద్యుతి-రహ-అష్టి-యదిరమా-త్త్ర-పద్ధకోశకరాగ్రాత్త్య,
 ఎతిశక్-కరాగ్రపద్ధకోశాభావాద్విరమేత్యర్థః-ఎవంరమానిరూపేగోతై-ర్హీ-క్రియమాదినాంవిష్ణ్యాదిధివానాదిదృఢత
 రసంబద్ధభ్యావనాయ-కధాసౌందర్యాహ-ఎవమగ్రహస్వమయక్తం తత్సేన్ద్ర్యామేతిద్రవ్యవ్యయః॥౨౮॥ ౧౨
 ఎవంహ్యోద్యనవ్రవమత్సేనసంధావృణాంయత్కృగాపిసభవతీర్హ్యం॥నెతి॥హేవరో-ఆసాంసోభవాసివాగ్రమా

కాంచనశృంగలక్ష్మణమా, నానిరభవనీతత్రహేతుః-మాస్మక్ మమంస్పృశతతిథూస్పృశి, సహీరమాదీనామనృతమాదే
 వతా మమంస్పృశతతిథూవః, అచక్రకర్తృణాఽనల్పకర్తృణా, వీరవరౌమయాసాక-మిమాంపురిం - అలఙ్కర్య, మర్హసి
 పరంలాకం దైత్యులంబుభు, సాపేక్షానానహ - శ్రీసత్త్వీర ॥ ౨౯ ॥ యద్యుక్తా - త్రమా, పాదైరపిఖడ్గితం - ఇన్ది
 యంచనో, యశ్యతం-మాం, సప్రదం-య-ద్వా వెనప్రేక్షా, స్థితం తెన-విభామా-యా, ఘా, ప్రయా-ఉపస్పృష్ట్య
 రితః-ఎవ-మనోభవకామః, ప్రదాధతే, అదితః, అనుగృహణ, హేనోభవే ॥ ౩౦ ॥ యన్తు ఖం విదయాఅభిముఖం, స
 భవతీ-తత్ప్రమావకము-య-య-య, దర్శయ, ఆవసంపదినస్తీ, కోభవభువాయ్స్త్రిక, సుతారకేసుకసీనిక, లోచన-య
 స్త్రిక, వ్యాగమృగోదీర్ఘ-య-సీలాలక, ప్రసాంబుధైర-సంపుకం-పల్లాని వాచకానివాక్యాని-యస్త్రిక శుచిస్థతంయ
 స్త్రిక-శుచిస్థితేఇతివారేనం బాధనమ్ ॥ ౩౧ ॥ ఇవ మధీరవదవిజితేన్దియవ - ద్యవమానం-పురజ్ఞనం-నాగీరమ
 దా, వీరం-తం, దృష్ట్యా, మోహితాశ-తివీరం మోహయ-స్త్రి-అభ్యనస్తత అనీనానోగ్యసారత ప్రక్రియసూత్యతే ॥ ౩౨ ॥
 యత్ప్రప్తంకన్యాసీత్యనెనకస్యపుత్రీజాతే, కాత్వమితికింస్వహాపాశీరామాసీతి, తత్రాహ ॥ ఆత్మనోమమపరస్యతవా
 వికరారంధ్రస్థారం, సవ్యజ్ఞవిద్య, కరారంవిజినస్తీ, గోత్రం నామచ, యత్ర-యతంయెనకరార్యకృతం, భవతి ॥ ౩౩ ॥
 ఇహ-అస్యాంపుర్యా, మనాదం, స ప్రవసన-ప్రమాత్తా నం-పుగీమ సైప్రవిజగ్గనియదారం-తస్యం, జానమః, తత్రఆత్మనస్త
 త్తవస్త్రస్య, పరంవిలక్షణం-పురవం-సవిదామః, కోపారఃయంసవిద్య ఇతివదసి, తత్రాహ, హేవీర-ఆత్మనస్త్రవమచ
 శరణ-మియం, పురి, నిర్దితా-తమిరగర్భః, ఇహాద్యన ప్రమాత్తా నంవిదామఇత్యనెన - కేవలసంసారిణోజీవస్యబుద్ధిఃతత్ప్రవరూ

రవరణసాకమ్ ॥ అన్యగ్రలఙ్కర్యమద్రకర్తృణాలోకంపరంశ్రీరవయజ్ఞపుంసా ॥ ౨౯ ॥ యదేవమా-పా
 జ్ఞవిఖడ్గితేన్దియంసప్రీడహవస్తీ తవిభామభువా ॥ తవోపస్పృష్టోగవాన్దనోభవప్రదాధతేఽధానుగృ
 హణతోభవే ॥ ౩౦ ॥ త్వమాననంసుపురీమతారలూచనంవ్యాల్పసీలాలకబృన్దసంపుతమ్ ॥ ఉద్యమేద
 ర్మయదల్లవాచకంయద్యీదయానాభిముఖంశుచిస్థితే ॥ ౩౧ ॥ ఇత్తంపురజ్ఞనంసారియావమానమధీరవతీ
 అభ్యనస్తృతంవీరంహన-స్త్రివిరమోహితా ॥ ౩౨ ॥ సవిదామవయంసవ్యగ్గోరారంపురవద్రభాఅత్మనశ్చ
 పరస్యాపిగోత్రంనామచ, యత్ర-యతమ్ ॥ ఇహాద్యన ప్రమాత్తానంసవిదామతఃపరమ్ ॥ యేనయన్ది తా
 వీరపురిశరణమాత్మనః ॥ ౩౩ ॥ ఎతేనభాయస్సభ్యోనెనరానారగ్యమానద ॥ సుప్తాయాంమయజాగ్రైవా
 గోఽయం పాలయన్మిమ్ ॥ ౩౪ ॥ దిష్ట్యాఽగతోఽభిభద్రంతేగాగ్మ్యానామానవాప్యగీ ॥ ఉద్యమోహ్య
 మితాం ప్రైఃహంస్వబుద్ధిభిరర్థిమ్ ॥ ౩౫ ॥ ఇహాంత్వపథిత్వస్యపురింసవముఖంవిభో ॥ మయోపసీతాన్గృ
 హ్యఃకామభోగాన్సతంసమా ॥ ౩౬ ॥ కంసుత్వదన్యంరమయోహ్యరతిజ్ఞమకోపిదమ్ ॥ అసాంపరాయాభి

పమవిశేషాభానంగృహ్యతినతుయాధాత్వేన్దియక్రం - సవిదామయం వీరకరారంతతఃపరంయేనెయన్ది తావీర
 పురిత్యనెన, జీవస్య కరణకలెబరాదినంపాదనవతురంకృత్సృజగదుదయవిభవలయలిలం ప్రకృతిపురుషవిలక్షణంపరమ
 పురుషమాపాతత ప్రస్తవితత్వనవిమయోకరోతిత్యక్తమ్ ॥ ౩౪ ॥ యత్ప్రప్తంకన్యాసీత్యనెనకస్యపుత్రీజాతే, కాత్వ
 మితికింస్వహాపాశీరామాసీతి, తత్రాహ - మయి, సుప్తాయాం
 అయం నాగః, పురిం, పాలయ, జాగ్రై-అనెన-బుద్ధిన్దియమనఆదిమనర్మేషు, సుప్తా, నిర్యాపారేషుసత్ప్రవి, పాగ
 వ్యాపారో-స్త్రిసీర ర్మపేక్షయాపాగ్నిస్యపాగ్నిప్రాసన్యముక్తమ్ ॥ ౩౫ ॥ ఇతిస్తానామగోత్రాది, దిష్ట్యాభి, మాగ
 తోఽని, అనెనమనవ్యదేహసంబద్ధోదెవ్యతోదుగృభాభ్యుక్తం, అత-స్రేభద్రం, తావ-గ్మ్యానిన్దియగ్మ్యానాహత
 ద్వాదశ-అవాస్యగీ, హేఅరిస్తవ-హం-స్వబుద్ధిభిఃసభిభిన్దియైస్స హేత్యర్థ-తాగ్మ్యానిన్దియగ్మ్యానాహత - తెనుభ్యం-
 ఉద్యమోహ్యమిసంపాదయమ్యమ్ ॥ ౩౬ ॥ ఇ-హేవిభో-నవద్యారా, మిమాం, పురిం-త్వం - శతం, సమాస్సంసత్పరా
 న్యయా, ఉపసీతాప్రాప్తితాకామాక - గృహ్యః - అధితిగ్రస్య - మనుష్య దేహ ప్రవేశాభిప్రా యెణతమిత్వ
 క్తమ్ ॥ ౩౭ ॥ జనంసారిణోజీవస్యప్రవృత్తిస్సభావత్వాత్సీనివృత్తినిద్రాపూర్వకంతత్ప్రజ్ఞమభినద్యతివభ్యుద్ధి ॥ త్వతోఽ
 న్యం, కం-రమయోక్తీదయామి, అనెన-వృత్తిమానగృహ్యోనవిభ్యుద్ధిన్దియ - తత్రహేతుః - అరతిజ్ఞంవైష్టికం, వీరక్రమ
 త్యర్థః, అతవ, అకోపిదంఅనిభం, అనిశుద్ధసఖస్యాపిత్వగిసం, అసాంపరాయాభిముఖం-సాంపరాయోమృత్యు-ప్రద

నభిముఖం, మరణాధీరుమితివా, శృత్యత్వత్వాప్రతిష్ఠ దైవ్యత్వంప్రియమివాదితి, మిత్యుక్తైః అశ్వ ప్రసవదం - శ్వోభవం శ్వ ప్రసంకాలా న్తరామభావ్యంస్వర్గాది-భోగ్యత్వేననకే త్రిత్యుక్త్య ప్రసవే క్తం, ఎతేనైనిరయాస్తాతస్థానస్యపరమాత్మ న, ఇతి, బానుదెవమనోయస్యజపకూమార్చనాదిభుః తస్మా న్తరాయోమైత్రేయదేవేన త్రాన్వదికంఘల, మితిస్వర్గాది సుఖస్యముయతోర్హేయత్వా దిత్యర్థః, పశుంపశుతుల్య మితినిర్దేశః ॥ ౩౮ ॥ ఇవివంసిన్వ త్తిర్నస్తస్థానిత్విత్వాప్రప్య త్తిన్వ భావంప్రొతి ॥ ధర్మోహీతి ॥ అత్రప్రప్య త్తిమాన్తే-స్తస్వర్గాదిపాదశోయాగాదియాపోధర్మః - తథా, అర్థకామా, ప్ర జాన్తస్థానపుత్రసంభవం, అచ్యుతంమోక్షోక్తిః, విశోకాఃపద్మభాః, విరజాఃనిర్మలాః - లోకాఃపుణ్య లోకాశ్వ-సిన్యస్తీతి తేషాం, లోకాన్య శిన ప్తి, యాన్లోకా, సైవ లిన్వ త్తిర్నస్తస్థాః, నవి దుఃఖః ॥ ౩౯ ॥ ఇకిం చ, అ స్తిస్యవే, గృహశ్రమమితియత్, ఎవ, త్విత్త్రాగీనాం, డేమార్ద్రం, శరవంసిత్యం, వచన్తి, విత్త్రాగీనాం గృహశ్రమిణుమాంధాకమాశ్రిత్యావస్థానాత్ ॥ ౪౦ ॥ ఖైహేవే, విఖ్యాతంకామివైస్సంపసిద్ధం, వచన్తి, విత్త్రాగీనాం నం-కామార్ద్రంవిహితమవిత్యజ ప్రమిత్యర్థః, అతఏవ, ప్రియమశక్త్యాదికామేషు, నన్యంపప్య త్తి-చ్యగ్యతం, వచన్తి, విత్త్రాగీనాం ఖ్యాతంయస్సేవం - వచన్తియదానతీలం-ప్రియదన్యసంసన్ది రమిత్యర్థః, ఈదృశంత్యావస్థం, సిన్యమం-పతం, దై వా త్వాన్త్రం, మాద్యశి-సిన్యమానా, కావా, స్వయం, నవ్యతేవమితియాదేవత్యర్థః ॥ ౪౧ ॥ ఖైహేవమేషుజ, నుజగన్తి భోగయోఃసర్వ దేహాకారయోః, తవ-ఘటయోః, సన్యా స్త్రియాః, మనః, నసజ్జే న్నాన క్తంభవత్, యోధవాన్, అపాధ వధ్యాదీనస్తోమాః, తెహ, మాధిం-అలమత్యర్థం, అపోహితంసర్వత్ర-చరతి, కనహేతునాఅపోహేతుం, ఘ్నయాఉద్ధ తఃఅతిశయితో- యుజీతపూర్వోకే-వలూక, సైనః ॥ ౪౨ ॥ ఖైవంసంబన్ధ దార్మ్య్యాపనాయతయోస్సంవాదమభి ధాయోపసంహరకతయోర్వ్యాపారమాచారా॥నారదః॥తాదంపతిపురజనపురజ్ఞాన్యో, మిదఃఅన్యోస్యం-సమయంసంశ్లే

ముఖమశ్వ ప్రసవదంశుమ్ ॥ ౩౮ ॥ ధర్మోహ్యతార్థకామాచప్రజానన్వో-వప్య తంయశిః, లోకావిశోకావి రజాయాన్త్ర-కేవలినోవిషమ్ ॥ ౩౯ ॥ పితృదేవర్తి మర్త్యైరాంభూతానామాత్మ నశ్చనృపాః, క్షేమంపద స్థితరణం భవేనస్తి, స్వర్గ ప్రవేశశ్రమమ్ ॥ ౪౦ ॥ కానామవిరవిఖ్యాతంవచాన్యంప్రియదన్యమమ్, నవ్యతేవపతింపాన్త్రం మాద్యశిత్వాద్భవంస్వయమ్ ॥ ౪౧ ॥ కన్యామన ప్రేమజగన్తి హౌగయో స్త్రియానసజ్జే ద్భుజయోగ్రహో చుజ ॥ యో-నాధవర్ధాదీలంఘ్యజోద్ధ తస్త్రితావలోకేనవరత్యప్రహీయమ్ ॥ ౪౨ ॥ నారదఉచాచ॥ఇతితా దమృతిశత్రసముద్యుతసమయంపునః॥తాంప్రవిశ్యపురిం రాజకముమదాతేతతంసమాః ॥ ౪౩ ॥ ఉపగీయమా నోలితతంత్రతత్రచకాన్యైః ॥ క్షీదన్తిమృత స్త్రినిర్హ్లా గ్రినిమాషితే చ్యుతా ॥ ౪౪ ॥ సప్రౌపరికృతాదన్య

తం, సమద్యుతముదిర్గ-దై వాదన్యోన్యంద్వళతరంసంబద్ధత్యర్థః-పారాజకపాగ్చీనబద్ధిః-తాంపురిం-ప్రవిశ్య, శతం- సమాన్యంవత్పిరాక, ముమదాతే ॥ ౪౩ ॥ ఖైవంజీవబుద్ధ్యోగ్నివకర్తామరూపదై వాఖ్యపరమపురుషసంబంధాయత్త దృభతరంసంబంధం-తత్ప్రియైక్తం దేహసంబంధం - పారోక్ష్యరూపేభ్యాభిధాయశుశూయోఃపాగ్చీనబద్ధి వఃపాగ్చీన్యప ర్బలప్రకృతిరిక్తేత్వత్వన్యగజననార్దంపాగ్చీన్య త్వప్రజాజననార్దంసంసరతోజీవగృహాత్పుష్య ప్రిన్యమమరణావస్థాను దోహేనాన్ధుబయితుంజా గ్రదాద్యంస్తాంపతిపాదయితుంకథావ్యా జనతావత్సమానతస్యమప్యవస్థానమాహ ॥ ఉప గీయమానఇలి॥లితతంయధాభవతిధాగీయమానః-పురజన్యః, (స్త్రీ)భిఃపరిమృత-స్రతత్ర-క్షీదక-శుచాఅపాక్ష-క్షీదాని మి త్తశ్రమాపనోదనాయా హగ్నిసంసరన్, అవివదితకథాపక్షైర్గ-పక్షాన్ సేతు-జాగ్రదవస్థాయాం-స్త్రీభినిర్గియ ప్పత్తిభి, స్రతత్రత్ర క్షీదకశక్త్యాదివిషయాననుభవక - వ్యాపృతకరణత్వా త్తత్ప్రియైక్తత్రమనిర్వరణాయ-శుచా-హగ్ని- దిన్-మానిత-హగ్నిశిశ్లేనపురీతదాఖ్యానాడివిషక్షిరా-శుచిశ్లేన-శుచాబ్రహ్మణి - అవిశ్య-తద్వారాహగ్నిమానితదిర్వి ర్థః, పాగ్సాదభిక్త్యాపర్యజీవత్సముప్యయేనాడిపురీతద్వ్యక్తిహేహజీవగృహమప్తిస్థానం - నశుమికత్వేన, అఖయ తైత్రితస్యప్రసమప్రస్థంసంసరన్సన్వ-పరిజానాత్మ్య సుతదానాడిమమప్రోభవతిఅధయదామమప్రోభవతి - య దానకన్య చనవేదహేతానామనాఖ్యా ద్వాన్తప్రతిస్థ మాసాగ్నిదేహ్యదయాత్మరీతతమభిప్రతిష్ఠ తైత్రిత్యాభిప్రత్యవస్థపుపు రీతతీతేత, ఇతి, తథా, యతైత్రిత్యురుదస్యవితిహామనతానోమృతదానంపన్యోభగ్ని, త్రితయాదామపినుమప్తి స్థానత్వశ్రవణాతా-ర్థభేదసంమప్యయేనంభవతిపాక్షికబాధగర్భపిక్తల్పస్యాన్యాయ్యత్వాత్ - సంభవతిచపాగ్సాద ఖిక్త్యాచ్యజీవనాద్భాగీనాంకార్యభేదః, తత్రనాడిపురీతతైహగ్నిసాదభిక్త్యాస్థానియా - బ్రహ్మచర్యజు-స్థానియం- తత్త్రిబ్రహ్మచర్యాత్పుష్య ప్తిస్థానమ్ ॥ ౪౪ ॥ ఇదానింజాగ్రదవస్థాంప్రతిపాదయితిసంశ్లేషియావదధ్యాయసమాప్తి॥

తత్ర, నేనభిద్వంద్యః, పురీలక్షితలక్షణా,, మితిద్వారప్యేనరూపితానాంపతురాద్వీప్రియస్తానానానిన్ద్రియాణాంప
 గౌణనామానతతాగ్రాణ్యతేవస్వయంశ్చకథయన్వాహ||సప్తై||తస్యోఃపురఃపుర్యో,,సప్తద్వారఃశిరికృతాః-ప
 త్కున్ద్యయోగ్రీతద్వయంనాసికాద్వయంముఖంచేతి-ద్వై, ద్వారా-పథః,కృతేకృత్తెగుదంజ్జింంచేతిఃమర్కమేనంకల్పి
 తాభ్యత్యత్రాహ||తస్యోఃపుర్యోః-యఃకృత్స- ఈర్వ- తస్య-పునగనఘరణేన-విషయాణశ్చైదావీక్రమతగత్త్యంవిష
 యానవగ న్దుమిత్యర్థః - సంసారిణోపేవగ్నస్వపరయాధార్మ్యజ్ఞానాధానాన్దుమగ్నశరీరస్థానియతత్వాచ్చయఃకృత్తే
 త్యుక్తం,కథాఽతేవిషయత్యేదేకపః - యోగ్యగ్రీవగత్త్యమిత్యర్థః ||౪౫|| శ్లో.౪౬||తత్రతామసప్తమద్వార్యు-
 ష్శద్వార్యుఃపౌరస్త్యాఃపూర్వదిగ్భవాః, ఎకా - దక్షిణా-తథా- ఎకాత్రతరా-ద్వై,పశ్చిమపశ్చిమదిగ్భవే-హేమృప-తేతు
 భ్య-మహామాంధ్వరాం-నామానిగుణవామాని-పగ్నయే శ్లో ||౪౬|| శ్లో.౪౭||తామగ్నతామగ్నతవల్పప్రకాశా-వామనత్రయా
 పా- ఆదిఃకటం - మఖం-యస్త్యాస్త్యా-బహుప్రకాశాదక్షిణత్రయాపాస్త్యామహాచ్చతప్రకాశాధిక్యవగ్నస్త
 వ్యం-ఎతేద్వార-వేకత-నిర్మితే- తాభ్యాంభవ్యోరాపిర్దుభీభ్యాం-ద్వార్యాం-దగ్ధమృఖః-దగ్ధమాకసూర్యః,
 తదగ్నియవతురిన్ద్రియమపిద్యమత్-తదవసఖా-యగ్నః, యద్వా, ద్యుతతస్యభాద్యమత్యఖః, యోజాస్సభిభ్యః,
 ఇతిహ, చతుషానహిత్యర్థః, విభ్రాజితంఅలోకాదినాప్రకాశితంయాం-జనదంవిషయం-యాతిలవగన్వతి-క
 థాపతేయ-భవ్యోరాదికర్తృల్యత్య కర్తృదిశబ్దమేవలసంజ్ఞాశబ్దాభ్యవగన్వయం, జనపదంచేతం-యాతిగచ్ఛతీత్య
 ర్థః ||౪౮|| శ్లో.౪౯||నలహనద్వోభిదవనో, నలమస్త్యులస్తీతిననీ, ఎవంనానీ,వామదక్షిణానీ కై,అత్రాపిసంజ్ఞాభేదా
 దేవకార్యస్యోవాధిక్యంపూర్వపక్షేయం, అవధూనయతికమ్పయతిత్యవధూతోవాయుః, తత్సఖోవాయుధిగ్నితోఃపూర్వః,
 తాభ్యాంననీనానీభ్యాంద్వార్యాం,సారభంగన్దం,విషయం,యాతి శ్లో ||౪౮|| శ్లో.౫౦||ముఖ్యైర్మిముఖ్యాప్రధానాన్వ

రఃచరస్తస్యామృతైలధః||పునగ్నయగత్త్యంతస్యాంయఃకృత్తేనైరగః||౪౫||౪౬||౪౭||ద్వారస్తపౌరస్త్యా
 దక్షిణైకాతిథోత్రరా||పశ్చిమద్వలమూహంతేనామానిన్వపవర్తయ|| ౪౬||భవ్యోతాఽఎమిర్దుభీచపా
 ద్వారావేకత్రనిర్మితేవిభ్రాజితంజనపదంయాతితాభ్యాంద్యుమత్యఖః|| ౪౮||ననీనానీనీచపాగ్నస్తరావే
 కత్రనిర్మితేఅవధూతసఖస్తాభ్యాంవిషయంయాతిసారభం|| ౪౮||ముఖ్యారామపురస్తాద్వారస్తయావణ
 బహూదనా||విషయాయాతిపురరాద్రస్జ్జవిపణాన్వితః|| ౪౯||పితృమూర్తామపుర్యద్వాగ్నితేనపురజ్ఞా

రూపా, ద్వారః, పూర్వదిగ్భవా- తయూముఖ్యయాద్వారా - పరిపణనంశ్యవహరఃభావణం, బహూదనశ్చిత్రమన్దు,బ
 ణ్మూర్తదనభ్యత్నమక్షిపరోక్షవాదత్యాయ, పలుబహూదరావిషయాపురరాట్పరకృత నరగత్తోరనన్దేప్రియం,విషణోవా
 గ్నిన్ద్రియం-తాభ్యామన్వితః యాతిశ్లో ||౪౯|| శ్లో.౫౦||పుర్యోఃదక్షిణైదక్షిణస్యాందిశి- ఎవలనావ్యయం-పితృమూర్తామ-
 ద్వారః-పితృవాజులొకప్పుత్సయేతిపితృమూః,, ఓపేక్షగతా,,విత్సంతా,,సృతికృద్గోకూ,,రితి,కూప్రత్యయోచా
 వలలకాతోపితృలొకపాప్రీసాధనమూతాయాగాదిక్రియా-తదవహాధినిత్రయాపూర్వకృత్తేపితృమూశబ్దార్థః -తత్రద
 ష్టిగకర్తృగృహలాధికార్యో - శోభనాణాం ప్రథమంతివగ్నప్రాసక్త్యాచ్చప్రప్తత్తిశాస్త్రప్రవణైఃపరతత్రభిప్రథమంశో
 రవ్యపితృలొకపాప్రీసాధనకర్తృప్రకాశకప్రప్తత్తిశాస్త్రప్రవణసాధనత్వాద్దక్షిణకర్తృఃపితృమూః - అనస్తరగ్రీవస్య
 బ్రహ్మపాప్రీసాధనప్రతిగర్తృప్రకాశకోత్తరశాస్త్రప్రవణసాధనత్వాద్వామకర్తృదేవమూః సమాత్తరభాగతదగ్ధప్రవ
 ణాదావపిలలాధికార్యదక్షిణకర్తృ ఎవప్రథమంప్రవర్తత ఇతికథమేతదుత్పత్తితేచేతి - ఎవంభర్తృవేదమగుణామధేయ
 లాత్పూర్వభాగతదగ్ధానంశాస్త్రప్రాధాన్యేనదక్షిణకర్తృప్రవణిధాన-మత్తరభాగతదగ్ధానాయమావకర్తృపాధాన్య
 నక్రివణిధానంచానమీయతే-యథా,,దక్షిణంక్షిణీపూర్వమాత్తైనవ్యంహేమనుష్యాఅభ్యతే,,ఇగ్గత్రద్యస్తాభ్యత్వాన్ద
 నుష్యాగ్నస్వనయనాజ్ఞానంపూర్వం కుర్వతిత్యేవం ప్రమాణాన్దరణాపాప్రస్యగవ్యన మనాజ్ఞానగ్నవిద్యపనిర్దేశానుప
 పత్త్రావ్యనయనస్యప్రథమమజ్ఞానెనవృత్తవిశేషాలాభాత్ప్రసిద్ధపనిర్దేశానుపపత్త్యామానుషీధిరవశ్యంప్రథమంసవ్యనయ
 నాజ్ఞానంకర్తృమితినిధిరవమీయతే-చద్యత్-యథావా,,తస్మాదపివగ్నంప్రవన్నంప్రవలయచ్చస్త్రీ,,తికరణాగత్య
 ప్రతిగ్నయం ప్రమాణాన్దరణాపాప్రమపితిస్తాదిప్రసిద్ధపనిర్దేశానుపపత్త్యాగరణాగతోనప్రత్యవణేయఇతినిధిరను
 మీయతే-తస్య - తుస్మాత్తరభాగమీయధాక్రమందక్షిణోత్తరకర్తృపాధాన్యనక్రవణమన్యతోఽపాప్రమవ్యకృతై
 వ్యనిదవన్దిర్దేశగుణానుభయలతేవిధియతేఇతిరవగ్నం- పురజ్ఞానః పితృమూర్తామపుర్యద్వాగ్నితేనపురజ్ఞాన్ద్రియంక్రవణ

[illegible]

१७३

మైవసనిమైవ - తత్తాపి ప్రతిదృష్టేషు విహితమాంసకమైవైతి - తత్తాపి రాజైవ మధ్యానైవ - వసమేవ - యావదుప
 మైవసనిమైవ - తత్తాపి ప్రతిదృష్టేషు విహితమాంసకమైవైతి - తత్తాపి రాజైవ - మధ్యానైవ - వసమేవ - యావదుప
 యోగమైవైతి - అధ్యాత్మ పక్షే - జీవస్వయాయదుపయోగమేవవిషయభోగోనియత్యుత్తరభిధావః ॥౬॥ ॥ యోగం -
 విద్యాకా, హంసాయోగవిషయభోగగర్వరాగపాపై ప్రతాంతస్థియమంచవిద్యాకా - కుస్థిత - హంసాంవిషయభోగం
 చకుర్యత్ - నవానకుర్యద్వా - రాగపాపై ప్రత్యేనావశ్యకత్వా భావాదిభిధావః - రాగపాపై ప్రస్థ నియమనహుతే
 పుత్రవాయాభావమాత్రంక్రియతే - నాదృష్టం , అతస్సుతరాంరాగపాపై ప్రస్థత్యాగనప్రత్యువాదభిధావనమేత్యుక్తం -
 తేనవసనియతేనకర్తృణా - జ్ఞానైవ - వివంశ్యతేనకర్తృణామజ్ఞానంభవతి - తేన హేతునానహకర్తా - నలభ్యతే - పాపై
 రితి శేషః - యద్యా - సవేద్యాకా - జ్ఞానైవ రాగపాపై ప్రానాంత్యా జ్యోపాదయోదివివేకజ్ఞానరూపేణ హేతునా - కర్తృణా
 నాదిపాపహుచకర్తృణా - నలభ్యతే ॥ ౭ ॥ ॥ అన్యధా - నియతంకర్తృ, కుర్వంతి - అహంకమాభిమానారూఢః - కర్తృ
 భిరనాచిల్యత్యాభ్యుక్తృభి - రనుబధ్యతేవశీక్రియతే - తతఃకర్తృ పారవశ్యా - ద్యుగప్రవాహేనంసారే - పతితః - నష్టదే
 హాత్మ వివేకః - అధఃపరకం - బ్రహ్మితి ॥ ౮ ॥ ॥ యోగం - హంసాంసంకేతం పరిసమాప్త్య ప్రకృతాం మృగయామనుష్యయ
 తి ॥ తత్తేతి ॥ చిత్రవాణానానావిధానానారూపాఃపిచిత్రపక్షః , యేషాం - తైః , వానసాభిరుపేభ్యోవై రిక్త్యర్థః - శి
 లీయతేః పుత్రాభ్యుక్తృభ్యోవై రిక్త్యుత్తరభావైః - నిర్విన్నా - అనుభవనజ్ఞానానికాతాజీవితవాయా - యేషాం - తేషాం - మృగా
 ణాంవిషయాణాం - విప్లవో - కాశః - కరుణాత్మ నాంకృపాభూతాం * దుష్ట హేతు - మాత్ర కామభిరనుభవజీర్ణవాయువాన్వి
 నష్టాకతబ్ధాదివిషయననుసంధతాంసర్వ భూతసమృద్ధాంజ్ఞానినాంపి - మరువిప్లవో - మనసాపిప్ర ద్రుమసహ్యా - యుది

మధ్యాన్యతాన్వనై - యావదగ్గలంబుభోహన్యాదినియత్యతే ॥ ౬ ॥ యవంకర్తృ నియతంవిద్యానూ - స్థిత
 వానవా ॥ కర్తృణాతేనరాజైవ - జ్ఞానైవసంభవ్యతే ॥ ౭ ॥ అన్యధాకర్తృకర్తృణామారూఢో - ననుబధ్యతే ॥
 గుణప్రవాహపతితోనష్టప్రకృత్యుత్తరభావైః ॥౮॥ తత్తేనిర్విన్నా - అన్యధాకర్తృకాంచిత్రవాణై శిలీమితైః ॥ విక్లూఢః
 ఛూర్ణఃఖతానాందుష్టహాకరుణాత్మ నామ్ ॥ ౯ ॥ శిశాన్వరాహస్య సోహస్యవయా - రురుశల్మకాకా ॥ మె
 ధ్యానన్యాంశ్చివివిధాన్వినిష్కర్తృ - త్రిమన్యనాత్ ॥ ౧౦ ॥ తతఃతథా త్రుప్త్యురగ్నివైనిష్కర్తృ - త్యేగృహమయ
 వాక ॥ కృతస్మాదోచితావహఃసంపదెకగతక్షణః ॥ ౧౧ ॥ ఆత్మ నమర్తయంచ - కైరూపలెవసగిగాదిశి ॥
 సాధ్యులబ్ధతనర్వాక్సోమహేమ్యా మాదధేమనః ॥౧౨॥ త్వ ప్రోహుష్టస్సున్య - క్షత్వకన్తర్వాక్ష్మమానసః ॥

త్యర్థఃకథాపక్షేప్రకృత్యైః ॥ ౧౩ ॥ ॥ శిశాన్వరాహస్యత్యా దికధనంశిద్ధాదిభేదనతదవా ప్రకృతేనవపేషయతే - చిత్ర
 జ్ఞాపనాయకధాపక్షేతుతేనన్యాయ - మధ్యాన్యవిహితాత్ ॥ అన్యాయవిహితాంశ్చ - విషయాన్వినిష్కర్తృనాత్మసాత్కర
 ర్వాకవ్యాప్తకరణత్వా - చ్చ - నిమ అన్యగాత్ పా - ప్రవాక ॥ ౧౦ ॥ ॥ యోగం - రాజస్యా - ధైర్యేకార్యభూతాంజాగ్రద
 వస్థాంతామస్యాకార్యభూతాంస్వ - ప్నావస్థాంతాభిధానభిధానవిద్యా - నూ - స్థిత - తేనాచితవివేకకథమయతేతివివి
 త్నాయాంప్రణయకలహానిమిత్రాగిధావిష్టప్రయనునయనకధనవ్యా - జెనసంసారిణోజీవస్వవివేకాత్వకసాత్వీకబుద్ధిర్ధా
 ర్మభ్యంవ్యోతయత్ ॥ ప్రప్ర త్తివస్య త్తివకార్యకార్యభేదయాభయే ॥ బద్ధమాత్మం - చయవై త్తివిద్ధిసా - వ్యధాసాన్వీకీ,
 త్యక్తవిధనాత్వకమధ్యలభదశాయాంజై వాత్తలభానిమిత్రపరితాపాదయం, తతస్సప్రసాం - తత ప్రదుచితసాధనై
 స్సల్పిధన - ద్యోతయత్కథాపక్షేతేనన్యాయతాం - మద్ధింమహేషీ త్వేనన్వి - యవ్య త్తిర - ప్రకృత్యై - త్వేనపరికల్పిత
 దమనయప్రకారమాహ ॥ తతఃతథాశ్చిదివా ॥ తు - త్వద్భ్యా మళనాయాపిపాసాభ్యాం - పంశా - ప్రసాన్వ - వై - రి - పి - తు
 త్వయీరమన్య - తే రివమ క్తం , తతఃసన్వప్రసాన్వ - భవరూపమృ గయాయా - నివ్య - త్యే, గృహంపురప్యగూపితజా
 గ్నిర్దేహగతహృదయస్థానం - ఎయవాక పా - ప్ర - తతః - కృతస్మాద - ముచితఆవహత్య - యేనసః, అతవ - గతతేషః - సమ్య
 గుపవిష్టవాక ॥ ౧౧ ॥ ॥ తతః - ధూపాదిభి, రాత్న - న - వర్ణ - యంచ - కై - తత - స్సాధుగవ్య గలబ్ధ - తా - న - ర్వాన్య
 జ్ఞాన - యేనసః - మహేమ్యాం - మన - ఆదధే - కృతస్మాదోచితావహఃరతిత్య - నేననుభవనకవివేకాత్వకసాత్వీకబుద్ధిత్వ - త్తి - పా
 రమ్య - రస్థాయాస్సుభికరత్వంసూచ్యతే - స్నానావహరధూపాలెవ ప్రసూప్య - వ - దృష్టలబ్ధా - ర్వి - ర్ణా - తాన్వ - సభవ - మహేమ్యాం
 పివేకాత్తి - కాయాం - మద్ధి, మన - ఆదధే - పి - తావనిత్య - ర్థః - కథాపక్షే - తుష్ట - త్వ - ॥ ౧౨ ॥ ॥ త్తి - చితావహ - రితి - త్వ - ధూ
 పాలెవప్ర - గాదిభిఃపూజ్యై, త్వ - ప్రోహుష్టిభ్యాం - సుతరాం - ద్య - త్వ - , అతవ - కన్తర్వా - క్ష్మ - వశీకృతం - మానసం - యస్య - సః -

గృహమెధివస్యస్యసంబద్ధిని-గృహిణీం గృహమస్యాట స్తీతిగృహిణి, తాం, సాస్యతయవస్థితాం, వరారోహంత్రి
యం, సవ్యవప్తనదర్శం, యథాకామపరవశస్యగృహవివక్త చిదన్తర్జితాంబ్రియంనాపశ్యేత్తదామంజీవవివేకా
త్వక్మద్విలిపాన పరవశస్థానాస్స క్రమస్థితాంసంబద్ధవానిత్యర్థః ॥ ౧౩ ॥ ॥ హేమచంద్ హేపాప్రీ చీనబద్ధి, విమనాభి
వయఃఖతమనాభవ, అన్తఃపురత్రియ ప్రత్యఖిః-అపృచ్ఛ, త్పురజ్ఞనః, తదరాభానిమి త్వత్తమనస్యఃబుద్ధిమూలకేన్ద్రియవృత్తిః
పపృచ్ఛ, కయేన్ద్రియవృత్త్యా బుద్ధిస్సాన్వేషీస్త్యాదితివనిత్యర్థః-ద్రక్ష్యమేవాహ ॥ అపివత్తితిభిః ॥ హేరామఃత్రి
యః, సెక్వేన్ద్రిణాంసాన్వయసహావాంసాయుచాక్షం- అపికుశలం, అపివత్తిప్రశ్నై, కుశలప్రశ్నై హేతుః, హేయస్సాత్
గృహేషు, భ్రూరామహేష్యావ్యాపారదశాయాం, గృహసంపదః యద్దై వగోద దై-సతథేదానిరోచ దై, వివేకాభావన
సకోఽపిభ్రువస్యగుణఃప్రకాశతై, అతోవివేకః, కీముదవ్యతీతిచి చ్చితవానిత్యర్థః ॥ ౧౪ ॥ ॥ గృహే, మాతావా, పతి
గౌడతాయస్యా, స్సాన్వత్తివా-యదినస్యా-త్త ద్వివ్యక్తవక్తాగ్నివీరహతే, రథభవ-పాగ్నిజ్ఞాన్విమా, హేరామపురుషో
దీనవ-దానీతీనవ సెదిత్యర్థః- వివేకాభావదేహత్యాగోవరమితిభావః ॥ ౧౫ ॥ ॥ సాలల రాక్షస రత్నకేసంఘాతా-
యంబలరా, వ్యసనాధ్వైవేదఃఖాద్ధవ-మజ్జ స్తం మాం, చ దేవదే, స్వయం, పాగ్నిజ్ఞాన్విమసైవోవయస్సినోఽఠిద్రవ్యగ్రహణ
నార్హవాత్-యథావిరహాశోకాతురంపుమాంసంపాగ్ని ధాక్షియాతదనుకూలాదరణితోపదేశాదిహాశోకమనసుద్ధృమఖ
యతి, తదవ్యధివేకాత్మి కామిద్ధిరపివదేపదేహితాహితం ప్రకాశయన్చీరుమాంసముద్గరత్వివసనార్హవాత్- ఈదృశబుద్ధిక్య
వర్తత్యతిప్రశ్నై సతల్లిపానవ్యజ్ఞతైః ॥ ౧౬ ॥ ॥ హేనరనాధ- త్వద్విగ్రియా- య, వ్యవ్యవక్తగ్రహణీతి-త-న్మజ్జానివ-
యదర్థం చై మనస్యమావన్నాతదై వ్మనస్య హేతుంనజానీమః-త్వద్విగ్రియాంతుజానీవత్తత్కవః- హేత్రుహ-నిర

సవ్యవప్తనరారోహాగృహిణీం గృహేధినిమ్ ॥ ౧౩ ॥ అన్తఃపురత్రియోమృద్ధివనాభవవేదిక ॥ అపివః
కుశలం రామాన్వేన్ద్రిణాయథాపురా ॥ సతథై త్వశోభ- దైగృహేమగృహసంపదః ॥ ౧౪ ॥ యదినస్యా
ద్ధృహేమాతాపత్నీవాపతిదేవతా ॥ వ్యక్తేరథభవపాగ్నిజ్ఞాన్విమాహుసీతదినవత్ ॥ ౧౫ ॥ క్వన రత్నసాలల
నావజ్జ స్తంవ్యసనాద్ధవే ॥ యామామధరతేపాగ్నిజ్ఞాన్విమయస్సినదేవదే ॥ ౧౬ ॥ రామాఃఊయః ॥ నరనాధన
జానీమ స్తద్విగ్రియా-యదవ్యవస్యతిభూతతేనరవస్తా రతయానాం పశ్యత్యుగ్రిహే ॥ పురజ్ఞవస్వయమాహీం
నిరీత్యగ్రహణతాం భువివత్తన్వేన్ద్రితత్తజ్ఞానోచై క్లబ్ధం పరమంయయా ॥ ౧౭ ॥ సాన్వయభోక్తక్షయవా
చాహ్యవయేనవిదూయతా ॥ ప్రేమసంరంభలిక్ష్మ మాత్మనిరాధ్యగాత్ ॥ ౧౮ ॥ అనునిన్యేధశనకైర్వీ
రోఽనునయకోవిదః ॥ పస్పర్శపాదయుగళమాహ-హోప్సిక్ష్మ లాలితామ్ ॥ ౧౯ ॥ సూనంత్వకృంపుణ్యాన్వైపు

వస్తాదేఽన్తరగరహితే, హృతిల-అపధూతాంశియానాం - పశ్యేత్తకథాపత్యైః-అధ్యాత్మ పత్యైః, బాధితేన్ద్రియవృ
త్తినాంసర్వాసాంసిత్యయాత్వక్మద్విమూలకత్వాత్-యాపీన్ద్రియవృత్త్యా సానోఽఠితిత్యా లోచ్యయదనాదరవత్కాప్తి
యానాదృతానతివమద్విముఖ్య హృదిత్య సుసంహతవానిత్యర్థః ఆదరోబుద్ధిశ్శిక్షణంబు ॥ ౧౭ ॥ ॥ పురజ్ఞనః- భువి, పతి
తాం, చమాహీం, నిరీత్యతత్వగైవో, స్పర్శితంవ్యాకలంజ్ఞానం-య్యగః- చరమంభృతం చై క్లబ్ధంశోకపారవశ్యం-య
యా, అహేరామమీదేయంబద్ధితేతావ స్తంకాలమెంపివగీతాఽహేరామిత్త క్లబ్ధంయయావిత్వర్థః ॥ ౧౮ ॥ ॥ త్వితః
క్షోక్త్యాంయమద్వ్య- చాచా, విదూయతాపతితేన, హృదయేనచనసా, సాన్వయ (యఅనునయక-ప్రేయస్యాః
ప్రియా-యాః- ప్రేమసంరంభః) ప్రణయేనస్వ స్తీక్రియాఃకోప, స్వగ్య, లిక్ష్మంకారణం అత్తివినససి, నాధ్య గాతే
నిస్సితవేదా, వివేకోదయసాధనహృతస్సా దరణిమిద్ధివ్యకతావదేతావతా-లంతదనుదయేకారణమస్యయన్మపిత
న్నాన్యగావ్యర్థః, త్వద్దై వాయత్తత్వాదితిభావః ॥ ౧౯ ॥ ॥ వీరఃపురజ్ఞనః, అనునయే సాన్వయై, కోఽదఃకుశలం
అనునయోపిచైదితిత్వ తీయాన్వపారేతువాన్యై రితివేదేవ్య మధ్యా హర్షం శనకైః-మహామీ మనునిన్యేసాన్వయ
మానః ॥ అనునయప్రకారమేవాహ ॥ పాదయుగళంపస్పర్శ, ప్రియా-యాఃపాదోగృహీతవా-చతతక్ష్యక్లాగోపకాదినాలా
లితాం, ఆహ, అధ్యాత్మ పత్యై- అనునయవ్యవకేకాకోవిదై ర్విపుతై-యపాదైః, స్వవశా-చనునిన్యే-చస్పర్శపా
దయగళమత్వ నేరాగ్యప్రభృతివివేకాత్మికాంబుద్ధి వసుస్త్వై గ్రవనకైయేతి ప్రతిజ్ఞాతవానిత్యర్థః క్తంభవతి- ఉత్పన్న లాలి
తామాహిత్యనేనస్వ వశీకృతయావివేకాత్మికయా బుద్ధ్యానవమచసంహతవానిత్యర్థః ॥ ౨౦ ॥ ॥ హేకృత, ఈశ్వ
రాస్త్యామినః- యువ- కృతావరాధకపభృత్యమలత్తసాత్కృత్యాదుదగీనామైతతోదై తేదన్దేనియాభివృత్తిమత్వా-నిహి

ర్థంబంధంనకుర్వన్తి, తేషు త్యాగ, వస్త్రభాగ్యః ॥ ౧౦ ॥ ఋతుతః, యతః, ప్రవృత్తా భృశ్యోవ్యధి తో, దగ్ధః-పరమోఽనుగ్రహః, భృత్యానాం హితాయైవ భవతి త్యర్థం, యస్తు దణ్డితో విషదతి తోఽన్య ఇత్యాదుః ॥ బాలశిశుః అమర్షణంబంధంనమృష్యతి త్యమర్షణః, హేతవ్య, తి దృష్టిః స్యాదునః, కృత్యం శిక్షాకరణం, నవేదనముగ్రహణి నవేదన, బాలామూర్ఖః, అజ్ఞా ఇత్యర్థః, అతోమమశిష్యాధ్యక్షమేన, స్యాదునః, చ్యవం, ముఖ్యభూరిత్యర్థః, అధ్యాయే పశ్యేతు, స్యాదునః ప్రక్షణే, కాస్త్రాయా బుద్ధ్యా వివేకాత్మికాయా ఇత్యేనాస్య మన దయోఽస్య దనుగ్రహత్యేవ, యతోఽమమిదానీం వివేకాలాభాన్నితపరితా యుక్తా తామేవ తివాద్యుత్పత్తాని త్యనందదభివృద్ధిః ॥ ౧౧ ॥ ఋ సేనుదతి- సేనుభువి, సేనునస్యిని, సా, త్వ, వస్త్ర, వస్త్రకంస్యామి, అత, స్యానానో-ముఖం, ప్రదర్శయ, కిదృశం, అనురాగభారణ, ప్రీదయోచ, యో, విదమ్యే మధుర, ప్రేస, వీలనవీసాని తావలకోయన్తి, నీలాలకావలాయ, ప్రే, రుపసగృతం ఘాపితం, ఉచ్చనాసికం, వల్ల, వాక్యం, యన్తి, ఉక్తవిధముఖావలోకనసౌఖ్యతమానన మనుభవన్నివాహంస్థి ర్నిరతికయనుఖాపాదకవివేకాయెనుభిత్యన సు హేతవానిత్యర్థః ॥ ౧౩ ॥ ఋ సేవరపత్ని-వీరస్య మమభ్యాయ, ప్రేభ్యం కృతత్విషకృతాపరాధస్తన్తి, అహం, బ్రాహ్మణుల, దన్యతకులంఽపి, ముగధిపుదాసాచి తరత్రదవంబంధం దధేరోపి, మేత్వత్వహాయుగ్రహవ, క్రద్ధ గ్రహతః, త్రిలోక్యః, బహుపీఠివః, ప్రే లోక్య, దృషిచ్ఛలస్తశ్చ, ఉచ్చైర్భు రివం, విగతభయం-తంభువం-నపశ్యామి, యదీయద్య వసాయాత్మికాబుద్ధిర్మమ ప్రక్షిప్తాస్యాత్తదాతత్వహమోఽహం తద్విరోధీనిరస్యామి, వివేకామయాఽసాధ్యంకిమపి త్రిలోక్య అస్తర్ప సోత్సవ నివర్జితే, ముగధిపుదాసాదయస్తువివేకీనోమమానుకూలాపిత్యేన నంద

త్యామేషీవ్యరాశ్యుధే । కృతాగస్సావత్ససాత్సూత్యాశిష్యాదబ్ధంనయజ్ఞతే ॥౧౧॥రరమోఽనుగ్రహాదణ్డోభృత్యేషుపనుతాఽద్యితే । బాలానవేదతత్త్వస్యబద్ధకృత్యమమర్షణః ॥౧౨॥సాత్వం ముఖం సుదక్షమభ్యున్తి సురాగభారప్రదావలపిలనద్ధసి తావలకామ్ । నీలాలకాలిభిరుపసగృతమన్నంనసన్యాసనాంప్రదర్శయమనస్సనివల్లవాక్యమ్ ॥ ౧౩ ॥ తస్మిన్ ప్రేభ్యం ధౌవమహంతవవీరపత్నియోఽన్యత్రహనురకులాపత్యతేత్విషస్తమ్ । పశ్యేణనవితభయమున్దు దిత్యే త్రిలోక్య అన్యత్రవై మురరిపీరితత్రదానాత్ ॥౧౪॥వక్త్రంనతేవ తిలకంమలినంవిహన్తంసంరమ్భభివమవిమృష్టమపేతరాగమ్ । పశ్యేన్ సనూపపితుహంపహతానుజాతాని మ్నాధరంవిగతకుటుంబమపఃపరాగమ్ ॥ ౧౫ ॥ తన్నే ప్రసీదసుహృద్యక్షకేత్విషస్యన్త్రంకతస్యన్యగయాంధ్యననాతురన్య । కాదెవరంవశగతంకుమమాస్త్రవేగవిప్రప్రపాంస్యముతినభశతకృత్యై ॥౧౬॥
 * * * * * ఇతి శ్రీమద్భాగవతే, మహాపురాణే, చతుర్థసర్గే, పద్మవింశోఽధ్యాయః, * * * * * నారదఉవాచ ॥ ఇత్యంభురజ్ఞానంసప్రగ్భాగ్యమనీయవిభృతైః ॥ పురజ్ఞానీమహారాజంరెమెరయన్తిప

దే ॥౧౪॥ ఋతవవక్త్రమివః, శూర్యం, కదాచిదపి-వితిలకం తిలకరహితం-నపశ్యామి-ఇదానింతు, మలినం, విగతహర్షం, సంరమ్భణ్యోధావేశేన, భీమంభూనుజలరమవిమృష్ట మనుజ్వలం, అపేతరాగం సైమహాశాన్యం, తథా, తె, సుజాతాశోభనా, ప్రవాపి, శోకాత్మి, రుపహతా, తథాచిన్యభలాకర, మధరం, విగతకుటుంబ-మపఃపరాగం, సామ్య, సామ్యాలరాగోయన్తి, తాదృశం, పశ్యామి, కురవపంజాతమితి శేవః, వ్యవసాయాత్త కలుద్ధ రభివృద్ధివైపారీత్యపరకాయా మునిశదత్యాత్తాదృశావసాంతాం ప్రయానాదరనిమిత్తకో భనాత్సానమనలంకుర్య తింశోఽస్త్రీప్రీయమిహోపైప్రీత్యతే సైత్యర్థః ॥ ౧౫ ॥ ఋతప్యాత్సూక్తం, కిచ్చిరమపరాధోయనతస్యకీర్తిషమేవాహం, సైన్యంసాత్తత్యైగిత్యావృష్టప్యే, మృగయాం, గతస్య, మే, ప్రసీదప్రసన్నాభవ, దేవందేవనంక్రీడాం, రాతీదదాతీయదేవకాస్త్ర, స్తం, కామవగ్న, నవిప్రస్రంగతం, హన్యంపౌరుషంధైర్య, యుగ్ధ, తం, అతవ, వశగతం, కాస్త్రీ, కామయమానా, కృత్యకర్తృయోగ్యై దై, నభశితభాదైవైవ్యర్థః, వివేకాభావాదపృసన్నయమస్యపాపాపరాధహేతవోవివేకాత్త కలుద్ధయైక్తోఽహం పృసన్నోఽనైరయ- ఎవమహం మమాభిమానోవిహాయవశగతంకార్యాపాదకంమాంధ్యవసాయాత్మికాబుద్ధిరపిహనువర్తిమృతఇత్య నుగంహేతవానిత్యర్థః ॥ ౧౬ ॥ ఋ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే, మహాపురాణే, చతుర్థసర్గే, పద్మవింశోఽధ్యాయః, * * * * * ఎవంబాగ్ని త్వేస్తుమహాప్రాణిభిరవస్థాభిన్నంసంరతోజీవస్యదుర్భోషకదాచిదైవాత్సంజాతపరితాపస్య, వివేకాత్త కలుద్ధురదయక్షః-ఇదోమేనంజాతవివేకవ్యవస్థాననారచిచ్ఛికృతినన్బన్దాదియ్యక్తంభుమాం, యయధర్మవధర్మంచకార్యంచకార్యమేవ, ఆయధావత్ప్రజానాతిబుద్ధిస్సాపార్థరాజసి, అభర్తంధర్మమియావస్య

యెనదితియా-పట్ట్య తరతతత మనశ్శాకాగన్తవ్యః రాత్యాగ్రిత్య కాః - మైదున్యవివసై దెమమిషుసీఘాయస్థితాః
 సీతాశ్చ సీతాశ్చ శుక్లవక్షీయాః-పరివృత్త్యాపరిభ్రమణేన-సర్వైః కామైశ్చ బాధితైః సుతరైః శ్చ-విశ్రితాం-పురిం
 శరీరం-విలున్తు ని అపహర ని-అపహ ర్దుమా-రేభిరభివృద్ధః - జరాపాప్రస్థన న్దరంస్యృదివసాఃపాప్రాజిత్యర్థః - ఎత
 త్సర్వం దేవాద్యుష్ట్యై క్తమితిద్రష్టవ్యమ్ ॥ ౧౮ ॥ శ్చవద్దవేగస్యానుచరా దైగన్తర్వాపుగ్జనన్య- పురిం-యదా-హ ర్దు
 మా-రేచిరై ఆరబ్ధవ స్తః , తతపుర్యాం - యః ప్రజాగరఃపాప్రాణి-సుషుప్త్యనన్తా-మపి పాప్రాన్యపారాత్ప్రజాగరభి
 త్యుక్తం - ప్రత్యక్షేధతీ స్థవారయతీ , యావత్పాప్రాణివ్యాపారప్రావృత్తిరకస్యా కైకత్యేవావప్రాంతప్రత్యక్షేధదిత్యు
 క్తమ్ ॥ ౧౯ ॥ శ్చసమప్రజాగరః-స ప్రభిద్వంశత్యాన ప్రవేశిసంఖ్యాకైః సూతపజ్జనతత్త్వాత్రపజ్జనకక్షానైర్నిరు
 పజ్జనకకర్తైర్నిరుపజ్జనకాపారాదిపాప్రావృత్తయమనోబుద్ధ్యహణా-రాత్త క్షైశ్చైః , శతసంసూత్యిప్రాప్రజ్ఞాప
 లక్షణం-యావత్పాప్రాణిభావసాం-లరజ్జనపురస్యా , ద్యక్షఃపాలకబు భిరన్తర్వైస్సహ , యయు ధేయద్వంశకార-శరీ
 వరంసన్నిపాయామా-సెత్యర్థః ॥ ౧౯ ॥ శ్చబహుస్సాకం-యుష్మిమక్ష్మైన్వనంబుద్ధిస్సహమర్థ్యైశ్చీయమా శేనతి-శతవ
 త్సరావసానభ్యర్థః , రాష్ట్రాదిభిన్నహితః ప్రజాగరఃపరాంచితా - మనాపకధంశరీరంపాప్రాణియామితేచిన్తామనా-పెత్య
 ర్థః ॥ ౧౯ ॥ శ్చనపురజ్జన-మధుక-గ్నపార్వ దైర్నిర్నియైః , పాశ్చాత్యుపశాన్తాదివిషయేషుప ధ్యైషాపాపంపాప్రాప్తంబు
 లింగేనాద్యన్యతమంవిషయం-గృహ్లా అనుభవ , స్త్రీయాబుద్ధ్యా , జితోవశీకృతః-భయం-చుత్సృగయంనాసిద్ధతీ నాలో
 తహా ॥ ౧౯ ॥ శ్చకాచి తా-లస్య-మహితా-జరాదా-పా , కాచిదస్తి-సా-త్రిలోక్యాం-వరంపతి-మిచ్చతీ-పర్యంత , హే

నిసర్వకామవిస్మి తామ్ ౧౮ ॥ తపద్దవేగానుచరాఃపురజ్జనపురింయదా ॥ హ ర్దుమా-రేభిరేతతప్రత్యక్షేధ
 త్ప్రజాగరః ౧౯ ॥ సన ప్రభిష్కరై ర్కోవింశత్యావశతసంసూః ॥ పురజ్జనపురాధ్యక్షాగన్త రైస్వర్యయు ధేబ
 ల్ ౧౯ ॥ శ్చీయమా శేనసంబుద్ధిస్సౌగన్తీస్సచుభిర్ద్యుతి ॥ చిన్తాంపరాంజగమాధనరాత్త పురజాన్యతః ౧౯ ॥
 సవపుర్యాంమధుకకాశ్చాత్యుపశాన్తపార్వ దైః ॥ షాపాపంబలింగగృహ్లా స్త్రీయో నావిదద్యుతమ్ ౧౯ ॥ కా
 లస్యమహితాకాచి త్రిలోక్యాంవరమిచ్చతీ ॥ పర్యటతాంసంబుద్ధి స్సన్త్యక్తవన్త ౧౯ ॥ దార్ప
 గనాత్త నాలోకేవిశ్రుతాదుగ్నగతిసా-యాతుష్టా రాజముషయేవతా-దాత్మ్యరజేవరమ్ ౧౯ ॥ కదా
 చిదలమానా-లబ్ధ్యా లోకాన్సహీంకతమ్ ॥ వ్రేబ్రహ్మ్యైతంమాంతుజానతికామమోహితా ౧౯ ॥
 మయినరంభ్యవిపులమదాచ్యా పంసుదుస్సహమ్ ॥ స్థాతుయ్య సి నై కత్రమద్యాభావిమిఖోమునై ౧౯ ॥ త
 తోవిహతసంజల-ల్పాకన్యకాయవశేస్వరమ్ ॥ మమోపదిష్టమాసాద్యన వైరామ్నాభయంపతిమ్ ౧౯ ॥ ౩౩ ॥ ఋ
 షభంయననానాంత్యాంవృణేసిరెస్మి తంపతిమ్ ॥ సంతల్ప స్తస్యయాతానాంకృతః ౧౯ ॥ ౩౪ ॥

బర్హిష్వ క్తాంకాలకన్యాం-కొంపపుమాక , నప్రత్యసన్దతనామ్యకోత్ ॥ ౧౯ ॥ శ్చఅసభిన్దనై హేతుంవదకతస్మిమి తం
 గుగనామధేయమాహ ॥ దార్ప గన-దుష్టంభగంసౌందర్యంయస్తాద్భవతినదుగ్న-గన్తపరకాద్య-గ-తైనా , త్తరూపేణ-లో
 క-దుగ్న-గతి-విశ్రుతాద్యభ్యుతా , తాంవిశిష్టి-యాకాలకన్యా , మయాతిప్రత్యేహురుతా-ప్రత్యాసతి, తుష్టా- తస్మై రాజ
 ర్ష మ-పూరవేవరంరాజాననరూపం - ఆదాత్ , యయాతిరైవయస్సగ్నయనకుగ్నత్యుకకా-పాజ్జరాంపాప్రత్యత్యాసవా
 దేనాంజరాంగృహ్లాతే - తాంశ్చైవ్యాపృత్యాగోనజగ్నహః - పూరు స్తజగ్నహ-తతోయయాతి స్తస్మైరాజ్యంబదావి
 తిజరై వాదాదిత్యు క్తమ్ ॥ ౧౯ ॥ శ్చకదాచి , తస్మాకాలకన్యా-భూలోకే, పర్యట స్తీ , బ్రహ్మలోకాత్సత్యలోకా, స్తహీం
 ధూమిం, గతంపాప్రాప్తం, మాంబ్రహ్మద్యైరన్తర్వైకం, జానత్యపి-కావ మోహితా , వనై ॥ ౧౯ ॥ శ్చతతోమియప్ర
 త్యాభ్యాతపతీమయి-సంరంభ్యకోగ్నిభంకృత్యా-విపులంమహా-స్తం-దు స్తరందురిక్రవణీయం, కావ-మదాత్ - కాపమవా
 హ-సామనై-త్వం , యతో-మద్యాభావిమిఖ-స్తత ఏకత్ర-చిరేణ, స్థాతుంనార్హతీ ॥ ౧౯ ॥ శ్చతతో-విహతసంజల-
 ల్పాకాలకన్యకా-అన మోహ్యాధయశ్చయవనాః , కద్యత్పిదాకారిత్యా-త్రైమావీశ్వరం-యయా-ఉపదిష్టం-నామ్నాభయం
 భూయమానంపతి-మాసాద్యవవ్రే ॥ ౩౩ ॥ శ్చవరణప్రకారమేవాహ ॥ హేవిర-యవనానాం-ముషభమీశ్వరం-త్యా
 మిష్పితంపతిం-వృణే, త్వయి కృతో , ధూతానాం, సంజల-ల్పః , నసరివ్య తినశ్యతి ॥ ౩౪ ॥ శ్చత్వయాహంసప్రత్యాభే,
 యత్యాహ-లోకతో-వెదతత్త -య-దైయత్యైనగాగ్నిహ్యత్యైవ హి-సంసంపాప్రాప్తం - త-ద్యావమానాయ-యోనదదాతి,
 యచ్చ, దీయమానం-యో, నెచ్చతినగృహ్లాతి-భిమా-ద్యై, అనదదగ్రహకా, అనకవ్యర్థక, అవ గ్రహాశభిమానతగ్రహవా

యయో, ప్రాంతపవనాతాత్రాకర్తృమాతౌ, అయశోచ ప్రాణహానత్యంశోచ నిసప్తత్యర్థః ॥ ౨౫ ॥ ఋషాభద్ర భజన్మీమాంభజన్యయయ, కయం, కరు-పౌరుషజన్మయమైక ర్తవ్యో భవ్యః, ఎతావాశవశీంతే, య, దార్ద్రానసుకష్టతే ॥ ౨౬ ॥ ఋకాలకన్యయా - ఉదితం, పవన-శ్రుత్యా, సయవశ్యేకో, సయరామా - దేవగుహ్యం సురం - తద్ధిపాశ్రీనాం చై రాగ్నిసుదయాయచై గ్రోవ్యతే కర్తృమిగ్నసి, తేనసమాపింయధాభా, సమభావత ॥ ౨౭ ॥ ఋతుభ్యం నయ, అభ్యసమాదివాచితైకాగ్నిగ్న, బహుధావిచార్యత్యర్థ-లోకరూపః, పతి ర్మిగుః శీతోస్థితః, క్రితే సాపిత్యతాహ, యాచ్యమానోఽయం లోక స్థావి, సుభాద్యా, మన త్రమాం నెవ్యతి ॥ ౨౮ ॥ ఋతితోఽన్య క్షగతి-కుతీపాగ్నిత్యలక్షితగతిస్సతీకర్తృనిర్వృతం, లోక-మాకర్తృగ్న-మ్యవ్య, ఎవం సర్వో పిపాలోక స్తవపతిస్సాగ్నిత్యగ్నిసత్తే నన్యయోఽభాస్థియం మాం పతిహలాం లోకాహనివగ్ని స్థితి-యసా త్వమెవ లోకన్యనాశం కిన్యన్త్యాహ ॥ యాహేఽయోమదీయా-ద్యతనా, యవనాచాం నెనా, తయా, యక్తా, యాహి ॥ ౨౯ ॥ ఋప్రజ్యాగోవైష్ణవభ్యుర ప్రాన్యం, ప్రజ్ఞేపతి, లోకం ప్రాతిపాశ్రయివగ్నితి, అతప్రజ్యాగ్నితిమారకోవైష్ణవభ్యుగోవివక్షితః, నమా హేత్వరభ్యురగి, మా హేత్వరన్యవ్యాగ్నిత్యపాతిత్వేనమారకత్యాహాత్, ప్రజ్యాగోమన, భాగితా, భవతి, త్వం, మె భాగిస్థిసా, భవ-ఉభావ్యాం ప్రజ్యాగ్నికాలకన్యాభ్యాం, యమాభ్యాం సహ, హం-భిమనై నికీరణవనెనానాయకః, అమక్తగతిస్సక లోకవరామి ॥ అత్రకాలన్యమహాతాకాచిదిత్యాదిగ్గోకభ్యయేనజరాయాలోకవిద్యక్షపిపనుత్యముక్తం, కదాచివటమానెత్యనెన్లోకత్రయేనారదన్యజరానాకాగ్నిస్తవ్యముక్తం, ఎవచ్చై న్నికీరణకాదీనావత్య పలక్షణం, స్యన్యతాన్త్రస్తవ్యకథనంతేస్యావగ్నియిత్యాది

ద్యావిమావనశోచ నీచారానదవగ్నివశాఽయల్లోకతాన్త్రో పవతంసరాతిసతదిచ్చతి ॥ ౩౦ ॥ అధోభజన్యమాంభద్రభజన్మీమెవయంకురు, ఎతావాకపాయమోచర్తౌ యదార్ద్రానసుకష్టతే ॥ ౩౧ ॥ కాలకన్యోదితవహోనియ్యయవశ్యేవః । చిక్కిర్నైవగుహ్యం సనస్థితం తామహవత ॥ ౩౨ ॥ మయానిరూపిత స్తుభ్యం పతిరాత్రసమాధిరా । నాభిసన్నితిలోకోఽయంత్యావిసుభాద్యామన త్రమామ్ ॥ ౩౩ ॥ అతోఽన్య క్షగర్హిష్ణవస్థిలోకం కర్తృమిర్వి తమ్ ॥ యా హేమపుతనాయక్తాన్త్రజానాశం ప్రజ్ఞేవగ్ని ॥ ప్రజ్యా రోయంమమభాగితాత్వం వమేభగిభవఽవరామ్యభాభ్యాం లోకస్థి స్తుభ్యగ్నిభివవైసి ॥ ౩౪ ॥ ఋషాభద్రభజన్మీమాంభజన్యయయ, కయం, కరు-పౌరుషజన్మయమైక ర్తవ్యో భవ్యః, ఎతావాశవశీంతే, య, దార్ద్రానసుకష్టతే ॥ ౩౫ ॥ ఋకాలకన్యయా - ఉదితం, పవన-శ్రుత్యా, సయవశ్యేకో, సయరామా - దేవగుహ్యం సురం - తద్ధిపాశ్రీనాం చై రాగ్నిసుదయాయచై గ్రోవ్యతే కర్తృమిగ్నసి, తేనసమాపింయధాభా, సమభావత ॥ ౩౬ ॥ ఋతుభ్యం నయ, అభ్యసమాదివాచితైకాగ్నిగ్న, బహుధావిచార్యత్యర్థ-లోకరూపః, పతి ర్మిగుః శీతోస్థితః, క్రితే సాపిత్యతాహ, యాచ్యమానోఽయం లోక స్థావి, సుభాద్యా, మన త్రమాం నెవ్యతి ॥ ౩౭ ॥ ఋతితోఽన్య క్షగతి-కుతీపాగ్నిత్యలక్షితగతిస్సతీకర్తృనిర్వృతం, లోక-మాకర్తృగ్న-మ్యవ్య, ఎవం సర్వో పిపాలోక స్తవపతిస్సాగ్నిత్యగ్నిసత్తే నన్యయోఽభాస్థియం మాం పతిహలాం లోకాహనివగ్ని స్థితి-యసా త్వమెవ లోకన్యనాశం కిన్యన్త్యాహ ॥ యాహేఽయోమదీయా-ద్యతనా, యవనాచాం నెనా, తయా, యక్తా, యాహి ॥ ౩౮ ॥ ఋప్రజ్యాగోవైష్ణవభ్యుర ప్రాన్యం, ప్రజ్ఞేపతి, లోకం ప్రాతిపాశ్రయివగ్నితి, అతప్రజ్యాగ్నితిమారకోవైష్ణవభ్యుగోవివక్షితః, నమా హేత్వరభ్యురగి, మా హేత్వరన్యవ్యాగ్నిత్యపాతిత్వేనమారకత్యాహాత్, ప్రజ్యాగోమన, భాగితా, భవతి, త్వం, మె భాగిస్థిసా, భవ-ఉభావ్యాం ప్రజ్యాగ్నికాలకన్యాభ్యాం, యమాభ్యాం సహ, హం-భిమనై నికీరణవనెనానాయకః, అమక్తగతిస్సక లోకవరామి ॥ అత్రకాలన్యమహాతాకాచిదిత్యాదిగ్గోకభ్యయేనజరాయాలోకవిద్యక్షపిపనుత్యముక్తం, కదాచివటమానెత్యనెన్లోకత్రయేనారదన్యజరానాకాగ్నిస్తవ్యముక్తం, ఎవచ్చై న్నికీరణకాదీనావత్య పలక్షణం, స్యన్యతాన్త్రస్తవ్యకథనంతేస్యావగ్నియిత్యాది

ప్రాణియకం, తతోవిహతసభ-వై త్యా దినాజరాధివ్యాధిప్రజ్యాగ్నిసయనాంఘ్రార్థ భూర్భవ్యో త్రో త్రరహేతుత్వమన్యోన్యసాహిత్యై సమరణహేతుత్వం-లోక్తం, జరాదీనాం పరస్పరభావణాదికథనం తెహం మూర్తియత్యాధిపాశ్రయేణ తదధిష్ఠాత్వ దేవతాధిపాశ్రయేణవా, ఉపపన్నమ్ ॥ ౩౦ ॥ ఋగ్నితీమద్యాగ్నిపవచ్చగ్నిచక్రికాభ్యా యాన్త్రీభాగవతవ్యాఖ్యానాయాం పంచుగసాధైః సప్తవింశోఽధ్యాయః ॥ ౩౧ ॥ ఋకాలకన్యయా - ఉదితం, పవన-శ్రుత్యా, సయవశ్యేకో, సయరామా - దేవగుహ్యం సురం - తద్ధిపాశ్రీనాం చై రాగ్నిసుదయాయచై గ్రోవ్యతే కర్తృమిగ్నసి, తేనసమాపింయధాభా, సమభావత ॥ ౩౨ ॥ ఋతుభ్యం నయ, అభ్యసమాదివాచితైకాగ్నిగ్న, బహుధావిచార్యత్యర్థ-లోకరూపః, పతి ర్మిగుః శీతోస్థితః, క్రితే సాపిత్యతాహ, యాచ్యమానోఽయం లోక స్థావి, సుభాద్యా, మన త్రమాం నెవ్యతి ॥ ౩౩ ॥ ఋతితోఽన్య క్షగతి-కుతీపాగ్నిత్యలక్షితగతిస్సతీకర్తృనిర్వృతం, లోక-మాకర్తృగ్న-మ్యవ్య, ఎవం సర్వో పిపాలోక స్తవపతిస్సాగ్నిత్యగ్నిసత్తే నన్యయోఽభాస్థియం మాం పతిహలాం లోకాహనివగ్ని స్థితి-యసా త్వమెవ లోకన్యనాశం కిన్యన్త్యాహ ॥ యాహేఽయోమదీయా-ద్యతనా, యవనాచాం నెనా, తయా, యక్తా, యాహి ॥ ౩౪ ॥ ఋప్రజ్యాగోవైష్ణవభ్యుర ప్రాన్యం, ప్రజ్ఞేపతి, లోకం ప్రాతిపాశ్రయివగ్నితి, అతప్రజ్యాగ్నితిమారకోవైష్ణవభ్యుగోవివక్షితః, నమా హేత్వరభ్యురగి, మా హేత్వరన్యవ్యాగ్నిత్యపాతిత్వేనమారకత్యాహాత్, ప్రజ్యాగోమన, భాగితా, భవతి, త్వం, మె భాగిస్థిసా, భవ-ఉభావ్యాం ప్రజ్యాగ్నికాలకన్యాభ్యాం, యమాభ్యాం సహ, హం-భిమనై నికీరణవనెనానాయకః, అమక్తగతిస్సక లోకవరామి ॥ అత్రకాలన్యమహాతాకాచిదిత్యాదిగ్గోకభ్యయేనజరాయాలోకవిద్యక్షపిపనుత్యముక్తం, కదాచివటమానెత్యనెన్లోకత్రయేనారదన్యజరానాకాగ్నిస్తవ్యముక్తం, ఎవచ్చై న్నికీరణకాదీనావత్య పలక్షణం, స్యన్యతాన్త్రస్తవ్యకథనంతేస్యావగ్నియిత్యాది

త్వమాత్రేవా, నశిష్టం-భోగ స్తుపాగ్రేవమత్తేన, యే-చిన్త ప్రహేరిరాచంవ స్తుః || ౧౬ || ఋతస్య-అహంమమాభిమా
 ననివయంకృత్యా-గృహేషువా రేషు, కమతీః, కుష్మితామతిర్వ్యగ్య, అరక్తబుద్ధిః గృహీపురజ్జనః, పృశుదయానహ, ఏవ
 యోగవిశ్లేష - ఉపశీతైరవతేనతి, దధ్యాబుద్ధ్యాతి కాం ప్రమదాంవిహాయగమియ్యుమిడత, సమైవేతి, చిన్తామక
 రోత్ || ౧౭ || ఋత్యగమేవాహ || మయి - లోకాంతరం ప్రతిగతమనంతి, ఇయ, మనాధా, కుటుంబు నీబాలకా
 ప్సగ్ర్య, శుశోచ స్తీకధంవ తివ్యతే || ౧౮ || ఋమయ్య, నా? తెలఁగోజతే, నపన్త, ఎవము తీరతాగివి - భర్తా తేభర్తా
 సేవ్య, కే, భయ, దృఢవాక్ నియతావాగ్య స్వాః, మానంబిభర్తీత్యుక్తిః || ౧౯ || ఋఅపిజ్ఞంఅవివేకినం, మాం-ప్రసో
 ధయితే-వ్యుషితేదేశాన్తరంగతే-శోకేన-కర్మితా-గృహమధీయంవ ద్దగృహధ్యగ్ధం, కింసేవ్యంఅనువ ర్తివ్య, తే-య్య క్తమ
 ంకే-యతో పిరనూపుత్రవశీ-కింవా, చర్మిరహమనహమానామరివ్యతే || ౨౦ || ఋదారకా.పుత్రాః, దారికాఃదహిత
 రశ్చ, అరరాయకాః - నవిద్యతేపరమయనమా శ్రయోయేమాం తెలపరాయకాః - మయిగతేనతి-కధంనువ ర్తివ్య, దై, భి
 న్నానాద్యేషాం - తెపురుషా - ఉదధానమద్రభవేతి - అత్రలోకాన్తరంగతవతీత్యనెన ద్వేర్వియచరిణామ హేతుః
 తాజీవై కాయత్వాబుద్ధిగ్లోకాన్తరంగపుతాజీవనపహగచ్యుతితి - ఉత, నత్యాకేకో-ర్థావితా, చ రైతద్దగృహమధీయమి
 త్యుక్తేనసమైవగచ్ఛ తిత్తుక్తం - తహాకధందారకాభివ్య నెనచరిణామచరిణాబుదన న్నయిన్వ త్తీకరణాన్విగ్రియాణ్య
 పింసమైవగచ్ఛ నై, ఉతనె - తిసంతయ్యునమైవగచ్ఛ త్తీత్తుక్తంభవతే-ఎతదేవకధాసాధ్య ర్యావపరోక్షచభిధీయతే-
 తధావగీతం గవతా || ౨౧ || వనష్ట ప్లాస్త్రిగ్రియాణీప్రకృప్తానికర్త తి | శిరిరంయదవాపిన్వియచ్చాప్యతా-గ్రియతీవ్యసం ||

శోకచరివృత్తమ్ || ౧౬ || అహంవ మెతస్మీకృత్యగృహేషుకుమ తిన్తప్రహేరిరాచంవ ప్రమదయాదీనామేవ ప్రయోగఉ
 వన్తి || ౧౭ || గాకాన్తరంగతవతమయ్యుధాధామమిన్విన్వి ర్వివ్యతేకధంవై కాబాలకాననశోచన్ || ౧౮ ||
 నమయ్యువాశితేన తైవాస్తాతేస్తాతిమత్సరా | నయ్యుష్టేయంత్తస్తాత్త్వి తెయవహగ్గయాత్ || ౧౯ ||
 ప్రహేధయతిమా-ఎపిజ్ఞంవ్యుషితేశోకకర్మితా | చ రైతద్దగృహమధీయంపిరనూరపిసేవ్యతి || ౨౦ || కధంను
 దారకాదీనాదారికావాచపరాయణాః | న ర్వివ్యతైమయిగ తేభిన్ననాభినాదధా || ౨౧ || ఎవంకృవణయా
 బుద్ధ్యాశోచ న్నవతదర్శణమ్ | గ్రహీతుంకృతధీరేనంభయానామాభ్యవద్యతే || ౨౨ || ఉపవద్యవనై రేవ
 ియమానోయధాన్వకమ్ | అన్యద్రవన్నన పధాశ్శోచన్వోభ్యత మాతురా || ౨౩ || పురింవిహంయైవగతజీవరు
 థ్లోభజగ్ధ వత్ | యదాతమేవానపురీషీర్ణాప్రకృతింగతా || ౨౪ || పిక్వవ్యమాణప్రసభంయవనెనబలియ
 సారావన్త త్తనుఅపిష్ట సుఖాయంసుహృదంపురః || ౨౫ || తంయజ్ఞ పశవో నెనసంజ్ఞ ప్రాయేచదయాణా

గృహీత్వై తానిసంయాయావయ్యుగ్ధానివాచయా, , దితిబుద్ధైర్వోష్ట తివిశేవరూపత్యై నమనసస్య హగనసకరనెన
 బుద్ధైరపగనుసంగీతంభవతీగన్యతే || ౨౬ || ఋఎవం, కృపణయా, బుద్ధ్యాశోచ న్తం, అభిదర్శణంశోకాన్తరంవ ప్ర
 త ప్రస్థానపహతపాప్త త్వాగిగుణాష్టకవిశిష్ట త్యాత్, ఎవంపురజ్జనం-గ్రహీతుంపురాద్విశేయయతుం, కృతభీః, భయాన
 మామృత్యుః, పాప్రవ్యతే || ౨౭ || ఋయధాన్వకంస్వకీయకర్తామగుంస్తానంప్రతి, మనైః, ఉపవ, ప్రియమాన, ప్ర
 దా, అనుపధాఃపాప్రాభిగ్రియాణవ, శోచ న్తః-యవనైః పిడితాః, అతపివా, మరాః, శోచన్వో, ఎన్యద్రవకలయస్య
 త్యగతవ న్తః, తధాచన్తః, తమతా-గ్రియ ప్రంపాగోహతా-గ్రియపిపాగిణమతా-గ్రియ ప్రంసర్యేపాగోహ
 సుతా-గ్రియ ప్రీతి, పాగోహ్యేకపాగిణ-సర్వేపాగిణాపర్వైర్విగ్రియాణీత్యుక్తిః || ౨౮ || ఋయవనై, రుచుర్దః, పురిం
 స్థూలశిరిరంతు - విహయైవగతః, పుజగ్ధ వత్, దహ్యమానంవృక్షోటరంవిహయధానుభజ్గోగచ్యుతీద్యుతిత్యర్థః,
 యదాగత, ప్రదాతమేవతద్ద మనాన ప్రరమేవ, పురీ, విశిష్టాగిధిరాసతిప్రకృతిమహంహతాత్త తాం, గతాపాగ్రివవతీ
 కధావతేతు, దారావత్యాదయస్య ర్విపురజ్జనమిశ్లేషమనహమానా దైవై వనపావినష్టాలహువక, పురీవవినష్టా హ
 డిత్యర్థః || ౨౯ || ఋబలీయసాయవనెన, ప్రసభం, పురఃపుర్యాః, పిక్వవ్యమాణః, తమజిజ్ఞాసం, అపిష్టః, సఖాయంస్వ
 సనహవ ద్రమానం, సహస్య త్త్రిన్తసఖ్యర్థర్థః, సుహృదంవిపులాపరాధ త్వే-పింసించిదానుకూల్యనరిరిషీమాబుద్ధి మన్తం
 చరమాత్తానం, రావన్తీననస్తార || ౩౦ || ఋఅవయ్యుధావయనవాతేవా, నెనపురజ్జన నెన, యజ్ఞై కర్తేర్నిగ్రియా
 పారూపయజ్ఞై, యవశవసంజ్ఞ ప్రాఃగోహితా, ప్రవశవసత్తవై శనంస్వపిషయేకృతంవోహం, ప్రర న్తః, అత

ఎవ, క్రుద్ధాః, కూరకనృతైః పృథ్వే, రేంం, చిచ్ఛివః ॥ ౧౭ ॥ అంతః పాఠే పాఠే, కనుసేనర కనుగ్మి, అతఏవ, గత
వివేకః, శాస్త్రేతి, స్వమాస్సంపత్సరాక, కాద్యసోరత్యుద్రంయోగ, ఇతివ్యతియోగింయఃఖం, అనుభూయ,
ప్రచుదానక్ర దూషితః ప్రమదానక్రై నదూషితచిత్తభివ్యక్తః, ప్రమేదాంతదహోబుద్ధింభార్యావితీతా, నతుబుద్ధి
రూపాబుద్ధి స్యానసంసారమనవ ద్దమానత్వేనసద్వేషంసద్వదాప్రేజన్వార్యః ॥ ౧౮ ॥ తామేవభార్యామే
వ-మనసా-గృహ్యతా వ్రతాత్పరక-అం ద్రరం-రాజసంహస్యవిదర్శన-వైష్ణవి-ప్రచయో త్రిమా-బహువ, ఎవంతిర్య
గాదియామనంసంతోజీవసాగృహ్య వివేషపరిపాకవాన్య చువ్యజన్వసా ప్రవృత్తతా పిజాగ్రత్యవ్యవస్థమప్త్యవస్థా
సుహోమానమక్షీర్ణపునర్దై వాత్యుదాచిత్తం జాతబలకసాగ్ని పి ప్రబలకర్తృయం ప్రబలవృత్తౌ ప్రజ స్తవః ప్రచురబుద్ధి
పారవశ్యే స్వ దేహాదహోబుద్ధి నిమిష యాహంమమా భిమాన గ్ర స్తస్య జరా మరణాదృ వస్థామకోమాన క్షిణాయ
దానం దేహోపసానైవ హనుబుద్ధి ప్రమదాస్తరణిమి త్తప్రేజన్వసా ప్రేతింతతా పిప్రా క్షనకాదాచిత్తయోవృత్తి
కపుణ్యవశాత్స తుల-ప్రసూతింతతోమహావాగవవభృత్ సంబద్ధంతతే వా ప్రకారంతత సైనతువ్యస్యభగవతోప్ర
సాదాజ్ఞానోదయంచాప ॥ తత్రకథావక్షేపిదర్శనపదానాంశౌ తవివార్యః ఆధ్యాత్మపక్షే - విదర్శనవివేచన
జ్యోతలవీతంకర్తృయస్యతస్య, రాజ సైంతో-ద్దానుష్ఠానైవైరాజానః-కర్తానుష్ఠానపరా-మైహంమధ్యేసింహస్య
శ్చైక్య స్యా-శక్తి-గృహే ప్రమదా-బహువ - పురజ్ఞానకర్తృవిశేషవిభిన్నమత్రేప్రేత్సంసా ప్రభృత్యర్థః ॥ ౧౯ ॥ తా
తాం - వైదర్శ్యంవిదర్శనృ దుహితరం - పీర్వంభగవద్భక్తియోగానుష్ఠానమేవ - సూక్తుల-బద్ధనం - యస్మాస్తాం-
భాగవతమేవపుణవానీ త్యవంసంబల్పవతీం - మలయవ్యజః - మలయపర్వతోఽలక్షితోదక్షిణదేశః-తత్ర-భ్యవజ్జవదర్శనీ
యః - సహిషన్య భక్తి ప్రధానాదేశః - తత్రమఖ్యో భాగవతభివ్యక్తః - తథా - పాణ్డ్యోపజ్ఞాబుద్ధిర్నిచ్ఛయాత్మికా-

నాకుతారై చ్చిచ్ఛివఃక్రుద్ధాఃపరవోహ్యత్తైవైశనమ్ ॥ ౧౭ ॥ అంతః పాఠేమనసిగన్వీ-ప్రప్త్యుత్తిస్వమాః!
శాస్త్రపీఠరమాయాశ్రీప్రమదానక్ర దూషితః ॥ ౧౮ ॥ తామేవమనసాగృహ్యతా బహువప్రమదోద్రమాఅన
ద్రంవిదర్శనృ రాజసింహస్యవైష్ణవి ॥ ౧౯ ॥ ఉపయోగవిదర్శనకాంవైదర్శ్యంమలయవ్యజఃయభివీర్ణిత్య
రాజన్యాపాణ్డ్యోపపురజ్ఞయః ॥ ౨౦ ॥ తస్మాంసజవయాంబకలర్తజామనీతేక్షణామ్యవియస్సప్త
సుతాన్వప్రదవిడమాభృతః ॥ ౩౦ ॥ ఎవై కస్యాభవంమైహంరాజన్నర్జదచర్మనమోత్త్యతేయద్వంక
ధరైరస్త్రీవస్వ ద్రంపరమ్ ॥ ౩౧ ॥ అగస్త్యసాగ్నిదహితరముపయోగస్త్రవతామ్యస్మాంభృతవతో

తాచర్హతితిపాణ్డ్యోపరగ్యవరమాత్మనః - పురంపురవద్యనస్థానంశిరీరం, అభయవిదపస్తికలవృత్తుర, ఇతిశ్రుతే,
తజ్జయతిపురజ్ఞయః - దేహగుణావ్యజితభివ్యక్తః, యునిభిన్ద్రీయజయరూప, యుద్ధే, రాజన్యాకజితేప్రియాక,
నిర్జిత్యతేప్రియశ్చైభృథావైర్భగ్యః, ఉపయోగవద్యత్ర, రాజ్ఞోజాతావవేతివాన్య, మితిజాతానమమోఽ
యంయత్పత్రియం, ప్రదవోరాజసగ్భ్యైక్షితియజాతవచస్తధావ్యతగాణ్యావృత్త్యావ్యతేప్రియచగః-క్షితియజా
తీయోహజయనరాజవత్పరియగుణయోగాజ్ఞే త్పైరియతగృహ్యతైస్సంసావతో ॥ ౨౦ ॥ తామలయవ్యజ-స్తస్మాం
వైదర్శ్యాం, అనీతేక్షణం, అనీతేక్షణీకృష్ణేక్షణీకృష్ణింసృష్టియయా - తాం, కృష్ణ నేవారుచిరూపా, మాత్రజాంజన
యాంబకై, వైదర్శ్యాభాగవతసజైవభగవత్సేవాచిరభూరిభ్యర్థః, తథా, యవియసఃఆత్మజాయాఅనుజా-న
ప్త, సుతాక, ప్రవణంక్షీర్ణసంపిష్టేద్రణంపాదసేవనమ్ ॥ అప్తనంస్తనందాన్య, మిత్యేవయాపాక-సఖ్యత్వనివే
దవసోమభగవదనపాయ్యతస్యేవతై కానుసంధానయాపయోర్భగవత్సేవా త్రితోత్రచక్ర్యమాణరారోదానిమయత్వ
త్రేష్టైత్యుక్తం, భగవద్దర్శరుచ్యాతస్యేవణిర్తనాదికంజాతమిత్యర్థః, ప్రవిడమామిపాలకాప్రవిడభూమిర్నిత్రవ
ణాదిగిరవసురీతాన్తీప్రీప్రీద్దమ్ ॥ ౩౦ ॥ తామరాజక-మైహంపురౌతాం, ఎవై కస్యార్భదం, పుత్రా, అభవః,
శివణీర్తనాదివాంప్రత్యేకమనైకకారాలభవస్త్రివ్యర్థః, మైహం, వంశధర్మనిర్వహణమైస్సంప్రదాయభిదై,
వస్యస్తర-మతఃపరం, సహి-భోత్వతేలనమాయతే-త్రణీర్తనాదిసంప్రదాయభిదైర్వహీవ్యాప్త్యర్థః ॥ ౩౧ ॥ తా
అగస్త్యోఅగస్త్యోఽలక్షితోముముక్షుః, భృతవతాంఅవ్యభిచారిణీం, దుహితరంభగవత్సేవాచిరభూరిభ్యార్థా, ముమయేవస్వీ
కృతవాక, దుహితరంబిజస్త్రియస్మాందుహితరం, ఇద్ధవాహత్వజః-ఇద్ధవాహాన్మమిత్వైం, తేవత్సూర్యకగురూపస
త్రివ్యతే, గురుమేనాభిగ్భ్యేగ్భ్యుత్పాదేశ్చీత్రియంబ్రహ్మనిత, మిత్రిత్రైప్రీద్ధనమద్యాహాపూర్వకగురూపసాదా

స్త్రుం-యస్యః, ప్రతేనలనశ్చాదిచా-ఇమాకృణీహతా, వెణీమాతాఃజటిహతాః-శిరోరుహఃకేశాః-యస్మాన్సా-ఉ
 పపతింపత్యస్సమిపె,యద్వా-పత్యుకించిత్రాత్రంహ్యరాతత్సమానానతిత్యర్థః, ఉహిరికేశా, తిక్తప్రపనీయత్వేత
 ర్యోగస్యతియా-శాస్త్రవక్తారావర్ణం-అవలం శాస్త్రానిర్దూమా-శుద్ధాఃశిఖాజ్వాల-యథాభాతి-తథాబభౌ || ౪౪ ||
 యదా-పతిరుపరరామ చవాసిచమి-సుద్ధ-మానస-మాసాద్యబద్ధ-అతవస-ఉపగతమ్యతం-ప్రియతమంపతి-మజానతి-
 ల్లగ్నా-దర్శి-యథాభాగ్యం-పత్యురజ్జీ-మసాచరత్ పర్యవత్ || ౪౫ || యదాచ-అప్యస్త్రీ-పత్యురజ్జీ-ఉ
 య్నాం,నోపలభతనోపలబ్ధపతి-దా-గంవిగృహ్యచయద-భుతిచిత్రా-అనీదహాత్-యుధాత్సన్వయాహ,స్పృష్టావి
 యుక్తా-స్పృహరిణీ-తద్యత్ || ౪౬ || అబద్ధంపతిరహిత-మతివ-చీన-మాత్సనం-శోచస్త్రీ-పత్యురజ్జీ, శోకోద్ధత
 నైత్రజలైః-స్త్రావాసి-వ్య-ఎకా-దై-సున్వరం-ప్రయోగ-హేతిభేదః || ౪౭ || తదేవా-హారాజ-జీతేన్ద్రీయ
 శేష-ఉత్తిష్టోత్తిష్ట-క్షత్రబద్ధభ్యుత్థితా-రీ-కక్షత్రయభ్యుత్థిత-అతవస-దన్వయాపెభ్యఃకేవలత్తనగ్నైశ్చభ్యుత్థిత-విభ్యుత్తీం
 హయంపాగ్నిప్రసవతిం-నివృత్తిమాగ్నోపనశిభ్యోమిత్యర్థః - ఇమా-మదధిమేఖలాంసముద్రవేష్టితాం-భూమిం-పాతుంస
 వ్యజిహ్వత్తిగర్హప్రవర్తనెరక్షిత-మన్వసి || ౪౮ || పతి-మనుస్సత్య, విజనైలరణ్య, గతాచాలానై దర్శి-వసం-విలప
 స్తీభర్త్యఃపాదయోః-పతితా-రుదస్త్రీ, అహగ్ని-న-ర్రయత్ప్రవ-ర్రయామానః || ౪౯ || దారుమయాం-చిలిం-కృ
 త్వావరచయ్య-తప్యం-చిత్వాం-పత్యుః-కలెరు-మాచీవ్యప్రజ్వాల్య-విలపస్త్రీ - అనుమరణేనహగవనె-మనా-దధేభ్యతవ
 తీ || ౫౦ || తత్రతప్తీ నవనసరీర-భాగ్యతరఃపురాతనఃకృత్సరహఃకృత్సృజా, అత్తవాత్ప్రాప్త్యాః-అగత్య, పల్ల

తశిరోరుహఃబభౌపుపపతింశాస్త్రాశిఖాశాస్త్రమివానలమ్ || ౪౪ || అజానతిప్రియతమంయదోపరతమజ్జనా
 మస్థిరానసమాసాద్యయథాభాగ్యముపాచరత్ || ౪౫ || యదానోపలభతాష్టాస్మాన్సాపత్యురజ్జీ ||
 అనీత్యంవిగృహ్యచయాయాభాగ్నిష్టామృతీయధా || ౪౬ || అత్సనంశోచక్షుతీదీపచుద్ధంవిక్తబాఽత్రభిః ||
 నావాసివ్యజ్ఞసున్వరంప్రయోగహ || ౪౭ || ఉత్తిష్టోత్తిష్టరాజర్ష ఇమాముదధిమేఖలామ్ | దన్వభ్యుత్థ
 త్రబద్ధభ్యుత్థిబద్ధతింపాతుమన్వసి || ౪౮ || ఎవంవిలపక్షతిబాలావిజనైలరణ్యతాపవత్ | పతితాపాదయార్చ
 న్నరూదత్యహగ్నివ-ర్రయత్ || ౪౯ || చిలిందారుమయాంకృత్వాతప్యంపత్యుఃకలెరుమ్ | అచీవ్యచాను
 మరణేవిలపస్త్రీమనోదశ్చ || ౫౦ || తత్రపూర్వతరఃకృత్సృజాభాగ్యతాపత్తవాత్ | సాస్త్రీయన్వలునాసామా
 తామాహరుదక్షింబహ || ౫౧ || కాత్సంకస్యానికోవాఽయంశయానోయస్యశోచనీ | జానాసికింసఖా
 యంమాంయెతాగ్రేవకర్తహ || ౫౨ || అపస్త్రీ రసీచాత్మచమిజ్జాతసఖంకథే | సాత్వమాంపదవన్విత్య
 గ్రాహ్యభోగరతోగతః || ౫౩ || హంసావహంవత్సంచార్యకథాయామానసాయనా | అహతామస్త్రరా

నామధురేణ-సామాప్తాచావవాక్యేన-సాంత్యయ-ఉపలాలయ, రుదస్త్రీంప్రత్యాహ, సోప్రభో, నిరుపాధికసఖోయా
 ద్యచ్చిక్కుకుత్తమాత్రసంతుష్టోభగవాత్ప్రాప్త్యాఽరూపేణగత్యనై దర్శింసాస్త్రీయనాహ || భాగవతసంబద్ధమాత్రయ
 ఘోభగవానై వ్యధీనుమజగ్రాపేతియవత్ || ౫౦ || ఉత్తిష్టేవాహ-కాత్సమిత్యాదిపాత్యథైవాస్త్రమానయేరిత్యనై ||
 కాత్సమితకథంకాతియకేతిప్రవృత్తి-కస్యానికోవాఽయమిత్యవతా-యస్యశోచనీయదధోకశోచనీ-శయా
 నస్య-స్వస్యచ-స్వగూప-ముభయోస్సంబధం-దేవాప్రయక్తమవిదిత్యాదికంపూరాశోచనీత్యభిపాయః-సఖాయం-మాం-జా
 నాసికిం-స్వస్వరూపమేవాజానతిత్యకథంమత్సవరూపంజానాసీత్యర్థః-తత్రహేతుః-యేనయదాహేతునా-అగ్రస్యప్ర
 దా-విచకర్త-చీత్యతవానసి-అనాదిత్యత-ర్హ-నామమత్సజ-చైనస్వపరిస్వరూపంపిన్ద్రీయత్యదేవమనుష్యాదివిచారంపా
 బ్ధి-చీత్యర్థః || ౫౧ || యద్యపమాంసజానాసి, తథాపాగ్నిత్వానంత్యా-పక్షిజాతసఖంఅవిజ్ఞాతకృత్సన్వయాఽనీది-
 కిం స్వరసీ-హేనభిభిత్తం స్వనిరైః - ప్రకృతివిమలపురుషస్వరూపస్వరణాయ-సఖ్యంప్రారయగన్వయితాగత్యవస
 ర్రమాహ || మత్వేతిసార్ధేష్టి || మామస్త్రరాత్మహతం-హిత్యా-గ్రాహ్యభోగతద్బాదివయనభవ-స్త్రీ-నాన్వ-క్రః
 పదంభోగస్తానం-దేవమనుష్యాదికీర-మన్విప్ర-గతఃమన్వయోగంపాగ్ని-రస్వపరయాధాత్మజ్ఞానమిదోజాతభిత్త
 ర్థః || ౫౩ || హేత్యర్థ-త్వం-చ-అహం-చ-సహ-ద్రవరత్నరాక-అనస్తకాలం-అస్తరాహికశీరరూపగృహమద్యప
 చ-అస్తరెవయ్యేత్యయం-వాత్సవహారః - ఓకోగృహం-మానసాయనాహేత్యర్థ-గృహగృహ-సఖాయా-హంసా-వహ
 తాంసఖ్యద్దాకసామానాధికరణ్యః, కృష్ణేనధమ, ఇతిప్రధమపురుషః-అత్రహంసత్వవిధానాయుక్త-దస్త్ర-దర్శయే

ఘటవ్యమితి శ్రీతేదేశ్వరునుకాచనస్యతత్త్వీకీప్రయజ్యతేతద్యధా,, త్వంవాఽమామస్మిభగవోదేవతేఅహంస్తే
 యమిభగవాదేవతేతత్త్వమసీ,, తిఅత్రనభ్యంసపేదేయంయువద్యద్యదైత్యై,, తత్రపూర్వతరగ్గిత్సఖాఅవి
 జ్ఞాతసఖంసఖే,, ఇత్యనైవేవపాగ్రతత్యతేహంసత్వంప్రపాగ్రంహంసత్వంసదత్వం - హంసీరగ్గతిమికారానితి
 హంసః తతశ్చాయమర్కఃఅపాద్రవరణో-స్వతీగిరస్తవయసఖానితి - ఔపాధికోహితసగ్గతిమయధాఃకధాపత్య
 మానసనరసినితాపక్షిణావభూతామః॥౫౪॥ ఋనత్యంశంసప్రయజ్యంసఖాయం-మాం-ఏవశయిస్త్యత్యే-గాగ్ర్యై
 షతగ్ధాదిను-మధి-ర్యగ్గః-మహీం-ద్రక్వతిమణ్డలం-గతః -తత్రాపివదంవాసస్థానం-విచరస్యచిర్యక్-యద్యావమాణ్యంవిచ
 రక్-కదాచి-త్వన-మద్రాక్షీగిత్సయః-ఛదంవిశిన్వప్తి-త్రియ-పృథ్వ్యా-నిర్జితమ్॥౫౫॥ ఋపభ్య-ఆరామాఛఛనాని
 యస్మిక్-నవ-ద్వారాణిద్రాణిచే-యస్మిక్-పక్షి-విపణాహట్టా - యస్మిక్-పభ్య-ద్రక్వడిఛ్చదానకారణం-యస్మిక్-త్రి-ఛట-కులాని
 అఙ్గిష్టవిషయసమ్యక్పాణి యస్మిక్-పక్షి-విపణాహట్టా - యస్మిక్-పభ్య-ద్రక్వడిఛ్చదానకారణం-యస్మిక్-త్రి-ఛట-కులాని
 మిలయేన్ ॥౫౬॥ ఋస్యయమనశ్శోకంవ్యాదపప్తి॥పభ్యేతిపభ్యేన్ద్రియాగ్రాత్యవ్యాదయ-ఆరామాః-పాగ్రా-యః
 పాగ్రాదీహః ఇన్ద్రియాణిపశ్యరాదీ - తెషాంపాగ్రాణ్యత్రప్రవృత్తిత్యాత్మదాత్రయత్యాచ - నైత్రదయశ్శాత్రద్య
 యాదిరూపభ్యేద్రాణి నవ-ద్వారః - ఎకః పాగ్రాఃపాలోయస్మిన్ ౨౨స్యప్థత్యాన౨వ్యాఖ్యాతం - తెజోబహ్మనితెజస్వ
 ఛత్వఆరంభంపురివచ-ఎతానికోహిత్సత్వద్వ-ఇన్ద్రి-యసగ్గి-హంసహంసజ్ఞానైన్ద్రియఛట-సముదాయోపత్యైకం -
 విలసదభిష్టపాగ్రపకత్యాహ-లమ్ ॥౫౭॥ ఋక్రియాశక్తికరైన్ద్రియాణిపశ్య-పణాః-పభ్య-పకృతిత్వస్యవ్యాఖ్యా
 నంపూత్రప్రవృత్తితి-పూతానిపభ్యపృథివ్యాదిస్య-అచ్య-మూల్యై, ప్రవృత్తిరుపాదానకారణం-అత్ర-భూతా-దర్శతా

వారకపహసరచత్సరా ॥ ౫౪ ॥ సత్త్వంవిహాయమాంబధంకతోగాగ్ర్యమతీర్ణ హీమ్ | విచరన్మదమద్రా
 ణీకయాచిన్ద్రితంత్రియ ॥ ౫౫ ॥ పభ్యారామంనవ ద్వారమేకపాలంతీర్ణోవక్తమ్ | ఛట-లంపభ్యవిప
 ణంపభ్యద్రక్వతీత్రిధమమ్ ॥ ౫౬ ॥ పభ్యేన్ద్రియాగ్రాఆరామాద్వారఃపాగ్రాణియసః | తెజోబహ్మనికో
 హానికులమిన్ద్రియసగ్గి-హః ॥ ౫౭ ॥ విపణాన్దుక్రియాశక్తిరూపుత్రప్రవృత్తిరవయః | తక్రగ్ధీశభుమాన
 ప్రపగ్గిష్టోహవ-మగ్గ్యేతి ॥౫౮॥ సత్త్వం ప్రయంరామయాస్పష్టేరమమాణోగతస్పృతిః | తత్సక్తాదిద్యుతీపాగ్ర
 ష్టదశాంపాపేయసంవిధా ॥౫౯॥ సత్త్వంపదద్వదమాణానాయంవీరస్సహ్యత్రవ | సపతిప్రస్థంపురజ్ఞాగ్
 రుద్దంసమఖేయమ్ ॥ ౬౦ ॥ మాయాప్యా సామయాన్మష్టాయుత్సు మాంసంత్రియంసతమ్ | మన్యసే

నాం తెజోఽబహ్మనాంత్రీయాణాంఛదంబధన్యకత్యాత్మగ్గిత్వం కోవస్తాంయాన్ద్రిధిరమాం సరూపేణపరిణా
 మాత్మోఽబహ్మనికోహిత్సత్వక్రం, తధాచసూయితే,, అన్నమశితంత్రే ధావిధియతేతత్యయస్థవిష్టోధాగ సత్త్వరీ
 పంయోరధ్యయస్తనాంసం ఆఛఃపితా సైగ్రధావిధీకు నైతాసాంయస్థవిష్టోధాగ సత్త్వత్రయోరధ్యయస్తనోహితం
 తెజోఽశితత్రైధావిధియతేతత్యయస్థవిష్టోధాగ స్రవస్తీ,, తియద్వపకోవస్తానియత్యేనపరిణతేమతేజోఽబహ్మమభ్యే
 కరిణప్రక్రియాయాయ్య కాశాపపిపి పిష్టా, తధాపహత త్రయోశానాంబాహుల్యత్రికోవమిత్తుక్రం-పూతా
 త్యకోపాదానగ్గతిమితిపరిణావశీలత్యేవ్యవస్థావప్రధానాఖ్యసగ్గిత్వద్వాదవ్యయత్తుక్రం తధాచప్రతీతిః,,
 గౌరనాద్యస్తవః,, తి, ఆశామకా,, మితివ, స్సర్వతేవ,, ప్రకృతింపురుషంఛైవవిద్యనాడిఛ్చావపీ,, తి-త్రివ్రహమిత్యస్యవ్యా
 వ్యాత కృగ్ధీశభి-తక్రియద్గిరీధాయస్య, తద్యతస్సృష్ట్యగ్గి-పుమాగ్భూతా,, తత్రవద-ఛమిష్టః-నామగ్గ్యతేవాత్మా
 సంమాంబనజానాతి॥౫౮॥ తస్మిన్దే త్వం-రామయాత్రియామద్ధ్యాస్సస్థాశిఽపూతరిరమమాణిమిషయానసభవక్,
 అతవగతా-స్సృతిఃస్వపరయాధాత్త్యగ్జ్ఞానరూపా, యుగ్గసః - తత్సక్తాతేబుద్ధినిమత్తదహఃచబుద్ధిత్రిన్శ్లాతే-పాపియ
 నీ-మిద్యుతీత్రియోనిరూపాం-దశాం-పాగ్ర-ప్ర, హేవిహోధర్మతోవ్యావకస్యగౌహ॥౫౯॥ ఎవంస్థపి యాగనిమిత్తద్రక్వ
 తపరిణావరూఛబుద్ధిపారవశ్యనిమత్తైయంసంస్కరితూపానర్థపరంవరెత్సగ్రధాయ- సర్వంప్రకృతిపరిణామరూపవైచి
 త్ర్యంనాత్మనోస్వరూః-కింతు-మిద్దినస్థనిమత్తదౌపాధికత్యనిప్రతిమతభివదస్సగ్గిత్వతిలక్షణబ్రహ్మత్వకప్రత్యగూత్వ
 యాధాత్త్యమపదితేతితేతిత్వం, విదన్యస్య, యహితా-నభవసి అయం, వీరోమలయద్వజ- ప్రవ-పతిరపి, నభవతి, నవ
 ద్వాతేత్రై, రియాయుద్ధ్యా, రుద్ధోఽనితస్యాపురజ్ఞాగ్గ్యాః-త్వం, పతిరపి-నభవసి-విదన్యమహిత్యావీనాంఛైవకాన వ్య
 నాత్వాకారత్యాభానాదిభావః॥ ౬౦ ॥ ఋయద్యస్తాదైత్యోః, పూర్వపన్ద్రినిపుమాంసం, ఇదానిం, సతీంతేస్తాంత్రి

యం, సుస్యసే, ఎమా హేతుమాతా-చ యస్యస్థా-మాదైవ, అతః, ఉహయత ప్యార్తనివ సుతో స్థి సీయస్తాత్, ఆహం,
హం సౌకుష్ఠా-నౌఆవయోః, అత్యుపసా, గం న క్షీర చాంస్యహం, పశ్యత్యుచ్యుతః || ౬౧ || ఊ అహం, భవాత్ భ
వచ్చరీరకః, త్వమేవాహం స్యమాగ్ని-ఎవాహం, స్వంక వాచివనమచ్చరీరత్యగ్నిహితః, అహం తనన రాతత్వాత్సంతుమ
న రాకరీరమిత్యర్థః సచాన్యః స్త్యం అతో న త్వచస్య, నమస్సంబుద్ధిధురభ్యర్థః, విచక్ష్యవీచ్యుయ, నౌఆవయో, ప్రిద్రం
నైవై ధుర్యం, చునారీవదపి, కవయో, నవత్య ని ఎవం నంబుద్ధియమకధనె, అచ్చరన్ధ్రాతిగుప్తభాదివిశేషవిశిష్ట
వ్యక్తిగుణిచాన్యవిశిష్టేనైవ రాత్త కవ స్రుపిశిష్టపాపైదైకమేవత్యక్తంభవతి || ౬౨ || ఊ ఎవ దేవపుష్టా నైవదర్శ
యతి || యథేతి || పురుషం పురుషాకార, మాత్వా సంస్యం, ఆవర్త్య నుహత్యుపాధౌ, చక్షుషి పగన్యవతువ్యు, బృహపాధౌ,
ద్విధామాతం పృథ్విభా క్త్యవసరోనధా క్త్యవసవిరామాతం, యథా అవత్తేన శ్వేత, తహ, ఆవయోరస్య, స్తరం, య
ధాజాతిగుణాద్యుపధన్విద్విశేషవిశిష్టంపురుషాన్యం మాంసపిండంతత్త్వద్విశేషణాయ క్తమేకమేవశిష్టం వస్తావదర్శ
నగురాద్యపాధి-చయ క్తవృన్దోపాగిగుణవిశిష్టమవేతేత, ఎవం శరీరాత్త భావనియమవిశేషణవిశేషభూతం జీవ
శ్వరాత్త కంవిశిష్టమేకమేవ స్రుస్థాలనూత్తి శరీరవస్థున ప్రవిప్లముపాధివశాన్నా నాపూరిమవశ్య తిత్తర్థ-పురుషమ
వేక్షతభ్యర్థనెనాయమగ్నో-ఎవగమ్యతే, పురుషోపాజాతిగుణాద్య నెకవిశేష విశిష్టః, జాతివ్యక్తిగ్విధగణగుణిసీరివ ప్రభా
ప్రభావతోరివశరీరాత్త నోరావయోర్యదభిభావో-బిచ్చ ప్రతిబిచ్చ యోరివజీవతయోరా పాధికోభవనస్యాపాధికభి
రునార్థోఆదర్శ చక్షుషోర్యుపాధిప్రతిత్వకధనా, చాదర్శ చక్షుర్భవయోః, ప్రతిబిచ్చ యోర్నిష్ఠైవసామభేదే ౨ పిత
యోః పరస్పరం భవనద్వైవావగమాత్, నవభ్యదర్శ ప్రతిబిచ్చాచ్చక్షుః ప్రతిబిష్ఠ్యానస్య, బిచ్చప్రతిబిచ్చయోరభేద
వదతా-ఎవవశ్యం ప్రతిబిచ్చాచాం భేదోఅస్య పగన్యకః - అన్యధాబిచ్చప్రతిబిచ్చయోరివ తేమవై అన్యగ్నం ప్రతిమ
న అభవనావకసాచగ్నిధావాచ్చ, సన్యోగప్రతిబిచ్చస్వంసాధకం - ప్రతిబిచ్చాచాం బిచ్చవస్తాత్తేనతాసాంభిన్న
త్వాత్-అతవసాపిష్టత్వముటర్వకపాలత్వాద్యవస్తాచాం-ఎదస్వభవః - ఎకవృద్ధివ్యావధావస్తామాత్రేణాభేదాభ్యుపగ

నోభయం యద్యాహం సౌపత్యవ్యసాగతిమ్ || ౬౧ || అహంభవాన్తు చాన్య స్వంత్య మేవాహం వివక్ష్య
భోః | న సౌపత్య నికవయచ్చిద్రంజాయునాగపి || ౬౨ || యథాపురుషమాత్వా నమేకమాదర్శవతుయః |
ద్విధామాతమవేతతత్రైవా నరమావయోః || ౬౩ || ఎవంసమానసోహంసోహం సెనప్రతిబోధితః | గన్య
ధ ప్రవ్యభిచారేణసప్తామా-చపునప్రస్థితిమ్ || ౬౪ || బర్హిష్ట సైతవధ్యార్తం పార్కోఽత్యేణవదర్శితమ్ |

మః ప్రతిపరామాతః, తస్మాన్నాత్మనిర్వప్రతిబిచ్చయోరా పాధికభవప్రతిపాదనసహాయంశ్లోకః, కింతు, యథోక్తాద
పరవర, అస్తువాప్రతిబిచ్చప్రతిబిచ్చయోరివదృష్టా ప్రవృత్తిం. తథాపి, తయోర్యత్నాభ్యర్థ్యంతదవాప్రత్యస్తా ప్రీకరతం
సతుతాదాత్త్యుపి, అవిరద్ధోపయంతాంశమాత్రేణదృష్టా ప్రసంభవాత్, జీవబ్రహ్మణోస్తాదాత్త్యం వైతత్త్వక్రకరణవి
రుద్ధం, స్వపరయాధాత్త్యజ్ఞానాభావనిమిత్తదహత్యబ్రహ్మవస్తా తన్త్రాత్త్రీభీమవత ప్రస్థిచ్చ తయే క్రియమాదే ౨ స్థితి
ప్రత్యో పదశిప్రకరణజీవరయోః పారమాత్మికశబిత్యప్రతిపాదనాత్-శబిత్యరీపావదార్థ్యయనిరూపితం, నవసభిత్య
మపి స్త్రీపుంసభావాదపారాపాధికమేవాతోపదిశ్యత ఇతివ త్త్యంకత్యం, తత్సాహా-ఎవస్తానాంహం-చత్వాదిచామప్యే
పాధికత్వప్రసక్తాత్, మయా-హ్యేమాచయన్యత్యై, అత్యెరగ్య సంపారయన్యత్యైరగమాచ్చ, నహసర్యజ్ఞ త్యక్తిరో
౨ నున్న తస్మాన్యధరూపం సంపారంస్థస్థిన్నా రోపయంతియ్యిమిత్, కిం, యేనాగ్నివిదకప్రమాయా హ్యేమామ
యాన్యత్యై, తిప్రస్థ్యత్వాన్తీ ప్రసర్యజ్ఞత్వానిగువిశిష్టపరమాత్మవాచినో-ఎహంకల్పత్య, బోధనార్థోపమోగ్యజ్ఞత్వసం
సారిస్వవిశిష్టజీవవాచినోభవచ్చబ్రహ్మ, ముఖ్యార్థవరిత్యా గెనైవత్వమాత్రేత్వ ప్రతిపాదనపరత్వనన్వరణమితి
దిక్, విస్తరస్తు, తత్త్వసూక్ష్మవివ్యాగ్యగణనబ్రహ్మతాదాత్మ్యగపరత్వేభావ్యోక్తమావశానుసారితానసన్ధియః, స్వప
క్షేపసమత్తిగపితమక్రతిత్వైర్మానసనైయా || ౬౩ || ఊ సభ్యోస్సంవాదముపగంహరతి | ఎవమితి | హం సెన సరమాత్త
నా, ప్రవోధితః ఆవేదితస్య పరయాధాత్మ్యమానసమనసానహవ ప్రమాణోఽపి-తద్వ్యభిచారేణూర్యం స్వపరయా
ధాత్త్యభిచారాభావన-సప్తం, చ్యుతిం-పున, రావ, పూర్వతోభగవత్కృపత్రైకరసావననంబధానామంద్రేభావ
శిభావః || ౬౪ || ఊ పాఖ్యానముపసంహరితి | హిహ్నిష్ట, ఎదర్శ్యత్వం, అధ్యత్వం అత్తాననవిధిశత్యప్రవృత్తం,
పార్కోఽత్యేణాన్యవదేతముఖ్య, ప్రదర్శితి - అతోనప్రయోకేవలకధామాత్రీబుద్ధికర్తవ్యేతిపాదః, పార్కోఽత్యేణికిమ

గమపద్యం-తత్తాహ,యద్యస్తా,ద్విత్వస్య-కారణభూతో,భగవా,పూర్వతపియః,ఁరూపియ,ఇవసాదేవా,ఇతి శ్లోత్వా దేవాచాంపరోక్షపి యత్యావగమాదైవతాసార్య సామోభగవాః పరోక్షవాదననితరాంతర్యుతిత్యేవమక్త మిన్ద్యుః,ఇదంతోమిరున్ద్యే శ్లోద్ధాదగ్ధివత్త క్తం ,ఁరూపియ,ఇవసాదేవా,ఇత్యస్తార్థ వాదత్యా-చన్యధాసాదా త్సత్రై శ్చ సగతి ర్దరాదిభిః-భగవతసోపాధావ,ప్రసక్తాచ్చ-తస్తార్థాగోక్ష్యో ర్ద్రసంశోమిరున్ద్యుత్వ త్వవతశార్థ మేవ తిదగ్ధ్య వ్యవస్థిః॥౬౫॥ శ్లోద్ధిగ్రీమద్వాగవతచన్యధాన్యగ్రీకాభ్యాయాంశ్రీభాగవతవ్యాభ్యాయాంచతుర్థ సర్గస్తే ప్రవిం శోఽర్థాయః ॥ ౬౫ ॥ శ్లో ౬౫౧- ౫౫౨-౫౫౩-౫౫౪-౫౫౫-౫౫౬-౫౫౭-౫౫౮-౫౫౯-౫౬౦-౫౬౧-౫౬౨-౫౬౩-౫౬౪-౫౬౫-౫౬౬-౫౬౭-౫౬౮-౫౬౯-౫౭౦-౫౭౧-౫౭౨-౫౭౩-౫౭౪-౫౭౫-౫౭౬-౫౭౭-౫౭౮-౫౭౯-౫౮౦-౫౮౧-౫౮౨-౫౮౩-౫౮౪-౫౮౫-౫౮౬-౫౮౭-౫౮౮-౫౮౯-౫౯౦-౫౯౧-౫౯౨-౫౯౩-౫౯౪-౫౯౫-౫౯౬-౫౯౭-౫౯౮-౫౯౯-౬౦౦

ఎవదధ్యాత్వం పారోక్ష్యేణ చదర్శితమిత్య క్తం , తత్తాగ్ర ధ్యాత్వ త్వేకధంపురక్షణానాంచదవ్యుత్ప ర్తితివివేచనయా జారాపృచ్ఛతి॥భగవన్ని॥పాభగవః-తేలధ్యాత్వమిద త్రమస్య,వచఃపరోక్షరూపంపాక్యం,అస్తామేకేవలందేవత్య బుద్ధిభిః,సమ్యక్వాచమన్యతే-అధ్యాత్వమిద సుత్రవ్యవహితానన్వికర్త డ్యేవయజ్ఞాద-మోహితాః,యద్వాక్తర్త తాపు ణ్యత్యుక్త్యాదిచర్త తా-తిరోహితస్యపరయాధాత్వ్యాః,వయం-కధంజానీమః॥ ౧౧ ॥ శ్లోఎవమాపృష్టేభగవాన్పారదః పురక్షా నానీనపదాన్యధ్యాత్వ వత్సమకాలతయవ్యుత్పత్తవయతి॥ పురుషమిత్యాదినా॥ పురుషంక్షేత్రజ్ఞం-పురక్షా నంపుర ఙ్గానశ్చేబోధ్యం,విద్యాతే-పురుషేపురక్షా నచదప్రవృత్తానిమ త్రమాహ॥యఃపురుషః-ఆత్మ నావనసానహ,పురశీరీరం వ్య న క్షిదధతరంసంబధాత్తీతిపురక్షా నః- పూశ్చేబు ఉచపదలక్ష్యేర్భుః॥పూశ్చబు ద్ధుతశీరేగాణ్యవృత్త్యానయజ్యతే నహ్యత్రసర్వాశివవాసీనుభ్యార్థాన్యతేత్యాగ్రహణతిభావః॥ పురంవిభిన్దప్తి-ఎకత్వత్కార్యచయఃపాదాయన్య,బహ-వఃపా దాయన్య,నపద్యేపాదాయన్య॥ ౧ ॥ శ్లోయఃఅపిజ్ఞాతకర్తేన,ఆహృతఉ క్తః,తస్యపురక్షా నాశ్చిన్యపురుషస్య,గభా,న

యత్యగోక్షపీయోఽహోభగవాన్యస్వభావసగి॥౬౫॥ శ్లో ౬౫౧-౬౫౨-౬౫౩-౬౫౪-౬౫౫-౬౫౬-౬౫౭-౬౫౮-౬౫౯-౬౬౦-౬౬౧-౬౬౨-౬౬౩-౬౬౪-౬౬౫-౬౬౬-౬౬౭-౬౬౮-౬౬౯-౬౭౦-౬౭౧-౬౭౨-౬౭౩-౬౭౪-౬౭౫-౬౭౬-౬౭౭-౬౭౮-౬౭౯-౬౮౦-౬౮౧-౬౮౨-౬౮౩-౬౮౪-౬౮౫-౬౮౬-౬౮౭-౬౮౮-౬౮౯-౬౯౦-౬౯౧-౬౯౨-౬౯౩-౬౯౪-౬౯౫-౬౯౬-౬౯౭-౬౯౮-౬౯౯-౭౦౦

శ్లో ౬౫౧-౬౫౨-౬౫౩-౬౫౪-౬౫౫-౬౫౬-౬౫౭-౬౫౮-౬౫౯-౬౬౦-౬౬౧-౬౬౨-౬౬౩-౬౬౪-౬౬౫-౬౬౬-౬౬౭-౬౬౮-౬౬౯-౬౭౦-౬౭౧-౬౭౨-౬౭౩-౬౭౪-౬౭౫-౬౭౬-౬౭౭-౬౭౮-౬౭౯-౬౮౦-౬౮౧-౬౮౨-౬౮౩-౬౮౪-౬౮౫-౬౮౬-౬౮౭-౬౮౮-౬౮౯-౬౯౦-౬౯౧-౬౯౨-౬౯౩-౬౯౪-౬౯౫-౬౯౬-౬౯౭-౬౯౮-౬౯౯-౭౦౦
 పాగ్చీనబుద్ధి రువాచ ॥ భగవం దైవహేస్తాభిర్నుమ్యగవగవ్యతేకవయప్రదీక్షానన్వినవ యంకర్త మో హితాః॥ ౧ ॥ నారదదవాచ ॥ పురుషంపురక్షానంవిద్యాద్యోవ్యవక్తార్త నాపురషేఎకద్విత్విచతుష్టవదంబ హుపాదవధాచమతి॥ యోఽపిజ్ఞాతాహృత స్తస్యపురుషస్యనఖ్యోః॥యన్నపిజ్ఞాయతేపుష్పిర్వామభి ర్వాత్యియాగుజై ॥ ౩॥యదాఽజీపుత్యురుషంకా ర్దైవ్యసద్రక్వతేర్థమాకా॥నవద్వారంధ్యసాస్తాష్ట్యం తత్తాగ్రమనతసాధ్యి॥ ౪ ॥ బుద్ధింతప్రమదాంవిద్యాన్య మాహ-మితివత్సత్రేక్షియావధిస్తాయతేహేనాన్వీ న్నుమాన్యుజైఽక్షీధిర్భూతాః॥ ౫ ॥ సఖాయశ్చిన్యగతోజ్ఞానంకర్తవయత్సృతమ ॥సఖ్య స్తవసృత

త్యత్వం-తస్మిన్నపిజ్ఞాతశ్చేదప్రవృత్తినిమ త్రమాహ ॥ యద్యస్తాత్సమ్మి-ర్వామాదిర్భువిజ్ఞాయతేభ్యవేజ్ఞాతః,యద్యపి హరివిష్ణోవిదామభిర్భగవ్యో పారాధి క్రియాభిస్సత్యజ్ఞానాదిగుజై శ్చ శాస్త్రతోజ్ఞాయతేవ, తథాపియ త్రయానజ్ఞా యతేవామక్రియాగుణానామానన్త్యాదితిభావః , నపిజ్ఞాయతేభ్యతకర్తవ్యేభ్యత్వ త్వికర్తరీతిభ్యత్వ తైరభ్యవలక్షణం , సాచ దర్శితాపురస్తాతే ॥ ౩ ॥ శ్లోయదాఽయం-పురుషఃక్షేత్రజ్ఞః,ప్రక్వతేర్థ తాజ్ఞానకర్తృభ్యయద్వి ర్వియవియంకా-కా ర్దైవ్యస, అజీపుతత్ గ్రహంయమైచ్చతేఅనభమియమైచ్చదిత్యర్థః-తదా,వన-ద్వారాశిభిదాఃజి-యన్య-ద్వోహస్తా పాదాచయన్య,తన్నవద్యశీరం , సాధుగమిచిన్-మిత్య,మనుత,తిర్కగాదిశరీ రేహసర్వేద్వి ర్వియాణామనభివ్యక్తస్వరూ పివయానుభవాన్సంభవాన్తనవ్య శరీరమనవ్య వివయానుభవయోగ్యంమత్యాదై వాత్తనవలభ్య సాధ్యిత్య మన తైర్భ ర్కః,అనన,సోఽన్యేవమానశ్చరణ,మిత్యాది , శోశిఖాజీతై ,రిత్య న్దంవ్యాభ్యాతేమ॥౪॥శ్లోబుద్ధిన్వింప్రమదాం-వి ద్యాతే-తత్రప్రమదాశ్చప్రవృత్తానిమ త్రమాహ॥ య-ద్యయాబుద్ధ్యా,మమాహ-మితి-కృతం-మదచ్చ త్రవికారః అహం మమాభిమానరూపవదహేతుత్యాద్యుద్దిశప్రమదేత్యవ్యతేభ్యర్థః-కింవ,యాంబుధి, మధిస్తాయ-అక్షీధిర్వి ర్వియైర్భూ తాఃశబ్దాది-అన్వీనహేమోఽన్వై ,గుణానభవజన్యమదహేతుత్యాచ్చప్రమదా-బుద్ధి రిత్యర్థః॥౫॥శ్లోభృతైర్భుత్వ శభి రిత్యస్తార్థ మాహ॥ శ్చిన్యియగణఃజ్ఞానకర్తృభ్యయద్వి ర్వియగణ-సఖాయః-తత్రనఖశ్చప్రవృ త్తినిమ త్రమాహ-తద్యు త్రయశ్చిన్యయత్తయా , జ్ఞానంశబ్దాదివివయంజ్ఞానం-వ్య వహృత్యాదానకత్యావీరూపంకర్తవ్యబుద్ధి సాధ్యం,య త్సృతంయన్వి ర్వియజ్ఞేనకృతం-సహప్రవృ త్తిమ త్యైవన్యోవ్యాపేత్యేత్యూపంకభివ్యవత్రవివక్షితం-ఎకై కశత నాయకై రిత్యస్తార్థ మాహ , తద్యు త్రయశ్చిన్యయత్తయః , సఖ్య, పచ్చ శీరాహేత్యస్తార్థ మాహ-పాగ్చిన్యతి-చ

కాలస్య పురుషాయమాంహరణమహిపు వజ్రరాయాఽపిత్రావహత్యా తస్మాకలమహితేత్యుత్పతే || అత్రోక్త్యాంవర మిచ్చతి, త్యాజేః || ప్రజ్వారస్తాన్వంప్రత్యేతి || త్యన్యసత్ప్రహేణాగ్రమాహ లోకస్తాంనాభినన్దతి, తి, ప్రజ్వారో యంమమేత్యన్యార్థః, స్వసారమితిసార్థేన - తయాయలోకస్యేతిశేషః || ౧౫ || ఊభీమాస్తే నికాయస్యేతిలహ విహార్థం, ప్రత్యుపసర్గ నీమాతభిమన్సైనికానాహ - ఆధయఃమనఃపీడాః, వ్యాధయఃదెహపీడాః, దుర్బలవనవర్తింప్ర త్యాధ్యమనాః, అతపదఃఖావహత్యాదయః. ఉపసర్గ్రాస్య ఖయఃఖరాగ ద్వైపథయాభిమనప్రమాహోవాదశోకమో హలోభమాప్నీ త్యేద్వై ౨వమానతుప్తి పాసాధివ్యాధిజన్య జరామరణాదయః, తత్రాధివ్యాధీనాంభిమనైనికత్వ రూపణాత్ - మృత్యోస్తస్యేతి, పాప్రాన్యేనసర్వేతా త్రద్యుతిరిక్తపర ఉపసర్గభ్యః - ప్రజ్వారపదార్థ మాహవిపిణో జ్వరభితి || ౧౬ || ఊభివంక్రమమనాపు త్యన్య తీయాధ్యా యస్పదానివ్యాఖ్యానయేనంహవలోకితన్యాయేనపునరేత దధ్యాయస్పదాన్య వాచ్యేష్టానివ్యాఖ్యే యానివ్యాదప్తే || ప్రవృత్తించెతి || దక్షిణపాశ్చిం లంఘితరపాశ్చింబిమిత్వ క్రపాశ్చింబలక్షణగ్రమాహ, ప్రవృత్తింప్రవర్తకం, కర్తరిక్తః - త్రివర్గ తత్సాధకస్య రూపావ బోధనసప్రవర్తకం శాస్త్రంప్రవృత్తిమిత్వవృత్తే, నివృత్తంనివర్తకం - త్రివర్గ తత్సాధనభ్యోస్తస్మిన్త్రం త్రివర్గ స్యాన్విరవల్యోపదేశ పూర్వకంతేతినివృత్త్యాన స్థితిరఫలవిపక్షాపాసనతత్వసారూపగుణాదిప్రకాశికంశాస్త్రంనివృత్తిమిత్వవృత్తే - తదేవం శాస్త్రవృత్తింపాశ్చింబలంజ్ఞతమిత్వార్థః - పృథివీభ్య క్షీకగోతీ త్రివర్గతత్సాధనతత్వవృత్తినిత్యవృత్తేః - ఎవంపాశ్చింబ లక్షణసప్రవృత్తినివృత్త్యాత్మకశాస్త్రవృత్తిపరత్వంసామాన్యేనాధీనాయనగ్రదక్షిణోత్తరాధ్యాంపిశేషిరగ్రవప్యతే నివృత్తివక్రమేలప్రవృత్తేనిమిత్తమాహ-ఽత్యయాణమితి||పితరోహదాక్షిణ్యాత్ - స్తా- న్యాన్యసేనెతిపిత్రయాణంప్ర

లకన్యాజరాసాక్షాల్లోకస్తాంనాభినన్దతి | స్వసారంజగ్మహేమృత్యుః తయాయయవనెత్వయః || ౧౫ || అగ్ర యోవ్యాగస్వన్యస్తేవికాయవనాఃఖలాః|ఘాతోపసర్గాతరయః|ప్రజ్వారోపినిహోజ్వయః|| ౧౬ || ప్రవృత్తం చావృత్తం-శాస్త్రంపాశ్చింబలంజ్ఞతమితిత్యయాణందేవయానం||శోత్రాద్వృత్తిరతరాద్యృశేతి||౧౭||ఆ సురీషేక్రిమర్వాగ్నౌద్యౌవాయోగామితాంరః||ఉపసర్గోదుర్బలదఃపీకానిర్మలిర్బుధఉచ్యతే||౧౮||వైశంసం నారకంపాయుర్ద్వైకో-స్తాప్తమేత్యేణి||పాణిపాదాభిమానంస్తాన్యాన్యాయోయాఃకరోతి||౧౯||అస్తాః పురంజహ్నుదయంపిమాచీర్తడచ్యతే|తత్రమోహంప్రసాదంవాహన్దంపాప్రీషితత్వజ్ఞైః||౨౦||యదా

పుత్రాస్త్రోదితకర్తృణాదాక్షిణ్యాత్సానారాధ్యతాన్పాప్రవృత్తిరీదాక్షిణ్యాత్పిప్సాప్రీపాధనప్రకాశకత్వా త్పిత్తయాణంతాస్త్రందక్షిణపాశ్చింబిమిత్వవృత్తే - ఎవందేవయానముత్తరపాశ్చింబిమితిశుభధర్మాన్వితభిత్వ క్రత్రభధర పదార్థమాహ|| శోత్రోద్వితి || శోత్రేద్విన్వియాత్-గ్రురధరాదిప్రకీక-శోత్రోద్వితివ్యాఖ్యానం-తత్రాన్వితభిత్వక్రో-న్వ యఃకింహవభితివిత్తాయంహేతుత్వేనెతిచోతనయహేతుపజ్ఞాప్తిప్రయుక్తా - కింప్రతిహేతుత్వమితివిత్తానా స్త్రమైకశేధిత్వక్రం-క్షేత్రజ్ఞభితిశేషః||ప్రజగత్||, సర్వగత్సర్వార్థజ్ఞానార్థా, ఇతిన్యాయేనఽత్యయాణ దేవయానాపరప ర్యాదేదక్షిణోత్తరపాశ్చింబతాస్త్రే||శోత్రేద్విన్వియేణపాధనరూపేణహేతునావగచ్ఛతిక్షేత్రజ్ఞభిత్వక్రో||౧౭||శ్చ, ఆసురీనామశస్త్రద్యా, నిత్యస్యాధ్యమాహ||ఆసురీషేక్రిమితి ఆసురీషేక్రిమితి-మేక్రిమిర్వాఖ్యా-శస్త్రాదిత్యన్యవ్యాఖ్యా అన్యానితి-ఆసురీపద్యవప్య త్రినిమిత్తంపూర్వకంపురస్తాత్-అత్రానిమిత్తీస్తున్వప్తత్వాత్-గాన్యకమిత్వార్థతో-౨నువదతి-గా మితాంరతి-నిర్వ్యాఖ్యాన్యవాయభితి-మైధునమిత్వార్థః దుర్బలదఃపీకానిర్మలిర్బుధఉచ్యతే||౧౮||వైశంసంనారకమితి, నరకేభయంనారకం దక్షిణమిత్వార్థః- లుభకభిత్వప్రకీక-పాయురితివాఖ్యా, ఆన్యాదమిహ, మిత్యన్యార్థమాహ, అన్యాయేతి, మేమత్రి-అన్తరద్వార్థ-త్యేణ పాణి పాద-అన్యాదపిప్రకీక-పాణిపాదాభిమిత్వవ్యాఖ్యా - జాతిపరో-యంనిర్దేశ-పాణిపాదాభిమిత్వే-౨ర్థః-అన్తరప్రవృత్తినిమిత్తంపునర్వాన్వేకగ్నరత్వంపునర్వమేకం-శేషో-౨నువదః || ౧౯|| వైశంసంస్త్రిత్విస్సార్థమాహ||అస్తాఃపు రమితి||అస్తాఃపురమిత్వమాదః-పూర్వయమిత్వవ్యాఖ్యా, విమాచీనమిత్వార్థతో-౨నువృత్తే-విమాచీరితిమనభితిదధః-శేషో-౨నువదః || ౨౦ || శ్చ, ఎవంకర్తృస్య, త్యాజేనశ్రీహేణాగ్రమాహ||యదేతి|| యదా, స్వపై, పిక్షియతేకర్తృణిలకా ర-బుధిరితిశేషః, యదాచ-జాగ్రతి-వికరోతిభిద్విన్వియాదేపరిణయతి-తదాతదాస్వప్నపూర్వగదవప్నయో - స్తస్యాన్యః

జైః అశ్రీతి ప్రస, ఆత్మ, స్వవావతః ఉచక్రవ్వాఽమః పస్యాః, పృత్తిరదృశవశవణాద్యాః ప్రత్యుపకార్యతే ॥ ౧౦ ॥ ఊపనం
 పృగ్రహాధ్యానుప్రదావ్యాఖ్యాతాః అన్వతీయధ్యానుప్రదావ్యాపవై దేహాభిప్రేక్షిః మోరధక్షక్తిః, నదేహః
 యశాశ్చక్షిక్తా - స్తే, ఇద్విగ్రియరూపావివాశ్చాన్వః - ఆశుగమిత్యత్రవివక్షితాగతీస్సంపత్సరయః సంపత్సరవెగతుల్య
 తూర్గః ప్రత్యక్షః - స్వాప్నదేహప్రతీపత్తిర్నితరాఽలమాత్రాససాయిశ్చైవారితూర్గః - ద్వైపుత్యపుంగురూపెకర్తృణే
 చక్రే - యద్యసంపుణ్యపుంగురృణేపద్యవక్రమిలచక్రకణైవవివక్షితేత్యర్థః - త్రవేమమిత్యత్రవివక్షితావేదాన్వజాః స
 త్యగజస్తమోగతాభ్యర్థః - చక్షు, అలః పాగ్తాః - ఎతదనమనగృంకురుత, ఇశ్రుతేః బన్ధరాః - న్దరాని - యన్య - బన్ధ
 రత్యైవవివక్షితాః పక్షు, పాగ్తాభ్యర్థః - చక్షుస్సుబన్ధరభివ్యవహారః - వ్యాఖ్యానం - వివేచనవగమతే ॥ ౧౧ ॥ ఊర
 త్తీః - గ్రహత్యేనయోవివక్షితం - న - మనః - య - స్మృతతక్ష - స - బుద్ధిః - యస్మిదంరధిఉపవెనస్థానం - త - ద్భుతే - పృథ్వయ
 స్థానం, ద్యం ద్యం శోకమోహా - కూబరం యుగబధనసాధనం యస్య - ద్యుపాఽరమిత్త్యుక్తే ద్వపదాధాద్యం ద్యాత్వశోక
 మోహః పేత్యర్థః - చక్షు, పహరణమిత్యుక్తావిచక్షుప్రహరణానాభ్యాః పదార్థాః - చక్షుస్త్రియాధ్యానిదాదయభ్యర్థ
 ధః - చక్షుస్త్రియాధ్యాని - ప్రత్యేహ - యన్య, లిబహులీహిః - సప్రధాతవః - చరూధాశ్చర్యదావరణాని - యన్య - పవరూ
 ధమిత్యత్రవరూధత్యేనరూపితాస్సప్రచదార్థాస్సప్రధాతవభ్యర్థః ॥ ౧౨ ॥ చక్షుస్త్రిక్రమమిత్యత్రవివక్షితమత్యేనగతిప్రకా
 రత్యేవవివక్షితా - ఆకూలి - చక్షుర్భైస్త్రియాణీత్యర్థః - బాహ్యః బహ్యేవవివక్షితం క్తి - వికారతే స్త్రియాశ్చైవ - చమూస్స
 నా - యన్యః - పక్షు, సూనాహింసావివ - వివ - స - కరోతి తథా - మృగత్వస్థానమేచికావత్సూఖాభానరూపవివక్షితం
 ధూతం కరోతి త్యర్థః - అత్ర - స - ఎకదామమోహానారధం - చక్షుశ్చమాశుగ, మిత్యానివాంకశానాంశ్లోకానాంస్వపా
 వస్థాపరత్యేనపూర్వైర్వాస్యభ్యా తత్వాదస్తాభిరపిన్వపావస్థాపరత్యేనైవవ్యాఖ్యాతాః - తద్వ్యాఖ్యానాపమదం, దే
 హాకరభస్మిద్విగ్రియాశ్చ, ఇతిశ్లోకత్రయంచతదనరోజనవ్యాఖ్యాతంచ - స్తుతస్తు, దశశ్లోకః - జాగ్రద్వశతద్వయపారప

యదావిక్రియతెగతాకొపకరోతిచ | తదాతదోఽచక్రవ్వాత్తతద్భుత్తీరనుకార్యతే ॥ ౧౦ ॥ దేహారధస్మి
 ద్విగ్రియాశ్చస్వసంపత్సరయోగః | ద్విగర్తచక్రప్రీగు - భవజః - చక్షుస్సంబంధః ॥ ౧౧ ॥ వనోరత్తిర్భుద్ధిసూ
 తోహృదీక్షాద్వం ద్వకూబరః | పక్షుస్త్రియాధ్యప్రత్యేపస్సప్రధాతువరూధకః ॥ ౧౨ ॥ ఆకూలిచక్రమోహా

రత్యేనైవవ్యాఖ్యైః - వ్యాఖ్యానసారసాగతే - వ్యాఖ్యానసాః, సంపత్సరయోగః, నిత్యక్రం - సహస్వాప్నదేహాన్యసం
 వత్సరవెగాత్వకగతీస్సంభవతీతన్యత్రైలామత్రాససాయిత్వాత్ - తస్యతత్సదృశప్రతీతిమాత్రపరత్యేనానన్యం, ఎ
 కాదతేస్త్రియచమూపతి, నిత్యక్తర్వాచనసహస్వాప్నైవకాదతేస్త్రియాణాం వ్యాప్తుతీస్సంభవతీతత్సంబంధమాత్రవి
 వక్షితాయామసారన్యం, చక్షుసూనావివోదకృ, నిత్యక్తర్వాత్ - సహస్వాప్నసూనారాంస్వాప్నదేహానిషాద్యత్సంయు
 క్తం, తస్మా, దిదంజాగ్రదేహతర్వాపారపరమైవవ్యాఖ్యైః - తథాహి - భోగాయతనత్వభ్యావనాచుత్తర్యం - పురవన
 రూపతంతాగ్రదవస్థమనుష్యశరీరమేవదానిరధత్యేనయాన్యతే - దేహారధత్యేన, ఇద్విగ్రియాదేహాన్వ్యాత్వేన - కిమర్థమేవం
 రూపమితిచైద్యత్యేనైవోహిస్వాభిమతేనానరపాప్రపణసరుధః - తస్య - చ - స - శరీరమపైవక్షణపదపాప్రీతిసాధనా
 నుస్థానోపయోగీతిజ్ఞాననాచుత్తరపావెనయాన్యతే, తథాహి - కరవల్లిమిష్టా - మాయతే, ఆత్మానందధినివిధిశరీరంరధమ
 వనామిద్ధింతుసారధినివిధిమనఃపగ్రహమేవ ॥ ఇద్విగ్రియాణియారాహస్యవయం - సైమగోచరాకాత్యేన్ద్విగ్రియమ
 నోయుక్తం భోక్తార్తహర్తానిషిః - యస్త్యవిజ్ఞానవాస్థవత్సమనగూస్సదాఽశుచిః | సనతత్వదమాబోధీతియస్తామృ
 యోనజాయతే, విజ్ఞానసారధిర్భుద్ధిమనఃగ్రహవాన్మరః | సోఽధ్యవసేపారమాబోధితత్త్విష్టోపరమంపద, మితివిత
 త్సత్త్వర్థవివాతోగ్రబంధ్యత్యభిప్రత్యార్థాధిపాయావివక్షితానామైవదేహానిచాచుత్తాపితద్వాపరూపణరూపసం
 వాదాత్, తద్భుత్తేమృగయానోక్తా, అత్రతూప్యర్థమితే, అత్రవివక్షితామృగయానతూప్యర్థేన - యస్త్యవిజ్ఞా
 నవాస్థవత్సమనగూ, ఇత్యత్ర - పరభిన్నా - పాప్రీతిసాధనోపసంహారోపయుక్తశరీరంజైవాల్పబ్రవతీతైవజ్ఞస్వబ్రహ్మ
 స్వరూపతనూపాసనాదిప్రకాశకచెదశాస్త్రోల్లజ్జనెపునరనాదిదురితమిత్రావివేకాదిసానిధిధకామచారోహ్యత్రమృ
 గయావివక్షితాసావమక్రియాగమోధినివివేకలబ్ధిపార్థన్యం - అవగమ్యతే, ఎతదేవ - యస్త్యవిజ్ఞానవా, నిత్యదిశా
 అవగమ్యతే, అవిజ్ఞానవాకానివివిజ్ఞానంవివేక, సోస్యాస్త్యవిజ్ఞానవా, స్వసంభవతీత్యవిజ్ఞానవా, వివేకాత్తకసాన్వక
 యధ్యావివేకాత్యర్థః - సవిద్యతేనవిజ్ఞానవాచానియస్యసా - శుచిరిత్యర్థావగమతే - శ్లోకార్థస్తూత్రోన్వీక్రమ

తథాశేషః, అసారాంశరహితస్సారాంశోయః సూతాః సరితోననీయాపాః, అచ్యుతకథాః, పరితః, ప్రపవైవ రుద్రై-
 ఛాగవతత్రయ రెడ శేసులభమేవభవతు-ధాత్రవణమితిభావః, తాస్మరిమూర్తిపాః భగవతు-ధాః, యజనాశ్చ, విత్తవశేల
 లంబుద్ధిశ్చావ్యాసవ్రోగాక్షైః సావధానైః కిష్టపిబ ప్రత్యుత్తైః, అః నాదయః, నస్పృశ స్తినబాధ వైశ్చి ॥ ౪౦ ॥ శ్రీ
 భాగవతు-ధాత్రవణవిరోధినః అతనాద యువత్యామ్ స్వభావజ్ఞైః జ్ఞానస్వభావవదయుః జ్ఞైః రేత్రైశనాదిభిర్నిత్యముపద్యు-
 తో, జీవలోకః, హరిః కథావృత్తినముద్రైః గతిం-నకగోతి-నూనంజన్మయః, భగవతు-ధాత్ర తాపిముఖ్యవిరోధినోఽశి నా
 డీక-శస్త్రస్సాత్మిక దేశస్థభాగవతసృజితభగవద్గుణ శ్రవణేనిరస్యే దిత్వర్థః ॥ ౪౧ ॥ శ్రివివంప్రధమంభాగవతసృజ-
 తనోభగవద్గుణానుశ్రవణం, తతోభగవద్యుపాసనం-తతోవిరాగ, స్తతోభగవత్సాక్షాత్కారం పంపరజ్ఞానంతతోభగ-
 వదనుభవజన్మప్రీత్యుత్పత్త్యరూపాచరణ క్రి, తతోముక్తిరిత్యుపాదీకధితా, ఇదానీంప్రాప్త్యర్థకమత్పివాక్ష్యససాచరి
 ఛైద్యగరూపస్వభావస్వప్రాప్తిస్థిరయుక్తభక్తియోగానుసారకారణం-తదనుగ్రహమస్తదేవానాన్ శ్రీత్యామ్ ॥ ప్రజా
 పతిరిత్యాదినా ॥ ప్రజాపతిశ్చిత్తర్థభక్తి-గిరిశోరురక్ష-మనుఃస్వాయంభువః, ప్రజాద్యుత్పాదకృదయః అతిశి జ్ఞేనకస్య పాదయో
 గాగ్రహ్యే-తదానైశ్చిత్తర్థ చారిణంసనకాదయః ॥ ౪౩ ॥ శ్రిమదీశ్వరయోమత్పర్యవనారదపర్యవనాన్ శ్రేయవప్రాది
 నః ॥ ౪౪ ॥ శ్రీభావవాచస్పతయః, పుష్పతివాసావయోఽద్యాపి-తపోవిద్యాద్యపాద్యైః శత్రునోఽపితిహానీ నాఅప-స
 ర్యజ్ఞంపరమేశ్వరంనపశ్యేత్, ఇయత్తయనపశ్యేత్ నివాక్ష్యససాచరిఛైద్యగరూపస్వభావత్వాదితథావః ॥ ౪౫ ॥ శ్రివతవ
 నజానని, శినుకర్కజహస్తావ్యవసాననిత్యామ్ ॥ శ్రిబ్రహ్మణీః శ్రియస్వరే, ఆనరావై వేదా, ఇతిశ్రుతవని ప్రసేద
 ప్నాదేవదిగుతావ్యధ్యే - శ్రిబ్రహ్మణీశ్చాత్మ కేబ్రహ్మణీవేదే, చరన్తఃపత్రశ్రుతపత్రభావప్రవృత్త్యనుగ్రహైశ్చ

వశేషసరితఃచరితస్సరిచ ని. తాయేపిబ స్త్యపిత్వయోస్యపగాభకర్ణే స్తాన్తస్యస్య స్త్యసరిత్యుత్పయశోకమో
 వః ॥ ౪౦ ॥ వైద్యుచద్రుతోనిత్యంజీవలోకస్వభావజ్ఞైః నకగోతిపారేయానంకథావృత్తినైవరతిమ్ ॥ ౪౧ ॥
 ప్రజాపతిపతిస్సాత్మికభగవాన్ రిశోమనుషిదకృదయః ప్రజాద్యుత్పాదైశ్చికాన్సనకాదయః ॥ ౪౩ ॥ మరీచిర
 త్యిగ్గిరసాశుల స్త్యఃశులహః శ్రియఃభగవద్వివశ్యత్యైవదన్త్యాబ్రహ్మణాదినః ॥ ౪౪ ॥ అద్యాపివాచస్పత
 యస్వపాద్యానమాధిభిః పశ్యంతోఽపినపశ్యేత్ స్వపశ్యేత్ స్వపరమేశ్వరమ్ ॥ ౪౫ ॥ శ్రిబ్రహ్మణీదప్నాదేవర
 న్తజీరుచిస్తరే. మస్త్యిత్త్యర్థ్యవచ్చిన్తంభజన్తొనవిదుఃరమ్ ॥ ౪౬ ॥ యనాయస్యనగృహ్లాతిభగవానా
 త్తభావతః! సజహతిమతింలోకవేదజవసరిన్పితామ్ ॥ ౪౭ ॥ తస్మాత్సర-సుబరి-వృన్తజ్ఞానాద్యౌకాశిమ్!
 మాచర్థదృష్టింకృధాశ్చోత్తస్సర్వవృన్తస్త్వవస్తుమ్ ॥ ౪౮ ॥ గ్వంలాకంనవిదుః ప్రైన్తయత్రదేవాజనాన్

కాముష్టి కఫలనివహః - మస్త్యిత్త్యైవస్త్యిత్తతవజహస్తత్యాదిగణలికైః-వ్యవచ్చిన్తం-ఇన్ద్రాగ్నిదధితావగం -
 భజస్తానమహితసాధనతయాయజస్తా, పరంపరయా, అత్తానం-నవిదుః అపరిఛేద్యగ్వరూపస్వభావస్వగణయత్తయ-
 వేద్యత్వనుసంభవి-అచరిచ్చిన్తయైవజ్ఞానైవ-తమపానసమేవకారణం-నకేవలంకర్తృతిభావః ॥ ౪౬ ॥ శ్రియదా-భగ-
 వాక్ - అత్తభావితః అత్తనాన్వేదేవ, భావితః, యదీదానువశ్చికేమగ్నినగ్గేయవృచ్చికాద్యన్యతమాజ్ఞాతసమకృతవ్యా
 జమాత్రసంతుష్టేనస్యేదేవ - భావితంరక్షణోన్ముఖి, యమనుగృహ్లాతి, నపుమాక, లోకదేహాయాపనాయుక్తకర్మ
 ణిశిశ్చైదరారివ్యాపారే - వేదవేదవేదాన్యభాగమతోన్మితేవకర్మణి, పరిన్వీతాం-మతిం, జహతి, భగవతాచనుగృహీ
 తవమముక్త్యపాయోపసంహారాయప్రభవతిత్వః ॥ ౪౭ ॥ శ్రితస్సాద్భగవదనుగ్రహస్త్వైవకారణత్వాత్ - హేహ్రి
 వృక్, భగవదనుగ్రహమప్రసత్వ, స్త్యై - అర్థకాశిభస్వర్గాదిఫలశోభిమ, కర్మను, అజ్ఞానా, దర్థదృష్టింపురుషార్థ
 సాధనమతిం-మాకృధాః, తత్తపాతుః, శోత్యగ్నిగృహప్రగోచనయాకేవలంశోత్యప్రీతియేషు, నస్యస్త్వం-పస్తురణిత
 యపురుషార్థరూపం-యై-స్వేష-అనిత్యాల్పశలెషుహ్యాయానైవ్యత్వః ॥ ౪౮ ॥ శ్రినస్య, పామసోవమమృతాఅహూ
 ను, అమయ్యగంహవై హృత్పాన్యాయజీనస్సుకృత, మిత్యాదిభిఃకర్తృసాన్యఫలస్యాపినిత్యత్వావగమాతూద్రవస్పృష్ట
 వస్తుప్రీత్యుక్తం, తతోన్మా ॥ య, ధూమధియఃరజస్తమఃప్రమరంబధయః, ధూమవదావరకత్యాత్తమసోధూమధియ
 ణ్యుక్తం, యత్తపురోన్మితభాగాత్తకేవేద - జనార్దనోభగవాక్, కర్మభిరారాధ్యవైవోపాన్యవైవచతపనన్తః,
 త్వంవేదం, సకర్మకంకర్మజ్ఞానహేతం, కేవలకర్మతాత్పర్యకం, అహుః తేఅదివిదఃవేదతాత్పర్యసభిజ్ఞాః, నబ్రహ్మవేది
 సభ్యత్వర్థః, యత్, స్వై, స్వరూపసూతం - లోకంఅత్తత్త్వమపి-నవిదుః, కేవలదేహత్వవేదినః, అమయ్యగంహవా,, ఇ

న్యగయపర్యాలాపయతి ॥ ౫౫ ॥ ఖగ్వయమెవక్షోకంప్రస్తుతే నైమోజయన్వ్యాధవష్టే సువనగతి ॥ సుమనోభిఃపు
 మైసమనానోధర్మయాసాంతాసాం చగితామవికారిత్యాత్ - శ్రీకాంశరణేభిఃప్రతీకః - అనత ఇతివ్యాఖ్యాగృహ
 స్థానైవభిఃపురః - త్సదగరమితివ్యాధవష్టే-పుష్పైఃపుష్పగదనకరస్తతవల్పం-కావ్యకర్తృణాంపరాకామజంకావసుఖ
 లవం-కావ్యస్తతికామజవయః-దేహంసుఖవేతంజైహ్వంజిహ్వహాతనాదితం - ఔచంద్రంఉపధేన్వియైతాసాది
 తంబాదిగృహ్యత-వ్యచివ్యస్తం - మిధిత్యేత్యగృహ్యవన్ముధునీహాయెలర క్తమిత్తగృహ్యతవభివేతివననమిల-
 తాసులభినవేతంమనోయనవంవడజ్జిగణసామన్వీతివ్యాధవష్టే - భ్రూచరగణానాంసామగీతవదతిమనోహరాద్యేన్ద్రజ
 నాలాపా-స్తమలబ్ధకబాణమితివ్యాధవష్టే అతతరాంప్రభోభితాకర్తాయస్యతం - అగృతరాదీవ్యాధవష్టే-అగృతరతః-గృ
 కనమూహ-దాత్తనసగృహ్యాయస్తరాక-అకానారాతాగ్రికాలవిశేషాక- అమగణయ్యయా న్నమితివ్యాధవష్టే-గృహే
 మవిహరస్తంనైవభిఃసుమనూహాదికమనుభవస్తంప్రకృతిసప్తవ్యస్తంసాస్యపిభక్తితనీప్రత్యయా నైసానూప్రవ్యాధ
 వష్టే-పుష్పతగదగోతుమితి-అబ్ధకబాణభిన్ముమితివ్యాధవష్టే - అనుప్రవృత్తి ఇతిసామర్థ్యలబ్ధకభిఃపుష్పగృహ్యంకృతా
 ప్రతిభి-త్వేన్ద్రీయతః-శరఃమారణహాహి-యేన - ఇహ శరీరిణంధేహానం-పరావిభ్యుదయారాధేహాడయతే-వ్యగయేతి
 వ్యాధవష్టే-తమమం-దేహంంతత్తానంసాస్యత్తానం-ప్రప్తంఅలోచయతుం-అర్హసి-తత్రప్రప్తాస్త-స్త-యదేతి ॥ ౫౬ ॥ ఖగ్
 వదేతిసారమాహ-॥గతి ॥ గత్యము క్తవిధస్తవ్యగదేష్టితం - విచక్ష్యఅలోచ్య,అత్తనోపకృత్యస్తవ్యదిహృదయగృహ

మనసాంశరణేభిఃత్వార్థకత్వవడజ్జిగణసామసులబ్ధకర్తమ్ | అగృహ్యకానసుత్వహేపిగణయ్యయా స్తం
 పృష్టేన్యగంన్యగయలబ్ధకబాణభిన్ముమ్ ॥ ౫౫ ॥ సుమనస్సమానధర్మాణాం శ్రీకాంశరణప్రత్యయే, పుష్పసు
 ధుగదనతే త్సదగరమంకావ్యకర్తృవిహాకంకామసుఖలవంజైహ్వంసద్ధాదిపిచివ్యస్తం మిధునీహయర క్తం
 తేభిదనివేతిమాననంవడజ్జిగణసామగీతవదతిమనోహరవనితాజనాలాపావ్యతితరాంప్రభోభితకర్తమ్ప్రగ
 వ్యకయాగదదాత్తిన ఆయుర్ధరతోఽహారాతాగ్రికాకాలవిశేషానవిగణయ్యగృహేమవిహరస్తం
 పృష్టతః పరోతుమన్ప్రవృత్తిలబ్ధకః కృతాప్రతిత్తగోఽయమిహపరావిధ్యతితిమిమమాత్తనమమూ
 రాజనిర్విధిన్పుష్పవదయంద్రప్తమర్హసిీయథామ్యగయూహతంన్యగమితి ॥ ౫౬ ॥ సప్తంవిచక్ష్యన్యగదేష్టిత
 మాత్తనోఽస్త్యస్తంనియచ్చవ్యధికర్తృధునీచచిత్తే|జహ్యగ్నినాశ్రవమనస్త్రమన్యూధగగంప్రీతీహ
 హంసశరణిచరమక్రమేణ॥౫౭॥ రాణోవాచ॥శ్రుతమాన్వీతికంబ్రహ్మన్యగవాన్యదభావత| నైతజ్ఞానస్య
 పాధ్యాయాశీంసబూరియర్విద్యుర్ముది ॥ ౫౮ ॥ సంశయోత్రతుమేతిప్రసంభిన్నస్తత్కృతోమహా॥యివ
 యోఽపిహిమహ్యన్దియత్రైన్వియస్యత్తయః ॥ ౫౯ ॥ కర్తాకర్తరభేదేనపుమానిహివిహియతమ్ | అ

యాంచి త్రంమనః-నియచ్చనియతంకురు,చిత్తైవ,కర్తృధునీంకర్తయోర్ధునీంసదీమితస్థితాం-ధునినానదీమితశ్చాయమాణాం-
 కర్తసురున్యూత్వాదికామ్యవాదాద్వికాంతృతం- నియచ్చకర్తసురుచింత్యశేత్యర్థః, కర్తయోర్ధునీంవ్యక్తిమహ-అన్వీనిన్విసి
 పత్యైనవిభాగః-అగ్నిరాయః-అగ్నిమంగృహం- జహ్యగృహశ్రమంత్యజ- కిద్వంతస త్రమాచాంతితికాయకానాం-యా
 ని-యూధాని-తేహం-గాధావారా-యన్ద్రీక-హంసావాంజిహానాం-శరణిహృదేపాయం - రక్షితారం-చ-భగదస్తం-వ్యతీ
 హివ్యుఖ-శరణంగచ్ఛ-అన త్రమయూధనాధునిహిచ- అన త్రమయూధః - నాదనిర్వాహకో-యస్యత-దక్షిణాశ్రమమి
 త్యర్థః-విరచ-సాంసాగికప్రవృత్తిరేతివః ॥ ౫౭ ॥ ॥ అవమమదీప్తచిదవీర్యరతత్త్వకర్తృసుసముత్పాదితచైరాగ్య
 రాజాక్షక్తమభినందకపునరన్యూనిశంశయచాన్యాదిమహిన్వస్పృచ్ఛతి॥శుతిమి॥ హేబ్రహ్మణ-భగవాన్-భూ-దభా-
 తత-దాన్వీతికతత్త్వాన్వీతిహోయోని-శోభితవ్యమర్థజాతం మయా-శ్రుతం - అన్వీతికమిహిహ-రే-పాదితమిత్త్యర్థః ఎత
 ద్భవతోపదిష్ట- మన్మదుపాధ్యాయాశీగోపదప్తారః-తేనజానన్ది-త్రతిగ్నిమాహ-యదివిదు-స్తద్విక్తిం-కిమర్థం-సబూ
 యః-అతోఽకరనానృజానస్యైవ-అతిగుహ్యంభవతోపదిష్టమితిభావః ॥ ౫౮ ॥ ॥ అత-స్తత్కృతోమహాపాధ్యాయప్ర
 తః - తద్యాక్తవిరోధేనాత్తతత్త్వైః - సంభవనారూపా-మహాన్సంశయః-సంభిన్నస్తవ్యయా-అత్రతుకశ్చిత్సంశయోవ
 ద్రతేయత్రసంశయపద ఇన్ద్రీయవ్యక్తిసామన్వయ-త్త-స్త-మువయోఽపిమహ్యన్ది ॥ ౫౯ ॥ ఖగ్నివద్రసంశయవచం-త
 దాహ-కర్తాదేతి | భుమా-యేనదేహేన-కర్తాదేతివ్యాఖ్యానగూఢాపాణి-అత్రభాక అరభతేకరోతి-తందహ మిహేవ-వి

హఃసుకర్మోపస్థాపితేన-అశ్వేన-చ-హేన-జుష్టాన-సేవితానివివియాక్యతాని-సుఖదుఃఖాని-అనృత్యుత్పన్నసమశ్చై॥౬౦॥
 ఇత్యేవంపిదాః-వేదవిదాంభవాదృశానాం-వాచ-స్తతత్రతస్యైపురాణాదిమ-శూన్యై-తథామానుత్రం-చ-ద్వా
 శ్చప్రకమాశ్చస్యకర్మప్రాంతైతత్కర్మఫలమహాయతతశ్చేషాఃశిష్టకలజాఃరూపాత్రయశుభవిత్తముమేదసోఽన్య
 చ్చప్రపద్యైవేషివ్యభాషిచివీతానశ్యస్తి, తి, భవతాత్మ్యక్తం, గుణాభిమానీనతిధాకర్తృజనుతైవశః, శుక్లంకృష్ణ,
 మిత్యాదినానంశేయమయమయ్యాయతి-కర్మ-కైతి-హి-క్తంసుఖదుఃఖ-హేతువ్యేనబద్ధవాదికేహి-క్తం-పుణ్యపుణ్య
 రూపంకర్మ-క్రియతే-జనైః-చ-పాప-నరక్షణ-ఎవ-దగోతమద్యశ్యంఽత-సప్రకాశతే-సప్రకాశతభివ-ద్రమానిర్దేశేన
 పా-క్తనదేహకృతానాయధా-౭-స్త్రి-క-ద-హేనప్రకాశ, స-తై-తద్దేహకృతానాము-త్రరజస్త్యప్రకాశః-తథా-య-తై-చ
 పూర్వపుర్యక్షణగోచరాణాము-త్రరో-త్రరక్షణగోచరత్వంతథేతివద్యుస్తే-స్తద్వయమభిప్రేతం-చ-కారణకర్మ-జిహ
 తుమాతంసత్వాదిగుణయ-క్తంమనః-తద్యు-క్తంశరీరం-చ-సప్రకాశతభివపివక్షి-తం-సహి-పూర్వ-దేహకృతకర్మాణ-తస్మి
 మి-తంసత్వాదిగుణయ-క్తంమన-స్తద్యు-క్తంశరీరం-చ-దానిముపలభ్య-నై-అత-సైకర్మ-గుణమనోదేహఃప్రార్యం-నాన-౯-
 అత-సై-నదానింసుఖాదిహేతవః-ఎవంత-తద్దేహకృతకర్మ-గుణమనోదేహః-త్రరజస్త్య-సుఖదుఃఖాదిహేతవోనభవిష్య
 న్ని-కింతు-నిర్మియ-త్రమెవసుఖదుఃఖపా-ప్రితిమివదతిభాతిత్యర్థః ॥౬౧॥ ॥మ-ఎవ-పృష్టోనారచ-ప్రప్ర-౩౨-పరిహర
 తి॥యై-నై-వెతి॥తత్రయదు-క్తము-త్రరో-త్రరజస్త్య-సుఖదుఃఖాది-హేతుభూతకర్తృత్రయపూర్వ-పూర్వ-దేహం-ఎవస్త్వత్వా-త్ర
 నిర్మియ-త్రం-సుఖదుఃఖాదికమనుచపన్-స-సహ్య-శివినాశ-స్వభావనిరా-త్రయకర్తృ-సర్వకాలిక-సుఖాదిహేతుః-సమావినష్టా
 నాంకులాలచీవరజజ్జకకర్తృవ్యాపారాణాంకాల-స్తరభావిఘటాది-హేతుత్వమితి॥ తత్రా-హ-యై-నై-వెతి-యై-నై-వ-వన
 సానిమి-త్రభూతేన-పురుషః-కర్మ-అరభ-తే-తై-నై-వా-వ్యవధానెనఅవిజ్ఞప్తేన-నిర్దేనపుణ్యపుణ్యకర్మ-హేతుభూతేన-వన

ముత్రాన్యనదేహేనజుష్టాన్యనకృదశ్చుతై॥౬౦॥ఇతివేదవిదాంవాదశూన్యై-తత్రతత్రతహ-కర్మ-చక్రియ
 తేహి-క్తంపరోక్షంసప్రకాశతే॥౬౧॥నారచడివాచ॥యై-నై-వారభ-తేకర్మ-తే-నై-వా-ముత్రతత్తుమా-౯-ఘ
 తైహ్యకర్మవధానెననిర్దేనమనసాన్యక॥౬౨॥ శయానమిమమత్పృజ్యశ్వస్త్య-స్తంపురుషోయధా-కర్తృత్వ
 న్యామితింభ-తైతాదృశేనైత-రెణవా॥౬౩॥ మమేతివనసాయద్భదసావమితి॥య-౯-౧౫-క్షాయ-త్ప్ర
 మానా-ధిక-కర్మ-యేనపునర్భవతి॥౬౪॥యధా-౭-సుమియతేచి-త్రమభ-యై-శ్చి-ని-యేమా-తైః॥ఎవంపా-గ్న

సాన్యకంస్యకర్మనుగుణం-సుఖదుఃఖాదిఫలం-అయత్రచరలూ-౯-ఘ-తై-స్థూలశరీరకర్మ-ణోవినిశే-౭-పి-న-సో-లిక్షభూత
 స్థూపాధ్యసాధుకర్మ-నిమి-త్రభాగవదను-గ్రహరూపపుణ్యపుణ్యవిషయస్య-తై-త్రజ్జ-స్థూలదేహ-స్తరై-౯-స్థ-వ-ప్ర-తై-స్థూపాధ్య
 పప-త్రితిభావః-పుణ్యపుణ్యయోర్భాగవత్-౧౫-ఘ-గ్రహరూపత్వంతదధిగమాధికర-తే-భాష్యాదా-స్వప్రము-కృష్ణ॥౬౨॥
 విజ్ఞాత్యనోరనువృత్త్యా-హ-గో-ప-త్రిద్యుష్టా-నై-నస్త్వ-ప్రయః॥శయానమి॥శయాన-మిమంజా-గ్ర-దేహం-శ్వస్త-స్తంజీవ-స్తం-
 డి-త్యృజ్యతవభిమానంప్రిక్తా-౯-ఆ-త్త-నిమనసి-ఆ-హ-తం-నై-వో-పసాదితం-కర్మ-స్వ-౨-ద-ప్ర-క్రి-కా-న-భా-వ్యంత-త-రాల
 మా-త్రా-ప-స్థాయి, సుఖదుఃఖాదికకర్మ-ఫలం, యధా, భుమా, తాదృశేనశయానదేహ-౯-ద-శ్వ-శేనమనువ్యదేహేన-అ-
 న-దేహాదిశరీ-రెణవా-స్వ-౨-ఘ-తై-విజ్ఞాత్యనోరనువృ-నై-స్త-ధాలూ-కా-స్తరై-౭-పీ-తి-భా-వః॥౬౩॥ ॥శ్చ-య-దు-క్తం
 కర్మ-క్రియాయామన-నరక్షణ-ఎవవినష్టంఽత-కాల-స్తరానుభూత్యఫల-హేతుఃకథమితి-తత్రా-హ-మమితి॥ భుమా-న-సా-వ
 హంబా-గి-వ-హ-౭-హం-త్ర-యై-౭-హ-మి-బ్రువ-౯-దేహ-రూ-భి-మా-న-య-క-భి-త్య-ర్థః॥మ-మై-త-స్థ-త-ళ-ల-సా-ధ-న-త్యా-స్త-ద-ధ-
 దం-క-రై-తి-మ-న-సా-య-తే-య-త-ర్మ-౧౫-క్షాయ-త-కు-ర్యాదిత్య-ర్థః-త-త్ర-త-రై-తి-రా-ధ-ని-ధ-క-ర్మ-ణో-వి-న-శే-
 ష-క-ర్మ-చ-శ్చ-క్రి-శి-క-ర్మ-ని-గ్ర-హ-ను-గ్ర-హ-రూ-ప-సి-ద్ధై-వె-త్య-ర్థః-కర్మ-వ-శి-వ-స్తి-య-న-క-ర్మ-శా-పు-న-ర్భ-వ-పు-న-ర్జ-స్త-భ-
 వే-తై-౯-౬౪॥ ॥శ్చ-మ-న-స-క-ర్మ-ణి-పూ-ర్వ-జ-స్త-న-శ్చ-న-ద్యా-వై-ప్ర-మా-ణ-మా-హ-య-థేతి॥శ-భ-యై-జ్ఞా-న-క-ర్మ-రూ-పై-రి-ని-
 య-తై-రి-ని-య-తై-రి-ని-యా-ణా-మి-హ-తై-కా-దా-చి-త-ప్ర-వృ-త్తి-౯-ర్-నో-౭-సు-మి-య-తే, స-త్య-పి-న-స్వ-స్తి-య-పి-వ-య-న-బ-నై-య-గ-
 ప-ద్ధా-నా-ను-ప-వ-తై-త-దు-క్త-మ-త-హ-దేన, య-గ-ప-జ్ఞా-నా-ను-త-త్త్రి-న-సో-లి-మి-తి-ఎ-వ-చి-త్ర-వ-త్త్రి-ర-పి-పూ-ర్వ-దేహ-
 జ-క-ర్మ-చ-త్య-త-తా-సా-వ-పి-య-గ-వ-ద-న-ప-వ-తై-శ్చ-ని-యై-ని-యై-ని-యై-ని-యై-పి-ప-రః-త-త్ర-హ-తై-న-తై-రి-వ-స్త-వ్యా-ప-రై-రి-
 ని-యై-య-భ-యై-జ్ఞా-న-క-ర్మ-రూ-ప-ె-ద్వి-పి-దై-౯-మ-నో-౭-సు-మి-య-తే-తే-పా-౧-క-వ-వ్యా-ప-ర-ద-ర్శ-నా-ది-త్య-ర్థః-ఎ-వ-చి-త్ర-వృ-త్తి

భిఃపూర్వదవాశ్చకర్తృసుమియ తస్మి ॥౬౫॥ ఘోర దేవవివృణోతి ॥ నామహుతమిత్యాదిహ ॥ యాద్యుగాత్తనః-మృదాత్త
 కోఘట ఇతివచయంబి దైత్యః-యాద్యశక్యం నునో-యద్యుగ్ర-మనన దేహానో-పక్షి తేనపుంసా-కుతచిరపి-నద్యుష్టం , సత
 త - మిద్రియా నైరైలప్రమాణా నైరైలచాననఘాతం-త-నప్తికదాచిత్వప్రమనోరధాదిహ-పలభ్యతే-నమద్ధిధ్ధంభ
 వెత్-ఇహ-జన్మ న్యననఘాతపక్షింబితు-దాచిద్ధుద్ధిధ్ధంభవతి-ఇచ్చాప్రియతియాయనసేవ రతభిత్త్యధ్యత్తి ॥౬౬॥ ఘో
 తతఃకీమిత్యత్రాహ ॥ తెనతి ॥ అన్య, బిగ్గినవమనోయ్య త్తన్యకుంసః-తేన-అనుభూతాద్ధైగ్రవననోరధవిషయత్యేనమారు
 నా-హారాజక-తాద్యశంవనోరధావిషయతదధ్ధానభవయోగ్యం - దేహసంభవం - శ్రద్ధన్యన్యన్యయేనమన్యన్య - అన
 నుభూతాద్ధానమన్యన్య త్తన్యన్య తి-నమన్యననుభూతో-ఽగ్లో-మనోవనసి-ప్రప్తంస్థుతితు, మన్య తి- సమూర్వకాలాననుభూ
 తార్థఃకాలా నైరమనోరధవిషయస్సాన్యత్త్యధ్యః - అనుభూతాద్ధానవననోరధః , ఇహ-జన్మ న్యననుభూ తాద్ధవిషయమనోర
 ధోవాననయా-సావపూర్వ నభవాత్ - అనుభవశ్చదేహయోగనైతిపూర్వజన్మసిద్ధి , జన్మ తారతమ్యసిద్ధైతుకత్యా
 యోగాతర-తారతమ్యసిద్ధిశ్చైత్యధ్యత్తి ॥౬౭॥ ధృచునవతేతి ॥ ఇదాం సదనద్రుచివిశేషాన్యైతమనవ - మనుష్య
 న్య , పూర్వరూపాతి - శంసతి - క్రక్ష్పప్రక్ష్పప్రక్ష్పవానరానితు త్రనత్యాదిగుణప్రచురపూర్వదేహయోగాననమపయ
 ితి , భవిష్యతోదేహయోగాక - నభవిష్యతేవ ద్రమానాక - సత్యాదిగుణప్రచురదేహయోగాంశ్చ-శంసతి-సతినత్యై
 నోన్య ఇతి వక్యమూలత్యాత్ - యద్యా - నభవిష్యతః అభవిష్యతః ద్రమానమనుష్యరూపాణిత్యేత్యధ్యః - భద్రంతథితి
 వ్యగవధారణార్థమాశిషాఽధిసతి ॥౬౮॥ ॥ అనుభూతాద్ధానామననోరధావిషయత్వం , నామహుతంక్వ
 రానై , తివ్య తిరెకమఖేనాభిధాయన్య యమఖేనాపూహ ॥ అచ్చక్షుతి ॥ ఇహ-జన్మని, క్షుచివప్యధ్యక్ష - మశ్రుతం
 చ - చునసిద్ధ్యత్యేననోరధగోచరభవతిత్యధ్యః-కేనాకారెణననోరధగోచరత్వంపూర్వననుభవశ్చ-తత్రాహ- యదాయ

హజంకర్తృలక్ష్మ్యతేచి తస్య క్షితిః ॥౬౫॥ రాన హుతంక్వచానైవదేహోరాద్యష్టనశ్రుతమకదాచిన్పలభ్య
 తయద్యుగ్ర-యాద్యుగాత్త ॥౬౬॥ తెనాన్యతాద్యశంరాజక-బిగ్గినోదేహసమన్యమి ॥ శ్రద్ధత్వాన్యననుభూతో
 ఽగ్లోనవనన్యన్యత్తన్య ॥౬౭॥ చునవనమనుష్యన్యపూర్వరూపాణిత్యేనతి-భవిష్యత్యభద్రంతేతత్యేవ
 భవిష్యత్యః ॥౬౮॥ అచ్చక్షుమశ్రుతంచాత్రక్ష్పచిన్మనసిద్ధ్యత్యైయధాయధానమన న్యన్యం దేతకాలక్రియాత్ర
 యమ్ ॥౬౯॥ సర్వక్రమానుగోఢనవనసిద్ధి యగోచరాః ॥ ఆయానినర్వశోయా సైనర్వసమనసాః

దేధి- వికకాలక్రియా శ్రయం-దేశాక్రియం, కాలాక్రియం-క్రియా శ్రయం-చ-యాః , యధాయధాయేనయేనప్రకారెణ-
 బద్ధిధ్ధంభవతి-తత్తదానమన్యన్య - నత్యేనంహుతమితికాన్యైన్యనవక్తుంకక్యం, యిస్థానాయాపాణామానన్య
 దిత్త్యధ్యః మవనవానదేశశుద్ధిస్సాన్యో-ఎవంవిధఃకాలాభవత్-అహమనంకరవాణీ , మనుష్యాణామనంభావితవర్ధవి
 శేషం, తమనోరధగవప్రంయధారుచివనసేవరతభితియావత్ ॥౬౯॥ ఘో తతఃకీంపూర్వజన్మ సకర్తృణశ్చసిద్ధావి
 త్యత్రాహ-సర్వభితిఃఇహ-జన్మని-మనోరధవిషయభూతాపదార్థాః-పూర్వజన్మని-క్రమశ్చెద్రియగోచరాః , భూత్యా
 క్రిమశ్చెద్రియచున్యన్యతో-ఽవిద్యితః - మనసో-ఽభావనర్వేద్రియసంబింద్యగవత్త్యేద్రియవృత్తినసః-తత్తదా
 వెయవేద్రియేణమననన్యయోగ-ప్రన్యేవేద్రియన్యవ్యాపారభిత్త్యపవ ॥౬౯॥ అత్ర , క్రమశ్చెద్రియగోచరాహ
 త్యామనసేవరత-పూర్వననుభవజనితవాననావిశేషేణపతిపురుషంరూచివశేషః , నసేవివాకారణేనకార్నింభవతి
 ఎవంమనసి-5 ద్రమానమనోరధగవసాని-సుగుణవననా-ఽనుమీయతే , సావపూర్వననుభవమనుష్యతి, ఇహ-జన్మని
 తాద్యగనుభూతాహ-దేహ-నైరైతవదనుభవభితిపూర్వ జన్మసిద్ధి-జన్మ తారతమ్యస్థిద్ధైతుకత్యాయోగావిధిధాద్యష్ట
 సిద్ధితిమనసేవరత-పూర్వజన్మనశ్చేపాదానంకృతంభవతి, ఆయాని, వాననోవైదేహాయాని-యిద్ధింభావ-స్రియాని
 వాననాశిభావాన్యబద్ధిస్థాభవద్రియకశ్చిరమనాభవేత్త్యేద్రియంనన్యన్యత్యేద్రియ-త్త్యాహ-నర్వేద్రియ, అత్తన్యేద్రియాం
 సమనస-త్వాన్మనసివనన్యన్యనాంక్రమాద్యా సరామసారెణప్రవేశానాన్యత్తనాననుభూతోర్ధకస్యాపికల్పితస్తీత్య
 ర్ధః, చను-ఇహ-జన్మని-జన్మనానైరైవ-ఽనుభూతాద్ధానమనోరధవిషయభిత్త్యక్రం, యద్యేవంతర్ముక్తాన్మనో-ఽపిమముఖైః
 కదాచిన్మనోరధవిషయోభవేదితిసోపిపూర్వననుభూతంభవన్యత్యై, అస్త్రితిచెన్మ-పునర్జన్మ సుపవత్యైః , చనపునరావ
 రత, ఇతిశ్రుతేః, అనాచ్చ త్తీత్యై, దిత్త్యాదిమాత్రస్యచవిరోధప్రసక్తాత్ , మైవం-ప్రకృతిపరిణామాత్త కదేహనుభూ
 వ్యానాపివాననుభూతానాం మనోరధవిషయత్యానం భవాభిప్రాయత్యత్తమ-ఽ-అనుమామకానన్మోపిమనోరధవి

వయస్సధామనోరధవిషయోభవనముక్తానంతః, సోశ్చ తేనర్వానామూర్తానామబ్రహ్మణే, త్యాదివాక్యవగతనరతి
 శయాన్దరూపత్వేన పరోక్షమేవననోరధవిషయోభావేతే, అచభావోపేక్షార్వంశబ్రహ్మణ్యప్రమతి విషయత్వేన పరోక్ష
 మేవస్యాత్మేతదవసహీ, యద్యుగ్ధాపయోచ్యగాత్యంత, యధాయధానువనస్యం దేశకాలక్రియాశ్రయ, మిత్యుక్తం యా
 ద్యగుగ్ధాపేక్షార్వంశమతంతాద్యగుగ్ధాపేక్షైవమనోరధవిషయోభావతీతిపాతదర్శితత్వే దానింమనోరధవిషయస్యా
 పిమక్తానంతః, సోశ్చుత్త, ఇత్యాదిముక్తానంతప్రకరణావగతప్రకారవైశిష్ట్యేన పరోక్షమేవననోరధవిషయత్వాత్తస్య
 భూర్వాచభావోపేక్షాద్యతేవవత్త్వైతత్వేన పరోక్షమనుభూయమానవసముక్తానన్తః పునర్భవాభావపాతనిరతిప్రతిపా
 త్యాదివిరోధః, నవదేశకాలాద మోదవ్య పరోక్షం నమనోరధవిషయోభావతీతిమోమపి పరోక్షవసభూర్వానుభావతీతికన్యా
 పిసామ త్యుర్వానుభావో నమి రుతత్వతివాప్యం, అపరోక్షం ప్రాగ్భూతదేశానుభావయోగ్యానామపి పరోక్షానుభావత్య
 నాయంనూనాభావాత్, కల్పకన్య పరోక్షవిషయమనోరధస్య పరోక్షవ పరోక్షంచానుభావేన స్థువిషయత్యే దర్శ
 నాత్ శ్లో ౨౦ ॥ భూభద్రమేవాధీప్రత్యానం॥ సత్యైకనిష్ఠతీతి ॥ సత్యైకప్రచురే, మనసిభాగవత్సర్వస్య రినిభాగవద్భజ
 నోఽక్రమంకుర్వాణేనతి-తమః ఆజ్ఞానం-చన్త్రుచుస్య, ది తేనతి-తమ స్థితిరమి-ఉపరజ్యావభానతేఉపరాగవద్భూత్వా
 వధానతే, జ్ఞానబలమభానతేచన్త్రుగ్ధయేహీతి-త్యేదయభవనస్యే వతమఃక్షయః, అపిచజ్యోత్సాహినికంతమః,
 ఎవంభాగవద్భజనోఽక్రమదశాయంజ్ఞానమజ్ఞానశబలంవ ర్తతే శాస్త్రజ్యోజ్ఞానస్య పరోక్షయావత్సాద్యస్త్యస్యరూప
 వదాననాదయః పరోక్షమేవవిషయభవ నిర్విరక్త-దేశాత్ప్రభవస్య దేశానంబుద్ధాధీనసుఖదుఃఖాదేవై పరోక్షత్వాత్తే
 సామైదనుభావవిషయోపేక్షిభావః శ్లో ౨౧ ॥ జ్ఞానీవక్తవ్యం సంసారదశాయంబ్రహ్మస్య రూపతదానందాదికమపరో
 క్షం రావభానతత్వతి-యతః స్వాత్మాస్వరూపమేవాపరోక్షం నావభానతత్వతిన్మహాయుగమాహ॥ అమావంశి॥ అరాదిహుః

నాశః ౨౦॥ సత్యైకనిష్ఠమనసి భాగవత్సర్వస్య రినితమక్చన్త్రుగ్ధవసీవేదముపరజ్యావభానతే॥ ౨౧॥ నాహంమ
 మేతిభావోయేపుర మేవ్యవధీయతే॥ యావద్భుద్ధిమనోఽభ్యుదగ్ధం॥ గూఢోహ్యరాదిమా॥ ౨౨॥ సుప్తియా
 ర్థోపతాపేషుప్రాప్తాయనవిమూతతః॥ నేహతేఽమామిజ్ఞానం మృత్యురజ్ఞానయోరపి॥ ౨౩॥ గర్భవాత్త్య
 ఽన్యపామల్యైకాదశవిధంతథా॥ లింగంనద్యత్యతేయానంకుపశ్యన్చన్త్రుసోమధా॥ ౨౪॥ అశ్లేహ్య

వః అశ్మిద్విగ్రియం, అర్థాః శబ్దాదయః, గూఢానంత్యాది, ఎత్తే, ర్యాన, స్థాభిః ఆవృతః, పూర్వాభిప్రాయే, యావద్భుద్ధ్యాద
 యోపూర్వాహః సజ్జ్యాయోగ్యర్థ-తావ, దహంమమేతిభావోవ్యవధీయతేవ్యవధివదాచర్యతేన్యరూపతిరోధాయోఽహం
 మమాభిమానోననివ ర్తతేకంస్యనువ ర్తతత్వర్థశ్లో ౨౨ ॥ జ్ఞానీమతంసంసారిణోజీవ, స్యుద్ధాద్ధాదిభ్యోపేక్షగంస్యస్వరూ
 పమపరోక్షం రావభానతత్వతి, యతోఽనహమనోఽప్యజ్ఞానావహంబుద్ధివిషయత్వే రావభానమానః, దేశాః, సుమప్త్యా
 దేనావభానతత్వతిర్వా ॥ సుప్తితి ॥ ఉపతాపతదైన్యతీతిశయితదుఃఖం భోవివక్షితః, మృత్యుః పరం, ప్రజ్ఞానో
 జ్యరః ఉపలక్షణమతీతి-జ్యరాదిమూతమరతేదేతీయవత్ - ఎతాన్యవస్థాను, ప్రాణాయానస్య ప్రాణాశ్రయస్యజీవస్య
 విభూతః జ్ఞానస్యాదిభిన్కోవాత్ - నహిజ్ఞానసంకోచాదచరస్తదానింపిభూతస్సంభవతి, తేనఅమామిజ్ఞానం - నేహతేన
 స్ఫురతిదహేఽహంబుద్ధియస్థితిహాపతివత్త్యభావాదిభిర్గ ॥ ౨౩ ॥ జ్ఞానమనుప్త్యాదావజ్ఞానకర్తృభావ్యైగ్రియ
 గుణస్యనునశ్చచద్యవాదమామిజ్ఞానంకురోనేహతేత్రతాహ ॥ గర్భభితి ॥ యానప్రరుణస్యస్థులం, య - దేశా
 వశవిధం లింగంకర్తృగ్రియజ్ఞానైగ్రియవన అర్థకంలింగం, వ్యాపారమేతుమాతం, చ - దర్శన, కాత్య, అపి
 తద్దాత్యుభుప్త్యా దౌచ - అపామల్యైతీతిపుటలశ్చీత్యా, స్మృత్యై తేరాభివ్యక్తం, నష్టప్రాప్తయం భవతీత్య
 ర్థః - సతోఽప్యనభివ్యక్తౌ దృష్టాన్తః, కుపశ్యమమావాస్యా యం, చన్త్రుసోమ - లింగంరూపమతేతి ॥ ౨౪ ॥ జ్ఞా
 నమ రుదిగర్భా దౌలింగ మేకాదశవిధమనభివ్యక్తం, వర్తితదవ్యై పారాభావాత్సంస్కృతిర్న స్యాత్తత్రాహ ॥ అశ్లే
 తి ॥ అభివ్యక్తశ్చీత్యాదిగ్రియాకాంతదవ్యైపారాభావా, చర్యతేబాదివిషయే, అవిద్యమానైః పితౄదాదివిషయా
 నుభావాభావే యివిషయాన్త్యా యతః - వర్తమానమిపేయాతేలకృత్యాదేశః - విషయభ్యానప్రయోక్తవాననా
 విశిష్టస్యేర్థః, సంస్కృత్యుచితత్వేతద్వా గానుప్త్యానింసారోఽనువ ర్తతే - యధాస్వాత్మదాధానాంప్ర
 బోధదశాయానువిద్యమానత్వేఽపిస్వప్నార్థజ్ఞానసూచితసుఖదుఃఖావ్యవర్థాగమ, ప్రవర్తితత్వః, తదావశ్రుతిః, య

దాకర్త సుకామ్యేషు ప్రయంగ్వమై సువశ్యతి | సన్మద్వింతత్రజానీయాత్ప్రస్థింశ్చస్పన్మగన్మన,, ఇతి ,, అధన్వతైపు
రుంకన్యన్తం కృష్ణ దన్తం పశ్యంతింపంచమాన్తీ, త్యానికాన్తి || ౧౫ || ఊవంప్రవృత్త్యై త్రరమభిధానాపునరపిస్తరణా
యదెహత్తనారాకారంపదక దేహానంబన్తస్యో త్రగో త్రరదేహసంబన్త ద్వా రాఽనర్థమాతుత్వమాహ || ఎవమితీ || ప
ఞ్చవిధంపఞ్చప్రకారంపఞ్చసూతాత్తకం, మోక్షణి స్తరం, ఎకాదశ్యై నిరుతదాశ్రయప్రాకాదిపఞ్చకోపితం, త్రి
వృత్తిలిగణాత్తకం, శిశిరం, గళిరీరం, ఎవంఎవంఘాతమితిదేహకారణ క్షే, జీవన్మరూపమాహ, ఎవఇతి, చైతన్యాయు
క్తః, ఎవ, జానామితిజ్ఞానాశ్రయతయాస్ఫుటరతము భాగమానోపమా, మర్థో, జీవఇత్యభిధీయతిఇత్యర్థః || ౧౬ || ఊ అ
నెనలిక్లే స, యుక్త, ప్రథేదానీమపభాసమానః, సప్తరుష, ఈదృశాకబహుదేహ, సపాదతై, విముఞ్చతీతత్పుతమా
ర్షశోకాదికంబ, విన్దతి, అగామిరుఖిమయంజ్ఞానింపార్షః, అగామిరుఖిమయంజ్ఞానంభయం, తత్రదేహానుపాద
దత, జీవః, అనెనోపాదీయమానెనరమణీయదేహాన, హర్షంసుఖంబవన్త తి, అనిభిమతెనతుశోకం, విముచ్యమానెతు
భానుంసుఖంబవన్త తి, ఉపా త్రదేహాత్కాశ్చాన్యన్త త్యాత్ || ౧౭ || ఊ అనిష్ట తామెహమా | యథేతి | యథే, యప్రసి
ద్ధా, తృణజలూకా, స్వావప్యబ్ధంప్రకంపీత్యా, నోపయతిత్వణా నరంప్రతినగన్మతికింతు-తదేవత్వముపయాన్తి
దృఢతరంసంశ్చి వ్యతి, ఎవంమిగ్రియమాణోఽపిజనః, మరణే, ప్రాగ్దేహాభిమతిం, నత్యజితీత్యర్థః, నాపయాత్వంయాతి
పారెయధాన్తే నవశాదపయాతిమనసాత్యోక్తుం నెవృత్తి-దేహాభిమానపరిత్యాశ్చాన్యవదిమాహ || యావనితి || కర్మణావ్య
వధానెనకర్మభిస్తీర్తివానన, యావ, దేహః, చన్యమాత్మానం, నవదైత, తావ, న్మత్యజేదిత్యర్థః || ౧౮ || ఊ ప్రకరణార్థ

విద్యమానైపినంస్యతిర్మన్దినవై, ధ్యాయతోపిషయానన్యన్మై ఎనర్థాగమోయధా || ౧౫ || ఎవంపఞ్చ
విధంలిక్లే, ప్రప్రవృత్తీదశవి స్తుతమ్ | ఎవచైతన్యాయుక్తోజీవఇత్యభిధీయతి || ౧౬ || అనెనపురుషోదేహాను
పాద తైవిముఞ్చతిహర్షం శోకంభయందుఃఖంసుఖంవాఽనెనవన్త తి || ౧౭ || యధాత్వృణజలూకాయోనో
పయాత్వంయాతి | సత్యజ్ఞైగ్రియమాణోఽపిప్రాగ్దేహాభిమతింబంజః | యావదన్యంసవన్తే తత్వపధానెన
కర్మణా || ౧౮ || మనవపమనుష్ఠేన్ద్రగీమాతానాంభవభావపమ | యదైత్తై శ్చరితాన్ధ్యాగ్నిసూర్యాన్యాయా
తైసన్యత్ || ౧౯ || సతికర్మణ్యవిద్యాయాబన్ధఃకర్మజిత్రనః | అత ప్రదవబోధార్థంభజసర్వాత్తనామా
రిమ్ || ౨౦ || పశ్యం ప్రదాత్తకంవిశ్వంస్థియ్యత్త్యవ్యయానుతః || ౨౧ || మైత్రేయఉచాచ || భాగవతము
ఖ్యాభాగావానారదోహంసయార్ద తిమ్ | ప్రదర్శ్యపమామస్త్రగ్నిస్థిం లోకంతతోఽగమత్ || ౨౨ || ప్రా
చీనబర్హిరాజ్నిః ప్రజాసర్గాభిరక్షణే | ఆదిశ్యాప్రతానగమత్తపనైకవిలాశిమమ్ || ౨౩ || తత్తైగ్రికాగ్రమనా

ముపసంహరతి || మనవపివెతి || సామనుష్ఠేన్ద్రగీ, మాతానాం, భవభావసం, జన్త సామర్పనవ, తదేహోపపాదయతి, ఆ
త్మై రిన్ద్రైమై, శ్చరితాన్ధ్యాగ్నిసూర్యాన్యాయా, య, దేవసనసనా, ధ్యానైకకర్మాణి, అనన్యదాచినుతైకగో
తి || ౧౯ || ఊ సతీకర్మణి, అవిద్యాయాబన్ధః అవిద్యాయాభిమతిపఞ్చమి, కర్మణిసతీతత్పుతదేహనాహంకారపమకార
యాపావిద్యాయా, ఆత్మనో, బన్ధః, స్వాతీ, సహావిద్యాయాబన్ధః, కర్మకృతీ, కర్మజపయూనభవమేతః, అపద్యయా
కర్మకర్తణాచావిద్యత్వనాడిఃప్రహాపఇత్యర్థః, తస్మాదనోపాయమాహ || అతఇతి || తస్యదేహవిలక్షణస్వభిప్రకృత్య
సాన్యత్తనానెవబోధార్థంసర్వాత్తనాకరణత్రయేణ, హరింభాగవద్రం, భజ, అత్తాఽరోఽత్యయపిభాగవత్ప్రసాదాదేవ
భావతీతిభావః || ౨౦ || ఊ కథంభూతోజానీయ - తత్తానా - విశ్వించిదచిదాత్తకంబగత్ - భాగవదాత్తకం, పశ్యత్, వి
శ్వస్యతదాత్తకన్యేహేయంపదకహరింపశింప్తి - యతోహారెన్ద్రైతోఃవిశ్వస్య, స్థితిరప్యయోనాశి శ్చై, త్ర్యమ్-భవన్తి, హ
రెన్ద్రైశ్చస్థి త్యాదికారణత్యాన్త ర్యాత్తకంవిశ్వంపశ్యతీత్యర్థః, స్థి త్యాదీనాంతదాత్తకన్యేహేతుత్వంకుతం, సగర్వం
ఖల్విదంబ్రహ్మతత్కలానితీ, తి || ౨౧ || ఊ సంవాదముపసంహరతిమసిం-భాగవతానాంమధ్యే, ముఖ్యః, భాగావా-నూర
దో-హంసయార్దీ వరయో-గతింస్వరూపం - ప్రదర్శ్యఉపదిశ్యన్మసంప్రాచీనబర్హిష, మామస్త్రగ్నిఅనుజ్ఞావ్య, తతో
బ్రహ్మలోకంఅగాత్ || ౨౨ || ఊ తః, ప్రాచీనబర్హిః, ప్రజాస్మై, తదక్షణేవ-స్వప్రతానసన్జ్ఞావ్య, స్వయంతపశ్య
ద్రం-కపిలాశ్రమ, మగాత్ || ౨౩ || ఊ తత్రపాశ్రమే, ధీరోవశీకృత్యైగ్రియః-ఎకాగ్రచిత్తః-విమక్త-భాగవత్సరణామ్ను
జిం-ధ్యానైక-తద్భక్త్యా-తత్సావ్యతాంతెనసావ్యంయస్యేబహుప్రీహిః-తత్సావ్యవత్సామిత్యర్థః-ఇయాత్ అగాత్

తత్సాన్వితామితిపాఠే-తేనభగవతాననూతనాత్తతాంతత్సాన్వితమితిపద్యంః ॥౨౪॥ ॥మౌనానానాదీవలమాహ॥
ఎరచితే॥పాతనమ-చెప్పి కా-గిత-మెర, దధ్యాత్వ పారోక్ష్యం-ను భవ-క-శాస్త్రయత్-ప్రభుయోద్వాస-చిత్రే నసం
స్మృతేనాతురామసాద్యః॥పాతురాబద్ధేనవా - విముచ్యతేమక్త్యంః ॥౨౫॥ ॥మితదధ్యాత్వ పారోక్ష్యం,
మమనం యశసా, యుక్తమితేతః - అరవ-మవనం - పునానంపిశ్రీకుర్యాణం-రారదమునాన్నెత్త శీతం-ఆత్మ శావం
మనశ్చోదకం - పారమేష్ఠ్యంసర్వోత్కృష్టపదం - కర్తవ్యమానంకర్తవ్యమానం-యశప్రమా - సర్వగచ్ఛతి-కపుమా, పైరస్త
సమస్తపదః, అస్మి, స్మృతంసాద్యేనభృతి ॥౨౬॥ ॥మితకాధ్యాయవనంపారత, అద్భుతతమ, మిద, మధ్యాత్వ పారో
క్ష్యం, అధ్యాత్వ తత్వస్య, పారోక్ష్యంసరోక్షవాదో - యస్మిన్-అతపా-మృతంఆత్మ్యం-అర్థాత్వస్యపారోక్ష్యం
దశ్యకమిత్యద్భుతమితిపద్యం, మయా-అభ్యుక్త-మభివృద్ధం - తదా, పుంసఃతే-జ్ఞానప్రియాత్రిమఃగృహస్థాశ్రమస్యేనరూ
పితస్యంపారశ్చ, కథితేఅమిత్రపరలోకే, నంతయసలూభవవిమయోదవచీ-యంతయశ్చ-శిష్టఃచిర స్తః ॥౨౭॥ ॥
ఇతిశ్రీ భాగవతవర్ణనాద్వైకాభ్యాసం శ్రీభాగవతవిద్యాభ్యాసంపరమర్థసర్వోద్ధృష్టాపింశోఽధ్యాయః - ౧౧

ఎవంప్రచేతనాంపృథ్వసమాప్త్యైవా నైరేపాచినబద్ధిచేపతా నక్షత్ర- ఇదాచింతపృథ్వై నైరేపసమాప్త
వయావృత్తవివరణః ఇతి ॥ సాబ్యోక్తమైతేన - యే, వాచినబద్ధిచేపతా- స్వయాభివృద్ధి, కై-రుద్రగి
తేనస్తేత్రా, హరిం - పరోక్షతోమయిత్వా-కాంసర్ధింకింఫల, మాప్రశ్నాప్రశ్నః ॥౧౧॥ ॥పాదార్థస్యప్రశ్నా త్రేయ

ధిరాగోవిస్తవరణామృజమ్ | విముక్తసర్వోఽనుభజన్సక్త్యా తస్యతామియాత్ ॥౨౪॥ ఎరచిత్రాత్వ పా
రోక్ష్యంగీతం చెప్పి కా-గిత-మెర, దధ్యాత్వ పారోక్ష్యం-ను భవ-క-శాస్త్రయత్-ప్రభుయోద్వాస-చిత్రే నసం
స్మృతేనాతురామసాద్యః॥పాతురాబద్ధేనవా - విముచ్యతేమక్త్యంః ॥౨౫॥ ॥మితదధ్యాత్వ పారోక్ష్యం,
మమనం యశసా, యుక్తమితేతః - అరవ-మవనం - పునానంపిశ్రీకుర్యాణం-రారదమునాన్నెత్త శీతం-ఆత్మ శావం
మనశ్చోదకం - పారమేష్ఠ్యంసర్వోత్కృష్టపదం - కర్తవ్యమానంకర్తవ్యమానం-యశప్రమా - సర్వగచ్ఛతి-కపుమా, పైరస్త
సమస్తపదః, అస్మి, స్మృతంసాద్యేనభృతి ॥౨౬॥ ॥మితకాధ్యాయవనంపారత, అద్భుతతమ, మిద, మధ్యాత్వ పారో
క్ష్యం, అధ్యాత్వ తత్వస్య, పారోక్ష్యంసరోక్షవాదో - యస్మిన్-అతపా-మృతంఆత్మ్యం-అర్థాత్వస్యపారోక్ష్యం
దశ్యకమిత్యద్భుతమితిపద్యం, మయా-అభ్యుక్త-మభివృద్ధం - తదా, పుంసఃతే-జ్ఞానప్రియాత్రిమఃగృహస్థాశ్రమస్యేనరూ
పితస్యంపారశ్చ, కథితేఅమిత్రపరలోకే, నంతయసలూభవవిమయోదవచీ-యంతయశ్చ-శిష్టఃచిర స్తః ॥౨౭॥ ॥
ఇతిశ్రీ భాగవతవర్ణనాద్వైకాభ్యాసం శ్రీభాగవతవిద్యాభ్యాసంపరమర్థసర్వోద్ధృష్టాపింశోఽధ్యాయః - ౧౧

కళ్యాణం చిద్విద్యా యాం బృహస్పతేర్వైతమితిపద్యం, యదృచ్ఛయాగీతంపాప్రశ్న, కై వల్కలాధస్య మోతాధిపతే
ర్భగవతో - యుగ్మయోరుద్ర - తస్యపారశ్చ్యవ ద్విస్తేరానుగృహీతాః - ప్రచేతనః, నూనం-ఎరం మోతం - పాప్రశ్న
వృత్తఃపూర్వంపి, సాత్రలోకే, పరత్రలోకేవా, కింపాప్రశ్నః ॥ ౧ ॥ ॥మితదధ్యాత్వ పారోక్ష్యం,
మమనం యశసా, యుక్తమితేతః - అరవ-మవనం - పునానంపిశ్రీకుర్యాణం-రారదమునాన్నెత్త శీతం-ఆత్మ శావం
మనశ్చోదకం - పారమేష్ఠ్యంసర్వోత్కృష్టపదం - కర్తవ్యమానంకర్తవ్యమానం-యశప్రమా - సర్వగచ్ఛతి-కపుమా, పైరస్త
సమస్తపదః, అస్మి, స్మృతంసాద్యేనభృతి ॥౨౬॥ ॥మితకాధ్యాయవనంపారత, అద్భుతతమ, మిద, మధ్యాత్వ పారో
క్ష్యం, అధ్యాత్వ తత్వస్య, పారోక్ష్యంసరోక్షవాదో - యస్మిన్-అతపా-మృతంఆత్మ్యం-అర్థాత్వస్యపారోక్ష్యం
దశ్యకమిత్యద్భుతమితిపద్యం, మయా-అభ్యుక్త-మభివృద్ధం - తదా, పుంసఃతే-జ్ఞానప్రియాత్రిమఃగృహస్థాశ్రమస్యేనరూ
పితస్యంపారశ్చ, కథితేఅమిత్రపరలోకే, నంతయసలూభవవిమయోదవచీ-యంతయశ్చ-శిష్టఃచిర స్తః ॥౨౭॥ ॥
ఇతిశ్రీ భాగవతవర్ణనాద్వైకాభ్యాసం శ్రీభాగవతవిద్యాభ్యాసంపరమర్థసర్వోద్ధృష్టాపింశోఽధ్యాయః - ౧౧

ద్యా, గరుదాగరుడజాతీయాః, కిన్నరాశ్చ, తైః, గిర్యాకీర్తిర్యస్యగ్గ్||౬|| ఖపీనాశ్చ తైః ఆయతాశ్చాప్తా, సుజా, కైసాం-మణ్డలం సమాహాః, తన్వ ధ్యోన్ది తయా, లక్ష్మ్యోన్యస్పర్ష మానా - శ్రీశోభా, యశ్చ, ప్రయావనమాలయా, పరివృతః, ఆవ్యోత దాః పవజగతా-రణభూతః పురుషః-ప్రపన్నాక్షః; బర్హిష్టతస్మతాక్షద్రతి, పక్షస్యనాదభవ, రుతం నాదో, యస్యా, ప్రయా-వారానఘృణి కృపాయుక్తోఽవలోకో, యస్యసతహా ||౭|| ఖపీనాశ్చ సన్వ నాః-యాయం, మేతు త్తః-వరం-వృణో ద్వం, చః భద్ర, మస్తు-పరస్పరసౌహృదేనా, పుష్కర ర్వాఃతుల్యగర్వాణి-యాయం-పయిష్టాకం-సౌహృదేనా-హం, తుష్టిః ||౮|| ఖయోనరః, అమదినం సాయం పాత్రః, శయ్యయాం, యష్టా, సన్వ రతి-తస్యనరస్య, భాగ్యభుక్, ఆత్మ సామ్యం ఆత్మ నాతుల్యం-సాన్వత్తసివప్రితిః-తథా-భూతేషు-సౌహృదం-భవిష్యతి ||౯|| ఖపీనరా-స్సాయం పాత్రః-స మామతచలితాస్సన్ద్రుదగ్గ్రితేన-మాం-స్తువ ద్వి-తేహ్యోప్య-హం-కామవరాక్ష-కామ్య ప్రతిభికామాస్తాక్షవరానభీష్టాక్ష వరాక్ష-ప్రజ్ఞాం-చ దాస్యే-సంపునర్యస్తాక్షమ్ ||౧౦|| ఖయత్ యస్తాత్-యాయం-పితు-రా-దేశం-ఆజ్ఞాం-ముదా యుక్తా సన్వో-ఽగ్రహీష్టగృహీతవ న్తః-అత్-వాయుష్టాకం - ఉత్తికవనియత్ రి-గ్లోకా-అనుభవిష్యతి-పాత్రస్యగి-లాకషవి ప్రరిష్టతీర్థర్థః ||౧౧|| ఖ, కణ్డోద్వ సైర్దుహతరంయాయముద్వహ-తే, తివత్సమాణస్తావత-ల-ణ్ణం-త-త-నాన్యం-చ-ప్రస్తా తి-భవి-తే-పితృతః-పితృనామ-పుత్ర-స-గుణై స్విశ్రుత- పితుర్-వచః-సన్వ-విశ్వా-తా-వచః భవితా-భవిష్యతీర్థర్థః-

అః | అప్తాయుధై రనుచరై ర్దు నిభిస్సు రిన్ద్ర గ్రాసేపితో గరుడః సురగీతః రిః ||౬|| పీనా మతాష్ట సుజమణ్డల మన్యలత్ప్యోస్పర్ష శ్శిః | యావరివృతో వనమాలయాఽవ్యః | బర్హిష్ట తః పురుషః పాను తాన్వ సన్నాన్వ ర్షస్యనాదరుతయానఘృణావలోకః || ౭ || శ్రీభాగవానువాచ || వరం వృణోధ్యం భద్రం హోయాయం మేను పనన్ద నా, సౌహృదైవా పుష్కర ర్వా స్తుష్టోహం సౌహృదేనవః ||౮ || యోఽనుస్త రతిశయ్యయాం యుష్టాననుదినం నరః | కర్మభాగ్యస్తాన్వ సామ్యం తథా భూతేషు సౌహృదమ్ || ౯ || యేతు మాం రుద్రగ్రితేన సాయం పాత్రస్య మాహితాః | ప్రవ ద్విహం కామవరాన్యాప్రజ్ఞాం చ శోభానమ్ || ౧౦ || యద్యాయం పితు రా దేశమగ్ర హీష్ట ముదాన్వతాః | అతో వ ఉత్తికీ ర్తిగ్లోక ననుభవిష్యతి || ౧౧ || భవితా పితృతః పుత్రో గ్రావ మో విశ్రుతో గు ణైః | గుప్తతా మాత్వ వీ ర్యేణ త్రిలోకం పూరయన్యతి || ౧౨ || కణ్డోః ప్రస్థో వయాఽల ల్పాక న్యాయా మలలోచ నా | తాం హావనిధ్ధాం జగృహు హ్నూరు మోన్వ సన్ద నాః || ౧౩ || త్సౌత్తా మాయా ముఖై రాజా సోహిషిషయా మవద్ధి ణీమ్ | దౌగినిరోచ మానాయానిద ధానయాన్వతః || ౧౪ || ప్రజానగ్రోచ ఆదిష్ట ః పితౌ గ్రామా మనువర్త తా , | తత్రకన్యాం వరా రోహం తా ముద్వహత మాచిరమ్ || ౧౫ || అపృథగ్గర్వ శీలానాం స ర్వేషాం వస్సు మన్య మా | అపృథగ్గర్వ సీతయం ఘాయ త్పత్స్యతాతయ || ౧౬ || వివృతర్వ సహసాగ్రిణాం సాహస్ర ముఖై జనః | ఔమాన్వోత్పదభోగాక్ష దై వివ్యాం శ్చానుగ్రహన్త మ || ౧౭ || అధమన్యవ పాయుర్వాభక్త్యా పవన్య గౌ

యో-చైత్రుతః-పితాం-త్రిలోకీం-ఆత్మనోవి ర్మణసన్తానైన-పూరయిష్యతి ||౧౨|| ఖ-చైత్రుతస్యకణ్డోస్సకాశాత్-ప్రస్థో-వ యాతపోనాశాదృమిన్ద్ర గ్రాహిషీతయా-ప్రస్థో-వాఖ్యయా-అపరసా-త్త్రియా-యా-కన్యా - అమలలోచనా-అధ్వా-తా-కన్యా- మవనిధ్ధాం-పునఃస్వర్గం-ప్రతీక-శ్చన్ద్రా-ప్రస్థా-వయావృత్తే-మత్స్యక్రాం-ఘరా-కావనస్పతియః-జగృహాః-దుహితరమను ర్మ్య-ప్ర-హే-వసన్దనాః || ౧౩ || ఖ-తథా-పీడితాయాః-రోచ-మానాయాన్-స్వాక-న్యా-యాః-ముఖై-వ-సన్వతి-రాం-రా జా-సో-మఖి-ర-సిద్ధః-అన్వ-త-సా-గ్రి-ణీం-దౌగిని-త-ర్థ-నిద-ధని-హిత-వా-అ-సే-నా-పర-గో-గర్వ-సం-భ-వ-నా-మృ-తా-హ-రే-ణ-వ-త-స్యా-లా-వ-న్యం-క్ష-మ-స్య-వ-ద-గ-న్యా-ది-రా-హిత-య-చ-క్రమ్ ||౧౪|| ఖ-మా-మనువ-ర్త-మా-నై-ప-పితౌ-బ-ర్హి-ష్ట-తా-వ-య-ష్ట-భృగ-ప్ర-జా-న-గ్ర-అ-ప్య-ఆ-జ్ఞా-పితః-అత్-స్వ-త-ప్ర-జా-న-గ్ర-య-త-మా-వా-యాయం-తాం-పతి-మా-కాం-క్ష-స్త్రిం-క-న్యా-ము ద్వ-హ-త-చి-ర-వి-ల-మ్యం-మా-చి-ర-మ్ ||౧౫|| ఖ-సను-బ-హ-నాం-క-ధ-మే-క-భా-ర్యా-స్యా-త్రి-తా-హ-అ-ప-ర-గ-గర్వ-శీల-యే-షాం-స-ర్యే-షాం-వ-య-ష్టా-కం-వ-డి-మ-భ-వ-త్పు-అ-ప్య-త-ఆ-త-య-యా-అ-ప-ర-గ-గర్వ-శీల-య-స్యా-స్సే-యం-సు-మ-ద్య-మా-ప-క్షి-ఘ-యా-త్-ద-గ-శీల-యై-రై-క-న్య-ద్యా-క-న్య-వ-ద-వ-ద్వ-వి-రో-ధ-ఇ-తి-భా-వః ||౧౬|| ఖ-ది-వ్యా-వాం-ద-వ-మా-న-ప-రి-చ్ఛి-న్నా-నాం-వ-ద్వ-స-హ-సా-గ్రి-ణాం-సా-హ-స్రం-కాలం - అమితో-జ-స- అమితం-ఓ-జ-ఇ-న్ది-య-త్ క-ర్యే-షాం-తే, యాయం-భా-మా-క్ష-భో-గా-క్ష-భో-త్వ-గ- || ౧౭ || ఖ-అ-న-స్వ-ర-అ-వ-గ-చారి-ణ్య-మ-యి-భ-క్త్యా-ప-వన్య-గు-ణ-ద-గ-క-మా-ది-మ-లి-ఆ-త-యో-ఽ-న్య-క-ర-

ణం-యెహంతే- అతో-నియాత్సంపారా-నిర్విద్యుర్వైద్యదంలద్ధావ్య-వక్త్రగుణాశ్రయాశ్చిపారైశా-స్తనత్వాదిగుణానస
 నాః, సుద్దామమత్సానం, ఉపయాన్యకపాప్యన్యకః ॥ ౧౮ ॥ ఋతమహామహోగానకైరానం స్తద్వక్ష్యతీకథంభవిష్యతి, త
 త్రాహ ॥ గృహేషు, అనిక తాం ప్రవిష్టానామః, కుశల, మనభిసంహితసలం, కర్తయేహం, మద్వార్తాయతయామానాం
 మరూధాక్షపితకాలానాం, గృహంబి, బద్ధాయ, నమతాః బద్ధకానభవన్తి ॥ ౧౯ ॥ ఋతవ్యార్తాశ్చైర్భాశాంగ్యమోర్మల
 గ్ధభికుతస్త్రాహ ॥ సన్యవతితి ॥ యద్యచ్ఛా, దృత్యు-ధాశ్రవకాత్, జ్యోసర్వన్తోహ, మత్వే, బ్రహ్మవాదిః ప్రవక్తృభిని
 మిత్తఘాతైః, శ్రోతృశాశాం, హృత్పూర్వయం, సన్యవత్ ప్రతిపదం నూతనవత్, అయేపాప్రేమి, మనస్సభివ్యక్తిభవా
 మి, బ్రహ్మసాక్షాత్కారోభవతిత్త్యర్థః, సమత్వత్సూచాశ్రవణేకధంబ్రహ్మసాక్షాత్కారః, త్రతాహ, యోహమతః సత్యబ్రహ్మ-
 తత్రమోహం, యతోగతాః సంహం, పాప్తాస్తస్య-మోహశోకహర్షాస్తాపాప్రవృత్తి-అతోమతః-ధాశ్రవణేనసన్యవ
 స్తమహద్ద్యపిర్నావదనైర్గవబ్రహ్మసాక్షాత్కారతత్వద్గ్రహేమవనతామపనబద్ధత్వర్థః- సన్యవచ్చిద్యతేయజ్ఞాశ్చి
 పారైశామోహ- పరబ్రహ్మహతం-మాం-కథయన్తి-యజ్ఞోమద్యక్త్యత్కజ్ఞానియజ్ఞో-సన్యవచ్చిద్యతేపిచ్ఛివోహవ
 తి-యజ్ఞం-విపరీత్య-యజ్ఞానయజ్ఞాత-సద్గతిం, గతాః, పాప్రత్యైర్లోహదీభిర్యజ్ఞానభవన్తి ॥ ౨౦ ॥ ఋతమమక్తప్రకా
 రేన్ద్రువాణం-పురుషార్థానా-మూక్రయం-సుహృత్తమం-జనార్దనం-తస్యజనార్దనస్య-దన్యసేన-ద్వస్తా-కామతోగ్రాహీ
 నిరజలకార్యసూచి-మలాని, యేహంతే, పాప్రజ్ఞలయః- గద్గదిరా-అగృహీతుపుష్పః ॥ ౨౧ ॥ ఋతపాప్రత్యైకాదియః
 భానానాశాయ-ఉదారగుణాః-యన్యో-హ్యదైర్ఘ్యం-నిరూపితాః, స, నిరూపితో-దారగుణాహ్యయః తస్యై, మనోవ

శియాః! ఉపయాన్యకపాప్యన్యకః సన్యవచ్చిద్యతేయజ్ఞాశ్చి ॥ ౧౮ ॥ గృహేషు వికతాం చామిపుంసాం కుశలకర్తృణామ్ |
 వద్వార్తాయతయామానాం సుద్దామగృహమతాః ॥ ౧౯ ॥ ఋతవ్యవద్ధ్యదయేజ్ఞోబ్రహ్మతద్వస్తావది
 భిః! సమహ్యస్తినశితవస్తినహ్యస్త్యస్తయతోగతాః ॥ ౨౦ ॥ మైత్రేయీహవాచ ॥ ఏవం యివాణంపురుషార్థసాధనం
 జనార్దనం పాప్రజ్ఞలయః ప్రచేతసః | తద్గన్యవద్వస్తత్రమోరజోమలాగిరా-గృహగ్ధదయానుహృత్తమమ్ ॥
 ప్రచేతసః ఉచ్యతే ॥ సమానియజ్ఞైకవిశానానియూపితోదారగుణాహ్యయాయ | సమాహోవగ్రభూజ
 వాయసర్వాక్షమార్తైరమతాద్వసేనసః ॥ ౨౧ ॥ శుద్ధాయశాన్తాయనమస్త్వస్థివ్యయామనస్యపార్థివలన్య
 యత్తమేనమాజగత్సానలయోదయేషుగృహీతయామాగువిగ్రహయః ॥ ౨౩ ॥ సమావిశద్ధస్తామహ
 రయేహరిమేధసే! వాసుదేవాయస్త్వానుప్రభవేనర్వసాత్వతామ్ ॥ ౨౪ ॥ సమకమలచాభాయనమకమల
 మానినీ! సమకమలపాదాయనమస్తేకమతేక్షణ ॥ ౨౫ ॥ సమకమలకజ్జల-పిశ్చకైః కైవలవాససేనర్వసూతేని

చసో, ద్విగాదపః, పుగో-౬౪తో, వెగో, యన్య, వాజ్ఞ, ససాగోవరామైత్యర్థః సర్వేషామతాశామిన్ద్రియాశాం, మార్గా
 స్సత్తయ, సై, రగతః అవిషయాకృతః, అధ్యాప్తపాప్రత్యైపామః, యన్య, ఇన్ద్రియద్వారా-౬గోచరస్యపాప్రత్యైపా
 యాయైత్యర్థః ॥ ౨౨ ॥ ఋతగ్ధానుకర్దోపాధిరహతాయ, శాన్తాయ ఉచ్యతే, చట-రహితాయ, తత్రమోహం-స్సనిష్ఠయా-
 స్సస్త్రిన్ద్రియస్థానివిచ్ఛేదః, అవిచ్ఛిన్నస్థానసూత్యా, అపార్థైలఽగతపురుషార్థై, పురుషార్థహతస్వరూపజ్ఞానరహితే
 మనసే, విలసత్ పరస్వరవై లక్షణైస్సంస్కృతే, ద్వయం దహత్యసోద్వయం, యేహంతే, విలసద్వయః, స్వస్వరూపజ్ఞాన
 పిరైసృజమనసిభగవత్ప్రసాదవశాద్దహత్యజ్ఞానసంపన్నాభిత్వర్థః, తెహంజీవానాం, ఆప్తసేనిగతియతీతివిషయా
 య, జగతః, స్థానలయోదయేషుస్థితియోశ్చత్తమనిమిత్తఘాతాను, జగత్స్థిత్యాద్యర్థం, గృహీతా-మాయా-సక్త, లూత్స
 కంజ్ఞానం, మాయావయనంజ్ఞానం, మిత్తజ్ఞానపర్యాయత్వాత్తాయాశిబ్దస్య, గుణోతమోరజసీ, వివేచిగ్రహకాపురస్థిద్వ్యం
 త్రాయన్య-స్థిత్యర్థం-స్వేచ్ఛాపాత్రాపాక్రీతవిషయజ్ఞతేషాః, లయో-ముత్తత్యర్థం-తురమోరజః ప్రధానద్రుబ్రహ్మవి
 గ్రహ-స్త్రా ఇత్త్యర్థః ॥ ౨౩ ॥ ఋత్యర్థస్థిత్యతేహః పాక్రీతత్యక్తహ-పరిహారాయపాగః- విశద్ధస్తామైతి
 హరయేభవహరి-హరిమేధసేనురీతహరిమహిమవిషయా- సర్వఘాతాస్త్రాత్తనైలన్దరాయ-సాత్వతాంభక్తా
 నాం-పుగవే ॥ ౨౪ ॥ ఋకమలంజగదుత్తప్రసానాత్తకం, నాభో-యన్యకమలమాలా-సాగ్రీతి-తస్మై వ్రీహ్యధిత్వా
 న్నత్వోద్యభి-కమలతాపకామతానుగస్థిసన్దరా-చయన్య-కమలదళవద్విశాలేషీణీయన్యః ॥ ౨౫ ॥ కమలకజ్జల-
 వ-త్తికజ్జం-అమలంబ, వాసోవస్త్రం, యన్య, సర్వఘాతానాం-నివాసాయజ్ఞధారాయ, సర్వాణి, ఘాతాని-నివాసేవా

చక్షుశ్చంద్రప్రస్థత్వైవ త్రమాహ || యథాశి || యోజాయమానఃస్వయా,రుచాప్రభయా , సర్వేషాం తెజస్వినాం , తేజ-
 జ-ఉపాదత్తత్రాపాదితవాక్,తస్మాద్దాత్మ్యేత్ పరతేజఃపున్యాదనసమర్థత్వాత్,కర్మణాపనిమితైస,కర్మణేషుతావ్యసృ,
 చక్షుఃపున్యాత్,లూకాభితిశేషః ||౫౦|| ఋతుచ,కర్మదాత్మ్యేదక్షమయ్యుగ్తవత్సమాదిర్మగవాక్బుధిః -పుజానాం.స
 రైరత్రాయాంచయయోజయితేనదత్మేనాన్యసీచ్యూడిక్,పుజాపతక,తద్యాద్యపారెహసన్నియ క్షవాక్ ||౫౧|| ఋ
 ణిత్రీ మద్భాగవతవర్ణనీవర్ణనీకాభ్యాయాశీర్భాగవతవ్యాఖ్యానాంచతుర్థసర్వస్వైకోసత్రింశోఽధ్యాయః. * ౫ *
 ఎవంతవస్తోషితప్రత్యక్షితపరమాత్మానః ప్రచేతనోమారిమాముచయమతిసాన్యంపుత్రముత్పాదయమానురిత్యు
 క్తం - అధవగవదాద్యదివ్యసహస్రపర్యవ్రాసుహతరాజ్యభోగాలత్తజారోపితరాజ్యభారాఃపవిత్రజాబలప్రమాః
 నారదోపవిష్టాత్ పరమాత్మయారాత్మాగ్నిపానీతపరమాత్మానస్తస్యదమాపురితదన్ముపసంహరతి త్రింశమునిః||
 తతిథిః||దివ్యవర్ణసహస్రాశీకంసహస్రాశీ దైత్యవర్ణవివేకాత్త క్షణానాఃఅధోఽత్యుగ్తసంభాషితంవచః - స్వరస్యతత్త్వ
 జేవతే.అథార్యం-చిన్మద్యభార్యాభోష-మాతృజాతీనంకృత్యా-గృహత్యావివ్రజత్ || ౧ || ఋత్రప్రస్థసత్రాక్షానయ
 జేన-న్యాయవిధివాహ,చీతీతాః,సజ్జప్రబ్రహ్మసత్యాబహుపురిత్యర్థః,బ్రహ్మసత్రంవిశిష్టసర్వహతాత్మమేదసతి||
 సర్వహతేవ-ఆత్మాపరమాత్మా,మేధాజ్ఞానం,యస్మిన్-తేనసర్వత్వకట్రహ్మపాసనాత్ క్షణానైవర్ణ్యః-అధమా
 న్నపారే,ప్రచేతనాంవిశేషణం,సర్వత్వకట్రహ్మపాసనయక్తాః,క్వదీతిత-స్తత్రాహ-ప్రతిచ్యూదిశి-వేలాయాంచ

సస్వర్వేషాం తెజస్వీజవాయుచాగ్రమోపాదత్తదాత్మ్యేచకర్మణాచక్షుశ్చంద్రప్రస్థత్వైవ త్రమాహ || ౫౦ || తంప్రజా
 సర్గరఘాయమానాదిర్వర్ణభా || యుయోజయయమైతేనాన్యంక్వినై సర్వప్రజాపతీ ||౫౧|| ఋత్రప్రస్థసత్రాక్షానయ
 జేన-న్యాయవిధివాహ,చీతీతాః,సజ్జప్రబ్రహ్మసత్యాబహుపురిత్యర్థః,బ్రహ్మసత్రంవిశిష్టసర్వహతాత్మమేదసతి||
 సర్వహతేవ-ఆత్మాపరమాత్మా,మేధాజ్ఞానం,యస్మిన్-తేనసర్వత్వకట్రహ్మపాసనాత్ క్షణానైవర్ణ్యః-అధమా
 న్నపారే,ప్రచేతనాంవిశేషణం,సర్వత్వకట్రహ్మపాసనయక్తాః,క్వదీతిత-స్తత్రాహ-ప్రతిచ్యూదిశి-వేలాయాంచ

సమద్రతేయత్ర,జాబలిర్వాచయుషిః,సిద్ధోఽపూర్వముక్తోబహువశః||౫౧|| తాస్యేచితవః,రిన్ధితాఃపాణిమనోవహో
 ద్యుతో-యై-యై,జితమానసంయై,శాస్తానీర్యోపారా, స్వమానామలాహారాదారభ్యయుషో,విగ్రహ-యేహం-
 చరై,బ్రహ్మణి,యోజితః,ఓమిత్యాత్మానయ్యుజితే,మృక్రీత్యాసమధిత-ఆత్మాపత్యగత్వా,యై,తాక్,సూరాసురై,
 దీద్యుః,స్మృత్యో-వారదః,దద్యశ్చైర్వప్తవాక్ ||౩|| సమ్యగ్,గుణాయ-ప్రణేపత్యవర్ణవత్ప్రణేపత్యవిహార్యగోత్రసూత్రనామాది
 కంసజీవర్త్య,యదావిధిభూజయత్యా,సుఖేచ్ఛదుల,అననై,అసీనం,అరుణకణ్డః||౪|| ఉక్త మేవాహ || స్యాగతమి
 తి|| హేసురర్షే,తేత్యయా,స్వాగతం-దిష్ట్యాదైవవశేన,నోస్యాకం,దర్శనంగతేఅన్యదీయవతుర్విషయయాతః,హేబ్ర
 హ్మక,తవ-గజ-గ్రీవణం,లోకానా,సుభూయముక్తిసాధనోపదేశేనరక్షణాయ, నవిధ్యతేభవోయన్తా తస్యై,యధార
 వేక్ష్యజగ్రీవణం,తద్యత్,సూర్యవజ్ర-గ్రీవణంసంఘమితీసాధనామస్తావశేనలోకరక్షణార్థమ్||౫|| శ్శివేనా,ధోఽత్య
 సేచయ,దాత్తత్వత్వముచదిష్టం,తత్-గృహేచ్ఛప్రసక్తానం,నః-తమితంపిన్యతమః||౬|| ఋత్రద్విన్యతం,తత్తావ
 నాంప్రకృతిపుష్పమేక్ష్యరతత్త్వానాం,అర్థానాంపురుషార్థానాంచ,దర్శనంజ్ఞానం,యస్మిన్,తదభ్యాత్వంజ్ఞానంనో-
 స్తభ్యం,ప్రణ్యోతయప్రకాశయ -యెంత్యయప్రణ్యోతితేనాధ్యాత్వజ్ఞానం,దుస్తరం-భావార్థం,అజ్ఞాసామఖేన-తరి
 మ్యోమః||౭|| ఋత్రత్వం,ప్రచేతనా-పుష్పఘటిపాధాన్యాదేకస్యనిర్దేశః-ప్రచేతనోభివృద్ధ్యభ్యర్థం,భగవతఃవిష్వజ్జిత
 క్తతత్వమనో,యన్య,స-భగవాన్వారదః,మునీన్సనశిలాన్సృజితవఃపుత్రబుధిత్ ||౮|| ఋత్రహ-గృహప్రసక్త్యాహ
 దిసవాంవిసావర్ణ్యంజన్మకర్మాదీకవర్గీకృతమితిశోపన్నాహ||జన్మత్యైతదుద్భి||యెనజన్మాదినా-విశ్వత్వా,హరి-స్వవ్య

తేన దేవజన్మ కర్తృకం, సార్థకం, భగవత్ప్రేమావిసరంతువర్గ మిత్యర్థః ॥ ౧౧ ॥ ఘ్నమగ్నం యావం, విష్ణుయోగ్యుత్తమిరూపం, సామీతిం ఉపనయననిమిత్తం జన్మ, యజ్ఞ కంయజ్ఞవీక్షయాజన్మ, ఎనిమిత్తభిన్నభి, ర్భగవత్ప్రేమావిసరైః, కంపార్థమప్రితధాత్రయ్యానిహితైః, కర్మ భిః - పుంసః, సురారామవిద్వాయమాపి-వభోధిర్యస్యిలానైః సచేత్రయ్యానూత్తయా-బలైసద్భిర్నియాణాం-రావసాపాటవేన ॥ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥ యోగనపాప్రేమా యాచినా-సాక్షైర్గం దేవకీవ్యతిక్రాంతజ్ఞానమాత్రేణ-చతుర్థాక్షమాధ్యయనాభ్యాం-త్రేయస్సాధనైరనైర్వ్యసితైః సైః, యతః తద్దాబలాదాః, ఇతి శ్రుత్యుక్తీర్తాత్మజైః తద్వర్గస్తదావచతుర, ఆత్రైతబద్ధమాగో, భగవా, వ్యత్రజత్వాదిభూనా స్తే, యైర్వ్యాదిభిర్నారాధ్యతే, నైః, కంప్రయోజనయ్యర్థః ॥ ౧౨ ॥ అగ్నిశ్చనజత్వాదిచార్యుచపలరాంభగవత్ప్రేమావైధ్యమత్రాకుతోనివృత్తతాతత్పాపహాః ॥ ౧౩ ॥ తత్వః, సర్వసామపశేయసాం, పరమాత్మాపరి, చపధిః పరాకాష్ఠా, హరిరస్యస్మిన్మోయానా స్తే, తద్వర్గః, కుతః, యతో, హరిః సర్వేషాం, త్రేయసరగతయః పీఠవిషయః, విరతితయారస్వరూపస్థితివిషయవహపరమం ప్రయోగి, ప్రియత్యైహేతుం, ఆత్మా, ఆత్మాహారిరతిశయః పీఠవిషయః, యస్య ప్రత్యగత్వ నస్సంబద్ధాదైకపత్యగహపశ్యాదికం సంబద్ధ పారంపర్యేణ వ్యవస్థితః పీఠవిషయతస్మాత్తైర్వర్గః, న కేవలప్రియవ, కింతు, సాస్య తద్వర్గ ప్రభుయోగ్యప్రదత్వ, బలిప్రభుత్వభిన్నసాన్విత్వ దానం ప్రదత్వ ॥ ౧౩ ॥ కిం చ తత్ప్రసాధనయేనాగ్రిది దేవతారాధనమపి భగవత్ప్రేవపర్యవస్యతి తస్యోగ్యదేవతాస్తదాత్మ త్యాదతస్మాత్ ప్రదారాధన మేవ సర్వదేవతాపీఠిద్వారాగమిసాతప్రభుయోగ్య హేతురతివత్ప్రస్తానూహ ॥ యథేతి ॥ తరోగ్య, కన్య, మూలం మేవ నైవ జల సేకన-సంబద్ధాదయః-యదాత్మగ్య స్తి-నతు ప్రత్యేకం సంబద్ధాది సేవనై-తత్ర సంగ్రామాలాత్పర్యగ్యభాగామితా స్తేషాం విభాగాః ఊరవస్తేషాం విభాగాః తాతా స్తేషాం విభాగాః ఉపరిశాఖాః, ఎతయ

స్మకాంయనహివిత్తా సేవ్యతేహిరిత్వర్థః ॥ ౧౪ ॥ కింజన్మ ప్రప్తిర్నిర్వహకాగ్నౌ సామిత్రయాజ్ఞైః కైః కర్మభిర్యాత్రయాబోధైః పుంసోఽపి వివిధా యుచా ॥ ౧౦ ॥ బలైసతి సహవాకింవ హోభిత్తవత్ప్రభుత్వే బుద్ధ్యావా కింపిటాయాబలైస్త్రియారథాసా ॥ ౧౧ ॥ కింవా యోగనసాక్ష్యైర్నర్యాగవచ్చ్యధ్యాయయోరపి కంపాశ్చేయోభిరనైర్వ్యసయతాత్మ పృథోహరిః ॥ ౧౨ ॥ శ్చేయసామపి సర్వేషామాత్మావ్యవధిరర్థ తః ॥ సర్వేషామపి మాతానామహిరారాతాత్వదాపియః ॥ ౧౩ ॥ సుధాతగోర్ములం మేవ నైవ త్యగ్య స్థితత్వం-స్థభుతోర్ముఖాః ॥ పాప్రేషవహరాధ్యయేన్ద్రేయణాంతత్వవసర్యాస్తా మమ్యతేవ్య ॥ ౧౪ ॥ యథైవ సూర్యాత్పృథిభవస్త్రిహింపునశ్చ తస్మిన్ సృషిత స్త్రికాలి మాతాని ఘామాధిరజగ్గ మూనితధాహరావెవగుణపరివాహః ॥ ౧౫ ॥ ఎరగదంతిజగదాత్మనః పరం సర్వవ్యాభాతం సంతుర్యధాపృథా ॥ యథా ౨ సహజాగ్రితీను ప్రతక్రయోద్యుక్తికియాజ్ఞానభిదాభిమాత్యయే ॥ ౧౬ ॥ యథానభస్యభిత్తమః పృథికాభవ స్త్రిమా యోనభవ స్త్యుక్తికి

పలకుం, తత్రైకమనలదియోఽపిత్యవ్య స్తి-యథాచ, పాప్రేషవహరాతే పాప్రేషాద్యమూ తె, ర్నిజనాదితియావతే, సర్వేస్త్రియణాంప్రప్తిర్వపతి, సతుత త్త్రిస్త్రియేమపుధగనం తపనన, తధా ౨ మ్యతేజ్యాభగవదారాధనం, సర్వార్థాణం సర్వదేవతార్థాసాన్యం వలంసాధయతి ॥ ౧౧ ॥ ఘ్నమత, స్సర్వకాణ్తాత్పర్యాస్తాత్మ త్యాగ్యైరినభ్యస్తానమాహ ॥ యథైవ పేఠిద్వ్యాభ్యాం ॥ యథైవ, వారః ఆపవద్దాకాలే, సూర్యా, పృథిభవ స్త్రి, ఉద్భవ స్త్రి, గ్రీష్మేవ, తస్మిన్మేవ, సమిత స్త్రి, అకృష్ణప్రద త్వేనభ్యస్తానా నరమాహ ॥ యథా, ఘాతాని-స్థాపరజగ్గ మాత్మ కాని-ఘామావేవ, యథా స్త్రి, సమిత స్త్రి, తథా, గుణ ప్రవాహానిగుణపరికామరూపః ప్రపఞ్చః, హరావెవకారణమాత్రే, ఉద్భవ తిలినోభవతి ॥ ౧౫ ॥ ౨వం సర్వకారణత్వముక్తం, అధనర్యాత్మ తామాహ ॥ తదేత, జగదాత్మనః-పరం, పదంవాసస్థానం-గుహాదిసామ్యవ్యాప్య త్త్వగ్రమాహ ॥ సమితుర్గదావశేతి ॥ సమితుప్రభవకృత్సం బగత్పరమాత్మ నోఽపుధస్థిర్వ విశేషణం కీరమిత్యర్థః, జగతోఽనిత్యత్వా త్త్వనిరూపితమాత్మ త్వమవదరమాత్మ న్య నియతమత్యా శిశాం-సిరాక త్తం బగవ్యుత్తస్థి, సర్వవిభాతం, సృష్టి, చశాయం స్థూలతయాసకృ ద్విభాతం, సకృద్విభాతమిత్యనైవ, సకృత్సంహారకాయం సూక్ష్మ తయనావభాతమివివక్షితం, స్థూలసూక్ష్మ ద్వర్విభవ త్త్వైః పీఠవ్యుత్తత్వమనెనాభిప్రేతం, ఎవ దేవస్సద్వయతుం సకృద్దానాభానయోగ్య ప్రస్తానమాహ ॥ యథేతి ॥ అనుకదైవపాప్రేషాయ త్రవ్యాపారాణ్ద్రేయణిలత్వైః, అనసః, కదాజ్ఞాగ్రతివ్యాప్రియతై, కదాచి, త్సు ప్రతక్రయోనివ త్రవ్యాపారాః, కదత్రైతాపహ ॥ ద్రవ్యేతి ॥ ద్రవ్యం భూతవచ్చ్యకం, జ్ఞానక్రియాశ్చభాగ్యం జ్ఞానేన్ద్రేయణిక ర్ద్రేయ్యి యాణిచలత్వైః, ఇన్ద్రియభూతసత్త్వతరూపదేవమనుష్ఠాగ్రిదేహాత్మ భూత్యయేనుమప్రావిత్యర్థః, సమీతదానిం దేహాత్మాభిమానః, యథాపాప్రేషాగ్రతి, సుప్తవ్య త్తయశ్చ భవస్త్రి, ఎవం జగతతిరార్థవతిరోధావనిమిత్రేషానాభాన, సత్వైతావతాద్రవ్యానిత్యతాత శేఠిభావః ॥ ౧౬ ॥ ఘ్నమతేవద్వ

[illegible]

స్తమినిస్థిత్యవ్యక్తిగతతత్వత్ - అజనకబద్ధగ్రుహను క్షైవసంకాత్ - సంజ్ఞ ప్రమాత్రంకృతబద్ధజగన్వహం - అమయా
దృశాపూర్వకజ్ఞానన భజనశరద్రసజు-బువికల్పమితవనః, విశోకావిజిమ్మింపానం అస్థావననన్యవ్యాస్య, మిలవాశ్యోక్తవక్తృప్రయవవైలక్షణ్యనవవలత్యము క్రం - అపాదిమదృశ్యమితివ్యత్యము క్రం-నిత్యకారత్వం నానత్య
త్వం-సంజ్ఞ ప్రమాత్రమితిజ్ఞానశబ్దాత్ క్రం-అజనకస్థిత్యమితివ్యనః, సంశోధనాపర్యంత, అనన్యోబ్రహ్మ, త్యాద్యగ్ధ
ఉక్తం-సమాభ్యర్థకరాహిత్యవాచినా-అప్యయశ్చేదన ప్రవృత్తము క్రం-నద్యియమంసానర్వపజశాభిజిఛిచిన్వం అత్య
ఽవ్యవధియత్యావన ద్విస్థితిః ॥౧౧॥ శ్లో తదవసంభృత్యజ్ఞానత్యావగత్యావలత్యైవిత్యం శోధకవాక్యావగతంపరమాత్మ
స్వరూపము క్రం - అమ యేత్యుక్తాయ-వ్యత్యావధాన్యావహాదయైః॥న ద్విమత్యావన తేమహాతేమయధోచితసంకా
రోపయోగిన్యావయయో యనకేచిద్దేవాల్లదేనానాదినా - అస్త్యావ్యాన్యోప్రియసిగ్ధావహానుగృహీతయా-దృశా-
జనాదన-స్తువ్యతీక్షణః॥౧౨॥ శ్లో తదస్తుద్భృత్యావనానకవాచిత్యజతిత్యావహా అవహృతేతి॥అవహృతానిస్తా-స్యకలా-వి
వశానకాయా-యన్తాత్ -సహసా-వయల - అత్తాన - ప్రస్థిత - ఎవంధే-నతాంననసి నిర నర-మెదితయా-భావనయాభా
క్త్యా-ఉపమాతాననిదురావతస్యక - అమరోపావి-శిదవతీ పృత్యన్యధవత్ -తతః -సనరతానవయల-తింకరర్కక-ఆత్మనో
నిజవనవత్యత్వం-స్వభక్త్యానిత్వం -యోగివ్యక శ్లో ॥౧౩॥ శ్లో నతాంనవశ్యోపా అనతాంనూజామవనగృహ్యతీత్యావహా॥శ్లో॥
అననాశ్చ-అత్త నాశ్చభగవద్దరా - సై-ప్రియా-యన్యః, నవమప్రియః, శ్రిభగవదు కై-భ క్సంజ్ఞజన్యానన్దరసజ్ఞ-వి-
వహితి-కుమరీతీకంకుశ్చితివతినా-మిశ్యాం-సభజనిగృహ్యతి-కమనసివి- ప్రతాప్రా-ప్రితాదీనాంవదాశ్చతూపాదీని
త్తానదా-స్తైరస్థా-అతిభా-నైవ విరాగిభుగత్స-యే-పావంతిరస్మా-రం-విదగతీకర్వన్తి శ్లో ॥౧౪॥ శ్లో క్తపరాధివత్స
మప్రపశ్యాయం స్తంశోనభజేదిత్యావహా॥శ్రియమితి॥ అమచరతింఅమవ ర్తనానామ-ప్రియం-తదధిస్తాంశ్రియమర

యన్తేభిరధోక్తాశ్రీకటాక్షతతే కాష్ఠిణి-ద్విపదపతిక్-మిధాదైవాంశ్య-నిజభృత్యవగ్రదక్తో-భగవాన్-సభజనిమానవ
 ర్తతేతతః-యన్-స్వభూర్ధ్వఃస్వతపావా ప్రసమ ప్రకామత్వాన్న శ్రాగ్ధీక్-భజతి ఎవమాత-మముంభ క్షవత్స లం-రస
 జ్ఞఃపుమాక్-కరముద్విస్సృజేత్ ॥౨౩॥ ఘనవాదముపసంహరతిమునిః॥ఇతి త్రిశ్శిః॥ హేరాజక్-విదుర-యమాభిప్రాయ
 ణరాజస్తి తినంబోధనం-ఇతి ఉక్తా-అన్యాయ-భగవతట-ధాః-చచేతనఃప్రతి, శ్రావితత్వా-స్వామింఘనోనారదోమునిః,
 నత్యలకం-యయా ॥౨౪॥ ఘ్న తత-స్వప్రచేతనః, వారదముఖిస్సృతిం-సకలల కామూహం-భగవద్యశో-నిశమ్య-భగ
 వచ్చరణారపప్రం-ధ్యాయన్-స్లోక-మాతృ ॥౨౫॥ ఘ్న హేక్ష-తః-త్వంమాంప్రతి-య-త్వప్రమాణ-చచేతసాంనా
 రకస్యచ-సంవాదవ్యాజం హరితి ర్దనం-తేతుద్యం-మయాభిహితమ్ ॥౨౬॥ ఘ్న గ-స్వారముపసంహరన్న తరగ-న్
 పువృత్తిని త్తమాతః భూమతా వ్యాహమ్॥ఎవ ఇతి ద్వాధ్యాయమ్॥మానవస్యమునుపుత్రస్యఉత్తానపద-ఎవ వంశోఽనువృత్తః-
 అభ-తయ్యుతస్యఉత్తానపా దానుజస్య నృపా కాంఽన్యతం వంశం-నిబోధత్యే ॥౨౭॥ ఘ్న తద్వంశమున్నయైసమా
 నక ప్రస్ఫులితమాహమ్॥యఃప్రేయఃప్రధనంవిరక్త్యావనంప్రపిత్తః, వారదా, దాత్త విద్యా, మధిగమ్యప్రాప్య-పునర్వ
 హీం, ఘక్తావపిపాల్వ-పుత్రేభ్యః విశ్వవృంరాజ్యం-విభజ్య-పద బగవత్పురం, సమగాత్, సవ్యక్ సాధనోపసంహరణా
 గాత్ ॥౨౮॥ ఎదురమై త్రేయసంవాదముపసంహరతబాదరాయణిః॥ఇదంశ్చ త్రిశ్శిః॥కామారవిణామైత్రేయణో-పసన్తి

మునుచర శ్రీకటాక్షదగ్ధసృష్టిపదపతిస్విభాంశ్యయస్సవ్యూర్ధ్వః । సభజననిభృత్యవగ్రతః ప్రజిగదమమును
 ద్విస్సృజేత్పుమాన్రసజ్ఞః ॥ ౨౩ ॥ మైత్రేయఉవాచ ॥ ఇతిప్రచేతసోరాజన్మన్యాయైభగవతః-ధాః । శ్రావ
 యిత్వాప్రవృత్తలకంయయాస్వామింఘనోనునిః॥౨౪॥ తేచపత్యుఖిర్యోతంయశోలోకమలూపహమ్ । హ
 రేర్విశ్వతత్వాదంధ్యాయన్ద్రస్వద్యంయయాః॥౨౫॥ ఎవంతేభిహితమ్ । త్ర్యర్చ్యాంవ్యంఛరిపృష్టవాక్ ।
 ప్రచేతసాంనారకస్యసంవాదంహరితి ర్దనమ్॥౨౬॥ శ్రీశుకఉవాచ॥ యఎవఉత్తానపదోమానవస్యానువర్తితః ।
 వంశఃప్రియప్రతస్యాపివికారృపసమృత్తమ్॥౨౭॥ యోనారదాదాత్తవిద్యామధిగమ్యపునర్వహేమ్ । ఘక్తావ
 విభజ్యపుత్రేభ్యఃవిశ్వర్థంసమకాత్పదమ్ ॥౨౮॥ ఇమాంతుకామారవిణావసన్తితాంక్షత్వానిశమ్యాజితపాదస
 తః-ధామ్ । బద్ధహాఽశుకలూకుతోమునైర్వధారమూర్ధ్వాచరణంపృథాహాఽఽఽ॥౨౯॥ విదురఉవాచ॥ సోఽ
 యంతతమాహయోగిభవతాకరుకార్తృనాద్యితస్తవఃపాగోయత్రాశ్చిన్నగోహరిః॥౩౦॥ శ్రీశుకఉ
 వాచ॥ ఇత్యానవ్యతమామన్త్రిగివిరుగోజసాహ్వయమ్ । స్వానాందిప్యత్యుప్రయయాజ్ఞాతినానిభృతాశ
 యః ॥౩౧॥ ఎవభృత్యుయదాభిజ్ఞాంహర్యత్వాత్పినామ్ । ఆయుర్దనంయశస్సన్ద్రిగతిమైశ్వస్య
 మాపుత్రయాక్ ॥౩౨॥

శ్రీమద్రామాయణే భాగవతే చతుర్థసర్గే త్రింశోఽధ్యాయః సమాప్తః

తం, అజితస్య భగవతో, నాదగుణానువాదః, సతాంకధాశ్చ, తత్సమాహారరూపం, ఇదంతృప్తియతుర్గుణాత్మికం,
 నిఃస్వ్య, విప్రుదన, భావెనైహేన, యలశూగ్ధాం, కలాఃమాత్రా, స్తాభి, రాకులతల్లితః, త్తదైవిదురః, మునైర్మైత్రేయ
 స్య, చరణంబూర్ధ్వా, హరేర్చరణం, హృదాదధారః ॥౨౯॥ ఘ్న తత, హేతాత, మహాయోగి, కరుణాత్త నాదయాభునా,
 వ్యయా, సోఽయం, తమసస్యం వారస్య, పారోపారప్రాప్తి హేతురుపాయః, దర్శిత, నుత్రతవఃపారె, నర్తమానై, ర
 ణచనై, గమ్యో, భవతి, హరిః ॥౩౦॥ ఘ్న ఇత్యేవం, వద, న్నానన్యద్రణవ్యత, వనుజ్ఞాస్య, స్వానాంజ్ఞాతీనాం, దిద్దుత్యః శే
 పే, శస్త్రీశ్చాస్త్రద్రష్టుమిచ్చ్యః, జ్ఞానయోగేన పూర్ణా ప్రకరః, గజసాహ్వయంశోఽస్తిపురం, యయా ॥౩౧॥ ఘ్న విదురమై
 త్రేయసంవాదశ్రవణపలమాహమ్ ॥ ఎవదితి ॥ హేరాజక్, హారా, అనిత, ఆత్మానునో, యమంతేహిం-రాజ్ఞాం స్వామింఘ
 నమన్యాదీనా, మేతచ్ఛ్రితం, యః, శృణుయాత్, స-ఆయురాదీక్, ప్రాప్నుయాత్, స్యన్ద్రిగతింముక్తిం, తత్రస్యన్ద్రిగతిప్ర
 గానలం, ఆయురాదయ ఆచరణకపలాని, స్యన్ద్రిపృథక్పదంవా, గతింముక్తిం, స్యన్ద్రిమజ్జలమ్ ॥౩౨॥ ఘ్న

ఇతివ్రతత్వాన్యాయంపారావారరాకామధాకరస్యసర్వవిద్యానిఃఖ్యేగిజై లగురోన్నతేనతచ్చగణకమలపరివర్యా
 ప్రసన్నతత్వాన్ద్రిసమధిగత శ్రీమద్భాగవతాద్యపదయనశ్రీవైష్ణవదాసన శ్రీవీరరాఘవపిమమాకృతాయాం
 శ్రీమద్భాగవతవందనస్త్రిధాన్ద్రికాఖ్యాం శ్రీభాగవతవ్యాఖ్యాం చతుర్థసర్గే త్రింశోఽధ్యాయః
 శ్రీచతుర్థసర్గవ్యాఖ్యానమస్తా. శ్రీకృష్ణార్జునము. హరిఃపంచతత్వే.

